

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 1-3 - 9 januari 1971

IN DIT NUMMER

op pagina 2 vragen van Kamerleden en de antwoorden daarop van enkele bewindslieden.

Nog steeds guldens nodig, zie pagina 3.

Er is onderscheid tussen ontwikkelingslanden met name tussen de arme en de rijke ontwikkelingslanden en dat onderscheid groeit, zie pagina 4, waar

drs. M. van der Schaft over deze zaak schrijft.

Op pagina 5 schrijft de heer P. van Gemeren jr over de vraag of eigen woningbezit de woningnood mee helpt oplossen. Zijn antwoord is nee.

Drs. J. J. A. Scholten schrijft op pag. 7 en 8 over Israël, volgende week volgt het slot van dit artikel.

HET EUROPESE PARLEMENT

DOOR DR. C. BOERTIEN

Het Europese Parlement is het afgelopen jaar wat meer in de Nederlandse pers genoemd dan we gewend waren. Dat kwam omdat over de bevoegdheden van dat Parlement nogal wat te doen is geweest en overigens ook langzaam tot het publiek doordringt dat in Europa allerlei regelingen tot stand komen die de burgers rechtstreeks gaan binden.

Velen beginnen zich af te vragen hoe het met de parlementaire controle op zulke wetgeving staat.

Op verzoek van de redactie zal ik in dit artikel proberen een paar hoofdzaken van de werking van dit parlement uit te leggen.

Zoals bekend bestaat de Europese Gemeenschap uit Duitsland, Frankrijk, Italië, België, Luxemburg en Nederland. Dit Europa 'van de zes' is niet hetzelfde als de Raad van Europa, waarmee het Europese Parlement nog herhaaldelijk (zelfs door kranten die over ons werk berichten) wordt verward. De Raad van Europa is een samenwerkingsorgaan voor een groot aantal democratische Europese landen, terwijl het Europese Parlement de parlementaire instelling is van het kleine Europa van de zes.

NOG GEEN VERKIEZING

Hoe komt dat Parlement tot stand? Niet door verkiezingen. Wel schrijft het Verdrag voor, dat het Parlement een ontwerpverdrag moet maken waarin de rechtstreekse verkiezing van de parlementsleden wordt geregeld, maar dit ontwerp verdrag ligt nu al bijna tien jaar in de la van de Europese ministers, en nog steeds is de rechtstreekse verkiezing niet verwirkelijkt. Dat komt door de houding van Frankrijk dat er nog steeds weinig voor voelt, het parlement rechtstreeks te laten kiezen.

De procedure die leidt tot het lidmaatschap van het Europese Parlement is nog steeds: aanwijzing door de nationale parlementen van enkele van hun leden. De A.R.-fractie b.v. heeft aan het begin van deze parlementaire periode (1967 dus) voor de benoeming mijn collega Boersma en mij voorgedragen voor benoeming in het Europese Parlement en de voorzitters van beide Kamers van de Staten-Generaal hebben op grond van die voordracht de benoeming ver- richt.

Sinds 1967 zitten Boersma en ik dus zowel in de Tweede Kamer (waar we beiden al langer deel van uitmaakten) én in het Europese Parlement. Die functiecombinatie is, zoals de zaak er vandaag bij staat, niet te vermijden, omdat we nog niet een rechtstreeks gekozen parlement hebben.

In de praktijk heeft die functiecombinatie voordelen én nadelen.

Voordelen: Als je je in Den Haag met b.v. internationale vervoerskwes- ties moet bezig houden en je zit in het Europese Parlement ook in die sector, dan is het duidelijk, dat van beide kanten informatie op je af komen die je, in combinatie, een voorsprong geven op vele parlementariërs die slechts van één kant worden geïnformeerd. Een ander voorbeeld: mijn collega Boersma heeft verschillende malen over de monetaire unie gesproken als woordvoerder te Straatsburg en voor hem is het dan ook heel wat eenvoudiger dan voor anderen, om er ook in de Tweede Kamer het woord over te voeren. Voordeel is dus: kennisoverdracht van twee kanten (hetgeen ook controle-mogelijkheden vergroot).

Een groot nadeel: Het grote tijdsbeslag dat wordt gelegd op parlementariërs die 'twee heren moeten dienen'. Als je alle

vergaderingen van het parlement, van de fractie en van de commissies in Straatsburg (Brussel, Luxemburg) zou willen bijwonen, zou er van het werk in Den Haag bepaald weinig terecht komen. En in Den Haag staat de stoel die je aan de kiezer te danken hebt. Daar ligt je eerste taak.

In grote fracties (K.V.P., P.v.d.A.) is het mogelijk, de Europese parlementariërs voor een groot deel vrij te stellen van het nationale werk. In een fractie van 15 man is dat uitgesloten. Veel heen- en weer-getrek dus, en een voortdurende strijd met je agenda. Toch doen we het werk met plezier, omdat de combinatie van werk vele interessante facetten heeft.

WERKWIJZE

Veel van het werk in het Europese Parlement lijkt op het nationale, maar toch is de werkwijze op allerlei punten verschillend van die in de Tweede Kamer. Voorbereiding van behandeling van wetsvoorstellen (verordeningen genoemd) gaat b.v. in het Europese Parlement op geheel andere manier: Men benoemt een lid van het Parlement tot rapporteur, en die heeft dan tot taak een rapport uit te brengen over het voorstel, in welk rapport hij natuurlijk rekening moet houden met de opvattingen van de parlementaire commissie welke rapporteur hij is, maar het rapporteurschap geeft toch ruimschoots gelegenheid tot het inbrengen van allerlei persoonlijke voorstellen (mits men natuurlijk de commissie meekrijgt).

Een ander verschil is, dat de parlementaire commissies bij de bespreking van de voorstellen van de Europese Commissie, diepgaand beraad hebben met ambtenaren van de Europese Commissie en zeer vaak ook met leden van de Europese Commissie. Wat in Nederland een uitzondering is (mondeling overleg met de minister, of officiële vergaderingen met regeringsambtenaren) is in het Europese Parlement regel.

Een ander opvallend punt in het Europese Parlement is de wijze waarop de fracties functioneren. We kennen er vier: een Christen-Democratische (de grootste), een Socialistische, een Liberale en een Gaullistische (de laatste puur Frans, de andere internationaal). Afgezien van de Gaullistische fractie die een sterke nationale eenheid vertoont, zijn de andere drie fracties bepaald minder homogeen dan we van nationale fracties gewend zijn. Geen wonder ook: elk van de deelnemende partijen heeft zijn eigen geschiedenis gehad, die vaak enorm afwijkt van de geschiedenis van een 'zuster-partij'.

Hier kom ik aan een wat teer punt in Europa. We zullen in de toekomst moeten groeien naar een rechtstreeks gekozen Parlement. Dat betekent, dat we

een Europese verkiezingsstrijd zullen moeten gaan krijgen. Hoe lang dit nog zal duren, ik durf het niet te voorspellen, maar het is wel zaak dat we ons tijdig op zo iets gaan voorbereiden. Er zijn al wel zwakke pogingen in die richting, maar het echte werk op dit punt is nog lang niet gekomen. En nu is mijn overtuiging, dat zodra wij beginnen, serieus over Europese politieke programma's te gaan praten, we zullen blijken te staan aan het begin van een lange en moeilijke weg.

In Nederland is het nu gelukt drie christelijke partijen te verenigen op een gezamenlijk urgentieprogram. Mijn ervaring met C.H.U.- en K.V.P.-collega's in de Straatsburgse fractie is, dat de relatie evangelie en politiek ook in hun kring heel wat verder is doorgedacht dan bij vele buitenlandse christen-democratische partijen.

We hebben in Europa nauwelijks een begin gemaakt met het op Europese schaal doordenken van deze zaken. Overigens heb ik de indruk dat in socialistische en liberale kring de zaak er niet veel beter voorstaat. Een gezamenlijke doctrine heeft nog geen van de groepen ontwikkeld.

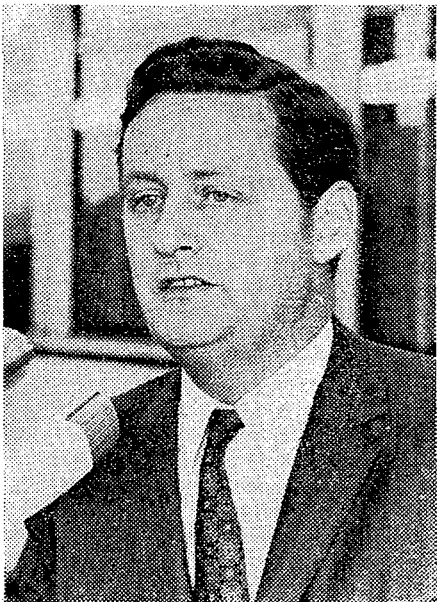
En willen we het Europese Parlement dichter bij de Europese burger brengen, dan zullen we toch wat meer aan deze zaken moeten gaan doen. Er worden allerlei technisch belangrijke zaken in Europa gedaan, maar daarmee krijg je de mensen niet naar de stembus. We zullen een paar grote punten moeten hebben waarover een toekomstige Europese verkiezingsstrijd zal moeten gaan, wil men tenminste de burger van achter de kachel vandaan krijgen. Misschien zal het lukken enkele grote sociale problemen, op Europees zowel als internationaal vlak als inzet te nemen. Verder denk ik aan vraagstukken als Europese veiligheid, Oost-West verhouding en dergelijke.

TOEKOMST EUROPA

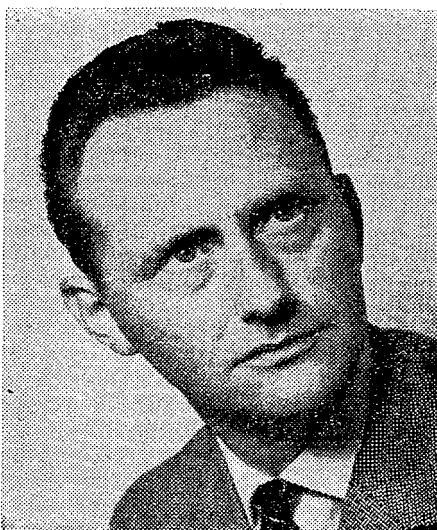
Een klein begin met het bestuderen van deze vragen wordt thans in West-Europa gemaakt.

Maar het wordt tijd dat we eens op internationaal niveau openbare bijeenkomsten gaan organiseren, waarop niet alleen bekende „Europeanen" komen, maar waar ook de gewone kiezer welkom is, om te discussiëren over de toekomst van Europa.

Europa is het gebied waar in de naaste toekomst de belangrijkste beslissingen moeten vallen die beslissend zijn voor de toekomst van ons land. Dat Europa heeft er recht op, de belangstelling van de burger te krijgen. Maar dan moet Europa, dan moeten de Europese politici (en ik reken mezelf er ook toe) niet alleen in eigen kleine kring de problemen bespreken, maar ze ook bij de kiezer van morgen brengen. Anders komt een politiek actief Europa niet van de grond.

Dr. C. Boertien

Drs. J. Boersma

KAMERLEDEN VRAGEN

ANGOLESE KOFFIE, SCHIERMONNIKOOG EN HULP AAN CHILI

Er bestaat enige ongerustheid over de invoer van koffie uit de Portugese kolonie Angola. Nederland importeert 29% van de koffie-behoefte uit dit land. Andere westerse landen slechts maximaal 2%. Minister Nelissen gaf naar aanleiding van vragen uit de Kamer het volgende antwoord.

Het gesignaleerde verschijnsel moet worden toegeschreven aan een voorkeur van een belangrijk deel van de Nederlandse consumenten voor melanges, waarin Angolese koffie een moeilijk vervangbaar element vormt.

Het gebruik van Angola koffie is in de jaren kort na de Tweede Wereldoorlog aanzienlijk toegenomen toen Nederland zich genoodzaakt zag bij voorkeur koffie te importeren uit landen, waarmee handelsakkoorden konden worden afgesloten, die het gebruik van schaarse convertibele valuta beperkten.

Portugal met zijn overzeese gebieden behoorde tot de weinige koffieproducerende landen waarmee dit mogelijk was.

Aangezien de boven bedoelde situatie zich vrij lang heeft gecontinueerd, lijkt het aannemelijk dat hierdoor het consumptiepatroon is beïnvloed.

Op dit moment zijn geen handelspolitieke of andere maatregelen van de Nederlandse overheid van kracht die ten gunste van de invoer van koffie uit Angola zouden kunnen werken.

Handelspolitiek gezien verkeert dit ge-

bied zelfs in een iets ongunstiger situatie dan een aantal — met de E.E.G. geassocieerde — koffieproducerende Afrikaanse staten, die rechtstreeks in de E.E.G. kunnen invoeren.

Ten aanzien van de overige Westeuropese landen zij opgemerkt dat voor een aantal daarvan in de na-oorlogse jaren — ook qua prijs — zich gunstiger voorzieningsmogelijkheden in hun toenmalige overzeese gebiedsdelen voordeden. Wat West-Duitsland betreft kan er op worden gewezen dat in dit land steeds een voorkeur voor de duurste koffiesoorten heeft bestaan, als gevolg van de, naar hoeveelheid berekende 'koffiebelasting', die relatief minder zwaar drukt op de prijs van de duurste koffiesoorten (waartoe de Angolese koffie niet behoort).

Volgens door Portugal aan de Internationale Koffie Organisatie te Londen verstrekte gegevens ging in het oogstjaar 1968-1969 circa 30 pct. van de opbrengsten van de export van Angolese koffie naar de Staat. Het aandeel van de producenten hierin was circa de helft, terwijl de dienstverlenende sectoren beslag legden op het restant.

Bij een exportwaarde van ca. \$ 124 mln. zou dit inhouden dat de uit de koffie-export voortvloeiende ontvangsten voor de Staat op ongeveer \$ 37 mln. gesteld zouden kunnen worden.

Aangezien de koffie-export circa 40 pct. bedraagt van de totale export van Angola is het aannemelijk te achten dat een aanzienlijke beperking van de koffie-export, niet zonder gevolgen zal blijven voor de Angolese bevolking.

BAD SCHIERMONNIKOOG

De heren Walburg en Tolman informeerden naar de oorzaak van de benarde financiële positie van Bad Schiermonnikoog, zij vroegen naar mogelijkheden tot hulp.

Minister Bakker antwoordde als volgt:

Reeds vóór de aanvang van de activiteiten van de N.V. Badexploitatie 'Bad Schiermonnikoog' was bekend dat het badpaviljoen elk jaar zou moeten worden verwijderd, zodat de daaraan verbonden kosten een vast onderdeel van de totale exploitatiekosten vormen. Eventuele financiële zorgen van de n.v. mogen derhalve niet speciaal aan de genoemde kosten worden toegerekend. Reeds meerdere malen is op verzoek van het gemeentebestuur van Schiermonnikoog overwogen of aan de verlengens van de n.v. en het gemeentebestuur tegemoet zou kunnen worden gekomen. Waar de Rijkswaterstaat ook bij zijn zorg voor de instandhouding van de waterkering steeds zoveel mogelijk met de belangen van de recreatie rekening wil houden is in de afgelopen jaren medewerking verleend aan een aantal voorzieningen rond het badpaviljoen. Deze voorzieningen betroffen echter werken in of op de grond, waaraan geen overwegende bezwaren van waterstaatkundige aard verbonden waren. Tegen permanente bebouwing in de zeereep bestaan evenwel bezwaren van principiële aard. Deze bebouwing zal n.l. tijdens hoge stormvloeden versterking in de waterbeweging ter plaatse veroorzaken, waardoor aan de waterkerende functie van de buitenlandse duingordel afbreuk wordt gedaan. Dit geldt temeer voor de duinen van Schiermonnikoog die nog niet volledig aan de 'deltanormen' voldoen.

Aan het in het vorenstaande neergelegde beginsel wordt bij het ter zake langs de gehele Nederlandse kust gevoerde beleid zoveel mogelijk vastgehouden. Daar uit het bovenstaande is gebleken dat het bedoelde onderzoek reeds heeft plaatsgevonden, bestaat er naar de mening van de ondergetekende geen aanleiding de normale verplichting tot het jaarlijks verwijderen van het paviljoen op te schorten.

ECONOMISCHE SAMENWERKING

Waarom wel uitbreiding van economische betrekkingen met een aantal ontwikkelingslanden en niet met Chili? Aldus een vraag van drs. Zijlstra.

Minister Nelissen antwoordde, dat de binnenlandse ontwikkelingen in Chili van dien aard zijn dat de invloed daarvan op de sociaal-economische structuur van dit land noopt tot het uitstellen van contact met Chili. Even afwachten dus nog.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

ABONNEMENTS- GELD

Per 1 januari 1971 zijn de tarieven van de P.T.T. voor de verzending van weekbladen en dus ook van Nederlandse Gedachten, zeer aanzienlijk verhoogd. Daarnaast zijn er andere kostenverhogende factoren, zoals loon- en prijsstijgingen.

Een en ander betekent, dat de abonnementsprijs van Nederlandse Gedachten moest worden herzien. Het blad wordt praktisch tegen kostprijs geleverd. De aanzienlijk hogere kosten in het nieuwe jaar zijn er echter oorzaak van, dat de huidige abonnementsprijs niet gehandhaafd kan blijven.

Het ministerie van Economische Zaken heeft toestemming gegeven de abonnementsprijs te brengen op f 8,— per half jaar. Wij hopen dat onze abonnees voor deze prijsverhoging begrip hebben.

N.G. LATER IN DE BUS

Door technische omstandigheden op de drukkerij wordt dit nummer van Nederlandse Gedachten iets later verstuurd dan gewoonlijk. De mogelijkheid bestaat dat een deel van onze abonnees N.G. daardoor te laat bezorgd krijgen. Wij hopen dat zij begrip voor deze vertraging hebben.

DANK

Een aantal lezers reageerde op onze vraag eind vorig jaar, te melden wanneer zij Nederlandse Gedachten ontvingen, dit in verband met klachten over late bezorging door de P.T.T. Met de concrete gevallen van late bezorging, met name na het weekeinde kunnen wij bij de P.T.T. aandringen op verbetering in deze gang van zaken. Wij danken onze lezers voor hun medewerking en wij hopen dat in de toekomst de bezorging beter zal worden, alhoewel bericht van late bezorging aan ons niet betekent dat nu ineens de krant vroeger wordt bezorgd.

Met grote verslagenheid geven wij u kennis van het plotseling overlijden van onze voorzitter de heer

H. J. Schuurhuis

Met dankbaarheid gedenken wij zijn grote betekenis voor het vele werk in onze kiesvereniging verricht.

Trooste de Here zijn vrouw en kinderen.
Namens de
A.R. Kiesvereniging
'Nederland en Oranje'
te Witharen

Het Bestuur

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

BELANGRIJK

BETALING ABONNEMENT WEEKBLAD NEDERLANDSE GEDACHTEN

Begin januari 1971 worden de acceptgirokaarten verzonden ter betaling van het abonnementsgeld ten bedrage van f 8.— over het eerste halfjaar 1971. Er zijn met deze kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk:

- Postgiro
  - Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.
  - Als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.
  - Als u per „incasso-giro" betaalt, ontvangt u geen kaart; u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld wordt automatisch afgeschreven.
- Banken
  - Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

Wij hebben graag, dat u de accept-girokaart gebruikt. Kunt u de betaling na ontvangst van de kaart meteen afwerken? Als wij te zijner tijd een post-incassokaart zouden moeten afgeven, moeten wij u f 1,25 extra in rekening brengen. Deze kosten kunt u besparen, door tijdig te betalen. Hartelijk dank voor uw medewerking.

Op MENORCA, eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 7,— en boven de 18 jaar f 10,— p.p.p.d. tot 27 juni 1971, erna resp. f 9,— en f 12,50 p.p.p.d. Zaterdag is wisseldag. Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat, 1176, Loosduinen.

◆◆ HET C.N.V.

De christelijke vakbeweging heeft duidelijk positie gekozen. Nu het parlement beslist heeft zal het C.N.V. zich, overeenkomstig de spelregels in de parlementaire democratie, daarbij neerleggen.

Zij trekt daaruit de conclusie, dat zij elke politieke staking nadrukkelijk van de hand wijst.

Niettegenstaande het C.N.V. ernstig teleurgesteld was na de beslissingen van Kabinet en Kamer, zal zij zich niet

lenen voor een uitlokking van, nog steun bieden aan een politieke staking. Wij hebben bijzondere waardering voor deze belangrijke uitspraak van de verbondsraad van het C.N.V., waarbij wij verdisconteren de mogelijke noodzaak van een fors optreden in concrete situaties.

Werknemersbelangen zijn belangrijke zaken, ook voor een juiste politieke beleidsvoering.

◆◆ LAAT ELKAAR NIET LOS

De heer Lanser heeft een opmerking gelanceerd, waarbij wij ons van harte aansluiten. Die opmerking geldt namelijk voor de volle honderd procent voor alle leden van de A.R.P.

'Voor kritiek' — aldus de voorzitter van het C.N.V. — 'hebben wij veel waardering. Want het is niet zo, dat wij geen kritiek aanvaarden of veronderstellen dat wij het alleen maar weten. Wij staan open voor kritiek.'

Wij hebben er begrip voor, dat er leden zijn die onze gedachtingang niet konden volgen die achter deze oproep zit, maar niettemin hun plaats binnen de christelijke vakbeweging blijven innemen.

Dat lijkt mij uitgerekend een christelijke houding: elkaar de kritiek niet besparen, maar tegelijkertijd elkaar niet loslaten.

Bedankt — heer Lanser.

◆◆ WEMMERS

Het Nederlandse bedrijfsleven zal opnieuw een man gaan missen, die daar een belangrijke positie innam — H. H. Wemmers.

De heer Wemmers heeft jarenlang als voorzitter van het Verbond van Protestant-Christelijke Werkgevers gerichte leiding gegeven aan zijn organisatie.

Maar daarbij is het gelukkig niet gebleven.

Hij zag zijn opdracht ruimer dan slechts het oog gericht op de verlangens van de werkgevers.

Met name heeft hij een waardevolle

bijdrage geschonken aan de sociaal-economische ontwikkeling in ons land. Met de nadruk op het woord sociaal. Hij is één van de leiders, die wist wat hij wilde, waarop hij moest aankoersen, waarbij hij volstrekt openstond voor aandachtig luisteren naar anderen en dat ook in zijn beleid verdisconteerde. Een fijnzinnig en gelovig mens is, na een jarenlange staat van dienst ten bate van de gemeenschap teruggetreden.

Wij wensen hem een goede levensavond.

◆◆ DICHTGESLAGEN

De deur voor samenwerking tussen de P.v.d.A. en de K.V.P., A.R., C.H.U. is eenzijdig en volledig, naar het ons voorkomt, door een kennelijk negatief ingesteld partijbestuur van de P.v.d.A. op slot gedaan. Wij betreuren dit, omdat een toch niet kleine partij, die vanouds een belangrijke overtuigde geestelijke stroming in het Nederlandse

volk betekent, in wezen gekozen heeft voor een beleid dat er op uit is, alleen maar kritiek te oefenen — vier jaar lang.

Wij betreuren dit te meer, omdat de meest aantrekkelijke P.v.d.A.-verkiezingsprogrammapunten 1971 - 1975 ook te vinden zijn in het kernprogramma van de drie christelijke partijen.

VOLKSTELLING

Als het vroeger geteld werd, lang geleden, dan wisten de mensen: wij zullen moeten bloeden. Letterlijk of figuurlijk. Want het ging om het tellen van de weerbare mannen of om het opschrijven van de belastingplichtigen. Zo konden volkstellingen zelfs leiden tot opvoeren.

In de vorige eeuw is de tienjaarlijkse volkstelling ingevoerd, om te controleren of de bevolkingsregisters wel kloppen. Sterfgevallen, geboorten, verhuizingen, emigratie, het moet wel allemaal worden opgegeven ten gemeentehuize, maar er zijn altijd nalatigen. En zo was de volkstelling een noodzakelijk controlemiddel op de burgerlijke stand. Mits die volkstelling heel nauwkeurig plaats had, van huis tot huis, door mensen die van wanten wisten.

Het is overigens volkomen normaal, dat bij de volkstelling ook naar de godsdienstige gezindte wordt gevraagd.

Want die staat aangegeven in de registers van de burgerlijke stand en dient dus mede gecontroleerd te worden.

Nu is er een ontwikkeling in de gedachten gaande, waardoor de volkstelling van karakter gaat veranderen. Dat was vorige keren al zo, dat zal nu nog sterker het geval zijn. Dan worden niet alleen de koppen geteld, maar ook de woningen, het aantal vertrekken, de beroepen, de genoten opleidingen, en nog vele zaken meer, die de regering graag wil weten. Mede om een inzicht te krijgen in wat nodig is voor een goed beleid.

Maar hier is het gevaar aanwezig van overdrijving, zodat men zijn doel voorbij schiet. Statistici vinden alle mogelijke gegevens al gauw onmisbaar en menen, dat men uit cijfers bijzonder veel kan afleiden.

Wij zijn van oordeel, dat de regering er

GELD BLIJFT BINNENKOMEN RUIM f 12.500.- ONTVANGEN

Een leuk bedrag: f 12.500,—. Ontvangen zonder dat de partij daarvoor extra kosten heeft behoeven te maken. Nog steeds zenden tientallen leden hun bijdrage voor de één-gulden-actie ter dekking van het tekort 1970. Hartelijk dank daarvoor.

Het verzoek tot het geven van een bijdrage voor het tekort 1970 bereikt u persoonlijk alleen via ons algemene en onpersoonlijke weekblad. Daarmede is het, zoals u ongetwijfeld zult begrijpen, niettemin zeer persoonlijk bedoeld. Een persoonlijke brief zou weer geld kosten en wij proberen zo zuinig mogelijk te werken.

Een leuk bedrag is binnen. f 12.500,— is heel wat voor een 'slechts'-één-gulden-actie'. Dankbaar dus. Maar wij zijn niet klaar.

Het tekort is rond f 30.000,—.

'Maakt' u deze actie?

Heel graag.

Geef gul uw gulden.

Geef gul uw gulden.

Standen actie tekort 1970

	Ontvangen	Tekort
24 oktober 1970	f —,—	f 30.000,—
31 oktober 1970	f 500,—	f 29.500,—
7 november 1970	f 1.500,—	f 28.500,—
14 november 1970	f 2.500,—	f 27.500,—
21 november 1970	f 4.000,—	f 26.000,—
28 november 1970	f 5.000,—	f 25.000,—
5 december 1970	f 6.000,—	f 24.000,—
12 december 1970	f 7.500,—	f 22.500,—
19 december 1970	f 10.000,—	f 20.000,—
24 december 1970	f 12.000,—	f 18.000,—
9 januari 1971	f 12.500,—	f 17.500,—

Beide groepen vragen daartoe bovendien de bereidheid van het Nederlandse volk, financiële offers te brengen. Het is een ervaringsregel in de Nederlandse politiek, dat een aansprekelijk progressief beleid dat offers vraagt, een reële kans van slagen heeft als er sprake is van een zo breed mogelijke samenwerking.

Het partijbestuur heeft daarom met haar advies een bijzonder groot risico op zich genomen. Temeer, omdat er eigenlijk geen alternatief wordt geboden.

De P.S.P. kan eigenlijk voor de P.v.d.A. geen aantrekkelijke partner zijn: alleen al het diepgaand verschil van mening over de NAVO zal een samenwerking onmogelijk maken.

D'66 — aannemende dat deze partij niet tot de verliezers zal behoren — schijnt evenmin 'in' te zijn voor een samenwerking met de P.v.d.A. Het Bredase congres toonde dit al te duidelijk.

Is het onder die omstandigheden nog redelijk, het Nederlandse volk een program voor te leggen, dat toch niet kan worden gerealiseerd?

laten brengen. Want er is geen sprake van, dat de regering zulke voornemens heeft. Maar toch, zo is gevraagd, kan het verzamelen van gegevens over ons persoonlijk bestaan gevaarlijk worden, als die gegevens in verkeerde handen komen. Daarmee worden blijkbaar bedoeld de handen van onderdrukkers van het volk. De herinnering aan de Duitse terreur wijst daarop. Als er weer zo'n terreur komt, zou die de computer allerlei gegevens kunnen laten spuien, waar de onderdrukker belang bij heeft. Er zit aan dit bezwaar een vreemd politiek bijmaakje. Want het wordt gelanceerd voornamelijk uit kringen, waar een nieuwe terreur door een buitenlandse macht juist niet als een gevaar wordt beschouwd. Met name niet, als die buitenlandse macht communistisch is.

De regering is er bepaald niet blind voor, dat gegevens van de volkstelling in verkeerde handen zouden kunnen vallen, zodat er misbruik van zou worden gemaakt.

Er is naar onze mening geen enkele reden, om de mensen ten opzichte van de volkstelling in een soort alarmstemming te brengen.

(Uit het Friesch Dagblad)

We zullen ons daardoor niet van de wijs

GROEIEND ONDERSCHIED TUSSEN ARME EN RIJKE ONT- WIKKELINGSLANDEN

DOOR DRS. M. VAN DER SCHAFT

'Bij de huidige trend van ontwikkeling zullen de armste Afrikaanse landen pas over 285 jaar het thans geldende Europese welvaartsniveau bereiken'.
(F.A.O.-Comité Cuba, 1970)

Ds. Jaap Ketelaar, baptistenpredikant in Drachten, heeft men meermalen op 't Binnenhof en vorig jaar ook bij het Wereldvoedselcongres kunnen aantreffen. Hij predikte dan de „Blauwe Revolutie” hierbij aandacht vragend voor de „minsten der minsten” op deze aarde. In het kader van deze filosofie bezocht hij onlangs Malawi, één der minsten onder de ontwikkelingslanden. Toen hij terugkwam constateerde hij ontnuchterd te zijn over de vele en grote problemen en eveneens dat Nederland helaas geen financiële hulp verstrekt aan dit arme land.

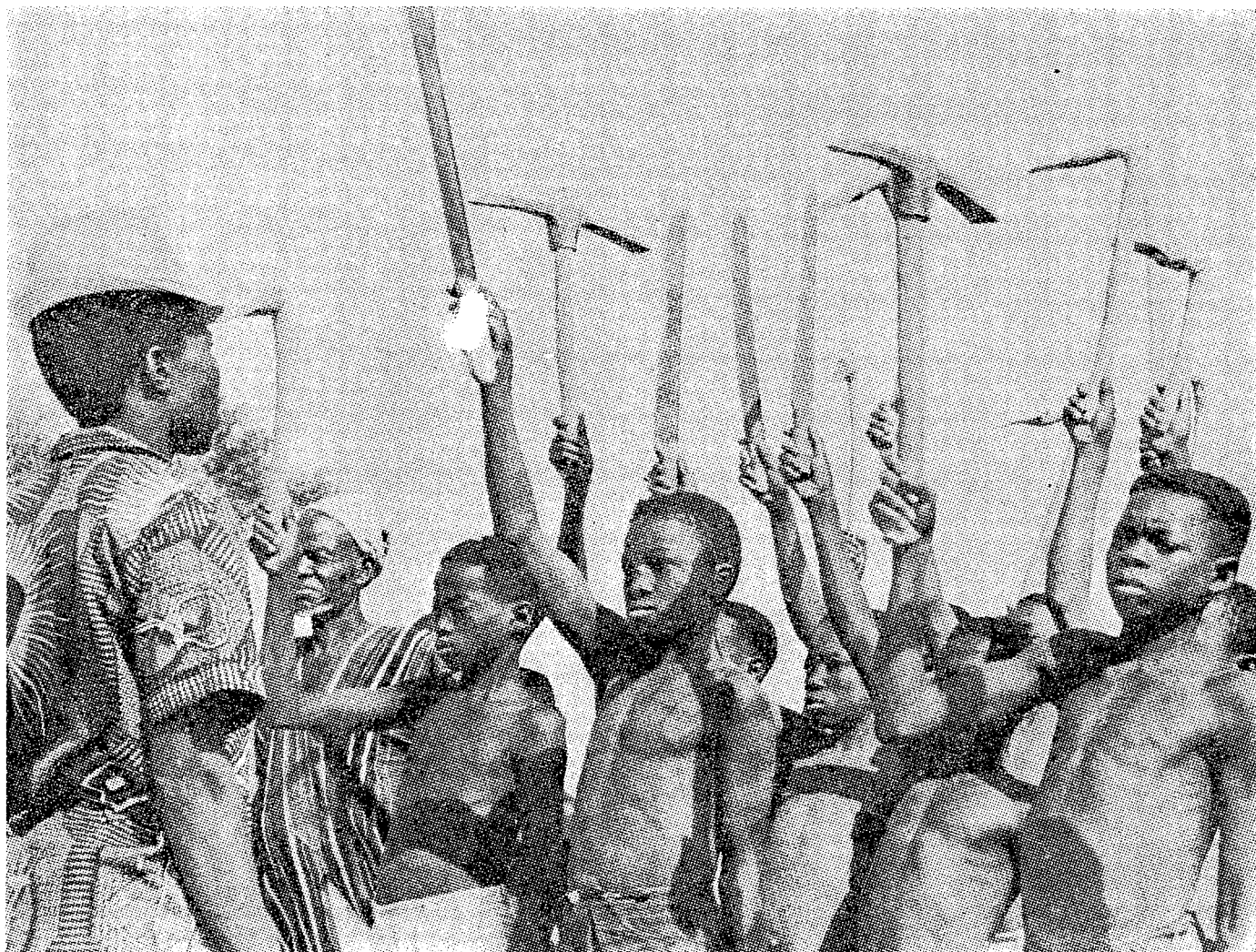
Malawi, dat velen niet zullen weten te plaatsen (de Handelingen der Tweede Kamer spraken van Malavië) is de voormalige kolonie Nyasaland en ligt in Centraal Oost-Afrika, omgeven door Zambia, Tanzania en Mozambique. Het is 4 maal zo groot als Nederland en telt 4,2 miljoen inwoners, welke in 1968 een jaarlijks inkomen van f 200,— per hoofd ontvingen. Het land ligt niet aan de zee en heeft geen minerale hulpbronnen.

Drs. H. de Vos, een deskundige van het Afrika Instituut stelt van dit land: 'Malawi moet tot de armste gebieden in Afrika gerekend worden. Er is steeds een gebrek aan kapitaal geweest, een lage produktiviteit en als gevolg daarvan lage inkomens, geringe besparingen en al even geringe investeringen'.

Malawi is hierbij illustratief als één der 4 landen in Afrika, die door drs. R. Zijlstra namens de A.R.-fractie bij de laatste begroting Ontwikkelingshulp werden voorgedragen om voor adoptie door Nederland in aanmerking te komen. Het voorstel dat drs. Zijlstra aan minister Udink deed, luidde ongeveer als volgt:

'Zou de Minister bereid zijn medewerking te verlenen aan een adoptieprogramma van één der zeer arme Afrikaanse landen? Ik mag een paar landen noemen: Malawi, Tsjaad, Opper-Volta en Mali, die allen een jaarlijks inkomen hebben van 50 tot 60 dollar per hoofd van de bevolking. Zou het nu zo gek zijn om een land dat qua omvang gering is, qua problematiek te bestrijken en qua inkomen zo laag dat het tot de armste landen ter wereld behoort, te adopteren door een rijk land als Nederland. Door adoptie ontstaat de mogelijkheid de ontwikkelingshulp voor de Nederlandse burger weer een gezicht te geven, om duidelijk te maken waar het om gaat waar het geld naar toe gaat, hoe de situatie daar is en wat wij er aan kunnen doen'.

De minister zou dit voorstel later gaarne overnemen en het een buitengewoon sympathieke gedachte noemen.

Jonge mensen in Opper-Volta met hun landbouwgereedschap tijdens een parade.

Dit adoptieplan kan men zien tegen de achtergrond van het Nederlandse concentratiebeleid, waarbij de financiële ontwikkelingshulp om versnippering te voorkomen, wordt gericht op een beperkt aantal concentratielanden. Naast Suriname en de Nederlandse Antillen wordt thans financiële hulp vnl. verstrekt aan India, Indonesië en Pakistan. Deze landen — hoewel arm — kunnen echter gerekend worden tot de relatief rijkere ontwikkelingslanden, o.a. omdat het jaarlijks inkomen ligt boven 100 dollar per hoofd. De Latijns Amerikaanse concentratie landen Colombia en Peru boeken een inkomen van 280 resp. 320 dollar per hoofd. Het inkomen van 50 dollar per hoofd van genoemde arme Afrikaanse landen steekt hierbij wel erg schril af.

De paradoxale situatie doet zich thans voor dat er een groeiend onderscheid ontstaat tussen arme en rijk(re) ontwikkelingslanden, welke divergentie zal toenemen, indien het concentratiebeleid der ontwikkelde landen tot hetzelfde aantal landen beperkt blijft. Het is in het kader van deze tegenstelling symptomatisch dat India thans aan een eigen kernwapen wil gaan werken en Pakistan reeds — in bescheiden mate — ontwikkelingshulp geeft aan nog armer collegae.

CONCENTRATIEBELEID

Aan de keuze der concentratielanden ligt een aantal criteria ten grondslag. Naast het feit dat de Nederlandse hulp — 2 pct. van de totale wereldhulp — in 1965 op de toenmaals zeer arme landen India en Pakistan werd gericht en deze

voorts planmatig wordt gecontinueerd, gelden vooral de criteria — zoals het Evaluatierapport van prof. Jansen samenvatte —: een laag welvaartspeil, weinig mogelijkheden om op andere wijze kapitaal aan te trekken en te verwachten effectiviteit van de hulp. De grote concentratielanden India, Indonesië en Pakistan schijnen hieraan te voldoen, hoewel de effectiviteit voor Indonesië nog afgewacht moet worden, omdat de hulpverlening aan dit land eerst in 1967 op gang is gekomen.

De armste landen ter wereld derven momenteel adequate financiële hulp — d.w.z. leningen tegen een rentevoet van 2,5 pct., een looptijd van 30 jaar en een aflossingsvrije periode van 8 jaar — omdat ze niet aan het criterium dat de hulp effectief zal zijn, kunnen voldoen.

Zoals een auteur over het land Mali stelt: 'Na 1964 daalde de produktie, stegen de prijzen, raakten de buitenlandse valutareserves uitgeput, daalde de import en nam de armoede toe'. Wel kunnen de armste landen in aanmerking komen voor technische bijstand, deskundigen en jongeren vrijwilligers, maar deze hulp is qua omvang van incidenteel karakter te beschouwen.

Een consequent nationaal ontwikkelingshulpbeleid zal zich derhalve voor de komende ontwikkelingsdecade moeten richten op de allerarmste landen waarvoor genoemde criteria wel prima facie gelden: een laag welvaartspeil en weinig bronnen van kapitaal en hulp. In dit proces van heroriëntering zal Nederland haar doeleinden kunnen

bijstellen op wat het meest arm is en wat het meest nodig heeft. De financiële hulp aan de relatief 'rijkere' ontwikkelingslanden dient voortgezet, doch getemporeerd te worden. Hierdoor en in aanmerking genomen het zgn. stuwmeer — d.w.z. de nog niet bestede doch beschikbare ontwikkelingshulpgelden, per eind 1969 was aan f 739 miljoen nog geen bestemming gegeven —, kan binnen de begroting een verschuiving worden aangebracht, teneinde ruimte te verschaffen voor financiële hulp aan de marginale naties.

ADOPTIEPLAN

In dit proces van heroriëntering kan het door drs. Zijlstra voorgestelde adoptieplan een gereede plaats ontvangen. Een dergelijk plan kan zich richten op de volledige problematiek van een geadopteerd land en kan de volgende punten omvatten:

- handelspreferenties voor grondstoffen en goederen;
- schenkingen in plaats van leningen;
- investeringsubsidies voor Nederlandse investeringen;
- culturele verdragen, extra beurzen en uitwisselingsprogramma's;
- concentratie van deskundigen en medefinancieringsprojecten;
- een extra dosis permanente voorlichting over het uitgezochte land.

Daarnaast zou deze adoptiegedachte op mondiaal niveau kunnen worden gepropageerd door b.v. binnen de D.A.C. (van de O.E.S.O.) te bepleiten dat elk Westers land een dergelijk marginaal land adop-

VERVOLG OP PAG. 8

EIGEN WONINGBEZIT MEDE ALS OPLOSSING VAN HET WONINGPROBLEEM?

DOOR P. VAN GEMEREN JR.

De titel van dit artikel poneert in feite de stelling, dat het eigen woningbezit ertoe kan bijdragen, dat het woningprobleem wordt opgelost. Wie zal ontkennen, dat het toevoegen van een woning aan de woningvoorraad géén bijdrage levert aan de oplossing van de kwantitatieve woningnood. Ik ben echter zo vrij achter de titel van dit artikel een vraagteken te zetten. Wij leven in een maatschappelijke structuur, waarin steeds meer de vraag naar kwaliteit — in de ruimste zin van het woord — naast de vraag naar de kwantiteit wordt gesteld. Met het groeien naar een welzijnssamenleving zal de vraag naar de kwaliteit van het wonen alleen maar toenemen. Wij zeggen 25 jaar na de tweede wereldoorlog in vrijheid te leven, maar ik geloof te mogen constateren, dat het eigen huis, in de zich wijzigende sociaal-economische structuur, wel rijkdom, maar geen vrijheid schenkt.

Ik ben mij ervan bewust, dat dit nader zal moeten worden toege-licht.

Alvorens de huidige situatie te beschrijven, is het noodzakelijk de omvang van het eigen woningbezit in de periode 1945-1970 te bezien en de invloed daarvan op de totale woningproductie. Ik doe dit gaarne aan de hand van de 'Maandstatistiek bouwnijverheid' van april 1970, waar op blz. 172 informatie wordt gegeven over de woningproductie vanaf 1962 t.m. 1969. Daaruit blijkt, dat het percentage woningen bestemd voor bewoning door de eigenaars is toegenomen in de gesubsidieerde sector van 14 pct. (1962) tot 22 pct. (1969) van de totale woningproductie en in de onge-subsidieerde sector is afgenomen van 27 pct. (1962) tot 12 pct. (1969) van de totale woningproductie. Gemiddeld komt dit neer op een vermindering van het aandeel van het eigen woningbezit van 41 pct. in 1962 tot (30 pct. in 1968) 35 pct. in 1969. Uit deze gegevens zijn twee heel belangrijke conclusies te trekken. In de eerste plaats is ondanks de nieuwe subsidieregeling van minister Schut in 1968, waarbij het ook mogelijk is voor relatief dure woningen rijksbijdragen te verkrijgen, de animo om een woning te kopen afgenomen, al is er onder druk van de dreigende huurbe-lasting in 1969 een opleving geweest. In de tweede plaats is het heel duidelijk, dat een grotere groep Nederlanders via de subsidieregelingen nu een rijksbijdrage heeft ontvangen, die zij gezien hun inkomen niet nodig hebben. Het door de minister ingenomen standpunt en de door iedere gezonddenkende volkshuisvester onderschreven gedachte, dat niemand subsidie dient te ont-vangen, die het niet nodig heeft, wordt hier met de voeten getreden. Een nega-tief effect is bereikt. Blijft: de vermin-dering van het aandeel van het eigen woningbezit, ondanks alle moeite om voor het bevorderen van het eigen wo-ningbezit stimulerende overheids-maat-regelen te nemen.

VRIJHEID VAN WONEN

Een ieder van u kent de slogan 'wonen waar nog ruimte is' uit de advertenties, die wekelijks in de dagbladen verschij-nen en waarin vele soorten woningen worden aangeboden. De vragen, die ik mij altijd stel bij dit soort advertenties is deze: 'Is ruimte gelijk aan vrijheid?' en 'de ruimte die er nu nog is, is die er morgen ook?' Ik dacht, dat wij daarmee midden in het eigen woningbezit zitten. Harvey Cox stelt in zijn boek 'De stad van de mens' in hoofdstuk II, dat er een duidelijk verband is tussen beweeglijk-heid, verstedelijking en maatschappelij-ke verandering. De mens, die in aan-ruking is gekomen met de krachten van een geurbaniseerd leven, wordt een an-der mens. Die krachten zijn anti-tradi-tioneel. Laten wij ons niet door de reclame-makers op een dwaalspoor brengen.

De geadverteerde ruimte is niets anders dan een keuze tussen hoog- en laag-bouw. Ook de massale laagbouw wijken in de kleine gemeenschappen zijn onder-deel van een urbaniseringsproces, dat duidelijk beïnvloed wordt door de maatschappelijke veranderingen. Anonimiteit en beweeglijkheid (juist de beweeglijkheid van onze voorouders heeft ervoor gezorgd, dat wij het nu zo veel beter hebben dan zij — Harvey Cox) zijn essentiële levensvoorwaarden in de zich steeds meer verstedelijkende samenleving. Die zelfde beweeglijkheid kan in sterke mate worden beperkt door het eigen woningbezit.

— Wie een woning koopt daar, waar nu nog 'ruimte' is, omdat aangrenzende streken als agrarisch gebied zijn aange-merkt, heeft niet de zekerheid, dat dit na één of twee jaren nog zo is; wijzigin-gen van streekplannen zijn aan de orde van de dag en de invloed van de burger op ruimtelijke ordening is minimaal, vooral ook omdat de planologische voorbereiding zich in feite volledig aan het oog van de burger onttrekt. De vaak duurgekochte 'ruimte' wordt vernietigd door niet beïnvloedbare factoren. Men wordt in zijn vrijheid beknót, de moge-lijkheid om het huis te verkopen tegen een verhoudingsgewijs redelijke prijs

wordt nadelig beïnvloed en daardoor de beweeglijkheid beperkt.

— Wie een huis koopt, doet dit niet om daar nu maar enkele jaren in te wonen. Hij doet een investering op langere termijn. Het is de vraag of de beweeg-lijkheid van de mens daar wel mee gediend is. Ik meen van niet. Econo-misch kan een mens zich vrij voelen, wanneer hij over een vermogen beschikt, dat hij vrij kan aanwenden. Het vermogen, dat in een huis is geïnves-teerd, kan echter wel eens precies het tegenovergestelde effect bewerkstelli-gen. Wanneer door zich wijzigende moge-lijkheden van werkgelegenheid — een steeds meer voorkomend verschijnsel — de noodzaak zich voordoet om van werk te veranderen, zal dit, juist door de afname van de werkgelegenheid, veelal niet in dezelfde streek kunnen, waar-door de verkoop van het eigen woning-bezit wordt bemoeilijkt. De beweeglijk-heid — essentieel voor de moderne mens — wordt beperkt. Een m.i. niet aanvaardbaar risico in onze steeds sneller veranderende samenleving.

— De huidige stand van zaken in de bouw van woningen voor de verkoop is zo, dat te veel mensen teveel aan de nood van anderen verdienen. Wie enig-zins thuis is in het Jeruzalem van de woningbouw, weet wat een woning mag kosten, maar hij weet ook welke kwaliteits-eisen aan een woning moeten worden gesteld. De meestal summie-re bestekjes en werkschrijvingen bieden niet voldoende garantie, dat de levens-behoefte van de mens: een huis om in te wonen, ook optimaal wordt geprodu-ceerd. Een slecht gebouwd huis met hoge onderhoudskosten beknót de mens in zijn beweeglijkheid en vrijheid. Hoge onderhoudskosten tellen dubbel zwaar, omdat door de inflatie en de grote arbeidsintensiviteit van het woningon-derhoud de kosten steeds hoger zullen worden. Daardoor vermindert de waar-de van het gebouwde en wordt een stukje van de vrijheid van de mens afgenomen.

GEEN VERANTWOORDE POLITIEK

Dit zijn zo maar drie situatietekeningen, waarbij men de vraag kan stel-

len: is de bevordering van het eigen woningbezit nu wel zo'n ver-antwoorde politiek? Ik ben geneigd om hierop met neen te antwoorden. Dit houdt mede verband met mijn visie op het geheel van de woningvoorziening, waarbij ik uitga van de volgende stel-lingen:

1. woningvoorziening is geen zaak van belegging, maar een zaak van levering van diensten.

2. eigen woningbezit levert geen bijdra-ge aan een evenwichtige opbouw van de woningmarkt, omdat goede en goedkope woningen niet op basis van een histori-sche kostprijs, maar naar marktwaarde beschikbaar komen en dus nooit ter beschikking komen van de minstdraag-krachtigen in onze samenleving.

3. eigen woningbezit is door zijn ver-snippering een rem op gezonde sane-ringsplannen, omdat bij eigen woning-bezit van de grondkosten niet zijn afge-schreven de kosten, die betrekking heb-ben op het bouwrijpmakings-proces, zo-dat in de grond steeds een enorm ver-mogen is geïnvesteerd (uitgezonderd bij erfpacht).

4. het bouwen van een woning als eer-ste levensbehoefte, mag geen object voor het maken van winst zijn, waarbij het voor zichzelf spreekt, dat normale kostendekking in het kader van een omzetbedrijf regel dient te zijn.

ALTERNATIEF

Wat is het alternatief? Ik meen, dat de financieringsregels van de overheid zo-danig dienen te zijn, dat door de wetge-ver toegelaten instellingen op 'non pro-fit'-basis zouden moeten kunnen voor-zien in het geheel van de woningbe-hoeftes, waarbij geen sprake is van ver-koop van woningen, maar alleen van verhuur (uitgezonderd zeer luxe bunga-lowbouw). Daardoor dient minimaal 97 pct. van de woningbehoefte te worden gedekt. Op basis van woningmarkt-on-derzoek en met gebruikmaking van in-dividuele huursubsidies zal een even-wichtige opbouw van de woningvoorzie-ning moeten worden gerealiseerd.

Met name zal het gehele grondkosten-probleem hierbij betrokken moeten worden, waarbij direct het begrip 'ei-gendom' aan de orde moet komen, zodat juist voor de toekomst het sanerings-en reconstructie-probleem eenvoudiger kan worden opgelost.

Ik ben mij ervan bewust, dat het als alternatief gestelde in sommige oren revolutionair zal klinken. Ik ben er echter van overtuigd, dat in onze zich steeds sneller wijzigende samenleving het wonen slechts verantwoord kan worden opgelost wanneer het

- logemaakt wordt van specula-tieve elementen
- wordt geëxploiteerd op non-profit-basis
- eigendom van de grond wordt omgezet in gebruik.

De schrijver van dit artikel is directeur van Patrimoniums woningstichting te Delfshaven, Rotterdam.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

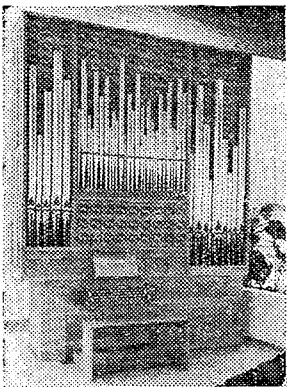
40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde, Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

Echte kerkorgels
ook voor
hedendaagse
kerken

ORGELBOUW ERNST LEEFLANG APELDOORN

Telefoon: (05760) - 17582
en 17024.

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

*Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN*

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

SCHUILING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-
O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM
Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouthandel

Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

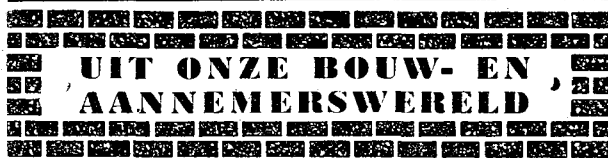
N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11, telefoon 01835 - 1941

*
AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 - BEVERWIJK
TELEFOON. (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

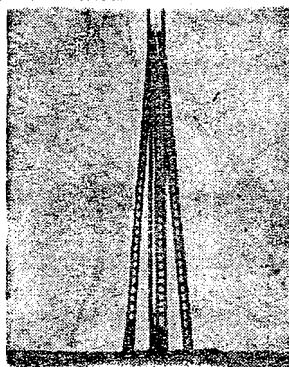
Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**
Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

F. VINK & ZON

Aanemersbedrijf

KERKLAAN 9 MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF N.V. GEBR. SALVERDA

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255-666

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER
BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN
PEREN. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

N.V. Aanemers- en Handelsbedrijf Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835 - 444,

WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1883

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

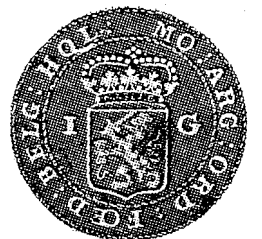
Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

OUDE
NEDERLANDSCH-
INDISCHE
MUNTEN
in moderne stijl

N.I. Scheepjesgulden van 1802
gewicht: 15 gram
doorsnede: 32 mm
prijs: 14 karaats f 135,-
500 genummerde ex.

prijs: 22 karaats f 120,-
500 genummerde ex.

prijs: 22 karaats f 165,-
500 genummerde ex.

14 Scheepjesgulden:

14 krt. f 45,-
22 krt. f 55,-

idem met dezelfde afbeelding voor- en
achterzijde:

1/8 Scheepjesgulden:

14 krt. f 31,50
22 krt. f 43,-

1/2 Scheepjesgulden
prijs: 14 karaats f 99,-
500 genummerde ex.

1/16 Scheepjesgulden:

14 krt. f 22,50
22 krt. f 33,-

prijswijzigingen voorbehouden - incl. B.T.W. via alle banken, grenswisselkantoren
munthandel en juweliers of rechtstreeks bij de:

VAN ALKEMADELAAN 201 - DEN HAAG
TEL. 070-24 22 33-24 13 89
KEIZERSGRACHT 722 - AMSTERDAM
TEL. 020-22 40 40-24 87 48

ISRAËL EEN 'MAGHTIG' LAND EN VOLK

DOOR DRS. J. J. A. SCHOLTEN

Wanneer men een bezoek brengt aan Israël betekent dit veelal in het bijzonder een kennismaking met het Heilige Land. Bij het geven van een aantal impressies over zo'n bezoek is men dan ook vaak geneigd vooral aan dat aspect aandacht te schenken. In het hiernavolgende zullen de accenten meer op andere punten gelegd worden.

ISRAËL MODERNE DEMOCRATIE

Israël is een jonge staat met een jonge bevolking. Toen in 1948 de staat werd geïncorpererd telde de bevolking bijna 900.000 personen. In 1968 was dit aantal gegroeid tot bijna 2,8 miljoen; ruim 58 pct. van hen is jonger dan 30 jaar. Niet zijn meegerekend de bijna 1 miljoen personen die sinds de juni-oorlog van 1967 onder Israëliësch bestuur zijn gebracht. Ongeveer 10 pct. van de Israëliëse bevolking bestaat uit Arabieren. Israël is een ontwikkelingsland met een republikeinse staatsvorm. De volksvertegenwoordiging, de zogenaamde Knesset — dit woord betekent vergadering — telt 120 leden. Deze worden volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging gekozen voor een periode van 4 jaar. Elke burger — vanaf 18 jaar — bezit het recht om zijn stem uit te brengen. Is men ouder dan 21 jaar, dan kan men gekozen worden.

De Knesset kwam voor de eerste maal bijeen op 14 februari 1949. Bij de meest recente verkiezingen voor de Knesset in november 1969 was de opkomst van de kiezers ruim 80 pct. Het is verleidelijk op dit punt een — zeer globale — vergelijking met de situatie in Nederland te maken. In ons land zijn velen ervan geschrokken dat na het afschaffen van de opkomstplicht bij de verkiezingen voor de provinciale staten en gemeenteraden ongeveer een derde van de kiezers thuis bleef. In Israël toonde men zich bijzonder tevreden over het percentage opgekomen kiezers. Lettende op de bijzonder moeilijke omstandigheden waarin Israël verkeert en op de in vergelijking daarmee vrij onbezorgde toestand in Nederland zou men de neiging in zich opvoelen komen de bezorgdheid over het lage opkomstpercentage bij de recente verkiezingen in ons land een weinig te relativeren.

Een andere vergelijking dringt zich op bij het bezien van het aantal partijen, dat in de Knesset en de Tweede Kamer is vertegenwoordigd. In de Knesset bedraagt dat aantal twaalf, de grootste drie nemen resp. 56, 26 en 12 zetels in. In de Tweede Kamer waren na de verkiezingen in 1967 elf fracties; sindsdien heeft viermaal een afsplitsing plaatsgevonden. Gaan er in Nederland stemmen op te komen tot een redelijk hoge kiesdrempel om daarmee een te grote verbrokkeling te bemoeilijken, in Israël denkt men niet aan dergelijke oplossingen.

In Israël heeft de regering alvorens te kunnen optreden de toestemming van de Knesset nodig. De huidige regering steunt op 98 zetels in de volksvertegenwoordiging. Op welke wijze de wetgevende macht is geregeld laten wij thans rusten. Opmerkelijk is dat Israël geen grond-

wet kent. Uniek is dit echter niet; ook Engeland heeft geen geschreven constitutie. In een aantal belangrijke wetten zijn de beginselen en uitgangspunten van de Israëliëse staatsinrichting vastgelegd.

Het gebouw van de Knesset is in 1966 gereedgekomen. Het munt uit door een uiterst efficiënte indeling. Zo is er b.v. een werk- annex rustkamer per twee leden beschikbaar. Iedere vaste commissie heeft de beschikking over een eigen vergaderruimte met o.a. een bibliotheek, welke op de behoeften van iedere commissie is afgestemd. Voorts is er een aantal andere vergaderzaaltjes, waar leden van de Knesset met hun gasten kunnen spreken. Dat er een uitstekend restaurant in het gebouw aanwezig is, spreekt vanzelf. De zaal, waar de openbare vergaderingen van de Knesset worden gehouden, is ruim van opzet. De voor het publiek toegankelijke tribune is van de voor de gasten van parlementariërs gereserveerde tribune en de zitplaatsen van de parlementariërs en de regering gescheiden door een wand van kogelvrij glas. Dit is geen overbodige luxe gezien het feit, dat een aantal jaren geleden in het vorige gebouw vanaf de tribune een aanslagpoging op een van de autoriteiten is gedaan.

Wat dit gebouw ook zo aantrekkelijk maakt, is de aanwezigheid van een aantal imposante kunstwerken. Zo zijn in de grote entree enkele schitterende gobelins van Marc Chagall te bewonderen, waarin oud-testamentische voorstellingen voorkomen. Het is bekend dat onlangs enige Tweede Kamerleden zich per open brief tot de voorzitter hebben gewend, waarin zij de bouw van een nieuw Kamergebouw bepleitten. Het lijkt aannemelijk, dat sommigen van hen mede zijn geïnspireerd door het gebouw van de Knesset.

Een opmerkelijk verschil tussen de Knesset en de Kamergebouwen in Nederland betreft de toegankelijkheid. Behoeft men in Nederland slechts een portier te passeren om binnen te komen en treft men bij de publieke tribune slechts enkele politiefunctionarissen aan, die in bijzondere gevallen moeten

kunnen ingrijpen, in Israël is dat geheel anders. Daar is het gebouw volledig door hekwerken van de buitenwereld afgesloten. Toegang heeft men slechts op vertoon van een speciale pas of met bijzondere toestemming. Er is een zwaar bewapend detachement militairen om de veiligheid in en rond het gebouw te verzekeren. Dit is geheel verklaarbaar; zou het immers geen geweldige triomf zijn voor Israël-vijandiggezinden, indien zij erin zouden slagen in het gebouw van de volksvertegenwoordiging onregeligheden te veroorzaken?

Een van de bevoegdheden van de Knesset is het kiezen van de president. Deze kan eenmaal voor een nieuwe ambtstermijn van vijf jaar worden herkozen. Dr. Zalman Sjazar, na Chaim Weizman en Ben-Zvi de derde president van Israël is in 1963 gekozen en in 1968 herkozen. Deze geleerde op het gebied van geschiedenis en wijsbegeerte is een kenner en bewonderaar van de Nederlandse filosoof Spinoza. Bij ontmoetingen met Nederlanders laat hij dit gaarne merken. Ook vertelt hij dan over zijn bezoeken in het verleden aan Amsterdam, waarbij vooral het Nationaal Monument van de Dam en het monument van de Dokwerker op het Jonas Daniel Meyerplein grote indruk op hem hadden gemaakt.

Is de huidige president van Israël wellicht niet zo bekend in het buitenland, het is anders gesteld met de minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken mevrouw Golda Meir en de heer Abba Eban. De laatste is werkelijk de imponerende en overtuigende spreker die hij op de televisie lijkt te zijn. Een ontmoeting met mevrouw Meir is een geweldige ervaring. De directe wijze, waarop zij antwoord geeft op kritische vragen en met een aantal doeltreffende argumenten personen, die haar niet juist voorkomende meningen verkondigen, bestrijdt, maakt grote indruk. Bovendien doet zij dit alles op een vriendelijke en charmante manier. Deze 72-jarige grootmoeder is een goede representante van degenen, die een groot verantwoordelijkheidsgevoel en plichtsbef besitten ten opzichte van hun land. In 1966 had zij zich om gezondheidsredenen teruggetrokken als

minister van Buitenlandse Zaken. Al was zij nog actief op partij-politiek terrein — zij was secretaris-generaal van de Verenigde Israëliëse Arbeidspartij — het was toch vooral haar bedoeling het wat rustiger aan te doen.

Toen in februari 1969 de 73-jarige minister-president Levi Esjkol aan een hartaanval stierf, werd op Golda Meir een beroep gedaan minister-president te worden. Dat was voor haar een moeilijke beslissing, maar zij meende aan die klemmende vraag gevolg te moeten geven. Zij moet in het buitenland pleiten voor Israël en binnenlands de geleerden op politiek terrein gesloten zien te houden. Dat laatste is echter geen sinecure, want, zoals ieder land langzamerhand zijn harde en meer gematigde politiek kent, zo heeft ook Israël zijn 'haviken' en 'duiven'; deze groepen verschillen soms ernstig van mening over de wijze, waarop het conflict met de Arabische wereld, bij welk geschil helaas ook steeds meer de beide grootmachten betrokken raken, tot een oplossing gebracht moet worden.

In de moeilijke situatie, waarin Israël verkeert, blijft de mogelijkheid bestaan dat men zijn mening aan die van anderen kan toetsen. Daarbij worden vrijwel geen belemmeringen in de weg gelegd. Dat is een gelukkige omstandigheid en een teken van een volwassen democratie.

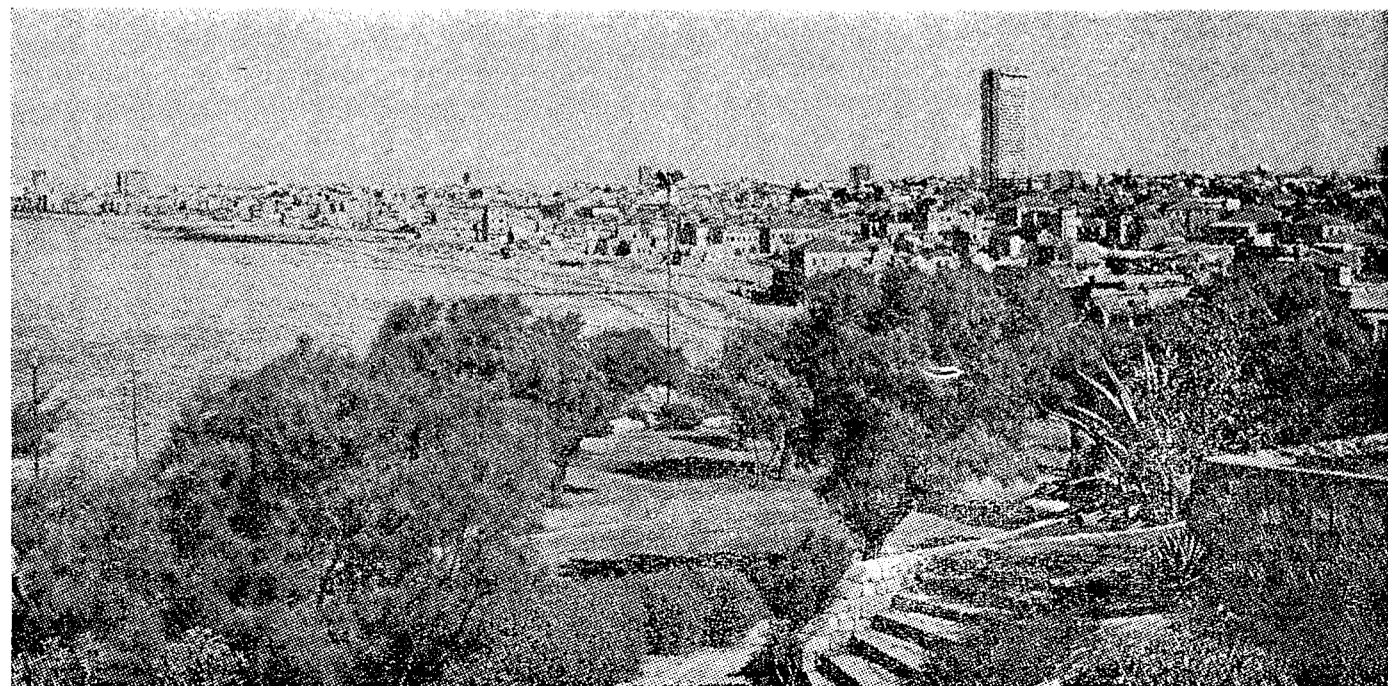
ECONOMISCHE TOESTAND IN ISRAËL

Israël kent de laatste jaren volledige werkgelegenheid, een situatie, die voor een ontwikkelingsland vrij uniek is. Volwassen bedelaars ziet men nauwelijks in dit land; de enkelen die er zijn, profiteren van het toerisme. Het bruto nationaal produkt bedroeg in 1969 ongeveer 14 miljard Israëliëse ponden (een pond is iets meer waard dan een gulden). Twintig jaar geleden was dit bijna 500 miljoen.

Het nationale inkomen was in 1950 en

VERVOLG OP PAG. 8

Tel Aviv

ISRAËL

VERVOLG VAN PAG. 7

teert vanuit het principe van solidaire gelijkwaardigheid. Een goede gelegenheid 1969 resp. 824 en 10.920 miljoen ponden. De defensie-uitgaven vertonen een sterke stijging: van 12 pct. in 1967 via 18 pct. in 1968 naar 25 pct. in 1970. Een verdere toename is geenszins uitgesloten. Op dit moment werkt 25 pct. van de arbeidskrachten voor de defensie. De oorlogvoering legt, dat is uit deze cijfers wel duidelijk, een geweldige last op het land. Maar omdat men daar weet dat men vecht voor het voortbestaan van het land, is men tot de offers, die daarmee gepaard gaan, bereid.

Zo is iedere luxe in Israël, zoals auto's, televisie, grammofonplaten etc. zwaar belast. Anderzijds zijn de eerste levensbehoeften zoals het dagelijks voedsel, kleding en schoeisel, voor normale prijzen verkrijgbaar.

In Israël is de snel toenemende industrialisatie een belangrijke bron van werkgelegenheid. Dit percentage bedraagt thans 25. Voor de landbouw is dit ruim 8 — waarschijnlijk had de buitenstaander dit hoger geschat. Om het overzicht zo compleet mogelijk te maken zij nog vermeld, dat voor handel en particuliere diensten alsmede voor de overheidsdiensten deze percentages resp. ruim 18 en 19 bedragen.

Ook de betekenis van het toerisme neemt toe. Israël heeft, net als andere landen, met het probleem van de inflatie te maken. In 1968 en 1969 was het resp. 2 en 3 pct. Voor 1970 wordt een percentage van 4 verwacht. Indien men in Israël erin slaagt, de inflatie tot deze hoogte te beperken, zou men gelet op de omstandigheden waarin het verkeert een formidabele prestatie leveren!

De geweldige immigratie in de afgelopen 20 jaren bracht grote problemen met zich mee — denk bijv. aan de huisvesting —, maar ook voordelen. Grote aantallen arbeidskrachten stroomden naar Israël waaronder zeer gekwalificeerde en in ieder geval velen met een geweldige inzet.

Ook was er een toevloed van kapitaal naar Israël; daar waren en zijn nog Westduitse herstelbetalingen en Amerikaanse hulpfondsen.

Het wereldjodendom levert jaarlijks een behoorlijke bijdrage aan de Israëli-sche economie.

Toch is de toekomst op dit terrein geenszins rooskleurig. Vóór 1970 wordt een tekort op de betalingsbalans geraamd van ruim 1 miljard dollar.

In het lopende 10-jaren plan (1968-1978) is een jaarlijkse stijging van het bruto nationaal produkt berekend van 7-9 pct. Wil men hierin slagen dan moet de regering een zeer strak beleid volgen. Zo is een van de afspraken dat gedurende drie jaren er geen verhoging van lonen, prijzen en belastingen zal plaatsvinden. Hier in Nederland zal men zich zo'n afspraak eigenlijk niet kunnen voorstellen; maar ook in Israël leidt dit tot grote spanningen!

Het zal uit het bovenstaande reeds duidelijk zijn geworden, dat Israël niet slechts het land is van de oude, bijbelse steden en streken. Tel Aviv en Haifa zijn bijv. commerciële en industriële centra van belang.

De universiteiten in Israël bezitten ook daarbuiten een goede faam. Het Weizmann Instituut — een soort Israëli-sch T.N.O. — heeft een grote wetenschappelijke naam; er geschieden belangrijke onderzoeken op het gebied van bijv. het kankeronderzoek en immunologie, maar ook van seismologie en hydrologie.

Israël is een ontwikkelingsland, het is reeds eerder opgemerkt. Het ontvangt hulp bij de ontwikkeling van het land. Maar het geeft ook hulp; het werkt bijv. samen met tal van andere ontwikkelingslanden in Afrika. Zo hoopt het de Arabische landen te tonen dat het in vrede wil samenleven met anderen. Ook wil men op die wijze steun voor Israël vinden in de Verenigde Naties.

Vele cursussen worden door Israëli-sche deskundigen gegeven. De opgeleiden keren terug naar hun land en dragen daar hun kennis weer over aan hun landgenoten.

Momenteel volgen experts uit 25 landen opleidingen in Israël. In ruim 60 landen zijn ongeveer 3.000 door Israëli's opgeleide deskundigen werkzaam.

De keerzijde is, dat Israël weer leert van de ervaringen in andere landen opgedaan.

ARJOSLID WORDEN? EEN KWESTIE VAN DE BON INVULLEN

Door een simpele handeling en een kleine bijdrage van f 10,— kun je lid worden van de Arjos. De nationale anti-revolutionaire jongerenorganisatie schuimt en bruist van politieke activiteit. Conferenties, acties, plaatselijke bijeenkomsten.

Wil je meedoen of zelf iets op touw zetten?

Vul dan onderstaande bon in en gireer ook snel tien gulden.

En schrijf ons desnoods je wensen.

Ondergetekende;

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos. De contributie voor het jaar 1971 ten bedrage van f 10,— is gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag.

Ik ontvang voortaan het Arjosblad Op Wiek en mededelingen over provinciale en eventueel plaatselijke activiteiten.

COUPON INSTUREN NAAR: SECRETARIAAT ARIOS,
DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG. (TELEFOON 070 - 183960)

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

— wenst tot 30 januari 1971 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 7,—.

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: ..... Handtekening: .....

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

ARME EN RIJKE ONTWIKKELINGS- LANDEN

VERVOLG VAN PAG. 4

heid doet zich hier voor om een begin te maken met een nieuwe handelspolitiek. Anderzijds zouden de internationale organisaties, zoals de Britse econoom Percy Selwyn, thans werkzaam op het planbureau van Lesotho suggereerde, de gezondheidszorg en/of het onderwijs van deze vergeten landen voor hun rekening kunnen nemen.

Minister Udink heeft reeds toegezegd aandacht aan dit adoptieplan te zullen geven. De keuze van het land is daarbij arbitrair, hoewel de mate van stabiliteit in overweging moet worden genomen. De aandacht voor deze aller-armste landen heeft ook een politiek aspect, vanwege het ook in Afrika opdringende communisme. In aanvulling op prof. Kooijman's gedachtegang in Nederlandse Gedachten van 26 september 1970, n.l. dat de tegenstelling Noord-Zuid die van Oost-West wel eens zou kunnen overtreffen, moet nog worden gewezen op het gevaar van een polarisatie

binnen de ontwikkelingslanden zelf.

Maar in eerste instantie zal ons beleid gericht moeten worden op die marginale landen, die zó arm zijn, dat ze thans vergeten worden.

Dr. M. van der Schaft is werkzaam bij de Nationale Investeringsbank (Herstelbank) N.V. te 's-Gravenhage en betrokken bij de werkzaamheden van de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden.

GEEF GUL UW GULDEN

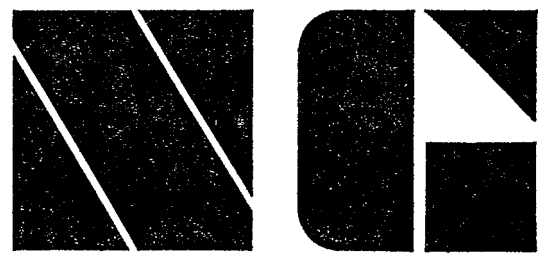

DE KANDIDATEN LIJST

De afgelopen weken hebben de A.R. kiesverenigingen gestemd over de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen die op 28 april a.s. worden gehouden.

Aan de stemmingen namen ruim 600 kiesverenigingen deel. Na het tellen van de stemmen ziet de kandidatenlijst er als volgt uit:

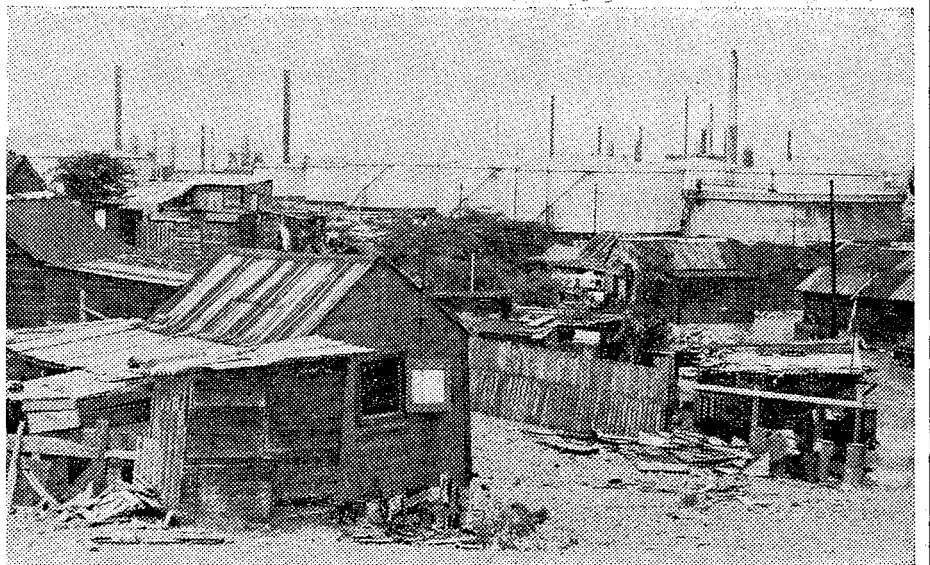
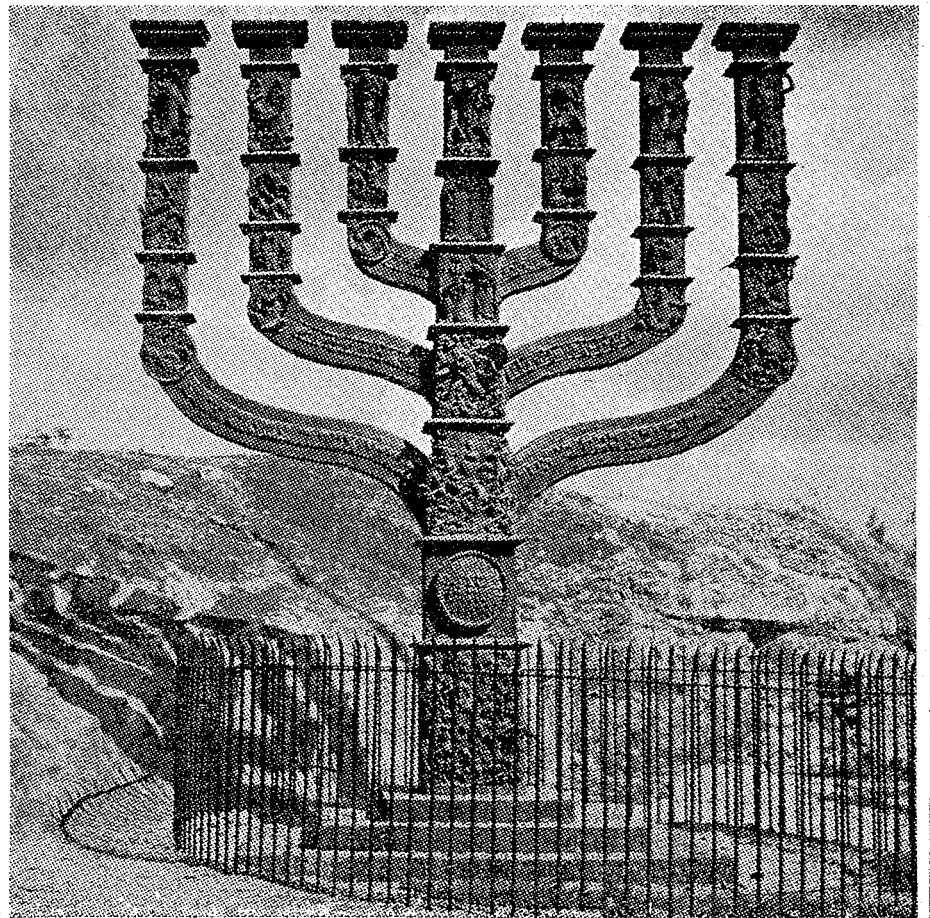
1. **mr. B. W. Biesheuvel**
2. **mr. W. Aantjes**
3. **drs. J. A. Bakker**
4. **B. Roolvink**
5. **dr. A. Veerman**
6. **drs. J. Boersma**
7. **mej. J. van Leeuwen**
8. **dr. C. Boertien**
9. **M. W. Schakel**
10. **Tj. Walburg**
11. **mr. J. H. Grosheide**
12. **mr. N. G. Geelkerken**
13. **drs. J. de Koning**
14. **mr. J. N. Scholten**
15. **dr. A. J. Vermaat**
16. **A. van Es**
17. **drs. A. Schouten**
18. **H. A. de Boer**
19. **mr. G. C. van Dam**
20. **mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters**
21. **J. van der Ploeg**
22. **mr. P. J. A. Idenburg**
23. **dr. B. Goudzwaard**
24. **dr. W. de Kwaadsteniet**
25. **drs. G. M. Kerkhof**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang-- nr. 3 - 16 januari 1971

IN DIT NUMMER

kunt u op pagina 2 lezen wat dr. B. Goudzwaard zaterdag 9 januari j.l. voor de radio heeft gezegd.

Het tekort bedraagt nog f 17.000,— zie pagina 3.

Wat goed samenspel tussen een kiesvereniging en de jeugd kan opleveren staat te lezen op pagina 4. In Rotterdam-Alexanderstad kwam er in snel tempo een Arjosclub van de grond, mee dankzij de kiesvereniging.

Op pagina 5 schrijft drs. J. J. A. Scholten over de heilige plaatsen in Israël.

Vorige week verscheen het eerste artikel over dit land.

De Arjos ontplooit weer activiteiten in het nieuwe jaar, zie pagina 7.

Raadslid schrijft op pagina 8 over bijsturingssuitkeringen. Hij vroeg zich af waarom blijvend bijstand genietenden geen 100% van het minimumloon kunnen krijgen.

Foto's, boven: De Menora, een nationaal symbool voor Israël, zie pag. 5. Onder: Een blik op Curaçao, zie pag. 7.

Albracht N.V.-Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

★
DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771,
AMSTERDAM.

ZIJLWEG 53, TEL. 023 - 326966, HAARLEM.

LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEFOON 070 - 839446, DEN HAAG.

IS INFLATIE EEN SOORT NOODLOT?

DR. B. GOUDZWAARD IN RADIOESPRAAK

Bij het passeren van de jaargrens hebben de kranten weer volgestaan met toekomstvoorspellingen. De zgn. gezaghebbenden figuren — en we hebben er heel wat in ons land — hebben hun licht laten schijnen over wat in 1971 ons te wachten staat. Florissant waren hun voorspellingen niet. De prijzen zullen verder omhoog gaan; veel bedrijven krijgen het extra moeilijk, van de pluimveebedrijven af tot de textielindustrie toe. Een conjunctuurinzinking is mogelijk, met daaraan verbonden: de terugkeer van een stuk werkloosheid.

Zulke sombere voorspellingen zetten je aan het denken. Is dan het enige wat ons rest lijdelijk de klap af te wachten? Kan een regering tegen zoiets nu werkelijk niets doen?

Om met die laatste vraag te beginnen: het huidige kabinet heeft tekortkomingen. Maar het zou volstrekt oneerlijk zijn te beweren, dat zij de conjuncturele bui in 1971 niet ziet aankomen. Ze heeft integendeel in het laatste halfjaar zo ongeveer alle voorbereidingen getroffen, die de economische leerboekjes in zo'n geval voorschrijven: ze heeft de belastingen extra verhoogd, haar uitgavenstijging wat gematigd, en zowel de prijzen als de lonen aan bepaalde banden gelegd.

Maar waarom dan toch die sombere voorspellingen? Is inflatie en een daarop volgende werkloosheid dan toch een soort noodlot, iets wat je treft, wat je er ook aan doet?

Zo is het bepaald niet. Maar wel is iets anders aan de hand. Bij aanhoudend forse prijsstijgingen en bij een daarop volgende werkloosheid hebben we te maken met kwalen, die een gevolg zijn van onze eigen daden. Het zijn niet mankementen in ons economisch mechanisme, waar wij zelf buiten staan; mankementen, die knappe economen met enkele simpele handgrepen kunnen repareren. Een inflatie zoals we nu hebben, is geen noodlot, maar een kwestie van menselijke tekortkoming. En juist daarom is het ook zo moeilijk, er een eind aan te maken.

Want hoe ontstaat inflatie? Wel, omdat wij als volk met elkaar meer willen besteden dan we met elkaar geproduceerd hebben. Het is net als bij een veiling: de prijzen stijgen, wanneer er veel vraag is: wanneer er meer vraag is dan er goederen worden aangevoerd. Zo stijgen ook in een economie als geheel de prijzen, wanneer we met elkaar — gezinnen, bedrijfsleven én overheid — meer willen uitgeven en meer inkomen willen verdienen, dan we zelf met onze handen maken en aanvoeren. Inflatie is dus zoiets als een alarmschel, die al rinkelend te kennen geeft: jullie leven als volk boven je economische stand!

Jullie rekenen je als volk een welvaart toe, een inkomen toe en bestedingen toe, die in feite nog niet bereikt zijn!

U zult begrijpen, dat je in zo'n situatie alleen met impopulaire maatregelen verder kunt komen. Wanneer een volk als geheel zich rijker rekent dan het is, dan zijn er maar twee manieren om dat te verhelpen — er zal ofwel meer gepresteerd moeten worden, ofwel wij zullen tevreden moeten zijn met minder sterke stijgingen van onze inkomens en bestedingen.

Andere wegen dan die zijn er in feite niet; en het rumoer rond de prijs-

loon- en belastingdebatten in de Kamer heeft wel geleerd, dat vrijwel niets in ons land zo moeilijk is als het intomen van een te snelle inkomensontwikkeling.

Maar wat betekent dit nu concreet voor de Nederlandse politieke partijen? Het betekent naar mijn mening, dat zij alle, stuk voor stuk kleur mee zullen moeten gaan bekennen hoe zij nu in wezen tegenover inflatie en werkloosheid staan. Ik zeg: in wezen, omdat het uitspreken van fraaie volzinnen en het huilen van krokodilletranen hier niets helpt. Want als de huidige inflatie ons iets leert dan is het wel, dat we er pas iets aan kunnen doen, wanneer we reële le offers brengen. Want inflatie is juist de economische straf voor een volk, dat nalaat te kiezen, dat met de beperkte middelen teveel tegelijkertijd wil bereiken. Ik wil u wel dit zeggen: wanneer we én op het vlak van de overheidsuitgaven én op het vlak van de loonstijgingen én op het vlak van de uitbreiding van sociale voorzieningen doorgaan in hetzelfde tempo als waarin we nu bezig zijn, dan is een tikse terugval in onze werkgelegenheid onvermijdelijk. Dan zullen we bovendien in de komende vier jaren prijsstijgingen kennen, die het percentage van 5 pct. per jaar nog te boven zullen gaan. En daarvoor gaan dan de zwaksten onder ons boeten: de kleine boeren en middenstanders en de werklozen van morgen.

Geplaatst voor die keuze kies ik als Anti-Revolutionair bewust voor een beleid, dat gaat in de richting van het brengen van impopulaire offers. Dat is voor mij een principiële keus, omdat het hier gaat om de meest wezenlijke taak van de overheid: namelijk het voldoen aan de Bijbelse opdracht tot rechtvaardigheid, tot het zijn van een schild voor de zwakken.

In dit verband wil ik er mijn voldoening over uitspreken, dat ook de werknemersvakcentrales oog blikken te hebben voor de noodzaak van een keus in 1971 en volgende jaren. Via een enquête hebben zij aan hun leden laten weten, dat wie nu kiest voor belangrijke verdere loonsverhogingen, dat die een verdere groei van de overheidsuitgaven en van de sociale voorzieningen maar op zijn buik moet schrijven. Dat is eerlijk. Wel betreurt ik het, dat de vakcentrales bij die enquête toch nog niet geheel consequent zijn geweest. Want in de cijfers die zij noemen, wordt niet van het principe uitgegaan, dat de overheid via haar begroting de inflatie nog verder zal moeten afremmen. De vakcentrales geven nog een te grote ruimte aan het uitgavenbeleid van de overheid, doordat ze er vanuit gaan, dat door toedoen van de overheid de prijzen jaarlijks toch nog met 1 pct. extra mogen stijgen.

De A.R.P. acht de inflatie en haar gevolgen zo schadelijk, dat ze verder zou willen gaan. Tezamen met K.V.P. en C.H.U. heeft ze zich daarom in het urgentieprogramma gebaseerd op een matiging van de stijging van de reëel beschikbare inkomens tot een maximum van 2 pct; er dat gecombineerd met een meer bescheiden uitgavenprogramma, dan de vakcentrales zich voor ogen stellen. Dat is dus niet omdat er voor de overheid nog niet ontzaglijk veel te doen zou zijn, maar omdat wij de beheersing van de inflatie nog belangrijker vinden.

Daarnaast willen wij nieuwe sociale voorzieningen, zoals de zeer urgente volksverzekering tegen arbeidsongeschiktheid, goeddeels betalen door elders te besparen. In dit verband denken we b.v. aan de afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind; waarbij uiteraard de minstdraagkrachtigen daarvan niet de dupe mogen worden. En tenslotte zal met de verdere uitbouw van de pensioenen alleen geleidelijk te werk kunnen worden gegaan. Mede in antwoord op geuite kritiek van werkgeverszijde wil ik zeggen, dat de optrekking van de ouderdomspensioenen tot 70 pct. een zaak is, die meer tijd dan de komende vier jaar in beslag zal nemen.

Dat zijn een aantal duidelijke impopulaire voorstellen. Maar ze zijn eerlijk en recht op de man af. Wie liever het huidige prijsstijgingstempo heeft, met het daarin vervatte permanente gevaar van werkloosheid — welnu, die doet er beter aan een ander politiek programma te steunen. Maar de ervaringen leren, dat ten aanzien van de inflatie-bestrijding zachte heelmeeesters stinkende wonden kunnen maken.

ABONNEMENTS- GELD

Per 1 januari 1971 zijn de tarieven van de P.T.T. voor de verzending van weekbladen, dus ook van „Nederlandse Gedachten”, zeer aanzienlijk verhoogd. Daarnaast zijn er andere kostenverhogende factoren, zoals loon- en prijsstijgingen.

Eén en ander betekent, dat de abonnementsprijs van „Nederlandse Gedachten” moest worden herzien. Het blad wordt praktisch tegen kostprijs geleverd. De aanzienlijk hogere kosten in het nieuwe jaar zijn er echter oorzaak van, dat de huidige abonnementsprijs niet gehandhaafd kan blijven.

Het ministerie van Economische Zaken heeft toestemming gegeven de abonnementsprijs te brengen op f 8,— per half jaar. Wij hopen, dat onze abonnees voor deze prijsverhoging begrip hebben.

WIJ KOMEN BIJEN

Op maandag 25 januari a.s. houdt het Verband van A.R. gemeente- en provinciebestuurders zijn jaarvergadering in Esplanade, Lucas Bolwerk 24, Utrecht.

Aanvang 10.15 uur.

In de morgenvergadering spreekt de voorzitter van het Verbond, de heer M. H. L. Weststrate, over: „De gemeenten en het kabinet-De Jong”.

Mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, spreekt 's middags over: „Gemeenten en kabinet”.

De A.R. Kamercentrale Tilburg houdt op dinsdag 26 januari 1971 haar jaarlijkse algemene vergadering in hotel „Goderie” te Roosendaal (tegenover het station).

Aanvang 20.00 uur.

Spreker, de heer M. W. Schakel, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, over „Enkele centrale punten in de komende verkiezingscampagne”.

Tenslotte nog dit. Ook voor de uitvoering van dit programma blijft de medewerking van het bedrijfsleven noodzakelijk. De bedoeling van ons is dan ook niet, dit alles klaar te stomen buiten het overleg met werkgevers en werknemers om. Maar wel dienen deze organisaties het recht te respecteren van elke politieke partij om een eigen, welbewuste inbreng te leveren — en in dat overleg, en ten overstaan van de Nederlandse kiesgerechtigden.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

— wenst tot 30 januari 1971 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 7,—.

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: ..... Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3. s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30

VIJFTIG JAAR GELIJKSTELLING

Het is te doen gebruikelijk als 'iets' 50 jaar van uitzonderlijk belang is geweest de wens uit te spreken dat bij de voortduur dit 'iets' nog tal van jaren mag bloeien. De wet die eindelijk de gelijkstelling bracht van het bijzonder lager onderwijs met het openbaar onderwijs bestond op 1 januari 1971 50 jaar. Die wet heette jaren lang: de wet-De Visser, hij was immers de geestelijke vader van deze wet. Later in de volksmond: de Lageronderwijswet 1920. Ook deze aansprektitel raakt verloren. De ULO is gemammoet en het voortgezet gewoon lager onderwijs — beide schooltypen maakten van deze wet deel uit — is ook bij het voortgezet onderwijs ingepakt. Er is al een voorontwerp van een nieuwe 'lagere school': de a.s. wet op het basisonderwijs.

Het einde van de 50-jarige is nabij. En toch! Toch is het van groot belang bij dit jubileren stil te staan. Na jaren van politieke strijd, — bijna 80 jaar lang —, na jaren van — we kunnen het nu wel schrijven — armoe lijden van de voortreffelijke mensen, die het christelijk onderwijs om des gewetens wille dienden. Maar ook de ouders uit alle rangen en standen, die om wille van hun geloof in Christus hun kinderen naar een

christelijke school stuurden, hebben ondervonden met hoeveel pijn en moeite het vaak gepaard ging. Er was eind 1920 grote dankbaarheid toen de Staten-Generaal dit wetsontwerp-De Visser aanvaardde en Koningin Wilhelmina op het wetsontwerp de verklaring ondertekende: 'de Koningin bewilligt in het voorstel'.

Dankbaarheid bij christelijke politieke partijen, dankbaarheid bij het gehele christelijk onderwijs en bij de ouders. Eindelijk was er recht gedaan in 1920! Een jaartal, dat niet uit ons geheugen mag worden gewist, ook niet uit het geheugen van hen die na ons komen. Een jubileum dat ons wederom moet aansporen, dit verworven recht niet te verwaarlozen of minder waard te achten of ook te bagatelliseren. Uitgaande van de financiële gelijkstelling naast de vrijheid van onderwijs komt er pas tijd én gelegenheid zich nader te beraden over de gewenste onderwijskundige uitgangspunten. Daaraan zijn wij in deze tijd toe.

Wij hopen dat staatssecretaris Grosheide de gelegenheid zal krijgen in elk geval een verantwoord, nieuw wetsontwerp op het basisonderwijs nog aan de Staten-Generaal voor te leggen.

IN DE OPPOSITIE

DOOR H. ALGRA

Tot de Westerse democratieën behoort als een wezenlijk, een onmisbaar en een volkomen legaal bestanddeel, dat er in en buiten het parlement in vrijheid tegen het Regeringsbeleid kan worden geëxponeerd. Die vrijheid van oppositie is wettelijk beschermd. Wij vinden, dat zoiets vanzelf spreekt. Maar het is maar in een betrekkelijk klein deel van de wereld zo. Een serieus onderzoek heeft aan het licht gebracht, dat van de ruim 130 staten, die bij de Verenigde Naties zijn aangesloten en die daar ieder op zijn beurt de democraat uithangen en schone verhalen houden over zelfbestemmingsrecht, die geregeld vragen om optreden tegen discriminatie, er slechts 33 zijn, waar de oppositie tegen het Regeringsbeleid die vrijheid en die rechten heeft, die wij in het Westen vanzelfsprekend vinden.

In ongeveer honderd staten is oppositie een verboden zaak, mogen in elk geval oppositie-partijen niet bestaan. In vele landen is slechts één partij toegelaten en die partij heeft de macht in handen. Beter gezegd: die partij is een werktuig in de handen van degenen, die de macht in handen hebben.

In de Nederlandse wetten is geen spoor te vinden van een eigen taak of de rol of recht van de oppositie. De oppositie als politiek verschijnsel is in de geschiedenis ontstaan, wordt niet door de wet gecreëerd, maar wel door de wet beschermd (onschendbaarheid van de leden der Staten-Generaal, vrijheid van drukpers, vrijheid van vereniging en vergadering enz.)

De wet kent dus niet de tweehed: Regering — oppositie.

Wel een andere tweehed: Regering — Staten-Generaal. Elke wet begint met de mededeling, dat zij tot stand is gekomen in gemeen overleg met de Staten-

Generaal. En het is van belang, dat we binnen het kader van de Nederlandse verhoudingen er van blijven uitgaan, dat regering en Staten-Generaal ieder een eigen taak hebben. De parlementaire meerderheid, waarop de Regering steunt, mag niet worden tot een groepering, die door de chef van de Regering wordt gedirigeerd, zoals dat b.v. in Engeland in vrij sterke mate het geval is, zodat leden van de Regeringspartij, die dwars gaan liggen, als rebellen worden beschouwd, aan wie iets kan worden ingepeperd.

De taak van de oppositie is in de eerste plaats: het Regeringsbeleid vanuit haar beginselen en haar visie op het beleid kritiseren. Zo'n kritiek mag scherp zijn, zij behoort eerlijk te blijven. Zij werkt als een boemerang, zodra zij ontaardt in demagogie.

Maar daarmee is nog maar de helft gezegd. Zal de oppositie binnen een parlemen-

tair bestel als het onze volledig functioneren, dan moet de oppositie kunnen zeggen, dat er een alternatief is en dat zij dat kan realiseren. Dat zij er naar streeft, meerderheid te worden, om dan de teugels over te nemen. Als in Engeland Labour wordt verslagen, dan is Heath onmiddellijk in staat, de ambts-woning van de minister-president, Downingstreet 10, te betrekken. Hij had zijn schaduwkabinet al gereed.

Dat ligt bij ons geheel anders. De kern van de oppositie wordt gevormd door de PvdA, en zij heeft momenteel geen schijn van kans om op haar eentje de meerderheid te verwerven. Zij zou zich dan ook alleen maar belachelijk maken, als zij aan het parlement en het volk haar schaduwkabinet presenteerde. En zij heeft ook geen bondgenoten, die zoveel betekenen, dat zij daarmee tezamen en in vereniging iets in die geest zou kunnen presteren.

Alleen op de PPR kan zij rekenen, de

PSP heeft het al laten afweten, D'66 wil hoogstens een losse verkering, maar hoopt intussen, dat ook de PvdA met de andere-partijen zal ontploffen.

De PvdA weet, dat zij oppositie is en dat de eerste jaren ook wel zal blijven. En als dr. W. Drees Jr. ook nog enig succes heeft, als lijsttrekker van DS'70, dan wordt het nog moeilijker. Er is geen oppositie, die aan het volk kan vertellen, dat zij in staat zal zijn, het roer over te nemen.

De PvdA kan van de oppositie-partij alleen weer Regeringspartij worden als in de dagen van de heer Drees Sr., als zij bereid is, minstens de KVP als partner te aanvaarden. Maar dat wil zij niet, en zij heeft evenzeer de ARP, de CHU en de VVD afgewezen. Zij heeft daarmee zichzelf gedegradeerd tot een oppositionele groep, die niet anders kan dan oppositie voeren.

En daarbij hebben haar leiders, die van een gans ander formaat zijn dan voorheen de heer Drees Sr. (en met ander formaat bedoelen wij: veel kleiner formaat) bovendien nog iets over het hoofd gezien. De heren Vondeling en Den Uyl praten, alsof zij oppositie zullen blijven voeren, totdat zij goed vinden, op zijn minst de KVP weer als partner te aanvaarden.

Deze heren zien daarbij over het hoofd, en dat typeert de mate van hun inzicht, dat zij alleen weer regeringspartner kunnen worden als de KVP hen weer hebben wil. Tot zolang moeten zij in elk geval buiten blijven wachten. Als oppositie, die min of meer in de kou staat.

Met dank aan God en grote blijdschap geven wij u kennis van de geboorte van onze zoon en broertje

WIM

Zijn doopnamen zijn

WILHELMUS HUBERTUS

C. J. van Velthooven
E. van Velthooven-Older
Henk
Bert
Kees

Hoogeveen, 22 december 1970
Boekweitlaan 31

GEEF GUL UW GULDEN

Tekort 1970

f 30.000,—

Reeds ontvangen

f 13.000,—

Nog te ontvangen

f 17.000,—

MAAKT U DIT DEZE MAAND IN ORDE

Giro 89673 t.n.v. A.R.Partij-Stichting te Den Haag.

WILT U GELIJK AAN DIT VERZOEK VOLDOEN? DANK U

Deze week zijn de acceptgirokaarten verzonden ter betaling van het abonnementsgeld ten bedrage van f 8.— over het eerste halfjaar 1971. Er zijn met deze kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk:

• Postgiro

— Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.

— als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.

— Als u per „incasso-giro" betaalt, ontvangt u geen kaart; u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld wordt automatisch afgeschreven.

• Banken

— Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

**N.V. Rederijen
N. Parlevliet Jr.
Haringhandel**

IMPORT - EXPORT

KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

SAMENSPER KIESVERENIGING EN ARJOS IN ROTTERDAM-ALEXANDER

Jaarlijks ontvangen onze kiesverenigingen een brief van de Arjos, de Nationale Antirevolutionaire Jongerenorganisatie, waarin de kiesvereniging wordt opgewekt het Arjoswerk te steunen. Hoe het andere kiesverenigingen gegaan is weten wij niet, maar het bestuur van de kiesvereniging 'Nederland en Oranje 25' gevestigd in een van de nieuwe stadsuitbreidingen van Rotterdam, had het jaarlijks nogal moeilijk met deze Arjosbrief. Enerzijds is het duidelijk, dat het bestuur van een kiesvereniging de taak heeft, het werk van de Arjos te steunen, anderzijds is het niet eenvoudig een dergelijke opdracht uit te voeren.

Misschien hebben andere kiesverenigingen soortgelijke problemen, en daarom leek het ons nuttig, onze ervaringen met betrekking tot het oprichten van een afdeling van de Arjos neer te leggen in een artikel, dat is opgesteld door de kiesvereniging en de nieuwe afdeling van de Arjos gezamenlijk. In de eerste plaats willen we iets zeggen over het stadsdeel, waarin kiesvereniging en afdeling van de Arjos opereren. Het betreft een nieuwe stadswijk van ongeveer 10 jaar oud in Rotterdam-Oost, met een inwonertal van 20.000.

Tradities zijn er nog niet, vooroordeelen evenmin. Er is een krachtig verenigingsleven.

EERSTE POGINGEN

Al spoedig na het oprichten van onze kiesvereniging, nu zes jaar geleden, ontstond het besef, dat nu al moest worden gezorgd voor de opvolging. Het bestuur van de kiesvereniging realiseerde zich, dat ook de jeugd moest worden betrokken in het politieke werk van de A.R., daarbij incalculerend, dat deze jeugd het niet altijd eens behoeft te zijn met wat de ouderen zeggen. De grote vraag was echter: 'Hoe pak je zoiets aan?' De kiesvereniging meende de oplossing te hebben gevonden in het benoemen van een jongeman, even in de twintig, tot lid van het bestuur van de kiesvereniging met als bijzondere opdracht het tot

stand brengen van contacten met de jeugd in het gebied van de kiesvereniging.

Op dit punt aangekomen, ontmoette het bestuur van de kiesvereniging ernstige moeilijkheden. De jongeman in kwestie werd door zijn bedrijf vlak ná zijn benoeming tot bestuurslid overgeplaatst naar Amsterdam. Het pendelen naar Amsterdam en de daarop volgende verhuizing bleken zoveel tijd in beslag te nemen, dat er van enige activiteit voor het jeugdwerk niets kwam.

Na deze tegenslag waren er twee mogelijkheden:

— óf de activiteiten op jeugdgebied staken

— óf voortgaan op dit gebied, met als enige wapens ons organisatievermogen, en een ongeschonden geestdrift voor de taak, die voor ons lag.

Het was ons zonder meer duidelijk, dat de mogelijkheid 'stoppen met jeugdactiviteiten' een ernstige overweging niet waard was. De vraag was intussen, hoe nu contact te krijgen met de jeugd? Een van de bestuursleden van de kiesvereniging stelde voor, dit contact tot stand te brengen via het bestaande jeugdwerk op ander terrein. 'Ga eens praten', zo luidde zijn advies, 'met de voorzitter van het protestants wijkjeugdbestuur, misschien, dat hij een opening ziet'. Dit bleek een uitstekende suggestie te zijn, temeer, omdat deze voorzitter de A.R. een warm hart toedraagt.

In het kader van de jeugdweek, die aan het begin van het seizoen 1970-1971 werd gehouden, kwam de vraag ter tafel, welke jongelui zich interesseerden voor de politiek. Zeven jonge mensen bleken belangstelling te hebben. Eén van hen bleek bereid te zijn te fungeren als contactman tussen de A.R. kiesvereniging en de nieuw op te richten jeugdformatie, die op dat moment de naam meekreeg van 'werkgroep politiek'. De jongelui voelden namelijk nog niet zoveel voor een formeel engagement met de Arjos, omdat zij deze laatste nog beschouwden als een groepering zonder eigen inbreng, slechts in staat tot kritiekloos herhalen van wat ouderen zeggen.

Na de fase 'eerste pogingen' verzeilden kiesvereniging en 'werkgroep politiek' vanzelf in de tweede fase, namelijk de fase van organisatorische vormgeving.

ORGANISATORISCHE VORMGEVING

Toen eenmaal het contact was totstandgekomen tussen kiesvereniging en jeugd, rees de vraag, hoe moeten we verder gaan. Op dat moment niet een eenvoudige vraag voor een kiesvereniging en een werkgroep, die zich beide op volkomen onbekend terrein bevonden.

Besloten werd, een vergadering uit te schrijven voor geïnteresseerde jongeren en als spreker uit te nodigen de voorzitter van het Provinciaal Bestuur van de Arjos in Zuid-Holland. Deze bleek onmiddellijk bereid een inleiding te houden en kon tevens de medewerking van enkele andere Arjossers toezeggen, als leden van een te vormen forum. Dit was een stap in de goede richting, doch daarmee waren we er nog niet. Wij beseften terdege, dat de belangstelling voor een informatieve lezing over de Arjos niet vanzelf kwam, maar moest worden opgewekt.

Besloten werd, aspirant-belangstellen-

den op persoonlijke wijze en zeer indringend te benaderen. Aan een aantal jongelui in de leeftijd tussen 16 en 20 jaar werd een stencil gezonden, met de opwekking, de vergadering te bezoeken. Enige dagen vóór de vergadering werden deze jonge mensen telefonisch aan de bijeenkomst herinnerd. In deze kritieke fase ontwikkelden in het bijzonder de huidige algemeen adjunct en de penningmeesteresse een grote energie, en demonstreerden zij een aanzienlijk organisatievermogen.

EERSTE VERGADERING

De kennismakingsvergadering werd een dusdanig succes, dat het de moeite waard is, er enige aandacht aan te wijden. De inleider hield voor de pauze een helder betoog over het doel en de werkwijze van de Arjos. Tijdens de koffiepauze ontstond reeds een geanimeerde discussie, die op wat meer officiële wijze werd voortgezet tijdens de forumdiscussie. Het forum bestond uit enkele jongelui uit de Alexanderpolder, en, zoals gezegd, uit enkele ervaren Arjossers.

Een zeer interessante ontwikkeling tijdens deze avond mogen wij u niet onthouden. Zoals gezegd, voelden vele leden van de nieuwe 'werkgroep politiek' erg weinig voor de Arjos, waarvan zij dachten, dat deze alle uitspraken van de A.R. zonder kritiek zou slikken. Halverwege de avond werd het voor velen duidelijk, dat dit geenszins het geval was, en dat de Arjos wel degelijk een eigen mening heeft op politiek gebied.

Toen dan ook Rien Weststrate, die optrad als inleider, aan het einde van de avond zijn vulpen trok om nieuwe leden te noteren, gaven zich meteen al 14 meisjes en jongens op. De reserve tegenover de Arjos bleek niet meer te bestaan!

Het aantal van veertien is inmiddels reeds gestegen tot twintig.

Onnodig te vermelden, dat de kosten van deze avond voor rekening kwamen van de kiesvereniging.

SUCCESSVOLLE VOORTGANG

De derde fase is er een van bouwen en bewaren. Om te beginnen, werd er een commissie van voorbereiding gevormd. Deze commissie had de volgende taak:

a. bijeenroepen van de oprichtingsvergadering.

b. voorbereiding van de bestuursverkiezing.

De bestuursverkiezing vond plaats aan de hand van een nauwkeurig omschreven procedure. De toekomstige activiteiten zullen zich voltrekken volgens de hoofdlijnen van ledenwerving, studie, en in een later stadium van actieve politieke participatie.

Ten behoeve van de ledenwerving is een kort maar indringend stencil opgesteld, dat aan een persoonlijk bezoek voorafgaat. Het kerkelijk bureau heeft zich bereid verklaard, adresmateriaal te verschaffen. Op de eerste discussie-avond zal worden behandeld het onderwerp 'Evangelie en politiek', aan de hand van het documentatiemateriaal van de A.R.

Als zijlijnen kunnen worden gesignaleerd de geldwerving en de documentatie. De geldwerving kent drie bronnen:

- bijdragen van de kiesvereniging;
- contributies van de leden, te splitsen in: contributie aan de landelijke organisatie en contributie voor plaatselijke activiteiten;
- donaties.

De jongelui hebben zelfs reeds een giro-nummer aangevraagd.

MORAAL

Wat is nu de moraal van dit artikel? In de eerste plaats: de jeugd móet bij het politieke werk worden betrokken. Hierin ligt de taak van de kiesverenigingen, dat wij onze jeugd activeren zich politiek te vormen. Ons volksdeel heeft een hoge organisatiegraad, en wij weten precies, waar wij onze jonge mensen kunnen vinden. Als wij menen, deze kansen voorbij te kunnen laten gaan, dan zal over enkele jaren ons een hoge rekening worden aangeboden.

In de tweede plaats: indien u als kiesvereniging geen deskundigheid bezit op het gebied van jeugdzaken, laat dit dan vooral geen reden zijn, er maar niet aan te beginnen. Geloof in de goede zaak, geestdrift, doorzettingsvermogen en organisatievermogen zijn ruim voldoende substituten voor deskundigheid en ervaring. Het kan overigens een voordeel zijn, als men niet geremd wordt door deskundigheid.

RECEPT

Het lijkt ons nuttig, het bovenstaande samen te vatten in receptvorm.

Receptuur voor het oprichten van een afdeling van de Arjos, door een plaatselijke kiesvereniging

1. Benoem een van uw bestuursleden tot contactman inzake jeugdangelegenheden.

2. Zoek contact met de jeugd via bestaande kanalen van het jeugdwerk.

3. Probeer tevens de verantwoordelijkheid voor het oprichten van een Arjos te localiseren bij een van de jonge mensen. Deze jonge man moet nauw samenwerken met het bestuurslid inzake jeugdzaken.

4. Schrijf een informatieve vergadering uit voor jongelui met politieke belangstelling. Alle kosten komen voor rekening van de kiesvereniging.

5. Stel een naamlijst op van jonge mensen, van wie vermoed wordt, dat ze in beginsel politieke belangstelling hebben.

6. Zend schriftelijke uitnodigingen. Herinner enkele dagen vóór de vergadering telefonisch de mensen, die reeds een schriftelijke uitnodiging hebben ontvangen, aan de informatieve bijeenkomst.

7. Nodig als spreker een lid uit van het provinciaal bestuur van de Arjos in uw provincie.

8. Stel een forum samen, bestaande uit enkele leden van de plaatselijke jeugd, aangevuld met enkele ervaren leden van de Arjos uit het provinciaal bestuur.

VERVOLG OP PAG. 8

Bethlehem

Een aantal maanden geleden heeft de N.C.R.V.-televisie enkele films van Godfried Bomans vertoond over zijn bezoek aan de heilige plaatsen in Israël. Bomans liet toen duidelijk zien, hoe sommige van deze plaatsen volledig in het bezit zijn van de — soms religieuze — commercie: Bethlehem is hiervan een voorbeeld. Elke kerkelijke sekte heeft zo ongeveer een eigen plaats in Jeruzalem waar zich het heilig graf bevindt.

Maar gelukkig zijn er ook plaatsen, welke niet door de uitwassen van handel en toerisme zijn overwoekerd; Bomans toonde deze ook.

Zo'n ongerepte plaats is bijv. de tuin van Josef van Arimathea, waar Jezus Christus is begraven en verrezen; in de nabijheid ligt de hoofdschedelplaats. Een bezoek aan deze plek is een unieke ervaring. De uitleg door ds. v.d. Hoeven gegeven, klinkt bijzonder overtuigend. En al kan men van mening verschillen over het belang, van het antwoord op de vraag, waar het graf zich precies bevindt — immers, het sterven en de opstanding van Christus is het werkelijk belangrijke —, niet ontkend kan worden, dat de redenering van ds. v.d. Hoeven sluitend is.

Het toeven bij de Jordaan en het meer van Galilea, het bezoeken van overblijfselen van de synagoge te Kapernaum en van de plaats waar in de nabijheid de wonderbare spijziging plaatsvond, het aanschouwen van de Berg Tabor en de Karmel, allen zijn het momenten, waarvoor men slechts dankbaar kan zijn ze meegemaakt te hebben. Het wandelen door de straatjes in Nazareth, waar lang geleden het kind Jezus heeft gespeeld, is ontroerend, maar de anti-climaxervaart men bij het naderen van een monsterachtige moderne — in 1955 gebouwde — kerk, waar zich de plaats bevindt waar volgens de overlevering de Engel aan Maria verscheen, en haar Christus' Geboorte aankondigde. Dan rijst de vraag, of het werkelijk nodig was in deze tijd nog zo'n protserig, de gehele omgeving — waar grotendeels Arabieren wonen — beheersend bouwwerk op te richten.

JERUZALEM

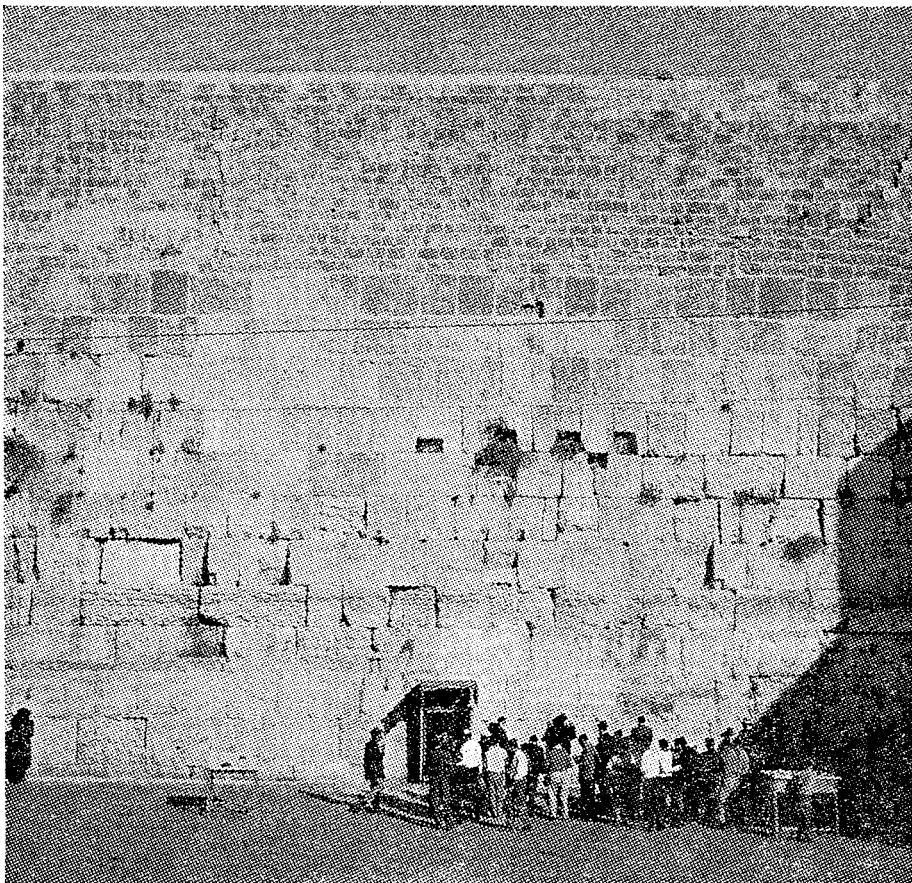
Jeruzalem is niet alleen een Heilige Stad voor Christenen, maar ook voor het Jodendom en de Islam. Wanneer men 's avonds een bezoek brengt aan de Klaagmuur — er zijn dan nauwelijks nog toeristen — en in alle rust kan gadeslaan hoe de Joden hun gebeden zeggen, komt men diep onder de indruk en beseft men te staan bij de plaats welke voor de Joodse wereld de meest heilige is.

Dan begrijpt men beter, dat het hier samenkomen van de Israëlische troepen, die de Oude Stad van Jeruzalem ingetrokken waren, werkelijk een hoogtepunt was in de Zesdaagse Oorlog in 1967.

In de onmiddellijke omgeving van de Klaagmuur zijn de El-Aksa-Moskee en de Moskee van Omar gelegen. Beide behoren tot de meest heilige plaatsen, die de Moslims kennen. Bevreesd voor

ISRAËL HET LAND VAN HEILIGE PLAATSEN

DOOR DRS. J. J. A. SCHOLTEN

De Klaagmuur

nieuwe incidenten — in de eerstgenoemde Moskee is al eens brand gesticht — heeft het Joodse stadsbestuur besloten dat deze kerken alleen door Moslims bezocht mogen worden; gebeuren er nieuwe ongeregeldeheden, dan kan in ieder geval niet aan Joden de schuld worden gegeven. Dwalend door Oud-Jeruzalem, waar de winkeliers voor een belangrijk deel aanhangers zijn van koning Hoessein van Jordanië, hetgeen zij o.a. tonen door het ophangen van zijn foto temidden van hun koopwaar, kan men kennismaken van tal van plaatsen die van grote betekenis zijn voor het Jodendom,

het Christendom en de Islam. Maar Jeruzalem is niet alleen de stad van de heilige plaatsen!

Een bezoek aan Yaad Vashem, het gedenkteken ter herinnering aan de omgekomen Joden voor en in de Tweede Wereldoorlog is een gebeurtenis, die de bezoeker diep aangrijpt.

Een bezichtiging van het Heiligdom van het Boek is ook een bijzondere ervaring. Hier worden verschillende van de in 1947 gevonden Dode Zeerollen tentoongesteld. Het gebouw zelf valt op door een gedurfde architectuur en is er op berekend mogelijke aanvallen met

atoombombommen te kunnen doorstaan. Uit dit laatste kan men afleiden, hoe grondig Israël's op eventualiteiten kunnen zijn voorbereid.

VEEL PROBLEMEN

In het voorgaande is slechts enige aandacht geschonken aan enkele punten uit de veelheid van problemen waarmee Israël en zijn bevolking heeft te maken.

Zo is niet gesproken over het conflict met de Arabische wereld. Zullen de besprekingen in het kader van de missie-Jarring worden hervat? Israël heeft het plan — Rogers aarzelend aanvaard. Maar de onderhandelingen in dat verband zijn opgeschort wegens geconstateerde schendingen van de wapenstilstand door Egypte.

Op dit moment gaan geruchten, dat Israël wellicht de besprekingen wil hervatten. De vraag rijst, of Israël een te harde houding aanneemt.

Bij het denken over de vraag moet men goed beseffen, dat Israël geheel omringd is door landen die het bestaan van de Staat Israël niet erkennen.

Wanneer Israël een nederlaag leidt, rest slechts een uitweg: de zee in. Deze situatie maakt, dat Israël in een unieke situatie verkeert. Gaat Israël te ver wanneer het een erkenning als staat eist?

Is het vreemd, dat Israël streeft naar een vrede met de Arabische landen, waarbij de uiteindelijk overeen te komen grenzen worden gegarandeerd? Uit gesprekken met Israël's, van hoog tot laag, komt duidelijk de wens naar voren om in vrede met de buurlanden te leven.

Ouderen herinneren daarbij aan de situatie vóór 1948, toen een vreedzaam samenleven met Arabieren zeer goed mogelijk bleek.

In Israël is men — terecht — bevreesd, dat het een speelbal wordt in de machtsstrijd tussen Rusland en Amerika.

Daarom streeft Israël naar directe onderhandelingen met de buurlanden. Is echter een zekere inspraak van de beide grote machten nog uit te sluiten?

Niet is gesproken over de Israëlische aanpak van het vluchtelingenprobleem.

Geen aandacht is geschonken aan de vraag, of het systeem van de Kibboetsen in deze tijd nog wel voldoet.

Voor welke problemen zal Israël komen te staan, wanneer het eens in vrede zal kunnen leven met de buurlanden en het belangrijke bindmiddel — de strijd om het bestaan — is weggevalen? Op deze punten en vragen is niet ingegaan.

Wel is gepoogd enkele notities te maken, waaruit kan blijken met hoeveel inzet en moed een schare mensen, uit alle delen van de wereld gekomen, werkt aan de toekomst van een nieuwe staat; het is een volk waarvoor men slechts respect kan hebben.

Een uitverkoren volk!

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.

Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,-

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordening,
gewestvorming . . . . .

Cursus DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,-

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKAGENT

Uw adres voor

TAPIJTEN - GORDIJNSTOFFEN
- DEKENS - TAFELKLEDEN -
STOELEN OVERTREKKEN ENZ.

Woninginrichting M. van Schaik

VOORSTRAAT 41 - TELEF. 4530 - VLAARDINGEN

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

DORDRECHT
POSTBUS 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED

in RECLAME- en HANDELSDRUKWERK

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaam-
heden op het gebied van tenten, caravans, luifels,
bootzeilen etc. gedaan.

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

ZEELAND

Bouwmaterialen keukens

TEGELS	TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR	ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK	PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

Hollestelle n.v.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1
Telefoon 01100 - 5540 - 6995 - 6996

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
werkplaatsen: 05208 - 1259
buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

CONSTRUCTIE- -BAILEY- WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Scheepsbouwwerven

A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht-Holland

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-
Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

ABONNEERT U OP
**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

TOEKOMST VAN SURINAME EN DE ANTILLEN

DOOR M. N. G. KOOL

De Zuidafrikaanse vluchtelingen mogen blijven om een opleiding in Nederland te volgen. De minister van justitie, Polak, heeft maandag jl. milder beschikt over het lot van de vluchtelingen, Somdaka en Loethoeli, dan hij zich oorspronkelijk had voorgenomen. Maar wel had intussen half politiek Nederland een protest moeten laten horen tegen de plannen tot uitwijzing uit Nederland van deze twee studenten; zij zouden in dat geval onherroepelijk in een Zuidafrikaanse gevangenis terecht gekomen zijn.

Op woensdag, 6 januari jl. ontmoetten Arjosbestuursleden de antirevolutionaire fractieleider mr. B. W. Biesheuvel, aan wiens adres zij hun bezorgdheid over minister Polak plannen uitten. De fractievoorzitter bleek deze bezorgdheid te delen. Bovendien maakte hij melding van zijn contacten over deze kwestie met de minister-president De Jong. In een verklaring liet het dagelijks bestuur van de Arjos toen weten, de bemiddelingspoging van de fractie zeer op prijs te stellen. De koerscorrectie van Polak is — zoals gezegd — maandag jl. aangebracht.

Met een activiteit als hierboven beschreven treedt de Arjos voor het voetlicht. De publiciteitsmedia maken regelmatig melding van Arjosmeningen of activiteiten.

Er gebeurt in de jongerenorganisatie echter veel meer dan in de krant te lezen staat. Zowel organisatorisch als politiek zijn de programma's 'ambitieuw'. Voor het seizoen 1970-1971 stonden een flink aantal landelijke bijeenkomsten en conferenties op het programma. Een drietal van deze meetings staat ons nog te wachten, nl. een conferentie van de werkgroep buitenland, de jaarlijkse algemene vergadering en de voorjaarsbijeenkomst van de Arjosraad.

CONFERENTIE SURINAME-ANTILLEN

Op zaterdag, 16 januari komen de buitenlandse belangstellenden van de Arjos bijeen om te praten over 'De toekomst van Suriname en de Nederlandse Antillen'. Tijdens de bijeenkomst zullen ook een aantal Surinamers en Antillianen aanwezig zijn om aan de discussies deel te nemen. Als inleiders en forumleden werden aangezocht het antirevolutionaire Tweede Kamerlid G. A. Kieft, de Surinamer M. Kross en de socioloog drs. G. A. de Bruijne. Speciaal met het oog op de conferentie stelde de werkgroep buitenland een documentatie samen over de te bespreken problematiek. Er komen in de documentatie een vier-tal aspecten aan de orde nl. a) het Statuut, 2) de demografie, 3) de sociaal-culturele problematiek en 4) toekomstperspectief.

Zoals gebruikelijk staat de documentatie vol met interessant cijfer-materiaal over bevolking, landbouw, industrie enz. Maar het interessants zijn toch wel de bijdragen over het koninkrijksstatuut en het toekomstperspectief voor de beide rijkdelen overzee. De aanleiding tot het op gang komen van de discussie over het koninkrijksstatuut wordt in het Arjoswerkstuk als volgt geschetst:

'De uitbarsting in Willemstad (Curaçao) op 30 mei 1969 en het optreden aldaar van Nederlandse mariniers heeft Nederland opnieuw met zijn koloniale verleden geconfronteerd. Immers, volgens de Koninkrijksgrondwet, het Statuut, zijn

de Nederlandse Antillen een autonoom onderdeel van het koninkrijk der Nederlanden.

Even autonoom als het Europees gedeelte van het koninkrijk. Maar ook volgens dat Statuut zijn vooral de defensie en de buitenlandse betrekkingen koninkrijksaangelegenheden omdat Nederland nu eenmaal de grootste en rijkste partner van het koninkrijk is. Nederland trad op omdat de Antilliaanse overheid niet bij machte was deze gewelddadige uitbarsting te voorkomen.'

Op 29 en 30 januari vorig jaar volgden twee besprekingen tussen de Surinaamse premier dr. J. Sedney, de Antilliaanse premier E. D. Petronia en onze vice-minister-president drs. J. A. Bakker. De drie heren kwamen met elkaar overeen, dat op korte termijn nader overleg zal worden gepleegd over de mogelijkheden tot verdere uitbouw van de zelfstandigheid die het Statuut biedt. Maar er wordt dus duidelijk gezocht naar mogelijkheden binnen het Statuut. Er moet echter gezocht worden naar een weg tot zelfstandigheid. Voor de Nederlandse Antillen is dit een moeilijke zaak, want de Antillen zijn vanwege grootte en ligging daartoe niet levensvatbaar. Als alternatieven geeft de werkgroep buitenland van de Arjos in de documentatie twee mogelijkheden:

- voorlopige handhaving van de status-quo of
- aansluiten bij een ander land in het Caraïbisch gebied.

ZELFSTANDIGHEID

Nederland zou voor de weg naar onafhankelijkheid van de West beter aan moeten geven wat beide landen moeten doen om die onafhankelijkheid te bereiken. We lezen:

'Nederland vindt dat de partners in alle vrijheid zelf het moment dienen te be-

G. A. Kieft

palen. Tegen dit standpunt kan het volgende verweer worden geformuleerd:

- Een land leert pas op eigen benen staan indien het werkelijk onafhankelijk is. Blijven leunen tegen grote broer betekent in feite de problematiek voortdurend op de lange baan schuiven.
- Nederland, hoewel het Statuut hierover spreekt, kan géén verantwoordelijkheid dragen voor een deugdelijk bestuur in de West.

Onjuist vinden wij het Surinaamse standpunt, dat onafhankelijkheid koppelt aan sociaal-economische zelfstandigheid. Ware dit het geval: de meeste landen van de wereld zouden hun onafhankelijkheid nog steeds niet veroverd hebben.

Het onafhankelijk worden houdt niet in, dat Nederland dan géén hulp meer verleent. Het is daartoe moreel nog lang

verplicht. Het moet daarom mogelijk zijn voor wat betreft Suriname een streefdatum voor onafhankelijkheid te noemen. Te denken valt bijvoorbeeld aan 1975.'

Hopelijk zal de conferentie van zaterdag, 16 januari door de stellingname in de documentatie van de werkgroep tot een zinnig discussie komen, die nadere richtlijnen voor de toekomst aangeeft. Suriname en de Nederlandse Antillen verdienen onze serieuze aandacht.

JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING

In het kader van dit korte overzicht van Arjos-activiteiten kan nog melding worden gemaakt van de op handen zijnde jaarlijkse algemene vergadering. Op 5 en 6 maart a.s. hopen in Utrecht vele Arjosleden en belangstellende elkaar te treffen voor een alleszins aantrekkelijk programma.

Vrijdagavond, 5 maart zal het thema 'Christelijke politieke in de zeventiger jaren' in de discussies centraal staan. Prof. dr. H. J. van Zuthem en dr. C. J. Verplancke hebben reeds hun medewerking toegezegd.

Zaterdag, 6 maart is uiteraard voor een deel gereserveerd voor de behandeling van huishoudelijke zaken, maar het opvallendste programma-onderdeel is wel de presentatie van zo mogelijk alle 25 antirevolutionaire Tweede Kamerkandidaten. In elk geval zal de lijstaanvoerder van de A.R.P., mr. B. W. Biesheuvel, de vergadering toespreken.

Over ledenwerfacties, bezoeken van het dagelijks bestuur aan alle provinciale afdelingen, kennismakingsbijeenkomsten voor nieuwe leden en nog meer activiteiten van de Arjos hebben wij met nog geen woord gerept. Wij vinden, dat wij al genoeg uit de school geklapt hebben voor dit moment.

DE ARJOS ALS APPLAUSMACHINE

Deze functie is achterhaald. De stroomversnelling van deze tijd is aan de Arjos niet voorbijgegaan. Zijn functie is aangepast. De Arjos probeert zijn visie op wat christelijke politiek moet zijn om te zetten in politieke standpunten; met deze standpunten richt de Arjos zich tot de ARP. Een kritische functie. Niet altijd applaus. Wel bruisende actie en volop initiatieven. Landelijk, provinciaal en plaatselijk. Jongeren tot 30 jaar kunnen zich nog steeds aanmelden als lid. Doe maar wat met deze coupon.

COUPON

ONDERGETEKENDE,

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich met ingang van heden op als lid van de Arjos. De contributie voor het jaar 1971, ten bedrage van f 10.— is heden gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag. Ik ontvang nu maandelijks het Arjosblad Op Wiek en informatie over provinciale en eventueel plaatselijke activiteiten.

COUPON INZENDEN AAN:
SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTR. 3, DEN HAAG, TEL. 070 - 183964

TE BESTELLEN

ARJOS

PUBLICATIES

— Dokumentatie 'Suriname en de Nederlandse Antillen' f 0,75

(bijdrages over het statuut, de demografie, de sociaal-culturele problematiek en toekomstperspectief)

— Dokumentatie 'Misdad en Straf' f 1,—

(Een opstel, waarin de Nederlandse situatie met betrekking tot reklassering, rechtsspraak en gevangeniswezen onder de loep wordt genomen)

— Dokumentatie 'Brazilië' f 0,75

(Informatie en opinie over de bevolking, de geschiedenis, de politieke ontwikkeling na 1960, de defensie, de revolutie enz.)

Bovengenoemde dokumentaties zijn verkrijgbaar door storting van het verschuldigde bedrag op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van titel en aantal.

'Kerstgratificatie voor paaseieren', deze uitdrukking werd door de 'Brandpunt'-redacteur gebruikt als afsluiting van een commentaar op een interview met ons Tweede Kamerlid mej. Van Leeuwen over het niet geven van 'kolengeld' aan bejaarden.

Een Kerstgratificatie geven om daar straks paaseieren voor te kopen is natuurlijk belachelijk. Dat wist die 'Brandpunt'-redacteur natuurlijk ook wel maar daarom juist gebruikte hij deze uitdrukking 'voor het oog van Neerlands volk' nl. om te zeggen hoe belachelijk dat niet geven van het kolengeld wel was. Tegelijkertijd maakt men het betoog van degene die men voor een gesprek of interview had uitgenodigd krachteloos, althans men tracht dat te doen.

Nu is het altijd plezierig als men niet door gebrek aan kennis verhinderd wordt uitspraken te doen, maar een gemeenteraadslid komt daar niet ver mee. Vandaar dat wij hier nader op die kolengeldkwestie ingaan.

Bejaarden ontvangen hun a.o.w. en zijn daarom in eerste instantie niet aangewezen op bijstand krachtens de Algemene Bijstandswet (A.B.W.). Maar omdat de a.o.w. alleen als regel te laag is om van te leven ontvangen degenen die geen andere inkomsten hebben (bijv. uit een bedrijfspensioen) aanvullende bijstand. Die aanvullende bijstand is dan natuurlijk afgestemd op datgene wat voor de bijstandontvangenden krachtens de A.B.W. wordt gedaan.

Nu kregen in vroeger jaren degenen die 'van sociale zaken trokken' (zo luidde vroeger de term) tegen het winterseizoen een extra-uitkering voor de aanschaf van kolen, dekens, enz. Vandaar de uitdrukking kolengeld.

Maar deze praktijk bestaat allang niet meer. Sinds jaren kregen de bijstandontvangenden een extra-bijdrage van 4 pct. Dat was dus hetzelfde percentage als dat van de vakantietoeslag. Sommige gemeente gaven deze uitkering ineens, maar veruit de meeste verdeelden het bedrag in een zomer- en een winteruitkering. Men kon het een vakantietoeslag noemen, alleen werd dit in twee gedeelten uitbetaald. Iedere bijstandgenietende die geen vakantietoeslag ontving kwam voor deze uitkering in aanmerking, ook de bejaarden met a.o.w. want zij kregen geen vakantietoeslag.

Toen echter de regering besloot voortaan aan de a.o.w.-genietenden ook een vakantietoeslag van 6 pct. uit te keren, verviel voor hen dus de zomer- en winteruitkering via de A.B.W. Een normale zaak. De extra-uitkering was bijstand voor degenen die iets extra's als de vakantietoeslag moesten missen. Nu de a.o.w. ook een vakantietoeslag kent is de reden voor de extra-uitkering (wat men dan gemakshalve kolengeld noemt) vervallen. Handhaven van de extra-uitkering zou dubbel op zijn en onbillijk zijn tegenover de bijstandgenietenden die met zomer- en winteruitkering ook niet meer dan zes procent krijgen.

Iedereen is van de billijkheid van deze maatregel overtuigd en op die manier hebben de gemeenten de regeling ook uitgevoerd.

Waarom dan al die trammelant over het niet geven van het kolengeld aan de bejaarden? Waarom verwijt de

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

heer Egas volgens het V.V.D.-kamerlid Vonhoff de regering dan te handelen in de geest van de uitspraak van Simone de Beauvoir: 'Laten we heel goed begrijpen dat de bejaarden in deze kapitalistische maatschappij het afval zijn, waarmee we geen raad weten, zoals we ook met de vuiligheid van onze industrieën geen weg weten'.

Als de heer Egas de regering inderdaad een onmenselijk beleid verweten zou hebben, dan is dat welhaast onbegrijpelijk. Want hij erkende dat deze maatregel op zichzelf juist was en hij drong daarom alleen aan op het alsnog uitkeren van het kolengeld boven de vakantie-uitkering voor ditmaal, omdat de bejaarden de zaak niet begrepen hadden en tengevolge van onvoldoende voorlichting toch nog op het 'kolengeld' rekenden.

Maar die onvoldoende voorlichting bleek ook geen waterdicht alibi te zijn voor het alsnog uitkeren, want in Amsterdam waren alle hierbij betrokken bejaarden schriftelijk op de hoogte gesteld dat zij in het vervolg vakantietoeslag zouden ontvangen via de A.B.W. en dus geen zomer- en winteruitkering meer.

In Rotterdam en de verdere Rijnmondgemeenten was dit eveneens geschied en vermoedelijk in nog veel meer gemeenten, want de gemeentelijke sociale diensten hebben over het algemeen wel oog en hart voor de bejaarden. Het is altijd goedkoop de gemeenten maar weer als schuldigen aan te wijzen.

De interpellatie-Egas valt te betreuren. Bij de bejaarden zijn verwachtingen gewekt, waarvan de indiener weten kan dat zij niet vervuld zouden worden. Zijn feitelijke argumentatie was daartoe ondeugdelijk. De belangen van de bejaarden zijn van te veel waarde om daarmee te spelen. Als men van mening is dat de a.o.w. te laag is, dat de f 400,— aan hen niet voorbij mogen gaan als men die ook aan onze dienstplichtigen wil uitkeren, dan graag akkoord. Maar dan moet men dat zeggen en dat vragen en niet met een kromme stok werken, waar men dan, wellicht onbewust, de gemeentebesturen nog een flinke tik mee geeft.

Terecht wees mej. Van Leeuwen erop dat men dan moet pleiten voor verhoging van de a.o.w. en het daarover gevraagde advies afwachten. Dat is de juiste manier.

Niemand misgunt de bejaarden een hogere a.o.w., dat is een en andermaal gebleken.

Onze sociale uitkeringen zijn in vergelijking met het buitenland zeker niet laag. Maar in de Nederlandse verhoudingen is de a.o.w. en de bijstandsnorm krachtens de A.B.W. wel laag. Die bijstandsnorm mag niet meer zijn dan 95 pct. van het minimumloon, zodat degenen die blijvend bijstand genieten beneden het minimumloon moeten leven. Vele gemeentebesturen hebben getracht de bijstandsuitkering toch tot 100 pct. van het minimumloon op te voeren door een toeslag te geven voor 'duurzame kosten van bestaan', kosten dus die vallen buiten het pakket van de kosten van het dagelijks bestaan maar die in elk ge-

zin telkens bij de aanschaf van bepaalde goederen gemaakt worden.

Den Haag nam daar in feite genoegen mee tot nu, al was men het er niet mee eens. Maar als het rijk de bijstandsnorm landelijk gaat vaststellen (iets waar we steeds tegen gewaarschuwd hebben) dan mogen de gemeenten die meer geven dan de rijksnorm, dat voorlopig nog wel blijven doen maar elke verhoging van de norm moet dan op dat meerdere worden gekort. De bijstandgenietenden in zo'n gemeente moeten dus op hetzelfde niveau blijven staan tot de gemeentelijke uitkering gelijk is aan de rijksnorm d.i. 95 pct. van het minimumloon.

Waarom dat halsstarrig vasthouden aan die 95 pct.? De argumenten daarvoor zijn naar onze mening niet deugdelijk genoeg.

Het is niet juist, zo zegt men, de niet-werkenden evenveel te geven als degenen die wel werken want de laatsten moeten om te werken kosten maken, zgn. verwervingskosten. Stelt men die kosten op 5 pct. dan is het redelijk de uitkering voor niet-werkenden op 95 pct. te stellen. Werkers en niet-werkers staan dan gelijk.

Dat zou waar zijn als er inderdaad 5 pct. van het loon aan verwervingskosten wegging. Maar niemand gelooft dat in een tijd als de waarin de werkgever reizen betaalt, werkkleding, schoeisel e.d. gratis ter beschikking stelt.

Een tweede argument is dat een uitkering gelijk aan 100 pct van het minimumloon de bijstandgenietenden zou remmen werk te zoeken. Grof gezegd: het zou de werkschuheid bevorderen. Dit argument is volmaakt waardeloos omdat degenen die vandaag 95 pct. van het minimumloon krijgen de zgn. blijvend bijstandgenietenden zijn, dat zijn zij van wie vaststaat dat zij naar menselijke berekening nimmer meer in het arbeidsproces zullen worden opgenomen.

De categorie waarvan mag worden aangenomen dat zij nog wel in het arbeidsproces zullen worden opgenomen, de zgn. tijdelijk bijstandgenietenden, krijgt vandaag geen 95 pct. maar slechts 85 pct. van het minimumloon.

Er is dus geen enkele reden om voor werkschuheid of iets dergelijks te vrezten.

Trouwens hoeveel arbeiders werken er vandaag nog voor het minimumloon. Blijkens een recente publikatie waren dat er goed 30.000. Maar daarvan waren ongeveer 14.000 gehuwde vrouwen die grotendeels parttime werkten en er waren enkele duizenden gastarbeiders onder, zodat er tenslotte slechts ruim 4000 werkelijke arbeidskrachten overbleven die voor het minimumloon werken.

Waarom blijft men dan weigeren de blijvend bijstandgenietenden 100 pct. van het minimumloon als uitkering te geven?

Het zou, maar dat is eigenlijk een bijkomstig argument al is het van betekenis, voor de gemeentelijke administratie een geluk zijn als de algemene norm gelijk ophiep met het minimumloon. Als dan de wijzigingen van de a.o.w. tezelfdertijd zouden ingaan dan zou dat de gemeenten veel administratieve rompslomp besparen.

WAAROM GEEN 100 % VAN MINIMUMLOON VOOR BLIJVEND BIJSTAND GENIETENDEN

VERVOLG VAN PAGINA 4

9. Stel de leiding van de avond in handen van een van de plaatselijke jongeren. (de aanwezigheid van een paar ervaren Arjosers staat er borg voor, dat alles vlot verloopt)

10. Laten zoveel mogelijk bestuursleden van de kiesvereniging van hun belangstelling blijk geven. Laten ze zo weinig mogelijk zeggen.

11. Noteer meteen na afloop van de avond de namen van nieuwe leden. Inzakeer zo mogelijk meteen de contributie.

12. Organiseer zo spoedig mogelijk een oprichtingsvergadering, waarin een bestuur wordt gekozen. Ook de kosten van deze vergadering komen voor rekening van de kiesvereniging. Ontwerp een nauwkeurig procedure voor de bestuursverkiezing. Laat de vergadering staan onder leiding van een Arjoser die geen deel uitmaakt van de nieuwopgerichte plaatselijke afdeling van de Arjos, ter voorkoming van interne en organisatorische moeilijkheden. Nodig de leden van de Arjosafdeling schriftelijk uit, aangevuld met een telefonische herinnering. Deze vergadering behoeft niet te worden bijgewoond door bestuursleden van de kiesvereniging.

Eventueel een waarnemer sturen, als de jongelui dit op prijs stellen.

13. Laat de kiesvereniging de jonge mensen in het begin financieel steunen, zodat ze in het beginstadium niet worden gehinderd door niet relevante geldproblemen.

14. Laten de jongelui zo spoedig mogelijk na de oprichtingsvergadering beginnen met een ledenwerfactie. Adressenmateriaal is meestal wel te verkrijgen bij bevriende kerkelijke bureaus.

15. Het is gewenst spoedig na de oprichtingsvergadering een discussieavond te beleggen. Studiemateriaal is te verkrijgen bij het Secretariaat van de Arjos, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag, telefoon 070-183960.

Wij hopen, dat het bovenstaande voor

meerdere kiesverenigingen een aanmoediging mag zijn, pogingen aan te wenden, een afdeling van de Arjos op te richten, of uitbouw van een bestaande Arjos te bevorderen.

**Namens de kiesvereniging
'Nederland en Oranje 25'
Rotterdam-Alexander
P. Helder, voorzitter
W. Moerman, secretaris**

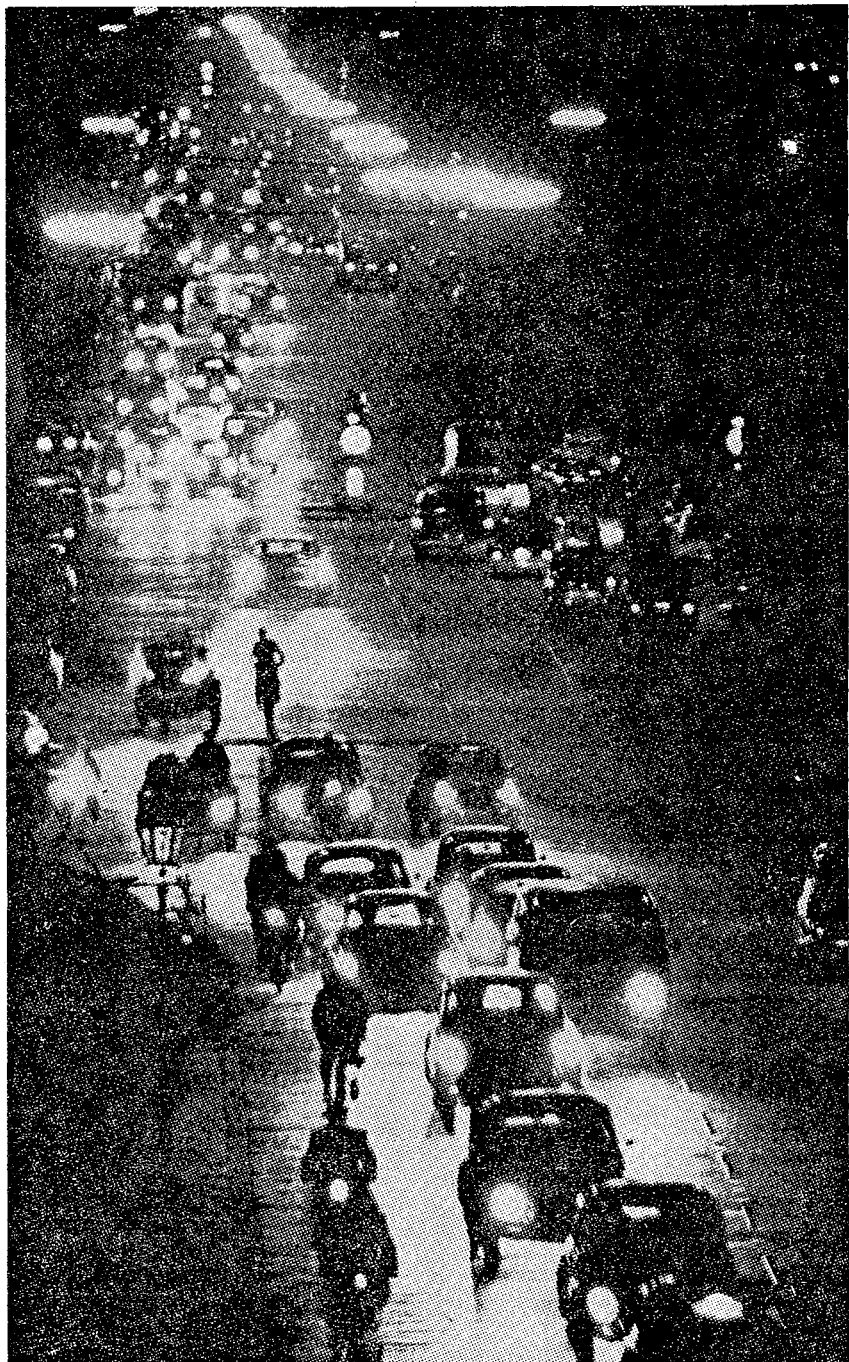
**Namens de Arjos, afdeling Rotterdam-Alexander
Leo v.d. Most, voorzitter
Ton Terlouw, algemeen adjunct
Cor Schiedou, secretaris
Lenie Krijgsmann, penningmeesteresse
Jan van Strien, contactman Centraal
Bestuur Arjos-Rotterdam**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 4 - 23 januari 1971

ZIE PAG. 5

IN DIT NUMMER

kunt u op pagina 2 lezen wat een aantal Kamerleden voor antwoord kregen op hun vragen.

Het tekort is nog niet weggewerkt, pagina 3.

De motie die, de regeringspartijen en D'66 indienden over Oost-Groningen staat op pagina 4.

De nota Openbaar Vervoer samengesteld door een werkgroep uit de A.R.P. wordt op pagina 5 besproken door ir. R. Dijksterhuis.

Mej. J. van Leeuwen reageert op de notities van een raadslid van vorige week, zie pagina 6.

De Arjos hield een conferentie over Suriname en de Antillen. Voor een verslag, zie pagina 7 en 8.

Prof. dr. A. van Doorn bespreekt het boek van prof. dr. Fred Polak, Prognostica. Zie pagina 9 en 10.

Op pagina 11 en 12 schrijven lezers over defensieaangelegenheden.

OOST-GRONINGEN

Het Kamerdebat over Oost-Groningen, waarbij de elders in dit blad afgedrukte motie is ingediend, heeft op bepaalde punten duidelijk winst opgeleverd. De regering bleek bereid om op verschillende punten aan de verlangens van de regeringspartijen en D'66 tegemoet te komen.

Eén punt bleef echter wat in de mist.

De kern van de motie was deze, dat voor Oost-Groningen om een concreet en meerjarig beleidsplan werd gevraagd. Dat was niet zomaar een willekeurige wens naast vele andere, maar dat vormde inderdaad het hart van de motie, omdat alleen langs de weg van een strak geformuleerd meerjarig beleidsplan kan worden verwacht, dat het in Oost-Groningen bestaande gebrek aan vertrouwen in kabinet en parlement op den duur kan worden opgeheven. Juist op dit punt bleven echter de

toezeggingen van de bewindslieden aan de vage kant. Dat is in zoverre begrijpelijk, omdat dit kabinet aan het einde is van zijn regeringsperiode en derhalve aarzelt om een volgend kabinet te binden.

Voor de Kamer kan dit echter nimmer een toereikende argumentatie zijn.

Wij hopen en vertrouwen dan ook, dat de Kamer zich in zo groot mogelijke meerderheid zal kunnen vinden op de kern van deze motie: het tot stand brengen van een perspectiefbrekend beleidsplan voor Oost-Groningen en niet zal aarzelen ook een volgend kabinet daaraan te houden.

Daarbij mag er geen misverstand over bestaan, dat het gevraagde meerjarige beleidsplan gerealiseerd moet worden, ongeacht of al dan niet tot de aanleg van een militair oefenterrein in Oost-Groningen zal worden overgegaan.

EUROZAKEN

Er is in E.E.G. verband een plan Werner tot economische en monetaire integratie van de 6 landen. Als dit plan in beginsel zou worden aanvaard ligt de weg open voor een gemeenschappelijk standpunt m.b.t. het internationale belastingverkeer. De ministers van Financiën in de E.E.G.-landen hebben hier onlangs over vergaderd in Arnhem. Op zichzelf is dat een goede zaak. Maar waarom dit opnieuw in een informele bijeenkomst moest gebeuren is ons niet duidelijk.

Als in E.E.G. verband regelmatig door

een aantal ministers, die dezelfde portefeuille beheren of dat van Landbouw of Financiën of iets anders is, besprekingen worden gevoerd, wordt daardoor de bestaande ministerraad van de E.E.G. uitgehold. Wij zouden wat cynisch (ook ten onrechte overigens) kunnen smalen: 'aan de Arnhemse bittertafel is ...

Het gevaar dreigt bovendien dat de beslissingen alleen 'vak'-beslissingen zijn, zonder een reële inbedding in de E.E.G.-politiek.

Dat zouden wij een kwalijke zaak vinden.

DE SMEERPIJP

Het Veenkoloniale afvalwater blijft een niet gemakkelijke zaak. Met name omdat de aardappelmeelindustrie voor minstens 7/8 van de hoeveelheid geproduceerd afvalwater verantwoordelijk is. In dat afvalwater schuilen organische afvalstoffen. De minister (drs. Bakker) is de overtuiging toegedaan dat gezamenlijk moet worden gezocht naar oplossingen, waarbij die afvalstoffen uit het afvalwater in het bedrijf tot waarde worden gebracht. Naar onze mening zou de realisatie van dit streven een fundamentele verbetering in de daar bestaande situatie brengen, omdat mede hierdoor een uiterst beperkte lozing van 'kwade' stoffen in het Eems-Dollard gebied het gevolg zou zijn.

In dat verband menen wij dat de minister een uitermate belangrijke beslissing heeft genomen. Eén van de coöperatieve produktieverenigingen (AVBE) heeft belangrijke experimenten

aangedurfd met een reële kans op succes. Op grond daarvan heeft de minister beslist mee te werken om die vondst toe te passen op fabrieksschaal. De risico's zijn door de fabrieken niet alleen te dragen. De minister besloot daarom een subsidie te verlenen van 80 percent van de kosten, ten bedrage van rond 13 miljoen gulden. Als het experiment in de praktijk van de fabricage lukt zal het procédé voor alle aardappelmeelfabrieken worden vrijgegeven.

Wij vinden deze beslissing van groot belang. Als het lukt — en zo ziet het er naar uit — zal via de aardappelmeelfabrieken nog maar een geringe hoeveelheid organische stof moeten worden afgevoerd. Voor het vele afvalwater blijft de 'pijp' — i.v.m. de noodzaak ook ander afvalwater mee te voeren — van wezenlijke betekenis. De overheid subsidieerde een goede zaak.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

RIJKSSTUDIETOELAGEN SUBSIDIERING SCHIPPERSKINDEREN

De heer G. A. Kieft maakte zich zorgen over verscheidene uitblijvende beslissingen waar het gaat om de toekenning van rijksstudietoelagen, met name als het gaat om studerende aan conservatoria en muziekycea.

Minister Veringa (Onderwijs) reageerde als hieronder weergegeven. Wij publiceren het hele antwoord i.v.m. de informatieve kant daarvan.

1. Het is mij bekend dat een aantal studenten de beslissing omtrent de al of niet toekenning van een rijksstudietoelage dit jaar niet tijdig bij de aanvang van het studiejaar 1970-'71 heeft ontvangen.

Hoewel het absolute aantal door de afdeling Rijksstudietoelagen verstrekte kennisgevingen, zowel voor wetenschappelijk onderwijs als voor hoger beroepsonderwijs, eind oktober aanzienlijk hoger lag (ruim 5000) dan vorig jaar (64.299 kennisgevingen op 30 oktober 1970 tegen 58.912 kennisgevingen op 30 oktober 1969), bestond er, gezien de stijging van het aantal aanvragen procentueel een lichte achterstand. Deze achterstand is thans nagenoeg geheel weggewerkt.

Inzake de niet tijdige verstrekking van rijksstudietoelagen hebben de volgende factoren een rol gespeeld:

a. Einde oktober had de afdeling Rijksstudietoelagen van de desbetreffende instelling van onderwijs of van de student (eerstejaars) in 4686 gevallen nog geen gegevens t.a.v. de studieprestaties ontvangen. Dit aantal is zowel absoluut als procentueel hoger dan vorig jaar: 4686 = 6 pct.; vorig jaar 3126 = 5 pct. De moeilijkheden liggen hier vooral bij het wetenschappelijk onderwijs.

b. Eind oktober waren 4863 studenten

nog in gebreke gebleven de gevraagde financiële gegevens te verstrekken. Ook dit aantal is zowel absoluut als procentueel hoger dan vorig jaar: 4863 = 7 pct.; vorig jaar 3075 = 4,5 pct. Deze nalatige studenten komen vooral uit de hoek van het hoger beroepsonderwijs.

c. Het aantal te laat ingediende aanvragen nam dit jaar sterk toe.

d. Ook de overplaatsing van de afdeling Rijksstudietoelagen naar Groningen kan in sommige gevallen aanleiding hebben gegeven tot enige vertraging.

De afdeling Rijksstudietoelagen zal in het komende jaar diverse initiatieven ontwikkelen ten einde de hierboven genoemde bezwaren te ondervangen. Met name t.a.v. de studie-adviesing zal overleg met universitaire instanties worden geopend. Aan de datum van indiening zal strenger de hand worden gehouden; dit jaar zal ook via de televisie gewezen worden op de noodzaak van tijdige indiening.

2. Bij de advisering van studieresultaten van conservatorium-leerlingen hebben zich dit jaar moeilijkheden voorgedaan. Bij de conservatoria en evenzo bij de opleidingen op het gebied van toneel en dans wordt een vrij ingewikkelde procedure gevolgd.

De formulieren voor de beoordeling van de studieresultaten worden door de scholen ingevuld en daarna via de inspecteur van het betrokken onderwijs bij de afdeling Rijksstudietoelagen ingediend. De inspecteur vervult hier een controlerende functie, die enigszins te vergelijken is met die van de studentendecanen bij het wetenschappelijk onderwijs. Evenals de studentendecanen verzamelt de inspecteur de adviezen, maar hij beoordeelt ze (en dit is het verschil met de studentendecanen) onder hetzelfde gezichtspunt als de directoren van de scholen. Tegen deze dubbele zijn o.a. van de zijde van de conservatoria en akademies bedenkingen gerezen en wel om twee redenen:

a. Men zou er een zekere bevoogding in kunnen zien;

b. de afdoening van de adviezen wordt vertraagd. Dit laatste nu is dit jaar bij de adviezen voor de conservatoria in sterke mate het geval geweest. Eind oktober hebben alle bij de inspecteur liggende adviezen de afdeling Rijksstudietoelagen bereikt en zijn zij via de computer verwerkt. Met betrekking tot de advisering wil ik nog het volgende opmerken.

Het is m.i. zeer nuttig geweest dat de inspecteurs de afgelopen jaren aan het toelagenbeleid hun medewerking hebben gegeven. Het was immers voor het kunstonderwijs een ingrijpende wijziging toen drie jaar geleden de toekenning van studietoelagen overging van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk naar het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. De vraag is onder ogen gezien of de behandeling door de inspecteurs nog nodig is, welke vraag een bijzonder accent krijgt, doordat het aantal toelagen genietende kunststudenten in genoemde drie jaar sterk is gestegen. Mede gezien het feit dat de inspecteurs

zelf van mening zijn, dat de advisering thans geheel in handen gelegd kan worden van de schooldirecties, zoals ook bij andere vormen van het hoger beroepsonderwijs het geval is, zal volgend jaar hier, toe ook bij de conservatoria worden overgegaan.

SUBSIDIERING

De heren M. W. Schakel en anderen, vroegen naar de al-maar-wegblijvende-subsidieregeling voor kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten. Temeer omdat er tussen de verschillende internaten grote verschillen bestaan in honorering van de medewerkers.

Staatssecretaris Grosheide (Onderwijs en Wetenschappen) deed de volgende mededelingen:

De subsidieregeling kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten is vastgesteld. Zij treedt in werking op 1 januari 1971.

Het is mij bekend, dat er verschillen bestaan in de hoogte van de uitbetaalde salarissen aan onderling vergelijkbare functionarissen van internaten voor de onder 1 bedoelde kinderen en dat aan hen in een aantal gevallen als gevolg van onvoldoende middelen lage salarissen worden uitbetaald.

Overeenkomstig de bepalingen van de onder 1 genoemde subsidieregeling behoren de internaatsbesturen reglementen vast te stellen onder meer voor wat betreft de salarisschalen. Deze reglementen behoeven de goedkeuring van de minister van Onderwijs en Wetenschappen.

In verband hiermede ligt het in mijn voornemen in onderling overleg met de internaatsbesturen of hun vertegenwoordigers spoedig te komen tot een aanvaardbare salarisregeling.

Om een beslissing te kunnen nemen omtrent de in vraag 4 signaleerde tekorten ontbreekt mij onvoldoende informatie. Daarnaast zal ik zo spoedig mogelijk een onderzoek instellen.

Gaarne dringen wij nadrukkelijk op grote spoed aan, excellentie.

LUDIEK

De heer Goudzwaard vroeg:

1. Is het juist, dat door de regering in 1969 o.a. is geschonken:

— aan de astronauten van de Apollo XII: drie fazanten;
— aan de minister-president in Roemenië: 1 jachtgeweer;
— aan behoeftige bevolkingsgroepen in Suriname: 1500 stel hemden en broeken?

2. Zijn door de regering voldoende garanties getroffen ter voorkoming van een mogelijke verwisseling van deze geschenken, zodat bepaalde bevolkingsgroepen in

Suriname niet drie fazanten ontvangen hebben, de astronauten tezamen 1 jachtgeweer, en de minister-president van Roemenië 1500 stel hemden en broeken?

Staatssecretaris van Financiën Grapperhaus antwoordde:

1. Het in deze vraag gestelde is juist. Door de Minister-President is, zoals uit de opgave dd. 15 december 1970 aan de vaste Commissie voor de Rijksuitgaven blijkt, in 1969 bij wijze van eerbewijs aan zijn ambtgenoot van Roemenië een jachtgeweer geschonken en aan de astronauten van de Apollo XII een drietal zilveren fazanten. Anders dan uit de vraagstelling mogelijkerwijs zou kunnen worden afgeleid werd met deze laatste schenking dus niet beoogd de astronauten kennis te laten maken van produkten van de Nederlandse wildstand. Voorts heeft de Minister van Defensie in 1969 een aantal voor de dienst niet meer nodige kledingstukken — de in de vraag bedoelde 1500 stel hemden en broeken — ter beschikking gesteld aan een door een Surinaamse regeringsinstantie aan te wijzen instelling ter uitreiking aan daarvoor in aanmerking komende behoeftigen aldaar.

2. Voor de uit deze vraag blikende belangstelling voor de efficiency van de organisatie van de Staat is de ondergetekende erkentelijk. Het is hem een genoegen, dat hij de zorgen, waarvan vraagsteller blijk geeft, kan wegnemen. Uiteraard is de mogelijkheid van vergissingen bij een zo gecompliceerd geheel als de centrale overheid altijd aanwezig, zij het binnen bepaalde grenzen. De ondergetekende durft echter de verzekering te geven dat — hoe men ook moge denken over het onderscheidingsvermogen en de bekwaamheden van de bewindslieden en van de hun toegevoegde ambtenaren — daarin toch wel voldoende garanties zijn gelegen dat een verwisseling van eerbewijzen aan daarvoor in aanmerking komende personen, laat staan een verwisseling van een zodanig eerbewijs met een aantal overbodig geworden hemden en broeken, uitgesloten is.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN-
ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUUZINGEN

Meubeltransporten

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in
Anjerstekken - Friesiaknollen

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
I. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3. s-Gravenhage,
tel. (070) 183960, giro 89673

Abonnementsprijs:

f 7.- per half jaar
Giro 89673 ten name van de A.R.P.
Partijstichting te s-Gravenhage

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

IN DERTIEN WEKEN RUIM f 13.000.-

NU IN TWEDE WEKEN DE REST

Het tekort van de A.R.P. over 1970 bedraagt rond f 30.000.—.

Dat is bekend.

Voor de dekking van dit tekort is thans f 13.500.— ontvangen.

In dertien weken dit bedrag, betekent gemiddeld f 1.000.— per week.

Dat is een redelijk goed resultaat voor een 'slechts-één-gulden-actie'. Gulden tellen niet zo snel aan als tientjes.

Er moet nog een flink bedrag bijkomen om het tekort van het vorig jaar weg te werken.

Tevens moet zo langzamerhand een punt achter deze actie worden gezet. Derhalve zou onze gezamenlijke conclusie moeten zijn: wij doen er deze twee weken nog aan wat er aan gedaan moet worden en dan zijn wij klaar. Want er wachten andere activiteiten; andere zaken gaan de aandacht vragen. Over drie maanden zijn er verkiezingen. Het is belangrijk voor de partij, dat het tekort 1970 helemaal weg is. Wie gauw helpt, helpt goed. Het geld is nodig. Anders zouden wij u niet lastig vallen

BALANS

Tekort	f 30.000.—	Inmiddels ontvangen	f 13.500.—
		Nog te ontvangen	f 16.500.—
	<u>f 30.000.—</u>		<u>f 30.000.—</u>

GEEF GUL UW GULDEN OP GIRO 89673 A.R.P. STICHTING

♦ ♦ NIET AANVAARDBAAR

De huidige leeftijd om te kunnen worden gekozen is gesteld op 25 jaar. Er ligt een voorstel die te verlagen tot 21 jaar. Daarover valt te praten: de 21 jarige leeftijd is immers normaliter de meerderjarigheidsleeftijd. Er ligt ook een voorstel de leeftijd om te kunnen stemmen te verlagen tot 18 jaar. Er zijn een aantal argumenten om deze verdere verlaging niet af te wijzen. De oppositie (P.v.d.A. etc.) stelt nu voor na de verkiezingen in april a.s. nog een verkiezing te organiseren waarbij de jonge kiezers (18-21 jarigen) dan ook betrokken worden. Formeel is het aardig bedacht: laat de verkiezing in april a.s. gericht zijn op de grondwetswijziging en stel in de verkiezingen daarna het komende

politieke beleid aan de orde. Wij vinden dat ronduit een slechte suggestie. Eenvoudig al daarom, omdat het niet verantwoord is zó langdurig een land zonder een krachtig regeringsbeleid te laten. De tweede verkiezing immers zou eerst in de zomermaanden kunnen worden gehouden, terwijl het kabinet en de huidige Kamer(s) 6 weken vóór de aprilverkiezingen verstoken moeten blijven van de mogelijkheid van het voeren van een doortastend beleid in die periode.

Vertraging in realisatie van belangrijke verkiezingsprogramma's neergelegde gedachten, is niet aanvaardbaar.

MEASURES, NO MEN

DOOR H. ALGRA

Dat is een oude stelregel in de Engelse politiek, die men ook zou kunnen vertalen met een sport-term.

Maar dat kan ik duidelijk maken met een voorval uit het gijzelaarskamp St. Michielsgestel. De gijzelaars hadden ook een voetbalveld ter beschikking en sommigen maakten er geregeld gebruik van. Maar alle gijzelaars kwamen als supporters opdagen, als twee 'vakgroepen' tegen elkaar speelden, de notarissen tegen de burgemeesters of de kamerleden tegen de journalisten. Zo geviel het, dat een kamerlid, die het spel ontwend was, als hij het al ooit had gedaan, als een zwaargewicht bokser in het veld optrad. Als hij eenmaal was gaan spurten, dan ging hij rechtuit en wie zich niet gauw genoeg dekte, werd onder de voet gelopen. Er was geen houden aan. Maar de kritiek was niet mals. Hij gaat van de regel uit: eerst de man en dan de bal, zo luidde het commentaar. Want zo hoort het in de politiek. De speler, die deze kritiek had te verwerken, was intussen helemaal niet kwaadaardig. Het lag hem aan het gebrek aan vaardigheid in het wend.

Maar die uitdrukking is bij mij wel blijven haken: eerst de man en dan de bal, want zó doet men dat in de politiek. Lijnrecht daartegenover staat de oude, beproefde Engelse regel: *measures, no men. De kritiek, de aanvallen, ze moeten zich richten op maatregelen, en niet op mensen.* Dit is niet alleen een kwestie van hoffelijkheid. Ook niet alleen van fatsoen. Maar het is een *onafwijsbare voorwaarde*, zal er werkelijk van een 'gemeen overleg' tussen regering en Staten-Generaal sprake kunnen zijn.

Er wordt in de laatste tijd wel eens gezegd, dat de politiek harder is geworden.

Dat is maar tot op zekere hoogte waar. Zij, die dat zeggen, worden niet gehinderd door veel kennis van onze parlementaire geschiedenis. Dacht iemand, dat Troelstra geen harde en onverbidelijke oppositie had gevoerd tegen alle 'burgerlijke' kabinetten in de tijd, toen de SDAP principieel weigerde enige ministeriële verantwoordelijkheid te dragen in een kabinet, waarin ook burgerlijke ministers zouden zitten? Dacht men, dat Kuyper in De Standaard en anderen in de Kamer niet hard en onverbiddelijk zijn geweest tegen Kappeyne en zijn wet op het lager onderwijs, die als de 'scherpe resolutie' werd bestreden? Herinnert men zich niet de uitspraak van Kuyper, dat als de liberale wetgeving, die de onderwijsvrijheid materieel dreigde te vernietigen, doorgang zou vinden, het dan maar beter was de leeuw, 'het beeld der fierste vrijheid', uit het Nederlandse wapen te verwijderen en er een ander dier in te

zetten: een adelaar met een lam in zijn klauwen? Mr. P. A. Diepenhorst heeft eens geschreven, dat er toen van onze kant 'een strijd werd gevoerd zonder kwartier te geven'.

Toch kan men zeggen, dat er in de laatste tijd een harder element in de politiek is gekomen in die zin, dat nu wel waar schijnt te worden, dat er gespeeld wordt 'eerst op de man en dan op de bal'.

In een nieuwjaarsartikel van een der Nederlandse dagbladen werd minister Roolvink de *meest verguisde man* in Nederland genoemd. En het strekt de KVP tot grote eer, dat zij bij monde van haar lid, de heer C. J. van der Ploeg, bij de behandeling van de begroting van sociale zaken zich gekeerd heeft tegen die 'verguizingspolitiek'. Een politiek, waarbij de heer Kloos een grote rol speelde, en zich krasse veroordelingen van deze minister veroorloofde.

De massamedia spelen daarbij soms een sinistere rol. Het is zelfs zover gekomen, dat in een interview met drie ministers, waaronder de minister-president, een interview, door de tv uitgezonden, de hoffelijkheid verre te zoeken was. Een verschijnsel, dat gelukkig door blad en van verschillende politieke kleur werd afgekeurd.

Tot het spelen op de man in plaats van op de bal behoort ook het streven, bij voorbaat te zeggen, welke ministers bij bepaalde pressieroepten, die zich sedert kort openlijk als zodanig presenteren, niet in de smaak zouden vallen, om hun opvattingen of hun politieke kleur.

Toen het kabinet-Schermerhorn optrad na de bevrijding, het enige Koninklijke kabinet van deze eeuw, een rooms-rood kabinet, dat zich al gauw scherp o.a. tegen de Antirevolutionairen afzette, heb ik een artikel gepubliceerd, waarboven dezelfde titel stond als wat hier vandaag boven staat. Dat is ongeveer een kwart eeuw geleden. Wij waren over de totstandkoming van dat kabinet-Schermerhorn *ontstemd*. Maar wij hebben toen onmiddellijk het wachtwoord doorgegeven: *measures, no men*, laten wij ook dit kabinet, ondanks zijn vreemde voorgeschiedenis, beoordelen naar wat het *doet*. Laten wij de maatregelen toetsen, de maatregelen van het kabinet.

Het is veel gemakkelijker, goedkoper, en in sommige kringen ook effectiever, op de man te spelen in plaats van op de bal. Sterker: tegen een maatregel kan men niet *ophitsen*, tegen een persoon wel.

De ARP heeft haar kandidatenlijst vastgesteld. Daarmee is de start gegeven voor de verkiezingscampagne.

Wij hopen de strijd principieel te strijden, en dus te handelen over beleid, en niet over personen.

MOTIE-GOUDZWAARD OVER OOST-GRONINGEN

De Kamer, gehoord de beraadslagingen inzake de sociaal-economische ontwikkeling van Oost-Groningen;

van mening, dat alleen door een sluitend stelsel van maatregelen een fundamentele verbetering kan worden teweeggebracht in de aldaar — evenals in sommige streken elders in het Noorden — heersende situatie; vaststellend, dat de regering reeds belangrijke initiatieven heeft genomen tot verbetering van die situatie;

voorts verwijzend naar haar reeds eerder gedane uitspraak inzake de gewenste herstructurering van Oost-Groningen (motie-Wierenga, stuk 10 300, hoofdstuk XIII, nr. 15)

nodigt de regering uit:

I. in aansluiting op haar brief van 24 juli 1970 (stuk 10 758) nadere initiatieven te nemen voor de spoedige totstandkoming van een concreet en onderling samenhangend meerjarig beleidsplan voor de ontwikkeling van Oost-Groningen, welk plan ondermeer dient te bevatten:

a. een versnelde uitvoering van de reconstructie van de veenkoloniale gebieden, mogelijk te maken door een daarop gerichte kanalisering van nationale en EEG-middelen;

b. een uitgewerkt schema voor de verdere verkeersontsluiting te weg en te water van Oost-Groningen, met

name ook in de richting van Delfzijl en het Eemshavengebied;

c. een nader voorstel inzake de totstandkoming van een, door de overheid financieel te steunen regionaal industrieterrein;

een en ander met inschakeling van de betreffende regionale en provinciale organen, alsmede van de — voor dit doel opnieuw in te schakelen — commissie-Van der Peyl;

II. de totstandkoming te bevorderen van een centrum voor vakopleiding in de regio Oost-Groningen;

III. de toewijzing van gesubsidieerde woningen mede af te stemmen op de zich voordoende bereidheid tot belangrijke bedrijfsvestigingen en uitbreidingen in de industriële en dienstensektor;

IV. in afwachting van het door de Regering gevraagde SER-advies inzake een meer selectief premiëringsbeleid, voor nader bij Algemene Maatregel van Bestuur aan te wijzen regio's binnen de stimuleringsgebieden — waaronder met name ook de regio Oost-Groningen — de mogelijkheid te openen, dat ook technologisch hoogwaardige bedrijfsinvesteringen tussen f 300.000 en f 500.000 voor premiëring in aanmerking kunnen komen,

en gaat over tot de orde van de dag. GOUDZWAARD; ENGELS; KIKKERT; JOEKES; DIJKSTRA.

WIJ KOMEN BIJEEN

Op maandag 25 januari a.s. houdt het Verband van A.R. gemeente- en provinciebestuurders zijn jaarvergadering in Esplanade, Lucas Bolwerk 24, Utrecht.

Aanvang 10.15 uur.

In de morgenvergadering spreekt de voorzitter van het Verband, de heer M. H. L. Weststrate, over: „De gemeenten en het kabinet-De Jong”.

Mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, spreekt

's middags over: „Gemeenten en kabinet”.

De A.R. Kamercentrale Tilburg houdt op dinsdag 26 januari 1971 haar jaarlijkse algemene vergadering in hotel „Goderie” te Roosendaal (tegenover het station).

Aanvang 20.00 uur.

Spreker, de heer M. W. Schakel, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, over „Enkele centrale punten in de komende verkiezingscampagne”.

WILT U GELIJK AAN DIT VERZOEK VOLDOEN? DANK U

Deze week zijn de acceptgirokaarten verzonden ter betaling van het abonnementsgeld ten bedrage van f 8.— over het eerste halfjaar 1971. Er zijn met deze kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk:

• Postgiro

- Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.
- als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.
- Als u per „incasso-giro” betaalt, ontvangt u geen kaart; u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld wordt automatisch afgeschreven.

• Banken

- Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

Op MENORCA, eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 5.— en boven de 18 jaar f 10.— p.p.d. tot 27 juni 1971, erna resp. f 7.— en f 12,50 p.p.d. Vrijdag is wisseldag. Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat 1176, Loosduinen.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

- wenst tot 15 februari '71 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 6.—.
- wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: ..... Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

• **Kalvermelk**

Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoeders**

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

OPENBAAR VERVOER

DOOR IR. R. DIJKSTERHUIS

De Antirevolutionaire Partij-Stichting heeft een *Nota Openbaar Vervoer* uitgegeven. Deze nota werd samengesteld door een werkgroep, ingesteld door de centrale commissie van het College van Advies van de partij.

Het is goed dat de A.R. partij, die in het ontwerp-program van actie 1971-1975 een krachtige, planmatige bevordering van een efficiënt openbaar vervoer nodig acht, zich niet tot het pomen van dergelijke stellingen beperkt, maar hier metterdaad naar handelt door een aantal deskundigen aan het werk te zetten om het huidige openbare vervoer te analyseren, teneinde middelen ter verbetering aan te wijzen. Men kan zich slechts afvragen of deze studie niet nog beter in samenwerking met de andere christelijke partijen had kunnen worden verricht, omdat de samenwerking, die reeds zo ver gevorderd is, juist op dit gebied vruchtbaar zou kunnen zijn. Maar misschien heeft het voordelen, afzonderlijk te werken en de resultaten nadien op elkaar af te stemmen. Wellicht valt zoiets nog te verwachten.

Zonder het expliciet te stellen, beperkt de nota zich tot het openbare vervoer van *personen*. Uitgegaan wordt van de gedachte dat noch het particuliere, noch het openbare vervoer alleen het toekomstige vervoersaanbod zal kunnen verwerken. De beide soorten moeten elkaar aanvullen; terecht rekent de nota af met de gedachte dat zij elkaars concurrenten zouden zijn. Behalve in een blad als 'Rijdend Nederland' komt men deze idee overigens niet meer tegen.

DOELSTELLINGEN OVERHEID

De nota wijst allereerst op de noodzaak van ingrepen van hogerhand ter bestrijding van verkeerscongesties in dichtbevolkte streken. De uitbreiding van het rijkswegennet zonder de noodzakelijke

aanpassing van de steden toont aan dat een geïntegreerd beleid nodig is, in het bijzonder op het gebied van de *ruimtelijke ordening*.

De doelstellingen van de overheid onderscheidt de werkgroep in maatschappelijke, nationaal-economische, ruimtelijke en bedrijfseconomische. De oude *maatschappelijke* doelstelling, dat het openbare vervoer slechts goed is voor wie geen auto kan besturen of betalen, is niet houdbaar. Het gaat er om, als 'nutsbedrijf' een goed alternatief te bieden voor de ruimte verslindende eigen auto.

Uit *nationaal-economisch* oogpunt wordt geconstateerd dat veel auto's dienen als status-symbolen. Het relatief te goedkope gebruik van stadswegen leidt tot verspilling van ruimte en kapitaal, waar de capaciteit van het openbare vervoer onvoldoende wordt benut (rail). De *ruimtelijke* doelstelling wordt steeds meer van belang. Schaarse ruimte leidt tot geconcentreerde bebouwingswijzen en een geconcentreerd verkeersvolume. Het openbare vervoer kan hier frequent zijn maar zal, om niet te verstikken, over eigen banen moeten beschikken. Het massale woon-werkverkeer maakt het nodig, satellietsteden door openbare vervoersbanen met de 'werkstad' te verbinden. Daartoe moeten ten behoeve van te stichten 'slaapsteden' tijdig terreinstroken voor railbanen worden gereserveerd (voorzover niet aan bestaande spoorlijnen wordt gebouwd. R.D.).

Het openbare vervoer heeft veel invloed gehad op de ruimtelijke orde in ons land (ontstaan van villadorpen). De auto deed deze invloed teniet, maar thans worden vestigings- en openbare vervoersstructuur weer geïntegreerd. Dit geldt zeker voor de z.g. 'uitstralingswoongebieden'; voor industrie-complexen, die de nota ook noemt, is dit minder duidelijk. Deze hebben vaak verspreide arbeidsplaatsen en meer parkeergelegenheden.

Bedrijfseconomisch kampt het openbare vervoer met financiële tekorten. Deze zijn structureel door de grote personeelsintensiteit en zekere onrendabele

verplichtingen. Men moet deze *verliezen willen aanvaarden*. De vervoersondernemer zou een soort aannemer van vervoerswerk moeten worden, zegt de nota. De pers wekt wel de indruk dat financiële verliezen het grootste probleem van het openbare vervoer zijn. Zelfs 'Trouw' bepleitte niet zoveel jaren geleden opheffing van niet renderende spoorlijnen alleen om die reden. Terecht laakt de nota zo'n 'liberaal' standpunt, maar uiteraard wordt wel gewezen op de noodzaak van automatisering en mechanisering. Of de vervanging van trams door bussen na 1945 in dit verband moet worden gezien (bld. 19) kan men in twijfel trekken.

VERBETERINGEN

Met voorstellen ter *verbetering* is de nota voor ongeveer de helft gevuld. In het bestuurlijke vlak wordt *integratie* gepropageerd, niet slechts in die zin, dat de streekbusbedrijven op hun stadstrajecten de tarieven van de stadswegen hanteren, maar veeleer het samensmelten van stads- en streekbedrijven tot regionale ondernemingen. Deze gedachte sluit aan bij die van de *gewestvorming*. Herverkaveling van bestaande vervoersgebieden zal nodig zijn.

Ruimtelijk 'zou men moeten streven naar een opzet van woongebieden, die de vraag naar vervoer zo klein mogelijk maakt', dus een naast en door elkaar projecteren van woon- en werkgebieden en verzorgende objecten, hetgeen in de regel op bezwaren stuit. Om de reisafstanden te beperken en tevens frequentie te kunnen bieden, moeten de vervoerslijnen niet langs, maar door de dichtst bebouwde gebieden lopen. Aangevoerd wordt dat in de grootste agglomeraties een dubbele spoorbaan de capaciteit heeft van 20 autosnelstroken (helaas is het sommetje op bld. 31 helemaal verkeerd overgenomen en slechts moeilijk te reconstrueren), nog afgezien van parkeerproblemen, luchtvervuiling en veiligheid.

Stadsspoorwegen voorkomen rigoureuze sloop van stadskernen en te verspreide woonbebouwing buiten het stadsgebied. Zij zijn te voorzien in stedelijke gebieden die tot 250.000 of meer inwoners zullen uitgroeien. 'Te lang heeft men gemeend dat het openbare vervoer wel gemengd met het individuele verkeer zijn prestaties kan leveren'

De nota besteedt vervolgens aandacht aan het prijsmechanisme. De indruk bestaat dat het particuliere autoverkeer het gebruik van de wegen niet volledig betaalt. Men zou toegangsbewijzen voor bepaalde congestie-zones kunnen invoeren of met parkeerheffingen werken. Een reëel voorstel lijkt het, de kosten van de infra-structuur, zowel weg als rail, te bestrijden uit een *fonds*, dat veel algemener moet zijn als het rijkswegenfonds.

Verdere verbeteringssuggesties betreffen het materieel (geen staanplaatsen meer), eigen busrijstroken en opstelvlakken en het zoveel mogelijk voorkomen van overstappen. Integratie van ondernemingen is zeer noodzakelijk, ook in de tarieven (Hamburg!). Te denken valt zelfs aan gecombineerde bus-trein rejsbiljetten.

Taxi's worden door de werkgroep individueel openbaar vervoer genoemd. Zij zijn van nut bij dunne vervoersstromen en als voor- en natransport. Gelukkig zijn de gemeenten verplicht, *verkeersplannen* op te stellen, waarbij particulier en openbaar vervoer grondig worden geanalyseerd en geprognosticeerd. Helaas bestaan op provinciaal en nationaal niveau dergelijke verplichtingen (nog) niet. Het door het N.E.I. te verrichten onderzoek is een stap in de goede richting.

Spreiding van werktijden acht de werkgroep per bedrijf(tak) minder goed dan binnen een bedrijf, omdat hiermee het parkeren ook gespreid wordt. Een goed idee is in dit verband, winkels open te doen zijn van 10 tot 19.30 uur.

De nota laat weinig facetten van het openbare vervoer onbesproken. Tot die weinige behoren de eventuele nieuwe vervoersvormen, die in de niet zo verre toekomst hun intrede zouden kunnen doen, zoals de luchtkussentrein. In het kader van de mechanisatie hadden ook onbemande agglomeratiespoorwegen kunnen worden behandeld en wellicht zelfs de diverse vormen van geleide vervoermiddelen, die in diverse fantasieën in de toekomst het particuliere en openbare vervoer in stedelijke gebieden zullen vervangen. Het parkeervraagstuk is wel wat summier behandeld (bld. 49); hier zijn meer raakvlakken met het openbare vervoer; alleen al de ontwikkeling van de parkeerhalte van de spoorwegen zou tot waardevolle suggesties kunnen leiden.

Opvallend is de zinsnede op bld. 43 van de nota: 'Wanneer op een bepaald traject een uurdienst met een bus en een uurdienst met een losse motorwagen van de Spoorwegen kan worden gereden, zou het voor de hand liggen, de spoordienst te staken en ten bate van de gehele streek een halfuurdienst met een bus te openen'. Hier wordt, naar het schijnt, te zeer de nadruk gelegd op één facet van het openbare vervoer: de frequentie. Als de betreffende lijn lang is, zal de reis per bus zo tijdrovend kunnen worden, dat het voordeel van de verhoogde frequentie teniet gaat. Daarbij komt dan nog het verschil in comfort, vooral indien de trein een eerste klasse kent; roken en zelfs het eten van boterhammen kan in een bus niet worden toegestaan. Dit kwaliteitsverschil tussen trein- en busvervoer komt in deze nota weinig aan de orde

GOED STUK WERK

Waar de nota terecht wijst op de noodzaak, bestemmingen voor railvervoerbannen door de bebouwingen tijdig te reserveren, wordt wellicht te weinig de veel minder ingrijpende methode aangeprezen, n.l. om langs *bestaande* spoorwegen te bouwen, overeenkomstig de in de Tweede Nota voor de Ruimtelijke Ordening gepropageerde gebundelde deconcentratie. Dit leidt tot minder versnippering van open ruimten, tot minder investeringen (en subsidie's) en tot een van meet af aan beschikbaar zijn van economisch geld- en bodemgebruik in ons volle land, om de bestaande railinfra-structuur te benutten, alvorens nieuwe doorsnijdingen te projecteren ten behoeve van railbanen, waarvan de realisering in de regel te laat komt. Het begrip 'bandstad' of 'vingerstad' (niet te verwarren met lintbebouwing) had in de nota niet moeten ontbreken.

Met dat al blijft deze nota een goed stuk werk, dat de basis kan zijn van verder uitgewerkte detailstudies en daardoor een waardevolle bijdrage kan leveren aan de opinievorming in de A.R. partij er mogelijk ook daarbuiten.

HOE ZIT HET EIGENLIJK MET DIE NORMEN VOOR BIJSTAND ?

Zowel in de Magistratuur van december 1970 als in Nederlandse Gedachten van vorige week las ik een artikel waarin naast de zogeheten 'kolengeldkwestie' werd ingegaan op de hoogte van uitkeringen in het kader van de Algemene Bijstandswet. In 'de Magistratuur' als de pennevruchten van 'West', in 'Nederlandse Gedachten' als de notities van een raadslid.

Welnu als lezeres van beide bladen wil ik gaarne met name op de tweede kwestie nader ingaan. In de beschouwing over de kolengeldkwestie kan ik mij bepaald wel vinden; in de tweede beschouwing echter bepaald niet. Integendeel, ik heb enigszins de indruk dat de schrijver hier in dezelfde fout vervalt die hij de heer Egas bij zijn interpellatie toedacht: zijn feitelijke argumentatie is althans naar mijn oordeel — ondeugdelijk.

Uiteraard moet ik dit nader toelichten. De heer West, ofwel het raadslid, vindt namelijk, dat de regering halsstarrig vasthoudt aan 95 pct. van het minimumloon als bijstandsnorm. Als argumenten, — ik wil de schrijver graag recht doen en herhaal deze dus even — die door de regering hiervoor worden genoemd, vermeldt hij dan de navolgende.

In de eerste plaats de verwervingskosten en in de tweede plaats, dat een uitkering gelijk aan 100 pct. van het minimumloon de bijstandgenietenden zou remmen werk te zoeken.

Met het eerste zou dan door de regering worden bedoeld, dat een aftrek van 5 pct. verantwoord lijkt omdat degenen, die werken, kosten, zoals b.v. werkkleding en schoeisel moeten maken. Zijn conclusie is dan: niemand gelooft dit.

Over het tweede argument wordt opgemerkt, dat dit volmaakt waardeloos is, omdat degenen, die vandaag 95 pct. van het minimumloon krijgen de zgn. blijvende bijstandgenietenden zijn, dat zijn zij van wie vaststaat, dat zij naar menselijke berekening nimmer meer in het arbeidsproces zullen worden opgenomen. Hierna wordt nog even ingegaan op het aantal werknemers, dat momenteel het minimumloon genieten. In totaal 30.000, waarvan plm. 14.000 gehuwde vrouwen, die grotendeels part-time werken, alsmede enkele duizenden gastarbeiders kunnen worden afgetrokken, zodat er tenslotte slechts ruim 4000 *werkelijke* arbeidskrachten overblijven, die voor het minimumloon werken.

Wanneer de beslissing inderdaad alleen op deze argumenten was gevallen, had 'West' gelijk met zijn uiteindelijke vraag: 'Waarom blijft men dan weigeren de blijvende bijstandgenietenden 100 pct. van het minimumloon te geven? De door hem gebruikte argumenten zijn echter niet juist méér en op zijn minst *onvolledig* en hierdoor in feite ondeugdelijk. Dit neemt niet weg, dat ook bij deugdelijke argumenten op grond van andere overwegingen toch wel het pleidooi kan worden gevoerd voor een 100 pct. uitkering, maar hierover straks meer.

Dan nu een korte beschouwing over de genoemde argumenten. Ik geef hiertoe eerst het woord aan staatssecretaris Van der Poel, die op 12 mei 1970 de marge van 5 pct. in de Kamer als volgt verdedigde: 'Allereerst wijs ik erop, dat de aftrek van 5 pct. geen aftrek is die *speciaal is ingevoerd als arbeidsstimulans*, zoals wel eens wordt verondersteld. Die marge berust mede en vooral op het feitelijke gegeven, dat iedere werknemer kosten moet maken in verband met de vervulling van zijn werk. Zulke kosten betreffen b.v. het vervoer naar en van zijn werk, werkkleding en *vakbondscontributie*'. Dit laatste voorbeeld zag de schrijver van het artikel geheel over het hoofd en m.i. is dit nu juist geen onbelangrijk gegeven, dat door minister Roolvink tijdens het mondeling overleg van 4 juni 1970 terecht nog aangevuld werd met de *bedrijfspensioenpremie*. Het argument van uitsluitend vervoer en werkkleding vind ik inderdaad ook niet sterk. Zelf heb ik eveneens betoogd, dat bij deze inkomens zeker een vergoeding van de zijde van

de werkgever plaats vindt. De twee andere voorbeelden zijn echter zeker ook in de toekomst bepaald niet onbelangrijk, al zou ik de bedrijfspensioenpremie niet direct als verwervingskosten willen beschouwen.

Het moet intussen echter al zijn opgevallen dat het andere argument, arbeidsstimulans geen enkele rol meer speelt. Dit argument is allang door de Kamerleden van de tafel geveegd en wordt dan ook niet meer van regeringszijde aangevoerd. Wel speelt bij de regering en ook van A.R.-zijde nog steeds een ander argument een uitermate belangrijke rol, namelijk, dat het *bijstandsbeleid het sociale zekerheidsbeleid niet mag doorkruisen*. Hierbij is de algemene bijstandsweg steeds als het sluitstuk van de sociale voorzieningen beschouwd.

Grote groepen van bijstandgenietenden met name ook de bejaarden onder hen, ontvangen op deze wijze al meer dan het netto-minimumloon. Voor alleen de stad Rotterdam waren dit in mei 1970 (zie 'Sociaal Bestek van 14 mei 1970') reeds 47 pct. van de 110.600 alleenstaanden en 55 pct. van de 63.000 gezinnen die dit huurvoordeel genieten van f 0.25 tot f 36,— per week boven de gemiddelde huur. (Ik laat de *individuele huursubsidie* bewust even buiten beschouwing, omdat deze eerst de laatste tijd een rol gaat spelen).

Een ander verschil ligt in de ziektefondspremie. Bij de bepaling van de bijstandsuitkering wordt eveneens de *verplichte ziektefondspremie* uitgelicht. Bijstandgenietenden zijn echter over het algemeen niet verplicht verzekerd; de bijstandsuitkering wordt daarom verhoogd met de premie ingevolge de vrijwillige verzekering. Een ieder weet om welke hoge bedragen het per maand dan kan gaan. Om nu eens een vergelijking te maken: een zelfstandige die een inkomen heeft ter hoogte van het minimumloon krijgt wel een reductie (premiereductieregeling) maar verkeert dan altijd nog in een nadelige positie.

Ook hier weer een van harte gegund voordeel boven een consequente toepassing boven de mensen, die van het minimumloon of iets daarboven moeten leven. En die vinden wij heus niet alleen als bijstandgenietenden in de statistieken terug.

Wie krijgen er namelijk blijvende bijstand? Dat is ook weer zo'n moeilijke vraag. In ieder geval zijn er meer groepen dan alleen de bejaarden, die een langdurige uitkering genieten. Ik geef nu slechts de aantallen weer, zoals deze tijdens het mondeling overleg hebben gefunctioneerd en uiteraard waren deze aantallen op dit moment al weer hoger. (Zie staatje)

En dan gaat het om meer dan uiteraard een vergelijking met het aantal mensen

van de Werkloosheidswet en de Wet Arbeidsongeschiktheid vallen daaronder, kunnen daar altans onder vallen. Bij een eenzijdige optrekking van de bijstandsnorm tot 100 pct. zou dus ook door een groot aantal sociale verzekerings-uitkerings-gerechtigden nog een beroep op bijstand moeten worden gedaan.

Dit is — met uitzondering van b.v. de bejaarden met de AOW-uitkering — nooit de bedoeling geweest en het gevaar is dan bijzonder groot dat het bijstandsbeleid het sociale verzekeringsbeleid gaat doorkruisen met als consequentie dat de premiebetaling in discredit raakt. Tot zover de door de regering gehanteerde argumenten, waarvan juist dit laatste argument zeer sterk is en in feite bepalend voor onze opstelling tot dusverre.

Hieraan wil ik nog een ander argument, minstens even belangrijk, maar dat op andere wijze een rol heeft gespeeld in de besprekingen, toevoegen. Naar mijn overtuiging is al het praten over de koppeling aan het minimumloon in feite enigszins onwezenlijk omdat in de praktijk in vele gevallen dat minimumloon als uitgangspunt maar zeer beperkt functioneert.

Zoals bekend, gaan wij bij de bijstandsberekening tegenwoordig uit van de loonmethode, evenwel met een *onzuivere toepassing*, d.w.z. met hierin begrepen *duidelijke budget-elementen*. Bij het opstellen van de berekening wordt de norm (minimumloon minus sociale verzekeringspremies) eveneens verminderd met f 18.30 als een bedrag, dat als *het gemiddelde huurbedrag* van de laagste inkomensgroepen wordt aangehouden. Hierna wordt de uitkering evenwel weer vermeerderd met de *werkelijk betaalde huur*.

Tenslotte, een pleidooi voor een landelijke bijstandsnorm, die op 100 pct. ligt, is bepaald niet ongehoord en spreekt mij ook zeker toe.

M.i. dient echter dan de *zuivere loonmethode* als uitgangspunt te worden gehanteerd en een *extra* huurvergoeding niet langer automatisch en volgens het gegeven rekensommetje voor de gehele groep te worden gegeven. *Deze moet dan voor elk individueel geval aan de hand van de individuele omstandigheden worden gezien.*

Met toepassing van de 100 pct.-norm wordt ook recht gedaan aan het argument, dat bijstandgenietenden als b.v. bejaarden weer andere kosten hebben (voor vrijetijdsbesteding, meer verlichting en verwarming e.d.) die tegenover de verwervingskosten van de werkende bevolking kunnen worden gesteld.

Door MEJ. J. VAN LEEUWEN

T.R.M.	16.000
rijksgroepregeling zelfstandigen	1.600
thuiswonende bejaarden	34.000 echtparen
	58.000 alleenstaanden
thuiswonenden jonger dan 65 jaar	9.000 echtparen
	35.000 onvolledige gezinnen
	24.000 alleenstaanden
bejaarden in tehuizen	6.000 echtparen *)
	58.000 alleenstaanden *)

*) voor hen heeft de 100 pct.-kwestie geen betekenis; zij krijgen, naast de volledige verzorgingskosten, een zakgeldvergoeding.

dat thans het minimumloon verdient. Overigens zal de schrijver begrijpen, dat ik me een beetje gestoten heb aan het aftrekken van de gastarbeiders om dan de *werkelijke* arbeidskrachten, die het minimumloon verdienen over te houden. Zij zijn van evenveel betekenis als de Nederlandse werknemers. Verder is bij het opnoemen van de aantallen vergeten dat we nog altijd het dispensatiebeleid kennen, waardoor vrouwen minder dan het minimumloon kunnen verdienen. Ook ontvangen in het kader van de sociale werkvoorziening nog eens 16.000 personen het minimumloon en deze hebben bepaald niet allen tevens een WAO-uitkering. *Bij een vergelijking gaat het echter om een nog veel grotere groep: al degenen, die een uitkering ontvangen op grond*

Als voorwaarde dient echter dan te worden gehandhaafd, dat de *verhouding tot het sociale verzekeringsbeleid — en dus ook tot de diverse uitkeringen — veilig wordt gesteld.*

Blijft dan toch nog de vraag of de groep van blijvend bijstandgenietenden — en met name de bejaarden onder hen — er dan zoveel beter van wordt.

U ziet dus wel, dat aan het halsstarrig vasthouden aan de 95 pct. meer vastzit dan aan de hand van het door mij besproken artikel mocht worden verondersteld.

CONFRONTATIE MET REVOLUTIONAIRES EN ANTI-REVOLUTIONAIRES

VERSLAG ARJOSCONFERENTIE DOOR JOHN TOXOPEUS

Zo'n 10 Antillianen en Surinamers, ongeveer 50 Arjosleden en het forum waren het er over eens. De Antillen en Suriname moeten onafhankelijk worden. Men was bijeen in Utrecht op 16 januari 1971 tijdens de jaarlijkse conferentie onder auspiciën van de buitenlandse commissie van de Arjos. Het is bekend dat, als men het over het doel eens kan zijn, er meestal nog voldoende ruimte is om over 'de manier waarop en de tijd waarin' te discussiëren. En dergelijke discussies kunnen fel zijn.

'Een jaar na de opstand', is de titel van een documentaire, gemaakt een jaar na de opstand van 30 mei 1969 op de Nederlandse Antillen, door Vara's Achter het nieuws. Over Antillianen, die het kennelijk tot 'hier' zit. 'We zijn na 30 mei nieuwe mensen geworden. Mensen met een kapotte identiteit'. Te zien zijn Antilliaanse kinderen die zingen: 'Wilhelmus van Nassouwe, ben ik van Duitsen bloed...' enz., en uit 'hun vaderlandse geschiedenis' boekje voorlezen. Andere leerstof voor Antilliaanse leerplichtigen: 'Er is geen bedrijf dat zo veel voor z'n mensen doet als Shell, mits ze maar hard willen werken'. Tegelijkertijd staakt 96 pct. van deze mensen (blank en zwart), voor hogere lonen. Onder de rook van het Shellcomplex ligt de arbeiderswijk (lees: krottenwijk), 'Fleur de Marie'. Eén van de activisten bij de mei-opstand, de onderwijzer Stanley Brown: De Antillianen zijn ten opzichte van de Nederlanders benadeeld omdat ze, in contact met hen, Nederlands moeten praten, terwijl ze gewoonlijk Papiaments spreken en denken. Gevolg: onzekerheid. Een blanke collega van Brown vertelt over een ware uittocht van onderwijzers, artsen, verpleegsters, etc. Degenen die blijven zijn de ondernemers en de grote (buitenlandse) industrieën. De nieuwsvoorziening is bedroevend.

De documentaire waarvan hier sprake is krijgt men op de Antillen nooit te zien. Wel de Fabeltjeskrant, de Verrekijker en Amerikaanse amusementsprogramma's. De overheid bekommert zich om de vestiging van buitenlandse bedrijven en bouwt grote hotels waarin westerse toeristen voor 60 tot 80 U.S. dollars per nacht verslapen, terwijl de plaatselijke arbeiders minder dan de helft per week verdienen. Reacties van Antillianen: Men ziet de problemen niet of wil ze niet zien. Men kan ook geen verbetering verwachten van uitzuigers. Dit alles over de eilandengroep met een oppervlakte van 5 à 6 maal die van Texel. Aan het einde van de documentaire merkt een Vara-medewerker op dat de stakingen voortduren, de Antillianen zich slaaf voelen en brandstof voor meer uitbarstingen opgestapeld ligt. Eén van de forumleden, het A.R. Tweede Kamerlid de heer Kieft, zal later opmerken dat de film niet geheel objectief is.

RISICO'S ACCEPTEREN

De heer Kieft stelt tijdens een korte inleiding voorop, niet met concrete op-

lossingen voor de problemen te kunnen komen. Daar zouden we trouwens ook niet mee klaar zijn. Als we tot een min of meer perfecte houding ten opzichte van de toekomst van de Antillen en Suriname willen komen, zal dat offers van Nederland vragen. 'Op welke wijze duwen we onze materiële welzijnsverlangens terug?' En aan het adres van de overzeese rijksoverheid: Ze moeten zelf geen koekoeksjong willen zijn, dat in andermans nest groot wordt. Kieft merkt de labiele werkgelegenheid, bedreigd door het toenemende bevolkingsoverschot, en de snel opkomende bewustwording van de grote massa op. Hij weet dat er beslissingen moeten worden genomen. Maar geen beslissingen die voortvloeien uit angst. Het koninkrijksstatuut regelt in lid 2 van artikel 43, dat de Antillen, Suriname en Nederland, ieder voor zich, zich ook garant stellen voor de beide andere partners. De grote risico's die deze afspraak met zich kan brengen wil Kieft wel accepteren. Noch de Antillen, noch Suriname zijn voorbereid op afscheiding. Planning met ingebouwde stabiliserende factoren is noodzakelijk. En als er dan beslissingen genomen moeten worden komt het kamerlid tot drie hoofdzaken.

— De eigen interne soevereiniteit met een eigegeaarde (niet-West Europese) democratie.

— Een eigen, gezond financieel-economisch niveau.

— Sociaal-culturele ontwikkeling.

Met betrekking tot het tweede punt zou Kieft zijn goedkeuring hechten aan een geleide economie en noemt hij Surinamiseren en Antillianisering van bedrijven broodnodig. Maar omdat de bedrijven in buitenlandse handen zijn en de rottigheid is dat zonder hen de basis voor een gezondere economie wegvault, hebben we thans geen poot om op te staan. De volksvertegenwoordiger waarschuwt de Antillen en Suriname er

voor zich met hun economische welvaartsbronnen eenzijdig te richten op Nederland en andere West Europese landen en niet op genabuurde landen. Dat is onverstandig.

KONINKRIJKSMANTEL

De grenzen in Midden- en Zuid-Amerika zijn niet harmonisch gegroeid, maar het gevolg van een koloniaal tijdperk.

De heer Kieft is dan ook voorstander van inschakeling van de Verenigde Naties, die zich garant zouden moeten stellen voor nieuwe ontwikkelingen. Hij wijst beweringen af, dat alleen Nederland verantwoordelijk is voor de toestand zoals die na de Tweede Wereldoorlog ontstond. Nederland kan ook de verantwoordelijkheid voor de toekomst niet alleen dragen en het statuut is geen eeuwig edict. De koninkrijksmantel moet verder open. Dat Nederland zich positief opstelt blijkt, naar de mening van Kieft, uit het instellen van een koninkrijkscommissie, die moet zoeken naar de mogelijkheid om tot verdere uitbouw van zelfstandigheid te komen en een contactplan voor jaarlijkse bijeenkomsten van parlementariërs uit de drie landen waar beïnvloeding en uitwisseling van informatie over en weer mogelijk is. Bemanning van de commissie en realisatie van het contactplan mag naar zijn mening niet lang meer op zich laten wachten.

MINIMAAL VERTROUWEN

Een andere inleider is de heer M. Kross, Surinamer en lid van het Suriname Comité. Nuchter, realistisch en niet van zin om een lief en aangenaam verhaal te houden. Zijn opmerking dat de A.R. zich altijd verbonden heeft gevoeld met de problemen van zijn land, licht hij later met een stukje historie toe. Deel uitmakend van een studentendelegatie uit Nederland, die Indonesië bezocht, waren zijn mede delegatielieden Dick

Kuiper en Jan Nico Scholten (u bekend), na afloop van mening dat de Nederlandse Antillen en Suriname als de donder onafhankelijk moesten worden. Dat was in 1963. Het hele verhaal van Kross is trouwens geënt op de historie. Naar zijn mening zijn vergelijkbaar de 80-jarige oorlog van Nederland en de huidige strijd van Surinamers en Antillianen voor onafhankelijkheid. De 80-jarige oorlog werd in de eerste plaats om redenen van economische aard gestreden. (Petitie van de edelen voor belastingverlaging). Het was niet slechts een godsdienstoorlog. ('Den koning van Hispanje heb ik altijd geëerd').

Ook Suriname en de Antillen werden in een handelsoorlog (jacht op arbeidskrachten), veroverd en expansiegebied en economisch wingewest van Nederland. Alle verhoudingen zijn hier van afgeleid. Het vertrouwen dat men voor de Nederlandse machthebbers op kan brengen noemt Kross dan ook minimaal. Toegegeven dat Nederland b.v. na de Tweede Wereldoorlog het project Wageningen in Suriname begon. Het grootste landbouwproject ter wereld en het neusje van de zalm wat technisch vernuft betreft.

Maar 'buitenlands' en slechts aan een laag percentage van de boeren werkverschaffend. Het overgrote deel van de opbrengst maakt bovendien 80 pct. van de landbouwexport uit. Rest 20 pct. voor de Surinaamse boeren. Een soortgelijk verhaal geldt Billiton (tin), Alcoa (bauxiet) en Shell (olie). Mijnbouw, banken, landbouw. Alles is westers. Het is waar dat de winsten voor een deel het land niet uit mogen, maar als dat deel weer geïnvesteerd wordt en weer winst maakt en de Antilliaanse arbeider er 24 à 25 Antilliaanse guldens per week aan overhoudt, is dat uitbuiting. Aldus de heer Kross, die de geachte aanwezigen nog op een Surinaamse schuld aan Nederland van 2 à 300 miljoen gulden wijst.

ONDERWORPEN

Ook in koninkrijkszaken wordt nuchter en met belangen gehandeld. (Inderdaad, de heer Kross is nog steeds aan het woord). Nederland beschikt over 12 stemmen en de Antillen en Suriname ieder over 1. Als er zaken aan de orde komen waarbij één van de partners zich benadeeld voelt, beschikken de koloniën statutair weer ieder over 1 stem en Nederland over 2, terwijl de voorzitter van een aldus in het leven geroepen college (de Nederlandse minister-president), als vijfde man de doorslag mag geven bij staking van stemmen. Het statuut regelt, dat de drie landen autonoom zijn binnen het koninkrijksverband. Het statuut delegeert ook zaken als buitenlandse betrekkingen, vreemdelingenbeleid, defensie, vlag en wapen aan de koninkrijksregering (lees: Nederlands kabinet).

De kataliserende maatregelen, die de heer Kieft ter sprake brengt worden als institutionalisering van de ongelijkheid gekwalificeerd. Men schakelt de Antillianen en Surinamers in een onderworpen positie; het denken in termen van rassenongelijkheid wordt hen opgedrongen. Een aanval aan het adres van de heer Bakker ('minister van koloniën'), i.v.m. zijn bezoek aan Zuid-Afrika, blijft niet uit.

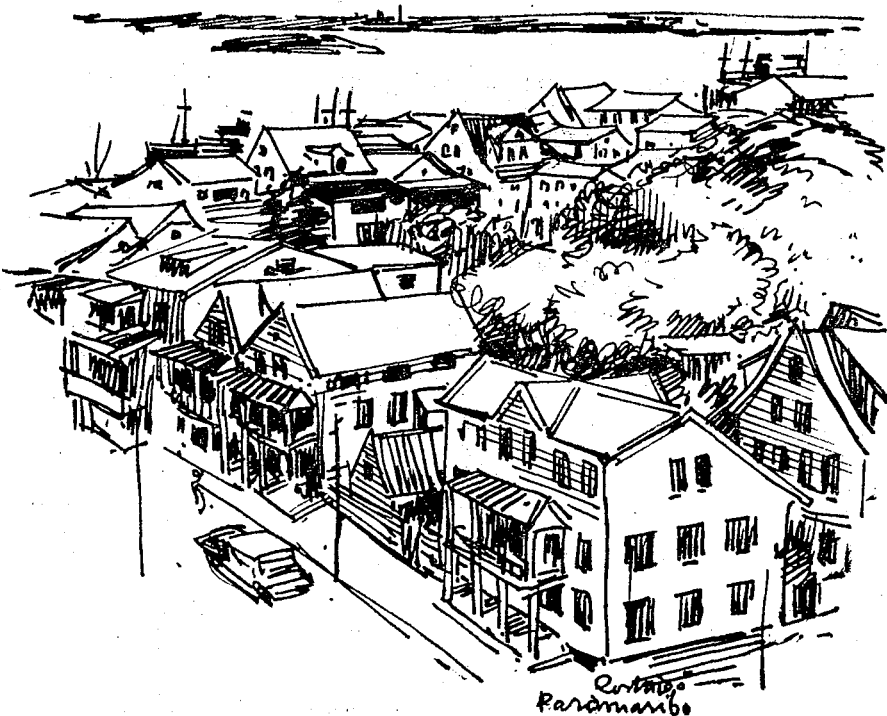
Surinamiseren van de strijdkrachten? Het blijft een geweldsapparaat dat niets anders moet doen dan de koloniale, bestaande orde in stand houden en een militaire voorbereiding op de hardere wind, die over Suriname en de Antillen gaat waaien. Dat Surinaamse militairen binnen afzienbare tijd, onder Nederlands commando, op landgenoten zullen moeten schieten, acht Kross niet uitgesloten.

OMTURNEN

Evenals Kieft en Kross, is ook het forumlid drs. G. A. de Bruijne (socioloog en wetenschappelijk medewerker aan de VU), van mening, dat de overzeese rijksoverheid onafhankelijk van Nederland moeten worden. Maar waarom wordt de bal steeds naar Nederland teruggespeeld, zoals Kross doet?

Laten de Nederlandse Antillen en Suriname zelf met voorstellen komen en kijken hoe Nederland reageert. Andere landen in een dergelijke positie hebben de zaak ook zelf omgeturnd. Een con-

VERVOLG OP PAG. 8

onduidelijkheid te laten varen. 'Ik ben niet van plan om een revolutie te helpen ontketenen, maar ook niet om de hulp stop te zetten als een revolutie daar nieuwe structuren schept'.

Een uitspraak die Kross 'belangrijk als drukmiddel op de Surinaamse en Antilliaanse regeringen' noemt. Hij laat overigens ook geen misverstand bestaan over zijn standpunt. Complete onafhankelijkheid nu. Als Nederland van mening is dat overheersing niet meer mag voorkomen ('Rechten van de mens'), dan dient zij het initiatief te nemen en haar koloniën los te laten. 'En als het initiatief niet van Nederland komt, dan komt het van ons. Maar dan zal het hard aankomen en pijnlijk zijn. Het zal doden kosten. Voor 1 van u, 20 van ons. Gegarandeerd'.

creet en actueel probleem, zegt Kross. Om de onmogelijkheid hiervan aan te tonen is het zijns inziens echter noodzakelijk om de sociale en economische situatie door en door te kennen. Een poging om iets van deze kennis (een lange opsomming van feiten en cijfers), over te dragen mondt uit in de constatering, dat het Nederlands en ander westers kapitaal op alle terreinen geïn- tegreerd en oppermachtig is.

De heer Kieft aan het woord, blijft van mening dat het statuut de enige brug naar onafhankelijkheid is die Nederland nu niet op mag halen of blazen. Kwade trouw van Nederland wijst hij van de hand. Nederlandse en Surinaamse en Antilliaanse politieke leiders zijn gezamenlijk tot besluiten gekomen. Hij is het er mee eens, dat Surinaamse en Antilliaanse leiders niet zelden belangrijke openbare functies plegen te bekleden en dus duidelijke belangen hebben. Maar dat zijn voor Kieft zaken die de Surinamers en Antillianen zelf op moeten knappen. 'Wij bemoeien ons in principe niet met de binnenlandse aangelegenheden'.

'De essentie van ontwikkelingshulp is geld voor projecten ter beschikking te stellen, voor de besteding waarvan de ontvangende regeringen zelf verantwoordelijk zijn'. Kross: 'Laten we maar niet zeggen dat dat revolutionair is, want dan voert de A.R. misschien haar program niet meer uit'.

REVOLUTIE

Na één van de korte pauzes acht de heer Kieft de tijd gekomen om alle

Kross doet deze mededeling naar aanleiding van een vraag, waarom hij niet actie in Suriname gaat voeren en zijn antwoord, dat hij inderdaad binnenkort terug gaat. Hij is trouwens niet bang om dergelijke dingen te zeggen. Ze zijn bekend bij de BVD ('ze zitten me achter de hielen') en hooggeplaatste Surinaamse politici. De laatsten — 'al of niet overleden'(!) — vonden het overigens vervelend te horen dat hij in Nederland ageert.

En wat zou de heer Kieft doen als hij Surinamer was? 'Met een rotje werken om tot onafhankelijkheid te komen'.

ONAFHANKELIJKHEID NU

Kross en de zijnen zien echter zonder meer de onafhankelijkheid van Suriname en de Nederlandse Antillen nu als de beste oplossing.

Natuurlijk willen we liever pijnloos van Nederland af. Het zal een opluchting zijn als gezegd wordt: dop je eigen boontjes maar. Ook is men bekend met de 'belangstelling' van Brazilië, Venezuela en de USA. Moeten we daarom dan maar vasthouden wat we nu hebben? Onafhankelijk hebben we spirit en vrijheidsdrang. En vroeg of laat gooien we ook nieuwe vreemde machthebbers er uit.

Kijk naar de revolutionaire activiteiten in Zuid-Amerika.

DEINT DE ARJOS MET DE MASSA MEE?

Nee, dat niet. Al zijn er mensen die dat denken. De A.R.-jongeren volgen wel allerlei politieke bewegingen.

Arjosleden (tot 30 jaar) proberen antwoorden te vinden op de vragen van deze tijd. Ze richten zich daarbij vaak tot de A.R.P., waarmee ze zich nauw verwant voelen. In veel plaatsen zijn actieve afdelingen. Maar ook telt de Arjos vele individuele leden. Doe ook iets met je ideeën. Sluit je aan bij de Arjos. Stuur snel onderstaande bon in.

NAAM: .....
 STRAAT: .....
 PLAATS: .....

Ik geef mij op als lid van de Arjos en ontvang nu maandelijks „Op Wiek” (het Arjosblad) en andere informatie. De f 10.— contributie voor dit jaar heb ik vandaag gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

BON STUREN NAAR:
 SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.

 FRIESLAND

 Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting
 SNEEK Grootzand 14-38-42 JOURE, Midstraat 114

N.V. Aannemingsbedrijf FGD
 v/h GEBR. VISSER
 Nieuwbouw en onderhoudswerken
 RONDWEG 17 - DOKKUM
 TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

 presenteert europese „FORTEX” herenmode

RIVEL Fabriek van RIJWIELEN en AUTOPEDS SURHUISTERVEEN
 Telefoon 05124 - 1545

HOTEL 'DE KROON'
 Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325
 Uw adres voor RECEPTIES EN PARTIJEN

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V. affiches showcards verpakkingen
 LEEUWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL v.h. Firma J. Haitzma
 AANEMERSBEDRIJF BETONFABRIEK BOUWMATERIALEN-HANDEL
 Kanaalweg 14 HARLINGEN Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

GRONINGEN
Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
 in roerende en onroerende goederen verzekeringen en hypotheeken
 TELEFOON 05983-366

 AMSTERDAM

 WESTERVELD bespaart U geld!
 Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
 Jan Everzenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
 Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Helssplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwpark 3 - Ribesstraat 20
 Tulnstad Osdorp, Tussenmeer 62

FA. JAN DE MIK
 HARDINXVELD - GIESENDAM
 Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouhandel
 Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

N.V. HANDELSKWEKERIJ „Fides”
 HOOFLAAN 19 TELEF. (01745) 2113 - 3700 DE LIER (Z.H.)
 Gespecialiseerd in **CRYSANTESTEKKEN** voor jaarrond-cultuur

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
 Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**
 Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
 RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

SCHULING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV
 BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
 POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Houthandel en kistenfabriek verpakingsindustrie MEILINK N.V.
 BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

VAN FUTUROLOGIE NAAR PROGNOSTICA

DOOR PROF. DR. A. VAN DOORN

Met zijn boek over prognostica (toekomst-kunde) heeft Polak opnieuw bewezen dat hij de gave heeft om voor een breed publiek een belangrijk probleem aan de orde te stellen en daarover op zeer boeiende en tegelijkertijd provocerende wijze te schrijven. In onze tijd waarin alles zeer snel schijnt te veranderen heeft het monumentale werk *Prognostica* (in twee dikke delen) dan ook in brede kring belangstelling getrokken. Inmiddels is van dit grote werk een derde, verkorte, paperback-editie verschenen die verzorgd is door drs. H. van Praag; het is deze verkorte uitgave die in het onderstaande zal worden besproken.

Hoewel *Prognostica* getuigt van een brede visie, een indrukwekkende belevingsrijke en grote bewegende — waar- door het respect afdwingt — geeft dit boek door zijn vorm en inhoud aanleiding tot min of meer ernstige kritiek op allerlei punten.

Reeds op de omslag van het boek maakt de lezer (voor het eerst of bij vernieuwing) kennis met de typische Polak-stijl. In zijn vele publikaties heeft de auteur zich doen kennen als een liefhebber van neologismen (nieuwgevormde woorden) en een groot kunstenaar op het gebied van de alliteratie (beginrijm). *Prognostica* is een neologisme en de ondertitel laat aan alliteratie niets te wensen over: 'wordende wetenschap schouwt en schept de toekomst'. De dissertatie van Polak droeg als titel 'Kennen en keuren in de sociale wetenschappen', zijn inaugurele oratie handelde over 'de wentelgang der wetenschap' en een van zijn boeken heet 'Om het behoud van ons bestaan'. De opdracht, waarmee het boek *Prognostica* aan de lezers wordt aangeboden, luidt: 'Aan de duiven en de duidelijkheidszoekers

aan de haviken en de hemelbestormers'. Bij lezing hiervan kan de gedachte zich opdringen dat de duiven en de duidelijkheidszoekers vooral terwille van de alliteratie bij elkaar zijn gedreven en dat de haviken en de hemelbestormers door dezelfde oorzaak tot een fusie hebben moeten besluiten. In dit verband suggereert de tegenstelling tussen duiven en haviken dat de hemelbestormers als onduidelijkheidszoekers moeten worden beschouwd.

Het nieuwe woord *prognostica* dient ter vervanging van het wel erg snel in diskrediet geraakte 'futuurologie'. Het woord *futuurologie* deed te sterk denken aan astrologie, theologie, grafologie enz. die nu niet bepaald de reputatie van grote wetenschappelijkheid bezitten (blz. 17). De auteur ziet hier blijkbaar over het hoofd dat woorden als biologie en technologie een goede wetenschappelijke klank hebben, zonder te overwegen dat ook het woord *prognostica* wel eens geassocieerd zou kunnen worden met minder gunstig klinkende neologismen.

De korte definitie van *prognostica* luidt: 'wat, waarom, welke weg, waarheen?' (blz. XV). Ook hier is de alliteratie in overvloedige mate aanwezig.

Het boek is voorzien van een voorwoord van Nobelprijswinnaar Tinbergen. Deze wijst er onder meer op dat het wetenschappelijk karakter van *Prognostica* omstreden is, maar dat het bij Polak gaat om visie en met name om een presentatie van wetenschapsbeleid en een aanloop tot een politiek beleid. Hij wijst er voorts op dat de auteur beschikt over een encyclopedische kennis,

een zeldzaam uitbeeldend vermogen en dat zijn spelen met woorden herinnert aan de filosoof Bolland (uit Holland). Uit de vele uitdagende vragen die Polak stelt, grijpt Tinbergen er één, die het boek typeert: 'Waarom niet evenveel professoren die over de toekomst moeten doceren, als professoren in de geschiedenis?'

INHOUD VAN PROGNOSTICA

De inhoudsopgave van dit boek — vijf delen, 26 hoofdstukken en nog veel meer paragrafen — beslaat alleen reeds vijf bladzijden, hetgeen voldoende excuus moge zijn voor een beperking van deze boekbespreking tot enkele hoofdpunten.

'Momenteel is *prognostica* niets', zo stelt de auteur nadrukkelijk voorop (blz. 14) zodat onmiddellijk de vraag rijst hoe iemand over niets een boek in twee zeer kloekke delen kan schrijven dat in een verkorte editie nog altijd 462 bladzijden telt. In de eerste plaats valt het op dat de auteur bijzonder graag en zeer uitvoerig over het *verleden* schrijft. De eigenlijke wetenschappelijke kern van de *prognostica* is weggestopt in de appendix: 'hoofdtypen van moderne prognosetechnieken'. Deze technieken bevatten vooral voor de moderne econometrist weinig nieuws, terwijl men ten aanzien van de elementaire inleiding tot de waarschijnlijkheidsrekening de vraag kan stellen of deze in dit boek nu echt wel nodig was (blz. 435-436).

Als excuus voor de historische uitweidingen kan natuurlijk worden aangevoerd dat vele grote denkers in het verleden zich min of meer duidelijk hebben uitgesproken over de toekomst zoals zij die zagen. De lezer die verwacht veel over de *toekomst* te zullen horen moet zich eerst door de rijstebrijberg der *historie* heenmaken en op een nieuwe wijze kennis maken met Socrates, Plato en Aristoteles; Kant, Hegel en Marx; Nietzsche, Heidegger en Sartre; Comte en Weber en nog vele, vele anderen terwijl het programma ook nog een bliksembezoek aan het O.T. en het N.T. omvat.

Het centrale thema van het boek is de fundamentele antithese (tegenstelling) tussen *prognostica* (goed) en *dogmatica* (kwaad). Deel I handelt over *Dogmatica*. Hierin komen allerlei toekomst-model-

len uit het verleden ter sprake: theologische, filosofische, geschied-filosofische en geschied-wetenschappelijke, natuurwetenschappelijke en sociaal-wetenschappelijke. De ondertitel van dit deel luidt: de droeve historie van dwangmatig verminkt toekomst-denken. Deel II gaat over *contra-dogmatica* en *continuo-dogmatica* en draagt een half-optimistisch karakter: het dogmatisch denken wordt aangevallen en soms teruggedrongen, maar telkens ontstaan er helaas weer nieuwe dogmatische constructies waardoor de vrije ontplooiing van de *prognostica* wordt tegengehouden of verhinderd. Eerst in deel III (op blz. 225) begint de eigenlijke moderne *prognostica*: 'het revolutionaire ontwikkelingsproces van vooruitdenkende herentechnieken en technische hersens'. Deel IV handelt over *contra-prognostica* en *continuo-prognostica* waarbij de neutrale (waarde-vrije) sociale wetenschappen en met name de sociologie worden beschuldigd van (frigiditeit en steriliteit). Het vijfde en laatste deel beschrijft prognostische problemen, plannen en perspectieven. Het valt op dat ook in de delen III t.m. V de historie bepaald niet uit het oog wordt verloren. Terwijl over de *prognostica* zelf — het is tenslotte nog maar een wordende wetenschap — nog niet zoveel te melden valt, kunnen de wijsbegeerte, de theologie, de fysica, de astrologie (en de astronomie), de wiskunde, de logica, de economie en de sociologie op een rijke geschiedenis bogen.

Dit in aanmerking genomen is *Prognostica* eigenlijk een dun boekje geworden. De *prognostica* is geen nieuwe vakwetenschap (bekrompen specialisme) maar een allesomvattende totaal-wetenschap die slechts door een generalist kan worden beheerst. In zijn studie 'de universiteit: idee en praktijk' heeft de filosoof K. J. Popma er onlangs op gewezen dat we tot de 17e eeuw terug moeten gaan om de figuur van een universeel geleerde (Leibniz) te vinden. In onze tijd met zijn scherp doorgevoerde specialisatie kan volgens Popma generalisme slechts amateurisme betekenen. Het is opmerkelijk dat Polak op diverse plaatsen in zijn boek een pleidooi houdt voor de in ongenade gevallen generalist.

In *Prognostica* beweegt de auteur zich op het terrein van zoveel verschillende vakwetenschappen dat men hem en zijn

Prof. Dr. Fred. Polak, *PROGNOSTICA*, verkorte editie in één deel, 462 blz., f 17,50, AE E. Kluwer,

Deventer 1969.

werk pas recht kan doen door het oordeel van een groot aantal specialisten te vragen. Het hier geboden commentaar is slechts het commentaar van een econoomist.

De zeer uitvoerige historische beschouwingen vormen intussen slechts één oorzaak van de enorme omvang van het onderhavige werk. De tweede oorzaak is de exuberantie (overdadigheid) in het taalgebruik die al spoedig vermoeiend wordt. Enkele voorbeelden van taal-inflatie:

'verwarde en verwarrende doolhof' (blz. 14);

'In feite heeft de feitelijke historische voortgang het optimistisch ideaal-beeld der automatische vooruitgang verbrijzeld en vergruizeld. In de tweede plaats getuigt de afgelopen, meer nog de thans voorzienbare historie van een steeds groter dynamisering, van een nog slechts met de werking van een lawine vergelijkbare, zichzelf versnellende acceleratie' (blz. 119).

'De samenleving voelt zich door de sociologie jammerlijk geheel in de steek gelaten, verkocht en verraden' (blz. 368). 'Dit waardenterrein, bezaaid met voetangels, strikken, klemmen en valkuilen...' (blz. 371).

'Sociale wetenschap, waarom houdt gij u verborgen voor het aangezicht der in blinde razernij en met doller kop op de toekomst afstormende menselijke samenleving?' (blz. 375).

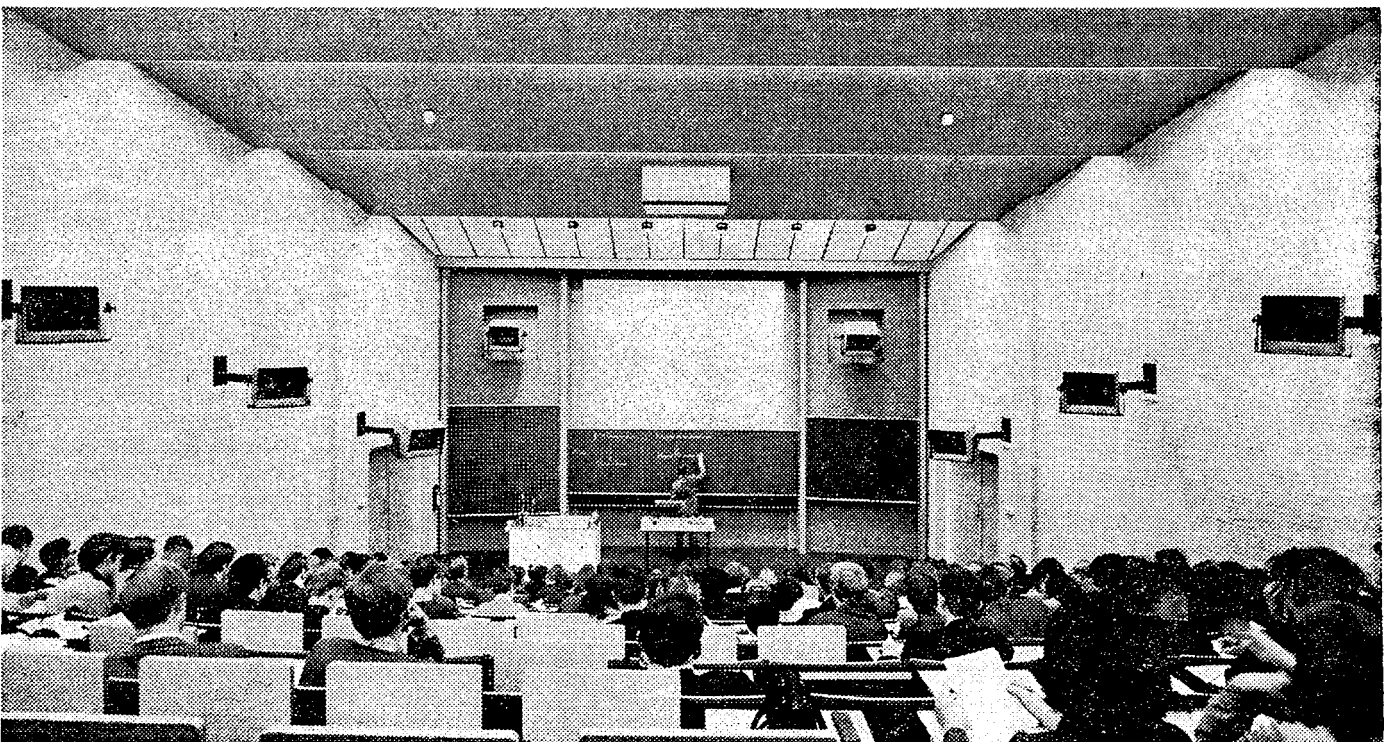
'De wetenschapsbeoefening en de wetenschappelijke research hebben zich, naar bekend, door hun onderlinge kruisbestuiving in alle hoogontwikkelde landen ter wereld ongelooflijk snel vermenigvuldigd en voortgeplant' (blz. 225); vermenigvuldigd en voortgeplant lijkt een beetje dubbel evenals *onderlinge kruisbestuiving*.

RELIGIEUS UITGANGSPUNT (DOGMATICA DER PROGNOSTICA)

Om in het beloofde land van de *prognostica* te kunnen ingaan heeft de mensheid een lange weg moeten gaan. Eerst moest zij bevrijd worden uit het diensthuis van de religieuze mythe die luidde 'de toekomst ligt in handen van God — alléén Hij heeft daarvan *weet*, overeenkomstig Zijn voorbeschikt Plan met de mens'. Na deze uittocht kwam de mensheid terecht in de woestijn, het terrein der wetenschappelijk vastgestelde economische en andere wetmatigheden waaraan de mens onderworpen zou zijn. Evenals de religie ging de wetenschap uit van de *onmacht* van de mens. Thans is de definitieve bevrijding van de mensheid aangebroken want de *prognostica* gaat uit van de *menselijke macht* (blz. 393 e.v.).

Naarmate de mens zelfstandiger en vrijer is — kortom meer macht heeft — verschaalt (zo meent de auteur) Gods macht steeds meer en verdwijnt *tenslotte* geheel. De christelijke theologie

VERVOLG OP PAG. 10

veren van de publieke opinie en het op welsprekende wijze stellen van eisen in het parlement.

Zo is op allerlei detailpunten kritiek te leveren. Een ander voorbeeld: op blz. 244 wordt gesteld dat er bij de kwadratuur van de cirkel sprake zou zijn van een *contradictio in terminis* terwijl deze laatste uitdrukking eigenlijk meer slaat op de zoveel moeilijker problematiek van de vierkante cirkel.

Nadat eerst een felle aanval is ondernomen op het 'negatief determinisme' van de economie (blz. 151) volgt op blz. 293 (in een voetnoot) een soort eerherstel van de economie: 'Momenteel begint in Amerika het besef door te dringen, dat zelfs het rijkste land ter wereld gema-noeuvreerd kan worden in de acute keuze-positie van 'kanonnen of boter'. Zolang het economisch probleem van de schaarste bestaat, blijft het maken van een prioriteitenlijst noodzakelijk. Het staat iedereen vrij om de klassieke economie te brandmerken als een 'dismal science', maar het zou redelijker en wetenschappelijker zijn — kortom van meer realiteitsbesef getuigen — als men erkende dat 150 jaar geleden de *economische toestand* in West-Europa *very dismal* was.

VAN ANTROFIE TOT HYPERTROFIE VAN DE WETENSCHAP

Door het hele boek heen fulmineert de auteur tegen de ziekelijke zucht naar zekerheid die onverbiddelijk leidt tot een heden-denken, dat door alle eeuwen heen het toekomst-denken in de weg heeft gestaan en nog staat. Als hoofdschuldigen worden hier de christelijke kerk en de sociale wetenschappen aangewezen. Dogmatica, orthodoxie en verlangen naar wetenschappelijke zekerheid zijn evenzovele bronnen van geestelijk bederf. Alle heil moet — zoals hierboven reeds werd signaleerd — komen van de nieuwe wetenschap der prognostica die uiteindelijk zelfs doel in zichzelf schijnt te worden: 'De prognostica heeft ook of zelfs juist tot taak de toekomst open te houden voor een steeds verbeterde opzet en toepassing van de prognostica' (blz. 299). Overigens wordt ook dit standpunt niet geheel consequent volgehouden want op blz. 305 wordt medegedeeld dat de ontwikkelingscurve in de hand gehouden moet worden, ja met vaste hand bestuurd moet worden. Herhaaldelijk krijgt de lezer het gevoel dat de moderne prognostica en de ouderwetse logica op gespannen voet met elkaar staan.

Aan de sociologie wordt verweten dat zij zich onttrokken heeft aan de taak leiding te geven aan het maatschappelijk gebeuren. De sociale wetenschappen dienen volgens de auteur normatief te zijn. Zij hebben zich echter angstvallig beperkt tot een ethisch-neutrale (waarde-vrije) beschrijving van hetgeen is. Dit wordt verschrompeling — atrofie — van de wetenschap genoemd. De prognostica pretendeert ook te kunnen aangeven hoe het behoort te zijn. Deze allesomvattende superwetenschap impliceert derhalve een complete religie met een bijbehorend educatieprogramma (blz. 241). Op de hier bedoelde plaats laat de auteur duidelijk uitkomen dat hij een elitair denker is. Men vergelijkte in dit verband de kritische beschouwingen van de filosoof H. van Riessen over de kansen van een democratie onder de heerschappij van de futurologen-elite (in: Mededelingen van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte, sept. 1970). Wanneer het volk een bepaalde 'wetenschappelijke' visie wordt opgedrongen, is er volgens Van Riessen sprake van overschatting van de wetenschap.

Als de prognostica gaat voorschrijven

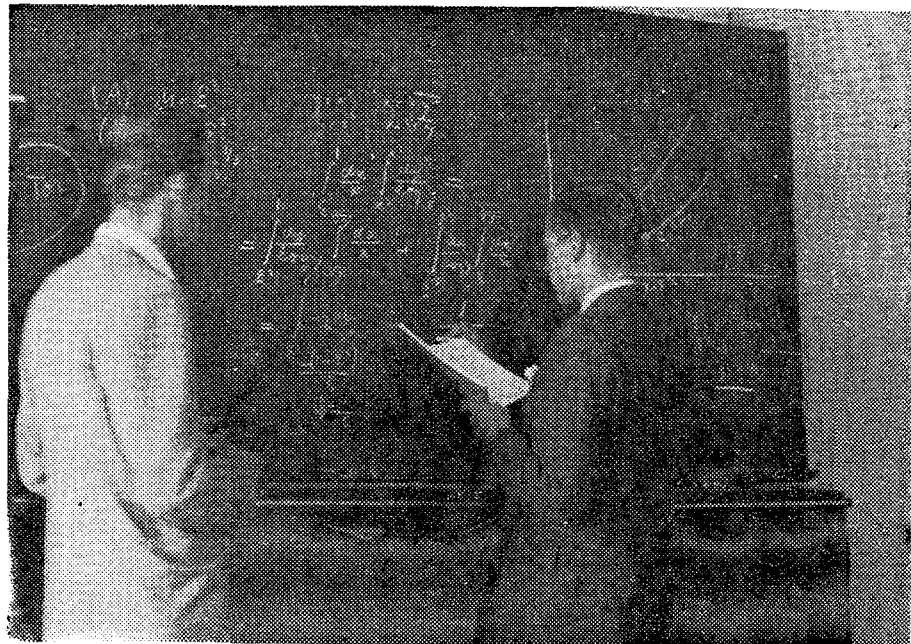

Prof. dr. A. van Doorn.

zou zijns inziens onder meer onvoorwaardelijk moeten toegeven dat 'de aardse historische toekomst van oudsher tot op heden niet Gods werk is maar zuiver mensenwerk' (blz. 63). Is echter het machtsvraagstuk het centrale probleem in de joods-christelijke religie? De auteur wijst er op dat in het joods-talmoedische denken het wettische aspect zeker sterk aanwezig was. Over de houding van Jezus ten opzichte van de wet wordt gesteld: 'Wanneer Jezus optreedt met een nieuwe heilsoodschap, moet hij in botsing komen met degenen die stipte naleving eisen van de wet (blz. 54). Ik volsta hier met de opmerking dat Kuyper in zijn Stone-lezing over 'Het Calvinisme en de religie' een geheel andere visie op het nieuwe in de heilsoodschap van Christus en Zijn houding ten opzichte van de wet heeft gegeven dan ons thans in Prognostica wordt voorgehouden.

ECONOMISCHE WETENSCHAP ALS VIJAND VAN MENS

De rode draad die door het hele boek loopt is de lofzang op de menselijke macht. Daarom moet ook de klassieke economie, die „dismal science" (naar-geestige wetenschap) het ontgelden. Die economie leerde namelijk dat de mens zich moest onderwerpen aan de anonieme wetten van het marktmechanisme. Hij kon er wel tegenin gaan maar daar zou hij alleen maar schade door lijden en dus spijt van krijgen. In dit verband spreekt de auteur van 'negatief determinisme' (blz. 151). Hij neemt het Malthus zeer kwalijk dat deze de mensen leerde dat zij niet mochten trouwen althans zich van voortplanting dienden te onthouden zolang zij nog niet voor het levensonderhoud van kinderen konden zorgen. Het is te betreuren dat de auteur hier niet even aangeeft hoe vanuit de visie op de menselijke macht het bevolkingsvraagstuk aan het eind van de achttiende eeuw had kunnen worden opgelost. Het is — na de kritiek op Malthus — wat wonderlijk om vervolgens op blz. 239 te lezen dat ook thans het wereldbevolkingsvraagstuk een overheersend toekomst-probleem vormt (waarbij verzuimd wordt te vermelden hoe dit klemmende vraagstuk door de wordende wetenschap der prognostica zou kunnen worden opgelost). Het beeld dat Prognostica geeft van de loontheorie van Ricardo lijkt niet helemaal juist. Deze klassieke econoom heeft niet geleerd dat het arbeidsloon een gedurig dalende tendentie zou moeten vertonen (hoe laag zou het dan tenslotte wel moeten worden?) en voorts is het onduidelijk hoe op grondslag van iets wat voortdurend verder wegzakt een 'ijzeren loonwet' zou kunnen worden gebouwd. Bij deze wet van Lasalle ging het — zoals bekend — om de onmogelijkheid van een duurzame stijging van het reële loonpeil. Op blz. 155 komt de auteur nog eens op deze zaak terug: 'De ijzeren loonwet van Lasalle, getrokken in het voetspoor van Ricardo en bevestigd door Böhm-Bawerk is gesneuveld tegen de door de vakbonden, de publieke opinie en de parlementen ontplooide economische macht'. Volledigheidshalve had hier toch even gewezen moeten worden op de betekenis van kapitaals-accumulatie en technische vooruitgang. Zelfs de moderne econoom heeft nog een onwankelbaar geloof in de (bio)logische wet 'men kan geen veren plukken van een kikker'. Voor het omhoogbrengen van het reële inkomen per hoofd is in de ontwikkelingslanden (die enigszins te vergelijken zijn met Engeland van 150 jaar geleden) echt wel iets meer nodig dan het oprichten van machtige, kritische vakbonden, het acti-

wat goed en kwaad is, dan pretendeert zij ook religie te zijn en is er duidelijk sprake van hypertrofie der wetenschap.

SOCIOLOGIE EN WETENSCHAPPELIJK WAARDEOORDEEL

Graag laat ik het aan de sociologen over om zelf te reageren op de vele verwijten die in Prognostica aan hun adres worden gericht: geur van hofjes-geest, mummificatie en mutuele adoratie (blz. 353-354). Als oorzaak van alle ellende wordt hier aangewezen, de van Max Weber afkomstige regel 'het is de beoefenaar van wetenschap streng verboden als zodanig over wat dan ook van enig persoonlijk waarde-oordeel blijkt te geven' (blz. 356). Tengevolge van een storende drukfout wordt in dit verband gesproken van *objectieve* waarde-vrijheid (blz. 355).

Als centraal criterium voor het ingrijpen in de toekomstige ontwikkeling geldt in Prognostica het 'summum bonum' (het hoogste goed: het ware, het goede en het schone). Het is te betreuren dat dit idee ter plaatse niet nader wordt geconcretiseerd. Eventuele belangstellenden worden verwezen naar een voetnoot met wat literatuur (blz. 72). Terwijl op diverse plaatsen de zekerheidszoekers worden bekritiseerd en geridiculiseerd komt er op blz. 377 plot-seling een getuigenis van eigen geloofs-zekerheid: 'de eens in vervulling gaande onvergankelijke idee van vooruitgang'. Het pleidooi voor het wetenschappelijk waarde-oordeel, waarmee de auteur in 1947 in zijn dissertatie begonnen is, wordt in Prognostica voortgezet alsof er nooit kritiek op dat idee is geleverd door de socioloog Kruijnt en de econoom Hartog. De *dogmatische stellingname* inzake de mogelijkheid en wenselijkheid van wetenschappelijke waarde-oordelen verklaart de felheid van de kritiek die op de moderne sociologie wordt afgevuurd. Weliswaar wordt erkend dat hier en daar (Frankfurter Schule e.d.) sprake is van maatschappijkritische sociologie maar er wordt mijns inziens onvoldoende aandacht geschonken aan het bijvoorbeeld ook in ons land bestaande ruime aanbod van jonge maatschappijkritische sociologen. Wie de jeugd heeft de toekomst. Het is zeer te betwijfelen of Prognostica de jeugd kan boeien.

Herhaaldelijk wordt door de auteur beweerd dat de sociale wetenschappen achterlopen bij de natuurwetenschappen die wel het normatieve denken zouden hebben geïncorporeerd. Het wil mij voorkomen dat er weliswaar bij de industrie in het algemeen (en bij de bewapeningsindustrie in het bijzonder) gewerkt wordt aan de hand van zeer duidelijke doelstellingen, maar dat het volstrekt onjuist zou zijn om te stellen of zelfs maar te veronderstellen dat bijvoorbeeld de kernfysica een wetenschappelijke fundering of weerlegging van het gebod 'Gij zult niet doodslaan' zou kunnen geven. Oppenheimer is hier de kroongetuige.

Als Amerikaanse top-geleerden veelvuldig waarde-oordelen uitspreken (blz. 288) dan zijn dat nog geen wetenschappelijke waarde-oordelen. Als een top-geleerde in het water valt en vervolgens op niet onverdienstelijke wijze begint te zwemmen dan levert hij een sportieve en geen wetenschappelijke prestatie. De auteur is van mening dat de moderne computer-, informatie-, communicatie-, spel-, en simulatietechnieken ons een reeks alternatieve toekomstgestalten zouden kunnen laten zien (wat iedereen wel zal willen toegeven) (waar-door deze vatbaar zouden worden voor wetenschappelijke oordelen (wat velen

niet zullen willen toegeven). Hij spreekt hier van een hoogst verrassende, ja uitermate paradoxale conclusie. Het wil mij voorkomen dat hier meer sprake is van een denkfout dan van een paradox: het kiezen tussen alternatieve (*al dan niet wetenschappelijk geanalyseerde*) samenlevingsvormen dient te geschieden op grond van een axiologie (waardenfilosofie) die ten diepste van religieuze aard is. Een simpel maar nogal luguber voorbeeld ter toelichting van deze laatste stelling: als de medische wetenschap bewijst dat er verband bestaat tussen sigarettenroken en longkanker dan is daarmee nog allerminst wetenschappelijk bewezen dat een lang leven zonder roken beter (waardevoller) is dan een kort leven vol rookgenot.

Prognostica heeft de pretentioze pretentie dat het voorlopig als proeve van een leerboek of systematisch handboek voor aanvangsers zou kunnen dienen. Hoewel er uit dit boek veel te leren valt, is het echter geen echt leerboek. Een dergelijk boek pleegt namelijk gekenmerkt te zijn door een sobere stijl, een strakke systematiek en een grote helderheid inzake methodologische grondvragen. Dit laatste geldt vooral bij de introductie van een nieuwe wetenschap.

Op blz. 303 wordt met veel trompetgeschal de aanval op de 'Grote Muur' ingezet. Op blz. 369 wordt als tussenstand opgegeven dat 'de toepassing van normatieve doelstellingen nog steeds een wijsgerig-wetenschappelijk onopgelost twistpunt vormt' en tenslotte wordt de lezer afgescheept met de volgende mededeling: de tegenstelling tussen feiten en waarden (wetenschappelijke oordelen en waarde-oordelen) is naar de vaste mening van de auteur een op wetenschappelijk gefundeerde wijze oplosbaar probleem. Na circa 100 bladzijden aanloop is de auteur toe aan de grote sprong maar die komt niet (evenmin als in 1947): de vereiste 'even uitvoerige als ingewikkelde methodologische analyse' wordt niet gegeven.

PROGNOSTICA WETENSCHAPSBELEID EN POLITIEK BELEID

Naast prognostica hanteert de auteur nog twee andere fraaie neologismen: futurografie en futupologie. Eerstgenoemde stelt de verschillende alternatieve toekomstgestalten naast elkaar en plaatst zodoende de mens voor een keuze-probleem. Dan schiet de futupologie te hulp en wijst het wetenschappelijk beste alternatief aan. De analyse van dit woord in enerzijds f-utopologie en anderzijds fu-topologie lijkt zowel op het eerste als het tweede gezicht weinig zinvol. De telkens terugkerende verwijzing naar de drie beroemde vragen van Kant (blz. 38, 47 en 346) biedt geen oplossing.

De poging om de historische toekomstmodellen weer te geven in tekenmodellen is op zichzelf een aantrekkelijk idee. De grafiekjes zonder schaal-aanduidingen zijn echter zo simpel dat zij nauwelijks functioneel zijn. Onthullend is echter de grote grafiek op blz. 306-307 waar de steeds sneller stijgende lijn van de menselijke macht en het menselijk kunnen zijn hoogtepunt bereikt in 1968 bij de ontdekking van de prognostica. Het meest concrete onderdeel van het boek is de opsomming van allerlei instituten die zich in West-Europa (over Oost-Europa wordt betrekkelijk weinig verteld) en vooral in de Verenigde Staten met het toekomst-denken bezighouden. Enkele namen in dit verband zijn: Instituut für Zukunftsfragen (Wenen),

NAVO EN WARSCHAU PACT

Meten van militaire middelen vereist studeren i.p.v. beweren. NAVO-strategie en droomwereld.

In 'Nederlandse Gedachten' van 5 december 1970 komt een publicatie voor van de heren Volten en Von Meyenfeldt, dat 'Verandering mentaliteit moet vooraf gaan aan afwijzing nucleaire wapens' is getiteld. Het volgende commentaar heeft betrekking op twee aspecten van hun betoog.

VERHOUDING GERECHTSKRACHT CONVENTIONELE MIDDELEN NAVO EN WP

Een drietal zinsneden uit het betoog:

a. 'Er moet op conventioneel gebied evenwicht zijn tussen oost en west'

b. 'De NAVO heeft op het moment een in de rol van verdediger aanvaardbaar conventioneel evenwicht met het WP'.

c. 'Het evenwicht is echter minimaal'.

Zin a laat ik voor rekening van de schrijvers.

Zin b roept de vraag op op grond waarvan zij dit beweren, hetgeen eveneens voor zinsnede c geldt.

— Reeds enige jaren verschijnen er in binnen- en buitenland geregeld publicaties omtrent de gevechtskrachtverhouding van de conventionele middelen van NAVO en WP. Niet zelden wordt over dit onderwerp, bewust of onbewust, vrij onzorgvuldig geschreven. Zowel overals onderschatting van de strijdkrachten van één van beide blokken kan dan het gevolg zijn. Een gevaarlijke aangelegenheid. Indien bij scribenten de bedoeling een rol speelt om — nonchalant te werk gaande — een potentiële tegenstander te onderschatten (of de eigen verdragsorganisatie te overschatten), teneinde te suggereren dat b.v. de eigen conventionele middelen toereikend zijn, dient men bijzonder op zijn hoede te zijn.

Bekend is b.v. een Amerikaanse publicatie, die beide pacten tegen elkaar afweegt. Alle Amerikaanse strijdkrachten, uitgedrukt in mankracht (een weinig zinvolle methode overigens) worden bij elkaar opgeteld, ongeacht of deze zich in W. Europa, Amerika of Vietnam bevinden. Het aldus geproduceerde getal is vervolgens vermeerderd met de sterkte van de strijdkrachten der overige NAVO-landen; aangezien de totalen van de WP-strijdkrachten hiervan nauwelijks verschillen, luidt de conclusie dat er geen reden is om ongerust te zijn. Een gevaarlijke bezigheid; de conclusie gaat er immers bij velen in het westen, die afkerig zijn van verhoging van defensielasten, als koek in.

— Enige jaren geleden besliste de NAVO-Raad in ministeriële zitting een studie te doen verrichten omtrent de gevechtskracht van de strijdkrachten van NAVO en WP. Voor planningsdoelinden van de eigen strijdkrachten werd dit noodzakelijk geacht. Immers, op basis van een gedegen studie zou de behoefte aan eigen strijdkrachten voor de zeventiger jaren kunnen worden vastgesteld. Tevens wensten de ministers van de studieresultaten gebruik te maken om voorbereid te zijn op eventuele besprekingen met het WP op het gebied van wederzijdse en evenwichtige vermindering van strijdkrachten.

De Internationale staf van het NAVO-hoofdkwartier, bijgestaan door de Internationale Militaire Staf en functionarissen van de delegaties van leden-landen (met inbreng uit de hoofdsteden) toog aan de arbeid. Een groot aantal deskundigen is sindsdien met dit werk bezig geweest. V.z.v. mij bekend is de studie nog altijd niet afgerond. Men kan zich zelfs afvragen of de beoogde

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

doelstelling ooit wordt bereikt. Het zal niet de eerste maal zijn dat een breed opgezette NAVO-studie verandert, doorgaans uit onmacht.

Vragen wij ons af hoe zo iets te verklaren is, dan dienen wij in dit specifieke geval oog te hebben voor het onvoorstelbaar moeilijke karakter van het onderwerp. Een paar facetten hiervan volgen ter toelichting.

De bedoelde studie beperkte zich voorhands tot de conventionele land- en luchtmacht van beide pacten v.z.v. deze voor inzet in Europa bestemd waren of konden worden. Bij analyse van de opdracht en bij bepaling van de te volgen methoden bleek spoedig, dat de problemen legio waren, zelfs al zou redelijk worden beschikt over gegevens van de WP-strijdkrachten. Zonder meer was duidelijk dat het geen kwestie kor zijn van een simpele optelsom aan beide zijden (in mankracht of in eenheden), teneinde daarna het verschil te bepalen. Vastgesteld werd dat zowel meetbare als niet meetbare factoren aan de orde zouden zijn bij het waarderingsproces. Meetbaar zijn b.v. mankracht; aantal, soort en locatie van eenheden en vliegbases; vuurkracht; voorraden; mobiliteit. Niet meetbaar zijn o.m. moreel, betrouwbaarheid, waarschuwingstijd, improvisatievermogen.

Bij de beoordeling (verlening van waarderingscijfers per factor per blok) van de meetbare factoren werden de deskundigen al spoedig geconfronteerd met uitermate moeilijke zaken waaraan zelfs chauvinisme te pas kwam, n.l. bij de waardering van de eigen strijdkrachten. Tenslotte bestaat de NAVO uit 15 soevereine staten, die zich elk doen gelden v.w.b. de eigen militaire middelen.

Maar ook overigens bleek het beoordelen een discutabele aangelegenheid

te zijn. Een voorbeeld diene ter illustratie.

Aan de hand van een aantal karakteristieken diende te worden vastgesteld hoe b.v. een middelbare tank kon worden gewaardeerd. O.m. werden beschouwd: bewapening, beweeglijkheid, pantsering, snelheid, actieradius, klim- en waadvermogen, bouwjaar. Afhankelijk van te leggen accenten (niet elke karakteristiek is even doorslaggevend) kwam vervolgens het waarderingscijfer voor dit soort tank tot stand.

En zo vervolgens voor belangrijke materieelsoorten als vliegtuigen, vuurmonden, voertuigen, brugslagmaterieel. Maar ook voor b.v. voorraden. Waren alle meetbare factoren gewaardeerd, dan volgde z.m. groepering en bijvoeging, teneinde b.v. een divisie of een squadron een eindcijfer te kunnen toekennen. Een welhaast onmogelijke bezigheid vanwege de ongelijksoortigheid van de factoren. Om over de niet meetbare factoren maar te zwijgen. Indien niettemin een reële afweging mogelijk zou zijn, zou 'wargaming' moeten volgen ter noodzakelijke completering van de studie. Afhankelijk van de dan te verkrijgen resultaten zou mogelijk een enigermate gedegen uitspraak kunnen worden verwacht.

— Shape heeft in het verleden een poging tot het meten van krachten gedaan. Bekendmaking in de vorm van open publicaties heeft vanwege de classificatie uiteraard niet plaats gevonden. Wel dient te worden beseft, dat de aanbevelingen, welke de NAVO-leiding de leden-landen geregeld presenteert, serieus genomen moeten worden, aangezien ze gebaseerd zijn op de uitkomsten van de studies, die bij voortdurende en zo goed mogelijk worden verricht. Nimmer is v.z.v. mij bekend de uitspraak gedaan dat 'de NAVO op het moment een in de rol van de verdediger aanvaardbaar conventioneel evenwicht met het WP heeft'.

Conclusie: Men zij uitermate voorzichtig met beweringen op dit gebied.

NAVO-STRATEGIE

De schrijvers uiten zich, niet voor het eerst, over de problematiek betreffende nucleaire wapens. Zij staan voor, dat (aan de zijde van het westen) wordt afgezien van het gebruik van kernwapens als eerste of beter, zo schrijven zij, dient de NAVO, op Nederlands initiatief, te worden bewogen een daartoe strekkende verklaring uit te geven.

Even verderop in hun betoog schrijven ze evenwel: 'Zolang er een wederzijds vernietigingsevenwicht is zal de bereidheid om als eerste van deze middelen gebruik te maken uiterst gering zijn'. Indien dit citaat de waarheid zou bevatten is niet duidelijk waarom dan zonodig de bedoelde NAVO-verklaring zou moeten worden uitgegeven. Zijn zij dan toch niet zo zeker van het niet bereid zijn om als eerste deze middelen te gebruiken?

Welke NAVO-strategie staan zij dan voor, gegeven de middelen? Bruikbare alternatieven zijn er niet. Hoewel elke poging, die tot werkelijke (niet vermeende) ontspanning kan leiden, van harte moet worden ondersteund, dienen wij de ogen wijd open te hebben. Voorkomen moet worden dat wij in een droomwereld verzeild raken. In dit verband een aantal opmerkingen in willekeurige volgorde.

— Het westen blijkt niet en helaas steeds minder bereid grotere defensielasten ter verbetering en versterking van de conventionele strijdkrachten te aanvaarden. Indien i.g.v. agressie deze strijdkrachten te zwak

zouden blijken, zal — teneinde onder de voet te worden gelopen te voorkomen — als eerste naar het nucleaire wapen moeten worden gegrepen.

— Het gepraat (o.m. in bepaalde AR-kringen) over inschakeling van de Verenigde Naties t.b.v. het illegitiem verklaren van gebruik van nucleaire wapens doet onwezenlijk aan. De VN zijn in de loop der jaren immers vrijwel altijd machteloos gebleken. De NAVO is ontstaan omdat de VN faalden. Zodra dit instituut functioneert kan de NAVO verdwijnen. Hoewel ook het pogen schoon is, kan onmogelijk worden verwacht dat de VN het verlossende woord spreken. Maar zelfs indien, dan nog is het probleem allerminst uit de wereld omdat niemand kan garanderen dat de leden zich er dus aan zullen houden.

— Tot voor kort heeft het WP nimmer gereageerd op NAVO-signalen, die de invitatie inhielden besprekingen te beginnen op het gebied van wederzijdse en evenwichtige vermindering van strijdkrachten (in eerste aanleg m.b.t. conventionele middelen). Onlangs is er een vage uitspraak terzake gelanceerd, m.d.v. dat één en ander slechts als uitvloeisel van een Europese veiligheidsconferentie — waarvoor het westen de tijd niet rijp acht, gezien de Russische houding in allerlei zaken — zou kunnen geschieden. Naast het feit dat Rusland zijn bezettingstroepen niet uit zekere, in toom te houden satellietlanden wenst terug te trekken, zal de besluitvorming in het Kremlin ontegenzeggelijk mede worden bepaald door het feit, dat het westen zonder wederzijds beraad zichzelf wel aftakelt vanwege gemis aan bereidheid zich inspanningen te getroosten. Het WP heeft daarom in het geheel geen behoefte aan overleg op het gebied van vermindering van conventionele middelen.

— Geweldloos verzet en 'het ombouwen van het huidige veiligheidssysteem tot een ander, dat niet op de huidige vorm van afschrikking is gegrond, maar op andere, meer humane grondslagen berust' (zinsnede uit het rapport van een AR-commissie over atoomwapens als onderdeel van het veiligheidsbeleid) zijn onbruikbaar vanwege de doelstellingen en de gedachte verwezenlijking ervan van en door het Kremlin. Dit regeringscentrum volgt vanaf 1917 een vaste en harde lijn ter bereiking van de communistische doelstellingen, die onveranderlijk berusten op de bekende ideologie. Ten diepste houdt het Russische bewind slechts rekening met een westerse wereld, die over te vrezende militaire middelen beschikt en die blijk geeft de wil te hebben agressie te keren.

De historie toont aan dat de kans op het uitbreken van een oorlog eerder aanwezig is in een situatie waarbij een partij zijn bewapening heeft verwaarloosd dan in een constellatie waarbij de partijen tegen elkaar zijn opgewassen. Het WP zal blijk geven eerder tot overleg bereid te zijn met een krachtige dan met een zichzelf verzwakkende NAVO (zie Helsinki (SALT), beide partijen krachtig op nucleair gebied).

— Zodra het woord 'nucleaire wapens' in de mond wordt genomen, zijn er altijd mensen die dan automatisch het beeld van een 'general nuclear war' oproepen. Onmiddellijk wordt het massale vernietiging geschermd en uitroeiing van steden en andere bevolkingscentra. Alsof de NAVO, de 'flexible response' -strategie hanterend en beschikkend over een scala van tactische nucleaire wapens, de noodzaak van zelfs selectief gebruik van de kleinste wapens niet eerst terdege zal nagaan.

VERVOLG OP PAG. 12

Conclusie: Men beseffe dat de NAVO zijn strategie niet onbevungen vaststelt doch deze baseert op de middelen. Indien zijn conventionele middelen zouden falen, resteren twee mogelijkheden:

- Als eerste selectief tactische nucleaire middelen gebruiken, teneinde de agressor een halt tot te roepen, hem te doen blijken dat de 'flexible response' - strategie inderdaad wordt toegepast en hem te bewegen aan de conferentietafel plaats te nemen;
- capituleren.

Als men voor de laatste mogelijkheid kiest, heb ik meer waardering voor de 'all round' pacifist, die van huis uit zegt: liever rood dan dood.

Gorsse! C. H. van der Veen

DEFENSIE

In 'Nederlandse Gedachten' heeft 'defensie' de laatste maanden nogal in de belangstelling gestaan. Zowel de heren Von Meyenfeldt en Volten (resp. luitenant kolonel der infanterie met generale staf brevet en luitenant der militaire administratie, register accountant) als jhr. mr. de Jonge hebben voldoende ruimte van de redactie beschikbaar gekregen om hun meningen over defensiepolitiek uiteen te zetten.

Naar aanleiding hiervan voel ik mij en als lid van de A.R. Partij en als beroepsofficier genoodzaakt tegen beide artikelen series iets in te brengen.

De heren v. M. en V. zijn van mening dat de NAVO moet uitspreken niet als eerste het kernwapen te zullen gebruiken. Om dit te kunnen doen zal de NAVO qua conventionele bewapening gelijkwaardig moeten zijn aan het Warschau-pact.

Hoewel dit mogelijk erg christelijk

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

zetting door het Russisch-communistische monster.

Want met geweldloze weerbaarheid bereikt men na een bezetting niet veel: zie naar Tsjechoslowakije.

Naar mijn mening is deze idee dan ook onaanvaardbaar en ik ben blij dat dit voorstel (door Volten op het A.R. Partij Convent ingediend) is verworpen. Bovendien bezit het Warschaupact momenteel een duidelijk conventioneel overwicht met name aan *parate* strijdkrachten. Wie dit ontkend geeft blijk de feiten niet te kennen.

Graag wil ik erkennen dat het kernwapen een afschuwelijk wapen is en de mensheid moet hier besluit van af zien te komen. Maar dan wel graag op basis van 'gelijk oversteken'. Eénzijdige afschaffing van kernwapens of een éénzijdige verklaring als door v. M. en V. bedoeld kan alleen maar leiden tot een ernstige machtsverstoring. En dat heeft met christelijke politiek niets te maken. Tot zover mijn opmerkingen tot mijn collega's Von Meyenfeldt en Volten.

Jhr. mr. de Jonge gaat uit van een evenwicht dat alleen berust op de nucleaire afschrikingsmacht van de V.S. en de S.U. De verdediging kan — volgens hem — nu plaats maken voor crisisbeheersing. Op grond hiervan stelt hij voor de *parate* sterkte van het 1e Legerkorps te halveren (drie i.p.v. zes brigades) en de mobilisabele strijdkrachten te vergroten (zes brigades). Eén en ander is vooral gebaseerd op zijn plan de Nederlandse landmachtbijdrage aan de NAVO de reservestrijdmacht te laten vormen van de in Centraal Europa optredende Noordelijke Legergroep.

De zuinige Nederlanders moet dit plan wel als muziek in de oren klinken, zeker wanneer gelijktijdig wordt aanbevolen tot halvering van de dienstplichttijd (9 i.p.v. 18 maanden).

Of dit plan de andere NAVO-partners ook zo goed zal bevallen betwijfel ik sterk. België en Engeland zijn geografisch nog verder van het IJzeren Gordijn verwijderd om van de V.S. maar te zwijgen. Zouden deze landen tot dezelfde — goedkope — defensie politiek besluiten dan zou de NAVO binnen afzienbare tijd voor het merendeel nog slechts bestaan uit mobilisabele eenheden.

Dit zou de Bondsrepubliek West-Duitsland er onherroepelijk toe dwin-

gen haar *parate* Bundeswehr aanzienlijk te versterken want zij grenst immers aan het IJzeren Gordijn. En dit is een zaak die — dacht ik — geen enkele Europeaan wenst. En hoewel ik in het geheel niet twijfel aan de eerlijke bedoelingen van de schrijver, doet dit voorstel toch denken aan een poging twee bekende Nederlandse gezegdes in praktijk te brengen: 'anderen de kastanjes uit het *parate* vuur laten halen' en 'voor een dubbeltje op de eerste rang willen zitten'.

Aan dit soort voorstellen heeft het Nederlandse volk geen behoefte en aan zes mobilisabele brigades die binnen 3 x 24 uur geactiveerd kunnen worden (volgens de heer de Jonge) heeft het *parate* Nederlandse legerkorps bij een 'oorlog zonder voorafgaande waarschuwing' (een mogelijkheid waarmee de NAVO toch doorlopend rekening moet houden) niets. Ik wil verder niet ingaan op de waarde die zou moeten worden gehecht aan brigades waarvan het dienstplichtig personeel slechts negen maanden onder de wapenen behoef te komen.

Ik laat dit oordeel gaarne aan de lezer over.

Ik wil besluiten met de lezers erop te attenderen dat ons volk al eerder heeft nagelaten zijn landstrijdkrachten op een behoorlijk peil te houden: denk slechts aan 1672, 1795 en 1940 en steeds werd deze nalatigheid duur betaald. De mentale instelling was altijd de hoofdoorzaak. Ook thans willen velen ons weer doen geloven dat het allemaal wel zo'n vaart niet zal lopen en dat daarom onze defensie inspanning best kan verminderen, met name die voor de landmacht. Ik help het deze 'wishful-thinkers' hopen, want langdurige lijfelijke onderwerping aan een totalitair regiem, dat het individu totaal ondergeschikt maakt aan de Staat en de Staat aan de partij is niet iets om verlangend naar uit te zien.

Daarom mag onze landmachtdefensiebijdrage niet gaan bestaan uit 'mottenballenbrigades', maar dient de Kon. Landmacht te kunnen beschikken over efficiënte, *parate* eenheden die á la minute kunnen worden ingezet in plaats van 'binnen 3 x 24 uren'. En alleen met *parate* eenheden kan een crisis worden bezworen.

G. A. Numan
Luitenant Kolonel der Fuseliers
(gsb)
St. — 4e Divisie Harderwijk

Centre d'Etudes Prospectives (Parijs), The Twentieth Century Fund en vele dergelijke instellingen in de V.S., het Centraal Planbureau in Nederland, terwijl in Londen een 'Office for Forecasting' in oprichting zou zijn.

De beleidsconclusie die in dit deel van het boek wordt getrokken luidt als volgt: vooral in de V.S. beschikt 'big business' over sterk gespecialiseerde toekomst-research-afdelingen, zodat het toekomstdenken een industrieel monopolie dreigt te worden. Daarom moeten de nationale en supra-nationale overheden zelf over dergelijke toekomst-research-instituten gaan beschikken. Hiervoor zouden dan ruime middelen moeten worden aangetrokken (blz. 285). Als het gaat gebeuren zal in ieder geval voor de prognostici de toekomst er florissant gaan uitzien.

De auteur is van mening dat *achter* de bekende 'technologicalgap' tussen de V.S. en West-Europa een gat (kloof) in toekomst-denken zit. In de V.S. zou de industrie veel meer aan toekomst-denken doen. Op blz. 235 werd reeds eerder

gesuggereerd dat in ons land een afzonderlijk 'Ministerie voor Technologie en Toekomstzaken' bepaald geen overbodige weelde zou zijn. Hier rijst echter de vraag wat bedoeld ministerie bijvoorbeeld nog over *economische* toekomstzaken zou kunnen bijdragen nadat de bestaande ministeries van economische zaken en financiën met behulp van het C.P.B. en de S.E.R. hun licht reeds over de economische toekomst hebben doen schijnen.

Als punt 1 op de agenda voor het universitair toekomstbeleid wordt genoemd: 'Er zullen - zoals in Amerika reeds op enkele plaatsen is geschied en thans in volle beweging is, terwijl Europa met een te grote 'cultural lag' achteraan hinkt - ongetwijfeld een voldoende aantal universitaire leerstoelen moeten worden gevestigd voor het onderwijs in de prognostica (blz. 416). Op blz. 400 was reeds een ander wetenschappelijk idee gelanceerd: naast het C.B.S. en het C.P.B. zou een evenzeer met wetenschappelijk gezag bekleed 'Centraal Bureau voor Toekomst-Onderzoek' van overheidswege als katalysator moeten gaan fungeren. Zou het niet van voorzichtig beleid getuigen als met de uitvoering van al deze plannen nog even werd gewacht totdat er meer

kleren beschikbaar zijn voor de keizer der prognostica?

PROFETIE EN PROGNOSTICA

'Veracht de profetieën niet, maar toetst alles en behoudt het goede (1 Thess. 5:21, 22). Dit is het devies waarmee deel II van het boek opent bij het begin van de eigenlijke prognostica. Waarschijnlijk hebben we hier te doen met een interessant geval van bijbelmisbruik.

Volgens het 'Groot Woordenboek der Nederlandse Taal' betekent profetie (het profeteren) in het O.T. 'het woord Gods verkondigen, in opdracht van God spreken' en in het N.T. 'het Evangelie verkondigen, de Heilige Schrift verklaren'. In *niet*-bijbelse zin betekent profeteren: voorzeggen, voorspellen. Hoewel het uit Prognostica duidelijk wordt dat de auteur de profetie in bijbelse zin veracht - het geloof in Gods wil en Gods macht staat immers de vrije ontplooiing van de menselijke macht en van de allesomvattende superwetenschap der prognostica in de weg - wordt toch getracht aan de bijbel een reclame-tekst voor de nieuwe wetenschap te ontstelen (eigenlijk gaat het bij de aangehaalde bijbeltekst om 1 Thessaloni-

senzen 5 : 20 en 21, dus in dit opzicht zit de auteur er niet zo ver naast). Toch is het goed dat het woord profetie gevallen is. Terecht leerde de grote socioloog Max Weber, dat hij die waardeoordeelen uitspreekt en normen verkondigt bezig is met profetie, zich gedraagt als een profeet in bijbelse zin. Zijn leer van de waardevrijheid ontroonde de wetenschap als zingever van het bestaan, maakte een eind aan de wetenschapsverafgoding van de 19e eeuw. De weg die Polak wijst, leidt opnieuw tot diezelfde hypertrofie van de wetenschap (die het thans gangbare wetenschapsbegrip geweld aandoet) met één duidelijk einddoel: de wetenschap te laten plaatsnemen op de troon der religie.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

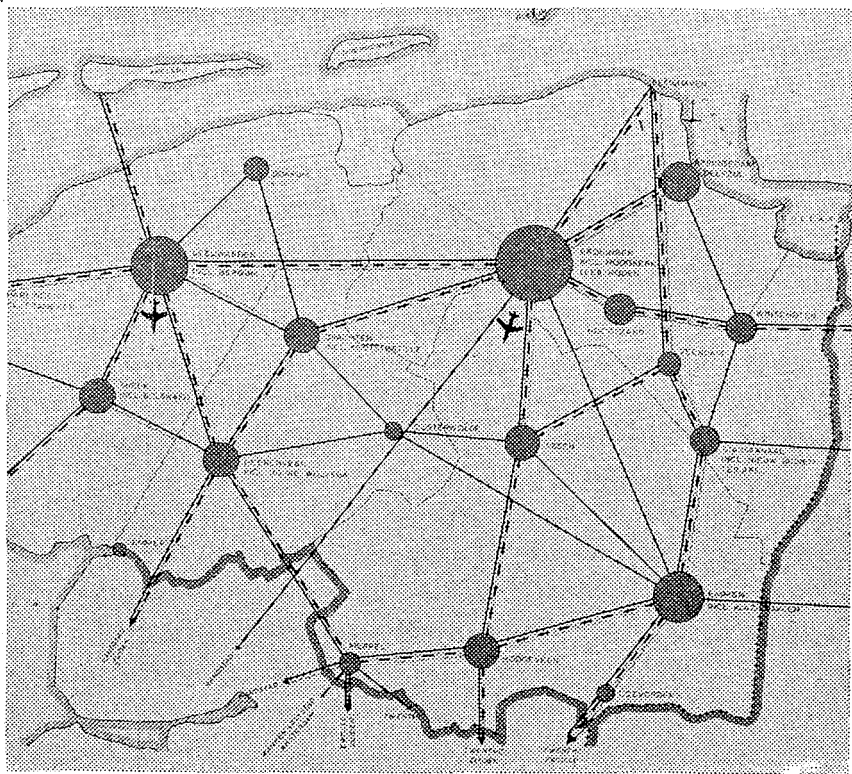
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 5 - 30 januari 1971

NOORDEN DES LANDS

Op pagina 5 staat een samenvatting van de tekst van een nota.

„Groningen Friesland Drenthe 1971 en verder...”, uitgebracht op initiatief en onder medeverantwoordelijkheid van de Tweede Kamerfractie der Anti-Revolutionaire Partij, in samenwerking met de dr. Abraham Kuypersstichting, over het in de komende jaren ten aanzien van het noorden des lands te voeren beleid.

De nota is donderdag 28 januari j.l. op een persconferentie in Nieuwspoor in Den Haag in de openbaarheid gebracht. Dr. B. Goudzwaard

leidde de conferentie.

Aan het opstellen van deze nota hebben medewerking verleend: dr. C. Boertien, drs. S. Faber, dr. B. Goudzwaard, drs. P. F. van Herwijnen, samenroeper/rapporteur, ing. J. Hollenbeek Brouwer, mr. J. P. Miedema, J. v. d. Ploeg, R. Renkema, drs. A. Schouten, co-rapporteur, dr. N. Tiemstra, drs. S. van Tuinen, H. de Vlaming, Tj. Walburg, drs. R. Zijlstra.

Wij komen nog nader op deze nota, die verkrijgbaar is op het partijsecretariaat, dr. Kuypersstraat 3, Den Haag, terug.

IN DIT NUMMER

Op pagina 2 iets over vrouwen en kiesrecht in Zwitserland.

De dr. A. Kuypersstichting krijgt subsidie, zie pagina 5.

Het Verbond van A.R. gemeenten en provinciebestuurders hield zijn jaarvergadering. Voorzitter M. H. L. Weststrate en mr. B. W. Biesheuvel lieten kritische geluiden horen t.a.v. het beleid van het kabinet voor de gemeenten. Vooral de financiële positie en de gewestvorming kwamen ter sprake, zie pag. 6 en 7.

De Tweede Kamer heeft het wetsontwerp om artikel 248 bis uit het Wetboek van Strafrecht, waar „homosexuele ontucht” met minderjarigen strafbaar wordt gesteld, te schrappen aangenomen.

Op pagina 9 staat de rede, die prof. mr. I. A. Diepenhorst hield bij de behandeling van dit ontwerp.

Het stemmen bij volmacht wordt eenvoudiger, zie pagina 11.

ZATERDAG 6 FEBRUARI A.S. HEEFT DE A.R.P. EEN RADIOUITZENDING. LUISTER VAN 18.19—18.29 NAAR HILV. 1 (402 M.).

CENTRAAL PLANBUREAU

Het is gebeurd op dringend verzoek van mr. Biesheuvel, gericht aan het kabinet.

Verschaf ons als politieke partijen een verantwoord inzicht omtrent de economische mogelijkheden voor de kabinetsperiode na 1971.

Het kabinet heeft daar zeer onlangs aan voldaan door de Tweede Kamer een nota toe te zenden. Deze nota is uitgebracht door het Centraal Planbureau, waarin de economische contouren van een kabinetsperiode 1972-1975 zijn aangegeven.

Uit dit rapport springt één punt duidelijk naar voren.

Het Centraal Planbureau vreest — op grond van cijfers gebaseerd op het huidige structurele budgetsbeleid — dat de inflatie bijzonder moeilijk zal kunnen worden teruggedrongen. De gedachte dat omgezien moet worden naar een weg teneinde de loon- en prijsinflatie in te dammen en terug te schroeven is niet meer zo sterk in deze nota te vinden. Hoezeer de cijfers van de produktie, werkgelegenheid enz. er gunstig zullen uitzien als er wel een matiging komt, de prijs- en looninflatie zal zo sterk blijven als ze was, is het doorlopend uitgesproken gevoelen van het Centraal Planbureau.

Naast prijsindexclausules in de C.A.-O's is er de waardevermindering van bepaalde sociale voorzieningen. En er is meer. Men vindt 'methodes' uit om de gevolgen van belastingverhogingen af te wentelen, verhoging van zowel de directe (loon- en inkomstenbelasting) als van de indirecte belastingen (omzetbelasting en accijns) worden in prijzen en lonen in feite doorberekend. Dat is een nare zaak met name voor de grote groepen met vaste, niet-meegroeiende inkomens en voor de zeer velen in ons land, die zich zó onder aan de inkomensladder bevinden, dat zij recht hebben op een reële verbetering van dat inkomen.

Als er namelijk in de komende jaren een loonstijging optreedt van (nominaal) 10 pct. zou dit volgens het planbureau betekenen een echte, reële verbetering van slechts 4 percent. Indien deze loonstijging beperkt zou worden tot 7,5 percent (een verlaging met 2,5 pct. dus) zou de reële verbetering toch weer lager zijn dan de 4 percent — nl. 3 percent.

Belastingverhoging in de komende jaren wordt in feite afgewenteld in lonen prijzen en versterken aldus de inflatiespiraal. Overigens merken wij op dat het Centraal Planbureau de gevolgen heeft berekend van een verhoging met f 500 miljoen óf van de directe óf van de indirecte belastingen. Een tussenberekening: een verhoging van f 250 miljoen in de

directe sector en f 250 miljoen in de indirecte sector is niet gemaakt.

In elk geval: naast de niet onbelangrijke normale groeimogelijkheid voor de uitgaven 1972-1975 zijn er niet zo veel reële mogelijkheden, dat meerdere nieuwe politieke wensen inzake uitbreiding van overheidsuitgaven of verbetering van de sociale voorzieningen kunnen worden vervuld. Tenzij het Nederlandse volk in alle sectoren bereid zou zijn tot een gematigder stijging van het werkelijk besteedbaar inkomen. Alleen onder die omstandigheden zal een stuk vooruitstrevende politiek kunnen worden gevoerd.

Overigens, als de regering een evenwichtiger beleid moet voeren om de inflatie tegen te gaan, wordt de A.R. wens tot doorlichting van bestaande uitgaven dringender. Daar waar 'dor hout' zit, moet het mogelijk worden dit te kappen. Maar dan wel overwogen zonder de hulp van de bekende rode potloden. Wellicht zou b.v. een welbewuste inventarisatie en doorlichting van het huidige subsidiestelsel de nodige inzichten op kunnen leveren. Waarbij het gewenst is het beleid van subsidiërenden en gesubsidieerden aan de oorspronkelijke uitgangspunten van dit beleid en de motieven tot subsidiëring nog eens nader te toetsen.

Wij mogen na lezing van de nota beslist niet tot de conclusie komen dat er dus geen 'ruimte' in de komende 4 jaar zou zijn voor extra uitgaven in de collectieve sfeer zowel als ten behoeve van particuliere sfeer.

Er zal echter een strakke prioriteitsvaststelling met betrekking tot de vele, op zichzelf gerechtvaardigde wensen moeten komen. Een gemeenschappelijk meerjarige aanpak is dan ook voor alles nodig, waarbij onze voorkeur uitgaat naar de sociaal zwakkeren en een verbeterde inkomensverdeling boven een verbetering van de gemiddelde inkomens en winsten. Een doorgaande inflatie met de mogelijkheden van een devaluatie is funester dan men denkt — ook al doen de 'buurlanden' daaraan mee.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 70 jaar drukker
in Benelux

voor bedrijven en organisaties

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

NAAR POLITIEKE GELIJK- BERECHTIGING VAN VROUWEN IN ZWITSERLAND

Op 7 februari a.s. zal er in Zwitserland weer een landelijke volksstemming gehouden worden over de vraag of de vrouwen al of niet politieke rechten zullen krijgen. In Zwitserland namelijk kan het parlement, zowel landelijk als in de kantons, niet definitief beslissen over grondwetswijzigingen of over andere wetten. Het besluit van het parlement moet nog worden onderworpen aan een volksstemming. Die volksstemming wordt dan uiteraard gehouden onder de stemgerechtigde mannen vanaf 20 jaar in de 22 kantons.

Sinds 1919 zijn er al 51 van zulke stemmingen, die tot 1959 steeds negatief uitvielen, gehouden. Maar vanaf 1959 hebben 15 volksstemmingen in kantons een positief resultaat opgeleverd. Landelijk werd op 1 februari 1959 de eerste

stemming gehouden met als resultaat de verhouding 2 : 1, negatief.

Op het ogenblik is de stand als volgt: Landelijk geen politieke rechten voor vrouwen. In 9 kantons hebben de vrouwen zowel in de kantons als in de gemeente politieke rechten. In 4 kantons hebben de vrouwen alleen stemrecht in de gemeentes, voor een deel niet in alle gemeentes.

Het argument dat de Zwitserse mannen, die tegen stemrecht voor vrouwen waren, gebruikten, was dat vrouwen niet in staat waren een politieke beslissing te nemen.

Zij vergaten daarbij, dat hun voorvaders met hetzelfde argument 130 jaar geleden het algemeen mannenkiesrecht hadden verworpen. Slechts een politiek 'handigheidje in de oudste democratie van de wereld' heeft toen het algemeen mannenkiesrecht gebracht: de stemomhoudingen werden meegeteld als ja-stemmers.

Enige tijd geleden werd in de Europese pers een bericht verspreid, dat gebleken was dat de Zwitserse vrouwen in het geheel geen prijs stelden op politieke gelijkberechtiging zij zouden zich in opiniepeilingen daartegen hebben uitgesproken. Hier werd dezelfde slimme streek uitgehaald: De vrouwen spraken zich in meerderheid uit vóór stemrecht voor alle volwassenen, maar (door de tegenstanders) werden de stemomhoudingen toen als neen-stemmen geteld.

De voorstanders van politieke gelijkheid wisten op verschillende plaatsen belang-

rijke bressen te slaan in het front van de tegenstanders. Zürich, de grootste stad in Zwitserland heeft zelfs een vrouw in het stadsbestuur. Het werk van vrouwen in de politiek wordt overal, waar het mogelijk is, zeer gewaardeerd.

Toch zijn er nog steeds onverzettelijken, ook in de regering, die de vrouwen maar zien als brave huisvrouwen.

Laten we hopen dat de Zwitserse mannen in februari a.s. hun betere helft medebeslissingsrecht in de landelijke politiek willen geven. Zou deze stemming weer een negatief resultaat opleveren, dan zal dat betekenen dat de politieke gelijkberechtiging weer voor een aantal jaren zal worden uitgesteld.

Samenvatting van een paar artikelen van mevr. I. v. d. Heuvel-de Blank.
C. M. T.-K.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN OVER: CHILI EN BEJAARDEN

De heer Zijlstra was niet tevreden met het regeringsantwoord op zijn vragen, waarom na de recente politieke ontwikkelingen in Chili er van Nederlandse zijde ineens uitstel was gepleegd over het aangaan van een samenwerkingsakkoord met dit land.

Vrij vertaald: uw antwoord is eigenlijk geen antwoord — excellentie.

De minister zegt er nu van: de regeringswisseling in Chili was niet de oorzaak van het uitstel tot het opnemen van contact. Principieel blijven wij

daartoe bereid. Intussen is contact opgenomen. Het wachten is nu op het antwoord van Chili.

De heer Zijlstra weet nu wat hij weten wilde.

Tekort aan verpleegruimte voor bejaarden in Gooi Noord.

Met name voor de chronisch zieke bejaarden, aldus de heer Boersma is er een schrikbarend tekort aan verpleegruimte. Hij pleitte daarom voorshands en onder voorwaarden een voorlopige erkenning te verschaffen aan 'De

Statenhof' te Bussum. Staatssecretaris Kruizinga bevestigt de aanwezigheid van het tekort en zegt dat een aantal initiatieven nog niet rond is.

De situatie op 'Statenhof' — uitgaande van de diakonie van de gereformeerde kerk in Bussum — is nog niet van dien aard, dat erkenning kan worden verleend omdat zij op essentiële punten niet voldeed aan de wettelijke eisen. Overigens: er is een nieuw advies onderweg op basis van een tussenoplossing — nog even wachten dus.

Akkoord Excellentie, maar gelet op de nood wacht niet al te lang met de beslissing.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 8,— per jr. Losse verkoop f 0.30.

WILT U GELIJK AAN DIT VERZOEK VOLDOEN? DANK U

De acceptgirokaarten ter betaling van het abonnementsgeld, f 8,— over het eerste halfjaar 1971 zijn onlangs verzonden. Wij verzoeken u van deze kaarten gebruik te maken bij de betaling, daar dit de administratie op ons bureau veel werk bespaard.

Er zijn met de kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk.

• Postgiro

- Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.
- als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.
- Als u per „incasso-giro” betaalt, ontvangt u geen kaart; u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld wordt automatisch afgeschreven.

• Banken

- Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.v.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

- wenst tot 15 februari '71 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 6,—.
- wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: ..... Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

*) Doorhalen s.v.p., hetgeen niet van toepassing is.

ACTIE AF SLUITEN

Gedurende een paar maanden hebben wij de inmiddels welbekende „één-gulden-actie” gevoerd ter dekking van het tekort-1970 van onze partij.
Wij gaan deze actie nu langzamerhand afsluiten.
Andere actie vraagt binnenkort de aandacht.

Daarom vragen wij deze week voor de laatste keer speciaal uw aandacht voor het tekort-1970.
Dit bedroeg ongeveer f 30.000,—.
Dit bedrag is ongeveer voor de helft weggevoerd door de extra-bijdragen van vele leden.

Voorzover u er nog niet toe kwam een extra-bijdrage over te maken, vragen wij u dit thans te doen.
Wanneer u uw zo gewaardeerde medewerking aan deze zaak in deze dagen wilt verlenen, dan is dit probleem opgelost.
En dat zou voor de partij bijzonder prettig zijn.

Geef dus gul uw gulden(s).

Het gironummer is 89673, A.R.P.-Stichting, Den Haag.

Over drie maanden zijn er verkiezingen voor de Tweede Kamer.
Het werk gaat voort.
Er ligt steeds nieuw werk te wachten.
Er is voortdurend geld nodig.
Steun het werk van de A.R.P.
Voldoende.

VERVANGING MINISTER KLOMPÉ

Minister dr. M. A. M. Klompé heeft — zoals bekend — gedurende haar bewind van C.R.M. zich intens ingezet met heel haar persoon en al haar beschikbare tijd (meer dan een ander) voor de verwerking van een niet gemakkelijke taak.
Helaas is hieraan, tengevolge van een ongeluk plotseling tijdelijk een halt toegeroepen. In een situatie waarin nog een aantal belangrijke beslissingen op haar terrein vóór het afscheid van dit kabinet moet worden genomen. Het voorgenoemde cultuurbeleid in ruime zin eist als het ware in deze periode de noodzakelijke afronding.
Daartoe is naar onze mening onvoldoende, dat één van de ministers haar vervangt. Een wat langdurige afwezigheid van minister Klompé, zo ziet het er naar uit, kan niet verantwoord worden door een andere minister — wie dan ook. Zeker met de a.s. verkiezingen in het vooruitzicht is het geen doen naast de eigen

portefeuille nog een ander ministerie te beheren. Dat mag men hen niet aan doen. Dat mag men C.R.M. ook niet aan doen.
Een oplossing waarbij de beleidsvoering vanuit het ziekenhuis, waarin minister Klompé is opgenomen is niet aanvaardbaar als het om 'n wat langere termijn gaat. Daarover zal iedereen het eens zijn al beseffen wij heel wel dat dit minister Klompé bijzonder aan haar hart zal gaan.
Het aantrekken van een buitenstaander, hoezeer politiek geïnteresseerd, is evenmin aantrekkelijk.
Naar ons aanvankelijk oordeel zou een reële oplossing kunnen worden gevonden door een der op C.R.M.-terrein deskundige Kamerleden te benoemen tot minister zonder portefeuille en hem (haar) tijdelijk te belasten met de taak van minister Klompé. Hiermee zou tevens een continuïteit van het huidige beleid zijn gewaarborgd.

OP TOEKOMST GERICHT

Nu de begrotingsbehandeling 1971 in de Tweede Kamer achter de rug is, is het goed nog eens na te gaan wat de fractievoorzitter van de A.R.-fractie bij de algemene beschouwingen heeft gezegd over evangelische politiek. De A.R.-fractie beweegt een grote betrokkenheid met de grote politieke vraagstukken van deze tijd. Bij duidelijke politiek vooral past engagement met de vraagstukken van onze tijd en van de toekomst.

Christelijke politiek is in haar wezen op de toekomst gericht omdat zij geënt is op het vaste geloof, dat de nieuwe wereld komt waarin God zijn volmaakte ordening zal verwezenlijken. Als christenen hebben wij de taak naar

die volmaakte ordening toe te werken en daardoor kinderen van de toekomst te zijn.

Bij het bedrijven van de politieke zal het dan ook niet bij bezinning alleen mogen en moeten blijven, hoe nodig en uitzonderlijk ook. Evangelische politiek is vooral een actieve politiek, een politiek van de daad.

Niet alleen in onze programma's maar met name in ons feitelijk beleid dienen wij als christenen herkenbaar te zijn. Da. is de toetssteen waarnaar het A.R.-fractiebeleid in de afgelopen jaren zal moeten worden beoordeeld naar ons oordeel.
Het woord is straks aan de kiezer.

VARIANTEN IN OPPOSITIE

DOOR H. ALGRA

In Engeland, in Canada, in de Verenigde Staten, daar is eigenlijk maar één oppositie denkbaar: de oppositie, die Regeringsmeerderheid wil worden. Die zegt: wij kunnen het beter, en zodra het volk ons in meerderheid bij de verkiezingen zijn vertrouwen geeft, zullen wij dat tonen. In Nederland was van ouds zulk een oppositie mogelijk. Er was wel eens een conservatief kabinet, waarbij de liberalen als zulk een klassieke oppositie optraden en omgekeerd. Van 1891 tot 1901 vormden AR en RKSP onder aanvoering en aanvoering van Kuyper en Schaepman zulk een oppositie. In 1913 trad tegen het ministerie Heemskerk een liberale concentratie in het krijt, maar zij haalde lang niet de meerderheid. Wel samen met de socialisten, maar die wilden niet met „burgerlijke” ministers in één kabinet zitten. Het zittende coalitie-kabinet kon wel worden verslagen, er was géén oppositie, die „de zaak” kon overnemen. Dat was nog vóórdat wij het stelsel van de Evenredige vertegenwoordiging kregen.

In feite is het in Nederland nog zo. De socialisten vormen nu de kern van de oppositie, maar zij kunnen onmogelijk de kern vormen van een regeringsmeerderheid, waarop een nieuw kabinet zou kunnen steunen.

Er zijn evenwel ook andere varianten van een oppositie mogelijk. De communisten zijn in Nederland in de oppositie. Het is ondenkbaar, dat zij deel zouden kunnen of willen zijn van een regeringsmeerderheid, samen b.v. met de PvdA en D'66.

De communisten voeren een zeer fundamentele oppositie. Zij zijn ons gehele parlementaire bestel gram. Zij maken wel gebruik van de mogelijkheden, die ons parlementaire stelsel hun biedt, zij hebben ook hun zendtijd voor radio en televisie, net als de andere politieke partijen, maar zelf zijn zij voor een systeem, waarbij al die rechten en mogelijkheden, waar zij nu dankbaar gebruik van maken, worden vernietigd. Wie er meer van wil horen of zien, moet maar eens in Tsjecho-Slowakije gaan kijken. Dat is bij wijze van spreken vlak voor de deur. Daar kan men zien, wat de communisten als hun ideaal koesteren, en dat is binnen het Nederlandse democratische bestel op geen enkele wijze te verwezenlijken.

Van geheel andere aard is de oppositie van b.v. de SGP. Men zou het een getuigende oppositie kunnen noemen en zo'n term houdt op zich zelf geen enkel verwijt in. Met name niet, omdat de ARP zelf in de vorige eeuw verscheidene jaren zulk een getuigende oppositie is geweest. Groen als opposant in de Kamer, tegen conservatieven en liberalen, liet het beginsel spreken, daagde uit tot principiële discussie (welke uitdaging meestal werd afgewezen) maar Groen wist, dat hij onmogelijk kon zeggen, dat hij hoopte, dat de volgende verkiezingen hem een regeringsmeerderheid zou opleveren. In 1871 noemde hij voor het gehele land slechts drie kandidaten als representanten van zijn beginselen: Kuyper, Keuchenius en Otterloo.

Misschien denkt iemand, dat de SGP toch wel regeringspartner zou kunnen zijn, als zij méér aanhang had. Als er 10 SGP-ers werden gekozen, waarom zou dan b.v. Ir. Van Rossum geen minister van Verkeer en Waterstaat kunnen worden? Hij heeft er toch wel de capaciteiten voor...

Maar wie de vraag zo stelt, ziet over het hoofd, dat de SGP een staatsconceptie begeert, wezenlijk anders dan die wij in Nederland hebben. Dat blijkt bij verschillende beleidspunten. Zij is b.v. tegen verplichte speciale verzekeringen. Werkstakingen en uitsluitingen moeten volgens haar wettelijk worden verboden. Maar dieper dan het verschil over punten van beleid gaat het verschil over de roeping van de overheid. Het is haar taak, met de sterke arm te werer uit het publieke leven elke verbreiding van beginselen, die „de ere-

Gods aanranden”. De SGP is in beginsel tegen de geestelijke vrijheid, die de ARP als een groot goed beschouwt. Daárom kan de SGP niet anders dan getuigende oppositiepartij zijn en is een regeringscoalitie, waarin behalve b.v. de ARP ook de KVP een plaats zou hebben, voor de SGP onaanvaardbaar.

Er is een derde oppositie mogelijk en wij merken haar op, de oppositie à la Koekoek. Zij treedt in de laatste jaren in verschillende landen naar voren en soms spreekt men naar Frans voorbeeld van poujadisten. De critiek is mateloos, maar tegelijk ook opportunistisch. Het is géén principiële critiek, eerder critiek om de critiek.

In een democratisch bestel moet velerlei oppositie worden verwacht en in zekere zin ook aanvaard. Waarbij het wel duidelijk is, dat wij de éne oppositie heel wat hoger aanslaan dan de andere. Maar het gevaar is niet denkbeeldig, dat een parlement versplintert in zoveel oppositiegroepen, die samen weinig onderlinge band hebben, dat het land dicht in de buurt komt van de Regeeringloosheid.

Dat kan wel eens een toenemende zorg worden voor Nederland in de naaste toekomst.

Verkouden? Griep?
Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.
Uw apotheker of drogist heeft het.

Prins N.V. - Dokkum
(Metaalverwerkende industrie)
FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD

Vraagt nieuwe prijscourant

Tel. 05130-2141 - 2600

Algemeen christelijk ziekenhuis voor de Zaanstreek

ALS JE ER OVER DENKT

verpleger of verpleegster

TE WORDEN,

dan kunnen wij je alleen maar aanraden dit plan in daden om te zetten en je met je beslissing feliciteren.

De mogelijkheid om opgeleid te worden voor dit mooie beroep is ook in ons ziekenhuis te vinden.

Wij hebben tezamen met het Juliana Ziekenhuis, ook in Zaandam, een goed geoutilleerde OPLEIDINGSSCHOOL opgezet.

Gedurende de eerste opleidingsjaren (totale opleidingsduur 3½ jaar) bieden onze moderne leerlingenkamers een leuke huisvesting; daarna heb je ook de mogelijkheid buiten het ziekenhuis te gaan wonen.

meisjes en jongens

die aan de eerstvolgende cursus, die op 1 maart 1971 begint, willen deelnemen kunnen zich schriftelijk hiervoor opgeven bij de directrice van ons ziekenhuis, postbus 21 te Zaandam (tel. 02980 - 23333).

Om in aanmerking te komen moet je aan de volgende voorwaarden voldoen:

*

OPLEIDING:

*middelbare school (minstens 3 jaar): Mulo of Mavo;
I.N.A.S.; A.V.V. II of daarmee vergelijkbare
diploma's;*

*

LEEFTIJD:

op 1 augustus 1971 moet je minstens 18 jaar zijn.

NOORD- NEDERLANDSE KUNSTSTOFFEN- INDUSTRIE

SILOMATIC NV HEERENVEEN

JACHTLUSTWEG 4,
TEL. 05130 - 6055

LEVERING VAN

*Polyester opslagsilo's
voor graan en meel
Polyester bulkinstallaties*

(voor GRAAN, MEEL, KALK enz.)

*Polyester hallen en
varkensstallen
Polyester tanks*

(bestand tegen ZUREN, LOGEN enz.)

OVERHEIDSSUBSIDIE DR. A. KUYPERSTICHTING

De A.R.P. heeft jaren geleden als een der eersten ingezien dat politiek werk steun behoeft van de wetenschap. De ervaring in de praktische politieke sector opgedaan bevestigt dit hoe langer hoe meer. Zonder wetenschappelijk vooronderzoek, zonder wetenschappelijke begeleiding, zonder een wetenschappelijke controle op de resultaten van een te realiseren politiek beleid, lijdt het politieke werk aan bloedarmoede.

De overheid maakt van de wetenschap een intensief gebruik of het nu de minister van Financiën is (denk aan de activiteiten van het Centraal Planbureau) of de minister van C.R.M. (denk aan een verantwoord sport en cultuurbeleid). Een staf van wetenschappelijke medewerkers wordt door de overheid terecht aangetrokken.

De politieke partijen vanuit hun levens- en wereldbeschouwing hebben de hulp van de wetenschap ook nodig. Al was het alleen maar om een verantwoord tegenspel tegen, een verantwoorde controle op het overheidsbeleid mogelijk te maken. De fracties — ook de A.R. fractie — hebben daaraan behoefte met name als het gaat om een verantwoord beleid voor de nabije toekomst.

Om deze zaken van de grond te kunnen krijgen en voort te zetten is vrij veel geld nodig. Je kunt niet altijd en onder alle omstandigheden een beroep doen op vrijwillige, op kosteloze medewerking.

Hoezeer deze bereidheid er in de wijde A.R. kring duidelijk en gelukkig aanwezig is. Wij maken er dan ook ruim en dankbaar gebruik van.

Maar deze wijze van doen kan niet voortduren, te minder als er grote behoefte aan uitbreiding bestaat. Daarvoor zijn extra middelen nodig. Meer dan onze leden opbrengen, meer dan de rente van het kapitaal van de dr. Abraham Kuypersstichting oplevert.

OVERHEID

Is er wellicht een mogelijkheid van hulp van de overheid? De overheid is daartoe bereid gebleken. Het kabinet meent dat het van groot belang is dat deze politiek wetenschappelijke instituten zo goed mogelijk functioneren. Ten behoeve van de politieke meningsvorming vervullen deze instituten een belangrijke taak binnen ons democratische staatsbestel, aldus een onlangs verschenen begrotingswijziging van Binnenlandse Zaken.

De toelichting daarop faalt in één opzicht vrij duidelijk, als er staat: het wetenschappelijk onderzoek is de basis van een politiek denken en handelen.

Zo is het niet, zeker naar A.R. opvattingen niet. De basis van politiek denken en handelen wordt gevonden, wordt in genade aangeboden door het Woord van God. Onafhankelijk van de vraag hoe men denkt te staan tegenover de noodzaak van een organisatie van een christelijke partij.

De wetenschap is wel een niet te ontberen hulpmiddel.

ONTWERP

Wij menen dat het ontwerp in de gegeven omstandigheden terecht stelt, dat financiële hulp ten behoeve van dat politiek-wetenschappelijk werk **aangeboden** behoort te worden uit rijks kas. Ieder blijft vrij om dat aanbod al dan niet te accepteren. In verband daarmee is het noodzakelijk, dat de overheid geen invloed op het beleid van de politiek-wetenschappelijke instituten mag kunnen uitoefenen, behoudens dan de controle op de uitgaaf zelve, die aan bepaalde objectieve normen moet voldoen. Die normen omschrijft de minister in de memorie van toelichting:

— de instituten moeten rechtspersonen zijn en de doelstelling moet uitsluitend of in hoofdzaak bestaan in het verrichten van wetenschappelijke arbeid ten behoeve van een politieke groepering, die verbonden is met een soortgelijke groepering in de Tweede Kamer.

— het bedrag van de subsidie is gelijk aan de overige inkomsten van het instituut — maar niet hoger dan een bepaald bedrag (voor de dr. Kuypersstichting 75.000 gulden 's jaars).

— de subsidie kan ook niet hoger zijn dan het verschil tussen de eigen, overige inkomsten en de uitgaven van de stichting.

— een accountantsonderzoek naar de jaarcijfers wordt bovendien als voorwaarde gesteld. Terecht naar ons oordeel, openbare financiën moeten openbaar worden gecontroleerd.

NAAR WETTELIJKE REGELING

De feitelijke situatie is dus zo: de minister maakt uit of de aanvragende instituten een juiste doelstelling nastreven. Maar ook of de 'politieke denkwijze' gelieerd (verbonden) is met een in de Tweede Kamer vertegenwoordigde groepering. Bovendien moet de minister uitmaken of het instituut uitsluitend of in hoofdzaak dit werk verricht.

Met een controrecht overigens van de Tweede Kamer op die beslissing.

Bovendien: de subsidieregeling wordt bij ministeriële beschikking vastgelegd, niet door de wet. Wij zouden liever gezien hebben dat de minister met een volledig wetsvoorstel was gekomen, waarbij tevens een orgaan was aangewezen aan wie de uitvoering was opgedragen met een daarbij behorende regeling van het beroep. De voorgestelde subsidieregeling is nu geheel in de politieke sfeer gehouden. Elke beslissing op het vlak van toekenning en uitvoering van de subsidiëring valt nu keer op keer terug op de specifieke ministeriële verantwoordelijkheid.

AKKOORD

Misschien is de tijd nog niet rijp voor een wettelijke subsidieregeling, ook op andere terreinen waarvoor subsidieregelingen gelden is er nog steeds sprake van 'ministeriële beschikkingen', maar de noodzaak daartoe wordt wel dringender, gelet op de omvang van het bedrag van alle subsidies.

In afwachting daarvan en gelet op de belangrijkheid van het bestaan van deze politiek-wetenschappelijke instellingen voor de politieke meningsvorming menen wij, ook gezien de beperkte omvang van het bedrag (nog geen 5 ton) dat de begrotingswijziging behoort te worden aanvaard.

SAMENVATTING NOTA

GRONINGEN, FRIESLAND, DRENTE 1971 EN VERDER...

De A.R.P.-nota over het Noorden wil een bijdrage zijn tot een nieuw regionaal denken. Zulk een bijdrage achten de samenstellers op dit moment, aan de vooravond van een nieuwe parlementaire periode, urgenter dan een lijst van gewenste concrete voorzieningen. Uiteraard zijn dergelijke lijsten nuttig en hebben zij veelal wat de inhoud ervan betreft de instemming van de werkgroep. Het nadeel is echter, dat wanneer met zulke lijsten volstaan, het beleid een verbrokken karakter krijgt en op de korte baan wordt afgestemd. Bovendien wekken dit soort lijsten teveel de indruk, dat met een aantal incidentele maatregelen het Noorden geholpen zou zijn. De nota wil een pleidooi zijn voor planning op langere termijn en voor meer systematiek en continuïteit in de aanpak van de vraagstukken, waarmee de drie noordelijke provincies worden geconfronteerd.

REGIONAAL BELEID GEEN BEDELINGSPOLITIEK

Het pleidooi voor een systematische aanpak wordt gevoerd tegen de achtergrond van een bepaalde visie op het regionale beleid. Zulk een beleid mag, aldus de nota, niet zijn het afwerken van verlanglijstjes sec, noch een soort bedelingspolitiek ter zake van een aantal achtergebleven gebieden. Regionale politiek moet daarentegen tezamen met een actief arbeidsmarktbeleid en een sektorstructuurpolitiek gezien worden als een nieuwe fase in de lange reeks overheidsbemoeiingen met het economische leven.

Bedoelde reeks begon met ingrijpen in de sektor van de landbouw, vervolgens in de sociale sfeer en werd na de oorlog uitgebreid met een pakket maatregelen ter beteugeling van de conjunctuur en ter stimulering van de economische groei. Regionale politiek moet worden uitgebouwd tot een landelijk beleid en

behoeft evenzeer continuïteit als de andere beleidsonderdelen van de financiële-, sociale- en economische politiek.

SYSTEMATISCHE AANPAK GEWENST

De systematische aanpak zelf wordt gezocht door:

- het Noorden in te delen in een beperkt aantal sociaal-economisch-geografische eenheden;
- vervolgens door voor elk van deze eenheden een doelprogramma op te stellen en
- de onderlinge afstemming van deze doelprogramma's te doen plaatsvinden binnen een ontwikkelingsplan voor het gehele Noorden op middel-lange en lange termijn.

Tot de voordelen van een dergelijke aanpak rekent de nota o.m. het respecteren van de eigen aard van het in 't geding zijnde gebied.

Er kan immers bij de formulering van de doelen voor de verschillende sociaal-economisch-geografische eenheden met name worden ingehaakt op de voor deze gebieden aanwezige typische mogelijkheden.

Een tweede voordeel is, dat een dergelijke aanpak o.m. vereist, dat de verschillende wensen ter zake van de sociaal-economische en de sociaal-culturele ontwikkeling exact en cijfermatig worden geformuleerd en het realiseringstempo duidelijk in de tijd wordt afgezet.

Voortgangcontrole is dan mogelijk. Opstelling van doelprogramma's en van ontwikkelingsmodellen vertrouwt de nota toe aan de provinciale economisch-technologische instituten (E.T.I.'s) in nauwe samenwerking met het Centraal Plan Bureau.

Dat indeling in sociaal-economisch-geografische eenheden bestuurlijke gevolgen zal hebben ontgaat de samenstellers van de nota niet; gewestvorming zal veelal nodig zijn.

Tenslotte wordt benadrukt, dat zinvolle stimuleringsmaatregelen uiteraard niet mogen worden uitgesteld omdat er nog geen ontwikkelingsmodel zou zijn.

Uitvoering van maatregelen, opstelling van doelprogramma's en constructie van een ontwikkelingsmodel dienen hand in hand te gaan.

AANWEZIGE GROEI- MOGELIJKHEDEN REALISEREN

De op te stellen doelprogramma's dienen om aanwezige mogelijkheden tot groei te realiseren. Behalve een plan zijn voor realisatie ook instrumenten nodig. Beschikt moet kunnen worden over een in meer dan één opzicht aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat en over goede nationale, internationale en niet te vergeten interregionale bindingen. De nota pleit in dit verband voor differentiatie van het huidige premiëring- en subsidiëringbeleid naar de diverse typen van bedrijvigheid en naar regio binnen 't Noorden.

Voorts bepleit ze het scheppen van extra financiële faciliteiten voor regionale industrieterreinen.

Risicodragend kapitaal moet ter beschikking worden gesteld, eventuele overheidsparticipatie mag niet worden geschuwd en aan industriële giganten dient goedkope energie ter beschikking te staan. Een verplaatsingskostenregeling voor naar het Noorden verhuizende werknemers ziet de nota als een nuttig complementair instrument voor de binnenlandse bedrijfsacquisitie. In overweging wordt gegeven stimulering van industriële vestigingen in 't Noorden aan te vullen met een afstemming ervan in 't Westen. Als eerste stap daartoe zou kunnen dienen de instelling van een meldingsplicht van vestigingsaanvragen in het Westen bij het ministerie van Economische Zaken. De geregistreerde meldingen dienen ter inzage te zijn van het Noordelijk Industrialisatie Bureau.

De nota wijst er meerdere malen op, dat het niet alleen om industrievestiging gaat. Aandacht wordt besteed aan de noodzaak tot onderwijsplanning, aan de problemen van de kleine en kleiner wordende dorpen en aan de sociaal-culturele sektor. Bij alle bepleite maatregelen zowel op sociaal-cultureel als op infra-structureel gebied benadrukt de nota, dat ze moeten anticiperen op toekomstige groei. Anticipatie is immers een effectief middel om toekomstige groei te bewerkstelligen.

FINANCIERING

Tenslotte een zeer centraal punt: de financiering. De nota is van mening, dat de wijze van financiering van de vele noodzakelijke voorzieningen enerzijds het nationale karakter van het regionale beleid en anderzijds de zo gewenste continuïteit in dat beleid zal moeten waarmaken en waarborgen. Derhalve wordt gesteld dat primair de financiering middels een beroep op de algemene middelen dient te geschieden. Een grote financiële zekerheid kan echter worden verkregen, wanneer permanent een deel van de rijksopbrengsten uit het aardgas voor de doeleinden van het regionale beleid wordt afgezonderd. Hiertoe dienen de zogenaamde niet belastingopbrengsten voor het rijk uit het aardgas — die nu omstreeks f 225 mln. bedragen — van een bepaald plafond te worden voorzien, bijvoorbeeld van f 250 mln.

Daar deel van de aardgasopbrengsten, dat daarboven uitgaat, dient uitsluitend voor regionale beleidsdoeleinden te worden aangewend. De nota schut stelt, dat op jaarbasis een extra inspanning van f 70 à f 100 mln. onder ogen moet worden gezien.

Een inspanning die uiteraard los staat van de normale trendmatige groei van de reeds voor het regionale beleid uitgetrokken bedragen.

STRUCTUUR HUIDIGE FINANCIËLE VERHOUDINGSREGELING DEUGT NIET

Op de maandag 25 januari j.l. gehouden jaarvergadering van het Verband van verenigingen van A.R. gemeente- en provinciebestuurders heeft voorzitter M. H. L. Weststrate kritische opmerkingen gemaakt over het beleid van het kabinet-De Jong t.a.v. de gemeenten. De heer Weststrate zei, dat de gemeenten geen reden hebben om over dit kabinet te juichen, met name niet waar het de financiën betreft.

'Nu dit kabinet op zijn laatste benen loopt en men niet mag verwachten, dat er voor de verkiezingen nog spectaculaire voorstellen de Kamer zullen bereiken kan zonder veel bezwaar worden vastgesteld, dat wij vier jaar geleden terecht geen al te hoge verwachtingen koesterden', aldus de voorzitter van het Verband. Naar zijn oordeel heeft minister Beernink zijn ambtgenoot van Financiën en het kabinet niet overtuigd van de nood van de gemeenten.

'Er is zelfs nog minder uit de bus gekomen dan we verwachten'.

Herinnerd werd aan de brief die het Verband de vorige jaarvergadering aan de minister-president heeft gestuurd, waarin werd gewezen op de preciaire toestand van de gemeenten. Die brief, aldus de voorzitter, is ontvangen en doorgestuurd naar Financiën en dat is het eind. 'Op onze suggesties is niet ingegaan en de oorzaken van onze klachten zijn niet weggenomen.'

De heer Weststrate meende, dat de gemeenten in de landspolitiek op de achterste rij komen. Bij de algemene beschouwingen wordt er over de gemeenten niet gesproken, al wilde de voorzitter een uitzondering maken voor de A.R. fractie. Mr. Biesheuvel heeft bij de laatste algemene beschouwingen als een van de vier urgente punten, de verbetering van de financiële positie der gemeenten genoemd. Het leek hem onontkoombaar, dat verhoging van de uitkeringspercentages uit het gemeentefonds in overweging zouden worden genomen voor 1971.

INVESTERINGEN KNELPUNT

De Verbandsvoorzitter zei, dat als dat gebeurd zou zijn, er voor de gemeenten wellicht nog wat perspectief in had gezeten in de begroting 1971. Maar het percentage is niet verhoogd en de situatie wordt daardoor nog meer precair. Allerlei voorzieningen blijven achterwege. De structuur van de huidige financiële verhoudingsregeling deugt niet. Doorsnee gemeenten en gemiddelde inwoners bestaan niet, een regeling, die nagenoeg alleen gebaseerd is op aantallen inwoners moet daarom per definitie ontoereikend en onrechtvaardig zijn. De heer Weststrate gaf toe, dat het kabinet in 1968 en 1969 wat gesaneerd heeft aan het Gemeentefonds, maar hij noemde dit in navolging van het A.R. Kamerlid G. A. Kieft, 'nahinkende sanering'. Hij vroeg zich af waarom bijvoorbeeld de motorrijtuigenbelasting niet wordt opgenomen onder de belastingen, waaruit het Gemeentefonds wordt gevoed.

De Verbandsvoorzitter vroeg zich af of de uitbreiding van het eigen gemeentelijk belastinggebied voor de toekomst van de gemeenten wel iets wezenlijks zou oplossen. Hij herinnerde aan hetgeen op een vorige jaarvergadering is

gezegd, dat uitbreiding voor het Verband niet hoeft als niet tegelijkertijd een herziening van de financiële verhouding plaats vindt. De wet komt er en men zal er mee moeten gaan werken, maar veel soelaas verwachtte de heer Weststrate er niet van.

GEWESTEN

Een van de belangrijkste knelpunten voor de gemeenten is de financiering van de investeringen. In 1966 werd tijdelijk de centrale financiering ingesteld, maar dat tijdelijk duurt nog steeds en er is nog steeds geen duidelijk beeld van de kapitaalsbehoeften van de gemeenten. Men moet het doen met wat het rijk toebedeeld. In 1955 bedroeg het totaal van de gemeentelijke investering ongeveer anderhalf miljard gulden, in 1966 was dit bijna vijf miljard. Die stijging zit voornamelijk in de investeringen voor de woningbouw en daarmee gelijkopgaand, de bouw van scholen, straten- en rioleringaanleg, bouwrijpmaken van gronden enz. Tal van voorzieningen in de sector van volkshuisvesting, sport en verkeer blijven achter. Jarenlang moet soms op kredietengoedkeuring worden gewacht voor verbetering van straten enz. De heer Weststrate zei, dat het kabinet voor de moeilijkheden geen oplossing heeft gevonden, zo het daar al naar heeft gezocht. Het rijk gaf zichzelf op de kapitaalmarkt meermalen een grotere prioriteit dan de gemeenten.

De heer Weststrate suggereerde, dat het rijk een groter deel van de kapitaalmarkt aan de gemeenten moet laten en zelf meer middelen moet zien te krijgen uit verhoging van de belastingen.

Wat het kabinet in de bestuurlijke sector heeft gedaan vond de Verbandsvoorzitter niet om over naar huis te schrijven. De burgemeestersvacatures duren nog veel te lang. De vaart die er onder Smallenbroek en Verdam in kwam, is er allang weer uit.

De herindeling van de gemeenten vond de voorzitter, nog steeds een onduidelijk punt. Hij meende, dat al is men bezig met de discussie over gewestvorming, de herindeling toch door moet gaan, omdat gewesten het beste worden gevormd door een aantal sterke gemeenten. De heer Weststrate pleitte voor een zo spoedig mogelijk ontwerp van een gewestkaart, een kaart waarop Nederland in een aantal gewesten is verdeeld. Hij herinnerde in dit verband aan het rapport, dat het Verband samen met de Kuyperstichting over de gewestvorming heeft uitgebracht. In dit rapport wordt naast de betekenis, de totstandkoming en de bevoegdheden van het gewest, ook de problemen van de financiële structuur van een gewest niet uit de weg gegaan. De Verbandsvoorzitter zei, dat dit kabinet in staatssecretaris Van Veen een bewindsman heeft, die de gewestmaterie niet uit de weg gaat. Over de manier van aanpakken was hij echter minder gelukkig. Wat de regering op dit punt wil wijkt belangrijk af van wat de visie is van het rapport van het Verband. Vooral t.a.v. de totstandkoming en de bevoegdheden van het gewest verschilt de staatssecretaris duidelijk met wat in het rapport-Verdam staat. De haast waarmee de regering nu voor het eind van deze kabinetsperiode een ontwerp-gewestwet wil indienen, wekte de vrees op van de heer Weststrate. Hij vroeg zich af of dit wel een goed ontwerp wordt als men op allerlei

M. H. L. Weststrate

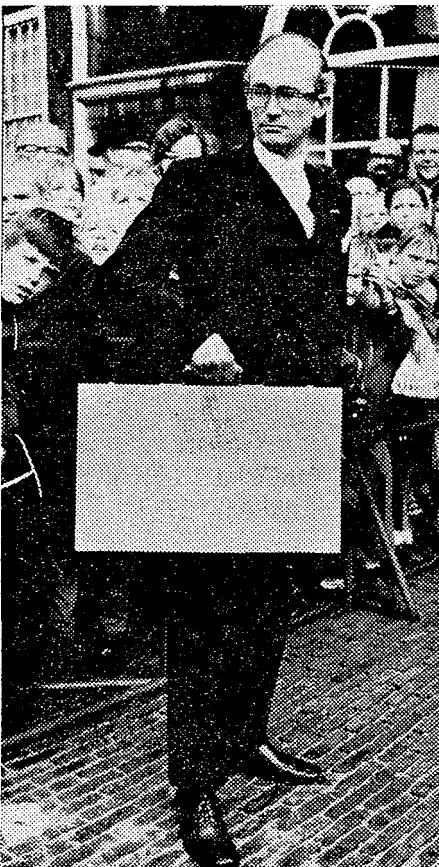
belangrijke aspecten ervan nog aan het studeren is.

WONINGBOUW

Wat de woningbouw betreft merkte de voorzitter op, dat de meest bekritiseerde minister uit dit kabinet, de heer Schut, bij de A.R. gemeente-bestuurders de minste kritiek ontmoet. Dat er minder woningen worden gebouwd is nog niet de schuld van de minister. Als het aantal in aanbouw genomen woningen stijgt, maar het aantal voltooide woningen niet toeneemt moet de schuld ergens anders worden gezocht. Als de gemiddelde bouwtijd groter wordt moet de schuld op de bouwplaats worden gezocht en niet op het ministerie, aldus de heer Weststrate.

Blij was de voorzitter met de invoering van een meerjarencontingent voor de woningbouw, daarmee kan een meerjarenplanning voor de woningbouw beginnen. De moeilijkheden met de curve-

Minister Witteveen

prijzen en de grondkosten zijn echter gebleven.

WENSEN

De heer Weststrate besloot met een aantal wensen. „Resumerende zeg ik dat wat de gemeenten betreft er geen reden is om over het straks verdwijnende kabinet te juichen. Eerlijkheidshalve moet ik er bij zeggen, dat dit niet alleen voor het kabinet De Jong geldt.

Als wij als Verband het program van het komende kabinet voor wat de gemeente betreft zouden mogen schrijven (en waarom zouden wij straks onze wensen aan dat nieuwe kabinet en aan de politieke partijen niet kenbaar maken?) dan zouden daar zeker de volgende punten in moeten worden opgenomen:

1. Een structurele herziening van de financiële verhoudingsregeling rijk-gemeenten, waarbij rekening wordt gehouden zowel met de huidige behoeften als met de lasten van de ontwikkeling in de eerste tien jaar

2. Daarbij zal een eventuele normstelling vrucht moeten zijn van gedegen onderzoek en geen werken met gemiddelden. Tevens zal de norm niet het resultaat moeten zijn van de uitgaven van vroegere jaren naar gebaseerd op het laatste begrotingsjaar eventueel te vermenigvuldigen met een nader vast te stellen coëfficiënt.

3. De kosten van de uitvoering van rijkstaken door de gemeenten zullen integraal moeten worden vergoed.

4. De herziening zal rekening moeten houden met de wenselijkheid van investeringsplanning en meerjarenbegrotingen voor de gemeenten.

5. Het geven van richtlijnen en het in de gemeenten ter discussie stellen van richtlijnen (geografisch, planologisch, sociologisch en economisch) voor de samenvoeging van gemeenten of de gemeentelijke herindeling van regio's.

6. Het totstandbrengen van een gewestwet met een gewestkaart, waarin de bevoegdheden van het gewestbestuur duidelijk zijn omschreven, tevens aangevende welke van die bevoegdheden hetzij aan de gemeenten hetzij voor zover ze het gewest betreffen aan de provincie worden ontnomen. De gewestelijke raden dienen door vrije rechtstreekse verkiezingen tot stand te komen. Aan de kandidaatstelling mogen geen beperkingen worden opgelegd.

7. Nieuwe burgemeesters moeten benoemd zijn alvorens de zittende burgemeester vertrekt. De gemeenteraad dient bij de benoeming inspraak te hebben. Met name geldt ditzelfde voor de benoeming van commissarissen der Koningin.

8. Inspraak van de regio bij het maken van plannen voor wegen, havens, industriegebieden, vliegvelden, pijpleidingstraten e.d. door de rijksoverheid.

9. Herziening van de Kieswet waardoor raadsleden en leden van Provinciale Staten van hun zetel vervallen worden verklaard, indien zij tijdens hun zittingsperiode van politieke partij veranderen (tenzij zij met voorkeurstemmen zijn gekozen).

MR. BIESHEUVEL

BURGER MOET POLITIEK WEER ALS ZIJN ZAAK GAAN BESCHOUWEN

DOOR H. WESTSTRATE

De veelheid van gemeenschappelijke regelingen tussen gemeenten heeft een bestuurlijke wanorde veroorzaakt. De openbaarheid en doorzichtigheid van het overheids-handelen zijn sterk in het gedrang gekomen. Het openbaar bestuur wordt steeds ingewikkelder, maar dat betekent niet dat de democratische controle op het bestuur verminderd moet worden.

Dit zei mr. B. W. Biesheuvel op de jaarvergadering van het Verband van A.R. gemeente- en provinciebestuurders, maandag 25 januari j.l. in Utrecht.

Mr. Biesheuvel zei, dat het noodzakelijk is, dat er een bestuurlijke structuur komt waarbinnen gewesten worden gevormd in een gebied dat op elkaar is aangewezen. Deze gewesten moeten overzichtelijke en gemakkelijk controleerbare bestuursorganen zijn. Wil er in de nationale wetgeving sprake zijn van een gedecentraliseerde beleidsvorming en uitvoering, dan zullen de plaatselijke bestuursorganen in staat moeten zijn deze opdrachten uit te voeren.

In de Nota Bestuurlijke Organisatie van het kabinet krijgt de gewestvorming van onderop een zeer sterk accent. Mr. Biesheuvel zei, dat de ARP de gewestvorming van onderop verwerpt. Hij haalde hierbij aan het rapport Bestuurlijke Vormgeving (het rapport-Verdam), dat is samengesteld door het Verband en het College van Advies van de ARP. Op het congres waar dit rapport werd behandeld stelde men vast, dat een gezaghebbend orgaan nodig is om knopen door te hakken bij door de ontwikkelingen vastgelopen samenwerkingsverbanden. Binnen de typisch Nederlandse bestuursstructuur is de overheid het enige lichaam, dat daartoe in staat is.

GEWESTVORMING

De gewestvorming van onderop, zoals de regering wil, gaat uit van vrijwillige samenwerking. Dat kan voordelen hebben. Actieve gemeenten, die zich bewust zijn van hun rol in de regio kunnen zelf initiatieven ontplooiën. De bereidheid om samen te werken is, wanneer een gewest zo tot stand komt, optimaal en dat bevordert een welslagen van die samenwerking. Mr. Biesheuvel zei, dat het ook mogelijk is, dat individuele gemeenten niet mee willen doen en dan wordt de gewestelijke samenwerking verhinderd. Bovendien gaat de regering bij de gewestvorming uit van vrijwillige samenwerking van ongelijksoortige gemeenten. De macht van de grootste gemeenten zal in een dergelijk verband worden gehandhaafd. Het samenwerkingslichaam wordt dan tot een intergemeentelijk trouwtrekken.

Als de gewestvorming afhankelijk is van vrijwillige samenwerking is de kans groot, dat er een ondoorzichtig beeld van bestuurlijke organisaties optreedt.

Mr. Biesheuvel achtte het bovendien onwaarschijnlijk, dat de problemen bij vrijwillige samenwerking vanuit de regio bekeken worden.

Bij de discussies in de Kamer over gewestvorming heeft de heer Schakel namens de A.R. fractie zich de gedachten uit het rapport Verdam sterk naar voren gebracht en met succes. Er is nog geen voorontwerp-regeling bestuurlijke organisatie ingediend. Een dergelijk ontwerp, mocht het nog van deze regering komen, zal aan een aantal beoordelingscriteria moeten voldoen, aldus de heer Biesheuvel. De provinciale en gemeentegrenzen mogen niet bepalend zijn voor het maken van een structuurschets voor gewesten; de provincie moet geen overwegen de rol gaan spelen in procedures tussen gewesten en gemeenten; de ARP is niet voor een vierde bestuurslaag; de nieuwe gewesten moeten aangrijpingspunten zijn voor de nationale overheid voor de regionale planning het grote belang van een gewest kan zijn, dat er op open wijze ontwik-

kelingsplannen worden opgesteld; van gemeenten mag niet worden verwacht dat zij gewesten vormen, die vanuit economisch nationaal en democratisch gezichtspunt optimaal zijn; democratische planning betekent planning d.m.v. een gekozen gewestraad; bij het instellen van een gewest moet dit een voldoende takenpakket krijgen; tweeslachtigheid in bevoegdheid tussen gewest en provincie mag niet voorkomen. Vaststelling van streekplannen, goedkeuring bestemmingsplannen, taken op gebied van volkshuisvesting, openbaar vervoer, recreatie, economische ontwikkeling, politie en milieuhygiëne moeten aan gewesten worden gegeven.

Mr. Biesheuvel zei, dat er een groter deel van de groeiende welvaart naar de gemeentelijke overheid moet. De gemeenten zitten in een benarde financiële positie en die kan alleen worden verbeterd door een verschuiving in de verdeling van de gelden. De wet verruiming gemeentelijk belastinggebied is slechts een bescheiden begin.

Het geldgebrek bij de gemeenten is niet toevallig en niet tijdelijk. Het kan ook niet door een éénmalige kunstgreep worden opgelost. Het is een structuurkenmerk, dat door de economische groei in leven wordt geroepen.

De gemeenten en de gewesten zullen zich meer moeten gaan bezighouden met de stimulering van het openbaar vervoer. Inhakend op het onlangs verschenen rapport Openbaar Vervoer van de ARP, noemde mr. Biesheuvel de voorstellen die dit rapport noemt voor verbetering van de huidige situatie. Voor een goed openbaar vervoer is een bestuurlijk-politieke herverkaveling nodig, geleid door de centrale overheid, hiervoor is een instelling van een nationale vervoersautoriteit nodig (dat is de minister van Verkeer en Waterstaat), die de doelstellingen van het gehele vervoersbeleid vaststelt en uitvoert en financiert.

Het regionale openbare vervoer valt onder de bevoegdheden van de gewestelijke besturen.

Binnen het kader van de ruimtelijke ordening levert het openbare vervoer een optimale bijdrage.

Een belangrijk welzijnsaspect voor de gemeenten is de milieupolitiek. Mr. Biesheuvel zei, dat de ontwikkelingen van de laatste tijd zorgelijk zijn. Moeten wij met de voorbeelden van Rijnmond, Zuid-Limburg en het Ruhrgebied niet bezorgd zijn? zo vroeg hij zich af. In de grote stadsagglomeraties en in de industriegebieden beginnen heilloze situaties te ontstaan, waarvoor nog geen oplossing in zicht is. Mr. Biesheuvel zei, dat het er alle schijn van heeft dat er met de milieu-verontreiniging iets heel structureels aan de hand is, dat niet met tegengas alleen is te remmen. Het wordt de hoogste tijd, dat in de ARP de aanwezige betakrachten worden gemo-

biliseerd om tot verantwoorde beleidsbeslissingen te komen ter bewaring en zuivering van kostelijke natuurproducten, als lucht, water en grond, onmisbaar voor een menselijk leven.

VOLKSHUISVESTING

Mr. Biesheuvel merkte op dat de gemeenten nog meer dan tot nu toe aandacht moeten schenken aan en voorrang moeten geven aan het huisvestingsbeleid voor laagstbetaalden. Meer aandacht moet worden besteed aan de pogingen van minister Schut om de doorstroming te bevorderen.

Gemeentewoningen, aldus mr. Biesheuvel zijn in de eerste plaats bedoeld voor de laagstbetaalden. Aan hen, die er wat hun inkomsten betreft niet in thuishoren moet de huur worden opgezegd.

De gemeenten kunnen ook meer aandacht schenken aan het vorderen van woonruimte als verhuurders onwillig

Mr. B. W. Biesheuvel

zijn om te verhuren, zelfs door het gemeentebestuur een lijst met huurders wordt aangeboden.

Een vergroot woningbouwprogramma heeft alle kans van slagen als zoveel mogelijk hindernissen wat de doorstroming betreft worden opgeruimd.

Uitvoerig ging de heer Biesheuvel in op de openheid van bestuur en openbaarheid van overheidsdocumenten. Hij meende dat 'iedere burger de politiek weer als zijn zaak moet gaan beschouwen'. Politieke democratisering betekent onder meer het recht van de burger geraadpleegd te worden bij de vorming van het beleid, dat primair op hem is betrokken. Hij heeft recht op voorlichting over dat beleid. Hij heeft het recht motivering van afzonderlijke maatregelen te verlangen.

Politieke democratisering kan worden verwezenlijkt door openheid in het bestuur en openbaarheid van overheidsdocumenten, gerichte voorlichting, inspraak en planning.

INSPRAAK

Inspraak van de burger moet gebeuren op het moment, dat er nog beleidsalternatieven mogelijk zijn. Mr. Biesheuvel noemde als een verkeerd voorbeeld van besluitvorming in de landspolitiek de beslissing van de regering over de aanleg van oefenterreinen. Die beslissing is genomen achter gesloten deuren. Het rumoer, dat achteraf hierover is gekomen is een gevolg van het feit, dat de gevoelens van de bevolking onvoldoende waren gepeild toen er nog alternatieven voor een beleid waren. Nu was er sprake van een zigzagbeleid, omdat het kabinet achteraf de plannen heeft moeten terugdraaien.

Een goed beleid, aldus mr. Biesheuvel, houdt rekening met wat er bij de bevolking leeft, zodat frustratiegevoelens kunnen worden weggenomen. Het moet mogelijk zijn, dat de burger een inbreng heeft bij de voorbereiding van, met name, het regionaal beleid.

Na het horen van de bevolking vindt behandeling plaats in openbare raadscommissies, waar de wensen van de burgers de revue kunnen passeren. De uiteindelijke beslissing is volledig voor rekening van de daartoe geëigende organen.

Er is in een algemeen onbehagen bij de burger ten aanzien van de overheid. Het is noodzakelijk, aldus mr. Biesheuvel dat het publieke belang weer herkenbaar wordt voor overheid, zowel als burger. In het meespreken van de burger gaat de overheid hem weer herontdekken. En de burger kan meespreken. Het is al bewezen door experimenten met hearings en andere vormen van inspraak.

Mr. Biesheuvel zei tot slot, dat de problemen van gemeentelijke, provinciale en landelijke politiek nauw met elkaar zijn verweven. De A. R. partij moet er veel aan gelegen zijn de democratie, die in het werk op landelijk, regionaal en plaatselijk niveau zeer wezenlijk is, zo goed mogelijk te laten werken.

Vereisten voor de politieke arbeid zijn, een scherpe analyse van maatschappelijke processen, die zich steeds sneller voltrekken; een helder inzicht in de vereiste wijzigingen in de democratie om die processen in goede banen te leiden en een open oog voor de noodzaak van verdere democratisering.

Mr. Biesheuvel zei 'dat het nodig is de werking van onze democratie zo te actualiseren en te individualiseren dat elke burger de politiek weer als zijn zaak gaat beschouwen, zodat hij zich betrokken voelt én bij maatschappelijke gebeurtenissen én bij het beleidsproces'.

D bouwbuero Doolaard

POSTBUS 42

OUD-BEIJERLAND

Ook in 1971 bevelen wij ons weer beleefd aan voor:

- ♦ bouwkundige adviezen
- ♦ project-ontwikkeling
- ♦ taxaties
- ♦ aan- en verkoop van onr. goed
- ♦ hypotheken en financieringen

Wij hebben enkele interessante aanbiedingen op het gebied van bestaande woonhuizen en ook nieuwbouw, w.o. een in aanbouw zijnd winkelcentrum.

Vraagt inlichtingen bij:

bouwbuero Doolaard - Havendam 7 - Oud-Beijerland
Telefoon 01860 - 3342, b.g.g. 2233 of 3307

STICHTING 'GROOT EMAUS' ERMELO

In ons christelijk internaat voor deiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

LEERLING- KINDERVERZORGSTER

zowel bij een groepje jongeren als bij wat oudere kinderen.

Positief christelijke levensopvatting.
Eigen opleiding voor de diploma's kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.

Verkorte vijfdaagse werkweek.

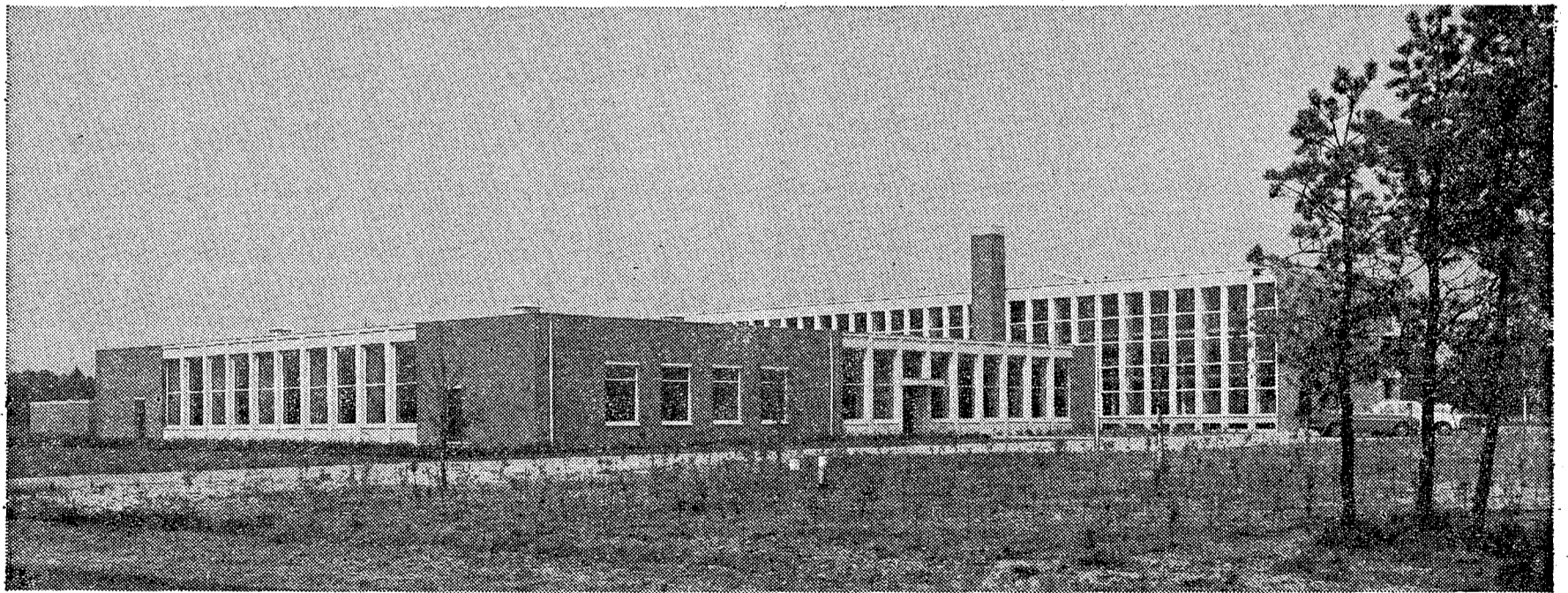
Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden overeenkomstig gehonoreerd naar opleiding en diensttijd.

BRIEVEN MET VOLLEDIGE INLICHTINGEN GAARNE SPOEDIG AAN DE DIRECTEUR.

	HEIWERKEN BOUWERKEN PIJPLEIDINGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
VISSER & SMIT'S	AANNEMING MIJ NV	
PAPENDRECHT	01850-51044	
	POMPSTATION HUIJBERGEN	

OVERHEID MOET BIJ ZEDELIJKHEIDS WETGEVING NORMATIEVE BEOORDELING AANLEGGEN

Dit ogenschijnlijk eenvoudige, beknopte wetsontwerp heeft iets van een ijsberg waarvan het overgrote deel van de totale massa verborgen blijft. Het lijkt alles heel simpel: er verdwijnt een bestaande strafbepaling terzake van homosexualiteit met minderjarigen; verder is er nog een kleine technische verandering in het wetboek van strafrecht en een in het wetboek van strafvordering nodig; dat is alles. Tegelijk gaan onder de voor het oog simpele legislatieve spiegel ingewikkelde vragen schuil. Hier wordt opnieuw bevestigd hoe het strafrecht daar het religie en ethiek raakt, zulk een lastig deel van het recht vormt.

Recht spreekt als het goed is bijna ieder aan; het is algemeen menselijk; het geeft een generale ordening. Godsdienstige en zedelijke overtuiging zijn uiterst persoonlijk en lenen zich niet aanstonds voor wettelijke bindingen. Toch zijn deze aanwezig of moeten worden gelegd.

Tegenwoordig waardeert men harde publiciteit; het wordt als verdienste aangerekend de zaken wat rauw te brengen. Of dit steeds is om de waarheid te dienen dan wel in tal van gevallen om het debiet door ruimere aantallen lezers, luisteraars of kijkers te verruimen, blijve onbeslist. Het zou mogelijk zijn met betrekking tot dit voorstel eenzijdig een enkele zinsnede uit Voorlopig Verslag of Memorie van Antwoord naar voren halend, te smalen op gevoelloze politici, misschien zelfs op kille juristen.

Dit geschiedde dan met verwaarlozing van het feit, dat wijsgeren en theologen in problemen van strafrecht ook dikwijls allesbehalve mals oordeelden, en onder een gans en al voorbijgegaan aan niet bijster zachte psychiaters; wanneer er meer recht gedaan werd, mocht de wereld vergaan; misdadigers waren dolle honden; sommige delinquenten moesten ongeneeslijk ziek worden genoemd. Meer toegescherpt op dit wetsvoorstel ware denkbaar een kop: gedeeltelijk vergrijsde Excellentie — ik

bied een welwillende cosmetische aanduiding — scheidt met jeugdige vuur nieuwe ruimte voor tot op heden miskende figuren. Of ook: vroeg verouderd Kamerlid sluit zich bij bewindsman aan, doch vanuit antieke gedachten-gang. Beide malen zou naar mijn mening het hart der zaak niet getroffen zijn; desondanks is zulk een berichtgeving niet geheel uitgesloten in een tijd dat penvoerders als Heldring en van Tijn in bladen als Nieuwe Rotterdamse Courant en Vrij Nederland laten zien hoe gemakkelijk onze over het algemeen hoogstaande journalistiek tot een laag peil dalen kan.

UISBERG

Werkelijk dit wetsontwerp heeft veel van een ijsberg? Al of niet strafbaarstelling van doodslag of mishandeling, van diefstal of flesstrekkerij levert geen zwaarigheid op. Men moge over de juridische vorm der bepalingen verschillen, er is eenheid van overtuiging omtrent het afkeurenswaardige van zulke daden, omtrent de schade die aldus voor het leven van individu en gemeenschap dreigt. De strafwetgever is hier in zijn element. Met betrekking tot religie en moraal gevoelt hij zich minder op zijn gemak. De religiedelicten nemen in aantal steeds af en men wijzigde hun opbouw. Het bleek in toenevende mate dat de zedelijke gezindheid voor het recht heel lastig hanteerbaar was: in hoever zal berouw worden verrekend? Er is natuurlijk een relatie.

Recht wordt aan religie en zedelijkheid gemeten. Maar het is verkeerd het aardse recht met goddelijke gerechtigheid te vereenzelvigen; tussen recht en ethiek bestaat onderscheid. Het ware anders niet te verklaren dat zoals een Engelsman opmerkte de tollenaars vaak, de farizeeën heel zelden, in de beklagdenbank terecht kwamen, dat de zich eens per jaar bedrinkende en het mes trekkende alleraardigste huisvader justitieel in de nesten geraakt en de egoïstische zuurpruim die het geluk van vrouw en kinderen vernietigt, vrij zijn gang kan gaan. Het recht kan wel betaling, kan echter geen liefde afdwingen. Een beetje schilderachtig is in de vorige eeuw gezegd: 'De vingers van de staat, die het strafrecht hanteert, zijn te ruw om de zedelijkheid aan te vatten'.

Bij een vraagstuk als het onderhavige, de strafbaarheid van de homosexualiteit, treedt aan het licht hoe de rechts-wetenschap door de eeuwen heen met dezelfde problemen van doen heeft. Het

is waar, de verovering van de ruimte, de atomaire kernsplitsing en kernfusie plaatsen hier voor nieuwe kwesties van klein en groot formaat: het vestigen van een opstal op de maan, de rechten in de stratosfeer, de geoorlooftheid van de nucleaire oorlog. Terwijl men echter in chemie en natuurkunde, bij de studie der medicijnen, wat betreft nieuwe kennisgebieden als micro-biologie of milieu-hygiëne zich iedere tien jaar van een volslagen veroudering van voorheen opgedane kennis heeft rekenschap te geven, zou men over rechts- en staatsleer ook heden nog gaarne Plato, Augustinus of Spinoza horen, moge het dan twijfelachtig zijn of zij elk terzake van de homosexualiteit en de houding door de overheid daartegenover in te nemen het verlossende woord zouden spreken.

TAAK?

Beslist dient te worden of de staat een taak heeft op zedelijk gebied. Ik maak het mij niet gemakkelijk door vast te stellen dat bescherming van leven en eigendom de overheid kan nopen zich tegen ook ethisch laakbare daden te keren. Het gaat er om te bepalen of de staat met huwelijk en gezin, met de goede zeden, met wat men vroeger vooral gaarne de publieke eerbaarheid noemde, van doen heeft. Dat iemand niet te snel moet antwoorden, kan worden afgeleid uit de juridische impasse rond het overspel. Dit is bij klacht een strafbaar feit. Wie het huwelijk als de verbintenis van één man en één vrouw hoog houdt zal dit toejuichen om tevens te erkennen dat vervolging hoogst ongewenst is: een dergelijk persoonlijk gebied betreedt de staat enkel bij uiterste noodzaak. De dwangmiddelen waarover hij beschikt zijn op dit terrein trouwens niet doeltreffend. Wat kan de staat verder als de zedelijke overtuiging van zijn burgers uiteenloopt? Men zal — het is een glashard gegeven — niet alles wat verkeerd is, kunnen treffen.

Er is — het klinkt eigenaardig — verkeerd en verkeerd. Tegenover wat met het persoonlijk leven nauw samenhangt, behoort aan de overheid terughouding; religieus, redelijk en juridisch kwaad verschillen. De overheid moet ook met beleid handelen. Van Hamel heeft er op gewezen dat er geen beter middel is om de academische lessen vroeg te doen eindigen en laat te doen beginnen dan door de hoogleraar welke opzettelijk een enkele les verzuimt, voor 6 maanden naar de gevangenis te zenden. En wat de zedelijke overtuiging der burgers belangt: hoe in een polygame samenleving het monogame huwelijk gehandhaafd?

Thans zijn wij in de roos der kwesties. Mag de overheid zich geheel voor haar zedelijkheidswetgeving aansluiten bij hetgeen onder een volk leeft? Ik antwoord ontkennend. Zij behoort hoe hachelijk het zij, een normatieve beoordeling toe te passen. Wat in feite bereikbaar is, vormt een afzonderlijk punt.

Maar het toetsen aan een norm bij de keuze waarvan religie en levensbeschouwing de doorslag geven en waarbij voor de christen de met zorgvuldigheid te hanteren openbaring het beslissende woord spreekt, is verplicht. Dat daarbij aan de ontwikkeling der dingen niet mag worden voorbijgezien, spreekt voor zichzelf. Een norm moet hier en nu worden toegepast. Wanneer veel wat tijdsgebonden was, verdwijnt, wanneer ongerechtvaardigde taboes worden opgeheven is dit gunstig. In het dichtere bij liggend verleden heeft Victoriaanse preutsheid te veel opgedaan en niet enkel een dubbele moraal bevorderd, maar ook nog andere schade aangericht.

Over een vrij lange tijdsduur heeft de kerk de betekenis van het lichaam miskend. Evenwel met dit te constateren, verduidelijkt men niet alles. Zal de staat huwelijk en concubinaat gelijk stellen? Ik antwoord opnieuw op principiële grond ontkennend. Kom ik dan niet, wanneer ik met dit wetsontwerp meega — zoals ik voornemens ben te doen — met mijzelf in tegenspraak? Mij kan immers verweten, dat ik hetero- en homo-sexualiteit op hetzelfde vlak plaats.

Zowel bij het huwelijk als bij de hetero- en homosexualiteit, wordt geraakt aan het mysterie van het geslacht. Wij bevinden ons hier tegenover een der fundamentele gegevens — tevens raadsels van het bestaan. De overheid zal ten deze de vrije meningsuiting onvoorwaardelijk moeten toelaten daar elke

Prof. Diepenhorst

Minister Polak

geestelijke heerszucht en meestal zelfs de schijn daarvan door haar behoort te worden vermeden. Iets anders is of zij ook elke daad zal aanvaarden. Het is waar dat iemand slechts in vrijheid handelt als hij tussen datgene wat hij goed en verkeerd acht, kiezen kan. Maar de overheid behoort zich bij de keuze van een onderdaan, al is deze van zijn gelijk verzekerd, niet neer te leggen. Zij kan soms zelfs verbieden, wat op zich zelf beschouwd niet verkeerd is. Tot het huwelijk behoort het liefdesspel. Toch is de openbare weg daartoe geenszins vanwege de belemmering voor het verkeer, maar uit anderen hoofde niet het aangewezen terrein. De overheid behoort zo goed als zij tegenover bepaalde vormen van hetero- en homosexualiteit kiest — het betreft buitenechtelijke hetero- en homosexualiteit — dit tegenover homosexualiteit te doen. Maar hoever zal zij daarbij gaan?

Ten aanzien van de homosexualiteit is er heden geen eenheid van overtuiging. Zij werd in Engeland in 1883 ook voor volwassen mannen door toedoen van Labouchere — de beroemde Labby — strafbaar gesteld om enkele jaren gelede een mildere sanctie te krijgen, welke wat de leeftijdsgrens van 21 jaar herinnerde aan de huidige toestand te onzent, zij het dat wij de homosexualiteit voor beide geslachten straffen. Althans wij doen dit sedert 1911 en heden wil de regering terugkeren tot de situatie van 1886, die geen aparte voorschriften kende, hetgeen men opvallend genoeg ook in Italië aantreft. Vandaag zal niet licht gelijk in 1911 van de 'meerderjarige wellusteling' worden gesproken — zou hij zijn uitgestorven? — en ziet men terecht niet meer in iedere homosexueel een kinderverkrachter in aanleg. Of men de homoseksuele betrekking als waardevol voor een zeker percentage der bevolking van staatswege behoort te erkennen en zelfs te wettigen? Het is door sommigen verlangd, waar de meesten met een wegnemen van de rechtsongelijkheid met betrekking tot hetero- en homosexualiteit willen genoegen nemen: er wordt geen onderscheid gemaakt en de 16-jarige leeftijd zij de grens voor verboden en niet verboden sexueel verkeer. Dergelijk strafrechtsbeleid zou ten eerste gewijzigde opvattingen weerspiegelen, tevens ongewenste gevolgen der strafbaarheid tot het 21ste jaar afsnijden en in de derde plaats met name voor de homoseksuelen een weldaad betekenen: zij zouden zich niet langer als uitgestoten

VERVOLG OP PAG. 11

'De Stichting Tehuizen Helpt Elkander Deltagebied'

NARCISSENSTRAAT 115, ROTTERDAM-25

vraagt voor haar gezinsvervangende tehuizen voor
geestelijk gehandicapten

a. sub.-hoofd

b. groepsleiders/sters

met diploma AZ

c. assistent

groepsleiders/sters

in opleiding
voor het diploma AZ

d. adspirant

groepsleiders/sters

met de mogelijkheid tot het volgen van de oplei-
ding AZ.

5-daagse werkweek,

18 werkdagen vakantie per jaar,

6 pct. vakantietoeslag per jaar.

Sollicitaties aan bovenstaand adres.
Telefonische inlichtingen 010 - 362196 of 276615.

ONBEZORGD wonen goed VERZORGD wonen in Coöp. VERZORGINGSFLAT 'De Stadsfenne' UA te Sneek!

In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte
en types, namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,—
in verschillende prijsklassen. Hypotheek beschikbaar.

In deze
verzorgingsflat

zijn ondergebracht

★ CENTRAAL-WINKEL

★ BANKFILIAAL

★ KAPSALON

★ PEDICURE

★ LOGEERKAMERS

★ BIBLIOTHEEK

★ BILJARTZAAL

★ RECREATIEZAAL

★ TELEVISIEZAAL
MET KLEUREN-T.V.

★ AANTREKKELIJK GESTUEERD IN EEN NIEUW NATUUR-
EN WATERRIJK STADSDEEL.

★ ZONNETERRAS.

★ UNIEK UITZICHT (SNEEKERMEER).

★ DICHT BIJ BURG. DE HOOPPARK EN JACHTHAVEN.

★ RUIME PARKEERGELEGENHEID EN GARAGES.

- Warme maaltijd met keuze-menu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Liftten
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op: f 140,— tot f 345,— plus f 80,— per persoon.

Vanaf heden zijn enkele volledig ingerichte MODELFLATS
geheel vrijblijvend te bezichtigen.

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

Makelaars en Taxateurs in Onr. Goederen
WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEF. 05150 - 3785
„Bos en Wind . . . de sleutel tot uw huis !!!”

Huize „NIEUWENOORD" Baarn

KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

heeft op korte termijn behoefte aan enkele

GEDIPLOMEERDE Z.-VERPLEGENDEN

(mnl. of vrl.)

Sollicitaties te richten aan onze afdeling Personeelszaken, die ook gaarne
schriftelijk of telefonisch (02150 - 54451) alle gewenste inlichtingen ver-
strekt.

HUIZE „NIEUWENOORD" - GROENEVELD 25 - BAARN

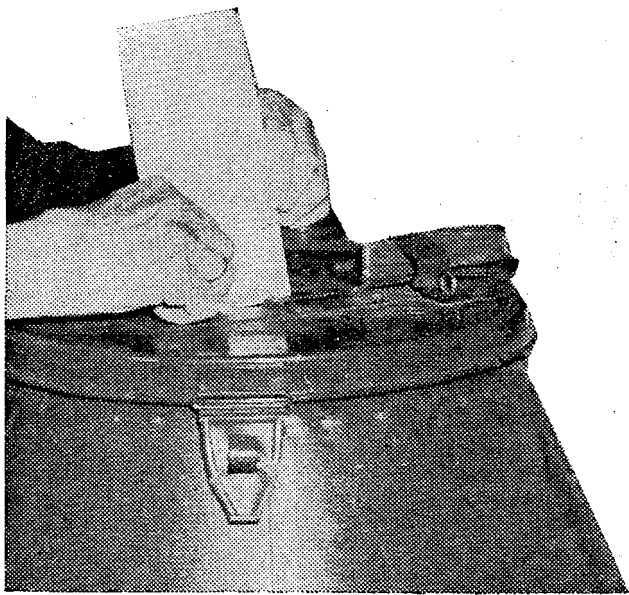
**BALANS
NIET
IN
EVEN-
WICHT
IEDER
LID
EEN
GULDEN
EN
DE
ZAAK
ZIT
GOED**

VERRUIMING MOGELIJKHEID

STEMMEN

BIJ VOLMACHT

Voor de kiezers wordt de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen enigszins verruimd.

Een initiatief-wetsvoorstel, ingediend door mej. mr. E. A. Haars (C.H.U.), is vorige week woensdag 20 januari door de Tweede Kamer zonder hoofdelijke stemming aanvaard.

Verwacht mag worden, dat de Eerste Kamer binnenkort eveneens haar fiat aan het wetsontwerp zal geven, zodat bij de aanstaande Tweede Kamerverkiezingen de verruimde regeling, voor stemmen bij volmacht toegepast zal kunnen worden.

Er komt een drietal verbeteringen:

1. Voorgeschreven wordt, dat elke kiezer de oproepingskaart uiterlijk *veertien* dagen (i.p.v. uiterlijk *drie* dagen) voor de verkiezingsdag ontvangt.

Hierdoor wordt de kiezer tijdiger herinnerd aan de komende verkiezingsdag. Voor degene, die volgens de huidige regeling bij volmacht wil stemmen, blijft het niettemin een (te) late herinnering om alsnog een verzoek om bij volmacht te stemmen te kunnen indienen. Dat moet immers bij de thans geldende regeling gebeuren uiterlijk op de veertiende dag der stemming. Deze wijziging brengt in feite alleen soulaas in relatie met de tweede verbetering.

2. De tweede verbetering houdt in, dat naast de thans geldende regeling de mogelijkheid wordt geopend, dat een kiezer, die bij volmacht voor zich wil laten stemmen, zich daartoe nog uiterlijk op de vijfde dag voor de verkiezingsdag ter gemeentesecretarie kan vervoegen tezamen met een gemachtig-

de, die bereid is voor hem bij volmacht te stemmen en die dit ter plaatse verklaart.

Degene, die niet persoonlijk naar het gemeentehuis kan gaan, wordt hiermede echter nog niet geholpen.

3. De derde verbetering is, dat — met betrekking tot de huidige regeling voor het stemmen bij volmacht — de kring van gemachtigden wordt uitgebreid met de bloed- en aanverwanten in de vierde graad (totdusver eerste tot en met derde graad).

In het vervolg zullen dus bijvoorbeeld ook volle neven en nichten — neven en nichten ten opzichte van elkaar — voor elkaar bij volmacht kunnen stemmen. Het is duidelijk, dat wij de genoemde verbeteringen toejuichen.

Via het stemmen bij volmacht moeten zoveel mogelijk kiezers — die niet zelf aan de stemming kunnen deelnemen — toch in de gelegenheid worden gesteld

hun stem uit te brengen, zij het bij volmacht.

Het deelnemen aan verkiezingen — zonder dwang; de opkomstplicht is terecht afgeschaft — dient hoog te worden getoet.

Belemmeringen moeten dan ook zoveel mogelijk worden weggenomen. Kiezers moeten gemakkelijk kunnen stemmen.

Dat is ook na de genoemde verbeteringen nog in onvoldoende mate het geval. Daarom zullen wij dan ook krachtig verdere verbeteringen blijven nastreven. Wij verwijzen naar hetgeen voorgesteld werd in Nederlandse Gedachten van 28 november j.l.

Wij betreuren het bijvoorbeeld, dat geen aandacht is geschonken aan het pleidooi, dat een gemachtigde niet zoals nu twee, maar voortaan drie aanwijzingen om bij volmacht te stemmen mag aannemen. In de praktijk zou dit in een aantal gevallen een goede oplossing betekenen.

Verheugend is, dat de Kiesraad inmiddels nagaat 'of het stelsel der oproepingskaarten niet vervangen kan worden door een regeling, waarbij iedere kiezer een kiezerslegitimatiekaart ontvangt, waarmede hij in een stembureau zijner keuze kan stemmen en die tevens voor het overdragen van de stem aan een gemachtigde gebezigd kan worden. Dit zou de mogelijkheid van het stemmen bij volmacht zodanig kunnen uitbreiden, dat daarnaast aan geen enkele andere faciliteit meer behoefte bestaat', aldus de Kiesraad in zijn brief d.d. 9 oktober 1970 aan de minister van Binnenlandse Zaken. Wij hopen, dat de studie van de Kiesraad terzake spoedig tot het resultaat zal leiden, dat de mogelijkheid tot stemmen bij volmacht verder wordt verruimd.

VERVOLG VAN PAG. 11

behoeven te beschouwen.

Het tweede punt te beoordelen valt licht. Op vrij ruime schaal worden eerst ouderen verleid tot homosexualiteit en daarna perst men hen af. Een strafrechtsbeleid moet redelijk zijn. Al geloof ik dat men om verleid te worden vaak nogal verleidbaar zal hebben te zijn, ik zou de kans op chantage door minderjarige profiteurs willen verminderen. Wel zal men zich hebben te realiseren dat bij strengere wetgeving in de omliggende landen Nederland een homoseksueel El Dorado — ik vermijd de term Paradijs — kan worden, voor vreemdelingen en deels ook geworden is, met veel daaruit voortvloeiende ellende.

Verlaging van de leeftijdsgrens zonder verstevigde steun aan het maatschappelijk werk onder de homoseksuele jeugd vind ik gemakzuchtig. Wat is de Minister in dit opzicht van plan? Het door mij te berde gebrachte hangt nauw met het derde punt samen. Er behoren in een volksgemeenschap geen uitgestoten te zijn. Wat geheel los van de zedelijke waardering der homosexualiteit gedaan kan worden tot het opvangen en de begeleiding van homoseksuelen dient te geschieden en zo mogelijk zullen wettelijke maatregelen hen niet in een ghetto dringen.

Dus rest het eerste en gewichtigste punt of men vooral op grond van gewisde overtuiging de bijzondere strafbaarheid van homosexualiteit zal wegnemen. Mijn antwoord luidt dat beslissend is wat met de veranderende overtuiging wordt bedoeld. Het kan zijn dat in feite opvattingen zo drastisch veranderden dat zij leidden tot een totaal ander gedragspatroon en dat de situatie wettelijk onhoudbaar worden zou bij oplegging van niet te handhaven bepalingen. Het oude: 'quid sunt leges sine moribus, wat zijn wetten zonder zeden' zou zich alsdan laten gelden. Er is sprake van een gedwongen wijken. Het recht vermag, hoe vreemd dit lijkt, waar het zich van de zwaarmacht bedient, het schild der feiten niet te doorboren. Ik meen dat deze omwenteling zich nog in genen dele heeft voor-

gedaan. Hier ligt derhalve geen moeilijkheid. Vanuit een religieus-ethische — zoals in mijn geval — of vanuit een louter moreel gefundeerde opvatting heeft onze wetgever gekozen voor de heterosexuele betrekking als de normale wanneer mensen zich voor het leven als twee-eenheid aan elkaar willen binden.

PLICHT

De overheid heeft echter de plicht bij de uitvoering van haar taak: de rechtsbescherming van enkeling en gemeenschap, opvattingen steeds opnieuw op hun gevolg te beproeven. Voorheen hield men strafbaarheid van homosexualiteit voor gewenst vanwege het aangerichte kwaad en omdat homosexualiteit zelf als verkeerd werd beschouwd in dier voege dat het strafrecht zich in het belang van de publieke zedelijkheid daartegen keren moest. Is dit laatste juist? Ik wijs er nog eens op dat niet alles wat verkeerd is door de wetgever ook moet worden verboden. Ik ben van oordeel dat bij een vroege geslachtelijke volwassenheid het niet gewenst is, waar het de persoonlijke keuze in de beslotenheid in het privé-leven betreft, dat de wetgever tussen hetero- en homosexualiteit onderscheid maakt, want er rijst teveel twijfel aan de gerechtvaardigheid van zulk een optreden in de intieme levenssfeer. Onnodig is te betogen dat men jeugdige personen in het algemeen tegen te vroege seksuele ervaringen beschermen zal; dat minderjarigen tegenover hen die in enigerlei gezagsverhouding boven hen staan een aparte beveiliging nodig hebben. Maar

ik ontken dat de overheid verder hoeft te gaan dan strikt geboden lijkt. Zij gunt ieder vrijheid, zolang anderen niet kennelijk geschaad worden, vrijheid om persoonlijk het geslachtelijke te beleven en uit te drukken. In de regeling en erkenning van het huwelijk kan de staat bewijzen door welke fundamentele overtuiging hij zich ten aanzien van duurzame banden door zijn onderdanen voor het leven gelegd, leiden laat. Ik zou hem een halt willen toeroepen als hij in wat voor alles vragen van seksuele ethiek zijn nadere beslissingen zou wensen te nemen. Hij kan zich hier, te minder waar het zulk een wirwar van opvattingen betreft, onmogelijk thuis voelen. Het ligt niet op zijn weg te verklaren of homosexualiteit voor sommigen een normale ontwikkeling of tenminste een geëigende ontwikkeling van het geslachtelijk leven mag worden genoemd; het zijn trouwens betwiste uitspraken.

Een beperking tot zijn rechtstaak is voor de staat gewenst, de juridische toetsing vanuit de diepste lagen van het individueel bestaan voortspruitende daden op hun uitwendige betekenis voor de publieke samenleving, van een instituut als het huwelijk en de onbelemmerde ontplooiing van de onderdaan. Hij kan zich onmogelijk ter richtsnoer nemen de regels van Jacques Perk:

Noem hen niet deugzaam slechts die u gelijken.

Wie eigen leven leidt en leiden laat.

En doet hetgeen hij moet zal deugzaam blijken.

De staat mag — ik leg er nog eens de nadruk op — met subjectieve verze-kerdheid omtrent geoorloofdheid en ongeoorloofdheid geen genoegen nemen.

Tevens strekt hij, zij het met voorzichtigheid, zijn bemoeiingen tamelijk ver uit. Huwelijk, gezin, homosexualiteit, publieke zeden laten hem geenszins onbewogen. Maar er zijn terreinen, die hij zo weinig mogelijk betreedt, er zijn zaken — ik sprak bij homosexualiteit van een mysterie — die hem te diep zijn en die hij zo veel mogelijk in de algemene rechtsnaden voorziende, aan de persoonlijke overtuiging van zijn onderdanen overlaat, inmiddels niet van zins zich bij excessen van ingreep te onthouden.

Vanuit een bezinning op de aan het recht toegemeten grenzen en meer nog in erkenning van de beperktheid van de rechtsmiddelen, het belang onderstrepnd van een doordachte strafrechtspolitiek, en niet in de laatste plaats uit beduchtigheid, dat de rechtshandhaving nodeloos sommigen in een voor hen noodlottig isolement drijft, verklaar ik mij met het door de Minister zo bekwaam toege-lichte wetsvoorstel te verenigen.

De stemming zal leren, hoe groot de meerderheid van de mij steunende fractiegenoten wezen zal.

A.R. STAATKUNDE, DE MOEITE WAARD NEEM DIE MOEITE, U BENT HET WAARD

BEL EVEN : 070 - 116346. SCHRIJF EVEN : DR. A. KUYPERSTICHTING, DR. KUYPERSTRAAT 5, DEN HAAG

INKOOP VAN BOEKEN

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheeken als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11-13
AMSTERDAM - TEL. 020 - 23 25 40

U kunt zich ook wenden tot:

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010 - 13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070 - 63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030 - 1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085 - 42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtestraat 36	— Telefoon 040 - 6.32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050 - 2.14.42

GEEF GUL

UW

GULDEN

ARJOSLID WORDEN? COUPON INVULLEN

Lid worden van de Arjos is een concrete daad. Nog teveel jongeren vinden de functie van de Arjos nuttig, maar melden zich niet daadwerkelijk aan als lid. Benut deze kans om dat manko te herstellen. Vul de coupon in en wordt lid van de nationale anti-revolutionaire jongerenorganisatie, de club die zoveel activiteiten ontplooit dat nieuwe leden onmiddellijk ingeschakeld kunnen worden. Help mee de A.R.P. kritisch te begeleiden.

COUPON

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

Ja, ik doe mee en meld mij hierbij aan als Arjoslid.

De contributie over het jaar 1971 ten bedrage van f 10,— heb ik heden gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

Ik ontvang nu maandelijks Op Wiek en informatie over andere activiteiten.

COUPON INSTUREN NAAR:

SECRETARIAAT ARIOS, DR. KUYPERSTR. 3, DEN HAAG, TEL. 070-183964

N.V. NEDERLANDSE
BETONMAATSCHAPPIJ

BATO-JANSEN

UTULITEITSBOUW
WATERBOUWKUNDIGE WERKEN
TEL. 01720-6555

GA NU voordat uw ARTS het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3169

Waar de VROUW zich UIT en de MAN zich THUIS voelt.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDE DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478
HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUWBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

**E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf**

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZON

**GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF**

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER"

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS **FIRMA**
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc. **T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

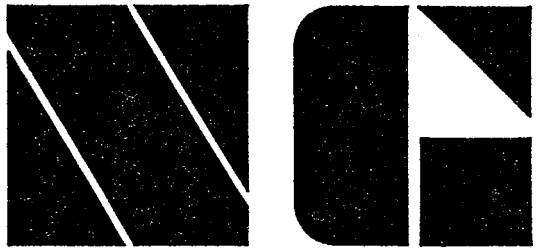
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

**N.V. AANNEMINGSBEDRIJF
v/h W. NIEBOER EN ZON**

AANNEMERSBEDRIJF

van **BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW**
GORTSTRAAT 29, VEENENDAAL, TEL. 08385-12720

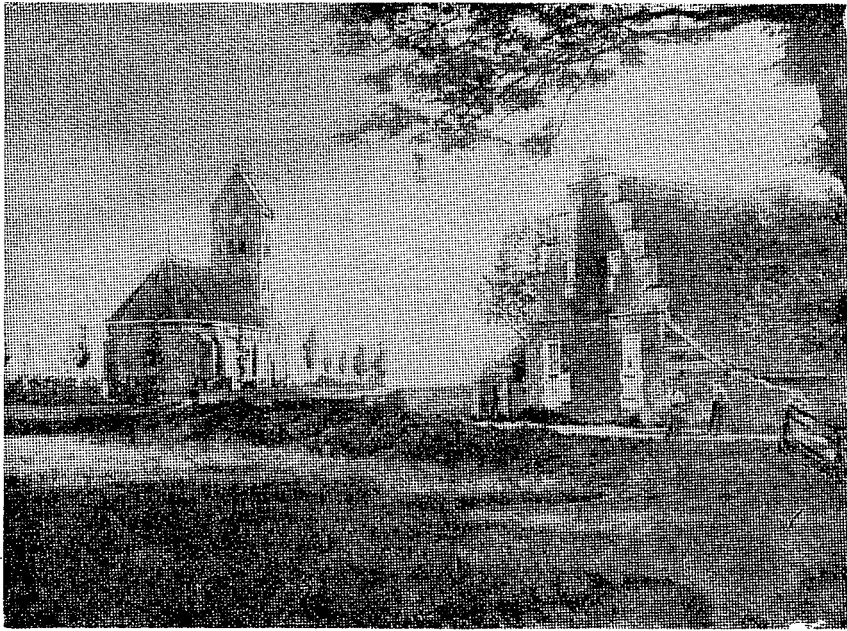
Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 6 - 6 februari 1971

Het huis (r.) waar Algra heeft gewoond, zie pag. 6 en 7.

IN DIT NUMMER

staan op pagina 2 een aantal commentaren.

Op 28 april a.s. worden de verkiezingen voor de Tweede Kamer gehouden. Dat duurt al niet zo lang meer. Uiteraard wordt er door de A.R.P. een campagne gevoerd. Hoe die in elkaar zit kunt u lezen op pagina 3.

Op deze pagina ook een mededeling over het Partij Convent van 13 februari a.s. en de Deputatenvergadering van 13 maart.

Wat prof. dr. W. Albeda zei bij de begrotingsbehandeling van Economische Zaken in de Eerste Kamer staat op pag. 4

Hendrik Algra als memoireschrijver is de titel van de bespreking van dr. G. Puchinger

over „Mijn werk, mijn leven”, herinneringen van Hendrik Algra. Zie pagina 6 en 7.

Het A.R. Tweede Kamerlid G. A. Kieft werd 30 januari j.l. in Trouw geïnterviewd over het sportbeleid. Dat interview drukken wij op pagina 9 in zijn geheel af.

Op pagina 11 en 12 geven lezers hun mening over enkele zaken.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

KERK EN STAAT

De Tweede Kamer heeft deze week gediscussieerd over de financiële verhouding tussen Kerk en Staat. Zoals bekend heeft een door de regering ingestelde commissie-Van Walsum voorgesteld de kerken met een jaarlijkse subsidie te steunen. De regering daarentegen heeft voorgesteld de in de Grondwet (art. 185) vastgelegde financiële verhouding tussen de Staat en een aantal Kerken te beëindigen en bestaande rechten af te kopen. De A.R. fractie heeft bij monde van Dr. Boertien zich uitgesproken tegen een permanente subsidiëring van de kerken. Dat wil niet zeggen

dat niet bepaalde activiteiten van de kerken die zij uitoefenen op dezelfde wijze als andere organisaties van subsidie verstoken zouden moeten blijven. Te denken is aan b.v. theologisch onderwijs, dat ook ten dienste van derden staat. Zo heeft de fractie met instemming kennis genomen van de bereidheid van de regering om sommige Theologische Hogescholen (zoals b.v. die te Kampen en te Apeldoorn) te subsidiëren. Pikant détail: aan het debat namen niet deel: D'66, PPR, DS'70 en de Boerengroeperingen. Geen belangstelling?

SOCIALE VOORZIENINGEN

Aan allerlei sociale voorzieningen wordt op grond van wettelijke regelingen (in hoofdzaak) het bedrag van 17 miljard gulden uitgegeven — uit premie-ontvangsten en 's rijks schatkist.

Het bedrag van 17 miljard nu betekent in vergelijking tot de beginperiode van dit kabinet welhaast een verdubbeling.

Omgerekend per hoofd van de bevolking betekent dit dat bij wijze van spreken rond dertig gulden per week daarvoor wordt opgebracht. Dat is veel

geld dat uit onze gezamenlijke, nationale verdiensten wordt betaald. Maar dat betekent naar onze mening ook, dat goed geld gebracht wordt naar goede bestemmingen, het gaat immers veelal om de zwakkere medeburgers in ons land.

Al komen er — terecht — hier en daar bezwaren tegen de normen op basis waarvan deze 17 miljard binnenkomt, Maar daar valt over te discussiëren. 't Liefst in een vroegtijdig stadium.

VIJF PROCENTREGELING

Alle ambtenaren kennen de zgn. 5 pct. regeling. In grote lijnen betekent dit dat indien ziektekosten die in een jaar moeten worden betaald en meer bedragen dan een bepaald percentage van het inkomen — terwijl er een redelijke ziektekostenverzekering bestaat — er een 'recht' bestaat op een extra tegemoetkoming van de zijde van de werkgever (overheid).

Voor rijksgepensioneerden en wachtgelders was het financieel gezien een strop dat het wetsontwerp ziektekostenregeling ambtenaren door de Tweede Kamer niet werd aanvaard.

Wij ontvangen daarover nog steeds talloze brieven. Het is daarom

verheugend dat mede op aandringen vanuit de Tweede Kamer de staatssecretaris Van Veen met medewerking van de vakbonden voor de invaliditeitspensioenen en weduwen met ingang van 1 januari 1970 besloten heeft die 5 pct. regeling op deze groepen van gepensioneerden toe te passen.

Het is een eerste stap — een belangrijke, dat wel. De volgende zal spoedig behoren te worden gezet: óók de 5 pct. regeling voor de gepensioneerden en wachtgelders. Wij hopen dat de staatssecretaris daartoe in de gelegenheid wordt gesteld. De lijn moet worden voortgezet.

Een bijzonder belangrijk hoofdambtenaar — thesaurier-generaal prof. dr. Drees, de rechterhand van de minister van Financiën — is onlangs lijstaanvoerder geworden van de aan de P.v.d.A. verwante groep D.S. '70. Deze mededeling ontving de minister op 8 januari 1971. Op diezelfde dag besloot de minister aan zijn thesaurier-generaal buitengewoon verlof te verlenen als hoofdambtenaar onder gelijktijdige ontheffing van zijn huidige functie en onder voorbehoud van toestemming van de Koninging.

De grondslag van deze beslissing is gevonden in art. 34 van het Algemeen Rijksambtenaren reglement, waarin staat dat buitengewoon verlof van lange duur op verzoek kan worden verleend al dan niet met behoud van bezoldiging. De minister is op dit punt derhalve volledig vrij voorwaarden te stellen en al dan niet het salaris ook verder uit te doen betalen. Het is naar onze mening juist dat als voorwaarde is gesteld hem ontheffing te verlenen van zijn hoge functie. Politieke verkiezingen en tegelijk een eenzame ambtelijke topfunctie uitoefenen verdragen elkaar

PROF. DR. DREES JUNIOR

niet, daarvan zal ieder overtuigd zijn. Wat wij helaas nog missen is een nadere mededeling dat zo spoedig mogelijk in die belangrijke vacature zal worden voorzien. Het komt ons niet juist voor in het geval dat prof. Drees in de Kamer geen zitting zou nemen, om welke reden dan ook, hij zijn oude functie zou herkrijgen.

Aan prof. Drees is buitengewoon verlof tot de verkiezingen verleend. Wij lezen dit zo dat na zijn beëdiging tot Kamerlid het buitengewoon verlof zal worden omgezet in het zgn. nonactiviteitstraktement. Dat is een 'wettelijk' recht. In het rijksambtenarenreglement wordt óók geregeld de verlening van buitengewoon verlof van 'ange duur in andere gevallen. Als dit verlof strekt in het persoonlijk belang of mede in het algemeen belang of als de ambtenaar bezoldigd bestuurder van een 'vakvereniging' wordt of op grond van internationale belangen wordt uitgeleend dan kan dit, maar zonder behoud van zijn salaris. Prof. Drees heeft echter geen buitengewoon verlof gekregen op grond

van het hier vorenstaande. Dat moet wel betekenen dat hij zijn salaris vanaf januari tot de verkiezing van de nieuwe Tweede Kamer mag behouden. De lijstaanvoerder van D.S. '70 zal derhalve geen bijzondere financiële nadelen daarvan ondervinden. Een aantal groepen zal stellen dat het goedkoop is lijstaanvoerder te zijn op kosten van 's rijks schatkist. Het kan inderdaad een gevaarlijk precedent zijn, omdat strikt objectieve normen voor toepassing op andere personen en situaties nog niet aanwezig zijn naar het ons voorkomt. Voordat wij een definitie oordeel willen uitspreken zouden wij gaarne de motivering van de minister willen kennen.

Op voorhand moet het wel van ons hart dat wij wel moeite hebben met de genomen beslissing, al geven wij direct toe dat een thesaurier-generaal die in zijn eigen tijd zich bezighoudt met het lijstaanvoerderschap van een nieuwe partij evenmin een aantrekkelijke zaak is vanwege de vermenging van belangrijke functies in één persoon. Volledige klaarheid is gewenst.

De P.v.d. A. heeft welbewust in het nabije verleden zich geschaard achter de anti-K.V.P.-resolutie. Wij hebben dat toen betreurd, omdat één der grote partijen zich bij voorbaat en ver voor de verkiezingen in de strop van voortdurende oppositie, zelfs negatieve oppositie ging steken. Het is gevaarlijk uitsluitend oppositie te voeren, aldus zelfs drs. Den Uyl.

Daarna scheen de toegesmeten deur tot coöperatieve samenwerking weer op een kier te worden gezet. Uitlatingen van min en meer belangrijke kaderleden lieten dit duidelijk weten.

Weer wat later in de tijd na het loondebat, tegen het einde van 1970 scheen de maat vol te lopen. De leiding van de partij en de fractie van de P.v.d. A. — nog onder de indruk van

NIET GELOOF WAARDIG

moelijkheden rondom het loondebat — aanvaardden toen het volstreekte isolement in de onbehagelijke wetenschap, dat met D'66 en de P.S.P. tot eenzelfde basis te geraken niet te bereiken zou zijn.

Het positieve argument tot die isolatie was gelegen in het feit, dat zij zich één voelden met de vakbeweging in Nederland en daarachter wilden blijven staan.

Daarin is nu plotseling verandering gekomen: de heren Kloos (NVV) en Lanser (CNV) hebben gesproken in andere richting en dus — aldus drs. Den Uyl — is er een opening om te sleutelen aan de nog steeds bestaande en later verstrakte anti-K.V.P. resolutie van de P.v.d.A. Het argument van drs. Den Uyl is wel handig misschien, maar

overtuigt in het geheel niet. Iedereen in politiek Nederland wist en weet, dat de heren Kloos en Drees Sr. en Mansholt en Laurens ten Cate en andere vooraanstaande figuren maanden lang al gewaarschuwd hadden tegen deze steriele verharding en verenging van het beleid van de P.v.d.A.

Het argument van drs. Den Uyl kan daarom niet serieus bedoeld zijn. Maar wat dan wel de achtergronden van deze zwenkingen zijn? Het is nodig dit te weten omdat thans — na het zigzaggen in het verleden — de geloofwaardigheid op het spel staat van de partij en van haar leiders.

Het wachten is nu op de besluiten, die op het P. v. d. A. congres van deze week genomen zullen worden.

Enkele vooraanstaande leden van de fractie van de P.v.d.A. hebben een wetsontwerp ingediend waarin een wijziging van de omroepwet wordt voorgesteld. Gelet op de ervaring in het verleden opgedaan, aldus in wezen de voorstellers, dienen die bepalingen in de omroepwet geschrapt te worden die de minister van C.R.M. de bevoegdheid geven een omroep te berispen, uit de sluiten van het doen van uitzendingen of ook de zendmachtiging in te trekken.

Het komt ons voor, dat van de minister van C.R.M. niet gezegd kan worden dat zij als een soort wildeman of ook veevuldig van haar bevoegdheid — alleen een achterafbevoegdheid, geen preventieve controle! — gebruik zou hebben gemaakt.

Dat willen wij allereerst objectief

OMROEPWET

vaststellen. Vervolgens willen wij er op wijzen, dat de Grondwet nog geen artikel bevat dat de bestaande vrijheidsrechten van de burgers uitbreidt tot de uitzendingen via radio en televisie. Wij menen dat zolang dit laatste nog niet het geval is men zeer voorzichtig moet zijn met het volledig afschaffen van deze repressieve ministeriële bevoegdheid. Te meer omdat de omroepwet, die overigens nog slechts enkele jaren bestaat en waarmee over de gehele linie nog onvoldoende ervaring is opgedaan met grote meerderheid van stemmen door de Kamer is aanvaard.

Tenzij er overwegende en voor ieder aantoonbare 'fouten' in de wet zijn terechtgekomen, dient men niet te snel en te abrupt bepaalde onderdelen eenzijdig te wijzigen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 8,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

DR. J. DONNER

80 JAAR

Op woensdag 3 februari j.l. werd mr. dr. J. Donner 80 jaar. Dr. Donner werd in 1922 raadsadviseur bij het ministerie van Justitie. Van 1926 tot 1933 was hij minister van Justitie. Na zijn ministerschap werd hij in 1933 benoemd tot raadsheer van de Hoge Raad. In 1946 volgde zijn benoeming tot president van de Hoge Raad, welke functie hij tot 1961 bekleedde. Dr. Donner is sinds 1961 erelid van de Anti-Revolutionaire Partij. Hij is nog steeds zeer actief op politiek, kerkelijk en maatschappelijk terrein. Vanaf deze plaats onze hartelijke felicitaties voor dr. Donner.

**DEPUTATEN
VERGADERING
ZATERDAG
13
MAART
1971**

De Deputatenvergadering zal worden gehouden op zaterdag 13 maart 1971 te Utrecht.

De Deputaten vergadering zal gelden als de officiële start van de A.R.P. verkiezingscampagne.

Nadere berichten volgen in de komende weken in ons blad.

A.R.P. VERKIEZINGS CAMPAGNE

De A.R.P. is reeds lang en sinds september 1970 volop bezig met de voorbereidingen voor de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamerverkiezingen op woensdag 28 april a.s.

Die voorbereidingen verlopen landelijk en regionaal goed. Plaatselijk zal men nu ook zijn voorbereidingen moeten gaan treffen.

LANDELIJKE VERKIEZINGSCOMMISSIE

De leiding van de campagne berust bij een landelijke verkiezingscommissie, waarvan deel uit maken: mr. B. W. Biesheuvel, D. Corporaal (secretaris), mr. W. C. D. Hoogendijk, M. N. G. Kool, drs. D. Th. Kuiper (voorzitter), dr. W. de Kwaadsteniet, mevr. P. C. Lodders-Elferich, mr. J. N. Scholten, dr. A. Veerman.

De secretaris van de partij, dr. W. de Kwaadsteniet, is landelijke campagneleider.

ORGANISATORISCHE OPZET

In elk van de achttien Kamercentrales is een regionaal campagneteam gevormd.

Elk campagneteam is belast met:

- organisatie en coördinatie van verdere regionale bijeenkomsten;
- (het toezicht op) verspreiding van affiches en ander verkiezingsmateriaal;
- verdere verkiezingsactiviteiten;
- aansporen en stimuleren van de plaatselijke kiesverenigingen tot werkzaamheden voor de campagne.

Elke Kamercentrale heeft voor haar activiteiten een van de vijftienvijf landelijke Tweede Kamerkandidaten toegewezen gekregen, uitgezonderd de lijstaanvoerder, de partijvoorzitter, de partijsecretaris en de bewindslieden, die meer in hoofdzaak zijn betrokken bij activiteiten over het land verspreid.

Regelmatig vindt er overleg plaats tussen de landelijke verkiezingscommissie en de regionale campagneteams over opzet en inhoud van de verkiezingscampagne.

Tussen half maart en de verkiezingsdatum, woensdag 28 april a.s., treedt mr. B. W. Biesheuvel tijdens een twintigtal grote verkiezingsbijeenkomsten in het gehele land op. Vastgesteld is, dat de lijsttrekkers van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. driemaal gezamenlijk zullen optreden en wel in Almelo, Eindhoven en Rotterdam. In de komende maanden zullen in diverse (delen van) provincies A.R.P.-fractie werkbezoeken plaatsvinden, hetgeen ook in de afgelopen jaren gebeurde.

Over data, plaatsen en tijden van grote A.R.P. fractiewerkbezoeken plaatsvindende vergaderingen enz. zult u tijdig en regelmatig via ons blad op de hoogte worden gehouden.

Wij rekenen in de komende tijd op veler medewerking, enthousiasme en activiteit op allerlei gebied.

De partij — u en wij — moet in de maanden voor de verkiezingen veel kiezers ontmoeten, met veel mensen van gedachten wisselen. Daaraan kunnen wij allen, ieder op eigen manier, medewerken.

PARTIJ CONVENT

Op zaterdag 13 februari a.s. wordt de volgende vergadering van het Partij Convent gehouden.

Een bijzondere vergadering van het Partij Convent, waarop

- de kandidatenlijst voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal officieel wordt vastgesteld;
- de voorlopige vaststelling van de wijzigingen van de Statuten van de A.R.P. plaatsvindt, na de behandeling van de ingediende amendementen;
- de dubbeltallen ter (her)verkiezing — door de Deputatenvergadering van 13 maart 1971 — van een aantal stemhebbende leden van het Centraal Comité, van de leden en hun plaatsvervaarders van de Commissie van Beroep en van de voorzitter en de penningmeester

**ZATERDAG
13
FEBRUARI
A.S.**

van de Dr. Abraham Kuypersstichting, worden vastgesteld.

In de morgenvergadering zal de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, een openingsrede uitspreken.

Uiteraard zal er tevens gelegenheid zijn tot discussie.

De vergadering van het Partij Convent wordt gehouden in de Kleine Zaal van De Doelen, Kruisplein 30, Rotterdam.

De vergadering begint te 10.00 uur v.m.

De kosten voor deze vergadering zijn, inclusief consumpties en lunch, f 9,— per persoon, te voldoen bij de ingang van de zaal. Belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Aanmeldingen kunnen plaatsvinden bij het bureau van de A.R.P., dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

GROTERE ZEKERHEDEN CREËREN DOOR WETTELIJKE REGELING

'Het is mij opgevallen, dat, hoewel het streven naar economische groei in onze samenleving steeds meer omstreden raakt, de memorie van toelichting met voldoening mededeelt, dat er de laatste jaren een redelijke ontwikkeling is geweest van onze economie. Tussen 1960 en 1970 was er een volumestijging van het nationaal produkt met 5 pct. Dan zegt de memorie van toelichting:

'Groeï kan niet als enig doel van de economische politiek worden beschouwd. Evenzeer dienen de andere doeleinden van de economische politiek alsmede de problematiek van de milieuhygiëne in de afweging te worden betrokken'.

Aldus prof. dr. W. Alberda bij de behandeling van de begroting van Economische Zaken vorige maand in de Eerste Kamer. Hij vroeg zich af of op deze manier de problematiek op juiste wijze aan de orde is gesteld. Het gaat volgens hem niet alleen om de economische groei en, of andere normen waarin dan ook de milieuhygiëne zou passen. Prof. Alberda zei, dat ons maatschappelijk stelsel ons een economische groei van een bijzondere soort oplevert. Het wezen van de reclame is, dat voortdurend wordt vermeden, dat de verbruikers tevreden zouden worden. Hun inkomen moet altijd iets te laag blijven voor een goed leven. Vandaar de neiging steeds meer te verbruiken en de behoefte aan een steeds hoger inkomen. Prof. Alberda zei, dat daarom een van de kerneigenschappen van onze economie ertoe leidt in de eerste plaats, dat de groei zich eenzijdig richt op goederen voor individuele massaconsumptie meer dan op collectieve goederen en er is een constante opwaartse druk op alle inkomens. De neiging in onze economie tot inflatie wordt verstrekt door het pogen deze ontwikkeling te corrigeren door de publieke uitgaven te vergroten ten koste van de private.

INFLATIE EN MILIEU

'Daarmee liggen de twee zwaarst weggende vraagstukken, waarmee wij nationaal intern-economisch worden geconfronteerd, op tafel: De inflatieproblematiek en de problematiek van ons milieu. Beide zijn het welvaartskwalen. Beide zijn symptomen van de consumptie-maatschappij, waarin wij verzeild zijn geraakt. Bovendien hebben beide te maken met het karakter van een markteconomie. De produktie voor de markt brengt ons de af of niet gemanipuleerde consumptie. De inkomensvorming via markten leidt tot de inflatie. De beslissingen over de produktie op privaateconomische gronden alleen hebben ons gebracht in een situatie, waarin wij dag vogels en: dag bloemen! kunnen gaan zeggen en waarin onze lucht en ons water worden verontreinigd. Beide problemen — de inflatie en de problematiek van de milieuverontreiniging — vragen om een bezinning op ons systeem van maatschappelijke voortbrenging'.

In het neo-anarchisme zoals dat wordt geuit door velen uit de jongste generatie zit een belangrijke en begrijpelijke reactie op in het oog lopende fouten van onze maatschappij aldus prof. Alberda. In het melodrama van het loondebate

wordt de onmacht weerspiegeld om te komen tot een zinvolle samenwerking van meerdere belangengroepen zoals die gestalte zou kunnen krijgen in het inkomensbeleid. Hij was het eens met de opmerking uit de memorie van toelichting waar wordt gezet, dat 'groeï' niet het enige doel is. Maar hij vroeg welke andere doelstellingen er dan zijn en hoe men komt tot prioriteiten. De markt kent namelijk maar één prioriteit: al of niet gemanipuleerde koopkracht. Hoe wij men de uitspraak in de memorie van toelichting concretiseren buiten de markt om, of van de markt af.

De conceptie van het industriebeleid sprak de heer Alberda wel aan, het komt overeen met wat hijzelf in juni vorig jaar heeft gezegd. Toch vroeg hij zich af of onder de criteria voor het industriebeleid niet moet worden opgenomen de mieuufactor.

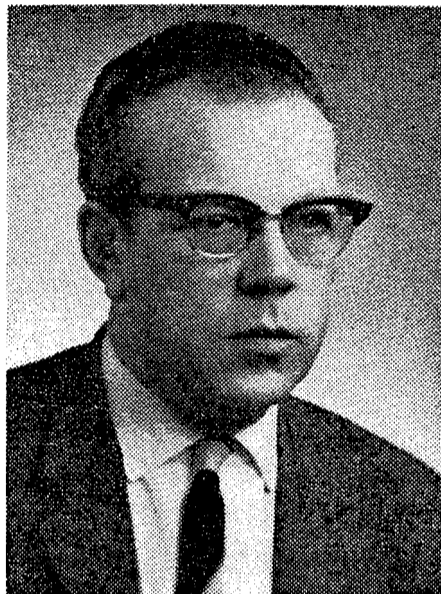
'Het beginsel dat de vervuiler betaalt is gezond en aanvaardbaar. Echter, niet alles wat de vervuiling brengt is op geld waardeerbaar en met geld te vergoeden. Verleden jaar heb ik met enige nadruk gezegd, dat economische groei nodig is voor het creëren en behouden van leefruimte. Toch moet de vraag worden gesteld, of 'n bepaalde gevallen niet groei moet worden opgeofferd om leefruimte te bewaren. De vraag die ik wil stellen is, of de gehele materie van het selectieve en kwalitatieve industriële structuurbeleid niet vraagt om een bezinning op de noodzaak van een geplande ontwikkeling volgens criteria die daartoe worden ontwikkeld. Moeten wij niet koersen naar een soort industriële vestigingswet, die in de plaats komt van een aantal andere wetten, zoals de Hinderwet en dergelijke, waarin het industriebeleid, de ruimtelijke ordening en het milieubeheer geïntegreerd aanwezig zijn en waarin men bijvoorbeeld in staat is regionaal nieuwe investeringen op hun doelmatigheid te toetsen? Meer en meer klinken de stemmen van degenen die menen, dat de westelijke produktiewijze deze problematiek niet echt aan kan'.

SUPERMINISTERIE

Prof. Alberda vond het verontrustend, dat in een land dat sterker dan welk ander land ook geconfronteerd wordt met deze problematiek zo laat pas wordt begonnen met een praktische aanpak. Prof. Alberda zei, dat het beter zou zijn de klemmende problematiek van ruimtelijke ordening, milieubeheer en planning op langere termijn in één hand te brengen. Te denken zou zijn aan een superministerie voor sociaaleconomische planning en ruimtelijke ordening of anders een commissie uit de ministerraad met een eigen apparaat, dat zou kunnen zorgen voor een betere institutionalisering van de noodzakelijke coördinatie tussen ruimtelijke ordening, economische beleid, sociaal beleid en milieuhygiëne.

Over fusies en bedrijfsbeëindiging zei de heer Alberda:

Het lijkt mij verstandig rekening te houden met de voortgang van het verschijnsel van schaalvergroting en daarmee gepaard gaande reorganisaties met bedrijfssluitingen. Daarbij komt, dat de voortdurende loonstijging een sanerende invloed heeft op marginale bedrijven en bedrijfstakken. De vrees komt wel eens op, dat wij bij de huidige ontwikkelingen dat saneren wel eens tussen aanhalingstekens moeten gaan zetten. De berichten over fusies en bedrijfsbeëindiging zullen ons ook in 1971 onge-

twijfeld blijven verontrusten, met name wanneer de conjuncturele omslag er komt. Tot nu toe vindt vrijwel ieder, die ontslagen wordt, werk. Er is een belangrijke uitzondering, namelijk de oudere werknemer, waarbij 'oud' dan een zeer relatief begrip is. De relatief gemakkelijke absorptie mag toch niet onze ogen sluiten voor de fundamentele onzekerheid, waarmede zeer veel mensen te leven hebben. Geruchten zijn op dat punt minstens zo belangrijk als feiten. Ik vind toch, dat de hele problematiek aanleiding geeft tot de vraag, of het toch niet noodzakelijk zal zijn, grotere zekerheden te creëren door een wettelijke regeling'.

MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

Over het midden- en kleinbedrijf merkte de heer Alberda op:

'In de eerste plaats, er is geen afzonderlijke sector midden- en kleinbedrijf; er zijn slechts delen van bedrijfstakken, die naast grote ook kleine ondernemingen hebben. In de tweede plaats, ook middenstanders zijn beroepsbeoefenaars met problemen die vergelijkbaar zijn met die van veel onzelfstandigen. Uit de discussie in de Tweede Kamer blijkt dat er nogal wat verschil van inzicht was. Men krijgt de indruk dat wat mijn politieke vriend de heer De Mooij vroeg neerkomt op een samenhangend sociaaleconomisch beleid, waarin ook met de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf rekening wordt gehouden. Mijn indruk is dat de staatssecretaris een groep ondernemers ziet, voor wie hij in het kader van de economische politiek incidenteel deelproblemen wil oplossen. Men zou om uit deze problematiek te komen terug kunnen komen op de brief van 18 oktober, welke twee middenstandsorganisaties en de Raad voor het midden- en kleinbedrijf schreven naar aanleiding van de nota van de staatssecretaris. In deze brief werd uitgegaan van de integratiegedachte, het midden- en kleinbedrijf als onderdeel van het gehele bedrijfsleven. Vanuit die gedachte zou men dan de vraag kunnen stellen, wat er moet gebeuren met het Ontwikkelings- en Saneringsfonds. In het ontwikkelings- en saneringsbeleid hoort naar mijn gevoel naast het element van de steun aan de marginale ondernemer het typische sociaaleconomische beleid of de sociale politiek, waaromde heer De Mooij vroeg. Ik heb het gevoel dat de sanering is vastgelo-

pen, omdat net accent te veel werd gelegd op een regeling voor degenen die hun zaak zouden moeten liquideren en die te oud waren om iets anders aan te pakken. De nieuwe regeling legt het accent op bemiddeling naar een niet zelfstandig beroep. Na de interventie van de heer De Mooij in de Tweede Kamer is een regeling getroffen, waarbij oudere ondernemers bij een negatief liquidatiesaldo een uitkering kunnen krijgen om dat tekort te dekken. Eén element ontbreekt naar mijn gevoel nog in deze regeling, te weten een regeling voor ondernemers, bij wie de bemiddeling naar onzelfstandige beroepen geen effect sorteert. Deze mensen kunnen op dit ogenblik weliswaar via de Algemene Bijstandswet worden geholpen, maar de daarvoor op basis van de wet getroffen uitvoeringsregeling sluit onvoldoende aan op de specifieke situatie van oudzelfstandigen. Daarom wil ik aan de bewindsman vragen, of het niet mogelijk zou zijn in overleg te treden met zijn collega van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk of na te gaan, of er aanleiding is de rijksgroepsregeling voor zelfstandigen in verband hiermee aan te vullen of, indien dit te bezwaarlijk is, omdat deze regeling gericht is op de instandhouding van ondernemingen, een tweede rijksgroepsregeling te maken voor zelfstandigen in geval van liquidatie.

Bezie men de zelfstandigen als beroepsbeoefenaars, vergelijkbaar met onzelfstandigen, dan valt op dat ex-zelfstandigen, die een uitkering genieten krachtens de regeling voor bedrijfsbeëindigingshulp 1970 vergelijkbaar zijn met degenen die een uitkering krachtens de wet werkloosheidsvoorziening genieten. Beiden krijgen een uitkering gedurende twee jaar, beiden zijn voor hun deelneming aan het arbeidsproces aangewezen op arbeid in een dienstbetrekking. Beiden moeten zich laten inschrijven bij het gewestelijk arbeidsbureau. Een opvallend verschil is dan dat zij, die een uitkering krijgen krachtens de Wet werkloosheidsvoorziening, ingevolge artikel 7, sub c, van de Kinderbijslagwet voor loontrekkende kinderbijslag krijgen voor de eerste twee kinderen. De ex-zelfstandigen krijgen dit niet. Krachtens artikel 8, sub f, van de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden, kan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid groepen van personen aanwijzen, die voor de toepassing van deze wet als werknemer worden beschouwd. Zou de staatssecretaris niet kunnen bevorderen dat dit geschiedt voor hen, die een uitkering ontvangen krachtens de bedrijfsbeëindigingshulp 1970?

Er is geen afzonderlijk beleid voor het midden- en kleinbedrijf. Er is plaats voor een beleid dat rekening houdt met grote en kleinere ondernemers. Er is ook plaats voor een beleid zo men wil een sociale politiek — gericht op de problemen van kleine ondernemers, die het niet meer aankunnen en die meer overeenkomst vertonen met werkloze werknemers, dan met zelfstandigen. Ik meen dat daar het wezenlijke probleem ligt van een beleid voor het midden- en kleinbedrijf'.

STERK KABINET

DOOR H. ALGRA

In zekere zin kan men zeggen, dat Engeland altijd een sterk kabinet heeft. Het Engelse kabinet is in feite niets anders dan een commissie van leden van het parlement, door de partijleider aangevoerd, nadat hij ze heeft gekozen uitsluitend uit die éne partij, zijn partij, die de meerderheid heeft in het parlement. In Nederland, dat is al dadelijk een opmerkelijk verschil, mógen ministers niet tegelijk kamerleden zijn. Ik laat nu daar de bepaling, dat, als zij bij algemene verkiezingen worden gekozen tot kamerlid, en nog als minister aanblijven, totdat het nieuwe kabinet is geformeerd, de beide ambten voor een korte termijn mogen combineren. Zo is de heer Luns b.v. de laatste vijftien jaar telkens na een kamerverkiezing een korte tijd lid van de Tweede Kamer geweest.

Het Britse kabinet wordt dus aangevoerd door de chef van de partij. Hij leidt de partij, hij leidt het kabinet, en hij wil, dat zijn fractie, dat is de meerderheid, hem zal volgen. En een parlementslid van die meerderheid, heeft ook daar formeel het volste recht om uit de boot te vallen, maar de partij slaat hem dan als rebel in de ban. De meerderheid

kan wel grommen tegen het kabinet, maar niet bijten

In Nederland is dat allemaal anders en het zou hoogst ongezond zijn, te proberen, met allerlei kunst- en vliegwerk, hier een situatie te forceren, die meer op de Engelse zou gaan gelijken. Dat is onhistorisch en niets dan een gevaarlijk politiek avontuur.

Maar door dit alles is de verhouding tussen 'Regeringsmeerderheid' en kabinet in Nederland, speciaal in Nederland, een merkwaardige, een subtiele, een gevoelige zaak.

Daarbij hebben wij altijd voorop gesteld, dat Kabinet en Parlement ieder een eigen verantwoordelijkheid hebben, en dat zij samen tot zaken doen moeten komen door gemeen overleg. En dat gemeen overleg moet wezenlijk in het openbaar plaatshebben. Het is mogelijk, het openbare debat tot een schijnvertoning te maken, als men eerst als kabinet en meerderheidsgroeperingen tot een akkoordje is gekomen. Het is ook mogelijk, het openbare debat van zijn betekenis te beroven, wanneer het kabinet onnodig en overhaast de kabinetskwestie stelt en tot de meerderheid zegt: als gij u niet voegt naar onze plannen, dan treden wij af.

Maar dat neemt aan de andere kant niet weg, dat het verstandig is en beleidvol, wanneer afzonderlijke ministers

en soms ook het kabinet in zijn geheel er zich bijtijds van overtuigen, hoe bepaalde voorstellen in de fracties 'vallen'. Er moet een zekere 'voeling' zijn **en kabinet en fracties mogen niet van elkaar vervreemden**. Maar men moet daar vooral geen officiële kaders aan geven. Het is juist in zulke zaken van belang, dat het vriendschappelijk verkeer niet beperkt wordt tot officiële visites. Bij echte vrienden gebeurt dat nooit.

Nu is er in de laatste tijd een toemende roep om een sterk kabinet. Wij zijn daar voor. Uiteraard, niemand is voor een zwak kabinet.

Maar het is de vraag, wat wij bedoelen, als wij spreken van een sterk kabinet.

Is het een kabinet van 'sterke mannen', die tot de Kamers zeggen: ge kunt me nog meer vertellen?

Is het een kabinet, dat de meerderheid door politieke akkoorden zó aan zich heeft gebonden, dat die meerderheid nauwelijks bewegingsvrijheid heeft, net zo min als de parlementaire meerderheid in Engeland?

Wij geloven, dat we zowel op de ene als op de andere manier heel waardevolle elementen van ons nationale parlementaire bestel om zeep helpen.

Een sterk kabinet in nationale zin is allereerst een kabinet met een eenvoudig en duidelijk **program**, waarbij hoofdzaken en bijzaken goed worden onderscheiden. Een program, dat aanspreekt door zijn evidentie, zodat de

burger kan zeggen: ik herken in dát program de punten, die vandaag van nationale betekenis zijn.

Dat is het eerste: het program.

Het tweede is het beleid. Dat beleid mag soepel zijn, maar niet vervallen in geschipper. Voor de tweede keer kom ik tot de stelling, dat in Nederlandse verhoudingen het gaat om het 'gevoel' van de juiste verhoudingen, het besef van de mogelijkheid en om de moed, om duidelijk en oprecht te zijn. Recht door zee is de kortste weg.

En in de derde plaats, maar even belangrijk als de beide voorgaande punten is de noodzaak, dat het kabinet het samspeel met het parlement tot zijn recht laat komen. Het is niet nodig, dat alle kabinetsleden parlementaire ervaring hebben, maar belangrijk is het wel, dat zij het overleg in het parlement niet beschouwen als een lastige bijkomstigheid van hun ambt, maar als een voorname, waardevolle en mooie taak. Een minister, die zich in de Kamer niet thuis voelt, is geen goed minister, welke bestuurlijke kwaliteiten hij overigens ook moge hebben. Het is niet van elke minister te vergen, dat hij het spel metéén goed kan spelen, maar als hij het niet kan of wil leren, moet hij liever wat anders zoeken.

Tenslotte, men krijgt **nóóit** een sterk kabinet, welke voortreffelijke figuren er ook in zouden zitten, als er bij de formatie een onzuiver spel is gespeeld.

In dat opzicht heeft de oude Drees gelijk. De formatie van 1956, die eerst slaagde bijna een maand na Prinsjesdag, is een voorbeeld hoe het niet moet. Een kabinet, dat op die manier moet beginnen, omdat iedereen tenslotte tot de conclusie komt, dat er toch te éninger tijd een kabinet moet komen, nadat eerst op weinig verheffende wijze een politiek spel is gespeeld. begint met een slechte start en dat bederft misschien de ganse rit. Wellicht is het urgenter dan sommigen denken, om vooral op dit laatste aspect speciaal de aandacht te vestigen.

GRONINGEN, FRIESLAND, DRENTHE 1971 EN VERDER...

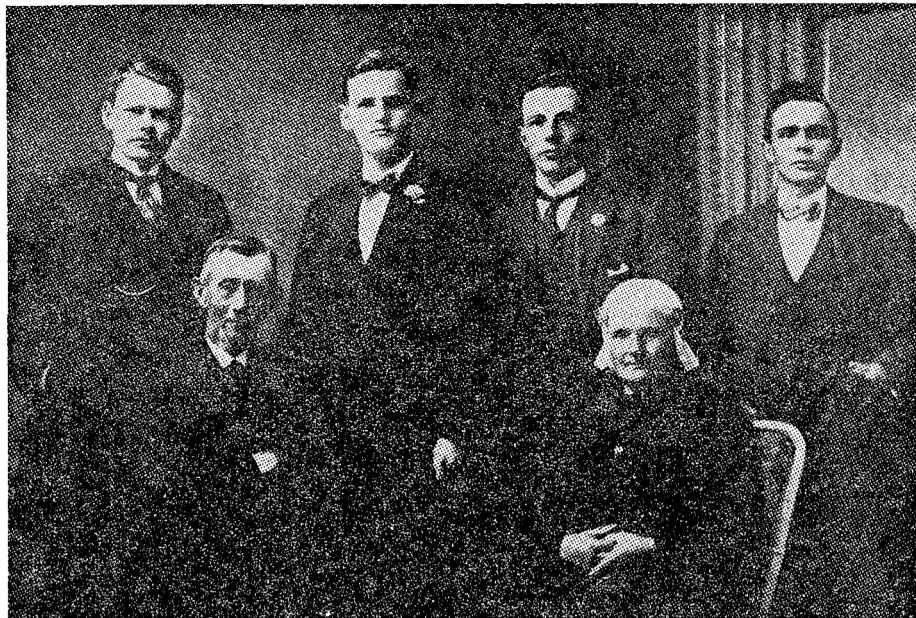
Donderdag 28 januari j.l. werd in het internationaal perscentrum „Nieuwspoor" in Den Haag de nota „Groningen, Friesland, Drenthe 1971 en verder..." in de openbaarheid gebracht. De nota is uitgebracht op initiatief en onder mede verantwoordelijkheid van de A.R. Tweede Kamerfractie in samenwerking met de Dr. Kuypersstichting.

De nota is verkrijgbaar door storting van f 1.75 op giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 251.

Op de foto hiernaast enkele samenstellers van de nota v.l.n.r.: drs. A. Schouten, dr. B. Goudzwaard, mr. J. P. Miedema en drs. P. F. van Herwijnen.

Op de persconferentie waren ook aanwezig de Tweede Kamerleden mej. J. van Leeuwen, Tj. Walburg en mr. W. Aantjes.

Laat ik beginnen met een bekenenis.

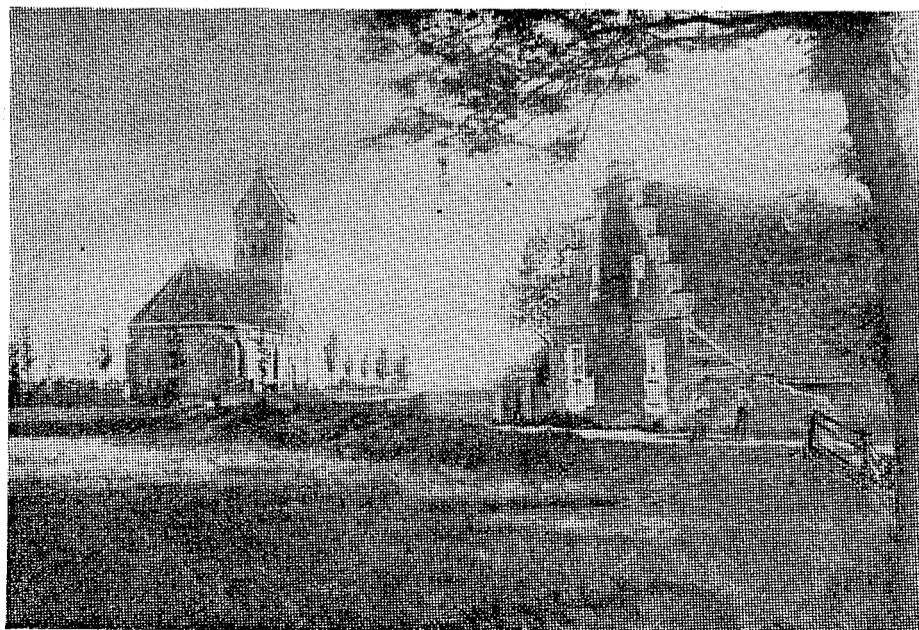
Ik heb, zoals een goed resesent betaamt — en het kenmerk van een goed recensent is dat hij op zijn minst nieuwsgierig is naar het te bespreken werk! — het boek eerst ingebladerd. Dat is een goed begin. Want de recensent moet juist de vluchtige 'inbladeraar' bewaken en waarschuwen tegen oppervlakkige oordelen. Dus kan hij het best zelf met inbladeren beginnen, dan weet hij wát hij straks in die 'inbladeraar' moet voorkomen en tegenstaan.

Welnu, mijn eerste indruk viel aanvankelijk niet mee; ik begon natuurlijk met de slothoofdstukken, die over eigen tijd en tijdgenoten handelen, in te bladeren: de beschrijvingen tamelijk kort; geen boeiende vertelsels, laat staan onthullingen; geen indringende karakteristieken, meer een kort samenvatten. Mij viel bovendien een flink aantal drukfouten op, vooral die waardoor op pagina 152 mr. M. P. L. Steenberghe tot hoogleraar is verheven, iets wat voor de hoogleraren bijzonder eervol is, maar als feit desondanks onjuist. Ik miste een personenregister — het asiel voor de luiaard, maar ook de stok en staf voor de ware studiosus — en ik vond dat de auteur naast treffende besprekingen en typeringen van Thomsons (13-15), H. Bavinck (32-33; 139), A. Kuyper (34-36), Colijn (51-61; 77-79; 81-84), Minnaert (100), Schermerhorn (104; 126-128), R. H. Woltjer (147-148), Anema (148-149; 180-181), Gerretson (164-167; 193-194), Luns (182-184), Beaufort (182-183), Cals (185-186) en Marga Klompé (198) toch ook wel eens enige aandacht had kunnen schenken aan Idenburg, Jan Schouten, H. H. Kuyper (die van 1896 tot 1899 gereformeerd predikant te Leeuwarden was!), aan Geelkerken en Schilder — wier beider theologische problemen mede de gedachtenwereld van de auteur bepaald hebben — en vooral aan de Friezen P. S. Gerbrandy, J. Algra en J. Zijlstra, al wordt deze laatste op pagina 172 heel karakteristiek aangeduid. Had hij er zich, vroeg ik me af, ten slotte toch te vlug van afgemaakt? Had hij er wel zijn best op gedaan? Had hij zich voldoende voor ogen gehouden dat memoires grondige voorstudie vereisen en echt iets anders zijn dan een in boekvorm uitgegeven serie dagbladartikelen, waarbij men steeds weer de draad van het verhaal opneemt? Schreef hij zijn laatste hoofdstukken te zeer met de pen van een ervaren en begaafde journalist? Maar toen ben ik werkelijk geduldig gaan lezen en ik kwam op slag tot de conclusie dat reeds het eerste hoofdstuk dat van een literator is. Er hangt over die eerste veertig pagina's van dit boek een sfeer die Stijn Streuvels en Anton van Duinkerken in hun memoires wisten te bieden; maar dan niet Vlaams of Brabants, maar hoog-noordelijk: er waait door die tientallen bladzijden een frisse, Friese wind. Vooral het hoofdstuk **Het verre begin** vormt — ook blijkens het slot — een essay op zich zelf. Hier schiep Algra tientallen pagina's literatuur die waard is eens opgenomen te worden in schoolbloemlezingen. Die

HENDRIK ALGRA ALS MEMOIRES SCHRIJVER

Hendrik Algra, 'Mijn werk, mijn leven'. Uitg. Van Gorcum & Comp. N.V., Assen 1970. Prijs f 13,45.

DOOR DR. G. PUCHINGER

eerste twee hoofdstukken zijn niet alleen boeiend voor algemeen geïnteresseerden, maar vooral voor literaire en historische fijnproevers: je moet ze langzaam lezen, om de sfeer tot je te laten doordringen.

Wanneer Algra op pagina 1-2 over zijn voorgelacht schrijft, hangt er een 'adellijke sfeer' over de bladzijden, en terecht. Hier is nog de dankbare eerbied voor ouders en voorgelacht. Er spreekt voorts een curieus en rechtmatig zelfbewustzijn uit het gehele boek. Niet alleen in zijn persoonlijke vergelijkingen — met Romme (46) en Felix Timmermans (47) — maar ook wanneer hij de J.V. op G.G. bespreekt en in wat hij opmerkt over de voorzitters van de Jongelings Verenigingen: 'Want dit is elk jaar weer het begin, dat we de voorzitters er van doordringen, dat ze méér betekenen dan de voorzitter van de Tweede Kamer. Die geeft ieder op zijn beurt het woord en let op de tijd, maar wij moeten als voorzitters er voor zorgen, dat de discussie of het debat of het gesprek in goede banen gaat'. (137)

Die sfeer van weloverwogen zelfbewustzijn is op iedere pagina van het boek te vinden, en die is gerechtvaardigd, omdat Algra zich zelf heeft willen blijven: een stoere, gereformeerde Fries. Hij verrichtte wekelijks zijn politieke werk in Den Haag, maar steeds weer spoorde hij terug naar Friesland: dáár bleef zijn vaderland en thuis. Daar hoorde hij. In tegenstelling tot Troelstra, Algra en Jelle Zijlstra is hij nooit in het westen des lands gaan wonen. Op pagina 8 lees ik een treffend geslaagd, hoewel misschien niet zo bedoeld zelfportret, een karakteristiek van Algra, die er zijn mag: 'Behalve om de natuur en het landschap ben ik van de Friese Wouden blijven houden om de mensen: ijverig en taai, vindingrijk bij hun pogingen om vooruit te komen en verbeteren in een vete: sterk aan de familie en de buurt verbonden en levend in een vroomheid van mystieke kleur, met een vleugje fatalisme. Hun taal is vooral gekenmerkt door het understatement.

Als grootvader doodziek is, zegt hij, dat het geen pochen kan lijden, en als dominee mooi heeft gepreekt, zegt hij: Dumny hat wolris minder preke. Maar wijlen burgemeester Harmsma, toen in Opsterland, had het nog iets bescheidener gehoord: dominee, ik heb mij wel eens méér verveeld dan vanmorgen. De predikanten werden bij

Rechts op de foto het huis in Swichum, waar Algra heeft gewoond.

ons wel geëerd, maar niet verwend. Maar kerkelijk hebben wij altijd intensief meegeleefd."

De titel **Mijn werk, mijn leven** is sprekend: Algra is een ijveraar; zijn leven was en is zijn werk! Ook als hij, zoals in dit boek doorlopend, converseert. Het verleden beschrijvend polemiseert Algra veel met het heden, dat wil zeggen met zijns inziens foutieve opvattingen over heden en verleden, al is hij op zijn manier in zijn vertellen ook een levensgenieter. En wie het niet met hem eens is zal toch grif erkennen dat hier een kerel aan het woord is. Overigens zou zijn boek met recht tot titel kunnen hebben **Geen grijze vanen** (73), want daarvan getuigt iedere pagina! Dit weinige over het literaire gehalte van het boek. **Waarom is het ook historisch van belang? Waarom moet geen contemporain historicus dit boek ongelezen laten? Omdat Algra boeiende streekgeschiedenis vertelt, omdat hij steeds oog heeft voor het kleine, soms verwaarloosde detail, bijvoorbeeld op pag. 6 over Viglius. Op pagina 37 laat hij zich de treffende uitspraak ontvallen: 'In zulk een detail geeft de geschiedenis ons een knipoogje'. Daarbij is hij een smakelijk verteller (zie 36-37;40). Zijn boek is vol kostelijke anekdotes en voor wie nauwkeurig kan lezen vol geestige opmerkingen, toespelingen en commentaren, die het lezen tot een genoegen maken. Eén sprekend en vermakelijk citaat op dit gebied over de schoolperiode van de auteur tijdens de verkiezingen: 'Wij mochten nl. als 'schoonschrift' schrijven: 'Kiezers, vergeet nooit de revolutiepoging van Troelstra in 1903. Stemt morgen als één man op Thomson'. De best geslaagde proeven van schrijfkunst werden door meester Van der Ploeg met zijn vorstelijke handtekening versierd, daarna opgevouwen, en na schooltijd mochten wij ze op de adressen bezorgen, die meester er op had geschreven'. (15) 'Braaf en saai' is dit boek allerminst: van Kuyper (34-36) tot Berghuis (159-160) krijgen allen het hunne toebedeeld aan kritisch commentaar wanneer Algra het met hun leidersmanieren niet eens is; maar, zoals A. J. Klei in **Trouw** van 12 december j.l. reeds opmerkte: het is nergens een omzien in wrok! Er is in dit boek geen plaats gelaten aan zich verongelijkt gevoelen en sarcasme. Ook is hier geen zelfvoldaan, maar een jegens God dankbaar mens aan het**

woord, die nergens kankert of zich gedesillusioneerd betoont. Gelukkig, want religieus en politiek is ontevredenheid — die vooral aan anderen verwijt wat men zelf niet heeft kunnen bereiken of realiseren — geen sieraad, en wordt bovendien door de lezers zelden op prijs gesteld.

Wat historisch van belang is zijn diverse mededelingen van Algra uit de tijd van de opkomst van de Anti-revolutionaire Partij in Friesland. Wie kent namen als die van mr. Ulrich Huber, Okke Bosgra (9), Walle Melis Oppedijk (131-132) en zoveel anderen die hij noemt? Wie weet nog hoe Talma Kamerlid werd (10) en dat Kuyper een fonds had om de 'Duitschlandgangers' naar de stembus te krijgen (11)?

Wie dit alles leest, en ik denk wéér vooral aan de eerste hoofdstukken, moet als historicus — en we zijn allemaal 'historici' wanneer we werkelijk bezig zijn met het verleden! — wel concluderen: we zullen als anti-revolutionairen snel dienen te beslissen wat te doen: onze eigen geschiedenis **aanpakken**, en nu werkelijk gaan vastleggen en dus weloverwogen gaan vertellen, óf alles maar vergeten en laten vergeten! Er is mijns inziens geen tussenweg. Want dit is voor de historici in onze kring een onontkoombaar dilemma, waarop deze memoires ons nog eens fijntjes en met lichte toets wijzen. Ik vrees dat onze anti-revolutionaire volksgroep, die eens de náám had zo geïnteresseerd te zijn in geschiedenis — Groen, Kuyper en Colijn waren dat inderdaad, en zij stimuleerden de geschiedenisstudie effectief! — in feite de laatste vijftig jaar een grote achterstand vertoont, vooral ten aanzien van eigen groeps-geschiedenis, en ik vermoed dicht bij de waarheid te zijn wanneer ik veronderstel dat dit verschijnsel Algra verontrust.

Deze memoires tonen mijns inziens nog eens duidelijk aan hoeveel er nog te doen, te speuren en te beschrijven valt, eer de geschiedenis van de Anti-revolutionaire Partij en de gereformeerde gezindte ook maar enigszins in kaart is gebracht. De officiële geschiedschrijving kan daarbij nog jarenlang in de leer gaan bij diverse streekhistorici, ook op politiek en kerkelijk erf. Het is daarom te hopen dat er in de komende jaren jonge historici zullen 'opstaan', die de geschiedenis van onze eigen

reformatische volksgroep zullen gaan uitpluizen én beschrijven, want in de regel wordt zo'n historie van de eigen volksgroep toch het best aangevoeld en beschreven door wie eruit is voortgekomen. Brom en Rogier hebben dit voor het rooms-katholieke volksdeel overtuigend aangetoond.

Niet voor niets roept Algra ons ook vanuit dit boek uit eigen levenservaring toe 'hoe de geschiedenis kon helpen om te bemoedigen en de goede weg te wijzen.' (81)

Wie dit boek nauwkeurig leest, zal grif erkennen dat deze tweehonderd pagina's veel geven — ook al hadden we méér gewenst! — over de latere jaren. Ik denk aan de geschiedenis van het **Friesch Dagblad** in de bezettingstijd (62-88), de gijzelarentijd (89-115), het bekende 'driemanschap' van de Nederlandse Unie (72-75), de mislukte poging tot samengaan van A.R. en C.H. na de oorlog (120-123), de kwestie Hardegarijp (129-132), de perszuivering (133-135), de Indië-affaire (149-156) met als nasleep de Nieuw-Guinea-affaire (156-163) en ten slotte het vraagstuk van de normen voor de regeringssubsidie aan kunstenaars (191-200). Terecht memoreert Algra in hoofdstuk IV voorts het te veel toegeven aan de Duitsers in het begin van de Duitse Bezetting (74-75); wat dat betreft vormde Colijn — wiens niet gelukkige brochure door Algra mijns inziens in zuiver licht wordt geplaatst (81-83) — een minder grote uitzondering dan sommigen nu wel eens willen doen voorkomen.

Een waardevol hoofdstuk acht ik de beschrijving van het werk van de J.V. op G.G. (136-145). Algra erkent zelf dat het 'allemaal voorbij is in deze vorm' (145), maar ook hier is een voorbeeldig blijmoedig en dankbaar terugblikken. Het is goed dat Algra, één der laatste Bondsvoorzitters van de oude J.V., de voornaamste feiten en werkmethoden van deze belangrijke organisatie, waaraan zo velen zo veel te danken hebben, nog eens heeft vastgelegd, want hij kent ze als weinigen. Wij, die thans onze algemene ontwikkeling direct of indirect vóór alles danken aan de televisie en de universiteit, kunnen slechts met respect opzien naar de Schoutens en de Algra's, die slechts met behulp van de J.V. hun loopbaan vormden. Wat dat betreft mocht Algra terecht met trots vermelden dat niemand minder dan de grote **prof. dr.**

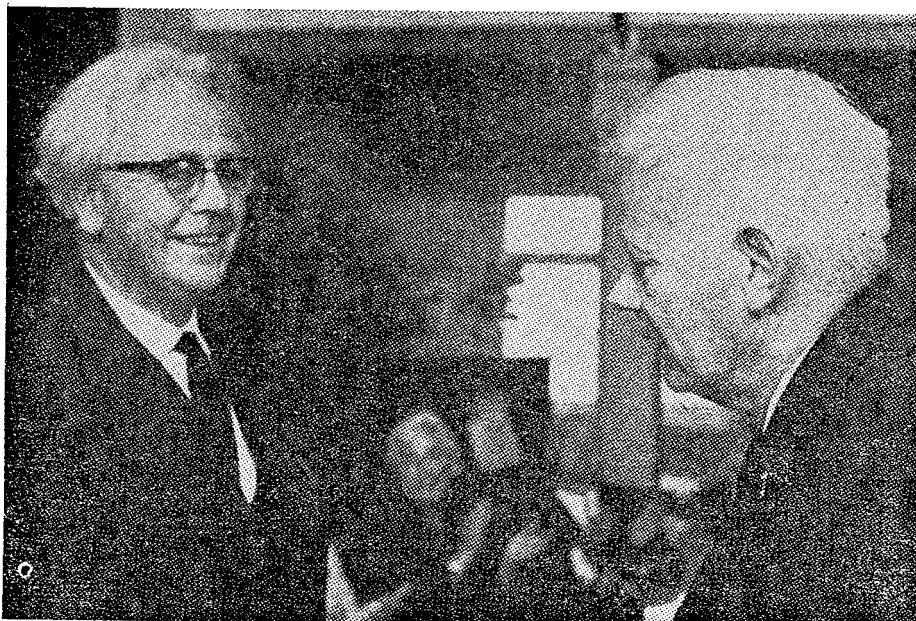
J. Huizinga geregeld naar zijn historische lezingen in het gijzelarenkamp kwam luisteren (101-102). Ik vermoed dat Huizinga vooral de authentieke stem en autochtone achtergrond van deze voordrachten gewaardeerd heeft, want Huizinga ging het altijd vóór alles om de vraag of iets **echt**, of iets **waarachtig** was! **Waarom nu zijn de memoires geslaagd?**

Om dezelfde reden: men vindt hier Algra **zelf** in terug; men leert hem in dit boek beter begrijpen. Zeker, er zijn hoofdstukken die wat fragmentarisch en brokkelig zijn samengesteld, maar wie goed leest vindt de subjectieve typering van personen en gebeurtenissen, die het kenmerk zijn van alle ware memoires.

H. Algra is voor mij in dit boek **niet anders** geworden, maar vooral door de beschrijving van zijn vroege jeugd — 'het verre begin' — is hij mij **wel naderbij** gekomen, en dat is wellicht het voornaamste, want memoires trachten het voorbij alsnog **naderbij** te brengen, door het in persoonlijke greep vast te leggen. Dit is daarom geen boek voor wie genoegen neemt met inbladeren, maar voor wie werkelijk wil lezen!

Als ik het wel heb is de heer Algra met dr. J. A. Nederbragt één der eerste vooraanstaande anti-revolutionairen die memoires gepubliceerd heeft. Het is te hopen dat deze pionier ook op dit gebied navolgers zal krijgen onder de weinigen in onze kring die daarvoor werkelijk in aanmerking komen, want ons zinkend historisch besef zou daarin een nieuwe stimulant kunnen ondervinden, die wij dagelijks behoeven. En dat alles om steeds meer begrip te krijgen voor het groot en menselijk mysterie waaraan wij allen deel hebben, en dat Algra zo treffend aangeeft in het begin van zijn boek, door de Zuid-Afrikaanse dichter Totius te citeren:

Dit is 'n troos die wetenschap 'n ander het diezelfde strijd.

Algra in gesprek met Fedde Schurer (l.) bij diens afscheid als hoofdredacteur van de Friese Koerier.

NIEUW BELASTING REGIEM ONROEREND GOED

De staatssecretaris van Financiën heeft zijn belastingvoorstel weliswaar door de Tweede Kamer nogal gewijzigd aangenomen gezien. Voor de lezers van Nederlandse Gedachten is het van belang concreet te weten waar men aan toe is.

De wet: de nieuwe wet vindt toepassing per 1 januari 1972, met dien verstande dat voor de kalenderjaren 1971 en 1972 op een bij de aangifte over elk van die jaren gedaan verzoek art. 42a (is het bewuste artikel) van de wet inkomstenbelasting buiten toepassing blijft t.a.v. die belastingplichtige die tussen 31 augustus 1967 en 1 september 1970 verplichtingen heeft aangegaan ter verkrijging van een eigen woning.

— Er moet dus bij de aangifte 1971 en 1972 aangifte over de keus worden gedaan.

Toegezegd is: als er correctie van die aangifte op het punt van de nieuwe huurwaarde komt — mag men op die keus terug komen. Naar onze mening: deze toepassing is te schriel. Onder alle omstandigheden moet dit zó zijn naar onze mening, dat de belastingplichtige hierop terug mag komen.

Zo nodig is het zaak dat in de loop van 1971 een der Kamerleden een schriftelijke vraag in deze geest aan de staatssecretaris richt.

— Een keuze doen is slechts mogelijk als tussen 31 augustus 1967 en 1 september 1970 een eigen woning is verkregen. 'Eigen' woningen door leegaat of vererving of boedelscheiding toen verkregen vallen er niet onder.

— De keus kan in 1971 een andere zijn dan in 1972. In 1971 kan b.v. de oude regeling worden toegepast — in 1972 de nieuwe regeling.

A.R. STAATKUNDE, DE MOEITE WAARD NEEM DIE MOEITE, U BENT HET WAARD

BEL EVEN : 070 - 116346. SCHRIJF EVEN : DR. A. KUYPERSTICHTING, KUYPERSTRAAT 5, DEN HAAG

ARJOS JAAR VER GADERING

De Arjosjaargadering wordt gehouden op **vrijdagavond 5 maart 1971** in hotel 'Noord-Brabant', Vredenburg 3, Utrecht. Aanvang 9.45 uur.

Discussie over 'Christelijke politiek in de zeventiger jaren' met o.m. prof. dr. H. J. van Zuthem, hoogleraar aan de Vrije Universiteit, dr. C. J. Verplanke, burgemeester van 's-Gravendeel en oud-vice-voorzitter van de Arjos en prof. dr. L. J. M. ter Steeg, r.k. theoloog. Het aantal inleiders wordt zo mogelijk nog uitgebreid.

Zaterdag 6 maart 1971 in 'Trianon', Oudegracht 252, Utrecht. Aanvang: 10.00 uur.

In de middagvergadering organiseren wij een grote confrontatie met **alle Anti-Revolutionaire Tweede Kamerkandidaten**.

De lijstaanvoerder van de A.R.P., **mr. B. W. Biesheuvel**, zal de vergadering toespreken en uiteraard discussiëren met de aanwezigen.

Overnachting kan plaatsvinden in de jeugdherberg te Bunnik. Kosten incl. vervoer van en naar Utrecht ca. f 7,50 per persoon.

Aanmelding is nu reeds mogelijk. Schrijf een briefje of briefkaartje naar het Arjossecretariaat, Dr. Kuyperstraat 3,

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

VUL DE BON IN

S.v.p. zenden aan Bureau A.R. Partij, dr. Kuyperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

— wenst tot 27 februari '71 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 6,—.

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: ..... Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

Den Haag en er is een plaats en bedje voor je gereserveerd. Als men alleen vrijdagavond of zaterdag kan komen is dat mogelijk, want het is geen verplichting op beide dagen aanwezig te zijn.

Maandag 8 februari a.s. spreekt mr. B. W. Biesheuvel voor de kiesvereniging te Dalfsen.

Plaats: Bloemendalstraat, Dalfsen. Aanvang 20.00 uur.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

- **Kalvermelk**
Mekabo - Fokkabo
- **Mengvoeders**
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens
- **Fourages en kunstmest**

$9+5=14$ $13-7=6$ $\frac{1}{5} \times \frac{2}{2} = \frac{2}{10}$ $\frac{1}{2} \times \frac{5}{5} = \frac{5}{10}$ $12-0=12$

Zit uw kind (of kleinkind) in klas 1 van de lagere school? Vraag dan eens vrijblijvend een proefpakket aan van lessen, gemaakt om vragen van de kleine te kunnen opvangen. Unieke lessen, die hun waarde ten volle bewijzen. Veel kinderen zijn er al geweldig mee geholpen!

Zend fl. 1,50 per briefkaart (aan extra postzegels op de adreszijde) of per giro (postrek. no 1019645) aan: Ned. Onderwijshulp, Piet Heilaan 47 te Voorthuizen. U krijgt dan per post alles wat U hierover wilt weten.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

G. A. KIEFT

A.R. Tweede Kamerlid werd in Trouw van zaterdag 30 januari j.l. geïnterviewd door Hans Schmit. Wij drukken dit interview hierbij in het geheel af.

SPORTBELEID EEN SAMENSPEL TUSSEN OVERHEID EN PARTICULIER INITIATIEF

De sport heeft zich in het verleden niet kunnen verheugen in een warme belangstelling van confessionele politieke zijde. Sport kreeg in verkiezingsprogramma's van de prot. christelijke partijen geen of bijna geen plaats. Een situatie die de sportwereld jaren lang niet verontrustte of tot actie aanzette, want de sport, niet meer dan een hobby in de ogen van de beoefenaren zelf, was wars van politieke inmenging en stelde zich bewust naast de maatschappij.

Na de tweede wereldoorlog veranderde deze houding. In protestants-christelijke kring groeide langzaam het besef van het belang van de sport, terwijl de zich snel ontwikkelende sportgemeenschap de zinloosheid van het vrijwillige isolement inzag. De sportwereld, verdeeld in de Nederlandse Sportfederatie, Nederlandse Christelijke Sportunie, Nederlandse Katholieke Sportfederatie en de Nederlandse Culturele Sportbond, vond elkaar en legde zijn visie neer in de vorig jaar verschenen nota 'Sport '70'. Nog geen half jaar daarna besteedden de KVP, de ARP en de CHU in hun gezamenlijk verkiezingsprogramma veel aandacht aan de sport. In het programma staat, dat de overheid samen met particuliere organisaties een tienjarenplan voor de sport en de recreatie moet opstellen, inclusief een financieel schema. Coördinatie van het sport- en recreatiebeleid zal, zo zegt de Groep van Achtien, onder verantwoordelijkheid van 'een' departement moeten geschieden. Hoofdpunten in het programma zijn 'subsidiering van overkoepelende en landelijke sportorganisaties, stimulering van uitbreiding en verbetering van de kaderopleidingen; verdere opzet van het wetenschappelijke onderzoek voor sport en lichamelijke vorming; het bedoelde tienjarenplan moet voorzien in de ontsluiting van grote recreatiegebieden, aanleg van sportvelden, zwembaden en andere sportaccommodaties, realisatie van meer mogelijkheden voor dagrecreatie en recreatieve sport-beoefening in de sterk verstedelijkte gebieden. Hiertoe behoort ook de ontwikkeling van het 'groene hart' in de Randstad Holland.'

De toegenomen belangstelling manifesteerde zich de afgelopen twaalf jaar in de Kamer meestal via de heer Garret Kieft. De heer Kieft: 'Toen ik in de Kamer kwam schonk mijn fractie geen aandacht aan sport, alleen aan jeugdzaken. Het hele cultuurbeleid overigens schoot tekort en ik heb geprobeerd een eigen inbreng in de culturele sector te brengen. Van het begin af aan was er goede samenwerking met andere confessionele partijen en langzaam is de situatie gegroeid, dat ik meestal ook het woord voer namens de CHU en de KVP. De samenwerking leidde ook tot gezamenlijk beraad met de NCSU en de NKS.'

Als 'eenling' kwam de heer Kieft in de Tweede Kamer. Eind dit jaar verlaat hij de fractie van de AR en wordt secretaris van de NCRV. Angst dat met zijn vertrek ook de belangstelling voor de sport is verdwenen, heeft hij echter niet: 'Er zijn genoeg mensen met belangstelling voor sport in de fractie, denk aan Boersma, Scholten.'

Wat betekent sport voor u en welke plaats kent u het toe in de samenleving?

Kieft: 'Ik ben zelf weinig actief op de gebieden, waarin ik in de Kamer actief ben. Ik schilder niet, ik speel geen piano. Mijn belangstelling voor en bemoeienissen met de sport dateren al uit 1928, het jaar dat de Olympische Spelen in Amsterdam zijn gehouden. Er was toen een kabinet, dat was gebaseerd op de christelijke partijen. Een voorstel om

voor die Spelen het NOC een garantie te geven, haalde het niet en ik was toen zo verdrietig, dat de christelijke partijen een goed voorstel afstemden. Sport is voor mij niet alleen een mogelijkheid lichamelijk fit te blijven, maar het is ook een geestelijke verrijking. Ten derde is sport ook een zinvolle besteding van de vrije tijd.'

De aan sport gewijde paragraaf in het gemeenschappelijk urgentieprogramma komt tegemoet aan de vraag van de sportorganisaties naar een nationaal beleid. Wat is de invloed geweest van de nota Sport '70'?

Kieft: 'De nota heeft beslist invloed gehad. De nota is zo belangrijk, omdat het een reële poging van het particulier initiatief is, om met een voorstel te komen. De NSF is van de hoogheidsstoel afgegaan, heeft zich niet meer als de enige vertegenwoordiger gezien, en de confessionele bonden hebben de waarde van een nationaal beleid gezien. Ik vind, dat we daar naar moeten luisteren. Zowel het AR-programma als dat van de Groep van Achtien ademt dan ook de geest van de nota. Dit rapport geeft een visie op de toekomst, waarop je je beleid kunt afstemmen. Vroeger was er voor de sport meer een ad hoc-beleid, een nahollen achter de feiten.'

In het ontwerp-programma was aanmerkelijk minder over sport opgenomen. De NSF, NCSU, NKS en NCS hebben daarop een brief geschreven aan de leden van de stuurgroep van de confessionele partijen. In hoeverre heeft deze brief bijgedragen tot de uiteindelijke vorm?

Kieft: 'De brief heeft in feite geen invloed gehad, want toen hij kwam, waren er uit eigen inbreng reeds suggesties gedaan. Zij zagen, net als wij, dat er mankementen in het ontwerp zaten, en ook zonder brief was het ontwerp ongetwijfeld uitgebreid.'

Naast een nationaal beleid vraagt de sport ook een politiek verantwoordelijke man. Het programma spreekt niet over een bewindsman, wel over het coördineren van het beleid onder de verantwoordelijkheid van een departement. Houdt dat een bewindsman in?

Kieft: 'Je mag de sport er niet uit pellen en alleen een bewindsman voor de sport aanstellen. Maar wij zijn niet tegen een politiek verantwoordelijke man voor de sport in ruime betekenis, sport als belangrijk deel van een sector welzijnzorg. Sport is lang een randgebied geweest, maar het moet een deelgebied worden. De verantwoordelijkheid kan bij een aparte man liggen, maar het mag ook best onder de minister vallen. Dat moet dan alleen nadrukkelijker gebeuren dan nu het geval is.'

De belangstelling voor sport is van prot.-christelijke zijde altijd gering geweest. De laatste tijd lijkt de ontwikkeling echter explosief. Heeft u hier een verklaring voor?

Kieft: 'Voor de oorlog is de waarde van de sport niet onderkend, na de oorlog is echter een langzame bewustwording tot stand gekomen. De snelle ontwikkeling van de laatste tijd is voor een belangrijk deel te danken aan de activiteiten van het particulier initiatief, aan de hele wijze, waarop dit terrein onder de aandacht is gebracht. De nota van de sportwereld is een belangrijke katalysator geweest.'

Bij een uitgebreidere beleidsvoering van de overheid tegenover sport en inpassing in een welzijnsbeleid zou een departementale herstructurering noodzakelijk kunnen zijn. Hoe staat u daar tegenover?

Kieft: 'Het wordt tijd na te gaan, of bepaalde taken wel terecht bij een

bepaald ministerie zijn ondergebracht. Momenteel vallen gymnastiekzalen onder onderwijs, zwembaden zijn deels CRM, deels sociale zaken. De hele zaak wordt momenteel doorgelicht en de resultaten zullen wij lezen in een rapport van staatssecretaris Van Veen. Aan de hand daarvan moet in de komende periode ernstig worden beraden of er in verband met de sport niet taken naar CRM moeten. Die eventuele veranderingen kunnen in de komende kabinetsperiode worden voorbereid.

Tot hoever gaat de taak van de overheid in een sportbeleid ook ten aanzien van de beroepssport?

Kieft: 'Ik ben bang, dat een sportbeleid alleen in handen van de overheid, niets wordt. Het moet een samenspel zijn tussen CRM en het particulier initiatief. Een samenspel dat moeilijk zal worden en waartoe de particuliere organisaties ook aandacht aan integratie moeten schenken. De afzonderlijkheid is nog te groot in de sportorganisaties, er moet meer eenheid komen, men moet liever samen gaan doen. De beroepssport, hoewel een belangrijk verschijnsel, is meer een zaak voor de sportmensen zelf. Wat de sanering van het betaald voetbal betreft, daarvoor zullen voorstellen uit eigen rijen moeten komen. Daar ligt geen financiële taak voor de overheid, het is meer een kwestie voor de gemeenten.'

Een voorname bron van inkomsten voor de sport is de sport-toto. In prot. christelijke kringen is de instelling van die toto moeilijk geaccepteerd of niet geaccepteerd. Is er door de versnelde ontwikkelingen van de laatste tijd ook op dit punt iets veranderd?

Kieft: 'De toto is er. Maar ik blijf aarzelingen houden tegenover deze toto, al geef ik toe, dat legalisatie van het gokken beter is dan het op de vrije loop te laten. Een adequaat tegenvoorstel om op andere manier dezelfde financiële opbrengst te verkrijgen zou ik nog steeds toejuichen. Ik denk aan het particulier initiatief.'

De NCSU kan terugvallen op collectes uit de kerken. Er zou aan de toto nog wel kunnen worden gesleuteld, zeker aan de bestuursorganisatie. Ook de opbrengst zou anders kunnen worden verdeeld. Er moeten wat meer normen en richtlijnen komen, het gaat wat 'ad-hoc-erig'. Aan het percentage voor de 'barmhartigheidsclubs' zou ik niet willen sleutelen.'

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HABBO
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

RUIL OF HUUR EEN LERAARSWONING IN UW VAKANTIE

3000 woningen beschikbaar overal in NEDERLAND, ENGELAND, DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc. Juli en augustus. Huur plm. f 200,- p.w. N. G. Hindeloopen, leraar Eng., Stetweg 35, CASTRICUM. Telefoon 02518 - 51966.

Voor uw **WASGOED** en uw **STOOMGOED**

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LÉLIE

BERGEN OP ZOOM - TEL. 01640 - 37450
Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL. 05400-16461

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

HOOFLAAN 19
TELEF. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,-.

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordering,
gewestvorming . . . . .

Cursus DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,-.

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*

AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 - BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

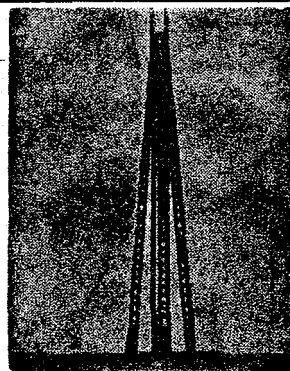
FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwen wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF N.V. GEBR. SALVERDA

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255-666

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

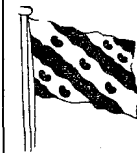
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten
woningen, directieketen, barakken, garages, vakantie-
huisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken,
veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1883

FRIESLAND

Alle textielgoederen.
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

SNEEK
Grootzand 14-38-42

JOURE, Midstraat 114

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
BOUWMATERIALEN-
HANDEL

Kanaalweg 14
HARLINGEN
Tel. 05178 - 3541
(8 lijnen)

ABONNEERT U OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

'MEASURES NO MEN' EN PROEVE PROGRAMVERGELIJKING

Met instemming las ik in Nederlandse Gedachten van 23 januari 1971, nr. 4, blz. 3, het artikel van de redactievoorzitter, de heer H. Algra, over 'Measures no men', er op neerkomend dat in de politiek de kritiek en de aanvallen zich niet moeten richten op de mensen, doch op de maatregelen. Tegenover het thans (terecht door de KVP gewraakte) trachten te verhuizen van Roolvink stelt de heer Algra als voorbeeld het „measures no men” van de ARP in 1945 jegens het kabinet Schermerhorn. Eerlijke vergelijking van het gemeenschappelijke urgentieprogramma 1971-1975 van de ARP, CHU en KVP met de ontwerpverkiezingsprogramma's van de PvdA en VVD, waarvan ik hieronder een samenvattend verslag moge geven, leert dat het 'measures no men' ook nu nog mogelijk is, en het moeten kiezen tussen de 'PvdA- en VVD-men' volstrekt overbodig.

Om deze programvergelijking serieus te verzorgen kon ik niet met een globale vergelijking van hoofdstukken of paragrafen volstaan, doch bleek, wegens de totaal verschillende redactie en rangschikking der onderwerpen, een nauwkeurige toetsing per alinea en soms onderdelen daarvan nodig te zijn. Op deze wijze nader indelend kwam ik voor het ARP, CHU en KVP-urgentieprogramma op 330, voor de PvdA op 298 en voor de VVD op 513 punten. Nauwkeurige vergelijking gaf als resultaat de volgende aantallen punten van meerdere of mindere overeenstemming of verschil.

Tot zover dan een voorlopige en beperkte programvergelijking. 'Voorlopig' omdat met de ontwerp-programma's van PvdA en VVD moest worden vergeleken en 'beperkt' omdat er ook nog meerdere partijen bij betrokken kunnen worden. Voorts bevatten naast het gemeenschappelijk urgentieprogramma de afzonderlijke programma's van de ARP, CHU en KVP (en ook van de PvdA en VVD) nog meerdere ook mogelijk te realiseren punten. Het totaalbeeld zal hierdoor echter niet belangrijk veranderen.

Naast het in dit beeld voor de PvdA nadelige puntenverschil moet volgens de stuurgroepverklaring van 12 december 1970 ook nog de onderlinge vertrouwensfeer worden beoordeeld en is het jammer dat juist het PvdA-programma nogal tegenstrijdige vertrouwensknelpunten bevat. Zo wil dit programma wel (terecht) de atoomdrempel niet verlagen maar toch het krijgsmacht-aandeel in de overheidsuitgaven verminderen. Voorts van de stijging van het nationaal inkomen een groter deel particulier consumptief houden dan volgens het gemeenschappelijk urgentieprogramma m.h.o.o. het inflatiegevaar verantwoord is. Deze twee zaken samen: meer punten van overeenstemming met de VVD en moeilijker vertrouwensknelpunten in het PvdA-programma leiden met zekerheid tot een voor de VVD gunstig resultaat van de programvergelijking. En dat in enigerlei keuze- of voorkeursvorm officieel uit te spreken zou ik de ARJOS, Idenburg, Lanser en vul maar in nu graag willen besparen.

Laten dan echter onze vooruitstrevende vrienden in dit opzicht niet langer bekrompen politici blijven doch in plaats van doordrijven met ouderwets pressie contra de VVD nu eens sportief-demo-

cratisch het pleidooi voor de open samenwerking gaan steunen. Aanmoedigend daartoe is dat de PvdA en de VVD inzake een groot aantal programpunten met ons en inzake een behoorlijk aantal ook met elkaar overeenstemmen. Voorts is het duidelijk dat als het de PvdA en de VVD niet te doen is om verpolitiekte winst doch om het realiseren van zake-lijke doelstellingen ook voor hen de open samenwerking het beste is. Bereiken doet men iets niet met oppositie doch met 'er bij te zijn'.

Interne A.R. tegenstrijdigheden

Zoals ik ook op het A.R. Partij Convent van 12 december 1970 heb gezegd, schuilt in de 'stuurgroep-verklaring' van die dag het gevaar van ernstige strijd met telkens punt 5 der resoluties van 25 mei 1968 en 8 november 1969. Niet-uitwisbaar in punt 5 der resolutie van 25 mei 1968 is (onderstreping van mij, vdH) het terwille van goede democratische verhoudingen en van ... regeerbaarheid ... open staan voor samenwerking met alle positieve krachten. En in punt 5 der resolutie van 8 november 1969: 'niet ... exclusieve opstelling' en: niet bij voorbaat samenwerking met andere partijen (meer-voud, vdH) te worden uitgesloten of bemoeilijkt'.

Onverenigbaar daarmee zou zijn het (volgens de stuurgroepverklaring 'op voorwaarde van wederkerigheid') tot enige keuze- of intentie-verklaring te

komen. Ook maar de geringste voorkeur voor de één is 'bemoeilijken' van een ander en afbreuk aan het 'met allen'. Zonder resolutieschending kan de ARP bij de programvergelijking niet verder gaan dan tot een weergave van de punten (of het aantal daarvan) in de programma's der onderscheidene andere partijen die wel of niet overeenstemmen met ons gemeenschappelijk urgentieprogramma, zulks zonder enige voorkeursverklaring. Zie het schema hierboven alsmede punt 33 in mijn brochure 'Werkelijke vernieuwing'.

Measures no men

De drie samenwerkende Chr. partijen kunnen deze door de heer Algra aanbevolen stelregel niet beter realiseren dan door nu gezamenlijk te besluiten tot hetgeen in het A.R. Partij Convent nog steeds niet concreet is behandeld, namelijk (zie punt 9 van de brochure) de kern van het voorstel d.d. 22-30 december 1969 van Ouderkerk aan den IJssel en Berkenwoude, t.w. de ontwerpconclusies 1 en 2 terzake van kabinetsformatie en regering:

dwangkeus PvdA-VVD afwijzen;
alle positieve partijen uitnodigen;
bepleiten dat allen meedoen;

slechts afvallen bij zichzelf uitschakelen.

In overeenstemming met het rapport 'Openbaarheid-openheid' der commissie Biesheuvel (punt 38 der brochure) zou hieraan kunnen worden toegevoegd uit de aanhef van ontwerpconclusie 3: 'voor iedere minister en elk Kamerlid het recht, steeds openlijk zijn persoonlijk standpunt te bepalen, enz., enz.'

Voor dit 'enz.' en voor een meer volledige toelichting op de gehele materie moge ik nu volstaan met te verwijzen naar mijn reeds enige malen genoemde en door het Partij Convent van 12 december 1970 mede eenstemmig als bijdrage tot de meningvorming aanvaarde brochure: 'Werkelijke vernieuwing in na de verkiezingen te realiseren open samenwerking'. Aan de in het AR jaarverslag 1969 vermelde leden van het Partij Convent is deze brochure reeds toegezonden. De overige conventleden en andere belangstellenden kunnen deze alsnog bestellen hetzij telefonisch (01808-620) hetzij door overschrijving van f 2,15 per exemplaar op mijn postrekening 201436. Positieve bestudering van harte aanbevolen.

Ouderkerk a.s. IJssel

C. J. van den Heuvel

Tabelarische indeling t.a.v. het gemeenschappelijk urgentieprogramma van ARP, CHU en KVP	Afzonderlijk		Beiden zelfde tabel	Resteren andere tabellen voor:	
	PvdA	VVD		PvdA	VVD
Tabel a. Vrijwel of geheel gelijk	21	37	14	7	23
Tabel b. Bijna of in hoofdzaak gelijk (zo, dat we het wel eens worden)	122	176	110	12	66
Tabel c. Twijfelachtig of ongeveer fifty-fifty (Kan a-b worden maar ook wel d-e)	51	31	22	29	9
Tabel d. In hoofdzaak of grotendeels verschil (Moeilijk eens te worden)	7	1	1	6	—
Tabel e. Vrijwel of geheel anders	11	6	4	7	2
Tabel n. Niet door PvdA of VVD opgenomen	109	73	46	63	27
Tabel r. Niet vergelijkbare redactie	2	—	—	2	—

Mede inclusief wisselende meerderheidsbeslissingen bij open samenwerking geven de bovenstaande cijfers de volgende realiseringskansen voor het nieuwe kabinet.

	Bindend regeringsprogramma met:		Open samenwerking met beiden
	PvdA	VVD	
Tabel a. beiden	14	14	14
apart + samen	7	23	30
Tabel b. beiden	110	110	110
apart + samen	12	66	78
Tabel c. wegens het fifty-fifty te halveren, dus beiden 22 : 2	11	11	11
apart + samen 29 : 2 resp. 9 : 2	14	4	18
Van de 330 punten van het gemeenschappelijk urgentieprogramma in principe dus realiseerbaar in totaal	168	228	261

WILT U GELIJK AAN DIT VERZOEK VOLDOEN? DANK U

De acceptgirokaarten ter betaling van het abonnementsgeld, f 8,— over het eerste halfjaar 1971 zijn half januari verzonden. Wij verzoeken u van deze kaarten gebruik te maken bij de betaling, daar dit de administratie op ons bureau veel werk bespaart.

Er zijn met de kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk.

• Postgiro

— Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.

— als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.

— Als u per „incasso-giro" betaalt, ontvangt u geen kaart; u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld is reeds automatisch afgeschreven.

• Banken

— Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

VAKANTIEGELD, A.O.W. EN AMBTENAARS PENSIOENEN

Uw artikel met bovenstaand opschrift in N.G. van 14 november pagina 6 is zo duidelijk geredigeerd dat ook een (gepensioneerd) niet-actuaaris dit kan begrijpen.

Het is echter de vraag of u de zaak waarover het gaat begrepen hebt, of dat u om de moeilijkheden heen draait. In de grond van de zaak gaat het hierover. Stel, dat door het opjagen van lonen en prijzen de regering van mening is, dat de A.O.W. met b.v. 300 gld. moet worden verhoogd, de gepensioneerde ambtenaar slechts 20 pct. of 60 gld. ontvangt. Hiervan moet dan nog belasting betaald worden en met de rest van een paar tientjes moet hij b.v. de 25 pct. verhoging van zijn ziektekostenverzekering betalen. 1)

Het gaat de verzekerde als de blindgeborene, die in twistgesprek met de leidlieden van zijn volk moest bekennen er niet veel van te begrijpen. Een ding begreep hij wel, dat hij blind was geweest en nu zag. De (gepens.) ambtenaar begrijpt er ook niet veel van. Maar één ding weet hij, dat zelfs mensen met topsalarissen de 400 gld. krijgen uitbetaald en hij zelf niets krijgt. 2)

Utrecht

R. Koelmans

Naschrift redactie

1. De A.O.W. is niet voor en ten behoeve van de ambtenaren gemaakt. Zij hadden al jaren lang een redelijke pensioenvoorziening, in tegenstelling tot duizenden anderen, voor hen is de A.O.W. met name. Informeer eens bij alle overige werknemers in het bedrijfsleven. Vandaar de „inkorting” naast de welvaartsvastheid van de ambtenarenpensioenen. Dat laatste is ook enig in zijn soort in Nederland en daarbuiten.

2. Vindt u de vergelijking: nog actief in dienst zijnde en reeds gepensioneerde eigenlijk zelf wel eerlijk?

RELATIE

Het loondebat in de 2e Kamer ligt al weer enkele weken achter ons. Naar aanleiding van dit debat is in N.G. van 31 december jl. een nabeschouwing opgenomen. Zonder te zeggen of men het met de strekking van het artikel al of niet eens is — alsof dat belangrijker zou zijn dan het waarheidsgehalte van de gebezigde argumentatie — blijkt er toch ruimschoots gelegenheid voor een aantal opmerkingen. Wat bijvoorbeeld te denken van: 'Hoezeer men ook de loongolf in zijn vrij onheilspellende economische consequenties kan betreuren en ook moet betreuren?' Waarom is het in aansluiting op de geciteerde zin 'Daarom' een goede zaak? 1)

Hoe kan voorts het verschil, dat zich in de fractie aftekende 'anderzijds' een verschil zijn, dat zich aftekende op een door allen gedeeld uitgangspunt? Kan men zich dergelijk gekrakeel 2) veroorloven, wanneer het over zulke belangrijke zaken gaat?

Ook in het komende jaar is een goede presentatie van het politieke gebeuren van betekenis. Een homogene opstelling naar buiten is daarbij een zinvol hulpmiddel. 3) Wie echter zijn politieke functie gebruikt voor het spuien van persoonlijke voorkeuren, dient zich te realiseren, dat de functie op een minder goede tot slechte wijze wordt uitgeoefend, met alle nadelige gevolgen voor de betrokkene, terwijl ook anderen er de dupe van worden. De relatie met christelijke politiek is dan wel ver te zoeken!

Ede

ir. E. Lagerweij

Naschrift redactie

1. „Daarom” slaat duidelijk terug op: „in de voorgestelde regeling door

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

het kabinet school een onbillijkheid”.

2. Het was niet een gekrakeel, maar de uiterste grens waartoe een deel der fractie na afweging van de „voors” en „tegens” kon gaan.

3. Akkoord, maar niet ten koste van de individualiteit van elk der leden. Vertrouwen hebben in een bereidverklaring van ieder der partijen is een niet geringe zaak.

SMEERPIJP

In het nummer van 19 december van het vorige jaar kreeg een artikel, getiteld 'Trammelant over de smeerpijp' de voorpagina van 'Nederlandse Gedachten'. Het was ook hoog tijd, dat de aanleg van de 'smeerpijp', een belangrijke, maar ook controverieële kwestie, onder de aandacht van de lezers van N.G. werd gebracht. De wijze waarop dit gebeurde is echter bijzonder te betreuren. Niet alleen was het een verward stuk maar, wat veel erger is, het gaf alleen een opsomming van de argumenten van minister Bakker zonder dat aandacht werd besteed aan de kritiek, die van verschillende kanten is geleverd zowel op de argumenten van de minister als op het project van de persleiding. De lezer krijgt hierdoor een volkomen scheef beeld van wat er eigenlijk aan de hand is. Omdat het nu eenmaal in een ingezonden stuk niet mogelijk is uitvoerig in te gaan op een zo ingewikkelde kwestie als die van de persleiding voor de afvoer van het afvalwater uit de Veenkoloniën in O.-Groningen, zal ik me beperken tot enkele

kritische opmerkingen zowel over het artikel als over de houding van de A.R. Tweede Kamerfractie in dezen.

Gesteld wordt dat 'het' discussiepunt de vraag is of de eerste fase van de persleiding nog ongezuiverd op het estuarium geloosd mag worden. Daarmee zet men de zaak op zijn kop. Het principe van de wet op de verontreiniging van het oppervlaktewater is, dat vervuilen van water niet geoorloofd is. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft de zorg voor de uitvoering en de naleving ervan. Maar nu houdt de minister zich niet aan zijn eigen principes. Bovendien werd gesproken over de eerste fase, die ongezuiverd geloosd zou mogen worden. Maar het is toch de bedoeling dat straks 24 miljoen inwonerequivalenten worden geloosd? Ongezuiverd!

Vervolgens wordt beweerd, dat het eerste (?) gebruik ruimschoots onder de grens moet blijven. Geen deskundige weet waar die grens ligt. (Die grens is niet de 50 pct. zuurstofverzadiging). Dan toch ook de minister niet? Dat hij doet alsof hij die grens wel kent, is gewoon misleidend. Een derde argument is, dat het hier gaat om organische afvalstoffen, die, mits er maar voldoende zuurstof is, worden afgebroken en daarna onschadelijk zijn gemaakt. Dit is een kortzichtige conclusie. De gevormde afbraakproducten (fosfaten en nitraten) dienen weer als voedingsstoffen voor aanwezige organismen, en dit leidt opnieuw tot de vorming van organisch materiaal. Daarna zijn we weer op het punt van uitgang teruggekeerd. Dit verschijnsel, 'eutrofiëring' (overvoeding) van het water is een groot gevaar, dat niet op simpele manieren is te bezweren. Ter geruststelling van hen die die toch nog ongerust zijn wordt beloofd, dat er een studie zal komen over de gevolgen van de eerste lozingsfase. Zulke toezeggingen worden altijd met bij-

zonder veel gemak door de autoriteiten gedaan. Maar wie moet dat onderzoek doen? De organisatie van het milieubeheer in ons land verkeert nog in een embryonaal stadium! Bovendien wat is er terechtgekomen van het onderzoek over de invloed van de persleiding bij Hoogkerk op de Waddenzee? Een bioloog en een paar medewerkers zijn hiermee bezig. Zonder aan de deskundigheid van deze bioloog af te doen is een dergelijk smal opgezet onderzoek een lachertje. De gemeente Den Haag loost al sedert enkele jaren haar afvalwater op de Noordzee — daar is in 't geheel geen onderzoek gedaan, tenzij men de publicatie van de Belgische Verbruikers Unie, aangehaald in het meinummer van de Consumentengids van 1970, als zodanig zou willen kenschetsen. Kan men, gezien deze voorbeelden, dan veel waarde hechten aan de belofte voor nader onderzoek?

Dit jaar zijn de verkiezingen voor de Tweede Kamer en dus zal de A.R.-partij aan de kiezers graag laten zien, wat de A.R.ministers en de Kamerfractie hebben gepresteerd in de afgelopen 4 jaren; ook op het gebied van de zorg voor onze leefomgeving. Er worden veel mooie woorden gesproken over milieuhygiëne en natuurbehoud. Zelfs N.G. heeft het Natuurbeschermingsjaar 1970 besloten met een nummer gewijd aan het problemen van Natuurbehoud. Het waren beslist lezenswaardige artikelen. Maar van veel meer waarde zijn politieke daden. Eén daarvan is de aanleg van een persleiding voor 24 miljoen inwonereenheden vuil water. Ik ben benieuwd, hoe onze A.R.propaganda deze vorm van milieubeheer aan de man gaat brengen. Hopelijk niet als een voorbeeld van de typisch Nederlandse gewoonte die in de stad en op het platteland nog lustig wordt toegepast. Gooi je vuil maar in het water, wie straks leeft straks zorgt. Berkenwoude. dr. P. Hörchner

IS DE ARJOS REVOLUTIONAIR? LEES HET ARJOSBLAD OP WIEK

Hoe revolutionair is de Arjos? Op welke partij richt de Arjos zich toch eigenlijk? Wat is dat voor een onbesuisde klub jongeren?

Er bestaan (helaas) veel misverstanden over de Arjos. Veel mensen gaan af op (kwade) geruchten, maar weten niet precies wat er in de Arjos voor ideeën leven.

Maak een eind aan die onzekere situatie. Neem het zekere voor het onzekere door een abonnement te nemen op het Arjosmaandblad Op Wiek. Met name voor u — als geïnteresseerde Antirevolutionair — is het belangrijk het Arjosnieuws uit de eerste hand te vernemen.

Een abonnement kost maar f 9,60 per jaar.

COUPON

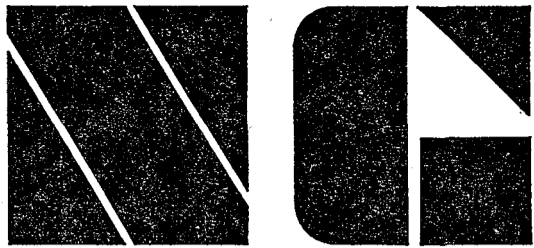
ONDERGETEKENDE:

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

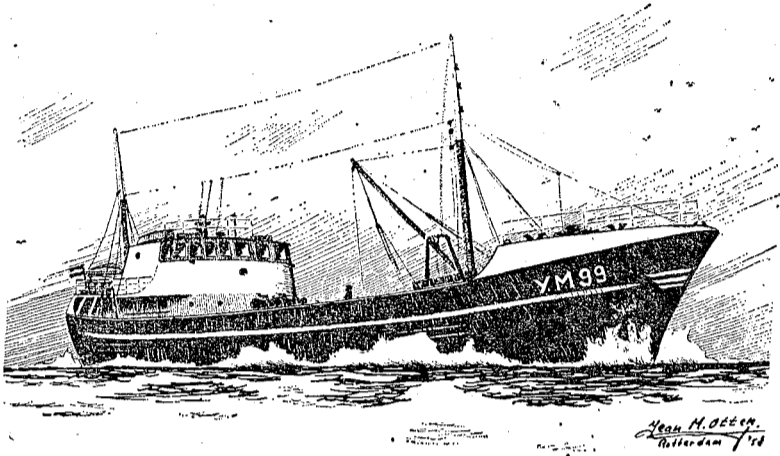
Geeft zich met ingang van heden op als abonnee op het Arjosblad Op Wiek
COUPON INSTUREN NAAR: SEKRETARIAAT ARJOS,
Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag, (tel. 070 - 183964).

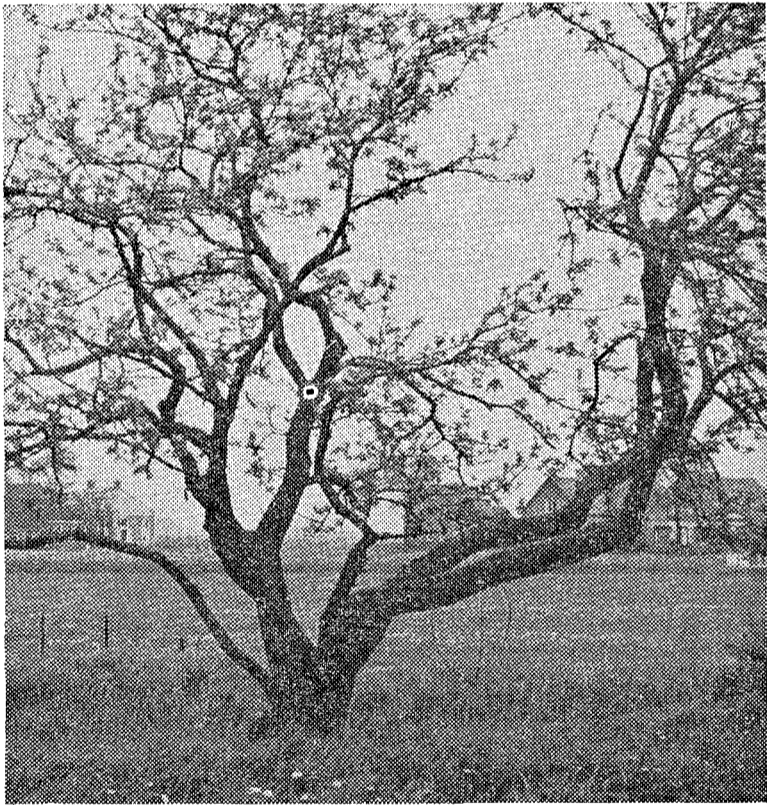
NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 7 - 13 februari 1971

Haringnood, zie pag. 7

Landbouw, zie pag. 6

IN DIT NUMMER

Op pagina 2 vragen van Kamerleden over extra zendtijd en Lino Calle en de N.O.S.

De Arjos in het afgelopen jaar, zie pagina 4.

De automatische inflatiecorrectie is een rechtvaardige zaak, zie pagina 5.

In de Eerste Kamer sprak drs. J. de Koning over o.a. de fruittelers, pagina 6.

De haring is in nood, zie pagina 7.

Technologie en wetenschap, pagina 8.

Op pagina 9 reageert radslid op het artikel van mej. J. van Leeuwen in N.G. van 23 januari j.l.

De heer H. J. Ydo uit Brussel schreef iets over de kandidaatstelling voor het Centraal Comité. Zie Lezers schrijven ons ..., pagina 11. In deze rubriek ook een stuk van de heer Meirresonne over Defensie.

Op zaterdag 20 februari a.s. heeft de A.R.P. een radiuitzending op Hilv. I (402 m.) van 18.19—18.29 uur.

MET OF ZONDER P.V.D.A.

Op het Haagse Congres van de P.v.d.A. van maart 1969 werd op voorstel van Nieuw Links uitgesproken dat de P.v.d.A. nooit meer met de K.V.P. in één kabinet wilde zitten. Deze uitspraak is op 5 februari j.l. door het Congres te Amsterdam vervangen.

Op papier heeft de P.v.d.A. door de vervanging van de anti-K.V.P.-resolutie een opening gemaakt naar de drie christelijke partijen. Op papier is samenwerking tussen P.v.d.A. en de drie christelijke partijen mogelijk. Maar er liggen toch wel moeilijke opstakels op de weg naar de praktische samenwerking.

Op 12 december 1970 hebben K.V.P., A.R.P. en C.H.U. na degelijke voorbereiding hun gemeenschappelijk urgentieprogramma vastgesteld. Daarmede markeerden de drie christelijke partijen hun uitgangspunten voor de komende verkiezingen.

De drie christelijke partijen keken met belangstelling uit naar de reacties van de andere partijen.

Drie dagen later vond in de Kamer het loondebat plaats, dat in de partijpolitieke situatie spectaculaire ontwikkelingen heeft ontketend.

Op 21 december 1970 n.l. smeedt de P.v.d.A.-bestuur de deur voor de drie christelijke partijen met een smak dicht vanwege hun houding bij het loondebat. Die verklaring leek zeer definitief. Daarmede scheen de situatie duidelijk.

Op die verklaring van het partijbestuur is binnen en buiten de P.v.d.A. kritiek gekomen.

Onder de druk van o.a. Kloos, Mertens, Lanser, Mansholt en Drees sr. is dat partijbestuur overstag gegaan.

Sinds 5 februari zit er, door de nieuwe resolutie van de P.v.d.A. weer een tikeltje-beweging in de toen vastgelopen situatie. De P.v.d.A. noemde haar resolutie zelfs een handreiking. Mag dat eigenlijk wel zó worden gesteld?

1. De P.v.d.A.-resolutie verlangt dat de drie christelijke partijen vóór 10 maart een beslissing nemen over de vraag of ze met een — nog te ontwerpen regeringsprogramma met D'66! — kunnen meegaan. Gezien de voorbereidingstijd van ons eigen gemeenschappelijk urgentieprogramma lijkt ons de tijd van een week wel erg krap voor zo'n belangrijke en ingrijpende beslissing.

Wat zullen overigens de onderhandelingen tussen P.v.d.A., D'66 en P.P.R. aan gemeenschappelijke opvattingen opleveren? De heer Van der Louw spreekt over het gemeenschappelijk regeringsprogramma dat socialistisch geïnspireerd zal zijn. Waarbij de P.v.d.A. samen werkt met een beweging die beginsel-loosheid tot beginsel heeft verheven. Ook is een opening naar de P.S.P. gelaten. Bekijken we de resolutie goed, dan lezen wij er uit dat de P.v.d.A. zich in het uiterste geval een stembusakkoord voorstelt tussen P.v.d.A., D'66, P.P.R., K.V.P., A.R.P., C.H.U., P.S.P. en E.S.P. Wij vragen ons af of zo'n combinatie de politieke duidelijkheid wel zou kunnen dienen

2. Het is merkwaardig dat de P.v.d.A.-resolutie geheel zwijgt over het ge-

meenschappelijk urgentieprogramma van de drie christelijke partijen, dat toch al acht weken bekend is, op een moment dat V.V.D. en P.v.d.A. nog met de opstelling van hun actieprogramma's bezig waren! Daarom is het de omgekeerde wereld als het bestuur van de P.v.d.A. met voorbijgaan aan ons urgentieprogramma stelt dat de drie christelijke partijen nu voor een keuze worden gesteld.

3. De Congresresolutie wekt zeer nadrukkelijk de indruk dat men ten aanzien van bepaalde punten een ultimatum aan de drie christelijke partijen wil stellen. Vóór 10 maart beslissen of wij ons kunnen verenigen met een regeringsprogramma dat pas begin maart gereed komt.

De vraag is of de P.v.d.A. daarmede aan de drie christelijke partijen voldoende ruimte wil laten voor echte onderhandelingen.

4. Tenslotte de harde absolute veroordeling van 'het beleid' van het kabinet-De Jong. De heer Biesheuvel heeft tijdens de algemene beschouwingen van 13 oktober j.l. verklaard dat het kabinet-De Jong voor de A.R.P. geen inzet van de verkiezingen zal zijn. Dit kabinet is immers niet de belichaming van onze politieke wil. Daar zijn wij het volkomen mee eens. Maar dat neemt niet weg dat wij een zó botte en onge-nuanceerde veroordeling van het beleid van dit kabinet door de P.v.d.A. moeten afwijzen.

De heer Vondeling mag nu wel zeggen dat ook de A.R.-fractie wel eens kritiek op het kabinet-De Jong heeft geleverd. Dat is waar. Maar die kritiek kwam voort uit een andere instelling, namelijk die van een vriend die het bevriende kabinet zijn feilen toonde, die koerscorrecties aanbracht waar dat nodig was. Dat is de functie ook van een fractie die als regeringspartij optreedt, de functie van een goed parlement bovendien. De kritiek van de P.v.d.A.-fractie kwam voort uit een afkeer van dit kabinet en van deze regeringscombinatie. En dat is een geheel ander uitgangspunt.

Die afkeer proeven wij ook uit deze resolutie. En zó zal zij, naar wij vrezen, in de ontwikkelingen van de komende weken gaan functioneren.

Maar ook als we de exegese van de resolutie, die vooraanstaande leden van het partijbestuur hebben gegeven, beluisteren, rijzen er gegronde twijfels over de vraag of de opening naar de drie christelijke partijen meer is dan een formele. De heer Van der Louw verklaarde dat de resolutie met opzet spreekt over 'de confessionele partijen' omdat K.V.P., A.R.P. en C.H.U. sinds de vaststelling van hun gemeenschappelijk urgentieprogramma een 'C.D.U.-club' zijn geworden. En de heer Den Uyl verklaarde op het Congres dat de resolutie behoort tot de strategie van de P.v.d.A. tot uitzuivering en scheiding der geesten. Zal, tegen die achtergrond, de reso-

VERVOLG OP PAG. 2

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

★
DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771,
AMSTERDAM.

ZIJLWEG 53, TEL. 023 - 326966, HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEFOON 070 - 839446, DEN HAAG.

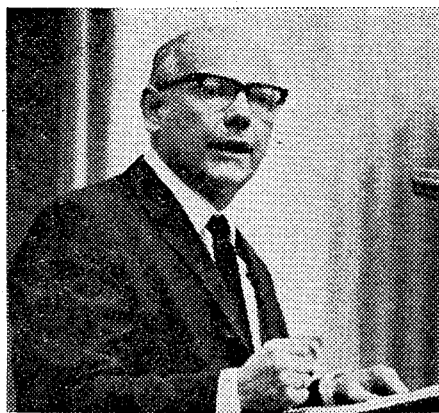
verband met uit te voeren collectieve voorzieningen. De heer Geertsema heeft terecht in oktober ook op deze noodzakelijkheid gewezen!

Toch heeft het V.V.D.-congres wederom voor belastingverlaging gekozen. Minister Witteveen, die in 1967 als de kampioen van de belastingverlaging optrad, heeft na twee jaar Kneuterdijk moeten ervaren dat belastingverlaging er gewoon niet inzakt. Hij heeft dat ook in ronde woorden erkend. De wensen, die het Congres dan ook in het V.V.D.-programma van actie heeft neergelegd zijn dan ook wensen van een typisch liberale structuur.

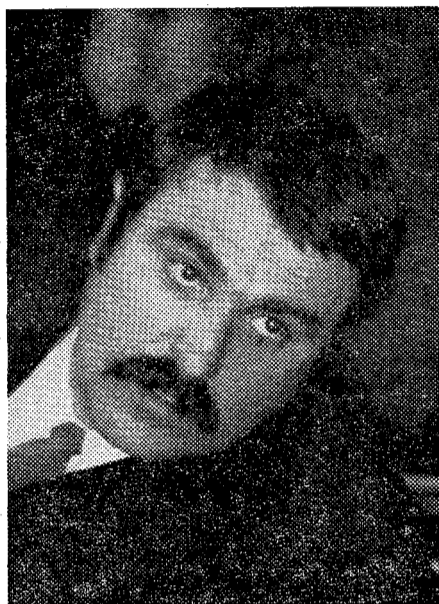
PARTIJ VAN DREES JR.

En hier komen we dan ook op een partij die in de geest op beide congressen aanwezig was: D.S.'70. Bij de P.v.d.A. waarde de schim van Drees Sr. rond, zoals een congresganger opmerkte. Daar heerste de vrees van het uittreden van partijleden die niet zo lang geleden belangrijke posities in de P.v.d.A. innamen doch die het sindsdien steeds moeilijker kregen met de koers die de partij insloeg.

Bij de V.V.D. speelde vooral de vrees mee dat D.S.'70 in de discussie rond de belastingverlaging aantrekkingskracht zou kunnen uitoefenen op de meer behoudende groepen binnen de V.V.D. De opstelling van de liberale jongeren is bemoedigend voor het aanzetten van ontwikkelingen, die ook in de V.V.D. aan de gang zijn.

Drs. J. den Uijl
A. van der Louw

KAMERLEDEN VRAGEN OVER:

EXTRA ZENDTIJD LINO CALLE EN DE NOS

De heer G. A. KIEFT (A.R.P.) heeft aan de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk gevraagd of het juist is dat met de verdeling van de extra zendtijd voor politieke partijen gedurende de weken voor de verkiezingen op 28 april a.s., die op grond van artikel 18 lid 2 van de Omroepwet verstrekt kan worden, gewacht wordt tot 16 maart, omdat dan pas officieel bekend is hoeveel en welke politieke partijen aan de verkiezingen zullen deelnemen?

Verder vraagt hij of de minister niet van mening is, dat wanneer tot 16 maart gewacht moet worden, de tijd te kort moet worden geacht om grondige voorbereidingen te treffen, mede gelet op het feit dat, indien de minister op dezelfde wijze art. 18 lid 2 van de Omroepwet toepast als in 1967, de politieke partijen een tweetal uitzendingen moeten verzorgen?

De heer Kieft vraagt of de minister daarom met spoed wil bevorderen dat op grond van de nu reeds bekende gegevens een voorlopige indeling van bedoeld zendtijd wordt gemaakt?

Het A.R. Eerste Kamerlid dr. P. J. Boukema heeft aan de minister van Sociale Zaken gevraagd of het waar is dat tijdens besprekingen, in juli 1970 te Madrid gevoerd, tussen een Nederlandse regeringsdelegatie en Spaanse autoriteiten over tewerkstelling van Spaanse gastarbeiders in Nederland van Spaanse kant is geëist, dat maatregelen moeten worden genomen tegen Lino Calle, medewerker aan een N.O.S.-programma voor Spaanse gastarbeiders en dat door de Spaanse delegatie is gesteld, dat handhaving van Calle de Spaans-Nederlandse betrekkingen ernstig zou schaden en repercuties zou hebben op de onderhandelingen?

Hoe heeft — indien de vorige vragen bevestigend worden beantwoord — de Nederlandse delegatie op genoemde eis gereageerd?, aldus de heer Boukema. Hij vraagt verder of de minister bereid is het verslag van de in vraag 1 vermelde besprekingen, voorzover dat in dit verband relevant is, bekend te maken en mede te delen, of na afloop van de besprekingen tussen Spaanse autoriteiten en het departement terzake nog contact is geweest?

Ook wil hij weten of de minister, hetzij formele, hetzij informele stappen ondernomen heeft ten einde aan de Spaanse verlangens tegemoet te komen?

Tenslotte vraagt hij of de minister niet van mening is dat aan de Spaanse autoriteiten medegedeeld had moeten worden, dat de Nederlandse regering noch bereid, noch bevoegd is om, afgezien in geval van wetsovertreding, invloed uit te oefenen op de programma's — van de Nederlandse omroeporganisaties of op de keuze van hun medewerkers?

lutie van 5 februari niet eerder verscherpend dan verzoenend werken? Ons voorlopig oordeel over de resolutie van het Congres van de P.v.d.A. moet dan ook beslist gereserveerd zijn. Mogelijk is de resolutie van 5 februari de aanzet tot een weer in beweging komen van de P.v.d.A. uit haar statische, versterkte positie. Mogelijk is de resolutie een begin van een genezingsproces. In zoverre zou de resolutie dan positief zijn te waarderen.

MET OF ZONDER V.V.D.

Ongeveer tegelijkertijd vergaderde het Congres van de V.V.D. Een wat merkwaardig congres. Wat wij in dit Congres gemist hebben was een betrokkenheid bij de wezenlijke problemen waarmee Nederland, Europa en de wereld in de zeventiger jaren hebben te worstelen. Er zat niet veel diepgang in de discussies. De liberale jongeren leden een nederlaag toen zij bij het congres aandrongen op belastingverhogingen in

VOLKSTELLING

De volkstelling, die aan het eind van de maand februari wordt gehouden heeft al het nodige stof doen opwaaien. Van verschillende kanten worden er bezwaren tegen deze telling naar voren gebracht. Men is bevreesd dat de geheimhouding van de gegevens niet voldoende is gewaarborgd en dat die gegevens verkeerd kunnen worden gebruikt. In een uitzending van de overheid 'Den Haag aan de Lijn', van maandag 8 februari, heeft de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken mr. C. van Veen, iets gezegd over het wantrouwen, dat er t.o.v. overheid en ambtenaren met betrekking tot de volkstelling bestaat. Mr. Van Veen zei, dat het hem bijzonder speet, dat er kennelijk zoveel wantrouwen bestaat t.o.v. het gedrag van de overheid en het ambtelijk apparaat met betrekking tot een zo belangrijke gelegenheid als de volkstelling.

'Het is niet alleen bijzonder spijtig, het is ook wat onbegrijpelijk. Als u bedenkt, dat wij al sinds jaar en dag volkstellingen hebben en dat bijv. de volkstelling, die in 1960 is gehouden en die praktisch dezelfde reikwijdte heeft

als deze volkstelling, geen enkel probleem heeft opgeleverd voor wat de benadering door het ambtelijk apparaat betreft, kunt u zich voorstellen, dat ik het niet alleen spijtig maar ook onbegrijpelijk en ook onverstandig vind, dat op een zo emotionele wijze wordt gereageerd vanuit verschillende achtergronden tegen een zo nuttig instituut als de volkstelling is'.

De staatssecretaris ging ook in op de vraag wat het belang is van de volkstelling in het algemeen en voor de bestuurlijke organisatie van Nederland. Mr. Van Veen zei, dat er al sinds jaar en dag volkstellingen worden gehouden en dat hij regelmatig in contact is geweest met het grote nut van de volkstelling van 1960.

'Het is een bekend verschijnsel dat met name ook de gemeentelijke overheden groot belang hebben bij basisgegevens over allerlei vraagstukken, die beantwoord moeten worden als men over de planalogie spreekt.

Vragen, hoe verloopt het woon-werkverkeer? waar moeten wij in de nieuwe woonwijken op rekenen? moeten er meer garages komen? hoe moeten de straten lopen? hoe is de verkeersrelatie op het moment dat wij te maken hebben met spitsuurverkeer? wat is de rol van de personenauto? wat is de rol van het openbaar vervoer? welke mensen moeten wij helpen en wat voor huis? welke mensen zijn nog niet goed gehuisvest? wat vraagt men, is er onder de minder of meer draagkrachtigen bijzonder behoefte aan specifieke voorzieningen? Kortom, voor onze volkshuisvesting alleen al vind ik deze volkstelling van zo eminent belang, dat ik zou zeggen: voor onze bestuurlijke organisatie, die mede ten dienste heeft om de

volkshuisvesting inhoud te geven, is deze volkstelling bijzonder belangrijk.

Samen met provincies en gemeenten zijn wij doende om nieuwe inhoud te geven, nieuwe impulsen te geven, aan belangrijke taken, die de gemeentebesturen in de toekomst zullen hebben. En ook voor deze toekomstige taak is het van bijzonder groot belang, dat — om een verantwoorde bestuursplanning te kunnen maken en dat zal één van de grootste taken zijn van het gewest — het nodig is, dat men over goede statistische basisgegevens beschikt.

En nu moet ik u zeggen, dat ik het tegen deze achtergrond bijzonder jammer vind, dat het grote nut van zo'n volkstelling door allerlei emoties zo op de achtergrond wordt gedrongen. Ik mag misschien, nu ik toch over het nut van deze volkstelling spreek, er toch ook nog eens op wijzen, dat ook de wetgever met heel veel zorg de geheimhouding rond deze telling, rond deze registratie heeft omringd. Er is een verschoningsrecht voor ieder die uit hoofde van stand of beroep of ambt tot geheimhouding verplicht is ten aanzien van bepaalde zaken. Er zijn zoveel waarborgen geschapen, dat er geen ongelukken kunnen gebeuren, dat ik mij niet anders kan voorstellen, dan wanneer iedereen op rustige wijze reageert op wat de overheid bij de volkstelling vraagt, dat iedereen, zonder dat hij met bijzondere moeilijkheden te maken zal krijgen, de vragen beantwoordende bijdraagt tot een gezond stuk ontwikkeling in onze bestuurlijke organisatie'.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3. s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,- per half jaar

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 8,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

A.R. STAATKUNDE, DE MOEITE WAARD NEEM DIE MOEITE, U BENT HET WAARD

BEL EVEN : 070 - 116346. SCHRIJF EVEN : DR. KUYPERSTICHTING, DR. KUYPERSTRAAT 5, DEN HAAG

Wij willen ditmaal de aandacht vragen voor één enkel punt uit het belangrijke rapport Biesheuvel inzake heroriëntatie van overheidsvoorlichting. Eén punt dat velen duidelijk zal aanspreken omdat praktisch iedere burger daarmee jaar in jaar uit te maken heeft. Alle belastingplichtigen hebben er het grootste belang bij de opvatting van de fiscus te kennen, als het gaat om de interpretatie (uitlegging) van fiscale voorschriften en wetten. Vandaar dat de commissie Biesheuvel terecht stelt dat op dit punt een zekere terughoudendheid van de zijde van de fiscus niet te accepteren is. Er bestaan talrijke beslissingen die een algemene strekking hebben en toch niet

RAPPORT BIESHEUVEL EN DE BELASTINGEN

worden bekendgemaakt voorlopig. Zij blijven in het 'verborgene' een geheime rol spelen. Eén voorbeeld: in de sector van de uitvoering bij de fiscus m.n. bij de hantering van de zgn. hardheidsclausule, wordt incidenteel een beslissing genomen die ver uit kan gaan boven dat ene geval dat aan de orde is. Andere belastingplichtigen die in dezelfde omstandigheden verkeren, b.v. de buurman, kent die ene beslissing niet. Hij kan dus geen nut trekken uit de wel genomen maar niet openbaar gemaakte gunstige beslissing. Wij menen — met de staatssecretaris van Financiën overigens — dat gelijke gevallen gelijk moeten worden

behandeld. Het zou alleen al uit rechtvaardigheidsoverwegingen noodzakelijk zijn het advies van de commissie-Biesheuvel op te volgen: 'leg de overheid een actieve openbaarmakingsplicht op als het gaat om besluiten houdende algemeen verbindende regels'. Wij hebben enkele jaren geleden er bij herhaling voor gepleit om inzake de zgn. hardheidsclausule in fiscale zaken een mogelijkheid van 'hoger beroep' te creëren. Dat idee laten wij nog niet los — integendeel. Maar een belangrijke eerste stap naar een meer rechtvaardige toepassing van de belastingwetgeving wordt door de commissie-Biesheuvel zeer nadrukkelijk gezet.

In de pers, via radio en televisie en op vergaderingen komt men hoe langer hoe meer de opmerking tegen dat er op de C.R.M. kunstsubsidies gemakkelijk minstens een honderd miljoen zou zijn te bezuinigen. De gevonden bedragen zouden dan voor betere doeleinden kunnen worden gebruikt. Dat verhaal over de grote mogelijkheden om op de kunstsubsidies te bezuinigen is eenvoudig niet waar. Voor 1971 is in de begroting C.R.M. een totaalbedrag geraamd van rond 70 miljoen gulden. Daarvan is bestemd

KUNST SUBSIDIES

voor de subsidiëring van de Nederlandse orkesten 16 miljoen, voor muziekscholen 1,8 miljoen, voor zangersbonden, harmonie en fanfare corpsen rond 2 miljoen. Tenzij men deze door praktisch ieder gewaardeerde activiteiten onmogelijk wil maken, een vermindering is hierop niet mogelijk. Hoezeer ook wij een aantal toneelvoorstellingen ver beneden de nominale maat van de goede zeden achten, het mede instandhouden van de toneelkunst is een goede zaak, die wij mede voor onze verantwoording nemen.

Het daarvoor uitgetrokken bedrag bedraagt rond 10 miljoen gulden. Voor amateuristische kunstbeoefening en volkscultuur is een som van rond 4 miljoen gulden uitgetrokken. Wij zouden deze post niet gaarne willen missen. Het is maar een willekeurige greep die wij deden, met een daarbij behorend totaalbedrag van rond 34 miljoen gulden. Op het verschil tussen de 70 en de 34 miljoen zijn geen honderd miljoen aan bezuinigingen aan te brengen. Men moet wel nuchter blijven vinden wij.

Over het toekennen van handelsvoordelen voor de uitvoer van industriële produkten, halfabrikaten en een aantal landbouwprodukten uit de ontwikkelingslanden naar de EEG zijn beloften gedaan tijdens de UNCTAD-conferentie van 1969 in Nieuw Delhi. Voor een exportniveau van 1968, vermeerderd met 5 procent voor ieder volgend jaar, zouden voor deze produkten geen invoerrechten worden geheven.

GEDANE BELOFTEN

In de onlangs gehouden E.E.G. ministerraad wees zowel de Europese commissie als de ministers van Frankrijk, West-Duitsland, Italië en Luxemburg er op dat dit voorstel nog niet is afgerond en dat het Europese parlement nog moet worden gehoord! Minister Luns heeft er desalniettemin sterk op aangedrongen de gedane beloften zo snel mogelijk na te komen. Er moeten spijkers met koppen geslagen worden aldus minister Luns. De E.E.G.

heeft op het gebied van de handelspolitiek toch al niet zo'n beste naam bij de ontwikkelingslanden. De aanhouder won: op 30 maart zal men pogen tot een besluit te komen om te kunnen bereiken dat de voorzieningen uiterlijk 1 juli kunnen werken. Wij zijn de minister Buitenlandse Zaken — die door zijn Belgische collega werd gesteund — voor zijn krachtige houding erkentelijk. De ontwikkelingslanden liggen ons na aan het hart.

Prof. Drees heeft via de Telegraaf gereageerd — al heeft hij kennelijk het betreffende artikel niet gelezen — op de door ons naar voren gebrachte bezwaren tegen de met hem als topambtenaar getroffen financiële regeling. Wij zijn er verheugd over dat hij duidelijk stelt dat er van zijn kant geen sprake zal zijn terug te keren als thesaurier-generaal. Zuivere

NOG EENMAAL

verhoudingen stellen wij op hoge prijs. Het is naar onze mening echter geen juiste opvatting van een lijstaanvoerder wanneer hij zegt dat hij deze zware job tegelijkertijd kan verenigen met de zware functie van thesaurier-generaal, ambtelijk bekend met alle financiële in's en out's van het beleid. Prof. dr. Drees wees ons bezwaar tegen volledige salariering van een ambtelijke functie,

die niet wordt uitgeoefend, niet van de hand. Wij hopen van harte dat hij als nog de consequentie zal trekken. Zijn opmerking: Biesheuvel, Veringa en Udink wijden zich als lijsttrekker toch ook minder aan hun werk als Kamerlid of minister, is er natuurlijk naast. Het zijn van minister of Kamerlid houdt die consequenties in. Het zit er a.h.w. ingebakken. Ministers noch Kamerleden zijn ambtenaren!

DE ARJOS IN HET AFGELOPEN JAAR

DOOR M. N. G. KOOL

De actie-functie van de Arjos is in 1970 duidelijk tot uiting gekomen. Met name was dit het geval bij de voorbereidingen, die de A.R.P. trof met het oog op de verkiezingen in 1971 voor een nieuwe Tweede Kamer.

In de eerste plaats heeft de jongerenorganisatie zich uitvoerig beziggehouden met het aandragen van stuff voor de samenstelling van het nieuwe A.R.P.-Program van Actie. Naderhand werden door de Arjosraad op vele punten ingrijpende wijzigingen voorgesteld.

Een belangrijk deel van de Arjosvoorstellen werd in het program opgenomen. Een aantal standpunten waar onder dat van de defensie en veiligheid, werden niet in het nieuwe program overgenomen; op deze punten borduurt de Arjos thans echter binnen de A.R.P. voort, want de discussie over deze belangrijke problemen mag niet worden afgebroken. Immers, er is een duidelijke heroriëntering over deze zaak binnen de partij gaande; tijdens het Partij Convent van 12 december wilde bijna 40 pct. van de stemhebbende leden afzien van het eerste gebruik van kernwapens...

In de tweede plaats heeft de jongerenorganisatie zich intensief bemoeid met de opstelling van de antirevolutionaire kandidatenlijst voor de komende periode. De Arjos heeft daarbij met name gepleit voor kandidaten, van wie verwacht mag worden, dat zij de vernieuwingsgezinde visie — zoals de Arjos die wenst — uit zullen dragen.

De definitieve lijst leert dat een behoorlijk aantal Kamerkandidaten aan deze wensen lijkt te voldoen. Eén misverstand moet daarbij worden weggenomen. In de discussies is vaak gesproken over een 'Arjoskandidaat'. Dat is onjuist. Het is juist, dat vanuit de Arjos een jongere kandidaat naar voren is geschoven, deze jongere kandidaat verpersoonlijkt het vernieuwingsgezinde denken dat in de antirevolutionaire jongerenorganisatie gestalte heeft gekregen. Daarom is er gepleit voor zijn kandidatuur. Bepaald niet om een 'Arjos-Tweede-Kamerlid' te krijgen.

De Arjos is geen politieke partij. De Arjos wil dat ook niet zijn. De Arjos probeert zijn politieke standpunten te verwezenlijken binnen de Anti-Revolutionaire Partij. Daarom zal de nieuwe mentaliteit verwezenlijkt moeten worden binnen die A.R.P. Geen nieuwe belangengroepen, die zijn er al genoeg. Wij herhalen onze uitspraak van vorig jaar: wanneer de jongeren effectiever hun belang individueel en geïntegreerd in de A.R.P. kunnen behartigen, kan er een tijd aanbreken dat de jongerenorganisatie zijn bestaansrecht heeft verloren. Wij menen, dat dat thans niet het geval is. Een eensgezind optreden in Arjosverband beoordelen wij effectiever.

In het verslagjaar is duidelijker geworden, dat de arbeid aan de basis van essentieel belang is voor de doorwerking van ideeën en standpunten. Daarom zal de komende jaren meer en meer gewezen worden op het belang van een goede relatie tussen Arjosafdelingen en

A.R. Kiesverenigingen en gemeenteraadsfracties. Juist aan de basis moet intensief worden gewerkt; daar zijn ook veel jongeren voor warm te krijgen.

Politieke jongerenorganisaties hebben betrekkelijk weinig leden. Gevolg daarvan is een gebrek aan man- en vrouwkracht, met name aan de basis. De ledentallen van de Arjos steken overal niet slecht af bij die van collegajongerenorganisaties, die doorgaans hun ledenbestand met veel wazigheden omgeven.

In de Arjos is altijd intensief aan ledenwerving gedaan. In het verslagjaar voerden wij een actie onder het motto 'Een grote sprong vooruit'. In het kader van deze actie werden 350 nieuwe leden — voornamelijk in de leeftijd van 16 tot en met 23 jaar — gewonnen. Door deze sprong slaagde de Arjos er in zijn ledenbestand met een nettowinst van ruim 200 leden af te ronden. Het totale ledenbestand per 31 december 1970 bedroeg 1438. (Het betreft hier uitsluitend leden, waarvan contributie over het jaar 1970 werd ontvangen!)

Ofschoon een behoorlijk bedrag aan contributie jaarlijks op de giro binnenkomt en de A.R.P. eveneens jaarlijks een forse bijdrage aan de Arjos schenkt, wordt het toch steeds moeilijker om de eindjes aan elkaar te knopen. De voortdurende kostenstijgingen en een nog steeds uitbreidende serie activiteiten (waarop wij niet willen beknotten) is hiervan de oorzaak.

De politieke jongerenorganisaties kampen nagenoeg allen met een gebrek aan geld. Daarom is in N.P.J.C.R.-verband een commissie samengesteld, die zich heeft beraden over de mogelijkheden van subsidiëring der politieke jongerenorganisaties. De mogelijkheden bij het ministerie van C.R.M. zijn reeds afgetast en het is thans zeker, dat in 1971 een aantal politieke jongerenorganisaties, waaronder de Arjos, een aanvraag zullen indienen voor het verkrijgen van rijkssubsidie. Gezien het vormende karakter van veel activiteiten moet de kans op het beschikbaar stellen van gelden redelijk worden geacht. Diverse politieke partijen zijn voorstander van subsidiëring.

Wij spraken reeds eerder malen over een veelheid van activiteiten in Arjosverband. Om een indruk te geven van die actie (maar ook studie...) hebben wij een uitvoerig jaarverslag samengesteld, dat wij van harte ter lezing aanbevelen.

Dit verslag kan men bestellen door overmaking van f 1,25 op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos Den Haag.

Inmiddels zijn wij een nieuw jaar binnengetroden. De Arjos is voornemens zijn actie te blijven richten op de Anti-Revolutionaire Partij. In de komende jaren zal intensiever aandacht worden besteed aan de verrichtingen van de A.R.-fractie in het parlement.

De verbinding tussen woord en daad zal in een christelijke partij duidelijk gestalte moeten hebben. Dat heeft er, naar ons idee, wel eens aan geschort. Daarom zal het spanningsveld tussen ideaal en werkelijkheid door de Arjos, maar ook door de A.R.P., intensiever moeten worden bewerkt.

WIJ KOMEN BIJEEEN

De Arjosjaarvergadering wordt gehouden op vrijdagavond 5 maart 1971 in hotel 'Noord-Brabant', Vredenburg 3, Utrecht. Aanvang 9.45 uur.

Discussie over 'Christelijke politiek in de zeventiger jaren' met o.m. prof. dr. H. J. van Zutem, hoogleraar aan de Vrije Universiteit, dr. C. J. Verplanke, burgemeester van 's-Gravendeel en oud-vice-voorzitter van de Arjos en prof. dr. L. J. M. ter Steeg, r.k. theoloog.

Het aantal inleiders wordt zo mogelijk nog uitgebreid.

De vergadering gaat door op zaterdag 6 maart 1971 in 'Trianon', Oudegracht 252, Utrecht. Aanvang 10.00 uur.

In de middagvergadering organiseren wij een grote confrontatie met alle Anti-Revolutionaire Tweede Kamerkandidaten.

De lijstaanvoerder van de A.R.P., mr. B. W. Biesheuvel, zal de vergadering toespreken en uiteraard discussiëren met de aanwezigen.

Overnachting kan plaatsvinden in de jeugdherberg te Bunnik. Kosten incl. vervoer van en naar Utrecht ca. f 7,50 per persoon.

Aanmelding is nu reeds mogelijk. Schrijf een briefje of briefkaart naar het Arjossecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag en er is een plaats en bedje voor je gereserveerd.

Als men alleen vrijdagavond of zaterdag kan komen is dat mogelijk, want het is geen verplichting op beide dagen aanwezig te zijn.

Het Prov. Comité Overijssel houdt op donderdag 18 februari een algemene ledenvergadering in Hotel Van Geijtenbeek in Zwolle.

Aanvang 19.45 uur.

Mej. J. van Leeuwen, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie zal vragen beantwoorden.

Van elke kiesvereniging wordt tenminste één afgevaardigde verwacht.

De A.R. vrouwen in de Kamereentrale Haarlem beleggen in samenwerking met de vrouwen van het C.N.V. een vergadering in het Militair Tehuis, Jansweg 34, Haarlem op donderdag 18 februari. Aanvang 20.00 uur.

Spreekster: mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters over: „Christelijke politiek - belangen politiek?”

Donderdag 25 februari houdt de Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam in samenwerking met de Arjos een grote openbare bijeenkomst in gebouw Atrium, Karel Doormanstraat 143, Rotterdam.

Aanvang 19.45 uur.

Dr. C. Boertien, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie en van het Europees parlement zal spreken over: De discussie in de A.R.P. rondom het veiligheidsvraagstuk.

KRAAK MEE IN DE ARJOS

Stel je aanmelding niet langer uit, maar geef je op als lid van de nationale antirevolutionaire jongerenorganisatie. Zeg maar gewoon, ARJOS. Een organisatie van jongeren (tot 30 jaar), waar kritische — maar veelal — opbouwende noten over de A.R.P. worden gekraakt en waar politieke studie en actie samengaan. Kraak mee. Vul de coupon maar in, want er zijn volop provinciale, regionale en plaatselijke afdelingen, waar je je energie kwijt kunt.

COUPON

ONDERGETEKENDE,

NAAM: .....

PLAATS: .....

STRAAT: .....

geeft zich op als lid van de Arjos. De f 10.— aan contributie over het jaar 1971 zijn heden gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „contributie 1971”.

Ik ontvang nu maandelijks het Arjosblad „Op Wiek” en informatie over Arjosactiviteiten.

COUPON INSTUREN NAAR:
SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTR. 3, DEN HAAG, TEL. 070-183964

AUTOMATISCHE INFLATIE CORRECTIE

In onze kringen leeft al langer de wens een verantwoord systeem te bedenken waardoor bij inflatie (geldontwaarding) het progressie effect in de belastingtarieven automatisch wordt bijgesteld. De problematiek is duidelijk. Inflatie, waardedaling van de gulden, betekent dat de prijzen stijgen. Blijft men eenzelfde gelijkblijvend bedrag ontvangen aan inkomen of loon kan men minder doen als de inflatie groter wordt! Als men in zo'n situatie tot de beslissing komt lonen, salarissen, enz. dan maar met eenzelfde percentage als de inflatie groter wordt te verhogen, is de feitelijke toestand dusdanig dat weliswaar méér inkomen wordt genoten doch met dit hogere inkomen niet méér kan worden gedaan dan voorheen.

Het bedrag aan inkomen wordt echter hoger en omdat de belastingtarieven gelijk blijven, betekent dit dat méér belasting dan voorheen moet worden afgedragen.

Voor een aantal indirecte belastingen met name die geheven worden op basis van hoeveelheid (suikeraccijns en wegenbelasting b.v.) betekent dit het tegenovergestelde: die fiscale druk loopt terug. Daar zit een stuk onrechtvaardigheid in. Het A.R.-programma van actie 1971-1975 schenkt hieraan duidelijk aandacht:

„Een periodieke aanpassing van de tarieven der belastingen aan een mogelijke waardevermindering van de munteenheid dient slechts te worden toegepast voor zover de overige doelstellingen van het financieel beleid daardoor niet worden aangetast.”

METHODE WITTEVEEN-GRAPPERHAUS

Minister Witteveen heeft, nadat hij vele adviezen — helaas echter niet van de Sociaal Economische Raad — uit alle kringen van de maatschappij had uitgelokt, een wetsvoorstel daartoe ingediend. De kern van zijn wetsontwerp is: een jaarlijkse automatische bijstelling van het belastingtarief zodanig dat dit tarief ondanks inflatie materieel gelijk blijft. Een belasting naar draagkracht moet zich a.h.w. niet richten naar nominale inkomens maar naar de draagkracht die met een inkomen overeenkomt, aldus de bewindslieden. In de verhouding tussen draagkracht en belastingoffer komt dan op deze wijze gerealiseerd geen wijziging.

MAATSTAF

Bij deze methode is de maatstaf van bijstelling belangrijk. Men kan daarbij, uitgaande van de prijsindex, verschillende richtingen uit, de één nog wat zorgvuldiger uitgekend dan de ander. De minister kiest voor het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie, waarbij hij zich baseert op het verleden. Dát is naar onze mening terecht: het is onverantwoord zich te baseren op een raming (vol van onzekerheden) voor het toekomstige jaar.

Gekozen is — nu het Centraal bureau voor de Statistiek het indexcijfer per maand zal publiceren — voor de vergelijking van het gemiddelde van 12 opeenvolgende maandcijfers met het gemiddelde van de 12 daaraan voorafgaande maanden.

FUNDAMENTELE BEREKENING

Wij staan bepaald positief tegenover het

feit dat de bewindslieden van Financiën — Witteveen en Grapperhaus — zich hebben willen bezinnen op de onderlinge verhouding tussen het inflatieverschijnsel in onze samenleving aan de ene kant en de tarieven van een aantal belastingen anderzijds. Ook daarom te waarderen omdat er te constateren is een zekere 'verharding' — uitdrukking van dr. Goudzwaard — van het inflatieverschijnsel.

De vraag rijst terecht of het uitgangspunt van ons belastingstelsel 'gulden is gulden', nog wel juist geacht kan worden. Maar wij menen anderzijds dat het aanbevelenswaardig ware geweest tot een fundamentele bezinning te geraken. Immers de laatste jaren is heel duidelijk komen vast te staan dat er een nauwe relatie bestaat tussen afwenteling van verhoogde belastingdruk op de consument en de inflatie. Waar wij mee instemmen is het feit — in tegenstelling tot het Kabinetsbeleid eigenlijk vanaf 1959 — dat voortaan er een nadrukke-

lijke politieke keuzemogelijkheid wordt geschapen. Anders gezegd: er komt een expliciete keuze vóóraf om de inflatiecorrectie al dan niet te accepteren.

Dáár was in de achterliggende jaren geen sprake van: alleen achteraf komt men van tijd tot tijd tot de beslissing dat toepassing van een inflatiecorrectie het tarief moet beïnvloeden. De laatste operatie is die van minister Witteveen tot een bedrag van 900 miljoen gulden. De politieke duidelijkheid in beginsel — ook t.o.v. de belastingbetaler — is in beginsel zeker gediend met het ministerieel voorstel.

NOODZAKELIJK BREDER VERBAND

1. Er blijft een belangrijke politieke vraag hangen bij de uitwerking van een automatische correctie. Het beleid (kabinet en Kamer) moet per saldo tot een rechtvaardige beslissing kunnen komen als het gaat om het overheidsbeleid in zijn geheel. Alléén een automatische

inflatiecorrectie toepassing zonder daarbij tevens rekening te houden, zonder zich zorgvuldig rekenschap te geven, van de invloed van die beslissing op langere termijn op de overige doeleinden van het sociaal economisch beleid, komt ons niet goed verdedigbaar voor.

2. De toelichting op het belangrijke wetsontwerp, zowel m.b.t. het uitgangspunt (het draagkrachtbeginsel brengt de inflatiecorrectie mee) als de concrete uitwerking (te weinig in breed verband met andere belangrijke facetten zoals intern en extern evenwicht, prijsstabiliteit, inkomensverhoudingen) doen nog meerdere vragen rijzen. Onder meer de belangrijke vraag of het wetsontwerp inderdaad in geen enkel opzicht — zoals de bewindslieden stellen opvolgende kabinetten in hun mogelijkheden beperken.

Wij hopen dat de minister naar aanleiding van de vele gemaakte opmerkingen een duidelijk inzicht geeft van de concrete gevolgen van zijn voorstel. Het is niet uitgesloten dat het overleg tussen kabinet en Kamer nu of later tot een bevredigende oplossing zou kunnen leiden. Zou het n.v. niet gewenst zijn dat dit kabinet — overigens in de allerlaatste maanden van zijn bestaan — niet zijn opvolger bindt die dan immers voor de dan komende jaren de volledige verantwoordelijkheid voor de uitvoering moet dragen? Een 'inspraak' van een volgend kabinet is zeer zeker wenselijk dachten wij, mee gelet op de modificaties in de geest van die die in het urgentieprogramma van A.R., C.H.U. en K.V.P. zijn opgesomd.

Bovendien: het is de bedoeling van dit kabinet het wetsontwerp niet eerder te laten ingaan dan 1-1-1972! Moe' een verdwijnend kabinet nu reeds op een zo belangrijk punt het komende kabinet binden?

ZWART-WIT

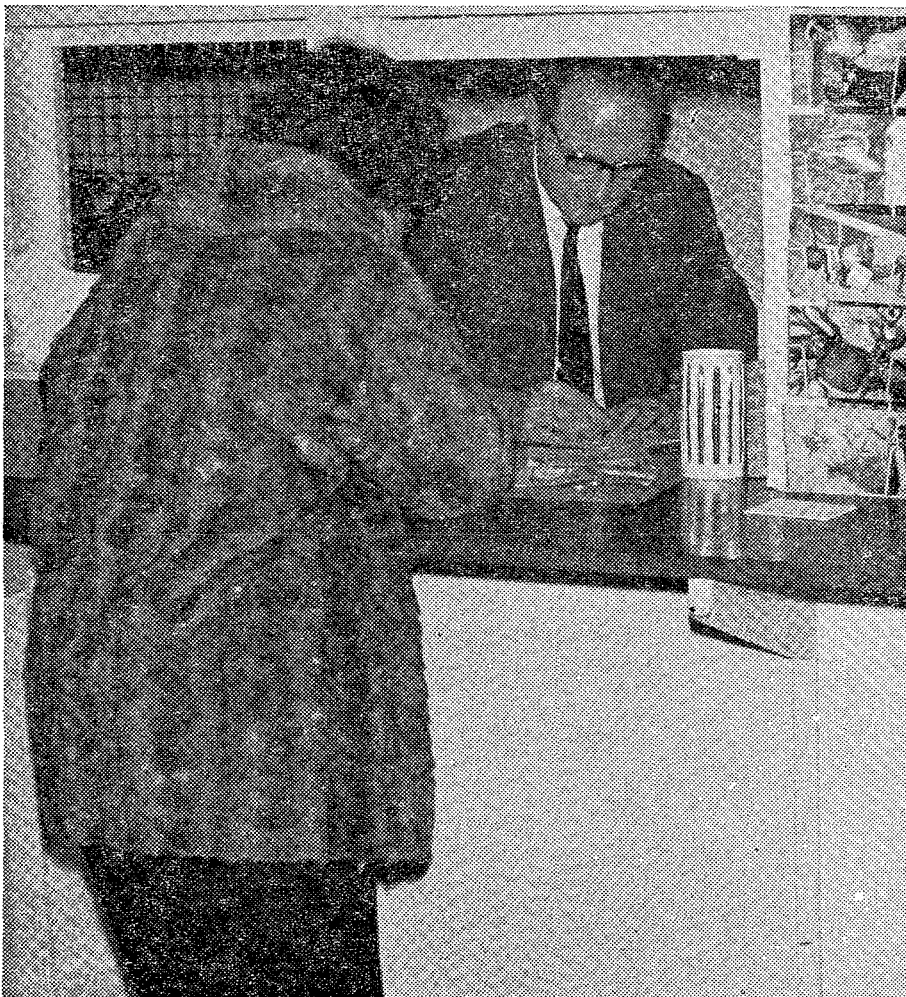
De voorgestelde regering is eigenlijk een soort zwart-wit oplossing m.b.t. de toepassing van maatstaf van de bijstelling. Indien nl. later in de loop van een beleid zou blijken dat b.v. de nominale belasting opbrengsten voor de financiering van algemene salarisstijgingen onvoldoende zouden zijn of als er sprake zou zijn van het divergeren van prijs en inkomsten ontwikkeling en de 100 pct. toepassing van de inflatiecorrectie zou dan toch worden gehanteerd, moeten dit soort gevolgen daarnaast en apart geregeld worden. Het lijkt ons van een realiteitszin te getuigen, daarom in de wet de mogelijkheid vooraf open te houden minder dan de 100 pct. inflatiecorrectie toe te passen.

Elk kabinet dat optreedt kan dan een eigen beleid afgestemd op haar eigen doelstelling voeren

MEER BELEIDSMARGE

Hierdoor ontstaat niet alleen een grotere beleidsmarge maar bovendien wordt voorkomen dat tengevolge van het door de minister voorgestelde systeem van automatisme ongewenste budgettaire tekorten ontstaan. Tekorten, die door een extra belastingheffing dan zouden moeten worden opgevangen. Een incidentele dekking is telkenmale een moeilijk te verteren zaak.

Wij menen dat het kabinet zich over dit bezwaar ernstig moet beraden wil het de zekerheid dat dit wetsontwerp aanvaardbaar zal kunnen zijn.

BEGROTING LANDBOUW IN DE EERSTE KAMER

... late vruchten ...

Bij de behandeling van de begroting van Landbouw en Visserij in de Eerste Kamer, vorige maand, heeft drs. J. de Koning (A.R.) enkele kritische opmerkingen gemaakt over de optimistische toon van de minister van Landbouw over de inkomens van boeren en tuinders. De heer De Koning zei, op veel inleidingen voor boeren en tuinders de cijfers van de minister geciteerd te hebben, met als 'enig resultaat, een ongehoord ongelooft, zelfs van christelijke boeren en tuinders. Het gezag van de minister is er op dit punt in deze vergaderingen mijns inziens niet op vooruit gegaan'.

CIJFERS

De heer De Koning zei dat de minister bij zijn cijfers ook de publikaties van het L.E.I. zou kunnen betrekken betreffende de bedrijfsuitkomsten in de landbouw van 1965-1969, de heer De Koning zei dat uit die cijfers blijkt 'dat ruim 50 pct. van de grotere bedrijven in 1968/1969 — gemiddeld geen slecht jaar — een arbeidsinkomen oplevert van minder dan f 16.000; ruim 20 pct. van deze bedrijven brengt het zelfs niet tot f 8.000! Van de kleine bedrijven heeft 85 pct. in dat jaar minder verdiend dan f 16.000 en is 40 pct. onder de f 8.000 gebleven.

Bij de beoordeling van deze cijfers moeten wij in aanmerking nemen dat L.E.I.-bedrijven als regel boven het gemiddelde liggen en dat zij gerekend zijn op pachtbasis. Op eigenaarsbedrijven liggen de kosten gemiddeld f 180 tot f 240 per hectare hoger en het inkomen dus even zoveel lager.

Ik meen dat deze cijfers — omdat zij een gedifferentieerd beeld geven van het absolute inkomensniveau — een reëler en concreter inzicht geven in de inkomenssituatie dan de verhoudingscijfers in de memorie van toelichting. Ik vind in deze cijfers ook geen enkele aanleiding tot optimistische geluiden. Stelt men — een wat ruwe benadering — f 16.000 arbeidsinkomen van een ondernemer ongeveer gelijk met f 12.000 inkomen van een werknemer, dan verdient 50 pct. van de agrarische ondernemers evenveel of minder dan een industrie-arbeider. Dit betekent dat op deze be-

drijven óf in het geheel geen ruimte meer is om te investeren en te reserveren, óf deze ruimte slechts gevonden kan worden door aantasting van een enigszins aanvaardbaar levensniveau.

Ik waardeer de poging van de minister om duidelijk te maken dat de landbouw geen afgeschreven zaak is, zoals hij aan de overzijde de heer Zijlstra citeerde. Zijlstra heeft het ook wel eens anders gezegd: 'Niet de landbouw is een probleem, maar er zijn problemen in de landbouw'. Hoe groot die problemen zijn blijkt wel uit de cijfers die ik zojuist heb aangehaald. Het zijn cijfers die richting gevend dienen te zijn voor het beleid.

Voor een groot deel van de bedrijven beneden de streep die ik zojuist heb getrokken zal dat beleid gericht moeten zijn op bedrijfsbeëindiging en eventueel omscholing."

FRUITTEELT

T.a.v. problematiek in de fruitteelt zei de heer De Koning het volgende:

„De fruitteelters lijken murw geslagen nu dit jaar nog slechter is dan de voorgaande jaren. De actiescomités zijn verstomd en het is van meer dan symbolische betekenis dat ook de heer Stoutjesdijk zijn bedrijf gaat liquideren. Hij en vele van zijn collega's zien kennelijk onvoldoende perspectief, ondanks de maatregelen die de minister heeft getroffen.

Ik erken dat het overheidsbeleid hier voor een zware opgave staat, maar ik zie ook dat het dreigt te mislukken. Waar ligt dan aan?

Ik haal geen oude koeien uit de sloot en ik praat dus niet meer over de onbevredigende regeling, die tot oktober jl. heeft gegolden voor bijstand in de vorm van kosten van levensonderhoud. Die zaak is — zij het laat — nu bevredigend geregeld. Ik wil de minister graag bedanken voor de prompte kwijtschelding van de aflossing van de eerste termijn van het overbruggingskrediet. Ik hoop dat mede hierdoor meer fruitteelters de drempelvrees voor het aanvragen van het krediet kunnen overwinnen. Ik wil nog wel graag een pleidooi voeren voor een ruimere toepassing van de regeling voor overbruggingskredieten.

In de eerste plaats kan men dit doen door dit krediet te geven aan alle bedrijven met een liquiditeitsstekort. Het is mijns inziens in strijd met de doelstellingen van het overheidsbeleid, zoals ik die heb geschetst, wanneer oudere ondernemers met nog enig vermogen geen gebruik kunnen maken van het overbruggingskrediet.

In de tweede plaats zou het aanbeveling verdienen, bedrijven die nog gefinancierd worden met familieleningen in aanmerking te laten komen voor herfinanciering door middel van het overbruggingskrediet. Het is niet meer in overeenstemming met het geldende rechtsgevoel — en evenmin met de letter van de Bijstandswet — om de familie te laten opdraaien voor de tegenslag van één der familieleden.

Doorvoering van deze maatregelen lijkt mij van meer belang voor het perspectief van de fruitteelters dan het instellen van een onderzoek terzake door een onderzoeksinstituut. Mag ik de minister overigens vragen welk instituut dit is en waarop de verwachtingen gegrond zijn dat dit instituut andere en betere inzichten zou kunnen geven dan het bedrijfsleven, dat hierover reeds een rapport heeft uitgebracht?"

E.E.G.

Over de E.E.G. zei drs. De Koning:

„Men kan onze minister geen verwijten maken over het gebrek aan daadkracht op E.E.G.-niveau. Integendeel, ik heb de indruk dat hij in de ministerraad een zeer positieve rol heeft gespeeld, met uitzondering dan van het standpunt, dat hij vorig jaar heeft ingenomen ten aanzien van het prijsbeleid, maar daarover heb ik vorig jaar ook mijn gebrek aan bewondering al aan de dag gelegd. Het beeld dat in de landbouw is overgekomen is echter toch dat van een stagnerend beleid: Een prijsbevoorziening die de lasten van de inflatie laadt op de rug van de boeren en tuinders, die vrijwel geen mogelijkheid hebben die af te wentelen. Een concurrentiebeleid, dat de collega's/concurrenten in andere landen bevoordeelt met fiscale, sociale en subsidiefaciliteiten, waarvoor het Nederlands beleid geen equivalenten heeft kunnen bieden. Met name in de sectoren waar tegenslagen zijn opgetreden wordt dat scherp gevoeld. Ten slotte een E.E.G.-structuurbeleid waarover weliswaar verschillend wordt gedacht, maar waarbij niemand bevredigd is door het achterwege blijven van enige beslissing, welke dan ook.

In het nationale beleid is voor deze teleurstellingen slechts ten dele compensatie geboden. Deze begroting ademt overigens een andere geest dan in de drie voorgaande jaren. Een begin van erkenning voor de positie van de zelfstandiger op fiscaal gebied, een verbeterde saneringsregeling, een duidelijke uitspraak ten aanzien van de noodzaak tot prijsverhogingen, een grotere aandacht voor de landbouwproblemen in

het noorden, zijn waardevolle aanduidingen van een veranderend klimaat voor de landbouw in het gehele regeringsbeleid. Het zijn overigens late vruchten, maar wellicht leert men ook hier bij het scheiden van de markt pas de koopman kennen!

Algemeen is er, zo meen ik, waardering voor de deskundigheid en de werkkraft van de minister en zijn staf. Ik wil mij graag aansluiten bij de woorden van waardering, die de heer Zijlstra aan de overzijde en de heer Mertens zojuist hebben gesproken, met name ten aanzien van de heer Franke.

Onze kritiek op het ontbreken op een aantal punten van een actief, doelbewust en sociaal verantwoord landbouwbeleid is dan ook geen kritiek op de activiteit van de minister en zijn departement.

Het is veeleer kritiek op de opvatting van waaruit in de afgelopen vier jaar het landbouwbeleid is gevoerd, een opvatting waarin wij te veel herkennen van het geloof in de uitkomsten van het vrije spel van maatschappelijke krachten, waarbij als vanzelf de zwakken verdwijnen en de sterken overblijven; het geloof in de 'invisible hand' van inflatie en concurrentie die de landbouw van vandaag als vanzelf zal omvormen tot de landbouw van morgen.

Wij wijzen deze opvatting van de hand. De 'invisible hand' van de maatschappelijke krachten werkt wel, maar als een botte bijl, die onnodig veel spaanders hakt, soms van de verkeerde bomen. De Europese landbouw, ook de Nederlandse, verkeert in een gigantisch transformatieproces, dat alleen goed en met zo min mogelijk pijn kan verlopen als het zorgvuldig begeleid wordt door een overheid die is uitgerust met een gedifferentieerde set van beleidsinstrumenten. Met waardering voor de aanvullende instrumenten die in deze begroting worden verstrekt, verwachten wij toch in een volgende kabinetsperiode een verdere vervolmaking van het instrumentarium en vooral een intensiever gebruik daarvan."

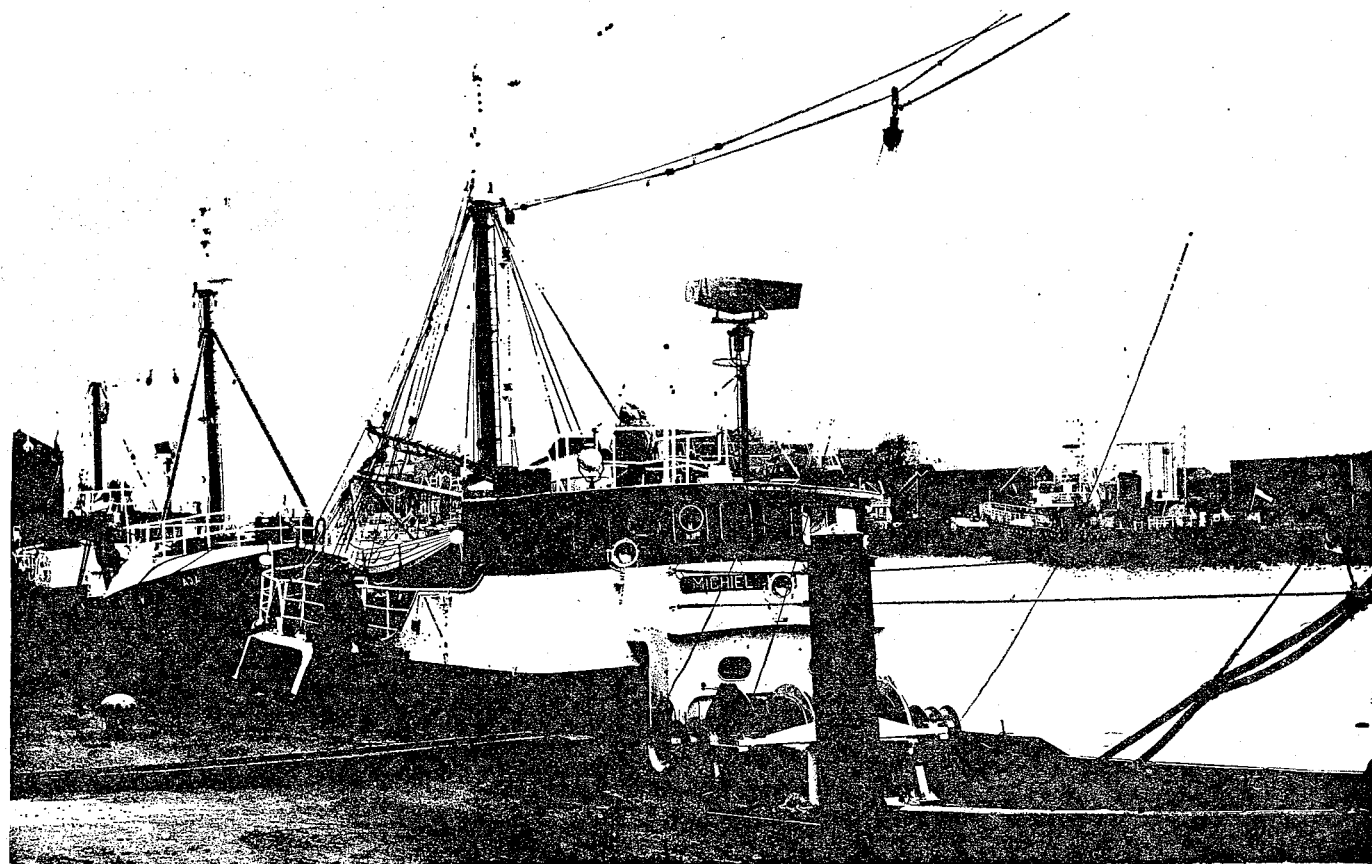
HARING-NOOD

HARING IN NOOD

DOOR C. DE JAGER

Vroeger! Dat woordje werkt nogal eens irriterend op de jongere generatie. Men zegt dan: jullie, met je 'vroeger'. Toch mogen we gerust eens terug gaan naar dat vroeger, wat de visserij betreft. Ieder die met de visserij te maken heeft, maar ook velen daar buiten, weten nog wel dat vroeger jacht gemaakt werd op haring met de zogenaamde drijfveet. Zo'n drijfveet bestond uit een aantal, honderd of meer, aparte netten welke door middel van een seising aan de bovenkant aan elkaar verbonden waren terwijl het net zelf, door middel van kleinere touwtjes, tot onderaan met elkaar waren verbonden. Samen vormde dit een hele lengte welke dan de 'veet' genoemd werd.

Deze veet nu, werd in de namiddag 'geschoten' (uitgezet) en bleef dan tot na middernacht staan, als het ware als een muur, om de haring wanneer de 'zwem begon, gelegenheid te geven in de netten te zwemmen. Kwam het nu door de 'haring-nood' dat men een andere vismethode ging toepassen? Men zei: de veetvisserij voldoet niet meer! Men kon dit echter niet eerder zeggen dan nadat men de methode van haring 'trekken' had toegepast. D.w.z. de vismethode ging toepassen, die de trawlers, de sleepnetvisserij, bedreven. Dat begon met schepen met een 240 P.K. motor, een kleine krachtbron dus. Men viste, of trok, dag en nacht. De resultaten waren uiteraard gunstiger dan die van de drijfnet vissers. Geen wonder overigens want men haalde de haring als het ware van de bodem af! Het had zo voor de veetloggers geen zin meer om op die plaatsen hun netten uit te zetten, waar trekkers hun bedrijf hadden uitgeoefend. De 240 P.K. motoren werden allengs vervangen door veel sterkere motoren; nu zelfs tot 1500 P.K. of meer!! Men rustte de schepen ook uit met de modernste opsporingsapparaten. Andere soorten netten werden in gebruik genomen waaronder van zeer moderne structuur, zodat men nu de haring vanaf diverse hoogten van de bodem kan vissen. De z.g.n. 'span-vissers' nemen eveneens deel aan deze 'roofbouw', want daar komt dit soort vissen uiteindelijk op neer. 'Ieder vist op zijn getij' is een oud spreekwoord. De vraag is of dit spreekwoord op deze handelwijze van toepassing is. Dat men een andere methode ging toepassen dan die der veetvisserij heeft naar mijn oordeel een zodanige verandering in de visserij-structuur teweeg gebracht, dat men er angstig van worden kan. Die angst blijkt niet ongegrond te zijn. Immers de gevolgen van het leegtrekken van de Noordzee heeft geleid tot het verbod van haringtrekken gedurende de maand mei en de periode van 20 augustus tot 30 september. Vooral de laatste periode is een belangrijke. Immers, wij weten vanouds dat juist die tijd de meest geëigende was om grote 'spokken' te vangen die dan ook van een uitstekende kwaliteit waren. Maar, men doet deze maatregel wel nemen wil men de haring ook nog een keer tot rust laten komen om te kunnen kuitschieten en zo voor voortplanting te zorgen. Nu is de haring genoodzaakt een veiliger heenkomen te zoeken. Nu weet ik wel, dat de traditie van

vroeger niet gehandhaafd kan blijven wat betreft het oude en vertrouwde beeld van een vloot, die op een bepaalde tijd van het jaar uitvoer en zich naar 'de noord' begaf en daar de visserij begon om na enige tijd naar het zuiden af te zakken, totdat men ten laatste in het Engelse kanaal terecht kwam. Het was in die tijd zo, dat men halverwege het haringseizoen met Duitsers, Fransen en Hollanders en dicht onder de Engelse wal ook met de Engelsen samen de visserij op haring beoefende. Ieder viste daar op zijn getij. Je lag broederlijk naast elkaar, soms erg nauw, maar je veet kwam er uit en... je had 'zegen' of niet!! Was er toen haring-nood? Ik dacht het niet. Er is echter ongetwijfeld nu meer vraag naar haring dan toen. De wereld heeft intussen geleerd vis te eten.

Dit mogen wij een gunstig verschijnsel vinden maar hierdoor is toch blijkbaar die haring-nood ontstaan. Er moet dus meer gevangen worden. Maar, hierdoor is nu de haring in nood gekomen!!!

NIET KUNNEN VOORZIEN?

De vraag is nu: heeft men deze nood niet kunnen voorzien? De Noordzee, de bij uitstek geschikte plaats voor de haring om kuit te schieten, waar de haring zich kan ontwikkelen, is op een zodanige wijze bevestigd dat er dan nu vanwege de N.O. Atlantische commissie een verbod moet worden uitgevaardigd. Dit is een verstandige maatregel, die naar we mogen hopen ook door België en Frankrijk zal worden nageleefd. Deze landen zullen moeten inzien dat dit verbod gezamenlijk zal moeten worden gehouden, want anders kan niet worden bereikt wat men denkt te kunnen bereiken. Het moet echter ook een waarschuwing inhouden dat het zo niet kan! Onze vloot moet immers nu al veel langere stoomreizen maken om tot visserij te komen. Men moet achter de haring aan, die wij zelf hebben weggejaagd. Ik weet wel dat dit een

eigentijds probleem is, en dat het in veel gevallen niet anders kan, maar toch, het resultaat van het bedrijven van de visserij zoals deze tot nu toe geschiedde, kan niet anders leiden dan tot overbevissing en uiteindelijk tot leegvisserij van de Noordzee. Zo is dus nu, vanwege de haring-nood de haring in nood. En ik dacht dat het noodzakelijk was om te trachten te voorkomen dat deze affaire niet tot gevolg heeft dat: ondanks grotere schepen, grotere kracht, intensievere methode en modernere opsporingsapparatuur, heel onze haringvisserij te niet wordt gedaan.

TONGVISSERIJ

Ook de tongvisserij vraagt nog wel even onze aandacht. De tong, een zeer begeerde vissoort wordt nog altijd goed gevangen. Toch schuilt er ook een niet denkbeeldig gevaar in de vismethode, die voor het vangen van deze vissoort (soms) wordt toegepast. De tong wordt gevangen met het sleepnet. De kuil of zak van dit net heeft een bepaalde voorgeschreven maaswijdte (N.M.L. 8-10c. M.). Echter, er wordt nog al eens de hand gelicht met deze afmetingen. Men past soms methoden toe die door de betreffende ambtenaren gewoon niet gecontroleerd kunnen worden. Door deze wijze van handelen worden echter de mazen nauwer dan de voorgeschreven wijdte. Dat dit de stand van de tong op den duur nadelig beïnvloedt behoeft geen verder betoog. Dat de visserman en met name de kottervisser zijn best doet om zoveel mogelijk deze kostbare vis te verschalken is te begrijpen. Het moet echter wel naar 'eer en geweten' gebeuren. Immers, het feit dat hierdoor, d.w.z. door het toepassen van diverse 'kunstgrepen' deze visstand inderdaad schade wordt aangedaan zou in de toekomst eveneens kwalijke gevolgen kunnen hebben. Wij zouden dan, evenals voor de haring, moeten gaan

spreken van tongen-nood of... de tong in nood. Het zou alleen maar funest voor onze visserij worden en met name voor de kottervloot, die wel speciaal op deze visserij is aangewezen. Men kan zich voorstellen dat de kotterschippers en-bemanning al het mogelijke doen een goed resultaat te bereiken, maar ieder zal begrijpen dat dit nooit ten koste zal mogen gaan van de visstand.

Graag wil ik toch nog een ander geluid laten horen ten opzichte van de visserij in het algemeen. Wat het jaar 1970 betreft mag men tevreden zijn. Over het algemeen waren de resultaten goed tot zeer goed te noemen. Dat was het trouwens voor geheel West-Europa. Voor de toekomst zijn er grote mogelijkheden zowel voor invoer als afzet.

Drs. van Dijk sprak in deze zeer optimistisch. Het zal van groot belang zijn dat de samenwerking met de E.E.C. landen, vooral wat de financieringsmogelijkheden betreft, op een zo breed mogelijke basis zal kunnen worden voortgezet en nog verder ontwikkeld.

VOLDOENING

Met zeer grote voldoening mogen wij constateren, dat de visserij en met name de kottervisserij, de aandacht van de Tweede Kamer heeft en dat deze nu, na vele jaren, ook de zo zeer gewenste aandacht heeft van de Eerste Kamer voor wat het overheidsbeleid betreft. Evenzo wordt aandacht besteed aan de positie van de garnalenvissers; aan de vervuilingaffaire en alles wat daar aan vast zit. Al met al, het geeft de burger, i.c. de visser moed!

TECHNOLOGIE EN WETENSCHAP

EEN IRIËLE STRIJD OM DE VOORRANG

DOOR IR. P. S. WELTEVREDEN

Het artikel op deze pagina werd de redactie onlangs aangeboden. De redactie meende dat het onderwerp dat hierin behandeld wordt interessant is, van daar dat zij besloot de lezers van N.G. hier van kennis te laten nemen.

Meer dan 35 jaar geleden werd, in drie omvangrijke delen, de 'Wijsbegeerte der Wetsidee' ten doop gehouden door prof. Dooyeweerd. In essentie omvatte deze Wijsbegeerte een poging te komen tot een allesomvattend levensbeschouwelijk systeem, uitgaande van de calvinistische interpretatie van het christelijk geloof.

Deze, ook wel genoemde calvinistische wijsbegeerte was o.m. bedoeld om gefundeerde stellingname mogelijk te maken m.b.t. velerlei vraagstukken van maatschappij-politieke aard. Eén van de grondbeginselen der calvinistische wijsbegeerte, de 'Souvereiniteit in eigen kring' is bijvoorbeeld als zodanig veelvuldig gehanteerd door de calvinistische partijen i.v.m. inmenging van de overheid in particuliere aangelegenheden.

Het is niet de bedoeling in het volgende gedetailleerd in te gaan op de inhoud van de calvinistische wijsbegeerte. Deze zal slechts zeer schematisch worden weergegeven als uitgangspunt voor een betoog dat er op gericht zal zijn consequenties van dit wijsgerig systeem te formuleren m.b.t. de maatschappelijke aspecten van de technologische ontwikkeling. Aanzet hiertoe is de snel stijgende importantie van deze ontwikkeling en met name de visie daarop van voor deze ontwikkeling verantwoordelijke politici uit de christelijke partijen.

SYSTEMANALYSE

In de calvinistische wijsbegeerte wordt aprioristisch stelling genomen t.a.v. de centrale vragen der wijsbegeerte. De vraag naar de waarheid of naar het zijn immers wordt reeds beantwoord in de calvinistische geloofsovertuiging. In verband hiermee zou de calvinistische wijsbegeerte wellicht beter een wijsgerig systeem op calvinistische grondslag genoemd kunnen worden. De toevoeging 'wijsgerig' duidt aan dat het systeem gebaseerd is op een wetenschappelijke analyse van de totale kosmos. Een systeem is een samenstel of een combinatie van zaken die een complex, verbonden geheel vormen. Deze algemene definitie toepassend op de totale kosmos, kan men concluderen dat de calvinistische wijsbegeerte zich bezig houdt met het ontleden van die totale kosmos in haar essentiële ofwel onderling onherleidbare elementen en het bestuderen van de relaties tussen die elementen.

Deze analyse leidt in eerste instantie tot een systeem van z.g.n. wetskringen. Dit systeem is zodanig opgebouwd dat elke wetskring alle voorgaande omvat. x) Een en ander vooronderstelt derhalve dat alle 'elementen' van de kosmos met elkaar in relatie staan, zodat verabsolutering van één of meerdere daarvan principieel wordt afgewezen.

Gaarne wordt het belang van deze benaderingswijze onderstreept. Steeds meer en gelukkig niet alleen op wijsgerig niveau, komt men tot de conclusie dat de menselijke samenleving een veelheid van aspecten vertoont en dat

men niet ongestraft één of meerdere daarvan kan isoleren.

Zo kan men zich bijvoorbeeld niet veroorloven het probleem van de milieuverontreiniging te beschouwen als een puur technisch-wetenschappelijk probleem. In feite speelt het hele gamma van elementen hier een rol, met als gevolg dat de oplossing van dit probleem (alhoewel technisch-wetenschappelijk veelal mogelijk) de inzet wordt van een strijd om prioriteiten.

Met name in de techniek wordt, mede t.g.v. de toenemende gecompliceerdheid van producten als computers, telecommunicatie-apparatuur, vliegtuigen, etc. een groeiende neiging bespeurd tot een zo integraal mogelijke benadering. Alvorens een begin te maken met de materiële verwezenlijking van een product, samen te stellen uit haar onderdelen (de z.g. hardware) wordt het van alle kanten bekeken, technisch, commercieel esthetisch, ergonomisch, maatschappelijk etc. Hierdoor ontstaat een naar al deze maatstaven gemeten optimaal compromis. In de computersector is een dergelijke benaderingswijze reeds geheel ingeburgerd en is de systeemanalist de functionaris welke verantwoordelijk is voor deze prenatale fase (de z.g. software).

Beschouwen we nu de kosmos als een verzameling van sub-systemen (een staat, een auto, een vakvereniging, etc.xx)

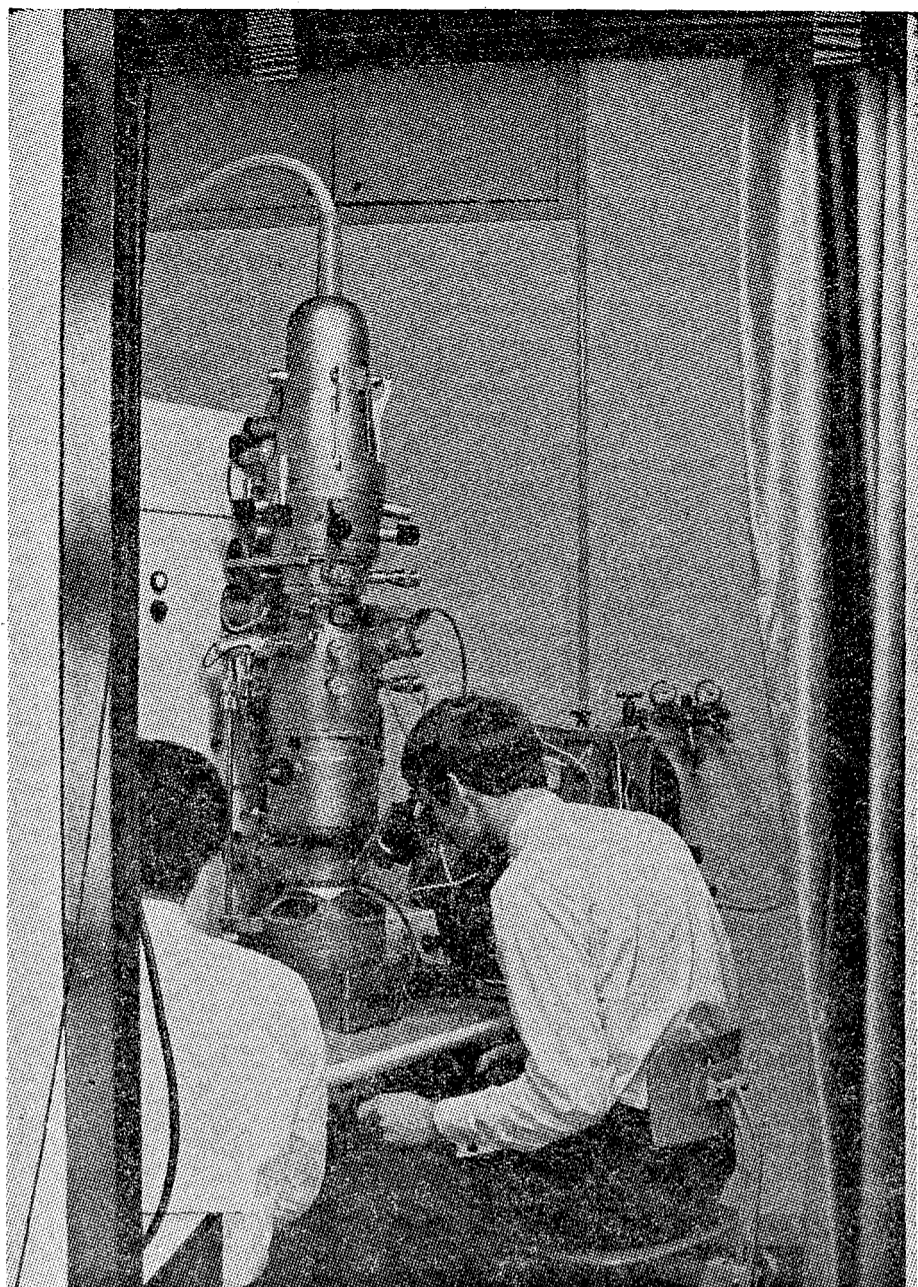
De calvinistische wijsbegeerte poneert dan een systeem van basis-elementen van waaruit een analyse van deze sub-systemen mogelijk wordt. Eenmaal het sub-systeem opgedeeld in haar elementen dient gezocht te worden naar een optimaal compromis van belangen, voortspruitend uit deze elementen. Daarmee stelt zich het probleem der prioriteiten, waarvoor dan teruggerepen kan worden op het basissysteem. In het basissysteem is namelijk impliciet een prioriteitenorde verwerkt door de rangschikking der elementen.

In het volgende zal aandacht geschonken worden aan overheidsverantwoordelijkheden m.b.t. wetenschap en technologie. Betoogd zal worden dat deze elementen van de overheidstaak te relateren zijn aan respectievelijk de analytische en de historische wetskring. Uitgangspunt van het betoog zal zijn dat de historische wetskring (met als zinkern de cultuurontwikkeling) de analytische wetskring (zinkern: het denken) omvat.

Teneinde de leesbaarheid te verhogen zal in het volgende de uitdrukking 'wetskring' vervangen worden door 'element' daar de eerstgenoemde zonder nadere explicatie, welke buiten het kader van dit betoog valt, niet zinvol is te gebruiken.

WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

Als kenmerkend voor het historisch element is aangegeven de cultuurontwikkeling. Onder cultuurontwikkeling wordt hier verstaan de ontwikkeling van de menselijke samenleving in het algemeen, of wel de verandering van het cultuurpatroon van die samenleving met de tijd. Een cultuurpatroon kan gezien worden als de uitdrukking van het menselijk kunnen en willen op een bepaald moment. Dit kunnen of willen wordt op haar beurt voor een belangrijk deel bepaald door de mate waarin men er in slaagt de beschikbare wetenschappelijke kennis tot praktisch nut voor de samenleving om te vormen. Het historisch element omvat dan ook het analytische, daar zonder wetenschappelijke denkarbeid inderdaad geen cultuurontwikkeling verwacht kan worden. Om het anders te zeggen, de we-

tenschappelijke denkarbeid is noodzakelijke voorwaarde voor cultuurontwikkeling, echter hier komen we tot de kern van het betoog, geen voldoende voorwaarde daarvoor. Immers, cultuurontwikkeling vindt eerst plaats wanneer de resultaten van die denkarbeid worden toegepast tot nut van de samenleving.

Op het eerste gezicht zou men zeggen dat het één een logische consequentie is van het ander. In vele gevallen is dat zo geweest en komt het zelfs nu nog voor, met name waar een nieuw idee omgevormd wordt tot een praktische conceptie door één en dezelfde persoon of personen. Vooral in de 20e eeuw heeft zich echter een steeds verdergaande specialisatie voltrokken waardoor met name onderscheid wordt gemaakt tussen wetenschap en technologie. Dit onderscheid is volledig parallel aan het onderscheid tussen het analytische en het historische element, overwegende dat technologie in haar ruimste zin betekent het tot toepassing brengen van wetenschappelijke kennis. Als zodanig kan men deze afbakening dus slechts toelichten. Anders wordt het echter wanneer blijkt dat in bepaalde kringen de wetenschap in rangorde duidelijk hoger wordt gezet dan de technologie.

STRIJD OM VOORRANG

Technologie zonder wetenschap is ondenkbaar. De wetenschap is de voedingsbodem van de technologie. Anders dan technologie kan zij zich echter pogen te onttrekken aan de verantwoordelijkheid voor haar maatschappelijke consequenties. In verband hiermede wordt de aandacht gevestigd op de behandeling in de Tweede Kamer der Staten Generaal van het wetenschapsbudget 1970 en met name op de stellingname t.a.v. dit wetenschapsbudget door een vooraanstaand vertegenwoordiger van een protestants-christelijke partij, te weten de ARP-afgevaardigde de heer Diepenhorst.

De heer Diepenhorst zegt bij die gelegenheid o.m.: De wetenschap wordt door andere idealen beheerst dan volledig achtbare, maar toch altijd aan nuttigheid en doeltreffendheid sterk onderworpen technologische onderzoeken'. en 'Haar onderschikking aan staatkundige, maatschappelijke of economische doeleinden is verkeerd'.

Deze geciteerde zinsneden houden een duidelijk ethisch waarde-oordeel in over wetenschap en technologie. Welke is die ethiek van de wetenschap, waardoor zij boven de technologie zou

staan? De heer Diepenhorst gaat daar bij genoemde gelegenheid niet dieper op in daar hij dit ofwel een vanzelfsprekende, ofwel een irrelevante zaak acht. Elders is echter wel degelijk getracht de ethiek van de wetenschap nader te omschrijven. Hiervoor moge ik citeren uit het recente, fascinerende werk van Nigel Calder: 'Technopolis'.

'De spelregels van het zuiver wetenschappelijk onderzoek zijn er op gericht de betrouwbaarheid van de langs experimentele weg verkregen kennis te garanderen' en, 'men biedt creatief werk aan in ruil voor deskundige waardering van (geïmponeerde) collega's'.

Het streven naar betrouwbaarheid is alleszins lofwaardig, de wens collega's te imponeren alleszins menselijk. Al met al echter vormen deze (veelal onbewuste) gedragsregels een vrij beperkte ethiek, waarop moeilijk een voorrangspostie gefundeerd kan worden. Dit te meer daar zich in de ethiek van de toegepaste wetenschap duidelijk de ethiek van de samenleving als geheel weerspiegelt, of althans zou moeten weerspiegelen.

De stelling dat de wetenschap ethisch hoger gewaardeerd moet worden dan de technologie moet dan ook als onjuist afgewezen worden. De wetenschap staat ten dienste van de menselijke samenleving welke echter eerst en gros van deze dienstverlening kan profiteren door tussenkomst van de technologie. Het 'heel veel weten van heel weinig' mag dan uniek zijn en een zekere persoonlijke voldoening schenken, het mag nooit aanleiding zijn zich ethisch heven te voelen boven die moeizaam ploeterende 'generalist' die poot de toppen van de wetenschappelijke kennis te integreren tot een bruikbaar product ten nutte van de samenleving, welke zijn motivering ook moge zijn. Uiteraard is het omgekeerde evenzeer verwerpelijk. Het verschil in ethische appreciatie ontmaskerd hebbend als drogreden, rest nog het opsporen van de werkelijke reden tot onderwaardering van de technologie t.o.v. de wetenschap. Ook hier is de heer Diepenhorst ons behulpzaam. Ik citeer uit de Handelingen: 'Thans moet niet van het basisonderzoek maar van de toegepaste wetenschap, de technologie, voor het dagelijks leven het meest worden verwacht. Dat kan veel zijn, getuige de winst welke geboekt werd voor de medische wetenschap ingevolge het Amerikaanse ruimtevaartkundige

VERVOLG OP PAG. 9

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

UITKERING BLIJVEND BIJSTAND GENIETENDEN

De uitvoerige reactie van mej. Van Leeuwen op mijn raadslidnotitie 'waarom geen 100 pct. van het minimumloon voor blijvend bijstand genietenden' in Nederlandse Gedachten van 16 januari 1971 noopt mij tot de volgende opmerkingen.

1. Het feit dat staatssecretaris Van der Poel het in mei 1970 nog nodig vond in de Tweede Kamer uiteen te zetten, dat de aftrek van vijf procent van het minimumloon voor de uitkering krachtens de A.B.W. niet bedoeld was als arbeidsstimulans, bewijst dat, althans toen nog, de gedachte, dat een uitkering gelijk aan 100 pct. van het minimumloon voor de regering niet aanvaardbaar was omdat dit het zoeken naar werk zou afremmen, tot zelfs in de Tweede Kamer leefde. Als dat voor het groene hout van de Staten-Generaal gold, wat mag men dan verwachten van het dorre hout van de niet-Kamerleden.

2. Met genoegen constateer ik dat mej. Van Leeuwen het door ons verworpen maar door de staatssecretaris weer ten tonele gevoerde argument, als zou de vijf procent aftrek te verdedigen zijn op grond van het feit dat de werknemer voor de vervulling van zijn taak kosten moet maken (vervoer, werkkleding, enz.), evenmin sterk vindt.

3. De vakbondscontributie spreekt haar als verwervingskosten wel aan. Ik zou die over het hoofd hebben gezien. Ik ben van mening dat zolang ongeveer 60 pct. van de werknemers niet bij een vakbond is aangesloten de vakbondscontributie allerminst een sterk argument is om een korting toe te passen op de bijstandsuitkering.

4. Premie voor het bedrijfspensioenfonds wil ik met mej. Van Leeuwen niet als verwervingskosten beschouwen. Deze premie kan bij het verdedigen van de 5 pct. aftrek dus geen rol spelen.

5. Sorry dat mijn formulering bij mej. Van Leeuwen de indruk heeft gewekt als zou ik de buitenlandse gastarbeiders niet als werkelijke arbeidskrachten beschouwen. Dat doe ik natuurlijk wel. Maar in het kader van de sociale voorzieningen vormen

zij een aparte groep. Dat er helaas nog een dispensatieregeling bestaat waardoor vrouwen voor minder dan het minimumloon mogen werken, mag geen reden zijn om de bijstandsonvangenden het minimumloon te onthouden. Het is in zich zelf trouwens een tegenstrijdigheid dat men minder loon

kan ontvangen dan het minimum.

6. Natuurlijk ontvangen meer groepen dan alleen de bejaarden blijvend bijstand. In mijn artikelje had ik speciaal diegenen op het oog die niet voor A.O.W. in aanmerking komen, maar die, omdat zij menselijker wijze niet meer in het arbeidsproces zullen worden opgenomen, aangewezen zijn op blijvende bijstand krachtens de A.B.W.

7. De opmerking van mej. Van Leeuwen dat in vele gevallen het minimumloon maar zeer beperkt als uitgangspunt voor de uitkeringen functioneert, omdat men b.v. ook extra huurtoeslagen kent, is op zichzelf misschien wel juist, maar vandaag kent men de 100 pct. uitkering nog niet. Hoe werkt de zaak in de praktijk? De norm wordt verminderd met het gemiddelde huurbedrag (dat is in vele streken de gemiddelde werkelijke huur die de **bijstandsonvangenden betalen**). Als dat gemiddelde f 18,30 is wordt dat dus gekort. De werkelijk te betalen huur wordt er dan weer aan toegevoegd. In vele gevallen is die werkelijke huur minder dan f 18,30, in andere gevallen meer. In het eerste geval ontvangt de bijstandsonvangende dus eigenlijk minder dan de norm, in het tweede meer. Maar in die gevallen zal steeds getracht worden voor betrokkenen een goedkopere woning te vinden. Strikt genomen past dit niet in de loonmethode. Maar men heeft er nu eenmaal mee te rekenen, dat men niet van tevoren weet wanneer men onder de A.B.W. zal komen te vallen. Het op dat moment bewonen van een dure woning zou betekenen dat er voor de kosten van het noodzakelijk levensonderhoud weinig zou overschieten. Met de hierboven geschetste methode bereikt men in ieder geval dat het bedrag voor de kosten van levensonderhoud, minus de huur, voor alle bijstandsonvangenden gelijk is.

8. Dat een pleidooi voor een landelijke bijstandsnorm, die op 100 pct. ligt, mej. Van Leeuwen zeker toespreekt, is verheugend. Ik heb daar trouwens nooit aan getwijfeld.

Waarom gebeurt het dan nu nog niet?

Het argument van de regering en van de A.R. Tweede Kamerfractie is dat het bijstandsbeleid het sociale zekerheidsbeleid niet mag doorkruisen. Bij een eenzijdig optrekken van de algemene bijstandsnorm zou dat gevaar erin **kunnen** zitten. Ik ontken dat niet. Dat is inderdaad een moeilijkheid. Maar een andere moeilijkheid is voor mij veel groter nl. deze: hoe ik een evangelische politiek verdedigen kan als ik, zij het dan niet van harte, een loonsverhoging van f 400,— voor iedereen, tot en met een thesauriergeneraal met buitengewoon verlof toe, accepteer, maar als het gaat om de minst-draagkrachtigen bezwaar maak op grond van een aantal op zichzelf formeel juiste argumenten. Om een groot woord te gebruiken naar mijn gevoel vloekt dat men elkaar. Ik ben zeker bereid waarde toe te kennen aan de stelling dat het sociaal wenselijke mee bepaald wordt door het economisch mogelijke, maar ik weiger die stelling alleen of primair toe te passen op minder draagkrachtige groepen.

Met die moeilijkheid zit ik en ik ben er van overtuigd mej. Van Leeuwen eveneens. Optrekken van de bijstandsuitkeringen voor blijvend bijstandsonvangenden zal consequenties hebben in andere sectoren van de sociale zekerheid. Er zal moeten worden aangepast, gecoördineerd en gefinancierd. Ik weet het. Maar de zaak lijkt mij belangrijk genoeg om ons daarvoor in te zetten. Ik reken daarbij op onze Kamerfractie die in de afgelopen vier jaar, bij monde van mej. Van Leeuwen, een duidelijk geluid heeft laten horen als het om verbetering van sociale voorzieningen ging. Er is onder de huidige minister van sociale zaken in gemeen overleg met de Kamer (al was dat gemeen overleg soms een fel debat) voor de zwakke groepen heel wat bereikt. Daar moeten wij mee doorgaan. Zeker als anti-revolutionairen.

Hiermee besluit ik mijn weerwoord onder hartelijke dank aan mej. Van Leeuwen voor haar reactie.

VERVOLG VAN PAG. 8

spuurwerk. Er is ook weinig tegen in te brengen, als maar niet, terwijl nuttig onderzoek grif steun ontvangt, het pure onderzoek sterk wordt verwaarloosd'. In de laatste zin van dit citaat ligt de ware reden opgesloten. De winst van de technologie wordt node geaccepteerd (er is weinig tegen in te brengen) terwijl, en daar gaat het om, duidelijk vrees blijkt voor overwoekering van de wetenschap door de technologie. Dat deze vrees geheel ongegrond is moge blijken uit het feit dat in de loop van dit betoog ettelijke malen is gesteld dat de wetenschap een noodzakelijke voedingsbodem is voor cultuurontwikkeling, ofwel dat één van de belangrijkste elementen van het historische element het analytische is. Overwoekering zal dus nooit plaats vinden daar hierdoor de technologie haar eigen doodvonnis zou vellen. Wel kan er incidenteel sprake zijn van aanpassing van inspanningen, zowel weten-

schappelijk als technologisch, aan behoeften. Dit kan inderdaad impliceren dat het wetenschappelijk onderzoek hier en daar beperkingen worden opgelegd, bijvoorbeeld wanneer het probleem van het biologisch evenwicht in de Waddenzee voorrang zou krijgen boven het 300 GeV-project. Deze beperkingen zijn dan echter het gevolg van een politieke keuze, welke, in ons democratisch land, de wetenschapsbeoefenaar evenals wie dan ook zal moeten accepteren.

PRAKTISCHE CONSEQUENTIES

Het hedendaagse cultuurpatroon wordt in hoge mate gekenschetst door de technologische verworvenheden van de laatste honderd jaar, waarbij vooral de laatste decennia het patroon aan snelle wijziging onderhevig is. Op dit moment zijn er weinig redenen om aan te nemen dat hierin op korte termijn verandering zal optreden. Aannemend dat de technologische ontwikkelingen in de toekomst in steeds sterkere mate hun invloed op de menselijke samenleving zullen uitoefenen is er alleszins reden om te trachten deze invloed in goede banen te leiden. Op regeringsniveau vereist dit een continu afwegen van belangen.

Een poging in die richting vormt het wetenschapsbudget waaraan reeds werd

gerefereerd. Een der belangrijkste discussiepunten welke bij de behandeling daarvan in de Tweede Kamer naar voren kwam betrof het al of niet opnemen in het kabinet van een minister voor Technologie, of althans van iemand die verantwoordelijk zou zijn voor alle regeringsacties m.b.t. technologische ontwikkeling.

Zonder in te gaan op de alternatieve mogelijkheden welke zich hiertoe voordoen, zal uit het voorgaande duidelijk zijn dat schrijver dezes van mening is dat de stimulering en de controle van de technologische ontwikkeling een essentieel onderdeel van de regeringsverantwoordelijkheid uitmaakt, waaraan steeds grotere aandacht zal moeten worden besteed. De huidige werkwijze van de regering t.a.v. dit punt met behulp van raden van advies en interdepartementale werkgroepen is ten enenmale ontoereikend. Concentratie van verantwoordelijkheden en bevoegdheden zal zeker verbetering brengen. De uiteindelijke vorm waarin een en ander zal worden gegoten is minder belangrijk dan het besef dat de tijd voorbij is dat technologie goed was voor mislukte wetenschapsbeoefenaren en als zodanig geen aanspraak kon maken op directe zeggenschap in het regeringsbeleid. Zoals in het voorgaande is betoogd is een dergelijke houding niet te handhaven,

noch op ethische, noch op filosofische gronden.

Het standpunt dat de heer Diepenhorst heeft ingenomen bij de behandeling van het wetenschapsbudget 1970 en dat naar ik aan moet nemen het ARP-standpunt vertolkt, is dan ook als inconsequent te beschouwen. Zijn afwijzing van een Ministerie voor Technologie is namelijk terug te voeren op een irreële strijd om de voorrang van twee elementen welke in wezen elkaar niet kunnen missen. Bijleggen van deze broederstrijd vormt m.i. de belangrijkste voorwaarde voor een meer eigentijdse vormgeving van het regeringsapparaat. Moge dit betoog daartoe een bijdrage leveren.

x) Voor een gedetailleerde beschrijving van het systeem der wetsschikkingen zie o.a. verwezen naar: Inleiding in de Wijsbegeerte der Wetsidee, van ds. J. H. Spier.

xx) Elk zelfstandig naamwoord geeft in principe een sub-systeem aan, alhoewel niet al deze sub-systemen voor diepgaande analyse in aanmerking komen.

9+5=14 | 13-7=6 | 5x2=10 | 12-0=12

Zit uw kind (of kleinkind) in klas 1 van de lagere school? Vraag dan eens vrijblijvend een proefpakket aan van lessen, gemaakt om vragen van de kleine te kunnen opvangen. Unieke lessen, die hun waarde ten volle bewijzen.

Veel kinderen zijn er al geweldig mee geholpen!

Zend fl. 1,50 per briefkaart (aan extra postzegels op de adreszijde) of per giro (postrek. no 1019645) aan: Ned. Onderwijshulp, Piet Heinlaan 47 te Voorthuizen. U krijgt dan per post alles wat U hierover wilt weten.

GEEF GUL

UW

GULDEN

Op MENORCA, eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 5,- en boven de 18 jaar f 10,- p.p.p.d. tot 27 juni 1971, erna resp. f 7,- en f 12,50 p.p.p.d. Vrijdag is wisseldag.

Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat 1176, Loosduinen.

bouwbuero Doolaard

POSTBUS 42 - OUD-BEIJERLAND

- + bouwkundige adviezen
- + projekt-ontwikkeling
- + taxaties
- + aan- en verkoop van onr. goed
- + hypotheeken en financieringen

Wij hebben enkele interessante aanbiedingen op het gebied van bestaande woonhuizen en ook nieuwbouw, w.o. een in aanbouw zijnd winkelcentrum.

Vraagt inlichtingen bij:

bouwbuero Doolaard - Havendam 7 - Oud-Beijerland
Telefoon 01860 - 3342, b.g.g. 2233 of 3307

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJssel- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

H. Struik en Zoon N.V.

*Fabriek van dekkleden
en tenten*

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.

Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING.
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUWBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

TE HUUR: APPARTEMENTEN TE VROUWENPOLDER
OP WALCHEREN

Voorzien van c.v., koelkast, moderne keuken, en meubelair, enz. Zowel voor vakantie als voor weekends.
DICHT BIJ BOS EN STRAND

Te bevragen bij: P. de Visser, Elsenoordlaan 2,
Vrouwenpolder. Telefoon 01189 - 1586

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJssel

**CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Scheepsbouwwerven

A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJssel

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJsselMONDE EN VOORNE-PUTTEN

C. de Mooy & Zoon
Im- en export bloemenhandel

ROTTERDAM
LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350.

**M. VAN REIJN'S
LOODGIETERSBEDRIJF**
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

ROTTERDAM
Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKAGENT

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV
WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van tenten, caravans, luifels, bootzeilen etc. gedaan.

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 320 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentickstraat 28
Bulken Oranjestraat 28 - v.d. Heistplein 9 - Westerstraat 138 - Spreeuwenpark 3 - Ribasstraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

DE FIGURANTEN VAN HET CENTRAAL COMITÉ

4 februari j.l. belde het partijbestuur op met het verzoek of ik kandidaat wilde staan voor het C.C., op de tweede plaats van een tal, samen met Idenburg. Mijn verbazing over dit verzoek kon niet groter zijn dan mijn ergernis. Ik ben een volstrekt onbekend lid van de partij (wie zou er om wat voor reden zijn stem op mij uitbrengen?) en vermoedde derhalve een schijnbeweging volgens de procedure: als je A in de club wilt krijgen, zoek dan een onbekende B, zet ze op een tweetal en de vis is gebakken. Dit werd mij trouwens bevestigd door het partijbestuur zelf dat — na enige aarzeling — toegaf, dat natuurlijk van een tweetal nummer één gekozen wordt omdat het C.C. nu eenmaal altijd voor nummer 1 een voorkeur heeft.

Ik heb evenwel 'ja' gezegd, ondanks m'n ergernis. Niet omdat ik zonnodig in de politiek moet (m'n huidige job is veel aardiger) ook niet omdat ik iets tegen Idenburg heb, maar omdat ik met die schijnbeweging niet eens ben en bovendien geloof in de objectiviteit van de kiesverenigingen. Ik handhaaf dus de mij toegemeten kandidatuur, hoop dat deze dan door het Convent van zaterdag a.s. zal worden bevestigd en zal mij dus opmaken om Idenburg te bevechten. Helaas kan ik dat niet anders doen dan door in het kort iets over mezelf en mijn opvattingen te vertellen. Ik daag Idenburg uit in een volgende aflevering van dit blad hetzelfde te doen. Ik ben er van overtuigd dat dit de duidelijkheid ten goede komt en de kiesverenigingen in staat zal stellen met kennis van zaken een keus te doen tussen ons beiden.

Daar gaat ie dan. Eerst een paar details. De naam is Ydo; 45 jaar, bedrijfseconoom, gehuwd, 2 dochters. Rotterdamer van geboorte, momenteel woonachtig in Brussel, stad van 2000 Nederlandstalige protestanten op een dik miljoen katholieken. Ik vind onder deze omstandigheden de lokale scheiding tussen de kerkgenootschappen onzin en betreurenswaardig en kerk dus alternatief gereformeerd/hervormd.

Thans een paar opmerkingen over de wijze waarop ik meen dat de grote vraagstukken van onze tijd dienen te worden aangepakt.

1. Ik geloof — in tegenstelling tot Idenburg en Kooymans — niet in

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

wereldwijde oplossingen. De UNO zal voorlopig een praatclub blijven die weinig kan bijdragen tot de oplossing van de echte grote problemen (doch die we moeten blijven steunen).

2. Aan de andere kant is Nederland te klein om zelf deze problemen aan te pakken. Op zaken als inflatie, omgevingsverontreiniging, structuurveranderingen in landbouw en industrie, technologische ontwikkeling, wapeniging en de verhouding arme landen-rijke landen hebben wij een geringe invloed. Alleen een echt verenigd Europa kan hier een doelbewuste en succesvolle politiek ontwikkelen.

3. Er is geen reden om, hetzij van de USA, hetzij van de SU in cultureel, economisch en sociaal opzicht afhankelijk zijn en de Amerikaanse consumptiemaatschappij is n.m.m. een even betreurenswaardig als verwerpelijk verschijnsel als de doffe armoedige volksdemocratie van het oostblok. Ik ben een uitgesproken voorstander van een politiek- en economisch zelfstandig Europa dat zijn eigen (vredelievende) weg gaat en zijn eigen maatschappij organiseert. Ik ben in tegenstelling tot Idenburg van mening dat dit Europa er moet komen, zelfs als dit een eigen Europese kernmacht met zich mee zou brengen.

4. De inflatie (verwoester van welvaart en democratie) en de omgevingsverontreiniging (verwoester van onze gezondheid) acht ik de ernstigste economische problemen van deze tijd; ernstiger dan bijvoorbeeld de verhouding rijke landen - arme landen, het onderwijzerstekort, of de huisvesting van ouden van dagen of wat dan ook. Hier speciaal

nodig ik Idenburg uit zijn prioriteiten tegenover die van mij stellen

5. Ter bestrijding van de inflatie stel ik voor sommige vormen van geldschepping sterk aan banden te leggen o.a. door persoonlijke leningen en afbetalingscredieten voor consumptiegoederen sterk te beperken en door elke uitbreiding van collectieve voorzieningen zeer kritisch te beoordelen. Ik ben van mening dat deze laatste het risico in zich dragen de productie in de verkeerde richting te sturen; niet de marktprijs bepaalt meer hoe de produktiefactoren gebruikt worden maar de helft plus één van een zeker aantal geïnteresseerden.

6. De omgevingsverontreiniging dient bestreden te worden volgens de regel: wie vuil maakt, betaalt (uit eigen zak, wel te verstaan). Dat hierdoor allerhande produkten duurder zullen worden en misschien sommige bedrijfstakken in moeilijkheden zullen komen, zullen wij op de koop toe moeten nemen. Het is de prijs voor onze gezondheid.

7. De ontwikkelingshulp moet logisch passen in de internationale arbeidsverdeling die wij sinds vele jaren moeizaam tot stand trachten te brengen. Wij zullen meer in de ontwikkelingslanden moeten investeren; in dit verband is het beter onrendabele bedrijfstakken er van te overtuigen zich in ontwikkelingslanden te vestigen dan hen hier kunstmatig op grond van allerhande sociale en regionale overwegingen — in het leven te houden.

8. Tenslotte een enkel woord over de ontwapening. De ideeën van Idenburg op dit punt (als ik het wel heb is dit zijn specialiteit) heb ik zorgvuldig bestudeerd. Ik heb ze vermoedelijk niet goed begrepen want de logica die zij ongetwijfeld moeten bevatten is aan mij voorbijgegaan. Mijn mening is de volgende: als je op het vraagstuk van de ontwapening, een politieke greep wilt krijgen dien je je zelf tot een geloofwaardig niveau te wapenen (in onze wereld: met atoomwapens). De ervaring van alle **Nehru's, Pompidou's Tito's, Heilige Vaders**, etc. staat voor deze waarheid borg. Als je je om de een of andere respectabele, morele of economische reden niet tot zulk een niveau wilt wapenen moet je van die greep afzien en je er bij neerleggen dat de USA en de Sovjet-Unie de dienst uitmaken. Ik krijg de indruk dat Idenburg denkt een greep op het ontwapeningsvraagstuk te kunnen krijgen, zonder die eigen wapeniging. Dit nu lijkt mij logisch onhoudbaar. Hoe ik de ontwapening zie? Maak een West-Europees atoomwapen en biedt dit aan ter ontwapening van Europa (van West-Ierland tot de Don) met wederzijdse inspectie...

9. Nog een goede raad. Laat u niet beïnvloeden door schijnbewegingen: stemt Ydo. Hij neemt zichzelf niet au-serieux (ben benieuwd wat Idenburg hierop heeft.)

Naschrift voor de heer Idenburg

In het voorgaande heb ik u wat uitgedaagd en een paar ideeën gelanceerd. Hoewel ik benieuwd ben naar wat u hier tegenover denkt te stellen, twijfel ik er niet aan dat het van uitstekende kwaliteit zal zijn. Zoals u overigens kunt ontwaren, wijken mijn opvattingen soms een weinig af van die van het Program van Actie, terwijl ik bovendien het C.C. een „schijnbeweging” heb aangewreven. Geen beste zaken na-

tuurlijk. Echter, de kiesverenigingen hebben het laatste woord en zij zullen na kennisname van uw ideeën, die naar ik hoop volgende week de kolommen van dit blad zullen verrijken, op objectieve wijze hun keus maken. Ik wens u veel sterkte en mezelf veel succes toe.

Amicale groeten
H. J. Ydo

Naschrift partijsecretariaat

De anti-serieuze aanpak van Ydo is boeiend. Slechts één opmerking onderzijds: volstrekt onbekend is bepaald niet gelijk aan figurant; bekend kan gelijk zijn aan volstrekt figurant. Verder behoeft het partijsecretariaat niet te aarzelen in het geven van toelichting op dubbeltallen. Het stellen van dubbeltallen voor functies, waarin het Partij Convent of de Deputaten-vergadering moet voorzien, gebeurt sinds jaar en dag niet in alfabetische maar in voorkeurs-volgorde.

Tenslotte zal de een meer de ander minder bekend zijn in smalle, bredere of brede kring. Bij ieder bekend zijn slechts weinigen. Wanneer de dubbeltallen vermeld worden in Nederlandse Gedachten zal dit gebeuren met een (korte) aanduiding van leeftijd en functielambt.

DEFENSIE

De ingezonden bijdrage van de Lt. kol. der Fuseliers (g.s.b.) Numan vraagt om enig commentaar. Hij richt zich o.m. tot de heren Von Meyenfeldt en Volten als lid van de AR én als beroeps-officier. In dezelfde hoedanigheden richt ik me dan weer tot Overste Numan.

Enigszins merkwaardig is het begin waarin overste N. het nodig oordeelt de lezer te informeren over de rangen en militaire kwalificaties van beide heren. M.i. staat het er wat suggestief, zo in de geest van: die hadden toch beter moeten weten. Wat zij dan beter hadden moeten weten ontgaat me. Maar de relatie tussen deze intern-militaire gegevens en de discussie over defensie in N.G. zie ik niet. Maar nu ter zake.

Naar mijn mening wordt de discussie tussen de heren op geheel verschillende golflengte gevoerd. Overste N. redeneert consequent militair-strategisch, waarbij etische of religieuze principes althans voor de buitenwereld zijn standpunt niet doen afwijken van dat der 'heidene', zoals ds. Schuman het tijdens het partijconvent formuleerde, terwijl de heren Von M. en V. elementen invoeren van politieke en etisch-religieuze aard. Je praat b.v. op verschillende golflengte als je de mening dat je als Christen niet doelbewust mag meedoen aan algehele vernietiging van de mensheid (of die nou communistisch is of niet), gaat bestrijden met het argument dat je dan de oorlog zou kunnen verliezen.

De heren Von M. en V. hebben geconstateerd dat in de moderne wapeningsituatie de verhouding tussen doel en middelen al lang zoek

VERVOLG OP PAG. 12

is. Op grond hiervan hebben zij hun visie als volgt kernachtig weergegeven: Geen doel ter wereld rechtvaardigt de inzet van massavernietigingswapens, dus ook het risico niet van een overheersing van het Russisch-communistisch monster, zoals overste N. het weinig genuanceerd uitdrukt.

In deze visie is het aanvaarden van bepaalde (van tevoren te berekenen) risico's onvermijdelijk, maar die risico's vallen huns inziens in het niet bij de risico's van een steeds verder (uit de hand) lopende bewapeningswedloop. Overste N. kan zich nog

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

verenigen met het merendeel van het partijconvent, dat met de mond wel belijdt dat kernwapens eigenlijk wel verschrikkelijk zijn en eigenlijk in strijd met Gods wil, maar die in hun vertrouwen op de 'balance of

terror' toch maar hun steentje blijven bijdragen aan het voortduren van een bewapeningswedloop die alle risico's neemt en de grootste geldverspilling aller tijden vertegenwoordigt. Hij erkent dat het kernwapen afschuwelijk is, maar hij vindt dat een eenzijdige verklaring als door Von M. en V. bedoeld (dus afzien van gebruik van kernwapens als eerste) alleen maar kan leiden tot een ernstige machtsverstoring. En dat heeft met christelijke politiek niets te maken, zegt de overste. Ook hier weer blijkt hoe voorzichtig je moet omspringen met het adjectief 'christelijk' want vindt overste N. machtspolitiek dan wél christelijk, dus in de geest van Christus?

De overste formuleert de kernvraag zeer pregnant: 'Wat moet de Navo doen als zij de verliezer dreigt te worden van een conventioneel conflict?'

Het antwoord is volgens hem niet

moelijk, er zijn maar twee mogelijkheden. Moeten we hieruit begrijpen dat u wél bereid bent aan het gebruik van kernwapens mee te werken met het welhaast onvermijdelijke gevolg van de totale nucleaire oorlog? Het is maaar dat we het weten. U mag niet vergeten dat Uw 'liever dood dan rood' zich dan uitstrekt over miljoenen mensen die die keus dan niet meer kunnen maken, want dat hebt U voor ze beslist.

Ik stel de zaken maar zo scherp om te trachten aan te tonen dat men heel voorzichtig moet zijn bij het omverhalen van iemands argumenten, vooral wanneer die argumenten van andere orde zijn dan die van de aanvaller.

Eindhoven L. J. Meiresonne

Met bovenstaand ingezonden stuk wil de redactie de belangwekkende discussie over het defensievraagstuk afsluiten.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar.

Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v.

A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ..... ex. à f 3,- van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam. Uw apotheker of drogist heeft het.

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken - Fresiaknollen

WILT U GELIJK AAN DIT VERZOEK VOLDOEN EN DE ACCEPT- GIROKAART GEBRUIKEN? DANK U

De acceptgirokaarten ter betaling van het abonnementsgeld, f 8,- over het eerste halfjaar 1971 zijn half januari verzonden. Wij verzoeken u van deze kaarten gebruik te maken bij de betaling, daar dit de administratie op ons bureau veel werk bespaart.

Er zijn met de kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk.

• Postgiro

— Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.

— als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.

— Als u per „incasso-giro" betaalt, ontvangt u geen kaart; u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld is reeds automatisch afgeschreven.

• Banken

— Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

VUL DE BON IN

S.v.p. zenden aan Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

— Wenst tot 6 maart '71 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 5,50.

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: ..... Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

VOLKSTELLING

Bij het debat in de Tweede Kamer over de Volkstelling heeft de heer M. W. Schakel (A.R.P.) overtuigend gepleit voor het doorgaan van de volkstelling. Wij menen dat de door hem genoemde argumenten, feiten en kritiek op de kritiek breder moeten worden gehoord dan door middel van persverslagelager. mogelijk is.

'Er is onrust en een stuk onwettendheid over de 'familifoto' die op 28 februari 1971 van de Nederlandse natie zal worden genomen', aldus de heer Schakel.

Hij vervolgde: De onrust van een heleboel rechtschaps burgers en burgeressen van dit land met hun herinneringen aan oorlog en bezetting, met hun toch wat instinctieve afkeer tegen een alsmachtiger wordende overheid, mensen met computervrees, die het idee hebben dat je uit de computer meer kunt halen dan je erin stopt, kortom, irrationele gevoelens, irrationeel maar heel feitelijk. Dat is wel een van de redenen waarom het goed is, dat de vertegenwoordiging van dit volk over deze zaken vanmiddag nog eens ten overstaan van de regering debatteert.

Ik ben het helemaal eens met het N.V.V., dat zegt: Zonder feiten begin je niets. De volkstelling is de belangrijkste statistische onderzoeking, die wij kennen; ook de enige complete statistiek, die je in een volk hebt. Hoe zul je de behoefte aan kindercreches precies afmeten, als je niet weet hoeveel kinderen van werkende vrouwen ervoor in aanmerking komen? Wij weten niet eens, hoeveel werkende vrouwen er in dit land zijn. Ik wijs nog op de reactie van de directeur van de Vereniging van Revalidatie, die gezegd heeft: Geef u mij alstublieft deze gegevens, want wij zitten er dringend op te wachten.

Bovendien, als er in de komende tien jaar eens een regering zou komen van progressieve studenten, van de P.S.P., van de kabouters of van andere repelsveitjesachtigen, en die zouden hun volledige democratisering van het onderwijs willen doorvoeren, naar regio en naar sociale milieus, zouden zij dat dan kunnen doen met de statistische gegevens van 1960? Zij zouden van een koude kermiss thuis komen.

PRIVACY

De privacy wordt in het geding gebracht, zo van: je moet me met rust laten. Wie een absolute privacy wil moet naar een achterlijk land gaan. Daar kan hij het krijgen. Wie echter in een welvaartsland woont en van de overheid en maatschappij verlangt dat zij in saillante onderdelen beleid voert, moet die overheid gunnen dat zij het basismateriaal verzamelt. Wat bovendien de privacy betreft, ben ik het met de heer Bakker helemaal eens: er zijn weinig vragen bij die de bureaus ook niet zouden kunnen beantwoorden.

Ik stel dat de regering een unieke poging doet de ontkoppeling en dus het herstel van de anonimiteit zo snel mogelijk tot stand te brengen. Het is

een internationaal novum, tot heden toe nog nergens vertoond, dat het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft uitgedacht en dat voor de eerste maal ter wille van de anonimiteit in Nederland wordt geïntroduceerd. De minister slikt zijn tien procent in. Ik moet zeggen, dat ik daarmee moeite heb, want ik vind, dat hier een belangrijk gegeven, dat men zou kunnen krijgen, gewoonweg cadeau wordt gedaan, maar goed, ik moet mij daarbij neerleggen. Wanneer de regering dat om psychologische redenen meent te moeten doen, heeft zij daarin wellicht gelijk.

Als bovendien vandaag hier wordt gezegd dat de persoonsgegevens, de omslagen, op de gemeentehuizen blijven — die komen niet bij de andere gegevens — en dat de andere gegevens maximaal twee jaar bij het C.B.S. aanwezig zijn, moet men mij eens zeggen, hoe men mij kan wijs maken, hoe de regering in de komende uitstelmaanden nog verdergaande garanties kan geven met betrekking tot de anonimiteit zonder dat zij de gehele zaak compleet nietswaardig maakt. Ik heb daarom ernstig bezwaar tegen de motie van mejuffrouw Goudsmit.

En dan de kolonelsangst, die kennelijk diep in de kabouterknieën zit. Als kolonels eenmaal aan het bewind zijn gekomen hebben zij wel wat anders te doen dan in een kaartenbak van 13 miljoen kaarten, die nog niet eens alfabetisch staan, te gaan zitten graaien. Als ik kolonel was — dat gevaar zit er niet in, ik heb het niet verder gebracht dan diestplichtig sergeant; zelfs naar de maatstaven van de heer De Beer ben ik te goedkoop voor een staatsgreep — zou ik de suggestie volgen in een krant. Daarin staat: vraag eens de abonneelijsten op van Vrij Nederland, De Groene, de Nieuwe Amsterdammer en de V.P.R.O.

Leg deze naast elkaar en kijk of er mensen bij zijn die er drie of viermaal op staan. Die kun je dan via je sergeant meteen in de Bijlmer laten opsluiten. Dit gekscherend. Als men mij op papier wil vangen — dat wil ik hiermee zeggen — dan kan men mij wel tien keer vangen.

Bovendien als deze kolonels het zouden willen doen, zouden zij, sinds de concessie van de minister van deze middag nog een slaafs leger van vele tienduizenden gemeenteambtenaren moeten hebben, die ook in dat spel meespelen. Het zijn spoken en niet anders.

VERGROOTTE ONRUST

Ik kan mij voorstellen dat toch het idee van uitstel boven komt. Ik moet mejuffrouw Goudsmit (D'66) toegeven dat er onrust in het land valt te signaleren met betrekking tot deze volkstelling. Ik ben het helemaal eens met de heer Franssen (P.v.d.A.), dat de centrale vraag is of uitstel de zaak dient, ja dan nee. Met de heer Franssen ben ik bijzonder benieuwd naar de reacties van de regering hierop.

Er zijn groepen die inderdaad, om in de markt te plijven, spoken moeten en willen hebben.

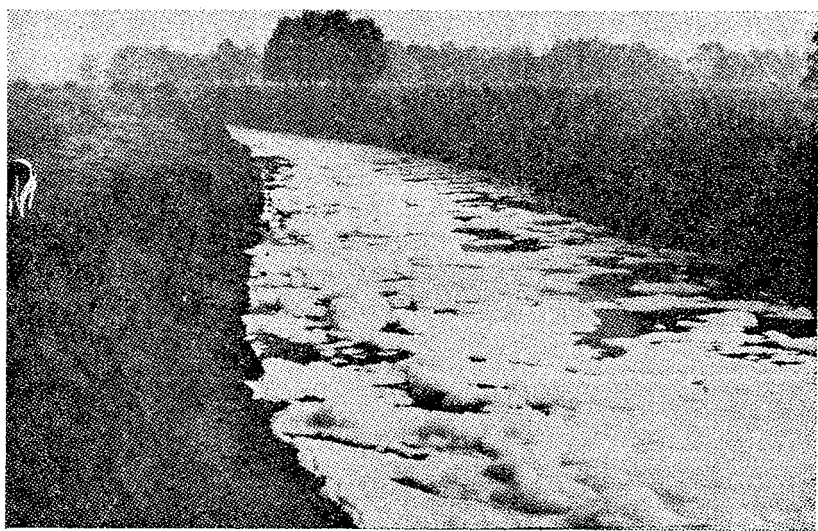
Ons aller Sjaloom uit Odijk: 'En het geschiedde in die dagen dat er een gebod uitging om het hele volk te tellen, vanwege de Keizer De Jong. Die telling moest geschieden toen Nixon het bewind voerde over het Atlantisch Genootschap...' Dan weet ik al hoe laat het is.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 8 - 20 februari 1971

IN DIT NUMMER

Schrijft dr. B. Goudzwaard op pagina 5 over: Waarom A.R.P.?

Een samenvatting van de openingstoespraak van dr. A. Veerman op het Partij Convent van 13 februari j.l. staat op pagina 6.

De verkiezingscampagne van de A.R.P. is een persoonlijke zaak, zie pagina 7.

Milieubeheer (zie foto boven) is uiterst belangrijk, op pagina 8 schrijft Bernard Krebs hierover.

In Vrij Nederland lees ik, twee dagen na de forumzitting in het RAI-gebouw, 31 oktober 1970, 'maak 28 februari tot een schrikdag voor dit rechts-reactionaire bewind. Saboteer de volkstelling zo veel mogelijk'. Het Genootschap voor de Rechten van de Mens — een dure naam — spreekt uit: De wet op de volkstelling is een fascistische wet. Totale registratie is totale manipulatie. Het voeren naar de administratieve slachtbank. Zou mejuffrouw Goudsmit nu denken dat er bij dergelijke groepen nog maar enige zelf aan te smeren zou zijn door enig uitstel? Het Comité Waakzaamheid, niet de minste onder de groeperingen die de geesten wakker hebben trachten te maken zegt: Ook na de volkstelling gaan wij door. Niet meedoen aan de volkstelling is een politieke daad. Een effectieve daad. Daarin hebben zij gelijk. Want, wil een volkstelling slagen dan zullen er van de 13 miljoen Nederlanders niet al te veel uit moeten vallen. Daar zit de zwakke stee, daar zit de invalspoort voor alternatieve sleutelaars. Als men die termijn al maar uitstelt, maakt men er de zaak niet beter van, maar slechter. Overigens — en daar wil ik nog eens duidelijk op wijzen — is het bepaald niet mijn bedoeling alle instellingen en bladen, die ik genoemd heb over een kam te scheren.

Wij zijn de vertegenwoordiging van dit volk, die ten overstaan van de minister der Kroon nog eens debatteert over een uiterst belangrijke zaak voor de natie. Daarom wil ik toch nog een dringend beroep doen op de vertegenwoordigster van D'66, zich nog eens ernstig te bedenken

voordat zij haar motie — de minister kan aan wat hij vandaag aan concessies heeft gedaan eenvoudigweg niets meer toevoegen — in stemming laat brengen. Zij mag wel zeggen, dat er onrust is en dat wij daarop als Kamer moeten reageren, maar zij moet er ook in verdisconteren, dat een motie en een stemming ook tot het opzweepen van de onrust kunnen bijdragen. Dat is haar bedoeling niet, maar het kan wel een bijproduct van de motie zijn.

Ik wil als volksvertegenwoordiger op haar als volksvertegenwoordigster een dringend beroep doen, ernstig te luisteren naar de regering en ook de opmerkingen, die de heer Franssen in een heel saillant onderdeel van zijn betoog zich aan haar adres heeft veroorloofd, op zich te laten inwerken. Ik meen dat men het belang van een volkstelling voor een volk in al haar compartimenten in al haar samenstellende delen, en de consequenties van wat wij met betrekking tot een dergelijke zaak ten aanschouwe van de televisie te midden van dit volk doen niet moet bagataliseren. Daar moet men niet gering over denken!

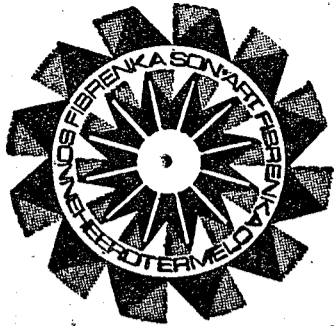
JUWELEN, GOUD en ZILVER
IN- EN VERKOOP

H. W. DAMES

Kruisstraat 19 — Telefoon 023-320431
Haarlem (bij de Ridderstraat)

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Fibrenka DEKENS

IN VEEL GEVRAAGDE MATEN EN
KLEUREN VAN OPVALLENDE KWALITEIT
IN AANTREKKELIJKE PRIJSKLASSE.

TEVENS PRODUCENT VAN KLEIN
HUISHOUELIJK TEXTIEL (HAND- EN
THEEDOEKEN; WERK- EN STOFDOEKEN;
DWEILEN), ALSMEDE VAN ALLE SOORTEN
BORSTELWERK EN BEZEMS.

STICHTING WERKPLAATSEN „SONNEHEERDT“ ERMELO

STICHTING MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING OOSTELIJK GRONINGEN

Na het algemeen maatschappelijk werk en gezinsverzorging in Oostelijk Groningen kennen wij het bijzonder gezins- en wijkwerk in de gemeente Winschoten.

In deze sector is binnenkort vakant de functie van:

BUURTWERK LEIDER(STER)

Gevraagd wordt:

diploma sociale academie (sociaal cultureel werk of opbouwwerk); MiKoJel of gelijkwaardige opleiding.

Voor huisvesting zal medewerking worden verleend.

Sollicitaties met vermelding van de referenties te richten aan de directeur van de stichting, Burg. Venemastraat 26 te Winschoten. Telefoon 05970 - 5062.

Het Diakonessen- huis te Meppel

vraagt voor de operatie-afdeling

instrumenterende en assisterende VERPLEEG- KUNDIGEN

(mnl. of vrl.)

Bij het verkrijgen van huisvesting kan medewerking worden verleend.

Sollicitaties met opgave van uitvoerige referenties te richten aan de Besturend Zuster, Zr. A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

ONBEZORGD wonen goed VERZORGD wonen in Coöp. VERZORGINGSFLAT 'De Stadsfenne' UA te Sneek!

In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types, namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,— in verschillende prijsklassen. Hypotheek beschikbaar.

In deze
verzorgingsflat
zijn ondergebracht

- ☆ CENRAAL-WINKEL
- ☆ BANKFILIAAL
- ☆ KAPSALON
- ☆ PEDICURE
- ☆ LOGEERKAMERS
- ☆ BIBLIOTHEEK
- ☆ BILJARTZAAL
- ☆ RECREATIEZAAL
- ☆ TELEVISIEZAAL
- ☆ MET KLEUREN-T.V.

- Warme maaltijd met keuze-menu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Liftten
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op: f 140,— tot f 345,— plus f 80,— per persoon.

- ☆ AANTREKKELIJK GESITUEERD IN EEN NIEUW NATUUR- EN WATERRIJK STADSDEEL
- ☆ ZONNETERRAS
- ☆ UNIEK UITZICHT (SNEEKERMEER)
- ☆ DICHT BIJ BURG. DE HOOPPARK EN JACHTHAVEN
- ☆ RUIME PARKEERGELEGENHEID EN GARAGES

Vanaf heden zijn enkele volledig ingerichte MODELFLATS geheel vrijblijvend te bezichtigen.

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

Makelaars en Taxateurs in Onroerende Goederen
WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEF. 05150 - 3785

„Bos en Wind . . . de sleutel tot uw huis !!“

**STICHTING
PROTESTANTS CHRISTELIJK
BEJAARDENTEHUIS
„GOEZATE”
TE WERKENDAM**

KERKELANT 3

vraagt voor haar 80 pensioengasten voor spoedige
indiensttreding een

**EEN ZIEKEN-
VERZORGSTER**

Vereisten: minimum leeftijd 25 jaar. Protestants-
christelijke godsdienst. Intern verblijf.
Salaris en arbeidsvoorwaarden volgens het rechts-
positiereglement van de Contactcommissie Lan-
delijke Organisaties van Bejaardentehuizen.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de direc-
trice van het bejaardentehuis of telefonisch
overleg voor een persoonlijk onderhoud onder
nr. 01835 - 1948.

Een overzicht van de
kleine zaal in De Doelen
te Rotterdam, waar op
13 februari j.l. het Partij
Convent werd gehouden.
Wij komen nog nader op
dit convent terug.

Adres redactie Neder-
landse Gedachten: Dr.
Kuyperstraat 3, Den
Haag, tel. 070-183960.

**jtz JOHANNES
ZIEKENHUIS**

Algemeen christelijk ziekenhuis voor de Zaanstreek

Wij zoeken voor onze OPERATIE-AFD.

a. EEN HOOFD

hiervoor komen in aanmerking verple-
gers of verpleegsters met een ruime
O.K.-ervaring en met organisatorische
kwaliteiten.

Wij bieden een goed gehonoreerde func-
tie met interessante ontwikkelings-aspec-
ten.

**b. ENIGE O.K. VERPLEGERS
OF VERPLEEGSTERS**

eventueel nog in opleiding

**c. EEN NARCOSE-ZUSTER
OF VERPLEGER**

eventueel nog in opleiding

De onder B en C genoemde functionaris-
sen zijn nodig wegens uitbreiding van
de werkzaamheden.

Ons ziekenhuis telt momenteel 250 bed-
den; uitbreiding ligt in het verschiet. De
chirurgische afdeling telt 60 bedden.
Voor prima huisvesting kan gezorgd res-
pectievelijk bemiddeld (gehuwden) wor-
den.

Schriftelijke sollicitaties kunnen worden gericht aan de directie van het
ziekenhuis, Postbus 21 te Zaandam.

In ons **BEJAARDENPENSION
TE APeldoorn
„BERG EN BOS”**

is beschikbaar kamer + slaapkam-
er, geschikt voor echtpaar, voor-
zien van warm en koud water,
centrale verwarming en telefoon.

Eerste etage. Tel. 05760 - 52539.

UW VERTROUWDE BEMIDDELING BIJ AAN- OF
VERKOOP VAN ONROERENDE GOEDEREN. —
EVENEENS HUUR EN VERHUUR. LANDELIJK
WERKZAAM. — GEORIENTEERD OP GROTE OBJECTEN.

Makelaarskantoor M. C. WILBRINK o.g.

lid N.B.M.
Dorpsstraat 94 - BEEKBERGEN - Telef. 05766 - 1397

**CHRISTELIJK SANATORIUM
ZEIST**

In de volgende vooropleiding voor het diploma Ziekenverpleging B., zijn nog
plaatsen open voor

**LEERLING-
VERPLEEGSTERS**

- Minimum leeftijd 17 jaar en 3 maanden.
- Opleiding voor het Staatsdiploma B (Zenuwverpleging).
- Salaris tijdens opleiding:
1e jaars: f 456,61; 2e jaars: f 488,74; 3e jaars: f 553,—
per maand boven kost en inwoning.
Toeslag voor onregelmatige diensten 14 %.
Gediplomeerden: f 921,08 tot f 1255,95 + toeslag voor onregelmatige
diensten.
- Vakantie 17 werkdagen per jaar; vakantietoeslag 6 %; vijfdaagse werk-
week.
- Reiskostenvergoeding naar huis 2 x per maand boven f 2,50.
- Verstrekking eerste dienstkleeding gratis.

Aanmeldingen voor de opleiding te richten tot de adjunct-directrice

Handel en Industrie

HOLLESTELLE N.V. GOES

MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING

ZAAGMOLENSTRAAT 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

**UW
INTERIEUR** *smaakvol en gezellig
ingericht
en toch niet duur*

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135 - 137 — ZEIST — TELEFOON 12486

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561
ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

SCHUILING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES - Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS
UITGEVERS

*Al 70 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

n.v. aannemers-en handelsbedrijf

van oord
werkendam
sasdijk 34 · postbus 8
telefoon 01835-2244

Van der Sluis' Stalen Meubelen N.V.

BEESDSEWEG 11 - CULEMBORG
Telefoon 03450 - 3244 (3 lijnen)

FABRIKANTEN VAN STALEN
MEUBELEN VOOR
INSTELLINGEN EN SCHOLEN

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTORENHERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELECOMMUNICATIE-INDUSTRIE BECKER N.V.

Experts op het gebied van scheepslektronica

- SCHEEPSRADIOTELEFOONS
- ECHOLODEN
- RADAR
- MARIFOONS
- AUTOMATISCHE PILOTEN
- ALARMSYSTEMEN

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75 - Telefoon 03404 - 13511

PRINS N.V. Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor auto's en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Tel. 05190 - 3715

WAAROM A.R.P.?

DOOR DR. B. GOUDZWAARD

Is het niet uit de tijd, dat christenen zich in eigen politieke partijen organiseren? Deze vraag wordt vandaag veel gehoord. Op zichzelf is dat niet erg, want het kan geen kwaad, dat men zich op deze vraag bezint. Naar mijn mening is echter een christelijke partij ook vandaag, in ons land, zeker op haar plaats. Maar de vorming van een christelijke partij is geen dogma.

Als het bij het voeren van een evangelische politiek gaat om de navolging van en de heenwijzing naar wat het evangelie zelf al doet — en het evangelie richt zich daarbij even goed op christenen en niet-christenen — dan is christelijke partijformatie onmogelijk als dogma te zien. Dan mag een dergelijke partijvorming alleen worden beoordeeld vanuit de vraag, of zij in een bepaalde tijd en in bepaalde omstandigheden het meest doeltreffende instrument is om aan het volgen van het evangelie in de politiek gestalte te geven.

VERVREEMDING

Er zijn zeker argumenten, die pleiten voor het instandhouden van een christelijke politieke partij. Daar is de secularisatie, de vervreemding, in vrijwel alle sectoren van het leven, van de invloeden en de impulsen van het evangelie. Dat heeft tot gevolg dat beginselpartijen, zoals de A.R.P., 'uit de mode' raken. De politiek wordt daarbij steeds meer als een in zichzelf gesloten aangelegenheid gezien, waarbij men aan een neutrale politiek-technische deskundigheid genoeg heeft. Een christelijke politieke partij kan echter in een louter naar programmatische motieven georganiseerd partijenstelsel een levend teken zijn, dat het rijk van Christus niet stil houdt bij de poorten van de politiek.

Ook al heten 'algemene' partijen christenen in hun organisatie welkom, toch kunnen deze partijen aan hun christenleden vaak maar een beperkte ruimte laten. Zolang de christen vanuit zijn overtuiging de programmapunten van die partijen kan onderschrijven gaat het goed, maar de pijn komt als de christen vanuit zijn overtuiging tot andere politieke conclusies komt, dan zijn partij voorstaat. Vaak blijkt dan dat die partij de geloofsbeleving van de christen alleen op prijs stelt als die uitmondt in trouw aan de partijlijn. Christelijke politiek is ook slechts bij uitzonderingen 'eenmanswerk'. Ter verdieping en corrigerend vergt zij gemeenschap met mede-christenen.

NIET OVERBODIG

Daarom is christelijke partijvorming geen overbodige zaak. Een christelijke partij moet echter bereid zijn de mogelijkheid van eigen falen te onderkennen. Zij moet het streven afwijzen, dat gaat in de richting van vereenzelviging van haar program met de boven elk program uitgaande boodschap van het evangelie.

Daarnaast moet zij bereid zijn en blijven zich daadwerkelijk voor de doorwerking van het evangelie, ook in haar eigen beleid, open te stellen. Deze voor-

waarden houden opdrachten in, ook voor de A.R.P. Dat christelijke politiek als zodanig haar tijd zou hebben gehad en als zou de bestaansgrond voor de A.R.P. daarmee zijn ontvallen, behoeft op haar geen indruk te maken. Er zal altijd ruimte zijn voor een actuele christelijke politiek, omdat het evangelie zelf altijd voor eigen actualiteit zorg draagt. Hier komt nog iets bij. Juist het evangelie stelt de politicus in staat, de werkelijke nood van de mens te onderkennen. Veel mensen verkeren immers heden ten dage in een vertrouwenscrisis. Agitatie, polarisatie, extremiteit komen voort uit onzekerheid, uit het zich in de steek gelaten voelen. Velen voelen zich niet meer bij het politiek gebeuren betrokken. Men heeft de indruk, dat alles gebeurt zonder dat men er iets aan kan doen.

De mens wordt steeds knapper. Grote technische projecten worden ontwik-

keld en verwezenlijkt. Dat is één kant, maar de andere kant is, dat al dat vernuft nevenverschijnselen met zich meebrengt. Daardoor ontstaat de dreiging, dat de mens zich straks zelf het leven onmogelijk zal maken; zo niet door atoombewapening, dan toch wel door een steeds verdergaande aantasting van ons levensmilieu.

Die onzekere factoren doen sommigen in verzet komen tegen de maatschappij. Agitatie en polarisatie treden op. Daarnaast vluchten anderen juist in het negatieve. Men zoekt het in steeds meer welvaart, men vlucht uit de werkelijkheid, omdat er voor veel problemen geen oplossing voor handen lijkt, of omdat men niet meer ziet wat men zelf hierin nog voor een plaats heeft. Er ontstaat een gat tussen wat men zelf doet en de consequenties, die dit heeft. Men weigert de consequenties van eigen wensen te aanvaarden.

NAAST ANDEREN STAAN

De kracht van evangelische politiek nu ligt hierin, dat men vanuit het evangelie de mensen een uitweg kan wijzen, en wel omdat juist het evangelie doorstoot naar de wortel van alle menselijke onzekerheid, angst en wanhoop. Het licht in Gods Woord legt de werkelijke nood in de wereld bloot, scherper zelfs dan door de noodlijdende zelf wordt ervaren. En in het spoor van dat evangelie beweegt zich een echt christelijke politiek. Dat is voor alles een politiek, waarin de christen-politicus naast de mensen in hun werkelijke nood gaat staan en poogt iets van de verlossende kracht van het evangelie voor het hele menselijke leven waar te maken.

Zo zal men vanuit het evangelie b.v. een gerichte steun aan bejaardendiensten geven. Veel A.O.W.-ers hebben niet alleen een minimaal bestaan vanwege materiële zorgen, maar ook en vooral als gevolg van eenzaamheid en verlatenheid. De maatschappij verzorgt wel

min of meer materieel, maar de bejaarde blijft vaak in de kou staan. Een bejaardenbeleid zal juist hierop moeten aangrijpen.

Om diezelfde reden zal men vanuit het evangelie er geen rust mee kunnen hebben, dat in veel ondernemingen nog steeds zo weinig reële zorg bestaat voor de werknemer-als-mens, waardoor velen hun eigen werk alleen zien als een middel om aan hun geld te komen. De strijd om de inspraak van de werknemer is niet in de laatste plaats een strijd om aan de vervreemding van de mens van zijn werk een halt toe te roepen.

Als christen zal men ook bereid moeten zijn impopulair te zijn. Als de totstandkoming van een rechtvaardiger en betere samenleving veel geld kost, dan moet men dat eerlijk zeggen. Belastingverlaging beloven is dan oneerlijk.

Tenslotte zullen wij er een open oog voor moeten hebben, dat de spectaculaire welvaart van onze tijd steeds meer verslavend werkt, vooral ook in de consumptieve sfeer. Ook hierop zal men moeten durven wijzen. Het toekomstbeeld voor de zeventiger jaren mag niet los gemaakt worden van het mensbeeld in de politiek. Juist nu zullen we de mens moeten zien zoals hij is: in zijn moeiten, maar ook in zijn neiging tot verslaving; in zijn neiging tot rebellie en normloosheid, maar ook in zijn onzekerheid en eenzaamheid.

Alleen een politiek, die naar die diepte durft af te steken, en dat doet, zonder mee te buigen met verslaving en rebellie kan meehelpen aan een werkelijk nieuw perspectief voor onze in zo vele opzichten geschonden samenleving.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr. B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat wil, wat moet

de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

MET BEIDE BENEN OP DE HARDE BODEM VAN DE WERKELIJKHEID MAAR DE VOETEN GESCHOEID MET DE BEREIDHEID VAN HET EVANGELIE

'Wij schrijven februari 1971, vier jaar na de verkiezingen van 15 februari 1967. In de Nederlandse politiek vier tumultueuze jaren. Hardlopende vernieuwers voorspelden vier jaar geleden, dat het niet de volle vier jaar zou duren, tot er weer verkiezingen zouden komen. Zij gaven het Kabinet-De Jong één, hooguit twee jaar. Dan zou het nieuwe politieke bestel wel rond zijn. Het resultaat zien we'. Zo begon partijvoorzitter dr. A. Veerman zijn openingstoespraak op het Partij Convent van 13 februari j.l.

Hieronder volgt een aantal passages uit deze toespraak.

'Bij diverse gelegenheden is er een wat hooghartige spot geweest over scherven van het oude bestel en dergelijke, die met name van de christelijke partijen afvielen. Men verklaarde zich bereid die scherven bijeen te veegen en te zijner tijd het puin te ruimen. Men kent die verhalen nog wel. Zulk een houding van goedkoop leedvermaak is weinig vruchtbaar. Wij doen de politiek, in welke relatie ook, alleen goed door een positieve en constructieve benadering. Het gaat om serieuze zaken, om het nationaal belang en de opbouw van een samenleving, een taak die wij in verband brengen — durven, mogen, moeten brengen — met het Heilig Evangelie'.

'Toen wij vier jaar geleden na de verkiezingen de situatie overzagen, was het duidelijk, dat het er allemaal niet zo best uitzag. Een ontredderde K.V.P., een onthutste C.H.U., en wijzelf, ja wel met verkiezingswinst, maar toch ook met onze grote problemen.

Overtuigd van de betekenis van christelijke politiek is toen de hele partij bezig geweest met de vragen, die op ons afkwamen. Het is niet altijd rimpelloos gegaan. Maar vandaag staan wij toch klaar voor een verkiezingsstrijd, met een nieuw overzacht program, met een kandidatenlijst, die door heel de partij compleet wordt geaccepteerd; geen Kamercentrale heeft in die lijst nog geschoven, hoewel dat reglementair kon. Wij staan klaar ook met een lijsttrekker, die eigenlijk niet gekozen behoefde te worden, maar die dat werd, omdat hij er was'.

'Wij staan vandaag ook klaar als drie christelijke partijen samen, na een nieuwe bezinning, die is uitgelopen op een gemeenschappelijk program van allure. Ik weet niet of wij zullen winnen. Dat is ook niet het allervoornaamste, al hopen en verwachten wij er wel wat van. Maar op dit Partij Convent, waarop wij de laatste formele voorbereidingen voor de verkiezingen moeten vastleggen, moet centraal staan de wetenschap, dat christelijke politiek — met alle bescheidenheid en aarzeling, om die aanduiding te gebruiken; wie zijn wij? — dat christelijke politiek vandaag weer een begrip is gevuld met visie en toekomst. (Dit ook aan het adres van de heer Drees jr.)'

P.v.d.A.

Sprekend over de P.v.d.A. zei dr. Veerman: 'Men heeft zich daar verstrikt in de tactiek en in het kleine succes. De anti-K.V.P. motie was een stuk tactiek, om de polarisatie te bevorderen; maar als een boemerang keerde deze terug en bracht de P.v.d.A. in een onvruchtbaar isolement.

De verklaring van 21 december, waarbij men de deur voor samenwerking met de christelijke partijen weer helemaal dichtsmeet, was weer zo'n stuk tactiek, een zwaktebod met bluf. Want men kon niet anders, omdat innerlijke spanningen die samenwerking vrijwel uitsluiten. De geest van polarisatie, die men in eigen kring heeft opgeroepen, is haast niet meer uit te bannen. Men maakte in december van de nood een deugd, door zich op te werpen als de partij van de werknemers. Maar de hele werkne-

mersvakbeweging liet het afweten'. De P.v.d.A. opereert vanuit het schema van het tweepartijenstelsel, aldus dr. Veerman.

'Leiders van de vakbeweging hebben de oproep gedaan om te komen tot een kabinet, steunend op die partijen, die in het bijzonder relaties hebben met de vakbeweging. De P.v.d.A. heeft daar nauwelijks een antenne voor. Zij antwoordt dan ook met een vermaning háár kant te kiezen'.

'Evenzo staat het met de overweging in de resolutie, waarin de P.v.d.A. het beleid van het kabinet-De Jong ten zeerste veroordeelt. Dat de P.v.d.A. oppositie voert, zelfs scherp, wie zal zich daarover verbazen; het is de rol, die haar is toegevallen. Maar irreeël is het, te doen

alsof oppositie in absolute zin mogelijk is, alsof de P.v.d.A. een volstrekt alternatief te bieden heeft. Noch de politieke problematiek van vandaag, noch de partijverhoudingen in ons land maken een volstreekte oppositie mogelijk'. Groepsvorming en afsplitsing hebben de P.v.d.A. al geruime tijd geteisterd. Maar sanering gebeurt niet door zich te amputeren.

'Het gaat om de hoofdstroom. Wij hebben in de Nederlandse politiek plaats voor, wat mij betreft behoefte aan een constructieve, parlementair ingestelde socialistische partij. Dat is in principe de P.v.d.A. Die heeft er de historische mogelijkheden toe. Die heeft er ook de mensen voor. Het doolie punt zit niet in de Nederlandse politiek, het zit in de P.v.d.A. zelf.

De verklaring van 21 december, waarbij de deur werd dichtgegooid, was het

Dr. A. Veerman

dieptepunt van het isolement. Dat punt is men nu (gelukkig) voorbij, door druk van binnen uit en door druk van buiten af. Het verschil met vroeger is nog maar gering. De resolutie-1971 rust in wezen nog op hetzelfde gedachtenschema als de anti-K.V.P.-resolutie van 1969. Maar wij zullen de ontwikkeling blijven volgen. Al is de tijd kort.

Overigens hebben de drie christelijke partijen hun gezamenlijk program al aan de P.v.d.A. toegezonden. Waarom zou men van die kant een tegenaanbod doen? Men kan gewoon op het program van de drie christelijke partijen reageren. Als men echt wat wil'.

Over D'66 zei dr. Veerman dat zij een eind wilde maken aan het publieke bestel en zeker aan het bestaan van de christelijke partijen. D'66 is nu geworden tot een politieke partij als alle andere.

PARTNERKEUS EN PROGRAMMAVERGELIJKING

'U kent de situatie. Aan het gemeenschappelijk urgentieprogram hebben de drie partijen in december 1970 een verklaring toegevoegd, dat zij bereid zijn tot een partnerkeuze te komen na beoordeling van drie elementen: wederkerigheid, wederzijds vertrouwen en programvergelijking. In januari hebben zij het gemeenschappelijk program aan de andere partijen toegestuurd. Inmiddels had de P.v.d.A. zich van samenwerking met ons afgegrensd. Niettemin handhaafden de drie partijen de gedachte van programvergelijking, omdat zij daarin toch een bijdrage bleven zien tot het verschaffen van zo groot mogelijke duidelijkheid aan de kiezer'.

Dr. Veerman zei dat van de kant van de A.R.P. geen vaste regel is aanvaard voor het uitspreken van voorkeur. In een bepaalde situatie kan het van belang zijn vóór de verkiezingen een voorkeur uit te spreken.

'Het is van belang te constateren, dat in de jongste resolutie van de P.v.d.A. het stembusakkoord een andere rol speelt dan in onze denkwijze. Bij ons is het uitgangspunt het pluriforme partijbestel van ons land. Het kan gewenst zijn de kiezers meer duidelijkheid te geven in dat bonte geneel, door hen te zeggen, hoe de verhoudingen liggen. Vandaar onze nadruk op factoren als onderling vertrouwen en programvergelijking'.

'Maar in een eerder stadium moet men tot die beslissing tot een keuze komen. Ik meen, dat in dat stadium — naast andere factoren, zoals wederzijds vertrouwen, het gevoerde partijbeleid en allerlei inbrengen van een partij — wel degelijk ook de programvergelijking van betekenis is. In onze pluriforme partijverhoudingen groeit men naar een bepaalde relatie toe, naar een meerderheidsvorming ad hoc.

POLARISERING

In de resolutie van de P.v.d.A. overweegt m.i. weer het schema van de polarisering. Dat heeft het congres nog verscherpt, door b.v. de P.S.P. nog weer aan de mogelijke combinatie toe te voegen. Het blijkt ook uit het niet vermelden van DS'70 (en de V.V.D.). Die twee moeten blijkbaar het centrum van de contra-groep vormen. Maar het is toch duidelijk, dat aanvaarding van de polarisatiegedachte door de christelijke partijen hun eigen conceptie aantast'.

'Op vorige Partij Conventen hebben wij afgesproken, dat de partij nog zou kunnen reageren op te nemen beslissingen. Dat lijkt mij nog juist; de zaak is uitermate belangrijk. Ik weet echter nog niet, tot welk beleid de drie partijen zullen komen. Er is nog steeds veel onzeker. Tot conclusies inzake de programvergelijking zullen de drie partijen zeker kunnen komen; mogelijk komen zij in de huidige situatie niet tot een partnerkeuze. Dan lijkt mij een vergadering van Partij Convent of versterkt Centraal Comité niet nodig. Mochten

VERVOLG OP PAG. 7

VERKIEZINGS CAMPAGNE A.R.P. PERSOONLIJKE ZAAK

Landelijk campagneleider, partijsecretaris dr. W. de Kwaadsteniet en drs. D. Th. Kuiper, voorzitter van de landelijke verkiezingscommissie (rechts).

VERVOLG VAN PAG. 6

wij gedrieën een keuze wel mogelijk en gewenst achten, dan zal de partij — ik herhaal dat nog eens — daar zeker in gekend worden'.

OVEREIND

Dr. Veerman ging in op de opmerkingen, die gehoord worden als zouden door de jongste publikaties van het Centraal Planbureau de financiële posities onder het Program van Actie zijn weggezaagd. Hij was het hier niet mee eens.

'Ons program, ook het gezamenlijk program van de drie, staat nog overeind, al moeten sommige cijfers bijgesteld worden; dat blijft toch. Het zegt wat er idealiter moet gebeuren, het zegt, wat dat kost. En het doet een beroep op de kiezers, ook juist op de mentaliteit van de kiezers, om dat mogelijk te maken.

DS'70 schrijft in zijn vaandel het woord

bezuiniging. Het jongste congres van de V.V.D. is daar niet helemaal doof voor geweest. Ik meen echter, dat daar het hart voor de zaak niet ligt. Ook ons program pleit voor doelmatigheid in het overheidsbeleid, voor zuinig beheer. Wie is daar niet voor? Maar het punt dat wij bij verkiezingen aan het volk moeten voorhouden, is, dat het bereid moet zijn mee te werken aan een rechtvaardige, op de toekomst gerichte, politiek'.

BEGINSELEN

Dr. Veerman besloot zijn rede: 'Begin-selen zijn levende, bezielende geloofsinhouden; als men dat goed beleeft, dan heeft men met de feitelijke ontwikkelingen minder moeite. Dan kan men aan die ontwikkelingen hun plaats geven. Beginselen zijn de geloofsinhouden die het leven — met al zijn ontwikkelingen — blijven beheersen en normeren.

In die situatie zitten we. Met het gevaar van pragmatisme, dat de ontwikkeling tot norm maakt en van schematisme, dat er geen raad mee weet. Als het laatlunkende oordeel van prof. Drees jr. over ons (achterlijk, geen visie), ons

De verkiezingscampagne van de A.R.P. gaat over enkele weken echt beginnen.

Als officiële startdatum kan gelden zaterdag 13 maart a.s., de dag waarop de Deputatenvergadering van onze partij wordt gehouden.

Met de voorbereidingen voor deze verkiezingscampagne is de A.R.P. reeds lang — en sinds september 1970 volop — bezig. Die voorbereidingen verlopen landelijk en regionaal goed. Plaatselijk en persoonlijk zal men nu ook zijn voorbereidingen moeten gaan treffen.

Persoonlijk. Dat is een belangrijk punt bij verkiezingen.

De weken voor verkiezingen, waarin 'campagnes' gevoerd worden, zijn in feite 'praat-weken', 'discussie-weken'.

Die discussie, dat praten gebeurt in belangrijke mate 'op grote schaal'. Dagen weekbladen, de pers, alsmede radio en televisie en, tevens grote bijeenkomsten vormen dan veelal het kader van de meningswisseling en gedachtenwisseling.

Maar dat is veelal tevens zo onpersoonlijk, zo massaal, zo weinig op de vrouw/man af.

En waar het in de politiek gaat om de samenleving van mensen, moet men er menselijk bij betrokken (kunnen) zijn, bij die meningsvorming.

Daarom zal in onze verkiezingscampagne ook getracht worden de persoonlijke benadering van de kiezers zoveel mogelijk — zo gemakkelijk is dat niet — na te streven.

Het is duidelijk, dat daarbij dan bepaald noodzakelijk is een beroep op u, op alle leden van de partij. Leden praten met kiezers. In feite betekent dit: kiezers praten met kiezers. Het is uiterst waardevol wanneer u op die wijze uw medewerking aan voorpraten, aan voor-discussieren voor de stembeslissingen op de verkiezingsdag — woensdag 28 april a.s. — zult verlenen.

Sommigen beweren wel eens, dat de kiezer wat verder van de Tweede Kamerverkiezingen afstaat en zich minder nauw betrokken voelt bij het werk in de Kamer dan bij wat gebeurt in eigen provincie en met name in eigen gemeente.

Maar het is uiteraard toch iedereen wel duidelijk, dat wat in de landelijke politiek plaatsvindt voor iedereen van — minder of meer rechtstreeks — belang is, of iedereen dat nu interesseert of niet interesseert. Het is eveneens uiteraard duidelijk, dat als het de kiezer niet interesseert of als de kiezer zich er niet bij betrokken gevoelt, daaraan iets gedaan moet worden. In het algemeen. En in deze weken dan wel in het bijzonder.

Belangstelling voor de publieke zaak, voor de samenleving, waarin ieder van ons een plaats heeft, is van enorme betekenis voor een gezond samenleven van ons als burgers, van ons als kiezers allemaal.

De komende verkiezingscampagne zal door ons dan ook grondig moeten worden aangepakt. De landelijke verkiezingscommissie bereidt de campagne voor en begeleidt deze. Er maken deel van uit: mr. B. W. Biesheuvel, D. Corporaal (secretaris), mr. W. C. D. Hoo-

gendijk, M. N. G. Kool, drs. D. Th. Kuiper (voorzitter), dr. W. de Kwaadsteniet (partijsecretaris, landelijk campagneleider), mev. P. C. Lodders-Elffrich, mr. J. N. Scholten, dr. A. Veerman.

In de achttien Kamercentrales, waarin onze landelijke organisatie is verdeeld, werken regionale campagneteams met steeds een regionale campagneleider, die regelmatig contact houdt met de landelijke verkiezingscommissie.

Elk regionaal campagneteam is belast met:

- organisatie van grote verkiezingsbijeenkomsten van de lijsttrekker;
- organisatie en coördinatie van verdere regionale bijeenkomsten;
- (het toezicht op) verspreiding van affiches en ander verkiezingsmateriaal;
- verdere verkiezingsactiviteiten;
- aansporen en stimuleren van de plaatselijke kiesverenigingen tot werkzaamheden voor de campagne.

Elke Kamercentrale heeft voor haar activiteiten een van de vijftientig landelijke Tweede Kamerkandidaten toegewezen gekregen, uitgezonderd de lijstaanvoerder, de partijvoorzitter, de partijsecretaris en de bewindslieden, die meer in hoofdzaak betrokken zijn bij activiteiten over het land verspreid.

Tussen half maart en de verkiezingsdatum, woensdag 28 april a.s., treedt mr. B. W. Biesheuvel tijdens een twintigtal grote verkiezingsbijeenkomsten van onze partij in het gehele land op. Vastgesteld is, dat de lijsttrekkers van A.R.P. C.H.U. en K.V.P. driemaal gezamenlijk zullen optreden en wel in Almelo, Eindhoven en Rotterdam. In de komende maanden zullen in diverse (delen van) provincies A.R.P. fractiewerkbezoeken plaatsvinden, hetgeen ook in de afgelopen jaren gebeurde.

Bij allerlei te ondernemen activiteiten zal de medewerking van zeer veel partijleden noodzakelijk zijn, vooral tijdens de drie laatste weken voor de verkiezingen. Wilt u vast wat uren reserveren?

Wij rekenen in de komende tijd op veler medewerking, enthousiasme en activiteit op allerlei gebied.

De partij — u en wij — moet in deze maanden voor de verkiezingen veel kiezers ontmoeten, met veel mensen van gedachten wisselen.

Daaraan kunnen wij allen, ieder op eigen manier medewerken.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

moeten wij als partij ook straks bij de verkiezingen staan: Met de voeten op de harde bodem van de werkelijkheid — maar die voeten geschoeid met de bereidheid van het Evangelie'.

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

MILIEU BEHEER

DOOR BERNARD KREBS

Het antwoord op de vraag naar het waarom van het milieubeheer is nagenoeg iedereen in min of meerdere mate bekend. Iedereen ervaart stank en vuil water als hinderlijk. Vanuit die ervaring is men wel geneigd maatregelen te treffen. Een plausibel argument zo op het eerste gezicht. Stank en vervuiling zijn echter niet zozeer de principalen van de milieuverarming, als wel de symptomen hiervan. De argumentatie om te komen tot een rationeel milieubeheer dient daarom dieper te gaan dan alleen bestrijding van hinder en overlast, die stank en vuil water ons aandoen.

Wanneer wij over het natuurlijk milieu praten moeten wij ervan uitgaan dat mens en milieu geen twee onafhankelijke grootheden zijn. Integendeel, de mens is een onderdeel van het milieu. Doordat de mens is uitgerust met een verstand kan hij zich in grotere mate dan planten en dieren onttrekken aan de factoren die momenteel leiden tot een snelle verarming van ons natuurlijk milieu. Planten- en diersoorten verdwijnen door dat de mens de biologische en biochemische kringlopen, waarvan zij deel uitmaken, verstoort.

Het is echter de vraag hoelang de mens het kan volhouden zich te onttrekken aan de factoren die voor het ons omringende milieu fatale gevolgen hebben. In dit verband is de verstoring van de samenstelling van de atmosfeer één van de meest griezelige vooruitzichten die ons deel zijn. De atmosfeer zorgt er ondermeer voor dat de temperatuur op de aarde niet al te grote verschillen vertoont. De zuurstof- en koolstofkringlopen zijn er de oorzaak van dat het zuurstof- en kooldioxidegehalte in de atmosfeer constant blijven. Industrieën en auto's stoten grote hoeveelheden kooldioxide uit, zodat het gehalte hiervan in de atmosfeer zal gaan stijgen. Hierdoor zal, naar geleerden verwachten, de werking van de atmosfeer verstoord worden. De gevolgen hiervan zijn onzeker. Stijging of daling van de temperatuur zal regelrecht inwerken op het klimaat en op de flora en fauna, dus op ons natuurlijk milieu. De zorg voor onze atmosfeer is derhalve een zaak van het allergrootste belang, een zaak die de directe (on)leefbaarheid van onze planeet betreft.

SYMPTOMEN

In het begin van dit artikeltje werd al opgemerkt dat stank, vuil water en ook sterfte onder dieren en planten symptomen waren van een verstoord evenwicht. Binnen een levensgemeenschap, die bestaat uit planten en dieren, bijvoorbeeld de Waddenzee, heerst een evenwicht. Verstoring hiervan, bijvoorbeeld door een te koude winter, roept binnen de levensgemeenschap reacties op die er op gericht zijn, het evenwicht in de oude, zonnig in een nieuwe vorm, weer te herstellen. Wanneer de verstoring niet te ingrijpend is zal het evenwicht zich altijd zelf kunnen reguleren. Menselijke ingrepen in de natuur hoe-

ven, wanneer ze op biologisch verantwoorde manier plaatsvinden, een herstel van het evenwicht niet in de weg te staan. In het verleden kunnen we al zien dat de mens ook zonder machines al in staat is geweest evenwichten radicaal om zeep te helpen. Wie de troosteloze kale streken in Zuid-Europa kent zal vreemd opkijken als hij weet dat dit vroeger vruchtbare gebieden zijn geweest die door rooibouw, kappen van bossen en erosie verworpen zijn tot wat ze nu zijn. Door de technische vooruitgang zijn de mogelijkheden van de mens om levensgemeenschappen te verstoren toegenomen. Industrieën lezen hun afval via de lucht en het water. De Groningse smeerpijp wordt aangelegd zonder voldoende biologische voorstudie. Olie wordt op zee geloosd alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. In de ontwikkelingslanden worden bossen gekapt voor de aanleg van landbouwgronden, die door rooibouw en erosie later onnodig hun waarde verliezen.

HOEVER?

De vraag rijst hoever we kunnen gaan met de vernietiging van de ons omringende levensgemeenschappen. Hoever kunnen we gaan met de verstoring van de natuurlijke kringlopen? Hoever kunnen we gaan met het vergiftigen van voedselketens, ketens waar de mens vaak aan het eind van staat. Ja, als we dat wisten, dan zouden we misschien een zekere catastrofe kunnen voorkomen. We weten het echter niet. De enige zekerheid die we hebben is dat de gevolgen er zullen zijn. Gevolgen, waarnaar we alleen maar kunnen gissen. Gissen naar de vraag of mensen of dieren onnodig gestorven zijn, — of wier gezondheid onnodig verslechterd is, — door de luchtverontreiniging. Ernaar gissen wanneer er geen vissen meer zullen zijn in de oceanen, zoals dat nu al op verschillende plaatsen het geval is. Ernaar gissen wanneer we de samenstelling van de atmosfeer in zo'n mate gewijzigd hebben dat ze haar functie niet meer naar behoren kan vervullen. Gissen naar de vraag hoelang we met onze technische middelen in staat zijn ons te onttrekken aan de krachten die nu al bressen slaan in het leefmilieu. Het is al gezegd: juist dat onwaarschijnlijke boezemt zoveel angst in.

GEEN KEUZE MAAR NOODZAAK

Daarom niet zonder meer een smeerpijp, omdat een verplaatsing van de problemen nog geen oplossing is. Wel toepassing van de wet op de water- en luchtverontreiniging, met dien verstande dat afvalprodukten zoveel mogelijk in het produktieproces dienen te worden opgenomen. Daarvoor zal wel een economische revolutie moeten plaatsvinden.

Wel een mentaliteitsverandering te weeg brengen, die erop gericht is milieubewust te leven. En keuze is er niet, wel een dwingende noodzaak.

Er zit bovendien nog een kant aan de zaak, die belangrijker is dan ons eigen hachje. In Genesis lezen we dat God de wereld schiep, terwijl Hij de mens plaatste in de Hof van Eden om deze Hof te bewerken en te bewaren. Laten we dat laatste toch vooral goed op ons laten inwerken en laat het dan een nieuwe dimensie van christelijke politiek zijn.

DUBBELTALLEN

Persoonlijke gegevens van de dubbeltallen voor het Centraal Comité, de Commissie van Beroep en de Doctor Abraham Kuypertstichting, te kiezen door de Deputantenvergadering d.d. 13 maart 1971. De dubbeltallen zijn vastgesteld op het Partij Convent van 13 februari j.l.

De met ¹⁾ aangeduide personen vervullen op het moment reeds een functie in de hieronder genoemde colleges.

Voorzitter:

Dr. A. Veerman 1), Rijswijk (Z.H.) 11-10-1916 Voorzitter A.R.P. lid Tweede Kamer
H. A. Brokking, Rotterdam 19- 2-1913 Directeur „Kosmo” (Export)

Ondervoorzitter:

Drs. J. de Koning 1), Voorschoten 31- 8-1926 Algemeen secretaris CBTB, lid Eerste Kamer
Dr. G. van Roon, Apeldoorn 8- 9-1933 Leraar geschiedenis VHMO

Ondervoorzitter:

Drs. D. Th. Kuiper 1), Amsterdam 25-12-1938 Wetenschapp. medew. VU
C. D. van Oosten, Klundert 27- 7-1917 Burgemeester

Voorzitter Organisatie Commissie:

H. A. de Boer, IJmuiden 30- 5-1937 Secr. Chr. Kruideniersbond
Drs. B. Beumer, Midwolda 21-11-1934 Burgemeester

Leden Centraal Comité:

Mr. P. van Dijke, Gouda 25- 9-1920 Burgemeester
Prof. Dr. J. A. de Jonge, Abcoude 22-10-1926 Hoogleraar economische en sociale geschiedenis V.U.

Ir. G. H. Meijer, Aerdenhout 17-11-1913 Dir. publieke werken A'dam
Drs. J. Achterstraat, Badhoevedorp 13- 7-1928 Dir. socio-geografisch bureau De Meerlanden

Prof. Dr. M. Boertien, Amsterdam 22- 8-1923 Hoogleraar theol. Universiteit van Amsterdam
Prof. dr. A. Troost, Amsterdam 24-10-1916 Hoogleraar soc. ethiek V.U.

Ds. D. Biesma jr. 1), Aalsmeer 16- 3-1916 Chr. geref. predikant
H. W. van den Brink, Harderwijk 20- 8-1920 Directeur Stichting „Noord-West Veluwe”

Mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters, Heerhugowaard 4-11-1932 Presidente van de Bond van Geref. Vrouwenverenigingen
Mevr. C. C. Kakes-Veen, Zaandam 2-11-1926 Huisvrouw

J. Nieuwenhuis 1), Utrecht 22- 9-1911 Voorz. C.N.V.-bond „Unitas”
Drs. G. H. Terpstra, Utrecht 4- 6-1940 Econ. medewerker C.N.V.

Mevr. P. C. Ladders-Elfferic, Milsbeek 15- 9-1940 Huisvrouw
Mevr. G. H. Sijbesma-Beukema, Sauwerd 4- 3-1931 Lerares N.O., huisvrouw

Dr. P. C. Bos 2- 8-1939 Econoom, Philips Eindhoven momenteel verblijvend in Zuid-Amerika

Drs. J. J. Overbeek, Haarlem 21- 3-1931 Econoom Kon. Ned. Zuivelb.
Drs. J. H. van de Bank 1), Ede 14- 1-1937 Schoolpastor Chr. Lyceum
Mr. C. van de Wetering, Bleiswijk 27- 4-1929 Adj.-dir. internat. vervoersbeleid ministerie Verkeer en Waterstaat

Prof. Ir. B. Krol, Zeist 21- 8-1929 Buitengewoon hoogleraar Rijksuniversiteit Utrecht verb. aan het Centr. Instituut voor Voedingsonderz. TNO
Hoogl. Techn. Hogesch. Delft

Prof. Mr. P. de Haan, Den Haag 4-11-1927 Rector magnificus VU, lid Eerste Kamer
Prof. Mr. W. F. de Gaaij Fortman 1), Den Haag 8- 5-1911 Lector rechtswetenschappen VU, lid Eerste Kamer

Dr. P. J. Boukema, Amstelveen 19- 7-1933 Secretaris CBTB (tuinbouw) Landbouwer

Drs. P. Bukman, Haarlem 7- 2-1934 Advocaat
J. van Noord, Dwingeloo 2- 3-1930 Wethouder

Dr. J. H. Jonker 1), Amsterdam 10- 1-1923 Tweede voorzitter C.N.V.
Mr. J. Bootsma, Amsterdam 23- 3-1916 Secretaris C.N.V.

Ing. P. Tjeerdsma, Utrecht 7- 6-1916 lid Tweede Kamer
L. de Graaf, Bilthoven 12- 4-1930 Directrice School voor Nijverheidsonderwijs

Mej. J. v. Leeuwen 1), Zoetermeer 18- 1-1926 Secr. Ned. Chr. Werkgevers Verbond
Mej. A. R. van Dellen, Assen 30- 1-1934 Secr. Ned. Chr. Werkgevers Verbond

Mr. G. C. van Dam 1), Nootdorp 28- 6-1922 Bestuurswetenschappelijk medew. Fryske Akademy
Drs. A. J. van der Meer, Voorhout 2- 6-1926 Medewerker Kabinet van de Commissaris der Koningin in Noord-Brabant

Drs. S. Faber, Hardegarijp 22- 1-1937 Secr. Raad voor het Midden- Kleinbedrijf, buitengewoon hoogleraar VU.
Mr. S. J. Hartkamp, 's-Hertogenbosch 8-11-1938 Wetenschapp. medewerker Rijksuniversiteit Groningen

Prof. Dr. J. P. van der Wilde, Voorschoten 31- 1-1925 Kabinetschef van de vice-president comm. Europese Gemeenschappen, dr. S. L. Mansholt
Juridisch adviseur comm. Europese Gemeenschappen

Drs. P. F. van Herwijnen, Winsum (Gron.) 22- 8-1937 Wetenschapp. medew. VU
Sj. Jonker, Brussel 9- 9-1924 Bedrijfseconoom bij de EEG

Mr. L. J. van der Burg, Brussel 26- 4-1921 Plaatsvervangend griffier Tweede Kamer
Mr. P. J. A. Idenburg, Den Haag 17- 8-1934 Ambtenaar Provinciale griffie Zuid-Holland
Drs. H. J. Ydo, Brussel 45 jaar Waarnemend Officier van Justitie te Amsterdam

Dir. Provinciale organisatie welzijnsbehartiging
Mr. J. H. Prins, Den Haag 29- 7-1924 Wetenschappelijk hoofdmedewerker VU
Mr. H. M. Krans, Den Haag 6- 6-1933 Kandidaat-notaris

Plaatsvervangende leden:
Mr. B. G. Holtrop 31- 1-1943
Drs. J. J. A. Scholten 29- 5-1937

Mr. B. G. Holtrop, Den Haag 31- 1-1943
Mr. A. Herstel, Amstelveen 10- 9-1935

Mr. Chr. F. Bramer, Leeuwarden 3- 9-1930
Mr. J. H. Prins, Den Haag 29- 7-1924

Mr. H. M. Krans, Den Haag 6- 6-1933
Mr. Chr. F. Bramer 3- 9-1930

Mr. A. Herstel 10- 9-1935
Mr. H. M. Krans 6- 6-1933

Mr. J. H. Prins 29- 7-1924
Mr. A. Herstel 10- 9-1935

Mr. H. M. Krans 6- 6-1933
Mr. J. H. Prins 29- 7-1924

Doctor Abraham Kuypertstichting:
Voorzitter:
J. Smallembroek 1), Wassenaar 21- 2-1909 Lid van de Raad van State
Prof. Mr. P. H. Kooijmans, Wassenaar 6- 7-1933 Hoogleraar volkenrecht VU

Penningmeester:
J. A. Fock 1), Den Haag 9- 5-1909 Accountant
Drs. R. Zijlstra, Oosterland 19- 4-1927 Voorzitter C.B.T.B., lid Tweede Kamer

In het

Rusthuis 'BORDENA'

Hoofdstraat 31 te
BEETSTERZWAAG

kunnen worden geplaatst:

a. Een eerste verpleegster/verpleger

(Tevens plv. dir.)

b. Een verpleeghulp

Voor a. komen in aanmerking zij, die in het bezit zijn van ziekenverpleging A of B; voor b. is enige ervaring zeer gewenst.

Het salaris bedraagt voor a. f 1168,— tot f 1450,— en voor b. f 667,— tot f 893,— per maand.

„Bordena” biedt momenteel huisvesting aan 9 pensionaires, terwijl het verder fungeert als opvangcentrum voor extra verzorgingsbehoevende bejaarden voor de duur van max. 13 weken. Het Tehuis, dat nu nog eigendom is van de Vereniging Pro Senectute, zal ingaande 1 mei 1971 worden overgenomen door de gemeente Opsterland. Alsdan is op het personeel van toepassing het ambtenarenreglement voor het personeel, in dienst van genoemde gemeente (premie AOW/AWW komt voor rekening van de gemeente).

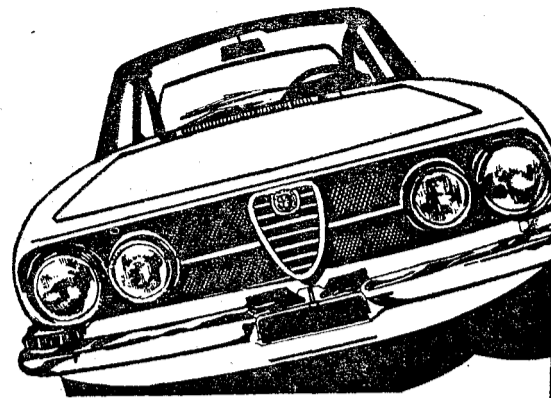
Sollicitaties te richten tot de directrice, alwaar ook functie-informaties kunnen worden verkregen (telefoon 05126-1237).

ALFA ROMEO

Showroom en Verkoop:
Wibautstraat 80
tel.: 926265

Werkplaats en Magazijn:
Pieter Baststraat 21-27
tel.: 738484

ALBATROS AUTOMOBIEL MIJ. N.V.-AMSTERDAM

VORMINGSCENTRUM VOOR WERKENDE JONGEREN ZUTPHEN E.O.

De werkende jongeren uit Zutphen en omgeving zouden hun activiteiten graag willen uitbreiden. Zij zijn echter aan handen en voeten gebonden i.v.m. een te kleine stafbezetting. Er is dringend behoefte aan een

VORMINGSLEIDSTER (eventueel - leider)

die bereid is om in teamverband de activiteiten van de kursisten mee te begeleiden.

GEVRAAGD WORDT: een inventief persoon die zich met enthousiasme wil inzetten voor het werk binnen het vormingscentrum (soms ook daarbuiten) en een van de volgende opleidingen heeft voltooid:

SOCIALE AKADEMIE
PEDAGOGISCHE AKADEMIE (volledige bevoegdheid)
MI-KO-JEL (vervolgopleiding)

GEBODEN WORDT een boeiende werkring in een juweel van een vormingscentrum, heel veel braak-liggende grond en een aantrekkelijk salaris volgens landelijke richtlijnen.

SOLLICITATIES te richten aan de directeur van het vormingscentrum, Waterstraat 33 te Zutphen (tel. 05750 - 2456).

HUIZE NIEUWENOORD - BAARN

KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

16 augustus 1971 begint weer een cursus voor

Opleiding Z.-VERPLEGENDE

(ZWAKZINNIGENZORG)
(mnl. of vr.)

- Leeftijd 17 jaar;
- Vooropleiding: Inas, MAVO-4 of gelijkwaardige opleiding;
- Vrije kost, inwoning en bewassing en eerste uniformverstrekking;
- De lessen worden in diensttijd gegeven.

Aanmelding gaarne vóór 1 juli 1971 te richten aan onze afdeling Personeelszaken, die ook alle gewenste inlichtingen verstrekt.

HUIZE NIEUWENOORD

GROENEVELD 25 - BAARN - TEL. 02150 - 54451

DE NIEUWSTE PLATEN ... NATUURLIJK WEER UIT URK!

URKER ZANGERS ZINGEN ZEEMANSLIEDJES o.l.v. Frits Bode:
Op de woelige baren - Het lied van de vuurtorenwachter - Varen, varen over de oceaan - Als zeeman zag ik verre kusten - Ketelbinkie - Als m'n schip terugkomt van zee - Janmaat houdt van zingen - Een Zeeman heeft het water lief - Zeemanslied - Oude vissers op de leugenbank - Zeeman ga aan land - Tabé ouwe reus.
Bestelnummer 2500(ac) Prijs f 14.90

ZING MEE MET MEINDERT KRAMER AAN HET ORGEL VAN DE BETHEL-KERK TE URK: Voorwaarts Christenstrijders - Grijp toch de kansen - Psalm 105 (1 en 2) - O blijde dag - Psalm 75 - Zouden wij ook eenmaal komen - Psalm 24 (1 en 5) - Psalm 116 (1 en 11) - Psalm 77 (1 en 7) - Zie ons wachten - Psalm 113 (1 en 2) - Eens breekt in mij ... - Psalm 17 (3 en 4) - Zie in blinde razernij.
Bestelnummer 970(ac) Prijs f 13.90

KLAAS J. MULDER IMPROVISEERT 2 AAN HET ORGEL VAN DE ST. HIPPOLYTUSKERK TE DELFT: Voorwaarts Christenstrijders - Leid, vriend'lijk licht, mij als een trouwe wacht - Fantasie: „Door den nacht van smart en zorgen” en „Eens komt dan het groot ontwaken” - Van U wil ik zingen - Wie maar den goeden God laat zorgen - Wat God dat geschied' altijd - Blijf bij mij Heer, want d'avond is nabij - God roept ons, broeders, tot de daad - God in den hoog' alleen zij d'eer - Komt, luistert toe, gij Godgezinden - Looft, looft nu allen Heren Heer - Voorwaarts Christenstrijders (2e of andere versie).
Bestelnummer 508(ac) Prijs f 15.90

STEMMEN VAN NEERLANDS TOP, Het Kon. Mannenkoor „Cecilia” uit Vaals: Chor der studenten - Die zwölf Räuber - Die Post im Walde - De Heemetschad - selectie „Maske in blau” - Andante uit Polni Msé - Lord have mercy - Nun da der Tag - Old black Joe - In ordinatione presbuteri.
Bestelnummer 7004(ac) Prijs f 14.90

DIT IS URK 1: Samenzang Psalm 98 : 1 en 4 - Declamatie: „De Branding brult” - Euphonium-solo: Psalm 134 - Orgel-improv. Als de Heiland zal verschijnen - Declamatie: Ter visvangst - Samenzang Psalm 89 : 7 en 8 - Samenzang: Dan zien zij het verblijden - Declamatie: Mijn zee is dood ... - Euphonium-solo: Avondschemering David Owen - Orgel-improv.: Daar boven is een heerlijk oord - Declamatie: Verleden en heden - Samenzang: Wij knielen voor Uw zetel neer.
Bestelnummer 1969(ac) Prijs f 13.90

DIT IS URK 2: Urker vissers vrouwenkoor „Laus deo”, Urker Mannenkoor „Hallelujah”, Urker Brassband „Valerius”, Kinderkoor Urk: Scheepje onder Jezus' hoede - Van U wil ik zingen - Ruwe stormen mogen woeden - Welk een vriend is onze Jezus - Heer, ai maak mij Uwe wegen - O God, die vol van liefde zijt - Op bergen en in dalen - Daar ruist langs de wolken - Laat mijn zwakke klanken - 'k Sla d'ogen naar 't gebergte heen.
Bestelnummer 1968(ac) Prijs f 13.90

URKER VISSERS VROUWENKOOR „LAUS DEO” o.l.v. Jan Zwanepol m.m.v. K. J. Mulder, orgel: Welzalig zijn d'oprechten van gemoed - Neem, Heer, mijn bange klacht ter oren - Heil'ge Bijbel, Woord mijns Gods - Heer, blijf dicht bij mij - Niets is, o Oppermajesteit - Zingt, zingt nu blij te moe - o Eeuw'ge Vader, sterk in macht - 'k Heb Jezus lief - De Heer is mijn Herder - De Meester is wachtend op u - Gij, die treurt, komt met uw smart.
Bestelnummer 149(ac) Prijs f 13.90

'K ZAL EEUWIG ZINGEN VAN GODS GOEDERTIERENHEËN, Urker Mannenkoor „Hallelujah” o.l.v. Frits Bode: 'k Zal eeuwig zingen - Gij zijt, o Heer, van d'allervroegste jaren - Genâ, o God, genâ, hoor mijn gebed - Twist met mijn twister, Hemelheer - Heer, ai, maak mij Uwe wegen - o Heer, Gij zijt weldadig - Prijst den Heer met blijde galmen - Gij weet, o God, hoe 'k zwerven moet op aard' - Hoe lief'lijk, hoe vol heilgenot - Laat ons de rustdag wijden - Ik zet mijn treden in Uw spoor - Komt, laat ons samen Isrels Heer.
Bestelnummer 8996(ac) Prijs f 8.90

Alle platen zijn stereo en mono afspelbaar

Verzendkosten f 1.-, bestellingen boven f 15.- zijn portvrij.

Bestel per brief/briefkaart/telefoonisch bij

URK
Bonairestraat 1
Tel. 05277-1456
Giro 1.299.777

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306, 291

**Gediplomeerde voorlichters
Onmiddellijke service**

KALVERMELK

Mekabo - Fokkabo

MENGVOEDERS

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

FOURAGES EN KUNSTMEST

$9+5=14$ $13-7=6$ $5 \times 2 = \frac{10}{2 \times 5}$ $12 - - = 0$

Zit uw kind (of kleinkind) in klas 1 van de lagere school? Vraag dan eens vrijblijvend een proefpakket aan van lessen, gemaakt om vragen van de kleine te kunnen opvangen. Unieke lessen, die hun waarde ten volle bewijzen. Veel kinderen zijn er al geweldig mee geholpen!

Zend fl. 1,50 per briefkaart (aan extra postzegels op de adreszijde) of per giro (postrek. no 1019645) aan: Ned. Onderwijshulp, Piet Heinaan 47 te Voorthuizen. U krijgt dan per post alles wat U hierover wilt weten.

VAN UITGEVERIJ WEST-FRIESLAND
KOMEN

DE WITTE RAVEN POCKETS

Ontspanningslektuur voor de jonge en zich jong voelende vrouw, met schrijfsters als:

LENI SARIS (1½ miljoen boeken)
NEL VAN DER ZEE
CISSY VAN MARXVELDT
SANNE VAN HAVELTE

Ontspanningslektuur voor meisjes en jongens met auteurs als:

A. D. HILDEBRAND
RONNIE VAN DEN EERENBEEFT
IRMGARD SMITS
ENID BLIJTON
MIEP DIEKMAN

Je ziet DE WITTE RAVEN overal, tien tegen één, dat uw boekhandelaar ze heeft!

U.M. „WESTFRIESLAND” — KLEINE NOORD 7-9 — HOORN

**BALANS
NIET
IN
EVEN-
WICHT
IEDER
LID
EEN
GULDEN
EN
DE
ZAAK
ZIT
GOED**

„DOKTER WILLEM DE JONG- STICHTING”

Stichting Prot. Chr. Tehuizen voor
Zwakzinnigen in de Provincie Utrecht

zoekt voor het van haar uitgaande
tehuis „Lonas” in VEENENDAAL
een

GROEPS- LEIDSTER

Ter informatie:

- In dit gezinsvervangende tehuis verblijven ongeveer 20 geestelijk gehandicapte mannen en vrouwen, die overdag werkzaam zijn op de sociale werkplaats of opgenomen in het dagverblijf.

- Salariëring, waarbij opleiding en ervaring bepalend zijn, is gebaseerd op de daartoe geldende landelijke norm.

- Mevr. Langbroek, directrice van het tehuis, is gaarne bereid nadere inlichtingen te verstrekken. Zij is daartoe telefonisch bereikbaar onder nr. 08385 - 11078.

Reflektanten gelieven hun schriftelijke sollicitaties te richten aan de Directeur der „Dokter Willem de Jongstichting”, de heer J. N. Hagg, van Hogendorpstraat 2, Utrecht.

VAKANTIETIPS

DIEVER

Zoekt u een prettig pension even buiten het dorp Diever, met centr. verw., w. en k. str. water, prachtige tuin, unieke ligging, prima sfeer grote parkeerterrein, zeer mooie wandelroutes en fietspaden? Vraag dan eens inlichtingen bij ons. H. KAMPHUIS, Hezenes 26, Diever. Tel. 05219 - 1793.

NUNSPPEET

Chr. Vakantieoord „DE DUIVENTIL”

Uitstekend gel. in een ideale omg. Moderne accommodatie. 4- en 6-pers. gezinskamers. Ook voor beschaafde jongelui. Prettige sportieve sfeer. Pr. verzorging. Vraagt uitgebr. prospectus. Tel. 03412-2352.

DIEVER

Met uw vakantie „Liever naar Diever”. Gratis vakantieadressen op aanvraag. Inlichtingen V.V.V. Diever, telefoon 05219 - 1241.

ZUID-LIMBURGSE MAASVALLEI

(Bunde-Geulle-Esloo). Rustige vakantie in prachtig golvend landschap. Natuurreservaat, wandelbossen en 2 verw. openl. zwemb. Inl.: V.V.V. Geulle. Tel. 04401 - 1987.

HOTEL DREYEROORD te Oosterbeek

tel. 08307 - 3169

Waar mevrouw zich uit en haar man zich thuis voelt.

DE LUTTE

Kom met vakantie of weekend naar

CAMPING „DE LUTT”

Een nieuwe camping met een ongekend comfort. In de mooiste streek van Twente. Weekends te bezichtigen. Folders worden op aanvraag gratis toegezonden.

HOTEL-CAPÉ-RESTAURANT CAMPING „DE LUTT”

Tel. 05415-309. Beuningerstr. 20, De Lutte. Aan de Twente-route

ZWITSERLAND LOCARNO

Te huur op 1ste klas camping direct aan het meer voll. inger. caravans + bungalowtenten (6 pers. tent vanaf f 40,- per week. Deze prijs geldt ook voor de Pinksterweken). Vrij voor 19/6 en na 7/8. Uitvoerige prospectus wordt op aanvraag gratis toegezonden. DEN HARTOG a.g., Beukenkamp 8, Hoogeveen, tel. 05280-62347. Niet op zondag.

WEEKEND-ARRANGEMENT

Hotel-Rest. Bouma, Egmond aan Zee.

Boulevard, Postbus 3, tel. 02206-1597.

Van vrijdagavond voor het diner tot zondag met lunch f 45.—

BESPREEK NU UW JAAR- OF SEIZOENPLAATS

in bosrijke omg., CAMPING DE BOSRAND, Gilzeweg 42 A, CHAAM (N.-Br.), telefoon 01619-606. Tevens te koop **DUBBELE CARAVANS 6 bij 7 meter**

VAKANTIE OP TERSCHELLING

Voor de maand mei, de tweede helft van juni, de laatste helft van aug. en de gehele maand september nog beschikbaar 6 pers. BUNGALOWS en 8 pers. HUISJES, met indien nodig verwarming. Prijs per week v.a. f 95.— en f 150.— tot f 300.—. Te bevr. mevr. A. KNOP-PALS, Commandeurstraat 5, West-Terschelling, tel. 05620 - 2068.

DEN HAM - ZOMERHUISJE

Voll. inger. met stookgel. Rustig gelegen in pracht omgeving. Nog vrij voor 11-6 en na 8-7. Inl. H. Soepenber, Zomerweg 7, tel. 05495 - 293.

PENSION BEUKENHORST

Zuiderzeestraatweg W 42, Doornspijk. Tel. 05258 - 401. Aangeboden kamers met volledige verzorging of logies met ontbijt. Ook Pinkstervakantie. Prospectus op aanvraag.

ZEILSCHOOL CHAR-ELS

JACHTVERHUUR

ZEILSCHOOL gevestigd in unieke molen. ZEILCURSUS incl. voll. pens. f 175.— p.p. p.w. ZEIL- en MOTORKRUISERS voor 2-10 pers., vanaf f 180.— tot f 850.— p.w. Ook ZOMERHUISJES vanaf f 180.—. Tot 8 pers. Vraagt gratis folder. MOLEN DE RAT, IJLST. Telefoon 05155 - 495.

HOTEL-PENSION „DE OUDE HAMER” MECHELEN Z.L.

Volledig pension f 19.— p.p.p.d. Telefoon 04455 - 391. Unieke rustige bosrijke omgeving.

BUNGALOWS IN CERIALE

te huur voor vakantie Italië. Italiaanse Bloemen-Riviera, voll. ingericht. Max. 6 pers. Terras, koelkast, douche enz. Inlichtingen: verhuurcentrale mimosa, Koninginnelaan 50, Apeldoorn. Tel. 05760 - 15170 na 6 uur 15625. Bezet van 3/7 t.m. 26/7-1971.

RUST UIT OP HET WATER

Verhuur van 1e klas motor- en zeilkruisers

FA. BAKKER, SNEEK

TELEFOON 05150 - 2253

KUJIL OF HUUR EEN LERAARSWONING IN UW VAKANTIE

3000 woningen beschikbaar overal in NEDERLAND, ENGELAND, DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc. Juli en augustus. Huur plm. f 200.— p.w. N. G. Hindeloopen, leraar Eng., Stetweg 35, CASTRICUM. Telefoon 02518 - 51966.

Voor enkele jonge meisjes (minimum leeftijd 17 jaar) bestaat de mogelijkheid een

opleiding tot ziekenverzorgster

te volgen in de

Geriatrische Inrichting „Beekbergen” N.V.

LOENENSEWEG 50 - BEEKBERGEN

De cursus begint in maart a.s. met een préklinische periode van zes weken.

Voor enkele meisjes, die nog geen 17 jaar zijn, is het mogelijk geplaatst te worden op een afdelingskeukentje.

De inrichting ligt in een groot bebost terrein in Beekbergen (verbindingen met Apeldoorn en Arnhem; bushalte bij de inrichting).

De opleiding duurt twee jaar en wordt grotendeels in diensttijd gegeven. Het bezit van het officiële diploma biedt ruime perspectieven.

Naast een vijfdaagse werkweek en een aantrekkelijk salaris ontvangt u:

- 6 procent vakantietoelag;
- twee maal per maand reiskostenvergoeding voor bezoek aan het ouderlijk huis;
- eerste aanschaf van uniformkleding;
- een toelage voor onregelmatige diensten.

Inlichtingen worden u gaarne verstrekt door de directrice. Zij is telefonisch bereikbaar onder nummer 05766 - 1541, van maandag t.m. vrijdag, van 8.00 - 12.00 uur en van 15.00 - 18.00 uur.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

rijnstraat 142/144 tel. 739103 amsterdam z

U raf hifi stereo

THORENS - J.B.L. - QUAD - SONY - A.R. - B&W - KEF - Lenco - SCOTT - UHER - TRIO - RADFORD - BRAUN - PHILIPS - SANSUI - TEAC - AKAI - DUAL - TANDBERG - REVOX - DYNACO - B&O - ETC.

rijnstraat 139 telefoon 713597

GRAMMOFOONPLATEN VOOR BEESP. TAPES / MUZIEK - STEREO 8 CASSETTES

maasstraat 169 telefoon 426123

SERVICE/HIFI OCCASIONS/VERHUUR

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED

in Reclame- en Handelsdrukkerij

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983-366

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

Jubileum-Prijsvraag

Wegens 75-jarig bestaan der fabriek 250 WATERDICHTE 17-steens ANCRE-POLSHORLOGES m. radium; onbreekb. plexiglas; antimagn. verchroomde roestvrij stalen kast m. schroefdeksel; lange centrale secondewijzer v. sport en verpleging; luxe wijzerpl. band en schriftelijke garantie! Dit ANKERUURWERK van Zwitserse precisie is een sieraad om Uw pols! Het bevat de nieuwste technische vindingen en kan tegen 't stootje!

Een wonderhorloge!

Het fijn gepolijste uurwerk m. echt gesteend anker loopt jaar in jaar uit precies! Als importeurs stellen wij U één Ancre-polshorloge beschikbaar direct aan koper van f 75.— voor f 59.75 + portie. Bovendien ontvangt elke koper, die volgend probleem oplost, als jubileumgeschenk geheel gratis EEN MODERNE WEKKER in durolak m. radium, binnenbel en ijzersterk binnenwerk! NIET GOED-GELD TERUG!

Opgave: In de 9 cirkels de cijfers 1 t.m. 9 zo plaatsen, dat U in alle richtingen 15 telc. Bestellingen + opt. binnen 10 dagen inzend. Bestel aan de postbode.

Gratis! of: Echte Schwarzwalder BAROMETER

Of Luxe wekkerklokje Grand Comptoir Universel d'Horlogerie

Homeruslaan 63 - Postbus 44 - UTRECHT (Nederland)

Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

een man zoekt een vrouw, een vrouw een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

De werkwijze berust op:
• eigen keuze
• eigen verantwoordelijkheid
• betrouwbaarheid
• volledige geheimhouding
• contact-mogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 3200).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

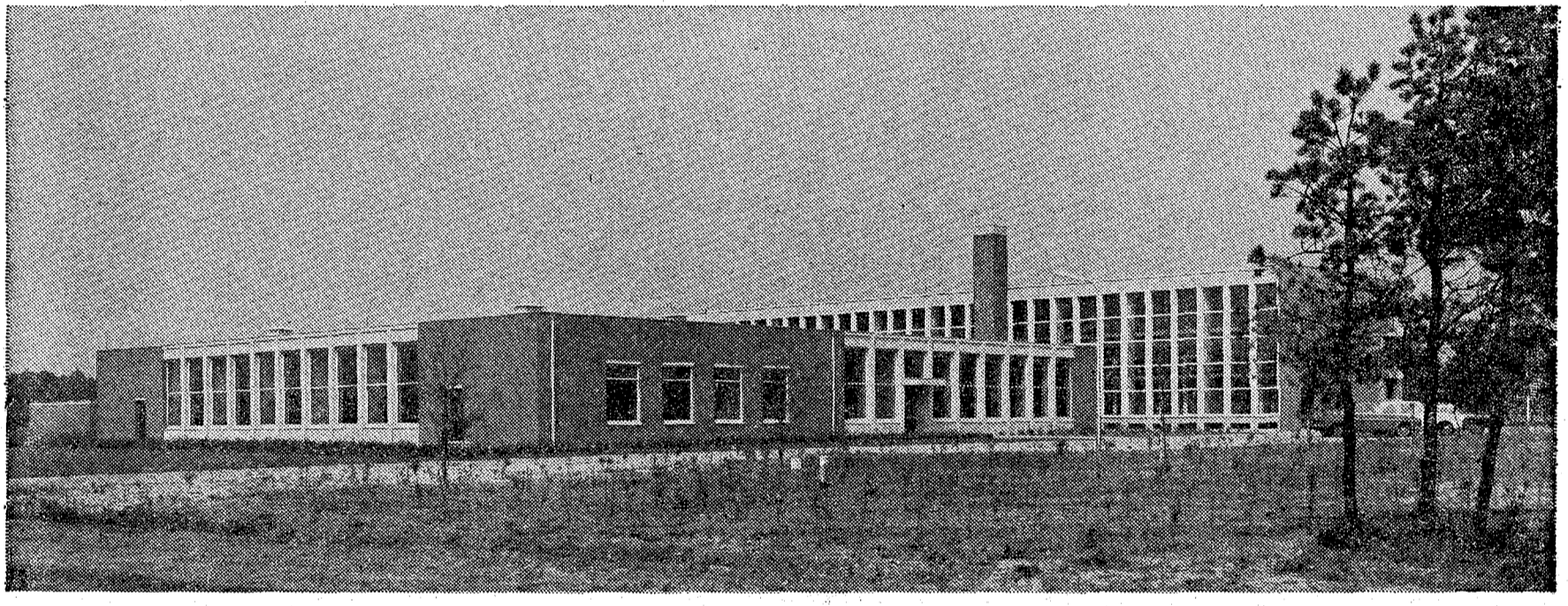
LANDELIJK CENTRUM VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
Prinsenslaan 1 (Postbus 22), De Bilt, Tel. 030 - 76 06 30

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe... A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?
HANDELSKWEKERIJ
FIDES
Chrysanthenstekken voor jaarrondcultuur
DE LIER
Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

<p>VISSER & SMIT'S</p> <p>PAPENDRECHT</p>	<p>HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN</p> <p>AANNEMING MIJ NV</p> <p>01850-51044</p> <p>POMPSTATION HUIJBERGEN</p>	<p>ZINKERS GRONDBORINGEN</p>
--	---	--

b **bouwbuuro Doolaard**
 POSTBUS 42 - OUD-BEIJERLAND

- ♦ **bouwkundige adviezen**
- ♦ **projekt-ontwikkeling**
- ♦ **taxaties**
- ♦ **aan- en verkoop van onr. goed**
- ♦ **hypotheken en financieringen**

Wij hebben enkele interessante aanbiedingen op het gebied van bestaande woonhuizen en ook nieuwbouw, w.o. een in aanbouw zijnd winkelcentrum.

VRAAGT INLICHTINGEN BIJ:
 bouwbuuro Doolaard - Havendam 7 - Oud-Beijerland
 Telefoon 01860 3342, b.g.g. 2233 of 3307

Bejaardencentrum
„Rustoord” te Aalsmeer

In verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd per april 1971 van de huidige directrice, roept het bestuur sollicitanten op voor de functie van

DIRECTRICE

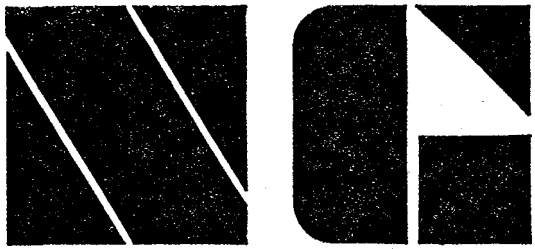
voor het moderne bejaardencentrum, Kanaalstraat 1, Aalsmeer.

Het centrum wordt geëxploiteerd door de diaconie van de Nederlands Hervormde Gemeente Aalsmeer en omvat een bejaardentehuis met 71 bedden en 13 echtparenflats.

Bezit van het diploma ziekenverpleging A en/of B wordt op prijs gesteld, doch de meeste nadruk wordt gelegd op contactuele eigenschappen, alsmede organisatorisch en administratief inzicht.

Salariëring volgens de richtlijnen van de Federatie voor Bejaardenzorg. Schriftelijke sollicitaties met uitvoerige inlichtingen omtrent opleiding, vroegere en tegenwoordige werkring en opgaaf van referenties, worden gaarne ingewacht bij de secretaris van de commissie „Rustoord”, Zwarte-weg 31, Aalsmeer.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang — nr. 9 — 27 februari 1971

DEPUTATEN- VERGADERING

Zaterdag 13 maart a.s. wordt in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum in Utrecht de 45e Deputatenvergadering gehouden. Als de voorgestelde statutewijziging wordt aangenomen, zal dit de laatste Deputatenvergadering zijn. In het nummer van volgende week wordt nader ingegaan op de geschiedenis van de Deputatenvergaderingen. De vergadering van 13 maart is tevens de start voor de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen van 28 april a.s. De beschrijvingsbrief voor de Deputatenvergadering is in dit nummer opgenomen. Belangstellenden voor deze vergadering zijn hartelijk welkom. Na schriftelijke aanvraag bij het partijbureau, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag, kunnen zij een toegangsbewijs en een exemplaar van de beschrijvingsbrief ontvangen.

In de morgenvergadering spreken minister drs. J. A. Bakker, Arjos-voorzitter Gerrit van Dongen en de vice-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. W. Aantjes. In de middagvergadering spreken de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel, lijsttrekker van de A.R.P. en partijvoorzitter dr. A. Veerman.

Op de foto, de laatstgehouden Deputatenvergadering in 1966 in De Doelen te Rotterdam.

ANTWOORD

Op pagina 2 van dit nummer staat het antwoord van mr. P. J. A. Idenburg op het ingezonden stuk van de heer H. J. Ydo, in Nederlandse Gedachten van 13 februari j.l.

RADIO

Zaterdag 6 maart a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister dan van 18.19 - 18.29 naar Hilversum I (298 meter).

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

BEGINSELEN

Op het Partij Convent van 13 februari heeft voorzitter Veerman ook enkele opmerkingen gemaakt over beginselen. Hoe moeten deze in onze partij functioneren? Er zijn mensen, die zich in de politiek houden aan de orde van de dag. Dan is er van een functioneren van beginselen geen sprake. Het is ook mogelijk, dat men beginselen ziet als een soort axioma's grondstellingen, waarop men een (onveranderlijk) stelsel opbouwt. Of beginselen dan functioneren? Eigenlijk ook niet.

Beginselen zijn, als men daar echt van spreken mag, levende overtuigingen, die bezielen en doorwerken. Die in een snel veranderende wereld op de ontwikkelingen inspelen; die normatief het leven leiden en blijven leiden.

In een snel veranderende wereld moet men voortdurend bezinnend en toetsend bezig zijn. Nieuwe situaties toetsen aan die beginselen; zich bezinnen, waartoe die uitgangspunten in nieuwe omstandigheden moeten voeren. Wanneer dat op sommige punten leidt tot een andere opstelling treft men, ook in eigen kring, en evenzeer daarom heen, spoedig mensen aan, die spreken van prijsgeven van beginselen, van vervlakkings. Dat verwijt wijzen wij van de hand.

Het Nederlands Dagblad (van het G.P.V.) gaat op deze vragen van ons Partij Convent nader in. Het wijst ook op voorbeelden van zulk een vervlakkings. Wij willen daar gaarne aandacht aan schenken.

248 BIS

De regering heeft voorgesteld art. 248 bis van het wetboek van Strafrecht te laten vervallen. Waar gaat dat over? Dat artikel stelt strafbaar het plegen van ontucht met een minderjarige van hetzelfde geslacht. De schrapping van die bepaling is door de Tweede Kamer aangenomen. En ook onze fractie heeft dat aanvaard.

Dat wordt ons door het Nederlands Dagblad als een fout aangewreven. Was dat inderdaad fout? Wij moeten hier eerst — in 't kort — aangeven waar het precies om gaat.

Het Nederlands strafrecht stelt niet strafbaar daden, die op zich ethisch verwerpelijk zijn. Op ontucht zonder meer staat geen straf. Wat het strafrecht wel doet, dat is b.v. jeugdigen beschermen tegen ontuchtige bejegening. Daarom is (en blijft) ontucht met jeugdigen beneden 16 jaar — van welk geslacht ook — strafbaar. En evenzeer ontucht met geweldpleging. Of ontucht door vader of voogd.

Op die wijze zijn meer omstandigheden voorzien, waar ontucht niet alleen ethisch verwerpelijk, maar ook crimineel wordt; daar gaat het de overheid om. Zo is dat van onze zijde steeds benaderd.

Op deze wijze beschermde ons strafrecht minderjarigen (beneden 21) tegen ontucht gepleegd door personen van

hetzelfde geslacht, tegen homoseksuele ontucht. Maar wat is de laatste jaren meer en meer het geval? De bepaling, die ingevoerd was ter bescherming van jeugdigen, is meer en meer een wapen in de hand van jeugdigen geworden, waarmee zij volwassenen bedreigen. Want die meerderjarige was strafbaar. Daarom lokte deze hem uit tot die strafbare daad, om hem te kunnen chantieren. Men moet daar niet te gemakkelijk over praten, zoals het Nederlands Dagblad doet.

Wie van deskundigen hoort, hoever dat allemaal gaat, moet wel concluderen, dat het zo niet langer kan. Niet alleen afpersing is het gevolg, ook 'geweldpleging, beroving en diefstal, waarvan andere homoseksuelen het slachtoffer worden'.

Zo is de situatie geworden. De bepaling, die geschreven was om jeugdigen te beschermen, juist die bepaling leidt tot allerlei misdadige praktijken. Daarom aanvaardde onze fractie de schrapping ervan. Daar heeft met vervlakkings niets te maken.

Het Nederlands Dagblad zegt ook dat het aanwijzen van een kabinetsformatie door de Tweede Kamer de positie van de koningin in ons staatsbestel wordt aangetast. Zie wat dit betreft hieronder 'Niet achter gesloten deuren'.

NIET ACHTER GESLOTEN DEUREN

Misschien is niet een ieder het met ons eens. Maar de gedachte om de kabinetsformatie meer in openheid en in openbaarheid zich te laten voltrekken na de verkiezingen is bijzonder aantrekkelijk. Zo aantrekkelijk naar het ons voorkomt, dat het gewenst is daarmee na 28 april a.s. een proef te nemen.

Dat is in feite mogelijk: de huidige grondwet geeft geen aanleiding om tot de conclusie te komen, dat zo iets onmogelijk zou zijn. De gehele kabinetsformatie is immers een stuk gewoonterecht, een stuk ongeschreven recht op

basis van ongeschreven regels. Onder die omstandigheden blijft het mogelijk die regels en dat recht te evalueren. Ons staatsrecht geeft duidelijk een zekere speling op dit terrein.

Trouwens de praktijk van elke kabinetsformatie is weer anders als het gaat om meer openbaarheid. Naar het ons voorkomt is de procedure in de laatste jaren meer en meer naar die behoefte toegegroeid.

De periode Cals/Vondeling kenmerkte

VERVOLG OP PAG. 12

ANTWOORD AAN YDO

Op 13 februari verscheen in deze kolommen een bijdrage van de heer Ydo, waarin hij op zeer verfrissende wijze de procedure van kandidaatstelling voor het C.C. aan de kaak stelde. Waar hij zichzelf ditmaal slachtoffer van deze procedure zag, doordat hem de schertsrol van tweede van een tal was toebedeeld — ook ik heb wel eens voor dummy mogen spelen om door mijn vriend Bos knock-out-geslagen te worden — nodigde hij mij uit op zijn bijdrage — tevens uitdaging in te gaan.

Graag gedaan, alleen al om mijn volle instemming te betuigen met wat Ydo over de procedure van kandidaatstelling zegt.

Ik ben het volledig met hem eens; het is een tamelijk idiote procedure. De gevolgtrekking die Ydo er echter aan vast schijnt te knopen, nl. dat ik als vriendje van Veerman op deze manier in het C.C. gemaneuvreerd word, lijkt mij op zichzelf amusant, maar te mooi om waar te zijn.

Tot zover dus vooral adhesie aan Ydo. Thans iets over de opmerkingen die Ydo gemaakt heeft over de grote vraagstukken van onze tijd en waarop hij mijn reactie vraagt. Over het algemeen lijken mij zijn opmerkingen niet onredelijk. Alleen een beetje jammer dat hij terwille van de contrastwerking — om de redelijkheid van eigen opvattingen beter te doen uitkomen, mijn opvattingen af en toe als nogal onredelijk afschildert. Zo zijn openingsschot: 'Ik geloof — in tegenstelling tot Idenburg en Kooijmans — niet in wereldwijde oplossingen'. Die was raak!

Om de realist Ydo beter te doen uitkomen worden hier twee welteverstaan idealisten — twee onnozele halzen — ten tonele gevoerd. Het is inderdaad een stylistisch middel. Maar waar heb ik — Kooijmans moet maar voor zichzelf opkomen — dat ooit ergens verkondigd? Vorig jaar heb ik in een artikel in A.R.

Staatkunde uitvoerig mijn opvattingen uiteengezet, met als voornaamste en meest uitvoerig geadstrueerde stelling dat zaak van de hoogste prioriteit voor de Nederlandse buitenlandse politiek de politieke eenwording van Europa zou moeten zijn.

Ik herinner er maar even aan. Want, waar Ydo in zijn openingszet listig een tegenstelling tussen hem en mij heeft geschapen, mocht licht het misverstand kunnen ontstaan, dat, wanneer hij in zijn tweede stelling de lof en de noodzaak van een verenigd Europa bezingt, Idenburg behalve een vage idealist ook een bekrompen nationalist is, die maar niet in kan zien dat men in deze tijd voor zaken als structuurveranderingen bovennationale oplossingen nodig heeft.

Punt drie: Wij moeten niet afhankelijk van de V.S. en de S.U. worden. Akkoord, hoewel ik de ook hier weer toegepaste techniek van aanprijzing — in dit geval van het verenigd Europa — door zwartmaking van de V.S. en de S.U. — niet zo fraai vind. Maar dan komt er gelukkig een stelling, waar ik het grondig mee oneens kan zijn. Ydo is voorstander van een Europese kernmacht. Ik niet, en gelukkig de A.R.P. en de meeste Nederlandse politieke partijen ook niet. Ik kom hier nog op terug bij mijn reactie op Ydo's opvattingen over ontwapening.

Punt vier: Dat is een hele slimme. Ydo acht de bestrijding van de inflatie en de milieuverontreiniging de twee zaken die de hoogste prioriteit vragen en vraagt dan waar mijn prioriteiten liggen. Nee, Ydo, daar trap ik natuurlijk niet zo in. Hij had natuurlijk verwacht dat ik vrolijk bijvoorbeeld het bejaardenvraagstuk tot nummer één had uitgeroepen en luchtigjes de inflatie als een minder belangrijke zaak had weggenomen. Had hij mij natuurlijk kunnen vangen door er op te wijzen dat juist de vergeten groepen — zoals de bejaarden — de eerste slachtoffers van de inflatie zijn.

Het blijft overigens een moeilijke zaak, het vaststellen van prioriteiten. Zo hoorde ik laatst de stelling verkondigen dat Biesheuvel niets voor sport voelt, omdat hij voor de televisie, gedwongen om uit een aantal hoogst belangrijke zaken te kiezen, onder andere de sport schijnt te hebben laten vallen. Zinvoller lijkt mij dan ook de vraag wat men voor de verwezenlijking van bepaalde zaken eventueel minder zwaar wil laten wegen. En dan wil ik best zeggen dat naar mijn oordeel voor de komende periode met name het bejaardenvraagstuk prioriteit behoort te krijgen, zo nodig ten koste van auto-, televisie- en verdere consumentenvreugden van andere groepen in de samenleving.

Punt vijf: Ydo's oplossing van het inflatievraagstuk. Ik acht mij niet competent om van mijn kant in deze kwestie de steen der wijzen aan te dragen. Alleen zou ik willen opmerken dat naar mijn mening Ydo een illusie verkondigt, wanneer hij suggereert dat wij met relatief minder collectieve uitgaven er uit zouden komen.

Punt zes: milieuverontreiniging. Ydo: 'Wie vuil maakt, betaalt'. En voegt hij er streng aan toe: 'Uit eigen zak, wel te verstaan'. Als een principe niet zo gek. Maar in zijn strikte doorvoering lijkt het mij tot de grootst mogelijke onbillijkheden te zullen leiden.

Punt zeven: Ontwikkelingshulp op basis van internationale arbeidsverdeling en daarom niet langer onrendabele be-

drijfstakken in stand houden. 100 procent akkoord.

Punt acht: Ontwapening. Ydo's recept: 'Maakt een Westeuropees atoomwapen en biedt dit aan ter ontwapening'. Tja, wat moeten we daar nu mee beginnen? Het lijkt mij nogal een wonderlijke versie van het 'Si vis pacem, para bellum'. Wil ge non-proliferatie-proliferiert dan.

Ik geloof er werkelijk niks van. Natuurlijk, dat ben ik volledig met Ydo eens, moet je om een politieke greep op deze wereld te krijgen ook over macht beschikken. Maar of het nu om een denuclearisatie in Europa te bewerkstelligen zelf eerst een kernmacht moet opbouwen, ik moet eerlijk bekennen dat ik dat gewoon niet kan volgen. Mijn gezonde verstand zegt voorsnog in ieder geval het omgekeerde.

Slotstelling: 'Steunt Ydo. Hij neemt zichzelf niet au serieux (ben benieuwd wat Idenburg hierop heeft)'. Nou natuurlijk neem ik Ydo au serieux. Zoals ik al in het begin van dit stuk zei, ik deel zijn bezwaren tegen de benoemingsprocedure volledig. En wil dan ook plechtig beloven, dat, wanneer ik in het C.C. kom, een van mijn eerste daden zal zijn een bevredigender en eleganter benoemingsprocedure te helpen bewerkstelligen.

P. J. A. Idenburg

Het bestuur van de A.R. kiesvereniging „vreesst God Heer de Koning" te Genderen, geeft met leedwezen kennis van het overlijden van zijn trouwe secretarispenningsmeester

Arie Meiresonne

Zijn leven was een voorbeeld voor ons allen.

Genderen, 18 februari 1971.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

DE NIEUWSTE PLATEN... natuurlijk weer uit Urk!

Dit is Urk 1

Samenzang Ps. 98 - Declamatie: De branding brult - Euphonium - solo Ps. 134 - Orgel improvisatie: Als de Heiland zal verschijnen - Avondschemering David Owen - Samenzang: Wij knielen voor uw zetel neer, enz.
Best.nr. 1969 (ac) f 13.90

Zing mee met Meindert Kramer

aan het orgel van de Bethelkerk te Urk: Grijp toch de kansen - Ps. 75 - Zouden wij ook eenmaal komen. Ps. 116 - Ps. 77 - Zie ons wachten - Ps. 113 - Eens breekt in mij... - Ps. 17 - Ziet in blinde razernij, enz.
Best.nr. 970 (ac) f 13.90

Klaas J. Mulder improviseert 2

aan het orgel van de St Hippolytuskkerk te Delft: Voorwaarts Christenstrijders-Koraalvoorspel „Wie maar den goeden God laat zorgen" - Toccata „God roept ons, broeders, tot de daad" - Air (voor de trompet), enz.
Best.nr. 508 (ac) f 15.90

Verzendkosten f 1.—, boven f 15.— portvrij.
Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK

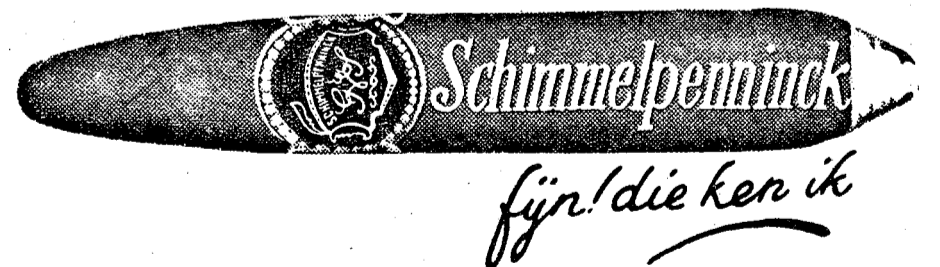
Bonairestraat 1
Tel. 05277 - 1456
Giro 1.299.777

Op MENORCA, eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 5.— en boven de 18 jaar f 10.— p.p.p.d. tot 27 juni 1971, erna resp. f 7.— en f 12.50 p.p.p.d. Vrijdag is wisseldag.
Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat 1176, Loosduinen.

$9+5=14$ $13-7=6$ $\frac{1}{5} \times \frac{2}{2} = \frac{2}{10}$ $12-0=0$

Zit uw kind (of kleinkind) in klas 1 van de lagere school? Vraag dan eens vrijblijvend een proefpakket aan van lessen, gemaakt om vragen van de kleine te kunnen opvangen. Unieke lessen, die hun waarde ten volle bewijzen. Veel kinderen zijn er al geweldig mee geholpen!

Zend fl 1,50 per briefkaart (aan extra postzegels op de adreszijde) of per giro (postrek. no 1019645) aan: Ned. Onderwijshulp, Piet Heilaan 47 te Voorthuizen. U krijgt dan per post alles wat U hierover wilt weten.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

BESCHRIJVINGSBRIEF

van de **Deputatenvergadering van de A.R.P., Evangelische Volkspartij, te houden op zaterdag 13 maart 1971 in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum te Utrecht**

's-Gravenhage, 28 februari 1971.

Aan de deelnemers aan de Deputatenvergadering.

Geachte dames en heren,

Het Centraal Comité nodigt u hierbij uit tot bijwoning van de Deputatenvergadering, welke op zaterdag 13 maart 1971 zal worden gehouden in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum te Utrecht. Aanvang 10.30 uur. U treft hierna de agenda en de daarbij behorende gegevens aan.

Het Centraal Comité verwacht, dat zeer velen aan deze uitnodiging tot bijwoning van de Deputatenvergadering gevolg zullen geven. Wij hopen met elkaar een geslaagde bijeenkomst te hebben, welke een goede start zal zijn voor de Tweede Kamerverkiezingen 1971.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

dr. A. Veerman, voorzitter

dr. W. de Kwaadsteniet, secretaris.

AGENDA

van de Deputatenvergadering

MORGENVERGADERING

Aanvang 10.30 uur

1. opening
2. vaststelling Program van Actie 1971-1975 (zie aantekening bij agendapunt 2)
3. voorstel van het Partij Convent inzake de contributie-afracht (zie aantekening bij agendapunt 3).
4. vaststelling van de gewijzigde tekst van de Statuten van de Anti-Revolutionaire Partij en van de Anti-Revolutionaire Partijstichting (zie aantekening bij agendapunt 4).
5. mededeling van de uitslag der stemmingen met betrekking tot:
  - a. leden van het Centraal Comité;
  - b. de leden en plaatsvervangende leden van de Commissie van Beroep;
  - c. de voorzitter en de penningmeester van de Doctor Abraham Kuypersstichting.
6. toespraak van drs. J. A. Bakker vice-ministerpresident en minister van Verkeer en Waterstaat.
7. toespraak van G. van Dongen, voorzitter van de Nationale Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie, Arjos.
8. toespraak van mr. W. Aantjes, vice-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie.

PAUZE

MIDDAGVERGADERING

9. heropening te 14.00 uur.

10. toespraak van mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie en lijsttrekker van de A.R.P., ter opening van de verkiezingscampagne.
11. slottoespraak van dr. A. Veerman, voorzitter van het Centraal Comité.
12. sluiting.

Voor afwisseling in het programma zal worden gezorgd.

Regeling der Deputatenvergadering.

1. De Deputatenvergadering wordt gehouden in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum (Beatrixgebouw), Jaarbeursplein (hoek Croeselaan) te Utrecht; tel.: 030-914914.
2. Treinreizigers kunnen gebruik maken van de voetgangerstraverse. Bezoekers per auto kunnen gebruik maken van de parkeergarage naast het Beatrixgebouw. Kosten f 4,50 voor gehele dag. Tevens bevindt zich tegenover het Beatrixgebouw een parkeerterrein. Kosten f 3,50 voor gehele dag.
3. De Congressaal is de plaats van samenkomst. De zaal is open te 9.30 uur. De rijen 7 en 8 in het middenblok zullen worden gereserveerd. Tevens zullen enkele rijen in het linkerblok (vanaf het podium gezien), worden gereserveerd voor de pers. Voorts zullen verspreid in de zaal nog enkele plaatsen worden gereserveerd, aangegeven door de reserveringskaart op de betreffende plaatsen. Voor het overige kan ieder plaatsnemen waar hij of zij wil.
4. De vergadering begint exact te 10.30 uur. Tijdens de opening blijven de toegangsdeuren gesloten. Men kan via een geluidsinstallatie in de hall de vergadering volgen.
5. De garderobe bevindt zich in de hall. Kosten f 0,30 per persoon.
6. In de hall zijn verkooppunten voor koffie en thee. Men dient zelf af te rekenen met de obers. Het is niet toegestaan consumpties te nuttigen in de Congressaal. De prijzen per consumptie bedragen respectievelijk voor koffie f 1,— en voor thee f 1,—.
7. Officiële pauzes — behoudens de lunchpauze — worden niet gehouden. Wie een consumptie wenst te gebruiken verlaat op een voor hem of haar geschikt tijdstip de zaal.
8. De lunchpauze wordt gehouden van circa 13.00 uur tot 14.00 uur. Men kan de lunch gebruiken in de bovenfoyer. Keuze is mogelijk uit belegde broodjes, welke per stuk variëren in prijs van plm. f 1,— tot plm. f 1,35 al naar gelang het beleg.
9. Voor eventuele discussie zijn in de zaal microfoons ter beschikking. Men kan derhalve vanaf zijn zitplaats aan de discussie deelnemen. Bij discussie bestaat als regel gelegenheid voor slechts één ronde. Spreektijd per persoon maximaal 3 minuten.
10. Roken in de zaal is toegestaan.
11. Telefoneren kan geschieden in de hall via een kwartjes-automaat of bij de portier via een telefooncel.
12. De Deputatenvergadering zal te 15.30 uur à 16.00 uur eindigen. Dringend wordt verzocht tot aan de sluiting in de vergaderzaal te blijven. Het is zeer hinderlijk wanneer voor het einde (groepen van) personen de vergadering verlaten.
13. De afvaardiging naar de Deputatenvergadering geschiedt naar de regel, dat een kiesvereniging tot 50 leden één afgevaardigde zendt, van 50 tot 150 leden twee afgevaardigden, van 150 tot 250 leden drie afgevaardigden, enz. (art. 11 lid 3 van de huidige Statuten van de A.R.P.).
14. De kiesverenigingen ontvangen overeenkomstig het aantal afgevaardigden toegangsbewijzen. Deze worden eveneens toegezonden aan de leden en gasten van het Partij Convent.
15. Belangstellenden zijn hartelijk welkom. Na schriftelijke aanvraag bij het partijsecretariaat kunnen zij een toegangsbewijs en een exemplaar van de beschrijvingsbrief ontvangen.

Aantekening bij agendapunt 2: Vaststelling Program van Actie 1971-1975.

Het Program van Actie 1971-1975 is in brochurevorm separaat bij deze beschrijvingsbrief beschikbaar, op aanvraag bij het partijsecretariaat, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage. De tekst is die, welke door het Partij Convent reeds is vastgesteld.

Aantekening bij agendapunt 3: Voorstel van het Partij Convent d.d. 14 november 1970 inzake de contributie-afracht.

Het Partij Convent stelt voor:

- a. met ingang van 1 januari 1971 de contributie-afracht aan het Centraal Comité voor de mannelijke en ongehuwde vrouwelijke leden boven de trendverhoging met f 1,— te verhogen; voor de gehuwde vrouwelijke leden, van wie de echtgenoten eveneens lid zijn f 0,50 boven de trendverhoging.
- b. met ingang van 1 januari 1972 opnieuw de contributie-afracht aan het Centraal Comité met respectievelijk f 1,— en f 0,50 te verhogen boven de trendverhoging.

Toelichting

Het voorstel wordt gedaan - uiteraard - gezien de financiële positie van de partij. De normale trendverhoging geeft het Centraal Comité onvoldoende inkomsten om de stijgende kosten van het partij-apparaat op te vangen.

De begrotingen voor 1969 en 1970 lieten reeds zien, dat er structurele oplossingen gevonden zouden moeten worden, gelet op de posten welke gebracht werden op jubileumfondsen en verkiezingsfondsen. De financiële commissie ad hoc van A.R.P. en Doctor A. Kuypersstichting slaagden er met moeite in op die wijze de zojuist genoemde begrotingen in principe sluitend te krijgen. Toen ook heeft de financiële commissie ad hoc, gehoord ook de bijeenkomst van de voorzitters en penningmeesters van de Kamercentrales d.d. 7 april 1970, aan het Centraal Comité bovengenoemd voorstel gedaan, hetwelk door moderamen en Centraal Comité is overgenomen.

Inmiddels was door Organisatie Adviseurs Bakkenist, Spits en Co. te Amsterdam een onderzoek gedaan naar de efficiëntie op het partijsecretariaat. Uit het onderzoek bleek, dat er efficiënt werd gewerkt. Van de zijde van het partijsecretariaat werd in overleg met de Organisatie Adviseurs aan het Centraal Comité voorgesteld de leden- en abonnementsadministratie te automatiseren via een computer service-bureau. Deze zaak, welke per 1 januari 1971 zijn beslag heeft gekregen levert op dit moment geen kostenbesparingen op, maar zal dit in de toekomst doen vanwege enige vermindering in het personeelsbestand.

De extra verhoging is zowel in 1971 als in 1972 nodig om de stijgende kosten in de personeelssector, in de administratieve sector en in de organisatiesector op te vangen.

In feite betreft dit alle begrotingsposten, daar beide sectoren op praktisch iedere post hun weerslag hebben.

Ten aanzien van het personeel kan nog worden opgemerkt, dat de voorzieningen zijn gekoppeld aan die, welke gelden voor het overheidsperoneel.

In de personeelssector moet rekening worden gehouden met een jaarlijkse stijging van de uitgaven met ruim 8 pct. (lonen, sociale voorzieningen).

De administratieve kosten en de organisatiekosten nemen jaarlijks toe vanwege het feit, dat goederen en diensten duurder worden. Voorbeelden behoeven hier niet te worden genoemd.

Thans is niet te overzien of de voorgestelde verhogingen ook voldoende zijn voor de partij in de eerste jaren na 1972. In het licht van de dan ontstane situatie dient dan adequaat te worden gehandeld.

De werkzaamheden, die de partij zich voorneemt in de jaren 1971 en 1972 te ondernemen kunnen, naar het zich laat aanzien, op een redelijke wijze worden uitgevoerd, wanneer de voorgestelde verhogingen worden gerealiseerd.

Aantekening bij agendapunt 4: Vaststelling van de gewijzigde tekst van de Statuten van de Anti-Revolutionaire Partij.

In de afgelopen jaren is in diverse geledingen van de A.R.P. de behoefte gevoeld de partijstructuur opnieuw te bezien en deze voorzover nodig of wenselijk aan te passen aan de zich wijzigende omstandigheden.

In het algemeen was men zich daarbij overigens wel bewust, dat men — wanneer men maar vindingrijk en actief genoeg was — met de huidige partijstructuur en de statuten, waarin deze structuur is aangegeven, toch wel vaak uit de voeten kon. Tevens is men zich in het algemeen ook steeds welbewust geweest, dat eerder aanpassingen van de huidige partijstructuur gewenst waren dan een forse reorganisatie. Daarbij werd er dan vanuit gegaan, dat regelmatige aanpassingen beter zijn dan grote wijzigingen na één langere periode en dat een aantal rustige bijstellingen beter kan zijn dan een krachtige draai aan het roer in één keer.

Na de besturenconferentie van 3 september 1969 droeg het moderamen van het Centraal Comité de Organisatie Commissie op de partijstructuur te bezien en met naar haar mening nuttige voorstellen tot statutenwijziging voor het voetlicht te komen. De Organisatie Commissie heeft aan die opdracht voldaan.

Na kennisname van de wijzigingsvoorstellen door de besturenconferentie van 9 september 1970 zond de Organisatie Commissie de voorstellen aan het Centraal Comité, dat daarover beraadslaagde op 23 oktober 1970.

Vervolgens vond, overeenkomstig het reeds in de zomer aan de kiesverenigingen gezonden tijdschema, toezending plaats van de ontwerp-wijzigingsvoorstellen van het Centraal Comité aan de kiesverenigingen en de Kamercentrales op maandag 2 november 1970. De kiesverenigingen hadden tot uiterlijk maandag 23 november 1970 de gelegenheid haar amendementen in te dienen bij de Kamercentrales waaronder zij ressorteren.

De Kamercentrales zorgden er voor, dat haar amendementen — in totaal 85 — op maandag 9 december 1970 waren ontvangen door het partijsecretariaat.

De amendementen werden door het Centraal Comité besproken in de vergadering van 8 januari 1971 en vervolgens, voorzien van een advies van het Centraal Comité, toegezonden aan het bijzonder Partij Convent van 13 februari 1971. Deze vergadering nam ongeveer een vierde van de amendementen over, waarna de gewijzigde tekst door haar werd vastgesteld en hierbij ter goedkeuring wordt aangeboden aan de Deputatenvergadering van 13 maart 1971.

De Deputatenvergadering dient thans overeenkomstig artikel 36 lid 2 van de huidige Statuten een beslissing te nemen over de ontwerp-gewijzigde tekst, welke hierna volgt.

Tevens dient de Deputatenvergadering twee gemachtigden te noemen terzake van de notariële wijziging van de stichtingsstatuten.

Het bijzonder Partij Convent van 13 februari 1971 stelt daartoe voor de voorzitter en de secretaris van de partij.

Bij de voorgelegde wijzigingsvoorstellen staat op de achtergrond de gedachte, dat de structuur van een partij nooit een onveranderlijk gegeven kan zijn. Daarnaast moet men er ook niet eindeloos over blijven praten, zonder iets te doen, wanneer dit mogelijk is in een bepaalde fase.

Het gaat er thans om de structuur van de partij op korte termijn zodanig aan te passen, dat openingen worden gemaakt en een meer flexibel handelen mogelijk wordt.

Eenzijds is gelet op de mogelijkheid van een groeiende inspraak van de leden; anderzijds op het hebben van een goed geoliede partij-organisatie.

Ten aanzien van beide punten moet men bedenken, dat groei tijd vraagt. Er mogen geen overdreven verwachtingen worden gewekt. Overigens is het zo, dat aan iedere structuur door alle betrokken besturen en door alle leden zelf inhoud gegeven zal moeten worden. Ook wanneer er nu een beslissing genomen wordt over een aanpassing van de partijstructuur, zal onmiddellijk daarna voortgegaan moeten worden met creatief denken over weer nieuwe aanpassingen aan weer nieuwe omstandigheden.

De nu voorgestelde statutenwijzigingen, als metterdaad op korte termijn in de partij realiseerbaar, zijn:

- a. de invoering van het rechtstreeks lidmaatschap van de partij;
- b. het scheppen van ruimte voor een flexibeler taakverdeling en taakvervulling tussen (gemeentelijke) kiesvereniging, Statencentrale, Kamercentrale, Provinciaal Comité;
- c. de afschaffing van de Deputatenvergadering en de versterking van het Partij Convent;
- d. de statutaire vervanging van het Algemeen Organisatie Comité, thans besturenconferentie, door een Organisatie Raad;
- e. verplichte schriftelijke verkiezing van besturen van diverse organen en van afgevaardigden;
- f. aanpassing van het (A.R.) taalgebruik.

ad. f. Voor het gevoel van velen niet zo sprekende terminologie is vervangen, en wel als volgt:

moderamen — dagelijks bestuur (D.B.)

Centraal Comité — partijbestuur (P.B.)

Partij Convent — partijraad (P.R.)

College van Advies — adviesraad (A.R.)

Centrale Commissie C. v. A. — D.B. adviesraad

Algemeen Organisatie Comité — Organisatie Raad (O.R.)

(besturenconferentie)

Daarnaast is de inhoud van diverse artikelen meer eigentijds verwoord.

ad. a. In de voorstellen is neergelegd het lidmaatschap van de A.R.P. in tegenstelling tot het huidige lidmaatschap van de plaatselijke kiesvereniging, welke met alle andere kiesverenigingen een verband vormt, vastgelegd in het Centraal Comité van A.R. kiesverenigingen.

De formeel nog steeds bestaande toestand van federatieve partijopbouw verdwijnt in dit opzicht.

Een weinig schokkende gebeurtenis, reeds enkele jaren geleden in bepaalde mate voorbereid door de invoering van de mogelijkheid van het 'individueel lidmaatschap' in het binnenland (waar geen plaatselijke kiesverenigingen te vormen waren) en in het buitenland.

Het 'individueel lidmaatschap' ging zich de laatste tijd uitbreiden al naar gelang feitelijk kleine 'slapende' kiesverenigingen formeel werden en worden opgeheven, terwijl de weinige leden ingeschreven worden als 'individueel' lid.

In de nieuwe opzet van lid van de A.R.P. zullen de leden eraan moeten wennen bijvoorbeeld adreswijzigingen niet alleen aan de secretaris van de kiesvereniging, maar ook en in ieder geval door te geven aan het partijsecretariaat. (Dit zal een vaste mededeling worden in Nederlandse Gedachten en A.R. Post).

De kiesverenigingen worden periodiek door het partijsecretariaat op de hoogte gehouden van alle mutaties in het ledenbestand. Door de overschakeling van de

ledenadministratie op de computer ontvangen de secretarissen van alle kiesverenigingen tweemaal per jaar vanaf het partijsecretariaat de daar bekende gegevens op een ledenlijst.

Ledenverlies door verhuizingen zal in de nieuwe opzet teruggedrongen kunnen worden. Bij vertrek uit de oude woonplaats blijft men lid van de A.R.P.

In de nieuwe woonplaats behoeft men niet als 'nieuw' lid toe te treden. Men behoort als lid van de A.R.P. automatisch tot de leden binnen het ressort van de kiesverenigingen in de nieuwe woonplaats. Ledenverschillen tussen kiesvereniging en Centrale Comité zijn in de nieuwe opzet overbodig, evenals daaruit voortvloeiende correspondentie.

Het voorgestelde (individuele, rechtstreekse) lidmaatschap van de A.R.P. wordt thans in ieder geval gezien in de vorm van een blijvende representatie.

Het wordt dus niet beschouwd als een rechtstreekse inspraak van alle leden op landelijk niveau.

Landelijk zou een onwerkbaar partijorganisatie ontstaan; plaatselijk en regionaal zijn meer mogelijkheden voor inspraak te ontplooiën.

Onderstreept wordt het blijvende belang van de kiesvereniging als plaatselijke afdeling, als het totaal van de leden ter plaatse.

Men is niet meer lid van de kiesvereniging en daarmee dan feitelijk partijlid, althans behorend tot de A.R.P. Men is nu lid van de A.R.P. en men behoort dan tevens tot de groep, welke de plaatselijke afdeling vormt.

ad. b. Het aantal organen in de partij is vrij groot: plaatselijke (dorps- of districts-) kiesverenigingen, (gemeentelijke centrale kiesvereniging), Statencentrale (hulpcentrale), Kamercentrale, Provinciaal Comité, Centraal Comité, Partij Convent, Deputatenvergadering. Hoewel logisch, kan men een dergelijke opbouw moeilijk doorzichtig noemen. Een bestuurlijke herindeling van Nederland alsmede een (bijbehorende) wijziging van de Kieswet zou een andere partijorganenopbouw kunnen bevorderen. Inmiddels is een zekere taakhervdeling en accentverschuiving ten aanzien van de huidige partijorganen mogelijk. Daarbij dient men er rekening mee te houden, dat ook politieke partijen te maken hebben met 'schaalvergroting' vanwege de tanende belangstelling van leden voor het bezoeken van vergaderingen.

Het 'voedingsgebied' voor het beleggen van een vergadering met bijvoorbeeld een landelijk politicus als spreker moet ruimer worden.

Het zou goed zijn wanneer in voorkomende gevallen de gemeentelijke kiesvereniging een zwaarder accent zou krijgen door het laten organiseren op gemeentelijk niveau van vergaderingen voor alle kiesverenigingen in de gemeente. Een zwaarder accent dienen overigens eveneens te krijgen de Statencentrales in de meer landelijke delen van ons land en de Kamercentrales in de meer stedelijke delen, in feite Noord- en Zuid Holland, alsmede Noord-Brabant.

Zij zouden vooral de vergaderingen met 'landelijk' en 'regionale' sprekers moeten organiseren en activeren. De statuten laten voldoende ruimte om een flexibeler taakverdeling in de praktijk al naar de behoeften te realiseren. Alle partijorganen hebben tot taak de belangen van de A.R.P. te behartigen. Ieder in eigen ressort. Maar soepel en elkaar aanvullend en helpend. Derhalve is de formulering terzake in het partijstatuut zo flexibel, dat men in ieder groter of kleiner ressort uit de voeten kan.

ad. c. De Deputatenvergadering wordt afgeschaft. Twee toporganen in een partij zijn in feite een onmogelijke zaak.

De bevoegdheden van de Deputatenvergadering waren bij vorige statutenwijziging materieel reeds in belangrijke mate bij het Partij Convent ondergebracht. De resterende formele bevoegdheden (artikel 36 (oud), lid 2) zijn nu ook aan de partijraad toegekend. De materiële bevoegdheden (idem, lid 4) zijn (blijven in feite) toegekend aan de kiesverenigingen en de partijraad.

De Deputatenvergadering droeg inmiddels in feite het karakter van een toogdag en was in feite een onwerkbaar vergadering. Het Partij Convent was ook qua bevoegdheden reeds het hart van de partij geworden. Dit is versterkt.

De afvaardiging van de Statencentrales naar de partijraad is verdubbeld. (één afgevaardigde per 500 leden i.p.v. 1000 leden). Hierdoor kunnen de lagere organen beter vertegenwoordigd zijn.

ad. d. Er vindt geen wezenlijke verandering plaats in verhouding tot de huidige praktijk.

ad. e. Dit punt spreekt voor zichzelf.

Er kunnen dubbeltallen worden gesteld. Dat behoeft niet. Bovendien is men daaraan niet gebonden. De formuleringen terzake zijn duidelijk. Coöptatie is niet mogelijk.

STATUTEN

van de Anti-Revolutionaire Partij, Evangelische Volkspartij en de Anti-Revolutionaire Partijstichting

De Anti-Revolutionaire Partij, Evangelische Volkspartij, opgericht op 3 april 1879, wordt beheerst door de volgende statuten, welke zijn vastgesteld op 22 juni 1955, herzien op 12 februari 1966 en op 13 maart 1971.

I. PARTIJ

Artikel 1.

Naam en zetel

De Anti-Revolutionaire Partij, Evangelische Volkspartij, hierna te noemen A.R.P., heeft haar zetel te 's-Gravenhage.

Artikel 2

Grondslag

De A.R.P. aanvaardt de Heilige Schrift als kenbron der waarheid en als richtsnoer, ook voor het staatkundig leven.

Artikel 3

Doel

1. De A.R.P. stelt zich ten doel het pleit te voeren voor een christelijke staatkunde.
2. De nadere omschrijving en praktische uitwerking daarvan geeft de A.R.P. in haar Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en in haar Programs van Actie.

Artikel 4

Middelen

De A.R.P. tracht dit doel in het bijzonder te bereiken door:

1. allen, die net in artikel 2 genoemde uitgangspunt aanvaardden, te brengen tot samenwerking en leiding te geven aan hun staatkundig handelen;
2. bij iedere Kamerverkiezing een Program van Actie voor de eerstvolgende parlementaire periode vast te stellen, waarin met name de kernpunten van haar actueel staatkundig streven worden samengevat. Bij andere verkiezingen geeft zij richtlijnen inzake de inhoud van de betreffende programs;
3. de politieke meningsvorming te bevorderen door studie, voorlichting en kadervorming;
4. te bevorderen, dat in de Staten-Generaal, de Provinciale Staten, de Gemeenteraden en in andere vertegenwoordigende lichamen personen gekozen worden, die grondslag en doel van de A.R.P. onderschrijven;
5. mede te werken aan de bevordering van de samenwerking van de christelijke partijen, met welke naast overeenstemming over het program ook overeenstemming bestaat over het uitgangspunt, en te streven naar samenwerking met andere partijen, welke in hun praktische politiek dezelfde doeleinden nastreven;
6. contact te verkrijgen en samenwerking te bevorderen met geestverwante personen en organisaties in het buitenland.

II. LIDMAATSCHAP

Artikel 5

Leden

1. Lid van de A.R.P. kan zijn iedere Nederlander, die de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en instemt met grondslag, doel en middelen van de partij.
2. Aanmelding voor het lidmaatschap kan plaatsvinden bij het partijsecretariaat te 's-Gravenhage of bij de plaatselijke kiesvereniging. In het eerste geval geeft het partijsecretariaat hiervan kennis aan de betreffende kiesvereniging. In het tweede geval doet de kiesvereniging hiervan mededeling aan het partijsecretariaat.
3. Wanneer toelating wordt geweigerd staat beroep open bij de Commissie van Beroep.
4. Ieder lid verplicht zich tot betaling van een in overleg vast te stellen jaarlijkse contributie overeenkomstig zijn financiële draagkracht. De contributie wordt afgedragen aan de instantie welke de partijraad daarvoor heeft aangewezen. Bij de vaststelling van de hoogte van de contributie wordt rekening gehouden met het te betalen bedrag aan het partijbestuur, aan de diverse centrales en aan de kiesvereniging waaronder het lid ressorteert.
5. Het lidmaatschap van de A.R.P. eindigt door: a. overlijden; b. bedanken; c. het niet voldoen aan de aan het lidmaatschap verbonden financiële verplichtingen; d. roeyement.
6. Bedanken als lid moet schriftelijk plaatsvinden bij de landelijke partijorganisatie of bij de kiesvereniging. Bedanken ontslaat niet van de verplichting tot contributiebetaling voor het lopende jaar.
7. Een lid kan geroyeerd worden door het partijbestuur, in overleg met het oestuur van betreffende kiesvereniging, wegens handelen in strijd met de

statuten, reglementen of wettige besluiten van de partij.

8. Een beslissing tot roeyement wordt onverwijld en met redenen omkleed schriftelijk aan het betreffende lid medegedeeld, alsmede aan de kiesvereniging waaronder dit lid ressorteert.

9. Tegen een besluit tot roeyement staat voor het betreffende lid beroep open bij de Commissie van Beroep. Dit beroep moet op straffe van niet-ontvankelijkheid bij de voorzitter van de Commissie van Beroep zijn ingediend binnen een maand na ontvangst van de in lid 8 van dit artikel bedoelde mededeling. Als adres geldt het partijsecretariaat.

Artikel 6

Leden in het buitenland

1. De in het buitenland woonachtige leden ressorteren onder de Kamercentrale 's-Gravenhage.
2. Zij betalen hun contributie aan het partijbestuur. Van het contributiebedrag draagt het partijbestuur een deel af aan de Kamercentrale 's-Gravenhage.
3. Voorstellen en ontwerpen, welke aan het oordeel van de kiesverenigingen in het ressort van de Kamercentrale 's-Gravenhage worden onderworpen, worden door deze Kamercentrale aan de bedoelde leden toegezonden.
4. Deze leden zijn bevoegd voorstellen en amendementen ter behandeling door de partijraad in te dienen bij de Kamercentrale 's-Gravenhage en deze in de vergadering van de Kamercentrale te verdedigen.

III. KIESVERENIGINGEN

Artikel 7

Kiesvereniging

1. De kiesvereniging is de plaatselijke organisatie van de A.R.P.
2. Buiten de gevallen genoemd in artikel 8, vallen de grenzen van het werkgebied van een kiesvereniging als regel samen met de grenzen van de burgerlijke gemeente, waarin zij is gevestigd. Op voorstel van de daarbij betrokken Statencentrale, kan van deze regel worden afgeweken met toestemming van het partijbestuur.
3. De Statencentrale, of de Kamercentrale in overleg met de Statencentrale, wijst aan welke gemeenten, waar niet een kiesvereniging bestaat, behoren tot het werkgebied van een nabij gevestigde kiesvereniging.
4. Op eenzelfde gebied kan slechts één kiesvereniging werkzaam zijn.
5. Oprichting en splitsing van kiesverenigingen op grond van kerkelijke gezindheid, maatschappelijke verhoudingen of persoonlijke inzichten is in strijd met het karakter van de A.R.P.
6. Organisatie, taak en werkwijze van een kiesvereniging worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.
7. Het bestuur van de kiesvereniging wordt door de leden uit hun midden bij schriftelijke verkiezing ter vergadering gekozen. Aan leden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.
8. De bestuursleden worden gekozen voor een periode van ten hoogste vier jaren. Zij treden af volgens een door het bestuur vastgesteld rooster. Zij kunnen als regel ten hoogste tweemaal worden herkozen.
9. Wanneer het niet mogelijk is in een gemeente een kiesvereniging op te richten of in stand te houden en deze gemeente niet behoort tot het werkgebied van een andere kiesvereniging, hebben aldaar woonachtige leden voor de behandeling van landelijke en provinciale aangelegenheden toegang tot de vergaderingen van een door de Kamercentrale aan te wijzen naburige kiesvereniging, na overleg met de laatste. Deze leden hebben in die vergaderingen dan dezelfde rechten als de tot die kiesvereniging behorende leden.
10. In zulk een gemeente treedt een van de in lid 9 van dit artikel bedoelde leden op als correspondent. Het partijbestuur en de regionale organen van de partij onderhouden contact met de correspondent.
11. De in lid 9 van dit artikel bedoelde leden betalen hun contributie aan het partijbestuur.
12. Een kiesvereniging kan de bevoegdheden, welke haar krachtens deze statuten of krachtens enig ander reglement van de partij zijn toegekend, alleen uitoefenen wanneer zij aan haar financiële verplichtingen tegenover het partijbestuur over het voorafgaande boekjaar heeft voldaan.
13. Het partijbestuur heeft de bevoegdheid een kiesvereniging ter zake van overtreding van deze

statuten, of om andere daarvoor in aanmerking komende redenen, van haar rechten vervallen te verklaren. Van de beslissing van het partijbestuur staat beroep open bij de Commissie van Beroep.

Artikel 8

Gemeentelijke kiesvereniging

1. Een kiesvereniging in een gemeente kan zich splitsen in zoveel dorps- of wijkkiesverenigingen als zij nuttig en nodig oordeelt, mits daarbij met name is voldaan aan het bepaalde in artikel 9 lid 2.
2. De kiesverenigingen, gevestigd in een gemeente, vormen tezamen een gemeentelijke kiesvereniging.
3. Geschillen terzake worden beslist door het bestuur van de Kamercentrale, van welke beslissing beroep open staat bij het partijbestuur.
4. De dorps- of wijkkiesvereniging is voor haar ressort de plaatselijke organisatie overeenkomstig artikel 7 lid 1.
5. Organisatie, taak en werkwijze van een gemeentelijke kiesvereniging worden geregeld in een reglement dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.
6. De gemeentelijke kiesvereniging kan in overleg met de betreffende dorps- of wijkkiesverenigingen gezamenlijke taken vervullen.
7. De vergaderingen van de gemeentelijke kiesvereniging zijn toegankelijk voor alle leden binnen haar ressort.
8. De betreffende dorps- of wijkkiesverenigingen wijzen naar rato van haar ledenaantallen afgevaardigden aan, die stemrecht hebben in de vergaderingen van de gemeentelijke kiesvereniging.
9. Het bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging bestaat uit tenminste een lid per dorps- of wijkkiesvereniging.
10. De in lid 8 en lid 9 van dit artikel bedoelde afgevaardigden en bestuursleden worden aangewezen door de leden in de vergaderingen van de diverse dorps- of wijkkiesverenigingen bij schriftelijke verkiezing, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van de besturen van de dorps- of wijkkiesverenigingen. Aan leden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.
11. De bedoelde afgevaardigden en bestuursleden worden gekozen voor ten hoogste vier jaren. Zij treden af volgens door de respectievelijke besturen vastgestelde roosters. Zij kunnen als regel ten hoogste tweemaal worden herkozen.

Artikel 9

Kandidaatstelling voor de gemeenteraad

1. Het bestuur van de kiesvereniging, respectievelijk het bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging, heeft de leiding bij de voorbereiding en de organisatie van de verkiezing voor leden van de gemeenteraad.
2. De wijze van kandidaatstelling is geregeld in het reglement van de kiesvereniging, in een afzonderlijk reglement, dan wel in een akkoord van samenwerking, teneinde daardoor het eensgezind optreden bij de raadsverkiezingen en de vreedzame oplossing van geschillen terzake te waarborgen.
3. De kandidaatstelling vindt plaats in een reglementair bijeengeroepen ledenvergadering, waarin volgens de geldende voorschriften over de samenstelling van de lijst wordt gestemd.
4. Aan de kandidaten voor de gemeenteraad wordt in elk geval de eis gesteld, dat zij:
  - a. lid zijn van de A.R.P.;
  - b. akkoord gaan met het gemeenteprogram dat de kiesvereniging heeft vastgesteld;
  - c. verklaren, dat zij, gekozen tot lid van de gemeenteraad, in fractieverband zullen samenwerken, en zullen toetreden tot de Vereniging van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders in hun provincie;
  - d. gekozen tot lid van de gemeenteraad het als deel van hun taak zullen beschouwen regelmatig contact te onderhouden met de partij, met name door voorlichting te geven aan de kiesvereniging.

Artikel 10

Taak en bevoegdheden

1. De kiesvereniging behandelt met in achtname van de bepalingen van deze statuten de plaatselijke aangelegenheden, waaronder de inrichting van haar organisatie, de kandidaatstelling voor de gemeenteraad, de vaststelling van het gemeenteprogram en de ondersteuning van het werk van de Anti-Revolutionaire leden van de gemeenteraad.
2. De kiesverenigingen zijn bevoegd voorstellen en amendementen ter behandeling door de partijraad in te dienen bij de Kamercentrale waaronder zij

ressorteren. De kiesverenigingen worden tijdig in kennis gesteld van voorstellen met betrekking tot de in artikel 32 lid 7 genoemde aangelegenheden, uitzonderd de punten d. en e. De Kamercentrale beslist welke voorstellen of amendementen van de kiesvereniging door haar worden overgenomen om als voorstellen of amendementen van de Kamercentrale doorgezonden te worden aan het partijbestuur.

3. Indien een voorstel of amendement niet door de Kamercentrale is overgenomen, is de kiesvereniging bevoegd zelf dat voorstel of amendement toe te zenden aan het partijbestuur, vergezeld van een schriftelijke toelichting op dat voorstel of amendement, waarbij tevens het verschil van opvatting tussen haar en de Kamercentrale wordt aangegeven.

De kiesvereniging heeft tevens het recht een afgevaardigde te zenden naar de partijraad, waarin het voorstel of amendement wordt behandeld.

4. Taak en bevoegdheden van de kiesverenigingen ten aanzien van de kandidaatstelling voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en ten aanzien van de vaststelling van het Program van Actie ter gelegenheid van de Tweede Kamerverkiezingen zijn geregeld in de betreffende reglementen.

5. De kiesverenigingen kiezen de door hen aan te wijzen leden van het partijbestuur naar rato van het ledenaantal. Aan elke kiesvereniging wordt één stem toegekend en voorts voor iedere vijftig leden één stem meer.

Deze bepaling is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de verkiezing van de voorzitter en de penningmeester van de Doctor Abraham Kuypersstichting en van de leden van de Commissie van Beroep met hun plaatsvervaardigers.

Artikel 11

Propaganda

1. De kiesvereniging zorgt voor alle werkzaamheden, welke in verband staan met de regelmatige propaganda.

2. Het bestuur van iedere kiesvereniging belast onder zijn verantwoordelijkheid enige leden, waaronder tenminste één bestuurslid, met het werk, aan de propaganda verbonden.

3. De propaganda betreft onder meer:

- a. het verspreiden van politieke publikaties;
- b. het werven van leden en het winnen van abonnees op de partijorganen;
- c. het persoonlijk gesprek, ook door middel van huisbijeenkomsten.

IV. STATENCENTRALE EN HULPCENTRALE

Artikel 12

Organisatie en werkwijze

1. De kiesverenigingen, gevestigd binnen de grenzen van een Statenkieskring, vormen tezamen een Statencentrale.

2. Is het aantal kiesverenigingen in een Statenkieskring minder dan vijf, dan kunnen deze kiesverenigingen op haar verzoek door het bestuur van de Provinciale Organisatie, met goedkeuring van het partijbestuur, bij een andere Statencentrale worden ingedeeld, mits deze daarmee instemt.

3. De vergaderingen van de Statencentrale zijn toegankelijk voor alle leden binnen haar ressort.

4. De betreffende kiesverenigingen wijzen naar rato van haar ledenaantallen afgevaardigden aan, die stemrecht hebben in de vergaderingen van de Statencentrale.

5. De in het vorige lid van dit artikel bedoelde afgevaardigden worden aangewezen door de leden in de vergaderingen van de diverse kiesverenigingen bij schriftelijke verkiezing, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van de besturen van de kiesverenigingen. Aan leden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

6. Het bestuur van de Statencentrale bestaat uit tenminste vijf leden, die door de afgevaardigden in de vergadering van de Statencentrale bij schriftelijke verkiezing worden aangewezen, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van het bestuur. Aan afgevaardigden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren. Ten hoogste twee bestuursleden mogen behoren tot dezelfde kiesvereniging.

7. Het bepaalde in artikel 3 lid 11 is van overeenkomstige toepassing.

8. Vallen de grenzen van een Statenkieskring samen

met die van één burgerlijke gemeente dan treedt het bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging tevens op als bestuur van de Statencentrale.

9. Een Statencentrale kan, wanneer dit in verband met de uitgestrektheid van, dan wel tengevolge van verkeersmoeilijkheden in haar werkgebied nodig en nuttig wordt geacht, één of meer hulpcentrales oprichten.

10. Organisatie, taak en werkwijze van een Statencentrale worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het bestuur van de Provinciale Organisatie en van het partijbestuur.

Artikel 13

Taak en bevoegdheden

1. De Statencentrale heeft tot taak, onder leiding van het bestuur van de Provinciale Organisatie, werkzaam te zijn ten behoeve van de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten.

2. Zij zorgt voor de organisatorische belangen van de A.R.P. in haar werkgebied, speciaal in die gemeenten, waar geen kiesvereniging is gevestigd, onverminderd het bepaalde in artikel 7.

3. Zij kan in overleg met de betreffende kiesverenigingen gezamenlijke taken vervullen.

4. De Statencentrale komt tenminste tweemaal en zo mogelijk viermaal per jaar bijeen om de politieke meningsvorming te bevorderen en organisatorische zaken binnen de partij te bespreken.

5. Op de vergadering van de Statencentrale worden de op de partijraad te behandelen zaken vooraf besproken. De afgevaardigden van de Statencentrale naar de partijraad brengen verslag uit op de eerstvolgende vergadering van de Statencentrale.

6. De Statencentrale is bevoegd voorstellen en amendementen ter behandeling door de partijraad in te dienen bij het partijbestuur.

7. Het bestuur zorgt, dat alle kiesverenigingen in het werkgebied van de Statencentrale tenminste eenmaal per jaar door één van zijn leden worden bezocht, teneinde de goede gang van zaken te bevorderen en de organisatorische band te versterken.

8. Het bestuur zendt in de maand januari een verslag van zijn werkzaamheden, alsmede een financieel verslag aan het bestuur van de Kamercentrale en aan het partijbestuur.

9. De Statencentrale wijst tenminste een bestuurslid aan als lid van het bestuur van de Kamercentrale.

10. Deze aanwijzing vindt plaats bij schriftelijke verkiezing door de afgevaardigden in de vergadering van de Statencentrale, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van het bestuur van de Statencentrale. Aan afgevaardigden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

Artikel 14

Afvaardiging naar de partijraad

1. Iedere Statencentrale kiest één lid van de partijraad.

2. Voor iedere volle 500 leden, die de bij haar aangesloten kiesverenigingen gezamenlijk tellen, kiest de Statencentrale één lid van de partijraad meer.

3. De Statencentrale wijst evenveel plaatsvervaardigers aan als zij leden kiest.

4. Deze leden van de partijraad worden in de vergadering van de Statencentrale aangewezen bij schriftelijke verkiezing, al dan niet op overigens niet bindende voordracht aan het bestuur. Aan de stemhebbende afgevaardigden van de kiesverenigingen in de vergadering van de Statencentrale wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

5. Deze leden van de partijraad worden gekozen voor een periode van ten hoogste vier jaren. Zij treden af volgens een door het bestuur van de Statencentrale opgesteld rooster. Zij kunnen als regel ten hoogste tweemaal worden herkozen.

V. KAMERCENTRALE, PROVINCIALE ORGANISATIE EN BIJZONDERE CENTRALE

Artikel 15

Organisatie en werkwijze

1. De kiesverenigingen, gevestigd binnen de grenzen van een Kamerkieskring, vormen tezamen een Kamercentrale.

2. De vergaderingen van de Kamercentrale zijn toegankelijk voor alle leden binnen haar ressort.

3. De betreffende kiesverenigingen wijzen naar rato van haar ledenaantallen afgevaardigden aan, die stemrecht hebben in de vergaderingen van de Kamercentrale.

4. De in het vorige lid van dit artikel bedoelde afgevaardigden worden aangewezen door de leden in de vergaderingen van de diverse kiesverenigingen bij schriftelijke verkiezing, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van de besturen van de kiesverenigingen.

Aan leden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

5. Het bestuur van de Kamercentrale bestaat uit tenminste negen leden.

Elke Statencentrale binnen naar gebied wijst tenminste een van haar bestuursleden aan als bestuurslid van de Kamercentrale overeenkomstig artikel 13 lid 10.

De overige bestuursleden worden door de afgevaardigden in de vergadering van de Kamercentrale bij schriftelijke verkiezing aangewezen, waarbij het bepaalde in artikel 12 lid 6 van overeenkomstige toepassing is.

6. Het bepaalde in artikel 3 lid 11 is van overeenkomstige toepassing.

7. Vallen de grenzen van een Kamerkieskring samen met die van een burgerlijke gemeente dan treedt het bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging tevens op als bestuur van de Kamercentrale.

8. Organisatie, taak en werkwijze van de Kamercentrale worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.

Artikel 16

Taak en bevoegdheden

1. De Kamercentrale heeft tot taak, onder leiding van het partijbestuur, werkzaam te zijn ten behoeve van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

2. Zij zorgt voor de organisatorische belangen van de A.R.P. in haar werkgebied. Zij is belast met het voeren van de algemene propaganda en met het toezicht op de Statencentrales in haar kieskring.

3. Zij kan in overleg met de betreffende kiesverenigingen gezamenlijke taken vervullen.

4. De Kamercentrale komt tenminste viermaal per jaar bijeen om de politieke meningsvorming te bevorderen en organisatorische zaken binnen de partij te bespreken.

5. Op de vergadering van de Kamercentrale worden de op de partijraad te behandelen zaken vooraf besproken. De afgevaardigden van de Kamercentrale naar de partijraad brengen verslag uit op de eerstvolgende vergadering van de Kamercentrale.

6. De Kamercentrale is bevoegd voorstellen en amendementen ter behandeling door de partijraad in te dienen bij het partijbestuur.

7. Zij is verplicht een voorstel of een amendement, dat een kiesvereniging heeft ingediend, binnen een door het partijbestuur gestelde termijn te behandelen.

8. Het bestuur zendt in de maand februari een verslag van zijn werkzaamheden, alsmede een financieel verslag aan het partijbestuur.

9. De Kamercentrale verkiest één lid van het partijbestuur en zijn plaatsvervaardiger. Voor iedere volle 7500 leden, die de bij haar aangesloten ledenverenigingen gezamenlijk tellen, kiest de Kamercentrale bovendien één lid van het partijbestuur en zijn plaatsvervaardiger. Zij verkiest twee leden van de partijraad en hun plaatsvervaardigers. De Kamercentrale, welke niet in Statencentrales is verdeeld, verkiest, onverminderd het bepaalde in artikel 14, de leden 1 en 2, vijf leden van de partijraad en hun plaatsvervaardigers. Zij kunnen als regel ten hoogste tweemaal worden herkozen.

10. De aanwijzing van de in het voorgaande lid bedoelde personen vindt plaats bij schriftelijke verkiezing door de afgevaardigden in de vergadering van de Kamercentrale, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van het bestuur. Aan afgevaardigden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

11. De Kamercentrale verkiest één lid van de stichtingsraad van de Doctor Abraham Kuypersstichting en zijn plaatsvervaardiger. Het in het voorgaande lid bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

Provinciale Organisatie

Artikel 1

Organisatie, taak en bevoegdheden

1. De kiesverenigingen, gevestigd in een provincie, vormen tezamen een Provinciale Organisatie.

2. In de provincies, welke in haar geheel een Kamer kieskring vormen, treedt het bestuur van de Kamercentrale tevens op als bestuur van de Provinciale Organisatie.

In de provincies, verdeeld in meer Kamer kieskringen, wordt het bestuur van de Provinciale Organisatie gevormd uit tenminste een bestuurslid van elke Kamercentrale en tenminste een bestuurslid van elke Statencentrale.

Bij de aanwijzing van deze bestuursleden is het bepaalde in artikel 13, lid 10, en artikel 16, lid 10, van overeenkomstige toepassing.

3. Het bestuur van de Provinciale Organisatie heeft de leiding bij de voorbereiding en de organisatie van de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten. Het regelt de ondersteuning van het werk van de Anti-Revolutionaire leden van de Provinciale Staten.

4. De wijze van kandidaatstelling voor de Provinciale Staten wordt geregeld in het reglement van de Provinciale Organisatie of in een afzonderlijk reglement.

5. Aan de kandidaten voor de Provinciale Staten wordt in elk geval de eis gesteld, dat zij:

a. lid zijn van de A.R.P.;

b. akkoord gaan met het provincieprogramma, dat de Provinciale Organisatie heeft vastgesteld;

c. verklaren, dat zij, gekozen tot lid van de Provinciale Staten, in fractieverband zullen samenwerken en zullen toetreden tot de Vereniging van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders in hun provincie;

d. gekozen tot lid van de Provinciale Staten het als deel van hun taak zullen beschouwen regelmatig contact te onderhouden met de partij, met name door voorlichting te geven aan de Statencentrales.

6. Het bestuur zendt in de maand februari een verslag van zijn werkzaamheden, alsmede een financieel verslag aan het partijbestuur.

7. Organisatie, taak en werkwijze van de Provinciale Organisatie worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.

Bijzondere centrale

Artikel 18

Organisatie, taak en bevoegdheden

1. De kiesverenigingen, gevestigd binnen de grenzen van een gebied, waarvoor bij de wet een bovengemeentelijk openbaar lichaam is ingesteld, vormen tezamen een bijzondere centrale.

2. Het bepaalde in artikel 12, de leden 3, 4, 5, 6, en 7, is van overeenkomstige toepassing. Het bestuur van de bijzondere centrale bestaat uit tenminste negen leden.

3. De bijzondere centrale heeft tot taak werkzaam te zijn ten behoeve van de verkiezingen voor het openbaar lichaam, in verband met welks totstandkoming de centrale is gevormd. Zij regelt de ondersteuning van het werk van de Anti-Revolutionaire leden van organen van het openbaar lichaam.

4. Organisatie, taak en werkwijze van de bijzondere centrale worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het bestuur c.q. de besturen van de betrokken Provinciale Organisatie(s), alsmede van het partijbestuur.

5. De bijzondere centrale is vertegenwoordigd met adviserende stem in de betrokken Kamercentrales en Provinciale Organisaties.

6. De leden 4, 5 en 6 van artikel 17 zijn voor de bijzondere centrale van overeenkomstige toepassing.

VI. PARTIJBESTUUR

Artikel 19

Samenstelling

1. Het partijbestuur bestaat uit:

A. stemhebbende leden:

1. tenminste tien leden, te kiezen door de kiesverenigingen;

2. tenminste tien leden, te kiezen door de stemhebbende leden van de partijraad;

3. de leden, te kiezen door de Kamercentrales.

B. adviserende leden:

1. de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamerfracties;

2. twee leden, te kiezen door het bestuur van de jongerenorganisatie, waaronder de voorzitter;

3. de secretaris;

4. een lid van het bestuur en de directeur van de Doctor Abraham Kuypertstichting.

2. De stemhebbende leden van het partijbestuur treden af bij elke verkiezing voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal en zijn terstond als zodanig herkiesbaar. Zij kunnen als regel ten hoogste tweemaal worden herkozen.

3. Het partijbestuur treedt in zijn nieuwe samenstelling op met ingang van de dag der stemming.

Artikel 20

Verkiezing der leden

1. Voor de leden, te kiezen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad worden door het partijbestuur evenveel tweetallen aangeboden.

2. Het presidium van het partijbestuur, de voorzitter van de Organisatie Commissie en de penningmeester worden in functie gekozen door de kiesverenigingen.

3. Ieder lid van de partijraad heeft de bevoegdheid te verzoeken aan een tweetal de naam van een door hem gewenste kandidaat toe te voegen. Aan dat verzoek wordt voldaan, wanneer het door vijftwintig leden wordt gesteund en wanneer het verzoek tenminste vierentwintig uur voor de aanvang van de vergadering het partijsecretariaat heeft bereikt.

4. Het lidmaatschap van het partijbestuur is onverenigbaar met het ambt van minister of staatssecretaris.

5. Van de stemhebbende leden, gekozen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad, mogen ten hoogste vijf leden tevens lid zijn van de Staten-Generaal. Geen van de leden, die door de Kamercentrales worden aangewezen, kan tevens lid zijn van de Staten-Generaal.

6. Wanneer meer dan vijf leden van de Staten-Generaal tot lid van het partijbestuur worden gekozen, kunnen zij, die de minste aantallen stemmen op zich verenigden, geen zitting nemen in dit bestuur. Wordt dit aantal van vijf overschreden doordat een van de zittende leden van het partijbestuur tot lid van de Staten-Generaal wordt benoemd, dan treedt betrokkene af als lid van het partijbestuur.

7. Bij het ontstaan van een tussentijdse vacature van een der stemhebbende leden, niet door een Kamercentrale gekozen, verkiest de partijraad een nieuw lid.

8. De secretaris wordt door het partijbestuur benoemd en ontslagen.

Artikel 21

Taak en bevoegdheden

1. Bij het partijbestuur berust de algemene leiding van de A.R.P.

2. Het partijbestuur bereidt de voorstellen ter behandeling op de partijraad voor en zorgt voor de uitvoering van de genomen besluiten en voor de handhaving van statuten en reglementen.

3. Het doet de benoemingen en neemt de beslissingen, waartoe het ingevolge deze statuten en de krachtens deze statuten vastgestelde reglementen bevoegd is, beslist in spoedeisende aangelegenheden en in alle gevallen, waarin door deze statuten niet is voorzien.

4. Het belegt partijconferenties ter behandeling van actuele vraagstukken en kan daarbij deskundigen als gast uitnodigen.

5. Het is verantwoordelijk voor de voorbereiding en de organisatie van de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

6. Het is tevens verantwoordelijk voor de uitgave van partijorganen. Het benoemt de leden van de redacties van deze organen.

7. Door middel van de Anti-Revolutionaire Partijstichting, in het leven geroepen bij notariële acte van 14 maart 1949, welke wordt geregeerd door statuten, door de Deputatenvergadering van 12 mei 1948 goedgekeurd, verricht het partijbestuur rechtshandelingen en beheert het de geldmiddelen en eigendommen van de A.R.P.

8. Het partijbestuur benoemt vier leden van het bestuur van de Doctor Abraham Kuypertstichting.

Artikel 22

Werkwijze

1. Het partijbestuur vergadert als regel eenmaal per maand.

2. Alle besluiten van het partijbestuur worden met volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen genomen. Blanco stemmen gelden als van onwaarde.

3. Bij staking van stemmen over een voorstel wordt dit in een volgende vergadering wederom in stem-

ming gebracht. Staken de stemmen in dat geval opnieuw, dan wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

4. Over personen wordt schriftelijk gestemd. Indien bij een stemming de volstrekte meerderheid niet is verkregen, wordt herstemd tussen de twee personen, die bij de eerste stemming de meeste stemmen hebben verkregen, en is hij gekozen op wie bij deze herstemming de meeste stemmen zijn uitgebracht.

5. Heeft bij een stemming een der personen een betrekkelijke meerderheid behaald, terwijl twee of meer personen een gelijk aantal stemmen hebben verkregen, dan vindt eerst een tussenstemming plaats tussen de laatstbedoelde personen, om uit te maken wie mede voor herstemming in aanmerking komt.

6. Komen door het verkrijgen van een gelijk aantal stemmen meer dan twee personen voor herstemming in aanmerking, dan wordt herstemd tussen deze meer dan twee personen.

7. Indien bij een verkiezing over personen de stemmen staken, beslist het lot.

Artikel 23

Dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door:

a. het presidium, bestaande uit de voorzitter en ten hoogste twee ondervoorzitters;

b. de penningmeester;

c. ten hoogste vier leden, te kiezen door en uit het partijbestuur;

d. de voorzitter van de Organisatie Commissie;

e. de secretaris, met adviserende stem;

f. de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamerfracties, met adviserende stem;

g. een lid van het bestuur van de Doctor Abraham Kuypertstichting alsmede haar directeur, met adviserende stem;

h. de voorzitter van de jongerenorganisatie, met adviserende stem.

2. Aan de partijvoorzitter en de voorzitter van de Organisatie Commissie kan door het partijbestuur jaarlijks een financiële vergoeding voor hun werkzaamheden worden toegekend.

3. Het partijbestuur kan het dagelijks bestuur machtigen bepaalde werkzaamheden te verrichten. In spoedeisende gevallen treedt het dagelijks bestuur voor het partijbestuur op.

4. Het dagelijks bestuur vergadert als regel tenminste eenmaal per maand. Voor het nemen van besluiten is artikel 22 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 24

Partijsecretariaat

1. Het partijbestuur en het dagelijks bestuur worden in hun werkzaamheden bijgestaan door het partijsecretariaat.

2. Het partijsecretariaat staat onder leiding van de secretaris.

3. De secretaris wordt op voordracht van het dagelijks bestuur benoemd en ontslagen. Hij wordt voor zijn werkzaamheden gehonoreerd.

4. Het partijbestuur stelt de instructie vast, waarin de verplichtingen en de bevoegdheden van de secretaris nader zijn omschreven.

5. Salaris en rechtspositie van de secretaris en van het overige personeel, werkzaam op het partijbureau, worden door het partijbestuur geregeld en vastgesteld.

VII. KADERVORMING EN PROPAGANDA

Artikel 25

Organisatie Commissie

1. De Organisatie Commissie is onder verantwoordelijkheid van en in overleg met het partijbestuur belast met de behandeling van alle organisatorische aangelegenheden, de leiding van de propaganda en de kadervorming. Zij activeert het werk van de binnen het partijverband bestaande organen.

2. De Organisatie Commissie bestaat uit tenminste vijf leden.

3. De voorzitter wordt uit een door het partijbestuur opgesteld tweetal, de Organisatie Commissie gehoord, in functie gekozen door de kiesverenigingen.

4. De overige leden worden eveneens op voordracht van het partijbestuur door de partijraad gekozen. Zij worden benoemd voor een periode van vier jaar en treden af volgens een door het partijbestuur vastgesteld rooster. Zij kunnen als regel ten hoogste tweemaal worden herkozen.

5. Het secretariaat van de Organisatie Commissie berust bij het partijsecretariaat.

Artikel 26

Organisatie Raad

1. De Organisatie Raad bestaat uit:

- de leden van de Organisatie Commissie;
  - de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de Kamercentrales;
  - de voorzitters van de besturen van de Provinciale Organisaties, welke niet tevens besturen van Kamercentrales zijn;
  - twee leden aangewezen door het bestuur van de jongerenorganisatie.
2. De Organisatie Commissie kan desgewenst drie personen meer uit elke Kamercentrale, belast met organisatorische taken in hun ressort, uitnodigen tot bijwoning van de vergaderingen van de Organisatie Raad.
3. De Organisatie Commissie treedt op als dagelijks bestuur van de Organisatie Raad.
4. De Organisatie Raad komt als regel twee maal per jaar bijeen. Hij heeft tot taak omtrent de voorstellen, welke door de Organisatie Commissie zijn voorbereid, advies uit te brengen.

VIII. STUDIE EN ADVIES

Artikel 27

Doctor Abraham Kuypertstichting

- De Doctor Abraham Kuypertstichting heeft tot taak alle arbeid te verrichten, welke strekken kan tot verwezenlijking van het doel, omschreven in artikel 2 van haar statuten.
- Zij verricht deze taak in samenwerking met het partijbestuur en ontvangt voor de vervulling daarvan, zo nodig en mogelijk, financiële bijdragen van de partij.
- De Doctor Abraham Kuypertstichting kent een stichtingsraad en een bestuur.
De voorzitter en de penningmeester van de stichtingsraad worden in functie gekozen door de kiesverenigingen. Vier leden van de stichtingsraad worden benoemd door het partijbestuur, na overleg met het bestuur van de Doctor Abraham Kuypertstichting.

De partijvoorzitter is lid van de stichtingsraad. De hierboven genoemde leden van de stichtingsraad zijn tevens lid van het bestuur.

4. De Doctor Abraham Kuypertstichting brengt jaarlijks verslag uit van haar werkzaamheden ter behandeling door de partijraad.

5. Organisatie, taak en werkwijze van de Doctor Abraham Kuypertstichting worden geregeld in haar statuten en in haar huishoudelijk reglement. Deze statuten worden vastgelegd en gewijzigd door de partijraad.

Het huishoudelijk reglement wordt vastgesteld en gewijzigd door de stichtingsraad, onder goedkeuring van het partijbestuur.

Artikel 28

Adviesraad

1. De Doctor Abraham Kuypertstichting kent een adviesraad, welke tot taak heeft gedocumenteerde adviezen en rapporten uit te brengen over politieke vraagstukken, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van het partijbestuur of van een Kamerfractie.

Over eventuele publikatie van adviezen en rapporten beslist het bestuur van de Doctor Abraham Kuypertstichting.

2. De leden van de adviesraad worden door het partijbestuur benoemd voor een periode van vier jaar. Het bestuur van de Doctor Abraham Kuypertstichting doet terzake een aanbeveling. De leden treden af volgens een vast te stellen rooster en kunnen terstond worden herbenoemd.

3. Taak, organisatie en werkwijze van de adviesraad worden door het bestuur van de Doctor Abraham Kuypertstichting geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.

IX. FINANCIËN

Artikel 29

Financiën en Financiële Commissie

1. De geldmiddelen van de Anti-Revolutionaire Partijstichting bestaan uit:

- de jaarlijkse bijdragen van de leden, welke van hen rechtstreeks of via de kiesverenigingen worden ontvangen;
- de jaarlijkse bijdragen van begunstigers;
- renten van belegde gelden;
- schenkingen, erfstellingen en legaten;
- andere inkomsten.

2. Het boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

3. De Financiële Commissie bestaat uit drie leden. Deze worden op voordracht van het partijbestuur door de partijraad benoemd voor een periode van ten hoogste vier jaren.

4. De Financiële Commissie heeft tot taak:

- jaarlijks de balans en de rekening van baten en lasten te onderzoeken, zowel betreffende de financiën van de Anti-Revolutionaire Partijstichting als die van de Doctor Abraham Kuypertstichting en daarvan verslag uit te brengen aan de partijraad;
  - aan het partijbestuur advies uit te brengen over belangrijke financiële aangelegenheden.
5. De regelmatige controle op de wijze, waarop de financiële administratie wordt gevoerd, wordt opgedragen aan een accountant.
6. Balansen, rekeningen van baten en lasten en begrotingen worden in de najaarsvergadering van de partijraad vastgelegd.

Artikel 30

Bijdragen van leden

1. Het totaal van de afdracht van de bijdragen van de leden bestemd voor het partijbestuur, door kiesverenigingen over te maken, wordt bepaald naar het aantal leden per 1 oktober van het jaar voorafgaande aan het jaar waarover de bijdrage moet worden voldaan.

2. De hoogte van de afdracht per lid per jaar, door kiesverenigingen te voldoen, wordt op voorstel van het partijbestuur door de partijraad vastgesteld.

3. De afdracht betreft elk lid, ongeacht de grootte van het bedrag, dat het lid jaarlijks aan contributie betaalt. Voor gehuwde vrouwelijke leden, echtgenoten van leden, geldt een lagere afdracht. Voor leden van de Nationale Anti-Revolutionaire Jongeren Organisatie, die tevens lid zijn van de A.R.P., is geen afdracht verschuldigd indien zij de leeftijd van 25 jaar nog niet hebben bereikt.

4. Alleen onder zeer bijzondere omstandigheden kan het partijbestuur op een daartoe strekkend, met redenen omkleed verzoek, in uitstel, vermindering of kwijtschelding van de afdracht bewilligen.

X. PARTIJRAAD

Artikel 31

Samenstelling

1. De partijraad bestaat uit:

A. Stemhebbende leden:

- de stemhebbende leden van het partijbestuur;
- de leden aangewezen door de Kamercentrales;
- de leden aangewezen door de Statencentrales;
- de leden van de Organisatie Commissie;
- de door het partijbestuur benoemde leden van het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité;
- de leden van het bestuur van de Doctor Abraham Kuypertstichting;
- de leden van het dagelijks bestuur van het Verband van Verenigingen van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders;
- de leden van het dagelijks bestuur van de jongerenorganisatie.

B. Adviserende leden:

- de Anti-Revolutionaire leden van de Staten-Generaal;
- de secretaris van het partijbestuur en de directeur van de Doctor Abraham Kuypertstichting;
- de leden van de redacties der officiële partijorganen;
- de leden van de Financiële Commissie;
- de leden van de Commissie van Beroep;
- de leden van de Organisatie Raad, voorzover zij niet stemhebbend lid zijn;
- de door de Kamercentrales aangewezen leden van het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité;
- de leden van het bestuur van de jongerenorganisatie;
- de afgevaardigden van de kiesverenigingen ingevolge artikel 10 lid 3.
- Dezelfde persoon kan niet meer dan één stem uitbrengen.
- De vergaderingen van de partijraad zijn openbaar, tenzij en voorzover de partijraad zelf anders besluit.

Artikel 32

Taak en bevoegdheden

1. De partijraad behandelt de jaarverslagen van het partijbestuur en van de verschillende organisaties binnen het partijverband werkzaam. Een exemplaar van de jaarverslagen wordt aan de kiesverenigingen toegezonden.

2. De partijraad beslist over alle voorstellen van organisatorische en financiële aard, welke door de Kamercentrales en Statencentrales of door de kies-

verenigingen bij het partijbestuur zijn ingediend.

3. Deze voorstellen moeten tenminste twee maanden voordat de vergadering van de partijraad plaats vindt, bij het partijbestuur zijn ingediend en zullen voor zover nodig door dit bestuur, de Organisatie Commissie gehoord, van een advies worden voorzien.

4. De partijraad verleent, na goedkeuring van de balans en de rekening van baten en lasten van de Anti-Revolutionaire Partijstichting en van de Doctor Abraham Kuypertstichting, décharge aan het partijbestuur en aan de Stichtingsraad. In geval van stemming daarover zijn de leden van het partijbestuur en van de Stichtingsraad niet stemgerechtigd. De partijraad handelt tevens de begrotingen van beide stichtingen.

5. De partijraad bespreekt het politiek beleid van de Kamerfracties, tot welk doel de voorzitter van de Tweede Kamerfractie ter vergadering een toelichting geeft op de werkzaamheden in het afgelopen jaar.

6. De partijraad is bevoegd tot het aannemen van resoluties en het doen van uitspraken ook over vraagstukken van politiek oordeel, mits deze niet te kort doen aan de eigen verantwoordelijkheid van de Kamerfracties. Een resolutie of uitspraak moet schriftelijk worden ingediend.

7. De partijraad stelt vast en wijzigt met inachtneming van de bepalingen van deze statuten:

- het Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program;
  - het Program van Actie;
  - de Statuten van de Anti-Revolutionaire Partij/Evangelische Volkspartij;
  - de Statuten van de Doctor Abraham Kuypertstichting;
  - het reglement voor de voorbereiding van de kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal;
  - het reglement voor de voorbereiding van de kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
  - het reglement voor de vaststelling van het Program van Actie ter gelegenheid van de Tweede Kamerverkiezingen;
  - het reglement van de Commissie van Beroep.
8. De partijraad stelt vast de kandidatenlijsten voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

9. Een meerderheid van tweederde van de uitgebrachte stemmen is vereist voor besluiten tot vaststelling en wijziging van het Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program, waarvan de procedure analoog is aan die van de vaststelling van het Program van Actie.

10. De partijraad verricht voorts de andere werkzaamheden, welke door of krachtens deze statuten aan hem zijn opgedragen.

11. Besluiten tot een algemeen akkoord van federatieve samenwerking met andere politieke partijen voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, tot fusie met andere partijen en tot ontbinding van de A.R.P. worden genomen tezamen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad volgens de procedure voor de aanwijzing van de door de kiesverenigingen te kiezen leden van het partijbestuur, met dien verstande, dat een meerderheid van tweederde van de uitgebrachte stemmen is vereist.

Artikel 33

Werkwijze

1. De partijraad komt tenminste tweemaal per jaar bijeen.

2. De plaats van vergadering wordt door het partijbestuur bepaald.

3. In de voorjaarsvergadering worden behandeld de jaarverslagen van de partij en van iedere organisatie, binnen het partijverband werkzaam, en wordt meer in het bijzonder het politiek beleid besproken, terwijl sprekers kunnen worden uitgenodigd ter behandeling van bepaalde onderwerpen.

4. In de najaarsvergadering worden de financiële verslagen en de begrotingen behandeld, terwijl sprekers kunnen worden uitgenodigd ter behandeling van bepaalde onderwerpen.

5. Stemmingen over personen vinden uitsluitend schriftelijk plaats. Besluiten worden met volstrekte meerderheid van stemmen genomen. Artikel 22, de leden 2 tot en met 6, zijn van overeenkomstige toepassing.

6. In de vergadering van de partijraad zijn de leden, aangewezen door een Statencentrale of Kamercentrale, door welke een voorstel of een amendement op een voorstel is ingediend, bevoegd, gehoord de discussie, dit voorstel of dit amendement te wijzigen dan wel in te trekken.

XI. KAMERFRACTIES

Artikel 34

Kandidaatstelling voor de Tweede Kamer

1. Het partijbestuur heeft de leiding bij de voorbereiding van en de actie voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
2. De wijze van kandidaatstelling wordt geregeld in een reglement, dat door de partijraad wordt vastgesteld en gewijzigd. Dit reglement mag geen bepalingen bevatten strijdig met deze statuten.

Artikel 35

Kandidaten

1. Kandidaat voor de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal kunnen worden gesteld, zij die voldoen aan de eisen der wet, lid zijn van de A.R.P. en bereid zijn schriftelijk te verklaren, dat zij instemmen met het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en het Program van Actie, en dat zij, benoemd tot lid van de Kamer, in fractieverband zullen samenwerken.
2. Bezwaren tegen het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en tegen het Program van Actie moeten door hen, aan wie een kandidatuur wordt aangeboden, worden medegedeeld aan het dagelijks bestuur van de partij. Het partijbestuur, gehoord het advies van het dagelijks bestuur, beslist over de vraag of deze bezwaren al dan niet kunnen worden toegelaten.

Artikel 36

Verhouding Kamerfracties en partij

1. De Anti-Revolutionaire leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gehouden hun parlementaire werkzaamheden, met volledig behoud van de eigen verantwoordelijkheid te verrichten op de grondslag van het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program, terwijl door hen zo energiek mogelijk de verwezenlijking van het Program van Actie zal worden nagestreefd.
2. De Anti-Revolutionaire leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal zullen het als deel van hun taak beschouwen regelmatig contact te onderhouden met de partij, met name door voorlichting te geven aan de Kamercentrales en Statencentrales, welke aan elk van hen speciaal door de fractie worden toegewezen.

XII. HET ANTI-REVOLUTIONAIRE VROUWENCOMITÉ

Artikel 37

Samenstelling

1. Het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité bestaat uit:
  - a. de vrouwelijke leden van het partijbestuur;
  - b. ten hoogste zeven leden, benoemd door het partijbestuur;
  - c. twee leden aangewezen door elk der achtien Kamercentrales.
2. De presidente en de vice-presidente worden, het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité gehoord, door het partijbestuur benoemd.
3. Het secretariaat berust bij het partijsecretariaat.

Artikel 38

Taak en bevoegdheden

1. Het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité adviseert het partijbestuur en voert die taken uit, welke de politieke activiteit van en voor de vrouw betreffen.
2. De in het eerste lid bedoelde adviezen en taken hebben met name ten doel te bevorderen:
  - a. informatie aan, meningsvorming en scholing van de Anti-Revolutionaire vrouwen;
  - b. de deelname van vrouwen aan het politieke werk in de A.R.P. binnen de verschillende organisatorische geledingen, evenals in de bestuurscolleges, waarin de partij is vertegenwoordigd.
3. Al het werk, in de voorgaande leden bedoeld, vindt plaats in samenwerking met de desbetreffende organen van de A.R.P.

XIII. NATIONALE ANTI-REVOLUTIONAIRE JONGERENORGANISATIE, ARJOS

Artikel 39

1. De besturen van de kiesverenigingen zijn verplicht, binnen de grenzen van hun werkgebied, te

streven naar de oprichting van een of meer Arjosclubs.

2. De kiesverenigingen zullen het werk van de clubs bevorderen en, indien nodig, ook financieel steunen.

3. Wanneer de jongerenorganisatie regionale of provinciale verbanden opricht, zijn de besturen van de Provinciale Organisaties en de besturen van de betrokken Statencentrales en Kamercentrales verplicht het werk van deze verbanden te bevorderen, indien nodig, ook financieel te steunen, terwijl zij bevoegd zijn een of meer gedelegeerden in de besturen van deze verbanden te benoemen.

4. De Statuten van de Nationale Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie en de voorstellen tot wijziging daarvan behoeven de goedkeuring van de partijraad. Zij mogen geen bepalingen bevatten strijdig met deze statuten.

5. Het partijbestuur benoemt twee gedelegeerden in het bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie.

6. Het secretariaat van de Nationale Jongerenorganisatie kan gevestigd zijn op het partijbureau. De salariering van het personeel, de huisvesting in het gebouw en het gebruik van kantoorinventaris komen in dat geval voor rekening van de Anti-Revolutionaire Partijstichting. De partijraad kan bovendien jaarlijks toestemmen in het verlenen van een subsidie.

7. Het bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie zendt aan het partijbestuur jaarlijks een verslag van zijn werkzaamheden, alsmede een financieel verslag ter behandeling door de partijraad.

8. Het bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie is bevoegd te benoemen twee adviserende leden van het partijbestuur en twee leden van de Organisatie Raad. De leden van het dagelijks bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie zijn stemhebbend lid van de partijraad.

9. Het bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie is bevoegd voorstellen en amendementen ter behandeling door de partijraad in te dienen bij het partijbestuur.

XIV. BEROEP BIJ GESCHILLEN

Artikel 40

Commissie van Beroep

1. Geschillen, welke voortvloeien uit de toepassing van de bepalingen van deze statuten, worden op verzoek van het partijbestuur of op verzoek van het bestuur van een Kamercentrale beslist door de Commissie van Beroep.

2. Geschillen, welke voortvloeien uit de toepassing van de leden 12 en 13 van artikel 7 worden evenwel op verzoek van de daarbij betrokken kiesvereniging of het daarbij betrokken lid beslist door de Commissie van Beroep.

3. De Commissie van Beroep bestaat uit tenminste drie leden, die, met hun plaatsvervangers, worden gekozen tezamen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad uit tweetal- len door het partijbestuur aangeboden. De leden 2 en 3 van artikel 19 en lid 3 van artikel 20 zijn daarbij van overeenkomstige toepassing. Stemhebbende leden van het partijbestuur kunnen geen lid zijn van de Commissie van Beroep.

4. Taak, organisatie en werkwijze van de Commissie van Beroep worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten en dat wordt vastgesteld en gewijzigd door de partijraad.

STATUTEN VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJSTICHTING

Artikel 1

1. De stichting draagt de naam: 'Anti-Revolutionaire Partijstichting'.

2. Zij is gevestigd te 's-Gravenhage.

3. Zij is opgericht voor onbepaalde tijd.

Artikel 2

Zij heeft tot grondslag het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program van de Anti-Revolutionaire Partij van 1878 met de hierin later door de bevoegde partijorganen aangebrachte of eventueel nog aan te brengen wijzigingen.

Artikel 3

Het doel van de stichting is om ten dienste van de Anti-Revolutionaire Partij, die geen rechtspersoonlijkheid bezit, tegenover derden te fungeren als rechtspersoon in alle verhoudingen van het maatschappelijk verkeer, waarin de Anti-Revolutionaire Partij om zelf te kunnen optreden, rechtspersoonlijkheid zou moeten hebben en als zodanig haar

bezittingen en inkomsten aan te wenden tot bestrijding van onkosten, welke het nastreven van de oogmerken van de Anti-Revolutionaire Partij meebrengt.

Artikel 4

1. Het bestuur van de stichting bestaat uit de personen, die tezamen vormen het bestuur van de Anti-Revolutionaire Partij/Evangelische Volkspartij, hierna aan te duiden als partijbestuur.

2. Voor de eerste maal treden als bestuurders op de oprichters van de stichting, die allen zijn leden en tezamen zijn de enige leden van het partijbestuur.

Artikel 5

Een lid van het bestuur defungeert als zodanig automatisch door het enkele feit, dat hij geen lid meer is van het partijbestuur.

Artikel 6

1. Het bestuur heeft een dagelijks bestuur, dat gevormd wordt door die personen, waaruit het dagelijks bestuur van de partij bestaat.

2. De functies, die de leden van het dagelijks bestuur van de partij in dat dagelijks bestuur vervullen, worden ook door hen waargenomen in het dagelijks bestuur van de stichting, alsmede in het bestuur zelf.

Artikel 7

Het bestuur benoemt en ontslaat het personeel en stelt de arbeidsvoorwaarden daarvan vast.

Artikel 8

1. Het dagelijks bestuur vertegenwoordigt de stichting in en buiten rechten.

2. Zowel bestuur als dagelijks bestuur kunnen slechts wettig besluiten nemen, wanneer tenminste vijftientig respectievelijk vijf leden aanwezig zijn.

Artikel 9

1. Het dagelijks bestuur heeft de dagelijkse leiding van de stichting.

2. Het is belast met de uitvoering van de besluiten van het bestuur.

3. Het heeft geen bevoegdheid ten aanzien van het beheer van de stichting en met betrekking tot de beschikking over haar goederen dan voorzover de bevoegdheid tot een en ander aan het dagelijks bestuur door het bestuur is verleend, het zij van geval tot geval, hetzij bij machtiging in meer algemene zin.

Artikel 10

1. Het boekjaar van de stichting valt samen met het kalenderjaar, met dien verstande, dat het eerste boekjaar loopt vanaf de oprichting van de stichting tot en met eenendertig december negentienhonderd negen- en veertig.

2. Jaarlijks vóór een mei ontwerpt het dagelijks bestuur een rekening en verantwoording over het beheer van het afgelopen boekjaar in de vorm van een winst- en verliesrekening.

Dit ontwerp wordt aan het bestuur voorgelegd, hetwelk dit, al dan niet door het bestuur gewijzigd, ter goedkeuring voorlegt aan het partijbestuur.

Artikel 11

De geldmiddelen van de stichting bestaan uit:

- a. het stamkapitaal;
- b. gelden, verkregen van het partijbestuur;
- c. schenkingen en makingen;
- d. andere inkomsten.

Artikel 12

1. De stichting kan een reglement vaststellen, dat nader haar werkwijze regelt.

2. Dit reglement, dat geen bepalingen mag bevatten, die in strijd zijn met de statuten van de stichting, heeft eerst kracht na van het partijbestuur verkregen goedkeuring.

Artikel 13

1. Aan het ontwerp van de onderhavige statuten is goedkeuring verleend door de bevoegde vergadering van de Anti-Revolutionaire Partij de dato dertien maart negentienhonderdeenzeventig.

2. Wijziging van de statuten heeft eerst kracht na van de partijraad verkregen goedkeuring.

Artikel 14

1. Een besluit tot opheffing heeft eerst kracht, na van de kiesverenigingen en de partijraad verkregen goedkeuring.

2. Bij opheffing van de stichting geschiedt de vereffening, tenzij de partijraad anders beslist, door het dagelijks bestuur, dat daaromtrent verslag uitbrengt aan het partijbestuur en een eventueel batig saldo uitkeert aan degene(n) daartoe door de partijraad aangewezen.

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

**NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN**

APELDOORN — Brinklaan 200 - 200a — Tel: 11928

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

**VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK**

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

* VERBOUW
* NIEUWBOUW
* ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDDE - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZOON

**GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF**

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

**LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN**

Eggestraat 3, telefoon 05276 - 2400, NAGELE (N.O.P.)

GRONINGEN

Zwitserse horloges
Verlovingsringen
Goud en zilver
Tafelzilver
Avondmaalserviezen

SCHULING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Houthandel en kistenfabriek verpakkingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

GA NU voordat uw ARTS het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3169

Waar de VROUW zich UIT en de MAN zich THUIS voelt.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling .....

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,-.

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordening,
gewestvorming .....

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,-.

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht .....

Cursus voor Jongeren

POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

Maatschappij Zandbergen Amersfoort

zoekt voor haar 4 behandelings-
tehuizen in Amersfoort
voor jongens en meisjes
van 12 t.m. 18 jaar

2 groepsleiders

en

1 groepsleidster

Om in een leidingteam van vier
mensen te functioneren.
In aanmerking komen zij, die
tenminste de leeftijd van 23 jaar
hebben bereikt, in het bezit zijn
van een ULO-diploma of een daarmee
gelijk te stellen ontwikkeling bezitten.
Ervaring in het jeugdwerk en
beroepsopleiding strekken tot aanbeve-
ling.
Salariëring volgens het rapport-Haack.

Sollicitaties te richten
aan de directie van de
Mij. Zandbergen,
Bosweg 10, Amersfoort.
Telefoon 03490-13441.

„Bartiméus“

Chr. Inst. voor blinde, slechtziende en
meervoudig gehandicapte kinderen,

vraagt voor de tehuizen in LOCHEM:

ENKELE EERSTE GROEPSLEID(ST)ERS

die samen met enkele assistenten verantwoorde-
lijk willen zijn in een groepje pupillen. De leef-
tijden variëren tussen 5 en 22 jaar. De kinderen
volgen bijzonder onderwijs.

Verdere mogelijkheden:

Betrokken worden (via de tehuizen in de Achter-
hoek) bij de dynamische ontwikkelingen van ons
nieuwe instituut „Bartiméus-Hage“ te Doorn.

Salaris volgens Haack.

Voor gehuwden kan een woning (zeker in Doorn
1972) in het vooruitzicht worden gesteld.

Voor deze leidinggevende functie is gewenst:

- min. leeftijd 23 jaar;
- de diploma's A en/of B kinderbescherming of
diploma Z;
- enige jaren ervaring in soortgelijk werk.

Inl. - soll. L. v. d. Wijden, Nieuweweg 3, Lochem,
telefoon 05730 - 2666.

In het

Blindentehuis Sonneheerdt Ermelo (Veluwe)

is nog plaats voor een
tweetal

assistentes in de huishouding

Haar taak:

het schoonhouden van een tiental
zit-slaapkamertjes van de bewo-
ners en de daarbij behorende al-
gemene ruimtes: koffie en thee
serveren, e.d.

Huisvesting in- of extern.

Bij toerbeurt avond- en weekend-
diensten.

Sollicitaties te richten aan de directeur,
ook telefonisch onder no. (03417) - 2741.

N.V. NEDERLANDSE
BETONMAATSCHAPPIJ

BATO-JANSEN

UTILITEITSBOUW
WATERBOUWKUNDIGE WERKEN
TELEFOON 01720-6555

zich door de (radio en t.v.) openheid van de formateur. Prof. Zijlstra ging weer een stap verder. Mr. Biesheuvel en de heer de Jong schuwden de openheid evenmin.

Waar het echter op dit punt aan schortte is naar ons oordeel een openbaar debat in de Kamer. Niet het openbare debat, dat gebruikelijk is ná een geslaagde kabinetsformatie. Dat gaf wel inzicht in de totstandkoming van het kabinet — maar verder ging de verantwoordelijkheid van de nieuwe minister-president niet!

Waarom nu behoefte is, is een openbaar Kamerdebat vóór de aanwijzing van een formateur of ook informateur, zo spoedig mogelijk ná de verkiezingen. Met als conclusie, dat de Tweede Kamer een aanbeveling aan de Koningin opmaakt voor een formateur c.q. informateur.

Voorals lijkt ons deze procedure gewenst als zou blijken, dat voor de verkiezingen de partijen niet tot elkaar komen

als het gaat om een stembusakkoord. De partnerkeuze kan dan bovendien in het openbaar voorafgaan aan de aanbeveling voor een formateur c.q. informateur.

Wij menen dat een openbaar debat ná de verkiezingen, zowel een formatiedebat als een formateursdebat — dit laatste betekent immers een logische afsluiting van het formatiedebat — maar vóór de totstandkoming van een kabinet een belangrijke mogelijkheid is voor een verantwoordelijkheid van de volksvertegenwoordiging jegens de kiezer.

Wij zijn er persoonlijk van overtuigd dat deze wijze van doen aan de plegatieren van de Kroon wezenlijk niet te kort doet. De positie van de Kroon dient niet in het geding te worden gebracht. De grondwettelijke onschendbaarheid van de koningin wordt eer versterkt dan verzwakt door deze procedure. Daarbij willen wij er zeer nadrukkelijk op wijzen, dat de wijze waarop koningin Juliana en haar moeder hun taak

in deze hebben vervuld beslist niet aanleiding is tot meer openheid en openbaarheid.

Het aanvaarden van de mogelijkheid voor een aanbeveling aan de Kroon betekent overigens beslist niet, dat de eerste stap zou worden gezet op de weg naar een gekozen minister-president.

Wij stellen het pluriforme systeem boven het twee-partijensysteem waarnaar, zeker van D'66, de voorkeur uitgaat. Maar dan behoort bij dit pluriforme systeem menen wij, het zoeken naar een regeringsmeerderheid. Niet achter de schermen, wel moet (ná de verkiezingen) de houding van elke fractie publiekelijk verantwoord worden.

Deze grote openheid en openbaarheid is niet een zaak van een principieel 'ja' of principieel 'nee'. Het is veeleer een logische afsluiting van de verkiezingen dunkt ons. Waarbij wij er op willen wijzen, dat de oude methode, de door de Kroon gevraagde adviezen aan de Raad van State en de voorzitters van beide Kamers der Staten-Generaal volledig in tact behoort te blijven.

Zeker, er zijn schaduwzijden. Indien de verkiezingsuitslag niet duidelijk is kan er een verhit Kamerdebat ontstaan, waarbij persoonlijke elementen in de gedachtenwisseling mee zullen kunnen spelen. In dit debat kan men meer 'op de man dan op de zaak spelen'. Maar wij menen, dat die — op zichzelf moeilijk te verteren — situatie geen aanlei-

ding moet zijn, de proef inzake een Kamer-voordracht aan Hare Majesteit inzake formateur c.q. informateur niet te nemen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.

Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 8,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

De geschiedenis gaat voor u leven!

Inderdaad, als er één boek is dat de geschiedenis voor u doet leven, dan is dat het vijfdelige standaardwerk

DISPEREERT NIET

TWINTIG EEUWEN HISTORIE VAN DE NEDERLANDEN door A. en H. ALGRA

dat door de gehele Nederlandse pers unaniem is geprezen als het uitvoerigste, best geïllustreerde en meest boeiende handboek der vaderlandse geschiedenis. Honderden enthousiaste recensies kunnen deze bewering staven, maar het oordeel van een drietal deskundigen moge hier volstaan om u een indruk te geven van de werkelijk voortreffelijke reputatie die DISPEREERT NIET allerwegen geniet:

„Zeer levendig en boeiend geschreven. De heren Algra geven een geschiedverhaal dat historisch volkomen verantwoord en bovendien prettig leesbaar is, terwijl de vele portretten en illustraties de aantrekkelijkheid nog verhogen... Dit is populaire geschiedschrijving van uitstekend gehalte!”

Dr. J. A. van Arkel, historicus

„Wij kennen geen geschiedeniswerk, dat de weg van ons volk zó boeiend, zó illustratief en vanuit een zó bewogen positieve overtuiging schrijft als dit... En in wat een fraaie uitgave. Wie dit boek niet in zijn bibliotheek heeft staan, doet zichzelf tekort!”

Drs. T. M. Gilhuis, onderwijsdeskundige

„Deze boeken zijn zo rijk, dat men er avonden in verzonken blijft en er de radio en tv voor vergeet, wat op zichzelf al een weldaad kan zijn. Juist jonge mensen, die tegenwoordig over een ruim zakgeld beschikken, kunnen zich door het aanschaffen van deze vijf delen enorm verrijken. De boeken zijn bovendien uitmuntend geïllustreerd en voornamelijk uitgegeven.”

P. J. Risseuw, romanschrijver

Recensies als deze laten er geen twijfel aan bestaan: DISPEREERT NIET spant werkelijk de kroon onder de geschiedenisboeken. Het is bovendien een echt gezinsboek. Oud én jong kunnen hier ontdekken hoe boeiend en leerzaam onze vaderlandse geschiedenis is! Schaf het aan, voor uzelf én (niet te vergeten) voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans deze boeiende ontdekkingsstocht door 's lands historie te maken, door nú in te tekenen op dit prachtige kijk- en leesboek, dat als bron van vaderlandse historiekennis zijn weerga niet heeft!

De betaling behoeft geen bezwaar te zijn. U kunt desgewenst betalen in termijnen van

SLECHTS f 9.50 PER MAAND!

Laat dit voordeel u niet ontgaan. Profiteer van deze gemakkelijke betalingsregeling nu het nog kan! Vul vandaag nog de bestelbon in. U kunt deze ongefrankeerd in open envelop verzenden, met vermelding: drukwerk. Er hoeft dus geen postzegel op. Adresseer als volgt:

Uitgeverij T. WEVER

Antwoordnummer 5 - Franeker

Zend mij zo spoedig mogelijk
*) rechtstreeks/via boekhandel:

BESTELBON

de 3 verschenen delen van A. en H. Algra, DISPEREERT NIET (4e druk) en deel 4 en 5 bij verschijning — Prijs f 24,50 per deel.
*) Ik betaal onmiddellijk na ontvangst ineens/in termijnen van f 9,50 per maand.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Datum: .....

Handtekening: .....

*) Doorhalen wat u niet wenst. N.G.

INHOUD, UITVOERING EN PRIJS

In dit werk is niet alleen de geschiedenis van ons eigen land te boek gesteld, maar ook — en die combinatie is in de Nederlandse geschiedsliteratuur een unicum! — de veelbewogen historie van onze voormalige koloniën en overzeese rijkdelen, zowel in Oost en West als aan de Kaap. Het vijfde en laatste deel, waarin de jongste geschiedenis (vanaf 1940) beschreven wordt, zal tot op het moment van verschijning worden bijgewerkt. Bovendien zal dit deel een uitvoerig alfabetisch register op het gehele werk bevatten. Dank zij dit register heeft DISPEREERT NIET alle eigenschappen van een handig naslagwerk, dat op elk willekeurig moment onmiddellijk kan worden geraadpleegd.

De **VIJFDE UITGEBREIDE DRUK** (totale oplage 20.000 exemplaren!) verschijnt thans in vijf fraai gebonden delen, voorzien van geplastificeerde stofomslagen in drie-kleurendruk.

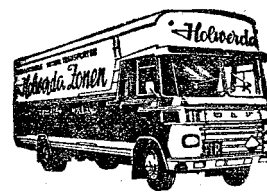
Totale omvang ca. 2.200 tekstpagina's en ca. 460 bladzijden illustraties op kunstdrukpapier. Ondanks deze indrukwekkende omvang, de stijlvolle uitvoering en de overvloed van prachtige illustraties, is het werk bijzonder laag geprijsd, t.w. f 24,50 per deel.

De delen 1 t/m 3 zijn inmiddels verschenen en onmiddellijk leverbaar. De delen 4 en 5 verschijnen resp. omstreeks 25 maart a.s. en 15 augustus a.s.

Tot 25 maart a.s. kunt u op bijzonder gunstige condities op dit werk intekenen, namelijk tegen betaling van

slechts f 9.50 per maand

De leverbare delen worden u dan onmiddellijk toegezonden. De delen 4 en 5 ontvangt u t.z.t. bij verschijning.

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

N.V. Rederijen N. Parlevliet Jr. Haringhandel

IMPORT - EXPORT

KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE

NAAMPLATEN-

ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

Graaf Huyvlaan hoek Markt

Tel. 04494 - 5888*

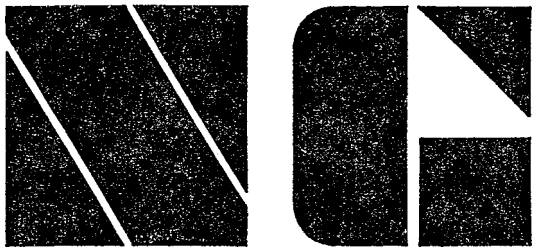
Hout- en

HOLZ-HER Metaalbewerkingsmachines

machines

VAN DER SPEK

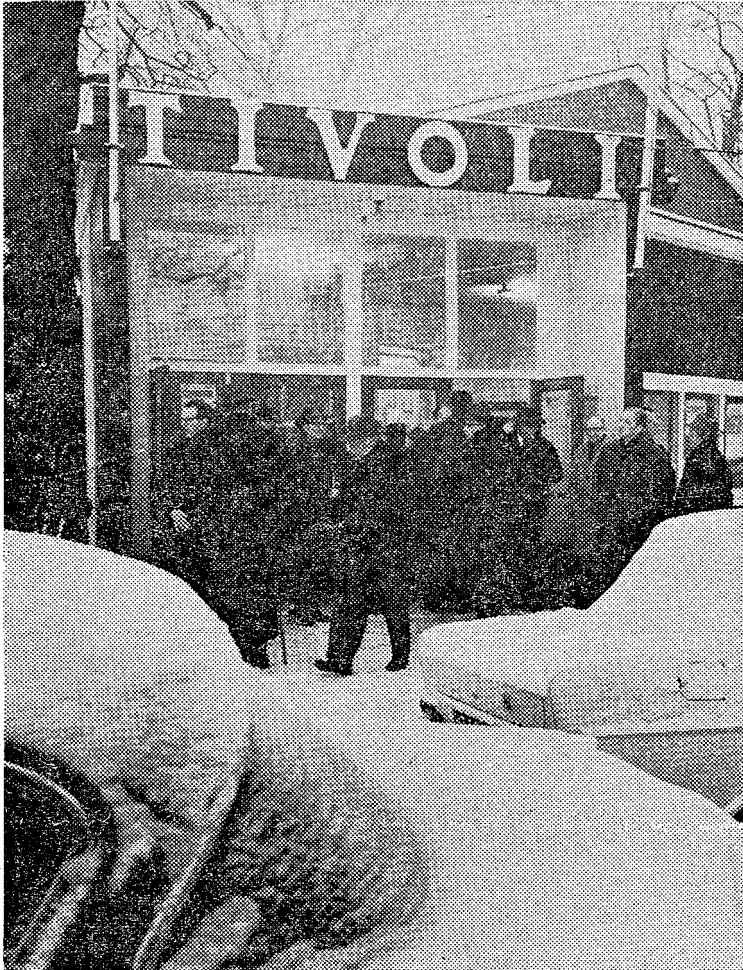
WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 10 - 6 maart 1971

Deputatenvergadering-1966, Tivoli, Utrecht. (Foto).

Op 13 maart a.s. wordt de 45ste Deputatenvergadering gehouden in het Jaarbeurs congres- en vergadercentrum. Belangstellenden voor deze bijeenkomst kunnen zich opgeven op het partijbureau, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

IN DIT NUMMER

staat op pagina 3 de brief, die de besturen van P.v.d.A., D'66 en P.P.R. bij de aanbieding van de „Hoofdlijnen van een regeringsprogram” aan de drie christelijke partijen stuurden.

Het antwoord op deze brief van de stuurgroep van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. staat eveneens op deze pagina.

Op pagina 4 vragen van Kamerleden en antwoorden van ministers.

Op pagina 5. Kaders voor een Nederlandse buitenlandse politiek.

De 45ste gewone laatste Deputatenvergadering, zie pagina 6 en 7.

De oplossing van het woningvraagstuk, is de titel van een ingezonden artikel, het staat op pagina 8.

Raadslid schrijft op pagina 9 over de huurharmonisatie.

De A.R. kandidaten voor de Tweede Kamerverkiezingen staan allemaal genoemd op pagina 10.

Gerrit de Kruijf was in Brussel bij de wereldconferentie over de positie van de joden in de Sovjet-Unie, zie pagina 11.

Op pagina 12. Lezers schrijven ons...

SAMENWERKING CONSTRUCTIEVE KRACHTEN NODIG

Er hebben zich in de laatste weken in de Nederlandse politiek spectaculaire ontwikkelingen voorgedaan. U kent ze uit de dagbladers.

Het betekende ook, dat onze partij, met de beide andere christelijke partijen, ervoor stond haar positie en standpunt in deze verhoudingen opnieuw te bepalen. In dit nummer vindt u het resultaat van het beraad van de drie.

Wat duidelijk naar voren komt is vooral ook (wat men tegenwoordig noemt) de consistentie van het beleid. De onderdelen ervan vindt u vanaf b.v. onze resolutie van mei 1968 steeds weer terug. Dat zijn:

- a. de eigen aard en betekenis van christelijke politiek.
- b. de bereidheid tot het voeren van een op de toekomst gerichte politiek.
- c. de openheid voor samenwerking met andere partijen op programmatische basis.

Wij wensen geen exclusieve opstelling, maar erkennen, dat terwille van een goed overheidsbeleid en de opbouw van de samenleving samenwerking van constructieve krachten nodig is. En wij zien daar ook mogelijkheden toe. Men heeft de laatste weken wel gesuggereerd, dat de drie christelijke partijen op een verschillende toer zaten. Dat is onwaar gebleken.

Zeker, naast de samenwerking claimen wij een stuk 'eigen indentiteit' En wij gunnen dat ook aan onze partners. Dit is niet een soort excuus. Wij hebben b.v. elk onze eigen verkiezingsaktie. Dat doen wij op eigen wijze. Daar spreekt ook een stuk eigenheid uit. De verscheidenheid verzwakt de samenwerking niet. Als de middelpuntzoekende krachten ook voldoende aanwezig zijn, zit er zelfs kracht in. De laatste dagen is dat inderdaad het geval gebleken.

INDEX OBLIGATIES

Er is, ook in de Tweede Kamer bezorgdheid uitgesproken over de voortdurende waardedaling van overheidsobligaties die veelal het gevolg is van de inflatie. Obligaties voorheen gekocht voor 100 pct. zijn gedaald tot een waarde van zeg 80 pct. Enkele kleinere landen — Israël en Finland — hebben maatregelen genomen deze obligaties via een index clause, waardevast te maken — een suggestie die ook in de Tweede Kamer is geuit. Met een dergelijke maatregel neemt men echter het kwaad niet weg, de inflatie. Men knutselt aan de gevolgen van het kwaad. Dat kan onder bepaalde omstandigheden beslist noodzakelijk zijn, omdat de rechtvaardigheid in het geding is. Maar de meest juiste oplossing is: bedwing de inflatiehaarden. Aan een politiek beleid daarop gericht, in samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven (werkgevers en werknemers), is ten principale verre de voorkeur te geven. Het is daarom ook een van de

belangrijkste uitgangspunten in het A.R. Program van Actie 1971-1975 opgenomen.

De in de reeds genoemde landen gedane poging de gevolgen voor de eigenaars van deze obligaties op te vangen zijn — helaas — ook overigens niet gunstig te noemen. De kapitaalmarkt komt voor een heel groot deel (eigenlijk monopolistisch) in handen van de regering!

Een ander gevolg van deze goedbedoelde poging is dat de inflatie-ontwikkeling in lonen en prijzen toch wordt bevorderd. Met name in Finland bleek dat het geval te zijn. De praktijk heeft tot nu toe laten zien — welke aantrekkelijke kanten de index obligaties zeer zeker hebben — dat een langdurig gebruik daarvan tot inflatoire ontwikkelingen leidt.

Waarmee wij opnieuw tot de conclusie moeten komen dat de weg tot verbetering ligt in een politiek beleid dat dwingend gericht is op inflatiebestrijding zelf.

CHRISTELIJKE SCHOLEN

De heer drs. Titus Gilhuis heeft zich terecht jaar en dag verzet tegen het afbreken van onze christelijke scholen — de scholen met de Bijbel — door een hartelijke omhelzing van wat men eufemistisch noemt, de samenwerkingsschool. Scholen op basis van de 'ontmoeting' waarbij wel wordt uitgegaan van een neutrale opzet maar waar gestreefd wordt naar opschorting van de neutraliteit. Wij zijn er bijzonder blij mee dat ook de Nederlandse Katholieke Schoolraad thans onomwonden kiest voor een homogene katholieke school voor de jeugd van de katholieke kerk. 'Aan de bezinning — aldus de verklaring — op de katholieciteit van de scholen en de wijze waarop in de scholen de

katholieciteit bij onderwijs en opvoeding kan leiden tot de vorming van een katholieke levenshouding wil de schoolraad de hoogste prioriteit geven'.

'Het gaat er om dat bij de bepaling van zijn verantwoordelijkheid voor zijn eigen bestaan en dat van zijn medemens en hij zich laat inspireren door het Evangelie'. Daarbij gaat het tevens om het feit, dat de school met de bijbel het vertrouwen heeft van de ouders.

Die school behoort een homogene school te zijn waar het gehele onderwijs wordt gedragen door eenzelfde geloofsovertuiging menen wij, nog steeds.

Sommige Nederlandse politici zijn voorstander van een Nederlandse C.D.U., een Christelijk Democratische Unie, waarin met name de aanhangers van de drie grotere Christelijke partijen zich gezamenlijk zouden kunnen vinden. Het Duitse voorbeeld is daarbij niet bijzonder aantrekkelijk. Anderen hebben tegen zulk een Nederlandse C.D.U. nog al bezwaren. Zij zien liever, dat de Christelijke partijen samenwerken, dan dat zij samensmelten. Elke partij, zo menen zij, moet haar eigen karakter bewaren, haar eigen gezicht behouden. Het gezicht en de stem, waaraan zij wordt herkend.

De vraag is intussen, wat daar tegenover komt te staan. Een verbrokkelde oppositie met een in zichzelf onzekere PvdA als voornaamste partner?

Daarom is het wel van belang, er op te letten, dat ook in de kringen van de huidige oppositie wordt gedacht aan een nieuwe aanzet, aan één partij, misschien een federatief opgebouwde partij, 'op wezenlijke staatkundige hervormingen bedacht', en een partij, waarin zowel de PvdA als een aantal andere partijen van de oppositie, met name D'66, zouden opgaan. De heren Den Uyl en Van Mierlo hebben daarover op dezelfde dag het hunne gezegd en zij bleken het in sterke mate eens te zijn. Die Linkse Democratische Unie moet er naar hun mening komen. (De naam is van ons, niet van hen, maar die naam typeert, dunkt ons, precies wat er wordt bedoeld, ook als tegenwicht tegen een eventuele CDU in Nederland). In elk geval, de heren dachten aan een 'brede volkspartij'.

De gedachte is niet nieuw. Sterker, het is in Nederland al eerder vertoond. Na de bevrijding is de PvdA gevormd door een 'samensmelting' van de SDAP, de Vrijzinnig Democratische Bond en de CDU. We mogen gerust zeggen, dat de toenmalige VD trekken gemeen had met D'66. Een niet-socialis-

EEN L.D.U.

?

DOOR H. ALGRA

tische linkse partij van 'nette heren'. Er waren opmerkelijk veel professoren bij. Het was een partij, die zich duidelijk onderscheidde van de toenmalige liberalen; zij was meer sociaal ingesteld en ook progressiever. Maar socialistisch was zij bepaald niet. Toen haar leden toetraden tot de PvdA was er bij sommigen wel enige bezorgdheid, dat hun toetreden praktisch zou betekenen een vergroting van de oude SDAP en de heer Joekes verstoutte zich zelfs te zeggen, dat men vooral in de nieuwe PvdA

de Internationale niet te vaak moest zingen. 'De internationale zal morgen heersen over d'aard. (Op het jongste congres is het toch nog een paar keer geprobeerd, maar net ging niet best en er moesten zelfs tweemaal stencils worden verspreid, omdat velen de woorden niet meer bleken te kennen).

De CDU was een kleine partij, die vooral gekenmerkt was door een principieel antimilitarisme, dat zó ver ging, dat men ook alle maatregelen ter bescherming van de burgerbevolking in oorlogstijd principieel afwees. Afgezien daarvan vertoonde deze partij wel enige overeenkomst met de PPR. Zoals nu die drie partijen van toen, de SDAP, de VD en de CDU tot een brede volkspartij werden verenigd, zo speelt men nu met de gedachte van een nieuwe vereniging tot een brede volkspartij, van PvdA, D'66 en PPR. Historisch gezien dus een brede volkspartij in de tweede macht. Er is weinig nieuws onder de zon. De PvdA was dus in 1946 al bedoeld als zo'n brede volkspartij, die als enige regeringspartij zou kunnen optreden, net als Labour in Engeland en die er ook op hoopte, die plaats en die positie te bereiken. Maar het lukte niet en bij de verkiezingen van 1948 bleek zij zelfs zwakker dan de KVP en er kwam een rooms-rode coalitie, die door dr. Beel 'het nieuwe bestand' werd genoemd. Vanaf dat ogenblik leefden PvdA en KVP als bondgenoten en tegelijk min of meer als 'feindliche Brüder'. Het verhaal loopt door tot op deze dag.

Maar ook in ander opzicht ging het die nieuwe brede volkspartij niet altijd naar den vlee. Zij had wel grote voordelen, met name, door dat zij over twee mannen beschikte, die een bindend en leidend element vormden, Koos Vorrink, de eerlijke volkstribuun, die krachtige en overtuigende leiding gaf en Drees, die zich al meer ontwikkelde tot een min of meer nationale populaire vaderfiguur. Vorrink en Drees waren en bleven beide overtuigde socialist. Het is een zorg voor 'de oude Drees' dat het wezenlijke van het socialisme in de PvdA al meer schuil ging en een nieuwe samensmelting, nu met D'66, is allerm minst in zijn geest. Naar zijn overtuiging moet de PvdA een duidelijke, misschien wat nuchtere en praktische,

maar in elk geval een duidelijke socialistische partij zijn.

De werkelijkheid is anders. De PvdA heeft geen wezenlijk principieel fundament meer. Zij lijkt daarin meer op D'66, dan zij zelf misschien weet of erkennen wil. Zij heeft een machtige linkervleugel en de 'Nieuw-linkers' hebben in het partijbestuur nu de volstrekte meerderheid, terwijl zij in de fractie maar een kleine minderheid vormen.

Dat markeert duidelijk de onzekerheid en onduidelijkheid in de PvdA. Maar niemand mene, dat de 'Nieuw-linkers' zich daarin van de andere leden van de partij onderscheiden, dat zij in sterkere mate, meer fundamenteel, als socialist. Men moeten worden beschouwd, in de zin, waarin mannen als Drees en Vorrink dat altijd hebben bedoeld. Het is meer een radicalisme zonder vast principe.

Wanneer men op die basis nu wil komen, samen met politici als Van Mierlo tot een brede volkspartij, die wezenlijke politieke hervormingen wil, dan loopt men grote kans, de spanningen nog te vergroten.

Een brede volkspartij schuift altijd op naar het midden. Dat is een van de bezwaren, die wij persoonlijk hebben tegen een CDU. Ook zulk een brede partij zou per definitie een soort middenpartij worden, al zou het christelijke beginsel, als het goed is, telkens weer moeten nopen tot keuze, 'naar uitwijzen van het Heilig Evangelie', die fundamentele kritiek inhoudt op wat een partij van het midden gewoonlijk kenmerkt.

Wanneer de pogingen van de heren Den Uyl en Van Mierlo succes zouden hebben, zou het resultaat zijn een brede partij. 'Links van het midden', maar in de praktische politiek met een sterk opportunistisch karakter.

Waarbij het zeer de vraag zou zijn, of de kritiek vanuit het socialistische beginsel op het eigen beleid wel zou aanslaan, al of niet onder het zingen van de Internationale.

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3. 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 8,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

VUL DE BON IN

S.v.p. zenden aan Bureau A.R. Partij, dr. Kuyperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

— Wenst tot 27 maart '71 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 4,-

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: ..... Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

WOUDH ZADEN
ORANJEWOUDE
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 - 2142

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

BRIEFWISSELING

DE BESTUREN VAN
D'66, P.P.R. en P.v.d.A.

's-Gravenhage, 2 maart 1971.

Amsterdam, 1 maart 1971.

Aan de besturen van A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Waarde Collega's.

Hierbij hebben wij de eer u het ontwerp aan te bieden van door onze partijbesturen aanvaarde 'Hoofdpijnen van een regeringsprogram', op basis waarvan wij bereid zijn regeringsverantwoordelijkheid te dragen in de komende vier jaren.

Overeenkomstig de al eerder door ons uitgesproken bedoeling richten wij ons tot u met de vraag of u bereid bent, gelet op uw gemeenschappelijk urgentieprogram alsmede op de door uw partijen afzonderlijk vastgestelde verkiezingsprograms en dit program, met ons de mogelijkheid te onderzoeken van een zgn. groot regeerakkoord.

Bij vergelijking van de teksten die op de vorming van een toekomstig kabinet betrekking hebben, is het ons opgevallen dat u . . . gezamenlijk wilt onderzoeken of het mogelijk is vóór de verkiezingen — op basis van programvergelijking en beoordeling van de onderlinge vertrouwenssfeer en op voorwaarde van wederkerigheid — tot een uitspraak te komen t.a.v. samenwerking met een of meer andere politieke partijen in een nieuwe regering'.

Uiteraard is ons bij vergelijking eveneens gebleken, dat er aanzienlijke verschillen bestaan tussen beide programs, zoals m.b.t. het volkshuisvestingsbeleid en de financiering daarvan, het grondbeleid, het tempo, waarin de A.O.W. dient te worden opgetrokken, de staatkundige vernieuwing en de democratisering van het bedrijfsleven. Wezenlijk is ook ons standpunt, dat een onderzoek slechts zin heeft, als dit de bedoeling heeft, vast te stellen of 'vóór de verkiezingen bindende afspraken kunnen worden gemaakt over regeringssamenwerking'.

Wij hebben geconstateerd, dat deze opvatting ook terug te vinden is in het Kernprogram van de K.V.P., namelijk in punt 112.

Graag willen wij van u horen of u in beginsel bereid bent tot overleg, waarbij het maken van bindende afspraken vóór de verkiezingen over samenwerking in een regering na de verkiezingen, de hoofdpijnen van het uit te voeren regeringsprogramma en kandidaat-ministers voor ons zowel een volstrekte voorwaarde als doelstelling van dit overleg is.

Indien u tot een zodanig overleg bereid bent, zullen wij het zeer op prijs stellen als dit overleg spoedig kan beginnen en zodanig snel kan worden voortgezet, dat dit op uiterlijk 10 maart, althans wat de hoofdzaken betreft, afgesloten kan worden. De datum van 10 maart houdt verband met het buitengewoon congres van de P.v.d.A. op 20 maart, op welke datum naar verluidt ook de K.V.P.-partijraad vergadert.

Hoogachtend,

(A. VONDELING) voorzitter P.v.d.A.
(J. BEEKMANS) voorzitter D'66.
(J. TONNAER) voorzitter P.P.R.

Bijl.: Hoofdpijnen van een
regeringsprogram.

Waarde kollega's.

Uw brief van 1 maart j.l. hebben wij ontvangen. Zij heeft in een vergadering van de sturgroep der drie partijen van vandaag onderwerp van beraadslaging uitgemaakt.

Ten antwoord moge het volgende dienen.

1. De K.V.P., A.R.P. en C.H.U. hebben na uitvoerig beraad op 12 december j.l. een gemeenschappelijk urgentieprogram vastgesteld, welk program op 18 januari aan elk van uw partijen is toegezonden. Dit urgentieprogram is voor onze drie partijen het uitgangspunt voor de kabinetsformatie.

2. Het is bekend dat onze drie partijen een benadering van de politiek in Nederland hebben, die van de uwe afwijkt. Terwijl uw partijen zoal niet uitgaan van, dan toch streven naar een duidelijke tweedeling in de Nederlandse politiek, menen wij dat de partijpolitieke verhoudingen in Nederland overeenkomstig de geaardheid van ons volk veeleer pluriform zijn. Naast partijen als de uwe en naast b.v. de V.V.D., nemen onze partijen een geheel eigen plaats in.

3. Terwille van een goede regeerbaarheid is meerderheidsvorming telkens voor een parlementaire periode noodzakelijk. Daarom hebben onze partijen op 12 december 1970 aanvaard te zullen streven naar samenwerking op basis van overeenstemming over een program en van wederzijds vertrouwen.

4. De daartoe nodige programvergelijking, waartoe onzerzijds reeds in december j.l. besloten werd, heeft oponthoud ondervonden omdat enkele van de daarvoor in aanmerking komende politieke partijen zich pas laat definitief programmatisch uitspraken. Zo heeft uw groepering pas enkele dagen geleden een beslissing genomen, op basis waarvan programvergelijking mogelijk is. Wij zijn verheugd, dat met uw 'Hoofdpijnen van een Regeringsprogram' de laatste programmatische stukken voltooid zijn en stellen ons voor de programvergelijking waarmee wij zoals gezegd reeds een begin hadden gemaakt, thans met spoed voort te zetten en af te ronden. De uitslag daarvan zal gepubliceerd worden.

5. Het lijkt ons een alleszins zinnige gedachte, in samenhang met deze programvergelijking een overleg te openen met de daarvoor primair in aanmerking komende politieke groeperingen namelijk met uw combinatie en met de V.V.D., om na te gaan of, en zo ja in welke mate en in welke vorm, overeenstemming kan worden bereikt over het in de komende regeringsperiode te voeren beleid. Dit overleg zal onder meer aan het licht moeten brengen, of reeds vóór de verkiezingen enige vorm van binding terzake kan worden aangegaan, of dat eerst op basis van de verkiezingsuitslag definitief een regeringsmeerderheid kan worden gevormd. Wij stellen ons voor, dat de uitslag van dit overleg eveneens gepubliceerd wordt.

6. Voorzover uw brief de uitnodiging bevat in zo'n overleg te treden, kunnen wij u dus mededelen daartoe gaarne bereid te zijn. Wij brengen dit onderwerp nadrukkelijk ter sprake. Uit de op één na laatste alinea van uw brief, die wij in dit opzicht niet geheel helder geformuleerd vinden, zou immers gelezen kunnen worden, dat uw combinatie slechts onder een bepaalde voorwaarde bereid is aan het overleg met onze partijen deel te nemen. Deze voorwaarde namelijk, dat wij op voorhand zouden dienen te verklaren (dus nog vóór het overleg begonnen is) bereid te zijn met u bindende afspraken aan te gaan vóór de verkiezingen zowel over samenwerking in een regering na de verkiezingen, als over de hoofdpijnen van het uit te voeren regeringsprogramma en over kandidaat-ministers.

Welnu, ter vermijding van onduidelijkheid: wij zijn niet bereid te aanvaarden, dat datgene wat naar ons oordeel het resultaat van overleg kan worden, door u zou worden geproclameerd op voorwaarde vooraf, door ons te aanvaarden alvorens het mogelijk is aan enig overleg met ons te beginnen. Een zodanig standpunt zouden wij niet begrijpen. Wij zullen ons bij het overleg laten leiden door ons eigen urgentieprogram, dat door onze partijvergaderingen is aanvaard, en zullen niet daarenboven andere richtlijnen voor het overleg aanvaarden.

7. U wijst er in uw brief op, dat er aanzienlijke verschillen tussen het program van uw combinatie en ons urgentieprogram bestaan. Wij kunnen ons voorshands in deze uitspraak wel vinden - in afwachting van de voltooiing van de programvergelijking -, al gebiedt naar ons oordeel de billijkheid er aan toe te voegen, dat er ook niet weinig en niet onbelangrijke punten van overeenstemming bestaan.

8. Tenslotte wat het tempo betreft. Wij zijn onzerzijds bereid er aan mee te werken bij het overleg spoed te betrachten. Intussen gaat het om niets minder dan een voortvarende regering en een stabiele regeringsmeerderheid voor een periode van vier jaren. Wil de beslissing die genomen wordt - hoe die ook uitvalt - innerlijke overtuigingskracht bezitten - en dat is voor een democratische besluitvorming zeer gewichtig -, dan lijkt ons de termijn tot 10 maart, die u voorstelt, te kort om resultaten te mogen verwachten. Wij achten het mogelijk, dat het ons niet zal gelukken vóór deze datum gereed te komen. In dat verband lijkt het van belang te weten, of 20 maart door u als een uiterste datum beschouwd wordt. Onzerzijds is dat niet het geval.

Gaarne zien wij uw reactie op dit schrijven tegemoet.

Hoogachtend,

w.g. A. VEERMAN (voorzitter A.R.P.)
w.g. J. W. VAN HULST (voorzitter C.H.U.)
w.g. A. VAN DER STEE (voorzitter K.V.P.)

VERVOERSKOSTEN GEHANDICAPTE SCHOOLGAANDE KINDEREN

De heer Scholten (A.R.) is van oordeel, gelet op de soms schreurende onbillijkheid van vervoerskosten van gehandicapte kinderen ten koste van hun ouders, dat hiervoor een concreet overheidsonderzoek moet worden ingesteld. De staatssecretaris zegt, dat een soortgelijk onderzoek aan de gang is. Met name op initiatief van belanghebbenden. Daarom heeft hij nog geen behoefte aan een overheidsonderzoek.

Oké, maar spoed blijft dringend gewenst menen wij.

ROLMA, UTRECHT

Is het niet mogelijk — gelet op nieuwe ontwikkelingen — de wagonfabriek toch in stand te houden? vroeg dr. Goudzwaard (A.R.). Wil de minister daartoe contact opnemen met de N.S.-directeuren en de colleges van B & W van de 4 grootste gemeenten?

Er is — aldus de minister — geen reële

**KAMERLEDEN
VRAGEN
MINISTERS
ANTWOORDEN**

mogelijkheid voor de instandhouding; er is geen ordergarantie voor de N.S. mogelijk. Nieuwe mogelijkheden die tot een andere beslissing zouden leiden zijn er momenteel niet.

Helaas is herplaatsing voor de afgevoerde werknemers erg moeilijk. Maar minister Roolvink is bereid op verschil-

lende manieren de helpende hand te bieden (plaatsen in overheidsvacatures, financiële toelage en participeren in arbeidsreservestichting).

EXTRA ZENDTIJD POLITIEKE PARTIJEN

De heer Kieft (A.R.) was van oordeel — om een goede voorbereiding voor de verkiezingscampagne mogelijk te maken — dat de minister met spoed de extra zendtijd politieke partijen behoort bekend te maken.

Een week later berichtte de minister dat zij haar besluit had genomen. Aan alle politieke partijen die in de 18 kieskringen meedoen wordt een „pakket” van twee radio-uitzendingen van 10 minuten toegewezen en 2 t.v.-uitzendingen ook van 10 minuten.

Later wordt geloot over de concrete verdeling. De verkiezingscampagneleiders kunnen nu voort. Gelukkig.

Of iedereen zo tevreden zal zijn over het tijdstip van uitzending is de vraag. De

kijk- en luisterdichtheid is tussen 18.19 en 18.50 uur niet zo bar groot: etenstijd.

BELASTINGEN GEHUWDE, BUITENSHUIS WERKENDE VROUW

Mej. Van Leeuwen (A.R.) is, als het gaat om part-time werkende gehuwde gezinshelpsters, bevreesd dat de animo om te komen helpen terug zou lopen nu de belastingdruk in feite per 1-1-1971 is verhoogd — ook al krijgt men later een deel van die belasting terug.

Ja — zegt de staatssecretaris — in de gevallen, dat het loon gekoppeld is aan het minimumloon (en dat is bij gezinshelpsters veelal het geval) is dat zo — maar het is „wet”. Alle afzonderlijke groepen apart te behandelen is vrijwel onmogelijk. Weliswaar veel later — maar er is een wettelijke mogelijkheid het „te veel betaalde” later (zodanig bij voorrang) terug te vorderen.

Waarvoor wij wel begrip kunnen opbrengen.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**
Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

**N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF
GEBR. HAKKERS te WERKENDAM**
Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941
*
AANNEMING VAN WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN, RIET EN RIETMATTEN

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.
POSTBUS 37 — BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)
Oudste adres in de IJmond

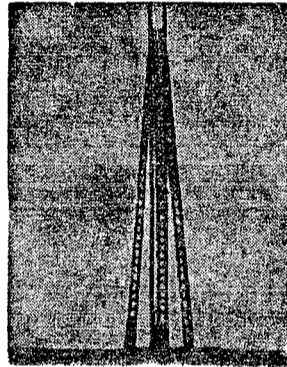
**Voor betere beton
N.V. SCHOKBETON**
FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT, KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland
bouwdien wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen
**AANNEMERSBEDRIJF
N.V. GEBR. SALVERDA**
'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255-666

F. VINK & ZON
Aannemersbedrijf
KERKLAAN 9 MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

**AANNEMINGSBEDRIJF
„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.**
Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478
HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-, WEGENBOUWBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

FA. H. MANSCHOT & ZONEN
Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

BOUWBEDRIJF VAN ESS
uitvoering van alle voorkomende bouwwerken
EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuizen enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

Betonfabriek DEN BOER
NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883
**N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf
Van Oord**
Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

N.V. Aannemingsbedrijf FGD
v/b GEBR. VISSER
Nieuwbouw en onderhoudswerken
RONDWEG 17 - DOKKUM
TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

Lak- en Verfindustrie
v/h P. WERRE & Co.
ALLES OP VERFGEBIED
Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel 633923 (3 lijnen)

DROOG HOUT
SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1%
N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) — TELEFOON 05765 - 212

SCHULING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO.O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

**Houthandel en kistenfabriek verpakingsindustrie
MEILINK N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

Neem vaker een bloemetje mee
Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

“FIDES”

Chrysanthenstekken voor DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723. jaarrondcultuur

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESSENDAM
Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouthandel
Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

HOTEL 'DE KROON'
Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325
Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

een man zoekt een vrouw, een vrouw een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

De werkwijze berust op:
• eigen keuze
• eigen verantwoordelijkheid
• betrouwbaarheid
• volledige geheimhouding
• contact-mogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 3200).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

LANDELIJK CENTRUM VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
Prinsenaan 1 (Postbus 22), De Bilt, Tel. 030 - 760630

In het februari-nummer van AR-Staatskunde heeft dr. G. van Roon een artikel geschreven over de Nederlandse buitenlandse politiek waarbij hij een groot aantal recente publikaties in zijn beschouwingen betreft. In het laatste hoofdstuk van deze interessante studie doet dr. Van Roon een aantal suggesties voor het in de toekomst te voeren beleid. Wij geven dit hoofdstuk, getiteld „Kaders voor een Nederlandse buitenlandse politiek”, hier in verkorte vorm weer.

Ofschoon een belangrijk deel van de Nederlandse buitenlandse politiek zich afspeelt binnen de internationale en supranationale organen blijft er ook voor een kleine staat toch altijd een zekere speelruimte over. Steeds is er de eigen verantwoordelijkheid. Dat betekent dat een loutere versterking van de eerder genoemde organisaties — waartoe sommigen ons willen aanmoedigen — niet de algemene richting kan zijn. We moeten weten wat we doen.

Steeds is gezegd dat het voor een klein land bijzonder gunstig was deel uit te maken van een internationale organisatie, want daar werd macht omgezet in samenwerking en had men gelijke rechten als de grote staten.

Dit is naar mijn mening ook een van de motieven voor de aanhangers van een Atlantische politiek. Een dergelijke ontwikkeling hangt toch ook wel sterk van de situatie af. Een groot internationaal samenwerkingsorgaan werkt bovendien verstarrend en vermindert de flexibiliteit in de internationale politiek. Dit kan in perioden van spanning soms wel een voordeel, in andere tijden een nadeel zijn. Een aanpassen van bestaande structuren aan de zich wijzigende situatie kan dan zonder de veiligheid te verwaarlozen ruimte scheppen om een klimaatsverandering te benutten die anders geblokkeerd zou worden. Kaiser heeft er op gewezen, dat de groeiende onderlinge afhankelijkheid uit het oogpunt van democratie en veiligheid lang niet altijd positief te waarderen is. Het kan tot ondoorzichtigheid in het besluitvormingsproces en tot een grotere crisisgevoeligheid leiden. Voor eigen land is dan wellicht de veiligheid verbeterd, maar men krijgt meer te maken met de overgebleven onveiligheid van de andere partners. Ook hieruit volgt m.i. dat een flexibele en realistische politiek uitermate belangrijk is.

De hiervoor noodzakelijke instelling is door Van der Beugel op m.i. voortreffelijke wijze als volgt getypeerd: „Een scherper gevoel voor de prioriteit van inhoud boven stijl, de beperking van het conformisme tot die gebieden, waaraan men zich werkelijk behoort te conformeren, een wezenlijker inzicht in wat wel en wat niet relevant is, het tegengaan van een zekere neiging om uit het werkelijke engagement te vluchten, het ruimte scheppen voor denken naast het noodzakelijke handelen en een grote kennis van de te behandelen materie, dat alles is een voorwaarde voor een goede Nederlandse beleidsvorming.”

Daar wil ik nog aan toevoegen dat ik het daarom gevaarlijk acht, wanneer we een van de structuren waarin we ons met onze buitenlandse politiek bevinden — en die onderling tal van aanrakingspunten hebben — zouden verabsoluteren. Dan ontnemen we ons zelf de eigen speelruimte. Het verzet tegen het huidige beleid is m.i. niet maar een emotioneel verzet tegen onvermijdelijke structuren, maar tot op zekere hoogte een intuïtief aanvoelen dat het aan flexibiliteit in het buitenlands beleid schort.

VERENIGDE NATIES

In een tijd waarin begrippen als mondiale solidariteit en wereldopinie, reële betekenis hebben gekregen en we als mensen van velerlei landaard steeds meer naar elkaar toegroeien, vormen de V.N. het instrument om alle bewegingen met mondiale omvang te stimuleren. De V.N. zijn geen wereldregering, maar een politieke organisatie van staten, met beperkte gemeenschappelijke doeleinden en met beperkte middelen. Zij zijn zo sterk als de leden haar willen maken. Wil ze een wereldfunctie hebben, dan dienen alle onafhankelijke staten lid te

KADERS VOOR EEN NEDERLANDS BUITENLANDS BELEID

kunnen worden. Haar vredebewarende functie kan door een geregeld overleg tussen de grootste mogendheden, door een stimuleren van regionale samenwerking (ook als tegenwicht!), door verbeteringen in haar werkwijze en door ruimere mogelijkheden bijv. t.a.v. de inzet v.e. politiemacht te worden gestimuleerd.

Voor coördinerende activiteiten op het gebied van ontwapening, ontwikkelingshulp, verbetering van het leefmilieu, ruimteonderzoek en de rechten van de mens zijn de V.N. het aangewezen kader. Idenburg heeft er terecht de aandacht op gevestigd, dat het begrip „rechtvaardige rechtsorde” concreter aangeeft, dat in de wereld geen onrechtvaardige toestanden geaccepteerd behoeven te worden. Deze dienen voor het wereld forum van de V.N. aan de orde en aan de kaak te worden gesteld. Hierbij dient Nederland een actieve rol te spelen en op verschillend gebied initiatieven te ontplooiën.

NOORD-ZUID-VERHOUDING

Bij de vraag hoe de ontwikkelingsstrategie een stuk buitenlands beleid kan worden gaat het eigenlijk om een reeks van aspecten.

Westelijke hulp mag niet tot verwestering leiden. Er mag geen plaats zijn voor een koloniale aanpak en gemeenschappelijke projecten verkiezen de voorkeur boven particuliere investeringen in 19e eeuwse zin.

Er is in de eerste plaats bij ons zelf een mentaliteitsverandering nodig. Daarom moeten we heel voorzichtig zijn met op dit gebied speciaal voor Nederland een eigen taak te zien die in de historische ontwikkeling zou liggen. De mentaliteitsverandering kan de ogen er voor openen, dat wij moreel verantwoordelijk zijn voor de huidige situatie in de Derde Wereld. Terecht wordt wel opgemerkt, dat we deze verantwoordelijkheid niet met caritatieve middelen mogen afkopen.

In de V.N. dient een betere coördinatie te komen voor de activiteiten op dit terrein. In plaats van de bijna 30 instanties en instellingen dienen in overeenstemming met het Jackson-rapport de Economische en Sociale Raad en de Wereldbank de centrale organisaties te worden. Deze ontwikkeling zal door Nederland gesteund moeten worden.

Om een concentratie op de culturele, sociale en economische ontwikkeling te bevorderen, moet iedere poging om landen van de Derde Wereld in de sfeer

van de machtspolitieke invloeden en tegenstellingen te brengen zoveel mogelijk worden afgekeurd. Politiek egoïsme op het buitenlandse terrein verdraagt zich niet met wat ontwikkeling in wezen behoort te zijn. In verband hiermee dienen ook de pogingen tot regionale integratie in de Derde Wereld te worden gesteund.

In het kader van de Westeuropese integratie zal iedere maatregel die in het belang van de Derde Wereld is, voorrang moeten hebben. Dit is een eis van de terecht door Idenburg geaccentueerde politiek van verantwoordelijkheid. De keerzijde is, dat geen maatregel die de ontwikkeling van de Derde Wereld zou kunnen afremmen, mag worden geaccepteerd, tenzij we uitdrukkelijk voor deze groep van landen een uitzondering maken. Om duidelijk aan te geven waar de prioriteit ligt, moeten we onze structuren zo nodig op de helling zetten.

Men kan zich in dit verband afvragen waarom de Nederlandse regering onlangs het samenwerkingsakkoord met Chili (Allende!) heeft uitgesteld. Het spreekt vanzelf dat het bedrijfsleven bij voorkeur een veilige sfeer zoekt voor zijn investeringen. Het is echter niet duidelijk waarom onze regering een dergelijk besluit moest nemen t.a.v. een land, waar geestverwanten van 3 van de 4 regeringspartijen een instemmende houding hebben aangenomen tegenover de daar plaats vindende veranderingen. Een aanmoediging om daar te investeren zou veel meer in het belang van een rechtvaardige rechtsorde zijn geweest. De beslissing van de regering is te meer bevreemdend als we bedenken dat we in ons ontwikkelingsbeleid wel nauwe relaties onderhouden met Peru, waar toch ook nogal genationaliseerd is.

Hier rijst de vraag, waarom we in Nederland dan toch een onderscheid maken? Zou wellicht direct of indirect, de regeringsvorm en rol spelen? Wat meer informatie op dit punt zou geen kwaad kunnen.

Het plan om naast voortgezette hulp aan 'rijkere' ontwikkelingslanden zeer arme landen te adopteren, verdient onze volle steun.

DE DUITSE KWESTIE

De Duitse Kwestie levert nog altijd wat emoties op, ook bij een discussie van 'deskundigen'. Hier en daar hoort men

de invloed van de bezwaren van de CDU-CSU tegen de 'Ostpolitik'. Dat is ook nog het geval in de recente KVP-publikatie over de Duitse Kwestie. Ook speelt m.i. het vroeger door de bondgenoten t.a.v. de politiek der CDU-regering ingenomen standpunt, ondanks de veranderde interne en externe situatie, soms nog een zekere rol. Het Westduitse standpunt t.a.v. West-Berlijn wordt niet algemeen ondersteund.

Aan deze opmerkingen zou ik nog de volgende willen toevoegen. De 'Ostpolitik' wil een onderdeel zijn van een beweeglijker geworden buitenlandse politiek van Westduitsland, naar West en Oost. Daar hoort de versterkte inspanning voor een verdere integratie van West-Europa evenzeer toe als de contacten met Oost-Europa. Uit een nog altijd voortlevende argwaan wil men soms beide componenten isoleren en zelfs de Westelijke aan de Oostelijke ondergeschikt maken. De Oostelijke component is, behalve een stuk verzoeningspolitiek, niets anders dan de zo lang gewenste Westduitse bijdrage aan de algehele ontspanning. Om de huidige Westduitse regering meer steun te geven voor deze politiek, zou het zeer gewenst zijn, wanneer afgezien van andere pogingen, de 3 Nederlandse christelijke partijen het initiatief namen tot een officieel gesprek met de W.-Duitse CDU om haar meer begrip bij te brengen voor onze bezwaren tegen haar houding in dezen. Ook zou Nederland in bondgenootschappelijk verband, o.a. bij de Amerikanen, nog wat meer steun aan de Westduitse 'Ost-politik' kunnen geven en daar bepaalde reserves helpen overwinnen. Het gaat hier om een algemeen Europees belang. Wat de kwestie-Berlijn betreft, is iedere poging deze buiten de DDR om te willen regelen, niet realistisch en bovendien gevaarlijk daar ze de ontspanning kan afremmen. De Westelijke grote mogendheden die nu aan hun stem inzake West-Berlijn een grote waarde hechten, hadden helaas in 1945 weinig interesse voor Berlijn waardoor we nu nog met een Berlijnse kwestie zitten. Die houding was toen zeker niet in het belang van de Berlijnse bevolking, zodat dit belang nu wellicht iets meer prioriteit zou mogen hebben dan het eigen belang.

DE EUROPESE INTEGRATIE

Schokking stelt dat er voor wat betreft de Europese integratie 3 mogelijkheden zijn: een Partnership-Europa, een Atlantisch Europa of een 'Europe des patries'.

Idenburg meent nog, dat nog altijd de oorspronkelijke motieven voor integratie gelden waarbij hij zich tot het klein-Europese kader beperkt, Alting van Geusau ontkent dat en ziet een exclusieve versterking van de Westeuropese Integratie juist als een gevaar. Naar zijn mening worden belangrijke problemen van onze tijd dan verwaarloosd. Daarom pleit hij voor een functionele integratie in heel Europa. Ik ben het in zoverre met hem eens, dat onder invloed van allerlei veranderingen de situatie in Europa opnieuw moet worden bezien. Dat betekend zeker niet dat de Westeuropese integratie zou moeten verdwijnen. Voorlopig zullen we nog uit moeten gaan van twee Europa's. Maar het is wel mogelijk dat de prioriteiten anders gelegd moeten worden, omdat deze twee Europa's gemeenschappelijke belangen hebben gekregen, o.a. inzake de veiligheid.

Nu is de regeling van het veiligheid-sprobleem in Europa een dringende zaak. Dat zou een temporisering van andere plannen met zich mee kunnen brengen. We mogen echter niet in dezelfde fout vervallen als degenen die de Westeuropese integratie te geïsoleerd bekijken. Van ons wordt een Europese opstelling verwacht als onderdeel van een regeling in wereldverband. Dat betekent in elk geval een open Europa en dan niet omdat dit het Nederlandse belang zou zijn, maar omdat de solidariteit t.o.v. de Derde Wereld dit verlangt.

Wat betekent dit nu voor het huidige West-Europa waar we een onderdeel van vormen? Intern dient de Westeuropese integratie te worden versterkt en binnen haar gebied dient ze beter te functioneren. Daarnaast is een grote mate van openheid t.o.v. Oost-Europa gewenst. Dat zullen we opnieuw moeten leren. Het lijkt me nu niet de tijd om, zoals Idenburg doet, de eigen Westeuropese ideologie nog te accentueren. Euro-

VERVOLG OP PAGINA 10

45ste GEWONE LAATSTE DEPUTATEN- VERGADERING

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

Sinds 1879, het jaar waarin de Anti-Revolutionaire richting haar georganiseerde vorm kreeg, tot heden zijn 44 Deputatenvergaderingen gehouden.

De eerste, de constituerende Deputatenvergadering werd op donderdag 3 april 1879 gehouden te Utrecht in het „Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen”.

Naast de leden van het 'Voorlopig Centraal Comité' waren 28 afgevaardigden aanwezig. 1)

75 jaar later, in 1954, werd tijdens een grote tweedaagse jubileumbijeenkomst in Rotterdam op 2 en 3 april dit feit herdacht.

In 1969 bestond de partij 90 jaar en zij ontving ter gelegenheid daarvan van leden en sympathisanten ruim f 400.000,—.

Nu, op zaterdag 13 maart a.s., wanneer de A.R.P., Evangelische Volkspartij, bijna 92 jaar bestaat, wordt bij aanvaarding van de voorgestelde statutenwijziging, de laatste 'Deputatenvergadering', de vijfenveertigste, gehouden.

De Deputatenvergaderingen, welke intussen als regel door omstreeks duizend personen werden bezocht, waren uitgegroeid tot toogdagen, terwijl op de sinds 1956 fungerende Partij Conventen de partij in feite haar organisatorische en politieke beslissingen neemt. Deze ontwikkeling wordt, bij aanvaarding van de door het Partij Convent van 13 februari j.l. voorgestelde statutenwijziging, geformaliseerd.

De Deputatenvergaderingen kunnen, globaal gezegd, onderscheiden worden in gewone en buitengewone vergaderingen.

De 'gewone' werden gehouden voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal; de 'buitengewone' werden aldus aangeduid, omdat zij tussentijds, tussen Tweede Kamerverkiezingen in, werden gehouden. 2)

Tot dusver zijn er, zoals gezegd, 44 Deputatenvergaderingen gehouden, en wel 23 gewone en 21 buitengewone.

De eerste, gewone, constituerende Deputatenvergadering werd in 1879 gehouden in het 'Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen' te Utrecht. In dat gebouw zijn de Deputaten elf maal bijeen geweest, waarvan één keer in een nevenvergadering, terwijl de hoofdvergadering in 'Tivoli' werd gehouden.

Verreweg de meeste Deputatenvergaderingen werden in het gebouw 'Tivoli' te Utrecht gehouden, namelijk 28 maal. Eenmaal werd te Utrecht de 'Irenehal van de Jaarbeurs' als vergaderplaats van de Deputaten ingericht. Eenmaal ook werd de 'Handelsbeurs' gebruikt voor een 'filiaal-vergadering', terwijl de hoofdvergadering in 'Tivoli' plaatsvond.

In totaal heeft tot dusver Utrecht dus 39 maal de Deputatenvergadering ontvangen.

Twee Deputatenvergaderingen werden in Amsterdam gehouden, namelijk de buitengewone Deputatenvergadering van 1884 in het gebouw 'Frascati' en de buitengewone Deputatenvergadering van 1907 in het 'Gebouw van de Maatschappij voor den Werkenden Stand'.

Tweemaal werd ook te 's-Gravenhage bijeengekomen, namelijk de buitengewone Deputatenvergadering van 1885 in het 'Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen' aldaar en de buitengewone Deputatenvergadering van 1921 in de Dierentuin te 's-Gravenhage.

Eenmaal kwamen de Deputaten in buitengewone vergadering bijeen te Rotterdam, namelijk in 1968 in 'De Doelen'. Nooit is dus een gewone Deputatenvergadering buiten Utrecht gehouden.

Zoals hiervoor reeds bleek is tweemaal een Deputatenvergadering gehouden in twee gebouwen, namelijk de gewone Deputatenvergadering van 1905: in 'Tivoli' en in het 'Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen' te Utrecht, en de gewone Deputatenvergadering van 1929: in 'Tivoli' en in de 'Handelsbeurs' te Utrecht.

Eenmaal in een tweedaagse, gewone, Deputatenvergadering gehouden, namelijk in 1929, het jaar van het 50-jarig bestaan van de partij.

Er is nog nooit een Deputatenvergadering op een maandag gehouden. Tot 1959 ook nooit op een zaterdag. Sindsdien altijd op een zaterdag. Zaterdag 13 maart a.s. voor de zevende keer.

In het verleden kwam men bijeen: vijfmaal op een dinsdag, twaalfmaal op een woensdag, vijftienmaal op een donderdag en zevenmaal op een vrijdag.

Bij deze getallen is dus de 'tweedaagse' (dinsdag en woensdag) van 1929 inbegrepen.

September is de enige maand, waarin nog nooit een Deputatenvergadering is gehouden. De stand van 45 vergaderingen levert op:

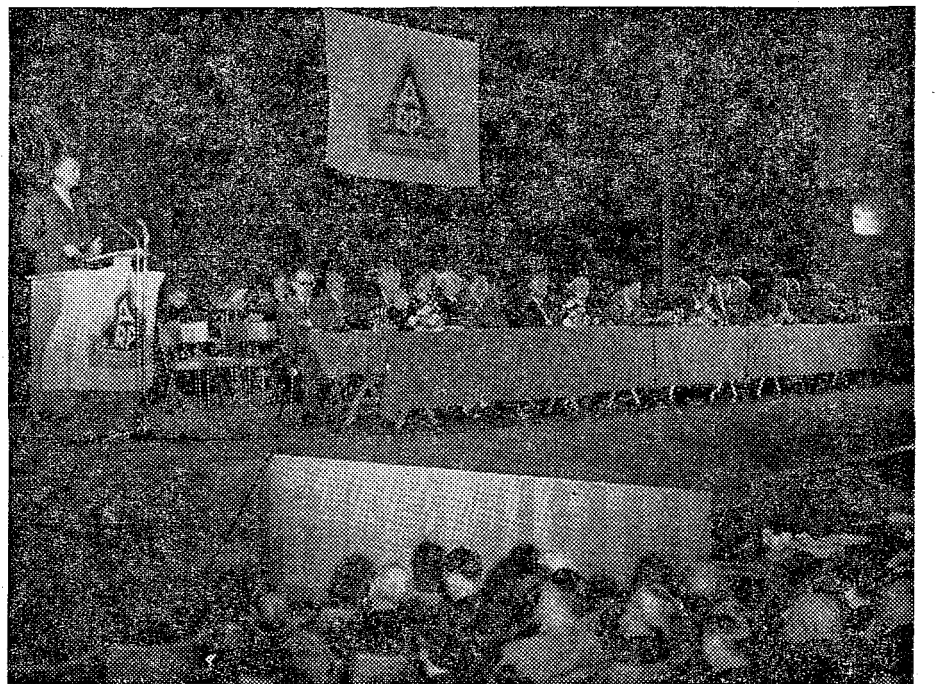
januari	viermaal
februari	tweemaal
maart	viermaal
april	vijftienmaal
mei	zevenmaal
juni	driemaal
juli	eenmaal
augustus	eenmaal
oktober	viermaal
november	driemaal
december	eenmaal

In het hierbij geplaatste staasje zijn de gegevens volledig vermeld. Over de Deputatenvergaderingen van de A.R.P. kan nog meer verteld worden. Maar daarop hopen wij te zijner tijd nog wel eens terug te komen.

Voorlopig gaan wij de 45ste, gewone, laatste Deputatenvergadering op zaterdag 13 maart 1971 in Utrecht tegemoet.

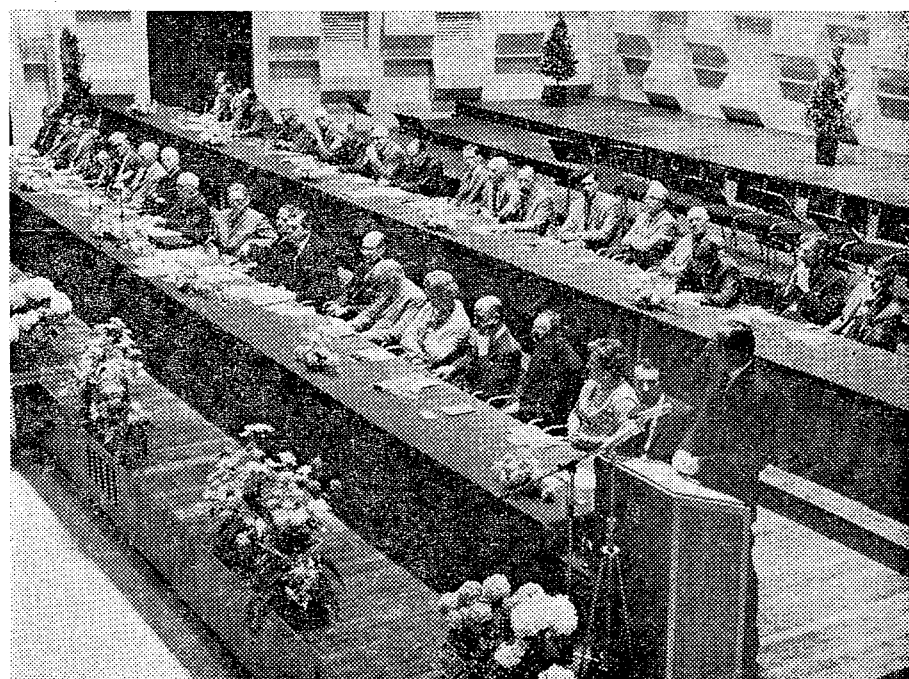
1) Vgl. 'Het volk ten baet', mr. J. A. de Wilde en C. Smeenk.

2) Vgl. nader 'Geen vergeefs woord', de bundeling van de in de loop der jaren (tot en met 1948) gehouden Deputatenredevoeringen, met aantekeningen.

- 1) donderdag 3 april 1879 Utrecht, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 2) vrijdag 6 mei 1881 Utrecht, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 3) dinsdag 15 mei 1883 Utrecht, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 4) woensdag 15 oktober 1884 Amsterdam¹⁾, Frascati
  - 5) donderdag 2 juli 1885 's-Gravenhage¹⁾, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 6) donderdag 13 mei 1886 Utrecht, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 7) donderdag 18 augustus 1887 Utrecht¹⁾, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 8) dinsdag 20 december 1887¹⁾ Utrecht¹⁾, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 9) woensdag 15 februari 1888 Utrecht¹⁾, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 10) vrijdag 3 mei 1889 Utrecht¹⁾, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 11) dinsdag 12 mei 1891 Utrecht, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 12) vrijdag 30 maart 1894 Utrecht¹⁾, Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen
  - 13) donderdag 29 april 1897 Utrecht, Tivoli
  - 14) woensdag 17 april 1901 Utrecht, Tivoli
  - 15) donderdag 13 april 1905 Utrecht, Tivoli (nevenverg. Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen)
  - 16) donderdag 17 oktober 1907 Amsterdam¹⁾, Gebouw van de Maatschappij voor den werkenden stand
  - 17) vrijdag 22 april 1909 Utrecht, Tivoli
  - 18) donderdag 24 april 1913 Utrecht, Tivoli
  - 19) donderdag 2 november 1916 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 20) vrijdag 23 november 1917 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 21) donderdag 2 mei 1918 Utrecht, Tivoli
  - 22) dinsdag 13 april 1920 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 23) vrijdag 14 oktober 1921 's-Gravenhage¹⁾, Dierentuin
  - 24) donderdag 13 april 1922 Utrecht, Tivoli
  - 25) donderdag 23 april 1925 Utrecht, Tivoli
  - 26) dinsdag/woensdag 2/3 april 1929 Utrecht, Tivoli (filiaalvergadering Handelsbeurs)
  - 27) donderdag 9 april 1931 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 28) donderdag 9 maart 1933 Utrecht, Tivoli
  - 29) woensdag 10 januari 1934 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 30) vrijdag 9 april 1937 Utrecht, Tivoli
  - 31) woensdag 23 januari 1946 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 32) woensdag 3 april 1946 Utrecht, Tivoli
  - 33) woensdag 12 mei 1948 Utrecht, Irenehal van de Jaarbeurs
  - 34) donderdag 26 oktober 1950 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 35) woensdag 9 april 1952 Utrecht, Tivoli
  - 36) woensdag 18 november 1953 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 37) woensdag 22 juni 1955 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 38) woensdag 25 april 1956 Utrecht, Tivoli
  - 39) zaterdag 24 januari 1959 Utrecht, Tivoli
  - 40) zaterdag 10 juni 1961 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 41) zaterdag 23 maart 1963 Utrecht, Tivoli
  - 42) zaterdag 12 februari 1966 Utrecht¹⁾, Tivoli
  - 43) zaterdag 14 januari 1967 Utrecht, Tivoli
  - 44) zaterdag 15 juni 1968 Rotterdam¹⁾, „De Doelen”
  - 45) zaterdag 13 maart 1971 Utrecht, Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum
- ¹⁾ De hiermede aangeduide Deputatenvergaderingen zijn de „buitengewone”.

Foto's, pagina 6 van boven naar beneden:

1953, Tivoli, Utrecht;

1961, Tivoli, Utrecht;

1963, Tivoli, Utrecht;

Pagina 7:

1963, Tivoli, Utrecht;

1966, Tivoli, Utrecht;

1968, De Doelen, Rotterdam.

DE OPLOSSING VAN HET WONING VRAAGSTUK

DOOR B. HENDRIKS

Het op deze pagina afgedrukte stuk is een reactie op een artikel van de heer P. van Gemeren jr. in N.G. van 9 januari j.l. De heer Hendriks vroeg de redactie om opname van zijn stuk dat een aantal bezwaren bevat tegen de argumenten van de heer Van Gemeren. Het leek de redactie interessant de zienswijze van de heer Hendriks aan de lezers voor te leggen, vandaar dat zij besloot tot plaatsing van dit stuk.

Het is goed je van tijd tot tijd af te vragen of bestaande methodieken wel de juiste oplossing vormen voor een heersend probleem. Heel nuttig is het hierbij de blik te richten naar wat voor ons ligt.

Zo vraagt de heer P. van Gemeren jr. in Nederlandse Gedachten van 9 januari zich af of het eigenwoningbezit wel mede een bijdrage vormt voor de oplossing van de kwantitatieve woningnood.

Jammer is het, dat hij daarbij tot een conclusie komt, waarin hij een van de belangrijkste factoren, de mens in de samenleving, volkomen veronachtzaamt.

De heer Van Gemeren begint zijn verhaal met de mededeling, dat hij de omvang van het eigenwoningbezit in de jaren 1945-1970 wil gaan bezien. Vervolgens pakt hij een willekeurig jaartal 1962, waarin het gerealiseerde aantal eigen woningen toevalligerwijs (?) bijzonder hoog is en trekt daar vervolgens zijn conclusies uit. Dit is natuurlijk een bijzonder gevaarlijke methode om daaruit een mening te distilleren. Bezien we inderdaad het gerealiseerde aantal eigen woningen vanaf 1945 en zetten we dit per jaar uitgedrukt om in een grafiek, dan zien we een nagenoeg constant stijgende lijn.

Nemen we overigens de percentages van de heer van Gemeren, dan komt zijn 41 pct. neer op 32.135 eigen woningen en de 35 pct. in 1969 op 42.601. Duidt dit nu op een afnemende animo om woningen te kopen. Kom nou, meneer Van Gemeren. Ik meen dat u in de Raad voor de Volkshuisvesting mede het beleid mag bepalen ten aanzien van de Nederlandse Volkshuisvesting. Dan mogen wij toch van u iets meer gefundeerde gedachten verwachten. Hoe wilt u bovendien een algemene animo bepalen, waar juist deze animo zo gebonden is aan overheidsmaatregelen?

De oorzaak van de procentgewijze daling na het topjaar 1962 moet veeleer worden gezocht in een toegenomen kostenstijging en een snelle stijging van het rentepercentage. Tenslotte in 1968 de invoering van de B.T.W. Na een gewinning aan deze omstandigheden begon in de laatste jaren de animo voor de eigen woning weer toe te nemen. Wat zegt u overigens, over animo ge-

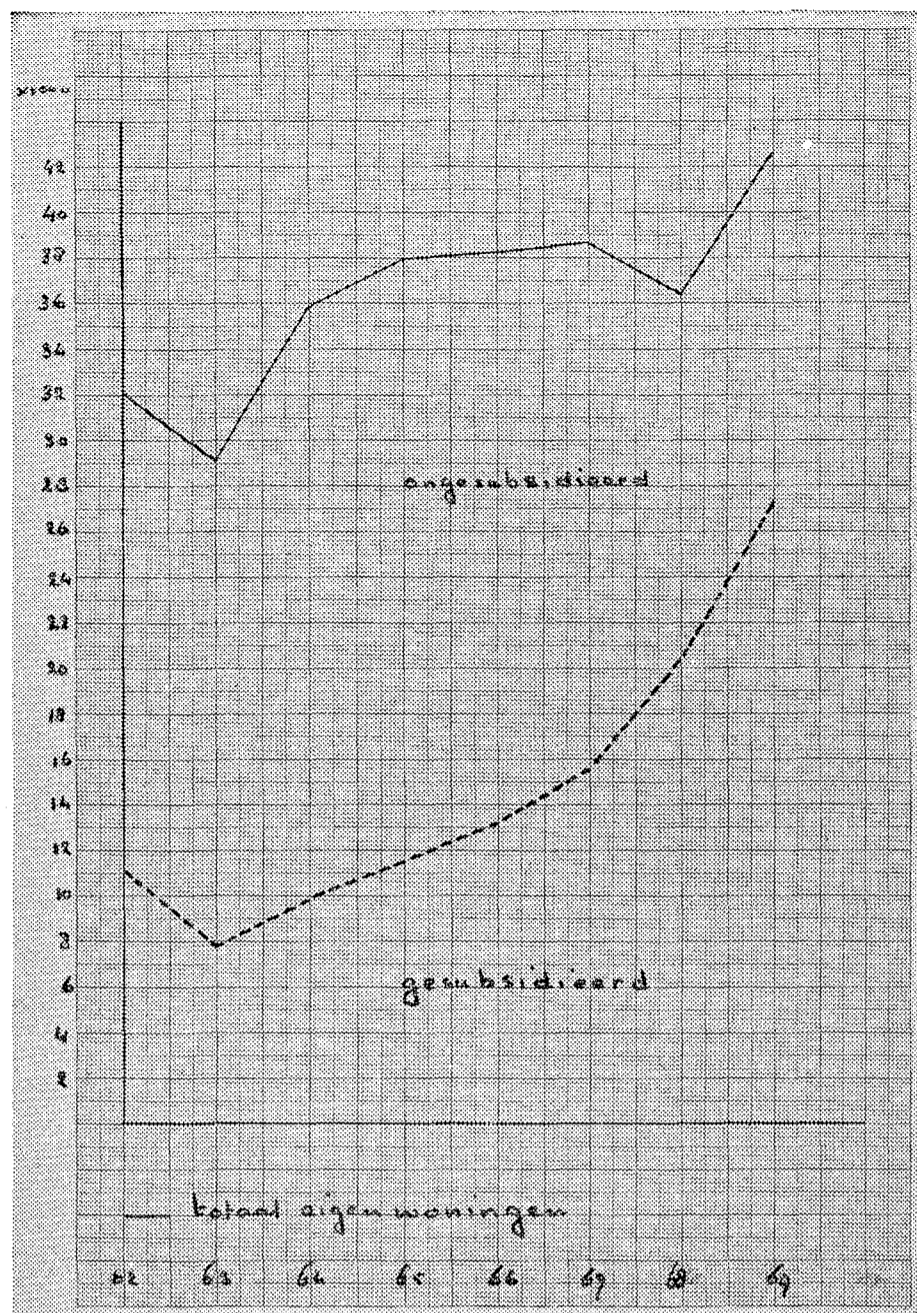
sproken over de uitslag van een Nipoenquête, gepubliceerd in Elsevier's magazine van 20 december 1970. Hieruit blijkt, dat maar liefst 30 pct. van de bewoners van huurwoningen liever een eigen woning hebben. Dit zegt toch wel iets anders.

Als bovendien een einde zou komen aan de ongezonde situatie, dat de grond van de koopwoningen onevenredig duur is, wat ten gunste komt van huur-, en woningwetwoningen, dan kon de groei van het eigenwoning-bezit wel eens snel toenemen.

De heer Van Gemeren stelt ook, dat een grote groep Nederlanders nu via subsidieregelingen een rijksbijdrage heeft ontvangen, die zij, gezien het inkomen, niet nodig zouden hebben. Hij toont dit op geen enkele manier aan. De praktijk leert overigens wel, dat het merendeel van degenen, die een huis kopen, deze rijkssubsidie nodig heeft om in aanmerking te komen voor gemeentegarantie op de hypotheek. Dat zegt voldoende. Overigens, als er sprake is van ten onrechte profiteren van woonsubsidie, dan geldt dit toch evenzeer voor vele bewoners van woningwetwoningen. Het zijn onder degenen, die een eigen woning wensen, juist de minderkapitaalkrachtigen, die niet zoveel luxe vragen aan de afwerking en uitmonstering van hun toekomstige woning en die het volle profijt trekken van de huidige subsidiemaatregelen. Daarbij zou het wellicht aanbeveling verdienen voor de laatste groep tevens nog een aanvullende subjektsubsidie toe te passen. Veel juister zou het zijn te trachten een doorstroming te bevorderen naar de eigen woning van al diegenen, die ten onrechte een woningwetwoning bewonen en daarmee schier eindeloos blijven profiteren van bijdragen uit 's Rijks schatkist. Dan komen ook voor de minder betaalden woningen vrij.

Vervolgens produceert de heer Van Gemeren een volkomen onduidelijk verhaal over vrijheid van wonen. Hij stelt zich dan de vraag: 'Is ruimte gelijk aan vrijheid?' Welnu, meneer Van Gemeren, dan hoeft U zich deze vraag niet meer te stellen. Dit heeft er namelijk niets mee te maken. Misschien alleen als u een huis midden in een bos zet. Maar ook dat is nog de vraag. Dit voert mij automatisch tot een veel belangrijker aspect van het wonen — een aspect, dat de heer Van Gemeren in zijn ijver om voor eigen parochie te preken, volkomen negeert — namelijk de menselijke dimensie, het persoonlijk welzijn van de bewoner.

In de eerste plaats geldt dan, dat bewoner de vrijheid moet hebben, datgene te kiezen, dat hem goed dunkt. Daarnaast heeft de bewoner van een eigen woning ontegenzeggelijk een grotere vrijheid. Hij kan met zijn eigen woning doen en laten wat hij wil; hij kan al die veranderingen aanbrengen die zijn huis geschikter maken voor zijn persoonlijke bewoningseisen en die zijn bezit naar zijn inzicht verfraaien. Hij hoeft zich niet neer te leggen bij de wens van een ander, zijn huisbaas is hijzelf. Hij hoeft zich niet te storen aan het onpersoonlijke bezit van een ander, waar geen enkele inspiratie vanuit gaat. In een zich mechaniserende maatschappij, waarin voor het individu steeds minder plaats zal zijn, maar waarin men wel meer vrije tijd zal krijgen, zal de bewoner

van de eigen woning de mogelijkheid krijgen om zichzelf te blijven onderscheiden, zijn persoonlijkheid te bewaren. Hij zal zijn creatieve uitdrukkingmogelijkheden, waartoe in de meeste beroepen nog nauwelijks gelegenheid bestaat, in zijn naar eigen wensen ingedeeld huis in stand kunnen houden en verder kunnen ontwikkelen.

Dat men woonruimte koopt op een ogenschijnlijk aantrekkelijke plaats, die bij verder uitbreidingen echter minder voordelen blijkt te bezitten, is op zich onjuist, maar heeft minder met de woonruimte te maken, maar is een gevolg van overheidsmaatregelen, die onjuist zijn. Overigens heeft de huurder deze keuzevrijheid in veel mindere mate.

Deze negatieve verrassingen worden echter meer en meer voorkomen naarmate de grotere gemeenten ertoe overgaan hun totale uitbreidingsplannen als ontwikkelingsprojecten in een keer te laten ontwerpen en realiseren — bijvoorbeeld met medewerking van het Bouwfonds Nederlandse Gemeenten — In die gevallen wordt een woonwijk in zijn totaliteit ontworpen, dus inclusief wijkgebouwen, scholen, winkels en al die voorzieningen, die het wonen op een bepaalde plaats aangenaam maken. Iedereen verdient een goede woning. Ieder naar zijn aard: een eigen woning of een huurwoning. Daarmee is het wel de hoogste tijd geworden, dat er aandacht wordt besteed aan een verbetering van, en zo net kan een grotere vrijheid in de woonplattegronden. Daarvoor bieden zekere vormen van cascobouw een oplossing. Bij deze bouw wordt de indeling van de plattegronden overgelaten aan de toekomstige bewoner. Dit is uiteraard minder mogelijk met huurwoningen. Dit zou grote opslagruimten vereisen van vervangbare onderdelen en een te snelle afschrijving op deze materialen. Het is ook de hoogste tijd, dat een grotere mate van keuzevrijheid in de geveel mogelijk wordt gemaakt.

In wijken met huurwoningen zal men door inspraak van de toekomstige bewoners kunnen komen tot zekere compromissen. In wijken waar eigen woningen verrijzen, is het mogelijk veel verder te gaan in het aanpassen van de woning aan de eigen levensstijl van de bewoners, terwijl er ook meer moge-

lijkheden over blijven voor aanpassing aan toekomstige levensomstandigheden.

De heer Van Gemeren stelt in zijn artikel ook, dat de beweeglijkheid van de eigenwoningbezoiter beperkt is. Deze stelling is in zijn algemeenheid onwaar. Onderzoekingen in Engeland — en de naoorlogse ervaringen in Nederland — getuigen van het tegendeel. Jammer, dat de heer Van Gemeren zijn betoog steeds weer tracht te versterken met loze veronderstellingen. De eigenwoningbezoiter heeft veelal meer keus zich daar te gaan vestigen, waar het hem het beste lijkt. Voor hem geldt geen economische gebondenheid. Onderzoekingen tonen aan, dat zij die aanvankelijk een kleinere woning kochten, zich na zekere tijd graag willen verbeteren en zich een wat grotere woning aanschaffen. De gevallen, dat men zich twee, driemaal een eigen woning aanschafft zijn niet zeldzaam. Ouderen, van wie de kinderen het huis verlaten hebben, doen het omgekeerde. Bij huurwoningen gaat dit hele mechanisme wat moeilijker, omdat men afhankelijk is van het — dan beperkte — aanbod.

De eigen woning hoeft bij verkoop niet in de eerste plaats een winstobject te zijn. In de praktijk blijkt de eigen woning een redelijk waardevast bezit. Wie een huurwoning verlaat, zal echter altijd met lege handen staan, terwijl de maandelijkse lasten, voor de eigen woning aflossing, rente en verzekering, voor beide categorieën elkaar vandaag niet veel ontlopen.

Neem als voorbeeld een koopwoning van f 55.000,— dan zal de bewoner-eigenaar gedurende 30 jaar een maandelijkse betaling moeten doen van f 446,— (aflossingskosten, verzekering en rente). Na aftrek van de subsidie wordt dit maandbedrag gedurende het eerste jaar f 317,—. Na zes jaar komt de eindlast op f 446,—.

Dezelfde woning zal na aftrek van de subsidie aan huur f 391,— per maand kosten. Dit bedrag wordt jaarlijks met 6% verhoogd tot na ongeveer vijf jaar de eindlast f 486,— per maand is bereikt. Daarna zal de huur blijven stijgen omdat dunder worden onderhoud en verzekeringen zal worden doorberekend. De heer Van Gemeren komt tot de konklusie, dat bevordering van het ei-

VERVOLG OP PAG. 10

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

Vijf en twintig jaar na het einde van wereldoorlog II zitten we in Nederland nog steeds met een volkshuisvestingsprobleem. Daarvoor zijn twee redenen aan te wijzen. In de eerste plaats het nog steeds voortdurende tekort aan woningen maar in de tweede plaats het na de oorlog gevoerde huurbeleid waardoor een steeds grotere disharmonie is ontstaan tussen de huur en de woonwaarde (het woongenot, wooncomfort of hoe men het verder noemen wil).

Veelal krijgt het woningtekort alle nadruk met name bij de oppositie. De remedie is dan uiterst eenvoudig nl. meer woningwetwoningen bouwen. Woningwetwoningen worden dan geacht goedkope woningen te zijn. Volmaakt onjuist natuurlijk want nieuwe woningwetwoningen zijn niet goedkoop. Ze worden, ondanks sterk verhoogde subsidies, elk jaar duurder tengevolge van hogere grondkosten, hogere materiaal-kosten, hogere lonen en minder produktiviteit. (Een paar jaar geleden was de gemiddelde bouwtijd voor een woning ruim 18 maanden, thans meer dan 20 maanden). De nieuwbouw is in vergelijking tot de oudere woningen duur, en daarom blijven velen die gezien hun inkomen best een hogere huur konden betalen rustig in die oudere en goedkope woningen zitten. De afstand tussen de huur van oudere woningen en die van nieuwe woningen is steeds verder uit elkaar gegroeid. Het bevroren van de huren van de vooroorlogse woningen op het peil van mei 1940 is daar o.m. schuldig aan. Maar die maatregel was gezien de omstandigheden in 1945 en vooral ook gezien de loonstop, onvermijdelijk. Maar in 1951, toen de huren van vooroorlogse woningen mochten worden opgetrokken, had men doeltreffender moeten optreden. Toen is men te voorzichtig geweest zodat de huurverhogingen ver achterbleven bij de inmiddels opgetreden prijsstijgingen. Woningen met huren van minder dan f 40,— per maand (peil mei 1940) vielen buiten de verhoging. Gevolg: als de huurder vertrok werden ze niet meer verhuurd maar verkocht voor f 25.000,— later oplopend tot 35 à 40.000 gulden. Die woningen waren voor de gewone man niet meer beschikbaar.

Het resultaat van dit beleid en van de steeds hogere subsidies is geweest dat men in Nederland voor zijn woning wel minder betaalt dan in andere landen van West- en Noord-Europa, maar dat die huur weinig of niets te maken heeft met de kwaliteit of de woonwaarde van de woning.

Een van de middelen om aan die ongewenste toestand een eind te maken en zo tot normale huurverhoudingen te komen is de huurharmonisatie. Huurharmonisatie wil dan zeggen de onderlinge verhouding van de woninghuren in overeenstemming brengen met de kwaliteit (woonwaarde) van de woningen om op die wijze de verschillen tussen oude en nieuwe woningen die niet gepaard gaan met verschillen in kwaliteit op te heffen. Huurharmonisatie is dan een middel om een optimale bezetting van de woningvoorraad te bevorderen en zo mee te werken aan het waarmaken van de stelling dat er voor ieder gezin een bij zijn omstandigheden passende woning is tegen een betaalbare huur. Die stelling vormt naar onze mening de uitdaging voor het volkshuisvestingsbeleid. Ik dacht dat minister Schut die uitdaging gezien heeft en metterdaad de handschoen opgenomen heeft. Daarmee werkte hij in de lijn van ons verkiezingsprogramma 1967. Ik denk aan huuroelasting, huurliberalisatie, doorstroming, het bestemmen van goedkope woningen voor minderdraagkrachtigen door het **zodig** nemen van straffe maatregelen ten opzichte van huurders die te goedkoop wonen, aanvullende individuele huursubsidie.

Het is niet zijn schuld dat de ene keer de Eerste Kamer (huurbelasting) of een andere keer de Nationale Woningraad (straffe maatregelen) een spaak in het wiel steken.

Datzelfde gevaar dreigt thans bij het

voorstel van de minister om te komen tot een zekere huurharmonisatie. De N.W.R. en de drie vakcentrales hebben zich daartegen verzet. De N.W.R. (waarin vele gemeenten vanwege hun bezit aan woningwetwoningen zijn georganiseerd samen met de neutrale woningbouwcorporaties) noemt het wetsontwerp met een serie grote woorden zelfs 'gevaarlijk, onverantwoordelijk en ondoordacht'.

In het voorlopig verslag van de Tweede Kamer klinkt gelukkig een andere toon evenals bij het verbond van Chr. woningbouwcorporaties en het Katholiek Instituut voor Volkshuisvesting. (De beide laatste organisaties hebben onlangs besloten federatief te gaan samenwerken).

In het voorlopig verslag lezen wij dat 'Zeer vele leden n.l. vele, verschillende en verschillende anderen*) stemden geheel in met de gedachte van de huurharmonisatie. Naar het oordeel van de hier aan het woord zijnde leden bevordert huurharmonisatie dan ook niet alleen de rechtvaardige situatie, dat wie gelijkwaardig wonen ook gelijkwaardig betalen, zij is tevens een essentieel complementair element in een beleid, dat gericht is op kwaliteitsverbetering in de nieuwbouw, beter onderhoud van de bestaande woningvoorraad, stimulering van de beleggingsanimatie in de woningsector, bevordering van het eigen woningbezit, doorstroming en liberalisatie'.

Als men dat zo leest zou men inderdaad de indruk krijgen dat 'Trouw' gelijk had toen het ietwat spottend schreef dat het wetsontwerp belooft zo ongeveer alle volkshuisvestingsproblemen uit de weg te ruimen. Natuurlijk is dat overdreven. Maar vast staat wel dat huurharmonisatie, mits goed en consequent doorgevoerd, een van de belangrijkste middelen is om eindelijk eens 'uit de nesten' te komen. Want dan raakt die harmonisatie inderdaad alle facetten van de volkshuisvesting.

Aan een algehele huurharmonisatie in die zin dat het met één slag gebeurt zijn we echter nog niet toe. Wat minister Schut voorstelt is een begin dat naar men hopen moet verder uitgewerkt en uitgediept zal worden. In Denemarken ging men reeds jaren geleden over tot het optrekken van de vooroorlogse huren. Men stelde toen vast dat die huren 100 pct. omhoog moesten wat dan in acht jaar gerealiseerd moest zijn.

Zo rigoureuus is het voorstel van minister Schut niet. Wat hij voorstelt is de huren van oude woningen — het voorbeeld van vooroorlogse 'middenstandswoningen' en 'herenhuizen' in de memorie van toelichting heeft hier en daar wat verwarring gesticht daar het om veel meer woningen gaat, regelmatig aan te passen aan die van de nieuwste woningen en daarbij als richtlijn te houden het niveau van de huren van woningen, welke gesteund door een aanzienlijk subsidie regelmatig aan de markt worden toegevoegd. Dat wordt dan de huur van de woningwetwoning

gen die in de laatste vijf jaar gebouwd zijn. Die termijn van vijf jaar lijkt misschien wat lang, maar zij heeft het voordeel dat met een gemiddelde gewerkt wordt waardoor tijdelijke of éénzijdige factoren die bijv. voor één bepaald jaar zouden gelden elkaar min of meer zouden opheffen. De woningwetwoning wordt hier min of meer het trekpaard voor het harmoniseren van de huren omdat de woningbouwcorporaties en de gemeenten éénmaal in de drie jaar de minister een gemotiveerd voorstel omtrent huuraanpassing moeten doen. De minister kan dan die huuraanpassing bindend verklaren. Dat de minister de woningwetwoning de rol van 'trekpaard' toebedeelt is begrijpelijk. Daar heeft hij zeggenschap en bovendien vormt het aantal woningwetwoningen, met name na de oorlog, een zo groot deel van de woningvoorraad, dat indien daar de huuraanpassing goed verloopt, de andere woningen wel moeten volgen. Naar onze mening is dit voorstel van de minister een goed voorstel maar er moet nog wel iets bij gezegd worden.

In de eerste plaats zullen de woningbouwcorporaties er op moeten kunnen rekenen dat indien hun voorstellen tot huuraanpassing gemotiveerd zijn de bindend-verklaring ook inderdaad vaststaat. Zou dat niet het geval zijn dan kan men rustig aannemen dat de regeling niet zal werken.

In de tweede plaats zouden wij de huurharmonisatie duidelijk vastgelegd willen zien **'op basis van de woonwaarde'**. Dat is nl. iets anders dan de markthuur. Daar kan het element woonwaarde wel inzitten, maar bij markthuur spelen factoren als schaarste of overvloed een veel grotere rol. Het bepalen van de woonwaarde is geen eenvoudige zaak maar wij menen dat alleen via een puntenstelsel zoals de Raad van Advies voor de Volkshuisvesting adviseerde, of iets soortgelijks, een objectieve vergelijking van de woonwaarde kan worden gegarandeerd.

Is zo'n maatstok er niet dan hebben de huuradviescommissies in geval van beroep ook geen norm. Het zou van groot belang zijn, dachten wij, dat de Kamer van de minister de toezegging zou verkrijgen dat op korte termijn objectieve normen voor vergelijking van de woonwaarde zouden worden vastgesteld.

Het optrekken van de huren van oude woningen tot een redelijke verhouding met de nieuwe woningen zal, volgens de protesterende Nationale Woningraad, gevaarlijke consequenties hebben met name voor de sociaal zwakkeren. Ook het overlegorgaan van de drie vakcentrales heeft dat bezwaar bij de minister en de Tweede Kamer op tafel gelegd. Nu is het uitgangspunt als zouden die oude woningen in hoofdzaak door sociaal-zwakkeren worden bewoond al niet juist. De 'middenstandswoningen' van voor de oorlog tonen dit al aan.

Maar indien de relatie huur-woonwaarde wordt gehanteerd dan zal de huur-

verhoging voor vele goedkope oude woningen (Rotterdam had vorig jaar nog ongeveer 90.000 woningen met een huur van minder dan f 70,— per maand en daar zitten natuurlijk naast goede woningen heel wat woningen onder met een geringe woonwaarde) weinig betekenen.

Overigens de huuraanpassing kan over een aantal jaren worden uitgesmeerd. Per jaar mag de huuraanpassing via de harmonisatie niet meer bedragen dan 7 pct. van de huur van nieuwe woningen. Dat kan dus neerkomen op een bedrag van rond f 15 per maand. Als men thans f 70,— of f 80,— aan huur betaalt is dat een forse verhoging die in een aantal gevallen te zwaar kan zijn. Voor die gevallen moet naar onze mening de regeling voor de aanvullende individuele huursubsidie zonder meer van kracht worden verklaard. Geen rompslomp van 'als het meer is dan 6 pct.' (6 pct. van de eigen huur of van de nieuwbouwhuur?) Zes procent kan ook te veel zijn. Op die manier zullen de sociaal-zwakken niet het kind van de rekening worden.

Het overlegorgaan van de vakcentrales heeft bezwaar aangetekend dat voor deze huurharmonisatie geen advies aan de S.E.R. gevraagd is. Begrijpelijk als men weet dat de centrales van mening zijn dat de voorgestelde huurharmonisatie alleen mag gebeuren in combinatie met een consequent doorgevoerde herverdeling van het nationaal inkomen. Naar onze mening worden hier de directe gevolgen van de thans voorgestelde huurharmonisatie toch wel sterk overtrokken. De ingebouwde maxima (al wil de minister dat woord niet gebruiken) en de individuele huursubsidie bieden wel geen absolute waarborg dat het levensonderhoudspakket slechts in geringe mate zal stijgen, maar verwachten mag men dat toch wel. Overigens valt het buiten onze beoordeling waarom het advies van de S.E.R. niet is gevraagd.

Tenslotte is er nog een bezwaar waar ik de aandacht op vestigen wil en dat is populair gezegd de vraag 'waar blijft het geld van de huurverhogingen'. Deze vraag was te verwachten maar de minister is er nog niet op ingegaan. Dat geld zo is de redenering — en die is bij voorbaat zeker niet verwerpelijk — moet aan de volkshuisvesting ten goede komen. Het mag dan zijn dat sommigen die hogere huuropbrengsten niet gunnen aan de particuliere huiseigenaren, die weinig of niets aan het onderhoud van de woningen hebben gedaan, de vraag reikt naar onze mening verder.

In Denemarken (waar het particuliere of eigen woningbezit naar verhouding veel groter is dan bij ons) trof men destijds een regeling waarbij een deel van de meeropbrengst de eigenaar ten goede kwam, een deel bestemd moest worden voor onderhoud en een deel in een fonds voor de volkshuisvesting werd gestort (an wel geblokkeerd. Iets dergelijks, aangepast aan de Nederlandse situatie, zou hier ook kunnen. Het is de overweging waard. Het zou in ieder geval onjuist zijn indien de particuliere eigenaren de meeropbrengsten uit de huurverhoging zonder meer zouden mogen incasseren en die meeropbrengst bij de woningbouwcorporaties en bij de gemeenten een versnelde afbraak van de subsidie tot gevolg zou hebben. Tegen die afbraak zou geen bezwaar zijn mits de daardoor door de rijksoverheid bespaarde gelden, een bestemming zouden krijgen voor de volkshuisvesting. De particuliere eigenaren zouden dan op overeenkomstige wijze moeten bijdragen.

We hopen dat het voorstel tot huurharmonisatie, zo mogelijk aangevuld met de door ons genoemde wensen, volgende week door de Tweede Kamer zal worden aanvaard. Het zou een duidelijke stap vooruit zijn op de weg naar oplossing van het volkshuisvestingsprobleem.

*) Wanneer zal de openheid in de Tweede Kamer zo groot worden dat men voor dat vele, verschillende of andere leden de namen van de fracties invult?

HUURHARMONISATIE HELPT VOLKSHUISVESTINGS PROBLEEM OPLOSSEN

KANDIDATENLIJST VOOR DE TWEDE KAMER VERKIEZINGEN VAN 28 APRIL 1971

Lijst voor alle 18 Kamercentrales

1. mr. B. W. Biesheuvel, Aerdenhout
2. mr. W. Aantjes, Utrecht
3. drs. J. A. Bakker, Wassenaar
4. B. Roolvink, Hilversum
5. dr. A. Veerman, Rijswijk Z.H.
6. drs. J. Boersma, Zeist
7. mej. J. van Leeuwen, Zoetermeer
8. dr. C. Boertien, Geldrop
9. M. W. Schakel, Hoornaar
10. Tj. Walburg, St. Anna Parochie
11. mr. J. H. Grosheide, 's-Gravenhage
12. dr. N. G. Geelkerken, Leiden
13. drs. J. de Koning, Voorschoten
14. mr. J. N. Scholten, Andel (N.Br.)
15. dr. A. J. Vermaat, Voorthuizen
16. A. van Es, Wassenaar
17. drs. A. Schouten, Smilde
18. H. A. de Boer, IJmuiden
19. mr. G. C. van Dam, Nootdorp
20. mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters, Hoogezwaard
21. J. van der Ploeg, Groningen
22. mr. P. J. A. Idenburg, 's-Gravenhage
23. dr. B. Goudzwaard, Schoonhoven
24. dr. W. de Kwaadsteniet, Rotterdam
25. drs. G. M. Kerkhof, Middelburg

Staartlijst per Kamercentrale K.C. Groningen

26. mr. D. J. Krajenbrink, Ulrum
27. J. van Dijk, Oldekerk
28. mevr. H. G. Sijbesma-Beukema, Sauwerd
29. H. Bulthuis, Appingedam
30. A. Sandee, Onstwedde (gem. Stadskanaal)

K.C. Leeuwarden

26. drs. S. Faber, Hardegarijp
27. G. F. Eijgelaar, Leeuwarden
28. J. W. Noorda, Drachten
29. K. Tuinstra, St. Anna Parochie
30. mevr. A. Willemsma-De Jong, Leeuwarden

K.C. Assen

26. J. van Noord, Dwingeloo
27. E. J. Blokzijl, Hoogeveen
28. H. Scholtens, Emmen
29. mej. A. R. van Dellen, Assen
30. J. J. Stavast, Hoogeveen

K.C. Zwolle

26. K. Hoekstra, Urk
27. H. J. Overweg, Rijssen
28. mej. H. N. Knol, Dalfsen
29. H. Bloemendaal, Enter
30. G. Runhaar, Zwolle

K.C. Arnhem en Nijmegen

26. H. W. van den Brink, Harderwijk
27. A. Wildeman, Winterswijk
28. J. J. van der Laan, Nunspeet
29. mevr. M. C. Bolhuis-Räkers, Ermelo
30. M. de Bijl, Bruchem (gem. Kerkwijk)

K.C. Utrecht

26. dr. ir. P. L. Walraven, Soest
27. drs. J. C. Voorzaat, IJsselstein
28. T. Renes, Utrecht
29. W. Th. Vernhout, Amersfoort
30. E. C. Diepeveen, Veenendaal

K.C. Amsterdam

26. mr. J. Bootsma, Amsterdam
27. drs. H. van Ruller, Amsterdam

28. dr. J. H. Jonker, Amsterdam
29. mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, Amsterdam
30. mevr. G. van Tuinen-Scheepma, Amsterdam

K.C. Haarlem

26. L. D. van den Berg, Haarlem
27. dr. J. F. Rang, Amstelveen
28. W. Sizoo, Nederhorst den Berg
29. M. Kamper Pzn., Hoofddorp
30. F. Borgman, Aalsmeer

K.C. Den Helder

26. drs. A. van der Mark, Alkmaar
27. J. W. Bol, Opperdoes
28. Y. Amels, Den Helder
29. mevr. C. C. Kakes-Veen, Zaandam
30. IJ. H. de Zeeuw, Enkhuizen

K.C. Leiden

26. J. Reugebrink, Leiderdorp
27. H. Vink, Gouda
28. ds. A. J. Kret, Leiden
29. M. Plaats, Alphen aan den Rijn
30. D. van Vliet, Zoetermeer

K.C. 's-Gravenhage

26. L. van der Weide, Den Haag
27. J. H. J. Rose, Den Haag
28. mevr. M. T. H. de Gaay Fortman-Woltjer, Den Haag
29. A. Platteel, Den Haag
30. H. Verschoor, Den Haag

K.C. Rotterdam

26. H. A. Brokking, Rotterdam
27. dr. E. Diemer, Rotterdam
28. J. Worst, Rotterdam
29. H. J. van der Meiden, Rotterdam
30. J. W. van der Schalk, Rotterdam

K.C. Dordrecht

26. N. van der Brugge, Gorinchem
27. M. H. L. Weststrate, Vlaardingen
28. G. van Sliedregt, Hellevoetsluis
29. G. van Vliet, Maasdijk (gem. Naaldwijk)
30. H. A. van der Meer, Numansdorp

K.C. Middelburg

26. G. J. de Jager, Anna Jacoba Polder
27. drs. R. Zijlstra, Oosterland
28. W. Huson, Terneuzen
29. C. Balkenende, Biezelinge
30. mevr. A. Scheele-Dekker, Terneuzen

K.C. 's-Hertogenbosch

26. drs. R. Zijlstra, Oosterland
27. mr. S. J. Hartkamp, 's-Hertogenbosch
28. drs. J. de Geus, 's-Gravenmoer
29. S. Reijenga, Oss
30. mr. A. K. Koekkoek, Tilburg

K.C. Tilburg

26. drs. D. Mantz, Breda
27. drs. J. de Geus, 's-Gravenmoer
28. C. D. van Oosten, Klundert
29. P. W. van Dort, Roosendaal
30. mr. A. K. Koekkoek, Tilburg

K.C. Maastricht

26. Chr. C. van Ree, ing., Sittard
27. A. A. van Beuzekom, Venlo
28. K. A. Santing, Hoensbroek
29. ir. J. B. Ebling, Heerlen
30. IJ. Kingma, Heerlen

VERVOLG VAN PAG. 5

pa betekent een wijder kader en de geschiedenis van de Europese Gedachte bevestigt dat. Beide delen van Europa zullen bilateraal, maar vooral collectief meer naar elkaar moeten toegroeien. Om de eventuele wijzigingen in de houding van de VS militair op te vangen en om West-Europa hierin tot een grotere eenheid te brengen, zou ik willen pleiten voor een Westeuropese Defensiegemeenschap. Veel twijfelachtige kosten blijven dan bespaard, er zal een efficiëntere inzet mogelijk zijn van het beschikbare materiaal en personeel en zo'n constructie zal m.i. een gunstige uitwerking hebben op de VS en Frankrijk. In dit licht is het in het Urgentie-Program verwerkte voorstel tot een hernieuwd taakonderzoek wel bijzonder actueel en gewenst. Ik meen, dat deze Defensiegemeenschap conventioneel moet blijven. Anders zou de ontspanning gevaar lopen. Een Europese regeling zou hier geen vacuüm scheppen en niet tegen de Amerikaanse plannen ingaan. Of dit zou lukken, hangt af van onze houding en van die aan de andere kant. Om in dit verband geen onzekerheid te laten over waar we uiteindelijk naar toe willen, is m.i. een richting zoals de op het laatste Partijconvent helaas verworpen motie-Volten wilde inslaan, alleen maar toe te juichen. We zullen eens een stap in die richting moeten doen. Dan kan misschien onze afschrikking niet meer geloofwaardig zijn, belangrijker in de huidige situatie vind ik, dat wij geloofwaardig zijn als we zeggen te bidden en te werken voor de vrede. Het is in dit verband m.i. ook belangrijk dat we niet aan een ongenueanceerde vergroting van de defensie-inspanning meewerken. Een defensie is helaas noodzakelijk. De krijgsmacht is ook een bedrijf en voor de stijgende lasten, voor urgente investeringen en vernieuwin-

gen, moet geld zijn. Maar voor de rest hangt veel van de politieke situatie af. Dat we niet meer aan onze verplichtingen voldoen, is een administratief en militair gegeven. Of een achteruitgang in de bijdragen negatief, gereserveerd of positief moet worden beoordeeld, hangt van de politieke situatie af. Die is nu minder gespannen dan vroeger. Daarom mis ik de op de huidige situatie en op de toekomstige ontwikkeling gebaseerde argumenten, die een vergroting van de defensie-inspanning, anders dan voor de bovengenoemde kosten, zouden rechtvaardigen. Het lijkt me daarom uitermate nuttig, over dit onderwerp wat meer genuanceerd te spreken en te schrijven. We herinneren ons nog de affaire van de '225 miljoen'.

DE BENELUX

Bij de Benelux kunnen we eerder van gemiste kansen dan van behaalde successen spreken. De oprichting was een reactie op de schok van de Tweede Wereldoorlog. Het is echter maar al te waar dat de Beneluxgedachte hier nauwelijks leeft. Noch in het Program van Actie noch in het Urgentie Program wordt ze m.i. genoemd. Een uitbreiding van gemeenschappelijke grensstreekprojecten zou toch zeer gewenst zijn. En kan verder de Benelux t.o.v. de Oost-West en de Noord-Zuid verhouding niet wat meer de rol vervullen die ze ook bij de Westeuropese integratie heeft gespeeld? Voor wat de Oost-West verhouding betreft, worden, geloof ik, bepaalde activiteiten ontplooid. Daar had dan in de Programma's best wat meer aandacht aan gewijd kunnen worden.

$$9+5=14 \quad 13-7=6 \quad 5 \times 2 = 10 \quad 12 - 0 = 12$$

Zit uw kind (of kleinkind) in klas 1 van de lagere school? Vraag dan eens vrijblijvend een proefpakket aan van lessen, gemaakt om vragen van de kleine te kunnen opvangen. Unieke lessen, die hun waarde ten volle bewijzen. Veel kinderen zijn er al geweldig mee geholpen! Zend fl. 1,50 per briefkaart (aan extra postzegels op de adreszijde) of per giro (postrek. no. 1019645) aan: Ned. Onderwijshulp, Piet Heilaan 47 te Voorthuizen. U krijgt dan per post alles wat U hierover wilt weten.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303. 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

DE JODEN IN DE SOVJET-UNIE

DOOR GERRIT DE KRUIJF

Na twintig eeuwen onderdrukking emigreerden vele duizenden Joden uit alle delen van de wereld naar de in 1948 gestichte staat Israël. Alleen de Joden uit de Sovjet-Unie (3,4 miljoen in getal) kregen onder Stalin geen toestemming terug te keren naar het land van hun vaders. Toen Stalin in 1953 overleed, ontstond er nieuwe hoop. Deze bleek echter niet gerechtvaardigd: verreweg de meeste verzoeken tot emigratie werden niet ingewilligd.

Vorig jaar kwam de uitbarsting. Enkelen probeerden 'een vliegtuig te kapen' (volgens Russische versie!). Ze werden gearresteerd en in Leningrad veroordeeld. In de gehele wereld ontstond grote verontwaardiging en nadat zware druk was uitgeoefend op de Russische regering, wijzigde men de doodvonnissen in jarenlange dwangarbeid. De aandacht van de wereld was gewekt en men achtte de tijd rijp om een 'Wereldconferentie van Joodse Gemeenten over Sovjet-Joden' te organiseren. Deze vond plaats te Brussel van 23 tot 25 februari jl. en werd tevoren reeds beschouwd als een historische gebeurtenis, omdat hier voor de eerste maal sinds 1948 zoveel verschillende richtingen vertegenwoordigd waren. In hoofdzaak had de conferentie drie doeleinden, t.w.: — direct protest aan de Russische regering wegens schending van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens; — analyse van de situatie van de Joden in Rusland; — het op gang brengen van een geordende wereldactie om voor Joden in Rusland het emigratierecht en een erkenning van hun rechten als minderheid te verkrijgen. Het was beslist niet de bedoeling om zich af te zetten tegen de Sovjet-ideologie! In de dagbladen is uitgebreid aandacht besteed aan incidenten (i.v.m. geweld-geweldloosheid), getuigenissen enz. zodat het nuttig lijkt hier in te gaan op de situatie van de Joden in de USSR, opdat het protest — dat ook van ons verwacht wordt! — steunt op een zekere kennis omtrent deze zaak. Eerst zullen we enkele historische lijnen trachten te signaleren om daarna stil te staan bij de recente ontwikkelingen.

GESCHIEDENIS RUSSISCH ANTISEMITISME

Onder de bonte schakering van de in Rusland levende volkeren valt het Joodse volk meteen op: het heeft immers een geheel eigen godsdienst en cultuur. Dat maakte hen temeer geschikt om apart gezet te worden en als zondebok te fungeren. Doordat zij van veel beroepen waren uitgesloten, werden zij veelal in de handel gedreven. Ook daarin werden zij de dupe van veel psychische discriminatie. Het culturele leven beleefde echter in de tijd van de tsaren een bloeiperiode o.i.v. het Christendom. Aan het eind van de negentiende eeuw ontstonden twee stromingen onder de Joden: het Zionisme, dat de oplossing in Palestina zag, en het Bundisme, dat meende dat de revolutie hen recht zou doen wedervaren.

Na de revolutie verklaarde Stalin echter, dat de Joden onmogelijk een natie konden vormen, omdat volgens hem de vier voornaamste kenmerken (het gemeenschappelijk hebben van

taal, gebied, economisch leven en cultuur) niet aanwezig waren. Daarom moesten de Joden opgaan in de andere volkeren. Ze mochten geen eigen cultuur, geen identiteit meer hebben, hetgeen zowel met het Zionisme als met het Bundisme in strijd was. Daarom was het probleem niet opgelost en bleef ook het officieel verboden antisemitisme bestaan.

In 1934 besloot Stalin de Joden een eigen grondgebied te geven: Birobidjan in Oost-Siberië. Zij kregen een eigen bestuur en dezelfde rechten als andere provincies. De migratie was vrijwillig en de oplossing had de instemming van het wereldjodendom. Het werd echter een mislukking, o.a. omdat daar niets verband hield met de Joodse cultuur. Toen braken de donkere jaren aan. De officiële organen, de intelligentia, het leger, alles werd gezuiverd van Joden. Joodse scholen en synagoges werden gesloten enz. In de oorlog werden de Joden naar het front gestuurd. Hierdoor wordt verklaard, dat nog in 1959 het aantal Joden in Rusland nog niet de helft bedroeg van dat van 1897. Alleen zijn dood verhinderde Stalin in 1953 hen en masse naar Siberië te laten deporteren. Gromyko had zich in 1948 vóór de staat Israël uitgesproken, maar liet meteen wel doorschemeren dat een massaemigratie uit Rusland niet toegestaan zou worden. De periode Kroeuchtchev bracht wat rust, maar een duidelijke afkeuring van Stalin's 'Jodenbeleid' kon er toch niet af!

ONTWIKKELINGEN LAATSTE JAREN

Hierover willen wij drie opmerkingen maken.

a. Premier Kosygin zei op een persconferentie in december 1966 in Parijs, dat al het mogelijke gedaan zou worden om families in staat te stellen zich te herenigen. Dit was een aanwijzing dat naar een realistische, menselijke oplossing werd gestreefd. De mogelijkheid om te emigreren is sindsdien echter eerder kleiner dan groter geworden. Dit blijkt uit de vele wanhopige beroepen van Sovjet-Joden

op het Westen. Prof. Morgenthau zei in Brussel: 'De weigering om grootscheepse emigratie toe te staan houdt verband met het feit dat Sovjetburgers niet zullen kunnen begrijpen dat mensen het 'paradijs' wensen te verlaten. Uiteraard speelt ook de Midden-Oosten politiek een rol'. b. De aard van de Sovjet propaganda over Joodse zaken is alarmerend gedegenereerd o.i.v. de crisis in het Midden-Oosten. Een duidelijk voorbeeld is, dat 'Zionisten' onlangs ervan beschuldigd werden met de Nazi's gecollaboreerd te hebben in de massamoord op Joden te Babi Yar en in het naar de gaskamers brengen van de slachtoffers. c. Er is maar weinig gedaan om de Joden gelegenheid te geven gebruik te maken van hun rechten als minderheid (men denke aan het onderwijs; er is niet één school waar men Jiddish kan leren of anderszins met de Joodse cultuur kan bezig zijn).

BEROEP OP HET GEWETEN

De Joden zullen niet rusten voordat zij hun doel hebben bereikt! Als iets duidelijk bleek in Brussel, was het dat wel. De aanwezigheid van mensen als Goldberg en de zieke Ben Goerion sprak duidelijke taal. Goldberg: 'Omdat het een gewetenszaak betreft zullen wij volharderen, totdat rechtvaardigheid geschied is'. „Farao Rusland, wees gewaarschuwd! Trek uw les uit de geschiedenis! U krijgt het Joodse volk niet klein. Tien plagen zullen over u komen. Eén daarvan is de wereldopinie, die zich reeds nu als één man tegen u keert." 'En is er ooit één macht ter wereld geweest die zich kon permitteren de wereldopinie te negeren?' (Goldberg).

Er wordt een roep op het geweten gedaan: verlos mijn volk! De ARP heeft het over Evangelische inspiratie; wel nu; dan zal zij, als de gelegenheid tot protesteren zich voordoet, ongetwijfeld over deze zaak niet zwijgen!

VERVOLG VAN PAG. 8

gen-woningbezit geen verantwoorde politiek is. Hij heeft zijn konklusies samengevat in een aantal stellingen. Wij willen daar graag onze mening tegenover stellen met de volgende stellingen.

1. Een woning is een primaire levensbehoefte van levende, denkende mensen, die recht hebben op een vrije ontplooiing van hun eigen karakteristieke persoonlijkheid.

2. Vooral in de veranderende maatschappij zijn eigen woningen bij uitstek geschikt voor de vorming van de persoonlijkheid, de behoefte aan verantwoordelijkheid, het leveren van kreative prestaties en het bevorderen van de spaarzaamheid.

3. Ieder moet de principiële vrijheid hebben te kiezen tussen de huurwoning en de eigen woning. Per consequentie dienen woonwijken te worden opgebouwd uit evenwichtige hoeveelheden eigen woningen, huur- en bejaardenwoningen en te worden voorzien van de nodige wijkvoorzieningen, opdat voor ieder een zo goed mogelijk leefmilieu wordt geschapen.

4. Het bouwen van woningen dient onderwerp te blijven van multidisciplinaire onderzoekingen in onderlinge wedijver.

5. Op het bouwen van woningen mag derhalve redelijke winst worden gemaakt, zoals lat ook wordt toegestaan bij fabricage van levensmiddelen, farmaceutica en de levering van medische en andere diensten.

6. Ongenuanceerd denken over de woningbouw, zoals de heer P. van Gemeren doet is schadelijk, dekt allermint de Nederlandse gedachten en dient in geen enkel opzicht de volkshuisvesting te belemmeren.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

HARING IN NOOD

Naar aanleiding van het artikel 'Haringnood — Haring in Nood' van de hand van de heer C. de Jager en geplaatst in Nederlandse Gedachten nr. 7 d.d. 13 februari 1971 wilde ik enige korte aanvullingen plaatsen.

Het is inderdaad juist — zoals de heer C. de Jager schrijft — dat door een bepaalde ontwikkeling in de visserij methode op haring de intensiviteit op deze vissoort is toegenomen. Ook de toepassing van moderne opsporingsapparatuur heeft de vangstmogelijkheden vergroot.

Niettegenstaande deze verbeteringen daalde de Nederlandse haringaanvoer meer en meer. Terwijl de Europese aanvoer een stijging te zien gaf. In dit verband bezien en wat daarvan de oorzaak was noopte mij tot het schrijven van een korte reactie. Ik hoop dat u en de heer C. de Jager mij dit niet kwalijk nemen.

Haringvisserij

Gedurende een reeks van jaren, zo omstreeks 1948 tot 1960 schommelde de aanvoer van noordzeeharing in Europa rond de 800.000 ton. Deze 800.000 ton was hoofdzakelijk bestemd voor menselijke consumptie. Vanaf 1960 begon echter de totale aanvoer een belangrijke stijging te vertonen zo zelfs dat de 800.000 ton aanzienlijk werd overschreden. In 1965 bedroeg dit zelfs bijna het dubbele n.l. 1.500.000 ton. Dit moest gezien de cijfers uit het verleden wel misgaan. Na 1965 begon dan ook een daling op te treden met als diepte punt 1969 n.l. 800.000 ton.

U zult zich evenwel afvragen waarom een dieptepunt, hetzelfde niveau is bereikt dan in de jaren 1948-1950 en is er dus niets aan de hand. Was dat maar waar. Wij moeten letten op twee factoren.

1e. De opvoering van de vangstintensiviteit. In een paar jaar is deze opgevoerd tot bijna het dubbele. De Nederlandse aanvoer was zowel wij reeds vermelden gelijkelijk aan gedaald. De Noren en de Denen hadden echter hun vangsten enorm uitgebreid. Deze vangsten waren in hoofdzaak bestemd voor vismeel-einden. Dit had weer tot gevolg dat ook de vismeelfabrieken weer moesten worden uitgebreid.

2e. De samenstelling van de vangst. In de jaren 1948-1960 bestond deze samenstelling voornamelijk uit volwassen haring. En was voornamelijk bestemd voor menselijke consumptie. Na 1960 veranderde deze samenstelling. Door de intensieve visserij mogelijk gemaakt door de ontwikkeling van de ringzegen en het power blok verminderde de volwassen haring.

Geen nood zeiden de Noren en de Denen. Onze fabrieken kunnen niet alleen volwassen haring gebruiken, ook jonge onvolwassen haring is welkom. Het gevolg was ras merkbaar. De aanvoer van 1.500.000 ton in 1965 daalde tot 800.000 ton. Van deze 800.000 ton bestaat zeker meer dan 50 pct. uit jonge nog niet volwassen haring. 1969 is voor Noorwegen dan ook een bijzonder slecht jaar geweest. 1970 is dit voor de Denen geweest. Deze verschillen zijn te verklaren. Omreden dat de Noren veelal vissen op volwassen haring en de Denen op jonge onvolwassen haring voor vismeel-einden. Deze onbevredigende situatie heeft er toe geleid dat men in internationaal ver-

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

band maatregelen moest nemen ter bescherming van de haringstand.

Nederland heeft mijn inziens terecht gepleit voor een verbod om te vissen op jonge onvolwassen haring. Men stelde daarom ook voor een minimummaat op haring in te stellen. Dit voorstel heeft het echter niet gehaald. Uiteindelijk is zoals de heer de Jager schreef, een verbod van 2 maanden haringvisserij het enig haalbare gebleken.

Nederland zal echter blijven streven naar een totaal verbod van visserij op jonge onvolwassen haring. Tot slot nog een gemiddeld percentage over verschillende jaren tot 1969 van een drietal landen die de haringvisserij beoefenen. Dit betreft alleen de noordzee en het kanaal. Nederland plm. 4 pct. Noorwegen variërend van 20 tot 40 pct. Denemarken plm. 30 pct.

U ziet dus al zou Nederland totaal de haringvisserij stop zetten en Noorwegen en Denemarken zouden niets doen, dit voor de verbetering van de haringstand in zijn totaal niet het gewenste resultaat zou opleveren.

Tongvisserij

Ook hier een enkele kanttekening. De heer de Jager schreef dat de minimummaat voor netwerk voor de tongvisserij bedraagt 8-10 cm. Dit is wel even anders. Enkel gebreid van materiaal bestaande uit hennep of nylon 7 cm. Dubbel gebreid van materiaal bestaande uit hennep of nylon 7½ cm. Dubbel gebreid van materiaal bestaande uit sisal 8 cm. De achteruitgang van het tongbestand is niet zo zeer te wijten aan ontoelaatbare methoden, maar hoofdzakelijk een gevolg van een te grote opvoering van de vangstcapaciteit. O.a. groot motorvermogen, en veranderde vismethoden. Deze visserij is wel voornamelijk een Nederlandse aangelegenheid. Ongeveer 80 pct. van de vangst uit de Noordzee wordt door Nederlandse schepen aangevoerd. Als zodanig dient hier de Nederlandse visser in zijn eigen belang op zijn tellen te passen.

Urk K. Hoekstra

NIEUWE PUBLICATIES VAN DE ARJOS

Arjos-Informatiemap

De Arjos ontplooit veel activiteiten en heeft daartoe een uitgebreide organisatie opgebouwd. Hoe zit die organisatie in elkaar? Wat is de Arjosraad? Hoe funktioneert een plaatselijke afdeling? Op al deze vragen kan een antwoord gevonden worden in de Arjos-informatiemap. In de map worden allerlei Arjoszaken — keurig alfabetisch gerangschikt — aan een nadere uitleg en beschouwing onderworpen. Bovendien zijn een aantal uitvoerige adressenlijsten en literatuurlijsten als bijlage bij de map gevoegd. De prijs van de map is f 1,75.

Misdaad en Straf

Dit opstel — ca. 30 pagina's — is geschreven door Sytze Ferwerda uit Amsterdam en behandelt de Nederlandse situatie met betrekking tot rechtspraak, gevangeniswezen, reclassering. Het werkstuk bevat zeer veel informatie, maar ook opinie, terwijl verder een aantal vragen opgeworpen worden. De prijs van dit opstel bedraagt f 1,—

Bestellingen kunnen plaatsvinden door storting van het bedrag op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van het gewenste.

DE SMEERPIJP

De Duitse staatssecretaris van binnenlandse zaken heeft gezegd, dat Nederland i.v.m. de aanleg van de smeerpip, zich niet had gehouden aan de bereikte overeenstemming tussen beide landen. Het is een goede zaak dat de Tweede Kamer zich heeft gewend (via schriftelijke vragen) tot minister Bakker. De bewindsman deelde binnen de daarvoor gestelde termijn mee dat de aanleg van de eerste fase van de afvalwaterleiding naar het Eems-Dollardestuarium enige jaren zal vergen, zodat er voldoende tijd beschikbaar is om het nodige on-

derzoek te verrichten voordat via de leiding zal worden geloozd. Het onderzoek naar de mogelijkheden om de hoeveelheid verontreinigde stoffen te verminderen en het overleg tussen de Nederlandse en Duitse deskundigen over het effect van lozing van afvalwater op het Eems-Dollardestuarium zijn in gang. Nadat de resultaten daarvan ter beschikking zijn gekomen, zal verder overleg tussen de ondergetekende en de Duitse regering kunnen worden gevoerd.

MEEDENKEN OVER ZAKEN DIE JONGEREN AANGAAN? DAN DIRECT ARJOSLID WORDEN!

In de Arjos volgen we het politieke spel nauwgezet: we kijken kritisch naar de spelers en letten er op hoe de spelregels worden toegepast. Proberen vanuit de eigen radikaliteit van het evangelie een antwoord te geven op de vragen van nu.

Iedereen, jonger dan 30 jaar, kan lid worden van de Arjos. Kost maar f 10,—. Vul onderstaande bon direct in en gireer geld. Je ontdekt dan ook, dat de Arjos schuimt en bruist van activiteiten.

B O N

ONDERGETEKENDE:

NAAM: .....

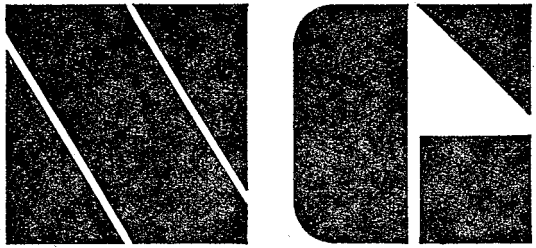
STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en ontvangt nu maandelijks „Op Wiek”, alsmede verdere informatie over landelijke en provinciale activiteiten. Het bedrag van f 10,— is gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

BON INSTUREN NAAR: ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG. TELEFOON 070-183964.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27 jaargang - nr. 11 - 13 maart 1971

IN DIT NUMMER

vindt u op pagina 2 een verslag van het bezoek dat A.R. Kamerleden op vrijdag 5 maart brachten aan Amsterdam.

De Deputatenvergadering is het startsein voor de verkiezingscampagne. Hoe die campagne gevoerd gaat worden en wat u kunt doen staat op pagina 5. De A.R. kandidaten vindt u alle 25 bij elkaar op pagina 6 en 7.

Op pagina 8 staan nog meer gegevens over kandidaten en verkiezingscampagne.

Op de Arjosvergadering hebben de meesten van de 25 landelijke Kamerkandidaten zich zaterdag 6 maart j.l. al gepresenteerd. Verslagen van de Arjosvergadering op pagina 9 en 10.

De briefwisseling tussen de christelijke partijen en P.v.d.A., D'66 en P.P.R. staat op pagina 11 en 12.

Op pagina 12 ook een foto van de winkelende minister Roolvink.

DIALOOG MET DE KIEZER

De verkiezingen voor de Tweede Kamer zijn nog maar enkele weken van ons verwijderd.

Vandaag, op de laatste Deputatenvergadering in de vorm, zoals wij die zo lang gekend hebben, wordt het startsein gegeven voor een campagne, die mij de komende weken in vele plaatsen in het land zal brengen.

Voor mijn gevoel echter, is de campagne al een week geleden begonnen, op de enthousiaste vergadering van de Arjos in Utrecht.

Zoals ik daar de jongeren uit onze partij ontmoette, zo hoop ik de komende weken veel kiezers te ontmoeten, om met hen van gedachten te wisselen over onze hedendaagse samenleving, haar problemen, maar ook haar mogelijkheden.

Maar vooral hoop ik te kunnen praten over de wegen die de A.R.P. wil inslaan om vernieuwingsprocessen op gang te brengen, die kunnen leiden tot een maatschappij, waarin ieder mens zich ten volle kan ontplooiën; waarin ieder mens zichzelf kan zijn.

Ik zeg dit niet vrijblijvend, maar vanuit de inspiratie die het Evangelie ons biedt. Daarin beleeft de A.R.P. haar eigen identiteit, haar diepste wezen. Onze partij streeft naar een samenleving, waarin de bijbelse gerechtigheid gestalte krijgt. En dit doet zij niet in het belang van een enkele groepering, zij wil de belangen van ons gehele volk in al zijn geledingen behartigen.

Veel taken staan ons de komende vier jaar te wachten. Die taken zullen in de campagne doorlopend aan de orde komen.

De kiezer moet er echter niet alleen nu over kunnen praten, na de verkiezingen zal de dialoog moeten voortduren.

Versterking en verdieping van onze democratische structuur, inspraak en medezeggenschap van ieder mens, openbaarheid en openheid van het bestuur op ieder niveau, zullen de politiek doorzichtiger moeten maken en de betrokkenheid bij de problemen moeten vergroten. Niet alleen ikzelf, ook de andere A.R.P.-kandidaten, hopen de komende weken veel kiezers te ontmoeten, waarbij voortdurend onze uitgangspunten, ons program, onze wensen en onze politiek ter sprake zullen komen.

Wij zullen u onze, op het Evangelie gebaseerde, visie voorleggen.

B. W. Biesheuvel

De A.R. Kamerleden die vrijdag 5 maart deelnamen aan het bezoek aan Amsterdam hebben 's avonds gegeten in Amsterdamse gezinnen. Zij moesten naar hun adressen met het openbaar vervoer, dat was afgesproken.

Op de bovenste foto mr. B. W. Biesheuvel op weg naar Slotervaart begeleidt door Jannie Brinkman (links van hem). Mr. Biesheuvel trof het, want hij was binnen een half uur op zijn "eetadres", dat kwam omdat de ontvangst op het stadhuis was uitgelopen zodat het ergste spitsuur-verkeer al voorbij was. (zie ook pagina 3)

Zaterdag 6 maart was de A.R. lijsttrekker met de meeste andere A.R. kandidaten bij de Arjos in Utrecht. Op de onderste foto v.l.n.r. mr. Biesheuvel, mevr. Biesheuvel, partijsecretaris en landelijk campagneleider dr. W. de Kwaadsteniet en de heer J. Smallenbroek.

BIJ KAPTINO

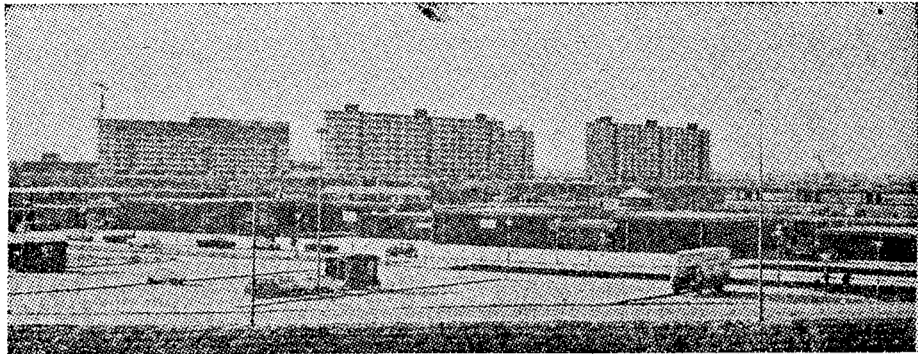
KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771,
AMSTERDAM.

ZIJLWEG 53. TEL. 023 - 326966, HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEFOON 070 - 839446, DEN HAAG.

Nieuwbouw in Bijlmermeer

'Wie niet horen wil, die moet het maar voelen', zal de directeur van het Amsterdamse gemeentelijke vervoerbedrijf gedacht hebben, toen hij zijn verhaal tot de A.R. tweede kamerfractie besloot met: 'Ik hoop werkelijk dat u vanavond te laat komt'. Deze ir. J. M. Ossewaarde doelde op de plannen om de kamerleden tijdens het spitsuur met het openbaar vervoer naar verschillende Amsterdamse huiskamers te brengen voor het avondeten. Dit zou dan ter afsluiting gebeuren van een werkbezoek, dat de tweede kamerfractie vrijdag 5 maart aan Amsterdam bracht.

Het was een voortreffelijk georganiseerd werkbezoek, dat in nauwe samenwerking tussen Amsterdamse A.R.P. en Arjos met het gemeentelijke bureau voorlichting tot stand kwam. Opzet was, zo zei burgemeester Samkalden 's morgens bij de begroeting 'te laten zien, dat Amsterdam niet veel te veel wil en nog tegelijk ook, maar dat de stad eenvoudig voor zulke gigantische problemen staat, dat nog langer wachten met het oplossen ervan rampzalig kan worden'.

ONZEKERHEID

Nu waren de cijfers die we 's morgens in de lezingen hoorder al indrukwekkend maar als je alles 's middags tijdens rondtochten in werkelijkheid ziet, dan moet je de Amsterdamse burgemeester wel gelijk geven. Dat zijn overigens niet alleen financiële problemen. Er is, als het om stadsvernieuwing gaat, grote onzekerheid bij de mensen: hoe lang blijft mijn huis nog staan? Wie betaalt de verbouwkosten die ik pas heb gemaakt? Wie betaalt de hoge huur, die ik straks moet gaan betalen? En als je, zoals juist dhr. Aantjes overkwam, bij een zebepad wordt aangesproken (in weinig fraai maar overduidelijk Nederlands) dat wat met de Kinkerbuurt gebeurt geen stijl is, dan weet je niet wat je moet terug zeggen. Je kunt niet geruststellen want er is zo weinig om mee gerust te stellen. Op dat moment kan je niet meer doen dan aanhoren en doorlopen.

TEKORT GEDAALD

En toch, zo hoorden we van de Amsterdamse burgemeester, is het gemeentelijke tekort vorig jaar gedaald van 101 tot 89 miljoen. Meer dan de helft hiervan wordt door de gemeentelijke bedrijven veroorzaakt, waarvan het openbaar vervoer de omvangrijkste is. Dat maakt ook duidelijk, dat het gemeentelijke tekort voor het grootste gedeelte een structureel tekort is, omdat we van het Amsterdamse openbare vervoer niet mogen verwachten dat het in de nabije toekomst in financiële zin rendabel gemaakt zal kunnen worden. De tarieven worden n.l. niet vastgesteld n.a.v. de kosten, maar aan de hand van andere — verkeerstechnische — doeleinden. De bewoner van Osdorp, die naar het centraal station wil, betaalt evenveel als de Leidseplein die hetzelfde wil, terwijl de eerste afstand aanzienlijk langer is. Met zo'n relatief goedkoop eenheidstarief voorkom je, dat de verkeers- en vooral ook parkeerchaos in de binnenstad nog groter wordt. De tarieven zijn nu dus een beleidsinstrument om de verhouding openbaar-particulier vervoer te reguleren. Om een indruk te geven van de werkelijke exploitatiekosten: per jaar worden in Amsterdam 134 miljoen mensen vervoerd in 200 trams en 350 bussen door 1600 bestuurders.

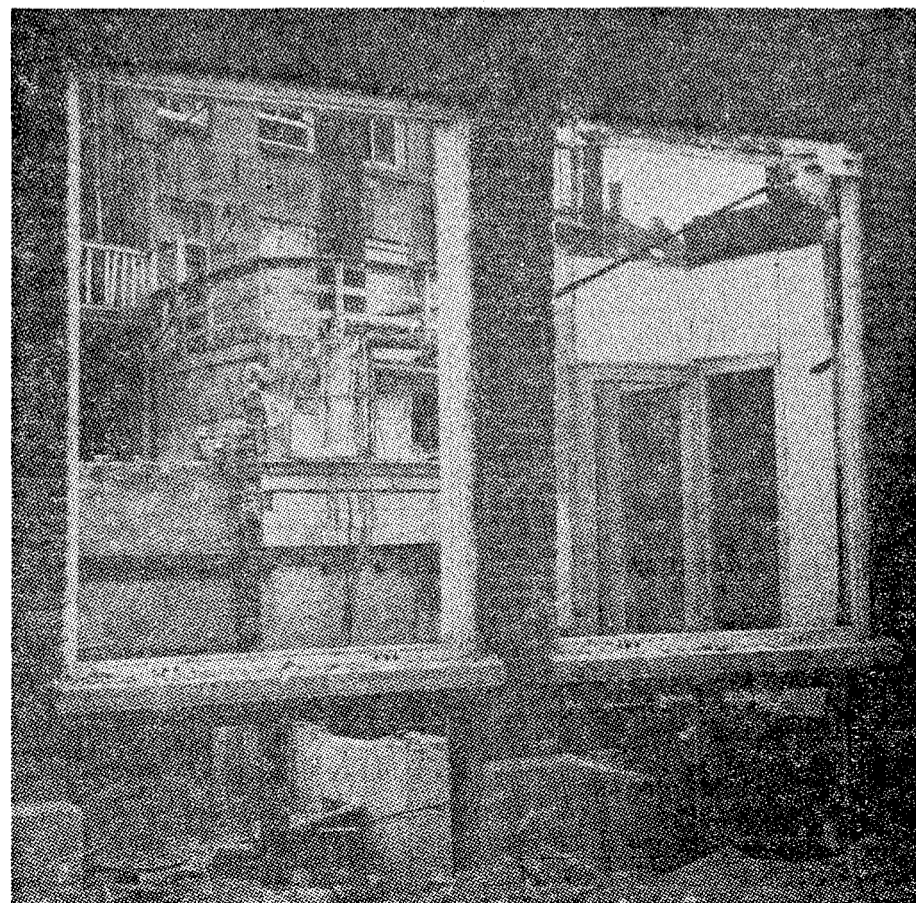
f 600 MILJOEN

Heel concreet werd tijdens het werkbezoek de wens op tafel gelegd, bij de

IK HOOP WERKELIJK DAT U VANAVOND TE LAAT KOMT'

DOOR H. BORSTLAP

Reconstructie binnenstad

komende kabinetsafspraken f 600 miljoen extra te bepleiten voor verbetering van de infra structuur van het Amsterdamse openbare vervoer. Want behalve de exploitatieverliezen zijn er in de hoofdstad natuurlijk ook enorme investeringen nodig i.v.m. de metro. Daarover sprak drs. A. de Groot, die de stedelijke vervoersproblematiek uitbreidde tot die van een toekomstig gewest Amsterdam van zo'n 2 1/2 miljoen mensen. Het beleid is er op gericht prioriteit te geven aan het openbaar vervoer voor de radiaal verbindingen (dus van buiten naar binnen) en aan het particuliere vervoer voor de ring verbindingen (de ringen om het centrum van de stad). In dit beleid past de voorrang die de metro van de Bijlmermeer naar het centraal station krijgt (de oost-lijn). Het is bedoeling, dat zo snel mogelijk een lijn van Amstelveen en Buitenveldert op deze oostlijn wordt aangesloten. Dan namelijk zijn twee bevolkingskonglomeraties van elk 100.000 inwoners met het centrum van de stad verbonden. Uit deze plannen blijkt ook al de boven gemeentelijke aanpak van het Amsterdamse gemeentebestuur.

Ir. Ossewaarde vond het hard nodig, dat eens duchtig wordt gestudeerd op een nationaal en regionaal verkeersbeleid.

VERMINDER DE HINDER

Een ander belangrijk beleidspunt t.a.v. de infra structuur van het gemeentelijke vervoer is de scheiding van de soorten vervoer in aparte banen: zo verminder je de hinder, die fiets, auto en tram elkaar kunnen aandoen. Hier blijkt al uit, dat radicale oplossingen om de binnenstad geheel auto-vrij te maken geen gehoor vinden bij het gemeentebestuur, vanwege vooral de economische belangen van de middenstand in het centrum van de stad. Maar dat houdt tegelijk in, dat je dan met in- en uitladen voorlopig ook nog wel de parkeerchaos in Amsterdam houdt. Daarover sprak het a.r. gemeenteraadslid drs. H. van Ruller: 'De geblokkende troitours zijn voor wandelende moeders met kinderwagens veel erger, dan de overlast die de damslapers in de zomer de stad bezorgen. Want dit laatste is eigenlijk een randprobleem, gelijk Swiebertje in de hooiberg van Hoornaar of Rijnsburg. Als het over openbare orde gaat, dan wordt die veel erger verstoord door de auto's. Daar kunnen de bestuurders vaak ook weer zo weinig aan doen: de verkeerssituatie in de binnenstad dwingt je er gewoon toe regelmatig de wet te overtreden'. Drs. Van Ruller sprak van een handels-, opleidings- en vermaakcentrum in Amsterdam en een urbanisatie graad, die te vergelijken is met steden als Tokio, New York en Parijs.

INWONERTAL DAALT

En toch daalt het inwoneraantal van Amsterdam: het kan niet lang meer duren dat de stad de 800.000 nadert. Ondanks deze daling zijn er steeds meer huizen nodig; er moeten namelijk huizen vervangen worden en de gemiddelde woningbezetting daalt aanzienlijk: van 3,75 personen in één huis in 1950 naar 3,4 in 1960 tot 2,9 in 1970. Het gaat om de *nieuwbouw* vooral in de Bijlmermeer en om *restauratie* (van vooral de oude, mooie binnenstad), *reconstructie* (afbraak en nieuwbouw van de 19e eeuwse wijken als de Dapperbuurt en Kinkerbuurt) en *verbetering* van de wijken die begin deze eeuw zijn gebouwd, zodat die woningen nog 40 jaar mee kunnen.

Er ontbreken voor de afbraakbuurten vaak bestemmingsplannen. Vaak ook is het niet mogelijk aan te geven wanneer de huizen worden afgebroken. Dat hangt namelijk af van de bouwvallige toestand. Daar kan je nauwelijks een beleid op afstemmen: als de zaak op het

VERVOLG OP PAG. 3

VERVOLG VAN PAG. 2

punt staat in elkaar te zakken dan kan je als gemeentebestuur weinig anders doen: dan ontruimen en laten afbreken.

HOGHE HUUR

De voornaamste grief van de bewoners van de Kinkerbuurt is vooral de grote onzekerheid over de nabije toekomst. Heeft het nog zin om het huisje wat op te knappen of gaat het volgende week toch tegen de grond? En als het dan - plotseling - zo ver is dan moet men vaak het drie of viervoudige van de oude huur betalen in de nieuwbouwwijken: i.p.v. f 60,— in de maand f 180,— tot f 240,— en dat hapt natuurlijk goed in op een inkomen en bestedingspatroon dat niet op zo'n hoge huur is afgestemd. De directeur van de dienst Volkshuisvesting, mr. G. Baas, bepleitte dan ook een aangepaste subsidieregeling voor nieuwe grote stedelijke uitbreidingen.

BEGELEIDING

Maar nog afgezien van de financiële moeilijkheden: de bewoners worden plotseling verdreven van wijken waaraan ze gehecht waren, waar ze vaak tientallen jaren hebben gewoond, actief zijn geweest in buurtverenigingen etc.

Vaak zijn het oudere mensen, die de fouten en gebreken van de buurten en hun huis niet zien, omdat ze er al jaren in gewoond hebben. De fractie heeft een bezoek gebracht aan een buurthuis in de Kinkerbuurt. Vrijwilligers proberen daar de bewoners zo goed mogelijk te begeleiden, wat vooral neerkomt op het zoveel mogelijk wegnemen van de onzekerheid. Maar ook deze buurtwerkers stuiten natuurlijk op de moeilijkheid, dat de afbraak zich niet precies laat aankondigen.

CIJFERS

Dat kan wel globaal:

— als elk jaar 1 pct. van de woningvoorraad wordt vernieuwd (wat de hoofdstad nog lang niet haalt) dan is er geen achteruitgang, maar ook geen vooruitgang;

— in de Amsterdamse binnenstad wonen 100.000 mensen in 35.000 huizen en 260.000 mensen in 90.000 19e eeuwse woningen; op een totale bevolking van 850.000 en een totaal aantal huizen van 280.000 betekent dit, dat 40 pct. van de Amsterdammers en meer dan 45 pct van de huizen bij de stadsvernieuwing zijn betrokken;

— 60.000 huizen hiervan zijn niet meer te herstellen en moeten dus afgebroken worden; dat is 15 pct. van het landelijke cijfer voor afbraak, terwijl de Amsterdamse woningvoorraad maar 8 pct. van het landelijk totaal uitmaakt; de hoofdstad zit dus ver boven het landelijke gemiddelde;

— de gemeente heeft een vijfjarenplan opgesteld, om per jaar 2.000 bouwvallige huizen af te breken; in 1970 zijn in Amsterdam nog geen 1000 woningen in aanbouw genomen, zodat in 1972 een duidelijk negatief saldo verwacht mag worden: de woningnood zal toenemen.

Het is te begrijpen, dat vele jonge echtparen (30-40 jaar) met jonge kinderen de woningnood ontvluchten en zich in de provincie vestigen. Het is een ware uittocht die zowel Amsterdam als vele kleine provinciale gemeenten geweldige extra problemen geeft: respectievelijk het vertrek van vele produktieve krachten (en ook: minder inwoners, minder geld uit het gemeentefonds) en de te geringe opleidingscapaciteit van de provinciale gemeenten voor de vele jonge kinderen.

BEVOLKINGSSAMENSTELLING

Die bevolkingssamenstelling van Amsterdam is trouwens een zeer merk-

waardige. De statistici zeggen dan 'geen mooie piramide': veel oudere bewoners, ook veel zeer jeugdigen rond de twintig jaar en een zeer zwak bezette midden-groep: de jonge echtparen, waarvan er zoals gezegd, veel vertrekken.

JEUGDWERK

Behalve de stadsvernieuwing en het verkeer is ook het jeugdwerk aan de orde geweest tijdens het fractiebezoek aan Amsterdam. Enkele kamerleden hebben het JAC bezocht.

Heel moeilijk voor de fractie is natuurlijk de soort toezegging die

De Amsterdamse Antirevolutionairen hebben het bezoek van de A.R. fracties aan Amsterdam aangegrepen om de volksvertegenwoordigers kennis te laten maken met een aantal kiezers ter plaatse door hen de avondmaaltijd te laten gebruiken in een Amsterdams gezin. Daarbij konden de Kamerleden meteen aan den lijve ondervinden, wat het is om in het spitsuur met het openbaar vervoer te moeten reizen, want het was voorwaarde dat de gasten met het openbaar vervoer naar hun 'eet-adressen' zouden gaan.

Dank zij de wat langer uitgevallen ontvangst op het stadhuis viel het openthoud tijdens tram- en busrit erg mee, want toen men op weg ging naar de respectievelijke gastvrouwen en heren was de ergste drukte in het spitsuur eigenlijk al wat geluwd.

Niettemin bleek het voor de reizigers toch wel de moeite waard om zelf te zien hoe duizenden Amsterdammers, en zij niet alleen, dagelijks, dikwijls heel lang, onderweg zijn om 's morgens op hun werk en 's avonds weer thuis te komen.

De maaltijd gebruiken in een Amsterdams gezin is een goede greep gebleken, want van beide zijden kon men horen dat de maaltijd in de smaak was gevalen.

Konden de meeste Kamerleden en partijbestuurders rustig hun adres bereiken, voor mr. Biesheuvel was dit niet weggelegd. Weliswaar was hij binnen een halfuur vanuit het centrum in Slotervaart, maar daarbij werd hij op de voet gevolgd door een aantal fotografen en verslaggevers en 'n TV-cameraploeg. Rustig in de tram reizen was er zodoende niet bij, want er moesten plaatjes worden gemaakt en de TV wilde opnamen hebben. De medepassagiers namen de zaak nog al laconiek op, voor de foto stond iemand bereidwillig haar plaats af.

Dr. Boertien ontdekte bij binnenkomst bij de familie Piemp een harmonium en dat betekende voor het aan tafel gaan een klein orgelconcert van het Kamerlid.

Tijdens de avondvergadering in Krasnapolsky merkte mr. Biesheuvel op, dat de Amsterdamse problemen duidelijk maken dat nodig is, een gewest met eigen bevoegdheden. Vervoer, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting zijn problemen, die Amsterdam en de gemeenten daaromheen alle hebben. Er moet een instantie zijn, die centraal regelingen kan treffen. Het bezoek aan de Kinkerbuurt en aan het Borgercen-

ze bij zo'n werkbezoek kan doen. De Amsterdamse topambtenaren waren uiterst bekwaam in het aangeven van de financiële consequenties van de grote problemen. De fractieleden zijn daar in het algemeen niet concreet op ingegaan. Je kan immers nooit uitga-ven toezeggen zonder die af te wegen tegen andere prioriteiten, die bij zo'n werkbezoek niet aan de orde komen. Trouwens: je zou als fractie al gauw op een gemid-

delde toezegging per werkbezoek worden vastgezet en dan is uiteraard het hek helemaal van de dam.

Aan de andere kant kunnen we het ons moeilijk voorstellen, dat het van nabij laten zien van de werkelijk gigantische problemen van de stad Amsterdam, zonder effect zal blijven bij de komende kabinetssafspraken. Over een paar maanden weten we meer.

PLAATSELIJKE ORIËNTATIE BELANGRIJK VOOR INLEVEN PROBLEMATIEK

trum had mr. Biesheuvel overtuigd van de positieve werking, die actiegroepen hier kunnen hebben.

Het gemeenteraadslid voor de A.R. drs. H. van Ruller meende, dat Rotterdam na de oorlog, begrijpelijk, prioriteiten heeft gehad, omdat het weer helemaal opgebouwd moest worden. Amsterdam is daardoor echter wat achter gebleven. Hij geloofde dat het nu tijd is Amsterdam weer eens een 'zet' te geven. Schiphol kwam verder ter sprake en de efficiency in de bedrijven. Een klacht was, dat besluiten soms jaren geleden zijn genomen, zodat men er nauwelijks meer iets aan kan veranderen als de zaak definitief aan de orde komt. In dat verband kwam ook de inspraak en de communicatie tussen overheid en burger ter sprake.

Mr. Biesheuvel concludeerde dan ook, naar aanleiding van de discussie, dat een oriëntatie van de Kamerleden in de verschillende plaatsen erg belangrijk is. De persoonlijke benadering van de mensen en de problemen is voorwaarde voor een goed inleven in de problematiek. De opgedane indrukken moeten dan worden vertaald in landelijk beleid. Mr. Biesheuvel zei, dat de fractie zeker terug zou komen.

Over de hierbij afgedrukte foto zei mr. Biesheuvel zaterdag in Utrecht: Op die foto in de Telegraaf kijk ik nogal somber. dat komt omdat ik Jannie Brinkman, mijn begeleidster, kwijt was. En dan nemen ze een foto. Ze hadden me moeten zien toen ik Jannie weer gevonden had, maar dan is er geen fotograaf in de buurt.

DOOR H. WESTSTRATE

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
 VERKOOP EN VERHUUR
 Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.
 SLIEDRECHT
 Telefoon (01840) - 3154
 NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.
 EXPERTS op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
 NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
 RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28900 - 28886

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
 DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
 OUDERKERK AAN DE IJSSEL

CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht-Holland

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

IN PRIMA BOTER EN KAAS
 STEEDS DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN

KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

**WAT
 WEET U
 VAN**

kiesrecht, medezeggenschap,
 politieke partijen, inkomens-
 en bezitsverdeling . . . . .

Cursus
BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
 voor f 25,-.

het raadslidmaatschap,
 begroting, ruimtelijke
 ordening,
 gewestvorming . . . . .

Cursus
DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
 voor f 20,-.

invloed van de burger,
 parlement, gemeente,
 economisch beleid, recht,
 dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren
POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
 documentatiemappen voor
 f 9,50 (in samenwerking met
 de Ned. Politieke Jongeren
 Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
 prospectus onder vermelding
 van de naam van de
 cursus(sen) en de letters
 NG bij:

**STICHTING
 BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349 - Leiden

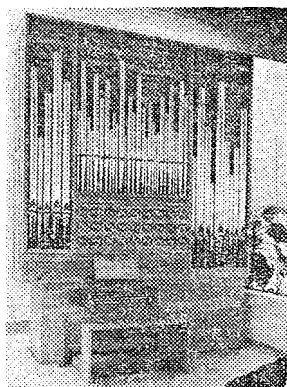
H. Struik en Zoon N.V.

*Fabriek van dekkleden
 en tenten*

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
 nemersbenodigdheden.

Elektrische en autogene las- en snij-
 benodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
 DEVENTER

Echte kerkorgels
 ook voor
 hedendaagse
 kerken

**ORGELBOUW
 ERNST
 LEEFLANG
 APeldoORN**

Telefoon: (05760) - 17582
 en 17024.

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
 GROOTHANDEL EN FABRIEKAGENT

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
 TEL. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
 en watersportartikelen.*

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaam-
 heden op het gebied van tenten, caravans, luifels,
 bootzeilen etc. gedaan.

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
 Jan Evertsenstraat 120 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bennekestraat 28
 Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Holstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwwenpark 3 - Ribesstraat 30
 Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

ZEELAND

Bouwmaterialen	keukens
TEGELS	TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR	ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK	PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
 SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Hollestelle n.v.

GOES
 MACHINEFABRIEK
 CONSTRUCTIEBEDRIJF
 HANDELSONDERNEMING
 CENTRALE VERWARMING
 ZAAGMOLENSTRAAT 1
 Telefoon 01100 - 5540 - 6995 - 6996

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
 A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
 DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
 Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
 VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
 EILANDEN IJSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
 's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

ADVERTEER IN

Nederlandse Gedachten

A.R.P.

VERKIEZINGSCAMPAGNE

VAN START

Start A.R.P.-campagne Tweede Kamerverkiezingen 1971, zaterdag 13 maart, Deputatenvergadering, Utrecht.

Ruim zes weken actieve campagne.

Meer dan zes maanden is in rust en stilte de campagne intensief voorbereid, landelijk en regionaal, in teamverband.

De zorgvuldig opgestelde plannen worden in deze weken uitgevoerd.

De landelijke verkiezingscommissie en de regionale campagne-teams zijn met de uitvoering volop bezig.

Uiteraard kan dit allemaal alleen goed lopen met de volledige medewerking van de kiesverenigingen en de partijleden plaatselijk.

CREATIEF

Er wordt in deze campagne een beroep gedaan op onze gezamenlijke creativiteit en op die van ieder afzonderlijk. Samen willen wij een bij de tijdse campagne.

Daarin doen wij dan oude en nieuwe dingen of nieuwe en oude.

Gewoon alle dingen, welke nuttig zijn,

Wij moeten naar de burgers toe. Niets nieuws. Maar op een traditionele wijze waar het nuttig is en op een moderne wijze waar het nuttig is.

Wij moeten naar alle kiezers toe. Niets nieuws. Maar wi' moeten het in deze weken wel overal doen.

En — laten wij dit gelijk mededelen —: de Organisatie Commissie van de partij beraadt zich er inmiddels over op welke wijze het contact niet alleen met partijleden, maar ook met veel meer burgers na de verkiezingsdag verder ontwikkeld kan worden.

PERSOONLIJK

Verkiezingsdatum: woensdag 28 april 1971.

Wat gebeurt er voor die datum? Het allerbelangrijkste in de campagne is de persoonlijke benadering van de kiezer.

De Kamerkandidaten voorop, wil 'de partij' zich als een 'groep-van-mensen' presenteren, de kiezers opzoeken.

Niet alleen via de pers, niet alleen via de radio en televisie, niet alleen via vergaderingen en verkiezingsbijeenkomsten, maar van gezicht tot gezicht moeten de kiezers de A.R.P. ontmoeten. Ook aan huis, ook op straat.

De kiezer moet — waar mogelijk in een persoonlijk gesprek — er met argumenten van overtuigd worden, dat zijn/haar stem belangrijk is; dat hij/zij — door te stemmen, maar vooral door te kiezen — invloed kan uitoefenen op de politieke gang van zaken, op het politieke beleid in de komende jaren. Een appèl op het medeverantwoordelijk zijn voor eigen toekomst.

PRATEN EN LUISTEREN

De Kamerkandidaten — en allen die met hen de individuele kiezer benaderen — willen in deze campagne bezig zijn vanuit de gedachte, dat zij die

kiezer iets te vertellen hebben, maar ook dat zij naar haar of hem willen luisteren.

Belangrijk is dat er een twee-richting-verkeer ontstaat, hetgeen bij de kiezer kan leiden tot het besef er metterdaad evenzeer bij betrokken te zijn. Elkaar zien, elkaar horen, elkaar begrijpen. Argumenten ontmoeten elkaar. Ook de buitenstaander moet het 'gezicht' van de partij kennen.

VEEL MENSEN

Dat kan alleen in voldoende mate als de beschikbare man-/vrouw-/kracht aanwezig is.

Ieder kan zich voor medewerking — er is veel en gevarieerd werk te doen — opgeven bij de bestuursleden van de plaatselijke kiesverenigingen.

En wil men voor een korte periode wat ruimer tijd beschikbaar stellen, dan kan men dat mededelen aan de campagneleider in de eigen regio (zie de lijst van namen en adressen).

Er zijn veel mensen nodig. Vooral in de laatste weken. Het gaat daarbij om avonden en/of — zo mogelijk en gewenst — morgens en middagen. Zie in overleg wat u met uw tijd doen kunt.

STEMMEN BIJ VOLMACHT

Kiezen is belangrijk.

Wie verhinderd is om zelf naar de stembus te gaan, kan bij volmacht stemmen.

Het is van belang dit tijdig dan te regelen.

Let u daar zelf op en attendeer ook anderen op deze mogelijkheid.

Vooraf voor varenden, die wat langere tijd afwezig zijn, is het belangrijk zeer tijdig bedacht te zijn op het stemmen bij volmacht.

Nadere informatie de komende weken in 'Nederlandse Gedachten', bij de besturen van de kiesverenigingen en bij de gemeente-secretarie.

HERKENBAAR

Er is allerlei verkiezingsmateriaal, dat ook een persoonlijke benadering van de kiezers — contact — kan vergemakkelijken. Er zijn bijvoorbeeld luciferboekjes, stickers, buttons, ballonnen, bierviltjes, pamfletten voor bepaalde groepen. Ook de algemene folder voor huis-aan-huis-verspreiding (even persoonlijk afgeven!) is in dit verband van belang.

Een uiterst belangrijk, invloedrijk ondersteuningspunt voor de gehele campagne is met name ook de affiche, het raambiljet; niet alleen op borden en aanplakzuilen, maar juist en vooral voor het raam van uw woning. Herkenbaarheid.

KAMERKANDIDATEN

Elke Kamercentrale, elke regio dus, heeft voor haar activiteiten in deze weken een van de vijftienvijf landelijke Tweede Kamerkandidaten toegewezen gekregen, uitgezonderd de lijst-aanvoeder, de partijvoorzitter, de partijsecretaris en de bewindslieden, die meer in hoofdzaak betrokken zijn bij activiteiten over het land verspreid. Een overzicht treft u hierbij aan. Diverse Kamerkandidaten treden in een andere dan hun eigen regio op als plaatsvervanger in voorkomende gevallen.

Met de Kamerkandidaten worden ook weer zeer veel vergaderingen en verkiezingsbijeenkomsten georganiseerd.

Tussen half maart en de verkiezingsdatum 28 april a.s. treedt bijvoorbeeld de lijst-aanvoerder mr. B. W. Biesheuvel, tijdens een twintigtal grote verkiezingsbijeenkomsten van onze partij in het gehele land op.

Het blijft in veel wat gevallen dan bovendien niet alleen bij een avondvergadering. Vaak is de lijst-aanvoerder reeds 's middags in de betreffende regio en soms zijn het zelfs complete 'Bieheveldagen' van 's morgens vroeg af.

Daarnaast wordt in diverse (delen van) provincies een tiental A.R.P. fractiewerk bezoeken gebracht; een overigens

de laatste jaren in het algemeen reeds toenemende activiteit.

TEAMWORK

Wij komen regelmatig in 'Nederlandse Gedachten' op diverse activiteiten terug.

Suggesties worden gedaan. Bijeenkomsten worden aangekondigd.

Nogmaals bij allerlei te ondernemen activiteiten zal de medewerking van zeer veel partijleden nodig zijn.

Wilt u vast wat uren reserveren? Vooral tijdens de laatste drie weken.

En neem dan even contact op. Wij werken landelijk in een verkiezingssysteem.

Regionaal zijn er campagneteams. Ook plaatselijk is werken in teamverband van grote betekenis.

Niet alleen werken; niet alleen op pad.

Maar met een aantal mensen samen.

Werken in groepen of in groepjes. Praten met kiezers.

Er is veel te doen in korte tijd.

Laten wij er wat tijd voor over hebben.

Tweede Kamerverkiezingen zijn belangrijk.

Wij zullen niet veel rust hebben.

Maar: het is dan ook de moeite waard.

Mr. B. W. Biesheuvel (links) op de Arjosjaarvergadering. Verder v.l.n.r. mevr. Biesheuvel, partijsecretaris en campagneleider dr. W. de Kwaadsteniet en de heer J. Smalbroek.

Op de volgende twee pagina's staan alle 25 A.R.P. kandidaten. Op de daarop volgende gegevens over de kandidaten en de campagne.

DE 25 KANDIDATEN

Staande van links:

drs. J. Boersma - dr. B. Goudzwaard - W.

- drs. J. de Koning - mr. B. W. Biesheuvel - dr. B.

H. A. de Boer - J. van der P.

Zittend van links:

A. van Es - dr. A. J. Vermaat - mr. G. C. van Da.

mr. J. H. Grosheide - dr. A. Veerman - drs. S.

- dr. N. G. Geelkerken - mr. W. Ales

VAN VAN DE A.R.P.

naar rechts:

W. Schakel - dr. W. de Kwaadsteniet

Boertien - Tj. Walburg - drs. G. M. Kerkhof -

eg - mr. P. J. A. Idenburg.

naar rechts:

Dam - B. Roolvink - mej. J. van Leeuwen -

Schouten - mevr. J. G. Kaaijeveld-Wouters

es - mr. J. N. Scholten - drs. J. A. Bakker

ADRESSEN EN PERSONALIA KAMERKANDIDATEN

- 1. mr. B. W. Biesheuvel**
(5-4-1920) Aerdenhout, voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie
- 2. mr. W. Aantjes**
(16-1-1923) Utrecht, vice-voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie
- 3. drs. J. A. Bakker**
(27-5-1921) Wassenaar, vice-minister-president en minister van Verkeer en Waterstaat
- 4. B. Roolvink**
(13-1-1912) Hilversum, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid
- 5. dr. A. Veerman**
(11-10-1916) Rijswijk Z.H., Kamerlid, voorzitter A.R.P.
- 6. drs. J. Boersma**
(2-12-1929) Zeist, Kamerlid, economisch adviseur C.N.V.
- 7. mej. J. van Leeuwen**
(18-1-1926) Zoetermeer, Kamerlid, presidente Chr. Platte-landsvrouwenbond
- 8. dr. C. Boertien**
(26-7-1927) Geldrop, Kamerlid, vice-voorzitter chr. democratische fractie Europees Parlement
- 9. M. W. Schakel**
(17-7-1917) Hoornaar, Kamerlid, burgemeester van Noordoos, Hoornaar en Hoogblokland
- 10. Tj. Walburg**
(13-6-1913) St. Anna Parochie, Kamerlid
- 11. mr. J. H. Grosheide**
(6-8-1930) 's-Gravenhage, staatssecretaris Onderwijs en Wetenschappen
- 12. dr. N. G. Geelkerken**
(26-2-1907) Leiden, Kamerlid, advocaat en procureur
- 13. drs. J. de Koning**
(31-8-1926) Voorschoten, algemeen secretaris C.B.T.B., Eerste Kamerlid
- 14. mr. J. N. Scholten**
(4-6-1932) Andel N.B., burgemeester van Andel, Giessen en Rijswijk N.Br.
- 15. dr. A. J. Vermaat**
(2-11-1939) Voorthuizen, lector wiskundige economie Vrije Universiteit
- 16. A. van Es**
(28-4-1913) Wassenaar, staatssecretaris van Defensie (Marine)
- 17. drs. A. Schouten**
(25-5-1941) Smilde, adj. directeur Drents Econ. Techn. Instituut
- 18. H. A. de Boer**
(30-5-1937) IJmuiden, secretaris Christelijke Kruideniersbond
- 19. mr. G. C. van Dam**
(28-6-1922) Nootdorp, algemeen secretaris Ned. Chr. Werkgevers Verbond
- 20. mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters**
(4-11-1932) Heerhugowaard, huisvrouw, presidente Bond van Ger. Vrouwenverenigingen
- 21. J. van der Ploeg**
(28-9-1932) Groningen, leraar handelswetenschappen
- 22. mr. P. J. A. Idenburg**
(17-8-1934) 's-Gravenhage, wetenschappelijk medewerker Vrije Universiteit
- 23. dr. B. Goudzwaard**
(4-3-1934) Schoonhoven, Kamerlid
- 24. dr. W. de Kwaadsteniet**
(5-10-1928) Rotterdam, secretaris A.R.P.
- 25. drs. G. M. Kerkhof**
(14-5-1926) Middelburg, leraar economie en conrector Chr. Scholengemeenschap Walcheren

KAMERKANDIDAAT EN REGIO

K.C. Groningen: drs. J. de Koning, J. van der Ploeg	K.C. Leiden: dr. N. G. Geelkerken, dr. C. Boertien
K.C. Leeuwarden: Tj. Walburg	K.C. Den Haag: mr. G. C. van Dam, mr. P. J. A. Idenburg
K.C. Assen: drs. A. Schouten, drs. J. de Koning	K.C. Rotterdam: M. W. Schakel, mr. J. H. Grosheide
K.C. Zwolle: Mej. J. van Leeuwen, A. van Es	K.C. Dordrecht: dr. B. Goudzwaard, M. W. Schakel
K.C. Arnhem (-S.C. Zutphen): dr. A. J. Vermaat, mr. W. Aantjes	K.C. Middelburg: mr. J. N. Scholten, drs. G. M. Kerkhof
K.C. Nijmegen (+ S.C. Zutphen): mr. W. Aantjes, mr. J. N. Scholten	K.C. Tilburg (+ S.C. Heuden en Altena): mr. J. N. Scholten, drs. G. M. Kerkhof
K.C. Utrecht: drs. J. Boersma, mr. G. C. van Dam	K.C. 's Hertogenbosch (-S. C. Heusden en Altena): dr. C. Boertien
K.C. Amsterdam: drs. J. Boersma, mr. J. H. Grosheide	K.C. Maastricht: dr. C. Boertien, mr. P. J. A. Idenburg.
K.C. Den Helder: mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters, H. A. de Boer	
K.C. Haarlem: H. A. de Boer, mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters	

REGIONALE CAMPAGNELEIDERS

In elke regio werken regionale campagne-teams met steeds een regionaal campagneleider, die regelmatig contact houdt met de landelijke verkiezings-commissie.

- Groningen: J. van der Ploeg, Maaslaan 11, Groningen, telefoon 050-52147.
 Friesland: F. Eijgelaar, Bleeklaan 43, Leeuwarden, telefoon 05100-27434.
 Drente: J. van Noord, Lhee 7, Dwingeloo, telefoon 05219-7266.
 Overijssel: G. Chr. Voerman, Herm. Kruidjerlaan 21, Almelo, telefoon 05490-16045 (t)—05490-17267 (k).
 Arnhem: J. J. van der Laan, Jasmijnweg 48, Nunspeet, telefoon 03412-3218.
 Nijmegen: A. Wildeman, Crolesweg 2, Winterswijk, telefoon 05430-2191.
 Utrecht: dr. ir. P. L. Walraven, Dennenweg 9, Soest, telefoon 02155-4137 (t)—03463-1444 (k).
 Amsterdam: drs. E. Heerema, 2e Jan

- van der Heydenstraat 8 III, Amsterdam, telefoon 020-729566.
 Haarlem: dr. A. H. J. van Tol, Seevank 100, Zwanenburg, post Halfweg, telefoon 02907-4986.
 Den Helder: J. W. Bol, Noorderpad 49, Opperdoes, telefoon 02274-1920.
 Leiden: A. J. Stolp, Van Vollenhovekade 5, Leiden, telefoon 01710-30554 (t)—01710-26318 (k).
 Den Haag: J. H. J. Rose, Isabellaland 1418, Den Haag, telefoon 070-614941 (k)—070-858879 (t).
 Rotterdam: I. J. Koole, Rekersdijk 22, Rotterdam, telefoon 010-198243 (t)—010-277740 (k).
 Dordrecht: M. H. L. Weststrate, Burg. van Walsumlaan 285, Vlaardingen, telefoon 010-708633.
 Middelburg: K. van Oosterom, H. Duintstraat 81, Kruiningen: tel. 01130-1747 (t)—010-292366 (k).
 Noord-Brabant: drs. J. de Geus, Julianalaan 18, 's-Gravenmoer, tel. 01623-2507 (t)—01600-2244 (K).

LANDELIJKE VERKIEZINGS COMMISSIE

Van de landelijke verkiezingscommissie maken deel uit:

- Mr. B. W. Biesheuvel**,
 D. Corporaal (secretaris)
Mr. W. C. D. Hoogendijk
 M. N. G. Kool
Drs. D. Th. Kuiper (voorzitter)
Dr. W. de Kwaadsteniet (landelijk campagneleider)
Mevr. P. C. Lodders-Elfferich
Mr. J. N. Scholten
Dr. A. Veerman

ARJOS JAARVERGADERING

DOOR H. WESTSTRATE

Hotel Noord-Brabant (vrijdagavond 5 maart) en Trianon (zaterdag 6 maart) vormden het toneel waar de Arjosjaarvergadering zich afspeelde. In Noord-Brabant waren vrijdagavond ruim honderd Arjossers aanwezig bij de discussie over 'Christelijke politiek in de zeventiger jaren'. Zaterdag was zeker het dubbele aantal mensen aanwezig, zeker in de middagvergadering, in Trianon. Als gasten waren de hele dag aanwezig mr. J. Donner, de heer J. Smalbroek en de heer E. van Ruller.

's Morgens sprak voorzitter Gerrit van Dongen en 's middags presenteerden 20 van de 25 A.R. kandidaten voor de Tweede Kamer zich aan de Arjossers en, in zekere zin, ook aan een wijder publiek, omdat pers, radio en tv goed waren vertegenwoordigd. In de morgenvergadering op zaterdag kwam Jan van der Land uit Groningen met een motie, die tot strekking had de Arjos-leden te laten uitspreken, dat de Arjos koers lijnrecht ingaat tegen

de lijn van de A.R.P., vooral op het gebied van de defensie.

Voorzitter Gerrit van Dongen raadde de vergadering af deze motie te ondersteunen, daar deze in strijd was met de werkelijkheid. De Arjos is kritisch ten opzichte van de A.R.P., maar ook solidair.

Jan van der Land was daarvan niet overtuigd, maar hij kreeg nauwelijks steun uit de zaal. De motie behoeft reglementair niet in stemming te worden gebracht, daar er niet voldoende leden de motie hadden ondertekend. Ook de indiener Van der Land was geen Arjoslid meer.

Gerrit van Dongen wilde op dit punt echter niet al te formeel doen en bracht de motie toch in stemming, met als resultaat dat slechts vier mensen voor stemden van de bijna tweehonderd aanwezigen. Een motie van Wil van den Bos om het werk van de A.R. fracties te gaan begeleiden door via werkgroepen het fractiebeleid te toetsen aan de doelstelling van de A.R.P. en aan het Program van Actie

werd door het bestuur overgenomen. Toegezegd werd de motie uit te wer-

ken, zodat er met deze begeleiding begonnen kan worden.

GERRIT VAN DONGEN:

ELKAAR WAKKER MAKEN EN WAKKER HOUDEN

„Wat zijn de christelijke idealen in de politiek?

Is het 'stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw'? Als dit onze houding bepaalt dan vallen de atombommen eerder op ons dan we kunnen vermoeden, omdat de menselijke driften en hartstochten welke leiden tot macht en bezit structuren bouwen waarin alleen het recht van de sterkste erkend wordt.

'Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw'. Vergeet het maar, zeggen de gevangenen in Brazilië, Griekenland, Portugal.

Vergeet het maar, zeggen de Joden in Rusland en de boer in Laos, Cambodja of Vietnam. Vergeet het maar zeggen de uitgewezen priesters in Zuid-Afrika, zegt Beyers Naudé.

Vergeet het maar, zegt de jonge moeder, die het aan kansen ontbreekt om haar kind in welvaart en welzijn een opvoeding te geven.

God wil ook niet dat we stil zitten: Hij stuurt ons voortdurend en route. Hij stelt ons steeds weer voor de keuze: macht, bezit of gerechtigheid. Velen laten zich op hun weg bepalen door eigenliefde. Jonge mensen kunnen dat niet goed begrijpen. Zij werden afkerig en raken vervreemd van deze egoïstische maatschappij. Nihilisme en vervreemding zijn de sleutelwoorden in deze tijd.

De vlucht uit de werkelijkheid wordt gezocht in drugs, yoga en andere mystieke uitingsbelevissen. Een beleid dat alleen gericht is tegen deze gevolgen van vervreemding dringt niet door tot de kern van de knelpunten in de samenleving, maar faalt omdat zij stil-

staat bij de periferie". Aldus Gerrit van Dongen op de jaarvergadering van de Arjos, zaterdagmorgen 6 maart in Trianon in Utrecht.

Christelijke politiek, aldus Van Dongen, is niet alleen de projectie van de eigen sociale werkelijkheid, maar staat steeds weer op het kruispunt van deze werkelijkheid en de werkelijkheid in Christus.

Ten aanzien van de ARP en de Arjos merkte Van Dongen al eerder in zijn toespraak op, dat Arjossers de partij, waar dan ook, kritisch dienen te begeleiden, te volgen en te infiltreren, dan pas komt de weg vrij voor deelname van actieve jongeren in de politiek. Dan pas is de emancipatie van de jonge-

ren in de politiek bereikt. De nieuwe partijstatuten zijn een indicatie van de nieuwe weg die men op wil.

„In dit alles is een stroomlijning van het partijbestuur noodzakelijk. Er moet ruimte gevonden worden voor moderne mensen, die de poëslag van de tijd voelen.

Daaronder behoren ook de jongeren. Ook in deze heeft het partijbestuur een start gegeven om het partijbestuur in deze zin te willen vernieuwen. Dit alles kunnen we samenvatten in die ene term: 'de partij is en route'. De Arjos loopt niet meer naast de weg, maar op deze weg. Onze pas zullen we wat moeten inhouden, maar de reis mag niet onderbroken worden. Dat is ook onze zorg en verantwoordelijkheid'.

Over de partijpolitieke verhoudingen merkte Van Dongen op, dat de Arjos de pogingen om elkaar als drie christelijke partijen meer 'te vinden, altijd positief heeft gewaardeerd. 'We vinden het ook een zaak van christelijke politiek om te zoeken naar mensen, die door hetzelfde bewogen, samen antwoord proberen te vinden op dezelfde vragen. Onze eigenheid is daarbij nooit in het geding geweest. Duidelijk staat voorop, dat niet de ARP staande moet worden gehouden, maar dat christelijke politiek staande moet worden gehouden. De ARP is daar slechts een middel toe'.

Van Dongen: 'Wie de christelijke partijen als factor in de Nederlandse politiek ontkent zal mij steeds tegenover zich vinden. De uitgestoken hand van Van Mierlo c.s. moet worden aangepakt. Alleen programvergelijking kan de basis van het gesprek zijn'. Van Dongen zei, dat het gesprek met PvdA, PPR en D'66 niet een van de pionnen van Van Mierlo mag zijn, om dichter bij het doel van D'66, namelijk het ontploffen van, in ieder geval, de christelijke partijen, te geraken.

De programma's van de beide groeperingen dragen de mogelijkheid in zich om tot samenwerking te komen, omdat in beide de beweging met de beknelde groepen tot uiting komt. Van Dongen miste deze gezindheid ten enenmale in de opstelling van de VVD.

De Arjos voorzitter had kritiek op de gezag- en ordeverhalen van C.H.U.-lijsttrekker Udink. Hij besloot zijn toespraak aldus: 'Evenals de problematiek van de kernbepaling lopen ook de meningen over zedelijkheid niet naast de partijlijnen, maar dwars door de partijen heen. Om een zin uit het program van actie te gebruiken: 'De discussie is nog in volle gang'. Het program van actie geeft op deze punten een beleid aan. Niet in alle punten kunnen wij ons vinden, maar we herkennen onszelf in de aanzet, zoals geformuleerd in het program van actie.

In al deze zaken zijn we met elkaar op weg. Zo ligt de toekomst open voor de Arjos, die haar taken serieus neemt, die de vernieuwingen niet op zich laat afkomen als het morgenrood: zij treft velen in de slaap aan.

Wij moeten elkaar wakker maken en wakker houden. Niets meer en niets minder is dit de opdracht van christelijke politiek in de jaren zeventig'.

ZIE OOK PAGINA 10

De Arjos heeft zaterdagmiddag 6 maart uitgebreid kennis gemaakt met de A.R.-Tweede Kamerkandidaten. Twintig van de vijftwintig kandidaten waren aanwezig om zich met een kort woord te presenteren en zo mogelijk een verkiezingsleus te lanceren.

Bij het begin van de presentatie ontbraken nog een aantal kandidaten maar in de loop van de vergadering kwamen zij binnen. De heren M. W. Schakel, Tj. Walburg, dr. N. G. Geelkerken, H. A. de Boer en dr. B. Goudzwaard hadden laten weten verhinderd te zijn.

Dr. W. De Kwaadsteniet opende de rij van zich voorstellende Tweede Kamerkandidaten. Mr. Biesheuvel sloot de rij met een wat uitgebreider verhaal.

Wat de verschillende kandidaten voor slogans lanceerden, kunt u hiernaast lezen.

Bij de verkiezingen moeten wij ons richten op de gewone kiezer en hem duidelijk maken, dat hij de ARP moet stemmen. Wij moeten ons wenden tot alle mensen in een geïndividualiseerde campagne en daarbij moeten wij niet doen aan politiek gehakketak, aldus mr. Biesheuvel in zijn toespraak tot de Arjosleden.

Wij moeten de groepen, die er geen gat meer in zien benaderen en hen duidelijk maken, dat wij hen kunnen helpen.

Wij moeten de mensen enthousiast maken voor de ARP. Mensen, die al ARP stemmen moeten zorgen, dat hun buurman dat ook gaat doen. Overtuiging is een goed ding, maar dat moet dan gebeuren met argumenten. De keuze voor de ARP moet geargumenteed worden.

De kiezer moet de ARP de macht geven, zodat zij die macht in bijbelse zin kan gebruiken en naast de mensen kan gaan staan.

De ARP moet een positieve lading ontsteken in de politiek en in het Nederlandse volk.

Mr. Biesheuvel had eerder gezegd, dat

MR. BIESHEUVEL:

POSITIEVE LADING ONTSTEKEN IN DE POLITIEK

de Arjos de partij kritisch solidair begeleid. Hij had die kritische solidariteit in de periode '67-'71 meer ervaren dan in de periode daarvoor. De kritiek heeft zich vooral op twee punten toegespitst: de benadering door de A.R. fractie van het kabinet-De Jong en de benadering door Biesheuvel van de andere partijen.

Mr. Biesheuvel vond het, hoewel hij en de Arjos het niet altijd eens zijn, toch een ultieme nuttige zaak dat de Arjos zich opstelt op deze kritische wijze. Hij vond het daarom ook prettig, dat de Arjos en de ARP een geïntegreerde campagne gaan voeren en niet zoals vroeger ieder een afzonderlijke campag-

LEUZEN

De slagzinnen waarmee diverse Kamerkandidaten zich aan de Arjos presenteerden volgen hieronder.

Mr. Biesheuvel: Na de verkiezingen doen, wat ik voor de verkiezingen heb gezegd.

Drs. J. A. Bakker: Milieubeheer zal in de toekomst hogere prioriteit moeten hebben.

B. Roolvink: Goede inspraak vereist allereerst elkaar goed uit laten spreken.

Dr. A. Veerman: Zorgen dat die kleine aan mij niet geërgerd wordt.

Drs. J. Boersma: De strijd tegen de verwoesting van de natuur dient hoogste prioriteit te krijgen.

Mej. J. van Leeuwen: Keihard staan voor het Program van Actie, zodat men achteraf niet zal zeggen: veel beloven, weinig geven.

Dr. C. Boertien: Een rechtstreeks gekozen Europees parlement met eigen bevoegdheden.

Tj. Walburg (niet aanwezig, maar hij had zijn leus ingestuurd): De prijs voor

ne. De Arjosleden zijn volgens hem geen toekomstige A.R. leden maar jonge leden van de partij van vandaag. T.a.v. de gesprekken met de andere partijen zei mr. Biesheuvel, dat het makkelijker zou zijn te praten met de PvdA alleen, dan in combinatie met D'66. Niettemin zag mr. Biesheuvel kansen voor een gesprek met de progressieve combinatie.

Een gesprek met de VVD zou zeker geen makkelijk gesprek worden, meende hij. De VVD is dan wel niet meer voor belastingverlaging, maar, zo gaf hij toe in de discussie, de VVD zal toch niet aan belastingverhoging kunnen ontkomen.

de vrijheid is waakzaamheid. (Minister Roolvink verzocht later het Arjosbestuur te vragen hoeveel brigades Walburg hiermee bedoelde).

Mr. J. H. Grosheide: Ook op cultureel en sociaal gebied een democratie.

Drs. J. de Koning: Boeren en tuinders willen ook welvaart.

Dr. A. J. Vermaat: Meer eerlijkheid, openheid en wijsheid van de politici. Minder zelfbeklag bij de mensen in het land.

A. van Es: Doorgaan met de discussie over oorlog en vrede en de conclusies omzetten in praktische politiek.

Drs. A. Schouten: Geen kretologie.

Mr. G. C. van Dam: Terugdringen van inflatie is noodzakelijk.

Mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters: Inspraak zonder inzicht, geeft uitspraken zonder uitzicht.

J. van der Ploeg: Alle neuzen in potten en pannen van Haagse keuken.

Dr. W. de Kwaadsteniet: Vóór milieuvernieuwing en staatkundige hygiëne.

CHRISTELIJKE POLITIEK IN DE ZEVENTIGER JAREN

'Christelijke politiek in de zeventiger jaren', was het onderwerp, dat de Arjos vrijdagavond 5 maart aan de orde stelde op haar jaarvergadering. Ruim honderd Arjossers discussieerden in de grote zaal van hotel Noord-Brabant, in Utrecht over dit onderwerp met prof. dr. H. J. van Zutthem, hoogleraar aan de V.U., prof. dr. L. J. M. ter Steeg, secretaris van de Nederlandse bisschoppenconferentie en dr. H. M. de Lange, directeur van het Interuniversitair Instituut. Dr. C. J. Verplancke burgemeester van Ridderkerk was verhinderd. Een vervanger bleek op korte termijn, zes mensen werden benaderd, niet meer te realiseren.

De Arjos koos het thema 'Christelijke politiek in de zeventiger jaren', omdat zij het belangrijk vindt voortdurend de christelijke motivatie van het politieke handelen aan de orde te stellen. Met name jongeren stellen zich steeds kriti-

scher op t.a.v. confessionele politiek.

In de discussie met het forum ging het daarom vooral om de vragen: Heeft christelijke politiek toekomst? Hoe ziet deze politiek er in de toekomst uit? Wat voor beleid moet er uit komen voor de komende tien jaren en daarna?

Prof. Van Zutthem zei in zijn inleiding, dat de verdeling van de macht en het inkomen in de komende jaren het centrale probleem zal zijn van christelijke politiek. Hij meende, dat die verdeling wat in discrediet begint te raken en hij vond het daarom verontrustend, dat dit nog zo weinig in discussie is. Een verdeling van deze zaak zal volgens normen moeten gebeuren en Van Zutthem zei, dat die normen moeten zijn: het offer van de belastingverhogingen en het risico dat aan deze verdeling vastzit, onder anderen het geven van meer verantwoordelijkheid aan de arbeiders in het bedrijfsleven.

Prof. Van Zutthem vond, dat er een principiële keus gemaakt moet worden of wij een technocratische of een democratische ontwikkeling willen bevorderen. Eveneens principieel is de vraag, of wij de verdeling van macht en inkomen

willen stimuleren.

Bij het vraagstuk van de inkomensverdeling in de zeventiger jaren zag Van Zutthem als toetssteen de relatie noord-zuid.

'Het christelijk geloof maakt je gevoelig voor het onverdraaglijke in de maatschappij', aldus prof. Ter Steeg.

'Tegen het verkeerde in de samenleving kan men in protest komen, het geloof in Jezus Christus betekent dat het mogelijk is het goed te doen in de maatschappij'. Prof. Ter Steeg wees daarbij cynisme volstrekt af, ook cynisme in de vorm van realisme. Geloof betekent verder kijken dan je neus lang is.

Als christen zal men naar macht moeten streven, om die macht beter te kunnen verdelen. Prof. Ter Steeg was er niet van overtuigd dat machtsvorming altijd gepaard moet gaan met christelijke partijvorming. De nu bestaande christelijke partijen opheffen vond hij echter onwettelijk, want zij bestaan. Maar het christelijk ideaal is geen monopolie van de christelijke partijen.

Als belangrijk punt voor christelijke politiek in de zeventiger jaren zag hij de vredesproblematiek. Christenen moe-

ten voorkomen, dat er een Europese kernmacht komt.

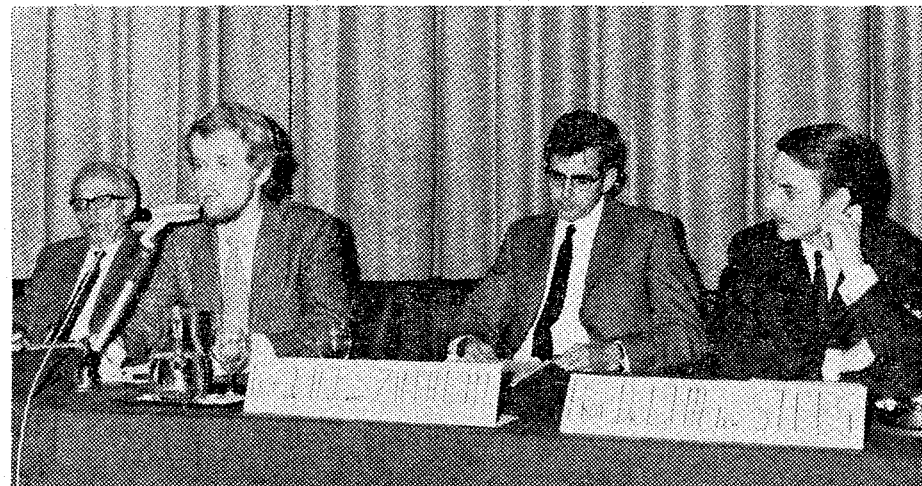
Dr. De Lange meende, dat men voorzichtig moet zijn met het verbinden van de naam van Christus aan de politiek en aan 'het eigen gedoe'. Als grootse opdracht van christenen zag hij de taak, de mensen met hoop te vervullen.

Als urgente punten voor een christelijke politiek in de komende tien jaar zag hij de vredesvraagstukken en de bestrijding van de armoede. Vooral de ontwikkelingssamenwerking zal aandacht moeten krijgen, want het westen heeft op dit punt, aldus dr. De Lange, eigenlijk nog niets gedaan.

Tussen het forum en de Arjossers ontstond een levendige discussie, waarbij de vraag van de bestaansreden van de Christelijke politieke partij steeds weer aan de orde kwam.

Op deze vraag werd vanuit de zaal duidelijk positiever gereageerd, dan achter de forumtafel.

De discussie werd geleid door Arjos-hoofdbestuurslid Jur. Stavast.

BRIEFWISSELING

Amsterdam, 3 maart 1971.

Betreft: Overleg over regeerakkoord.
Antwoord op uw brief van 2 maart jl.

Aan de besturen van
A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Waarde collega's.

Uw brief van 2 maart hebben wij ontvangen. Daaruit blijkt dat u één alinea in onze brief van 1 maart niet erg helder geformuleerd vindt. Wij herhalen die nog eens:

„graag willen wij van u horen of u in beginsel bereid bent tot overleg, waarbij het maken van bindende afspraken vóór de verkiezingen over samenwerking in een regering na de verkiezingen, de hoofdlijnen van het uit te voeren regeringsprogram en kandidaat-ministers voor ons zowel een volstreekte voorwaarde voor als doelstelling van dit overleg is”.

De bedoeling van deze stelling is, duidelijk te maken dat wij niet bereid zijn regeringsverantwoordelijkheid met anderen te aanvaarden als daarover vóór de verkiezingen geen bindende afspraken zijn gemaakt. Enig overleg tussen u en ons heeft dan ook geen zin als bij u in beginsel de bereidheid zou ontbreken om zulke afspraken te maken. Vanzelfsprekend is het niet onze bedoeling geweest dat u zich nu al, voor de besprekingen zijn begonnen, voor ons zou moeten uitspreken.

Het overleg dat ons voor ogen staat heeft niet ten doel de programs te vergelijken om op grond daarvan eventueel een voorkeur uit te spreken voor de een of andere oplossing na de verkiezingen. Ons enige doel is na te gaan of beide groepen op grond van hun programma's op korte termijn bindende afspraken kunnen maken over de hoofdlijnen van een gemeenschappelijk regeringsprogram en kandidaat-ministers. Die bedoeling is u zeker bekend, want afgezien van hetgeen daarover in punt 112 van het K.V.P.-verkiezingsprogram staat, heeft ook de zgn. Commissie Duidelijkheid, waarvan twee van uw voorzitters deel uitmaakten, deze gedachte aanbevolen.

Wij wijzen u er nog op, maar dat is uiteraard bekend, dat onze partijen hebben verklaard deelneming aan een parlementair kabinet met u ná de verkiezingen uit te sluiten als geen regeerakkoord vóór de verkiezingen mogelijk blijkt.

Wij hopen dat ons standpunt nu geheel duidelijk is en dat het maken van bindende afspraken vóór de verkiezingen het uitgangspunt en de enige doelstelling van het overleg kan zijn. Als u dit standpunt deelt, stellen wij u voor nog deze week het overleg mondeling te beginnen. Zo niet, dan zien wij ons genoodzaakt van nader overleg af te zien.

Tenslotte hebt u ons een vraag gesteld over het tempo van het overleg. Zo enigszins mogelijk zouden wij aan de datum van 10 maart willen vasthouden. Bij nader inzien is het ons mogelijk vrijdagavond 12 maart als uiterste datum te aanvaarden in verband met het buitengewoon congres van de Partij van de Arbeid op 20 maart.

Hoogachtend,

A. VONDELING, voorzitter P.v.d.A.
J. BEEKMANS, voorzitter D'66.
J. TONNAER, voorzitter P.P.R.

Den Haag, 4 maart 1971.

Aan de Besturen van D'66, P.P.R.
en P.v.d.A.

Waarde collega's.

Uw brief van 3 maart j.l. hebben wij ontvangen.

Ten antwoord delen wij u mede, dat wij naar ons oordeel er goed aan doen thans deze briefwisseling te staken en met het overleg te beginnen. Daarom nodigen wij u bij dezen daartoe uit. Wij geven u in overweging de eerste bijeenkomst van de delegaties te doen plaatsvinden op dinsdag 9 maart a.s. om 16.00 uur in het gebouw van de Tweede Kamer of op een andere in nader overleg vast te stellen datum. Onzerzijds zal de delegatie, onder voorzitterschap van de heer A. van der Stee, bestaan uit de volgende personen:

B. W. Biesheuvel, B. Goudzwaard, J. W. van Hulst, J. T. Mellema, W. K. N. Schmelzer, P. A. J. M. Steenkamp, B. J. Udink, A. Veerman en G. H. Veringa.

De heer Bibo zal onzerzijds als secretaris aan de delegatie worden toegevoegd.

Voor ons is de inzet van dit overleg, een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden om ons urgentieprogram te realiseren. In dat verband zouden wij willen herhalen wat wij reeds eerder hebben opgemerkt, namelijk dat programvergelijking een belangrijk hulpmiddel is om vast te stellen, of en in hoeverre van een gemeenschappelijke politieke wil sprake is voor de komende kabinetsperiode van vier jaren. Dat zal in het komende overleg duidelijk moeten worden.

Met het oog daarop is een indringende gedachtenwisseling over het te voeren beleid naar onze mening een volstreekte noodzaak. Wij kunnen ons trouwens niet voorstellen dat u daarover anders zou denken.

Bij een eerste vergelijking der programma's behoren tot de onderwerpen die wij ter sprake zouden willen brengen, in ieder geval de volgende:

- Financieel-economische politiek, waaronder het belasting- en uitgavenbeleid, inclusief de bestrijding van de inflatie.
- De politieke en bestuurlijke structuur.
- De democratisering van de onderneming en andere maatschappelijke instituties.
- De Defensiepolitiek.
- Het zelfstandigenbeleid.
- De zedelijkheidswetgeving.
- De grondpolitiek.

Het is u bekend, dat wij een vergelijkbaar overleg met de V.V.D. zullen voeren. Afhankelijk van de uitslag van deze beraadslagingen, zal de beslissing moeten vallen, of onzerzijds reeds voor de verkiezingen enige vorm van binding terzake kan worden aangegaan en zo ja, welke. Wij sluiten daarbij de door u geopperde mogelijkheid niet uit, dat bindende afspraken gemaakt kunnen worden over de hoofdlijnen van een gemeenschappelijk regeringsprogram. Maar tegelijk stellen wij ons open voor meer varianten, wat u blijkbaar niet doet.

Gelet op het feit, dat ons overleg bedoeld is als mogelijke basis voor een politieke samenwerking gedurende een kabinetsperiode, achten wij de door u gestelde tijdslimiet nog steeds tekort. Wij willen onzerzijds echter pogen u terzake van het tempo terwille te zijn.

Mocht uit het verloop van het overleg echter blijken - wat wij verwachten - dat verantwoorde beslissingen in zo korte tijd niet genomen kunnen worden, is het onzerzijds volstrekt duidelijk, dat deze termijn verlengd zal moeten worden.

Met de meeste hoogachting, mede namens de voorzitters van de C.H.U. en de K.V.P.,

A. VEERMAN, (voorzitter A.R.P.).

BRIEF- WISSELING

DE BESTUREN VAN
P.v.d.A., D'66 en P.P.R.

Amsterdam, 5 maart 1971.

Aan de besturen van A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Waarde collega's.

In uw brief van 4 maart j.l. stelt u ons voor met het overleg te beginnen. Wij zijn daartoe bereid maar constateren dat de inzet van het overleg klaarblijkelijk verschilt. U wilt vaststellen "in hoeverre van een gemeenschappelijke politieke wil sprake is". Wij ook. Daarbij is voor ons echter essentieel, dat overleg over het te voeren beleid tegelijk betekent dat daarover afspraken worden gemaakt die de partners ook na de verkiezingen binden. Naar uit uw brief blijkt, wenst u — ook bij overeenstemming over het te voeren beleid — open te laten of voor de verkiezingen "enige vorm van bindingen kan worden aangegaan en zo ja, welke". Een dergelijke vrijblijvende opstelling zou het overleg voor ons zinloos maken. Daarom verzoeken wij u dit punt als eerste onderwerp van ons gesprek te behandelen. Wij stellen u voor het overleg op woensdag 10 maart om 10 uur te laten aanvangen.

Namens de voorzitters van
P.v.d.A., D'66 en P.P.R.
A. VONDELING

Den Haag, 9 maart 1971.

De Weledelzeergeleerde Heer
Dr. Ir. A. Vondeling,
Tesselschadestraat 31,
Amsterdam.

Amice.

Gaarne bevestig ik u, namens de stuurgroep van A.R.P., C.H.U. en K.V.P., onze mondelinge afspraak, dat de delegaties van beide groepen van partijen a.s. donderdag 11 maart 's morgens bijeen zullen komen in het gebouw van de Tweede Kamer.

Ik stel voor dat wij om 09.30 uur beginnen.

Ook naar onze mening is het goed, dat de aard en de doelstellingen van het overleg als eerste punt op de agenda worden geplaatst. Wij willen dan gaarne ons - ongewijzigde - standpunt terzake, n.l. een programmatisch gesprek zonder voorwaarden vooraf, dat wij in de correspondentie uitvoerig belicht hebben, toelichten. Zie onze brieven van 2 en 4 maart j.l.

Met vriendelijke groeten,

w.g. A. VAN DER STEE.

MINISTER ROOLVINK WINKELT

Minister Roolvink winkelt samen met mevr. D. J. Verheul-Kuijl, die de minister in een Brandpunt Special uitzending had verzocht zich te overtuigen van de problemen van een weduwe met 3 kinderen. De minister nam dit verzoek aan en zaterdag 6 maart j.l. winkelde de minister en mevr. Verheul, omstuwd door pers en fotografen, in Hilversum.

CENTRALE VERGADERINGEN

In de komende dagen spreken de A.R. Tweede Kamerkandidaten zoals hieronder aangegeven:

Maandag 15 maart: de heer Tj. Walburg, Bergum; minister B. Roolvink, Wadinxveen.

Dinsdag 16 maart: staatssecretaris A. van Es, Deventer; minister B. Roolvink, Blokzijl; mr. J. N. Scholten, Beetsterzwaag; de heer M. W. Schakel, Vaste Burchtkerk, Overhage 10, Rotterdam-Hoogvliet, aanvang 20.00 uur. H. A. de Boer, aula Gerrit Barger-Mavoschool, Koedreefslaan 73, Heemstede, aanvang 20.00 uur.

Woensdag 17 maart: minister drs. J. A. Bakker, Harlingen.

Donderdag 18 maart: minister drs. J. A. Bakker, Apeldoorn; staatssecretaris A. van Es, Hervormd Centrum, Nijverdal,

aanvang 20.00 uur; mr. J. N. Scholten, Stadskanaal; de heer Tj. Walburg, Buitenpost; drs. R. Zijlstra, Baarderadeel.

Vrijdag 19 maart: mr. B. W. Biesheuvel, minister drs. B. J. Udink (C.H.) en minister drs. G. H. Veringa (K.V.P.) gezamenlijk optreden te Almelo; dr. B. Goudzwaard, Surhuisterveen; mej. J. van Leeuwen, Marrum; minister B. Roolvink, Groningen.

Mr. B. W. Biesheuvel komt **maandag 22 maart** in het Pancratiushuis, Nobelstraat 33, Heerlen, aanvang 20.00 uur; **dinsdag 23 maart** in restaurant De Harmonie, Stationsstraat, Tilburg, aanvang 20.00 uur; **vrijdag 26 maart** in De Schouwburg, Voorzaal Kunstmin, St. Jorisweg 7, Dordrecht, aanvang 20.00 uur; **zaterdag 27 maart** in restaurant Bellevue Assen, aanvang 14.00 uur.

$9+5=14$ $13-7=6$ $3 \times 2 = 6$ $12 - 4 = 8$

Zit uw kind (of kleinkind) in klas 1 van de lagere school? Vraag dan eens vrijblijvend een proefpakket aan van lessen, gemaakt om vragen van de kleine te kunnen opvangen. Unieke lessen, die hun waarde ten volle bewijzen.

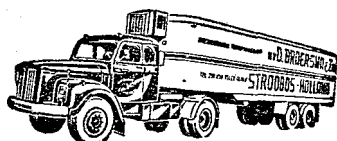
Veel kinderen zijn er al geweldig mee geholpen!

Zend fl. 1,50 per briefkaart (aan extra postzegels op de adreszijde) of per giro (postrek. no 1019645) aan: Ned. Onderwijshulp, Piet Heilaan 47 te Voorthuizen. U krijgt dan per post alles wat U hierover wilt weten.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter) G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, s-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 8,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

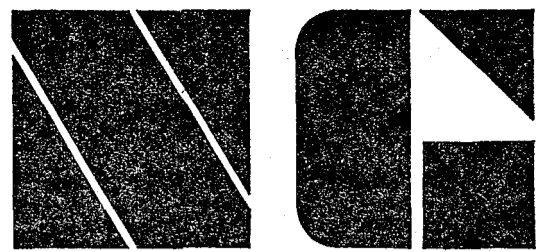
- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

N.V. Rederijen N. Parlevliet Jr. Haringhandel

IMPORT - EXPORT
KATWIJK AAN ZEE, Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

Op MENORCA eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 5,- en boven de 18 jaar f 10,- p.p.d. tot 27 juni 1971, erna resp. f 7,- en f 12,50 p.p.d. Vrijdag is wisseldag. Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat 1176, Loosduinen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 12 - 20 maart 1971

BOCHTENWERK

*Ook al worden schaatsprestaties
Vanuit Nederland geroemd,
't Bochtenwerk van onze schaatsers
Wordt „niet ideaal” genoemd.
Maar ook politieke schaatsers
Manoeuvreren menigmaal,
Dat w'als oordeel moeten geven:
Bochtenwerk . . . niet ideaal.*

Van Dorén.

DIALOOG MET DE KIEZER

'We shall overcome' zongen The Shepherds vorige week zaterdag op de Deputatenvergadering. Althans volgens de Volkskrant. Ze zongen het niet, maar achteraf bezien was het niet onmogelijk geweest.

Want uit alle delen van het land waren zo'n kleine duizend leden van de A.R.P. gekomen en zij beleefden een dag die ik als een sprankelende start van de verkiezingscampagne ervaren heb.

Een campagne die hopelijk door hetzelfde vertrouwen en zelfbewustzijn gekenmerkt zal worden als j.l. zaterdag in de toespraken doorklonk.

Een vertrouwen en zelfbewustzijn, gebaseerd op onze uitgangspunten. Dezelfde uitgangspunten die onze partij de weg wijzen naar een betere toekomst, een menswaardiger samenleving met gelijke kansen voor iedereen.

Een weg die offers zal vragen. Een weg waarlangs verkiezingsborden met de leus 'belastingverlaging' misstaan.

De V.V.D. ging met deze leus in 1967 de verkiezingen in. Minister Witteveen heeft inmiddels ervaren hoe de werkelijkheid eruit ziet. Inmiddels heeft ook de heer Geertsema verklaard dat een belastingverlaging er voor de kabinetsperiode 1971-1975 niet in zit. De V.V.D. heeft zich laten overtuigen. Belastingverlaging komt in haar program niet meer voor. Ik vind dat een verstandig besluit. Ook de V.V.D. maakt een ontwikkeling door.

Nu is de fakkel van de belastingverlaging echter overgenomen door de heer Drees Jr. van D.S. '70. Hij is met een bezuinigingsplan van maar liefst 1500 miljoen gulden gekomen, dat men echter, volgens zijn toelichting tijdens de t.v.-uitzending 'Kort Geding' niet zo moet opvatten. Hij wil op een aantal

DEPUTATENVERGADERING

De A.R.P. verkiezingscampagne is op de laatste Deputatenvergadering, zaterdag 13 maart j.l., in Utrecht gestart. Het Program van Actie 1971-1975 werd unaniem vastgesteld en met de gewijzigde partijstatuten ging men, na een korte discussie, akkoord, waarmee tevens de Deputatenvergaderingen tot het verleden behoren, een feit waar men, gezien de sfeer in de vergadering niet van wakker zal liggen.

Lijsttrekker mr. B. W. Biesheuvel en de nummers 2, 3 en 4 van de kandidatenlijst, mr. W. Aantjes, minister J. A. Bakker en partijvoorzitter dr. A. Veerman hiel-

den de ongeveer 1000 aanwezigen voor, dat de A.R.P. met een boodschap de verkiezingen ingaat, namelijk om in de samenleving, nationaal en internationaal meer gestalte te geven aan de bijbelse gerechtigheid en voor een menswaardiger bestaan. Ook Arjosvoorzitter Gerrit van Dongen sprak in deze geest.

Het optreden van "The Shepherds" (zie foto) versterkte de reeds uitstekende stemming in de zaal. In de vergadering werd de uitslag van de stemmingen voor het nieuwe partijbestuur bekend gemaakt. Dr. Veerman merkte op, dat men nog nader op het afscheid van een aantal vertrekkende bestuursleden terugkomt; het leek hem wat voorbarig nu reeds afscheid te gaan nemen, terwijl het nieuwe bestuur pas op 28 april in functie komt. Een uitzondering wilde hij maken voor drie personen. Hij dankte ondervoorzitter prof. mr. P. H. Kooijmans, dat hij drie jaar lang zijn functie uitstekend had vervuld, terwijl dit, gezien zijn andere werk, eigenlijk onmogelijk was. Dr. Veerman wilde tevens preluderen op het afscheid van mr. A. B. Roosjen (ondervoorzitter sinds 1950) en de heer J. Tjalma (penningmeester sinds 1952). Van hen zei dr. Veerman: "zij zullen vet en groen zijn". Over mr. Roosjen merkte hij op: "wat Roosjen kan, kan Roosjen alleen en wat Roosjen mag, mag Roosjen alleen".

Met een langdurige ovatie gaf de vergadering blijken van de grote waardering voor de scheidende partijbestuurders.

Op de hierna volgende pagina's staan verslagen van de toespraken, die op de Deputatenvergadering zijn gehouden, deze toespraken verschijnen binnenkort in brochurevorm.

Ook de uitslag van de stemmingen wordt in dit nummer vermeld.

posten bezuinigen om die bedragen te gebruiken voor andere posten. Geen bezuiniging dus, maar een verschuiving.

Of het nu echter bezuinigingen of verschuivingen zijn, de voorbeelden die D.S. '70 kiest, maken mij er in ieder geval een tegenstander van. Ik noem slechts twee voorbeelden.

Bevriezing van de ontwikkelingshulp op het huidige peil. Daar ben ik absoluut tegen. De ontwikkelingshulp dient, naar zoals ons Program van Actie zegt, in de komende jaren met ten minste 10% van de structurele toeneming van de totale rijksuitgaven verhoogd te

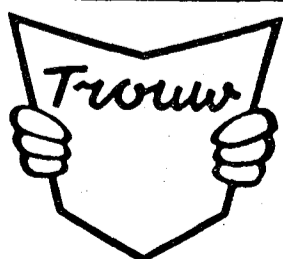
worden. Wij vinden dit een plicht voor een rijk land.

De heer Drees wil ook drastisch bezuinigen op de ruilverkavelingen. De boeren moeten de zwaarste last maar dragen, die overheid kan wel wat minder doen. De P.v.d.A. is het daar overigens — bij monde van de heer De Galan — mee eens. Nee, ik kan mij niet vinden in de kreet 'belastingverlaging'; evenmin in een afbraak van het structuurbeleid in de landbouw.

De A.R.P. is van oordeel, dat voor

het lenigen van noden in binnen- en buitenland grote inspanningen vereist zijn. Inspanningen die offers — ook in de vorm van enige belastingverhoging — vragen. Ik vraag u daartoe bereid te zijn. Ten behoeve van een wereld, waarin meer zichtbaar wordt van evangelische gerechtigheid en solidariteit.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

laat U niet los!

ANTWOORDNUMMER 2792

AMSTERDAM

VORMINGSCENTRUM „DE KLENCKE” OOSTERHESSELEN

Wij organiseren in de zomer van 1971

CURSUSSEN over:

- * DRENTSE CULTUUR
- * MUZIEK EN KERKZANG
- * CREATIVITEIT
- * POLITIEK EN SAMENLEVING
- * PENSIONERINGSVRAAGSTUKKEN

Vraagt een folder aan:

„DE KLENCKE” Oosterhesselen

Telefoon 05248 - 229 - 514

PLURIFORMITEIT IN DE POLITIEK

DOOR H. ALGRA

Nederland heeft een rijke geestelijke geschiedenis, met name door de pluriforme ontwikkeling. Een tijdlang, gedurende de Republiek, voerde het Calvinisme officieel de boventoon. Maar er was een voor die tijd grote verdraagzaamheid en Amsterdam gold voor de meest tolerante stad van het westen. De joden uit vele streken vonden er een wijkplaats. De Hugenoten stroomden later uit Frankrijk naar het noorden en waren cultureel van groter betekenis, dan op grond van hun aantal kon worden verwacht.

Het humanisme, soms libertijns getint, had er altijd grote invloed. In de negentiende eeuw streden de rooms-katholieken met groot élan voor hun emancipatie. Zij ontplooiden een eigen cultuur en stichtten later hun eigen universiteit. Daarbij grepen zij op het voorbeeld van Alberdingk Thijm (de Oude) terug naar de Middeleeuwen en zij bouwden nieuwe Gotische kerken. In de negentiende eeuw kwam het Calvinisme tot een breed en diep Réveil en het stichtte ook zijn eigen universiteit. Daarbij vergeleken zijn landen als Spanje en Zweden, om eens twee uitersten te noemen, die toch op dit punt overeenkomst vertonen, gekenmerkt door een sterke eenvormigheid, door de blijvende monopoliepositie, of van het rooms-katholicisme of van het lutheranisme.

Min of meer schematiserend is wel gezegd, dat in Nederland drie grote geestelijke stromingen door de geschiedenis verder trekken: het Calvinisme, het Rooms-Katholicisme en het Humanisme. En in alle drie deze stromingen zit een sterk positief element in die zin, dat de ene meer is dan een negatief van de andere.

Over dit geestelijk patroon heen ontstaat een politieke veelvormigheid. Uit de kracht der Reformatie krijgt de christelijke politieke partij gestalte; Rome krijgt een eigen politieke concretisering en toepassing, met Schaepman als de bezielde leider. Het liberalisme staat soms wel sterk onder buitenlandse invloeden, vooral van Duitsland, in mindere mate ook van Engeland, maar het heeft toch ook typisch Nederlandse trekken. Het Socialisme is aanvankelijk

geheel internationaal georiënteerd, republikeins gezind en tegen de nationale gedachte, maar ook daar komt er verandering, vooral na de tweede wereldoorlog. En zo is in Nederland een grote verscheidenheid ontstaan, ook op politiek gebied, een verscheidenheid, die geestelijke achtergronden heeft en daarom diep in het volksleven grijpt.

Die pluriformiteit is een eigen nationale rijkdom. Zij verstart, juist door de verscheidenheid, niet gemakkelijk. Er blijven spanningen en bewegingen, er komen ook verschuivingen. Maar het karakter, het eigen nationale kenmerk, blijft in wezen gelijk.

In sommige landen ontbreekt zoets geheel: in Engeland, in de Verenigde Staten, in Canada. Daar is de politiek geworden tot een strijd tussen twee machtsgroeperingen, soms met historische namen, die in de praktijk niets meer zeggen. Wie kan enig **fundamenteel** verschil aanwijzen tussen de Republikeinen en de Democraten in de U.S.A. of tussen de Liberalen en de Conservatieven in Canada? Het zijn groeperingen, die gekenmerkt worden door opportunisme en pragmatisme. Daarom is het een kwalijk streven, wanneer men in Nederland zulke buitenlandse aan Nederland wezensvreemde 'vereenvoudigingen' wil bevorderen, waardoor de veelkleurigheid en de verscheidenheid worden vervangen door twee groepen of blokken, die beide een sprekende kleur ontberen en beide, geestelijk gezien, reuzen zijn op lemen voeten.

En het wordt een kwalijke zaak in de tweede macht, wanneer men deze 'vereenvoudiging' niet maar probeert te bereiken door een zuiver propagandistische activiteit, maar haar wil forceren en opleggen door wetsveranderingen, waardoor de Evenredige Vertegenwoordiging om hals wordt gebracht, de kleinere partijen van elke kans op directe politieke invloed worden beroofd, en via een districtenstelsel, **met dat doel in het leven geroepen**, de gelijkschakeling in twee machtsblokken wordt afgedwongen.

Iets anders is het, wanneer getracht wordt in overleg en door overreding, door propaganda en democratische ant-

woorden daarop, geprobeerd wordt om te komen tot een soort 'schaalvergroting', waarbij ook historisch verklaarbare, maar nu niet meer relevante verschillen worden weggewerkt.

In dat kader is van overlang door de antirevolutionairen en bij de christelijk-historischen er voor gepleit, dat men samen zou komen tot een nieuw begin. Vlak na de tweede wereldoorlog scheen zulk een nieuw gezamenlijk begin hier en daar vrijwel bereikbaar, en de gewone kiezers waren er soms opmerkelijk goed voor te vinden, maar de leiders, de organisaties en sommige groepen zetten zich schrap en zeiden, dat het niet kon of in elk geval tactisch verkeerd was.

Intussen, bij die schaalvergroting moet een zekere voorzichtigheid worden getracht. Zij kan er toe leiden, dat partijen, die een duidelijk eigen gezicht hebben met karakteristieke trekken, en daardoor een eigen betekenis en kracht in de verscheidenheid en de daaruit voortvloeiende gedachtenwisselingen aan de dag leggen, worden vervangen door een vrij logge, weinig geprofileerde en telkens naar het midden zakkende machtscombinatie. Dat is geen aanlokkelijk beeld.

Daarom zijn wij van mening, dat de A.R.P. bereid tot samenwerking, bereid tot een soort federale samenwerking, er goed aan zal doen, haar eigen identiteit te bewaren. Althans voorlopig. Alles is in de politiek voorlopig, wat organisatievormen en verscheidenheden betreft.

Maar wij zien geen enkele noodzaak, om nu te pleiten voor de oprichting van een soort C.D.U. ook niet, als het Duitse voorbeeld daarbij niet wordt nagestreefd, een soort C.D.U. waarin de christelijke partijen, die elkaar met behoud van eigen zelfstandigheid op een gelukkige wijze hebben gevonden, zouden worden opgesmolten.

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

JUWELEN, GOUD en ZILVER
IN- EN VERKOOP

H. W. DAMES

Kruisstraat 19 — Telefoon 023-320431
Haarlem (bij de Ridderstraat)

KANDIDAAT EN REGIO

K.C. Groningen: drs. J. de Koning, J. van der Ploeg

K.C. Leeuwarden: Tj. Walburg

K.C. Assen: drs. A. Schouten, drs. J. de Koning

K.C. Zwolle: Mej. J. van Leeuwen, A. van Es

K.C. Arnhem (-S.C. Zutphen): dr. A. J. Vermaat, mr. W. Aantjes

K.C. Nijmegen (+ S.C. Zutphen): mr. W. Aantjes, mr. J. N. Scholten

K.C. Utrecht: drs. J. Boersma, mr. G. C. van Dam

K.C. Amsterdam: drs. J. Boersma, mr. J. H. Grosheide

K.C. Den Helder: mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters, H. A. de Boer

K.C. Haarlem: H. A. de Boer, mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters

K.C. Leiden: dr. N. G. Geelkerken, dr. C. Boertien

K.C. Den Haag: mr. G. C. van Dam, mr. P. J. A. Idenburg

K.C. Rotterdam: M. W. Schakel, mr. J. H. Grosheide

K.C. Dordrecht: dr. B. Goudzwaard, M. W. Schakel

K.C. Middelburg: mr. J. N. Scholten, drs. G. M. Kerkhof

K.C. Tilburg (+ S.C. Heusden en Altena): mr. J. N. Scholten, drs. G. M. Kerkhof

K.C. 's-Hertogenbosch (-S.C. Heusden en Altena): dr. C. Boertien

K.C. Maastricht: dr. C. Boertien, mr. P. J. A. Idenburg.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter) G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie
Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage,
tel (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

MR. BIESHEUVEL: WIJ HEBBEN EEN MACHTIGE BOODSCHAP

DOOR H. WESTSTRATE

'Ik meen dat ik zonder overdrijving mag zeggen, dat dit één van de allerbelangrijkste Kamerverkiezingen wordt sedert 1945. De christelijke partijformatie, wordt zwaar op de proef gesteld. Wij zullen met kracht van argumenten de moderne Nederlanders van de zeventiger jaren duidelijk moeten maken, dat wij een machtige boodschap aan ons volk hebben. En wij moeten vragen of zij ons willen steunen, of zij ons een stuk macht willen geven om onze grote problemen aan te kunnen. Wij voeren een nationale campagne. Wij kunnen niemands steun missen. Ik vraag als Biesheuvel, om uw aller medewerking. Ik zal persoonlijk mijn uiterste best doen om er aan mee te helpen al die grote opgaven, voor de arbeiders, voor de middenstanders, voor onze jonge mensen en voor iedereen die in de knel zit tot een oplossing te brengen. Dat is onze gezamenlijke opdracht'.

ONBEHAGEN ONDERKENNEN

Deze oproep deed de A.R.P.-lijsttrekker mr. B. W. Biesheuvel zaterdag 13 maart jl. in de grote zaal van het Jaarbeurscongrescentrum tot een kleine duizend A.R.-leden, die de laatste Deputatenvergadering bijwoonden.

Nederland is er in de 25 jaar na de oorlog in geslaagd om een geschonden land weer tot grote bloei te brengen. Er is veel tot stand gebracht op sociaal terrein. Er is een stuk welvaart tot stand gekomen. Maar dat is slechts een deel van het verhaal. Want ondanks deze welvaart is er een gevoel van onbehagen en van onvrede bij veel mensen. Als christelijke partij, die een christelijke politiek wil voeren, die de mensen perspectief wil geven en de samenleving een positieve lading wil geven, die moet de legitimiteit van een stuk onbehagen in de maatschappij onderkennen, aldus mr. Biesheuvel.

Hij zei, dat sommige politici alleen strijden tegen symptomen. Er is het verschijnsel van de drugs en dat bestrijdt men, maar men probeert niet de diepere oorzaken van dat gebruik op te sporen en uit te bannen.

Er is vrede, maar die berust op de afschrikking van de atoombom. Die vrede is labiel. Er is het verschil tussen de rijke en de arme landen. Er is rechteloosheid in de wereld. Welvaart is voor velen maar schijn. Voor de arbeider, die werkloos wordt als de fabriek sluit en niet weet waarom. De fruitteiler die failliet gaat vanwege de EEG, voor de kruidenier, die het niet meer kan bolwerken. Voor al deze mensen is de welvaart ongeïloofwaardig.

'Wanneer wij de welvaart met grote dankbaarheid bekijken dan zullen wij als A.R.P. ook uiterst kritisch moeten staan tegenover maatschappelijke ontwikkelingen. Er is in onze welvaart van vandaag een stuk ongeloofwaardigheid. En het zal een uitdaging moeten zijn voor een partij als de onze om al die knelpunten daar juist uit weg te nemen'. De mensen moeten volgens mr. Biesheuvel het gevoel hebben dat er partijen zijn, en dat moeten vooral de christelijke partijen zijn, die aan hen

die in de knel zitten perspectief bieden.

Er dreigen gevaren in de samenleving. Het eerste wat de mensen doen, die zich onbehaaglijk voelen is zich negatief opstellen tegenover de macht, vooral van de overheid. Men gelooft niet, dat de overheid die macht bezit om voor de belangen van de mensen op te komen. Men ziet vooral een ongrijpbare, anonieme macht.

Mr. Biesheuvel zei, dat het de kunstenaars en de jeugd zijn, die dikwijls het eerst zien wat er fout is aan de maatschappij en die de maatschappelijke orde als zodanig in het geding brengen. Hij noemde het verblijdend, dat de A.R.P. tot het inzicht is gekomen, na een rijpingsproces, dat zij een nationale taak heeft om een stuk vernieuwing tot stand te brengen.

DEMOCRATIE IS SAMENWERKING

Er zijn mensen die het bij het oude willen laten blijven, er zijn er die het zoeken in polarisatie, er zijn mensen, die vluchten in het isolement of in het sektarisme. Men probeert op allerlei wijzen te ontkomen aan negatieve invloeden in onze maatschappij. Daartegenover, aldus mr. Biesheuvel, moet de A.R.P. zich opstellen voor samenwerking. Democratie is een mentaliteit en dat moet de mensen duidelijk worden gemaakt. Democratie is geen technische aangelegenheid, maar het is een mentaliteitsverandering. Democratie is samenwerking.

Mr. Biesheuvel zei, dat op 28 april niet gekozen moet worden tussen socialisme en liberalisme, maar er is een derde weg en dat is de weg van de principiële partijvorming. Hij zei, dat in het gesprek met de P.v.d.A., D'66 en P.P.R. twee werelden tegenover elkaar stonden. De drie genoemde partijen zijn het blok van de polarisatie van het vormen van twee blokken in de politiek. De confessionele partijen, aldus mr. Bies-

heuvel zoeken hun kracht in de samenwerking, die na zorgvuldig overleg is tot stand gekomen omdat men hetzelfde gemeenschappelijke uitgangspunt had en zo heeft men zich kunnen vinden in het gezamenlijk urgentieprogramma. De samenwerking van de andere drie is uit nood geboren. Het is een 'holder-debolder-samenwerking'. Er ligt geen gemeenschappelijke maatschappijvisie aan ten grondslag.

Mr. Biesheuvel zei het een onaanvaardbare voorwaarde te vinden van de andere drie partijen, dat voor men over de echte problemen ging praten, als absolute voorwaarde werd gesteld, dat de drie confessionele partijen eerst bereid zouden moeten zijn tot een 'samen uit samen thuis'. Hij zei het onaanvaardbaar te vinden om als A.R.P. voor de verkiezingen zich op te sluiten in een blok. 'Waar blijft dan je eigen identiteit'.

'Wij waren bereid afspraken te maken, maar ons pas daarover uit te spreken aan het einde van de rit, wanneer we het resultaat konden beoordelen. Maar wij waren niet bereid ons in het blok te laten opsluiten en onze eigen identiteit prijs te geven. De A.R.P.-delegatie wilde geen dwingend stembusakkoord, waarbij de kiezer niets meer heeft in te brengen'. Daarop is het afgesprongen. Met dezelfde instelling als bij de progressieve drie zal ook het gesprek met de V.V.D. plaats vinden, aldus de A.R.-lijsttrekker.

Mr. Biesheuvel zei, dat de A.R.P. zich sterk wil richten tot de individuele kiezer. 'Wij willen een gesprek met hem, een dialoog. Dat zullen wij voor alles moeten doen. Dan hebben wij nauwelijks tijd meer om in partijpolitieke discussies te treden'.

Het bestuur van de A.R.P., Evangelische Volkspartij, vraagt sollicitanten voor de functie van

adjunct-secretaris

De werkzaamheden omvatten onder meer het voorbereiden van nota's en rapporten, het notuleren van vergaderingen, het voeren van correspondentie en het onderhouden van contacten met personen en instellingen.

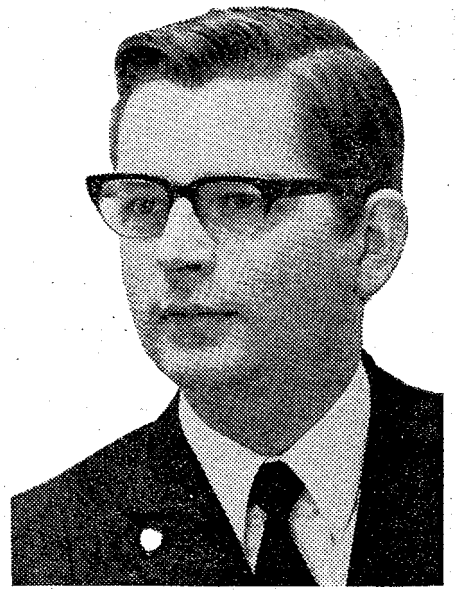
Zijn c.q. haar taak wordt in teamverband met de andere stafmedewerkers verricht.

De aard van de functie vraagt bij voorkeur een academische of vergelijkbare opleiding.

Leeftijd ongeveer 25 à 30 jaar.

Salaries, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring, overeenkomstig gelijksoortige functies in de sector van de Rijksoverheid.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige gegevens te richten aan de secretaris van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

VERTREK

DRS. K. DOBBEN

Drs. K. Dobben, één van de twee adjunct-secretarissen van de A.R.P., zal binnen enkele maanden het partijsecretariaat verlaten.

Met ingang van 1 juni a.s. is de heer Dobben benoemd tot wetenschappelijk medewerker aan het Planologisch en Demografisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam.

Hoewel enerzijds om zijn werk op het partijsecretariaat zijn vertrek betreurd moet worden, mag anderzijds een hartelijke gelukwens worden uitgesproken met deze benoeming.

Te zijner tijd komen wij op zijn vertrek terug. Eerst maken wij met elkaar de verkiezingen af.

ALTERNATIEF?

Het Gereformeerd Vredesberaad heeft geconstateerd, dat het programma van de meeste politieke partijen op het punt van het defensie- en veiligheidsbeleid opvattingen huldigt, die door het beraad worden afgewezen.

Voor verschillende leden, zo lazen wij in Trouw, is dit reeds aanleiding hun lidmaatschap voor een bepaalde politieke partij te beëindigen, terwijl enkele anderen hebben besloten ditmaal hun stem niet op hun eigen partij uit te brengen.

Naar verluidt bij het ter perse gaan van dit nummer, zouden ook bepaalde anti-revolutionairen overwegen, hoewel zij lid blijven van de A.R.P., hun stem toch aan een andere partij te geven.

Wij betreuren dat.

De A.R.P. heeft in de afgelopen jaren namelijk welbewust getracht ruimte te scheppen voor opvattingen, zoals die ondermeer door het Gereformeerd Vredesberaad worden aangehangen. Deze opvattingen konden geen meerderheid verwerven, maar de partij heeft welbewust aanvaard dat zij wettig in onze partij voorgedragen kunnen worden.

Naar onze overtuiging is er géén partij in ons land waar de defensieproblematiek zó fundamenteel behandeld is als in de A.R.P. En er ligt het besluit op deze weg verder te gaan.

Vanzelfsprekend erkennen wij het recht van ieder zijn stem in overeenstemming met zijn eigen geweten uit te brengen.

Wij vinden het echter een moeilijk te verteren zaak indien leden van onze partij in feite andere leden oproepen hun stem aan onze partij te onthouden. Tenslotte: als men vanwege de defensieparagraaf niet op de A.R.P. stemt, dan moet men het alternatief onder ogen zien. Het alternatief kan naar wij weten voor de betrokkenen niet zijn de P.S.P. Blijft over.

1. niet stemmen;

2. de P.P.R., maar deze partij valt ons inziens af, omdat die samen met P.v.d.A. en D'66 zich op een gemeenschappelijk programma heeft vastgelegd, waar de leden van het Gereformeerd Vredesberaad zich evenmin in thuis kunnen voelen.

Wij zien niet in hoe een van beide alternatieven voor leden van onze partij aantrekkelijker kan zijn, dan het stemmen op de A.R.P.

'GROOT-EMAUS' ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

(LEERLING) KINDER- VERZORGSTER

zowel bij een groepje jongere als bij wat oudere kinderen. Positief Chr. levensopvatting.

Eigen opleidingen voor de diploma's Kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden. Verkorte 5-daagse werkweek. Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden gehonoreerd overeenkomstig opleiding en diensttijd.

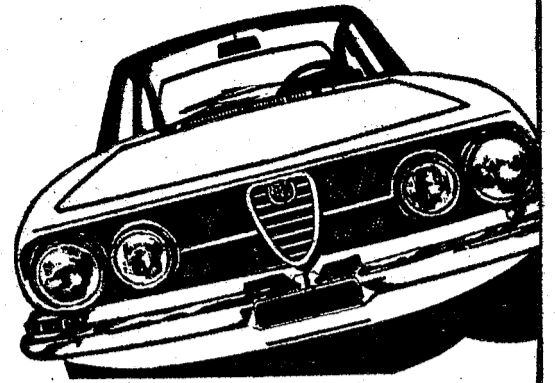
Brieven met volledige inlichtingen gaarne spoedig aan de directeur.

ALFA ROMEO

Showroom en Verkoop:
Wibautstraat 80
tel.: 926265

Werkplaats en Magazijn:
Pieter Baststraat 21-27
tel.: 738484

ALBATROS AUTOMOBIEL MIJ. N.V. - AMSTERDAM

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306, 291

**Gediplomeerde
voorlichters
Onmiddellijke service**

•
KALVERMELK

Mekabo - Fokkabo

•
MENGVOEDERS

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

•
FOURAGES EN KUNSTMEST

Observatiekliniek 'DE EDERHORST'

HORALAAN 5 — EDE — TELEFOON 08380 - 19118

Dicht bij het station Ede - Wageningen ligt op een fraai bosterrein onze zich snel uitbreidende kliniek voor observatie en kortdurende behandeling van kinderen met een stoornis in hun geestelijke ontwikkeling.

Wij hebben behoefte aan enkele

Z-GEDIPLOMEERDEN

met prot. chr. levensovertuiging.

Wij bieden u prettig, verantwoordelijk en afwisselend werk.

Bij gebleken geschiktheid behoort bevordering tot waarnemend paviljoenshoofd tot de mogelijkheden.

In dit geval is er gelegenheid tot het volgen van een kadertrainingscursus.

Ook zij die dit jaar eindexamen doen kunnen nu reeds solliciteren.

Heeft u interesse, maak dan eens een afspraak voor een persoonlijk gesprek met de adjunct-directrice van onze kliniek, postbus 68, Ede.

ALS HET EVANGELIE INDERDAAD UNIEK IS VOOR DE SAMENLEVING DAN ZAL DAT IN DE POLITIEK MOETEN BLIJKEN

DOOR H. WESTSTRATE

uitbrengen moeten weten dat zij het hokje van de grenswachters rood maken. Grenswachters die de strijd willen aanbinden tegen 'de revolutie', tegen de mens, die het zonder God wil stellen'. 'Samen met de partij roept de Arjos de kiezers op met naar op de plaats van de grenswachters te gaan staan'.

MENS EN SAMENLEVING

Mr. Aantjes zei, dat als hij zich niet vergiste ook deze verkiezingen weer het centrale thema wordt: weg met de confessionelen. Van de P.v.d.A. en de V.V.D. wist men al lang, dat zij de christelijke partijen liever zien verdwijnen. Maar ook D'66 en P.P.R. hebben deze instelling en zelfs DS'70 ziet als eerste taak het bestrijden van de confessionele partijen.

Mr. Aantjes zei: 'Het gaat om mens en samenleving, om de mens en het samenleven der mensen. Waar de mens in het

Mr. W. Aantjes

geding is, is de vraag naar de visie van de mens essentieel. Het pragmatisme heeft die niet en ontkoppelt daarmee politiek en ethiek'.

Waar vragen van mens en samenleving aan de orde zijn spelen de geestelijke achtergronden een beslissende rol. Dan is ook essentieel, wat die achtergronden zijn. Als het evangelie voor mens en samenleving inderdaad uniek is en het meest zegenrijk, dan zal dit ook in het politiek handelen tot uitdrukking kunnen en moeten komen. Hoe zou de humaniteit veilig zijn als die losgemaakt wordt van de achtergronden van Gods recht en barmhartigheid.

Mr. Aantjes zei, dat ook nu, nu men geconfronteerd wordt met een wereldwijde verantwoordelijkheid, principiële uitgangspunten net zo belangrijk zijn als toen het ging om de emancipatie van de eigen groep.

Het antwoord op alle vragen van vandaag wordt daarom niet gemakkelijker gevonden. Op menig gebied zal een heroriëntatie nodig zijn. Daar moet men niet bang voor zijn, als zij maar voortkomt uit de drang een synthese te zoeken tussen evangelisch belijden en de leef- en denkmogelijkheden van vandaag.

'De roeping en tegelijk de spanning van de christelijke politiek is het nemen van beslissingen vanuit het principiële uitgangspunt, die rekening houdt met de omstandigheden, recht doet aan de situatie, afgestemd op het ogenblik.' Mr. Aantjes zei, dat als men vandaag andere beslissingen neemt dan twintig of veertig jaar terug er altijd mensen zijn die zeggen dat men het beginsel verlaat.

ONTTREK U NIET

'Zolang onze partij bestaat, zijn er mensen geweest, die waarschuwden tegen marchanderen met het beginsel en pacteren met de tijdgeest. Ook vandaag zijn zij er, in en buiten onze partij. Zij vinden hun plaats in of gevoelen zich aangetrokken tot partijen als de SGP en het GPV.

Wij moeten er oog voor hebben, dat velen onder hen bewogen worden door een ernstig en diep ontzag voor de hoogheid van Gods geboden en door een oprechte vrees daaraan te kort te doen door het meewerken aan compromissen. En toch zullen wij hen moeten zeggen, dat de weg van SGP en GPV niet alleen de gemakkelijkste, maar in wezen ook een ondankbare weg is. Want de taak van de christen in de wereld is niet om los van de werkelijkheid getuigenis te geven, niet om te treuren en te klagen over de ontbrekende mogelijkheden, maar om te zoeken naar de nog aanwezige mogelijkheden en die te benutten, ook al zijn ze nog zo verdwijnend klein geworden. Die worsteling der christelijke politiek wordt verzwakt door ieder die zich eraan onttrekt. Wij mogen en moeten deze mensen vragen: onttrek u niet, ook al loopt u het risico vuile handen te krijgen. Liever vuile handen dan zich in onschuld wassende handen'.

Het is onzin, dat het vroeger allemaal beter was, dat is niet waar, aldus Mr. Aantjes. Er is het toenemend gebruik van drugs en de verslaving daaraan. Maar in de vorige eeuw was er een onrustbarend drankmisbruik. Het was goed, dat daartegen werd opgetreden. Maar fundamenteel werd deze volkszonde pas bestreden, toen ontdekt en erkend werd, dat de diepere oorzaak in de maatschappij zelf lag, in de erbarmelijke sociale omstandigheden. 'Het is goed als vandaag tegen het kwaad van het druggebruik wordt opgetreden. Maar echt bestreden hebben wij het pas als we de diepere oorzaken hebben ontdekt. Mr. Aantjes noemde als oorzaken: verkilling, onbegrip, teleurstelling en vereenzaming.

De tijden zijn anders dan vroeger maar niet slechter 'Luide is het geroep om krachtiger op te treden en straffe maatregelen. Maar waar zijn de voetstappen van de Heer, die de schare ziende met ontferming werd bewogen?'

HOOPVOL

Mr. Aantjes zei, dat het hoopvol is als

christelijke politieke partij de verkiezingen in te gaan, omdat men mag werken vanuit de goedheid Gods. Naar aanleiding van de geschiedenis van Jona in Ninivé, zei hij, dat God soms toe staat dat de geschiedenis anders geschreven wordt, dan Hij van plan was. 'Ons werk mag niet gebeuren uit een soort vroom fatalisme: er staat geschreven en dus zal het geschieden, ook het kwaad dat geschreven staat. Ons geloof in de onafwendbaarheid van het oordeel mag niet groter zijn dan ons geloof in Gods barmhartigheid'.

'Christelijke politiek moet en wil dienstbaar zijn om de harmonie in de samenleving te herstellen, omdat wij weten waar de mens vandaan komt en waar zijn eigenlijke bestemming ligt. Daarvan tekenen hier op te richten is dankbaarheidspolitiek ook als het maar zeer nietige tekenen kunnen zijn'.

De boodschap moet indringend gebracht worden. Daarvoor zijn nog goed veertig dagen beschikbaar. Dagen om rusteloos te werken om ons volk te winnen voor een door zeer feilbare en vaak kleinzielige mensen uit te voeren, maar door deze visie als de enig mogelijke geïnspireerde politiek.

Nog maar goed veertig dagen

Wie weet . . .!

Maar dat hangt niet alleen van de boodschap af. De boodschap moet ook worden gebracht.

De straten op, de huizen in!

Allemaal!

Dan kán het!

En dan gebeurt het ook!

NORMATIVITEIT EVANGELIE

'Wij leven in een tijd van pragmatisme waar de enige norm, het enige richtsnoer de nuttigheid is. Puur menselijke, zakelijke benaderingen. Daarover zullen wij moeten zien de normativiteit van het evangelie', aldus dr. Veerman aan het eind van de Deputatenvergadering. **Als men die normativiteit aanvaardt dan is men zijn vrijheid niet kwijt. Die vrijheid is het best gewaarborgd als men de normativiteit van de bijbel aanvaardt.**

De heer Veerman zei, dat de gebeurtenissen van de laatste weken hem hebben doen denken aan 1945. Toen smolten de SDAP, de Vrijzinnig Democraten en de CDU samen tot één partij. Nu zijn het weer drie gelijkwaardige partijen, die elkaar hebben gevonden. Maar er is een uiterst belangrijk verschil, aldus de partijvoorzitter. Wat in 1945 gebeurde werd beheerst door het personalisme. De P.v.d.A. was gericht op samenwerking en vermeed alle exclusiviteit. De nieuwe combinatie van vandaag is exclusief, zij komt met een nieuwe antithese.

In plaats van de principiële antithese is er nu gekomen de pragmatische antithese.

Dr. Veerman zei, dat de A.R.P. en de andere confessionele partijen ons volk niet als een minderheid en een minderheid willen zien. Principieel wil men heel het volk zien. 'Wij zien de democratie als een mentaliteit, een stuk tolerantie, een erkenning ook van de menselijke betrekkelijkheid. De bereidheid om met elkaar samen te werken'.

Dr. Veerman zei, dat christelijke politiek een levende zaak moet zijn. In het program moet men het hart van de zaak zien en niet een aantal losse punten. De financiële paragraaf gaat niet alleen over de centen, maar ook over de bereidheid offers te brengen. Het gaat om de mentaliteit'.

Hij besloot: U komt niet voor u zelf of vanuit uzelf de komende weken. U komt met een opdracht en dat kan uw kracht zijn. U komt niet voor een klein zaakje, maar voor een nationale zaak. Zo zullen wij onze politiek naar buiten moeten brengen.

'Als u gelooft in de zaak waarvoor u staat — dat mag u en dat moet u, dan zal het u in de komende weken lukken. Wij gaan samen op pad, achter Biesheuvel aan'.

Op de Deputatenvergadering hebben naast mr. Biesheuvel ook minister drs. J. A. Bakker, de vicevoorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie mr. W. Aantjes, Arjosvoorzitter Gerrit van Dongen en partijvoorzitter dr. A. Veerman het woord gevoerd.

Minister Bakker zei, dat de verkiezingen meer dan ooit beheerst lijken te worden door sociaal-economische punten. Maar ook vraagstukken op het terrein van de geestelijke volksgezondheid, medeverantwoordelijkheid en medezeggenschap, milieubeheer zullen eveneens voor de A.R.P. belangrijk zijn. Brood is niet het enig belangrijke in dit leven.

De vraagstukken van inflatie, belastingdruk, loon- en inkomensvorming, vorming, van de prijzen en de overheidsuitgaven zijn echter geweldig belangrijk.

BOODSCHAP

Minister Bakker meende, dat men niet met een zak vol beloften, maar wel met een boodschap het land in moet gaan. Een oproep moet er zijn om van onze persoonlijke welvaart iets extra's af te staan voor een maatschappij, die op veel punten, nationaal en internationaal, vernieuwd en verbeterd moet worden, om meer gestalte te geven aan de bijbelse gerechtigheid en een menswaardiger samenleving.

Die bijdrage betekent een half procent stijging van de belastingdruk per jaar. Maar dat heeft pas effect als er daarnaast ook iets wordt gedaan. De samenleving moet ook bereid zijn die belastingverhoging te aanvaarden en niet tot extra loon- en prijsverhogingen aanleiding geven.

De progressiviteit van politieke partijen hangt dan ook niet af van het antwoord op de vraag of zij bereid zijn iets meer of minder aan de belastingen te sleutelen. Die progressiviteit is al te goedkoop. Het hangt er van af of wij een boodschap hebben te brengen die er toe bijdraagt de mentaliteit om te buigen en de maatschappelijke groeperingen voor onze plannen te winnen. Ons beleid kan — om het eens heel scherp te stellen — alleen maar slagen als vakbonden en werkgevers en de beoefenaren van vrije beroepen genoegen willen nemen met een jaarlijkse groei van het reëel besteedbare inkomen die niet meer bedraagt dan ongeveer 2 pct. En dat is niet veel.

MILIEU

Over milieubeheer zei hij: Ook voordien is op dit front wel eens iets gedaan. Ook voordien zijn er geweest die de gevaren van het milieubedrijf signaleerden. Zij waren vaak roependen in de woestijn, roependen ook over de woestijn die ons lot zou kunnen worden als wij zo door zouden gaan. Dat is in korte tijd anders geworden. Her en der zijn wij in de wereld zo met de neus op de problemen gedrukt dat wij ze wel met man en macht te lijf moeten.

GRENSWACHTERS

Gerrit van Dongen zei, dat aan de politieke vervreemding extra voor wordt gegeven als voor de verkiezingen over de hoofden van de kiezers heen de kabinetsformatie achter gesloten deuren plaats vindt. Dan gebeurt precies hetzelfde geheimzinnige gedoe van vroeger, alleen in een eerder stadium.

Voor christelijke politiek geldt niet, dat zij moet zoeken naar de grootste gemeene deler. Dat betekent, aldus de Arjosvoorzitter, grenzen trekken waar sociaal onrecht wordt bedreven. Onze waarachtigheid en eerlijkheid moeten er borg voor staan dat wij in de bedoeling van Christus werkelijk het onrecht te lijf gaan. Onrecht in Zuid-Afrika en Rusland. Onrecht aan bejaarden, invaliden, taalarme kinderen. Het is allemaal onrecht tegen de mens zelf. Wij zijn geroepen om grenswachters te zijn.

'Kiezers, die op de A.R.P. hun stem

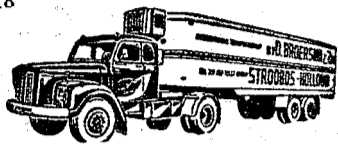
Handel en Industrie

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS
tel. 05123 - 441
telex 46018

BODEGRAVEN
tel. 01726 - 2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND INLICHTINGEN OMTRENT DE VELE MOGELIJKHEDEN tot SNEL- en RECHTSTREEKS vervoer

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN
LEEWARDEN
TELEFOON 24467 - 24468.

*Uw adres voor
recepties en partijen*

KRANTEN
PERIODIEKEN
BOEKEN
KLEUREN-
ROTATIE
HANDELS-
DRUKWERK

DRUKKERIJ LIBERTAS

UTRECHT — DRIFT 13
TELEFOON 19446

*Ook dit blad wordt
er gedrukt*

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen,
enz. Zelfklevende transfers o.a.
Voor autoportieren, gevelletters,
graveerwerken.

ZUID NED. NAAMPLATEN
ONDERNEMING
G. TER VEEN, GELEEN
Winkel en Showroom
Graaf Huynlaan 3, Tel. 7500
Kantoor en fabriek
Industrieweg 15, Tel. 5888

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

BEVERWIJK
Telefoon (02510) 25244
4 lijnen

**50 JAAR
ELEKTROTECHNIEK**

VOOR BUIG- EN ZETWERK

op hydr. pers 1000 ton
ZETLENGTE 7 m, dikte 32 mm

CONSTRUCTIE- WERKPLAATSEN W. HUIZER N.V.

Telefoon 010 - 332657, Groenedijk 10,
Capelle a.d. IJssel

FA. DE REK EN HORSMAN FABRIEK VAN SCHEEPSLIJEREN

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01808 - 218
OUDERKERK AAN DE IJssel

J. F. VAN DRIEL EN ZOON N.V.

SMEDERIJ
FABRIEK VAN LAND- EN
TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN

Venneperweg 467, telefoon 02526-2293,
Nieuw Vennepe.

FA. C. VERMEER EN ZOON'S

fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01808 - 230
OUDERKERK AAN DE IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN
EN FAUTEUILS, ARMLEGGERS,
KAPPEN - REGELS - STIJLEN, enz. enz.

JAN LINGEN'S BETON- INDUSTRIE N.V.

Veendam 29 — Telefoon (01850) 50123 - 50134
PAPENDRECHT

VAKANTIE IN NORMANDIË!

Te huur in Normandië (Frankrijk) ged. van boerderij (Normandisch). Prachtig gelegen tussen Parijs en Rouaan. Grote kamer, 7 bij 6 m slaapk., keukentje + wasgelegenheid met toilet, Str. w., f 150,- p. week. Nog vrij 2e helft april, mei, juni en na 5 aug. Adres: H. Munneke, ferme „de la Garenne”, St. Etienne s/s Bailleul par St. Pierre de Bailleul, 27 - France.

INFORMATIES OVER:

ONROEREND GOED
WONINGEN - PREMIEWONINGEN -
BUNGALOWS

in Ommen en omstreken
J. WEENINK

H. MULERTSTRAAT 5, OMMEN.
Makelaar - Taxateur o.g.
Tel. 05291 - 1121

Het bestuur van het Interkerkelijk Sociaal Centrum Lopikerwaard, uitgaande van de Hervormde en Gereformeerde Diakonien, roept sollicitanten op voor een

MAATSCHAPPELIJK WERKSTER

bij deze stichting.

Ons werk:

Algemeen maatschappelijk werk en bejaardenwerk in de gemeenten Benschop, Lopik en Polsbroek.

Vereist:

Diploma Sociale Academie.

Geboden:

Een nieuw op te bouwen zelfstandige werkkring in de zuid-westhoek van de provincie Utrecht;
goede arbeidsvoorwaarden;
salaris volgens rijksregeling;
woonruimte (nieuw) is beschikbaar.

Sollicitaties te richten aan het secretariaat van de stichting p/a Europasingel 15 te Lopik (tel. 03475 - 420).

DE PLAAT VOOR IEDER GEZIN ... weer uit URK!

„Hij doet de storm bedaren”, nieuwe indrukwekkende plaat van niet-ritmische gemeentezang uit „Het Kerkje a.d. Zee” te Urk, opgenomen tijdens sfeervolle kerkdienst in dec. 1970. Prachtige kleurenhoes met Urker koster in de huizenhoge golven van de Noordzee.

Ps. 107 : 12 en 15 (gedeclemeerd met achtergrondgeluid door de bekende declamator Jo Gerssen) - Ps. 89 : 1, 3, 8 - Ps. 6 : 1, 2, 9 - Dankt, dankt nu allen God - Ps. 98 : 2, 3 - Ps. 138 : 1, 2, 4 - Ps. 77 : 6, 8 - Ps. 103 : 4, 11 - Uren, dagen, maanden, jaren - Ps. 113 : 1, 4.

30 cm L.P. stereo/mono verzendkosten f 1.-
Bestelnr. 6011 (ac) Prijs f 13.90

Uitsluitend verkrijgbaar bij

NEDERLANDS
PLATEN-
VERZENDHUIS
URK
Bonairestr. 1
Tel. 05277-1456
Giro 1.299.777

EERSTE HYPOTHEEK

Belastingvrije winst door aflossing met certificaten van grote Nederl. Mij., lagere rente, inval. en overlijdensdekking. Winstdeling deelname tot 50 jaar. Inl.: ELOUTVERZEKERINGEN, lid N.V.A., Hogeweg 20, Wassenaar, telefoon 01751 - 9900.

STICHTING VOOR BUURTWERK TE SPIJKENISSE

vraagt voor spoedige indiensttreding een

STAF- MEDEWERK(ST)ER

Taak: leiding geven en begeleiden van jeugdwerk-activiteiten.

Initiatieven nemen en zo mogelijk een belangrijke inbreng aan eigen frisse ideeën ten aanzien van jeugdwerk.

Opleiding: sociale academie, Mikojel en enige ervaring.

Salaris volgens L.O.A.C.-regeling.
Woning beschikbaar.

Sollicitaties en inlichtingen: teamleider, Jan Campertlaan 1, Spijkenisse, tel. 01880-2592.

VERKIEZINGSCAMPAGNE A.R.P.

Officieel gestart op 13 maart j.l., Depu-
tatenvergadering, Utrecht.
Zes weken actieve campagne.

Verkiezingsdatum: woensdag 28 april
1971.

Wij moeten naar de kiezers toe.
Het allerbelangrijkste in de campagne
is de persoonlijke benadering.

De Kamerkandidaten, voorop, wil 'de
partij' zich als een 'groep-van-mensen'
presenteren, de kiezers opzoeken.

Niet alleen via de pers, de radio en de
televisie, niet alleen via vergaderingen
en verkiezingsbijeenkomsten, maar van
gezicht tot gezicht moeten de kiezers de
A.R.P. ontmoeten. Ook aan huis; ook op
straat.

PERSOONLIJK

De kiezer moet — waar mogelijk in een
persoonlijk gesprek — er met argumen-
ten van overtuigd worden, dat zijn/haar
stem belangrijk is; dat hij/zij — door te
stemmen, maar vooral door te kiezen —
invloed kan uitoefenen op de politieke
gang van zaken, op het politieke beleid
in de komende jaren. Een appél op het
medeverantwoordelijk zijn voor de eigen
toekomst.

Wij hebben wat te vertellen en wij
moeten horen; praten en luisteren.

Een partij kan alleen een persoonlijke

benadering van veel kiezers realiseren
als de beschikbare man-/vrouw-/kracht
aanwezig is.

Ieder kan zich voor medewerking — er
is veel en gevarieerd werk te doen —
opgeven bij de bestuursleden van de
eigen plaatselijke kiesvereniging.

En wil men voor een korte periode wat
ruimer tijd beschikbaar stellen, dan kan
men dat mededelen aan de campagne-
leider in de eigen regio (zie de hierbij
geplaatste lijst van namen en adressen).
Vooral in de laatste weken zijn veel
mensen nodig. Het gaat daarbij om
avonden en/of — zo mogelijk en ge-
wenst — morgens en middagen. Zie in
overleg wat u met uw tijd doen kunt.

HERKENBAAR

Er is allerlei verkiezingsmateriaal, dat
ook een persoonlijke benadering van de
kiezers — contact — kan vergemakke-
lijken. Er zijn bijvoorbeeld lucifers-
boekjes, stickers, buttons, ballonnen,
bierviltjes, pamfletten voor bepaalde
groepen. Ook de algemene folder voor
huis-aan-huis-verspreiding (even per-
soonlijk afgeven!) is in dit verband van
belang.

Een uiterst belangrijk, invloedrijk on-
dersteuningspunt voor de gehele cam-
pagne is met name ook de affiche, het

raambiljet; niet alleen op borden of
aanplakzuilen, maar juist en vooral
voor het raam van uw woning. Herken-
baarheid!

DE MOEITE WAARD

Wij werken landelijk in een verkiezings-
team. Regionaal zijn er campagneteams.
Ook plaatselijk is werken in 'team-
verband van grote betekenis.

Niet alléén werken; niet alléén op pad.
Maar met een aantal mensen samen.
Dat is gezelliger; het is boeiend werk.
Het gaat om een korte tijd, waarin veel
moet worden gedaan.

Samen zullen wij niet veel rust hebben.
Maar: het is dan ook de moeite waard.

CAMPAGNELEIDERS

Groningen: J. van der Ploeg, Maaslaan
11, Groningen, telefoon 050-52147.

Friesland: F. Eijgelaar, Bleeklaan 43,
Leeuwarden, telefoon 05100-27434.

Drente: J. van Noord, Lhee 7, Dwinge-
loo, telefoon 05219-7266.

Overijssel: G. Chr. Voerman, Herm.
Kruidjerlaan 21, Almelo, telefoon
05490-16045 (t)-05490-17267 (k)

Arnhem: J. J. van der Laan, Jasmijn-
weg 48, Nunspeet, telefoon 03412-
3218.

Nijmegen: A. Wildeman, Croleseweg 2,
Winterswijk, telefoon 05430-2191.

Utrecht: dr. ir. P. L. Walraven, Dennen-
weg 9, Soest, telefoon 02155-4137 (t)-
03463-1444 (k).

Amsterdam: drs. E. Heerma, 2e Jan
van der Heydenstraat 8 III, Amster-
dam, telefoon 020-729566.

Haarlem: ir. A. H. J. van Tol, Seevank
100, Zwanenburg, post Halfweg, te-
lefoon 02907-4986.

Den Helder: J. W. Bol, Noorderpad 49,
Opperdoes, telefoon 02274-1920.

Leiden: A. J. Stolp, Van Vollehovokade
5, Leiden, telefoon 01710-30554 (t)
01710-26318 (k).

Den Haag: J. H. J. Rose, Isabellaland
1418, Den Haag, telefoon 070-614941
(k)-070-858879 (t).

Rotterdam: J. J. Koole, Rekersdijk 22,
Rotterdam, telefoon 010-198243 (t)-
010-277740 (k).

Dordrecht: M. H. L. Weststrate, Burg.
van Walsumlaan 285, Vlaardingen,
telefoon 010-708633.

Middelburg: K. van Oosterom, H. Du-
nantstraat 81, Kruiningen: tel.
01130-1747 (t)-010-292366 (k).

Noord-Brabant: drs. J. de Geus, Julia-
nalaan 18, 's-Gravenmoer, tel. 01623-
2507 (t)—01600-2244(k).

STEMMEN BIJ VOLMACHT

Wanneer een kiezer weet of ook maar
vermoedt, dat hij niet in de gelegenheid
zal zijn op de verkiezingsdag — woens-
dag 28 april 1971 — zelf naar de stem-
bus te gaan, bijvoorbeeld wegens ziekte,
ouderdom of afwezigheid, kan hij/zij
(als volmachtgever) iemand anders
aanwijzen als zijn/haar gemachtigde en
zo bij volmacht voor zich laten stem-
men.

ZELF ELDERS STEMMEN

Wanneer een kiezer niet zelf in de eigen
gemeente kan gaan stemmen, omdat
hij/zij elders in het land verblijft (we-
gens werkzaamheden, bezoek aan fami-
lie of bijwoning van een vergadering,
vakantie, militaire dienst), kan hij/zij in
een andere gemeente, waar dan ook in
het land, stemmen.

Ingevuld moet dan worden een formu-
lier- model J4 —, kosteloos verkrijg-
baar bij de gemeentesecretarie of bij
het bestuur van uw kiesvereniging. Het
verzoek om elders te stemmen moet via
dit formulier worden gedaan uiterlijk
op woensdag 14 april 1971. Het formu-
lier moet ingeleverd worden bij de
secretarie van de gemeente waar de
kiezer op de dag van de kandidaatstel-
ling (dinsdag 16 maart j.l.) in het kie-
zersregister voorkomt.

EEN ANDER AANWIJZEN

Wie niet zelf kan gaan stemmen, kan
een ander aanwijzen om voor zich bij
volmacht te laten stemmen.

Regeling A

Indiening van het verzoek om bij vol-

macht te mogen stemmen uiterlijk op
woensdag 14 april 1971, bij de secretarie
van de gemeente, waar de kiezer op de
dag van de kandidaatstelling (dinsdag
16 maart j.l.) in het kiezersregister
voorkomt. Formulier, model K4-1,
kosteloos verkrijgbaar bij de gemeente-
secretarie of bij het bestuur van uw
kiesvereniging. Als gemachtigden mo-
gen worden aangewezen:

1. de echtgeno(o)t(e).
2. een der bloedverwanten in de eerste
tot en met de vierde graad;
3. een der aanverwanten in de eerste tot
en met de vierde graad;
4. de echtgenoot van een schoonzuster
of de echtgenote van een zwager;
5. een der huisgenoten van de vol-
machtgever (iemand, die blijkt het
kiezersregister hetzelfde adres heeft als
de volmachtgever; bedoeld is hier uiter-
aard géén familielid).

Men zie het hierbij afgedrukte sche-
ma.

Alle hier genoemde personen kunnen
voor iemand bij volmacht stemmen, ook
wanneer zij niet in dezelfde gemeente
wonen als de volmachtgever. En de
gemachtigde mag in zijn eigen gemeente
de volmachtstem uitbrengen.

Deze regeling is van belang voor be-
jaarden, invaliden, zieken, vrouwen die
omstreeks de verkiezingstijd een baby
verwachten, vakantiegangers enz.

Opgemerkt moet worden dat voor een
bepaalde groep kiezers, namelijk voor
hen, die door hun beroep of werkzaam-
heden regelmatig van huis zijn, een
speciale regeling geldt. Dat betreft bij-
voorbeeld schippers, vissers, zeevaren-

den, militairen, handelsreizigers e.d.
Voor hen mag naast een bloedverwant
of aanverwant elke willekeurige kiezer
als gemachtigde worden aangewezen.
Voor hen is er een formulier model K4-
2, waarbij het verzoek om bij volmacht
te mogen stemmen kan worden inge-
diend.

Regeling B

Deze (nieuwe) regeling houdt in, dat een
kiezer naast regeling A ook een verzoek
om bij volmacht te mogen stemmen kan
indienen op de volgende wijze: uiterlijk
op de vijfde dag voor die der stemming,
dus uiterlijk op vrijdag 23 april 1971
indien hij/zij zich persoonlijk vervoegt
ter secretarie van zijn/haar gemeente,
mits vergezeld van de (willekeurige)
kiezer, die bereid is als zijn/haar ge-

machtigde op te treden. Ook hier is
geen familieband nodig.

In alle gevallen geldt, dat een kiezer
niet meer dan twee aanwijzingen als
gemachtigde mag aannemen.

VAN ZEER VEEL BELANG

Er zijn vele mogelijkheden om te zor-
gen, dat de stem van een kiezer niet
verloren behoeft te gaan.

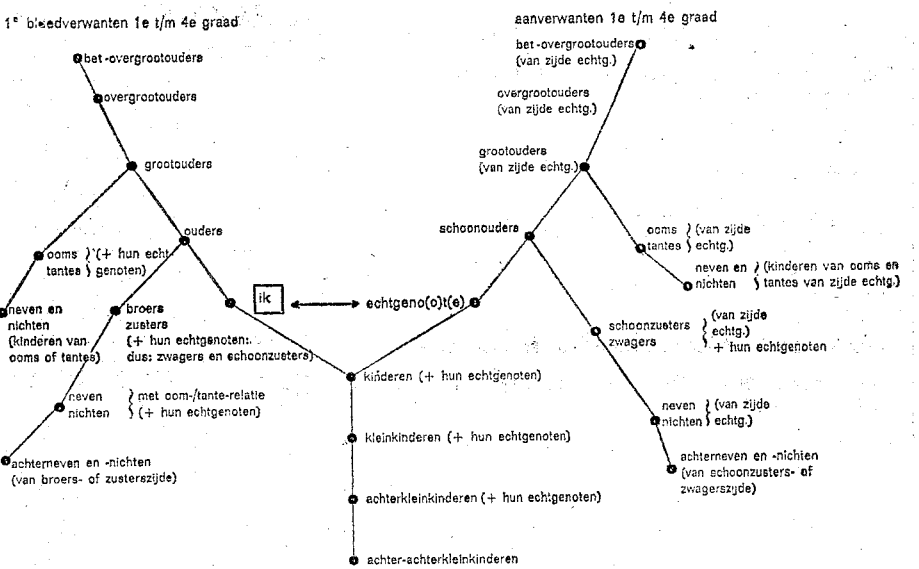
De besturen van de kiesverenigingen,
beter zelfs, ieder partijlid moet op deze
zaak bedacht zijn.

Geen stem mag verloren gaan.

Deze Tweede Kamerverkiezingen zijn
van zeer veel belang voor het politiek
beleid in onze samenleving in de ko-
mende jaren.

Laat ieder zijn stem zorgvuldig uitbre-
ngen; zelf of bij volmacht via een ander.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMACHT?

2° huisgenoten

De schriftelijke verzoeken moeten uiterlijk op de veertiende dag voor die der stemming zijn ingediend (dus uiterlijk op 14 april 1971).

3° Zij die geen bloed-, aanverwant of huisgenoot zijn, indien de volmachtgever en de gemachtigde zich tezamen persoonlijk ter gemeentesecretarie melden. De volmachtgever en de gemachtigde dienen beiden in het kiezersregister te zijn opgenomen van de gemeente waar zij zich ter secretarie melden. Zij kunnen zich vanaf de dag der kandidaatstelling (16 maart 1971) tot uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming aanmelden (dus uiterlijk op 23 april 1971).

VERZORGD WONEN TE KOOP OF EVENTUEEL TE HUUR
IN EEN SERVICEFLAT
op nader overeen te komen voorwaarden
in Ermelo, moderne 2- of 3-kamerflats in
bosrijke omgeving en toch dichtbij centrum.
Inlichtingen telefoon 03417 - 1209.

VAKANTIETIPS

DEN HAM (bij Ommerbossen)

Ga heerlijk met vakantie in onze gezellige

HUISJES

Alle comfort aanw. G. J. Blekkenhorst, Nienenhoek 3.
Tel.: 05495 - 559.

DE LUTTE

Kom met vakantie of weekend naar

CAMPING „DE LUTT“

Een nieuwe camping met een ongekend comfort. In de mooiste streek van Twente. Weekends te bezichtigen. Folders worden op aanvraag gratis toegezonden.

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT CAMPING „DE LUTT“
Tel. 05415-309. Beuningerstr. 20, De Lutte. Aan de Twente-route.

DIEVER

Zoekt u een prettig pension even buiten het dorp Diever, met centr. verw. w. en k. str. water. prachtige tuin, unieke ligging. prima sfeer, grote parkeerruimte, zeer mooie wandelroutes en fietspaden? Vraag dan eens inlichtingen bij ons, H. KAMPHUIS. Hezenes 26, Diever. Tel. 05219-1793.

NUNSPEET

Chr. Vakantieoord „DE DUIVENTIL“

Uitstekend gel. in een ideale omg. Moderne accommodatie. 4- en 6-pers. gezinskamers. Ook voor beschaafde jongelui. Prettige sportieve sfeer. Pr. verzorging. Vraagt uitgebr. prospectus. Tel. 03412-2352 of 3869.

BESPREEK NU UW JAAR- OF SEIZOENPLAATS

In bosrijke omg., CAMPING DE BOSRAND, Gilzeweg 42 A. CHAAM (N.-Br.), telefoon 01619-606. TEVENS TE KOOP DUBBELE CARAVANS 6 bij 7 meter.

ZUID-LIMBURGSE MAASVALLEI (Bunde-Geulle-Esloo).

Rustige vakantie in prachtig golvend landschap. Natuurreservaat, wandelbossen en 2 verw. openl. zwemb. Inl.: V.V.V. Geulle. Telefoon 04461-1987.

RUST UIT OP HET WATER

Verhuur van 1e klas motor- en zeilkruisers

FA. BAKKER, SNEEK

TELEFOON 05150 - 2253

PENSION BEUKENHORST

ZUIDERZEESTRATWEG W 42, DOORNSPIJK.
TEL. 05258 - 401.

Aangeboden kamers met volledige verzorging of logies met ontbijt. Bespreek nu uw vakantie voor het naseizoen. Prospectus op aanvraag.

WEEKEND-ARRANGEMENT

Hotel-Rest. Bouma, Egmond aan Zee

BOULEVARD, POSTBUS 3, TEL. 02206-1597.

Bespreek tijdig uw vakantie voor PASEN en PINKSTEREN.

RUIL OF HUUR EEN LERAARSWONING IN UW VAKANTIE

3000 woningen beschikbaar overal in NEDERLAND, ENGLAND, DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc. Juli en augustus. Huur p.m. f 200,- p. w. N. G. HINDELOOPEN, leraar Eng., Stetweg 35, CASTRICUM. Telefoon 02518 - 51966.

DEN HAM - ZOMERHUISJE

VOLL. INGEP. MET STOOKGEL. RUSTIG GELEGEN IN PRACHT OMGEVING. NOG VRIJ VOOR 10-4-EN NA 7-8. INL. H. SOEPENBERG, ZOMERWEG 7, TELEFOON 05495 - 293.

HOTEL DREIJEROORD TE OOSTERBEEK

Telefoon 08307 - 3169

WAAR MEVROUW ZICH UIT EN MENEER ZICH THUIS VOELT

ZOEKT U UW VAKANTIE IN DE MOOIE NATUUR

CAMPING „DE MARSHOEVE“

IS NIET DUUR

Schoolderman, Reuweg 51, LOENEN (Vel.). Tel. 05765 - 610.
TEVENS CARAVANS TE HUUR

TE HUUR OP EEN BOERDERIJ IN OOST GELDERLAND COMFORTABELE INGERICHTE

VAKANTIEHUIS

MOOI GELEGEN. DIRECT BIJ DUITSE GRENS. VRIJ VOOR 10 JULI EN NA 31 JULI. TELEFOON 08355 - 1581.

RENESE

Seizoenplaatsen CAMPING JULIANAHOEVE, Hoogenbooml. 42, Renesse, tel. 01116 - 414. Prachtig bebost en aan strand gelegen. Seizoenplaatsen voor uw caravan of tent nu nog uit te zoeken, ook weekends. In april - mei - juni nog geheel ingerichte 4-pers. caravans en 6-pers. tenthuisjes te huur. Vraag gratis folders.

RECREATIECENTRUM 'TER SPEGELT'

Ideale gezinscamping m. eig. strandbad, speeltuin, kampwinkel. Restaurant-bar. Bosrijke omgeving. Vooraf plaats reserveren noodzakelijk. Na 31 juli en vóór 26 juni nog bung. en car. te huur. EERSEL, Postseweg 88, tel. 04970 - 2016.

DELLEN

FAM.PENSION 'T IEMENSCHOER,

Villapark 1. Prachtige bosrijke omgeving. Vraagt inlichtingen, wij geven ze graag. Nu nog gezelliger dan voorheen. Tel. 05407 - 1205. P. M. Snijdevind.

TE KOOP EN TE HUUR: LUXE ZOMERBUNGALOWS

bij bos en hei in Dr. met alle conf., elektra, douche enz. Nog vrij voor 10 juli en na 7 aug. H. FENNEMA, HOOFDKADE 20, STADSKANAAL. TELEFOON 05990 - 2667.

VAKANTIES DIE „AF“ ZIJN!

Nu 2 vakantiehuizen in Oostenrijk en 7 dagen v.a. f 126,-. Voorts reizen door geheel Europa voor ouderen en jongeren, w.o. op de Rijn, Moezel en Neckar. Gratis reisgids: Adm. Buitenl. Reizen CJV, Chr. Jongeren Verbond.

CENTRUM JONGEREN VAKANTIES

Boerenstraat 47 - Den Haag - Telefoon 070 - 330260

REISBUREAU BAK

Marktstraat 6, Alkmaar,
telefoon 02200-11044

ONS ZOMERPROGRAMMA 1971
biedt u een keur van goed verzorgde

vlieg-, autocar-, trein- en bootreizen

o.a naar

Spanje-Portugal
Rome-Napels-Pompeï-Capri
Italaanse Riviera-Gardameer
Aurach-Skt. Johann-Pertisau
Lourdes-Parijs
Zwarte Woud (Calw.)
Rijnreis (Boppard), Z. Limburg

Boekingskantoor voor reisbureaus:

Hotelplan - FIT - F.T.S. - Nespanda Tours
Red. Rijnvakantie e.a.

Zend mij uw programma 1971

Naam:

Adres:

Woonplaats:

ONBEZORGD wonen goed VERZORGD wonen in Coöp. VERZORGINGSFLAT 'De Stadsfenne' UA te Sneek!

In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types, namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,- in verschillende prijsklassen. Hypotheek beschikbaar.

In deze

verzorgingsflat

zijn ondergebracht

- ☆ CENRAAL-WINKEL
- ☆ BANKFILIAAL
- ☆ KAPSALON
- ☆ PEDICURE
- ☆ LOGEERKAMERS
- ☆ BIBLIOTHEEK
- ☆ BILJARTZAAL
- ☆ RECREATIEZAAL
- ☆ TELEVISIEZAAL
- ☆ MET KLEUREN-T.V.
- ☆ AANTREKKELIJK GESITUEERD IN EEN NIEUW NATUUR- EN WATERRIJK STADSDEEL
- ☆ ZONNETERRAS
- ☆ UNIEK UITZICHT (SNEEKERMEER)
- ☆ DICHT BIJ BURG. DE HOOPPARK EN JACHTHAVEN
- ☆ RUIME PARKEERGELEGENHEID EN GARAGES

- Warme maaltijd met keuze-menu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Liftten
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op: f 140,- tot f 345,- plus f 80,- per persoon.

Vanaf heden zijn enkele volledig ingerichte MODELFLATS geheel vrijblijvend te bezichtigen.

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

Makelaars en Taxateurs in Onroerende Goederen
WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEF. 05150 - 3785

„Bos en Wind... de sleutel tot uw huis !!“

rijnstraat 142/144 tel. 739103 amsterdam z

raf hifi stereo

THORENS - J.B.L.
QUAD - SONY - A.R.
B&W - KEF - Lenco
SCOTT - UHER - TRIO
RADFORD - BRAUN
PHILIPS - SANSUI
TEAC - AKAI - DUAL
LANDBERG - REVOX
DYNACO - B&O - ETC.

rijnstraat 139 telefoon 713597
GRAMMOFOONPLATEN/VOORBESP. -
TAPES/MUZIEK-STEREO & CASSETTES
maasstraat 169 telefoon 426123
SERVICE/HIFI/OCCASIONS/VERHUUR

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983-366

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED

in Reclame- en Handelsdrukkerij

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES“

Chrysanthenstekken voor

jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

UITSLAG VERKIEZING PARTIJBESTUUR

Uitslag van de stemming der kiesverenigingen en van het Partij Convent betreffende de verkiezing van leden van het Centraal Comité en andere colleges.

I CENTRAAL COMITE

(art. 19, lid 1, A 1, art. 20, lid 1, art. 36 lid 4a)

Voorzitter:

Dr. A. Veerman
H. A. Brokking

Ondervoorzitter:

Drs. J. de Koning
Dr. G. van Roon

Ondervoorzitter:

Drs. D. Th. Kuiper
C. D. van Oosten

Punten

Voorzitter Organisatie Commissie:

H. A. de Boer 495
Drs. B. Beumer 247

Leden:

Mr. P. van Dijke 607
Prof. dr. J. A. de Jonge 118
Ir. G. H. Meijer 546
Drs. J. Achterstraat 172
Prof. dr. M. Boertien 622
Prof. dr. A. Troost 120
Ds. D. Biesma Jr. 608
H. W. van den Brink 130
Mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters 628
Mevr. C. C. Kakes-Veen 106
J. Nieuwenhuis 558
Drs. G. H. Terpstra 169
Mevr. P. C. Lodders-Elfferich 537

Mevr. H. G. Sijbesma-Beukema 193
Dr. P. C. Bos 562
Drs. J. J. Overbeek 160
Drs. J. H. van de Bank 592
Mr. C. van de Wetering 134
Prof. ir. B. Krol 565
Prof. mr. P. de Haan 137
Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman 536
Dr. P. J. Boukema 197
Drs. P. Bukman 412
J. van Noord 309
Dr. J. H. Jonker 687
Mr. J. Bootsma 52
Ing. P. Tjeerdsma 524
L. de Graaf 208
Mej. J. van Leeuwen 595
Mej. A. R. van Dellen 148
Mr. G. C. van Dam 663
Drs. A. J. van der Meer 73
Drs. S. Faber 610
Mr. S. J. Hartkmap 117
Prof. dr. J. P. I. van der Wilde 594
Drs. P. F. van Herwijnen 134
Sj. Jonker 638
Mr. L. J. van der Burg 38
Mr. P. J. A. Idenburg 517
Drs. H. J. Ydo 217

II Commissie van Beroep

(art. 36, lid 4b, art. 44, lid 3)

Leden:

Drs. J. J. A. Scholten 598
Mr. B. G. Holtrop 136
Mr. A. Herstel 551
Mr. Chr. F. Bramer 177
Mr. J. H. Prins 649
Mr. H. M. Krans 84

Plaatsvervangende leden:

Mr. B. G. Holtrop 569
Drs. J. J. A. Scholten 148
Mr. Chr. F. Bramer 534
Mr. A. Herstel 184
Mr. H. M. Krans 561
Mr. J. H. Prins 153

II Doctor Abraham Kuypertstichting

(art. 36, lid 4c)

Voorzitter:

J. Smalbroek 596
Prof. mr. P. H. Kooijmans 149

Penningmeester:

J. A. Fock 471
Drs. R. Zijlstra 271
Blanco 637

Totaal

24.000

ZEELAND

Te koop goed onderhouden

HERENHUIS

met ± 1100 m² eigen grond, gelegen in rustig dorp op Zuid-Beveland.

Prijs f 35.000 k.k.

Hypotheek beschikbaar.

Ook nog keuze uit andere woningen en landelijk gelegen boerderijtjes. Prijzen vanaf f 12.500.—.

Inlichtingen:

P. DINGEMANSE - PATIJNWEG 46 - GOES
Telefoon 01100 - 5639.

PHILADELPHIA TEHUIS „DE DANNENBORGH”

DORPSSTRAAT 8 TE LUNTEREN - TELEFOON 08388 - 2335

vraagt:

vakantie-hulpen

voor de maanden juni - juli - augustus
voor een groep geestelijk gehandicapte dames.

Vereisten: minimum leeftijd 20 jaar en Prot. Godsdienst.

Inlichtingen te verkrijgen bij de directrice van het tehuis, mej. N. A. v Dijk, Dorpsstr. 8, Lunteren.

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

GROOT-EMAUS ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor de-
biele jongens en meisjes kan worden
geplaatst een

LEERLING KINDERVERZORGSTER

zowel bij een groep jongeren als bij
wat oudere kinderen.
Positief Christelijke levensopvatting.
Eigen opleiding voor de diploma's
kinderbescherming A en B.
Gunstige salarisregeling en arbeids-
voorwaarden.
Verkorte 5-daagse werkweek.
Aantrekkelijke omgeving.
Ervaren krachten worden gehono-
reerd overeenkomstig opleiding en
diensttijd.

Brieven met volledige inlichtingen gaarne
spoedig aan de Directeur.

HUIZE NIEUWENOORD - BAARN

KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

16 augustus 1971 begint weer een cursus voor

Opleiding Z.-VERPLEGENDE

(ZWAKZINNIGENZORG)
(mnl. of vr.)

- Leeftijd 17 jaar;
- Vooropleiding: Inas, MAVO-4 of gelijkwaardige opleiding;
- Vrije kost, inwoning en bewassing en eerste uniformverstrekking;
- De lessen worden in diensttijd gegeven.

Aanmelding gaarne vóór 1 juli 1971 te richten aan onze afdeling Perso-
neelszaken, die ook alle gewenste inlichtingen verstrekt.

HUIZE NIEUWENOORD

GROENEVELD 25 - BAARN - TEL. 02150 - 54451

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

Handel en Industrie

HOLLESTELLE N.V. GOES

MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING

ZAAGMOLENSTRAAT 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

**UW
INTERIEUR** *smaakvol en gezellig
ingericht*

en toch niet duur

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 12486

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561
ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

SCHUILING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES - Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS
UITGEVERS

*Al 70 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

TELECOMMUNICATIE-INDUSTRIE BECKER N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- SCHEEPSRADIOTELEFOONS
- ECHOLODEN
- RADAR
- MARIFOONS
- AUTOMATISCHE PILOTEN
- ALARMSYSTEMEN

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75 - Telefoon 03404 - 13511

PRINS N.V. Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Tel. 05190 - 3715

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v.h. P. WERRE & CO

**ALLES
OP VERFGEBIED**

Veenkade 49 - 50 — Den Haag — Telefoon 633923 (3 lijnen)

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTORENHERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

DELFT

**TWEE
TORENS**

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expeditieus,
beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en
bouwen van schepen.

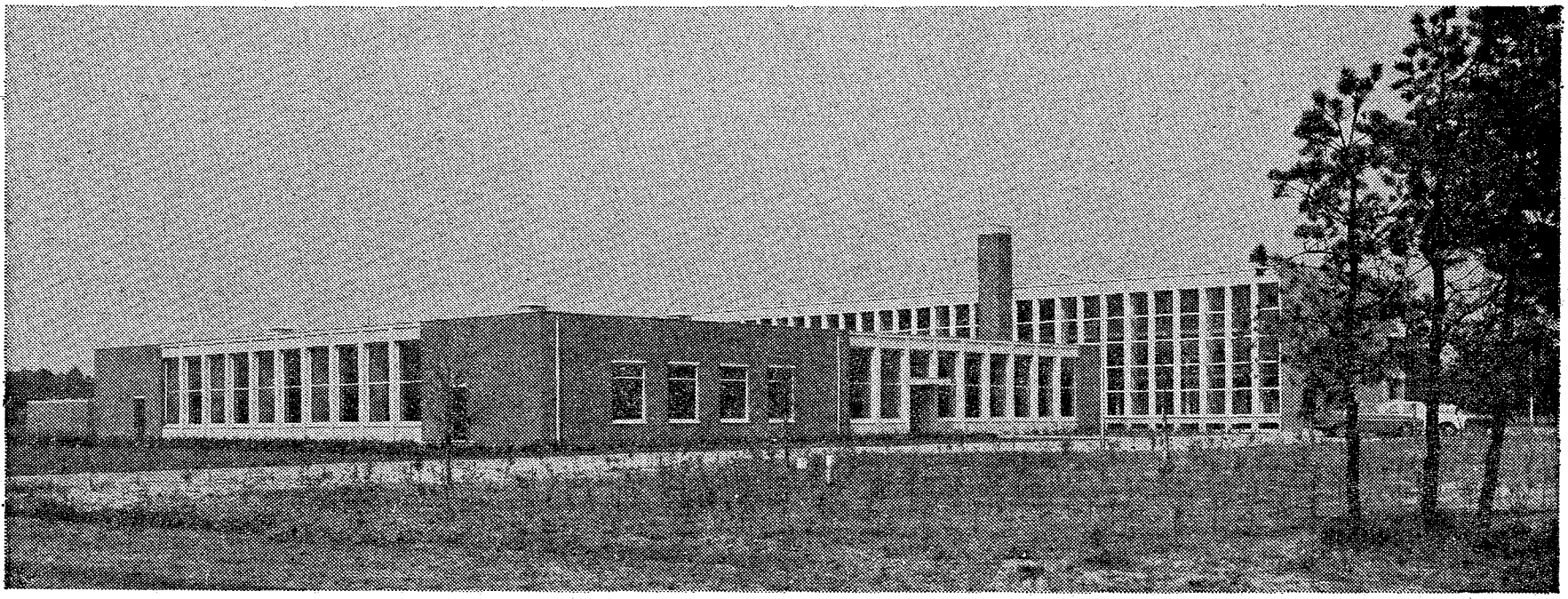
Boompjes 57, Postbus 444, Rotterdam-1

Telegramadres: ENERGETIC (New Boe Code)
TELEFOON: 146011 — TELEX 21127 (12 LIJNEN)

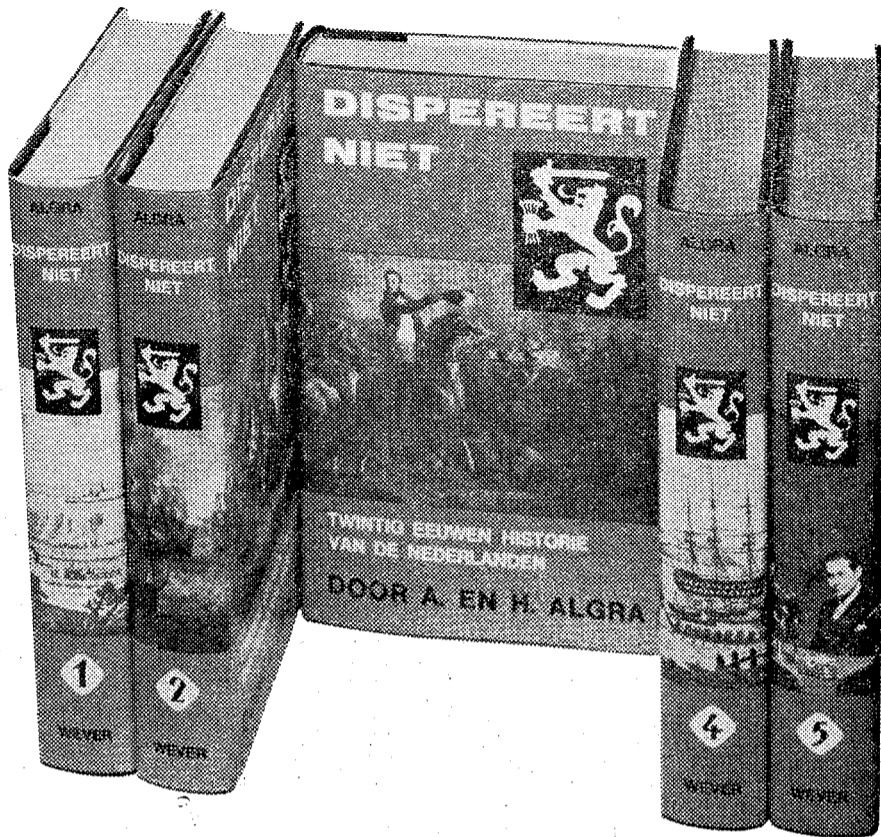
<p>VISSER & SMIT'S</p> <p>PAPENDRECHT</p>	<p>HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN</p> <p>AANNEMING MIJ NV</p> <p>01850-51044</p> <p>POMPSTATION HUIJBERGEN</p>	<p>ZINKERS GRONDBORINGEN</p>
--	---	--

<p>Stichting Hervormde Internaten voor Schippersjeugd CENTRAAL STATION, KAMER 50, AMSTERDAM</p> <p>Voor onze internaten 'Prinses Margriet II' en 'Prinses Margriet IV' te ZWOLLE, waar schoolgaande schipperskinderen van 12-17 jaar verblijven, vragen wij een</p> <p>LEIDSTER</p> <p>Leeftijd tenminste 23 jaar, die in staat is de zorg voor een groep kinderen op zich te nemen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prettige werkkring. - Vakantie 6 weken per jaar. - Nieuwe, aangepaste salarisregeling. <p>Sollicitaties te richten aan bovenstaand adres. Telefonische inlichtingen: 05200 - 14426.</p>	<p>Heeft u moeilijkheden inzake</p> <p>MIL. DIENST VRIJSTELLING VERGUNNINGEN</p> <p>Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u in beroep WAARDOOR WIJ HONDERDEN VRIJSTELLINGEN VERKREGEN. Omdat het niet zo gemakkelijk is een ministeriële weigering ongedaan te maken, schrijven talrijke cliënten ons: „Dit succes zouden wij gezien de praktijk zelf nooit hebben bereikt”. Wij zijn gevestigd sedert 1946 en hebben geen bijkantoren.</p> <p>BEMIDDELINGSBUREAU WOLTERS Marijkelaan 17 - Bennekom (Gld.) Telefoon nr. 08389 - 4329 - 4640, b.g.g. 5412.</p>	<p>„BARTIMEUS” CHR. INST. VOOR BLINDEN EN SLECHTZIENDEN TE ZEIST</p> <p>heeft in haar tehuis voor meervoudig gehandicapte kinderen te Doetinchem plaats voor</p> <p>TWEE MEISJES VOOR DE HUISHOUDING</p> <p>in- of extern.</p> <p>Inl. bij en sollicitaties aan de directrice zr. H. M. de Kok, Wrangelaan 9 in Doetinchem. Telefoon 08340 - 23459.</p>
--	---	---

HET GAAT HARD MET 'DISPEREERT NIET'!

Zó hard, dat de VIERDE DRUK van dit befaamde geschiedenis van ons land en volk tot léven brengt, dan is dat het vijfzal zijn. En geen wonder, want als er één boek is dat de geschiedenis van ons land en volk tot léven brengt, dan is dat het vijfdelige standaardwerk

DISPEREERT NIET

TWINTIG EEUWEN HISTORIE VAN DE NEDERLANDEN
DOOR A. EN H. ALGRA

Dat daarmee geen woord-te veel gezegd is, bewijzen de volgende recensies:

„Zeer levendig en boeiend geschreven. De heren Algra geven een geschiedverhaal dat historisch volkomen verantwoord en bovendien prettig leesbaar is. De goed gekozen citaten, die in de tekst verwerkt zijn, dragen ertoe bij een helder beeld te geven van de behandelde periode, terwijl de vele portretten en illustraties de aantrekkelijkheid nog verhogen... Dit is populaire geschiedschrijving van uitstekend gehalte!”

Dr. J. A. van Arkel in het
TIJDSCHRIFT VOOR GESCHIEDENIS

„Deze boeken zijn zo rijk, dat men er avonden in verzonken blijft en er de radio en tv voor vergeet, wat op zichzelf al een weldaad kan zijn. Juist jonge mensen, die tegenwoordig over een ruim zakgeld beschikken, kunnen zich door het aanschaffen van deze vijf delen enorm verrijken. De boeken zijn bovendien uitmuntend geïllustreerd en voornamelijk uitgegeven”.

P. J. RISSEEUW in
ONS JONGE PLATTELAND

„Dat de uitgever het heeft aangedurfd in een tijd die zeker niet uitmunt door extra aandacht voor onze vaderlandse geschiedenis, opnieuw een herdruk van dit werk ter perse te leggen, verdient hoge waardering. En met een beter boek dan dat van de beide Algra's kan hij moeilijk voor de dag komen... Wie zoekt naar een boeiend en betrouwbaar journaal van onze vaderlandse historie, moet dit boek kopen. Hij kan nergens beter terecht. En als hij er van overtuigd is, dat het calvinisme in deze landen mede de grondtoon heeft gevormd van ons volkskarakter, zal hij met groter dankbaarheid de lezing van dit boek beëindigen”.

Drs. T. M. Gilhuis in
SCHOOL EN OUDERS

„De vlotte verteltrant maakt de uitgebreide behandeling goed leesbaar, hetgeen ook wordt bevorderd door een duidelijke opbouw. Het eigen standpunt, dat duidelijk uit de tekst spreekt, maakt het geheel nog pittiger. Voor hen die een goed leesbare, zeer gedetailleerde tekst over de historie der Nederlanden wensen, zeer aanbevolen. De vele illustraties sluiten goed bij de tekst aan”.

KATHOLIEK STAATKUNDIG MAANDSCHRIFT

„Overzichtelijk in samenstelling, helder in betoogtrant, nauwkeurig in het weergeven van licht- en schaduwzijden, tintelend van humor... dat zijn enkele aspecten van deze geschiedschrijving die ons opnieuw troffen. Een extra pluspunt van deze serie blijft, dat steeds de geschiedenis van kerk en christendom van het betreffende tijdvak in een zinvol verband met de gebeurtenissen van de tijd wordt gebracht”.

DE ROTTERDAMSE KERKBODE (HERV.)

„Van heler harte willen we deze magistrale, principiële en boeiende beschrijving van onze vaderlandse geschiedenis aanbevelen. Ouders moeten dit werk, dat zijn prijs meer dan waard is, beslist aanschaffen voor hun kinderen!”

Prof. J. Hovius in DE WEKKER

„Een magistraal werk, onmisbaar niet alleen voor de beoefenaars van de historie, maar voor ieder die belang stelt in de ontwikkeling van Nederland. In elke boekenkast behoort dit werk voor te komen!”

Mr. Dr. R. Pollema in de C.-H. NEDERLANDER

„Als iemand me verteld had, dat ik nog eens een geschiedenisboek zó geboeid zou lezen alsof het een roman was, zou ik hem niet geloofd hebben. Toch is me dit overkomen met deze boeken... heerlijke boeken om te lezen, en om zo op een prettige manier weer eens op te halen wat je sinds je schooljaren al lang weer vergeten was”.

J. L.-B. in het EVANG.-LUTHERS WEEKBLAD

„Voor een dergelijke bestudering van de geschiedenis en de wijze waarop deze aan het papier is toevertrouwd, kan men alleen maar grote bewondering hebben”.

P. Terlouw in OP DE UITKIJK

„Wij kunnen over dit prachtige werk eigenlijk slechts één opmerking maken: als u er tot nog toe niet op hebt ingetekend, doe het dan alsnog zo vlug mogelijk”.

CENTRAAL WEEKBLAD

Recensies als deze (en die zijn er honderden!) laten er geen twijfel aan bestaan: DISPEREERT NIET spant werkelijk de kroon onder de geschiedenisboeken. Oud en jong kunnen hier ontdekken hoe boeiend en leerzaam onze vaderlandse geschiedenis is. Schaf het aan, voor uzelf, maar vooral ook voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans deze boeiende ontdekkingsstocht door 's lands historie te maken, door nu in 'te tekenen op dit prachtige kijk- en leesboek, dat als bron van vaderlandse historische kennis zijn weerga niet heeft! De betaling behoeft geen bezwaar te zijn. U kunt desgewenst betalen in termijnen van

SLECHTS f 9.50 PER MAAND!

Laat dit voordeel u niet ontgaan. Profiteer van deze gemakkelijke betalingsregeling nu het nog kan! Vul **vandaag nog** de bestelbon in. U kunt die ongefrankeerd verzenden, in open envelop, met daarop de vermelding: **drukwerk**. Er hoeft dus **geen postzegel** op! Adresseer als volgt:

UITGEVERIJ T. WEVER

Antwoordnummer 5, Franeker

NAAR INHOUD EN UITVOERING EEN UNIEK STANDAARDWERK: BOEIEND, BETROUWBAAR, BOORDEVOL ILLUSTRATIES!

In dit werk is niet alleen de geschiedenis van ons eigen land teboekgesteld, maar ook — en die combinatie is in de Nederlandse geschiedensliteratuur uniek! — **DE VEELBEWOGEN HISTORIE VAN ONZE VOORMALIGE KOLONIËN**, zowel in Oost en West als aan de Kaap. Het vijfde en laatste deel, waarin de jongste geschiedenis (vanaf 1940) beschreven wordt, zal tot op het moment van verschijning worden bijgewerkt. Bovendien zal dit deel een **UITVOERIG ALFABETISCH REGISTER OP HET GEHELE WERK** bevatten. Dankzij dit register is de serie **DISPEREERT NIET** een handig naslagwerk, dat op elk willekeurig moment onmiddellijk kan worden geraadpleegd.

De **VIERDE, UITGEBREIDE DRUK** (totale oplage 20.000 exemplaren!) is weldra compleet in vijf gebonden delen, voorzien van geplastificeerde stofomslagen in drie-kleurendruk.

Totale omvang ca. 2.200 tekstpagina's en ca. 460 bladzijden illustraties op kunst-drukpapier. Ondanks deze indrukwekkende omvang, de stijlvolle uitvoering en de overvloed van prachtige illustraties is het werk **BIJZONDER LAAG GEPRIJSD**, t.w. **SLECHTS f 24,50 PER DEEL**.

De delen 1 t.m. 4 zijn inmiddels verschenen en onmiddellijk leverbaar. Deel 5 zal omstreeks 15 augustus a.s. gereedkomen.

Zolang de voorraad strekt kunt u nog op bijzonder gunstige voorwaarden op dit werk intekenen, namelijk tegen betaling van

slechts f 9.50 per maand

De leverbare delen worden u dan onmiddellijk toegezonden. Deel 5 ontvangt u t.z.t. bij verschijning.

NOG EVEN EN OOK DEZE VIERDE DRUK VAN „DISPEREERT NIET” ZAL WEER UITVERKOCHT ZIJN. OF ER DAN EEN NIEUWE DRUK KOMT? MISSCHIEN WEL, MAAR U WEET HET: ALLES WORDT DUURDER. ZORG DUS LIEVER DAT U OP TIJD BENT. VOORKOM TELEURSTELLING EN BESTEL NU UW EXEMPLAAR!

ZEND MIJ ZO SPOEDIG MOGELIJK

BESTELBON

*) rechtstreeks/via boekhandel:

de 4 verschenen delen van DISPEREERT NIET (4e druk) en deel 5 bij verschijning.

Prijs f 24,50 per deel.

*) Ik betaal onmiddellijk na ontvangst ineens
in termijnen van f 9,50 per maand

Naam _____

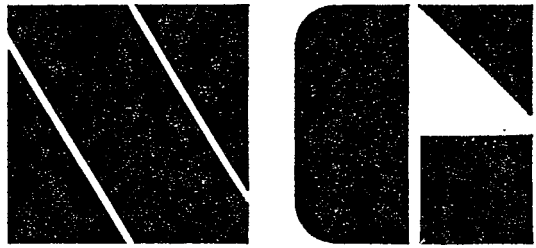
Adres _____

Woonplaats _____

*) Doorhalen a.u.b. wat u niet wenst.

N.G.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 13 - 27 maart 1971

zie pag. 6

zie pag. 9

IN DIT NUMMER

Op pagina 2, vrouwen en verkiezingscampagne. Een eerste indruk van het A.D.-verkiezingsonderzoek staat op pag. 3. De schrijver heeft slechts

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

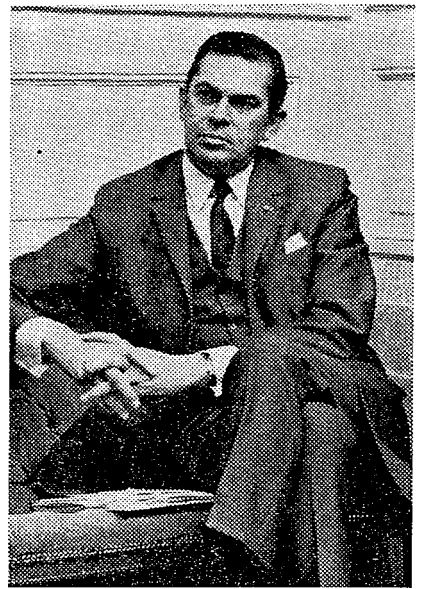
Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

haastige verkenning kunnen doen, een uitgebreider artikel volgt nog. Het belang van het uitbrengen van uw stem wordt benadrukt op pag. 4. Hoe de Tweede Kamer tegen de huurharmonisatie aankijkt staat op pag. 5.

Bezoeken van Kamerleden aan de drie noordelijke provincies en aan Noord-Brabant worden belicht op pag. 6, 7 en 8. Een foto-indruk van de Deputatenvergadering staat op pag. 9.

Enkele persreacties op de gesprekken tussen de chr. partijen en de V.V.D. staan op pag. 11. Arjosnieuws op pag. 12.

DIALOOG MET DE KIEZER

Drie dagen werkbezoek van de fractie aan Groningen, Friesland en Drenthe. Drie dagen, waarin ik vele persoonlijke gesprekken heb kunnen voeren met boeren, tuinders en middenstanders.

Drie dagen zijn niet veel — en wij zullen terug moeten naar het Noorden om het gesprek voort te zetten — maar deze dagen zijn toch voldoende geweest om er ons nogmaals van te doordringen, dat de bestrijding van de inflatie in het nieuwe kabinet de hoogste voorrang zal moeten krijgen.

Ik geloof, dat het grote nut van het persoonlijk contact met de kiezer is, dat de 'man uit Den Haag' weer eens met de neus gedrukt wordt op de problemen van regio's en van groepen. Dat is een zaak, die wij ook na de verkiezingen sterk in het oog zullen moeten houden.

Het probleem van de inflatie staat bij de kleine zelfstandigen bovenaan, met het E.E.G.-beleid — de felle Brusselse betogingen tonen dat aan — als belangrijk tweede punt. De boeren en middenstanders kunnen de zwarte bal van de inflatie niet doorspelen naar anderen. De werknemers hebben in dit opzicht een grote voorsprong, omdat hun lonen reëel stijgen, terwijl de reële inkomens van de kleine zelfstandigen dalen.

Het zal voor de nieuwe regering noodzaak zijn grote ernst te maken met de beteugeling van de geldontwaarding. Ongetwijfeld is dat een zware taak, want Nederland heeft een open economie. De economische ontwikkeling in de andere E.E.G.-landen beïnvloedt direct de situatie in ons land. Dat is overigens beslist niet alleen maar een kwalijke zaak, want de E.E.G. heeft Nederland veel welvaart gebracht, zij het ook vooral in de industriële sector.

De landbouw heeft in ons land goe-

de kansen, mits de herstructurering fors wordt aangepakt. Bedrijfsvergroting is noodzakelijk. Veel moet worden gedaan aan kwaliteitsverbetering, aan opleiding van vakbekwame ondernemers. Onze boeren en middenstanders zullen meer dan ooit moeten samenwerken. De boer is ondernemer en dat moet hij zich in deze tijd sterk bewust zijn. Het preekt intussen vanzelf, dat de gezondmaking van landbouw en middenstand een krachtig ontwikkelingsbeleid vereist. Daarnaast dienen goede saneringsmaatregelen met degelijke sociale begeleiding te worden getroffen.

Het is al zo vaak gezegd, dat de overheid er is om de zwakken te beschermen. Maar die overheid kan de zwakken niet sterk maken. Dat zullen landbouw en middenstand zelf moeten doen.

Wij moeten die lijn trouwens doortrekken. Het Noorden als geheel gezien, los dus van de problematiek van de kleine zelfstandigen, behoort tot de economisch zwakke gebieden. De achtergrond van de maatregelen voor speciale groepen zal moeten worden gevormd door een krachtig beleid van de centrale overheid ten behoeve van de zwakkere regio's.

De fractie is niet naar het Noorden getogen om beloften te spuien die niet waar gemaakt kunnen worden. Wij zijn er heengegaan om te luisteren en te discussiëren. En nu is het onze dure plicht om de ervaringen, tijdens ons werkbezoek opgedaan, te verwerken in ons beleid. De mensen in het Noorden hebben daar recht op, zoals zij ook recht hebben op hun deel van de algemene welvaart. Zij werken er hard genoeg voor.

B. W. Biesheuvel

STEMMINGSVOL

*In de dagen voor de stembus
Doet men veel aan stemmenkweek,
Maar door al dat stemming maken
Raakt ook menigeen van streek.
Ied' re stembus brengt wel stemming,
Geen van ons ontkomt daaraan;
Ga straks stemmigjes ter stembus,
Kom er goedgestemd vandaan.*

*Hoop'lijk zijn wij straks door d'uitslag
Van de stemming niet ontstemd,
De verwachting van veel stemmers
Was reeds vaak te hoog gestemd.
Laat uw stemming toch niet drukken
Nu de stembusdag genaakt;
Zorg dat g'in deez' voorjaarsstemming
Vele „welgestemden” maakt.*

Van Doren

VROUWEN ACTIEF IN VERKIEZINGS CAMPAGNE

Op woensdag 24 februari kwam het landelijk vrouwencomité in Utrecht bijeen. Het grootste deel van de vergadering werd in beslag genomen door een gedachtenwisseling over de verkiezingscampagne. We hoorden van elkaar wat er in de verschillende regio's gedaan werd. Over het algemeen bleek dat de leden goed op de hoogte waren van de activiteiten die er in hun omgeving plaats zullen hebben, doordat ze óf lid zijn van het provinciale verkiezingsteam, óf door dit team zijn aangezocht hun medewerking aan bepaalde werkzaamheden te verlenen. Speciaal voor het bezoeken van bejaarden, het verzamelen van volmachten en het voeren van propaganda via een geluidswagen, worden veel vrouwen ingezet.

Jammer genoeg bleek dat enkelen nog niet benaderd waren en nergens van wisten. Mannen let op uw zaak! Juist de vrouw kan 'een hulpe tegenover u' zijn in deze campagne, omdat zij, als ze geen- of schoolgaande kinderen heeft, overdag vaker de handen vrij heeft dan de manlijke leden; wat erg gemakkelijk is bij b.v. het inzamelen van geld of het 'bemannen' van een mobiele colonne. Even kwam hier weer de noodzaak van het bestaan van een vrouwencomité naar voren. Want ondanks de vooruitgang die geboekt is: we zijn er nog niet! Ons doel is onszelf z.s.m. overbodig te maken. De meerderheid voelde er dan ook niets voor om het vrouwencomité een zelfstandige status te geven, al moet toegegeven worden dat haar positie in de contacten met andere vrouwenorganisaties zeer onduidelijk is. Er is nl. geen 'achterban' namens wie men spreekt. Je kunt echter stellen dat onze achterban wordt gevormd door alle vrouwelijke A.R.-leden. De taak van het vrouwencomité blijft: Het adviseren van het partijbestuur en het uitvoeren van dié taken, welke de politieke activiteit van en voor de vrouw bevorderen. (Nieuwe statuten). Het dagelijks bestuur

zal zich na 3 mei nader (zie beneden) bezinnen over de positie van het vrouwencomité binnen de A.R.-partij. De zelfstandigheid komt niet weer ter sprake.

Dit verdrag werd op 31 maart 1953 in New York gesloten. Omdat het moeilijk was het verdrag in de nationale wetgeving in te passen heeft de aanneming door Nederland lang geduurd. Met name gold dit artikel III het op gelijke voet behandelen van overheidsfuncties door mannen en vrouwen. Een voorbehoud maakte de regering vanwege art. II van de Grondwet, waar geregeld wordt dat zonen bij erfopvolging van de Kroon voorrang hebben boven dochters. De Kamer nam een motie aan waarbij de wijziging gevraagd werd art. II zo te wijzigen dat bij erfopvolging mannen en vrouwen gelijkberechtigd zijn.

POLITIEKE RONDBLIK

1) Tweede Kamer akkoord met verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw.

2) Rapport: de ongehuwde vrouw. Door het instituut voor toegepaste sociologie te Nijmegen is een onderzoek ingesteld naar de levensomstandigheden van ongehuwde vrouwen van 40 tot 65 jaar. De Staatsuitgeverij heeft onlangs

een samenvatting hiervan uitgegeven. Dit onderzoek bevestigt wat men reeds vermoedde, nl. dat veel van deze vrouwen leven onder zeer moeilijke omstandigheden.

De helft van hen verdient minder dan het minimumloon. Een van de oorzaken hiervan is dat zij onderbetaald worden. Door onvoldoende opleiding gedwongen moeten zij vaak zwaar huishoudelijk werk doen, waarna bij thuiskomst de eigen huishouding extra zwaar valt. Velen werken dan ook een gedeelte van de week. Bij ziekte hebben zij geen enkele verzorging. Een kwart van hen wordt door een slechte gezondheidstoestand gehinderd. Acht procent heeft een driedubbele taak, omdat zij bij hun werk én hun eigen verzorging ook nog de zorg voor hulpbehoevende ouders of een invalide huisgenoot op zich hebben moeten nemen.

Dit wordt door de gehuwden vaak op hen afgeschoven omdat ze toch immers 'kind noch kraai' hebben. De woonsituatie is over het algemeen slecht. Slechts 37 pct. beschikt over een 'eigen woning'. De rest is aangewezen op anderen. Woont dus samen of is op kamers. Van de oudste leeftijdsgroep (60-65 jaar) is 20 pct., veelal om gezondheidsredenen

opgehouden met werken. Ons program van actie heeft dan ook als hoogste prioriteit, op het gebied van de sociale voorzieningen genoteerd: een uitbreiding van de W.A.O. tot een volksverzekering. Binnen dit kader moet het probleem van de oudere ongehuwde vrouw aangepakt worden. Het is echter een ingewikkelde materie, omdat het een groep betreft met grote verschillen. De jongere generatie heeft een betere opleiding gehad, heeft dus ook meer mogelijkheden voor een aangepaste werkkring. Mej. Van Leeuwen heeft de minister gevraagd of hij bereid is over deze zaak spoedig advies te vragen aan de SER. De minister heeft toegezegd, na bestudering van het rapport een spoedadvies aan te vragen.

TOEKOMSTIGE STRUCTUUR VROUWENORGANISATIES

In het kader van de nieuwe *welzijnswet* zullen ook vrouwen zitting moeten nemen in verschillende raden. Dit wordt een chaotische toestand, omdat niet duidelijk is wie benoemd, zodat de gekozen vrouw geen achterland heeft, en van daaruit niet geïnformeerd wordt. omtrent de belangen die zij moet behartigen.

Er zijn landelijk drie overkoepelende organisaties: De Nationale Vrouwen Raad, de Federatie voor Vrouwelijke Vrijwillige Hulpverlening (met provinciale en plaatselijke afdelingen) en het Nederlands Vrouwen Comité (waarvan ook het A.R. Vrouwencomité lid is). Deze 'koepels' hebben onderling weinig contact.

De Bond van Gereformeerde Vrouwenverenigingen stelt voor; boven deze drie 'koepels' een: Nederlandse Vrouwen Unie te plaatsen als hoogste koepel, waar overleg plaats heeft tussen b.v. de presidentes, secretaresses en penningmeesteressen van de 3, waaraan verbonden wordt een Informatie en Documentatiecentrum, dat de vrouwen op diverse posten kan informeren.

Het is echter niet noodzakelijk dat de vrouwenorganisaties altijd een vrouw aanwijzen. Zij zal in de eerste plaats benoemd moeten worden om haar deskundigheid en niet om haar 'vrouwzijn'.

Het Nederlands Vrouwen Comité zal op 3 mei een beslissing nemen over deze zaak. Daarna is het ook pas zinvol ons nader te bezinnen op de positie van het A.R. Vrouwen comité in de A.R.P. Het dagelijks bestuur zal schriftelijk verslag uitbrengen zodat het op de eerstvolgende vergadering weer ter sprake komt.

VERKLARING

A.R.P.

C.H.U.

K.V.P.

Slotverklaring, uitgegeven door de delegaties van de KVP, ARP en CHU, na afloop van het op 22 maart 1971 gevoerde gesprek met de VVD.

1. Onze delegaties hebben op 10, 16 en 22 maart 1971 besprekingen gevoerd met de VVD, teneinde na te gaan, of en zo ja in welke mate en in welke vorm, overeenstemming kon worden bereikt over het in de komende regeringsperiode te voeren beleid. Dit overleg diende onder meer aan het licht te brengen, of reeds vóór de verkiezingen enige vorm van binding terzake zou kunnen worden aangegaan, of dat eerst op basis van de verkiezingsuitslag definitief een regeringsmeerderheid gevormd zou kunnen worden. Over aard en doel van het overleg bleek tussen de delegaties geen noemenswaard verschil van mening te bestaan.

2. Voor onze delegatie hebben bij de besprekingen de volgende vier gezichtspunten zwaar gewogen:

— De mogelijkheid tot het realiseren van ons eigen gemeenschappelijk urgentieprogramma;

— de verscheidenheid van het Nederlandse volk, onder meer tot uiting komend in het meerpartijstelsel;

— ter wille van de regeerbaarheid van het land, de wenselijkheid van parle-

mentaire meerderheidsvorming, telkens voor een parlementaire periode; — een 'open' partijpolitieke opstelling: de bereidheid te streven naar samenwerking met andere partijen op basis van overeenstemming over een program en van wederzijds vertrouwen.

3. Gebleken is dat op een aantal punten van beleid hetzij in ruime mate overeenstemming bestaat, hetzij overeenstemming bij nader overleg vermoedelijk kan worden bereikt. Wij noemen daarbij: de inflatiebestrijding, een deel

van de zedelijkheidswetgeving, het werkgelegenheids- en regionaal beleid, het middenstands- en landbouwbeleid, het milieubeheer, het bejaardenbeleid, het buitenlands- en defensiebeleid.

Op een aantal andere punten van beleid hebben wij verschillen van betekenis vastgesteld. Wij noemen met name: onderdelen van het uitgaven- en belastingbeleid, het huurbeleid, de ontwikkelingshulp, het omroepbeleid, bepaalde aspecten van de inkomens- en vermogensverhoudingen en de financiering van het onderwijs.

4. Mede gezien de aard en betekenis van de verschillen willen wij onze respectieve partij-organen voorstellen eerst de stem van de kiezer te laten spreken. Wij menen intussen dat het juist is ons na de verkiezingen, gelet ook op de mate van steun en vertrouwen die het Nederlandse volk aan KVP, ARP en CHU op basis van hun eigen program en hun eigen mensen zal hebben gegeven, mede ook gezien de thans definitieve standpuntbepaling van de zgn. 'kleine drie', open te stellen voor voortzetting van het op basis van vertrouwen met de VVD gevoerde overleg. Na 28 april a.s. achten wij die mate van duidelijkheid in het politieke krachtenveld aanwezig, die gewenst is om conclusies over samenwerking te kunnen trekken.

VERKLARING V.V.D.

Met enige teleurstelling heeft de V.V.D.-delegatie kennis genomen van het feit, dat de confessionele partijen ondanks de door hen erkende programmatische overeenstemming op vele, deels zeer belangrijke punten tussen hun gemeenschappelijk urgentieprogramma en het verkiezingsprogramma van de V.V.D. en ondanks de door hen geconstateerde vertrouwensbasis — de delegatie heeft dat alles met voldoening geconstateerd — er niet toe zijn gekomen ook de laatste stap te zetten door te verklaren, dat op basis van de verkiezingsuitslag van 28 april a.s. ook de nog bestaande verschillen uit de wereld zouden kunnen worden geholpen, met andere woorden de intentie uit te spreken tot vorming van een kabinet met geestverwanten van de vier partijen.

De mededeling dat na de verkiezingen de confessionele partijen bereid zijn het overleg met de V.V.D. voort te zetten, stelt zich niet op basis van de te verwachten werkelijkheid. Deze zal zijn, dat alle betrokken partijen overleg zullen plegen met de aangewezen formateur. Naar de mening van de delegatie van de V.V.D. is de fase van het onderling programmatische overleg tussen afzonderlijke politieke partijen nu afgesloten.

DE GROTE VERRASSING VAN HET ALGEMEEN DAGBLAD

DOOR DRS. D. BOONSTRA

Het Algemeen Dagblad verraste op dinsdag 23 maart jl. de politiek geïnteresseerde burgers met een serie gegevens uit een verkiezingsonderzoek dat in opdracht van het A.D. door het bureau Interact N.V. eind februari 1971 was uitgevoerd. Vooral de voorspellingen in de uitslag van de verkiezing voor de Tweede Kamer was nogal opzienbarend. Vergeleken met de verkiezing van 1967 zou de K.V.P. b.v. 7 zetels verliezen, de P.v.d.A. 5, de A.R.P. 3, de V.V.D. en de C.H.U. ieder een, terwijl D'66 7 en DS'70 14 zetels zouden winnen.

Verkiezingsonderzoek is in de laatste jaren bijzonder populair: het is niet meer weg te denken uit de politieke actualiteit. Dat is een verheugend verschijnsel. Temeer omdat er een aantal goede publikaties zijn verschenen over het hoe en het waarom van dit soort onderzoeken. Genoeg in ieder geval om te mogen verwachten dat een ieder die gebruik maakt van verkiezingsonderzoek een zeker begrip heeft van de betekenis die je aan de resultaten van dit onderzoek mag toekennen. Aan de redactie van het A.D. zijn deze publikaties kennelijk geheel voorbij gegaan.

De waarde, die men mag toekennen aan de gegevens uit een dergelijk onderzoek

hangen in ieder geval af van de omvang van de steekproef, de kwaliteit van de steekproef en de formulering van de vragen. Het is juist op deze punten dat wij kritiek hebben op de presentatie van dit onderzoek in het A.D. De gegevens die men krijgt door het bewerken van een steekproef uit het grondmateriaal zijn nooit een nauwkeurige weergave van het geheel.

De gegevens zijn uitkomsten met een marge. De omvang van de steekproef in het A.D.-onderzoek was ongeveer 1000.

Van deze 1000 personen hebben ongeveer 750 mensen aangegeven op welke partij zij zouden stemmen als er nu verkiezingen zouden zijn. Bij een dergelijk aantal moet men er rekening mee houden, dat de uitkomsten een afwijking kunnen vertonen van 3 à 4 pct. naar boven en naar beneden. Om concreet te zijn: de A.R.P. kreeg in het onderzoek 7,8 pct. Van de totale kiesgerechtigde bevolking zou dus tussen de 4,5 pct. en de 11 pct. op de A.R.P. gestemd hebben. En je kunt nooit zeggen waar dit percentage precies ligt. Houden wij dit voor ogen dan zien wij dat de zetelverdeling in het A.D. niet veel anders is dan een slag in de lucht.

De tijd ontbreekt ons om precies na te gaan hoe de kwaliteit van de steekproef is geweest. Wel is duidelijk geworden dat de steekproef van 1000 personen is getrokken uit een 'moedersteekproef' van 5000 personen, die door het bureau Interact N.V. regelmatig gebruikt wordt voor ander, meer commercieel marktonderzoek. Het lijkt ons, dat deze moedersteekproef in ieder geval geen zuivere steekproef is van de kiesgerechtigde Nederlanders. Dat is op zichzelf niet zo'n groot bezwaar als men zich dan maar realiseert, dat de afwijking met grondmateriaal — de Nederlandse kiezers — nog weer eens extra groter wordt. M.a.w. dat de marge van 3 à 4 pct. weleens uit kan lopen tot 5 à 6 pct. of hoger.

Uit een onderzoek kun je nooit meer halen dan je er zelf in stopt. Je moet je altijd bijzonder goed bewust zijn hoe je de vragen formuleert en in welke volgorde je ze plaatst om onderlinge beïnvloeding zo veel mogelijk uit te schakelen. In het wetenschappelijk verkiezingsonderzoek wordt al jaren gezocht hoe de kiezer nu eigenlijk tot zijn beslissing komt. We zijn dan ook wat sceptisch gestemd als in de krant gesteld wordt, dat 'Interact N.V. volgens een geheel nieuw systeem mensen ondervraagd heeft en dit in de vraagstelling het keuzeprocess zoals zich dat waarschijnlijk bij de kiezer heeft afgespeeld is nagebootst'.

Wij maken ons wat zorgen dat Interact N.V. de kiezer door de volgorde van de vragen en de vraagstelling in een bepaalde richting heeft geloodst.

In een volgend artikel zullen wij nader op dit onderzoek ingaan.

BEJAARDEN

DOOR H. ALGRA

Zijn de in de pers verstrekte gegevens juist, dan doen er ditmaal op zijn minst vijf bejaardenpartijen aan de verkiezingen mee.

Dat zou wat kuren beloven voor de Tweede Kamer, als deze partijen er inderdaad in zouden slaagen, de grote meerderheid van de vijfenzestig-plussers achter zich te krijgen. Als we bedenken, dat de kiesdeler de vorige keer bijna 46.000 bedroeg en er meer dan een miljoen kiezers zijn van 65 jaar en ouder, dan zitten er maximaal wel een twintig zetels in. Maar zo'n vaart zal het niet lopen. Dat evenwel verschillende groepen van bejaarden blijkbaar vinden, dat de tegenwoordige volksvertegenwoordiging hun tekort doet en dat zij een eigen stem moeten hebben in het parlement, geeft wel aanleiding tot enig commentaar.

Dat de bejaarden, als we ze allemaal bij elkaar nemen, zulk een talrijke groep vormen, die elk jaar bovendien nog groter wordt, is daarbij, hoe vreemd het op het eerste horen ook klinkt, helemaal niet beslissend. Daarvoor is de groep veel te heterogeen.

Er zijn duizenden personen boven de 65 jaar, die nog volkomen fit zijn en ook nog een volle dagtaak hebben, die zij met vreugde en niet al zuchtende vervullen. Daartoe behoren ook duizenden vrouwen, die officieel te boek staan als zonder beroep, maar die nog dagelijks voor een huishouding zorgen.

Er zijn — ander uiterste, bejaarden, die maar verder vegeteren, nauwelijks bewust van wat er in hun omgeving gebeurt.

Maar daartussen zijn allerlei groepen, ieder met eigen moeilijkheden en problemen. En dan zeggen wij het eigenlijk nog verkeerd. Want er zijn geen twee mensen gelijk, ook en vooral niet, als ze ouder worden.

In een aantal van deze moeilijkheden kan worden voorzien, door hulp en verzorging, als het geld en de mensen er voor beschikbaar zijn. Op dat gebied hapert nog wel iets. Maar aan de andere kant moet worden gezegd, dat vergeleken bij vroeger, er véél wordt gedaan, ook via wettelijke voorzieningen. Er is

een lange lijst te maken van wat Sociale Zaken en CRM hebben tot stand gebracht en bevorderd.

Een heel belangrijk element wordt evenwel naar onze mening voortdurend over het hoofd gezien. Zelfs dreigen bepaalde opvattingen en methoden averechts te werken.

Er is nl. duidelijk het gevaar aanwezig, dat de bejaarden worden geïsoleerd tot een aparte groep, ergens buiten de stroom aan de oever gezet.

In een nota over de bejaardenzorg is daarbij een opmerking gemaakt, die wel zeer ter harte moet worden genomen. Iemand is 65 jaar geworden en gaat met pensioen. Hij mag nu 'genieten van de welverdiende rust'. Het wordt hem van alle kanten niet zonder hartelijkheid gezegd. Gister deed hij zijn normale werk nog, temidden van collega's, op het bekende terrein, in de sedert jaren vertrouwde omgeving. Morgen is er niets meer, en moet hij zich de vraag voorleggen: wat doe ik met de dag die vandaag is begonnen? Hoe vul ik de dag? De krant op mijn gemak lezen, een eindje wandelen, eten, een middagslaapje, wat knutselen enz. Er is een leegte gekomen. En hij weet heel goed, dat het geen zin heeft, te proberen nog iets vast te houden van wat hij de dag voor zijn pensionering verliet.

Er zijn vele lotgenoten. Soms vinden zij elkaar, soms blijven ze ieder op het eigen kluitje. Maar het gevaar is groot, dat zij buiten de maatschappij zijn terechtgekomen.

Maar de grote vraag is: hoe kunnen we helpen bevorderen, dat velen, die naar de kant worden gedrongen, toch in de stroom blijven, in de gemeenschap, in de maatschappij?

Dat is niet een taak voor de regering. Daar kan men met wettelijke maatregelen en alle andere activiteiten van overheidswegen weinig of niets aan doen.

Dat is niet de zaak van de departementen, dat is ónze zaak.

En dáár moet veel meer aandacht aan worden geschonken, dan tot nu toe vaak het geval is.

Zij zijn boven de vijfenzestig, maar zij horen er nog helemaal bij. Dat moeten wij veel beter leren begrijpen en beleven.

Het bestuur van de A.R.P., Evangelische Volkspartij, vraagt sollicitanten voor de functie van

adjunct-secretaris

De werkzaamheden omvatten onder meer het voorbereiden van nota's en rapporten, het notuleren van vergaderingen, het voeren van correspondentie en het onderhouden van contacten met personen en instellingen.

Zijn c.q. haar taak wordt in teamverband met de andere stafmedewerkers verricht.

De aard van de functie vraagt bij voorkeur een academische of vergelijkbare opleiding.

Leeftijd ongeveer 25 à 30 jaar.

Salaris, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring, overeenkomstig gelijksoortige functies in de sector van de Rijksoverheid.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige gegevens te richten aan de secretaris van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

'n Likeurglaasje
BIOFUNGIN
voor de maaltijd, is de remedie tegen moeheid en gebrek aan eetlust
Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.
Uw apotheker of drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

M. C. van Staaveren
AALSMEER - TELEFOON 4051
Specialiteit in
Anjerstekken - Friesiaknollen

**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**
WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter) G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajaq.
Adres van redactie, advertenties
en administratie
Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage,
tel. (070) 183960, giro 89673.
Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.P.
Partijstichting te 's-Gravenhage.
Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

STEMMEN BIJ VOLMAGT

ZORG DAT UW STEM WORDT UITGEBRACHT

Wanneer een kiezer weet of ook maar vermoedt, dat hij niet op de gelegenheid zal zijn op de verkiezingsdag — woensdag 28 april 1971 zelf naar de stembus te gaan, bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom of afwezigheid, kan hij/zij (als volmachtgever) iemand anders aanwijzen als zijn/haar gemachtigde en zo bij volmacht voor zich laten stemmen.

ZELF ELDERS STEMMEN

Wanneer een kiezer niet zelf in de eigen gemeente kan gaan stemmen, omdat hij/zij elders in het land verblijft (wegens werkzaamheden, bezoek aan familie of bijwoning van een vergadering, vakantie, militaire dienst) kan hij/zij in een andere gemeente, waar dan ook in het land, stemmen.

Ingevuld moet dan worden een formulier - model J4 —, kosteloos verkrijgbaar bij de gemeentesecretarie of bij het bestuur van uw kiesvereniging. Het verzoek om elders te stemmen moet via dit formulier worden gedaan uiterlijk op woensdag 14 april 1971. Het formulier moet ingeleverd worden bij de

secretarie van de gemeente waar de kiezer op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 16 maart j.l.) in het kiezersregister voorkomt.

EEN ANDER AANWIJZEN

Wie niet zelf kan gaan stemmen, kan een ander aanwijzen om voor zich bij volmacht te laten stemmen.

Regeling A

Indiening van het verzoek om bij volmacht te mogen stemmen uiterlijk op woensdag 14 april 1971, bij de secretarie van de gemeente, waar de kiezer op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 16 maart j.l.) in het kiezersregister voorkomt. Formulier, model K4-1, kosteloos verkrijgbaar bij de gemeentesecretarie of bij het bestuur van uw kiesvereniging. Als gemachtigden mogen worden aangewezen:

1. de echtgeno(o)t(e).
2. een der bloedverwanten in de eerste tot en met de vierde graad;
3. een der aanverwanten in de eerste tot en met de vierde graad;
4. De echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager;
5. een der huisgenoten van de volmachtgever (iemand, die blijkens het

kiezersregister hetzelfde adres heeft als de volmachtgever; bedoeld is hier uiteraard géén familielid).

Men zie het hierbij afgedrukte schema. Alle hier genoemde personen kunnen voor iemand bij volmacht stemmen ook wanneer zij niet in dezelfde gemeente wonen als de volmachtgever. En de gemachtigde mag in zijn eigen gemeente de volmachtstem uitbrengen.

Deze regeling is van belang voor bejaarden, invaliden, zieken, vrouwen die omstreeds de verkiezingstijd een baby verwachten, vakantiegangers enz.

Opgemerkt moet worden dat voor een bepaalde groep kiezers, namelijk voor hen, die door hun beroep of werkzaamheden regelmatig van huis zijn, een speciale regeling geldt. Dat betreft bijvoorbeeld schippers, vissers, zeevarenden, militairen, handelsreizigers e.d. Voor hen mag naast een bloedverwant of aanverwant elke willekeurige kiezer als gemachtigde worden aangewezen. Voor hen is er een formulier model K4-2, waarbij waarbij het verzoek om bij volmacht te mogen stemmen kan worden ingediend.

Regeling B

Deze (nieuwe) regeling houdt in, dat een

kiezer naast regeling A ook een verzoek om volmacht te mogen stemmen kan indienen op de volgende wijze: uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming, dus uiterlijk op vrijdag 23 april 1971 indien hij/zij zich persoonlijk vervoegt ter secretarie van zijn/haar gemeente, mits vergezeld van de (willekeurige) kiezer, die bereid is als zijn/haar gemachtigde op te treden. Ook hier is geen familieband nodig.

In alle gevallen geldt, dat een kiezer niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde mag aannemen.

VAN ZEER VEEL BELANG

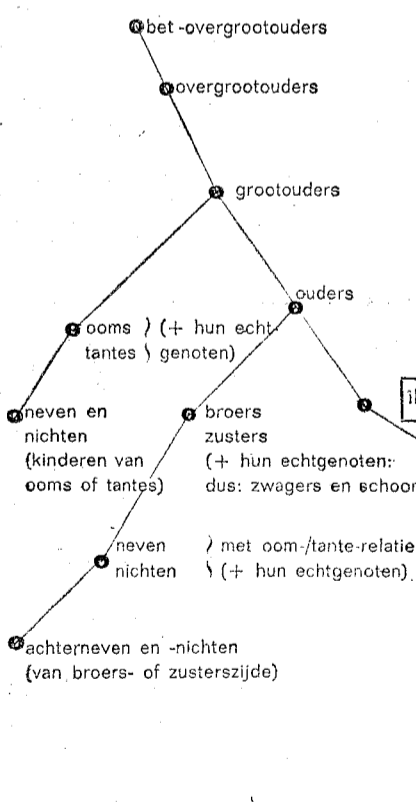
Er zijn vele mogelijkheden om te zorgen, dat de stem van een kiezer niet verloren hoeft te gaan. De besturen van de kiesverenigingen, beter zelfs, ieder partijlid moet op deze zaak bedacht zijn. Geen stem mag verloren gaan.

Deze Tweede Kamerverkiezingen zijn van zeer veel belang voor het politiek beleid in onze samenleving in de komende jaren.

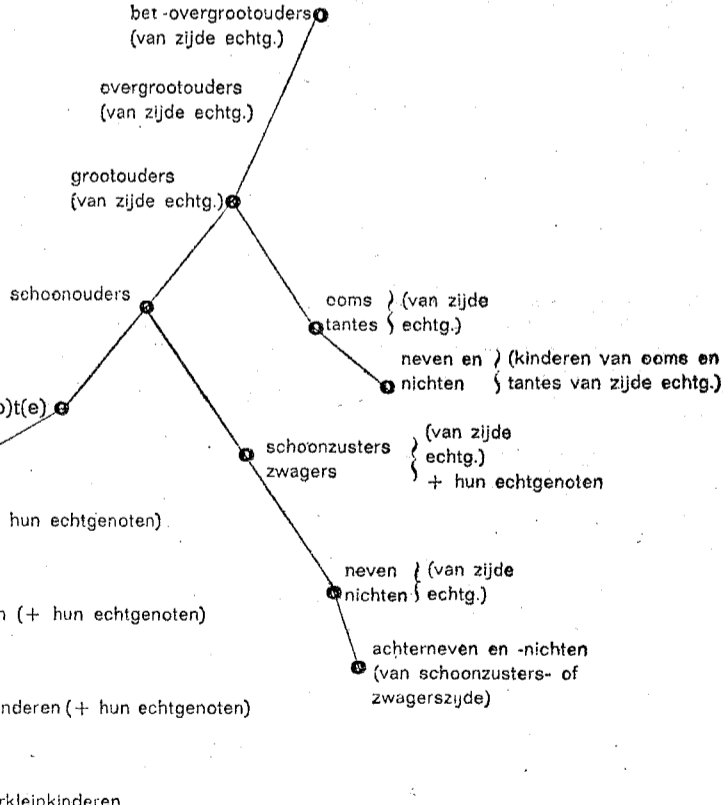
Laat ieder zijn stem zorgvuldig uitbrengen; zelf of bij volmacht via een ander.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMAGT?

1° bloedverwanten 1e t/m 4e graad

aanverwanten 1e t/m 4e graad

2° huisgenoten

De schriftelijke verzoeken moeten uiterlijk op de veertiende dag voor die der stemming zijn ingediend (dus uiterlijk op 14 april 1971).

3° Zij die geen bloed-, aanverwant of huisgenoot zijn, indien de volmachtgever en de gemachtigde zich tezamen persoonlijk ter gemeentesecretarie melden. De volmachtgever en de gemachtigde dienen beiden in het kiezersregister te zijn opgenomen van de gemeente waar zij zich ter secretarie melden. Zij kunnen zich vanaf de dag der kandidaatstelling (16 maart 1971) tot uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming aanmelden (dus uiterlijk op 23 april 1971).

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN-
ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN
Winkel en showroom:
Graaf Huynlaan 3 - Tel. 7500
Kantoor en fabriek:
Industrieweg 15 - Tel. 5888

HUURHARMONISATIE: HUUR NAAR KWALITEIT

Twee weken geleden heeft de Tweede Kamer praktisch een hele week geheel besteed aan de behandeling van het wetsontwerp Huurharmonisatie. Vorige week aanvaardde de Kamer met grote meerderheid het ontwerp.

In de afgelopen maanden is het voornemen van de regering om tot huurharmonisatie over te gaan onderwerp van vaak heftige discussies geweest. De standpunten liepen nogal uiteen. De Nationale Woningraad verklaarde zich fel tegen. Daarentegen toonden het Katholiek Instituut voor Volkshuisvesting en het Verbond van Christelijke Woningbouwverenigingen zich voorstanders. De Raad voor de Volkshuisvesting bracht in overgrote meerderheid een gunstig advies uit. De vakcentrales daarentegen uitten bezwaren. Het NVV wijdde er zelfs een geheel congres aan.

De materie is nogal ingewikkeld en dat is een vruchtbare voedingsbodem voor misverstanden en emoties. Vooral een misleidende publikatie in Het Vrije Volk deed de gedachte post vatten, dat oude huizen zomaar ineens met wel 70 pct. in huur verhoogd zouden kunnen worden; een geheel onjuiste gedachte. Ook bleek in brede kring de mening te hebben post gevat (het bleek onze fractie ook bij haar werkbezoek aan Amsterdam, dat alle oude huizen, ongeacht hun kwaliteit, voor huurverhoging in aanmerking kwamen. Ook dat is een volstrekt onjuiste mening, die niet alleen in het wetsontwerp geen grond vindt, maar daarmee zelfs fundamenteel in strijd is. De strekking van het wetsontwerp is immers juist de huur meer dan tot nu toe met de ervoor geboden woonwaarde in overeenstemming te brengen.

Het waren vooral de misverstanden en emoties van deze aard, die er de woordvoerder van de A.R.-fractie, mr. W. Aantjes, bij minister Schut op deden aandringen de ingangsdatum van 1 april te verschuiven naar 1 juli en de tussentijdse periode te gebruiken voor een degelijke voorlichting. De minister gaf aan deze suggestie direct gehoor. Zodra het wetsontwerp ook de Eerste Kamer is gepasseerd, zal deze voorlichting ter hand worden genomen. Vermoedelijk zal het Departement een folder vervaardigen en gratis beschikbaar stellen, waardoor iedereen zich nauwkeurig op de hoogte kan stellen, voor de wet in werking treedt.

HOOFDDOEL

In het hierna volgende geven wij nu een samenvatting van de door de heer Aantjes in eerste termijn over dit wetsontwerp gehouden rede. Het hoofddoel van het wetsontwerp is, dat de relatie zal worden hersteld tussen de huur die wordt betaald en de daarvoor geboden woonwaarde. Huurverschillen, die niet berusten op kwaliteitsverschillen, zijn niet rechtvaardig ten opzichte van alle andere huurders en niet doelmatig voor een optimale bezetting van het bestaande woningbestand. Zij remmen de doorstroming en verlengen de woningnood. Wordt het criterium van het wetsontwerp 'Betalen naar kwaliteit' toegepast, dan zal dit een hogere woningproductie stimuleren,

een betere bezetting van het bestaande woningbestand bevorderen en tot verbetering van kwaliteit leiden, doordat het onderhoud wordt gestimuleerd. Deze grondgedachte wordt ook door de oppositie niet betwist; slechts de wijze waarop deze in het wetsontwerp is uitgewerkt.

Gezien de grote prioriteit, die aan de volkshuisvesting dient toe te komen, zullen eventuele bezwaren wel zeer zwaar moeten wegen, willen zij opwegen tegen de genoemde voordelen.

Ter voorkoming van te grote huurstijgingen zijn in het systeem een aantal begrenzingsgebouwd, namelijk:

1. een fasering over een aantal jaren;
2. de totale huur mag niet stijgen boven wat aan woonwaarde wordt geboden;
3. als maatstaf geldt het gemiddelde algemene huurniveau van de in de laatste vijf jaren gebouwde woningen;
4. huurverhoging mag nooit meer bedragen dan de huurverhoging van de nieuwste woningen.

Nog andere waarborgen zijn: er moet overeenstemming zijn tussen huurder en verhuurder over de nieuwe huurprijs. Bij gebreke van onderlinge overeenstemming moet het advies van de huuradviescommissie worden ingeroepen. Leidt ook dit niet tot overeenstemming, dan stelt de minister de huurprijs vast.

In verband met de algemene inkomensontwikkeling, de stijgende kosten van onderhoud en verbetering en de stijgende vaste lasten, is het niet onredelijk, dat als gevolg van de harmonisatie de totale huursom enigszins stijgt. Dit dient echter niet te gelden voor woningen met een teruglopend woongerief tengevolge van de slechte staat van onderhoud. De minister heeft zijnerzijds ook duidelijk verklaard, dat dergelijke woningen niet voor huurverhoging krachtens deze wet in aanmerking komen.

UITBREIDING HUURSUBSIDIE

De gevolgen voor de kosten van het levensonderhoud zullen zeer beperkt zijn, gezien de eerder genoemde begrenzings- en waarborgen, waaraan de huurharmonisatie is onderworpen. Voorts hielden de in het verleden verleende huurcompensaties voor de bewoners van oude huizen als regel een

overcompensatie in, waarvan zij dus jarenlang voordeel hebben gehad. Tenslotte is er de mogelijkheid van correctie door middel van de individuele huursubsidie. Tot nu toe is het stelsel van individuele huursubsidie echter beperkt tot bepaalde categorieën woningen. De heer Aantjes pleitte dan ook voor een uitbreiding van de werkingssfeer van deze huursubsidie. Bij zijn antwoord deed minister Schut de belangrijke toezegging, dat hij aan deze wens zou tegemoetkomen.

Een veel gehoorde klacht is ook, dat de 'sociale bouw' (woningwetbouw) als 'trekpaard' voor het algemene huurniveau zou gaan fungeren. Dat is echter niet juist gesteld. Het hangt samen met de gehele hedendaagse positie van de woningwetbouw. Doordat het aandeel van de woningwetwoningen in het totale woningbestand zo groot is, reguleert de ontwikkeling bij de gesubsidieerde woningen de gang van zaken in het totale woningbestand. De woningwetbouw remt net zozeer als zij trekt. Door de functie die zij heeft in het totale woningbestand bepaalt zij eenvoudig het tempo.

Vanwege de speciale positie van de woningbouwverenigingen (huurders zijn tevens leden; verhuurder is tevens bestuur; de ledenvergadering vormt het hoogste orgaan) verplicht het wetsontwerp hen een periodiek harmonisatieplan over te leggen aan de minister. De minister heeft daarop de sanctie gesteld, dat bij gebreke aan medewerking door hem geen verdere medewerking zal worden verleend aan nieuwbouwplannen en dat zelfs de toelating als woningbouwvereniging kan worden ingetrokken. De verplichting tot een periodiek harmonisatieplan en de daarop gestelde sanctie dienen niet om de woningbouwverenigingen ongunstiger te behandelen dan de particuliere huiseigenaren, maar om de woningbouwverenigingen te beschermen als zij onmachtig zijn en om hen te dwingen, voorzover zij onwillig mochten zijn.

BESTEMMING MEEROPBRENGST

Een belangrijk punt in de discussie was ook de bestemming van de meeropbrengst bij huurverhoging. Moet deze aan de eigenaar ten goede komen of in een speciaal fonds worden gestort ten behoeve van de volkshuisvesting? Be-

dacht moet worden, dat een gedeelte van de hogere opbrengst nodig is ter compensatie van gestegen lasten en kosten. Verder wordt de hogere huuropbrengst fiscaal belast en komt zo dus aan de algemene middelen ten goede, waaruit ook de volkshuisvesting wordt gesteund. In de derde plaats staat tegenover een eventuele huurverhoging de verplichting van de verhuurder tot een goed onderhoud. Hij kan tot nakoming van deze verplichtingen gedwongen worden met als sanctie uitsluiting van verdere verhogingen. De huurders moeten op hun rechten staan. Met name de juridische bureaus van de vakcentrales kunnen hier een belangrijke steun aan georganiseerde werknemers bieden.

In het belang van de rechtsgelijkheid en de rechtszekerheid moet er een stelsel van objectieve normen komen om de hoogte van de huur te bepalen. Onze fractie gevoelde het meest voor een puntenstelsel aan de hand waarvan de huurwaarde wordt vastgesteld. Als maatstaf wordt daarbij volgens de wet uitgegaan van de gemiddelde huren van de in de laatste vijf jaar gebouwde woningen. In Amsterdam zijn de huren in de Bijlmermeer echter mede beïnvloed door zeer bijzondere stedenbouwkundige voorzieningen en andere kostprijverhogende factoren. Het zou onjuist zijn deze factoren langs een omweg nu ook van invloed te doen zijn bij de huurvaststelling van de oude woningen in Amsterdam. De minister bleek voor dit bezwaar gevoelig en zegde toe, dat deze bijzondere factoren bij de vergelijking buiten beschouwing dienen te blijven.

Reeds tijdens de schriftelijke voorbereiding van het wetsontwerp was door onze fractie ter sprake gebracht de moeilijkheid van woningen, die in kwaliteit waren gestegen doordat er niet door de eigenaar maar door de huurder zelf verbeteringen waren aangebracht. Het zou zeer onbillijk zijn, indien bij de nieuwe huurprijsvaststelling naar kwaliteit daarmee geen rekening werd gehouden. Nog voor de openbare behandeling van het wetsontwerp diende de minister een nota van wijziging in, waarin werd bepaald, dat door de huurder aangebrachte verbeteringen bij het bepalen van de nieuwe huurprijs buiten beschouwing zullen blijven, tenzij de verhuurder de gemaakte kosten alsnog met de huurder verrekent.

Concluderend stelde de heer Aantjes: 'Uit mijn uiteenzetting is wel gebleken dat wij dit niet een wetsontwerp vinden zonder bezwaren. Het is echter een zaak van afwegen. Met de Raad voor de Volkshuisvesting kom ik tot de conclusie dat de voordelen de nadelen in belangrijke mate overtreffen. Het is niet een populaire maatregel, maar de effectivering ervan zal een bijdrage kunnen leveren — zij zal die naar mijn overtuiging ook leveren — aan de oplossing van het huisvestingsvraagstuk. Als wij geloofwaardig willen maken dat dit prioriteit moet hebben, dan zal dit in de uiteindelijke standpuntbepaling ten aanzien van dit voorstel tot uitdrukking moeten komen'.

IN DE CLINCH

Pikant in het driedaagse Kamerdebat was nog, dat de woordvoerders van de P.v.d.A. en van D'66 voortdurend met elkaar in de clinch lagen over de hoofdonderdelen van dit wetsontwerp. En dat terwijl beide partijen juist de volkshuisvesting tot het voornaamste punt van hun gezamenlijk programma hadden verklaard! Hierbij moet wel gezegd worden, dat de woordvoerder van de P.v.d.A.-fractie, de heer Van den Doel, ook geen enkele moeite deed om het aan het licht tredende verschil te verbergen. Integendeel, herhaaldelijk ging hij de D'66-spreker, de heer Nypels, heftig te lijf. Deze onthullende gang van zaken ontlokte aan de heer Aantjes de opmerking: 'Dit krijgt men als men wel samen wil regeren, maar nog niet eens in staat is samen oppositie te voeren'.

In het bovenstaande hebben wij, zoals gezegd een samenvatting gegeven van de bij de parlementaire behandeling van het wetsontwerp Huurharmonisatie door de woordvoerder van de A.R.-fractie gehouden rede. Wie over de volledige tekst de beschikking mocht willen hebben, kan deze verkrijgen op aanvraag bij de A.R.-Tweede Kamerfractie, Binnenhof 1A,, Den Haag.

WERKBEZOEK KAMERLEDEN

AAN NOORDEN VAN HET LAND

Op 17, 18 en 19 maart zijn een 15-tal Anti-Revolutionaire volksvertegenwoordigers in het kader van een reeks van werkbezoeken in het gehele land uitgezwermd over de drie noordelijke provincies. Het doel van deze werkbezoeken is in de allereerste plaats te luisteren en te registreren.

En te luisteren en te registreren viel er volop. De regionale campagne teams hadden een zodanig programma opgesteld dat er intensief

contact is geweest met vertegenwoordigers van alle sectoren van het economische en maatschappelijk leven. Gesproken is met bestuurlijke autoriteiten, met vertegenwoordigers uit de land- en tuinbouw, de industrie, de middenstand, het onderwijs, de recreatie en instellingen ter bevordering van het maatschappelijk welzijn. 's Avonds trokken de Kamerleden de provincie in voor het vervullen van spreekbeurten of het zitting nemen in fora bij plaatselijke

kiesverenigingen of andere verkiezingsbijeenkomsten.

Het nut van dergelijke werkbezoeken is voornamelijk gelegen in het feit, dat men ditmaal niet via rapporten en stencils van allerlei problemen kennisneemt, maar door persoonlijk contact en lijfelijke aanwezigheid op indringende wijze met een aantal ernstige knelpunten, die ondanks alle welvaart toch nog en met name in de drie noordelijke provincies zijn, wordt geconfronteerd.

Weer heel duidelijk is geworden, dat de problematiek van het Noorden niet bestaat, zoals reeds was vastgesteld in de nota 'Groningen, Friesland, Drenthe 1971 en verder . . .' Uit de instemming waarmee veelvuldig uit de nota werd geciteerd moge worden afgeleid, dat de gedachte in de nota ontwikkeld wellicht de juiste stap is in de richting van het oplossen van de talloze en complexe problemen waarmee het noorden van ons land heeft te kampen.

verschillende onderdelen van recreatieplannen. Plannen worden er dus nog steeds gemaakt, hoewel pessimisme en gelatenheid er ook valt waar te nemen. Maar voor het verwezenlijken van die plannen is steun uit Den Haag, steun nu onmiddellijk en steun gericht op de toekomst, onontbeerlijk wil O.-Groningen de achterstand, die het op veel gebieden heeft, kunnen inlopen.

WELZIJS-PROGRAMMA

In het kader van het welzijnsprogramma bezochten de heren Van Tuinen en Scholten 's morgens het Lauwerszeeproject, waar mr. D. J. Krajenbrink, burgemeester van Ulrum een uiteenzetting gaf over de situatie aldaar.

Tijdens de bespreking kwam naar voren, dat de bestuurlijke problematiek van dit gebied — beheer thans nog door Rijk en provincie — spoedig oplossing behoeft. Nu immers de verdere uitvoering van het Lauwerszeeproject in de komende jaren effectief moet kunnen plaatsvinden, is het voor de betrokken gemeenten noodzakelijk te weten waar zij bestuurlijk aan toe zijn.

Behalve aan het bestuurlijke punt is aandacht geschonken aan de positie van de visserij, de recreatieve mogelijkheden en kansen, voor dit gebied alsmede aan de militaire aspecten. Dit laatste uiteraard in verband met de militaire plannen voor Oost-Groningen.

De middag stond voor genoemde kamerleden in het teken van het jeugd- en bejaardenwerk. Allereerst werd een gesprek gevoerd met vertegenwoordigers van de Groningse Stichting en de Stichting provinciale jeugdraad Groningen. De adj.-directeur van eerst genoemde Stichting, de heer A. Meijjes, de provinciaal konsulent voor het jeugd-

werk, de heer J. van Zanten en de vormingsleidster mej. J. Roeterdink belichten diverse aspecten van het jeugd- en bejaardenwerk. Inzake het open jeugdwerk werd nog eens onderstreept hoe moeilijk het is in het algemeen voor kleine dorpen dit van de grond te krijgen. Als klein dorp kan men niet voldoen aan de rijksnormen om voor subsidie in aanmerking te komen.

Samenwerking van twee of meer gemeenten biedt hier wel mogelijkheden. Overigens bleek later in de middag in Loppersum hoe het particulier initiatief daar met succes het open jeugdwerk bedrijft. In een oud landarbeidershuisje, Sobat genoemd, heeft de jeugd van Loppersum op creatieve wijze een eigen honk ingericht. De gehele week door kan men in dit open huis terecht. In de benodigde financiën wordt voorzien door bijdragen van de jongeren zelf, van hun ouders en contribuanten. En dat het geld goed besteed wordt blijkt alleen reeds uit het feit dat daaruit o.m. de bekostiging plaatsvindt van . . . . de Handelingen van de Tweede Kamer.

Het slot van de middag was bestemd voor een bezoek aan het dienstencentrum voor bejaarden in Appingedam. Aan de hand van een rondgedeelde nota werd nader ingegaan op de werkzaamheden van dit dienstencentrum. Voor de avond had de Arjos te Groningen een discussiebijeenkomst belegd in het Tehuis, waar groepsgewijs ongeveer zestig personen van gedachten wisselden met de heren Veerman, Scholten, Krajenbrink en Dobben.

LAND- EN TUINBOUW

Vaak werd gehoord, dat diegenen die het hardst schreeuwen, de meeste aandacht krijgen. In het debat over O.-Groningen in de Tweede Kamer heeft

onze fractie praktisch als enige erop gewezen, dat andere gebieden in het noorden met minstens even grote moeilijkheden moeten leven. Een schrijnend probleem is de positie van de land- en tuinbouw.

De delegatie heeft bezoeken gebracht aan landbouw- en veeteeltbedrijven in Sexbierum en Barradeel, de groenteveiling in Nieuw-Amsterdam en tuinbouwvestigingen in Erica. Bij al deze gelegenheden is zeer openhartig gesproken over de moeilijkheden van de kleine zelfstandige ondernemer en werd inzage gegeven in de boekhouding, zodat met eigen ogen geconstateerd kon worden hoe benard in vele gevallen de positie van de boeren is. Het was triest opnieuw te moeten constateren hoe op zichzelf gezonde bedrijven, geleid door hard-werkende, vakbekwame ondernemers, het water aan de lippen staat en dit alles als gevolg van ontwikkelingen, waar zij zelf nauwelijks invloed op uit kunnen oefenen. Enkele van deze ontwikkelingen zijn:

— een geweldige inflatoire kostenstijging, terwijl de prijzen, die de boeren voor hun producten krijgen, nauwelijks zijn gestegen, met als gevolg een enorme inkomensachteruitgang.

— De hoge rentestand, waardoor het met name voor de jonge ondernemers praktisch onmogelijk wordt de toch zo dringend noodzakelijke investeringen te doen.

— Het ontbreken van een allesomvattend Europees landbouwbeleid, waardoor de concurrentie wordt vervalst ten nadele van onze boeren en tuinders.

Gezien de moeilijke omstandigheden, waarin de land- en tuinbouw verkeert, zullen behalve een nieuw structuurbeleid voor de landbouw maatregelen moeten worden genomen om ook de noden van vandaag te lenigen. Hierbij wordt gedacht aan rentesubsidies en belastingfaciliteiten. De suggestie dat Nederland ook maar aan landbouwprotectie moest gaan doen werd door de heer Biesheuvel ten stelligste van de hand gewezen en hij vroeg om toch vooral niet tot een negatief oordeel over de E.E.G. te komen. De heer Biesheuvel wees op de noodzaak van een Europees landbouwbeleid en een nog intensievere samenwerking binnen de E.E.G. De overheid moet aan de land- en tuinbouw een hogere prioriteit geven dan in de afgelopen vier jaar is geschied, maar land- en tuinbouwers zullen vooral door samenwerking elkaar sterk moeten maken. Het Eerste Kamerlid De Koning heeft gelijk wanneer hij stelt: 'De regering moet de zwakke helpen, maar kan de zwakke niet sterk maken'

ER STAAT GESCHREVEN ER IS GESCHIED

Bovenstaand citaat uit Groen van Prinsterers 'Ongeloof en Revolutie' werd door de Commissaris der Koningin in de provincie Friesland gebruikt, toen hij zijn waardering voor de nota 'Groningen, Friesland, Drenthe 1971 en verder . . .' en de verwachting uitsprak, dat in de komende kabinetsperiode gehandeld zou worden in de geest van de aanbevelingen in de nota. De heer Biesheuvel antwoordde hierop, dat de nota als model staat voor het beleid van

OOST-GRONINGEN

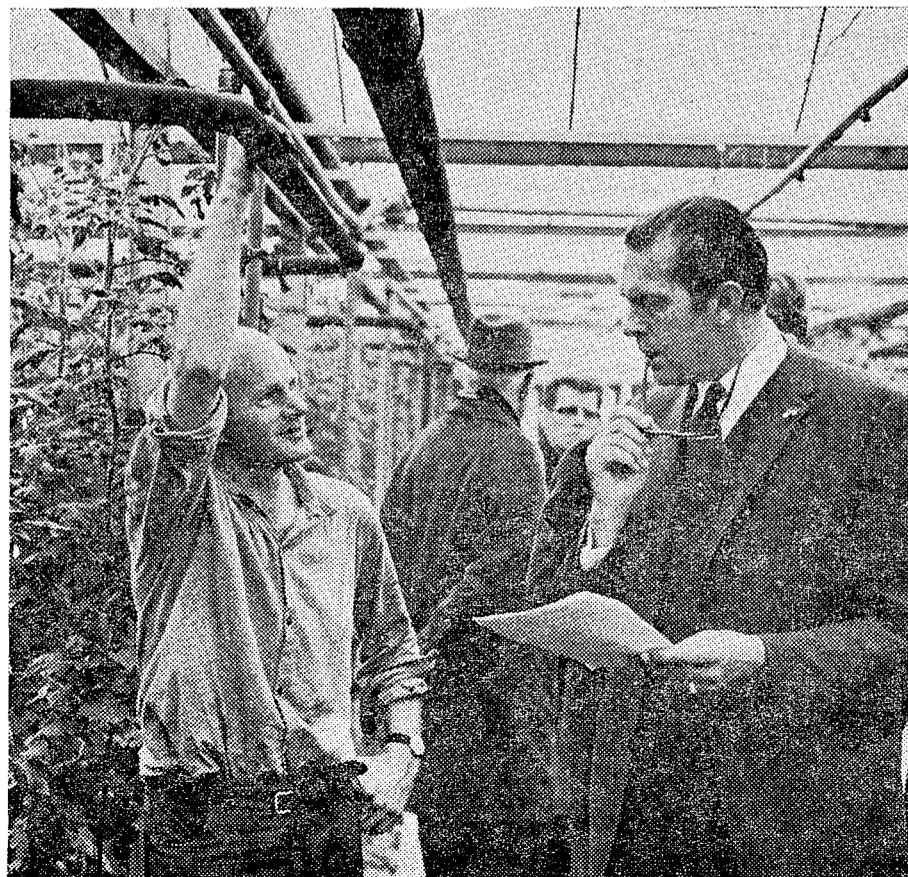
Tijdens het bezoek dat een deel van de fractie aan Oost-Groningen bracht, is duidelijk gebleken dat er een zekere vertrouwenscrisis tussen O.-Groningen en Den Haag dreigt te ontstaan.

En juist omdat de hele discussie over oefenterreinen en smeerpijpen in het emotionele vlak wordt getrokken en daardoor de positieve ontwikkeling belemmert is een snelle beslissing over wat er in de toekomst met O.-Groningen gaat gebeuren noodzakelijk, vooral ook omdat door het uithijven van een beslissing allerlei hoognodige investeringen worden uitgesteld.

Zo deelde de directeur van het A.V.E.B.E. aardappelmeeelconcern mee dat men aanvankelijk van plan was in Ter Apelkanaal een nieuwe chemische fabriek te bouwen, hetgeen 500 nieuwe arbeidsplaatsen zou betekenen, maar dat, als er een militair oefenterrein zou komen of de beslissing hierover te lang werd uitgesteld, men de nieuwe fabriek elders zou neerzetten. Een van de voorwaarden voor het uit de emotionele sfeer trekken van de discussie over de problematiek van O.-Groningen is het loskoppelen van de plannen voor een militair oefenterrein en de economische injectie die het gebied behoeft, zodat voorkomen wordt dat, zoals veel gebeurt, het tot stand komen van een oefenterrein en de ontsluiting en de economische verheffing van O.-Groningen als een koppelverkoop wordt aangemerkt.

Intussen heeft O.-Groningen wel degelijk potenties. Zo is er in de landbouw een vrij hoge opbrengst per hectare. Daar het aantal hectaren per bedrijf laag is zal ruilverkaveling hier uitkomst moeten bieden. De aardappelmeeelfabrieken, die meer en meer chemische industrieën worden hebben in de afgelopen jaren hun productie verdubbeld terwijl de toekomstverwachtingen zeer gunstig zijn. De stagnerende strokartonindustrie daarentegen zal gesaneerd moeten worden. Een industrieel beleid, dat erop gericht is ook andersoortige, arbeidsintensieve industrieën te vestigen, is noodzakelijk. Voor de ontwikkeling van de recreatie zijn mogelijkheden. Wel werd als een bezwaar gezien het gebrek aan coördinatie in het beleid van de diverse vakministers ten aanzien van de

Problemen in de tuinbouw

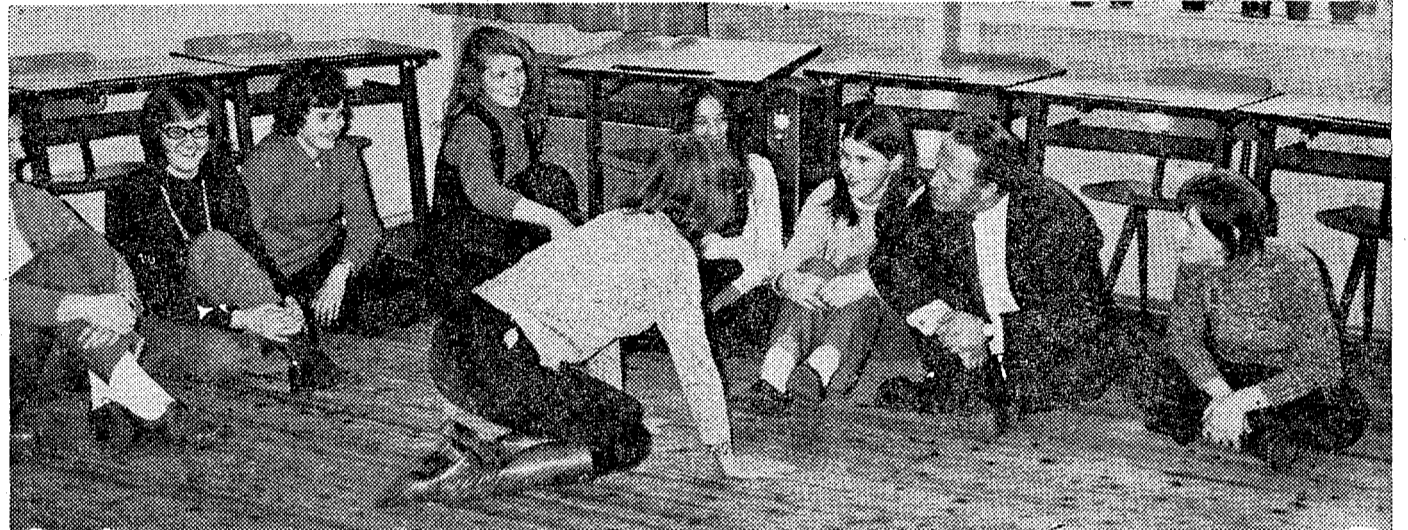

Dr. A. Veerman neemt deel aan een les vrije expressie op de chr. l.e.a.o. school in Dokkum.

de nieuwe fractie en dat hij het een plicht van de fractie acht uitvoerig van dat beleid te doen verwezenlijken.

In Friesland is de delegatie door het provinciaal en het Leeuwardense stadsbestuur geïnformeerd over het vele wat reeds bereikt is, over wat men binnenkort hoopt te bereiken, maar vooral over wat eigenlijk zo gauw mogelijk bereikt zou moeten worden. Gesproken werd o.a. over de industriehaven Harlingen en de daaraan verbonden financieringsproblemen; de industrialisatie, de verbetering van de infrastructuur en de ontsluiting van de Noordelijke provincies, de wensen ten aanzien van de Friese taal en de Friese cultuur en de verbetering van het onderwijs. De talloze wensen die geuit werden en de toezeggingen, waartoe men de kamerleden probeerde te verleiden, konden niet worden gehonoreerd. Terecht stelde onze lijsttrekker mr. Biesheuvel dat men niet was gekomen om beloften en toezeggingen te doen, maar om te luisteren en te registreren.

Tijdens besprekingen met gemeentebesturen en vertegenwoordigers van de industrie bleek dat er nogal wat kritiek was op het huidige industrialisatiebeleid. Gesproken werd van een 'happasnap' beleid waarbij degenen, die het hardst aan de bel trokken, het eerst aan bod komen. Zo was het Verplaatsingskostenbesluit, dat alleen voor O.-Groningen geldt, bij veel bestuurders in Friesland als een dreun op hun hoofd aangekomen. Gepleit werd voor een continu anticiperend beleid. Vestiging van nieuwe industrieën moet worden aangemoedigd. ('Wat in het Westen een tunnel kost, kost hier een zebepad'). Discriminatie van bestaande industrieën tegenover nieuw te vestigen industrieën

door een verkeerd subsidie- en premiebeleid moet echter worden voorkomen, omdat dit misschien zelfs wel eens tot gevolg zou kunnen hebben dat bedrijven uit het noorden naar elders verhuizen.

SINT NICOLAASGA

Mr. B. W. Biesheuvel hield donderdagavond in St. Nicolaasga een toespraak voor een zaal met ongeveer 350 personen. 'Kennelijk heb ik onvoldoende duidelijk gesproken', zei de heer Biesheuvel na de pauze, toen hij meer dan honderd vragen op schrift gesteld voor zich zag liggen. Het bleek echter dat sommige aanwezigen zich reeds thuis

hadden voorbereid op deze avond en daar schriftelijk vragen hadden opgesteld.

Aan de schriftelijke vragen werd echter nog een reeks mondelinge toegevoegd, terwijl tijdens de beantwoording diverse — soms emotionele — interrupties plaats vonden. Vooral uit de sector van de landbouw werden problemen voorgelegd. Maar ook die over zending en missie ontbraken niet.

De lijsttrekker kweet zich van zijn taak in hemdsmouwen en ontving aan het slot van de avond ter versterking van de inwendige mens een mand met zuivelproducten van de Friese bodem. In zijn slotwoord merkte de heer Biesheuvel op, de vele vragen te zien als een onderstreping van de noodzaak tot persoonlijk contact. 'Naast u staan in uw persoonlijke problemen; dat wil ik', aldus de heer Biesheuvel.

Het is niet goed mogelijk, maar ook niet noodzakelijk een verslag te geven van alle bezoeken, die zijn afgelegd, van alle contacten, die hebben plaatsgevonden, van alle problemen die zijn besproken. Op deze pagina's is slechts een poging gedaan u een indruk te geven van wat zo'n werkbezoek nu eigenlijk is.

Het zijn bijzonder vermoeiende dagen voor de Kamerleden, maar de wetenschap, dat de verkregen informatie en de confrontatie met allerlei knelpunten in onze maatschappij zullen bijdragen tot het voeren van een constructief beleid, doet hen, zolang zij op werkbezoek zijn, die vermoeidheid vergeten.

BIESHEUVELTOURNEE IS BEGONNEN

In het kader van de verkiezingscampagne spreekt Biesheuvel een keer in iedere Kamercentrale. Deze week zijn deze verkiezingsbijeenkomsten begonnen. In veel gevallen gaat het niet slechts om een bijeenkomst, maar tevens om allerlei andere activiteiten. Geheel overeenkomstig de bedoelingen hebben de regionale campagneteams rond de verkiezingsbijeenkomsten een program opgebouwd waardoor de lijstaanvoerder met zoveel mogelijk kiezers in aanraking kan komen. Fysiek en psychisch vraagt dat nogal het een en ander van de lijstaanvoerder. Niettemin is het een belangrijke zaak dat zoveel kiezers worden bereikt.

De 'Biesheuvelspreekbeurten' zijn uitgegroeid tot 'Biesheuveldagen'. Trouwens die groei geldt voor heel veel spreekbeurten, die in deze dagen door anti-revolutionairen worden gehouden. Onze verwachting is dat de groei van

de vergaderingen zich ook voort zal zetten in de groei van het aantal zetels. Dat kan, wanneer iedere anti-revolutionair in de campagne actief is.

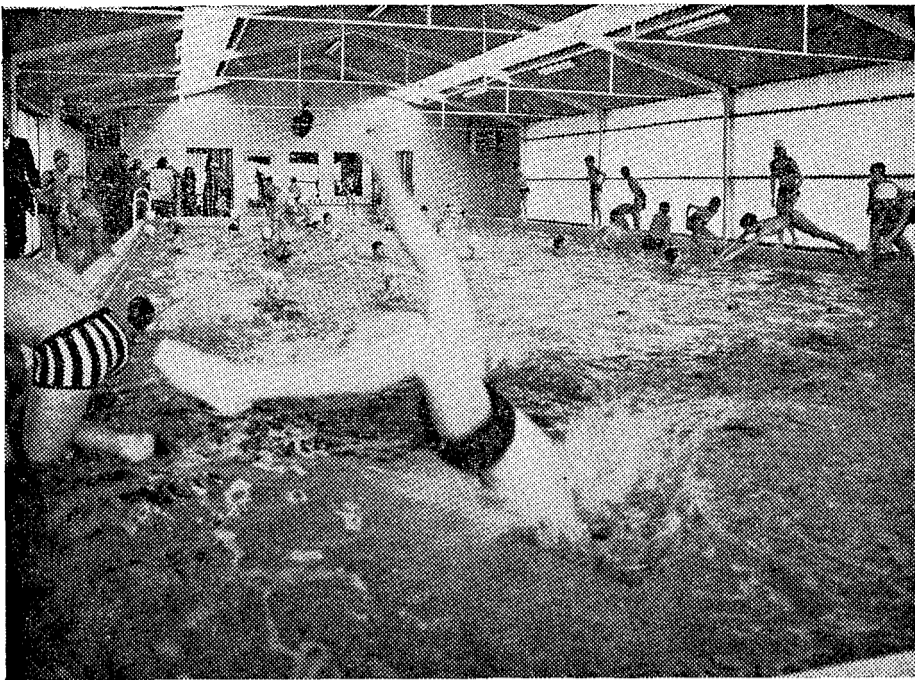
Op maandag 22 maart ging de Biesheuveltoernee van start in Limburg. In Heerlen. De tweede bijeenkomst had plaats in Tilburg. Angstvallig is gewaakt tegen vergaderingen op woensdag 24 maart, omdat de ervaring leert, dat voetbal op de tv meer trekt dan politieke activiteiten, wanneer beide gelijktijdig te genieten zijn.

Donderdagmorgen oriënteerde Biesheuvel zich bij een aantal deskundigen nader over de problematiek rond de geluidshinder. Dordrecht was vrijdag de plaats voor de derde bijeenkomst met Biesheuvel.

Vandaag, zaterdag 27 maart, vindt in Bellevue in Assen de Drentse verkiezingsmeeting plaats.

Zwembad „Het Volkerakkertje” in Fijnaart.

BEZOEK AAN NOORD BRABANT

Leden van de A.R. Eerste en Tweede kamerfracties brachten vrijdag 12 maart j.l. een bezoek aan Noord-Brabant. Het Brabantse campagne-team had voor die dag een uitgebreid programma opgesteld. Een deel van de Kamerleden ging 's morgens op pad in West-Brabant, waar men onder andere kennis nam van de ontwikkelingen daar, i.v.m. de vestiging van Shell-chemie. Diverse plaatsen werden bezocht en zowel met bestuurders als met de bevolking werd intensief van gedachten gewisseld. Tegelijkertijd was een aantal andere Kamerleden op bezoek in Oost-Brabant en met name in Oss, waar men 's morgens de Organonfabrieken bezocht, speciaal de afdeling waar dierproeven worden genomen. Dit was

te meer interessant i.v.m. het wetsontwerp op dierproeven dat in behandeling is in de Tweede Kamer.

In de middaguren bracht men o.m. een bezoek aan het maatschappelijk opbouworgaan 'Maaslands Welvaren', waar een uiteenzetting werd gegeven van het werk, dat deze stichting verricht. Er ontstond een interessante discussie over diverse vraagstukken, waarbij de ruilverkaveling grote aandacht kreeg. Met name mr. Biesheuvel, die na West-Brabant en het Land van Heusden en Altena te hebben bezocht in Oss was aangeland, stelde veel belang in deze zaak. Al met al hebben de kamerleden in een zeer korte tijd een goede indruk gekregen van de problemen en de mogelijkheden in Brabant.

A.R. KANDIDATEN KOMEN ...

Maandag 29 maart. Mr. B. W. Biesheuvel, Middenmeer, Restaurant Smit, 20.00 uur; drs. J. A. Bakker, Veendam Hotel „Veenlust”, Ben. Oosterdiep 13, 20.00 uur; B. Roolvink, Baflo, Concordia, Wier 1, 20.00 uur; mr. J. N. Scholten, Winterswijk, „Fides et Concordia”, 20.00 uur; dr. A. Veerman, St. Pancras.

W. Aantjes, Veenendaal; B. Roolvink, Zaandam; dr. A. Veerman, Goes.

Dinsdag 30 maart. Mej. J. van Leeuwen, Wolvega, 19.45 uur; drs. J. A. Bakker, Hardenberg; B. Roolvink, Rotterdam; mr. W. Aantjes, Groningen; mr. J. H. Grosheide, Groningen; M. W. Schakel, Bunschoten/Spakenburg; drs. R. Zijlstra, Ottoland.

Maandag 5 april. Mej. J. van Leeuwen, St. Annaparochie, 19.45 uur; drs. R. Zijlstra, Middelharnis; dr. C. Boertien en mr. J. N. Scholten, Sprang-Capelle, Cultureel Centrum, Zidewinde, 20.00 uur; Tj. Walburg, Jipsinghuizen, Café v. d. Wal, Lammerweg 22, 20.00 uur.

DEPUTATEN VERGADERING

Bij de foto's op pagina 9. Bovenste rij: Arosvoorzitter Gerrit van Dongen voorziet lijsttrekker Biesheuvel van de A.R.P. button, Arjossecretaris Frits Kool zorgt voor campagneleider De Kwaadsteniet. C.N.V.-voorzitter Lanser was ook aanwezig.

Derde rij: minister Bakker spreekt, mr. Aantjes luistert; The Shepherds zorgden voor een muzikaal intermezzo. Onderste rij: minister Schut geflankeerd door v.l.n.r. mej. Van Leeuwen, mevr. Veerman, mevr. Hoogendijk en mevr. Corporaal. Daarnaast chef de bureau de heer Van der Wees in gesprek met de heer Fossen.

Woensdag 31 maart. M. W. Schakel, Winschoten, gebouw Irene, Venne 156, 20.00 uur; drs. J. de Koning, Groningen; Den Haag, forumvergadering in Katholieke Sociale Academie, Helenastraat 15, forumleden mevr. A. M. C. V. Groensmit-van der Kallen (K.V.P.), mej. mr. E. A. Haars (C.H.U.), mevr. H. Otter-te Kolsté (A.R.P.);

Donderdag 1 april. Mr. B. W. Biesheuvel, Alphen aan de Rijn, Avifauna, 20.00 uur; drs. J. A. Bakker, Amsterdam; B. Roolvink, Franeker; mej. J. van Leeuwen, Zwolle, Hotel Van Geijtenbeek, A.R. Vrouwencomité Overijssel, 20.00 uur.

Vrijdag 2 april. Mr. B. W. Biesheuvel, Haarlem, Tuinzaal Concertgebouw, Lange Begijnenstraat 13, 20.00 uur; mej. J. van Leeuwen en dr. C. Boertien, Oss; De Korenbeurs, 20.00 uur; Tj. Walburg, Schiermonnikoog; mr.

RADIO EN T.V.

De A.R.P. is dinsdag 30 maart te beluisteren voor de radio, Hilv. I, van 18.19—18.29 uur.

Op 13 april heeft de A.R.P. een t.v.-uitzending op Ned. I van 18.40—18.50 uur, tussen Fabeltjeskrant en Journaal.

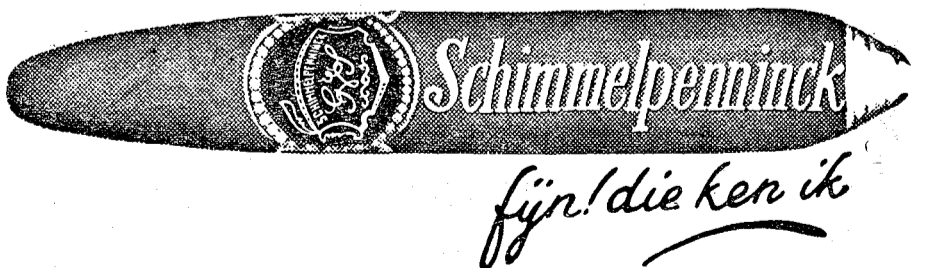
Drie dagen later, op 16 april is de A.R.P. op Ned. II voor het laatste journaal.

GA NU voordat uw ARTS het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK
Telefoon 06307 - 3169

Waar de VROUW zich UIT en de MAN zich THUIS voelt.

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

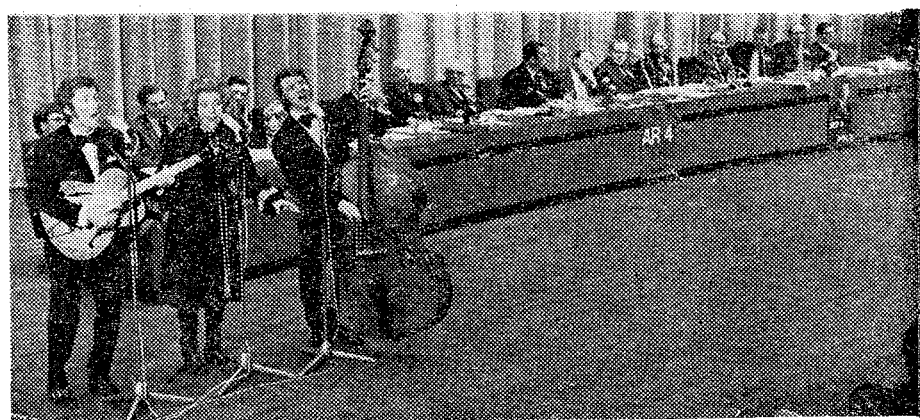
Op MENORCA, eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 5,— en boven de 18 jaar f 10,— p.p.p.d. tot 27 juni 1971. erna resp. f 7,— en f 12,50 p.p.p.d. Vrijdag is wisseldag.

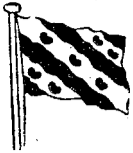
Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat 1176, Loosduinen.

DE LAATSTE DEPUTATENVERGADERING

FRIESLAND

**OFFSETDRUKKERIJ
FLACH N.V.**

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

**AANEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
HANDEL
BOUWMATERIALEN**

presenteert
europese

„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van **RIJWIELEN**
en **AUTOPEDES**
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden” N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK

ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504
Telefoon 05180 - 363 en 221

HOTEL „DE KROON”

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

* VERBOUW
* NIEUWBOUW
* ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZOON

**GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF**

**N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR**

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
werkplaatsen: 05208 - 1259
buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

VAKANTIE IN NORMANDIË!

Te huur in Normandië (Frankrijk) ged. van boerderij (Normandisch). Prachtig gelegen tussen Parijs en Rouaan. Grote kamer, 7 bij 6 m slaapk., keukentje + wasgelegenheid met toilet, Str. w., f 150,- p. week. Nog vrij 2e helft april, mei, juni en na 5 aug. Adres: H. Munneke, ferme „de la Garenne”, St. Etienne s/s Bailleul par St. Pierre de Bailleul, 27 - France.

Wij vragen een

mentrix

(intern)

Haar taak zal bestaan uit het opvangen van de intern wonende leerling-ziekenverzorgsters in ons tehuis Mauritskade.

Leeftijd tussen 28 - 40 jaar.

Voor deze functie worden geen speciale opleidingseisen gesteld, wel: begrip voor jonge mensen.

Salaries tussen f 900,- en f 1.200,- bruto per maand, afhankelijk van leeftijd en ervaring.

Wij hebben een 1-persoons woning beschikbaar aan de Mauritskade.

Voor kost en inwoning wordt f 182,- per maand ingehouden.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de Stichting Verpleegtehuizen (t.a.v. afd. Personeelszaken), Plein 40-45 nr. 51, Amsterdam (Slotermeer) of mondeling na telefonische afspraak (020-11 39 06) van maandag t/m vrijdag.

VERPLEEGTEHUIS „ZONNEHEUVEL” Koningin Wilhelminalaan 1 - Schalkhaar

Klein verpleegtehuis circa 1 km van station Deventer, zoekt contact met

a. **2 ziekenverzorgsters
bejaardenverzorgsters-
leerling**

b. **een vaste kracht voor
de nachtdienst**

Salaries volgens Ned. Fed., zowel vergoeding voor onregelmatigheidsdienst en reiskosten.
Eventueel opname in pensioenfonds.

Wij hebben een mooie personeelsflat, zodat zowel in- als extern mogelijk is.

U kunt eventueel telefonisch inlichtingen inwinnen, bij de directrice, Zr. Uuldriks, telefoon 05700 - 23625.

GROOT-EMAUS ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

LEERLING- KINDERVERZORGSTER

zowel bij een groep jongeren als bij wat oudere kinderen.

Positief christelijke levensopvatting. Eigen opleiding voor de diploma's kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden. Verkorte 5-daagse werkweek.

Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden gehonoreerd overeenkomstig opleiding en diensttijd.

Brieven met volledige inlichtingen gaarne spoedig aan de directeur.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

**N.V. NEDERLANDSE
BETONMAATSCHAPPIJ**

BATO-JANSEN

**UTILITEITSBOUW
WATERBOUWKUNDIGE WERKEN
TELEFOON 01720-6555**

UITSTEL GEEN AFSTEL

De drie confessionele partijen gaan zonder partner(s) de verkiezingen in. Na het mislukte gesprek met links (PvdA, D'66 en PPR) hebben ook hun onderhandelingen met de liberalen geen vooraf bindende afspraak opgeleverd.

Toch is er wel verschil. De sfeer bij het gesprek met de progressieve combinatie was slecht. Van het overleg met de VVD zeggen de confessionele partijen uitdrukkelijk, dat er een goede vertrouwensbasis was. Ook werd al over een aantal programmapunten geheel of gedeeltelijk overeenstemming bereikt. En wat het belangrijkste is: de confessionele partijen hebben zich nu al bereid verklaard om het overleg met de liberalen na de verkiezingen voort te zetten. Dat zou er allemaal op kunnen wijzen, dat het straks toch niet zo veel moeite zal kosten om de nog overgebleven geschilpunten op te lossen.

Dus toch weer, wanneer daarvoor de meerderheid blijft bestaan, een kabinet van confessionelen en liberalen? Voor degenen die naar een progressief beleid verlangen en die zijn er bepaald ook in de confessionele partijen — is dat een allerm minst prettig vooruitzicht. Temeer niet, omdat een van de geschilpunten tussen confessionelen en liberalen juist een zaak betreft, waarmee een vooruitstrevend beleid staat of valt.

Het KVP-program-Steenkamp is terecht geprezen, omdat het zwaardere offers drufde vragen. Ook het gezamenlijk programma van de drie christelijke partijen gaat uit van een noodzakelijke verhoging van de belastingdruk terwille van de collectieve voorzieningen. Maar wat willen nu de liberalen? Zij zijn hoogstens bereid om de extra-middelen te gebruiken, die het gevolg zijn van de reële progressie in de loon- en inkomstenbelasting. Dat betekent, dat er ongeveer de helft minder op tafel komt dan het program van de confessionele partijen nodig acht. En als uit de onderwijling door minister Witteveen verstrekte gegevens kan worden opgemaakt, dat dit geld waarschijnlijk nodig zal zijn voor de nu al ingebouwde stijging van de rijksuitgaven, blijft er, op die manier zoals de VVD dat wil, voor uitbreiding van taken weinig of niets over.

Het zou voor de hand hebben gelegen als de confessionele partijen, gezien een verschil als dit, hadden uitgesproken, dat nu toch wel heel duidelijk gebleken is, dat hun program veel meer overeenstemt met dat van PvdA, D'66 en PPR dan met de opvattingen van de liberalen. Al heeft het PvdA-congres zaterdag de deur weer dicht gegooid, ze kan misschien ook opnieuw op een kier worden gezet. Een dergelijke verklaring zou dat in elk geval kunnen vergemakkelijken.

De confessionele partijen volstaan echter met de oproep, dat nu eerst de kiezer maar eens moet spreken. De bedoeling hiervan zal zijn, dat de kiezer uitgenodigd wordt om de positie van de christelijke partijen bij een nieuw gesprek met de liberalen, en dan na de verkiezingen, zo sterk mogelijk te maken. Zullen de liberalen dan echter wel bereid zijn om meer voor de collectieve voorzieningen op tafel te brengen? En wat gebeurt er als de VVD hiertoe ook dan niet bereid is?

De progressieve kiezers in de confessionele partijen zullen daarover,

UIT DE PERS

vóór de verkiezingen, ongetwijfeld meer willen weten. Als uitstel van de onderhandelingen met de liberalen kennelijk nog lang geen afstel inhoudt, is het nu meer dan ooit de vraag welke mogelijkheden daar kunnen liggen voor een wezenlijk vooruitstrevend beleid.

TROUW:

HANDEN VRIJ

Het enige dat KVP, ARP en CHU gisteren hebben uitgesproken is, dat zij na de verkiezingen wel weer met de VVD willen praten over de mogelijkheden van een regeringssamenwerking. Het verschil met vroeger is dat zij niet uitspreken dat er ook met de PvdA zal worden onderhandeld, maar dat ligt uitsluitend aan de

PvdA, die met haar partners in de linkse combinatie immers heeft laten weten dat er met haar niet meer te praten valt nu 11 maart het gesprek met de christelijke partijen is afgesprongen.

De christelijke partijen houden in feite dus opnieuw de handen vrij en dat is, van hun positie uit geredeneerd, verstandige politiek — zeker in een tijd waarin de aanval, zowel van de kant van de linkse combinatie als van die van de VVD op het 'confessionalisme' in de politiek krachtiger is dan ooit. Een regeerakkoord met PvdA c.s. en een intentieverklaring ten gunste van de VVD zouden waarschijnlijk tot identiteitsverlies voor de christelijke partijen hebben geleid en daarmee mogelijk het begin van de vorming van twee grote, maar vage machtsblokken hebben betekend.

De PvdA streeft deze tweedeling met wat groter ongeduld na dan de VVD, al wordt ook bij de liberalen de voorzichtigheid wel eens uit het oog verloren. Zo heeft de heer Geertsema in oktober vorig jaar in de Tweede Kamer gezegd dat het voor het aanzien van de politiek 'bijzonder slecht' zou zijn 'als wederom de confessionele partijen tot na de verkiezingen zouden wachten met het uitspreken van een voorkeur voor politieke samenwerking en als wij weer zo'n toch eigenlijk beschamende vertoning zouden krijgen(. . .)'. Het is jammer voor de heer Geertsema dat het eigenlijk toch weer zo gaat lopen. Hij zelf zal trouwens wel niet thuis blijven als er na de verkiezingen moet worden onderhandeld. Hij komt — zij het misschien alleen met het schaamrood op de kaken.

DE TIJD:

VRIJMOEDIG COMMENTAAR

Ook de VVD is er niet in geslaagd de drie confessionele partijen vóór de verkiezingen aan zich te binden.

Fractie leider Geertsema zou nu volgens plan woedend moeten zijn maar hij is op communiqué papier slechts enigermate teleurgesteld. Niet eens bitter. Veel aanleiding bestaat daar ook niet voor. Een akkoord met de VVD kost de confessionelen progressieve kiezers, zeker na de mislukking PvdA. Dat is voor de VVD, noch van het gesprek met PPR, D'66 en voor het confessionele blok aantrekkelijk. Bovendien is de band niet definitief doorgesneden; na de verkiezingen wordt er verder gepraat.

De VVD vindt wel dat zulk een gesprek niet met het huidige te vergelijken is, omdat het dan onder leiding van een formateur plaats heeft, maar dat is een formele opmerking. Als de diverse lijsttrekkers de kans op overeenstemming nu al 'redelijk' noemen lijkt de vrijblijvendheid van het afgelopen gesprek er onvermijdelijk toe te moeten leiden, dat de samenwerking tussen confessionelen en VVD vrij blijvend zal zijn. De mogelijkheid van een hernieuwd gesprek met de linkse drie is van de baan; VVD en confessionelen willen blijven regeren; wat blijft er dan nog over?

Toch zijn de verschillen tussen de programs aanzienlijk. Financiële paragraaf, abortus, kiesdrempel, huurbeleid, onderwijsuitgaven etcetera. De kiezer moet het nu uitmaken en gaat dus de sterkte van de onderhandelingspositie der toekomstige gesprekspartners bepalen. Dat kan voor beide partijen onprettige verrassingen opleveren. Een 'redelijke' kans op samenwerking houdt voor de confessionelen geenszins in, dat het resultaat van de latere onderhandelingen zo sterk in de richting van hun eigen program hoeft uit te vallen. Als zij na verkiezingsverlies geen vernederende concessies willen doen zou een stok achter de deur — in de vorm van oppositiedreiging — hun niet misstaan hebben. Maar de confessionelen schijnen iedere gedachte aan een kabinet zonder hen iets oneerbaars of in ieder geval onvoorstelbaars te achten. Jammer. Een confessionele vuist zou er zoveel krachtiger kunnen uitzien als de pols niet door de VVD omklemd wordt.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

ARJOS TREKT TEN STRIJDE:

PAM- FLETTEN, POSTERS EN OP WIEKS

'De A.R.P.: Zo gek nog niet', moeten veel Arjosleden hebben gedacht, toen het hoofdbestuur besloot om tijdens de komende campagne voor de parlementsverkiezingen actief mee te werken ten gunste van de A.R.P.

We spreken over een zogenaamde geïntegreerde campagne, waarmee aangeduid wordt, dat de Arjosleden hun activiteiten in nauw overleg met de A.R.P.-campagne-teams zullen ontplooiën. Niet voor niets zijn vele campagneleiders en medewerkers Arjosleden.

En zo trekt de Arjos ten strijde. De A.R.P. moet immers, nog wat zetels winnen...

Vanzelfsprekend is de Arjos in het bijzonder geïnteresseerd in datgene wat er voor de jonge kiezer wordt gedaan. Een voortreffelijk pamflet voor jonge kiezers is door de verkiezingscommissie in een formidabele oplaag het land ingestuurd.

Maar ook in de Arjos zelf zijn plannen gesmeed voor een aantal verkiezingsmaterialen. Inmiddels hebben deze plannen concreet gestalte gekregen, want deze week gingen de pakketten met materiaal de provincie in.

Het gaat om drie verschillende soorten materiaal, nl. politieke pamfletten, posters en verkiezingsedities van het Arjosblad 'Op Wiek'.

OP WIEK

Het maartnummer van het Arjosblad 'Op Wiek' heeft de vorm van een themanummer gekregen: de inhoud spitst zich volledig toe op de 28ste april. Het in meer-kleuren uitgevoerde blad telt dit keer 16 pagina's, waarvan er enkele gevuld worden met een interview met lijsttrekker Biesheuvel. Een optimistische mr. Biesheuvel verklaarde tegenover de 'Op Wiek'-redacteuren: 'We stabiliseren de winst van 1967 en er zit een kans in op extra winst'.

Verder schrijft Arjosvoorzitter Gerrit van Dongen in een hoofdartikel over de vraag 'Evangelische zienswijze of zijnswijze?'

Een zestal Arjosleden en jonge anti-revolutionairen leveren in dit bijzonder nummer van 'Op Wiek' korte bijdragen over zaken als Derde Wereld, Milieupolitiek, Defensie enz.

POSTER

Elk Arjoslid zal eind maart of begin april een Arjos-poster ontvangen. Deze affiche is een speelse bewerking van de 'Biesheuvel-affiche', die op de Deputatenvergadering van 13 maart jl. werd geïntroduceerd. Bovendien is dit plakkaat ook aan de andere zijde bedrukt met de 'Arjos-Hitparade'. Een achttal A.R.P.-Kamerkandidaten toont door middel van 'cartoons' hun gezicht.

POLITIEK PAMFLET

'Toch kiest de Arjos bewust voor een band met de A.R.P., want daardoor kunnen opvattingen en acties zoveel mogelijk gerealiseerd worden'.

Het is een zinsnede uit het hernieuwde politiek pamflet van de Arjos. Het pamflet — uitgevoerd in een fraai omslagje, waarop alle organisatorische informatie staat vermeld — bevat een globaal, puntig overzicht van standpunten, die de Arjos inneemt. Het gaat over het buitenlandse beleid, ontwikkelingssamenwerking, de Europese gemeenschap, de leefbaarheid van Nederland enz.

Bovendien komt de positie van de Arjos ten opzichte van de A.R.P. aan de orde. In het pamflet wordt duidelijk

bevestigd, dat de Arjos zich kritisch, doch solidair ten opzichte van de A.R.P. opstelt.

Van de opgesomde Arjosmaterialen zijn grote hoeveelheden aangemaakt, zodat verspreiding in ruime mate kan geschieden tijdens A.R.P. meetings en manifestaties, maar ook op scholen, in sociëteiten, in clubhuizen e.d. De provinciale

Arjosafdelingen hebben daartoe dit materiaal ter beschikking, terwijl ook de A.R.P.-verkiezingsteams er gebruik van kunnen maken.

Aanvragen kunnen worden gericht aan het secretariaat van de Arjos in uw provincie of aan het landelijk secretariaat van de Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. Tel. 070 - 1838964.

ARJOSRAPPORT PROGRAM VERGELIJKING

De dokumentatie commissie Arjos heeft zich gedurende de laatste weken bezig gehouden met een vergelijking van een aantal programma's. In een uitvoerige studie werden de Hoofdpijnen van P.v.d.A., D'66 en P.P.R., het Urgentieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P., en het programma van de V.V.D. met elkaar vergeleken, hetgeen resulteerde in een uitvoerig rapport.

De commissie bestaande uit Alis Koekoek, Tilburg, Gerard van Rijn, Mijdrecht en Wout Haeser, Amsterdam, concludeert in het rapport: 'Bij een globale vergelijking valt op dat de Hoofdpijnen op meer punten met het Urgentieprogramma overeenstemmen, dan het V.V.D.-programma doet. De hoofdpijnen willen in een aantal opzichten verder gaan dan het Urgentieprogramma. Het is duidelijk dat P.v.d.A., D'66 en P.P.R. enige verlangens moeten matigen, wil-

len zij overeenstemming met K.V.P., A.R.P. en C.H.U. bereiken. Evenzeer is duidelijk dat de christelijke partijen minder verlangens kunnen realiseren bij samenwerking met de V.V.D., dan met de P.v.d.A. c.s. Buitendien spreekt de V.V.D. zich over een aantal zaken niet duidelijk uit, zodat pas na onderhandelingen kan blijken of de drie christelijke partijen hierover met de V.V.D. eens kunnen worden'.

De programvergelijking geeft een handig overzicht van de belangrijkste standpunten van genoemde combinaties en partijen, zodat het rapport een handig naslagwerk is, dat ook bij de komende kabinetsformatie een rol kan spelen.

Het rapport is in een ruime oplaag beschikbaar. U kunt ook in het bezit komen van dit rapport door f 1,- per exemplaar te storten op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van 'Programvergelijking'.

DOOR FRITS KOOL

Geen verjaring van oorlogsmisdrijven van Z. Afrika dreigt

Van onze parlementaire DEN HAAG — De oorlogsmisdrijven uit de Tweede Wereldoorlog zullen niet verjaren, zo zou de verjaring van oorlogsmisdrijven van Z. Afrika dreigen. De Verenigde Staten hebben in Singapore een opperbevelhebber van de Verenigde Staten, die de oorlogsmisdrijven uit de Tweede Wereldoorlog zal onderzoeken. De Verenigde Staten hebben in Singapore een opperbevelhebber van de Verenigde Staten, die de oorlogsmisdrijven uit de Tweede Wereldoorlog zal onderzoeken.

Christelijke partijen handelen AR vinden gesprek met

Van een vers D'66 nu nog pff

pamflet

Gemeenten steeds op aGuin

AR-bestuurd kabinet-De J

Van een onzer verslaggevers

UTRECHT — De voorzitter van de provinciebestuur, G. Schoone, heeft zijn ambtsverklaring afgelegd bij de jaarvergadering van de provinciebestuur.

Prage, kerke dem voor

parlementaire

arjos

Nieuw Initiatief-ontwerp Athei

EEN NIEUWE GENERATIE

Dit is het opschrift van het Anti-Revolutionaire Jongerenpamflet, dat tijdens de verkiezingen verspreid zal worden.

Die nieuwe generatie kijkt kritisch tegen de bestaande samenleving aan, zo schrijft het pamflet. Het zou een Arjosfolder kunnen zijn.

Ook de Arjos vraagt de jongeren de zaak niet blauw-blauw te laten, maar zich daadwerkelijk in te zetten voor de oplossing van de vraagstukken van vandaag. Stel die daad door lid te worden van de Arjos. Kost maar f 7,50 voor de periode van april t.m. december 1971. Je krijgt maandelijks het Arjosblad „Op Wiek” en nog veel meer informatie. Je kunt bovendien volop in het Arjoswerk betrokken worden.

COUPON

Ondergetekende,

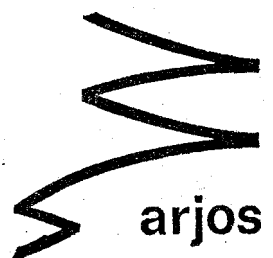
Naam:

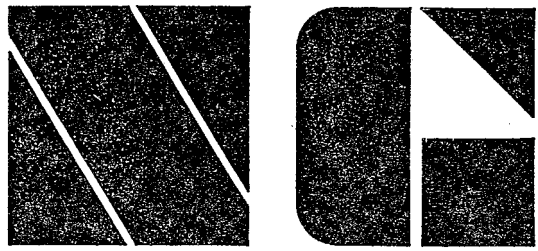
Straat:

Plaats:

geeft zich met ingang van heden op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie ten bedrage van f 7,50 gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

COUPON INSTUREN NAAR: SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG, TELEFOON 070 - 183964.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27 56e jaargang - nr. 7 - 3 april 1971

DIALOOG MET DE KIEZER

Sommigen zullen misschien van mening zijn, dat de "dialoog met de kiezer" eigenlijk meer weg heeft van een "monoloog van Biesheuvel".

Toch stel ik het op prijs om de kop boven deze tijdelijke rubriek te houden zoals hij is. Het is namelijk mijn bedoeling, om daarin telkens iets te laten doorklinken van de gesprekken, die ik (evenals de andere ARP Kamerkandidaten) overal in het land op het ogenblik voer met de man en de vrouw in de huiskamer, op straat of op andere openbare plaatsen. De gesprekken kunnen nooit helemaal bevredigend zijn voor onze gespreksgenoten, omdat wij altijd weer verder moeten. Nederland lijkt klein maar is toch wel erg groot.

Daarom zijn deze kolommen voor mij een middel, waarvan ik dankbaar gebruik maak om die onvoltooide gesprekken nog enigszins te kunnen voortzetten.

Velen vertellen ons van hun persoonlijke problemen en als wij dan vanaf een openbaar podium het woord voeren, lijkt het of wij die individuele zorgen van u en uw gezin vergeten zijn. Dan gaat het namelijk meestal over de vraagstukken met hoofdletters, zoals Inflatie, Uitgavenbeleid, Zedelijkheidswetgeving en Huurpolitiek.

Ik voel heel goed, dat het voor u moeilijk is in die toespraken de mensen te herkennen, die u zoëven de hand hebben gedrukt en die belangstelling hebben getoond voor uw problemen.

Ik geloof, dat dit schijnbaar afstand nemen van het individuele leven van de burger in die openbare bijeenkomsten onvermijdelijk is, maar ik

geloof tegelijkertijd dat er niet wettelijk sprake is van een afstand. Ik zal de laatste zijn om te beweren, dat een regering — welke ook — alle problemen van de enkeling kan oplossen. Maar het is wel zo, dat de beslissingen op het Binnenhof altijd de belangen van die enkeling raken en van betekenis zijn voor zijn stoffelijk of geestelijk welzijn.

Waar nu onze grootste moeilijkheid ligt, is dat wij heel duidelijk moeten maken dat dit verband er ligt. Wij houden misschien wel eens ingewikkelde betogen, maar uiteindelijk gaat het er om de Nederlandse burger in zo groot mogelijke geestelijke vrijheid en in zo goed mogelijke materiële omstandigheden zijn leven te laten leiden.

Ook al streven wij de grootste mogelijke openbaarheid en openheid na, toch schieten wij in onze voorlichting op dit punt misschien wel tekort. Daarom zullen wij — ik heb het al eerder gezegd — het in deze maanden zo veelvuldig gevoerde persoonlijke contact met de Nederlandse burgers in de toekomst moeten voortzetten. Aan de ene kant om onze intenties duidelijk te maken, maar vooral toch ook om het wederhoor van de kant van de man en de vrouw in stad en land. Deze campagne heeft ons weer eens de ogen geopend voor de grote betekenis van het menselijk contact, van het persoonlijk gesprek, dat misverstanden uit de weg kan ruimen en wederzijds begrip kan verstevigen.

B. W. Biesheuvel

IN DIT NUMMER

Kamernieuws op pag. 2

Een proeve voor een A.R. milieumanifest werd samengesteld door dr. B. Goudzwaard en dr. H. Rebel, zie pag. 4.

Stemmen bij volmacht zie pag. 5.

Drs. J. A. Bakker, minister van Verkeer en Waterstaat is nummer 3 op de A.R. kandidatenlijst. H. Weststrate had een gesprek met hem over o.m. de economische vooruitzichten, verkeer, milieuhygiëne en geluidshinder. Zie pag. 6, 7 en 8.

Op pag. 9 een notitie die ter sprake kwam op de bijeenkomst van het versterkt partijbestuur jl. woensdag.

Op pag. 10, 11 en 12 indrukken van de bezoeken van de fractie en mr. Biesheuvel aan de K.C. Dordrecht, Tilburg en Assen. Op de foto hierboven: mr. Biesheuvel plant een boom in Tilburg, minister Bakker op de Deputatenvergadering.

ECHTSCHIEDINGS RECHT

Met het in 1969 door prof. Polak ingediende ontwerp op de echtscheiding is het niet gelukkig gelopen. Wel werd het wetsontwerp aanvaard, maar de antirevolutionaire fractie die aanvankelijk van plan was haar steun aan de bewindsman niet te onthouden, stemde tenslotte unaniem tegen. Daarvoor was een oorzaak.

Van tevoren stond vast en dat het tot op heden geldend recht alleronbevredigendst was en dat een nieuwe regeling de uiteenlopende meningen van velen moest verzoenen. Het ging om een door de staat te handhaven echtscheidingsrecht, niet om wat iemand in zijn persoonlijk leven voor zichzelf aanvaardt, niet om een huwelijksopvatting zoals in de kerken — met onderlinge verschillen — wordt gehuldigd. De door prof. Polak geboden oplossing was: de wet zal scheiding veroorloven als het huwelijk duurzaam ontworcht is. Als men — zo zag het ontwerp er tenslotte uit — een jaar gehuwd is en man en vrouw zijn het er over eens dat zij uit elkaar moeten, dan kan na een half jaar de scheiding een feit worden; er was zelfs de mogelijkheid dat het nog sneller ging, wanneer buitengewone omstandigheden zulks wettigden. Zo vaak man en vrouw over de scheiding verschilden, besliste de rechter; een partij die zelf de hoofdschuldige was van de ontworcht mocht hier niet van profiteren. Bij duurzame ontworcht was steeds — dus los van de schuld — scheiding van tafel en bed mogelijk. Had deze scheiding 3 jaren geduurd, dan was beëindiging van het huwelijk verkrijgbaar, indien een van beide partijen ongeacht de schuld, dit wenste.

Deze oplossing van het echtscheidingsvraagstuk was niet zonder schaduwzijden. Ze bezat vergeleken met de huidige toestand, waarbij huwelijken die naar de mens gesproken onhoudbaar waren, in stand moesten blijven, tenzij er voor de rechter gelogen werd, zeer beslist voordelen. Als generaal statelijke regeling leek ze aanvaardbaar. Het was niet al te gemakkelijk uit elkaar te gaan; het was ook niet zo moeilijk dat veel losse verhoudingen van officieel nog gehuwde mannen en vrouwen zouden ontstaan. De wet kon duidelijk tonen: het huwelijk is een bestendige band, welke niet licht te verbreken is.

Daarna kwam het amendement Van Schaik. Het werd door dit amendement mogelijk voor man en vrouw die het over de duurzame ontworcht van hun huwelijk eens waren, **direct te scheiden**. Dit paste niet in het ontwerp

en werd door de minister krachtig bestreden. Er was immers geen ander bewijs dat het grondig met het huwelijk mis was dan de bewering van beide echtgenoten: de situatie is eens en voor goed hopeloos. Niet langer was er de uitwendige waarborg voor de ernst van de tweespalt: een over een half jaar zich uitstrekkende voortdurende verwijdering.

Ernstiger was nog dat door de aanvaarding van een dergelijk amendement de wet niet langer uitgaat van de bestendigheid van het huwelijk. Het ontwerp Polak, ook na de door de minister aangebrachte wijzigingen, gaf duidelijk als overtuiging van de wetgever: er kan niet met zulk een snelheid aan het huwelijk worden getornd, dat de indruk wordt gewekt: het aangaan van een echtverbintenis is niet zulk een ernstige zaak, want men kan er desgewenst heel vlug af. Dit is nu fataal. Voor en na — dit mag van de staat verlangd worden — moet deze er geen onzekerheid over laten bestaan dat hij op zijn wijze en met zijn beperktheden de ethische norm erkennend, welke zich over het huwelijk uitstrekt, dit huwelijk als een duurzame, als man en vrouw voor het leven bindende, slechts in noodgevallen onder zekere garanties te verbreken betrekking beschouwt. Het amendement Van Schaik deed hieraan schromelijk tekort.

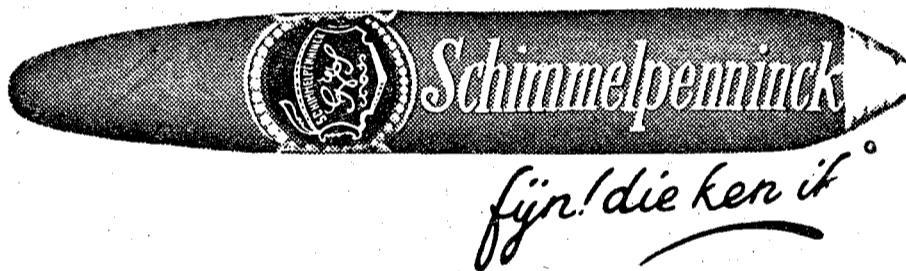
Het was uiterst spijtig dat de beide andere 'confessionele' fracties — met uitzondering van freule Wittewaal van Stoetwegen en de heren Scholten en I.

N. Th. Diepenhorst — geen oog toonden voor de principiële zijde van genoemde kwestie, de samenwerking weinig telden en van mening waren dat het minder van gewicht was dat een in zo breed mogelijke kring aanvaarde oplossing werd bereikt dan dat de gediensigheden van een vlotte procedure het volle pond verkregen.

De gebezigde argumentatie hield toch allesbehalve steek. Betoogd werd dat het niet aanging echtgenoten die tot het oordeel des onderscheids waren gekomen en heel goed beseften wat ze deden een half jaar op processueel sleptouw te nemen. De advocaten zouden terstond dagvaarden; verharding der ingenomen standpunten zou plaats vinden. Of de juridische raadslieden over wie anders in echtscheidingsvragen nogal hoog wordt opgegeven er over gesticht zullen zijn dat hun zoveel loosheid wordt toegeschreven? Niet minder waar blijft inmiddels dat men in een 'vraag van boosheid' kan beginnen te scheiden en dan binnen een aantal weken ook van elkaar 'af' is. De wetgever maakt het partijen te gemakkelijk.

Dit gebeuren rond de echtscheiding is niet bemoedigend. Samenwerking blijft mooi, blijft noodzakelijk.

Samenwerking vraagt echter tevens een over en weer wikken van de mogelijkheden, een bereidheid anderen te ontzien, een deskundigheid ook ten aanzien van principiële vraagstukken. Het heeft daaraan dit keer n.o.m. ontbroken. Een volgend maal moge iets dergelijks niet meer voorkomen.

Op **MENORCA** eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 5,— en boven de 18 jaar f 10,— p.p.p.d. tot 27 juni 1971, erna resp f 7,— en f 12,50 p.p.p.d. Vrijdag is wisseldag.

Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat 1176, Loosduinen.

VAKANTIE IN NORMANDIË!

Te huur in Normandië (Frankrijk) ged van boerderij (Normandisch) Prachtig gelegen tussen Parijs en Rouaan. Grote kamer 7 bij 6 m slaapk. keukentje + wasgelegenheid met toilet Str w. f 150.— p. week Nog vrij 2e helft april, mei, juni en na 5 aug. Adres: H. Munneke, ferme „de la Garenne”. St Etienne s/s Bailleul par St. Pierre de Bailleul 27 - France.

RAAM BILJETTEN

Het is nu de tijd om te zorgen, dat de affiches op de aanplakborden en de reclamezuilen worden bevestigd.

Tevens moeten nu de affiches voor de ramen gaan verschijnen.

Alle kiesverenigingen hebben de raambiljetten ontvangen.

Iedereen kan dus vanaf heden de beschikking krijgen over een raambiljet. Het is van het grootste belang, dat de A.R.P. verkiezingscampagne, welke nu op volle toeren draait, ondersteund wordt door de blikvanger, welke een raambiljet nu eenmaal is. Enkele weken lang wordt ook op deze wijze de aandacht op de A.R.P. gevestigd.

Het raambiljet is het middel, waarmee iedereen zonder uitzondering zijn/haar steentje metterdaad kan bijdragen aan de campagne. Daarom vragen wij graag die medewerking van u persoonlijk.

A.R. KANDIDATEN KOMEN

Maandag 5 april. Mej. J. van Leeuwen, St. Annaparochie, 19.45 uur; drs. R. Zijlstra, Middelharnis; dr. C. Boertien en mr. J. N. Scholten, Sprang-Capelle, Cultureel Centrum, Zidewinde, 20.00 uur; Tj. Walburg, Jipsinghuizen, Café v. d. Wal, Lammerweg 22, 20.00 uur.

Dinsdag 6 april. Mr. B. W. Biesheuvel, Eindhoven, Hotel Cocagne, Vestdijk, 20.00 uur. Samen met Veringa en Udink; drs. J. A. Bakker, Bolsward, 20.00 uur; Boersma, Hoogeveen.

Woensdag 7 april. Mr. B. W. Biesheuvel, Amsterdam, Spaarbank voor de stad Amsterdam, Singel 542 - 548, 20.00 uur; B. Roolvink, Almkerk, Het Wapen van Emikhoven, 20.00 uur; Mej. J. van Leeuwen, Rutten.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ onder redactie van H. Algra (voorzitter) G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie
Dr. Kuiperstr 3 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

STEMMEN

De kiezers maken uit hoe sterk de politieke partijen uit de stembus komen.

Dat is de invloed van de kiezers. Sommigen zeggen wel eens: wat heb ik als kiezer te zeggen.

Nu maakt inderdaad niemand individueel alleen op eigen houtje de dienst uit. Zo gezien hebben wij allemaal apart niet zó veel te zeggen. Maar allemaal met elkaar wel degelijk!

De stembusuitslag laat wel zien wat wij als kiezers gezamenlijk willen zeggen en dat is wel bepalend voor de richting van het beleid in de komende jaren.

Daarom is het uiterst belangrijk, dat iedere kiezer haar stem, zijn stem op woensdag 28 april a.s. uitbrengt.

EÉN STEM

Elke stem is belangrijk.

Elke stem kan richting geven aan het politieke beleid.

Praktisch wordt het belang van één stem herhaaldelijk in ons land bewezen bij allerlei verkiezingen, zowel voor Gemeenteraden, Provinciale Staten en Tweede Kamer.

Een paar weken geleden zijn in 's-Hertogenbosch tussentijdse verkiezingen voor de gemeenteraad gehouden in verband met grenswijzigingen.

De Prot. Groepering had één zetel. Die zetel is behouden. Maar nu komt het: er waren slechts drie, zegge en schrijve drie, stemmen tekort voor de tweede zetel.

U kunt niet rustig thuis blijven.

De verantwoordelijkheid van elke kiezer is duidelijk.

Reserveer in ieder geval op woensdag 28 april a.s. een kort ogenblik om uw stem uit te brengen en te kiezen.

ELKE STEM

Elke stem is van belang.

Van elke kiezer.

Ook dus van die kiezers, die niet in de gelegenheid zijn zelf naar het stemlokaal te gaan.

Dan is er de mogelijkheid van het stemmen bij volmacht. Tot 14 april a.s. kan dat geregeld worden.

Maakt u daar zeer tijdig gebruik van.

Voor u.

En voor anderen.

Het bestuur van de A.R.P., Evangelische Volkspartij, vraagt sollicitanten voor de functie van

adjunct-secretaris

De werkzaamheden omvatten onder meer het voorbereiden van nota's en rapporten, het notuleren van vergaderingen, het voeren van correspondentie en het onderhouden van contacten met personen en instellingen.

Zijn c.q. haar taak wordt in teamverband met de andere stafmedewerkers verricht.

De aard van de functie vraagt bij voorkeur een academische of vergelijkbare opleiding.

Leeftijd ongeveer 25 à 30 jaar.

Salaris, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring, overeenkomstig gelijksoortige functies in de sector van de Rijksoverheid.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige gegevens te richten aan de secretaris van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

BEGIN DER ZELFSTANDIGHEID

DOOR H. ALGRA

Het is deze maand een eeuw geleden, dat Groen van Prinsterer in de anti-revolutionaire gelederen de grootst mogelijke verwarring stichtte.

Het was kort voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer. En drie maanden nadat er een nieuw liberaal ministerie was opgetreden, het derde ministerie-Thorbecke. Het vorige ministerie was niet gevallen in een conflict met de Tweede Kamer, maar uiteengevallen door gebrek aan eensgezindheid en tekort aan regeerkracht. De liberalen waren in die tijd oppermachtig in het land. En zij hoopten, dat een hernieuwd optreden van Thorbecke zou leiden tot een herstel van het liberale prestige en tot groter duidelijkheid in de politiek.

Die duidelijkheid kwam niet van de zijde van de conservatieve oppositie. En onder die conservatieve opposanten waren enige zeer respectabele leden, die door Groen met enig recht tot de vrienden en medestanders konden worden gerekend. Zij wisten af en toe hun bezwaren tegen de heersende liberale onderwijspolitiek onder woorden te brengen; zij hadden een afkeer van het modernisme, ook en zelfs allereerst in de kerk en aan de hogescholen; zij steunden meer dan een christelijke school. Maar alles zonder enig radicalisme, en zo gematigd was hun optreden, dat die gematigdheid eindelijk Groen tot de conclusie deed komen, dat zij grensde aan halfheid en zelfs aan lafheid.

Toen gaf Groen opeens een advies, geheel op eigen verantwoordelijkheid. Hij verraste er iedereen mee, zelfs dege-

nen, die hem in zijn politiek het naast stonden, onder anderen dr. Kuyper. Hij bracht er kiesverenigingen door in verwoording, politici in verlegenheid. Bij anderen wekte hij verontwaardiging.

Want dit was zijn parool: wie het met mij eens is, dat we nu van alle halfheid af moeten, wie met mij bitter teleurgesteld is over de houding van de vrienden in de Tweede Kamer, die stemmen in het gehele land, in alle districten, waar antirevolutionairen meedoen aan de verkiezingen, op één van deze drie kandidaten: Kuyper, Keuchenius of Otterlo. Op Kuyper, omdat die in zijn optreden, via de Heraut, elke week, heeft getoond, dat hij evenals ik genoeg heeft van halfslachtigheid; op Van Otterlo, om te getuigen tegen de ontkenning van de volksschool, en op Keuchenius, om te protesteren tegen het egoïstische Indië-beleid.

Daarmee was het tafellaken met de 'vrienden' doorgesneden. Daarmee was voor het eerst in het gehele land de Anti-Revolutionaire Partij kenbaar, duidelijk herkenbaar, als een eigen richting. Een landelijke partijorganisatie bestond niet, die kwam eerst acht jaar later, maar de antirevolutionaire of christelijk-historische richting werd kenbaar. **Overal ging de eigen vlag omhoog.**

Zelfstandigheid was er. Zij was er opeens, door een forse en onverwachte daad van Groen en van hem alleen.

Electoraal werd het beslist géén succes. In geen enkel district werd een van de drie kandidaten van Groen gekozen. Maar Van Welderen Rengers zegt niet ten onrechte in zijn parlementaire geschiedenis, dat ondanks de aanvankelijke nederlaag deze stap van Groen voor later van grote betekenis is geweest.

Zo is het.

En dat is met name aan Kuyper te danken.

Hij vond de uitslag teleurstellend en stak dat niet onder stoelen of banken, ook niet in zijn brieven aan Groen.

Maar hij telde en rekende: in het gehele land tóch 6000 kiezers op onze hand. Zesduizend, het is niet veel, vergeleken bij de aanhang van de liberalen en van de 'ultramontanen'. Nergens, in geen enkel district, kunnen wij, zoals het nu staat, rekenen op de meerderheid. Geen enkele man kunnen wij in de Kamer brengen, alleen door eigen antirevolutionaire stemmen. Maar toch — zesduizend kiezers. Dat is ook niet helemaal te verwaarlozen. Daar is wat mee te beginnen, mits wij ze weten te bundelen in een landelijke organisatie. Die zesduizend moeten een eigen leger vormen, met een eigen program, en straks met een eigen dagblad.

En zo is het gekomen. Op 1 april 1872 verscheen het eerste nummer van De Standaard met Kuyper als hoofdredac-

teur en in 1879 werd het landelijk verband van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen tot stand gebracht, een federatief verband onder leiding van een Centraal Comité, en met Kuyper als voorzitter van dat Comité

Meer dan veertig jaar is Kuyper praktisch voorzitter van de Centraal Comité gebleven en voor elke verkiezing kwamen de afgevaardigden bijeen in Deputatenvergadering en hield Kuyper zijn deputatenrede, die een politiek manifest was van grote geestelijke kracht.

Deze maand is het dus een eeuw geleden, dat de zelfstandigheid van de Anti-Revolutionaire richting een feit werd. Dat onze partij duidelijk haar eigen kleuren toonde.

En na een eeuw bestaat die partij nóg.

Op zich zelf is dat niet zo vreemd. De Tories in Engeland bestaan al veel langer en de Republikeinen en de Democraten in Amerika ook. Maar als iemand van die partijen een karakteristiek wil geven, dan kan hij niet anders zeggen, dan dat de náám is gebleven, maar dat het **wezen** van de partij geheel is veranderd.

Dat is met de A.R.P. niet het geval. Zij is niet in conservatisme vervallen en is dus in dat opzicht haar verleden niet ontrouw geworden. Zij heeft zich geworpen op nieuwe vragen, zij heeft nieuwe verantwoordelijkheden aangevaard en nieuwe oplossingen gevonden.

Maar het wezen is hetzelfde gebleven.

Zij wilde in 1871 een **duidelijke partij** zijn, duidelijk bovenal in die zin, dat zij een partij wilde zijn **met de bijbel**. En dat wil zij nog. Het gaat er haar om; dat het woord van God beslag zal krijgen op het leven van ons volk.

Dáárin is zij dezelfde gebleven.

En dús is er wel iets wonderlijks met haar aan de hand. Een partij, die zich zelf vernieuwt, maar die toch het vaste fundament behoudt, het oude, beproefde fundament, dat niet door mensen is bedacht en opgebouwd.

Hoe is dat te verklaren?

Dat is GENADE. En dus mogen geen mensen er om worden geëerd. En dat is genade in de wèg, die de Here wil, dat wij zullen gaan, nl. de weg van de nieuwe gehoorzaamheid, aan zijn Woord.

Daarin ligt de diepere eenheid, waardoor we elkaar herkennen en door anderen worden herkend, opeens heel duidelijk worden herkend, het meest, wanneer wij op de hoogtijdagen van onze partij de bijbel openen en de psalm zingen, waarin gezongen wordt van onze strijdbaarheid, maar allereerst van onze afhankelijkheid.

Het maartnummer van „Anti-Revolutionaire Staatskunde” is geheel gewijd aan de problematiek van het milieubeheer. In een eerste artikel zet dr. H. Rebel uiteen welke belangrijke feiten oorzaak zijn van de ongerustheid over de manier waarop wij de ons toevertrouwde natuur beheren. Onder de titel „Milieubeleid beschouwd” wordt vervolgens een gesprek weergegeven waaraan werd deelgenomen door de A.R. ministers drs. J. A. Bakker en ir. W. F. Schut,

het A.R. Tweede Kamerlid dr. B. Goudzwaard en de heer Rebel, biochemicus en stafmedewerker van de dr. Abraham Kuypersstichting. Gespreksleider was mr. W. C. D. Hoogendijk. Het nummer mondt uit in een „Proeve van een A.R. milieumanifest”, opgesteld door de heren Goudzwaard en Rebel. Deze „proeve” waarin sprake is van een visie op het te voeren beleid, drukken wij bijgaand af, onder dank aan de redactie van ARS.

OVERWEGINGEN

Sociaal-economisch liggen de oorzaken van de verontrustende ontwikkelingen in het volgende schema besloten:

Bevolkings-)
situatie) × Welstandsniveau
Bevolkings-) (bij gegeven produk-
groei) tietechniek).

De grootte van dit 'produkt' dient uiteraard te worden verminderd met de inspanning die op dit ogenblik reeds wordt verricht, om de degradatie van het milieu tegen te gaan.

Het politieke model ziet er iets anders uit, omdat b.v. ten aanzien van de bevolkingsgroei het beleid nauwelijks effectief kan zijn. De bevolkingsgroei is echter wel als aangrijpingspunt te gebruiken. Daarmee zijn de toegangspoorten tot het te voeren beleid gegeven:

1. de bevolkings spreiding nationaal en mondiaal;
2. het welstandsniveau, dat dus is de mate waarin wij over marktgoederen kunnen beschikken;
3. de beïnvloeding van de bestaande produktietechnieken.

Het is in de voorafgaande bijdragen gebleken, dat een betere bevolkings spreiding in de hand kan — en ook moet worden gewerkt. Voorts dient het welstandsniveau op een bepaalde, selectieve wijze teruggedrongen te worden.

Mogelijkheden zijn hier aanwezig in een vermindering van direct milieuaantastende consumptie; en natuurlijk ook in terugbrengen van milieuaantastende produktie. Voor wat de produktie betreft, zijn deze mogelijkheden nog als volgt toe te spitsen:

a. aangrijpen op de nadelige milieueffecten van een reeds gegeven produktie: dit kan inhouden

1. toepassen en verbeteren van zuiveringstechnieken aan de bron (ingreep op de produktietechniek).

2. scheppen van tegenwicht (b.v. bebossing) in de infrastructuur;

b. terugdringen van de produktie zelf, waarbij diverse mechanismen denkbaar zijn (prijsvorming, investeringsremming, verbodsbepaling b.v.).

Wij komen zo tot een aantal conclusies, die even zovele punten van beleid vormen. Belangrijk is nog wel, het volgende te bedenken.

In de eerste plaats nemen wij aan dat de voorzieningen die te treffen zijn, de kwalijke ontwikkelingen ook **per saldo** wezenlijk gunstig kunnen beïnvloeden. Het spreekt namelijk vanzelf dat het scheppen en doen functioneren van de diverse voorzieningen op zichzelf weer een milieuaantasting kan veroorzaken, die in mindering komt op hun gunstige effect. Wij zullen deze 'aftrek' moeten incalculeren, en zodoende moeten rekenen op een vertraging die ons de gestelde grens langzamer doet bereiken dan op het eerste gezicht mogelijk lijkt.

PROEVE VAN EEN A.R. MILIEU MANIFEST

In de tweede plaats moeten wij niet menen, dat de te treffen voorzieningen ons geheel en al van de milieuaantasting zullen ontdoen. Een definitieve sanering is niet mogelijk, tenzij wij 'tot de pure natuur terugkeren': een droombeeld van cultuurhaters en romantici.

Gelet op de vorige overweging, zou een tot het nulpunt teruggebrachte degradatie wel eens een evenredig grotere additionele aantasting tengevolge hebben, juist door toedoen van de getroffen voorzieningen. Wij zullen aan de aantasting dus ten hoogste een afgewogen, acceptabele limiet kunnen stellen.

Tenslotte rusten de conclusies mede op de waarschijnlijkheid, dat in de huidige welstandsvermeerdering, naast de behoefte aan luxe, die een grote additionele milieudegradatie veroorzaakt, ook gaat groeien de behoefte aan zuivere lucht, goed water, etc. En dat hieruit een tegendruk kan ontstaan die een verschuiving in doelstellingen kan bewerken in het economisch beleid; een verschuiving in de richting van sanering van het leefmilieu.

Beleidsconclusies

Er is een uitgangsstelling, die als thema fungeert (conclusie 1). De overige conclusies van deze proeve van een A.R.-milieumanifest zijn aan deze eerste steeds gerelateerd, en zijn in meerdere of mindere mate uitwerkingen van de centrale gedachte.

1. De bestrijding en voorkoming van degradatie van het leefmilieu moet een aspect zijn van het **totale** overheidsbeleid. Vrijwel alle beleidssectoren zijn daarbij betrokken, en een sterke mate van coördinatie is ertoe vereist. Interdepartementaal zal deze coördinatie moeten plaatsvinden via b.v. een staatssecretaris of een afzonderlijke Raad voor Milieuhygiëne uit de ministerraad.

2. In de strijd tegen de milieudegradatie mag het beleid, voorzover het de bevolkingssituatie aangaat, niet worden versmald tot een afremming van de bevolkingsgroei. De wezenlijke problemen worden dan onvoldoende onderkend. Voorzover de op afremming gerichte instrumenten daartoe effectief zouden kunnen zijn, zijn zij trouwens in

morele zin veelal verwerpelijk, en voorzover zij moreel acceptabel zijn, zijn zij veelal nauwelijks effectief.

3. Er is een wezenlijke relatie tussen het terugdringen van de milieuaantasting en het nationale en mondiale bevolkings spreidingsbeleid. Er dienen daarom sterkere stimulansen te komen voor emigratie naar dun bevolkte lands-, resp. werelddelen. Op nationaal niveau dient voorts onder meer te worden gewaakt tegen een sterke toevloed van buitenlandse arbeidskrachten in die gebieden die het meest bloot staan aan (een belangrijke mate van) milieuaantasting.

4. Uit het oogpunt van milieubescherming zal het bezwaarlijk zijn, in de zgn. 'spanningsgebieden' rondom de grote bevolkingsconcentraties het particuliere grondbezit, met zijn vergaande bevoegdheden met betrekking tot de bestemming van de gronden, (in zijn huidige vorm) te laten voortbestaan; verdere grondverwerving door de overheid zal in toenemende mate onontkoombaar blijken. Met behulp van bedoelde gebieden zal, door hun inrichting tot weerstandskrachtige ruimten, een maximaal tegenwicht moeten worden geboden tegen bestaande of niet verder terug te dringen milieuaantasting.

5. In de steden zal de ruimte, bestemd voor het parkeren van auto's, moeten worden begrensd.

Parkeermogelijkheden zullen zoveel mogelijk aan de stadsrand worden geconcentreerd. Binnen de stadsruimte zal vnl. geëlektrificeerd openbaar vervoer de functie van de personenauto gedeels moeten overnemen.

6. Processen die leiden tot irreversibele (onomkeerbare) en dus onherstelbare vernietiging van leefmilieu, zullen in principe moeten worden tegemoet getreden in de sfeer van verbodswetgeving, eerder dan op basis van een bepaalde limitering van hun effect binnen 'tolerantiegrenzen' (zoals door toepassing van heffingen in het leven kan worden geroepen).

De verbodswetgeving in dit geval is essentieel, omdat limitering binnen tolerantiegrenzen wel mitigerend kan werken, maar nooit tot opheffing van schadelijke effecten kan leiden.

7. De verbodswetgeving zal ook, en vooral, op nieuwe of nu reeds te verwachten situaties (consumptie/vestigingspatronen) moeten worden toegespitst.

8. De in zwang zijnde convenantspraktijken bij industriële vestigingen zullen in principe van een wettelijk kader moeten worden voorzien.

9. Gezien het feit dat het bedrijfsleven in onze economische orde is afgestemd op prijsprikkels, en dat in stelling 6 is uitgesproken, dat in de strijd tegen de milieuaantasting bepaald niet altijd op prijsprikkels (i.c. heffingen) mag worden afgegaan, zal steeds een afzonderlijke overheidsstimulering van research ten aanzien van milieuaantastende processen noodzakelijk blijven

10. Beslissingen over de vestiging van bedrijven die een potentiële, wezenlijke schade aan het milieu kunnen toebrengen, speciaal wanneer die schade valt in de sfeer van de verbodswetgeving, dienen te worden gebonden aan een voorafgaand en wettelijk verplicht, kwantitatief biotisch en economisch onderzoek naar aard en omvang van de schade. Ten behoeve van bedrijven die zijn gericht op bestrijding en voorkoming van schade aan het milieu, dienen stimulerende maatregelen te worden overwogen.

11. Ten aanzien van de benutting van het natuurlijk milieu voor menselijke behoeften, is in het daarvoor bestemde instrumentarium nog een reeks ondoelmatigheden verborgen, die verband houden met een niet-selectief gebruik van schaarse natuurlijke factoren.

Te denken valt b.v. aan het gebruik van zuiver drinkwater voor —ten opzichte van die functie —inferieure doeleinden (irrigatie, spoelwater e.d.). Overwogen dient te worden of uit dien hoofde ook niet een regionale **differentiatie** moet worden aangebracht in de heffingen, die aan milieuaantastende bedrijven worden opgelegd. In elk geval zullen bedrijven, die voor hun functioneren zuiver water nodig hebben, daarvoor de volledige kostprijs moeten betalen.

12. De vervaardiging van luxueuze consumptiegoederen gaat veelal met groter milieuaantasting gepaard dan de produktie van goederen voor het noodzakelijk levensonderhoud. In de samenleving bestaat voor produktie en consumptie van de eerste groep van goederen een krachtige stimulator in de vorm van reclame. Uit het oogpunt van voorkoming en tegengaan van steeds verder voortgaande milieubeschadiging zal dan ook een afremming van het stijgingstempo van uitgaven voor reclame gewenst zijn.

13. De noodzakelijke mentaliteitsverandering, die door opvoeding en onderwijs algemeen ingang moet vinden, wordt te eng gezien, wanneer men die versmalt tot een noodzakelijke mentaliteitswijziging bij besturende instanties. Er dient nl. tevens de bereidheid te bestaan, resp. te worden aangekweekt, bij alle burgers, om prijsverhogende invloeden die voortvloeiën uit een effectief milieubeschermingsbeleid, als zodanig te accepteren. En die niet (onmiddellijk) te vertalen als evenzovele aantastingen van het beschikbaar eigen inkomen, die moeten uitmonden in hogere inkomenseisen.

VERVOLG OP PAGINA 5

STEMMEN BIJ VOLMAGHT

ZELF ELDERS STEMMEN

ZORG DAT UW STEM IN IEDER GEVAL

WORDT UITGEBRACHT

Wanneer een kiezer weet of ook maar vermoedt, dat hij niet in de gelegenheid zal zijn op de verkiezingsdag — woensdag 28 april 1971 zelf naar de stembus te gaan, bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom of afwezigheid, kan hij/zij (als volmachtgever) iemand anders aanwijzen als zijn/haar gemachtigde en zo bij volmacht voor zich laten stemmen.

ZELF ELDERS STEMMEN

Wanneer een kiezer niet zelf in de eigen gemeente kan gaan stemmen, omdat hij/zij elders in het land verblijft (wegens werkzaamheden, bezoek aan familie of bijwoning van een vergadering, vakantie, militaire dienst) kan hij/zij in een andere gemeente, waar dan ook in het land stemmen.

Ingevuld moet dan worden een formulier — model J4 —, kosteloos verkrijgbaar bij de gemeentesecretarie of bij het bestuur van uw kiesvereniging. Het verzoek om elders te stemmen moet via dit formulier worden gedaan uiterlijk op woensdag 14 april 1971. Het formulier moet ingeleverd worden bij de secretarie van de gemeente waar de kiezer op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 16 maart j.l.) in het kiezersregister voorkomt.

EEN ANDER AANWIJZEN

Wie niet zelf kan gaan stemmen, kan een ander aanwijzen om voor zich bij volmacht te laten stemmen.

Regeling A

Indiening van het verzoek om bij volmacht te mogen stemmen uiterlijk op

woensdag 14 april 1971, bij de secretarie van de gemeente, waar de kiezer op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 16 maart j.l.) in het kiezersregister voorkomt. Formulier, model K4-1, kosteloos verkrijgbaar bij de gemeentesecretarie of bij het bestuur van uw kiesvereniging. Als gemachtigden mogen worden aangewezen:

1. de echtgeno(o)t(e).
2. een der bloedverwanten in de eerste tot en met vierde graad;
3. een der aanverwanten in de eerste tot en met de vierde graad;
4. De echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager;
5. een der huisgenoten van de volmachtgever (iemand, die blijkens het kiezersregister hetzelfde adres heeft als de volmachtgever; bedoeld is hier uiteraard géén familielid).

Men zie het hierbij afgedrukte schema. Alle hier genoemde personen kunnen voor iemand bij volmacht stemmen ook wanneer zij niet in dezelfde gemeente wonen als de volmachtgever. En de gemachtigde mag in zijn eigen gemeente de volmachtstem uitbrengen.

Deze regeling is van belang voor bejaarden, invaliden, zieken, vrouwen die omstreeks de verkiezingstijd één baby verwachten, vakantiegangers enz.

Opgemerkt moet worden dat voor een bepaalde groep kiezers, namelijk voor hen die door hun beroep of werkzaamheden regelmatig van huis zijn, een speciale regeling geldt. Dat betreft bijvoorbeeld schippers, vissers, zeevaren-

den, militairen, handelsreizigers, e.d. Voor hen mag naast een bloedverwant of aanverwant elke willekeurige kiezer als gemachtigde worden aangewezen. Voor hen is er een formulier model K4-2, waarbij het verzoek om bij volmacht te stemmen kan worden ingediend.

Regeling B

Deze (nieuwe) regeling houdt in, dat een kiezer naast regeling A ook een verzoek om bij volmacht te mogen stemmen kan indienen op de volgende wijze: uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming, dus uiterlijk op vrijdag 23 april 1971 indien hij/zij zich persoonlijk vervoegt ter secretarie van zijn/haar gemeente, mits vergezeld van de (willekeurige) kiezer, die bereid is als zijn/haar gemachtigde op te treden. Ook hier is geen familieband nodig.

In alle gevallen geldt, dat een kiezer niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde mag aannemen.

VAN ZEER VEEL BELANG

Er zijn vele mogelijkheden om te zorgen, dat de stem van een kiezer niet verloren behoeft te gaan. De besturen van de kiesverenigingen, beter zelfs, ieder partijlid moet op deze zaak bedacht zijn.

Geen stem mag verloren gaan.

Deze Tweede Kamerverkiezingen zijn van zeer veel belang voor het politiek beleid in onze samenleving in de komende jaren

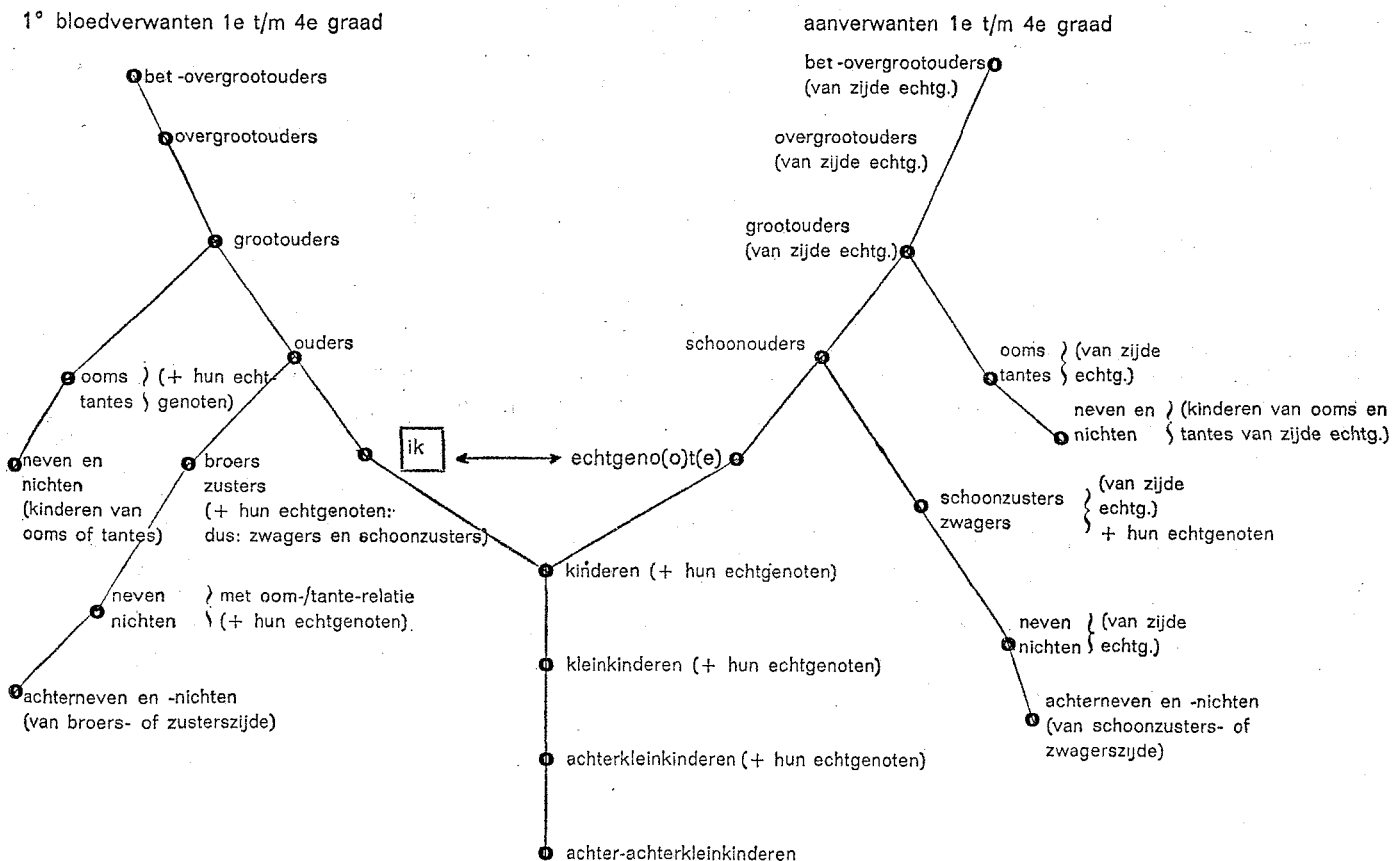
Laat ieder zijn stem zorgvuldig uitbrengen; zelf of bij volmacht via een ander.

14. In het geheel van het Europese beleid dient de economische en Monetaire Unie tegelijkertijd uit te groeien tot een milieubeschermingsunie. Harmonisatie van de maatregelen die uit dit oogpunt aan producenten en consumenten lasten opleggen, waaronder ook vestigingsvoorwaarden begrepen zijn, is daartoe een eerste vereiste.

15. De doeleinden van ontwikkelingssamenwerking en van de nationale en Europese strijd tegen de degradatie van het leefmilieu lopen goeddeels parallel. Een verdere vergroting van onze financiële bijdrage voor de ontwikkelingssamenwerking veronderstelt de aanwezigheid van een reëel nationaal besparingsoverschot in de ontwikkelde landen. Welk overschot weer alleen kan worden gevormd op basis van een matiging in de stijging van ons consumptieniveau, met de positieve milieueffecten die daaraan zijn verbonden.

DR. B. GOUDZWAARD
DR. H. REBEL

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMAGHT?

2° huisgenoten

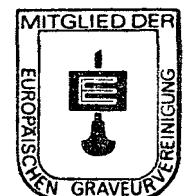
De schriftelijke verzoeken moeten uiterlijk op de veertiende dag voor die der stemming zijn ingediend (dus uiterlijk op 14 april 1971).

3° Zij die geen bloed-, aanverwant of huisgenoot zijn, indien de volmachtgever en de gemachtigde zich tezamen persoonlijk ter gemeentesecretarie melden. De volmachtgever en de gemachtigde dienen beiden in het kiezersregister te zijn opgenomen van de gemeente waar zij zich ter secretarie melden. Zij kunnen zich vanaf de dag der kandidaatstelling (16 maart 1971) tot uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming aanmelden (dus uiterlijk op 23 april 1971).

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graverwerken
ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATEN-ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN
Winkel en showroom: Graaf Huynlaan 3 - Tel. 7500
Kantoor en fabriek: Industrieweg 15 - Tel. 5888

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN HAFT- WAGENS ETC.
HAHBO HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

DEEL PERSOONLIJKE WELVAART AFSTAAN VOOR ANDEREN DIE BOODSCHAP MAG JE BRENGEN

'Wij gaan niet met een zak vol beloften het land in. Wij gaan wel met een boodschap het land in. Een oproep om ook van onze persoonlijke welvaart in de komende periode iets extra's af te staan voor een maatschappij, die op zoveel punten — nationaal en internationaal verbeterd of vernieuwd moet worden, om meer gestalte te geven aan de bijbelse gerechtigheid en een menswaardiger samenleving', dat zei minister Bakker 13 maart j.l. op de Deputatenvergadering, waar de A.R. verkiezingscampagne van start ging. Onze vraag aan minister Bakker was:

Geloof u, dat die boodschap zal aanslaan? Hoe ziet u de bereidheid van de kiezer om aan die vraag gevolg te geven?

'Ik geloof dat je bij onze mensen een beroep kunt doen om te aanvaarden, dat een redelijk beslag wordt gelegd op de groei van het reëel besteedbaar inkomen om dat te gebruiken voor collectieve zaken, voor verbetering van de sociale omstandigheden van minder bedeedden in dit land en om in de wereld iets meer te doen'.
'De moeilijkheid is dat je er niet bent wanneer een partij, wanneer leden van een partij zeggen: goed, dat aanvaarden we dan wel, neem maar een wet aan waardoor we een beetje lastenverzwaring krijgen.
Het heeft alleen maar zin als de uitwerking daarvan in onze volkshuishouding ook door de Nederlandse burgers wordt aanvaard. Daar wil ik speciaal op wijzen, want ik geloof, dat we anders niet iets in die vorm en omvang kunnen doen als we van plan zijn. Als de maatschappij in zijn geheel dit niet aanvaardt, dan komt er een afwentelingsproces op gang, waardoor alleen de inflatie wordt bevorderd, waardoor de prijzen stijgen, terwijl er een stuk sociale onrust wordt gecreëerd dat hoogst ongewenst is'.
'Belastingverhoging-of verlaging zijn geen zaken die je niet helemaal 'sec' kunt bekijken.

FINANCIËN

Er is de komende tijd weinig ruimte op het financiële vlak?

'Vier jaar geleden zijn we met het kabinet-De Jong begonnen in een situatie van werkloosheid, dat was een groot probleem. Bovendien was er een

slechte betalingsbalans en er was een slechte begrotingspositie. Het kabinet had de taak daarin verbetering te brengen. Ik vind, dat wij daar ten dele wel en ten dele niet in geslaagd zijn. We zijn er in geslaagd de werkloosheid weg te dringen, dat was een beetje een toetssteen. Wel, die werkloosheid is in het tegendeel veranderd. We hebben nu een spanning op de arbeidsmarkt hoewel die niet over het hele land gelijk is verdeeld, maar in het algemeen gesproken is er toch een duidelijke spanning'.

'Het overheidsbudget is ook sterk verbeterd, het financieringstekort van de rijksoverheid is sterk afgenomen. Het tekort op de betalingsbalans is verbeterd tot en met 1969, toen zaten we in een evenwichtige situatie, maar in '70 en '71 is die situatie weer verslechterd en dat komt weer door de overspanning op de arbeidsmarkt en de daaruit voortgevloede loonexplosie. De verbetering van het overheidsbudget is gegaan ten koste van een belangrijke lasten verzwaring, de belastingdruk is de afgelopen vier jaar bijna met een

half procent per jaar gestegen'.
'Een factor, die niet tot volle tevredenheid is opgelost is het verloop van de lonen en de prijzen. De prijzen zijn de afgelopen vier jaar met vijftien procent gestegen, waarvan een derde gedeelte op rekening van het buitenland komt, dat is een gegevenheid waaraan je je nauwelijks kunt onttrekken. De rest is een gevolg van de overheidsuitgaven, investeringen en consumptie. En de som hiervan is toch te hoog geweest.

Het is een kwestie van positieve en minder bevredigende punten waar we de komende vier jaar mee in gaan. En 1971 is een moeilijk jaar, dat niet helemaal evenwichtig is; spanningen op de arbeidsmarkt en een tekort op de betalingsbalans, terwijl er weer een sterke druk is tot stijging van het prijsniveau'.

Hoe moet dat dan met de halve procent die de A.R.P. meer wil doen in de collectieve sector?

'Ik vind, dat dit nodig is en ik sta daar op zichzelf achter, maar dan moeten we met elkaar, niet alleen als politieke

V.l.n.r. de bewindslieden Schut, Grosheide, Bakker en Van Es tijdens een Partij Convent.

partij, maar als volk, de mogelijkheden daarvoor scheppen. Dat betekent, dat we ons in onze verdere verlangens een zeker beperking op moeten leggen. De reële inkomensstijging, dus wat we zelf kunnen besteden, moet dan iets minder zijn, dat kan niet meer zijn dan twee procent. Dat zullen we alleen kunnen bereiken door een geweldig goed overleg tussen de regering en de werkgevers- en werknemersorganisaties. Er zullen spelregels moeten komen, die misschien globaler zijn dan in het verleden.

Afspraken, die niet alleen aanvaard worden door de hoofdbesturen van de organisaties, maar die gehoor en weerklank vinden bij de leden van de bonden. Dat zal zelfbeheersing vragen en dat betekent ook, dat we in de komende jaren als overheid niet al te wild kunnen doen. De overheid zal zich aan moeten passen. Het samenspel tussen de drie componenten, overheid, werkgevers en werknemers, zal de komende tijd goed van de grond moeten komen'.

'Het gaat om een mentaliteitsverandering. Een beseffen, dat men niet ieder jaar reëel vier procent er bij krijgt in eigen zak, maar dat men een deel daarvan afstaat aan anderen', dat vind ik een boodschap die je mag brengen en waardoor je zeker wel weerklank vindt'.

Een belangrijk punt is toch, dat ook de tarieven en prijzen reëel blijven?

'Natuurlijk, deze zaak geldt niet alleen voor de looninkomens, maar natuurlijk ook voor de vrije beroepen. Artsen, accountants, en anderen moeten zich bewust zijn, dat zij in de pas moeten lopen. Het schrijven van te hoge rekeningen moet niet voorkomen.'

'Het zou daarom prettig zijn als het inflatoire klimaat wat afzwakte. Als alles omhoog gaat heeft iedereen de neiging om te zorgen dat hij ook zijn hap weer binnen krijgt'.

INVESTERINGSBELEID

U wilt een selectief investeringsbeleid op die plaatsen waar de inflatiehaarden in ons land zijn. Hoe ziet u dat beleid?

'We moeten proberen, nu we een vrije loonpolitiek op een of andere manier houden, daar waar de spanningen op de arbeidsmarkt zijn de zaak beter in de hand te houden, dus minder te doen

Dat geldt met name voor het westen van het land. Alhoewel daar ontzettend veel verdiend wordt, in het gebied staan eigenlijk de motoren, de economische impulsen van ons land, is het toch zo, dat hier een zekere matiging betracht moet worden. Voor mij blijft het de vraag of het verstandig is op korte termijn hier een tweede Hoogovenbedrijf te vestigen. Het is een belangrijke zaak voor ons land en ik ben daar niet uit, maar in elk geval zal het in '71-'72 niet moeten, daar ben ik volstrekt van overtuigd en dat gezien vanuit de arbeidsmarktsituatie, en mede van milieuvraagstukken'.

'Vroeger stond ik op het standpunt laten we daar een grote mate van vrijheid laten. Voor een overheid is het moeilijk uit te maken wie wel en wie niet. Maar wat de grote vestigingen betreft, hier in het westen, betekenen het dat we uitermate selectief te werk gaan.

Dat betekent, dat we ons afvragen of er een tweede hoogovens moet komen, of er een raffinaderij bij moet komen of er andere bedrijven, die niet noodzakelijk in de randstad gevestigd behoeven te zijn zich daar vestigen. De overheid kan door haar grondpolitiek daar een belangrijke rol in spelen, door die vestigingen al of niet toe te staan, die vestigingen te toetsen op de milieubezwaren en op de situatie op de arbeidsmarkt. Het kan best zijn, dat we moeten zeggen dat een bedrijf beter ergens anders heen kan gaan, desnoods naar het buitenland inplaats van in het eigen land. Dat is een consequentie, die ik bereid ben te trekken. Het is een dwaze situatie, dat wij die industrieën moeten bemannen met mensen, die uit het buitenland moeten komen. Terwijl men ook pleit voor kleinere gezinnen voor een niet al te sterk groeiende bevolking.

VERKEER EN WATERSTAAT

Wilt u iets zeggen over uw departement, Verkeer en Waterstaat? De nota TP 2000?

'Wat me steeds opvalt is dat men zegt: het zijn natuurlijk technocraten die aan

nodige restricties in acht moeten worden genomen. Dat staat ook in de nota. Er moet bekeken worden in hoeverre het mogelijk is van bestaande wegen de capaciteit te vergroten'.

'Je moet niet dit land, zeker niet het dichtstbevolkte deel, steeds maar weer gaan doorsnijden door meer autowegen. De ruimtelijke werking van het landschap moet zo functioneel zijn dat de weg daarin niet stoort. In de steden zelf zal men tot veel selectiever gebruik van de auto moeten komen. Wij zeggen ook niet, dat het verwachte aantal auto's overal moet kunnen komen. Ik heb op de RAI, zoals men wel denkt, helemaal de auto niet staan te verheerlijken Ik heb een genuanceerd verhaal gehouden en de voor- en nadelen genoemd. Ik heb gezegd: de auto komt er, het is onze vriend, maar we moeten hem wel zijn manieren leren. Dat betekent zeker, dat je in de grote steden de auto maar in beperkte mate kunt gebruiken'.

'Het houdt bij wegen alleen niet op. Het hangt samen met de hele planologie van de buitenwijken en de planologie van het openbaar vervoer. Aan die relatie is in het verleden te weinig gedacht'.

Moeten binnensteden niet meer afgesloten worden voor het autoverkeer?

'Op zichzelf heb ik geen bezwaar om bepaalde gedeelten van de stad voor autoverkeer af te sluiten, maar dat kan men beter op gemeentelijk niveau bekijken. Maar dan moet er wel goed openbaar vervoer zijn. Er moet bekeken worden hoe het met taxi's staat, want die kan je als semi-openbaar vervoer beschouwen. Je moet kijken hoe afsluiting zich verdraagt met de economische activiteiten in zo'n gebied want het grijpt diep in in het leven van bewoners en bedrijfsleven. Je moet gewoon onze steden een vervoersvorm geven, die past bij een levend stadsgeheel en dat kan gewoonweg niet zijn, een volledig gebruik van de auto. Dat is uitgesloten.'

'Bij de bouw van nieuwe wijken moet men er rekening mee houden dat ze zich lenen tot een goede relatie met het openbaar vervoer, dat is nog niet altijd zo'.

'Een ander aspect is dat vermeerderen van het aantal kilometers autosnelweg een van de beste manieren is om de veiligheid op te voeren. Er komen per jaar 3000 mensen om in het verkeer, nog afgezien van het aantal, dat voor het leven ongelukkig is, dat is een cijfer waar we de ernst ieder moment van moeten inzien. Het hele beleid moet erop gericht zijn dat dit cijfer niet nog meer gaat stijgen, maar dat dit cijfer naar beneden moet.

MILIEUBEHEER

Op de Deputatenvergadering hebt u gezegd, dat het perspectief voor een verantwoord milieubeheer beter is geworden. Kunt u dat toelichten?

'Heel essentieel is, dat in de afgelopen vier jaar een wettelijke basis is gelegd. Zonder een wet kan de overheid weinig doen. De overheid moet gereedschap in handen hebben om iets te kunnen doen.

De afgelopen jaren is veel gedaan. Er zijn veel waterzuiveringsinstallaties gebouwd. Bij de behandeling van de wet op de verontreiniging van oppervlaktewater hebben we gesteld, dat in twintig jaar het mogelijk moet zijn, dat de vervuiling van het water wordt teruggebracht tot een aanvaardbaar niveau. Bij het inwerking treden van de wet heb ik gezegd, dat het in vijftien jaar zou kunnen. D'66 zegt in tien jaar, maar daar geloof ik niet aan, alleen al niet uit technische overwegingen. Maar in 15 jaar moeten we dit probleem onder de knie kunnen krijgen. Luchtverontreiniging is mijn terrein niet dat kan ik niet zo goed overzien'.

Toch zal milieubeheer de komende vier jaren een zeer hoge prioriteit moeten hebben?

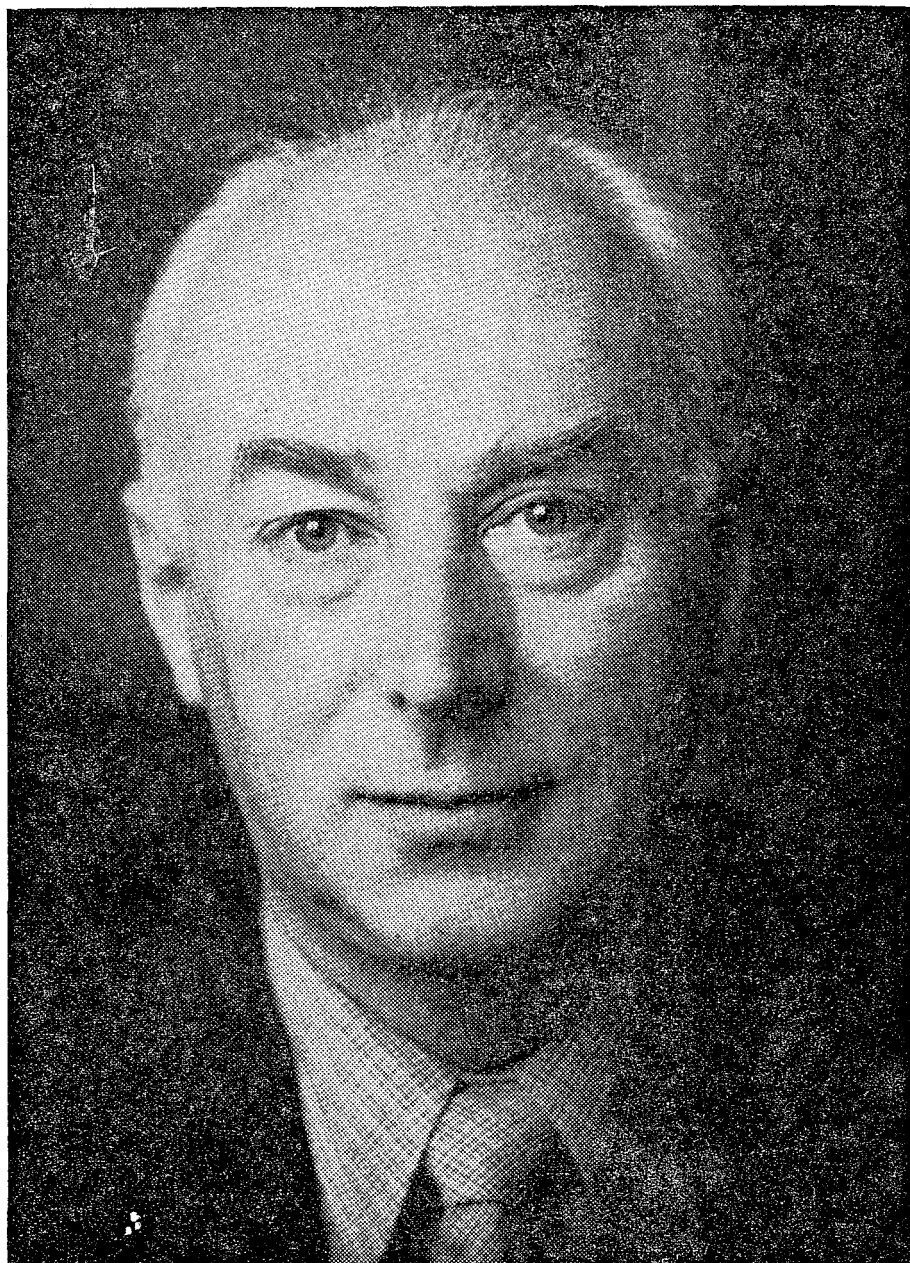
'Ik denk wel eens, als iets belangrijk is nu, dan is het eigenlijk al een fase voorbij. Vier jaar geleden moest er meer gebeuren aan onderwijs en aan wegebouw. Onderweg was een van de grote O's van het kabinet-Cals. Nu zijn we vier jaar verder, we zijn met die

het woord zijn, ze vergeten de mens. Ik vind dat een beetje flauwe opmerking, je moet ook kijken naar de functie van het departement. Alles wat we doen is voor die mens. Onze taak is nu eenmaal in het geheel te zorgen voor een stuk technische infrastructuur, om die mens terwille te zijn, hem te kunnen laten leven, te laten werken, te laten recreëren, op een wijze zoals wij verwachten dat hij wil. We hebben die mens niet vergeten, we werken voor die mens'.

'Men gaat er altijd van uit, dat wij iets wensen. Een verwacht aantal auto's is niet iets wat wij verzonnen hebben er worden prognoses gemaakt. Over de autodichtheid zijn in de loop der jaren verstandige prognoses gemaakt op grond van ervaringen in het buitenland, op grond van welvaartsstijgingen, vraagcurves enz.! Het Nederlands Economisch Instituut heeft op ons verzoek, i.v.m. de hele vervoers- en verkeersstudie een deelnota laten verschijnen waar een wetenschappelijke zwaar gefundeerde prognose uit is gekomen. Natuurlijk gaat men uit van een aantal veronderstellingen. We leven in een maatschappij met een redelijke mate van consumptievrijheid. Je kunt ook uitgaan van samenleving waar de auto's gegeven worden aan de mensen, die daar vanwege hun beroep behoefte aan hebben, maar dat is een andere maatschappelijke orde en daar zijn we dus niet vanuit gegaan. We zijn uitgegaan van ontwikkelingen die zich redelijkerwijs laten verwachten. Ik zag onlangs nog een interview dat Den Uyl vier jaar geleden met Het Parool had, waarin hij een lofzang op de auto doet, iedere burger zijn auto. Dat gaat ook gebeuren, dat is nu al in belangrijke mate het geval. Op den duur komt daar echter een verzadigingspunt'.

Goed, je kunt het kopen van een auto niet verbieden, maar moet het gebruik van de auto niet veranderen. Je kunt zeggen er komen meer auto's dus bouwen we maar meer wegen. Moet er echter niet een zodanig openbaar vervoer zijn, dat men de auto meer laat staan of selectiever gaat gebruiken. Kan ook de wegebouw daaraan niet worden aangepast. Niet zonder meer doorgaande uitbreiding van het weggennet?

Ja daar ben ik het ten dele mee eens, maar dan moet je toch wel bedenken, dat voor het groeiend autobezit toch een behoorlijke uitbreiding van het weggennet nodig is. Maar dat hoeft niet overal te gebeuren. In de randstad zullen bij de bepaling van de capaciteit van wegen en de aanleg ervan de

wegen begonnen en nu zegt men al er komen teveel wegen. Het milieubeheer staat geweldig in de publiciteit. Maar ik meen, dat het al een stuk geïntegreerd beleid aan het worden is, het heeft al veel aandacht. Het is de ijsberg, die onder water zit, die je niet ziet. Een aantal jaren geleden was het zo, dat als er in het landschap wat moest veranderen en het belang van agrariërs en de natuurbescherming stond op het spel, dan won de agrariër het. Nu laten we dikwijls het natuurbelang prevaleren. Met de aanleg van wegen net zo. Ik heb dikwijls tracés gekozen, die meer kosten maar die daardoor geen natuurbelang schaadden. Sommige dingen kunnen soms niet anders meer. En er zijn ook zaken waarvan je zegt als ik het opnieuw moest doen zou ik het anders doen'.

'Het milieubeheer is een internationale zaak, dat is erg belangrijk. Het zou veel erger zijn als het een zaak van ons land alleen was, want dan zou het niet op te lossen zijn. Als andere landen dit probleem niet hadden en wij zouden eisen stellen die zij niet stellen, dan zou dat economisch zeer nadelige gevolgen hebben. Nu is het zo, dat ook andere landen hun eisen stellen en dat we onze industrie terecht die lasten op kunnen leggen. En zij kunnen die lasten ook dragen omdat het hun concurrentiepositie t.o.v. andere landen niet wezenlijk hoeft te schaden. Voor ons is bovendien belangrijk de situatie van de Rijn en de Noordzee en daarover bestaat zowel in ons land als in de andere landen, die daar mee hebben te maken, gelijke ongerustheid. Dat betekent dat een gemeenschappelijke aanpak van die problemen mogelijk is'.

SMEEPIJP

Er is nogal wat te doen rond de Groningse smeerpijp. Die pijp is nodig om daar het milieu te verbeteren, maar men zegt, dat in groter verband het ding meer kwaad dan goed doet. Ook uw plannen om ruim 10 miljoen gulden beschikbaar te stellen om afval van aardappelmeelfabrieken te verwerken tot veevoeder om zo het afvalwater te zuiveren zijn kennelijk nog onvoldoende bekend geworden?

'Het is een beslissing, die uitdrukkelijk genomen is om het milieu daar te verbeteren en dat is absoluut nodig. Maar men denkt, dat het uit kostenoverwegingen gewoon is nagelaten de zaak goed aan te pakken,

dat er zo maar een pijpje wordt aangelegd. Het is niet uit goedkoopte-overwegingen. Die pijp kost 150 miljoen. Het niet-continue proces (seizoenwerk) van de aardappelmeelfabrieken maakt het haast onmogelijk dat er biologische zuivering wordt gerealiseerd, want dan moet er een continue afvalaanvoer zijn. Er moeten dus andere methodes komen. In de Kamer heb ik gezegd, dat ik hoop op andere produktiemethodes. Dat heeft onvoldoende aandacht gekregen. Ook het feit, dat wij nu dat experiment met die aardappelmeelfabriek beginnen. Men weet helemaal niet, dat wij de bedoeling hebben die fabriek om te bouwen en die afvalhoeveelheid met 90% te reduceren'.

Maar er is het verwijt dat het een deeloplossing is, de Waddenzee blijft gevaar lopen zegt men?

'Wij hebben altijd gezegd, dat we nooit iets zouden beginnen dat een te zware belasting voor het milieu daar zou betekenen. Als dat zo zou zijn moeten er andere maatregelen komen. Dit is pas een eerste maatregel, die toch noodzakelijk is. Ook al zouden al deze fabrieken gezuiverd worden, dan nog zou een pijpleiding nodig zijn want het spoelwater moet afgevoerd worden. De kanalen hebben daarvoor een veel te kleine capaciteit en die is nodig voor de boerderijen enz. Op die kanalen mag zelfs niet het gezuiverde water van de fabrieken geloosd worden'.

De indruk bestaat dat er pas wat gaat gebeuren zodra er nadelige verschijnselen op milieugebied optreden. Uit zichzelf doet bijvoorbeeld het bedrijfsleven niets, pas als er klachten komen gaat er wat gebeuren. De milieuvervuiling is een probleem als zodanig. Bij alles wat er gebeurt moet van te voren worden bekeken wat de gevolgen zijn. Is de overheid hiervan overtuigd?

'Natuurlijk moet dat gebeuren. Maar als het over mijn departement gaat heeft men al gauw de indruk, dat zijn een stel technici die verknoeien de boel maar wat. Terwijl men vergeet, dat juist dit departement heel wat op milieugebied tot stand heeft gebracht: denk aan allerlei natuurgebieden, die kunstmatig zijn ontstaan, doordat wij de voorzieningen daarvoor hebben gemaakt'.

'Ik ga deze maand de dertig miljoenste

boom planten in een van de polders. Het is geweldig wat daar allemaal wordt aangelegd, daar zijn ook vogelreservaten en natuurgebieden. Er gaat weg maar er komt gelukkig ook terug'.

Kunt u zich voorstellen, dat mensen, die in het Rijnmondgebied wonen tussen de raffinaderijen en andere industrieën, bij branden en andere calamiteiten soms het gevoel hebben op een tijdbom te leven, terwijl dan ook de zaak nog steeds wordt uitgebreid b.v. plannen om de Hoekse Waard vol te bouwen.

'Nou, dat hebben wij nu altijd afgehouden. Dat heeft Rotterdam ons niet altijd in dank afgenomen. Wij hebben ook de demarcatielijn bij Voorne en Putten tegenover de Hoogovens gehandhaafd. Maar dan wordt er gezegd dat wij geen visie hebben op de ontwikkeling van Rotterdam. Maar wij zijn van mening, dat de belasting voor dat gebied al zo zwaar is, dat je daar iets in reserve moet houden. De Hoekse Waard moet vrij blijven van industrie. Shellchemie in het Moerdijkgebied ligt anders, dat is een ontwikkeling voor West-Brabant, met een groot arbeidspotentieel, die wel op zijn plaats is, mits daar goede milieuhygiënische voorwaarden worden gesteld'.
'Het is volstrekt ten onrechte dat wij geen oog zouden hebben voor de leefbaarheid van het land. Het is misschien mogelijk, dat wij nog niet

voldóende oog daarvoor hebben, dat het nog beter kan, maar het is zeker, dat juist die leefbaarheid, het milieu een hele belangrijke rol bij onze beslissingen speelt. Het departement van Verkeer en Waterstaat heeft de zorg voor het water, heeft de zorg voor een deel van de geluidshinder. Dat laatste is een geweldig probleem. Maar je kunt het niet alleen Schiphol verwijten, maar ook, met evenveel recht de gemeentebesturen, die alsmäär gebouwd hebben op plaatsen waar geluidshinder kon ontstaan.

GELUIDSHINDER

Maar nu speelt het en nu is er die grote geluidshinder?

'Natuurlijk is er die hinder dat zegt men terecht, het is zelfs pestilent hinderlijk. Maar je kan Schiphol niet meer verplaatsen. Je zult aanvaardbare compromissen moeten vinden: beperkt baangebruik en ander baangebruik en het treffen van voorzieningen aan woningen, misschien soms slopen van huizen. Er moeten aanvaardbare oplossingen komen'.

Die vijfde baan hoe denkt u daarover?

'Ik heb in de Kamer gezegd: we zullen nader moeten bekijken in hoeverre de aanleg van de vijfde baan de hinder van de andere banen belangrijk kan verminderen, zonder de totale capaciteit van Schiphol te vergroten.

Een Zestienhoven, daar gaat hetzelfde spelen?

'Het is een heel dubieuze zaak of je in dat gebied nog die verzwaren van geluidshinder kunt hebben.

Er zijn nu plannen voor uitbreiding die in dit dichtbevolkte gebied zeer veel hinder gaan veroorzaken?

'Zestienhoven kan natuurlijk nooit een functie gaan vervullen als tweede luchthaven, dat is uitgesloten.

CHRISTELIJKE POLITIEKE PARTIJ

Hoe ziet u tenslotte de christelijke politieke partij nu?

'Het geloof vind ik een geweldig belangrijk ontmoetingspunt, dat is niet alleen voor de zondag maar ook voor de maandag. Ik houd niet van een partij die zich in het bijzonder voor een bepaalde groep inzet. Dat moet het punt niet zijn.

Je moet vanuit je beginsel over alle problemen kunnen praten en proberen voor het hele volk oplossingen te vinden. Dat betekent, dat je aandacht moet schenken aan die belangrijke bijbelse noties als gerechtigheid en barmhartigheid en naastenliefde en dat je die probeert in de eerste plaats voor je medemensen, die minder bedeed zijn, in praktijk te brengen. Dat aspect voel ik het beste aan in de A.R.P. Het is geen kwestie van alleen gelijkgerichte mensen, dus alleen sociaal bepaald. Het is heel duidelijk, dat ik met deze mensen in deze

partij kan praten over een aantal punten, waarbij we niet altijd op hetzelfde uit komen, dat is niet noodzakelijk. Maar het gaat om het fundament van waaruit je met elkaar praat en van waaruit je met elkaar voor het volk verstandige oplossingen probeert te vinden.

Men verwijt ons immobiliteit. Maar het gaat niet om belangen alleen. Partijen moeten niet eendagsvliegen zijn, maar constante factoren in de samenleving. Zij moeten het karakter van een volk mee helpen bepalen en dat doet een partij als de onze en dat vind ik een stukje kracht in de A.R.P. dat ik niet graag zou willen missen. Maar ik zeg niet, dat een christen, die tot een andere conclusie komt een foute christen is. Maar ik zou toch een pleidooi willen houden om de A.R.P. te kiezen. Ik vind dat je ook het beste tot je recht komt in een partij waarin men dit leidend principe tot uitgangspunt heeft'.

„Bij verschillen in onze partij, denk aan de defensie, gaat het niet over een andere bijbelse visie, maar over hoe je dat in de praktische politiek waarmaakt, de een wil een andere weg dan de ander. Maar vanuit het gemeenschappelijk uitgangspunt is er voldoende basis voor gesprek. Dat is een belangrijk ding, dat werkt matigend in de samenleving, dat voorkomt polarisatie”.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW · KETELBOUW · VERWARMING
'S-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF
GEBR. HAKKERS te WERKENDAM
Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941
*
AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.
POSTBUS 37 — BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)
Oudste adres in de IJmond

 Voor betere beton
N.V. SCHOKBETON
FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland
bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen
AANNEMERSBEDRIJF
N.V. GEBR. SALVERDA
'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255-666

Getron Handels- en Transportonderneming
VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantie-huisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

BOUWBEDRIJF VAN ESS
uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 2671
F. VINK & ZOON
Aannemersbedrijf
KERKLAAN 9 MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

Betonfabriek **DEN BOER**
NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf
Van Oord
Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)
Rijswerken · Grondwerken · A&faltwerken

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S
Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**
Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Lak- en Verfindustrie
v/h P. WERRE & Co.
ALLES OP VERFGEBIED
Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Neem vaker een bloemetje mee
Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysant . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer
A.R. en A.Y.R. uw keuze?
HANDELSKWEKERIJ
FIDES
Chrysantenstekken voor jaarrondcultuur
DE LIER
Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESSENDAM
Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouthandel
Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

GA NU voordat uw ARTS het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3169
Waar de VROUW zich UIT en de MAN zich THUIS voelt.

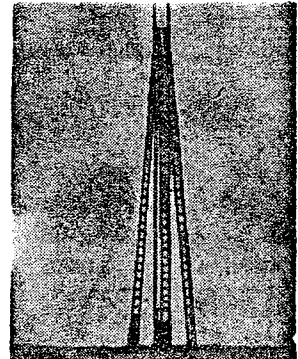
HOTEL 'DE KROON'
Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325
Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

SCHUILING GIETERIJENBENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

GROOT-EMAUS ERMELO
In ons Christelijk Internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een
LEERLING-KINDERVERZORGSTER
zowel bij een groep jongeren als bij wat oudere kinderen.
Positief christelijke levensopvatting. Eigen opleiding voor de diploma's kinderbescherming A en B.
Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden. Verkorte 5-daagse werkweek.
Aantrekkelijke omgeving.
Ervaren krachten worden gehonoreerd overeenkomstig opleiding en diensttijd.
Brieven met volledige inlichtingen gaarne spoedig aan de directeur.

 Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting
Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

FA. H. MANSCHOT & ZONEN
Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

NOTITIE VOOR BIJEENKOMST VERSTERKT PARTIJBESTUUR 31 MAART J.L.

1. Een verantwoording van het gevoerde beleid, betekent, dat wij dat beleid bezien tegen de achtergrond van de lijnen, die door de partij in de afgelopen jaren zijn getrokken en door de verantwoordelijke partijorganen zijn aanvaard. In laatste instantie gebeurde dit in de resolutie, die op 12 december 1970 door het Partij Convent werd aangenomen. Deze lijnen zijn terzake de onderhavige materie:

a. Uitgangspunt voor onze politiek en voor onze partijformatie is de aanvaarding van de normativiteit van de bijbel. Deze aanvaarding is, naar onze overtuiging, beslissend voor heel het leven, ook voor het politieke leven. Het evangelie brengt ons tot een kritische instelling tegenover de samenleving en tot een op de toekomst gerichte politiek.

b. Dit uitgangspunt heeft ons ook gebracht tot het zoeken van nadere samenwerking met andere politieke partijen, die datzelfde uitgangspunt aanvaardden, C.H.U. en K.V.P. Dat heeft tot een positief resultaat geleid, omdat t.a.v. die partijen ook een voldoende mate van overeenstemming bleek te bestaan terzake van het program en de uitvoering daarvan. Ongetwijfeld bestaan er onderling nuanceringen, eigen accenten. Deze maken een nauwere samenwerking niet onmogelijk.

c. Wij richten ons niet op blokvorming van de drie christelijke partijen, zoals wij trouwens alle blokvorming, die exclusieve tendensen in zich heeft, afwijzen. Wij stellen ons niet exclusief op, maar zijn bereid tot samenwerking met andere partijen op basis van programmatische overeenstemming. Wij willen geen polaire tegenstelling tussen partijen, die zich baseren op de normativiteit van het Evangelie en partijen, die een ander uitgangspunt kiezen. Zoals wij ook andere polarisaties afwijzen. Wij constateren en aanvaarden voor ons land een pluriforme partijformatie; deze moet leiden — mede tot handhaving van de regeerbaarheid van ons land — tot een open opstelling van partijen.

Ten aanzien van de samenwerking tussen partijen met verschillend uitgangspunt op basis van programs wordt de laatste jaren de vraag gesteld, op welk moment over de meest gewenste samenwerking een uitspraak dient gedaan te worden: vóór of na verkiezingen. Op het Partij Convent van 13 februari 1971 is op die vraag al uitvoeriger ingegaan. De conclusie van het gehouden betoog was, dat op die vraag in abstracto niet een definitief antwoord gegeven kan worden. Dat antwoord hangt af van de politieke situatie en van de partijverhoudingen op het moment.

Een voorbeeld uit het verleden bij de verkiezingen van 1963 heeft onze partij — zonder overigens nadere bindingen aan te gaan — wel geduid op voorkeur voor voortzetting van het beleid van het (fungerende) kabinet-De Quay: Dat zou men thans een lichte vorm van intentieverklaring kunnen noemen.

In de lijn van de hierboven geschetste opstelling accepteerden de drie christelijke partijen, dat zij gezamenlijk zouden onderzoeken, of het mogelijk was — op basis van program, wederzijds vertrouwen en wederkerigheid — tot nadere samenwerking te komen. Daarbij ging het met name om de twee mogelijkheden, die hieronder besproken worden. Andere partijen vielen buiten

ons gezichtsveld o.m. omdat van hen geen blijken van geneigdheid tot nader overleg bekend waren.

2. GESPREK MET P.V.D.A. C.S.

Het overleg met de P.v.d.A. c.s. had plaats —het lijkt mij goed dit nuchter vast te stellen — tegen een weinig gelukkige historische achtergrond. Ik noem maar een enkel punt. De P.v.d.A. gaf op 21 december een verklaring af, waarbij iedere samenwerking met de drie christelijke partijen werd afgewezen (over een gewijzigde opstelling hierna). De houding van de P.P.R. bleek ons duidelijk op haar congres te 's-Hertogenbosch; zij stond eveneens volstrekt afwijzend tegenover de christelijke partijen. D'66 gedroeg zich in dit opzicht sedert maanden volstrekt onduidelijk, maar uit publikaties komt haar anti-confessionalisme duidelijk naar voren.

In de loop van de maand februari bleken deze drie partijen elkaar op verrassende wijze gevonden te hebben. De slechte ontvangst van de verklaring van de P.v.d.A. van 21 december zal daartoe wel bijgedragen hebben. Hoe dit zij, vanuit dit adres bereikte ons een verzoek tot nader overleg. Men kan over dit verzoek verschillend oordelen. In allerlei publikaties werd de vraag gesteld, of dit verzoek inderdaad positief bedoeld was.

De stuurgroep van de drie partijen heeft gemeend, dit verzoek vooral te moeten bezien, vanuit hun eigen 'filosofie', het onderzoeken van de mogelijkheden tot samenwerking. Wel onderkende men, dat de eerste brief van de P.v.d.A. c.s. reeds het vermoeden kon wekken, dat aan de afzenders iets anders voor ogen stond dan wij op 12 december bedoelden. Het streven van 'de andere drie' was —zo is achteraf bevestigd — duidelijk gericht op het scheppen of accentueren van een polaire tegenstelling, op het vormen van elkaar uitsluitende blokken. Terwijl — zoals reeds gezegd, onze denkwijze berust op pluriformiteit en samenwerking, gaan 'de andere drie' uit van polariteit en strijd. In de (gepubliceerde) briefwisseling hebben wij er bij herhaling naar gestreefd, ons uitgangspunt duidelijk te maken en een duidelijk antwoord te krijgen.

Toen de briefwisseling ons in dat opzicht niet veel verder bracht, leek een gesprek de aangewezen communicatievorm. In dat gesprek bleek inderdaad het verschil in benadering beslissend te zijn. Het verschil kristalliseerde zich in de termen: 'open gesprek' tegenover 'bindende afspraken'. Bindende afspraken passen op zich in onze benadering. Zij werden door ons dan ook niet onder alle omstandigheden afgewezen. Maar zij konden niet anders zijn dan een resultaat, dat eventueel op basis van tijdens het gesprek blijkende en groeiende overeenstemming en vertrouwen tot stand zou kunnen komen.

Tot een programmatisch gesprek is het niet gekomen. Het verschil in benadering bleek niet een zuiver formele zaak te zijn, maar te berusten op verschil in politieke conceptie.

3. GESPREK MET V.V.D.

Een geheel ander verloop had het gesprek met de V.V.D. Hoewel de V.V.D. principieel uitgaat van eenzelfde tegenstelling als de P.v.d.A. en daarom ook

niet afwijzend staat tegenover de polarisatie-gedachte, is zij wel bereid de pluriformiteit in het Nederlands partijstelsel als feitelijk gegeven te accepteren. Daarin ligt ook de bereidheid opgesloten een gesprek te hebben over programmatische zaken, zonder zulk een gesprek vooraf in een bepaald kader te plaatsen, een open gesprek dus, een terreinverkenning, zoals het in de eerste samenkomst genoemd werd. In totaal zijn er drie zulke samenkomsten geweest, waarin het gehele tableau van programmatische discussiepunten werd afgewerkt.

Ook dit gesprek heeft echter niet geleid tot een vorm van afspraak vóór de verkiezingen. In de loop van het gesprek bleken er —naast punten van overeenstemming —te veel punten van verschil te zijn, om een gezamenlijke presentatie aan de kiezer verantwoord te doen zijn. Men zie hiervoor de gepubliceerde verklaring. Op twee punten wil ik in dat verband nog wijzen.

a. Door de opstelling van de P.v.d.A. c.s. is polarisatie in de Nederlandse politiek een actueel punt geworden. Daarmee moeten wij rekening houden; men kan ook ongewild en onbedoeld 'gepolariseerd' worden en daardoor eigen opstelling verdoezelen of zelfs prijsgeven. De thans gepropageerde polarisatie is een wezenlijke aantasting van de gedachte van partijformatie vanuit de aanvaarding van de normativiteit van het Evangelie.

Ten aanzien van de relatie tot de V.V.D. betekent dit, dat —naast de blijvende principiële verschillen — in deze situatie programmatische verschilpunten zwaarder gewicht krijgen. De mogelijkheid (resp. wenselijkheid) tot afspraken vóór de verkiezingen wordt, zo zeiden wij al, mee bepaald door de partijver-

houdingen in ons land in het algemeen.

b. In het betoog op het Partij Convent van 13 februari luidde het reeds, dat ten aanzien van het maken van afspraken of het uiten van voorkeur vóór de verkiezingen twee gezichtspunten om de voorrang strijden. Enerzijds betekent een uitspraak vooraf dat de kiezer minder inspraak heeft; de keuze moge dan meer geconcretiseerd zijn, zij is door de fixatie tegelijk beperkt. Anderzijds kan een uitspraak vooraf tot gevolg hebben, dat de relaties tussen de partijen voor de kiezer duidelijker gemaakt worden. Een en ander betekent dat er voor het maken van afspraken een kritische grens is wat betreft de verschillen in de programs. De christelijke partijen concludeerden aan de hand van de gevoerde gesprekken, dat deze kritische grens overschreden was.

4. CONCLUSIE

Het resultaat van dit onderzoek, dat op 12 december in uitzicht werd gesteld, is dus in twee richtingen negatief geweest. Op verschillende gronden. Dat betekent, dat de drie christelijke partijen in hun eigen opstelling dezelfde zijn gebleven: niet exclusief, maar open voor samenwerking met andere partijen, teneinde het gemeenschappelijk urgentieprogram optimaal te kunnen realiseren. Programverschillen zullen daarvoor o.i., noch t.a.v. de P.v.d.A., noch t.a.v. de V.V.D. een onoverkomelijk beletsel zijn. Wij zullen een beleid moeten en kunnen voeren, dat wezenlijk gestalte geeft aan het gemeenschappelijk urgentieprogram.

Daarom zullen wij ons tot de kiezers moeten wenden met centraal onze eigen identiteit en hun vragen hun stem te geven voor een beleid, dat met name gebaseerd is op ons program.

MET DE 4

*Na veel vieren en veel vijven
Over klein' en grote drie
Moet elk kiezer bezig blijven
Met de enk'le vraag van: Wie?*

*Weet dan, 't gaat niet om een driespan.
Met een Barend als koetsier,
Wars van alle zess' en zevens
Rijden wij straks met de 4.*

Van Doren.

A.R.P.

LIJST 4

BIESHEUVEL

GESLAAGDE TOCHT DOOR K. C. DORDRECHT

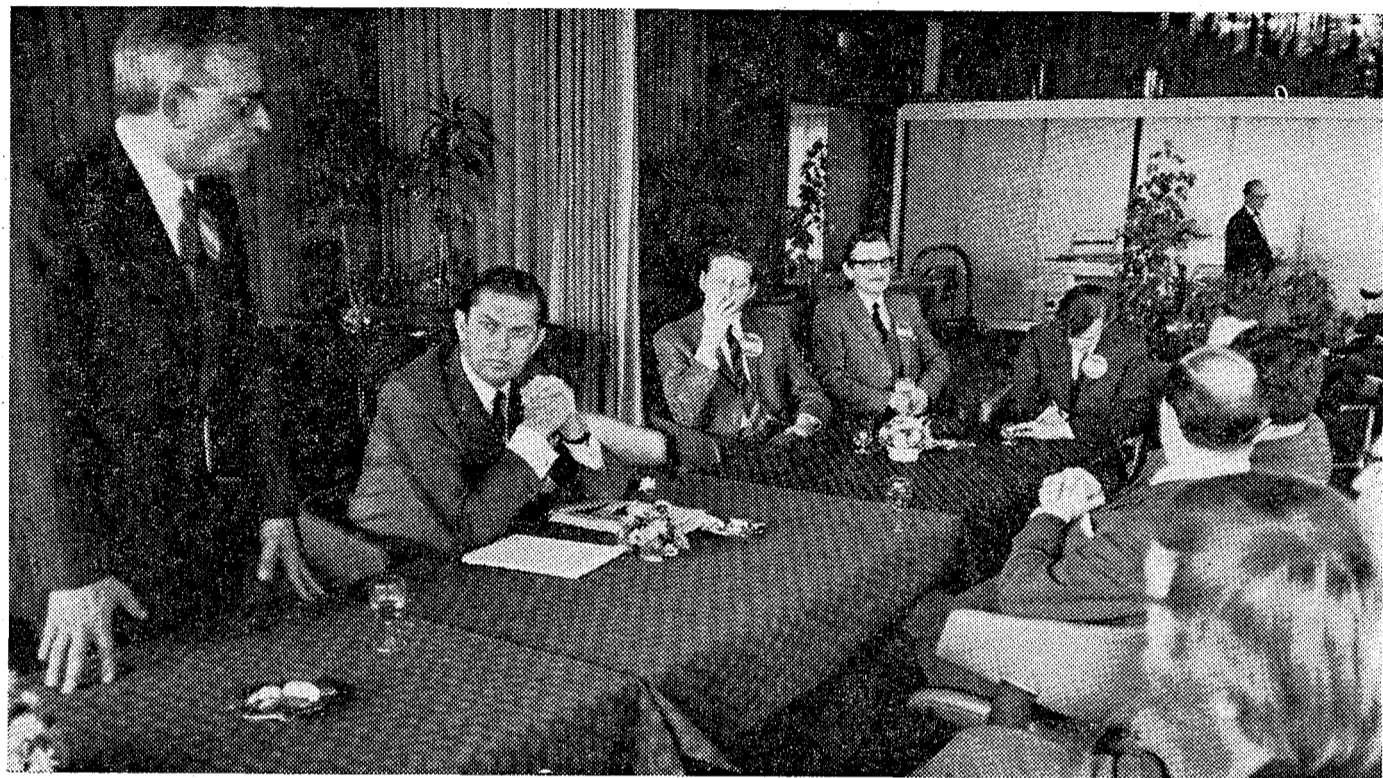
Donderdagmiddag twee uur. Zelfs partijbestuur en campagneleider beginnen zich ongerust te maken.

Morgen moet er een werkbezoek gebracht worden aan een Kamercentrale en door ziekte, familieomstandigheden en allerlei twee of drie Kamerleden beschikbaar zijn. Het programma van het werkbezoek is gepubliceerd, afspraken zijn gemaakt, uitnodigingen verzonden. Daar gaat onze verkiezingspropaganda met zijn meer persoonlijke aanpak. Vrijdagavond kwart voor elf. Lijsttrekker en campagneleider nemen afscheid. Een geslaagde dag is hun beider conclusie. Het bezoek is volgens programma verlopen.

Hoe kan dat bestaan? Omdat onze partij een secretariaat heeft, dat voor geen gerucht vervaard is en liever tot 's avonds elf uur blijft bellen om de zaak rond te krijgen dan het op te geven. En omdat we een Tweede Kamerfractie hebben, waar men als het moet voor elkaar inspringt, elkaars taken overneemt.

OUD-BEIERLAND

Vrijdagmorgen zijn in de kantine van Koen Visser, in Oud-Beijerland, een kleine honderd mensen bijeen. Het zijn vogels van diverse pluimage; industriëlen, middenstanders, agrariërs, gemeentebestuurders, vakbondsleden enz. Natuurlijk zijn er anti-revolutionairen onder, stel je voor, maar het aantal V.V.D.-ers en P.v.d.A.-ers is niet gering. En zij doen ijverig mee om de fractie in te lichten over de gewenste ontwikkeling van de Hoekse Waard. Al discussiërend blijkt, dat de voorlopige mening van de fractie en van de aanwezigen in meer dan een opzicht parallel loopt. Allerlei suggesties komen uit de vergadering naar voren. Het contact is gelegd.

De algemene discussie gaat over in gesprekken met de afzonderlijke Kamerleden. Biesheuvel zit temidden heft over de zedelijkheidswetgeving. heeft over de zedelijkheids-wetgeving. Als hij het fractiestandpunt uiteengezet heeft verzucht er een uit de groep: 'meneer Biesheuvel, dat is glashelder, dat neemt een bepaalde onrust weg. Ik hoop dat ik het zo door kan geven'. In een ander groepje gaat het gesprek over het gevaar van de verstedelijking, de woningbouw en de samenwerking. Recreatie, milieuhygiëne, werkgelegenheid zijn onderwerpen, die weer rond andere Kamerleden of kandidaten worden besproken. Als om twaalf uur aan de discussie een eind gemaakt moet worden (de fractie

moet verder) heeft de Hoekse Waard van aangezicht tot aangezicht kennis gemaakt met een belangrijk deel van de fractie. Een instructieve, plezierige en ongedwongen bijeenkomst, dat is het oordeel, ook van niet-anti-revolutionairen.

RIDDERKERK

Een deel van de fractie gaat naar Ridderkerk, een ander deel naar Zuidland. Biesheuvel klimt in de met partij-affiches versierde propagandabus, van waaruit twee hoofdbestuursleden van de Arjos via luidsprekers, 'den volke kond doen', dat zij op 28 april moeten stemmen op nummer een van lijst 4, Barend Biesheuvel, hier in deze bus aanwezig.

In Ridderkerk geen bijeenkomst maar een bezoek aan een tuindersbedrijf, dat vanwege de stadsuitbreiding verdwijnen moet en een bezoek aan een middelgrote scheepswerf. Maar gediscussieerd wordt er natuurlijk wel.

De heer Los en zijn zoons bepleitten niet alleen hun eigen belangen, maar tevens de belangen van veel tuinders.

Uitbreiding van steden en industrieën verdrijft de tuinbouw. Maar voor het zover is heeft men al jaren in het onzekere verkeer. Als men straks toch weg moet heeft verder investeren geen zin. Gaan de plannen niet door, dan is het bedrijf in feite achterop geraakt, omdat men niet vernieuwd, niet

In Drenthe kan je van alles verwachten. Dames, die zich uit puur A.R. enthousiasme paarse japonnen aanschaffen en een A.R. politieke vossenjacht op 24 april door de mooiste gedeelten van Drenthe, zijn op zich zelf zaken waar je nog wel van terug hebt, maar dat de ARP in Drenthe met een rood volkswagenbusje, versierd met Barend Bis, Barend Biesheuvel en A.R. 4 door de Drentse regio trekt, mag wel opmerkelijk genoemd worden.

Biesheuvel, vergezeld door zijn vrouw, voelde zich in ieder geval goed thuis in Assen. Een goed gevulde zaal in Bellevue, met een publiek dat evenredig samengesteld was uit alle leeftijdsklassen zorgde voor een goede sfeer

In zijn speech zei Biesheuvel onder meer, naar aanleiding van de jaarlijkse belastingverhoging, dat de kiezer duidelijk moet worden gemaakt, dat we niet voor een dubbeltje op de eerste rij kunnen zitten. Met dertien miljoen mensen in Nederland is het nodig dat

BIESHEUVEL

IN

ASSEN

veel investeringen ten bate van gemeenschapsbelangen gedaan worden. 'Dood hout' in de vorm van overbodige overheidsuitgaven 'moeten afgekap't worden'. Landbouw en middenstand dienen in een volgend kabinet meer prioriteit te krijgen dan in het huidige kabinet. 'Ik ben met alle vezelen van mijn bestaan met de landbouw en de middenstand verbonden' aldus Biesheuvel, terugdenkend aan zijn CBTB-jaren. In de discussie kwamen nog al wat vragen van principiële aard naar voren. Terecht werd door Biesheuvel op deze vragen uitvoerig ingegaan, tot tevredenheid van de stellers.

Voor wie belangstelling heeft voor de politieke vossenjacht, volgen hieronder nog enkele gegevens. Start: zaterdag 24 april tussen 1.30 en 2.30 vanaf het industrieterrein Assen aan de A.H.G. Fokkerstraat 7, kosten f 2,50 per auto. Finish ong. 5.30 bij het Marktcafé in Assen. Meegenomen moet worden voldoende benzine, kaart van Drenthe en een rolletje plakband (niet om lekke

banden te plakken). Opgeven bij G. G. Kuntz, Wilhelminastraat 43 te Assen, tel. 05920-10191.

Verkiezingsbijeenkomsten:

Hoogeveen 6 april, Tamboer, Boersma.
Meppel 20 april, Slot, Diepenhorst,
Assen 22 april, Bellevue, Roolvink.
Emmen, 26 april, Muzeval, Bakker.
Coevorden, 30 maart, Ger. Jeugdgebouw, Schouten.
Westerbork, 5 april, Concordia, Schouten.
Roden, 2 april, Wensinkhof, Schouten.
Zuidwolde, 13 april, Schrotenboer, Walburg.
Zuidlaren, 15 april, Ned. Herv. Kapel, Schouten.
Smilde, 16 april, Nw. Veenhoop, Schouten.
Beilen, 19 april, Praktien, Schouten.
Borger, 23 april, Oosting, Schouten.
Hoogeveen, 20 april, Tamboer, mej. Van Leeuwen.

gemoderniseerd heeft. De vaststelling van streek- en bestemmingsplannen duurt veel te lang. Vooral als er nog een beroepsprocedure volgt. De fractie en de teamleden zijn onder de indruk van de triestheid, dat een dergelijk groot, goed gerund tuindersbedrijf moet verdwijnen. 'Waar krijg ik straks een ander bedrijf', vraagt de oudste zoon. Hij wil tuinder blijven en terecht. Het bedrijf zoals het erbij ligt, met zijn sla, andijvie, radijs en komkommer legt een duidelijk getuigenis af van het kunnen exploiteren van een groot tuindersbedrijf.

Ja, die radijs. 'Kunt u een bosje maken meneer Biesheuvel'. 'Nee', zegt Biesheuvel, 'ik ben tenslotte maar een zoon van een akkerbouwer'. De Arjossers maken bosjes van alleen grote radijsen. Weten zij veel, dat een bosje precies vijftig stuks telt.

Het bezoek aan de scheepswerf confronteert de fractie — naast de bezichtiging van een containerschip in afbouw — met weer heel andere problemen. De inflatie, de loonstijgingen en het misbruik, dat sommigen maken van de sociale wetgeving zijn hier onderwerpen van gesprek. Betekent hoger loon voor de consumptiegoederenindustrie een grotere produktie, omdat de vraag toeneemt, voor de scheepsbouw geldt dat niet. Juist het tegendeel. De concurrentiepositie op de internationale markt wordt door de hogere lonen, dus hogere prijzen voor een schip verzwakt. In de discussie komt duidelijk naar voren, dat maatregelen tot misbruik van de sociale wetgeving gewenst zijn, om te voorkomen dat die wetgeving — een zeer goede zaak — in een kwaad daglicht zou worden gesteld.

VLAARDINGEN

Van Ridderkerk tot Vlaardingen klinkt dan weer de yell om op Biesheuvel te stemmen. Aller ogen op drukke wegen zijn gericht op het propagandabusje, dat via zijn aanplakbiljetten de kijkers nogmaals opwekt nummer één van lijst vier te stemmen.

In Vlaardingen, waar de fractieleden uit Ridderkerk en Zuidland weer samen aanwezig zijn komt natuurlijk de luchtverontreiniging ter sprake.

Eigenlijk jammer, zegt iemand, dat de fractie mooi en helder weer treft, anders hadden zij de stank zelf kunnen ruiken. De overspannen arbeidsmarkt wordt ter sprake gebracht door enkele industriëlen, de secretaris van de Kamer van Koophandel en een vakbondsbestuurder. De woningbouw en de lijdensweg met de bestemmingsplannen en de inflatie zijn ook hier gesprekspunten. Een nieuw punt waarvoor de aandacht van de fractie wordt gevraagd is de uitbreiding van het vliegveld Zestienhoven.

Vlaardingen en Schiedam hebben hiertegen ernstige bezwaren. Zowel het ziekenhuis als een aantal verpleeginrichtingen en bejaardentehuizen zouden in de bulderbaan komen te liggen.

Hoewel de fractie nog geen definitief standpunt heeft bepaald, kan Aantjes verzekeren, dat de fractie alles zal doen om verergering van de geluidshinder te voorkomen.

ZUIDLAND

In Zuidland discussieerde een deel van de fractie met een groot aantal vertegenwoordigers van gemeentebesturen, middenstandsorganisaties en anderen over de herindeling van Voorne en Putten, de recreatie, de dreiging van de hoogovens op de Maasvlakte en andere onderwerpen. Ook hier weer een geslaagde confrontatie van de fractie met de bevolking, met de kiezers.

Het zelfde kan gezegd worden van de hearing of gespreksbijeenkomst in Honselersdijk. Daar heeft het Westland zijn agrarische, economische en middenstandsproblemen aan een deel van fractie en kamerkandidaten voorgelegd. Zijlstra, Kieft, en De Boer hebben met de Westlanders een werkelijke discussie gevoerd.

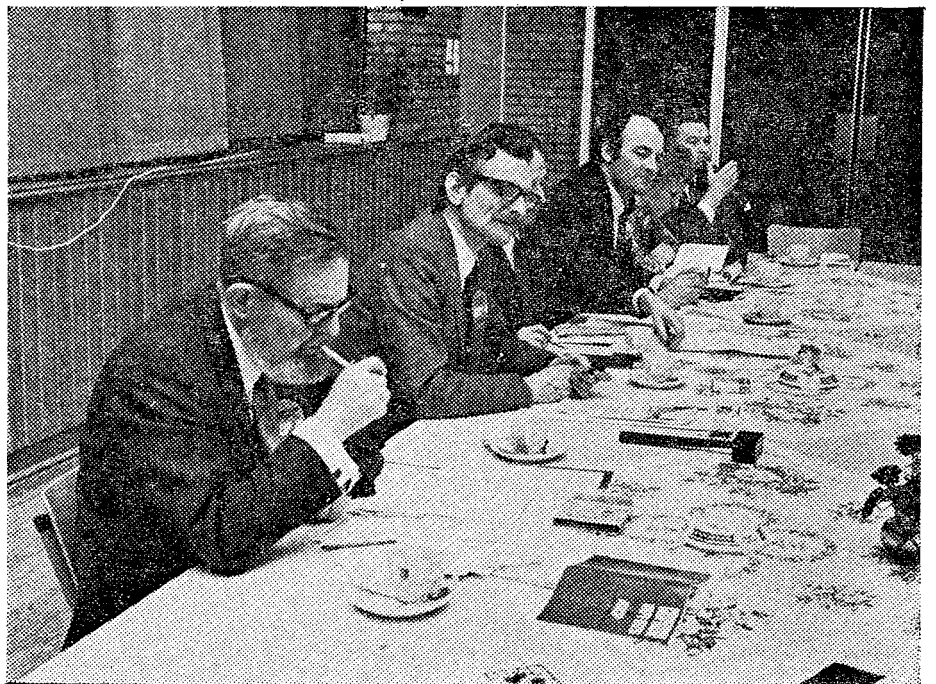
Alles tezamen hebben een paar honderd kiezers met fractieleden kunnen praten. Gewoon praten van man tot man, samen rond een tafel of staande in een kring. Ze hebben op plezierige wijze een aantal a.s. Kamerleden leren kennen. En de fractie heeft door dit bezoek en door deze opzet een belangrijke hoeveelheid informatie gekregen van de kiezer zelf. Wie die fractieleden en kandidaten waren, die de hele dag, van 10.00 tot 22.30 uur (of een gedeelte van de dag) present waren?

Biesheuvel (Wat een kerel zeg, en wat duidelijk), Aantjes (Nou die weet zijn weetje ook), Boertien (Daar kun je mee praten), Kieft (Spitse vent), Zijlstra, (Die kun je om een boodschap sturen), mevrouw Kraayeveld (Leuk dat er een vrouw bij is), Hans de Boer (Is dat die van de Arjos? Valt me mee) De Kwaadsteniet (Die leidt die campagne, dat is niet kinderachtig). De tussen haakjes geplaatste opmerkingen zijn van de mensen die met de fractie hebben gesproken.

Conclusie: Met zo'n fractie en met zo'n lijsttrekker kunnen we als A.R. voor de dag komen. Laten we zorgen, dat de kiezers hen leren kennen. Zij zetten in elk geval tot 28 april de tanden op elkaar, om deze zware campagne te voeren. Zwaar inderdaad. Als Biesheuvel 's avonds na een goed geslaagde spreekbeurt in het Dordtse Kunstmin na een uitvoerige, herhaaldelijk applaus uitlokkende, beantwoording van de vele vragen om kwart voor elf afscheid neemt, gaat ieder naar huis. Morgen is er een vrije zaterdag. Maar Biesheuvel moet dan weer in Drenthe spreken. Verschillende andere Kamerleden hebben eveneens besognes.

Het minste wat wij kunnen doen is een hecht gesloten achterban vormen, die Biesheuvel en zijn fractie-genoten en medekandidaten steunt. Met de daad en met ons gebed.

M. H. L. Weststrate,
campagneleider Dordrecht.

v.l.n.r.: Kieft, Van Sliedregt (voorzitter K.C. Dordrecht), Zijlstra, Aantjes, mevrouw Kraayeveld-Wouters.

Mr. AANTJES VOOR DE KLAS

Voor mr. W. Aantjes, vice-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie en nummer twee op de kandidatenlijst verliep het bezoek aan de K.C. Dordrecht anders dan hij verwachtte. Donderdagsavonds sprak hij in Tholen, bijna onbereikbaar voor het partijbureau, want de zaal waar hij sprak was telefonisch niet bereikbaar. Maar de aanhanger wint en Aantjes werd gelokaliseerd en de verbinding met Den Haag kwam er. Wat was de reden van die operatie. Goudzwaard zou vrijdag op de Gemeentelijke Pedagogische Academie in Dordrecht van 11.00 tot 12.00 uur met een groot aantal leerlingen discussieren over christelijke politiek. Maar Goudzwaard was jammer genoeg ziek en dus moest er een vervanger komen, want die confrontatie met de toekomstige onderwijzers en onderwijzeressen moest doorgaan, dat was duidelijk. Aantjes dus naar Dordrecht, na een kort bezoek aan Oud-Beijerland. Op de academie wachtten 150 kritische scholieren om hun vragen af te vuren.

Eerst even een periode van verkennen van weerszijden, maar al gauw kwamen zowel Aantjes als zijn opponenten er beter in.

Uit veel vragen bleek meer de opzet het A.R. Kamerlid te vloeren dan de wens de A.R. opvattingen beter te leren kennen. Maar ook dat is nuttig want het geeft gelegenheid bepaalde bestaande vooroordelen of verkeerde informatie weg te nemen respectievelijk te rectificeren. Zo de opvatting als zou de A.R. fractie tegen uitkering aan de joodse oorlogsslachtoffers zijn, een idee dat bij een vraagsteller kennelijk zeer stevig had postgevat.

Aantjes uiteenzetting dat over de uitkering geen enkele probleem bestond maar dat alleen de manier waarop dat wordt gedaan in de Kamer verschillend

werd bekeken kwam in ieder geval goed over. Applaus volgde toen Aantjes zei: er voor te passen om er van beticht te worden valse voorlichting te geven.

Een boeiend debat over de volkshuisvesting besloot het optreden voor de kwekelingen en ook in dit geval bleek allengs dat deze belangrijke politieke zaak meer facetten heeft dan uit de vragen bleek, het standpunt van Aantjes werd althans met zeer veel aandacht beluisterd. Van Dordt naar Zuidland om problemen over herindeling en waterschappen aan te horen. Ook hier veel kritische vragen maar ook een open oor voor de antwoorden van de Kamerleden.

Datzelfde bleek in Vlaardingen waar Aantjes evenals in Zuidland zijn verhaal over volkshuisvesting weer kwijt kon. Je bent specialist of je bent het niet. Gezien de vele vragen over dit onderwerp ziet men kennelijk in de vice-fractievoorzitter iemand waar wat van te verwachten is. 's Avonds in de Alblasserwaard in Hardinxveld-Giesendam gaat het over heel andere zaken. Hier is Aantjes de man uit de streek waar men van horen wil hoe hij denkt over zwembadsluiting op zondag. Men heeft het idee dat de fractie op dit punt geen mening heeft, dat er te makkelijk gedacht wordt over dit soort dingen b.v. ook het kraken van zwembaden. Aantjes gaat hier diep op in en hij brengt evenals op de Deputatenvergadering naar voren dat er een groot verschil is tussen principes en zeden.

Steeds moet men in de eigen tijd bezien hoe men vanuit het evangelie te werk behoort te gaan, dat kan nu andere conclusies geven dan 20 of 40 jaar terug. En Aantjes weet zijn verhaal zo te brengen dat het goed overkomt. Daar gaat het om.

Dialog met de kiezer, luidt de kolom, die de heer Biesheuvel wekelijks op de voorpagina van Nederlandse Gedachten schrijft. Het kan ook de titel zijn van de verkiezingscampagne die de A.R.P., en met name mr. Biesheuvel voert. Op dinsdag 23 maart j.l. bracht de heer Biesheuvel een kort bezoek aan Tilburg, waarbij de dialoog centraal stond.

Het begon met een bezoek aan het winkelcentrum Westermarkt. Korte welkomsttoespraak (zie foto), daarna gesprekken met winkelende dames. Een bezoek aan een service-flat voor bejaarden 'De Duynsberg' volgde. Hier ging een stampvolle zaal, allemaal flatbewoners in discussie met Biesheuvel. En dat ging niet alleen over specifieke bejaardenbelangen, maar ook over verlaging van de leerlingenschaal, over het gesprek met de kleine drie, over de middenstand, enz.

Onder luid applaus vertrok de heer Biesheuvel naar de saneringswijk Groeseind. Een triest beeld met een ludieke omlijsting wachtte hem daar. Omdat een verkeerskruising op de plaats van de wijk is gepland, moeten de huisjes, zo op het eerste gezicht echt nog niet toe aan vervanging, verdwijnen. De plannen werden vertraagd, er kwamen financiële moeilijkheden. De bewoners bleven in onzekerheid wat er met hun wijk zou gaan gebeuren. Sommige huizen kwamen leeg en werden gekraakt, want ook Tilburg kent woningnood.

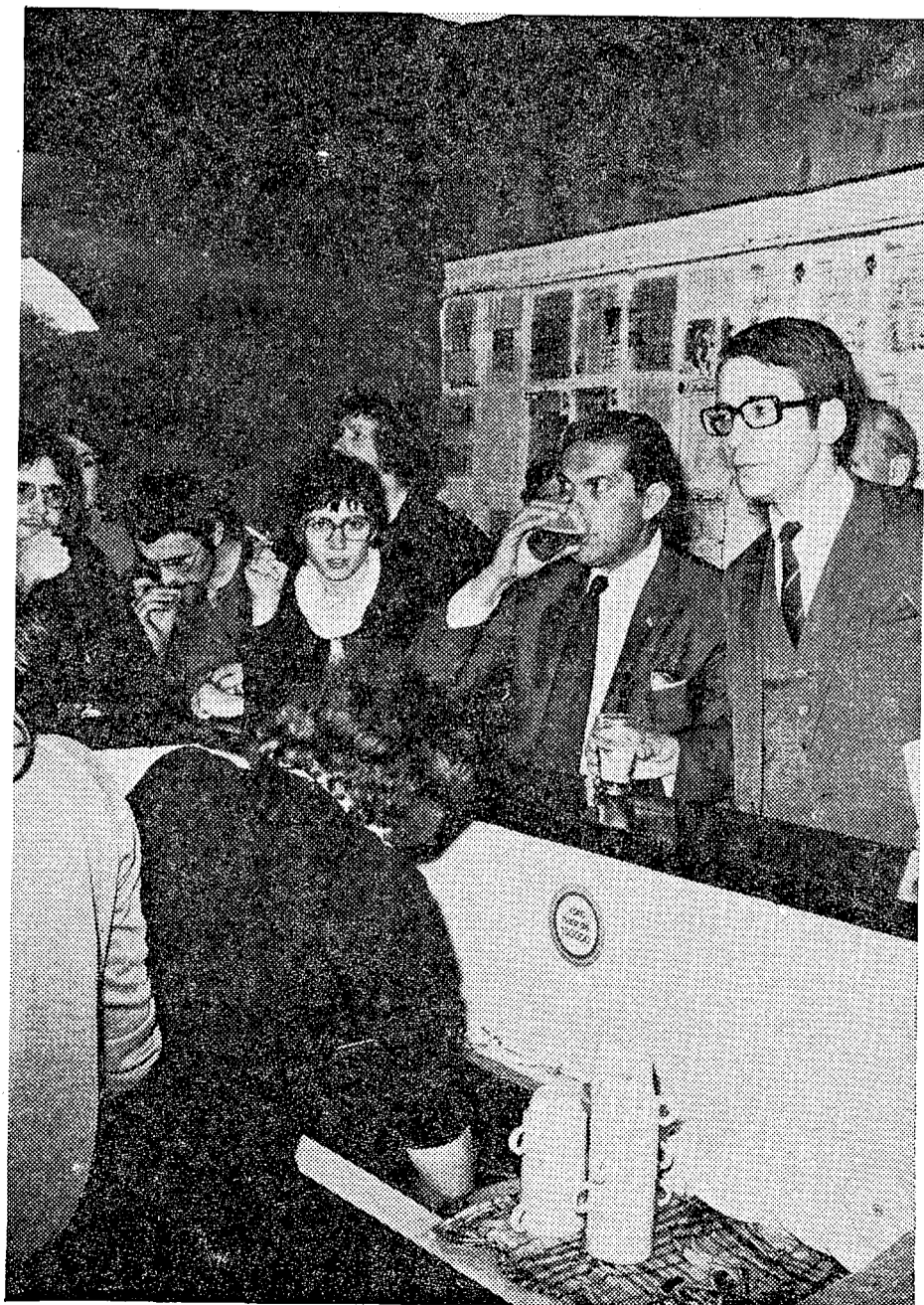
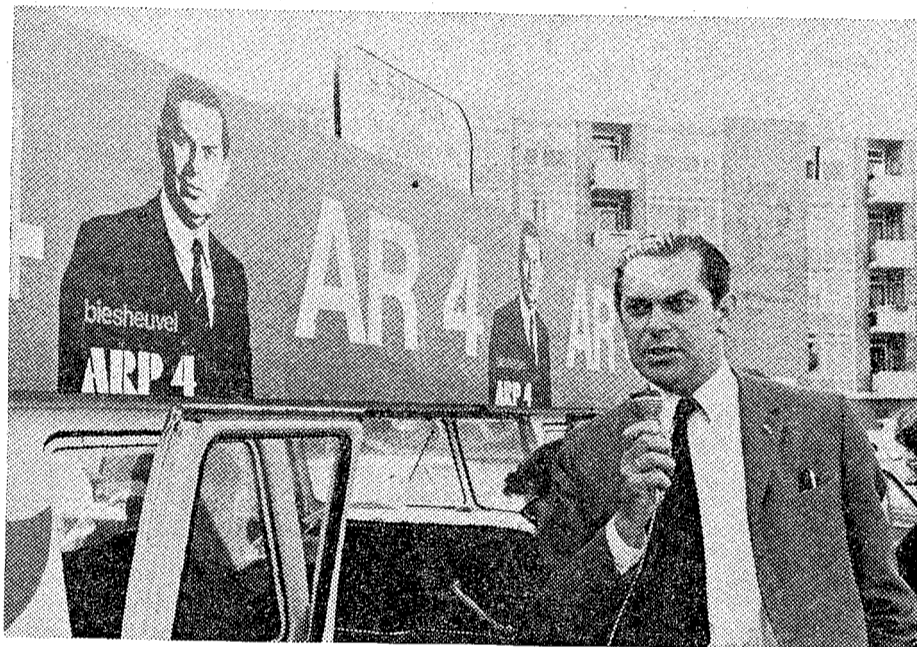
Biesheuvel sprak met de bewoners en met de krakers in deze wijk en hij bezocht hun huizen (zie foto). Op verzoek van een actie-comité, dat de belangen van de wijk behartigt, plantte hij, met de handigheid een landbouwkennner eigen een Biesheuvelboom, om althans nog wat fleur aan de wijk te geven.

Na het bezoek aan de wijk was er een diner met het gemeentebestuur waar Biesheuvel met de betrokken wethouder over de problematiek van Groeseind heeft gesproken.

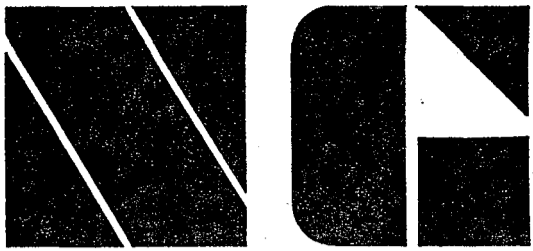
Voordat de lijsttrekker zijn speech in de Harmonie afstak, bracht hij een bezoek aan de studentensociëteit 'Posjet', waar met studenten werd gediscussieerd.

DIALOOG IN TILBURG

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 15 - 10 april 1971

IN DIT NUMMER

op pagina 2 nogmaals uw aandacht voor het stemmen bij volmacht. Tevens een stukje over het belang van het uitbrengen van uw stem.

Mej. Van Leeuwen diende een amendement in om de uitkeringen aan de oud-invaliden extra te verhogen, zie pagina 5.

Numer 4 op de A.R. kandidatenlijst voor de Tweede Kamer is de minister van Sociale Zaken en

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

★

DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771,
AMSTERDAM.

ZIJLWEG 53, TEL. 023 - 326966, HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELELEFOON 070 - 839446, DEN HAAG.

Volksgesondheid B. Roolvink. Op pagina 6 en 7 staat een gesprek dat H. Weststrate met hem had: „Geen mooier werk denkbaar dan iets te doen voor minstbedeelden”.

Op pagina 8 schrijft Bernard Krebs over milieubeheer.

Op de pagina's 9, 10 en 11 indrukken van de verkiezingscampagne. Op pagina 11 ook nieuws van de Arjos.

Op pagina 12 staat het affiche dat speciaal gebruikt wordt door de verkiezingsteams voor het opsieren van auto's en bussen en het aankleden van zalen.

Op dinsdag 13 april a.s. kunt u de A.R.P. om 18.40 uur zien op de t.v. Ned. 1. Vrijdag 16 april is de A.R.P. er weer nu op Ned. 2 voor het laatste journaal.

Op de foto hierboven het A.R.P. secretariaat in Den Haag opgetuigd met verkiezingsballonnen.

MINISTER ROOLVINK

DIALOOG MET DE KIEZER

Voetbalminnend Nederland zag ruim veertien dagen geleden Ajax de halve finale in de strijd om de Europacup bereiken. Midden in de nacht, toen bijna iedereen op één oor lag, daverden vijftig chartervliegtuigen vol enthousiaste Ajax-supporters over de Zwanenburgse bulderbaan en landden op Schiphol.

De volgende ochtend bezocht ik met een aantal collega's uit de fractie het dorp Zwanenburg in de Haarlemmermeer, om daar met de bevolking en overheidsfunctionarissen te praten over de problematiek van de geluidshinder. Wij spraken daar met een aantal huisvrouwen, die als gevolg van dat overmatige nachtelijke vliegverkeer niet hadden kunnen slapen. Tijdens dat gesprek werd het ons duidelijk wat het betekende, dag en nacht te worden geplaagd door het oorverdovend lawaai van straalvliegtuigen, die vlak over je huis scheren om te landen of op te stijgen. Je moet zoiets echt zelf meegemaakt hebben.

Het is volkomen begrijpelijk, dat er bij deze en andere knelpunten in de samenleving, die dringend om een oplossing vragen, buitenparlementaire acties worden gevoerd. Zulke activiteiten, mits positief geladen, zijn in onze democratie te waarderen. Ze drukken ons, parlementsleden, met de neus op de feiten. De actiegroepen geven dikwijls ook bruikbare wegen aan, waarlangs een oplossing kan worden gevonden. Een buitenparlementaire actie kan evenwel pas succes hebben, wanneer haar argumenten tot 's lands vergaderzaal doordringen. Daartoe is een goed samenspel met de volksvertegenwoordiging noodzakelijk. Wil een misstand in de samenleving daadwerkelijk worden opgeruimd, dan zal een buitenparlementaire actie moeten worden ontwikkeld tot een parlementaire. In onze samenleving, waarin de openheid in het overheidsbestuur een steeds grotere rol zal spelen, is die wisselwerking tussen parlement en belangengroepen verfrissend en terwille van de verdieping van onze democratie ook noodzakelijk.

Op deze wijze kunnen actiegroepen een nuttige aanvulling vormen op het werk van ons parlement. Een democratische samenleving kan echter niet buiten een goed werkend parlement. Om onze volksvertegenwoordiging krachtig te doen werken is de steun van ons volk onontbeerlijk.

Daarom hoop ik, dat iedereen, die in ons land stemrecht heeft, daar op 28 april gebruik van maakt en zijn stem uitbrengt op een democratische, constructieve partij. En daarbij hoop ik natuurlijk, dat vele kiezers hun vertrouwen zullen geven aan de Anti-Revolutionaire Partij. Dat had u waarschijnlijk wel verwacht.

LAATSTE DAG SCHRIFTELIJK REGELEN STEMMEN BIJ VOLMAGT WOENSDAG 14 APRIL A.S.

Wanneer een kiezer weet of ook maar vermoedt, dat hij niet in de gelegenheid zal zijn op de verkiezingsdag — woensdag 28 april 1971 zelf naar de stembus te gaan, bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom of afwezigheid, kan hij/zij (als volmachtgever) iemand anders aanwijzen als zijn/haar gemachtigde en zo bij volmacht voor zich laten stemmen.

ZELF ELDERS STEMMEN

Wanneer een kiezer niet zelf in de eigen gemeente kan gaan stemmen, omdat hij/zij elders in het land verblijft (wegens werkzaamheden, bezoek aan familie of bijwoning van een vergadering, vakantie, militaire dienst) kan hij/zij in een andere gemeente, waar dan ook in het land stemmen.

Ingevuld moet dan worden een formulier — model J4 —, kosteloos verkrijgbaar bij de gemeentesecretarie of bij het bestuur van uw kiesvereniging. Het verzoek om elders te stemmen moet via dit formulier worden gedaan uiterlijk op woensdag 14 april 1971. Het formulier moet ingeleverd worden bij de secretarie van de gemeente waar de kiezer op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 16 maart jl.) in het kiezersregister voorkomt.

EEN ANDER AANWIJZEN

Wie niet zelf kan gaan stemmen, kan een ander aanwijzen om voor zich bij volmacht te laten stemmen.

Regeling A

Indiening van het verzoek om bij volmacht te mogen stemmen uiterlijk op woensdag 14 april 1971, bij de secretarie

van de gemeente, waar de kiezer op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 16 maart jl.) in het kiezersregister voorkomt. Formulier, model K4-1, kosteloos verkrijgbaar bij de gemeentesecretarie of bij het bestuur van uw kiesvereniging. Als gemachtigden mogen worden aangewezen:

1. de echtgeno(o)t(e)
2. een der bloedverwanten in de eerste tot en met vierde graad
3. een der aanverwanten in de eerste tot en met de vierde graad
4. de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager
5. een der huisgenoten van de volmachtgever (iemand die blijkens het kiezers register hetzelfde adres heeft als de volmachtgever; bedoeld is hier uiteraard géén familielid).

Men zie het hierbij afgedrukte schema. Alle hier genoemde personen kunnen voor iemand bij volmacht stemmen ook wanneer zij niet in dezelfde gemeente wonen als de volmachtgever. En de gemachtigde mag in zijn eigen gemeente de volmachtstem uitbrengen. Deze regeling is van belang voor bejaarden, invaliden, zieken, vrouwen die omstreeks de verkiezingstijd een baby verwachten, vakantiegangers enz. Opgemerkt moet worden dat voor een bepaalde groep kiezers, namelijk voor hen die door hun beroep of werkzaamheden regelmatig van huis zijn, een speciale regeling geldt. Dat betreft bijvoorbeeld schippers, vissers, zeevarenden, militairen, handelsreizigers, e.d.

Voor hen mag naast een bloedverwant of aanverwant elke willekeurige kiezer als gemachtigde worden aangewezen. Voor hen is er een formulier model K4-2, waarbij het verzoek om bij volmacht te stemmen kan worden ingediend.

Regeling B

Deze (nieuwe) regeling houdt in, dat een kiezer naast regeling A ook een verzoek om bij volmacht te mogen stemmen kan indienen op de volgende wijze: uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming, dus uiterlijk op vrijdag 23 april 1971 indien hij/zij zich persoonlijk vervoegt ter secretarie van zijn/haar gemeente, mits vergezeld van de (willekeurige) kiezer, die bereid is als zijn/haar gemachtigde op te treden. Ook hier is geen familieband nodig. In alle gevallen geldt, dat een kiezer niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde mag aannemen.

VAN ZEER VEEL BELANG

Er zijn vele mogelijkheden om te zorgen, dat de stem van een kiezer niet verloren hoeft te gaan. De besturen van de kiesverenigingen, beter zelfs, ieder partijlid moet op deze zaak bedacht zijn.

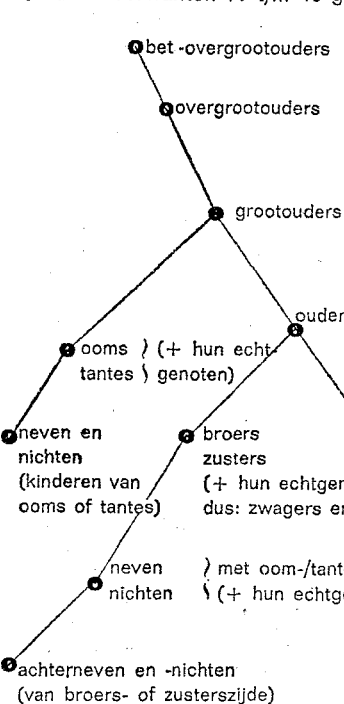
Geen stem mag verloren gaan.

Deze Tweede Kamerverkiezingen zijn van zeer veel belang voor het politiek beleid in onze samenleving in de komende jaren.

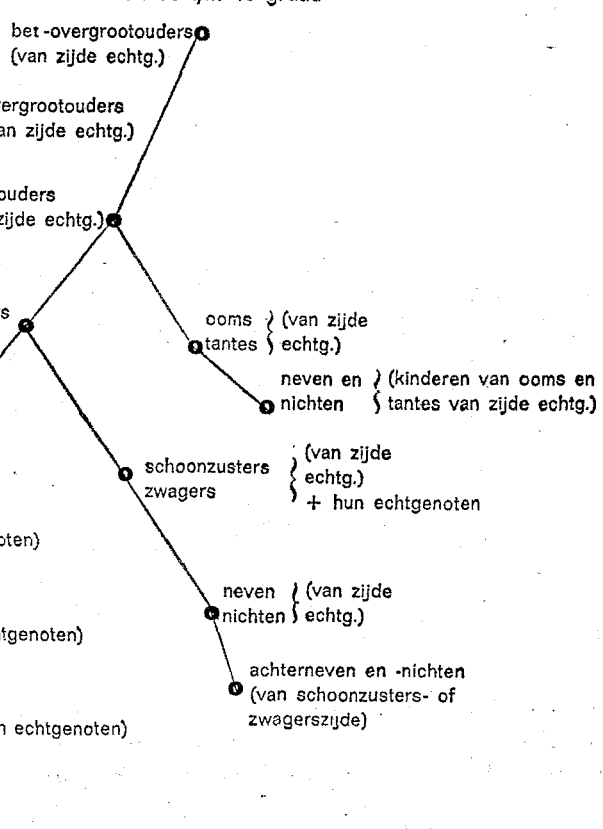
Laat ieder zijn stem zorgvuldig uitbrengen; zelf of bij volmacht via een ander.

WIE MOGEN VOOR MIJ STEMMEN BIJ VOLMAGT?

1° bloedverwanten 1e t/m 4e graad

aanverwanten 1e t/m 4e graad

2° huisgenoten

De schriftelijke verzoeken moeten uiterlijk op de veertiende dag voor die der stemming zijn ingediend (dus uiterlijk op 14 april 1971).

3° Zij die geen bloed-, aanverwant of huisgenoot zijn, indien de volmachtgever en de gemachtigde zich tezamen persoonlijk ter gemeentesecretarie melden. De volmachtgever en de gemachtigde dienen beiden in het kiezersregister te zijn opgenomen van de gemeente waar zij zich ter secretarie melden. Zij kunnen zich vanaf de dag der kandidaatstelling (16 maart 1971) tot uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming aanmelden (dus uiterlijk op 23 april 1971).

STEMMEN EÉN STEM ELKE STEM IS BELANGRIJK

* De kiezers maken uit hoe sterk de politieke partijen uit de stembus komen.

Dat is de invloed van de kiezers. Sommigen zeggen wel eens: wat heb ik als kiezer te zeggen. Nu maakt inderdaad niemand individueel alleen op eigen houtje de dienst uit.

Zo gezien hebben wij allemaal apart niet zó veel te zeggen. Maar allemaal met elkaar wel degelijk!

De stembusuitslag laat wel zien wat wij als kiezers gezamenlijk willen zeggen en dat is wel bepalend voor de richting van het beleid in de komende jaren.

Daarom is het uiterst belangrijk, dat iedere kiezer haar stem, zijn stem op woensdag 28 april a.s. uitbrengt.

* Elke stem is belangrijk.

Elke stem kan richting geven aan het politieke beleid.

Praktisch wordt het belang van één stem herhaaldelijk in ons land bewezen bij allerlei verkiezingen, zowel voor Gemeenteraden, Provinciale Staten en Tweede Kamer.

Een paar weken geleden zijn in 's-Hertogenbosch tussentijdse verkiezingen voor de gemeenteraad gehouden in verband met grenswijzigingen.

De Prot. Groepering had één zetel. Die zetel is behouden. Maar nu komt het: er waren slechts drie, zegge en schrijve drie, stemmen tekort voor de tweede zetel.

U kunt niet rustig thuis blijven. De verantwoordelijkheid van elke kiezer is duidelijk.

Reserveer in ieder geval op woensdag 28 april a.s. een kort ogenblik om uw stem uit te brengen en te kiezen.

* Elke stem is van belang.

Van elke kiezer. Ook dus van die kiezers, die niet in de gelegenheid zijn zelf naar het stemlokaal te gaan.

Dan is er de mogelijkheid van het stemmen bij volmacht. Tot 14 april a.s. kan dat geregeld worden. Maakt u daar zeer tijdig gebruik van.

Voor u.

En voor anderen.

UW STEM IS BELANGRIJK

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ onder redactie van H. Algra (voorzitter) G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie Dr. Kuyperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs: f 8,— per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting 's-Gravenhage.

Studentenabonnement f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

G.P.V. EN N.E.V.

DOOR H. ALGRA

Het Gereformeerd Politiek Verbond is een politieke partij, die kerkelijk gebonden en bepaald is als geen andere politieke partij in Nederland.

Men gaat er van uit, dat alléén zij lid kunnen zijn, die tot de Gereformeerde Kerken onderhoudende artikel 31 behoren. Geen lidmaat van de Gereformeerde Kerk buiten verband, geen lidmaat van een Christelijke Gereformeerde Kerk is als lid van deze partij aanvaardbaar.

De deur is voor hen dicht. Net als dat het geval is bij een aantal andere organisaties, zelfs de Gereformeerde reisvereniging daarbij ingesloten.

Maar tegelijk bestaat er een organisatie van personen, die géén lid kunnen en mógen zijn van het GPV, maar zich als een aparte politieke partij hebben georganiseerd en zich als zodanig bij de kiesraad hebben laten inschrijven, het Nationaal Evangelisch Verbond. Uiteraard is bij die tweede politieke partij de naam Gereformeerd vermeden.

Deze tweede politieke partij werkt samen met het GPV, en maakt propaganda voor de lijst, waarop een lid van dit N.E.V. geen plaats kan krijgen.

In het Nederlands Dagblad is nu een artikel geplaatst van de heer J. P. de Klerk te Smilde in Drente, waarin wordt uiteengezet, hoe dat precies zit. Het artikel heeft een veel ruimer bedoeling: het wil voorstanders van de Gereformeerde belijdenis, die niet tot de kerken onderhoudende artikel 31, behoren, overhalen, over de brug te komen.

Natuurlijk komt daarbij ook de verhouding G.P.V. en N.E.V. ter sprake. In vraag en antwoord:

„Vraag 12: 'We kunnen toch wel in de politiek samenwerken, ook al denken we op kerkelijk terrein verschillend? Op verkiezingsdag aanvaardt u elke stem die u partij krijgt!'

Antwoord: Er bestaat samenwerking tussen het Gereforméerd Politiek Verbond en het Nationaal Evangelisch Verbond. Wij vinden het fijn, als u daarop stemt. Dank u wel. Maar wij zouden het nog mooier vinden, als u daadwerkelijk wilde meewerken, als belijdend lid van de Gereforméerde kerken (vrijgemaakt). Anders wrekt zich misschien een soort twee-terreinenleer. Wat je in de kerk belijdt, moet je overal belijden, tot uitdrukking brengen. Er zijn geen aparte geloofsbelijdenissen voor de kerk en voor de politiek. Het zou funest kunnen worden in de praktijk van het leven.”

Zo is het dus: het is wel fijn, dat het N.E.V. meewerkt, en bedankt voor uw stem.

Maar het is beter, om toch maar lid van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) te worden, want dan eerst kan men daadwerkelijk meewerken als belijdend lid van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt). En zolang men niet tot die kerken toetreedt, en toch via het N.E.V. de politieke partij het G.P.V. steunt, verkeert men in een gevaarlijke situatie. Inconsequent niet alleen (er zijn geen aparte geloofsbelijdenissen voor de kerk en voor de politiek) maar ook gevaarlijk. Zó gevaarlijk, dat het wel eens funest zou kunnen worden. Want misschien wrekt zich straks een twee-terreinenleer.

De heren van het N.E.V. kunnen het zich voor gezegd houden.

Nu staat in hetzelfde nummer van het Nederlands Dagblad, dat van 3 april jl., ook een artikel over 1871, het jaar dat

Groen door een forse ingreep de A.R.P. haar zelfstandigheid gaf en de conservatieve vrienden een scheidbrief gaf. Groen adviseerde toen over het gehele land te stemmen op Kuyper, Keuchenius of van Otterloo. Alle drie behoorden tot de Nederlands Hervormde Kerk. Tot het kerkgenootschap, dat door de Afscheidenen niet als een ware kerk werd erkend.

Maar diezelfde Afscheidenen vormden een groep, die het parool van Groen in het algemeen genomen met méér beslistheid steunden, dan doorgaans in Hervormde kringen het geval was. Kuyper redigeerde de Heraut, de Afscheidenen hadden hun Bazuin.

De Heraut was Hervormd, de Bazuin Christelijk Gereformeerd. De redakties van beide bladen schreven ook, en héél duidelijk over de politiek. Hetzelfde kan worden gezegd van De Wekstem onder mede-redactie van de Chr. Gereformeerde ds. J. H. Donner, die later twintig jaar A.R.-lid was van de Tweede Kamer. Hij voerde de redactie samen met de Chr. Ger. dominee W. Diemer, die vooral in Dokkum politieke activiteit bracht en met ds. Felix, N.H. predikant, eerst te Heeg, later te Utrecht, en eerste president-curator van de Vrije Universiteit.

In april 1871 werd een korte schets voor een A.R.-programma opgesteld in een conferentie, waaraan deelnamen: docent Helenius De Cock van Kampen, eindredacteur van de Bazuin;

dr. A. Kuyper, redacteur van De Heraut, zendingdirecteur J. H. Donner, voor De Wekstem;

ds. G. J. Vos Azn, redacteur van het Kerkelijk Weekblad;

ds. J. G. Verhoeff, Ned. Hervormd predikant te Herveld, die samen met Van Otterloo het blad De Hoop des Vaderlands leidde.

Ned. Hervormden en Afscheidenen zaten hier broederlijk bijeen en stelden een conceptprogramma op voor de A.R.-richting, met als eerste punt:

Handhaving, in en buiten de Kamer, van de zelfstandigheid onzer richting, gelijk die geëist wordt door de erkenning van Gods Woord, ook als beginsel van STAATKUNDE, en van Gods leiding in onze volksgeschiedenis, als regel voor ons VOLKSLEVEN.

Het bestuur van de A.R.P., Evangelische Volkspartij, vraagt sollicitanten voor de functie van

adjunct-secretaris

De werkzaamheden omvatten onder meer het voorbereiden van nota's en rapporten, het notuleren van vergaderingen, het voeren van correspondentie en het onderhouden van contacten met personen en instellingen.

Zijn c.q. haar taak wordt in teamverband met de andere stafmedewerkers verricht.

De aard van de functie vraagt bij voorkeur een academische of vergelijkbare opleiding.

Leeftijd ongeveer 25 à 30 jaar.

Salaris, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring, overeenkomstig gelijksoortige functies in de sector van de Rijksoverheid.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige gegevens te richten aan de secretaris van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

OUD-INVALIDEN

Naar wij menen te weten is de A. R. fractie overstroomd met brieven van oud-invaliden, die de fractie en met name Hanny van Leeuwen veelal in bewogen bewoordingen hun nood voorlegden. Zeker meer dan 350 brieven zijn ontvangen. Al deze briefschrijvers zullen een antwoord ontvangen waarbij de rede, die Hanny van Leeuwen in de Kamer over deze problematiek heeft gehouden zal worden bijgesloten. Met het (met algemene stemmen aanvaarde) door haar ingediende amendement tot verdere verbetering dan was voorgesteld.

Haar onvermoeide pogingen om nog vóór de verkiezingen én een verbeterde financiële positie van de oud-invaliden te verkrijgen én een concreter uitzicht op méér in de komende kabinetsperiode, hebben gelukkig, op de valreep, resultaat gehad. De verdere optrekking van het dagloon tot 7 gulden in plaats van het voorgestelde optrekking tot 4 gulden is verheugend. Bij deze optrekking zullen ruim 60 pct. van de

oud-invaliden volledig gelijk gesteld worden aan de invaliden van na 1 juli 1967.

Maar het is niet het einde van alle oude nood.

Er is in de achterliggende jaren n.l. een nieuwe nood ontstaan: uit de kring van de zelfstandigen, die na 1 juli 1967 invalide zijn geworden kan geen enkele uitkering — behoudens door de bijstandswet — ontvangen worden! Maar wat thans maximaal nog kon worden bereikt is gelukkig tot een goed einde gebracht. De samenwerking tussen de grote drie en de bereidheid van minister Roolvink om mee te werken, hebben deze uitkering tot stand kunnen brengen.

Nog net op tijd. Het was een eerste duidelijke stap. Het geeft het vertrouwen dat dit ernstige knelpunt in het kabinetsprogramma 1971-1975 een hoge prioriteit zal krijgen. Daar rekenen wij op.

Het Program van Actie geeft daartoe trouwens alle aanleiding.

HERVORMDE SYNODE

Waar de mens in het geding is, is de vraag naar de visie op de mens essentieel. In de politiek gaat het ook om de mens, de mens en de samenleving en het samenleven van de mensen. De Hervormde Synode heeft een boekje uitgegeven:

'De politieke verantwoordelijkheid van de kerk'.

Daaraan ontlene wij van harte het

navolgende:

'Waar vragen van mens en samenleving aan de orde zijn spelen de achtergronden een belangrijke, zelfs beslissende rol. Geen staat, geen politieke orde, kan bestaan zonder geestelijke achtergronden. Geen politiek handelen is mogelijk zonder principiele uitgangspunten'.

Zo zien wij dat ook.

Nergens is er enig spoor te vinden, dat b.v. de Chr. Gereformeerden tot mannen als Kuyper en Verhoeff en Vos zeiden: tenzij gij met ons u afscheidt van het Ned. Hervormd Kerkgenootschap, en met ons aanvaardt dat er geen tweeërlei belijdenis kan en mag zijn voor de Kerk en voor de politiek, loopt u gevaar van de twee-terreinenleer en dat kan voor u funest worden.

De ARP heeft nooit gevraagd, tot welke kerkgemeenschap haar leden behoorden, en de Lutheraan Ruppert zat voor de ARP in de Eerste Kamer naast de Ned. Herv. Tjalma, de Chr. Gereformeerde Versteeg in de Tweede Kamer naast mr. Meulink (Geref. vrijgemaakt) en Biesheuvel, lid van de Gereformeerde Kerken.

En — de Christelijke Gereformeerden (Afscheidenen) als Brummelkamp hebben nooit tot Groen gezegd: zolang gij Hervormd blijft, kunnen wij niet daadwerkelijk met u samengaan in de politiek.

In 1871 werd de AR-actie van Kuyper, De Cock, Donner, e.a. sterk gestimuleerd en financieel gesteund door de heer Voorhoeve uit Rotterdam, die tot de Vergadering der Gelovigen behoorde. Hij werd als een volwaardig medestander aanvaard.

In A.R.-kring heeft men altijd heel goed begrepen dat een kerkelijke belijdenis

niet past als grondslag voor een politieke partij.

Nog sterker: toen Vonkenberg de jeugd wilde organiseren in een bond, die de drie formulieren van enigheid als grondslag had, verzette 'Vader Ploos' zich. Zulke jeugdverenigingen willen, zo redeneerde hij, de jonge mensen toerusten niet alleen voor de kerk, maar ook voor de staat en voor de maatschappij, en daarom moet men geen kerkelijke belijdenis tot grondslag nemen voor zulk werk. Dan wordt de basis veel smaller dan het werk.

Natuurlijk geldt het kerkelijk exclusivisme van het GPV niet alleen de leden der Gereformeerde kerken, maar het raakt evenzeer de Christelijk Gereformeerden, de Nederlandse Hervormden, en nog veel krasser de Lutheranen en de Baptisten. Tot die allen richt het GPV zich met de boodschap: als we kerkelijk niet één zijn, kunnen we niet daadwerkelijk samenwerken in het GPV.

Dit wordt nu nader toegelicht door te wijzen op het gevaar van de twee-terreinenleer, die funest zou kunnen zijn voor degenen, die nog in het N.E.V. als aparte politieke partij propaganda maken voor de kandidatenlijst van het GPV, maar nog niet over de brug komen om zich kerkelijk met de vrijgemaakten te verenigen.

De AR beschouwen het als een zegen, dat bij alle kerkelijke gedeeldheid allerlei werk op politiek en maatschappelijk terrein door mondige burgers zonder kerkelijk exclusivisme of discriminatie kan worden verricht, doordat die burgers elkaar hebben mogen vinden in de gemeenschappelijke aanvaarding van het Woord van God als richsnoer voor het werk, dat zij samen ter hand hebben genomen, in de politieke partij, in de Christelijk-maatschappelijke organisaties, in velerlei schoolarbeid zoals bv. De Unie 'Een school met den Bijbel'.

Na de Tweede Wereldoorlog is er hier en daar een kerkelijk imperialisme openbaar geworden in verschillende kerken, waarbij allerlei activiteiten verkerkelijkt dreigden te worden, maar de ARP heeft zich daar gelukkig tegen verzet. Zij staat op het standpunt, dat noch de politieke partij, noch de overheid, zich moet laten binden dóór enige kerkelijke uitspraak. En zich evenmin mag laten binden aan enige kerkelijke belijdenis. Daaraan verandert niets, als men de krachttoer probeert te volbrengen, dat een kerkelijke belijdenis tegelijk wordt gemaakt tot een politieke belijdenis.

**WAT
WEET U
VAN**

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus
BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,—.
het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordening,
gewestvorming . . . . .

Cursus
DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,—.
invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren
POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349 - Leiden

H. Struik en Zoon N.V.

*Fabriek van dekkleden
en tenten*

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

Dienenvenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEFS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

**RUIL OF HUUR EEN LERAARSWONING
IN UW VAKANTIE**

3000 woningen beschikbaar overal in NEDERLAND, ENGELAND,
DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc. Juli en augustus Huur p/m.
f 200,— p.w. N. G. Hindeloopen, leraar Eng., Stetweg 35,
CASTRICUM. Telefoon 02518 - 51966.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

**Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie
MEILINK N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

ZEELAND

Bouwmaterialen   **keukens**
TEGELS   TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR   ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK   PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

**AANNEMINGSBEDRIJF
„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.**

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478
HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT
VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK
Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR
SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT
ZOWEL VOOR   Automateriaal   tel. 39429
WONING,   Gereedschappen   tel. 39433
GARAGE,   Hang- en Sluitwerk   tel. 33221
FABRIEK OF   IJzerwaren   tel. 34303
SCHIP   Bevestigingsartikelen   tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKAGENT

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaam-
heden op het gebied van tenten, caravans, luifels,
bootzeilen etc. gedaan.

Uw adres voor

TAPIJTEN - GORDIJNSTOFFEN
- DEKENS - TAFELKLEDEN -
STOELN OVERTREKKEN ENZ.

Woninginrichting M. van Schaik

VOORSTRAAT 41 - TELEF. 4530 - VLAARDINGEN

AMSTERDAM

Postweg 91 - Jansstraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Gelenerstraat 69
Jan Everaersstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bencinekatstraat 28
Gulden Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westergat 138 - Sprauwenpark 3 - Ribesstraat 20
Tuinstad Osdorb, Tussenmeer 62

**A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.**

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

**STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.**

KANTOOR: VEERSEDIJK 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

**FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren**

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

**CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436
• Staalconstructie voor gebouwen e.d.
• Alle soorten kranen

**Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550
OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

M. VAN REIJN'S

**LOODGIETERSBEDRIJF
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU**

ROTTERDAM
Lusthofstraat 27   Telefoon 122429 b.g.g. 131762

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

**N.V. NEDERLANDSE
BETONMAATSCHAPPIJ**

BATO-JANSEN

**UTILITEITSBOUW
WATERBOUWKUNDIGE WERKEN
TELEFOON 01720-6555**

AMENDEMENT MEJ. VAN LEEUWEN

UITKERINGEN OUD-INVALIDEN EXTRA OMHOOG

De Tweede Kamer en de minister hebben de problematiek rondom de oud-invaliden indringend de laatste week voor de Kamer i.v.m. de verkiezingen stopt, behandeld. Heel duidelijk niet om 'de gunst van de kiezer'. Wel om te proberen een aantal eerste stappen te zetten op de moeilijke weg van volledige opheffing van de bestaande achterstand. Meij. Van Leeuwen zei:

'Bij alle discussies, die wij over deze zaak vandaag voeren, moeten wij goed bedenken, dat ook bij een integrale oplossing of welke andere, minder ver gaande oplossing ook, vele oud-invaliden na 1 juli 1971 toch geen enkele verhoging zullen ontvangen.

Uit de ons verstrekte gegevens blijkt, dat een groep van plm. 26 pct. indertijd geen loon heeft verdiend, dat thans een uitkering op basis van een hoger dagloon rechtvaardigt. Wij beseffen, dat voor deze oud-invaliden 1 juli a.s., hoe rechtvaardig de hoogte van hun uitkering ook is, geen dag van vreugde zal worden. Het verplicht ons allen, ook in de verdergaande discussies en in de berichtgeving, geen verwachtingen te wekken, die gewoonweg niet kunnen worden gehonoreerd en die nieuwe wonden zullen slaan.

'Het doet mij genoegen dat op zo waardige wijze deze uiterst gevoelige materie in de Kamer is besproken. Ik doe gaarne een poging om in die trant voort te gaan. Het heeft mij bijzonder getroffen dat verschillende sprekers en sprekerssters, waarbij ik in het bijzonder denk aan de wijze waarop de g.a. mejuffrouw Van Leeuwen het heeft gesteld, erop hebben gewezen, dat een niet onbelangrijk aantal van het invalidenbestand van voor 1 juli 1967 helaas tot de ontdekking zal komen dat de verbeteringen die in het thans aan de orde zijnde wetsontwerp worden voorgesteld hun geen verbetering zullen brengen. Met allen die daarover met veel gevoel hebben gesproken zou ik willen zeggen, dat het helaas tot de onontkoombare dingen behoort en dat het daarom des te beter is dat op juiste wijze ter zake voorlichting wordt gegeven en geen verwachtingen worden gewekt, die te zijner tijd alleen maar op een teleurstelling kunnen uitlopen'.

IMPASSE DOORBROKEN

Wat er overigens van zij, met dit wetsontwerp is in elk geval een bestaande impasse doorbroken. Meij. Van Leeuwen zei: 'Er is eigenlijk met de komst van dit wetsontwerp een — tot dusverre — onneembare barrière doorbroken. Het bedrijfsleven was lange tijd unaniem tegen een verdere verhoging van het dagloon voor deze groep. De minister heeft echter op een gegeven moment een kleine opening benut om deze zaak opnieuw aan de orde te stellen. Wij zijn hem hiervoor bijzonder erkentelijk'.

Minister Roolvink bevestigde dit: 'Er is nu duidelijk een opening gemaakt. De zaak heeft jaren in het slot — ik zeg niet: in het slop maar in het slot, dat is nog duidelijker — gezeten. Nu is er enige opening gekomen'.

Is er sprake van discriminatie, welbewuste achteruitstelling van groepen? Wij menen van niet.

Bij de invoering van de W.A.O. nieuwe stijl is niemand, die vóór 1 juli 1967 invalide was geworden, erop achteruit gegaan. Integendeel, nadien is ook aan deze groep 6 pct. vakantietoeslag, zoals het toen algemeen gebruikelijk was in het bedrijfsleven, boven de bestaande uitkering toegekend.

Er is een minimumdagloon gekomen dat voor beide groepen, oude en nieuwe stijl, gelijk is. Er is dus een gelijke vloer. In dat opzicht is er sprake van gelijke rechtsbedeling.

Toen de Interimwet werd ingevoerd is een zeer aanzienlijke verbetering voor tienduizenden mensen opgetreden, een verbetering, waarover iedereen in die omstandigheden zich verheugde.

Strikt juridisch gesproken is de stelling houdbaar dat niemand te kort is gedaan. Voorheen is weinig premie betaald. De W.A.O.-nieuwe stijl heeft in de loop der jaren een steeds hogere premiebetaling noodzakelijk gemaakt.

Na 1 juli 1967 meer gevallen die voor vergelijking in aanmerking kwamen. Naarmate de tijd vorderde ging dit functioneren als een ongelijke rechtsbedeling bij hen die zich te kort gedaan voelden. Dit valt niet te ontkennen. Daarom is het verheugend dat de Sociaal-Economische Raad, na de gerichte adviesaanvraag, voor de Minister heeft uitgesproken dat het niet aangaat lan-

ger aan de gerechtvaardigde verlangens van de oud-invaliden voor bij te gaan.

MEER DAN MET 4 GULDEN PER DAG

Meij. Van Leeuwen was van oordeel, dat — erkentelijk voor de gemaakte opening (een verhoging van het z.g. dagloon met 4 gulden) — juist vanwege die gerechtvaardigde verlangens er meer mocht en moet worden verlangd.

'Het brengt ons al met al, een en ander samenvattend, tot de volgende conclusie', aldus de A.R.-woordvoester: 'Wij handhaven ten volle, dat er, hoe dan ook, een hogere uitkering uit de bus moet komen dan de door de Minister voorgestelde verhoging van het dagloon met f 4 per dag. In dit kader valt met ons echter te spreken over de wegen waarlangs dit doel kan worden bereikt'. Daartoe zijn tenminste drie mogelijkheden:

- a. een bijdrage uit de algemene middelen;
- b. een verdergaande premieverhoging dan 0,15 procent
- c. het vinden van een extra dekking die de algemene middelen versterken.

Meij. Van Leeuwen wees punt a terecht af op grond van de budgetaire situatie is dit onmogelijk. In een tijd van verbetering is dit beslist onverantwoord. De suggestie van de oppositie was daarmee duidelijk en terecht afgewezen. Voor wat punt b betreft wilde zij nadrukkelijk antwoord van de minister met de daarbij behorende argumenten.

Minister Roolvink ontweek dit niet: 'In mijn voorstellen is reeds ingebouwd een premieverhoging van 0,15 pct. Ik zal de geschiedenis niet meer ophalen. Er was verschil van mening binnen de Sociale Verzekeringsraad over de meest gewenste premiestijging; ik heb de middenweg gekozen en als het ware een afronding naar boven toegepast. De premie is zodanig vastgesteld, dat het verantwoord is om deze verhoging te doen zijn

zoals thans in het wetsontwerp wordt voorgesteld. In de derde plaats is van de zijde van de fractie van mejuffrouw Van Leeuwen een extra accijnsheffing aan de orde gesteld. Dit kan op dit ogenblik zeer moeilijk — of liever gezegd: kan niet — omdat de onderhandelingen ter zake nog gaande zijn. Ik wil dit nog eens onderstrepen. De onderhandelingen in Beneluxverband over de harmonisatie van accijnzen zijn gaande. Het gaat daarbij niet allen om accijnzen op frisdranken; daarbij zijn tal van andere accijnzen ook aan de orde. Zolang dat overleg gaande is, is het zeer bezwaarlijk dat één van de drie partners een bepaalde beslissing neemt, waar men dan te zijner tijd moeilijk op kan terugkomen.'

TOCH MEER

In tegenstelling tot de heer Jongeling (G.P.V.) die mededeelde dat hij alles afwegende met het oorspronkelijke voorstel wel akkoord wilde gaan, was de A.R.fractie niet bereid de extra hulp hierbij te laten.

Toen bovendien vaststond dat een extra premieverhoging van 0,1 procent nog niet aanvaardbaar was — gelet op de blijvende wens naar structurele verhoging van de A.O.W. en A.W.W.-uitkeringen, diende mej. Van Leeuwen (ook de K.V.P. en C.H.U. hebben daarbij van harte meegewerkt) een amendement in waarbij een verdere optrekking van het dagloon van f 4,— tot f 7,— noodzakelijk werd.

Vast staat dat bij deze optrekking ongeveer 60 pct. van de interim rentetrekkingen volledig gelijk zal worden gesteld.

Een nog vergaande premieverhoging dan 0,1 pct. is niet verantwoord. Een amendement van mej. Van Leeuwen waartegen zich de minister niet verzette en dat door de Kamer in z'n geheel werd aanvaard.

ZELFSTANDIGEN

Gelukkelijk is de A.R.-fractie niet blijven staan bij de oud-invaliden van voor 1967. Meij. Van Leeuwen wees er op dat zij minstens evenzeer onder de indruk is gekomen van de ook zeker honderden brieven die wij uit de kring van de nieuwe zelfstandigen d.w.z. hen die na 1 juli 1967 invalide zijn geworden, hebben ontvangen, die evenzeer hun nood klaagden.

Zij beseftte terdege, hoe gering de inkomens van vele kleine zelfstandigen zijn, die ook steeds weer worden geconfronteerd met stijgende premielasten. Maar beseftte evenzeer dat het langzamerhand een wellicht onverteerbare zaak voor deze groep wordt, nog steeds buiten elke arbeidsongeschiktheidsuitkering te staan!

Vandaar de A.R.-conclusie:

'De verbetering die thans uit de bus moet komen, zien wij als een eerste fase, waarop in de komende jaren een vervolg moet komen. Anders gezegd: wij gaan ervan uit, dat in de komende jaren, de komende kabinetsperiode, de volledige oplossing zal dienen te worden gerealiseerd. Hieruit mag worden geconcludeerd, dat onze fractie een integrale oplossing van deze kwestie thans, in één klap, een niet haalbare zaak vindt, in de afweging van de belangen, ook van andere, kwetsbare groepen in de samenleving, die ook vaak vandaag de dag zitten in de hoek waar de slagen vallen'.

Minister Roolvink was het hiermee eens: 'de heren Rietkerk, Hermsen en De Boo en mej. Van Leeuwen hebben erop gewezen dat er nog een bepaalde groep in onze samenleving is — en dit komt steeds meer in volle scherppte op mij af; het blijkt mij voortdurend op vergaderingen die ik dezer dagen moet bijwonen — namelijk de zelfstandigen, voor wie nog niets bestaat. Avond aan avond blijkt mij dat er vele zelfstandigen zijn, die op een te laat tijdstip invalide zijn geworden. Zij zeggen: Was ik het maar voor een bepaalde datum geworden, dan had ik in ieder geval nog de interimregeling gehad; op dit ogenblik val ik overal buiten en ben ik aangewezen op andere vormen van levensonderhoud, zoals de Algemene Bijstandswet. Het komt in deze kringen ook nogal eens voor dat men eerst zijn spaarcentjes moet opmaken. Dit is een schrijnende zaak, die terecht bij deze discussie grote aandacht heeft gekregen. Het gaat er nu om, welke groep voorrang moet hebben. Dit is een keuzevraagstuk. Niets zou — daarvan ben ik overtuigd — de gehele Kamer liever zijn dan dat wij op dit ogenblik al deze zaken op de kortst mogelijke termijn afdoende tot een oplossing zouden kunnen brengen. Niemand is echter van oordeel dat dit kan'.

AANDACHT VRAGEN

Partijen vragen aandacht

Constant.

In de laatste weken voor verkiezingen extra. Door middel van:

- politieke uitspraken;
- verkiezingsbijeenkomsten;
- folders, korte pamfletten, advertenties; kortom schriftelijke propaganda en attracties als lucifersboekjes, stickers, ballonnen, bierviltjes;
- affiches voor de reclamezuilen en aanplakborden en raambiljetten.

Door al deze dingen vragen partijen de aandacht van de kiezers en kiezeressen. De kiezer moet zich realiseren, welke partijen er zijn en wat deze willen. Ook via raambiljetten vragen partijen aandacht.

De persoonlijke vraag van een kiezer — door middel van een raambiljet voor zijn/haar raam aan passerende kiezers — om aandacht voor de A.R.P., is voor onze partij een van de belangrijkste middelen tot ondersteuning van onze gehele verkiezingscampagne, met alles wat daaraan vast zit.

Bij het rondtrekken door het land door de Kamerkandidaten en de verkiezings-teams beginnen wij de affiches, de raambiljetten te zien. Ze worden opgehangen. Het is nu ook de hoogste tijd. Nog maar twee-en-een-halve-week, dan vinden de verkiezingen plaats: woensdag 28 april a.s.

Ook door het raambiljet vragen wij aandacht voor de A.R.P.

Het raambiljet is het middel, waarmee iedereen zonder uitzondering zijn/haar steentje kan bijdragen aan de campagne.

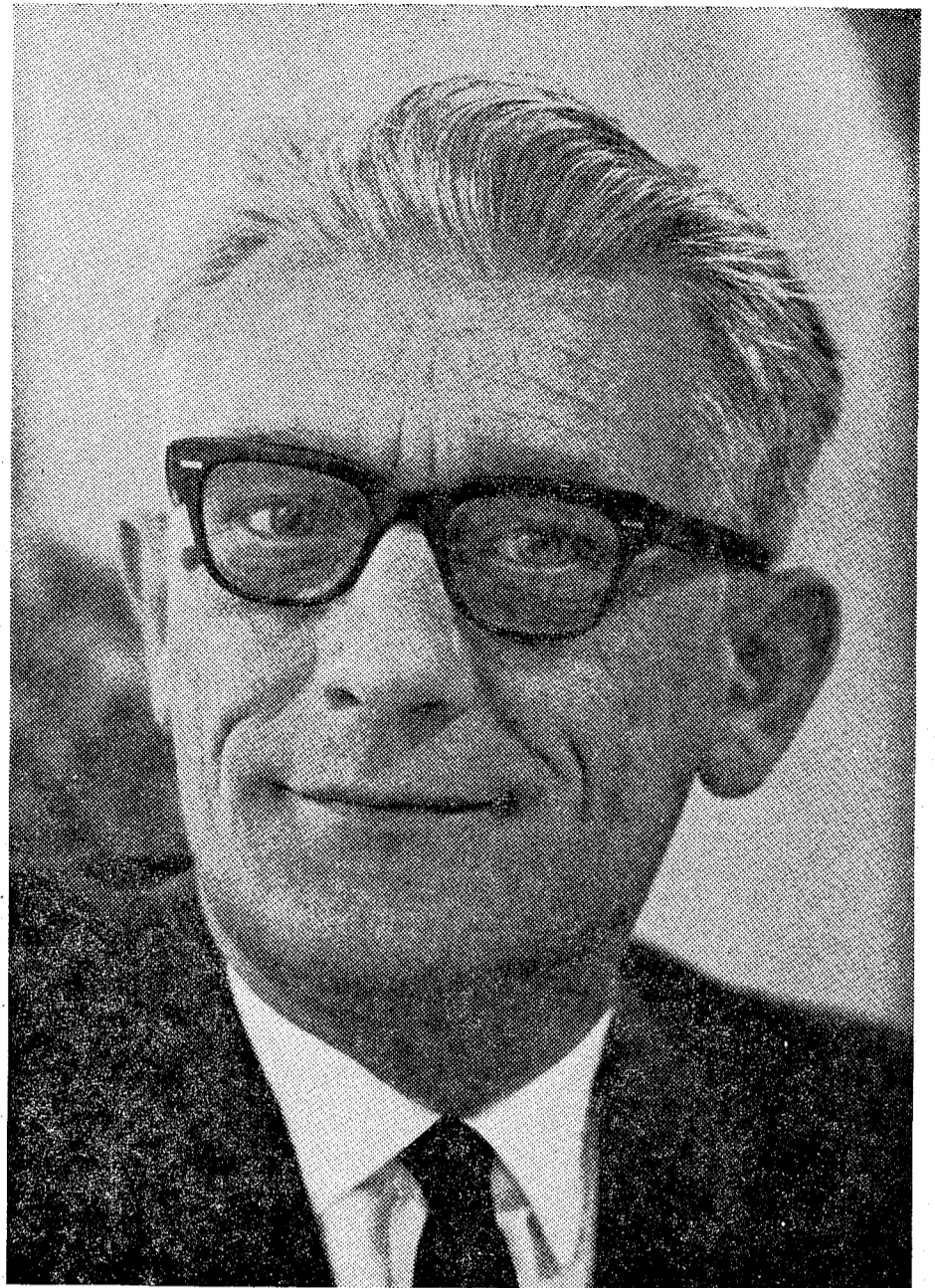
Daarom vragen wij graag die medewerking van u persoonlijk.

Het persoonlijk door u de aandacht vragen van uw mede-kiezers voor de A.R.P. is van veel belang.

Van meer belang dan u en wij mogelijk soms wel eens gedacht hebben.

**MINISTER ROOLVINK
IN GESPREK MET H. WESTSTRATE**

GEEN MOOIER WERK DENK- BAAR DAN IETS TE DOEN VOOR MINST BEDEELDEN

„De afgelopen jaren is er op sociaal gebied veel tot stand gebracht. Er zijn aanzienlijke verbeteringen gekomen in de uitkeringen voor A.O.W. en A.W.W., al moet er nog meer gebeuren.

Aan het woord is de heer Roolvink, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Niettemin is er belangrijk werk gedaan en in feite is er een begin gemaakt met de oplossing van het pensioenvraagstuk. Dan is daar de wet op het minimumloon. Een heel belangrijke wet daarover was de Kamer het unaniem eens. De oppositie, de P. P. R., noemde de wet zelfs uniek in de wereld. Het totstandkomen van deze wet is uiterst belangrijk. Nu kan de gelijke beloning voor mannen en vrouwen werkelijkheid worden.

Voor bepaalde sectoren van de maatschappij zie ik overigens nog wel moeilijkheden, vooral in die bedrijfstakken waar met veel jong, vrouwelijk personeel wordt gewerkt: de textiel, het grootwinkelbedrijf.

Hoe dichterbij de verkiezingsdatum nadert, hoe moeilijker het wordt om met een van de kandidaten voor de Tweede Kamer een afspraak voor een gesprek te maken. Zeker als zij minister of Kamerlid zijn. Het Kamerwerk is lange doorgestaan dan verwacht was en de verkiezingscampagne is in volle gang, zodat de kandidaten bijna altijd onbereikbaar zijn, omdat zij ergens in het land op werkbezoek zijn of een spreektuur vervullen. Het gesprek met minister Roolvink kon na enig passen en meten plaatsvinden op zaterdagmorgen bij hem thuis in Hilversum.

De heer Roolvink heeft al weer een heel aantal spreekbeurten en discussies achter de rug, vooral in het noorden. Het is een drukke boel maar zeker niet onplezierig. Er is zeer veel belangstellingen, de discussies zijn meestal interessant en het valt op dat er op de bijeenkomsten erg veel niet-antirevolutionairen komen, iets waar minister Roolvink niet mee in zijn maag zit.

Integendeel het geeft gelegenheid duidelijk naar voren te brengen, wat de A.R.P. wil en hoe zij dat wil. De minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid heeft geen moeite met die discussies, omdat hij weet waar hij het over heeft en hij laat zich niet zo gauw in een hoek drukken. Een andere

zaak is dat een dergelijke campagne veel van de mensen vraagt, maar hij heeft dat er graag voor over.

Er is misschien geen departement waar iedere Nederlander zo nauw bij betrokken is als bij dat van Sociale Zaken. Dat blijkt ook wel als men let op de frequentie waarmee de naam van minister Roolvink in de publiciteit komt en dat niet altijd om hem lof toe te zwaaien maar ook nogal eens uiterst kritisch. Maar de zaken die in het geding zijn betreffen dan ook: A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen, de wet op het minimumloon; de sociale werkvoorziening; oud-invaliden; de lonen enz. Allemaal dingen waar stuk voor stuk uren over gepraat kan worden.

Een zaak waar de heer Roolvink nadrukkelijk de aandacht voor vraagt is de uitbouw van de sociale werkvoorziening, waarvan hij zegt 'er is geen mooier werk denkbaar dan iets te doen voor de minstbedeelden'. De sociale werkvoorziening spreekt bijzonder aan en het is dan ook niet vreemd, dat dit in de Kamer een van de minst omstreden punten is.

Met voldoening vertelde hij, dat er nu al 44.000 mensen in sociale werkplaatsen werkzaam zijn, allemaal mensen, die geen arbeid meer kunnen vinden in het vrije bedrijf. Sinds de wet Sociale Werkvoorziening op 1 januari 1969 in werking is getreden, is de samenwerking van de gemeenten op het gebied van deze werkvoorziening duidelijk groter geworden, omdat de wet deze samenwerking stimuleert. Een paar honderd gemeenten werken nu in 74 gemeenschappelijk regelingen samen. De minister zegt, dat er erg veel betekenis wordt gehecht door het departement aan die samenwerking. Kleine gemeenten zijn afzonderlijk niet in staat om goed uitgeruste sociale werkplaatsen te stichten. In groter verband lukt dit wel. Het werkniveau kan daardoor worden verbeterd en de mensen, die in de werkplaatsen werken kunnen daardoor weer in hogere loongroepen terecht komen. Dat de sociale werkvoorziening succes heeft blijkt wel uit het feit, dat gemiddeld drieduizend gehandicapten per jaar in de gewone arbeidsomstandigheden terugkeren. Belangrijk is daarbij natuurlijk dat zij, die aangewezen blijven op aangepast werk niet het idee moeten krijgen in opbergplaatsen te zitten, zodat zij het gevoel krijgen alleen maar

beziggehouden te worden. De voldoening voor de mensen ligt juist hierin, dat zij met hun arbeid een werkelijke bijdrage leveren aan de economie.

Een ander belangrijk punt, dat de heer Roolvink naar voren brengt is de zaak van de werkende jongeren. 'De werkende jongeren hebben gelijk als zij hun zaak bepleiten. Er wordt dan ook aan gewerkt. Er is een tienjarenplan. Vorig jaar is de eerste fase ingegaan en augustus van dit jaar volgt de tweede fase. De werksituatie moet structureel verbeterd worden en het is duidelijk dat de mogelijkheden voor onderwijs aan deze groep verbeterd moeten worden. Het is een ereplicht voor ons om voor de werkende jongeren voortgezet onderwijs te verwezenlijken'.

Hoe denkt u over de kritiek van de oppositie t.a.v. het uitkeringsbedrag van het minimumloon?

'De oppositie was tevreden met de wet. Het bedrag dat nu als minimumloon vastligt is f 166,20. Het is de taak van de oppositie meer te vragen, dat vind ik ook normaal. Het verschil tussen wat nu als minimumloon geldt en wat de oppositie vroeg is echter maar een rijksdaalder. Dat is geen fundamenteel verschil. Dat is veel een meer vragen als oppositie, maar men was wel tevreden met deze zaak'.

In het gesprek kan men uiteraard niet om de zaak van de oud-invaliden heen. Daarbij komt ook de vraag van de premiedruk naar voren. Die premiedruk kan niet ongelimiteerd hoger worden, maar waar ligt de grens?

'Toen de premiedruk de helft was van wat het nu is werd het door sommigen al te veel gevonden. Waar de grens ligt is moeilijk te bepalen. Je moet deze zaak steeds in verhouding bekijken. Elk jaar zal een deel van de groei voor de sociale zekerheid moeten worden gebruikt. Een stukje van de welvaart zullen wij moeten gebruiken voor de zwakken in de samenleving. Er kan echter geen te grote wissel getrokken worden op de solidariteit'. De heer Roolvink licht toe dat de optrekking van de A. O. W., gelijkstelling van de uitkeringen aan invaliden enz. eenvoudig zijn op te lossen, maar dan moet wel duidelijk

gezegd worden wat dat kost. En dan moeten die middelen ook op tafel komen. Het gaat erom hoe je die middelen krijgt.

Deze zaak speelde ook bij de oud-invaliden. De minister herinnert eraan, dat hij in 1959 als staatssecretaris de eerste beleidsdaden heeft gesteld tot optrekking van de te lage uitkeringen. Later is de interimregeling van kracht geworden waarbij de uitkeringen gesteld werden op het gemiddeld loon van de ongeschoolde werknemer.

Duidelijk was, dat dit een tijdelijke regeling was, die uit moest lopen in een definitieve. In 1967 is toen de Wet op de Arbeidsongeschiktheid gekomen waarbij de uitkeringen gekoppeld werden aan het laatst verdiende loon, terwijl die uitkering tevens welvaartsvast werd. Minister Roolvink: 'Aanvankelijk waren er geen verschillen tussen oud- en nieuw-invaliden, toen de wet in werking trad, op 1 juli, viel er nog niemand onder. Maar op 2 juli waren er al de eerste invaliden, die onder die regeling gingen vallen. In de loop van de jaren zijn dat er heel veel geworden en toen ging men vergelijken'.

De heer Roolvink zegt, dat er verschillen zijn en daarover heeft hij toen een advies gevraagd aan de S.E.R.

Daarbij kwam de vraag naar voren wat is redelijk aan premie te vragen. Bij de behandeling van de zaak van de oud-invaliden in de Tweede Kamer kwam, van de zijde van de A.R.-fractie de wens naar voren een grotere sprong te maken. Dat moest volgens de fractie dan betaald worden uit een extra heffing op frisdranken.

Was die heffing echt niet mogelijk?

Minister Roolvink zet uiteen, dat hier meer speelde dan alleen maar een heffing. 'We zijn bezig met de harmonisatie van de accijns in de Benelux. Die onderhandelingen daarover zijn gaande en dan is het niet fair tegenover de andere partners als Nederland op een punt een definitieve beslissing neemt, door extra accijns te heffen op frisdranken. Dat heeft uiteraard niets te maken met het feit of het één, die harmonisatie belangrijker is dan het ander, het helpen van de oud-invaliden'.

Die extra heffing was dus niet mogelijk volgens de minister en het kabinet vond dat een extra bijdrage uit de algemene middelen niet was te realiseren. Bleef over premieverhoging

en een amendement van mej. Van Leeuwen, waarin die extra verhoging werd geregeld, werd door de Kamer aangenomen Minister Roolvink: 'Ik ben blij met deze oplossing, ik heb mij niet verzet hiertegen. Maar wel heb ik gewezen op de nieuwe hypotheek, die op 1972 wordt gelegd, door de premieverhoging die nu per 1 januari nodig zal zijn. In plaats van vier gulden wordt het bedrag van de uitkering nu tot zeven gulden bruto per dag verhoogd, dat betekent naast de premieverhoging van 0,15 pct. nog eens 0,1 pct. erbij'.

'Ik heb ook gezegd, dat deze verbetering pijnlijk zal zijn voor groepen waarvoor nog niets kon worden gedaan, denk aan een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor de kleine zelfstandigen, het is duidelijk dat voor die groep dringend iets moet worden gedaan.

In het geheel van de sociale voorzieningen moet ervoor worden gezorgd dat er niemand in de schaduw blijft staan. Een belangrijk punt is ook de optrekking van de A.O.W. De A.O.W.-premie zal de komende jaren zeker nog met 1 pct. moeten stijgen. Het streven is de A.O.W. uitkering gelijk te maken aan het nettominimumloon.'

'De belastingvrije voet moet worden verhoogd. Maar dat kost ontzettend veel. Die voet kan niet zonder meer verhoogd worden, daarmee gepaard gaat altijd een aanpassing van de tarieven. Daar is veel geld mee gemoeid.'

De werkgelegenheid in ons land ziet de heer Roolvink niet somber in. Er is zelfs sprake van een spanning op de arbeidsmarkt

'Er moet meer spreiding komen in de werkgelegenheid, er is nog steeds een ongelijke verdeling, in het westen een tekort aan arbeidskrachten en in het noorden b.v. een teveel. De overheid kan hier iets doen door spreiding van de overheidsdiensten over het hele land. Daarmee hebben we ook een begin gemaakt. Daarnaast ben ik het met minister Bakker eens, dat er een selectief beleid gevoerd moet worden t.a.v. de investeringen. Zeker in het westen is dit nodig.' De heer Roolvink stipt daarbij aan, dat naar zijn mening Nederland ook te klein is voor grote loonverschillen. In grotere landen b.v. Amerika kunnen tussen bepaalde gebieden wel verschillen bestaan, maar hier is dat niet mogelijk. Een arbeidsvoorzieningsbeleid is naar zijn mening ook een zaak, die de volle aandacht moet hebben de komende jaren.

Als nummer 4 op de kandidatenlijst van de A.R.P. trekt u ook de komende weken door het land, in het kader van de verkiezingscampagne. Daarbij zal ook veelvuldig de vraag naar het hoe en waarom van christelijke politiek naar voren komen.

Hoe ziet u die christelijke politiek, heeft een christelijke politieke partij toekomst?

'Er is toekomst voor een christelijke politieke partij. Maar we moeten ophouden met kleine verschillen, we moeten niet hakketakken over onbelangrijke zaken. Juist de onderlinge verschillen, het feit dat er nogal wat christelijke partijen zijn heeft de zaak van de christelijke politiek geen goed gedaan. Over de hoofdlijnen van die politiek moet overeenstemming zijn. We moeten solidair zijn, wat dat betreft hebben we een hele goede Deputatenvergadering gehad op 13 maart.

Ik leg altijd sterk de nadruk op de harmonie, dat is het kenmerk van christelijke politiek, elkaar vinden. Ik ben tegen polarisatie. We moeten Nederland politiek niet in twee groepen opdelen. Kijk naar het buitenland waar dat wel het geval is. Daar heeft men in die groepen dikwijls grote verschillen. We moeten oppassen dat we geen polarisatie in eigen kring krijgen.

Ik ben blij met de diepgaande gesprekken, die in onze partij gevoerd worden over allerlei zaken, waarbij men elkaar op basis van het zelfde uitgangspunt toch vindt ondanks verschillen in benadering van de problemen. Als we het over de hoofddoelstellingen maar eens zijn.

Natuurzuivere
King pepermint
is een rondje
frisse
energie

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze tegenwoordigers staan tot uw dienst.

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

ROTTERDAM - TELEF. 279755
WOLPHAERTSBOCHT 214

VERKIEZINGS- CAMPAGNE ARP LOOPT GOED

Onze verkiezingscampagne loopt nu vier weken. En de campagne loopt goed. Nu nog ruim twee actieve weken. Verkiezingsdatum: woensdag 28 april 1971.

U leest elke week, dat — met onze Kamerkandidaten voorop — „de partij” zich als een „groep-van-mensen” presenteert aan de kiezers.

De kiezer moet — waar mogelijk in een persoonlijk gesprek — er met argumenten van overtuigd worden, dat zijn/haar stem belangrijk is; dat hij/zij — door te stemmen, maar vooral door te kiezen — invloed kan uitoefenen op de politieke gang van zaken, op het politieke beleid in de komende jaren. Een appèl op het medeverantwoordelijk zijn voor de eigen toekomst.

Wij hebben wat te vertellen en wij moeten horen; praten en luisteren. Een partij kan alleen een persoonlijke benadering van veel kiezers realiseren als ook in de laatste weken de beschikbare man-(vrouw-)kracht in voldoende mate aanwezig is. Ieder kan zich voor medewerking — er is veel en gevarieerd werk te doen — opgeven bij de bestuursleden van de eigen plaatselijke kiesvereniging.

En wil men voor een korte periode wat ruimer tijd beschikbaar stellen, dan kan men dat mededelen aan de campagneleider in de eigen regio (zie de hierbij geplaatste lijst van namen en adressen). Vooral in de laatste weken zijn veel mensen nodig. Het gaat daarbij om avonden en/of — zo mogelijk en gewenst — morgens en middagen. Zie in overleg wat u met uw tijd doen kunt.

Er is allerlei verkiezingsmateriaal, dat

ook een persoonlijke benadering van de kiezers — contact — kan vergemakkelijken. Er zijn bijvoorbeeld lucifersboekjes, stickers, buttons, ballonnen, bierviltjes, pamfletten voor bepaalde groepen, bejaarden, midden- en kleinbedrijf, sport, jonge kiezers, noorden van het land, milieubeheer, werknemers. Ook de algemene folder voor huis-aan-huis-verspreiding (even persoonlijk afgeven!) is in dit verband van belang.

Wij werken landelijk in een verkiezings-team. Regionaal zijn er campagneteams. Ook plaatselijk is werken in teamverband van grote betekenis.

Niet alléén werken; niet alléén op pad. Maar met een aantal mensen samen. Dat is gezelliger; het is boeiend werk. Het gaat om een korte tijd, waarin veel moet worden gedaan.

Doet u ook even mee!

CAMPAGNELEIDERS

Groningen: J. van der Ploeg, Maaslaan 11, Groningen, telefoon 050-52147.

Friesland: F. Eijgelaar, Bleeklaan 43, Leeuwarden, telefoon 05100-27434.

Drente: J. van Noord, Lhee 7, Dwingeloo, telefoon 05219-7266.

Overijssel: G. Chr. Voerman, Herm. Kruijderlaan 21, Almelo, telefoon 05490-16045 (t)-05490-17267 (k).

Arnhem: J. J. van der Laan, Jasmijnweg 48, Nunspeet, telefoon 03412-3218.

Nijmegen: A. Wildeman, Croleseweg 2, Winterswijk, telefoon 05430-2191.

Utrecht: dr. ir. P. L. Walraven, Dennenweg 9, Soest, telefoon 02155-4137 (t)-03463-1444 (k).

Amsterdam: drs. E. Heerma, 2e Jan van der Heydenstraat 8 III, Amsterdam, telefoon 020-729566.

Haarlem: ir. A. H. J. van Tol, Seevank 100, Zwanenburg, post Halfweg, telefoon 02907-4986.

Den Helder: J. W. Bol, Noorderpad 49, Opperdoes, telefoon 02274-1920.

Leiden: A. J. Stolp, Van Vollehovekade 5, Leiden, telefoon 01710-30554 (t) 01710-26318 (k).

Den Haag: J. H. J. Rose, Isabellaland 1418, Den Haag, telefoon 070-614941 (k)-070-858879 (t).

Rotterdam: J. J. Koole, Rekersdijk 22, Rotterdam, telefoon 010-198243 (t)-010-277740 (k).

Dordrecht: M. H. L. Weststrate, Burg van Walsumlaan 285, Vlaardingen, telefoon 010-708633.

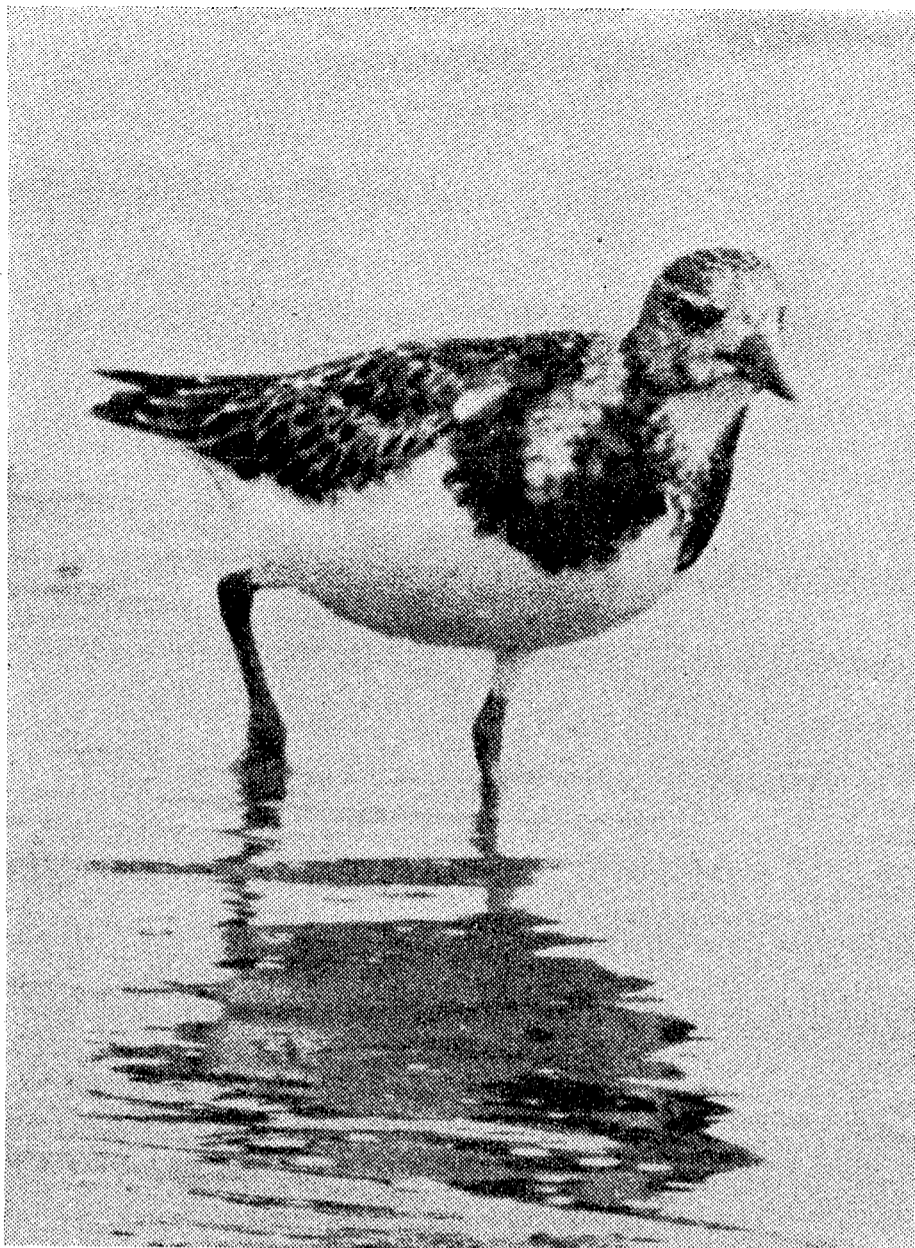
Middelburg: K. van Oosterom, H. Duanantstraat 81, Kruiningen: tel. 01130-1747 (t)-010-292366 (k).

Noord-Brabant: drs. J. de Geus, Julianalaan 18, 's-Gravenmoer, tel. 01623-2507 (t)-01600-2244 (k).

OP DE BRES VOOR HET MILIEU

DOOR
BERNARD KREBS

In de vorige nummers van Nederlandse Gedachten is vrij veel aandacht besteed aan het milieu. Onlangs is een van de vele ARP-folders verschenen die hieraan gewijd is. 'Op de bres voor het milieu' is het opschrift van dit pamflet. Een aantal beleidspunten komt erin naar voren.

Ik dacht dat een goed milieubeleid onder te verdelen was in drie hoofdlijnen.

MENTALITEIT

A) **Mentaliteit.** Degenen, die het maantnummer van AR-Staatkunde, dat gewijd is aan de milieuproblematiek, hebben gelezen, zullen zich herinneren dat het produkt van de bevolkingssituatie en het behoeftepatroon, grof gezegd, een maatgevende grootheid is voor de milieuaantasting. Van beide gegeven grootheden is milieuvervuiling afhankelijk. Het is duidelijk dat in een dunbevolkt land lang niet zo veel vervuiling wordt geproduceerd als in een dichtbevolkt land. Evenzo is het duidelijk dat er verband bestaat tussen vervuiling en de steeds groter wordende materiële verlangens. Beperking van de bevolkingsgroei en afremming van het behoeftepatroon zullen volgens bovenstaande moeten leiden tot een vermindering van de milieuaantasting.

In het milieumanifest van N'70 wordt de nadruk gelegd op bevolkingsbeperking. De overheid wordt geadviseerd een bevolkingspolitiek te voeren die erop gericht is het bevolkingsniveau te stabiliseren. Kerken en artsen wordt aangeraden de barrières die geboortebeperving nog in de weg staan, op te ruimen. Tot slot wordt de burgers voorgedragen het bij twee kinderen te laten. In het reeds genoemde nummer van ARS noemt minister Bakker deze stellingen van N'70 egoïstisch, omdat zoals hij zegt, 'ik er het verlangen in proef van min of meer comfortabel levende mensen, om optimaal te blijven leven'. Ik geloof zeker dat er mensen zijn die vanuit die gedachtegang komen tot zo een opstelling, anderzijds dacht ik dat het oplakken van het etiket egoïstisch geen recht doet aan diegenen, die vanuit een andere gezichtshoek, dan het egoïsme, redeneren. Naar mijn smaak heeft de overheid zowel een voorlichtende taak met betrekking tot de bevolkingsbeperking, als tot het inkrimpen van de consumptiebehoefte. In het laatste geval kan de overheid sneller dwingend optreden dan in het eerste geval. Beide

zijn mentaliteitsveranderingen. We zullen moeten leren af te zien van een tweede auto als deze niet strikt noodzakelijk is. Dat geldt ook voor het overbodig gebruik van de eerste auto, immers zij veroorzaken meer stank dan nodig is en bovendien vragen ze om bredere wegen. We zullen af moeten zien van fosfaathoudende wasmiddelen, omdat zij een te grote belasting voor het natuurlijk evenwicht kunnen zijn. Dan maar een was die iets minder wit is dan het witste wit. Het milieumanifest van N'70 zegt hierover tot de burgers: onderzoek Uw leefgewoonten en consumptiepakket op overbodigheid Doen!

VAN MENTALITEIT NAAR TECHNIEK

B) Het ARP-program geeft de volgende wegen aan en bepleit maatregelen die: — 'industriële ontwikkelingen, welke een bedreiging vormen voor het leefmilieu en het sociaal klimaat, tegengaan door uitbreidingen of nieuwe vestigingen van bepaalde industrieën af te remmen dan wel te verbieden'. Te denken valt in dit verband aan Rijnmond, IJmond en het Sloegebied.

— 'die strenge eisen inhouden niet alleen voor nieuwe maar ook voor bestaande bedrijven ten aanzien van vervuiling van lucht en water, er daarbij van uitgaande dat de vervuiler betaalt'. Bij deze laatste vraag wat de zin hiervan is. Of er nu wel of niet betaald wordt, geloosd wordt er toch. Waarom de industrieën niet verplicht gesteld ter plaatse afdoende te zuiveren, eventueel met steun van de overheid.

— 'die het aanbrengen van voorzieningen aan motorvoertuigen verplicht stellen ter beperking van geluidshinder en luchtverontreiniging dan wel ter bevordering van de veiligheid'. Hierbij zij aangetekend dat de grappen van de bezinemaatschappijen met hun 'schone' bezine verre van afdoende maatregelen zijn.

— 'die de spoedige totstandkoming bevorderen van een wet ter beperking van geluids- en trillingshinder, omdat deze hinder de leefbaarheid (zie de omgeving van Schiphol) zeer sterk benadeelt'.

— bespoediging van de opzet van regionale vuilverbrandingsinstallaties, zonedig met krachtige steun van de overheid'.

— uitbreiding van het aantal rioolzuiveringsinstallaties, onder meer door het bieden van financiële steun'. In dit verband is aandacht gewenst voor een nadelig bijverschijnsel (meer een on-

volkomenheid) van de installatie: namelijk de kans op eutrofiëring (overvoeding) van het gezuiverde water, doordat fosfaten en nitraten er niet uitgehaald worden, zodat de mogelijkheid er is, dat je van de regen in de drup komt.

— 'voorkoming, dat de nog overgebleven natuurgebieden (bijvoorbeeld Waddenzee, Zaans weidegebied) ten behoeve van de industrie nog verder worden aangetast'.

In het AR-milieumanifest worden nog genoemd:

- een staatssecretaris, of een afzonderlijke 'Raad voor milieuhygiëne' uit de Ministerraad.
- bevolkingspreiding, emigratie naar dun bevolkte werelddelen.
- Uitbreiding elektrisch openbaar vervoer.

— Beter gebruik van (schaars wordend) drinkwater. Voor irrigatie en spoelwater is geen zuiver drinkwater nodig.

— Afremming van het stijgingstempo voor reclame-uitgaven. Dit grijpt weer terug op het terugdringen van de consumptiebehoefte.

— De Europese Economische en Monetair Unie dient tegelijkertijd uit te groeien tot een milieubeschermingsunie.

Hiernaast kan nog gewezen worden op het gebruik van insecticiden en kunstmest, die vaak een milieuaantastend karakter hebben en op de broodnodige internationale regelingen voor het gebruik van de zee met alles wat er bijhoort (vissen, mineralen, enz.).

STUDIE

C. **Studie** Naar mijn idee wordt er nog te weinig aan milieuresearch gedaan. Onderzoeken naar de werking van het biologisch evenwicht in een gegeven situatie en naar het terugkoppelingsmechanisme bij verstoring hiervan (b.v. het Eems-Dollart estuarium), zijn tijdrovende zaken. Een dergelijk onderzoek is niet een kwestie van een paar maanden, maar kan zich uitstrekken over vele jaren. Het lijkt mij daarom gewenst om de (o.a. financiële) mogelijkheden voor veldbiologisch onderzoek aanzienlijk te verruimen. Daarnaast dient onder meer gezocht te worden naar nieuwe productieprocessen die erop gericht zijn afvalstoffen opnieuw te gebruiken. Het probleem van de eutrofiëring bij zuiveringsinstallaties vraagt om een oplossing.

Bovenstaande wil niet meer zijn dan een aanstippen van een aantal punten. Een volledig milieubeleid voor de zeventiger jaren is het niet. 'Overheidsmaatregelen alleen echter kunnen ons leefmilieu niet redden', aldus het slot van het AR-milieupamflet'. Als Nederlandse burgers moeten wij met elkaar ons beste beentje voorzetten om een goed leefmilieu in stand te houden. Dat is een kwestie van mentaliteit en ook daarvoor wil de ARP zich inzetten'.

'n Likeurglaasje

BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen moeheid en gebrek aan eetlust
Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.
Uw apotheker of drogist heeft 't

DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

M. C. van Staaveren
AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in
Anjerstekken - Fresiaknollen

**N.V. Rederijen
N. Parlevliet Jr.
Haringhandel**

IMPORT - EXPORT
KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

Prins N.V. - Dokkum
(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

RODE ROZEN VOOR DE MAN DIE WERKT ALS EEN PAARD

DOOR DICK VAN VLIET

Rooie rozen voor Barend, want hij werkt als een paard. Een eenvoudige tekst, verzonnen tussen Boskoop en Waddinxveen op de boven-etafe van een dubbeldeksbus. Gecomponeerd op de wijs van een overbekend liedje en gezongen door het tiental jonge representatieve medewerksters, dat de heer Biesheuvel op 1 april op zijn tocht door het gebied van de Kamercentrale Leiden vergezelde.

Dat rode rozen sloeg waarachtig niet op niets, want in Boskoop, op de kwekerij van de heer Jan Spek werd een oranje-rode roos ten doop gehouden. De Barend Biesheuvelroos, produkt van vijf jaar kwekersgeduld. Volgens de kweker de tweede roos, die in Boskoop naar een politicus genoemd is. De eerste was de John F. Kennedyroos. Goed gezelschap. In zijn 'doopwoord' prees de heer Biesheuvel het werk van Boskoop kwekers, welke produkten de naam van Nederland over heel de wereld versterken en uitdragen.

BIESHEUVELEFFECT

Inderdaad, de heer Biesheuvel en zijn toekomstige fractie werken momenteel als paarden. Vooral van hun fysieke kracht wordt ook veel gevraagd. Overal fora, Biesheuveldagen, fractiebezoeken etc. Hier een indruk van zo'n Biesheuveldag:

Een april, acht uur: Start en voorbereidingen ten huize van de heer H. Vink te Gouda, lid van Provinciale Staten van Z.-Holland. Negen uur tot half tien: Praten met huisvrouwen en marktkooplieden op de markt te Gouda. Half tien, bezoek aan een nieuw ziekenhuis in Gouda. Half elf: Bezoek aan het dienstverleningscentrum 'Anne Frank' te Waddinxveen, waar de heer Biesheuvel ook de oud-burgemeester en partijgenoot Warnaar bezocht. In Waddinxveen houden we tevens koffiepauze. De meisjes zingen liedjes en dansen om Barend. De stemming komt erin. Trouwens reeds in Gouda op de markt ging het geestdriftig toe. Een Spakenburgse vishandelaar ontving de heer Biesheuvel en de zijnen met open armen. Tussen de makreel en de stokvis prijken de A.R.-vlaggetjes. De

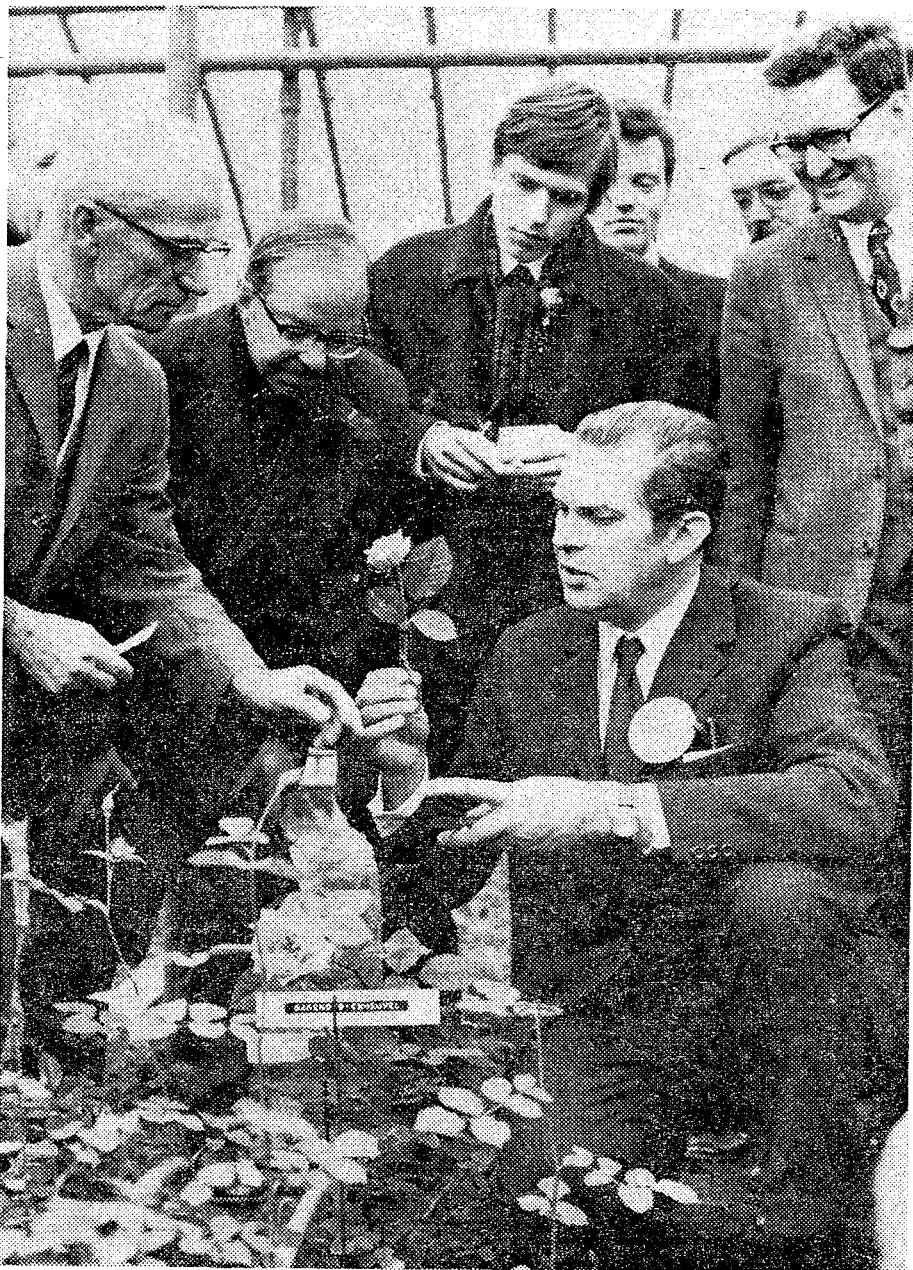
vishandelaar: 'Als de mensen zich eraan ergeren, dan kopen ze maar niet, dan hou ik vandaag alleen A.R.-klanten.'

Vanuit Boskoop gaat het over Hazerswoude (ontmoeting met partijgenoot burgemeester Ten Heuvelhof) naar Leiden, naar de studentensociëteit Minerva, waar de heren Biesheuvel en Boertien vergezeld worden door staatssecretaris Grosheide. Goed gesprek, al komt Grosheide er bij de studenten wat gemakkelijk af. Maar ja, Minerva is van het corps, en die blijven beleefd.

Student over Biesheuvel: Je begrijpt, dat ik geen A.R.-man ben, maar ik denk dat ik jullie Barend ga stemmen. Hij wekt vertrouwen, doet geen loze beloften, maar wekt de indruk dat hij staat voor wat hij zegt. Jullie zouden dat Zijlstra-effect wel eens kunnen inruilen voor een Biesheuvel-effect.

Kwart over twee. Vertrek met de trein van Leiden naar Alphen. Onderweg gesprekken met de pers. Kwart voor drie: De mastenfabriek Van der Neut en de tricotagefabriek Hollandia worden bezocht. Vier uur: Bezoek aan woonwijken te Alphen waar Biesheuvel en Boertien bij diverse huisvrouwen aanbellen. Half vijf, bezoek bejaardensociëteit, zes uur broodmaaltijd met zomaar een aantal kiezers en de pers. Acht uur, verkiezingstoespraak in Avifauna voor niet minder dan 700 mensen. (Eric Jurgens die ook in de zaal is voor een discussie —op die manier kost 't niet te veel — kijkt z'n ogen uit, als ook na het openingsgebed van ds. Bram Kret de scharen nog binnenstromen, en dat voor die overleefde confessionele politiek). Een oude A.R.-man aan 't eind van de vergadering: Meneer Biesheuvel u bent een prins onder de prinsen. Na afloop, foto's kijken, die de pers al klaar heeft, waaronder die van een bruid in Alphen die door Biesheuvel gekust wordt, en dan in de snelle auto huiswaarts . . . moe, als een paard (volgende dag vroeg uit de veren om in Noord-Holland het pad op te gaan).

Inderdaad Barend heeft rozen verdiend. Hij en de zijnen. Als de stembusuitslag op de achtentwintigste voor de A.R. even bloeiend is als de Biesheuvelroos (zoals Trouw schrijft) dan zou me dat niets verwonderen.

HOE KOMT-IE NOU OVER

Hoe komt-ie nu over, onze Bies? Zonder meer goed. Wekt vertrouwen, zoals ook de Leidse student me zei, doet geen loze beloften, zoals Joop den Uyl nogal eens, niet gehinderd door zorg over eventuele regeringsverantwoordelijkheid pleegt te doen, en geeft de kiezer daardoor een integer beeld over zijn persoonlijkheid.

In tegenstelling tot wat de Volkskrant van 2 april beweert is hij geen gekunsteld imago aan het bouwen. Integendeel! Onze boeren-barend is soms een beetje verlegen temidden van 't verkiezingspul.

Maar nogmaals: zijn integriteit laat de kiezer niet onberoerd. En wat zijn speeches betreft: Goed, zakelijk, soms wat saai. Hij is het beste als hij boos is en niet vanaf z'n briefje doordendert, maar het uit z'n hoofd doet (en z'n bril in zijn zak laat). Begrijpelijk is hij zeer zeker wel. Maar wat meer spiritualiteit . . . . . maar ach, wat kunnen we van zo'n werker nog meer eisen . . . . .

MET DUBBELDEKKER DOOR HET ZUIDEN VAN NOORD-HOLLAND

Donderdagavond 1 april werd het sprankelende verkiezingsbezoek aan het Groene Hart van Holland besloten met een drukbezochte en enthousiaste bijeenkomst in 'Avifauna' te Alphen aan de Rijn. Toen we tegen middernacht uiteengingen voor een paar uur nachtrust, hadden wij er als karavaan een non-stop-programma van meer dan vijftien uur opzitten.

Die vrijdag spoedden we ons in alle vroegte naar Amstelveen, waar onze trouwe Dubbeldekker weer gereed stond voor de start van de volgende etappe van de A.R.-verkiezingsronde door Nederland.

Ditmaal was het zuidelijk deel van Noord-Holland aan de beurt. Het regionale campagne team had weer een afwisselend programma voorbereid. Zo bezochten wij 's morgens de bloemenveiling te Aalsmeer, waar het bestuur mr. Biesheuvel confronteerde met bezwaren tegen de heffing van 14 pct. b.t.w. op de binnenlandse afzet van snijbloemen en potplanten. Voorts leidde het bestuur ons rond in de enorme veilinghal en gaf het een overzicht van de uitbreidingsplannen, waardoor de capaciteit van deze veilinghallen zullen worden verdrievoudigd en de terreinen een oppervlakte van ongeveer 11 ha zullen omvatten.

VERVOLG OP PAG. 10

Het gemeentebestuur van Haarlem was onze gastheer tijdens de lunch in het fraaie stadhuis. Daarna bracht de heer Biesheuvel een bezoek aan de wijk Schalkwijk. Daar is in nauwelijks achttien maanden tijds een ultramodern en smaakvol aangelegd winkelcentrum verrees, waarop Haarlem terecht trots is.

Deze en andere bezoeken werden afgewisseld met stops bij winkelcentra en markten in Amstelveen, Nieuw-Vennep, Haarlem en Heemskerk, waar onze lijst-aanvoerder in discussie ging met voorbijgangers. Er ontstonden geanimeerde debatten waarbij niemand een blad voor de mond nam. Hans de Boer, oud-ARJOS-voorzitter, sinds kort wethouder van Velzen en regionaal kandidaat voor de Tweede Kamer, hanteerde de microfoon in de geluidswagen en spreidde daarbij tot dan toe onvermoede talenten ten toon.

Om acht uur 's avonds vond in het concertgebouw te Haarlem de regionale vergadering plaats. Daar stond de heer Biesheuvel twee uur lang een aantal opposanten te woord, die luidruchtig in de aanval gingen tegen de uitbreidingsplannen van Schiphol. Het leek er af en toe op dat het de heren meer te doen was om versterking van de vergadering dan om het probleem van de geluidshinder. De heren hadden met deze tactiek echter geen succes en zij gingen tenslotte af door een zijdeur.

De heer Biesheuvel verklaarde dat naar zijn persoonlijke mening de vierde baan, die thans over Zwanenburg loopt en aldaar veel overlast veroorzaakt, in westelijke richting moet worden verlegd, waardoor de aanleg van een vijfde baan technisch onmogelijk zou worden.

BEZOEK AAN NOORD-HOLLAND BOVEN HET IJ

Maandag 29 april hebben leden van de anti-revolutionaire Eerste en Tweede Kamerfracties de provincie Noord-Holland bezocht. Het programma was zo samengesteld, dat vooral lijsttrekker Biesheuvel alle gelegenheid kreeg contact met de kiezers te krijgen, maar ook de fractieleden werden uitgebreid geïnformeerd over de problemen van het gebied.

's Morgens werden de stickers, brochures, ballonnen aan de man gebracht in de Zaanstreek, 's middags waren o.a. bezoeken belegd aan het hoogheemraadschap Noordhollands Noorderkwartier, de markt van Heerhugowaard en de fabrieken van Smiths in Broek op Langedijk. 's Avonds tenslotte sprak lijsttrekker Biesheuvel zo'n 400 man toe in de grote zaal van hotel Smit in Middenmeer; andere Kamerleden spraken in andere plaatsen in de Wieringermeer.

's Morgens had Biesheuvel trouwens al Zaanse huisvrouwen toegesproken in het Zaanse bowlingcentrum en het mag wel gezegd worden dat het onze lijsttrekker goed af ging. De dames waren in de vroege ochtend

opgetrommeld via een geluidswagen, die de gehele morgen de Zaanse bevolking op de hoogte bracht van het bezoek van de Kamerleden aan hun streek.

Het bezoek aan het zeer gastvrije bestuur van het hoogheemraadschap was belegd naar aanleiding van getoonde belangstelling van enkele Kamerleden voor de belangrijke waterschapstaken in het laag liggende Noord-Holland.

Een hoogtepunt werd het bezoek aan de markt van Heerhugowaard. De plaatselijke pers had tevoren het bezoek uitgebreid aangekondigd en dat was duidelijk te merken: de markt was vol. Biesheuvel kreeg veel vragen vooral over het punt of de kop van Noord-Holland wel voldoende mee kan delen in de nationale welvaart. Onze lijsttrekker, zeer goed bekend met deze streek en met de landbouwproblematiek in het algemeen, sprak de vragenstellers op een zeer persoonlijke wijze toe en dat werd op prijs gesteld.

De delegatie die de oostkant van de kop van Noord-Holland bezocht ging eerst naar Monnikendam, waar met het college van b. en w. gesproken werd over de toekomst van de gemeente met name over de waterrecreatie en de Markerwaard. Ter plaatse werden ook

Boterschaapje kopen voor de restauratie van de kerk in Berkenwoude

een kleine scheepswerf en een school bezocht.

In Hoorn werd de delegatie voorgelicht over de nieuwbouw-uitbreidings- en restauratieplannen van deze snel groeiende, de hele streek verzorgende gemeente. De uitleg werd gegeven door de enthousiaste P.v.d.A. wethouder Wiese.

Een verrassing was het niet aangekondigde bezoek aan de tuinbouwveiling in Grootebroek, waar de zich daar verzamelde menigte via spandoeken en protesttoespraken zich verweerde tegen de voorgenomen sluiting van de N.S. laad- en losplaats aldaar. Deze sluiting zal de tuinders voor zeer hoge overslagkosten plaatsen.

Blijkens een opschrift op een van de spandoeken; 'De N.S. geeft ons de strop, de A.R. helpt ons er boven op', wordt er van de fractie wat verwacht. Hans de Boer zegde toe, dat de fractie de zaak zal bestuderen.

Hierna vermeldde het programma als stopplaats Hotel Smit in Middenmeer, waar, na het diner, lijsttrekker Biesheuvel voor een goed gevulde zaal, na zijn verkiezingstoespraak met de aanwezige A.R.-leden maar vooral ook met de aanwezige P.P.R.-leden, de huidige politieke situatie doornam.

ZIE OOK PAG. 11

A.R.P.

EVANGELISCHE

VOLKSPARTIJ

Op dinsdag 6 april zegt de telefoniste 'Hier is iemand die iets wil weten over de betekenis van A.R.P., evangelische volkspartij'.

De meneer blijkt woonachtig te zijn in Hoensbroek, Limburg. De A.R. verkiezingskaravaan had achter de ruitenwaiser van zijn auto een pamflet achtergelaten. Het pamflet hield de man bezig. 'Wat bedoelt u met evangelische volkspartij? Vertelt u mij iets over de betekenis!'

Dat gebeurde. In de loop van het gesprek kwam naar voren, dat de man sinds enkele maanden met zijn gezin terug was uit Australië; vreemd tegen de Nederlandse politiek aankeek en nog niet wist op welke partij hij en zijn vrouw zouden stemmen. De gegeven uiteenzetting sprak hem aan 'Ik weet

wat ik op 28 april a.s. ga doen. Stuur mij nog wat materiaal over uw partij', aldus deze inwoner van Hoensbroek.

Eén voorbeeld van een reactie op onze verkiezingscampagne. Er zijn tal van Nederlanders, die niet weten wat de A.R., evangelische volkspartij, beweegt. Vertel het de mensen en vertel het ze zonder franje. Als ieder partijlid tegenover één kiezer een goed verhaal houdt voor onze partij, dan kunt u ervan verzekerd zijn dat dit doorwerkt en dat ook anderen het horen.

Veel mensen weten nog niet op welke partij zij zullen gaan stemmen. Haal hen over de streep.

U hebt er nog de gelegenheid toe de verkiezingsdatum komt echter snel dichterbij.

Biesheuvel op de Markt in Gouda

ARJOSINFORMATIE

D.B. VAN SAMENSTELLING GEWIJZIGD

DOOR FRITS KOOL

Tijdens de Arjos-vergadering van 5 en 6 maart jl. werd afscheid genomen van het dagelijks bestuurslid Ton van der Stoep, die wegens een benoeming tot hoofd van een nieuwe school in Dordrecht van het DB-lidmaatschap moest afzien. Het hoofdbestuur koos daarom een nieuw dagelijks bestuurslid, namelijk Dick van der Zaag uit Groningen, die reeds lang een actieve rol speelt in het Arjoswerk van de provinciale afdeling Groningen.

Het dagelijks bestuur van de Arjos is thans als volgt samengesteld: Gerrit van Dongen, IJmuiden, voorzitter; Frits Kool, Woerden, secretaris; penningmeester; Wout Haeser, Amsterdam, lid; Jur Stavast, Hoogeveen, lid; Rien Weststrate, Vlaardingen, lid; Dick van der Zaag, Groningen, lid.

Op zaterdag 27 maart jl. vergaderde het hoofdbestuur van de Arjos in Restaurant 'De Oude Tram' te Amersfoort. Naast de gebruikelijke discussie over de politieke situatie werden talrijke organisatorische zaken doorgenomen. We stippen enkele prenten aan.

De jaarlijkse studieconferentie zal dit jaar op 1 en 2 oktober worden gehouden. Als thema is het onderwijs uitgekozen. Weliswaar telt de Arjos vele leerkrachten in haar gelederen, toch zal er voor dit onderwerp ook bij vele anderen belangstelling bestaan. Het zal met name gaan over het basis- en het kleuteronderwijs en vermoedelijk ook wel over de aspecten van de gemengde scholen. Een werkgroepje zal de conferentie de komende maanden voorbereiden en contacten zoeken met onderwijsdeskundigen.

De Arjosbestuurders besloten om de Arjos aan te sluiten bij Amnesty Inter-

national, een organisatie die zich bezig houdt met het lot van politieke gevangenen in vele landen en van velerlei denkwereld. Over Amnesty International hopen wij t.z.t. in een ander artikel meer te schrijven.

Omdat de huidige president van de Arjosraad (politiëk overlegorgaan), Tinneke Ladders, af zal treden, heeft het hoofdbestuur een voordracht voor de vervulling van deze vacature gemaakt.

AAN BAREND

(bij het uitreiken van de roos)

Blijf, bij het kijken naar je roos, toch steeds bedenken,

Dat naast de rozen ook nog dorens staan.

Het politieke pad, wil daaraan aandacht schenken,

Zal heus niet altijd over rozen gaan.

Het is geen Iezegrim, die dit geluid laat horen,

Het is een goede vriend, zich tekenend

Van Doren.

ONDER DE ROOS

Hij, die stilzwijgendheid verafschuwt,

In een rapport de openheid verkoos,

Onder de roos niets wilde laten,

Wordt nota bene nu gehuldigd met een roos.

De roos van Cupido bedoelde

In oude tijden grote zwijzaamheid,

Jan Spek, de Cupido uit Boskoop,

Werd moog'lijk door een ander doel geleid.

Van Doren.

Aan de Arjosraadsleden, die op 5 juni a.s. te Utrecht bijeenkomen zal worden voorgesteld om Hans Borstlap uit Alphen a. d. Rijn als nieuwe voorzitter van de raad te benoemen.

Elke Arjosraadsvergadering geeft de leden gelegenheid om het politieke beleid van hoofdbestuur en dagelijks bestuur te bekritisieren. Daarnaast wordt doorgaans een bepaald onderwerp aan de orde gesteld.

In juni zal de gedachtenwisseling zich toespitsen op het probleem van de in Nederland verblijvende Zuidmolukkers. Ter voorbereiding wordt momenteel een korte documentatie samengesteld.

WERKGROEPEN FRACTIEBEGELEIDING

Naar aanleiding van een motie, die Wil van den Bos Czn. indiende op de Arjosjaarvergadering heeft het hoofdbestuur een praktische uitwerking aan het voorstel gegeven.

Het A.R.P.-fractiewerk in het parlement verdient gedurende de komende jaren intensievere aandacht van de Arjos. Het werkkterrein in het parlement is breed en daarom zal de kritische beoordeling van de verrichtingen der A.R.-parlementariërs niet het werk van enkele Arjossers kunnen zijn. Het hoofdbestuur

wil proberen om ca. 10 werkgroepjes te formeren en heeft de Arjosleden opgeroepen om zich voor deelname aan dit begeleidingswerk in te zetten. Inmiddels zijn op het Arjossecretariaat reeds enkele tientallen aanmeldingen voor deelname ontvangen.

Er komen groepjes over de volgende onderwerpen: derde wereld, defensie, buitenlands beleid, Suriname, onderwijs, milieu- en ruimtelijke ordening, jeugdbeleid, landbouw en middenstand, economische/sociale zaken, bestuurlijke vormgeving, woningbouw.

FINANCIËN

Tot slot kan worden gemeld, dat de Arjosleden na een oproep om wat meer dan f 10,— contributie te betalen (i.v.m. regelmatig weerkerende financiële tekorten) spontaan en in korte tijd een extra bedrag van meer dan f 1200,— hebben gestort.

Voor verontrusten, die denken dat Arjosleden niets of weinig betalen, mag dat wel eens duidelijk neergeschreven worden.

ARJOS

BULLETIN

OVER

TANZANIA

De werkgroep buitenland van de Arjos in Groningen heeft zich uitvoerig bezig gehouden met een studie over het ontwikkelingsland 'Tanzania'. De bevindingen zijn neergelegd in een 30 pagina's en 12 hoofdstukken tellend rapport, dat is uitgegeven in de serie bulletin van de landelijke werkgroep buitenland van de Arjos. Zoals gebruikelijk bevat de documentatie veel cijfer- en informatiemateriaal en ook opinie. Het werkstuk is los verkrijgbaar en kost f 1,— per stuk.

Bestellingen kunnen plaatsvinden door storting van het bedrag op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van 'Tanzania'.

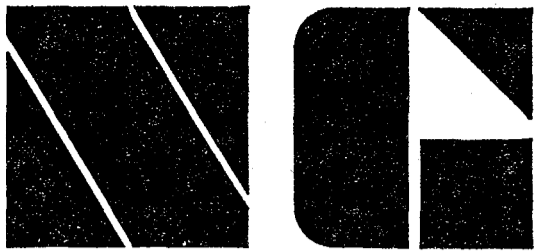

AIRP 4

REPUBLICAN PARTY

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 16 - 17 april 1971

HANG EEN RAAMBILJET OP

DIALOOG MET DE KIEZER

Eén dezer dagen kreeg ik van één van mijn kennissen een brief die hij via de post had ontvangen. Een brief van een partij, zich noemende 'De Grootste Partij'. Een partij van niet-stemmers. De brief roept op om op 28 april niet naar de stembus te gaan om op die manier ons huidige parlementaire stelsel af te wijzen. Af te wijzen, omdat dit stelsel de afstand tussen volksvertegenwoordiger en burger zo groot laat zijn. Een heilloze brief, een heilloos streven.

De afgelopen dagen en weken heb ik lijfelijk ondervonden dat die afstand niet zo groot is, niet zo groot hoeft te zijn. Als kiezer en gekozene maar de moeite nemen elkaar op te zoeken, en naar elkaar te luisteren.

Na onze televisie-uitzending van dinsdag jl. hebben honderden kijkers opgebeld om mij hun vragen en problemen voor te leggen. Ik was niet verbaasd over die reacties. Mijn contacten met al de Nederlanders die ik heb ontmoet in onze campagne tot nu toe, hebben mij geleerd dat de mensen wel degelijk met hun problemen bij de volksvertegenwoordigers willen komen. Als ze daar maar de gelegenheid voor krijgen.

Die gelegenheid hebben wij geschapen, op vele plaatsen en voor vele kiezers. Bij al die gelegenheden heb ik steeds gezegd, en blijf ik zeggen: wij komen terug. Er zijn al concrete afspraken gemaakt voor nieuwe ontmoetingen in de komende maanden.

Het blijft niet beperkt tot ontmoetingen in het kader van een verkiezingscampagne, het moeten blijvende contacten worden, al zal dat een belangrijke verzwaring betekenen van ons werk als volksvertegenwoordiger.

Vandaar mijn kwalificatie: een heilloze brief, een heilloos streven. Ik roep u op om te stemmen, om uw inbreng te hebben in ons parlementair stelsel, en met name om de A.R.P. te steunen bij het leveren van haar bijdrage. Een bijdrage die wij leveren vanuit onze overtuiging dat, zoals Aantjes het zei op de laatste Deputatenvergadering: 'Christelijke politiek dienstbaar moet en wil zijn, om de harmonie in de samenleving te herstellen, omdat wij weten waar de mens vandaan is gekomen en waar zijn eigenlijke bestemming ligt . . .

. . . Het herstel van de harmonie in de samenleving begint daar, waar de vraag 'Hoe word ik er beter van?' plaats maakt voor de vraag 'Wat is er beter?' Help ons daarbij.

TIEN DAGEN SAMEN

RAAMBILJETTEN

Hang een raambiljet voor een van uw ramen. Vraag of een van uw kennissen in de straat eveneens een raambiljet ophangt. Raambiljetten verkrijgbaar bij de secretaris van uw kiesvereniging. Samen raambiljetten ophangen. Samen raambiljetten bij anderen rondbrengen.

PAMFLETTEN

Er zijn ook pamfletten voor meer gerichte verspreiding.
— een nieuwe generatie
— perspectief voor midden- en kleinbedrijf
— gezonde ontwikkeling voor land- en tuinbouw
— geen verlengstuk van de machine
— Groningen, Friesland, Drenthe 1971 en verder . . .
— geen apartheid voor de ouder wordende man en vrouw

WIJ NEDERLANDERS . . .

Wij Nederlanders willen zoveel . . . Dat is de titel van het piepkleine boekje voor huis-aan-huis-verspreiding. Beter is het de kiezer deze folder even persoonlijk te overhandigen namens de A.R.P. Een heel karwei . . . dat ronddelen van deze folder aan alle kiezers. Veel man-, vrouw-kracht is nodig. Bied uw hulp aan voor het rondbrengen. Een morgen, een middag, een avond. De secretaris van uw kiesvereniging heeft de voorraad. Samen (even) doen.

KLEIN GOED

Ondersteuningsmateriaal in de campagne; herkenbaarheid. Uitsdelen van bierviltjes, stickers, vlaggetjes, ballonnen, lucifersboekjes, maakt contact-maken gemakkelijker. Gebruik het dus. Het brengt een gesprekje op gang. Een folder en/of pamflet laten op papier bij de kiezer achter wat wij — kort gezegd — willen in de samenleving. Samen alle mogelijkheden gebruiken.

VERKRIJGBAAR

— Raambiljetten en folders bij de secretarissen van de kiesverenigingen.
— Alle materiaal bij de regionale campagneleiders (zie elders in dit blad) en (zodig) bij het partijsecretariaat.

Nu samen tien dagen campagne
De verkiezingen op woensdag 28 april a.s. zijn belangrijk.

— op de bres voor het milieu
— sport, vorming van de mens

Deze samenvattingen van onze programmapunten ten aanzien van een aantal belangrijke zaken — samenlevingsvraagstukken — moeten bij de mensen komen, voor wie het van belang is er kennis van te nemen. Samen zorgen, dat zij bij de mensen komen. Veel werk. Samen (even) regelen. Niet alléén op pad. Samenleven is ook hier samen doen.

NU SAMEN TIEN DAGEN CAMPAGNE DE VERKIEZINGEN OP WOENSDAG 28 APRIL A.S. ZIJN BELANGRIJK

AUTOMATISCHE INFLATIECORRECTIE

Op de laatste dag, dat de 'oude' Tweede Kamer bijeenkwam, nam zij een wetsontwerp aan 'tot jaarlijkse bijstelling van de tarieven van inkomsten- en loonbelasting'. Overeenkomstig dit wetsontwerp worden elk jaar de tarieven van beide belastingen aangepast aan de geldontwaarding. Ze gaan elk jaar voortaan iets omlaag, als tegenwicht tegen de automatische drukverzwaring van de belastingen, die door de werking van de inflatie ontstaat.

De A.R. fractie heeft voor dit wetsontwerp gestemd. En met recht. Want de bedoeling van dit wetsontwerp is niet, voor eens en altijd de toekomstige tarieven van beide

belastingen te regelen. Daar zou men terecht bezwaar tegen moeten maken. De bedoeling is veeleer, een stuk sluipende drukverzwaring te brengen onder democratische controle; de bedoeling is te bewerkstelligen, dat voortaan elke verzwaring van de belastingdruk, die optreedt bij inkoopkracht gelijkblijvende inkomens, niet langer langs 'de achterdeur' binnenkomt, maar het fiat verkrijgen moet van kabinet en Kamer beide. Dat is een door en door democratische gedachtengang, een gedachtengang, waarvan — wanneer we ons niet vergissen — de heer Kieft van de A.R. fractie de geestelijke vader is. Al in de jaren vijftig opperde hij in de Tweede Kamer deze gedachte.

VERBETERING

Het wetsontwerp tot jaarlijkse bijstelling van de loon- en inkomstenbelasting heeft tijdens het Kamerdebat een belangrijke verbetering ondergaan. Met name onder aandrang van de A.R. fractie — namens wie dr. B. Goudzwaard sprak — kwam minister Witteveen met een nota van wijziging, waarin de ruimte werd geschapen voor volgende kabinetten voor maximaal 1/5 of 20 pct. van de automatische jaarlijkse bijstelling af te wijken.

De bedoeling daarvan was niet te 'beknibbelen'. Er waren ernstiger zaken aan de orde. Zoals het wetsontwerp er namelijk uitzag, zou het komende ministers van Financiën stellig in vrij grote moeilijkheden hebben kunnen brengen. Kort gezegd zou het er toe hebben geleid, dat het Rijk elk jaar en voor elke procent inflatie, voor 2

miljoen gulden extra dekkingsmiddelen zou hebben moeten gaan zoeken. Anders gezegd: het wetsontwerp hield eigenlijk in, dat om de daarin geregelde tariefsvermindering te kunnen 'financiëren', elders extra tariefsverhogingen nodig zouden zijn. Dat nu was de A.R. fractie te bar. Juist in een tijd waarin het Rijk voor de zware plicht staat alle eindjes volledig aan elkaar te knopen, moet men niet aankomen met een wetsontwerp, dat weer extra dekkingsmaatregelen nodig maakt. Het siert minister Witteveen, dat hij naar de bezwaren van de A.R. fractie heeft willen luisteren. Daardoor is een wetsontwerp ontstaan, dat niet alleen billijk en rechtvaardig is, maar waarmee ook te werken valt. Interessant was tenslotte, dat D'66 voorstemde, maar P.v.d.A en P.P.R. tegen!

BIESHEUVEL OVER DE MINI-PARTIJEN

Op dinsdag 13 april j.l. sprak mr. Biesheuvel in Middelburg over de splinterpartijen en hij zei daar:

Hoe kan ons volk zichzelf zo'n regering verschaffen.

Naar mijn mening niet door onze onvrede met het bestaande bestel, ook met het bestaande partijpolitieke bestel, te uiten in het scheppen van honderd, of tachtig, of 24 politieke groeperingen. De versplintering van het Nederlandse volk in elkaar op leven en dood bestrijdende minigroeperingen is een teken van wanhoop, van het geen uitzicht meer zien. Het is de institutionele bevestiging van een mentale capitulatie. Het is het ons terugtrekken in het getuigenis, in stede van het ons werpen op het scheppen van beleid. Dit geldt naar mijn mening gelijkelijk voor alle mini-groeperingen. Om het zo eens uit te drukken: zowel voor GPV, SGP, als PPR en PSP.

Een echte politieke partij is naar mijn mening in die zin gouvernementeel, dat zij naar haar aard er op uit is te regeren. Haar gehele streven is structureel daarop gericht, óók als zij in de oppositie is. De mini-partijen zijn van huis uit oppositiepartijen. Dat is de reden, waarom zij, indien zij te groot worden in aantal, of indien zij de grote partijen te

zeer afbreuk doen, verlamdend kunnen zijn voor een krachtig regeringsbeleid. De mini-partijen leiden het onbehagen met het bestaande bestel, dat een kracht tot vernieuwing kan zijn, af in de richting van een onmachtig woordenspel. Zij bedoelen het niet zo, maar de goede bedoelingen veranderen niets aan de gevolgen. De Nederlandse kiezer moet daarom goed weten wat hij doet als hij overweegt, op welke grond ook, zijn stem aan een mini-partij te geven.

GA NU voordat uw ARTS
het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD
TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3169

Waar de VROUW zich UIT
en de MAN zich THUIS voelt.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

VAN DE HOND EN DE KAT

Het is merkwaardig, dat het dier zo'n belangrijke rol gaat spelen in de gesprekken, als in Nederland de verkiezingsdag nadert.

'Of je van de kat of van de hond gebeten wordt . . .' is een bekend geluid en voor sommigen zelfs een ijzersterk argument om maar niet te gaan stemmen. Anderen gaan nog verder: 'geef mijn portie maar aan fikkie!'

Dat is ferme taal en dierenliefde siert de mens. Maar mogen wij die eigen portie wel zo achteloos wegschenken? Eén ding staat vast: er lopen genoeg fikkies in ons land rond, die zich dat niet tweemaal zullen laten zeggen — en die daarom juist wél naar de stembus gaan. Hun stem krijgt namelijk meer gewicht als die van een ander verloren gaat. Dat is een eenvoudig rekensommetje.

En is het echt wel een kwestie van kat of hond? Iedere burger heeft er natuurlijk belang bij zo weinig mogelijk gebeten te worden. Waarom stuurt hij dan niet vreedzame dieren naar het Binnenhof? Dan kan. Door van tevoren uit te zoeken welke partij naar zijn smaak de minste bijtende beesten in het programma heeft gestopt. En vervolgens dan op die partij te stemmen. Die vrijheid heeft de kiezer.

Er wordt nogal eens de spot mee gedreven, dat zo'n kleine dertig partijen zich op het ogenblik opmaken om toegelaten te worden tot de Tweede Kamer. Objectief gezien is dat natuurlijk een absurd hoog getal. Vele lijsttrekkers zullen deze sprong dan ook niet halen. En voor de kiezers wordt het er intussen niet gemakkelijker op uit die veelheid een keuze te maken.

Maar toch is deze lichtelijk verwarde situatie nog verre te verkiezen boven de toestand in die landen, waar je als man en als vrouw naar

de stembus moet — om dan maar op één lijst te mogen stemmen. De mensen lezen daar dan de volgende dag in de krant, dat 'onze kandidaten weer 98,6 pct. van alle uitgebrachte stemmen op zich hebben weten te verenigen'. Geen keuze-probleem voor de kiezer. Geen verrassingen; dezelfde club blijft aan. Allemaal heel gemakkelijk — alleen je moet er van houden! :in de meest letterlijke zin van het woord).

Bij ons is iedere verkiezing altijd een vat vol onzekerheden, alle opinie-onderzoeken ten spijt. Daar is nu een extra-onzekerheid bij gekomen, omdat we niet meer naar de stembus hoëven.

Alleen de ouderen weten nog, hoe hard er vroeger voor gevochten is om iedere man en iedere vrouw het recht te geven om te stemmen. Het ziet er naar uit, dat er nu hard gevochten zal moeten worden om de kiezer dat recht te laten gebruiken.

Iedereen kent in zijn omgeving wel mensen die aarzelen tussen wel of niet gaan. Jongeren, die de weg naar het stembureau nog niet kennen. Al die mensen moeten over de drempel heen geholpen worden. Laat er van iedere overtuigde kiezer een positieve invloed uitgaan op zijn omgeving om dat stukje democratie: zèlf meestemmen en zèlf kiezen niet verloren te laten gaan.

Elke stem telt. En één stem kan de doorslag geven. Het kan er werkelijk om gaan dat die ene stem de partij die u het naast ligt — met de minste katten en honden dus — een hele plaats in de Kamer oplevert. Of dat zij door het wegblijven van die ene kiezer een hele plaats verliest. Die gaat dan inderdaad naar fikkie! En fikkie is alleen maar in zijn eigen klui geïnteresseerd. Wat kan hem uw welzijn schelen?

SLECHT ADVIES

De PPR is een van de vele snipperpartijen die ons land rijk is. De oprichters van deze partijen hoopten enkele jaren geleden, dat via de PPR een massale uittocht uit de KVP zou plaats vinden. Deze hoop is niet in vervulling gegaan. Thans proberen enkele leden en oud-leden van de ARP, via een stemadvies, nieuwe aanhang voor de PPR te verwerven. Wij hebben er oog voor, dat zich omstandigheden kunnen voordoen, waarin men in gewetensnood verkeert en welbewust tegen zijn eigen partij een stem uitbrengt. Dat kan incidenteel gebeuren. Een publiek stemadvies — eigenlijk aan alle Nederlanders — niet op de ARP te stemmen, kan naar ons oordeel echter niet meer verklaard worden uit gewetensnood; het is veeleer een gebrek aan loyaliteit.

Maar wat is de inhoud van zo'n stemadvies? Dat hangt er vanaf hoe men de PPR beschouwt: als een zelfstandige partij, los van de linkse combinatie, of als onderdeel van deze combinatie. Ziet men de PPR los van de linkse combinatie (PvdA, D'66 en PPR), dan doet men een slag in de lucht. Los van

deze partijen heeft de PPR uit een oogpunt van vorming van beleid immers niets te betekenen. Bovendien: de PPR staat niet meer los van de twee andere partijen, maar maakt deel uit van de linkse combinatie.

Als deel van de linkse combinatie zit de PPR ingeklemd tussen de PvdA en D'66. Wie dit erkent en tegelijk adviseert op de PPR te stemmen, adviseert in feite op deze linkse combinatie en het door deze combinatie aanvaarde beleidsprogramma te stemmen. Het is ons een raadsel, dat sommige antirevolutionairen dit een vooruitgang achten. Noch de linkse combinatie van partijen, noch het door deze partijen aanvaarde programma, vertolken immers de door hen gewenste visie op de politiek, zeker niet ten aanzien van de defensie.

De PPR is in de linkse combinatie op zijn best een protesterende minderheid. Welke zin heeft dan zo'n stemadvies? Wij betreuren het, dat een zo ingrijpende problematiek als die van de nucleaire bewapening, van de ontwikkelingshulp en van de rassendiscriminatie in de sfeer van dit soort stemadviezen getrokken wordt.

HET SPREKEN

DER KERK

DOOR H. ALGRA

Er bestaat in Nederland een Raad van kerken. Die Raad heeft weer een werkgroep opgedragen, om te rapporteren over de politiek. Over dat deel van de Nederlandse politiek, dat te maken heeft met de ontwikkelingshulp. Niet over de Nederlandse politiek, voorzover die te maken heeft met de huwelijkswetgeving of met de erkenning van zedelijke normen in het maatschappelijk leven, of over de begeerte om in de politiek te leven uit het Evangelie. Maar speciaal en uitsluitend over de ontwikkelingshulp. Deze commissie is gaan nalezen, wat verschillende partijen in de Tweede Kamer hebben gezegd over dit onderwerp. En zij is tot de conclusie gekomen, dat de praat van vier oppositiepartijen royaler was dan hetgeen van de zijde van andere partijen werd gezegd. Daarom is deze kerkelijke commissie gekomen met een stemadvies. Zij heeft geadviseerd aan de leden der kerken, hun stem uit te brengen op de P.v.d.A., op D'66 op de P.P.R. of op de P.S.P.

Sommige kerkelijke leiders hebben verklaard, dat het helemaal niet de bedoeling was van de Raad van Kerken dat deze commissie of werkgroep een stemadvies zou uitbrengen, een paar weken voor de verkiezingen. Maar de heren van de commissie hebben teruggeslagen. Zij zeiden: bent u Uppsala vergeten? Daar is de Wereldraad bijeen geweest, en dáár is het in een resolutie uitgesproken, dat de christenen moeten stemmen op die partijen, die het hoogste bod doen op het gebied van de ontwikkelingshulp. Wij hebben alleen de door Uppsala uitgestippelde lijn doorgetrokken voor Nederland.

In Uppsala is inderdaad de Wereldraad bijeen geweest en daar waren dus de afgevaardigden van sommige kerken uit Rusland, uit Amerika, uit Nederland, uit Hongarije, uit Abessinië en uit Nigeria, om maar een paar voorbeelden te noemen. En al die kerken hebben dus dit advies gegeven, terwijl er ook afgevaardigden bij waren uit tal van landen, waar helemaal niet wordt gestemd.

Het is bekend, dat de Wereldraad nogal eenzijdig is in de keuze van zijn oordelen en vooral zijn veroordelingen. De bezetting van Tsjecho-Slowakije door de Russen b.v. is door die Wereldraad nooit veroordeeld, met geen woord... Maar goed, het stemadvies van de werkgroep uit de Raad van Kerken in Nederland over de ontwikkelingshulp was dus 'in de lijn van Uppsala'. En dus was het een stemadvies, zo meent de commissie zelf, dat terecht en legitiem was uitgebracht.

Men zou de vraag kunnen stellen, of het een éerlijk advies was. Want men moet al héél naïef zijn, om niet te weten, dat het tot de normale werkzaamheden van de oppositie behoort, om hoger te bieden dan de regering verantwoord acht. Bovendien is het met de ontwikkelingshulp niet zo eenvoudig, de bedragen met sprongen te verhogen. Dat kan wel, als er met geld wordt geënt: wie moet er nog een portie beukenootjes? Maar niet, als de regering er op stáát, dat alléén serieuze projecten, die goed zijn voorbereid, in aanmerking komen. Het komt

herhaaldelijk voor, dat gevoteerde bedragen binnen het begrotingsjaar niet kunnen worden besteed op een verantwoorde wijze. Daarom staat het wel een beetje buiten de realiteit, wanneer zulk een commissie op basis van wat partijen zeggen, een stemadvies uitbrengt.

Hebben we in zulk een stemadvies nu te maken met hetgeen men in onze tijd zo graag noemt 'het spreken der kerk'? Spreekt de kerk hier tot de kiezers?

Er zullen wel vreemde redeneringen nodig zijn, al of niet met een beroep op Uppsala, om dat staande te houden. Maar als de werkgroep of de Raad van Kerken, die deze werkgroep mandaat gaf, het ontkent, dan erkennen de kerken daarmee dat zij zich hebben begeven, via een van haar werkgroepen, op een puur politiek terrein en dat we dus te maken hebben met een stemadvies van dezelfde kracht als dat van de bouwvakkers van het N.V.V. of van die van het N.K.V. Wij zijn geneigd dit stemadvies inderdaad zo te zien.

Maar afgezien daarvan: het staat bij voorbaat vast, dat de overgrote meerderheid der meelevende kerkleden, zowel van de R.K., als van de Protestantse kerken, dit stemadvies niet zal opvolgen. Die overgrote meerderheid zal tegen dit advies in stemmen op een Christelijke partij. Zij zullen het stemadvies, waarvoor ook hun kerk moreel en zakelijk mee verantwoordelijk is, aan de laars lappen. Dat is maar verheugend ook. Maar wanneer zij zulke adviezen voor kennisgeving aannemen of met een schouderophalen voorbij gaan, zijn die adviezen daardoor geen onschuldige zaak geworden. Zij hebben wel een bepaald effect, n.l. in deze zin, dat zij het gezag van de kerk ondermijnen. Het spreken der kerk wordt op die manier een politieke manoeuvre, die als zodanig ook wordt onderkend door de leden der gemeente.

Gelukkig blijft er een ander spreken der kerk. Dat is het spreken in de verkondiging van het Evangelie, in de bediening van het Woord. In het A.R. beginselprogramma wordt gezegd, dat het de roeping der Kerk is om het Woord Gods voor heel het leven te verkondigen. En dat gebeurt elke zondag, van vele kansels.

Toen 'de oude Sikkel' overleed, was het in de mode, om te vragen om 'sociale preken'. Sikkel had op maatschappelijk terrein ideeën van grote reformatische betekenis. Maar na zijn heengaan schreef een Amsterdams hoogleeraar, die vaak bij Sikkel had gekerkt, dat hij nog nooit één sociale preek van Sikkel had gehoord en ook nooit een politieke preek. Want Sikkel probeerde altijd weer het volle Evangelie te verkondigen, voor heel het leven en voor tijd en eeuwigheid. En dat is het spreken der kerk, waarbij de sleutelmacht wordt bediend. Daar bij vergeleken zijn 'kerkelijke' stemadviezen gerammel met klepperhoutjes en dat is nu eenmaal wat anders dan bazuingschal.

NEE MENEER JONGELING

Mijnheer Jongeling, de lijsttrekker van het G.P.V. trekt het land door met betogen, waarin hij scherpe aanvallen doet op de confessionele partijen. Dat is zijn goed recht. Maar de argumenten die hij daarbij gebruikt, zijn niet alleen in vele gevallen aanvechtbaar, maar in een enkel geval ook eenvoudig beneden peil.

Met dat 'enkele geval' bedoelen we met name zijn kritiek op de opstelling van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. inzake artikel 248-bis van het wetboek van strafrecht, dat de strafbaarstelling regelt van het homosexueel verkeer met minderjarige personen van 16-18 jaar. Ook de A.R. fractie heeft in meerderheid voor de schrapping van dit artikel gestemd. En de heer Jongeling vermeldt dan zonder enige nadere toelichting: zie hier het geestelijk verval ten voeten uit! Dat is nu van de confessionele partijen in ons land terechtgekomen! Een betoog, dat — het kan haast niet anders — vele onwetende hoorders als bijzonder overtuigend in de oren moet klinken. Wie 'Nederlandse Gedachten' nauwkeurig leest, weet wel beter. Die

weet van de droevige en volslagen immorele praktijken van sommige jongeren, met name in onze hoofdstad, die pogen oudere homoseksuelen te chanteren; jongeren die juist dit artikel (248-bis) hebben gebruikt om eerst ouderen tot een homosexueel contact te verleiden en daarna hen voor te houden, dat ze strafbaar waren en alleen door het betalen van een flinke geldsom nog van een aangifte van de politie zouden kunnen afkomen. Juist dit artikel, wat een bescherming beoogde te zijn voor sommige minderjarigen, was geworden tot een pervers chantage-middel in handen van andere minderjarigen. Dát was de reden, dat de A.R. fractie zich in meerderheid genoodzaakt voelde, voor de schrapping van dit artikel te stemmen.

En de heer Jongeling weet dat. Maar zegt het niet! Dát nu is naar ons oordeel beneden peil.

Zó mag men mensen niet in verwarring brengen.

STEMMEN BIJ VOLMACHT NAAR GEMEENTESECRETARIE

Het stemmen bij volmacht kan thans niet meer schriftelijk geregeld worden. Wel kan op de volgende wijze de kiezer alsnog regelen, dat voor hem bij volmacht wordt gestemd:

Uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming, dus uiterlijk op vrijdag 23 april 1971 moet de kiezer zich dan persoonlijk vervoegen ter secretarie van zijn/haar gemeente, mits in dit geval vergezeld van een willekeurige kiezer, die bereid is als zijn/haar gemachtigde op te treden. Hier is geen familieband nodig.

In alle gevallen geldt, dat een kiezer niet meer dan twee aanwijzingen

als gemachtigde mag aannemen.

Er zijn vele mogelijkheden om te zorgen, dat de stem van een kiezer niet verloren hoeft te gaan. De besturen van de kiesverenigingen, beter zelfs, ieder partijlid moet op deze zaak bedacht zijn.

Geen stem mag verloren gaan.

Deze Tweede Kamerverkiezingen zijn van zeer veel belang voor het politiek beleid in onze samenleving in de komende jaren.

Laat ieder zijn stem zorgvuldig uitbrengen; zelf of bij volmacht via een ander.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter) G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie
Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage.
tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig
bestaan van de A.R.P. schreef dr B.
Goudzwaard „grote taak voor kleine
mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110
pagina's, schetst de schrijver de
hoofdlijnen voor een evangelisch
beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

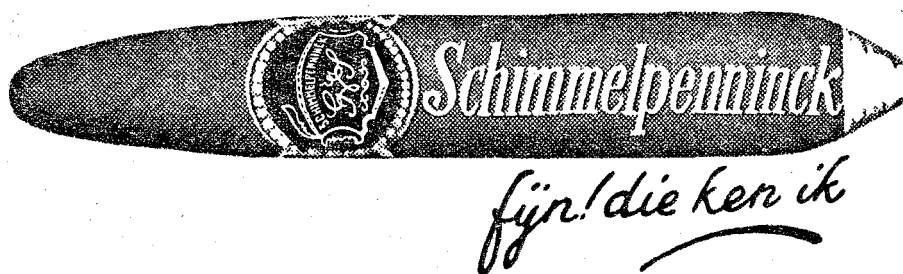
wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op
de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en
om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van
f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v.
A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met
vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

Op MENORCA eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 5,— en boven de 18 jaar f 10,— p.p.p.d. tot 27 juni 1971, erna resp. f 7,— en f 12,50 p.p.p.d. Vrijdag is wisseldag.
Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat 1176, Loosduinen.

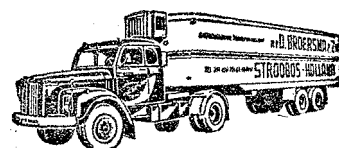

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

- * Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- * Behandeling douane-formaliteiten.
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysant . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKEKERIJ

„FIDES”

Chrysantenstekken voor
jaarrondcultuur
DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

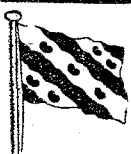
Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

FRIESLAND

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

presenteert
europese

„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIEN

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

AANEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
HANDEL
BOUWMATERIALEN

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZON

GOORS OVERSLAG- EN TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR
TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf

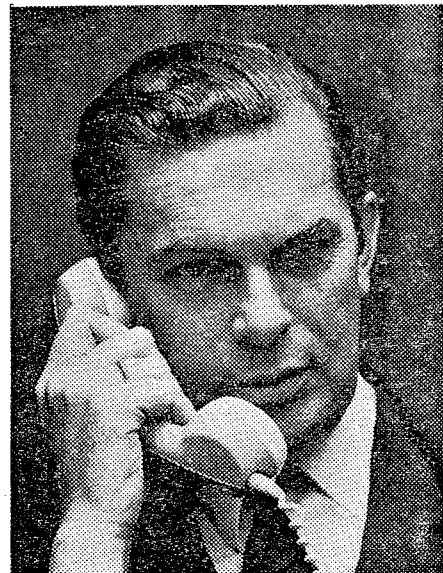
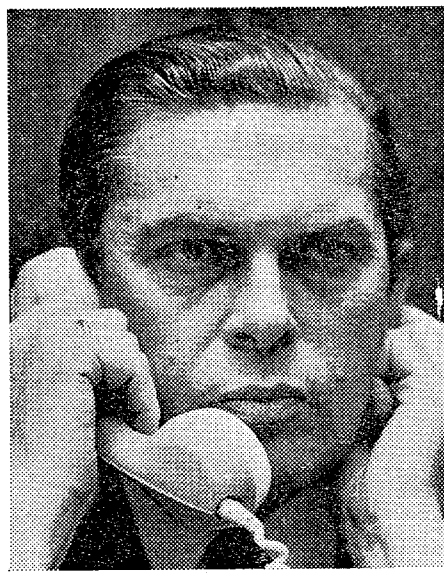
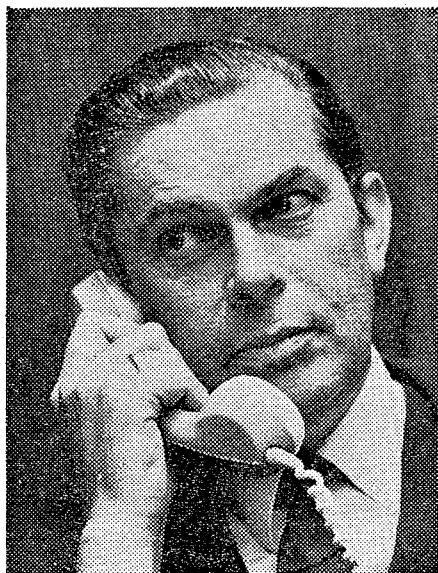
G. Mulder Pzn. n.v.

NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

BIESHEUVEL

Donderdag 8 april jl. heeft mr. Biesheuvel van 18.30-20.00 uur aan een stuk door telefoontjes beantwoord van lezers van de Haagsche Courant.

Deze krant heeft haar lezers in staat gesteld om een zestal lijstaanvoerders van politieke partijen vragen te stellen.

De heren Udink, Veringa, Den Uyl, Van Mierlo en Geertsema waren voorgaande dagen aan de beurt geweest. Biesheuvel brak, als zesde en laatste in de rij, een record, door 39 telefoongesprekken te beantwoorden.

Collega Kamerleden Aantjes en Kieft namen daarnaast ook nog de nodige gesprekken voor hun rekening, maar desondanks belden velen toch tevergeefs, omdat de lijnen voortdurend bezet waren.

Hieronder volgen enkele gesprekken, die de heer Biesheuvel voerde.

De heer Lennis uit Den Haag.

— Is uw partij voor of tegen het Koninklijk Huis?

Biesheuvel: Voor.

— Dan krijgt u twee stemmen, van mijn vrouw en van mij.

B: Ja, dank u zeer.

Einde gesprek.

De heer Knoester uit Scheveningen zegt blij te zijn de heer Biesheuvel te spreken.

B: Hebt u me nog nooit gesproken dan?

Knoester: Nee, nog nooit, ik heb u wel een keer op de teevee gezien.

B: Wat kan ik voor u doen?

K: Ik zit op de visserij

B: Oh, mijn oude liefde.

K: Dat heb ik ondervonden.

B: Hoe dan?

K: Nou, dat subsidiëren van de visserij.

B: Gebruikt u ook Biesheuvelkistjes?

(dat is een soort kistje dat werd ingevoerd toen Biesheuvel minister van Landbouw en Visserij was).

K: Ja dat is zeer populair, maar het is ook zeer vervloekt geweest hoor.

B: Nou uw vraag, of wilde u me alleen maar even spreken?

Knoester: Al jaren heb ik altijd een gesprek met mijn vrouw, eens in de week of eens in de veertien dagen.

B: En toch nog een gelukkig huwelijk . . . niet te veel met haar praten, dan gaat het goed.

K: Ik zit op de visserij, dus dat komt dan door een reis van veertien dagen.

B: Ik vind u een gezellige man, maar wat heeft u nu te vragen?

K: Dat wij iedere week een gesprek hebben, dat kost veel geld, dat tel ik jaarlijks op. Daar wil ik nu korting op hebben. Het kost me achthonderd gulden in het jaar.

B: U telefoneert achthonderd gulden per jaar met uw vrouw?

K: Dat is misschien zwaar overdreven . . .

B: Dat gevoel had ik ook.

K: Misschien vijfhonderd gulden dan.

B: Heeft u een behoorlijk inkomen?

K: Ik mag niet mopperen. Maar een gesprek met mijn vrouw kost éénveertig per minuut.

B: Toch ben ik bang dat ik er niets aan kan doen.

K: Kunt u het niet eens aan de Kamer voorleggen?

B: Ik zou maar zo kort mogelijk met uw vrouw praten. U heeft het in ieder geval op een plezierige manier onder mijn aandacht gebracht.

Waarom gaat er zoveel geld naar die landen, vraagt mijnheer Van der Elst uit Zundert.

B: Er zijn zulke ellendige toestanden bij de mensen in de ontwikkelingslanden. De naastenliefde mag niet bij Zundert ophouden.

AAN DE LIJN

Foto's Haagsche Courant, Kurt Bökenkamp

De kreet: de mensen hebben geen interesse in de politiek is niet waar. De mensen hebben wel degelijk interesse, maar de wijze waarop de politiek dikwijls naar buiten komt is niet direct stimulerend voor de meeste mensen. Maar als de politici naar de mensen, de kiezers toekomen blijkt, dat men graag wil praten.

Er zijn honderden vragen en problemen waarover de kiezer zich wil uiten als hij de bereidheid van de politici om te luisteren maar duidelijk ziet.

De verkiezingscampagne van de A.R.P. is helemaal afgestemd op het zoeken van contact met de mensen. Proberen de kloof tussen kiezer en gekozene te overbruggen is het hoofddoel van deze campagne. Naar de mensen toegaan, luisteren naar hun vragen en hen te woord staan in hun eigen omgeving is het centrale thema. Daarnaast is uiterst belangrijk, dat dit allemaal in teamverband gebeurt.

Niet alléén op pad, niet alléén iets regelen maar samen doen, teamwork, daarop is de campagne mede gebaseerd. Hoewel de campagne op een geheel nieuwe wijze is opgezet worden ook de oude vertrouwde methoden van vergaderingen beleggen en materiaal verspreiden niet vergeten. Ook deze dingen gebeuren, maar ingepast in een veel groter geheel.

Over de opzet, de waarde en de gevolgen van deze campagne voor de toekomst hadden wij een gesprek met de landelijk campagneleider, dr. W. de Kwaadsteniet.

DR. W. DE KWAADSTENIET IN GESPREK MET H. WESTSTRATE

UITGANGSPUNT VAN DEZE VERKIEZINGSCAMPAGNE

BRUG SLAAN TUSSEN KIEZER EN GEKOZENE

„De opzet van deze campagne is al vanaf de zomer van 1970 voorbereid, niet alleen op het partijsecretariaat en in de landelijke verkiezingscommissie, maar ook in zeer nauwe samenwerking met leidingen van de vorig jaar al gevormde regionale campagneteams. Er zijn vele suggesties aangedragen, die besproken zijn met de teams uit de achttien Kamercentrales en dat heeft in de praktijk heel goed gewerkt. Vanaf september 1970 zijn met grote regelmaat een- of tweedaagse conferenties gehouden met de regionale teams, waarbij alle facetten van de op te zetten campagne door en door zijn besproken”.

Aldus dr. De Kwaadsteniet op de vraag, hoe de verkiezingscampagne is opgezet. Hij vervolgt: „De opzet van deze campagne is voor onze partij landelijk gezien geheel nieuw. De campagne van 1967 bestond nog voornamelijk uit het verspreiden van materiaal en het houden van vergaderingen, de geijkte methode dus. Bij de opzet, die nu is gekozen wachten wij niet tot de kiezer bij ons komt, maar wij gaan naar de kiezer toe. Dat is naar mijn mening ook een juiste methode, gezien de noodzaak een beter contact tussen kiezer en gekozene te krijgen. Die behoefte is er natuurlijk altijd geweest, maar wij hebben dit in het verleden niet voldoende onderkend, wij hebben te weinig gedaan om de ruimte tussen kiezer en gekozene te overbruggen”.

Wanneer is het idee ontstaan de verkiezingscampagne op een andere manier te gaan voeren?

„Dat idee is niet op een bepaald moment, ineens, kristalhelder naar voren gekomen. Het is een proces geweest van brainstorming, letten op wat er in de samenleving gebeurt, kijken wat er in het buitenland plaatsvindt op dit gebied. En dan vooral ook, nogmaals, het belangrijke punt: wat doe je aan het contact tussen de kiezers en de man of de vrouw, die gekozen moet worden en gekozen is. Dat contact is gering als je let op, de zeg maar zes miljoen stemgerechtigde Nederlanders enerzijds en aan de andere kant het aantal Raadsleden, Statenleden en Kamerleden. Hoe breng je dat contact tot stand en hoe houd je het in stand.

Dat is in de praktijk nooit helemaal goed te verwezenlijken. Je kunt veel mensen bereiken in de loop der jaren. De ideale situatie bereik je natuurlijk nooit. Maar je moet proberen zoveel mogelijk mensen te ontmoeten om te horen wat hun problemen zijn en hoe zij zelf die problemen naar voren brengen. De volksvertegenwoordigers kennen die problemen wel, via talloze rap-

porten, nota's en andere stukken, maar dat is koud papier. Je ziet toch pas duidelijk de menselijke achtergrond achter al deze problemen als je naar de kiezers toegaat, hen in hun eigen omstandigheden opzoekt en uit hun eigen mond hoort wat hen beweegt en waarover zij zich zorgen maken.

Neem bijvoorbeeld de laad- en losplaats in Bovenkarspel, die ineens opgeheven wordt. Je kunt natuurlijk erg nuchter zeggen: er moeten nu eenmaal noodzakelijke maatregelen getroffen worden, opdat de Nederlandse Spoorwegen niet volstrekt onrendabel worden. Maar als je zo'n ingreep doet is het voor de mensen, die er direct bij betrokken zijn een heel forse ingreep, want zij moeten ineens overschakelen naar een geheel nieuwe situatie. Je voorziet via de rapporten en nota's mogelijkserwijs de moeilijkheden die kunnen opduiken, maar het is goed om uit de mond van de mensen zelf te horen hoe zij de gevolgen ervaren.

Ook al kun je niet voorkomen dat er iets gebeurt dat voor een aantal van de direct betrokkenen minder prettig is, dan moet je toch minstens aan de mensen duidelijk maken waarom zoiets gebeurt en ze bovendien helpen andere wegen te zoeken”.

CONTACT

U gaat, nu de verkiezingen in zicht komen, luisteren naar wat de mensen te vertellen hebben. Het partijprogramma is nu klaar, daarin staat wat er in de komende vier jaar zou moeten gebeuren. Kan men niet beter voordat men het program opstelt, gaan luisteren naar wat de kiezers te zeggen hebben?

„Dat is juist. Het is ook de bedoeling, dat de nu gevolgde methode wordt geper-

fectioneerd. Het contact met de bevolking moet geïntensiveerd worden, ook ten behoeve van de totstandkoming van partijprogramma's. Daarvoor moeten wegen worden gevonden. Dat kan niet alleen gebeuren door de gekozen Kamer-, Staten- en Raadsleden, er zal een groot aantal mensen uit de partij ingeschakeld moeten worden om het contact met de kiezers in alle delen van het land regelmatig te onderhouden. De aanpak, die we nu volgen moet groeien; wij hebben de mogelijkheden tot nu toe onvoldoende gezien; of liever onvoldoende op grotere schaal weten te benutten.

Wij zijn blij, dat wij er nu mee begonnen zijn, want de ervaringen zijn uiterst plezierig.

De partij komt de mensen niet van alles beloven, maar zij tracht begrip te wekken voor de situatie en de mensen te wijzen op de mogelijkheden die er in de samenleving zijn om allerlei problemen op te lossen. Het komt, om een voorbeeld te noemen, op het ogenblik herhaaldelijk voor, dat wij de mensen wijzen op het bestaan van de huuradviescommissie als men met klachten over huren en dergelijke komt. Die huuradviescommissies bestaan en men had daar al eerder naar toe kunnen gaan, maar om de een of andere reden gebeurt dat niet. In het persoonlijk contact kan daar op gewezen worden.

Zo zijn er honderden voorbeelden te geven van adviezen en informatie die tijdens deze campagne aan de mensen worden gegeven. De ervaringen, die we nu opdoen worden in een nota verwerkt. We hopen daarin aanbevelingen te kunnen doen over de wijze waarop in de komende jaren het contact kiezer-gekozene kan verlopen.

TWEE KANTEN

Deze campagne heeft twee kanten, een organisatorische en een inhoudelijke. Dat zijn ook in de toekomst, de punten waarmee je zit. Hoe breek je organisatorisch de wegen open, die naar de kiezer toeleiden en hoe bouw je een brug over de kloof kiezer-gekozene. Maar het inhoudelijke probleem wordt veel belangrijker.

Je merkt nu al in het land, dat men zegt: ja nu komen jullie vanwege de verkiezingscampagne, en: dat zijn weer beloften, maar wat gebeurt er na 28 april. De kandidaten zeggen:

Wij komen terug, dat is de organisatorische kant. Daarnaast gaan zij op de inhoudelijke kant in en zeggen:

Wij doen geen loze beloften, die wij niet waar kunnen maken, wij komen om te luisteren, wij willen van nabij beleven de manier waarop de kiezer de problemen ziet en onder woorden brengt. Dat is leerzaam, maar dat betekent wel dat er ook inhoudelijk in de toekomst verandering zal komen in de manier waarop parlement en bevolking tot elkaar staan. Politiek-inhoudelijk zal deze aanpak nog genoeg problemen gaan geven, maar het is best denkbaar dat in de politiek straks ook methoden toepassing gaan vinden, die in het bedrijfsleven allang gebruikelijk zijn: opiniepeilingen bijvoorbeeld, die plaats vinden in een periode van beleidsvoorbereiding, zodat je voor de beslissing genomen wordt, peilt hoe de bevolking over een zaak denkt”.

„Het nuttige van deze campagne is ook, dat je bij de Kamerkandidaten merkt, dat de zaak hen aanspreekt, en dat zij aangenaam verrast zijn door de nieuwe manier waarop zij de kiezer ontmoeten. Wat ook duidelijker naar voren komt, dat de kreet: de mensen hebben geen interesse in de politiek, niet waar is. De mensen hebben wel interesse, maar de wijze waarop de politiek tot nu toe vaak naar buiten komt, doet de interesse van de mensen minder worden”.

„Men komt niet van de markt van een bejaardencentrum of van een studentensociëteit naar een vergadering van de A.R.P. Maar het is wel zo, dat als de A.R.P. naar een bejaardencentrum gaat, men met open armen wordt ontvangen. Dan blijkt, dat er een heleboel vragen naar voren komen. Als de partij naar een studentensociëteit toegaat dan is men daar graag bereid te praten over politieke zaken. Dat praten gebeurde daar reeds, maar de opmerkingen kwamen niet verder, omdat men niet naar een vergadering komt. Dat geldt ook voor de markt.

Als een Kamerkandidaat op de markt staat dan komt men met zijn vragen en kritiek over zaken die anders alleen onderling besproken worden en dan dikwijls in de sfeer van 'gekanker' liggen. Maar het 'gekanker' verandert vaak in zinvolle suggesties als er een Kamerkandidaat is, die zich bereid toont te luisteren”.

De Kwaadsteniet in gesprek met adjunct-secretaris D. Corporaal.

NAAR MENSEN TOE

Hieruit kun je dus de conclusie trekken, dat in de toekomst de politici ook in ons land naar mensen toemoeten, naar de plaats waar de mensen in hun gewone doen zijn. Niet meer wachten tot men in zijn goeie pak naar de vergadering komt?

'Ik geloof het wel. Maar het is een groot organisatorisch probleem, hoe dat in de toekomst moet gebeuren. Je zult dit zeer efficiënt op moeten zetten wil je niet te lang op reis zijn en met te weinig mensen praten. Om enigermate tegemoet te komen aan de behoefte van velen om met volksvertegenwoordigers te praten zal men in korte tijd met veel mensen moeten spreken'.

'Het is absoluut nodig, dat die wegen gevonden worden. Als dit leggen van contacten nu toch weer op zou houden heb je, in plaats van een brug te bouwen, de kloof verdiept'.

'Biesheuvel is bijvoorbeeld in een studentencafé geweest, verbonden aan studentenflats. Daar heeft hij ruwweg 300 studenten aangetroffen, dat is één vijfde van het totaal dat daar woont, dat is een heel hoog percentage'.

Hij heeft daar enkele uren gediscussieerd en er is meteen een concrete afspraak gemaakt voor een volgende ontmoeting'.

'Dat naar de kiezers toegaan geldt niet alleen voor Kamerleden, maar ook voor Staten- en Raadsleden en andere functionarissen die erbij betrokken kunnen worden. Er moeten verschillende methoden gebruikt worden. Nu gebeurt het door fractiewerkbezoeken en 'Biesheuveldagen'. Het kan ook door korte bezoeken op een morgen, een middag of een avond. Het kan een werkbezoek zijn, waarbij officiële autoriteiten worden ontmoet; het kan een bezoek zijn; waarbij men zoveel mogelijk burgers

ontmoet; het kan ook in de vorm van spreekuren.

Dat moet allemaal uitgezocht worden, dat kan in de diverse regio's verschillend liggen. Het gaat erom de meest efficiënte manieren toe te passen. Belangrijk is daarbij, dat de mensen, die met de kiezers gaan praten dit niet alléén doen, maar met elkaar.

Het moet teamwork zijn. Een groepje mensen kan gemakkelijker uit de voeten. Eén weet niet alles, de beantwoording is gemakkelijker met meer mensen. Bovendien blijft men frisser als men met meer mensen is, doordat men elkaar kan afwisselen en elkaar kan stimuleren, want het is vrij inspannend werk. Dus niet meer, zoals in het verleden bij allerlei activiteiten, alléén op pad, maar gezamenlijk op pad: teamwork'.

Mag je zeggen, dat de campagne, zoals die nu wordt gevoerd, ook al zou die geen zetelwinst opleveren, toch een positief resultaat heeft gehad?

'Ja, een volstrekt positief resultaat voor de A.R.P. Wij zijn enorm blij met deze campagne, alleen al ten behoeve van onze eigen activiteiten om te zien hoe je die activiteiten moet uitvoeren. De campagne heeft een goede opening naar toekomstige ontwikkelingen'.

In een uitzending van Brandpunt van enige tijd terug werd naar voren gebracht, dat volgens deskundigen het geld dat politieke partijen besteden aan hun verkiezingscampagnes, in feite weggegooid geld is. Volgens deze deskundigen zou men moeten beginnen met een onderzoek naar wat de kiezers beweegt. Men zou zijn campagne dan moeten baseren op de uitkomsten van een dergelijk onderzoek. Bent u het daarmee eens?

LANGERE TERMIJN

'Een campagne als deze is niet uitsluitend gericht, hoe gek dat misschien ook klinkt, op 28 april. Er zit een geweldig stuk planning op langere termijn in. Het is niet alleen je richten op de kiezer van vandaag, maar ook op de toekomstige kiezer.

Wat betreft de opmerking in die Brandpuntuitzending; als zou het allemaal weggegooid geld zijn, zou ik willen wijzen op de verkiezingsbegroting, die ik hier heb. (Die begroting staat hierbij afgedrukt, h.w.). In grote lijnen is hier aangegeven, waar de A.R.P. het geld aan besteedt. Een beperkt deel wordt besteed aan materiaal, dat als belangrijkste doel heeft te laten zien: wij zijn er. Lucifersdoosjes, affiches, ballonnen enz. Dat materiaal is uitsluitend gericht op de herkenbaarheid.

Als je nu rondkijkt en je ziet een aantal A.R.P.-affiches achter elkaar dan doet je dat goed. Als er in een flatgebouw achter vele ramen A.R.P.-affiches hangen, dan stimuleert dat de A.R.P.-leden die dat

zien. Het is prettig om te zien, dat er veel meer mensen zijn, die je eigen partij steunen. Het is in de regel niet zo, dat dit materiaal op directe wijze nieuwe kiezers wint, het gaat om de herkenbaarheid.

Maar er is een grotere post uitgetrokken voor materiaal met behulp waarvan de A.R.P. laat zien wat zij wil, wie zij is. Dat gebeurt door het Program van Actie, waarin, in totaliteit, te vinden is wat de A.R.P. wil. Dan is er het verkort program, gedistilleerd uit het Program van Actie, waarin de Nederlandse burger in hoofdpunten verteld wordt wat de partij wil. Dat verkort program moet naar elk huisgezin in ons land. Uit het program zijn bovendien een aantal onderwerpen gelicht ten behoeve van een aantal specifieke groepen: werknemers, bejaarden, middenstanders, mensen die in het noorden van het land wonen, jongeren, om hen te vertellen van de A.R.P. exact voor hen wil. Dat is wel degelijk bedoeld om stemmen te winnen. Met die pamfletten willen wij de mensen laten zien wat de A.R.P. wil voor een bepaalde groep.

BEGROTING VERKIEZINGS-

CAMPAGNE 1971

Uitgaven:

1. Personeels-, bureau- en administratiekosten	f 100.000,—
2. Vergaderkosten (dagelijks bestuur, Partijbestuur, Partijraad, Deputatenvergadering, verkiezingscommissie, conferenties met regionale teams)	f 29.000,—
3. Subsidies voor regionale campagne teams en centrale vergaderingen	f 22.000,—
4. ARJOS	f 12.500,—
5. Advertentiecampagne	f 100.000,—
6. Program van Actie (20.000 ex.)	f 15.000,—
7. Verkort program van actie (2.850.000 ex.)	f 80.000,—
8. Pamfletten (1.510.000 ex.)	f 75.000,—
9. Overig verkiezingsmateriaal (w.o. 130.000 affiches)	f 80.000,—
10. Publiciteit en A.R. Post	f 30.000,—
11. Televisie-uitzendingen	f 17.000,—
12. Reserve	f 19.500,—
	<hr/>
	f 580.000,—

Inkomsten:

1. Reserveringen	f 270.000,—
2. Afdracht K.C.'s, f 4,— per lid	f 310.000,—
	<hr/>
	f 580.000,—

'Belangrijk is natuurlijk ook de achtergrond, het feit dat de A.R.P. uitgaat van het evangelie als basis voor haar politiek en die basis is een reden waarom veel mensen op je stemmen'.

'Dat het geld dus allemaal weggegooid is, is een erg generaliserend standpunt, en als zodanig bepaald onjuist.

Het materiaal, zowel het leuke als het inhoudelijke heeft tot doel contact tot stand te brengen. Het is moeilijk volstrekt anoniem en onverhoeds iemand aan te spreken om hem te vertellen wat de A.R.P. wil. Het is gemakkelijker als je een pamflet of een folder bij de hand hebt, een luciferboekje overhandigt, en je kenbaar maakt door een button te dragen. Op die manier laat je zien dat er mensen van een politieke partij bezig zijn. Waarbij je de mensen de mogelijkheid geeft om ook later contact op te nemen door het afgeven van visitekaartjes waarop het adres en het telefoonnummer van de partij of van het regionale team staat'.

'Wat juist was in die Brandpuntuitzending, is de opmerking dat het geld ontbreekt om opinie-onderzoeken te houden. Misschien is het wel goed, dat dit geld ontbreekt, want wat wil je met deze onderzoeken? Nagaan hoeveel kiezers van plan zijn om op je te stemmen? En dan eventueel op zeer korte termijn je beleid, of je mentaliteit veranderen. Daar geloven wij niet in.

Wel geloven wij, dat heb ik reeds eerder gezegd in regelmatige opiniepeilingen over lopende zaken. Als de financiën het toelaten hopen wij dit in de toekomst te verwezenlijken.

Het kan de leden van een fractie helpen bij het nemen van besluiten, naast middelen zoals wij reeds toepassen als hearings, gesprekken met vertegenwoordigers van bepaalde groepen e.d. Dat wil niet zeggen, dat je, voor je beslissingen neemt, altijd opinie-onderzoeken moet houden.

In de Tweede Kamer en in de wetenschappelijke instituten van de politieke partijen zitten deskundigen, die veel meer de consequenties van een beslissing kunnen overzien dan de gemiddelde kiezer, omdat zij al een tijdlang met studies over een bepaald probleem zijn bezig geweest. Opinie-onderzoek is één van de pijlers waar een beslissing op rust, niet de enige. Natuurlijk wordt van de vele opinie-onderzoeken, die regelmatig door anderen worden gehouden met belangstelling kennis genomen, door de politieke partijen.

Daarnaast stond de A.R.P. natuurlijk niet droog wat de contacten in het land betreft. Er is een constante stroom van brieven naar het fractie- en partijsecretariaat, met vragen, opmerkingen, verzoek om informatie enz. Dat wijst op belangstelling onder de kiezers, met name ook onder de jongeren. Het is duidelijk, dat een partij dan toch vrij redelijk op de hoogte is van wat er leeft onder haar kiezers.

Bovendien zijn de regionale teams de afgelopen maanden bezig geweest met een inventarisatie van problemen die in een bepaalde streek leven. De kandidaten kunnen dan goed voorbereid op pad gaan.

HOE IS DE OPZET

Hoe bent u nu tot die nieuwe opzet van de campagne gekomen? Het is een totaal andere aanpak dan vroeger. Zo is er een centrale leiding, waarnaar iedereen zich moet richten. Hoe heeft men die opgenomen?

'De opzet van de campagne is tot stand gekomen door een complex van factoren. Je stelt je op de hoogte van wat er in eigen land leeft en in het buitenland gebeurt.

Ik heb zelf in 1967 de Duitse campagne twee weken gevolgd. Anderen hebben zich via lectuur op de hoogte gesteld van verschillende methoden. Weer anderen hebben wat van de Amerikaanse campagnes gezien. Bij de Provinciale Statenverkiezingen in 1970 is in Noord-Brabant een soortgelijke campagne gevoerd als nu landelijk.

Dat was een proef, die bewees dat het zo in Nederland ook kan. Het is een kwestie van inspelen geweest voor de partij. Het is voor de bevolking ook wennen, deze aanpak, want het doet soms nog vreemd aan als men ineens komt te staan tegenover volksvertegenwoordigers, zomaar op straat of waar

SAMENSTELLING VERKIEZINGSCOMMISSIE

Drs. D. Th. Kuiper, voorzitter

D. Corporaal, secretaris

Dr. W. de Kwaadsteniet, landelijk campagneleider

Dr. A. Veerman

Mr. J. N. Scholten

Mr. B. W. Biesheuvel

M. N. G. Kool

Mr. W. C. D. Hoogendijk

J. N. A. Groenendijk, public relations adviseur.

dan ook. Verder is de zaak gegroeid in de landelijke verkiezingscommissie, waarin ook ons public-relationsbureau: Hollander en Van der Mey n.v., zitting heeft.

De A.R.P. is gekomen tot haar campagne zoals die nu gevoerd wordt, omdat men ervan uitgaat, dat de moderne mens veel nauwer betrokken is bij de maatschappij, doordat hij via alle communicatietechnieken veel meer interesse heeft gekregen voor de wereld om hem heen. Men voelt zich veel meer betrokken bij de dingen. Tien jaar geleden was het nauwelijks denkbaar, dat buitenlandse politiek een rol zou spelen in de verkiezingscampagne. Maar in 1967 was de oorlog in Vietnam en hoe een partij daar over dacht, voor of tegen, een punt, dat telde in de overwegingen of men op die partij zou stemmen. Dat voorbeeld geldt nu minder, maar internationale politiek, neem bijvoorbeeld de ontwikkelings samenwerking, is een punt waarop men een partij mede beoordeelt als men zijn stem bepaalt.

De partij wordt bijgestaan, mede tijdens deze campagne door een public-relations adviesbureau en door een reclamebureau. Waarom?

Omdat wij van mening zijn dat dergelijke bureaus, gezien de ervaring die zij bezitten op specifieke terreinen, ons belangrijke steun kunnen verlenen bij onze werkzaamheden. Een p.r. bureau houdt zich bezig met de techniek van het leggen van verbindingen tussen groepen, met het tot stand brengen van communicatie. Dat berust op een paar pijlers. Eén daarvan is de 'anatomie van Nederland'. Wat leeft er onder de mensen en wat leeft er bij bepaalde groepen.

Een andere pijler is het beheersen van diverse voorlichtingstechnieken. De A.R.P. heeft een p.r. bureau ingeschakeld dat ons op dit terrein adviseert en helpt uitvoeren, zoals die partij ook een reclamebureau heeft ingeschakeld, dat ons helpt met de advertenties, het materiaal, de vormgeving.

Ook voor de public relations in Nederland is dit politieke terrein nog vrij nieuw. Door de voortdurende gesprekken breng je met elkaar dingen boven water, die in je onderbewustzijn leven. Van de kant van de partij zijn dat dingen waar je een politiek accent aan kunt geven, van de kant van een reclamebureau en een p.r. bureau zijn dat dingen op het gebied van de vormgeving, de presentatie, voorlichtingstechnieken kortom de communicatiewetenschap als zodanig.

BUDGET

Hoe staat het met het budget voor de campagne. De A.R.P. heeft minimaal het hoogste bedrag, zes ton, uitgetrokken. Hoe komt men aan dit geld en waaraan wordt het besteed?

De A.R.P. heeft, afgaande op de tot dusver gepubliceerde cijfers, inderdaad het hoogste bedrag. Maar het is zo, dat elke partij zijn eigen methoden volgt. Ons bedrag is 'all in'. Al het materiaal is voor alle regio's en alle plaatselijke afdelingen volstrekt gratis. In de begroting zijn b.v. ook begrepen de extra personeelskosten en de salarissen worden voor een deel doorberekend in de verkiezingsbegroting.

Als men bij andere politieke partijen de afdelingen tegen betaling materiaal laat afnemen, bij de landelijke organisatie, dan blijkt daaruit dat de begrotingen van die partijen anders zijn samengesteld. Daar wordt dus het landelijke bedrag aangevuld met wat uit de afdelingen komt.

Die begrotingen komen daarmee dus in een ander licht te staan. Overigens is het bedrag, dat wij beschikbaar hebben een plezierig bedrag, dat wij uit eigen

zak, als partijleden, hebben opgebracht. Wij hebben er geen behoefte aan het bedrag te bagatelliseren. Wij zijn alleen maar blij, dat men in de partij bereid is geld dat nodig is op tafel te leggen. Gelukkig behoefde het geld niet in één keer bijeen te worden gebracht. Er zijn op de begroting vier jaar lang reserveringen gedaan tot een bedrag van bijna de helft van de zes ton. De ander helft moest via de Kamercentrales bijeenkomen, waarbij opgemerkt zij, dat ook die Kamercentrales in de afgelopen jaren, althans gedeeltelijk, hebben gereserveerd, zodat niet al het geld nog moest worden gehaald bij de leden zelf. De Kamercentrales zijn aangeslagen voor vier gulden per lid in hun regio.

Er zijn mensen die zeggen: nou hebben ze zoveel geld en toch voeren ze nog acties voor dekking van een tekort, zij redeneren: kan dat tekort niet betaald worden uit die verkiezingsgelden?

'Misschien moeten wij dit nog wat duidelijker maken aan de leden. Maar men moet wel in de gaten houden, dat wij een begroting hebben waar wij jaarlijks mee moeten werken en die mag geen tekorten vertonen. Wij hebben geen reservekapitaal, waaruit tekorten kunnen worden bestreden. Het geld voor de campagne is acuut nodig. Alle materiaal en alle dingen die er nu gedaan worden moeten direct worden betaald. Dank zij reserveringen kan dat nu gebeuren. Maar het is niet zo, dat wij zouden kunnen zeggen: wij hebben geld over. Er zijn tal van zeer zinvolle dingen te doen, die veel geld kosten en die wij achterwege laten, omdat het geld er niet is. Neem die opiniepeilingen waar wij het net over hadden. Neem de televisieuitzendingen.

Je kan proberen je standpunt over te brengen op een simpele wijze, zodat het bijna niets kost. Je kan het ook op een veel toesprekelijker manier doen, die dan ook tegelijk veel duurder is, omdat dat meer voorbereiding kost en meer voorzieningen.

Datzelfde betreft ook het regelmatig naar voren brengen van je opvattingen in de loop van de tijd. Als je wilt publiceren, kost dat geld.

een nieuwe generatie

Iedere generatie doet de dingen anders. Vooral jonge mensen kijken kritisch tegen de bestaande samenleving aan. Dat is goed, want er moet ook nog wel een ander aan. Politiek houdt zich bezig met de vraag hoe de samenleving er uit moet zien. En dat is dan vooral voor jongeren de toekomstige samenleving, waar zij alles mee te maken hebben. In het A.R.P. programma staan verschillende wensen, die specifiek betrekking hebben op de jongeren, op het gebied van onderwijs - vorming - sport enz.

Concreet punten ook, zoals kiesrecht op 18 jaar, opraking van de leerplichtige leeftijd tot 18 jaar, een dag vorming per week voor de werkende jeugd. Dat alles is nodig. Maar in folie gaat het om de structuur van de samenleving: sociaal, economisch, nationaal, internationaal.

Centraal staat in het A.R.P. programma, dat wij vandaag altemaal ons welzijnsvormingsprogramma moeten oplossen.

Daardoor wordt de rechtvaardigheid voor allen bevorderd; zijn collectieve voorzettingen mogelijk.

De A.R.P. is een volkspartij. Vanuit haar evangelisch uitgangspunt streeft zij naar een meer rechtvaardige samenleving voor allen, naast een behouding van specifieke belangen. Ruimte hiervoor behoudt.

Die zes ton lijkt veel, maar in deze campagne gebeuren een aantal dingen, ik heb dat al gezegd, die ongetwijfeld in de komende jaren invloed zullen hebben. Een deel van de werkzaamheden kun je beschouwen als politieke voorlichting, die niet op 28 april ophoudt, maar die doorwerkt. Bovendien is er een aantal dingen die vergeleken kunnen worden met dat, wat in voorgaande jaren in het verband van de kadervorming plaats vond en wat nog jaren zijn effect zal hebben".

Het is dus mede een investering op lange termijn?

"Ja, zo zou je het kunnen noemen".

TEAMWORK

Was het moeilijk bij deze nieuwe aanpak, met een dergelijke organisatie, iedereen ervan te overtuigen dat er een centrale leiding is en dat de zaken vrij strak waren georganiseerd? De kandidaten kunnen niet zo maar op eigen houtje te werk gaan, neem ik aan?

"Er is een centrale leiding in deze campagne. Ik heb al gezegd, dat die centrale leiding is samengebracht in de landelijke verkiezingscommissie, dat is dus teamwork. Alles gebeurt in overleg. Iedereen moet zich daarbij dus aanpassen en ieder moet zijn deel dragen. Dat kun je zien als een opdracht en ook als een stuk eigen inbreng aan het geheel.

Alles is gericht op het doen van teamwork op alle punten, ook t.a.v. de lijst-aanvoerder. De campagne is natuurlijk gegroepeerd rond de lijst-aanvoerder, maar het is een campagne die niet alleen door Biesheuvel gevoerd wordt, maar door een team.

De verkiezingscommissie is een team. In de regio is het niet een man, die het uitmaakt, nee, het zijn de regionale verkiezingsteams. Wij hebben ook nadrukkelijk de afdelingen geadviseerd: doe het niet alleen, maar vorm groepjes van mensen, die met elkaar de zaken aan-

pakken. Overleg met elkaar, doe het met elkaar".

En dat is ook goed gelukt?

"Dat is in belangrijke mate gelukt. In een enorme organisatie als deze campagne is, zal altijd wel eens iets verkeerd gaan door omstandigheden. Maar dat is begrijpelijk en iedereen probeert dat te voorkomen. Eén van de dingen die verkeerd lopen, moet je proberen de volgende keer weer te leren. Maar als je de grote organisatie in het land, in alle regio's, ziet dan moet je zeggen, dat loopt geweldig. Dan blijkt, dat er een bepaalde mentaliteit is doorgedrongen bij die regionale teams en dat is voor een belangrijk deel bereikt, omdat wij elkaar al meer dan een half jaar, bijna om de maand, zagen in de landelijke verkiezingscommissie en de regionale teams.

In die bijeenkomsten was het geen vraag- en antwoordspel, maar dat was brainstormen over alles wat er speelde.

Het was in wezen het langzaam groeien van een bloedvatensysteem. Het hart bevindt zich in Den Haag, de haarvaten eindigen in de kiesverenigingen. In het ene deel van Nederland zijn er meer haarvaten dan in het andere deel, maar het systeem als zodanig is goed tot stand gekomen".

Voorwaarde voor een systeem, zoals dat er nu is, is natuurlijk dat alle medewerkers het eens zijn over de politiek die gevoerd gaat worden?

"Dat is uiteraard een belangrijke zaak. En het is een gelukkige zaak, dat de partij na uitvoerige discussies, die bovendien in het openbaar plaatsvonden, met een grote mate van eensgezindheid is gekomen tot de opstelling van een actueel concreet program.

Het is verheugend, dat, duidelijk voor iedereen, men zich achter het Program van Actie heeft geschaard. Natuurlijk zal de een op dit en de ander op dat punt nog wel wat anders in het program hebben willen zien staan. Ik denk niet, dat er één anti-revolutionair is, die, als hijzelf eens het program zou overschrijven, het exact zo zou schrijven als het nu is, maar dat zal bij geen enkel program, van welke partij ook, maar voorkomen; daarvoor hebben wij Nederlanders teveel allemaal onze eigen inzichten. Maar het is volstrekt duidelijk voor het Nederlandse volk, dat wij ons hier in het Program gevonden hebben. Dat is de basis voor het enthousiasme en het elan, waarmee men deze verkiezingen is ingegaan".

WIJ GAAN DOOR

Wat haalt u nu uit deze campagne, wat doet u ermee?

"Zoveel mogelijk wordt dagelijks iets aan de "evaluatie" gedaan. Daarbij is betrokken de campagneleider en zijn plaatsvervanger, de directeur van de Kuyper-stichting en het p.r.-bureau. Daarnaast worden er regelmatig besprekingen gehouden met de lijst-aanvoerder, er zijn de besprekingen in de landelijke verkiezingscommissie. Naast de georganiseerde besprekingen met de lijsttrekker zijn er praktisch dagelijkse contacten met de mensen, die mee met hem op pad zijn, over allerlei lopende zaken.

Bekeken worden dus de resultaten van de activiteiten, die een dag hebben opgeleverd en welke consequenties dat heeft.

Daarnaast zijn er mensen die het optreden van andere partijen en lijst-aanvoerders nagaan en daar conclusies uit trekken, die op een rijtje zetten en door spelen aan de lijst-aanvoerder, die daar weer mee kan werken. Dagelijks wordt voor de top van de kandidatenlijst en voor de campagneleiding een knipselkrant samengesteld, zodat men op de hoogte is van wat er gebeurt.

Alles bij elkaar erg druk, maar zeer boeiend werk. Uiteraard gericht op de verkiezingsdatum: woensdag 28 april. Dan hopen wij natuurlijk een direct resultaat te zien van al deze werkzaamheden. Maar, zoals gezegd, de resultaten zijn zeker positief, gelet op wat er nu al uitkomt en wat wij daaraan hebben voor de toekomst. Wij gaan op deze manier door!"

MR. W. AANTJES
IN GESPREK MET H. WESTSTRATE

VOLKS HUISVESTING MENTALITEITS KWESTIE VAN ALLE BETROKKENEN BIJ WONINGBOUW

'Als men zegt, dat de volkshuisvesting hoge prioriteit moet hebben, dan is dat niet een zaak die door de minister van volkshuisvesting alleen gerealiseerd kan worden. Dát is het kernpunt van de volkshuisvesting en daarop heb ik de afgelopen jaren bij de behandeling van de begroting in de Tweede Kamer steeds weer gewezen. Het is makkelijk in een program te zetten, dat er een hoge prioriteit moet zijn voor de woningbouw, maar de realisatie daarvan hangt van iedereen af die daarop invloed kan uitoefenen, dat zijn: aannemers, bouwvakkers, gemeentebesturen, woningbouwverenigingen, beleggers, huiseigenaren en natuurlijk ook regering en parlement'.

Dat is de reactie van mr. W. Aantjes, vice-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie en nummer twee op de A.R. kandidatenlijst voor de Tweede Kamer, als hem gevraagd wordt iets over volkshuisvesting te zeggen. Dat hij daar iets over zegt in een vraaggesprek is vanzelfsprekend, omdat Aantjes sinds jaren de man is, die in de fractie de zaken van volkshuisvesting behandelt en die op dit punt als gezaghebbend mag gelden.

'Volkshuisvesting is niet alleen een kwestie van een goed beleid. Omdat dit van zoveel factoren afhangt, is het een mentaliteitskwestie van alle bij de woningbouw, betrokkenen. Wat de minister betreft gaat het daarbij niet alleen om een hogere woningproductie en een betere verdeling van de huizen, maar ook om een overbrengen van dat beleid op de mensen en instanties, die op enigerlei wijze bij de uitvoering betrokken zijn. Daarbij kan soms een stok achter de deur niet worden gemist, als die uitvoering van een goed beleid stagneert, omdat er ergens onvoldoende wordt meegewerkt'.

'Als de woningbouwproductie de laatste twee jaar lager is uitgevallen dan was gepland, dan zit dat voornamelijk in die andere factoren.

De minister stopt aan de ene kant van de pijplijn de mogelijkheden tot bouwen erin. Maar hij kan de huizen niet bouwen. Het aantal te bouwen woningen, waarvoor de minister de mogelijkheid gaf is nog nooit zo hoog geweest. Dat komt er nu uit. Januari en februari van dit jaar tonen een veel hoger productiecijfer dan vorig jaar. Dat de huizen zolang in de pijplijn blijven zitten komt door de lange bouwtijd'.

Waardoor wordt die lange bouwtijd veroorzaakt?

'Dat is een complex van factoren. De ondernemers in de bouwwereld hebben blijkbaar de efficiency nog niet zover opgevoerd als mogelijk is. Neem bijvoorbeeld de maatregelen, die genomen kunnen worden bij vorst, om het vorstverlet te verminderen. De technische mogelijkheden zijn daar nog niet voldoende benut. Dan is er de arbeidstijdverkorting, die is onvoldoende opgevangen door een hogere produktiviteit. De financiering in de woningbouw is niet doorlopend verzekerd'.

Dat zijn toch punten, die de oppositie ook kent, maar zij speelt bij haar kritiek altijd alleen op de minister?

'De oppositie heeft deze zaken in haar kritiek onvoldoende verdisconteerd en is daardoor vaak onredelijk geworden. Hetzelfde zien we met het huurbeleid. Gezond huurbeleid is een grondbeginsel voor een goede volkshuisvesting. De oppositie heeft tegen iedere huurverhoging gestemd. Maar in alle kabinetten waarin de P.v.d.A. heeft deelgenomen heeft zij altijd huurverhogingen doorgevoerd. Zodra de P.v.d.A. aan een regering deelneemt aanvaardt zij, dat huurverhoging noodzakelijk is voor gezondmaking van de volkshuisvesting. In dat opzicht is wat de oppositie nu doet geen faire beleidsbeoordeling.

De P.v.d.A. was fel tegen de huurharmonisatie. Zij heeft gedaan alsof de huren van alle oude huizen verhoogd zouden worden. Zij stemde tegen deze huurharmonisatie. Minister Schut heeft in de wet voldoende waarborgen gebracht, dat huizen, die kwalitatief niet aan de normen voldoen, niet in huur kunnen worden verhoogd. Van den Doel gaat nu de boer op om de mensen te zeggen, dat zij huurverhoging kunnen weigeren als hun huis niet goed is. Het staat in de wet, zegt hij dan. Dat had hij in de Kamer moeten erkennen. Dat dit erin staat is niet aan hem te danken. Dat vind ik nu geen faire houding'.

Hoe ziet u nu de woningnood?

'In Nederland zitten wij niet alleen met een vraagstuk van woningproductie, het is niet alleen een zaak van tekort aan huizen. We zitten met een huisvestingsvraagstuk, de verdeling van de huizen is ook niet goed. We zullen er niet komen met alleen verhogen van de woningproductie, vooral ook zal er een sociaal huisvestingsbeleid moeten worden gevoerd. Maar daarbij hangt zeer veel weer af van de loyale medewerking van alle belanghebbenden'.

Heeft u de laatste vier jaar het woningbouwbeleid altijd kunnen steunen?

'Wat de grote lijnen betreft ja, en met overtuiging. Op sommige punten zou ik graag gezien hebben, dat er forser werd opgetreden.

Ik heb indertijd een motie ingediend waarbij gevraagd werd de doorstroming te koppelen aan de contingentering. Als men niet meewerkt aan het doorstromingsbeleid van Schut, dan moet de mogelijkheid er zijn door de toewijzing van huizen die doorstroming te prikkelen. Meer huizen bij goede doorstroming, minder bij een niet meewerken aan die doorstroming. Dat was toen iets wat de minister te ver vond gaan. Gelukkig doet hij het nu bij de huurharmonisatie wel. Ik heb respect voor het vertrouwen, dat de minister heeft in het trachten, alle partijen door overleg tot medewerking aan het beleid te brengen. Dat getuigt van een hoogstaand karakter. De praktijk bewijst echter, dat dit overleg lang niet altijd lukt. Er is aanleiding om soms eerder wat forser op te treden'.

Hoe ziet u de bezetting van de post voor volkshuisvesting in een volgend kabinet. U bent zelf vier jaar geleden ook gevraagd. Op het ogenblik doet drs. Poot zich horen als een gegadigde, hoe vindt u dat?

'Het is het goed recht van drs. Poot om zichzelf te presenteren, als is het nogal ongebruikelijk. Het ministerschap is allereerst een politieke functie en bij voorkeur moet die post bezet worden

door mensen, die ook politiek gewicht hebben'.
En uzelf?

'Ik zelf ambieer het ministerschap niet. De motieven waarom ik in 1967 moest bedanken, gelden nu niet meer. Overigens dacht ik dat ik hiervoor duidelijk genoeg ben geweest'.

Welke politieke functie heeft u voorkeur?

'Ik word het liefst weer vice-voorzitter van de fractie met Biesheuvel als voorzitter'.

Wat is daarvan het aantrekkelijke?
'In mijn twaalfjarig

Kamerlidmaatschap zijn de laatste vier jaar de plezierigste en ook de vruchtbaarste geweest in fractieverband. En dat schrijf ik — en dat geldt voor de hele fractie — voornamelijk op rekening van Biesheuvel. Ik hoop, dat hij weer fractievoorzitter wordt. Maar ik zou het volgend kabinet van harte gunnen te mogen werken onder een premier Biesheuvel. Vanuit mijn ervaring zeg ik, dat van de huidige politiek actieve figuren, de oppositie daarbij meegerekend, Biesheuvel onbetwistbaar de beste is voor de post van minister-president. Dat vond Zijlstra in 1967 al'.

Om weer terug te komen op uw werk in de Kamer, u bent in de fractie ook degene die zich bezig houdt met verkeer en vervoer en daarbij ook met geluidshinder i.v.m. o.a. Schiphol. Hoe denkt u over de vijfde baan op Schiphol?

'Welke oplossing ook gekozen wordt, het criterium is: a. de geluidshinder mag niet toenemen; b. de bestaande geluidshinder moet draaglijk worden gemaakt. Als daarvoor verlegging van de vierde baan nodig is, dan moet dat gebeuren. Ik ben bepaald huiverig voor een vijfde baan. Ik geloof er niet erg in, dat die vijfde baan niet voor capaciteitsvergroting zal worden gebruikt als daar behoefte aan is. Als er geen capaciteitsvergroting van Schiphol mag komen, dan is het eenvoudiger de vierde baan te verleggen'.

Hoe denkt u over de tweede nationale luchthaven?

'De fractie heeft hierover geen definitief standpunt. Dat komt pas als wij het regeringsstandpunt kennen en als de rapporten bekend zijn en wij weten waarop die gebaseerd zijn. Persoonlijk ben ik van mening, dat een tweede nationale luchthaven in elk geval niet gezocht moet worden in uitbreiding van Zestienhoven. Het zou dwaas zijn. Midden in de randstad de geluidshinder nog eens te gaan vergroten. Dan blijft over de Markerwaard of een gebied ten zuiden van Rotterdam. Voorlopig gaat mijn voorkeur uit naar een zodanige spreiding van luchthavens, dat beide grote havensteden een nauwe relatie hebben met een luchthaven. Nederland is economisch sterk afhankelijk van de vervoersfunctie. Er is ook een nauwe samenwerking tussen de verschillende vormen (weg, water en lucht) van vervoer. Het is goed om deze functie ook in de vestiging van een tweede nationale luchthaven tot uiting te laten komen.

Voor de plaats van die luchthaven denk ik voorlopig aan de Delta, de Zuidhollandse Eilanden of Noord-West Brabant. Situering dicht bij het Euro-poortgebied is aantrekkelijk, maar gezien het grote aantal mensen dat bij een dergelijke luchthaven betrokken is, valt ook sterk te denken aan Noord-

Mr. Aantjes (l.) op werkbezoek, naast hem drs. Zijlstra

West Brabant, in verband met het daar aanwezige arbeidspotentieel. Het moet een plaats zijn, die uit oogpunt van geluidshinder zo min mogelijk last veroorzaakt. Ook mag dat het natuurgebied van Voorne en Putten geen gevaar lopen'.

Hoe ziet u de samenwerking met andere partijen?

'Ik concludeer, dat het PAK uitgeschakeld is. De P.v.d.A., D'66 en P.P.R. hebben gezegd geen overeenstemming vóór de verkiezingen, dan ook niet erna. Daarmee zijn ze ook de verkiezingen ingegaan. Ik wil hen serieus nemen. Als zij na de verkiezingen weer op die uitspraak terugkomen is dat niet serieus meer, dat is ook tegenover de kiezers niet te verantwoorden. Dan blijft over een meerderheid voor de confessionele partijen, iets dat ik zeer zou toejuichen, maar wat gezien de huidige politieke verhoudingen niet reëel lijkt. Dat betekent samenwerking.

We hebben gezegd, dat we na de verkiezingen met de V.V.D. verder zullen praten, dat is afgesproken en daar houden we ons aan. Door de opstelling van het PAK wordt die combinatie met de V.V.D. waarschijnlijk. In deze gedachtengang is geen plaats voor DS'70. Maar als deze partij, wat ik niet verwacht, een aantal zetels haalt, zoals in het Algemeen Dagblad onlangs werd genoemd, dan ben je aan die verkiezingsuitslag verplicht die partij, die democratisch is en tot samenwerking bereid, niet uit de sluiten.

Maar ik wil er wel bij zeggen dat, gezien het program van DS'70 bekend is, ik niet zie dat wij hier tot overeenstemming zouden kunnen komen'. 'Het PAK is het bangst voor een goede verkiezingsuitslag voor de confessionelen. Van der Louw heeft zelfs al gezegd, dat wie niet op een der PAK-partijen stemt, beter op de V.V.D. kan stemmen dan op een van de confessionele partijen.

Doel moet zijn, invloed uit te oefenen op het regeringsbeleid. Wie op een der PAK-partijen stemt, stemt bij voorbaat op een oppositiepartij. Wie bang is voor een te grote invloed van de V.V.D. moet op een van de confessionele partijen stemmen, laat ik maar zeggen op de A.R.P.'.

Hoe staat u tegenover het stemadvies, dat de katholieke bouwbond heeft

gegeven, namelijk stemmen op de linkse partijen?

'De topfiguren in deze bond, w.o. de voorzitter, spelen een grote rol in de P.P.R. De leiding van deze bond is voorstander van fusie van alle bouwbonden en van deconfessionalisering. Het advies is gewoon: proberen de bond voor het karretje van politieke opvattingen van de voorzitter te spannen'.

Ziet u het als een bezwaar dat u als Kamerlid afkomstig bent uit de werkgewereld? Sommigen verwachten van zo iemand geen progressief beleid.

'De A.R.P. is een volkspartij. Het is ook onhoudbaar om werknemers en progressiviteit als in elkaars verlengde liggend te beschouwen. Christelijke politiek moet naar mijn mening er op uit zijn het beleid te richten op dat, wat het meest kwetsbaar is in de samenleving. Als dat de werknemers zijn, dan moet daar het beleid op gericht zijn, maar zijn het de kleine zelfstandigen dan moet daar op gelet worden'.

'Als ik als secretaris — sinds twee jaar adviseur — van 'n werkgewereldorganisatie moeilijker geaccepteerd zou worden voor een kandidatuur voor de Kamer dan als secretaris van een werknemersorganisatie, dan zou ik niet voor de A.R.P. in de Kamer willen zitten. Ik vind het voorwaarde dat, uit welke hoek men ook komt, men zijn zelfstandigheid van handelen behoudt. Daarom heb ik indertijd ook duidelijke afspraken gemaakt. Daardoor ben ik altijd helemaal onafhankelijk geweest en heb ik herhaaldelijk standpunten ingenomen, die men in de bouwwereld niet leuk vond, maar ze zijn altijd volstrekt loyaal geweest ten opzichte van gemaakte afspraken; ik heb daar nooit iets over gehoord. Ik heb de indruk, dat dit lang niet van alle groepen gezegd kan worden'.

Hoe beleeft u de verkiezingscampagne?

'In tegenstelling tot vroeger heb ik nu pas één vergadering, op Tholen, meegemaakt waar alleen antirevolutionairen waren. Er komen veel politieke tegenstanders, vooral van het PAK en van de P.S.P.

Wat is uw plezierigste vergadering tot nu toe?

'Dat was de predikantenvergadering in

Groningen van enkele weken terug, daar waren predikanten van alle kerken, die lid waren van allerlei politieke partijen, A.R., C.H., P.S.P., P.v.d.A., enz. De boeiendste werkbezoeken vond ik die aan Zwanenburg, Amsterdam en Venlo'.

Wat lijkt u het effect van deze campagne?

'Het Kamerlidmaatschap neemt al je tijd in beslag. Je oriënteert je altijd met representanten van de kiezers. Je praat met vakbondsmensen, met werkgeversvertegenwoordigers, met besturen van organisaties, met gemeentebesturen. Bij hearings zijn het ook altijd weer representanten van groepen. Het grote belang van werkbezoeken is het rechtstreekse contact met de mensen zelf. Voor de besluitvorming is die achtergrond, dat ontmoeten van de mensen in hun eigen omstandigheden, van het grootste belang. We zullen ook de komende vier jaar proberen deze bezoeken vol te houden, dat moet gebeuren'.

ARJOSRAPPORT PROGRAM VERGELIJKING

Bij de vorming van een nieuw kabinet zullen de politieke partijen het in hoofdlijnen met elkaar eens moeten worden over een aantal onderwerpen. Een belangrijk aantal van deze onderwerpen is door een Arjoswerkgroep nader bestudeerd. Er is een vergelijking gemaakt tussen deze punten uit het program van de combinatie P.v.d.A., D'66 en P.P.R., uit het program van de V.V.D. en uit het Urgentieprogram van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. De vergelijking van de drie programma's op hoofdpunten kan ertoe bijdragen een antwoord te vinden op de vraag met welke partij en het Urgentieprogram (en het program van de A.R.P.) het beste uitgevoerd worden.

Uit het Arjosrapport blijkt, dat op een groot aantal punten het Urgentieprogram overeenstemt met de hoofdlijnen van P.v.d.A., D'66 en P.P.R. en met het V.V.D.-program. Vervolgens zijn er beleidspunten waarin de hoofdlijnen duidelijk verder gaan dan het Urgentieprogram en punten waarin het Urgentieprogram verder gaat dan het V.V.D.-program.

Het Arjosrapport 'Programvergelijking' telt 13 pagina's met een keurig gerangschikt overzicht van de belangrijkste onderwerpen der genoemde programs. Het is een handig overzicht gedurende deze verkiezingstijd en later. Het kan ook bij de komende kabinetsformatie een rol spelen.

Omdat het rapport spoedig uitverkocht was is het thans herdrukt en weer volop verkrijgbaar voor de prijs van f 1,— per stuk. Stort dit bedrag op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van 'Programvergelijking' en u hebt het rapport spoedig in huis.

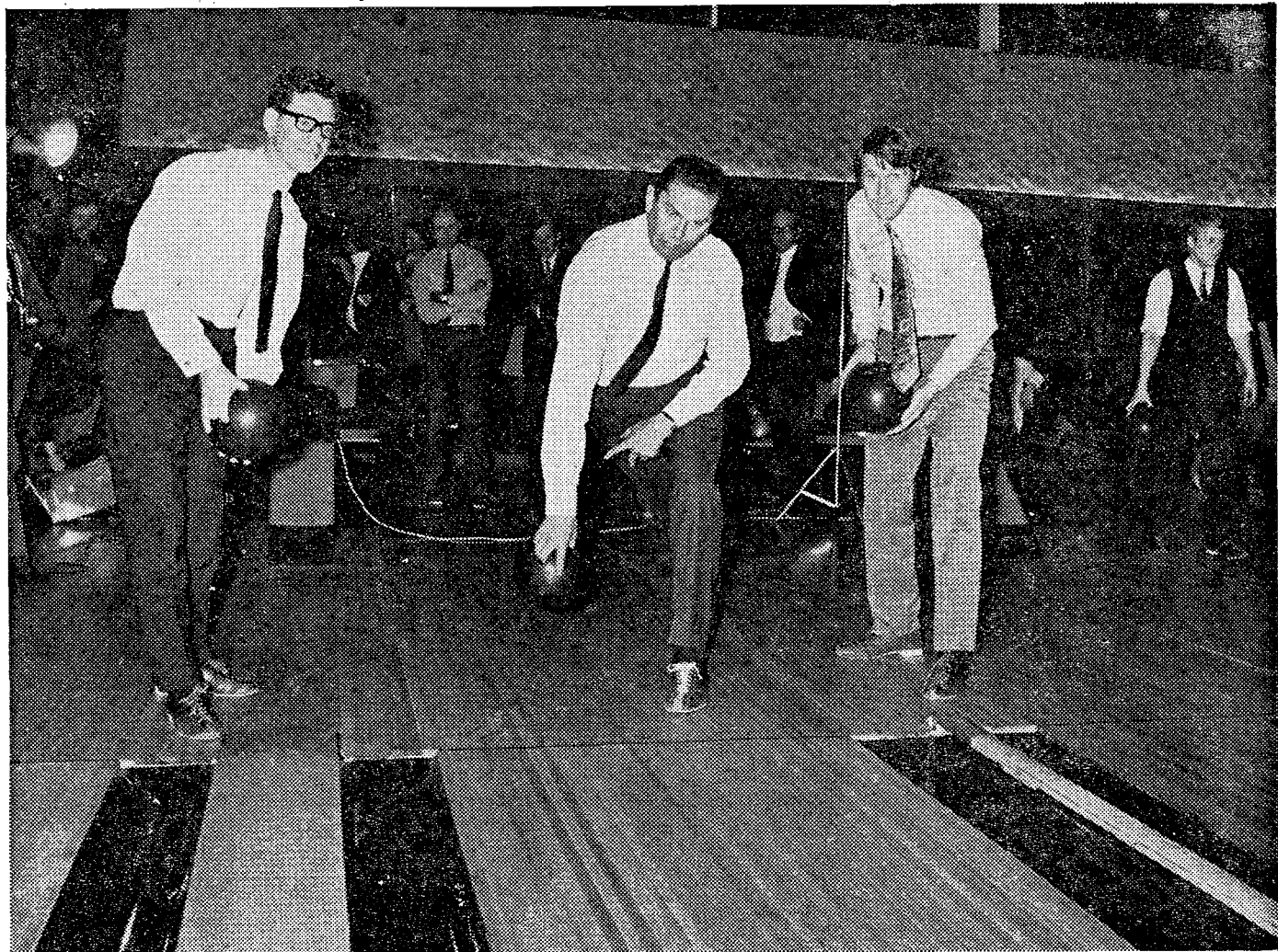

BIESHEUVEL EEN DAG IN AMSTERDAM

'Wij komen terug', dat is het motto waaronder de fractiewerkbezoeken en de Biesheuveldagen gehouden worden. Voor Amsterdam is dit motto al voor een deel geconcretiseerd. Op 5 maart bracht de fractie een werkbezoek aan de hoofdstad. Mr. Biesheuvel kwam op 7 april terug op zijn verkiezingstournee. Voordat hij Amsterdam verliet had hij twee belangrijke toezeggingen gedaan. Dit najaar (september?) hoopt hij opnieuw in het Vondelpark met voorbijgangers te discussiëren. Bovendien staat voor 16 juni weer een bezoek aan het V.U.-studentencentrum 'Uilenstede' op het programma. Aan beide toezeggingen werd toegevoegd: 'Het geeft niet in welke functie'. Wie durft er nu nog te zeggen dat de A.R.P. een plattelandspartij is en Amsterdam links laat liggen?

'Barend heeft de wereldcup' en 'Barend geeft een 2e fust', dat waren de liederen die omstreeks 1 uur 's nachts in het studentencentrum Uilenstede weerklonken. Er werd echter geen 2e fust aangeboden, want het café sloot om 1 uur. Toch was het al dicht bij half twee voordat mr. Biesheuvel het centrum verliet nadat afgesproken en omgeroepen was dat het 'tot ziens' op 16 juni gerealiseerd zal worden. Dit was tevens het slot van een vermoeiend bezoek aan Amsterdam.

Het bezoek was om 12 uur begonnen met een wandeling van de 1e Constantijn Huygensstraat naar het Vondelpark. Omringd door met sandwichborden omhangen Arjossers en fractiemedewerkers werd er een korte omweg via Leidseplein en Leidsestraat gemaakt. Ook een met A.R.-biljetten opgesierd busje trachtte de voorbijgangers over te halen hun middagpauze met Barend Biesheuvel door te brengen op de 'Sprekershoek' in het Vondelpark. Op 14 februari 1967 had de heer Biesheuvel de officiële opening van deze speakerscorner verricht. Zijn hernieuwd optreden werd een succes. Rond 600 personen konden zijn reacties horen op vragen en opmerkingen van voorbijgangers. A.O.W.; Europese politiek; Evangelische politiek; het niet gesloten akkoord met P.v.d.A., D'66 en P.P.R.; wel schoten

Biesheuvel in het bowlingcentrum van Peter Post. Links, staatssecretaris Grosheide, rechts Peter Post.

voor de boeg, maar geen treffers; defensie; inflatie; keuze P.v.d.A. V.V.D.; de positie van de vrouw; woningbouw; dit waren de onderwerpen waar de heer Biesheuvel mee geconfronteerd werd. Een zaal-optreden kan nooit veelzijdiger zijn. Eén van de vragenstellers had al eens een brief aan mr. Aantjes geschreven en uiteraard ook antwoord gekregen. Nu trachtte hij echter voor zijn huisvestingsprobleem de steun van Biesheuvel te krijgen. Amsterdams A.R.-voorzitter Tamminga gaat deze zaak verder uitzoeken. De vergunning voor het Vondelpark-optreden was slechts voor een uur verleend. Onder het toezien van enkele Amsterdamse politieagenten moest om half twee, tot veler spijt, de discussie worden afgebroken. Nu eens geen dubbeldekker maar een eenvoudig V.W.-busje bracht het gezelschap versterkt met enkele journalisten vervolgens naar Amsterdam Noord. Hier werd het bejaardencentrum 'De Kimme' bezocht. Ruim honderd bejaarden zaten hier al te wachten op Biesheuvel. Ook de Amsterdamse kandidaten kamerlid Boersma en staatssecretaris Grosheide voegden zich hier bij de verkiezingsstoet.

Tijdens een korte discussie werden enkele problemen van de bewoners uiteengezet. De verplichting om kijkgeld te betalen van het zakgeld en de ondoorzichtige procedure met betrekking tot het invullen van de aangifteformulieren voor de inkomstenbelasting stonden hierbij

centraal. Toegezegd werd deze kwesties nader te bestuderen. Na een informeel gedeelte waarbij de bezoekers met de bejaarden spraken werd 'De Kimme' verlaten.

Het bowlingcentrum van zesdaagse keizer Peter Post stond nu op het programma. Een tocht van Amsterdam Noord naar Amstelveen Zuid. Moedig poogden de heren Biesheuvel, Boersma, Grosheide en gastheer Peter Post de kegels omver te gooien. Hierbij bleek vooral Grosheide een afwijking naar links te hebben. In het bowlingcentrum zijn ook de opnamen gemaakt voor de A.R. t.v.-uitzending van 13 april. De avondvergadering werd niet gehouden in het vertrouwde Krasnapolsky, maar in een zaal van de Spaarbank voor de stad Amsterdam.

Was deze minder vertrouwde omgeving misschien de oorzaak dat de zaal niet geheel gevuld was? Er waren een tweehonderd belangstellenden die aan de levendige bijeenkomst meemaakten. Vooral het verantwoording afleggen voor het gevoerde beleid en de benadering van de specifieke problemen voor een stad als Amsterdam stonden centraal in de toespraak die Biesheuvel hield. Ook hier waren het weer niet alleen Antirevolutionairen die aan de discussie deelnamen. Voor Amsterdam is dit helemaal niet verwonderlijk. Nog één bezoek moest er afgelegd worden. Werd in 1967 na de vergadering een studentensociëteit in de stad bezocht, nu stond het studentencentrum Uilenstede op het programma. Ook hier werd de heer Biesheuvel vergezeld door de heren Grosheide en Boersma. Al spoedig verdrongen zich grote groepen studenten om de bezoekers. De sfeer werd nog aanzienlijk verhoogd door het aanbieden van een fust bier, wat uiteraard gewaardeerd werd.

Dat dit bezoek bij zowel studenten als A.R.-mensen in de smaak viel is wel gedemonstreerd doordat men niet zoals voorgenomen 1 uur, maar bijna 2 uur hier verbleef. Samenvattend kan worden teruggezien op een drukke dag die zeker zijn weerslag zal moeten vinden op de uitslag van 28 april.

ZIE OOK PAGINA 12

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
LIFT-
WAGENS
ETC.

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

WOUDA ZADEL
ORANJEWOUDE
Vraagt nieuwe prijscourant

TEL. 05130-2141 - 1109

DE A.R.P. BEZOCHT LIMBURG

In samenwerking met A.R.P.-leden in Limburg is het mogelijk gebleken op 6 april 1971 een werkbezoek van een groot aantal A.R.-Kamerleden en Kamerkandidaten aan de provincie Limburg te brengen. Het is een prestatie, dat binnen een zeer kort tijdsbestek dit werkbezoek in samenwerking met het partijsecretariaat goed van de grond kon komen. Hoewel het ledental van de A.R.P. in Limburg betrekkelijk gering is heeft een aantal partijleden in Venlo, Geleen, Heerlen en Maastricht zich met groot enthousiasme ingezet om een programma voor dit bezoek op te stellen. Dank zij hun medewerking is het gelukt zowel bij officiële instanties als op straat acte de presence te geven.

De ontvangsten bij officiële instanties (gemeentebesturen, actiecomité's, enkele bedrijven) waren bedoeld om de A.R. Kamerleden en Kamerkandidaten op de hoogte te stellen van de problemen, waarmede deze mooie provincie worstelt.

Met name vervangende werkgelegenheid door het sluiten van de mijnen is een heet hangijzer. Ook de bejaardentehuizen en een werkplaats voor mindervaliden werden bezocht, waaruit bleek, dat op deze terreinen een actief beleid wordt gevoerd ten dienste van deze groepen van de bevolking, waarbij de directies in de gelegenheid waren bepaalde wensen — die er altijd te over zijn — kenbaar te maken.

Naast deze ontvangsten, waarbij de Kamerleden uiteraard ook 'huiswerk' meekregen en waarbij o.a. door mej. Van Leeuwen op een persconferentie te Heerlen de blijvende aandacht en medewerking van de A.R. Tweede Kamerfractie werd toegezegd bij het oplossen van de Limburgse problematiek, vonden straatacties en contacten met kiezers plaats in Geleen, Venlo, Roermond, Sittard, Brunssum, Hoensbroek en Maastricht.

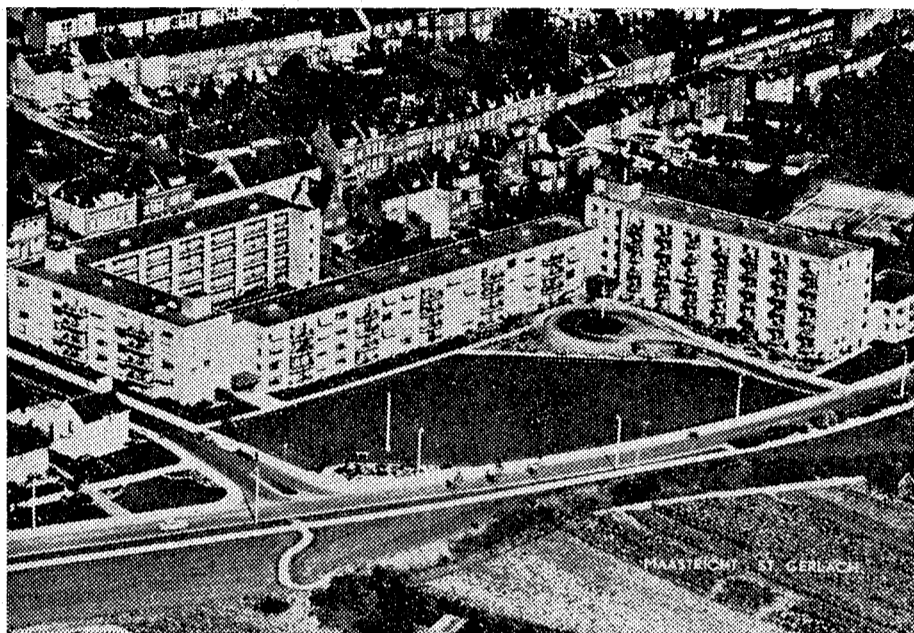
Een aantal medewerkers en medewerkers van het partijsecretariaat hierbij geassisteerd door geluidswagens van de campagne teams uit Zeeland en Noord-Brabant hebben met veel medewerking van de Limburgse Anti-Revolutionairen ter plaatse de A.R.P. gepresenteerd.

Het is ons hierbij opgevallen, dat Barend Biesheuvel in het Zuiden toch goed bekend is. Zonder de andere Kamerkandidaten te kort te doen mag wel worden vermeld, dat Aantjes, Boertien, Van Dam en Schakel zich in deze nieuwe opzet van een persoonlijk gerichte verkiezingscampagne ontpopt hebben als echte 'straatventers' van de A.R.P.

De A.R.P. werd op 6 april in Limburg op plezierige wijze aan de 'man of vrouw' gebracht.

Dat het plezierig was is ook te danken aan de positieve reactie en instelling van de Limburgers, die soms op vrolijke wijze reageerden op het A.R. spektakel als de partij van de 'schone' Barend en 'of hij er zelf ook was'. Wij konden de mensen er van overtuigen, dat dit op 6 april niet kon.

Voor sommigen was het een leutige belevens een A.R. Kamerlid de hand te mogen drukken, waaruit blijkt dat persoonlijk contact tussen Kamerleden en kiezers op prijs wordt gesteld.

De pers werd uitvoerig geïnformeerd en in een aantal dagbladen werden advertenties over dit bezoek opgenomen.

Aan de activiteiten werd deelgenomen door de volgende A.R. Kamerleden en Kamerkandidaten: mr. Aantjes, dr. C. Boertien, mej. J. van Leeuwen, H. de Mooij, M. W. Schakel, mr. J. N. Scholten, Tj. Walburg, Prof. dr. W. Albada, dr. P. J. Boukema, mr. G. C. van Dam, mr. P. J. A. Idenburg, drs. M. Kerkhof, dr. W. de Kwaadsteniet, en drs. A. Schouten.

Een geslaagd bezoek aan een provincie die terecht meetelt voor de A.R.P. bij de oplossing van haar problemen.

Het meegekregen 'huiswerk' zal in de komende jaren door de A.R.P. zo goed mogelijk worden 'gemaakt' binnen de mogelijkheden die er zijn om tal van knelpunten in de Nederlandse samenleving als geheel tot een oplossing te brengen.

GEEN POLITIEKE PRAAT LANGS DE LIJN WORDT ARJOSLID

De Arjos is de zelfstandige jongerenorganisatie van de A.R.P. Plaatselijk, provinciaal en landelijk richt de Arjos zich tot de A.R.P. om plannen te lanceren en ideeën te verwezenlijken.

In het land zijn tientallen afdelingen.

Geef je op als lid van de Arjos wanneer je mee wilt doen aan de vele Arjos-acties.

Kost maar f 7,50 voor de periode van april t.m. december 1971. Je krijgt maandelijks het Arjosblad „Op Wiek” en nog veel meer informatie.

COUPON

Ondergetekende;

Naam: .....

Straat: .....

Plaats: .....

geeft zich met ingang van heden op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag. (Coupon inzenden naar: Arjos, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag).

CAMPAGNE-LEIDERS

Groningen: J. van der Ploeg, Maaslaan 11, Groningen, telefoon 050-52147.

Friesland: F. Eijgelaar, Bleeklaan 43, Leeuwarden, telefoon 05100-27434.

Drente: J. van Noord, Lhee 7, Dwingeloo, telefoon 05219-7266.

Overijssel: G. Chr. Voerman, Herm. Kruijderlaan 21, Almelo, telefoon 05490-16045 (t)-05490-17267 (k)

Arnhem: J. J. van der Laan, Jasmijnweg 48, Nunspeet, telefoon 03412-3218.

Nijmegen: A. Wildeman, Croleseweg 2, Winterswijk, telefoon 05430-2191.

Utrecht: dr. ir. P. L. Walraven, Dennenweg 9, Soest, telefoon 02155-4137 (t)-03463-1444 (k).

Amsterdam: drs. E. Heerma, 2e Jan van der Heydenstraat 8 III, Amsterdam, telefoon 020-729566.

Haarlem: ir. A. H. J. van Tol, Seevank 100, Zwanenburg, post Halfweg, telefoon 02907-4986.

Den Helder: J. W. Bol, Noorderpad 49, Opperdoes, telefoon 02274-1920.

Leiden: A. J. Stolp, Van Vollehovekade 5, Leiden, telefoon 01717-30554 (t) 01710-26318 (k).

Den Haag: J. H. J. Rose, Isebellaland 1418, Den Haag, telefoon 070-614941 (k)-70-858879 (t).

Rotterdam: J. J. Koole, Rekersdijk 22, Rotterdam, telefoon 010-198243 (t)-010-277740 (k).

Dordrecht: M. H. L. Weststrate, Burg van Walsumlaan 285, Vlaardingen, telefoon 010-708633.

Middelburg: K. van Oosterom, H. Duintstraat 81, Kruiningen: tel. 01130-1747 (t)-010-292366 (k).

Noord-Brabant: drs. J. de Geus, Julianalaan 18, 's-Gravenmoer, tel. 01623-2507 (t)-01600-2244 (k).

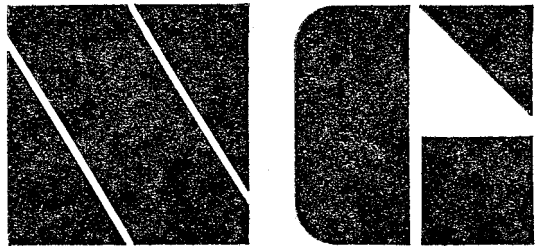
VRAGEN VAN KAMERLEDEN

De heren Kieft, Koning en Tuynman vroegen aan minister en staatssecretaris van Financiën:

1. Is het de bewindslieden bekend, dat vele transacties in onroerende goederen in het kader van een verbetering van de landbouwstructuur en van overdracht van bedrijven van ouders aan kinderen wachten op de inwerkingtreding van de Wet op belastingen van rechtsverkeer aangezien de nieuwe wetgeving grotere vrijstellingen kent dan de huidige wettelijke bepalingen (artikel 15, 1e lid, de letters b en p Wet op belastingen van rechtsverkeer)?

2. Zijn de bewindslieden bereid een spoedige inwerkingtreding van de in de vorige vraag genoemde wet te bevorderen en wanneer zal deze uiterlijk plaatsvinden?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 17 - 24 april 1971

WOENSDAG 28 APRIL A.S. NAAR DE STEMBUS

DIALOOG MET DE KIEZER

Nog enkele dagen en het is zo ver. Dan gaat u uw stem uitbrengen. Dan gaat u kiezen. Deze week een laatste dialoog met u. Voor de verkiezingen.

Maar de dialoog gaat door. De afgelopen weken heb ik vele malen en op vele plaatsen gezegd: ik kom terug; wij komen terug. En met wij bedoelde ik de anti-revolutionaire fractie in de Tweede Kamer.

Niet dat wij gedurende de afgelopen jaren niet veel gedaan hebben om het contact met het „land” en met de „mensen” tot stand te brengen. Maar de afgelopen weken hebben wij allemaal gemerkt, dat er toch nog een veel te grote afstand bestaat tussen de kiezer en de door hem gekozenen. Er worden in de Kamer ook zoveel, en zulke ingewikkelde problemen behandeld, dat het volkomen begrijpelijk is, dat de burger daarop het zicht verliest. Misschien is er wel te weinig direct menselijk contact geweest. Misschien ontbrak ook wel eens te vaak de tijd om de zaken goed aan u uit te leggen. Wij willen, ondanks de wetenschap dat ons dit veel tijd zal gaan kosten, proberen hier verbetering in te brengen.

Wij willen proberen in de komende jaren doorlopend verantwoording af te leggen van onze daden in de Kamer.

Wij willen u laten zien waarmee wij bezig zijn. Nogmaals, niet dat wij dat in de afgelopen jaren niet deden, maar de tijden zijn veranderd, de verhouding kiezer-gekozenen is ingrijpend veranderd. Wij trachten een antwoord te vinden op die veranderingen.

Wij willen de komende jaren bewijzen, dat de mensen wel degelijk belangstelling voor de politiek hebben, mits de politici maar belangstelling voor de mensen tonen.

De dialoog gaat door, op vele manieren. Daar zal de A.R.P. zich voor inzetten.

OOK LAATSTE DAGEN VEEL DOEN

Elke dag voor woensdag 28 april a.s. is er om te werken.

Waarvoor?

Dat zoveel mogelijk mensen naar de stembus gaan.

Dat zeer velen de A.R.P. kiezen.

Vraag dat de mensen.

Praat met ze.

Want één van de vijf kiezers weet nog niet welke partij te kiezen.

*

Wij Nederlanders willen zoveel... Kort en duidelijk staat in deze huis-aan-huis-folder wat de A.R.P. wil. Aanwezig bij de secretaris van uw kiesvereniging.

Zorg dat alle kiezers de folder kunnen lezen.

*

Laat vele kiezers zien, dat velen de A.R.P. steunen.

Hoe?

Door een raambiljet op te hangen.

Verkrijgbaar bij de secretaris van uw kiesvereniging.

Alle leden tenminste een raambiljet voor hun raam. Of op een bord in de tuin. Ook de laatste dagen.

*

Steeds blijkt, dat veel mensen, die slecht ter been zijn, graag vervoer naar de stembus en weer naar huis terug willen hebben.

Biedt deze service uit eigen beweging aan; aan iedere kiezer die moeilijk op eigen gelegenheid naar de stembus kan gaan.

*

Let op woensdag 28 april a.s. er op of familieleden, vrienden, kennissen, buren naar de stembus gaan.

Bel de wegblijvers op of loop even bij hen langs. De stembus is tot zeyen uur 's avonds open.

*

Iedere stem telt.

Een zetel kan hangen van één stem.

De Protestantse Groepering in 's-Hertogenbosch kwam bij de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen, die daar een paar weken geleden werden gehouden slechts drie stemmen tekort voor de tweede zetel.

Zo iets mag ons landelijk niet overkomen.

Daarom:

Laat het niet aan u, laat het niet aan ons liggen.

*

Samen ook de laatste dagen veel doen.

Alles doen wat wij kunnen.

Het gaat in onze samenleving voor de komende jaren om de richting van het politieke beleid.

De verkiezingen op woensdag 28 april a.s. zijn belangrijk.

Vertel dat verder.

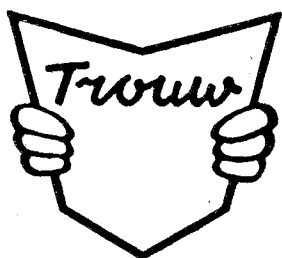

ONZE LANDELIJKE KANDIDATEN

1. mr. B. W. Biesheuvel
2. mr. W. Aantjes
3. drs. J. A. Bakker
4. B. Roolvink
5. dr. A. Veerman
6. drs. J. Boersma
7. mej. J. van Leeuwen
8. dr. C. Boertien
9. M. W. Schakel

10. Tj. Walburg
11. mr. J. H. Grosheide
12. dr. N. G. Geelkerken
13. drs. J. de Koning
14. mr. J. N. Scholten
15. dr. A. J. Vermaat
16. A. van Es
17. drs. A. Schouten
18. H. A. de Boer

19. mr. G. C. van Dam
20. mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters
21. J. van der Ploeg
22. mr. P. J. A. Idenburg
23. dr. B. Goudzwaard
24. dr. W. de Kwaadsteniet
25. drs. G. M. Kerkhof

laat U niet los!

ANTWOORDNUMMER 2792

AMSTERDAM

B. W. BIESHEUVEL

ZEELAND

Dinsdag 13 april was aan Zeeland de beurt een Biesheuveldag te organiseren. De Zeeuwen hebben er iets goeds van gemaakt.

† Belangrijkste was wel de avondvergadering, waarin zo'n 500 man hoorden hoe onze lijstaanvoerder een flitsend betoog hield. Kern van het verhaal was z'n verzet tegen de splintergroeperingen (G.P.V., S.G.P., P.P.R., P.S.P.) omdat versplintering een teken van wanhoop is. Er volgde een zeer plezierige discussie over zeer veel onderwerpen waaronder het punt, dat de Zeeuwse gemoeiden nogal bezig houdt: de afsluiting van de Oosterschelde.

†s Morgens bezocht mr. Biesheuvel, begeleid door veel plaatselijke anti-revolutionairen, de Vlissingse wijk Pauwenburg. Hij deelde de bekende folders, stickers, ballonnen, folders uit en sprak er met enkele bewoners. In de middaguren sprak de lijstaanvoerder voor de Maatschappij van Nijverheid en Handel in Vlissingen over de plaats van Nederland in de E.E.G. De belangrijkste conclusie van mr. Biesheuvel was, dat wat er verder ook met de uitbreiding van de zes te verwachten is, uiteindelijk een politieke integratie de economische moet afronden.

†s Middags was in Middelburg een belangrijk gesprek belegd met vertegenwoordigers van de Zeeuwse landbouw. Er werden zeer veel vragen behandeld over ruilverkaveling, de problemen van de kleine bedrijfjes, de fruitteelt, belastingsfaciliteiten, enz. Tijdens dit gesprek werd weer eens duidelijk hoe belangrijk het is geweest, dat onze lijst-aanvoerder jarenlang minister van landbouw is geweest. Hij weet waarover hij praat als het over deze ingewikkelde zaken gaat. Dat stelden de Zeeuwse landbouwers zeer op prijs. Hun voorman maakte trouwens aan het eind van de bespreking duidelijk dat zij zeer ingnomen zijn met de landbouwparagraaf uit het Program van Actie 71-'75.

OVERIJSEL

De foto's rechts op de pagina geven een indruk van het bezoek van Biesheuvel vrijdag 16 april j.l. aan de vee-markt te Zwolle. De lijsttrekker sprak met veel mensen op de markt. Hij ging ook niet met lege handen weg. Voor f 11,- werd hij eigenaar van een jong bokje, dat later op de dag werd aangeboden aan de Buitenschool te Zwolle. Biesheuvel zei bij zijn aankoop: Je kunt beter een bok kopen, dan een bok schieten.

De rest van het bezoek aan Overijssel was eveneens zeer geslaagd.

BEELDEN VAN DE VERKIEZINGSCAMPAGNE

BUITENLANDSE BELANGSTELLING

Donderdag 15 april bezocht de lijsttrekker, vergezeld van een aantal Kamerkandidaten Den Haag, waar hij met een dubbeldekker de stad doorging. Bij het bezoek aan Rotterdam dinsdag 20 april werd de campagne gefilmd door de Belgische televisie (B.R.T.). Woensdag 21 april was de Duitse t.v. (A.R.D.) in Den Haag aanwezig om Biesheuvel op pad met de dubbeldekker te filmen.

Links boven minister Bakker op campagne in Zeeland bij een bezoek aan Dow Chemical in Terneuzen, achter hem landelijk campagneleider De Kwaadsteniet.

Biesheuvel koopt een bokje voor het jongetje rechts van hem.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ onder redactie van H. Algra (voorzitter) G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie
Dr. Kuyperstr 3 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,- per jr. Losse verkoop f 0,30

Willem Duys

stelde haar aan u voor

Corrie ten Boom

U kunt het nu zelf mee beleven: haar gevangenneming en verhoor (verteld en gespeeld door haarzelf tesamen met 15 anderen) op een 30 cm LP voor slechts **10.-** + f 1,- porto.

Bestellen via giro 369795
T.a.v. stichting "de jonge koeriers"
Postbus 16 - Soest (tel. 02155 - 3476).

VERZORGD WONEN IN EEN SERVICEFLAT

TE KOOP OF EVENTUEEL TE HUUR

op nader overeen te komen voorwaarden in Ermelo, moderne 2- of 3-kamerflats in bosrijke omgeving en toch dichtbij centrum.

INLICHTINGEN TELEFOON 03417 - 1209.

**DR. A. VEERMAN IN GESPREK
MET H. WESTSTRATE**

PRINCIPIEEL IS VOOR MIJ DAT JE AL JE HANDELEN WIL TOETSEN AAN DE BIJBEL

„Voor mij is het centrale argument het bezig zijn vanuit de bijbel met de politiek. Een volgend argument is, hoe de A.R.P. dat doet: het zich met overtuiging afvragen wat de boodschap van het evangelie betekent voor een maatschappij in snelle ontwikkeling. De aanpak, de benadering van de A.R.P. wordt gekenmerkt niet door een zich neerleggen bij de bestaande situatie, maar door het pogen de ingrijpende veranderingen te toetsen en te trachten de politieke ontwikkelingen te leiden en daaraan vorm te geven. Dat is een uitdaging. Maar die is onze moeite en inspanning zeer waard.” Zo begint partijvoorzitter Veerman zijn antwoord op de vraag:

Wat zijn voor u de belangrijkste argumenten om op 28 april op de A.R.P. te stemmen?

„Christelijke politiek kent geen stilstand, maar grijpt naar de toekomst. Christelijke politiek is op weg. Dat geeft natuurlijk onrust. En er zijn mensen die wat benauwd worden door al het nieuwe, het veranderende. Zij kunnen het niet meer bijhouden, vooral nu de ontwikkeling van het leven en daardoor ook van de politiek zo snel gaat. Maar zo moet het toch. Het evangelie werkt niet als een trein, langs vaste rails, eventueel zelfs volgens een spoorboekje. Het evangelie fungeert ook niet als een bonestaak, een vaste stok, waarlangs wij moeten opklimmen. Het is een levenssap, dat in de plant doordringt. dat nieuwe loten doet uitbotten. Dat moet ook uit het program blijken. Daar moet je jezelf herkennen, in je verbondenheid met het evangelie.

Ik krijg vragenderwijs wel eens opmerkingen te horen, zo in de trant van: is de A.R.P. nog wel een echte principiële partij? Principieel is voor mij, dat je al je handelen wil toetsen aan de bijbel. Daar val je steeds op terug. En in dat opzicht is de A.R.P. voluit principiële partij. Maar, zoals ik al zei, kent iedere tijd andere vragen en vanuit onze principes, onze uitgangspunten moeten wij daarop concrete antwoorden geven. Wij schieten als christenen te kort wanneer wij voor de problemen uit de weg zouden gaan en zouden volstaan met het spreken van vrome woorden naar het hart van Jeruzalem.

En natuurlijk is er ook nog een andere onrust. Je bent samen op weg, maar niet in het gelid, één-twee-in-de-maat. Dat kon misschien vroeger, het paste zelfs in die tijd, geloof ik, Maar dat is voorbij. We lopen wel eens wat uit elkaar. Dat is niet zo erg, als je al voortgaande elkaar maar in het oog houdt.

Dat is het dus, wat de A.R.P. laat zien,

het proberen de dynamiek van de bijbelse boodschap om te zetten in politiek.

Een argument is ook de wijze waarop de A.R.P. in de afgelopen jaren al worstelend en trachtend greep te krijgen op de ontwikkelingen, haar benadering in het concrete beleid tot gelding heeft willen brengen. Denk alleen maar aan de steeds terugkerende sociale discussie bij de belastingdebatten.

STEMADVIES

Wat is uw mening over het stemadvies van prof. Verkuyl en anderen?

„Het zit er in, dat u dit nu vraagt, na wat ik daarnet zei. Elkaar in het oog houden zei ik. In mijn eerste reactie op de verklaring van prof. Verkuyl voor de tv heb ik twee woorden gebruikt: teleurstellend en onbegrijpelijk.

We moeten samen bezig zijn, en dat zijn we ook. Over internationale vragen in het bijzonder, ook samen met prof. Verkuyl. Hij heeft er zelfs in belangrijke mate de stoot toe gegeven. We zijn in discussie geweest, b.v. in de werkgroep van vorig jaar. Daar maakte prof. Verkuyl deel vanuit. En een belangrijke conclusie van de nota, die door de werkgroep is samengesteld is geweest, dat de discussie moet doorgaan.

Nu heeft het Partij Convent in december een beslissing genomen over het program 1971-1975 en daar moeten we niet aan gaan tornen. Maar ieder program heeft, dat spreekt uit mijn antwoord op uw vorige vraag, het karakter van een momentopname. Een christelijk politiek program geeft geen laatste antwoorden, maar altijd antwoorden in de tijd. De bezinning en de discussie gaan door.

In februari hebben we nog een gesprek gehad met medestanders van prof. Verkuyl. Hij kon daar zelf niet bij zijn, maar zij die er wel waren spraken ook namens hem. Het ging voor hen over de vraag: hoe en wat nu verder. Het gaat nu niet over de preciese inhoud van dat gesprek. Maar het was een positief, een constructief gesprek. Daarom was ik al wat teleurgesteld over de verklaring, dat prof. Verkuyl niet op onze lijst zou stemmen. Dat leek mij niet consequent in de lijn van samen, bezig blijven, al kon ik wel begrijpen, dat prof. Verkuyl het er moeilijk mee had.

Maar het advies, op de P.P.R. te stemmen, vind ik volmaakt onbegrijpelijk. Prof. Verkuyl is overtuigd voorstander van partijformaties vanuit de norm van het evangelie. Dat vindt hij bij de P.P.R. — zeer bewust — niet. En de P.P.R. heeft — hoe ook haar eigen program mag binden — daarna ook het gemeenschappelijk program van de andere drie — de hoofdlijnen — aanvaard. En daarmee heeft zij haar eigen program op dit punt volstrekt ongeloofwaardig gemaakt. Daarin kunnen prof. Verkuyl en zijn medestanders zich onmogelijk thuis voelen. Althans daar zou ik niets van begrijpen. Ik heb de houding van de P.P.R. ergens zo getypeerd gezien: 'Een middenrechtse positie, die niets goeds meer kan opleveren op het gebied van de defensie'. Inderdaad — men moet dan toch door de benadering van dit vraagstuk in ons program veel meer togesproken worden.

Ik vind het advies ook niet passen bij een man van het formaat van prof. Verkuyl. Wie in een partij volop gelegenheid krijgt mee te praten en zijn standpunt uit te dragen en wie weet dat de discussie niet is afgesloten, die handelt dan m.i. volstrekt verkeerd wan-

neer hij als lid van de A.R.P. adviseert op een andere partij te stemmen. Ik vind dat niet recht door zee. Het A.R.P. standpunt ten aanzien van ontwikkelingshulp is door prof. Verkuyl nooit aangevallen. De partij als geheel neemt t.a.v. de rassenverhoudingen een volstrekt duidelijk standpunt in.

SCHADUWKABINET

Wat vindt u van het schaduwkabinet van P.v.d.A., D'66 en P.P.R.?

„Twee opmerkingen daarover: Allereerst is het m.i. vooral een propaganda-stunt. Je ziet dat ook in de keuze van de mensen. Daar zit zeker een stuk deskundigheid bij. Maar de populariteit, het hebben van een ruime achterban, heeft men bij de keuze bepaald niet vergeten.

Ten tweede, als ik het als een serieuze politieke daad taxeer, is het nogal lachwekkend. Ik heb de mensen uit het schaduwkabinet op de tv gezien, zaterdagavond. Het leek een stel amateurs, die een toneelstuk opvoeren en het zelf niet serieus nemen. Van het verhevene naar het lachwekkende is maar één stap. Nou, die stap is gedaan. Een schaduwkabinet komt uit de Engelse politiek. Daar is het functioneel. Maar de

Engelsen zijn wel zo nuchter en laconiek om het 'in de schaduw' te houden tot na de verkiezingen. Daar laat men zich niet samen filmen voor men uit de schaduw in het volle licht gekomen is. Nadat men de verkiezingen gewonnen heeft. Het is dus op een onzorgvuldige manier overgenomen. En daardoor overtrokken. Als het serieus bedoeld was, was het een malle vertoning. Het zal dus wel bedoeld zijn als propaganda.

Waarom vormen de drie christelijke partijen geen schaduwkabinet?

„We hebben daar lang geleden al over gepraat en zijn toen tot de conclusie gekomen, dat het onjuist zou zijn vóór de verkiezingen al een compleet kabinet in elkaar te zetten. Dat zou voorbarig zijn. De uitslag van de verkiezingen dient ook mee te spelen, in hoge mate zelfs.

Wel dient men kandidaten achter de hand te hebben. Die zijn er ook. Al jaren lang nl. leeft de gedachte in onze kring — ook bij de K.V.P. en de C.H.U. — dat het gewenst is onder de Kamerkandidaten bij voorkeur ook mensen te hebben, die ook voor het ministerschap in aanmerking komen. M.i. komen er in de club van Den Uyl te veel mensen van buiten het parlement voor. Voor de propaganda uiteraard. Kortom, het vin-

VERVOLG OP PAG. 5

VORMINGSCENTRUM „DE KLENCKE“ OOSTERHESSELEN

Wij organiseren in de zomer van 1971

CURSUSSEN over:

- * DRENTSE CULTUUR
- * MUZIEK EN KERKZANG
- * CREATIVITEIT
- * POLITIEK EN SAMENLEVING
- * PENSIONERINGSVRAAGSTUKKEN

Vraagt een folder aan:

„DE KLENCKE“ Oosterhesselen

Telefoon 05248 - 229 - 514

een man zoekt een vrouw, een vrouw een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

Wellicht ook U. Tot nu toe hebben het hervormde, humanistische, gereformeerde en katholieke contactbureau op betrouwbare en deskundige wijze contacten tussen ongehuwden verzorgd (± 5800 geslaagden). Deze vier instellingen hebben zich verenigd in één stichting:

Het Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten.

Het centrum biedt dienstverlening aan alle ongehuwden, ongeacht kerkelijke gezindte of levensbeschouwing, waarbij vanzelfsprekend met ieders wensen rekening wordt gehouden.

De werkwijze berust op:

- eigen keuze
- eigen verantwoordelijkheid
- betrouwbaarheid
- volledige geheimhouding
- contact-mogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 2600).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

**LANDELIJK CENTRUM
VOOR
HUWELIJKSCONTACTEN**
Prinsenaan 1 (Postbus 22)
De Bilt, Tel. 030 - 7606 30

publ. vorm

Heeft u moeilijkheden inzake

MILITAIRE DIENST VRIJSTELLING VERGUNNINGEN

Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u in beroep WAARDOOR WIJ HONDERDEN VRIJSTELLINGEN VERKREGEN.

Omdat het niet zo bemakkelijk is een ministeriële weigering ongedaan te maken, schrijven talrijke cliënten ons: „Dit succes zouden wij gezien de praktijk zelf nooit hebben bereikt”.

Wij zijn gevestigd sedert 1946 en hebben geen bijkantoren.

BEMIDDELINGSBUREAU

WOLTERS

Marijkelaan 17 - Bennekom (Gld.)

Telefoon nr. 08389 - 4329 - 4640, b.g.g. 5412.

TE KOOP EEN

patates-frites-tent

IN HET RECREATIEGEBIED TE VINKEVEEN.
B. RIJNDERS, WULPENLAAN 8, VINKENVEN.

EERSTE HYPOTHEEK

Belastingvrije winst door aflossing met certificaten van grote Nederl. Mij., lagere rente, inval. en overlijdensdekking. Winstdeling deelname tot 50 jaar.

Inl.: **ELOUTVERZEKERINGEN**, lid N.V.A., Hogeweg 20, WASSENAAR, telefoon 01751 - 9900.

INFORMATIES OVER:

ONROEREND GOED
WONINGEN - PREMIEWONINGEN -
BUNGALOWS in OMMEN en omstreken

J. WEENINK

Makelaar - Taxateur o.g.
H. Mulertstraat 5, OMMEN. Telef. 05291 - 1121

NEDERLANDSE HERVORMDE DIACONESSEN INRICHTING MEPPEL

In ons steeds groter wordende ziekenhuis is plaats voor verpleegkundigen die belangstelling hebben voor de functie van

eerste verpleegkundige waarnemend eerste verpleegkundige

OP DIVERSE AFDELINGEN

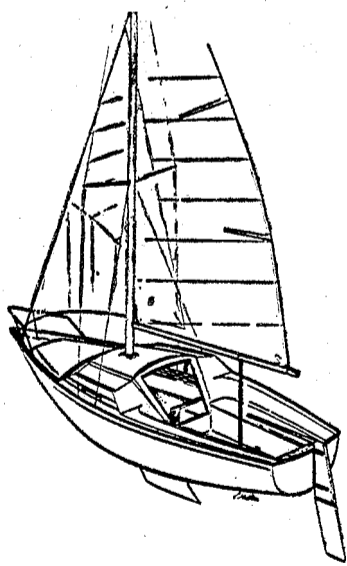
Voor opleiding op de operatie-afdeling

- a. anaesthesie-assistenten
- b. instrumenterende en assisterende verpleegkundigen

SOLLICITATIES met opgave van uitvoerige referenties worden gaarne ingewacht bij de Besturend Zuster, Zr. A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

HET WATER,

soms doorschijnend groen of blauw door een lichte zomerbries even gerimpeld, dan weer grijs onstuimig aanschietend met witte kuiven...
Maar altijd wachtend op u, de rust en stiltezoeker.

NEEM HET COMFORT
ECHTER MEE,

dan geniet u dubbel. Dat alles kan met het polyester kajuitzeiljacht.

'SHERIFF'

modern en ruim, met keuken, toilet, 4 slaappleatsen.

Ook de prijs kan uw rust niet verstoren.

f 12.800,— compleet,
inclusief B.T.W.

afmeting: 6.20 x 2.30 x 0.85 m.

Fa. A. C. HAARSMA & ZN.

Padoxlaan 22 (bij spoorwegovergang)

WARMOND

Tel. (01711) - 2464

Stichting Verpleeginrichting 'Dennenzicht'

GERRIT v. d. VEERLAAN 12 - 14
BAARN.

Voor het verplegen en verzorgen van 65 chronisch zieken en hulpbehoevende bejaarden vragen wij:

- a. **BEJAARDEN** en
ZIEKENVERZORGSTERS
- b. **VERPLEEGHULPEN**
min. leeftijd 16 jaar
- c. **NACHTZUSTERS** of
HULPEN

Tevens is er plaats voor

HUISHOUDELIJKE HULPEN

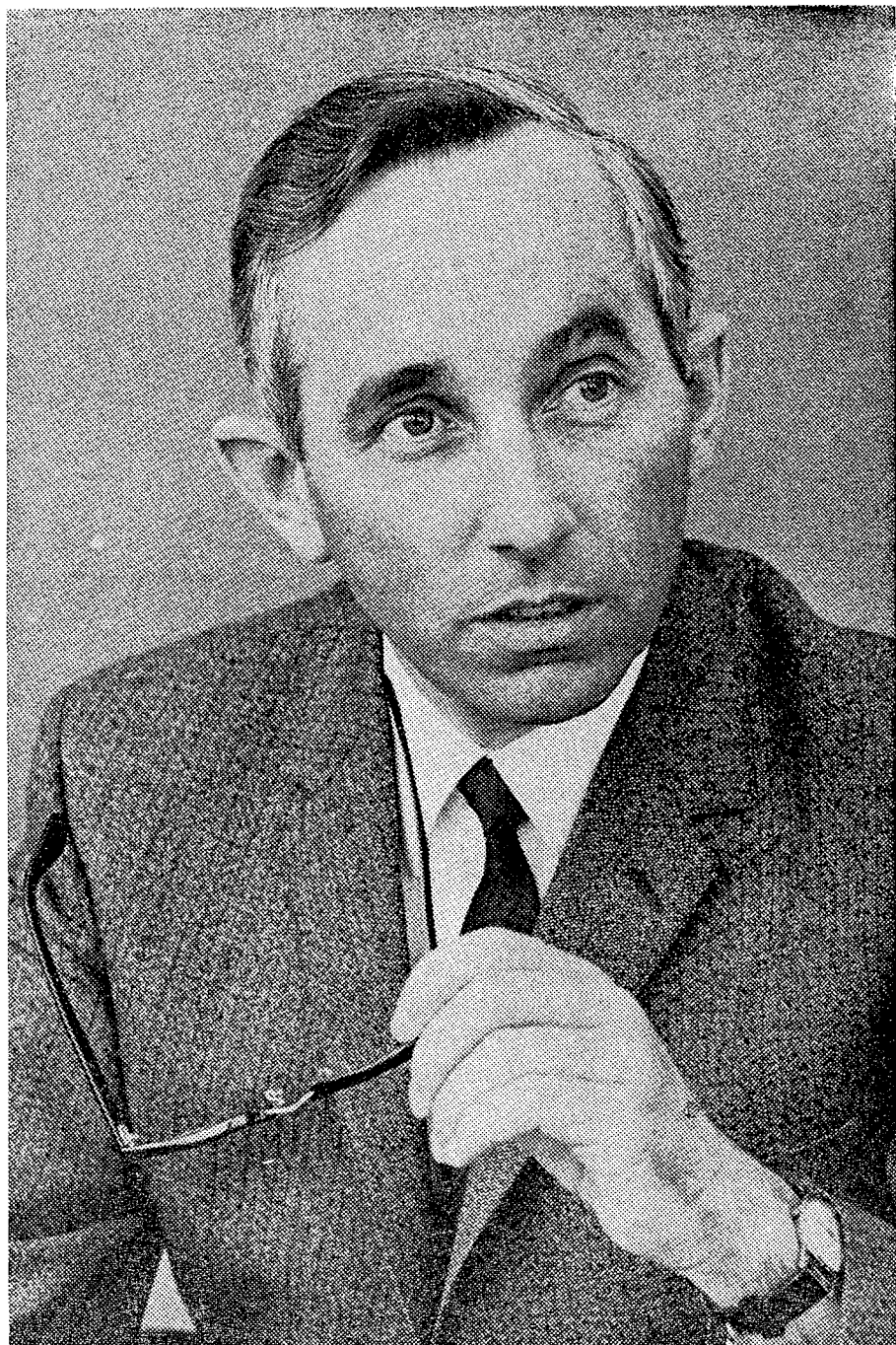
Prettige werkring.
Hoog salaris.

Inlichtingen en sollicitaties aan de directeur.
Telefoon 02154 - 3109.

**J. LANSER IN GESPREK
MET H. WESTSTRATE**

CHRISTELIJKE POLITIEKE PARTIJ MOET VOORTDUREND UIT ZIJN OP VERANDERING EN VERNIEUWING

„Als ik het Program van Actie van de A.R.P. lees, dan herken ik daarin de wil tot handelen vanuit het evangelie. In dat program staan de ontplooiing en de bestemming van de mens, zoals die uit de bijbel tot ons komen, centraal.” Dat zegt C.N.V.-voorzitter Lanser in een gesprek dat wij met hem hadden. De heer Lanser is lid van de A.R.P. en vandaar dat hem naar zijn beweegredenen voor dit lidmaatschap werd gevraagd.

Hieronder volgen de antwoorden die hij gaf op een aantal vragen.

Heeft een christelijke politieke partij naar uw mening reden van bestaan? Als u dat vindt, hoe ziet u dan de A.R.P.?

„Een politieke partij zie ik als een instrument om bepaalde doelstellingen te realiseren. Dat geldt ook voor een christelijke politieke partij. Een partij, die zich als christelijk aanduidt, brengt tot uitdrukking dat zij op basis van het Evangelie politiek wil bedrijven. Zo'n partij is een instrument van mensen die daadwerkelijk vorm willen geven aan

datgene wat Jezus in Zijn Evangelie voor mens en samenleving geboden heeft. Zo gezien heeft een christelijke partij zeker reden van bestaan, mits de bedoeling daarvan is zich optimaal te kunnen inzetten voor de dienst aan God en de naaste.

Een kenmerk van een christelijke partij is voor mij, dat zij in haar beleid niet statisch, maar dynamisch is. Een christelijke politieke partij moet niet proberen de bestaande toestand te handhaven, maar moet voortdurend uit zijn op verandering en vernieuwing. Het Evangelie is een boodschap van bevrijding en vernieuwing, en dat zal dan ook in de partij en in het werk daarvan tot uiting moeten komen.

Tegen de achtergrond van een partij als instrument kies ik voor de A.R.P. Als ik het Program van Actie van de A.R.P. lees, dan herken ik daarin de wil tot handelen vanuit het Evangelie. In dat program staan de ontplooiing en de bestemming van de mens, zoals die uit de Bijbel tot ons komen, duidelijk centraal.

De A.R.P. besteedt in haar program terecht veel aandacht aan de mensen, die tot de sociaal-economisch zwakken gerekend kunnen worden. Het is naar mijn mening ook de taak van een christelijke partij om op te komen voor de mensen die in nood verkeren, die

onrecht lijden en verdrukt worden. Wat ook opvalt is, dat het Program van Actie van de A.R.P. grote nadruk legt op de gelijke kansen die ieder in de samenleving moet hebben om zich als mens ten volle te kunnen ontplooiën.

Hoe denkt u in het algemeen over het geven van stemadvies aan de kiezers?

„Als kiezers om advies vragen heb ik er geen bezwaar tegen dat te geven, maar ik vind het ongevraagd uitbrengen van stemadviezen getuigen van een paternalistische houding. Men neemt dan in wezen de mondigheid van de kiezer, zijn vermogen om zelf uit te maken wat hij wil, niet serieus.

Wat denkt u van het werk van de A.R.P. ten aanzien van de mningsvorming?

„Op het gebied van de meningsvorming doet de A.R.P. voortreffelijk werk. Een illustratie daarvan is de manier waarop er in die partij is nagedacht en gediscussieerd over het vraagstuk van oorlog en vrede en dan vooral over het probleem van de kernbepapening. Die discussie heeft, wat het niveau betreft, grote indruk gemaakt ook bij buitenstaanders. Ik vind, dat bijvoorbeeld deze discussie kenmerkend is voor wat een christelijke partij behoort te zijn.

Hoe ziet u de verhouding regering-vakbeweging? Is die niet het beste gediend met het overleg tussen de sociale partners?

„Regering en vakbeweging ontmoeten elkaar op het brede terrein van de sociaal-economische vraagstukken. Met die vraagstukken moeten zij zich beide bezighouden. Het is daarom vanzelfsprekend, dat zij met elkaar overleg plegen. Dat is in het algemeen belang, maar zeker ook in het belang van de werknemers. En daar ligt primair de taak van de vakbeweging. Er is dus alles te zeggen voor een goed overleg, maar dat overleg is geen doel. Inzet daarvan moet zijn, een zo groot mogelijke overeenstemming over de richting van het sociaal-economisch beleid. Wel moet de eigen verantwoordelijkheid van beide partijen goed in het oog worden gehouden.

Ik zie regering en vakbeweging dus als twee partijen, die duidelijk van elkaar zijn onderscheiden, maar anderzijds elkaar nodig hebben met het oog op een gezond sociaal-economisch beleid. Daarvoor is een goed overleg gewenst, met als doel overeenstemming over de richting van het beleid, onder handhaving van ieders eigen verantwoordelijkheid.

VERVOLG VAN PAG. 3

den van mensen zal voor ons geen probleem zijn! de meesten zijn al vlak in de buurt. Ze zijn — dat is belangrijk — al aan de kiezers bekend.

CRITERIA

Wat zijn de criteria voor de A.R.P. om aan een regering deel te nemen of in de oppositie te gaan?

„Het criterium is eenvoudig ons program. Daar maken wij ons sterk voor. Er is natuurlijk een compromis nodig; dat is met elk regeringsprogram zo. Maar daar willen wij onszelf in terugvinden. De concessies, die b.v. — zoals ik al zei — de P.P.R. gedaan heeft voor het gemeenschappelijk program van de andere drie, zijn voor mij onbegrijpelijk. En heel wat socialisten vinden zichzelf, hun socialistische overtuiging ook nauwelijks in de hoofdlijnen terug. In 1967 was er op de formatie misschien

van alles aan te merken. 'Niet evident', weet u wel.

Maar ik heb toen voor het dagelijks bestuur een vergelijking gemaakt tussen ons program en het regeringsprogram 1967. Opvallend, hoeveel wij van ons program daarin terug vonden. Dat heeft de fractie toen heel zorgvuldig behandeld. Daar ligt dus vooral het criterium.

Wat vindt u van de verkiezingscampagne, zoals die door de A.R.P. is gevoerd?

„Geweldig! U weet, het zwaartepunt van de actie ligt bij de regionale teams. Voor wat ik daarvan gezien heb, en dat is heel wat, heb ik geen woorden genoeg. Wat een enthousiasme voor de zaak. Het slaat gewoon over op ons, Kamerkandidaten, die toch natuurlijk al helemaal bij de zaak betrokken zijn.

En het regelrecht contact met de kiezers is buitengewoon vruchtbaar voor

ons werk. Het kost veel tijd en energie, maar ik ben het helemaal met Biesheuvel eens, dat die contacten door moeten gaan, ook na de verkiezingen. Ik geloof, dat het niet anders kan of de ijver en de geestdrift van de regionale teams moeten ook overslaan op de anderen en tenslotte op de kiezers. Man, wat leeft die partij!

VOL GOEDE MOED

Wat zijn uw verwachtingen t.a.v. de verkiezingsuitslag?

„Eigenlijk heb ik zojuist al een antwoord gegeven. Nog een paar opmerkingen maar.

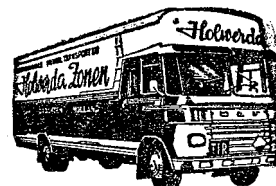
Ook afgezien van de uitslag, in deze campagne zit al een stuk winst. Zo bouw je aan de partij, zo bouw je aan de toekomst.

En dan, een voorspellende geest heb ik uiteraard niet. Maar ik ben vol goede moed.

JUWELEN, GOUD en ZILVER
IN- EN VERKOOP

H. W. DAMES

Kruisstraat 19 — Telefoon 023-320431
Haarlem (bij de Ridderstraat)

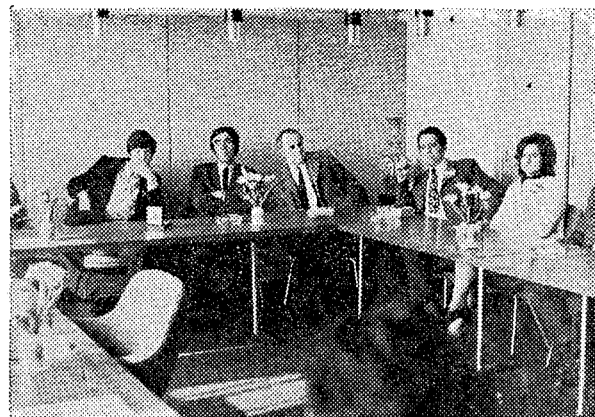
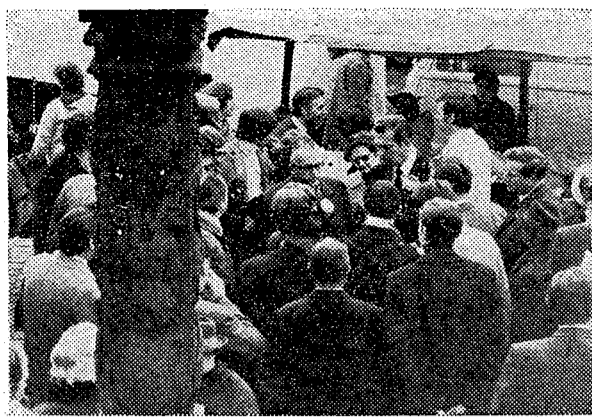
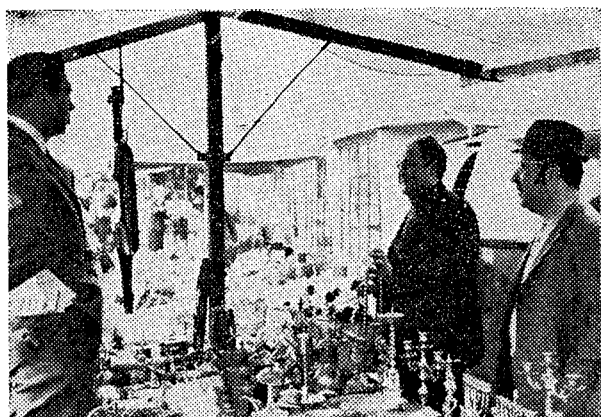

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten

Enkele indrukken van de verkiezingscampagne in de Kamercentrales Haarlem en Leiden, vastgelegd door Haarlems teamleider ir. A. J. van Tol.

CHRISTELIJKE HOGERE LANDBOUWSCHOOL

Dronten (O-Flevoland)
(tot 1968 gevestigd te EDE)

3-JARIGE OPLEIDING

voor

- het ondernemerschap in de landbouw
- middelbaar agrarische functies
- voortgezette studies (LF Wageningen, Veeartsenij e.a.)
- leraar (3e graads)

met

- schoolboerderij van 100 ha
- internaatsaccommodatie voor 230 leerlingen.

TOELATINGSEIS VOOR:

het voorbereidend jaar:

- MULO-B, 3-jarige HBS of overeenkomstige opleiding
- MLS
- MAVO (met wis- en natuurkunde) voldoende praktijkkennis

de 1e klas:

- HAVO-peil, met als keuzevakken bij voorkeur wis- en natuurkunde of scheikunde en biologie voldoende praktijkkennis.

AANMELDING:

Indien mogelijk een jaar van te voren;
voor het cursusjaar 1971-1972 bij
voorkeur vóór 1 mei 1971, telefonisch
of schriftelijk bij de directeur van de
school; adres: De Drieslag 1, Dronten
(telefoon 03210 - 2824).

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK

OFFSET

SNEL en GOED

in Reclame- en Handelsdrukkerij

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,—.

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordering,
gewestvorming . . . . .

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,—.

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren

POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9.50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

IN GROOT BATELAAR TE LUNTEREN

centrum voor psychotherapeutische
behandeling van neurotische
delinquenten, uitgaande van het
Leger des Heils

kunnen vrouwelijke en mannelijke sociothera-
peutische medewerkers

GROEPS- LEIDERS(STERS)

geplaatst worden.

Hun taak is leiden, begeleiden en adviseren van
de verpleegden (meestal ter beschikking van
de Regering gestelden) in overleg met Direk-
tie, Sociale Dienst en andere stafleden.

In aanmerking komen:

- gediplomeerden Sociale Academie
- zij die de urgentie opleiding Sociale Acade-
mie volgen
- zij die hiertoe de geschiktheid en de bereid-
heid hebben.

Sollicitaties en verzoeken voor informatie te
richten aan de geneesheer-directeur, „Groot
Batelaar”, Postweg 249, Lunteren. Telefoon
03420 - 2941.

rijnstraat 142/144 tel. 739103 amsterdam z

**THORENS - J.B.L. -
QUAD - SONY - A.R. -
B&W - KEF - Lenco -
SCOTT - UHER - TRIO -
RADFORD - BRAUN -
PHILIPS - SANSUI -
TEAC - AKAI - DUAL -
TANBERG - REVOX -
DYNACO - B&O - ETC.**

raf hifi stereo

rijnstraat 139 telefoon 713597

GRAMMOFOONPLATEN/VOORBESP. -
TAPES/MUZIEK - STEREO & CASSETTES

maasstraat 169 telefoon 426123

SERVICE/HIFI OCCASIONS/VERHUUR

Drenthe

Op pracht stand in het schilderachtige brinkdorp
Sleen, c.a. 8 km van Emmen te bouwen 8 verschil-
lende bijzonder fraaie en zeer riante vrijstaande

BUNGALOWS

met c.v., garage en tuin. Koopsommen van de nog
vrij zijnde percelen variërend van f 88.950 tot f 97.750

Te bevragen bij:

Fa. E. Vos

MAKELAARDIJ IN O.G.

EMMEN. TELEF. 05910 - 11041, na 18.00 u. 05916 - 538

STICHTING PHILADELPHIA TEHUIZEN

„DENNENOORD” p/a NAAR BUITEN, MOLENPARKWEG OOST 2,
LUNTEREN

(Tehuis voor tijdelijke opname voor geestelijk gehandicapte kinderen en
volwassenen)

VRAAGT

leidsters en leerling leidsters

Vereisten min leeftijd 18 jaar en Prot. Godsd.

INLICHTINGEN te verkrijgen bij het tehuis, Mej. J. Kooy, Molenparkweg
Oost 2 - Lunteren. Telefoon 08388 - 2398.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

KABINET DEN UYL

DOOR H. ALGRA

Vooralsnog is het een schaduwkabinet, maar wij hebben toch de staatsfoto in de krant gezien en voorlopig vergadert dit kabinet elke dag. Het Kabinet-Den Uyl, in conclave samengesteld door partijbesturen, met het oog op de openbaarheid der democratie.

De gedachte aan een schaduwkabinet stamt uit Engeland. Centraal in de grote zaal van het Lagerhuis staat daar van ouds een tafelgevaarte, en daaraan is het kabinet gezeten. Maar de leiding van de oppositie ook, oog in oog met het kabinet. De leider van de oppositie heeft een officiële functie en wordt er voor betaald. En die leider van de oppositie stelt een schaduwkabinet samen. Het zit tegenover het eigenlijke kabinet en iedereen weet het: als bij de volgende verkiezingen de oppositie de slag wint, dan is het nieuwe kabinet praktisch klaar. Zodra de uitslag voldoende bekend is, wordt de leider van de winnende partij bij de Koningin uitgenodigd, hij krijgt de opdracht tot het vormen van een nieuw kabinet en — hij is er de volgende dag mee klaar. Want het kabinet wás er al: het schaduwkabinet. Het komt ook voor, dat de leider van de oppositie tussentijds zijn kabinet wijzigt, sommige leden ontslaat en andere benoemt.

Maar dat is allemaal ontstaan als resultaat van een lange ontwikkeling, waarbij twee factoren van beslissende betekenis zijn:

1. Het gaat om één oppositiepartij, die alleen en zonder enige coalitie tracht, de overwinning te behalen;
2. Deze oppositiepartij staat, evenals de regeringspartij, onder de parlementaire leiding van één man, die optreedt als een partijchef, met grote volmachten.

Van dit alles is in Nederland geen sprake. De positie van de heer Den Uyl in de PvdA is volstrekt anders dan die van Wilson in de Labourpartij. Daarom heeft een schaduwkabinet in Nederlands iets onwezenlijks.

Er is meer. Het schaduwkabinet is samengesteld uit drie partijen en de verhoudingen in het kabinet zijn verdeeld, zonder dat de kiezers nog hebben gesproken. Sommigen hebben de kritische opmerking gemaakt, dat het een vreemde zaak zou zijn, als de PPR of D'66 een 'dreun' zou krijgen bij de verkiezingen, en de verhoudingen in het kabinet-Den Uyl toch maar zouden worden gehandhaafd. Dan heeft de uitspraak van de kiezers niet zo veel betekenis meer voor de kabinetsformatie. En het

was juist de kritiek van de zijde van de PvdA, dat de kiezers wel stemden, maar daardoor toch, weinig invloed hadden op de samenstelling van het kabinet, dat daarna kwam. Bij een linkse overwinning is die samenstelling er al, voordat de kiezers hun oordeel over de drie samenwerkende linkse partijen hebben uitgesproken. Er zit in die kritiek iets waars, maar we moeten het niet overdrijven.

Mej. Kessels van de PPR heeft gezegd: als de mensen niet op óns stemmen, als ze dan maar op de PvdA hun stem uitbrengen. Dat is heel nuchter en duidelijk. Dat betekent: de drie partijen, de PvdA, de PPR en D'66 opereren reeds samen als één partij.

Zij hebben trouwens afgesproken, dat deze samenwerking een 'opstapje' is naar de vorming van één linkse, progressieve partij. Een stemadvies, om speciaal op de PPR te stemmen, heeft dan ook praktisch weinig betekenis meer. Men kan net zo goed adviseren, om op één van de drie samenwerkende partijen, die het schaduwkabinet Den Uyl hebben samengesteld, te stemmen.

Eén figuur in dit schaduwkabinet is intussen merkwaardig. De heer Burger, die geheel op de politieke achtergrond was terecht gekomen, en een plaats had gekregen in de Raad van State, is opeens een zéér centrale figuur geworden in dit schaduwkabinet. Hij wordt voorgesteld als de toekomstige minister van defensie, de opvolger van de heer Den Toom.

Dat is merkwaardig, omdat de heer Burger zich heeft doen kennen als een krachtig supporter van de Navo in zijn partij, als lid van verschillende commissies, als lid van de Eerste Kamer. Uiteraard heeft hij zijn kritiek, net als wij ook. Maar hij denkt er niet over, Nederland in een uitzonderingspositie te helpen brengen, waardoor de samenwerking binnen de Navo van onze kant in gevaar wordt gebracht.

Een stemadvies, om op de PPR te stemmen, betekent, gelet op dit schaduwkabinet-Den Uyl dan ook een **duidelijke adhaesiebetuiging aan het voornemen, de heer Burger tot opvolger van minister Den Toom te bestemmen.** En om dus in principe het tot nu toe gevolgde defensiebeleid voort te zetten. Het stemadvies van de heren Verkuyl c.s. wordt er niet duidelijker door en heeft in elk geval in dit licht geen enkele principiële betekenis. Het is nu wel helemaal een verlegenheidsadvies. Trouwens, die verlegenheid had prof. Verkuyl zelf ook al erkend voor de televisie.

BRIEF ARJOS AAN PROF. VERKUYL

Zeer geachte heer Verkuyl,

Het dagelijks bestuur van de Arjos heeft kennis genomen van het stemadvies t.g.v. de Politieke Partij Radikalen, wat een groep protestanten met het oog op de a.s. parlementsverkiezingen heeft gegeven.

Het dagelijks bestuur is verbaasd en teleurgesteld dat ook u — als Anti-Revolutionair — uw naam aan dit stemadvies hebt verbonden.

Verbaasd omdat u het teloor gegane gebruik om als ambtsdrager met een stemadvies te komen kennelijk weer van stal hebt gehaald. Teleurgesteld omdat uw stemadvies naar de mening van het bestuur onvoldoende getoetst is aan de werkelijkheid van de huidige politieke verhoudingen. Immers in uw keuze voor de P.P.R. ligt de keuze voor P.v.d.A. en D'66 besloten; een keuze voor partijen, die vandaag opnieuw het bestaansrecht van de christelijke partijen ontkennen. Het bestuur vreest dat uw handeling een bijdrage zal zijn tot een verdergaande polarisatie, welke naar onze stelligste overtuiging afkeurenswaard genoemd moet worden en waarvan wij ons niet kunnen voorstellen dat u die polarisatie wel toejuicht.

U zegt dat uw stemadvies voortkomt uit verlegenheid met standpunten, die de christelijke partijen en met name de A.R.P. innemen t.o.v. de vraagstukken van defensie en veiligheid. Het is juist de A.R.P. geweest, waarbinnen deze problematiek tot discussies geleid heeft, welke ook door buitenstaanders indrukwekkend genoemd zijn.

Blijkens een artikel in het april-nummer van 'Voorlopig' is het de voorzitter van het C.N.V., de heer Lanser, die de ernst en de diepte waarin de discussie binnen de A.R.P. plaatsvinden, kenmerkend vindt voor wat een christelijke partij behoort te zijn. Voor de heer Lanser is dit een van de redenen, waarom hij in de A.R.P. het instrument blijft zien om tot verwezenlijking van een evangelisch perspectief te komen.

Zowel de Arjos als u, en ook anderen, hebben gefungeerd als katalysator ten einde de A.R.P. bewust te doen worden van de grote verantwoordelijkheid die zij in deze zaken als christelijke partij draagt.

Wij zijn van mening dat het bewustwordingsproces op gang gezet is en hebben met u moed geput uit de stemverhouding op het partijconvent van 12 december jl. om het vraagstuk blijvend aan de orde te stellen.

Het standpunt, zoals vertolkt in het Program van Aktie 1971—1975 is niet het einddoel — ook wij beseffen dat goed — maar mag wel aangemerkt worden als een stap in de goede richting.

Onze vraag is: wat bracht u ertoe die weg te verlaten om een weg te gaan, die het door u gestelde doel niet waarborgt? Sterker: het is juist de P.P.R. geweest, die terwille van de samenwerking met de P.v.d.A. en D'66 haar standpunt inzake defensie en veiligheid sterk heeft afgezwakt en daarmee haar geloofwaardigheid in ernstige mate heeft aangetast.

Enkele dingen moeten ons nog van het hart, want wij zijn ook teleurgesteld over het feit, dat u dit stemadvies uitbracht zonder de Arjos in deze zaak te kennen. U hebt zich thans losgemaakt van hen die vanuit de eigen verantwoordelijkheid als christenen en als leden van de A.R.P. het als hun plicht zien de A.R.P. te confronteren met de gevarendriehoek van deze tijd. Bovendien vrezen wij dat bij de toekomstige discussies binnen de A.R.P. de zo noodzakelijke sfeer van vertrouwen door uw stap aanzienlijk zal zijn aangetast.

Wij doen op u, professor Verkuyl, een beroep om u nog eens te bezinnen over dit stemadvies, waarmee u de A.R.P. uw steun heeft ontzegd.

Wij willen u daarbij wijzen op uw eigen woorden: 'Niet in splinterpartijen (die hebben geen daadwerkelijke invloed op het beleid), doch in de bestaande grote partijen moet het nieuwe denken doorbreken'.

In de A.R.P. is dat nieuwe denken aan het doorbreken. U bent genoeg realistisch om met ons te beseffen, dat een systeem van angst en afschrikking in jaren opgebouwd, niet in maanden te vernietigen valt. Gaat dit niet evenzeer op voor denksystemen binnen de partijen?

Het dagelijks bestuur van de Arjos spreekt de wens uit, dat u bij de komende verkiezingen de Anti-Revolutionaire Partij uw stem niet zult onthouden.

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Namens het dagelijks bestuur,

Frits Kool,
secretaris ARJOS.

ARP ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Een aantrekkelijke functie dicht bij het politieke vuur biedt de ARP aan een jong academicus of iemand met vergelijkbare opleiding; leeftijd 25 tot 30 jaar.

Aanstelling zal geschieden in de functie van

ADJUNCT-SECRETARIS

FUNCTIE-OMSCHRIJVING:

De werkzaamheden van deze staffunctionaris zijn gevarieerd.

Zijn/haar taak zal het onder meer zijn nota's en rapporten voor te bereiden, vergaderingen te notuleren, schriftelijke en mondelinge contacten te onderhouden met personen en instellingen. Hij/zij zal in teamverband met de andere stafmedewerkers werkzaam zijn.

HONORERING:

Het salaris zal — afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring — in onderling overleg worden vastgesteld overeenkomstig gelijkwaardige functies bij de Rijksoverheid.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige gegevens te richten aan de secretaris van de ARP, dr. W. de Kwaadsteniet, Dr. Kuyperstraat 3 te Den Haag.

Luister op zaterdag 24 april a.s. van 19.20—19.30 uur naar de radio

Hilversum II (298 m.)

MR. B. W. BIESHEUVEL

antwoordt op de vraag:

„WAT IS NU HET CHRISTELIJKE IN DE A.R.P. POLITIEK VAN VANDAAG?”

De tekst van deze toespraak is verkrijgbaar op het partijsecretariaat,

Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

STREEKZIEKENHUIS „PRINSES BEATRIX” GORINCHEM

EINDEXAMEN

I.N.A.S., Mulo, Mavo, H.B.S. enz.?

EN DAN?

Natuurlijk eerst uitblazen en vakantie houden, maar nogmaals

EN DAN?

Mocht je nog niet beslist hebben, overweeg dan eens of het hoogst interessante beroep van verpleegkundige iets voor je is.

We starten op 1 september weer met een nieuwe cursus.

Vereiste leeftijd 17 jaar en 7 maanden.

Ben je dan nu ... , geeft niet. Meld je toch maar aan.

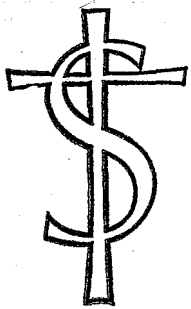
Het onmiddellijk ... salaris bedraagt f 547,— bruto per maand.

De opleiding is kosteloos; sociale voorzieningen zijn bijzonder goed.

Het ziekenhuis is nog nieuw en wordt voortdurend uitgebreid.

De promotiekansen zijn groot.

KOM EENS PRATEN (DE REISKOSTEN WORDEN VERGOED) OF SCHRIJF EENS EEN BRIEFJE AAN DE
DIREKTRICE, POSTBUS 90 TE GORINCHEM.

Ziekenhuis „SALEM”, een riant gelegen
ziekenhuis in Ermelo,
zoekt voor spoedige indiensttreding een

RADIOLOGISCH LABORANT(E)

in het bezit van het diploma
diagnostiek.

Intern wonen is mogelijk.

Het salaris is volgens landelijke regeling
en met vakantie-afspraken wordt rekening
gehouden.

Uw sollicitatie kunt u richten aan de Directrice van ziekenhuis Salem,
Wilhelminalaan 15, Ermelo. Telefoon: 03417 - 12 44.

'GROOT-EMAUS' ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor debiele
jongens en meisjes kan worden geplaatst een

(LEERLING) KINDER- VERZORGSTER

zowel bij een groepje jongere als bij wat oudere
kinderen. Positief Chr. levensopvatting.

Eigen opleidingen voor de diploma's Kinderbe-
scherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden
Verkorte 5-daagse werkweek.

Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden gehonoreerd overeen-
komstig opleiding en diensttijd.

BRIEVEN MET VOLLEDIGE INLICHTINGEN GAAR-
NE SPOEDIG AAN DE DIRECTEUR.

In „ONS TEHUIS”, tehuis voor niet
gehuwde moeders,

wordt gevraagd een

GROEPSLEIDSTER

Wij zoeken hiervoor iemand die bereid is samen met haar
collega's zich in te zetten voor de begeleiding van niet ge-
huwde moeders.

De voorkeur gaat uit naar een medewerkster met:

- diploma Kinderbescherming B of gelijkwaardige opleiding
  - minimum leeftijd 25 jaar
  - ervaring in het begeleiden van oudere meisjes
  - bereidheid tot uitbreiding vakbekwaamheid.
- Salarisering overeenkomstig de salarisrichtlijnen van de
Nationale Federatie voor Kinderbescherming.

SOLLICITATIES RICHTEN AAN:
H. W. KUYVENHOVEN, DIRECTRICE 'ONS TEHUIS'

A.R. KANDIDATEN VOOR DE EERSTE KAMER

Op dinsdag 7 april 1971 heeft de kandidaatstelling plaats gevonden voor de verkiezing van de leden der Eerste Kamer der Staten-Generaal, welke verkiezing op donderdag 29 april 1971 plaatsvindt.

De A.R.P. heeft de volgende kandidatenlijsten vastgesteld:

Groep I

(Noord-Brabant, Zeeland, Utrecht en Limburg)

1. Prof. mr. I. A. Diepenhorst te Zeist.
2. Drs. R. Zijlstra te Oosteland.
3. Mevr. P. C. Ladders-Elfferich te Milsbeek.
4. C. D. van Oosten te Klundert.
5. L. W. H. de Geus te Linschoten.
6. I. Filius te Vlissingen.
7. Mr. S. J. Hartkamp te 's-Hertogenbosch.
8. G. A. Kieft te Utrecht.

Groep II

(Gelderland, Overijssel, Groningen en Drenthe)

1. Dr. W. P. Berghuis te Kampen.
2. Prof. dr. W. Albeda te Rotterdam.
3. Prof. mr. P. H. Kooijmans te Wassenaar.
4. Drs. F. H. von Meyenfeldt te Groningen.
5. H. W. van den Brink te Harderwijk.
6. J. Hollenbeek Brouwer te Assen.
7. Mr. L. A. van Splunder te Hardenberg.
8. Mr. M. W. Dirksen te Arnhem.

Groep III

(Noord-Holland en Friesland)

1. Dr. P. J. Boukema te Amstelveen.
2. Ing. P. Tjeerdsma te Utrecht.
3. Drs. J. Achterstraat te Badhoevedorp.
4. Mr. L. H. Bouma te Oranjewoud.
5. Drs. A. van der Mark te Alkmaar.
6. Mr. Chr. F. Bramer te Leeuwarden.
7. Dr. J. H. Jonker te Amsterdam.
8. D. van der Til te Murmerwoude.

Groep IV

(Zuid-Holland)

1. Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman te 's-Gravenhage.
2. P. C. Elfferich te Delft.
3. Ir. W. F. Schut te Rotterdam.
4. Prof. dr. J. H. Christiaanse te Rotterdam.
5. Mr. P. van Dijke te Gouda.
6. Dr. E. Diemer te Rotterdam.
7. L. van der Weide te 's-Gravenhage.
8. Drs. T. Spaan te Voorburg.

In de nieuwe fractie zullen niet terugkeren drs. J. de Koning en drs. S. van Tuinen.

Hun plaatsen zullen worden ingenomen door respectievelijk prof. mr. I. A. Diepenhorst en P. Tjeerdsma.

UIT DE PERS

STEMMEN OP JONGELING?

In het blad 'Opbouw', het orgaan van de vrijgemaakt gereformeerden, buiten verband, troffen wij onder bovenstaand kopje een brief aan die prof. C. Veenhof stuurde aan het bestuur van het Nationaal Evangelisch Verband. Hieronder volgt de inhoud van deze brief.

Aan uw verzoek om ook mijn naam te doen plaatsen onder een publicatie uwerzijds, waarin u de kiezers wilt opwekken om bij de a.s. verkiezing van leden van de Tweede Kamer hun stem uit te brengen op de heer Jongeling kan ik tot mijn spijt — ik zeg dit in alle oprechtheid — niet voldoen. En wel om de volgende redenen:

1. de heer Jongeling is hoofdredacteur van een dagblad dat de fatale kerk-scheuring in de (vrijgemaakte) Gereformeerde Kerken, ten gevolge waarvan tientallen voluit Gereformeerde Kerken en duizenden gelovigen uit de gemeenschap van die kerken zijn gestoten mee heeft voorbereid, goedgekeurd en verdedigd.

2. Hetzelfde dagblad heeft zich ten volle gesteld aan de zijde van hen die de genoemde scheuring meedogenloos hebben doorgetrokken in het Gereformeerd Politiek Verbond; het Gereformeerd Economisch Verbond; de verenigingen

voor Gereformeerd Lager en Middelbaar onderwijs; de Bonden van Gereformeerde Mannen-, Vrouwen-, Jongelings-, Meisjesverenigingen; de Gereformeerde Reisvereniging, de Gereformeerde Emigratievereniging, de Stichting voor Gereformeerde Kinderbescherming, de Gereformeerde Zangkoren, de Gereformeerde Verenigingen voor Gezinszorg.

3. Ik kan en mag niet stemmen op een partij door welke leden van de Gereformeerde Kerken waartoe ik het voorrecht heb te behoren uit de partij zijn gestoten **uitsluitend vanwege hun lidmaatschap van deze kerken.**

4. Ik kan en mag niet stemmen op een partij waarvan ik wegens het lid-zijn van de Kerk waartoe ik behoor, geen lid **mag** worden, ook al zou ik met haar politiek program instemmen. Ik kan wel stemmen op een partij waarvan ik om welke reden dan ook geen lid ben, maar niet op een partij waarvan ik geen lid **mag** worden.

5. Ik kan en mag niet stemmen op een partij waarvan een groot deel der leden zich zelfs verzet tegen een 'burgerlijke samenwerking' met uw verband en die toen deze samenwerking in discussie kwam daarover vóór de verkiezing geen duidelijke uitspraak wilde doen.

6. Ik kan en mag niet stemmen op een partij die zich steeds beroept op Groen van Prinsterer, naar hem zelfs een nevenorganisatie heeft genoemd, maar deze Evangeliebelijder het lidmaatschap van de partij zou weigeren omdat hij lid was en bleef van de Ned. Herv. Kerk.

7. Ik kan en mag niet stemmen op een partij die de grote belemmering vormt voor de verwerkelijking van het diepste begeren van Groen van Prinsterer, namelijk de vereniging van allen, die in Jezus Christus als hun Zaligmaker geloven en in alles begeren te leven naar het Woord van God met het oog op de steeds feller wordende strijd tegen de Revolutie, de Revolutie met een hoofdletter.

8. Ik kan en mag niet stemmen op een partij, die hierin gelijkenis vertoont met de communistische partijen van achter het ijzeren gordijn, dat alleen een bepaald gekwalificeerde élite daarvan lid kan worden, maar die er tegelijk naar streeft zoveel mogelijk stemmen op haar kandidaten te verenigen, stemmen van lieden die ten opzichte van de partij de rol van 'houthakkers en waterputters' mogen vervullen.

GEEN POLITIEKE PRAAT LANGS DE LIJN WORDT ARJOSLID

De Arjos is de zelfstandige jongerenorganisatie van de A.R.P. Plaatselijk, provinciaal en landelijk richt de Arjos zich tot de A.R.P. om plannen te lanceren en ideeën te verwezenlijken.

In het land zijn tientallen afdelingen.

Geef je op als lid van de Arjos, wanneer je mee wilt doen aan de vele Arjos-acties.

Kost maar f 7,50 voor de periode van april t.m. december 1971. Je krijgt maandelijks het Arjosblad „Op Wiek” en nog veel meer informatie.

COUPON

Ondergetekende:

Naam: .....

Straat: .....

Plaats: .....

geeft zich met ingang van heden op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie gestort op giro 127164, t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag. (Coupon inzenden naar: Arjos, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag).

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

VAKANTIETIPS

RUIL OF HUUR EEN LERAARS- WONING IN UW VAKANTIE

3000 woningen beschikbaar overal in NEDERLAND, ENGLAND, DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc. Juli en augustus. Huur p.m. f 200,- p. w. N. G. HINLOOPEN, leraar Eng. Stetweg 35, CASTRICUM. Telefoon 02518 - 51966.

Den Ham ZOMERHUISJE

Volledig ingericht met stookgelegenheid. Rustig gelegen in pracht omgeving. Nog vrij van 16 mei tot 3 juli en na 8 augustus.

Inl. H. Soepenbergh, Zomerweg 7, tel. 05495-293.

HOTEL-REST. BOUMA

EGMOND AAN ZEE

Boulevard, Postbus 3, tel. 02206-1597.

Voor de maanden mei, juni, juli en augustus nog kamers vrij.

Zomer en winter kamperen!?

Dat kan zeker nu ons modern sanitair mede centraal verwarmd is. Heerlijke rust in ons mooie Twente.

N.V. 'REUTUMSCHE ESCH', Velinkweg 5, Reutum (Ov.), Tel. 05417-381.

Den Ham (Ov.) ZOMERHUISJES

voll. inger. voor 8 pers., in bosrijke omgeving. Bezet van 10-7 t/m 7-8.

H. Plaggenmars, Roggestraat 79, tel. 05495-252.

KREATIEVE KAMPEN

Op mooi, rustig terrein in Drente kamperen en creatief bezig zijn i.s.m. kunstenaars en expressie-vakkrachten. Voor gezinnen en individuele kampeers van 16 jr. f 35,- p.p.p.w. Inl. en folder Stichting Creatieve Rekreatie, Rechtboomsloot 50-1, Amsterdam. Tel. 020-245249.

Herenhuizen te Zwolle

TE KOOP nog te bouwen zeer gunstig gelegen

royale herenhuizen

in het nieuwe uitbreidingsplan AA-landen 2 te Zwolle.

De situering van deze woningen is zeer gunstig met o.a. grote achtertuin op het zuiden. De woning bevat o.m. fraaie hal, Z-vorm. woonk. van ca. 39 m² met open haard, keuken, garage, hardhouten spiltrap naar 1e verd., alwaar 3 grote sl.k. met balkon, ruime badk. met ligbad en 2e toilet; 2e verd.: hobbyruimte en grote sl.k. (23 m²) met dakkapel. Koopsommen incl. c.v., garage en grond, vanaf f 79.500. Mogelijkheid van 90 pct. hypotheek aanwezig. Inl. Makelaardij o.g. de Jong, Julianalaan 11 te Heerde. Telefoon 05782 - 2096.

DEVENTER

VERZORGINGSFLAT „BEECKESTEIJN”

Bouwbedrijf J. VEENEMANS N.V. te Amsterdam heeft een aanvang gemaakt met de bouw van de luxe service-flat „Beeckesteijn”, welke komt te staan aan de Laan van Borgele te Deventer. Het gebouw zal 10 verdiepingen gaan tellen, terwijl in de kelder ruimte gemaakt wordt voor parkeerplaatsen. Er zullen 78 stuks 2-kamerflats en 32 stuks 4-kamerflats gebouwd worden. PRIJZEN v.a. f 89.000,-. Nadere gegevens omtrent indeling, service, maandelijks kosten enz. worden u gaarne toegezonden in een fraai verzorgde brochure.

INL.: MAKELAARSCOMBINATIE
LEENEMAN, STRIJBIS & v. LONKHUIZEN
Mr. van Hasseltlaan 1, APELDOORN
Telef. 05760 - 16324; b.g.g. 05765 - 514 of 02940 - 13067

TE KOOP

weegschaal, vleesmachine, toonbanken

MET GLAZEN OPBOUW,

oude boerenvoorwerpen

B. RIJNDERS, WULPENLAAN 8, VINKEVEEN.

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-foile verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheeken

TELEFOON 05983-366

Handel en Industrie

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS

BODEGRAVEN

tel. 05123 - 441
telex 46018

tel. 01726 - 2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND INLICHTINGEN OMTRENT DE VELE MOGELIJKHEDEN TOT SNEL EN RECHTSTREEKS VERVOER

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

J. F. VAN DRIEL EN ZOON N.V.

SMEDERIJ

FABRIEK VAN LAND- EN

TUINBOUWGEREEDSCHAPPEN

Venneperweg 467, telefoon 02526-2293,
Nieuw Vennepe

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539

Hardinxveld - Giessendam

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN

LEEWARDEN

TELEFOON 24467 - 24468.

Uw adres voor
recepties en partijen

Chr. makelaarskantoor

VELLINGA

DOORN, DORPSTRAAT 12a. Tel. 03430-2841.

LEERSUM

nabij wandelvr. bossen

Mod. woningen (+ st. sch. en/of gar.) met gas c.v.; riante woonk. met eetbar/open keuken (mod. inv. w.o. roestvrij staal), boven 3 flinke kamers, badk. (+ 2e w.c.), gr. zolderk. Van f 68.250 t/m f 73.000. Vrij op naam. Dubbele luxe woningen m. garage, L-woonk. (ca. 37 m²), luxe keuk. (kunstst. aanr., dubb. gootst., vaatwasmach.), boven 3 fl. kamers + dubbl. kasten, volled. badk. (ligbad, w.c., vvt), gr. zolderk. + kapel en berging, gas c.v., f 88.750 - f 89.500, v.o.n.

VRAAGT DOCUMENTATIE.

ONZE WONINGLIJST GEEFT VELE BIJ-
ZONDERHEDEN, óók voor andere woningen.

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

BEVERWIJK

Telefoon (02510) 25244

4 lijnen

50 JAAR

ELEKTROTECHNIEK

BUNSCHOTEN/ SPAKENBURG

Aan de Eemmeerlaan worden gebouwd

10 DUBBELE LANDHUIZEN

(waarvan nog enkele te koop).

Landelijk gelegen met vrij uitzicht op nieuw aangelegde jachthaven en het Eemmeer. De huizen bevatten o.a.: dubb. garage, aardgas c.v., royale hal met mamer-tegels, een open-hardhouten trap, gr. woon-eetk. in L-vorm (50 m²) met open verbinding naar eetkeuken, 3 ruime slaapk., compl. badk., warmwatervoorziening d.m.v. gasboiler, aluminium tochtprofielen door het hele huis. Het geheel wordt uitgevoerd in witgele handvormsteen, is royaal v. v. sanitair en wordt opgeleverd zomer 1971. Koopsommen f 110.000,- incl. B.T.W.

Nadere inlichtingen en documentatie worden u gaarne verstrekt in de directie kantoor aan de Eemmeerlaan ter plaatse op zaterdagen van 14.00 tot 16.00 uur.

Direktiemakelaars:

FA. H. CHRISTIAAN SMIT

MAKELAARS O.G.

Stationsstraat 6 A, Hilversum. Tel. 02150-40851. Na 19.00 uur en zaterdag na 12.00 uur tel. 12035-17649-47342 of 02153-6667.

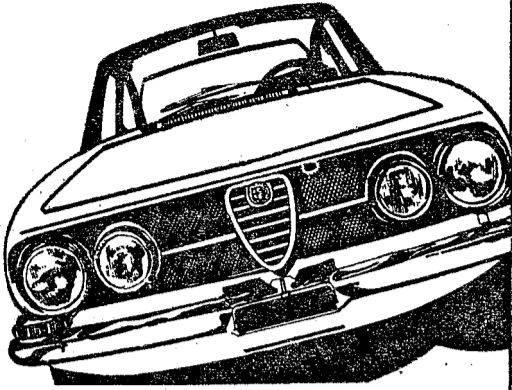

ALFA ROMEO

Showroom en Verkoop:
Wibautstraat 80
tel.: 926265

Werkplaats en Magazijn:
Pieter Baststraat 21-27
tel.: 738484

ALBATROS AUTOMOBIEL MIJ. N.V. - AMSTERDAM

IN HEM GEBORGEN

Corrie ten Boom

de geschiedenis van een veelbewogen leven in dienst van God.

215 pag. Ing. 7,90.

In de boekhandel verkrijgbaar.

Van dezelfde schrijfster verschenen:

GEVANGENE EN TOCH ..... 4,—

MARSORDERS VOOR DE EINDSTRIJD 3,—

UITGEVERIJ

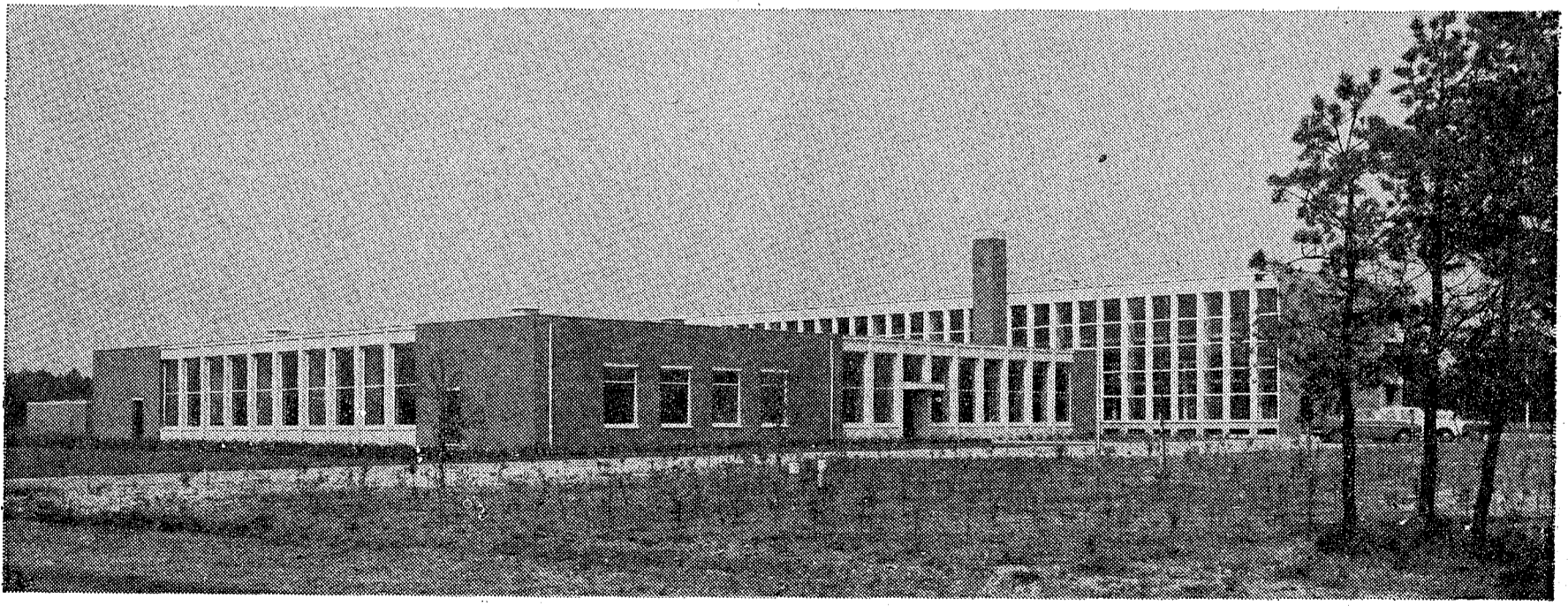
Evangelische Lektuur Kruistocht

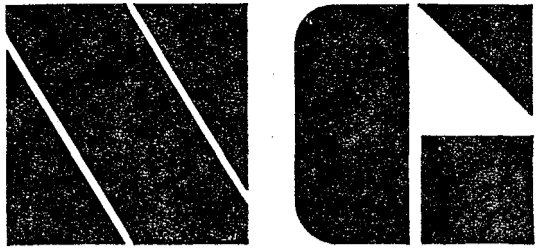
1e Helmersstraat 172 - Amsterdam - Tel. 020-386592

Tevens gespecialiseerde Christelijke Boek- en Grammofoonplatenhandel.
Verzending door het gehele land. Catalogus op aanvraag.

<p>VISSER & SMIT'S</p> <p>PAPENDRECHT</p>	<p>HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN</p> <p>AANNEMING MIJ NV</p> <p>01850-51044</p> <p>POMPSTATION HUIJBERGEN</p>	<p>ZINKERS GRONDBORINGEN</p>
--	---	--

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 18 - 1 mei 1971

DE UITSLAG

	1967	1971	
	%	zetels	zetels
K.V.P.	26.51	39 (42)*	35
P.v.d.A.	23.55	34 (37)*	39
V.V.D.	10.73	17	16
A.R.P.	9.93	15	13
C.H.U.	8.14	12	10
D'66	4.74	7	11
C.P.N.	3.61	5	6
P.S.P.	2.87	4	2
P.P.R.		3	2
Binding rechts		3	0
DS '70		3	8
S.G.P.	2.01	3	3
Boerenpartij	4.77	3 (7)*	1
G.P.V.	0.86	1	2
Kronenburg		1	0
N.M.P.			2

* De P.P.R. scheidde zich in deze kabinetsperiode af van de K.V.P.; hetzelfde gebeurde met DS '70 dat zich afscheidde van de P.v.d.A. De Boerenpartij tenslotte viel uiteen in 3 groepen: Boerenpartij (Koekoek), Binding rechts (Harmsen) en Kronenburg, die nu Dem. 2000 aanvoert.

IN DIT NUMMER

de uitslag van de verkiezingen van 28 april j.l. Nadere uitslagen en analyses hopen wij in het nummer van komende week te brengen. In dit nummer wel de eerste commentaren van lijsttrekker mr. Biesheuvel en partijvoorzitter dr. Veerman.

Op pagina 3 een woord van dank aan de vele medewerkers aan de afgelopen verkiezingscampagne, voor hun vele werk.

Op de pagina's 4 en 5 staan de A.R. kandidaten, die gekozen zijn in de nieuwe Tweede Kamer.

Op deze pagina's ook de vijf niet terugkerende leden. De heren Diepenhorst, Kieft, De Mooij en Zijlstra bedankten voor een nieuwe kandidatuur. De heer Goudzwaard stond op een onverkiesbare plaats i.v.m. zijn vertrek naar het buitenland.

Op pagina 6 treft u een aantal foto's aan van het slot van de verkiezingscampagne.

Op pagina 7 iets over milieuverontreiniging en een bespreking van het aprilnummer van A.R. Staatskunde.

MR. B. W. BIESHEUVEL:

UITSLAG IS TELEURSTELLEND MAAR DE A.R.P. STAAT RECHT OVEREIND

„De uitslag is voor de A.R.P. teleurstellend. Maar de A.R.P. staat recht overeind. De nederlaag is een uitdaging voor allen, die samen met mij de verkiezingscampagne hebben gevoerd, om direct na deze uitslag op 29 april weer aan de gang te gaan,” dat zei de lijsttrekker van de A.R.P. mr. B. W. Biesheuvel donderdagmorgen om 01.00 uur na het bekend worden van de definitieve uitslag. Mr. Biesheuvel maakte niet de indruk bij de pakken te gaan neerzitten. Dat bleek ook duidelijk uit zijn woorden.

„Ik kan mij voorstellen, dat de mensen die de campagne hebben gevoerd teleurgesteld zijn. Maar juist hen roep ik op om met ons te bouwen aan een A.R.P. beleid in de komende jaren.

Onze nederlaag is een uitdaging om de belofte waar te maken, die wij in deze campagne steeds weer hebben gedaan: wij komen terug”.

Mr. Biesheuvel merkt op, van alle kanten complimenten te hebben gehoord over de campagne, die de A.R.P. heeft gevoerd. „Alles wat in deze campagne is opgebouwd zullen wij in de komende vier jaar moeten versterken”.

Op de vraag: Wat denkt u van de kabinetsformatie, gezien de uitslag? zei mr. Biesheuvel:

„Het is een moeilijke situatie. Het is moeilijk voor de kabinetsformateur.

Laten we er geen misverstand over laten bestaan, dat bij de grote problemen van vandaag zoals

maatschappijvernieuwing, sociaal-economische vraagstukken, het buitenlands beleid, een sterk kabinet nodig is. Liefst een meerderheidskabinet.

Ondanks het feit, dat de P.v.d.A. de grootste partij is geworden is de progressieve combinatie niet in staat een meerderheidskabinet te leveren.

In de afgelopen vier jaar heeft de huidige combinatie een redelijk beleid gevoerd. Met de 74 zetels, die de regeringspartijen nu hebben behaald hebben alle regeringspartijen een veer moeten laten.

Mr. Biesheuvel zei verder: „Het is voor de A.R.P. een zeer grote vraag of er met DS '70 een combinatie gevormd moet worden.

Tijdens de campagne heeft de A.R.P. en heb ik geen misverstand laten bestaan over DS'70 en over het program van deze partij.

Duidelijk heb ik steeds gezegd, dat deze partij een te eenzijdig program heeft afgestemd op belastingverlaging, iets wat niet is waar te maken, modat het niet kan”.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering
*
DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771,
AMSTERDAM.
ZIJLWEG 53, TEL. 023 - 326966, HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEFOON 070 - 339446, DEN HAAG.

DR. A. VEERMAN: VERTALING EVANGELISCH UITGANGSPUNT ALLE AANDACHT GEVEN IN POLITIEK

Dr. A. Veerman gaf het onderstaande commentaar op de verkiezingsuitslag. „Onze partij heeft vergeleken met vier jaar geleden duidelijk verloren, maar zij heeft zich ongeveer op het niveau van de verkiezingen voor de Provinciale Staten van vorig jaar kunnen handhaven.

De afgelopen vier jaar zijn voor de A.R.P. niet eenvoudig geweest. Dat alles moeten wij in de uitslag verdisconteren.

Dat neemt niet weg, hoe begrijpelijk alles ook is, dat we na een enthousiaste actie, toch wel een iets gunstiger beeld hadden verwacht. Ernstig lijkt mij, dat de drie christelijke partijen samen duidelijk hebben verloren.

De deconfessionalisering is duidelijk aanwezig. Dat betekent, dat wij in de komende jaren aan het element van de vertaling van het evangelisch uitgangspunt in de praktische politiek alle aandacht moeten geven.”

KABINETS- FORMATIE

DOOR H. ALGRA

De gedachte, dat niet de Koningin, maar de Tweede Kamer na de verkiezingen het voortouw zou moeten nemen bij de kabinetsformatie, is met de nieuwe samenstelling van de Kamer een dwaasheid. Alleen door een politieke koehandel buiten de normale maat zou er nu een voldoende „eensgezindheid” in de Kamer zijn te brouwen, die zou moeten leiden tot een parlementair kabinet, steunend op een „betrouwbare” meerderheid.

Daarom is het maar gelukkig, dat de koningin nog alle ruimte heeft, nu haar taak en plicht te doen in deze moeilijke situatie. De Tweede Kamer zal er goed aan doen nu maar geen poging te doen tot „vernieuwing” op het gebied van de kabinetsformatie.

Die formatie zal moeilijker zijn dan ooit. Den Uyl zit met zijn schaduwkabinet met 54 supporters in een zelfgekozen isolement. De vier regeringspartijen van de afgelopen periode hebben maar 74 zetels. Uitbreiding van de bestaande regeringscombinatie met DS'70 wordt een zeilavontuur met liberale rukwinden.

En zo staat het er nu voor, terwijl de situatie op economisch en sociaal gebied vraagt om een sterk beleid, om te voorkomen, dat het schip tegen de wal botst. Het verslag van de president van de Nederlandse Bank is duidelijk genoeg.

Daarom komt het mij voor, dat het land in deze situatie het best gediend zou zijn met een „extra-parlementair” kabinet van nationale allure. Daarmee bedoel ik een kabinet zonder stringente binding aan fracties, met een eigen tijdelijk program, dat de grote nationale vraagstukken aanpakt. Een kabinet samengesteld uit personen, die voldoende zelfstandigheid en achtergrond hebben om hun persoonlijk gewicht in de schaal te werpen.

Een kabinet, dat vertrouwen wint in de Kamer en in het land door een duidelijk beleid. Een kabinet, gevormd door een door de koningin aan te wijzen formateur, die het kabinet een kort en duidelijk program meegeeft.

Een kabinet, dat duidelijk laat merken als het moet, dat het voor redelijk overleg altijd is te vinden, maar niet voor compromissen, die een goed en sterk beleid ondermijnen. Alleen op die manier kan de politiek weer gezond worden.

EXPLOSIEF

Het samenvallen van twee belangrijke gebeurtenissen: de kabinetsformatie en het jaarverslag van de president van de Nederlandse Bank, is van bijzondere betekenis. Geen enkele formateur kan, noch mag zich veroorloven voorbij te gaan aan de onontkoombare conclusie van dr. Zijlstra, dat aan de binnenlandse overbesteding een eind moet worden gemaakt.

Als de koe dit jaar niet bij de horens wordt gevat, mee gelet op de externe situatie voor 1971, zal voor de derde maal na de oorlog een prijs moeten worden betaald in de vorm van een slepende werkloosheid. De zwakke betaalt dan het gelag!

Het verhaal van dr. Zijlstra is geen uitkomst van een theoretische studie vanuit een studeerkamer door een kamergeleerde. Integendeel: de cijfers en de feiten, die nodig zijn om zijn conclusie te illustreren en te adstrueren zijn in het verhaal meer dan ruimschoots voor handen. Wij komen daar de volgende week uitvoeriger op terug.

Dr. Zijlstra bedrijft evenmin politiek. Hier is de econoom aan het woord, die de economische situatie analyseert.

Het zou fout zijn te stellen, dat hij politieke uitspraken zou hebben gedaan.

Wanneer hij zegt, dat er grenzen zijn aan de mogelijkheden van belastingverzwaring en vergroting van de sociale premiedruk dan betekent dat eenvoudig, dat het in de huidige situatie een niet verantwoorde zaak is die grenzen te overschrijden.

Het is nu aan de verantwoordelijke politici deze waarschuwing te vertalen in een politiek beleid.

Daarbij willen wij drie opmerkingen maken.

In de eerste plaats zegt de heer Zijlstra niet, dat het huidige niveau van de overheidsuitgaven moet worden teruggebracht. Hij wijst er nadrukkelijk op, dat het jaarlijkse stijgingstempo naar beneden moet.

In de tweede plaats zal het noodzakelijk zijn dat ook het bedrijfsleven, naast de overheid, zich zal moeten houden aan de normen van de produktiviteit. Daarvoor is noodzakelijk dat, op welke wijze dan ook, de werkgevers en de werknemers en de overheid niet alleen om de tafel gaan zitten, maar welbewust uit economische noodzaak dat centrale overleg effectueren.

Tenslotte zal van de kabinetsformateur veel gevergd mogen worden, met name van zijn capaciteiten, een open oog en oor te hebben voor een constructief, open overleg met bedrijfsleven en de Staten-Generaal.

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handelsdrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

ONZE GELUKWENSEN

VOOR KONINGIN JULIANA, DIE OP 30 APRIL 62 JAAR WERD

Op MENORCA eiland van zon en rust zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas licht en water schoonmaak en bewassing. voor personen tot 18 jaar f 5.- en boven de 18 jaar f 10.- p.p.p.d tot 27 juni 1971. erna resp f 7.- en f 12.50 p.p.p.d. Vrijdag is wisseldag. Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor. Loosduinse Hoofdstraat 1176. Loosduinen.

VEEL DANK VOOR VEEL WERK

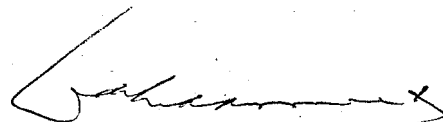
De verkiezingen zijn gehouden. Ongeacht de uitslag — die is op dit moment waarop wij dit schrijven nog niet bekend — nu al veel, heel veel dank aan al de medewerkers in het land: de regionale campagneleiders, de teamleidingen, de teamleden en alle medewerkers, bestuursleden van kiesverenigingen en centrales, de Arjos. Dank voor het vele werk, verricht in de afgelopen maanden, vooral de afgelopen weken.

Veel tijd, veel vrije dagen, hebben de regionale verkiezingsteams gegeven. Eerst in de voorbereiding van de campagne, daarna in de uitvoering daarvan. Het heeft hoofdbrekens gekost om morgen-, middag-, avond- en hele dagprogramma's rond te krijgen. Nog meer hoofdbrekens soms om een programma, dat dreigde mis te gaan vanwege allerlei factoren, te redden.

Een meestal gelukke dat uitstekend. En, dit staat vast: in elk geval is de campagne geslaagd. Want: niet alleen de uitslag van woensdag 28 april 1971 is bepalend voor het al of niet succesvol zijn van deze in onze partij en in ons land nieuwe campagne. De resultaten, welke nu al te zien zijn, zullen de komende maanden en jaren nog meer blijken. Het contact, dat Kamerleden, Kamerkandidaten, kaderleden, regionale en plaatselijke vertegenwoordigers met de kiezers hebben gehad is heel belangrijk geweest: niet alleen voor de kiezer, maar met name ook voor de kandidaten en anderen. Men heeft elkaar leren kennen, men heeft van mond tot oor en van oog tot oog kunnen horen en zien hoe de grote en kleine problemen van mensen in elkaar zitten. Dat is winst. Winst uit deze campagne gehaald. Winst voor kiezer en gekozene.

Het contact kiezer-gekozene zal in de komende maanden en jaren worden voortgezet en verstevigd. Wij komen terug. Dat is steeds in deze campagne gezegd; dat zal gebeuren. Deze campagne zou nooit zo gevoerd kunnen zijn als nu gebeurd is, als er in de regio's niet zulke voortreffelijke teams waren geweest, die alles hebben gegeven om de campagne tot een succes te maken. De mensen hebben dat niet gedaan om bedankt te worden, maar omdat zij overtuigd zijn, dat de A.R.P. een goed program te brengen had, dat door goede mensen zal worden uitgevoerd. Van de zijde van de partij, de landelijke verkiezingscommissie, is een 'heel erg bedankt mensen' niettemin op zijn plaats. En tegelijkertijd de oproep nu niet te lang stil te zitten, te rusten, maar snel weer actief te zijn en te blijven, zij het

'anders' dan de afgelopen weken. Maar actief, bereid de mensen te vertellen wat er gebeurt in de politiek; in de partij; in de Kamers; hoe het gebeurt; waarom het gebeurt. Het contact kiezer-gekozene, dat nu door onze partij is gelegd moet worden uitgebreid en verstevigd. Daarbij is iedereen nodig. Heel veel dank voor nu en sterkte voor de komende maanden en jaren. De partij rekt op u. Wij rekenen op elkaar. Teamwork. Samen werken. Samenwerken.

Dr. W. de Kwaadsteniet
landelijk campagneleider

EERSTE REACTIE OP JAARVERSLAG NEDERLANDSE BANK

Eerste en zeer voorlopige reactie van de lijsttrekkers en voorzitters van de drie Christen-Demokratische Partijen in verband met het jongste jaarverslag van de Nederlandse Bank.

Ofschoon wij slechts zeer oppervlakkig hebben kunnen kennis nemen van het jaarverslag blijkt daaruit in ieder geval een duidelijke waarschuwing tegen het doordraaien van de inflatie-spiraal en beklemtoont dit de noodzaak om terwille van de werkgelegenheid de bestedingen in de nationale economie af te remmen.

Wat de investeringen betreft, wordt een diepgaand onderzoek aanbevolen naar het nationaal-economisch rendement met name van de investeringen in het westen van het land waar een groot tekort aan arbeidskrachten heerst. De zorg die in het jaarverslag aldus wordt geuit is ook de onze; vandaar het beleid in het program van de drie Christen-Demokratische Partijen, dat — kiezende voor duidelijke prioriteiten — zeer zorgvuldig is afgestemd op de op dat ogenblik bekende financieel-economische mogelijkheden.

Impliciet zijn in het jaarverslag argumenten aangedragen die een scherpe veroordeling inhouden van het programma van de linkse drie, die een niet te financieren omvang van overheidsuitgaven en uitbreiding van sociale verzekeringen voor een periode van vier jaar bepleiten. Naar onze overtuiging wordt met hun programma een hollende inflatie in gang gezet. Wij zullen alles doen om

deze inflatoire ontwikkeling te voorkomen.

Wanneer de huidige oppositie zou menen in het jongste jaarverslag overtuigende steun voor hun kritiek op het regeringsbeleid te vinden, dan kunnen wij daarop alleen zeggen: Het past allerminst aan de oppositie, die de afgelopen jaren niet anders heeft gedaan dan nog meer overheidsuitgaven eisen, de regering een boetekleed om te hangen. De regering heeft in de afgelopen jaren alle investeringsfaciliteiten laten vervallen respectievelijk geschorst en heeft een stringent begrotingsbeleid gevoerd dat een gezondere dekking van uitgaven bewerkstelligde dan bij het aantreden van het kabinet werd aangetroffen. 27 april 1971

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
AFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in
Anjerstekken - Fresiaknollen

WIJ KOMEN TERUG

De afstand tussen de mensen in Nederland en 'Den Haag' is groot. Hoe groot is ons vooral de laatste jaren en met name de laatste weken, toen onze kandidaten en kamerleden over het hele land uitzwermden, ondubbeltzinnig gebleken. Die afstand maakt ook, dat men zich te weinig vertegenwoordigd voelt voor degenen die men zelf in de Kamer heeft gekozen.

Eén van de belangrijkste oorzaken van deze gevoelens van vervreemding is het feit dat er te weinig direct, menselijk, contact bestaat tussen kiezer en gekozene, tussen de burger en de volksvertegenwoordiger. Er worden in de Kamer zoveel en zulke ingewikkelde zaken behandeld, dat het volkomen begrijpelijk is, dat de burger daarop het zicht verliest. En dan kan de politicus zich ook niet veroorloven om daarover maar enkele malen in de vier jaar te gaan praten met degenen, die hem gekozen hebben.

De A.R.P. wil daar dan ook verdere verbetering in brengen. Zij wil proberen in de komende jaren doorlopend verantwoording af te leggen over haar daden. Zij wil de mensen laten zien waarmee zij in het parlement bezig is. Dat is niet eenvoudig. Dat vereist veel tijd.

Maar de toekomstige kamerleden van de A.R.P. voelen zich verplicht de dialoog, die zij gedurende de

afgelopen weken intensief met vele kiezers hebben gevoerd, in de komende jaren voort te zetten.

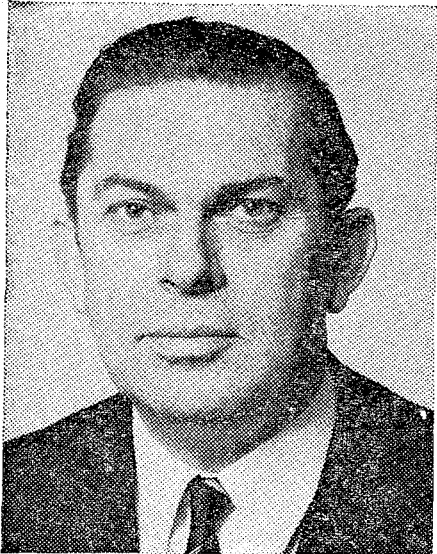
Dat zal op verschillende manieren gebeuren. De A.R.P. zal de mogelijkheden de komende weken nader uitwerken, maar wil nu al enkele noemen.

- Eens per jaar werkbezoeken van de leden van de fracties aan de verschillende delen van het land;
- Eens per maand een bezoek aan een streek door het voor dat gebied aangewezen kamerlid;
- Spreekuren op vaste tijden door de Kamerleden in het gebied, waarvoor zij verantwoordelijk zijn;
- Regelmatig schriftelijke verantwoording van het fractiebeleid in het partijblad en indien mogelijk met behulp van andere communicatiemiddelen;
- Vaste 'begeleidingsteams' en werkgroepen in de diverse steden van het land ten behoeve van de fractie; vaste informatie-adressen en telefoonnummers in de diverse streken, waar men inlichtingen kan krijgen en vragen kan stellen over het fractiebeleid van de A.R.P.

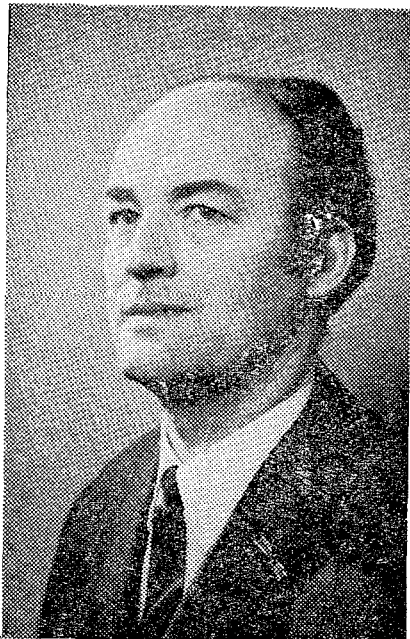
Kortom de A.R.P. wil de komende jaren bewijzen, dat de mensen wel degelijk belangstelling voor de politiek hebben, mits de politici maar belangstelling voor de mensen tonen.

ZO ZIET DE NIEUWE FRACTIE ERUIT

Mr. B. W. Biesheuvel

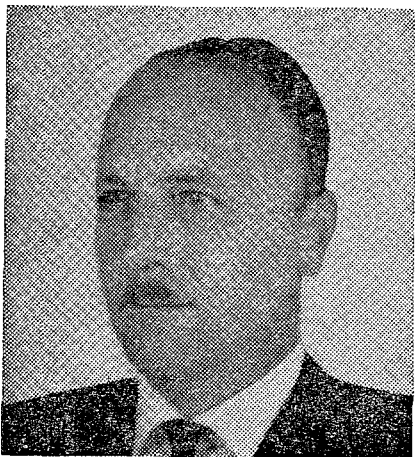
Mr. W. Aantjes

Drs. J. A. Bakker

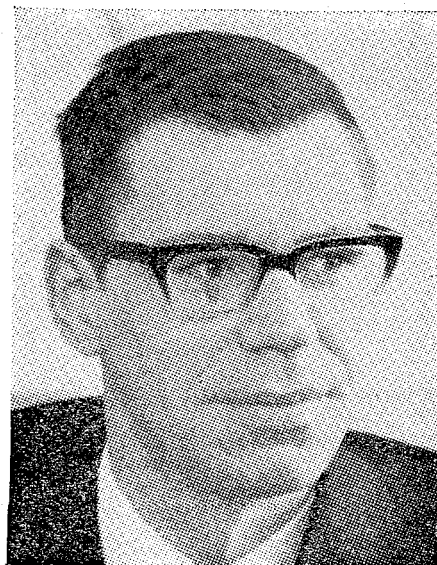
B. Roolvink

M. W. Schakel

Tj. Walburg

Mr. J. M. Grosheide

Dr. N. G. Geelkerken

Prof. mr. I. A. Diepenhorst

Dr. B. Goudzwaard

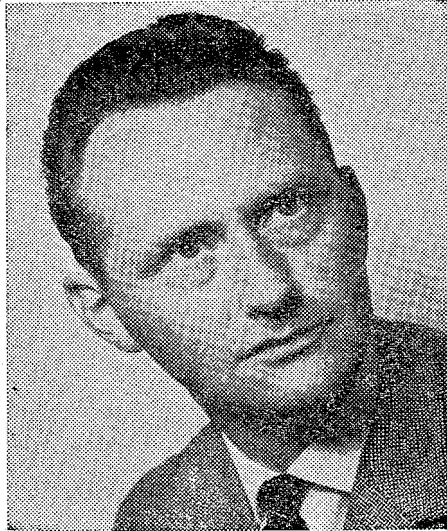
DEZE VIJF VERLATEN TWEEDE KAMER

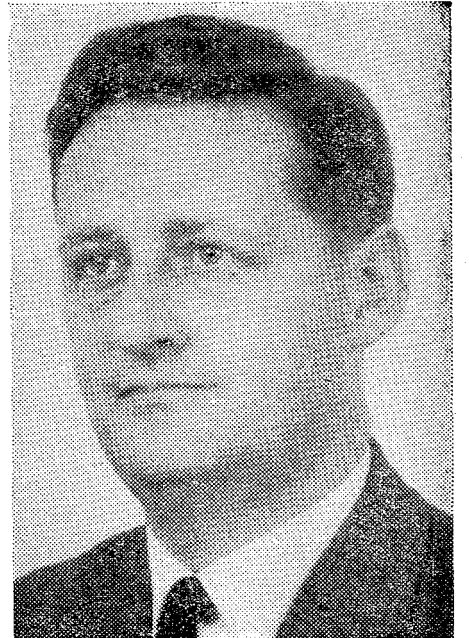
Dr. A. Veerman

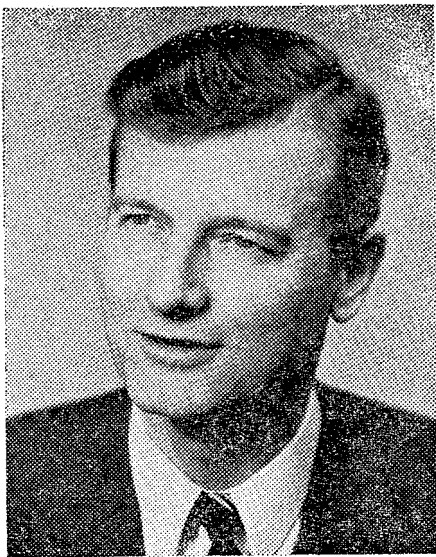
Drs. J. Boersma

Mej. J. van Leeuwen

Dr. C. Boertien

Drs. J. de Koning

Mr. J. N. Scholten, nr. 14 op de kandidatenlijst en deel uitmakend van de oude fractie is door het verlies van twee zetels nu eerste opvolger van de fractie.

Mr. J. N. Scholten

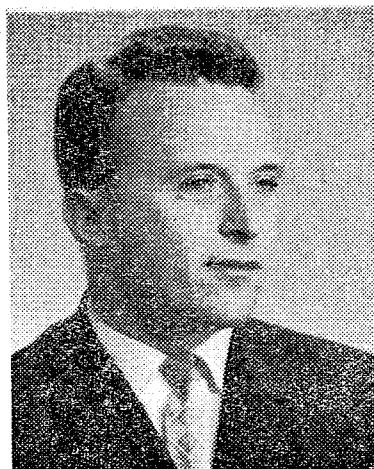
G. A. Kieft

H. de Mooy A.zn.

Drs. R. Zijlstra

CAMPAGNE

IN

BEELD

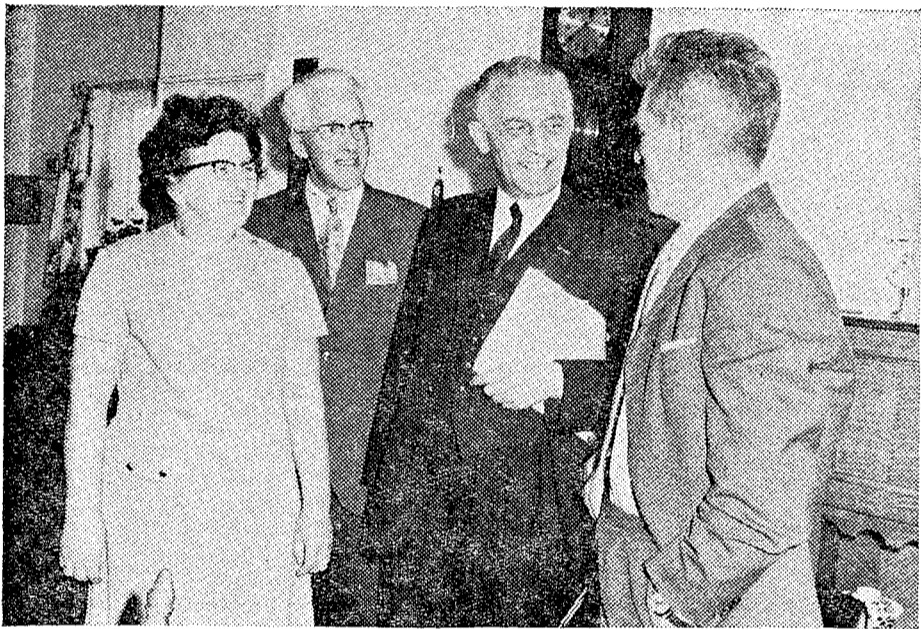

Foto boven: Mr. B. W. Biesheuvel, zaterdagavond 24 april j.l. spreekt in Leeuwarden voor meer dan duizend man. (Foto Friesch Dagblad).

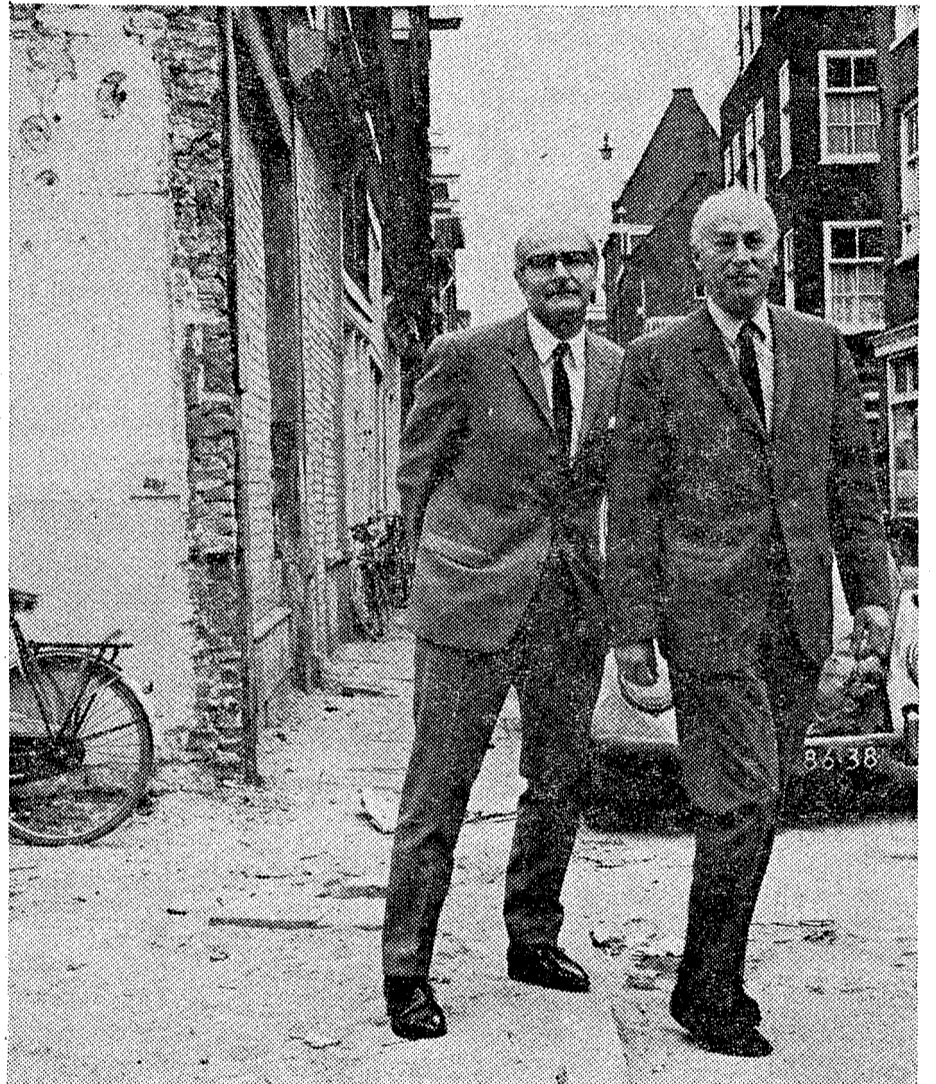
Foto rechts: De ministers Bakker (r.) en Schut op bezoek in Amsterdam.

Foto links: Minister Roolvink op bezoek bij de familie Emmink in Meppel. Foto onder: Zaterdagavond 24 april j.l. is er tijdens de Zeskampfinale van de

N.C.R.V. spontane propaganda gemaakt door een enthousiaste Alphense Zeskamp-supporter, tevens enthousiast A.R.-man.

Toen de toeter geen dienst meer hoefde te doen om de Alphense ploeg aan te noedigen, zette deze A.R.-supporter, achter De Boer, zijn zoontje op de nek met een toeter aan de mond en een aan de ingang uitgereikt pamflet in de hand. Zo trok hij door de zaal. (Foto

Rijn en Gouwe).

ANTI- VERONTREINIGERS

Onder dit kopje vonden wij een bericht in een krant van negen mei 1921, dus nu een halve eeuw geleden:

In de jaarlijkse algemene vergadering van de Vereniging tegen Water- Bodem- en Luchtverontreiniging bleek uit het jaarverslag, dat de Vereniging in het jaar 1920 weinig had kunnen doen, daar een wettelijke regeling tot het tegengaan van de water-verontreiniging nog op zich laat wachten. Bij de vereniging bestaat de overtuiging, dat deze belangrijke aangelegenheid tot een oplossing zal moeten komen, en dat langer uitstel ze hoe langer hoe moeilijker maakt.

MACHT EN ONMACHT VAN HET PARLEMENT

In A.R. Staatskunde van april 1971 staat een artikel 'Macht en onmacht van het parlement', van prof. dr. W. Albeda. Hij zegt daarin:

Het schema waarin het parlement zou beslissen en de regering slechts uitvoert, heeft nooit bestaan. Het is de regering die de wetten ontwerpt. Het parlement doet dit slechts bij uitzondering. Dit is ook niet het wezenlijke punt. Veel moeilijker is de vraag of het parlement in staat is zijn traditionele taken uit te voeren nu de regering geworden is tot de omvangrijkste onderneming in een land.

De enorme groei van overheidsfuncties heeft de taken van het parlement bijkans onmogelijk gemaakt: De parlementariër staat alleen, terwijl de regering beschikt over het gehele ambtelijke apparaat.

Deze moeilijkheid kan volgens prof. Albeda ondervangen worden door de parlementariër een secretariaat en een deskundige staf te geven. Men moet echter nog verder gaan: om een fundamentele discussie tussen regering en parlement mogelijk te maken is het nodig dat de parlementariër de zaak kan 'narekenen' of met wezenlijke alternatieven naar voren kan komen. Daartoe moet hij toegang verkrijgen tot de grote apparaten, die ook ter beschikking staan van de regering: waarom zou aan de Studiedienst van het ministerie van financiën geen alternatieve miljoenennota gevraagd kunnen worden?

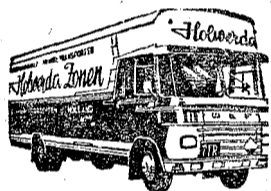
In zijn artikel gaat prof. Albeda ook in op het partijwezen. Tegenover de klacht dat er teveel partijen zijn met onduidelijke en niet relevante scheidslijnen en dat de kiezer onvoldoende invloed op de samenstelling van de regering heeft, stelt hij, dat er de laatste tijd wel degelijk fundamentele veranderingen in de maatschappelijke verhouding worden voorgesteld, bijvoorbeeld uit de

hoek van Nieuw Links en de jongere generatie. 'Men moet echter vaststellen dat deze nieuwe uitdaging de verstarring in de Nederlandse politiek eerder versterkt dan te niet doet'.

Volgens prof. Albeda zal het grotendeels van de ontwikkeling binnen de PvdA afhangen of ons partijwezen de huidige malaise te boven komt: wanneer zij zich zo ontwikkelt dat met haar slechts over een overgang naar het socialisme gepraat kan worden, dan is er voor haar slechts de oppositierol weggelegd; ontstaat er één grote linkse partij, die de reformistische koers vaart, dan zal vermoedelijk de tweedeling links/rechts ophouden te bestaan om plaats te maken voor drie polen: links, rechts en de christendemocratie.

In hetzelfde nummer staat een artikel van prof. dr. E. Boeker getiteld 'Technopolis' met als ondertitel 'Maatschappelijke controle op de toepassing van de wetenschap'.

A.R.S. is op aanvraag verkrijgbaar bij J. H. Kok N.V. Kampen. De abonnementsprijs bedraagt f 15 per jaar, studentenabonnementen f 10.

Holwerda-Zonen

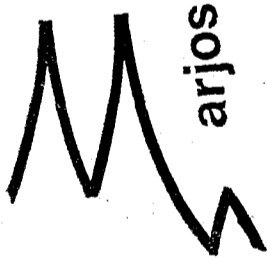
DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

POLITIEKE MENINGS-VORMING IN DE ARJOS

De Arjos is de zelfstandige jongerenorganisatie van de A.R.P. en houdt zich bezig met politieke meningsvorming en -uiting van jongeren. Zij doet dit vanuit een evangelische visie op mens en samenleving. Iedereen, jonger dan 30 jaar, die voor het Arjoswerk belangstelling heeft kan zich als lid aanmelden.

ELK ARJOSLID HEEFT RECHT OP:

- maandelijkse toezending van het Arjosblad Op Wiek;
- informatie over provinciale en/of plaatselijke activiteiten;
- een lidmaatschapskaart, die recht geeft om te stemmen op alle landelijke Arjosbijeenkomsten en op provinciale vergaderingen.

COUPON

ONDERGETEKENDE:

Naam: .....

Straat: .....

Plaats: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie van f 7.50 (april t.m. december 1971) gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag.

COUPON INSTUREN NAAR: Secretariaat Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

VUILE BOEL

Als men door polders en andere agrarische gebieden rijdt, kan men soms denken, dode zwanen in het land of op het veld te zien. Naderbij gekomen, ontdekt men dan dat de zwanen slechts witte plastic kunstmestzakken zijn. Het is dus niet zo erg als het lijkt.

Jawel . . . maar de plasticzakken zijn mede oorzaak van een afschuwelijke milieuvuiling. Plastic vergaat in geen jaren.

Of het nu in de zon of in een sloot in het water ligt, plastic blijft plastic. Het lost niet op in het water, het verteert niet door de zon. Ondertussen ontsieren die plasticzakken het landschap — en ze veroorzaken veel schade. Een molenaar deelde ons mede, dat door het zich ophopen van plasticzakken in een scheprad en in een vijzel, ernstige schade was ontstaan. Dubbele schade, zou men kunnen zeggen; want de molen kon enkele weken niet gebruikt worden en de herstelkosten waren aanzienlijk.

En zo zorgen wij met z'n allen, dat we in een steeds vuilere boel gaan leven. Allerlei plastic wegwerpfljes, met nog resten van chemische gevaarlijke producten er in, worden achteloos her en der gesmeten — en zo smijten we met onze gezondheid.

DAG, KWIK

Het meeste zaaizaad wordt tegenwoordig ontsmet. Men pleegt dat te doen met een zaadontsmettingsmiddel dat kwikhoudend is. Dat heeft vele duizenden vogels het leven gekost.

En niet alleen vogels . . . De verontreiniging met kwik door landbouwmiddelen heeft ons milieu ernstig beïnvloed.

Nu moet men niet denken, dat de regering niets doet om die verontreiniging tegen te gaan. Het is bar en boos hoezeer het kwik het leven kan vernietigen. Weliswaar vernietigd het ook allerlei schimmellekten op graanzaden, maar daar blijft het helaas niet bij.

Daarom heeft de overheid de maatregel getroffen om met ingang van 1 januari 1973 alle thans nog 73 gebruikte middelen voor zaadontsmetting die kwikhoudend zijn bij de teelt van voor consumptie bestemde granen te verbieden.

Men zal zich afvragen, waarom het zo lang moet duren voordat het bedoelde gevaarlijke goedje van de Nederlandse markt moet verdwijnen. Dat komt omdat er een nogal ingrijpende technische omschakeling moet plaats vinden voor de agrarische gebruikers van zaadontsmettingsmiddelen. Deze middelen, die dus kwikhoudend zijn, worden vloeibaar verwerkt. Kwikvrije bestrijdingsmiddelen zijn evenwel slechts in poedervorm te verkrijgen. Verschillende landbouwbedrijven zullen dus een omschakeling in hun apparatuur moeten bewerkstelligen. Vandaar dat pas per 1973 het kwikgebruik verder aan banden gelegd kan worden.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter) G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie
Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage.
tel. (070) 183960. giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.
Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig
bestaan van de A.R.P. schreef dr B.
Goudzwaard „grote taak voor kleine
mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110
pagina's, schetst de schrijver de
hoofdpijnen voor een evangelisch
beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op
de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en
om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van
f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v.
A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met
vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,—.

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordering,
gewestvorming . . . . .

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,—.

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren

POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen
mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

FIDES

Chrysanthenstekken voor
jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42. SNEEK - Midstr. 114, JOURE

**UIT ONZE BOUW- EN
'AANNEMERSWERELD'**

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*

AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR

UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwen wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF

N.V. GEBR. SALVERDA

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255-666

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

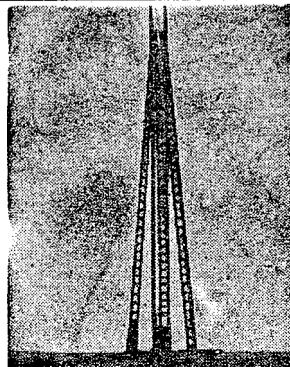
Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444

WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 — BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIINDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten
woningen, directieketen, barakken, garages, vakantie-
huisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken,
veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPE, VERDER
BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN
PEREN. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) — TELEFOON 05765 - 212

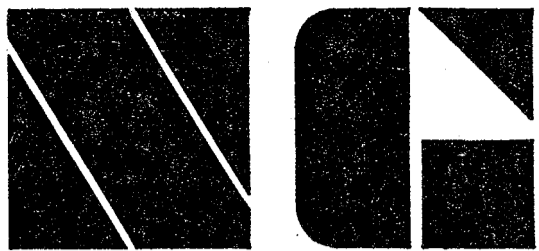
BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 2671

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 19 - 8 mei 1971

WAARDEN IN HET GEDING

Er zijn nog altijd ruim een een half miljoen kiezers, die de A.R. Partij zijn toegedaan. Zij hebben vertrouwen in het beleid van de komende A.R.fractie: 13 man sterk. De A.R. is overeind gebleven! Dat laadt in deze turbulente tijd op de nieuwe fractie die wij graag willen feliciteren een grote verantwoordelijkheid.

Zeker, wij hebben de slag op 28 april verloren. En met ons die partijen die voor het beleid van het kabinet-De Jong medeverantwoordelijkheid gedragen hebben,

Toch mogen wij niet uit het oog verliezen — hoe schizofreen de uitslag op zichzelf ook mag zijn — dat de confessionele partijen nog altijd een niet te onderschatten grote groep vormen.

Zonder deze groep is een parlementair kabinet, dat wil zeggen een kabinet dat op een parlementaire meerderheid berust — niet wel denkbaar. En dat laatste is nu bijzonder gewenst naar onze overtuiging. De parlementaire democratie brengt terecht mee dat er na de verkiezingen een meerderheidskabinet behoort te komen.

Een situatie als in de 4e Franse republiek (elkaar afwisselende minderheidskabinetten met daarbij behorende verkiezingen) ondermijnen de democratie.

Wij menen, met name gelet op de bijzonder grote moeilijkheden waarin ons land dreigt te geraken, dat er niet te veel tijd moet worden gespendeerd aan experimenten bij de kabinetsformatie.

Zij die bijvoorbeeld onwillig zouden zijn mee te werken aan een parlementair meerderheidskabinet laden een funeste verantwoordelijkheid op zich. Het A.R. verkiezingsmanifest en de daarmee gevoerde verkiezingscampagne hebben duidelijk als grondgedachte, dat het land op democratische wijze goed moet worden geregeerd.

Wij hebben hiervoor gewezen op de schizofrene situatie waarin wij momenteel verkeren. De regeringsfracties 1967-1971 hebben verloren. Deconfessionalisatie en de sterke afkeuring voor het gevoerde regeringsbeleid zijn daarvan enkele van de oorzaken.

De verkiezingswinst is naar de andere kant toegevoerd, maar onvoldoende homogeen. Bovendien brachten vóór de verkiezingen genomen beslissingen een bevroren situatie met zich.

De grootste winnaar van de verkiezingen is echter tot nu toe de gevangene geworden van zijn eigen beslissing: het alternatieve kabinet Den Uyl c.s.

Dat houdt naar onze overtuiging in dat niet slechts voor en na de verkiezingen maar ook in het openbaar debat in de Kamer op 11 mei zal moeten vast komen te staan waar de (democratische en socialisistische) P.v.d.A. zich welbewust wil opstellen.

Blijft men onwillig aan een parlementair kabinet mee te werken dan zal men van andere zijde, gelet op de te dringende situatie van nu en straks, de kabinetsformatie democratisch moeten realiseren.

Dat zal van elk van de medewerkenden offers vragen. Maar keer op keer verkiezingen uitschrijven zonder duidelijk uitzicht op een democratisch parlementair kabinet is een weg die niet bewandeld behoort te worden.

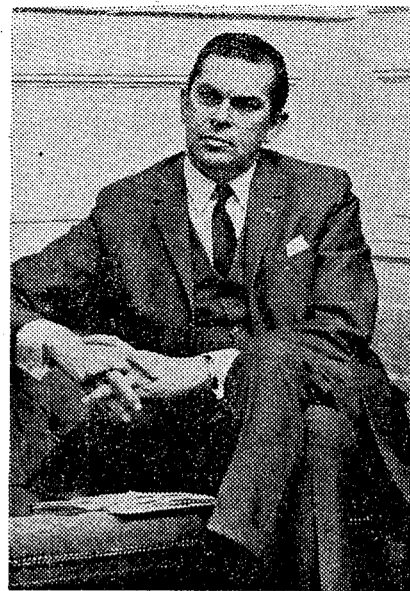
Het landsbelang is daarmee niet gediend.

**Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes**

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

DIALOOG MET DE KIEZER

De verkiezingen 1971 zijn alweer geschiedenis. Stof voor politicologen die zich over de cijfers buigen en nagaan wie, waar en waarom gewonnen of verloren heeft.

Geschiedenis ook voor de Kamerleden, die aan het begin van een nieuwe, waarschijnlijk moeilijke, parlementaire periode staan. Geschiedenis voor de A.R.-fractie die met twee leden minder in de Kamer terugkeert.

Het was wel even slikken vorige week.

Zoveel mensen, die zo enthousiast en zo hard hebben gewerkt.

Maar zoals ik vorige week op de verkiezingsavond al zei: de A.R.P. moet lering trekken uit de cijfers, zij moet doorgaan en gebruik maken van de winstpunten die de campagne heeft opgeleverd. Er zijn ongeveer 50.000 stemmen méér op de A.R.P. uitgebracht dan bij de Statenverkiezingen in 1970; er is op vele plaatsen een goed contact gelegd met groepen in de bevolking, op vele plaatsen in het land zijn leden van de partij zeer actief bezig geweest en zij willen dat blijven.

Vele factoren, teveel om hier op te noemen, hebben ertoe geleid dat de uitslag van de verkiezingen uiteindelijk teleurstellend was.

Maar de verkiezingscampagne was dat niet. En fractie en partij zullen gebruik moeten maken van de positieve punten. Wij hebben vele malen gezegd: wij komen terug. Dat moet nu verwezenlijkt worden, o.a. met behulp van de velen die de afgelopen weken zo hard gewerkt hebben.

Wij zullen daarbij niet mogen verge-

ten veel aandacht te schenken aan de jeugd, de kiezers van de toekomst.

Tot slot een enkele opmerking over de huidige situatie. De uitslag van de verkiezingen heeft de mogelijkheden tot de vorming van een nieuw kabinet niet gemakkelijk gemaakt.

De A.R.-fractie is van oordeel, dat een parlementair minderheidskabinet de voorkeur verdient, alleen al vanwege de grote problemen die een volgend kabinet te wachten staan. Daarom worden deze week oriënterende besprekingen gevoerd tussen K.V.P., A.R., C.H., V.V.D. en D.S.'70.

Maar het is niet de enige factor die momenteel een rol speelt.

De houding van de P.v.d.A. draagt ook bij tot de moeilijkheden. Ik heb al eerder gezegd dat ik het betreurt dat deze partij zich heeft opgesloten in de samenwerking met D'66 en de P.P.R., en dat zij geen mogelijkheden tot andere samenwerking openlaat. Bovendien is de terughoudendheid welke de P.v.d.A. al direct na de verkiezingen betoonde ten opzichte van een kabinet gevormd door de combinatie P.v.d.A.-D'66-P.P.R., ook al geen bewijs van geloof in eigen kunnen. Niemand gelooft overigens, dat een minderheidskabinet de problemen, welke nu op ons afkomen, krachtig zal kunnen aanpakken.

Ik zeg het nogmaals: samenwerken op vele fronten is noodzakelijk.

B. W. BIESHEUVEL

IN DIT NUMMER

schrijft partijvoorzitter Veerman op pag. 3 over de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen „Na de klap”.

Op deze pagina ook een beschouwing over het jaarverslag van de president van de Nederlandse Bank.

Op pagina 4 staat een overzicht van de ontwikkeling van de politieke partijen vanaf 1918 tot nu.

Drs. D. Boonstra analyseert de verkiezingsuitslag. Een eerste artikel staat op pag. 5.

Uitslagen per provincie en regio vindt u op pagina 6 en 10.

Een indruk van wat de dagbladen schreven naar aanleiding van de verkiezingsuitslag, staat op de pagina's 7 en 8.

Ds. A. A. Spijkerboer, studentepredikant in Amsterdam, schreef in Trouw van 1 mei j.l. een artikel „Dus toch confessioneel”, wij namen dit artikel met toestemming over, zie pagina 9.

Prof. dr. W. H. Velema, hoogleraar aan de Theologische Hogeschool van de Chr. Geref. Kerk te Apeldoorn schreef een ingezonden stuk „De ontrouw van Verkuy!”; zie lezers schrijven ons, pag. 11 en 12.

VERKIEZINGEN EN KABINET

DOOR H. ALGRA

In De Telegraaf heeft prof. Duynstee enige kritische beschouwingen gewijd aan de verkiezingsuitslag.

Het succes van de linkse combinatie met haar schaduwkabinet verklaart hij vooral uit twee oorzaken.

In de eerste plaats was deze combinatie voortdurend in de aanval, terwijl de Christelijke partijen een defensieve strijd voerden. Zij kwamen, aldus de professor, niet met een duidelijk offensief, maar zij verdedigden zich. Ook en speciaal op deze manier, dat zij telkens deden uitkomen, dat zij echt niet conservatief waren, echt niet minder progressief dan de tegenpartij, alleen een beetje anders progressief. Wij geven het nu met onze eigen woorden weer. De professor schrijft, dat men een te links standpunt wilde integreren, en zo zich zelf desintegreerde. De redenering van de Nijmeegse hoogleraar komt dus hierop neer, dat de confessionele partijen niet echt hebben teruggeslagen tegen de linkse combinatie, niet tot de aanval zijn overgegaan, niet hebben gezegd tot haar en daarmee tot de kiezers: Inderdaad, wij zijn anders dan jullie, het maakt een hemelsbreed verschil, een fundamenteel verschil, de combinatie-Den Uyl, of de combinatie van de Christelijke partijen. Zo, dat de kiezer begreep, dat hij wel echt moest kiezen, het een óf het ander.

Uit tactisch oogpunt gezien, zit hier inderdaad reeds een element van waarheid in. Wanneer de linkse combinatie ten tonele verschijnt met een schaduwkabinet en zegt: dit zal het zijn en niets anders, als wij winnen, dan maakt het een weinig sterke indruk, als van 'confessionele' kant daarop telkens weer wordt geantwoord: ach, wat jammer, dat jullie dat zo duidelijk hebben gezegd, niet met ons in zee te willen, in géén geval, want vroeger kon het toch wel en het zou nu óók moeten kunnen...

Prof. Duynstee heeft nog een bezwaar. De linkse combinatie zei duidelijk: wie ons stemt, kiest voor dit kabinet. Als iemand aan de woordvoerder van een confessionele partij zou vragen: als ik op uw partij stem, welk kabinet komt er dán?, ach, dan bleef het antwoord helemaal in het vage. En dat is volgens de professor fout geweest.

Daar gaan wij nu iets over zeggen. In Nederland hebben de kamerfracties een duidelijke (soms ook onduidelijke!) invloed op de kabinetsformatie. Maar het kabinet is geen zaakwaarnemende club uit de regeringsmeerderheid. Het komt met een eigen program en met een eigen zelfstandigheid. En in verband daarmee, in verband met die dualiteit in ons staatsbestel, behoort men de Koningin niet uit te schakelen bij de formatie. Daarom kan en mag een partij als de onze niet tot de kiezers komen om te zeggen: wij hebben als partij, samen met andere partijen, in beraad binnenskamers alvast een kabinet klaargemaakt, en als wij de slag winnen, dan zullen wij het lijstje wel opsturen naar de Koningin met het verzoek om te tekenen. Zo kan en mag het natuurlijk niet.

Waarbij moet worden aangetekend, dat de combinatie van de heer Den Uyl, die wel zulk een kabinet presenteerde, vrijwel met wiskundige zekerheid wist, dat zij géén regeringsmeerderheid zou worden en dat zij dus dit schaduwkabinet na de verkiezingen min of meer plechtig zou kunnen ontbinden. Zoals de volgende week na een korte plechtigheid en misschien een tweede statiefoto in de deftige fractiekamer van de PvdA met

het grote portret van dr. Drees sr. ook wel zal gebeuren.

Wij vinden dit verwijt van prof. Duynstee dan ook niet steekhoudend. Het zou ongepast zijn, vooral voor een partij, die er op hoopt, samen met andere Christelijke partijen een meerderheid te veroveren, om vóór de verkiezingen en voordat H.M. de Koningin iets zou kunnen gaan doen aan háár taak en plicht, al een kant en klaar kabinet te presenteren.

Misschien hadden sommigen dat duidelijker kunnen zeggen. Er is intussen wel iets anders aan toe te voegen. Er is een tijd geweest, dat een kabinet in Nederland niet op de dag der verkiezingen zijn ontslag aanbod. Toen wachtte het kabinet eerst de uitslag van de verkiezingen af. En was die uitslag zo, dat het kabinet daarin een bevestiging van het gevoerde beleid zag, dan bood het géén ontslag aan. Zo heeft het kabinet-Heemskerk in 1909, na de rechtse overwinning géén ontslag aangeboden. En de Koningin werkte er aan mee, dat het kabinet eenvoudig werd gecontinueerd. In 1922 dacht Ruys de Beerenbrouck, daarbij krachtig gesteund door Nolens, dat de stembusuitslag, een rechtse overwinning, betekende, dat het zittende kabinet kon blijven. Toen heeft echter de Koningin het kabinet genoodzaakt, toch ontslag te vragen, zodat de baan vrij kwam voor een nieuwe kabinetsformatie. Die formatie leidde toen tot het optreden van het tweede kabinet Ruys de Beerenbrouck, met vrijwel dezelfde samenstelling als het eerste.

Maar nu het een 'convention' is geworden, een vaste regel, dat het kabinet op de dag van de verkiezingen zijn ontslag aanbiedt, kán een zittend kabinet geen inzet meer zijn van de verkiezingen. Want dat laatste houdt in, dat het géén ontslag aanbiedt, als de verkiezingen ten gunste van het zittende kabinet uitvallen. Geen enkele partij kón dus

als politieke doelstelling bekend maken: handhaving van het zittende kabinet.

Heel iets anders is het, wanneer politieke partijen zeggen: ons doel is voortzetting van het beleid van het zittende kabinet. Of met andere woorden: wij willen een kabinet, dat het tot nu toe gevoerde beleid in hoofdlijnen voortzet, dat hebben wij b.v. in 1963 gedaan. Toen is duidelijk gezegd, dat het beleid van het kabinet-De Quay, het zittende kabinet, door ons in de Kamer was gesteund en dat wij dús voortzetting van dat beleid in hoofdzaak voorstonden. Wij vonden toen, dat we niet best bij de kiezers konden komen met de boodschap: tot nú toe steunden wij het beleid van het zittende kabinet, maar ná de verkiezingen zullen wij een ánder kabinet steunen met een ánder beleid. Het is nu eenmaal zo, dat het beleid van een aftredend kabinet in de verkiezingsstrijd een gróte rol speelt. De oppositie tracht dat beleid zoveel mogelijk af te breken; zij die het kabinet hebben gesteund, zijn moreel gehouden, het gevoerd beleid, waaraan zij hun steun hebben gegeven, voor het forum van het volk te verdedigen. Wij laten nu in het midden, wat de oorzaken zijn of wie hier te kort geschoten, maar een niet te loochenen feit is, dat het kabinet-De Jong, of beter gezegd, het door dit kabinet gevoerde beleid wel door de oppositie op het hevigst is aangevallen, maar door hen, die dit kabinet hebben gesteund, niet altijd duidelijk is verklaard of verdedigd.

Als de Christelijke partijen straks hun steun geven aan een nieuw te vormen kabinet en dat kabinet als parlementair beschouwen en aanvaarden, dan brengt zulks consequenties mee voor het optreden van de fractie in de Kamer, maar ook voor de verkiezingsstrijd. Zelfs als we het liever niet zouden willen, dan is en blijft dat toch zo.

VAN DE FRACTIE

1. Donderdag na de verkiezingen kwam de A.R. fractie in nieuwe samenstelling bij elkaar. Zonder schriftelijke stemmen is het fractiebureau unaniem aangewezen.

Fractie voorzitter werd mr. B. W. Biesheuvel.

Mr. Aantjes werd vice-voorzitter en mej. Hannie van Leeuwen secretaresse/penningmeester.

Overeenkomstig het fractiereglement moest een vertrouwensman uit de fractie worden aangewezen die met het fractie-bureau de kabinetsformatie 'begeleidt', de fractie zelf beslist overigens, om eventuele misverstanden te voorkomen. Oud-minister Bakker werd daarvoor unaniem aangewezen.

2. De demissionaire bewindslieden Bakker, Roolvink en Grosheide zullen gelijk met de overige fractie-leden worden beëdigd.

ZIN EN TEGEN ZIN

Zondag 9 mei a.s. is er in de VARA-rubriek Zin en tegenzin een discussie over „Heeft confessionele partijvorming afgedaan?”. Onder voorzitterschap van mr. Cammelbeeck discussiëren hierover de heren: De Goede (D'66), Jurgens (P.P.R.), Meeuwissen (K.V.P.) en mr. W. Aantjes vice-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie. De uitzending duurt van 19.00—19.30 uur, Hilversum 2 (298 m.).

RADIO

De A.R.P. heeft zaterdag 8 mei a.s. een radiouitzending op Hilversum 2 (298 m.).

De uitzending begint om 18.19 en duurt 10 minuten.

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten" komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's-avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

NA DE KLAP

DOOR DR. A. VEERMAN

Wij hebben verloren, op die 28e april. Als wij dat feit en de dingen daaromheen proberen te analyseren en te verklaren, dan is dat niet om de feiten te verdoezelen. De klap is bij velen hard aangekomen, te harder naarmate men zich meer had ingespannen. Er zijn er die enorm veel gedaan hebben. Maar nu gaan we verder.

We hoopten op succes, we verwachtten een goede uitslag. Maar onze activiteit was op die hoop, op die verwachting niet gebaseerd. Onze activiteit vond haar oorzaak in wat de A.R.P. is en wat zij wil: vanuit haar overtuiging dat het evangelie een kracht is tot vernieuwing van het leven, werken en bouwen aan de vernieuwing van de samenleving. Die overtuiging is onze overtuiging. Dat blijft recht overeind. Daarom blijft de partij recht overeind. Daarom gaan wij gewoon door. Ondanks het verlies. Door de klap misschien wel harder geworden.

Dan staat één ding voorop. De A.R.P. moet blijven wat zij was: een partij, waarin men samen heel serieus bezig is met de grote problemen, die vandaag in het leven en dus ook in de politiek op onze tafel gelegd worden. Als u mij goed begrijpen wil: een partij van de crisis. In de echte zin van het woord, dus scheidend, oordelend. Kritisch bezig zijn, dat is de feiten als feiten serieus

nemen en dan aan de hand van de norm — en die vinden wij in het evangelie — trachten die feiten te waarderen, op hun waarde te beoordelen. Dat is misschien wel het meest 'de eigen identiteit' van onze partij, het samenop-weg zijn, samen bezig zijn met de dingen vanuit ons gemeenschappelijk uitgangspunt.

Dat moet dan wel nog wat nader worden aangeduid. Bij alle voorbehoud, verhindert het ons niet, voluit politieke partij te zijn. Wij zijn er niet alleen om ons te bezinnen, we zijn er ook niet alleen om te getuigen, van ons wordt een standpunt gevraagd.

Voorlopigheid is geen aarzeling, het is wel de erkenning van menselijke beperktheid. Het is ons niet gegeven, laatste woorden te spreken. Dat verplicht ons niet te zwijgen.

Deze houding leidt er wel toe, dat wij ons hoeden voor absolute woorden. Juist wanneer je het over de grote zaken eens bent, over het uitgangspunt en over het doel, dat daaruit voortvloeit, dan kun je elkaar inzake de wegen, die naar dat doel leiden, een grote ruimte gunnen. Dan zijn er 'sterken en zwakken' en zij mogen er zijn. Dat zijn er 'vele leden' in het lichaam, en zij moeten er zijn. Als de eenheid maar gezien en erkend wordt. Hier heb je dan een van de oorzaken van het feit, dat sommigen onze partij nu voor het eerst of al bij herhaling niet hebben gekozen. Dat zijn de mensen, die vinden, dat wij het niet absoluut genoeg zeggen. Men kan ze op

diverse fronten vinden, naar rechts en naar links om zo te zeggen. Mensen, die de oude belijndheid niet meer vinden, en mensen, die de nieuwe belijndheid onvoldoende vinden.

In de twee nota's over belangrijke programpunten, die vorig najaar door onze partij werden gepubliceerd, staat telkens, dat de discussie niet gesloten is, maar aan de orde blijft. Dat is het spreken van een partij, die noch het statische van de verstarung, noch het statische van de verabsolutering wil, maar de dynamiek van het levende woord.

Intussen is een belangrijke vraag, welke dingen wij fout gedaan hebben. Daar moeten wij in de komende tijd vooral ook met elkaar over praten. Wie wat op zijn hart heeft, zegge het.

Om met twee punten te beginnen: noch het beleid van kabinet en fractie, noch wat onze partij wezenlijk beweegt hebben wij voldoende aan de man, aan de kiezer kunnen brengen.

Wat het gevoerde beleid betreft zat de moeilijkheid daar, dat een beleid, dat op een zeker compromis berust, nu eenmaal tegenover de kiezer minder sterk staat. De opstelling van onze fractie was, zoals ook uit een zekere dualistische opstelling volgt, loyaal maar kritisch. Zulk een houding maakt, tegenover een absolute oppositie, in een naar absolutisme neigende tijd, spoedig de indruk van halfslachtigheid. Dat verwijt hebben wij in deze tijd ook wel ontmoet. Welnu, wij hebben in

deze verkiezingsactie zeer uitgesproken toegezegd, dat wij als partij en fractie meer contact met de kiezer, met het partijlid zullen zoeken. Dat geeft de mogelijkheid sterker en beter ons standpunt en de consequenties daarvan in de praktijk toe te lichten. Er blijkt een groot gebrek aan informatie, een groot aantal misverstanden te bestaan. Een duidelijke taak zal zijn, die informatie te geven, de zaken toe te lichten en misverstanden te voorkomen.

En wat ons program en zijn achtergronden betreft zal het eveneens onze taak, speciaal van de partij zijn, ook dat beter aan de man te brengen. De ontwikkelingen gaan snel, de dynamiek van de partij moet naventant zijn. Wie kan het allemaal nog volgen?

En, wat erger is, er leeft twijfel, of dat wat wij aanduiden met de naam 'evangelische politiek' die naam nog wel verdient. Wij zullen ook aan onze jongere mensen in hun taal, dat is ook in hun begrippen-arsenaal moeten verklaren, waar de verbindingslijnen liggen tussen het evangelie en ons politiek handelen. Daar liggen duidelijke opdrachten, waarmee wij niet kunnen wachten.

De verkiezingsactie 1975 is al begonnen; vorige week.

WAAR-SCHUWENDE CIJFERS EN FEITEN

Het jaarverslag van de president van de Nederlandse Bank dr. Zijlstra is geen politiek verhaal. Terecht niet. Hij moet zich houden aan zijn wettelijke opdracht, het maken van een economische analyse met als doelstelling de gulden te behoeden voor inflatie.

Het feit dat de heer Zijlstra van huis uit meer dan een van zijn voorgangers uit de politieke sector is gekomen mag daarom geen aanleiding zijn hem er te 'beschuldigen', zoals een aantal kranten hebben gedaan, van politieke infiltratie.

Dat is onzinnelijk vinden wij.

FINANCIERINGSTEKORT

Naar ons oordeel vormt een van de kernpunten van het verslag van de heer Zijlstra het financieringstekort van de overheid. Niettegenstaande er sprake was van een grote toestrooming van buitenlands kapitaal naar Nederland, die uiteraard de liquiditeit doet groeien, werd over 1970 door minister Witteveen toch nog voor 640 miljoen gulden extra inflatoir gefinancierd.

Dat betekent in feite, dat ook 1970 bijgedragen heeft tot overbesteding en inflatie. Als deze lijn wordt voortgezet is aan een slepende werkloosheid niet te ontkomen. Feit is dat het financierings-

tekort tijdens het kabinet Cals-Vondeling sterk is opgelopen. Feit is dat het kabinet-De Jong voor een geleidelijke vermindering heeft gezorgd, — het financieringstekort daalde tot 1,3 pct. van het nationaal inkomen, maar toch in onvoldoende mate.

Als dit liquiditeitstekort van de financiering van de overheidsuitgaven niet wordt weggewerkt blijft er een binnenlandse inflatie-haard bestaan en zal ongetwijfeld aan een verdergaande inflatie niet kunnen worden ontkomen.

EÉN GRONDOORZAAK

Hoezeer er een algemene oorzaak is aan te wijzen voor de ongezonde situatie dat de Nederlandse betalingsbalans een tekort heeft van 1,7 miljard (op lopende rekening op transactiebasis) niettegenstaande een kapitaalimport vanuit het buitenland van 3,7 miljard, bij nadere bestudering blijkt dat er vele groepen mee schuldig zijn.

Die ene algemene oorzaak is de veel te sterke groei van de binnenlandse bestedingen. Alle bestedingsgroepen gaan mank: de particuliere consumptie; de bedrijfsinvesteringen; de overheidsbestedingen; Daarbij moet worden opgemerkt dat er sinds de prijsindexering (het nastreven van een vergroting van een reëel vrij beschikbare inkomen) er een nauw verband is gekomen tussen enerzijds lonen en prijzen en ander-

zijds de overheidsfinanciën, met alle moeilijkheden vandien.

OPLOSSING

Dr. Zijlstra meent, dat een oplossing kan worden gevonden aan de zijde van het overheidsbeleid dat een deel van de begrotingsruimte niet verbruikt behoort te worden maar moet dienen om het bestaande financieringstekort te verminderen.

Dat betekent in feite, dat het advies wordt gegeven het huidige stijgingstempo van de overheidsuitgaven te matigen naast een (doelmatigheids) doorlichting van het bestaande uitgavenpakket.

Een prioriteitsvaststelling voor de komende jaren van nieuwe taken is daarmee een onontkoombare noodzaak geworden.

Hoezeer onze internationale concurrentie positie sterk verbeterd is — met 4% — de oorzaken daarvan zijn van dien aard, dat het hoogst dubieus moet worden genoemd of in 1971 deze gunstige verbetering in 1970 niet gaat verdwijnen.

Ook in dat opzicht is het van het grootste belang de reële loonsverbeteringen, die mogelijk blijven niet te zeer voorspand te overtrekken.

Men moet zich realiseren, dat als de stijging van de produktiviteit — de basis van een vergrotingsmogelijkheid van de welvaart — van rond 4% al volkomen „opgebruikt" wordt aan de incidentele loonsverhoging, (rond 2,1%) en de aftrek uit hoofde van sociale kosten en belastingen 2,2% is — zoals in de afgelopen jaren het geval geweest is — er voor méér overheidsuitgaven weinig ruimte over kan blijven.

NOG NIET TE LAAT

De heer Zijlstra komt tot deze conclusie:

Wij bevinden ons thans in een gevaarlijk niemandsland. Geheel zonder een pijnlijke aanpassing zal een redres niet meer mogelijk zijn. Temeer klemt het om direct ter hand te nemen wat thans moet en kan worden gedaan. In de eerste plaats moet de overbesteding ongedaan worden gemaakt. Dat zal eisen stellen aan de overheidsfinanciën en met name aan het stijgingstempo van de overheidsuitgaven hetgeen tezamen met de betrekkelijk geringe ruimte, die voortvloeit uit een strikte toepassing van de op het structurele begrotingsbeleid gebaseerde norm voor een uitga-

venstijging van 6 pct. tot een soberder beleid moet voeren dan misschien thans wel eens wordt aangenomen.

In de tweede plaats zou de Sociaal-Economische Raad de draad van het 14e Halfjaarlijkse Economische Rapport moeten opvatten ten einde de vraag te beantwoorden hoe te ontkomen aan de zinloze en gevaarlijke toestand van loonsomstijgingen van 12 pct. of meer, respectievelijk prijsstijgingen van 6 pct. of meer.

Ook indien men aanneemt dat de feitelijke loonvorming in de bedrijfstakken geheel in handen van partijen berust, dan nog is het dringend noodzakelijk, beter dan thans het geval is, te analyseren wat ter zake van lonen, premiedruk, belastingen en overheidsuitgaven wel en niet verenigbaar is op straffe — uiteindelijk — van stagnatie en werkloosheid. Geheel te vermijden zal dit vermoedelijk niet meer zijn. Voor de derde maal na de oorlog zal een prijs voor ons falen in termen van werkgelegenheid worden betaald. Het is echter nog niet te trachten deze schade zoveel mogelijk te beperken.

ONTWIKKELING VAN DE POLITIEKE PARTIJEN IN NEDERLAND SINDS 1918 EN 1946

De cijfers met betrekking tot de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen van woensdag 28 april j.l. behoeven slechts een korte begeleiding. De cijfers spreken over het algemeen voor zichzelf. Bovendien hebt u reeds heel wat cijfers gezien in uw dagblad en hebt u kennis kunnen nemen van commentaren van verschillende zijden. Ook elders in dit nummer van Nederlandse Gedachten treft u commentaar op de verkiezingsuitslag aan.

Bijgaande tabel biedt een overzicht van de ontwikkeling der protestants-christelijke partijen — voor wat betreft stemmenaantallen, percentages en zeteltallen — bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal sinds 1918. Betreffende de andere partijen wordt een zelfde overzicht gegeven van de ontwikkeling sinds 1946.

Vanaf 1918 gingen de Nederlandse kiezers veertien maal naar de stembus om een nieuwe Tweede Kamer te kiezen; zesmaal vóór en achtmaal na de tweede wereldoorlog.

Een overzicht van de ontwikkelingen over een langere periode heeft het voordeel van een beter inzicht van het gedrag der Nederlandse kiezers.

jaar	A.R.P.		C.H.U.		S.G.P.		H.G.S.		G.P.V.		Totalen van A.R.P., C.H.U., H.G.S., H.G.S. en G.P.V.	
	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels
1918	180.187	13,42	88.039	6,56	5.108	0,39	—	—	—	—	273.406	20,37
1922	402.277	13,73	318.669	10,88	26.744	0,81	20.431	0,70	—	—	768.121	26,12
1925	377.426	12,23	305.587	9,90	62.513	2,03	20.258	0,98	—	—	775.784	25,14
1929	391.832	11,59	354.548	10,49	76.709	2,27	35.931	1,06	—	—	859.020	25,41
1933	499.890	13,43	339.808	9,13	93.273	2,51	33.988	0,91	—	—	966.959	25,98
1937	665.501	16,40	302.829	7,46	78.619	1,94	20.486	0,51	—	—	1.091.978	26,91
1946	614.201	12,90	373.217	7,84	101.759	2,14	32.020	0,67	—	—	1.121.197	23,55
1948	651.612	13,21	453.226	9,19	116.937	2,37	—	—	—	—	1.221.773	24,77
1952	603.111	11,31	476.097	8,92	129.057	2,42	—	—	—	—	1.243.757	23,31
1956	567.535	9,91	482.918	8,43	129.517	2,26	—	—	—	—	1.217.176	21,25
1959	563.091	9,39	486.429	8,10	129.678	2,16	—	—	—	—	1.219.170	20,32
1963	545.836	8,72	536.801	8,58	143.818	2,29	—	—	—	—	1.272.779	20,33
1967	681.060	9,93	560.032	8,14	138.069	2,01	—	—	—	—	1.438.317	20,94
1971	542.780	8,6	398.987	6,3	142.282	2,4	—	—	—	—	1.185.770	18,9

jaar	K.V.P.		V.V.D.		P.v.d.A.		D'66	
	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels
1946	1.466.582	30,81	305.287	6,41	1.347.940	28,31	—	—
1948	1.593.530	32,80	391.925	7,95	1.263.058	25,60	—	—
1952	1.674.028	31,38	471.040	8,83	1.545.867	28,97	—	—
1956	1.815.310	31,59	502.530	8,77	1.872.209	32,69	—	—
1959	1.895.914	31,69	732.658	12,22	1.821.285	30,37	—	—
1963	1.995.352	31,92	643.839	10,28	1.753.084	27,99	—	—
1967	1.822.904	26,51	738.202	10,73	1.620.112	23,55	—	—
1971	1.380.539	21,9	653.092	10,3	1.552.276	24,6	—	—

jaar	C.P.N.		Boerenpartij		P.S.P.	
	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels
1946	502.963	10,57	—	—	—	—
1948	382.001	7,74	—	—	—	—
1952	328.621	6,16	—	—	—	—
1956	272.054	4,75	—	—	—	—
1959	144.542	2,41	—	—	—	—
1963	173.325	2,77	—	—	—	—
1967	248.361	3,61	—	—	—	—
1971	246.299	3,9	—	—	—	—

jaar	DS'70		P.P.R.		N.M.P.	
	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels	stemmen	% zetels
1946	—	—	—	—	—	—
1948	—	—	—	—	—	—
1952	—	—	—	—	—	—
1956	—	—	—	—	—	—
1959	—	—	—	—	—	—
1963	—	—	—	—	—	—
1967	—	—	—	—	—	—
1971	—	—	—	—	—	—

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ onder redactie van H. Algra (voorzitter) G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajap.

Adres van redactie, advertenties en administratie
Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementenprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.
Studentenabonnementsprijs f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

DE POSITIE VAN DE A.R.P. NA DE VERKIEZINGEN

DOOR DRS. D. BOONSTRA

Nu de verkiezingsstrijd gestreden is, is het mogelijk om de plaats van de A.R.P. in het electorale krachtenveld wat nader te bekijken. Het materiaal dat ons ter beschikking staat is weliswaar nog schaars, maar enkele opmerkelijke verschijnselen laten zich toch al wel signaleren.

DECONFESIONALISERING

In „Het Parool” van donderdag 29 april worden enkele algemene beschouwingen gegeven over de uitslag van de verkiezingen. Zo wordt gewezen op de toenemende deconfessionalisering. Het in dit artikel overgenomen staatje van het percentage kiezers dat op de drie grote confessionele partijen stemde kan dit duidelijk illustreren.

	K.V.P.	A.R.P.	C.H.U.	Totaal
1956	31,7	9,9	8,4	50,0
1959	31,6	9,4	8,1	49,1
1963	31,9	8,2	8,6	48,7
1967	26,5	9,9	8,1	44,5
1971	21,9	8,6	6,3	36,8

Verstaat men onder confessionalisering dat kiezers van een bepaalde confessionele groepering automatisch op een confessionele partij stemmen, dan moeten wij dit proces van deconfessionalisering van harte toejuichen.

Wat men van kiezers mag verwachten is dat zij weloverwogen een keuze gaan maken bij de verkiezingen, ook de confessionele kiezers. En wat men dan mag hopen is dat zij welbewust op een confessionele partij gaan stemmen. De schrijvers in Het Parool zijn dan ook wel een beetje haastig als zij zeggen dat nu waarschijnlijk meer dan de helft van de kiezers zich bij deze verkiezingen in de eerste plaats door politieke motieven heeft laten leiden. Deze conclusie zou pas na uitvoerig onderzoek getrokken kunnen worden en niet op grond van percentages stemmen op niet-confessionele partijen.

De laatste verkiezingen hebben in ieder geval wel duidelijk aangetoond dat het een grote uitdaging voor de drie confessionele partijen is de

kiezers duidelijk te maken dat het stemmen op een confessionele partij een politieke daad kan en moet zijn.

DE „NIEUWE KIEZERS”

Dank zij M. van Dam en zijn team van onderzoekers hebben we ook wat inzicht verkregen in het kiesgedrag van de jonge kiezers. Het volgende staatje geeft aan hoe de „nieuwe kiezers” — de 21-jarigen die voor het eerst een oproep hebben ontvangen — hebben gestemd.

K.V.P.	17 (22)
P.v.d.A.	20 (25)
V.V.D.	8 (10)
A.R.	7 (9)
C.H.U.	3 (6)
D'66	15 (7)
P.S.P.	8 (1)
P.P.R.	4 (2)
DS'70	8 (5)
C.P.N.	4 (4)

Dit staatje ontlokte in „Trouw” van 29 april het berichtje dat vooral de P.v.d.A. van de jonge kiezers heeft geprofiteerd. Dit is echter geen juiste conclusie. Om te kunnen ontdekken of een partij goed is aangeslagen bij de nieuwe kiezers moet men het kiesgedrag van de nieuwe kiezers vergelijken met het kiesgedrag van alle kiezers. De cijfers tussen haakjes geven aan hoe alle kiezers hebben gestemd (de cijfers zijn afgerond weergegeven). Het blijkt nu dat de P.v.d.A. helemaal niet extra heeft geprofiteerd van de nieuwe kiezers. De nieuwe kiezers hebben relatief veel steun gegeven aan D'66 en de P.S.P. en aan de P.P.R. en DS'70.

GEOGRAFISCHE SPREIDING

We willen onze aandacht nu wat meer concentreren op de A.R. en dan allereerst op de spreiding van de A.R.-kiezers over de verschillende provincies.

In de onderstaande tabel ziet u per provincie het percentage A.R.-kiezers in 1971, het percentage A.R.-kiezers in 1967 en het percentage kiezers in '71 uitgedrukt in het percentage van '67. Dit laatste percentage vergt enige toelichting.

In 1967 stemde 9,9 procent van de Nederlandse kiezers op de A.R.P. Had de A.R.P. in 1971 helemaal niets verloren, dat wil zeggen had zij weer 9,9 procent van de stemmen gekregen, dan was het percentage in de laatste kolom 100 geworden. De A.R.P. heeft echter maar 8,6 procent van de stemmen op zich weten te vergaren, heeft dus 86,9 procent van het percentage stemmen van 1967 verkregen. Een dergelijke cijferopstelling maakt het ons mogelijk direct na te gaan in welke provincies de A.R.P. veel of weinig heeft verloren.

	1971	1967	1971 in 1967
Groningen	15,4	16,6	92,8
Friesland	21,5	22,8	94,3
Drenthe	14,3	15,1	94,7
Overijssel	9,9	10,6	93,3
Gelderland	8,4	9,5	88,4
Utrecht	7,6	12,2	62,3
N.-Holland	6,4	8,4	76,2
Z.-Holland	9,7	11,7	82,9
Zeeland	11,3	12,6	89,7
N.-Brabant	3,4	4,1	82,9
Limburg	1,6	1,9	84,2
Nederland	8,6	9,9	86,9

Vergelijken we nu deze cijfers per provincie, dan zien we dat de A.R.P. vooral in de provincie Utrecht een geweldig verlies geleden heeft. Ook in de provincies N.-Holland, Z.-Holland, N.-Brabant en Limburg heeft de partij een meer dan proportioneel verlies geleden. In de provincies Drenthe, Friesland, Overijssel en Groningen is de partij goed overeind gebleven.

Naar aanleiding van de verkiezingen voor de Provinciale Staten in 1970 hebben drs. G. Noordzij en ik enkele beschouwingen geschreven in A.R. Staatskunde van september van dat jaar. Daarin schreven wij dat de partij in 1970, vergeleken met de verkiezingen in 1966, in de meeste provincies een kleine winst behaalde, variërend van 0,1 tot en met 0,5 procent. In de provincie Groningen had de partij toen relatief veel verloren, namelijk 0,5 procent en iets minder had zij verloren in de provincie N.-Holland, namelijk 0,3 procent. De laatste jaren hebben dus wel wat

verandering gebracht. In Groningen is de partij juist betrekkelijk stabiel gebleven en in Utrecht zijn we enorm gekelderd. Deze verandering vraagt om een nadere verklaring. We moeten deze voorlopig nog achterwege laten.

VAN PLATTELAND NAAR GROTE STAD

In de volgende tabel geven wij een zelfde cijferopstelling als in de bovenstaande, maar nu zijn de percentages A.R.-kiezers uitgesplitst naar verschillende typen gemeenten.

	1971	1967	1971 in 1967
plattelandsgem.	12,4	13,6	91,2
verstedelijkte plattelandsgem.	9,0	9,9	92,0
forensengem.	8,7	10,9	79,8
steden tot 100.000 inw.	7,9	9,1	86,8
steden boven 100.000 inw.	5,8	7,7	75,3
Nederland	8,6	9,9	86,9

Uit deze cijfers blijkt dat de partij relatief veel heeft verloren in de steden boven de 100.000 inwoners en in de forensengemeenten en dat de partij betrekkelijk stabiel is gebleven in de plattelandsgemeenten en in de verstedelijkte plattelandsgemeenten.

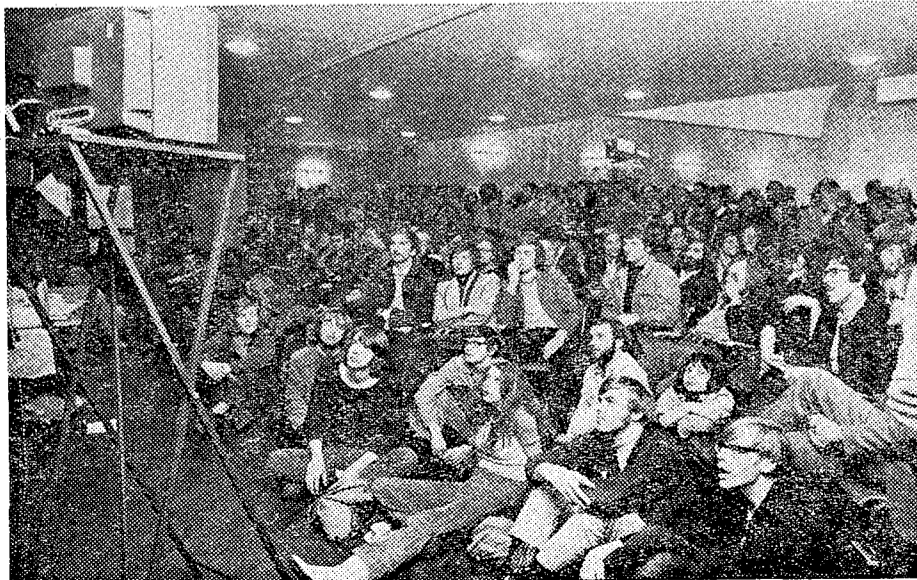
Dit beeld wijkt niet erg af van het beeld dat we verkregen door de verkiezingen voor de Provinciale Staten in 1970 te vergelijken met de verkiezingen voor de Provinciale Staten in 1966. Bij deze verkiezingen was de partij ook al iets achteruitgegaan in de grote steden en in de forensengemeenten terwijl zij in de overige gemeenten vooruit was gegaan. Alleen de vooruitgang op het platteland, het verstedelijkt platteland en in de steden tot 100.000 inwoners die toen nog te constateren was, is ook omgeslagen in een achteruitgang.

In een volgend artikel willen we aan de hand van enkele cijfers uit opinieonderzoeken ons inzicht in de positie van de A.R.P. nog weer wat verscherpen.

Winnaars: Van der Louw (rechts) feliciteert Drees jr

Ook voetbaluitslagen waren op 28 april belangrijk

UITSLAGEN

PER

PROVINCIE

GRONINGEN

	Uitgebrachte stemmen: 275.344		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	92.2	76.3	82.4
KVP	5.5	4.2	4.1
PvdA	33.2	30.2	31.8
VVD	12.0	11.9	10.8
ARP	16.6	16.5	15.4
CHU	9.7	8.9	6.7
D'66	2.7	4.7	4.1
CPN	6.4	14.2	11.0
PSP	3.5	1.6	1.5
PPR	0.0	1.2	1.3
BR	0.0	0.3	0.1
DS'70	0.0	0.0	4.1
SGP	0.2	0.0	0.3
BP	4.6	1.6	0.8
GPV	3.8	4.7	5.2
v. Velsen	—	—	0.0
Dem. 2000	—	—	0.0
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.2
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.3
Nw. Rooms	—	—	0.2
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.5
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.2
PSD	—	—	0.0
Overigen	1.8	0.0	—

FRIESLAND

	Uitgebrachte stemmen: 267.233		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	93.2	76.6	83.3
KVP	6.5	5.8	5.2
PvdA	31.7	27.1	31.5
VVD	8.1	8.2	7.8
ARP	22.8	21.3	21.5
CHU	15.3	15.5	12.5
D'66	2.4	4.1	4.1
CPN	2.8	4.0	3.5
PSP	3.5	2.0	1.4
PPR	0.0	2.4	1.2
BR	0.0	0.5	0.2
DS'70	0.0	0.0	3.1
SGP	0.7	1.3	1.0
BP	3.3	1.3	0.9
GPV	1.4	1.9	3.0
v. Velsen	—	—	0.0
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.2
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.2
Nw. Rooms	—	—	0.1
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	2.1
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.1
PSD	—	—	0.0
Overigen	1.5	4.6	—

DRENTHE

	Uitgebrachte stemmen: 184.594		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	92.2	75.4	82.0
KVP	7.0	6.0	5.9
PvdA	35.5	34.5	35.6
VVD	14.0	15.6	13.5
ARP	15.1	15.6	14.3
CHU	11.4	10.8	8.8
D'66	2.1	4.6	4.3
CPN	2.9	4.1	4.0
PSP	1.7	1.1	0.7
PPR	0.0	2.4	0.8
BR	0.0	0.8	0.2
DS'70	0.0	0.0	3.9
SGP	0.4	0.0	0.4
BP	6.5	2.3	1.5
GPV	1.6	2.2	2.8
v. Velsen	—	—	0.0
Dem. 2000	—	—	0.2
Bej. en Arb.	—	—	0.4
KAB	—	—	0.2
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.3
Nw. Rooms	—	—	0.1
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.9
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.2
PSD	—	—	0.0
Overigen	1.8	0.0	—

OVERIJSSSEL

	Uitgebrachte stemmen: 469.730		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	94.4	74.9	83.5
KVP	25.5	24.5	22.9
PvdA	23.1	21.3	23.7
VVD	8.1	9.1	8.0
ARP	10.6	10.0	9.9
CHU	12.7	13.3	10.7
D'66	2.7	5.1	4.8
CPN	2.9	3.1	2.9
PSP	2.3	1.4	0.9
PPR	0.0	2.3	1.3
BR	0.0	0.8	0.3
DS'70	0.0	0.0	4.0
SGP	2.7	3.6	3.2
BP	5.7	2.8	1.5
GPV	2.2	2.5	3.0
v. Velsen	—	—	0.0
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.2
KAB	—	—	0.2
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.4
Nw. Rooms	—	—	0.2
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.6
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.2
PSD	—	—	0.0
Overigen	1.5	0.2	—

GELDERLAND

	Uitgebrachte stemmen: 738.247		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	93.6	70.5	80.0
KVP	27.2	24.7	22.1
PvdA	22.9	23.5	24.2
VVD	9.7	11.2	10.0
ARP	9.5	8.4	8.4
CHU	11.8	12.7	9.5
D'66	3.4	5.8	5.5
CPN	1.2	1.2	1.2
PSP	1.5	1.3	1.1
PPR	0.0	1.9	1.6
BR	0.0	1.6	0.9
DS'70	0.0	0.0	4.8
SGP	3.2	4.2	4.0
BP	7.0	2.7	1.7
GPV	0.6	0.8	1.4
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.2
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.4
Nw. Rooms	—	—	0.3
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.8
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.4
PSD	—	—	0.0
Overigen	2.0	0.0	—

UTRECHT

	Uitgebrachte stemmen: 394.918		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	93.0	68.2	79.5
KVP	21.6	19.2	17.3
PvdA	22.7	20.9	21.4
VVD	13.1	15.5	13.3
ARP	12.2	10.8	10.0
CHU	11.0	11.3	8.4
D'66	4.5	8.1	6.4
CPN	1.8	2.0	1.7
PSP	2.5	1.5	1.6
PPR	0.0	2.4	1.9
BR	0.0	0.8	0.2
DS'70	0.0	0.0	7.6
SGP	3.0	4.2	3.7
BP	3.9	1.5	0.8
GPV	1.3	1.8	2.4
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.4
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.4
Nw. Rooms	—	—	0.4
Land. Bej.	—	—	0.2
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.1
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.5
PSD	—	—	0.0
Overigen	2.4	0.0	—

NOORD-HOLLAND

	Uitgebrachte stemmen: 1.135.006		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	91.9	67.5	78.4
KVP	19.8	17.3	16.0
PvdA	24.7	25.2	25.2
VVD	13.1	15.2	12.2
ARP	8.4	6.9	6.4
CHU	5.2	5.0	3.6
D'66	6.9	10.7	8.5
CPN	8.7	9.9	9.0
PSP	5.1	3.3	2.4
PPR	0.0	2.8	2.3
BR	0.0	0.4	0.1
DS'70	0.0	0.0	7.7
SGP	0.5	0.6	0.6
BP	4.2	1.6	0.7
GPV	0.4	0.6	0.9
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.5
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	-0.5
Nw. Rooms	—	—	0.4
Land. Bej.	—	—	0.1
Bej. A.B.	—	—	-0.2
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.5
Bej. 65+	—	—	0.2
Ned. App.	—	—	0.5
PSD	—	—	0.0
Overigen	3.0	0.5	—

ZUID-HOLLAND

	Uitgebrachte stemmen: 1.486.212		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	91.5	66.6	78.2
KVP	15.7	13.5	12.5
PvdA	29.4	29.1	29.8
VVD	12.9	14.4	12.2
ARP	11.7	10.7	9.7
CHU	9.2	9.0	6.8
D'66	5.1	9.1	8.2
CPN	3.2	3.4	3.0
PSP	3.4	1.9	1.3
PPR	0.0	1.8	1.4
BR	0.0	0.6	0.1
DS'70	0.0	0.0	5.5
SGP	3.6	4.5	4.0
BP	2.8	1.1	0.5
GPV	0.7	0.9	1.5
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.2
KAB	—	—	0.4
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.3
Nw. Rooms	—	—	0.3
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.3
Bej. 65+	—	—	0.3
Ned. App.	—	—	0.5
PSD	—	—	0.0
Overigen	2.3	0.0	—

ZEELAND

	Uitgebrachte stemmen: 153.988		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	91.4	71.6	78.6
KVP	17.6	12.2	13.4
PvdA	24.3	24.8	25.0
VVD	10.4	10.8	9.9
ARP	12.6	11.8	11.3
CHU	15.0	14.8	11.5
D'66	2.2	4.1	4.3
CPN	0.8	0.8	0.8
PSP	1.4	0.0	0.5
PPR	0.0	5.1	2.9
BR	0.0	0.0	0.1
DS'70	0.0	0.0	3.2
SGP	8.6	10.0	9.3
BP	4.0	2.5	1.3
GPV	1.1	1.4	2.3
v. Velsen	—	—	0.0
Dem. 2000	—	—	0.0
Bej. en Arb.	—	—	0.2
KAB	—	—	0.3
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.4
Nw. Rooms	—	—	0.2
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	2.7
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.3
PSD	—	—	0.0
Overigen	2.0	1.7	—

NOORD-BRABANT

	Uitgebrachte stemmen: 787.129		
	Kam '67 %	St '70 %	Kam '71 %
Opkomst	92.9	61.3	74.7
KVP	56.6	58.3	49.3
PvdA	10.5	10.8	14.2
VVD	7.5	8.1	7.2
ARP	4.1	3.2	3.4
CHU	2.5	2.3	1.9
D'66	4.8	8.4	6.9
CPN	1.3	1.5	1.5
PSP	1.4	1.2	1.3
PPR	0.0	2.4	2.7
BR	0.0	0.4	0.1
DS'70	0.0	0.0	4.0
SGP	0.6	0.5	0.6
BP	6.7	1.4	2.0
GPV	0.2	0.3	0.4
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.2
Bej. en Arb.	—	—	0.7
KAB	—	—	0.4
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.7
Nw. Rooms	—	—	0.6
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.5
Bej. 65+	—	—	

DE PERS

DE VOLKSKRANT

De Volkskrant schrijft in haar commentaar o.m.:

'Waarom is het verlies (van de confessionelen) te wijten? Bij de CHU zal de hoogst ongelukkigste presentatie van lijsttrekker Udink ongetwijfeld een bijkomende rol hebben gespeeld. Voor alle drie de christelijke partijen geldt echter dat zich een onmiskenbaar proces van deconfessionalisering aan het voltrekken is'.

'Het verlies van de confessionele partijen, gevoegd bij dat van de VVD, heeft echter zeker ook wat over het door het kabinet-De Jong gevoerde beleid te zeggen. Als juist de partijen die dat kabinet steunden, allemaal een meer of minder harde klap kregen, moet daaruit de conclusie worden getrokken dat grote groepen kiezers behoefte hebben gevoeld om van hun ongenoegen en afkeuring blijk te geven'.

'De beste oplossing zou zijn wanneer de drie confessionele partijen en de drie van de progressieve combinatie elkaar alsnog zouden kunnen vinden, zij het zonnig in een extra-parlementair kabinet'.

DE TIJD

Ook De Tijd zocht het in de richting van samenwerking tussen confessionelen en progressieve drie.

'Onze voorkeur blijft uitgaan naar een nieuw en deze keer serieus gesprek met de partijen van de linkse concentratie. Voorlopig wijst niets in die richting. De linkse concentratie wil het niet en zal het na haar numeriek succes zo mogelijk nog in verminderde mate willen. Maar tegenover die onwil staat de druk die binnen de PvdA nog steeds bestaat, de verre gaande overeenstemming tussen programs van de linkse concentratie en confessionele partijen als KVP en ARP en de angst voor een rampzalige verdeeldheid van de vakcentrales wanneer de confessionelen in de oppositie gaan'.

Verder schrijft dit blad: 'De grote verliezers zijn de confessionele partijen. Bij de KVP zal de krachtig werkende deconfessionalisering en de invloed van het duidelijk verdeeld NKV zeker de grootste rol hebben gespeeld. Naar onze indruk heeft deze factor vooral in de stemlokalen ten plattelande en in de vroeger zeer trouw KVP-stemmende steden gewoed. De vraag of dit verschijnsel als een golfbeweging door het land gaat, op sommige plaatsen reeds is opgehouden terwijl het elders pas goed op gang komt, is de moeite van het onderzoeken waard. Ongetwijfeld ligt er iets structureels aan deze beweging ten grondslag, maar misschien raakt men ergens op een dieptepunt toch ook weer vaste bodem. De vraag is met name zo belangrijk omdat het niet zeker is, dat de deconfessionalisering bij minder in opzienbarende crisis verkerende godsdienstige groeperingen achter de ARP en de CHU, dezelfde oorzaken heeft als bij de KVP. Men mag zich met name afvragen of binnen de protestants-christelijke partijen niet een zeker onbehagen bestaat met de soms minder 'evangelisch' geachte KVP in één blok te verkeren. Anderzijds lijkt de aan-

OVER DE UITSLAG VAN DE VERKIE- ZINGEN VOOR DE TWEEDE KAMER

trekkelijkheid van dit blok voor velen nogal geleden te hebben door het eigen-gereide vertoon van CHU-lijsttrekker Udink, die met zijn kille optreden tegenover zijn jongeren en zijn zalvende zending voor gezag en orde, niet alleen zijn partij schade berokkend heeft. Udink heeft zijn pruikestijd gehad'.

TROUW

Trouw schrijft onder het kopje 'Impasse'.

'Het verlies van de regeringspartijen komt goeddeels voor rekening van de KVP en de CHU. Met name de achteruitgang van de CHU is opmerkelijk. Voorheen gold het traditionele christelijk-historische kiezerspubliek altijd als bijzonder trouw. Het vermoeden lijkt gewettigd, dat de ditmaal gevoerde verkiezingscampagne die trouw in vele gevallen te zwaar op de proef heeft gesteld. Het optreden van lijsttrekker Udink, althans zoals dit kennelijk door velen is beleefd, strookte wellicht te weinig met de traditie van ver gaande verdraagzaamheid en het streven naar dito harmonie die als kenmerkend voor de Unie golden.

De ARP, die volgens de berekeningen van Marcel van Dam enigermate van de teruggang der Unie heeft geprofiteerd, heeft zich, zeker in vergelijking met haar confessionele partners, goed gehandhaafd. Dat blijkt duidelijk als men er mee rekening houdt dat tot vlak voor de verkiezingen de stormen, die over de ARP de laatste jaren zijn heengegaan, nog niet waren uitgewoed (stemadvies Verkuyil c.s.). Dat blijkt eveneens, als men het Zijlstra-effect in aanmerking neemt, dat de ARP bij de Kamerverkiezingen in 1967 een zoete winst bezorgde, die ze ditmaal maar net heeft ver-speeld'.

'Dat ook de partijen achter het alternatieve kabinet — de PvdA, D'66 en de PPR — geen meerderheid hebben behaald, zal, ook binnen die partijen, weinigen hebben verbaasd. Overigens zou het van realiteitszin getuigen, als de term 'kleine drie' ter aanduiding van deze combinatie werd afgeschaft. Daarvoor is het verschil in aanhang tussen haar en de zogeheten grote drie sinds gisteren niet groot genoeg meer. Dat de PPR voor kiezers uit de confessionele partijen een belangrijke brugfunctie kan vervullen, lijkt na gisteren ook een weinig houdbare these. Met name een analyse van het stemgedrag van ex-KVP'ers laat zien, dat de meesten van hen die tot dusver confessioneel plachten te stemmen, maar dit nu niet hebben gedaan, er de voorkeur aan geven, rechtstreeks naar (vooral) de PvdA over te lopen'.

'Het is triest, dat de weg naar een coalitie van confessionelen en links geblokkeerd is. Dat is vooral betreurenswaardig, omdat, gelet ook op wat dr. Zijlstra eergisteren heeft gerapporteerd, ons land in de komende jaren dringend behoefte lijkt te hebben aan een kabinet dat op een zo breed mogelijke steun van de bevolking kan rekenen, en op een niet al te onvruchtbare verhouding met de vakbeweging. Het is voorbarig er nu al van uit te gaan, dat de weg naar zo'n coalitie misschien toch nog open is. Maar men kan in elk geval hopen, dat sommige politici in de komende weken bereid zullen zijn, meer

uitspraken uit de verkiezingstijd in te slikken dan ze vóór de stembusuitslag voor mogelijk hadden gehouden.

HET PAROOL

'Het Parool' is blij met de deconfessionalisering. Het blad schrijft:

„Verder de versnelde voortgang van de deconfessionalisering: de KVP brokkelt het hardst af, al ziet het er bij CHU en AR ook verre van rooskleurig uit. Zeer verheugend is daarbij dat de jonge kiezers zich in nog veel grotere mate van de confessionele partijen afwenden dan de ouderen: hoe meer ouderen afvallen en hoe meer jongeren gaan meedoen, hoe sterker de 'christelijke' partijen in de knel komen. Het gaat dus goed — en het zal vermoedelijk nog beter gaan.

Maar voor Nederlandse verhoudingen is het al heel mooi dat ditmaal voor het eerst meer dan 50 pct. van de kiezers inderdaad op een politieke partij heeft gestemd.

Dan is er de, nog wel te langzame, maar toch duidelijk waarneembare achteruitgang van de splinter- en schertspartijen.

Minder verheugend is natuurlijk, dat ondanks de opgetreden verduidelijkingen nog geen duidelijkheid is gekomen in die zin dat de uitspraak van de kiezers nu ook rechtstreeks zegt hoe en door wie er geregeerd moet worden. En daar gaat het tenslotte om."

Deze krant merkt verder op dat: 'Er zou gezocht moeten worden naar een formateur, die noch in politiek, noch in persoonlijk opzicht is belast met het nu afgewezen beleid van het kabinet-De Jong, maar wel uit de sfeer van de thans regerende partijen en van wie mag worden verwacht dat hij tot een gespreksbasis met DS'70 kan komen. Dat zou, dunkt ons, het meest in overeenstemming zijn met de kiezersuitspraak'.

ALGEMEEN DAGBLAD

Het 'Algemeen Dagblad' schreef onder de kop 'opschieten':

De kiezer heeft er o.i. in deze tijd in elk geval recht op dat er geen periode van eindeloos gepraat over een nieuw kabinet zal komen. Er dienen zo snel mogelijk zaken gedaan te worden.

Gebeurt zulks niet; gaat men ellenlang kletsen over details waaruit een nieuw kabinet moet worden opgebouwd; wekt men de indruk dat de kiezer nu eenvoudig buitenspel staat omdat de partijen door zijn stem nu de macht hebben en hem geen enkele verantwoordelijkheid meer schuldig zijn — dan gaat er geestdrift en gaat er politieke geloofwaardigheid verloren. Dan zal de kiezer het de volgende keer wel weer laten afweten.

Ter herinnering: van elke honderd stemgerechtigde Nederlanders bleven er woensdag toch maar eenentwintig thuis.

Snel beslissen en voorkomen dat er een bestuurlijk luchtledig ontstaat — dat is

VERVOLG OP PAG. 8

thans geboden. De kiezer heeft er recht op. Nog te meer daar hem door niet de minste in den lande, dr. Zijlstra, president van de Nederlandsche Bank, dezer dagen duidelijk voor is gehouden dat het dit land niet naar den vleze gaat. En dat is een situatie die noch een lange 'regeertijd' van een demissionair kabinet toelaat noch lang gepraat over details en onderlinge machtsposities'.

zeer tegen de ontwikkeling op lange termijn in te gaan. Maar een crisis zou in elk geval minder gauw te verwachten zijn dan bij een minderheidskabinet. Wat er ook tenslotte uit de bus komt, het zal niet anders dan als een overgangskabinet betiteld kunnen worden. Bij nieuwe verkiezingen — wanneer die ook zouden worden gehouden — zullen de 18-plussers aan bod komen, en van die verjonging van het kiezerscorps profiteren in elk geval niet de confessionele partijen. De nieuwe, meer zuivere politieke scheiding van geesten gaat dus door'.

NCR-HANDELSBLAD

N.R.C.-Handelsblad is verheugd over de voortgaande deconfessionalisering. Het blad schrijft verder:

'In de eerste plaats: moet in de uitslag een veroordeling van het kabinet-De Jong gelezen worden? Ja, maar dan een veroordeling die niet uitsluitend in linkse zin geïnterpreteerd mag worden. Zeker, de linkse concentratie heeft acht zetels gewonnen, maar evenzeer heeft DS'70 acht zetels gewonnen (daarmee een grotere sprong makend dan zelfs D'66 in 1967). Weliswaar noemt DS'70 zich een socialistische partij, maar voor haar aantrekkingskracht zijn toch vooral meer behoudende kiezers gevoelig.

De nieuwe Kamer bevat dan ook, ondanks de winst van de linkse concentratie, nog op geen stukken na een linkse meerderheid. Normaliter zou de PvdA, als nu grootste fractie, de kabinetsformateur moeten leveren, maar aangezien zij de bruggen tot de confessionele partijen heeft afgebroken, zou deze slechts een minderheidskabinet kunnen vormen, dat onmiddellijk weggestemd zou worden. Nieuwe verkiezingen zouden dan nodig zijn, iets waar de linkse coalitie het op aan wil laten komen'.

Het blad ziet als enige combinatie een samenwerking van confessionelen met VVD en DS'70.

'Of zo'n kabinet evenwel de volle vier jaar zou uitzitten, is zeer de vraag. Daarvoor lijkt die combinatie, bestaande uit vier verliezers en een winnaar, te

HET VRIJE VOLK

'Het Vrije Volk' schrijft dat de kiezer een duidelijke uitspraak heeft gedaan maar tevens het land op de grens van onregeerbaarheid heeft gebracht.

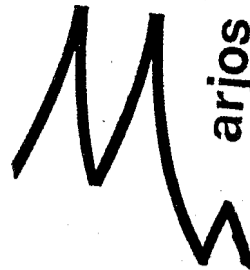
'Er is daarom maar één redelijke oplossing: zo spoedig mogelijk nieuwe verkiezingen. Er zijn twee wegen. Of PvdA, D'66 en PPR vormen een minderheidsregering die een aantal noodzakelijke maatregelen neemt en vervolgens nieuwe verkiezingen uitschrijft. Of de verliezende regeringspartijen proberen met het winnende DS'70 een nieuwe regering te vormen. Een dergelijk kabinet zal uiterst moeilijk te vormen zijn. De nederlaag zal in de confessionele partijen — en vooral in de KVP — grote spanningen oproepen; de VVD zal zich door de greep van DS'70 naar de leuze van belastingverlaging zeer korzelig opstellen en DS'70 zelf verkeert in een begrijpelijke overwinningsroes. Maar zelfs als het na veel moeite zal lukken, is een dergelijke regering door interne verdeeldheid geen lang leven beschoren.

In beide gevallen staat u opnieuw voor de beslissing. Of een progressief beleid door PvdA, D'66 en PPR, liefst aangevuld met het vooruitstrevende deel van de confessionele partijen.

Of een conservatief beleid dat zijn steunpunt vindt in VVD en DS'70.

U, kiezer, heeft vandaag de eerste stap gezet naar duidelijke politieke verhoudingen in ons land. De partijen zullen u in staat moeten stellen ook de tweede stap te zetten'.

ELK ARJOSLID HEEFT STEMRECHT

Dat betekent dat elk Arjoslid inspraak heeft tijdens landelijke bijeenkomsten en provinciale of plaatselijke activiteiten.

De Arjos is de zelfstandige jongerenorganisatie van de A.R.P., waar het nog immer schuimt en bruist van actie.

Iedereen, jonger dan 30 jaar, kan zich aanmelden als lid.

Het Arjoslidmaatschap geeft recht op:

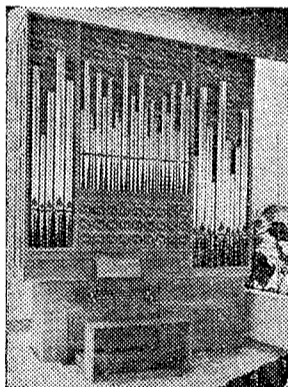
- maandelijkse toezending van het Arjosblad „Op Wiek”;
- informatie over provinciale en/of plaatselijke activiteiten;
- een lidmaatschapskaart met de daaraan verbonden rechten.

AANMELDINGSFORMULIER ONDERGETEKENDE,

NAAM: .....
 STRAAT: .....
 PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie over de resterende periode van dit jaar ten bedrage van f 7.50 gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag.

FORMULIER INSTUREN NAAR:
 SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.

Echte kerkorgels ook voor hedendaagse kerken

ORGELBOUW ERNST LEEFLANG APELDOORN

Telefoon: (05760) - 17582 en 17024.

Houthandel en kistenfabriek verpakingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

IN PRIMA BOTER EN KAAS STEEDS DE BAAS ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht
 Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbehoeften.

Elektrische en autogene las- en snijbehoeften.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
 DEVENTER

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

A. BAARS A zn.
 Exploitatie van baggermaterieel N.V.
 VERKOOP EN VERHUUR
 Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.
 SLIEDRECHT
 Telefoon (01840) - 3154
 NIEUWBOUW EN REPARATIE

Scheepsbouwwerven

A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE
 TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
 OUDERKERK AAN DE IJSSEL

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
 werkplaatsen: 05208 - 1259

buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht-Holland

CONSTRUCTIE-BAILEY-WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
 NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
 RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
 Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

DUS TOCH CONFESSEIONEEL

Wat betekent de stembusuitslag voor christenen, die, hoe stuntelig misschien dan ook, in Nederland en daarbuiten op willen komen voor recht en vrede? We hebben geen redenen om ons te verheugen, want er is, dunkt me, nog maar een beperkte armslag voor een politiek, die iets anders zou willen dan een christelijk gegarandeerd conservatisme.

De progressieve combinatie is voor de verkiezingen langs de lijn gaan staan, in de hoop daarna met een eigen elftal in het veld te komen. Zouden de confessionele partijen bereid geweest zijn om met haar één ploeg te vormen? We zullen het nooit zeker weten, en de progressieven hebben het diegenen in het confessionele kamp, die het liefst met de VVD optrekken, erg gemakkelijk gemaakt.

De progressieve combinatie heeft gezegd, dat ze ook na de verkiezingen niet met de confessionele partijen zou samenwerken, en daarmee heeft ze het isolement gekozen. Ik zou met hen meegegaan zijn in het isolement als ik er zeker van was geweest, dat hun zaak principieel de moeite waard is. Dat betwijfel ik: het oude socialistische erfgoed, waarmee ze opereren, respecteer ik, maar de inbreng van D'66, zoals de gekozen burgemeester, vind ik overbodig, en waarschijnlijk een verslechterring, terwijl ook het heimelijke dogma van onze tijd, namelijk dat alles wat kan, ook mag, hun niet vreemd is.

We hebben het ene stemadvies na het andere gekregen. Kerkelijke organen en groeperingen hebben ons aangeraden 'links' te stemmen, voor ontwikkelings-samenwerking en tegen de Portugezen. Dat laat zich horen, maar omdat de progressieve combinatie (met een voor spelbare minderheid) langs de lijn is gaan staan, en verklaard heeft daar te willen blijven staan, vond ik dat een advies om je stem te verspillen. En gaf men zijn zegen ook aan alle andere standpunten van de progressieven, bijvoorbeeld ook aan het standpunt van de PvdA over de abortus? Wat de PvdA voorstaat is abortus-op-verzoek, mits dat verzoek tot een arts is gericht. In de

In Trouw van zaterdag 1 mei j.l. schreef ds. A. A. Spijkerboer, studentepredikant te Amsterdam, een artikel „Dus toch confessioneel”.

Wij namen dit artikel in het geheel over.

gemeenteraden van Rotterdam en Amsterdam heeft de PvdA geijverd voor abortusklinieken. Ik heb dat erg gevonden, want ik had het socialisme in verband gebracht met eerbied voor het leven, ook voor het ongeboren leven. (Hoe je pacifist kunt zijn en voorstander van vrije abortus, is me een raadsel, maar blijkens het programma van de PSP kan ook dat). Het standpunt van de christelijke partijen is hierin niet te strak en het voorziet in verruiming van de mogelijkheden tot adoptie. Dat is voor mij niet de enige, maar wel een van de redenen geweest om voor het eerst van mijn leven confessioneel te stemmen, en wel met een voorkeurstem op een AR-radicaal. Andere stemadviezen wekten de indruk, dat een christen eigenlijk confessioneel behoort te stemmen. Dat heb ik nooit geloofd en ik geloof het nog niet, want liggen de zaken zo duidelijk, dat je zoiets zeggen kunt?

Een goede politiek lijkt me onmogelijk zonder een paar uitgangspunten, die de kiezer werkelijk kan respecteren en — in de Nederlandse situatie — zonder de bereidheid met anderen samen te werken. Van geen van beide kan ik bij de progressieven veel zien.

De zaak zit goed vast: daarover is iedereen het na deze stembusuitslag wel eens. De Nederlandse Maagd heeft haar 2 CV in de sloot gereden. Mensen, van wie we een poging mochten verwachten om haar tot rede en haar wagen weer op de weg te krijgen zijn anti-revolutionairen van het slag van Albeda, Idenburg en Lanser. Wat zij, met anderen, schrijven in 'Beleid voor de jaren zeventig' is niet, zoals sommige andere 'radicale' uitingen, gespeend van iedere zin voor de werkelijkheid, ze staan niet terzijde, en ze willen vooruit. Hoe groot is hun invloed en hoe groot kan die worden? Ik weet het niet, maar de beste mogelijkheid, die ik zie, is om hen te steunen. (Ik zeg dit zonder meteen ten nadele van alle andere confessionele politici te spreken, en zonder alle pagina's van 'Beleid voor de jaren zeventig' voor mijn rekening te nemen).

Het is in de ogen van velen van mijn vrienden een regelrechte ketterij om confessioneel te stemmen. Maar als de opstelling van Albeda, Idenburg en Lanser je nu de juiste lijkt, en ze blijken dan confessioneel te zijn, wat dan? De confessionele partij is te verdedigen als ze niet al haar doen en laten voor evangelisch uitgeeft en als ze zich op het evangelie aan laat spreken, zoals Goudzwaard het stelt in 'een grote taak voor kleine mensen'. Ik wil best op de manier van Verkuyll pleiten voor een RE-confessionalisering van de politiek. Is het noodzakelijk, dat confessionele

partijen een vergaarbak van tegenstellingen blijven, onder het motto 'gelukkig zijn we allemaal katholiek, of gereformeerd, of hervormd, en in ieder geval samen oecumenisch?' Als een partij zich aan laat spreken op het evangelie wordt ze een motor, en het is in de ARP te prijzen dat ze haar identiteit niet prijs wil geven.

Verder acht ik de parlementaire democratie bij de ARP veilig, om wat je uit die kring over gezag en vrijheid hoort; men is daar in de regel open genoeg om niet in een star wet-en-orde-schema te vervallen, en principieel genoeg om zich niet door de meute te laten opdrijven. Dat is nodig om de parlementaire democratie te handhaven en als niet alle tekenen bedriegen zal zij binnenkort een paar flinke stormen moeten doorstaan. Niet dat we hier een kolonels-regime krijgen, maar dat is dan eerder bij gebrek aan kwaadaardige kolonels, dan omdat de democratie aan kracht wint. Wellicht ten overvloede schrijf ik nog eens op dat de parlementaire democratie de enige manier is om politieke geschillen zonder gevangnissen en vuurpelotons af te handelen.

Wij christenen, en met name wij predikanten, zouden ons twee dingen af moeten vragen. Ten eerste of wij niet in allerlei vormen van 'verontrusting' in feite te kennen hebben gegeven, dat er in de politiek geen weg, geen waarheid en geen leven is. Niet dat je over alles wat er gebeurt kunt juichen, integendeel, maar het komt erop aan te tonen dat er metterdaad (misschien kleine, maar toch) echte stappen voor recht en

vrede gedaan kunnen worden. Er is een soort 'verontrusting' dat dit eigenlijk ontkennt: ze heeft de naam van Christus wel met gouden letters in haar vaandel geschreven, maar ze is toch niet anders dan een feitelijke ontkenning van zijn koningschap. In de tweede plaats moeten we ons afvragen of allerlei 'profetische' uitspraken, die de laatste jaren aan de omheining onzer tanden zijn ontglipt, veel meer geweest zijn dan theologische zeepbellen. Van uitspraken, die geen ogenblik rekening houden met de positie van hen, die het beleid moeten uitvoeren, kun je nog niet eens zeggen: 'Baat het niet, schaad't ook niet', want ze scháden, omdat ze de indruk wekken, dat het evangelie, boven de politieke praktijk, ergens in de wolken zweeft. Veel door de wol geverfde politici dachten toch al zoiets.

Het gaat erom, dat het evangelie daar is, waar het beleid wordt besproken, bepaald en uitgevoerd. Dat vergt kennis van zaken en nog veel meer geestkracht, om de strategische doelen in het oog te houden en om niet te verongelukken in tactische manoeuvres, om nieuwe beslissingen te nemen en niet gedachteloos voort te gaan in de dagelijkse routine. Met deze geestkracht kunnen we opnieuw beginnen en is er nog niets verloren. En ik zou niet weten, waar we die geestkracht anders aan zouden ontlenen dan aan het evangelie.

ZO ZIET NIEUWE EERSTE KAMER ERUIT

Op donderdag 29 april zijn er ook verkiezingen voor de Eerste Kamer gehouden.

De Eerste Kamer wordt gekozen door de leden van Provinciale Staten voor zes jaar. Om de drie jaar treedt de helft van de Kamer af. Dat er nu een geheel nieuwe Eerste Kamer werd gekozen was nodig i.v.m. de Grondwetsherziening.

De resultaten van de vorig jaar gehouden verkiezingen voor de Provinciale Staten vindt men terug in de zetelverdeling in de Senaat zoals die nu is geworden.

De zetelverdeling is nu als volgt (tussen haakjes de oude verdeling)

K.V.P.	21 (24)
P.v.d.A.	20 (18)
C.H.U.	7 (8)
V.V.D.	8 (8)
A.R.P.	7 (7)
B.P.	— (3)
P.S.P.	1 (3)
C.P.N.	3 (1)
P.P.R.	2 (1)
D'66	7 (—)
S.G.P.	1 (—)

Voor de A.R.P. hebben zitting in de Eerste Kamer: prof. dr. W. Albeda, dr. W. P. Berghuis, dr. P. J. Boukema, prof. dr. I. A. Diepenhorst, P. C. Elfferich, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, P. Tjeerdsma. De heren Diepenhorst en Tjeerdsma nemen de plaats in van de heren Van Tuinen en De Koning, die de Kamer verlieten.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN-
ONDERNEMING
G. TER VEER - GELEEN

Winkel en showroom:
Graaf Huynlaan 3 - Tel. 7500
Kantoor en fabriek:
Industrieweg 15 - Tel. 5888

UITSLAGEN STEDEN AGGLOMERATIES EN PLATTELAND

KENNEMERLAND

Uitgebrachte stemmen: 157.636			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	91.5	67.1	78.4
KVP	21.9	19.7	17.8
PvdA	23.8	24.8	24.2
VVD	15.4	18.3	14.8
ARP	8.6	7.4	7.0
CHU	5.7	5.6	3.8
D'66	7.3	11.3	8.8
CPN	4.5	4.8	4.5
PSP	4.3	2.6	2.0
PPR	0.0	2.1	1.9
BR	0.0	0.3	0.1
DS'70	0.0	0.0	8.4
SGP	0.4	0.5	0.4
BP	4.5	1.5	0.8
GPV	0.4	0.6	1.0

v. Velsen — — 0.1
Dem. 2000 — — 0.1
Bej. en Arb. — — 0.3
KAB — — 0.4
Ged. 18-65+ — — 0.0
Bej. Ned. — — 0.5
Nw. Rooms — — 0.4
Land. Bej. — — 0.1
Bej. A.B. — — 0.1
PVHR — — 0.0
Midd. — — 1.8
Bej. 65+ — — 0.0
Ned. App. — — 0.7
PSD — — 0.0
Overigen 3.2 0.5 —

In deze agglomeratie zijn de volgende gemeenten opgenomen: Bennebroek - Bloemendaal - Haarlem - Haarlemmerliede ca. - Heemstede - Velsen - Zandvoort.

't GOOI

Uitgebrachte stemmen: 101.699			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	91.7	69.1	79.3
KVP	18.5	16.0	14.8
PvdA	20.0	19.7	19.0
VVD	18.9	22.6	19.4
ARP	11.6	9.4	8.6
CHU	8.1	8.1	6.2
D'66	6.5	10.0	8.0
CPN	2.6	2.9	2.9
PSP	3.9	2.6	1.8
PPR	0.0	2.6	2.2
BR	0.0	0.8	0.1
DS'70	0.0	0.0	8.1
SGP	1.7	2.1	2.2
BP	4.4	1.6	0.8
GVP	0.5	0.7	1.6

v. Velsen — — 0.0
Dem. 2000 — — 0.1
Bej. en Arb. — — 0.2
KAB — — 0.4
Ged. 18-65+ — — 0.0
Bej. Ned. — — 0.8
Nw. Rooms — — 0.4
Land. Bej. — — 0.1
Bej. A.B. — — 0.2
PVHR — — 0.0
Midd. — — 1.3
Bej. 65+ — — 0.0
Ned. App. — — 0.8
PSD — — 0.0
Overigen 3.3 0.9 —

In deze agglomeratie zijn de volgende gemeenten opgenomen: Blaricum - Bussum - Hilversum - Huizen - Laren - Naarden.

RIJNMOND

Uitgebrachte stemmen: 531.213			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	90.6	64.0	76.2
KVP	11.6	9.4	8.4
PvdA	38.1	37.6	38.8
VVD	10.4	11.0	9.2
ARP	10.6	9.8	8.5
CHU	7.5	7.3	5.5
PSP	4.2	2.1	1.4
D'66	4.8	10.6	10.1
CPN	4.9	5.3	4.6
PSP	4.2	2.1	1.4
PPR	0.0	1.5	1.3
BR	0.0	0.3	0.1
DS'70	0.0	0.0	4.0
SGP	2.6	3.3	2.9
BP	2.2	0.9	0.4
GPV	0.7	0.9	1.4
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.4
Ged. 18-65+	—	—	0.1
Bej. Ned.	—	—	0.3
Nw. Rooms	—	—	0.1
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.1
Midd.	—	—	1.1
Bej. 65+	—	—	0.5
Ned. App.	—	—	0.2
PSD	—	—	0.1
Overigen	2.4	0.0	—

In deze agglomeratie zijn de volgende gemeenten opgenomen: Abbenbroek ; Barendrecht - Brielle - Capelle a.d. IJssel - Geervliet - Heenvliet - Hellevoetsluis - Oostvoorne - Ourenhoorn - Poortugaal - Rhoon - Ridderkerk - Rockanje - Rotterdam - Rozenburg - Schiedam - Spijkenisse - Vierpolders - Vlaardingen - Zuidland - Zwartewaal.

AGGL. DEN HAAG

Uitgebrachte stemmen: 368.255			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	91.0	65.0	77.0
KVP	18.3	16.2	14.6
PvdA	24.8	25.8	25.9
VVD	18.9	21.5	17.3
ARP	9.4	7.9	7.3
CHU	7.6	7.2	4.9
D'66	6.7	10.0	7.9
CPN	2.9	3.0	2.7
PSP	3.9	2.1	1.6
PPR	0.0	2.0	1.4
BR	0.0	1.0	0.1
DS'70	0.0	0.0	8.9
SGP	1.1	1.6	1.2
BP	3.2	1.1	0.4
GPV	0.4	0.6	1.2
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.5
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.4
Nw. Rooms	—	—	0.4
Land. Bej.	—	—	0.1
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.6
Bej. 65+	—	—	0.1
Ned. App.	—	—	0.0
PSD	—	—	0.1
Overigen	2.8	4.6	—

In deze agglomeratie zijn de volgende gemeenten opgenomen: 's-Gravenhage - Leidschendam - Nootdorp - Rijswijk - Voorburg - Wassenaar - Zoetermeer.

AGGL. EINDHOVEN

Uitgebrachte stemmen: 137.485			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	93.4	63.2	75.1
KVP	49.2	48.2	42.0
PvdA	13.6	14.2	16.1
VVD	10.7	10.9	9.5
ARP	4.7	3.8	3.5
CHU	1.9	1.7	1.5
D'66	7.1	12.7	9.7
CPN	1.6	1.6	1.6
PSP	2.4	1.7	1.8
PPR	0.0	2.4	2.4
BR	0.0	0.3	0.1
DS'70	0.0	0.0	6.1
SGP	0.2	0.2	0.2
BP	5.1	1.1	1.3
GPV	0.3	0.4	0.5
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.5
KAB	—	—	0.4
ed. 18-65+	—	—	0.4
Bej. Ned.	—	—	0.0
Nw. Rooms	—	—	0.4
Land. Bej.	—	—	0.7
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	0.0
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	1.2
PSD	—	—	0.0
Overigen	3.2	0.8	0.3

In deze agglomeratie zijn de volgende gemeenten opgenomen: Best - Eindhoven - Geldrop - Heeze - Nuenen ca. - Oirschot - Son en Breugel - Valkenswaard - Waalre.

AGGL. ARNHEM

Uitgebrachte stemmen: 133.850			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	93.6	68.2	79.3
KVP	27.8	24.8	22.1
PvdA	28.2	27.9	28.3
VVD	11.9	13.9	12.1
ARP	8.3	7.3	7.1
CHU	8.8	8.9	6.3
D'66	4.3	7.7	6.8
CPN	1.5	1.8	1.7
PSP	1.8	1.4	1.2
PPR	0.0	2.3	1.7
BR	0.0	0.9	0.2
DS'70	0.0	0.0	5.5
SGP	0.7	0.9	0.7
BP	4.1	1.5	0.9
GPV	0.5	0.7	1.2
v. Velsen	—	—	0.0
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.0
Ged. 18-65+	—	—	0.3
Bej. Ned.	—	—	0.4
Nw. Rooms	—	—	0.5
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PVHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	2.1
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.5
PSD	—	—	0.0
Overigen	2.1	0.0	—

In deze agglomeratie zijn de volgende gemeenten opgenomen: Arnhem - Doesburg - Duiven - Elst - Heteren - Huissen - Renkum - Rheden - Rozenendaal - Westervoort.

STEDEN BOVEN 100.000

Uitgebrachte stemmen: 1.760.425			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	91.1	63.6	75.3
KVP	20.1	17.8	15.7
PvdA	28.5	29.2	30.0
VVD	12.2	13.4	10.5
ARP	7.7	6.5	5.8
CHU	5.3	5.0	3.5
D'66	6.3	10.6	8.7
CPN	6.7	8.2	7.2
PSP	4.4	2.9	2.3
PPR	0.0	2.3	2.1
BR	0.0	0.6	0.1
DS'70	0.0	0.0	6.8
SGP	0.7	1.0	0.8
BP	4.1	1.3	0.7
GPV	0.7	1.0	1.3
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.4
KAB	—	—	0.5
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.6
Nw. Rooms	—	—	0.4
Land. Bej.	—	—	0.1
Bej. A.B.	—	—	0.1
PvHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.4
Bej. 65+	—	—	0.3
Ned. App.	—	—	0.5
PSD	—	—	0.0
Overigen	3.1	0.2	—

STEDEN TOT 100.000

Uitgebrachte stemmen: 1.536.823			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	92.7	66.8	77.6
KVP	26.9	23.7	21.4
PvdA	26.2	28.2	27.3
VVD	10.3	11.5	9.8
ARP	9.1	8.5	7.9
CHU	8.0	8.1	6.0
D'66	4.4	7.8	7.2
CPN	3.1	3.9	3.5
PSP	2.8	2.0	1.4
PPR	0.0	2.9	2.0
BR	0.0	0.6	0.4
DS'70	0.0	0.0	5.4
SGP	1.5	2.0	1.8
BP	4.2	1.4	0.8
GPV	0.7	0.9	1.5
v. Velsen	—	—	0.1
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.3
KAB	—	—	0.3
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.5
Nw. Rooms	—	—	0.4
Land. Bej.	—	—	0.0
Bej. A.B.	—	—	0.0
PvHR	—	—	0.0
Midd.	—	—	1.5
Bej. 65+	—	—	0.0
Ned. App.	—	—	0.4
PSD	—	—	0.0
Overigen	2.3	0.3	—

VERSTEDELIJKE PLATTELANDSGEBIEDEN

Ongeveer 200 gemeenten met plm. 2 miljoen inwoners, 16 pct. van de bevolking.

Uitgebrachte stemmen: 1.072.710			
	Kam '67	St '70	Kam '71
	%	%	%
Opkomst	92.5	69.4	78.9
KVP	35.4	32.7	29.0
PvdA	18.1	17.8	20.3
VVD	7.2	8.3	7.5
ARP	9.9	9.5	9.0
CHU	9.1	9.6	7.4
D'66	3.1	6.3	6.1
CPN	2.4	3.1	2.8
PSP	1.9	1.4	0.9
PPR	0.0	2.7	1.9
BR	0.0	0.6	0.3
DS'70	0.0	0.0	4.1
SGP	3.3	4.0	3.9
BP	6.0	2.0	1.6
GPV	1.1	1.4	1.8
v. Velsen	—	—	0.0
Dem. 2000	—	—	0.1
Bej. en Arb.	—	—	0.4
KAB	—	—	0.3
Ged. 18-65+	—	—	0.0
Bej. Ned.	—	—	0.4
N			

DE ONTROUW VAN VERKUYL

DOOR PROF. DR. W. H. VELEMA

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

Nu de verkiezingen achter de rug zijn, is het mogelijk om het stemadvies van professor Verkuyl van nog een andere dan de politieke kant te bezien. Ik heb het oog op de ethische kant van de zaak.

Verkuyl is lid van de A.R.P. Hij heeft in het verleden in ruime mate bijgedragen aan de meningsvorming binnen de partij. Hij heeft daarvoor alle ruimte gekregen. De partij heeft op zijn medewerking dikwijls een beroep gedaan. Van zijn mening heeft de partij zich niet zomaar afgemaakt. Er is serieus over gediscussieerd. Natuurlijk blijft het mogelijk dat Verkuyl vindt dat aan zijn mening meer gehoor had moeten gegeven worden.

Hij kan in elk geval niet zeggen, dat er niet serieus over zijn gedachten of met hem gesproken is.

Nu heeft zich het feit voorgedaan, dat Verkuyl een stemadvies heeft uitgebracht aan de medeleden van zijn partij in het bijzonder, aan het Nederlandse volk in het algemeen. Hij heeft zich niet beperkt tot het in gewetensnood stemmen op een andere partij dan de zijne. Neen, hij heeft publiekelijk getuigenis ervan afgelegd dat hij niet op de kandidaten van zijn eigen partij zou stemmen. Hij heeft zelfs anderen opgeroepen hem in deze keus te volgen.

Ik kan me voorstellen, dat iemand moeite heeft met onderdelen van het programma van zijn eigen partij. Het laat zich evenzeer denken dat iemand bepaalde uitlatingen van kandidaten voor een zetel in de Tweede Kamer of van vooraanstaande leden van de partij zo moeilijk verwerken kan, dat hij zich bij bepaling van zijn stem in gewetensnood voelt. Men kan dat respekteren. Wanneer iemand dan tot een keus komt, die staat tegenover het lidmaatschap van de eigen partij, kan men dat als een noodsituatie voor de betrokkene beschouwen. Het zal worden aangevoeld als een situatie, waarin zo spoedig mogelijk klaarheid dient te komen. Het is namelijk hoogst bevreemdend en ongewenst dat iemand lid van een bepaalde politieke partij zijnde, op een andere partij zijn stem uitbrengt. Daaruit spreekt niet maar een gevoel van onbehagen, maar zelfs wantrouwen. Ik vel daarover geen oordeel, maar konstateer alleen

het feit. De persoon in kwestie en de partij hebben er recht op, en zelfs de plicht toe, in deze zaak zo snel mogelijk duidelijkheid te brengen. Heel anders is de situatie, wanneer een (vooraanstaand) partijlid voor het forum van het Nederlandse volk zijn medeleden oproept om zijn stem aan eigen partij niet te geven. In het geval van Verkuyl was het alles nog des te ernstiger, omdat de zogenaamde progressieve concentratie zijn plaats duidelijk tegenover de eigen A.R.P. bepaald had. Het was hier niet maar een kwestie van een partij die wat terzijde, hetzij rechts of links, van de eigen partij stond. De combinatie van P.v.d.A., D'66 en

P.P.R. heeft er geen twijfel aan laten bestaan dat zij tegenover de confessionele partijen haar plaats gekozen had. Ze heeft ook niet gearzeld door deze opstelling bepaalde leden van de confessionele partijen in haar kamp te nodigen. Wat ik nu schrijf, was vóór de uitslag van de verkiezingen ook reeds te zeggen. Na de uitslag van de verkiezingen valt daaraan toe te voegen, dat haar pogingen voor een deel gelukt zijn.

Wat heeft Verkuyl nu gedaan? Hij is precies tegenover zijn eigen partij gaan staan. Hij heeft eigen geleerden verlaten en getracht anderen met zich mee te nemen. Hij heeft plaats gekozen in een combinatie, die het op de ondergang van de eigen partij gemunt heeft. Het gaat hier maar niet om een incidentele uitlating, die de tegenpartij in de kaart speelt. Het betreft ook niet een daad twee jaar voor de verkiezingen. Het betreft een stap in de 'hitte van de verkiezingsstrijd'. Terwijl eigen mensen hun uiterste best doen, de kiezers het program uit te leggen en hen ervoor te winnen, zegt Verkuyl: daarop moet u niet stemmen. Alle arbeid van de partij van maanden terug en van de weken voor de datum van 28 april wordt door Verkuyl krachteloos gemaakt. Hij kiest het kamp van de politieke tegenstander.

Verkuyl is met zijn stemadvies zijn partij volledig ontrouw geworden. Hij had dat op nog maar één manier duidelijker kunnen doen, namelijk door te bedanken als lid van A.R.P. Naar mijn oordeel heeft hij in feite de band met de A.R.P. doorsneden. Hoe moet Verkuyl op een komende partijraadsvergadering verkeren? We weten nog niet welk kabinet er komen zal. Maar hoe dat ook uitvalt, het wordt wel bijzonder moeilijk om met Verkuyl te discussiëren op een zelfde basis. Verkuyl heeft tegen het programma van de A.R.P. neen gezegd. Als er A.R.-ministers komen, heeft Verkuyl hen niet gewild. Dat mogen we concluderen uit het feit dat de 'progressieve concentratie' een schaduw-kabinet heeft opgesteld. De stem van Verkuyl aan de P.P.R., was tegelijk een stem aan dat schaduwkabinet.

Als er geen A.R.-ministers komen en onze partij in de oppositie zou moeten gaan, kan men zeggen: Verkuyl heeft de anderen juist gewild tegen wie onderzijds oppositie gevoerd wordt.

Ik weet dat er tussenmogelijkheden denkbaar zijn, zowel wat betreft een parlementair als een zakenkabinet. In hoeverre deze tussenmogelijkheden gerealiseerd worden, zal de nabije toekomst leren. Maar zelfs dan blijft van kracht, dat Verkuyl zich heeft afgekeerd van de lijn die de partij met haar verkiezingsprogramma heeft uitgestippeld.

Er zit nog een andere kant aan. Nu Verkuyl zich zo duidelijk heeft uitgesproken, betekent zijn blijven in de partij, dat hij zich ervoor zal inzetten, dat deze de idealen van de P.P.R. overneemt. Verkuyl kan — gegeven zijn stemadvies — zijn partijlidmaatschap niet tot enig ander doel aanwenden dan tot een koersverandering van de partij, waardoor zijn stemadvies en zijn blijven gerechtvaardigd blijken. Hij zal dus de A.R.P. alleen nog maar kunnen gebruiken als middel om hetgeen hem politiek voor ogen staat, door te voeren. Ik weet dat er nuanceringen

in onze partij zijn. Men spreekt van een linker en een rechter vleugel. Er wordt over de zaken lang niet gelijk gedacht. Elke discussie zal uitgaan van wat onze partij tot heden heeft uitgesproken en bij haar leden en het Nederlandse volk op tafel heeft gelegd. Daartegen heeft Verkuyl duidelijk neen gezegd. Hij zoekt het in een — naar mijn oordeel — geheel andere richting. Dat maakt de positie van Verkuyl bij een discussie binnen de partij ook tot een geheel andere dan die van welke links georiënteerde leden ook. Verkuyl heeft zijn plaats bepaald en dat voor de verkiezingen aan het volk en zijn partij meegedeeld. Hij heeft daaruit consequenties getrokken wat betreft de keus bij de verkiezingen. Dan rest hem, voor wat de A.R.P. betreft, alleen nog deze keus binnen die partij effect te verlenen.

Kunnen wij zo met elkaar omgaan binnen de partij? Naar mijn oordeel is dat onmogelijk. Hier ligt een ethisch konflikt. Ik schrijf dit met enige aarzeling. Het zijn grote woorden. Toch moeten ze worden neergeschreven. Hier is de eerlijkheid en duidelijkheid in de omgang met elkaar binnen de partij in het geding. Als we aanvaarden, dat een vooraanstaand partijlid een stemadvies uitbrengt op de tegenpartij, en vinden dat hij tegelijk de partij volledig trouw blijft, zijn we de mist ingegaan. Ik acht dat een mist waarvan de tegenpartij alleen maar zal profiteren. Zo kunnen we niet met elkaar omgaan. Ik neem aan, dat Verkuyl, die voor recht en gerechtigheid zulk een scherp zintuig in wereldverband blijkt te bezitten, dat ook zal hebben voor de verhoudingen binnen de eigen partij.

Ik heb buiten beschouwing gelaten, in hoeverre de P.P.R. de gedachten van Verkuyl terzake van de ontwapening, binnen het geheel van de 'progressieve concentratie' wel kan doorvoeren. Ik heb telkens het verband van de P.P.R. met de beide andere partijen onderstreept. Dat leek me billijk, omdat dit verband door de drie partijen zelf gelegd en aan de kiezer duidelijk gepresenteerd was.

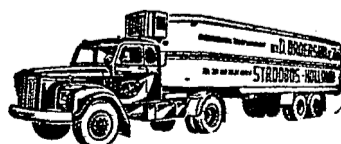
Ik vraag in dit artikel niet om de 'excommunicatie' van Verkuyl uit de A.R.P. Ik had er wel behoefte aan enkele dingen te zeggen, die juist na de verkiezing niet ongezegd mogen blijven. Met niemand heb ik hierover overleg gepleegd. Des te meer mogen ze beschouwd worden als een kreet uit het hart, in verband met de zuiverheid van omgang met elkaar. Ugchelen W. H. Velema

ZIE OOK PAGINA 12

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscurant
Tel. 05150-2141

'n Likeurglaasje

BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen
moehheid en gebrek aan eetlust
Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.
Uw apotheker of drogist heeft 't

DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

WAT ZEGGEN DE CIJFERS

Hoewel ons oog gericht moet zijn op de toekomst, ontkomen we er niet aan om ook eens 'achteruit te kijken' en in dit geval naar de minder gunstige verkiezingsresultaten. Gelet op de presentatie van de A.R.P. had ik — eerlijk gezegd — een kleine vooruitgang verwacht.

We zouden er goed aan doen een sociologisch onderzoek naar de achtergrondgegevens van de cijfers te laten instellen. Er zijn al heel wat interessante gegevens beschikbaar van Marcel van Dam. (Misschien wil deze schaduwminister de A.R.P. een handje helpen!).

Voor zover bovenbedoelde evaluatie nog vragen oproept, zou een rapport van een psycholoog van groot nut kunnen zijn. De beeldvorming van de lijstvoerders zou hier kunnen worden ontleed. Het is immers opvallend, dat van de drie lijsttrekkers (Biesheuvel, Udink, Veringa) de heer Biesheuvel als de meest ervaren en sprekende politicus toch ook een teruggang van de A.R.P. niet heeft kunnen stuiten.

Het resultaat van dit wetenschappelijk onderzoek zou gepubliceerd moeten worden in het partijorgaan 'Nederlandse Gedachten'.

De vragen, die beantwoord zullen moeten worden, zijn:

a) In hoeverre heeft de A.R.P. geleden onder het de-confessionaliseringsproces?

b) In hoeverre hebben de acties van 'Stemadviseurs' invloed gehad op de resultaten van de A.R.P.? (Gedoeld wordt o.a. op: prof. Verkuyl cum suis, 57 VU-mensen, J. Lanser, de Rotterdamse predikanten, prof. Veenhof).

c) Hebben de leden van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt buiten verband) op het G.P.V. gestemd? Heeft het G.P.V. zijn winst te danken aan leden van de 'gewone' gereformeerde kerken?

Verder: hebben baggerstaking, bouwvakstaking en het jaarverslag van de Nederlandse Bank nog invloed gehad?

In de krant hebben vele mensen geschreven als lid van de A.R.P. of bijv. achter hun naam (ex-A.R.) enzovoorts. Aan de ene kant is al dat geschrijf in de verkiezingsstijd een

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELLEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

GA NU voordat uw ARTS
het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYERHOED
TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3169

Waar de VROUW zich UIT
en de MAN zich THUIS voelt.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

teken, dat er nog leven zit in de A.R.P. Anderzijds is men er betrekkelijk laat mee als men op 't laatste moment z'n (afwijkende c.q. afwijkende) mening in de krant zet. Ik krijg sterk de indruk, dat verscheidene mensen vier jaar lang niets gedaan hebben en op 't laatste ogenblik wakker worden. (Kunnen we vanaf vandaag op hen rekenen?)

d) Is de winst van de 'progressieve combinatie' te danken aan haar duidelijk alternatief? Heeft het kabinet-de Jong de psychologische aspecten ('verkoop-techniek') verwaarloosd? Of was het beleid van de laatste vier jaren inderdaad op belangrijke punten aanvechtbaar?

e) Hoe moet de verkiezingscampagne van de A.R.P. beoordeeld worden? Was dit dan geen progressieve campagne als we denken aan radio en tv, bijeenkomsten en bezoeken, advertenties, affiches en pamfletten? Op welke categorieën kiezers moet de A.R.P. zich méér richten?

f) De 'progressieve combinatie' stelde een progressief alternatief. Heeft de A.R.P. er genoeg mee genomen, dat deze combinatie het begrip 'progressief beleid' voor zich heeft opgeëist? Heeft de A.R.P. zich ongewild op deze wijze in de conservatieve hoek gemanoeuvereerd? Welke conclusies moet de A.R.P. verbinden aan de samenwerking met K.V.P. en

C.H.U.? (Ik ben doodsbenuwd voor de middenpartij of een CD.U.).

g) Het is duidelijk, dat de A.R.P. een groot gedeelte van de jongeren van zich heeft vervreemd. Merkwaardig genoeg is de rol van de P.P.R. nu uitgespeeld en heeft dit partijtje zelfs niet als tussenstation gefungeerd, maar hebben ontevreden jongeren rechtstreeks de P.v.d.A. gekozen. Op welke wijze kan de band met de jongeren worden hersteld?

Durven we uit te spreken, dat 'sociaal-links' een eis is van het evangelie? Durven we voorhoede-partij te zijn?

Hoe denkt de A.R.P. de vergrijzing in onze gelederen tegen te gaan? Het moet mogelijk zijn tot een nieuw elan te komen. Me dunkt, dat we over het oorlogsvraagstuk nog niet uitgepraat zijn. Verder zal de A.R.P. bijvoorbeeld een jongerencongres kunnen voorbereiden, met name voor de kiezers van 18 jaar af.

Ook kan de vraag gesteld worden of de rol van de vrouw in vergelijking met andere partijen wel voldoende uit de verf gekomen is.

De plaatselijke kiesverenigingen moeten nu voort. Naast het wetenschappelijk onderzoek lijkt het mij nuttig, dat ook onder de besturen van de kiesverenigingen een enquête wordt gehouden over deze vragen. Uiteraard zal de versterking van de partijorganisatie door ledenwerving en financiële actie belangrijk zijn, maar het brengt bovendien het gesprek weer op gang over de betekenis van het evangelie.

Het wordt steeds duidelijker, dat wat we zeggen niet het belangrijkste is, maar wat we doen. 'Evangelische politiek' kan blijkbaar alléén vertaald worden in concrete gegevens en cijfers en met concrete antwoorden van onze politici. Met het oog op de toekomst. Uit haar aard dus progressief. Dat is voor de A.R.P.: permanent vooraf kiezen.

De huivering voor een vlag, die de lading niet zou dekken, is bij ons volk groot. Hier is de geloofwaardigheid in het geding. Dat is voor de A.R.P. het moment om met zelfonderzoek te beginnen.

Tenslotte:

a) 'Vernieuwing van de samenleving' is teveel als kreet aangekomen, zonder kon-kreet te zijn.

b) 'Wij komen terug'. Dat kan alléén als de A.R.P. permanent 'open huis' houdt. Om dit alles te kunnen doen zal tevens overwogen moeten worden of de partijstructuur op de heling moet.

Barendrecht L. van der Jagt

KAMER VERKIE- ZINGEN

Op de Christelijke Streekschool voor Maatschappelijke en Huishoudelijke Vorming (LEAO) te Barendrecht zijn op 28 april jl. schaduwverkiezingen gehouden. In verband met het streekkarakter van deze school is er sprake van een zeer gemengde 'bevolking' naar geestelijke achtergrond van de gezinnen. De leeftijden van de leerlingen variëren van 13 tot 17 jaar.

Uitgebracht werden 303 geldige stemmen.

De uitslagen waren als volgt:

	School %	Gemeente Barendrecht %
K.V.P.	1.00	3.94
P.v.d.A.	9.00	19.41
V.V.D.	8.00	13.44
A.R.P.	30.60	26.15
C.H.U.	10.00	9.83
D'66	14.00	6.51
C.P.N.	1.20	0.68
P.S.P.	5.50	0.83
D.S.'70	0.30	4.05
S.G.P.	4.50	8.37
B.P.	0.30	0.30
G.P.V.	3.00	3.00
Kabouters	11.00	0.15
Midd.	1.00	1.86
Bej. P.	0.07	0.30
Nederlands Appèl	0.30	0.20

Als we voor een moment aannemen, dat de leerlingen min of meer uit christelijke gezinnen komen (waar we nog even een vraagteken bij kunnen zetten) dan blijkt, dat nog niet de helft op de prot. chr. partijen heeft gestemd, ondanks het schijnbaar mooie resultaat voor de A.R.P. Over vier jaar zullen de meeste leerlingen écht mogen stemmen.

Barendrecht L. van der Jagt

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 20 - 15 mei 1971

IN DIT NUMMER

- Op pagina 2 de tekst van een radio-interview met mr. Biesheuvel.
- Commentaren op pagina 3.
- Waar gingen de stemmen naar toe, pagina 4.
- Dr. Kuypersstichting, pagina 5.
- Samenstelling Eerste Kamerfractie A.R.P., pagina 6.
- Het „mislukte” woningbouwbeleid, door M. H. L. Weststrate, zie pagina 7.
- Leven met drugs, door dr. H. Rebel, zie pagina 9.
- Uit de pers, zie pagina 10.
- Dr. A. J. Vermaas doet op pagina 11 een voorstel voor een vernieuwde meningsvorming in de A.R.P.
- Op pag. 12 een verklaring van het dagelijks bestuur van de A.R.P.

KABINETSFORMATIE

Na de verkiezingsuitslag treedt er een nieuwe fase in. De verantwoordelijkheid voor het te volgen politieke beleid inzake de kabinetsformatie, met alles wat daaraan vast zit komt met nadruk te liggen bij de gekozen A.R. fractie en de Tweede Kamer. Natuurlijk moet het zo zijn — en dat zal ook geëffectueerd moeten worden — dat de partij niet buiten spel gezet wordt. De partij in al haar geledingen moeten kunnen blijven meedelen, meepraten en meebeïnvloeden.

Maar dat neemt niet weg, dat bij de fractie de primaire verantwoordelijkheid behoort te blijven. Daar zal ook de partij in al haar geledingen van moeten uitgaan bij alle contacten waarover partij en fractie beschikken. Daarvan zal een intensief gebruik moeten worden gemaakt, evenals dit naar onze mening het geval is geweest in de achterliggende vierjarige periode. Het wordt te noodzakelijker, indien een meerderheidskabinet tot stand komt, dat berust op een groter aantal fracties. De ervaring heeft geleerd dat een nauw en open contact, een elkaar wederzijds informeren, fricties voorkomt tussen partij en fractie. In dat verband is het een verstandig voornemen de stuurgroep niet te laten functioneren tussen de fracties van de drie christelijke partijen over de kabinetsformatie.

Deze week zal aan de orde zijn gekomen de vraag op welke wijze de

kabinetsformatie tot stand zal komen. Zal de Tweede Kamer — gelet op de aanvaarde motie-Kolfschoten — in een openbaar debat onderzoeken of een meerderheidsoordeel kan worden uitgesproken over een aan de Koningin voor te dragen kabinetsformateur? De Koningin heeft in afwachting van dit debat, de beslissing genomen voordien met de fractievoorzitters het gesprek niet over dit punt te openen. Wij willen nog uitdrukkelijk wijzen op het feit dat de Kamer ook kan besluiten, dat zij dat openbare debat niet wenst.

Meer nog: de Kamer kan na dat debat ook tot de conclusie komen dat een meerderheidsoordeel niet kan worden bereikt. Wanneer bovendien later zou blijken, dat de door de Kamer voorgedragen formateur mislukt, volgt naar onze mening verder de 'oude' procedure.

Naar ons gevoelen is het zo, dat indien de Koningin na raadpleging (na het Kamerdebat) een informateur zou aanwijzen, de formatie zich dan volgens de oude regels zal moeten voltrekken. De grondwettelijke positie van onze Koningin is naar onze stellige overtuiging daardoor niet wezenlijk aangetast. Wij menen dat het — gelet op de huidige precare situatie in velerlei opzicht — wijs is geweest van de drie christelijke fracties zorgvuldig alvast te onderzoeken de mogelijkheden tot samenwerking met V.V.D. en D.S.'70. Immers vlak voor en vlak na de verkiezingen was de eerste reactie van de linkse combinatie duidelijk de kenbaar gemaakte overtuiging, harerzijds een uitsluitingspolitiek te voeren. Dat is verdrietig omdat zo geen werkbare meerderheid kon worden

gerealiseerd. Maar het is niet aan de fracties van A.R., C.H.U. en K.V.P. te wijten.

De sociaal economische context waarbinnen de kabinetsformatie zal moeten plaatsvinden is er niet milder en niet eenvoudiger op geworden. De inflatie en de inzettende werkloosheid zullen moeten worden bestreden. Daarnaast moet helaas worden geconstateerd, dat er hier en daar sterkere looneisen op tafel liggen dan bij de opstelling van de verkiezingsprogramma's kon worden voorzien. Om nog maar te zwijgen van de extra-nadelige gevolgen van een oplossing, welke dat ook, inzake de valuta-onrust in de landen van de wereld, waarmee wij zaken doen.

Toch mag bij de komende kabinetsformatie de financiële problematiek niet uitsluitend en alleen de hoofdschotel uitmaken. Politiek beleid is niet alleen een financiële aangelegenheid. Zeker, financieel beleid is duidelijk van belang ook voor sociale gerechtigheid in deze samenleving.

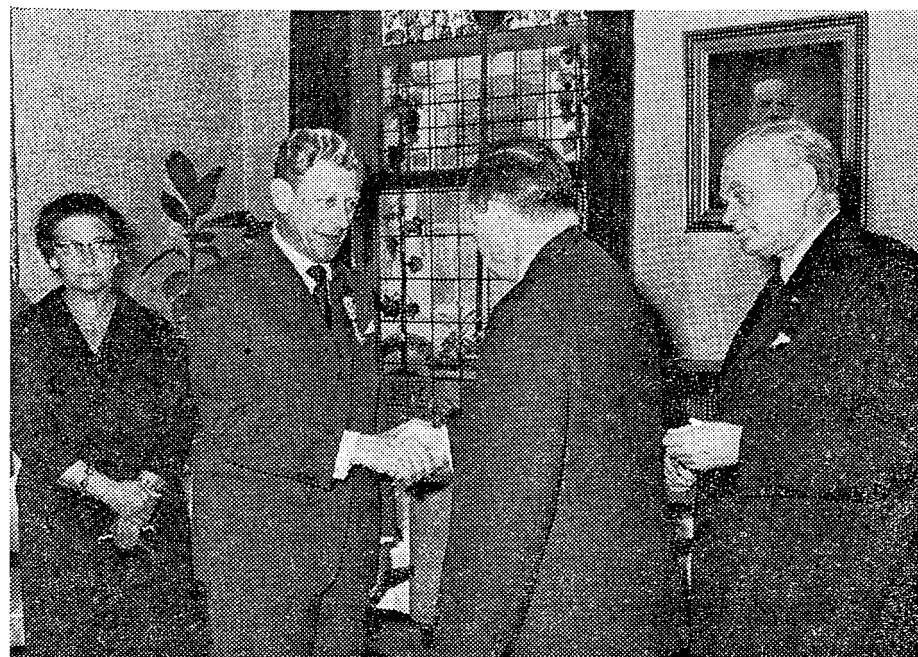
Maar bij het komende beleid m.b.t. ontwikkelingshulp, de Europese veiligheid, het omroepbestel, het brede welzijnsbeleid (C.R.M.) en de ethische vraagstukken — om enkele belangrijke punten te noemen — zal een duidelijke visie niet mogen ontbreken. Wij zijn dat aan ons Program van Actie verplicht.

DIALOOG MET DE KIEZER

Op 12 mei j.l. vond in de Tweede Kamer het debat plaats over de vraag of de Kamer een meerderheidsoordeel zou kunnen uitspreken over een door de koningin te benoemen kabinetsformateur. Ik heb tijdens dit debat een aantal conclusies getrokken naar aanleiding van de verkiezingsuitslag. In de eerste plaats wijst de A.R.P. de gedachte aan nieuwe verkiezingen, zoals de P.v.d.A. en haar partners willen, af. Wij willen de kiezer geen herexamen opleggen, omdat zijn uitspraak niet in ons straatje zou passen. Onze democratie mag niet ontaarden in een soort repeterende breuk; wij mogen de kiezer niet zolang lastig vallen, tot hij dat heeft gestemd wat bepaalde politieke groeperingen willen. Integendeel, wij moeten zijn huidige uitspraak waarderen en honoreren, hoe moeilijk dat soms ook lijkt. Wij dienen zeer krachtig te streven naar de vorming van een meerderheidskabinet. Dat hebben wij nodig om de huidige financiële en economische moeilijkheden te overwinnen. Samenwerking is noodzakelijk. De bereidheid tot samenwerking om te komen tot een regering die steunt op een meerderheid in de Kamer, bespeur ik niet bij de P.v.d.A. en haar partners. Want — ik heb het in de Kamer al gezegd — wie met elkaar wil regeren moet ook proberen gezamenlijk een programma tot stand te brengen, waarin elk der partijen iets van zichzelf kan terug vinden. Ten tweede wil ik concluderen dat een doorbraak in de richting van een tweepartijstelsel niet is gelukt. Maar ook de oproep tot samenwerking, vele malen door de A.R.P. tijdens de verkiezingscampagne gedaan, is kennelijk niet voldoende aangeslagen. Een kritische bezinning ten aanzien van dit punt blijft geboden; maar ook de P.v.d.A. zou zich moeten bezinnen op het feit dat de begeerde tweedeling niet tot stand is gekomen. Nogmaals: de huidige politieke situatie is moeilijk. De vorming van een regering die op een meerderheid in de Kamer steunt, zal — gezien de programmatische verschillen tussen de diverse partijen — niet eenvoudig zijn. Ik benadruk dan ook nog eens, wat ik in de Kamer al zei: bij de vorming van het kabinet dienen niet partijpolitieke maar nationaal-politieke accenten een hoofdrol te spelen. De huidige politieke en economische situatie vereist samenwerking.

KUIJPERSTICHTING 50 JAAR

Minister H. K. J. Beernink feliciteert de heer J. A. Fock met zijn benoeming tot officier in de orde van Oranje Nassau. Links mevrouw Fock, rechts de heer J. Smallegenbroek, voorzitter van dr. Kuypersstichting. Zie ook pagina 5.

RADIO EN T.V.

Woensdag 19 mei a.s. heeft de A.R.P. een t.v. uitzending. Op Ned. I kunt u dan kijken en luisteren naar een interview met mr. Biesheuvel. De uitzending begint om 20.20 uur en duurt 10 minuten. I.v.m. voetballen kan de uitzending verschoven worden naar de pauze in deze wedstrijd. Zaterdag 22 mei a.s. heeft de A.R.P. op Hilv. II (298 m.) een radio-uitzending van 18.20—18.30 uur.

CORRECTIE

In de cijfers in het artikel van drs. Boonstra in N.G. van 8 mei j.l. is een fout geslopen. Het percentage A.R.P.-stemmers daar genoemd was 7,6, dit moet zijn 10,0. Van een extra grote achteruitgang in Utrecht is dus geen sprake. In een volgend artikel komt de schrijver hier nog op terug.

B. W. BIESHEUVEL

HEBBEN VAN A.R.P. BLIJFT WAARDEVOLLE ZAAK

V.T.: De verkiezingen zijn achter de rug. De A.R.P. heeft twee zetels verloren. Had U dit verwacht en kunt U misschien iets zeggen over de oorzaken van dit verlies?

Mr. B.: Verwacht had ik het niet. Ik had rekening gehouden met de mogelijkheid, dat we één zetel achteruit zouden gaan en dat we op 14 zetels zouden komen. Het heeft overigens maar een haartje gescheeld, want als we ruim 2000 stemmen meer hadden gehaald was er nog een restzetel overgeschoten. Maar goed, we zijn dus twee zetels achteruit gegaan. Als oorzaken zie ik toch vooral, dat een aantal kiezers van ons niet zozeer naar links, als wel naar rechts is afgezwenkt. Een aantal kiezers vindt het schijnbaar toch aantrekkelijk wat de heer Drees jr. ze in het vooruitzicht stelde, nl. een belastingverlaging. Een aantal mensen hebben V.V.D. gestemd. Voorts zijn er mensen die — naar mijn oordeel ten onrechte — bedenkingen hadden tegen ons beleid als Kamerfractie met betrekking tot een aantal zedelijkheidsvraagstukken. Die hebben waarschijnlijk G.P.V. gestemd.

V.T.: Nu is tijdens de verkiezingsavond en ook daarna de discussie over de deconfessionalisering weer op gang gekomen. De kiezer heeft, zo is gezegd, een stuk deconfessionalisering gestimuleerd. U bent altijd een groot voorstander geweest van christelijke partijformatie. Ziet U nog toekomst voor christelijke partijformatie, waarbij duidelijk zichtbaar wordt de relatie geloof-politiek?

Mr. B.: O zeker! Juist na een verkiezingsuitslag als deze, moeten we, met veel meer kracht nog als tijdens de afgelopen vier jaar en tijdens de verkiezingscampagne gebeurd is, de kiezers duidelijk maken dat christelijke politiek in de jaren zeventig noodzakelijk is en dat een christelijke partij daar het beste middel voor is. Het is van veel belang dit de mensen duidelijk te maken, door ons beleid in de Kamer en door het concrete beleid dat je voert. We moeten ook veel meer het land in trekken. Mijn ervaring tijdens de verkiezingscampagne is geweest, dat we veel misverstanden hebben kunnen wegnemen door gesprekken met de mensen in het land.

Tekst van het radio-interview dat P. van Tellingen had met mr. B. W. Biesheuvel op 8 mei j.l. in de radio-uitzending van de A.R.P.

Daardoor hebben we veel twijfelaars voor de A.R.P. kunnen behouden, door gewoon met ze te praten.

V.T.: Een oude partij die tijdens de verkiezingscampagne moderne methoden voor de dialoog met de kiezer gebruikte.

Mr. B.: Onze verkiezingscampagne was modern van opzet. Daar is soms wat smalend over gesproken. Maar ook een partij als de onze moet de moderne communicatiemiddelen en moderne methoden gebruiken om zich tot de kiezer te wenden. Het aller-belangrijkste van onze verkiezingscampagne is geweest, dat we de kiezer opgezocht hebben, waar die ook was, op straat, op de boerderij, in de winkel; en dat is iets wat we in de komende jaren willen blijven doen.

V.T.: De K.V.P. en C.H.U. hebben wat sterker verloren dan de A.R.P. Heeft dat voor U konsekwenties wat de samenwerking betreft?

Mr. B.: Het is wel gebleken tijdens de verkiezingen, dat het hebben van een Anti-Revolutionaire partij een waardevolle zaak blijft. We hebben dat tijdens de campagne kunnen leren. We hebben een eigen campagne gevoerd, met een eigen kleur, een eigen mentaliteit, en een eigen partij-organisatie. Ik ben zeer teleurgesteld, dat het verlies bij K.V.P. en C.H.U. zo groot is. Samen zijn wij de verkiezingen ingegaan met een gemeenschappelijk urgentieprogramma. Ik vind toch, nu wij als fracties moeten proberen dat programma te gaan verwezenlijken, dat dit zoveel mogelijk samen moet gebeuren.

V.T.: De komende kabinetsformatie. De huidige regeringspartijen hebben geen meerderheid meer. U zit nu voor oriën-

terende besprekingen met o.a. de heer Drees jr. rond de tafel, terwijl u hem voor de verkiezingen nogal fel bestreden hebt vanwege zijn belastingplannen. Hoe is dat eigenlijk met elkaar te rijmen?

Mr. B.: De heer Drees jr. is overigens niet zo vriendelijk over ons geweest. In het programma van DS'70 staat zelfs dat de confessionele partij voor DS'70 onaanvaardbaar is. Zo fors heb ik het nooit gezegd, omdat wij van oordeel zijn dat ieder vrij is om er ook een partij op na te houden, die anders is dan de onze. Ik heb mij fors over de belastingplannen van Drees jr. uitgelaten, omdat ik het niet juist vond de verkiezingen in te gaan met alleen maar één leuze: die van bezuiniging en een mogelijke belastingverlaging, in het vooruitzicht gesteld door de heer Drees jr., en die er naar mijn oordeel toch niet inzit. Dat heb ik fel bestreden, omdat er nog zoveel collectieve voorzieningen zijn die moeten plaats vinden, dat het eerlijk is voor de verkiezingen te zeggen dat de mensen daarvoor moeten betalen. Wij hebben dat als A.R.P. heel duidelijk gemaakt.

Het bestrijden van de inflatie, het zuiniger omspringen met de overheidsuitgaven is niet alleen het monopolie van DS'70. Daaraan hebben wij de laatste jaren ook aandacht besteed. Ook onze partij heeft er begrip voor dat een moeilijke financieel-economische situatie, waarin ons land zich vandaag bevindt, gevolgen moet hebben voor het uitgavenbeleid van de overheid.

Maar mijn grote bezwaar was vóór de verkiezingen, en dat is vandaag ook nog zo, de eenzijdigheid van de planning die DS'70 voorstaat.

V.T.: Het is dus zo dat wat in het urgentieprogramma van de 3 christelijke partijen staat, nl. de zorg voor de collectieve voorzieningen, met eventueel belastingverzwaring, toch nog altijd hoge prioriteit behoudt?

Mr. B.: Ja, en dat moet nu vertaald worden in het licht van de financiële situatie zoals die vandaag in Nederland is. We moeten ook rekening houden met het feit dat het kabinet De Jong

nogal forse dingen heeft gedaan, die bij ongewijzigd beleid, zoals men dat noemt, toch wel een aanslag plegen op de overheidsmiddelen, die in de komende jaren weer beschikbaar zullen zijn. Maar wanneer het tot een akkoord zou komen met DS'70 — dat zal een heel moeilijke operatie worden, als dat ooit lukt — is het duidelijk dat dat niet een DS'70-programma zal kunnen zijn. Daar dienen de A.R.P. en de drie confessionele partijen gezamenlijk ook echt iets van hunzelf in terug te vinden voor het beleid in de komende vier jaar.

V.T.: Waarom is er geen gesprek mogelijk tussen P.v.d.A., D'66 en P.P.R. enerzijds en de drie christelijke partijen anderzijds?

Mr. B.: Wij hebben ons op het standpunt gesteld, dat we na de verkiezingen bereid zijn om samen te werken met elke partij, die van haar kant bereid is een stuk mede-verantwoordelijkheid te dragen voor het vormen van een kabinet, dat het vertrouwen geniet van het parlement. Dat wil zeggen een meerderheidskabinet. Dat is gisteren ook weer eens, met grote nadruk door ons partijbestuur uitgesproken. Ik zie de mogelijkheid van een gesprek tussen deze twee groeperingen niet, omdat de P.v.d.A., die notabene gewonnen heeft en het in de reden zou liggen dat zij een belangrijk aandeel zouden spelen in het trachten te vormen van een kabinet, bij wijze van spreken de gevangene is van haar eigen overwinning, doordat zij zich heeft opgesloten in deze combinatie. Ik betreur dat. Maar ik moet het gewoon als een feitelijkheid vaststellen, dat daardoor een gesprek tot het vormen van een kabinet, waar zij ook aan mee zouden kunnen werken, niet mogelijk is.

**N.V. Rederijen
N. Parlevliet Jr.
Haringhandel**

**IMPORT - EXPORT
KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter) G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie
Dr. Kuyperstr 3 's-Gravenhage,
tel. (070) 183960. giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.
Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig
bestaan van de A.R.P. schreef dr B.
Goudzwaard „grote taak voor kleine
mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110
pagina's, schetst de schrijver de
hoofdpijnen voor een evangelisch
beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op
de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en
om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van
f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v.
A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met
vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

VALUTA

Het is reeds voor de derde maal in de jaren na de oorlog dat de internationale valutamarkt via de Duitse Mark uit het lood slaat.

Dat is niet slechts een zeer onaangename zaak omdat speculanten proberen rijk te worden op kosten van de zwakke. Het is wel een trieste aangelegenheid omdat onverwacht de financieel-economische situatie in elk land en daarnaast in EEG-verband een andere wending krijgt.

En men kan er zeker van zijn dat, als een kabinet geen tegenmaatregel neemt — en dat lukt nooit voor 100 procent — een aantal niet-sterke groepen van mensen met de brokken komt te zitten.

Men mag dan stellen dat een dergelijke 'ingreep' ten principale zuiverend kan werken, het blijft een ingewikkelde operatie met het botte mes. Naar onze overtuiging is het nu de tijd nu die stappen te nemen die een oplossing op langere termijn mogelijk kunnen maken. Wij zijn minister

Witteveen erkentelijk dat hij in deze richting defensief bezig is. Het is in elk geval van essentieel belang dat in EEG-verband een gezamenlijke gedragslijn wordt overeengekomen. Een falen in dit opzicht zal grote gevaren met zich meebrengen voor het gemeenschappelijke landbouwbeleid, de in gang zijnde monetaire integratie en het industriebeleid.

Bovendien is er dan een reële kans, indien enigszins mogelijk tezamen met de zogenaamde 'grote tien' (waaronder Japen en Zwitserland), samen sterker te staan tegenover de wezenlijke valuta-stoorzender Amerika.

Wij menen, dat dit dringend noodzakelijk wordt; temeer omdat de Verenigde Staten zich aan de belofte, voor het forum van het internationale monetaire fonds afgelegd, het betalingsbalanstekort terug te dringen en de schulden niet te stallen in Europa, niet heeft gehouden!

Alleen gezamenlijk kan beter een vuist worden gemaakt.

OMROEP

Niet ten onrechte heeft men in omroepeland zorgen over het komende beleid in de komende jaren.

Na de opgedane ervaring, noodzakelijk overigens, sinds de inwerkingtreding van de omroepwet, zullen er duidelijke beslissingen moeten genomen worden. Over een niet gering aantal belangrijke zaken.

De open brief aan de kabinetsformateur in de NCRV-gids geeft daarvan blijk.

Trouwens het A.R. verkiezingsprogramma laat evenmin een onzeker geluid horen.

Gelukkig, al hadden wij ook niet anders verwacht.

SER FAALDE

Ook ditmaal is het de S.E.R niet gelukt tot een eenstemmig advies te komen over het beleid inzake lonen, prijzen, belastingen en prioriteiten.

Dat is uitgesproken verdrietig nu de gehele economie bedreigd blijkt te zijn, waarbij dan nog komt dat de S.E.R. uiteraard op de hoogte was van de internationale valutamoelikheden.

Vaak lijkt het in de wereld zo, dat eerst de bom moet barsten — in dit geval een slepende werkloosheid waarvan niemand weet waar de klappen vallen — voor men bereid is tot een gezamenlijk optreden.

In dat verband is het onbegrijpelijk dat het voorstel van C.N.V. voorzitter Lanser — schort de laatste besprekingen voor de definitieve beslissing een korte tijd op — werd afgewezen.

Temeer omdat de standpunten elkaar reeds naderden en er iets meer licht

kwam in de cijfervloed waarmee hooggeleerde deskundigen iedereen bestookten.

Wij menen dat dringend gewenst is, na de afkondiging van een onbestemde zwevende valutaperiode, dat de S.E.R. zich nogmaals over het uit te brengen advies behoort te buigen.

Wij mogen toch niet veronderstellen dat er sprake is van een zekere onwil elkaar oprecht te begrijpen.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
JAFT-
WAGENS
ETC.

**HANBO
HARDINXVELD**

VEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

Op MENORCA eiland van zon en rust, zijn 4 en 6 persoons comfortabele bungalows te huur. De prijs is inclusief gas, licht en water, schoonmaak en bewassing, voor personen tot 18 jaar f 5,- en boven de 18 jaar f 10,- p.p.d. tot 27 juni 1971, erna resp. f 7,- en f 12,50 p.p.d. Vrijdag is wisseldag.

Voor inlichtingen en reserveringen: J. Verschoor, Loosduinse Hoofdstraat 1176, Loosduinen.

INZICHT

Hetgeen ambtenaren al een aantal jaren bezitten — pensioen van 70 pct. van het 'laatst' verdiende loon en welvaartsvast — zal ook gaan behoren tot de inhoud van het rechtspositiepakket van de overige werknemers.

De Stichting van de Arbeid, waarin werkgevers en werknemers gelukkig nog steeds samenwerken, hebben elkaar op dit punt gevonden. Alle werknemers in loondienst zullen maximaal (na 40 dienstjaren) 70 pct. ontvangen van hun laatst verdiende loon als pensioen en AOW samen.

Men zal zich moeten realiseren, dat er nog zeker een viertal jaren zullen verlopen voordat het plan — waaraan de bestaande levensverzekeringsmaatschappijen meewerken — kan worden gerealiseerd. Wij kunnen ons voorstellen, dat een der grote voorvechters voor een reële

pensionering voor werknemers — de heer L. de Graaf van het C.N.V. — al heeft het door hem ontworpen o.i. betere plan het niet geheel gehaald — toch voldoening smaakt. In elk geval is een woord van bijzondere waardering op z'n plaats voor zijn intensief werk op dit terrein.

Zonder hulp van de overheid zal dit plan niet gerealiseerd kunnen worden. Het zou van wijsheid getuigen indien het komende kabinet in zijn beleid met de realisatie daarvan een begin zou maken.

Daarbij willen wij wel de opmerking maken, dat onder geen beding de positie van de zelfstandige voor wat de eigen verzorging van zijn oude dag betreft mag worden vergeten. Het rapport van de commissie-Van Soest biedt daartoe goede aanknopingspunten.

VOORZITTER

Het zou ons gespeten hebben als de Tweede Kamer der Staten-Generaal een andere voorzitter zou voordragen dan mr. Van Thiel, de huidige voorzitter.

De Kamer zou dan naar binnen en naar buiten een ervaren man moeten missen.

Wij geven toe dat ervaring niet een ijzersterk argument is. Maar wel is van doorslaggevende betekenis, dat de voorzittersstoel wordt bezet door een Kamerlid dat op objectieve, zakelijke wijze, in openheid naar alle kanten, waardige leiding kan geven. Waarbij de

factor humor niet over het hoofd mag worden gezien — als het even kan. Over die eigenschappen beschikt de heer Van Thiel.

Het mag dan een ongeschreven regel zijn dat de grootste partij normaliter de voorzitter levert — indien de voorzitter van de Eerste Kamer een socialist blijft is het ook daarom gerechtvaardigd van deze ongeschreven regel af te wijken. Vandaar dat wij blij zijn dat de Tweede Kamer de heer Van Thiel als eerste op de voordracht voor voorzitter heeft geplaatst.

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten” komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's-avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

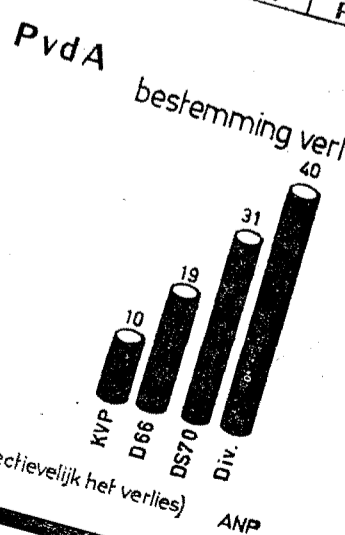
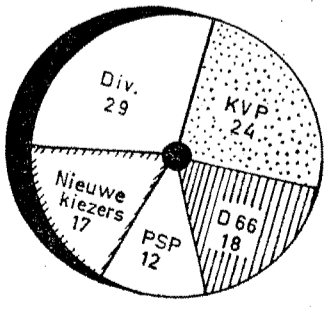
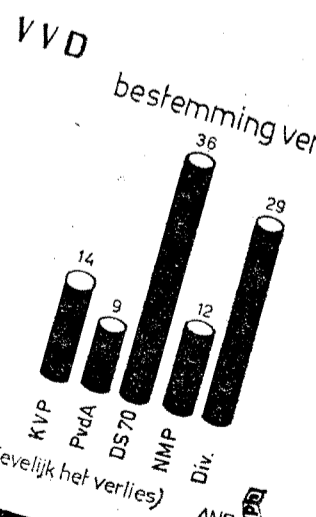
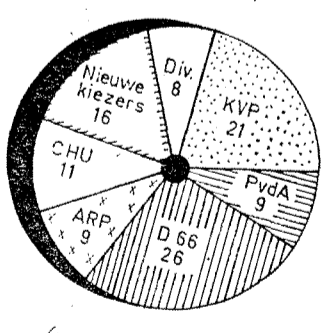
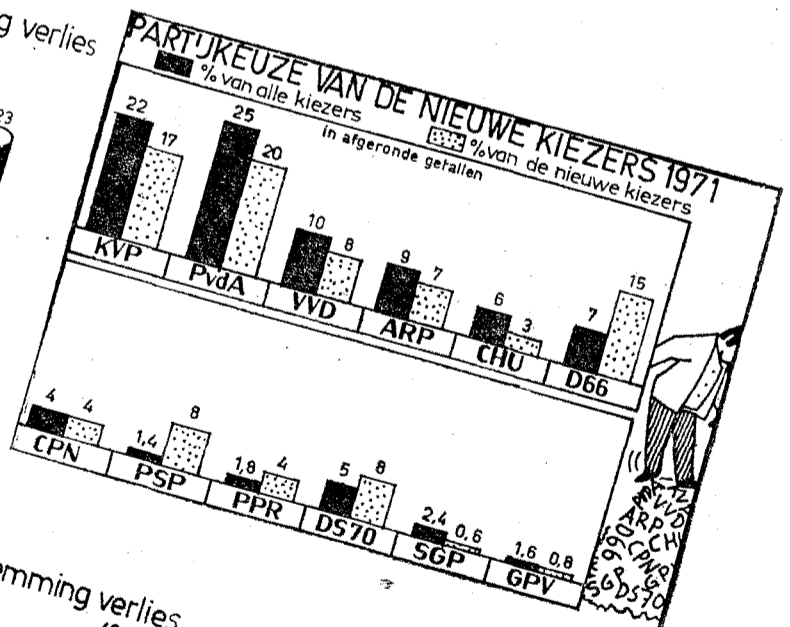
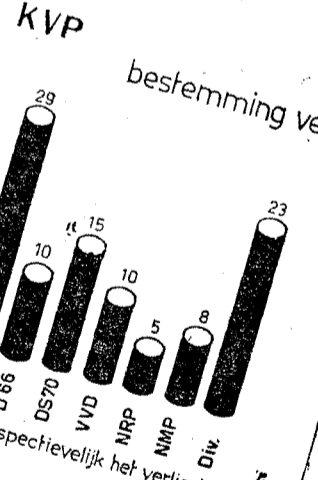
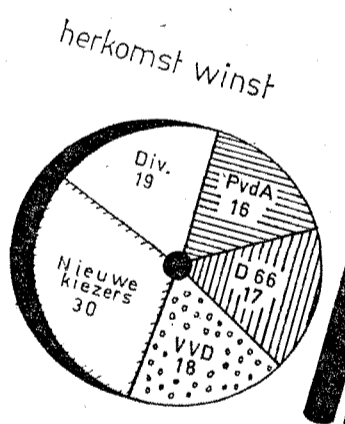
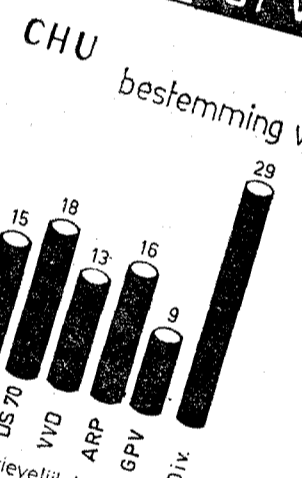
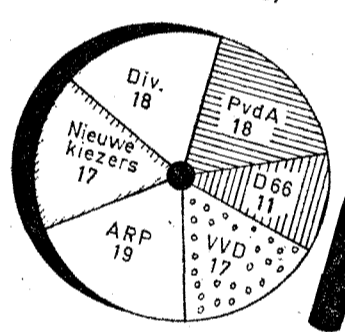
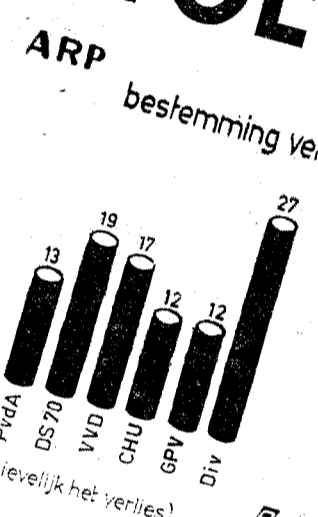
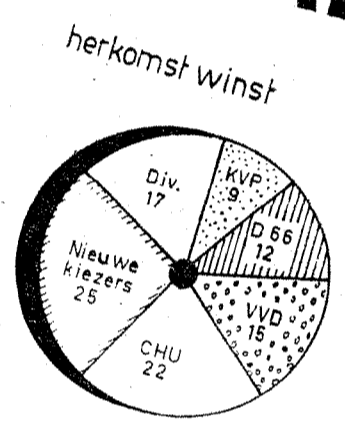

WAAR GINGEN DE STEMMEN NAAR TOE?

o/van alle kiezers	partij	LEEFTIJDGROEPEN				
		21-30	31-40	41-50	51-65	66+
22	KVP	18	18	23	23	17
25	PvdA	20	16	19	26	19
10	VVD	22	21	22	21	13
9	ARP	21	20	20	22	16
6	CHU	19	19	19	24	19
7	D'66	50	20	15	12	3
4	CPN	24	20	23	20	12
1,4	PSP	53	13	14	13	6
1,8	PPR	46	14	22	12	6
5	DS'70	33	20	16	20	11
2,4	SGP	24	21	13	22	19
1,6	GPV	23	20	17	21	20

in afgeronde getallen.

50 JAAR DOCTOR ABRAHAM KUYPER- STICHTING

DOOR G. A. KIEFT

De Doctor Abraham Kuypersstichting heeft de vorige week haar 50-jarig bestaan gevierd. Zo gezegd Abraham gezien. Dat ging vergezeld van een receptie, op voortreffelijke wijze begeleid door het onlangs benoemde conciërge-echtpaar De Jong, waar veel kopstukken uit de A.R.P. — ouderen en jeugd — aanwezig waren. Tot onze grote vreugde konden wij met de eerste directeur, — nu prof. Dooyeweerd, overigens ook de weer emeritus hoogleraar — nog eens wat oude herinneringen ophalen.

Overigens — een aantal heren die hem opvolgden waren ook aanwezig. Het moet voor de huidige directeur, de heer Hoogendijk en zijn charmante vrouw een beste dag geweest zijn — ook al werden de boeiende jaren van zijn directeursschap niet gememoreerd. Dat komt nog wel eens, want ook onder zijn leiding heeft het wetenschappelijk werk zich duidelijk opgesteld tegen de achtergrond van deze nieuwe tijd.

Trouwens, een receptie is daar ook niet de gelegenheid voor. Net zo min als een receptie de gelegenheid is aandacht te schenken aan de directeurs tussen prof. Dooyeweerd en Hoogendijk. Jammer, maar het is nu eenmaal zo. Die tijd komt nog wel eens... maar dan in A.R. Staatskunde zelf.

Twee merkwaardige en prijzenswaardige feiten zijn zeker de moeite waard te vermelden.

Allereerst waren er onder de gasten talloze dames, medewerksters, echtelieden en „loslopenden". Het was een feestelijke bijdrage waarover dr. Kuypers zich zou hebben verheugd. En dan was er de verrassing dat er meerdere baarddragers waren dan kon worden vermoed. Zelfs in de grijzende sector: proficiat Klaas.

Er was ook spanning voelbaar die middag: de minister van Binnenlandse Zaken kwam, keurig in het extra-

donker en vergezeld door zijn sigaar, met een verrassende mededeling: de heer Fock — jarenlang een behoedzaam maar modern penningmeester — was een koninklijke onderscheiding toegekend.

De heer Beernink werd daarna door milde blikken omringd, zo te zien. Veerman en Smallenbroek — de één partij-, de andere stichtingsvoorzitter — hebben het hunne gezegd. Het was gewoon opvallend van Smallenbroek niet te horen: „politiek gesproken..."; maar hij was toch volkomen gezond en bij de tijd, daar niet van. Dat was te constateren uit een indringend gesprek (dachten wij) met de A.R. fractie-voorzitter Biesheuvel. Wel op zachte toon maar toch niet beperkt van geluidssterkte.

Veerman bleek gelukkig niet jaloers te zijn op het „vermogen" van de Kuypersstichting.

Hij toonde zelfs geen „rancune" toen hij er terecht op wees dat in de partij — die arm is aan aardse goederen — de Kuypersstichting, die weliswaar geen Croesus is maar toch wel wat bezittend (gelukkig), een inkomstenbron heeft aangeboord. Toch wel grootmoedig, maar hij zei er bij dat en partij en fractie van de stichtingsarbeid veel profijt hadden. Veerman kon ook extra grootmoedig zijn. Hij was n.l. in zijn bruidsdagen: 25 jaar getrouwd met zo'n vrouw. Je moet maar boffen. Van harte proficiat namens heel de A.R.club, 520.000 man!

Bij het 50-jarig bestaan is beslist gebleken, bij sprekers, luisteraars en medewerkers en in duidelijke gesprekken dat de oprichting een goede greep is geweest maar ook dat de voortzetting een zeer gewenste zaak is.

Bedankt dames en heren, van vroeger tot nu, voor de initiatieven en de realisatie daarvan.

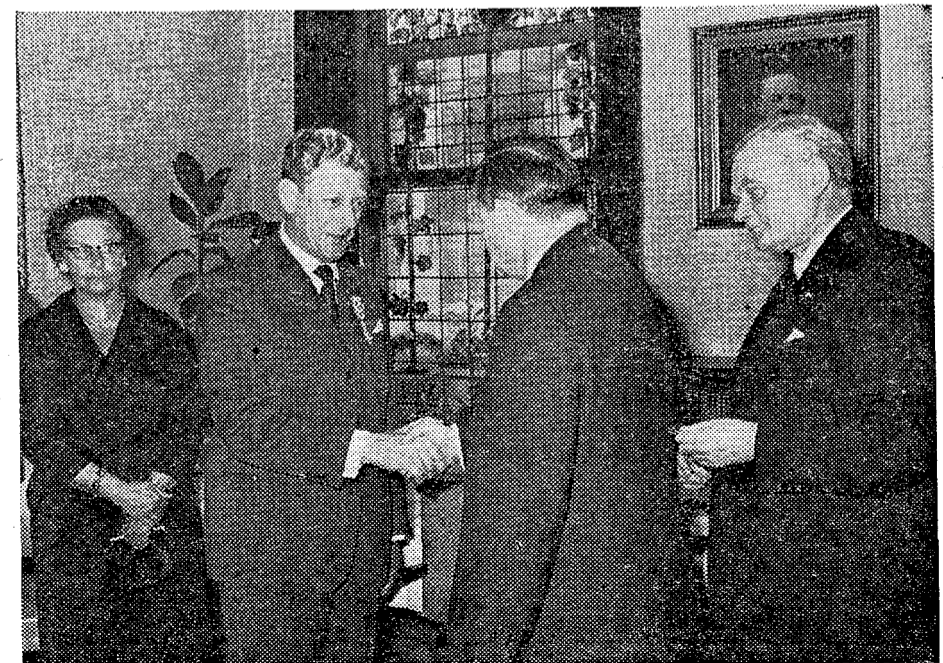
Partijvoorzitter Veerman aan het woord. Links mevr. Hoogendijk, daarnaast de heer Kieft.

De heren Fock, Verdam, De Pous, Biesheuvel, Grosheide en Van Es (v.l.n.r.).

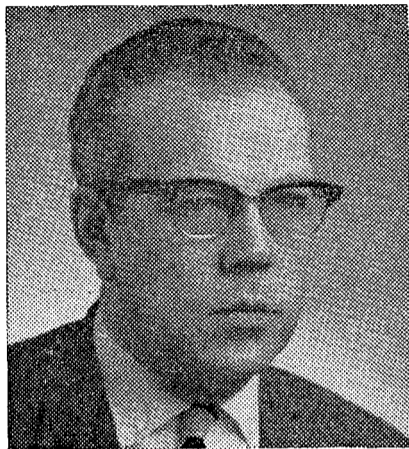
Prof. Verdam begroet prof. Dooyeweerd, daarnaast mej. Van Leeuwen, rechts dr. J. Donner.

DE LEDEN VAN DE A.R.P. FRACTIE IN DE EERSTE KAMER

Het bureau van de A.R.P. Eerste Kamerfractie is als volgt samengesteld.
Fractievoorzitter:
prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, Zuidwerfplein 7, Den Haag, 020-850750.
Vice-voorzitter, P. C. Elfferich, Rotterdamseweg 160, Delft, 01730-24446.
Secretaris, dr. P. J. Boukema, Fidelio-
laan 107, Amstelveen, 02964-11248.
Fractie-adres: Binnenhof 22, Den Haag.

prof. dr. W. Albeda

dr. W. P. Berghuis

dr. P. J. Boukema

prof. mr. I. A. Diepenhorst

P. C. Elfferich

prof. mr. W. F. de Gaay Fortman

ing. P. Tjeerdsma

SAMENSTELLING DAGELIJKS BESTUUR A.R.P.

Het partijbestuur van de A.R.P. heeft in zijn eerste vergadering in nieuwe samenstelling op 7 mei j.l. drie van zijn leden in het dagelijks bestuur gekozen, t.w. de heer C. van Stam te Nieuw Venneep als penningmeester; mevr. P. C. Ladders-Elfferich te Milsbeek (L.) en mr. P. van Dijke te Gouda als leden.

De heer Van Stam was reeds enkele jaren lid van het dagelijks bestuur. Hij is wethouder van de gemeente Haarlemmermeer en voorzitter van de Kamercentrale Haarlem. Mevr. Ladders-Elfferich is lid van de Organisatie Commissie van de A.R.P. en lid van het dagelijks bestuur van het A.R. Vrouwencomité. De heer Van Dijke is burgemeester van Gouda. Hiernaast bestaat het dagelijks

bestuur vanaf 28 april j.l. uit de volgende stemhebbende leden: dr. A. Veerman (voorzitter), drs. J. de Koning (onder-voorzitter), drs. D. Th. Kuiper (onder-voorzitter) en H. A. de Boer (voorzitter Organisatie Commissie). Genoemde heren zijn in maart reeds door de kiesverenigingen en de partijraad rechtstreeks in het dagelijks bestuur gekozen. Adviserende leden van het dagelijks bestuur zijn: dr. W. de Kwaadsteniet (secretaris A.R.P.), mr. B. W. Biesheuvel (namens de A.R. Tweede Kamerfractie), prof. mr. W. F. de Gaay Fortman (namens de A.R. Eerste Kamerfractie), mr. W. C. D. Hoogendijk (directeur Kuypersstichting) en G. van Dongen (voorzitter Arjos).

ARJOS VERKLARING

Verklaring van het dagelijks bestuur van de Arjos van 7 mei 1971.

Het dagelijks bestuur van de Arjos heeft zich beraden op de verkiezingsuitslag van 28 april j.l. Reeds voor die datum heeft het bestuur geconstateerd dat het Urgentieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. enerzijds en de Hoofdlijnen van P.v.d.A., D'66 en P.P.R. anderzijds voldoende overeenstemden om de basis voor een goed regeringsprogramma te zijn.

Het dagelijks bestuur constateert echter, dat er bij de P.v.d.A. geen bereidheid schijnt te bestaan een regering op basis van een parlementaire meerderheid te vormen. Het opstellen van progressieve programma's door

P.v.d.A. c.s. wordt zo een 'wassen neus', als men immers niet bereid is regeringsverantwoordelijkheid op die meerderheidsbasis te dragen; doch partijpolitiek boven het lands belang stelt. Het dagelijks bestuur ziet daarom de situatie in Nederland als zorgelijk. Het bestuur vertrouwt erop dat het actieprogramma op de punten van ontwikkelingshulp, regionaal beleid, landbouw beleid, werkende jongeren, buitenlands beleid en het beleid t.a.v. de cultuur ook in besprekingen met DS'70 en de VVD recht overeind blijft staan.

de maat is gebleven. We hadden dat ook lang voor de verkiezingen moeten doen. Positief en duidelijk. Het is niet waar dat het woningbouwbeleid een mislukking was. Maar onze eigen kiezers hadden vaak geen weerwoord. Ze wisten het ook niet. Daar hadden wij op een of andere wijze voor moeten zorgen.

Aan de pers kan men dat niet overlaten. Die geven — uiteraard zou ik zeggen — meer aandacht aan kritiek dan aan positieve waardering. Kritiek, vooral als die fel aanvalt, is nieuws. De weerlegging of een positieve uiteenzetting niet. En zo haalde de oppositie telkens weer de krant. De oppositie zal de leugen van het mislukte volkshuisvestingsbeleid nog wel een poosje volhouden en daarom is het goed de feiten en cijfers nog maar eens duidelijk te noemen, in de hoop dat onze lezers deze cijfers en feiten

Maar hoe ligt de woningproductie in de afgelopen vier jaar tegenover vroegere periodes met name tegenover de periode '63 t/m '66 toen de door de oppositie hoogeromde minister Bogaers de scepter zwaaide op het departement van Volkshuisvesting?

CIJFERS

Hier zijn de cijfers: 1967 t/m 1970 490.607 woningen voltooid 1963 t/m 1966 417.227 woningen voltooid. Ook in de 4-jarige periodes voorafgaand aan 1963 zijn er nimmer meer woningen gebouwd dan in de periode 1967 t/m 1970. De cijfers liegen er niet om, maar zo zegt de oppositie dan: het gaat niet alleen om het aantal voltooide woningen. Het gaat hierom dat onder minister Bogaers de produktie steeg van 79.523 in 1963 tot 121.699 in 1966 en onder minister Schut ging de produktie

niet ontkennen. Ja maar, zo luidt nu de kritiek, die woningen worden niet op de goede plaatsen gebouwd. Ze komen terecht op plaatsen waar het niet nodig is en in de gebieden waar de nood het hoogst is wordt te weinig gebouwd. 'Ja zo lust je er nog wel een', zeiden we in onze jongentijd. Is die kritiek nu reëel? Is dat geen kritiek omdat men nu eenmaal kritiek wil oefenen, omdat men niet wil toegeven dat men het beleid verkeerd heeft beoordeeld? Het lijkt er wel op.

CONTINGENTEN

Wat is het geval? Tot en met 1969 werd het jaarcontingent over de provincies en de gemeenten verdeeld op basis van de door de provincie geschatte behoefte. Elk jaar klaagde iedereen dat men te weinig contingent had, maar aan het eind van elk jaar bleek ook dat verschillende provincies (dus binnen de provincies verschillende gemeenten) geen kans zagen het toegewezen contingent te realiseren. Om toch geen contingent verloren te laten gaan, werd dan dat niet te realiseren contingent alsnog verdeeld over die provincies resp. die gemeenten die wel te realiseren plannen hadden. Het jaarcontingent werd dus wel volledig verdeeld en gerealiseerd, maar voor een deel had dat veel vroeger gekund en waren de woningen een half jaar (of meer of minder) eerder klaar geweest. Toen heeft de minister gezegd — en hij is daarvoor geprezen — dat doe ik zo niet langer, ik laat dat contingent niet bijna een jaar lang op een of andere stadhuisstafel liggen. Ik (en de Kamer hamert daar steeds op en terecht) wil dat er gebouwd wordt.

Ik geef dus voortaan contingent aan die gemeenten die te realiseren plannen hebben.

Dat heeft succes gehad. Er wordt meer gebouwd. Als er nu in gebieden met relatief grote woningnood te weinig gebouwd wordt dan is het duidelijk dat daar te weinig realiseerbare plannen zijn.

Natuurlijk zijn daar in sommige gevallen, doch lang niet in alle gevallen, zeer acceptabele redenen voor. Maar al had men, zoals onder het vorige systeem, deze gemeenten contingent gegeven dan was er, bij gebrek aan plannen, ook niet gebouwd. Alleen had het contingent dan bijna een jaar ergens gelegen zonder dat er iets mee gebeurde. Als onder het oude systeem het gevaar dreigde dat het contingent niet gehaald zou worden, dat er stagnatie zou optreden, dan stond men direct met vragen gereed: 'Is het de minister bekend, enz.' Natuurlijk was dat de minister bekend en natuurlijk was in menig geval het gebrek aan realiseerbare plannen de oorzaak. De minister had dat m.i. vaker en harder moeten zeggen.

Maar onder het huidige systeem heeft het weinig zin zulke vragen aan de minister te stellen. Want elk Kamerlid weet dat er contingent verstrekt wordt als er te realiseren plannen zijn, plannen overigens die passen moeten in het geheel van de gemeentelijke bestemmingsplannen. Als ik graag kritiek wil leveren dan biedt het vroegere systeem natuurlijk meer mogelijkheden, maar als het gaat om het bevorderen van de woningbouw dan is het huidige systeem veel beter.

RAADSEL

Dat de oppositie kritiek had en heeft is begrijpelijk, daar is men oppositie voor. Al zou men graag willen dat de kritiek reëel en fair was. Dat mensen die behoorden tot de A.R. Partij meenden om des gewetens wil of om der wille van het evangelie op een niet christelijke partij te moeten stemmen o.m. op grond van het volkshuisvestingsbeleid is ten enenmale onbegrijpelijk. Het wordt nog onbegrijpelijker als men het verdere volkshuisvestingsbeleid (want de woningbouw is maar een deel, zij het een belangrijk deel, van het volkshuisvestingsbeleid) nader onder de loep neemt. Hoe men dan op grond van het evangelie dat beleid verwerpen kan is mij een raadsel. Maar daarover in een volgend artikel.

HET 'MISLUKTE' WONINGBOUWBELEID

DOOR M. H. L. WESTSTRATE

Als anti-revolutionairen hebben wij de verkiezingslag verloren. Over de grootte en de oorzaken van dat verlies kan men mij nentwege nog lang discussiëren (en voor wat de oorzaken betreft zal dat zeker onderzocht moeten worden) maar de achteruitgang valt niet te ontkennen.

Natuurlijk kan men verheugd zijn dat nog meer dan een half miljoen kiezers op de A.R.P. hebben gestemd maar daar staat tegenover dat het cijfer van 542.000 stemmen het laagste is dat wij na de tweede wereldoorlog hebben behaald en ook het laagste percentage.

Men kan het verlies wijten aan het, politiek gezien, dwaze stemadvies van prof. Verkuyl of aan het advies van de '57', die de naam van de Vrije Universiteit misbruikten om stemmen te werven voor de 'progressieve' concentratie. Men kan naar de andere kant Jongelings verwijten dat zijn propaganda niet altijd uitmuntte door objectiviteit of eerlijkheid t.a.v. de A.R.P. en dat we daardoor ook stemmen verloren aan het G.P.V.

Het mag allemaal waar zijn maar het verlies ligt er. Verlies ondanks een goed georganiseerde verkiezings-actie, ondanks een eerlijk vooruitstrevend program. Kennelijk zijn we er toch niet in geslaagd dat program in voldoende mate aan de kiezer duidelijk te maken. De oppositie-partijen — althans dat is mijn ervaring — hebben ons program vrijwel nimmer aangevochten. Hun opstelling was meestal dat het program wel goed was maar dat wij het toch niet zouden waarmaken. Met de V.V.D. was dat uitgesloten. En vervolgens ging men over tot aanvallen op het beleid van het kabinet-De Jong. De loonpolitiek en de woningbouw waren dan de stokpaarden die hartstochtelijk bereden werden.

Als regionaal campagneleider heb ik, zowel bij spreekbeurten en forumvergaderingen, als in vele gesprekken moeten constateren, dat de oppositie er uitstekend in geslaagd was vele kiezers er van te doordringen dat het volkshuisvestingsbeleid een mislukking was. Dat bewijst dat althans op dit gebied onze voorlichting beneden

ook metterdaad gebruiken en doorgeven.

TE WEINIG

Het eerste argument dat men hanteert om het woningbouwbeleid als een mislukking te kenschetsen is: er zijn te weinig woningen gebouwd. Bij een programmering van 125.000 woningen per jaar hadden in een periode van vier jaar dus 500.000 woningen moeten worden gebouwd. In de jaren '67 t/m '70 zijn er voltooid 490.000 (in de kabinetsperiode april '67 — april '70 waren het er 494.000). Dat is dus inderdaad 10.000 te weinig. Mag men zeggen dat een beleid mislukt is als het voor 98 pct. en meer is uitgevoerd? Maar zo brengt de oppositie de cijfers niet. Ze doet dat, zoals het P.v.d.A.-Kamerlid Van den Doel onlangs in een Ikor-uitzending, anders. Men 'konstateert' dan dat er in 1970 ongeveer 10.000 woningen minder gereed zijn gekomen dan gepland was en dat zou in vier jaar een achteruitgang betekenen van 30 á 40.000 woningen. Jawel, maar in werkelijkheid waren het er maar 10.000 (of 6.000 als men de preciese kabinetsperiode neemt). Nu is het natuurlijk jammer dat de 500.000 niet helemaal zijn gehaald, maar een mislukking? Dat gelooft niemand. Natuurlijk zouden wij best meer woningen voltooid hebben willen zien.

achteruit tot 117.284 in 1970.

Nu ga ik niet wijzen op factoren als hoge rente-standen en langere bouwperiodes per woning (al zijn deze factoren zeker van belang); het heeft als het gaat om het beleid van de minister, meer zin de aandacht te vestigen op het aantal woningen dat in aanbouw genomen is. Dat aantal komt n.l. geheel voor rekening van de minister.

In de periode 1963 t/m 1966 werden 438.009 woningen in aanbouw genomen. Aan het eind van 1966 waren in uitvoering 140.572 woningen. Het resultaat van het 'mislukte' woningbouwbeleid in de periode '67 t/m '70 was dat begonnen werd met de bouw van 510.916 woningen en dat er eind 1970 niet minder dan 153.663 woningen in aanbouw waren (het hoogste aantal ooit bereikt sinds 1946).

Wie met deze cijfers voor ogen van een mislukt beleid wil blijven spreken moet dat zeker doen. Maar wat zo'n uitspraak dan waard is is voor ieder duidelijk.

TEMPO HOGER

De officiële cijfers over de laatste vier jaar spreken een duidelijke taal. Ondanks allerlei moeilijkheden kan men niet anders dan constateren dat het huidige bouwtempo hoger is dan ooit tevoren. Dat wordt nog meer bevestigd door de cijfers over het eerste kwartaal 1971. Daaruit blijkt dat 4.400 woningen meer gereed gekomen zijn dan in de eerste drie maanden van het vorige jaar en dat het aantal in aanbouw genomen woningen in het eerste kwartaal van dit jaar 2400 woningen hoger ligt dan in het eerste kwartaal 1970.

Op 1 april waren niet minder dan 157.270 woningen in uitvoering waarvan ongeveer 135.000 in de gesubsidieerde sector n.l. omstreeks 60.000 woningwetwoningen en 75.000 premiewoningen (waaronder ongeveer 20.000 gebouwd door woningbouwcorporaties). Is de kritiek nu verstormd? Helaas niet. Men heeft zo lang en zo vaak verkondigd dat er van het woningbouwbeleid niets deugde en dat steeds de minister in de schoenen geschoven dat men zonder gezichtsverlies niet terugkan. En gezichtsverlies kan men in een verkiezingsactie niet hebben. De cijfers liegen niet. Die kan men niet aantasten. Dat grote aantal woningen is nu eenmaal in aanbouw. Dat kan men

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, telefoon 05276 - 2400, NAGELE (N.O.P.)

- * VERBOUW
- * NIEUWBCUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N V AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

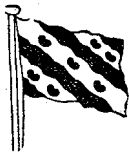
GRONINGEN

Schatkamer
STOELDRAGERSTRAAT 3-5

Zwitserse horloges
Verlovingsringen
Goud en zilver
Tafelzilver
Avondmaalserviezen

GRONINGEN

FRIESLAND

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

presenteert
europese
„FORTEX“
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

HOTEL „DE KROON“

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

AANEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
HANDEL
BOUWMATERIALEN.

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,-.

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordering,
gewestvorming . . . . .

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,-.

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren

POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349 - Leiden

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten
mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysant . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES“

Chrysantenstekken voor
jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

SCHUILING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

LEVEN MET DRUGS

DOOR DR. H. REBEL

Nu allerwegen uitspraken zijn gevallen over drugs en druggebruik, veelal met een heel of half oog op de verkiezingen, kan het nuttig zijn, in dit bij de meeste Anti Revolutionairen zo'n belangrijke plaats innemend blad ook iets over dit controversiële onderwerp te zeggen.

Dat er, tegelijk met het druggebruik iets nieuws in onze maatschappij is gekomen, is duidelijk. Het nieuwe, dat zijn niet zozeer de drugs zelf. Het is de eigen cultuur van voornamelijk jonge mensen die aan de rand van of wel onder de huid van de 'grote' cultuur is ontstaan, en die men wel subcultuur noemt.

Van belang is: te weten: wat zijn drugs; wat is er met de cultuur, dat er een subcultuur is ontstaan; wat doen drugs in de subcultuur en waarom zijn zij er bij 'ons' niet? De antwoorden op deze vragen zouden een houvast moeten bieden voor de vorming van een beleid met betrekking tot drugs.

Drugs zijn stoffen die men in de geneeskunde psychofarmaca noemt. In het Engelse woord drugs herkent men onze woorden drogerijen en drogist. De oorspronkelijke betekenis van drug is dan ook, in brede zin, geneeskrachtig kruid. In het moderne gebruik heeft de betekenis zich toegespitst op stoffen die een of andere werking op de geest hebben. De werking van deze stoffen kan van soort tot soort sterk verschillen. De Nederlandse aanduiding verdovende middelen is dan ook in zijn algemeenheid feitelijk onjuist. Men onderscheidt gewoonlijk verdovende middelen (opium en verwante producten als heroïne en morfine), slaap- en kalmeringsmiddelen, stimuleringsmiddelen en hallucinaties verwekkende middelen.

Niet over het hoofd te zien valt daarbij dat sommige middelen rasechte medicamenten zijn en als zodanig soms op grote schaal worden toegepast (morfine bij zeer pijnlijke ziekten, slaapmiddelen). Wij moeten evenmin vergeten dat diverse stoffen, aan het gebruik waarvan wij al sinds vele generaties gewend zijn, in feite ook drugs zouden kunnen heten. Koffie, thee en cacao zijn heel gewone

opwekkingsmiddelen, alcohol en tabak hebben daarnaast ook andere functies. Tabak kan nervositeit verbergen, roken in het algemeen de zelfverwerkelijking bevorderen. Alcohol stimuleert, maar is ook roesverwekkend.

In de geneeskunde vinden voorts op kleiner schaal toepassing de als drugs in een kwalijke reuk staande 'pep'-middelen, evenals het nog meer beruchte LSD. De eerste, doordat zij bijvoorbeeld blijvend worden voorgeschreven aan mensen met een verminderde schildklierfunctie, het tweede als experimenteel middel in de behandeling van krankzinnigheid. Medisch gebruik, huiselijk gebruik en misbruik liggen vlak bij elkaar en lopen niet zelden vloeiend in elkaar over.

De opiaten werken ontspannend en verdringen vooral pijn, lijden en narigheid voor een tijd. Zij leiden tot psychische en fysieke afhankelijkheid. Dat laatste is het meest kwalijke aan deze stoffen. Het lichaam, met name de functionering van het zenuwstelsel, wordt er door ontregeld en reageert met afweerprocessen. Die leiden tot snelle gewenning aan een herhaald opgenomen dosis, waardoor voor dezelfde werking steeds hogere doses nodig zijn. En pas goed wordt de reactie van het lichaam merkbaar, als na gewenning de toevoer van deze stoffen ophoudt. Dan treedt het onthoudingseffect op, enigszins vergelijkbaar met dat van het verste stadium van alcoholisme (delirium tremens), en bestaande uit krampen, misselijkheid, pijn, bevingen en dergelijke. Dit effect noopt de gebruiker zonder hulp van buiten vrijwel zeker tot voortzetting van het gebruik, hoe dan ook. Er is dan een afhankelijkheid ontstaan die men verslaving noemt. Vanwege die verslaving en de kwalijke effecten op het lichaam van de gebruiker die zij veroorzaken heten de opiaten **hard drugs**.

PEP-MIDDELEN

Slaapmiddelen en kalmerende stoffen behoren in de westerse wereld tot de meest voorgeschreven medicamenten. Een veelzeggend feit overigens in een tijd met een betrekkelijk grote mate van vrede en met een nooit gekende welvaart. Kennelijk leven niet weinigen in deze

maatschappij onder druk. De druk van het steeds meer, steeds sneller en groter. De druk van prestatie, winst en nut. Zij komen niet meer tot rust dan onder de invloed van tranquillizer of veronal. Bij deze stoffen kan men eigenlijk niet goed spreken van **hard of soft drugs**. Ieder weet dat men van een grote overdosering van een slaapmiddel niet meer wakker wordt. Maar er zijn mensen die het met een matige dosis een leven lang volhouden en daarbij geen merkbaar nadeel ondervinden. Er treedt bij deze stoffen weinig verslaving op. Toch kan men ze moeilijk onder de **soft drugs** (zachtaardige middelen) rangschikken vanwege de kleine marge tussen gewenst effect en levensgevaar. Vrijwel iedere stof is in hoge concentratie vergiftig. Het slaapmiddel kan echter sluipend doden — het lichaam reageert nauwelijks merkbaar, zodat men niet de neiging krijgt, de vergiftiging tegen te gaan — en is daarom zeer voorzichtig te hanteren.

De opwekkings- ('pep')middelen zijn weer typische hard drugs. Zij kunnen leiden tot verslaving, maar bovenal bezitten zij een grote mate van chronische toxiciteit, d.w.z. werken zij ook in kleine dosering, bij regelmatig gebruik, schadelijk op het lichaam. Ernstige leveraandoeningen, veroorzaakt door het gebruik van dit type stoffen, zijn geconstateerd. Bekend zijn de amfetaminen, zoals ephedrine en benzedrine. Deze middelen verdringen het gevoel van vermoeidheid. De gebruiker heeft het gevoel tot alles in staat te zijn. Hij loopt als gevolg daarvan de kans, zijn lichaamsvermogens totaal uit te putten. Ook dat draagt bij tot het gevaar dat in het gebruik van deze drugs ligt. In werking en chronische toxiciteit lijken de opwekkingsmiddelen enigszins op alcohol. In hoge concentratie wordt men van deze stoffen ook 'high' zij het op een andere manier dan van hallucinogenen.

Hallucinogenen vormen de laatste groep bewustzijnsveranderende middelen, met hoofdzakelijk bewustzijnsverruimende werking. Hiertoe behoren bijvoorbeeld, haschisch en marihuana, mescaline en LSD. Het laatste is een synthetisch produkt, waarvan men de werking bij toeval heeft ontdekt. Het is naar zijn chemische structuur wel verwant aan bepaalde plantestoffen, die een heel andere, maar ook sterke biologische werking hebben. Het is een zeer sterk op de geestelijke functies werkende stof. Ongeveer een miljoenste gram LSD per kilogram lichaamsgewicht, door de mond ingenomen, kan een mens volkomen van zijn stuk brengen. Men ziet zeer intense kleuren en vreemde vormen, zeer wonderlijke gebeurtenissen en geweldige visioenen, prachtige maar ook schrikkelijke.

HASCHISCH

Haschisch en marihuana zijn respectievelijk de harsachtige stof die door vrouwelijke bloemen van de hennepplant (Cannabis) wordt afgescheiden, en de — gedroogde — bloem zelf. Beide worden gerookt, soms gekauwd en geslikt, en zijn zeer zwak hallucinogeen. Mescaline, onder andere gevonden in een mexicaanse cactus die al vele eeuwen door de bewoners van Midden-Amerika voor het opwekken van hallucinaties werd gebruikt, staat in werking ongeveer tussen LSD en haschisch/marihuana in.

Het felle debat over de drugs gaat nu voornamelijk over de laatste stoffen. Zij leiden niet tot verslaving, hoogstens tot een zekere psychische afhankelijkheid, een in het denken gefixeerd raken op het verkrijgen en het gebruik van de stoffen. Zij veroorzaken ook geen lichamelijke schade, voorzover nu bekend. Weliswaar zijn er wel misvormde muizenjongen geboren, nadat het drachtige moederdier was ingespoten met een grote dosis hasj. En op een andere manier heeft iemand gevonden, dat LSD kleine maar belangrijke veranderingen kan veroorzaken in het erfelijke materiaal van levende cellen, de nucleïne-zuren. Maar onder 'experimentele' omstandigheden, bij mensen, zijn zulke effecten nooit aangetoond en lijken zij om allerlei redenen onwaarschijnlijk. De enige kwalijke werking op het

individu is de zgn. bad trip, voornamelijk bij LSD optredend, waarbij geweldige angsten en waandenkeelden de gebruiker overmeesteren, zodat hij een tijdlang in een ellendige toestand verkeert. Bij de hennep producten treedt dit vrijwel nooit op.

Om deze redenen noemt men haschisch en marihuana wel de **soft drugs** bij uitstek. Velen willen ook LSD als een soft drug zien maar de veel sterkere werking, de mogelijkheid van een 'bad trip' en de onbekendheid met de werking in hogere, meer 'normale' concentraties, stemmen de meesten tot grote voorzichtigheid. Voor mescaline geldt in mindere mate hetzelfde; het wordt overigens heel weinig gebruikt. Kenners zijn het er echter over eens dat men de lichamelijke werking van haschisch en marihuana rustig kan vergelijken met die van alcohol, in mindere mate met die van tabak. Al deze producten zijn dan ook van de oudste tijden af in gebruik. Tabak hebben wij pas na de ontdekking van Amerika leren kennen. Over alcohol lezen wij al in de Bijbel bij de geschiedenis van Noachs dronkenschap. En niet die dronkenschap zelf is bepalend voor de afloop van de gebeurtenissen. Van cannabis producten is sprake in Chinese geschriften van overeenkomstige ouderdom als de Bijbel.

ROKEN

Het is slechts de nieuwigheid, het onbekende, dat om haschisch en marihuana zoveel drukte veroorzaakt. Rondom tabak is in vroeger tijden ook heel veel te doen geweest, volvoering, lijf- en gevangenisstraffen inbegrepen. Weliswaar is om tabak nu opnieuw discussie ontstaan. Maar dat hangt samen met het feit dat men dit produkt meer en meer uitsluitend, en in steeds groter hoeveelheid **rookt**. De specifieke gevaren van roken zijn echter niet tot tabak als 'uitgangsmateriaal' beperkt. Het **roken** van haschisch is dan ook als zodanig even schadelijk als het roken van tabak. Niet meer, ook niet minder.

Men zou nog de tegenwerping kunnen maken dat wij dan toch maar door het gebruik van hennep producten onbekende stoffen kunnen binnen krijgen. Daar staat dan tegenover, dat in het duizenden jaren oude gebruik in Oosterse en Afrikaanse culturen aanduidingen liggen van de geringe mate van schade die deze voor ons nieuwe producten teweeg kunnen brengen. En een nog veel belangrijker tegen argument is, dunkt mij, dat wij met voedsel, water en lucht, dan wel door middel van huidcontact, in de tegenwoordige tijd veel meer stoffen binnen krijgen waarvan de schadelijke werking wel is gebleken of op stellige gronden kan worden aangenomen. Niet dat het bestaan van milieuverontreiniging een excuus kan zijn, de mens aan nog maar wat extra gevaren bloot te stellen. Maar het betreft daar werkelijke gevaren van wereldomvattende betekenis, waarover nog zo weinig mensen zich druk maken en waar-tegenover, binnen ons economisch leven, van verbod op het veroorzaken, om niet te zeggen het 'gebruik', veelal geen sprake zal zijn.

DE PERS

hebben de Duitsers overgevoelig gemaakt voor alle zaken die de geldstabiliteit raken. Verzoening met het westen, toenadering tot het oosten, beter onderwijs, meer universiteiten en ziekenhuizen — dit alles wordt naar de achtergrond gedrongen als het gaat om de handhaving van evenwichtige prijzen.

Met een prijsstijging van bijna vijf procent dit jaar stonden de kansen voor deze regering nogal slecht. Brandt en zijn ministers waren tot handelen gedwongen, wilden zij niet bij voorbaat de verkiezingen van 1973 tot een verloren zaak maken. Te lang heeft de Westduitse regering gedweept met binnenlandse hervormingen zonder daarvoor een draagkrachtige financiële en economische basis te scheppen. De kanselier heeft nu doelbewust voorrang gegeven aan stabiliteit, de voorwaarde voor het verwezenlijken van hervormingen. Maar hij jaagt door zijn maatregelen wel de boeren en de export-industrie weer in de gordijnen.

De Duitsers hebben echter niet alleen inflatie leren vrezen; zij hebben ook geleerd dat Duits nationalisme tot rampen kan leiden. Vandaar dat de bondsrepubliek reeds onder de leiding van Konrad Adenauer, zeer bewust voor Europa heeft gekozen. Geen enkele bondsregering kan het zich veroorloven deze Europese weg te verlaten. Daarom wordt de moeizaam verkregen Europese toestemming voor het zwevend maken van de mark in Bonn als een succes beschouwd. Brandt en Scheel wilden de ontwikkeling van een verenigd Europa niet met louter nationale maatregelen doorkruisen. Vandaar dat zij hebben gezocht naar een oplossing, die het 'definitieve Europa' wel tijdelijk naar de achtergrond dringt, maar niet onmogelijk maakt.

TROUW

Onder het kopje „Schade” meldde dit blad op 12 mei j.l.:

Nu de kruitdamp rondom de laatste valutaslag aan het optrekken is, blijkt, dat de aangerichte schade bepaald niet gering is te noemen.

In de eerste plaats is aan de E.E.G. schade toegebracht. Dat geldt niet alleen het feit, dat de raad van ministers van de E.E.G. opnieuw onmachtig is gebleken om op werkelijk fundamentele punten overeenstemming te bereiken. Die schade is er ook voor wat betreft het eindresultaat. Een daadwerkelijke economische integratie is namelijk weer verder van ons weg geraakt. Immers, wanneer binnen eenzelfde E.E.G. sommige valuta's 'zweven' en andere niet, dan komt dat op niets minder neer dan op een openbreking van de gemeenschappelijke markt van onderaf. Dat komt neer op een welbewuste verdere verstoring van de toch al zo weinig gelijke concurrentievoorwaarden, en wel tot in de wortel.

Dat alles geldt ook, en in versterkte mate, voor de Benelux, België, Nederland en Luxemburg zijn thans economisch-financieel gezien in zekere mate weer drie afzonderlijke naties geworden. De Nederlandse gulden zweeft, de Belgische en Luxemburgse frank houden hun oorspronkelijke waarde. Juist van de Benelux-landen had men mogen verwachten, dat ze tot het eind toe één lijn hadden weten te trekken.

In de derde plaats is er de schade, toegebracht aan de Atlantische samenwerking. In feite zijn het de Verenigde Staten, die ook naar ons oordeel de hoofdschuld dragen van dit hele drama. Zij zijn het geweest, die, ondanks fraaie beloften van het tegendeel, geen wezenlijke strijd hebben gevoerd ter verbetering van hun betalingsbalans.

Daardoor zijn de dollars blijven uitstromen over de wereld, dollars die tegelijkertijd zowel de wereldinflatie hebben gevoed als de verwijten van een blijvend Amerikaans imperialisme.

Op langere termijn is dan ook voor de Europese monetaire problemen geen enkele duurzame oplossing mogelijk, waarin niet deze oorzaak van het kwaad wordt aangepakt. Zolang de Verenigde Staten in hun financieel beleid de voorrang blijven geven aan de bestrijding van hun binnenlandse economische problemen, zullen ze steeds scherper gaan merken, dat andere landen geneigd zijn hen in dat spoor te volgen. Een schadelijk spoor, dat niet alleen de dollar maar ook de wereld-economie als geheel in fundamentele gevaren brengt.

Ten slotte is ook de oplossing van onze eigen Nederlandse economische problematiek er niet gemakkelijker op geworden. Door het zwevend worden van de gulden zal er namelijk in versneld tempo een einde moeten komen aan de binnenlandse haarden van overbesteding. Gevreesd moet worden, dat daarbij de plotseling herstelde effectiviteit van een monetair beleid zo scherp zal ingrijpen op met name het investeringsbeloop, dat aan een duidelijke terugval van de werkgelegenheid niet gemakkelijk zal kunnen worden ontkomen.

OVER DE VALUTA CRISIS

NRC/HANDELSBLAD

Dit blad schreef op 11 mei j.l. over het Brits-Franse gesprek.

Door het nieuws over de valutacrisis is het bericht over het komende 'topgesprek' tussen premier Heath en Pompidou wat op de achtergrond geraakt. Op zichzelf is deze plotseling bereidheid van de Franse president de Britse premier te ontmoeten een koerswijziging aan Franse kant. De Britten drongen achter de schermen al lang aan op zo'n ontmoeting. Anders dan zijn voorganger Wilson, die tevergeefs de toetreding via de Vijf trachtte te bereiken, gaat Heath er immers van uit dat de sleutel tot de toetreding bij de Fransen ligt en bovendien meer op politiek en militair dan op economisch gebied gezocht moet worden. Maar tot dusver had Parijs er steeds het zwijgen toe gedaan.

Het was dan ook nog steeds onzeker of Frankrijk al een definitieve beslissing over de Britse toetreding had genomen, tenzij in negatieve hetzij in positieve zin. Duidelijk was alleen dat Frankrijk op tal van gebieden stellingen had betrokken van waaruit het nog alle kanten opkon: toelaten zowel als de toelating blokkeren.

Laten zich, wat dit betreft, nu al bepaalde conclusies trekken uit de laatste Franse stappen: de uitnodiging aan Heath en de wat soepeler Franse houding in de raad ten aanzien van de Caribische suiker en de landbouwfinanciering? Gaat het hier om een werkelijke wijziging der Franse politiek of alleen om tactische zetten?

Het antwoord hierop zal wel pas gegeven kunnen worden na het gesprek van de volgende week. Dan zal misschien ook kunnen blijken in hoeverre de uitnodiging aan Londen mede haar oorzaak vond in gestegen onbehagen over Duitslands monetaire kracht, die ertoe leidt dat onder de huidige omstandigheden een economische en monetaire unie van de Zes in feite een markzone zou zijn.

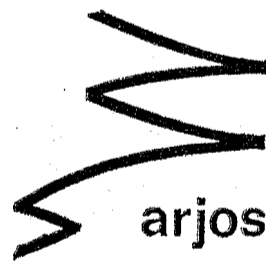
DE VOLKSKRANT

Deze krant schreef op 11 mei j.l. over „Brandts keuze”.

Het vrijgeven van de wisselkoers van de Duitse mark heeft voor de bondsrepubliek ook politieke gevolgen. De conclusie van de conjuncturele maatregelen en de besluiten op het technisch zo gecompliceerde gebied van de internationale monetaire situatie is politiek gezien eenvoudig: ten koste van een Europese stagnatie krijgt de lichtelijk ontluisterde regering-Brandt-Scheel kansen de gunst van de bondsrepubliek te winnen. Zij heeft na maanden van aarzelen gekozen voor stabiliteit en dat kan haar beeld in de ogen van de kiezers alleen maar ten goede komen. Want niets is voor een regering in Bonn gevaarlijker dan besluiteloosheid op het gebied van de economische ontwikkeling. De val van het economische wonder Ludwig Erhard vanwege de recessie van 1966 is een duidelijk voorbeeld en voor elke Duitse regering een dreigend precedent.

In de bondsrepubliek worden regeringen gemeten naar het stijgen van de prijzen. Twee schrikbarende inflaties

WANNEER JE LID WORDT VAN DE ARJOS ...

heb je recht op:

- maandelijkse toezending van het Arjosblad „Op Wiek”,
- informatie over provinciale en/of plaatselijke activiteiten,
- een lidmaatschapskaart met de daaraan verbonden rechten.

Zowel landelijk als provinciaal, en vaak ook plaatselijk zijn er veel activiteiten. In de komende zomermaanden worden de plannen voor het seizoen 1971/1972 weer opgesteld.

Versterk daarom de gelederen van de Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie door je thans aan te melden als lid.

Iedereen, jonger dan 30 jaar, kan zich aanmelden. Voor het geld hoef je het niet te laten ...

AANMELDINGSFORMULIER

Ondergetekende,

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie over de resterende periode van dit jaar ten bedrage van f 7.50 gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

FORMULIER OPSTUREN NAAR:
SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG

POLITIEKE ANIMATIE

Ja, de wereld van vandaag is volop in beweging. De veranderingen lijken soms nauwelijks bij te houden; het tempo komt steeds hoger te liggen. Dit schept aanpassingsproblemen voor de mens die in deze wereld mag en moet leven. Het valt immers niet mee om in een verlopend getij de bakens te verzetten! En dat is toch nodig, want — om in de maritieme beeldspraak te blijven — de koers moet aan weer en water worden aangepast om het gegeven reisdoel te kunnen bereiken.

Dit alles geldt niet in het minst voor de politieke partijen; ook voor de ARP. Al is het gezamenlijke reisdoel (nl. het willen najagen van een christelijk beleid) gefundeerd in het gemeenschappelijke uitgangspunt (nl. de erkenning van de relevantie van het Evangelie voor politieke praktijk), de koers (de praktische politiek) moet voortdurend bijgesteld worden. Naast een heroriëntatie en een herinterpretatie van de feitelijke ontwikkelingen is een hertoetsing en een herweging van de konkrete doeleinden en prioriteiten aan de normen permanent noodzakelijk. Hetzelfde geldt trouwens voor de beleidsinstrumenten voor wat betreft hun effectiviteit en aanvaardbaarheid.

KOERSBEPALING

Het is historisch onloochenbaar dat in de ARP de koers voortdurend bijgesteld wordt (maar dit is wat anders dan zijn principes inruilen!). Afgezien van tamelijk dramatische situaties zoals indertijd rond de Nieuw-Guinea problematiek, is deze koersadaptatie een vrij geleidelijke zaak. De veranderingen ziet men pas goed, wanneer men de achtereenvolgende programs van actie naast elkaar legt. Dan blijkt eveneens dat er steeds weer nieuwe problemen opduiken, waarvoor een antwoord geformuleerd moet worden.

Toch vertoont dit proces van koersbepaling in de ARP soms enig horten en stoten. De voornaamste krachten (behoudens de officiële partijorganen annex de kiesverenigingen bij de periodieke programvernieuwing) worden gevormd door de kamerfrakties, bijgestaan door de eventuele assistenten en/of adviescommissies. Er dreigt bij deze praktijk tweërlei gevaar. In de eerste plaats is het mogelijk, dat er een te grote beleidsspanning tussen achterban en beleidsvormers ontstaat. Een illustratie hiervan bieden de perikelen rondom de paragraaf over de zedelijkheidswetgeving in het jongste program van actie.

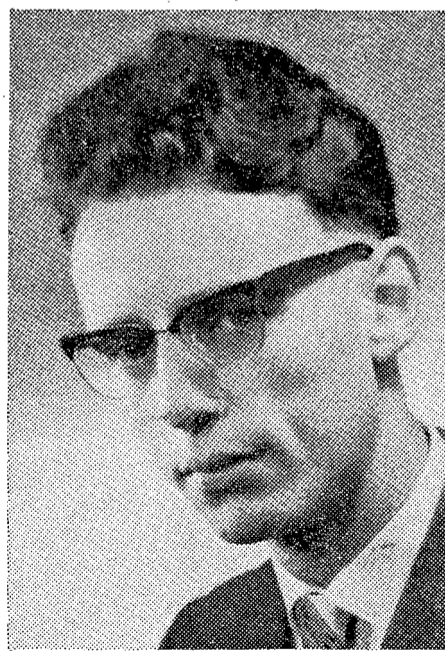
In de tweede plaats zou het kunnen zijn dat de drukbezette praktizerende politici onvoldoende tijd en energie beschikbaar hebben voor het doordenken van de grote lijnen. Dan kan een partij zich plotseling op een ongelegen moment in een beleidsvacuum bevinden.

PARTIJCONFERENTIE 1970

Vorig jaar februari organiseerde de ARP een conferentie over een aantal belangrijke onderwerpen. Ondanks een te korte tijd van voorbereiding en een te geringe gelegenheid tot een uitgediepte discussie, kon men deze partijconferentie terecht geslaagd noemen. Als positieve punten waren te noemen:

VOORSTEL VOOR EEN HERNIEUWDE MENINGS- VORMING IN DE A.R.P.

DOOR DR. A. J. VERMAAT

— men droeg bouwstenen aan voor het nieuwe program van actie
— het bracht mensen met elkaar in contact, waaruit vele gesprekken ontstonden
— het was een stimulans voor de ARP-partij

— er werd een aanzienlijke verzameling van deskundigen bijeen gebracht
— er werd een zekere vorm van inspraak gerealiseerd.

Wanneer men nu — na een jaar — terugziet op deze partijconferentie, dan vallen twee elementen op die van groot belang kunnen zijn voor de permanente bezinning in een politieke partij. Dan zijn de elementen kennis en inspraak.

Het is buiten kijf dat de moderne samenleving het stempel van het specialisme krijgt opgedrukt. De adviezen en commentaren van deskundigen zullen aan de top verwerkt, geïntegreerd moeten worden. De top (de kamerfrakties) kan en mag dit specialisme zelf niet volledig opbrengen. Vandaar de behoefte aan advies en bijstand van deskundige en geïnteresseerde partijleden. Op het ogenblik wordt deze behoefte onvoldoende gehonoreerd.

Het is eveneens buiten kijf dat talrijke leden van de ARP de inspraak in het partijbeleid onvoldoende vinden. Er zijn op de laatste Deputatenvergadering enige organisatorische wijzigingen aangevraagd, maar veel zoden zet dit niet aan de dijk. Deze behoefte aan inspraak is aktueel en zal naar waarschijnlijkheid groeien. Komt men er niet aan tegemoet dan veroorzaakt dit politieke frustratie, terwijl men een kans op een wat grotere convergentie van politieke ideeën laat schieten.

GEORGANISEERDE BEZINNING

Hoe laat zich zo'n permanente meningsvorming organiseren? Uitgaande van de wens speciaal rekening te houden met de aanwezige deskundigheid c.q. interesse en met de behoefte aan inspraak, kan men aan de volgende opzet denken.

Ieder geïnteresseerd ARP-lid kan zich aanmelden als kaderlid, bijv. voor een minimale periode van twee jaar ter wille van de continuïteit. Hij of zij geeft daarbij aan de geprefereerde keuzeproblematiek of beleidsaspecten, waarvan een voorgedetermineerde indeling beschikbaar moet zijn. Hierdoor ontstaan diverse (eventueel ook regionale) kringen gericht op een bepaalde probleemstelling. De kaderleden verdiepen zich in de gekozen onderwerpen. Zij zijn verder bereid partijconferenties bij te wonen en politieke enquêtes tijdig en volledig in te vullen. Daarnaast stellen zij zich beschikbaar voor eventuele spreekbeurten over de behandelde onderwerpen.

Naast deze kaderleden is er nog ruimte voor extra aktieve personen, de kernleden. Zij bereiden partijconferenties en enquêtes voor, schrijven de 'papers', worden lid van commissies ad hoc, enz.

Op deze wijze kan een stuk meningsvorming op gang gebracht worden tot voordeel van de ARP en ter begeleiding van kamerfrakties en partijbestuur. Uiteraard blijven de uitvoerende en bestuurlijke verantwoordelijkheden liggen waar ze nu zijn, al kan het leiden tot een intensievere onformele verantwoording van de kaderleden over het gevoerde beleid. Tevens kan dit systeem een aanzet vormen tot de broodnodige breed-christelijke bezinning, nl. met christenen in en buiten de confessionele partijen, met christelijke organisaties e.d. Men zou in dit verband kunnen denken aan het hier en daar gesuggereerde Derde Christelijke-Sociale Congres, wat m.i. betrekking zou moeten hebben op de toekomstige economische orde.

Als afronding nog een opmerking, een verzoek en een heilwens. Men zou kunnen wijzen op het ervaringsfeit dat extra commissies en vergaderingen veel meer kosten betekenen. Dat is juist en gezien de financiële positie van de partij niet zonder meer aanvaardbaar. Het lijkt verantwoord van de zich aanmeldende kader- en kernleden een extra financiële bijdrage te vragen, bijv. van f 25,— tot f 50,— per jaar.

Wanneer er inderdaad behoefte aan bezinning en inspraak bestaat, zal dit uit de reacties moeten blijken. Het partijbureau zou deze stroom dan het best kunnen kanaliseren. Nu, na de Tweede Kamerverkiezingen kan dit een goed groepproject worden.

Gezien de stroomversnellingen waarmee de mens in de moderne samenleving wordt geconfronteerd, is er alle aanleiding te verwachten dat de christelijke politieke partij haar plaats als bezinningscentrum zal kunnen waarmaken. Dit is een enorme uitdaging, die slechts aanvaard kan worden wanneer men zich ondermeer zet tot een permanente en kritische bezinning op het te voeren beleid.

Dan pas kan de ARP als een politieke zuurdesem werken. Dan slechts is er kans op nieuwe initiatieven in een wereld, die dreigt vast te lopen in egoïsme, intolerantie en demonie.

A.R. STAATKUNDE, DE MOEITE WAARD NEEM DIE MOEITE, U BENT HET WAARD

BEL EVEN : 070 - 116346. SCHRIJF EVEN : DR. KUYPERSTICHTING, DR. KUYPERSTRAAT 5, DEN HAAG

VERKLARING A.R.P. BESTUUR

Het bestuur van de A.R.P. heeft in zijn vergadering van 17 mei 1971 de politieke situatie besproken tegen de achtergrond van de verkiezingsuitslag.

1. De kiezers hebben in een verheugend goede opkomst hun politieke opvattingen tot uitdrukking gebracht. Het is nu de opgave van de partijen en de fracties aan deze opvattingen gestalte te geven. Het partijbestuur is op deze grond tegenstander van nieuwe verkiezingen op korte termijn. Dit zou namelijk betekenen, dat de partijen hun ongenoegen uitspreken over de wijze waarop de kiezers gestemd hebben en hen opdragen het nog eens te doen, maar nu op een voor de partijen meer welgevallige wijze.

2. De verkiezingsuitslag heeft aan het licht gebracht, dat de kiezers niet voelen voor een tweepartijensysteem of een tweeblokkensysteem. De poging deze verkiezingen in het scheppen van zo'n systeem te doen uitmonden is volstrekt mislukt; de verkiezingsuitslag heeft zelfs geen begin van een samenhangende regeringsmeerderheid opgeleverd. In de nu begonnen parlementaire periode kan de wensdroom, dat het tweepartijensysteem in ons land werkelijkheid zou zijn geworden, geen deugdelijk uitgangspunt bieden voor vruchtbare parlementaire arbeid.

3. Winst is geboekt door de P.v.d.A. (en daarmee door de combinatie P.v.d.A., D'66 en P.P.R.), alsmede door DS'70. De opvattingen van de kiezers, die hierin tot uitdrukking komen, kunnen niet tegelijkertijd gehonoreerd worden, omdat zij elkaar tegenspreken. Bij de kabinetsformatie moet blijken, wie van de beide winnaars aan de regeringskant en wie aan de oppositiekant terecht zal komen. Hoezeer een krachtige, loyale oppositie een waardevol element kan zijn in de parlementaire arbeid, toch meent het partijbestuur, dat een partij of partijgroepering er verkeerd aan doet zich bij voorbaat te onttrekken aan het mededragen van verantwoordelijkheid voor een kabinet, dat steunt op het vertrouwen van het parlement.

Dat is schadelijk, zowel voor

regerbaarheid van het land als voor de betekenis van de oppositie.

4. A.R.P., C.H.U. en K.V.P. behoren tot de partijen, die verliezen hebben moeten incasseren. Dat neemt niet weg, dat deze drie partijen samen over 58 zetels in het parlement beschikken en daarmee in het parlement tot de grootste programmatische eenheid behoren. Verwacht mag worden, dat, als A.R.P., C.H.U. en K.V.P. aan een regering deelnemen, gelet op de krachtsverhoudingen in het parlement, een aanzienlijk deel van hun program in het regeringsbeleid teruggevonden wordt.

5. De vraagstukken waarvoor de regering in de komende parlementaire periode gesteld wordt zijn zo omvangrijk en zo moeilijk, dat een regering met de steun van een krachtige parlementaire meerderheid de voorkeur verdient. Het partijbestuur beseft, dat zo'n parlementaire meerderheid in ons land met het meer-partijstelsel slechts gevormd kan worden op basis van samenwerking. De A.R.P. beweegt zich daarmee in het verlengde van de verkiezingscampagne, waarbij steeds is betoogd, dat het op de spits drijven van de partijpolitieke tegenstellingen (de polarisatie-ideologie) het staatkundig bestel tot machteloosheid brengt.

6. Het partijbestuur heeft grote bewondering voor de wijze waarop de lijststaanvoerder en met hem het team van A.R. Kamerkandidaten deze campagne hebben gevoerd. Het is zeer erkentelijk jegens het grote aantal vrijwilligers die ieder op hun plaats met groot enthousiasme en met indrukwekkende toewijding de campagne hebben gedragen. Deze campagne heeft opnieuw aan het licht gebracht hoe trouw en bekwaam het kader is waarop de partij steunt. Daarom zal de belofte "wij komen terug" in de komende maanden en jaren gerealiseerd kunnen worden.

HOEVEEL STEMMEN KREGEN DE 25 A.R.P. KANDIDATEN ?

	TOTAAL
1. Biesheuvel	508.699
2. Aantjes	2.028
3. Bakker	1.687
4. Roolvink	10.021
5. Veerman	2.473
6. Boersma	745
7. Van Leeuwen	2.759
8. Boertien	554
9. Schakel	1.448
10. Walburg	535
11. Grosheide	321
12. Geelkerken	175
13. De Koning	378
14. Scholten	2.364
15. Vermaat	222
16. Van Es	65
17. Schouten	645
18. De Boer	605
19. Van Dam	549
20. Kraaijeveld-Wouters	403
21. Van der Ploeg	382
22. Idenburg	1.196
23. Goudzwaard	565
24. De Kwaadsteniet	196
25. Kerkhof	202
Regionale kandidaten	3.525
	<hr/>
	542.742

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

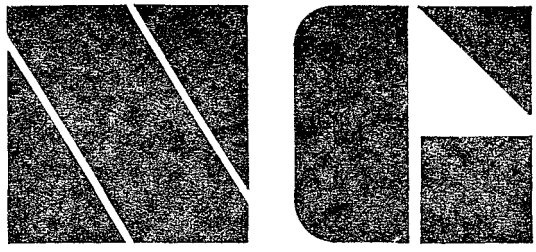
Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 8,— per half jaar.

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 21 - 22 mei 1971

NA HET FORMATIE DEBAT

Naar het ons voorkomt is uit het debat de vorige week toch een niet onduidelijke conclusie te trekken. Deze: in beginsel beoordelen de vijf fractievoorzitters de huidige financieel-economische situatie niet ongelijk. Dit houdt tevens in, dat over de budgettaire situatie van thans waarschijnlijk evenmin veel verschil van mening bestaat.

De vraag die overblijft zal ongetwijfeld zijn de weg, die moet worden gegaan als het gaat om het trekken van de consequenties, het hoe.

In elk geval zal vaststaan voor de vijf fracties dat zij zoveel mogelijk in het kabinetsprogramma terug willen vinden van hun verkiezingsprogramma, waarbij naar onze mening de nog weinig uitgekristalliseerde verlangens van DS'70 — hetgeen op zichzelf te begrijpen valt gelet op de korte voorbereidingsperiode vóór 28 april — een wat moeizame hindernis zullen kunnen zijn.

Temeer omdat in en na de verkiezingstijd gebleken is dat een unanieme opvatting in de kring van de gekozen DS'70 leden niet over alle punten aanwezig is. Wij herinneren b.v. aan de uitzending 'staalkaart' (van de Vara) waarbij bleek dat de culturele expert van DS'70 een veel genuanceerder opvatting bleek te hebben dan zijn lijsttrekker.

Aan de andere kant hebben K.V.P., C.H.U. en A.R.P. in de verkiezingstijd laten weten dat een zekere sanering van de overheidsuitgaven zeker gewenst is.

Trouwens in heel de achterliggende periode—De Jong is door hen niet nagelaten te wijzen op de bijzondere noodzaak ook het gehele overheidsbedrijf te toetsen aan stringente doelmatigheid. De heer Biesheuvel heeft niet ten onrechte gesteld dat dor hout moest worden afgekap.

De vraag naar de weg die op het stuk van het uitgavenbeleid behoort te worden ingeslagen behoort echter wel te staan in die context, waarbij het heel wel mogelijk zal blijken toch een aantal

aanzetten te geven voor de in de programma's van actie gestelde verlangens.

Er is geen kiezer die van het komende regeringsbeleid het onmogelijke kan en mag vragen, nu een aantal toen niet voorzienbare knelpunten kwamen bovendrijven. Het zeer onlangs verschenen advies van het Centraal Planbureau heeft dit extra uit de doeken gedaan.

Het is nu 23 dagen na de verkiezingen. Men kan niet zonder meer stellen dat het formatiedebat een enorme vertraging in de formatie heeft gebracht. Er is in de tussentijd dagen veel afgetast waarbij de contacten over en weer beslist niet stuk gelopen zijn. Wij menen ook achteraf dat het formatiedebat niet zonder zin is geweest.

De constructieve partijen kwamen gezamenlijk tot het oordeel dat nu eerst een informateur behoorde te worden aangewezen. Dat er toch over een motie moest worden gestemd was een schijnvertoning van de heer Van Mierlo.

Het schaduwkabinet plus het daarbij behorende programma was immers een vermeend partijbelang, dat door de kiezers niet gehonoreerd werd. De heer Wiebenga (P.S.P.) verweet hen dit terecht: 'Als de P.v.d.A weigert met andere partijen te praten om op basis daarvan het formatieprogramma op te eisen, laat zij haar kiezers in de steek'

De aangewezen informateur prof. Steenkamp zal de mogelijkheden moeten onderzoeken naar de vorming van een kabinet op basis van een parlementaire meerderheid. Maar daarnaast zal hij moeten uitzoeken of de politieke wil van de daarbij betrokken partijen voor een door hem voorgestelde combinatie beslist aanwezig is.

Vanwege het feit dat er een verschil in appreciatie is als het gaat over de financieel-economische en sociale problemen is het toe te juichen dat de informateur op dit terrein een alomtewees deskundige wordt geacht. Wij hopen voorts nog op een parlementair kabinet met een coherent en consistent beleid.

DIALOOG MET DE KIEZER

H. M. de Koningin heeft j.l. zaterdag aan prof. Steenkamp opdracht gegeven te onderzoeken of een kabinet kan worden gevormd dat steunt op een parlementaire meerderheid

De heer Steenkamp heeft zijn taak op frisse, open wijze aangepakt. Uit zijn daden tot nu toe blijkt dat hij het informatiebeleid van zijn voorganger Zijlstra (1967) voortzet. Ik juich dat toe, want ons volk heeft recht op een zo groot mogelijke openheid ten aanzien van de kabinetsformatie.

Maandag is de informateur begonnen met gesprekken met de fractievoorzitters. Hij heeft de heer Den Uyl het eerst ontvangen. Ik vind dat juist. Hij heeft van de heer Den Uyl nog eens kunnen vernemen dat de PvdA niet bereid is zitting te nemen in een kabinet samen met de drie christelijke partijen.

In het licht van de verkiezingsuitslag in het kader van ons democratisch bestel, dat alleen goed kan werken wanneer de diverse politieke partijen bereid zijn met elkaar samen te werken, vind ik die beslissing verkeerd, betreurenswaardig en onbegrijpelijk. Maar ik moet haar aanvaarden als een politiek gegeven. Het is nu eenmaal niet anders.

Ook ik heb maandagmiddag een gesprek gevoerd met de informateur.

De politieke toestand is door de verkiezingsuitslag zeer ingewikkeld geworden. We bevinden ons bovendien met zijn allen in een moeilijke financieel-sociaal-economische situatie, waardoor het nieuwe kabinet straks voor zware beslissingen komt te staan. Het is begrijpelijk dat deze problemen ook in de kabinetsformatie sterk de aandacht hebben. Maar tevens staan wij ten volle achter ons Program van Actie en het gemeenschappelijk urgentieprogramma van de drie christelijke partijen. Daarin zijn een aantal dringende zaken opgenoemd die

met voorrang door het nieuwe kabinet moeten worden aangepakt. De vraag is nu, in hoeverre die prioriteiten in het licht van de huidige financieel-economische situatie kunnen worden verwezenlijkt.

Daarom ben ik van mening dat een nieuw kabinet niet uitsluitend tot taak moet hebben de financieel-sociaal-economische problemen op te lossen, hoe belangrijk die problemen ook zijn. De andere dringende zaken mogen niet 'open' worden gelaten. Het nieuwe kabinet moet een regeringsprogramma hebben dat getuigt van een visie op het te voeren totale beleid voor de komende vier jaar.

De vorming van dat kabinet zal dan ook geen eenvoudige zaak zijn. Er zijn duidelijke programmatische verschillen en onzekerheden, vooral met DS'70. Met die partij zullen indringende gesprekken moeten plaats vinden. Met het machtswoord 'alleen maar bezuinigen' lossen we immers geen problemen op. Bezuinigen is niet alleen het hanteren van het financiële snoeimes. De vraag hoe en waarop bezuinigd moet worden is een zuiver politieke kwestie. Het is een zaak van beleid, niet van techniek.

Prioriteiten als volkshuisvestingsbeleid en krotopruijing, regionaal beleid, het beleid voor de kleine zelfstandigen, de ontwikkelingshulp enzovoort raken kernpunten van ons verkiezingsprogramma. Wanneer wij pleiten voor die prioriteiten dienen wij niet het partijbelang, maar het landsbelang. In het licht van die verantwoordelijkheid zullen wij dan ook tijdens de besprekingen in het kader van de kabinetsformatie een zorgvuldig beleid voeren. En daarom hoop ik dat u begrijpt dat wij niet over één nacht ijs kunnen gaan.

B. W. BIESHEUVEL

IN DIT NUMMER

op pag. 2 informatie over de Arjos.

Op pagina 3 commentaren en het advies van mr. Biesheuvel aan de koningin.

H. Volten en M. H. von Meyenfeldt schreven een eerste artikel over „Defensie en de formatie”, ditmaal: internationale aspecten, zie pag. 5.

Het debat over de kabinetsformatie is achter de rug, wat mr. Biesheuvel in dit debat zei staat op pag. 6 en 7.

Prof. dr. J. Verkuyl reageerde op het artikel van prof. dr. W. H. Vellema „De ontrouw

van Verkuyl” in N.G. van 8 mei j.l., zie pag. 9 en 11.

Volgende week hopen wij het tweede en laatste artikel van dr. H. Rebel „Leven met drugs” te plaatsen.

RADIO

Zaterdag 22 mei a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending van 18.20-18.30 uur. P. van Tellinga heeft dan een vraaggesprek met 18.20-18.30 uur. P. van Tellingen over landbouw- en sociaal-economische vraagstukken. Hilv. II (298 m.).

MEER HULP VAN KIESVERENIGINGEN GEWENST

DOOR FRITS KOOL

De Arjos groeit in ledental. Dat is een tendens, die sinds 1970 waarneembaar is en gelukkig ook in het jaar 1971 aan het doorzetten is. In een tijd, waarin de Arjos ook binnen de A.R.P. — soms aan felle kritiek het hoofd heeft moeten bieden, blijkt dat het ledental zich gestadig uitbreidt. Per half mei was het ledental ruim 150 hoger dan op hetzelfde tijdstip in het voorgaande jaar.

KIESVERENIGINGEN

De oorzaken van deze — overigens zeer noodzakelijke — uitbreiding zijn wel aan te wijzen. In 1970 is het de hoge ledenwerfactiviteit van de Arjosleden geweest, in 1971 is de stijging mede een gevolg van de energieke inzet van Arjos- en A.R.P.-leden in de verkiezingscampagne. Nog regelmatig komen op het Arjossecretariaat reacties binnen op het in april gebruikte verkiezingsmateriaal, zoals de speciale editie van het Arjosblad *Op Wiek* en het politiek pamflet. Tijdens de campagne hebben een aantal kiesverenigingen zelf contact gezocht met de Arjos. Zij wensen niet te vergrijzen en zien in dat het nodig is daadwerkelijk jonge mensen bij hun activiteiten in te zetten. In de komende jaren zal in de Arjos-strategie hierop duidelijk ingehaakt worden: het contact met de plaatselijke A.R.P.-kiesverenigingen zal moeten worden geïntensiveerd. Het is wenselijk dat de A.R.P. afdelingen ook zelf het goede voorbeeld van enkele andere volgen en contact zoeken met de landelijke of provinciale Arjos, ten einde na te gaan welke mogelijkheden, er zijn om ook in hun plaats of regio te komen tot de (her-)oprichting van een Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie. Reacties, aanvragen om informatie en hulp kunt u daartoe richten tot het secretariaat van de Arjos, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag. (Tel. 070-18394).

Gelukkig zijn er in vele plaatsen wel Arjosafdelingen; we tellen er momenteel zo'n 150. Het Arjos-hoofdbestuur heeft deze afdelingen gedurende het nu bijna voorbijgevoerde 1970-1971 regelmatig van informatie, schetsen-materiaal en ideeën voorzien. En thans worden weer de nieuwe initiatieven voor het komende seizoen uitgedacht. Een aanzet daartoe is

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter) G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie
Dr. Kuypersstr. 3 's-Gravenhage,
tel. (070) 183960. giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.P.
Partijstichting te 's-Gravenhage.
Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

GROEI LEDENTAL ARJOS ZET DOOR

gegeven door het hoofdbestuur, dat op zaterdag, 15 mei jl. in Utrecht bijeenkwam. Het bestuur heeft onder meer het vergaderschema 1971-1972 vastgesteld, waar een zestal landelijke bijeenkomsten voor alle Arjosleden op voorkomen. De meeste van deze manifestaties zijn nog slechts in grote lijnen opgezet.

ONDERWIJSCONFERENTIE

Anders is dit met de jaarlijkse studieconferentie. Deze zal worden gehouden op 15 en 16 oktober a.s. in het conferentieoord Heidepark te Driebergen. Daar zal worden geconfereerd over de vernieuwing van het kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs. De gebruikelijke voorbereiding zal weer geschieden door de samenstelling van een brochure, waarvoor inmiddels een aantal onderwijsdeskundigen hun medewerking hebben toegezegd. Sommigen van hen hebben zich onlangs bezig gehouden met het schrijven van zeer geruchtmakende boekjes, nl. Anton

Oskamp, die het rode boekje voor scholieren introduceerde en Evert de Jong, die één van de auteurs van het groene boekje voor scholieren is.

Verder zullen meewerken H. Stolk, leraar aan de pedagogische academie te Utrecht en drs. De Jong, rector van het christelijk lyceum te Goes. Met enkele andere deskundigen wordt nog overleg gepleegd. De voorlopige opzet van de conferentie voorziet in een uitsplitsing van het thema in drie delen nl.:
a. Doelstellingen van het onderwijs;
b. Organisatie van het onderwijs;
c. Vorm/wijze van lesgeven.
Ongetwijfeld zal eind augustus of begin september in dit blad nader op de verschijning van de Arjos-brochure worden ingegaan.

WERKGROEPEN

Inmiddels is ook de motie van de Arjos-jaarvergadering van 6 maart jl. aan een nadere uitwerking toe. Daar werd besloten om werkgroepen in te stellen, die het parlementaire werk van de A.R.P. intensief gaan volgen. Duidelijk is in het hoofdbestuur afgesproken dat deze groepen niet alleen 'controlerende werkzaamheden achteraf' moeten verrichten, maar ook vooraf voor een inbreng van standpunten bij de A.R.P.-Kamerfractie zullen moeten zorgen. De opzet van dit project is geen kleinigheid. Er wordt gemikt op een

ZET NU DOOR WORDT OOK LID VAN DE ARJOS

Je hebt dan recht op:

- maandelijkse toezending van het Arjosblad „Op Wiek”,
- informatie over provinciale en/of plaatselijke activiteiten,
- een lidmaatschapskaart met de daaraan verbonden rechten.

Je kunt verder plaatselijk initiatieven tot oprichting van een Arjosafdeling ontplooiën, als daar zo'n groep niet bestaat. En je kunt de vele landelijke Arjosmanifestaties bijwonen. Versterk daarom de gelederen van de Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie door je thans aan te melden als lid. 't Kan tot je dertigste.

AANMELDINGSFORMULIER

Ondergetekende:

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie over de resterende periode van dit jaar ten bedrage van f 7,50 gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

FORMULIER OPSTUREN NAAR:

SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.

tiental groepjes. Uit de op het Arjossecretariaat ontvangen reacties lijkt realisering hiervan mogelijk, omdat ongeveer 50 Arjosleden zich hebben aangemeld om aan dit project mee te werken. De Tweede Kamerfractie heeft reeds laten weten het project zeer-op prijs te stellen en aan de inbreng van de jongeren veel aandacht te zullen schenken.

De hoofdbestuursvergadering van 15 mei jl. leverde verder een uitvoerige discussie op over de politieke situatie, waarin ons land sinds de verkiezingsuitslag is geraakt. De strekking van deze besprekingen kreeg vaste vorm door een aan het eind van de vergadering opgestelde en unaniem aanvaarde verklaring, welke op deze pagina staat afgedrukt.

VERKLARING HOOFD- BESTUUR ARJOS

Het hoofdbestuur van de Arjos heeft zich tijdens zijn vergadering op 15 mei 1971 te Utrecht beziggehouden met de situatie, zoals die is ontstaan na de verkiezingen van 28 april en het formateursdebat van 12 mei.

Het hoofdbestuur constateert in aansluiting op het communiqué van het dagelijks bestuur van 7 mei jl. dat noch de combinatie P.v.d.A., D'66, P.P.R. noch de combinatie K.V.P., A.R.P., C.H.U. een meerderheid heeft weten te behalen, waardoor beide combinaties steun van elkaar en van andere partijen nodig hebben om tot de vorming van een meerderheidskabinet te komen. Reeds vóór de verkiezingen heeft de Arjos uitgesproken dat de programs van genoemde combinaties voldoende overeenstemmen om een samenwerking mogelijk te maken.

Ook na de verkiezingen acht het hoofdbestuur van de Arjos een samenwerking tussen deze combinaties mogelijk en — vooral gezien de problemen op sociaal-economisch gebied — wenselijk. Het doet daarom een beroep op de P.v.d.A., D'66 en de P.P.R. alsnog mee te werken aan een meerderheidskabinet en zich niet verder te manoevreren in een vruchteloze oppositie-rol.

Mede gedwongen door de houding van de P.v.d.A., D'66 en de P.P.R. lijken K.V.P., A.R.P. en C.H.U. voor de vorming van een meerderheidskabinet aangewezen op de V.V.D. en DS'70. De programma's van deze partijen wijken naar de mening van het hoofdbestuur echter zodanig af van het Urgentieprogramma van de confessionele partijen en het Program van Actie van de A.R.P., dat samenwerking niet mogelijk lijkt zonder verregaande concessies. Het hoofdbestuur vindt het juist dat in de komende informatieperiode nagegaan wordt of DS'70 en V.V.D. accoord gaan met de uitvoering van de hoofdlijnen van het urgentieprogramma. Doen ze dat niet, en door de verkiezingswinst van DS'70 laat zich dat denken, dan moeten de drie confessionele partijen bereid zijn desnoods een minderheidskabinet te vormen. Het is niet ondenkbaar dat deze combinatie geen lang leven beschoren is. Daarna dienen in de geheel nieuwe situatie die dan is ontstaan ter voorbereiding van nieuwe verkiezingen, opnieuw openingen naar P.v.d.A., D'66 en P.P.R. naarstig gezocht te worden.

Prof. Steenkamp is dus inderdaad door H.M. de Koningin aangewezen als informateur. Overeenkomstig de adviezen van de fractievoorzitters, die samen de meerderheid van de Tweede Kamer achter zich hebben. Dat is gebleken, nu de inhoud van die adviezen publiek gemaakt is. En voorts: dat is ook goed constitutioneel; ook het Staatshoofd is zich bewust van de betekenis van een parlementaire meerderheid in ons Staatsbestel.

Het lijkt ons een verstandige beslissing, genomen door verantwoordelijke mensen.

Alle woorden, dat het toch een formateur moest zijn maar dat de confessionele partijen daartoe de moed missen, zijn hol. Zoals ook het voorstel van Mierlo om de heer Den Uijl voor te dragen als formateur een loos gebaar was. Het program-Den Uyl, waarop deze zich zou gaan baseren, had immers de steun van 52 Kamerleden, rond een derde deel van de Kamer dus. Wel, een regering is geen club, die je naar believen laat opdraven en weer wegstuurt. Op die manier zou je van regeren een spel maken, een spelletje, waarmee je propagandistisch misschien nog wel wat kunt doen, maar waarmee

geen werkelijk belang gediend wordt, integendeel.

Een formateur uit de christelijke partijen dan? Ook dat zou een slag in de lucht zijn. Daar is de politieke situatie te onoverzichtelijk voor. We staan voor de situatie, dat de grootste partij, die bovendien nog gewonnen heeft bij de verkiezingen, zichzelf op een zijspoor gerangeerd heeft. Zoals de S.D.A.P. voor 1939, zei de heer Drees. Op grond van een bepaalde dogmatiek inzake de partij verhoudingen. Die zij de anderen wil afdwingen om met de heer Van Mierlo te spreken.

We staan voor de situatie, dat tot de vijf constructieve partijen, waarmee te praten valt, ook behoort DS'70, een nieuweling, waarvan duidelijk is, dat zij op bepaalde beleidspunten alle nadruk legt, maar waarvan overigens de opstelling nog veel vragen open laat. We staan voor de situatie, dat ook de verkiezingsprogramma's van deze vijf partijen grote verschillen vertonen. In zulke omstandigheden was het ook in het verleden al gebruikelijk, dat een informateur begon met tekening in de zaak te brengen. Eerst moet het voorhanden materiaal gewoon geordend worden.

OPENHEID

Prof. Steenkamp heeft 'een optimale openbaarheid' toegezegd. Dat is ook van groot belang. Juist de kabinetsformaties plachten in ons land — ondanks alles wat al verbeterde — nog te zeer in een sfeer van beslotenheid te liggen. De bekende commissie-Biesheuvel heeft aan dit punt dan ook speciaal aandacht gegeven.

De informateur is namelijk begonnen, de adviezen, die de fractievoorzitters aan H.M. de Koningin hebben uitgebracht, publiek te maken. Daardoor kennen we hun benadering van deze zaak.

Die was trouwens al tot uitdrukking gekomen in het Kamerdebat van de vorige week. Nu hebben we daarvan nog weer een korte samenvatting en een scherpe conclusie.

Ook publicatie van het rapport van de informateur is aangekondigd. Die is

minstens zo belangrijk.

Uit dat rapport zal namelijk blijken hoe de opstelling van fracties en fractieleden geweest is in het gesprek met anderen, hoever hun bereidheid en hun mogelijkheid tot samenwerking ging en hoe de verantwoordelijkheden liggen. Want daar gaat het tenslotte om.

Daarvoor is ook nodig, dat de deelnemers aan de informatiesprekken bereid zijn hun standpunten en overwegingen zo helder mogelijk uiteen te zetten. En geen rookgordijnen te verspreiden. Wij vertrouwen dat zulk een openheid bij de persoon van de informateur volledig aanwezig is.

En dat hij zijn gesprekspartners tot zulk een openheid ook zal weten uit te dagen.

HET GEZICHT VAN HET KABINET

Van een parlementair kabinet mag worden verwacht, dat het ons niet alleen een aansprekelijk, progressief beleidsprogram aanbiedt. Het kabinet zal ook moeten worden bezet door mensen die daar van harte achterstaan. Ministers en staatssecretarissen die hun beleid — om het nare woord toch maar te gebruiken — willen verkopen. Het gezicht van het kabinet moet ook vertrouwen schenken, in elk geval in staat zijn zo spoedig mogelijk vertrouwen te winnen.

In dit verband willen wij de opmerking maken dat men niet op voorhand zou kunnen stellen; dit kabinet is een kabinet met een bepaald gezicht, een werkgevers, werknemers- of professorengezicht, om eens enkele typen te noemen, daaronder begrijpen wij ook een gezicht waarvan men zou kunnen stellen, dat het nieuwe kabinet — hoezeer overigens de programma's van deze kabinetten zouden verschillen — zou lijken op een voortgezet kabinet. De Jong.

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek*

TELEFOON 05983-366

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED

in Reclame- en Handelsdrukkerij

BEGRIIP

Er zijn gelukkig veel mensen, die begrijpen dat een verkiezingscampagne geld kost.

Spontaan ontvangen wij kleinere en grotere giften. Ook per aangetekend schrijven, omdat het gironummer van de A.R.P. toch nog te onbekend is. Het is 89673, t.n.v. A.R. Partijstichting, Den Haag.

Hartelijk dank.

STRAATSBURG EN DEN HAAG

Elke fractie die tien of meer zetels in de Tweede Kamer bezet — zo is kennelijk de regel — komt in aanmerking om een of meer zetels in het Europese parlement te bezetten.

Naarmate het E.E.G.-beleid belangrijker wordt, en dat wordt het omdat ook een aantal beslissingen wordt genomen die het nationale beleid mede beïnvloeden, neemt het werk in het Europese parlement véél méér dan in de Raad van Europa in omvang en zwaarte toe.

Dat kan wel eens tot moeilijkheden aanleiding geven. Uiteraard zouden wij willen zeggen. Immers het is noodzakelijk dat het Europese werk met verantwoordelijkheid en bekwaamheid wordt verzet. Vooral als men voorzitter is van één der vaste commissies of rapporteur over een belangrijk onderwerp.

In zo'n situatie kunnen er wel eens menselijke spanningen ontstaan als men moet kiezen tussen het aanwezig zijn bij het politieke thuisfront en bij het politieke E.E.G.-front.

Men kan ook in de politiek zich maar op één plaats bevinden. Het is

bovendien niet altijd voor anderen te constateren waar op een gegeven moment hun aanwezigheid het dringendst vereist is. Dat zal tenslotte aan de eigen beslissing moeten worden overgelaten. Maar die beslissing heeft wel haar consequenties naar het ons voorkomt.

Noch het fractiewerk in Nederland, noch het Europese werk mag worden 'opgehouden' door noodzakelijke afwezigheid. Als het of in Europa of in Nederland om belangrijke beslissingen gaat en de keus van plaats is naar eigen inzicht verantwoordelijk gedaan, dan mag worden verwacht dat men zich niet anders opstelt dan 'Europa' of de fractie in eigen land hebben gedaan ook al heeft men het gesprek moeten missen. Er moet immers doorgewerkt kunnen worden als het om de vaststelling van belangrijke beleidsbeslissingen gaat.

Hetgeen voor 'Europa' en fracties geldt, geldt ook voor de afdelingen, kiesverenigingen, andere bijeenkomsten en de kiezers. Zij dienen, erkennend het belangrijke werk in de E.E.G., met deze omstandigheden rekening te houden en een persoonlijke beslissing te accepteren.

ADVIES

MR. BIESHEUVEL

AAN KONINGIN

Informateur prof. Steenkamp heeft op zijn eerste persconferentie prompt uitvoering gegeven aan een van de aanbevelingen van de Commissie Biesheuvel inzake openbaarheid van de kabinetsformatie.

Hij heeft bekendgemaakt wat de fractievoorzitters aan Hare Majesteit de Koningin hebben geadviseerd.

Het verheugt ons zeer dat de informateur reeds bij zijn eerste optreden blij gaf van een grote openheid. De vorming van een kabinet is immers een publieke zaak, die uit een oogpunt van democratie in alle fasen een zo groot mogelijke openbaarheid vereist.

Wij drukken hieronder het advies af, dat mr. B. W. Biesheuvel op 14 mei aan H.M. de Koningin heeft verzonden.

1. Met het oog op de omvangrijke en moeilijke problemen van allerlei aard, waarvoor ons land zich geplaatst ziet, verdient de totstandkoming van een kabinet, dat zal mogen rekenen op de steun van een meerderheid van de volksvertegenwoordiging de voorkeur.

2. De door de verkiezingsuitslag ontstane politieke situatie is echter zodanig, dat eerst een onderzoek zou dienen te worden ingesteld naar de mogelijkheid van de vorming van een dergelijk kabinet door een informateur.

3. Naar mijn mening is er sprake van onvoldoende evidentie om zonder nader en uitgebreid overleg een formateur te belasten met de vorming van een kabinet, zoals in sub 1 omschreven.

4. Juist in een informatieperiode kan blijken, of deze evidentie aanwezig is. Ik heb vooral het oog op de politieke bereidheid tot samenwerking van de door de informateur te raadplegen groeperingen.

Deze samenwerking zou tot uitdrukking moeten komen in de hoofdlijnen van een regeringsprogramma, waarin elk der groeperingen zichzelf mede kan herkennen en dat zich zou dienen uit te strekken over de totaliteit van het overheidsbeleid in onderlinge samenhang.

5. Op grond van deze overwegingen moge ik Uwe Majesteit adviseren professor dr. P. A. J. M. Steenkamp als informateur te benoemen.

HOUTHANDEL EN
KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10

Telefoon 05457 - 1561

ZUTPHEN - Marsweg 19

Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN

LEEWARDEN

TELEFOON 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

OBSERVATIEKLINIEK „DE EDERHORST”

HORALAAN 5 — EDE — TELEFOON 08380 - 19118

Op een fraai bosterrein bij het station Ede-Wageningen ligt onze zich uitbreidende kliniek, speciaal gericht op onderzoek en kortdurende behandeling van kinderen met ontwikkelingsstoornissen.

WIJ HEBBEN NOG PLAATS VOOR ENKELE

leerling-verpleegsters

van omstreeks 17 jaar, met prot. chr. levensovertuiging, die opgeleid willen worden voor het diploma Z (zwakzinnigenzorg)

GEBODEN WORDT:

- verantwoordelijk werk in een prettige sfeer
- huisvesting op gezellige 1-pers. kamer
- salariering volgens landelijke normen met onregelmatigheidstoeslag
- vrije kost, inwoning en bewassing
- gratis basisuitrusting dienstkleding

Het diploma mulo/mavo 4 of inas geldt als minimumeis.

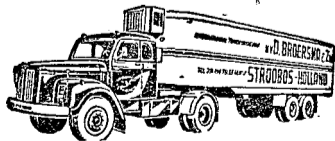
Een verzoek om inlichtingen of sollicitatie te zenden aan de adjunct-directrice van de kliniek, postbus 68, Ede.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS - tel. 05123 - 441 - telex 46018

BODEGRAVEN - tel. 01726 - 2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND INLICHTINGEN OMTRENT DE VELE MOGELIJKHEDEN TOT SNEL EN RECHTSTREEKS VERVOER

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTOREN-
HERSTELPLAATS

Ankerpad 2

Telefoon 02230 - 16641

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN
REPARATIE

DEFENSIE IN DE FORMATIE

INTERNATIONALE ASPECTEN

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEYENFELDT

De overheersende vraag voor de komende periode is hoe wij financieel-economisch de e. ndjes aan elkaar kunnen knopen. Het zal niet eenvoudig zijn daarbij meer aandacht te krijgen voor de defensieproblematiek. Toch ligt er, ook op het wereldtoneel, tussen de ontwikkelingen op beide terreinen een verband dat wij beter niet kunnen negeren.

AMERIKA EN EUROPA

De financiële medewerker van Newsweek schrijft op 10 mei j.l. dat, indien het Amerikaanse Congres zou worden gedwongen in te stemmen met een devaluatie van de dollar — hetgeen hij overigens niet verwachtte — een dergelijke maatregel ongetwijfeld gepaard zou gaan met een terugtrekking van de strijdkrachten uit Europa en een invoerverbod voor alle Europese goederen.

De monetaire moeilijkheden hebben de democratische leider in de Senaat, Mansfield, al aanleiding gegeven een oude resolutie, die aandringt op een 'substantiële reductie', uit de ijskast te halen; of beter: te concretiseren tot een amendement om de strijdmacht in Europa te halveren en terug te brengen tot ca. 150.000 man. Daarbij is niet alleen de positie van de betalingsbalans in het geding; het gaat ook om een uitdrukking van de in de V.S. levende verantwoordelijkheid over de afnemende defensie-inspanning van vele Europese partners, in de wetenschap dat deze door de stijgende welvaart in staat zijn meer te doen ter verzekering van de eigen veiligheid.

Het is duidelijk dat de

geloofwaardigheid van de NAVO ernstig wordt aangetast bij uitvoering van het amendement-Mansfield. Daarom heeft president Nixon zich er scherp tegen gekeerd. Hij zal geen eenzijdige vermindering toelaten en dat geeft enig respijt. Maar de ambtsperiode van deze president loopt eind 1972 af en het is op voorhand geenszins zeker dat zijn opvolger er ook zo over zal denken. Het is de vraag hoe lang de NAVO als organisatie nog stand zal houden, als de belangtegenstellingen tussen de V.S. en Europa die zich thans openbaren niet tot een oplossing komen. En ligt een dergelijke oplossing in het verschiet?

ONTWIKKELINGEN IN RUSLAND

Een nieuwe dimensie aan het vraagstuk geeft het zeer recente aanbod van de Russische partijleider Brezjnev om een gesprek te beginnen over wederzijdse vermindering van de strijdkrachten in Centraal-Europa. Het voorstel lijkt van grote betekenis. Weliswaar heeft minister van defensie Grechko er tijdens het laatste congres van de partij op gewezen (Pravda, 3 april 1971), dat de voortdurende versterking van de strijdkrachten een absolute voorwaarde is voor de succesvolle ontplooiing van socialisme en communisme, maar ook hij moet rekening houden met financieel-economische beperkingen. De economische groei loopt achter bij de plannen. Het defensiebudget voor 1971 is relatief lager dan dat van 1970. Daarbij komt dat het zwaartepunt van de Russische defensie-inspanning de laatste jaren duidelijk aan het verplaatsen is naar de strategische rakettenvoorraad en in de richting van het Midden- en Verre Oosten. Het aanbod van de Russische leider zou daarom wel eens onrecht gemeend

kunnen zijn. Voor Europa kan dat tot verdere ontspanning leiden. Of wij er ook mondiaal gezien op vooruitgaan is onzeker.

Het gaat de Sovjetunie primair om een vermindering van de Amerikaanse troepen in Europa. In dit opzicht lopen de belangen van de V.S. en Rusland parallel. Bij een wederzijds terugtrekken uit een aldus gecreëerde ontspanningszone in Europa blijven de Russische troepen echter in de buurt. Als strategische factor is het van betekenis, dat zij eerder weer ter plaatse kunnen optreden dan de naar hun thuisbases overgebrachte Amerikanen.

NAVO-BELEID

Welke invloed heeft dit alles op onze opstelling? Op enkele aspecten zij gewezen.

In de eerste plaats zal het beleid zich moeten richten op een bevordering van de eenheid binnen de NAVO. Zolang een geheel Europa omvattend veiligheidssysteem nog niet is gerealiseerd, is deze eenheid een voorwaarde om tot overeenstemming met het Pact van Warschau te komen. Wij zullen daarbij begrip moeten hebben voor de Amerikaanse verlangens en ons meer dan tot nu toe verantwoordelijk moeten voelen voor de zorg voor eigen veiligheid. In de tweede plaats moeten wij oog hebben voor de ontspanningsmogelijkheden die er zijn. De mede door ons in NAVO-verband te volgen veiligheidsbeleid mag niet de oorzaak zijn van misverstanden met het oosten. In dit opzicht zijn juist binnen de A.R. Partij bijzonder zinvolle suggesties voor initiatieven gedaan en blijven de stellingen van prof.

Kooymans voor het Partij Convent van 1968 onverminderd actueel: 'Iets minder angst voor de tegenpartij, iets meer angst voor de situatie als zodanig, iets meer vertrouwen in de tegenstander, iets minder vertrouwen in het systeem, ziedaar een recept dat de waakzaamheid niet behoeft te ondermijnen doch wel aanzet tot het zoeken naar nieuwe wegen, die kunnen leiden uit een menonwaardige situatie'. Tenslotte, op korte termijn blijven de middelen voor crisisbeheersing en oorlogsvoorkoming nodig. De voor de verzekering van de veiligheid benodigde strijdkrachten, die in een redelijk evenwicht behoren te zijn met het potentieel van het Warschau Pact, zullen in hoofdzaak door Europa zelf geleverd moeten worden.

NEDERLANDSE DEFENSIE

Betrekken wij het voorgaande op het nationale defensiebeleid, dan lijkt het zeker op de termijn van de komende regeringsperiode geboden onze eerder in NAVO-verband overeengekomen verplichtingen te blijven nakomen. Onjuist zou het zijn hieruit te concluderen dat ook het tot nu toe gevoerde beleid kan worden voortgezet.

Integendeel, wie werkelijk op de hoogte is van de toestand van 's lands defensie, weet dat het roer om moet, zeker als wij een tijd van bestedingsbeperking tegemoet gaan. Het komt er in de volgende kabinetsperiode vooral op aan voor een hoeveelheid geld meer 'waar' te krijgen. In een volgend artikel zullen wij daarop nader ingaan.

DE KAMER VORIGE WEEK

De constructieve partijen wensten eerst een informateur. In de rede van de heer Biesheuvel is met grondige argumenten aangegeven waarom.

De K.V.P. — de heer Veringa was woordvoerder — meende dat er tussen de drie en V.V.D. en DS'70 over en weer wel bereidheid was tot verder overleg. Maar een formateur kon alleen worden voorgedragen als er een redelijke mate van zekerheid bestaat, dat dit overleg goed eindigt. Er is een informateur nodig, die — en daarover was de heer Biesheuvel het met hem eens — naar alle kanten en in openheid zijn werk moet verrichten, maar ook hij, noch een van de andere sprekers, noemde een naam, hoewel de naam van een deskundige boven het debat zweefde, die van prof. Steenkamp (K.V.P.).

Beminnelijk als Veringa ook is, het standpunt van de linkse drie werd duidelijk afgewezen: 'vanuit een ivoren toren redenerend heeft men niet het recht anderen een verwijt te maken, noch hen iets op te dringen'. De heer Den Uijl — en met hem het 'Uijlskuiken' — aldus werd de heer Van Mierlo getypeerd in de wandelgangen — vond, dat de confessionelen — met een zekere bijtende wellustigheid werd telkens weer deze naam gebezigd voor A.R.P., C.H. en K.V.P. — een formateur

moesten nemen. Zij wilden voor de verkiezingen geen afspraken maken en zijn 'dus' verantwoordelijk voor de ontsane situatie, aldus Den Uyl. Net alsof een ieder zich diende te houden aan de beslissing van de voormalige oppositiepartijen toen zij buiten de kiezers om zeiden: hier staan wij en wij blijven staan.

Naar ons gevoelen: de weg van desolidarisering! De V.V.D. stelde, dat de overwinnaar van de verkiezingen — de heer Den Uyl, een meerderheidsregering moest vormen. Een winnaar behoort verantwoordelijkheid te durven dragen, aldus mr. Geertsema.

Na de rede van de heer Den Uijl kon de heer Van Mierlo niet zo heel veel belangrijks meer zeggen. Dat is natuurlijk niet zijn fout op dat moment. Maar waarom hij dan met bakerpraatjes moest komen, heeft niemand begrepen. Hij zei het ongeveer aldus: 'Men fluistert dat Biesheuvel uiteindelijk formateur moet worden, maar er moet een K.V.P.-informateur verschijnen omdat de zaken moeilijk liggen en Biesheuvel geen tweede keer mag mislukken'.

Daar ga je dan! Zelfs de heer Wiebenga (P.S.P.) verweet Den Uyl, dat door zijn starre houding de V.V.D. en DS'70 in het zadel worden geholpen. De oplossing van DS'70 was zoals te verwachten viel voor een winnende groep: zich zo duur mogelijk verkopen. Vandaar tweemaal hekeling door de heer Drees. Zowel de linkse drie — aldus noemde de heer Drees nadrukkelijk de voormalige oppositie — als ook de constructieve groep kreeg een veeg uit de pan. De linkse drie moesten het doen met de volgende vergelijking uit de Fabeltjes-

krant: Vader egel Den Uijl, moeder egel Den Uijl geboren-Van Mierlo en het kleine egeltje dat iedereen afhoudt. De anderen kregen te horen, dat in het landbouwbeleid Nederlandse gulden werden verspild. Drees verweet hen ook dat zij geen formateur willen aanwijzen maar hij bleef desalniettemin openstaan voor verder overleg. De heer Geertsema vond, dat, als er geen mogelijkheid is een parlementair kabinet te vormen, als laatste redmiddel dan maar nieuwe verkiezingen moesten worden uitgeschreven. De heer Udink (C.H.U.) wilde de kiezer geen huiswerk

doen overmaken en de heer Biesheuvel voelde niet voor een herexamen voor de kiezer.

Het debat eindigde met een verworpen motie van de heer Van Mierlo: wijs Den Uijl aan als kabinetsformateur op zijn program en met zijn te voren aangewezen kabinetsbezitters vanaf de heer Burger (P.v.d.A.) tot en met de heer De Goede (D'66).

Alleen de P.S.P. was aarzelend voor.

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten" komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070-183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's-avonds bereikbaar onder 01730-24832).

MR. BIESHEUVEL IN FORMATEURDEBAT

STREVEN NAAR PARLEMENTAIR MEERDERHEIDS- KABINET

VOÓR MOTIE-KOLFSCHOTEN

Bij het debat over de motie-Kolfshoten, in februari van dit jaar, heeft mijn fractiegenoot de heer Veerman op de hem eigen en mij zo bekende voorzichtigte wijze zich namens de meerderheid van onze fractie uitgesproken over deze motie. Hij bracht een drietal punten naar voren. In de eerste plaats wordt de openbaarheid erdoor bevorderd; in de tweede plaats viel hem op de zeer voorzichtigte formulering — de g.a. de heer Veringa heeft in dat verband ook al een citaat genoemd uit de rede van de heer Veerman — en in de derde plaats heeft de heer Veerman gezegd, dat het een experiment voor één keer is, en, zo zei hij, wanneer wij het systeem van het parlementaire debat tot een normaal systeem zouden willen maken, dan zou naar mijn mening de Grondwet op dat punt moeten worden gewijzigd.

Bij de bespreking in onze fractie destijds kwamen wij al tot de conclusie, dat de motie zich terecht beperkte tot de formateur. Reeds toen waren wij van oordeel, dat voor de benoeming van een informateur de bestaande procedure, aangevuld met een grotere openbaarheid — hierover zal ik straks nog iets zeggen — diende te worden gevolgd. Dat was toen ons standpunt; onze bijdrage destijds is ook nu het uitgangspunt voor mijn beschouwing.

Nu de verkiezingen achter de rug zijn en de kiezer heeft gesproken, acht ook onze fractie het nuttig, dat dat openbare debat vandaag plaatsvindt over de vraag of al of niet uitvoering moet worden gegeven aan de motie-Kolfshoten, dat onderzocht wordt of een meerderheidsoordeel kan worden uitgesproken omtrent een door het staatshoofd te benoemen kabinetsformateur.

CONCLUSIE

Ik stel mijn conclusie-voorop. Onze fractie is van oordeel, dat aan de motie-Kolfshoten naar onze mening geen uitvoering dient te worden gegeven. Ik zou in verband daarmee iets willen zeggen over de verkiezingsuitslag, iets over de politieke situatie en ten slotte enkele opmerkingen willen maken over wat er dan wel zou moeten gebeuren.

In de eerste plaats de verkiezingsuitslag. Deze dient naar ons oordeel gehonoreerd te worden door ons. Wij wensen de kiezer geen herexamen op te leggen,

omdat zijn uitspraak niet in ons politieke straatje zou passen. Wij zijn geen voorstander van nieuwe verkiezingen, zoals o.a. de g.a. de heer Van Mierlo een enkele keer heeft gesuggereerd voor de T.V. en in interviews, een gedachte, waar ook anderen mee spelen, in de partijpolitieke hoop dat zij op deze wijze een voor hen gunstiger uitslag zouden kunnen krijgen.

Onze democratie zou op deze wijze voor de kiezer dreigen te ontfaan in een soort van repeterende breuk; de kiezer net zo lang lastig vallen tot hij precies heeft gestemd wat bepaalde politieke groeperingen eigenlijk bedoeld hadden. Hier ontwaar ik enige neiging tot elitedenken. Ik vrees, dat de roep om grotere duidelijkheid zal toenemen naar de mate waarin politieke partijen niet bereid zijn, de verkiezingsuitslag als uitgangspunt voor kabinetsformatie te aanvaarden. Het valt echter op, dat de grootste duidelijkheidsapostelen juist op dit punt verstek laten gaan.

DOORBRAAK MISLUKT

Een tweede opmerking die ik over de verkiezingsuitslag wil maken, is de volgende. Het doorbreken van ons staatkundig bestel in de richting van een twee-partijstelsel is niet gelukt. De belangrijkste overwinnaar — de grootste in stemmental — de PvdA heeft zich kennelijk zo vastgelegd — de heer Den Uyl heeft daar zojuist nog eens krampachtig uitdrukking aan gegeven — dat zij zelfs geen poging kan ondernemen om een op maatschappijvernieuwing gericht meerderheidskabinet tot stand te brengen.

De drie confessionele partijen hebben verloren; dat is duidelijk. Niettemin vormen zij samen de belangrijkste politieke groep in deze Kamer, die zowel in principieel uitgangspunt als programatisch een duidelijke cohesie vertonen.

MEER NIEUWE PARTIJEN

Een derde verschijnsel dat ik zou willen signaleren, is het ontstaan en het weer verdwijnen van telkens nieuwe partijen, die een bepaald element van onbehagen van de kiezer weten te vertolken. Het dreigt een permanent verschijnsel te worden, waarvan ook een partij als de VVD de last heeft ondervonden. De omvang van de vlottende kiezersbevolking, de floating vote, neemt toe. De bestaande politieke partijen, ook de mijne, zijn er onvoldoende in geslaagd, juist op deze groep van de vlottende

Mr. Biesheuvel

kiezersbevolking een voldoende appel te doen. Samenvattend zou ik kunnen zeggen: De polarisatie is niet gelukt. De coöperatiegedachte, de oproep tot samenwerking van politieke partijen, die juist ook door mijn partij tijdens de verkiezingscampagne zo sterk naar voren is gebracht, is niet of onvoldoende aangeslagen. Kritische bezinning lijkt wat dat betreft voor de verliezers geboden, ook voor de ARP; kritische bezinning zou ik ook wensen bij een winnaar als de PvdA, die de begeerde maar niet bereikte tweedeling in de politiek toch niet tot stand heeft kunnen brengen.

MEERDERHEIDSKABINET

Al met al moet de conclusie zijn, dat de politieke situatie na de verkiezingen een moeilijke is om tot de vorming van een kabinet te geraken, dat op een parlementaire meerderheid zou kunnen steunen. De problemen, waarvoor een volgend kabinet zich op tal van terreinen geplaatst ziet, zijn zo omvangrijk, zo gecompliceerd, zo ingewikkeld, dat naar ons oordeel bij voorkeur naar een meerderheidskabinet dient te worden gestreefd. De politieke situatie is moeilijk. Ik probeerde het al te schetsen — de vier regeringspartijen verloren hun meerderheid; de linkse combinatie won, maar heeft niet meer dan 52 zetels. Aan het ministeriële excellentie geluk van de heer Den Uyl ontbreken er nog ruim 25. Uit het betoog van de g.a. de heer Den Uyl heb ik ook begrepen, dat hij vastgebakken zit aan de combinatie van twee PPR-leden, waarvan er nog één in Zambia vertoeft, en elf van D'66. Hij — is — als ik het zo zou mogen uitdrukken — politiek door de heer Van Mierlo op sterk water gezet.

P.v.d.A.

Zou hij niet in navolging van het realistische advies van de heer Kloos — zie het jubileumnummer van 'Socialisme en Democratie', waarin de heer Kloos erop heeft gewezen, dat echte onderhandelingen na verkiezingen behoren te beginnen — bereid zijn dat realistische advies van een vakbondsmans te volgen? Hij was naar mijn indruk trouwens één van zijn bekwaamste begeleiders. Zou hij willen pogen, een meerderheidskabinet te vormen, dan moest hij — hij heeft het hier duidelijk tot uitdrukking gebracht — zijn consistente, logische — althans in zijn gedachtengang logische — uitspraak, dat hij nooit na de verkiezingen met enige andere partij dan met de twee leden van de P.P.R. en de 11 van D'66 aan een kabinet zal deelnemen, laten vallen. Het alternatief, dat de g.a. de heer Den Uyl ons zoeven heeft aangeboden, vind ik geen redelijk alternatief. Het alternatief is namelijk, dat men bereid is met een minderheidskabinet — dat is geen kleinigheid — te komen, waarbij men verwacht, dat andere partijen tittel noch iota aan het programma mogen veranderen. Op die voorwaarden is men bereid, eventueel met een minderheidskabinet te komen. Ik vind dat geen redelijk alternatief. Wie met elkaar wil regeren, moet ook met elkaar proberen zo'n programma tot stand te brengen, dat elk der partijen daarin iets van zichzelf kan terugvinden.

De Anti-revolutionaire jongerenorganisatie — men kan haar veel verwijten, maar niet, dat zij anti-socialistisch is — heeft een communiqué over de opstelling van de Partij van de Arbeid uitgegeven. Het dagelijks bestuur constateert, dat bij de P.v.d.A. geen bereidheid schijnt te bestaan, een regering op basis van een parlementaire meerderheid te vormen. Het zegt verder, dat het opstel-

len van progressieve programma's door de Partij van de Arbeid, c.s. — cum suis, zou de heer Veringa zeggen — zo een wassen neus wordt, als men immers niet bereid is, regeringsverantwoordelijkheid op die meerderheidsbasis te dragen, doch partijpolitiek boven het landsbelang stelt. Aldus een verklaring van het dagelijks bestuur van de Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie.

Wij moeten uiteraard een kabinetsformatie duidelijk van een verkiezingscampagne onderscheiden. Zij hebben van alles met elkaar te maken. De kabinetsformatie ligt deels in het verlengde van de verkiezingscampagne. Daartussen ligt de verkiezingsuitslag, zoals wij nu bemerken. De kabinetsformatie vloeit toch voor een deel uit de verkiezingscampagne voort. In de verkiezingscampagne domineert natuurlijk sterk het partijpolitieke accent; bij de vorming van een kabinet — de kabinetsformatie — dient naar mijn oordeel niet het partij politieke, maar nationaal-politieke accent te domineren.

Ik heb de indruk — maar ik kan mij vergissen — dat de ideologie van D'66, die de laatste tijd ook in de kring van

---

Het is van belang voor het A.R. kader — Nederlandse Gedachten lezende (en daar gaan wij vanuit) — te weten wat de A.R.-fractievoorzitter heeft gezegd ter gelegenheid van het formateurdebat. Het gaat immers over de contouren van het beleid in de komende vier jaar. De lezer vindt de rede van de heer Biesheuvel op deze pagina's.

---

de Partij van de Arbeid aanhang wint, de kabinetsformatie dreigt te reduceren tot een interne, partijpolitieke aangelegenheid.

DS '70

Bij een parlementair meerderheidskabinet, waaraan wij de voorkeur geven, zijn er nog meer problemen. Na mijn beschouwing over de positie van de Partij van de Arbeid, wil ik een ogenblik de blik werpen op DS '70. Ik moet zeggen, dat ook hier voor ons grote problemen liggen. In de eerste plaats zijn er belangrijke programmatische verschillen. De heer Den Uyl informeerde daarnaar een tijdje geleden bij de heer Veringa. Ik zou hem willen aanbevelen, gewoon de verkiezingsprogramma's van DS'70 en van de Anti-Revolutionaire Partij eens met elkaar te vergelijken. Dan zal hij zien, dat — om een buitenlands en een binnenlands voorbeeld te noemen — op het gebied van ontwikkelingshulp en van de landbouwstructuurpolitiek bepaald markante verschillen te signaleren zijn.

Er zijn wat DS'70 betreft ook nog programmatische onzekerheden, omdat DS'70 zich in haar korte bestaan sterk heeft gegroepeerd rondom een beperkt aantal punten, die een onbehagen vertolken bij tal van kiezers.

De ervaring heeft daarbij geleerd, dat dit vaak heel sterk positief werkt voor het optreden van zo'n nieuwe partij. Ik wil overigens de g.a. de heer Den Uyl nog zeggen dat, wanneer men vraagt naar de inzichten van DS'70, men met name als oud-minister toch voor weinig verrassingen komt te staan, wanneer men zich herinnert dat men vele malen op de Kneuterdijk zijn begroting moest verdedigen, waarbij ook de directeur van de rijksbegroting aanwezig was. Dat bevat niet zoveel nieuws.

De heer Drees jr. is, wat dat betreft, echt zichzelf gebleven. Dat zijn de typische punten, waarvan men zich afvraagt of zij nu DS'70 markeren of punten zijn van de heer Drees jr. persoonlijk, omdat ik dit soort van geluiden in de vorige Kamer bij de heer Goedhart niet in zo'n sterke mate of helemaal niet heb beluisterd. Maar dat is misschien de nieuwe koers, hoewel niet nieuw-links. Over dat soort zaken bestaat onduidelijkheid. Er zijn programmatische verschillen en onzekerheden, omdat men dooeenvoudig geen tijd heeft gehad, zich over een aantal zaken in de korte tijd van hun bestaan van DS'70 al uit te spreken. Dat maakt de situatie voor een partij, als de onze, moeilijk. Ik denk ook aan de uiterst scherpe kritiek die van de zijde van DS'70 op het beleid van het kabinet-De Jong is geleverd, ook ten aanzien van punten, die in het beleid van dit kabinet door onze fractie van harte zijn gesteund.

Op deze gronden is onze fractie van

Mr. Van Mierlo

oordeel, dat het niet voor de hand ligt, onmiddellijk met DS'70 onder leiding van een formateur in een kabinetsformatie te stappen, maar dat eerst moet worden onderzocht, welke mogelijkheden er voor de vorming van een kabinet zijn, dat kan rekenen op het vertrouwen van het parlement, d.w.z. op een meerderheid in deze Kamer.

INFORMATIE

Er is naar ons oordeel onvoldoende evidentie om zonder nader en meer uitgebreid overleg tot regeringssamenwerking te besluiten. Wij zullen ook lessen uit het verleden moeten trekken, omdat ook meermalen in het verleden naast de totstandkoming van een kabinetsformatie geconstateerd moest worden, dat er sprake was van onvoldoende evidentie.

In een informatieperiode — en die is daarom naar mijn oordeel zo nuttig — kan deze evidentie te voorschijn komen. Dat kan ook een versterking betekenen van de positie van een eventueel optredend kabinet, dat daaruit kan voortvloeien.

Als het even kan, dient een kabinet niet het produkt te zijn van een gebrek aan beter, maar het produkt van de politieke wil van de betrokken groeperingen, resulterend in een regeringsprogramma, waarin de betrokken partijen zichzelf herkennen. Dit laatste kan in een informatieperiode gestalte krijgen. De overeenstemming dient zich dan uit te strekken over de totaliteit van het overheidsbeleid in onderlinge samenhang. Daarvoor is een toegang tot alle vereiste documenten, waarover het demissionaire kabinet beschikt, noodzakelijk.

Een informateur heeft deze toegang wel, de fractievoorzitters tot op vandaag niet, helaas.

Een informatieperiode kan tevens worden benut om na te gaan, hoe de zaken programmatisch liggen tussen de drie confessionele partijen en de V.V.D. Een informateur kan de draad opnemen van de gesprekken tussen deze partijen, die op 22 maart werden afgesloten, met de constatering van een aantal verschillpunten.

Hierop viel de heer Den Uyl hem in de rede: U zegt, dat de waarde van een informateur mede is, dat hij toegang heeft tot allerlei documenten, hetgeen de fractievoorzitters niet hebben. Het is mij niet helemaal duidelijk — kunt u even uitleggen waarop u doelt? De dag vóór de verkiezingen hebben wij van minister Witteveen de laatste documenten, de laatste cijfers met betrekking tot de stand van de begroting gekregen. Waarop doelt u? Zijn er gegevens, die de Regering niet aan de Kamer heeft overlegd?

De heer Biesheuvel (ARP): Ik weet het niet. Ik zeg alleen, dat een informateur — geïnstitutioneerd raadsman van de Kroon, officiële positie — zonder meer toegang heeft tot alle regeringsbescheiden, waarvan ik op dit moment het bestaan ook niet afweet.

Sedert de verschijning van de nota — niet van min. Witteveen; het was de nota van de directeur van de rijksbegroting, waarvoor de heer Witteveen geen politieke verantwoordelijkheid heeft aanvaard; het was een ambtelijke nota — is weer geruime tijd verstrekken.

De heer Den Uyl (PvdA): Er is sprake van een misverstand, mijnheer Biesheuvel. De nota betreffende de gevolgen van ongewijzigd beleid — ik weet niet hoe u hierop komt; ik dacht er niet aan — dateert van 11 maart.

De heer Biesheuvel (ARP): Waar dacht u dan aan?

De heer Den Uyl (PvdA): De heer Witteveen heeft nog de dag vóór de verkiezingen voor eigen verantwoordelijkheid een nota geproduceerd over de stand van de begroting 1971.

Ik dacht aan het laatste, maar u denkt kennelijk nog aan de gevolgen van ongewijzigd beleid. Ik neem aan, dat wij van het kabinet alle stukken hebben gehad en vandaag is het precies veertien dagen na de verkiezingen. Ik begrijp niet goed waarop u doelt.

De heer Biesheuvel (ARP): Dat heb ik nu al twee maal uitgelegd.

De heer Den Uyl (PvdA): Erg slecht!

De heer Biesheuvel (ARP): Ik wil het in deze voor u zo moeilijke dagen wel voor de derde keer proberen.

Ik zeg: een fractievoorzitter heeft geen officiële toegang tot allerlei regeringsbescheiden. Een geïnstitutioneerd raadsman van de Kroon heeft deze toegang wel. Dat heb ik betoogd. Ik heb niet gedacht aan dit of dat document, waarvan de g.a. de heer Den Uyl denkt, dat het misschien in mijn tas zit.

De heer Den Uyl (PvdA): Neen, ik dacht aan de heer Bakker, die naast u zat, als vice-minister-president.

De heer Biesheuvel (ARP): Ik zie hem niet zitten.

FLAUWE KUL

De heer Den Uyl (PvdA): Hij is even ondergedoken om zijn stukken te halen. Het is natuurlijk duidelijk flauwe kul, mijnheer Biesheuvel. U hebt allerlei ministers in uw fractie zitten. Uw opmerking betekent, dat er cijfers zijn — zoals in Trouw gesignaleerd — die niet door het kabinet zijn overgelegd en die een ander, een ernstiger, beeld van de financieel-economische situatie zouden geven dan het beeld, dat de Kamer heeft, of uw opmerking is onzin. Doelt u op cijfers, die het kabinet niet aan de Kamer heeft overgelegd en die een ander, een ernstiger beeld van de financieel-economische situatie zouden geven dan het kabinet tot veertien dagen geleden aan de Kamer heeft gesuggereerd?

De heer Biesheuvel (ARP): Ik geef de moed op, mdV. Ik heb drie keer uitgelegd wat mijn bedoeling is. De heer Den Uyl wil dat ik iets zeg, wat hem past en dan weer verder doorfriemelen.

De heer Den Uyl (PvdA): Dat is bij u nodig, mijnheer Biesheuvel — dit is beroerd genoeg — want u wekt hier een suggestie en u moet toelichten wat deze betekent. Het gaat erom — de heer Kleisterlee begint ook al onrustig te worden; daaraan ben ik ook gewend — dat ik graag uw oordeel verneem over hetgeen bij voorbeeld in Trouw heeft gestaan over andere cijfers die er zouden zijn. Ik heb mij zaterdag gepermitterd, te zeggen: Als dat zo is, is het een grof schandaal. Ik wens gewoon te weten, bij afwezigheid van een kabinet — maar nogmaals: ik heb niet voor niets gesignaleerd, dat een stuk of acht leden van het kabinet hier in de banken zitten — wat dit betekent.

De heer Biesheuvel (ARP): Dat zij in de banken zitten?

De heer Den Uyl (PvdA): Neen. Wat betekenen de cijfers, waarop u doelt?

De heer Biesheuvel (ARP): Ik heb het helemaal niet over cijfers gehad. Ik probeer alleen duidelijk te maken, dat een van de voordelen is, wanneer wordt gesproken onder leiding van een informateur, dat deze toegang heeft tot alle gegevens die hij meent nodig te hebben.

Dit heb ik gezegd. Verder hoeft u er helemaal niets achter te zoeken, al zou u dat dolgraag willen, want ik begrijp, dat het een stuk armoede is waarmee de heer Den Uyl nu bezig is.

BEPERKTE ARMSLAG

Een toekomstig kabinet heeft vooral in zijn beginperiode — dat is na alle gegevens die ons zijn verstrekt wel duidelijk — een beperkte financiële armslag. Ik denk aan de financieel-economische situatie in ons land. Ik denk aan de budgettaire situatie. Ook daar heeft onze fractie volledig oog voor, wanneer wij straks bij informatiewerkzaamheden betrokken zouden zijn. Ik heb er trouwens voor de verkiezingen meerdere malen, ook in het openbaar, uiting aan gegeven dat wij daar zorg over hebben. Het zou echter een onjuiste conclusie zijn te veronderstellen, dat wij nu derhalve minder mogelijkheden zouden hebben om onze visie zoals in ons verkiezingsprogramma tot uitdrukking gebracht ten aanzien van het opruimen van de knelpunten in onze samenleving en het helpen op gang brengen van vernieuwingsprocessen, te verwezenlijken en dat deze door een financieel-economische situatie van bepaalde en tijdelijke aard naar de achtergrond zou moeten worden gedrongen. Dan zou men een maatschappijvisie reduceren tot een economische kwantificering van een aantal wensen.

Juist als wij er in ons land wat de financieel-economische mogelijkheden betreft nauwkeurig en beperkt voor staan, is het naar mijn mening a fortiori nodig een maatschappijvisie mede in een regeringsprogramma te laten resoneren, ook in de praktische politieke doorwerking daarvan.

Samenvattend, de moeilijke politieke situatie, de financieel-economische vraagstukken, waarmee een toekomstig kabinet heeft te maken, nog verslechterd door de recente ingrijpende gebeurtenissen op monetair terrein, waarover de g.a. de heer Vondeling gisteren vragen heeft gesteld en tenslotte de problematiek op sociaal terrein, waarbij ik vooral denk aan de relatie tussen onze politieke arbeid en de verantwoordelijkheden van de sociale partners in het bedrijfsleven, al deze factoren tezamen, brengen mijn fractie tot de conclusie, dat de motie-Kolfschoten niet moet worden uitgevoerd. Naar ons inzicht dient bij de aanwijzing van een informateur de tot dusverre gebruikelijke procedure te worden gevolgd. Dat lijkt ons in de moeilijke situatie, waarin wij in Nederland verkeren, politiek gezien en ook met het oog op de andere factoren die ik heb genoemd, gewoon een daad van wijs en voorzichtig beleid.

OUDE PROCEDURE

Nu de kiezer heeft gesproken en de politieke kaarten op tafel liggen, acht mijn fractie het het allerbeste, dat de Kamer, nu de motie-Kolfschoten niet wordt uitgevoerd, overschakelt op de oude procedure, en van deze zaak nu ook afscheid neemt. Ook staatsrechtelijk gezien achten wij dat juist, met één belangrijke kanttekening erbij wat de oude procedure betreft. Dat betekent dat naar de hoop van onze fractie toepassing zouden kunnen vinden bij al degenen, die bij de formatie en informatie zijn betrokken — dat geldt voor fractievoorzitters en voor diegenen die op andere wijze bij de kabinetsformatie en -informatie zijn betrokken —, de aanbevelingen van het rapport van de commissie heroriëntatie overheidsvoorlichting, waarover vandaag al vele malen is gesproken.

Mij dunk, mdv, de Tweede Kamer zou zich beter kunnen onthouden, wanneer dit debat achter de rug is, van verder mee-formeren en mee-informereren. Het gevaar is niet denkbeeldig, dat op deze wijze in de periode die ons nu te wachten staat er een soort discussie kan ontstaan tussen het staatshoofd en het parlement. Ik geloof dat het van wijs beleid zou getuigen wanneer de Kamer niet op de een of andere wijze na vandaag verder in de formatie of de informatie ging zitten priegelen.

De heer Aarden (PPR) interrumpeert: U wilt de motie niet uitvoeren. Ziet u het evenwel als onmogelijk om op dit moment tot een meerderheidsoordeel te komen? Dat zijn twee verschillende zaken.

De heer Biesheuvel (ARP): Ik kan alleen voor mijn eigen fractie spreken. Er zijn een aantal fracties die zich nog moeten uitspreken. De heer Veringa heeft zich reeds uitgesproken, de heer Geertsema heeft zich uitgesproken.....

Drs. Den Uyl

De heer Aarden (PPR): U hebt met de vier heren al gesproken, maar wij nog niet.

De heer Biesheuvel (ARP): Ja, want wij praten nog steeds met elkaar. Het lijkt mij dat aan het einde van het debat op de vraag van de heer Aarden een antwoord kan worden gegeven, mdV, maar op dit moment nog niet. Ik ben gewoon bezig voor mijzelf te spreken en te zeggen, dat wij op alle gronden die ik heb opgesomd van oordeel zijn dat de Kamer daartoe niet dient over te gaan en dient over te schakelen op de oude procedure.

MdV. Ik wil besluiten — met excuses dat ik het zo lang heb moeten maken — met te herhalen, dat wij van oordeel zijn dat de aanbevelingen van het rapport van de commissie heroriëntatie overheidsvoorlichting juist ook toepassing dienen te vinden nu de kabinetsformatie aan de gang is. De vorming van een kabinet is een publieke zaak, zo staat ergens in het rapport, die een zo groot mogelijke openbaarheid vereist. En daar waren de g.a. de heer Vrolijk en ik het roerend met elkaar over eens.

REPLIEKEN

Ik wil aldus mr. Biesheuvel, een enkele opmerking maken naar aanleiding van de ingediende motie, die in zoverre geen verrassing was van de kant van de heer Van Mierlo, dat deze suggestie vanmorgen al door de heer Den Uyl naar voren is gebracht. De heer Den Uyl heeft gevraagd: Hoe denkt de Kamer over het aan het bewind komen van een minderheidskabinet, waarbij in het programma geen punt of komma mag worden veranderd?

Vindt u dat geen aantrekkelijke gedachte? Ik heb vanmorgen gezegd, dat ik dit geen redelijk alternatief vond. Wij zijn van oordeel, dat allereerst zal moeten worden gestreefd naar een parlementair meerderheidskabinet. Wij hebben gezegd: In de gegeven omstandigheden is de beste weg om dit te bereiken niet onmiddellijk een voorgedragen formateur, maar een informateur. Wij hebben daarvoor onzerzijds een groot aantal argumenten opgesomd, argumenten die op zichzelf niet zijn bestreden door de heren Den Uyl en Van Mierlo, want de heren hebben een andere filosofie, namelijk de afdwingfilosofie. Dat is heel treffend gezegd door een democraat uit het jaar 1966, de heer Van Mierlo, die zegt: de democratie moet afgedwongen worden. Hij zei het gefotioneerd. Hij is met deze motie ook bezig ons te zeggen: u hebt de verplichting een formateur aan te wijzen; u staat voor de onontkoombare keuze, hiervoor het minderheidskabinet te kiezen.

De heer Van Mierlo (D'66): Er is geen sprake van dat u de verplichting hebt de formateur aan te wijzen; u hebt de verplichting, te onderzoeken, er een oordeel over te vragen. U hebt de verplichting, met een kandidaat te komen.

De heer Biesheuvel (ARP): U hebt gelijk; vanmorgen is dit in de discussie met de heer Aarden misschien van mijn kant niet goed uit de verf gekomen. Ik heb de indruk dat, als ik het zo kan formuleren, wij de gehele dag zijn bezig geweest met te onderzoeken, maar dit heeft geen positief effect. Wij hebben vandaag alle argumenten opgesomd.

Wij zijn met ons drieën CH, KVP en AR niet zo eigenwijs, dat wij vinden, dat wij het op ons eigen houtje, met ons achteventijftigen, zomaar even moeten regelen. Dat vinden wij niet.

**VISSER
ELEKTROTECHNIEK N.V.**

BEVERWIJK

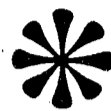
Telefoon (02510) 25244

4 lijnen

**50 JAAR
ELEKTROTECHNIEK**

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

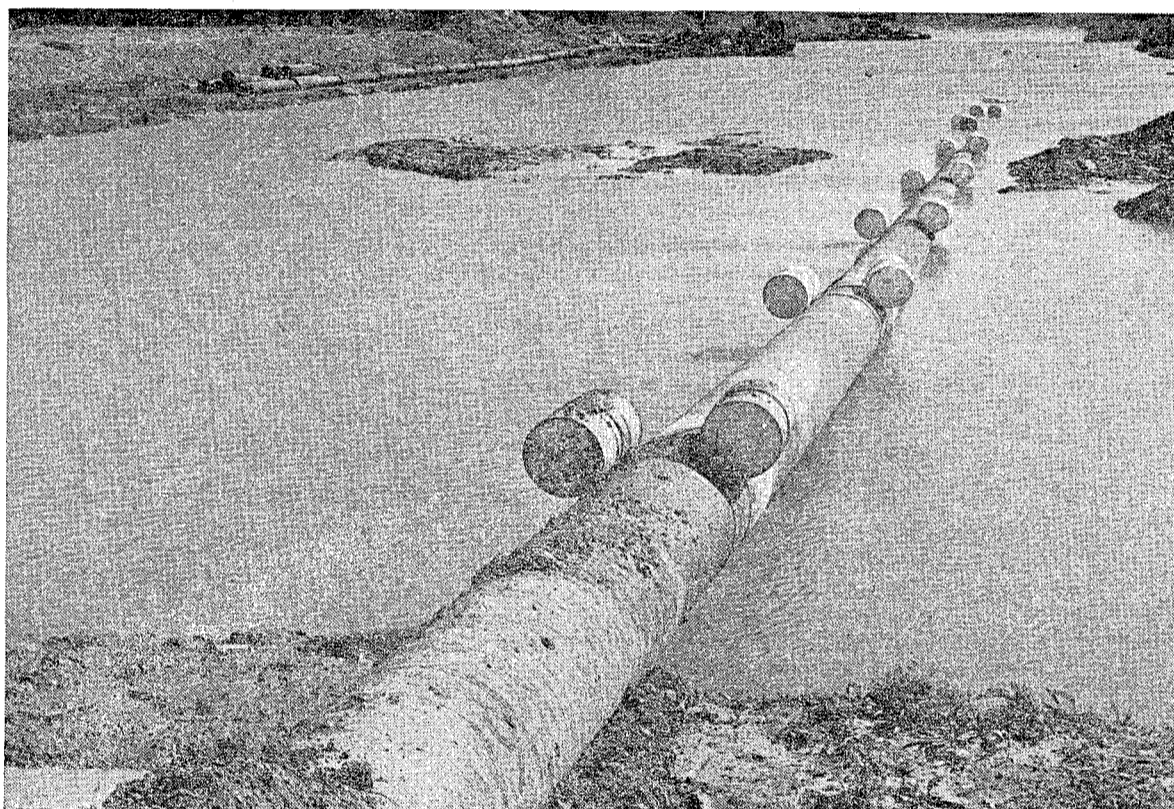
GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR

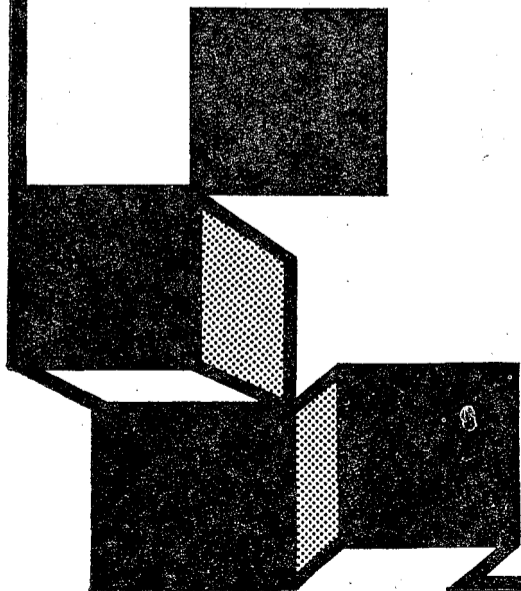
Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

Een van de dertien zinkers door het Hollands Diep bij Klundert voor het vervoer van olie. Lengte 2300 m.

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

REACTIE VAN PROF. VERKUYL OP ARTIKEL PROF. VELEMA

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

Het verheugt mij dat u mij gelegenheid wilt geven om naar aanleiding van het stuk dat prof. dr. W. H. Velema schreef over 'de ontrouw van Verkuyl' in uw blad van 8 mei, rekening en verantwoording af te leggen van de houding die ik aannam bij de recente verkiezingen voor de Tweede Kamer.

Ik heb de indruk dat prof. Velema zich weinig bewust is van de vraag waarvoor mij en vele anderen de echte ethische problematiek lag en ligt. Die lag in ieder geval niet daar waar hij die zoekt.

Om zo objectief mogelijk te antwoorden stuur ik u hierbij ter publikatie toe de brief die ik op 22 maart 1971 (enkele weken vóór de verkiezingen) schreef aan de directeur van het Kuyperhuis, mr. W. C. D. Hoogendijk. Ik heb mr. Hoogendijk meegedeeld dat ik ter verantwoording deze brief wil publiceren in uw orgaan en ik heb daarover met u reeds overlegd. Ik heb aan die brief niets toe te voegen.

Voorts sluit ik hierbij in enkele notities in verband met de defensie-paragraaf in het Program van de A.R.P. die ik heb geschreven als lid van de desbetreffende commissie van de A.R.P. enkele weken voor de defensieparagraaf aan de orde kwam op het convent.

Ik denk dat wie deze brief en deze notities leest wel meer begrip zal hebben dan prof. Velema voor het feit, dat de *trouw* aan wat naar mijn overtuiging de *wil des Vaders* is mij en vele anderen bewoog tot de beslissing die zij bij deze kamerverkiezingen namen in de hoop dat de A.R.P. andere besluiten neemt en dat ze daardoor bij de volgende verkiezingen een andere beslissing kunnen nemen.

Ik dank u zeer voor de mij verleende plaatsruimte.

Amsterdam

J. Verkuyl

Hieronder volgt — op enkele onderdelen na — de tekst van de brief die prof. Verkuyl op 22 maart j.l. schreef aan mr. Hoogendijk.

1. Het is mijn plan lid te blijven van A.R.P. Juist dezer dagen heb ik voor 'Ons jonge platteland' nog een artikel geschreven over de gronden die mij bewegen tot aanvaarding van en steun aan christelijke maatschappelijke en politieke organisaties. Ik ben van mening dat het in *communio sanctorum* zoeken naar de wil van God en naar de effectivering daarvan een roeping is. Hoewel ik — om nader te noemen redenen — het ditmaal **niet verantwoord** acht mijn stem op de A.R.P. uit te brengen, moet u mij blijven zien als 'dolerend' AR en zal ik — zolang mij de gelegenheid gegeven wordt — mee doen aan de opinie- en besluitvorming in de A.R.P.

2. Eén van de redenen van mijn besluit om **ditmaal** mijn stem niet op de A.R.P. uit te brengen ligt in de **defensieparagraaf**. En dat zal u niet bevreemden na wat in de desbetreffende commissie aan de orde kwam. Ik heb gedaan wat ik kon om loyaal te blijven en binnenskamers mee te werken. Ik heb geen enkele vergadering gemist en alles aan informatie verzameld en op tafel gelegd dat ik vinden kon.

Ik heb er geen moeite mee om als medechristen te erkennen degenen die zeggen dat deelname aan de kernwapenstrategie voorlopig nog nodig is om een kernoorlog te voorkomen, ik kan met vele anderen (o.a. met de leden van het Gereformeerd Vredesberaad) deze

weg niet accepteren en zie de keuze daarvoor niet als een aanvaardbaar beleidsalternatief. Uw poging in de bekende brochure om het geschilpunt in de commissie tot een geschil over beleidsalternatieven terug te voeren begrijp ik ten volle maar ik kan mij daarmee **niet** verenigen. Zowel ds. Schuman als ik, als het gehele Gereformeerde Vredesberaad waren en zijn het met die voorstelling van zaken niet eens. Toen kwam het partijconvent. Daar werd zonder enige aanvaardbare reden het amendement Grosheide **niet** in behandeling genomen. Daar werd nota bene het amendement Volten over het verbod van **het als eerste gebruiken van kernwapens** (de minimum consensus van Uppsala!) van de tafel geveegd. Daar sprak geen enkel moderamenlid (zelfs drs. D. Kuyper bood geen steun) ten gunste van het voorstel Volten. Daar liet prof. Kooijmans coram publico zich geheel anders uit dan binnenskamers in de commissie en daar kreeg het standpunt dat Schuman en ik innemen geen schijn van kans.

Ik heb daarna herhaaldelijk op kiesverenigingen mijn standpunt uiteengezet. Maar steeds weer kwam de vraag op in zulke vergaderingen wat dan de consequentie van die overtuiging zou zijn in de politieke beslissing bij de stemming en die vraag heeft mij de laatste maanden nooit losgelaten. Het speet mij dat ik bij de bespreking met de partijleiding niet aanwezig kon zijn.

Natuurlijk stel ik het op prijs dat in die bespreking verzekerd is dat ons standpunt gelegitimeerd is maar daarmee was mijn gewetensvraag nog niet beantwoord.

Degenen, die van mening zijn dat in de praktische politiek op korte termijn een geclausuleerde non-participatie tot stand moet komen ten aanzien van de kernbepanning, staan nu voor het feit, dat straks in de A.R.P. de standpunten van de heer Van Es, van de heer Walburg enz. in de praktische politiek

zullen domineren en dat niet gewerkt zal worden aan een geclausuleerde non-participatie.

Ik kan de verantwoordelijkheid voor een dergelijke praktische politiek niet langer dragen. De ontwikkelingen zijn zeer verontrustend. Wat in 'Trouw' van zaterdag 20 maart stond over de achtergronden van de SALT-besprekingen is lang nog niet volledig genoeg en laat totaal buiten beschouwing wat er met de kernbepanning op onderzeeërs aan de gang is. Bovendien weet ieder dat een man als Strausz in de C.D.U. en een man als Schmelzer in de K.V.P. voorstander is van de vorming van een Europese kernmacht.

De ontwikkeling van de 'doomsday-machine' gaat met grote snelheid voort en ligt in de handen van een gedemoraliseerd Amerika dat hoe langer hoe meer neigt naar een 'va-banque'-politiek. In deze situatie moet gebroken worden met een deliberatieve politiek en moeten simpele daden van gehoorzaamheid gesteld worden in de lijn die wij hebben bepleit.

Het zal u niet verbazen, dat ik ook grote bezwaren heb tegen het feit, dat ten aanzien van Zuidelijk Afrika een man als Schakel de praktische politiek van de A.R.P. blijft beïnvloeden. Ik heb op de kiesvereniging waarvan ik lid ben voorgesteld om hem van de kandidatenlijst te schrappen omdat wij hem niet kunnen zien als een principieel uitvoerder van een christelijke politiek in de rasserverhoudingen. Zijn plaats op de kandidatenlijst is zonder slag of stoot gehandhaafd. Mij blijft om deze en andere redenen geen andere keus over dan om **ditmaal** mijn stem aan de A.R.P. te onthouden, in de hoop dat degenen wier overtuiging ik tracht te vertolken en ook ikzelf, een volgend maal wel hun stem op de A.R.P. kunnen uitbrengen.

3. U vraagt mij om te willen overwegen of het alternatief dat ik nu kies, namelijk de P.P.R. wel een verantwoord alternatief is. Ik heb in contacten met de leiders van de P.P.R. herhaaldelijk gezegd, dat ik het **niet** eens ben met hun streven naar deconfessionalisering, hoewel ik hun afkeer van lippendienst aan christelijke beginselen zeer goed begrijp. Ik heb er bij hen zolang het mogelijk was op aangedrongen van binnen uit K.V.P. en A.R.P. te beïnvloeden.

Maar als ik nu programma's vergelijk, dan moet ik erkennen dat de prioriteiten die zij stellen zeer sterk overeenkomen met de prioriteiten, die ook naar mijn mening behoren te worden gesteld en dat ze bijvoorbeeld ten aanzien van de kernbepanning kiezen voor geclausuleerde non-participatie. Ik heb het gemeenschappelijk program met de P.v.d.A. en D'66 gelezen. Ik ben er ten eerste van overtuigd dat Van Aarden, Jurgens, De Gaay Fortman beslist hun overtuiging op het bovenstaande punt niet prijsgeven en ten tweede, dat ook in de P.v.d.A. de stroming, die in die richting wil gaan veel groter is dan in uw brief wordt gesuggereerd.

Ik heb behalve met uw partij vele contacten in de kring van de P.v.d.A. en ik uit deze mening niet ongefundeerd. Een man als Franssen heeft veel meer backing dan men vermoedt en hij heeft volop gelegenheid zelf als officieel politicus en parlementariër zijn overtuiging te uiten. Als de A.R.P. bijvoorbeeld een man als mr. Idenburg een reële kans had gegeven op een plaats in de kamer juist vanwege zijn standpunten op de ook voor mij aangelegene punten, dan

zouden voor mij de kaarten nu anders liggen.

4. U schrijft dat ik aan mijn geloofwaardigheid schade zou kunnen doen door nu niet A.R. te stemmen en daarvan publiek verantwoording af te leggen. U vergist zich daarin beslist. Ik stond in de botsing van plichten, nl. tussen de roeping om geduldig mee te werken aan de opinievorming en de plicht om tussentijds mijn stem uit te brengen en anderen adviezen te geven in de **gewetensnood** waarin zij zich bevinden. In deze botsing van plichten heb ik besloten om lid te blijven in verband met de eerste plicht en mijn stem uit te brengen op een partij, die mijns inziens op deze punten meer de **waarheid doet** dan de A.R.P. Ik doe dit o.a. in de hoop dat er in de toekomst in de A.R.P. en ook in de C.H.U. en de K.V.P. meer rekening zal worden gehouden met degenen die een reële ombuiging in de defensiepolitiek willen en ook in de internationale politiek. Dat de **kans** op succes voor het program van de P.P.R. niet groot is daarvan ben ik mij bewust, maar dat is nooit een argument waarmee men mag werken in een theologia en politica **oboedientiae** (een politiek der gehoorzaamheid).

ENKELE NOTITIES IN VERBAND MET DE DEFENSIEPARAGRAAF IN HET PROGRAMMA VAN DE A.R.P.

I. De aanleiding tot de bezinning in deze commissie

Aangezien in de loop der discussies de aanleiding en het uitgangspunt tot de instelling van deze studiecmissie zo nu en dan uit het gezicht verdwijnt, willen wij die aanleiding nog eens nadrukkelijk formuleren, zoals ook de voorzitter dat enige malen deed. De aanleiding bestond in de door zeer velen in het Partijconvent onderstreepte stelling dat het *aanmaken, bezitten en dreigen met NBC-wapens tegen de wil van God* is

Vaak is de indruk gesuggereerd alsof deze overtuiging slechts de 'individuele expressie van een individuele overtuiging' was. Niets is echter minder waar dan dat. Deze overtuiging wordt immers gestimuleerd en ondersteund door talloze uitspraken, zowel van kerkelijke organen als van commissies van de Verenigde Naties. Men denke aan het kernwapenrapport van de Ned. Hervormde Kerk (1952), aan de uitspraken van de conferentie voor 'Kerk en Samenleving' in Genève (1966), aan de uitspraak van het Tweede Vaticaanse Concilie, die aldus luidt: 'Elke oorlogsdaad, die zonder onderscheid is gericht op de verwoesting van hele steden en van grote gebieden is een misdaad jegens God en de mens zelf'. Men denke ook aan de Portschach-resolutie van de Europese Raad van Kerken (1968). Het rapport van de U.N.O. over nucleaire wapens komt tot dezelfde conclusies, al zijn de gebruikte termen andere. Wij vatten

VERVOLG OP PAG. 11

OBSERVATIEKLINIEK „DE EDERHORST”

*voor onderzoek en kortdurende behandeling van kinderen met een
stoornis in hun geestelijke ontwikkeling*

HORALAAN 5 — EDE — TELEFOON 08380 - 19118

Voor ons in november a.s. in gebruik te nemen paviljoen voor
24 kinderen, zoeken wij een

PAVILJOENSHOOFD

bij voorkeur met diploma ziekenverpleging B en diploma Z.

Ook degenen die in het bezit zijn van de diploma's kinderbescherming
A en B met ervaring in de zwakzinnigenzorg kunnen reflecteren.

Minimumleeftijd 25 jaar.
Prot. Chr. levensovertuiging vereist.

We maken gaarne een afspraak voor een oriënterend gesprek.

SOLLICITATIES

te richten aan de geneesheer-directeur van de kliniek,
postbus 68, Ede.

VORMINGSCENTRUM „DE KLENCKE” OOSTERHESSELEN

Wij organiseren in de zomer van 1971

CURSUSSEN over:

A. DRENTSE CULTUUR

Data:

26 juni - 3 juli

17 - 24 juli (volgeboekt)

Prijs per week f 115,— p.p.

Kinderen reductie.

B. CREATIVITEIT

Data:

3 - 10 juli (voor jongeren van 16 - 22 jaar)

van 24 - 31 juli (voor jongeren van 20 jaar en
ouder)

Prijs per week f 95,— p.p.

Inlichtingen te verkrijgen bij:

„DE KLENCKE” Oosterhesselen

Telefoon 05248 - 229 - 514

SCHULING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES

TELEFOON (01100) 7555*

DRUKKERS
UITGEVERS

AL 70 JAAR DRUKKERS
IN BENELUX

VOOR BEDRIJVEN EN ORGANISATIES

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

VERVOLG VAN PAG. 9

onze conclusies nog eens in onze eigen woorden samen:

Wanneer men ten aanzien de abc-wapens en de zgn. radiologische wapens-in-opbouw de vraag stelt naar de relatie van middelen en doeleinden, dan is het onloochenbaar, dat het gebruik van deze wapens de verhouding van middelen en doeleinden geheel ondersteboven keert. Deze wapens kunnen de gerechtigheid niet dienen, want zij vernietigen alles wat met de gerechtigheid te maken heeft.

Het aanmaken van, het dreigen met en het als eerste of in reactie gebruiken van deze wapens is daarom niet alleen zondig. Het is door en door duivels. Deze wapens zijn — niet slechts in rethorische, maar ook in letterlijke zin — *helletuig*. Demonisch is immers de wil tot algehele vernietiging van Gods goede aarde en van allen, die deze planeet bewonen. Dat is het karakter en doel van hem, die 'de mensenmoeder is van de aanvang af'. Het ontwikkelen van deze wapens is *duivel -dienst*. Men zou het ook — want dat is hetzelfde — *afgodendienst* kunnen noemen. In het Oude Testament wordt in de profetieën van Jesaja en Jeremia gesproken van de dienst aan de afgod Moloch, die kindoffers eiste en die in het afschuwelijke dal Hinnom werd vereerd.

Het aanmaken van en het dreigen met de abc-wapens is een soort moderne Molochdienst. Het heeft niets te maken met het dienen en volgen van de God en Vader van Jezus Christus, die gekomen is en komt om te behouden, maar het heeft te maken met die boze machten, die fevelde trekken tegen de Schepper des hemels en der aarde. Deze wapens en het gebruik ervan *gaan alle grenzen te buiten*.

Hoewel de vervaardigers van deze wapens zelf (o.a. dr. Oppenheimer) dit reeds snel na het begin van hun 'productie' hebben ingezien en het vanaf 1945 nooit heeft ontbroken aan stemmen van christenen en humanisten, die bezwoeren dat de mensheid met de vervaardiging van deze wapens de *grens* heeft overschreden, is het een feit, dat er jarenlang een soort *verdovingstoestand* heeft geheerst, waarin men zich weinig bewust was van de stand van zaken en waarin men echt meende 'veilig te zijn onder de atoomparaplú'. Het merkwaardige van onze tijd is, dat de mensheid begint te ontwaken uit deze verdovingstoestand en dat vooral de jongeren zo klaarwakker zijn geworden, dat men de situatie veel duidelijker ziet en dat de *wil* groeit om de *situatie te veranderen*.

Het nieuwe in de discussie op het ARP-convent was dus *niet* de overtuiging, dat het aanmaken, hebben en dreigen met deze wapens tegen de wil van God is, maar het nieuwe was dat een oproep gedaan werd om deze groeiende overtuiging om te zetten in een *politiek beleid*. Reeds veel te lang is de afstand blijven bestaan tussen de theoretische erkenning dat deze wapens *buiten de legaliteit behoren* te worden geplaatst en de praktische aanvaarding niet alleen van de status quo, maar ook van de enorme escalatie van deze wapenning sinds enkele jaren en vooral in 1970. Daarbij doet zich de anomalie voor, dat afschaffing van de biologische en chemische wapens bijvoorbeeld wel door de Nederlandse gedelegeerde in de jongste Algemene Vergadering van de U.N.O. is bepleit, maar dat datzelfde nog niet bepleit is ten aanzien van de NBC-wapens, terwijl een kind kan zien dat deze wapens in hun directe gevolgen voor de gehele mensheid en in hun indirecte gevolgen (genetische, ecologische) nog veel ernstiger zijn dan de

REACTIE VAN PROF. VERKUYL OP ARTIKEL PROF. VELEMA

biologische en chemische wapens. Het komt er nu op aan om overtuigingen te vertalen in programma's en in een beleid. Daarbij komt dat de situatie dringt tot snelle beslissingen. Hoe is de situatie?

II. De huidige situatie (1970)

De huidige situatie dringt tot beslissingen en tot de strijd tegen de 'zonde der politieke traagheid'. Het is inderdaad waar, dat men om beslissingen te effectueren *zowel op de normen als op de situatie* moet letten. Zoals — om een bekend beeld te gebruiken — wie een bom wil détoneren eerst die bom moet bestuderen en de ligging goed moet waarnemen om dan met het détoneringsproces te beginnen, zo moeten wij in het vraagstuk der participatie aan de atomaire wapenning de situatie goed in oegenschouw nemen en dan dienovereenkomstig handelen. Die situatie is dat de escalatie in deze wapenning toeneemt in plaats van af te nemen en dat de basis onder de door velen aangehangen 'deterrent-theorie' reeds in 1969 is weggevalen en dat de zgn. 'mutual balance force relation' *niet meer bestaat*. In de oude theorie rekende men met raketten in silo's en met de mogelijkheden om daartegen in bepaalde gebieden een A.B.M.-systeem te ontwikkelen als verdedigingssysteem. In de huidige ontwikkeling spelen echter op onderzeeërs geplaatste raketten een beslissende rol. Deze raketten zijn nu reeds toegerust met M.R.V.-atoomkoppen (Polaris-raketten) en met M.I.R.V.-atoomkoppen (de Poseidon-raketten). Ook aan Russische zijde spelen

zulke met verwante raketten en atoomladingen uitgeruste onderzeeërs een toenemende rol. Volgens de nieuwste gegevens zullen binnenkort onderzeeërs met grote accuraatheid de 'vijand' kunnen bestoken vanaf elk punt van de wereldzeeën. Binnen tien jaar zal het zelfs geheel afgelopen zijn met de raketten-silo's op de grond. De 'toekomst' is aan de onderzeeërs met Polaris- en Poseidon-raketten en deze toekomst is al begonnen. De situatie is voorts deze, dat elke gedachte dat er bij een nucleaire oorlog nog een kans bestaat op een strategische overwinning volstrekt non-sens is. Nu is elke vorm van nucleaire oorlog zelfvernietiging en ieder weet dat!

Daarom is het de taak van de atoommachten, de Verenigde Staten, Rusland en China, om tot afschaffing van deze wapens te komen en het is de taak van degenen die geen strategische atoomwapens hebben daarop aan te dringen. In het verdedigingssysteem van West- en Oost-Europa zullen wij in deze situatie moeten doen wat wij reeds lang hadden moeten doen. Wij hadden aan de nucleairisatie van West- en Oost-Europa (buiten de westelijke grenzen van Rusland) nooit moeten beginnen. Frankrijk en Engeland hadden niet moeten beginnen met de opbouw van hun 'mini-nucleaire macht' en het spelen met de gedachte aan een Europese kernmacht is een demonisch spel. Wij moeten in West-Europa in de opbouw van een veiligheidssysteem een nieuw begin maken. Noorwegen en Denemarken hebben in het geheel van de NATO nooit nucleaire taken aanvaard. Nederland heeft dat wel gedaan. Nederland moet zich voorbereiden om na de volgende verkiezingen aan de NATO-partners mee te delen dat ons land de nucleaire taken wil afstoten en Nederland moet er bij de andere partners op aandringen om in plaats van de heilloze weg van de vorming van een Europese kernmacht in te slaan, op deze weg om te keren en mee te werken aan de dénuclearisatie van West- en Oost-Europa tot aan de westgrenzen van Rusland. Juist door daarop aan te dringen met al de zedelijke ernst die in ons is, verwerven wij in Europa het recht om er ook bij de grote atoommachten op aan te dringen te stoppen met wat terecht genoemd wordt de 'missile madness', de waanzin van de nucleaire wapenning.

Indien wij niet in het geheel der ontwikkelingen naar de mate van onze verantwoordelijkheden en mogelijkheden ingrijpen, dan kunnen binnen zeer

korte tijd de ontwikkelingen zó uit de bocht vliegen dat er géén terugkeer meer mogelijk is en de mensheid door mensenhanden vernietigd wordt. Maatregelen van deze aard dulden geen uitstel meer.

III. Alternatieven

Wij kunnen echter niet volstaan met negatieve voorstellen: de weigering om te participeren in nucleaire wapenning. Wij moeten ook nadenken over alternatieven bij de opbouw van een veiligheidssysteem. Ten aanzien van de alternatieven beperken wij ons slechts tot enkele opmerkingen omdat ten aanzien daarvan in andere rapporten reeds verwanten voorstellen zijn gedaan.

1. Systematische behandeling tussen Oost- en West-Europa van die problemen, die tot nu toe de obstakels vormen voor de vestiging van een duurzame vrede in Europa en de wereld.

2. Een nieuwe defensie-nota moet worden opgesteld, waarin o.a. aandacht behoort te worden geschonken aan een selectie van conventionele verdedigingswapens voor West- en Oost-Europa.

Voorts behoort sterk aandacht te worden geschonken aan bezinning op de mogelijkheden van *collectief* verzet in een tijd van bezetting. De lichtvaardigheid, waarmee aan de mogelijkheden van collectief geweldloos verzet (bijvoorbeeld op het terrein van de productie) wordt voorbijgegaan door vele deskundigen is ongemotiveerd. Dit onderwerp behoort tot voorwerp van gedegen studie te zijn en de resultaten daarvan behoren in een defensienota verwerkt te worden.

Slotopmerkingen

Er is geen tijd te verliezen. De neiging die bij velen bestaat om door middel van handige manipulaties deze zaak voorlopig maar weer op z'n beloop te laten is onverantwoordelijk. Een hoge NATO-official in Brussel zei onlangs: als de mensen de realiteit kenden zouden ze gek worden.

In verband daarmee maakt de officiële NATO-propaganda vaak de indruk van een kalmeringsmiddel en doen de gedragingen van de deskundigen vaak denken aan het gedrag van een slaapwandelaar. Maar het is een onloochenbaar feit, dat onder de jongeren de realiteit wordt onderkend.

Een bekend sociaal psycholoog, Edwin Schneidmann, heeft onlangs verklaard in 'Psychology today' (augustus 1970), dat de stemming onder de jongeren nooit zo van gevoelens van ondergang vervuld is sinds de 14e eeuw, de eeuw van de zwarte pest-epidemieën in Europa. Het verschil is alleen, dat wij nu zelf de verwekkers zijn van de dreiging met de massale dood. Het wordt tijd, dat wij de handen uitstrekken en deze pest van de 20e eeuw uitroeien en ons daarbij goed realiseren, dat wij mensen deze pestbaccillen van de 20e eeuw hebben gemaakt en geroepen worden ze ook te verwijderen.

J. VERKUYL.

M.R.V. — multiple re-entry vehicles (raketten met meerdere atoomkoppen)
M.I.R.V. — multiple independently targeted re-entry vehicles (raketten met meerdere atoomkoppen, die echter op een eigen doel gericht zijn)
A.B.M. — anti-raketstelsel
Nieuwste literatuur o.a.
Herbert Scoville en Robert Osborn, *Missile Madness*, 1970 Houghton Mifflin Company, Boston (Scoville is ex-directeur van de C.I.A. en nu assistent-directeur van de Arms Control and Disarmement Agency)
Jane: *Weapons System*
B. V. A. Röling, *De betekenis van de strategische Arms Limitation talks*. I.K.V. Voorburg 1970
Artikel van Herbert F. York in *Science*, Vol. 169, A.B.M., M.I.R.V. and the arms race.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

DE GROESBEEKSE TEHUIZEN

IS EEN INSTELLING VOOR O.A. DE OPVANG VAN ZWAKZINNIGE BEWONERS.

De Tehuizen liggen verspreid over het dorp Groesbeek. Elke eenheid bezit daardoor een eigen identiteit. Door erkenning in het kader van de A.W.B.Z. worden wij in staat gesteld onze teams te versterken met:

---

a. EEN ARTS

zijn taak zal zijn de medische begeleiding van 196 opgenomen zwakzinnige dames en heren. Het begeleiden en coachen van de medewerkers van die aspecten, welke tot zijn discipline gerekend kunnen worden.

Van deze functionaris wordt verwacht dat hij afgestudeerd is, belangstelling, zo mogelijk ervaring heeft in het werken met zwakzinnigen; bereidheid in een multi-disciplinair team mee te werken aan een optimaal leefklimaat. Een woning in Groesbeek is beschikbaar.

De salariëring vindt plaats naar de richtlijnen van de nationale ziekenhuisraad.

---

b. EEN HOOFD- VERPLEEGKUNDIGE (mnl. of vrl.)

zijn/haar taak is:

In een zestal tehuizen de reeds aanwezige hoofden vanuit zijn/haar taak te begeleiden; adviserend op te treden ten behoeve van de aanwezige medewerkers in de tehuizen.

Wij verwachten van hem of haar het bezit van het diploma ziekenverpleging A. en B. (zo mogelijk ook de stafopleiding); bereidheid om samen te werken in multi-disciplinair verband.

Een woongelegenheden komt beschikbaar.

Salariëring naar de normen van de ziekenverpleging.

---

c. EEN FYSIO-THERAPEUT (part-time)

zijn taak is in samenwerking met de arts vanuit zijn eigen vakgebied de opgenomen dames en heren ten dienste te staan; het opzetten van behandelingsprocedures. Deze functionaris dient in het bezit te zijn van het diploma fysio-therapie (bij voorkeur nieuwe stijl).

Salariëring volgens de rijksnormen.

Indien noodzakelijk wordt medewerking verleend bij het vinden van een passende woongelegenheden.

---

d. VERPLEEGKUNDIGEN EN LEERLING VERPLEEGKUNDIGEN

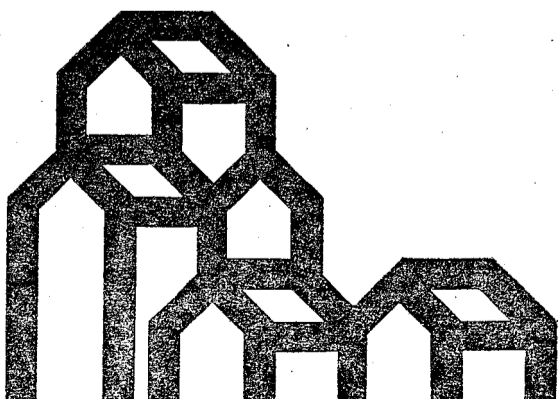
Onze tehuisteamen dienen nog versterkt te worden met bovengenoemde functionarissen.

Hun taak is in kleine tehuizen de opgenomen dames en heren die begeleiding en verzorging te geven, opdat zij in een optimaal leefklimaat kunnen verblijven.

Goede opleidingsmogelijkheden.

Salariëring geschiedt volgens rijksnormen.

Telefonische inlichtingen worden u gaarne verstrekt door de heer A. J. Blok, Hoofd van de afdeling Personeelszaken, die ook uw schriftelijke sollicitaties tegemoet ziet.

Ons adres is: Hoflaan 4 te Groesbeek, telefoon 08891 - 1644.

ER MOET EEN ZELFSTANDIGENBELEID TOT ONTWIKKELING WORDEN GEBRACHT

v. T. Er is op dit moment sprake van een 'zwevende' gulden. Kunt u kort aangeven wat dat eigenlijk betekent en wat daarvan de gevolgen zijn met name voor de landbouw, die nogal kritisch hierop gereageerd heeft.

De K. De zwevende gulden heeft bepaald in het algemeen te maken met de moeilijke economische situatie: Het is namelijk een extra gevarieerde factor in onze economie. De zwevende gulden is ontstaan doordat de verhouding tussen de dollar en de gulden is veranderd ten gunste van de gulden. In feite betekent dat, dat de gulden sterker is in het internationale betalingsverkeer dan met de officiële koers van de dollar overeenkomt.

Dat heeft twee gevolgen. Ten eerste: algemeen economisch gezien doordat de dollars die naar Nederland zijn toegelooeid, deels van speculatieve aard, in de komende maanden waarschijnlijk teruggetrokken zullen worden, wat betekent dat de hoeveelheid betalingsmiddelen daardoor minder wordt. Economische moeilijkheden kunnen daardoor worden verscherpt. In de tweede plaats heeft het gevolgen voor de landbouwpolitiek, die uiterst onaangenaam zijn. U weet wij hebben één gemeenschappelijke Europese markt, binnen de EEG, voor landbouwproducten. Op het ogenblik heeft de Mark, het Duitse betalingsmiddel, de hoogste koers in de EEG, daarna komt de gulden. Italië, België en Luxemburg hebben hun koers gehandhaafd. Frankrijk worstelt nog tot augustus a.s. met het overwinnen van de gevolgen van de devaluatie. In plaats van de éne grote markt, die wij altijd in de landbouw bedoeld hebben, zijn er op het ogenblik in feite vier markten.

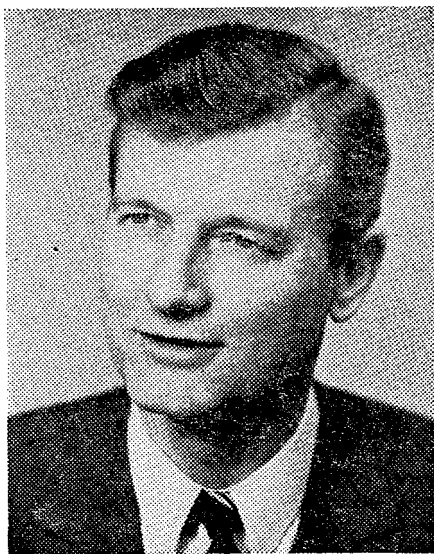
Het verschil tussen die markten wordt overbrugd door een ingewikkeld systeem van heffingen en restituties. V. T. Een citaat uit een verkiezingspamflet van de ARP: De ARP is voorstander van het tot stand komen van een structuurpolitiek binnen de EEG, waardoor zoveel mogelijk gelijke concurrentievoorwaarden ontstaan.

Dat zal betekenen dat de verschillen in subsidiëring moeten verdwijnen en dat een harmonisatie van sociale, fiscale en monetaire politiek plaats vindt. Ik mag aannemen dat u daar nog steeds achterstaat?

De K. Zeker. De Nederlandse landbouw en ook de Nederlandse regering zullen hun uiterste best doen om in op de Europese markt te herstellen, maar in de tweede plaats dan te beginnen met het gelijk maken van de concurrentievoorwaarden. Dat is geen gemakkelijke zaak.

Wat de subsidiepolitiek betreft: er is een belangrijke stap gedaan, enkele weken geleden in Brussel, bij de besluiten die daar genomen zijn over een gemeenschappelijke subsidiepolitiek. Daar is namelijk overeengekomen dat uit Europese middelen een structuurpolitiek voor de Europese landbouw zal worden gevoerd volgens richtlijnen, die gezamenlijk worden opgesteld. Dat is voor de Nederlandse landbouw van geweldig groot belang.

Maar dat betekent ook, en dat is dan weer een moeilijk punt voor de komende regering, dat daarvoor ook in Nederland de middelen ter beschikking moeten worden gesteld. Dat betekent — het landbouwschap heeft dat heel duidelijk gezegd — dat hiervoor in de komende regeringsperiode zo'n 40 miljoen gulden

Tekst radio-interview dat P. van Tellingen had met drs. J. de Koning in de radiozendtijd van de ARP op zaterdag 22 mei, van 18.20-18.30 uur via Hilversum II.

Drs. De Koning is pas gekozen tot Tweede Kamerlid, tevens is hij vice-voorzitter van de ARP.

Van Tellingen spreekt met hem over de positie van de landbouw, het midden- en kleinbedrijf en het noorden des lands voor de komende jaren.

per jaar beschikbaar moeten komen om dat grote doel het gelijkmaken van de subsidiepolitiek te verwezenlijken.

v. T. In het zelfde verkiezingspamflet staat ook dat het huidige tempo van de ruilverkaveling moet worden voortgezet. Daar heeft de heer Drees jr. zich nogal krachtig tegen afgezet. Ziet u daar geen moeilijkheden wat DS'70 betreft?

De K. Daar zullen ongetwijfeld moeilijkheden zijn met DS'70. Er zijn nu natuurlijk al, wat dit betreft, moeilijkheden met de landbouw. Wij bedrijven landbouw in een landschap dat nog de trekken heeft van de middeleeuwen, die in dat landschap met landbouw zijn begonnen. Het is een landschap wat is afgestemd op het gebruik van paard en wagen, van de zeis, van de bietentang. Het heeft de structuur van de handenarbeid.

We hebben nu te maken met een landbouw in een industriële maatschappij, die moet mechaniseren om zich staande te kunnen houden in deze maatschappij. Dat betekent dat het landschap daarbij aangepast moet worden. Dat hoeft niet te betekenen dat het een lelijk landschap wordt. Dat betekent wél dat het een landschap moet worden dat op de hoogte is van deze tijd, zowel voor wat de landbouwtechniek betreft als ook voor de recreatie, natuurbescherming etc.

Dit alles moet in één harmonisch geheel worden gezien. Dat is een geweldige taak. Dat heeft al tientallen jaren veel geld gevraagd en dat zal nog tientallen jaren veel geld blijven vragen. Wie dat nalaat bedrijft zuinigheid die de wijsheid bedriegt, zowel voor de landbouw als voor de gehele Nederlandse samenleving.

v. T. De ARP heeft de moeilijkheden van zowel de zelfstandigen in de landbouw als in het midden- en kleinbedrijf onder één noemer gebracht. De ARP heeft gezegd: wij zullen de moeilijkheden van de kleine zelfstandigen inbrengen in de kabinetsformatie. Daar moet de overheid meer voor doen. Dat wordt nog steeds gehandhaafd, ondanks de moeilijke economisch-financiële situatie?

De K. Ja zeker. Ik geloof dat die financieel-economische situatie en problematiek o.a. op de lange duur alleen maar opgelost kan worden, wanneer we ook voor deze groep van kleine zelfstandige ondernemers een economisch verantwoord basis voor hun bedrijven kunnen vinden. Het is een groep die het de afgelopen jaren bijzonder moeilijk heeft gehad, en met name door de inflatie heel sterk is getroffen.

De ARP, en ook de andere twee christelijke partijen, maken in hun programma heel duidelijk dat zij zich voorstellen in de komende kabinetsperiode een zelfstandigenbeleid tot ontwikkeling te brengen.

Dat betekent, dat in het gehele regeringsbeleid een aantal elementen moeten worden ingebouwd, die met name die kleine ondernemers een steuntje in de rug geven. Een belangrijk voorstel — het rapport van de commissie van Soest — ligt nu ter tafel. In dit rapport wordt voorgesteld in ons belastingstelsel zodanige wijzigingen aan te brengen dat kleine zelfstandige ondernemers in een vergelijkbare positie komen met de positie van de werknemers, zoals die al jaren lang bestaat, nl. dat men voor aftrek van de winst een deel van zijn inkomen kan reserveren voor het op-

bouwen van een oudedagsvoorziening. Dat is belangrijk voor de oudedagsvoorziening, maar het is ook belangrijk omdat daardoor middelen ter beschikking komen om in die onderneming te investeren. Dat betekent middelen om die onderneming voortdurend te moderniseren.

v. T. U bent tijdens de verkiezingscampagne 3 weken achtereen in Groningen geweest. U hebt kennis gemaakt met de problematiek van het noorden des lands. De heer Lanser heeft vorige week nogal krachtig gepleit voor financiële steun aan het noorden zodat het niet het slachtoffer zal worden van een economische teruggang.

In een ARP-verkiezingspamflet wordt gesproken over een extra-toelage per jaar aan het noorden van 70 tot 100 miljoen, wat zou moeten worden gefinancierd uit de aardgas-opbrengsten. U ziet nog perspectieven voor het noorden, ook tijdens de kabinetsformatie?

De K. Ja zeker. Ik heb in de afgelopen weken vrijwel ieder dorp in Groningen bezocht. Ik heb een heel duidelijke indruk gekregen van de moeilijkheden die in Groningen, maar eigenlijk in het gehele noorden des lands, op dit moment leven. Ik geloof dat een regering die de economische structuur van Nederland wil versterken en die sociale rechtvaardigheid wil betrachten, aan dit economisch gezien zwakke deel van Nederland extra aandacht zal moeten besteden.

Daar zal dus ook extra geld voor moeten komen, dat wordt besteed aan aanleg van wegen, aan het bouwen van woningen, aan de aanleg van industrieterreinen, aan het stimuleren van industrievestiging en ook zaken, die op zich niet zoveel geld behoeven te kosten, maar toch wel moeilijk zijn, nl. het overplaatsen van rijksdiensten — om maar eens een voorbeeld te noemen. Dat zijn een aantal middelen die de economische en sociale ontwikkeling in het noorden des lands in de komende jaren moeten en kunnen versnellen.

v. T. U bent dus nu drie weken achtereen in het noorden geweest. De ARP heeft gezegd: wij komen niet alleen tijdens de verkiezingscampagne de kiezer opzoeken, maar we komen ook daarna in de komende jaren terug. U bent dus van plan om nog eens naar de Groningse dorpen terug te gaan.

De K. Daar zijn al afspraken voor gemaakt. Ik zal een spreekuur gaan houden, in Groningen. Ik stel mij voor een niet onaanzienlijk deel van de tijd, die beschikbaar is voor het contact met de kiezers in het land, met name in het noorden en in mijn geval in Groningen door te brengen.

ARJOS LEDEN HEBBEN RECHT OP ...

- maandelijkse toezending van het Arjosblad 'Op Wiek';
- informatie over provinciale en/of plaatselijke activiteiten;
- een lidmaatschapskaart met de daaraan verbonden rechten.

Verder kunnen zij plaatselijke initiatieven tot oprichting van een Arjosafdeling ontplooiën, als zo'n groep daar nog niet bestaat.

Zij kunnen ook de vele landelijke Arjos-conferenties bijwonen.

Ben je nog niet overtuigd van het rendement van het Arjos-lidmaatschap? Laat het ons bewijzen en geef je daarom op als nieuw Arjoslid.

(De maximum leeftijd voor het lidmaatschap is 29 jaar; een minimum leeftijd kennen wij niet).

AANMELDINGSFORMULIER

Ondergetekende:

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie over de resterende periode van dit jaar, ten bedrage van f 7,50, gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

FORMULIER OPSTUREN NAAR:
SECRETARIAAT ARJOS, Dr. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG

ZEER TE WAARDEREN

Er zijn groepen in ons land, die zich ernstig bezorgd maken over huidige ontwikkelingen. De beangstigende luchtverontreiniging en milieu-aantasting zijn daarvan voorbeelden.

Die bezorgdheid is terecht, omdat die ontwikkeling door mensen wordt veroorzaakt en bevordert. Een ontwikkeling die in flagrante strijd is met de opdracht van de Schepper van hemel en aarde aan Adam gegeven: vervul de aarde, onderwerp en bouw haar.

Veel van die actiegroepen ontstaan met een vlammend protest, hier en daar vergezeld van dreigende acties. Wij kunnen ons dat wel voorstellen — de nood is hoog gestegen — maar dat is een onvruchtbare weg. Maar er is ook een andere weg die kan worden bewandeld. Een weg die, naar ons oordeel, constructief genoemd kan worden. Die weg is bewandeld door een actiegroep — geboren uit een gespreksgroep uit de Gereformeerde Kerk te Uithoorn — die niet negatief te werk is gegaan. De initiatiefnemers wilden geen stemming wekken tegen de stankveroorza-

kende fabriek, die hun woonmilieu verpestte. Zij wilden evenmin alle kosten van verbetering afwentelen op die fabriek, waardoor de concurrentiepositie op een niet gerechtvaardigde wijze zou worden aangetast.

Er werd voorgesteld een fonds uit particuliere middelen op te richten, ter financiering van een onderzoek naar de wijze waarop de overlast ongedaan kon worden gemaakt. De kosten, die de te nemen maatregelen met zich mee zouden brengen, zouden voorschots betaald moeten worden door de plaatselijke gemeenschap. Daarna zouden via de prijs voor het produkt alle gebruikers mee gaan betalen. De nieuwe gemeentewet geeft nu mogelijkheden daartoe.

Wij vinden dit een waardevolle bijdrage. Geen protestactie zonder meer, maar een concrete aanpak, die niet bij voorbaat alle kosten verwijst naar de 'algemene' pot!

Maar het blijft niettemin noodzakelijk voor het nieuwe kabinet, de multinationale wettelijke maatregelen met spoed te treffen.

ONTWAPENING

Het nieuws uit het buitenland wordt gekenmerkt door twee belangrijke zaken. Het eerste is, dat het vastgelopen Russisch-Amerikaanse gesprek over de beperking van de strategische kernwapens (de z.g.n. Saltbesprekingen) doorbroken is. Men heeft een eerste stap gezet, door nog dit jaar aan te sturen op een akkoord, waarbij de defensieve antiraketbepaling wordt bevroren. Met de afspraak, sommige nucleaire aanvalswapens nader te beperken.

Beide landen hebben concessies gedaan. Zeker — dit resultaat is op zichzelf bezien niet zó overweldigend. Maar het bevestigt van de antiraketwapens kan de eerste stap worden op de weg naar afremming van de wapeningswedloop.

Een gesprek over de inkrimping van troepenmachten van de NAVO-landen en die van de Warschaupactlanden is —

op langere termijn gezien — weer mogelijk geworden.

In dit verband is een tweede belangrijke zaak, de verwerping van het amendement Mansfield (dat beoogde, de Amerikaanse troepenmacht in Europa te verminderen tot de helft). Daarom belangrijk, omdat voor de Amerikaanse president zonder richtlijnen of aanbevelingen van de senaat nu de weg open blijft de mogelijkheid van onderhandelen met Rusland over de zozeer gewenste wederzijdse troepenvermindering. Waar dan nog bijkomt, dat er voor Europa, met name Duitsland, na de verwerping van het amendement Mansfield, geen noodzaak ontstaat de 'eigen' defensie-inbreng te versterken.

Wij wensen met heel ons hart, dat beide landen, nu de politieke sfeer is verzacht, binnen redelijke tijd een aantal verdere stappen zullen zetten, die leiden tot werkelijke ontwapening.

VLOTTEND VOLK

DOOR H. ALGRA

Als in Engeland landelijke verkiezingen worden gehouden voor het Lagerhuis, dan brengt een betrekkelijk klein percentage van de kiezers de beslissing. Labour en de Conservatieven hebben beide een sterke vaste aanhang, maar die is niet groot genoeg, om de overwinning te behalen. Die komt er alleen, als behalve die vaste aanhang nog een andere groep komt helpen. Zij die tot die laatste groep, die vlottende groep behoren, kunnen drie dingen doen: partij kiezen voor Heath, of voor Wilson, of thuis blijven. Statistici hebben zelfs trachten uit te rekenen, dat de vaste aanhang van de Conservatieven iets groter is dan die van Labour, dat de laatste partij het dus meer moet hebben van de vlottende groep, en dat bijkomstige omstandigheden, zoals slecht weer, waardoor de opkomst wordt belemmerd, altijd schadelijk zijn voor Labour.

Voordat Hitler in 1933 aan de macht kwam, had zijn partij tweemaal grote successen bij verkiezingen voor de Rijksdag behaald, de eerste keer in 1929. Toen deed zich het merkwaardige feit voor, dat er vier miljoen stemmen meer waren uitgebracht dan een keer daarvoor, terwijl het aantal kiezers nog niet met één miljoen was vermeerderd. De conclusie lag voor de hand: de propaganda van de N.S.D.A.P., de partij van Hitler, was er in geslaagd, de grote massa van de thuisblijvers, de onverschilligen, de anti-parlementariërs, naar de stembus te krijgen om op de nationaal-socialisten te stemmen.

De opkomstdwang is in Nederland afgeschaft. De A.R.P. is altijd tegen die dwang geweest. De staat moet burgers, die uit zich zelf niet de wens hebben of de plicht verstaan om te gaan stemmen, niet dwingen om toch naar het stemlokaal te komen. Het kan zijn, dat zij na door dwang in dat lokaal te zijn gearriveerd, toch een keus doen en een geldige stem uitbrengen. Het kan ook, dat zij hun stem blanco in de bus doen. Het stond hun zelfs vrij, met de inlevering van de oproepingskaart te volstaan en dus te weigeren, een stembiljet in ontvangst te nemen. Toch kan men veilig aannemen, dat de opkomstdwang er voor zorgde, dat een bepaald percentage van de kiezers een geldige stem uitbracht, terwijl die stem nauwelijks het karakter had van een keuze. Het was de stem der onverschilligheid, die ergens terecht kwam.

De opkomstdwang is afgeschaft. Dat betekent, dat de kiezer zich opeens heel goed bewust is geworden, dat hij het zelf zal weten: óf stemmen, óf thuisblijven. In vele landen is dat altijd zo geweest en voor 1917 was het in Nederland ook zo. In ons land spraken zelfs van de 'kleurloze middenstof', die de doorslag gaf bij de verkiezingen. Die ook de doorslag kon geven, door thuis te blijven. Dat thuisblijven was altijd schadelijk voor de liberalen en voordelig voor de anti-revolutionairen. Met andere woorden: onze partij had bij die kleurloze middenstof minder kansen dan de liberalen. Tussen 1918 en 1968 was het in ons land zo, dat die 'kleurloze middenstof' wel stemde, vandaag zo en morgen anders. Daardoor konden statistici b.v. gemakkelijk uitrekenen, dat in 1937, met name in Amsterdam, vele bewuste of minder bewuste kiezers, die meestal

liberaal stemden, ditmaal op Colijn hadden gestemd. Een volgende keer zouden zij misschien weer op de liberaal stemmen. Maar het ging om verschuivingen binnen het corps, dat ter stembus komt.

Nu is het anders. Nu zijn we echt in dezelfde situatie gekomen, als die hierboven met twee buitenlandse voorbeelden werd geschetst. Het gaat nu minder om verschuivingen binnen het corps, dat ter stembus komt. Het gaat meer om verschuivingen, die het gevolg zijn van het feit, dat duizenden de ene keer wel en de andere keer niet komen. Bij tal van stembussen was het ditmaal zo, dat we konden constateren.

a. er zijn bijvoorbeeld 80 kiezers méér wezen stemmen dan het vorige jaar en het jaar daarvoor, 80 meer bij deze éne stembus.

b. de P.v.d.A. heeft deze keer bij deze stembus 70 stemmen meer dan bij de Statenverkiezingen. (Dit is géén gefingeerd voorbeeld!)

De conclusie ligt voor de hand: de P.v.d.A. heeft ditmaal een grote steun weten te verwerven bij de kiezers, die volgende keer ook wel weer thuis kunnen blijven. De gematigd onverschilligen, die vandaag zo kunnen en morgen anders

Door de afschaffing van de opkomstdwang is een *verschijnsel zichtbaar geworden* en heeft het *tegelijk meer betekenis gekregen*. Het verschijnsel, dat de beslissing in sterke mate afhangt van het gedrag van de 'kleurloze middenstof': blijft die groep thuis of niet? Zo niet, hoe stemt zij dan?

Alle partijen hebben met dit vraagstuk te maken. Maar toch is er verschil. De A.R.P. bijvoorbeeld beschikt over een aanhang, die als regel gekenschetst wordt door grote trouw. Een trouw, waarop niet mag worden *gezondigd* of *gespeculeerd*, ook niet, door randfiguren, die vanaf de schutting, waarop zij reeds schrijlings hebben plaats genomen, hun kritiek laten horen, om misschien daarna aan de andere kant van de schutting te verdwijnen, tot elke prijs aangenaam te willen zijn.

In tegenstelling met de A.R.P. moet b.v. D'66 het veel meer hebben van, ongeorganiseerde kiezers, die vele kanten uit kunnen.

De vraag blijft intussen urgent: hoe bereikt een partij dit vlottend volk onder de kiezers? Hoe beweegt zij die groep, om *ter stembus te komen* en hoe krijgt zij die groep er toe, dan op 'onze partij' te stemmen?

Hoe bereikt zij die groep, hoe weet zij die groep warm te krijgen, te winnen? Dat is in beslissende mate geworden een zaak van de massa-media.

De P.v.d.A. en D.S.'70 danken hun successen voor een groot deel aan de t.v. En wat D.S.'70 betreft, ook aan de grote dagbladen als 'De Telegraaf' en het 'Algemeen Dagblad'. Door politieke vergaderingen bereikt men van deze groep *vrijwel niemand*. (Evenwel blijven zulke vergaderingen en congressen noodzakelijk, voor de opinievorming en scholing binnen de eigen partij!)

Intussen moeten wij in onze kring een ding goed begrijpen en elkaar ook duidelijk zeggen. Het vlottend volk, dat in veel opzichten geestelijk amorf is, kar. héél moeilijk gegrepen worden door pogingen om te *overtuigen*, principieel te *overtuigen*. Het is veel gemakkelijker te vangen door reclamemethoden die ook dienen om klanten te winnen voor bepaalde wasmiddelen of margarinemerken. Daar kan een vingerwijzing inzitten. Maar ook (en misschien meer!) een *verzoeking*.

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten" komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's-avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

DEFENSIE IN DE FORMATIE

DE FINANCIERING

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEYENFELDT

Het roer moet om bij de defensie. Bij de kabinetsformatie zal het niveau van de Nederlandse inspanning weer voor een aantal jaren worden vastgelegd. Defensie heeft bij ons — en in het algemeen bij de partijen die in eerste aanleg trachten een regering te vormen — terecht een hoge prioriteit. Velen zijn bereid belangrijke offers te brengen voor de verzekering van onze veiligheid.

Het is van groot gewicht, dat deze prioriteit ook inderdaad wordt vastgehouden. Gemakkelijk zal dat niet zijn, want er zijn andere, eveneens belangrijke prioriteiten in de sfeer van de collectieve voorzieningen (woningbouw, werkende jongeren, AOW-optrekking, ontwikkelingshulp) en de overheidsuitgaven staan in de komende regeringsperiode onder sterke druk. Onder deze omstandigheden valt niet exact aan te geven hoe de toekomstige defensiebudgetten zullen uitvallen, maar zijn er wel degelijk indicaties omtrent de limiet van een reëel te verwachten financiering.

Het staat vast, dat de reële financieringsmogelijkheden ver achterblijven bij hetgeen nodig is voor de plannen in de huidige opzet en onder de huidige structuur van het departement. Daarvoor zou, zoals de bewindslieden tijdens de laatste defensiedebatten in de Tweede Kamer duidelijk hebben gezegd, een terugkeer tot 4,2 pct. van het nationale inkomen nodig zijn (op dit moment ligt het defensiebudget op het niveau van 3,6 pct.).

Een dergelijke stijging van 0,6 pct. betekent voor 1975 — als het nationale inkomen zal zijn toegenomen tot ca. 150 miljard gulden — een extra-verhoging met 900 miljoen. Uit dit cijfer vooral wordt duidelijk, dat de zaken niet op de oude voet kunnen voortgaan en dat het roer om moet.

DE REALITEIT

Het is gewenst het cijfermateriaal nader te onderzoeken. In bijgaand schema werden onlangs de verschillende ontwikkelingslijnen voor de defensiebegroting geïllustreerd, uitgaande van het basisniveau van 1971 en zonder rekening te houden met de normale trendmatige groei en louter nominale stijgingen. De lijnen geven dus de extra-verhoging dan wel -verlaging aan als gevolg van — een geleidelijke groei naar 4,2 pct. van het nationale inkomen, zoals de

minister nodig acht (900 miljoen gulden meer in 1975)

— gefaseerde realisatie van het gemeenschappelijke urgentieprogramma van de confessionele partijen (400 miljoen gulden meer in 1975; op dit uitgangspunt stelt ook de VVD zich)

— een geleidelijke vermindering conform het regeringsprogramma van PvdA, D'66 en PPR (300 miljoen gulden minder in 1975). Belangrijker dan de begrotingshoogte in

1975 is voor de verwezenlijking van de militaire plannen de meerdere of mindere ruimte die in de periode 1972 t.m. 1975 wordt geboden. Ten opzichte van een ongewijzigd beleid op basis van het niveau-1971 is het beeld:

— bij 4,2 pct. van het nationale inkomen: een extra-ruimte van 2¼ miljard gulden in de volgende regeringsperiode
— bij de confessionele prioriteit: 1 miljard ruimte
— bij een 'progressieve' regering: 750 miljoen minder ruimte.
In deze benadering zijn de verschillen goed zichtbaar.

a. Op hetgeen naar het oordeel van de bewindslieden nodig is om aan de thans in NAVO-verband overeengekomen verplichtingen te voldoen beknop de PvdA c.s. 3 miljard. Een dergelijk bedrag kan onmogelijk worden gevonden in een doelmatiger organisatie van het militaire apparaat (waarvan eventuele baten bovendien pas na enige tijd verwacht mogen worden) of in een verdere internationalisering van de defensie-inspanning en een verbetering van de samenwerking binnen de NAVO (die ook tijd kost en zich nu eenmaal niet laat afdwingen). Het is voor iedereen duidelijk, dat bij een dergelijke vermindering het onvermijdelijke gevolg zal zijn een aantasting van de omvang van de Nederlandse NAVO-bijdrage, een aantasting die juist thans ten sterkste moet worden afgewezen.

b. Als we aannemen, dat het confessionele programma de maximaal haalbare prioriteit aangeeft, is de opstelling van de minister wel aangenaam maar ook fictief. Tussen de plannen in de huidige opzet enerzijds en de reële financieringsmogelijkheden anderzijds gaapt dan een kloof van 1¼ miljard, die wellicht nog iets zal toenemen wegens de algemene druk op de overheidsuitgaven. Elke volgende minister van defensie zal worden geconfronteerd met de dringende noodzaak deze kloof te overbruggen door een reeks onwettige maatregelen. De bepalende vraag is, of daarbij de NAVO-bijdrage in stand kan blijven.

INGRIJPENDE MAATREGELEN GEBODEN

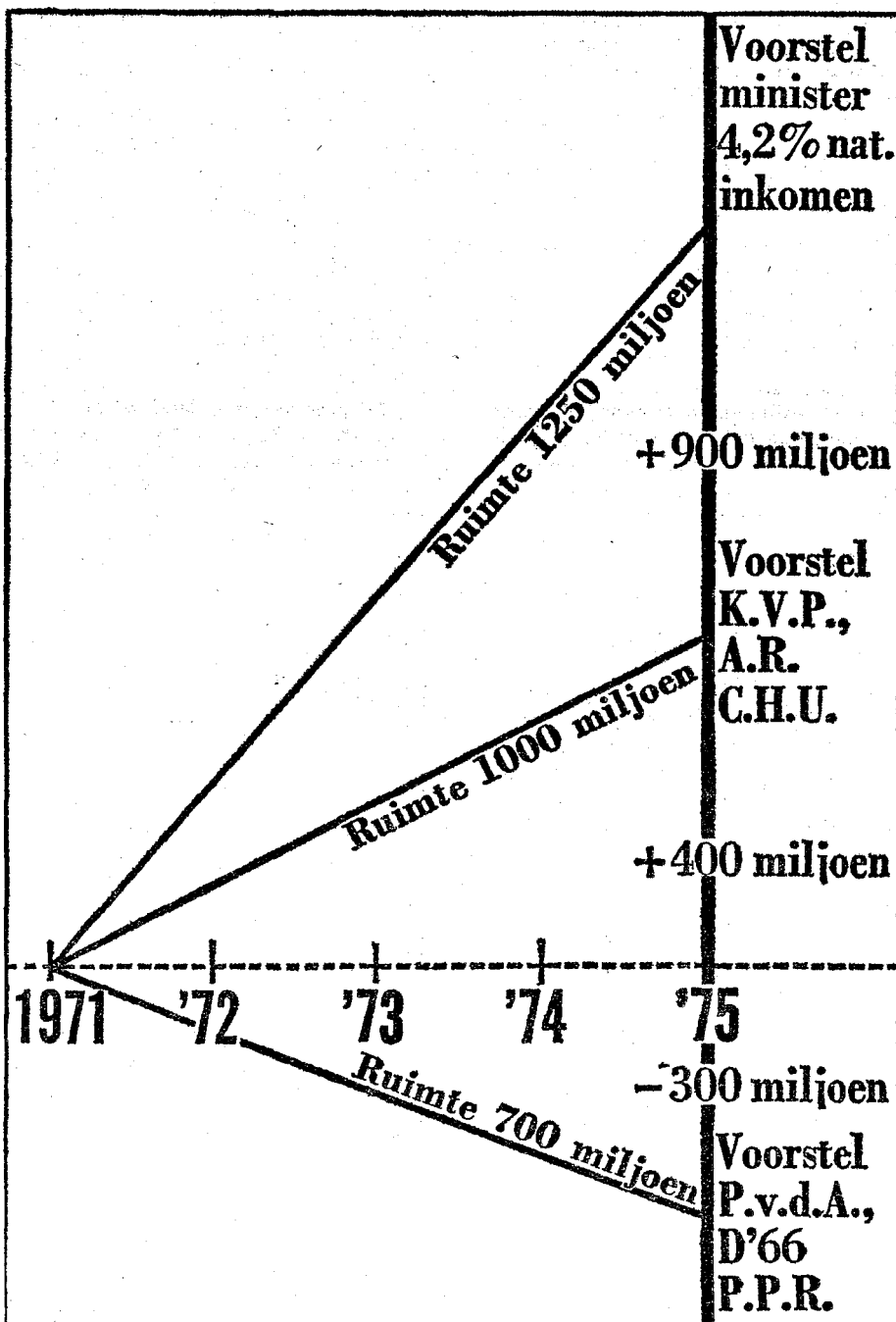
Vooraf zij nogmaals herhaald, dat er dringende overwegingen zijn om de

bondgenootschappelijke inspanning niet te laten afbrokkelen: de bijdrage aan crisisbeheersing en oorlogsvoorkoming in Europa, uitstel van het moment waarop in een conflict de inzet van kernwapens aan de orde komt, handhaving van de onderhandelingspositie over wederzijdse troepenreducties met het Warschau Pact. Terzijde: uit de jongste ontwikkelingen die een gunstig klimaat schijnen te scheppen voor dergelijke reducties mag naar ons oordeel op korte termijn geen belangrijke verlichting van het defensiebudget worden verwacht, omdat de vermindering zich in eerste instantie wel zal beperken tot de Amerikaanse troepen in Europa. Vervolgens geldt, dat zonder de NAVO-bijdrage te schaden zeker besparingen zijn te verkrijgen door een herstructurering van de departementale organisatie, terwijl ook initiatieven tot sterkere internationalisering van defensie genomen kunnen worden. Deze maatregelen zijn onvoldoende om de financiële kloof te overbruggen, maar scheppen op langere termijn een gunstiger uitgangspunt. Op korter zicht zijn ingrijpende maatregelen onvermijdelijk: de exclusiviteit der krijgsmachtdelen is dan in het geding en de kritische analyse van de verhoudingen tussen kosten en effectiviteit. In het bijzonder kan gedacht worden aan:

— voor de landmacht: aanpassing van de paraatheid van de gevechtseenheden aan de internationale politieke situatie, overigens zonder aantasting van de inzetbaarheid van de eenheden
— voor de marine: beperking van de taak op de oceanen
— voor de luchtmacht: afstoting van de (nucleaire) bombardementstaak, die als strategische factor niet geheel past bij onze positie in het bondgenootschap en op de omvangrijke besparingsgevolgen waarvan onlangs een C.H. defensiewerkgroep al heeft gewezen
— algemeen: het met elkaar in verband brengen van projecten bij de krijgsmachtdelen met een gemeenschappelijke doelstelling, zoals de luchtverdediging, maar ook de benadering van de mens in de krijgsmacht.
Hier liggen enige gebieden van onderzoek, waarvan een globale oriëntatie heeft geleerd dat — met behoud van de essentiële elementen van onze inspanning: 6 brigades, onderzeeboot- en mijnenbestrijding, zorg voor luchtoverwicht en luchtsteun aan de grondstrijdkrachten — het 'gat' van 1¼ miljard kan worden gedicht. Alleen een krachtig beleid kan dit overigens effectueren, want er valt met de nodige weerstand te rekenen. Het is ook geen dankbare taak om op zo'n manier in eigen vlees te snijden.

Maar per slot van rekening ligt de oorzaak niet bij degene die straks wellicht gaat snijden, maar bij de toestand van 's lands defensie zoals die in de afgelopen jaren is gegroeid, met ernstige achterstanden op verschillend gebied.

Dat mag dan tijdens de formatie niet worden vergeten. Op zichzelf is de inzet niet een verhoging van de defensie-uitgaven. Het gaat om de stabilisering op een bepaald niveau na een jarenlange geleidelijke afbrokkeling, met als inzet onze bondgenootschappelijke verplichtingen.

LEVEN MET DRUGS

DOOR DR. H. REBEL

Een veel gehoord bezwaar tegen de cannabis-produkten is ook, dat het gebruik ervan automatisch leidt tot het overstappen op LSD en hard drugs. Deze zogenaamde stepping-stone theorie is in zijn algemeenheid door sociologisch onderzoek, naar ik meen afdoende weerlegd. Dat veel mensen dit niet aannemen, of menen dat deze constatering blijk geeft van een vooringenomen standpunt ten gunste van de soft drugs, is voor hun rekening. De werking van deze stoffen vertoont een vrij sterke binding aan sociaal contact. Men moet leren ze te gebruiken. Groepssamenzijn bevordert de verruimingstoestand die men ermee wil opwekken. Dat bevordert de vorming van exclusieve groepen en daarmee een zekere vorm van onmaatschappelijkheid. Wellicht zal men binnen de groepen soms experimenteerlust vertonen, teneinde ervaringen uit te wisselen.

Dit zou tot overstappen op hard drugs kunnen leiden. Het blijkt echter dat die ook door veruit de meeste hasch gebruikers als gevaarlijk worden gezien. Slechts in individuele gevallen gaat de 'stepping-stone' onderstelling op. Niettemin lijkt sommige mensen de verspreiding van het druggebruik nu al het begin van een uiteenvallen van de maatschappij. Ik kom daarmee op het laatste belangrijke bezwaar tegen — ook — de goedaardige middelen, dat ik hier wil bespreken: de nieuwe, onaangepaste-jongerencultuur die geleidelijk is ontstaan.

Alle aangevoerde bezwaren tegen drugs hebben samen geleid tot een verbod op het in bezit hebben ervan, verhandelen, verwerken, voortbrengen enzovoort, zoals wij dat in de Opiumwet neerglegd vinden. Van deze alle is mijns inziens de kans op onmaatschappelijk gedrag op grote schaal van jongeren, met betrekking tot soft drugs het enige dat werkelijk steek houdt. Al hangt de ernst die men aan dat bezwaar toekent af van het inzicht dat men heeft en het begrip dat men opbrengt voor de subcultuur van de hedendaagse jeugd. De — oudere — verantwoordelijken hebben die subcultuur en het ermee samenhangende druggebruik niet uitgevonden. Evenmin stimuleren zij die. Wel moeten zij er een beleid voor ontwikkelen, omdat beide verschijnselen er nu eenmaal zijn, en zich ondanks duidelijke tegendruk hebben ontwikkeld.

OORZAKEN

Aan de oorzaken van het ontstaan van de subcultuur kunnen zij dan niet voorbijgaan. Mijns inziens liggen die daarin, dat een steeds sneller rijpende en hoger ontwikkelde jeugd, zich bewust van haar 'mondigheid', uitstraling en feitelijke macht, voortdurend haar ongelijkwaardigheid ervaart als maatschappelijke partner, als deelgenoot en gespreksgenoot van de ouderen.

De jeugd wil wel erkennen dat de ouderen veelal over meer ervaring en wijsheid beschikken en daarom voor bepaalde verantwoordelijkheden beter

Dit is het tweede en laatste artikel over bovengenoemd onderwerp. Het eerste artikel van dr. Rebel verscheen in Nederlandse Gedachten van 15 mei j.l.

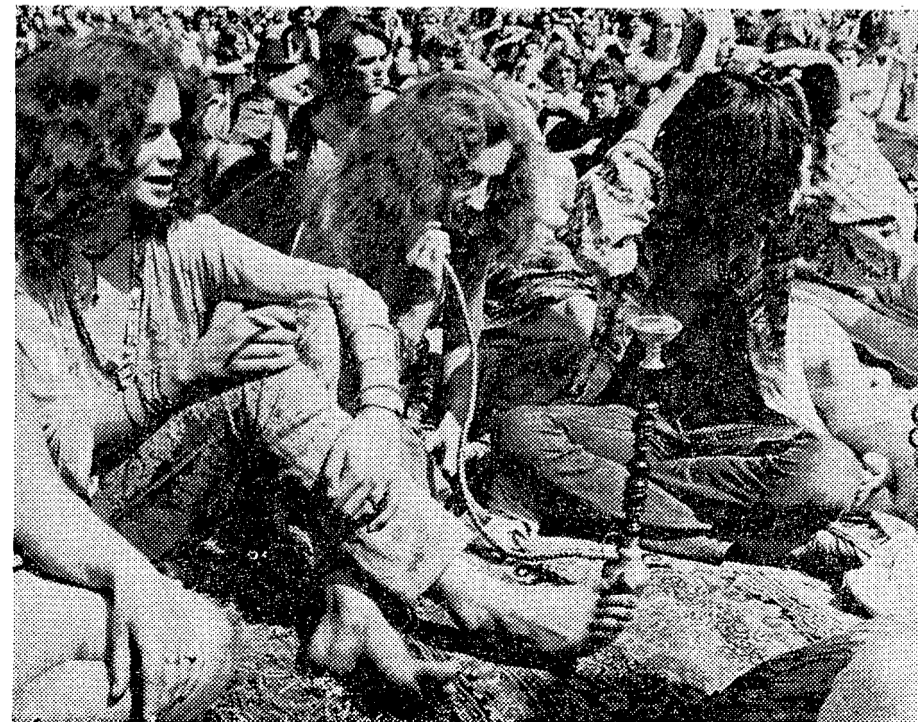
gekwalficeerd zijn, maar zij ziet niet in dat zij daarnaast niet volwaardig gesprekspartner zou kunnen zijn en haar eigen verantwoordelijkheden zou toegewezen krijgen. Zij volgt in haar toekomstverwachting trouwens niet meer het ingeburgerde schabloon, en wordt daarin door de ongerustheid en onzekerheid van de ouderen gesterkt. Meer en meer krijgt zij dan ook het gevoel dat zij de bestaande verantwoordelijkheden metertijd niet zonder meer zal kunnen overnemen. Zij wenst haar kritische kijk op het bestaande erkend te zien en neemt vaak scherp afstand van het verzet van de ouderen daartegen.

In hun protest zoeken de jongeren contact en vinden hun eigen gemeenschapsverband. Zo ontstaat de afgesloten, buiten de gevestigde cultuur staande groep die het leven anders beziet, er andere dingen van verwacht, andere waarden zoekt, en daar door middel van muziek, dans en andere expressievormen uitdrukking aan geeft. Zoals door middel van haar kleding, die bewijst dat zij zelfs de opzet van de 'eigen mode voor jonge mensen' door ziet en zich ook daárvan distantieert. En ook door middel van meditatie en van bewustzijnsverruiming. De leden van de jongerengroepen denken daarmee tegenwicht te scheppen tegen de zakelijkheid, het winstbejag en de prestatie-overschatting van onze moderne samenleving.

VERBOD EFFECTIEF?

Deze jongeren stellen daarmee de doelstellingen en werkwijze van de maatschappij aan de orde, en het is geen wonder dat de maatschappij hen tracht kort te houden en tegenwerkt, hier zowel als achter het ijzeren gordijn. Ik meen dat wij het wezen van

Jongeren zoeken hun eigen gemeenschapsverband

hun kritiek goed moeten trachten te onderkennen en begrijpen. Zij kon immers best eens uit het goede 'architectonische' hout gesneden zijn. Wij kunnen er onmogelijk zonder grondige redenen de harde tegenweer en het ongenueanceerde verbod tegenover stellen. De vraag doet zich dan voor: is het verbod op het bezitten en gebruiken van soft drugs juist en effectief? Draagt het politie-optreden tegen gebruikers, op grond van de wet, bij tot een goed begrip voor, en goede begeleiding en verwerking van het verschijnsel subcultuur en drugs?

Ten onrechte stelt naar mijn mening het Friesch Dagblad van 2 februari j.l., dat drugs gevaarlijk zijn en dat zij dus verboden dienen te blijven. Dat, toen de alcohol omstreeks het begin van de eeuw zo'n probleem was, wij tenslotte ook in 1905 (nog onder Kuypers) de Drankwet kregen. Hiermee scheert men soft en hard drugs weer over een kam. De laatste zijn gevaarlijk. Haschisch en marihuana echter vrijwel zeker niet of nauwelijks.

In de tweede plaats is het met de sociale problemen rond het gebruik van deze drugs al net als met die van de alcohol honderd jaar geleden: die problemen vormen veel minder uitvloeisels van het druggebruik als wel de achtergrond waartegen het druggebruik plaatsvindt en waarvan het in toenemende mate een begeleidingsverschijnsel wordt. De oorzaken zitten in de maatschappelijke ontwikkelingen die voor de meesten van ons vooralsnog prettig zijn en dus welkom, voor anderen echter niet acceptabel. Het begint trouwens ook tot 'weldenkende' mensen door te dringen dat zakelijkheid, op winstbejag en consumptiedwang gericht, ten minste het natuurlijk leefmilieu diepgaand, gevaarlijk kan aantasten. En dat prestatiedwang, manipulatiepraktijken en overorganisatie het maatschappelijk klimaat grondig kunnen bederven en wellicht bezig zijn dat te doen.

Het is voorts opvallend dat de druggebruikers onder de protesterende jongeren het niet accepteren van de maatschappelijke ontwikkelingen op zo'n vreedzame wijze demonstreren. Ook in de manier waarop zij zich aan

problemen en conflictsituaties onttrekken kan men dus moeilijk gevaren onderkennen. In feite krijgt dit zich onttrekken door de roes van soft drugs een veel vreedzamer gestalte dan door die van alcohol. Het is daarom, dunkt mij, zaak, de conflictsituatie niet nog aanzienlijk te versterken door als omgeving radicaal afwijzend te staan tegenover hasj, temeer waar zo'n houding zo onberedeneerd en inconsequent blijkt te zijn. Dat kan het conflict maatschappij (ouderen) — subcultuur (jongeren) alleen maar aanscherpen, de onmaatschappelijkheid in de hand werken en de jongeren tot steeds grotere afhankelijkheid van de drugs nopen.

De Drankwet van 1905, tenslotte, was ook geen wet die het drankgebruik verbod. Zij reguleerde slechts zo ver als kon. Het is ook nooit mogelijk gebleken, waar dan ook, een algeheel alcoholverbod in te stellen. De Islam als godsdienst, als geestelijke beweging, is daarin nog enigermate geslaagd. De arm van de burgerlijke overheid is voor dat doel echter volstrekt te kort gebleken. Het bewijs daarvan is de Drooglegging van de V.S. in de jaren '20. Het effect van deze maatregel was bijkans averechts, vooral omdat een geweldige zwarte handel opbloeide, arm in arm met de grote misdada syndicaten.

SLUIKHANDEL

Iets dergelijks is ook nu het geval. De sluiikhandel in verdovende middelen heeft zich sterk uitgebreid en is goed georganiseerd. Wat betreft marihuana en haschisch is aan de sterk gestegen vraag onder meer tegemoet gekomen door het knoeien met de preparaten, waarbij het gehalte aan zuivere stof omgekeerd evenredig is geworden met de meer of minder louche bedoelingen van de handelaren. Niet het minst gevaarlijk is daarbij wel, dat sommigen niet aarzelen, hun waar met kwalijke en gevaarlijke stoffen te mengen, bijvoorbeeld met hard drugs. Ook tijdens de Drooglegging werd er trouwens grootscheeps en ernstig geknoeid. Tenslotte zet de clandestiene handel een extra stempel van illegaliteit op het bezit en gebruik van soft drugs. Zij benadrukt daarmee nog verder de symbolische rol die deze stoffen voor vele protesterende jongeren gaan vervullen in hun streven naar 'vrijheid'. Zoals het politie optreden hen meer en meer op elkaar aangewezen doet raken. En zoals zij na een veroordeling voor hun gevoel ook alleen nog maar bij elkaar terecht kunnen.

Voorzover crimineel gedrag optreedt, is dit hoofdzakelijk een gevolg van verslaving; als regel dus niet aan soft drugs. Politie-optreden hiertegen zal nodig blijven, omdat de psychische en fysieke afhankelijkheid van de verslaafde hem dwingt, zich tot iedere prijs zijn middelen te verschaffen. Maar de hard drugs zullen dan ook geheel onder de Opiumwet moeten blijven ressorteren.

BELEID

Waarmee ik wil zeggen, dat een verbod op soft drugs slechts de handel en verspreiding van deze middelen, niet het bezit of gebruik ervan, zou moeten gelden. Een officiële handel zou kunnen worden toegelaten door middel van een

VERVOLG OP PAG. 6

vergunningstelsel. Het zou de mogelijkheid bieden om een minimumleeftijd in te stellen voor gebruikers; alsook, om een accijs te heffen op de produkten. Daarmee zou tevens een controle op de zuiverheid van de produkten kunnen worden ingesteld en het toezicht op de naleving van de wet worden vergemakkelijkt. Ik zou er dan wel voor willen pleiten, hard drugs onder strenger regels te brengen. Ze bijvoorbeeld alleen op doktersrecept te doen verstrekken, in maximumhoeveelheden. Een verscherpte controle hierop zou moeten worden ingesteld. LSD zou veiligheidshalve ook onder dit laatste regime moeten vallen. Essentieel hiervoor is overigens wel, dat het onderscheid tussen soft en hard drugs wordt erkend.

In meer subtiele zin zou het beleid zich moeten richten op het tegengaan van het druggebruik in het algemeen. Door intensieve behandeling van verslaafden,

die typische patiënten zijn, en een goede voorlichting en opvoeding van oud en jong. Voorlichting en opvoeding zouden thuis, op school en in het openbaar kunnen plaatsvinden door middel van film, televisie, kranten, affiches, radiopraatjes, documentatie in jeugdcentra, enzovoort. Wat men daarmee kan bereiken, toont wel de publieke opinie over alcoholmisbruik aan. Men is alcoholisten over het algemeen als zielig, als ziektegeval, als 'erg' gaan zien, en zal dus niet gemakkelijk zelf in excessief gebruik vervallen, ook al heeft de alcoholconsumptie in deze welvarende tijd weer een vrij hoog niveau bereikt.

WET ACHTER

Wij zouden de wet dus kunnen zien als achter bij de maatschappelijke ontwikkeling. Zij kan onjuist heten omdat het onderscheid tussen soft en hard drugs zo duidelijk is geworden. Zij

is **ondoeltreffend** omdat het druggebruik in het algemeen, ondanks het bestaan van de Opiumwet, zo sterk is gegroeid. Het pleidooi in mijn betoog komt neer op versoepeling van de wet aan de ene kant, door legalisering van haschisch en marihuana, op verscherping daarvan aan de andere kant, waar het de regulering van de hard drugs aangaat. Dat zou zelfs kunnen gaan tot de instelling van een speciale politiebrigade voor de bestrijding van de sluikhandel. Dit alles, omdat ik marihuana en haschisch hoofdzakelijk als de gewone 'toeback' van een ongewone cultuur zie, en er een zekere willekeur in bespeur dat deze stoffen bij de wet verboden zijn, terwijl aan amfetaminen, barbituraten en dergelijke vrij makkelijk op wettige wijze te komen is.

Ik ben ervan overtuigd, dat wij over de **maatschappelijke** effecten van de soft drugs verdeeld zullen blijven. Er kan echter maar één beleid worden gevoerd. Aan de meningsvorming daaromtrent heb ik getracht een bijdrage te leveren.

Mijn zienswijze wijkt daarbij ten dele af van die welke aan het huidige beleid ten grondslag ligt. Zij vindt echter steun in meerdere publikaties van de laatste vijf jaar, uitgebracht in Engeland, Frankrijk en de VS.

In ons land heeft Cohen de problemen in de hierboven

geschetste geest deskundig benaderd en heeft de Raad voor de Jeugdvorming een op een overeenkomstige visie stoelend advies uitgebracht. De 'tegenstroom' — van stellingnames voor de harde lijn ten opzichte van soft drugs — is in die tijd aangezwollen en heeft tot nu toe de belangrijkste invloed op het beleid gehad. Het voordeel daarvan is wel geweest, dat het beleid **duidelijk** was, zij het mijns inziens niet effectief. Het is slechts te hopen dat de toekomstige bewindsman van Volksgezondheid, hoe hij ook over de soft drugs denkt, eveneens duidelijk zal zijn.

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysanthenstekken voor jaarrondkultuur **DE LIER**

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESSENDAM
Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouthandel
Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**
Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

Voor uw **WASGOED** en uw **STOOMGOED**
WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ
DE LELIE
BERGEN OP ZOOM - TEL. 01640 - 37450
Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING 's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

HOTEL 'DE KROON'
Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325
Uw adres voor **RECEPTIES EN PARTIJEN**

SCHUILING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

DORDRECHT en omstreken
v.h. GEBR. HARKEMA
SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT
ZOWEL VOOR Automateriaal tel. 39429
WONING, Gereedschappen tel. 39433
GARAGE, Hang- en Sluitwerk tel. 33221
FABRIEK OF IJzerwaren tel. 34303
SCHIP Bevestigingsartikelen tel. 34303
LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKAGENT

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV
WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46
U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer- en watersportartikelen.
In ons atelier worden alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van tenten, caravans, luifels, bootzeilen etc. gedaan.

UTRECHT
T. de Vries Stukadoorsbedrijf
KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT
VOOR AL UW VOORKOMEND STUKADOORSWERK
Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR
SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT EN TOCH NIET DUUR
Fa. W. van Tellingen
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

AMSTERDAM

WESTERVELD
bespaart U geld!
Postweg 91 - Javstraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Everzestraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreeuwonenpark 3 - Ribusstraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

ROTTERDAM
N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN
VERZORGT AL UW TRANSPORTEN DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.
AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550
OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN IJSSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

C. de Mooy & Zoon
Im- en export bloemenhandel
ROTTERDAM
LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350.

ZEELAND
Bouwmaterialen **keukens**
TEGELS TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK PRISMA
A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Hollestelle n.v.
GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1
Telefoon 01100 - 5540 - 6995 - 6996

TE HUUR: APPARTEMENTEN TE VROUWENPOLDER OP WALCHEREN
Voorzien van c.v., koelkast, moderne keuken, en meubilair, enz. Zowel voor vakantie als voor weekends.
DICHT BIJ BOS EN STRAND
Te bevragen bij: P. de Visser, Elsenoordlaan 2, Vrouwenpolder. Telefoon 01189 - 1586

AANNEMINGSBEDRIJF „SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.
Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478
HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-, WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

NABIJE OOSTEN

In het Nabije Oosten heeft zich een uiterst belangrijke wijziging in de politieke toestand voorgedaan.

Sinds de dood van Gamal Abdel Nasser was in Egypte een kleine equipe aan de macht met de voormalige vice-president El Sadat in de functie van staatshoofd. Het bewind werd algemeen als een overgangsbewind gezien, omdat het Nassers bezielende greep op het volk miste, maar wel de nauwelijks afgewonnen dreiging van een oorlog met Israël en grote economische moeilijkheden onder ogen moest zien.

President Sadat heeft het collectieve bewind ook als tijdelijk gezien, maar dan met zijn eigen heerschappij als definitieve fase. Hij heeft namelijk een aantal van de belangrijkste machthebbers aan de kant gezet, en vele van hun aanhangers doen arresteren. De bekendsten onder hen zijn de minister van Binnenlandse Zaken Sjarawi Gomaa, sterke man van het regime, hoofd van de politie en van de geheime dienst van de Egyptische eenheidspartij; het hoofd van de presidentiële en militaire inlichtingendiensten Sawi Sjaraf en de minister van defensie Mohammed Fawzi, die is vervangen door de generaal El Sadek, tot nu toe opperbevelhebber van het leger. Al eerder, vlak voor de komst van de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Rogers naar Cairo, had het staatshoofd vice-president Ali Sabri afgezet.

De Egyptische president heeft zich met deze greep aan de top geplaatst. Zijn positie is nu formeel vergelijkbaar met

die van zijn plotseling overleden voorganger.

De verstrekkende betekenis van de verschuiving binnen het Egyptische machtscentrum ligt nu in het feit, dat met de verstoten leiders de belangrijkste aanhangers van de 'harde' lijn in het Arabisch-Israëliëse conflict van het voorste plan zijn verdwenen, en de greep van de Sovjet Unie op Egypte is vervlakt.

Dat wil in het geheel niet zeggen, dat nu Egypte een onafhankelijke positie heeft verworven en nog minder dat het op de VS is georiënteerd geraakt. Maar wel heeft president Sadat meer bewegingsvrijheid gekregen. Het is bekend, dat hij niet afkerig is van onderhandelingen met Israël over een acceptabele vredesregeling, hoewel hij zijn soepele stellingname tegenover zijn volk in krachtige, bijna dreigende taal blijft verpakken. In een radiotoespraak deed de president het trouwens voorkomen, alsof het bij de afzetting van zijn tegenstanders uitsluitend was gegaan om meningsverschillen over de betekenis van de Unie van Arabische republieken die enige tijd geleden tot stand kwam tussen Egypte, Lybië en Syrië.

De vraag is nu of de Egyptische president erin zal slagen, zijn positie te consolideren. Veel hangt daarbij af van de houding van de (jongere) legerofficieren tegenover een regeling met Israël. Voor Israël valt te hopen dat het van de komende gelegenheden tot een vredesgesprek gebruik maakt, door een zekere soepelheid aan de dag te leggen. De eerste Israëliëse reacties wijzen in tegengestelde richting, waarschijnlijk omdat de Israëliëse regering een opener situatie in Egypte in eerste instantie

ook ziet als een kans om hogere eisen te stellen en zo haar onderhandelingspositie te verbeteren.

Moeilijk te schatten is voorts, wat de Sovjet Unie, die haar contactman Sabri kwijt is, zal ondernemen om het verloren gegane deel van haar invloed aan het Suezkanaal — bij de beheersing waarvan zij groot strategisch belang heeft — terug te winnen.

De situatie schijnt hoopvoller, maar tevens meer gecompliceerd. Vrede in het Nabije Oosten is zeker nog niet dichtbij.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
KRAFT-
WAGENS
ETC.

**HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD**

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

VAN HET FRACTIE BUREAU

Ook na de verkiezingen willen we het contact met de Kamercentrales onverminderd voortzetten. Daarom hebben een 'voorlopige' indeling gemaakt, die er als volgt uitziet:

K.C. Groningen, De Koning
K.C. Leeuwarden, Walburg.
K.C. Assen, Boersma.
K.C. Zwolle, mej. v. Leeuwen.
K.C. Arnhem, Aantjes.
K.C. Nijmegen, Aantjes.
K.C. Utrecht, Grosheide.
K.C. Amsterdam, Biesheuvel.
K.C. Den Helder, Roolvink.
K.C. Haarlem, Roolvink.
K.C. Leiden, Geelkerken.
K.C. Den Haag, Veerman.
K.C. Dordrecht, Bakker.
K.C. Rotterdam, Schakel.
K.C. Middelburg, Schakel.
K.C. Tilburg, Boertien.
K.C. 's-Hertogenbosch, Boertien.
K.C. Maastricht, Boertien.

Zoals u ziet, hebben we zoveel mogelijk rekening gehouden met de 'oude' indeling in combinatie met de verdeling tijdens de verkiezingscampagne. Verder kunnen we meedelen, dat in overleg met de partij reeds aan de voortzetting van de werkbezoeken wordt gewerkt

Tenslotte is het voor alle lezers en lezeressen van belang te weten, dat het fractiebureau via één van de medewerkers van maandag t.m. vrijdag altijd is te bereiken van 9.00 uur v.m. tot 17.45 uur n.m. onder het telefoonnummer 070-614911 toestelnummer 2055.

De fractie-secretaris zal dan, zoveel mogelijk en in ieder geval op de zittingsdagen, ook aanwezig zijn. Verder is ondergetekende veelal 's morgens voor 8.00 uur te bereiken onder nummer 01790-4696.

Mej. J. van Leeuwen

EUROPESE VEILIGHEID

Het streven van de Amerikaanse senator Mansfield, nu al bijna tien jaar lang, om de Amerikaanse troepenmacht in Europa drastisch te doen vermindern, is opnieuw mislukt. Mede doordat voor de stemming over zijn amendement op de begroting de Russische partijleider Brezjnef weer een voorstel heeft gedaan om onderhandelingen te openen over wederzijdse troepenvermindering in Centraal Europa.

Maar wel is de aanhang van Mansfield in de Senaat en onder het volk op dit punt in de afgelopen jaren gegroeid. Als deze ontwikkeling door gaat, zal president Nixon, wil hij in 1972 herkozen worden, ten minste rekening moeten houden met de zich wijzigende Amerikaanse opinie over de noodzaak en omvang van militair engagement in den vreemde. Het is natuurlijk logischer en meer noodzakelijk dat er eerst troepen uit Zuidoost-Azië worden teruggetrokken, maar een toenemend deel van het Amerikaanse publiek heeft de indruk dat de Europeanen zelf te weinig voor hun defensie over hebben en zijn niet bereid dat langer te nemen.

Het kardinale probleem voor de Europese veiligheid lijkt zo te worden de min of meer volledige en min of meer snelle, maar op langer termijn vrijwel onvermijdelijke terugtrekking van Amerikaanse troepen uit ons werelddeel. Afhankelijk van het verloop van de Vietnamese oorlog en de rol die deze in de komende presidentsverkiezing zal spelen, kan dit probleem meer of minder acute vormen gaan aannemen.

Tegenover die van het Warschau Pact zijn de land- en luchtmachtkrachten in de minderheid. De aanwezigheid van

Amerikaanse grondtroepen en luchtmacht is daarom in het huidige evenwicht onmisbaar. Hun terugtrekking zal, gegeven het niet-verspreidingsverdrag ter zake van kernwapens, nooit volledig kunnen zijn, tenzij zij hun — tactische — atoomwapens meenemen. Wel zal die terugtrekking kunnen leiden tot een een verlagening van de atoomdrempel tussen VS en SU, en voor wat Europa betreft tot belangrijke wijzigingen in het defensiesysteem.

De niet ongevaarlijke gedachte aan het Europese kernwapens kan herleven. De drang, noord- en zuidflanken van de NAVO te versterken en de eigen troepenmacht in Duitsland uit te breiden, zal zich ongetwijfeld (moeten) voordoen. Wellicht zal men zelfs de noodzaak onderkennen, meer op mobilisabele militie legers te gaan steunen. In elk geval zullen de Westeuropese bondgenoten over de veranderende situatie een openhartige discussie moeten aangaan. Ook al omdat zij op een eventuele Europese veiligheidsconferentie moeten weten wat zij precies willen bereiken.

Het doel van zo'n conferentie kan al niet meer zijn de bekrachtiging van de status quo in Europa. Wij mogen dat niet willen, de SU kan dat niet meer bereiken. Voor het slagen ervan zal wederzijdse troepenvermindering van NAVO, Warschau Pact een minimum voorwaarde worden. Intensief onderling overleg in West-Europa en veelvuldige contacten tussen West en Oost zijn dus dringend noodzakelijk. Het woord is aan buitenlandse politiek en diplomatie. Vooralsnog lijkt een investering in onze — conventionele — strijdmiddelen onvermijdelijk, maar ook gewenst.

Stichting Verpleeginrichting 'Dennenzicht'

GERRIT v. d. VEERLAAN 12 - 14
BAARN.

Voor het verplegen en verzorgen van 65 chronisch zieken en hulpbehoevende bejaarden vragen wij:

- BEJAARDEN- en ZIEKENVERZORGSTERS**
- VERPLEEGHULPEN**
min. leeftijd 16 jaar
- NACHTZUSTERS of HULPEN**

Tevens is er plaats voor

HUISHOUDELIJKE HULPEN

Prettige werkkring.

Hoog salaris.

Inlichtingen en sollicitaties aan de directeur.

Telefoon 02154 - 3109.

DE STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Stelt u zich tot doel: het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlands Staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid (art. 2 van de Statuten).

Meer dan ooit heeft de burger kennis en inzicht nodig. **Kennis** van de organen die het overheidsbeleid vormen of uitvoeren. **Inzicht** in de centrale doelen en middelen van het overheidsbeleid. **Inzicht** vooral in de mogelijkheden die er voor burgers zijn om van hun rechten een zo doeltreffend mogelijk gebruik te maken.

Wanneer u uw kennis en inzicht wilt verdiepen, dan kunt u dit door in te schrijven op één of meer van de cursussen die de Stichting Burgerschapskunde u kan bieden.

A. BURGERSCHAPSKUNDE

1 DOCENTEN

Onder leiding van prof. dr. G. Kuiper Hzn., socioloog aan de Vrije Universiteit te Amsterdam werden lessen door de volgende docenten samengesteld:
mr. dr. P. J. Boukema, lector rechtswetenschappen, Vrije Universiteit te Amsterdam
drs. L. P. J. de Bruijn, wetenschappelijk medewerker politicologie, Katholieke Universiteit te Nijmegen
drs. A. P. M. Clijssen, wetenschappelijk medewerker sociologie van het Openbaar Bestuur, Kath. Universiteit, Nijmegen
prof. dr. A. Hoogerwerf, hoogleraar politicologie, Kath. Universiteit te Nijmegen
mr. P. J. A. Elsenburg, wetenschappelijk medewerker internationale betrekkingen Vrije Universiteit te Amsterdam
dr. J. van Putten, wetenschappelijk hoofdmedewerker politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam
dr. G. H. Scholten, wetenschappelijk hoofdmedewerker politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam
H. J. L. Vonhoff, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal.

2 INHOUD

In de totaal 40 lessen worden o.a. de volgende onderwerpen behandeld:
Vorming van het overheidsbeleid;
Politieke stromingen;
Koningin, ministers, staatssecretarissen, kabinetsformatie;
Ambtenaren;
Parlement;
Adviserende colleges;
Pressiegroepen;
Communicatiemedia;
Kiesrecht, kiesstelsel, gedrag van kiezers;
Politieke partijen;
Provincie, gemeente, nieuwe bestuursvormen;
Rechtspraak;
Sociaal-economisch en financieel overheidsbeleid;
Sociaal beleid;
Onderwijs en cultuur;
Ruimtelijke ordening;
Buitenlands beleid;
Europese integratie, NAVO, Verenigde Naties;
Ontwikkelingshulp en ontwapening.

Tevens ontvangt de cursist een politiek overzicht van het afgelopen parlementaire jaar en een exemplaar van de GRONDWET, het koninkrijksstatuut, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 25,—, hetgeen mogelijk is door de steun van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, die de Stichting Burgerschapskunde voor haar activiteiten krijgt.

B. DE GEMEENTERAAD

Speciaal voor gemeenteraadsleden maar ook voor een ieder die als geïnteresseerde kennis wil nemen van de gemeenteproblematiek en de mogelijkheden die er zijn om invloed uit te oefenen op het beleid heeft de Stichting Burgerschapskunde de cursus De Gemeenteraad samengesteld.

1 REDACTIE EN DOCENTEN

Voorzitter:
prof. dr. G. Kuiper Hzn., hoogleraar sociologie
leden:
drs. J. P. A. Gruijters, lid Provinciale Staten van Noord-Holland
drs. F. K. Langemeijer, burgemeester van Warmond
drs. G. J. Heijne den Bak, wetenschappelijk medewerker dr. Wiardi Beckmanstichting
T. Koorevaar, gemeentesecretaris van Amstelveen
drs. A. Pais, gemeenteraadslid van Amsterdam
mr. H. E. Phaff, directeur Vereniging van Nederlandse Gemeenten
mr. J. A. Post, gemeenteraadslid van Purmerend
drs. H. van Ruller, gemeenteraadslid van Amsterdam

Als docent werken verder nog mee:

mr. Th. Elsenburg, Amsterdam
F. Niemeyer, Breda
H. W. G. Ophay, Bakel
mr. J. J. R. Schmal, Amstelveen
J. v. Toledo, Amsterdam
A. Venverloo, Arnhem
mr. H. Versloot, Oostvoorne
mr. J. Wessel, Leiden
drs. W. F. G. Wisse, Hoorn

2 INHOUD

In de totaal 23 lessen wordt o.a. behandeld:
Rol van het gemeenteraadslid;
Gemeenteambtenaren;
Gemeentefinanciën;
Ruimtelijke ordening;
Inspraak;
Functionele raden en wijkraden;
Subsidies;
Onderwijs, sport, jeugd;
Cultuur en recreatie;
Volksgezondheid, sociale zorg;
Bijstandswet;
Samenwerking en gewestvorming;
Openbare orde;
Verkeer;
Milieuhygiëne;
Economisch beleid.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 20,—.

C. POLITIEK BEKEKEN

1 Speciaal voor de jeugd en voor gebruik op school is, in samenwerking met de Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad, een oriënteringscursus voor de jeugd verschenen.

Docent is drs. W. Langeveld, o.a. leraar maatschappijleer, auteur van diverse boeken op dit terrein en directeur van het Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming.

In het kader van deze cursus verschijnen documentatiemappen, samengesteld door de NPJCR en bestaande uit tijdschrift- en krantenartikelen over een afgerond, actueel onderwerp.

In de cursus, bestaande uit 12 lessen, komen o.a. de volgende onderwerpen ter sprake:

Invloed van de burger op het beleid;
Partijen en partijstelsels;
Gemeente en provincie;
Ruimtelijke ordening;
Recht en rechtspraak;
Economisch beleid;
Internationale bindingen;
Milieuhygiëne.
In de lessen wordt vooral aandacht besteed aan de gevolgen van het politiek handelen voor de dagelijkse gang van zaken en de mogelijkheden die er zijn om direct invloed uit te oefenen.

2 KOSTEN

De kosten bedragen slechts f 9,50, inclusief de documentatiemappen.

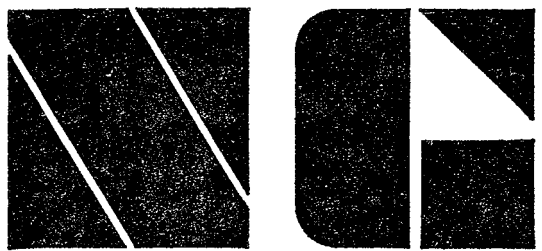
Verdere inlichtingen bij

**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349, Leiden

tel. 01710-44451

*girorekening 150.11.69
onder vermelding van de
letters AZ*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 23 - 5 juni 1971

VISIE OP TWEË FRONTEN

Van het komende kabinet mag en moet meer worden verwacht, dan dat het orde op zaken stelt — en wel op korte termijn — als het gaat om de financieel-economische situatie van 'dit ogenblik'. 'Dit ogenblik' behoeft per definitie niet een periode van vier jaar te zijn. De ervaring van de jaren na 1945 toont aan dat gerichte — soms ook pijnlijke — maatregelen op kortere termijn hulp kunnen bieden, mits men de vinger aan de pols blijft houden, en tevens toch van belang zijn voor de verdere toekomst.

Met name die vinger aan de pols, omdat onder meer het exporterende en importerende Nederland mee afhankelijk is van buitenlandse ontwikkelingen. In dat verband is het naar onze vaste overtuiging noodzakelijk dat het nieuwe kabinet niet blijft staan bij deze financieel-economische problematiek. Het gaat er niet alleen om de overbesteding evenredig en evenwichtig op alle fronten terug te dringen.

Integendeel. Het is juist dan — ook al weer gelet op de opgedane ervaringen na 1945 — noodzakelijk een visie te ontwikkelen. Er moet een brede startbaan zijn met een sterke basis van waaruit het komende beleid verder kan gaan met de ontwikkeling van collectieve voorzieningen. Met andere woorden: het beleidsprogramma zal duidelijk aanzetten moeten geven als het gaat om een aantal structurele ingrepen. Daar behoort ook de vraag bij, of het gewenst zo niet noodzakelijk is mede te financieren via enige belastingverzwaring, al dan niet bestaande uit tariefsverhogingen, dan wel het afkappen van niet meer urgente taken. Waarschijnlijk zal in beide richtingen een beslissing moeten vallen.

Een verantwoord kabinetsprogramma zal naar onze mening de noodzaak moeten erkennen van een tijdige bijstelling indien de financieel-economische situatie dit toelaat. Ook dat is een reden waarom er duidelijk aandacht behoort te zijn voor een structuurbeleid in de komende jaren.

De politieke wereld in Nederland is geconfronteerd met een belangrijke beslissing, die het bestuur van de K.V.P. heeft genomen. De K.R.O. (Katholieke Radio Omroep) is overigens met dezelfde problematiek bezig. De vraag, die door een bijzondere K.V.P. commissie beantwoord moet worden is in het kort deze: moet de K van de K.V.P. worden geschrapt? En als dat zo is, wat komt er dan voor in de plaats? Als de K. geschrapt wordt, wil dat

beslist niet zeggen dat de K.V.P. bezig is aan deconfessionalisatie, bezig is de grondslag te laten schieten, teneinde zich om te vormen tot een pragmatische en zogenoemde vooruitstrevende partij. Naar ons gevoelen is hier eerder sprake van een reconfectionalisatie: de 'engere' kring, de K.V.P. zal ons deze aanduiding niet kwalijk nemen, van een typische katholieke grondslag, zonder strikte banden en verbanden met de Katholieke Kerk als instituut. Het voorrecht van de A.R.P. is altijd geweest, dat de A.R. politiek werd gevoerd zonder zo'n band met of de Hervormde Kerk of de Gereformeerde Kerken, of de Christelijke Gereformeerde Kerk, of welke andere kerk ook.

In tegenstelling tot bijvoorbeeld het G.P.V. van de heer Jongeling, dat met hart en ziel verbonden is met de Gereformeerde Kerken onderhoudende art. 31.

Wij zijn daarom beslist niet verdrietig over de beslissing van onze zusterpartij. Integendeel. Wij zeggen niet, dat nu op stel en sprong één evangelische volkspartij moet worden gecreëerd. De tijd is daar niet rijp voor. Maar wij menen wel, dat het gewenst is samen met anderen, die wel bewust een evangelische politiek voorstaan te komen tot een samenwerkingsverbreding met een daarbij behorende te volgen koers, die de identiteit van een christelijke politiek tot uiting brengt.

Wij zijn het eens met prof. H. N. Ridderbos, die eind 1968 opmerkte, dat 'wij als opdracht in deze wereld hebben ons geloof op de goede wijze te belijden en dat tot uitdrukking te brengen. En daarvoor hebben wij als christenen elkaar nodig. Daarvoor moeten wij een corpus vormen'. Wij kunnen ons niet permitteren om op ons eentje te gaan dokteren. De vraag, die dan op ons afkomt: hoe realiseren wij het één (samenbundelen) en het ander (samenwerking), is de moeite van studie en samenspreking ter beantwoording zeker waard.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering
★
DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771,
AMSTERDAM.
ZIJLWEG 53, TEL. 023 - 326966, HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEFOON 070 - 839446, DEN HAAG.

LOONINFLATIE ONDERNEMERS FISCUS

Bestuurders van grote ondernemingen, met name van grote concerns, zijn in de loop der jaren pragmatisch geworden. Ze zijn meestal geen eigenaar van de onderneming, noch beschikken zij over een (feitelijke) meerderheid van het aandelenbezit in de vaak ondoorzichtig verweven juridische constructie van het concern.

De leiders zijn managers geworden. Vooruitziend, knap, hard en kundig als het gaat om een goed beheer van de aan hen toevertrouwde ondernemingen. Natuurlijk moet er winst worden gemaakt. Het woord winst is op zichzelf beslist geen 'vies' woord. Maar deze managers zijn ware rekenmeesters. Ook dat is op zichzelf geen onbetamelijke zaak. Maar er is een duidelijke neiging te onderkennen, dat zij er aan gewend raken zich niet al te sterk te verzetten als het gaat om looneisen die niet meer realistisch genoemd kunnen worden. Men heeft uitgevonden, dat de bovenmatigheid daarvan verwerkt kan worden in een prijsverhoging van het produkt, zodat de winst van de onderneming toch op peil kan blijven,

hetwelk alweer op zichzelf, vaak noodzakelijk is om tot investeringen over te gaan. Die investeringen zijn immers broodnodig om de groeiende beroepsbevolking op te kunnen vangen. Maar in een situatie van inflatoire ontwikkeling, wordt de pap op die manier gemorst. Een stuk inflatie wordt daardoor aangewakkerd. Zou het daarom niet gewenst kunnen zijn, dat een kabinet het recht heeft een glijdende vennootschapsbelastingsschaal te hanteren?

Als bijvoorbeeld in een gegeven situatie een loonsverhoging groter is dan de gemiddelde produktiviteitsstijging (bedrijfstakgewijs, dan wel landelijk per onderneming) zou de overheid een hoger percentage vennootschapsbelasting kunnen vragen. Een extra gerichte wiebeltax dus.

Wij staan in beginsel niet direct afwijzend tegenover dit nieuwe middel. Te minder omdat dit weinig administratieve rompslomp met zich meebrengt.

HET ALTERNATIEVE KABINET

Met veel ophef is vlak voor de verkiezingsdag — er was onvoldoende tijd behoorlijk na te gaan wie of wel die alternatieve bewindslieden waren — zonder enige inspraak van partijorganen (laat staan kiezers) een kabinet aan het Nederlandse volk aangeboden. Daarna heerst er stille rust rondom dit niet-geaccepteerde-aanbod door de kiezers. Waar blijft de reeds vroeger

aangekondigde 'tweede ronde' van dit schaduwkabinet? Is het dan toch waar dat hier sprake was van een loutere verkiezingsstunt? Of moeten wij veronderstellen dat, gelet op de niet eenvoudige financiële situatie, waarin ons land na de verkiezingen is komen te verkeren, de fracties van P.v.d.A., D'66 en P.P.R. het onderling weer niet eens zijn. Wat moet dan de kiezer wel denken.

DREES

Hoe ook met, name in de kring van de P.v.d.A. en de VARA, wat snerend het 'onderwerp Drees sr.' aan de orde is gesteld, wij vinden dat beneden de maat. Niet alleen uit menselijk overwegingen, ook om het door dr. Drees in al die lange jaren ten bate van ons land verrichte werk. Vanaf zijn achttiende verjaardag in 1905 heeft hij actief meegewerkt in de S.D.A.P. en later in de P.v.d.A. Hij is een van de weinigen, die nog over zijn, die nog meegewerkt hebben dat de socialistische partij, oorspronkelijk uitgesproken marxistisch, een ontwikkelend doormaakte naar het moderne socialisme. Het socialisme dat de klassestrijd afwees en constructief wilde meebouwen met anderen als het ging om een verantwoorde gerechtvaardigde maatschappij. Daarbij bleef hij socialist, en uit die overtuiging bereid tot samenwerking.

Dat is het grote fundamentele verschil tussen de socialist Drees en de niet-socialistische partij van Van Mierlo, Aarden en Den Uyl samen. Daarom heeft hij bedankt voor de P.v.d.A. Niet omdat hij toch al 84 jaar is, uit de praktische politiek is en dus niets meer te zeggen heeft, omdat hij alleen maar in het verleden leeft. Men doet dr. Drees zo onrecht. Dr. Drees is immers een man met een rijk en respectabel verleden, die zijn grote gaven jarenlang ten dienste van de Nederlandse samenleving heeft gesteld. Het siert dr. Drees dat hij, hoezeer men het ook heeft zien aankomen, niet voor maar na de verkiezingen zijn besluit heeft meegedeeld. Hij wilde de, mee door hem opgerichte, P.v.d.A. geen extra electorale moeilijkheden in de weg leggen. Wij blijven dr. Drees hoogachten.

IN DIT NUMMER

kunt u op pagina 2 lezen wat er allemaal aan het stemmen vastzit. Op pagina 3 een verklaring van het partijbestuur. Tevens daar een kort verslag van het afscheid van drs. K. Dobben op 28 mei j.l. Dr. H. Visser schrijft op pagina 4 en 5 over de achtergronden van de valutacrisis. Dr. Visser doceert monetaire theorie aan de economische

faculteit van de Vrije Universiteit. De Arjosraad komt zaterdag 5 juni bijeen. Dan komt het vraagstuk van de Zuidmolukkers in ons land aan de orde. Op pagina 6 en 7 vindt u informatie over deze zaak in de vorm van een vraaggesprek dat de Arjos had met de heer J. Hitjahubessy van Badan Persatuan.

VAN DE STEMMING

De verkiezingen voor leden van de Tweede Kamer zijn voorbij. Over de uitslag is reeds veel commentaar verschenen en de meeste politieke partijen zullen niet 'overgaan tot de orde van de dag'. Zij zullen proberen de uitslag te analyseren, te bekijken waar de zwakke plekken zitten en napraten over gevoerde campagnes, wat daarin fout was en wat goed. Ook in Nederlandse Gedachten is de positie van de A.R.P. na de verkiezingen aan de orde geweest, en hierover is beslist het laatste woord niet gezegd.

Boven dit artikel staat niet: 'van de uitslag van de stemming', maar 'van de stemming'.

Niet alleen de uitslag, ook de stemming zelf levert veel interessants op. Volgens art. M.6 van de Kieswet worden door de voorzitters van de hoofdbureaus (bij Kamerverkiezingen is het hoofdstembureau gevestigd in de gemeenten van de gelijknamige kamerkieskringen, bijvoorbeeld in Kamerkieskring V111 Dordrecht is het hoofdstembureau in de gemeente Dordrecht gevestigd) de processen-verbaal (vaststelling uitslag door hoofdstembureau) ook toegezonden aan de Tweede Kamer.

Op 11 mei 1971 heeft de Commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven (stukken die overgelegd moeten worden bij het al of niet aannemen van een benoeming door een Tweede Kamerlid) verslag uitgebracht van de gehouden stemming. De verschenen Handelingen, zitting 1971, pagina 1-5 bevatten niet alleen interessante gegevens, ook een aantal kritische opmerkingen. Zelfs in enkele gevallen wordt aanbevolen een onderzoek in te stellen. Een korte bloemlezing uit dit interessante verslag:

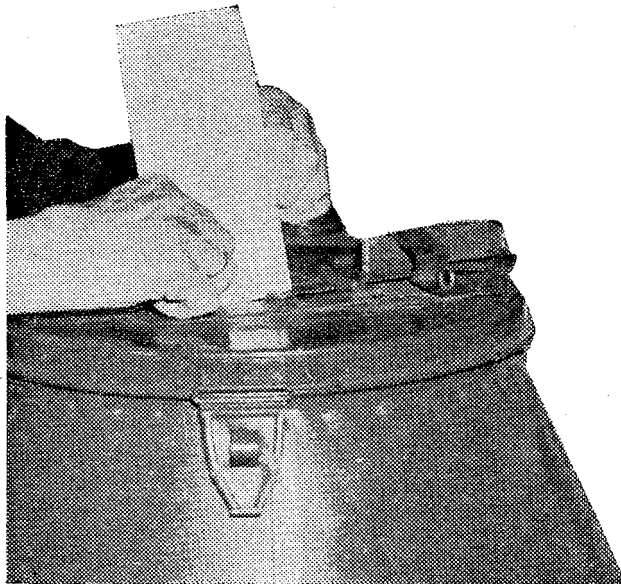
STEMLOKALEN

— een vrij groot aantal processen verbaal (vaststelling uitslag stemming) blijkt slordig te zijn ingevuld; met name het eerste deel: de aantallen opgekomen kiezers, uitgegeven stembiljetten en in de bus gedeponeerde stembiljetten stemden in vele gevallen niet met elkaar overeen.

De meeste van het geringe aantal ingediende bezwaren tegen de gang van zaken rond de stemming hebben betrekking op de ligging, en de inrichting van de stembureaus: de afstand die sommige kiezers moesten afleggen, moeilijk begaanbare trapjes, zodanige plaatsing van stemhokjes, dat de leden van het stembureau vrij gemakkelijk konden zien hoe de kiezer het stembiljet hanteert, slechte potloden, onvoldoende verwarming enz. De commissie vertrouwt dat de gemeentebesturen aan deze klachten aandacht zullen besteden.

AANWIJZEN STEMBUREAUS

De commissie constateert, dat op vrij ruime schaal de kiezers gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid in een andere gemeente te stemmen. Deze kiezers mogen in een willekeurig stembureau stemmen tenzij het College van Burgemeester en Wethouders hiervoor één of meer stembureaus in het bijzonder heeft aangewezen. In de gemeente Rotterdam is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt door het aanwijzen van slechts één stembureau (stembureau nr. 1, stadhuis). Sommige kiezers hebben daarover geklaagd omdat zij nu gedwongen zijn geweest zich naar dit stembureau te begeven, terwijl zij anders in een bepaalde wijk, bijvoorbeeld vlak bij hun werkkring, of op een ander, gemakkelijker te bereiken stembureau, hadden kunnen stemmen. Het genoemde stembureau zelf acht deze klacht gelukkig gegrond. Aangezien het aanwijzen van deze stembureaus volgens de kieswet ter beslissing van B. en W. staat, wil de commissie zich er dan ook toe beperken

DOOR E. TERMORSHUIZEN

dit punt 'in de aandacht van de gemeentebesturen aan te bevelen'.

ENKELE OPMERKINGEN

Niet alleen de letter maar de geest waarin de Kieswet wordt toegepast is van belang. Er is een kiezer geweest die zijn plicht verstond en met het oog op deze verkiezingen op een vroeger tijdstip uit het buitenland komend zijn stem wenste uit te brengen op een stembureau waar ook een familielid, tevens zijn reisgenoot, moest stemmen. Deze kiezer had er voor gezorgd in het bezit te zijn van een kiezerslegitimatiekaart, maar mocht in het betreffende stembureau niet stemmen. Dit moest beslist gebeuren op het enige stembureau, in een grote gemeente aangewezen voor houders van kiezerslegitimatiekaarten.

Hoewel het aanwijzen van slechts één stembureau naar de letter van de Kieswet juist is, zal men toch met de grootte van de gemeente rekening moeten houden.

Formeel gezien is het juist dat deze kiezer verwezen werd naar het betreffende stembureau. Toch komt mij dit te formeel voor, juist omdat er administratief, een zeer belangrijke zaak bij verkiezingen, geen enkele moeilijkheid is een dergelijke kiezer te

accepteren. Wanneer men in de eigen woonplaats stemt valt men onder een bepaald stembureau. Ook administratief is het nodig om op dat bepaalde stembureau te stemmen, omdat wordt aangetekend dat men zich heeft aangemeld. Op elk stembureau is namelijk een afschrift of een uittreksel van het kiezersregister aanwezig, van de onder het betreffende stembureau ressorterende kiezers.

Van kiezers die elders, dus in een andere gemeente willen stemmen wordt in het kiezersregister van hun eigen gemeente achter hun naam aangetekend: 'vervallen'. Wanneer deze kiezer zich bij een willekeurig stembureau of een daartoe speciaal aangewezen stembureau aanmeldt heeft op zijn kiezerslegitimatiekaart alleen door het tweede lid van het stembureau een paraaf te worden gesteld, dat de kiezer zich heeft aangemeld. Dat is de enige administratieve handeling die moet worden verricht. Wanneer bedoelde kiezer allereerst terecht constateert, dat het slechts aanwijzen van één stembureau voor houders van kiezer legitimatiekaarten onvoldoende is, gezien de grootte van betreffende gemeente, had men ook administratief, deze kiezer zonder bezwaar tot de stemming kunnen toelaten, eventueel in overleg met betreffend stembureau.

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Bij de A.R.P. is vacant de functie van

SECRETARESSE

van de secretaris

Geboden wordt een zelfstandige functie voor een jonge vrouw, die tevens werkzaamheden kan verdelen over enkele andere medewerksters.

Zij moet kantoorervaring hebben, over goede contactuele eigenschappen beschikken, in staat zijn afspraken te maken en lopende zaken onder controle te houden.

Vereisten zijn een middelbare schoolopleiding en bij voorkeur een secretaresse-opleiding.

Rechtspositie volgens rijksregeling.

Belangstellenden worden verzocht schriftelijke sollicitaties te richten aan de secretaris van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefonische inlichtingen: 070 - 1839 toestel 5, of 's avonds 01730 - 24832.

Het aanwijzen van 'één of meer' stembureaus zal naar behoefte moeten worden toegepast, rekening houdend met de grootte van de gemeente. Een formele minimale toepassing hiervan doet geen recht aan het streven van de wetgever, binnen te stellen regels, het de kiezer gemakkelijk te maken in een andere dan zijn eigen gemeente te kunnen stemmen.

In dit verband nog een opmerking, die ook weer te maken heeft met de 'letter' en de 'geest' van ons kiesrecht. Ons kiesrecht gaat — terecht — uit van het persoonlijk deelnemen aan de stemming: in de eigen gemeente, vervolgens in een andere gemeente en dan pas bij volmacht. Toch komt aan de hand van de praktijk de vraag op of deze op zichzelf juiste 'trits' toch niet al te formeel wordt gehanteerd, te illustreren door het volgende voorbeeld:

Op 28 april werd er in Utrecht een landelijke conferentie gehouden, bezocht door mensen uit alle delen van het land.

Een vrij groot aantal deelnemers moest voor de opening van de stemlokalen niet alleen op reis om tijdig op deze conferentie aanwezig te kunnen zijn, maar het was voor hen ook onmogelijk 's avonds voor zeven uur weer in hun woonplaats terug te zijn. In een vrij groot aantal gevallen — formeel juist — werd stemmen bij volmacht niet toegestaan; men moest in Utrecht stemmen.

Dankzij het tijdig bekend worden van het moeten stemmen in Utrecht door de deelnemers aan deze conferentie en het tijdig kunnen verstrekken van informatie aan betrokkenen en — dat moet beslist worden vermeld — dank zij de goede medewerking van de gemeente Utrecht door het aanwijzen van enkele stembureaus vlak bij het gebouw waar deze conferentie werd gehouden, hebben deze deelnemers toch kunnen stemmen.

Toch kan de vraag worden gesteld of in dergelijke praktische gevallen stemmen bij volmacht niet toegestaan zou moeten worden en voor kiezers die niet in hun eigen woonplaats kunnen stemmen de keus moet worden gelaten tussen het bij volmacht kunnen stemmen of het stemmen in een andere gemeente.

VERDER VEREENVOUDIGING STEMMEN BIJ VOLMACHT

Bekend is dat de Kiesraad bezig is na te gaan of de regeling voor het stemmen bij volmacht nog verder vereenvoudigd kan worden, waarbij het voor een kiezer nog gemakkelijker wordt een andere willekeurige kiezer als gemachtigde aan te wijzen, waarbij wellicht geen volmachtformulieren meer nodig zullen zijn omdat dit op een andere manier mogelijk wordt. Gedacht wordt aan een soort oproepingskaart waarbij het aanwijzen van een gemachtigde kan worden geregeld. Hoewel de regeling voor het stemmen bij volmacht reeds sterk verbeterd is, o.a. door het nog voor de verkiezingen aangenomen initiatief-voorstel van mej. Haars, is verdere uitbreiding van de mogelijkheden zeer aan te bevelen. Nu geldt nog bloed- en verwantschap tot de vierde graad. Het kunnen aanwijzen van elke willekeurige kiezer zou mogelijk moeten zijn, uiteraard binnen te stellen regels en de nodige waarborgen. Bovendien zouden dan wellicht weer twee formulieren minder (K 4-1 en K 4-2) nodig zijn bij de formulierenbundel die verkiezingen toch al met zich meebrengt.

Deze opmerking is mede ingegeven door het praktische feit — dat, hoewel de Kieswet in artikel K 4-1 voorschrijft dat formulieren om bij volmacht te stemmen kosteloos verkrijgbaar zijn — politieke partijen tegen aanzienlijke kosten er voor moeten zorgen de nodige exemplaren achter de hand te hebben omdat deze formulieren vaak mondjesmaat worden verstrekt, en niet

VERVOLG OP PAG. 7

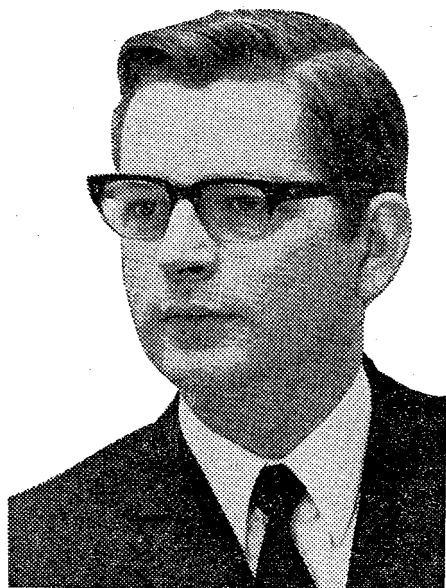
AFSCHEID DRS. KEES DOBBEN

„Te zijner tijd komen wij op zijn vertrek terug. Eerst maken wij met elkaar de verkiezingen af". Dat was de laatste zin in een stukje in Nederlandse Gedachten van 20 maart j.l., waarin het vertrek van een van de twee adjunct-secretarissen van de partij, drs. K. Dobben, werd aangekondigd.

Inmiddels zijn de verkiezingen ruim een maand geleden gehouden en Dobben is alweer een week in zijn nieuwe functie bezig.

Donderdag 27 mei j.l. vormde hij met zijn vrouw het middelpunt van een ongedwongen bijeenkomst in het Kuypershuis, waar een groot aantal mensen afscheid van hem kwamen nemen. Uiteraard waren daar de medewerksters en medewerkers van het partijsecretariaat, mensen met wie hij vier jaar lang heeft samengewerkt. Vanzelfsprekend ontbraken leden van het partijbestuur niet onder wie de partijvoorzitter dr. A. Veerman. Ook het erelid van de partij, dr. J. Donner was aanwezig. Medewerkers van de Kuypersstichting en van de Tweede Kamerfractie gaven blijk van hun belangstelling.

Partijsecretaris dr. W. de Kwaadsteniet belichtte in een geestige speech de kwaliteiten en tekortkomingen van Dobben. Uit zijn woorden bleek duidelijk, dat, wat hem betrof, Dobben beter had kunnen blijven, vanwege zijn gewaardeerde inbreng op het secretariaat, maar niet minder vanwege de prettige wijze waarop er met hem is samengewerkt. Dr. Veerman liet weten, dat naar zijn mening de Groninger Dobben het rustpunt vormde op het partijsecretariaat. Niettemin had de voorzitter in de afgelopen vier jaar ontdekt dat de flegmatieke Dobben ook zeer emotioneel kan zijn. Ook Veerman betreurde het dat Dobben vertrok, maar hij meende met De Kwaadsteniet, dat ook al is Dobben dan niet meer werkzaam bij de partij, hij ongetwijfeld actief zal

blijven. Om het met de woorden van dr. De Kwaadsteniet te zeggen: „Wij zullen je wel weten te vinden". De dank van de partij bleef niet alleen bij woorden, de waardering werd geconcretiseerd in de overhandiging van een platenspeler. Mevrouw Dobben werd als eerste gehuldigd met bloemen, omdat, zoals dr. De Kwaadsteniet zei, het werken op een partijsecretariaat voor de medewerkers eigenlijk alleen mogelijk is wanneer de vrouwen hun mannen daarvoor de ruimte geven. Mevrouw Dobben heeft wat dat betreft haar steentje bijgedragen in de vele tijd dat zij haar man voor de partij moest afstaan. Dobben zei in zijn dankwoord, dat hij met voldoening terugkeek op de afgelopen vier jaar. Hij merkte op dat hij veel had geleerd. Het werken op het secretariaat vond hij plezierig zowel wat het werk zelf betreft als de samenwerking met zijn collega's. Vertrekken vond hij daarom moeilijk, maar zijn nieuwe werk op het Planologisch en Demografisch Instituut var. de Universiteit van Amsterdam zal hem zeker voldoening gaan geven, zei hij.

GROTE RIVIEREN

DOOR H. ALGRA

Het was een Fransman, die eens een merkwaardige beschrijving gaf van het hart van Zuid-Amerika, aan de brede monding van de Rio de la Plata, met aan de rechteroever Buenos Aires en aan de linker, iets meer stroomafwaarts, in het gezicht van de zee, Montevideo.

Wat er aan de oevers van de Rio de la Plata leeft en werkt en woelt, doet denken, zo constateerde hij, aan twee andere rivieren: aan de Hudson, waaraan New-York verrijst en aan de Taag, waaraan de Spanjaarden en de Portugezen wonen.

Hetzelfde wordt eigenlijk al gezegd in de naam: Latijns Amerika. Het is Amerika, volop en voluit Amerika, maar het doet telkens denken aan het Romaanse deel van Europa, met name aan het Iberisch schiereiland. De positie van de R.K. kerk is er in grote trekken dezelfde en de democratie kan er niet aarden. Daarom is het Latijns Amerika. Tóch Amerika, en dat niet alleen om zijn wolvenkrabbers, maar ook om de geforceerde kapitalistische trekken van de maatschappij en de sterk pragmatische instelling van de mensen.

Maar wat is Amerika? Wat is Amerika in tegenstelling met Europa? Het is een vreemde vraag, want Amerika is Europa, is dat deel van Europa, dat emigrerende de Atlantische Oceaan is overgestoken.

De Nederlanders waren de eersten, die de Hudson opvoeren, Nieuw-Nederland werd later Nieuw-Engeland, en er is in de Verenigde Staten nauwelijks één burger te vinden, of hij weet, waar zijn voorouders vandaan kwamen, van Sicilië of van Walcheren, uit Warschau of uit Londen. Allemaal Europeanen van afkomst. En zó verscheiden als de Europeanen onderling zijn, zó onderscheiden zijn de nakomelingen in de

Nieuwe Wereld niet meer. In Amerika werkt de smeltkroes veel grondiger, dan in Europa. In Amerika is daardoor méér te zien van de dóórsnee-Europeaan, dan in Europa zelf. En dat geldt zeer met name van de Verenigde Staten.

Het is natuurlijk de vraag, of zo'n dóórsnee-Europeaan wel een wezen is, waar ons hart naar uitgaat. Kuypers in zijn tijd was niet eens erg ondersteboven van de doorsnee-Niederlander. Hij schreef in zijn beschouwingen over de centralisatie, een eeuw geleden: 'Wij wensen niet het pittige begrip van een Zeeuw of een Fries tegen het vage, zwevende begrip van een... 'Niederlander' uit te ruilen'.

Maar hoe dit zij, de aanzet van een proces, dat leidt tot het ontstaan van een doorsnee-Europeaan is in Amerika in elk geval verder gevorderd dan in Nederland. Er is een stroom van Britten, Ieren, Duitsers, Polen, Italianen en Scandinaviërs binnen gestroomd met ook een betrekkelijke groep uit Nederland, en de smeltkroes doet zijn werk, het onderwijs is er op ingesteld, om zoveel mogelijk de nog bestaande verschillen te egaliseren, de levensgewoonten zijn overal dezelfde, de bankier, wiens voorouders uit Londen kwamen en de kappersbediende, die nog een Italiaanse naam draagt, ze hebben dezelfde snit van hun pak en proberen zich allebei te gedragen zoals een goed Amerikaan past.

Monsieur Pompidou heeft in Brussel gesproken. In zijn rede werd ook een aansporing vernomen, om ons zelf te blijven, Europeaan te blijven en ons niet te laten gelijkschakelen met Amerika. We moeten goed en duidelijk als Europeanen onderscheiden blijven van de Amerikanen. Dat was een duidelijke tendens van de rede. Waarbij, in verband met het bovenstaande, natuurlijk de vraag aan de orde komt: wie zijn dat, wij Europeanen? Spanjaarden, Grieken, Portugezen en Fransen? Of... zijn het de Fransen en degenen onder de Europeanen, die in elk geval veel op Fransen lijken, zoals de Belgen? Als het om het verschil gaat met de Hudson, gaat het dan om de Theems en de Tiber, de Taag en de Rijn, of eigenlijk in de eerste en bijna enige plaats om de Seine? Wij vermoeden enigszins het laatste.

Er zit, evenals bij De Gaulle, altijd in Frankrijk weer een verzet in tegen de Angelsaksische expansie. De Gaulle kwam er zelfs toe in Canada de partij-schap aan te wakkeren door zijn kreet: Vive Quebec! Maar daar zit een stuk verzet in tegen de geschiedenis.

In de eerste helft van de achttiende eeuw leek het, alsof de Mississippi en de St. Laurens Franse rivieren zouden worden aan de overzijde van de Oceaan. Quebec groeide tot een Franse stad, New Orleans en St. Louis werden Franse steunpunten aan de grootste rivier van Noord-Amerika en in de valleien van St. Laurens en Mississippi zijn er nog altijd tientallen plaatsnamen op -ville... Maar de zevenjarige oorlog heeft de suprematie gebracht van de Angelsaksen, voorgoed. Dat wil niet zeggen, dat er geen verschillen zijn tussen Engeland en Amerika. Maar ze zijn kleiner dan die tussen Frankrijk en Amerika. En in het laatste geval liggen ze sterker in de gevoelsfeer.

De aansporing van Pompidou is niet de boodschap van een Europeaan, maar de boodschap van een Fransman tot het Europa, zoals hij graag zou zien

Het bestuur van de A.R.P. heeft in zijn vergadering van 28 mei 1971 te Utrecht een aantal organisatorische zaken besproken, waaronder de samenstelling van de commissie van redactie van Nederlandse Gedachten.

Tot voorzitter van deze commissie is benoemd de heer G. A. Kieft te Utrecht.

De voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie heeft het partijbestuur ingelicht over het door de fractie gevoerde en te voeren beleid ten aanzien van de kabinetsformatie.

Het partijbestuur hield zich verder bezig met de toekomstige verhouding tussen de drie christelijke partijen, die voor de gehouden verkiezingen een gemeenschappelijk

urgentieprogramma hebben opgesteld. Het partijbestuur is van mening, dat er door A.R.P., C.H.U. en K.V.P. als vervolg op de stuurgroep een contactgroep moet worden gevormd, welke voor de voortzetting van de relatie tussen

VERKLARING PARTIJ BESTUUR

de drie partijen goede diensten kan bewijzen.

De partijvoorzitters kunnen zich nader beraden over taak en vorm van een contactgroep, waarbij voorop moet staan, dat de bevoegdheden van de partijorganen niet worden aangetast.

Naar de mening van het partijbestuur is een nadere bezinning zowel in eigen kring als tussen de drie christelijke partijen op de verhouding tussen evangelie en politiek nodig.

Met name dient daarbij het accent te vallen op de betekenis van het evangelische uitgangspunt voor de praktische politiek.

Te zijner tijd zullen de resultaten van de bezinning als discussiestuk gepubliceerd moeten worden.

De uitkomst van de bezinning zal naar het oordeel van het partijbestuur van fundamentele betekenis zijn voor de verhouding tussen de drie christelijke partijen.

ACHTERGRONDEN VAN EEN VALUTACRISIS

Op 5 mei heeft de Duitse Bundesbank de aankoop van dollars tegen de officiële minimumkoersen gestaakt, waardoor de koers van de dollar beneden het officiële minimum kon dalen. Nederland volgde het Duitse voorbeeld. De loop der gebeurtenissen heeft men in de kranten kunnen lezen. Dit artikel gaat op de achtergronden van de valutacrisis in.

VRIJ FLUKTUERENDE WISSELKOERSEN

Wie uit een ander land goederen importeert, kan meestal niet met de eigen valuta betalen; wie naar een ander land goederen exporteert, wordt betaald in buitenlands geld dat meestal binnenslands niet te gebruiken is. Omwisseling van de ene valuta in de andere is in beide gevallen nodig. In principe zijn er twee manieren om deze omwisseling te regelen. In de eerste plaats kan men het systeem van vrij fluktuerende wisselkoersen toepassen. Wie vreemde valuta nodig heeft, vraagt deze (via zijn bank) op de markt voor vreemde valuta, waar aanbod uitgeoefend wordt door degenen die vreemde valuta bezitten (bijvoorbeeld uit exportopbrengsten) en binnenlands geld wensen. De prijs van een eenheid vreemde valuta, d.i. de **wisselkoers**, komt tot stand door vraag en aanbod. Nu is het denkbaar dat van dag tot dag vraag en aanbod in omvang wisselen, waardoor de wisselkoersen sterk zouden gaan fluktuëren. In de praktijk valt dat wel mee (vgl. het koersverloop van de Canadese dollar, die van 1950 tot 1962 en sinds juni 1970 vrij kon resp. kan fluktuëren). Als de wisselkoers valt beneden een niveau dat als normaal beschouwd wordt, zullen speculanten als kopers optreden om van de te verwachten prijsstijging gebruik te gaan maken. De daling van de wisselkoers wordt daardoor geremd. Het optreden van speculanten is in normale omstandigheden stabiliserend. Bovendien zal ook de overheid erop uit zijn grote koersschommelingen tegen te gaan door, zoals in het Verenigd Koninkrijk en Nederland in de jaren '30, een valuta-egaliseringsfonds op te laten treden als koper van vreemde valuta in het geval van koersdalingen, als verkoper in het geval van koersstijgingen.

VASTE PARITEITEN

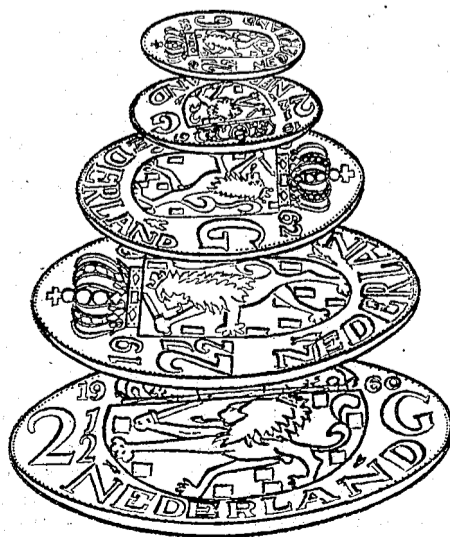
De andere mogelijkheid tot regeling van het internationale betalingsverkeer is het handhaven van een systeem van vaste pariteiten, waardoor de wisselkoersen slechts in beperkte mate kunnen fluktuëren. Vóór de eerste wereldoorlog circuleerden in veel landen gouden muntstukken, die vrijelijk aangemunt en ontmunt konden worden. Voor het goud gold een vaste prijs. Hadden bijvoorbeeld 10 guldens dezelfde goudwaarde als één pond sterling, dan volgde daaruit ook een wisselkoers van het pond van f 10,—. De koers van het pond kon nooit ver boven f 10,— stijgen, immers, men kon altijd gouden munten omsmelten, naar Engeland sturen en tot ponden laten slaan. De wisselkoers kan zo nooit ver van de **pariteit**, de verhouding van de goudwaarden der valuta's, afwijken. De maximale afwijking werd bepaald door transportkosten en muntloon.

Na de eerste wereldoorlog is het gebruik van gouden munten sterk verminderd 1). Men ging het monetaire

DOLLARS FRANCS MARKEN EN GULDENS

DOOR DR. H. VISSER

Dr. Visser doceert monetaire theorie aan de Vrije Universiteit.

goud opslaan in de kluisen van de centrale banken. Het systeem van de vaste pariteiten veranderde niet. Goud kon men nl. tegen vaste prijzen aan de centrale banken verkopen en van de centrale banken kopen. Een aantal centrale banken ging er vervolgens toe over niet alleen goud, maar ook vreemde valuta (die zelf aanvankelijk weer in goud omwisselbaar was, maar dat is voor de werking van het stelsel van vaste pariteiten niet essentieel) aan te houden. Goud in voorraad houden en oversturen kost geld, vreemde valuta kan rente opleveren (nl. als men belegt op de geldmarkt). Bovendien is het handig om voorraden van die valuta's te hebben, waarmee de wereldhandel gefinancierd wordt. Het bedrijfsleven zal daar steeds vraag naar uitoefenen.

In dit systeem van vaste pariteiten houden de centrale banken voorraden internationale betaalmiddelen of **internationale likviditeiten** (goud en bepaalde valuta's) aan. Heeft een land voortdurend meer te betalen aan het buitenland dan het uit het buitenland ontvangt, dan dreigen de voorraden uitgeput te raken en is men gedwongen de import te belemmeren of te devalueren, d.w.z. goedkoper te worden t.o.v. het buitenland, zodat de exporten kunnen stijgen en de importen afnemen.

DOLLAR ALS INTERNATIONALE LIKVIDITEIT

Centrale banken zullen gaarne die valuta in voorraad hebben, die veel gebruikt wordt ter financiering van de wereldhandel en die bovendien weinig gevaar loopt in waarde achteruit te gaan. Vóór de eerste wereldoorlog was dat het pond sterling, na de tweede wereldoorlog de Amerikaanse dollar.

De rol van **sleutelvaluta**, valuta die als internationale likviditeit dienst doet, van de dollar brengt mee dat de Verenigde Staten niet hoeven te zorgen dat ze voor ongeveer even veel moeten verkopen aan goederen, diensten en waardepapieren als ze kopen. Ze kunnen nl. met dollars betalen. Vooral van Franse zijde is er op gewezen dat het voor de Amerikanen op die manier wel gemakkelijk werd gemaakt om in Europa te investeren en Europese bedrijven op te kopen. Het resultaat is echter dat de dekking van de dollar steeds slechter is geworden. Eind 1961 bedroegen de dollarsaldi van centrale banken buiten de V.S. \$ 11.830 miljoen. Deze hadden, indien gewenst, tegen goud omgewisseld kunnen worden, want de monetaire goudvoorraad bedroeg toen \$ 16.947 miljoen. Eind derde kwartaal 1970 bedroegen de dollarsaldi van niet-Amerikaanse centrale banken echter \$ 21.872 miljoen, terwijl nog maar voor \$ 11.494 aan goud als dekking daartegenover stond 2). De V.S. zouden dus aan een algemene opvraging van goud door buitenlandse centrale banken niet kunnen voldoen. Ze speculeren er ook op dat dit niet gebeurt, ze rekenen erop dat de centrale banken buiten de V.S. geen valutacrisis zullen ontketenen.

De V.S. zouden wel langzamerhand de schulden aan het buitenland kunnen verminderen door te zorgen dat ze elk jaar voor een groter bedrag goederen, diensten en waardepapieren aan het buitenland verkopen dan ze kopen. Daartoe zouden ze moeten zorgen dat de importen dalen, of, liever, minder snel stijgen. Dat kan door importbelemmeringen in te voeren,

Europese landbouwpolitiek in het gedrang

maar dan riskeert men een handelsoorlog met o.a. de E.E.G. Dat kan ook door de binnenlandse bestedingen te beperken: als er minder verdiend wordt, daalt de vraag naar goederen en diensten, ook naar die van buitenlandse herkomst. Als de vraag daalt, neemt de werkgelegenheid echter af. Bij het huidige werkloosheidspercentage van ruim 6% staat deze weg de Amerikaanse regering niet vrij.

De schulden aan het buitenland kunnen ook verminderen als de V.S. goedkoper worden t.o.v. het buitenland, zodat ze relatief meer gaan exporteren en minder gaan importeren. Nu kan men de lonen en prijzen moeilijk laten dalen, zeker niet als men bezig is de werkloosheid te bestrijden, d.w.z. de binnenlandse bestedingen uit te breiden.

Wat wél kan is de wisselkoers wijzigen, de dollar minder waard laten worden t.o.v. andere valuta's. Daar hebben de V.S. ook niet zoveel op tegen, als ze maar niet zelf hoeven te devalueren.

Vinden andere landen dat de dollar te hoog gewaardeerd is, dan moeten ze hun eigen valuta maar laten revalueren.

Devaluatie zou gewichtsverlies voor de V.S. betekenen, en bovendien een stijging van de monetaire goudprijs (sinds 1934 vastgesteld op \$ 35 per ons fijn). De V.S. zijn daar sterk op tegen, een stijging van de goudprijs zou de goudproducenten Zuid-Afrika en de Sowjet-Unie ten goede komen.

Bovendien zou een toename van de goudprijs geen oplossing geven van het probleem hoe de voorraden internationale likwiditeiten te vergroten: de speculanten worden immers gesterkt in hun geloof dat de monetaire goudprijs niet onveranderlijk vast ligt. Zij zouden goud vasthouden in de hoop op verdere prijsstijgingen. 3)

Tenslotte, mocht het wel lukken om het goud weer een grotere rol te laten spelen, dan zou dat gaan ten koste van de rol van de dollar en van de door het Internationale Monetaire Fonds gecreëerde internationale likwiditeiten, de zgn. 'bijzondere trekkingsrechten'.

Tegenover het Amerikaanse streven de rol van het goud als internationale likwiditeit terug te dringen, staat een welhaast dogmatische gehechtheid aan het goud aan Franse zijde. De Fransen voelen veel voor de discipline van de gouden standaard, waarbij landen die meer te betalen dan te ontvangen hebben hun goudvoorraad moeten aanspreken. Wie geen orde op monetaire zaken stelt moet maar devalueren. Frankrijk weigerde dan ook Duitsland en Nederland te volgen bij het tijdelijk loslaten van de vaste pariteiten, het laten 'zweven' van mark en gulden.

EURODOLLARS

Naast centrale banken houden ook het particuliere bankwezen en grote ondernemingen dollarvoorraden aan.

Deze dollarvoorraden, in het bezit van Europeanen, duidt men wel aan als Eurodollars. Zij ontstaan niet alleen uit Amerikaanse betalingsbalanstekorten, maar ook uit leningen van Europeanen in de V.S. Gedurende de laatste maanden zijn deze leningen sterk toegenomen. De Verenigde Staten

voeren een goedkoop-geld politiek: de rente wil men daar laag houden om de investeringen te stimuleren. De rente in Europa is hoger. Europese, vooral Duitse, ondernemingen leenden nu liever dollars, o.a. bij de Bundesbank om te wisselen tegen marken, dan rechtstreeks marken. Er bewoog zich een forse dollarstroom naar Duitsland 4).

Door de omwisseling van dollars tegen marken nam de binnenlandse geldhoeveelheid in Duitsland toe. Een toename van de bestedingen uit dezen hoofde betekende een versterking van de reeds bestaande tendens tot loon- en prijsstijgingen. Een aantal instituten voor economisch onderzoek beval op 3 mei opwaardering van de mark aan als middel om de inflatie tegen te gaan.

Opwaardering of revaluatie betekent een moeilijker positie van het bedrijfsleven op de exportmarkten en meer buitenlandse concurrentie in het binnenland. Het bedrijfsleven zal dan meer tegendruk bieden tegen inflatoire looneisen en minder gemakkelijk zijn prijzen verhogen.

Toen nu minister Schiller waarderende woorden over deze aanbevelingen liet horen, ging ook de speculatie, beschikkend over Eurodollars meespelen: op dinsdag 4 mei kwam plm. \$ 1,2 miljard Duitsland binnen, woensdag 5 mei gedurende het ene uur dat nog gehandeld werd, plm. \$ 1 miljard 5). De Bundesbank, gevolgd door De Nederlandsche Bank, stopte de aankoop van dollars tegen de officiële minimumkoersen. De koers van de dollar kon nu beneden de officiële minimumkoers dalen, de mark en de gulden konden nu m.a.w. meer waard worden. Doorgaan met uit de markt nemen van dollars zou de dollarvoorraden van de Bundesbank sterk hebben vergroot. Zou Duitsland inderdaad de pariteit van de mark verhogen, dan lijdt de Bundesbank een verlies op haar dollarvoorraad. Ook als niet gerevalueerd wordt, zou toename van de dollarvoorraden lastig zijn: de sterk toegenomen geldhoeveelheid zou de geldmarkt ruim hebben doen zijn en lenen gemakkelijk hebben gemaakt; een monetaire politiek, gericht op het afremmen van bestedingen, zou geen enkele kans vanslagen meer hebben.

ZWEVENDE VALUTA'S EN DE E.E.G.

De oplossing van zwevende valuta's is geen slechte. Een stelsel van vaste pariteiten geeft problemen omdat de pariteiten van tijd tot tijd herzien

moeten worden (om verschillen in exportprestatie en uiteenlopende prijsstijgingspercentages te compenseren). Pariteitswijzigingen worden vaak te lang uitgesteld, de economische groei wordt geremd om de importen te beperken en er ontstaan valutacrisis (vgl. het Verenigd Koninkrijk, dat onder de regering-Wilson jarenlang de pariteit van het pond heeft verdedigd, tevergeefs). Een systeem van vrij fluktuerende wisselkoersen, of een systeem dat voorziet in geregelde pariteitswijzigingen van beperkte omvang, kan deze moeilijkheden ontwijken. Nu streeft de E.E.G. naar de vorming van een monetaire unie, met als uiteindelijk doel een gemeenschappelijke Europese munt.

Als eerste stap in die richting is onlangs de maximale koersfluctuatie tussen de valuta's van de E.E.G.-landen onderling teruggebracht van 3 pct. tot 2,4 pct.

Duitsland en Nederland konden de overige E.E.G.-landen niet bepraten om ook hun valuta's te laten zweven — de koersfluctuaties zijn door het zweven van mark en gulden nu juist vergroot in plaats van verkleind. Ook de Europese landbouwpolitiek komt door wisselkoerswijzigingen in het gedrang.

Wanneer landbouwmarkten zijn uitgedrukt in Europese rekeneenheden (gelijk in waarde aan de dollar) en de mark en de gulden worden meer waard, zou dat betekenen dat de landbouwmarkten in Duitsland en Nederland, in mark en gulden uitgedrukt, dalen.

Voorlopig hoeven Duitsland en Nederland hun landbouwmarkten niet aan te passen, maar mogen ze invoerheffingen en uitvoersubsidies toepassen als de mark en de gulden 2,5 pct. of meer boven de officiële pariteit uitstijgen. De gemeenschappelijke landbouwmarkt is hiermee echter verbroken. Een monetaire unie vraagt om een gemeenschappelijke monetaire politiek, een gemeenschappelijke loon-prijs- en inkomenspolitiek en daarmee om krachtige supra-nationale organen.

Vergaande reglementering, zoals in de agrarische sektor, stelt

dezelfde eisen, o.a. daar problemen blijken op te doemen die slechts in een monetaire unie op te lossen zijn.

1. R. Triffin, The Evolution of the International Monetary System. Princeton Studies in International Finance no. 12, Princeton: Princeton University 1964, blz. 28, 29 en International Currency Experience, Genève: Volkenbond 1944 blz. 118.
2. Bron: de maandstatistiek van het International Financial Statistics februari 1971, blz. 20, 23.
3. Zie hierover H. Visser, Voor een ons goud is 35 dollar genoeg. Economisch-Statistische Berichten 4 juni 1969.
4. The Economist 8 mei 1971 blz. 12, 67 Business Week 8 mei 1971, blz. 16.
5. Business Week 8 mei 1971 blz. 16.

GEHEIMHOUDING ZIEKENFONDSEN

Het A.R. Eerste Kamerlid prof. mr. W. F. de Gaay Fortman heeft aan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid gevraagd hoe het gesteld is met het medisch ambtsgeheim bij ziekenfondsen.

In het blad Medisch Contact wordt een geval beschreven van een ziekenfondspatiënte, die bemerkte dat het personeel van het ziekenfonds van hoog tot laag op de hoogte was van haar ziekte. Door een vergissing van het fonds kwam ook haar buurvrouw op de hoogte van haar kwaal zodat ook de straat waar zij woonde snel met alles op de hoogte was. Prof. De Gaay Fortman vraagt of genoemd geval typerend is voor de manier waarop ziekenfondsen met het medisch ambtsgeheim omspringen. Hij meent dat eventueel regels gesteld moeten worden om geheimhouding voldoende te garanderen.

ARJOSRAAD OVER ZUID-MOLUKKERS

Op zaterdag, 5 juni a.s. zal de Arjosraad, het politiek overlegorgaan van de Arjos, zich gaan bezig houden met het probleem van de in ons land verblijvende Zuid-Molukkers. De leden van de Arjosraad hebben enkele weken geleden een dokumentatiemap ontvangen, zodat zij zich ruimschoots hebben kunnen oriënteren. De documentatie bevat onder meer een vraaggesprek met de heer Hitjahubessy van Badan Persatuan (de stroming Manusama). Dit artikel drukken wij op deze pagina af.

De dokumentatiemap bevat nog enkele bijdrages over de Zuid-Molukken en geeft daardoor een goed overzicht van de diverse moeilijke kanten die aan de zaak vast zitten. Het werkstuk is voor geïnteresseerden verkrijgbaar bij de Arjos tegen een vergoeding van f 1,—. Gaarne storting van dit bedrag op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag met vermelding van 'Zuid-Molukken'. Toezending volgt spoedig na ontvangst van het bedrag.

Hoe staat u tegenover het RMS-ideaal?

'Let our people live and work in peace and freedom!'

Dat is wat de Zuidmolukkers willen en zij hebben dit nu reeds 21 jaar op verschillende manieren doen blijken.

Zij willen dat hun volk in vrede leeft en werkt aan een waardig bestaan.

Ik sta hier achter en daar de RMS deze wil belichaamt sta ik achter het RMS-ideaal. Dit betekent, dat ik de heerschappij van Djakarta over Ambon, welke heerschappij heeft geleid tot de nu reeds 21 jaar durende - de Zuidmolukkers opgedrongen - vrijheidsstrijd, afwijs, dat ik mij tegen deze heerschappij verzet. Een heerschappij die met de kracht der wapens haar wil aan de Zuidmolukkers oplegde en opgelegd houdt; die althans probeert de Zuidmolukse vrijheidsdrang te smoren; die de Zuidmolukse bevolking meesleurt in corruptie en armoede en dompelt in geestelijke en sociale nood; die beschikt over Zuidmolukse bodemrijksdommen; die het Zuidmolukse eiland Buru gebruikt als verbanningsoord net als destijds Boven Digul in West-Nieuw-Guinea onder het voormalige Nederlands-Indisch Gouvernement. Ik verzet mij tegen deze heerschappij, omdat ik van mening ben, dat de Zuidmolukse belangen hiermee niet gediend zijn.

Juister nog, omdat de Zuidmolukse belangen hiermee worden geschaad. Deze belangen zijn in elk geval het best gediend in een zelfstandig dan in een overheerst Zuidmolukken. Ik verzet mij hiertegen omdat ik de vreemde heerschappij over mijn volk afwijs.

De mogelijkheid van verwezenlijking van het RMS-ideaal is geen eenvoudige zaak. Ik meen te weten, dat de RMS-leiding en de langs democratische weg in de Badan Persatuan gekozen leiders van de Zuidmolukkers in Nederland zich hiervan bewust zijn. Dat zij desondanks aan dit ideaal vasthouden komt omdat zij vinden, dat het hier gaat om een rechtvaardige zaak; om een zaak van

vrijheid; om de belangen van het Zuidmolukse volk.

De tot op heden aan de Zuidmolukkers continue voorgehouden mening, dat zij met de RMS een hersenschim najagen vind ik een mening die niet geheel vrij is van pretentie alles vooruit en voor alle tijden te zien en te weten.

De Republiek Indonesië, die goed beschouwd wordt overheerst door het overbevolkte en verarmde Java (met een geschatte bevolkingstoename van minstens 1 miljoen zielen per jaar), is een republiek die volgens Stephanie Grant van Amnesty International meer politieke gevangenen telt die zonder vorm van proces worden vastgehouden dan welk ander land ter wereld ook, en waar het gezag volgens dezelfde Grant voor een groot deel berust op angst. Zeer solide is deze republiek nu ook weer niet.

Wanneer deze republiek straks verkiezingen gaat houden voor het parlement, dan zullen honderdduizenden stemgerechtigden hun stem niet mogen uithbrengen, dan zullen bepaalde personen, waaronder ook velen die aan de wieg van de Indonesische republiek hebben gestaan, zoals met name Natsir en Roem, niet op de kandidatenlijsten mogen voorkomen.

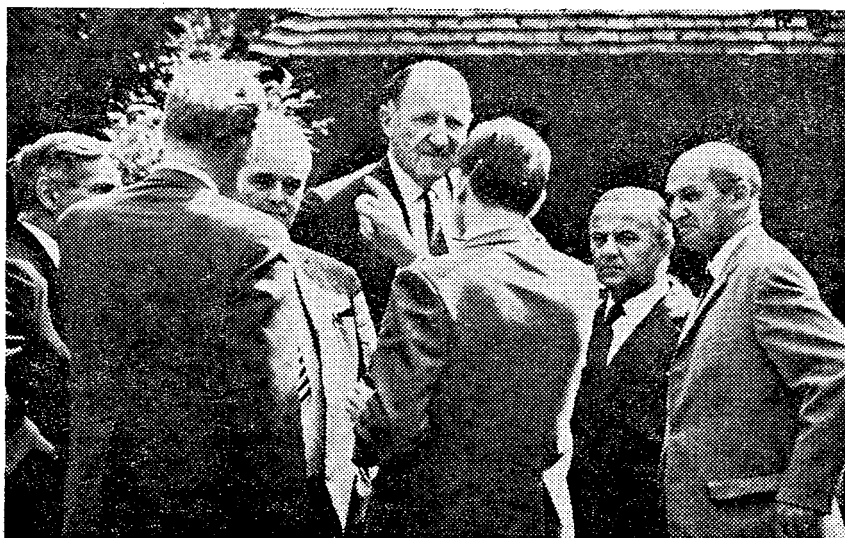
Verkiezingen - voorbereid onder toezend oog van de gewapende macht - voor een parlement, waarvan reeds tevoren een groot aantal der zetels voor die macht is gereserveerd.

Gunar Myrdal bijv. merkt over de RI in zijn 'Asian Drama' het volgende op: 'if serious sufferings among the masses, on the one hand, and incompetence, corruption and bickering for power on the other, continue to be the rule, violent outbreaks cannot be excluded, even if foreign aid should be granted'.

Enige voorzichtigheid bij het vormen van een oordeel over de RI en bij het innemen van een politiek standpunt in de Zuidmolukse zaak, lijkt dan ook op zijn plaats.

Temeer voor de Nederlandse Regering, omdat in dit 'hersenschimmig ideaal' (zoals het RMS-ideaal pleegt te worden genoemd) besloten ligt het vertrouwen in de Nederlandse garantie van het zelfbeschikkingsrecht. Voor het realiseren van dit ideaal zijn niet zonder meer pasklare oplossingen te geven. Zaak is, dat de Zuidmolukkers vasthouden aan het gestelde doel en daarin volhouden.

Ir. Manusama

Wat zij in het algemeen kunnen en moeten doen is blijvend de aandacht op hun zaak te vestigen en ijveren naar een konstruktieve en doelgerichte samenwerking met gelijkgezinde bevolkingsgroepen in Indonesië.

Is de Nederlandse regering in gebreke gebleven t.a.v. de RMS?

'Toen reeds enkele maanden na de soevereiniteitsoverdracht de Djocjase republiek door middel van de gewapende macht, die zij alleen ter beschikking had, de federale staatsopbouw oprolde en de Indonesische eenheidsstaat vestigde, was zonder meer een verdragsplicht jegens Nederland geschonden. En toen op 25 april 1950 als reactie op de schennis van het zelfbeschikkingsrecht, het Ambonse volk zijn zelfbeschikkingsrecht proclameerde lag daarin besloten het vertrouwen in de Nederlandse garantie van het zelfbeschikkingsrecht, garantie die toen in werking trad. Zie daar de dubbele reden waarom de Ambonse zaak ook een zaak van Nederland is. Ik stel dit opdat wij zonder smetten staan!', aldus Prof. W. L. G. Lemaire.

Er zijn meerdere uitspraken van andere terzake kundigen van gelijke strekking aan te halen. Met deze aan duidelijkheid niets te wensen overlatende uitspraak wil ik hier volstaan.

De RMS-zaak gaat Nederland, gaat de Nederlandse regering dus wel degelijk aan.

Op grond hiervan zou van Nederland, van de Nederlandse regering een welwillende houding tegenover de Zuidmolukkers, tegenover de Zuidmolukse zaak, mogen worden verwacht.

De Zuidmolukkers hebben helaas het tegendeel ervaren. De volgende voor een ieder verstaanbare overweging van de Haagse rechtbank bij de straffoetmeting op 19 januari 1971 aan de '35 van Wassenaar': 'dat er wellicht reden is voor bezinning op de vraag of de Nederlandse regering, het Nederlandse parlement en de Nederlandse volksgemeenschap in de afgelopen twintig jaar steeds voldoende bewust zijn geweest van de Nederlandse verplichtingen tegenover het volk van de Zuidmolukken', mag tot nadenken stemmen.

Wat zou de Nederlandse regering m.b.t.

de RMS uws inziens moeten en kunnen doen?

'Het laat zich begrijpen, dat de Zuidmolukkers verwachten, dat de Nederlandse regering (en uiteraard ook het Nederlandse parlement en de Nederlandse volksgemeenschap) zich bezint op de Nederlandse verplichtingen tegenover het volk der Zuidmolukkers. De Nederlandse regering bevrijdde zich van de tot nu toe ingenomen standpunt over de RMS en streve naar een oplossing van het Zuidmolukse-Indonesisch konflikt.

De Nederlandse regering gaat - zolang bedoeld gesprek nog niet tot stand kan worden gebracht - periodiek (bijv. één keer in zes maanden) samen met de algemeen erkende Zuidmolukse gezagsdrager, ir. J. C. Manusama, na hoe de kansen voor een dergelijk gesprek staan.'

Wat denkt u van repatriëring van een aantal Zuidmolukkers?

'Ik stel voorop vast, dat een ieder - dus ook iedere Zuidmolukker - vrij is te gaan en te staan waar hij dit wil.

Iedere Zuidmolukker is dan ook vrij om van de door Djakarta en Den Haag gekonstrueerde repatriëringskanalen gebruik te maken. De praktijk heeft uitgewezen dat hiervan minimaal gebruik wordt gemaakt. Dit is ook gezegd door Minister Luns op 1 september 1970 in de Tweede Kamer.

'Weinig animo onder de Zuidmolukkers dus ondanks het feit dat het 'repatriëringsloon' fors omhoog is gebracht. Het Zuidmolukse aanbod schijnt niet zo heel erg elastisch te zijn.

Het moet langzamerhand duidelijk zijn dat het bewandelen van deze 'repatriëringsweg' om van de Zuidmolukkers en zo van de Zuidmolukse problematiek af te komen een ondeugdelijke oplossing is.

Wat ik betreurt is, dat 'repatriënten' hierdoor in het algemeen kansloos verdwijnen in de grauwe verpauperde Indonesische massa. Voor de jeugd daaronder vind ik het triest.

Economische ontwikkeling van de Zuidmolukken vereist naar mijn mening een integrale Zuidmolukse aanpak.

Economische ontwikkeling is een proces dat zich voltrekt in een politieke en sociale orde.

De huidige orde vind ik voor de Zuidmolukse economische ontwikkeling niet de geëigende.

Dit betekent dat ik hierbij denk aan een zelfstandige Zuidmolukse sociale en politieke orde. Ik meen hiervoor enige steun te vinden in de volgende gedachte neergelegd in het Rapport (blz. 24) van de Commissie Ambon van de ARP, handelende over 'Het vraagstuk van de Republiek der Zuidmolukken en de Ambonezen':

'Het ligt voor de hand, dat de opbrengst van zee en bodem bij juiste voorlichting en technische hulpverlening aanmerkelijk zou toenemen, indien de exploitatie in handen zou zijn van een zelfstandige republiek (cursivering van mij), die zich vanzelfsprekend niet van omliggende eilanden zou moeten isoleren'.

ONTWERP RESOLUTIE VOOR DE ARJOSRAAD

Ik betreur daarom 'repatriëring' langs de huidige weg temeer, omdat en de 'repatrianten' en de Zuidmolukken op deze wijze ook economisch niet aan hun trekken komen'.

De meeste Ambonezen wonen in aparte woonoorden en woonwijken. Hoe ervaart u dat?

Dat er nog woonoorden zijn komt vermoedelijk omdat de daarvoor in aanmerking komende gemeenten - zulks op grond van economische binding gemeente en betrokken Zuidmolukkers - zich kanten tegen een Zuidmolukse wijk. De woonwijkgedachte is een gedachte die ligt tussen de 'spreiding van Zuidmolukkers over de Nederlandse gemeenschap' - gedachte en 'behoud van woonoorden die dan gefatsoeneerd moeten worden' - gedachte.

De Zuidmolukkers huldigen de laatste gedachte, maar kunnen zich naderhand verenigen met de woonwijkgedachte. Voor de woonwijk heeft de Commissie Verwey Jonker (zie haar Rapport over de Ambonezen in Nederland) een lans gebroken.

Voor de Zuidmolukse gemeenschap vind ik deze gedachte verstandig. De argumenten die genoemde commissie heeft aangevoerd voor deze gedacht spreken mij wel aan?

Welke concrete maatregelen zou Nederlandse regering naar uw mening moeten nemen om het verblijven in Nederland te verbeteren?

'De groep - thans staatlozen - Nederlandse Zuidmolukkers verdient naar mijn mening een zodanige rechtspositieregeling, dat zij nu eens eindelijk weten waar zij staan en een passende regeling van inspraak en medezeggenschap inzake hun welzijn. Reeds in 1955 waren de Nederlandse regering en de Tweede Kamer het met elkaar eens, dat de Zuidmolukkers een betere positie moet worden gegarandeerd dan ten aanzien van de vluchtelingen als geregeld in het desbetreffende Vluchtelingenverdrag. Bij brief van Badan Persatuan d.d. 13

De Arjosraad, op 5 juni 1971 te Utrecht bijeen, heeft zich beraden over de positie van de Zuid-Molukkers in Nederland.

1. De raad is van mening, dat Nederland ten aanzien van de Zuidmolukse bevolkingsgroep een eigen verantwoordelijkheid heeft, mede op grond van wat in het verleden is gebeurd.

2. De raad onderkent, dat er bij de Zuid-Molukkers die in Nederland wonen, verschillende standpunten leven. Hij meent te weten, dat er mensen zijn die zo vlug mogelijk terug willen naar Ambon, dat er anderen zijn die in Nederland wensen te blijven en dat velen alleen terug willen naar een vrije Republiek der Zuid-Molukken (R.M.S.)

De raad is van mening dat elk mens, in dat opzicht, in vrijheid en voor eigen verantwoordelijkheid zijn toekomst mag bepalen. Hij meent dat het niet tot de taak van de Nederlandse regering behoort de mening over de R.M.S. onder de Zuid-Molukkers te beïnvloeden.

3. De raad is van mening, dat de Nederlandse regering, in overleg met die van Indonesië, maatregelen moet nemen teneinde de repatriëring van die dat wensen, zo vloeiend mogelijk te doen verlopen. Dit opdat de repatrianten niet verpauperen, maar dat er een soepele aanpassing tot stand komt met het Indonesische-maatschappelijk leven. Voorafgaande aan de terugkeer dient er een zekere vorm van scholing te zijn, waarin plaats moet zijn voor een intensieve en eerlijke voorlichting over wat hen te wachten staat in Indonesië en

een voorlichting over het verloop van het repatriëringsschema.

4. De raad is van mening dat zij die dat wensen op eenvoudige wijze de Nederlandse nationaliteit moeten kunnen krijgen.

5. De raad is van mening, dat ter vertegenwoordiging van de belangen van de thans in Nederland verblijvende Zuid-Molukkers er behoefte bestaat aan een tijdelijke gesprekspartner voor de Nederlandse regering. Hiertoe zal er een Zuid-Molukkenraad dienen te bestaan, gekozen naar evenredigheid.

Een en ander dient geregeld te worden in de faciliteitenwet, die op het ogenblik in voorbereiding is, waarin de rechtspositie van de Zuid-Molukkers wordt geregeld. Ook op plaatselijk vlak dient de inspraak van de Zuid-Molukkers gewaarborgd te zijn.

6. De raad is van oordeel dat, ten behoeve van hen die streven naar een vrije R.M.S. of een beperkte vorm van zelfbestuur voor de Zuid-Molukken, de Nederlandse regering moet proberen een gesprek te arrangeren tussen vertegenwoordigers van Indonesië en van deze Zuid-Molukkers. Dit overleg dient binnen 10 à 15 jaar tot een oplossing te leiden. Het voortbestaan van de gekozen raad zal, ter vermindering van een steun door de Nederlandse regering aan de R.M.S., aan eenzelfde termijn gebonden dienen te worden.

7. Met spoed dient werkelijk aandacht te worden besteed aan de grote taalachterstand, die grote groepen Zuid-Molukkers nog steeds hebben. Een breed opgezet effectief programma van maatschappelijk opbouwwerk en onderwijs dient op korte termijn te worden opgezet en uitgevoerd.

april 1970 aan de Minister-President De Jong, drongen de Zuidmolukkers onder meer aan op een wettelijke regeling van hun rechtspositie overeenkomstig bedoelde bevinding van de Nederlandse regering en de Tweede Kamer. Het schijnt eindelijk zo ver te zijn, dat er een zgn. faciliteitswet op stapel staat.

Wat inspraak en medezeggenschap betreft valt te denken, dat over het lot van de Zuidmolukkers door de Nederlandse regering en het Nederlandse parlement wordt beslist zonder dat zij strikt genomen er aan te pas komen. Er is daarom reden om in die zgn. faciliteitswet tevens te voorzien in een orgaan bijv. een Raad van Zuidmolukkers, dat fungeert als overlegorgaan met de Nederlandse regering en dat de regering gevraagd en ongevraagd van advies dient. Bedoelde Raad ware samen te stellen uit vertegenwoordigers van de Zuidmolukse gemeenschap, te kiezen langs de weg van verkiezingen als in Nederland gebruikelijk, door meerderjarige Nederlandse Zuidmolukkers.

Ik vind het in elk geval verstandig, wanneer het ontwerpwet ook wordt doorgesproken met mr. J. A. Manusama en dr. S. Metiary. Toen de Nederlandse regering het op 31 augustus 1970 moeilijk had, wist zij dat deze twee heren de Zuidmolukse vertrouwensmannen waren. Hierdoor wordt bereikt dat de Zuidmolukkers met vertrouwen de komende op hun van toepassing zijnde wettelijke voorschriften tegemoet kunnen zien'.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

VERVOLG VAN PAG. 2

op een zodanig tijdstip verkrijgbaar zijn om er mee te kunnen werken (bijvoorbeeld onder schippers)

Het is de commissie opgevallen, dat in de gemeente Goes, waar de meeste stemmachines gebruikt werden een uitzonderlijk hoog percentage blanco stemmen is geregistreerd, gemiddeld ongeveer 4 pct., terwijl bijvoorbeeld Steenwijk, waar ook stemmachines zijn gebruikt geen enkele blanco stem werd uitgebracht.

Gezien de afschaffing van de opkomstplicht constateert de commissie dat het aantal blanco stemmen bijzonder gering is geweest. Hoe het nu komt, dat in Goes zoveel blanco

stemmen zijn geregistreerd kan de commissie niet nagaan. Een onderzoek hiernaar, zou volgens de commissie aanbeveling verdienen.

Onderzoek is zeker gewenst naar de oorzaak hiervan. De mens en de machine is een veel besproken zaak. Misschien komt de stemmer en de machine ook aan de orde.

TEKORTEN STEMBILJETTEN

In sommige stembureaus kwam men stembiljetten tekort, wat is opgevangen door 'lening' bij andere bureaus. Dit tekort is over het algemeen veroorzaakt doordat op sommige plaatsen meer dan één stembureau in het zelfde gebouw gevestigd was en dat er bij de bevoorrading van stembiljetten

verwisseling heeft plaatsgevonden. Het is hierbij de commissie opgevallen dat bij 'lening' van stembiljetten door betreffende bureau niet altijd nauwkeurig aantekening is gehouden waardoor controle op het aantal gebruikte stembiljetten per bureau, werd bemoeilijkt. De commissie heeft de indruk dat men in Amsterdam wel erg zuinig is geweest met het verstrekken van stembiljetten; talrijke bureaus hadden bijzonder kleine overschotten. De commissie beveelt een iets ruimere bevoorrading aan.

Evenals bij vorige verkiezingen meent de commissie dat er geen aanleiding is om aan de juistheid van de aantallen uitgebrachte stemmen zoals deze door het Centraal Stembureau zijn vastgesteld te twijfelen.

WAAR GEHAKT WORDT . . .

Waar gehakt wordt vallen spaanders. Dat blijkt ook uit het verslag van de Kamercommissie waarvan mr. W. J. Geertsema voorzitter was. Naast veel waardering voor het werk van de gemeentebesturen en alle leden van stembureaus blijft

critische begeleiding 'van de stemming' geboden. Ook het verslag van de Kamercommissie getuigt hiervan. Mogelijke aanpassingen moeten worden benut om een optimaal en goed gebruik van het kiesrecht te kunnen garanderen.

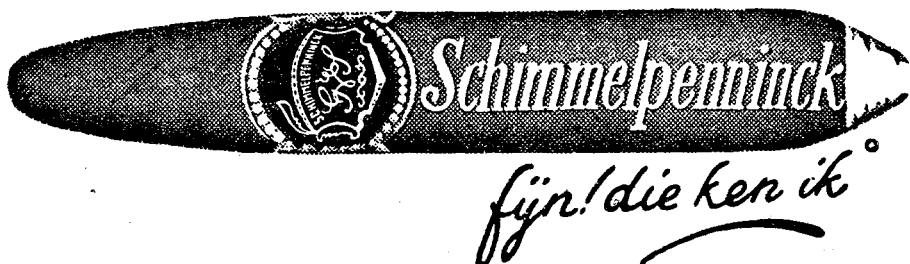
Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

FIDES

Chrysanthenstekken voor
jaarrondkultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

RUIL OF HUUR EEN LERAARSWONING IN UW VAKANTIE

3000 woningen beschikbaar overal in NEDERLAND, ENGELAND,
CASTRICUM. Telefoon 02518 - 51966.

DUITSLAND, ZWITSERLAND, etc. Juli en augustus Huur p.m.
f 200,- p.w. N. G. Hindeloopen, leraar Eng., Stetweg 35.

BUREAU 'DE NIEUWE WEG'

VERANTWOORDE
HUWELIJSBEMIDDELING
DOOR PSYCHOLOGE

Aanmelden schriftelijk:
M. A. de Ruyterstraat 46 - Hengelo (O.)
Telefonisch (05400) 13918.

SCHULING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*
AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

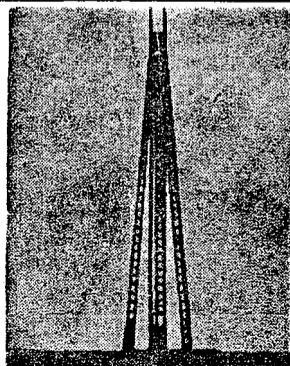
FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwen wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF N.V. GEBR. SALVERDA

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255-666

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten
woningen, directieketen, barakken, garages, vakantie-
huisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken,
veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN — KAPELSTRAAT 20 — TELEFOON 2671

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asphaltwerken

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 — BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

* VERBOUW
* NIEUWBOUW
* ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

FRIESLAND

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

presenteert
europese

„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden” N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK

ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504
Telefoon 05180 - 363 en 221

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

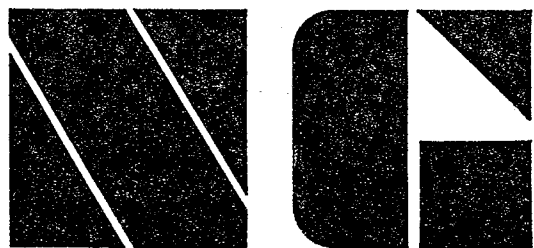
N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
HANDEL
BOUWMATERIALEN-

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 24 - 12 juni 1971

WISSELING VAN STUKKEN

De kabinetsformatie is op het moment waarop wij dit schrijven in het tweede stadium gekomen. Welbewust, naar het ons voorkomt. Er mag dan een open informatie zijn geweest, met name van de zijde van de informateur, maar veel echt inzicht is tot nu toe niet geboden.

Men wist, dat er over bepaalde belangrijke zaken nog niet gelijk werd gedacht. Er was bekend geworden, dat de informateur een opsomming had gegeven van een aantal „vertrekpunten” en een kader had aangegeven, waarbinnen een kabinetsprogram kon worden opgesteld.

De meelevende kiezer had, om het zo te zeggen, wel een klok horen luiden, maar wist niet waar de klepel hing.

Wij zijn van oordeel, dat de beslissing van het zestel tot het wisselen van de stukken om twee redenen is toe te juichen.

Allereerst omdat er nu de mogelijkheid is concreet na te gaan welke problemen en de daarbij behorende oplossingen de informateur aan de orde heeft gesteld, en aan welke problemen hij is voorbijgegaan. Men kan ook constateren of in de werknota van de informateur aan de vijf fractievoorzitters, naast financieel-economische problematiek er inderdaad sprake is van een visie als het gaat om een aantal noodzakelijke structurele ingrepen.

In de tweede plaats vinden wij het van bijzonder belang de reacties van de daarbij betrokken fracties te kennen. Niet slechts om vast te kunnen stellen in hoeverre in de werknota van de informateur het eigen verkiezingsprogram verwoord is. Het is evenzeer van belang hoe de fracties hierop reageren en welke fracties nu reeds eventueel willen laten afweten én

waarom. De verantwoordelijkheid voor het eventueel niet-slagen van deze noodzakelijke informatie kan op deze wijze in het openbaar worden vastgesteld.

Ontvluchtingswegen zijn er dan niet bij. Die politieke verantwoordelijkheid moet onder de huidige omstandigheden immers uitermate zwaar worden gewogen. De omvangrijke en moeilijke problemen van allerlei aard, waarvoor ons land zich geplaatst ziet dringen naar een kabinet, dat kan rekenen op de steun van een meerderheid van de volksvertegenwoordigers.

Als het waar is, zoals is gesteld, dat er een politieke bereidheid was tot samenwerking van de geraadpleegde groepen is men met een wisseling van schriftelijke stukken niet klaar. Wij zouden het daarom ernstig betreuren als deze informatie stuk zou lopen louter na de publicatie van de antwoorden van de fractievoorzitters. Feit is — al de suggestieve koppen in veel dagbladen en de N.O.S.-commentatoren ten spijt — dat geen van de fractievoorzitters in hun antwoord een onaanvaardbaar hebben laten horen. Het moge waar zijn dat het fractievoorzitterspeloton wat uit elkaar is gereden, dat zich een kopgroep heeft gevormd, de ploeg is op dit moment niet uiteen gevallen.

Op een aantal punten is men het met elkaar volledig eens. In het antwoord van de drie confessionele fracties is blij gegeven zich bescheiden te willen opstellen ten aanzien van nieuwe taken, en nieuwe voornemens. Maar niettemin laten zij hun visie voor de komende regeringsperiode niet los. Zij hebben echter een reëel oog voor de huidige moeilijke financiële situatie, die naar het ons voorkomt in de eerste periode van het komende kabinet wel centraal moet staan. Want wat in elk geval veilig gesteld moet worden is het huidige niveau van de rijksuitgaven. En wat momenteel op dit terrein is gedaan is geen kleinigheid.

De V.V.D. en DS'70 schijnen nogal

bezwaren te hebben tegen de voorgestelde belastingverzwaring, zij schijnen een verlangen te hebben uitgesproken voor een sterker verlaging van de uitgaven dan prof. Steenkamp als richtlijn heeft opgesteld.

Maar men moet daarbij niet vergeten, dat deze bezwaren niet altijd parallel lopen. De V.V.D. bijvoorbeeld pleit voorshands voor een niet verhogen van de directe belastingen, in elk geval geen flinke verhoging ook niet van de B.T.W. DS'70 heeft geen overwegende bezwaren om een deel van de benodigde inkomsten te putten juist uit deze middelen. Waarbij dan nog over een weer kanttekeningen zijn geplaatst omtrent de raming van de oude en nieuwe belastingopbrengsten en de omvang van de pakketten bestaande en nieuwe uitgaven.

Trouwens men moet in alle redelijkheid bedenken, dat hoe nauwkeurig ook de percentages en de bedragen worden gekwantificeerd er factoren zijn waarvan het beleid in de komende vier jaren sterk afhankelijk is. Niemand weet hoe de economische ontwikkeling in de komende vier jaar zal zijn. Een te strakke hantering van de exacte cijfers nu, brengt met zich mee dat door allen begeerde prioriteiten vaak tot sluitpost worden gemaakt.

Wij menen, dat ook daarom de definitieve beslissing niet direct na de uitwisseling van de stukken mag vallen. De mogelijkheid moet open blijven, nadien de verschillende schriftelijke reacties nader met elkaar door te spreken en ernstig naar een aanvaardbare oplossing te zoeken.

Waarom wij deze voorwaarde menen te moeten stellen: alleen programmatisch elkaar vinden is een te zwakke basis. Men moet ook ten volle achter de samenwerking binnen het kabinet staan.

PARTIJRAAD ZATERDAG 19 JUNI 1971

De voorjaarsvergadering van de partijraad wordt gehouden op zaterdag 19 juni a.s. in de De Doelen te Rotterdam. Aanvang 10.00 uur.

In de morgenvergadering zullen, na de openingsrede van de partijvoorzitter, dr. A. Veerman, o.a. de jaarverslagen 1970 besproken worden.

Drs. J. Boersma zal spreken over de financieel-economische situatie als achtergrond van de kabinetsformatie.

In de middagvergadering zal de voorzitter van de Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel, een toelichting geven over het beleid van de fractie. Belangstellenden zijn hartelijk welkom.

De kosten voor de deelnemers, inclusief lunch en consumpties, bedragen f 9,— per persoon, te voldoen aan de ingang van de zaal, waar u de benodigde consumptiebonnen ontvangt.

Aanmelding schriftelijk bij het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. U ontvangt dan een toegangsbewijs alsmede de agenda.

U BENT HARTELIJK WELKOM

IN DIT NUMMER

staat op pagina 2 een derde artikel van de heren Volten en Von Meyenfeldt over „Defensie en de formatie”. Ditmaal over de beleidsaspecten.

Nederlandse Gedachten heeft een nieuwe commissie van redactie. Op pagina 3 schrijft partijvoorzitter dr. A. Veerman over de mensen die de oude redactie vormden en hij kondigt de nieuwe leden aan.

Hoe het precies gaat bij de verdeling van de restzets na verkiezingen is voor veel mensen een duistere zaak. Op pagina 4 wordt uit de doeken gedaan hoe dat gaat.

Op de pagina's 5, 6, 7 en 8 het memorandum van informateur Steenkamp en het antwoord van mr. Biesheuvel daarop. De besprekingen tussen informateur en de vijf fracties duren op dit moment nog voort, zodat over het al of niet slagen van de informatie op het moment dat wij dit schrijven nog niets bekend is.

Op pagina 9 een open brief aan de informateur van de heer M. H. L. Weststrate, voorzitter van het Verband van A.R. gemeente- en provinciebestuurders.

Op pagina 11 en 12 een verslag over de Arjosraadsvergadering van zaterdag 5 juni j.l.

Op 19 juni a.s. heeft de A.R.P. een radiouitzending op Hilv. II (298 m.) van 18.20-18.30 uur.

**Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes**

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

DEFENSIE IN DE FORMATIE

BELEIDS ASPECTEN

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEYENFELDT

Het is duidelijk geworden dat de reële financieringsmogelijkheden voor defensie in de komende regeringsperiode ver achter zullen blijven bij hetgeen de minister nodig acht voor de uitvoering van zijn plannen in de huidige opzet en onder de huidige structuur van het departement. Om het gat te overbruggen tussen wat *wenselijk* is en wat *mogelijk* is zullen ingrijpende maatregelen nodig zijn. In het vorige artikel hebben wij een aantal concrete gebieden genoemd, die voor onderzoek in aanmerking komen

Inmiddels is de situatie verscherpt. De informateur prof. Steenkamp heeft in zijn nota geen extra impuls voor defensie opgenomen, maar de financiering afhankelijk gesteld van de uitkomsten van de studiecommissie. Vanuit A.R. standpunt is dit een teleurstellende ontwikkeling, zowel tegen de achtergrond van ons eigen Program van Actie als wegens de overeengekomen prioriteit van een bekwaame defensie in het gemeenschappelijke urgentieprogramma van de confessionele partijen. De financiële kloof wordt nu nog groter.

KABINETSBELEID

Maar het is de vraag of deze financiële bedenking het zwaarst moet wegen. Er is een ander bezwaar. Als ingrijpende maatregelen geboden zijn en als daartoe een krachtig bewind nodig is, hoe laat zich dat dan rijmen met het optreden van een nieuwe bewindsman die pas over 1 à 2 jaar van een commissie zal vernemen hoe hij dient te handelen. Het is toch uitermate onwaarschijnlijk dat het beleid doortastend zal zijn, als op voorhand wordt aanvaard dat een belangrijk deel van die verantwoordelijkheid elders wordt gelegd. Waarom nu deze problematiek aan de orde gesteld? Omdat naar ons oordeel een beslissing omtrent de omvang van

het defensiebudget moet stoelen op een visie aangaande het in de toekomst te voeren veiligheidsbeleid en op inzicht in de mate van veiligheid die is te verkrijgen met het budget op basis waarvan de verantwoordelijkheid wordt aanvaard. Het omgekeerde is onjuist.

Zeker nu de koerswijzigingen onvermijdelijk zijn, behoort dit tijdens het formatie-overleg aan de orde te komen. Daarbij immers worden de grondslagen gelegd en de voorwaarden gecreëerd voor het nieuw te voeren beleid.

Veiligheid en defensie zijn hierbij onderwerpen van **kabinetsbeleid**. Op tal van punten kan de minister van defensie de steun en instemming van collega's in het kabinet niet ontberen, en het is gewoon van belang deze steun vooraf vast te leggen.

Een voorbeeld vormt een flexibeler paraatheidsbeleid bij de landmacht, een van de maatregelen die in de komende periode aandacht moet hebben: **in tijden van spanning een lage, in tijden van ontspanning een hoge graad van paraatheid**. Bepalend is dan het handelen van politici in het schemergebied tussen ontspanning en conflict. Er ligt geen militaire, maar een politieke verantwoordelijkheid. Een beslissing om de paraatheid van de strijdkrachten in voorkomend geval te verhogen of verlagen stoelt op een politieke evaluatie van de internationale situatie op een bepaald moment en op de bereidheid die maatregelen te treffen die in het belang van de veiligheid nodig zijn. Wegens de effecten op de samenleving in brede zin gaat dit het hele kabinet aan. Terzijde: op dit moment ligt hier een lacune in het beleid; in de Defensienota 1968 valt te lezen - de nieuwe

legerkorpscommandant heeft hierop onlangs gewezen -, dat de regering in tijden van oplopende spanning niet bereid zal zijn de maatregelen te nemen die eigenlijk geboden zijn. Maar om het voorbeeld te volgen, ook op andere gebieden is in de legervorming de hulp van andere departementen onmisbaar. Te creëren voorwaarden voor uitbreiding van de werving van vrijwilligers, de vervanging van een deel van de dienstdoende voor parate herhalingsoefeningen en de politieke bereidheid bij regeringspartijen om de beloning van de dienstplichtigen opnieuw in beschouwing te nemen bij wijziging van het stelsel van legervorming zijn alle onderwerpen, waar de minister van defensie steun en medewerking nodig heeft en waar het op aankomt op duidelijke afspraken bij de formatie.

DE MENS EN DE KRIJGSMACHT

Een ander voornaam beleidsaspect is te vinden bij de mens, die rammelt aan de structuren van de organisatie. Te strenge en dikwijls (denk aan de haardracht) niet-functionele gedragsregels roepen weerstanden op vooral bij jongeren, zowel dienstplichtigen als vrijwillig dienenden. Er is een toenemende behoefte om als mondige mensen te worden behandeld, niet alleen in de persoonlijke omgang met de ander maar ook in de wijze van vorming en opleiding, in de werksituatie, de carrièregang, etc. Merkwaardig is het, dat velen deze ontwikkeling zien als tegengesteld aan de belangen van de organisatie. Merkwaardig, omdat juist de militaire organisatie afhankelijk is van gemotiveerde mensen, die zich met

individuele bereidwilligheid en creatief vermogen in allerlei situaties zelfstandig kunnen handhaven. Te hopen is dat in de komende jaren de mens uit de schaduw van de financiële en materiële problemen te voorschijn komt om in de beleidsvoering een geheel eigen plaats in te nemen. In het team van nieuwe bewindslieden mag het belangstellingsgebied van de mens in de krijgsmacht niet ontbreken en het is van groot belang dat ook deze problematiek met een eigen visie wordt tegemoet getreden.

INTERNATIONAAL POLITIEK OPTREDEN

Binnen de NAVO heeft minister Den Toom belangrijke initiatieven genomen om de internationale samenwerking te verbeteren, met name door een Eurogroep van ministers van defensie het vorig najaar te inspireren tot stappen die beogen een meer bevredigende verhouding met de V.S. tot stand te brengen. Op dit werk behoort de volgende regeringsperiode te worden voortgebouwd. Verder Nederlandse initiatieven zouden **uitgangspunt** van een nieuw regeringsbeleid dienen te zijn. In onze kring is een visie hierop al van verschillende zijde gegeven. Op één, hoogst actueel punt willen wij nog eens ingaan: de wederzijdse troepenreductie tussen NAVO en Warschau Pact (MBFR- mutual and balanced force reduction). De NAVO-conferentie van de vorige week in Lissabon dreigt, zoals de NRC het uitdrukte 'opnieuw het oude patroon te laten zien waarbij schone woorden en schone initiatieven in de richting van een ontspanningsbeleid weer in het vriesvak terecht komen.' Inderdaad maakt het de indruk, dat vooral de grote landen in het bondgenootschap terugschrikken voor de consequenties, nu de Russen reageren op de signalen tot troepenvermindering die de NAVO zelf in 1968 te Reykjavik initieerde. Een dergelijke ontwikkeling kan in de discussie rond de defensie-inspanning welhaast niet anders dan een slechte indruk achterlaten bij de publieke opinie. Naar verluidt, is de Deense regering, dit gevaar ziende, actief in het bevorderen van het overleg met het Warschau Pact. Hier is zeker ook een taak voor Nederland weggelegd. Er is dan trouwens geen enkele reden, waarom wij het denken over de modellen van mogelijke troepenreducties geheel aan de Amerikanen en hun computers zouden overlaten.

Tot zover enkele beleidsaspecten, die een plaats hebben naast de eerder door ons ten tonele gevoerde, meer concrete maatregelen. Deze laatste behouden in het licht van de financiële situatie hun actuele betekenis. De thans aangesneden onderwerpen behoren eveneens deel uit te maken van het overleg over een veiligheids- en defensiebeleid. Tijdens een formatie is dat zeker terzake.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN-
ONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN
Winkel en showroom:
Graat Huyllaan 3 - Tel. 7500
Kantoor en fabriek:
Industrieweg 15 - Tel. 5888

**N.V. Rederijen
N. Parlevliet Jr.
Haringhandel**

IMPORT - EXPORT
KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Bij de A.R.P. is vacant de functie van

SECRETARESSE

van de secretaris

Geboden wordt een zelfstandige functie voor een jonge vrouw, die tevens werkzaamheden kan verdelen over enkele andere medewerkers.

Zij moet kantoorervaring hebben, over goede contactuele eigenschappen beschikken, in staat zijn afspraken te maken en lopende zaken onder controle te houden.

Vereisten zijn een middelbare schoolopleiding en bij voorkeur een secretaresse-opleiding.

Rechtspositie volgens rijksregeling.

Belangstellenden worden verzocht schriftelijke sollicitaties te richten aan de secretaris van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefonische inlichtingen: 070 - 183960, toestel 5. of 's avonds 01730 - 24832.

Prins N.V. - Dokkum (Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

AFLOSSING

DOOR DR. A. VEERMAN

Partijperiodieken leiden in ons land een onzeker bestaan. Zelfs voor een belangstellend mens ontglippen niet zelden allerlei wisselingen aan de aandacht.

Ook ons blad, Nederlandse Gedachten, heeft vele malen op de agenda van bestuursvergaderingen gestaan. Maar toch: '27e jaargang' staat er in de kop. Vanaf de bevrijding heeft het blad tot vandaag toe het toch maar gedaan.

Van die 26 jaar is ongeveer 16 jaar de redactie in dezelfde handen geweest.

In 1955 werden n.l. enkele belangrijke besluiten genomen. Het blad werd een weekblad. En de redactie werd van toen af meer professioneel gevoerd. Voorzitter van de redactie werd de heer H. Algra.

Naast hem kwam de heer G. J. H. Griffioen en kort daarna ook de heer J. W. Ooms.

Veel over hen hoeft ik eigenlijk niet te schrijven. U kent hen immers uit het blad. En ook anderszins.

De heer Algra. Eigenlijk niet zonder meer professioneel. Zijn hoofdzaak was immers leraar. Maar dat zijn we geneigd te vergeten. Want hij is als krantenman meer dan professioneel: ik aarzel niet hem als schrijver begaafd te noemen. Zijn enorme fonds aan historische kennis en politieke ervaring heeft hij in ruime mate aan dit blad ter beschikking gesteld. En ook wie het met zijn visie niet altijd eens was, zal respect hebben voor zijn grote bekwaamheid.

De heer Griffioen, Eerst zelfs full-timer aan dit blad. Later, toen hij het onderwijs ging dienen als leraar in staatsinrichting en economie, bleef hij toch mee doen in de redactie. Maar de politiek is, zoals de spreukendichter het zegt, onverzadiglijk en zegt ook: geef, geef. Hij werd ook wethouder in zijn woonplaats. En is nu meer dan full-time bezet buiten dit blad.

De heer Ooms, de man die zijn eigen artikelen kan illustreren. Ik zat met hem al in de redactie van de Arjos-rubriek in het Nederlandse Gedachten van voor 1955. Eigenlijk geen politiek journalist, maar wel door de A.R. politiek gegrepen. Hij kende onze A.R. mensen en tekende ze met pen en tekenstift ten voeten uit.

Volgens het nieuwe reglement treedt de redactie af op het moment dat Kamerverkiezingen gehouden worden.

Dat geldt ook mevrouw C. M. Tonkens-Kaajan, die niet vanaf 1955, maar toch ook verscheidene jaren van de redactie deel uitgemaakt heeft. Vanaf het moment, dat de partij had ontdekt, dat in die redactie toch een vrouw behoorde. En zij heeft daar de zaken, die haar, als vrouw, speciaal interesseerden duidelijk ingebracht. Zij heeft zich nu teruggetrokken.

Wij presenteren u nu de nieuwe redactiecommissie. De heer G. A. Kieft die al was aangewezen als redactielid door de Tweede Kamerfractie, gaat nu de voorzittershamer voeren.

Naast hem noemen wij mevrouw T. van Gelder-De Boer, lid van het A.R.

H. Algra: gaande man

G. A. Kieft: komende man

Vrouwencomité voor de Kamercentrale Nijmegen.

Dan de heer H. W. van den Brink, oud-vakman (Nieuwe Provinciale Groninger Courant) voorzitter nu in Gelderland.

En de heer C. van de Wetering, wiens naam de trouwe lezer zeker uit dit blad kent.

Ook de fractie zal te zijner tijd een nieuwe medewerker aanwijzen. En tenslotte de mensen van ons bureau, die steeds een zeer belangrijke bijdrage aan vorm en inhoud van dit blad hebben gegeven.

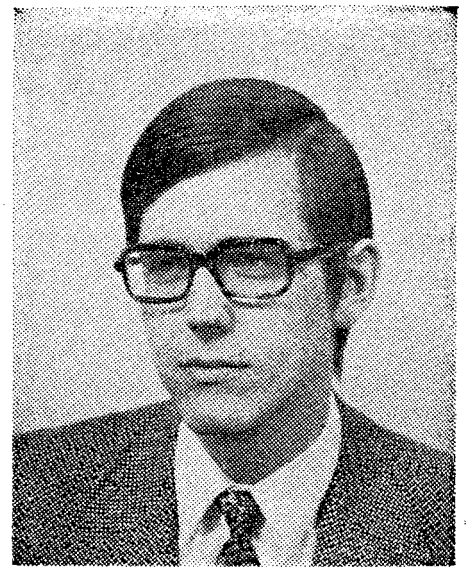
Zo is, na vele jaren, de aflossing gekomen. Wij wensen de nieuwe redactie vrucht en zegen op haar werk. De communicatie tussen partij en kiezer was het thema van onze verkiezingsactie. Het is ook de opdracht van dit blad.

Onze partij kan alleen een levend bestaan hebben, als er is een krachtig contact tussen partij en leden, dat gevoed wordt door het heilig evangelie.

De oude redactie, die zich vele jaren, met grote toewijding aan die taak heeft gegeven verdient onze grote dank.

ADJUNCT-SECRETARIS

In de vacature ontstaan door het vertrek van drs. K. Dobben is benoemd tot adjunct-secretaris van de A.R.P. de heer M. N. G. Kool. De heer Kool is thans secretaris van

de Nationale Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie (ARJOS). Hij is 27 jaar en gehuwd. Hij zal zo spoedig mogelijk in dienst treden op het partijsecretariaat.

INKOMENSPOLITIEK

Ambtenaren vallen onder een gemeenschappelijk statuut voor wat hun salariering betreft. En de overheid heeft de gewoonte zich te houden aan de salarisschalen. Men kan dus vrij redelijk nagaan hoe groot de stijging van het reëel beschikbaar inkomen is geweest in de diverse inkomensklassen. Dit is voor een der leden van de Centrale van Hogere Rijksambtenaren aanleiding geweest een berekening daarvan op te zetten over de jaren 1967-1971. Daarbij is hij uitgegaan van een ambtenarengezin: man, vrouw en twee kinderen beneden de zestien jaar. Het meest normale geval veelal. Het beschikbare inkomen werd gedeeld met het prijsindexcijfer voor de particuliere consumptie. Naar het ons voorkomt een aanvaardbare methode om het verkoop van het reële beschikbare inkomen van ambtenaren te volgen. Het blijkt nu, dat in de periode van het kabinet-De Jong er in feite sprake is geweest van een verkleining van het nominaal beschikbaar inkomen (zonder

de prijsstijgingen te verrekenen) als van de toeneming van het reëel beschikbare inkomen. Was de toename van het nominale salaris van een schrijver bijna 40 pct. in deze jaren, voor de Commissaris der Koningin bedroeg dit 23 pct. Als het gaat om de toeneming van de reële beschikbare inkomens zijn de percentages als volgt: schrijver een toename van rond 15 pct., de Commissaris der Koningin rond 1,3 pct. In feite heeft dit kabinet een beleid gevoerd dat de verschillen in inkomens heeft verminderd. De verandering van de eigen pensioenpremie, de 400 gulden golf, de wiebeltax en de knik in het tarief (verhoging van de belastingvrije voet tot een bepaald inkomen) zijn voor deze feitelijk inkomenspolitiek een aantal oorzaken. Men kan dus kennelijk zonder een specifieke gerichte inkomenspolitiek te hanteren wel een geruisloze inkomenspolitiek voeren, die de huidige verschillen in salariering terugdringt.

MR. LUNS

Het gebeurt niet zo vaak dat een klein land als Nederland voor de tweede maal de hoogste uitvoerende functionairs levert aan de N.A.V.O. In zoverre is het een eervolle zaak nu minister Luns daartoe geroepen werd. Te meer daar de post van de secretaris-generaal niet slechts een administratieve functie behoeft te zijn.

Natuurlijk is het van belang indien conflicten worden bijgelegd. Het is van betekenis als de secretaris-generaal spanningen weet te voorkomen en tegenstellingen kan overbruggen. Maar binnen het raam van zijn instructie moet het mogelijk zijn de N.A.V.O. een wezenlijke rol te doen spelen in de nieuwe verhoudingen in de wereld.

Waarbij het gaat om een nadrukkelijke aandacht voor de vrede in die wereld, zonder de dominerende invloed van twee of drie grootmachten.

De heer Luns heeft, toen het ging om het afhouden van een overheersende positie door een der E.E.G.-landen zijn taak goed gezien. Hij heeft — vaak als

een eenzame — weten te voorkomen dat generaal De Gaulle de rest van

Europa aan Frankrijk ondergeschikt maakte. Hij heeft daarmee de weg voor Engeland toetreding tot de E.E.G. tevens opgehouden.

Wij hopen dan ook van harte dat de N.A.V.O. secretaris-generaal mr. J. M. A. H. Luns in deze functie een politieke visie ontplooiën zal die erop gericht is de N.A.V.O. ten doen functioneren als katalysator in de gewenste nieuwe wereldverhoudingen.

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

ROTTERDAM - TELEF. 279755
WOLPHAERTSBOCHT 214

EERLIJK DELEN

Herhaaldelijk bereiken onze redactie vragen over de manier, waarop krachtens de kieswet de zetels over de verschillende kandidatenlijsten worden verdeeld. Men ziet in de krant de percentages en de toegekende zetels en zegt dan: er klopt iets niet; althans ik begrijp het niet. Vandaar dit artikel, met cijfers, maar toch zo dat, naar wij hopen, het de aandachtige lezer duidelijk zal zijn.

RELATIEF EN ABSOLUUT

Vroeger, tot 1918, hadden we ook in Nederland het districtenstelsel. Dat wil zeggen, dat het land in districten is verdeeld en dat de uitslag voor elk district afzonderlijk wordt vastgesteld. Wat er in andere districten gebeurt, heeft daarop niet de minste invloed. De indeling in districten is altijd willekeurig, de grenzen zijn alleen maar administratieve grenzen. De willekeur kan een kwaadaardige willekeur worden, wanneer zij, die de indeling maken (de regering, soms met medewerking van het parlement) proberen te berekenen, welke indeling voor de eigen partij het voordeligst is. In de negentiende eeuw zijn er op dat gebied in Nederland politieke schandalen geweest.

Het district kan enkelvoudig zijn of meervoudig.

Is het enkelvoudig, dan kiest het één afgevaardigde. Is het meervoudig, dan twee of meer afgevaardigden. Het Kamerdistrict Sneek is in de vorige eeuw enkele jaren een drievoudig district geweest, dat dus telkens drie leden van de Tweede Kamer moest kiezen. Dat hadden de liberale heren in Den Haag verzonnen, om de orthodoxe zuidwesthoek van Friesland schaaakmat te zetten door het district te vergroten met het gehele liberale zuiden en zuidoosten van Grouw tot Peperga.

Worden er in een enkelvoudig district maar twee kandidaten gesteld, dan is de zaak eenvoudig. Kandidaat A heeft 1300 stemmen en kandidaat B 1400. B is gekozen, de 1300 stemmen op A zijn 'verloren' stemmen.

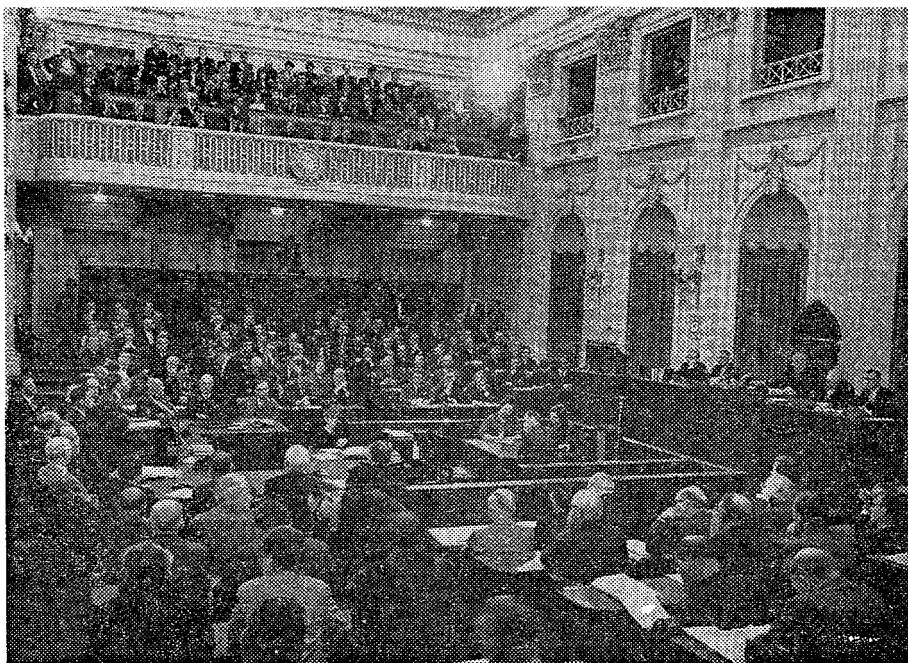
Maar stel, dat er in een enkelvoudig district drie kandidaten worden gesteld, en A krijgt 1200, B 1100 en C 900 stemmen.

Dan geldt in Engeland, dat A is gekozen, want die heeft wel niet de volstrekte meerderheid, de helft plus één van de uitgebrachte stemmen, maar relatief is hij toch het best uit de bus gekomen. In Nederland was vroeger in een enkelvoudig district de volstrekte meerderheid vereist en zou het stembureau hebben verklaard: over twee weken herstemming tussen A en B.

Het is duidelijk, dat dan bij die herstemming de beslissing ligt bij de 900, die de eerste keer op C hebben gestemd. Ook als zij weg blijven, beslissen zij in hoge mate, want dan is er alle kans, dat A het haalt. Gaan zij over op B, dan heeft A evenwel geen schijn van kans. In 1913 gingen bij de herstemmingen de socialisten overal in Nederland over op de liberaal en de liberalen op de socialist, als die in herstemming kwam.

In Engeland is dus de relatieve meerderheid voldoende, en komen er geen herstemmingen, geen tweede ronde; bij de eerste stemming valt in alle districten de beslissing. In Nederland werd in een enkelvoudig district de absolute meerderheid vereist.

In een enkelvoudig district wel te verstaan. Met name voor de provinciale staten hadden we tot 1918 meervoudige districten. Dan kon het zijn, dat één

district 5 kandidaten moest kiezen. Wie dan bij de eerste stemming de volstrekte meerderheid had, was gekozen. Het kon b.v. gebeuren, dat één kandidaat al de eerste keer meer dan de helft van de stemmen kreeg dan was die er. Maar dan waren er nog vier vacatures en de acht kandidaten, die de eerste keer de meeste stemmen hadden, maar nog niet de volstrekte meerderheid, kwamen met elkaar in herstemming. En bij die tweede ronde gold in een meervoudig district de relatieve meerderheid. Dat kon ook niet anders, want niemand was verplicht, op vier kandidaten te stemmen. Ook een biljet, waarop maar 2 of 3 hokjes waren zwart gemaakt, was een geldige stem.

DELER EN QUOTIËNT

In 1918 kwam het stelsel van evenredige vertegenwoordiging, dat we nu kennen. Daarbij speelt de kiesdeler een grote rol. Waarbij blijkt de wet de kiesdeler begint als quotiënt. Er moeten b.v. 150 plaatsen worden bezet, het aantal geldige stemmen wordt dan gedeeld door 150 en de uitkomst van die deling heet in de rekenkunde een quotiënt. Maar dat quotiënt wordt nu gebruikt als deler, het wordt gedeeld op het aantal stemmen, dat op elke lijst is verzameld.

TE MOOI OM WAAR TE ZIJN

Maar die delingen gaan nooit op. Het zijn altijd delingen met een rest. En daar zit de pijn.

Stel, dat er tien zetels moeten worden bezet en er worden op de kop af duizend geldige stemmen uitgebracht, dan is de kiesdeler 100. Als er vier lijsten zijn en lijst A krijgt 200 stemmen, B 400 stemmen, C 300 stemmen en D 100 stemmen, dan kan een volstrekt eerlijke verdeling worden gemaakt, lijst A twee zetels, B vier zetels, C drie zetels en D één zetel. Mooier kan het niet. Maar het is dan ook te mooi, om waar te zijn.

We maken een andere veronderstelling: Lijst A 170 stemmen, Lijst B 430 stemmen, Lijst C 280 stemmen, Lijst D 120 stemmen.

Dan zegt het stembureau: het totaal aantal stemmen is 1000, het aantal zetels tien, de kiesdeler is 100.

Voorlopige uitslag:

A één zetel en een rest van 70 stemmen
B 4 zetels en een rest van 30 stemmen
C 2 zetels en een rest van 80 stemmen
D 1 zetel en een rest van 20 stemmen.

Maar nu zijn er nog maar 8 zetels verdeeld. Er moeten er nog twee worden verdeeld. Waar moeten die worden geplaatst?

Nu komt de moeilijkheid, want daarover kan op verschillende manieren worden beslist. In de kleinere gemeenten geldt dan het stelsel van de grootste resten. De vier lijsten hebben een rest resp. van 70, 30, 80 en 20 stemmen. De eerste restzetel gaat dus naar lijst C en de tweede restzetel naar lijst A. Uitslag: A twee zetels, B vier zetels, C 3 zetels en D één zetel. A is het voordeligst uit. Hij betaalde per zetel 170:2 is 85 stemmen, B per zetel 107 1/2 stem, C per zetel 93 1/3 stem en D voor zijn éne zetel 120 stemmen. Dat scheelt nog al wat, maar hoe moet je anders?

GROOTSTE GEMIDDELDEN

Voor de Tweede Kamer voor de Provinciale Staten en voor de grotere gemeenten geldt tegenwoordig het stelsel van de grootste gemiddelden.

Hoe dat werkt, gaan we weer demonstreren met het voorbeeld van daarnet. In de eerste ronde had A één zetel gekregen, B vier, C 2 en D 1. Er bleven nog twee zetels te verdelen. Nu gaan we eerst met de negende zetel op stap. We geven elke lijst even die negende zetel cadeau en rekenen dan uit, hoeveel die lijst dan per zetel behaalt. Dat wordt dan voor

A 170 : 2 = 85;
B 430 : 5 = 86;
C 280 : 3 = 93 1/3;
D 120 : 2 = 60.

Bij elke lijst hebben we dus één zetel meer geprobeerd dan aanvankelijk was toegewezen. C heeft bij de toewijzing van de negende zetel het grootste gemiddelde en krijgt dus die negende zetel.

De stand is dus nu A één zetel, B vier, C drie en D één zetel.

Nu gaan we met de tiende zetel op stap. Alle lijsten doen weer mee, dus ook lijst C, al heeft die al een extra zetel gekregen.

Weer gaan we uitrekenen, wat er gebeurt, als elk van die lijsten op zijn beurt die tiende zetel krijgt. Dan wordt het:

A 170 : 2 = 85;
B 430 : 5 = 86
C 280 : 4 = 70;
D 120 : 2 = 60.

De tiende zetel is dus voor lijst B en de totaal uitslag is: Lijst A één zetel, B 5 zetels, C 3 zetels en D één zetel.

A betaalde voor één zetel 170 stemmen en B voor vijf zetels 430 stemmen, dat is per zetel 86 stemmen.

Het is een extreem voorbeeld en het wordt voor zulke kleine stemmen aantallen nooit toegepast, omdat zoiets alleen zou voorkomen in kleine gemeenten. Maar het voorbeeld is nuttig, omdat we er duidelijk uit kunnen zien, dat het stelsel van de grootste gemiddelden bijzonder voordelig is voor de grootste partijen. Want door er nog een zetel bij tellen, wordt hun gemiddelde maar weinig lager.

ZE BLIJVEN AAN BOD

Dat velen moeite hebben de berekening van de uitslag volgens het systeem van de grootste gemiddelden goed te begrijpen, komt vooral, omdat zij niet dóór hebben, dat ook een partij, die al een van de 'restzetels' kreeg toegewezen, aan bod blijft.

Het is heel duidelijk gebleken, wat dit kan betekenen, b.v. bij de uitslag van de verkiezingen van 1967 voor de Tweede Kamer.

Toen kregen elf partijen zetels toegewezen; ze waren dus boven de kiesdeler gekomen, die 45853 bedroeg. (Strikt genomen 45853 8/15, maar die 8/15 stemmen hebben wij bij onze berekeningen maar laten schieten).

De elf partijen kregen in eerste aanleg 142 zetels toegewezen, en er waren dus nog acht zetels te verdelen.

In eerste aanleg was de uitslag als volgt:

KVP	39	zetels	rest	34637
PvdA	35	zetels	rest	15357
VVD	16	zetels	rest	4554
ARP	14	zetels	rest	40118
CHU	12	zetels	rest	10797
Boeren	7	zetels	rest	6982
D'66	6	zetels	rest	32692
Comm.	4	zetels	rest	19053
PSP	4	zetels	rest	14594
SGP	3	zetels	rest	510
GPV	1	zetel	rest	13303

Had nu nog, zoals aanvankelijk voor de Tweede Kamer, het stelsel van de grootste resten gegolden, dan waren de acht restzetels achtereenvolgens toegekend aan de ARP, de KVP, D'66, de Communisten, de PvdA, PSP, het GPV en de CHU (mits het stelsel van de grootste resten zonder beperking zou worden toegepast).

Dan was de totaaluitslag geweest:

KVP	40
PvdA	36
VVD	16
ARP	15
CHU	13
D'66	7
Comm.	6
PSP	5
Boeren	7
SGP	3
GPV	2 zetels

MAAR ZO GING HET NIET

Toen de eerste restzetel bij alle elf partijen werd geprobeerd, bleek, dat bij toekenning van nog één restzetel de KVP het grootste gemiddelde hield. De eerste restzetel ging dus naar de KVP. Maar bij de volgende proef, voor de tweede restzetel, mocht de KVP weer meedoen. Die tweede restzetel was evenwel voor de ARP. Alle elf partijen werden daarna in de berekening betrokken voor de derde restzetel, en die ging naar de PvdA. De vierde restzetel ging weer naar de KVP, de vijfde naar D'66, de zesde naar de PvdA, (evenals de derde), de zevende ging naar de VVD en de achtste en laatste ging weer naar de KVP.

Van de acht restzetels gingen er dus drie naar de KVP, twee naar de PvdA, één naar de ARP, de VVD en D'66.

En de einduitslag was:

KVP	42
PvdA	37
VVD	17
ARP	15
CHU	12
D'66	7
Comm.	5
Boeren	7
PSP	4
SGP	3
GPV	1 zetel.

Vergelijken we beide stelsels, dat van de grootste resten en dat van de grootste gemiddelden, dan is de slotsom, dat het laatste systeem voordelig is voor de grote partijen, en dat het schadelijk is voor de kleine partijen. Voor de middelgrote partijen kan het hoogstens één zetel schelen. Zie de CHU en de VVD in beide overzichten.

We hopen, dat de lezers, die belangstelling hebben voor deze kwestie, met het bovenstaande zijn gediend.

MEMORANDUM PROF. STEENKAMP AAN VIJF FRACTIELEIDERS

Mijne Heren,

Na de besprekingen die ik met ieder van u afzonderlijk en met u tezamen heb gehad, acht ik het gewenst om nu mijn bevindingen in grote lijnen vast te leggen en daarnaast enkele voorstellen te doen.

Uit onze gedachtenwisseling is mij gebleken dat de vijf politieke partijen, waarvan de fractieleiders de afgelopen dagen met mij hebben gesproken, in principe bereid zijn om de komende jaren tezamen verantwoordelijkheid te dragen voor het regeringsbeleid.

De gesprekspartners hechtten eraan om in eerste instantie enkele verschijnselen in de wereld om ons heen te signaleren. Daarbij bleek mij een grote eensgezindheid over een aantal problemen, die evenzovele uitgangspunten zijn voor een toekomstig beleid. Ik wil u in dit verband nog eens wijzen op de gecompliceerdheid van onze samenleving, waarin zovele burgers zich verloren voelen, waarin de frustratie toeneemt en allerlei noodzakelijke communicatiekanalen zijn dichtgeslibd en andere dreigen te verdwijnen. Ik denk daarbij met name aan een breed geschakeerde pers, waarvan het behoud van vitale betekenis is voor onze democratische samenleving.

De problemen van geweld, milieuvervuiling en rassentegenstellingen vroegen onze aandacht, evenals de crisissfeer die wij bij velen moeten constateren met betrekking tot de werking van ons parlementaire stelsel. Ik stel met nadruk vast dat bij alle gesprekspartners het belang wordt onderkend van de cultuur in de ruimste zin van het woord, mede als tegenwichtsheppende kracht tegen de vermaterialisering in onze consumptiemaatschappij, die nog verscherpt wordt door soms te agressieve en misleidende reclame. Deze consumptiemaatschappij, als resultante van een noodzakelijke economische groei, heeft overigens ook vele positieve kanten.

De zorg voor degenen die achterblijven in onze samenleving, zowel regionaal als mondiaal, en voor hen die onvrijwillig onderaan de welvaarts ladder blijven steken, heeft een belangrijke rol in onze besprekingen gespeeld en daarmee was nauw verbonden de wens van ons om door middel van het onderwijs met gelijke kansen, mogelijkheden te scheppen voor betere inkomensverhoudingen. Het inkomensbeleid waarvoor geen blauwdruk op tafel ligt, maar waarvoor wel elementen zijn aangedragen, zal mede betrekking moeten hebben op de grote groep van zelfstandigen die voor een gedeelte in onze huidige financieel-economische structuren vermalen dreigen te worden. Het afzakken van de inflatie moet ook in dit verband van grote betekenis worden geacht.

Tezamen zijn wij onder meer vanuit deze vertrekpunten gekomen tot enkele hoofdlijnen voor een regeerakkoord en tot een aantal beleidsconclusies, die voor een gedeelte terug te vinden zijn in de navolgende punten. Zij zijn enerzijds een neerslag van de discussies, anderzijds van mijn eigen ideeën, die mede gevoed werden door datgene wat door u in de afgelopen dagen aan de orde werd gesteld. Ik wil gaarne achtereenvolgens een aantal punten aanduiden die in een regeringsprogramma zouden moeten worden teruggevonden, waarbij de juiste formulering en accentuering uiteraard het werk zal zijn van degenen die tezamen vorm zullen geven aan het toekomstige kabinetsbeleid. Zij zullen ook inhoud moeten geven aan andere onderdelen van het beleid die in onze gesprekken tot nu toe niet of onvoldoende aan de orde konden komen.

1. VOLKSHUIVESTING

a. De ernstige stijging van de bouwkosten treedt op in een periode waarin allerwegen de noodzaak wordt gevoeld het woningbouwprogramma op te voeren teneinde de opheffing van het woningtekort versneld naderbij te brengen. Het komende kabinet zal zijn beleid richten op een in de loop van de kabinetsperiode te bereiken verschuivend vierjarenprogramma van 550.000 woningen. In eerste instantie zal de uitbreiding voor de helft plaatsvinden in

Op deze en de volgende pagina's vindt u het memorandum dat informateur prof. Steenkamp gestuurd heeft aan de voorzitters van de vijf fracties, A.R.P., C.H.U., K.V.P., V.V.D. en DS'70, na het overleg dat hij met hen heeft gehad over een te vormen kabinet. Op pagina 7 en 8 staat het antwoord van de voorzitter van de A.R. fractie mr. B. W. Biesheuvel. Memorandum en antwoorden werden maandag 7 juni gepubliceerd.

de woningwetbouw en voor de andere helft in de gesubsidieerde particuliere bouw, waarbij evenwel verschuivingen tussen de sectoren mogelijk blijven. Het beleid zal erop worden gericht de voor dit woningbouwprogramma benodigde bouwcapaciteit veilig te stellen.

b. Waar nodig en verantwoord zullen knelpunten van procedurele aard worden weggenomen.

c. Het huurbeleid blijft gericht op voortzetting van de huurliberalisatie, gepaard gaande met een wettelijke versterking van de positie van de huurder. Voorshands blijft bij het streven naar kostprijshuren de wettelijk geregelde jaarlijkse huuraanpassing gehandhaafd op 6 pct. Bij een voortgaan van de explosieve kostenontwikkeling in de woningbouw zal herbezinning op dit percentage onontkoombaar zijn.

Naast het daadwerkelijk stimuleren van de doorstroming zal aan de verschuiving van objectieve naar individuele subsidies meer inhoud worden gegeven.

d. In het saneringsbeleid zal het accent meer moeten komen te liggen op het afbreken van losse krotten dan op de zeer dure veelomvattende saneringsplannen.

2. STAATKUNDIGE VERNIEUWING

a. Algehele grondwetsherziening initiëren.

b. Eerste Kamer: getrapte verkiezing ter discussie stellen; behandeling begroting en wetsontwerpen beperken.

c. Verhoging kiesdrempel.

d. Niet-parlementaire ombudsman.

e. Benoeming commissarissen der Koningin en burgemeesters na overleg met Provinciale Staten en Gemeenteraad.

f. Wet op de openbaarheid van bestuur in de geest van de voorstellen van de commissie-Biesheuvel.

g. Doorzichtiger maken van de bestuursstructuur, vereenvoudiging bestuurlijke procedures.

h. Stimuleren, waar nodig dwingend voorschrijven, van de vorming van gewesten, met vermindering van dubbelures.

i. Betere outillage en ruimere financiële middelen voor parlement en fracties.

j. Ruimere subsidiëring van de wetenschappelijke bureaus verwant aan de politieke partijen.

3. DEMOCRATISERING VAN DE ONDERNEMING

a. Klachtrecht voor individuele werknemers.

b. Beperkt beroepsrecht van de ondernemingsraad tegen kennelijk onredelijke beslissingen.

c. Bevorderen van inspraak in het werkmilieu met behulp van de arbeidsinspectie.

d. Rapportage in de jaarverslagen van de resultaten van de democratisering.

e. Aangepaste medezeggenschapstructuren in ondernemingen met minder dan 100 werknemers.

4. RUIMTELIJKE ORDENING

a. Daadwerkelijk volgen Tweede nota ruimtelijke ordening.

b. Centralisatie van bevoegdheden met betrekking tot de ruimtelijke ordening met name in het Westen.

c. Het betrekken van de burger bij het bestuur inzake de ruimtelijke ordening in de voorbereidende fase wettelijk regelen.

d. Meer beheerste ontwikkeling van Zuid-West-Nederland.

e. Landinrichtingswet meer gericht op bedrijfsvergroting en herstructurering van het platteland (o.a. verfraaiing van het landschap).

f. Intact laten van de Waddenzee.

g. Ontwikkeling richten op middelgrote steden met een behoorlijk percentage eengezinswoningen. Tegengaan van de verkilling van de binnenstad.

5. REGIONAAL BELEID

a. Herstructureringsplan Noorden der Lands.

b. Handhaven investeringspremieregeling alleen voor het Noorden, met de mogelijkheid deze voor Limburg te laten herleven.

c. Verplaatsingsregeling uitbreiden tot het hele Noorden.

d. Beperken van het aantal ontwikkelingskernen buiten het Noorden.

e. Afremmen van de investeringen in het Westen, onder meer door een investeringsheffing op bedrijfsgebouwen.

f. Restrictief beleid, zo nodig met wetswijziging, ten aanzien van het uitgeven van terreinen voor bedrijven en kantoren in het Westen.

g. Verplaatsen, na overleg met betrokkenen, van enkele grote (semi-)overheidskantoren van het Westen naar het Noorden en Limburg.

h. Selectiever beleid ten aanzien van overheidssteun bij industrievestigingen.

6. CULTUUR EN RECREATIE

a. Op korte termijn zal ons kunstbeleid moeten worden omgevormd tot een systematisch cultuurbeleid, dat zal kunnen leiden tot sociale en culturele bewustwording. Dit beleid zal moeten steunen op overleg tussen de kunstenaars, het publiek en de overheid en het zal ruim baan moeten geven aan nieuwe ideeën op dit terrein, waar deze dikwijls de periscope vormen van dieperliggende onderstromen. Daarnaast moet een accentverschuiving naar actieve cultuurbeoefening mogelijk worden gemaakt, met name voor de jongeren.

b. Bij de herwaardering van het overheidsbudget moet erop worden toegezien dat de cultuursector niet wordt ingedamd.

c. Bevordering van de actieve sportbeoefening.

d. Uitbreiden mogelijkheden openluchtrecreatie, maar tegelijk verdergaande toepassing van profijtgedachte.

e. Sport en recreatie coördineren in handen van één bewindsman.

7. MILIEUHYGIENE

a. Intensief internationaal overleg over milieuvraagstukken.

b. Wettelijke maatregelen tegen luchtvervuiling door auto's en tegen geluidshinder.

c. Rijksbijdragen voor de aanschaf en exploitatie van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

d. Opzettelijke verontreiniging strafbaar stellen.

8. ONDERWIJS

a. Werkende jeugd:

In 1975 zullen alle 15- en 16-jarigen 2 dagen vorming per week moeten ontvangen. Mede afhankelijk van het beschikbare lerarenbestand zou de vorming voor 17-jarigen die reeds als 16-jarigen partieel onderwijs ontvingen, kunnen worden gecontinueerd.

b. Kleuter- en basisonderwijs:

Voor de noodzakelijke kwaliteitsverbetering van kleuteronderwijs en lager onderwijs zullen:

— de leerlingenschalen verder worden verlaagd;

— onderzoek en ontwikkeling op het gebied van structuur en inhoud van het onderwijs moeten worden bevorderd;

— begeleiding van de school en de individuele leerling bij het onderwijsproces en invoering van leerstofvernieuwing worden aangevat.

9. TERUGDRINGEN

Het is noodzakelijk dat een kabinet reeds binnen een maand begint orde op zaken te stellen op financieel en sociaal-economisch terrein en wij dienen ermede te rekenen dat deze periode van herstel zeker tot begin 1973 bijzondere maatregelen zal vragen. Alhoewel een SER-advies in deze te verwachten is, achtte u het onontkoombaar, dat nu reeds een aantal maatregelen zou worden genoemd, te meer omdat de tijd dringt.

a. Handhaven van de wiebeltax-maatregel.

b. Handhaven van de voor 1971 geldende temporisering van overheidsuitgaven zonder compensatie in latere jaren.

c. Opschorten van de voor 1 januari 1972 voorziene

VERVOLG VOLGENDE PAGINA

VERVOLG MEMORANDUM STEENKAMP

afbraak van de omzetbelasting op investeringsgoederen.

d. Voortzetten van het terughoudende beleid ten aanzien van gemeentelijke investeringen.

e. Stabiliseren van een deel van de researchuitgaven.

f. Stabiliseren van het huidige nominale niveau voor ontwikkelingshulp voor de jaren 1972 en 1973.

g. Voorshands geen herleving van een investeringsaftrekregeling in enigerlei vorm.

h. Een restrictief overheids personeelsbeleid, waartoe o.m. de Formatiecommissie grotere bevoegdheden dient te krijgen.

i. Breed overleg met het bedrijfsleven over de sociale programmering en over het conjunctuurpolitieke instrumentarium. Hierbij dienen ook aan de orde te komen de intrekking van de loonmatigingsmaatregel en de indexeringsclausules met het oog op indirecte belastingen.

j. Overleg met het bedrijfsleven en de organisaties van de vrije beroepen over een matiging van de topinkomens.

Met deze maatregelen wordt enerzijds beoogd de acute overbesteding in onze economie op korte termijn af te zwakken, terwijl anderzijds een adempauze wordt geschapen om maatregelen met een meer structureel karakter uit te werken en tot effect te laten komen.

10. HERWAARDERING

a. Naast het belang dat een herwaardering van overheidsuitgaven heeft voor het matigen van de overbesteding, is herwaardering op zichzelf juist en gewenst.

b. In een regeerakkoord moet de bereidheid tot deze herwaardering ook daadwerkelijk blijken, o.m. door het noemen van enkele duidelijke voorbeelden van taken die in een bepaald tijdvak zullen worden afgebroken of gereduceerd. Als proeve wil ik hier vermelden:

— Snel realiseren van de grondgedachte van de voorstellen Veringa/Posthumus (de verkorting van de studieduur), waarbij op bepaalde onderdelen wijzigingen mogelijk moeten zijn.

— Een herziening van uitgaven voor het onderzoek bij het wetenschappelijk onderwijs en het accentueren van meer gericht onderzoek met programmering en rapportering, waarbij ook de z.g. tweede geldstroom (TNO-ZWO) op den duur meer reliëf zal moeten krijgen en de toewijzing van middelen meer gebonden zal worden aan bepaalde projecten (b.v. van milieuresearch).

— Matigen, eventueel achterwege laten, van aantal wegenbouw- en waterstaatswerken.

— Eigen risico in de Veewet 1920.

— Het bezien van de functionele ontslagleeftijden in de overheids sfeer en de daarmee verband houdende regelingen.

— Verlagen van ruilverkavelingssubsidies en verhogen van ruilverkavelingsrente.

— Herbezinning op de Wet op de politieke pensioenen.

— Weloverwogen toepassing op een aantal terreinen van de z.g. profijtgedachte.

Voetnoot

c. De nieuwe aanpak bij de herwaardering van overheidstaken die meebrengt dat een aantal wetten en andere regelingen zal moeten worden doorgevoerd, zal ook moeten worden gedemonstreerd door het aangeven van wegen om genoemde doelstelling tot duidelijk onderdeel van het beleid te maken. Daartoe zal een voortdurende bezinning op de zin en de omvang van uitgaven moeten worden geïnstitutionaliseerd. Ik denk daarbij aan de instelling van een interdepartementale commissie voor kosten-batenaalyses

Voetnoot: Deze voorbeelden zijn tentatief en kunnen met een aantal andere gemakkelijk worden uitgebreid. In het boek 'Verlaging van de verhoging' van de Stichting Instituut voor onderzoek van Overheidsuitgaven, zijn vele gedachten te vinden waaruit dezelfde geest spreekt.

Verder zal moeten worden nagegaan hoe, voor belangrijke investeringen, aan het parlement vooraf en na een bepaald tijdsverloop een kosten-batenaalysen kan worden voorgelegd.

11. KNELPUNTEN

Ik heb mogen constateren, dat niet alleen ten aanzien van de ernstige economische situatie van

ons land en ten aanzien van de noodzakelijke maatregelen in deze, grote overeenstemming bestaat, maar mij is ook gebleken dat vrijwel eensgezindheid aanwezig is over de prioriteiten die in de komende kabinetsperiode recht hebben op extra aandacht en een extra toedeling uit de algemene middelen. Ik teken hierbij aan dat u allen van mening bent, dat op het terrein van de prioriteiten vanwege de huidige economische situatie, in het uitgavenbeleid gedurende de eerste periode matiging noodzakelijk is. Als prioriteiten die extra aandacht vereisen noem ik:

a. volkshuisvesting

b. lager- en kleuteronderwijs

c. werkende jeugd

d. de zelfstandigen

e. regionaal beleid, met name het Noorden

f. ontwikkelingshulp

g. defensie.

Daarnaast bestaat de wens om de belastingvrije voet op termijn op te trekken tot het niveau van het minimumloon (echtbaar met één kind), alsmede het geleidelijk verder verminderen van het financieringsstekort van de overheid.

12. FINANCIERING

Wat betreft de financiering van de overheidsuitgaven, de belastingdruk en de mogelijke operaties in het vlak van de belastingen, moge ik enkele uitgangspunten naar voren brengen. Ik teken hierbij aan, dat u het onjuist achtte om hier een kwantificering te geven, juist vanwege de onzekere financiële en sociaal-economische ontwikkeling. Gegeven dit standpunt uwerzijds, beperk ik mij dan ook tot het plaatsen van richtingwijzers die u moet zien naast hetgeen in andere paragrafen is gesteld.

a. Ook in de komende periode wordt de z.g. reële progressie in de loon- en inkomstenbelasting ingehouden.

b. Enkele wensen die bijzondere aandacht vragen en nauw verband houden met het belastingbeleid betreffen het optrekken van de belastingvrije voet en het op een of andere manier gevolg geven aan de grondgedachte uit de commissie-Van Soest met betrekking tot de zelfstandigen en uit de commissie-Van Franeker met betrekking tot het spaarloon. Een en ander zal grote bedragen vergen.

Het lijkt mij juist ervan uit te gaan dat deze wensen op fiscaal terrein, die op zichzelf zouden leiden tot een verlaging van de belastingdruk, in principe worden gefinancierd uit compenserende belastingmaatregelen elders, zodat deze operatie de totale belastingdruk niet wijzigt (vennootschapsbelasting, vermogensbelasting, successierechten en beperkte verhoging in de sfeer van de omzetbelasting in een later gedeelte van de kabinetsperiode).

c. Als ik naga welke knelpunten naar de mening van u allen in de loop van de komende kabinetsperiode en voor een gedeelte in de periode daarna moeten worden aangevat resp. worden opgelost, dan is het voor mij duidelijk dat de middelen die ter beschikking komen uit de reële progressie onvoldoende zullen blijken te zijn. Het zal nodig zijn om naast de ruimte die dus uit de reële progressie beschikbaar komt, ook na ingrijpende wijzigingen in het ongewijzigd beleid teneinde de relevante uitgavenstijging in 1972 binnen de reële begrotingsruimte van 6 pct. te houden, nog extra middelen te vinden willen wij een redelijke uitvoering geven aan de prioriteiten waarover wij het eens zijn. Daarom is het gewenst op langere termijn nog extra middelen vrij te maken, enerzijds door verdere hergroepering in het overheidsbudget — waaraan overigens ook grenzen zijn — en anderzijds door een beperkte belastingdrukverzwaring. Ik stel u voor een koppeling van beide elementen, waarbij bepaalde middelen uit de belasting sfeer pas mogen worden aangehouden als een bedrag in dezelfde orde van grootte vrij zal komen door hergroepering binnen en herwaardering van het overheidsbudget.

13. SOCIALE VERZEKERINGEN

a. In de komende regeringsperiode zullen onze sociale verzekeringen verder uitgebouwd moeten worden. Gezien de grote problemen die om een oplossing vragen en waarvoor ook algemene middelen moeten worden aangewend, dienen wij ervan uit te gaan dat in principe de uitgavenstijgingen door

premieverhoging en door verschuivingen binnen de sector van de sociale zekerheid moeten worden gedekt.

b. Tot de taak van het nieuwe kabinet moet worden gerekend de voorbereiding van een algemene pensioenvoorziening, zodat in een volgende periode daarmee een aanvang kan worden gemaakt; de optrekking van de AOW tot het niveau van het netto-minimumloon; de totstandkoming van een arbeidsongeschiktheidsverzekering, ook voor de zelfstandigen; het bijtrekken van de pensioenen van de z.g. oud-invaliden en de aanpak van het probleem van het toenemende tekort in het invaliditeits- en ouderdomsfonds. Daarnaast eisen de autonome stijgingen van onze sociale verzekeringen voor een gedeelte veroorzaakt door de vergrijzing en de stijging van de gezondheidskosten, op zichzelf al een sterke verhoging van de premies.

c. In dit licht bezien valt niet te ontkomen aan een herwaardering binnen de sector van de sociale verzekeringen. Derhalve zal het nieuwe kabinet een gedifferentieerd beperkt eigen risico in de ziekteverzekering moeten introduceren. De kinderbijslag voor het eerste en tweede kind zal niet verder worden verhoogd. De mogelijkheid van afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind, met compenserende maatregelen voor de laagstbetaalden, zal worden bestudeerd.

d. Verder, en niet in de laatste plaats, zal de sociale wetgeving nauwkeurig moeten worden getoetst aan het criterium dat sociale uitkeringen dienen te worden beperkt tot degenen die hieraan objectief behoefte hebben (misbruik en ongerechtvaardigde cumulatie van uitkeringen). In overleg met het bedrijfsleven zal moeten worden bekeken hoe het sterk toenemende ziekteverzuim zou kunnen worden gereduceerd.

e. Als ik wensen en grenzen van de sociale verzekeringen zoals die in de komende periode voor ons liggen, zie, geloof ik dat wij reëel zijn als wij stellen dat alleen langs deze weg de stijging van de premiedruk tot een orde van grootte van 3 pct. van het nationaal inkomen kan worden beperkt. Daarmee dienen wij bij andere maatregelen uiteraard rekening te houden.

14. INKOMENS- EN VERMOGENS-VERHOUDINGEN

a. Verhoging van de successierechten in de zijlijn; gelijktijdige optrekking van de vrijgestelde bedragen in de rechte lijn en zijlijn.

b. Verhoging van de vermogensbelasting tot 0,7 pct.

c. Structurele herziening BBRA 1948 richten op gelijkmatiger inkomensverhoudingen binnen het overheidsapparaat.

d. Herwaarderen van de hele schalenstructuur bij het overheidsapparaat.

e. Introductie van de spaarloongedachte in het overleg met de ambtenarenorganisaties; opheffen van de ambtenaren spaarregeling.

f. Fiscale faciliteiten voor het spaarloon; intrekken van de algemene premiespaarwet.

g. Overleg met de organisaties van de vrije beroepen om, in eerste instantie door overreding, te komen tot matiging van de hogere inkomens.

h. Premie-inkomensgrenzen verhogen in een aantal sociale verzekeringswetten.

i. Drastische verhoging van de collegegelden als aanzet naar een structurele herziening in het kader van een regeling van rentedragende voorschotten.

j. Studie over de bij statistisch onderzoek naar de inkomensverhoudingen te hanteren maatstaven (levensinkomen, gezinsgrootte).

15. LOON- EN PRIJSBELEID

Ten aanzien van het beleid op het gebied van lonen en prijzen kiest het nieuwe kabinet als uitgangspunt, dat dit beleid gevoerd moet worden langs de weg van maatregelen met een algemeen karakter. Waar nodig zullen die wijzigingen moeten worden aangebracht die noodzakelijk zijn om de effectiviteit van deze globale instrumenten te versterken. Met het oog daarop zou het komende kabinet na ontvangst van het advies in deze van de Sociaal-Economische Raad het initiatief moeten nemen tot overleg met het georganiseerde bedrijfsleven. In dit

VERVOLG VOLGENDE PAGINA BOVENAAN

verband moet het mededingingsbeleid worden versterkt.

16. ECONOMISCHE MACHT

Wettelijke regeling, zo mogelijk op EEG-niveau, ten aanzien van fusies en andere machtsconcentraties (o.a. meldingsplicht en vernietigingsbevoegdheid van de overheid), mede op basis van de opgedane ervaringen met de fusiecode van de SER.

17. DE ZELFSTANDIGEN

a. Rapport van de commissie-Van Soest als uitgangspunt met matiging en variaties.

b. Invoeren van een voorziening bij arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen.

c. Verbeteren bedrijfseconomische voorlichting en begeleiding.

d. Staatssecretaris bij Economische Zaken met integratie-opdracht voor de zelfstandigen.

18. OPENBAAR VERVOER

a. Instellen van een algemeen verkeersfonds ter

financiering van aanleg en onderhoud van wegen en van steunmaatregelen voor het openbaar vervoer; in belangrijke mate gevoed uit opcenten op de motorrijtuigenbelasting en op de benzine-accijns.

b. Bevorderen van een selectief gebruik van de auto door een systeem van heffingen voor parkeren, gedifferentieerd naar de kostbaarheid van de grond.

19. ONTWIKKELINGSHULP

Als gemiddelde voor de kabinetsperiode uitgaan van 1 pct. van het nationaal inkomen, waarbij de eerste twee jaren het bedrag constant blijft en in de tweede helft van de periode de achterstand wordt ingehaald.

20. DEFENSIE

Onmiddellijke instelling van een brede commissie die de taak van de Nederlandse defensie in de NAVO en de voor de vervulling daarvan vereiste middelen en methoden kritisch zal onderzoeken. Voorhands geen vaststelling van een extra bedrag

aan defensie-uitgaven. Wel in prioriteitenschema een bedrag reserveren voor bijstelling van de defensie-uitgaven als het advies van deze commissie in die richting wijst.

Ik heb de vrijheid gevonden om bovenstaande gedachten aan u voor te leggen omdat er op een groot aantal punten tussen u overeenstemming bestaat. Daarenboven is het naar mijn mening noodzakelijk in de gegeven situatie op financieel en sociaal-economisch terrein snel tot beslissingen te komen. Ik hoop en vertrouw met deze voorstellen een bijdrage te hebben geleverd, die er wellicht toe zal leiden dat er een mogelijkheid ontstaat voor een vruchtbare samenwerking in de komende periode.

Ik zal het op prijs stellen uiterlijk maandag 7 juni a.s. uw reactie op mijn brief te vernemen. Als u ermede instemt wil ik mijn brief en uw antwoorden op een nader in onderling overleg te bepalen tijdstip vrijgeven voor publikatie. Wilt u mij in uw antwoord ook mededelen of u zich met dat voornemen kunt verenigen.

Met vriendelijke groeten,

P. STEENKAMP

ANTWOORD MR. BIESHEUVEL

Zeer geachte heer Steenkamp,

Gaarne betuig ik u mijn erkentelijkheid voor uw Memorandum van 4 juni jl., dat mij gelegenheid bood mijn fractie te raadplegen over uw bevindingen en voorstellen.

In het algemeen beoordelen wij de inhoud van uw Memorandum als grondslag voor een politiek akkoord, positief. Er zijn echter een aantal zaken, die wij nader willen preciseren of amenderen, hetgeen wij in ons commentaar bij de afzonderlijke punten hebben aangegeven.

Uw Memorandum kan, naar ik heb begrepen, niet worden beschouwd als een ontwerp-regeringsprogramma. Op grond daarvan hebben wij er begrip voor dat belangrijke zaken zoals het buitenlands beleid, waarover hoegenaamd geen verschil van mening bestaat tussen de vijf fractievoorzitters, of zaken waarover nog niet of in onvoldoende mate kon worden gesproken, zoals het omroepbeleid, in uw Memorandum niet ter sprake komen.

In een te ontwerpen regeringsprogramma dienen dergelijke belangrijke onderwerpen uiteraard de hun toekomstige plaats te ontvangen.

Op uw beschouwingen in het inleidende deel van uw brief zal ik in deze reactie niet nader ingaan. Ik heb de indruk dat daarover tussen de fractievoorzitters een voldoende mate van overeenstemming bestaat. Te zijner tijd zullen deze en andere 'vertrekpunten' moeten doorklinken in de totaliteit van het regeringsbeleid, zoals dat in een regeringsprogramma gestalte zal moeten krijgen.

Wat de afzonderlijke onderdelen van uw brief betreft, het volgende.

1. VOLKSHUISVESTING

Met deze paragraaf kunnen wij ons verenigen als basis voor een uitgewerkt regeringsprogramma.

In een regeringsprogramma zal ons inziens duidelijk tot uitdrukking moeten komen, dat het centrale gezichtspunt, waaronder het volkshuisvestingsbeleid wordt gevoerd, dient te zijn de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor diegenen, die daartoe uit eigen kracht niet in staat zijn.

Voorts zal aandacht moeten worden geschonken aan

enkele speciale groepen (lagere inkomens, bejaarden, alleenstaanden, gehandicapten, krotbewoners, buitenlandse werknemers).

Het verschuivend vierjarenprogramma verstaan wij zo, dat door een geleidelijke jaarlijkse opvoering een vierjarenprogramma van 550.000 woningen in de periode 1971 - 1975 zal worden bereikt.

Ter verzekering van de noodzakelijke continuïteit zal ook de financiering voor een langere periode verzekerd dienen te zijn, zowel wat betreft het aandeel van de algemene middelen als dat van de grote institutionele beleggers.

Wat betreft de jaarlijkse huuraanpassing zouden wij de voorkeur geven aan de formulering: 'stringente handhaving van de wettelijk geregelde jaarlijkse huuraanpassing van 6 pct., hoewel dit percentage — afhankelijk van kostenontwikkeling en inflatie — niet onder alle omstandigheden als onaantastbaar kan worden gezien'. In het subsidiebeleid dienen niet noodzakelijke subsidies te worden vermeden.

Als tegenhanger en complement van het aanvullende huursubsidie zullen maatregelen noodzakelijk zijn, waardoor bij bewoners van gesubsidieerde woningen, wier huurquote beneden een bepaalde norm daalt, het subsidiebedrag wordt afgeroomd.

Als middelen ter stimulering van de doorstroming kunnen ons inziens de kwaliteit van de nieuwbouw, een stelsel van doorstromingspremies en het contingeringsbeleid dienen.

De passage in uw brief over het saneringsbeleid is ons niet geheel duidelijk. Wij nemen aan dat uw formulering niet uitsluit, dat een vervangingsprogramma in elk geval een wezenlijk deel van het volkshuisvestingsbeleid zal dienen uit te maken.

De konsekventie zal onder ogen moeten worden gezien, dat het aandeel van de volkshuisvesting in het nationaal inkomen en in het totaal van de overheidsuitgaven als een van de prioriteiten meer dan proportioneel zal stijgen.

2. STAATKUNDIGE VERNIEUWING

a. Wij zijn zeer ingenomen met uw voorstel in de komende kabinetsperiode een algehele grondwets-hervorming te initiëren, die naar ons oordeel met voortvarendheid ter hand dient te worden genomen.

b. Aan een rechtstreekse verkiezing van de leden van de Eerste Kamer bestaat bij ons geen behoefte. Met de minderheid van de Commissie Cals-Donner zijn wij van mening, dat door een directe verkiezing de politieke positie van de Eerste Kamer juist zou worden verstrekt, hetgeen wij niet in overeenstemming achten met uw ook door ons gesteunde voorstel de rol van deze Kamer terzake van de behandeling van begrotingen en wetsontwerpen te beperken.

c. In de huidige omstandigheden gaat onze voorkeur niet uit naar een verhoging van de kiesdrempel.

d. De aanstelling van een ombudsman, die een band met het parlement heeft, ontmoet bij ons geen bezwaren.

h. De formulering inzake de instelling van gewesten, waaraan wij grote betekenis hechten, dient te

worden versterkt. Daartoe stellen wij deze tekst voor:

'Instellen van gewesten door de centrale overheid met een zo groot mogelijke inspraak van provincies en gemeenten, alsmede een regeling van de gewestelijke financiën'.

Aan deze paragraaf zagen wij graag toegevoegd:

k. Beëindiging van het bestaande dualisme in de politie-organisatie; instellen van één soort politie, regionaal georganiseerd en geënt op het lokale c.q. regionale bestuur'.

3. DEMOCRATISERING VAN DE ONDERNEMING

b. Wij zouden gaarne opheldering ontvangen over hetgeen u bedoelt met een **beperkt** beroepsrecht van de ondernemingsraad tegen kennelijk onredelijke beslissingen van de leiding van de onderneming.

c. Het bevorderen van inspraak in het werkmilieu achten wij bijzonder waardevol. Het is ons echter niet geheel duidelijk, welke rol de arbeidsinspectie hierbij zou kunnen spelen.

e. Wij wijzen erop, dat over deze materie op 23 april 1971 reeds een advies van de S.E.R. is gevraagd.

Aan deze paragraaf zagen wij graag toegevoegd:

f. Een verruiming van de bevoegdheden van ondernemingsraden, mede door bevordering van experimenten op dit vlak; beslissingen, die voor de werknemers van vitale betekenis zijn — zoals overplaatsing van het bedrijf, invoering van nieuwe produktiemethoden, fusie en beëindiging van het bedrijf, massaal ontslag — mogen niet worden genomen dan na raadpleging van de ondernemingsraad.

4. RUIMTELIJKE ORDENING

a. Wij vragen ons af, of de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening op sommige punten niet toe is aan aanvulling en op andere punten aan versterking van het instrumentarium voor een konsekvent toepassing.

b. Terzake van een centralisatie van bevoegdheden van ruimtelijke ordening met name in het Westen, is naar onze mening een meer genuanceerde formulering op haar plaats om recht te doen aan de belangrijke taak van lagere overheden en om de inspraak van de burgers te honoreren, die u terecht onder c. noemt.

Wel bestaat er begrip voor het verlangen dat het beleid van de verschillende departementen zo goed mogelijk wordt gecoördineerd.

e. De mogelijkheid van een landinrichtingswet willen wij niet uitsluiten, mits terdege in het oog wordt gehouden de noodzaak van een landbouwstructuurbeleid, zoals dat in het kader van de ruilverkavelingswet gestalte heeft gekregen.

f. Met betrekking tot de problematiek van de Waddenzee zij in herinnering gebracht, dat de zeer breed samengestelde 'Waddenzee-commissie' alle aspecten daarvan uitvoerig bestudeert. Het lijkt verstandig de resultaten van deze studie af te wachten, alvorens terzake een uitspraak te doen.

VERVOLG VOLGENDE PAGINA

VERVOLG ANTWOORD MR. BIESHEUVEL

5. REGIONAAL BELEID

De financiering van het regionale beleid dient in beginsel uit de normale begrotingsruimte van het Rijk te geschieden. Een grotere financiële zekerheid zou echter kunnen worden verkregen, wanneer een deel van de rijksopbrengsten uit aardgas voor de doeleinden van het regionale beleid zou worden afgezonderd.

Deze mogelijkheden zouden wij gaarne door het nieuwe kabinet onderzocht zien.

e. Het spreekt ons inziens voor zich, dat bij afremming van de investeringen in het Westen een selectief beleid moet worden gevoerd.

6. RECREATIE

a. Deze formulering geeft naar onze mening aanleiding tot misverstand.

b. Wij zouden dit punt als volgt geredigeerd willen zien: 'Bij de herwaardering van het overheidsbudget moet erop worden toegezien dat de cultuursector niet onevenredig wordt ingedamd'.

e. De coördinatie van sport en recreatie dient ons inziens te geschieden onder verantwoordelijkheid van één departement.

7. MILIEUHYGIENE

c. Ten aanzien van het voorstel rijksbijdragen te verlenen ten behoeve van rioolzuiveringsinstallaties rijst de vraag of de bestaande wet Verontreiniging Oppervlaktewateren hiervoor geen voldoende kader biedt.

Hier is subsidiëring van aanleg reeds mogelijk; subsidiëring van exploitatie lijkt tegen de achtergrond van de vervuiler betaalt in beginsel onjuist.

8. ONDERWIJS

a. Wij zouden willen spreken over onderwijs in plaats van vorming.

9. TERUG DRINGEN

In aansluiting op zowel de aanhef als het slot van deze paragraaf zouden wij nog willen opmerken dat bij het treffen van maatregelen de matiging op een evenwichtige, over alle bestedingscategorieën gespreide wijze, zal moeten worden aangebracht.

c. Bij de uitvoering van dit punt moet bijzondere aandacht worden gegeven aan de belangen van de kleine zelfstandigen; mogelijk kan een differentiatie worden ingevoerd.

f. Hierop komen wij afzonderlijk terug.

i. Dit punt willen wij na de eerste zin als volgt gewijzigd zien:

'Hierbij dient ook aan de orde te komen het al of niet handhaven of bijstellen van het loonmatigingsbesluit en de prijscalculatiebeschikking, alsmede de indexeringsclausules in verband met de indirecte belastingen en de wijziging van de ruilvoet'.

10. HERWAARDERING

Naast de door u genoemde tentatieve voorbeelden inzake herwaardering van de overheidsuitgaven, willen wij van onze kant hieraan nog als voorbeelden toevoegen:

— kritische doorlichting van het uitgavenbeleid bescherming bevolking.

— kritische doorlichting van de uitvoering van de algemene bijstandswet.

— kritische doorlichting van het totale subsidiebeleid.

— Wijziging van de uitkeringen aan gemeenten voor wat de materiële uitgaven in het kader van het lager onderwijs betreft door invoering van een stelsel van **genormeerde** uitkeringen.

Met betrekking tot de door u genoemde voorbeelden merken wij het volgende op:

b. sub 3. bij een matiging op het gebied van wegenbouw- en waterstaatswerken dient mede in de overwegingen te worden betrokken, dat de waterstaatsuitgaven een middel tot veiligstelling van ons land tegen het water, tot verhoging van de veiligheid op de weg en tot verbetering van het milieu zijn. Ook de activiteiten met betrekking tot de wegenbouw zijn ten nauwste verbonden met een harmonieuze ontwikkeling van onze samenleving.

b. sub 4. wij gaan ermee akkoord dit punt nader te bezien, mits daarbij rekening wordt gehouden met

de belangen van de dierziektebestrijding en de daarmede verband houdende grote exportbelangen.

b. sub 6. een herwaardering van de ruilverkavelingsvoorwaarden dient te worden bezien in het kader van de noodzaak tot planmatige landinrichtingsactiviteiten, de noodzaak tot agrarische structuurverbetering (met name bedrijfsvergroting) en de concurrentiepositie van de Nederlandse landbouw met name in de EEG.

Onzerzijds ontmoet enige verhoging van de ruilverkavelingsrente geen overwegende bezwaren.

Daarnaast kan worden gedacht aan een vervroegde inning van de ruilverkavelingsrente.

11. KNELPUNTEN

Aan de door u genoemde knelpunten, die als prioriteit extra aandacht vereisen, zouden wij ook hier willen toevoegen:

— de optrekking van de AOW tot het niveau van het netto-minimumloon;

— de totstandkoming van een volksverzekering bij arbeidsongeschiktheid;

— het bijtrekken van de pensioenen van de zogenoemde oud-invaliden.

12. FINANCIERING

Naar onze mening zal het begrotingsbeleid in deze kabinetsperiode enerzijds een bijdrage moeten geven aan een herstel van het verstoorde externe en interne economische evenwicht en anderzijds uitdrukking moeten geven aan de noodzaak tot vervulling van voor ons land essentiële taken.

In de eerste helft van de komende periode zal — naar het zich laat aanzien — het zwaartepunt moeten liggen op het herstel van het verstoorde evenwicht.

Indien — in overleg met het bedrijfsleven — de overbesteding kan worden teruggedrongen en de inflatie kan worden gematigd, biedt naar wij hopen, de tweede helft van de kabinetsperiode ruimte voor verdere door ons gewenste voorzieningen. Wij menen dan ook dat in 1972 en waarschijnlijk ook in 1973 moet worden vastgehouden aan de 6 pct. stijging van de overheidsuitgaven.

a. Met dit punt gaan wij akkoord.

b. De ontwikkelde denkbeelden hebben onze instemming met dien verstande dat zorgvuldig moet worden overwogen welke gevolgen compenserende belastingmaatregelen met zich meebrengen voor wat betreft overheveling van besparingen in de consumptieve sektor. Een zo neutraal en evenwichtig mogelijke compensatie zou uitermate gewenst kunnen zijn.

c. Een restrictief beleid door de overheid voor de eerste periode dat binnen de 6 pct. norm blijft, zal grote inspanningen van het nieuwe kabinet vergen. Het lijkt redelijk dat, indien daarvoor in onze nationale economie weer enige ruimte kan worden gevonden, een geringe drukverzwaring van 0,2 pct. boven de reële progressie in het jaar 1974 en in het jaar 1975 daarvoor aanvaardbaar is te achten.

Een kritische doorlichting van de overheidsuitgaven en een verdere uitwerking van het kosten-baten principe heeft onze instemming.

De door u gedane suggestie van een koppeling van de beide elementen van drukverzwaring en bezuiniging is bij ons welwillend ontvangen.

Wij menen dat de mogelijkheid aanwezig is dat de stijging van de belastingdruk en de in het volgende punt genoemde sociale premiedruk zich blijven bewegen binnen voor onze nationale economie aanvaardbare grenzen.

13. SOCIALE VERZEKERINGEN

Met de strekking van deze paragraaf gaan wij akkoord; een nadere uitwerking zal uiteraard — in overleg met het bedrijfsleven — noodzakelijk zijn.

d. ons inziens dient het woord 'ongerechtvaardigd' te worden geschrapt.

e. de vraag rijst of hier wordt bedoeld 'nationaal inkomen tegen marktprijzen, of tegen factorkosten'.

14. INKOMENS- EN VERMOGENS-VERHOUDINGEN

c. en g. Deze punten moeten in samenhang worden bezien.

c. De mogelijkheden tot herziening van het BBRA 1948 dienen eerst te worden onderzocht,

uiteraard met inschakeling van het georganiseerd overleg.

h. Hierbij denken wij met name aan de volksverzekeringen.

i. Wij nemen aan, dat met dit punt het volgende wordt bedoeld;

drastische verhoging van de collegegelden (met de daarbij behorende aanpassing van de regelen betreffende de toekenning van rijksstudietoelagen); daarnaast heroverweging van het stelsel van studiefinanciering, onder meer inzake de voorwaarden waarop rijksstudietoelagen worden toegekend en terugbetaald.

17. DE ZELFSTANDIGEN

Wij stellen u voor na punt a. in te voegen: — maatregelen tot verbetering van de structuur van levensvatbare zelfstandige ondernemingen, waarbij ruimte wordt gemaakt voor het noodzakelijke proces van schaalvergroting.

18. OPENBAAR VERVOER

a. Wij achten een integrale aanpak van de totale verkeers- en vervoersproblematiek uitermate wenselijk. In het kader van een bezinning op de methodiek die daartoe dienen kan, kan ook een onderzoek naar de wenselijkheid van een algemeen verkeersfonds, zoals door u gesuggereerd, van betekenis zijn. Verschillende aspecten dienen in het bijzonder onder ogen te worden gezien, zoals het wegvallen van een stuk flexibiliteit in de rijksbegroting, het verkrijgen van benodigd inzicht in de samenhang van de verschillende infrastructurele voorzieningen en de daarbij passende voeding, de verhouding tussen algemene middelen en specifieke voedingsbronnen, het aspect van de concurrentieverhouding tussen verschillende vervoersvoorzieningen.

19. ONTWIKKELINGSHULP

De bijdrage voor ontwikkelingshulp willen wij voor wat de eerste twee jaar betreft handhaven op minimaal 1 pct. van het netto-nationaal inkomen (tegen factor kosten). In de tweede periode zal deze bijdrage extra verhoogd dienen te worden.

20. DEFENSIE

Wij steunen uw gedachte dat de instelling van een brede commissie, die zijn visie geeft over de wijze waarop de Nederlandse strijdkrachten op de beste manier in de NAVO worden ingepast spoedig moet plaats vinden.

Het is duidelijk, dat het werk voor zo'n commissie veelomvattend zal zijn, en geruime tijd zal vergen. Zoals u weet, is de waarde van het defensiebudget, dat op plafondafspraken berustte, door exogene factoren, zoals lonen en prijzen, sterk in ongunstige zin beïnvloed.

Indien op financieel gebied geen corrigerende maatregelen worden genomen, zal dit ten gevolge hebben, dat de Nederlandse krijgsmachtbijdrage in het geheel van de NAVO niet meer zal voorzien aan zijn opdracht tot oorlogsvoorkoming, crisisbeheersing en terugdringing van de rol van kernwapens. Het is daarom noodzakelijk dat in afwachting van het advies van de brede commissie, naast de normale groei van het defensiebudget een begin wordt gemaakt met het inlopen van en verder voorkomen van achterstand.

Wij zijn daarom van mening, dat een uitspraak over de hoogte van de defensie-uitgaven voor de eerstkomende jaren niet direct gekoppeld moet worden aan het advies van deze nog in te stellen commissie.

Bij ons bestaat grote waardering voor de wijze, waarop u uw arbeid verricht. Zoals uit deze brief moge blijken, heeft onze fractie zich met grote ernst aan de bespreking van uw Memorandum gewijd. Gaarne hoop ik, dat onze reactie tot het welslagen van uw pogingen zal bijdragen. Met de publikatie van deze brief ga ik alleszins akkoord.

Met vriendelijke groet,
en hoogachting,

B. W. BIESHEUVEL

DE GEMEENTEN EN DE KABINETSFORMATIE

Mijnheer de (in)formateur,

Het is een wat wonderlijke gewaarwording een brief te schrijven aan iemand wiens naam ik op dit ogenblik nog niet ken. Maar voor wat ik u zou willen zeggen is dat niet zo'n bezwaar, omdat de brief niet bedoeld is voor u als persoon maar voor u in de officiële functie van (in)formateur. Voorshands is het daarom nog niet zo belangrijk of u tot de ene of tot de andere 'drie' behoort. Trouwens wanneer u zoudt behoren tot de 'Linkse drie' dan zou schrijven misschien niet zoveel zin hebben want dan zou de formatie immers binnen 24 uur een feit zijn? Ik zou het dan toch doen omdat juist in de verkiezingsprogramma's van de daartoe behorende partijen maar heel weinig over de gemeenten wordt gezegd, al weet ik wel dat een program niet alles zegt. De P.P.R. noemt de gemeenten helemaal niet. Maar ook de grootste van die drie, namelijk de P.v.d.A. schenkt nauwelijks aandacht aan de gemeenten. De daaraan gewijde paragraaf bestaat alleen uit het beklemtonen van de eis dat de burgemeester door de kiezers moet worden gekozen. Maar er zijn voor de gemeenten nog enkele belangrijker zaken dan de gekozen burgemeester.

U begrijpt al meneer de (in)formateur dat ik uw aandacht vragen wil voor de gemeenten als u met de verschillende partijen gaat praten en onderhandelen, als u een program gaat opstellen dat het beleid van het nieuwe kabinet zal vastleggen. Dat ik juist hiervoor uw aandacht vraag zal u niet verbasen, als u weet dat ik achtereenvolgens als raadslid, als wethouder van financiën van de gemeente Vlaardingen, als gecommiteerde van het Openbaar Lichaam Rijnmond en daarnaast als voorzitter van het Verband van verenigingen van a.r. gemeente- en provinciebestuurders mij sinds jaren en in de praktijk en in geschrifte met de gemeentelijke problemen heb bezig gehouden.

In al die jaren — het zal u meneer de (in)formateur niet onbekend zijn — is het grote knelpunt geweest de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten (laatstelijk vastgelegd in de Wet van 1960) en de daarmee verband houdende centrale financiering. Het is die wet en die financiering die het tal van gemeenten onmogelijk maakt op voldoende wijze te voorzien in de behoeften van de burgerij, in het leefbaar houden van de gemeente. Al sedert lang heeft bij de gemeentebestuurders de gedachte postgevat dat men in 'Den Haag' aan de

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDELIJK EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

In het meinumnummer van „De Magistratuur”, het blad van het Verband van A.R. gemeente- en provinciebestuurders, stond een open brief aan de (in)formateur van de voorzitter van het Verband, de heer M. H. L. Weststrate. Hoewel de brief geschreven werd voor de informateur bekend was is de problematiek t.a.v. de gemeente die in de brief naar voren wordt gebracht uiteraard nog steeds actueel. Wij nemen op deze pagina deze brief in zijn geheel over.

gemeentelijke belangen — dat zijn in feite de belangen van de burgerij — niet die prioriteit geeft die ze zouden moeten hebben. Dat verwondert ons telkens weer omdat de uitvoering van vele voorzieningen en regelingen van de rijksoverheid aan de gemeenten is opgedragen. Dat houdt naar onze mening in dat die rijksoverheid dan aan de gemeenten ook de middelen moet verschaffen om die opdracht uit te voeren. Waarom, zo vragen vele gemeentebestuurders zich af, komen de gemeenten altoos in de achterste gelid als het gaat om vaststelling van prioriteiten? Waarom, meneer de (in)formateur, kunnen binnen de rijksbegroting sommige departementen als zijnde zgn. 'spending departments' wel boven de zesprocentnorm uitkomen als het gaat om de stijging van de uitgaven en waarom worden de gemeenten steeds weer teruggedrukt naar dat gemiddelde van zes procent, hoewel hun investeringspakket groter is

FINANCIËLE VERHOUDING

Daarom, meneer de (in)formateur, is mijn eerste vraag of u alles in het werk wilt stellen dat in het program van het komende kabinet als een van de voornaamste urgentiepunten wordt opgenomen de herziening van de financiële verhoudingswet 1960. Ik leg daarbij sterk de nadruk op herziening. Het gaat niet in de eerste plaats om verhoging van de uitkeringen, hoe belangrijk op zich zelf ook. Het gaat om de structuur van de wet, om de

ARJOS

De Nationale Anti-Revolutionaire Jongeren Organisatie zoekt voor haar bureau in Den Haag op korte termijn een

secretaris

Leeftijd 22 tot 26 jaar.

Opleiding: middelbare schoolopleiding, of daarmee gelijk te stellen opleiding. Organisatorische en administratieve aanleg en enige praktische kennis van de moderne talen vereist.

De voorkeur gaat uit naar hen die bekendheid hebben met het Arjoswerk.

Salaris naar de rang van adjunct-commies tot commies A, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties worden vóór 20 juni ingewacht bij de voorzitter van de Nationale Organisatie, de heer G. van Dongen, IJmuidersstraatweg 14 B, IJmuiden.

waardering van de gemeenten naar aard en karakter. Er bestaat geen gemiddelde gemeente en gemiddelde inwoner. Er zijn veel meer en belangrijker factoren voor het bepalen van het gemeentelijk budget dan het aantal inwoners. Er zijn dynamische gemeenten en statische gemeenten, gemeenten die in het kader van de planologie en de economie in korte tijd sterk moeten uitbreiden, en gemeenten met weinig of geen groei. Maar als deze beide soorten gemeenten in dezelfde groep zitten qua aantal inwoners krijgen ze nagenoeg dezelfde uitkering uit het gemeentefonds. Het is duidelijk dat deze gelijke uitkeringen voor gemeenten met zo zeer verschillende financiële behoeften uitermate onbillijk en voor de groeiende gemeenten remmend werken. De huidige wet houdt geen rekening met de aard, het karakter en de geplande toekomstige ontwikkeling van de gemeenten. Het stelsel van verfiningen dat hier uitkomst zou moeten brengen werkt onvoldoende, is daarvoor ook niet geschikt.

Onder de huidige wet gaat men er zonder meer vanuit dat de kosten van personeel en apparaat recht evenredig of soms versterkt stijgen met de toeneming van het aantal inwoners. Met als gevolg dat de kleinere gemeenten niet in staat zijn voldoende bekwaam personeel aan te trekken. Hier zou een echte norm nodig zijn om te bepalen wat de werkelijke kosten of de minimumkosten van het bestuursapparaat zijn, berekend per inwoner. Zo'n norm is er helaas niet.

OPENBAAR VERVOER

Nauw verband met de uitkeringen uit het Gemeentefonds houden ook de kosten van het openbaar vervoer, voorzover dat door de gemeente geschiedt. Op het ogenblik zuchten een dertig gemeenten onder de tekorten op het gemeentelijk openbaar vervoer. Een tekort dat niet alleen veroorzaakt wordt door de diensten aan de eigen gemeentenaren, maar meestal ook doordat dit vervoersapparaat moet voorzien in de behoeften van

verschillende omringende gemeenten. De burgers van de dienstverlenende gemeenten dreigen daarvoor het gelag te betalen, omdat de tekorten op de begroting van hun gemeenten zwaar drukken en daardoor de gelden voor andere behoeften opslokt, want het tekort moet betaald worden uit de gemeentefondsuitkering, de uitkering per inwoner. Ik weet dat een stap is gezet op de weg naar verbetering doordat in de tekorten aparte bijdragen worden verstrekt ten laste van de begroting van verkeer en waterstaat, maar het kwaad is nog allerminst weggenomen.

Bij een herziening van de Financiële verhoudingswet 1960 zouden al deze knelpunten moeten worden gezien. De uitkomsten van gemeentelijke vervoersbedrijven, havenbedrijven e.a. zouden buiten de gewone gemeentebegroting moeten blijven. Allerlei waterstaatswerken als het maken van aansluitingen op nieuwe rijkswegen, het maken van verkeersdoorbraken in de grote steden e.a. zouden via het departement van verkeer en waterstaat gefinancierd moeten worden.

Natuurlijk valt er over die financiële verhouding nog meer te zeggen, maar ik hoop, meneer de (in)formateur, dat het vorenstaande u ervan overtuigen zal, dat een structurele herziening van de financiële verhouding rijk-gemeenten voor de komende vier jaar een zeer urgent punt is. Het is zelfs een van de knelpunten.

CENTRALE FINANCIËRING

In het financiële vlak ligt ook de centrale financiering waaronder de gemeenten nu ruim vijf jaar 'zuchten'. Met name zijn dat weer de sterk groeiende gemeenten, de gemeenten die grond moeten aankopen voor woningbouwterreinen, die die gronden bouwrijp moeten maken, die moeten zorgen voor extra scholen, meer parkeerplaatsen, meer recreatieterrein. Het zijn voorzieningen die ten nauwste verband houden met de leefbaarheid. Maar de gemeenten zijn niet in staat daarin te voorzien, omdat zij geen leningen toegewezen krijgen, althans niet in voldoende mate. Een gemeente die volgens de door de planologische overheidsinstanties gemaakte plannen jaarlijks ruim vijfhonderd woningen zou moeten bouwen met alle voorzieningen die daaraan verbonden zijn en die per jaar nog geen miljoen gulden uit de leningspot krijgt toegewezen, meneer de (in)formateur, wat moet zo'n gemeente? Ziet U voor zo'n gemeente een mogelijkheid om de zonodige meerjarenplanning op te zetten als er geen duidelijk perspectief is inzake de kapitaalsvoorziening. Zonder een betere kapitaalsvoorziening komt zowel het woningbouwbeleid als het ruimtelijk ordeningsbeleid in het slop terecht.

De moeilijkheden voor de gemeenten liggen echter niet alleen in het financiële vlak. Er zijn ook bestuurlijke problemen. Het zwaard van herindeling, van samenvoeging van gemeenten, van splitsing van gemeenten enz. hangt boven het hoofd van vele gemeentebesturen. Meneer de (in)formateur het hangt er in vele gevallen jaren. Het is beter dat het zwaard valt, dan dat men maar moet afwachten, want dat verlamt zeer beslist de activiteit. Tot schade van de gemeenschap. Laat het nieuwe kabinet daar nadrukkelijk aandacht aan

VERVOLG OP PAG. 10

schikken en vlotte procedures toepassen.

GEWESTEN

Een ander bestuurlijk probleem is de gewestvorming. Vrijwel ieder is er van overtuigd dat in een tijd van schaalvergroting, van problemen die ver over de grenzen van de gemeenten heengaan, het vormen van gewesten noodzakelijk is. Jarenlang is er nu gedebatteerd over de gewesten, over de grootte, over de wijze van verkiezing van de gewestraden, over de verhouding tot de gemeenten, tot de provincie en tot het rijk, over het financieel statuut, over de bevoegdheden en over de vierde bestuurslaag. Men heeft vijf jaar experiment achter de rug met het Openbaar Lichaam Rijnmond. Men weet nu dat een gewest zonder duidelijke bevoegdheden, zowel coördinerende als uitvoerende, niet

behoorlijk werken kan. Men weet dat gewestvorming van onderop een weg is die nergens toe leidt dan tot wellicht lilliputgewesten met fantasiebevoegdheden.

Meneer de (in)formateur, neem ook die gewestvorming in het nieuwe kabinetsprogramma op. Gewestvorming op basis van een gewestwet, met gewesten met duidelijke bevoegdheden, ook uitvoerende, en een weerbaar financieel statuut, dat dus rekening houdt met de bevoegdheden. Een gewestwet waarin duidelijk is omschreven welke taken van de gemeenten, van de provincie of van het rijk aan het gewest zullen worden toegewezen. Geen vaagheid en vooral geen doublures.

Ik kan niet alle problemen in deze brief aan U voorleggen. Daarom besluit ik met drie kleinere punten, maar toch niet zonder betekenis. In tal van gemeenten kampt men met het euvel dat, vooral in het weekeind, de woonstraten worden gebruikt om vrachtauto's, opleggers e.d. te parkeren.

In feite is dit geen parkeren maar stallen. Op basis van de bestaande wetgeving kan de gemeente daar weinig tegen doen omdat dit 'parkeren' niet het verkeer in gevaar brengt. Maar de narigheid voor de bewoners blijft. Kunt U bevorderen dat de wet zodanig gewijzigd wordt, dat de gemeenten wel bevoegd zijn om tegen dit exces op te treden?

In de gemeenteraden komt het helaas ook nogal eens voor dat gekozenen tijdens de zittingsperiode van politieke jas verwisselen en desniettemin hun zetel bezet houden. Kunt U bevorderen dat het nieuwe kabinet met een wijziging van de kieswet komt, waardoor degenen die, tijdens de periode van vier jaar waarvoor ze gekozen zijn, van partij veranderen, van hun lidmaatschap vervallen worden verklaard, en de zetel blijft bij de partij die de zetel bezette? Tenslotte wil ik een duidelijke regeling van de inspraak van de gemeenteraad bij de burgemeestersbenoeming bepleiten en voorts een zodanig benoemingsbeleid dat het vacant zijn van de

burgemeesterszetel tot een minimum wordt teruggebracht.

Meneer de (in)formateur, ik weet dat de moeilijkheden die er bij een kabinetsformatie te overwinnen zijn veel zijn, niettemin waag ik het, de moeilijkheden van de gemeenten nadrukkelijk onder uw aandacht te brengen. De totaliteit van de gemeenten is niet alleen politiek, niet alleen bestuurlijk, maar ook sociaal en economisch van de grootste betekenis. Daarom behoort die totaliteit van de gemeenten bij het stellen van prioriteiten niet in de achterste maar in de voorste rij te staan. Die gemeenten omvatten namelijk alle Nederlandse burgers.

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aanemersbenodigdheden.

Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap, politieke partijen, inkomens- en bezitsverdeling . . . . .

Cursus
BURGERSCHAPSKUNDE
40 schriftelijke lessen voor f 25,—.
het raadslidmaatschap, begroting, ruimtelijke ordening, gewestvorming . . . . .

Cursus
DE GEMEENTERAAD
23 schriftelijke lessen voor f 20,—.
invloed van de burger, parlement, gemeente, economisch beleid, recht, dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren
POLITIEK BEKEKEN
12 schriftelijke lessen + documentatiemappen voor f 9,50 (in samenwerking met de Ned. Politieke Jongeren Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis prospectus onder vermelding van de naam van de cursus(sen) en de letters NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

Houthandel en kistenfabriek verpakingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL
NIEUWBOUW EN REPARATIE
TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.
EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
  - Echoloden
  - Radars
  - Marifoons
  - Automatische piloten
  - Alarmsystemen
  - Omroepsystemen
- Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

CONSTRUCTIE-BAILEY-WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436
• Staalconstructie voor gebouwen e.d.
• Alle soorten kranen

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabrik van scheepslieren
DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S Handelondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL
Zeer voordelige aanbieding in terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN etc.
FIRMA T. VIETS
Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting
MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf G. Mulder Pzn. n.v.
NIEUWBOUW-VERBOUW SLOOPWERKEN
APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf
KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT
VOOR AL UW VOORKOMEND STUKADOORSWERK
Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR
SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR
Fa. W. van Tellingen
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

ARJOSRAAD DISCUSSIEERDE OVER:

POSITIE VAN ZUID-MOLUKKERS EN DE KABINETSFORMATIE

DOOR H. WESTSTRATE

elkaar wonen, aldus de heer Mantouw, maar dat is schijn. Hij betoogde dat de 30.000 Zuidmolukkers in Nederland recht hebben op ruimte en dat zij mogen laten merken dat zij er zijn, want dat is de realiteit en de gastheer, Nederland, moet die mogelijkheden creëren.

TAALARMOEDE

Het bezoek aan Nederlandse scholen verloopt goed. Maar de taalarmoede is oorzaak dat voor de Zuidmolukkers de weg naar voortgezet onderwijs in de praktijk nogal eens blijkt niet open te staan. Aan die taalarmoede wordt nu gelukkig wat gedaan. Dat moet beginnen op de kleuterscholen. Dat de taal dikwijls moeilijkheden oplevert ligt aan het feit dat in de Zuidmolukse gemeenschap maleis gebruikt wordt, vooral in de gezinnen. Het ouderlijk milieu moet wat de taaltechniek betreft dan ook beïnvloed worden willen op dit punt de mogelijkheden voor de Zuidmolukse kinderen beter worden. De heer Mantouw zei dat negentig procent van de Zuidmolukkers terugwil naar de Zuid-Molukken en dat betekent naar een vrije republiek. Tien procent wil hier blijven.

Bij de groep die terug wil spelen

factoren als heimwee en klimatologische omstandigheden een rol maar vooral is men van mening dat men in de Molukken thuishoort. Dat kan voor de Nederlanders een hersenschim lijken, maar zo ligt het. De heer Mantouw merkte op dat de wil om terug te keren, direct of op wat langere termijn een eigen keuze is van de Zuidmolukkers, er is geen dwang op hen uitgeoefend. Men brengt de flexibiliteit op om zelf te bepalen wat men wil: terug of blijven. De Zuidmolukker heeft door de eeuwen heen zijn identiteit behouden. De heer Matahelumual belichtte naar aanleiding van vragen nog eens de geschiedenis van de komst van de Zuidmolukkers naar Nederland. Hij ging ook in op de wijze waarop de Zuidmolukkers betrokken werden en worden bij de zaken die hen aangaan. Inspraak is er lang niet geweest. Alle beslissingen over de Zuidmolukkers werden met de beste bedoelingen genomen, zonder de mensen zelf hierover te horen. Daarom pleitte hij voor een Molukkenraad waarin de Molukkers zelf op evenredige wijze hun vertegenwoordigers kunnen kiezen, die dan hun belangen kunnen behartigen. De heer Matahelumual noemde verder de faciliteitenwet die in voorbereiding is. In deze wet moet naar zijn mening

PUNT 5 EN 6 RESOLUTIE

5. De raad is van mening, dat ter vertegenwoordiging van de belangen van de thans in Nederland verblijvende Zuid-Molukkers er behoefte bestaat aan een tijdelijk gesprekspartner voor de Nederlandse regering. Hiertoe zal er een door de Zuid-Molukkers gekozen overlegorgaan dienen te bestaan, gekozen naar evenredigheid. Een en ander moet geregeld worden in de faciliteitenwet, die op het ogenblik in voorbereiding is, waarin de rechtspositie van de Zuid-Molukkers zo geregeld dient te worden, dat de statenloze Zuidmolukkers gelijkgesteld worden aan de Nederlanders, uitgezonderd dienstplicht en kieswet. Ook op plaatselijk vlak dient de inspraak van

de Zuid-Molukkers gewaarborgd te zijn.

6. De raad is van oordeel dat, ten behoeve van hen die streven naar een vrije R.M.S. of een beperkte vorm van zelfbestuur voor de Zuid-Molukken, de Nederlandse regering moet proberen een gesprek te arrangeren tussen vertegenwoordigers van Indonesië en van deze Zuid-Molukkers. De Nederlandse regering dient daadwerkelijk haar invloed aan te wenden om een serieuze konfrontatie van de Zuidmolukkers met Indonesië te verzorgen, opdat binnen een termijn van 10 á 15 jaar, dit overleg tot een oplossing zal leiden.

opgenomen worden dat de Molukkers dezelfde rechten en plichten krijgen als de Nederlanders, uitgezonderd stemrecht en dienstplicht.

VOORLICHTING

In de discussie werd vooral gedebatteerd over de punten vijf en zes van de ontwerp-resolutie (vorige week afgedrukt in Nederlandse Gedachten). Het ging daarbij vooral om de vraag of Nederland bij de voorlichting aan de Zuidmolukkers over een terugkeer een oordeel moet uitspreken over het al of niet reëel zijn van een vrije republiek van de Zuid-Molukken, de R.M.S. Sommige Arjosleden, met name die uit Noord-Holland, stonden op het standpunt dat een vrije republiek een utopie is en dat Nederland daarop moet wijzen en feitelijk moet zeggen dat men een dergelijke hersenschim niet moet najagen.

De beide Zuidmolukkers en Ton van der Stoep betoogden, dat het gaat om voorlichting die gegeven moet worden, die zal niet alleen van Nederland moeten komen maar van allerlei instanties, die met de zaak te maken hebben. Daarbij gaat het er niet om of een ideaal van de Zuidmolukkers haalbaar is of niet in de ogen van wie dan ook.

Er zijn meer idealen, neem algehele ontwapening, zo werd door iemand opgemerkt, waarvan gezegd kan worden dat het irreëel is maar daarom wordt er toch naar gestreefd.

Men was ook van mening in de Arjosraad dat Nederland alle invloed moet aanwenden om een gesprek van de Zuid-Molukkers met Indonesië te arrangeren, dit ten behoeve van hen die een vrije R.M.S. of een beperkte vorm van zelfbestuur voor de Zuid-Molukken voorstaan. Binnen tien tot vijftien jaar zal een overleg tot een oplossing moeten leiden. De Arjosraad ging akkoord met de ontwerp-resolutie die op enkele punten werd gewijzigd. De punten 5 en 6, voor de discussie om ging drukken wij hierbij af.

POLITIEK BELEID

In de middagvergadering discussieerde de raad over het politieke beleid van het Arjosbestuur in het afgelopen half jaar.

Voorzitter Gerrit van Dongen gaf een overzicht van het werk van het Arjosbestuur.

Uit de discussie resulteerde de aanname door de raad van twee resoluties, die u hierbij vindt afgedrukt.

Gerrit van Dongen ging in zijn toelichting op het politieke beleid, nog eens kort in op de verkiezingsuitslag. Het verlies van de A.R.P. lijkt gering vergeleken bij C.H.U. en K.V.P. zei hij, maar dat mag ons niet verleiden de uitslag te negeren. Hij wees erop dat het een vingerwijzing voor de partij moet zijn, dat slechts het geringe percentage van zeven procent van de jonge kiezers op de A.R.P. heeft gestemd. De partij moet zich richten op de toekomst en daarbij de relatie tussen

VERVOLG OP PAG. 12

De situatie van de in Nederland verblijvende Zuid-Molukkers, hoe zit het daarmee? Willen ze eigenlijk hier blijven? Willen ze terug naar de Zuid-Molukken? En wat voor Zuid-Molukken dan, een vrije republiek een gefedereerde staat met andere Indonesische staten? Allemaal vragen die niet zonder meer te beantwoorden zijn, want wat weet de doorsnee Nederlander nu eigenlijk van de Zuid-Molukkers, behalve dan dat ze al vijftwintig jaar in ons land wonen en werken?

De Arjosraad heeft zaterdag 5 juni over de situatie van de Zuid-Molukkers in Nederland gesproken. In Nederlandse Gedachten van vorige week is daar al het een en ander over gezegd. De Arjosleden hadden naast de verstrekte documentatie nog wat meer houvast aan de toelichtingen die gegeven werden door twee Zuid-Molukkers de heren L. Ch. Mantouw en O. Matahelumual.

Daarnaast lichtte Ton van der Stoep toe wat de bedoeling was van de discussie over dit onderwerp. Hij zei onder meer dat het bij dit vraagstuk, namelijk de positie van de Zuidmolukkers, gaat om mensen die we kennen, maar waar we niet bij horen. De betrokkenen zijn veelal statenloos omdat zij het Nederlandschap niet ambiëren, daar zij op het standpunt staan dat zij naar de Zuidmolukken terug willen, het verblijf in ons land is slechts tijdelijk en door de omstandigheden opgelegd.

Ton van der Stoep pleitte er voor dat hoewel statenloos, de Zuidmolukkers een positie krijgen waarin zij dezelfde mogelijkheden hebben als de Nederlanders. En daarbij moeten wij erop letten dat er geen paternalistische houding aan de dag gelegd wordt. De betrokkenen zelf moeten inspraak hebben en dat moet op een democratische manier gebeuren.

De heer Mantouw merkte op, dat terugkeer naar de republiek Indonesia, zoals dat op het ogenblik mogelijk is een lokmiddel is, dat echter niet reëel is. Werkelijk voorlichting over wat de repatrianten te wachten staat is er niet. Het loopt dan op een teleurstelling uit.

INTEGRATIE

Wat betreft de integratie van de Zuidmolukkers in de Nederlandse bevolking zei hij, dat in 20 jaar duidelijk is gebleken dat die integratie er is. De Zuidmolukkers wonen en werken hier, ze zijn helemaal ingeschakeld in de Nederlandse maatschappij. Daaraan kleven natuurlijk wel de nodige fouten, vooral wat betreft de huisvesting. Integratie is echter iets waar de heer Mantouw voor is, maar het moet niet worden een streven naar assimilatie, een opgaan in de Nederlandse bevolking. De groep van Zuidmolukkers moet vanuit de eigenheid van de groep deelnemen aan de Nederlandse samenleving zonder dat men zegt: je moet net zo zijn als wij voor je mee mag doen.

Op de buitenstaander maakt het nog al eens de indruk alsof die integratie er niet is, omdat de Zuidmolukkers bij

KABINETSFORMATIE

De Arjosraad op 5 juni 1971 te Utrecht bijeen heeft de politieke zaken van de afgelopen tijd besproken, en met name die van de laatste weken. In aansluiting op de D.B. verklaring van 7 mei, en de Hoofdbestuurverklaring van 15 mei, constateert de raad dat de programma's van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. enerzijds en V.V.D. en D.S.'70 anderzijds zo wezenlijk verschillen, dat samenwerking niet mogelijk lijkt zonder vergaande konsessies. De Arjosraad kijkt met belangstelling uit naar het rapport Steenkamp en de reactie daarop van de vijf partijen. Aan de hand hiervan kan worden vastgesteld of de prioriteiten van het Urgentie Program van A.R.P./C.H.U./K.V.P., uitgangspunt worden van een nieuw regeerakkoord. De Arjosraad is nl. van mening dat alleen in dat geval een 5-

partijen kabinet wenselijk is. Wanneer zo'n basisakkoord niet tot de mogelijkheden blijkt te behoren acht de raad het, mede in verband met de moeilijke financieel-ekonomische toestand, gewenst dat, er een kabinet zal komen dat gevormd wordt door K.V.P., A.R.P. en C.H.U. De programmatische basis zal het gemeenschappelijk urgentie-program aan partijpolitieke twisten moeten zijn. De Arjosraad spreekt de hoop uit, dat dit minderheidskabinet op zijn program wordt beoordeeld en niet ten prooi valt aan partij politieke twisten.

In deze geheel nieuwe situatie moeten er opnieuw mogelijkheden zijn om na te gaan welke programmatische samenwerking met P.v.d.A. c.s. nagestreefd dient te worden.

evangelie en politiek eigentijds vertalen. Hij waarschuwde tegen verkettering door verschillende stromingen van elkaar, men moet echt willen en kunnen samenleven ondanks verschil van inzicht. De kern van christelijke politiek is het zoeken naar de verantwoordelijkheid die je hebt ten opzichte van de ander. Deze kern moet vertaald worden in een rechtvaardig en sociaal program.

Gerrit van Dongen

MINDERHEIDSKABINET

De Arjos is geporteerd voor een minderheidskabinet van de drie christelijke partijen, dat heeft zij in een verklaring ook uitgesproken. Gerrit van Dongen zei hier nog eens over: 'In de verkiezingsactie hebben de linkse drie nauwelijks gesproken over het Urgentieprogram. Een minderheidskabinet van de confessionelen kan dienen als een testcase voor de gezindheid van Den Uijl en de zijnen. Bovendien lossen de christelijke partijen op deze wijze een stuk verkiezingsbelofte in. De tijd is rijp voor het bewijs van de derde factor in de Nederlandse politiek. Een minderheidskabinet zal de geloofwaardigheid van de christelijke partijen en het bestaansrecht van de derde weg, de christelijke politiek, ruggegraat geven'.

SAMENWERKING

Over de samenwerking tussen de drie christelijke partijen merkte Gerrit van Dongen op, dat het verlies van C.H.U. en K.V.P. deze beide partijen in een panieksituatie heeft gebracht. Beide partijen verklaren haastig, dat zij meer dan ooit behoefte hebben aan bezinning over de samenwerking.

Met name in K.V.P.-kring wenst men bezinning over de relatie geloof-politiek, aldus Van Dongen. Hij meende, dat het echter niet duidelijk is hoe in de K.V.P. de stromingen liggen. Couwenberg pleit weer fel voor deconfessionalisering, het loslaten van de religie in de politiek. Het streven naar een algemene volkspartij overgoten met een christelijk sausje past in zo'n opstelling, aldus Van Dongen.

Hij merkte op, dat er in de K.V.P. ook mensen zijn, die onder deconfessionalisering verstaan het loskoppelen van kerk en partij. In de A.R.P. is het een oude gedachte, dat kerk en politieke partij geen expliciete band met elkaar behoren te hebben. Alleen het G.P.V. erkent zo'n relatie.

Nu zegt men in de K.V.P., aldus Van Dongen, geen K.V.P. maar een C.V.P.

Hij meende, dat deze gedachte iedere Arjoser die niet exclusief denkt en het enge denken van het G.V.P. afwijst, aan moet spreken. Het gaat er echter wel om wat de inhoud van de C gaat worden. Van Dongen wees erop, dat het 'ook onze verantwoordelijkheid is om daarover mee te denken en mee te praten. Reeds veel eerder hebben wij gepleit voor een bezinning op de grondslag en de relatie van geloof en politiek voor het concrete handelen'.

Over de C.H.U. zei hij, dat deze partij haar bestuur kwijt is. 'De strijd op de brug is losgebroken en het onbetwistbare leiderschap in een gouvernementele partij als de Unie wordt plotseling betwist. Wie had ooit durven denken dat de zelfverzekerde en waardige Unie nog eens het heil zou gaan zoeken in paleisrevoluties'.

Van Dongen zei, dat Udink zijn gezag heeft verspeeld.

'Het bittere lot der ironie. Udink te vergelijken met Socrates gaat wel wat ver, maar beiden drinken wel hun eigen gifbeker'.

Van Dongen besloot in zijn toelichting met de Arjos te wijzen op haar taak als lastige handenbinder voor de A.R.P. namelijk:

"Vanuit hetzelfde uitgangspunt zoeken naar een reveil van christelijke denken, zodat mensen die moeite hebben getoond met het instituut van de christelijke partij, in de A.R.P. weer de dynamiek en de spankracht van de evangelische boodschap herkennen."

CONTACTGROEP A.R.P., C.H.U. EN K.V.P.

De Arjosraad, 5 juni 1971 te Utrecht bijeen, — heeft kennis genomen van de hernieuwde uitlatingen omtrent de deconfessionaliseringsideeën binnen de K.V.P., — heeft kennis genomen van het voorstel van het partijbestuur van de ARP tot het vormen van een contactgroep door de ARP, CHU en KVP, welke voor de voortzetting van de relatie tussen de drie partijen goede diensten kan bewijzen, — heeft verder kennis genomen van het voorstel van het partijbestuur van de ARP over de noodzaak van een nadere bezinning op de verhouding tussen evangelie en politiek, zowel in eigen

kring als tussen de drie christelijke partijen — spreekt hierbij uit dat vóór de bezinning in een te vormen contactgroep van ARP, CHU en KVP (die geen eigen bevoegdheden heeft) de ARP zich intern in zo breed mogelijke kring dient te beraden, over de gebondenheid van de evangelische inspiratie in de politiek, waarbij de Arjos in deze bezinning optimaal hoopt te kunnen deelnemen. Aangezien dit beraad van fundamentele betekenis zal zijn voor het wezen van christelijke partijvorming zal de neerslag van het gesprek in de contactgroep wederom ter discussie aan de partijen aangeboden moeten worden.

LIBERALE VREES

In 1937 leverden de verkiezingen voor de Tweede Kamer een groot succes op voor Colijn en daardoor voor de ARP.

Onze partij haalde toen 17 zetels in de Kamer van 100. Ook voor de vrijzinnig-democraten werd het enigermate een succes: zij verbeterden hun percentage, maar wonden geen zetels. De liberalen moesten het gelag betalen. Zij hadden de campagne gevoerd onder de leuze: zet meer liberalen naast Colijn, maar helaas het gevolg was blijbaar, dat vele kiezers dan maar liever op Colijn zelf stemden. De liberalen daalden van 7 op 4 zetels.

Algemeen was de verwachting, dat door Colijn weer een nieuw kabinet zou worden gevormd 'op brede basis' en dat het bewind Colijn-Oud zou worden voortgezet.

Het is anders gelopen. Dat is een ingewikkelde geschiedenis geweest, waarover het laatste woord nog niet is gezegd. Maar één ding werd ons toen al duidelijk. Colijn had een formule opgesteld als basis voor het regeringsbeleid, en daarin werd gesproken van positief - christelijke beginselen.

Dat was voor de vrijzinnigen, die Oud volgden, onaantvaardbaar. Bij de liberalen, waarvoor de Lidt de Jeude als gesprekspartner optrad, waren daartegen blijbaar aanvankelijk geen

doorslaggevende bezwaren. Maar één ding stond wel vast: als de vrijzinnig-democraten niet meedoen en in de oppositie gaan, dan doen ook de liberalen niet mee. Samen met de vrijzinnig-democraten wilden zij wel meedoen met 'de brede basis', maar zonder hen liever niet. Dan, zo vreesden zij, zouden zij platgedrukt worden tussen de muur van rechte combinatie en de druk van de vrijzinnig-democratische oppositie. Deden de vrijzinnig-democraten wel mee, dan hadden de liberalen een aantrekkelijke positie op het middenveld. Zo kwam het, dat de vrijzinnig-democraten, als zij neen zeiden, dat in feite ook zeiden voor de liberalen. Doordat de liberalen bang waren voor de vrijzinnig-democraten. Eigenaardig, dat dit mij juist dezer dagen in gedachte kwam. Of is er een oorzaak? H. Algra

N.V. D. BROERSMA & ZONEN
INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS tel. 05123-441 (5 lijnen) telex 46018

BODEGRAVEN telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND INLICHTINGEN

- ★ Regelmatische groepgediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

'n Likeurglaasje

BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen moeheid en gebrek aan eetlust

Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.

Uw apotheker of drogist heeft 't

DR. WILLMAR SCHWABE

ZAANDAM

Snelle persen en vakkundig personeel

staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

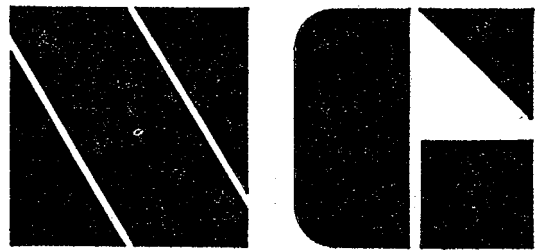
periodieken boeken en handelsdrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.

Drift 13 / tel. 030 - 19446

utrecht

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 25 - 19 juni 1971

De 20-jarige Rinus W. is door de krijgsraad o.m. veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf omdat hij 'na herhaald bevel van zijn sergeant-majoor weigerde zijn haren te laten bijknippen'.

Dit vonnis heeft veel stof doen opwaaien. Wij delen het gevoel van ontsteltenis dat tal van met name jongerenorganisaties van diverse richtingen hebben uitgesproken over dit vonnis. Zij hebben terecht gesteld dat de bestaande regel, het haar in militaire dienst kort te dragen, door de ontwikkeling op z'n minst discutabel is. En dat vanuit dit gezichtspunt de straf een onzinnige zaak is.

Vanaf hoogleraren tot kamerleden en Ajax-voetballers — beslist niet alleen de weerstrevende jeugd — heeft men zich gewoonweg aangepast aan de mode. En waarom zou de militair — als de daadwerkelijke uitoefening van de dienst daardoor niet in het gedrang komt (overigens; wij geven toe dat niet altijd hierover een objectief oordeel kan worden gegeven) — het hier moet laten afweten?

Moet de dienstplichtige militair al weer een uitzondering maken op zijn niet-dienstplichtige vrienden?

Wie deze zaak uitsluitend vanuit deze gezichtshoek beziet gaat echter mank. De straf is niet gekoppeld aan het hebben van lange haren, maar aan de ernstige omstandigheid dat Rinus een herhaald bevel — dus blijvend — weigerde op te volgen.

Zij die enigermate op de hoogte zijn van de regelmatige jurisprudentie van krijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof wisten met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid dat het vonnis ongeveer zó zou luiden. Iemand — aldus de constante

DE LANG HARIGEN EN HET VONNIS VAN DE KRIJGSRAAD

jurisprudentie — die geen vrijstelling heeft op grond van de wet gewetensbezwaarden en in zijn diensttijd weigert en blijft weigeren (herhaald bevel) militaire bevelen op te volgen krijgt een gevangenisstraf ongeveer gelijk aan de duur van zijn militaire diensttijd en ontslag uit de militaire dienst.

De oorzaak van de discrepantie tussen het achterliggende feit (lange haren) het herhaald bevel en het vonnis ligt naar onze mening in het op vele punten sterk verouderde militaire straf- en tuchtrecht. Dat deel van het strafrecht is vastgelegd in een ouderwetse (het Wetboek van Militair Strafrecht, het Reglement op de Krijgstucht en de Wet op de Krijgstucht is van 1903) en oeroude militaire (strafprocesrechtelijke wetten zijn van 1814 en grotendeels een codificatie van het oud-vaderlands recht) wetgeving. Kortgezegd: de invloed van de militaire organisatie op haar eigen rechtspraak is sterk overwegend. De militair-rechterlijke organisatie, in meerderheid benoemd voor militairen, officieren die niet, gelijk de gewone rechters, in een onafhankelijke positie verkeren.

Een groot aantal 'gewone' strafbare feiten (diefstal bijvoorbeeld) begaan door militairen wordt uitsluitend berecht door de militaire strafrechter. Een bevel van een militaire meerdere dat niet wordt opgevolgd kan voor de mindere in rang een confrontatie opleveren met de militaire rechter. In de geldende regeling van het militaire straf- en tuchtrecht ligt naar onze mening de kern van de nu al jaren lang voorkomende soms felle botsingen tussen de geldende opvattingen in het militaire leven en die in de burgersamenleving.

Men kan de huidige situatie aan het militaire apparaat zelf niet verwijten. In feite is het de wetgever die het heeft laten zitten. Weliswaar heeft de Tweede Kamer in 1966 een aantal

fundamentele vraagpunten op dit terrein van het kabinet voorgelegd gekregen, die ook zijn behandeld, maar men is verder niet gekomen met een grondige vernieuwing.

De hoognodige herziening van het tuchtrecht — de commissie-Lagerwerff is nog steeds aan de studie — moet op korte termijn bovendien gerealiseerd worden! Als beide vraagstukken niet met kracht in de komende periode worden aangepakt blijven wij geconfronteerd met niet-meer-te-aanvaarden situaties als van Rinus L. Wij menen dat, gelet op de structuur van het defensieapparaat, de militaire meerdere wel, en dan in beperktere mate dan nu, strafbevoegdheid moet worden gegeven. Naarmate men van oordeel is dat de omvang van deze strafbevoegdheid groter behoort te zijn wordt een noodzakelijke aanvulling in de vorm van een mogelijkheid van beroep op een onafhankelijke rechter dringender.

Wij zijn tevens van oordeel dat een afzonderlijke militaire rechter gewenst blijft. Discipline blijft en is in een leger van belang en dan is het nodig in de eigen organisatie over een rechtsprekend lichaam te beschikken, de discipline moet immers worden gehandhaafd.

Maar het is bij deze keuze wel noodzakelijk dat de rechtsprekende organen voortaan qua meerderheid bezet worden door onafhankelijke niet-militaire rechters.

Voor de komende ministers van Defensie en Justitie ligt er een duidelijke opdracht.

Inmiddels is Rinus Wehrmann vrijgelaten. Minister Den Toom heeft bekend gemaakt dat in de toekomst de haardrachtskeuze voor militairen vrij zal zijn. Een regeling hierover zal spoedig worden vastgelegd.

staat op pagina 2 een artikel over Amnesty Internationaal, de organisatie die zich inzet voor de vrijheid van de meningsuiting.

Mr. A. B. Roosjen is benoemd tot erelid van het A.R.P. bestuur, zie pag. 3. Op deze pagina ook commentaren.

Overzichten uit de pers op pag. 4.

Stukken over de kabinetsformatie op pagina 5.

De zedelijke aspecten van het bevolkingsvraagstuk worden in een aantal artikelen belicht door prof. dr. G. Th. Rothuizen, hoogleraar aan de Theologische Hogeschool te Kampen. Op pagina 6 en 7 vindt u zijn eerste artikelen. Zie ook het schema

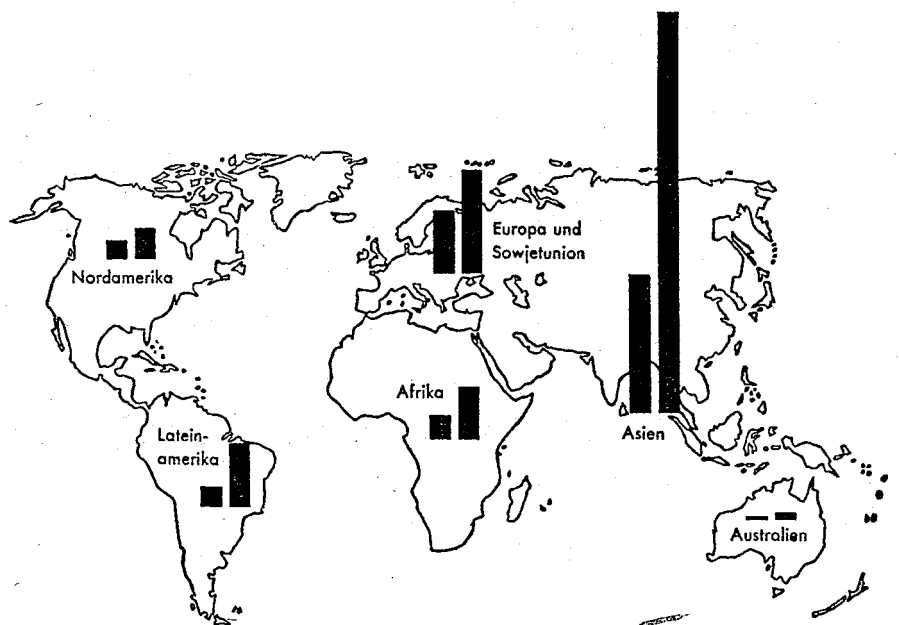
IN DIT NUMMER

hiernaast over de te verwachten bevolkingsgroei in de wereld.

Lezers schrijven ons . . . , zie pagina

8 en 9.

Op pag. 10 en 11 een bijdrage van mr. G. W. van Meyenfeldt over Politieke strijd.

AMNESTY INTERNATIONAL

WERKEN VOOR DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING

Over de hele wereld verspreid zitten er mensen opgesloten in gevangenissen en kampen, omdat zij zich hebben uitgesproken tegen bepaalde toestanden in hun land. Of alleen maar omdat ze iets hebben gezegd dat de machtshebbers niet zinde. Zij zijn het slachtoffer van politieke onverdraagzaamheid, religieus fanatisme, rassendiscriminatie, bruut machtsmisbruik. Het zijn gewone mensen: studenten, toneelspelers, artsen, boeren, arbeiders, priesters, politici, socialisten, christenen, communisten, joden, liberalen. Zij worden ontslagen, verbannen, opgesloten, gemarteld, doodgetrapt. Vaak zonder dat iemand van hen weet, zonder dat iemand iets voor hen doet.

ONPARTIJDIGE HULP

Sinds 1961 werkt Amnesty International voor de vrijheid van meningsuiting op politiek en godsdienstig gebied. Strikt onpartijdig worden er gevangenen geholpen, wat de inhoud van hun overtuiging ook is en in welk land ze ook worden vastgehouden.

Amnesty International helpt een Portugees rechter die de onafhankelijkheid van Goa bepleitte, baptisten die in de USSR wegens 'schadelijke religieuze activiteiten' in kampen werden gezet, een Perzische student die opkwam voor de sociale belangen van studenten. Rhodische nationalisten, een Amerikaanse legerarts die weigerde commando's op te leiden voor Vietnam, Jehova's Getuigen in vrijwel alle landen, een t.v.-omroepster in de DDR die tegen de inval in Tsjechoslowakije protesteerde. En duizenden anderen.

Er geldt slechts één beperking: de gevangene mag geen geweld hebben gebruikt of gepropageerd, voor zover uit de beschuldiging blijkt. Wie de blanke heerschappij in Zuid-Afrika met geweld bestrijdt, wie Zuidslavische consulaten in West-Duitsland opblaast, kan niet rekenen op de hulp van Amnesty International.

Dit heeft praktische redenen; het werk voor gevangenen, die géén geweld hebben gebruikt, zou worden belemmerd. Waar geweld is gebruikt zijn gegevens moeilijk te verzamelen. En regeringen zijn minder gevoelig voor uitgeoefende druk ten bate van gevangenen die hebben geprobeerd hun macht met geweld aan te tasten. Bovendien kan men in deze gevallen vaak niet op de steun van de publieke opinie in vrije landen rekenen.

Er is ook nog een theoretische reden: 'met geweld kan men niets doen tegen de angst van de vrijheid' (Erich Fromm).

ORGANISATIE EN WERKWIJZE

Amnesty International heeft ruim 18.000 leden in meer dan 40 landen; de grootste afdelingen zijn in West-Duitsland, Zweden en Engeland. Het Internationaal Secretariaat en het onderzoeksbureau zijn in Londen gevestigd, waar één klein aantal deskundigen een volledige dagtaak heeft. Zij worden geholpen door een groot aantal vrijwilligers, dat enkele uren per dag of per week diverse werkzaamheden verricht.

Wanneer het onderzoeksbureau in Londen bericht heeft ontvangen van een arrestatie gaat het de gegevens contro-

leren. Hierna wordt de gevangene geadopteerd door één van de talrijke groepen die samen een wereldomvattend netwerk vormen. Deze groep schrijft brieven aan regeringen, ambassades, kranten en aan het gezin en de vrienden van de gevangene. Als er een zware straf wordt verwacht, wonen waarnemers de processen bij.

Er worden regelmatig rapporten uitgebracht en goed voorbereide commissies bezoeken landen waar nader onderzoek gewenst en mogelijk is. Overal ter wereld wordt in de publiciteitsmedia aandacht gevraagd voor de politieke gevangenen, vaak op basis van door Amnesty verzamelde en gecontroleerde gegevens. Soms worden ook politieke vluchtelingen die tussen de wielen dreigen te raken, geholpen.

RESULTATEN

Het steeds groeiende aantal vrijgelaten gevangenen bevestigt dat het werk succes heeft: van 1961 tot 1970 zijn van de 6000 geadopteerde gevangenen ruim 2200 vrijgekomen. Vele anderen kregen verlichting van straf en/of een betere behandeling. Veel regeringen zijn gevoelig voor de publieke opinie in het buitenland. Zij geven toe aan aanhoudend uitgeoefende druk wanneer deze redelijk en onpartijdig is.

HULP IN NOOD

In vrijwel alle gevallen is de gevangene kostwinner: vrouw en kinderen komen door zijn gevangenschap in behoeftige omstandigheden te verkeren. Amnesty International gaat na wat ze het meest nodig hebben: voedsel, kleding, geld voor huur, brandstof en schoolbehoeften. Waar het enigszins mogelijk is zenden de groepen geld. Maar deze bedragen zijn niet voldoende en in 1969 is dan ook besloten stelselmatig geld in te zamelen voor de gezinnen.

De groepen onderhouden een regelmatig briefwisseling met de gevangene en zijn gezin. Dit geeft hun moed om in hun moeilijke omstandigheden vol te houden. Vele gevangenen worden rechtstreeks geholpen. Zij krijgen pakjes, boeken, brieven, kerstkaarten. Het belangrijkste hiervan is dat de menselijke contacten ervoor zorgen dat de hoop blijft leven: de gevangene weet dat hij niet is vergeten.

De leden van Amnesty hebben gemeen dat zij zelf geen gevangenen zijn en dat

STEUN

Wanneer u zich opgeeft als ondersteunend lid, geeft u te kennen een regelmatig financiële bijdrage te willen geven. Lidmaatschap minimaal f 15,— per jaar (studerenden e.d. f 10,—).

U wordt via Wordt Vervolgd, het blad van de Nederlandse afdeling, waarin onder meer samenvattingen van de uitgebreide rapporten worden opgenomen, op de hoogte gehouden van het werk van Amnesty International ter bevordering van de vrijheid van meningsuiting. Amnesty International, Postbus 5151, Den Haag, Postgiro 489237 t.n.v. Amnesty International, Rotterdam. Voorzitter: dr. H. A. van Geuns. Telefoon 010-225957. Bestuurssecretaris: drs. H. E. Ruitenbergh. Telefoon 070-552879.

Op 28 mei 1971 bestond Amnesty International 10 jaar. Er is in de pers aan dit jubileum nogal aandacht besteed. Om de lezers van Nederlandse Gedachten ruim te informeren over het doel en de werkwijze van de onafhankelijke organisatie, die werkt voor o.m. uw vrijheid van meningsuiting, verstrekken wij u bijgaand overzicht.

Bij de samenstelling ervan is geput uit door Amnesty International verstrekt materiaal.

Frits Kool.

zij willen dat iedereen vrij is om te zeggen wat hij denkt. Zij gebruiken hun eigen vrijheid om de vrijheid van anderen dichterbij te brengen. Door hun werk in Amnesty International kunnen zij iets doen tegen de mensonterende onderdrukingsmethoden.

HOE KUNT U HULP BIJEN

U kunt zich opgeven als werkend lid. Daarmee laat u weten dat u niet alleen contributie wilt betalen, maar dat u ook op andere wijze hulp aan de gevangenen wilt geven.

U kunt dit doen door: Mee te doen in een werkgroep. De activiteiten van een werkgroep zijn: Amnesty International in de omgeving bekend maken, lezingen houden en informatiestands bemannen. U kunt ook uw hulp aanbieden om de administratieve werkzaamheden het hoofd te bieden.

Het lidmaatschap bedraagt f 15,— of meer per jaar (voor studerende e.d. f 10,—).

Deel te nemen aan de kaartenactie. Het onderzoeksbureau zoekt iedere maand drie gevangenen uit die dringend hulp nodig hebben, b.v. omdat hun situatie plotseling slechter is geworden of omdat er nieuwe mogelijkheden voor hun vrijlating worden gezien. De deelnemers aan de kaartenactie ontvangen maandelijks de belangrijkste gegevens om briefkaarten te kunnen schrijven aan de betreffende autoriteiten. Soms kan er ook aan de gevangene zelf worden geschreven. Alle noodzakelijke adressen worden bijgeleverd.

Het effect van de kaartenactie is niet onaanzienlijk. Na korte tijd stromen er brieven en briefkaarten binnen bij presidenten en ministers van Justitie en bij kampen en gevangenissen. Deze druk heeft succes. Regelmatig worden er gevangenen vrijgelaten, of ze worden beter behandeld, wat voor hen van groot belang is, vooral als ze merken waarom. Ze weten dan dat de buitenwereld hen — na soms jarenlange eenzame opsluiting — niet is vergeten. Het lidmaatschap bedraagt f 25,— per jaar.

Mee te doen in een adoptiegroep. Er zijn 850 adoptiegroepen in 21 landen. Elke groep heeft drie gevangenen geadopteerd: één in een communistisch land, één in het Westen en één in een land van de Derde Wereld. Het doel van de groep is: vrijheid voor deze gevangenen en hulp aan hun gezinnen. Nadat de eerste inlichtingen door het onderzoeksbureau zijn verstrekt wordt er gecorrespondeerd met familie en vrienden van de geadopteerden, soms ook met de gevangenen zelf. Als de groep naar eigen mening voldoende inlichtingen

VERVOLG OP PAG. 3

BELASTING VERLAGING

Het woord inkomstenbelastingverlaging heeft de eeuwen door aantrekkingskracht uitgeoefend. Natuurlijk: een belastingverlaging vergroot de eigen inkomsten van de burger. Men zegt het wel eens zó: belastingverlaging is de zekerste loonsverhoging.

Zij die dit stellen, zijn er niet alleen naast (een grote groep betaalt immers geen belasting), maar die vergelijking is ook niet zinnelijk. Ongelijksoortige grootheden worden hier met elkaar vergeleken. De volksmond veroordeelt die dan ook: Men kan geen koeien bij paarden optellen.

Niettemin is de overheid geroepen — ons ten goede — zich bewust af te vragen of behartiging van het algemeen belang onder bepaalde omstandigheden — hoezeer de fiscale druk op de burger hoog kan worden genoemd — niet tot de conclusie dringt, dat een generaal belastingverlaging niet gerechtvaardigd is. Sterker nog: is het niet noodzakelijk, al dan niet tijdelijk en onder voorwaarden, de bestaande druk te verhogen teneinde over de noodzakelijke armslag te kunnen beschikken.

Daarbij moet dan uiteraard duidelijk worden gemaakt, dat de bestaande overheidstaken en de wijze waarop deze worden uitgevoerd, kritisch zijn doorgelicht.

De Algemene Rekenkamer — de onafhankelijke controleur van de overheid — heeft in de afgelopen jaren duidelijk vingers bij 'zwakke' plekken gelegd. Wij vinden de instelling van de adviesgroep-Nelissen — de heer Aantjes — vertegenwoordigt daarin de A.R.P. —

daarom een bijzonder zinnige zaak. Grondige herwaardering van de overheidsuitgaven is ons inziens een voorwaarde voor een zekere drukverzwaring. Overigens moet men bij het lezen van het woord 'belastingverlaging' de noodzakelijke nuances aanbrengen.

Optrekking van de belastingvrije voet — het bedrag waar beneden geen belasting wordt geheven — is een zaak van sociale rechtvaardigheid, al wordt die via het fiscale instrument verwezenlijkt.

Het is een zaak van rechte trekken van een niet gerechtvaardigd verschil in belastingheffing (dat van grote omvang is) als via het fiscale instrument aan de zelfstandigen een mogelijkheid wordt geboden, ten laste van de winst een redelijke pensioenvoorziening op te bouwen.

Bevordering van de spaarloongedachte via het fiscale instrument, is nog een voorbeeld.

Hoezeer een integrale oplossing rond vijf tot zeven miljoen gulden aan belastingderving zou meebrengen, van generaal belastingverlaging is geen sprake.

Het verwijt in een aantal kringen te beluisteren, dat belastingverlaging in het vaandel van prof. Steenkamp en de vijf fracties hoog genoteerd staat, onder druk van DS '70 en de V.V.D., is naar het rijk der fabelen te verwijzen. Maar anderzijds zou het niet evenwichtig zijn, deze last alleen af te wentelen op de overheidsuitgaven binnen de beschikbare ruimte.

MR. A. B. ROOSJEN ERELID A.R.P.-BESTUUR

Het bestuur van de A.R.P. heeft besloten de heer mr. A. B. Roosjen te benoemen tot zijn erelid.

De installatie zal plaatsvinden op de vergadering van de partijraad 19 juni a.s.

De heer Roosjen is op 13 september 1894 te Aalsmeer geboren. Hij volgde een onderwijzersopleiding aan „de Klokkenberg” te Nijmegen, behaalde verschillende onderwijsakten en studeerde daarna rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

In dezelfde plaats is hij leraar aan de Hervormde Kweekschool geweest. Vanaf 1937 tot medio 1963 was de heer Roosjen lid van de Tweede Kamer voor de A.R.P.

De functie van de ondervoorzitter van

de A.R.P. vervulde hij vanaf 1950 tot aan 28 april 1971.

De heer Roosjen heeft ook plaatselijk en regionaal veel activiteiten voor de A.R.P. ontplooid.

Hij was lid van de gemeenteraad van Amsterdam, lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland en voorzitter van de Kamercentrale Amsterdam.

Daarnaast heeft de heer Roosjen een actief aandeel gehad in de christelijke organisaties in de onderwijs- en omroepwereld.

Journalistiek is de heer Roosjen nog steeds actief als hoofdredacteur van het streekorgaan voor Aalsmeer, Haarlemmermeer en omstreken, de „Nieuwe Meerbode”.

HET OMROEPBESTEL

Het omroepbestel, dat wij in Nederland kennen, is positief te waarderen als een systeem van gerichte omroeporganisaties die elk voor zich, binnen de beperkingen van de wet, in vrijheid de eigen opvattingen in hun programma's tot uiting brengen.

Het is een groot goed in deze tijd van concentraties, dat een pluriforme omroep de mogelijkheden heeft 'van onderen op' gestalte te geven aan programma's vanuit een levensbeschouwelijk uitgangspunt, zonder zich te laten leiden door commerciële motieven.

Wij zullen ons deze waardevolle zaak niet mogen laten ontnemen.

Sleutelen aan de huidige omroepwet, die in tegengestelde richting — bij voorbeeld in die van een zogenaamde nationale omroep — zou gaan, is verwerpelijk.

Veeleer zal men er naar moeten streven de marges, waarbinnen het overheidsbeleid zich thans beweegt, te verbreden. Met name zou het door de N.O.S. aanvaarde rapport 'uitgangspunten' door de overheid behoren te worden aanvaard als beleidslijn.

Realisatie van dit rapport brengt, naar onze overtuiging, niet mee, dat uit dien hoofde extra gelden op tafel moeten komen en betekent toch een belangrijke stap vooruit.

ze antwoorden, bevatten hun brieven vaak belangrijke gegevens voor het onderzoeksbureau. Het groepenwerk is de basis van het werk van Amnesty International: de zorg voor de individuele mens in de verdrukking.

U kunt ondersteunend lid worden of een eenmalige bijdrage zenden. Gevangenen kunnen worden vrijgelaten. Er kan voor hun gezinnen worden gezorgd. Maar daarvoor is geld nodig, geld om gevallen nauwkeurig te onderzoeken, geld om advocaten naar belangrijke processen te zenden, geld voor de eerste levensbehoeften van de gezinnen waarvan de man gevangen zit, geld om Amnesty International meer bekendheid te geven.

VERVOLG VAN PAG. 2

heeft, wordt er bij de desbetreffende autoriteiten op aangedrongen de gevangenen vrij te laten.

In vele gevallen blijkt het nodig materiële hulp aan de gezinnen te geven; bovendien is het voor de gevangene een morele steun als hij hoort dat zijn vrouw en kinderen niet in de steek worden gelaten. De groep brengt hiervoor het benodigde geld in eerste instantie zelf bijeen. Het afgelopen jaar zonden de groepen f 100.000,—. De Wereldraad van Kerken en de Verenigde Naties gaven extra bijdragen.

Het adoptiewerk laat maar zeer zelden snelle resultaten zien. Soms gaan er jaren overheen voor er ook maar enig succes behaald wordt. Toch heeft de voortdurende stroom brieven, die de 850 groepen verzendt, duidelijk effect. Elke maand komen er gevangenen vrij en als

ARJOS

De Nationale Anti-Revolutionaire Jongeren Organisatie zoekt voor haar bureau in Den Haag op korte termijn een

secretaris

Leeftijd 22 tot 26 jaar.

Opleiding: middelbare schoolopleiding, of daarmee gelijk te stellen opleiding. Organisatorische en administratieve aanleg en enige praktische kennis van de moderne talen vereist.

De voorkeur gaat uit naar hen die bekendheid hebben met het Arjoswerk.

Salaris naar de rang van adjunct-commies tot commies A, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties worden ingewacht bij de voorzitter van de Nationale Organisatie, de heer G. van Dongen, IJmuiderstraatweg 14 B, IJmuiden.

UIT DE PERS

TROUW

DE RECHTERS IN DEN HAAG (15-6)

De uitspraak van de Haagse rechter in het kort geding over de overlevering van de Amerikaanse Ralph Waver is een voorlopige. Omdat de rechter zich niet bevoegd achtte een onbeperkt verbod te geven, zijn de eisen van Ralph Waver voorlopig voor de duur van zes maanden toegewezen. Niettemin is de uitspraak erg belangrijk. De Haagse rechter stuurt niet alleen de hooggeleerde bewindsman voor een herexamen naar huis, hij formuleert daarbij wel zoveel twijfels over het aanvankelijk oordeel van de bewindsman dat een geheel nieuwe studie op het departement noodzakelijk is — een studie, die niet alleen op van de Amerikaanse ambassade afkomstige gegevens mag zijn gebaseerd. Maar bovenal geeft de rechter een belangrijke hint om de zaak-Waver niet in een juridisch slop te doen belanden.

Samengevat luidt het oordeel van de rechter op dit punt als volgt: er is verschil van mening over de interpretatie van het Verdrag van Londen (het zogenaamde NAVO-statusverdrag) — welnu: volgens het verdrag behoren verschillen over uitlegging of toepassing van het verdrag geregeld te worden door onderhandelingen tussen de betrokken staten zelf. In dit geval Nederland en de Verenigde Staten. Gezien de heersende twijfels zou Nederland daarbij de VS kunnen vragen te worden ontheven van de verdragsverplichting ten opzichte van Ralph Waver. Tot zover de samenvatting van de overweging van de rechter. Dat argument klemde temeer nu de VS kennelijk zo weinig haast hebben getoond om Ralph Waver overgeleverd te krijgen, ja zelfs in die mate dat de Haagse rechter spreekt van een 'niet voldoen aan de verdragsverplichting' van de zijde van de Verenigde Staten (omdat de Amerikaanse autoriteiten niet onmiddellijk de Nederlandse autoriteiten mededeling hebben gedaan van de onwettige aanwezigheid van Waver). Het komt ons voor dat de Nederlandse regering, gesteund door het morele gezag van twee rechterlijke uitspraken (die van Haarlem en Den Haag) deze onderhandelingen met gepast vertrouwen kan beginnen.

Afgezien van het concrete geval-Waver: dit kort geding heeft tevens aangetoond hoe belangrijk het is ook in andere gevallen van dreigende uitzetting van vreemdelingen de rechter te vragen het beleid van de bewindslieden (die op dit stuk zo een grote macht hebben) te toetsen. In deze zaak is opnieuw bewezen: er zijn nog rechters in Den Haag.

NRC/ HANDELSBLAD

DOOR DE MAND (12-6)

Het rapport-Speijer over Dennendal, een onderdeel van de Willem Arntsz Hoeve in Den Dolder, is weinig overtuigend. Aan de hoofdzaak: de vraag of de kwaliteit van verpleging en behandeling van de patiënten voldoende is gaat het rapport voorbij.

WAVER, COMMISSIE SPEIJER, MEER GEBOUWD

Op ondergeschikte punten vindt het rapport veel te kritiseren, maar daarbij ontstaat de indruk dat als deze punten van belang zijn zij verholpen zouden kunnen worden.

Eigenlijk hoeft men zich over dit resultaat niet eens te verbazen. De Commissie-Speijer, bestaande uit twee psychiaters en één jurist, was bepaald geen bij uitstek geschikt college om een adequaat oordeel te vellen over een zaak, waaraan zoveel disciplines te pas komen, zoals de psychologische, de verpleegkundige, de pedagogische en ook die van de socio-therapie en de arbeidstherapie. Op het terrein dat de psychiatrie tot nu toe alleen bestreekt komt men nu eenmaal steeds meer disciplines tegen, een probleem dat veel meer kanten heeft dan nu op Dennendal tot uiting zijn gekomen en waarvan velen, vooral medici, nachten wakker liggen.

Nu heeft de commissie-Speijer een aantal zaken vastgesteld die in haar ogen niet deugen en de beschuldigende vinger wordt steeds opgeheven voor de neus van drs. J. C. Muller, de directeur die verantwoordelijk is voor al die dingen, die in de oude psychiatrische handboeken niet te vinden zijn.

Maar niet aan de orde is gekomen hoe de patiënten zich onder Mullers regime hebben bevonden. Het mag moeilijk zijn zwakzinnige patiënten aan de tand te voelen over zo'n vraag, maar via de ouders had de commissie-Speijer zeker te weten kunnen komen hoe het effect van de nieuwe aanpak op de patiënten was. Deze ouders nu blijken over het algemeen zeer positief te oordelen over wat en met hun kinderen op Dennendal gebeurt. Hiermee valt voor ons de

commissie-Speijer door de mand, ondanks het lijvige rapport en de al of niet terecht vastgestelde tekortkomingen van Dennendal op ondergeschikte punten.

Op zijn zachtst gezegd aanvechtbaar is verder ook het advies van de commissie om drs. Muller te ontslaan. De heer Muller heeft een inspirerende invloed op zijn omgeving en medewerkers en zijn ontslag lijkt alleen een achteruitgang van de situatie op Dennendal te weeg te zullen brengen. (Op dit moment is drs. Muller geschorst.)

Beter lijkt dan ook een andere weg, die wel leidt naar verbetering van de situatie in het organisatorische vlak (hier snijdt de kritiek van de commissie-Speijer waarschijnlijk het meeste hout) maar die ook uitmondt in zuinigheid op toegewijde en intelligente lieden, die met durf zich inzetten op het zo moeilijk begaanbare terrein van de zwakzinnigenzorg.

DE VOLKSKRANT

WEER VRIJ MAN (15-6)

De uitspraak van de president van de Haagse rechtbank in de zaak van de Amerikaanse deserteur Ralph Waver is zonder meer vernietigend voor staatssecretaris Wiersma.

Wij wezen er al eerder op, en in de uitspraak wordt dat nu bevestigd, dat het geenszins vaststaat, dat het NATO-statusverdrag in dit geval tot uitlevering verplicht. Desondanks vond staatssecretaris Wiersma het niet nodig zich tijd te gunnen voor nader beraad. Ook heeft hij verzuimd de meest bevoegde deskundigen te raadplegen.

De staatssecretaris wilde Ralph Waver uitleveren met een haast alsof landsbelangen op het spel stonden en niet het lot van een man, die voor zijn deserteur-zijn toch alleszins respectabele, principiële motieven kon aanvoeren. Die onbegrijpelijke haast had er zelfs toe kunnen leiden, dat de staat zich, met een uitlevering van Waver, aldus weer de president van de Haagse rechtbank, zou hebben schuldig gemaakt aan een 'onrechtmatige daad'. Zelden zal een bewindsman bij een gerechtelijke uitspraak zo hard en scherp in gebreke zijn gesteld.

Blijft het ergerlijk en moeilijk te vertalen, dat men Waver, volkomen onnodig, twee weken in de gevangenis heeft gezet en in angst liet leven, dank zij de uitspraak van de Haagse rechtbank is gelukkig toch nog het ergste voorkomen. Ralph Waver is weer een vrij man en wij hebben er alle vertrouwen in, dat hij dat ook zal blijven.

ALGEMEEN DAGBLAD

SCHADELIJK (15-6)

De haast van de regering bij haar poging de Amerikaanse deserteur Waver uit te leveren, was onjuist. Dat heeft de president van de Haagse rechtbank, mr. Slotemaker, gisteren duidelijk en terecht gesteld.

De verwijten die nu de regering te maken zijn, zijn niet gering. Zij wilde na een jaar werkeloosheid in dit geval, te snel handelen. Zij hechtte niet genoeg waarde aan de twijfel over de man, zijn motieven en de juridische achtergrond van het Navo-statusverdrag op grond waarvan hij zou worden uitgeleverd.

Dat is nogal wat. De indruk ontstaat dat Den Haag gewoon te kwiek wilde ingaan op het overigens logische Amerikaanse verzoek tot uitlevering. Logisch voor Amerika! Want de oorlogsvrijwilliger in het Amerikaanse leger Waver is een deserteur. En welk land kan een deserteur laten lopen?

Maar het gaat niet om Washington. Het gaat om Den Haag, dat de indruk heeft gewekt te schielijk bereid te zijn tot een vriendendienst. We hopen dat het een valse indruk is. Maar zo iets is wel schadelijk.

TROUW

MEEVALLER (11-6)

Het eerste kwartaal van 1971 is, blijkens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek, voor de bouwactiviteit in ons land allerminst ongunstig geweest. Uit deze gegevens blijkt nl. een stijging van de bouwproductie (in lopende prijzen) van 33 procent, alsmede een toestemming van de reële bouwproductie (in constante prijzen) van 20 procent vergeleken met dezelfde tijdvak van 1970.

Daarbij dient wel te worden bedacht, dat de vergelijking met laatstgenoemd kwartaal niet helemaal opgaat en wel omdat enige productie van het vierde kwartaal 1970 is geregistreerd in het eerste kwartaal van het lopende jaar.

Beter ware het dan ook een vergelijking te trekken tussen de verstreken halfjaarsperiode (4e kwartaal 1970 en 1e kwartaal 1971 tezamen) met het overeenkomstige tijdvak van 1969-70. Dan blijkt (opnieuw in constante prijzen) stijging van de bouwproductie met 15 pct. Een resultaat dat er alleszins mag zijn, zij het ook dat dit voor een niet gering deel moet worden toegeschreven aan de omstandigheid dat het aantal onwerkbare dagen in de eerste drie maanden van 1971 geringer was dan in het eerste kwartaal van 1970, waardoor de voortgang van de werkzaamheden een geringer aantal malen werd onderbroken dan een jaar eerder het geval was.

Minister Schut van volkshuisvesting heeft het in zijn ambtsperiode niet gemakkelijk gehad. Zijn beleid is in de afgelopen jaren meermalen onderwerp geweest van ernstige kritiek. Het zal dan ook voor de bewindsman bij het scheiden van de markt een aangename ervaring zijn, dat de bouwactiviteit in ons land in de eerste drie maanden van het lopende jaar bepaald niet is tegengevallen.

Door omstandigheden buiten zijn schuld heeft minister Schut de afgelopen jaren vele malen tegenwind ondervonden bij de realisering van zijn beleid. Nu het wat beter lijkt te gaan is het juist, ook deze ontwikkeling te signaleren.

KABINETS-INFORMATIE

Maandag 6 juni j.l. werd het memorandum van informateur Steenkamp gepubliceerd. In NG van vorige week werd dit in het geheel afgedrukt. Na de antwoorden van de vijf fractievoorzitters op dit memorandum dat tegelijkertijd werd gepubliceerd kwam prof. Steenkamp t.a.v. de financiën met een nieuw voorstel, dat na beraad met de vijf fractievoorzitters woensdag 8 juni j.l. werd gepubliceerd.

Wij drukken hierbij paragraaf 12 uit het memorandum Steenkamp af. In het nieuwe stuk over de financiering blijft de inleiding gehandhaafd, de punten a, b en c worden vervangen door een nieuwe tekst, die hierbij cursief staat afgedrukt.

Wat betreft de financiering van de overheidsuitgaven, de belastingdruk en de mogelijke operaties in het vlak van de belastingen, moge ik enkele uitgangspunten naar voren brengen. Ik teken hierbij aan, dat u het onjuist achtte om hier een kwantificering te geven, juist vanwege de onzekere financiële en sociaal-economische ontwikkeling. Gegeven dit standpunt uwerzijds, beperk ik mij dan ook tot het plaatsen van richtingwijzers die u moet zien naast hetgeen in andere paragrafen is gesteld.

a. Ook in de komende periode wordt de z.g. reële progressie in de loon- en inkomstenbelasting ingehouden.

b. Enkele wensen die bijzondere aandacht vragen en nauw verband houden met het belastingbeleid betreffen het optrekken van de belastingvrije voet en

het op een of andere manier gevolg geven aan de grondgedachte uit de commissie-Van Soest met betrekking tot de zelfstandigen en uit de commissie-Van Franeker met betrekking tot het spaarloon. Een en ander zal grote bedragen vergen.

Het lijkt mij juist ervan uit te gaan dat deze wensen op fiscaal terrein, die op zichzelf zouden leiden tot een verlaging van de belastingdruk, in principe worden gefinancierd uit compenserende belastingmaatregelen elders, zodat deze operatie de totale belastingdruk niet wijzigt (vennootschapsbelasting, vermogensbelasting, successierechten en beperkte verhoging in de sfeer van de omzetbelasting in een later gedeelte van de kabinetsperiode).

c. Als ik naga welke knelpunten naar de mening van u allen in de loop van de komende kabinetsperiode en voor een gedeelte in de periode daarna moeten worden aangevat resp. worden opgelost, dan is het voor mij duidelijk dat de middelen die ter beschikking komen uit de reële progressie onvoldoende zullen blijken te zijn. Het zal nodig zijn om naast de ruimte die dus uit de reële progressie beschikbaar komt, ook na ingrijpende wijzigingen in het ongewijzigd beleid teneinde de relevante uitgavenstijging in 1972 binnen de reële begrotingsruimte van 6 pct. te houden, nog extra middelen te vinden willen wij een redelijke uitvoering geven aan de prioriteiten waarover wij het eens zijn. Daarom is het gewenst op langere termijn nog extra middelen vrij te maken, enerzijds door verdere hergroepering in het overheidsbudget — waaraan overigens ook grenzen zijn — en anderzijds

door een beperkte belastingdrukverzwaring. Ik stel u voor een koppeling van beide elementen, waarbij bepaalde middelen uit de belastingsfeer pas mogen worden aangetrokken als een bedrag in dezelfde orde van grootte vrij zal komen door hergroepering binnen en herwaardering van het overheidsbudget.

NIEUW STUK

'Als ruimte voor verhoging van uitgaven en verlaging van belastingen is beschikbaar hetgeen uit bezinning op bestaande uitgaven, stijging van de niet-belastingmiddelen en de stijging van de belastingontvangsten veroorzaakt door de reële stijging van het nationale inkomen beschikbaar komt.

Voorzover in de onmiddellijke toekomst enkele belastingverlagingen wenselijk worden geacht, is gehele of gedeeltelijke compensatie binnen de belastingsfeer mogelijk.

Indien in de loop van de komende periode het kabinet tot het inzicht komt dat al het mogelijke is gedaan ten

aanzien van kritische bezinning op bestaande uitgaven, en de financieel-economische situatie dat toestaat, zal het kabinet voorstellen uitwerken hoe op andere wijze de nodige ruimte kan worden geschapen om de uitvoering van het kabinetsprogramma op redelijke wijze te verzekeren.

COMMISSIE

Voor het uitwerken van het basisakkoord is een werkgroep uit de vijf partijen samengesteld onder voorzitterschap van K.V.P. minister Nelissen. In deze werkgroep zitten verder: drs. H. Nootboom (KVP), mr. W. Aantjes (A.R.P.), mr. W. Scholten (C.H.U.), Th. Joekes (V.V.D.) en J. Berger (D.S.'70).

De opdracht van de commissie luidt: 'Voorstellen te doen ten einde de thans voorziene uitgaven-ontwikkeling voor 1972 binnen de zes-procent-norm te houden en waar mogelijk zover te gaan, dat ruimte vrij komt voor het uitvoeren van nieuwe taken, daarbij rekening houdend met het perspectief van de budgettaire ontwikkeling in de volgende jaren'.

fijn! die ken ik

WIJ ONTVINGEN

REVOLUTIE, ideaal en verwachting, door drs. H. G. Leih. Uitgave in de serie: Dichterbij, van J. H. Kok. Kampen.

Het onderwerp Revolutie is heden ten dage actueel. Het is voorts een veel omstrede zaak. Wij als anti-revolutionairen, hebben daarover onze bekende opvattingen — en terecht. In dit boekje van 48 pagina's wordt de revolutie niet vanuit het godsdienstige of ethische en sociale standpunt belicht; dat zou natuurlijk in zo'n beknopte bestek niet mogelijk zijn. Het gaat meer om de historie van verschillende revoluties en dan met name de historie van de idealen en verwachtingen. De Franse revolutie geldt als de eerste bewuste revolutie, zegt de auteur. Daarmee werd ze voorbeeld voor alle volgende revoluties.

De schrijver gaat in op het wezen van revoluties en stelt de vraag wat er van de idealen en verwachtingen terecht

gekomen is tot op heden. 'Het woord revolutionair kan alleen slaan op revoluties die vrijheid tot doel hebben'. Deze woorden van Condorcet worden door de auteur aangehaald. En hiermede geeft hij dan een kenmerkend verschil tussen een revolutie en een opstand.

VAN PETAINE TOT DE GAULLE, door drs. J. S. Wijne. Een uitgave van Kok te Kampen in de serie: Dichterbij.

Inderdaad slaagt de schrijver van dit boekje — het telt slechts 32 bladzijden — er in de lotgevallen van Frankrijk vanaf omstreeks 1917, toen bij Verdun een muiterij in het leger door Petain werd bedwongen, tot het jaar 1969, toen De Gaulle aftrad als president van de Franse republiek, duidelijk in verschillende momentopnamen weer te geven. Dit kleine geschrift zet aan tot verdere studie omtrent Frankrijks bewogen jonge geschiedenis. De auteur doet dan ook terecht aan het einde suggesties voor een verdere bestudering en hij geeft daartoe een goede literatuurlijst. Bovendien heeft hij een tweede boekje in de serie Dichterbij geschreven, dat eveneens tot titel heeft: Van Petain tot De Gaulle, waarin hij allerlei belangrijke teksten heeft verzameld en ingeleid.

Beide boekjes zijn door Kok uitgegeven in samenwerking met de stichting Nederlandse Onderwijs Televisie. Ze zijn echter niet uitsluitend voor middelbaar en hoger onderwijs uitmuntend; — ook voor de politiek geïnteresseerde zijn ze nuttig, omdat ze in een klein bestek veel heldere informatie verschaffen.

Dr. G. J. van de Poll: RUBENS, een uitgave van Kok te Kampen in de serie Dichterbij.

Petrus Paulus Rubens, de bekende schilder uit Zuid-Nederland was in zijn

leven in de eerste helft van de zeventiende eeuw niet alléén een groot schilder; hij was ook diplomaat. Rubens leefde in een bewogen periode uit onze geschiedenis, een periode van godsdienststrijd, van handelsoorlogen, van absolutisme en van de Barok en als groot kunstenaar en handig diplomaat heeft hij zich met een en ander volop beziggehouden. Daardoor gaat dit boekje niet uitsluitend over een periode uit de kunstgeschiedenis — waar Rubens zijn stempel op gedrukt heeft — maar het geeft tevens een korte maar goed doorlichte oriëntatie in de tijd van de eerste helft van de zeventiende eeuw.

ARJOS

De Nationale Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie zoekt een

SECRETARESSE

die tot taak heeft de landelijke secretaris bij zijn werkzaamheden te assisteren.

Het gaat hier om een afwisselende werkring, waarbij zelfstandig gewerkt dient te worden.

Leeftijd: ± 20 jaar.

Opleiding: steno- en type-diploma.

Ervaring in secretariaatswerkzaamheden strekt tot aanbeveling.

Salaris overeenkomstig leeftijd, opleiding en ervaring.

Sollicitaties te richten aan: Bureau ARJOS, Dr. Kuyperstraat 3 te Den Haag. Eventueel telefonisch onder nummer: 070 - 183960, toestel 5.

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken - Friesiaknollen

ZEDELIJKE ASPECTEN VAN HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK

IN MEMORIAM PROF. DR.
H. BERGEMA

Het was wijlen collega Bergema, die mij indertijd vroeg colleges te willen geven in het kader van de in Baarn en Oegstgeest (thans het Hendrik Kraemer Instituut) gegeven cursussen voor theologische en andere studenten. Ik heb dat graag gedaan, temeer, omdat hij mij van een vracht aan literatuur wist te voorzien. De volgende artikelen zijn een neerslag van deze colleges. Een tweede reden, waarom ik zijn naam juist in Nederlandse gedachten noem is, dat Bergema steeds een trouw A.R. lid is geweest. Het was juist deze trouw, die hem reeds in de dertiger jaren ertoe bracht in een correspondentie, vanuit het toenmalige Indië met de partijleiding gevoerd, de vooroorlogse band met de koloniën aan ernstige kritiek zijnerzijds onderhevig te stellen. Helaas zonder succes. Mensen als o.a. Bergema hadden misschien de oorlog kunnen voorkomen.

EEN EERSTE REACTIE

Wanneer men gevraagd wordt iets te zeggen over het bevolkingsvraagstuk en met name over de zedelijke aspecten daarvan, dan zijn er twee problemen, die bij dit vraagstuk het eerst om de hoek komen kijken en zich opdringen. Dat is het probleem van de economie en dat van de demografie of: dat van de directe bestrijding van de honger (het voedselvraagstuk dus) en dat van de directe beteugeling der geboorte (het voortplantingsvraagstuk).

Men is dan geneigd wel het eerste, het economische, als zedelijk vraagstuk te ondergaan (in ieder geval voor het Westen!). Maar het tweede, de geboorteregeling — hoe belangrijk ook (in de discussie over het vraagstuk op welke wijze de noodlijdende volkeren het eenvoudigst en meest efficiënt geholpen kunnen worden, speelt het accent op de controle der geboorten een buitengewoon belangrijke rol!) — ziet men in eerste reactie niet als een zaak van ethiek, maar van techniek. Wanneer het nu zou gaan over de zgn. 'mensenmakerij' — d.w.z. over de vraag welk soort mensen wij voor de toekomst het meest nodig hebben en hoe wij moeten selecteren (stel, dat wij dat mogen) als er te veel komen — dat laat zich in de eerste plaats en op hoogst benauwende wijze als een zedelijk vraagstuk zien en bespreken. Ook dat is een bevolkingsvraagstuk — en nogmaals: wat voor een! — maar daarover gaat het nu niet. Wij willen als antwoord op het vraagstuk aandacht wijden aan de geboorteregeling in het algemeen en niet aan de geboorteselectie in het bijzonder. En dan krijgen wij toch de indruk, dat zeer veel technische, maar geen ethische belangstelling van ons wordt verwacht — in eerste reactie. Deze reactie zou dan toch onjuist zijn. Omdat zij bij een eerste beschouwing echter een weinig voor de hand ligt, zouden we bij haar willen aanknopen

EEN REACTIE

DOOR PROF. DR. G. TH. ROTHUIZEN

en dus willen beginnen bij het probleem van de geboorteregeling.

EEN ONJUISTE REACTIE

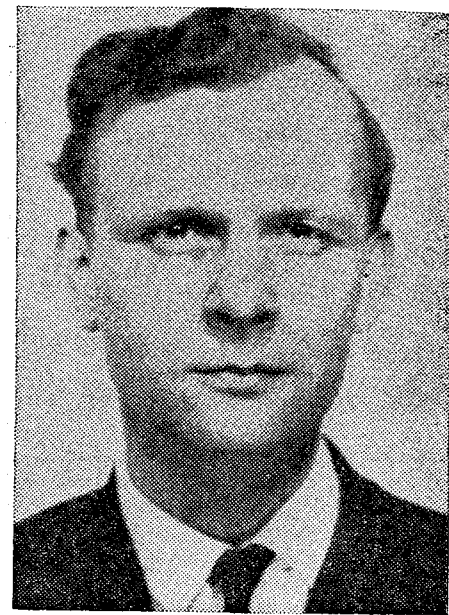
Waarom deze reactie, hoe begrijpelijk ook, onjuist is? Wel, afgezien nog van het feit, dat het een voluit zedelijke beslissing mag heten iets als voluit technisch te zien: zelfs bij ons, in ons door en door geseclariseerde, rationele, westerse denkklimaat, laat een zaak als die van de geboorteregeling zich niet eenvoudig herleiden tot een technisch proces, een methode zonder meer. En dat laat zich niet enkel zeggen met het oog op de problematiek van de geslachtsgemeenschap buiten het huwelijk, de vraag of de moderne medicus met zijn pil klaar moet staan voor jan-en-alleman, ieder mens, op iedere leeftijd en in iedere situatie, de distributie van het condoom etc. Ook tussen man en vrouw binnen het huwelijk is de techniek van de anticonceptie meer dan enkel dat. Ook als men het over het dat zal eens zijn, dan toch nog niet altijd over het hoe en wanneer. De zaak blijft een zaak van samenspraak en samenspraak is een door en door zedelijke aangelegenheid. Ook en juist, wanneer man en vrouw er vóór zijn om van de anticonceptionalia in hun huwelijk een ongelimiteerd gebruik te maken en de nieuwste middelen geheel en al in dienst te stellen, maar niet alleen van medische of sociale overwegingen, maar ook van puur sexuele, d.w.z. om het lust- en spelelement in hun huwelijk tot een hoogste graad van ongeremdheid op te voeren, juist dan rijst het vraagstuk, in hoeverre wij de weelde van het in ongekende mate voortaan minnaar en minnares van elkaar te (moeten) zijn, kunnen dragen. Ziehier een zedelijk vraagstuk, wil dat spelelement voluit tot zijn recht komen en zich niet de nieuwste vorm van hoererij, thans in het huwelijk, gaan afspelen. Bovendien, voorzover wij klaar zijn met het dat van de modernste middelen tot voorkoming van zwangerschap, zijn grote delen van het Westen dat nog maar net of nog niet eens helemaal. Bij het laatste denken wij aan het rooms-katholieke volksdeel, alwaar de sexuele situatie nog steeds gefrustreerd wordt of kan worden vanuit een eerst eindeloos lang piekerend en vervolgens t.a.v. de pil officieel afwijzend beschikkend Vaticanum — gefrustreerd tot in de j.l. Rotterdamse bisschopsbenoeming toe. Bij het eerste denken wij aan het anglikanisme en het orthodox-protestantisme. In een, nog niet zo heel lang geleden gevoerd,

gesprek tussen ds. Kaptein en pastoor van Noort kon, toen het onderwerp anticonceptie naar voren kwam, de laatste terecht tegen de eerste opmerken, dat diens kerk 'tot voor kort een soortgelijk standpunt huldigde als de zijne'. Men lette ook op de wijze, waarop de medische hoogleraar van de Vrije Universiteit Lindeboom nog onlangs niet alleen een vrijere vruchtafdriving bestreed, maar ook een vrije anticonceptie slechts zeer geclausuleerd bleek voor te staan. Over het dat is men het binnen het orthodox-protestantse volksdeel nog maar zo kort eens, dat de artsen niet voor niets nog steeds overstromd worden met vragen over het hoe.

ALS EEN LIJDT...

Welnu, wanneer nog steeds allerlei perikelen van zedelijke aard blijken te kleven aan zo iets als de geboorteregeling in een westers denkklimaat, hoeveel temeer in een oosters (al zal men bij 'zedelijk' dan niet weinig te denken hebben aan 'cultureel' en 'sociaal'!) En al zou dat niet het geval zijn, d.w.z. al zou de ethiek voor ons op dit punt gereduceerd zijn tot pure techniek, dan nog moeten wij bereid zijn ons te buigen over het zedelijk probleem van onze naaste, eenvoudig, omdat hij onze naaste is. Het 'als één lid lijdt, lijden alle leden mede' laat zich niet enkel belijden binnen de kerk. Iemand, die zelf probleemloos op een bepaald punt, zich van enigerlei crisis over hetzelfde bij een ander niets aantrekt, is egocentrisch, zo niet egoïstisch en in ieder geval onzedelijk bezig is met de dingen, want met zijn naaste. Zouden wij bijvoorbeeld Gandhi c.s., wanneer zij wel van geboorteregeling willen weten, maar daarbij enkel van onthouding willen weten, dáárom niet meer serieus behoeven te nemen?

Daar komt nog iets bij. Sommiger aanpak van de geboorteregeling zou wel eens ook in zedelijk, juist in zedelijk opzicht ons niet te probleemvol, maar te probleemloos kunnen voorkomen. De wijze bijv., waarop in Japan de abortus wordt toegepast als de bestrijding van de bevolkingsaanwas bij uitstek, en ook de probleemloze manier, waarop in India de sterilisatie van overheidswege wordt 'verkoch' of beter: gratis en met geschenken toe aan de hand wordt gedaan,

Prof. Rothuizen

valt ons in het Westen en zeker in het christelijk Westen, niet gemakkelijk. En zo blijft er, bij alle techniek, nog wel het een en ander aan ethiek te bespreken over.

ETHIEK EN TECHNIEK

Over de techniek van de geboorteregeling gesproken: een zoveel minder probleemvolle aangelegenheid dan de ethiek is deze juist voor de ethiek nu ook weer niet! Alsof het komen tot een bepaald ethos in dit geval het ethos van de geboorteregeling en deze op een zowel verantwoorde als efficiënte wijze — niet vanuit de nodige techniek of beter: het ontbreken daarvan, op allerlei wijze geblokkeerd zou kunnen worden. D.w.z. niet alleen heeft techniek gauwer dan wij gewoonlijk denken met ethiek van doen, ook het omgekeerde is waar. Ethiek is bijzonder afhankelijk van techniek.

Het is nu eenmaal zo, dat de mensen tot wie men zich wendt met voorlichting omtrent methoden van geboorteregeling en betere methoden — want onthouding en coitus interruptus werden natuurlijk overal en altijd toegepast, terwijl ook het condoom al eeuwen oud is: alle tijden en mensen hebben wel iets aan geboorteregeling gedaan, zodat dan ook 'nergens het biologisch maximale geboortecijfer wordt gevonden' — via radio en geschrift gewoonlijk onbereikbaar zijn. Een radio heeft men doorgaans niet — misschien nog eerder televisie! — en lezen kan men dikwijls niet. Wat men over de juiste aanpak op andere wijze te horen krijgt, wordt gemakkelijk vergeten, gesteld, dat men de eenvoudigste uitleg over de eenvoudigste aanpak heeft kunnen volgen. Enig gereken zal er immers altijd wel bijkomen. Menig experiment met de methode Ogino-Knaus is mislukt bij gebrek aan kalenders. Het kinderlijk eenvoudig telraam, dat men Indische vrouwen ervoor in de plaats gaf, werkte door verkeerd gebruik of door hantering alsof het een soort magie gold, averechts, d.w.z. nieuwe zwangerschappen waren het gevolg. Zelfs een biochemisch middel als de pil doet het niet voldoende, omdat men vooral niet vergeten moet hem regelmatig in te nemen, hij altijd nog wel iets

kost en de mogelijke bijverschijnselen — misselijkheid, neerslachtigheid en menstruatiestoornissen — een door bloedmoege geplaagde arme wereld eerder treffen dan de weldoorvoede industrielanden. Wat gaat er bij de mensen, die wij hebben moeten, dus beter in dan een injectie? Maar op zoiets — of op nog iets beters 1) — en zeker op grote schaal is nog steeds het wachten. Sauvy concludeert terecht, dat 'de doeltreffendheid van de contraceptieve propaganda bij de onwetende en ongeletterde massa gewoonlijk wordt onderschat'.

Hoe men het ook keert of wendt, enigszins doeltreffende geboortenregeling is nog steeds een zaak van **regeling**, d.w.z. iets, waaraan een mens moet **denken** en denken, dat valt niet mee bij iets, waarbij men liefst helemaal niet denkt, maar doet. Waarbij het zozeer voor de hand ligt, dat het denken wordt uitgeschakeld, dat zelfs in een westers land, waar als nergens ter wereld voorlichting bestaat — wij bedoelen Zweden — het aantal ongehuwde moeders vele malen het aantal in andere landen, waar genoemde voorlichting minder efficiënt is georganiseerd — wij denken aan Nederland — overtreft: misschien o.a. **dank zij** deze voorlichting? Wij zullen echter ook rekening dienen te houden met de aperte wens van meer en meer vrouwen om ook buiten het huwelijk om een kind te krijgen.

HET ENIGE PLEZIER

Laten we ook niet vergeten, dat het seksuele plezier voor degenen over wie wij het thans hebben, dikwijls het enige is, dat men heeft. Het enige ook, dat een royale bevrediging schenkt, die niets kost. Jacobi voegt er aan toe: 'de omstandigheden zijn er ook naar. Van de 560.000 dorpen in India hebben er 63.000 elektrisch licht. In de overige 497.000 bestaat er na het invallen van de duisternis nog maar één tijdverdrijf. Het resultaat van dit genoeglijk samenzijn: elk jaar neemt het aantal mensen in India met meer mensen toe dan Australië inwoners heeft — dertien miljoen'. Dit zal waar zijn. Wij herinneren ons 'geboortegolven' in het Westen, nadat slechts éénmaal en dat slechts kort het licht uitviel.

'Een Amerikaans geneesheer' — aldus Sauvy — 'die geconsulteerd werd door een vader, die veel moeite had om zijn vier kinderen groot te brengen, ried de man aan op het moment van het orgasme sterk aan zijn financiële middelen te denken en het aantal kinderen, dat hij in staat was te onderhouden. Enige tijd later kwam zijn cliënt hem de vijfde zwangerschap van zijn vrouw aankondigen. 'Hebt u dan mijn raad niet opgevolgd?' — 'Ja zeker, maar ik had op dat ogenblik de indruk, dat ik wel een school kon onderhouden!'

Wanneer een rationeel denkend westering al zo reageert, hoeveel te meer zal dat het geval zijn, wanneer het om mensen gaat, die 'geen enkele voldoening, geen enkel genoegen in het leven vinden: eten krijgen ze te weinig, ze gaan in lompen gekleed, om nog niet over hun behuizing te praten. Geen enkel genoegen, behalve het seksuele genot. Geen enkele zeggenschap, behalve het vaderlijk gezag. En u zou in naam van een eerbiedwaardige logica, dat enige genoegen, dat enige gezag, willen afschaffen?' Aldus de reactie van een Indisch hoogleraar, van westerse zijde aangevallen op de zorgeloosheid, waarin men in zijn land zich o.i. pleegt te vermenigvuldigen. En zo veronderstelt een betere geboor-

ETHIEK EN TECHNIEK

tenregeling veel inzicht, inzicht en rationaliteit, waarom men nu niet bepaald zit te springen op een punt, waarbij het volkomen natuurlijk is, dat men het hoofd erbij kwijt raakt. Een inzicht, waarbij ook nog andere verworvenheden om de hoek komen kijken. Enige samenspraak bijv. tussen man en vrouw en de nodige emancipatie van de laatste.

KINDEREN ? GRAAG

En laten wij niet denken, dat men niet graag kinderen krijgt! Kinderen krijgen is en blijft ook nog steeds wat men een statusverschijnsel zou kunnen noemen en misschien is het — zie boven — voor de meesten wel het enige!

Een 'gewoon' statusverschijnsel, maar ook een politiek. De Indische demograaf dr. Chandrasekhar heeft als zijn mening uitgesproken, dat de weinig efficiënte wijze, waarop in Rood-China het vraagstuk jarenlang is aangepakt 2), 'wellicht samenhang met de ambitie om de rest van Azië te overmeesteren', terwijl Rank een hoofdstuk uit zijn studie over honger in de wereld besluit met de opmerking: 'dat weten de volkeren van het Oosten tegenwoordig allemaal: het mensenpotentieel zal op een dag een verandering in de huidige machtsverhoudingen — op vreedzame wijze of niet — onontkoombaar teweegbrengen, omdat een herverdeling van de aardse goederen een eenvoudige zaak van gerechtigheid is'. Jacobi stelt zich van dat 'vreedzaam' weinig voor. Hij noemt de verhouding tussen rijk en arm nu nog 'redelijk', wat de getalssterkte betreft. Maar 'al tijdens ons leven moet deze verhouding op dodelijk ingrijpende wijze veranderen. Over slechts dertig jaar zal de miljardenvrhouding luiden: anderhalf tegen vijfentwintig. De industrielanden wacht het lot van Israël in de Arabische wereld; buitengewoon ontwikkelde, maar relatief bevolkingsarme eilandjes te zijn, besprongen door zeeën van mensenlichamen'.

Maar daarover nu niet, temeer niet, omdat de suggestie gewekt zou kunnen worden, dat men miljoenen kinderen krijgt om er miljoenen soldaten van te maken en dat is natuurlijk niet juist. We hebben het ook nog niet gehad over het kinderen krijgen als religieus statusverschijnsel, het 'kinderen zijn een zegen des Heren', ons uit de wereld van het Oude Testament bekend.

Hieraan mogen wij toevoegen, dat het verschijnsel ook een economisch statusverschijnsel mag heten. Kinderen zijn in tal van landen als economische factor niet weg te denken en zonen behoren tot de primitiefste vormen van ouderdomsverzekering 3). En ook al zal men aan het kind niet direct verdienen, men behoeft er weinig of niets op toe te leggen en thuisverblijvend en op het land is het een goedkope kracht. Dan is

het tenslotte nog niet zo heel lang geleden, dat de hoge, zeer hoge mortaliteit als vanzelfsprekend een zeer groot kinderaantal vroeg als tegenweer. En een cultuur vergeet niet snel. Schoorl noemt nog tal van andere factoren.

EEN REGERING KAN WEL ZOVEEL WILLEN

Daar komt nog bij, dat wat iemand, wat een regering, juist een progressieve wenselijk acht, daarom nog zomaar niet mogelijk is. Er zijn grenzen aan de invloed van de overheid en aan wat een regering van een volk, ook al is het voor het bestwil van dat volk, verlangt.

India is een land met zeer veel goodwill en dat niet alléén bij de regering t.a.v. een efficiënte aanpak van het probleem der te vele geboortes. Toch heeft men met bepaalde experimenten, uitgaande van de Wereldgezondheidsorganisatie, spelende in de periode 1952-1954, slechts 5-7 procent van de bevolking weten te bereiken.

'Tot nog toe in de historie hebben volkeren nog nimmer op bevel van hun regeringen kinderen verwekt of juist niet... het waren de mensen zelf, die, in een groeiende economie, uit zichzelf minder kinderen wilden, en niet de regering, die haar bevolking van de noodzaak daarvan overtuigde', aldus Jacobi.

DE HEILIGE KOE

Zo zijn technische problemen niet alleen maar dat, maar veel meer dan dat. Men zit meteen in de ethiek — behalve in de religie. Hoe zal men het wagen zomaar allerlei religieuze beletselen opzij te zetten? Er is toch zoiets als godsdienstvrijheid en is dat geen zedelijk goed? Wij denken aan de kwestie van de heilige koe. Wanneer men weet, dat het om het onaantastbaar zijn van tientallen miljoenen gaat 4), begrijpt men, dat hierdoor groot economisch leed veroorzaakt wordt. En dat is niet onbelangrijk, want — zoals wij nog zullen zien — als er naast de demografische aanpak geen economische uitweg komt, komt er in het geheel geen uitweg. Maar als economische veranderingen op hun beurt tot religieuze veranderingen forceren, als het oplossen van economisch leed religieus leed teweegbrengt, zitten wij weer voluit in de ethiek, omdat leed altijd een zaak van ethiek is. En dan hebben wij het nog niet eens gehad over het politieke leed, dat maatregelen als die tegen de heilige koe ongetwijfeld zullen opleveren. En is ook politiek geen zaak van ethiek? Tenslotte: laten we niet vergeten, dat genoemd dier bij alle economische nadelen één voordeel inhoudt. Wordt de schade, die het aan veld en gewas aanricht per jaar op een miljard gulden geschat, 'de mest is voor miljoenen

Indiërs de enige brandstof en op zijn schouders rust nog altijd niet alleen de last van de landbouw, maar ook van het verkeer in een uitgestrekt, rusteloos volk (Kipling)'.

LEVE DE SEKSUALITEIT

Sauvy's conclusie is wederom duidelijk. 'Het gaat niet aan de zeden en gewoonten, de religieuze of burgerlijke tradities van een bepaald land te ignoreren'.

Laat men ook niet vergeten, dat 'het hoge geboortecijfer niet zozeer de weerspiegeling van zorgeloosheid, fatalisme, voorrang der geslachtsdrift, onverschilligheid voor maatschappelijke verbeteringen, zoals vele schrijvers graag onderstrepen' behoeft in te houden. Het verschijnsel kan — integendeel — ook zeer wel samenhangen met 'achtenswaardige geestelijke maatstaven'. Lacoste is daar zelfs zeker van.

Wij zouden — met Brandt — onder deze achtenswaardige geestelijke maatstaven óók willen verstaan de positieve waardering van de seksualiteit, zoals we deze aantreffen.

1) Jacobi vermeldt de proefnemingen van dr. Sheldon Segal, leider van het bio-medisch onderzoeksteam van de Amerikaanse 'population-council', dat in de Rockefeller-universiteit in New York werkt. 'Een nietige capsule van silastic, ter grootte van een afgebroken potloodpunt, gevuld met progesterone, onder de menselijke huid ingebracht, zou uur na uur, dag na dag, tot drie jaren of langer een nauwkeurig berekenbare hoeveelheid van de zwangerschapvoorkomende substantie in de bloedbaan van de vrouw kunnen brengen. De ook bij progesterone optredende onaangename bijverschijnselen — hoofdpijn en onregelmatige bloedingen — zouden minder worden, omdat de bij pil of injectie onmiddellijk na inname of inspuiting onvermijdelijk hoge concentratie progesterone niet langer aanwezig zou zijn. Daarenboven kan het voorbehoedmiddel onderhuids op elk gewenst ogenblik binnen enkele seconden door een dokter weer worden verwijderd, mocht de vrouw een kind willen. Alle proeven, die dr. Sheldon Segal tot nog toe heeft gedaan, bevestigen zijn hoopvolle verwachtingen'.

2) Jacobi, illustreert de willekeur, betent de aarzeling in de rood-Chinese aanpak met de woorden: 'Mao's elerders tussen Marx en Malthus hing telkens van de oogsten af'.

3) Tims, **Bevolkingsgroei en economische groei** in: Wereld-in-formatie, 's-Gravenhage, 1960, 22. Het 5e gebod heeft een sterk economische achtergrond cf. Koole, **De tien geboden**, Baarv, 1964, 86. Wat overdreven — maar tegelijk ter zake — zei een demograaf tijdens een tv-uitzending op 28-11-'67, dat je net zo goed van een Amerikaans arbeider kunt verlangen, dat hij zijn verzekeringspolis of pensioen weggooit als van een Indiër, dat hij geen zonen meer zou willen krijgen.

4) Jacobi, noemt een getal van 20 miljoen. Er zijn veel hogere schattingen.

DEFENSIEPOLITIEK

OF HET ALOUDE GEEN GELD GEEN ZWITSERS

Nu de kabinetsformatie niet bepaald van een leien dakje verloopt en GELD, als altijd, onvoldoende ter beschikking is of komt om alle wensen in de daden om te zetten, is allereerst weer Defensie het eerste discussiepunt... niet hoeveel dat wel zal gaan kosten, of wat hebben we daarvoor nodig voor we aan de rest beginnen, maar met hoe weinig kunnen we daarmee volstaan. Defensie dreigt, als zo vaak in onze geschiedenis, wederom de sluitpost van de begroting te worden.

Voor de verkiezingen bij ons program-opstellen kreeg defensie alle aandacht... in het vlak van de ethische beschouwing (kernwapens etc.). Nu bij de formatie is de allesoverheersende vraag hoe knopen we de financiële eindjes aan elkaar. **Toch moet Defensiepolitiek meer zijn dan centen.**

In het Duitse Defensie Witboek 1970 zegt Bondskanselier Brandt in het voorwoord o.a.: 'Veiligheidspolitiek is een noodzakelijk komponent van onze Vredespolitiek. Vrede wordt ons niet in de schoot geworpen. Alleen het 'Vrede Willen' is niet voldoende. Alleen indien wij gereed, bereid en in staat zijn om de vrede te bewaken zullen onze kinderen in een betere wereld kunnen opgroeien'. In Tsjecho-Slowakije is geen oorlog. Maar is daar de Vrede die wij bedoelen? Wij — in het nog vrije westen — bedoelen met Vrede toch meer dan de afwezigheid van oorlog. Voor het handhaven van een Vrede in Vrijheid en (zoveel mogelijk) Ge-rechtigheid zullen we een verzeke-ringspremie moeten betalen — de defensielasten.

DEFENSIE EN DEFENSIELASTEN

Defensie is nimmer het troetelkind van politici. Met pleiten voor ontwikkelingshulp, onderwijs, sociale wetten, etc. kan meer eer behaald worden. Defensie in vreedstijd, zonder directe oorlogsdreiging, is nu eenmaal impopulair. De storm over de hoogte van de defensielasten is nu bij de formatie weer losgebarsten. Fraktieleider Biesheuvel heeft de moed gehad om voor de verkiezingen duidelijk te stellen zowel in de kamer als op zijn tournee: '...men zal bij een komende (de huidige dus) kabinetsformatie tot duidelijke financieringsafspraken moeten komen, zodat een eenmaal overeengekomen defensieinspanning inderdaad in stand KAN worden gehouden.'

Defensieinspanning hoever? De eerste vraag zou dan moeten zijn waarom? Het is hier nu niet de plaats om daar diep op in te gaan, dit is reeds voor de verkiezingen vele malen gebeurd. Toch is dit. In de Oost-West verhoudingen heersen nog steeds spanningen, ook problemen als het Midden Oosten hebben hier mee te maken. De U.S.S.R. speelt nog steeds de rol van potentiële bedreiger. Velen geloven dat niet meer — of willen dat heel menselijk liever niet meer geloven — of trekken het volledig in twijfel. Prof. van der

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

Beugel (Leiden) zei hierover onlangs in Brussel: 'Het gaat de U.S.S.R. politiek zeer goed. Zij hebben de situatie in Tsjecho-Slowakije volledig onder de knie. Het Duits-Russische Verdrag is een officiële erkenning van de Status-Quo in Midden Europa. In het Midden Oosten is Ruslands macht onvoorstelbaar toegenomen. En... in West-Europa hebben de Sovjets een stemming weten te creëren waarbij de massa denkt dat er een wezenlijke verandering in hun politiek is opgetreden'.

Het gaat bij de defensie om onze veiligheid. Die veiligheid is niet meer een uitsluitend nationale zaak... maar ook een NAVO probleem. In plaats van nu eerst te vragen... (1e) wat zijn onze nationale taken, wat onze NAVO verplichtingen... (2e) wat is daarvoor nodig... en (3e) wat kost dat (?)...menen vele politici defensie te kunnen afdoen met het toewijzen van een belastingpercentage. Maar:

a. De Landmacht heeft voor haar taken eer zeven dan vier brigades nodig, in plaats van de huidige zes.

b. Staatssecretaris Duynstee (Luchtmacht) zegt ergens dat bij een sterkere luchtmacht een minder sterke luchtafweer nodig is. In ieder geval landoperaties behoeven een gunstige situatie in de lucht. En dan zijn er nog de eigen luchtmachttaken, w.o. specifieke NAVO-verplichtingen.

c. Hoewel de Sovjet-Unie snel op weg is de grootste zeemogendheid te worden, pleiten, zelfs nu nog, velen voor een inkrimping van de Marine.

Hoe bestaat het? Hoe staat het met helikopterscheppen, fregatten en (a-toom) onderzeeërs? De Russische Marine kan, reeds nu, bij een konflikt, een grotere slagkracht ontwikkelen dan de Duitse Marine in de topjaren van de tweede wereldoorlog (1941 - 1943) d.w.z. de geallieerde verliezen waren toen meer dan 50 pct. per konvooi. Wij (zeevarende) natie zullen — net als de U.S.S.R. — minder continentaal moeten gaan denken.

Wij moeten voor de jaren 1971 - 1975 opnieuw een strategische analyse maken. Functieonderzoek niet alleen voor de enkele man... maar voor de gehele krijgsmacht. De percentages van het nationaal inkomen, toegewezen aan defensie, dalen van jaar op jaar — de oorlog is vergeten: 1962 - 5.1 pct., 1967 - 4.2 pct., 1969 - 4 pct., 1970 - 3.9 pct., 1971 - 3.6 pct. De uitgaven op de rijksbegroting voor defensie bedroegen in de jaren voor de eerste wereldoorlog 25 pct., tussen de beide wereldoorlogen daalde dit tot 8 pct. in 1933 om weer op te lopen tot 25 pct. in 1939. In de jaren vijftig schommelde dit eveneens om de 25 pct.... om in de zestiger jaren te dalen tot 12 pct. in 1971.

De militaire exploitatiekosten stijgen - vanzelfsprekend - voortdurend (lonen, onderhoud, etc.). Dit betekent heden dat bij de Kon. Marine 23 pct., de Kon. Landmacht 20 pct. en bij de Kon. Luchtmacht 18 pct. overblijft voor investeringen. Een sचेve zaak... die leidt (lijdt) naar materieelveroudering en achterstand. Een meer gezonde verdeling zou zijn plm. 65 pct. exploitatie en plm. 35 pct. investering. Dit wordt nog duidelijker als we de snelle prijsstijgingen bestuderen. Twee voorbeelden in ronde bedragen:

a. Een Tank kostte respectievelijk in 1950, 1960 en 1970, f 300.000, f 600.000 en f 1.000.000.

b. Een gevechtsvliegtuig (jager) kostte in 1950 nog geen miljoen, in 1960 drie miljoen... en nu meer dan zeven miljoen. Alleen reeds het investeringsplan schreeuwt om verhoging voor 1971 - 1975.

DEFENSIE STRUCTUREN

In het bekende blad Economist stond vorig jaar (23-5-70) een zeer interessant artikel over een Nieuw Model voor de NAVO. The Economist stelde dat om politieke maar vooral om financiële redenen — over de nationale belangen heen — binnen de NAVO zo spoedig mogelijk overgegaan dient te worden tot integratie der nationale krijgsmachten. Waarbij de taken verdeeld worden naar de aard en de aardrijkskundige ligging der lidstaten. Geen zelfstandige harmonische nationale krijgsmachten meer... maar een multinationale NAVO-krijgsmacht. Nationale bijdragen alleen in de vorm van afgeronde gevechtseenheden. Standaardisatie — als in het Warschaupact — van bevelvoering, ontwikkeling (research), verzorging en materieel (één fregat, één tank, één vliegtuig) zal miljarden besparen. Bij gelijkblijvende gevechtskracht kan dit volgens een NATO-studie een besparing

van meer dan 20 pct. opleveren. Maar... de nationale trots? Utopie? (Een taak voor onze Luns?). Ook nationaal kunnen we meer defensie voor het zelfde geld krijgen... door onze loodzware defensieorganisatie — waar overigens goed mee te werken valt — te herzien.

Van Canada, waar de krijgsmacht-delen zijn samengevoegd, kunnen we positief en negatief — men kan ook teveel integreren — veel leren. De huidige Nederlandse organisatie wordt 'vertikaal' genoemd. D.w.z. volledige zelfstandigheid der krijgsmacht-delen tot op het hoogste niveau — met aparte onderministers er topambtenaren. Eenheid is er slechts in de vorm van één minister, één sekretarisgeneraal, één topchef-staf en een aantal (advies)raden. Kostbaar en desintegrerend b.v.: Rk. en Prot. topgeestelijken voor elk krijgsmachtdeel, aparte sportscholen en voorlichtingsorganen, drie geneeskundige diensten, drie personeelsorganisaties, etc. In dit systeem worden de defensiegelden aan Marine, Landmacht en Luchtmacht toegewezen volgens de verdeelsleutel 1 : 2 : 1. Dit systeem met grote zelfstandigheid past voor Amerika, West Duitsland c.s. maar niet meer voor landen als Nederland — zie Canada.

BESLUIT

Door internationale en (direkt te beginnen) nationale standaardisatie, integratie en moderne structuurveranderingen zullen de defensielasten aanzienlijk gedrukt worden. Een bittere noodzaak bij voortdurend stijgende personeelskosten en snel toenemende materieelkosten. Dat dit ook binnen de krijgsmacht leeft getuigt het juni-nummer van de Militaire Spectator (het officiële maandblad van de Kon. Land en Luchtmacht). In dat nummer geeft de LtKol. de Rooy een integratieschets voor verregaande samenwerking — t.a.v. planning, research en verwerking — tussen het Duitse en het Nederlandse Leger. Iets dergelijks lijkt mij ook zeer wel mogelijk voor de Britse en Nederlandse Marines... en moet mogelijk worden voor de Belgische en Nederlandse Luchtmachten. Dit alles dient in de jaren 1971 - 75 aan serieuze studies en pogingen onderworpen te worden.

Echter voor direkt voor de komende kabinetsperiode: Uitgaande (ook na direkt ingaande nationale integratie) van (1e) dezelfde verdeelsleutel — of na de strategische analyse (Mondiaal gedacht, zie de Russische Maritieme inspanning) van b.v. Zee-Land-, en Luchtmacht van 3 : 4 : 2 - en (2e) handhaving van een modern goed geëfende parate krijgsmacht van ongeveer de huidige sterkte, zal een absolute en relatieve, defensielastenstijging voor de periode 1971 - 1975 niet achterwege kunnen blijven.

'Wij kunnen slechts met succes doorgaan de veiligheid van onze volkeren te verzekeren indien wij bereid zijn de relatief geringe kosten te dragen die daarvoor nodig zijn'. Aldus Shape's opperbevelhebber Goodpaster.

EDE

Lt. kol. H. Meyer

ZIE OOK PAG. 9

STEM ADVIES

Nadat aan het stemadvies van prof. Verkuyl van vele zijden (terecht) niet geringe aandacht werd geschonken, leverde hij zelf in N.G. van 22 mei j.l. weer een bijdrage van bijna twee volle pagina's als reactie op een artikel van prof. Velema. Ondanks het vele, dat reeds werd geschreven (de zaak waar het om gaat is er overigens belangrijk genoeg voor), wil ik toch ten aanzien van het stemadvies enige korte opmerkingen maken.

De beslissende faktor voor het besluit en het stemadvies van prof. Verkuyl is geweest het aan de NBC-wapens gewijde deel van de defensieparagraaf in ons program; zijn argumentatie is immers voor het overgrote deel hieraan gewijd. Maar hoewel het originele PPR-program inderdaad meer dan het onze overeenstemt met de visie Verkuyl c.s., vermeldt het program, waarover de PPR met de PvdA en D'66 overeenstemming bereikte en op grond waarvan door deze drie partijen voor de periode 1971-1975 bindende afspraken werden gemaakt, dit vraagstuk — voor prof. Verkuyl van de hoogste prioriteit — zelfs niet. Prof. Verkuyl mag van mening zijn, dat enige vooraanstaande leden van de PPR hun overtuiging niet hebben prijsgegeven, programmatisch heeft de PPR dit ter wille van de samenwerking in ieder geval wel. De PPR toont hiermede aan dit programma-punt niet belangrijk genoeg te vinden, dat het een gemeenschappelijk program met PvdA en D'66 in de weg mocht staan. M.i. had dit voor prof. Verkuyl een doorslaggevend argument moeten zijn, om van zijn voorgenomen stemadvies af te zien. Prof. Verkuyl kwam evenwel tot een andere konklusie. Verwacht had dan mogen worden, dat prof. Verkuyl duidelijk zou hebben gemaakt, hoe de zaken precies lagen, aangezien velen wel van zijn stemadvies zouden kennis nemen, maar niet zouden weten, dat het AR-program zich niet helemaal afwijzend, maar het PvdA-D'66-PPR zich helemaal niet over de NBC-wapens uitsprak, en ook niet bekend zouden zijn met het feit, dat op de AR-kandidatenlijst personen voorkwamen, die het standpunt van prof. Verkuyl inzake de kernwapens deelden (niet alleen mr. Idenburg — nr. 22-, die prof. Verkuyl in N.G. van 22 mei noemt, maar ook Hans de Boer, nr. 18). Dit bleef evenwel achterwege en niet weinigen zijn hierdoor misleid. Het is te hopen, dat in de toekomst gewetensnood in onze kring zich gewetensvoller manifesteert.

Zwanenburg Ir. A. H. J. van Tol

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

CHRISTELIJKE POLITIEK

Bedrijven onze chr. partijen nog werkelijke christelijke politiek. M.a.w. beantwoordt onze evangelische volkspartij nog aan haar doelstelling?

De P.P.R. de G.P.V. en de S.G.P. menen duidelijk van niet en geven, ieder op hun manier daar van duidelijk blijkt. Voor ons erg verdrietig, omdat de schijn zo vaak hen in 't gelijk stelt.

Als regeringspartner moeten wij altijd, zoals ook nu weer, zoeken naar compromissen, die ons veel doen, lijken op de C.D.U. van onze burenen.

De ontwikkelingshulp, komt door allerlei omstandigheden, niet van de grond, zoals wij menen dat dit moet.

De eenzijdige ontwapening, zoals velen, volgens eer en geweten voor staan, durven wij niet aan omdat daar in, volgens anderen, de verantwoordelijkheid niet gedekt is, gezien de drang naar overheersing der wereldrevolutie in de communistische grootmachten. Deze problemen houden ons bezig en het

meest verdrietige daarbij is, de versnippering in onze gelederen.

Stellig door velen te goeder trouw, maar met het gevolg dat onze frontlijn werd opengebrouwen. Heel jammer.

Zo ontstond er een kakafonie van geluiden, die niet meer op elkaar zijn afgestemd, door gebrek aan het luisteren naar elkaar. Begrijpen wij dan niet, dat het luisteren naar elkaar, Gods test is op ons luisteren naar Hem? Juist op het platteland wordt deze manco gevoeld, omdat wij overtuigd zijn van elkaars goede trouw, al zien wij heel goed elkaars gebreken.

Overall schreeuwt men om beperking van luchtvervuiling en waterverontreiniging, maar bekommeren ons weinig om onze geestelijke saamhorigheid. Ons ego domineert. Die splijtzwam is een zeer verdrietige zaak, die onze getuigenis niet ten goede komt. Zo dekt de vlag de lading niet.

Het is mij gewoon een raadsel, nog altijd flinke mannen te vinden, die zich willen inzetten onze idealen in daden om te zetten, voor heil van land en volk. Omdat zij dit zien als opdracht van hun zender. Laten wij daarbij, toch wel bedenken dat wij allen, ook zij, die door de zonde beschadigd zijn en daarom ons gebed en daadwerkelijke steun nodig hebben, dat wij allen, ook onze chr. partijen, al zijn het dan slechts middelen, door Gods genade behouden worden. Alléén onder Zijn Banier is de toekomst van ons volk verzekerd, ook al voert Hij ons soms door diepe ravijnen van onbegrip en vooroordeel.

Stedum

N. Mars

Waddinxveen

A. Warnaar Jz.

BIJ DE AFLOSSING

Dat Algra afscheid moet nemen van de redactie van Ned. Gedachten zullen zeer velen betreuren maar men zal het moeten billijken. Bij dit afscheid gaan mijn gedachten terug naar de oorlogsjaren waarvan ik een aantal maanden samen met Algra gijzelaar was, in Haaren en in St. Michielsgestel.

Er was daar een goede gelegenheid voor het geven van lezingen. Prof. Lieftinck ontwikkelde daar zijn financieel economische theorieën die hij na de oorlog in praktijk zou brengen. Prof. Banning sprak van zijn sociale beginselen. En Algra hield zijn voordrachten over de vaderlandse geschiedenis.

Algra is geen redenaar. Hij is meer een verteller, die je vasthoudt van het begin tot het einde. En wat hij niet weet van de Nederlandse geschiedenis is niet waard geweten te worden, om een Amerikaans spreekwoord te citeren.

Al die lezingen begonnen in de vrij grote aula. Maar zowel Lieftinck als Banning konden betrekkelijk spoedig naar een kleinere zaal verhuizen. Maar voor Algra bleef de aula nodig. Want niet alleen zijn geestverwanten maar bijna de gehele gijzelaarsbevolking noot van hem. Ik herinner me een groot zakenman, voor wiens zaak wat met de Duitsers moest worden geregeld en die daarvoor enige dagen verlof kreeg. Hij zei tot mij: Ik ben toch zo blij dat ik weer terug ben, je weet niet hoe ik Algra heb gemist.

Ik ben er van overtuigd dat ik namens alle nog levende gijzelaars spreek als ik bij dit afscheid Algra nog eens hartelijk dank zeg voor alles wat hij voor ons als gijzelaars heeft betekend.

God geve hem na zijn werkzaam leven nog een goede levensavond.

ELK ARJOSLID HEEFT STEMRECHT

Dat betekent dat elk Arjoslid inspraak heeft tijdens landelijke bijeenkomsten en provinciale of plaatselijke activiteiten.

De Arjos is de zelfstandige jongerenorganisatie van de A.R.P., waar het nog immer schuimt en bruist van actie.

Iedereen, jonger dan 30 jaar, kan zich aanmelden als lid.

Het Arjoslidmaatschap geeft recht op:

- maandelijks toezending van het Arjosblad „Op Wiek”;
- informatie over provinciale en/of plaatselijke activiteiten;
- lidmaatschapskaart met de daaraan verbonden rechten.

AANMELDINGSFORMULIER

ONDERGETEKENDE,

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie over de resterende periode van dit jaar ten bedrage van f 7.50 gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag.

FORMULIER INSTUREN NAAR:

SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

POLITIEKE STRIJD

VALSE BELOFTEN

Als buitenstaander heeft men van de politieke strijd geen al te beste indruk. Wat het diepst daar insnijdt is het gevoel, dat men onder het mom van de oprechtste eerlijkheid met een radicale oneerlijkheid geconfronteerd wordt. Al zou dit, laten we het hopen, in de praktijk van de uitkomsten van de eerlijkheidssommen toch nog wat anders en beter liggen dan wij denken, het is in elk geval de moeite waard, met energie na te streven, ook de schijn van het kwade te vermijden.

Waarom worden er om te beginnen in elke politieke strijd zoveel beloften gedaan, of verwachtingen gewekt, waarvan men de vervulling niet in de hand heeft? Ieder mens helaas wil meer zijn en meer lijken dan hij is. En wie op die neiging speelt, heeft een goede kans, dat hij tal van aanhangers winnen zal. Wat anders is of niet vervolgens zulk een aanhang, bij niet-inlossing van de beloften, op drift raken zal, op zoek naar een partij met nog nieuwere mooie leuzen. Van fundamenteel politiek belang evenwel is de vraag, aan welke grenzen men met politieke beloften gebonden is. En dan niet uit hoofde van het winnen van een groot aantal volgelingen. Wel uit hoofde van het winnen van een goed geweten.

Maar waarom ook heeft iedereen tegenwoordig zijn mond vol over politieke duidelijkheid. Terwijl toch geen sterveling meer begrijpt, wat er aan de hand is. Men somt, dit is onmiskenbaar, allerlei zaken op, die niet mis te verstaan zijn. Dat wordt dan bovendien pragmatisme genoemd. Het blijft evenwel een vraag, waarom het in politiek naar voren schuiven van concrete zaken op zichzelf reeds de vereiste duidelijkheid dienen zou. Beginnen niet juist bij deze zaken van voren af aan (en dan ook) alle politieke vragen? Verwacht men bij zijn pragmatisme niet een zakelijkheid, die werkelijk en naar werkelijkheid expliciteert, met een zakelijkheid, die brutaalweg bij uiterlijke verschijningsvormen stil blijft staan?

Waarom tenslotte doet men voor het oog zo militant? Terwijl men in feite zich wel druk maakt, maar helaas al te vaak op de wijze van ons hondje dat, van achter zijn raam, op straat een kameraad dan wel een poesje in het oog gekregen heeft? Ghandi, die bijna zijn hele leven gemediteerd heeft, die wist wat zitten was en luisteren en nadenken, heeft zich juist op die wijze voor de belangrijkste zaken drukker dan wie ook gemaakt. En nuttiger! Is soms de luidruchtigheid van het zwembad een voorbeeld voor de drukte, die op de politieke wateren te heersen heeft? Wat is druk zijn en zich druk maken, tenminste als men iets dat hout snijdt bedoelt?

Jezus Christus is in de Jordaan gedoopt. Hij is als het Hoofd van het Nieuwe Verbond aangewezen. Hij zal aan een nieuwe mensheid in een nieuw Koninkrijk gestalte te geven hebben. Hij is voorlopig, ter voorbereiding voor dit werk, als politieke leider aangesteld. En Zijn Raadgever, de heilige Geest, zal Hem in het abc van de Koninkrijkspolitiek het nodige onderricht geven. Een harde leerschool moet Jezus ondergaan. Praktisch en theoretisch wordt Hij met moeilijke grensvragen omtrent menselijkheid en omtrent de allerfundamenteelste politieke belangen, daarmede gegeven, in aanraking gebracht. Hij krijgt

BEGINSELEN VAN POLITICOLOGIE VOLGENS LUCAS 4

DOOR MR. G. W. von MEIJENFELDT

Mr. G. W. von Meyenfeldt vroeg de redactie geruime tijd geleden om plaatsing van bijgaand artikel. De redactie meende dat het een interessant artikel was, hoewel naar haar mening nogal lang, en besloot het te plaatsen. Gebrek aan ruimte is er de oorzaak van dat het artikel nu pas wordt geplaatst.

om te beginnen een practicum in de woestijn. In dat desolate brok onmenselijke menselijke-leefwereld, waarin letterlijk en figuurlijk veel te grote groepen van mensen in onmenselijke omstandigheden, nog, verkommen moeten. En Hij moet er als geen ander de beproevingen van die leefwereld ondergaan. Maar verder wordt Hij in de woestijn door Satan, de leugenaar en de tegenstander van God en mensen en menselijkheid, op de vuilste manieren belaagd.

'Jezus nu, vol van de Heilige Geest, keerde terug van de Jordaan en werd door de Geest geleid in de woestijn, waar Hij veertig dagen verzocht werd door de duivel. En Hij at niets in die dagen en toen zij voorbij waren, kreeg Hij honger. En de duivel zei tot Hem: Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg dan tot deze steen, dat hij brood worde. En Jezus antwoordde Hem: Er staat geschreven: Niet alleen van brood zal de mens leven.'

Satan weet drommels goed, dat de menselijkheid en haar politieke belangen in het geding zijn. Hij weet ook, dat Jezus, als een mens, heel gewoon van de honger vergaat! Hij weet ook, dat het volslagen onwettig is om anders dan op menselijke wijze voor eten te zorgen en dat Jezus aan die wet gebonden is. Zeker als politieke leider. Hij, Jezus, mag niet suggereren, al is Hij óók God, hetgeen Satan eveneens bekend is, dat Hij de wet wel eens

even verzetten zal. Wat dan ook Satan als oplossing voor de honger voorstelt: het doen van valse beloften, in elk geval het doen van — valse suggesties in de hand werkende — hokus pokus: Brood uit een steen toveren, zou voor Zijn roeping als politieke leider dodelijk zijn. Hij zou Zijn kiezers ten enenmale misleiden. En Hij zou aan het ideaal van de menselijkheid een grandioze ondienst bewijzen.

Toch wil Jezus zonder enige twijfel de wonderen niet uitsluiten. Want Hij zegt duidelijk — een kennelijke verwijzing naar Israëls woestijntocht en naar Gods gave, gedurende die tocht, van het manna, het brood uit de Hemel, dat de Israëlieten naar bepaalde regels zelf tekens verzamelen moesten, een gave ook in antwoord op het murmureren, op het zondige politiceren van de hongerende Israëlieten — dat alle zelfverdiende brood een gave van God, een groot wonder is. De mens, die als mens aan het werk gaat en daarbij ook zijn afhankelijkheid van Jezus, de Heer beleeft, zal zijn zelf verdiende dagelijkse boterham als een wonder telkens weer op zijn tafel ontwaren. Is Hij, Jezus, als politieke leider, niet het Hoofd van de nieuwe mensheid, juist door zijn politieke arbeid, waar menselijkheid de heilige wet is?

VALSE BINDINGEN

Met het doen van valse beloften lijkt zeer wezenlijk het aangaan van valse bindingen gegeven te zijn. Men spreekt bij zijn beloften namelijk van zakelijkheid, van politieke duidelijkheid. En zo meer. En men noemt ook allerlei concrete zaken. Maar het blijft voor wie nuchter toeziet verborgen, welk politiek engagement achter deze concrete zaken verscholen gaat. En wat de kiezer zou moeten interesseren is: Welke bindingen aan welke machten moet ik in mijn politieke kandidaat aanwezig achten. Aan wie heeft hij zijn hart verpand? Aan welke idealen? Zijn dit goede of zijn dit valse bindingen?

Het is Satan ongetwijfeld bekend, dat de meeste grootmachten op aarde, machten van geld en rang en stand, machten van legers in de meeste gevallen uitsluitend op zichzelf vertrouwen. En uitsluitend binnen de fortificaties van de eigen, bijzonderlijk daartoe opgeworpen versterking, hun posities zoeken te handhaven en zoeken te verbeteren. Is Satan zelf niet de grote adviseur, op de achtergrond, bij deze machtige machtconstructies? Maakt ook niet juist dat één van de oorzaken van het vijandige woestijnklimaat op aarde uit? Voor onszelf zoeken wij de versterkte oase. Voor de naaste laten wij de blakerende vlakte van de nog eens extra door ons verschrooide aarde. Onder de leiding van Satan doen wij aan een zelfhandhaving en een zelfcultivering, die voor wie wij niet binnen onze machtssfeer toe te laten wensen eenvoudig dodelijk zijn! Voorzover het natuurlijk die anderen dan niet gelukken zou, op hun beurt óók zulk een versterking op te werpen. En Satan wil eveneens hen van advies dienen. Want hij is op oorlog en vernieling uit.

Op het zaaien van wantrouwen en verdeeldheid. Hij legt valse bindingen. Jezus, daartegenover, wil alleen van macht weten, die met liefde gegeven is. Met liefde tot God en met liefde tot de medemens. Die als alle mensen mens van God is. De macht, die Satan Jezus voortvoert, is dan ook voor Hem volslagen verwerpelijk. En volslagen verwerpelijk is voor Jezus de door Satan

gesuggereerde onderwerping van Hem aan Satan. Dit zou eerst duivels opportunisme zijn. En het zou bovendien Satan voor goed in een machtspositie manoeuvreren, die hij zich door de mensen al had laten aanmeten. Dit zou eens en voor altijd voor alle macht en voor alle machtsposities op aarde een versneld degenererende inteelt ten gevolge hebben. Dit zou de woestijn in haar opmars oppermachtig maken. 'En hij voerde Hem op een hoogte en toonde Hem al de koninkrijken der wereld in een ogenblik tijds. En de duivel zei tot Hem: U zal ik al deze macht geven en hun heerlijkheid, want zij is mij overgegeven, en ik geef haar wie ik wil. Indien Gij mij dan aanbidt, zal zij geheel van U zijn. En Jezus antwoordde en zei tot Hem: Er staat geschreven: Gij zult de Here uw God, aanbidden en Hem alleen dienen.'

Satan is de duivelse promotor van de verwoestende politiek van de valse beloften met de valse bindingen. Maar Jezus wijst, met Satans voorstel, alle valse beloften en alle valse bindingen met kracht van de hand. Jezus wenst uitsluitend een politiek pragmatisme, waarin voluit de zaak van de dienst aan God en de dienst aan de naaste zakelijk en onduidelijk in het programma geëxpliciteerd is. Zoals Hij Zelf eenmaal in opperst dienstbetoon het pragmatisme van Gods Heilsplannen in eigen Persoon en in eigen persoonlijk leven expliciteren zal.

MYTHOLOGIE

Wat kunnen de politieke heren zich druk maken! Standwerkers zijn er dikwijls niets bij! Het is alleen de vraag of er niet veel geschreeuw maar weinig wol is. Is hier niet sprake van een politieke schildklierandoening? Men vergeet wel eens, dat niet een bepaald mensbeeld, toevallig dat van de energieke activist, de politieke beleidsontplooiing zal hebben te karakteriseren. Bij die ontplooiing zal veeleer de mens naar al zijn eigenschappen tot zijn recht hebben te komen. Meditatie, retraite, zwijgen en luisteren kunnen óók, en moeten vaak, een zelfs zeer intensieve politieke activiteit vertegenwoordigen. Behalve de Amerikanen hebben ook eenlingen als Ghandi en hebben allerlei filosofen, dichters en theologen en hebben, ook gewoon, allerlei simpele zielen door hun gerichte contemplatieve en tegelijk praktische leven, zo onopvallend als hun society-leven was, die allerdelste kunst van het savoir vivre verder ontwikkeld en dusdoende zelfs de loop van de geschiedenis beslissend beïnvloed. Ten goede!

Satan is een aartsleugenaar. En hij kent ook bij voorbaat de tegenwerpingen tegen zijn machinaties. Wanneer derhalve Jezus tot een stuntachtige politieke rel, met implicaties van volksoplopen en meer, verleiden wil, knoopt hij kwa-sivroom bij de Schrift, bij de psalmen aan.

'En hij leidde Hem naar Jeruzalem en stelde Hem op de rand van het dak des tempels en hij zei tot Hem:

„Indien Gij Gods Zoon zijt, werp Uzelf dan van hier naar beneden; want er staat geschreven: Aan Zijn engelen zal Hij opdracht geven aangaande U om U te behoeden, en: Op de handen zullen zij U dragen, opdat Gij Uw voet niet aan een steen stoot.'

Jezus moet dus bovendien, zogenaamd levend uit de Schriften, een soort mythologische krachttoer met behulp

VERVOLG OP PAG. 11

van Zijn Godheid verrichten. Staat het niet goed en geeft het niet vaak grote voldoening, indien men, laat het kosten wat het kost, in politieke activiteiten van opvallend karakter zijn kracht zoekt en indien men er ook nog een gewijd tintje aan te geven weet!

En velen zullen aan de christelijke partijen denken. Maar dan vergeet men, dat van zulk een mythologie ook door niet-christelijke partijen, zelfs als er ook in naam van geen christelijkheid sprake is, desalniettemin een ijverige en funeste toepassing gemaakt worden kan. En ook gemaakt wordt. Al te dikwijls toch moet het stuntkarakter van de politieke campagnes, bovendien, een gezaghebbende mythe voortoveren. Hoeveel grote woorden zijn volstrekt zinledig, indien zij niet een mythologische uitwerking zouden bedoelen!

Jezus evenwel doorziet de toelag van Satan. Maar daarenboven is hij wars van alle mythologisch bedoeld activisme. Te goed weet Hij, dat mythologie voor een mens, die uitsluitend als mens van God tot zijn recht zal kunnen komen, óók doordat Hij dan het recht van zijn God eerbiedigt, een uiterst kwalijke zaak is. Is Hij niet juist op aarde gekomen, opdat Hij aan het Recht van God zijn loop laten zou? En opdat Hij, in die weg, alle mensenkinderen tot hun recht zou laten komen? Satans voorstel, om van het tempeldak te springen, wijst hij dan ook rondweg van de hand.

'En Jezus antwoordde en zei tot hem: Er is gezegd: Gij zult de Here, uw God niet verzoeken. En toen de duivel alle verzoeking tot een einde had gebracht, week hij van Hem tot een bestemde tijd'.

De herinnering, in Zijn antwoord, aan dat Massa- en Meriba-tumult over water, maakt te duidelijker wat Hij bedoelt. Zowel het politieke vuur, dat de dorstende Israëlieten toen over water, dat zij begeerden, maakten, als het politieke vuurwerk van een Mozes, die in al te activistische ijver bij het door hem in Gods opdracht verrichte wonder niet de eer van God, maar de mythe van zijn eigen faam diende, worden vierkant veroordeeld.

Voorlopig is Satans dienst niet meer vereist. Hij kan gaan totdat hij voor een nieuwe confrontatie zal gerequireerd worden. Jezus' practicum is ten einde. Hij heeft het politieke abc voor de politieke strijd, die hem wacht, nog eens kunnen zien oplichten.

VERSTAANBAARHEID

Wie in de politiek naar duidelijkheid streeft, zal er vóór alles op bedacht hebben te zijn, een klimaat te scheppen, waarin hij de anderen hem zullen kunnen begrijpen. Men zal elkanders taal moeten spreken, elkanders levensgewoonten kennen en elkanders nationale en persoonlijke historie.

In het algemeen neemt men veel te spoedig de verstaanbaarheid aan. En men denkt te weinig aan de spreuk, dat als twee hetzelfde zeggen, dit nog niet hetzelfde is. Toch is het in de politieke strijd van belang, dat er geen misverstanden tussen kiezers en politieke leiders kunnen ontstaan. De belangen waarom het gaat zijn immers ook belangen, die iedereen aangaan. Ze zijn de belangen van de gezinnen, van de privé-sfeer, van de huishoudelijke budgetten, van het particuliere geluk van families en enkelingen.

Niemand ziet dat beter dan Jezus. Voor-

al nadat Hij in de kracht des Geestes uit de woestijn in Galiléa teruggekeerd is. 'En Jezus keerde in des Geestes terug naar Galiléa. En de roep over Hem ging uit door de gehele streek. En Hij leerde in hun synagogen en werd door allen geprezen'.

Vooralsnog wordt Hij om Zijn boodschap overal geprezen. Weet men echter wat men prijst?!

Dit oordeelt Jezus daarom het geëigende moment, om toch ook de gunstigste omstandigheden, voor de verstaanbaarheid van wat Hij te zeggen heeft, te verworvelen. Zou dit ook niet de reden zijn, waarom Hij naar Nazareth, waar Hij opgevoed was, trekt?

'En Hij kwam te Nazareth, waar Hij opgevoed was, en Hij ging volgens Zijn gewoonte op de sabbathdag naar de synagoge en stond op om voor te lezen. En Hem werd het boek van de profeet Jesaja ter hand gesteld en toen Hij het boek geopend had, vond Hij de plaats, waar geschreven is: De Geest des Heren is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen het evangelie te brengen; en Hij heeft Mij gezonden om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht, om te verkondigen het aangename jaar des Heren. Daarna sloot Hij het boek, gaf het aan de dienaar terug en ging zitten.

En de ogen van allen in de synagoge waren op Hem gericht. En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is dit schriftwoord voor uw oren vervuld. En allen betuigden hun instemming met Hem en verwonderden zich over de woorden van genade, die van Zijn lippen kwamen en zij zeiden: Is dit niet de zoon van Jozef?'

Hij neemt de plaatselijke gewoonten in acht. Zou Hij die niet kennen? En de religieuze gewoonten. En van het recht om uit de Schriften voor te lezen, maakt Hij gebruik. En Hij weet door de tekstkeuze en de tekstbehandeling trefzeker bij de diep ingewortelde heilsverwachtingen van Zijn medeburgers aan te

knopen. Dat wil men horen. Dit roept het politieke klimaat waarin de jood leeft op. Hij verwacht de verlossing van Israël. En Hij is er bij opgevoed, dat zulk een verlossing zich direct in de persoonlijke en in de gezinssfeer voelen doet en dat ze anders geen verlossing is.

Hij is er bij opgevoed, dat koningen en ambtenaren en politiek er voor de burger zijn en niet omgekeerd. En daarom verstaan ze de boodschap van Jezus wonderwel. Dat is taal naar hun hart. Er is dus instemming met de preek.

Maar in dit alles spreekt toch ook iets van chauvinisme een rol. Is die predikant niet een zoon van het dorp? Is die politicus niet één der hunnen? Men is wat trots. Ach, dat kan zijn goed recht hebben. Wie evenwel als politicus bij duidelijkheid gebaat is, wie er van op aan moet kunnen, dat men hem nu ook wat zijn politieke boodschap betreft begrepen heeft, zal toch vervolgens door die geluidsbarrière van dat chauvinisme heen zich een gehoor moeten verschaffen.

EERLIJKHEID

Jezus beseft dan ook, dat duidelijkheid juist met het oog op de verstaanbaarheid zich met de microfoon van de eerlijkheid zal hebben te wapenen. In het chauvinisme, dat ook Hij heeft kunnen signaleren, heeft Hij Die met deze mensen verwant is, toch ook iets van zelfvoldaanheid en zelfgenoegzaamheid menen te moeten bespeuren. En daartegen zal Hij om huns levens wil stelling te nemen hebben. Hij zal immers als dorpsgenoot, als mede-israëliet, die in die kwaliteit niet maar op lokale en nationale belangen en niets anders bedacht mag zijn, die integendeel als het grote lokale en nationale belang vooral ook de verlossing van de mensheid voor ogen te houden heeft, tegen alle nationalistische exclusivisme met de grootste energie te strijden hebben. Als dit exclusivistische nationalisme de basis voor de Hem toegebrachte hulde uitmaakt, zal hij de ogen van Zijn bewonderaars te openen hebben.

Nu Hij echter het goede klimaat van de

lokale bekendheid gevonden heeft, kan Hij ook de kracht en de inspiratie voor de vereiste eerlijkheid opbrengen

'En Hij zei tot hen: Gij zult ongetwijfeld deze spreuk tot Mij zeggen: Geneesheer, genees Uzelf! Doe al deze dingen, waarvan wij gehoord hebben, dat zij te Kapernaum geschied zijn, ook hier, in uw vaderstad. Doch Hij zei: Voorwaar, Ik zeg u, geen profeet is aangenaam in zijn vaderstad. Doch Ik zeg u naar waarheid, er waren vele weduwen in de dagen van Elia in Israël, toen de hemel drie jaar en zes maanden gesloten bleef en er grote hongersnood was over het gehele land, en tot geen van haar werd Elia gezonden, doch wel naar Sarepta, bij Sidon, tot een vrouw, die weduwe was. En er waren vele melaatsen in Israël ten tijde van de profeet Elisa, en geen van hen werd gereinigd, doch wel Naäman de Sirjër'

Op niet mis te verstane wijze tekent Hij voor Zijn dorpsgenoten de wereldomvattende, inclusieve strekking van Zijn politieke boodschap. Met opzet zegt Hij het dan op een nogal uitdagende manier. Zakelijk gesproken evenwel, doet Hij niet veel anders dan de Schrift laten spreken. Zakelijk gesproken, brengt Hij de volle boodschap van het heil, het heil voor alle mensen, het heil óók voor de Israëlieten, óók voor Zijn dorpsgenoten. Maar Hij mag Zich met hun exclusivistisch nationalistisch chauvinisme niet vereenzelvigen en daarin, op die gevoelige plek, moet Hij hen contrarieren. De microfoon is nu wel duidelijk afgesteld!

INTEGRITEIT

En dan komt uit, hoe intens het exclusivistische nationalisme van Israëls politieke leiders ingevreten en doorgevreten heeft. Hoe door en door mythologisch deze politieke ideologie beladen is. Want deze eenvoudige kerkmensen worden als door een adder gebeten. Het is of hun dierbaarste bezit aangerand is. En spontaan gaat zich, nog wel op de sabbathdag, een plaatselijk gericht voltrekken

'En allen in de synagoge werden met toorn vervuld, toen zij dit hoorden. Zij stonden op en wierpen Hem de stad uit en voerden Hem tot aan de rand van de berg, waarop hun stad gebouwd was, om Hem van de steilte te storten. Maar Hij ging midden tussen hen door en vertrok'

Maar nog eens op een andere wijze wordt de duidelijkheid van de boodschap van Jezus zonneklaar bewezen. Als puntje bij paaltje komt, is men wel ontstellend boos. Maar men ziet desondanks geen kans om zijn bezwaren nu ook waar te maken. Op het moment suprême, wanneer men Jezus van de steilte af naar beneden werpen zal, zakt dan ook, gelukkig, de boosheid als een pudding in elkaar. En men laat Hem gaan. Men moet Hem laten gaan, souverein! Jezus is, als politieke leider, ook hierin doorzichtig, dat Hij volmaakt integer is. Volstrekt eerlijk en onaan-tastbaar!

MENSENRECHTEN

Of een politieke strijd van allure getuige, moet ook uit zijn doelstellingen in het oog springen. Er zijn b.v. al zekere doelstellingen, die nooit zullen mogen mankeren. Zo zullen overal en altijd de mensenrechten behoren te worden ver-

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten" komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070-183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's-avonds bereikbaar onder 01730-24832).

dedigd. Natuurlijk ook dat handjevol mensenrechten, dat wij eindelijk eens in tractaten een veilig onderdak verschaft hebben. Maar vooral óók die rechten van de mens, waardoor hij, naast de Ere God, koning van deze schepping is. Hij moet niet van allerlei duistere machten de gevangene zijn. Machten die hij, óók zelf, in het zadel heeft helpen brengen. Machten, zoals in Jezus' dagen, van allerlei demonen. Jezus kan en mag dat niet nemen!

Als Hij dan ook, na het verlaten van Nazareth, in Kapernaum komt, en als Hij op de sabbathdag in de synagoge met Zijn Boodschap grote ingang heeft, wordt Hij met een bezetene geconfronteerd en nader met diens demon.

Typerend is, dat die demon aan de kracht van Jezus' Boodschap probeert af te doen. Dat hij dit tracht te bereiken door te roepen, dat Jezus ook niet zomaar een politieke leider is, maar God Zelf. Nogal een wonder, wil hij schamper zeggen, dat jullie dermate onder de indruk komt! De menselijkheid van Jezus' Boodschap valt hij aan. Daarmee ondergraaft hij de praktische zin en betekenis van die Boodschap. Dit is geen politieke boodschap wil hij suggereren. Dit is iets uit een andere wereld.

Wat heb je er op aarde eigenlijk aan!

En dan vindiceert Jezus, Souverein, als politieke leider, het menselijke karakter van Zijn Boodschap. En Zijn recht, om mens met en vóór de mensen te zijn. En Hij doet dit door die demon op een smadelijke en praktische, effectieve wijze te verjagen. En het zwijgen op te leggen.

'En Hij daalde af naar Kapernaum, een stad in Galilea, en Hij leerde hen geregeld op de sabbath. En zij stonden versteld over Zijn leer, want Zijn woord was met gezag. En in de synagoge was iemand met een boze, onreine geest en hij schreeuwde met luider stem: Ha, wat hebt Gij met ons te maken, Jezus van Nazareth? Zijt Gij gekomen om ons te verdelen? Ik weet wel, wie Gij zijt: de heilige Gods. En Jezus bestrafte hem en zei: Zwijg stil en vaar uit van hem. En de boze geest wierp hem in het midden neer en voer van hem uit zonder hem enig kwaad te doen. En er kwam verbazing over allen en zij spraken er over tot elkander en zeiden: Wat voor spreken is dit? Want Hij legt met gezag en macht aan de onreine geeste Zijn bevelen op en zij varen uit. En er ging een roep van Hem uit naar alle plaatsen in de omtrek'.

Deze politieke demonstratie treft doel. Ze is een schot in de roos. Men erkent nu, dat Jezus mens is en Zijn Boodschap menselijk, bevrijdend menselijk!

En dat Hij, met Zijn effectieve, praktische strijd tegen de onreine geesten, bovendien, voor ieders, recht om mens te zijn en, als mens, naast de Here God koning van Zijn schepping, met klinkende resultaten Zich sterk maken wil.

MENSELIJKHEID

En verder behoort één van de politieke doelstellingen van elke politieke strijd te zijn: het verlossen van de mens uit de klauwen van ziekte en armoede en zwakheid. Daarom ook leren wij van Jezus, Die bij Simons moeder, bevangen door de koorts, gehaald wordt, dat Hij de koorts bestraffende, deze wijken doet.

'Daarna stond Hij op en ging van de synagoge naar het huis van Simon. De schoonmoeder van Simon nu was bevangen door zware koorts en zij riepen Zijn Hulp voor haar in. En Hij ging aan het hoofdende staan en bestrafte de koorts en deze verliet haar. Onmiddellijk stond zij op en diende hen'. De verlossing van de menselijkheid, daarmee gegeven, komt dan ook prachtig in dat trekje uit, waaruit blijkt, dat onmiddellijk Simons moeder hen verzorgen gaat. Ze gaat het eten gereed maken. Ze reddert dit. En ze reddert dat. En het wordt al weer gezellig in huis!

Maar ook de benauwde ziertjes van de slaafse zondagsheiliging mogen van Jezus' politieke overwinningen profiteren. 'Toen de zon onderging, brachten allen, die zieken hadden, lijdende aan allerlei

kwalen, dezen tot Hem. En Hij legde ieder van hen afzonderlijk de handen op en genas hen. Van velen voeren ook boze geesten uit, roepende en zeggende: Gij zijt de Zoon van God. En Hij bestrafte hen en liet hun niet toe te spreken, omdat zij wisten dat Hij de Christus was'. En nog eens, leren wij, dat dan geen demon de kans krijgt om de menselijkheid van Jezus' politieke strijd ook maar in twijfel te trekken.

MENSHEID

Maar dan laat Jezus ook onduidelijk uitkomen, dat Hij niet voor een uitgelezen clubje van mensen Zijn strijd voert. Die strijd geldt de gehele mensheid. Zo zal bij elke politieke partij, als het goed is, haar politieke strijd de gehele mensheid ten goede hebben te komen.

'En toen het dag geworden was, vertrok Hij en ging naar een eenzame plaats. En de scharen zochten Hem en kwamen tot Hem en zij trachtten Hem tegen te houden, opdat Hij niet van hen zou heengaan. Maar Hij sprak tot hen: Ook aan de andere steden moet Ik het evangelie van het Koninkrijk Gods verkondigen, want daartoe ben Ik uitgezonden. En Hij predikte in de synagogen van Judéa.'

En Jezus gaat vastbesloten op weg om voor Zijn wereldwijde Boodschap een wereldforum wakker te maken en om de mensheid in haar geheel voor Zijn strijd politiek te interesseren.

Redactie en administratie Nederlandse Gedachten, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag. Tel. 070 - 18 39 60.

BUREAU 'DE NIEUWE WEG' VERANTWOORDE HUWELIJSBEMIDDELING DOOR PSYCHOLOGE

Aanmelden schriftelijk:
M. A. de Ruyterstraat 46 - Hengelo (O.)
Telefonisch (05400) 13918.

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe.....
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysanthenstekken voor
jaarrondkultuur
DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

SCHULING GIETERIJENBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

IN PRIMA BOTER EN KAAS

STEEDS DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550
OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU
Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKSAGENT

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van tenten, caravans, luifels, bootzeilen etc. gedaan.

ZEELAND

Bouwmaterialen keukens

TEGELS	TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR	ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK	PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

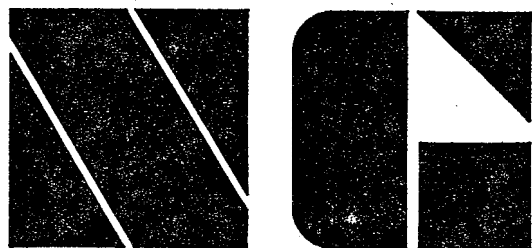
„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.
Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478
HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

AMSTERDAM

Panienweg 91 - Jansstraat 199 - Krugersplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 40
Jan Evertzstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bontschansstraat 29
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwoonpark 3 - Ribbestraat 20
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 26 - 26 juni 1971

BIESHEUVEL FORMATEUR

Prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp heeft dinsdag j.l. na vijftienhalve week informatie arbeid zijn eindrapport aan de koningin aangeboden. Met de vijf fractievoorzitters van de K.V.P., A.R.P., C.H.U., V.V.D. en DS'70 is hij tot een regeerakkoord gekomen.

Mr. B. W. Biesheuvel heeft dinsdagavond van de koningin zijn formatieopdracht gekregen. Zij heeft hem „opgedragen een parlementair kabinet te vormen, dat geacht mag worden te steunen op een meerderheid in de volksvertegenwoordiging”.

Mr. Biesheuvel heeft de koningin verzocht zijn opdracht in beraad te mogen houden. Het wachten is nu op het door de heer Biesheuvel te vormen kabinet. Algemeen wordt verwacht dat een nieuw kabinet binnen twee weken zal zijn gevormd.

Mr. Biesheuvel zelf rekent op veertien dagen.

De heren Geertsema (V.V.D.) en Udink (C.H.U.) schatten de formatietijd op een dag of tien.

HAAGS AKKOORD

Professor Steenkamp heeft in het gesprek met de vijf fractievoorzitters niet aangestuurd op een concreet en nauwkeurig kabinetsprogramma. Er is een regeerakkoord tot stand gekomen waar de fractievoorzitters in nauw overleg met hun fracties na zorgvuldige besprekingen zich achter hebben gesteld.

Als wij het oorspronkelijke voorstel van de informateur leggen naast het regeerakkoord wordt duidelijk dat de gesprekspartners naar elkaar toe zijn gegroeid. Niet alleen voor wat betreft die onderdelen waarover soms grote meningsverschillen bestonden, maar ook in onderling vertrouwen. Vooral dat laatste is voor een komend kabinet bijzonder belangrijk.

Met name omdat de precair geworden financieel-economische situatie niet eenvoudige en niet altijd even aangename maatregelen vereist.

Er is nog een niet onbelangrijke conclusie te trekken naar het ons voorkomt. Het bereikte regeerakkoord geeft er op meer dan een belangrijk onderdeel blijk van dat afspraken

gemaakt zijn waaruit de conclusie te trekken valt dat het regeerakkoord mikt op een normale regeerperiode. Na gehouden verkiezingen is dit de meest juiste oplossing.

De kern van het regeerakkoord is naar onze mening als volgt samen te vaten.

Het komende kabinet zal een uitgewogen solide financieel beleid moeten voeren om de oorzaken van de inflatie te bestrijden. Waarbij tevens een duidelijke opening wordt gehouden ten gunste van de minder bedeelde groepen.

Een akkoord waarbij desalniettemin ruimte wordt gecreëerd voor uitbreiding en verdieping van aanpak van een aantal knelpunten. Om enkele voorbeelden te noemen: woningbouw, verbetering van het basisonderwijs, de zelfstandigen, de werkende jeugd, en niet te vergeten het milieubeheer.

Een kabinetsprogramma hierop afgestemd — waarbij voor de leden van het nieuwe kabinet de strikt nodige speelruimte is gelaten — kan men met vertrouwen tegemoet zien.

IN DIT NUMMER

wordt bijna uitsluitend aandacht besteed aan wat er op de partijraadsvergadering van 19 juni j.l. in „De Doelen” in Rotterdam is gebeurd.

Er werd afscheid genomen van de heer H. Algra, zie pag. 5.

Mr. A. B. Roosjen werd geïnstalleerd erelid van het partijbestuur, zie pag. 7.

Op pagina 3 een weergave van de uiteenzetting die drs. J. Boersma gaf over de financieel-economische situatie.

Op de pagina's 6 en 7 een verkorte weergave van de rede van partijvoorzitter dr. A. Veerman.

Wat mr. W. Aantjes heeft gezegd over de ontwikkelingen tijdens de informatieperiode kunt u lezen op pag. 9.

De toespraken van de heren Aantjes, Boersma en Veerman worden

momenteel gedrukt. Binnenkort zal een boekje met deze toespraken op het partijbureau verkrijgbaar zijn.

Met het L.C.G.J. kun je alle kanten uit!

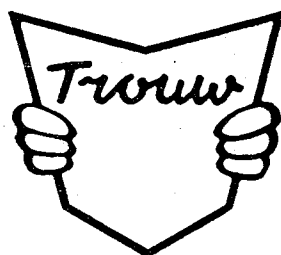
Heb je nog steeds geen vakantieplannen kunnen maken of zijn ze in het water gevallen? Wij hebben hier en daar nog plaats in:

- ★ FRIESLAND (zeilen).
- ★ OOSTENRIJK (o.a. hutten-tocht).
- ★ ITALIË (o.a. Venetië).
- ★ ZWITSERLAND.
- ★ TIK-KAMPEN.
- ★ HENGELSPORTKAMP.
- ★ CREATIEF KAMP enz.

Bel snel Landelijk Centrum voor Geref. Jeugdwerk, (afd. kampwerk) Postbus 99, Driebergen.

TEL. 03438-6341

(op werkdagen tussen 9 en 5 uur bereikbaar).

laat U niet los!

ANTWOORDNUMMER 2792

AMSTERDAM

UIT DE PERS

TROUW

OPENHEID (23-6)

Het staat iedereen vrij, publiekelijk de moeilijkheden te analyseren, waarmee het toekomstige kabinet vermoedelijk te maken zal krijgen, en de kansen van dat kabinet te taxeren om die moeilijkheden te overleven. Het valt niet moeilijk daarbij te ontdekken, dat de financieel-economische paragraaf van het akkoord problemen oplevert en dat een conflict over de partijgrondslag tussen KVP en ARP in de lucht zit, dat vermoedelijk wel in de nieuwe regeringscoalitie zal doorwerken.

Prof. Steenkamp heeft zich gisteren in een dergelijke analyse begeven. Als informateur kon hij zoiets natuurlijk niet doen, dan had hij het welslagen van zijn eigen werk eraan gewaagd. Op het moment dat hij zijn bespiegeling ten beste gaf, had hij zijn informatie er nog maar net opzitten. Formeel treft hem dus geen enkel verwijt. Of hij de formateur met deze openhartigheid een dienst heeft bewezen, is een tweede. We kunnen in elk geval constateren, dat de heer Steenkamp wel zeer vlot zijn informateurshoed voor een KVP-pet heeft verwisseld, om in zijn eigen beeldspraak te vervallen. Zo vlot, dat prof. Steenkamp de indruk wekt, zijn informatie snel te willen vergeten. Die nadruk wordt wel erg sterk, nu de ex-informateur bovendien heeft laten merken, dat hij persoonlijk een bijdrage wil geven aan de omvorming van de KVP tot een algemene volkspartij, een ontwikkeling die hij nota bene zelf als een gevaar voor de toekomstige regeringssamenwerking afschildert. Prof. Steenkamp slooft zich eerst uit om de vijf tot elkaar te brengen en kondigt vervolgens aan dat hij aan het werk zal gaan, om dat weer ongedaan te maken. Het is er Steenkamp blijkbaar vooral om begonnen dat hij bezig blijft, maar dit is toch nodeloos ingewikkeld.

HET PAROOL

ZESTIEN (23-6)

Enkele fracties van toekomstige regeringspartijen hebben nog wat nagemopperd, maar er was niets meer

aan te doen: het nieuwe kabinet zal zestien zetels tellen, twee meer dan het vorige. Nog nooit heeft een Nederlandse regering zoveel ministers geteld als straks het kabinet-Biesheuvel dat bezuiniging op overheidsuitgaven als uitgangspunt van zijn beleid heeft genomen.

Het handhaaft de wonderlijke splitsing van verantwoordelijkheden bij buitenlandse zaken door opnieuw een minister zonder portefeuille voor ontwikkelingshulp neer te zetten waar een staatssecretaris op zijn plaats zou zijn geweest. Het forceert een nieuwe afsplitsing bij onderwijs door de benoeming van een minister voor wetenschapsbeleid. Het formeert een compleet nieuw ministerie voor volksgezondheid en milieuhygiëne. In het concept-program van Steenkamp worden allerlei fraaie redeneringen opgezet over de noodzaak van de benoeming der nieuwe ministers. In feite gaat het om de opnemings van een nieuwe regeringspartij zonder dat de oude een veer hoefden laten. Het is een gelegheidsoplossing voor de formatie van 1971.

Helaas blijkt uit de praktijk dat het de grootste moeite kost zulke gelegheidsoplossingen terug te draaien. Het wegmasseren van de minister van publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en bezitsvorming uit 1952, kostte tweemaal een staatssecretaris in latere kabinetten.

Het ministerie voor maatschappelijk werk en de minister zonder portefeuille voor ontwikkelingszaken uit resp. 1952 en 1965 zitten in 1971 muurvast. Wat zou dr. W. Drees jr. ervan gezegd hebben als hij tot de oppositie zou hebben gehoord?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Adres van redactie, advertenties en administratie

Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement

f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

PARTIJRAAD IN „DE DOELEN”

V.l.n.r.: mr. Van Dijke, drs. Boersma, mr. Biesheuvel, mr. Aantjes.

Mr. Roosjen: Tussen Algra en Biesheuvel.

ELK ARJOSLID HEEFT STEMRECHT

Dat betekent dat elk Arjoslid inspraak heeft tijdens landelijke bijeenkomsten en provinciale of plaatselijke activiteiten.

De Arjos is de zelfstandige jongerenorganisatie van de A.R.P., waar het nog immer schuimt en bruist van actie.

Iedereen, jonger dan 30 jaar, kan zich aanmelden als lid.

Het Arjoslidmaatschap geeft recht op:

- maandelijkse toezending van het Arjosblad „Op Wiek”;
- informatie over provinciale en/of plaatselijke activiteiten;
- lidmaatschapskaart met de daaraan verbonden rechten.

AANMELDINGSFORMULIER

ONDERGETEKENDE,

NAAM: .....

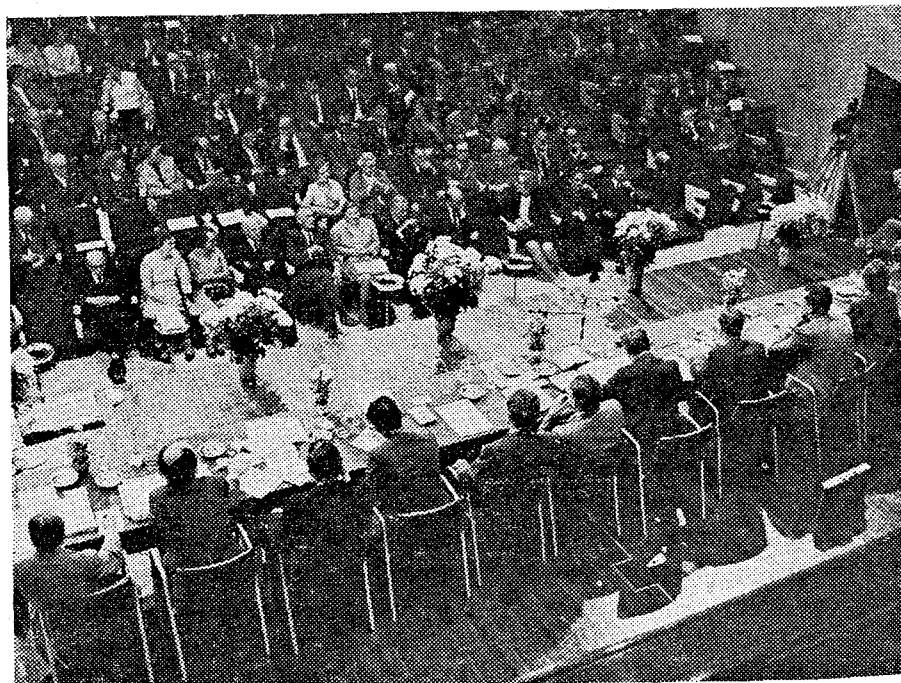
STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie over de resterende periode van dit jaar ten bedrage van f 7.50 gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag.

FORMULIER INSTUREN NAAR:

SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG

Aandacht voor de discussie.

DRS. J. BOERSMA OP PARTIJRAAD

IMPOPULAIRE MAATREGELN NODIG VOOR GEZONDE ONTWIKKELING GEHELE ECONOMIE

'Het straks optredende nieuwe kabinet zal er rekening mee moeten houden, dat bij het zogenaamd ongewijzigd beleid, de rijksuitgaven, de overheidsuitgaven, naar gevreesd moet worden, met 1 miljard teveel zullen stijgen, gelet op de financiële mogelijkheden. Ik zeg 'gevreesd moet worden', omdat wij op dit moment nog steeds geen duidelijk inzicht hebben in de omvang van de overschrijding'.

Aldus drs. J. Boersma die zaterdag 19 juni op de partijraadsvergadering een overzicht gaf van de financieel-economische situatie.

Drs. Boersma betreunde het in hoge mate, uit oogpunt van parlementaire democratie, dat op dit moment niet alle partijen, die te maken hebben met de vraag wat er de komende jaren gaat gebeuren, de beschikking hebben in wat er ons boven het hoofd hangt op het terrein van de rijksfinanciën.

Die rijksfinanciën zijn een punt van belangrijke zorg. Er zijn daarnaast ook vraagtekens te plaatsen bij de sociaal-economische ontwikkeling. Boersma noemde als eerste de omvang van de eerste begroting van Witteveen van 23 miljard gulden. De vierde begroting bedroeg 33 miljard. Een stijging van 10 miljard in vier jaar. Bij een ongewijzigd beleid zou de begroting voor 1972 36 miljard bedragen. Als tweede cijfer noemde hij de uitkeringen van de sociale verzekeringen, die in 1967 10 miljard bedroegen. In 1971 zullen deze uitkeringen oplopen tot 18 à 19 miljard. Tenslotte de ontwikkelingshulp is in vier jaar tijd gestegen van 450 miljoen tot een miljard gulden.

SPANNING

Boersma zei, dat de sociaal-economische ontwikkeling staat in het teken van spanning tussen middelen en besteding. Wij geven met elkaar meer uit dan wij verdienen. De situatie is op onderdelen stellig alarmerend, maar niet volstrekt hopeloos. Het is niet nodig elkaar de vernieling in te praten. Maar dan moet

men wel luisteren naar waarschuwingssignalen, zoals het verslag van de president van de Nederlandse Bank. Signalen zoals zij komen vanuit de Europese Commissie en van de O.E.S.O. Een van de belangrijkste punten, die de aandacht verdienen is dan de inflatie.

Die inflatie heeft ook te maken met de toenemende polarisatie. Daarin past blijkbaar minder, aldus Boersma, de harmonie, het kenmerkende punt van de christelijke-sociale gedachte.

Als tweede punt noemde hij de ontwikkeling van de betalingsbalans, die voor 1970 een tekort heeft van 1700 miljoen, een verschil dat dit jaar niet veel kleiner zal zijn. Dat betekent, dat wij boven onze stand leven. Als dat lang duurt dan is die situatie voor de zwakken het meest bedenkelijk. Men kan dan niet zeggen: de wal zal het schip wel keren, want in werkelijkheid betekent dat, hoewel men dat niet durft te zeggen, dat de oplossing gevonden moet worden via werkloosheid. Boersma merkte op, dat de A.R.P. dit niet onderschreven zal willen hebben.

Als derde punt noemde hij, dat de winsten van de ondernemingen de laatste jaren duidelijk zijn afgenomen. Als de winsten in dit tempo blijven dalen betekent dat, dat de investeringen zullen worden aangetast en dan loopt de produktie achteruit. Dan is de werkgelegenheid op middellange termijn weer sluitpost en dat is een onmogelijk te accepteren ontwikkeling.

MONETAIRE VERSTORING

Een vierde punt zijn de monetaire verstoringen. Door de toevloeiing van vreemd kapitaal naar ons land en door overname van bedrijven door Amerikanen is het monetaire wapen bot geworden. Het is bedenkelijk dat beroepsspeculanten in onze maatschappelijk orde kennelijk door het aantrekkelijk zijn van de kapitaalmarkt alle plannen tot een gezonder economische en sociale ontwikkeling kunnen verstoren, omdat zij alleen oog hebben voor de vraag: waar brengt mijn kapitaal het meeste op. Gelukkig worden er nu internationaal maatregelen getroffen.

De heer Boersma zei, dat een verantwoord vooruitstrevend beleid onhoudbaar wordt wanneer niet wordt uitgegaan van een redelijk mate van stabiliteit, in ons land en in verhouding met de buitenwereld.

Als perspectieven voor de naaste toekomst noemde drs. Boersma dat het uitvoering geven aan extra wensen zo snel mogelijk moet gebeuren, maar dat er nu een pas op de plaats moet zijn, die extra wensen komen pas later. Dat betekent dat voor het komende jaar de overheidsuitgaven binnen de norm van zes procent moeten blijven.

Maar eerst zal er iets anders moeten gebeuren. Een ongewijzigd beleid zal in 1972 al drie miljard vragen. Dat is een miljard meer dan in het kader van de zes procent past. Er moet dus een beleidsombuiging komen waarin die één miljard wordt gevonden. Dat is geen geringe operatie. Dat zal pijn doen maar het moet gebeuren om ruimte te maken voor het realiseren van essentiële punten uit ons program. Ondanks dat is er dan altijd nog een stijging van overheidsuitgaven van twee miljard gulden.

Ten tweede zal er moeten worden gestreefd door de Nederlandse regering naar een zo krachtig mogelijke ontwik-

keling van het Europese beleid en het integratieproces.

TEGENGAS

Ten derde zal via de sociaal-economische politiek tegengas moeten worden gegeven, dat betekent voortzetting van de wiebeltax in 1972. Verder een opvoering van het profijtbeginnsel, het mee laten betalen door de burger voor diensten, die hij van de overheid krijgt.

Dat betekent programmering van de sociale verzekering, omdat verbetering van de situatie van de bejaarden nodig blijft, evenals verbetering van invaliditeitsverzekeringen met name voor zelfstandigen. Een stijging van drie en een half procent van het netto nationaal produkt tegen marktprijzen zal in vier jaar voldoende moeten zijn deze pro-

grams te realiseren. Maar dat betekent ook weer, dat er ruimte moet komen aan de andere kant eventueel door een beperkt eigen risico in de ziekenfondsverzekering dan wel via een geleidelijke afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind, of door na te gaan welke mogelijkheden er zijn om ziekteverzuim te bestrijden.

SOCIALE PARTNERS

Een klemmend beroep past volgens drs. Boersma ook op de sociale partners, de werkgevers en de werknemers wanneer het gaat om de ontwikkeling van prijzen en lonen. Matiging daarvan is absoluut noodzakelijk. Het kabinet heeft hier ook een taak. Dat zal ruimte moeten scheppen.

Er moet snel overleg komen met het bedrijfsleven over intrekking van de loonmaatregel, over afspraken op middellange termijn op het terrein van de sociale verzekeringen en van de lonen en prijzen.

Drs. Boersma wees erop, dat er de eerstkomende vier jaar impopulaire maatregelen genomen moeten worden. Die zijn nodig voor een verdergaande gezonde ontwikkeling van onze gehele economie.

Boersma besloot met de waardering van de fractie uit te spreken voor het werk dat de heer Biesheuvel de afgelopen vier weken heeft gedaan. Wat hij heeft gepresteerd is met geen pen te beschrijven. Er zullen aanvallen komen van buiten maar de heer Boersma hoopte, dat de heer Biesheuvel van de partij de steun krijgt die hij verdient.

ARJOS

De Nationale Anti-Revolutionaire Jongeren Organisatie zoekt voor haar bureau in Den Haag op korte termijn een

secretaris

Leeftijd 22 tot 26 jaar.

Opleiding: middelbare schoolopleiding, of daarmee gelijk te stellen opleiding. Organisatorische en administratieve aanleg en enige praktische kennis van de moderne talen vereist.

De voorkeur gaat uit naar hen die bekendheid hebben met het Arjoswerk.

Salaris naar de rang van adjunct-commies tot commies A, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties worden ingewacht bij de voorzitter van de Nationale Organisatie, de heer G. van Dongen, IJmuiderstraatweg 14 B, IJmuiden.

JUWELEN, GOUD en ZILVER
IN- EN VERKOOP

H. W. DAMES

Kruisstraat 19 — Telefoon 023-320431
Haarlem (bij de Ridderstraat)

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

Dat had ik moeten zeggen!

Op beslissende momenten in uw leven wél de juiste woorden weten en die gebruiken. Mensen overtuigen tijdens vergaderingen, verkoopgesprekken, sollicitaties... Vrijmoedig spreken in onverwachte situaties, ook in een groot gezelschap. Het is geen gave, maar een techniek die u kunt leren op onze mondelinge cursus

spreekvaardigheid

Persoonlijke- en Carrièrevorming

Welke opleiding u ook hebt - deze cursus (zonder huiswerk) voegt er iets aan toe dat kapitalen waard is. Op elk terrein verbetert u uw positie, wanneer u op het goede ogenblik glashelder uw gedachten kunt overbrengen. Deze cursus, bestaande uit 16 lesavonden (1 les per week), start begin september in nevenstaande plaatsen voor dames en heren van uw niveau en van uw leeftijd. Stuur direct onderstaande bon in en u krijgt dan vroegtijdig een uitnodiging voor een gratis lesavond.

NG 262

Bon inzenden als brief of gepiakt op briefkaart aan:
"INSTITUUT RHETORICA",
Postbus 144, Dordrecht

Zend mij . . . . . introductiekaart(en) tot het geheel vrijblijvend bijwonen van uw eerste les te . . . . .

dhr.
Naam: mevr. . . . .
meij.
Straat: . . . . . nr: . . . . .
Plaats: . . . . . Prov: . . . . .

Het verplicht u tot niets. U kunt er alleen maar bij winnen.

INSTITUUT RHETORICA
DORDRECHT, BURG. DE RAADTSINGEL 21, TEL. (01850) 37263-30388

Alkmaar
Aimelo
Almkerk
Alphen a/d Rijn
Amersfoort
Amstelveen
Amsterdam
Apeldoorn
Arnhem
Assen
Barneveld
Bergen op Zoom
Beverwijk
Bodegraven
Breda
Breukelen
Coevorden
Culemborg
Delft
Den Helder
Deventer
Dieren
Doetinchem
Dokkum
Dordrecht
Drachten
Ede
Eindhoven
Emmeloord
Emmen
Enschede
Geleen
Goes
Gorinchem
Gouda
's-Gravenhage
's-Gravezande
Groningen
Haarlem
Harderwijk
Heerenveen
Heerlen
Helmond
Hengelo
's-Hertogenbosch
Hilversum
Hoogeveen
Hoogvliet
Hoorn
Joure
Kampen
Katwijk aan Zee
Krimpen a/d IJ.
Leerdam
Leeuwarden
Leiden
Leidschendam
Maastricht
Meppel
Middelburg
Middelharnis
Nijmegen
Nijverdal
Oosterbeek
Oosterhout
Oss
Oud-Beijerland
Purmerend
Putten
Rheden
Roermond
Roosendaal
Rotterdam
Rijswijk (Z-H)
Sassenheim
Schiedam
Sittard
Sneek
Steenwijk
Terneuzen
Tiel
Tilburg
Uden
Utrecht
Veendam
Veenendaal
Veghel
Venlo
Venray
Viaardingen
Volkenhoven
Waalwijk
Wageningen
Weert
Winterswijk
Woerden
Wolvega
Zaandam
Zaith
Zevenaar
Zierikzee
Zoetermeer
Zutphen
Zwolle
CURAÇAO
Willemstad

De

DOCTOR ABRAHAM KUYPERSTICHTING

het wetenschappelijk bureau van de A.R. Partij,
zoekt een actieve part-time

BOEKHOUDKUNDIGE MEDEWERKER(STER)

in het bezit van het praktijkdiploma boekhouden of MBA,

die belast zal worden met de boekhouding van de stichting, waaronder het beheer van de effectenportefeuille.

De loonadministratie wordt op andere wijze verzorgd.

De werkzaamheden zullen een à twee dagen per week vergen.

Belangstellenden in de sector „65+“ kunnen tevens reflecteren.

Geboden wordt een zelfstandige werkkring op een klein kantoor.

Nadere inlichtingen worden desgewenst telefonisch verstrekt onder nr. 070 - 11 63 46.

Sollicitaties schriftelijk te richten aan de directeur,
Dr. Kuiperstraat 5, Den Haag.

Bij de

DOCTOR ABRAHAM KUYPERSTICHTING

het wetenschappelijk instituut van de A.R. Partij
is de functie vacant van

CONCIERGE

De voorkeur gaat uit naar een echtpaar, waarbij ook de vrouw een gedeelte van de dag een taak vervult.

Een dienstwoning is beschikbaar.

Salaris op basis van de rijksregeling.

Belangstellenden voor deze functie gelieven te solliciteren bij de directeur,
Dr. Kuiperstraat 5, Den Haag. Telefoon 11 63 46.

TE KOOP

in aanbouw

royale woonhuizen te De Bilt

Voorzien van centrale verwarming (gas). Blokken van twee of drie onder een kap.

Koopsom v.a. f 79.500,— incl. b.t.w. VRIJE VESTIGING.

Indeling:

entree, woon-eetkamer, ruime moderne keuken, tuin met schuur of garage, 1e verdieping: 3 slaapkamers, badkamer met 2e toilet. Veel kastruimte, 2e verdieping 2 slaapkamers, bergruimte.

Inlichtingen en prospectus worden gaarne verstrekt door

Makelaarskantoor in onroerende goederen E. VAN BOKHORST
Stadhouderslaan 7.
Telefoon 030 - 51 32 50, Utrecht.

BOERDERIJEN

REKREATIE

Lexmond:

14 km buiten Utrecht, bijzonder fraai gerestaureerde BOERDERIJ met cv.-oliest., eigen warmw. voorz. Tot. opp. 4000 m². Ind.: hal 3 x 12 m, gecomb. woon-eetkamer en keuken 8 x 15 m, mooie geh. betegelde schouw, hobbyruimte 6 x 15 m, met daarachter liggende stal, 4 slaapkrs., gem. afm. 6 x 3,5 m, badkamer met douche, kelder, dubbele garage met stal: 2 zeer grote zolders met 2 kamers.
Vraagprijs f 275.000.

Lunteren:

Lage Veldweg 10: WOONHUIS met daarachter liggend bedrijfs-pand (bouwjr. 1967), geheel vrij gelegen op een terrein ter grootte van 20.000 m². Ind.: entree, woonkamer, grote eet- en waskeuken, tot. 4 slaapkamers, douchekamer en zolder. Opp. bedr. ged. 10 x 12 m.
Vraagprijs f 220.000.

J. Mispelblom Beyer

MAKELAAR IN ONR. GOED

Amersfoort, Anna Paulownalaan 1-3, tel. 03490-13097

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheeken

TELEFOON 05983-366

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK

SNEL en GOED

OFFSET

in Reclame- en Handelsdrukwerk

Het Bestuur van de Stichting

„PROT. CHR. TEHUIZEN VOOR ZWAKZINNIGEN“

te Rotterdam

vraagt op korte termijn:

enige leidsters en assistent-leidsters

voor de verzorging van geestelijk gehandicapten, waarvan de meesten overdag buitenshuis werkzaam zijn.

Enige ervaring met dit werk, maar vooral begrip voor de minder begaafde medemens is gewenst.

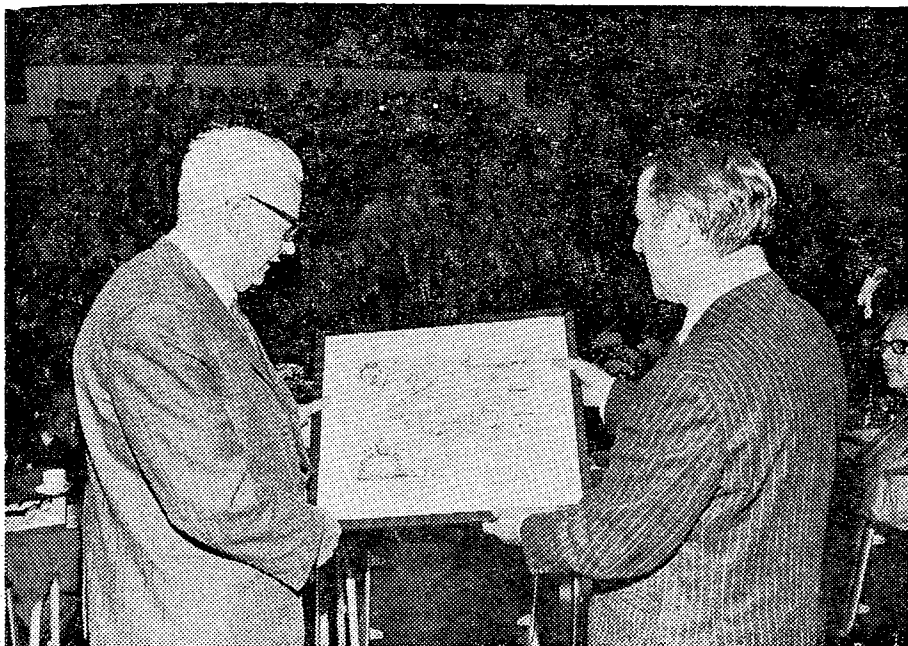
Leeftijd v.a. ca. 20 jaar.

Er bestaat gelegenheid deel te nemen aan de „A.Z.“ opleiding. De stichting is erkend voor het dipl. K.B.A.

Plaatsing als leidster of als assistent-leidster is afhankelijk van ervaring en opleiding. De mogelijkheid bestaat eerst eens te komen praten na telefonische afspraak.

Brieven met uitvoerige inlichtingen gaarne te richten aan de directeur der Stichting: „Prot. Chr. Tehuizen voor Zwakzinnigen“, Avenue Concordia 39 te Rotterdam, telefoon: 010-14 29 61, 's avonds 010-18 97 97.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Dr. Veerman (r) overhandigt de heer Algra de kaart.

Algra: Uw edelheid doet mij blozen...

De bijzondere kwaliteiten van Algra hoeven niet te blijken uit zijn staat van dienst. Het gaat om de vent, om het karakter. Het is een man van graniet. Zo kenschetste partijvoorzitter dr. A. Veerman zaterdag 19 juni jl. de heer Algra, van wie op de partijraadsvergadering afscheid werd genomen als voorzitter van de commissie van redactie van Nederlandse Gedachten. Bijna zestien jaar lang heeft hij deze functie vervuld. Dr. Veerman zei dan ook dat Algra een duidelijk stempel op Nederlandse Gedachten heeft gedrukt. 'Heel hartelijk dank voor alles wat u voor Nederlandse Gedachten heeft gegeven', aldus de voorzitter.

Dr. Veerman zei, dat Algra drie levens heeft: als historicus, als politicus en als journalist. Als historicus heeft Algra de geschiedenis niet beschreven, hij heeft deze zelf beleefd, hij is zelf in die geschiedenis aanwezig geweest. Als politicus heeft Algra zijn eigen accent gegeven aan wat hij in de Eerste Kamer zei en deed. Dr. Veerman noemde de scheidende redactievoorzitter een journalist bij de gratie Gods. Hij zei, dat dit duidelijk blijkt uit het werk van Algra in het Friesch Dagblad.

DR. A. VEERMAN OVER H. ALGRA

HET IS EEN MAN VAN GRANIEL

'De krant is een meneer, zeggen de Fransen. Algra heeft van zijn krant een meneer gemaakt', aldus dr. Veerman.

Hij zei, dat dit is gebleken in de oorlog. De houding van de krant was toen uitstekend. 'Boven alle lof, een voorbeeld, maar vooral lof'. Vorig jaar is opnieuw gebleken dat Algra van zijn krant een meneer heeft gemaakt. Toen er tegen de lezers gezegd werd: 'We moeten door, hebben die lezers de krant gesteund. Zijn journalistieke werk voor Nederlandse Gedachten noemde

dr. Veerman met grote waardering. 'Niet altijd zijn wij het met elkaar eens geweest, maar dat neemt niet weg de enorme waardering', aldus dr. Veerman.

De heer Veerman vervolgde: 'De heer Algra is geboren in Hardegarijp. Die naam kennen velen van u. Hardegarijp was een teken. Het teken dat het toen was lijkt me een tijdelijke zaak te zijn geweest. Dat is vergeten en de brochure is vergeten. Maar Hardegarijp is en blijft de geboorteplaats van Algra, dat is zo gebleven. Nu ligt Hardegarijp in de

grietenij Tietjerksteradeel en we hebben een kaart gevonden uit 1660 van die grietenij, waarop het geboortehuis van Algra is te vinden', Dr. Veerman overhandigde deze kaart als dank van de partij.

De heer Algra was gelukkig met de kaart omdat hij een zeer grote interesse heeft in de geschiedenis, waarbij oude kaarten zijn grote belangstelling hebben. Hij dankte de heer Veerman hartelijk voor de bijzonder waardevolle woorden. Maar hij moest daarbij denken aan de reactie van Colijn. Toen deze eens erg geprezen werd, haalde hij de woorden van kapitein Pulver uit Ferdinand Huyck aan: 'Uw edelheid doet mij blozen zei de kreeft tegen de braadpan.'

Algra besloot:

'Ik geloof dat ik altijd een gewoon lid van de partij geweest ben. Ik heb nooit behoefte gehad aparte verklaringen af te leggen, dat ik ook op die partij zou stemmen. Ik hoop, dat u gelooft dat ik dat altijd gedaan heb. Ik heb er ook nooit spijt van gehad'.

De heer Algra hoopte ook op de partij te blijven stemmen. Hij zei: 'Ik wens de partij toe altijd gewone leden te mogen hebben en te houden, die in principiële trouw meedoen op de plaatsen waar zij zijn gesteld'.

De heer Algra kreeg een langdurig applaus van de vergadering.

ANTWOORD MR. BIESHEUVEL AAN PROF. STEENKAMP

Zeer geachte heer Steenkamp,

Naar aanleiding van uw schrijven van 18 juni jl. deel ik u mede, dat onze fractie akkoord gaat met uw conclusies. Inzake het bij uw schrijven gevoegde regeerakkoord willen wij nog de volgende opmerkingen maken.

7a. Milieubeheer

Onze fractie stemt in met uw formulering onder aantekening dat vast dient te staan, dat regelingen als bijvoorbeeld met Zwitserland ten aanzien van de Rijn hierdoor niet worden aangetaast of op het tweede plan worden geplaatst.

8d. Onderwijs

Wanneer de Commissie-De Wolff tot de conclusie zou komen, dat het noodzakelijk is een sociaal-cultureel planbureau in te stellen, neemt onze fractie aan dat het voorgestelde onderwijsplanbureau hierin zal kunnen worden geïncorporeerd.

9d. Terugdringing overbesteding

Onze fractie gaat akkoord met de terugdringing van de groei van de netto relevante uitgaven in 1972 tot 6% als gevolg waarvan in elk geval een ombuiging van 900 miljoen gulden tot stand zal moeten worden gebracht.

Hierbij gaan wij ervan uit dat er binnen een departement enige vrijheid zal zijn de aangegeven mogelijkheden te vervangen door gelijksoortige beleidsombuigingen mits deze het budgettaire effect voor 1972 en latere jaren niet aantasten.

19. Ontwikkelingshulp

Onze fractie kan zich met dit onderdeel verenigen. Wij beoordelen dit punt in het kader van het gehele regeerakkoord waarvan de inflatiebestrijding een wezenlijk onderdeel vormt.

Zou het in de komende jaren gelukken

de inflatie terug te dringen dan zou met het in het akkoord genoemde bedrag de 1% van het nationale inkomen worden bereikt of wellicht overschreden. Daarom zal met name de inflatiebestrijding voor het ontwikke-

lingsgebied scherp in het oog dienen te worden gehouden.

Tenslotte wil ik namens de fractie nogmaals onze grote erkentelijkheid betuigen voor de veelomvattende en vruchtbare arbeid die u hebt verricht.

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten" komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070-183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's-avonds bereikbaar onder 01730-24832).

DR. VEERMAN: SPREKEN OVER ALGEMENE CHRISTELIJKE VOLKSPARTIJ VOORBARIG IN FUNDAMENTELE ZAKEN MOET DUIDELIJK VERWANTSCHAP BLIJKEN

Hieronder volgt een sterk verkorte weergave van de rede die dr. Veerman op de partijraad van 19 juni j.l. heeft gehouden. Hij begon met een overzicht van de partijverhoudingen na de verkiezingen van 28 april. Dr. Veerman begon met het standpunt van de A.R.P.

'Twee elementen daarin zijn: 1e) ons principiële uitgangspunt en 2e) onze bereidheid tot samenwerking. Dat is geen tactische opstelling, maar een stuk visie op ons politiek bezig zijn in de Nederlandse samenleving. Onze bereidheid tot samenwerking is geen concessie ten opzichte van ons principiële bestaan, geen opportunistisch water in de principiële wijn. Ik wil dat graag sterk onderstrepen, omdat er op dat punt nog een zekere huivering onder ons leeft. Onze open opstelling, waarvan wij tegenwoordig spreken komt voort uit een besef van solidariteit met deze wereld, die ook onze wereld is. Zij komt voort uit het besef, dat wij een politieke partij zijn, geen kerk, laat staan een sekte.

Ons politiek denken mag niet totalitair zijn, maar tolerant'. 'Onze politieke activiteit is begonnen toen anderen hun patroon aan onze voorvaders wilden opdringen'. 'Het woord compromis heeft in deze tijd geen goede klank. Compromis kan ook betekenen: verwatering. Maar er kan ook een constructief compromis zijn, de bereidheid om samen met erkenning van de ander, de gemeenschap te dienen'.

P.V.D.A.

Ik herhaal dit alles, omdat alleen vanuit deze denkwijze onze opstelling goed gekozen en ook goed begrepen kan worden.

Ik kom dan eerst tot de Partij van de Arbeid en haar partners. Niet omdat samenwerking met die combinatie thans actueel zou zijn, maar omdat het verhaal van zojuist er zo duidelijk door wordt.

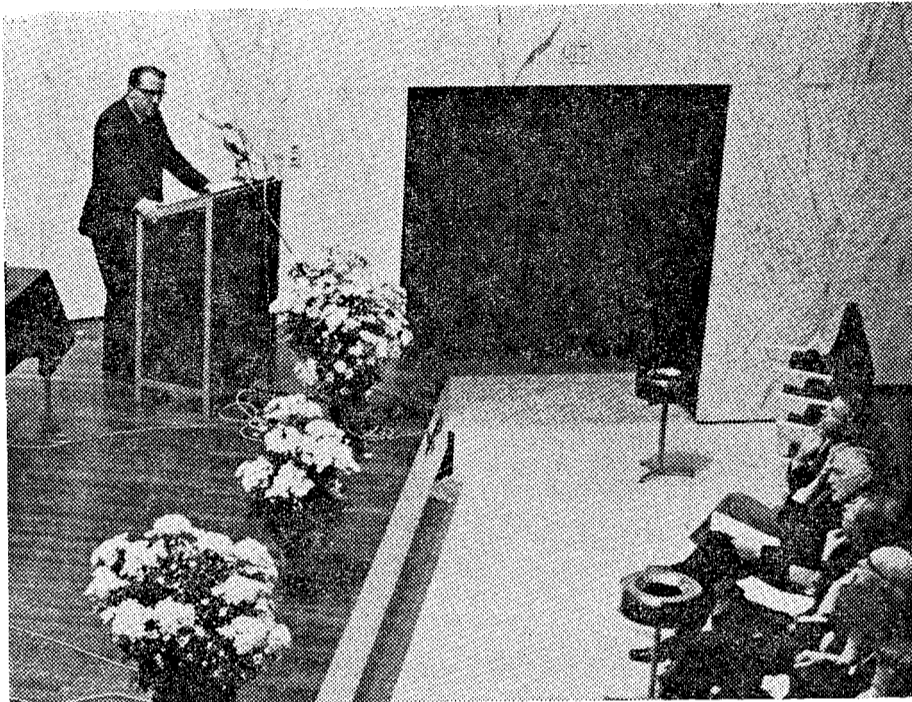
Wanneer alles gezond was geweest, zou na de uitslag van 28 april ongetwijfeld uit die kring de formateur gekozen zijn. Dan had die de medewerking gevraagd van die partijen, die op grond van hun programs redelijkerwijs tot een regeerakkoord met voldoende perspectieven hadden kunnen komen. Het zou niet vreemd geweest zijn, wanneer wij daarbij geweest zouden zijn, gezien immers het urgentieprogramma van 'onze drie'.

Daarmee zou dan geen principiële keuze gedaan zijn, ook geen keuze op emotionele gronden, maar een politieke keuze op basis van programs.

Zo is het niet gegaan. Dat vindt zijn oorzaak in de opstelling van de P.v.d.A. Die opstelling kan een tijdelijke zaak zijn, op grond van tactische overwegingen.

Ik vrees echter, dat het ook dieper zit. Er zijn er onder ons, die hopen, dat de samenwerking van voor 1958, die voor ons land goede resultaten heeft gehad, hersteld kan worden.

Ik heb er geen moeite mee daar goede kanten aan te zien, ook voor de komende jaren. Maar ik zie zulk een samenwerking alleen als mogelijk, wanneer de opstelling van de P.v.d.A. fundamenteel verandert. De polarisatiepolitiek kan ingegeven zijn door tactische overwegingen, zoals destijds de anti-K.V.P.-motie, misschien ook door sentiment. Maar er speelt ook iets doorheen van een principiële-antithetische opstelling, van een conflict-theorie met neo-marxistische elementen, van een in wezen absolutistische denkwijze. Daartegen zal

onze houding duidelijk afwijzend moeten blijven'.

'Het belangrijkste vind ik, dat wij ons niet moeten laten polariseren. De P.v.d.A. kiest haar opstelling, wij de onze. Voor polarisatie heeft men twee polen nodig; de gedachte is, dat de tegenpool vanzelf komt. Maar als die er niet is, dan is er geen polarisatie, hooguit een isolement, een exclusieve opstelling. Tegenover de zogenaamde pool, de P.v.d.A. c.s., blijkt er aan de andere kant een politieke verscheidenheid te bestaan, die niets van een, door sommigen zo begeerde, tegenpool heeft.

COMPROMIS

Dat is al duidelijk gebleken en dat is ook terecht. De besprekingen onder leiding van de informateur hebben al wel zonneklaar gemaakt, dat de drie christelijke partijen niet op één stoel zitten, noch met DS'70 noch met de V.V.D. Heeft het dan zin, toch naar een compromis te zoeken? Ik meen van wel. Dat klinkt wat onwettelijk in een tijd van absolutismen, van een zwart-wit denken, dat tussenkleuren afwijst. Maar wij hebben onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor dit land'.

'Welnu, er moet een regering komen, met een program, dat ons kan overtuigen en waarmee wij de kiezer kunnen overtuigen'.

'In het geheel van het overheidsbeleid kan een gezond en solide financieel beleid echter niet het enige doel zijn. Ik zou eerder willen spreken van een belangrijke voorwaarde. Voor een regeringsbeleid, waar men met overtuiging achter kan staan is ook een visie nodig, een perspectief. Men moet weten, welke doelen men wil nastreven, welke knelpunten op de weg daarheen men wil opruimen'.

'Er zijn trouwens ook punten, waarbij financiële consequenties geen rol spelen. In de afgelopen vier jaren heeft het thans demissionaire kabinet voor sommige van die punten inderdaad duidelijk oog gehad. Ik noem bij wijze van voorbeeld het ondernemingsrecht.

Zo zijn er ook nu punten te noemen. Ik denk aan staatsrechtelijke vernieuwingen en bestuurlijke hervormingen. Daar ligt heel wat materiaal over. Rapport-Cals-Donner over de grondwet. Rapport-Biesheuvel over de openbaarheid. Rapporten over gewestvorming. Ik ben mij ervan bewust, dat wij in het akkoord op dit punt concessies hebben moeten doen.

Des te meer hoop ik, dat het nieuwe kabinet aan de toch niet onbelangrijke

punten, die gehandhaafd zijn, volle aandacht zal geven en een creatief beleid zal gaan voeren.

Nog een voorbeeld. Ik heb ergens gelezen, dat ten aanzien van het buitenlands beleid, naar de bevindingen van de informateur, weinig controversen bestaan. Welnu, ons program bevat dan op dat punt veel wat het nieuwe kabinet ter harte zou kunnen gaan. Een initiatief-rijk buitenlands beleid zou ook velen van ons zeer toespreken'.

SAMENWERKING

'Een enkele opmerking ook over de drie samenwerkende christelijke partijen. Ik mag zeker beginnen met de vaststelling, dat in hun opstelling ook na de verkiezingen de drie partijen — met name in de personen van hun fractievoorzitters, maar ook anderszins — blij geven van het besef van een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Hun samenwerking is vandaag eenvoudigweg een politieke realiteit.

De vraag is gesteld, wat nu verder moet gebeuren. Ons partijbestuur heeft daar in een resolutie al iets over gezegd.

Er is door sommigen gesproken over een contact-orgaan of overlegorgaan. Dat moet er natuurlijk komen. Wel is er ook nu allerlei niet-geïnstitutionaliseerd overleg. Maar het contact functioneert natuurlijk beter, wanneer het een vastere vorm heeft. Wij hebben de groep van achttien gehad, die de mogelijkheid van nadere samenwerking moest peilen. Wij hebben de stuurgroep gehad, die de opdracht had een gemeenschappelijk urgentieprogramma te ontwerpen. In en om zo'n groep komen vanzelf ook andere onderwerpen ter sprake. Dat is voor nadere samenwerking uiterst nuttig'.

'Een vraag is nog, of zulk een overlegorgaan ook meer moet zijn en of het eigen bevoegdheden moet hebben. Ik meen van niet. Als er iets is, dat wij in deze tijd proberen te vergroten, dan is dat het contact tussen besturen en leden, de mogelijkheid dat de hele partij over de zaken meedenkt, meesprekt en meebeslist. Wil echter een bevoegdheid van een overlegorgaan werkelijk iets betekenen, dan betekent dat meteen, dat de zaken in meerdere mate in een soort toporgaan worden bekosttoofd. Dat zou een verkeerde ontwikkeling zijn, net tegen de draad in.

Dan maar liever een nieuwe partij, een algemene christelijke volkspartij? U weet, dat de K.V.P. zich daarover al veel eerder heeft uitgesproken. Ik denk aan de K.V.P.-partijraad in Arnhem in december 1967.

KRITISCH

Ik heb daar bepaald mijn kritische kanttekeningen bij. De samenwerking, die er thans is, is begonnen met een gesprek over een gemeenschappelijk uitgangspunt. Dat uitgangspunt werd bepaald aanwezig geacht. Er werd een stuk over geschreven, het stuk 'Evangelië en Politiek' van de groep van achttien. Maar enige uitwerking is daar nooit aan gegeven. Wanneer men achteraf de ontwikkeling van de samenwerking van de drie overziet, dan valt niet te ontkennen, dat aan de basis lag het besef van een gemeenschappelijk uitgangspunt, een gezamenlijk idee — maar dat idee had nauwelijks een begin van uitwerking. Mijn conclusie is, dat wanneer wij in deze situatie inderdaad zouden besluiten tot die ene partij, dat dan het gevaar bestaat, dat deze als een pure programpartij zou gaan functioneren. Welnu, dat is een partij zoals wij nimmer begeerd hebben. Programmatistische samenwerking is een goed en noodzakelijk facet in de politiek — dat heb ik al beklemtoond. Maar voor partijvorming is dat te weinig. Ik doe niet af van de grote betekenis van het program — de vraag is inderdaad: wat doe je ermee, hoe operationaliseer je je uitgangspunt — maar voor een partij is ook een samenbinding in principeel uitgangspunt wezenlijk. Wat is een A.R.P. zonder innerlijke, geestelijke verwantschap? Zonder geloofsverbondenheid?'

'Op de achtergrond van het denken en spreken van rooms-katholieken bespeurt men nog altijd het Thomistisch denken in categorieën van natuur en genade. Dat was ook zo in de tijd, dat de kerk voor de rooms-katholieken in het algemeen nog een geïntegreerde positie in het leven innam. Dat was nog de tijd van het mandement van de bisschoppen, in 1954. Maar sindsdien is de plaats en functie van de kerk voor de rooms-katholieken bepaald veranderd. Dat heeft op z'n minst de kleur van woorden en begrippen veranderd. Ik heb de indruk, dat in sommige redevoeringen, uitgaand van de oude Thomistische kijk, christendom en humanisme als gelijkwaardige fundering voor een goede politiek worden aanvaard. Anderen willen, als ik hen goed begrijp, in het Evangelie gegeven zedelijke beginselen centraal blijven stellen voor een christelijk politiek program. Voor hen is deconsecionalisering dus niet anders dan een losmaken van de politiek van een kerkelijke leer en van kerkelijke bindingen.

EÉN CHRISTELIJKE PARTIJ VOORBARIG

Ik herinner eraan, dat in 1966 Berghuis, in een gelijksoortige onzekerheid, heeft opgemerkt, dat het nodig is met de K.V.P. tot een gesprek te komen — een gesprek over de vraag, wat nu wezenlijk het fundament en het karakter van die partij was. Dat is één van de startpunten van het gesprek geweest. Daar is toen, zoals ik al memoreerde, het stuk over Evangelie en politiek van de toenmalige achttien uit voortgevloeid. Dat stuk is door de partijen aanvaard, zij het dat in de K.V.P. velen het te Reformatorisch van toon vonden. En men vond het geen politiek stuk. Wij wel — en daar ligt vermoedelijk het verschil.

In de A.R.-denkwereld omvat de verzoening heel het mensenleven. Daarom is er in onze beleving een directe relatie van christelijke politiek met het hart van het Evangelie. Daarom is voor ons christelijke politiek gefundeerd door de normativiteit van het Evangelie, door Gods geboden'.

'Naar mijn mening is spreken over een algemene christelijke volkspartij op zijn minst voorbarig, zolang niet ook in fundamentele zaken een duidelijke verwantschap expliciet gemaakt is. Een programpartij, zo herhaal ik ook, ligt niet in de lijn van onze bedoelingen'.

BOODSCHAP

'Uit analyses van de verkiezingsuitslagen blijkt, dat wij procentueel achterblijven waar het de jongere kiezers betreft — ruwweg beneden de 30 jaar'.

'Wij moeten ons afvragen of dat niet ligt ook aan vorm en inhoud van de boodschap, zoals wij die brengen. Wij komen hier bij een moeilijke opdracht. Want wij, mensen van het partijkader, wij zijn in de denkwereld van de A.R.P. ingegroeid, gepokt en gemazeld heet dat.

Maar is dat ook de denkwereld en de begrippenwereld van hen, die na '45 zijn opgegroeid? Het Evangelie bedoelt een

vervolg pag. 7

Dr. Veerman (l.) installeert mr. Roosjen als erelid.

Moed, beleid en trouw, deze woorden vindt partijvoorzitter dr. Veerman kenmerkend voor mr. A. B. Roosjen. Hij zei dit toen hij zaterdag j.l. mr. A. B. Roosjen — tot 28 april j.l. ondervoorzitter van de A.R.P. — installeerde als erelid

Moed, omdat Roosjen, net als Algra, in de bezettingstijd daarvan blijk heeft gegeven, daarbij altijd loyaal en trouw aan de goede zaak is geweest en bovendien daarbij altijd zichzelf is gebleven. Roosjen is tevens een man van milde wijsheid. Daarvan gaf hij veelvuldig blijk en dat kenmerkte zijn beleid. Dr. Veerman herinnerde aan de stemming voor de mammoetwet (de naam is van Roosjen) Roosjen was hier fel tegen. Dr. Veerman evenwel stemde voor! Hoewel Roosjen geschokt was, maakte hij een kwartier later alweer een grapje tegen Veerman. Van milde wijsheid getuigde ook dat hij na de aanneming van die mammoetwet aan minister Cals een gelukwens op rijm stuurde. Dr. Veerman zei, dat men in het dagelijks bestuur altijd heeft geprofiteerd van deze milde wijsheid. Roosjen was de man die op spannende momenten tijdens discussies, met op het goede moment gelanceerde grapjes de spanning wist te breken.

De trouw van Roosjen is ook tekenend meende dr. Veerman. Het nieuwe erelid heeft een echte intensieve verbondenheid met de A.R.P. Niet altijd ging het zoals hij graag wilde. Hij heeft, aldus Veerman, meermalen gedacht: gaat dat wel goed? Maar boven alles was er de sterke verbondenheid met de partij. Roosjen is net als Algra uit het onderwijs voortgekomen, trouwens als zovelen bij ons, aldus de partijvoorzitter. De mensen die vinden dat er te weinig B-mensen in de partij zitten en te veel

MOED, BELEID EN TROUW KENMERKEND VOOR MR. ROOSJEN

A-mensen moeten bedenken dat Roosjen in zijn onderwijstijd wiskunde en economie gaf.

Veerman zei wel eens jaloers te zijn geweest als er werd gezegd: Roosjen van de N.C.R.V. Dat is niet waar. 'Het is en blijft Roosjen van de A.R.P.'. Met deze woorden installeerde dr. Veerman mr. Roosjen als erelid. Hij wees op het andere erelid van de partij dr. Donner als voorbeeld van wat een erelidmaatschap inhoudt. 'Wij willen van een erelid ook profiteren'.

In zijn dankwoord zei mr. Roosjen, dat veel vriendelijk woorden kunnen verleiden tot een retrospectief betoog. Oudere mensen willen dan graag in het verleden duiken. Hij wilde dit niet doen. Hij noemde zich zelf een overblijfsel uit een voorbijgegangene eeuw. Hij vond het begrijpelijk dat er in het politiek bedrijven veranderingen zijn gekomen de klok is niet stil blijven staan. Maar hij heeft bij alle veranderingen gevoeld dat de A.R.P. zich laat leiden door het woord van ds. Talma: 'De democratie zal alleen veilig zijn als zij zich laat beheersen door de Christus'.

Aan ons de roeping die democratie te tonen dat haar idealen bij hen veilig en verzekerd zijn. Dat moet in een partij, die zich met de naam evangelische volkspartij siert, bij alle verandering blijven, aldus mr. Roosjen. Hij merkte op, dat als hem gevraagd werd hoe hij aan zijn voorletters A. B. komt, hij als antwoord geeft: dat is de A. van Algra en de B. van Blesheuvel. Namen wilde hij niet noemen, omdat dat altijd gevaarlijk is, maar wel wilde hij zeggen dat hij in de partij zeer veel eminente mensen heeft ontmoet. Een van die eminente mensen is dr. Donner, naast wie de heer Roosjen, zoals hij zei, nu mag zitten als erelid.

'Ik heb al meer met hem gezeten en met Algra, maar dat was in een enigszins andere tijd en in enigszins andere omstandigheden. Wij zijn daar goed doorheen gekomen. Ik hoop dat wij het hier ook wel zullen klaren, meneer Donner' aldus mr. Roosjen.

Namens zijn vrouw, die helaas niet aanwezig kon zijn, en namens zijn wel aanwezige dochter en schoondochter dankte mr. Roosjen voor het erelidmaatschap. Hij besloot: 'God heeft mij in zijn gunst een rijk leven gegeven, mede door het werk in de Anti-Revolutionaire Partij. Hem dank ik bovenal'.

De zaal gaf het nieuwe erelid staande een applaus.

VERVOLG VAN PAG. 6

boventijdelijke boodschap in te dragen in deze tijd. Die boodschap moet steeds weer gebracht worden — door mensen — door ons. Maar dan in deze tijd — in onze tijd. In de denkwereld en met het begrippenarsenaal van vandaag'.

'Vanuit ons uitgangspunt, onze Evangelische visie moeten wij hoofdlijnen trekken naar deze tijd en deze wereld. Daarbij zullen wij ook de medewerking van jongeren uit onze partij, speciaal de Arjos, nodig hebben. Dan kunnen wij ook een concreet program maken, waarin een duidelijke koers tot uitdrukking komt.

Daar is het nu de tijd voor. Maar de tijd dringt'.

'Een politieke partij in Nederland in 1971 bestaat vanwege de aanwezigheid van een parlementaire democratie, waarin de volksinvloed — anders gezegd: de macht van het volk — zich kan doen gelden.

Een politieke partij is daarvan een instrument. Het is — dat meteen erbij — niet de macht van een bepaald belang — geen sociaal belang en ook geen christelijk belang — maar de invloed van een overtuiging, zoals deze uitmondt in een bepaald program'.

GETUIGEN

Dan valt te noemen de functie van het getuigen. Dat doet een politieke partij

al door haar bestaan. In de inleiding tot ons program getuigt onze partij van de erkenning van het Koningschap van Jezus Christus over heel de wereld. Van het luisteren naar zijn geboden. En ook in haar optreden in de politiek zal een getuigend element aan de dag treden, telkens wanneer zij dit optreden motiveert vanuit de gehoorzaamheid aan de norm van het Evangelie."

'En wanneer men vandaag dat getuigen weer zo naar voren haalt — het is overigens een oude tegenstelling bij voorbeeld in de twintiger jaren tussen onze partij en de S.G.P. — dan komt dat ook, omdat men vaak de snelle ontwikkeling niet vermag bij te houden. Dan is het getuigen een vlucht uit de politieke werkelijkheid."

'De A.R.P. wil echt een christelijke politieke partij zijn, die niet alleen wil getuigen van, maar ook werken aan de komst van het koninkrijk, door in deze wereld tekenen op te richten of te helpen oprichten van de gerechtigheid, vrede en vrijheid van dat koninkrijk. Daarbij is de taak en de macht van de overheid beperkt, en zijn ook de mogelijkheden van een politieke partij beperkt. De overheid mag niet alles, kan ook niet alles, wij willen geen absolute, ook geen christelijk absolute.

Ons oude program van 1879 sprak daarom van de tolerantie, de geestelijke vrijheid, zoals die leefde in de geest van Willem van Oranje. Niet Datheen, maar

Oranje, is onder ons een oude zegswijze'.

'Dan een tweede nuancering: in onze partij leeft ook de discussie, de gezamenlijke bezinning op de inhoud van Evangelische politiek. Ik meen, dat de mate en de vorm, waarin dit verschijnsel thans bij ons bestaat, nieuw is. Daar zijn allerlei verklaringen voor; centraal zijn, dunkt mij, de veranderingen in de politieke situatie, waarin wij leven en veranderingen in ons denkpatroon. Die situatie is er een van snelle ontwikkelingen, van grote stroomversnellingen, die ons hebben doen zien, dat vroeger gegeven oplossingen niet zo muurvast waren als wij soms dachten. Politiek, praktische politiek is, ook wanneer zij zich baseert op een bijbels uitgangspunt, een bewegelijke zaak geworden. En wat ons denkpatroon betreft, kunnen wij in onze vroegere benadering van de politiek toch wel rationalistische trekjes ontwaren. Wij minden het vaste schema, dat naar wij meenden, ons zekerheid gaf."

'Wij hebben leren zien, dat alles in onze wereld, ook onze oplossingen voorlopig zijn. Wij spreken geen laatste woorden. Maar dat dwingt ons bezig te blijven. Politiek is zo een levende zaak, meer dan ooit.

MISKENNING

Intussen blijft recht overeind, dat een politieke partij wezenlijk iets anders is

dan een discussiegroep. Een politieke partij bestaat door de wil van haar leden, samen invloed, macht te geven aan haar gemeenschappelijke overtuiging.

Daarom is het een miskennis van het wezen van een politieke partij, wanneer haar leden bij verkiezingen hun stem aan een andere partij geven, laat staan wanneer zij door een publieke verklaring anderen daartoe brengen'.

'Ik pleit niet voor een volgzzaamheid van voorbije tijden, wel voor solidariteit ook met elkaar, in het besef van het bestaan van een gemeenschappelijk uitgangspunt en gemeenschappelijke idealen. In de afgelopen maanden is overduidelijk gebleken, dat de toewijding aan het gezamenlijk streven volop aanwezig is.

Misschien gaan wij weer een moeilijke periode tegemoet. Als onze verantwoordelijkheid voor de gemeenschappelijke zaak en voor ons eigen streven dat met zich meebrengen, mogen wij die niet ontlopen. Ik hoop op een grote betrokkenheid van de hele partij bij het politieke gebeuren, een betrokkenheid, die spanning met zich kan brengen, maar dan een creatieve spanning, die de partij voortwaarts stuwt'.

Handel en Industrie

HOLLESTELLE N.V. GOES

MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING

ZAAGMOLENSTRAAT 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTORENHERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561
ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

SCHUILING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR
Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES - Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS
UITGEVERS

*Al 70 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

TELECOMMUNICATIE-INDUSTRIE BECKER N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- SCHEEPSRADIOTELEFOONS
- ECHOLODEN
- RADAR
- MARIFOONS
- AUTOMATISCHE PILOTEN
- ALARMSYSTEMEN

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75 - Telefoon 03404 - 13511

PRINS N.V. Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELLEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Tel. 05190 - 3715

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
TELEFOON 24467 - 24468.

Uw adres voor recepties en partijen

VISSER ELEKTROTECHNIEK NV

BEVERWIJK

Telefoon (02510) 25244 (4 lijnen)

50 JAAR ELEKTROTECHNIEK

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v.h. P. WERRE & CO.

**ALLES
OP VERFGEBIED**

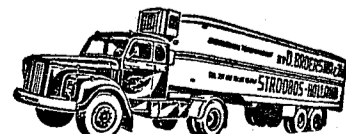
Veenkade 49 - 50 — DEN HAAG — Telefoon 633923 (3 lijnen)

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS
tel. 05123 - 441
telex 46018

BODEGRAVEN
tel. 01726 - 2643

Vraagt eens vrijblijvend inlichtingen omtrent de vele mogelijkheden tot snel en rechtstreeks vervoer

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.

MR. AANTJES OP PARTIJRAAD

'Wij hadden toen wij na de verkiezingen als fractie voor het eerste weer bijeenkwamen, en de vraag was hoe we moesten gaan varen, te maken met een aantal zeer harde gegevens. Het zijn een aantal gegevens, die na een verkiezingsuitslag altijd, naar mijn mening, als harde gegevens, als realiteiten in de rekening betrokken moeten worden'. Aldus zaterdag jl. mr. W. Aantjes, tweede voorzitter van de A.R.P. fractie, die op de partijraadsvergadering een overzicht gaf van de kabinetsinformatie.

Mr. Aantjes noemde vierder harde gegevens: Ten eerste de verkiezingsuitslag. Wezenlijk in een parlementaire democratie is, dat degenen die regeringsverantwoordelijkheid gaan dragen weten hoe de politieke voorkeur van het Nederlandse volk ligt. De uitspraak van het volk moet functioneren in de kabinetsformatie en het beleid. Als tweede punt noemde mr. Aantjes, dat er zo enigszins mogelijk geregeerd moet worden met een parlementaire meerderheid. Wezenlijk voor de democratie is te komen tot een regering die steun heeft van een parlementaire meerderheid.

'Geen enkele constructieve democratische partij kan zich na de verkiezingsuitslag veroorloven om te zeggen: die uitslag staat me niet aan, ik doe niet mee, laat de anderen maar zien dat ze het oplossen'.

Mr. Aantjes meende dat een dergelijk standpunt wel op gespannen voet staat met het zuiver functioneren van de parlementaire democratie.

OPEN

Na de verkiezingen lag alles open, omdat geen enkele groep een meerderheid had. De A.R.P. had zich voor de verkiezingen al gesteld op het punt, dat de uitspraak van de kiezers zou moeten functioneren. Nu de drie christelijke partijen, die met een Urgentieprogramma de verkiezingen waren ingegaan noch de linkse groepering een meerderheid hadden, was de conclusie, dat er onvoldoende evidentie was in welke richting de formatie zich zou moeten voltrekken. Ook de overeenkomst tussen de programma's van de christelijke partijen en V.V.D. en DS'70 was onvoldoende om te kunnen zeggen daar moet het heen. Vandaar het standpunt, om via een informatie te bekijken wat de mogelijkheden waren.

Een derde hard gegeven waar men mee te maken heeft gehad is het Urgentieprogramma en het eigen Program van Actie. Als vierde punt noemde Aantjes dat de financieel-economische situatie moest worden verdisconteerd.

Mr. Aantjes legde er de nadruk op, dat niet één van deze vier punten alleen de dienst kan uitmaken. De vier elementen moeten in een evenwichtige houding tot hun recht komen. Daaraan moet de informatie, het resultaat daarvan en het akkoord dat de fractieleiders onder leiding van Steenkamp hebben gevonden worden getoetst. In dit licht vond Aantjes de houding van de drie linkse partijen betreurenswaardig en bedenkelijk.

PIJN

Hij zei dat het akkoord, dat er nu ligt in de uitvoering pijn zal doen. Een beperking van de bestedingen zal onvermijdelijk zijn. Het is niet een soort bezuinigingshobby het is vooral, wat de overheidssector betreft, een herwaardering van de overheidsuitgaven. Het willen

MEER BEREIDHEID NODIG ALGEMEEN BELANG IN GROEPS BELANG TE BETREKKEN

van echt nieuwe dingen wordt beperkt. Nieuwe dingen echt willen betekent ook, aldus Aantjes, dat je oude dingen weegt, dat je bereid bent af te wegen. Het bevriezen van de kinderbijslag voor het eerste kind betekent niet alleen maar: er moet ergens geld worden gevonden, het is tevens het afwegen of een dergelijk instituut met dezelfde motieven noodzakelijk is al waarmee het indertijd tot stand is gekomen. Als ander voorbeeld noemde hij de collegegelden, die nog dezelfde hoogte hebben als vele jaren geleden. De kernvraag is echter niet of er maatregelen nodig zijn die pijn zullen doen, maar of de pijn evenredig verdeeld wordt.

CRITERIA

De criteria bij het afwegingsproces zijn, dat als er gematigd moet worden dat dit dan over alles moet gebeuren, daaraan zullen zelfs de prioriteiten niet kunnen ontkomen, maar de prioriteiten zullen naar verhouding minder getroffen moeten worden.

Mr. Aantjes weer erop, dat in het Program van Actie en het Urgentieprogramma geen volgorde in prioriteiten wordt genoemd. Hij waarschuwde er dan ook voor, dat men niet één ding eruit moet gaan lichten. In dat licht moet men ook de ontwikkelingshulp bezien, waarover in het akkoord minder is bereikt dan in het Urgentieprogramma staat.

Het effect van wat in het akkoord is opgenomen wordt echter allereerst bepaald door het al of niet slagen van de inflatiebestrijding. De inflatie terugdringen is de beste ontwikkelingshulp die geboden kan worden. Bestrijding van de inflatie is de beste hulp voor hen die geen helper hebben.

Aantjes wees erop, dat inflatiebestrijding ook een prioriteit in het A.R.P. programma is. Dat is niet alleen een zaak van overheidsbeleid. Daarom zal het zo verschrikkelijk moeilijk worden als er een kabinet op basis van dit akkoord tot stand komt. Het lijkt wel alsof er steeds minder bereidheid is om de aspecten van het algemeen belang in het groepsbelang te verdisconteren. Ieder voor zich en de overheid voor het algemeen belang. Maar, aldus Aantjes, het algemeen

belang zijn wij allemaal. Het proces van afwentelen; als ik er maar uitspring, is een proces van verharding, men moet meer bereid zijn het algemeen belang in het groepsbeleid te betrekken. In dat licht moet men de paragrafen over het financieel-economisch beleid van het akkoord zien.

DS'70

Aldus getoetst aan de vier punten meende de heer Aantjes, dat er een redelijk akkoord tussen de vijf fracties is tot stand gekomen. Hij wees erop dat daarbij de fractievoorzitter van DS'70 was.

'Als ik zie hoe het akkoord er uiteindelijk uitziet en als ik zie hoe dat in de afgelopen weken in de samenwerking tot stand is gekomen, dan is er grond voor de hoop, dat DS'70 niet, en zeker niet alleen, de bezuinigingsmaniakken zijn zoals ze zich voor de verkiezingen hebben gepresenteerd. Het zou kunnen zijn, dat DS'70 zich ontwikkelt tot een alternatieve, constructieve, socialistische partij. Als ik zie naar de steun, die wij voor een aantal prioriteiten, die ons zeer na aan het hart liggen, bij DS'70 hebben gevonden, dan zou ik het niet redelijk vinden omdat niet met zoveel woorden uit te spreken. Vooral ook omdat ik vind, omdat wij vinden, dat er in Nederland ruimte is voor een constructieve socialistische partij. En niet alleen ruimte maar ook behoefte. Dat heeft het verleden op tal van punten bewezen'.

Mr. Aantjes zei, dat de fractie mee verantwoordelijk is voor het bereikte akkoord en de fractie is bereid mee verantwoordelijkheid te dragen bij de uitvoering ervan. Hij hoopte dat op basis van het akkoord de formatie zou slagen. De heer Steenkamp is voor zijn deel geslaagd. Mr. Aantjes en met hem de fractie hoopte dat ook de formateur, wie dat ook moge zijn, zal slagen. Hij hoopte dat de partij met de fractie daarachter zal staan ook als men de pijn straks gaat voelen.

ARJOS

De Nationale Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie zoekt een

SECRETARESSE

die tot taak heeft de landelijke secretaris bij zijn werkzaamheden te assisteren.

Het gaat hier om een afwisselende werkkring, waarbij zelfstandig gewerkt dient te worden.

Leeftijd: ± 20 jaar.

Opleiding: steno- en type-diploma.

Ervaring in secretariaatswerkzaamheden strekt tot aanbeveling.

Salaris overeenkomstig leeftijd, opleiding en ervaring.

Sollicitaties te richten aan: Bureau ARJOS, Dr. Kuiperstraat 3 te Den Haag. Eventueel telefonisch onder nummer: 070 - 183960, toestel 5.

TEST EN
ONDERVINDT

HANOMAG
HENSCHEL

★ OVERWINT

ALBATROS Automobielmij. N.V. - Amsterdam
★ MEER DAN 50-JARIGE ERVARING IN BEDRIJFSWAGENS ★

2000 m2 service en showruimte garandeert u economisch en
bedrijfszeker rijden

POLDERWEG 98-100 - Amsterdam-Oost - Tel. 944155

BOUWMATERIALEN KEUKENS

Tegels
Bekledingsplaten voor binnen- en buitenwerk

TIELSA
PRISMA

A. de Jager-Tolhoek N.V.

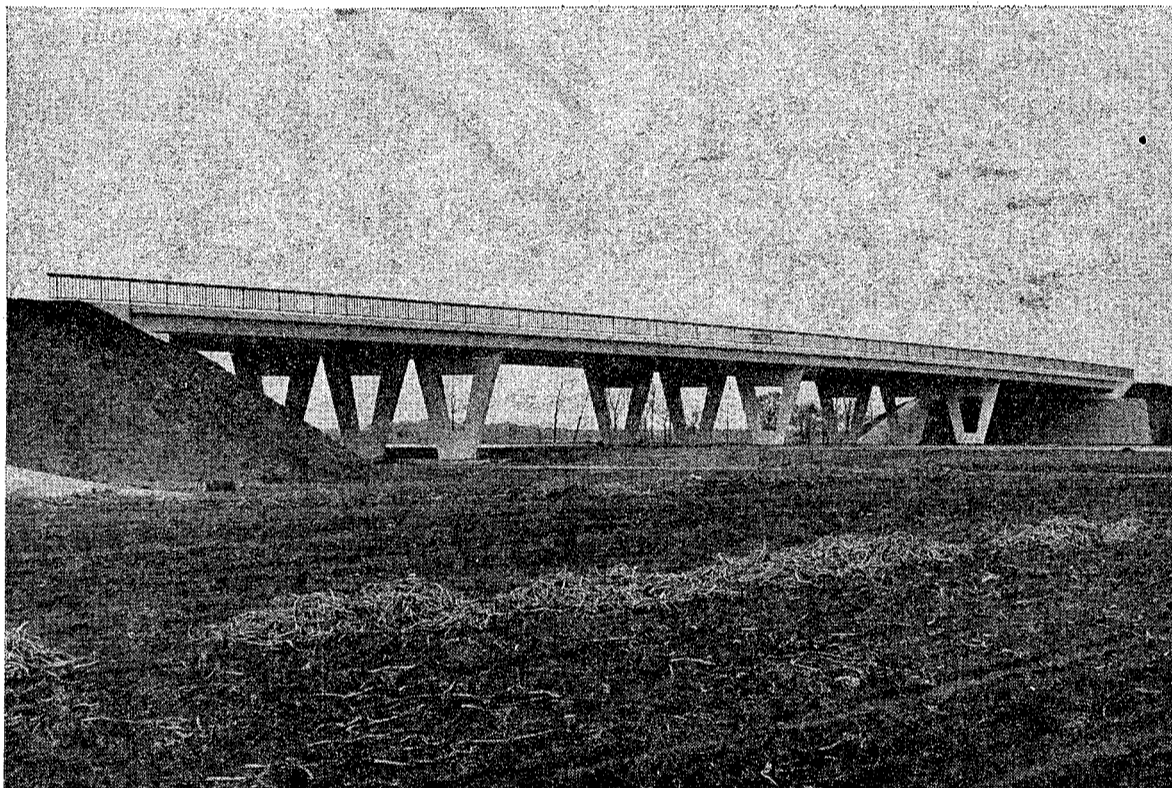
SHOWROOMS: GOES EN MIDDELBURG

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

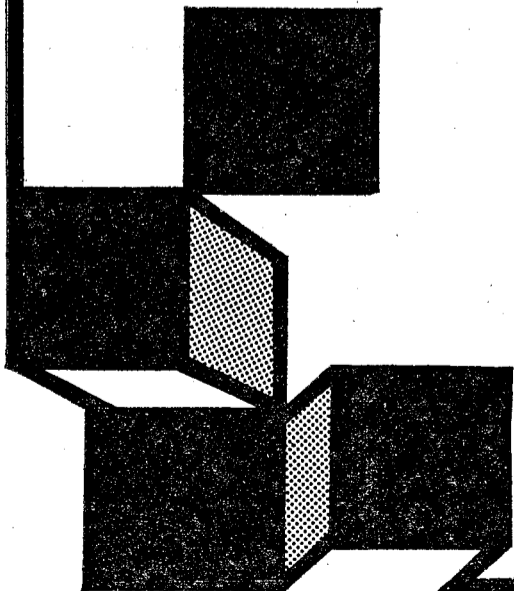
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Een van de elf viadukten in de nieuwe Rijksweg Breda - Tilburg.

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

HOLTEN (O.)

NEEMT U EENS CONTACT MET ONS OP
over de nieuw te bouwen

semi-bungalows

met 3-slaapkamers, c.v. en garage (twee onder een kap), nabij de nieuwe E8. Woonkamer in Z- of doorzonvorm, open keuken met eetbar of gesloten keuken, open haard. U kunt wijzigen naar eigen inzicht.

Koopsommen tussen f 74.800 en f 79.000 v.o.n.

Inlichtingen worden u geheel vrijblijvend verstrekt door: **MAKELAARSKANTOOR PIKSEN**, Smidsweg 94, NIJVERDAL, telef 05486 - 2861, b.g.g. 05496 - 1737.

OMMEN

Binnenkort starten wij de bouw van een aantal **RIANTE MIDDENSTANDSWONINGEN**

2 onder een kap, met garage
Voorzien van c.v.-gas
Rijksbijdrage komt ten goede aan koper
Koopsom f 59.800.

VRIJE VESTIGING

Inlichtingen worden verstrekt door

H. Bakker - Ommen

MAKELAAR ONR. GOED., LID N.B.M.
KANTOOR VRIJTHOF 2, TELEF. 05291 - 1032.
PRIVE STATIONSWEG 17, TELEFOON 05291 - 1665.

Eerste hypotheek

Belastingvrije winst door aflossing met certificaten van grote Nederl. Mij., lagere rente, inval- en overlijdensdekking. Winstdeling deelname tot 50 jaar. Inl.: **ELOUTVERZEKERINGEN**, lid N.V.A., Hogeweg 20, WASSENAAR, telefoon 01751-9900.

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

SERVICE-FLAT "CROONENBURGH"

Ermelo spant inderdaad de kroon!!

Gelegen in de meest gezonde streek van ons land, op die wondermooie Noord-Veluwe, dus ver van luchtvervuiling. In onmiddellijke nabijheid van bos en hei, modern winkelcentrum, station (halvuurs verbinding met Amsterdam, Apeldoorn en Zwolle), kerken en ziekenhuizen.

* * *

„Croonenburgh“ is géén bejaardencentrum, wél een SERVICE-FLAT! U behoudt dus uw persoonlijke vrijheid.

De SERVICE in „CROONENBURGH“ omvat o.a.: warme maaltijd (met keuze uit 2 menu's), die u dan ook werkelijk warm op tafel krijgt, huishoudelijke hulp, leiding van een Directrice, die met raad en daad de bewoners in alle omstandigheden ter zijde staat.

Wanneer u een Service-flat zoekt, raden wij u aan: Gaat u éérs eens verscheidene andere flats bezichtigen. U zult dan tot de ontdekking komen, dat er flats zijn, die duurder zijn en flats die goedkoper zijn dan de onze.

Máár . . . alle waar is naar zijn geld . . . !

En in „CROONENBURGH“ vindt u beslist én ruime kamers én een zeer goede keuken én p r i m a s f e e r.

Bovendien is „CROONENBURGH“ een flat van STANDING !

Komt u deze flat aan de **Kon. Emmalaan 29** te Ermelo eens BEKIJKEN! Uiteraard vrijblijvend! Wij leiden u gaarne rond na telef. afspraak onder nr. 03417-12 09 of via Makelaarskantoor Roelofsen en De Vries te Ermelo, telefoon 03417-34 30.

rijnstraat 142/144 tel. 739103 amsterdam z

U rafhifi stereo

THORENS - J.B.L. -
QUAD - SONY - A.R.
B&W - KEF - Lenco -
SCOTT - UHER - TRIO -
RADFORD - BRAUN -
PHILIPS - SANSUI -
TEAC - AKAI - DUAL -
LANSBERG - REVOX -
DYNACO - B&O - ETC.

rijnstraat 139 telefoon 713597
GRAMMOFOONPLATEN/VOOR BESP. -
TAPES/MUZIEK-STEREO & CASSETTES
maasstraat 169 telefoon 426123
SERVICE/HIFI/OCCASIONS/VERHUUR

Stichting Verpleeginrichting 'Dennenzicht'

GERRIT v. d. VEERLAAN 12 - 14
BAARN.

Voor het verplegen en verzorgen van 65 chronisch zieken en hulpbehoevende bejaarden vragen wij:

- BEJAARDEN- en ZIEKENVERZORGSTERS
- VERPLEEGHULPEN
min. leeftijd 16 jaar
- NACHTZUSTERS of HULPEN

Tevens is er plaats voor

HUISHOUDELIJKE HULPEN

Prettige werkring.

Hoog salaris.

Inlichtingen en sollicitaties aan de directeur.

Telefoon 02154 - 3109.

NEDERLANDSE HERVORMDE DIACONESSEN INRICHTING MEPPEL

In ons steeds groter wordende ziekenhuis is plaats voor verpleegkundigen die belangstelling hebben voor de functie van

eerste verpleegkundige waarnemend eerste verpleegkundige op diverse afdelingen

Voor opleiding op de operatie-afdeling

- anaesthesie-assistenten
- instrumenterende en assisterende verpleegkundigen

SOLLICITATIES met opgave van uitvoerige referenties worden gaarne ingewacht bij de Bestuurs Zuster, Zr. A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

DE STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Stelt u zich tot doel: het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlands Staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid (art. 2 van de Statuten).

Meer dan ooit heeft de burger kennis en inzicht nodig. **Kennis** van de organen die het overheidsbeleid vormen of uitvoeren. **Inzicht** in de centrale doelen en middelen van het overheidsbeleid. **Inzicht** vooral in de mogelijkheden die er voor burgers zijn om van hun rechten een zo doeltreffend mogelijk gebruik te maken.

Wanneer u uw kennis en inzicht wilt verdiepen, dan kunt u dit door in te schrijven op één of meer van de cursussen die de Stichting Burgerschapskunde u kan bieden.

A. BURGERSCHAPSKUNDE

1 DOCENTEN

Onder leiding van prof. dr. G. Kuiper Hzn., socioloog aan de Vrije Universiteit te Amsterdam werden lessen door de volgende docenten samengesteld:

mr. dr. P. J. Boukema, lector rechtswetenschappen, Vrije Universiteit te Amsterdam

drs. L. P. J. de Bruijn, wetenschappelijk medewerker politicologie, Katholieke Universiteit te Nijmegen

drs. A. P. M. Clijse, wetenschappelijk medewerker sociologie van het Openbaar Bestuur, Kath. Universiteit, Nijmegen

prof. dr. A. Hoogerwerf, hoogleraar politicologie, Kath. Universiteit te Nijmegen

mr. P. J. A. Elsenburg, wetenschappelijk medewerker internationale betrekkingen Vrije Universiteit te Amsterdam

dr. J. van Putten, wetenschappelijk hoofdmedewerker politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam

dr. G. H. Scholten, wetenschappelijk hoofdmedewerker politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam

H. J. L. Vonhoff, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal.

2 INHOUD

In de totaal 40 lessen worden o.a. de volgende onderwerpen behandeld:

Vorming van het overheidsbeleid;

Politieke stromingen;

Koningin, ministers, staatssecretarissen,

kabinetsformatie;

Ambtenaren;

Parlement;

Adviserende colleges;

Pressiegroepen;

Communicatiemedia;

Kiesrecht, kiesstelsel, gedrag van kiezers;

Politieke partijen;

Provincie, gemeente, nieuwe bestuursvormen;

Rechtspraak;

Sociaal-economisch en financieel overheidsbeleid;

Sociaal beleid;

Onderwijs en cultuur;

Ruimtelijke ordening;

Buitenlands beleid;

Europese integratie, NAVO, Verenigde Naties;

Ontwikkelingshulp en ontwapening.

Tevens ontvangt de cursist een politiek overzicht van het afgelopen parlementaire jaar en een exemplaar van de GRONDWET, het koninkrijksstatuut, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 25,—, hetgeen mogelijk is door de steun van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, die de Stichting Burgerschapskunde voor haar activiteiten krijgt.

B. DE GEMEENTERAAD

Speciaal voor gemeenteraadsleden maar ook voor een ieder die als geïnteresseerde kennis wil nemen van de gemeenteproblematiek en de mogelijkheden die er zijn om invloed uit te oefenen op het beleid heeft de Stichting Burgerschapskunde de cursus De Gemeenteraad samengesteld.

1 REDACTIE EN DOCENTEN

Voorzitter:

prof. dr. G. Kuiper Hzn., hoogleraar sociologie

leden:

drs. J. P. A. Gruijters, lid Provinciale Staten van Noord-Holland

drs. F. K. Langemeijer, burgemeester van Warmond

drs. G. J. Heijne den Bak, wetenschappelijk

medewerker dr. Wiardi Beckmanstichting

T. Koorevaar, gemeentesecretaris van Amstelveen

drs. A. Pais, gemeenteraadslid van Amsterdam

mr. H. E. Phaff, directeur Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr. J. A. Post, gemeenteraadslid van Purmerend

drs. H. van Ruller, gemeenteraadslid van Amsterdam

Als docent werken verder nog mee:

mr. Th. Elsenburg, Amsterdam

F. Niemeyer, Breda

H. W. G. Ophey, Bakel

mr. J. J. R. Schmal, Amstelveen

J. v. Toledo, Amsterdam

A. Ververloo, Arnhem

mr. H. Versloot, Oostvoorne

mr. J. Wessel, Leiden

drs. W. F. G. Wiese, Hoorn

2 INHOUD

In de totaal 23 lessen wordt o.a. behandeld:

Rol van het gemeenteraadslid;

Gemeentebestuur;

Gemeentefinanciën;

Ruimtelijke ordening;

Insprak;

Functionele raden en wijkraden;

Subsidies;

Onderwijs, sport, jeugd;

Cultuur en recreatie;

Volksgezondheid, sociale zorg;

Bijstandswet;

Samenwerking en gewestvorming;

Openbare orde;

Verkeer;

Milieuhygiëne;

Economisch beleid.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 20,—.

C. POLITIEK BEKEKEN

1 Speciaal voor de jeugd en voor gebruik op school is, in samenwerking met de Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad, een oriënteringscursus voor de jeugd verschenen.

Docent is drs. W. Langeveld, o.a. leraar maatschappijleer, auteur van diverse boeken op dit terrein en directeur van het Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming.

In het kader van deze cursus verschijnen documentatiemappen, samengesteld door de NPJCR en bestaande uit tijdschrift- en krantenartikelen over een afgerond, actueel onderwerp.

In de cursus, bestaande uit 12 lessen, komen o.a. de volgende onderwerpen ter sprake:

Invloed van de burger op het beleid;

Partijen en partijstelsels;

Gemeente en provincie;

Ruimtelijke ordening;

Recht en rechtspraak;

Economisch beleid;

Internationale bindingen;

Milieuhygiëne.

In de lessen wordt vooral aandacht besteed aan de gevolgen van het politiek handelen voor de dagelijkse gang van zaken en de mogelijkheden die er zijn om direct invloed uit te oefenen.

2 KOSTEN

De kosten bedragen slechts f 9,50, inclusief de documentatiemappen.

Verdere inlichtingen bij

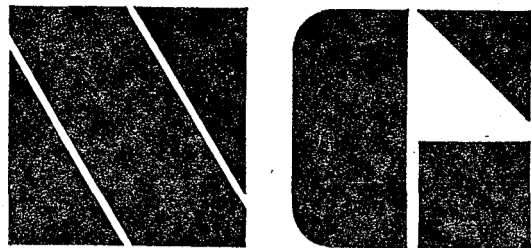
**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349, Leiden

tel. 01710-44451

girekening 150.11.69

*onder vermelding van de
letters AZ*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 27 - 3 juli 1971

NIEUW KABINET

Mr. B. W. Biesheuvel heeft donderdag 1 juli j.l. de koningin de boodschap kunnen brengen dat hij is geslaagd in zijn opdracht: „een parlementair kabinet te vormen, dat geacht mag worden te steunen op een meerderheid in de volksvertegenwoordiging”. Die meerderheid telt 82 zetels van de vijf partijen die ook in het kabinet zijn vertegenwoordigd: K.V.P., V.V.D., A.R.P., C.H.U. en DS'70.

Naast mr. Biesheuvel, die minister-president wordt, telt het nieuwe kabinet nog twee A.R.P. ministers: drs. J. Boersma wordt minister van Sociale Zaken en dr. C. Boertien wordt minister zonder portefeuille belast met ontwikkelingshulp.

Het kabinet bestaat verder uit:

Financiën en vice-premier:

mr. R. J. Nelissen (K.V.P.),

Economische Zaken:

prof. dr. H. Langman (V.V.D.),

Buitenlandse Zaken:

drs. K. W. N. Schmelzer (K.V.P.)

Binnenlandse zaken en tweede vice-premier: mr. J. W. Geertsema (V.V.D.),

Verkeer en Waterstaat:

dr. W. Drees jr. (DS'70),

Justitie: prof. mr. A. A. M. van Agt (K.V.P.),

Onderwijs en Wetenschappen:

mr. C. van Veen (C.H.U.),

Minister zonder portefeuille voor

het wetenschapsbeleid:

jhr. mr. M. L. de Brauw (DS'70),

Defensie: mr. H. de Koster (V.V.D.),

Volkshuisvesting en Ruimtelijke

ordering: drs. B. J. Udink (C.H.U.),

Landbouw: ir. P. J. Lardinois (K.V.P.),

Volksgezondheid en Milieuhygiëne

dr. L. Stuyt (K.V.P.),

Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk

Werk drs. P. J. Engels (K.V.P.).

Wij wensen Biesheuvel van harte ge-

luk met het slagen in zijn opdracht een kabinet te vormen. Als leider van de nieuwe ploeg wacht hem geen gemakkelijke taak, met name gezien de huidige moeilijke financieel-economische situatie.

Bij het uitvoeren van zijn taak wensen wij hem toe inzicht en zegen.

Het verheugt ons, dat nog twee bekende fractieleiden, Boersma en Boertien tevens deel uitmaken van dit ka-

binet. Ook voor hen onze hartelijke gelukwensen; op hun post wensen wij hen sterkte en wijsheid toe.

Naar verwacht wordt zal dinsdag a.s. het kabinet worden beëdigd. Staatssecretarissen moeten nog worden benoemd.

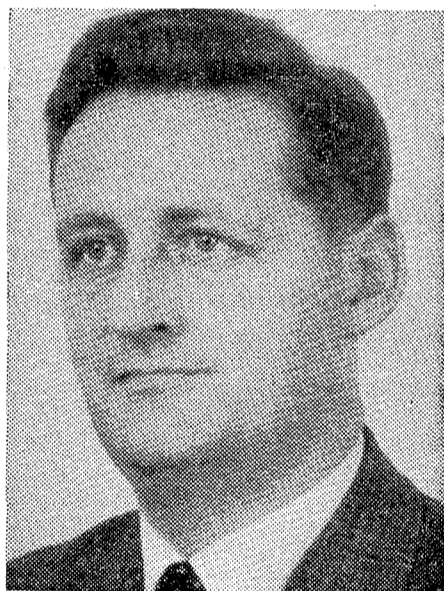
In het volgende nummer zullen wij uiteraard nader aandacht schenken aan het nieuwe kabinet.

Mr. B. W. Biesheuvel

Drs. J. Boersma

Dr. C. Boertien

Eindelijk staat, na jarenlange voorbereidingen, onderhandelingen, zelfs na twee mislukkingen, voor Engeland de poort naar de E.E.G. open.

Het Engelse parlement zal de beslissing tot toetreding nog moeten nemen. Voorzover thans valt te voorspellen zal het Britse Lagerhuis het aanstaande regeringsvoorstel zeker accepteren. Wij zijn met deze toetreding gelukkig. In het verleden is dikwijls gebleken, dat een vasthouden zonder meer aan 'historische' grenzen en aan verstarde tradities een duidelijke rem betekent als het gaat om culturele, economische of politieke ontplooiing.

Het moet met name voor minister Luns, die het verdrag van Rome mee heeft gecreëerd grote voldoening hebben gegeven, ook constructief te hebben meegewerkt aan de Luxemburgse beslissing.

Hoewel wij ons positief opstellen met betrekking tot het historische besluit willen wij op een drietal niet ongevaarlijke mogelijkheden van ontwikkeling wijzen.

In de eerste plaats zijn wij niet zonder zorg als het gaat om de invloed van het Europese parlement. Tot nu toe zijn de wettelijke bevoegdheden van dat parlement uiterst summier.

Als verbreding van het Europese blok

VAN ROME TOT LUXEM- BURG

niet gepaard gaat met een noodzakelijke versterking van het Europese parlement is de volksinvloed minimaal tegenover een maximale centralisatie. Dat zou een slechte zaak zijn. Wij vinden het een merkwaardige situatie dat, voorzover dit bleek uit de persberichten, over een versterking van de rechten van het Europese parlement bij het sluiten van de overeenkomst met de Britse onderhandelaar kennelijk niets besloten is. Het gevolg van de toetreding van Engeland

— vermoedelijk gevolgd door Noorwegen, Ierland en Denemarken — is, dat er een economisch machtsblok groeiende is dat met de Verenigde Staten en Japan op min of meer gelijke voet kan opereren. De E.E.G.-nieuwe stijl zal er voor moeten oppassen dat hierdoor de betrekkingen met het oostblok niet verslechteren nu hier en daar sprake is —gelukkig— van enige ontspanning in de Oost-West verhoudingen.

Het derde punt waarvoor deze E.E.G. een open oog moet hebben is het grote gevaar dat de ontwikkelingslanden lopen. Men zal bij de nieuwe ontwikkeling moeten bedenken dat eigen welvaart van het verbonden Europa beslist niet het hoogste ideaal mag zijn.

Zeker, in het associatieverdrag met de Afrikaanse landen en de gemenebeststaten hebben zowel de E.E.G. als Engeland hun mede-verantwoordelijkheid erkend voor het welzijn in de wereldontwikkelingslanden.

Maar de praktijk daarvan is nog altijd niet om over naar huis te schrijven.

Import uit de ontwikkelingslanden moet de douanegrens van de E.E.G. -landen passeren!

De onderlinge handel tussen de E.E.G. landen heeft nog steeds voorrang boven de handel daarbuiten. Sterkere interne subsidiëring in Europees verband.

De rede van de Franse president Pompidou tot de Franse landbouwers heeft ons zeker niet gerustgesteld.

Ondermeer langs deze wegen is het mogelijk dat de houding van Europa

zich verhardt ten opzichte van de ontwikkelingslanden.

En dat zou wederom een slechte zaak moeten worden genoemd.

De parlementariërs in de 'thuislanden' zowel als de Europese parlementariërs zullen bij alle waardering voor de historische betekenis van de gesloten overeenkomst hun kritische instelling met betrekking tot onaanvaardbare ontwikkelingen in de realisatie, niet op non-actief mogen stellen.

Het is eveneens van groot belang indien het komende kabinet in dit opzicht een duidelijke intentieverklaring te gelegener tijd zou afleggen.

Binnenlands beleid mag niet bij een hobbelen achter de feiten aan blijven.

Een gave visie op de wereldverhoudingen in de nabije toekomst is onmisbaar.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

★
DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771,
AMSTERDAM.

ZIJLWEG 53. TEL. 023 - 326966, HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEFOON 070 - 839446, DEN HAAG.

LOON- EN PRIJSBELEID

Het is geen gemakkelijk probleem waarmee de Sociaal Economische Raad zich onlangs heeft beziggehouden. Dit probleem nl: hoe zal in de toekomst een loon- en prijsbeleid moeten worden gevoerd. De moeilijkheid van elke oplossing schuilt, gelet op de ervaring van jaren, altijd weer in de vraag of in een concrete situatie de voorgestelde regelingen wel werken. Wat komt er in de praktijk terecht van verboden of voorschriften over wat wel en wat niet mag in de tientallen c.a.o.'s en duizenden prijsvaststellingen.

Op zichzelf is dit niet verwonderlijk. Er zijn vaak onverzorgelijke tegenstellingen die toch overbrugd moeten worden. Tegenstellingen tussen overheid en bedrijfsleven, tussen werknemers en werkgevers, tussen consumenten en handel- en tussen deze groepen onderling.

Tegenstellingen die vaak hun oorzaak vinden in het feit, dat de financieel-economische en sociale situaties niet gelijk worden beoordeeld.

Het is daarom niet verwonderlijk dat aan bestaande oplossingen regelmatig wordt gesleuteld. De strak geleide economie van 1945 inzake lonen en prijzen is via vele versoepelingen beland bij de zogenaamde vrije loonpolitiek van de laatste jaren. Een loonpolitiek die nog altijd forse ingrepen van de overheid toelaat. De reden laat zich gemakkelijk raden. De ontwikkeling van lonen en prijzen heeft grote invloed op de natio-

nale economie. Ook ten nadele, waardoor de zaken scheef groeien. Dan is de overheid geroepen tot ingrijpen.

Ten principale ook geroepen tot ingrijpen in de loon- en prijs-ontwikkelingen. Maar deze ingreep is eigenlijk alleen verantwoord als men de gewilde gevolgen ook kan bereiken.

In een autoritair systeem is dit wel te realiseren. Wij leven echter in een democratie waarin de eigen vrijheid en eigen verantwoordelijkheid van persoon en organisatie een groot goed is. De overheid moet kunnen volstaan met globale ingrepen op strategische punten. Daartoe is een belangrijke voorwaarde dat de overheid kennis draagt van het gevoelen van het gezamenlijke bedrijfsleven (werknemers, werkgevers en kroonleden) over het te voeren loon- en prijsbeleid over een langere periode dan 1 jaar.

Dat gevoelen dient ontwikkeld te worden tegen de achtergrond van de nationale doelstellingen. De vertaling daarvan in concrete lonen en prijzen zou dan bijvoorbeeld aan de Stichting van de Arbeid moeten worden overgelaten.

De idealistisch gezien? Misschien, maar de moeite waard om er een proef mee te nemen.

Wij vinden, dat het advies van de S.E.R. getuigt van een realistische aanpak van een moeilijk probleem.

GRIJS

Wij wisten niet beter dan dat de krant — ook het weekblad — een meneer is. Wij hebben ons deerlijk vergist. Het weekblad Vrij Nederland van de vorige week bevatte een stukje van Piet Grijs waarvoor wij ons als Nederlandse burger geschaamd hebben. Dat mensen en kranten en partijen er op uit zijn de confessionele partijen uit principe te bestrijden, dat weten wij. Dat aanvaarden wij. Maar dat er mensen gevonden worden, die zó vol zitten van onlustgevoelens

ten opzichte van confessionele partijen en ten opzichte van hen die deze partijen politiek vertegenwoordigen, hadden wij niet voor mogelijk gehouden. Nog minder, dat een weekblad hiervoor zijn ruimte zou beschikbaar stellen. Grover had de schrijver zich bijna niet kunnen uitdrukken. Bovendien is het stukje op — zo niet óver — de rand van het godslasterlijke.

Het is te bewust destructief om je handen daaraan vuil te maken.

Zoals gebruikelijk verschijnt N.G. gedurende de zomermaanden om de 14 da-

gen. Het volgende nummer verschijnt op 17 juli a.s.

**N.V. Rederijen
N. Parlevliet Jr.
Haringhandel**
IMPORT · EXPORT
KATWIJK AAN ZEE, Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2888

**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**
WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van G. A. Kieft
(voorzitter), mevr. T. van Gelder-
de Boer, H. W. van den Brink,
dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C.
van de Wetering, H. Weststrate
(redactiesecretaris).
**Adres van redactie, advertenties
en administratie**
Dr. Kuiperstr 3 s-Gravenhage.
tel. (070) 183960 giro 89673.
Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te s-Gravenhage
Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

**TERVEEN
GELEEN**
**NAAM- EN
NUMMERPLATEN**
IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen
enz.
Zelfklevende transfers o.a. voor
autoportieren, gevelletters,
graverwerken
**ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN-
ONDERNEMING**
G. TER VEEN · GELEEN
Winkel en showroom
Graaf Huynlaan 3 - Tel. 7500
Kantoor en fabriek:
Industrieweg 15 - Tel. 5888

**MITGLIED OER
EUROPISCHE
GRAVEUR-
VERENIGING**

LEVENSDUUR MINISTERIES

Uit 'Parlement en kiezer' volgt hieronder de levensduur van de kabinetten na 1945.

1. Ministerie-Schermerhorn-Drees (24-6-1945 tot 3-7-1946)
— het 38e kabinet vanaf 21 november 1948.
2. Ministerie-Beel (3-7-1946 tot 7-8-1948)
KVP-PvdA.
3. Ministerie-Drees I (7-8-1948 tot 15-3-1951)
KVP-PvdA-CHU-VVD.
4. Ministerie-Drees II (15-3-1951 tot 2-9-1952)
KVP-PvdA-CHU-VVD.
5. Ministerie-Drees III (2-9-1952 tot 13-10-1956)
KVP-PvdA-CHU-ARP.
6. Ministerie-Drees IV (13-10-1956 tot 22-12-1958)
KVP-PvdA-CHU-ARP.
7. Ministerie-Beel (22-12-1958 tot 19-5-1959)
KVP-CHU-ARP.
8. Ministerie-De Quay (19-5-1959 tot 24-7-1963)
KVP-CHU-ARP-VVD.
9. Ministerie-Marijnen (24-7-1963 tot 14-4-1965)
KVP-CHU-ARP-VVD.
10. Ministerie-Cals (14-4-1965 tot 22-11-1966)
KVP-ARP-PvdA.
11. Ministerie-Zijlstra (22-11-1966 tot 5-4-1967)
KVP-ARP.
12. Ministerie-De Jong (5-4-1967 tot juli 1971)
KVP-ARP-CHU-VVD.
13. Ministerie-Biesheuvel (juli 1971)

Mr. Biesheuvel is de eerste A.R.P.-minister-president ná 1965 en de tweede minister-president na 1939 die een kabinet bestaande uit vijf partijen gaat leiden.

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

WOUDE ZADEN
ORANJEWOUDE
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130.2141 - 2142

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken - Fresiaknollen

ARJOS

De Nationale Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie zoekt een

SECRETARESSE

die tot taak heeft de landelijke secretaris bij zijn werkzaamheden te assisteren.

Het gaat hier om een afwisselende werkkring, waarbij zelfstandig gewerkt dient te worden.

Leeftijd: ± 20 jaar.

Opleiding: steno- en type-diploma.

Ervaring in secretariaatswerkzaamheden strekt tot aanbeveling.

Salaris overeenkomstig leeftijd, opleiding en ervaring.

Sollicitaties te richten aan: Bureau ARJOS, Dr. Kuiperstraat 3 te Den Haag. Eventueel telefonisch onder nummer: 070 - 183960, toestel 5.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN
INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS **BODEGRAVEN**

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

**VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN**

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

telef. 01726 - 2643

REGEER- AKKOORD

Opmerking vooraf:

De nadere uitwerking en verdere accentuering van de navolgende punten zal worden overgelaten aan degenen, die tezamen vorm zullen geven aan het toekomstige kabinetsbeleid. ij zullen ook inhoud moeten geven aan bepaalde onderdelen van het beleid (o.m. welzijnszorg, situatie van de gemeenten, buitenlands beleid, Koninkrijk) die in onze gesprekken niet of onvoldoende aan de orde konden komen.

1. VOLKSHUISVESTING

Het centrale gezichtspunt, waaronder het volkshuisvestingsbeleid wordt gevoerd, zal zijn de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor diegenen, die daartoe uit eigen kracht niet in staat zijn.

a. Het versneld naderbij brengen van de opheffing van het woningtekort door opvoering van het woningbouwprogramma wordt bemoeilijkt door de overspannen economische situatie, die gepaard gaat met een ernstige stijging van de bouwkosten. Het beleid beoogt het scheppen van een gunstiger klimaat voor vergroting van de woningproductie. Dit vereist allereerst vermindering van de spanning in de economie en met name ontspanning in de sector van de bouwnijverheid. Met dit als uitgangspunt zal het beleid worden gericht op een in de loop van de komende kabinetsperiode te bereiken verschuivend vierjaren-programma van 550.000 woningen, hetgeen betekent dat uiterlijk in 1975, doch zo mogelijk eerder, een jaarprogramma van 137.500 woningen zal worden bereikt. In beginsel zal de uitbreiding voor de helft plaatsvinden in de woningwetbouw en voor de andere helft in de gesubsidieerde particuliere bouw, waarbij evenwel verschuivingen tussen de sectoren mogelijk blijven. Teneinde de continuïteit in de woningbouw en in de financiering daarvan zoveel mogelijk te verzekeren, zal het kabinet bijzondere aandacht schenken aan de structuur van de bouwnijverheid, waarbij vooral wordt gedacht aan het bevorderen van een nauwe samenwerking tussen financiers, architecten, bouwondernemers en bestuursorganen. Mocht desondanks de continuïteit in de financiering gevaar lopen, dan is het kabinet bereid een groter deel van de woningbouw door het rijk te laten financieren indien en voorzover dit in het licht van de financieel-economische situatie verantwoord zal zijn.

b. Waar nodig en verantwoord zullen knelpunten van procedurele aard worden weggenomen.

c. Het huurbeleid blijft gericht op voortzetting van de huurliberalisatie, gepaard gaande met een wettelijke versterking van de positie van de huurder. De wettelijk geregelde jaarlijkse huuraanpassing van 6 pct. zal worden gehandhaafd, hoewel dit percentage — afhankelijk van de kostenontwikkeling — niet onder alle omstandigheden als onaantastbaar kan worden gezien. Naast het krachtig bevorderen van de doorstroming, zal aan de verschuiving van objectieve naar individuele subsidies meer inhoud worden gegeven, waarbij opnieuw gezocht zal worden naar mogelijkheden om voor bewoners van gesubsidieerde woningen wier huurquote beneden een bepaalde norm daalt, het subsidiebedrag af te romen.

d. De krotopruijing zal worden bevorderd. Die veelomvattende saneringsplannen waarin ook relatief veel goede woningen zouden moeten worden afgebroken, zullen waar mogelijk worden vermeden.

2. STAATKUNDIGE EN BESTUURLIJKE VERNIEUWINGEN

a. Initiëren van een algehele grondwetsherziening, met de voorbereiding waarvan een regeringscommissaris zal worden belast.

b. Eerste Kamer; behandeling begrotingswetgeving beperken tot algemene beschouwingen; behandeling van wetsontwerpen alleen op aanvraag van een bepaald aantal leden.

c. Bij de herziening van het kiesrecht zal het beginsel van de evenredige vertegenwoordiging worden gehandhaafd. Het nieuwe kabinet zal geen medewerking verlenen aan de invoering van een districtenstelsel.

d. Aanstelling van een onafhankelijke ombudsman, met een zekere relatie tot het parlement.

e. Benoeming van commissarissen der Koningin en burgemeesters na overleg met Provinciale Staten en Gemeenteraad.

f. Het nieuwe kabinet heeft de vrijheid voorstellen

OVEREENGEKOMEN TUSSEN INFORMATIEUR STEENKAMP EN FRACTIEVOORZITTERS KVP, ARP, CHU, VVD EN DS '70

te doen die afwijken van de plannen die het kabinet-De Jong t.a.v. het rapport van de Commissie Openbaarheid-Openheid heeft kenbaar gemaakt.

g. Doorzichtiger maken van de bestuursstructuur door duidelijker taakafbakening tussen de verschillende overheidsinstanties en bestuurslagen en door vereenvoudiging van de bestuurlijke procedures.

h. Betere outillage en ruimere financiële middelen voor parlement en fracties.

i. Subsidiëring van de wetenschappelijke bureaus verwant aan de politieke partijen.

3. DEMOCRATISERING VAN DE ONDERNEMING

Vooropstellende dat bij de verdere uitwerking ernstig rekening zal worden gehouden met de adviezen van de Sociaal-Economische Raad, zal in de komende kabinetsperiode worden gestreefd naar:

a. Invoering van een klachtrecht voor individuele werknemers.

b. Invoering van een beroepsrecht van de ondernemingsraad tegen kennelijk onredelijke beslissingen van de leiding. Welke beperkingen aan dit beroepsrecht moeten worden gesteld zal nader worden onderzocht.

c. Verruiming van de bevoegdheden van de ondernemingsraden.

d. Bevordering van inspraak in het werkmilieu, waar mogelijk en gewenst met raadpleging van de arbeidsinspectie.

e. Rapportage in de jaarverslagen over hetgeen ter verwezenlijking van de democratisering is verricht.

f. Totstandbrengen van aangepaste medezeggenschapstructuren in ondernemingen met minder dan 100 werknemers.

4. RUIMTELIJKE ORDENING

a. In sterker mate afstemmen van het beleid op de hoofdlijnen van de Tweede nota Ruimtelijke Ordening, waarbij de noodzaak van actualisering van de nota onder ogen zal worden gezien. Daarbij zal bijzondere aandacht worden geschonken aan een evenwichtige spreiding van de bevolking over het land en aan de bescherming van het 'groene hart van Holland'. Op korte termijn zal worden nagegaan of de groei van de kantorensector in het Westen hiermee in overeenstemming is. Wat de groei van de bebouwing in Nederland betreft wordt het beginsel van gebundelde deconcentratie gehandhaafd, dus: bevordering van de ontwikkeling van middelgrote steden, met een behoorlijk percentage eensgezinswoningen. Voorts zal verkillig van de binnenstad worden tegengegaan.

b. Grotere bevoegdheden voor de centrale overheid met betrekking tot de ruimtelijke ordening — met name in het Westen — waar het gaat om lokale en/of regionale ontwikkelingen met belangrijke externe effecten.

c. De economische groei dient mede te worden bepaald door de natuurlijke aanwas van de beroepsbevolking; een te grote zuigkracht op buitenlandse werknemers moet worden vermeden.

d. Het betrekken van de burger bij het bestuur inzake de ruimtelijke ordening in de voorbereidende fase wettelijk regelen.

e. Een evenwichtiger ontwikkeling van en binnen Zuid-West-Nederland.

f. Onderzoek naar de mogelijkheid te komen tot een landinrichtingswet mede gezien de toenemende betekenis van de niet-agrarische functies van het platteland, met behoud van een effectief beleid gericht op verbetering van de landbouwstructuur.

g. Het beleid ten aanzien van de Waddenzee wordt erop gericht deze intact te laten, waarbij zoveel mogelijk zal worden rekening gehouden met het rapport van de Commissie-Mazure.

5. REGIONAAL BELEID

a. Integraal structuurplan Noorden des Lands, inclusief enkele delen van Overijssel.

b. Handhaven investeringspremiereregeling alleen voor het Noorden en voorshands ook voor Zuid-Limburg. Het nieuwe kabinet zal een nota uitbrengen over de perspectieven voor Limburg.

c. Verplaatsingsregeling uitbreiden tot het hele Noorden.

d. Geleidelijk beperken van het aantal ontwikkelingskernen.

e. Afremmen van investeringen in het Westen, onder meer door een selectieve investeringsheffing op nieuwe bedrijfsgebouwen.

f. Restrictief beleid, zo nodig met wetswijziging, ten aanzien van het uitgeven van terreinen voor bedrijven en kantoren in het Westen.

g. Verplaatsen, na overleg met betrokkenen, van enkele grote (semi-)overheidskantoren van het Westen naar het Noorden en Limburg.

h. Selectief beleid ten aanzien van overheidssteun aan de industrie.

6. CULTUUR EN RECREATIE

a. Het kunstbeleid zal worden omgevormd tot een systematisch cultuurbeleid, gericht op sociale en culturele bewustwording en steunend op overleg tussen kunstenaars, publiek en overheid. Daarbij zal de nadruk komen te liggen op het scheppen van mogelijkheden tot actieve cultuurbeoefening, met name voor jongeren.

b. Bij de herwaardering van het overheidsbudget zal de cultuursector niet onevenredig mogen worden ingedamd. Kritische bezinning op het subsidiebeleid is noodzakelijk.

c. Het nieuwe kabinet zal ernaar streven het subsidiebeleid te institutionaliseren en waar mogelijk te normeren in het kader van een algemene regeling voor het sociaal-cultureel welzijn.

d. Bevordering van de actieve sportbeoefening.

e. Uitbreiding van de mogelijkheden voor openluchtrecreatie, maar tegelijkertijd verdergaande toepassing van de profijtgedachte.

f. Coördinatie van het beleid ten aanzien van sport en recreatie onder verantwoordelijkheid van één departement.

7. MILIEUBEHEER

In het besef dat het behoud van een gezonde leefomgeving voor de toekomst van ons land van wezenlijke betekenis is, zal het nieuwe kabinet het beleid van de laatste jaren met kracht voortzetten en daarbij bijzondere aandacht schenken aan:

a. Intensief internationaal overleg over milieuvraagstukken. Het nemen van initiatieven om, in eerste instantie via de EEG, te komen tot een internationale code tegen het lozen van afval in water en lucht en tot een internationaal waarschuwings- en controlesysteem.

b. Spoedige realisering van uitvoeringsmaatregelen in het kader van de Wet op de luchtverontreiniging, de Wet op de waterverontreiniging en de onlangs ingediende Bestrijdingsmiddelenwet, die o.m. zullen moeten inhouden:

— strenge voorschriften ten aanzien van motorvoertuigen en de brandstof daarvoor;

— zo laag mogelijke grenswaarden waarboven verontreiniging niet is geoorloofd;

— snelle bouw van waterzuiveringsinstallaties.

c. Wettelijke maatregelen tegen geluids- en trillingshinder.

d. Wet op de bodemverontreiniging.

e. Bij het industrialisatiebeleid zal rekening worden gehouden met de eisen die het leefmilieu stelt: nauwere onderlinge afstemming van de sociale, economische en ruimtelijke planning zal mede hier toe noodzakelijk zijn en worden bevorderd.

f. Straffbaar stellen van opzettelijke verontreiniging.

g. Verbetering van de voorlichting over 'milieuhygiëne', ook bij het basis- en voorgezet onderwijs in de zich daartoe lenende vakken.

h. Bevordering van een gecoördineerd en versterkt wetenschappelijk onderzoek inzake milieubeheer in nationaal en internationaal verband.

i. Instelling van klachten- en informatiebureaus.

j. Vorming van een ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

8. ONDERWIJS

a. In 1975 zullen alle 15- en 16-jarigen twee dagen onderwijs per week moeten ontvangen. De 17-jarigen die reeds op 16-jarigen leeftijd onderwijs ontvingen, zullen dan een dag per week onderwijs moeten kunnen ontvangen. Indien onvoldoende leerkrachten en vormingskrachten beschikbaar zouden zijn in 1975 zal de laatste maatregel nader moeten worden getemporiseerd.

b. Voor de noodzakelijke kwaliteitsverbetering van kleuteronderwijs en lager onderwijs zullen:

VERVOLG OP PAGINA 4

Daarnaast staat de salarisverhoging voor amtenaren die gefinancierd kan worden uit de inflatoire stijging van belastingopbrengst. Daarbij wordt aangenomen dat het effect van de loon- en prijsstijging in 1971 — zoals in de afgelopen jaren steeds is nagestreefd — in het kader van het stringente begrotingsbeleid binnen de begroting 1971 wordt opgevangen. Uit dit alles blijkt dat het perspectief van de budgettaire ontwikkeling in de volgende jaren in hoge mate wordt bepaald door de nominale ontwikkeling van inkomens en prijzen in de komende periode. Opvang binnen de 6 pct. van deze inflatoire stijging der overheidsuitgaven is slechts mogelijk door nog verdergaande beperking dan is voorgesteld. Als bepaalde terreinen van overheidsuitgaven, b.v. de woningbouw, daarvan worden uitgezonderd, zal de beperking elders dienovereenkomstig groter dienen te zijn.

c. Ernstig in overweging nemen het thans voorziene tempo van afbraak van de omzetbelasting op investeringsgoederen één jaar te vertragen, waarbij voor zelfstandigen zo nodig een verzachtende maatregel zal worden getroffen in het kader van de zelfstandigenaftrek danwel in het kader van de uitvoering

- de leerlingenschaal verder worden verlaagd;
  - onderzoek en ontwikkeling op het gebied van structuur en inhoud van het onderwijs moeten worden bevorderd;
  - begeleiding van de school en de individuele leerling bij het onderwijsproces en invoering van leerstofvernieuwing worden aangevat.
- Het beschikbare leidstersbestand zal het mogelijk maken de leerlingenschaal bij het kleuteronderwijs met 5 punten te verlagen. Eventueel kan een deel van het bestand ten goede komen aan een experiment om in bepaalde gevallen de toelatingsleeftijd voor het kleuteronderwijs te verlagen. Ten aanzien van het basisonderwijs zal een leerlingenschaalverlaging van 3 punten mogelijk zijn.
- c. Het kabinet zal krachtige steun geven aan de werving en opleiding van leer- en vormingskrachten.
- d. Een onderwijsplanbureau van beperkte omvang zal worden opgericht
- e. Een minster zonder portefeuille, bij Onderwijs en Wetenschappen, voor het wetenschapsbeleid.

9. TERUGDRINGEN OVERBESTEDING

Het is noodzakelijk dat het kabinet met spoed begint orde op zaken te stellen op financieel en sociaal-economisch terrein. Alhoewel een SER-advies in deze is te verwachten, is het onontkoombaar dat nu reeds een aantal maatregelen wordt genoemd, te meer omdat de tijd dringt.

- a. Voor 1972 opnieuw een wiebeltaxmaatregel.
- b. Gehoord de rapportage van de werkgroep-Melissen zullen op een breed front ombuigingen van rijksuitgaven tot stand worden gebracht van in totaal circa f 900 mln., teneinde in 1972 de groei van de netto relevante uitgaven niet boven 6 pct. te doen uitgaan en bovendien enige ruimte te scheppen om een begin te kunnen maken met het aanpakken van knelpunten.

Deze beleidsombuigingen houden in:

- temporisering van investeringen (scholen voortgezet onderwijs, rijksgebouwen, waterstaatswerken, wegenaanleg, ruilverkavelingen) ca. 375 mln.
- verhogingen van eigen bijdragen waardoor de overheidssubsidies kunnen dalen; toepassing van het profijtbeginsel; verhoging van schoolgeld, kleutergeld en collegiegeld; verhoging van opcenten op de motorrijtuigenbelasting ca. 215 mln.
- versoering van het wetenschappelijk onderwijs en wetenschappelijk onderzoek ca. 135 mln.
- temporisering aankoop bossen en natuurterreinen ca. 15 mln.
- niet vervullen van de helft van de bestaande vacatures van het rijkspersoneel ca. 35 mln.
- overige uitgavenverlagingen ca. 125 mln.

Zouden deze beleidsombuigingen achterwege worden gelaten dan zouden de rijksuitgaven van 1971 op 1972 stijgen met f 4 miljard in plaats van met f 3 miljard, waarop thans moet worden gerekend. Een deel van deze beleidsombuigingen heeft een meer structureel karakter, waarop in paragraaf 10 in ander verband nader wordt ingegaan. Er dient rekening mede te worden gehouden, dat nadere bestudering van de voorlopige begrotingscijfers per saldo nog belangrijke tegenvallers kan opleveren.

Daarenboven moet, uitgaande van een prognose van 12,2 pct. loonsomstijging per werknemer in 1972 en de in samenhang daarmee te verwachten prijsstijgingen van verschillende bestedingscategorieën, rekening worden gehouden met een daaruit voortvloeiende inflatoire stijging van de relevante overheidsuitgaven (op grond van voorlopige becijferingen) van zeker f 500 mln. van 1971 op 1972.

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

“ FIDES ”

Chrysanthenstekken voor jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

REGEER AKKOORD

van de grondgedachte van de commissie-Van Soest.

- d. Voortzetten van het terughoudende beleid ten aanzien van gemeentelijke investeringen.
- e. Voorshands geen herleving van een algemene investerings-afbrekeregeling in enigerlei vorm.
- f. Een restrictief overheidspersoneelsbeleid, waartoe o.m. de Formatiecommissie grotere bevoegdheden dient te krijgen.
- g. Breed overleg met het bedrijfsleven over de sociale programmering en over het conjunctuurpolitieke instrumentarium. Hierbij dienen ook aan de orde te komen de intrekking van de loonmatigingsmaatregel en de prijscalculatie-beschikking, alsmede de indexeringsclausules in verband met indirecte belastingen.
- h. Overleg met het bedrijfsleven en de organisaties van vrije beroepen over een matiging van de hogere inkomens.

Met deze maatregelen wordt enerzijds beoogd de acute overbesteding in onze economie op korte termijn af te zwakken, anderzijds een bijdrage te leveren tot meer perspectief op langere termijn.

10. HERWAARDERING OVERHEIDS-UITGAVEN

- a. Naast het belang dat een herwaardering van overheidsuitgaven heeft voor het matigen van de overbesteding, is herwaardering op zichzelf juist en gewenst.
- b. Om de bereidheid tot deze herwaardering ook daadwerkelijk te laten blijken, worden hieronder enkele voorbeelden genoemd van taken die in een bepaald tijdvak zullen worden afgebroken of gereduceerd.

— Snel realiseren van de grondgedachte van de voorstellen Veringa/Posthumus (de verkorting van de studieduur), waarbij op bepaalde onderdelen wijzigingen mogelijk moeten zijn. Ondermeer zal de regeling t.a.v. de promotie-assistenten zoals geformuleerd in dit wetsontwerp, niet gehandhaafd worden.

- Een herziening van uitgaven voor het onderzoek bij het wetenschappelijk onderwijs en het accentueren van meer gericht onderzoek met programmering en rapportering, waarbij ook de z.g. tweede geldstroom (TNO/3WO) op den duur meer reliëf zal moeten krijgen en de toewijzing van middelen meer gebonden zal worden aan bepaalde projecten (b.v. van milieuresearch).
- Matigen, eventueel achterwege laten, van een aantal wegenbouw- en waterstaatswerken.
- Beperken van het risico van de staat in het kader van de Veewet 1920.
- Het bezien van de functioneel ontslagleeftijden in de overheidsfeer en de daarmee verband houdende regelingen.
- Verlagen van ruilverkavelingssubsidies en verhogen van ruilverkavelingsrente.
- Intrekken van de premiespaarwet (in verband met invoering van fiscale faciliteiten voor het spaarloon, zie paragraaf 14e).
- Verhoging van collegegelden (zie verder paragraaf 14 g).

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheeken

TELEFOON 05983-366

— Kritische doorlichting van het uitgavenbeleid bescherming bevolking, van de uitvoering van de algemene bijstandswet en van het totale subsidiebeleid.

— Wijziging van de uitkeringen aan gemeenten voor wat betreft de materiële uitgaven in het kader van het lager onderwijs door invoering van een stelsel van genormeerde uitkeringen.

— De bouw van meer semi-permanente gebouwen voor het onderwijs en de volksgezondheid.

— Meer sobere uitvoering bij de bouw van openbare gebouwen.

— Weloverwogen toepassing op een aantal terreinen van de z.g. profijtgedachte.

c. De nieuwe aanpak bij de herwaardering van overheidsuitgaven die meebrengt dat een aantal wetten en andere regelingen zal moeten worden doorgelicht, zal ook moeten worden gedemonstreerd door het aangeven van wegen om genoemde doelstellingen tot duidelijk onderdeel van het beleid te maken. Daartoe zal een voortdurende bezinning op de zin en de omvang van uitgaven moeten worden geïnstitutionaliseerd. Daarbij wordt gedacht aan de instelling van een interdepartementale commissie voor het uitvoeren van kosten-batenanalyses, aan de inschakeling van wetenschappelijke instituten, van efficiencybureaus — eventueel ook buitenlandse — en aan duidelijke afspraken in het kabinet met betrekking tot een regelmatige bezinning op de betekenis van de overheidsuitgaven.

Verder zal moeten worden nagegaan hoe, voor belangrijke investeringen, aan het parlement vooraf en na een bepaald tijdsverloop een kosten-batenanalyse kan worden voorgelegd.

11. KNELPUNTEN

Het nieuwe kabinet zal ernaar streven de vervulling van een aantal lang bestaande en nieuwe wensen nader bij te brengen. Hieraan zal extra aandacht worden besteed. De moeilijke economische situatie van dit moment brengt mee, dat enkele van deze knelpunten pas in een later stadium kunnen worden aangepakt. Prioriteiten in de komende kabinetsperiode zijn — niet in volgorde van belangrijkheid:

- a. de volkshuisvesting
- b. lager- en kleuteronderwijs
- c. werkende jeugd
- d. de zelfstandigen
- e. het regionaal beleid, met name in het Noorden
- f. milieubeheer
- g. ontwikkelingshulp
- h. bijstelling defensie-uitgaven.
- i. optrekken belastingvrije voet (in de richting van gelijkstelling belastingvrij bedrag voor gehuwden met één kind aan het netto-minimumloon) en eventueel eerste aanzet tot verzachting van de progressie in de loon- en inkomstenbelasting voor de midden-groepen.
- j. optrekken van de AOW voor gehuwden tot het besteedbare minimumloon-inkomen
- k. totstandkoming van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid, als bodemvoorziening met name met het oog op zelfstandigen en vroeg-gehandicapten
- l. optrekken van de WAO-uitkeringen aan de z.g. oud-invaliden.

12. FINANCIERING OVERHEIDSUITGAVEN

Wat betreft de financiering van de overheidsuitgaven, de belastingdruk en de mogelijke operaties in het vlak van de belastingen, gelden de volgende uitgangspunten. Daarbij zijn aangetekend dat het onjuist wordt geacht een kwantificering te geven vanwege de onzekere financiële en sociaal-economische ontwikkeling.

Als ruimte voor verhoging van uitgaven en verlaging van belastingen is beschikbaar hetgeen uit bezinning op bestaande uitgaven, stijging van de niet-belastingmiddelen en toename van de belastingontvangsten veroorzaakt door de reële stijging van het nationale inkomen beschikbaar komt. Voorzover in de onmiddellijke toekomst enkele belastingverlagingen wenselijk worden geacht, is gehele of gedeel-

b. De mogelijkheden zullen worden bezien van verhoging van de vermogensbelasting en van gehele of gedeeltelijke vervanging van de vermogensbelasting door een belasting op gerealiseerde vermogenswinsten, met daarbij behorende aanpassing van de inkomstenbelasting. Ook de objecten van de vermogensbelasting zullen aan een nader onderzoek worden onderworpen.

c. Matiging van de hogere inkomens, met name in de vrije beroepen, waartoe overleg met de organisaties van de vrije beroepen zal worden geopend. Evenzeer op korte termijn herbezinning op een aantal salarissen van de overheid.

d. Introductie van de spaarloongedachte in het overleg met de ambtenarenorganisaties; opheffen van de ambtenarensparregeling.

e. Fiscale faciliteiten voor het spaarloon.

f. Beperkte verhoging van de premie-inkomensgrenzen bij de volksverzekeringen, alsmede een nadere studie van de relatie tussen bijdragen en aanspraken van onderscheidene groepen teneinde tot billijker

telijke compensatie binnen de belastingsfeer mogelijk.

Indien in de loop van de komende periode het kabinet tot het inzicht komt dat al het mogelijke is gedaan ten aanzien van kritische bezinning op bestaande uitgaven, en de financieel-economische situatie dat toestaat, zal het kabinet voorstellen uitwerken hoe op andere wijze de nodige ruimte kan worden geschapen om de uitvoering van het kabinetsprogramma op redelijke wijze te verzekeren.

13. SOCIALE VERZEKERINGEN

a. In de komende regeringsperiode zullen onze sociale verzekeringen verder uitgebouwd moeten worden. Gezien de grote problemen die om een oplossing vragen en waarvoor ook algemene middelen moeten worden aangewend, dient ervan te worden uitgegaan dat in principe de uitgavenstijgingen door premieverhoging en door verschuivingen binnen de sector van de sociale zekerheid moeten worden gedekt.

b. Tot de taak van het nieuwe kabinet wordt gerekend de voorbereiding van een algemene pensioenvoorziening, zodat in een volgende periode daarmee een aanvang kan worden gemaakt; de optrekking van de AOW voor gehuwden tot het besteedbare minimum-loon-inkomen; de totstandkoming van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid als bodemvoorziening, met name met het oog op zelfstandigen en vroeg-gehandicapten; het optrekken van de WAO-uitkeringen voor de z.g. oud-invaliden en de aanpak van het probleem van het toenemende tekort in het invaliditeits- en ouderdomsfonds. Daarnaast eisen de autonome stijgingen van onze sociale verzekeringen, voor een gedeelte veroorzaakt door de vergrijzing en de stijging van de gezondheidskosten, op zichzelf al een sterke verhoging van de premies.

c. In dit licht bezien valt niet te ontkomen aan een herwaardering binnen de sector van de sociale verzekeringen. Derhalve zal het nieuwe kabinet een gedifferentieerd beperkt eigen risico in de ziektefondsverzekering moeten introduceren. De kinderbijslag voor het eerste kind zal niet verder worden verhoogd; die voor het tweede kind ook niet wanneer dit in het kader van de herwaardering onontkoombaar zou blijken. De mogelijkheid van afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind, met compenserende maatregelen voor de laagstbetaalden, zal worden bestudeerd.

d. Verder, en niet in de laatste plaats, zal de sociale wetgeving nauwkeurig moeten worden getoetst aan het criterium dat sociale uitkeringen dienen te worden beperkt tot degenen die hieraan objectief behoefte hebben (misbruik en cumulatie van uitkeringen). In overleg met het bedrijfsleven zal moeten worden bekeken hoe het sterk toenemende ziekteverzuim zou kunnen worden gereduceerd. Langs deze weg zal de stijging van de premiedruk in de komende periode moeten worden beperkt tot een orde van grootte van 3 pct. van het netto nationaal inkomen tegen marktprijzen.

14. INKOMENS- EN VERMOGENS-VERHOUDINGEN

Voor een geïntegreerd inkomens- en vermogensbeleid is geen blauwdruk aanwezig. Tal van maatregelen zijn in het verleden genomen op de weg naar gelijkmatiger inkomensverhoudingen. Nochtans blijft er aanleiding tot kritiek op de bestaande inkomens- en vermogensverhoudingen. Naast de maatregelen die in andere paragrafen zijn genoemd, zoals optrekking van de belastingvrije voet, verdere optrekking van de AOW-uitkeringen, verbeteringen in de sfeer van het onderwijs, uitbreiding van de individuele huursubsidies, zal langs de volgende wegen een bijdrage worden geleverd teneinde te komen tot evenwichtiger inkomens- en vermogensverhoudingen:

a. Verhoging van de successierechten in de zijlijn; faciliteiten voor vererving van tot een onderneming behorende vermogens tussen bloed- en aanverwanten die in deze onderneming samenwerken, zulks tot en met de tweede graad van de zijlijn. Gelijktijdige optrekking van de vrijgestelde bedragen in de rechte lijn en de zijlijn.

16. ECONOMISCHE MACHT

Wettelijke regeling, zo mogelijk op EEG-niveau, ten aanzien van fusies en andere machtsconcentraties (o.a. meldingsplicht en vernietigingsbevoegdheid van de overheid), mede op basis van de opgedane ervaringen met de fusiecode van de Sociaal-Economische Raad.

17. DE ZELFSTANDIGEN

a. Rapport van de commissie-Van Soest als uitgangspunt met matiging en variaties.

b. Invoering van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid, als bodemvoorziening, mede ten behoeve van de zelfstandigen.

c. Maatregelen tot verbetering van de structuur van levensvatbare zelfstandige ondernemingen, waarbij ruimte wordt gemaakt voor het noodzakelijke proces van schaalvergroting.

d. Studie van de ontwikkeling en de coördinatie van onderwijs en opleiding van zelfstandige ondernemers.

e. Verbetering van bedrijfseconomische voorlichting en begeleiding.

f. Staatssecretaris bij Economische Zaken met integratie-opdracht voor de zelfstandigen.

18. OPENBAAR VERVOER

a. In het kader van een integrale aanpak van de totale verkeers- en vervoersproblematiek instellen van een algemeen verkeersfonds ter financiering van aanleg en onderhoud van wegen en, zoveel mogelijk ook, van steunmaatregelen voor het openbaar vervoer, onder handhaving van de noodzakelijke open concurrentieverhoudingen tussen openbaar en particulier goederenvervoer. Dit fonds zal in belangrijke mate worden gevoed uit belastingen op motorrijtuigen en op het gebruik ervan.

b. Bevorderen van een selectief gebruik van de auto door een systeem van heffingen voor parkeren, gedifferentieerd naar de kostbaarheid van de grond.

19. ONTWIKKELINGSHULP

Voor ontwikkelingshulp worden in de komende jaren de volgende bedragen beschikbaar gesteld: in 1972 f 1050 mln.; in 1973 f 1150 mln.; in 1974 f 1325 mln. en in 1975 f 1525 mln. Nederland zal zich inzetten voor geleidelijke verlaging van de EEG-protectie.

20. DEFENSIE

a. In 1972 zal naast een groei van het defensiebudget met 6 pct., een bedrag van f 55 mln. extra beschikbaar worden gesteld, teneinde een begin te maken met het inlopen van de in de laatste jaren ontstane achterstand in de materiële sfeer.

b. Onmiddellijk na het optreden van het nieuwe kabinet zal een commissie van militaire en civiele deskundigen worden ingesteld, die de taak van de Nederlandse defensie in de NAVO en de voor de vervulling daarvan vereiste middelen en methoden kritisch zal onderzoeken. Deze commissie zal tijdig voor de behandeling van de ontwerp-begroting 1973 in het kabinet, advies uitbrengen.

c. Er zal in de komende kabinetsperiode een koppeling van de defensie-uitgaven aan een percentage van het netto-nationaal inkomen tegen marktprijzen tot stand worden gebracht. Het gemiddelde percentage over de hele periode zal worden vastgesteld, mede naar aanleiding van het advies van de hierboven bedoelde commissie.

VERVOLG OP PAGINA 6

REGEER AKKOORD

verhoudingen te komen.

g. Drastische verhoging van de collegegelden in het kader van een regeling van rentedragende voorschotten.

h. Studie over de bij statistisch onderzoek naar de inkomensverhoudingen te hanteren maatstaven (levensinkomen, gezinsgrootte).

15. LOON- EN PRIJSBELEID

In een beleid dat gericht is op een evenwichtige economische ontwikkeling, waarbij zowel ernstige recessie als grote overspanning moet worden voorkomen, vormt het loon- en prijsbeleid een belangrijk onderdeel van het instrumentarium. Ten aanzien van het beleid op het gebied van lonen en prijzen kiest het nieuwe kabinet als uitgangspunt, dat dit beleid gevoerd wordt langs de weg van maatregelen met een algemeen karakter. Waar nodig zullen die wijzigingen worden aangebracht die noodzakelijk zijn om de effectiviteit van deze globale instrumenten te versterken. Met het oog daarop zal het komende kabinet na ontvangst van het advies in deze van de Sociaal-Economische Raad het initiatief nemen tot overleg met het georganiseerd bedrijfsleven. In dit verband zal het mededingingsbeleid worden versterkt.

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten" komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070-183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's-avonds bereikbaar onder 01730-24832).

ANTWOORD VAN VOORZITTERS VIJF FRACTIES

VERINGA (KVP)

Zeer geachte heer Steenkamp,
Uw brief van 18 juni 1971, waarin uw definitieve conclusies werden geformuleerd, is onderwerp geweest van diepgaand beraad in de fractie van de K.V.P.
Dit beraad heeft er toe geleid, dat ik gemachtigd ben namens de fractie van de K.V.P. te verklaren, dat zij instemt met het in uw brief geformuleerde regeerakkoord.

Mijn fractie heeft er wel behoefte aan enkele wensen aan U voor te leggen. Dit behoeft niet te betekenen dat, gelet op de fase waarin uw informatiewerk zich thans bevindt, tot nieuwe in het regeerakkoord neer te leggen formuleringen voor de hierna, volgende punten wordt gekomen. Ik kan mij voorstellen dat het komende overleg met de door H. M. de Koningin aan te wijzen formateur zal leiden tot aan de wensen van mijn fractie aangepaste formuleringen.

In het vervolg van dit schrijven zal ik de nummering van uw regeerakkoord als leidraad aanhouden.

2. Staatskundige en bestuurlijke vernieuwingen

a. De voorkeur van mijn fractie gaat er naar uit de voorbereiding van de algehele grondwetsherziening op te dragen aan een staatssecretaris.

b. Eerste Kamer

Mijn fractie meent dat dit punt zoals het thans is geformuleerd, slechts via wijziging van de Grondwet kan worden gerealiseerd. Zij is derhalve van mening dat een eventuele interim-oplossing slechts kan worden bereikt in nauw overleg met de Eerste Kamer.

4. Ruimtelijke Ordening

Gelet op de grote betekenis van de ruimtelijke ordening zal in overleg met de formateur bezien moeten worden of de benoeming van een staatssecretaris voor deze taak van overheidszorg wenselijk is.

5. Regionaal beleid

b. het woord 'voorshands' dient naar het oordeel van mijn fractie gelezen te worden als 'zolang de herstructurering niet is voltooid'.

c. 'het Westen' zou moeten worden gelezen als 'de Randstad'.

In relatie met elkaar gebracht behoeven punten b. en d. verduidelijking.

Gaarne wil ik in dit verband nogmaals verwijzen naar mijn schrijven van 7 juni j.l. Daarin werd tot uitdrukking gebracht dat inderdaad een beperking

van het aantal stimuleringsgebieden mogelijk is. Zolang dit echter noodzakelijk blijft, dient het beleid t.a.v. de herstructureringsgebieden te worden voortgezet. Mijn fractie brengt deze visie met klem onder uw aandacht.

9. Terugdringen overbesteding

Algemeen. Mijn fractie heeft er begrip voor dat de aanduiding van de beleidsombuigingen uiteraard globaal moest zijn. Zij gaat er van uit dat verschuivingen met een zelfde budgettaire effect -bij wijziging van de thans gesuggereerde- mogelijk zijn. Mijn fractie wijst er op, dat de sektor onderwijs zwaar wordt getroffen. Zij hecht er aan te verklaren dat het uiterste zal moeten worden gedaan de verhoging van kleuter- en schoolgeld te vermijden. Dit laat uiteraard onverlet de bereidheid ombuigingen te accepteren tot een totaal-bedrag van circa f 900 miljoen.

d. Gezien de bijzondere problematiek van de steden en van de gemeentefinanciën, zal daaraan in de regeringsverklaring aandacht moeten worden geschonken.

10. Herwaardering overheidsuitgaven

De opmerking t.a.v. de regeling der promotie-assistenten vraagt verduidelijking. Een onevenwichtig beleid terzake zal inderdaad moeten worden vermeden. De functie van wetenschappelijk assistent zal niet voor promotie-assistenten mogen worden gebruikt. Het kan uiteraard niet de bedoeling zijn voor promotie-assistenten te lezen 'assistent-onderzoekers'. Deze opmerking wordt gemaakt omdat in de voorstellen t.a.v. de verkorting van de studietijd de term promotie-assistent niet voorkomt.

Verlaging van ruilverkavelingssubsidies en verhogen van ruilverkavelingsrente. Mijn fractie blijft er de voorkeur aan geven deze passage te lezen als 'Streven naar een aanvaardbare wijziging van de ruilverkavelingswet'.

13. Sociale verzekeringen

In dit verband wordt in meer algemene zin, in het bijzonder verwijzende naar de mogelijkheid dat ook de kinderbijslag voor het tweede kind zal worden bevroren, uw bijzondere aandacht gevraagd voor het volgende:

Bij de uitwerking van een aantal in het regeerakkoord voorgestelde maatregelen moet een eenzijdige en kumulatieve lastenverzwaring voor laagstbetaalden en midden-groepen worden vermeden. Wij nemen aan dat aan dit vraagstuk heel bijzondere aandacht zal worden besteed. Juist gelet op het totaal van de lasten die het Nederlandse volk zal hebben te dragen, is een evenwichtige spreiding van overwegend belang.

14. Inkomens- en vermogensverhoudingen

Het is mijn fractie opgevallen dat de vermogensaandeling in deze paragraaf niet wordt genoemd.

Mijn fractie leest de laatste zin als volgt: 'Neder-

b. De vrouw, die abortus provocatus vraagt of ondergaat, is niet strafbaar.

c. De geneeskundige, die de handeling verricht onder bij of krachtens de wet te stellen voorwaarden, handelt bevoegd en is dus niet strafbaar.

Deze voorwaarden zijn:

— de behandeling dient te geschieden in een erkende ziekeninrichting;

— aan de beslissing omtrent de toepassing van de behandeling dient het advies van een wettelijk erkend multidisciplinair team van wisselende samenstelling ten grondslag te liggen, waarbij de bescherming van het leven van de vrucht dient te worden afgewogen tegen ernstige bedreiging van het geestelijk en lichamelijk welzijn van de vrouw;

— de behandeling dient gemeld te worden bij de regionale inspecteur van de volksgezondheid.

De geneeskundige die niet overeenkomstig deze voorwaarden handelt wordt geacht onbevoegd te handelen en is derhalve strafbaar. Bij het bovenstaande wordt ervan uitgegaan, dat ter beoordeling van de rechter blijft of in het geval een medicus heeft gehandeld uit strikt medische noodzaak, zonder te hebben voldaan aan de hierboven genoemde voorwaarden, strafuitsluitingsgronden aanwezig zijn.

18 juni 1971.

land zal zich krachtig blijven inzetten voor een verdere verruiming van de invoer uit ontwikkelingslanden in de E.E.G. en in het algemeen voor ruimere handelsmogelijkheden voor deze landen'. Volledigheidshalve wil ik reeds nu aandacht vragen voor vergroting van de efficiency van de hulp en in het algemeen voor de kwalitatieve aspecten van de ontwikkelingssamenwerking.

Tenslotte meent mijn fractie dat de uitbreiding van het aantal ministers tot 16 aan bedenkingen onderhevig en niet onontkoombaar is. Zij zou het op prijs stellen indien het aantal ministers slechts zou worden uitgebreid tot 15.

Mijn fractie stelt er prijs op u van harte dank te zeggen voor de uitzonderlijke inspanning die u zich hebt getroost om in goed overleg met mijn collega's en mij tot het thans bereikte resultaat te komen.

GEERTSEMA (VVD)

Zeer geachte heer Steenkamp,
Het door u bij brief d.d. 18 juni 1971 aan mij voorgelegde regeerakkoord is heden uitvoerig in de Tweede Kamer-fractie van de V.V.D. besproken.

Als conclusie van dit beraad moge ik u mededelen, dat de fractie bereid is tezamen met de fracties van de K.V.P., de A.R.P., de C.H.U. en DS'70 de verantwoordelijkheid te aanvaarden voor een regeeringsbeleid, dat op dit akkoord zal zijn gebaseerd.

Het spreekt vanzelf, dat een aantal onderdelen van dit akkoord niet de onverdeelde instemming heeft van de fractie, doch wij achten — gelijk ik u reeds op 7 juni j.l. heb geschreven — de totstandkoming van een kabinet, dat zich gedragen kan weten door het vertrouwen van de vijf genoemde partijen van groot belang voor de regeerbaarheid van ons land in de komende periode.

In dit licht bezien zijn wij bereid over de bij onze fractie tegen onderdelen van het akkoord bestaande bezwaren heen te stappen.

De gehele fractie zal zich derhalve aan dit akkoord gebonden achten, terwijl ik persoonlijk desgevraagd geestverwanten van de V.V.D. zal adviseren een uitnodiging om tot het op deze basis te formeren Kabinet toe te treden, te aanvaarden.

Wat betreft de binding van de fracties aan het akkoord rijst de moeilijkheid, dat in paragraaf 9 een aantal beleidsombuigingen slechts globaal is aangegeven.

Dat heeft enerzijds het voordeel, dat de aan te zoeken bewindslieden enige vrijheid op dat terrein wordt geboden, doch anderzijds zal moeten komen vast te staan, dat in ieder geval beleidsombuigingen tot het in het akkoord genoemde bedrag zullen worden tot stand gebracht, met een naar omvang overeenkomstige doorwerking in latere jaren.

Ik meen er goed aan te doen, dit probleem onder uw aandacht te brengen.

Tenslotte wil ik niet verhehlen, dat de fractie ernstige bezwaren heeft tegen de beide nieuw te creëren ministersposten. Dit betreft niet alleen het feit, dat het aantal ministersposten zal worden uitgebreid, doch bovendien ook de aard van deze posten.

Ten aanzien van beide posten vrezden wij het scheppen van nieuwe competentiegeschillen, terwijl wij van de noodzaak van deze taakafsplitting in genen dele overtuigd zijn.

Met name bij het nieuwe departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne ligt de conflictstof reeds bij voorbaat opgetast.

Indien definitief tot de vorming van dit ministerie zou worden besloten, dienen onzes inziens tijdens de formatie de bevoegdheden van dit ministerie en van reeds bestaande ministeries zeer zorgvuldig te worden afgebakend.

Tenslotte moge ik u, mede namens de Tweede Kamerfractie van de V.V.D. en de voorzitters van de V.V.D. en van de Eerste Kamer-fractie van die partij, die de meeste van onze besprekingen hebben bijgewoond, onze welgemeende dank overbrengen voor de wijze waarop u uw informatieopdracht naar het zich laat aanzien tot een goed einde hebt gebracht.

BIESHEUVEL (ARP)

Zeer geachte heer Steenkamp,
Naar aanleiding van uw schrijven van 18 juni j.l. deel ik u mede, dat onze fractie akkoord gaat met uw conclusies.

Inzake het bij uw schrijven gevoegde regeer-

VERVOLG OP PAGINA 7

VERVOLG VAN PAGINA 5

21. BEVOLKINGSPOLITIEK

a. Vooropstellende dat de verantwoordelijkheid voor de gezinsgrootte bij de ouders berust, zal in de komende kabinetsperiode bijzondere aandacht worden geschonken aan de voorlichting over verantwoordelijke gezinsvorming.

b. De medische controle op het gebruik van voorbehoedsmiddelen dient deel uit te maken van het ziekenfondspakket.

22. OMROEP

a. Het kabinet zal in de komende periode geen principiële wijziging van de Omroepwet voorstellen.

b. Ervan uitgaande dat een derde televisienet, gezien de financiële consequenties, niet tot stand zal komen, zijn over de inrichting daarvan geen afspraken gemaakt.

23. ABORTUS PROVOCATUS

Wijziging van de wetgeving in de volgende zin:

a. Toepassing van abortus provocatus door onbevoegden blijft strafbaar als misdrijf tegen het leven.

akkoord willen wij nog de volgende opmerkingen maken.

7a. Milieubeheer

Onze fractie stemt in met uw formulering onder aantekening dat vast dient te staan, dat regelingen als bijvoorbeeld met Zwitserland ten aanzien van de Rijn hierdoor niet worden aangetast of op het tweede plan worden geplaatst.

8d. Onderwijs

Wanneer de Commissie-De Wolf tot de conclusie zou komen, dat het noodzakelijk is een sociaal-cultureel planbureau in te stellen, neemt onze fractie aan dat het voorgestelde onderwijs-planbureau hierbij zal kunnen worden geïncorporeerd.

9d. Terugdringing overbesteding

Onze fractie gaat akkoord met de terugdringing van de groei van de netto relevante uitgaven in 1972 tot 6 pct. als gevolg waarvan in elk geval een ombuiging van 900 miljoen gulden tot stand zal moeten worden gebracht. Hierbij gaan wij ervan uit dat er binnen een departement enige vrijheid zal zijn de aangegeven mogelijkheden te vervangen door gelijksoortige beleidsombuigingen mits deze het budgettaire effect voor 1972 en latere jaren niet aantasten.

19. Ontwikkelingshulp

Onze fractie kan zich met dit onderdeel verenigen. Wij beoordelen dit punt in het kader van het gehele regeerakkoord waarvan de inflatiebestrijding een wezenlijk onderdeel vormt.

Zou het in de komende jaren gelukken de inflatie terug te dringen dan zou met het in het akkoord genoemde bedrag de 1 pct. van het nationaal inkomen worden bereikt of wellicht overschreden. Daarom zal met name de betekenis van de inflatiebestrijding voor het ontwikkelingsbeleid scherp in het oog dienen te worden gehouden.

Tenslotte wil ik u namens de fractie nogmaals onze grote erkentelijkheid betuigen voor de veelomvattende en vruchtbare arbeid die u hebt verricht.

UDINK (CHU)

Zeer Geachte Heer Steenkamp,

Uw schrijven van 18 juni j.l. met daarbij gevoegd regeerakkoord, is in de Tweede Kamerfractie van de Christelijk-Historische Unie diepgaand besproken.

Bij de definitieve conclusies, welke u trekt in genoemd schrijven, kan onze fractie zich aansluiten.

Ten aanzien van de tekst van het regeerakkoord veroorloven wij ons enkele opmerkingen.

In de paragraaf Volkshuisvesting wordt terecht als doelstelling geformuleerd het bereiken van een jaarprogramma voor de woningbouw van 137.500 woningen, opgenomen in een verschuivend vierjaren-programma van 550.000 woningen.

Aan de veiligstelling van de financiering van dit programma wordt eveneens terecht grote aandacht geschonken.

Wij hebben er begrip voor dat wordt gesteld, dat de bereidheid van het kabinet om een groter deel van de woningbouw door het Rijk te laten financieren, mede wordt bepaald door de vraag, in hoeverre dit in het licht van de financieel-economische situatie verantwoord zal zijn.

Wij willen er echter op wijzen, dat de woningbouw een zodanige hoge prioriteit in de komende vier jaren behoort te hebben, dat naar ons oordeel niet licht een situatie zal intreden, waarbij verdergaande financiering van Rijkswegen met de bedoeling het woningbouwprogramma op het vereiste peil te brengen, niet verantwoord zou zijn.

Het tot standkomen van de paragraaf inzake de democratisering van de onderneming wordt onzer-

zijds toegejuicht. Wij maken daarbij echter de aantekening, dat punt d beter wat ruimer kan worden geformuleerd. Bevordering van inspraak in het werkmilieu dient plaats te vinden, waar mogelijk en gewenst met raadpleging van deskundigen uit de verschillende sectoren. Wij denken daarbij onder meer ook aan de positieve adviezen, die van verschillende deskundige zijden als b.v. de bedrijfs-geneeskundige diensten verwacht mogen worden. In de paragraaf ruimtelijke ordening wordt terecht het beginsel van de gebundelde deconcentratie vermeld.

Wij willen hierbij niettemin opmerken, dat daarbij niet alleen de bevordering van de ontwikkeling van de middelgrote steden aan de orde is. Met name ook kleinere bestuurlijke eenheden dan middelgrote steden kunnen daarbij een zeer positieve rol spelen. Wij denken hierbij ook aan de kleinere steden en middelgrote gemeenten. Wat ons betreft ware hier dus liever te lezen: Bevordering van de ontwikkeling van middelgrote gemeenten.

Ten aanzien van het regionale beleid merken wij met betrekking tot punt 5, letter g, op, dat wij ervan uitgaan, dat zulks insluit een intensivering van het beleid tot spreiding van rijksdiensten.

Wellicht ten overvloede zij bij de paragraaf Milieubeheer opgemerkt, dat punt j als een eerste punt ware te formuleren en wel als volgt: Ingesteld wordt een Ministerie van Milieuhygiëne en Volksgezondheid.

Overigens tekenen wij bij deze paragraaf aan, dat naar ons oordeel de kosten, die de overheid maakt om milieuschade te voorkomen, op de vervuiler zullen moeten worden verhaald.

Ook het stelsel van belastingheffing zal waar mogelijk bij de bevordering van de milieuhygiëne moeten worden gehanteerd.

Het gebruik van moeilijk te vernietigen bestanddelen in ons milieu zal aan banden moeten worden gelegd en met een heffing belast.

De opbrengst van deze heffingen kan aan de bevordering van de milieuhygiëne ten goede komen.

De middellange termijnplanning zowel in nationaal als in EEG-verband zal mede op de milieubeheersing van de lidstaten betrekking moeten hebben. De formulering onder 7a zou beter kunnen luiden:

7a. Intensief internationaal overleg over milieuvraagstukken. Het nemen van initiatieven via de E.E.G., in andere internationale organen en bilateraal om te komen tot een internationale code tegen het lozen van afval in water en lucht en tot een internationaal waarschuwings- en controlesysteem. Met name terzake van vervuiling van grensoverschrijdende rivieren, de Waddenzee en de Noordzee zullen betere internationale regelingen worden bevorderd.

Wij kunnen ons verenigen met het tot stand brengen van ombuigingen van rijksuitgaven over een breed front, reeds in 1972. Het bedrag van ongeveer f 900 miljoen komt ons daarbij aanvaardbaar voor. Ook de indeling in grote groepen kunnen wij aanvaarden, maar wij zijn van oordeel, dat de vrijheid moet blijven bestaan om bepaalde ombuigingen van het beleid op onderdelen en per begrotingshoofdstuk te vervangen door voorstellen, die binnen de desbetreffende groepering en per begrotingshoofdstuk budgettair equivalent zijn, ook wat de doorwerking daarvan in de volgende jaren betreft. Bij ons rijzen in dit verband vragen over de aanvaardbaarheid van voorstellen als verhoging van het kleuter- en schoolgeld. Hierbij ware te overwegen of de tariefstructuur van deze kleuter- en schoolgelden wijzigingen behoeft.

Ten aanzien van punt 9 f gaan wij ervan uit, dat dit restrictieve beleid met name betrekking zal hebben op de voorziening van nieuwe vacatures.

Met de voorgestelde uitbreiding van de begrotingsbedragen, welke voor ontwikkelingshulp ter beschikking zullen komen, gaan wij akkoord.

Wij spreken hierbij het vertrouwen uit dat de strijd tegen de geldontwaarding, welke een wezenlijk element zal vormen van het beleid van het kabinet, zodanige vruchten zal afwerpen, dat met de concreet afgesproken bedragen het niveau ruim boven de 1 pct. van het netto nationaal inkomen tegen factorkosten zal liggen.

De door u op basis van het uitgangspunt van 16 ministers voorgestelde verdeling van de aantal mi-

nistersposten over de deelnemende politieke groeperingen, heeft onze instemming.

Wij willen u, nu uw informatieve arbeid ten einde loopt, zeer hartelijk dankzeggen voor de grote inspanningen, die u zich hebt getroost en voor de positieve wijze, waarop u de totstandkoming van het regeerakkoord hebt bevorderd.

DREES (DS '70)

Zeer geachte heer Steenkamp,

Met grote belangstelling heeft de Tweede Kamerfractie van DS'70 j.l. vrijdag uw conclusies d.d. 18 juni inzake een mogelijk regeerakkoord besproken.

Zoals u bekend is is de politieke partij DS'70 inderdaad, overeenkomstig de tekst van uw eerste conclusie, bereid om in de komende jaren verantwoordelijkheid te dragen voor het regeringsbeleid in samenwerking met de politieke partijen KVP, VVD, AR en CHU.

Met de tekst van het voorgestelde regeerakkoord wordt in beginsel akkoord gegaan. Wel aarzelt de fractie over de uitbreiding van het aantal ministers met twee. Deze aarzeling geldt in concreto in de eerste plaats de onder 8e) genoemde minister zonder portefeuille, bij Onderwijs en Wetenschap en, voor het wetenschapsbeleid. Dit bezwaar zou vervallen indien het een portefeuille betrof van een nieuw departement dat universiteiten, hogescholen, coördinatie wetenschapsbeleid en t.z.t. hoger beroepsonderwijs zou omvatten. Ook dan blijft het bezwaar tegen uitbreiding van het aantal ministers met twee bestaan.

De tekst van het akkoord begint wat abrupt. Voor de toelichting en in een later op te stellen regeringsverklaring kan het b.v. nuttig zijn om uiteen te zetten, dat de gezondmaking van onze economie op korte termijn nauw verband houdt met het openen van perspectief voor verruiming van knelpunten.

Verheugd is de fractie over de aandacht die gegeven wordt aan regionaal beleid, ruimtelijke ordening en openbaar vervoer. In verband met dit laatste onderwerp wijs ik op een onduidelijkheid in hoofdstuk 18 'Openbaar Vervoer'. In het kader van een integrale aanpak kan de term 'wegen' beter vervangen worden door 'infrastructuur' om duidelijk te maken dat ook (eigen)banen voor openbaar vervoer hieronder vallen.

Hoofdstuk 9 'Terugdringen overbesteding' heeft veel aandacht gevraagd. Ik heb begrepen dat u vraagt om een akkoord van de fractie, wat betreft 9b, in globale zin, d.w.z. wat totale bedragen betreft.

Er blijft dan voor de fractie (en voor straks aan te zoeken bewindslieden) de vrijheid bestaan om te 'switchen', d.w.z. om voorstellen te doen waarbij eenzelfde besparing wordt bereikt (en betr. hetzelfde ministerie) maar op andere begrotingsposten. Zo komt het de fractie on-wenselijk voor, gezien het streven naar optimale aanwending van de steeds schaarser wordende bodem, dat de posten voor 'aankoop bossen en natuurgebieden' zo drastisch zijn verlaagd. De fractie zal derhalve in de komende maanden alternatieve voorstellen overwegen.

In hoofdstuk 13 'Sociale verzekeringen' worden belangrijke maatregelen voorgesteld. Daarbij is, zowel wat nieuwe als wat bestaande wetten betreft, het streven naar eenvoud van belang. Dit noem ik met name in verband met het voornemen 'een gedifferentieerd beperkt eigen risico' in de ziektefondsz verzekering te introduceren. De administratieve verzekering die hiervan een gevolg kan zijn dient tot een minimum te worden beperkt.

Dit is vermoedelijk ons laatste schriftelijke contact tijdens deze informatieperiode. Daarom moge ik hierbij mijn bewondering uitspreken voor de door u getoonde toewijding aan uw taak, voor uw inventiviteit en voor uw geduld.

SECRETARIAAT A.R.P. ZOEKT

EEN JONGE MEDEWERKER

Het werk is afwisselend.

Er heerst een prettige sfeer en een goede teamgeest.

Wie nadere bijzonderheden wil weten kan telefonisch of schriftelijk contact opnemen of gewoon even langs komen.

Met vakantie-afspraken wordt rekening gehouden, maar wie wordt benoemd mag wat ons betreft ook nog dezelfde dag beginnen.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 070 - 183960.

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,-.

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordering.
gewestvorming . . . . .

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,-.

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren

POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

BUREAU 'DE NIEUWE WEG' VERANTWOORDE HUWELIJSBEMIDDELING DOOR PSYCHOLOGE

Anmelden schriftelijk:
M. A. de Ruyterstraat 46 - Hengelo (O.)
Telefonisch (05400) 13918.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

Houthandel en kistenfabriek verpakkingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwen wij reeds vele kerken, schoien en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF N.V. GEBR. SALVERDA

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255-666

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V. MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten
woningen, directieketen, barakken, garages, vakantie-
huisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken,
veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 2671

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 - BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*

AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR

UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUWBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER
BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN
PEREN. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1%
N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

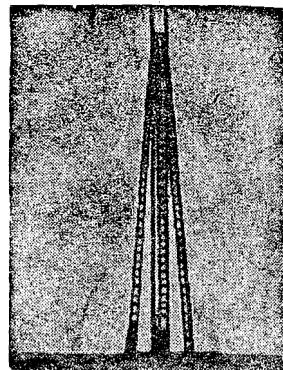
Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

FRIESLAND

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

AANEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
HANDEL
BOUWMATERIALEN-

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

KOMEN EN GAAN IN KABINET

DOOR MR. W. AANTJES

De vorming van een nieuw kabinet geeft niet alleen aanleiding aandacht te schenken aan de politieke combinatie en aan het regeringsprogramma (beide kwamen reeds aan de orde op onze partijraad en zullen ook onderwerp van discussie zijn in het parlementaire debat over de regeringsverklaring), maar ook aan de wisseling der personen. Voor onze eigen partij betekent de kabinetsformatie een ingrijpende persoonswisseling, zowel voor het kabinet als voor de fractie. Daarbij beperkt ik mij ditmaal tot de ministers, omdat over de staatssecretarissen eerst in de loop van deze weken definitief wordt beslist. Drie nieuwe anti-revolutionaire ministers maken van het kabinet deel uit. Het is niet nodig hen uitvoerig hier voor te stellen. Wij kennen in onze partij onze mensen.

Mr. B. W. Biesheuvel na de beëdiging van het kabinet samen met H.M. Koningin Juliana.

Voorop: **Barend Biesheuvel**, de eerste man in het nieuwe regeringsteam. Vroeger heette dat: voorzitter van de raad van ministers. Mét de naam is ook de inhoud van de functie verschoven. Biesheuvel past bij de moderne inhoud van het begrip minister-president. Een van zijn sterke eigenschappen is het kunnen opvangen van tegenslagen. De mislukking van zijn formatiepoging in 1967 en de volle inzet van vier jaar fractievoorzitterschap zijn daar duidelijke bewijzen van. Die veerkracht zal hem in de komende vier jaar goed van pas kunnen komen. Evenals die andere eigenschappen van hem: het naar boven brengen van de potentiële kwaliteiten ook van de zwakkeren onder zijn teamgenoten en het omvormen van een aantal individuen tot een hecht team. Als oudste in ancienniteit (zo stel ik met schrik vast) van onze fractie kan ik daar beter over oordelen dan wie ook.

Natuurlijk zijn er velen, die in hem een soort Colijn-reïncarnatie (willen) zien. De kranten hebben er vol van gestaan. Sommigen suggereren dit om hem bij voorbaat te diskwalificeren, anderen uit nostalgie naar een verleden waarin 'in moeilijke tijden' anti-revolutionairen als van nature boven kwamen drijven om het land te redden. Vergeet het allemaal maar. Biesheuvel is Bies-

heuvel en een man van deze tijd. Dat is een tijd (en dat beseft hijzelf heel goed) waarin ook in eigen kring omtrent niet in mindering komen op een zakelijk kritisch volgen en beoordelen van het beleid. In het 'leveren' van de premier zit op zichzelf ook geen electorale winst meer. Dat heeft de PvdA in 1959 en de KVP in 1963 en 1971 ervaren. Biesheuvel werd premier, omdat hij naar het unanieme oordeel van de regeringsfracties op dit moment de beste is. Daar mogen wij als anti-revolutionairen gerust een beetje trots op zijn. Maar dat hij het werd, is meer een compliment voor de anderen dan voor ons! En voor ons een grotere verplichting dan voor de anderen!

Op Sociale Zaken: **Jaap Boersma**, de jongste van de drie. Menigeen heeft zich erover verwonderd dat deze 'radicaal' uit onze fractie zitting neemt in een kabinet met VVD en DS'70 (wat volgens sommigen nog erger is). Anderen, b.v. Van Mierlo, verklaarden het uit taktiek van Biesheuvel en Aantjes. Wat kennen en begrijpen zulke commentatoren de AR-partij toch slecht! Natuurlijk zijn er nuances en stellig is er ook verschil in voorkeur voor de coalitiepartners. Maar dat is totaal iets anders dan de 'polarisatie', die anderen daar zo graag in zouden zien. Van de fractie was Boersma het meest voor

de post van Sociale Zaken gekwalificeerd, hoewel hij het liefst lid van de fractie en van het Europese parlement was gebleven. Toen de fractie eenmaal (unaniem) akkoord was met de combinatie en het programma en toen daarbij Sociale Zaken op onze fractie en Boersma afkwam heeft hij geen ogenblik geaarzeld. Wel persoonlijk geaarzeld met het oog op de zware verantwoordelijkheid, maar niet politiek geaarzeld. Een beslissing waar ook de gehele fractie achter staat. En met hem ook

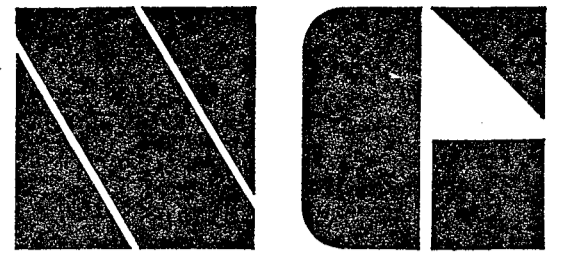
drs. J. Boersma

weer een Fries (een jarenlange traditie voor onze partij) in het kabinet!

Als derde: **Kees Boertien**, behorend tot dezelfde generatie. Als minister zonder portefeuille wordt hij speciaal belast met de zaken van de ontwikkelingssamenwerking. Hij had wel zijn ambities maar daar behoorde deze post niet toe. Hij was liever staatssecretaris in een internationale sector geworden. Maar ook hij kon niet ontkennen dat er bij de toen bereikte stand van de formatie terecht op hem een beroep werd gedaan voor deze taak. En dat was beslissend. Zijn benoeming betekent in zeker opzicht een novum. Als ik het wel heb is hij de eerste bewindsman uit christelijk gereformeerde kring (professor Versteeg bedankte enkele jaren geleden voor het aanbod minister van Onderwijs te worden). Gelukkig denken wij niet meer zo sterk in kerkelijke kwalificaties, maar het is toch wel waard speciaal vermeld te worden. Welnu met Boertien schijnt de politieke emancipatie voltooid te zijn. Maar er zijn vele andere en meer relevante redenen om over zijn benoeming volstaan te zijn.

Biesheuvel heeft dezer dagen gezegd, dat niemand hem erom behoeft te benijden dat het premierschap op hem is afgekomen. Dat is zo, maar het geldt ook voor de beide andere AR-ministers. Men kan waarlijk niet zeggen, dat onze mensen de lichtste posten hebben gekregen. Boersma staat samen met zijn collega's Langman en Nelissen voor de zware taak goede verhoudingen met het bedrijfsleven te scheppen en in stand te houden, zonder welks medewerking geen enkel kabinet een succesvol sociaal-economisch beleid kan voeren.

Boertien zal de eerste verantwoordelijkheid dragen voor een der beleidsonderdelen, die onze partij zeer in het bijzonder ter harte gaat en waarop zich (daarom) de kritiek der oppositie speciaal zal richten.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 28/29 - 17 juli 1971

Bijzondere reden tot voldoening geeft, dat al onze geestverwante bewindslieden uit het parlement en de Tweede Kamerfractie zijn voortgekomen. Wij zijn de enige regeringsfractie, waarvan dat kan worden gezegd. Biesheuvel kwam in 1956 in de Kamer, was van 1963 tot 1967 minister en daarna weer kamerlid. Na Drees (sr.) is hij de eerste porsang parlementariër die premier wordt. Boersma en Boertien hebben beiden al gedurende twee parlementaire perioden van de Tweede Kamer deel uit gemaakt.

Zo willen wij het ook graag en zo verdient het ook de voorkeur. Wij kennen geen twee soorten politici: parlementariërs en bewindslieden. Allicht zal bij de een het accent anders liggen dan bij de ander, maar het getuigt van de gezondheid van een parlementaire democratie als er in beginsel één soort politicus is, die in staat en bereid is zowel aan de ene als aan de andere kant van de regeringstafel zijn rol te spelen.

In de 'afkomst' van de drie ministers komt een diversiteit tot uiting die voor een evenwichtige benadering der grote beleidsvraagstukken nuttig kan zijn: Biesheuvel uit de sector landbouw (waarvan de problematiek nauw verwant is met die van het midden- en kleinbedrijf), Boersma uit de vakbeweging (evenals zijn voorganger) en Boertien uit het industriële bedrijfsleven. Niettemin alle drie: vóór alles politicus.

Met name met Boersma en Boertien levert onze partij een forse bijdrage tot het lage leeftijdsgemiddelde van het kabinet-Biesheuvel. Een nieuwe generatie is aangetreden. Een generatie die uit het parlement is voortgekomen en die bereid is daarin ook weer terug te keren. Over enkele jaren zullen in onze fractie mensen terugkeren met nationale en internationale, met parlementaire en ministeriële ervaring.

dr. C. Boertien

**Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes**

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

IN MEMORIAM A. BIEWENGA

Hij was een boer van „het Hoge Land”, een Groninger boer uit Garsthuizen, die de leiding had van een groot bedrijf en vader was van een talrijk gezin. Een man, die kerkelijk en politiek van heler harte meeleefde en meedeed. Zelf was hij nog maar nauwelijks kiezer, of hij werd gekozen tot lid van de gemeenteraad en in het verzet wist hij zijn plaats.

Vlak na de bevrijding ontmoetten wij hem in Groningen, waar antirevolutionairen uit drie provinciën samenkwamen, nog vóórdat het Westen was bevrijd. En daar waren we het er over eens, dat in een vernieuwde partij géén plaats op de voorste rij zou kunnen zijn voor iemand, die tijdens de bezetting het had laten afweten. Biewenga was op dat punt onverbiddebaar ook tegenover degenen, met wie hij het vroeger goed had kunnen vinden.

Na de bevrijding had hij een groot aandeel in de opbouw van de georganiseerde landbouw en vooral de sociale sector van de landbouw had zijn belangstelling. Typerend was wel dit: toen de Christelijke georganiseerde arbeiders in de land- en tuinbouw een bestuurder zochten, zei één van hen: we zouden Biewenga misschien het best kunnen nemen, maar ja, hij is een boer. In 1946 werd hij lid van de Eerste Kamer, twee jaar later stapte hij over naar de Tweede, en gedurende twee perioden was hij lid van Gedeputeerde Staten van zijn gewest.

Het zwaarst is misschien wel zijn taak geweest de jaren, dat hij voorzitter was van het Landbouwschap. Het was allermint een begerenswaardige functie en de agitatie van de „vrije boeren” richtte zich soms heel persoonlijk tegen hem. Hij deed het toch en hij hield stand, als het naar zijn overtuiging moest, tot behoud van een krachtige organisatie voor de gehele agrarische sector. Hij heeft gewerkt, zo lang zijn krachten het hem toelieten.

Nu is hij heengegaan. Een man van veel activiteit, die veel werk heeft verricht, veel verantwoordelijkheid heeft gedragen, een man, in wiens leven bewaarheid werd, dat trouw moet blijken.

En de tijding van zijn heengaan wordt afgesloten met een woord van Hem, die zijn strijders en kruisdragers bemoedigt: Mijn genade is u genoeg. H. ALGRA

het domme potlood

De oppositie verkondigt via pers, radio en televisie dat het beleid van het kabinet-Biesheuvel staat in het teken van het oude domme potlood.

Een aantal zich daardoor bedreigd voelende organisaties baseren daarop hun open brieven, rekest en protesten. Mensen die hun verantwoordelijkheid niet schuwen kijken wel door deze welbewust opgetrokken mist heen.

Er is geen sprake van dat dit kabinet tot doelstelling zou hebben de hantering van het domme potlood.

Integendeel. Er is sprake van een bestedingsmatiging, d.w.z. met een bestedingsgroei waarvan ook in het verleden sprake was en een herwaardering van de overheidsuitgaven.

Dat betekent, gelet op de huidige omvang van de inflatie, dat het een middel is om orde op zaken te stellen. Een doelgericht middel bovendien: via welvaartsverhoging een hoger en stabiel niveau van het welzijn te bereiken. De A.R.-fractie heeft bij monde van de heren Kieft en Goudzwaard in het afgelopen Witteveenianse tijdperk duidelijk hierbij de vinger gelegd. Niet voor niets is de structurele dekking van de begroting jaar in jaar uit een bijzonder kritische aangelegenheid geweest.

In dat licht moeten de straks nog te nemen concrete maatregelen worden gezien... Men zij op zijn hoede voor de oppositiedist die wordt neergelaten.

toch merkwaardig

Het Nederlandse omroepbestel heeft een aantal juiste uitgangspunten. Gebaseerd op vrije levensbeschouwelijke omroeporganisaties is er opzettelijk ruimte gecreëerd voor openheid en samenwerking. In tegenstelling tot het perswezen heeft

PROF. BOB GOUDZWAARD

Van harte willen wij dr. B. Goudzwaard feliciteren met zijn benoeming tot professor aan de faculteit van de Sociale Wetenschappen van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Goudzwaard heeft de afgelopen jaren veel voor onze partij gedaan. Er bestaat b.v. nog steeds een boekje, waar zijn naam aan verbonden is. Vanuit de meer wetenschappelijke invalshoek zal de nieuwe prof ongetwijfeld nog wel eens in de partij van zich laten spreken. Nogmaals proficiat!

het schaduwkabinet

Het schaduwkabinet is geruisloos heengegaan zoals het gekomen is. Geruisloos niet in die zin, dat er weinig aandacht geschonken is in pers, radio en televisie aan dit novum in de Nederlandse politiek.

Maar wel geruisloos in die zin, dat de leden van de partijen, die tot een schaduwkabinet besloten — laat staan de Nederlandse kiezer — overal zijn buiten gehouden toen het ging om de formatie en ontbinding van dit schaduwkabinet.

Het spit- en graafwerk vóór de formatie én de ontbinding is buiten alle openbaarheid gebleven. Alleen de beslissing is meegedeeld met een begeleiding van enkele schaduwministers. Verder bleef

alles in de schaduwen. Enigszins merkwaardig is het dan wel, als dit schaduwgeval bezwaren heeft tegen de door hen genoemde, magere openheid en inspraak als het gaat om de vorming van het kabinet Biesheuvel.

SECRETARIAAT A.R.P. ZOEKT EEN JONGE MEDEWERKER

Het werk is afwisselend.

Er heerst een prettige sfeer en een goede teamgeest.

Wie nadere bijzonderheden wil weten kan telefonisch of schriftelijk contact opnemen of gewoon even langs komen.

Met vakantie-afspraken wordt rekening gehouden, maar wie wordt benoemd mag wat ons betreft ook nog dezelfde dag beginnen.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. Telefoon 070 - 183960.

de overheid, binnen het raam van de wet, de mogelijkheden van een eigen toezicht en controle gecreëerd zowel rechtstreeks als indirect. In beginsel kunnen wij ons daarin vinden.

De financiële bijstand via een bestemmingsheffing (omroepbijdragen) en een schaarste aan radiogolven en televisiekanalen maken deze bemoeienis acceptabel.

Maar wij vragen ons wel af waarom hij de door de Kroon benoemde belangrijke topfunctionarissen er niemand wordt gevonden uit de kringen van de protestantse, confessionele-politieke richting. De regeringscommissaris bij de omroep was voordien P.v.d.A.- burgemeester. De voorzitter van het verplichte samenwerkingsorgaan -de N.O.S. — komt uit de katholieke kring.

Het zijn op zichzelf — ieder op zijn eigen wijze — mannen die bekwaam zijn.

Maar het is wel wat merkwaardig dat uit de protestantse confessioneel-politieke hoek niemand aanwezig is. Tenzij zou moeten vaststaan dat in deze kring niemand daartoe bekwaam is. Maar ook dat zou merkwaardig zijn.

welzijnsbeleid

Het is vroeger en nu een onmogelijke zaak gebleken het totale kabinetsbeleid zo op te delen dat belangrijke sectoren van dit beleid van een eigen bewindsman worden voorzien. Het verlangen daartoe is duidelijk: staande rechtstreeks onder een bewindsman is de politieke druk groter, zodat de mogelijkheden van realisatie toenemen. Toen in het nabije verleden een minister zich heel nadrukkelijk bezighield met cultuur en kunst, kon meer tot stand worden gebracht dan voorheen, waarbij wij op het moment even in het midden laten of het beleid al dan niet aantrekkelijk was.

Het Kabinet-Biesheuvel worstelde ook met dit probleem. Enerzijds is de oplossing gezocht in een geringe uitbreiding van het aantal ministers. Anderzijds heeft de minister-president een oplossing gekozen die ons zeer aanspreekt. Onder zijn directe verantwoordelijkheid — is een aantal raden ingesteld binnen de ministerraad.

En één daarvan is een raad voor het welzijnsbeleid met als coördinator minister Engels (C.R.M.). Wij vinden dat een belangrijke beslissing. Op hoog niveau wil het kabinet een dringende en nijpende zaak voortaan behandelen. Als de nieuwe C.R.M.-minister de raad voor de kunst 'oude stijl' en hopelijk op korte termijn straks 'nieuwe stijl' in het overleg betreft, achten wij deze kabinetsbeslissing een gelukkige zaak.

SCHUILING GIETERIJBEHOEDIGHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

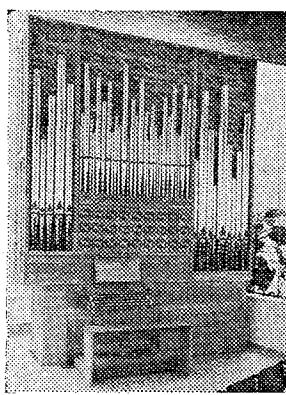
HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysanthenstekken voor
jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

Echte kerkorgels
ook voor
hedendaagse
kerken

ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG
APELDOORN

Telefoon: (05760) - 17582
en 17024.

BUREAU 'DE NIEUWE WEG' VERANTWOORDE HUWELIJSBEMIDDELING DOOR PSYCHOLOGE

Aanmelden schriftelijk:
M. A. de Ruyterstraat 46 - Hengelo (O.)
Telefonisch (05400) 13918.

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

En dan zullen zij een leeftijd hebben, waarop in vorige generaties men pas de eerste schuchtere stappen in de actieve politiek zette. Werd Drees (sr.) niet pas op zijn 48e voor het eerst Kamerlid?

Een laatste aspect van ons drietal: alle drie zijn lid geweest van het Europese Parlement! Dat was indertijd ook de onder ons nog altijd 'nachtgetrauerde' (zoals de Duitse taal dat met dit prachtige onvertaalbare woord uitdrukt) Hazenbosch. Van velen van de generatie Biesheuvel en zeker ook van Biesheuvel zelf zullen de gedachten in deze dagen nog naar hem zijn teruggegaan. Er zijn er in onze partij nogal wat, die het allemaal niet zo zien zitten met dat Europese parlement en die internationale vergezichten: aardige hobbys maar weinig reëel en weinig zinvol. Wie zo denkt, moet maar eens naar de parlementaire (ook Europees-parlementaire) achtergrond van onze drie nieuwe ministers kijken. Het is waarlijk geen toeval. Het Europese parlement heeft wezenlijk bijgedragen tot hun ministeriabiliteit!

Dit alles betekent echter ook een geweldige aderlating voor de fractie. Dat is de keerzijde van dit soort, dit goede soort politici. Een goed op elkaar ingespeelde en als een werkelijk hecht team werkende fractie, moet na de verkiezingen (Kieft, Goudzwaard, Zijlstra, Diepenhorst, De Mooij en eerder al Van Bennekom) en na de kabinetsformatie (Biesheuvel, Boersma, Boertien en wie weet wat het aanzoeken van staatssecretarissen nog met zich meebrengt) geheel opnieuw worden gevormd en haar weg vinden. Er blijven er een paar over, en dat geldt voor één onder hen in het bijzonder, die het daarom met deze formatie niet alleen maar gemakkelijk hebben. Ik hoop dat de partij dat zal begrijpen, zoals ik weet dat ook onze ministers dat begrijpen en het zelf om diezelfde reden ook moeilijk hebben gevonden. Dat geldt trouwens ook voor het secretariaat en de medewerkers van onze fractie.

Maar de wisseling betekent niet alleen verlies voor de fractie. Er zit ook winst in. Want we krijgen er iets voor terug. De wisselwerking tussen bewindslieden en parlement, zien we n.l. ook bij al onze afgetreden bewindslieden. Ook daarin onderscheiden wij ons van alle andere regeringspartijen. Bakker en Roolvink maken thans deel uit van onze Tweede-Kamerfractie; Schut staat als eerste invaller op één onzer lijsten voor de Eerste Kamer.

Joop Bakker heeft zich een uitstekende naam als bewindsman verworven. Na een succesvolle burgemeesterscarrière, was hij in twee kabinetten staatssecretaris en daarna in twee kabinetten minister, eerst van Economische Zaken en daarna van Verkeer en Waterstaat, tevens vice-premier. Tijdens de formatie was zijn naam voor verschillende departementen aan de orde. De uiteindelijke compositie van het kabinet leidde er echter toe, dat andere portefeuilles aan ons toevielen. Dat is de politiek. Het komt ook voor, dat iemand om persoonlijke redenen een portefeuille moet weigeren en vier jaar later niet

beschikbaar kan zijn, omdat de partij en fractie hem elders meer nodig oordelen. Wie in onze partij de politiek instapt, kent en aanvaardt deze consequenties. Dat heeft ook de zeer bekwame en geslaagde Minister Bakker gedaan, toen hij een hoge plaats op onze lijst aanvaardde.

Met zijn 50 jaar heeft hij reeds een glanzende carrière achter zich, waarvan wij veel mogen verwachten voor zijn inbreng in de fractie. En waar anderen duchtig rekening mee zullen moeten houden! Want wij zullen tegenover dit kabinet en tegenover deze oppositie tegenspel van kwaliteit moeten leveren. Wij zijn er dankbaar voor daarbij een man als Bakker in onze fractie te hebben.

drs. J. A. Bakker

Bouke Roolvink keert terug in een vertrouwd milieu. Na van 1959 tot 1963 staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid te zijn geweest, was hij van 1963 tot 1967 lid van de Tweede Kamer, waarvan twee jaar als fractievoorzitter. Daarna was hij minister van Sociale Zaken in het nu afgetreden kabinet-de Jong.

Hijzelf gaf er de voorkeur aan niet in het nieuwe kabinet terug te keren. Slechts in uiterste noodzaak, als de formatie daarmee zou staan of vallen, zou hij opnieuw beschikbaar zijn, zo had hij in een vroegtijdig stadium reeds laten weten. De acht jaren als bewindsman waren, naar zijn eigen woorden, dubbele jaren, nu bijna 60 jaar, dat is in 1975 bijna 64. Zijn voorkeur ging er naar uit, dat een jongere zijn taak zou overnemen. Niettemin was hij voor Sociale Zaken onze eerste kandidaat. Indien hij niet beschikbaar zou zijn, zou Boersma onze kandidaat zijn. In die omstandigheden — waarbij zijn portefeuille in handen van een (jongere) geestverwant zou overgaan — zag Roolvink de noodzaak niet aanwezig zich beschikbaar te stellen.

Het zal zeker niet moeilijk vallen in de Tweede Kamer — die er wel heel anders uitziet dan de Kamer die hij vier jaar geleden verliet! — de posten te vinden waarop oud-minister Rool-

B. Roolvink

vink in de komende parlementaire periode zijn gaven en ervaringen dienstbaar zal kunnen maken.

Wim Schut de man die in 1967 in de eindfase van de formatie de Jong zich bereid verklaarde minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening te worden, en daarmee die formatie redde. Anderen hebben het ook niet gemakkelijk gehad, maar een uitzonderlijk zware last heeft Schut toch wel gedragen. Zelden is iemand zo onredelijk door de oppositie bejegend. Als een winter, zoals zich slechts enkele keren in een eeuw voordoet, de woningproductie deed dalen, dan kreeg Schut en Schut alleen de schuld. Als mede door extra overheidsmaatregelen, de woningproductie zich herstelde, dan zweeg Van den Doel als het graf. Ik kan dit met een goed geweten neerschrijven omdat onze fractie Schut altijd billijk heeft beoordeeld en met overtuiging heeft gesteund, ook al werd haar woordvoerder wel eens spottend betiteld als de 'Schutsengel' of 'Schutspatroon'.

De terugslag in de woningbouw die er in de jaren na 1967 onherroepelijk

ir. W. F. Schut

inzat(zelf heb ik dat eind 1966 al uitgesproken) heeft Schut moeten opvangen. De vruchten van de keer ten goede, die door zijn beleid werd mogelijk gemaakt, zullen door anderen worden geplukt. Hij misgunt hen die niet en hij klaagt daarover niet. Het ging hem immers om de woningzoekenden, niet om zichzelf. Hij heeft zijn land geëerd. Dat was zijn taak. En dat heeft hij naar eer en geweten gedaan. Dat lijkt mij een goed slot van een artikel gewijd aan anti-revolutionairen, die een ministerschap achter zich hebben, en aan anti-revolutionairen die een ministerschap voor zich hebben!

Aantjes

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mev. T. van Gelderde Boer, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie

Dr. Kuiperstr 3 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs: f 8,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement

f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

STAATS-SECRETARIS VAN ES

Dat klinkt vertrouwd, want vanaf 1963 was de heer Van Es reeds staatssecretaris bij Defensie, speciaal belast met Marine-aangelegenheden.

Zijn benoeming onder verantwoordelijkheid van kabinet Biesheuvel houdt tevens in dat de heer Van Es waarschijnlijk de enige staatssecretaris is, die uit het kabinet De Jong overstapt naar dit kabinet. Er is nog geen taakverdeling tussen de nieuw benoemde staatssecretaris en Minister Koster vastgesteld. Wel is bekend dat de heer Van Es geen twee collega-staatssecretarissen bij Defensie zal terugvinden zoals bij het vorige kabinet het geval was. Door een reorganisatie bij defensie zal er slechts één staatssecretaris worden benoemd, hetgeen ongetwijfeld neer zal komen op een belangrijke taakverzuivering voor de heer Van Es. Wij wensen de heer Van Es veel geluk bij de continuering van het staatssecretarisschap.

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten” komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

fijn! die ken ik

KINDERBIJSLAG EN HET REGEERAKKOORD

DOOR MEJ. J. VAN LEEUWEN

In het "Regeerakkoord" wordt "bevrozing" van de kinderbijslag voor het eerste kind (eventueel ook voor het tweede kind) alsmede een studie van de afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind voorgesteld. Niemand zal durven beweren dat deze voorstellen als een „donderslag bij heldere hemel" zijn gekomen! Sterk stijgende premielasten, van 33,6% van het premieplichtig inkomen in 1967 tot 39,6% in 1971 voor het gezamenlijke bedrijfsleven, in combinatie met de nog steeds bestaande, onvervulde of slechts gedeeltelijk vervulde wensen, waarvan de verwezenlijking steeds dringender werd en wordt, deden een steeds somberder beeld ontstaan. Af en toe brak een zonnestraaltje door, bijvoorbeeld de structurele verhoging van de AOW/AWW-uitkeringen, maar een voortdurend laaghangend wolkendek belemmerde het doorbreken van een stralende zon... Dat wil zeggen het volledig realiseren van wensen als een AOW/AWW-uitkering op het peil van het netto besteedbare minimumloon, een arbeidsongeschiktheidsverzekering ook voor zelfstandigen en vroeg-gehandicapten, een volledig gelijkstellen van de uitkeringen aan de oud-invaliden, als slechts enige sprekende voorbeelden.

Verantwoorde programmering

Intussen is tegen deze achtergrond bij overheid en bedrijfsleven — en dat bepaald niet van vandaag of gisteren — het gerechtvaardigde en logische verlangen naar een verantwoorde programmering op het terrein van de sociale verzekeringen ontstaan. Reeds op 20 november 1967 zette Minister Roolvink — hiertoe mede aangespoord door het bedrijfsleven — zijn handtekening onder een desbetreffende advies-aanvraag aan de S.E.R. Het is goed in de herinnering terug te roepen, dat op bladzijde 3 van deze uitvoerige advies-aanvraag de navolgende passage voorkomt: 'Mede gezien de stijging van de sociale verzekeringspremies per 1 januari 1968 acht de Regering het thans gewenst om op korte termijn tot maatregelen te komen om een verdere stijging van de thans reeds hoge lasten te voorkomen. Haar gedachten gaan daarbij uit naar een verlaging van de kinderbijslagpremie door aanvankelijk een fixering van de kinderbijslag voor het eerste kind en daarna geleidelijke afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind.'

Besloten wordt dan met de opmerking dat de Regering een interim-advies over deze materie op zeer korte termijn op prijs zal stellen.

Welnu, daar is nog niets van gekomen!

In het eerste advies over de programmering van de sociale verzekeringen op middellange termijn van 20 maart 1970 (na ruim 2 jaar studeren) meldde de S.E.R. slechts dat het beraad over het kinderbijslagbeleid nog niet was afgesloten zodat de Raad te dezen aanzien geen aanbeveling kon doen.

Het nieuwe kabinet zal dus aan de hand van het regeerakkoord knopen moeten doorhakken, wellicht door gerichte spoed advies-aanvraag aan de S.E.R.,

want het advies van het bedrijfsleven is en blijft nu eenmaal nodig.

De P.v.d.A.

In en buiten het parlement heeft overigens de meningsvorming over deze materie een bepaalde ontwikkeling doorgemaakt.

Ik geef allereerst enkele voorbeelden uit het parlement.

Op 19 december 1967 kwam de heer Van Lier (PvdA) bij een discussie hierover tot de uitspraak: 'Wij zien hier voorlopig niets in'. In april 1970 stelt de heer Kloos voor (eveneens P.v.d.A.) in de eerste Kamer evenwel dat er in principe twee mogelijkheden zijn: bevrozing van het kinderbijslagniveau of afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind. Bij de laatste mogelijkheid wijst de heer Kloos op de noodzaak van looncompensaties, waarna hij tot deze conclusie komt: 'Persoonlijk heb ik de neiging het in bevrozing van de kinderbijslag te zoeken'. Voor alle kinderen dus! De heer Kloos schat deze bevrozing op een besparing van 0,5 pct. per jaar, waarmee heel wat verbeteringen in het pakket zouden kunnen worden gefinancierd. Terecht wordt deze bijdrage in de discussie door Minister Roolvink zeer op prijs gesteld. Tenslotte wordt in de brochure 'Anders ouder worden' van de Partij van de Arbeid (januari 1971) op bladzijde 43 gesteld: 'De financiering van de optrekking van de AOW zou natuurlijk aanzienlijk vergemakkelijkt kunnen worden als men tegelijkertijd op een ander gebied van de sociale verzekeringen de uitkeringen iets zou matigen. Dat zou kunnen door (eventueel geleidelijke) afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind van werknemers'.

De K.V.P.

Ook binnen de K.V.P. valt een duidelijke ontwikkeling waar te nemen. In 1967 stak de heer v.d. Ploeg zijn ontstemming over dit onderdeel van de adviesaanvraag bepaald niet onder stoelen of banken: hij hoopte van harte dat de S.E.R. een afwijzend advies zou uitbrengen.

Op 9 juni 1970 diende de heer Rietkerk (V.V.D.) bij de behandeling van de voorstellen tot verhoging van de AOW/AWW-uitkeringen een motie in om de kinderbijslagen (dus voor alle kinderen!) te bevrozen om hiermede enige compensatie te hebben voor de noodzakelijke stijging van de AOW/AWW-premie.

De heer Maenen (K.V.P.) wees deze motie keihard af. Al waren hiervoor wel enige goede gronden (te ongenueerd, EEG-overleg e.d.) aan te voeren, het was toch ook wel een uiting van de in die kring nog bestaande opvatting.

De A.R.P.

De A.R.-fractie heeft zich reeds in 1967 welwillend tegenover de door Minister Roolvink geopperde gedachte opgesteld. Men wilde niet op voorhand alle mogelijkheden om een reeds stijgende premielast op sociaal verantwoorde wijze tegen te gaan, afwijzen. De motie-Rietkerk werd evenwel niet gesteund omdat het hier in één klap ging over de bevrozing van de kinderbijslag over de gehele linie met duidelijke gevolgen voor de gezinnen met lage inkomens. Intussen heeft de gedachte van zowel de bevrozing als de afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind in het urgentie-program van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. een plaats gekregen. Uit dit alles wordt wel duidelijk, dat althans binnen het parlement het klimaat wel gunstig is om een dergelijke maatregel in te voeren.

Buiten het parlement
Buiten het parlement heeft met name

dr. Veldkamp dit vraagstuk reeds in 1968 in één van zijn vele publikaties aangesneden (Sociale triptiek, bladzijde 177-178). In feite met in grote lijnen dezelfde uitkomst als thans in het regeer-akkoord voorgesteld.

Minstens even belangrijk is echter wat 'de man of vrouw in de straat' over dit alles nu denkt.

Een enkele maanden geleden door Makrotest N.V. in opdracht van de T.V. Actualiteitenrubriek 'Hier en Nu' ingestelde enquête wijst er op, dat het Nederlandse volk hier tegenover een dergelijke maatregel beslist niet zo afwijzend zal staan.

Vierenzestig procent van de gehuwden in Nederland heeft tegen afschaffing (het meest drastische voorstel!) geen bezwaar, mits men er tenminste niet in inkomen op achteruitgaat. De premie-ruimte, die dan ontstaat zou volgens 52 pct. moeten worden besteed aan de verbetering van de sociale voorzieningen, zoals pensioenen en bejaardenzorg. Overigens mag aan deze beperkte enquête (583 Nederlanders) geen overdreven betekenis worden gehecht. Het is uiteraard wel een indicatie. Het regeerakkoord zit in beginsel in dit opzicht dus wel goed! Juist terwille van de verwezenlijking van de prioriteiten, w.o. de optrekking van de A.O.W.-uitkeringen, wordt deze besnoeiing voorgesteld.

Geschiedenis kinderbijslag

Het mag dan echter waar zijn, dat zeker een 'bevrozing' van de kinderbijslag wel aanslaat, maar is het ook verantwoord? Dez. vraag vereist een beknopte terugblik in de geschiedenis.

Het begin van de kinderbijslagwetgeving ligt in het jaar 1939. Op 23 december 1939 kwam het door Romme ingediende ontwerp in het Staatsblad. Eerst 1 januari 1941 trad deze wet in werking met als uitgangspunt, dat de gemeenschap moest helpen wanneer een werknemer als gevolg van het bestaande systeem van loonvorming een meer dan gemiddeld groot gezin (norm. 2 kinderen!) niet voldoende kon onderhouden.

Een pikante bijzonderheid: bij hoger loon kreeg men toen méér kinderbijslag vanuit de idee, dat dan ook meer aan de kinderen ten koste zou worden gelegd!

Het Tweede Kamerlid, mej. Van Leeuwen, heeft een belangwekkend en oriënterend artikel geschreven voor enkele bladen van de Gemeenschappelijke Persdienst. Wij zijn van oordeel dat, gelet op de onrust die hier en daar is ontstaan na publikatie van het regeerakkoord Steenkamp, het van belang is, hoe één van onze A.R. Kamerleden over de komende ontwikkeling van de kinderbijslag denkt. Wij willen dit artikel nog niet van ons commentaar voorzien. In afwachting daarvan stellen wij deze kolommen gaarne voor een discussie open.

Het jaar 1946 bracht de Kinderbijslagwet voor Loontrekkenden, als resultaat van de toen heersende overwegingen (liever méér kinderen dan loonsverhoging) en als een duidelijke tijdelijke (in feite een nood-) maatregel. De Memorie van toelichting bij dit wetsontwerp sprak hierover herhaaldelijk ('Tijdelijke maatregel, die te eniger tijd ongedaan kan worden gemaakt; verstrekken van kinderbijslag voor de eerste twee kinderen een tijdelijk en aflopend karakter').

Het lijkt echter een blijvende maatregel te zijn geworden, die hierdoor ook zéér onbillijk werkt t.o.v. de zelfstandigen. Al heeft de Kinderbijslagregeling Kleine Zelfstandigen als een bijstandsregeling voor een groep zelfstandigen met een wel zeer minimaal inkomen de ergste pijn weggenomen. De loonbasis is hiermede verlegd naar het gezin zonder kinderen. Kinderbijslag is een correctie op de inkomensverdeling.

Kinderbijslag en bevolkingspolitiek

Terecht wordt er op pag 13 van 'Het Sociaal Verzekeringsrecht in Nederland' gesteld, dat principieel nog steeds de mogelijkheid bestaat over de hele lijn terug te keren tot het uitgangspunt: kinderbijslag slechts vanaf het derde kind.

Het is mij bekend dat in het kader van de bevolkingspolitiek juist wel de af-

Bij het

NEDERLANDS CHRISTELIJK ONDERNEMERSVERBOND (N.C.O.V.)

centrale van zelfstandige ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, is als gevolg van toename van taken plaats voor

een adjunct-secretaris

belast met het zelfstandig beheren van een drietal secretariaten van christelijke ondernemersorganisaties in samenwerking met een team van wetenschappelijke medewerkers.

Hierbij wordt gedacht aan een actieve, dynamische persoonlijkheid, van Prot. Chr. levensovertuiging met brede algemene vorming en leidinggevend organisatievermogen.

Sollicitaties te richten aan het N.C.O.V., Treubstraat 25, Rijswijk (Z.H.).

Mondelinge informatie kunnen worden verkregen bij: Mr. G. van Muiden, telefoon 01731-366, W. de Graaff, telefoon 070-900188, beide na 21.00 uur.

TROEPEN REDUCTIES IN EUROPA

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEIJENFELDT

schaffing van de kinderbijslag voor derde en volgende kinderen wordt bepleit. Ik ben daar bepaald niet voor en ik geloof nauwelijks, dat een dergelijke maatregel thans nog invloed zou hebben op het kindertal als zodanig. Wel moet er op worden gewezen, dat de kinderbijslagbedragen intussen sprongsgewijze progressief zijn (kinderbijslag voor vierde en vijfde kind hoger dan voor tweede en derde, enz.). Ook deze progressie moet als een correctie worden gezien: het relatieve tekort wordt immers groter naarmate het kindertal toeneemt. Of met andere woorden: de welstand neemt dan noodgedwongen aanzienlijk af!

Bij een pleidooi voor het wegwerken van op zijn minst deze progressie dient dit gegeven uiteraard zwaar mee te spelen. Het zou overigens wel wat opleveren. Op basis van het gemiddeld aantal gerechtigden in 1969 zou bij volledige doorvoering een besparing van plm. 200 miljoen gulden kunnen worden bereikt. Overigens zijn ook nog allerhande gradaties mogelijk.

Bevriezing uitkering eerste kind
Terug naar de 'bevriezing' van de uitkering voor het eerste kind. Dit betekent dus in geval van onmiddellijke invoering (wat uiteraard ondenkbaar is), dat de kinderbijslag voor het eerste kind blijvend f 140,40 per kwartaal zou gaan bedragen. Normaal wordt deze kinderbijslag, die welvaartsvast is, telkens aangepast aan het loonindex-cijfer. Het inkomen gaat dus in zoverre niet achteruit, dat men niet minder in handen krijgt; wel gaat men deze welvaartsaanpassing missen, waarin ook begrepen de ruimte om het gestegen prijspeil op te vangen. Deze maatregel betekent dus een, zéér geleidelijke daling van de kinderbijslag voor het eerste kind, die ook slechts een zéér beperkte premiedruk-verlichting geeft (0,5 pct. over vier jaren). Daarom lijkt mij hier compensatie niet de aangewezen weg, temeer ook niet omdat in de komende kabinetsperiode aan het optrekken van de belastingvrije voet in de richting van een echtpaar met één kind zal worden begonnen. De voorgestelde bevriezing voor het eerste kind lijkt dan ook verantwoord in het licht van de noodzaak ruimte te scheppen voor de eerder genoemde uitbreidingen.

Afschaffing voor het eerste kind
Afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind is een veel drastischer ingreep (besparing plm. 1,8 pct. premie). Deze zal dan ook zeker gepaard moeten gaan met compensaties voor de lagere inkomens. Nauwkeurig dient te worden overwogen op welke wijze dit moet geschieden, want het is beslist geen eenvoudige zaak. De problemen van de zwakste groepen, waaronder ook de onvolledige gezinnen, vragen bij de uitwerking bijzondere aandacht. Een diepgaande studie zal hier de oplossing moeten brengen. Immers: looncompensatie geven betekent ook een hoger loon voor hen die niet door deze maatregel worden getroffen. Dat zou in plaats van een verlichting een verzwaring van lasten met zich brengen. Met deze beknopte uiteenzetting is uiteraard niet alles over deze materie gezegd. Het vraagstuk van de integratie van kinderbijslag en kinderaftrek is even urgent. Kinderaftrek is bijvoorbeeld voor de hogere inkomens een voordelige zaak en daarom onbillijk. Om problemen als 'negatieve inkomstenbelasting' kan dan niet worden heengelopen. Moeilijke, technische, maar niettemin wel zeer boeiende discussiestof, die ongetwijfeld nog aan de orde zal komen in de nabije toekomst.

Wederzijdse evenwichtige troepenreducties (MBFR, Mutual Balanced Force Reductions), een "toppie" op internationaal politiek/strategisch gebied. Omdat het hierbij gaat om een vermindering van strijdkrachten in Europa, verdient dit onderwerp onze volle aandacht.

INITIATIEF AN DE NAVO

In de verklaring van Reykjavik (juni 1968) vraagt de NAVO aan de Sovjet-Unie en de andere landen van Oost-Europa mee te doen aan het zoeken naar een ontwikkeling die kan leiden tot een wederzijdse vermindering van strijdkrachten. Nu in 1971 het Oostblok o.a. bij monde van de Russische partijleider BREZNEJEW positief op dit initiatief reageert, valt aan NAVO-zijde een lichte aarzeling te bespeuren: overeenstemming over Berlijn als voorwaarde, enz. Wat zijn de Russische bedoelingen?

Tijdens een bijeenkomst te Lissabon (3-4 juni 1971) besloten de NAVO-ministers van buitenlandse zaken o.m. de komende maanden te gebruiken om in contacten met Oosteuropese regeringsfunctionarissen te onderzoeken welke voorwaarden er zijn voor een succesvol gesprek. In december komen de ministers in Brussel weer bijeen voor verder beraad.

Ontspanning in Europa?

Naar welke resultaten mogen wij uitziën?
Ons inziens wordt de mogelijkheid om in Europa tot een daadwerkelijke vermindering van strijdkrachten te komen primair bepaald door de Amerikaanse-Russische visie op de meest wenselijke politiek/strategische toestand in Europa. Op twee punten zij gewezen.

Een eerste is dat ondanks de confrontatie in de Oost-West-verhouding, Amerika en Rusland aanwijsbare gemeenschappelijke belangen hebben zoals: het niet betrokken willen worden bij een totale nucleaire oorlog en de vermindering van de last die de huidige bewapeningswedloop oplegt aan de nationale economie. Ontspanning in Europa is voor beiden uiterst voordelig.

Een tweede punt is dat in de zeventiger jaren de relatie China-Rusland-Amerika met Azië als centrum, naar verwachting steeds meer aandacht zal krijgen. Te denken valt aan: de tweespalt in het communistische blok, de bevolkingsoverschotten in Azië (ruimte en werkgelegenheid), de situatie in Indo-China, de India-Pakistan verhouding en aan Japan als industriële grootmacht. Rust in Europa is zowel voor Rusland als voor Amerika een voorwaarde om in Azië en trouwens ook elders de handen vrij te hebben. Natuurlijk willen wij niet betogen dat aan het streven van Rusland om invloed te winnen in West-Europa voor goed een einde is gekomen. Wij menen echter wel dat in dit (machts)streven nauwelijks plaats is voor daadwerkelijk gebruik van militaire middelen. Deze hebben slechts een functie in de handhaving en zondig het herstel van de militaire status quo.

Militaire overwegingen

Lijken politieke omstandigheden een gesprek tussen NAVO en Warschau Pact over troepenreducties te begunsti-

gen, problemen op militair-strategisch gebied kunnen een belemmering vormen om overeenstemming te bereiken. Een eerste houdt verband met de geografische situatie. De diepte van het NAVO-gebied is betrekkelijk gering.

Het Warschau-Pact met Rusland als voornaamste partner beschikt daarentegen over een vrijwel onbeperkte ruimte om militaire middelen op te stellen en te verplaatsen. De 'schil' die wij verdedigen is dun en gemakkelijk te doorbreken. Een ander aspect is dat ingeval van een vermindering, de Amerikaanse troepen — de ruggegraat van de NAVO — over een ruim 10x grotere afstand worden teruggetrokken dan de Russische. In voorkomend geval zijn de Russische eenheden dus veel sneller dan de Amerikaanse, teruggekeerd op de huidige posities in Duitsland.

Als tweede probleem zien wij het conventionele overwicht van het Warschau-Pact. Eerder in dit blad wezen wij er op dat het militaire machtsevenwicht tussen de NAVO en het Pact van Warschau niet evenwichtig is. Wij zagen dat niet als een bezwaar zolang handhaving van de militaire status quo een politieke doelstelling is. De militaire kracht van de NAVO is onder de huidige omstandigheden toereikend om crises-situaties te voorkomen en te beheersen.

Maar deze onevenwichtigheid dwingt wel tot voorzichtigheid bij onderhandelingen over wederzijdse troepenreducties. De mate van vermindering mag er niet toe leiden dat de krachtsverhouding tussen de twee veiligheidssystemen zich in een voor ons ongunstige zin wijzigt.

Met andere woorden, de sterkere zal een grotere vermindering moeten toelaten dan de relatief zwakkere. En dat kan een moeilijk te verteren punt zijn.

Reductie-modellen

Zoals te verwachten was heeft de NAVO sinds Reykjavik al enig huiswerk gedaan ter voorbereiding van mogelijke toekomstige besprekingen. Commissies hebben reductie-modellen opgesteld. Drie ervan zijn onlangs in de publiciteit gekomen.

Twee betreffen de strijdkrachten opgesteld in Centraal Europa:
— 10 pct. van de NAVO en 30 pct. van het Warschau-Pact (a)
— zowel voor NAVO als Warschau-Pact 10 pct. eigen troepen en 30 pct. op vreemde bodem gestationeerde troepen (in hoofdzaak Amerikaanse en Russische) (b).

Een derde model (c) voorziet in een reductie van 10 pct. zowel voor de NAVO als het Warschau-Pact, met als bijzonderheid dat dit verminderingpercentages ook geldt voor de 29 Russische divisies (450.000 militairen) die in West-Rusland als versterkingsmogelijkheid van het Warschau-Pact achter de hand worden gehouden.

Een analyse van deze modellen leert dat de voorgestelde verminderingpercentages, de krachtsverhouding tussen de NAVO en het Warschau-Pact niet wezenlijk aantasten. Desalniettemin zal de waardering van de verschillende partijen niet gelijk zijn. Amerika zal stellig een model prefereren dat voorziet in de terugkeer naar Amerika van een zo groot mogelijk contingent Amerikaanse troepen (model b). Immers in de Verenigde Staten wordt de aandrang op de regering om een deel van de eigen troepen uit Europa weg te halen steeds sterker.

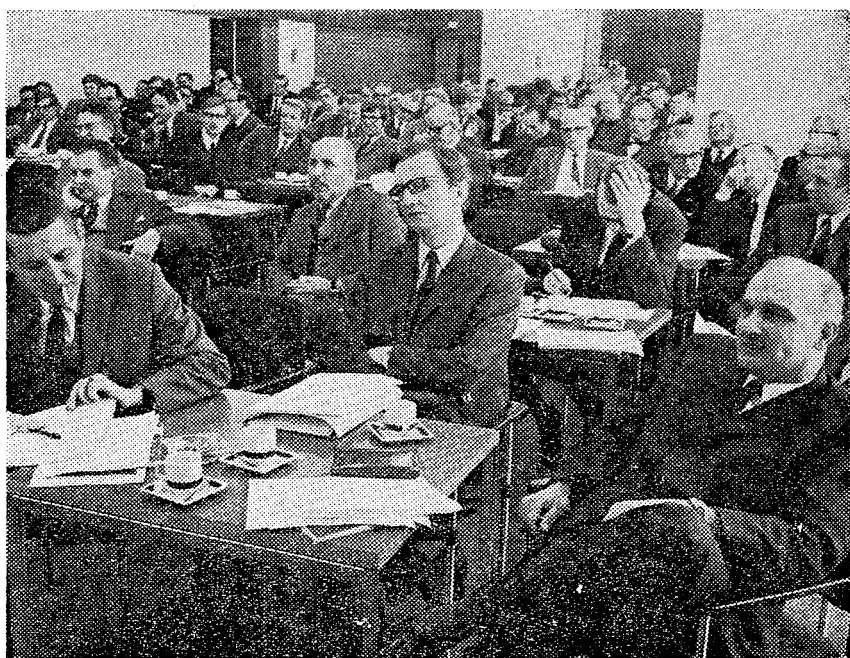
De Sovjet-regering daarentegen zal streven naar handhaving van zoveel mogelijk Russische eenheden in Centraal-Europa. Deze eenheden waarborgen het voortbestaan van de communistische overheden in de meeste Oosteuropese staten. Een model als c — wellicht gewijzigd en aangevuld — biedt Rusland redelijke vooruitzichten. De Westeuropese landen hebben uiteraard belang bij handhaving van zoveel mogelijk Amerikanen en zo weinig mogelijk Russen. Voor hen is model a bijzonder aantrekkelijk.

Mogelijkheden om met elkaar van mening te verschillen — ook tussen bondgenoten — zijn er dus genoeg. Dit bleek al in Lissabon waar de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Rogers, kennelijk ontevreden over de tot nu toe bereikte studie-resultaten, aankondigde dat Amerika bezig was een eigen reductie-model op te stellen. Naar verluidt zou het voorzien in een inleidende éézijdige reductie van Amerikaanse troepen van 10 pct.

De weg voor ons zal lang en moeilijk zijn.

De positie van de NAVO aan de onderhandelingstafel is niet in alle opzichten even sterk. Een probleem waar men ongetwijfeld mee te kampen krijgt is dat de organisatie enerzijds voorzichtig moet manoeuvreren, maar anderzijds als initiatiefneemster niet al te terughoudend kan en mag zijn.

De spanning tussen deze twee eisen kan op den duur wel eens de zwakste plek blijken te zijn.

De schrijvers van dit artikel: geheel links de heer Volten, rechts de heer Von Meijenfeldt.

ZEDELIJKHEIDSASPECTEN VAN HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK

DOOR PROF. DR. G. TH. ROTHUIZEN

Wij willen ons thans wenden tot enige problemen, die onmiddellijk van alleszins zedelijke aard genoemd kunnen worden en wel die, voor welke de bestrijding van de vele geboortes in India en Japan ons stelt:

India en de sterilisatie.

We beginnen met de Indische situatie, omdat deze ons zedelijk het minst kwelt. Wij bedoelen de situatie, waarin sterilisatie de mensen brengt. Het is duidelijk, dat India voor zeer grote bevolkingsproblemen staat. Iedere tien jaar groeit het land met een 70 miljoen mensen, zegt Thunberg en hij is allang niet meer bij ¹⁾.

Straks heeft het de meeste mensen, d.w.z. zal het land China (thans circa 700 miljoen inwoners) voorbijstreven. We hebben al gehoord, dat niet alleen de regering, maar ook de bevolking geporteerd mag heten voor planning. In ieder geval is er geen oppositie van betekenis. We hebben ook gehoord, dat zelfs onder deze — gunstige omstandigheden het effect van de doorsneemiddelen niet geweldig is.

Vandaar, dat men van overheidswege is overgegaan tot sterilisatie op grote schaal, een methode, die men tot de goedkoopste en veiligste kan rekenen. De operatie — althans bij de man — heeft weinig om het lijf, medisch gezien, en de seksuele impuls wordt niet weggenomen. Zou iemand de paar kinderen, die hij heeft, verliezen, dan inderdaad is hij machteloos er meer te krijgen. Daar staat tegenover, dat door de grotere gemaakte concentratie op het kleine gezin dit ook een grotere kans op survival (overleving) heeft dan bij méér kinderen.

Zonder problemen is de ingreep intussen niet en de chirurg is dan ook verplicht de kandidaat in te lichten. Alleen de chirurg? De 'sterilisatie tast tenslotte de integriteit van het menselijk lichaam aan' (De Froe), en 't verband tussen sexualiteit en voortplanting wordt wel heel definitief doorgesneden. Licht hier, ook voor mannen, geen enkel probleem? En zullen de partijen niet bang (of blij) worden, dat overspel nu wel erg ongestraft kan bestaan?

Men ontkomt niet aan de indruk, dat van overheidswege teveel enkel op de efficiency wordt gelet en de sterilisatie erg probleemloos — en dat is hetzelfde als: een weinig onzedelijk — wordt aangepreft. Hoogstens kan men genoemde probleemloosheid nageven, dat zij nog werd overtroffen door de naïviteit, waarmee de aartsbisschop van Bombay indertijd in een TV-uitzending zich tegen de sterilisatie verzette. ²⁾

Japan en de abortus

Voor ernstiger problemen plaatst ons echter de abortus, die in Japan miljoenvoudig wordt toegepast.

Men moet toegeven, dat zij medisch uitstekend is opgevangen — al is ook van medische zijde erkend, dat de ingreep niet zonder gevaar blijft voor de uterus en kan provoceren tot steriliteit ³⁾. Religieus gezien liggen er voor de Japanner in zoverre weinig problemen, dat het Sjintoïsme in de baarmoeder nog geen menselijk leven aanwezig ziet, terwijl het Buddhisme te gesecculariseerd is geraakt voor een andere kijk. Rationalisering en secularisering, ook op dit gebied, spreekt de Japanner aan.

Het alternatief is bovendien ernstig: 'vermindering van de levensstandaard in die mate, dat ondervoeding, overbevolking, het risico van stijgende misdaad en het aantal verkeersongelukken zonder twijfel het gevolg zullen zijn', aldus de christenarts Ishihara. Wanneer Huxley gelijk heeft als hij zegt, dat overbevolking 'de ernstigste bedreiging van het menselijk ras' vormt, dan geldt dit in het bijzonder voor landen als Japan.

Ook en zelfs een 'gematigde' overbevolking in de geïndustrialiseerde landen heeft allang speurbare gevolgen gehad. Behalve de psychische verschijnselen als toenemende verruwing en criminaliteit en meer menselijke neuroses is een daling op te merken van het ontwikkelingspeil, het verbruik van verdovende middelen stijgt, en de traditionele parlementaire stelsels blijken in steeds grotere mate ontoereikend voor het besturen van groeiende mensenmassa's in een wereld, die nog voortdurend ingewikkelder wordt (Jacobi ⁷⁾). Bovendien schijnt de methode de meest efficiënte van alle, doeltreffender ook dan de zojuist besproken sterilisatie ⁴⁾.

Het is duidelijk, dat het hier gaat om de keuze tussen twee kwaden en dat een christelijk Westen, dat tot voor kort door de proeven met kernwapenen naar de meest optimistische schattingen enkele tienduizenden slachtoffers per jaar maakte in de baarmoeder ⁵⁾, tegenover een land, waar datzelfde Westen op hoogst omstreden wijze het eerst de atoombom heeft beproefd, moet oppassen met lichtvaardig moraliseren. Naar ons idee bestaat er ook een schrijnend verschil in de wijze, waarop de Amerikaanse president de oorlog in Vietnam slepende houdt en de wijze, waarop hij zich bij gelegenheid over de abortus als aantasting van leven in hevig verontwaardiging heeft laten gaan.

Wat de christenarts in Japan en diens kijk betreft op een situatie als deze, van hem kunnen wij uitspraken optekenen als: 'Als we principieel willen redeneren, dan kunnen we onmogelijk toestemmen, dat abortus zonder meer verkeerd is, en dat geboortecontrole, waarbij wij slechts afgaan op het natuurlijke ritme' goed is'. Op dit soort uitspraken wordt overigens, wederom door Ishihara, afgedongen, als hij zegt: 'De christelijke kerk in Japan heeft tot dusverre zich het probleem onvoldoende ingedacht' of als hij toegeeft: 'onze protestantse artsen in Japan gaan tot het verichten van de abortus slechts met reserve en aarzelend over'. Brand weet te vertellen, dat ook 'de meeste Japanse schrijvers over het onderwerp op morele en medische gronden een sterk onbehagen tonen over de wijze, waarop de geboortedaling in hun land tot stand is gekomen'.

Bovendien kan opgemerkt worden, dat door de drastische reductie van het kindertal de bevolkingssituatie in hevige mate uit het evenwicht dreigt te geraken, omdat de balans doorslaat naar een enorme veroudering, die op zijn beurt weer te denken geeft.

Niet irrelevant is ook, wat we in de studie, waaraan we de zojuist genoemde uitlatingen hebben ontleend, tevens kunnen lezen, namelijk dat men op Singapore-island er in is geslaagd met echte anticonceptionalia, zeer efficiënt toegepast, eenzelfde daling van geboorten te bereiken als in Japan (Tinbergen noemt meer van zulke voorbeelden). Zouden juist in een zo modern en rationeel denkende cultuur als de Japanse de meer traditionele methoden van geboortebestrijding niet tot ongekeerde efficiency kunnen worden opgeschroefd en werkt de abortus provocatus, eenmaal toegestaan als anticonceptioneel middel, niet in hoge mate devaluerend op eerst genoemde methoden?

VERVOLG VAN EEN ARTIKEL IN N.G. VAN 19-6-'71 II ETHIEK

Dus, hoe over dit alles te denken? Is de christen, opgevoed bij de eerbied voor alles wat leeft als hij is, zelfs zó is, dat abortus provocatus officieel nog steeds als een der zwaarste misdaden geldt, waaraan een arts zich binnen zijn beschaving kan schuldig maken, gerechtigd over dit alles de staf te breken?

Of is het juist voor een christen met 'eerbied voor het leven' nog niet alles gezegd, minder in ieder geval dan in het Oosten? En behoort de 'Japanse' abortus niet althans opgenomen in het gesprek, dat thans allerwegen in het Westen ontstaat over de legitimering, niet slechts van de medische of vitale indicatie, maar ook van de zgn. psycho-sociale ⁶⁾ — een gesprek, dat reeds in menig land tot verruiming van de wet (of van de interpretatie daarvan) heeft gevoerd? Het laatst in Engeland, waar werd uitgesproken, dat overal, waar het 'welzijn' van de moeder op het spel staat op advies van meer dan één arts tot de ingreep kan worden overgegaan.

Bij dit alles zal men hebben te bedenken, dat zoals wij niet het recht hebben op eenvoudige wijze de staf te breken over de Japanse situatie, deze, omgekeerd, nu ook weer niet meteen normgevend voor de onze hoeft te zijn. Wie de voorbehoedmiddelen uit de sfeer van de abortus provocatus wil halen — binnen welke sfeer zij lange tijd werd gehouden (de Froe verwijst naar het Wetboek van Strafrecht) — moet oppassen niet de op het oog omgekeerde, maar eigenlijk zelfde fout te maken en ons uitnodigen de abortus provocatus in iedere situatie als nieuwste voorbehoedmiddel te ondergaan ⁷⁾.

1. Thunberg, *Kontinente im Aufbruch*, Göttingen, 1960, 109. De oplettende lezer zal het immers zijn opgevallen, dat Jacobi (cf. vorige artikel), een getal noemt van 13 miljoen per jaar, dat is

130 miljoen per tien jaar. Het verschil valt te verklaren doordat wij in deze materie op zeer grove schattingen moeten afgaan, maar vooral, omdat tussen de studie van de een (Thunberg) en die van de ander (Jacobi) ongeveer tien jaar ligt. In deze korte tijd is de situatie drastisch verslechterd en de prognose nog meer cf.

Tinbergen:

Een leefbare aarde, Amsterdam-Brussel, 1970, 23: 'In 1951 kon men in India nog geloven, dat de bevolking jaarlijks met 1,3 pct. toenam. . . Weliswaar was men in zijn kennis van het vraagstuk achter, omdat nauwkeuriger gegevens over de grootte van de bevolking pas werden verkregen bij volkstellingen, die in veel landen eenmaal in de tien jaar worden gehouden. Langzamerhand is het duidelijk geworden, dat tegenwoordig in India de bevolking met ca. 2,5 pct. per jaar toeneemt, dus ongeveer dubbel zo sterk stijgt als men in 1951 meende. Voor vele andere arme landen is de stijging zelfs nog sterker'.

2. De Katholieke bisschoppenconferentie in India beloofde in 1968 'plechtige loyale afhankelijkheid aan de leer van de encycliek van paus Paulus VI over de geboorteregeling' cf. *Katholiek Archief*, 24 ste jaargang, 13.

3. Ishihara, *The challenge and control of the population explosion, analysis of the present situation in Japan in: Brobeck e.a. The christian physician in the advance of science and practice of medicine*, Den Haag, z.j. 113. 'Vruchtafdriving is levensgevaarlijk', aldus Jacobi, a.w. 184.

De opmerking is op haar beurt gevaarlijk, omdat hij gezien het vervolg ('zelfs in de VS. leidt 1 op de 1000 onwettige ingrepen nog tot de dood') doet op de illegale en dus medisch benedenmaatste abortus.

4. Jacobi, a.w. 176 vermeldt, dat ondanks het toepassen hiervan op grote schaal 'de gezinsplanning met haar 26.000 filia-

LEZERS SCHRIJVEN ONS... DE ARP OP AARDE

De A.R.P. die de laatste jaren zo onverdroten bezig was met de 'vernieuwing der samenleving' heeft niettemin ten aanzien van de economische situatie van ons land een gebrek aan visie gehad.

Moge het vaantje voor het ontwikkelen en accentueren van een sociale politiek zonder meer geplaatst worden in de prijzenkast der A.R.P., de premie bij de bel voor het aanvoelen van de economische verantwoordelijkheid en daardoor van het sociale welzijn op langere termijn, zal men aan anderen moeten laten. Meermalen heb ik van meer of minder enthousiaste A.R.P.-leden gehoord: 'wat is het jammer dat de A.R. niet heeft aangevat wat D.S. '70 poogt te bewerkstelligen'.

Nu kan men begrip opbrengen voor de goede bedoelingen waarmee de A.R.P. een politiek van verdeling, van subsidiëring en van nieuwe overheidstaken wil entameren, een kind kan al weten dat men slechts kan uitgeven als men geld in de zak heeft. M.a.w. consumptie kan op gezonde wijze eerst plaats vinden ná produktie. En men kan niet zonder schade uitgeven wat men niet eerst heeft verdiend.

Nu is de produktieve kant van de samenleving wonderlijk genoeg niet 'in' in het huidige gedachtengoed der A.R.P. Het bedrijfsleven en de hiermede inherente bestaans- en produktiebronnen krijgen niet de aandacht die ze verdienen. De gestes van de ondernemer worden eerder als kapitalistische strevingen beoordeeld — gericht op een onbeperkt winststreven — dan als een motorische bron die een stuk welvaart en bestaan mogelijk maakt. Het vreemde feit doet zich voor dat het program der partij niet die geest ademt die de meerderheid van het A.R.-kieserspubliek dagelijks in hun beroepen inhaleert. Enquêtes hebben uitgezonden dat de A.R.P. in meerderheid een partij is van economisch ondernemende mensen — boeren, tuinders, middenstanders etc. — die van het in stand houden en scheppen van produktieve voorzieningen hun dagelijks métier maken. In het feit dat veel van deze mensen zich niet kunnen herkennen in veel wat aan socialiseringsmaatregelen namens de A.R. wordt gepresenteerd, is een belangrijk stuk vervreemding openbaar geworden. Een deel van het recente stemmenverlies aan G.P.V. en D.S. '70 is o.i. aan deze vervreemding te wijten.

Nu is het niet zo dat een ander deel der A.R.P. geen gevoel heeft voor het ondernemen op zich; er is sociaal ondernemen en sociaal-ideologische produktiviteit genoeg. Wie de beschouwingen leest van b.v. de professoren Albeda, de Gaay Fortman en Van Zuthem zal ontdekken dat het sociaal ondernemen hoge accenten krijgt. Het economisch ondernemen en het grote nut alsmede de noodzaak van het maken van winst wordt stelselmatig over het hoofd gezien.

Maar wat koopt men er voor dat men wil verdelen wat er niet is? En is het niet onbillijk dat de uitgavenpolitiek eenzijdige aandacht krijgt van diegenen die aan het scheppen van economisch nut geen directe bijdrage leveren. Het is een wonderlijke zaak dat de strijd om het bestaan, het scheppen en bewaren van de economische welvaart zó is gedevalueerd. Het lijkt mij oirbaar af te vragen waarom een verabsoluteerde sociale geest zich op sommige fronten heeft meester gemaakt van de A.R.-partij. Men kan het mij op democratische gronden niet kwalijk nemen dat ik de kant uitkijk van de A.R.-radicalen en hun schutsheren m.n. in de Eerste Kamer. Zij vormen in de A.R.-partij zonder twijfel een zeer actieve groep en hebben daardoor een onevenredige invloed weten te verwerven. Enerzijds door het nieuwe dat met veel élan en druk werd aangedragen, anderzijds door het feit dat de vrees voor het verlies van leden en voor conflicten, de leiding er toe heeft gebracht een voor deze groep acceptabel programma te ontwerpen. Deze groep van leden — in procenten van het A.R.-kieserspubliek een zeer kleine minoriteit — heeft met goed recht natuurlijk bepaalde ideeën over de ontwikkeling der samenleving.

Sociale wenselijkheden hebben bij hen meer prioriteit dan economische noodzakelijkheden. Het bedrijfsleven wordt eerder beoordeeld als een handlangster van een kapitalistisch en onbeperkt winststreven dan als een orgaan dat een belangrijk stuk bestaan en wel-

vaart voor allen oplevert. Een sociologisch onderzoek naar de herkomst en naar het beroep van deze groep zou belangwekkende conclusies opleveren.

Naar mijn gevoel zijn de meesten werkzaam in beroepen die geen enkele binding hebben met het bedrijfsleven, zij hebben er geen interesse voor noch zijn zij er uit afkomstig. De leiders zijn vooral te vinden in overigens eerbare en nuttige beroepen van wetenschappelijke medewerkers, onderwijzers, dominees en professoren. Niet primair verantwoordelijk voor het instandhouden van de economische welvaart, niet voor het zoeken naar nieuwe markten en het moeizaam behouden ervan, noch verantwoordelijk voor b.v. kostenbewaking in een bedrijf en ook niet direct betrokken bij het streven naar efficiency in uitgavenbudgetten.

Om het nu maar te hebben over de uitgaven die door de komst van het fenomeen Drees een topic zijn geworden. Op grond van het A.R.-program hebben tijdens de verkiezingsstrijd de ideeën van D.S. '70 weinig instemming gevonden. Ook daarna waren de ideeën van Drees bij de A.R.-politici weinig favoriet.

Nu kan de heer Biesheuvel wel zeggen dat ook de A.R.P. de inflatie wil bestrijden en de Overheidsuitgaven kritisch wil bezien, deze gedachten zijn m.b.t. de A.R. niet origineel en slechts van eergisteren. Wie tegelijk een duur urgentieprogramma wil uitvoeren kan niet tegelijk fundamenteel de inflatie bestrijden. Wie slechts met een fineermesje de logge Overheidsuitgaven benadert, zal niet kunnen beweren dat hij het zwaard hanteert om de slachtoffers en gedupeerden der inflatoire prijsstijgingen, de rente — en niet waardevaste pensioentrekkers, de bejaarden en A.O.W.-trekkers, de invaliditeitstrekkers, de zelfstandigen, ja wij allen, te hulp te komen. Op dit punt dan geen sociale politiek.

Toch zal men niet aan een fundamentele aanpak van het Overheidsbudget kunnen ontkomen. Wanneer de onderdelen der monetaire politiek, der loonen prijspolitiek niet voldoende zijn gebleken, zal men het effectieve instrumentarium der Overheidsfinanciën moeten gaan gebruiken.

In een budget dat ruim 30 pct. van het Nationaal Inkomen beslaat en f 33 miljard omvat, zit voldoende ruimte om de inflatie te lijf te gaan. Het is ongetwijfeld populair om aan ieders wensen en belangen tegemoet te komen, in een fase van ernstige overbesteding kan men het nochtans niet verantwoordelijk achten.

Men bedriegt zichzelf wanneer men van de besnoeiing der Overheidsuitgaven een karikatuur maakt. De heer Drees bedoelt naar mijn gevoel dat het afkappen van niet noodwendige overheidstaken ruimte schept voor meer noodzakelijke uitgaven als woningbouw, krotopruijing en milieubeheer. Wie het programma van DS'70 goed leest zal zien dat de sociale gedachte vooropstaat. Het grote verschil met de V.V.D. is naar mijn smaak dat deze partij wil bezuinigen uit eigen belang; D.S. '70 uit algemeen belang. Het is mij een raadsel waarom de A.R.P. aan dit laatste streven geen steun kan geven. Wat kan men er op tegen hebben dat de economie fundamenteel wordt gesaneerd, dat de efficiency van het ambtelijk apparaat wordt bevorderd, waaraan nooit enige aandacht is besteed. Alle gelden die uit deze sanering van de Overheidskosten vrijkomen kunnen bestemd worden voor meer noodzakelijke uitgaven en die zijn er vele. **Men bedenke goed: ruimte scheppen voor de zwakke.**

De A.R.P. behoeft door inwilliging van de ideeën van D.S.'70 haar vanouds sociale gedachte niet prijs te geven. Zij mag deze zelfs niet prijs geven. Naar ons gevoel is thans de zwakke het meest gediend bij een gezonde economie en een gesaneerde anti-inflatoire overheidshuishouding.

Een eerste aanzet voor deze bezuinigingen dient te zijn een absolute ambtenarenstop. Ik behoort tot diegenen die erkennen dat vele ambtenaren zeer nuttig werk doen. Er zijn voortreffelijke mensen onder die zeer hard werken ten bate van de gemeenschap. Maar het is een oirbare eis als men dit ambtenarenapparaat voor het eerst eens werkelijk fundamenteel en snel gaat door-

lichten. Er behoeven heus geen ontslagen te vallen. Maar vacatures in het Overheidsapparaat dienen b.v. de eerste 4 jaar slechts bezet te worden door die rijksambtenaren die vanwege de sanering hun huidige positie moeten prijsgeven. Minder nuttig werk kan aldus verwisseld worden voor nuttiger bezigheden, die dan ook na een serieuze reorganisatie de volle waardering der gemeenschap kunnen hebben.

Een apart punt tenslotte vormt de **ontwikkelingshulp**.

Aan verhoging lijkt op het eerste gezicht uit een oogpunt van solidariteit niet te ontkomen. Bij nader inzien zal blijken dat met stabilisatie van de ontwikkelingshulp voor 2 jaar op het huidige niveau — d.w.z. 1 pct. van het Nationaal Inkomen — de arme landen slechts gediend zullen zijn. Wat is nl. het geval? Het voornaamste probleem bij de hulpverlening is thans het **stuwmeer** d.w.z. het verschil tussen wat beschikbaar is en wat door de arme landen wordt opgenomen. Ultimo 1969 bedroeg dit stuwmeer f 739 miljoen, hetgeen betekent dat bijna de begroting van dat jaar niet door de ontwikkelingslanden werd opgenomen. Het stuwmeer dat ultimo 1967 f 520 miljoen bedroeg en ultimo 1968 f 625 miljoen, geeft dus een stijging in absolute bedragen te zien. De ontwikkelingslanden hebben bepaald hun eigen tempo van opnemingen en laten zich niet opjagen door een automatisme in de verhoging der Nederlandse begrotingspost. Wanneer een man als prof. Verkuyl de A.R.P. verlaat op grond van het feit dat geen 2 pct. van het Nat. Ink. aan ontwikkelingshulp wordt besteed, dan weet hij niet waar hij het over heeft. De effectieve lotsverbetering der armsten is niet gebaat bij een zinloos en demagogisch opbieden van percentages. Te veel beschikbare hulp zal de donorlanden nerveus maken en de arme landen er toe brengen het geld 'maar op te maken', zodat het geld gaat toevloeden naar minder nuttige projecten. Daar zijn de arme landen geenszins mee gediend.

Ter illustratie van de huidige onderuitputting 2 voorbeelden:

a) aan **Latijns-Amerika** wordt sinds 1965 jaarlijks f 18 miljoen aangeboden. Van de per ultimo 1970 beschikbare 126 miljoen wacht nog f 49,5 miljoen op een bestemming

b) Voor **West-Irian** waarvan de feiten zijn:

1) dat de overdracht in 1962 niet in het belang der Papoea's is geweest;

2) dat de ontwikkeling in achteruitgang is gaan verkeren werd in 1962 f 108,6 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan is per ultimo 1970 — na 8 jaar dus — f 43,6 miljoen besteed, terwijl aan f 65 miljoen nog geen bestemming werd gegeven. Daarnaast is in 1969 en 1970 nog f 36,5 miljoen beschikbaar gesteld via de Aziatische Ontwikkelingsbank. Totaal onbested f 101,5 miljoen.

Beide gevallen geven de consequenties aan van een beleid dat overwegend is gebaseerd op de kwantiteit. De komende 2 jaar dient heroriëntatie plaats te vinden naar de **kwaliteit der hulp**: meer onderwijs, goede deskundigen, goede ontwikkelingsprojecten. Geen vermindering van hulp op grond van binnenlandse prioriteiten — handhaving van 1 pct. van het Nat. Ink. — maar rationalisatie tegen de achtergrond van sanering der Overheidsuitgaven en gezondmaking der economische situatie.

De ontwikkelingslanden zijn nl. het meest gediend met een gezond westers bedrijfsleven.

Een sterk westers bedrijfsleven kan zich permittieren concessies te doen op het punt der handelspolitiek; een zwak bedrijfsleven beschermt zich met hoge invoerrechten ten nadele der arme landen. Een gezond bedrijfsleven zorgt voor volledige werkgelegenheid en brengt belastingen op. Een bloeiend bedrijfsleven kan zich veroorloven management en know-how ter beschikking te stellen. Slechts een gezond westers bedrijfsleven kan gelden fourneren en risico's lopen in de zo broodnodige investeringen in ontwikkelingslanden.

A.R.-partij: saneer de Nederlandse economie, besnoei de Overheidsuitgaven en help aldus de ontwikkelingslanden.

3 juni 1971

Drs. M. van der Schaft

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

VERVOLG VAN PAG. 6

len ten hoogste een kwart van de bevolking bereikt'.

5. De Graaf, *Ethiek van het immoralisme, Nijkerk, z.j. 2, 10*: 'Wat moet ik met een ethiek, die de abortus provocatus categorisch verbiedt, maar die voor de vergiftiging van de kiemen van de komende generaties door radioactieve straling subtiele redeneringen opstelt om deze maar te rechtvaardigen in het belang van de verdediging van de vrije wereld?'

6. Sporken, *Voorlopige diagnose, Inleiding tot een medische ethiek, Utrecht, 1969* bespreekt hij de abortus 'Japan' nergens. Komt dit, omdat zijn definitie van psycho-sociaal meer psychisch dan sociaal is? Of omdat hij op zijn beurt een situatie als de door ons besprokene als te uitsluitend 'sociaal' ondergaat, welke indicatie zonder meer (en dan terecht) hij niet voor een abortus provocatus in aanmerking wil laten komen cf. a.w. 88-94?

7. De lezer moge ik voor een bestrijding van deze beide uitersten — of tendenties in beide richtingen — verwijzen naar twee artikelen van mijn hand in het Gereformeerd Weekblad van 26 febr resp. 4 maart jl. over Lindeboom en Kuitert.

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
werkplaatsen: 05208 - 1259
buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

N.V. Scheepswerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht-Holland

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

AMSTERDAM

Postbusweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
An Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 2B - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spruunpark 3 - Ribesstraat 30
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID

Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE

EILANDEN IJSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKAGENT

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaam-
heden op het gebied van tenten, caravans, luifels,
bootzeilen etc. gedaan.

Uw adres voor

TAPIJTEN - GORDIJNSTOFFEN
- DEKENS - TAFELKLEDEN -
STOELEN OVERTREKKEN ENZ.

Woninginrichting M. van Schaik

VOORSTRAAT 41 - TELEF. 4530 - VLAARDINGEN

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

Getron Handels- en
Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE

TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED

in Reclame- en Handelsdrukwerk

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

WAT
WEET U
VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus
BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,-.

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordering.
gewestvorming . . . . .

Cursus
DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,-.

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren
POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

Hoe wij over het kabinet-Biesheuvel denken is uit de kolommen van Nederlandse Gedachten wel gebleken. Waarbij men zich moet realiseren dat van ons een beginoordeel en een waardeoordeel mag worden verwacht, gebaseerd op het uit het regeerakkoord gebouwde kabinetsprogram en op het team dat de minister-president heeft gecreëerd. In dat verband lijkt het ons nuttig te herinneren, dat de samenstelling van de bezetting van het kabinet-Biesheuvel in indringend overleg met de fractievoorzitters tot stand is gekomen.

Gelet op de feiten gedurende de gehele formatieperiode zou men ook kunnen stellen dat de bezetting van het kabinet beslist niet buiten de fracties om is gegaan. In elk geval — vergeleken bij vorige formaties — is de 'inspraak' van de fracties groter geweest dan eerder in de historie het geval was.

Met hier en daar niet prettige, persoonlijke gevolgen voor bepaalde leden van de fracties.

Immers op zichzelf eveneens bekwame en ervaren mannen en vrouwen — die men gaarne of voor het eerst of wederom tot dit ambt geroepen had gezien — hebben ervaren dat een harde kant van de politieke realiteit inderdaad aanwezig is. Maar wij realiseren ons tegelijkertijd ook, dat het van bijzonder grote waarde is als een fractie — die op hoog niveau als deel van de volksvertegenwoordiging tegenspel moet leveren tegen een kabinet — bezet blijft met in de politiek ervaren en wijze mensen.

De fracties zullen nu worden aangevuld na de benoemingen die

NA DE FORMATIE

praktisch zijn afgerond. Voor wat de A.R. fractie betreft zijn wij niet somber gestemd. Het tegendeel is het geval. Maar er zal intens moeten worden gewerkt dunkt ons. En niet alléén door de nieuwkomers.

De fractie is immers van 15 man sterk teruggevallen tot 13 leden. De A.R. fractie heeft daarboven, naast de heer Biesheuvel, een tweetal jongere en ervaren fractieleden afgestaan. Wij beseffen heel wel dat het voor een fractie een niet gemakkelijke beslissing moet zijn geweest akkoord te gaan met het vertrek van drie leden, die in de achterliggende jaren getoond hebben uit het hout gesneden te zijn waaruit men graag Kamerleden vormt. De A.R. fractie mag zich dan ook overtuigd weten van de waardering van de A.R.P. voor haar aandeel in de gehele formatieperiode.

Het is daarbij duidelijk geworden dat de vice-voorzitter, mr. W. Aantjes, die de heer Biesheuvel gedurende diens formatieperiode heeft vervangen, de fractie voortreffelijk heeft weten te leiden.

Thans staat zij voor de gezamenlijke verantwoordelijkheid om, onder een andere leiding dan die van de heer Biesheuvel, er zorg voor te dragen dat in de nieuwe en verjongde fractie sprake is van een hartelijke samenwerking. De A.R.P. heeft daar van haar kant recht op. Natuurlijk is het niet zo, dat een fractie onder alle omstandigheden een gelijk oordeel moet hebben.

Uit ervaring weten wij, dat het individuele geweten, zich gebonden wetend aan het evangelie van Christus, bij het nemen van een bepaalde beslissing niet aan banden kan, noch mag worden gelegd. Maar wij mogen zeker verwachten, dat het politieke beleid van de fractie gedragen wordt door het verlangen in de politiek dienstbaar te zijn aan het

evangelie, in onderlinge hartelijke samenwerking.

Hier en daar suggereert men nu reeds, dat onder dit kabinet en in de komende samenwerking met de vijf fracties één of meer tijdbommen zouden zijn geplaatst. Naar het ons voorkomt zal men er goed aan doen dit soort van voorspellingen en kritische opmerkingen op haar eigen 'waarde' te toetsen. Nu de oppositie een eigen vertaling geeft van het begrip polarisatie: n.l. **de tegenstander tot tegenvoeter te maken**, moet men er op rekenen dat dit soort 'verdachtmakingen' zich veelvuldig zullen voordoen. Om een voorbeeld te kiezen zullen zij op 4 augustus en bij de algemene beschouwingen in het najaar zeggen dat zij zullen aantonen, dat inflatiebestrijding en uitgavenvergroting heel wel hand in hand kunnen gaan.

Het gevaar is daarbij niet uitgesloten, dat dit soort 'polarisatie' samen kan gaan met een begin van destructieve politiek. Wij hopen van harte dat de grootste oppositiefractie, die op een jarenlange ervaring kan bogen als het gaat om constructief werk in Kamers, Staten en raden zich daartoe niet zal willen lenen.

Het feit dat de betrokken lijst-aanvoeders intens overleg gepleegd hebben met hun fracties, naast de omstandigheid dat deze lijstaanvoeders, op één na, het ministersambt bekleden — overigens is de heer Schmelzer nog steeds een invloedrijk man in de KVP — mag worden gezien als een uiting van de wil van de samenwerkende fracties zich in beginsel met hun volle gewicht achter het huidige kabinet te stellen.

IN DIT NUMMER

meer gegevens hierover eveneens op pagina 3.

Prof. Diepenhorst schrijft op pagina 4 over „De Bijlmermeer en het onderwijs”.

De A.R.P.-ministers in het kabinet komen uit de A.R.P. Tweede Kamerfractie. Dat betekent dat een aantal Kamerkandidaten de opengevallen plaatsen gaat bezetten. Wie de nieuwe fractieleden zijn kunt u lezen op pagina 5.

Op pagina 6, in de rubriek „Lezers schrijven ons”, een reactie op het artikel van mej. Van Leeuwen in het vorige nummer van N.G. over de kinderbijslag. De redactie ziet met belangstelling meer reacties over deze zaak tegemoet.

Op pagina 7 gaat prof. dr. Joh. Booi in op een tweetal artikelen van dr. H. Rebel over „Leven met drugs”.

In verband met de vakantie verschijnt N.G. om de veertien dagen. Volgende week verschijnt het blad niet.

AAN ONZE ABONNEES

In verband met de mechanisatie van onze administratie ontving elke abonnee een acceptgirokaart waarmee het abonnementsgeld kan worden voldaan.

Het is voor een vlotte administratie van groot belang dat u uitsluitend door middel van deze kaart betaalt. Wanneer u per bank betaalt gelieve u de kaart ondertekend naar uw bank te zenden.

Mocht u toch reeds betaald hebben, beschouwt u de toezending dan als niet ontvangen.

Dit verzoek is uiteraard niet van toepassing op de abonnees die ons reeds machtigden tot giro-incasso.

Voor uw medewerking zeggen wij u bij voorbaat dank.

Op pagina 2 een beschouwing over de reis die Nixon volgend jaar gaat maken naar China.

Commentaar op pagina 3. Dit seizoen start er ook weer een kadercursus,

Sinds het verschijnen van het vorige nummer heeft sterk in de aandacht gestaan het komende bezoek van de Amerikaanse president aan China. De aankondiging daarvan was al geruime tijd achter de coulissen voorbereid, maar kwam voor het publiek geheel onverwacht. De betreffende overeenkomst is dan ook op even geheimzinnige als spectaculaire wijze gesloten.

Voor het wereldgebeuren is het Chinees-Amerikaanse contact van ingrijpende betekenis. Voor de Chinezen is het een impliciete erkenning van de status van hun land als — aankomende — grote mogendheid. Een erkenning die te zijner tijd ook duidelijk en klaar uitgesproken zal moeten worden. Want wij moeten ons wel realiseren: een reis als die president Nixon gaat ondernemen is onmogelijk als daarbij geen resultaten worden geboekt. Het mislukken van zo'n reis kan zelfs grote gevaren voor de ontspanning in de wereld met zich mee brengen. Zelfs het leggen van het eerste officiële contact nu, is dan ook gebaseerd op — nog onbekende — afspraken. Het is aan te nemen dat de expliciete erkenning van China als grootmacht een van die afspraken is. Met een lidmaatschap van de Verenigde Naties en van de Veiligheidsraad zal die erkenning te slotte haar beslag moeten krijgen.

VOORDELEN

Voor China zijn er belangrijke voordelen aan de berekkingen en afspraken met de V.S. verbonden. Economische voordelen, omdat het land nu waarschijnlijk voor zijn ontwikkeling steun zal kunnen krijgen van Amerikaans kapitaal en technische kennis. Strategisch-politieke voordelen, omdat het alleen door akkoorden met Washington ooit weer in het bezit van Taiwan (Formosa) kan komen. En omdat het nu officieel betrokken wordt bij de beëindiging van de Vietnamese oorlog, en meer in het algemeen bij de terugtrekking van Amerikaanse militaire macht uit Oost-Azië. De Koreaanse en Indo-Chinese gebieden komen daarmee meer officieel onder zijn invloedssfeer, waar die daar tot nu toe slechts officieus toe behoorden, en het machtsvacuüm dat de Amerikanen dreigen achter te laten wordt niet meer automatisch door Japan opgevuld. 'Onderhandelen met de vijand', ook met de Amerikanen, is overigens een constante Mao-doctrine geweest. In die zin ondergaat alleen de Amerikaanse politiek een echte verandering.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie

Dr. Kuiperstr 3 s-Gravenhage, tel. (070) 183960. giro 89673.

Abonnementsprijs: f 8,— per half jaar

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage

Studentenabonnement f 8,— per jr. Losse verkoop f 0.30

CHINA EN DE WERELD

SUBTIEL

Aan Amerikaanse zijde is het Chinese spel subtiel opgezet: het mes snijdt ook hier aan meerdere kanten. Daar is voor Nixon de noodzaak, daden te stellen ter beëindiging van de Vietnam-oorlog, zulks op grond van verkiezingsbeloften van 1968 en met het oog op een hervervorming, het volgend jaar. Het Amerikaanse volk krijgt van die oorlog in toenemende mate genoeg, zodat uit deze zet belangrijke verkiezingswinst kan voortkomen. Ook vormt China een economisch 'wit' gebied. En een groot gebied. Daarmee vallen in de toekomst nog heel wat zaken te doen.

Erkenning van China en normalisering van het contact met dit land passen voorts in de Nixon-doctrine van terugtrekking van militaire macht uit het Oostaziatische gebied. Als de zaken meer aan de Aziaten zelf moeten worden overgelaten, dan valt aan de Chinezen in die gedachtengang onbetwistbaar een belangrijke rol toe. En verder zou de Sovjet-Unie in de onderhandelingen over ontwapening en over Berlijn nu wel eens gemakkelijker tot concessies te bewegen kunnen zijn, uit vrees dat de Amerikanen met de Chinezen tot akkoorden komen, die de verdeling van de wereldhegemonie te zeer in haar na-deel beïnvloeden. Ook daarin zit mogelijk verkiezingssucces.

SOVIET-UNIE

De Sovjet-Unie dreigt inderdaad ietwat geïsoleerd te raken en zal haar positie in de wereld opnieuw moeten bezien. Het is niet zo, dat haar relaties met China helemaal verbroken zijn. Verschillende tekens wijzen er op dat er juist pogingen in het werk worden gesteld om de nog bestaande contacten te verbreden. Maar het gaat erom, of de Amerikaans-Chinese besprekingen van het ogenblik deze pogingen voor het gevoel van de Sovjet leiders doorkruisen, of dat zij er zich door laten stimuleren, er mee verder te gaan.

In eerste aanleg is in het geding de invloed in een deel van de wereld waar de S.U. nu al veel moeite heeft, zich te doen gelden. En op langer termijn betreft het de invloed in de wereld als geheel, mede via de beslissingen in de Veiligheidsraad van de V.N.. En om de meer indirecte invloed van de aantrekkingskracht die van haarzelf, dan wel van China, als communistisch systeem uitgaat. De S.U. is al eerder in paniek geraakt, toen landen binnen haar invloedssfeer met eigen experimenten begonnen. Zeer tot haar schade overigens,

omdat zij daaraan (Tsjechoslowakije) wel in de eerste plaats haar verlies aan prestige bij en aan aantrekkingskracht op de ontwikkelingslanden heeft. Het zou echter kunnen zijn dat zo'n reactie zich ergens weer voordoet. Breznev is immers nog steeds haar leider en zijn doctrine leeft. Vast staat dat de S.U. aan haar binnenlandse front rust begeert en nodig heeft. En ook, dat er een niet te onderschatten 'geloofs' verbondenheid tussen haar en China bestaat, die in moeilijke situaties zich weer in solidariteit kan doen gelden. Toch liggen er in de ontwikkeling van de Russisch-Chinese betrekkingen grote onzekerheden verborgen.

FORMOSA

Voor de rest van de wereld is het lot van Taiwan (Formosa) niet van eerstetrangs betekenis. Wel is voor het Tsang Kai Sjek regime de pil hard om te slikken. Mede van een 'oplossing' van het Taiwan probleem hangt namelijk het slagen van Nixon's reis af, en de indruk bestaat dat hij voor het slagen, en daarmee voor het kans hebben op hervervorming, bereid is zijn bondgenoot op het eiland in de steek te laten, al is het niet onmiddellijk. Voor een aantal landen waarmee de V.S. in Oost-Azië door verdragen verbonden zijn, zal de situatie — soms pijnlijk — veranderen. Zij hebben zich dan ook zeer genun-

ceerd over de jongste Amerikaanse initiatieven uitgelaten. Voorop in belang zullen staan: de rol die China in de V.N. gaat spelen, alsmede zijn confrontatie met Japan. De confrontatie van China, dat een uiterst dynamisch kapitalisme wordt gekenmerkt, maakt te meer kans, de situatie in Oost-Azië te gaan beheersen, nu door de terugtrekking van Amerikaanse militaire macht Japan hevig wordt uitgedaagd, zich ook militair te doen gelden waar het economisch al zo'n dominante positie inneemt. Zijn militaire inspanning wordt door de V.S. trouwens krachtig aangemoedigd.

De rol van China in de V.N. en vooral in de Veiligheidsraad, zal van grote betekenis zijn, doordat het uiteraard een lid met vetorecht wordt. China kan daarmee beslissend ingrijpen in allerlei situaties. Ten goede zowel als ten kwade. We hoeven slechts te denken aan de precaire, langzaam verslechterende toestand in het Nabije Oosten, waarop straks een derde wereldmacht greep krijgt, om te beseffen hoe riskant de weg kan zijn, die de V.S. met hun huidige politiek — in menig opzicht terecht — zijn ingeslagen.

H.R.

HET LIDMAATSCHAP VAN DE ARJOS KOST F 5,- PER HALFJAAR!

Voor dit luttele bedrag krijgt elk Arjoslid informatie via het maandblad „Op Wiek” en kan zij of hij inhaken op tal van landelijke, provinciale of plaatselijke activiteiten. Blijf niet langer aan de kant staan! Geef je snel op als nieuw lid.

COUPON

Ondergetekende,

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos. De contributie voor het 2e halfjaar 1971 ten bedrage van f 5,— is inmiddels gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

COUPON OPSTUREN NAAR: SEKRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.

Voor

EEN JONGE MEDEWERKSTER

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk.

Kleine afdeling, goede teamgeest.

Er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten” komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken. Uiteraard wordt met vakantie-afspraken rekening gehouden.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

HOLLAND FESTIVAL

Het Holland Festival heeft de bedoeling een cultureel feest van rond drie weken in Nederland te zijn, waarbij de rijksoverheid en vele gemeenten in het land belastingmiddelen ter beschikking stellen. Voorheen was er, al dan niet opzettelijk, duidelijk sprake van kunstgenot in de brede zin van het woord, ten behoeve van wat men noemt het establishment.

Zowel in de Tweede Kamer en in de verschillende gemeenteraden is er de aandacht op gevestigd, dat deze lijn moest worden bijgebogen. De leiding van het Holland Festival moest zich ook richten op verlevendiging en op verjonging van het bezoekerscorps. Veel meer moest een grotere variatie in het aanbod worden gebracht, waaronder de hedendaagse muziek. Indien de leiding daaraan niet wilde of kon voldoen — zover ging de kritiek in de vertegenwoordigende lichamen — zou de subsidie worden ingetrokken.

Wij hebben ook dit jaar het Holland Festival van nabij gevolgd. Onze con-

clusie is, dat de leiding gehoor heeft gegeven aan de bestaande verlangens. Er is en groter en gevarieerder publiek aangetrokken dan te voren. Ook de jongeren zijn niet vergeten. Persoonlijk konden wij bijvoorbeeld 'Alice in Wonderland' niet waarderen, maar het enthousiasme waarmee een jongere generatie dit gebeuren volgde was tekenend.

Zeker, er waren ook mislukkingen maar die zitten a.h.w. in een zich vernieuwend beleid ingebakken. En wie geeft overigens de zekerheid dat bijvoorbeeld uitvoeringen van hedendaagse muziek een volgend jaar toch niet blijken te zijn aangeslagen? Wij hopen van harte dat het Holland Festival 1972, mee daartoe in staat gesteld door hulp van overheden, de lijn van 1971 kan doortrekken. Cultuur en kunst zijn niet een luxe, een extra, een franje van het maatschappelijk gebeuren, van weinig betekenis voor de praktijk. In onze tijd grijpen zij diep in.

WINST VOOR HET NOORDEN

Een deel van de Groninger Kleding Industrie heeft van het kabinet-Biesheuvel een steun in de rug gekregen. Na een grondige voorbereidende studie heeft de overheid financiële hulp toegezegd om de werkgelegenheid in Groningen overeind te proberen te houden.

Dat is met name voor dit deel van ons land van grote betekenis. Uit de beslissing blijkt bovendien, dat het dit kabinet ernst is met de gedane toezeggingen

tijdens de verkiezingscampagne. Natuurlijk zal de oppositie proberen het onmogelijke te vragen. De samenwerking van de P.v.d.A met de communisten wijst duidelijk in die richting.

Wij hopen van harte — en hebben daar vertrouwen in — dat de bonafide vakbeweging zich niet voor dit karretje laat spannen. Van het kabinet weten wij dat het zich door deze wijze van oppositie niet zal laten ringeloren.

OPPOSITIE

Toen de heer Wilson, minister-president van het Engelse kabinet was heeft hij krachtige pleidooien gehouden voor Englands toetreding tot de E.E.G. Het was voor Engeland van wezenlijk belang. De dagen daarvoor toen de heer Wilson de Engelse oppositieleider was heeft hij niet afgelaten de toenmalige (conservatieve) regering te verwijten, dat zij de toetreding van Engeland probeerde tegen te houden.

De heer Wilson is nu weer oppositielei-

der. Nu ligt er dan het voorstel, maar nu van de huidige, (conservatieve) regering, om zich in EEG-verband te voegen. En de leider van de Labour oppositie heeft zich nu vierkant tegen verklaard. Merkwaardige zaak — zo'n oppositie! Alsof daarmee het landsbelang gediend zou zijn. Oppositie om der wille van de oppositie — een facet van de polarisatiegedachte van den heer Den Uyl — is uit de tijd, conservatief en gevaarlijk.

MEEDOEN AAN KADERCURSUS

De A.R.P. organiseert komend seizoen weer een kadercursus. De bedoeling van deze cursus is jonge actieve leden van de A.R.P., in de leeftijd van 20 tot en met 40 jaar een stuk vorming te geven over de uitgangspunten en praktische uitwerking van de A.R.P. politiek. Deelname aan deze cursus is niet vrijblijvend. Daar is het tenslotte een kadercursus voor. Van de deelnemers aan de cursus wordt gevraagd de opgedane vorming actief te besteden ten bate van de A.R.P.

Er is, zo is uit de vorige jaren gebleken, veel belangstelling voor deelname aan deze cursus. Daarom moet opgemerkt worden, dat deelname aan de cursus niet onbeperkt mogelijk is, en dat bij de inschrijving van deelnemers ook wordt gelet op spreiding per regio. Inlichtingen over deelname zijn bij het secretariaat verkrijgbaar.

Enkele feitelijke gegevens:

1. De kadercursus kent drie tweedaagse conferenties. De conferenties beginnen op donderdagavond en worden zaterdagmiddag beëindigd. De eerste conferentie, te houden op 21, 22 en 23 oktober 1971, kent als thema 'Welvaart en Wel-

zijn'.

De tweede conferentie, met als data 3, 4 en 5 februari 1972 zal gewijd worden aan de internationale politiek en de laatste conferentie, van 13, 14 en 15 april 1972 zal handelen over het functioneren van de democratie en de partijverhoudingen. Als één van de voorwaarden voor deelname aan de kadercursus wordt gesteld, dat deze conferenties worden bezocht.

2. Voor elke conferentie ontvangen de deelnemers documentatiemateriaal, met een richtlijn hoe dit het meest effectief ter voorbereiding van de conferentie kan worden bestudeerd. Daarbij zullen de cursisten voor elke conferentie een tweetal taken moeten vervullen.

3. Een bepaalde vooropleiding voor het volgen van de cursus is niet vereist. Wel meeleven en activiteit in de partij.

4. De reiskosten worden vergoed. Wel wordt aan de cursisten een inschrijfgeld van f 25,— gevraagd en voor de bestrijding van de onkosten een bedrag van f 10,— per conferentie.

5. Inlichtingen voor deelname aan de cursus: secretariaat ARP, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag, tel. 070-183960 (Van Tellingen).

HET BEELD DER VADEREN

RAMEN IN HET KUYPERHUIS

In een van de nummers uit de de maand Juli van 1921 (dus nu een halve eeuw geleden) kunnen wij in de Standaard lezen, dat het Kuyperhuis verrijkt was met twee gebrandschilderde ramen:

'In het laatste der vorige week werden door de heeren Pierre Schmit en Co. te 's Gravenhage de door hen naar een ontwerp van den heer L. Cusell geschilderde ramen voor een van de lokalen van het Dr. Kuyperhuis geplaatst en der stichting aangeboden.

Het eene raam — Dr. Kuyperraam — doet ons zien op den bodem een stapel boeken, voorstellende de werken van Dr. Kuyper; daarboven een lint, waarop de woorden God, Nederland en Oranje, aanduidende, dat aan deze drie de arbeid van Dr. Kuyper was gewijd; opgaande ter eener zijde van het midden-gedeelte een druivenwingerd en ter ander zijde een klimop, waarvoor zijn aangebracht de initialen A.R.P., voorstellende de A.R. partij, die eenerzijds door haar liefde en gebed Dr. Kuyper in zijn arbeid heeft verkwikt en gesterkt en anderzijds door haar aanhankelijkheid aan de leider omhoogstreefde. Midden in het bovengedeelte het portret van Dr. Kuyper, waaronder in een cartouche, als hoofdinhoud van zijn leven

en werken, de woorden uit Rom. XI: 36.

Het tweede raam — dat der A.R. partij — toont ons van onder: den Bijbel waarboven op een lint de woorden: Gezag, Gerechtigheid, Vrijheid, aanduidende, dat de A.R. partij op die beginselen is opgebouwd; de oranjeboomen, die ter weerszijden van den boog opgaan, stellen voor de samenwerking van het Huis van Oranje om ons volk naar die beginselen te richten. De vrijheid, die genoten wordt als het gezag in gerechtigheid wordt geoefend, wordt vertolkt door den tekst uit Spreuken VIII: 15, 16, welke ook in dit raam in een cartouche onder den sluitsteen is geplaatst.

De uitvoering van deze ramen, waarvan de schoone symboliek tot het harte spreekt, is voortreffelijk; sober van lijn en kleur brengen zij de gedachten krachtig tot uiting; zij onderscheppen het licht niet en geven de vertrekken iets voornaams. Het portret van Dr. Kuyper in het naar hem genoemde raam is uitstekend.

Deze ramen — ware kunstwerken — zijn door den heer Pierre Schmit persoonlijk geteekend en gebrand, dit werk eert den meester!

Ook langs deze weg den gevers de hartelijke dank van ons Antirevolutionaire volk voor de sympathieke gedachte en de keurige uitvoering.'

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

SECRETARIAAT A.R.P. ZOEKT

EEN JONGE MEDEWERKER

Het werk is afwisselend.

Er heerst een prettige sfeer en een goede teamgeest.

Wie nadere bijzonderheden wil weten kan telefonisch of schriftelijk contact opnemen of gewoon even langs komen.

Met vakantie-afspraken wordt rekening gehouden, maar wie wordt benoemd mag wat ons betreft ook nog dezelfde dag beginnen.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag. Telefoon 070 - 183960.

DE BIJLMERMEER EN HET ONDERWIJS

DOOR PROF. MR. I. A. DIEPENHORST

Een nieuw, hoog en duur stadsdeel. De als stadswijk nog maar jonge Bijlmermeer heeft reeds heel wat tongen losgemaakt. Het lijkt wel alsof sommige Amsterdamse wijken iets prikkelen in anders kalme mensen zodat bijna altijd hun wel en wee met enige emotionaliteit wordt besproken. Rustig iets over de Jordaan in het midden te brengen gaat niet zo gemakkelijk. Het ziet er naar uit dat het met de Bijlmermeer van het zelfde laken een pak is. Van het begin af was men het er oneens over of Amsterdam dan wel Weesp de krachttoer der stichting van een nieuw bevolkingscentrum moest leveren en tot in de Staten-Generaal stonden pleitvoerders ten gunste van een der beide gemeenten zich verend met rode hoofden, tegenover elkaar. Heel goed mogelijk is dat Burgemeester en Wethouders van Weesp thans iedere avond tevreden in bed duiken, omdat niet zij maar de bestuurders van „de hoofdstad des lands” de verantwoordelijkheid dragen voor een tot op heden matig soepel verlopende stedelijke nieuwbouw.

Het is niet billijk definitief over in constructie zich bevindende stadsdelen een opinie uit te spreken. Maar een buitenstaander vraagt zich wel af of uitsluitend hoge gebouwen niet de mensen en vooral ook de kinderen die daartussen moeten leven, erg 'neerslaan'. De Bijlmermeer, half voltooid, op een regenachtige middag, heeft het meest van een 'smidse van satan'; onpersoonlijk, grauw, dreigend, hologig zelfs. Vanaf eerste verdiepingen en hoger moet persoonlijk contact onderhouden worden met de kinderen. Vanaf drie-hoog is dit reeds uitgesloten om over zevende of negende verdieping maar te zwijgen. Gelijkvloers zijn er alleen scholen, werkloidsjes, en straks winkels; dat is niet veel voor een bestaan op de begane grond.

Slechts in de Bijlmermeer is er voor wie in of bij Amsterdam — het laatste is nauwkeuriger — wonen wil, onderdak te verkrijgen. De prijzen zijn fors. Jonge gezinnen in een soort 'wanhopig durven' betrekken een etage-woning en merken dat de op te brengen huur nog zwaarder is dan zij gedacht hadden. Enkel de afstand al dwingt tot uitgaven: geregeld heen en terug naar het centrum van Amsterdam is duur; een mens heeft in de stad gekomen trek in koffie of thee. Drie oplossingen liggen voor de hand om de zaak te financieren. A. Ook de vrouwen gaan werken. B. Men woont samen met anderen. C. Er wordt met de moraal een akkoord gesloten: buitenechtelijk verkeer levert bijverdiensten op.

IDEALEN EN WERKELIJKHEID

De thans 16.000 inwoners tellende Bijlmermeer stuurt aan op snelle verdubbeling. Iemand kan ook zeggen dat de wijk er door omstandigheden toe wordt gedwongen. Over de uiteindelijke grootte is het best voorlopig te zwijgen. Wie er zich vestigt is meestal jong.

Men telt veel gezinnen die van ver kwamen. Ook nogal wat alleenstaanden strijken hier neer. Luidt dit een gelukkige ontwikkeling in? Eentonigheid en eenvormigheid zijn ver: in elk geval afwezig. Uit nieuwe elementen is 'n aardige samenleving op te bouwen. Vooral voor de scholen lijkt dit beslist veelbelovend. Men kan te kust en te keur gaan. Kinderen van ondernemende, naar de hoofdstad van Nederland getrokken ouders; jongens en meisjes uit allerhande provincies, uit verschillende landen zelfs, bovenal een toenemend aantal Surinaamse families, zeker geen vreemdelingen, zoals Engelsen, Duitsers of Turken, maar vanouds met ons land vertrouwd, samen met ons Rijksgenoten, als het ware bestemd om zich in de Bijlmermeer bijzonder op hun plaats te gevoelen!

De werkelijkheid is minder rooskleurig. De Bijlmermeer vertoont niet een doorsnee van de Nederlandse bevolking. Het wijkplan bood mogelijkheid tot gemeenschapsvorming, echter ook tot afzondering. Van buurtverkeer kwam weinig terecht. Het feit dat de Bijlmermeer sterk de toevloed kreeg van met ons land niet erg vertrouwde 'nieuwelingen', die nog wortels moesten slaan, verleende aan het geheel zekere eenzijdigheid. Wanneer beide ouders werkten, werden de kinderen overdag, soms ook 's avonds aan hun lot overgelaten. Verder was er de kans dat de huwelijksverhoudingen iets losser raakten: de man is van 's ochtends tot tegen 6 uur weg, de vrouw heeft een betrekking van 's middags 4 tot 's avonds 11 uur. Tevens is er de opeenhoping van mensen binnen niet op die aantallen berekende woningen. Er kiezen bovendien in deze buurt minder aantrekkelijke lieden hun 'pied à terre' hun standplaats; soms zijn

deze laatsten slachtoffers der omstandigheden; dan weer hebben ze de omstandigheden op verkeerde wijze naar hun hand proberen te zetten.

Bij regelmatige spreiding kan een grotere of meer beperkte samenleving heel wat van het gangbare patroon afwijkende 'import' in zich opnemen. Het is ook mogelijk dat kleine gemeenschappen vanuit de vreemde gekomen zelfstandig blijven en zich handhaven in het grote geheel, terwijl er toch wederzijdse goede betrekkingen blijven bestaan. Moeilijker wordt het als de levenswijzen tamelijk afwijken, wanneer er voorts naijver rijst, als men privilegering en achteruitstelling meent op te merken, wanneer tegenstellingen in stee van weg te slijten zich verscherpen.

De Bijlmermeer plaatst voor sociaal netelige kwesties. Op zichzelf is het nieuw zich vestigen van een bevolking aantrekkelijk. Maar in het onderhavige geval is er weinig gebondenheid aan de niet gelukkig gebouwde gigantische woonblokken. Evenmin is er grote vastheid in levensstijl. De gezinnen worden bekropen door de zorg; verdienen wij genoeg? Er is voor de elders niet werkende vrouwen overdag de benauwing van de verdieping-gangen, de liftkoker, de trapportalen, de door andere huizenkolossen begrensde ruimte. Dan is er het gevoel vreemd te zijn en met anderen niet overweg te kunnen. Toenemende verwijdering dreigt tussen hen die tot een verschillende nationaliteit behoren. Erger wordt het als zij die niet van dezelfde kleur zijn tegenover elkaar positie gaan kiezen. Dit gebeurt te sneller bij kortzichtigheid over en weer: wat afwijkt is onaanvaardbaar.

ONDERWIJSPROBLEMEN

In een zich nieuw vormend stadsdeel kan de school een band leggen. Dat kinderen uit verschillende omgevingen, met uiteenlopende achtergrond, maar daarin overeenkomend dat zij jong, aardig, ontvankelijk, vatbaar voor indrukken, bereid om te leren zijn, nu tezamen de scholen bevolken en een volgens moderne methoden gegeven onderwijs ontvangen, is een gunstig ding. Het gegeven, dat niet alle onderwijzers of onderwijzeressen zich volledig inzetten, de omstandigheid dat sommige leerruimten minder voldoen, het feit dat er een aantal vrij lastige exemplaren onder de leerlingen wordt aange troffen, zulks vormen de gewone, iedere stadsschool plagende verschijnselen.

De situatie wordt moeilijker als er jongens en meisjes zijn die geen veilig tehuis hebben om op terug te vallen. De ouders gaan immers te veel weg, komen te ongeregeld thuis, trekken zich bij tijden heel weinig van hun kinderen aan. Iemand denkt een brutaal leergierig ventje, een niet onaardig flink zich roerend meisje voor zich te zien en toch: ergens is een 'storing'. Het zit minder eenvoudig in elkaar dan men aanvankelijk meende. Er turen jongens en meisjes vrij vaag in boekjes en bij het maken van een praatje met hen, is het Nederlands wat er gesproken wordt niet best: het is soms heel slecht. Er zijn anderen, en het rekenen gaat bij hen erg gebrekkig. Men steekt onverwachts ergens zijn neus om de deur, nieuwsgierig wie er zoveel lawaai maakte en er blijken werkelijk uitzonderlijke drukteschoppers te zijn. Hier en ginds ziet men wat kleuters — zij zijn soms ouder dan zij lijken — en ze hebben met het aarden in een Nederlandse klas de grootste moeite; ze hebben met de leidsters onvoldoende contact.

Wie bij de boven geschetste aanblik zou uitroepen: hoe interessant, vergist zich. Want als de leerlingen nog al sterk verschillen — hetzij niet direct in aanleg maar in wat zij kunnen presteren, omdat de een wel, de ander geen moeite heeft met de stof — daalt het algemene peil der verrichtingen; dit bederft vaak, hoewel het nog niet zo verschrikkelijk is, de stemming in een klas. Dan ook zijn er vele ouders die zich wellicht in geringe mate voor hun kinderen interesseren maar wel voor wat deze kinderen leren, niet bevredigd. Zij halen hun kroost van school af en sturen het naar de stad, misschien zelfs naar een dorp in de omgeving. De onderwijzers zoeken naar nieuwe methoden. Zij ontvangen hulp van deskundigen. Maar wat wanneer de toeloop van leerlingen aan wie men veel moet bijbrengen sprongsgewijze omhoog loopt? Wat als er van thuis geen prijs wordt gesteld op aanpassing bij Nederlandse eisen? Wat als de klassen te groot zijn? Wat als er instanties langs elkaar heen werken en de ambitie taant? Wat als men hier en ginds de moed dreigt te verliezen?

OPLOSSINGEN

Een voor de hand liggende oplossing is dat de school begint met aparte groepen te vormen. Zou men gedurende een aantal maanden kinderen 'uit den vreemde' bij elkaar nemen en hun geleidelijk inbuigen in het gangbare Nederlandse onderwijs — de ouders moeten dit natuurlijk willen — dan lukt dit. Ook zou het mogelijk zijn om kleine Spanjaardjes of Turkjes — gesteld dat er behoefte aan bestond — in samenwerking met hun ambassades en met door deze ter beschikking gestelde leerkrachten, een lager onderwijs te bieden wat bij terugkeer naar Spanje of Turkije redelijk voldeed.

Maar bij jongens en meisjes uit Suriname — om hen draait het — zou volgens sommigen dit aanvankelijk vormen van aparte groepjes herinneren aan een afschuwelijk beleid: dat van apartheid, hoewel het uitsluitend de bedoeling is, dank zij die groepjes de kinderen zo snel mogelijk tot een overgang naar het volledige aan gebruikelijk

VERVOLG OP PAG. 5

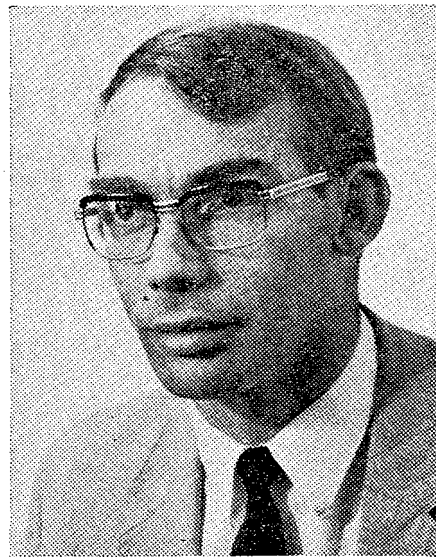

Mr. J. N. Scholten

Dr. A. J. Vermaat

Drs. A. Schouten

STAATS SECRETARIS GROSHEIDE

Door de benoeming van een drietal A.R.P. Kamerleden tot bewindsman moest de A.R.P. Tweede Kamerfractie worden aangevuld. Deze aanvulling betekent in elk geval dat in de fractie het aantal jongeren is vergroot. Mr. Scholten geboren in 1932, dr. Vermaat in 1939 en drs. Schouten in 1941. Alle drie zijn zij in hun jongere jaren actief bezig geweest in de A.R.P. of in de ARJOS.

Zij brengen stuk voor stuk specifieke kennis mee op een eigen terrein met een geheel eigen praktijkervaring, in de fractie. Eén van hen — de heer Scholten — was reeds een korte tijd Kamerlid. Maar deze tijd was te kort om van een 'ingewerkt' fractielid te kunnen spreken. Bovendien is hij vrij kort voor de verkiezingen, waaraan hij een grote bijdrage heeft geleverd, beëdigd. Van deze drie nieuwe leden — trouwens óók van de overigen — zal veel worden gevraagd. Heel veel. De fractie is immers kleiner geworden en het werk zeker toegenomen. Het aan de kiezers beloofde versterkte persoonlijke contact is daarvan een der oorzaken.

Voor de drie nieuwelingen geldt bovendien, dat zij zich moeten inwerken, elk op het terrein dat de fractie hen toewijst.

Wij waarderen het dat deze nieuwe leden zich bereid hebben verklaard A.R.P. Kamerlid te zijn. Onze verwachtingen zijn hooggespannen. Wij wensen hen en hun gezinnen sterkte en wijsheid toe en vragen aan onze Heer zijn zegen over hun werk en dat van de fractie.

Een overzicht van de 'levensloop' volgt hieronder:

Mr. Jan Nico Scholten was al lid van de Tweede Kamer van september 1970 tot aan mei 1971. Hij werd op 4 juni 1932 in Dalen (Dr.) geboren. De heer Scholten studeerde rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en heeft ook zijn kandidaatsexamen politieke wetenschappen aan dezelfde

NIEUWE A.R.P. KAMER LEDEN

Universiteit afgelegd. Hij was zeer actief in het studentenleven, ondermeer als voorzitter van het politieke gezelschap aan de Vrije Universiteit. Op dit moment is de heer Scholten burgemeester van Andel-Giessen-Rijswijk in Noord Brabant, voor welke provincie hij ook lid van Provinciale Staten is. Ook op kerkelijk en maatschappelijk terrein heeft betrokene veel activiteiten ontplooid. Enige jaren is hij lid van het partijbestuur geweest. De heer Scholten heeft ook een werkzaam aandeel geleverd in de voormalige werkgroep Christen-Radicalen.

Dr. Arend Jan Vermaat is op 2 november 1939 in Hoevelaken geboren en woont op dit moment in Voorthuizen. In 1957 voltooide hij de H.B.S.-B opleiding, waarna hij economie aan de Vrije Universiteit studeerde. In 1962 deed hij zijn doctoraal examen en behaalde in 1966 aan dezelfde universiteit zijn doctorstitel. Van 1962 tot 1964 vervulde de heer Vermaat de dienstplicht. Vanaf 1964 tot aan 1968 was hij werkzaam op het Landbouw-Economisch Instituut te Den Haag.

De heer Vermaat koos toen voor een wetenschappelijke functie aan de Vrije Universiteit, waar hij lector werd in de wiskundige economie. In de Arjos heeft hij zitting gehad in het hoofdbestuur. Ook was hij een actief lid van de voormalige werkgroep Christen-Radicalen.

Drs. Adriaan Schouten werd op 25 mei 1941 in Zaandam geboren. Hij ontving zijn economische opleiding aan de Economische Hogeschool te Rotterdam. Van 1965 tot aan 1968 was hij stafmedewerker van de Kamer van Koophandel te Venlo. Vanaf dat jaar is hij adjunct-directeur van het Drentsch Economisch Technologisch Instituut te Assen.

De heer Schouten was actief werkzaam in de A.R.P. te Drenthe. Hij is o.a. lid van de werkgroep voor het midden- en kleinbedrijf van de A.R.P. en hij heeft een belangrijk aandeel gehad in de opstelling van het A.R.P.-rapport „Groningen, Friesland en Drenthe 1971 en verder...”, dat begin dit jaar is verschenen.

Mr. J. H. Grosheide is benoemd tot Staatssecretaris van Justitie in het kabinet-Biesheuvel. Hij krijgt als taak: Kinderbescherming, reclassering en gevangenis.

Mr. Grosheide maakte evenals de heer Van Es deel uit van het Kabinet-De Jong.

Van september 1963 tot april 1965 was hij Staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Van april 1965 tot juli 1971 was hij onderminister van Onderwijs en Wetenschappen.

Wij wensen mr. Grosheide veel succes bij zijn nieuwe taak.

VERVOLG VAN PAG. 4

DE BIJLMERMEER EN HET ONDERWIJS

ke maatstaven beantwoordende onderwijs te brengen. Mocht deze naar ander oordeel misplaatste gevoeligheid duurzaam wezen, dan is alleen met extra-lessen na de normale schooltijden soulaas te bieden. In dit geval realiseren men zich tegelijkertijd dat, wil men de normale standaard van het onderwijs handhaven, iedere klas of iedere jaareenheid slechts een heel beperkt aantal kinderen kan opnemen die bijzondere uit hun afkomst voortspruitende leermoeilijkheden — hetgeen in het minst niet met hun intelligentie hoeft samen te hangen — vertonen.

TIJDIG INGRIJPEN

Zou het bevoegd gezag nalaten tijdig preventief ter bereiking van de best mogelijke resultaten op te treden, dan staan heel onaangename verrassingen te wachten. Gelukkig is er tot dusver niets definitief verloren, maar er moet wel met spoed iets gedaan worden. In hoger mate dan voorheen zullen anders de leerlingen die geen bijzondere moei-

lijkheid ondervinden het onderwijs te volgen, naar andere scholen uitwijken en een flinke uittocht van 'probleemloze kinderen' dreigt. Bij sterke samenbundeling van Surinamers, verloopt de aanpassing hortend en stotend, is er de mogelijkheid dat men zich achteruitgezet voelt, is er ook de kans dat men overigens in Nederland geïsoleerd raakt. Die laatste kans wordt vergroot door het naar Nederlandse begrippen afwijkend gezinsleven, andere opvoedingsmethoden, een door sommigen aangenomen wat gemakzuchtige levenswijze. Aldus treden allerlei ongewenste wrijvingen op en gaat te onzaliger uur het bestanddeel 'ras' in onze vaderlandse verhoudingen een rol spelen.

Uit dien hoofde is het goed dat Nederlanders en Surinamers zich bezinnen over de vraag of men niet vrijwillig tot zulk een spreiding kan geraken dat de door Surinamers in meerderheid gewenste aanpassing zich soepel en snel voltrekt; een samenklittend wonen dat tot 'ghetto-vorming' leidt, behoort te worden vermeden, al stuit men hier in

verband met de vrijheid van vestiging op een moeilijkheid. Zou Suriname bij het onderwijs op behoud van het specifieke Surinaamse prijs stellen, dan ware dit wellicht in geheel zelfstandige scholen of schoolafdelingen te verwezenlijken. Persoonlijk zou ik van deze oplossing geen voorstander zijn. Ik dacht dat een geleidelijke, grondige aanpassing door middel van een verstandig spreiden met bewaring van het eigen waardevolle de juiste oplossing vormde. Onderwijskundig kan men het probleem aan, wanneer sociaal het gezond verstand bewaard en didactisch de nodige begeleiding gezocht wordt. Het is verbaasd gemakkelijk in een ontvlambare tijd volwassenen en kinderen tegen elkaar op te zetten. Het is moeilijk maar noodzakelijk om elkander respecterend de rechte weg welke tot eenheid in verscheidenheid voert, te banen. Op het juiste tijdstip genomen maatregelen, kunnen aan de Bijlmermeer een onderwijskundig gezonde, voor de kinderen prettige en voor de ouders aantrekkelijke ontwikkeling waarborgen.

DISCUSSIE OVER KINDER BIJSLAG

Naar aanleiding van het artikeltje 'Kinderbijslag en het Regeerakkoord' van mej. J. van Leeuwen, voorkomende in uw blad van 17 juli 1971, nr. 28/29, wilde ik als oud-ambtenaar van de Raad van Arbeid te 's-Gravenhage, gaarne het volgende in discussie brengen. Terecht is de schrijfster er in haar artikeltje van uitgegaan dat de geschiedenis van de kinderbijslagwetgeving niet losgekoppeld mag worden van de geschiedenis van de loonpolitiek.

Bij een volwaardige prestatie behoort een volwaardig loon voor de werknemer en zijn gezin. In 1946 werd niet zonder meer kinderbijslag toegekend vanaf het 1e kind, aan enkel loontrekken. Er werd een andere loonvorming, een andere loonpolitiek ingevoerd!

Terecht is opgemerkt dat deze loonpolitiek, de afsluiting van C.A.O.'s, sedert 1 oktober 1946 niet meer op een gemiddeld gezin is afgestemd. Maar waarom wordt in het historisch overzicht voorbijgegaan aan de jaren 1963 t/m 1965? Voor mij staat het vast dat de administratie, zoals deze sedert 1963 door de Raden van Arbeid wordt gevoerd, duidelijk laat zien, dat op deze 'stroomversnelling' in het geheel niet was gerekend. Voor dat ik u korthedshalve per punt memoreer wat er sedert 1963 al dan niet ten goede is gewijzigd eerst het volgende.

De minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid heeft blijkens het blad Sociale Verzekering van 19 februari 1964 in de Tweede Kamer betoogd dat gezien de talrijke wijzigingen, de nieuwe fase welke met de nieuwe kinderbijslagwetgeving per 1 januari 1963 is ingetreden, het niet vanzelfsprekend is naar voorheen geldende jurisprudentie te wijzen. Wel zal rekening worden gehouden met de wetstoepassing en de jurisprudentie, welke gelden op het terrein van de kinder-aftrek, ingevolge de loon- en inkomstenbelasting. Het betreft de coördinatie met de loon- en inkomstenbelastingen, waardoor een geheel nieuwe en later een totaal veranderde wetgeving onstond, welke niet zozeer aan de werknemers, maar meer aan alle ingezetenen ten goede is gekomen. Zoals uit het jaarverslag van de Raad van Arbeid in Den Haag blijkt stemt de voorzitter hiervan, mr. G. Boot, in met de conclusie: *Welgestelde ouders profiteren veel meer van de kinderbijslagwetten dan de ouders die minder inkomen hebben.*

Wij als Anti-Revolutionairen stellen dat wij *solidair zijn met de talloze werknemers, die nog steeds tot de economisch zwakken behoren.* Maar waarom wilde de oud-A.R.P.-minister Roolvink zodanig alle sociale hervormingen beginnen met bevriezen van de kinderbijslag en nivellering kindertoelage aan de kinderbijslag? (Van de kinder-toelage even terzijde opgemerkt). Men motiveert de afschaffing van de kinderbijslag van het 1e kind steeds met de stijgende lasten

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

van de premies. Vergeet men dan niet teveel dat een werknemer in een inkomensklasse van ong. f 12.000,- per jaar de kinderbijslag gewoon niet kan missen!

De werknemers hebben niet om coördinatie met de belastingen verzocht!

Wil men hen recht doen, dan bezie men eens hoeveel meer kinderbijslag er is uitgekeerd, door de invoering van de Algemene Kinderbijslagwet, waar méér-vermogensden meer sedert 1 januari 1963 van hebben geprofiteerd. De kritiek van mr. Boot overnemende past het de A.R.P. vanuit de werknemerspositie, de kwestie te overzien. Wat is er nu veranderd sedert 1963? (globaal genomen)

1. De invoering van de 2-voudige kinderbijslag sed. 1 januari 1963, geldend voor schoolgaande kinderen en invalide kinderen van 16 tot 27 jaar, bij groten-deels onderhoud voor rekening der ouders.

2. Afschaffing inkomensgrens voor ingezetenen sedert 1 januari 1964. Alle ingezetenen hebben nu recht op kinderbijslag vanaf het derde kind.

3. Invoering van kinderbijslag voor zgn. huishoudkinderen. In bepaalde gevallen enkelvoudige kinderbijslag, zonder rekening te houden met eigen inkomsten, in andere gevallen dubbele kinderbijslag voor kinderen, weer van 16 tot 27 jaar.

4. Invoering van 3-voudige kinderbijslag voor uitwonende studenten van 16 tot 27 jaar, sed. 1 januari 1966, die nagenoeg geheel of geheel voor rekening van de ouders komen.

5. Door jurisprudentie, klasse-rechtspraak? en door coördinatie met de

belastingen, geheel andere richtlijnen voor leerling-verpleegsters, gehuwde huishoud-kinderen, schoolgaande kinderen in hun praktijkjaar, werkzaam tegen C.A.O. -loon, co-assistenten, vaandrags enz. Vele boekhouders en belastingconsulenten hebben er werk door! En de Raden van Arbeid!

Bij een werknemersverzekering paste een verjaringstermijn van een half jaar. *Hij kan niet zonder loon leven!* De opvoering van een verjaringstermijn van 3 jaren, bij een administratie zonder dossier-vorming, maakte het de Raden van Arbeid uitermate moeilijk, kritisch te zijn op aanvragen voor stude-rende en huishoudkinderen. Het is een bewijs te meer dat deze stroomversnel-ling niet geheel voorzien is. Afschaffing van 3-voudige kinderbijslag, betekent: teruggaan tot 1 januari 1966. Afschaf-fing van zgn. huishoudkinderen, bete-kent: teruggaan tot 1 juli 1965. Afschaf-fing van 2-voudige kinderbijslag, bete-kent: teruggaan tot 1 januari 1963. Her-invoering van een verjaringstermijn van 1 jaar, is goedkoop en efficiënt.

Ik hoop hiermee een inbreng door dis-cussie te hebben ingezonden.
H. v. d. Veer, Den Haag
Met belangstelling zien wij andere reac-ties tegemoet, red.

GEZONDE MENSEN

Komt, laten wij allen er nu goed over nadenken, hoe we nog méér kunnen doen voor mensen, die in stoffelijk en lichamelijk opzicht te kort komen. Nu de kabouterpartij zich handhaaft volgens de verkiezingen, moeten wij constateren, dat er werk genoeg is voor mensen, die zich willen inzetten voor de noodlijdenden. Zelf heb ik mij de laatste tijd ook gestort in dat heerlijke wonderlijke arbeidsgevoel, dat Kerkelijk maatschappelijk werk heet. En als men iets kan doen op dit gebied, dar. bevrijdt het een mens van dat beklemmende gevoel: „Wat doe ik eigenlijk voor de ander?” Al is daarmee de nood van de hele wereld niet weg, bij eigen huis, in eigen stad is nog veel te doen, en het geeft zegen. Vooral de dames en heren, die financieel geen zorgen hebben, ook de rijken, waarom niet?, zouden dan merken: Wie geeft, dien zal gegeven worden! Het huishouden wat anders geregeld, een visite minder per week bijvoorbeeld, en u bent er!

En waarheen u zich zult begeven, hoe u de toestand zult aantreffen, of wat u zult gaan doen, neemt Jezus mee op uw pad. Was Hij ons niet ten voorbeeld met de voetwassing, het werk van ondergeschikten, vooral in de dagen van Jezus? Laten wij nu niet

denken; er wordt zoveel gedaan, en dat is ook wel zo, het is geweldig, wat er allemaal wordt gepresteerd door kerk en maatschappij, maar 't is nog niet genoeg: *Wij als gelovigen daar nog niet bij! Nu is het nog tijd.*

Onze predikanten mogen niet voor niets altijd spreken over die bron van levend water, want werkelijk, *die inspiratie is het, die 't 'm doet.* „Leer ons alzo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen”.

Alphen aan de Rijn.

D. M. Basie-Erkelen.

ZWARTE PIET

Onder het hoofd „Looninflatie, Onder-nemers, Fiscus”, in Nederlandse Gedachten van 5 juni j.l. blijkt de redactie „niet direct afwijzend” te staan tegenover de gedachte „om een hoger percentage vennootschapsbelasting” te vragen van ondernemingen wier „managers” zich „niet al te sterk verzetten als het gaat om looneisen, die niet meer realistisch genoemd kunnen worden”. Motivering „een stuk inflatie wordt erdoor aangewakkerd”. En ten-slotte wordt nog gesproken van een „extra gerichte wiebeltax”.

Het idee is weinig minder dan briljant te noemen. Vooral om de perspectieven, die het biedt. Want volgens dezelfde glorieuze redenering zou men een extra belasting kunnen heffen van hen, bij wie ingebroken wordt, omdat zij de dieven niet voldoende buiten de deur hebben gehouden. Een extra extra gerichte wiebeltax. Wat een besparing op het politie-apparaat. Wat een anti-inflatie-effect.

En wat te zeggen van een extra extra extra gerichte wiebeltax voor degenen, die in het verkeer schade aan persoon of goed oplopen, omdat zij aangereden worden. Dan hadden zij zich maar tijdig uit de voeten moeten maken.

Tot zover dan de humor van het verhaal. En nu de ernst. Als er, van welke kant ook, onredelijke looneisen worden gesteld, behoort de overheid als hoedster van het algemeen belang met gepaste maatregelen op te treden tegen degene, die zich daaraan schuldig maakt. Dat is rechtshandhaving zonder aanzien des persoons. Dat is christelijke politiek. Wat men tegenwoordig noemt „de zwarte piet toespelen” aan een bepaalde bevolkingsgroep, met als speer in de rug een extra belasting, is onrechtvaardig.

Daargelaten nog, dat een regering, die zo zou handelen, de verdenking op zich zou laden, anderen te willen spannen voor een karretje, dat zij zelf, uit vrees voor de consequenties, niet wenst te trekken.

De opname van de extra-wiebeltax-suggestie heeft N.G. zeer bepaald ontsierd.

Dr. H. Scholten. Alphen aan den Rijn.

BUREAU 'DE NIEUWE WEG' VERANTWOORDE HUWELIJSBEMIDDELING DOOR PSYCHOLOGE

Aanmelden schriftelijk:
M. A. de Ruyterstraat 46 - Hengelo (O.)
Telefonisch (05400) 13918.

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

ZEELAND

Bouwmaterialen	keukens
TEGELS	TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR	ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK	PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478
HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

Hollestelle n.v.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1
Telefoon 01100 - 5540 - 6995 - 6996

Abonneert u op

Nederlandse Gedachten

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

Met grote belangstelling heb ik de beide artikelen van dr. H. Rebel in „Nederlandse Gedachten” van 15 en 29 mei j.l. onder de titel „Leven met drugs” gelezen.

Nu gaat het bij de beschouwingen over „drugs” allereerst over de vraag, of deze stoffen invloed op de mens uitoefenen en zo ja, welke? Hebben ze een gunstige uitwerking op de mens of doen ze hem schade? Het is duidelijk, dat door de probleemstelling aldus te formuleren, we te maken hebben met allereerst een medische aanwezigheid.

Dat daarbij ook maatschappelijke, sociologische en juridische vragen aan de orde kunnen komen, willen we niet ontkennen, maar ze zijn ondergeschikt aan de medische. Immers alleen de medicus is in staat vast te stellen wat de drugs bij de mens doen.

Wanneer de heer Rebel in zijn tweede artikel tot de uitspraak komt, dat hashisch en marihuana vrijwel zeker niet of nauwelijks schadelijk zijn, dan heeft hij zich op het terrein van de medicus begeven. Dat hij dan tot foute conclusies komt, is niet zo verwonderlijk. In de beide artikelen komen beschouwingen voor, die voor mij als medicus echter niet aanvaardbaar zijn. Het is duidelijk, dat aanwijzingen voor een te volgen beleid, die berusten op deze beschouwingen dan ook van de hand moeten worden gewezen. Gaarne wil ik deze opmerkingen nader toelichten.

Het gaat dan over de drugs. De heer Rebel zegt, dat dit stoffen zijn, die men in de geneeskunde psychofarmaca noemt. Dit is niet geheel juist. Er zijn vele psychofarmaca, ik mag wel zeggen de meeste, die niet tot de „drugs” worden gerekend. Als voorbeeld noem ik een stof als het imipramine, een psychofarmaca bij uitnemendheid, dat in de geneeskunde veel wordt gebruikt, maar niet tot de „drugs” wordt gerekend. En zo zijn er zeer vele stoffen te noemen. Het lijkt me hier niet de plaats om uitvoerig in te gaan op het begrip „drugs”. Nog onlangs zijn hieraan van-medische zijde uitvoerige beschouwingen gewijd. (Medisch Contact, Drugnummer, 28 mei '71).

Ikzelf heb ze daar beschreven als „zelf-transcenderende” middelen. Voor ons doel lijkt me echter een omschrijving van prof. Noach praktischer. Hij zegt dan: „Drugs zijn genotmiddelen, die door een fatsoenlijk mens niet worden genomen, of, om het wat wetenschappelijker te zeggen: Onder drug-gebruik verstaat men het gebruik van in farmacologische zin werkzame middelen als genotmiddelen, wanneer deze toepassing niet binnen het heersende cultuurpatroon past”.

Ook op deze omschrijving valt wel het één en ander op te merken. Maar laten we ons er voorlopig bij neerleggen.

Verder moet ik ernstige bezwaren maken tegen de onderscheiding hard- of soft drugs. In een uitvoerige studie over het probleem van de verslaving aan marihuana, die een dezer dagen in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde zal verschijnen, heb ik erop gewezen, dat de onderscheiding van hard- en soft drugs in wetenschappelijke literatuur niet is te vinden; het is een „journalistieke” onderscheiding, die echter onjuist is. Deskundigen als prof. Ariëns in Nijmegen en prof. Noach in Leiden wijzen de onderscheiding dan ook, evenals ikzelf doe, van de hand.

De heer Rebel merkt ondermeer op,

REACTIE OP LEVEN MET DRUGS

DOOR
PROF. DR. JOH. BOOIJ

dat vanwege „de verslaving aan deze stoffen en de kwalijke effecten, die zij op het lichaam van de gebruiker hebben, ze als „hard drugs” worden onderscheiden”. Met „hard drugs” wordt dan aangegeven, dat het gevaarlijke middel zijn. Nu zijn er echter „drugs”, die dan als „hard” zouden moeten worden beschouwd, maar die geen lichamelijke verschijnselen — geen onthoudingsyndroom — geven, b.v. cocaïne en peptidine. De omschrijving klopt hier dus al niet. Marihuana en alcohol worden „soft drugs” genoemd, omdat ze niet gevaarlijk zouden zijn. Maar voor mijn patiënte, die drie flessen cognac per dag drinkt is de alcohol geen „soft drug” maar een „hard drug”, en de jongeman, die door het roken van marihuana psychisch gestoord raakte en daardoor zijn academische studie moest beëindigen, voor hem is de marihuana een „hard drug”. Wat voor de één een „soft drug” is, kan voor een ander een „hard drug” zijn. Klaarblijkelijk zijn de gevolgen van het gebruik van „drugs” individueel bepaald. Niet alleen de eigenschappen van de „drug” bepalen of deze gevaarlijk of niet gevaarlijk is, maar ook de structuur van de gebruiker speelt een waarschijnlijk doorslaggevend rol bij het vaststellen van de schadelijkheid van het middel.

De onderscheiding „hard- of soft drugs” is wetenschappelijk dan ook onjuist en dient dus te verdwijnen.

De heer Rebel maakt ook enkele opmerkingen over de „stepping-stone” theorie. Hij meent, dat deze op grond van sociologisch onderzoek afdoende is weerlegd.

Ik kan verzekeren, dat dit niet het geval is. Met name de clinicus kan afschuwelijke voorbeelden noemen, waarbij de „stepping-stone” theorie een trieste bevestiging vindt.

Recente onderzoeken trouwens, zoals die van Buikhuisen en Timmerman in ons land, van Bschor in West-Berlijn, van Blum, Goode en Tart in Amerika hebben deze klinische waarnemingen bevestigd.

Ik heb vele verslaafden behandeld. Zelden waren ze verslaafd aan één middel, meestal aan verschillende tegelijk. De verslaafde is een polytoxicomaan!

Tenslotte vermeld ik nog een zeer recent onderzoek van één der beste kenners van verslavingsziekten, prof. Kielholz in Basel. Hij zegt, dat aan „die Bedeutung der Schrittmacherfunktion der Cannabis im allgemeinen zu wenig Rechnung getragen wird. Durch die psychische Abhängigkeit verlieren die Jugendlichen zunehmend die Freiheit ihr Drogenverhalten zu steuern”.

Het „drug”-gebruik is ook in ons land een ernstig probleem geworden. Op de oorzaken van dit gebruik ga ik thans niet nader in. De belangstellende lezer moge ik verwijzen naar mijn bijdrage over deze zaken in het Medisch Contact en in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde.

Ook op de gevolgen van het marihuana-gebruik kan ik hier niet uitvoerig ingaan. Deze zijn in het algemeen veel ernstiger dan uit de leken-pers zou blijken. Van alle marihuana-rokers komt 3 à 4 procent in psychische moeilijkheden, waarvoor ze de dokter hebben te raadplegen. Het is triest vast te stellen, dat er steeds meer „verslavingsklinieken” moeten worden gesticht. Elke kliniek is een teken aan de wand en een ernstige waarschuwing aan ons volk om het gebruik van drugs niet te bagatelliseren!

De prognose van deze daar opgenomen patiënten is naar het oordeel van Kielholz en Ladewig ernstig.

Daarom moet het legaliseren van het gebruik van marihuana, zoals door sommigen wordt bepleit en eigenlijk ook door de heer Rebel wordt voorgestaan, absoluut van de hand worden gewezen.

Gesteld eens, dat een legalisatie zou plaats vinden. Het aantal rokers wordt nu in Amsterdam geschat op tien tot vijftien duizend (Geerlings). Bij een legalisatie is te voorzien, dat in ons land met meer dan 12 miljoen inwoners, zo'n 2 miljoen rokers zullen zijn. Aannemend dat van deze rokers 2 à 3 procent met de dokter in aanraking komt — wat meestal een opname in een ziekenhuis betekent — dan hebben we in de toekomst te rekenen op een 50 à 60.000 patiënten. Wanneer we bedenken, dat in ons land thans 28.000 bedden ter beschikking zijn voor al onze psychiatrische patiënten, dan is het duidelijk, dat het legaliseren van het marihuana-gebruik niet veel minder dan een ramp zou betekenen.

Ik heb er nog niet op gewezen, dat de marihuana-roker een „onveilige” autobestuurder is. Uitvoerig ben ik daarop ingegaan in het bovengenoemde artikel voor het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde. Ik moge hier het volgende meedelen. De marihuana-roker overschat eigen kunnen, overschat de snelheden, onderschat de afstanden en vertoont (kan vertonen) storingen in het lichaamsschema. Bovendien kan het gevaarlijke verschijnsel van de „flash-back” optreden, zoals de laatste tijd is gebleken.

Dit alles betekent, dat de marihuana-rokende automobilist een gevaar is en

voor zichzelf en voor de gemeenschap. Tenslotte nog een enkel woord over het effect van verbodsbepalingen bij het marihuana-gebruik, een thema, dat ook door dr. Rebel aan de orde is gesteld. Uitvoerig daarop in te gaan is thans, dacht ik, hier niet op zijn plaats.

Ik vermeld alleen de volgende feiten. Om de betekenis van de marihuana voor de mens nader te bestuderen, heb ik enige tijd gewerkt in de psychiatrische kliniek in Saleh bij Rabat (Marokko). Naar mij door de leider van deze kliniek (dr. Défer) werd meegedeeld, bedroeg het aantal patiënten, die met een marihuana psychose werden opgenomen 30 procent van het ziekenhuisbestand. Dit was voordat er verbodsbepalingen waren. Nadat deze in 1962 werden ingevoerd, daalde het aantal opnames in drie jaar van 30 tot 20 procent. Bejerot en Gunnar Inghe in Stockholm hebben er op gewezen, hoe het amfetamine-misbruik, dat in Japan in de vijftiger jaren de volksgezondheid ernstig bedreigde, in dat land nagenoeg is verdwenen, nadat de regering strenge maatregelen had genomen, met name tegen de handelaren.

Verbod en straf kunnen klaarblijkelijk toch effect sorteren!

We willen volstaan met bovenstaande opmerkingen. Ik men echter de beschouwingen van dr. Rebel niet te mogen laten passeren zonder een enkel woord van kritiek.

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
Drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3858

'n Likeurglaasje

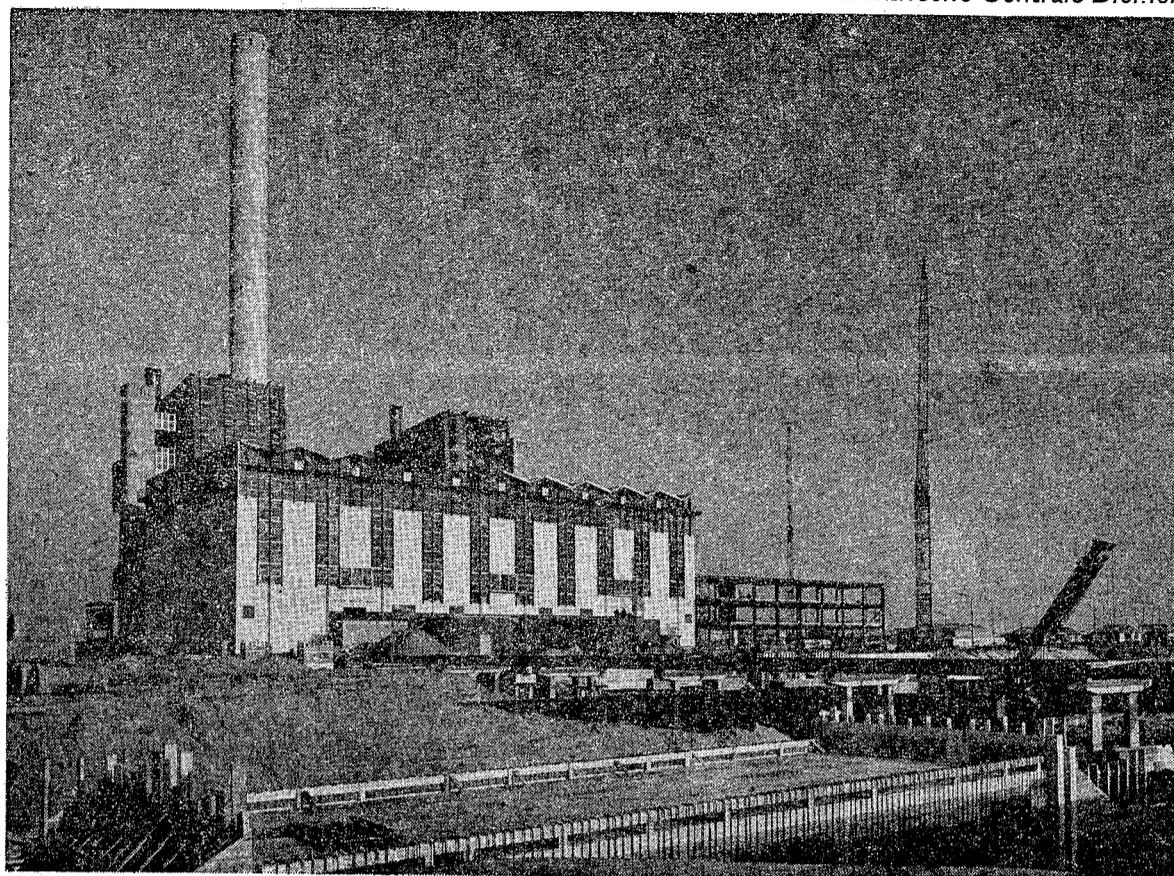
BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen
moehed en gebrek aan eetlust
Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.
Uw apotheker of drogist heeft 't

DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

Elektrische Centrale Diemen

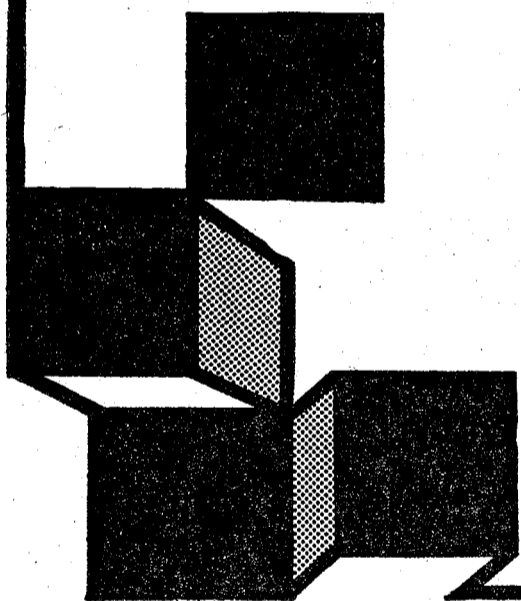
Opdrachtgever: Provinciaal Elektriciteitsbedrijf Noord Holland
Ontwerp: Ingenieursbureau Dwars, Heederik en Verhey N.V., Amersfoort
Architectuur: Ir. H. Lammers en Ir. C. Ch. Lammers-Koeleman, Arnhem.

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD · GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN · GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils · ARMLEGGERS
· KAPPEN · REGELS · STIJLEN, ENZ. ENZ.

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42. SNEEK - Midstr. 114, JOURE

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden
en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.

Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten
mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysan . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

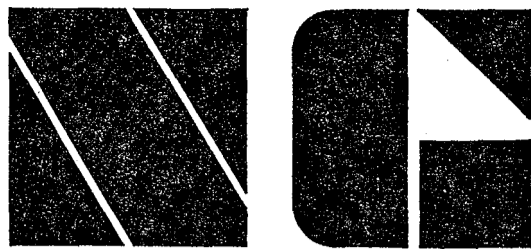
„FIDES”

Chrysantenstekken voor
jaarrondkultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 32/33 - 14 augustus 1971

NUCHTER TOCH BEWOGEN

Na de openbaarmaking van een groot aantal stukken die op de informatie en formatie betrekking hebben was het gewoon verstandig de Kamer niet te overvallen met een zee van cijfers en een groot aantal details met betrekking tot het komende kabinetsbeleid. Het is onjuist en onpraktisch, zo kort na de formatie en zo kort vóór Prinsjesdag — waarbij de miljoenennota en de begrotingen worden aangeboden — op dit moment een blauwdruk daarvan te geven.

Zelfs de oppositie die het beleid uiteraard zal toetsen aan de P.v.d.A. hoofdlijnen van regeerprogram, zal tijd nodig hebben dit programma bij te stellen vanwege de nieuw bekend geworden cijfers en rapporten.

De Tweede Kamer en het Nederlandse volk zijn er thans wezenlijk bij gebaat de grondslagen, de uitgangspunten van het komende kabinetsbeleid te kennen. Daarop kan men óók na Prinsjesdag terugvallen en de jaren daarna. De oppositie zal ongetwijfeld fors geschut in stelling brengen. Men zal dit moeten waarderen als schoten voor de boeg. Reëel schieten is niet mogelijk omdat het gehele financiële beeld nog niet precies bekend kan zijn.

Er zullen naar het ons voorkomt niet alleen van oppositiezijde kritische woorden vallen over een groot aantal zaken die in de pers aan de orde zijn gesteld mede gebaseerd op een aantal openbaar gemaakte stukken. Blijkens de regeringsverklaring stelt het kabinet dit op prijs. Heel duidelijk heeft de heer Biesheuvel er op gewezen dat zijn kabinet de mentaliteit en de wil meebrengt open te staan voor elkaars standpunten en gezamenlijk te zoeken naar de beste oplossing. Wij weten uit het verleden dat fractievoorzitter Biesheuvel het toenmalige kabinet er voor heeft gewaarschuwd de continuïteit van het pakket overheidsuitgaven niet te doorbreken. Maar anderzijds er voor gepleit dat herwaardering van bestaande uitgaven eveneens noodzakelijk is. Deze tendens vinden wij in de regeringsverklaring terug. Onder de huidige kwaadaardige inflatoire omstandigheden terecht in wat scherpere contouren. De doelstelling van het beleid is overigens niet dringende en bestaande knelpunten maar aan de ontwikkeling over te laten. Integendeel, voor deze nieuwe voorzieningen moet ruimte worden geschapen. Voortzetting van bestaande voorzieningen wordt evenwel voortaan zorgvuldiger afgewogen tegen de urgentie van nieuwe wensen.

Het kabinet staat niet op het standpunt dat de overheidsuitgaven als percentage van het nationale inkomen terugschroefd moeten worden! Evenmin is het kabinet van oordeel dat dit percentage niet zou mogen toenemen! Het heeft ons goed gedaan dat de regeringsverklaring heel nadrukkelijk

gekozen heeft voor de handhaving van de werkgelegenheid op langere termijn. Daartoe is het noodzakelijk het economisch evenwicht te herstellen door een solide financieel beleid. Al het mogelijke moet eenvoudig worden gedaan om — zoals dr. Goudzwaard dit eens uitdrukte — uit de draaikolk te komen.

Daarop zal ook het budgettaire beleid worden afgestemd. Dat betekent naar onze mening dat het kabinet voortaan om zal moeten zien naar structurele dekking van de komende overheidsuitgaven. Wij vertrouwen erop, dat er geen plaats zal zijn voor „verdacht” gescharrel op dit punt o.a. in de vorm van een of meer verschuivingen in uitgaven en ontvangsten. Feit is, dat het kabinet, op het oog misschien wat nuchter in de aanpak,

beziel is door een aansprekelijke bewogenheid met mens en maatschappij in de huidige situatie. Uit talloze opmerkingen in de regeringsverklaring valt dit zowel nadrukkelijk als indirect te lezen.

De Kamer zal er goed aan doen hiervoor straks de aandacht te vragen bij de realisatie van het concrete beleid. De fracties zullen zich dan telkens terdege moeten beraden over de belangrijke vraag van een evenwichtige afweging van prioriteiten. Waarbij het, naar ons oordeel, bijzonder wenselijk zou zijn binnen het raam van de komende begroting voor plotseling opkomende situaties, waarbij individuen of groepen van burgers in de vernieling dreigen te geraken meer „te reserveren” dan tot nu toe te doen gebruikelijk was. Wij hebben in de regeringsverklaring gemist het voornemen van het kabinet om, evenals dit op het sociale terrein gelukkig wel het geval is, van breed overleg met de culturele, met de welzijnspartners.

De paragraaf inzake de volkshuisvesting is zeer bevredigend. De klacht, hier en daar vernomen, dat de financiering daarvan in de lucht zou hangen is niet reëel.

De regeringsverklaring is m.b.t. de woningbouw zó nadrukkelijk dat het beslist onjuist is nu te twijfelen aan de financiering. Het sociale beleid is positief te waarderen. Hetgeen in de verkiezingsprogramma's is vermeld is voor een belangrijk deel in het komend kabinetsbeleid verwoord. Een zeer belangrijke plaats is immers ingeruimd voor bejaarden, gehandicap-

ten en in het algemeen de kwetsbare groepen (middenstand, landbouw en de regio).

Het feit dat de belastingvrije voet zal worden opgetrokken is met name van belang voor de positie van alle lagere inkomensgroepen. Voorshands gaan wij er van uit, gelet op de afgewogen formulering, dat een groot deel van het benodigde bedrag in eerste instantie met name zal gelden tot bepaalde inkomensgroepen — een acceptatie van een zogenoemde knik. Uiteraard kan thans op alle onderdelen van de regeringsverklaring niet worden ingegaan. Daar komt zeker de tijd voor. Wij willen thans volstaan met een globaal oordeel.

Naar onze overtuiging is in dit kabinetsprogram beslist voldoende terug te vinden van het A.R.P. verkiezingsprogram. Mede gelet op het team van ministers, met name zij die bijzonder grote verantwoordelijkheid zullen gaan dragen, zal het mogelijk zijn straks aan te tonen dat Nederland in redelijke mate, gezien de uiterst moeilijke financiële economische situatie, vooruitstrevend kan worden geregeerd, óók zonder de P.v.d.A., hoezeer een samenwerking daarmee aantrekkelijke kanten zou hebben. Maar, aldus de regeringsverklaring terecht: de P.v.d.A. heeft zichzelf bewust buiten spel gezet. Wij wensen dit kabinet onder voorzitterschap van mr. Biesheuvel toe, dat een stuk evangelische politiek in de komende jaren gestalte mag krijgen.

IN DIT NUMMER

wordt bijna uitsluitend geschreven over de regeringsverklaring en het debat daarover in de Tweede Kamer op 3, 4 en 5 augustus j.l.

Op pagina 3, 4 en 5 de rede van A.R.P. fractievoorzitter mr. W. Aantjes.

Op pagina 6 een verslag van het Kamerdebat. Op de pagina's 7, 8, 9 en 11 vindt u de belangrijkste delen uit de regeringsverklaring.

Zoals gebruikelijk, de zomermaanden verschijnt Nederlandse Gedachten om de 14 dagen. Het volgende nummer verschijnt op 28 augustus a.s.

FRACTIEBUREAU

Het bureau van de A.R.P. Tweede Kamerfractie is als volgt samengesteld: Voorzitter mr. W. Aantjes; tweede voorzitter mej. J. van Leeuwen; secretaris mr. G. C. van Dam. Het adres van de fractie Binnenhof 1 A Den Haag.

AAN ONZE ABONNEES

In verband met de mechanisatie van onze administratie ontving elke abonnee een acceptgirokaart waarmee het abonnementsgeld kan worden voldaan.

Het is voor een vlotte administratie van groot belang dat u uitsluitend door middel van deze kaart betaalt. Wanneer u per bank betaalt gelieve u de kaart ontekend naar uw bank te zenden.

Mocht u toch reeds betaald hebben, beschouwt u de toezending dan als niet ontvangen. Dit verzoek is uiteraard niet van toepassing op de abonnees die ons reeds machtigden tot giro-incasso. Voor uw medewerking zeggen wij u bij voorbaat dank.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes
Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS
*Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

C.R.M.

Er is in de wereld, die betrokken is bij CRM nogal het een en ander te doen blijkens de laatste krantenberichten. Het ene openbare adres van een betrokken organisatie volgt het andere op. Niet dat wij daarvoor geen begrip hebben. Tenslotte is elke gesubsidieerde instelling of persoon van oordeel, dat zij er recht op hebben voort te blijven gaan. In dat verband willen wij drie opmerkingen maken aan het adres van de nieuwe minister. De eerste is deze, dat hij er goed aan gedaan heeft in de Regeringsverklaring er melding van te maken dat — hoezeer over de gehele linie van het beleid een matiging van de jaarlijkse bestedingsgroei moet worden toegepast — bij zijn beleid de herwaardering van het budget de cultuursector niet onevenredig zal

worden ingedamd. Dat betekent stellingname van de minister. Als, en dat is onze tweede opmerking, er moet worden ingedamd zouden wij willen adviseren dit via een bevrozingslijn te realiseren. Niet via de lijn van een direkt afkappen. Dit om een overlegpositie met de betrokkenen volledig open te houden. Dat laatste is dringend noodzakelijk, te meer omdat er verantwoordelijke (vak)organisaties aanwezig zijn. Het laatste punt betreft het overleg over belangrijke beleidspunten. Dit kabinet heeft een ruime plaats ingeruimd voor breed overleg met alle sociale partners. De minister van CRM zou er goed aan doen, dit eveneens toe te zeggen voor zijn belangrijke onderdeel van het regeringsbeleid.

EERLIJKE TAAL

Eén van de nieuwe fractieleden van de P.v.d.A., de voormalige redactiesecretaris, drs. P. de Ruyter, van het belangrijke en gezaghebbende blad Economisch Statistische Berichten, is een nuchter man. En een eerlijk man. Van zichzelf zegt hij in het maandblad „Socialisme en Democratie“: „ook al ben je voor de komende periode weer aangewezen op het oppositie voeren, je kunt je toch niet voortdurend van de huidige financieel-economische problematiek afmaken door te stellen dat het kabinet De Jong de eerst verantwoordelijke is voor de nu ontstane economische omstandigheden“. Zijn conclusie is, nu hij sedert 28 april lid van de Tweede Kamer is, dat de

P.v.d.A. bereid moet zijn mee te denken en zelf voorstellen te doen om de huidige impasse te doorbreken. Zeker — „de P.v.d.A.-hoofdlijnen van regeerprogramma moeten de toetssteen vormen bij de beoordeling van de regeringsdaden. Maar — stelt dit Kamerlid — ik hoop wel dat wij dan zo loyaal zijn om eigener beweging onze „hoofdlijnen bij te stellen vanwege nieuw bekend geworden nieuwe feiten en rapporten“. Wij zijn het daar van harte mee eens. In die situatie kan men inderdaad spreken van een loyale oppositievoering. Wij menen te mogen bespeuren dat het beroep van minister-president Biesheuvel op aller medewerking niet onbeantwoord zal blijven.

TRADITIE VOORTGEZET

Wij hadden niet anders verwacht dan dat de nieuwe minister van Binnenlandse Zaken net voorzitterschap zou bekleden van het Centraal Georganiseerd Overleg in ambtenarenzaken. Het is waardevol gebleken indien een bewindsman het rijksoverleg voorziet. De traditie — Toxopeus-Smallenbroek-Van Veen wordt hiermee voortgezet.

Minister Geertsema is voor ons op het terrein van overleg geen onbekende. Hij is iemand die reëel overleg wenst te voeren, waarbij hij niet alleen maar hoort, aanhoort, maar een open oor heeft voor reële belangen. Een voordeel is bovendien dat hij tijdig beslissingen kan nemen: nauwelijks één week na zijn benoeming wist het

Centraal Georganiseerd Overleg, dat hij het tot zijn taak rekende dat voorzitterschap te aanvaarden.

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20. Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

NAAM- EN NUMMERPLATEN IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATEN-ONDERNEMING G. TERVEEN GELEEN
Winkel en showroom
Graaf Huyniaan 3 - Tel. 7500
Kantoor en fabriek
Industrieweg 15 - Tel. 5888

VAN DAM LID A.R.P. FRACTIE

Doordat mr. J. H. Grosheide vanwege zijn benoeming tot staatssecretaris van Justitie bedankt heeft als lid van de Tweede Kamer, is er in de A.R.P. fractie een vacature ontstaan. Hierin is benoemd mr. Gerrit Cornelis van Dam te Nootdorp.

De eerst in aanmerking komende kandidaat voor deze vacature was Hans A. de Boer te IJmuiden, die echter voor de benoeming bedankte. De redenen voor dit bedanken zet De Boer uiteen in een brief die op deze pagina staat afgedrukt.

Het nieuwe Kamerlid Gerrit Cornelis van Dam is op 28 juni 1922 geboren te Bleskensgraaf. Hij volgde een gymnasiumopleiding, waarna hij rechten studeerde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Na zijn studie trad hij in dienst als adj. secretaris bij het Verbond van Protestants-Christelijke Werkgevers in Nederland, waarvan hij later secretaris en algemeen secretaris werd. Later werd hij algemeen secretaris van de Federatie van Katholieke en Protestants-Christelijke Werkgeversverbanden.

Van Dam is onder andere ook voorzitter geweest van de calvinistische juristenvereniging en secretaris van de NOVIB.

Op dit moment is hij algemeen secretaris van het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond. Daarnaast is hij lid van het partijbestuur van de A.R.P.; secretaris van het Convent van

christelijk-sociale organisaties; plaatsvervangend lid van de Sociaal Economische Raad en voorzitter van het Centraal interkerkelijk bureau voor het bedrijfsleven. Hij is getrouwd en heeft twee kinderen.

Met Van Dam is de A.R.P. fractie versterkt met een man, die zijn sporen in het georganiseerde christelijk bedrijfsleven heeft verdiend en die een grote belangstelling heeft voor de politiek.

VERKLARING H. A. DE BOER

De jongerenorganisatie ARJOS en A.R.-voormannen in het georganiseerde midden- en kleinbedrijf hebben zich bij de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer in het bijzonder voor mijn kandidatuur ingezet. Ondanks hun inspanning werd een direct verkiesbare plaats niet bereikt. Thans is er een vakature ontstaan, welke ik echter meen niet te kunnen vervullen.

Met name bovengenoemden hebben naar mijn oordeel recht op meer inzicht in de reden van mijn bedanken.

In februari j.l. trad in Velsen, als gevolg van dringend medisch advies, de P.C.G.-wethouder af. De fractie zag zich daarmee tussentijds voor grote, onverwachte moeiten geplaatst. Moeiten niet in de laatste plaats, omdat in de Tweede Kamer een voorstel op behandeling wacht, dat opheffing van o.a. de gemeente Velsen beoogt. Eén en ander brengt voor de te benoemen wethouder onzekere elementen met zich. Hoewel niet in de gemeenteraad zittend, werd op mij — zowel door de fractie als door gemeentelijke partijorganen — een dringend beroep gedaan, de wethouderszetel in te nemen. Ik heb gemeend die verantwoordelijkheid niet uit de weg te mogen gaan, en ben op 11 maart j.l. tot wethouder gekozen.

Het bovenstaande in aanmerking nemend, meen ik niet juist te handelen op dit moment een benoeming tot lid van de Tweede Kamer te aanvaarden en daardoor de plaatselijke gemeenschap en de partij in de regio, zo kort na mijn verkiezing, opnieuw voor grote problemen te plaatsen.

Gelet op het voorliggende wetsontwerp, is mij van diverse kanten gesuggereerd tijdelijk tot een combinatie te komen. Waar ik in principe een combinatie van b.v. het burgemeesterschap en het wethouderschap met het lidmaatschap van de Tweede Kamer verwerpelijk acht, heb ik gemeend deze suggestie van de hand te moeten wijzen.

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken - Friesiaknollen

Hout-en

HOLZ-HER Metaalbewerkingsmachines

VAN DER SPEK

ROTTERDAM - TELEF. 279755
WOLPHAERTSBOCHT 214

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van G. A. Kieft
(voorzitter), mevr. T. van Gelder-
de Boer, H. W. van den Brink,
dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C.
van de Wetering, H. Weststrate
(redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties
en administratie

Dr. Kuiperstr. 3 's-Gravenhage
tel. (070) 183960. giro 89673

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage
Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

FRACTIEVOORZITTER AANTJES IN DEBAT OVER REGERINGSVERKLARING:

ZONDER SOLIDARITEIT IS ER NIET RECHTVAARDIG TE REGEREN

Het debat, zoals wij dat vandaag hebben, is eigenlijk een tussendebat tussen het formatiedebat, zoals wij dat op 12 mei hier hebben gehad, en de begrotingsdebatten, die wij na Prinsjesdag en na de troonrede zullen krijgen.

De zin van dit debat zie ik niet alleen in het uitspreken van een oordeel over het optreden, de samenstelling en het program van het kabinet, maar ook in het afleggen door de fracties van verantwoording over hun medewerking aan de totstandkoming van dit kabinet of hun niet-medewerking.

In dat opzicht is er naar mijn mening een even zware verantwoordingsplicht voor de regeringspartijen als voor de oppositie, die ook niet zal kunnen volstaan met het kritiseren van de totstandkoming van dit kabinet, maar zich zelf zal moeten rechtvaardigen voor het feit, dat zij aan de kant is blijven staan. Daarom heb ik er behoefte aan, aan het begin van mijn betoog — ik heb dat bij een andere gelegenheid zeer summier gedaan — iets uitvoeriger in te gaan op de vraag, welke de criteria zijn voor een democratische partij, als zij voor de vraag komt te staan of zij zal medewerken aan de totstandkoming van een kabinet.

VIER CRITERIA

Naar mijn oordeel kunnen die criteria in een viertal punten worden samengevat. Het eerste is het eigen program, eventueel het gezamenlijke program van de desbetreffende fractie of fracties. Het tweede is de verkiezingsuitslag. Het Nederlandse volk heeft bij de verkiezingen gesproken. Dat is ook de bedoeling van verkiezingen.

Die uitspraak moet naar mijn oordeel zoveel mogelijk in de formatie tot zijn recht kunnen komen. Het karakter van verkiezingen is niet — de heer Biesheuvel heeft als mijn voorganger als voorzitter van de A.R. fractie bij het vorige debat het woord „herexamen” gebruikt — dat de partijen de kiezers examineren, maar omgekeerd. De fracties zijn niet de gecommiteerden op het examen van de verkiezingsdag, die zullen beoordelen of de uitslag voldoende is om ermee te kunnen verder werken. Het volk heeft zich uitgesproken en dat behoort een van de uitgangspunten te zijn en behoort in de

formatie en bij de samenstelling en het beleid van het te vormen kabinet mee te functioneren. Wie zich hiervan distancieert, doet aan de eisen van een parlementaire democratie te kort.

Als derde criterium zie ik het uitgangspunt, dat er zoveel mogelijk moet worden gestreefd, naar het tot stand komen van een kabinet op basis van een parlementaire meerderheid. Dit is evenzeer wezenlijk voor de parlementaire democratie. Geen democratische partij kan na verkiezingen zeggen: Het staat mij niet aan, laten anderen het maar doen; ik ben bij voorbaat — ik zeg niet, dat het altijd uitgesloten zal zijn, — alleen bereid, als minderheid te regeren.

Als vierde criterium zie ik de op dat moment actuele situatie, met name de financieel-economische situatie.

Naar mijn mening moeten deze vier criteria in een evenwichtige onderlinge verhouding mee functioneren. Hieraan moet ook het resultaat van de formatiearbeid en de houding van de partijen, van de fracties ten opzichte van een formatie worden getoetst. Geen van deze vier mag worden verabsoluteerd.

Wie uitsluitend zijn program als criterium bij de formatie hanteert, met negering van de verkiezingsuitslag, van de eisen van een parlementaire meerderheid, van de gegevens van de actuele situatie, is als de man, die zijn talent in een zweetdoek verborg: hij kan straks tegen de kiezers zeggen „Ik wist dat u hard was. Zie, hier heb ik het. Ik heb het ongerept bewaard en zal het weer gauw in de zweetdoek rollen en wegleggen”. De bedoeling van een program is echter, dat men ermee gaat werken, dat men ermee gaat woekeren. Anders kan men het wel vier jaar lang ongerept bewaren, maar blijft het steriel.

Wie zo zijn program verabsoluteert, negeert de andere elementen, waaronder de uitspraak van de kiezers, en doet te kort aan de eisen van een parlementaire democratie.

Degene die de verkiezingsuitslag verabsoluteert en als enig criterium neemt, bedreigt het gevaar, dat hij zich zelf zou gaan verloochenen, en wie alle andere punten ondergeschikt maakt aan de eis van een parlementaire meerderheidsregering, zou hetzelfde gevaar bedreigen. Hij zou mogelijk niet meer herkenbaar zijn, in vergelijking met wie hij was vóór de verkiezingen. En wie alleen de actuele

situatie laat beslissen, dreigt zijn idealen uit het oog te verliezen en de kiezersuitspraak tot onbelang te maken. De juiste benadering is naar mijn oordeel die van een in onderling evenwichtige verhouding laten functioneren van al deze vier criteria. Zo — hiervan leg ik vandaag namens mijn fractie verantwoording af — heeft onze fractie gehandeld en geoordeeld en zo aanvaardt zij ook de mede-verantwoordelijkheid voor de totstandkoming, de samenstelling en de beleidsbasis van dit kabinet.

Zo deed de PvdA het vroeger ook. Vindt de heer Den Uyl, dat mensen als Samkalden, als Suurhoff, als Drees sr. — niet minder goede socialistische namen dan de heer Idenburg een goede antirevolutionaire naam heeft, zoals de heer Den Uyl terecht opmerkte — vindt hij dat deze bestuurders uit de Partij van de Arbeid en hijzelf daarmee toen hun verkiezingsbeloften hebben verloochend? Als hij dat vindt,

laat hij dat dan ook straks durven te zeggen.

In elk geval hebben wij het zo benaderd. Zo hebben wij ook nu gehandeld. Zo heeft de zogenaamde progressieve combinatie niet gehandeld en bewust niet willen handelen. Het is mijn overtuiging, dat de heer Den Uyl vier jaar lang zal trachten ons dat te doen vergeten. Dat heeft hij vandaag al geprobeerd. Als hij dat doet, dan zullen wij hem vier jaar lang daaraan blijven herinneren.

OPSTELLING

Ik schrik van het gemak, waarmee de heren Den Uyl en Van Mierlo vandaag hier hun voorkeur beleden hebben voor een confessioneel of een alternatief minderheidskabinet. Dat is het primaat van de parlementaire democratie ondergeschikt maken aan dat van de polarisatie-wensdroom. En dan durft de heer Den Uyl de totstandkoming van het kabinet-Biesheuvel gevaarlijk te noemen voor de democratie! Als de heren Den Uyl en Van Mierlo aanvoeren, dat hun opstelling, anders dan de onze, voor en na de verkiezingen dezelfde is, dan zeg ik: Mijne heren, u vergist zich. Uw opstelling na de verkiezingen — dat erken ik — is inderdaad dezelfde als die van vóór de verkiezingen. De onze is na de verkiezingen ook dezelfde als die van vóór de verkiezingen, namelijk dat wij de verkiezingsuitslag en de andere elementen, die ik heb genoemd, in onderlinge verhouding optimaal in de formatie willen laten functioneren. Het verschil tussen de opstelling van de heer Den Uyl en van ons is niet, dat hij na de verkiezingen dezelfde opstelling zou hebben als vóór de verkiezingen en wij niet. Het verschil is, dat wij een verschillende opstelling hebben. De kiezers hebben in meerderheid gekozen voor het systeem, dat wij voorstaan en niet voor het systeem, dat de heer Den Uyl en de heer Van Mierlo bij de verkiezingen hebben bepleit.

Ik zei, dat ik dat betreure voor een partij als de Partij van de Arbeid, omdat ik vrees, dat zij bezig is zich zelf daarmee voor de zeventiger jaren tot onvruchtbaarheid te veroordelen. In de opstelling, die de Partij van de Arbeid thans kiest, zal zij het moeten hebben van de hoop op fouten bij het kabinet of van verdeeldheid tussen of binnen de regeringspartijen.

Blijven die uit, dan heeft de P.v.d.A.

zichzelf naar ik vrees voor de zeventiger jaren uitgeschakeld. Dat is dan het feitelijke resultaat van datgene wat met een duur woord „polarisatiebeleid” heet. Ik betreure dat van een partij die voor ons land zoveel heeft betekend en waarin de talenten zo liggen opgetast. Een van de grote partijpolitieke vragen is vandaag mijns inziens: waar gaat de P.v.d.A. heen en waar zal de heer Den Uyl met zijn bij de verkiezingen versterkte gezag haar naar toe leiden. Zal zij de weg terugvinden naar een door idealen geladen socialistische partij, zal zij ondergaan in een gedeconfessioneerde zogenaamde progressieve volkspartij, of zal zij zelfs moeite hebben om weerstand te bieden aan de samenwerkingsaandrang van de kant van de C.P.N., waarvan wij nu in Groningen enige verschijnselen zien?

De gewestelijk voorzitter van de P.v.d.A. — de heer Den Uyl kan niet zeggen dat het een willekeurig iemand is — heeft zich laten vinden voor een gezamenlijke actie met door communisten sterk geleide actiecomité's. Ik zou het op prijs stellen, indien de heer Den Uyl daarover morgen zeer duidelijk zijn oordeel geeft.

De vraag is mijns inziens hoe lang de heer Den Uyl — het artikel in het Hollands Maandblad wijst er ook op — nog beurtelings zal equilibreren op zijn socialistische been en het been van de socialistische volkspartij. De rode herder is gevangen tussen twee ijzeren tangen.

Zo zeer als ik deze ontwikkeling betreure, zo zeer constateer ik met voldoening, dat er aanwijzingen zijn — ik zeg het voorzichtig, zoals ik het ook eerder voorzichtig heb gezegd — dat DS'70, een van de regeringspartners, zich zou kunnen ontwikkelen tot een alternatieve, constructieve, echt socialistische partij. Dat geeft mij voldoening, omdat er voor zo'n partij in Nederland niet alleen ruimte is maar er ook behoefte aan bestaat. Ik meen dat de heer Den Uyl dat miskent, als hij op 19 juni, daags na de vaststelling van het akkoord, zegt, dat het een overwinning is geweest voor „meneer Geertsema” en „meneer Drees”. Hij zei dat met een intonatie, die mij deed denken aan een interview met de heer De Goes van Naters in Vrij Nederland, waar deze ook over „meneer Drees” spreekt. Dat interview eindigt met een fijn naschrift met uitspraken van de heer Den Uyl. Ik herhaal, dat ik dit alles niet zeg om mij er tegen af te zetten maar omdat ik het voor de politieke verhoudingen in Nederland een zegen zou vinden, als de P.v.d.A. zich zelf alsnog zou hervinden als een idealistische, democratisch-socialistische partij, zoals wij haar zoveel jaren, ten voordele van ons land hebben gekend.

VERANTWOORDELIJKHEID

Het is duidelijk, dat er in de huidige constellatie een zware verantwoordelijkheid rust op de drie christen-democratische partijen. Bij de formatie van dit kabinet is opnieuw gebleken, dat de politieke stabiliteit van Nederland vooral afhangt van hun saamhorigheid. Ik zal er niet al te uitvoerig over zijn maar ik wil er toch een paar dingen over zeggen. De heer Steenkamp heeft in die saamhorigheid — er is al op gewezen — een mogelijke klip ontdekt voor het kabinet. Ik meen dat hij daarin gelijk heeft. Die klip heb ik ook

VERVOLG OP PAG. 4

FRACTIEVOORZITTER AANTJES: NIET STRIJD MAAR OVERLEG

gesignaleerd. Zij is er. Er zijn er echter nog meer en zij zijn heus niet allemaal bij een of twee van de drie geconcentreerd. Ik vind dat echter niet zo erg, zolang zij als klippen worden herkend en behandeld.

Ik ben er ook niet zo bang van. Wij hebben al een hele weg samen afgelegd. Dat had een goed fundament. Wij hebben niets geforceerd. Waar dat toe leidt kan men zien in de eerste ontbindingsverschijnselen bij de progressieve drie, dat gaat door; zij zijn bij het verkeerde eind begonnen.

Wij willen principieel de eenheid van de drie christen-democratische partijen en wij vinden deze noodzakelijk voor de geloofwaardigheid van het uitgangspunt, van waaruit wij alle drie in de politiek menen te moeten werken. Wij willen deze echter niet als een tijdsgebonden en geforceerde vorm, die niet al door de inhoud wordt gedekt, maar als een vorm, gegrond op wat er in wezen al is. Het moet niet omgekeerd zijn. Men moet niet iets irreëls willen afdwingen; het gaat om de vrucht van de realiteit. Zo is het stuk van de 18 tot stand gekomen en zo is het gemeenschappelijk urgentieprogramma gerealiseerd. Daarbij is niets geforceerd. Zo wensen wij ook verder te gaan. Een jaartal is daarbij helemaal niet essentieel.

KABINET

Ik kom tot het kabinet en ik wil eerst graag wat zeggen over de personele kant. Ik stel vast, dat wij een degelijke, vruchtbare, vlotte informatieperiode hebben gehad en dat wij daarna wat de ministers betreft een zeer snelle formatieperiode hebben gehad en dat er inderdaad in de daarna komende periode in verband met de staatssecretarissen kenbaarlijk wel enige strubbelingen zijn geweest.

Dat zit echter niet in het schuiven als zodanig en daarom wil ik er een opmerking over maken.

Er is een bepaalde politieke combinatie. Daaraan moet bij de samenstelling van het kabinet recht worden gedaan. Eén weigering kan tot veel verschuivingen aanleiding geven. Dat vindt ik een zeer honorabele zaak. Het is ook nooit anders geweest.

Ik herinner mij bijvoorbeeld van het kabinet-Cals — ik zou ook andere voorbeelden kunnen nemen, maar ik neem dit voorbeeld, omdat ik toen zelf ook wat heb geantichambreerd in de kamers voor de staatssecretarissen — dat het twee tot drie maanden heeft geduurd, voordat die zaak rond was. Dat vind ik gegeven een bepaalde politieke combinatie, die ook in de samenstelling van het kabinet tot haar recht moet komen, helemaal geen te veroordelen zaak. Ook in de omvang zitten de moeilijkheden niet. Ook daarin moet aan de politieke verhoudingen recht worden gedaan.

Dat het enig effect kan hebben op aantal en omvang van de zetels vind ik heel honorabel. Als de heer Van Mierlo schampert, dat de omvang van het aantal staatssecretarissen is bepaald deels door zakelijke en deels door politieke motieven, dan zeg ik: Nou en? Hoe denkt de heer Van Mierlo de politiek te dienen door op deze wat denigrerende wijze te spreken over „politieke redenen?”

Ik vindt het gegeven een bepaalde combinatie en bepaalde politieke verhoudingen op basis waarvan een kabinet tot stand komt een zeer honorabele zaak.

Over het regeerakkoord zelf kan ik kort zijn. Wij hebben dat regeerak-

koord getoetst aan de criteria, die ik in de aanvang heb genoemd. Daaraan is op redelijke, evenwichtige en aanvaardbare wijze beantwoord. Het regeerakkoord heeft de Kamer tijdig als wit stuk bereikt. De minister-president maakt daarvan zelf melding in de regeringsverklaring. Het verbaast mij dan wel enigszins, waarom er behoefte bestond om in een uitvoerige regeringsverklaring niet alleen toelichting en aanvullingen te geven, maar ook hele stukken uit het regeerakkoord te herhalen.

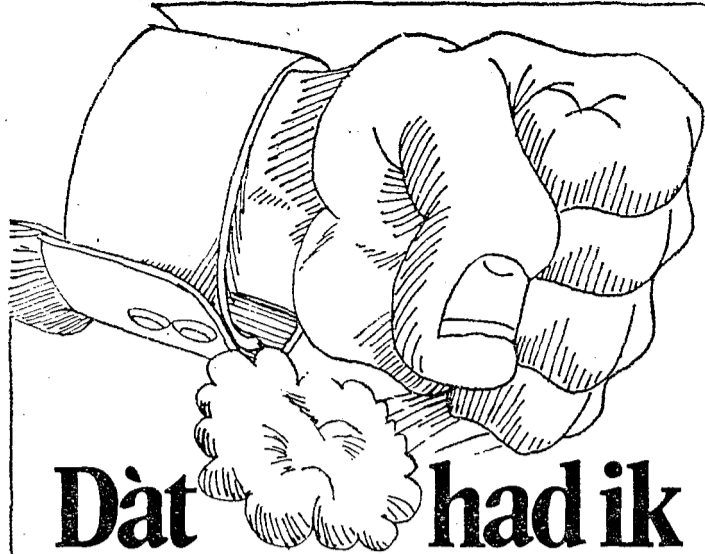
VOLKSHUISVESTING

Ik wil beginnen met het punt volkshuisvesting.

Wat de minister-president daarover heeft gezegd, is praktisch hetzelfde als hetgeen staat in het regeerakkoord. Er zijn echter twee verschillen, die ik — en dat zal niemand verbazen van mij te horen — nogal essentieel vindt. In de eerste plaats is de essentiële kerngedachte, zoals deze in het akkoord wordt genoemd ter inleiding van de volkshuisvestingsparagraaf, in de regeringsverklaring niet terug te vinden. In de tweede plaats merk ik op dat, zoals het in de regeringsverklaring wordt gezegd, het toch weer heel duidelijk meer een zaak is van woningproductie dan van een alomvattend volkshuisvestingsbeleid. Ik vind het bouwen van veel woningen belangrijk, maar het gaat primair om de doelstellingen van de volkshuisvesting; de woningproductie is slechts een van de middelen. Ik zou het onjuist vinden de woningproductie eruit te lichten en te maken tot hoofddoelstelling op zichzelf. Ik moet zeggen, dat de accenten, die het regeerakkoord bij dit punt legt, mijn fractie liever zijn dan de accenten, die in de regeringsverklaring worden gelegd. Ik zou graag zien, dat de min-president daarop in zijn beantwoording nader inging.

Het raakt niet de regeringsverklaring als zodanig, maar in navolging van hetgeen een der mij voorafgaande sprekers heeft gezegd, wil ik bij deze gelegenheid graag wijzen op de voor de laatste 12-maandsperiode duidelijk zeer gunstige cijfers betreffende de woningproductie. Was het niet zo, dat de heer Van den Doel bij een van de laatste debatten over de volkshuisvesting hardnekkig heeft gesteld, dat de teleurstellende woningproductiecijfers niet te wijten waren aan de uitzonderlijk slechte weersomstandigheden, maar aan het beleid van minister Schut? Ik zie de heer Van den Doel nu niet. Misschien zit hij te werken aan nieuwe vragen aan de Reg., of zij zich er toch wel van bewust is, dat de nu zeer goede cijfers natuurlijk niet te danken zijn aan de goede weersomstandigheden, maar aan het beleid van minister Schut.

In de regeringsverklaring is een passage gewijd aan de uitkeringen aan oud-invaliden. Wij vrezen, dat de gekozen formulering aanleiding tot misverstand kan zijn. Wij hechten zeer aan een bijzonder zorgvuldige formulering, opdat op dit belangrijke en gevoelige punt — hiermee is al ervaring opgedaan — geen verwachtingen worden gewekt, die niet gehonoreerd kunnen worden. Het is immers zo, dat niet alle uitkeringen omhoog zullen gaan, maar dat een en ander mede afhankelijk is van het genoten vroegere inkomen. Om misverstanden, die al eerder zijn gerezen, te voorkomen, hechten wij er zeer aan, dat de minister-president morgen bij zijn beantwoor-

Dat had ik moeten zeggen!

Op beslissende momenten in uw leven wél de juiste woorden weten en die gebruiken. Mensen overtuigen tijdens vergaderingen, verkoopsgesprekken, sollicitaties... Vrijmoedig spreken in onverwachte situaties, ook in een groot gezelschap. Het is geen gave, maar een techniek die u kunt leren op onze mondelinge cursus

spreekvaardigheid

Persoonlijkheden- en Carrièrevorming

Welke opleiding u ook hebt - deze cursus (zonder huiswerk) voegt er iets aan toe dat kapitalen waard is. Op elk terrein verbetert u uw positie, wanneer u op het goede ogenblik glashelder uw gedachten kunt overbrengen. Deze cursus, bestaande uit 16 lesavonden (1 les per week), start begin september in nevenstaande plaatsen voor dames en heren van uw niveau en van uw leeftijd. Stuur direkt onderstaande bon in en u krijgt dan vroegtijdig een uitnodiging voor een gratis lesavond.

NG262

Bon inzenden als brief of gepiakt op briefkaart aan:
"INSTITUUT RHETORICA",
Postbus 144, Dordrecht

Zend mij ... introductiekaart(en) tot het geheel vrijblijvend bijwonen van uw eerste les te .....

dhr. Naam: mevr. ....
mej. ....

Straat: ..... nr: .....

Plaats: ..... Prov: .....

Het verplicht u tot niets. U kunt er alleen maar bij winnen.

INSTITUUT RHETORICA

DORDRECHT, BURG. DE RAADTSINGEL 21, TEL. (01850) 37283-30388

- Aikmaer
- Almelo
- Alphen a/d Rijn
- Amersfoort
- Amstelveen
- Amsterdam
- Apeldoorn
- Arnhem
- Assen
- Barneveld
- Bergen op Zoom
- Beverwijk
- Bodegraven
- Breda
- Breukelen
- Coevorden
- Culemborg
- Delft
- Den Helder
- Deventer
- Dieren
- Doetinchem
- Dokkum
- Dordrecht
- Drachten
- Ede
- Eindhoven
- Emmeloord
- Emmen
- Enschede
- Geleen
- Goes
- Gorinchem
- Gouda
- 's-Gravenhage
- 's-Gravezande
- Groningen
- Haarlem
- Harderwijk
- Heerlen
- Heilmond
- Hengelo
- 's-Hertogenbosch
- Hilversum
- Hoogeveen
- Hoogvliet
- Hoorn
- Joure
- Kampen
- Katwijk aan Zee
- Krimpen a/d IJ.
- Leerdam
- Leeuwarden
- Leiden
- Leidschendam
- Maastricht
- Middelburg
- Middelhamnis
- Nijmegen
- Nijverdal
- Oosterbeek
- Oosterhout
- Oss
- Oud-Beijerland
- Purmerend
- Putten
- Rheden
- Roermond
- Rosendaal
- Rotterdam
- Rijswijk (Z-H)
- Sassenheim
- Schiedam
- Sittard
- Sneek
- Steenwijk
- Terneuzen
- Tiel
- Tilburg
- Uden
- Utrecht
- Veenendaal
- Veghel
- Venlo
- Vierray
- Vlaardingenvolgen
- Vollenhove
- Waalwijk
- Wageningen
- Weert
- Winterswijk
- Woerden
- Wolvega
- Zaandam
- Zeist
- Zevenaar
- Zierikzee
- Zoetermeer
- Zutphen
- Zwolle
- CURACAO
- Willemstad

ding op dit punt de mening van de regering exact en duidelijk formuleert. Wat de zelfstandigen betreft, kan ik op dit moment volstaan met de opmerking, dat wij met instemming van de desbetreffende paragraaf kennis hebben genomen.

REGIO

Met betrekking tot het regionale beleid, is bij ons de vraag gerezen of daarbij niet te veel de werkgelegenheid tot het kernpunt van de problematiek wordt gemaakt. Wij vragen ons af, of het niet veel meer een vraagstuk van inkomensachterstand is. Omdat een hoge graad van werkgelegenheid op zichzelf geenszins altijd een waarborg is voor inkomensverbetering, hechten wij eraan deze opmerking te maken. Het gaat niet alleen om de omvang van de werkgelegenheid, dunkt ons, maar vooral ook om de kwaliteit van de werkgelegenheid. Daarom hebben wij met grote waardering kennisgenomen van de voorgenomen opstelling van een integraal structuurplan voor het noorden en van de spreiding van de rijksdiensten. In dit opzicht zijn met het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en de girokantoren al goede ervaringen opgedaan.

Dat geldt ook voor het bejaardenbeleid, waarbij wij ons niet aan alle punten van de Bejaardennota 1970 gebonden achten.

Bij deze spreiding is de overheid in sterke mate afhankelijk van wat anderen doen, maar op dit punt kan de overheid zelf iets doen. Wij hechten eraan, dat de overheid daaraan ook

duidelijk gestalte geeft en wij zullen het dan ook op prijs stellen, wanneer wij op de kortst mogelijke termijn volledig over de plannen worden geïnformeerd, niet alleen als er plannen worden uitgevoerd, maar ook als aanvankelijk voorgenomen plannen niet door kunnen gaan.

Ten aanzien van de integratie van het vervoers- en verkeersbeleid volsta ik op dit ogenblik met de aankondiging, dat wij daarop bij de begrotingsbehandeling nader zullen terugkomen. Ook zullen wij t.z.t. nader terugkomen op de problematiek van de grenzen der toelaatbaarheid van bepaalde zedelijke handelingen ten opzichte van de belangen van anderen. Met het antwoord van de regering, dat niet zo diep ging, op de vragen die daarover kort geleden door de heer Koekoek zijn gesteld, is het laatste woord naar onze overtuiging niet gesproken en is deze zaak niet afdoende afgehandeld.

Ik wil de regering met grote waardering danken voor de heldere situatieschets met betrekking tot het financiële en sociaal-economische beleid. Met betrekking tot de toestand van 's lands economie, die in de regeringsverklaring een centrale plaats heeft gekregen, leven er bij ons een aantal vragen. Ik wil van de Minister-President de toezegging vragen, dat de regering daaraan bij de eerst komende miljardennota een diepgaande beschouwing zal wijden. Deze vraagpunten zijn naar ons oordeel van wezenlijk belang voor de vormgeving van het financiële en sociaal-economische beleid. Op grond van welke recente

VERVOLG OP PAG. 5

FRACTIEVOORZITTER AANTJES: GEEN POLARISATIE MAAR SAMENWERKING

cijfers wordt een extra groot tekort van f 2 miljard op de lopende rekening van de betalingsbalans geraamd voor 1971? Verwacht de regering op de kapitaalmarkt een verder gaande verkrapping?

Is er sprake van een kentering in de cijfers over de werkgelegenheid? Bestaat er aanleiding, een vertraging in de toename van de particuliere bestedingen te verwachten? Verwacht de regering een rustiger ontwikkeling op het front van lonen en prijzen, mede gezien tegen de achtergrond van de intrekking van het loonmatigingsbesluit en de prijzenbeschikking? Moet worden gerekend met een, zij het misschien tijdelijke, afflauwing van de conjunctuur? Zal een afname van de volumeconjunctuur nagenoeg geen invloed uitoefenen op de prijzenconjunctuur? Ik heb deze vragen nu geformuleerd in de verwachting, dat de regering straks in de voorbereidende stukken voor de begrotingsbehandeling daarop zal ingaan.

Ten aanzien van de herwaardering van de overheidsuitgaven staat er in het rapport van de werkgroep-Nelissen de volgende passage op pagina 87: „Na afsluiting van de streefcijfernota zijn uiteraard wederom nieuwe gegevens beschikbaar gekomen. De werkgroep heeft hiermee echter geen rekening kunnen houden, omdat deze gegevens nog niet volledig konden worden verwerkt en getoetst.”

Even verderop staat:

„Er dient rekening mee te worden gehouden dat nadere bestudering van deze voorlopige cijfers per saldo nog belangrijke tegenvallers kan opleveren.”

Dit staat in het rapport van de werkgroep-Nelissen, dat is gedateerd op 16 juni 1971. Mijn vraag is zeer kort: Hoe is de situatie nu?

PROFIJTGEDACHTE

Op de pagina's 11 en 12 van de regeringsverklaring spreekt de regering over de profijtgedachte.

Ik lees daar dat deze gedachte niet als tegengesteld aan het draagkrachtbeginsel moet worden beschouwd, maar veel meer als liggend in het verlengde daarvan. Ik wil niet vragen welke betekenis ik moet toekennen aan het feit dat er wordt gesproken over de profijtgedachte en draagkrachtbeginsel, maar als de regering daarover niettemin een uiteenzetting zou geven, zou mij dit wel welkom zijn. Ik wil vooral vragen, of de regering deze zinsnede nog wat nader zou willen toelichten. Ik kan niet zeggen dat het mij zonder meer duidelijk is. Tussen de twee begrippen bestaat een sterke spanning; deze kan er althans bestaan, vooral als ik deze passage lees in verband met de uitspraak op pagina 7 van de regeringsverklaring lees dat wij er in Nederland nog steeds niet in zijn geslaagd, de welvaart evenredig te verdelen over alle bevolkingsgroepen en landsdelen. Moet, kan of mag ik genoemde zinsnede ook zo verstaan dat de profijtgedachte zijn grenzen en eventueel zijn correctief vindt in het draagkrachtbeginsel?

Het is duidelijk dat wij een zeer moeilijke beginperiode tegemoet gaan. Voor ons zal daarbij niet alleen de vraag zijn of voorgestelde maatregelen noodzakelijk zijn in het licht van de actuele situatie, maar vooral of zij ook inderdaad effectief dienst kunnen zijn om enige ruimte te scheppen voor het aanpakken van nieuwe wezenlijke taken. In dit licht zijn wij bereid, ook onpopulaire maatregelen en herwaarderingmaatregelen positief tegemoet te treden. De toets daar-

Gang van wereldgeschiedenis beïnvloeden

voor zal zijn in hoeverre ook daarbinnen het accent toch zal kunnen blijven liggen op de prioriteiten en in hoeverre het perspectief voor een grotere ruimte in een later deel van de kabinetsperiode ermee wordt gediend. Ik zeg niets nieuws als ik opmerk dat het kernpunt van dit alles de terugdringing van de inflatie is, die juist zondig is met het oog op de zwakkeren in nationaal en internationaal verband. Ook voor een zo reëel mogelijke betekenis van de ontwikkelingshulp is de beteugeling van de inflatie het beste middel.

De regering stelt zelf al in haar regeringsverklaring dat dit alles niet alleen van de overheid kan komen. Ik wil dit gaarne zeer sterk onderstrepen. Het hangt allemaal niet alleen van de overheid af. Het hangt onder andere van de ontwikkeling van lonen en prijzen af, maar tevens van nog veel meer zaken. De sfeer in de sociale sector is gelukkig verbeterd. Ik breng daarvoor de regering gaarne hulde. Zij zal echter ook beseffen dat de grote krachtproef wat dit betreft nog moet komen. Daarom kan er niet genoeg de nadruk op worden gelegd dat noodzakelijke gezondmaking juist ten behoeve van de zwakken niet alleen een zaak van overheidsbeleid is. Het is zelfs niet allereerst een zaak van overheidsbeleid. Daar kon nog wel eens de grootste crux zitten. Het lijkt immers wel, alsof er steeds minder bereidheid is, ook de aspecten van het algemeen belang in het eigen groepsbeleid een wezenlijke plaats te geven. Ieder voor zijn eigenbelang en de overheid voor het algemeen belang is een leuze die ons nationaal niet uit de narigheid zal kunnen helpen of houden. De slachtoffers hiervan zullen de minstweerbare zijn. De huidige Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, de heer Boersma, heeft op de partijraad van de Anti-Revolutionaire Partij de inflatie en het egoïstische afwentelingsproces in verband gebracht met polarisatie en beide onder één noemer gebracht van de verharding van onderlinge verhoudingen in plaats van harmonie.

Ik vind dat een uitstekende typering, want het is ten slotte een zaak van ethiek en moraal. Er is slechts één

weg tot sanering, namelijk handelen vanuit een grote onderlinge solidariteit. Niet: „hoe word ik er beter van?“, maar: „wat is er beter voor mens en samenleving?“. Zonder deze solidariteit is er niet rechtvaardig te regeren. Niet de polarisatie, maar de samenwerking; niet de strijd, maar het overleg; niet de belangen, maar de rechtvaardigheid; niet de verketting, maar de verdraagzaamheid.

BUITENLAND

Een laatste woord betreft het buitenlands beleid. Mijn fractie heeft met instemming kennis genomen van hetgeen in de regeringsverklaring is gezegd over het buitenlands beleid, de defensie en de ontwikkelingssamenwerking. Daaraan bestond naast het regeerakkoord ook bepaald behoefte. Wat wij bijzonder zinvol vinden, is, dat de regering in de regeringsverklaring deze drie beleidsonderdelen, buitenlands beleid, defensie en ontwikkelingssamenwerking, in één verband heeft genoemd. Alle drie deze beleidsonderdelen moeten duidelijk doortrokken zijn van één hoofdgedachte en ik zou deze niet beter kunnen weergeven dan met het woord van een van de grafschriften op het graf van John Kennedy, waarin een van zijn uitspraken wordt geciteerd: mijn medeburgers van de gehele wereld, vraagt niet, wat Amerika voor u kan doen, maar vraagt, wat wij samen kunnen doen voor de vrijheid van de mens, de „freedom of man“. Niet de vrijheid van „de mensen“, ook niet van „de mensheid“ en zeker niet de vrijheid van de mensen in het Westen of vrijheid van werkgevers of werknemers, de vrijheid van blanken of zwarten, maar de vrijheid van „de mens“. Ik zou het niet beter kunnen omschrijven dan met „het genus mens“. De taak van de regering en in het bijzonder van de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Defensie en van de minister zonder Portefeuille, belast met de ontwikkelingssamenwerking, zal zijn, het beleid op deze punten zo te voeren en te brengen, dat dit gemeenschappelijke doel doorzichtig wordt, niet alleen voor de volken van de N.A.V.O., maar ook en

vooral voor die buiten de N.A.V.O. en buiten ons werelddeel. Het verschil tussen de N.A.V.O. en het Warschaupact mag niet zijn, dat ieder zijn eigen belangen verdedigt en bewaakt. Doorzichtig moet worden, ook voor het effect op wat heet „de derde wereld“, dat de N.A.V.O. er niet alleen en niet allereerst is voor onze eigen vrijheid, maar dat zij er is, als het ware plaatsvervangend, ook is voor al degenen, die niet in vrijheid leven. Als ik het met een concreet voorbeeld mag zeggen: Tsjecho-Slowakije mag voor ons sinds 1968 niet geacht worden weer in het „vijandelijke kamp“ te zijn teruggekeerd.

Ik noem dit voorbeeld niet toevallig. In mijn nu 12-jarig lidmaatschap van deze Kamer heeft geen ervaring een diepere indruk op mij gemaakt dan de opdracht, die ik twee jaar geleden van uw Kamer kreeg om als voorzitter van een parlementaire delegatie naar Tsjecho-Slowakije te gaan, juist in de tijd, waarin de Dubcek-periode werd teruggedraaid. Aan het eind van ons werkbezoek werd ons door jonge reporters van de televisie gevraagd om een televisie-interview en de vraag was, of wij iets zouden kunnen zeggen over mogelijkheden om te komen tot nauwere handelsbetrekkingen tussen Tsjecho-Slowakije en Nederland. Onze delegatie heeft toen geantwoord, dat zij graag bereid was, daar voor de televisie op te treden, maar dat wij een politiek bezoek brachten als Nederlandse politici en dat wij daar dan ook politieke uitspraken wilden doen. Er werd ons toen gezegd: dan heeft het geen zin, want dat mogen wij toch niet uitzenden. In de loop van het gesprek kwam de vraag echter toch: als het nu wel zou mogen, wat zoudt u dan hebben gezegd? Wij hebben toen als delegatie onze mening gezegd en ik heb daarbij datzelfde citaat van Kennedy als typering gebruikt.

Ik zal nooit vergeten, dat die jonge reporters toen zeiden:

Dat mogen wij niet uitzenden, het wordt ook niet uitgezonden, maar wij nemen het toch op en bieden het ook aan. Wij weten, dat het niet wordt uitgezonden en wij weten, dat ons moeilijkheden te wachten staan, maar wij willen niet de oorzaak zijn dat dit niet zou mogen worden gezegd. Laten wij niet vergeten, dat voor de vrede, die er op het ogenblik is en die mede in stand wordt gehouden — het heeft mij gefraspeerd, hoezeer men daar hiervan was doordrongen — door de huidige situatie van naast elkaar de NAVO en Warschaupact, wij betalen met geld en dat zij ervoor betalen met de vrijheid. Het is niet veel wat wij kunnen doen, maar laten wij althans trachten ons beleid daarin zo te voeren, dat doorzichtig en duidelijk wordt ook voor hen, dat ons motief niet is onze vrijheid en welvaart, maar de freedom of man. Dat moet de herkenbare grondtoon zijn van ons gezamenlijk buitenlands beleid, defensiebeleid en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid.

TAAK

Ik zie daar de taak liggen en ik zie die met name ook binnen het NAVO-verband. Onze vorige minister van Buitenlandse Zaken krijgt een uitnemende kans om in de functie, die hij daar gaat vervullen geweldig veel te doen. Ik hoop, dat onze regering als een van de partners in die richting zal werken. Ik vind — daarom moeten wij die loyaliteit ook opbrengen —, dat onze loyaliteit binnen het bondgenootschap ook rechtvaardigt, dat wij vaak als geweten van de grote bondgenoten fungeren.

Wij kunnen niet zo verschrikkelijk veel doen, maar belangrijk is, dat wij het doen en dat wij het althans kunnen doen. Laat men het niet onderschatten, want wij krijgen mogelijkheden. Ik geloof, dat wij iedere dag de gelegenheid krijgen de gang van de wereldgeschiedenis te beïnvloeden. Ik ben aan het slot van mijn rede. Ik wil aan dat slot niet dierbaar worden, maar ik wil in dit verband wel zeggen: Ik geloof, dat God de geschiedenis schrijft, maar Hij geeft ons van dag tot dag er inspraak in, hoe Hij die zal schrijven. Ik wens het kabinet en zijn leden toe, dat zij vanuit die inspiratie en vanuit het besef van die verantwoordelijkheid hun werk voor mens en medemens nationaal en internationaal zullen doen.

CONFLICTEN EN CONCLUSIES

Op 3 augustus presenteerde het kabinet-Biesheuvel zijn regeringsverklaring aan de Tweede Kamer. Gedurende de twee daarop volgende dagen werd het parlementaire debat erover gevoerd.

Niemand is in staat de beoordeling van de regeringsverklaring door de diverse fracties geheel objectief weer te geven. Zeker een jong kamerlid niet, dat tezamen met 17 anderen aan het begin van het debat werd beëdigd en dat zich nog niet kan onttrekken aan een echt debutantengevoel.

Als de indrukken echter zo dicht mogelijk bij de feiten en de gebeurtenissen gehouden worden, wordt de objectiviteit geen geweld aangedaan.

MOTIES DEBAT

In de loop van de tweede dag dienden de heren Den Uyl en Van Mierlo ieder twee moties in, en de heer Aarden een.

De eerste motie-Den Uyl stelde, dat het voorgenomen bezuinigingsbeleid een aantasting betekent voor onderwijs, vorming en cultuur, en nodigde de regering uit tot heroverweging van de versobering op deze punten.

De tweede motie-Den Uyl protesteerde tegen de voorgenomen verhoging van kleuter- en schoolgelden en drong erop aan deze te schrappen.

Van Mierlo's eerste motie nodigde de regering uit de financiering van de woningbouw veilig te stellen, terwijl zijn tweede motie erop aandrong het woningbouwbeleid te richten op een werkelijke woningbouwproductie van 137.500 woningen uiterlijk in 1975.

De motie-Aarden had betrekking op de moeilijke financiële positie van de gemeenten en nodigde de regering uit de middelen van de gemeenten tenminste te verruimen tot wat de Raad voor de Gemeentefinanciën noodzakelijk achtte.

Merkwaardig was dat de in de vijf moties aangerode onderwerpen nu niet bepaald in het centrum van de belangstelling hadden gestaan bij de debatten. De actuele financieel-economische situatie, de polarisatie, de pro-fijtgedachte en de gang van zaken bij de formatie waren veel meer onderwerp van gedachtenwisseling geweest.

De heer Veringa, die namens de vijf regeringspartijen op de moties reageerde, had er dan ook geen moeite mee de werkelijke strekking van de moties onder woorden te brengen. 'De regeringspartijen zullen tegen deze moties stemmen, omdat zij slechts de bedoeling hebben alsnog enkele bressen te slaan in het bereikte regeringsakkoord'. Ze zijn dan ook alle vijf verworpen.

Het feit dat de onderwerpen van de moties en de hoofdonderwerpen van het debat niet dezelfde waren, typeert een belangrijk aspect van het gehele debat. De oppositie werd geconfronteerd met een door serieuze voorbereiding en onderhandeling hecht gesloten front van vijf regeringspartijen met tezamen 82 zetels, en zij wist dat. Van het begin af aan kon zij er dan ook op rekenen dat de door haar afgevuurde pijlen zouden worden opgevangen door het schild van een hecht doortimmerd en wel door-dacht regeerakkoord. En dat bepaalde het debat van het begin tot het eind.

HOOFDPUNTEN DEBAT

Als de hoofdpunten van het debat zou ik willen noemen de actuele economische situatie, de polarisatie en de pro-

ENKELE INDRUKKEN

VAN HET DEBAT

OVER DE

REGERINGS-

VERKLARING

OP 4 EN 5

AUGUSTUS

Den Uyl

Van Mierlo

fijtgedachte. Daarnaast werd uiteraard veel aandacht besteed aan de gang van zaken bij de kabinetsformatie. De heer Aantjes stelde daarbij terecht vast, dat niet alleen de minister-president, maar ook de fracties verantwoording moeten afleggen voor hun wel- of niet meedoen aan de formatie.

Ook werd door diverse sprekers ruime aandacht gevraagd voor het regionaal beleid, de volkshuisvesting de zelfstandigen, het onderwijs, het buitenlands beleid (in nauwe samenhang met de

ontwikkelingssamenwerking en de defensie) en de christen-democratische samenwerking.

ACTUELE FINANCIËLE EN ECONOMISCHE SITUATIE

'Ik voel me grotelijks belazerd', zei Den Uyl in de tweede ronde. En velen, ook de regeringspartijen en het kabinet, hadden soortgelijke gevoelens, hoewel ze die met andere kwalificaties onder woorden brachten.

Deze kategevoelens werden veroorzaakt door de ontwikkeling van het begrotingstekort gedurende het jaar 1971. Het kabinet-De Jong had kort voor de verkiezingen zijn voorlopige verwachtingen gepubliceerd ten aanzien van de ontwikkeling van het tekort-1971. Die bleken toen niet verontrustend te zijn. Daarna, gedurende de maanden mei, juni en juli kreeg de minister van Financiën geleidelijk aan de beschikking over steeds meer gegevens, die erop wezen dat het tekort veel groter zou worden dan aanvankelijk was geraamd.

Dat niemand daarmee gelukkig kan zijn, is duidelijk. Het 'belazerde' gevoel van de heer Den Uyl kwam echter niet alleen daaruit voort, maar vooral uit zijn overtuiging dat het kabinet-De Jong bewust cijfers had verzwegen.

Dat werd door de minister-president en door de minister van Financiën ernstig bestreden. Zij vestigden er de aandacht op, dat de realisatie van de begroting een proces is, waarvan je wel momentopnamen kunt maken, maar geen film. Bij de laatste momentopname (april 1971) had het tekort nog geen onrustbarende omvang aangenomen. Maar nu het kabinet bezig is aan de volgende foto (ten behoeve van de miljoenennota-1972, te publiceren in september), blijkt het tekort aanzienlijk toe te nemen. Op grond van de huidige gegevens is nog niet vast te stellen tot welk bedrag. Uiteraard wekt dat gevoelens van teleurstelling, maar daarvoor mag de minister van Financiën niet als zondebok worden aangewezen.

Overigens, niet alleen de overheidsfinanciën, maar de gehele nationale economie vertoont enkele sombere trekken. De heer Den Uyl vestigde er terecht de aandacht op dat de particuliere investeringen, mede mogelijk gemaakt door buitenlandse kapitaalimport, een explosief karakter vertonen. En de heer Van Mierlo stelde evenzeer terecht, dat de overheid ook wel eens ten onrechte als de zondebok van de inflatie is gebrandmerkt. Velen waren het met de heer Berger eens: er staat Nederland in economisch opzicht een moeilijke periode te wachten. De regeringsverklaring zelf laat daar trouwens geen enkel misverstand over bestaan.

In zijn beantwoording ging de heer Biesheuvel diep op deze kwestie in. De voetsporen van Goudzwaard en Boersma volgend maakte hij duidelijk dat de overbesteding, veroorzaakt door te hoge investeringen en consumpties van overheid en bedrijfsleven en (voor wat het laatste betreft) burgerij, aan het sombe-

re beeld ten grondslag ligt. Het tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans (naar huidige verwachting 2 miljard in 1971) en de hoge inflatie zijn er de onrustbarende gevolgen van.

De overheid — aldus de minister-president — kan in deze situatie op twee manieren de overbesteding bestrijden. Zij zal zelf het goede voorbeeld moeten geven in een duchtig bezuinigingsprogramma, en zij zal zich moeten vergewissen van de medewerking van werkgevers en werknemers. Dat kan — globaal onderscheiden — gebeuren op twee manieren: door pressie en door overleg. Uit het feit dat op 3 augustus zowel de loon- als de prijsbeschikking is ingetrokken, blijkt dat het kabinet heeft gekozen voor de weg van het overleg.

POLARISATIE CONTRA PARLEMENTAIRE DEMOCRATIE

'Ik schrik van het gemak waarmee de heren Den Uyl en Van Mierlo vandaag hun voorkeur uitspraken voor een confessioneel of een 'alternatief' minderheidskabinet boven de regeringsploeg, die zich nu presenteert. Daaruit blijkt dat zij de polarisatie stellen boven het optimaal functioneren van de parlementaire democratie'. Dat zei de heer Aantjes als antwoord op een interruptie van de heer Den Uyl.

Herhaaldelijk citeerden sprekers uit een artikel van Den Uyl in het Hollands Maandblad, waarin hij onomwonden stelt, dat politieke tegenstanders elkaars 'tegenvoeters' moeten worden.

'Bovenaan het prioriteitenlijstje van de polarisatie-ideologen staat niet de maatschappij-vernieuwing, maar de ondergang van de confessionele partijen'. Dat gaf de minister-president als zijn mening te kennen.

In de tweede ronde verdedigde de heer Den Uyl de polarisatie-ideologie. Hij zei dat de huidige maatschappelijke tegenstellingen niet weerspiegeld worden in de politiek, en dat de polarisatie bedoeld was om juist dat te bereiken. Alleen dan zou je het volk een werkelijke keuze geven.

De heer Veringa reageerde daar enigszins verbaasd op. Inderdaad de tegenstellingen in de maatschappij moeten hun weerspiegeling vinden in de politiek. Maar bereik je dat door polarisatie. Dat zou alleen het geval zijn, indien er maar één tegenstelling bestond in de samenleving: die tussen progressieven en conservatieven. En dat is geen realiteit; het is niets anders dan het geloof van de polarisatie-ideoloog. De maatschappelijke tegenstellingen, die nogal complex van aard zijn, vinden juist goed hun weerspiegeling in een parlementaire democratie met meerdere partijen. Immers, juist zo krijgt iedereen de werkelijke mogelijkheid om die partij te kiezen, waarin hij zijn eigen uitgangspunten en visies zo duidelijk mogelijk herkent.

Nog een ander punt ten aanzien van de polarisatie trok de aandacht. Het was de heer Aarden, die opmerkte dat binnen het kabinet verschillend werd gedacht over de polarisatie. De een is ervoor; de ander ertegen. 'Afwijzing van de polarisatiegedachte heeft voor de minister-president iets sacraals', aldus de heer Aarden.

Hij had gelijk met beide opmerkingen. Uit het — overigens vaardige — debuut van de heer Wiegels als fractievoorzitter van de V.V.D. bleek zonneklaar, dat de V.V.D. de polarisatie wel onderschrijft. Zijn persiflage op de totstandkoming van het schaduwkabinet en zijn betut-

VERVOLG OP PAG. 7

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3368

REGERINGSVERKLARING

Ik wil iets zeggen over de periode van 28 april tot 6 juli jl., d.w.z. de periode tussen de ontslagaanvraag van het kabinet-De Jong en de totstandkoming van het kabinet dat zich nu aan de Kamer presenteert. Uit de uitslag van de verkiezingen kwamen met name twee punten naar voren, die van belang waren voor de beoordeling van de politieke situatie en de mogelijkheden tot kabinetsvorming. In de eerste plaats was er het gegeven, dat de partijen waarop het kabinet-De Jong steunde, hun meerderheid in deze Kamer hadden verloren. In de tweede plaats bleek, dat de kiezers zich evenmin in meerderheid hadden uitgesproken voor de combinatie P.v.d.A., D'66 en P.P.R.

Tijdens het debat op 12 mei jl. naar aanleiding van de motie-Kolfschoten toonde het overgrote deel van deze Kamer zich voorstander van de vorming van een kabinet dat kon steunen op een vaste parlementaire meerderheid. Maar met het oog op de gecompliceerdheid van de politieke situatie was een kamermeerderheid van mening, dat de mogelijkheden om tot een dergelijk kabinet te komen eerst zouden moeten worden onderzocht door een informateur. P.v.d.A., D'66 en P.P.R. namen, bij mon-

de van de heer Den Uyl, het standpunt in, dat een nieuw gesprek na de verkiezingen over een mogelijke regeringscombinatie van deze partijen met de drie grote confessionele groeperingen uitgesloten was. Na de aanwijzing van een informateur op 15 mei jl. heeft de heer Den Uyl dit standpunt nog eens schriftelijk bevestigd en wel in zijn brief van 18 mei aan prof. Steenkamp. Hij herinnert daarin aan de uitspraak van het buitengewoon congres van de P.v.d.A. op 20 maart, dat (ik citeer de heer Den Uyl) „aangezien een regeerakkoord met de confessionele partijen vóór de verkiezingen niet mogelijk is gebleken, onderhandelingen met deze partijen over een parlementair kabinet ná de verkiezingen en dientengevolge deelneming aan zo'n kabinet uitgesloten is”.

Hiermee zette de P.v.d.A. zichzelf bewust buiten spel. Haar standpunt werd, naar de informateur uit een gesprek met de heer Van Mierlo bleek, door D'66 gedeeld en, naar mag worden aangenomen, ook door de P.P.R., hoewel met deze partij niet afzonderlijk overleg is gevoerd.

MEER MINISTERS

Op één punt uit de inhoud van het regeerakkoord wil ik nog een toelichting geven. Dat betreft de instelling van het

nieuwe Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en de aanstelling van een Minster zonder portefeuille, speciaal belast met het wetenschapsbeleid, op het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Laatstgenoemde post is in de formatiefase met het wetenschappelijk onderwijs uitgebreid; in de loop van de komende kabinetsperiode zal het hoger beroepsonderwijs hier nog aan worden toegevoegd.

Hoewel tegen een uitbreiding van het aantal ministers bezwaren zijn aan te voeren is daartoe toch besloten omdat een meer gerichte aanpak op ministerieel niveau van het beleid in beide sectoren van groter gewicht werd geacht.

De instelling van een afzonderlijk Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne accentueert tevens het grote belang dat de regering met name hecht aan het voorkomen en terugdringen van de milieuverontreiniging. De afzonderlijke ministeriële verantwoordelijkheid voor wetenschapsbeleid en wetenschappelijk onderwijs onderstreept mede de noodzaak om de komende periode in het geheel van het kabinetsbeleid bijzondere aandacht te schenken aan de totstandkoming van structurele wijzigingen op deze terreinen. De instelling van beide nieuwe ministersposten komt tegemoet aan wensen die ook in de verkiezingsprogramma's van verschillende politieke partijen zijn geuit.

KARAKTER KABINET

In aansluiting op het overzicht van de formatie wil ik nog iets zeggen over het karakter van dit kabinet. De fractievoorzitters van de vijf partijen die in het kabinet zijn vertegenwoordigd, zijn bij de totstandkoming ervan zeer nauw betrokken geweest. De hoofdpunten van beleid, zoals neergelegd in het regeerakkoord, zijn in overeenstemming met hen vastgesteld. Zoals ik al opmerkte, is ook over de samenstelling van dit kabinet overleg met de vijf fractievoorzitters gepleegd.

Uit dit alles zal u duidelijk zijn, dat dit kabinet zichzelf ziet als een parlementair kabinet. Ik hoop dat dit parlementaire karakter in de komende periode steeds duidelijker zal worden, ook in dit opzicht, dat wij voor ons beleid in beide Kamers van de Staten-Generaal het vertrouwen van een ruime meerderheid zullen verkrijgen. Van onze kant geef ik u de verzekering, dat wij voor het kabinet-De Jong niet wensen onder te doen in bereidheid tot overleg en nauwe samenwerking met de volksvertegenwoordiging. In dit verband vind ik het een gelukkige omstandigheid, dat een groot aantal bewindslieden zitting heeft gehad in dit parlement.

Ik ga nu nader in op het beleid, dat dit kabinet zich voorstelt te gaan voeren op basis van het regeerakkoord. Daar de inhoud van dit akkoord u bekend is, meen ik mij in deze Regeringsverklaring te kunnen beperken tot het aangeven van enkele hoofdlijnen van het beleid voor de hele komende periode en tot een toelichting op enige beleidsvoornemens, waaraan de Regering voor de toekomst bijzondere betekenis toekent. Het beleid voor 1972 zal in september in de Troonrede en de begrotingsstukken worden uiteengezet.

In deze verklaring zou ik eerst de doelstellingen van dit kabinet tegen een wat bredere achtergrond willen plaatsen.

ACHTERGROND KABINETSBELEID

De maatschappelijke situatie waarin dit kabinet van start gaat, vertoont een nogal gecompliceerd beeld. Nooit heeft ons land zo'n hoog welvaartspeil gekend als de laatste jaren en dat geeft reden tot grote voldoening. De toeneming van de welvaart heeft de harde strijd om het bestaan verzacht, voor velen de mogelijkheid vergroot om het leven in materiële zin naar eigen inzicht in te richten, en bovendien de ruimte geschapen voor het treffen van tal van goede sociale voorzieningen.

Toch staat het functioneren van onze samenleving in toenemende mate aan kritiek bloot. Het woord consumptie-maatschappij heeft een ongunstige ge-

VERVOLG VAN PAG. 6

teling van de ministers Van Agt, Boersma en Engels deden dat duidelijk blijken. (Deze drie ministers hadden er in interviews blijk van gegeven, dat zij helemaal niet principieel afkerig waren van een coalitie met de P.v.d.A. En daarvoor meende de heer Wiegel ze een reprimande te moeten geven.)

En voor de heer Biesheuvel heeft de afwijzing van de polarisatie inderdaad 'iets sacraals'. De principiële bereidheid tot samenwerking met alle constructieve partijen is voor de A.R.P. inderdaad gefundeerd in het evangelie van Jezus Christus. Dat was zo in de tijd van harde tegenstellingen tussen christelijke en niet-christelijke partijen, in de tijd van de politieke antithese. En het geldt nu nog evenzeer.

PROFIJTGEDACHTE

De wijze waarop de regeringsverklaring de profijtgedachte had gelanceerd, dwong de heer Aantjes tot een aantal kritische vragen ter zake. Met name over de manier waarop de profijtgedachte in verband werd gebracht met het draagkrachtbeginsel toonde hij zich

niet helemaal gelukkig. 'Het kabinet beschouwt deze gedachte dan ook niet als tegengesteld aan het draagkrachtbeginsel, maar veeleer liggend in het verlengde daarvan', staat in de regeringsverklaring. De heer Aantjes bracht als de mening van de A.R.P. fractie naar voren, dat het draagkrachtbeginsel de profijtgedachte begrenst, en als correctief daarop fungeert. Immers, alleen als dat het geval is, kan men de profijtgedachte toepassen zonder dat men terugvalt in een klassiek liberalisme. En alleen dan is de gedachte niet in strijd met de solidariteit.

In zijn antwoord zei de minister-president, dat men bij toepassing van de profijtgedachte steeds zorgvuldig de voor- en nadelen ervan moet afwegen. Hij stelde zich bovendien geheel achter de door de heer Aantjes gemaakte opmerkingen.

Zo werd aan de heren Aantjes en Veringa toegezegd dat de toepassing van de profijtgedachte niet ten koste zal gaan van de laagst-betaalden in de samenleving. Een voorbeeld daarvan vinden we in de sector van het weten-

schappelijk onderwijs. De voorgenomen verhoging van de collegegelden tot f 1000,— per jaar zal voor niemand de deur van universiteit of hogeschool gesloten houden, omdat de maatregel wordt vergezeld door een verandering in de studiefinanciering. Het gevolg zal zijn dat het hogere collegegeld alleen zal moeten worden opgebracht door degenen die het ook metterdaad betalen kan.

De eerste confrontatie van het kabinet-Biesheuvel met de Tweede Kamer is voorbij. Het was een goede ontmoeting vanwaaruit — zij het nog vaag — enkele lijnen naar de toekomst getrokken kunnen worden.

Het pad van het kabinet gedurende de komende jaren zal niet steeds over rozen gaan. Het zal een vrij wankele economie stabiliserend moeten beïnvloeden. Het zal geconfronteerd worden met een stevige en vaardige oppositie. En het zal worden begeleid door constructieve maar kritische regeringspartijen. Maar het is dan ook geen kabinet dat rozegeur en maneschijn verwacht.

A. Schouten

VERVOLG OP PAG. 8

REGERINGS VERKLARING

voelswaarde. Steeds duidelijker wordt, dat welvaart niet zonder meer gelijk is aan menselijk geluk. Bij velen leeft sterk het gevoel, dat de nadelen van onze stoffelijke voorspoed de voordelen in aantal en omvang zijn gaan overtreffen. Daar komt bij, dat wij er in ons land nog steeds niet in geslaagd zijn de welvaart evenredig te verdelen over alle bevolkingsgroepen en landstreken. In versterkte mate geldt iets soortgelijks voor de internationale samenleving, waar de kloof tussen rijke en arme landen eerder breder dan smaller wordt. Er is meer dat verontrusting wekt. In de moderne maatschappij voelen tallozen zich verloren, beheerst door krachten en processen die zij niet kunnen doorzien en vaak als vijandig ervaren. Bij velen leidt dat tot moedeloosheid en ongeïnteresseerdheid, bij anderen tot protest, verzet en soms agressie. De Regering heeft niet alleen oog voor deze problemen, maar wil met haar beleid bedenkelijke ontwikkelingen in onze samenleving waar mogelijk bijsturen en zo mogelijk beheersen. Zij wil dat b.v. doen door een groter stuk van de welvaartsgroei aan te wenden voor de bestrijding van kwalijke nevenverschijnselen van onze voorspoed, zoals de vervuiling van het leefmilieu. Daarbij beschouwt zij economische groei niet als tegengesteld aan menselijk welzijn, maar veeleer als dienstbaar daaraan. Daarnaast wil zij door concrete maatregelen komen tot een rechtvaardiger welvaartsverdeling, met name ten behoeve van groepen als bejaarden en gehandicapten. Zij wil ook de voorwaarden scheppen om de mensen meer te betrekken bij de gang van zaken op staatkundig en maatschappelijk gebied. Daartoe zal zij de mogelijkheden vergroten tot inspraak en medebeslissing van de burgers in zaken die in het bijzonder het bestuur van de staat, de onderneming of het leef- en woonmilieu betreffen. Zo'n beleid heeft ten doel het welzijn

van de mensen te bevorderen en ertoe bij te dragen, dat een ieder in deze vaak zo ingewikkelde samenleving toch zoveel mogelijk vorm kan geven aan de eigen levenssituatie. Maar er is meer. Bevordering van het welzijn strekt er ook toe een klimaat te doen ontstaan waarin waarden als solidariteit, eigen verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid van de burgers duidelijker worden onderkend en het besef sterker wordt, dat alleen een gezamenlijke aanpak door overheid en burgers de grote vraagstukken van onze samenleving dicht bij een oplossing kan brengen.

De noodzaak van zo'n gezamenlijke aanpak zou ik hier met grote nadruk willen onderstrepen. Geen regering kan de problemen van een dichtbevolkt land aan als achter haar inspanningen niet de bereidheid van de burgers staat om offers te brengen, ook in het persoonlijke vlak. Wij zullen ons er bovendien steeds meer rekenschap van moeten geven, dat niet alle maatschappelijk heil uitsluitend van de overheid kan en mag worden verwacht. Zeker in een tijd van welvaart kan veel meer door eigen initiatief en eigen verantwoordelijkheid van de burgers tot stand komen. Vergeleken met de wensen die uit de maatschappij naar voren worden gebracht, zijn de financiële middelen van de overheid trouwens zeer beperkt.

Zij heeft haar handen al vol aan die voorzieningen, waarbij de gemeenschap als geheel het meest is gebaat. Wil zij daaraan en aan maatregelen ten behoeve van minder-draagkrachtigen meer geld kunnen besteden, dan zullen de kosten van minder dringende taken geleidelijk aan overgeheveld moeten worden naar degenen die er het meest profijt van hebben.

Dat is geen kwestie van domweg bezuinigen. De Regering ziet het veel meer als een noodzakelijke, zij het indirecte, bijdrage van de bevolking aan de gezamenlijke aanpak van maatschappelijke knelpunten, een bijdrage die tegelijk het besef versterkt, dat men in de eerste plaats zelf verantwoordelijk is voor de financiële gevolgen van de beslissingen die men in het leven neemt.

In het licht van deze overwegingen moet de veelbesproken herwaardering van overheidsuitgaven worden gezien. Herwaardering is kenmerkend voor een tijd waarin alles in beweging is. Beginzelen, waarden, opvattingen, instellingen, ze zijn vandaag onderwerp van kritische bezinning, en dat is gezond. Maar wij moeten er wel voor waken, dat voor de verdwijnende taboe's geen nieuwe in de plaats komen. Ik heb soms de indruk, dat dit laatste ten aanzien van de rijksuitgaven het geval lijkt te worden. Over overheidsuitgaven wordt soms gefluisterd alsof het gaat om sacrale verworvenheden, om fundamentele waarden, wier vanzelfsprekendheid geen betoog, laat staan een nuchtere analyse, behoeft. Tegenover dit stukje irrationaliteit kiest het kabinet voor een rationele, zakelijke benadering van de uitgavenproblematiek. Het acht de stilzwijgende vooronderstelling, dat de overheid nooit genoeg kan doen, geen reële basis voor beleid, maar een misverstand.

Kortom, naar de mening van het kabinet heeft alleen een beleid waaraan solide overheidsfinanciën en een streven naar economisch evenwichtsherstel ten grondslag liggen, in de gegeven situatie de mogelijkheden in zich om maatschappelijke knelpunten met kans op succes aan te vatten. Het kabinet wil dit beleid voeren in een geest van nuchterheid die bewegelijkheid niet uitsluit. Tegen deze achtergrond moeten de verschillende beleidsvoornemens worden gezien, waarop ik nu nader inga. Ik begin met het financieel en sociaal-economisch beleid.

DOELSTELLING FINANCIËEL EN SOCIAAL ECONOMISCH BELEID

De huidige economische situatie vertoont een ernstig gebrek aan evenwicht. De aanhoudende overbesteding komt tot uiting in spanningen op de arbeids- en kapitaalmarkt, in sterke loon- en prijsstijgingen en in een tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans, dat dit jaar de 2 miljard zal overschrijden.

Het is dit beeld van voortwoekerende inflatie, dat het kabinet uitermate verontrustend vindt. Vooral ook omdat de nadelige gevolgen van de heersende inflatie niet tot het heden beperkt blijven. Inflatie dreigt op den duur te ont-aarden in een proces dat zichzelf versterkt. Daarbij liggen economische ontwrichting en werkloosheid in het verschiet, in het bijzonder voor de econo-

misch zwakkeren in onze samenleving zoals gehandicapten, ouderen en degenen die genoodzaakt worden van beroep te veranderen.

De inflatie wordt in de hand gewerkt door de menselijke drang naar zelfbescherming tegen stijgende prijzen en kosten. De beteugeling van deze drang vereist een gemeenschappelijke, een nationale aanpak. Het kabinet wil niet gelaten afwachten tot de wal het schip keert, maar ziet het als één van zijn eerste en voornaamste taken een beleid te voeren dat de weg vrij maakt voor terugkeer naar evenwichtiger verhoudingen. Bovendien kan alleen op deze wijze perspectief worden geboden voor verwezenlijking van de doelstellingen van dit kabinet.

Eén van die doelstellingen is de welvaart rechtvaardiger te verdelen en over de mensen en over de landstreken. Dat wordt thans ernstig bemoeilijkt door de inflatie, waarvan juist de kwetsbare groepen en structureel zwakke gebie-

scheiden onderdelen van het beleid, zoals arbeidsmarktpolitiek, inkomensbeleid, sociaal zekerheidsbeleid en andere aspecten van de sociaal-economische politiek. Er zal naar worden gestreefd dit overleg zoveel mogelijk uit te bouwen.

KABINETSKOERS

Tegen de achtergrond van de geschetste financieel-economische situatie zet het kabinet zijn koers uit. Het is er zich daarbij van bewust, dat onze bevolking nu al 60 pct. van de toeneming van het nationale inkomen afstaat aan belastingen en sociale verzekeringen. Het beleid zal zich moeten richten op een zodanige toeneming van de overheidsuitgaven en de sociale verzekeringssector, dat een aanvaardbare ruimte overblijft voor toeneming van de particuliere consumptie en een groei van de particuliere investeringen. Wat de uitgaven van de overheid betreft staat het kabinet niet op

Voorwaarden scheppen woningbouw te vergroten

den het sterkst de gevolgen ondervinden.

MOEILIJKE OPGAAF

Het kabinet is er zich van bewust, dat de opgave om het evenwicht te herstellen zwaar is. Er zijn bijzonder krachtige maatregelen nodig om de overbesteding te keren. De komende kabinetsperiode zal dan ook, zeker de eerste tijd, in het teken moeten staan van een matiging in de groei van de bestedingen. Het kabinet zal zijn budgettaire beleid daarop afstemmen. Daarbij zal voor dringende nieuwe voorzieningen ruimte moeten worden geschapen door beperkingen elders. Met deze maatregelen, ondersteund door een monetair beleid, kan de basis worden gelegd voor een herstel van gezonde sociaal-economische verhoudingen. Dit vormt ook de beste basis voor het handhaven van de werkgelegenheid op langere termijn: één van de belangrijkste doelstellingen van het kabinetsbeleid.

Voor een beleid ter bestrijding van de inflatie geldt wel in zeer sterke mate dat, wil het slagen, het aanvaard en gedragen moet worden door parlement en volk. Het kabinet zal mede daartoe een belangrijke plaats inruimen voor breed overleg met de sociale partners. Ook overigens hecht het kabinet grote waar-

de aan een dergelijk overleg over onderhet standpunt, dat deze als percentage van het nationale inkomen moeten worden teruggedrongen. Het meent evenmin, dat dit percentage de komende jaren niet mag toenemen. Wat het kabinet wel als richtlijn wil hanteren is, dat een verdere verhoging van de overheidsuitgaven slechts in een zodanig tempo kan geschieden, dat de bevolking het begrijpt en ook daadwerkelijk aanvaardt.

PROFIJTGEDACHTE

Het onderzoek naar zin en doelmatigheid van de overheidsuitgaven heeft de laatste jaren in wetenschappelijke kring steeds meer de aandacht gekregen. Ook de Regering zal zorgen voor een goed gefundeerde beleidsanalyse. Zij wil voorts een belangrijke plaats inruimen voor de z.g. profijtgedachte. Daaronder wordt gewoonlijk verstaan dat men de werkelijke kosten van bepaalde overheidsdiensten in de eerste plaats in rekening brengt bij hen die van die diensten gebruik maken.

Het standpunt is vrij algemeen, dat bevordering van een redelijker inkomensverdeling beter kan plaatsvinden door overdrachten in geld — waarvoor de consumptievrijheid intact blijft — dan door reducties op prijzen, waarvan ook velen profiteren die daaraan redelijkerwijs geen behoefte hebben.

Steeds zal bij beslissingen over subsidiëring gedacht moeten worden aan de offers die anderen daarvoor moeten brengen. Met de versterking van de profijtgedachte beoogt het kabinet extra bronnen van draagkracht aan te boren. Het beschouwt deze gedachte dan ook niet als tegengesteld aan het draagkrachtbeginsel, maar veeleer liggend in het verlengde daarvan.

Samenvattend zou ik willen zeggen, dat alleen bij een beheerst uitgavenbeleid, gecombineerd met een versterking van de profijtgedachte, het mogelijk is dat de overheid zowel een bijdrage levert tot het terugdringen van de inflatie als ruimte schept voor de aanpak van knelpunten die dringend om een oplossing vragen.

VOLKSHUISVESTING

De Regering wil de voorwaarden scheppen om in de loop van deze kabinetsperiode het jaarlijks te bouwen aantal woningen te vergroten. Dit vereist aller-

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 050 - 19446
utrecht

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

WOUDA ZADEN
ORANJEWIJD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141, 2 Ginnes

VERVOLG OP PAGINA 9

REGERINGS VERKLARING

In de fiscale sfeer wil de Regering een verbetering van de oudedagsvoorziening met ingang van 1 januari 1973 voorstellen. Op het terrein van de sociale verzekeringen zal, zoals zojuist vermeld, een volksverzekering tegen arbeidsongeschiktheid worden voorgesteld, die ook voor de zelfstandigen de gevolgen van arbeidsongeschiktheid kan opvangen. Verder zullen maatregelen worden getroffen tot verbetering van de structuur van levensvatbare zelfstandige ondernemingen, waarbij ruimte wordt gemaakt voor het noodzakelijke proces van schaalvergroting. In dat verband zullen de activiteiten van de ontwikkelingsfondsen voor de landbouw en voor het midden- en kleinbedrijf worden voortgezet. Daarnaast wordt onderzocht hoe onderwijs en opleiding voor zelfstandige ondernemers alsook de bedrijfseconomische voorlichting en begeleiding kunnen worden verbeterd. De begeleiding van de naar verhouding snel dalende beroepsbevolking in land-

nemende verontreiniging. Terecht mag men van de Regering ten aanzien van deze zich zo snel ontwikkelende problematiek een voortvarend beleid verwachten, met inzet van een gezamenlijke inspanning van alle betrokkenen. De noodzakelijke nationale coördinatie van de vele aspecten van dit beleid zal geschieden door het nieuwe Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Voortgebouwd kan worden op de reeds bestaande wetgeving tegen verontreiniging van water en lucht. Wettelijke voorzieningen tegen verontreiniging van de bodem zijn al in voorbereiding en wettelijke maatregelen tegen geluids- en trillingshinder zullen worden ontworpen. Ook is het dringend noodzakelijk internationaal bindende regels tegen de verontreiniging van bijv. het oppervlaktewater van onze grote rivieren en van de zee te treffen. De kosten ter bestrijding van verontreiniging zullen in beginsel moeten worden gedragen door diegenen, die een poten-

Ik kom nu bij het wetenschappelijk onderwijs. De veranderende eisen van de maatschappij, de enorme groei van de wetenschap en de snelle ontwikkeling binnen de universitaire gemeenschappen noodzaken tot een fundamentele herwaardering van de werkwijze van ons wetenschappelijk onderwijs, o.a. uit een oogpunt van doelmatigheid. De Regering zal daarbij streven naar aanpassing van het onderwijssysteem aan schaalvergroting en kennisvernieuwing. Zij wil verder het evenwicht bevorderen tussen de belangstelling voor onderwijs en de maatschappelijk behoefte en streven naar optimaal gebruik van wetenschappelijk onderzoek. Het bij de Kamer ingediende wetsontwerp Herstructurering wetenschappelijk onderwijs is een belangrijke eerste stap in die richting. De daarmee te bereiken grotere doorstroming van studerende als gevolg van de voorgestelde verkorting van de studieduur zal de capaci-

eerst vermindering van de spanning in de economie en met name ontspanning in de sector van de bouwnijverheid. Met dit als uitgangspunt zal het beleid worden gericht op een in de loop van de komende kabinetsperiode te bereiken verschuivend vierjaren-programma van 550 000 woningen, hetgeen betekent dat uiterlijk in 1975, maar zo mogelijk eerder een jaarprogramma van 137 500 woningen, zal worden bereikt.

ZWAKKEREN EN OUDEN VAN DAGEN

In het regeerakkoord is op verschillende plaatsen ruime aandacht besteed aan het te voeren sociale beleid. Daarom maak ik er nu slechts enkele opmerkingen over.

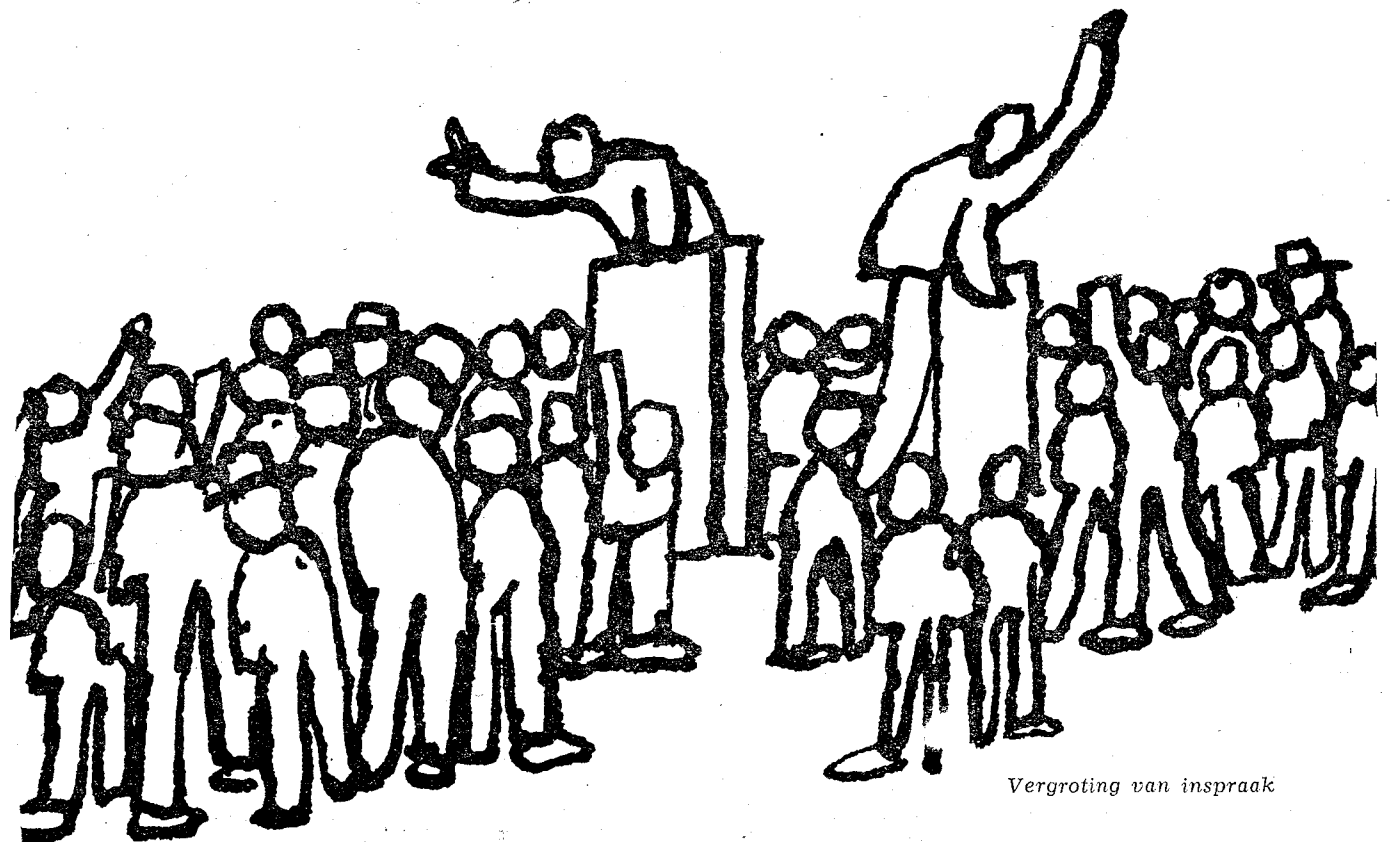
In het sociale beleid van de regering wordt een zeer belangrijke plaats ingeruimd voor de verbetering van de levensomstandigheden van hen die niet aan het arbeidsproces kunnen deelnemen, zoals bejaarden en gehandicapten. Op het terrein van de sociale verzekeringen zal de Regering in de eerste plaats aan hen aandacht besteden. Zo ligt het in de bedoeling de A.O.W.-uitkeringen voor gehuwden op te trekken tot het netto besteedbaar minimumlooninkomen en voor ongehuwden in eenzelfde verhouding. Daarnaast is de regering voornemens de uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid voor de z.g. oud-invaliden te verhogen en een volksverzekering tegen arbeidsongeschiktheid als bodemvoorziening in het leven te roepen, o.a. met het oog op zelfstandigen en vroeg-gehandicapten. Ten aanzien van de sociale verzekeringen is het kabinet, overeenkomstig het regeerakkoord, van oordeel dat de stijging van de premiedruk in de komende periode moet worden beperkt tot een orde van grootte van 3 pct. van het netto nationaal inkomen tegen marktprijzen. Gestart zal worden met de voorbereiding van een algemene pensioenverzekering.

Een maatregel met een sterk sociaal karakter is ook de voorgenomen verhoging van de belastingvrije voet in de inkomstenbelasting, die een belangrijke stap is naar verbetering van de positie van alle lagere inkomensgroepen.

Een voorname plaats zal worden ingeruimd voor een beleid, gericht op de kwetsbare groepen van de beroepsbevolking, zoals de oudere werknemers, minder-validen, buitenlandse werknemers, en degenen die genooddaakt worden tot beroepsverandering. De voorbereiding en de uitvoering van dit onderdeel van het sociale beleid zullen in nauw overleg met het bedrijfsleven geschieden. In dit kader zullen de Raad voor de Arbeidsmarkt en de regionale raden — die thans in alle provincies zijn ingesteld — een belangrijke taak kunnen vervullen. Prioriteit zal worden gegeven aan een doelmatige en vooral ook voor alle betrokkenen zichtbare en herkenbare uitvoering van de activiteiten, o.m. door een actieve en open functionering van de gewestelijke arbeidsbureaus.

ZELFSTANDIGEN

De maatschappelijke positie van vele zelfstandige ondernemers is in de achter ons liggende jaren o.a. door de inflatie ernstig bedreigd. Deze ontwikkeling vraagt van het kabinet een krachtig beleid ten behoeve van deze groepen. bouw en visserij behoudt een hoge prioriteit. Voortzetting van het beleid tot herstructurering van het platteland is

Vergroting van inspraak

noodzakelijk, maar de regering vindt bezinning op enkele aspecten van de ruilverkaveling geboden.

REGIONAAL BELEID

Een benauwd probleem is de ongelijke spreiding van bevolking en werkgelegenheid over alle delen van Nederland. Het scherpst tekenen zich de verschillen af tussen het westen, waar de voortdurende overspanning tal van problemen oproept, en het noorden waar zelfs in een periode van hoogconjunctuur de werkgelegenheid zich met moeite op een redelijk peil kan handhaven. Op andere wijze doet de hier gesignaleerde problematiek zich in Zuid-Limburg voor.

Tegen de achtergrond van deze onevenwichtigheid meent het kabinet, dat het regionale stimuleringsbeleid nu vooral moet worden gericht op het noorden, en op Zuid-Limburg zolang de herstructurering aldaar niet is voltooid.

VOLKSGEZONDHEID EN MILIEUHYGIËNE

Doelstellingen van het beleid op het terrein van volksgezondheid en milieuhygiëne zijn: een verdere verbetering van de gezondheidstoestand van de bevolking en het voorkomen en terugdringen van milieuverontreiniging. De Regering is er zich terdege van bewust dat het behoud van een leefbaar milieu een steeds dringender zorg in onze samenleving gaat worden. Ieder van ons komt in de eigen omgeving bijna dagelijks in aanraking met de toe-

tiële bron van verontreiniging opleveren.

ONDERWIJS EN WETENSCHAPSBELEID

Belangrijke doelstelling van het onderwijsbeleid is te bevorderen, dat een breder samengestelde groep uit de bevolking dan thans de gelegenheid krijgt onderwijs te volgen. Met het oog daarop zal in het totaal van onderwijsvoorzieningen meer samenhang moeten worden gebracht. Wetenschappelijk onderzoek en experimenten moeten meer dan tot dusver de basis leveren voor het beleid.

Gezien de zeer sterke stijging van de uitgaven voor het onderwijs in de afgelopen jaren en de naar verhouding geringe bedragen die aan schoolgeld worden geheven, is het redelijk, dat deze bijgesteld worden. De Regering zal te zijner tijd voorstellen tot verhoging in-dienen.

Ondanks de noodzaak om een nauwgezet financieel beleid te voeren, wil het kabinet aan de wezenlijke belangen van het onderwijs de grootste zorg besteden. De kosten van de bouw van scholen voor voortgezet onderwijs zullen binnen bepaalde grenzen worden gehouden, maar dit zal niet tot gevolg hebben dat strikt nodige voorzieningen achterwege blijven of dat aan redelijke kwaliteitseisen niet wordt voldaan. Dit kabinet wil het beleid van het vorige ten opzichte van de werkende jongeren, op basis van het regeerakkoord, voortzetten.

Het wil, overeenkomstig de gemaakte afspraken in het regeerakkoord, ook bijzondere zorg blijven besteden aan het kleuter- en basisonderwijs en voortgaan met een in de volgende vier jaar te realiseren verlaging van de leerlingenshalen voor het kleuter- en basisonderwijs. De Regering hoopt, dat verbetering van dit onderwijs zal leiden tot doorstroming naar het voortgezet onderwijs van leerlingen die dat onderwijs anders niet zouden bereiken. Prioriteit zal worden gegeven aan de voorbereiding van het wetsontwerp, waarin zowel het kleuteronderwijs als het basisonderwijs zullen worden geregeld.

teit van onze instellingen van wetenschappelijk onderwijs al op middellange termijn uitbreiden.

Daardoor kan binnen het raam van onze financiële mogelijkheden een breder samengestelde groep uit de bevolking dan thans in de gelegenheid worden gesteld om wetenschappelijk onderwijs te volgen. Daarnaast zal het ontwerp een positief effect hebben op het universitaire wetenschapsbeleid.

Hoewel een snelle overgang naar deze nieuwe structuur geboden is, zal de uitvoering ervan nog wel enige jaren vergen. Inmiddels dreigen de uiterste capaciteitsgrenzen van onze universiteiten en hogescholen te worden overschreden door de belangstelling van de zich voor studie aanmeldende jeugd. De Regering zal derhalve, hoe ongaarne ook, waarschijnlijk niet kunnen ontkomen aan overweging van tijdelijke beperking van de toelating van studenten tot enkele studierichtingen van het wetenschappelijk onderwijs.

C.R.M.

De Regering ziet het als een belangrijke opdracht om in nauw overleg met alle betrokkenen een cultuurbeleid te voeren, dat zich richt op sociale en culturele ontplooiing van de burgers en met name de eigen creativiteit bevordert. Om de zojuist geformuleerde doelstellingen te kunnen verwezenlijken zullen ook hier een kritische bezinning op het subsidiebeleid, een verdere toepassing van de profijtgedachte en een zoeken naar mogelijkheden voor andere financieringsmethoden nodig zijn. Ook is het dringend gewenst in het accommodatiegebied de nadruk te leggen op bouwwerken van flexibele aard die voor meerdere doeleinden gebruikt kunnen worden, en op het maximaal benutten van reeds aanwezige accommodatie. Dit zal gebeuren in overleg met de organisaties van betrokkenen en met de lagere overheden. Bij de herwaardering van het overheidsbudget zal de cultuursector niet onevenredig worden ingedamd. De Regering wil verder het subsidiebeleid nader regelen en vorm geven in het kader van een algemene wettelijke regeling voor het sociaal-cultureel welzijn.

VERVOLG OP PAG. 11

**N.V. Rederijen
N. Parlevliet Jr.
Haringhandel**

IMPORT · EXPORT

KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKSAGENT

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaam-
heden op het gebied van tenten, caravans, luifels,
bootzeilen etc. gedaan.

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED
in Reclame- en Handelsdrukwerk

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

Landbouwmecanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, telefoon 05276 - 2400, NAGELE (N.O.P.)

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZON

GOORS OVERSLAG- EN TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR
TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762

ROTTERDAM

C. de Mooy & Zoon

Im- en export bloemenhandel

ROTTERDAM

LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350.

UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asphaltwerken

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 - BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*

AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

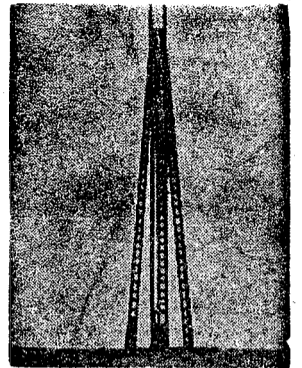
FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwen wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF N.V. GEBR. SALVERDA

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255-666

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten
woningen, directieketen, barakken, garages, vakantie-
huisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken,
veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 2671

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

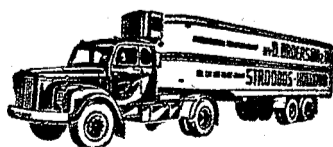
Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- * Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-
Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloos aan de grens.
- * Behandeling douane-formaliteiten.
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

Abonneert u op
Nederlandse Gedachten

REGERINGS VERKLARING

WETGEVING EN BESTUUR

1. Aan een aantal nieuwe inzichten en wensen op staatkundig en maatschappelijk gebied zal de Regering door wetgevende en bestuurlijke maatregelen gevolg geven. Zo hoopt zij in goede samenwerking met de Staten-Generaal de algehele grondwetsherziening in eerste lezing te kunnen voltooien. Daartoe zal een regeringscommissaris worden benoemd.
2. Voorts hoopt de Regering in het komend parlementair zittingsjaar een wetsontwerp in te dienen tot instelling van het ambt van ombudsman, d.w.z. een vertrouwensman bij wie de burgers bezwaren kunnen inbrengen tegen een onjuist geacht optreden van de overheid.
3. Verdere democratisering van het bestuur wil de Regering onder meer bereiken door het invoeren van een wet op de openbaarheid van bestuur. Het ontwerp daarvoor hoopt zij spoedig bij de Kamer te kunnen indienen.
4. Democratisering van het bestuur is overigens niet alleen een kwestie van grotere openbaarheid en meer informatie, maar ook van ruimere inspraakmogelijkheden, waardoor betrokkenen de gelegenheid krijgen invloed uit te oefenen op de voorbereiding en totstandkoming van besluiten. Om dit b.v. op het steeds belangrijker wordende terrein van de ruimtelijke ordening mogelijk te maken, zijn wettelijke maatregelen in voorbereiding.
5. Een ander voorbeeld van verruiming van inspraakmogelijkheden betreft de benoemingsprocedure van commissarissen van de Koningin en van burgemeesters. In de instructie voor de commissarissen der Koningin wordt de verplichting opgenomen tot het horen van de gemeenteraden over de eisen van geschiktheid en bekwaamheid die aan een te benoemen burgemeester worden gesteld. De Minister van Binnenlandse Zaken zal op soortgelijke wijze de provinciale staten horen alvorens benoeming van een commissaris der Koningin te bevorderen. Ook ligt het in de bedoeling aan de herbenoemingsprocedure van burgemeester meer inhoud te geven.
6. Inspraak en meer informatie zijn niet alleen van wezenlijk belang in het bestuur van de staat en de lagere organen, maar ook bij tal van maatschappelijke instellingen.
7. De bescherming van de privé-sfeer vraagt bij uitgebreide toepassing van moderne informatietechnieken steeds meer de aandacht. Het toenemend gebruik van computers voor de registratie van individuele gegevens van personen maakt het noodzakelijk nadere wettelijke regels te stellen om de persoonlijke levenssfeer te beveiligen. De Regering beraadt zich over de wijze waarop deze wettelijke maatregelen kunnen worden genomen. Vooruitlopend op de resultaten van dit beraad zullen in het in voorbereiding zijnde wetsontwerp voor een centrale personenadministratie de nodige voorzieningen worden getroffen.

De Regering wacht met belangstelling de bevindingen af van de staatscommissie die het vorige kabinet heeft ingesteld voor de bestudering van de vraag in hoeverre de zedelijkheidswetgeving aan herziening toe is. In de discussie die in ons land over deze materie wordt gevoerd, treedt overigens een algemenere problematiek aan de dag. In de snelle maatschappijverandering worden veel traditionele waarden en daarop gerichte normen

aangevochten. Nieuwe waarden vragen om erkenning; nieuwe inzichten over de verwezenlijking van oude, ook nu nog gehuldigde, waarden komen naar voren. In de plaats van de vroegere eensgezindheid over waarden en normen die door de wetgeving, het bestuur en de rechtspraak verdienden te worden ondersteund, treedt geleidelijk aan een verscheidenheid van opvattingen in de plaats. Dit zet de organen van de overheid bij het handhaven van de bestaande en het opstellen van nieuwe gedragsregels onder verhoogde spanning.

Naarmate grotere verschillen van waarderung ontstaan over de vraag of bepaalde gedragingen zedelijk toelaatbaar zijn, behoren de burgers er meer op bedacht te zijn dat zij elkaars rechten en belangen dienen te eerbiedigen. Terwille van de vrijheid van minderheden om zich naar eigen inzicht te ontplooiën behoort de meerderheid bepaalde gedragswijzen, die haar onwelgevallig zijn, te aanvaarden. Maar aan de andere kant dienen minderheden in hun optreden hun medemenssen geen overlast te bezorgen.

Met name de politie staat in deze tijd voor een bijzonder zware taak. Bij de vervulling daarvan moet zij zich verzekerd weten van de loyale steun van de autoriteiten en van de bevolking. De Regering wil de voorwaarden scheppen voor een zo goed mogelijke functionering van de politie. Van groot belang is daarbij het ontwerp voor een nieuwe politiewet, dat de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken zullen indienen, overeenkomstig de afspraken die tijdens de kabinetsformatie zijn gemaakt.

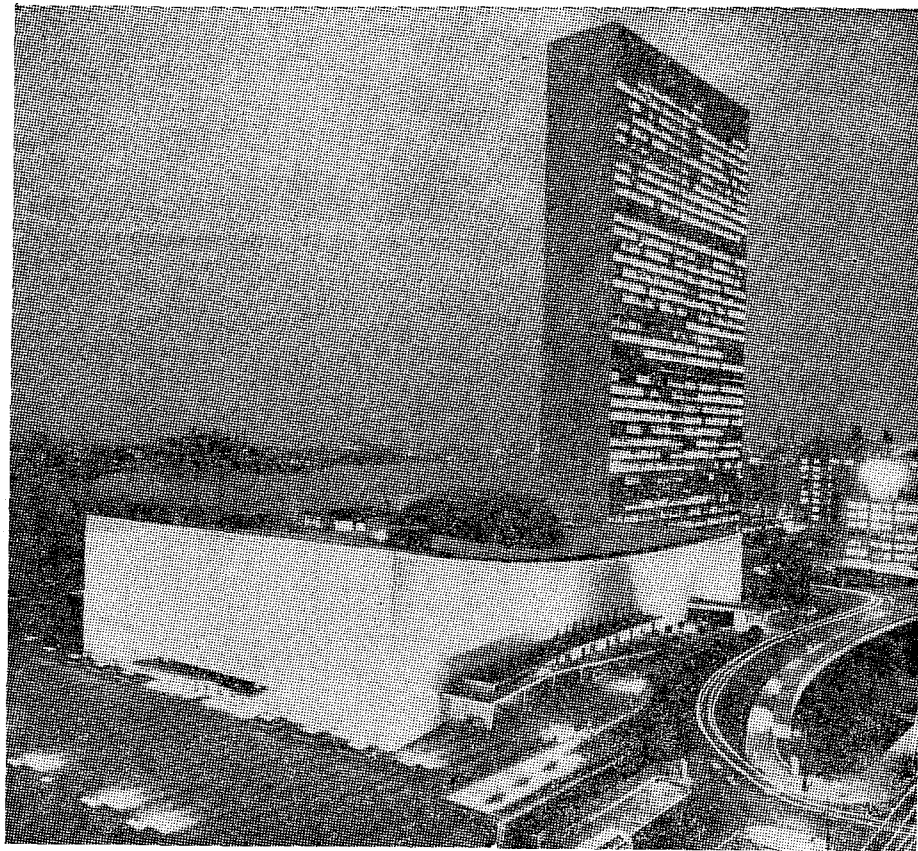
BUITENLANDS BELEID

In het geheel van het toekomstig regeringsbeleid zal de zorg voor de internationale betrekkingen een belangrijke plaats blijven innemen. Het gaat daarbij niet alleen om de behartiging van de belangen van Nederland en Nederlanders, maar evenzeer om een bijdrage van onze kant aan de totstandkoming van een rechtvaardiger en veiliger wereldbestel. Onze inzet zal daarbij in het bijzonder gericht zijn op de Europese eenwording, het veiligheidsbeleid, de Oost-West-verhouding, de Verenigde Naties en de ontwikkelingssamenwerking. Ook de internationale aspecten van de veranderingen van ons economisch-technologisch en biologisch milieu vragen aandacht en activiteit.

De landen van de Gemeenschap moeten komen tot een gemeenschappelijk sociaal-economisch, regionaal, monetair en handelspolitiek beleid. De Regering acht dit op langere termijn een onmisbare voorwaarde voor een effectief beleid, gericht op bestrijding van de inflatie. Daarnaast zullen de landen van de Gemeenschap hun buitenlandse politiek zoveel mogelijk op elkaar moeten afstemmen. Dat alles vereist het bestaan van sterke — naar onze mening supra-nationale — Europese instellingen. En daar de Gemeenschap gebaseerd is op democratische beginselen, vereist het tevens een effectievere parlementaire controle op Europees niveau door een rechtstreeks gekozen Europees parlement. Naar buiten zal de Gemeenschap zorgvuldigheid moeten betrachten ten aanzien van de belangen van derde landen. Haar financieel-economisch en handelspolitiek beleid jegens die landen zal zo open en constructief mogelijk moeten zijn.

VERDE EN VEILIGHEID

Voor het behoud van vrede en veiligheid in de wereld vervult 'n krachtig Noord-Atlantische bondgenootschap nog steeds een onmisbare functie. Het kabinet onderschrijft de vorig jaar door de NAVO-landen getrokken conclusie, dat het gezamenlijk veiligheidsbeleid in de jaren 70 gebaseerd moet blijven op de met elkaar samenhangende concepties van militaire inspanning en politieke ontspanning. De grondgedachte hiervan is, dat een krachtige gemeenschappelijke verdedigingspositie een stabiliserende factor is in de wereldpolitiek en de noodzakelijke voorwaarde vormt voor een beleid gericht op grotere ontspanning. Dit dwingt de bondgenoten tot instandhouding van doeltreffende strijdkrachten, die politieke en eventueel militaire druk van de Warschaupact-landen kunnen voorkomen en zo nodig weerstaan. Van het streven naar een vreedzame oplossing van de Oost-West-problemen maakt dat een wezenlijk onderdeel uit. Met een open oog voor recente tekenen van toenadering, die hoopvol stemmen, wil de Regering er toch op wijzen, dat

Verplichtingen in kader ontwikkelingsstrategie V.N. realiseren.

de Sovjet-Unie haar militaire vermogen heeft vergroot tot een omvang die veruitgaat boven wat voor haar eigen veiligheid noodzakelijk is. Vooral op het gebied van de conventionele strijdkrachten is de krachtsverhouding tussen de N.A.V.O.- en de Warschaupact-landen langzamerhand zo onevenwichtig geworden, dat de N.A.V.O.-landen — dus ook Nederland — wel gedwongen zijn hun inspanning aan te passen, een geloofwaardige afschrikking in stand te houden en de rol van de kernwapens terug te dringen.

DEFENSIE

Nu is ons defensiebudget de afgelopen jaren in feite verlaagd. Een eerste aanzet tot het inlopen van deze achterstand is gegeven in het regeerakkoord. De daarin genoemde commissie van deskundigen, wier advies mede in beschouwing zal worden genomen bij het vaststellen van het financieringsniveau op langere termijn, zal binnenkort worden ingesteld.

Van groot belang vindt de Regering verder een Nederlands aandeel in het speciale Europese programma, dat ten doel heeft de bijdrage van de Europese N.A.V.O.-landen aan de gemeenschappelijke verdedigingskosten te vergroten. Aan de plaats van de strijdkrachten in onze samenleving zal in de komende jaren bijzondere aandacht worden geschonken. Daarbij zal ernaar worden gestreefd in de strijdkrachten een zo groot mogelijke aanpassing te bereiken aan de huidige maatschappelijke opvattingen en verhoudingen, voor zover verenigbaar met de doeleinden van de krijgsmacht.

De Regering zal zich nog moeten beraden over de adviezen van de commissie-Dienstplichtbeleid. In afwachting van het resultaat van dit beraad en mede gezien de financiële situatie kunnen nog geen nieuwe perspectieven met betrekking tot de wedde van de dienstplichtigen worden geopend.

ONTWIKKELINGSHULP

Op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking zullen wij in de eerste plaats streven naar verwezenlijking van de verplichtingen die Nederland heeft aangegaan in het kader van de ontwikkelingsstrategie van de V.N. voor de periode 1971—1980. Deze verplichtingen betreffen voor een belangrijk deel onderwerpen van structurele aard, zoals de handel met de ontwikkelingslanden, investeringen in die landen en de arbeidsverdeling tussen arme en rijke landen.

Voor ontwikkelingssamenwerking is voor de komende kabinetsperiode ruim vijf mld. gulden bestemd tegen ongeveer drie mld. in de periode 1968—1971. De grote omvang van het bedrag noopt eens te meer tot doelmatigheid bij de besteding ervan. Onderzocht wordt in hoeverre aanpassing van de beleidscriteria daarvoor nodig is, uiteraard binnen het kader van de internationaal geformuleerde uitgangspunten. Nog dit jaar zal aan de Staten-Generaal een vierjaren-programma voor de Neder-

landse hulpverlening in 1972—1975 worden aangeboden.

KONINKRIJK

Tegenover wensen tot veranderingen in de staatkundige verhoudingen tussen Nederland en Suriname resp. de Nederlandse Antillen zal de Regering zich positief opstellen, gete op de vrijwillige grondslag van de bestaande rechtsorde en op het internationaal erkende beginsel van zelfbeschikking der volkeren. Dit houdt in dat ook Nederland initiatieven daartoe zou kunnen nemen. In dat geval zou ernstig rekening dienen te worden gehouden met de bij de regeringen van elk der beide andere rijkdelen bestaande opvattingen.

Wijzigingen in de staatkundige verhoudingen zullen niet van invloed zijn op aan Suriname en de Nederlandse Antillen te verstrekken financiële en personele hulp ter ondersteuning van hun ontwikkelingsactiviteiten.

DRINGEND BEROEP

In het voorafgaande heb ik verschillende malen doen uitkomen hoeveel waarde dit kabinet hecht aan een gemeenschappelijke aanpak van beleidsvraagstukken door regering, parlement en volk. De kernproblemen van onze samenleving zijn van een zodanige omvang en vergen zulke ingrijpende beslissingen, dat voor het voeren van een verantwoord beleid een breed draagvlak onmisbaar is. Het daartoe vereiste klimaat zal echter niet ontstaan indien in toenemende mate gehoor zou worden gegeven aan de hier en daar gehoorde roep om „polarisatie”, om verscherping van de politieke en maatschappelijke tegenstellingen in ons volksleven. Natuurlijk gaat het niet aan wezenlijke politieke scheidslijnen te verdoezelen, zo dat al zou kunnen. Maar polarisatie is naar de overtuiging van dit kabinet geen passend antwoord op de grote vragen waarvoor wij ons in dit land zien gesteld. Integendeel, juist omdat die vragen ons allen aangaan en bepalend zijn voor de toekomst van ons gehele volk, nopen ze veeleer tot een mentaliteit van openstaan voor elkaars standpunten en opvattingen, van gezamenlijk zoeken naar de beste oplossing. Het kabinet zal in deze geest handelen en niets nalaten om van zijn kant de nadruk te leggen op wat samenbindt in plaats van op wat verdeelt. Dat houdt in, dat wij open staan voor overleg met de hèle volksvertegenwoordiging, in de hoop dat dit in vele gevallen kan leiden tot parlementaire steun voor ons beleid in een mate die uitgaat boven de getalsmatige meerderheid welke aan het regeerakkoord ten grondslag ligt. Het houdt tevens in, dat wij ons onbevooroordeeld zullen opstellen tegenover wat er aan verlangens, wensen, behoeften en nieuwe ideeën uit de maatschappij naar voren komt, zonder daarbij te vervallen in een dogmatische voorkeur voor het nieuwe omdat het nieuw is. De gezindheid van dit kabinet zal er een zijn van voortdurende herbezinning op bestaande regels, voorzieningen, verhoudingen en instellingen — behoudend wat waard is behouden te blijven, vernieuwend wat vernieuwing behoeft.

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysant . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

A.R. en A.Y.R. uw keuze?

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysantenstekken voor jaarrondcultuur
DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap, politieke partijen, inkomens- en bezitsverdeling . . . . .

Cursus BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen voor f 25,-.

het raadslidmaatschap, begroting, ruimtelijke ordening, gewestvorming . . . . .

Cursus DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen voor f 20,-.

invloed van de burger, parlement, gemeente, economisch beleid, recht, dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen + documentatiemappen voor f 9,50 (in samenwerking met de Ned. Politieke Jongeren Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis prospectus onder vermelding van de naam van de cursus(sen) en de letters NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

SCHUILING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

BUREAU 'DE NIEUWE WEG' VERANTWOORDE HUWELIJSBEMIDDELING DOOR PSYCHOLOGE

Aanmelden schriftelijk:
M. A. de Ruyterstraat 46 - Hengelo (O.)
Telefonisch (05400) 13918.

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

IN PRIMA BOTER EN KAAS

STEEDS DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN

KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

Houthandel en kistenfabriek verpakingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S Handelsondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

Voor uw WASGOED en uw STOOMGOED

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LELIE

BERGEN OP ZOOM - TEL. 01640 - 37450

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE

TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.

Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN etc.

FIRMA T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf G. Mulder Pzn. n.v.

NIEUWBOUW-VERBOUW SLOOPWERKEN

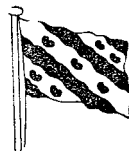
APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

AMSTERDAM

Postweg 91 - Javstraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Everaertstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bencickstraat 28
Bulken Oranjestraat 2B - v.d. Heijplein 9 - Vesterstraat 138 - Spreuwegpark 3 - Ribesstraat 30
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

FRIESLAND

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

presenteert
europese

„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

AANEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
HANDEL
BOUWMATERIALEN-

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

ZEELAND

Bouwmaterialen keukens

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

TE HUUR: APPARTEMENTEN TE VROUWENPOLDER OP WALCHEREN

Voorzien van c.v., koelkast, moderne keuken, en meubilair, enz. Zowel voor vakantie als voor weekends.
DICHT BIJ BOS EN STRAND

Te bevragen bij: P. de Visser, Elsenoordlaan 2, Vrouwenpolder. Telefoon 01189 - 1586

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUWBOUW en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

GRONINGEN

Zwitserse horloges
Verlovingsringen
Goud en zilver
Tafelzilver
Avondmaalserviezen

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 366

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 34/35 - 28 augustus 1971

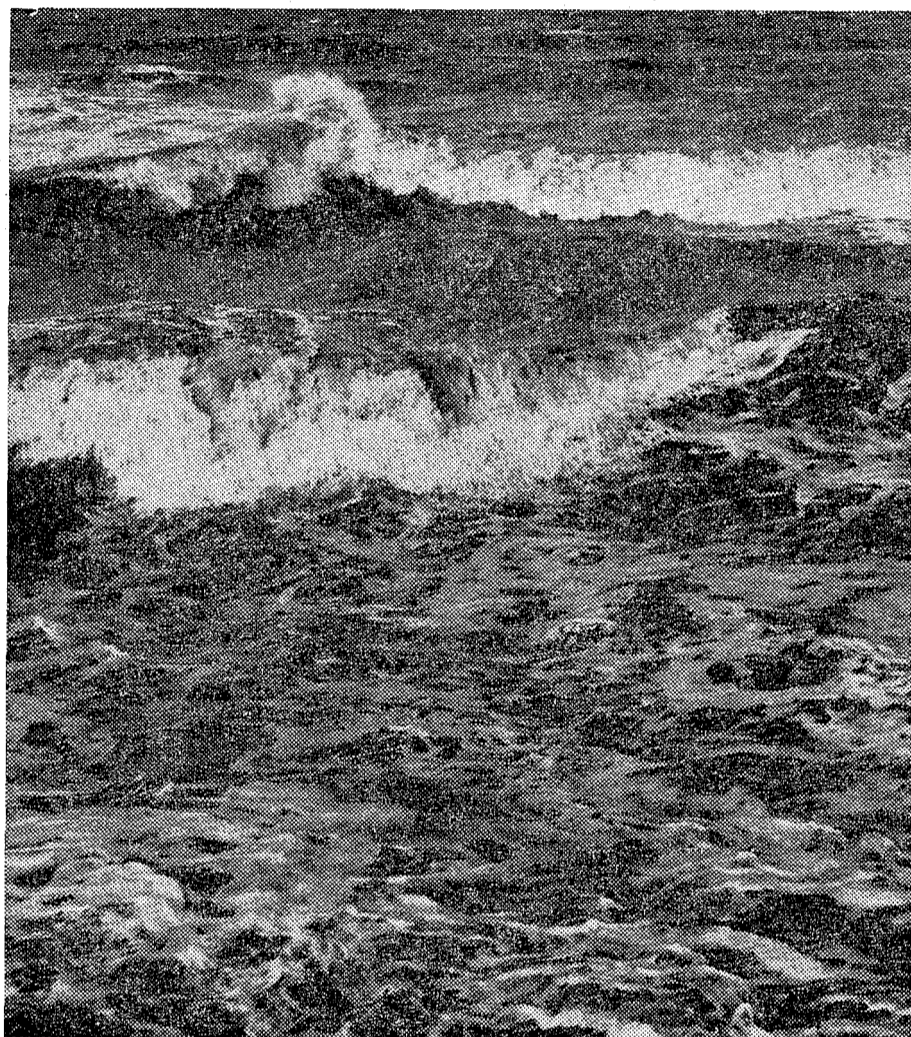
DE DOLLAR: ZWEEFDUIK NOCH LUCHT- SPRONG

Sedert de maatregelen die president Nixon afkondigde ter bescherming van de dollar, is er veel gebeurd maar niet veel veranderd. Men ziet dat ieder land een zo goed mogelijke uitgangspositie voor het komende monetaire overleg probeert in te nemen. Dit overleg is noodzakelijk om de voor het internationale geldwezen broodnodige rust te verschaffen. Naar de uitkomsten van dat overleg is slechts te gissen. Het is zelfs de vraag of men het op korte termijn eens zal kunnen worden.

In E.E.G.-verband zou men het vóór dit I.M.F.-overleg eens moeten worden. Zoals men weet is dit ondanks de bemiddeling van de Benelux-landen de vorige week in Brussel mislukt, zodat ieder voorlopig zijns weegs gaat. Voor de komende onderhandelingen is uniformiteit van standpunt binnen de E.E.G. zeer gewenst. Frankrijk houdt vooralsnog het been „franc“-stijf. Men kan dit uiteraard laken als een gebrek aan collegialiteit, maar er moet gewezen worden op de vraag of bij een systeem van vaste wisselkoersen een geheel vrij internationaal kapitaalverkeer niet dusdanig déstabiliserend werkt dat juist op dit terrein maatregelen genomen zouden moeten worden. Dit dan in de geest zoals Frankrijk recentelijk (in navolging van onder andere België) heeft gedaan en dus tegengesteld aan het West-Duitse standpunt.

Zie voor de achtergronden van een valutacrisis het artikel van dr. H. Visser, „Dollars, francs, marken en guldens“ in N.G. van 5 juni 1971.

I.M.F., Internationale Monetaire Fonds.

IN DIT NUMMER

op pagina 2 enkele gegevens over de komende kadercursus, waarvoor nog enkele plaatsen open zijn. Verder op deze pagina nieuws van de Arjos.

Prof. dr. G. Th. Rothuizen schrijft in een derde artikel over de zedelijke aspecten van het bevolkingsvraagstuk over „Economie en nog wat“. De schrijver heeft het hier vooral over de bevolkingsexplosie in de wereld. Er zijn voorspellingen dat in een verdere toekomst de mens nog maar 1 vierkante meter tot zijn beschikking zal hebben, maar dan zal men ook de bodem van de oceanen ter beschikking moeten hebben.

Minister Schut was een werkelijk minister van Volkshuisvesting, zie het artikel van M. H. L. Weststrate op pagina 5.

Dr. H. Rebel gaat op pagina 7 in op de kritiek van prof. dr. Joh. Booi op de artikelen „Leven met drugs“ welke in N.G. van 15 en 29 mei j.l. verschenen. De reactie van prof. Booi verscheen in N.G. van 31 j.l.

P.T.T.-TARIEVEN

De P.T.T.-tarieven gaan binnenkort opnieuw omhoog. 'De overheid geeft weer het slechte voorbeeld', hoort men allereerst. Is dat zo?

Vooropgesteld zij, dat die verhoging niet dient om gaten in de schatkist te dichten, maar om de sterk teruggelopen rentabiliteit van het P.T.T.-bedrijf weer op een redelijk peil te brengen. Evenals ieder ander loonintensief bedrijf ondervindt ook de P.T.T. relatief sterk de weerslag van de loonontwikkeling. Het is gewenst, dat ook aan een staatsbedrijf de normale eisen van bedrijfsmatig beheer worden gesteld. Op aandringen van de heer Aantjes heeft minister De Quay in 1967 het initiatief genomen tot een grondig efficiency-onderzoek bij de P.T.T. In de jaren daarna is onder verantwoordelijkheid van minister Bakker zeer veel aan de efficiency-verbetering gedaan. Wanneer dan niettemin voor een redelijke rentabiliteit een tariefaanpassing onvermijdelijk is, is daar op zichzelf weinig in te brengen. Zeker onder de huidige prijsgedragsregels is dat geen bevoorrechtiging van een overheidsinstelling. Het alternatief is dat de verliezen niet worden gedragen door de gebruikers maar (via de belastingen) door de niet-gebruikers van de P.T.T.-winsten!

De vraag kan zelfs worden gesteld, of deze norm niet voor elk bedrijfs onderdeel (post, telegraaf, telefoon) afzonder-

lijk zou moeten gelden. Zoals het nu is, worden de verliezen in de postsector nl. opgevangen door de winsten in de telefoonsector. En dat beperkt weer de mogelijkheden voor de investeringen in deze sector, die toch al met een wachtlijst te kampen heeft.

Een andere, zeer fundamentele vraag is, of het wel juist is voor een staatsbedrijf alleen normen van bedrijfsmatig beheer aan te leggen. Moeten hierbij b.v. niet ook politieke overwegingen worden betrokken? Er zijn nl. activiteiten, die van zodanig algemeen belang geacht kunnen worden, dat het niet onredelijk is hen van de P.T.T.-diensten onder de kostprijs te laten profiteren. Vooral bepaalde categorieën van nieuwsbladen komen voor belangrijk hogere lasten te staan, als zij voor de verzending de kostprijs moeten betalen. Tot nu toe worden deze categorieën nl. ver onder de kostprijs 'bediend'. Zij worden dus binnen het totaal van de P.T.T.-diensten door andere gebruikers 'gesubsidieerd'. Men zou echter kunnen stellen, dat — indien zulk een subsidie uit overwegingen van algemeen belang wenselijk is — de last daarvan niet op de andere P.T.T.-gebruikers zou moeten rusten maar op de algemene middelen; m.a.w. deze lasten zouden niet op de P.T.T.-begroting moeten drukken, maar b.v. op die van C.R.M., zoals b.v. ook een telefoonaansluiting in bepaalde gevallen niet gratis gebeurt, maar vanwege de algemene

bijstand wordt betaald. Met dit alles hangt samen de kwestie van de z.g. status van de P.T.T. Als men er de normale regels van bedrijfsmatig beheer op wil toepassen, is het dan ook niet beter de P.T.T. niet de vorm van een staatsbedrijf te laten houden, maar de rechtsnorm te geven van de gewone privaatrechtelijke onderneming, met name met het oog op het investeringsbeleid en het onafhankelijk van de rijksbegroting optreden op de kapitaalmarkt. Voor zulk een statusverandering zijn argumenten aan te voeren zowel voor als tegen. Minister Bakker had een wetsontwerp in vergevorderd stadium van voorbereiding, waarvan bekend is geworden dat het een soort tussenoplossing inhield. Door de kabinetswisseling is de procedure enigszins vertraagd. Het is te wensen dat minister Drees met spoed zijn standpunt zal bepalen, zodat — hoe men ook over de meest gewenste rechtsvorm oordelen moge — deze al vele jaren zwevende zaak tot een beslissing komt.

Er zit dus heel wat meer vast aan de aangekondigde tariefsverhoging dan men op het eerste gezicht zou denken.

Het zou daarom goed zijn indien de Tweede Kamer kans zou zien de begroting van Verkeer en Waterstaat als een der eerste begrotingshoofdstukken na de a.s. algemene beschouwingen te behandelen.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

★

DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771
AMSTERDAM

ZIJLWEG 53, TELEF. 023 - 326966, HAARLEM.

LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEF. 070 - 839446, DEN HAAG.

KADER CURSUS

De A.R.P. organiseert komend seizoen weer een kadercursus. De bedoeling van deze cursus is jonge actieve leden van de A.R.P., in de leeftijd van 20 tot en met 40 jaar, een stuk vorming te geven over de uitgangspunten en praktische uitwerking van de A.R.P.-politiek.

Er zijn nog enkele plaatsen voor deelname beschikbaar.

Enkele feitelijke gegevens:

1. De kadercursus kent drie tweedaagse conferenties. De conferenties beginnen op donderdagavond en worden zaterdagmiddag beëindigd. De eerste conferentie, te houden op 21, 22 en 23 oktober 1971, kent als thema 'Welvaart en Welzijn'.

De tweede conferentie, met als data 3, 4 en 5 februari 1972 zal gewijd worden aan de internationale politiek en de laatste conferentie, van 13, 14 en 15 april 1972 zal handelen over het functioneren van de democratie en de

U KUNT NOG MEEDOEN

partijverhoudingen. Als één van de voorwaarden voor deelname aan de kadercursus wordt gesteld, dat deze conferenties worden bezocht.

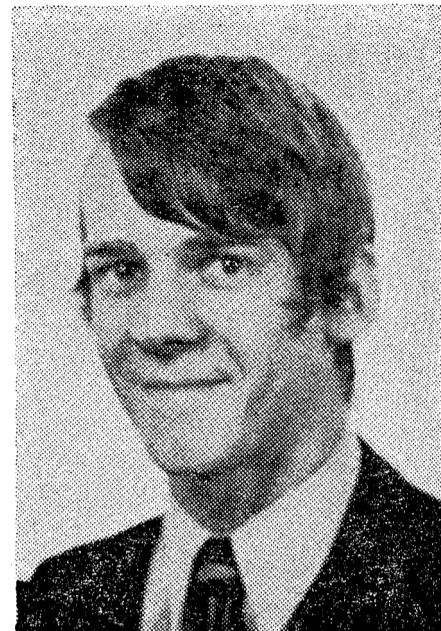
2. Voor elke conferentie ontvangen de deelnemers documentatiemateriaal, met een richtlijn hoe dit het meest effectief ter voorbereiding van de conferentie kan worden bestudeerd. Daarbij zullen de cursisten voor elke conferentie een tweetal taken moeten vervallen.

3. Een bepaalde vooropleiding voor het volgen van de cursus is niet vereis. Wel meeleven en activiteit in de partij.

4. De reiskosten worden vergoed. Wel wordt aan de cursisten een inschrijfgeld van f 25,— gevraagd en voor de bestrijding van de onkosten een bedrag van f 10,— per conferentie.

5. Inlichtingen voor deelname aan de cursus: secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag, telefoon 070-183960 (Van Tellingen).

NIEUWE ARJOS SECRETARIS

Tot secretaris van de Arjos is benoemd John Toxopeus uit Amsterdam. Per 1 september zal hij met zijn werkzaamheden bij de Arjos beginnen. John Toxopeus volgt Frits Kool op, die enige tijd geleden benoemd is tot adjunct-secretaris bij de A.R.P.

De nieuwe Arjos-secretaris is goed bekend in de organisatie. Enkele jaren achtereenvolgens was hij (in zijn vrije tijd) secretaris van de Arjos in Noord-Holland; ook is hij lid van de landelijke organisatiecommissie van de Arjos.

John Toxopeus is bovendien jarenlang gangmaker geweest van de Arjos-afdeling 'Voorland' in Amsterdam-Oost.

Wij wensen hem bij de uitvoering van zijn nieuwe taak veel succes.

ARJOS VOERT LEDENWERFACTIE „AD REM” U KUNT DAARBIJ HELPEN

DOOR FRITS KOOL

Deze week is de actie 'Ad Rem' van start gegaan. De Arjos wil hiermee haar ledental opnieuw aanzienlijk opvoeren. Lukte het om eind 1970 een netto-ledenwinst van ruim 200 te incasseren, thans staat de organisatie aan de vooravond van een volgende poging het ledental nog verder op te voeren. Het streven is erop gericht om in vergelijking met het totaalcijfer van 1970 opnieuw enkele honderden leden te winnen. Er is een uitvoerig plan de campagne opgesteld, dat inmiddels in het bezit is van de provinciale en plaatselijke Arjosafdelingen. Verder krijgen aan het begin van de maand september alle Arjosleden persoonlijk uitvoerig bericht en instructies over de actie.

U KUNT HELPEN

Maar ook u, als N.G.-lezer, kunt helpen de actie te doen slagen. Uw hulp is zelfs onontbeerlijk. En inmiddels zal de doorsnee A.R.P.'er overtuigd zijn van het nut, dat de partij kritisch begeleid wordt door een sterke jongerengroepering. De verkiezingsuitslag heeft aangetoond dat het kiezersbestand van de

A.R.P. vergrijzingsverschijnselen vertoont. Daar wil de Arjos wat tegen doen, maar daarbij is de hulp van A.R.P.-leden vereist.

WAT KUNT U DOEN?

a) U kunt zelf Arjosleden werven. Jonge mensen tot maximaal 30 jaar (een minimumleeftijd kent de Arjos niet) kunnen lid worden. Contributie f 3,50 voor de periode van september tot en met december 1971.

b) U kunt namen en adressen van jongeren uit uw omgeving, waarvan u denkt dat ze geïnteresseerd zijn in de Arjos, doorgeven aan het secretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. Deze jongeren ontvangen dan uitvoerig infor-

matiemateriaal over het doel, de werkwijze en de activiteiten van de Arjos. Zo mogelijk krijgen ze daarna persoonlijk bezoek om na te gaan of ze zich daadwerkelijk als lid willen aanmelden.

c) U kunt de Arjos aanzetten om in uw woonplaats een afdeling op te richten, wanneer er daar geen is. En uw hulp bij de pogingen tot oprichting wordt dan uiteraard zeer op prijs gesteld. Aanbiedingen eveneens aan Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Hebt u nog vragen? U kunt ons bellen (070-183964-183960) of schrijven. We zijn er voor!

DOCUMENTATIE OVER ZUID-AMERIKA

De werkgroep buitenland van de Arjos heeft het derde bulletin van dit jaar uitgebracht. De uitgave is ditmaal geheel gevuld met bijdragen over de Latijns-Amerikaanse ontwikkeling.

Maarten van Ditmarsch schrijft over 'Mogelijkheden tot verandering', terwijl Pieter van Essen het 'Buitenlands kapitaal in Latijns-Amerika' aan een onderzoek onderwerpt. Tot slot geeft Gerrit

van der Meer een overzicht van 'Latijns-Amerikaanse samenwerkingsvormen'.

Deze interessante publikatie is verkrijgbaar voor de prijs van 1,— per stuk.

Na storting van het bedrag op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van 'Latijns-Amerika' wordt de publikatie onmiddellijk toegezonden.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 18390, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,— per half jaar.

Giro 89673 en name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement

f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

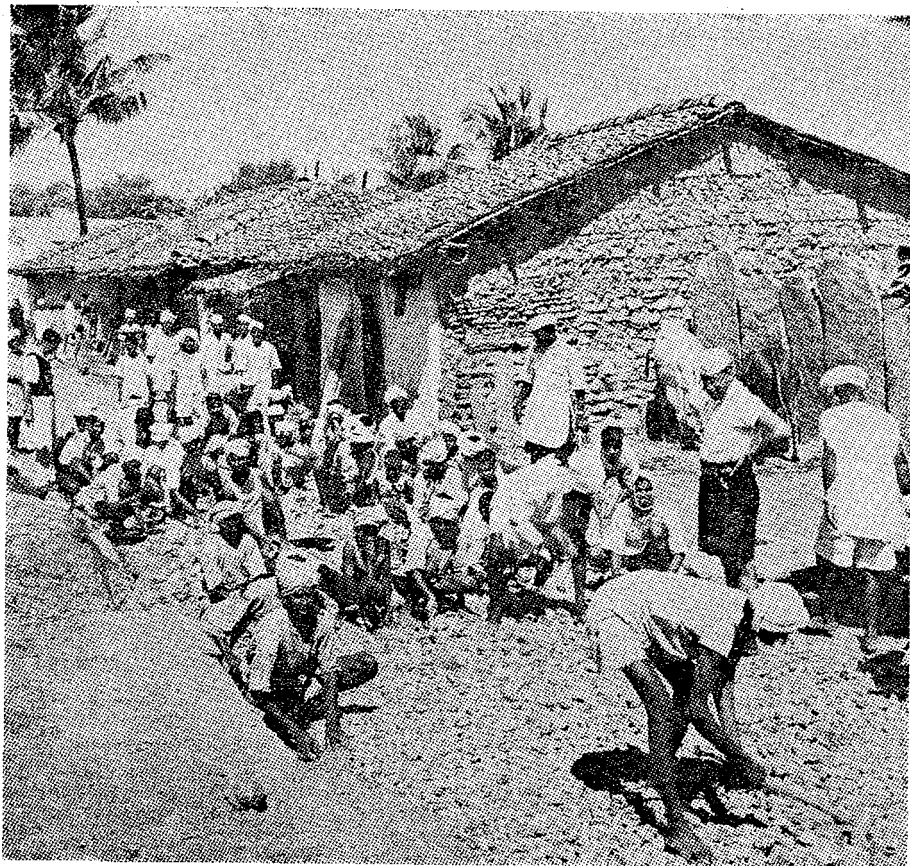
DEMOGRAFIE EN ECONOMIE

Ondanks het feit, dat Japan zich het — ietwat dubieuze — privilege heeft eigen gemaakt een der beste methoden van geboorteregeling (beter — bestrijding) te bezitten, heeft zelfs deze efficiency de bevolkingsgroei aldaar niet helemaal tot stilstand kunnen brengen. Hoeveel te minder zal dit in de andere landen, waarover wij het nu hebben, het geval zijn. Ook wanneer deze bij de anticonceptionele maatregelen nog andere treffen van even andere aard, door bijv. de vroeghuwelijken te besnoeien — zoals in Egypte geschied is en in China, waar de man 20 en de vrouw 18 jaar moeten zijn om te mogen trouwen, zoals ook in India, waar de jongen 18 moet zijn en het meisje minstens 14 — redden we het daarmee niet. Al was het alleen al, omdat niettemin in India, dwars tegen de wet in, nog zo'n 9 miljoen huwelijken per jaar gesloten worden onder de 14 jaar

Men kan er thans over twisten, wat het meest efficient is om de bevolkingsexplosie — dat inderdaad is de term: de mensheid **groeit** niet in getal, maar explodeert! — aan banden te leggen. Pank schijnt voorop te stellen: geboorteregeling, Pandit Nehroe gaf indertijd aan economische maatregelen de voorkeur. Een feit is, dat als de economie niet komt bij de demografie het bevolkingsvraagstuk explosief zal blijven, met alle verwoestende kracht vandien. Klaas de Jonge heeft indertijd in **De Groene Amsterdammer** een vrij hatelijk artikel geschreven over de vlotheid, waarmee het rijke Westen het arme Oosten allerlei geboortetactieken weet aan te praten: het lijkt z.i. wel of onze hele ontwikkelingshulp daaruit bestaat! Hij wijst er op, dat 'terwijl de Verenigde Staten de economische en technische hulp aan de derde wereld drastisch aan het beperken zijn, ze in 1970 '37 maal méér uitgaven aan geboortebeperving dan vijf jaar geleden' voor deze zelfde wereld. Geboorteregeling is een van de goedkoopste vormen van hulpverlening, 'iedereen ziet het belang ervan in en het leidt de aandacht af van de noodzaak doeltreffende economische hulp te verlenen, iets waartoe de meeste rijke landen niet bereid zijn'. Vrij hatelijk is zijn artikel vanwege de conclusie: 'In het huidige kader van de ontwikkelingssamenwerking vormt de family planning één van de wapens uit het arsenaal waarmee het westen de arme landen in zijn greep tracht te houden'. Ook als men bedenkingen heeft tegen deze gevolgtrekking, zal men er toch goed aandoen de rest van het artikel serieus te nemen: zonder economie wordt het met de demografie niets.

BEVOLKINGSVRAAGSTUK ALS VOEDSELVRAAGSTUK

Wanneer wij de bevolkingsbeperking niet in overstemming kunnen brengen met de bronnen van voeding, dan zullen we moeten trachten die bronnen in overeenstemming te brengen met de bevolkingsaanwas en in ieder geval zal het allebei dienen te geschieden, zelfs gelijk óp — aldus Sauvy. Immers, waarom moeten er minder, veel minder kinderen geboren worden? Niet direct uit gebrek aan ruimte. Niet alleen in Centraal-Afrika zijn nog hele streken onbewoond, zelfs in het dicht-

ZEDELIJKE ASPECTEN VAN HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK

ECONOMIE EN NOG WAT

DOOR PROF. DR. G. TH. ROTHUIZEN

bevolkte India kan men eenzelfde verschijnsel aantreffen. Wel zijn er voorspellingen, dat over 700 jaar de mens niet méér ruimte ter beschikking zal staan dan één vierkante meter (tegen welke tijd wij dus een nieuw soort mens ontworpen zullen moeten hebben: een soort zitwezen), als tenminste tegen die tijd de bodem van de oceaan ons ter beschikking zal staan, want die zullen we erbij nodig hebben 1)! Men kan echter zeggen, dat dit nog wel even duren zal. Hoewel? Hoe kort is het nog maar geleden, dat het 1300 na Christus was! En komen wij in landen als Nederland al niet met een zó drastisch ruimtegebrek te zitten, dat een stuk geboorteregeling in de ruimte-ordening van overheidswege zal moeten worden opgenomen? Men denke, wederom — of maar liever niet — aan Japan 2).

Maar daarover nu niet. Het bevolkingsvraagstuk is — absoluut genomen 3) — in de eerste plaats een voedselvraagstuk, d.w.z. geen ruimtelijke, maar een economische aangelegenheid (in de eerste plaats, d.w.z. niet overal: hoezeer strijden bijv. in landen als het onze ruimte en economie om de voorrang). En dat is daarom een enorm vraagstuk, omdat de medische voorzieningen ons geholpen hebben aan een veel langer leven op aarde. Het zijn vooral deze voorzieningen geweest, die de mortaliteit enorm hebben gedrukt en deze nog meer zullen gaan drukken, terwijl het drukken van de mortaliteit op zijn beurt de versnelde bevolkingsgroei heeft mogelijk gemaakt, behalve dat natuurlijk allerlei hygiënische maatregelen (zoals het doden van de malariamug), het hunne hebben bijgedragen. Vandáar vooral een bevolkingsexplosie, die ons in het jaar 2000 aan tweemaal zoveel mensen kan helpen (nl. 7 miljard) als de wereldgeschiedenis tot nu toe heeft voortgebracht, terwijl pessimisten — pessimisten: reeksen lopen niet altijd eenvoudig dóór! — in het jaar 2100 op 31 en in het jaar 2200 op 170 miljard mensen rekenen.

Een veel langer leven dus, maar ook een veel slechter. Ontving de Indiër uit de dertiger jaren een kleine 2000 calorieën per dag, tegenwoordig zijn het er een kleine 1600, terwijl als minimum geldt 2200 4). En dat is niet alleen in India het geval. In het jaar 1939 moest nog negenendertig procent van de wereldbevolking het met minder dan 2200 calorieën per dag doen; nu is dat al zestig procent. De Froe ziet de situatie in Egypte en Ceylon parallel lopen met India. De levensvoorwaarden werden verbeterd, de bevolking nam in verhouding sneller toe en de levensvoorwaarden zijn nu slechter dan vijftig jaar gelden. Natuurlijk is het vraagstuk niet alleen het voedselvraagstuk, het bedreigt de minimumvoorwaarden voor alle welzijn: Om een grotere bevolking een inkomen te verschaffen, dat alleen maar gelijk is aan het karige inkomen van de reeds aanwezige bevolking, heeft men een kapitaal nodig, dat ongeveer driemaal dat inkomen bedraagt. Indien een extra bevolkingsgroei van 1 1/4 pct. het gevolg is van de medische verbeteringen, zal men daardoor een extra kapitaalvorming nodig hebben van 3 3/4 pct. van het nationale inkomen. Bij een totale kapitaalvorming van bijvoorbeeld 12 pct. van het nationale inkomen — een veel voorkomend geval — betekent dat, dat ongeveer een derde van de kapitaalvorming nodig is om alleen maar het inkomen per hoofd te handhaven zonder dat een verbetering van de

VERVOLG OP PAG. 4

één enkel front kan alle andere gewonnen veldslagen tenietdoen'.

1) Brandt acht de kans op migratie naar de zeebodem aanzienlijk waarschijnlijker dan die naar andere hemellichamen, zoals ook Jacobi. Deze vermeldt tevens als mening van McNamara, president van de Wereldbank, gesteld de huidige groei blijft aanhouden: 'Over zeseneenhalve eeuw, dezelfde nietige tijdsspanne, die ons scheidt van de dichter Dante, die zeseneenhalve eeuw geleden leefde, zouden er per vierkante meter aardse grond elf mensen moeten staan — een schrikbeeld, waarnaast zelfs 'De Hel' van deze dichter moet verbleken'. Dat klinkt nog even ernstiger!

toestand wordt verkregen. Bovendien had men bij de vroegere bevolkingsstijging ook al een derde van de kapitaalvorming daarvoor nodig. Een derde blijft dan over voor de verbetering van de welvaart. De extra bevolkingsgroei heeft dus het effect, de vooruitgang met de helft te verminderen. In landen waar de bevolkingsgroei nog meer gestegen is, kan het gebeuren dat de vooruitgang wordt teruggebracht tot minder dan de helft van wat hij anders geweest had kunnen zijn', aldus een expert als weinigen: Tinbergen. Het is tragisch — minister Udink heeft daarop gewezen — dat in de afgelopen tien jaar de rijkdom der arme landen in percentages sneller is gegroeid dan die van de rijke landen. Maar door de bevolkingstoename in deze landen is individueel geen verbetering merkbaar.

Daar komt nog wat bij. De ervaring heeft geleerd, dat methoden van geboorteregeling — op den duur — sneller aanslaan naarmate de gezinnen, waarom het gaat, er welvarender, economisch gezonder, voor staan. Op den duur — d.w.z. 'hoewel de vooruitgang aan de landbouw bij de ontwikkelingsinspanningen der ontwikkelingslanden een maatschappijopbouw bevordert, die per traditie het grootste aantal geboorten vertoont, leidt deze weg toch het snelst tot economische groei en daarmee tot toestanden, waarin de mensen er zich van bewust worden, dat een kleiner aantal kinderen in hun eigen economisch belang is' (Jacobi). In eerste instantie verhogen betere levensomstandigheden dus het kindertal, in tweede instantie verlagen ze dit. Want 'één ding is zeker: dat de wens om het aantal kinderen te beperken in de kringen der rijken, van adel en burgerij is ontstaan' Sauvy, die dit zegt, wijst ter illustratie van deze 'onlogica' op de in deze kringen heersende 'zekere vrijheid van geest ten opzichte van moraal en godsdienst'. Voorts op de 'uitgebreide behoeften' tevens op de 'sociale emancipatie van de vrouw' en Brandt neemt het kernachtig gezegde van Couwenberg over: 'De mens van de sociale voorzieningen is ook de mens van de gezinsbeperking.

Zo is de demografische oplossing niet weinig afhankelijk van de economische — behalve natuurlijk, dat het omgekeerde het geval is en blijft — en dan te denken, dat beide visies tot op heden niet even sterk, maar even armetierig wortel schieten! De wereldbevolking blijft nog steeds groeien met 2 pct. per jaar, de voedselvoorraad met 1 pct.

VIER FRONTEN

En dan bovendien te denken, dat genoemde noemers — demografie en economie- tekortschieten, d.w.z. ook daarmee niet alles is gezegd.

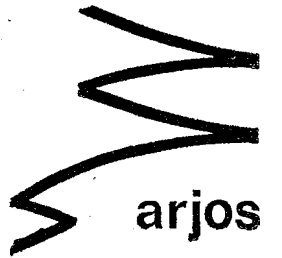
'Uit de aard der zaak is de voedselvoorziening van uitermate grote betekenis. Maar alleen met uitbreiding van het voedselvoorzieningsarsenaal is men er niet. Men kan in het algemeen stellen, dat maatschappelijke vooruitgang alleen integraal, op een breed front mogelijk is. Verbeteringen op een enkel punt leiden uiteindelijk tot niets. Het voedselproductieprobleem is niet opgelost, wanneer het transportprobleem niet in evenredige mate wordt aangepakt. En het voedselproductieprobleem is niet alleen een probleem van landbouwgrond en landbouwmethode, maar evenzeer een opvoedings- en onderwijsprobleem van de erin betrokken mensen', aldus de Froe. En Jacobi vat terecht samen: 'Rijke en arme landen zullen op vier fronten tegelijk de strijd met armoede en geweld moeten aanbinden; het voedselfront, het ontwikkelingsfront, het onderwijs- en opvoedingsfront, het geboortefront. En de inéénstorting van

2) Van Royen, **Interview** in: Gezond Gezin, 's-Gravenhage, 1966: 'Het enige is te hopen, dat er voortdurend op getamboerd wordt, dat het niet al te vol moet worden, dat de regering steeds laat zien, wat de invloed van de bevolkingsgroei is voor ons welbevinden. . . we zijn er nog niet. Het geboortecijfer moet van 20 nog terug naar 14 geboorten per 1000 inwoners, wil de bevolking constant blijven' cf. de Katernen **Ruimte voor de mens en Kraakende ruimte**, Amersfoort, 1969 nr. 1 resp. 1970, nr. 7/8.

3) De Froe, onderscheidt tussen een tijdelijke of een blijvende, een plaatselijke of een algemene overbevolking en dus mensen zijn gedoemd te sterven. Voor alle mensen kan worden voldaan voor alle levensvoorwaarden niet meer absolute is sprake, wanneer aan de er tussen relatieve of absolute. Van een zelfke of een algemene overbevolking tijdelijke of een blijvende, een plaatselijke of een algemene overbevolking.

4) Thunberg noemt het minimum en wijst er tevens op, dat de getallen voor Canada en Zwitserland resp. zijn 3000 en 3200. Inmiddels overtreffen de Nederlanders het laatste getal weer met 40 (3240), terwijl de Ieren de kroon spannen met 3450 calorieën.

**ARJOS
WERFACTIE
AD REM**

is gestart. Haak erop in. Vul de onderstaande bon in, want lid worden van de Arjos betekent:

- dat je maandelijks het Arjosblad 'Op Wiek' krijgt;
- dat je inspraak krijgt tijdens de talrijke plaatselijke, provinciale en landelijke bijeenkomsten;
- dat je zelf volop activiteiten kunt ontplooiën;

Heb je er nog twijfels over? Neem dan de proef op de som. De contributie is nu maar f 3,50 voor de periode van september t/m december 1971.

AANMELDINGSFORMULIER

Ondergetekende,

NAAM: .....

STRAAT: .....

PLAATS: .....

Geeft zich op als lid van de Arjos.

De contributie van f 3,50 over de periode sept./dec. 1971 is inmiddels gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

Dit formulier zenden aan:
SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.

De Stichting „Protestants Centrum voor Maatschappelijke Dienstverlening“

te Apeldoorn, waarin participanten samenwerken van de stichting 'Gereformeerd Sociaal Centrum' en de stichting 'Protestants Centrum voor Maatschappelijk Welzijn', zoekt contact met een

MAATSCHAPPELIJK WERKER

met voldoende leidinggevende capaciteiten, ten-einde:

- coördinerend en begeleidend op te treden in het team maatschappelijk werkers (8 personen)
- de instelling in werkgroepen en commissies te kunnen vertegenwoordigen
- een bijdrage in het beleid der instelling te kunnen leveren.

De dagelijkse leiding van de stichting P.C.M.D. berust bij een directeur, terwijl naast de sectie

maatschappelijk werk, een sectie gezinsverzorging, een sectie bejaardenzorg en een afdeling financiële administratie aanwezig is.

Apeldoorn is een aantrekkelijke woongemeente, waar tevens voor een enthousiaste kracht voldoende mogelijkheden aanwezig zijn om zich te ontplooiën.

Het bezit van een diploma Voortgezette Opleiding wordt wenselijk geacht.

Salaris volgens landelijke regeling.

Sollicitaties te richten aan de directeur der stichting, Tutein Noltheniuslaan 41, Apeldoorn, telefoon 05760-18032, waar ook nadere informatie kunnen worden ingewonnen.

**VOSKAMP EN VRIJLAND
KASSENBOUW NV**

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysant . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

HANDELSKWEKERIJ

FIDES

Chrysantenstekken voor jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

EEN WERKELIJK MINISTER VAN VOLKS- HUISVESTING

Het is al weer enige tijd geleden dat wij in een artikel in dit blad aantoonde dat het woningbouwbeleid van minister Schut in plaats van een mislukking te zijn — zoals de oppositie bij herhaling de bevolking trachtte wijs te maken — een geslaagd beleid genoemd moest worden.

Niet alleen slaagde hij erin ondanks allerlei kostenstijgingen en een langere gemiddelde bouwtijd, de geplande 500.000 woningen in vier jaar te bouwen, op het moment dat hij de ministerssteek afzette was het aantal in uitvoering zijnde woningen, nl. bijna 158.000, groter dan ooit tevoren. Als zijn opvolger dat niveau weet te handhaven worden er in de komende vier jaar 600.000 woningen gebouwd.

De afgetreden minister leverde hiermee een goede prestatie. Minder spectaculair dan zijn voorganger Bogaers die de produktie van 75.000 woningen per jaar opvoerde tot 125.000 per jaar en daarom de naam van bouwminister kreeg.

Als wij het beleid van minister Schut zouden moeten typeren dan zouden wij willen zeggen: hij was een werkelijke minister van Volkshuisvesting.

ANDERE ASPECTEN

Minister van Volkshuisvesting, dat betekent dat uiteraard het bouwen grote aandacht kreeg, niet alleen wat de kwantiteit maar ook wat de kwaliteit betreft, maar dat ook allerlei andere aspecten van het volkshuisvestingsvraagstuk de nodige aandacht kregen. Al te veel en al te lang heeft men het vraagstuk van de volkshuisvesting vereenzelvigd met het kwantitatieve woningtekort en daardoor met het bouwen. Het huurvraagstuk, dat van zo grote betekenis is om te komen tot een rechtvaardige verdeling van de woningruimte, kwam nauwelijks uit de verf. Zeker er zijn periodieke huurverhogingen geweest maar ze dragen er niet toe bij om ieder gezin aan een passende woning te helpen tegen een redelijke huur. Het verschil tussen de huren van vooroorlogse woningen en nieuwe woningen werd in vele gevallen nog groter. De huurcompensatie, een bepaald percentage van het loon of salaris, gold voor iedere loon- of salaristrekende en stond in vele gevallen in geen verhouding tot de werkelijke huurverhoging.

Velen, met name de wat hogere inkomens, maar zij toch niet alleen, hebben de huurcompensatie ervaren als een loonsverhoging. Ze bleven rustig in hun goedkope woning zitten.

AANPAK HUURPROBLEEM

Minister Schut heeft het huurprobleem wel aangepakt. Hij diende bij de Tweede Kamer het wat gecorrigeerde ontwerp-Bogaers in tot verhoging van de woningwethuren voor diegenen, die gezien hun inkomen, geacht konden worden te goedkoop te wonen.

Ondanks felle kritiek van de oppositie — door deze maatregel zouden alleen de bewoners van gesubsidieerde woningen getroffen worden — werd het wetsontwerp door de Tweede Kamer aanvaard. Nog voor het wetsontwerp was aangenomen had het reeds effect. Meerderen die door deze maatregel getroffen dreigden te worden vertrokken, omdat ze toch meer huur zouden moeten betalen, naar een duurdere woning daardoor een goedkope woning voor minder draagkrachtigen vrijmakend. Deze voor een rechtvaardiger verdeling van de woonruimte gunstige ontwikkeling werd echter teniet gedaan toen de Eerste Kamer het wetsontwerp verwierp. De doorstromingsgedachte liet de minister echter niet los. Hij kwam met doorstromings-

DOOR M. H. L. WESTSTRATE

regelingen waarbij premies konden worden verstrekt aan hen die een goedkope woning vrijmaakten. Die goedkope woningen waren nodig voor diegenen die de huur van de steeds duurder wordende nieuwgebouwde woningwoningen niet konden betalen.

De minister drong er bij de gemeenten en bij de woningbouwcorporaties op aan geen gesubsidieerde woningen te verhuren aan huurders wier bruto-inkomen meer dan zeven of acht maal de huur bedroeg. Het opvolgen van dit advies zou in elk geval betekend hebben dat uitbreiding werd voorkomen van het euvel dat mensen met een behoorlijk inkomen een voor hen te goedkope woning bezet hielden. Ook deze poging om goedkope woningen ter beschikking te krijgen voor de mensen met lagere inkomens, werd de minister niet in dank afgenomen. Verschillende gemeenten namen de circulaire voor kennisgeving aan evenals sommige woningbouwcorporaties, zoals de Rotterdamse federatie van woningbouwcorporaties. De oppositie moest van deze richtlijnen evenmin iets hebben.

Het opzeggen van de huur aan bewoners, die duidelijk een duurdere woning konden betalen maar dat niet wilden werd als mogelijkheid helemaal verworpen. Ongetwijfeld een nogal ingrij-

pende zaak. Maar waar men deze ministeriële richtlijnen toepaste bleek dat deze mogelijkheid niet eens behoefte te worden toegepast.

Ook op andere wijze trachtte de thans afgetreden minister de minder draagkrachtigen tegemoet te komen bij het huren van een woning, nl. door de invoering van de aanvullende individuele huursubsidie. Wanneer de huur in verhouding tot het inkomen te hoog is (daarvoor geldt natuurlijk een bepaalde sleutel) kan aan de betrokkene een subsidie in zijn huur gegeven worden. Het is een individuele subsidie dus de subsidie moet aangevraagd worden. Op het ministerie is daarom een circulaire samengesteld en op ruime schaal via de gemeenten verspreid om de bevolking op deze subsidiemogelijkheid te wijzen.

VOORLICHTING

In de afgelopen vier jaren is vanwege het ministerie van Volkshuisvesting veel gedaan om de bevolking over allerlei maatregelen voor te lichten. Een goede zaak.

Voorlichting op grote schaal werd ook gegeven t.a.v. de huurharmonisatie een maatregel, die felle kritiek ontlokte aan de oppositie, de vakbeweging en de Nationale Woningraad. De bedoeling van deze maatregel was wat meer ge-

lijkheid, wat meer harmonie te brengen tussen de huur van oude en nieuwe woningen. Vele 'oude' woningen waren, gezien hun woonwaarde, vaak veel te laag in huur. De bewoners, ook al konden zij gemakkelijk een duurdere woning betalen, bleven daarom rustig in deze woningen zitten. Door de huurharmonisatie kan ook hier de doorstroming weer op gang komen. Daarom werd de individuele huursubsidie ook voor deze woningen van toepassing verklaard.

Huurharmonisatie is een nogal ingewikkelde zaak. Het gaat er uiteindelijk om terug te keren naar de normale toestand waarin de huur is afgestemd op de woonwaarde of woongenot van de woning. Een vraagpunt is daarbij nog wat er gebeurt met de hogere huurbegroting van de woningen waarvan de huur geharmoniseerd wordt. Naar mijn mening dient zeker een deel van deze verhoging aan de volkshuisvesting ten goede te komen.

De huidige maatregel is nog maar een aanzet evenals de individuele huursubsidie. Beide zaken zullen verder moeten worden uitgebreid en waar nodig aan de behoeften en omstandigheden worden aangepast. Men is er dus nog lang niet, maar niettemin zijn het pluspunten voor het beleid van de afgetreden bewindsman omdat hij de zaak heeft aangepakt.

Datzelfde geldt voor de huurliberalisatie. Ook dat is een pluspunt. Toen de minister zijn voornemen voor het eerst bekend maakte kwam de oppositie woorden tekort om een dergelijk onsociaal beleid te kraken. De huren zouden op formidabele wijze stijgen enz. Ook anderen vroegen zich af of dat nu wel kon. De minister heeft echter doorgezet en vandaag is Nederland (met uitzondering van de Randstad) grotendeels geliberaliseerd. Het gehuil is verstomd, de grote huurverhogingen zijn achterwege gebleven. Het blijkt een goede maatregel te zijn geweest.

GEEN GERINGE VERDIENSTE

Natuurlijk heeft minister Schut niet alle problemen kunnen aanpakken en ze zeker niet opgelost. Het probleem van de grondkosten bijvoorbeeld is, ondanks allerlei studies niet zo veel dichterbij de oplossing gekomen.

Natuurlijk kan men zeggen dat allerlei getroffen regelingen voor verbetering vatbaar zijn.

Maar in velerlei opzicht zijn er dan toch de aanzetten geweest om tot oplossingen te komen, om het vraagstuk van de volkshuisvesting in zijn totaliteit en complexiteit aan te pakken. En dat is naar onze mening geen geringe verdienste.

De afgelopen vier jaar overziende kan men zeggen dat de afgetreden minister o.m. het geplande woningbouwprogramma heeft gerealiseerd;

het huurvraagstuk en de woonruimteverdeling via diverse maatregelen duidelijk heeft aangepakt, met name ook ten gunste van de lagere inkomens;

de kwaliteit van de nieuwbouwwoningen heeft verbeterd (meer ruimte, centrale verwarming enz.);

de woningbouwcorporaties bij de woningwetbouw voorrang heeft verleend boven de gemeenten;

meer geld heeft uitgetrokken voor krot-opruiming, sanering, stadsreconstructie enz. (272 miljoen gulden in 1971 tegen 74 miljoen in 1966);

gelden beschikbaar heeft gesteld om de experimentele bouw kansen te bieden;

het eigen woningbezit heeft gestimuleerd.

Het lijstje is niet uitputtend maar het is voldoende om vast te stellen dat minister Schut in de ware zin van het woord minister van Volkshuisvesting was.

Handel en Industrie

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v.h. P. WERRE & CO.

**ALLES
OP VERFGEBIED**

Veenkarte 49-50 - Den Haag - Telefoon 633923 (3 lijnen)

VISSER ELEKTROTECHNIEK NV

BEVERWIJK

Telefoon (02510) 25244 (4 lijnen)

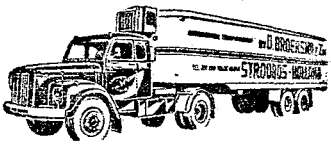
50 JAAR ELEKTROTECHNIEK

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS
Tel. 05123 - 441
Telex 46018

BODEGRAVEN
Tel. 01726 2642

Vraagt eens vrijblijvend inlichtingen omtrent de vele mogelijkheden tot snel en rechtstreeks vervoer

- Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- Behandeling douane-formaliteiten
- Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TELEFOON 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTORENHERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

BOUWMATERIALEN KEUKENS

Tegels - Bekledingsplaten voor binnen- en buitenwerk

TIELSA PRISMA

A. de Jager-Tolhoek N.V.

SHOWROOMS: GOES EN MIDDELBURG

HOLLESTELLE N.V. GOES

MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING

ZAAGMOLENSTRAAT 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

PRINS N.V. Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Tel. 05190 - 3715

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561
ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

SCHULING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES - Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS
UITGEVERS

*Al 70 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

LEVEN MET DRUGS

Graag plaats ik nog een aantal opmerkingen bij de reactie die prof. dr. Joh. Booij gaf in het nummer van 31 juli van dit blad op mijn artikel over drugs (NG, 15 en 29 mei jl.).

Voor het maken van deze opmerkingen zou geen aanleiding bestaan als ik niet op meerdere punten met prof. Booij van mening verschilde, dan wel zijn reactie diverse malen onjuist vond.

Over het begrip drugs valt veel te zeggen. De stelling van prof. Booij dat het bij drugs niet om psychofarmaca gaat is tot op zekere hoogte te verdedigen wanneer de nadruk valt op het woord *farmaca*. Prof. Booij voert aan, dat een bekend psychofarmacacon als imipramine niet de functie van drug vervult. Daar is nog aan toe te voegen dat een aantal stoffen die beslist geen *farmaca*, geen geneesmiddelen **kunnen** zijn (ether, tri, lijm) door snuiven wel als drug worden gebruikt. Daartegenover zijn vele oorspronkelijke geneesmiddelen naderhand als drug in zwang gekomen, en zijn omgekeerd, *notoire drugs* (opium in de vorm van morfine, LSD bijv.) algemene dan wel experimentele *farmaca* geworden. Het gebruik van stoffen als tri e.d. blijft beperkt, omdat de meeste druggebruikers toch wel enig besef hebben van de grote gevaren die aan dat gebruik zijn verbonden, en zo beweegt zich het druggebruik globaal gezien toch overwegend in het grensgebied van de geneesmiddelen. Men kan dan ook vaak met recht zeggen dat de functie van drugs met die van psychofarmaca parallel loopt, en niet zelden daarmee samen valt. De 'soft' drugs zijn hier eigenlijk nog de meest in het oog lopende uitzonderingen, maar het is niet eens gezegd dat dat zo blijft, gezien de moderne geschiedenis van andere drugs. Globaal gezien is mijn omschrijving zeker aannemelijk, al zou zij niet direkt voor wetsbepalingen geschikt zijn. En in elk geval is de functie en werking van drugs moeilijk **beter** dan als die van psychofarmaca aan te duiden.

„SOFT” EN „HARD” DRUGS

Veel van de in beide betogen (van prof. Booij en mij) ontwikkelde gedachten worden bepaald door het onderscheid tussen 'soft' en 'hard' drugs. Prof. Booij wil dit onderscheid niet maken. Ik moet echter stellen dat hij mijn wel hanteren van dat onderscheid met zijn redenering niet heeft onmogelijk gemaakt noch ook maar bemoeilijkt. Om bruikbaar te zijn voor de politiek, waarop mijn betoog in de eerste plaats was gericht, behoeft dat onderscheid nog niet in alle gevallen en in gelijke mate op de beide door mij genoemde kenmerken: verslaving en lichamelijke schade, te berusten. Hoe goed zouden niet, op deskundig advies, 'hard' en 'soft' drugs bij algemene maatregel van bestuur als zodanig aangewezen kunnen worden. Ik geloof stellig dat dan cocaïne en pethidine onder de 'hard' drugs zouden vallen. Met alle konsekventies van dien.

Dat overigens voor een aantal mensen 'soft' drugs 'hard' kunnen zijn, is ongetwijfeld juist, maar dat geldt voor zoveel stoffen en invloeden. Hoeveel individuen kunnen één bor-

rel eigenlijk al niet verdragen wegens overgevoeligheid. Toch wordt alcohol in de maatschappij volledig geaccepteerd, omdat **de mensen** (gemiddeld van alcohol veeleer vreugde dan last of schade ondervinden. Voor hoevelen zal niet gelden dat het contact met toevoegsels aan voedsel en dranken (conserveer-, emulgeer-, kleur-, zoetmiddelen bv.), met cosmetica, met bepaalde kledingstoffen of zelfs de kleuren daarop, hen direct (via allergie bv.) of op langer termijn meer of minder ernstig schaadt. Maar klaarblijkelijk is dat voor de overgrote meerderheid van de mensen niet het geval. De gemiddelde Nederlander wordt althans temidden van het huidige leefklimaat nog ca. 72 jaar oud. En wat hetgeen prof. Booij met alcohol als het gebruiken van **overmaat** aangaat, voorbeeld ook noemt, is het duidelijk dat de schadelijkheid daarvan voor

ANTWOORD VAN DR. H. REBEL AAN PROF. DR. JOH. BOOIJ

alles geldt wat een mens gebruiken kan, zelfs voor datgene wat in normale hoeveelheden gunstig, gezond of ook onmisbaar is.

Ik noem deze dingen omdat ik in mijn artikel ook gezinspeeld heb op de stoffen die wij door het hedendaagse leefklimaat wel gedwongen zijn op te nemen, en waarvan te voorspellen is dat zij veel schadelijker voor alle mensen zijn dan marihuana, dat men ten slotte niet hoeft te gebruiken, zelfs voor de enkelen die met de gevolgen van het gebruik van deze drug bij prof. Booij terecht komen.

STEPPING-STONE

Een overeenkomstig betoog is te houden voor wat betreft de 'stepping-stone' theorie, het automatisch overstappen van de meer 'softe' drugs naar de 'hardere'. Deze theorie gaat ongetwijfeld in menig individueel geval op. In het algemeen is dat echter niet of nauwelijks het geval en dat is hier en daar in de literatuur en uit de inmiddels wijd verbreide hasj-praktijk hier te lande wel gebleken. Ook hier zal een persoonlijke dispositie bepalend zijn. Niet alle Nederlanders worden alcoholist omdat enkelen het zijn en de laatste groeien niet allen tot misdadigers uit omdat sommigen van hen dat onder voortdurende invloed geworden zijn. Deze opmerkingen lijken slechts wat buiten de orde. Zij zijn het niet. In het geval van de alcohol zowel als dat van de drugs zullen opvoeding, milieu en persoon-

lijke wil de dispositie voor 'stepping' bepalen. Voor alcohol is het samenspel van deze invloeden gewoonlijk van voldoende regulerende kracht gebleken. Voor meerdere soorten drugs in Oost en West (maar nog niet hier) eveneens.

Ik wijs dan ook van de hand dat het om praktisch-sociale redenen al ingeburgerde onderscheid tussen 'hard' en 'soft' drugs medisch onjuist is, en beklemtoon nog eens dat het in politiek opzicht zeer bruikbaar kan zijn. Er is geen sprake van dat ik het gebruik van drugs heb willen bagatelliseren. Ik ben maar niet lichtzinnig op het probleem ingegaan, maar vanuit een gedegen achtergrondkennis en na uitgebreide oriëntatie.

Dat ik de zaak niet heb willen bagatelliseren, blijkt wel daaruit dat ik legalisering van de 'soft' drugs niet heb bepleit dan tegen de achtergrond van verbeteringen in het sociale klimaat enerzijds, en intensieve voorlichting over drugs, mitsgaders verscherping van de controle op 'hard' drugs, en voorts strikte controle en prijsregulering van de 'soft' drugs anderzijds. Een min of meer samenhangend stel maatregelen waarachter duidelijk de bedoeling ligt, het gebruik van drugs, ook van 'soft' drugs, zoveel mogelijk in te tomen, dwz. in de hand te houden. De realiteit van het huidige totale verbodssysteem met betrekking tot drugs is toch maar, dat de arm van de overheid te kort blijkt, om het verbod in zijn huidige vorm te handhaven. Bij totstandkoming van een meer genuanceerd beleid durf ik enige hoop te koesteren, dat er mettertijd geen twee miljoen hasj rokers spelt. En zo dat wel het geval is, dat zullen zijn, zoals prof. Booij eerder met zoveel mate en wijsheid gerookt wordt, dankzij de beschikbare voorlichting, dat niet 2 à 3 procent van de rokers bij de arts terecht komt.

De omstandigheden zijn daarvoor hier veel gunstiger dan in Marokko, de situatie waarvan door prof. Booij als waarschuwend voorbeeld wordt genoemd. Een algeheel verbod is onder de heersende sociale en economische omstandigheden in een ontwikkelingsland wellicht verstandig, zij het in casu ook geen levensvoorwaarde, omdat het gebruik van hasj in Marokko van oudsher met het levenspatroon der Marokkanen is verweven. Onze omstandigheden maken veeleer een partiële legalisatie gewenst. Wat in het sociale klimaat naar voren komt is **hier** de bewustwording en afwijzing van de ons opgedrongen en niet te stuiten overvloed, waarvan de voortbrenging ons slechts met de ernstigste zorg kan vervullen waar het de gezondheid, ja het voortbestaan van de mensheid op langer termijn aangaat. Deze situatie leidt zowel tot daadwerkelijk protest als tot een zoeken naar 'natuur', ware menselijkheid, harmonie en vrede. Van beide verschijnselen is het druggebruik een exponent. In **Marokko** zijn echter de apathie en de uitzichtloosheid van armoede en primitieve levensomstandigheden die het hasj genot stimuleren. Dat eist hier duidelijk een andere benadering dan daar, en niet in het minst, omdat ons huidige systeem eenvoudig te kort schiet.

POLITIEKE ASPECTEN

In dit kader is 't. vooral dat ik op de

sociale en politieke aspecten van het druggebruik heb willen wijzen. Prof. Booij vindt dat het **medisch** aspect de andere gezichtshoeken dient te regeren. Het is juist om de enorme sociale consequenties dat ik het **politieke** aspect zo benadrukt heb. Trouwens het artikel had een heel andere strekking dan prof. Booij van artikelen over deze zaken gewend is en verscheen in dit blad, met zijn van medische vakliteratuur totaal verschillende functie. Het medische aspect is zeker belangrijk, maar gezien vanuit de politiek is het slechts een onderdeel, slechts in zoverre van gewicht als het daadwerkelijk **mee-speelt**.

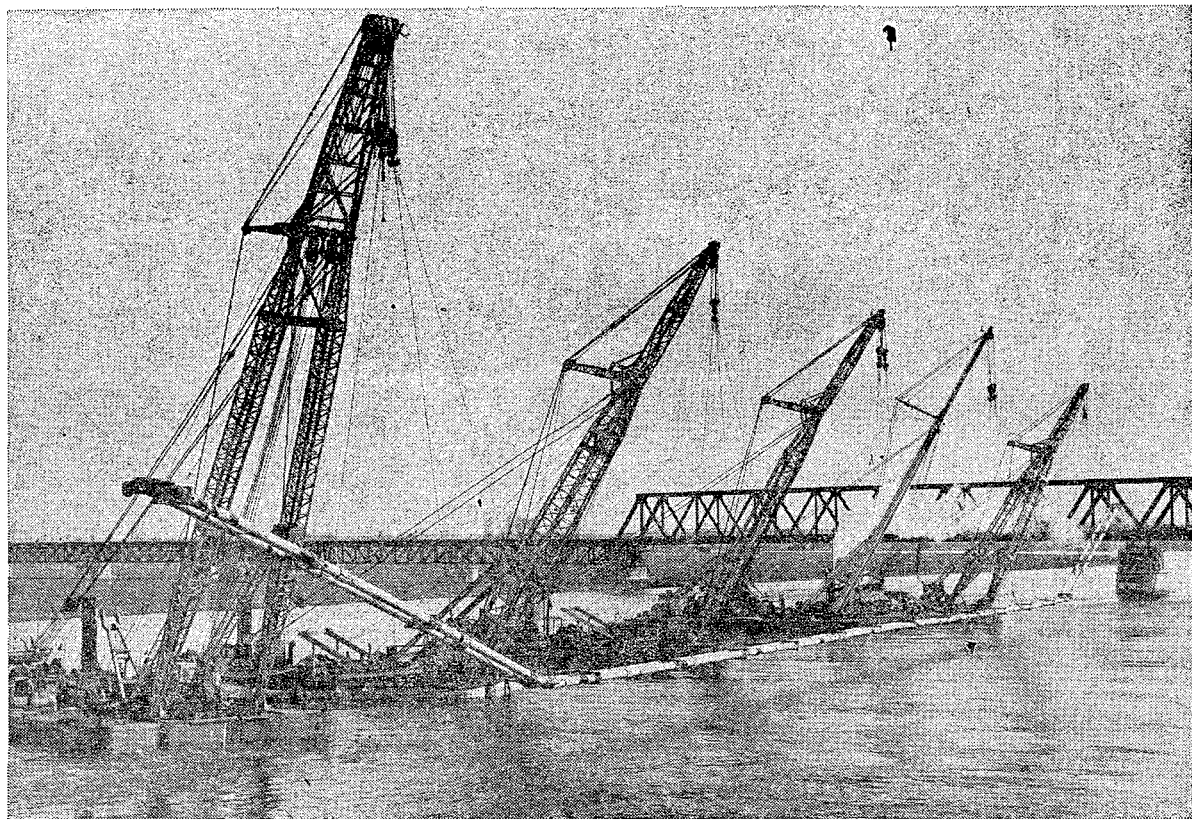
Dat is bij 'hard' drugs per definitie vroeger of later het geval, wanneer verslaving intreedt. Ik heb de amfetaminen in dit opzicht dan ook duidelijk in mijn artikel belicht en heb ze als 'politiek ernstig' behandeld. De grote meerderheid van de 'soft' drug gebruikers komt niet met artsen in aanraking, mits de preparaten goed zijn en het gebruik ervan verstandig toegaat.

De speciale drugklinieken die zijn ontstaan, behoeven ook niet alleen als opvang- en behandelcentra te dienen en als zodanig als waarschuwingsschichten te functioneren. In de door mij voorgestelde georganiseerde voorlichting kunnen zij, en kan de medische wereld in het algemeen een vitale rol vervullen. Om de individuele gevallen waarin zich onaangename verschijnselen voordoen, ondanks goede voorlichting en dus goede toepassing van behoorlijke preparaten, kan een wettelijke regeling dere wet kent zijn uitzonderingsgeniet achterwege gelaten worden. Ievallen en randverschijnselen, en de te ontwerpen regeling kan met het oog hierop trouwens worden verrijkt of anderszins aangepast.

De in te stellen controle op de handel in 'sofs' drugs zal zeker invloed hebben op de kwaliteit van de stoffen. Veel kwalijke bijverschijnselen van het gebruik van 'soft' drugs en veel van de 'stepping-stone' werking ervan zijn ongetwijfeld het gevolg van bijmengsels in de preparaten, niet zelden bewust daarin aangebracht. Bekend is bijvoorbeeld uit Frankrijk dat handelaren aan schoolgaande jeugd hasj monsters uitdelen waarin een aanzienlijke hoeveelheid heroïne is verwerkt. Na enige keren 'hasj' genot zijn de jongelui dan met huid en haar aan de gewetenloosheid van deze lieden overgeleverd. Vandaar dat ik gepleit heb voor krachtige bestrijding van de handel in drugs. En omdat ondanks de huidige verbodsbepalingen die handel als zwarte handel is gaan woekeren, voor een overheidscontrole over die handel. Hetgeen de mogelijkheid zou bieden, om tegenover de ernstige knoeierijen van de zwarte handel een strikte kwaliteitscontrole te stellen, die de zwarte handel deels op dood spoor zou kunnen rangeren.

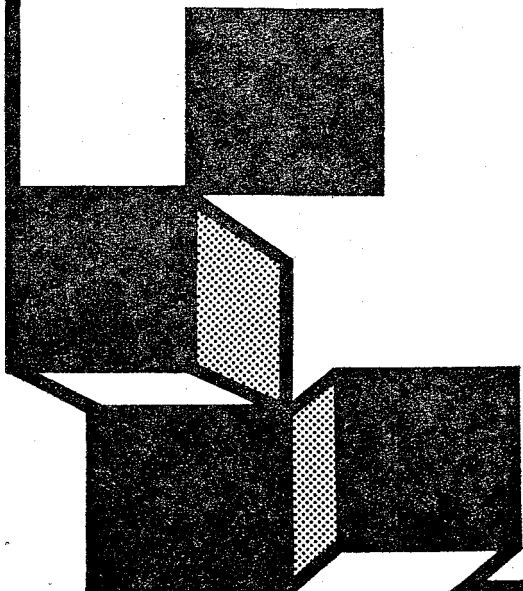
Ik blijf, gezien deze overwegingen, de mening toegedaan, dat goede mogelijkheden tot regulering van het drugprobleem liggen in een andere wettelijke inpassing van de 'soft' drugs, tezamen met een aantal andere maatregelen zoals ik die in mijn artikel heb voorgesteld.

Zinker door de Bergsche Maas bij Heusden voor het vervoer van drinkwater.

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

**Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

**CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

**FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren**

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

FA. JAN DE MIK

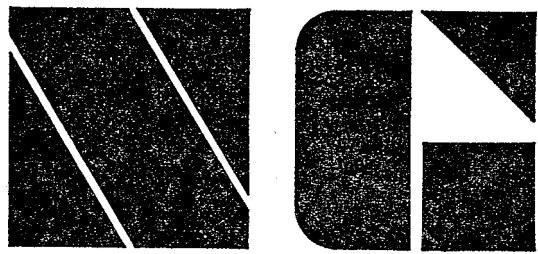
HARDINXVELD - GIESSENDAM

*Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel*

Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 36 - 4 september 1971

KOSMOKOMPLOT

Er is enig rumoer ontstaan rondom de door „Kerk en Wereld” in dit weekend te organiseren manifestatie „Kosmokomplot '71”. Desgevraagd hebben wij commentaar op deze manifestatie gegeven. Wij deden dat niet slechts als leden van de hervormde kerk, maar bepaaldelijk ook als politici, nl. als fractievoorzitters van de beide protestants-christelijke regeringspartijen. Daarom achten wij het juist over deze zaak ook in „Nederlandse Gedachten” en in „De Nederlander” iets te zeggen.

Vooropgesteld zij, dat het rumoer en de van vele kanten geuite kritiek niet — zoals de direktie van Kerk en Wereld in haar reaktie suggereert — hun oorzaak vinden in de perspublikaties.

Zelfs al zouden deze publikaties onvolledig of op onderdelen onjuist zijn, dan nog is dat geen excuus. Tenslotte had Kerk en Wereld dat zelf in de hand door tijdig zelf voor een brede en volledige publiciteit zorg te dragen. Ook wij kregen eerst door de perspublikaties kennis van deze manifestatie, waarin aan onze collegae-fractievoorzitters van D'66, PvdA, PPR, PSP en CPN zo ruimhartig een actieve rol was toebedeeld. De eigenlijke oorzaak van het ontstaan van rumoer ligt dan niet bij die perspublikaties, maar bij de houding die Kerk en Wereld van de aanvang af heeft ingenomen.

De manifestatie beoogt, zo moeten wij uit een ons door Kerk en Wereld toegezonden reaktie op de binnengekomen kritiek opmaken (over meer rechtstreekse informatie beschikken wij nog altijd niet!) een aantal studie-, werk- en aktiegroepen bijeen te brengen die zich richten op het wegnemen van belemmeringen voor de vrede gerichte werkzaamheden. De keuze van de deelnemende groepen blijkt dan echter zeer eenzijdig anti-westers uit te vallen. Te dien aanzien verweert Kerk en Wereld zich met de opmerking dat de keuze van deze groepen niet inhoudt dat Kerk en Wereld zich met hen identificeert en evenmin dat het geen ernstige bezwaren heeft tegen bijvoorbeeld diktaturen in Oost-europa. Dit is natuurlijk een verweer dat nergens naar lijkt. Wie wél de fractievoorzitters van CPN en PSP uitnodigt en niet die van ARP en CHU (die blijkbaar geacht worden niet kritisch te staan tegenover belemmeringen van de vrede) en dan dit onderwerp zó aan de orde stelt, doet een politieke

keuze die er niet om liegt. Voor de in het verband met het onderwerp gewenste discussie met politici is de keus gevallen op D'66, PvdA, PPR, PSP en CPN, omdat de voor de manifestatie uitgenodigde groepen „menen bij deze partijen het meeste gehoor te zullen vinden zodat er een gespreksbasis aanwezig kan zijn”.

In de pers hebben veel krassere commentaren gestaan van woordvoerders van Kerk en Wereld, maar daar hebben wij ons dus niet op gebaseerd.

Politiek aspekt

Onze eerste opmerking bij deze gebeurtenissen is er een van politieke aard. Hoe is op het ogenblik eigenlijk precies de verhouding tussen PvdA en CPN? Wij hebben onlangs in Groningen al iets van een soort „Volksfront-aktie” gezien, waarbij de gewestelijk voorzitter van de PvdA (dus echt niet de eerste de beste in een partij) samen met notoir communistische groepen optrad. Bij de debatten naar aanleiding van de regeringsverklaring op 4 en 5 augustus heeft een onzer de heer Den Uyl zeer nadrukkelijk gevraagd te antwoorden op de vraag of hij zulk een aktie toejuichte dan wel afkeurde dan wel of hij vond dat men dit van geval tot geval moest beoordelen. De heer Den Uyl ging in eerste instantie aan deze vraag voorbij (de Haagse Post had een smeug verhaal over de reden, maar de juistheid ervan kunnen wij niet beoordelen).

In tweede instantie is de vraag herhaald en toen antwoordde de heer Den Uyl, dat deze aktie (in de officiële Handelingen vonden wij dit afgezwakt terug tot „de vorm van de aktie”) als een incidentele zaak moest worden

gezien. Voor dit incidentele karakter verwees hij naar een verklaring van het bestuur van de Partij van de Arbeid van verleden jaar, „nl. dat het geen enkele behoefte had en heeft iets met het bestuur van een ondemokratische partij zoals de CPN te ondernemen”.

In het licht van deze verklaring is het natuurlijk hoogst interessant hoe de fractievoorzitter van de PvdA op de uitnodiging samen met zijn collega van de CPN op te treden (wij herinneren ons nog de onverbloemde weigering van Vondeling in Nijmegen!) heeft gereageerd. Aanvaardt? Afwijst? Neen, de heer Den Uyl is wegens vakantie verhinderd!

Hoe past deze reaktie in de geciteerde verklaring? Daarin zou onzes inziens hebben gepast de ondubbelzinnige verklaring, vakantie of geen vakantie, dat op een dergelijke manifestatie de fractievoorzitter van een democratische partij als de PvdA niet in één forum zitting neemt met de fractievoorzitter van een ondemokratische partij als de CPN. (Marcus Bakker was trouwens de man die het hele probleem oploste door sarkastisch te laten weten „niet in een dergelijke discussie te zijn geïnteresseerd”, waarbij het volle accent wel op moeten vallen op het woord discussie).

Kerkelijk aspekt

Onze tweede opmerking is van kerkelijke aard. Natuurlijk is naar aanleiding van onze reakties alweer gesuggereerd dat de ARP en de CHU zich gepasseerd gevoelen vanwege hun pretentie als „christelijke” partijen.

Dat is echter helemaal niet in het

geding, hoewel het Kerk en Wereld niet tot schande zou strekken indien het ook en zelfs vooral ook wilde luisteren naar partijen die het Evangelie tot norm voor het politieke handelen willen stellen. Er is een tijd geweest, dat er bij Kerk en Wereld bereidheid was deze partijen niet uit te sluiten maar erbij te betrekken. Maar dat was vóór de pensionering van Dr. J. M. van Veen en vóór Ds. T. Poot een beroep naar Groningen aannam.

Het gaat ons nu echter om iets anders. Kerk en Wereld is een officieel van de Hervormde Kerk uitgaande instelling. Deze instelling gaat een manifestatie organiseren die duidelijk politiek geladen en gericht is. De manifestatie wordt afgesloten met een forum, waarvoor fractievoorzitters van politieke partijen worden uitgenodigd. Nu bevinden zich onder de actieve politici een aantal alleszins meelevende leden van de hervormde kerk, sommigen op zeer verantwoordelijke posten, onder hen zelfs de fractievoorzitters van twee regeringspartijen. Neen, zij worden niet alleen niet mede uitgenodigd, zij worden uitgesloten.

Zonder de perspublikaties, die nu de schuld van het rumoer krijgen, hadden zij er zelfs niet van geweten! Voor een discussie over het wegnemen van belemmeringen voor de vrede wel Wiebenga van de PSP, niet Mellema van de CHU, wel Bakker van de CPN, niet Aantjes van de ARP.

Mogen wij het, wat dit kerkelijke aspekt betreft, bij het konstateren van deze droevige feiten laten en commentaar achterwege laten?

AANTJES
MELLEMA

In dit nummer

kunt u op deze pagina een verklaring lezen van de fractievoorzitters in de Tweede Kamer van de A.R.P. en de C.H.U., mr. W. Aantjes en J. T. Mellema n.a.v. de manifestatie „Kosmokomplot 1971” van Kerk en Wereld. Deze verklaring verschijnt ook in: „De Nederlander” het blad van de C.H.U.

Op pagina 2 staat een reactie van prof. W. H. Velema.

Partijsecretaris dr. W. de Kwaadsteniet heeft voor de radio j.l. maandag o.m. gezegd, dat wat er ook voor berichten verschijnen, in de A.R.P. de leden de beslissingen nemen, zie pag. 3.

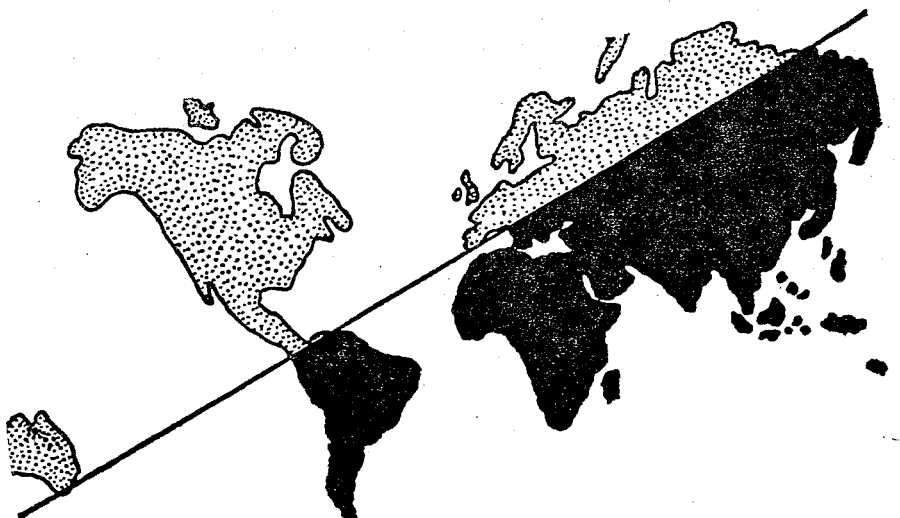
Dr. G. Th. Rothuizen vervolgt zijn artikelen over de zedelijke aspecten van het bevolkingsvraagstuk. Op pag. 4 en 5: Nog eens: ethiek. Zie voor de verdeling tussen welvaart

en armoede het kaartje hieronder.

Het zwarte deel onder de schuine streep is het grote deel van de aarde waar honger heerst.

Op pag. 4 eveneens een artikel over de dollarcrisis.

Mr. W. G. Von Meyenfeldt schrijft over partijformatie op pag. 6 en 7.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes
Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS
Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

MILIEU BEHEER

Opnieuw verscheen er een documentatie bij de Arjos.

Ditmaal is dat het resultaat van een plaatselijke werkgroep. Een werkgroep van de Arjos in Eindhoven legde de bevindingen van een studie over het milieu vast in een korte documentatie, die thans door de landelijke Arjos op ruime schaal wordt verspreid. De inhoud van de documentatie handelt vooral over de natuurlijke verontreinigingen, de algemene oorzaken van verontreiniging en over wasmiddelen, drinkwater en geluidshinder.

De prijs van deze publikatie bedraagt f 1,— (inkl. verzendkosten) en is te bestellen door storting van dit bedrag op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos met vermelding van 'milieubeheer'.

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

**HOUTBOUW HAHBO
HARDINXVELD**

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van G. A. Kieft
(voorzitter), mevr. T. van Gelder-
de Boer, H. W. van den Brink,
dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C.
van de Wetering, H. Weststrate
(redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,— per half jaar

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement

f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

OVER EEN DOODGRAVER

DOOR PROF. DR. W. H. VELEMA

Mijn artikel over 'De ontrouw van Verkuyl' gaf prof. Kuitert aanleiding mij te plaatsen bij de doodgravers van de confessionele partijen. Hij schreef een artikel 'Om te beginnen' in Wending, juni 1971, onder de titel 'Met de confessionelen de mist in?'. Daarbij noemde hij mijn artikel een illustratie van zijn stelling, dat de confessionele partijen menen het monopolie van een christelijke politiek te hebben. Zijn voornaamste bezwaar tegen mijn artikel is, dat ik over een ethisch conflict sprak, terwijl ik niet inging op de zaak, waar het Verkuyl eigenlijk om ging.

In de inhoudelijke controverse zit ethische conflictstof van de eerste rang. Ik zou het conflict niet gesitueerd hebben, waar het eigenlijk niet ligt. Ik zou een zaak van de tweede rang tot een zaak van de eerste rang gemaakt hebben. Het symptoom (niet meer op de confessionele partijen stemmen) wordt "voor de zoveelste keer" als de kwaal zelf bestreden. Het gevolg wordt voor de oorzaak aangezien. "Men ziet het: er is meer dan een kanon voor nodig — om maar geen wrangere grapjes te gebruiken — om de zaak van een eventuele christelijke politiek aan de orde te krijgen. Er bestaat kennelijk maar één mogelijkheid om fout te gaan: niet meer op een confessionele partij te stemmen". Mijn "manier van redeneren blijft een toonbeeld van die argeloze monopolisering van het christelijk geloof voor de confessionele partijen" (blz. 244).

Het gaat mij niet om een perspolemie. Er is een zaak in het geding, die het waard is niet met misverstanden omringd te worden. Daarom wil ik graag ingaan op hetgeen prof. Kuitert stelt. Ik meen dat hij geheel ten onrechte het doet voorkomen alsof ik aan de eigenlijke zaak ben voorbijgegaan. De ARP heeft Verkuyl alle ruimte gegeven op partijvergaderingen en in commissiewerk om zijn standpunt uiteen te zetten. De ARP heeft zich van die bezwaren niet afgemaakt. Zij heeft zich met zijn inzichten laten confronteren en daarover willen discussiëren. Het is voor Verkuyl spijtig dat zijn inzichten niet door een meerderheid in de partij gedeeld werden. Dit geeft Kuitert evenwel niet het recht om te zeggen, dat de inzet van de controverse niet volop in bespreking is geweest.

Ik ging er in mijn artikel juist van uit, dat dit wel het geval geweest was. Daarom te meer laakte ik het optreden van Verkuyl. Wat Kuitert als een bezinningspunt achteraf naar voren schuift, is reeds voordien, in meer dan één vergadering, aan de orde geweest. Ik heb daarop gewezen, al kan men die verwijzing niet vinden in "Trouw" van 8.5.71, waarheen Kuitert verwijst. Ze staat in mijn artikel. "Nederlandse Gedachten" van 8 mei 1971

Hiermee valt eigenlijk de grond onder Kuiterts betoog weg. Alle conclusies die hij aan zijn vertekende interpretatie van mijn gedachten verbindt, zijn eer slag in de lucht. Ik laat ze geheel voor zijn rekening en heb geen behoefte er op in te gaan. Ik meen het volste recht gehad te hebben om een ethische kwestie van de inderdaad-tweede rang aan de orde te stellen, nu de zaak van de eerste rang aandacht gehad heeft. Het is in strijd met de feiten, en daarom ook met de waarheid, als Kuitert zegt dat er meer dan een kanon voor nodig is om de zaak van een eventuele christelijke politiek aan de orde te krijgen. Binnen de ARP is daarvoor geen kanon nodig geweest. Deze formulering is wel een onderschatting van wat Verkuyl zelf binnen de partij gedaan heeft. Of het zou moeten zijn, dat Kuitert dat juist als een kanon wil typeren. Maar dat kan ik moeilijk geloven. De ARP behoefde door geen kanonschot — zelfs

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

ethisch aspekt van Verkuyls optreden. Niemand zal Verkuyl het recht ontzeggen zijn eigen keus te bepalen en de stem van zijn geweten te volgen.

Het lijkt me wel te laken dat iemand met een publiek stemadvies zich in het kamp van de politieke tegenstander schaart, en dan toch gewoon lid van de partij blijft. Nu we het kabinet-Biesheuvel hebben, betekent dit, dat Verkuyl principieel aan de kant van de oppositie staat, maar in de gelederen van de ARP blijft zitten. Geen enkele partij kan iets dergelijks accepteren. Ik dacht ook, dat geen mens zo innerlijk verdeeld verder kan gaan. Daarom is het terwille van de persoon zelf en terwille van de partij noodzakelijk dat hier duidelijkheid komt. Ik schreef niet als woordvoerder van de partij, waartoe Kuitert mij promoveert. Ik uitte een cri de coeur als partijlid. Ik hoop wel dat het partijbestuur een woord zal spreken.

Kuitert heeft mijn ethisch bezwaar gebagatelliseerd door het ethisch probleem van de kernbepaling naar voren te schuiven. Hoezeer ik dit probleem als ethische kwestie van de eerste rang erken, het neemt niet weg, dat Kuitert aan de kwestie die ik ter sprake bracht gewoon is voorbijgegaan. Dat heeft hij ook gedaan met alles wat er binnen de partij besproken is over de kernbepaling. Daarmee simplificeert hij de zaken.

Zou het ook kunnen zijn, dat Kuitert allen dan van een christelijke politiek wil spreken, wanneer deze overeenkomt met zijn inzichten? Voorshands ben ik zo vrij over de doodgravers van de confessionele partijen nog wat gecompliceerder te denken dan Kuitert in zijn simplificerende voorstelling blijkt te doen.

niet een voor de boeg — om tot een discussie over de ethische kwestie van de kernwapens gebracht te worden. Ze heeft daar zelf behoefte aan gehad. Ze is die discussie dan ook niet uit de weg gegaan. Laat ik als illustratie alleen mogen herinneren aan het zaterdagartikel van Bruins Slot in "Trouw" van 20 juni 1970: "Verkuyl en Biesheuvel". De vraag die rest is: Mogen we, nu de zaken zo staan, ook iets zeggen over het

AD REM:

ARJOSLEDEN

WERVEN

Najaar 1971. De Arjos voert een nieuwe ledenwerfactie.

Nu is het extra aantrekkelijk bij het Arjoswerk betrokken te raken.

Jongeren tot 30 jaar kunnen zich aanmelden en hebben dan o.m. recht op:

- maandelijks toezending van „Op Wiek”;
- stemrecht op Arjosbijeenkomsten (landelijk, provinciaal en plaatselijk);
- toezending lidmaatschapskaart.

Contributie van september t/m december 1971: f 3,50 voor elk nieuw Arjoslid.

Neem de proef op de som.

Vul de bon in en schrijf het grootje uit.

AANMELDINGSFORMULIER

Ondergetekende,

NAAM: .....

STRAAT: .....

WOONPLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie voor de periode september t/m december 1971 gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

Aanmeldingsformulier zenden aan:

SECRETARIAAT ARJOS, KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.

PARTIJLEDEN BESLISSEN OVER SAMENWERKING A.R.P. MET ANDERE PARTIJEN

In een radiovraaggesprek met P van Tellingen, op 30 augustus jl., heeft dr. W. de Kwaadsteniet, secretaris van de A.R.P., in het kort uiteengezet wat de A.R.P. de komende maanden gaat doen. 'Kort gezegd, zoals een politieke partij behoort te doen, studie en actie.'

Een van de belangrijkste zaken die moeten gebeuren, is het verder leggen van contacten met de kiezers. De A.R.P. heeft een geweldig intensieve verkiezingscampagne gevoerd. Tijdens die campagne zijn veel burgers opgezocht.

Toen hebben wij gezegd: 'Wij komen terug', ook na de verkiezingen. Daarmee aangevend dat niet alleen vóór de verkiezingen politici actief bezig moeten zijn met het opzoeken van de kiezers, het kennis nemen van de omstandigheden waarin zij leven, hun problemen, maar ook in de periode daarna dat moeten doen. Bij die bezoeken aan de kiezers kunnen partij en Kamerleden heel wat leren. Juist het kennismaken van de problemen en kwesties van de kiezer is belangrijk. Met die bezoeken gaan wij in dit seizoen nu direct beginnen. Zo zal de A.R.P. met een delegatie op 17 september de Gelderse Achterhoek bezoeken. Daarnaast staan er in 1971, dit jaar tenminste nog drie bezoeken aan andere regio's op stapel. Naast actie zal verder studie worden gemaakt van belangrijke vraagstukken voor de toekomstige ontwikkelingen, waarbij o.a. gedacht kan worden aan zaken als milieubeheer, onderwijs en vorming, consumptiemaatschappij, moderne bewapening, vertechnologisering van de samenleving.

De partij zal in het komend seizoen o.a. een conferentie over de toekomst van ons onderwijs gaan houden'.

LEDENVERLIES

Over het ledenverlies zei dr. De Kwaadsteniet:

'Ja, wij hebben in verhouding misschien wel de meeste leden, maar daarmee ben ik bepaald niet tevreden.

Ook de A.R.P. moet een doorgaande teruggang van het aantal georganiseer-

Dr. W. DE KWAADSTENIET IN INTERVIEW VOOR RADIO

de kiezers, van het aantal leden, constateren in de laatste jaren. Dit verschijnsel gaat de A.R.P. niet voorbij. Er komen er constant bij, maar er gaan er meer af. Ik ben in dit opzicht zeer beslist ontevreden. Er worden natuurlijk redenen voor die teruggang bij mijn partij en bij andere partijen opgegeven; minder belangstelling voor organisaties, allerlei organisaties in het algemeen, althans om er lid van te zijn en ook financiële redenen.

Een aantal penningmeesters van plaatselijke afdelingen in mijn partij zeggen, dat je een aantal jaren geleden nog wel kiezers bereid vond om voor f 5,— of f 10,— per jaar lid te zijn, maar niet meer voor f 20,— of f 30,— per jaar. Ik geloof niet dat dit juist is. Je moet soms natuurlijk wel een poosje met een kie-

zer praten om het belang van het lid zijn aan te tonen.

Meestal zal daar dan toch wel oor naar zijn, want naar mijn mening kun je bepaald niet zeggen dat de kiezers in het algemeen geen politieke belangstelling hebben. Zeer velen hebben wel politieke belangstelling. Nogal logisch. Want het gaat in de politiek om de dingen van elke dag, waar wij allemaal op zijn tijd mee te maken hebben. Velen zijn best te overtuigen, dat metterdaad lid zijn van een partij van belang is, maar daar moet je voor op pad. Wij starten binnenkort een landelijke ledenwerfactie'.

PARTIJLID ZIJN BELANGRIJK

Dr. De Kwaadsteniet meent, dat het er om gaat dat de kiezers begrijpen waarom lid zijn van een politieke partij, juist ook vandaag, belangrijk is.

'Politiek is in feite niets anders dan vormgeving van de samenleving. Wat moet er gebeuren om een meer rechtvaardige samenleving te krijgen, waarin iedereen kansen heeft? Dat is aan de orde. En vervolgens hoe moet dat gebeuren. Welke maatregelen zijn nodig? Dat heeft met de dingen van elke dag te maken. Politieke partijen zijn nu middelen om die genoemde doelen te bereiken. En om dat middel goed te doen functioneren heb je een aanhang nodig, die meedenkt en meebeslist, en zorgt dat de broodnodige financiën voor al het werk op tafel komen. Hoe groter de aanhang hoe meer mogelijkheid voor verwezenlijking'.

MEEBESLISSEN

Op de vraag wat voor mogelijkheden de A.R.P. biedt tot meedenken en meebeslissen, antwoordde dr. De Kwaadsteniet:

'Leden hebben zoveel mogelijkheden als ze zelf willen. Leden van de A.R.P. kunnen meebeslissen in de vergaderingen van de plaatselijke afdelingen over de samenstelling van programs, kandidatenlijsten voor gemeenteraad, provinciale staten en Tweede Kamer. Ook over de koers van de A.R.P. kunnen zij zich uitspreken. In haar program legt de A.R.P. haar toekomstvisie vast en geeft zij aan wat zij wil proberen te verwezenlijken. De leden van de partij beslissen ook over samenwerking van de A.R.P. met andere partijen. Om een voorbeeld te noemen; de laatste dagen verschijnen verhalen in de pers over één te vormen partij van KVP, CHU en ARP. De indruk is daarbij gewekt alsof door enkele personen reeds beslissingen zijn genomen. Dat is onjuist. In de A.R.P. praten de leden daarover mee en zij beslissen daarover. Leden van de A.R.P. kunnen ook deelnemen aan gespreksgroepen over actuele onderwerpen.

Een van de onderwerpen voor het komende jaar gaat over de vraag of wij naar een algemene christelijke volkspartij toe moeten. Verder kan een lid van de A.R.P. plaatselijk actief zijn in de gemeentepolitiek, door raadsleden te helpen bij voorbereiding van belangrijke besluiten en bij het stimuleren en onder de aandacht brengen van allerlei actiegroepen, die speciale problemen aan de orde stellen. Dit zijn zo maar enkele voorbeelden, waaruit blijkt dat het lid A.R.P. geen lege huls is, maar kansen zijn van een politieke partij als de geeft op meebeslissen over en meehelpt bij de vormgeving van de samenleving. Reden genoeg om niet aan de kant te blijven staan, maar lid te worden'.

VAN HET A.R. VROUWEN COMITÉ

Op 18 augustus kwam 't A.R.-vrouwencomité o.l.v. mej. H. van Leeuwen bij elkaar te Utrecht.

Op de agenda stonden zaken, die van fundamenteel belang waren voor 't voortbestaan van dit comité.

Unaniem was men het er over eens dat men de taak van het vrouwencomité, 't integreren van de vrouw in de politiek, zeker nog niet klaar zag. Nog veel te weinig vrouwen leven politiek bewust mee en percentagegewijze is nog maar een heel klein aantal lid van de partij. Een intensieve propaganda en het bevorderen van meningsvorming is dan ook iets wat het vrouwencomité zich tot doel stelt

Hoe men het één en ander kan uitvoeren werd op de vergadering ter discussie gesteld.

Met name het vrouwencomité Drente kwam met zeer positieve plannen.

Men stelde o.a. voor dat de vrouwencomités in de kamercentrales in hun gebied kernen gaan vormen. Vanuit die kern, bestaande uit 'contactdames', wil men proberen de propaganda in de kamercentrale te organiseren en de meningsvorming te bevorderen door b.v. gespreksgroepen.

Een ander, heel belangrijk punt van de agenda was de voorziening in de vacatures van het dagelijks bestuur daar de dames Van Leeuwen, Lodders-Elfferich en Tonkens-Kaajan hadden laten weten hun lidmaatschap te willen beëindigen. Helaas bleek dat de voorziening in deze vacatures niet eenvoudig zal zijn en men kon dan ook nog niet tot het benoemen van een nieuw bestuur overgaan.

Op 4 oktober zal het vrouwencomité opnieuw vergaderen, in die tussentijd zal, naar wij hopen, een aantal vrouwen, op soms verschillende manieren trachten, andere vrouwen er van te overtuigen dat politiek bedrijven niet alleen één van hun plichten maar ook van hun rechten is.

Namens het A.R. vrouwencomité
T. van Gelder-De Boer

A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Gevraagd ter assistentie van de chef de bureau

EEN BOEKHOUDKUNDIG MEDEWERK(ST)ER

Praktijkdiploma boekhouden is gewenst.

Leeftijd 20 - 25 jaar.

Salaris in te passen in de rang van adj. commies naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring / max. f 1306,—.

De A.O.W. komt voor rekening van de partij.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht op Dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravehage, eventuele telefonische inlichtingen onder 070 - 183960, vragen naar de heer Van der Wees.

AAN ONZE ABONNEES

Hierbij verzoeken wij onze abonnees het abonnementsgeld voor het tweede halfjaar, ad f 8.—, op korte termijn over te maken op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij Stichting, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

Dit bespaart onze administratie veel tijd en kosten.

Mogen wij op uw medewerking rekenen?

NOG EENS: ETHIEK

ZEDELIJKE ASPECTEN VAN HET BEVOLKINGSVRAAG STUK

DOOR PROF. DR. G. TH. ROTHUIZEN

VRAGEN (AAN ANDEREN)

Wij zouden thans nog enige vragen willen stellen van zedelijke aard. In de eerste plaats aan de zgn. ontwikkelingslanden.

De vraag is dan niet of zij bereid zijn in termen van economie te denken. Dat gaat hen (anders dan ons!) gemakkelijker af dan het klimaat van de geboorteregeling, die, zoals wij hebben gezien, op allerlei weerstanden van zedelijke (sociale, culturele) aard stuit bij de bevolking zelf en alleen al daarom moeilijk een patente oplossing kan heten.

De vraag is of zij, omdat een economische revolutie weliswaar een industriële moet worden, maar toch in de allereerste plaats een agrarische zal zijn — óók, omdat „met de ontwikkeling van de landbouw de ontplooiing van het ambacht, de middenstand en de kleine industrieën, tot landbouwwerktuigen en kunstmestfabrieken kan samengaan, waardoor voor grotere industrieën de fundamenteën zouden zijn gelegd (Jacobi) - bereid zijn daaraan (aan die laatste) die agrarische ontwikkeling volop medewerking te verlenen. Geen „verreikende economische ontwikkeling kan in een onderontwikkelde land verwacht worden, dan nadat eerst de landbouwmethoden en de opbrengst van de landbouw een verbetering ondergaan”. En in ieder geval is het zo, dat „in alle stadia de agrarische vooruitgang en verhoging van het boereninkomen hand in hand dienen te gaan met de plannen voor industriële ontwikkeling”. De landbouwmisère in de ontwikkelingslanden is groot. Redenen: het klimaat

van een koperen hitte — moeilijkheden met de bebouwing: er is gebrek aan water en mest — bederf door slechte opslagmogelijkheden etc. Daarbij komt nu nog, dat „de landbouw in vele ontwikkelingslanden geen status heeft. Een ieder, die enige opleiding genoten heeft, probeert te landbouwen en het binnenland te ontvluchten. De minister van landbouw komt achteraan in betekenis in het kabinet, de ambtenaren op de betreffende ministeries zijn vaak tweede of derde rangs krachten, die elders geen baantje hebben kunnen vinden. Landbouwscholen hebben verhoudingsgewijs een gering aantal leerlingen en alleen zij, die nergens anders een plaatsje hebben kunnen vinden, bezoeken deze scholen”, aldus Brandt. Jacobi is van me-

ning, dat het „allergrootste part van de ontwikkelingsgelden van de eerste twintig jaren na de oorlog aan de afgod-„industrie” is geofferd” en dat dit een „ernstige fout” is gebleken. Iedere nieuwe staat zoekt als een razende naar een status, een image, die het „doet” in de ogen van de vroegere heer-en-meesters en de bezoeker — iets, dat alleszins begrijpelijk is en waarover dan ook niet vlat gemoraliseerd mag worden, maar dat intussen duidelijk gaat op kosten van het totaal (Soekarno!). Waarover wel vlot gemoraliseerd mag worden, maar over het feit, dat het buitenland daarin wel eens vóór gaat, als bijv. „een elektrische centrale 'made in Germany' in een hoofdstad, de Duitse propaganda beter schijnt te dienen dan een land-

bouwkundig of medisch team ontwikkelingshulpers aan de oerwoudgrenzen van de civilisatie”, aldus een Duitser. Er zou al veel gewonnen zijn, wanneer het buitenland het er niet langer om begonnen zou zijn een „educated”, maar een „educable person” in het leven te roepen, d.w.z. „in plaats van een geheel gevormde mens, een mens, wiens vorming verder naar eigen verlangen en noodzakelijkheden kan worden uitgebouwd” (Jacobi). Een gunstige uitzondering voor wat een reële aanpak van „onderen op” betreft, vormt Rood-China, al zal men dienen te verdisconteren, dat men daar niet alleen figuurlijk over lijken is gegaan. Nog steeds tiert het grootgrondbezit in de meeste landen, waarover wij het thans hebben, welig, het wordt door onvoldoende mankracht geëxploiteerd, terwijl de kleine ondernemingen daarnaast onrendabel blijven en de landopbrengst daarvan wordt afgeroomd door een parasiterende handelsector en de nodige woekeraars. Het drama van het alsmaar hongerende India hangt voorts samen, niet alleen met het feit, dat er overal te weinig is, maar ook: op sommige plaatsen te veel. Met een gebrekkige distributie, niet alleen met een onvoldoende produktie. En tenslotte mag hier ook nog wel eens gezegd, wat in de laatste sociale encyclopedie van de paus (Populorum progressio) wordt gezegd — en hij mag het zeggen, omdat hij daarin met bijzondere barmhartigheid over het lot der arme volkeren bewogen blijkt, behalve met een onderdrukte woede over dat der rijken: „Als iemand niet wil werken, zal hij ook niet eten” (2 Thess. 3:10). Maar dit mag alleen tenslotte gezegd, want alsof de westerse „energieneurose” een zo gunstig alternatief zou vormen op

VERVOLG OP PAG. 5

DOLLARCRISIS IN INTERNATIONALE POLITIEK

DOOR DR. H. REBEL

Reeds in de afgelopen winter was door het Amerikaanse Congres een wet aangenomen, de Mills Bill, die de Amerikaanse producenten van automobielen, elektronica e.d. moest beschermen tegen de — voornamelijk Japanse — toevloed van deze producenten op de Amerikaanse markt. Zij werd door de Senaat verworpen.

Reeds lang hebben Europeanen, Fransen in de eerste plaats, gesteld dat als er in de wereld iets was ondergewaardeerd, dat de waarde van het goud ten opzichte van de dollar was en niet de waarde van de Europese en Japanse munten (De Gaulle als staatsman, Rueff als econoom) maar ook Amerikanen waren die mening toegedaan (Cortney, Samuelson). En nog tijdens de huidige monetaire crisis heeft de president van het IMF zich duidelijk voor die mening uitgesproken.

Reeds lang hebben de Amerikanen aangevoerd dat zij zich voor Europa toch maar in de oorlog hebben gestort, dat zij met hun Marshall plan de schade van die oorlog op grandioze wijze hebben helpen herstellen. En dat de Europeanen, en de Japanners om soortgelijke redenen, hen dienen bij te springen, nu zij langzaam maar zeker in de moeilijkheden raken. Immer kon deze redenering worden ontkracht met de argumenten dat Europa na de oorlog werd geholpen grotendeels met eigen geld, doordat de VS van meet af aan als haar wapenarsenaal en bankiershuis had gefungeerd. Dat een duidelijke waarschuwing van de VS aan Hitlers adres de oorlog wellicht zelfs had kun-

nen voorkomen. Dat het beschermen van Europa, gegeven de oorlog, in Amerika's belang was, ten einde tegenover de SU in een goede strategische positie te komen. En later, dat de Vietnam oorlog, die zo'n heftige dollarbloeding veroorzaakte, aan de 'vrije wereld' totaal geen nut bracht, maar integendeel schade, met name door zijn slopende werking op het VS prestige.

Toch bleef bij meerderen weerstand bestaan tegen een duidelijk afstand nemen van de Amerikaanse economische en monetaire politiek. Er heerste zelfs een duidelijk leedvermaak, toen De Gaulle, door eigen moeilijkheden gedwongen, zijn verbeterde campagne voor gezondmaking van de internationale verhoudingen op deze punten, moest staken. Dat had zijn wortels in ontzag voor de Amerikaanse economische macht en efficiëntie, in angst voor het verdwijnen van de Amerikaanse militaire bescherming, in een zekere erkentelijkheid-ondanks-alles voor de bevrijding van overheersing en zo meer. Bij de Amerikanen zelf gold en geldt iedere vingerwijzing naar de dollar — als symbool van deugd, ijver en zegen daarop — als een heiligheidschennis. Van de noodzakelijk geworden en lang voorzien. De Gaulle als grootste heiligenspelde devaluatie kon zo geen sprake ner kreeg pas kort voor zijn politieke einde een minimum aan erkenning van de VS.

Nu is dan de dollar in een kooi geplaatst, in een ijzeren long liever gezegd. Want gedevalueerd is de Amerikaanse munt (nog) niet. Hij is slechts voorlopig beschermd tegen aantasting van de waarde door andere maatregelen. Hij is niet meer tegen goud inwis-

selbaar. En op import in de VS rust een 10 pct. extra import tarief. Ter complettering is er binnenlands een loon- en prijsstap en ter stimulering van het bedrijfsleven is er een belastingverlaging. De belangrijkste handelspartners van de VS worden daarmee gedwongen, hun munt te revalueren, of hun handel gedeeltelijk op te offeren. Op ruwe en pijnlijke wijze heeft president Nixon aan het Amerikaanse belang en aan zijn persoonlijke belang, aanzienlijke belangen van zijn bondgenoten opgeofferd. Nixon zelf kan hiermee zijn herverkiezing winnen. Verzekerd is die weliswaar niet, omdat looneisen — door de loonstop — en inkomstenvermindering — door de belasting verlaging — zijn begroting voor 1972 weer inflatoir kunnen doen werken. Maar zijn economische immobiliteit is doorbroken en daarmee heeft hij bij voorbaat een onmiskenbare angel uit de komende Democratische campagne gehaald. Juist zoals dat met de aankondiging van de reis naar Peking gebeurde. Ook daarmee offerde Nixon trouwens aanzienlijke belangen van bondgenoten (Taiwan, Japan) bruusk op.

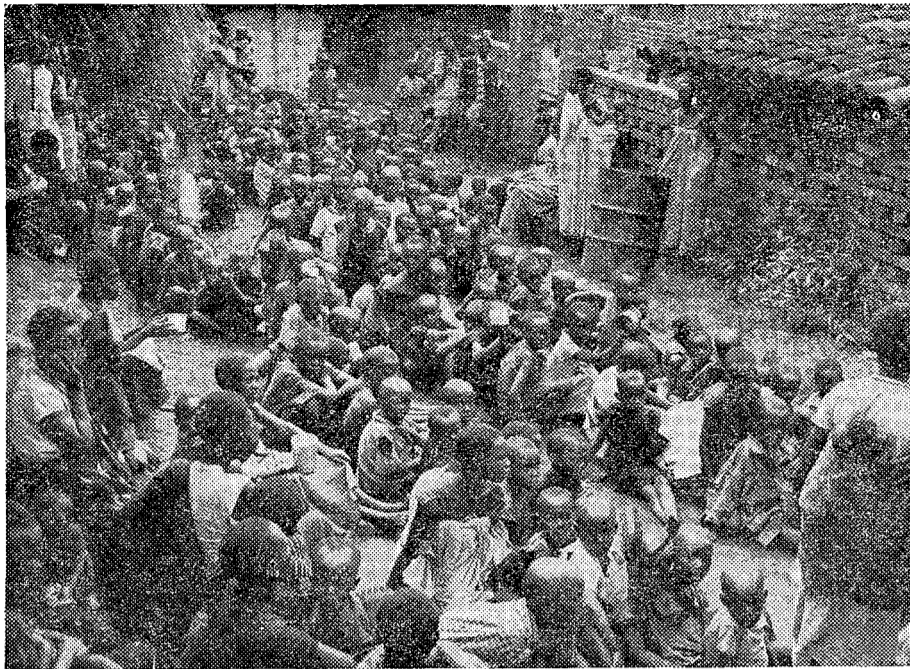
Voor de Amerikanen zet zich met de Nixoniaanse reuzenzwaai slechts een proces voort van, al enige jaren geleden ingezette, terugtrekking-op-zich-zelf, een geleidelijk afstand nemen van verplichtingen buitenslands. Voor de rest van de wereld gaat dit proces dikwijls zo schokkend, dat de gevolgde methode niet zal nalaten, invloed te hebben op de verhoudingen van de diverse betrokken landen tot de VS. Er zullen ongetwijfeld verwijderingen optreden. Tussen Europa en Amerika is een groeiende afstand voor wat betreft de Fransen al lang waar te nemen. Engeland

wordt nu ook in mindere mate een Amerikaans aanhangsel. Jammer genoeg zijn de EEG landen het onderling niet eens over de te volgen gedragslijn, zodat de VS met iedere partner afzonderlijk in onderhandeling kunnen treden. Het lijkt erop of zij de aanzet tot hernieuwde balkanisatie van Europa met enig welgevallen aanzien. Het enige bindende element in de Europese politiek van dit ogenblik is de kwestie van de handelsbepalingen die de VS per se willen zien verdwijnen, omdat zij een gemeenschappelijk standpunt vertegenwoordigen. Ook de Europese landbouwregelingen zijn daarbij in het geding. Op dit punt zal alle samenbindende activiteit gericht moeten worden om de Europese cohesie nog te bewaren. Op langer termijn kan de verbroekeling van de EEG ook niet in het Amerikaanse belang zijn.

Tegenover de SU versterken de VS nu hun beeld van een terugtrekkende macht, militair, en economisch. En juist terwijl de SU een krachtige, zij het niet onvoorzichtige expansie politiek voert, die erop gericht is, ook territoriaal uit de westerse omringing te breken en belangrijke strategische posities te verwerven. (India, Suez, Middellandse Zee, IJsland (?), Zuid Amerika). Het lijkt erop, alsof de SU nu pas de smaak van wereldmacht te pakken krijgt, terwijl de VS daar nu genoeg van hebben. Alsof ook politiek-strategisch een soort convergentie theorie opgaat, althans voorlopig.

Aan China biedt de Amerikaanse 'moeheid' de ruimte, zich als aanstaande wereldmacht te manifesteren. In Soedan, Pakistan en Roemenië is zijn acte

VERVOLG OP PAG. 5

en voor de oosterse „gelatenheid” en alsof het feit, dat in de betrokken landen mensen dikwijls de indruk maken lui, indolent en dom te zijn niet mede het gevolg is van generatieslange verkeerde voeding! En zullen we — helemaal „tenslotte” — de nieuwe staten vragen, waarom ze zo dikwijls dictatoren lijken of zullen we daarmee oppassen? Het laatste lijkt ons inderdaad geraten. 1)

VRAGEN (AAN ONSZELF)

Hierna enige vragen aan het adres van het Westen. In de eerste plaats deze: wil het inkomen van de ontwikkelingslanden in 35 jaar verdubbeld zijn — en wie, die niet van de noodzaak van zó iets overtuigd zal wezen? — dan zal de bijdrage van de nationale inkomens van de rijke landen moeten stijgen van 4% (zeggen de optimisten) tot 13% (zeggen de pessimisten), terwijl het bekende lid van de sovjetrussische academie van wetenschappen, Sacharov, van mening is, dat „de ontwikkelde landen over vijftien jaar een belasting moet worden opgelegd, die twintig procent van hun bruto sociaal-product bedraagt” — het tweevoud van het bedrag, dat de rijke wereld op het ogenblik voor defensie uitgeeft. Geen wonder, dat het dezelfde Sacharov is, die op moedige wijze in zijn eigen land voor allerlei „ontspanning” een lans breekt!

Men behoeft het met deze laatste wens — niet qua wenselijkheid, maar qua realiteit — nog niet eens te zijn (zouden wij „the american way of life” universeel willen maken, dan zouden voorraden, thans voor duizend jaar toereikend, binnen twee jaar zijn uitgeput), om toch te vinden, dat Jacobi in reactie hierop te weinig vraagt, als hij met 1% van het bruto sociaal-product (zuivere!) hulp tevreden blijkt, ook al is zelfs dat viermaal zoveel als wat wij nu uitgeven.

In ieder geval is er nog geen reden om met minister Udink een weinig trots er op te zijn, dat Nederland — met Frankrijk en Portugal (sic) — de 1% heeft gehaald. Deze lijkt tóch een beetje erg optimistisch, wanneer hij verklaart: „tegen het einde van deze eeuw kan de ontwikkelingshulp voltooid zijn” — te meer, omdat „het gevaarlijk spel”, dat naar een verklaring van zijn kant vóór de verkiezingen gedaan, DS '70 met de ontwikkelingsfinanciering speelt, thans door alle nieuwe regeringspartijen gespeeld dreigt te gaan worden (dit kan meevallen).

De vraag om méér te doen is een vraag aan het adres van de staat. Maar als ooit is opgegaan „l'état c'est moi” dan tegenwoordig! De vraag is dus een vraag aan de belastingbetaler, wiens hoop op belastingverlaging alleen al hierom in rook behoort op te gaan. Het is voorts een vraag aan onze economie. Is en blijft de agrarische economie niet teveel betrokken op de behoefte van het eigen land 2)? Zullen wij niet allemaal even verantwoordigd dienen te zijn over de schrijnende tegenstelling tussen arm en rijk in de grote wereld als vroeger in de kleine van ons zelf? Het rentevraagstuk zal dan opnieuw — bijbels! — tot vraagstuk gemaakt dienen te worden 3).

En in ieder geval verdient Tinbergen bijvallen, als hij zegt: „Nationale autonomie moet slechts van kracht blijven t.a.v. die politieke maatregelen en productieterrainen, die geen werking naar buiten hebben”. Helaas deelt de

wereld liever Nobelprijzen uit aan zijn idealen dan dat men deze op de voet volgt. En wat de kerk betreft: zou het zo moeilijk zijn om bijv. de collecte van de tweede dienst iedere zondag in haar geheel te bestemmen voor het werelddiakonaat, nadat we de afspraak hebben gemaakt, dat aan de collecte 's morgens wordt toegevoegd, wat deze anders er op de middag bijkreeg?

In de tweede plaats: men behoeft nog geen pacifist te zijn om toch te geloven, dat de verhouding tussen de uitgaven voor de strijdkrachten en die voor de ontwikkelingslanden een weinig scheef is gegroeid. Temeer, omdat het in beide gevallen immers gaat om de „redding van onze beschaving”? En daarmee — met dit laatste — zal toch niet alleen de eigen beschaving bedoeld kunnen zijn (hoe onbeschaafd zou dat wezen!). Wat mag en moet men onder beschaving trouwens eerder verstaan dan de opheffing van honger en dorst, waarvan de slachtoffers nog steeds geschat worden op minstens 10 miljoen per jaar? En zou het ook niet zó zijn, dat de steun aan de ontwikkelingslanden behoren mag, nee moet tot de „alibi's”, die een schier apocalyptische bewapening als de onze zedelijk van node heeft om met enig fatsoen overeind te blijven? **Populorum progressio** spreekt althans van een „onterend en ontoelaatbaar schandaal”, als men het anders ziet. Wordt het ook geen tijd de ondanks alles onloochenbare ontspanning tussen de grootmachten te verdisconteren in de richting van een grotere inspanning voor de ontwikkelingslanden? Of is het zo, dat de hulpverlening, die er van deze grootmachten uitging, zózeer een zaak van prestige was, dat wij kunnen verwachten, dat met de ontspanning de hulp niet méér, maar minder zal worden — en dan ook al minder wordt, naar Jacobi ons verzekert? Minister Udink, wederom, heeft ons verteld, dat door de westerse landen in totaal 11 miljard per jaar aan dollars werd gegeven, door Rusland en China 750 miljoen en dat scheelt nogal wat.

Tegelijkertijd mag opgemerkt worden, dat de welstand van beide bronnen óók nogal wat scheelt en dat de laatste jaren het rijkste westerse land, Amerika, gerekend naar percentage van het bruto nationaal product, de minste hulp heeft gegeven in vergelijking met de andere rijke westerse landen, nl. 0,49% (op 0,78% van de anderen). Engeland, niet bepaald anti-NATO heeft enige jaren terug een miljard weten te bezuinigen op „oorlog”, terwille van de eigen economie. Zoiets is niet iedereen te raden, zelfs niet voor anderen, omdat wie een kernconflict niet te snel wil oproepen, zich „conventioneel” sterk zal moeten maken en dat kost meer geld dan wij op het moment voor defensie uitgeven.

Dus niet: het een minder, maar het ander nóg meer! En zouden wij ook niet eens kunnen beginnen — zo niet met afschaffing van het leger, omdat dit een vermeerdering van het aantal risico's zou kunnen inhouden tot het uitbarsten

van een oorlog, die in de vreselijkste zin van het woord een bevolkingsexplosie genoemd zou kunnen worden — met meerdere keuzemogelijkheden tussen soldaat worden in de zin van militair óf in de zin van strijder tegen honger en dorst? Dit te meer, nu verstandige mensen — militairen voorop — aandringen op een vrijwilligersleger?

Pas als wij ons het een en ander van deze vragen hebben aangetrokken, komt er ruimte voor vragen als die aan de arme landen, die in 1965 7 miljard dollar buitenlandse hulp ontvingen, maar 18 miljard uitgaven voor defensie en dat, terwijl hun bruto sociaal-product beneden de 160 dollar per hoofd lag.

1) Jacobi: „Door de nachtmerries van westelijke idealisten spoken intussen de schimmen van Hitlers arbeidsdienst en Autobahnen of Mao's blauwe mieren-colonnen, als ze horen reppen van openbare bouwprojecten met massale inschakeling van menselijke arbeidskrachten. Maar er zijn periodes van honger, waarin het bouwen van de velden belangrijker is dan de tafelmanieren, en in die periode leven we nu. Het valt te betreuren, maar er is niets aan te veranderen, dat in de arme wereld voor onze begrippen onprettige stelsels hun mensen gewoonlijk meer hielpen dan vlekkeloos in het pak gestoken regeringen. De Sjah heeft voor de gezondheid, opleiding en verhoging van de levensstandaard van zijn volk meer gedaan dan alle socialistische regeringen van de Arabische wereld voor de hunne. Mao's onverbiddelijke dictatuur houdt meer mensen in leven dan India's verdraagzame democratie. Tsjang Kai-Tsjeks autoritaire bewind draagt betere zorg voor zijn onderdanen dan de naar VS-voorbeeld geschapen staatsvorm der Filippijnen. In Afrika slaan bij de ontwikkeling van hun onderscheidene landen de militaire regeringen een beter figuur dan burgerkabinetten en in Latijns-Amerika voert Castro met meer succes de strijd tegen ziekte en analfabetisme dan het christendemocratische bewind van Venezuela”. De taal van Jacobi („gebrek aan tafelmanieren”, „onprettig”) is met name voor wat Rood China betreft een gevaarlijk understatement. Tegelijkertijd kan men zijn schildering de hoogste realiteit niet ontzeggen.

2) Brandt: „Het lijkt mij evident, dat... de konklusie moet worden getrokken, dat in de rijke landen het landbouwbeleid gericht dient te worden op een nog grotere voedselproductie ter wille van de rest van de wereld. Voorzover mij bekend zijn er in Nederland, in E.E.G.-verband, of in Amerika geen aanwijzingen, dat deze konklusie wordt getrokken. Integendeel” cf. **Populorum progressio** in: a.w. 447 v.

3) **Populorum progressio** in: Katholiek Archief, Amersfoort pag. 22, 451 vertoont verwantschap met het ethos van de rente bij Calvijn, die er minder moeite mee had dan Luther en anderen uit zijn tijd, maar haar van de armen niet wilde vragen cf. **Corpus reformatorum**, III, alsmede Diepenhorst, **Calvijn en de economie**, Wageningen, 1904, 171.

VERVOLG VAN PAG. 4

de présence reeds gegeven. In Roemenië zelf militair. Japan is evenals de EEG op een ruwe werkelijkheid gedrukt. Het gebrek aan Europese eenheid is ook Japan welkom, omdat het in de EEG een serieuze concurrent op de Amerikaanse markt heeft. Maar Japan staat nu ook des te meer geïsoleerd en zal, alleen, niet aan een revaluatie van de yen kunnen ontkomen, ten einde een gehoopte afschaffing van de import heffing aan de Amerikaanse grens te verkrijgen. Voorts zal het land, evenals de EEG, te kampen krijgen met een ernstige nawerking van de Amerikaanse maatregelen, t.w. de export van de werkloosheid naar de handelspartners. De Amerikaanse terugtrekking op eigen territorium, en nu ook op eigen economisch belang zonder meer, de onverholven toepassing van dwang, om anderen de rekening van eigen moeilijkheden te doen betalen, zullen ook Japan doen zien dat het op zichzelf is aangewezen. Het zal daaruit de konsekventies trekken. Voor de confrontatie met het ontwakende China zal dit nog veel betekenen.

De ruimte ontbreekt, om hier de situatie van de ontwikkelingslanden in het licht van de huidige crisis goed te behandelen. Die toont trouwens geen eenduidig beeld, al wordt over de hele linie de dollarhulp aan ontwikkelingslanden met 10 pct. besnoeid. Duidelijk is wel dat vele landen het met de voldongen schijnende feite moeilijk kunnen krijgen, als de VS hun maatregelen niet

méér selectief op hun rijke bondgenoten toepassen. De handel in grondstoffen, waarop zij veelal drijven, zal stagneren, al was het slechts door de onzekerheid die heerst over de valuta transacties, en alleen de OPEC (olie exporterende) landen bezitten genoeg georganiseerde en gerichte macht om de rijke landen te dwingen, in hun belang concessies op het gebied van handelsvoorwaarden te doen. De oproep van Algerije aan deze landen, om voor de markt der (onontbeerlijke) grondstoffen een soort van OPEC organisatie te vormen, mag ons niet onverschillig laten, als wij onze intenties waar willen maken.

Ondertussen is het van veel groter gewicht dan menigeen denkt, welke vorm het monetaire systeem in de wereld gaat krijgen. Het kan even gemakkelijk de wereldeconomie evenwichtig stimuleren als die op hol doen slaan, dan wel blokkeren. Het lijkt van groot belang de al zo lang door deskundigen gegeven waarschuwingen aan het adres van het huidige systeem, gebaseerd op de Gold Exchange Standard en een afnemende rol van het goud, het volle gewicht van hun gebleken juistheid toe te kennen.

ORGEL
ELDORADO

elka eminent hammond johannus thomas
parie riha solina yamaha davoli viscount
voortreffende merken combinatie
firato-zuidhal

rai-gebouw a'dam van 10 t/m 19 sept. 1971

Dit artikel werd de redactie aangeboden ter plaatsing. De redactie was van mening, dat de beschouwing, hoewel aan de lange kant, de moeite waard was vandaar dat zij besloot het artikel te plaatsen. Het artikel heeft echter wegens plaatsgebrek enige tijd overgestaan.

PARTIJFORMATIE

Een partij zonder leden is maar niets. Maar ook een partij met dode leden stelt niets voor. En ideaal is de toestand eerst, wanneer er van de partij en haar leden een werfkracht uitgaat, die op alle mensen een appel doet. Iedere man, iedere vrouw komt er op aan. En het komt er op aan, dat door iedere man en door iedere vrouw de mens zich existentieel bij het partijleven betrokken gevoelen gaat.

Van groot belang is daarom, ook voor de partijformatie, hoe men de propaganda opzetten zal. Om te beginnen zal ze bij een oerloyaliteit aan de nationale wet hebben aan te knopen. Men kan nu eenmaal, zonder voor een of andere nationaliteit existentieel geopteerd te hebben, geen mens zijn. En een partij zal die realiteit in haar propaganda behoren te honoreren. Maar dan is het ook zaak, dat de partij aan de kiezers duidelijk maakt, dat ze met alle beschikbare energie naar krachten voor de vernieuwing van de wetgeving en het recht inzetten zal. Het leven staat toch niet stil. En derhalve kan de wetgeving met haar eigen noodzakelijke vernieuwing niet ten achter blijven.

Bovendien is ons aardse recht nooit op voldoende wijze recht. Het behoort steeds rechtvaardiger gemaakt te worden. Rechtsherstel, zoals wij dit voor nazi-slachtoffers na de oorlog gekend hebben, is eigenlijk ook een ideaal voor alle tijden en voor alle plaatsen. En ook dat ideaal zal men de kiezers in de propaganda hebben voor te houden.

Tenslotte zal de partij naar een duidelijke en juiste koersbepaling behoren te streven. Het zal niet mogen voorkomen, dat men in welk opzicht ook, eenzijdig, op de belangen van de groepen van bepaalde kiezers afstevenen wil. Ieder exclusivisme is gewoonweg uit den boze. In een volop menselijk inclusivisme (zie dr. Boerwinkels boekje over Inclusief Denken) zal men aan het algemeen belang een algemeen menselijke vertolking te geven hebben. Ook zal men, als noodzakelijk complement hiervoor, aan de belangen van de jongste generaties recht behoren te doen. Zij zeker moeten meetellen. Nieuwbouw te kunnen behoeve, nieuwbouw in materieel en geestelijk opzicht, zal moeten worden ingecalculeerd. En voor al die becijferingen zal de norm het oermenselijke hebben te zijn, te weten al die menselijke waarden, die door God van den beginne gegeven zijn en die hoe jonger zij worden des te hoger in waarde stijgen. Niet dus als monumentenzorg, maar als recht-doen aan de mens en aan het menselijke, zullen wij die oermenselijke waarden in een ononderbroken verjongingsproces hebben te vereeuwigen.

Als Jezus Christus voor Zijn partij aan ledenwerving doet, kijkt Hij naar twee kanten. Naar de grote massa van de scharen. Maar ook, vooral ook, naar de enkeling, naar Simon.

'En het geschiedde, toen de schare op Hem aandrong en naar het woord Gods hoorde, dat Hij zelf aan de oever van het meer Gennésareth stond, en Hij zag twee schepen aan de oever liggen. De vissers waren er uit gegaan en spoelden de netten. Hij ging in één van de schepen, dat van Simon, en vroeg Hem de zee in te gaan, niet ver van de oever. En Hij zette Zich neder en leerde de scharen van het schip uit. Toen Hij opgehouden had met spreken, zei Hij tot

BEGINSELEN VAN POLITICOLOGIE VOLGENS LUCAS 5

DOOR MR.
G. W. VON MEYENFELDT

Simon: Ga naar diep water en zet uw netten uit om te vissen'.

En Simon leek juist, in onderscheid van de scharen, nogal ongeïnteresseerd. Wel had hij, op Jezus' verzoek, zijn scheepje als drijvende preekstoel ter beschikking gesteld. Maar onderhand was hij toch maar, tot op dat moment, aan het netten-spoelen geweest. Luisteren was niet zijn sterkste kant. Doen wel. En het is dan ook zeer menskundig van Jezus, dat Hij Petrus na afloop van de preek een doe-opdracht geeft.

DE ANDER

De doe-man Petrus moppert wel wat, maar dat komt gewoon door de voltrefter van Jezus' opdracht. Dit is een kolfje naar meneers hand. En hij ziet ook meteen de problemen. 'En Simon antwoordde en zei: Meester, de gehele nacht door hebben wij hard gewerkt en niets gevangen, maar op Uw woord zal ik de netten uitzetten'. Maar als er, boven verwachting, wel vis te vangen is, wordt zijn activiteit gewoon aanstekelijk. Zelfs zijn vrienden van een tweede schip inspireert hij om hem en de zijnen bij het binnen halen van de buit te komen assisteren. En hun enthousiasme kent geen grenzen. Er is geen jaloezie. Er is alleen maar kameradschap! Alleen maar collegialiteit!

'En toen zij dit gedaan hadden, haalden zij een grote menigte vissen binnen, en hun netten dreigden te scheuren. En zij wenkten hun makkers in het andere schip, dat zij hen zouden komen helpen. En dezen kwamen en zij vulden beide schepen, tot zinkens toe'.

Jezus heeft Petrus weten te mobiliseren. Maar met hem en door zijn inzet, de vrienden en de collegae van Petrus. Er is een partij-in-woording!

DE MENS

Merkwaardig is de impulsieve reactie van Petrus. 'Toen Simon Petrus dat zag,

viel hij neder aan de knieën van Jezus en zei: Ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, Here'. Dit is heus geen vlucht in vroomheid van deze man. Petrus dreigt wel de goede verhoudingen uit het oog te verliezen. Hij dreigt het menselijk karakter van Jezus' wervingsactie en van Jezus' partij uit het oog te verliezen. Hij vindt Jezus en Zijn partij voor zich, voor Petrus te goed, te goddelijk. En dat wil Jezus nu bepaald met kracht verwerpen. Hij vindt het eigenlijk wel nuttig, dat Hij met deze reactie geconfronteerd wordt. Het geeft Hem de unieke kans om het menselijke karakter van Zijn partij en van Zijn wervingsactie te stipuleren. En te stipuleren, dat nu vooral ook Petrus en de zijnen zich voor de partij en de werving zullen hebben in te zetten.

'Want verbazing had hem en allen, die bij hem waren, aangegrepen over de vangst der vissen, welke zij gevangen hadden; evenzo ook Jacobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, die metgezellen van Simon waren. En Jezus zei tot Simon: Wees niet bevreesd, van nu aan zult gij mensen vangen. En zij trokken de schepen op het land en lieten alles achter en volgden Hem'. Deze eenvoudige vissers begrijpen, wat Jezus van hen vraagt. Zij begrijpen, dat Hij niet wat bizarre tovenarij uit een andere wereld opvoeren wil, maar dat Hij juist als gewoon mens in de mensenwereld wil binnenkomen, om de mensen te leren, dat en hoe zij weer op de nuttigste wijze hun verantwoordelijkheid voor elkander en voor hun wereld zullen vermogen te effectueren. Dat Hij daarin, mens met de mensen zijn wil. Dat Hij leiding geven wil en leren wil leiding te geven. Zij verlaten hun schip. En zij worden volgelingen van Jezus. Hier is wat te doen, ook en vooral voor doe-mensen!

LOYALITEIT

Als dan Jezus in het publiek, in een stad optreden gaat, is de opzet van Zijn propaganda weer bijzonder menskundig. Hij forceert niet met uitdagende leuzen en met révoltes de aandacht voor Zich en voor Zijn partij. Hij begint stilletjesweg met een melaatse, die Hij ontmoet, dit uitdrukkelijk op diens verzoek te genezen. En Hij maakt er geen publiciteitsstunt van, maar Hij verbiedt de man zelfs er over te praten. Wel krijgt deze melaatse de opdracht, om zich verder overeenkomstig de rituele reinigingsnormen bij de priesters op zijn herwonnen gezondheid te laten onderzoeken.

Jezus knoopt dus bij de bestaande wetten én bij de bestaande loyaliteit aan die wetten vast. Waren het ook niet de eigen wetten van de melaatse? Van de zijnen? En van zijn priesters? Waren het niet de door God aan Israël gegeven wetten, die Israël moesten helpen, als natie te blijven voortleven? Te blijven voortleven, totdat uit haar midden de Messias zou opgestaan zijn? Totdat de Messias, in eigen Persoon, én de volksgezondheid van Israël én die van de gehele mensheid, mét de daartoe noodzakelijke wetgeving, ter hand zou kunnen nemen?

'En het geschiedde, toen Hij in een van de steden was, zie, daar was een man, vol melaatheid. Toen hij Jezus zag, wierp hij zich op zijn aangezicht en smeekte Hem, zeggende: Here, indien Gij wilt, kunt Gij mij reinigen. En Hij strekte de hand uit, raakte hem aan en zei: Ik wil het, word rein. En terstond verliet hem de melaatheid. En Hij gebod hem het aan niemand te zeggen,

maar (zei Hij) ga heen, toon u aan de priester en breng het offer voor uw reiniging, gelijk Mozes voorgeschreven heeft, hun tot een getuigenis. Maar het gerucht over Hem ging steeds verder rond en vele scharen stroomden samen om te horen en zich te laten genezen van hun ziekten. Doch Hij trok Zich terug in de eenzame plaatsen om te bidden'.

En wanneer dan toch, ongewild, publiciteit over dit genezingswonder komt, trekt Jezus Zich terug. Hij gaat, op een eenzame plaats, voor 'Zijn verdere propaganda-arbeid in het gebed' de nodige kracht zoeken.

NIEUWE WETTEN

En die kracht ontvangt Hij ook. 'Er het geschiedde op een dier dagen, terwijl Hij bezig was te leren, daer er ook Farizeeën en wetgeleerden zaten, die gekomen waren uit alle dorpen van Galiléa en Judéa en uit Jeruzalem. En er was kracht des Heren, zodat Hij kon genezen'. Hij ontvangt de kracht om te genezen. De kracht om het centrale politieke doel van Zijn partij, om de bevrijding van de mens uit de macht van zonde en ziekte en van alle andere verslavingen, met woord en daad in het publiek uit te dragen. Onder Zijn gehoor — Hij is bezig te onderwijzen — bevinden zich de Farizeeën en de wetgeleerden, de politieke voormannen van Israël. En dan voltrekt zich dat boeiende gebeuren van een zieke, een verlamde nog wel die, wonderlijk genoeg, een aantal kennissen heeft kunnen vinden, die hem naar Jezus wilden brengen. En die dan ook nog, bij deze mannen, de inspiratie en de inventiviteit en onverstoordheid heeft mogen aantreffen, waardoor zij alle barrières van dicht opeen gepakte mensen, van samenklontende hoogwaardigheidsbekleders en zo' meer, hebben willen proberen te nemen. Via een opening, die zij in het dak van het huis, waar Jezus sprak, hadden gemaakt, werd de zieke vlak vóór de voeten van Jezus op de vloer gedeponneerd.

'En zie, daar kwamen (enige) mannen met een verlamde op een bed, en zij trachtten hem binnen te dragen en (hem) vóór Hem te leggen. En toen zij geen gelegenheid vonden om hem binnen te dragen, vanwege de schare, gingen zij het dak op en lieten hem met zijn bed door de tegels in het midden neder, vlak vóór Jezus'.

En wat doe je dan als politieke voorman? Die bovendien zijn dagje heeft? De sensatiehonger stillen? Spelen op de nationalistische, zelfzuchtige heilsverwachtingen?

Jezus nu bestaat het om, spontaan maar weloverwogen, alleen maar te zeggen: ('En hun geloof ziende, zei Hij:) Mens, uw zonden zijn u vergeven'.

Propagandistisch leek dit een grote misser. Maar in werkelijkheid was het een schot voor de boeg. Een attentie-sein, dat men niet over het hoofd zien kon. Iedereen was stupefaait van ontzettig. De politieke leidslieden het allermeest. De zieke zal het niet onmiddellijk begrepen hebben en zijn helpers evenmin. Ze waren echter nog niet uit het veld geslagen. Die leidslieden evenwel spraken verontwaardigd onder elkander over die gruwelijke godslastering van Jezus. Alleen God immers mocht de zonden vergeven?!

VERVOLG OP PAG. 7

Maar Jezus ontvangt nu de gelegenheid om Zijn politieke roeping en macht publiekelijk te annunceren. Is Hij niet op aarde gekomen en mens geworden, om de mensen van hun eigenlijke verslaving, van de verslaving aan de macht van de zonde en, in die weg, van de verslaving aan de macht van ziekten, zwakte en allerlei misère te verlossen? Is Zijn bijzondere politieke taak niet de bevrijding van de zonde? En wanneer Hij dan wonderen van genezing verricht, zijn die dan niet alleen maar uitvloeijsels van die bevrijding? Vloeit ook niet Zijn bevoegdheid en macht om te genezen uit Zijn bevoegdheid en macht om de zonden te vergeven voort?

'En de schriftgeleerden en de Farizeeën begonnen te overleggen en zeiden: Wie is deze, die (zulle) godslasterlijke dingen zegt? Wie kan zonden vergeven dan God alleen? Doch Jezus doorzag hun overleggingen en antwoordde en zei tot hen: Wat overlegt gij in uw harten? Wat is gemakkelijker, te zeggen: Uw zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel? Maar, opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft op aarde zonden te vergeven — zei Hij tot de verlamde: Tot u zeg Ik, sta op, neem uw bed op en ga naar uw huis'.

En dat Hij niet maar gemakkelijke vrome praatjes er op na houdt, zoals maar al te vaak in vrome kringen opgeld doet, bewijst het vervolg: 'En onmiddellijk stond hij voor hun ogen op, nam hetgeen, waar hij op gelegen had, mede en ging naar zijn huis, God verheerlijkende'.

Propagandistisch heeft Jezus dan Zijn doel bereikt.

'En ontzetting beving hen allen en zij verheerlijkten God, en werden met vrees vervuld, zeggende: Wij hebben heden ongelooflijke dingen gezien'.

De verlamde, nu genezen, maar ook de overige aanwezigen erkennen met ontzag, dat hier een politieke leider van bijzonder formaat is, een leider die voor wat Hij beweert, ook instaan kan. Door Jezus' propaganda is men onder de ban van Zijn Liefde en de Macht van die Liefde geraakt. Jezus komt niet om de wet te verzetten, om het volk Israël van de gehoorzaamheid aan de God van Israël af te brengen. Hij komt juist die wet vervullen. En Hij wil daartoe in de bestaande wetgeving een verlossing van de zonde en de dood komen inbouwen.

En Hij wil de Zijnen, Zijn partijgenoten leren, hoe zij voortdurend opnieuw de bestaande wetgeving zullen kunnen en moeten vernieuwen. Want men mag zich als mensen, die tot Zijn partij behoren, niet bij een verslaving aan de macht van de zonde, aan de macht, bijgevolg, van ziekte, dood en armoede, neerleggen!

RECHTSHERSTEL

Naar welke maatstaf dan zal men bij de vernieuwing van de wetgeving hebben te werk te gaan? Zal men tegen bepaalde mensen dan wel naties behorer front te maken? Zit het dieper? Dat het ergens anders en dieper zit, kan nu de historie van de zondaar Levi leren.

'En daarna vertrok Hij en zag een tollenaar, Levi genaamd, bij zijn tollhuis zitten en Hij zei tot hem: Volg Mij. En hij liet alles achter, stond op en volgde Hem. En Levi richtte een grote maaltijd voor Hem aan in zijn huis, en er was

eer. grote menigte tollenaars en anderen, die met hen aan tafel waren. En de Farizeeën en hun schriftgeleerden mordden tegen Zijn discipelen en zeiden: Waarom eet en drinkt Gij met de tollenaars en zondaars? En Jezus antwoordde en zei tot hen: Zij, die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die ziek zijn. Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars, tot bekering'.

Levi, de collaborateur, oplichter en afperser bij definitie, want hij was tollenaar, wordt zomaar door Jezus als volgeling aangeworven, publiekelijk. En Levi gehoorzaamt ook nog, onmiddellijk. En is zelfs blij. En richt zelfs een feest aan. En Jezus eet met hem en met zijn vrienden.

Protesten, vooral van de politieke leidslieden, bleven niet uit. Was dit nu een politiceren, dat met de pretentie van de vernieuwing van het recht voor het voetlicht komen wilde? En wilde het die pretentie waarmaken door steun en aanhang buiten het volk Israël, ja bij de representanten van een rechtstelsel dat met Israëls soevereiniteit in strijd was, te zoeken? Ja, liefst te zoeken bij die representanten, die ook persoonlijk er op uit waren om zowel het volk Israël als individuele burgers van dat volk te benadelen?

Quintessens evenwel van die protesten was de alles bepalende rechtsgedachte, gegeven met de ideologie van een mythologisch gekleurd exclusivistisch nationalisme. Gegeven met een soevereiniteitsclaim, die ten onrechte aan de joodse godsdienst werd ontleend.

Hiertegen nu moet Jezus, ook al uit propagandistisch oogpunt, front gaan maken. Deze levenshouding is met het evangelie, als de blijde boodschap voor de gehele mensheid, in flagrante strijd.

Jezus namelijk leeft bij Zijn politicieren — en Hij meent dit thans ad oculos te moeten demonstreren — uit de werkelijkheid van het universele rechtsherstel. Geen enkel rechtstelsel, ook niet dat van het volk Israël, mag als een starre grootheid functioneren, mag in zijn functioneren op de rechtsbelangen van een exclusieve groep van mensen afgestemd zijn. Dat zou goddeloos zijn, omdat God de God van alle mensen zijn wil. Elk rechtstelsel zal veeleer voortdurend op een rechtsherstel afgestemd behoren te zijn, op een interne en

externe zuivering van invloeden van de zonde, van dat elementaire onrecht, waardoor men er op uit is de een dan wel de ene groep boven de ander dan wel boven de andere groep of ook, erg genoeg, ten koste van de ander dan wel ten koste van de andere groep te bevoordelen.

Jezus is daarom op volgelingen uit, die tegen dat onrecht zullen willen strijden, in eigen leven en in het leven van anderen. En dan is het Hem onverschillig, tot welke natie of ras zij behoren. Onverschillig, welke straflijst men van hen zal kunnen overleggen. Dan is het Hem er uitsluitend om begonnen, dat zij mensen zijn en dat zij als mensen met alle andere mensen in een rechtstelsel leven willen, waarin de familie mens, als de familie van de Here God, in alle opzichten tot haar recht zal kunnen komen!

INCLUSIEF

Bij Zijn partijformatie gaat Jezus nu ook een koersbepaling geven. Een goede aanleiding is de vraag uit het volk, of niet ook Zijn discipelen, zoals de discipelen van Johannes en van de Farizeeën op gezette tijden zouden behoren te vasten en te bidden.

Waren die discipelen van Jezus, met hun nalatigheid hierin, niet nalatig tegenover het recht en de rechten van het volk Israël? Maar Jezus laat dan in Zijn antwoord uitkomen, dat dit recht en die rechten van het volk Israël de specifieke functie hadden bezeten van een unieke koersbepaling. Van een koers die via het volksbestaan van Israël naar de Messias had te wijzen, naar Hem, Jezus Christus. Maar óók, 'n die weg, van een koers, die voor de toekomst de inhoud van alle stelsels van recht op het wel en wee van de familie mens af te stemmen had, dus zeker op het wel en wee van haar Hoofd, Jezus.

'Doch zij zeiden tot Hem: De discipelen van Johannes vasten dikwijls en doen hun gebeden, en zo ook die der Farizeeën, maar die van u eten en drinken. Jezus zei tot hen: Kunt gij soms de brulloftsgasten laten vasten, terwijl de bruidegom bij hen is? Doch er zullen (andere) dagen komen, en wanneer de bruidegom van hen weggenomen is, dan zullen zij vasten, in die dagen'. Vasten en bidden als regels van recht,

alle regels van recht zullen van nu af aan voor de vaststelling van hun inhoud met het wel en wee van de Kerk, als de nieuwe mensheid, rekening te houden hebben. En in de naaste toekomst met het wee van het Hoofd van die Kerk. Maar dan tot in de verste toekomst met de grote overwinning en met de heerlijkheid van dat Hoofd, van Jezus Christus en van ál Zijn mensen.

NIEUWBOUW

Ook daarom is het van het allergrootste belang, dat bij de vaststelling van wat recht is en van wat als recht voortaan gelden zal, ook aan de mensheid-nog-in-wording gedacht worden zal. En dat niet alleen negatief, in categorieën b.v. categorieën: van de mensen die Jezus er van de 'pil'. Maar vooral ook positief, in óók nog bij zal willen hebben. De jonge generaties tellen zeer wezenlijk mee. Ook de komende! En in het bijzonder hun belang maakt telkens, in alle opzichten, materieel en geestelijk, nieuwbouw een noodzakelijkheid.

'Hij sprak ook een gelijkenis tot hen: Niemand scheurt een lap van een nieuw kledingstuk af om die op een oud kledingstuk te zetten. Anders zal hij niet alleen het nieuwe scheuren, maar de lap van het nieuwe zal ook niet passen bij het oude. En niemand doet jonge wijn in oude zakken; anders zal de jonge wijn de zakken scheuren en weglopen en de zakken gaan verloren; maar jonge wijn moet men in nieuwe zakken doen'.

Futurologie, planning en uitvoering van planning zullen aan de orde van de dag hebben te zijn. Maar bovenal zal iedere burger en zal iedere politicus van de heilige wil bezield behoren te zijn, om naar de familiewet van de familie mens, de levensloop van deze oude familie en haar integrale verschijning op het jongste appèl van de jongste dag op zo gewetensvol mogelijke wijze in rekening te brengen.

VEREEUWIGEN

Er zijn van die mensen die hun eerbetoon aan menselijke waarden in (wat monumentenzorg willen laten opgaan. En die zorg is óók een belangrijke zaak. Maar als Jezus aan de mens denkt en aan menselijke waarden, ziet Hij niet alleen bouwvallen, die restauratie behoeven. Jezus ziet de mens zoals Zijn Vader hem eens zag. Werd de mens niet goed en schoon geschapen? De menselijke waarden van die mens wil Hij opnieuw tot hun recht laten komen. Die waarden zijn het ook, die door de eeuwen heen zo jong blijven als de jongste dag. En die al naar mate zij ouder worden alleen maar in waarde winnen!

'En niemand, die oude gedronken heeft, wil jonge, want hij zegt: De oude is voortreffelijk'.

Uiteindelijk wil Jezus Christus de koers van Zijn politiek op het vereeuwigen van die waarden richten!

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P.? En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting. Den Haag. met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysant . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

HANDELSKWEKERIJ

FIDES

Chrysantenstekken voor jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouhandel

Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap, politieke partijen, inkomens- en bezitsverdeling . . . . .

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen voor f 25,-.

het raadslidmaatschap, begroting, ruimtelijke ordening, gewestvorming . . . . .

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen voor f 20,-.

invloed van de burger, parlement, gemeente, economisch beleid, recht, dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren

POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen + documentatiemappen voor f 9,50 (in samenwerking met de Ned. Politieke Jongeren Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis prospectus onder vermelding van de naam van de cursus(sen) en de letters NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

H. STRUIK & ZOON N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

IMP. GROOTHANDEL SCHEEPS- EN AANNEMERSBENODIGDHEDEN. ELEKTRISCHE EN AUTOGENE LAS- EN SNIJBENODIGDHEDEN.

Diepenveenseweg 8

DEVENTER - Telefoon 05700 - 13970

FRIESLAND

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

Fabriek van RIJWIELEN en AUTOPEDS

RIVEL

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
BOUWMATERIALEN-
HANDEL

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden” N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK

ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504
Telefoon 05180 - 363 en 221

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) — TELEFOON 05765 - 212

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*

AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle

voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444

WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 — BEVERWIJK

TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1883

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF

N.V. GEBR. SALVERDA

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 1666

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

VERSCHERPING

Op pagina 2 hebben wij een overzicht geplaatst van de voortdurende vergroting van de inflatie vanaf 1940. Het is eenvoudig schrikbarend.

Omdat dit met een voorbeeld te verduidelijken: datgene wat men voor de Tweede Wereldoorlog voor f 1000 kon kopen, daarvoor heeft men nu ruim f 5.000 nodig. Dat betekent dat de koopkracht van het Nederlandse geld voortdurend en versneld vaak, is verminderd.

Indien wij alles zo zouden laten als het is dan zullen wij straks moeten constateren, dat een economische terugval tot de harde werkelijkheid gaat behoren. Een structurele werkloosheid is niet alleen maar meer een spookbeeld. Integendeel.

Wij zijn er overigens niet mee klaar als een kabinet, samen met Tweede en Eerste Kamer der Staten-Generaal, slechts de gevolgen van de inflatie hier

en daar zou opvangen. Er zullen andere maatregelen nodig zijn die, voorzover het van interne Nederlandse factoren afhangt — het kwaad in de wortel bestrijden.

Men is het naar onze mening ook wel eens over de noodzaak méér te doen dan alleen een zekere afvlakking van de inflatie te bewerkstelligen. Eigenlijk zijn alle zich verantwoordelijk wetende (politieke) partijen, vakorganisaties en werkgeversverbonden het met elkaar eens over de doelstelling, de bestaande inflatiehaarden te cureren.

Een 'maar op z'n beloop laten' is volstrekt onaanvaardbaar.

In die situatie zou het mogelijk moeten zijn, in goed overleg, een aantal kernmaatregelen te treffen, hoezeer ook voorshands vaststaat, dat zelfs experts het soms niet meer zien zitten. Wij zullen bovendien voor ogen moeten houden, dat die kernmaatregelen duidelijk gericht moeten zijn op langere termijn. Verder dan 1971-1972 alleen. Hetgeen dan meteen de mogelijkheid biedt die maatregelen tijdig aan te passen als de economische situatie dit vraagt.

Als Nederlandse burgers zullen wij ons daarbij wel degelijk moeten realiseren dat een gezondmakende oplossing van ons **allen** in zekere zin offers zal vragen op **alle niveaus**. Van ons persoonlijk, maar ook van de collectiviteit.

De huidige overbesteding, die het nationale spaartekort veroorzaakt, moet worden teruggedrongen waarbij wij, gelet op ons Program van Actie 1971-1975, er op willen wijzen, dat onder die omstandigheden nadrukkelijk de positie van de minstdraagkrachtigen in het oog moet worden gehouden. Maar ook is aandacht nodig voor hen, die tengevolge van de noodzakelijke gedachte maatregelen in hun (rechts) positie extra geschaad worden.

Al jarenlang is een van de uitgangspunten voor een verantwoord begrotingsbeleid geweest, dat de overheid de omvang van haar financieringstekort op de begroting probeerde af te stemmen op het bestaande nationale spaartekort in onze samenleving. De pogingen van minister Witteveen toen, dat financieringstekort te doen dalen zijn niet, althans onvoldoende gerealiseerd. Daarbij moet thans

helaas ook geconstateerd worden, dat de belastingontvangsten zeer vermoedelijk bij de raming 1971 zullen achterblijven!

De situatie op het moment van de kabinetsformatie is sindsdien niet in gunstige zin verschoven. Onder die omstandigheden, bij deze nieuwe feiten, zou het naar onze overtuiging wenselijk zijn tóch opnieuw de vraag onder ogen te zien of de belastinginflatie-correctie, zoals deze thans in de wet is vastgelegd, niet tijdelijk — geheel of gedeeltelijk — zou moeten worden opgeschort. Een (tijdelijke) belastingverhoging aléén vanwege de doorwerking in de prijzen of ook eenzijdig de nadruk leggend op verlaging van overheidsuitgaven zou wel eens onvoldoende kunnen blijken te zijn.

Het komt er straks op aan een evenwichting pakket (financieel-sociaal-economische) maatregelen ter tafel te brengen, waarbij sprake is van een rechtvaardige lastenverdeling over de gehele bevolking.

HANDEL IN OBLIGATIES

Het kabinetsbesluit om de obligatiehandel met het buitenland aan zodanige regels te binden, dat aankoop door buitenlanders alleen mogelijk is voorzover er aanwezige voorraad in buitenlandse handen is juichen wij toe.

De huidige excessieve kapitaalimport kan daardoor worden ingedamd, zodat de bestaande versluiering van de kapitaalmarkt ietwat wordt teruggedrongen.

Het monetaire beleid kan daardoor efficiënter worden.

Wij beseffen heel wel, dat deze beslissing in wezen een stapje terug betekent op de reeds ingeslagen weg naar liberalisatie van het kapitaalverkeer in E.E.G.-verband. Maar het E.E.G. verdrag sluit een dergelijke beslissing in bijzondere omstandigheden niet uit.

Het zou ons echter een lief ding waard zijn indien in E.E.G.-verband een gezamenlijke oplossing — andere E.E.G.-landen zijn nl. reeds verder gegaan dan Nederland — op korte termijn kon worden bereikt.

ONTWIKKELINGSHULP

De cijfers met betrekking tot de omvang van de hulp aan ontwikkelingslanden zijn onlangs bekend gemaakt. De OESO landen (16 in totaal), die zich hebben verenigd in het ontwikkelingshulpcomité hebben in totaal in 1970 voor dat doel een bedrag van ruim 15 miljard dollar gegeven.

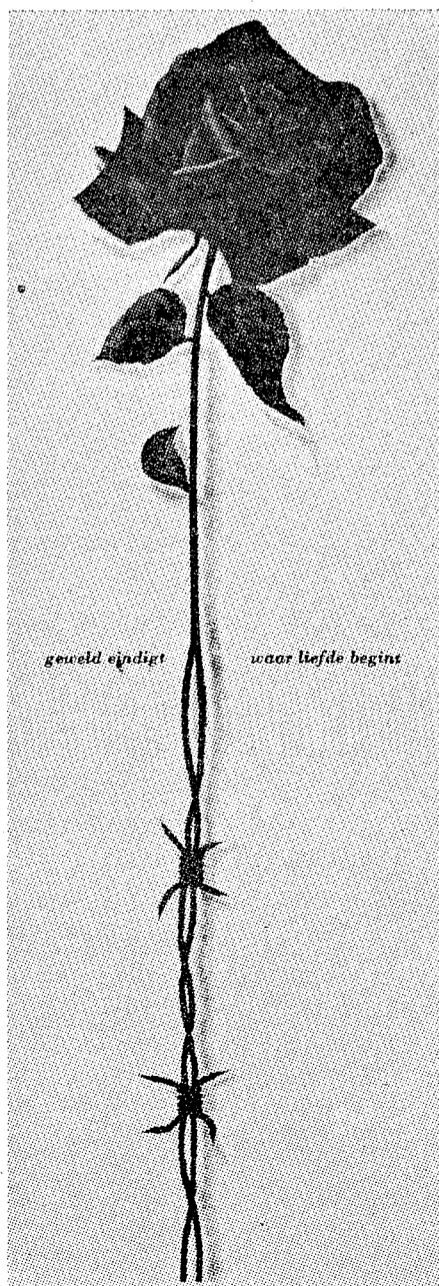
Hoewel dit bedrag hoger is dan een vorig jaar moet toch worden geconstateerd, dat deze hulp, gerelateerd aan het

alom gestegen bruto nationaal produkt, is gedaald.

Vergelijkenderwijs mag gelukkig worden geconstateerd, dat Nederland in dezen voor deze 16 landen geen slecht voorbeeld heeft gegeven. Ons land is relatief goed voor de dag gekomen. Met ruim 1,4 pct. van het bruto nationaal produkt is het het hoogste van alle EOSO landen.

Daarbij is tevens op te merken, dat de Nederlandse overheid — op Frankrijk na — ook in dat opzicht bovenaan staat. In deze rij liggen de Verenigde Staten van Amerika het laagst: iets meer dan 0,6 percent van het bruto nationaal produkt.

Wij hebben geen aandacht voor deze cijfers gevraagd om daarmee de mogelijkheid aan te grijpen ons op de borst te slaan. Maar wel om vast te stellen dat Nederland beslist niet achterop loopt in de gezamenlijke aanpak. Gelukkig.

IN DIT NUMMER

kunt u op pagina 2 het slotartikel lezen over „Ethiek van het bevolkingsvraagstuk van prof. dr. G. Th. Rothuizen.

De voorgaande artikelen verschenen in N.G. van 19 juni, 17 juli, 28 augustus en 4 september 1971.

Een nieuw seizoen is begonnen, dat betekent „Opnieuw iets doen”, zie pagina 3.

Het „Nederland Historisch Instituut” te Rome is voor velen slechts een naam. Meer over dit instituut op pagina 4.

Op pagina 5 schrijft partijvoorzitter dr. A. Veerman over „Drie programs” het A.R.P. Program van Actie, het Urgentieprogramma en het kabinetsprogramma.

Op pagina 6 Lezers schrijven ons... met een reactie op de verklaring van de heren Aantjes en Mellema in N.G. van 4 september j.l. Mr. Aantjes schreef bij het ingezonden stuk een naschrift.

Van 19-26 september is de Vredesweek (zie het vignet hiernaast). Op pagina 7 schrijft M. H. van Meyenfeldt over de betekenis van de Vredesweek.

Op maandag 13 september a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending op Hilv. I (402 m) van 18.20 - 18.30 uur.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771
AMSTERDAM

ZIJLWEG 53, TELEF. 023 - 326966. HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEF. 070 - 839446 DEN HAAG.

ENIGERLEI BEMOEDIGING

Zonder enige bemoediging is de situatie intussen niet. Een uiterst kritisch artikel in **Wending** begint met de concessie, dat althans één doelstelling van het eerste ontwikkelingsdecennium is bereikt, namelijk een inkomstentoe name in de ontwikkelingslanden van ongeveer 5 pct. per jaar. Dit dank zij twee 'meevallers': er is aldaar agrarisch meer gepresteerd en er vloeide meer geld uit de rijke landen. Jacobi is het niet eens met het 'ge-orakel' van futurologen als Kahn en Wiener, dat het effect van de geboorteregelingen tot 2000 wel eens zó zou kunnen zijn, dat de wereldbevolking één tot twee miljard minder zal toenemen dan men in het algemeen momenteel nog denkt en vreest.

ENIG UITZICHT

Maar ook hij ziet enig uitzicht en dat zonder te kiezen voor harde oplossingen, waarbij men overbevolkte staten als Egypte en India als 'onherstelbaar' afschrijft, om zich geheel en al te concentreren op minder catastrofale situaties. Hij gelooft, dat een dergelijk 'quarantaine' denken economisch mis schien haalbaar is, maar militair nauwelijks en politiek — dat is voor hem niet hetzelfde als ethiek! — onmogelijk. Ook kent Jacobi de situatie — 10 miljoen hongerslachtoffers per jaar als men let op wie sterven, maar 300 miljoen (dat is 22 pct. van alle) kinderen, als men let op hen, die 'alleen maar' krepere — en is hij op de hoogte van andere voorspellingen, ja berekeningen: 'continentale hongersnoden vanaf 1975'.

Dat wil zeggen hij is wel te vertrouwen, wanneer hij althans éni g licht ziet en 'hier en daar een bemoedigend begin', zoals 'de groene revolutie' in de landbouw. Deze houdt in, dat nieuwe snelgroeiende graansoorten de kans bieden, dat 'de ploeg de ooevaar weer inhaalt'. Deze revolutie zou dan een genadiger effect hebben dan de eerste agrarische revolutie (8000-6000 voor Christus), welke met de industriële revolutie (van 1750-heden) juist zorgde voor alles vóór bevolkingstoename. Het Tarwe-instituut in Mexico en het Rijstinstituut op de Filipijnen — beide in het leven geroepen en gefinancierd door de Rockefeller- en de Fordstichting — hebben kweken ontwikkeld, die 'dubbele, drievoudige en zelfs viervoudige oogsten mogelijk maken'. Daarmee is een zekere 'tijd-winst' geschapen, zodat zelfs nuchterlingen als de president van de Wereldbank, McNamara, er op rekenen, dat 'in de komende twee decennia de produktie van voedingsmiddelen sneller toeneemt dan de bevolking'.

Jacobi is nogal enthousiast over McNamara en zijn organisatie. 'Nooit eerder

ETHIEK VAN HET BEVOLKINGS VRAAGSTUK (SLOT)

DOOR PROF. DR.
G. TH. ROTHUIZEN

heeft een instelling, die over een dergelijke enorme financiële macht beschikt, de ontwikkeling van de arme wereld zo bevordert als de Wereldbank gedurende de afgelopen jaren'. O.a. hierom: 'geen ontwikkelingsland krijgt de kans bij de Wereldbank een lening te sluiten voor vervroegde industrialisatie, voor staatsobjecten of als tegenprestatie voor passend politiek gedrag'. Bijv.: 'Als een land een luchtlijn gefinancierd zou willen zien, maar volgens de Bank dringender behoefte heeft aan scholen, dan krijgt het die scholen — of niets, al is het land nog zo kredietwaardig. Als een regering de straten in haar hoofdstad wil asfalteren, maar de Bank is tot het inzicht gekomen, dat een verkeersader ter ontsluiting van het achterland belangrijker is, dan wordt die verkeersweg aangelegd en geasfalteerd of er wordt helemaal niets geasfalteerd — al is het land een toonbeeld van anti-communisme'. Gedurende de afgelopen zes jaar leende de bank meer geld voor agrarische projecten dan in de voorafgaande zestien jaar samen. Want, zo kan men in McNamara's jaarverslag van 1968 lezen: 'Dát is de kritieke sector, waar de economische groei van de meeste ontwikkelingslanden op moet rusten'.

Zijn enthousiasme verleidt Jacobi zelfs tot de volgende niet bepaald pathosloze, maar ook niet irreële uitspraak: 'Met dezelfde vastberadenheid, waarmee McNamara eertijds als meester van het Pentagon Vietnam tot puin bombardeerde, is hij nu als ridderlijk bankier van onze planeet uitgetrokken om de aarde te redden'. Concreet genomen ziet hij tenslotte zelf voor de bestrijding van het voedselprobleem enorme kansen in de synthetische aanmaak van proteïne — hij is ervan overtuigd, dat het gebrek aan eiwitten niet alleen de honger, maar ook de vruchtbaarheid doet toenemen — en voor die van het onderwijsprobleem in de televisie. En dat laatste is belangrijk, want wij zijn het met hem eens, dat de eigenlijke (wed)strijd op aarde niet meer is die tussen kapitalisme en communisme, maar tussen onderwijs en catastrofe.

GEEN ALTERNATIEF

Ziehier dus enige bemoediging! Maar die is dan ook wel nodig, want er is geen alternatief. Wat anders? Anders zou het wel eens kunnen gebeuren, dat wij volgens de paus' de woede der volkeren' over ons heenhalen, welke woede dan niets anders zou zijn dan 'het oordeel Gods'. Anders zouden wij er m.a.w. wel eens kunnen áangaan. 'Honger zal niet langer de stille vijand van de mens blijven, niet langer een zachtvaardige manier van sterven. Honger zal uitgroeien tot een miljoenvoudig

weerklinkende kreet tot opstand en geweldadigheid' (aldus Herbert Waters voormalig leider van het planbureau der Amerikaanse ontwikkelingshulp). Een christen wist al lang van deze dreigende dingen. Leert Jezus ons niet hoe het zal toegaan op de jongste dag in Mattheüs 25? En dat het niet in de eerste plaats zó zal zijn, dat wij de hongerigen en de dorstigen, naakten en zieken redden in de wereld, maar dat het veeleer zó is, dat zij — wanneer wij dat doen — óns redden, want zaligen? 'Speelt' de minste broeder in de wereld niet de rol van Jezus, 'speelt' hij niet voor zaligmaker? Die ons kan redden — of verdoemen, wanneer wij hem (Hem) laten voor wat hij is?

PAUS

God behoeft ons voor een opstand der horden, die wij zelf zorgvuldig hebben gekweekt of in het leven gehouden door velen te laten sterven. Nietwaar? Wanneer hele volken het noodzakelijk levensonderhoud ontbreekt en zij in een dergelijke staat van afhankelijkheid leven, dat elk spontaan initiatief, elke verantwoordelijke positie, elke vorm van culturele promotie of van deelneming aan het sociale en politieke leven hun onmogelijk is, dan is de verleiding groot om die verkrachting van de menselijke waardigheid met geweld ongedaan te maken', aldus wederom de paus. Leert de paus de revolutie? Nee. Wijst hij haar zonder meer af? Ook dat is niet het geval. De paus is niet duidelijk op dit punt, maar wie zal hem dit kwalijk nemen? Wie is dit wél — behalve dan natuurlijk de anarchist en de conformist?

Nee, dat nemen wij hem niet kwalijk. Wat wij hem wel kwalijk nemen, dat is zijn, nog onlangs op de Filipijnen, herhaalde uitspraak, dat er aan de disder mensheid plaats genoeg is. Wij zijn het eens met De Froe, dat dit eenvoudig niet wáár is. Deze merkt verder op: 'Het is heel erg wanneer er één mens te veel is — het is in het geheel niet erg, wanneer er zelfs een miljard mensen te weinig zijn'. Het is jammer, dat de paus zich daarin niet zal kunnen vinden — zoals het méér dan jammer is, dat 'de World Health Organisation, voornamelijk onder druk van de rooms-katholieke landen, geen toestemming heeft verkregen om zelfs maar een onderzoek in te stellen naar de gevolgen der bevolkingsdichtheid voor de gezondheid' (de Froe).

Maar de paus heeft gelijk als hij zegt, dat 'we ons moeten haasten' met het oog op het lijden der mensheid. Dat moeten we en dan óók in ons eigen belang. Is dat dan over ethiek gesproken! — een zedelijke grootheid?

Ongetwijfeld. Ook en zelfs in de brief aan de Filippenzen, waar sprake is van 'enige bemoediging', nog wel 'der liefde', gewaagt Paulus niet alleen van het belang 'der anderen', maar ook van het 'eigen' belang. Er bestaat tenslotte ook nog zoiets als 'het gebod der zelfliefde', (S. J. Ridderbos). Dat mag nog wel eens gezegd, helemaal aan het eind van een betoog, waarin het dáárover niet direct ging en in tijden, waarin wij van louter ónmenselijkheid radeloos zoeken naar de ander. Behalve, dat wij van louter medemenselijkheid radeloos tasten naar ons zelf — én naar God.

1) Populomum Progressio

„Het is bekend genoeg, dat opstand en revolutie . . . nieuw onrecht, nieuwe ongelijkheid en nieuwe verwoesting tweebrengen. Welnu, men mag een reeel kwaad niet bestrijden ten koste van een nog groter ongeluk'. Wat de uitspraak van de paus niet helemaal duidelijk heeft gemaakt, dat is een tussenzin, die ik zojuist weglief en die luidt: 'tenzij het gaat om een evidente, langdurige tirannie, die de elementaire rechten van de menselijke persoon met voeten treedt en het algemeen welzijn van het land zware schade toebrengt'. Dit lijkt een evidente sanctionering van de revolutie, maar wanneer is van bovengenoemde situatie sprake? Intussen kunnen wij met de uitspraak van de paus twee kanten op — óók die van de revolutie. Deze weg schijnt intussen

weer afgesneden in een van de laatste uitspraken, die de paus aan het probleem heeft besteed en wel tijdens de algemene audiëntie van 21 oktober, 1970 (cf. **Katholiek archief**, 25ste jrg.; 1113): 'De zogenaamde theologie van de revolutie komt niet overeen met de geest van het evangelie, dat Christus leert als 'hervormer en vernieuwer van het menselijk geweten' en niet 'als een radicaal omverwerper van de tijdelijke en juridische instellingen'. Wat 'naar christelijk besef voor het maatschappelijk leven niet als geoorloofd kan aanvaard', dat is 'het geweld, de terreur, aangewend als normale middelen om de gevestigde orde omver te werpen'. Men lette echter op het 'normale' (inderdaad: een revolutie is nooit 'normaal', hoogstens voor de anarchist). Men lette ook op het vervolg van de pauselijke zin. Het is niet normaal de gevestigde orde omver te werpen 'voorzover deze orde zelf niet de openlijke, geweldadige en onrechtvaardige vorm aanneemt van een ondraaglijk juk, dat zich niet langs andere wegen laat afschudden'. Met dit geluid zijn wij weer terug bij **Populorum progressio**, d.w.z. kunnen wij de kant van de revolutie op. Het is tegelijk duidelijk, dat de paus slagen om de arm houdt. Maar geen wonder, het probleem is geen klein probleem.

INFLATIE IN CIJFERS

Prijndexcijfers
gezinsconsumptie
in Nederland

1 januari	
1940	100
1945	150
1950	219
1955	278
1960	315
1961	324
1962	328
1963	339
1964	353
1965	374
1966	393
1967	416
1968	429
1969	445
1970	478
1971	499
1971 (mei)	534

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

'N LIKEURGLAASJE

BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen moeheid en gebrek aan eetlust
Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.
Uw apotheker of drogist heeft 't

DR. WILLMAR SCHWABE

ZAANDAM

OPNIEUW IETS DOEN

Na twee verkiezingsjaren is nu een werkseizoen begonnen, waarin wij bezig moeten zijn met uitbouw en consolidatie van het partijwerk.

Wezenlijk voor onze activiteiten is ook het aantal mensen, dat bij die activiteiten betrokken is.

Daarom in ons blad, dat vele duizenden leden bereikt, een beroep op nieuw — zoals ook in de afgelopen jaren — medewerking te verlenen, mede activiteit te ontplooiën.

De kern van wat in een partij moet gebeuren is samen te vatten in drie woorden: meedenken, meepraten, meebeslissen.

Dit moet dan zoveel mogelijk gebeuren in openheid en openbaarheid, in relatie met allerlei groepen in de samenleving, in veel contact met vele kiezers.

In een brief, welke deze week van de zijde van het partijbestuur aan alle plaatselijke kiesverenigingen en de andere partijorganen is gezonden, is een oproep gedaan weer in actie te komen.

GESPREKSACTIES

Uitermate belangrijk is een brede politieke gedachtenwisseling en meningsvorming. Die kan plaatsvinden in de plaatselijke kiesverenigingen als zodanig, maar bijvoorbeeld ook in de vorm van gespreksgroepen.

Landelijk wordt als speciaal onderwerp voor te vormen gespreksgroepen — hopelijk zeer vele — naar voren gebracht de vraag of wij naar een algemene christelijke volkspartij toe moeten. Het is duidelijk, dat het partijbestuur behoefte heeft aan de reacties vanuit het land en die met veel belangstelling tegemoet ziet. Een korte documentatie voor de te vormen gespreksgroepen over dit onderwerp verschijnt volgende week in Nederlandse Gedachten, met de bijbehorende vragenlijst.

Naast dit onderwerp stelt het A.R. Vrouwencomité nog twee onderwerpen voor gespreksgroepen aan de orde, namelijk „voogdij en adoptie” en „milieubeheer”. Ook de kiesverenigingen kunnen voor deze onderwerpen gespreksgroepen vormen.

De korte documentaties met betrekking

tot deze onderwerpen en de vragenlijsten zullen gepubliceerd worden in Nederlandse Gedachten van 2 oktober a.s.

WERVINGSACTIES

Belangrijke aandacht zullen in de komende periode vragen de ledenwerfactie en de abonneewerfactie.

Een partij heeft een aanhang nodig, die meedenkt en meewerkt en zorgt voor de financiën voor haar werk.

Dan zijn voldoende partijleden en voldoende abonnees op het partijweekblad doodgewoon levensnoodzakelijk.

Gelet op de activiteiten, die partijleden tijdens de verkiezingscampagnes in de afgelopen jaren hebben weten te ontplooiën, mogen ook de resultaten van de ledenwerfactie en van de abonneewer-

actie met vertrouwen tegemoet worden gezien.

Het betekent, dat wij opnieuw iets moeten doen. Opnieuw contact met mensen. Partijleden kun je noemen georganiseerde kiezers. Wij moeten als georganiseerde kiezers op pad om de ongeorganiseerde kiezers bij de partij te betrekken. Niet voor de partij, het middel als zodanig. Nee voor het goed doen van het werk waarvoor de partij een noodzakelijk middel is.

De akties slagen alleen goed en voldoende wanneer weer velen er „iets aan doen”. Daarom een appèl op u allen. Niemand behoeft dan vele weken in actie op pad. Win één lid, of twee. Win één abonnee. Het resultaat is dan voldoende en goed wanneer zoveel duizenden partijleden „iets doen”.

Er verschijnt dezer dagen een speciale ledenwerffolder — titel: „Vrijblijvend!?” — Die kunt u gebruiken als u dat wilt.

Volgende week verschijnt bovendien in Nederlandse Gedachten — een onderdeel van vier pagina's, overdrukken daarvan zijn verkrijgbaar — voldoende materiaal om daarmee een kiezer die nog geen lid is te benaderen met de klemmende vraag lid te worden.

En om een abonnee op het partijweekblad „Nederlandse Gedachten” te winnen kunt u wellicht wanneer u daartoe bereid bent uw eigen blad een paar maal doorgeven ter kennismaking. Nederlandse Gedachten spreekt goed voor zichzelf.

VORMINGSACTIE

Tenslotte ditmaal nog één belangrijke zaak. Aan het eind van deze maand start de A.R.P. weer een landelijke kadercursus.

De bedoeling is jonge, actieve partije-

den in de leeftijd van ongeveer twintig tot veertig jaar, een stuk vorming te geven over uitgangspunten en praktische uitwerking van A.R.P. politiek. Er zijn nog enkele plaatsen voor deelname aan deze cursus beschikbaar. Inlichtingen bij het partijsecretariaat, dr. Kuiperstraat 3, 's Gravenhage, telefoon 070-183960.

Enkele feitelijke gegevens zijn:

a. De kadercursus kent drie tweedaagse conferenties, van donderdagavond tot zaterdagmiddag.

De eerste op 21-23 oktober 1971. Thema „welvaart en welzijn”. De tweede op 3-5 februari 1972, gewijd aan internationale politiek.

De derde op 13-15 april 1972, over het functioneren van de democratie en de partijverhoudingen.

Een van de voorwaarden voor deelname aan de cursus is, dat deze conferenties worden bezocht.

b. Voor elke conferentie ontvangen de deelnemers documentatiemateriaal, met een richtlijn hoe dit het meest effectief ter voorbereiding van de conferentie kan worden bestudeerd. Daarbij zullen de cursisten voor elke conferentie twee taken moeten vervullen.

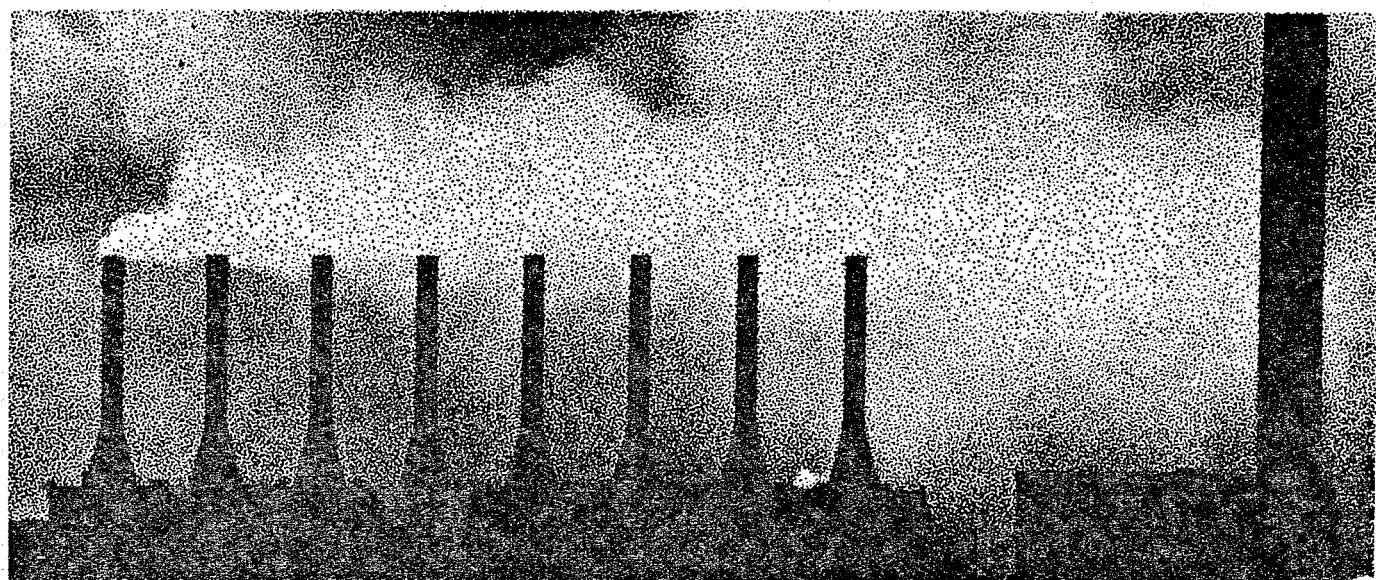
c. Een bepaalde vooropleiding voor het volgen van de cursus is uiteraard niet vereist. Wel betrokkenheid bij de partij.

d. De reiskosten worden vergoed. Aan de cursisten wordt eenmaal een inschrijfgeld van f 25,— gevraagd en daarnaast voor elke conferentie f 10,— per conferentie voor bestrijding van onkosten.

De partij kan weer in actie komen. Hoeveel actie, dat hangt van ons zelf af.

Wij hebben goede verwachtingen.

Milieubeheer

ARJOS INFORMEERT LEDEN

DOOR JOHN TOXOPEUS

Om alle leden in de gelegenheid te stellen een organisatorische en politieke opkikker in ontvangst te nemen, heeft de Arjos aan het begin van een nieuw seizoen drie informatiedagen georganiseerd.

— Leiden (28 augustus)
— Groningen (4 september)
— Arnhem (11 september)

Vooraf met het oog op het voortdurend toenemen van het ledenbestand van de organisatie zijn deze bijeenkomsten nuttig.

Naast mondelinge en schriftelijke informatie over zaken als het oprichten van nieuwe actiekernen, open Arjoswerk, studieconferenties, Arjosraad enz., kwamen en komen actuele politieke zaken aan de orde. Nieuwe bezems vegen schoon en daarom waren en zijn de Tweede Kamerleden drs. J. de Koning, drs. A. Schouten en dr. A. J. Vermaat van de partij respectievelijk in Leiden, Groningen en Arnhem. Hier een greep uit de politieke koektrommel, die Ad Schouten zijn toevoorders afgelopen zaterdag in Groningen voorhield onder het motto: De start van het kabinet-Biesheuvel. „Het lezen van het Program van Actie van de A.R.P. is een actie op zichzelf”, aldus Schouten, maar hij is verder gegaan dan lezen alleen en noemde als punten waarin het A.R.P.-program en het regeerakkoord van het

kabinet-Biesheuvel van elkaar afwijken: uitgaven ontwikkelingssamenwerking („op dit punt is de A.R.P. bijna uit de boot gevallen”); defensie; gewestvorming; belastingdruk; volkshuisvesting; profijtgedachte. Worden deze punten in volgorde van belangrijkheid gezet, dan moeten naar de mening van het Kamerlid Schouten ontwikkelingssamenwerking en volkshuisvesting bovenaan komen en krijgen respectievelijk belastingdruk en profijtgedachte de laagste prioriteit. Als achtergrond van de alternatieve kabinetformatie (zonder P.v.d.A.) noemde Schouten de maoistische filosofie, volgens welke maatschappelijke verbeteringen slechts door conflicten te bereiken zijn (polarisatie). Hij stelde hier tegenover Filipenzen 2: „Maar in ootmoedigheid achtte de een de ander uitnemender dan zichzelf en ieder lette niet alleen op zijn eigen belang, maar ook op dat van anderen”. Schouten constateerde, dat er Goddank tekenen zijn, die er op wijzen dat de polarisatie-idee in de P.v.d.A. terrein verliest.

Hij wees er tenslotte zijn Arjostoevoorders op, dat Jezus in Zijn Woord, het evangelie, er voor waarschuwt idealen te construeren en te koesteren. „Ons 'idealisme' los van Zijn Woord, is geen idealisme maar illusionisme: we jagen dan illusies na en dat kan dan slechts cynisme en scepticisme (en zeker geen dankbaarheid) ten gevolge hebben”. Schouten bekende zelf nog

lang niet uit het onderscheid tussen idealisme en illusionisme te zijn en raadde aan er met elkaar over te discussiëren.

Tot zover een paar flitsen uit een boeiend verhaal van het nieuwe A.R.P. Tweede Kamerlid Schouten, dat 4 september in Groningen een dito discussie opleverde.

De rest van deze tweede informatiedag mocht er overigens ook best wezen.

Zoals te verwachten is valt er op deze nu gehouden en in de nabije toekomst te organiseren Arjos-bijeenkomsten veel nadruk op de ledenwerfactie Ad Rem, waarbij ieder lid gevraagd wordt een nieuw lid aan te melden.

Er zijn ook in de Arjos nog wel eens mensen die zoiets vergeten. Misschien zijn er nog wat A.R.P.-leden, die dat goed kunnen maken, zodat we toch nog ons ledenbestand kunnen verdubbelen. Elders in dit weekblad is een invulformulier afgedrukt.

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken - Fresiaknollen

**N.V. Rederijen
N. Parlevliet Jr.
Haringhandel**

IMPORT - EXPORT

KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
TEL. 05190-2141

Prins N.V.-Dokkum
(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

CULTUUR EN WETENSCHAP SLACHTOFFER?

Het 'Nederlands Historisch Instituut' te Rome. Voor velen slechts een naam, voor anderen daarentegen een begrip, een gastvrij huis, een centrum van wetenschap en vorserswerk. Maar ook in zo verdachte mate bekend bij sommige Nederlandse politici, dat er in deze kringen stemmen zijn opgegaan dit dure instituut op te heffen. Het zou niet de eerste keer zijn in de politieke geschiedenis, dat wetenschap en cultuur als eersten slachtoffer moeten zijn van het gebrek aan financiële middelen. Toch lijkt het onverantwoord om een instituut als het Nederlands Historisch Instituut te Rome omwille van tijdelijk geldgebrek op te heffen.

Nadat al vele andere Europese landen, zoals Frankrijk, Pruisen, Duitsland, Oostenrijk, Hongarije en Polen hun eigen historisch instituut in de vermaarde eeuwige stad hadden opgericht, kwam het idee tot een dergelijk initiatief voor Nederland rond de eeuwwisseling op bij mgr. G. Brom. Zelf een voor die tijd bekwaam kerkhistoricus, wist hij onder anderen professor P. J. Blok van de wenselijkheid van een dergelijk instituut te overtuigen. Op diens advies aan de regering kwam in 1904 een historisch instituut voor Nederland tot stand. Als eerste directeur werd G. Brom aangesteld, aan wie als enige medewerker werd toegewezen J. A. F. Orbaan. Doel van dit instituut was het coördineren en bevorderen van de vaderlandse geschiedenis, zowel kerkelijk, politiek als kunsthistorisch vanuit de Italiaanse archieven en musea. Bovendien moest vanuit het instituut de archeologie en de klassieke geschiedenis beoefend of gestimuleerd worden vanuit Italiaanse bronnen. Dit laatste had dus zo goed als geen enkele betrekking met de vaderlandse geschiedenis.

PUBLIKATIES

Nadat de eerste jaren nodig waren geweest om enigszins thuis te raken in de onmetelijk rijke archieven en musea, kon vervolgens met de bestudering en publicatie ervan begonnen worden. In 1908 verscheen in de serie Rijks Geschiedkundige Publikaties (R.G.P.) deel I van Brom's 'Archivalia in Italië', waarna in bijzonder snel tempo nog eens zes forse delen in dezelfde serie het licht zagen. Deze delen betroffen voornamelijk kerkgeschiedenis en biografische gegevens van Nederlandse kunstenaars. Het was een eerste inventarisatie van kerkelijke, politieke en kunsthistorische bescheiden uit geheel Italië met betrekking tot Nederland. De namen van Brom, directeur tot 1915, Orbaan, werkzaam van 1904 tot 1910 en G. J. Hoogewerff, kunsthistoricus, waren met deze publikaties gevestigd. Onder de bezielende leiding van mgr. Hensen (1915 tot 1924) en Hoogewerff (1924 tot 1949!) als directeuren, werden wetenschappelijke publikaties uitgegeven in de R.G.P., in bijdragen aan verschillende tijdschriften en in vele afzonderlijke uitgaven. Een voorbeeld van het laatste vormt het curieuze reisverslag van Cosimo de Medici, prins van Toscane, in de Nederlanden van 1667 - 1669.

Voor de tweede wereldoorlog werkten er vele jaren met vrucht J. Cornelissen (1924 tot 1930) en diens opvolger R. R. Post (1930 tot 1936) als kerkhistorici, beiden later professor te Nijmegen, als ook H. R. M. Leopold (1920 tot 1943) als

HET „NEDERLANDS HISTORISCH INSTITUUT” TE ROME 1904-1971

DOOR DR. L. G. VAN DIJCK

Rome: Forum Romanum

archeoloog. Na de moeilijke jaren 1938 - 1945, waarin directeur Hoogewerff alleen achterbleef op zijn post, werd het instituut opnieuw bezet door uitnemende historici als J. J. Poelhekke (1946 tot 1964), thans professor te Nijmegen, P. J. van Kessel (1963- heden) en de archeologen C. C. van Essen (1946 tot 1962), J. W. Salomonson (1963 tot 1968) en W. J. Th. Peters (1968 tot 1970), thans bijna allen in Nederland universitair werkzaam. Na het aftreden van de kunsthistoricus Hoogewerff als directeur in 1949, werd J. J. Poelhekke, expert op het gebied van de 17e eeuwse Europese geschiedenis, directeur tot 1964. Thans is directeur H. Schulte Nordholt, wederom een kunsthistoricus.

„MEEDEDELINGEN”

Naast de genoemde publikaties verschenen er nieuwe bronnewerkgaven in de serie R.G.P. van Brom, Hensen, Cornelissen en Post, maar minder frequent dan in de eerste twee decennia het geval was geweest. Geheel nieuw daarentegen waren de „Meededelingen” van het instituut, vanaf 1921 jaarlijks uitgegeven. Aanvankelijk op rijkskosten, van 1935 tot 1945 echter betaald door particuliere bijdragen! Naast een jaarlijks overzicht van de werkzaamheden, bevatten de 'Meededelingen' ook wetenschappelijke studies op velerlei terrein. Eveneens verschenen een vijftal 'Studiën' onder verantwoordelijkheid van het instituut. Al met al een rijk en geschakeerd getuigenis van vruchtbare arbeid.

In het bijna 70-jarig bestaan is het instituut wezenlijk niet veranderd, maar wel heeft het zich uitgebreid, kwantitatief en kwalitatief. Allereerst werd het een centrum van professoren en studenten, die zich in Italië konden verdiepen in de kunst, archeologie en geschiedenis. Met name professoren als Smijers en pater Polman hebben er baanbrekend werk verricht op het gebied van muziek- en kerkgeschiedenis van de Nederlanden. Veel studenten, stipendiaten of pure amateurs, werden er vertrouwd gemaakt met het rijkste archief ter wereld, namelijk dat van het Vaticaan. Anderen konden geïntroduceerd worden in musea en archieven die doorgaans voor velen gesloten blijven.

Duizenden schriftelijke aanvragen werden in de loop der jaren onderzocht en beantwoord. Met steun van overheid en particulieren werd een handbibliotheek aangelegd.

VERZAMELPUNT

Minder belangrijk, maar niet weg te denken, was de diplomatieke en representatieve betekenis van het instituut. Lezingen, conferenties, rondleidingen en recitals voor en door kunstenaars, geleerden en studenten hebben het instituut gemaakt tot een onmisbaar verzamelpunt van de Nederlandse elite te Rome.

Beeldhouwers, schilders, winnaars van de Prix-de-Rome vonden er een gastvrij huis, zoals zij dit ook aantreffen in het inmiddels in 1933 te Rome opgerichte 'Huis voor kunsten en wetenschappen', dat eveneens logies bood aan Nederlandse kunstenaars voor redelijke vergoeding. In samenwerking met ambassade en kerkelijke kringen herleefde de vaderlandse kolonie te Rome, mede dank zij het historisch instituut. Voor pelgrims van kunst en cultuur behield Rome haar charme en aantrekkingskracht.

Dit alles neemt niet weg, dat sommige politici het nut van een dergelijk histo-

VERVOLG OP PAG. 5

1 PRO

DOOR DR. A. VEERMAN

Ons blad begint binnenkort met een publikatie, waarin drie programs naast elkaar gezet worden. Programvergelijking, zou men dat kunnen noemen, maar dat woord is historisch erg belast.

Wij denken daarbij immers aan mogelijkheden tot samenwerking.

Wel, daar gaat het nu niet om. Ik zou liever over het programgebeuren praten.

Het gaat n.l. om de volgende drie programs:

1. ons eigen program, dat tot stand kwam in de loop van 1969;
2. het gemeenschappelijk urgentieprogram van de drie christelijke partijen, dat in 1970 werd aangevaard; en
3. het kabinetsprogram, dat ten grondslag ligt aan de formatie-Biesheuvel 1971.

De publikatie van die drie, naast elkaar, is aan onze partij beloofd en die belofte lossen wij dus in.

Zo'n publikatie is ook nuttig. Het is een kwaadaardige fabel, dat programs, zodra zij gemaakt zijn, in allerijl ter zijde gelegd en vergeten worden. Daarvoor moet echt het woord kwaadaardig gebruikt worden, omdat politieke partijen door zo'n bewering zoal niet bewust, dan toch op hoogst onzorgvuldige wijze in een kwaad daglicht geplaatst worden.

De vakbeweging heeft een aantal maanden geleden het beleid van het kabinet-De Jong geplaatst naast het actieprogram 1967 van de vakbeweging. Een soort evaluatie (waardebepaling) in een bepaald opzicht wat onwettelijk, omdat dat actieprogram nu eenmaal niet als zodanig aan het kabinetsbeleid ten grondslag gelegen had. Maar afgezien daarvan: die methodiek was op zichzelf redelijk, objectief, niet op de zo gemakkelijk gebruikte kreterige wijze. Dat willen wij in een andere vorm proberen: de stukken op tafel.

2 GRA

Dat is dus okee. En toch voeg ik er aan toe, dat het ook weer met een zekere reserve gebeurt. Eerst een illustratie. Die bovengenoemde 'evaluatie' geeft een sprekend voorbeeld van die nodige reserve. Op een bepaald, zeer aangelegen punt, staat er in een noot bij vermeld, dat inmiddels de vakbeweging zelf tot een heel ander inzicht, een ander programpunt, gekomen is. Daar heb je het punt. Je mag ook een program niet verabsoluteren, niet canoniseren.

Dat is geen nieuwe gedachte. In ons eigen program wordt heel duidelijk, in de inleiding, gesproken van de nodige voorbehouden: 'volledigheid is niet mogelijk; nieuwe vraagstukken kunnen reeds op korte termijn actueel worden; zich wijzigende omstandigheden kunnen nieuwe behoeften naar voren brengen. De A.R.P. wil een dynamisch beleid. Hetgeen naar voren gebracht wordt, bedoelt een beeld te geven van de koers, die de A.R.P. wil gaan'.

In toelichtingen is heel duidelijk het dilemma gesteld. Enerzijds verlangt men, terecht, dat de partij heel concreet zegt, wat zij wil. Anderzijds moet men erkennen, dat men dan spreekt op kort zicht en dat in een program voor vier jaar minstens zo belangrijk is de koers, die men wil volgen. Dat geeft aan ons program soms iets amfibisch. Graag toegegeven. De opstellers waren het zich van het begin af bewust.

Daarom bij herhaling: geen verabsolutering, maar altijd het program in zijn context zien.

VIER GEGEVENS

Onze fractievoorzitter, mr. Aantjes, heeft op de partijraad van 19 juni en in de Kamerdebatten van 4 en 5 augustus j.l. over deze zaak heel concreet in breder verband gesproken. Wij hadden, zo zei hij, na de verkiezingen bij het bespreken

3 MS

van ons standpunt te maken met vier harde gegevens.

Dat waren — in willekeurige volgorde:

1. de verkiezingsuitslag, die in een parlementaire democratie in de kabinetsformatie en in de samenstelling van het beleid behoort te functioneren;
2. het evenzeer uit de parlementaire democratie voortvloeiend streven, zo enigszins mogelijk te komen tot een regering, die steunt op een parlementaire meerderheid;
3. ons Program van Actie en ons gezamenlijk urgentieprogram, met de beide andere christelijke partijen; en
4. de financieel-economische situatie, zoals deze zich in deze maanden aan ons voordeed.

Vier harde gegevens. Je kunt en mag, aldus Aantjes volslagen terecht, niet één van deze vier gegevens verabsoluteren en alleen de dienst uit laten maken.

Ze moeten in evenwichtige verhouding tot hun recht komen.

't Gaat naar een conclusie. Wij begonnen met te spreken over een „programgebeuren”. 't Gaat om programs in opeenvolgende stadia. Opgesteld door verschillende mensen, met genuanceerde benaderingen.

We moeten die programs serieus nemen, dat wil zeggen niet verabsoluteren, nog minder bagatelliseren.

Er mee werken

Tegen deze achtergrond hopen we in de komende tijd de teksten naast elkaar te publiceren. Nieuws is er uiteraard niet bij; 't is allemaal al gedrukt. Maar toch is het interessant en zinvol het naast elkaar te zetten.

Programs, niet als dode letters, maar als levende politiek.

VERVOLG VAN PAG. 4

risch instituut niet meer zien, althans niet in verhouding tot de eraan verbonden kosten. Geheel ongelijk hebben zij niet. Wie een bedrag van vele tonnen vergelijkt met de vruchten, die men er van zou moeten plukken, komt lichtelijk teleurgesteld uit. Men vraagt zich af of er wel maximaal intensief gewerkt wordt, welke planning er in het instituut leeft, en vooral waar de bronnen-publikaties de laatste jaren blijven. Na het fenomenale werk van pater Polman O.F.M., die overigens niet tot het personeel van het instituut behoorde, zijn er geen grote publikaties meer verschenen. Dat betekent, dat er al twintig jaar geen werk van formaat is uitgekomen, bedoeld als bronnenpublikatie. Dat er wel enkele studies zijn verschenen van de hand van enkele stafleden van het instituut is logisch, maar deze studies rechtvaardigen m.i. niet de investering van een dergelijk kostbaar instituut.

BELEID

Dit is niet zozeer bedoeld als een verwijt aan het instituut en de wetenschappelijke staf, maar aan de doelmatigheid van het beleid. Duitsers, Fransen en Belgen publiceren in hoog tempo en vakkundig de ene bron na de andere. De Belgische serie *Analecta Vaticana* — Belgica vormt een bewijs van constant en nauwgezet archiefonderzoek. Het komt me voor, dat, als het instituut kan blijven bestaan, er in ieder geval meer teamwork moet komen en dat er minder individualistisch gerichte artikelen of boeken gepubliceerd moeten worden,

die op een buitenstaander vaak de indruk maken van een particuliere hobby. Als er bezuinigd moet worden, en dat is in deze tijdsomstandigheden meer dan redelijk, dan moet de meest kostbare activiteit van het instituut verdwijnen of ingedamd worden. Tot de kostbare en niet noodzakelijke werkzaamheden behoren het uitbreiden van de bibliotheek, en waarschijnlijk al het archeologische werk dat tijdrovend en kostbaar is. Bovendien is deze tak van het wetenschappelijk bedrijf het minst relevant voor de vaderlandse geschiedenis! Tevens zouden vele reizen voor studiedoelinden beperkt moeten worden (kunsthistorici!) en zal het society-karakter versoerd moeten worden. De inwoningscapaciteiten zouden optimaal benut moeten worden, opdat met zoveel mogelijk inwoners de onkosten beter opgevangen kunnen worden.

Wat blijft er dan over? Het meest voor de hand liggende, letterlijk en figuurlijk, is de nog onontgonnen rijkdom van het Vaticaan archief. Afgezien van de delen in de R.G.P. en de supplieken aan Clemens VI (uitgegeven door Post) zijn er nog vele duizenden volumes te ficheren. We kunnen hierbij weer een voorbeeld nemen aan onze Belgische bureaus. Waar blijven voor het bisdom Utrecht de supplieken aan de pausen, de brieven en processen. Dit alles overigens is slechts een suggestie van een verre bewonderaar, helaas niet beter geïnformeerd over het exacte doen en laten in het instituut. De Mededelingen van de laatste drie jaar zijn dan ook nog niet verschenen!

NIET OPHEFFEN

Hoe het toekomstige beleid ook gevoerd zal worden, één ding is zeker: Opheffing van het instituut zou absurd zijn. Het zou een blamage betekenen ten opzichte van onze eigen cultuur en ten opzichte van alle soortgelijke instituten in Rome. Waar vele Europese landen, van Oost en West van het

IJzeren Gordijn, hun wetenschappelijke centrum in Rome in bloei houden, zouden wij ons onsterfelijk belachelijk maken als we 70 jaar studie, wetenschap en kunst laten afsterven in een stad als Rome, waar de neerslag van onze eigen geschiedenis van een zeldzaam karakter blijkt te zijn. Wie de schoen past, in 's-Gravenhage of Rome, trekke hem aan.

A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Gevraagd ter assistentie van de chef de bureau

EEN BOEKHOUDKUNDIG MEDEWERK(ST)ER

Praktijkdiploma boekhouden is gewenst.

Leeftijd 20 - 25 jaar.

Salaris in te passen in de rang van adj. commies naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring / max. f 1306,-

De A.O.W. komt voor rekening van de partij.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht op Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage, eventuele telefonische inlichtingen onder 070 - 183960, vragen naar de heer Van der Wees.

KOSMO KOMPLOT

In Nederlandse Gedachten van 4 september zetter de heren Aantjes en Mellema hun bezwaren uiteen tegen de door Kerk en Wereld en Sjaloom te organiseren manifestatie 'Kosmokomplot'. Hun kritiek was vooral gericht op het feit dat voor een confrontatie tussen actiegroepen en parlementariërs we. PvdA, D'66 PPR. PSP en CPN uitgenodigd waren en niet ARP en CHU.

Over de manier waarop deze manifestatie, die helaas op het laatste moment is afgelast, was georganiseerd wil ik hier niet ingaan.

Het is best mogelijk dat, zoals namens de deelnemende actiegroepen is verklaard, een confrontatie tussen actiegroepen en parlementariërs uitgelopen zou zijn op een discussie tussen oppositie- en regeringspartijen. Dit was niet de bedoeling van de organisatoren. Het verwijt van de protestants-christelijke fractievoorzitters komt mij toch wel wat eenzijdig voor. Zou het niet zinvoller zijn ons eens af te vragen, waarom de actiegroepen wel prijs stellen op een confrontatie met PvdA, D'66, enz. en niet met ARP en CHU? Zou dit misschien iets te maken hebben met onze houding t.o.v. de deelnemende groepen?

In dit verband is de zin 'de keus van de deelnemende groepen blijkt dan echter zeer eenzijdig anti-westers uit te vallen' toch wel duidelijk.

Dit geldt dan ook voor groepen als: Actie X-Y, Actie Betaald Antwoord, Amnesty International, Interkerkelijk Vredesberaad, Clasc. Het zijn juist deze actiegroepen die de aandacht gevestigd hebben op onrecht dat in onze 'vrije westerse maatschappij' aanwezig en hier iets tegen willen doen. De politieke partijen zijn hier vaak in gebreke gebleven.

Zo komt de Clasc (waar via het Wereldverbond van de Arbeid C.N.V. en N.K.V. contact mee hebben) op voor het recht van een vrije vakbeweging in Latijns-Amerika. Juist de Clasc komt in Latijns-Amerika op voor een ontwikkeling onafhankelijk van de Verenigde Staten en de Sowjet Unie. Zij wordt dan ook fel bestreden door de O.R.I.I. (gesteund door de USA vakbond A.F.L./C.I.O. en de C.I.A.) — ook het N.V.V. heeft contact met de O.R.I.I. — en de communistische vakbond CEPUS-TAL. Over het werk van Amnesty International kan men uitvoerig lezen in het juli/augustusnummer van Op Wiek. Zij richt zich bepaald niet enkel op misstanden in de westerse landen.

Actie X-Y tracht daadwerkelijk iets te doen aan de kloof tussen arm en rijk. Daar waar de regeringen achterblijven 2 pct. van het Nationaal Inkomen voor ontwikkelingsbijstand te bestemmen vraagt zij aan de bevolking het ontbrekende en een per-

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

centage van het eigen inkomen beschikbaar te stellen voor ontwikkelingswerk.

De actie 'betaald antwoord', waarvoor koningin Juliana reeds een bedrag stortte, tracht iets te doen aan het grote onrecht van de rassendiscriminatie dit geldt wel in het bijzonder voor zuidelijk Afrika, waar blanke christenen in Gods naam trachten gekleurde rassen onmondig en machteloos te houden.

Het werk van het Interkerkelijk Vredesberaad, trachten de weerstanden die bestaan tegen een vrede in bijbelse zin op te sporen en te bestrijden, is hoop ik wel bekend. In de Vredesweek van 19-26 september zal dit werk weer speciaal in de aandacht komen.

Doen wij als AR-en ook bewust mee? Ik geloof niet dat men deze groepen 'zeer eenzijdig anti-westers' kan noemen (het IKV was geloof ik de eerste die de inval in Tsjecho-Slowakije in 1968 veroordeelde). Zij zijn alleen daar opgetreden waar de politieke partijen, en dat geldt vooral ook voor de confessionele partijen, tekort geschoten zijn. Hadden zij b.v. zonder de activiteiten van het Angola Comité ooit onze aandacht gevestigd op de mensonterende toestanden in Angola en Mozambique? Worden deze gruwelen niet begaan door een lid van de organisatie die geacht wordt op te komen voor de bescherming van het 'vrije westen'. Toch heeft via deze

organisatie, de NAVO, Nederland nooit tegen deze onderdrukking geprotesteerd.

Ik vind het een gelukkige zaak dat juist Kerk en Wereld het aandurft deze groepen in haar werk te betrekken. Diverse van deze buitenparlementaire actiegroepen baseren zich nl. voor een belangrijk deel op aanbevelingen van de Wereldraad van Kerken uit Uppsala en het 2de Vaticaans Concilie.

Ik hoop, dat de problemen rond de manifestatie 'Kosmokomplot' tot gevolg zullen hebben, dat door de ARP toenadering met diverse groepen gezocht zal worden. Hopelijk kan er door regelmatige contacten een vertrouwensbasis geschapen worden die nu toch wel afwezig is. Tenslotte nog een ander aspect:

De opmerking 'hoewel het Kerk en Wereld niet tot schande zou strekken indien het ook en *zelfs vooral* ook wilde luisteren naar partijen die het Evangelie tot norm voor het politieke handelen willen stellen' komt bij mij niet over. Ik hoop niet dat hier bedoeld wordt: de politieke partij moet niet naar de kerk luisteren, maar de kerk naar de politieke partij. De Nederlands Hervormde kerk, waar ook ik lid van ben, heeft in het verleden gelukkig wel uitspraken gedaan zonder de partijen te vragen of deze wel juist waren: ik denk b.v. hier aan het rapport over de kernbewapening.

Misschien is 'het zelfs vooral willen luisteren naar' hier verward met de dialoog. Het initiatief hiertoe kan volgens mij ook best van de ARP uitgaan.

In de hoop hiermee een bijdrage tot een discussie geleverd te hebben verblijf ik met hoogachting,

Amsterdam. G. v. d. Meer.

Naschrift van mr. W. Aantjes bij het stuk van de heer G. v. d. Meer.

In het ingezonden stuk van de heer Van der Meer waardeer ik zeer, dat hij ernstig poogt met argumenten de heer Mellema en mij van ons ongelijk te overtuigen. Te veel reacties (zoals o.a. het Dagblad Trouw van 3 september jl.) schermen een discussie over diepgaande bezwaren tegen de opzet van 'Kosmokomplot' af met het rookgordijn van de Telegraaf-campagne. De reactie van de heer Van der Meer daarentegen is zakelijk en correct.

Toch gaat zijn betoog voor een groot deel langs het onze heen. Hij schrijft: 'Over de manier waarop deze manifestatie..... was georganiseerd wil ik hier niet ingaan'. Maar dat is nu net het kernpunt, waar wij ons tegen hebben gericht! Met de beschouwingen van de heer Van der Meer over karakter en intentie van tal van groepen kan ik het zeer vaak eens zijn. Inderaad zijn er groepen bij, die terecht de aandacht vestigen op onrecht in onze 'vrije westerse maatschappij' (een uitdruk-

king die wij niet hebben gebruikt en die de heer Van der Meer dan ook ten onrechte citeert).

Daar gaat mijn bezwaar niet tegen. Er waren echter twee soorten groepen: groepen die de aandacht op onrecht willen vestigen waar ter wereld zich die ook voordoet, en groepen die hun kritiek eenzijdig of uitsluitend op onrecht in de westerse samenleving richten. Dat een der deelnemende groepen bijvoorbeeld de overval op Tsjechoslowakije in 1968 heeft veroordeeld, doet toch niet af aan het feit dat andere groepen dat tot vandaag toe geweigerd hebben; ik noem alleen maar de C.P.N. Door een **manifestatie** te organiseren over misstanden in de westerse samenleving met groepen die naar alle kanten kritisch staan en met groepen die weigeren dat ten opzichte van de communistische wereld te doen, is de keus inderdaad eenzijdig anti-westers uitgevallen. Als in dezelfde lijn tot besluit van de manifestatie, onder het motto 'Oppositie kiezen', van de politieke partijen naast de fractievoorzitters van de P.v.d.A., D'66, P.S.P. en P.P.R. óók die van de C.P.N., maar niet die van A.R.P. en C.H.U. worden uitgenodigd (omdat met de wel uitgenodigde partijen de aanwezigheid van een gespreksbasis wordt verondersteld), dan heeft 'Kerk en Wereld' daarmee inderdaad 'een politieke keuze gedaan die er niet om liegt', zoals Mellema en ik het hebben genoemd.

Dat waren de feiten, die wij hebben geconstateerd. Deze feiten gaven ons allereerst aanleiding tot de vraag, waar nu eigenlijk de P.v.d.A. in het partijpolitieke krachtenveld precies staat. Deze feiten gaven ons voorts aanleiding tot het uiten van teleurstelling als leden van de hervormde kerk. Ik vind het jammer dat de heer Van der Meer daar in de vorm van een suggestieve vraag de interpretatie aan geeft, alsof wij bedoelen, dat de kerk naar de christelijke politieke partijen moet luisteren in plaats van omgekeerd. Wij hebben in onze verklaring juist van iedere pretentie in deze richting met zoveel woorden afstand genomen. In al de twaalf jaren van mijn Kamerlidmaatschap is er bij mijn weten nog nooit een vanwege de hervormde kerk of een harer organen bepleegde bijeenkomst voor politici geweest, die ik niet heb bezocht, om niet te spreken over de aandacht die ik in artikelen en spreekbeurten aan publikaties van de hervormde kerk heb gewijd. Mag ik er dan althans mijn teleurstelling over uitspreken dat een instelling van de hervormde kerk mij nu welbewust uitsluit, omdat er met mijn partij blijkbaar geen gespreksbasis voor mogelijk wordt gehouden? 'Kerk en Wereld' hoeft voor mij geen politieke keuze te doen, liever niet. Maar als zij wel zo'n politieke keuze doet, zoals met deze manifestatie, mag ik dat dan tenminste constateren en dat 'droevig' noemen? Ik meen, dat mijn partij- en kerkgenoot Van der Meer (in wiens artikel, al gaat het m.i. aan de kern van onze verklaring voorbij, heel wat staat dat voor velen in onze kring nuttig is ernstig gelezen te worden!) hier zijn verwijten verkeerd adresseert en onvoldoende doorziet welk politieke spel men in Driebergen onder de dekking van ons kerkelijk dak getracht heeft te spelen.

Aantjes

DOE WAT VOOR DE VREDE

Op de kalender heeft de Vredesweek in de maand september (19-26), een vaste plaats gekregen. Het motto is dit jaar: 'Vrede! Met alle geweld!'

Goed is het er nu al op te wijzen dat hier onder vrede meer wordt verstaan dan: de afwezigheid van oorlog (de zgn. negatieve vrede). Vrede, zo staat het in de vredeskrant 1971, is: 'het tegendeel van rampspoed, ongeluk, onvrede, ellende en natuurlijk ook oorlog. Het begrip staat bovendien niet op zichzelf. De andere bijbelse begrippen als gerechtigheid, trouw en genade klinken er altijd in mee'.

Ook het begrip geweld vraagt toelichting. De werkgroep vredesweek wijst er op dat het niet alleen gaat om het geweld van de oorlog. Zij vraagt ook aandacht voor structureel geweld: een vorm van geweld in bestaande structuren die verhindert dat groepen van mensen of volken tot een menswaardig bestaan komen (vbn: Oost-Europa, Zuidelijk Afrika, Zuid Amerika). Structureel geweld houdt verband met onderdrukking en ongerechtigheid. Het brengt ons bij vraagstukken van rijkdom en armoede, rassendiscriminatie, economische en politieke overheersing.

VREDE IN OOST-WEST RELATIE

Het thema geeft ons zo op het oog weinig problemen. Immers, het politiek-strategisch handelen richt zich op de beheersing van geweld, op oorlogsvoorkoming. Ontwikkelingen op het gebied der militaire middelen maken in feite oorlog onbruikbaar als middel ter regeling van geschillen tussen staten. **Voor ons geen geweld meer.**

Maar zo gemakkelijk mogen wij ons niet van het thema afmaken. Alhoewel wij leven in een periode van negatieve vrede gaat de bewapeningswedloop gewoon door. Onder het machtsevenwicht spiraalet het bewapeningsniveau, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin, omhoog. Een explosie is slechts te vermijden als wij er in slagen een tegenbeweging op gang te brengen en een internationale politieke ordening te creëren waarbinnen de rechtshandhaving niet wordt overgelaten aan soevereine staten.

In het licht van het voorgaande krijgen activiteiten om te komen tot wapenbeheersing en wapenvermindering betekenis. Te denken valt aan o.m.: de SALT-besprekingen tussen Amerika en Rusland, de ontwapeningsbesprekingen in VN-verband met uitzicht op een verbod

DOOR M. H. VON MEIJENFELDT

RUZIE KRANT

VOOR DE VREDESWEEK

Wat is ruzie?		
		Ruzie in het groot
Een ruzieverhaal		
	Grote mensen maken ruzie	

De Ruziekrant: dokumentatie voor de Vredesweek

van de produktie, het bezit en gebruik van biologische en chemische wapens en aan de (schuchtere) pogingen van zowel NAVO als WARSCHAU PACT om het overleg te openen over wederzijdse evenwichtige troepenvermindering.

Een vraag die ongetwijfeld tijdens de vredesweek aan de orde zal komen is: wat te doen als de politieke strategie van oorlogsvoorkoming faalt? Kan en mag in dat geval van geweld gebruik gemaakt worden? Kunnen moderne wapenen nog wel iets verdedigen? De antwoorden op deze vragen lopen uiteen. Sommigen wijzen het gebruik van geweld af; anderen stellen de keuze uit; weer anderen aanvaarden de consequenties van het bezit van geweldsmiddelen en zijn bereid in voorkomend geval tot het uiterste te gaan. Begrijpelijk is, dat gelet op de huidige wapentechnologische ontwikkelingen de idee van geweldloosheid invloed uitoefent op steeds meer mensen. In het documentatie-materiaal dat het interkerkelijk vredesberaad (I.K.V.) voor de vredesweek beschikbaar stelt krijgt deze verzetsvorm dan ook ruime aandacht.

REVOLUTIES EN GEWELD

Maar het thema biedt wijder perspectief. De schijnwerper wordt ook gericht op vormen van structureel geweld en onwillekeurig denken wij daarbij aan revolutionaire situaties in de 'derde' wereld.

Zijn sommige situaties niet zo uitzichtloos dat het gebruik van geweld nog de enige uitweg lijkt? Het cahier BIJBEL, KERK en GEWELD gaat op deze vraag in; antwoorden uit verschillende kerkelijke richtingen, uit heden en verleden.

Opvallend is de terughoudendheid t.o.v. het gebruik van geweld. Liever dan propaganda te maken voor de rechtvaardige revolutie spreekt men over het in de situatie kiezen tussen twee kwaden. 'Geweld immers is altijd een teken, dat tegenstellingen, dat onrechtvaardigheden kunstmatig in stand gehouden worden. Er mag een ogenblik van geweld zijn in het verzet daartegen, maar het geweld mag geen durende kwaliteit van de revolutie worden, omdat zij daaraan ten onder gaat'.

OPVOEDING TOT VREDE

Het I.K.V. wil de problematiek van de vrede dichterbij parochie en gemeente brengen. Een vorig jaar gehouden onderzoek heeft aangetoond dat de resul-

taten van vroegere vredesweken weinig bemoedigend zijn. Men bereikt veelal alleen die mensen die zich reeds actief met de vredesproblematiek bezig houden. Nieuwe wegen moeten geopend worden.

Dit jaar richt het I.K.V. zich speciaal tot de onderwijssector. Een aparte vredeskrant is samengesteld voor de basisschool. En voor leerkrachten die langer en dieper de problemen van vrede en geweld in de wereld willen behandelen is het onderwijsproject: een vliegreis naar Oe Thant, en ander materiaal beschikbaar.

Opvoeding van de jeugd tot vrede is een voorwaarde voor de ontwikkeling van de samenleving naar rechtvaardiger verhoudingen. Zal het onderwijs zijn kans grijpen? Overal waar mensen vorming en onderwijs ontvangen behoren vragen van vrede en ontwikkeling aan de orde te komen. Het I.K.V. kan niet veel meer doen dan materiaal aandraagen. Te hopen is dat bij de verdere uitbouw van onderwijsvernieuwing het belang van de behandeling van deze problematiek niet vergeten wordt.

VREDE VRAAGT NAAR DADEN

Verskillende actiegroepen trachten de vredesgedachte in praktijk te brengen:

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATEN-ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN

Winkel en showroom Graaf Huynlaan 3 - Tel. 7500 Kantoor en fabriek Industrieweg 15 - Tel. 5888

Amnesty International (o.a. hulp aan politieke vluchtelingen), X-Y (beweging voor wereldbelasting), 2 pct. (van kerkelijke inkomens voor ontwikkelingssamenwerking), Medisch Comité Nederland - Vietnam, enz.

Deze groepen treft het verwijt van eenzijdigheid en kwetsbaarheid voor manipulatie.

En in sommige gevallen kan dat niet worden tegengesproken. Maar ligt de oorzaak daarvan soms in de omstandigheid dat zo velen aan de kant van de weg blijven staan?

'Christenen behoren zich overal ter wereld in te zetten voor gerechtigheid en daarom voor verandering van structuren, waarin de ongerechtigheid geïnvesteerd is'. (Prof. dr. J. Verkuy).

Naast de onderdrukten gaan staan. Is dat niet veel meer het motief dat groepen tot actie brengt?

Een uur per dag, een dag per week, een week per jaar. Als het daarbij blijft zullen vredesweken ook in de toekomst weinig effect hebben. De vredesweek 1971 is niet meer dan een **startpunt**. Het gaat er om dat mensen zich bewust worden van de problemen waarmee onze samenleving worstelt en van hun verantwoordelijkheid terzake. Kan het zijn dat de zorg voor de handhaving van eigen welvaart en veiligheid tot gevolg heeft dat anderen in onvrede moeten leven? Maar bewust worden alleen is onvoldoende.

Persoonlijke inzet voor veranderingen mag niet uitblijven. Een politieke partij kan een uitstekend forum zijn om ons te bezinnen hoe wij die actie vorm kunnen geven.

Komen wij in beweging?

Adres I.K.V. Elebesstraat 60, Den Haag.

Voor dokumentatie: Parkweg 20A, Voorburg.

AD REM: ARJOSLEDEN WERVEN

Najaar 1971. De Arjos voert een nieuwe ledenwerfactie.

Nu is het extra aantrekkelijk bij het Arjoswerk betrokken te raken. Jongeren tot 30 jaar kunnen zich aanmelden en hebben dan o.m. recht op:

— maandelijkse toezending van „Op Wiek”;

— stemrecht op Arjosbijeenkomsten (landelijk, provinciaal en plaatselijk);

— toezending lidmaatschapskaart.
Contributie van september t/m december 1971: f 3,50 voor elk nieuw Arjoslid. Neem de proef op de som. Vul de bon in en schrijf het grootje uit.

AANMELDINGSFORMULIER

Ondergetekende,

NAAM: .....

STRAAT: .....

WOONPLAATS: .....

geeft zich op als lid van de Arjos en heeft inmiddels de contributie voor de periode september t/m december 1971 gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

Aanmeldingsformulier zenden aan:
SECRETARIAAT ARJOS,
KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG.

AAN ONZE ABONNEES

Hierbij verzoeken wij onze abonnees het abonnementsgeld voor het tweede halfjaar, ad f 8,—, op korte termijn over te maken op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Dit bespaart onze administratie veel tijd en kosten.

Mogen wij op uw medewerking rekenen?

WIJ KOMEN BIJEE

Het Provinciaal Comité Gelderland houdt op 18 september a.s. een ledenvergadering in Riche-Nationaal, Willemplein, Arnhem.

Aanvang 14.15 uur.
Spreker: dr. A. Veerman.
Belangstellenden zijn hartelijk welkom.

BOEKVERKOPING

6 EN 7 OCTOBER

BIBLIOTHEEK FRAEYLEMABORG

(Slochteren)

*Atlassen - Reizen -
Geschiedenis en Plaatsbeschrijving
- Het Huis Oranje-Nassau -
Groningen - Friesland
etc.*

CATALOGUS MET RUIM
90 AFBEELDINGEN OP AANVRAGE

J.L. BEIJERS

ACHTER SINT PIETER 14 * UTRECHT

BOEKVERKOPINGEN SEDERT 1865

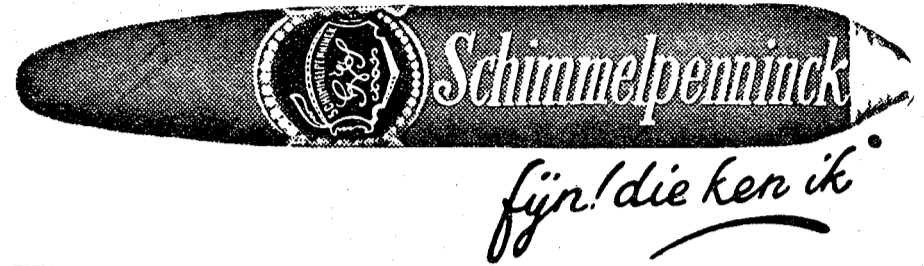
DE PROT. CHR. FRACTIE IN DE GEMEENTERAAD VAN DORDRECHT
zoekt voor haar arbeid de medewerking van een part-time

FRACTIE-ASSISTENT

Zijn werk zal onder meer bestaan uit:

- het voorbereiden der fractievergaderingen
- het adviseren over bestuurlijke vraagstukken

Sollicitaties richten aan de secretaris, Borneostraat 15, Dordrecht.

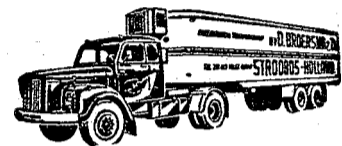

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

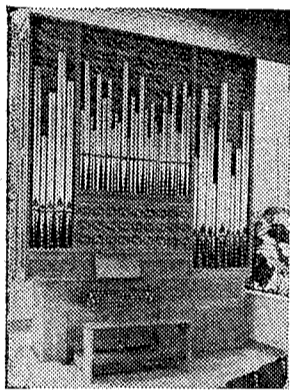
BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepdiensten naar en van geheel West-Duitsland o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

Echte kerkorgels
ook voor
hedendaagse
kerken

ORGELBOUW ERNST LEEFLANG APELDOORN

Telefoon: (05760) - 17582
en 17024.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

TELEFOON 305 (01827) WETERINGSTRAAT 4

Houthandel en kistenfabriek verpakkingsindustrie

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

UIT ONZE SCHEEPSBOUW EN SCHEEPVAART WERELD

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Scheepsbouwwerven

A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

CONSTRUCTIE-

-BAILEY- WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
werkplaatsen: 05208 - 1259
buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht-Holland

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550
OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

C. de Mooy & Zoon Im- en export bloemenhandel

ROTTERDAM
LOMBARDKADE 21, TELEFOON 113350.

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKSAAGENT

Handelsmaatschappij A. van ROON N.V.

WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van tenten, caravans, luifels, bootzeilen etc. gedaan.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 38 - 18 september 1971

PROFIJTBEGINSSEL

Het lijkt er soms op, dat er een nieuwe stok is gevonden om het huidige kabinet te slaan. Het door Drees jr. uitgevonden profijtbeginnsel, heet dan die stok. Een stok, die dan 'in het geniep' de kennelijke bedoeling heeft — aldus vele reacties — de collectieve sector te verkleinen en de consument te confronteren met een min of meer volledige betaling van de kostprijs. Met de bedoeling een deel van de door de overheid gemaakte kosten met name af te wentelen op de minderdraagkrachtigen.

Zo gesteld is het eenvoudig niet waar. Het begrip profijtbeginnsel is niet een nieuwe zaak. Ook niet een uitvinding van dit kabinet. Evenmin een aangelegenheid waarmee de Tweede Kamer voor het eerst te maken zou gekregen hebben. Al jaren lang wordt het principe van het profijtbeginnsel aanvaard en toegepast en niet alleen door hen die thans regeringsverantwoordelijkheid hebben aanvaard. Ook P.v.d.A., D'66, de P.S.P. en de P.P.R. hebben in voorgaande jaren niet onduidelijk uitgesproken, dat het beginnsel aanvaardbaar is.

Voor wat de grootste oppositiepartij betreft willen wij wijzen op

het rapport van de zijde van de Wiardi Beckman Stichting (wetenschappelijk bureau van de P.v.d.A.) 'Belasten met mate 1966-1967'. Daar staat o.m. te lezen: 'In het algemeen kan worden gesteld, dat aan het principe — de gebruiker betaalt — nog veel meer recht kan worden gedaan door verantwoorde tariefsverhogingen. Daardoor wordt de financiering (van de betrokken overheidstaken) verlicht en een spaarzaam gebruik van de goederen bevorderd'.

Als men daarnaast de verklaring van minister-president Biesheuvel stelt: '.....zij wil voorts een belangrijke plaats inruimen voor de z.g.n. profijtgedachte waaronder gewoonlijk wordt verstaan, dat men de werkelijke kosten van bepaalde overheidsdiensten in de eerste plaats in rekening brengt bij hen, die van deze diensten gebruik maken.....' is er naar onze mening geen principiële verschil van mening met de oppositie. Toen minister Witteveen (in de jaren 1967 - 1971) het standpunt met betrekking tot het profijtbeginnsel omschreef, heeft ook de A.R.P.-fractie zich niet afwijzend opgesteld tegen het uitgangspunt. Ook de vakbeweging heeft zich niet geschaard achter de dogmatische tegenstanders.

Integendeel — aldus het N.K.V. — 'in een aantal gevallen is de toepassing ervan zelfs verstandig en billijk te achten'. Daarmee zijn wij echter van de

problematiek niet af. Het is inderdaad ook van groot belang op welke wijze men dat uitgangspunt zal aanpassen. Op dat punt zal er hier en daar verschil van mening kunnen ontstaan bij de komende begrotingsbehandeling. Maar dat is een gezonde zaak. In verband daarmee willen wij er nadrukkelijk op wijzen, dat de aanpassingen van het profijtbeginnsel niet alleen op zichzelf mag worden gezien.

Tegenover dit profijtbeginnsel staat een minstens even zware, zo niet zwaardere, pendant. Dat is het solidariteitsprincipe. In de praktische toepassing zal heel bewust moeten worden voorkomen, dat de laatste een dwarsligger wordt op het profijtbeginnsel. Als het profijtbeginnsel het solidariteitsprincipe aantast is er iets mis. Het A.R.P. verkiezingsprogramma kan op dat punt niet worden misverstaan.

De regeringsverklaring wijst naar onze mening gelukkig eveneens in deze richting. Een tegenstelling met het bekende draagkrachtbeginnsel wordt met zoveel woorden afgewezen als het profijtbeginnsel aan de orde wordt gesteld in dit eerste kabinetstuk.

Een tweede punt, waarop wij de aandacht zouden willen vestigen, is het feit, dat tot nu toe nog geen voorbeeld aanwezig is van die overheidstaken, waarop het profijt-

beginnsel met name kan worden toegepast, met de totale financiële voordelen van dien.

Voordat in brede omvang dit uitgangspunt in de praktijk wordt gebracht zou het wenselijk, zo niet noodzakelijk, zijn dat een bredere studie tijdig wordt opgezet. Met behulp daarvan zouden evenwichtige beslissingen kunnen worden genomen. Wij hopen, dat de komende miljoenennota daarvan meer zal laten weten dan tot nu toe in de regeringsverklaring daarover wordt gesuggereerd.

Het profijtbeginnsel houdt in, dat de hoogte van de heffing mede bepaald wordt door het profijt, dat men heeft van bepaalde overheidsuitgaven, overheidsdiensten enz.

Prof. Pen omschrijft het aldus: het woord betekent, dat de overheid zich laat betalen door degenen die van haar diensten gebruik maken. Een voorbeeld: de gebruiker van een recreatie-jachthaven betaalt liggeld. De omvang wordt mede bepaald door het profijt van belanghebbende.

KROETSJEF

Kroetsjef, de nu overleden vroegere communistische partijleider — was een openhartige prater, die overigens vaak later ontkende wat hij vroeger had gezegd, en een groot vriend van kinderen. Maar hij was ook de man, die de vriend van Stalin en in die periode uiterlijk onbewogen duizenden de dood injoeg en vele honderdduizenden naar Sibirië verbande.

Hij was de man, die zei te streven naar een vreedzame coëxistentie met het westen. Maar hij was ook de man, die met barbaarse hardheid de Hongaarse opstand heeft onderdrukt teneinde dit volk de weg naar de vrijheid te blokkeren.

Hij was een man, die gelet op zijn eigen ervaring in zijn jonge jaren opgedaan, het Russische volk belegde de boterhammen beloofde. Maar de Russische burgers stonden toen in rijen voor de bakkerijen.

Hij schijnt de man geweest te zijn, die gezegd heeft: „Vrienden zijn vrienden, maar zaken zijn zaken.”

De historie zal te zijner tijd over hem een oordeel moeten vellen. Wij, die zijn opkomst, bloei en neergang hebben meegemaakt, van 1953 tot 1964, vinden geen reden in hem een hervormer te zien.

Hij was ons inziens in wezen niet meer, dan een naar de macht geklommen lakei, in de ongunstige betekenis van het woord.

De „Rode vlag” in Peking noemde hem een oude revuekomiek. Het enige waardevolle dat wij nu zien, is een schuchtere herleving van een geestesgesteldheid in Rusland, gericht op individuele waarden. Naar onze mening heeft Kroetsjef dit stukje vrijheid, misschien zonder te beseffen wat hij deed, mogelijk gemaakt.

MINISTER VAN AGT

Volgens een krantenbericht zou de minister van Justitie, Van Agt, hebben gezegd, dat er twee argumenten in te brengen zijn tegen hem als indiener van een voorstel de drie Duitse oorlogsmisdadigers in Breda te begenadigen. Hij is een ariër, wat zijn voorganger Polak niet was, en hij is iemand die de oorlog weinig bewust heeft meegemaakt.

Een van de commentatoren op deze uitspraak komt dan tot de conclusie: „Iemand die met racistische argumenten een beleid denkt te kunnen beoordelen hoort in een Nederlands kabinet niet thuis”. Met andere

woorden, minister Van Agt moet tot aftreden worden gedwongen. Een andere conclusie kunnen wij niet trekken. Deze redenering, gebaseerd op de woorden van Van Agt, luidt als volgt: Van Agt meent, dat de beoordeling van het beleid van een minister van Justitie afhankelijk is van zijn afstamming.

Wij menen, dat die redenering onjuist is. Uit de woorden van de minister — het gebruik van het woord ariër zouden wij liever niet hebben gezien — kan men hooguit afleiden, dat hij van oordeel is, dat een minister, die met name in familieverband de Hitler-haat tegen de joden heeft ondervonden en toch met een voorstel tot vrijlating komt op algemeen menselijke gronden, gemakkelijker bestaande kritiek kan bestrijden zonder racistische elementen op te roepen.

Wij herinneren ons nog bijzonder goed het hoogstaande debat over deze zaak, dat in de Tweede Kamer met minister Samkalden heeft plaatsgevonden.

Mede omdat Samkalden wel behoorde tot de vervolgdgen op grond van ras, naar Hitlers opvattingen, bleef het debat vrij van alle raciale emoties.

Men moet ook niet teveel willen lezen in de woorden van een minister.

IN DIT NUMMER

schrijft de voorzitter van de A.R.P. Tweede Kamerfractie, mr. W. Aantjes over „Komen en gaan in de fractie, zie de pagina's 2, 3, 11 en 12.

De A.R.P. start met een ledenwerfactie. Daarover kunt u meer lezen op de pagina's 5, 6, 7 en 8. Deze vier pagina's zijn als overdruk met als kop: Vrij blijvend!?, verkrijgbaar op het partijbureau.

Op de pagina's 9 en 10 is het gespreksgroepenonderwerp „Een algemene (christelijke) volkspartij?” afgedrukt. Ook hiervan zijn overdrukken beschikbaar.

Op pagina 11 kunt u lezen welk Kamerlid met uw Kamercentrale contact onderhoud. Op pag. 12 staat de indeling van de A.R.P.-fractieleden in de Kamercommissies.

KOMEN EN GAAN IN DE FRACTIE

Twee maanden geleden, toen het Kabinet-Biesheuvel in functie was getreden, schreef ik in Nederlandse Gedachten een artikel onder de titel: 'Komen en gaan in het Kabinet'. Aanstaaende dinsdag wordt het nieuwe parlementaire jaar geopend, naar wij hopen en vertrouwen het eerste in een vierjarige parlementaire periode onder (d.w.z. gedurende) het Kabinet-Biesheuvel. Het laatste nummer van Nederlandse Gedachten voor Prinsjesdag is het gepaste moment aandacht te schenken aan de fractie, zoals deze na de veranderingen als gevolg van de verkiezingen en van de kabinetsformatie haar definitieve samenstelling heeft gekregen.

Ik zou dat echter niet graag doen zonder allereerst de schijnwerper te hebben gericht op degenen die niet in de nieuwe fractie zijn teruggekeerd. Voor wat betreft de ministers heb ik dat reeds gedaan in het eerder genoemde nummer van 17 juli jl. Sindsdien zijn nog de beide staatssecretarissen Van Es en Grosheide benoemd, maar zij maakten ook voor de verkiezingen geen deel uit van de fractie en ook is aan hun wederoptreden door de redactie van Nederlandse Gedachten reeds aandacht geschonken.

Er zijn ook andere mutaties in de fractie opgetreden dan door het ministerschap van Biesheuvel, Boersma en Boertien. Vijf leden hadden zich namelijk niet herkiesbaar gesteld en ik zou er geen vrede mee hebben als aan hun vertrek uit de fractie ook naar buiten (intern is het heus niet ongemerkt gebeurd!) niet meer aandacht werd geschonken dan tot nu toe het geval is geweest.

WIE GINGEN

Dan begin ik met *Garnt Kieft*. Hij was al geruime tijd naar anciënniteit de oudste in onze fractie, welke twijfelachtige eer mij nu terneerdrukt. Kieft volgde namelijk in 1958 nu wijlen prof. dr. L. W. G. Scholten (u weet wel: oprichter van de Arjos toen deze nog Arja heette, jarenlang verzorger van de radiorubriek 'De Vaart der Volken') op, toen deze werd benoemd tot hoogleraar Staatsrecht aan de Vrije Universiteit.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0.30

RUIM 12 JAAR KIEFT

Gedurende vier parlementaire perioden heeft Kieft dus deel uitgemaakt van de fractie, hoewel van de eerste slechts kort. Nauwelijks een maand na zijn intrede viel het laatste Kabinet-Drees over de belastingvoorstellen-Hofstra. Voor wie hierbij denkt aan Kiefts specialiteit deze geruststelling (of teleurstelling): oorzakelijk verband was er niet!

Tweemaal heeft Kieft de functie vervuld van sekretaris-penningmeester van de fractie. De eerste keer als opvolger van Van Eysden, de tweede keer nam hij de functie weer op zich na het vertrek van Van Bennekom. Daar was de fractie toen zeer mee gediend, want intussen had zij de beschikking gekregen over een wetenschappelijk en administratief apparaat(je).

Niet alleen in de fractie, ook in de gehele Kamer had hij een gezagvolle positie. Hij was o.a. voorzitter van de Vaste Commissie voor CRM, veelvuldig voorzitter van bijzondere commissies ter voorbereiding van de openbare behandeling van wetsontwerpen en plaatsvervangend lid van het Presidium der Kamer. In feite was hij ook onze eerste man in de Vaste Commissie voor Suriname en de Antillen. Als bestuurslid van de Interparlementaire Unie had hij veel contact met andere parlementen. In het eerste jaar van zijn Kamerlidmaatschap was zijn terrein vooral Binnenlandse Zaken en Defensie (personeel), later heel sterk geconcentreerd op Financiën. Daardoor speelde hij o.a. een grote rol bij de jaarlijkse algemene politieke en financiële beschouwingen, waarbij hij samen met de fractievoorzitter als woordvoerder optrad. De laatste jaren deed hij dat afwisselend met Goudzwaard.

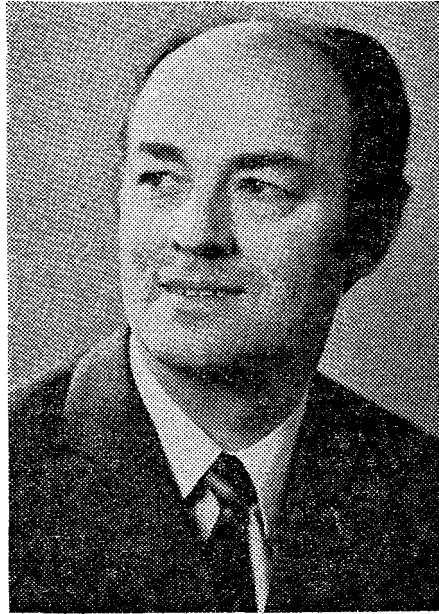
Zijn leeftijd (58 jaar) had nog allermist een reden mogen zijn zich uit de landspolitiek terug te trekken. Maar de wens om niet altijd maar door het slopende leven van een parlementariër te blijven leven en eindelijk ook eens meer echtgenoot en vader te zijn dan een onregelmatige gast in eigen huis, en zijn liefde voor de NCRV, waar de behoefte aan een full-time sekretaris groeiende was, deden hem besluiten terug te treden. Hoezeer ook door velen betreurd, hij kon het na zoveel jaar zo goed in het parlement gewerkt te hebben met een goed geweten doen. Wat de partij met zijn kandidaatstelling in 1956 had geïnvesteerd, was er royaal en met rente op rente uitgekomen.

Weinigen beseffen wat Kieft voor zijn werk in de fractie en de Kamer heeft opgeofferd. Na tien jaar legde hij het fractievoorzitterschap en lidmaatschap van de gemeenteraad van Utrecht neer om zich beter aan het Kamerwerk te kunnen wijden. Dat heeft hem een zeker wethouderschap (dat hij enige tijd tijdelijk uitstekend had waargenomen) gekost.

In verhouding tot de anderen besteed ik misschien wel te veel aandacht aan het niet terugkeren van Kieft. En nog moet ik mij bedwingen. Maar hij was het ook zo lang. En zo goed!

DIEPENHORST

De volgende die ik noem is *Isaäk Diepenhorst* (55). Een hele sprong, want hij deed ruim acht jaar later dan Kieft zijn intrede in de Tweede Kamer, namelijk bij de verkiezingen van 1967. Hij was echter daarvoor dertien jaar lid van de Eerste Kamer geweest en vervolgens enige jaren minister van Onderwijs en Wetenschappen. Hoewel de Eerste Kamer zijn grote liefde had, aanvaardde hij het Tweede Kamer-lidmaatschap als konsekwentie van het ministerschap.

DOOR MR. W. AANTJES

Hij deelde het in onze kring hoog genoteerde standpunt, dat aftredende bewindslieden desgewenst ook beschikbaar zijn voor de Tweede Kamer. Met het unieke oratorische talent waarover Diepenhorst (professor Diepenhorst zoals hij sinds 1945 met eerbied en met ere genoemd wordt) beschikte, heeft hij menige vergadering van de Tweede Kamer in zijn ban gekregen en gehouden. Daar lag zijn grote kracht. Indruk maakte hij niet minder door te diepe persoonlijke overtuiging die zijn redevoeringen een geweldige geladenheid kon geven. Als Diepenhorst b.v. sprak over de drie in Breda nog gevangen gehouden oorlogsmisdadigers, dan was dat de verantwoording van een christelijk en juridisch geweten en dan hield iedereen, ongeacht zijn standpunt over de kwestie zelf, de adem in.

Misschien is hij, juist vanwege zijn aanpak, toch nooit helemaal losgeko-

men van de sfeer van de Eerste Kamer. Ook is de breedheid van zijn maatschappelijke interesses met de daaruit voortvloeiende functies moeilijker met het werk van de Tweede Kamer te combineren. Toen hij daaruit zijn konklusie trok, trok de partij de hare: zij bracht hem terug in de Senaat!

Hem aan gene zijde van het Binnenhof op zijn vertrouwde plaats te weten, maakt ons aan deze zijde het afscheid lichter, al zal er heel wat voor nodig zijn om de leemte die zijn vertrek betekent (ik denk b.v. aan zijn schriftelijke inbrengen bij Justitie) op te vullen.

ZIJLSTRA

Tegelijk met Diepenhorst deed *Rinze Zijlstra* na de verkiezingen van 1967 zijn intrede in de Tweede Kamer. Hij was niet het eerste 'produkt' dat de fractie aan de CBTB dankte en hij zou ook het laatste niet zijn. Op de bedrijven heeft de boer het wel eens moeilijk een opvolger te vinden, in onze fractie nimmer!

Zo was vanaf de eerste dag uiteraard vooral landbouw de sektor die hem ook in de politiek zou bezighouden. Hij deed dat met grote kundigheid, maar hij heeft zich daar niet toe beperkt. De verwantschap in de problematiek deed hem ook grote belangstelling krijgen voor het hele midden- en kleinbedrijf. Samen met De Mooy heeft hij daarover nog een uitvoerige nota als politieke erfenis nagelaten. Met grote liefde deed hij ook zijn werk als onze eerste woordvoerder bij de zaken betreffende de ontwikkelingssamenwerking.

Dat hij, 44 jaar oud, reeds na één parlementaire periode de actieve politiek heeft verlaten, is zijn eigen beslissing geweest. Hij heeft die zorgvuldig overwogen en zelf in Nederlandse Gedachten van 28 november 1970 de motivering ervan gegeven. Als hij eenmaal iets besluit, is het een heel stellig besluit. Wij hebben die te respekteren, maar wij zullen hem wel missen. Vooral om zijn collegialiteit. Bij 'Hollanders' leeft nog wel eens het idee van de stijfhoofdige Fries. Wie zo over een Fries oordeelt, heeft Rinze Zijlstra nooit ontmoet. Hij kan een conflict vergeten, zijn karakter zou hem nooit toestaan

VERVOLG VAN PAG. 3

A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Gevraagd ter assistentie van de chef de bureau

EEN BOEKHOUDKUNDIG MEDEWERK(STER)

Praktijkdiploma boekhouden is gewenst.

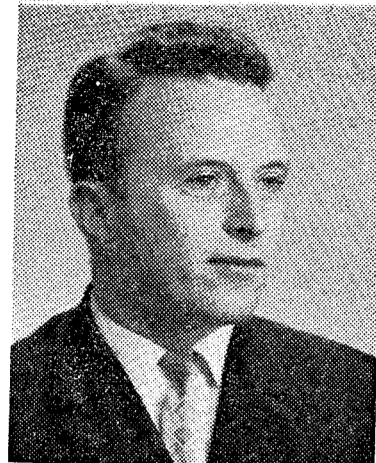
Leeftijd 20 - 25 jaar.

Salaris in te passen in de rang van adj. commies naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring / max. f 1306,—.

De A.O.W. komt voor rekening van de partij.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht op Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage, eventuele telefonische inlichtingen onder 070 - 183960, vragen naar de heer Van der Wees.

VERVOLG VAN PAG. 2

blijvend moeilijkheden met mensen te hebben. Hij kan de zon niet over zijn toorn laten ondergaan, ook niet als deze terecht ontstoken was; daar kan ik van meepraten. En dat zijn eigenschappen die in het politieke bedrijf met zijn spanningen en kortsluitingen heel zwaar wegen!

GOUDZWAARD

Als vierde *Bob Goudzwaard*, die tegelijk met *Diepenhorst* en *Zijlstra* op 23 februari 1967 in de Kamer binnentrad en deze na vier jaar tegelijk met hen ook weer verlaat. Niet alleen door onze fractie, door de hele Kamer is zijn aftreden als een groot verlies ervaren en ook uitgesproken. Hij was niet alleen een kind van de politiek (*Kuyperstichting*, fractiemedewerker, Kamerlid), hij werd vaak ook gezien als een wonderkind van de politiek. Kind van de politiek, maar zeker geen kind in de politiek. Met zijn heldere en vriendelijke betoogtrant kon hij politiek zwaar geladen uitspraken doen en motiveren, waarvan ervaren en bekwame ministers het klamme zweet in hun handen en een diepe kleur op hun gezicht kregen. Het samenspel met *Kieft* moet sommigen van hen tot wanhoop gebracht hebben. *Biesheuvel* typeerde het eens heel raak: van de een schrikken ze omdat hij barse dingen zo vriendelijk kan zeggen, van de ander omdat hij vriendelijke dingen zo bars kan zeggen.

De kwaliteit van *Goudzwaards* inbreng was zo goed, dat zelfs zijn bescheidenheid niet heeft kunnen verhinderen dat hij vanaf de aanvang een hoofdrol in het beleid heeft gespeeld, ongeacht of hij het woord voerde over ruimtelijke ordening dan wel over de miljoenennota.

Kind van de politiek. Maar ook kind van de wetenschap. Ook als politicus (en wat voor een!) kon hij de wetenschap niet vergeten. Ook die bleef trekken. Langs een wonderlijke weg heeft hij nu op zijn 37ste jaar het Kamerlidmaatschap verwisseld voor het hooglerarschap aan de *Vrije Universiteit*. Als politicus kon hij niet loskomen van de wetenschap. Wij hopen dat hij als wetenschapsman niet zal kunnen loskomen van de politiek!

DE MOOI

Tenslotte *Riekus de Mooy*. Als laatste deed hij in 1967 in de oude fractie zijn intrede, maar het was slechts weinig

later dan de vorige drie. Op *Prinsjesdag-1967* nam hij de plaats in van *Van der Sluis*, die tot *Gedeputeerde* van *Utrecht* was gekozen. De *Mooy* was toen al 57 jaar, voor een 'beginnend' politicus niet bepaald jong. Met zijn intrede in de fractie ging een wens in vervulling die de middenstand in onze kring had gekoenterd sinds *Van Eysden* ons in 1964 was ontvallen.

Zijn leeftijd (61) had voor *De Mooy* geen reden behoeven te zijn om het bij één parlementaire periode te laten. Maar er waren andere redenen die in combinatie met zijn leeftijd hem wel deden besluiten geen nieuwe kandidatuur te aanvaarden. In de afgelopen periode was hij ernstig ziek geweest. Weliswaar was hij daarvan goed hersteld, maar hij verstond het toch als een waarschuwing. Daarbij kwam dat het hem, de 'vlees'-geworden middenstander, veel moeilijker moest vallen zijn belangrijke functies in het organisatieleven van de middenstand op te geven dan zijn politieke functie.

Uit zijn Kamerperiode memoreerde ik al de door hem samen met *Zijlstra* geproduceerde nota. Vooral echter zoeke wij nog de opvolger van *De Mooy* als de onuitputtelijke bron van anekdotes die zo menige loodzware fractievergadering verlicht heeft. Geen buitenstaander kan beseffen hoe onontbeerlijk ook zulk een inbreng kan zijn!

Waarom schrijf ik dat alles? Om vriendelijk te zijn? Ja, dat ook. Mag dat, als zij het verdient hebben en als de fractie er behoefte aan heeft de dank, die wij hen allen verschuldigd zijn, ook tot uitdrukking te brengen?

Maar dat is niet de enige reden. Een reden is ook de partij te doen zien voor welk een uitzonderlijk zware opgave de nieuwe fractie staat. Een opgave met consequenties, niet alleen voor de fractie zelf, maar ook voor de partij. Maar daar kom ik nog op.

In vergelijking met voor de verkiezingen heeft onze fractie: 2 zetels verloren; 5 fractieleden niet zien terugkeren; 3 leden aan het ministerambt afgestaan. En nu wil ik niet zeggen dat die 8 of 10 allemaal de allerbesten waren (wat zouden dan de overgeblevenen wel niet moeten denken), maar de slechtsten waren het toch in elk geval niet. Nooit eerder bij mijn weten hebben zich veranderingen van zulk een omvang in onze fractie voorgedaan. Het is goed dat ook de partij zich dat bij het begin van deze nieuwe parlementaire periode nog eens realiseert.

WIE (TERUG) KWAMEN

Onder de nu gekozenen, die geen deel uitmaakten van de oude fractie, bevinden zich (nog) twee oud-bewindslieden: *Joop Bakker* (50) die voor het eerst in de fractie is gekomen (hij kwam dus) en *Bouke Roolvink*, (59) die al eerder vier jaar lid (waarvan twee jaar als voorzitter) van de fractie was (hij kwam dus terug). Wat hen beiden betreft, kan ik het hierbij laten, omdat ik uitvoeriger over hen schreef in het eerder genoemde nummer van 17 juli j.l. Inmiddels heeft de fractie *Roolvink* voorgedragen als een der ondervoorzitters van de Kamer en daarmee als lid van het Kamerpresidium. Ongetwijfeld zal de Kamer hem volgende week in die functie kiezen.

Tot degenen, die terugkwamen, kan in zekere zin ook worden gerekend *Jan de Koning* (45), aangezien hij al enige tijd deel uitmaakte van de Eerste Kamer. Met de overstap naar de Tweede Kamer (wij hebben hem dus 'ingeruild' voor *Diepenhorst*) heeft hij tevens zijn functie van algemeen-sekretaris van de CBTB neergelegd. Met des te meer vrijmoedigheid neemt hij in de fractie (hoe kan het anders) de 'landbouwportefeuille' van *Zijlstra* over. Bovendien gaat hij onze fractie in het Europese parlement vertegenwoordigen. Hadden wij daar in de vorige periode twee zetels, thans is er ons een toegewezen. Wat *Boersma* en *Boertien* samen deden zal *De Koning* in *Straatsburg* dus nu alleen moeten waarmaken!

Een man 'die terugkwam', is ook *Jan (Nico) Scholten*, 39 jaar, burgemeester van Op- en Nederandiel, Giessen en Rijswijk. En reeds lang vóór zintrede in het parlement een begrip in de partij. Enige introductie behoeft hij dus nauwelijks. Hij verkeerde in de oude fractie in een positie, die enigszins vergelijkbaar was met die van *Kieft* 12 jaar geleden, namelijk dat hij pas enkele maanden voor de verkiezingen daarvan deel was gaan uitmaken. Als hij het voorbeeld van *Kieft* blijft volgen, zal hij dus bij de verkiezingen van 1983 zich niet opnieuw kandidaat laten stellen!

Scholten volgde verleden jaar op *Prinsjesdag* *Van Bennekom* op (die zich exclusief aan het wethouderschap van *Middelburg* ging wijden) keerde na de verkiezingen aanvankelijk niet terug, maar was na de kabinetsformatie eerste invaller. In zijn korte eerste parlementaire bestaan hield hij zich vooral bezig met *Ambtenarenzaken* en *Pensioenen*, *Naturalisaties* en *Verzoekschriften*. Dat laatste blijft. Daarnaast zal voor hem het aksent in de eerste plaats liggen bij *CRM* en in de tweede plaats zal hij tevens actief zijn op het terrein van een drietal andere departementen.

WRAAK

Van de echte 'nieuwelingen' is *Arend Vermaat* onze wraak op de *VU*, voor *Goudzwaard*. Tot nu toe was hij namelijk lector (in de wiskundige economie) aan deze universiteit. Met zijn 31 levensjaren levert hij een forse bijdrage tot de verjonging die onze fractie heeft ondergaan. Politiek is hij overigens al helemaal niet zo jong meer. Hij komt regelrecht uit de *ARJOS*, gelijk de redactie van 'Op Wiek' in een van zijn betere artikelen van het augustusnummer niet verzuimde de signaleren.

Voorts is hij al lid van de Provinciale Staten van Gelderland.

Zijn voornaamste taken in de fractie zullen liggen op het terrein van *Financiën* en het *Wetenschapsbeleid*. De fractie wees hem al aan als woordvoerder bij de algemene financiële beschouwingen op 12 oktober a.s.! Hij krijgt een hele zware taak in de fractie. Maar de goede waarnemer is het niet ontgaan hoe grondig hij zich in alle onopvallendheid in de afgelopen weken reeds daarop heeft voorbereid. Hij zal het er niet dik opleggen, maar hij zal geweldig toegewijd zijn werk doen. Dat wekt de beste verwachtingen.

De jongste van de fractie: *Ad Schouten*, 30 jaar. Eens werkzaam in onze zuidelijkste provincie *Limburg*, daarna als adjunct-direkteur van het *Drents Economisch Technologisch Instituut* zich vooral bezighoudend met de problematiek van ons noorden. Maar altijd al actief in de partij, getuige ook zijn medewerking aan het rapport: 'Groningen, Friesland en Drente 1971 en verder...'

Persoonlijk heb ik in de afgelopen jaren de blijken van zijn bereidwillige inzet ervaren. Hij was een der weinigen die mij bij herhaling ook ongevraagd gegevens over de woningbouw stuurde als hij meende dat ik er mogelijk iets aan zou kunnen hebben. En dat overigens zonder ooit te vragen of ik er ook inderdaad iets mee had kunnen doen. Dat is een instelling die voor een goede teamgeest, waar onze fractie meer dan ooit behoefte aan zal hebben, veel goeds belooft.

De volgorde van de lijst in acht nemend kom ik tenslotte bij *Gerrit van Dam*, 49 jaar, op 3 augustus j.l. tegelijk met *Scholten*, *Vermaat* en *Schouten* als Kamerlid geïnstalleerd. Al eerder was hij zeer dicht bij een Kamerlidmaatschap. In de periode 1963-1967 was hij namelijk geruime tijd eerste 'reservist'. Hadden de kiesverenigingen in 1963 bij de stemming over de kandidatenlijst *Van Dam* en mejuffrouw *Van Leeuwen* niet van plaats doen verwisselen, niet *Hannie* maar *Van Dam* zou in 1966 *Meulink* zijn opgevolgd! Intussen was de ontwikkeling in het *Protestants-Christelijk Werkgevers Verbond*, waarvan hij algemeen-sekretaris was, reden dat hij zich in 1967 niet beschikbaar stelde. Met name de naderende fusie met het *Katholiek Werkgevers Verbond* liet zijn eventueel vertrek niet toe. Wel maakte hij in de jaren daarna deel uit van het partijbestuur. Intussen is de genoemde ontwikkeling, waarvan hij zeer veel heeft bijgedragen, succesvol afgesloten. Hij heeft een uitstekende staat van dienst achter zich, niet alleen als sekretaris van zijn organisatie (eerst als adjunct-sekretaris achtereenvolgens onder *Van Aartsen* en *De Pous* en daarna als algemeen-sekretaris van het *Protestants-Christelijk Werkgevers Verbond* en tenslotte van het gefuseerde interconfessionele werkgeversverbond), maar ook daarbuiten. In *Nederlandse Gedachten* van 14 augustus j.l. is dat allemaal vermeld.

Vele jaren was *Van Dam* sekretaris van de *NOVIB*. Hij was dus de aangewezen man om als eerste taak te worden belast met de zaken van de ontwikkelingssamenwerking. Nog op de dag van zijn beëdiging legde hij zijn functie van algemeen-sekretaris bij het *Christelijk Werkgevers Verbond* neer om zich ge-

VERVOLG OP PAG. 11

Prof. mr. I. A. Diepenhorst

H. de Mooy Azn.

WIJ KOMEN BIJEEN

Het Provinciaal Comité Gelderland houdt op 18 september a.s. een ledenvergadering in Riche-Nationaal, Willemplein, Arnhem.

Aanvang 14.15 uur.

Spreker: dr. A. Veerman.

Belangstellenden zijn hartelijk welkom.

AAN ONZE ABONNEES

Hierbij verzoeken wij onze abonnees het abonnementsgeld voor het tweede halfjaar, ad f 8,—, op korte termijn over te maken op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Dit bespaart onze administratie veel tijd en kosten.

Mogen wij op uw medewerking rekenen?

„DOKTER WILLEM DE JONGHSTICHTING“

Stichting Prot. Chr. Tehuizen voor Zwakzinnigen in de Provincie Utrecht zoekt voor het van haar uitgaande tehuis

„Nieuw Plantwijk“ in DRIEBERGEN een

GROEPSLEIDSTER

Ter informatie :

- In dit gezinsvervangende tehuis verblijven 16 geestelijk gehandicapte mannelijke volwassenen, die overdag buiten het tehuis zijn betrokken bij het arbeidsproces.
- Salariëring, waarbij opleiding en ervaring bepalend zijn, is gebaseerd op de daartoe geldende landelijke norm.
- Mevr. de Koster, directrice van het tehuis, is gaarne bereid nadere inlichtingen te verstrekken. Zij is daartoe telefonisch bereikbaar onder no. 03438 - 6519.

Reflektanten gelieven hun schriftelijke sollicitaties te richten aan de Directeur der „Dokter Willem de Jonghstichting“, de heer J. N. Hagg, van Hogendorpstraat 2 te Utrecht.

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysant . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES“

Chrysantenstekken voor jaarrondkultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap, politieke partijen, inkomens- en bezitsverdeling . . . . .

Cursus BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen voor f 25,—.

het raadslidmaatschap, begroting, ruimtelijke ordening, gewestvorming . . . . .

Cursus DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen voor f 20,—.

invloed van de burger, parlement, gemeente, economisch beleid, recht, dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen + documentatiemappen voor f 9,50 (in samenwerking met de Ned. Politieke Jongeren Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis prospectus onder vermelding van de naam van de cursus(sen) en de letters NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken Griendhouthandel

Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING 's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten. Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

SCHUILING GIETRIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS ZOWEL VOOR WOONKAMERS ALS VOOR KANTOREN, ZALEN etc.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

HOLLESTELLE N.V.

GOES

MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1
Telefoon 01100 - 6540 - 6995 - 6996

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND“ N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Everaertstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Buntinckstraat 20
Guisen Oranjestraat 28 - v. d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwwijkpark 3 - Ribautstraat 20
Tuinstad Oordorp, Tuusentmeer 62

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZON

GOORS OVERSLAG- EN TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

VRIJ BLIJVEND!?

MR. B. W. BIESHEUVEL SCHRIJFT:

Mensen, die geen lid zijn van een politieke partij, missen een middel om hun politieke standpunt te bepalen en tot gelding te brengen.

Een lid kan meebeslissen over de koers van een partij, de kandidatenlijsten, de politieke programs. Niet alleen op landelijk, maar ook op regionaal en plaatselijk niveau.

Een lid heeft een stem die meetelt in het democratisch proces van menings- en besluitvorming.

Ik zou daarom een beroep willen doen op hen, die geen lid zijn van een politieke partij om zich meer en beter te laten informeren over de grote en kleine problemen die in onze samenleving spelen en zich bij een partij aan te sluiten.

U weet, dat mijn keuze is de A.R.P. Waarom de A.R.P.? Omdat ik de overtuiging heb, dat je bij het bedrijven van politiek een fundament onder de voeten moet hebben. Dat fundament tref ik aan bij de A.R.P. In die partij voel ik mij thuis, omdat zij werkt vanuit het evangelisch uitgangspunt; omdat zij haar taak met alle menselijke fouten probeert te vervullen op basis van het hechte fundament van de Bijbel.

Vanuit die grondslag kun je een moderne christelijke politiek proberen te voeren. En als u met mij van mening bent dat een christelijke politieke partij op deze manier de samenlevingsvragen moet benaderen, dan doet u er goed aan lid van

die partij te worden, zodat wij met elkaar kunnen proberen waar te maken waar de A.R.P. voor staat.

Dan is het niet genoeg – hoe belangrijk en sympathiek ik dit ook vind! – alleen uw stem uit te brengen op deze partij bij verkiezingen.

In deze tijd, waarin zovelen – terecht – meer inspraak en medezeggenschap willen hebben, is het van grote betekenis lid te zijn van een politieke partij.

Vandaar dat ik, nu de A.R.P. een ledenwerfactie start, ook mijnerzijds graag een beroep op u wil doen; als u nog geen lid bent: wordt lid, de partij heeft ook uw steun nodig.

VRIJBLIJVEND!? LEDEN WINNEN

Waar staat de A.R.P. in de Nederlandse politiek? Een legitieme vraag voor iemand die overweegt lid te worden van een politieke partij. Termen als links, rechts en centrum zeggen in dit verband weinig, omdat zij in feite geen inhoud hebben.

De houding van de partij ten aanzien van maatschappelijke en staatkundige toestanden kan men kenschetsen als kritisch. Immers, alles wat ontstaat is onvolmaakt. De samenleving vraagt om toetsing aan onze uitgangspunten. Die uitgangspunten vinden wij in de Bijbel; daarin worden ons aanwijzingen gegeven met oetrekking tot het menselijk handelen en de verhouding tussen de mensen.

De Bijbel roept ons op vol argwaan te staan tegenover de ontwikkelingen die op ons afkomen. Die kritische instelling leidt niet tot negativisme. Ontwikkelingen moeten soms worden afgeremd soms worden omgebogen of bijgestuurd. Het gaat ons om vernieuwing van de samenleving op basis van het Evangelie.

Vandaaruit kunnen de problemen steeds opnieuw fundamenteel ter discussie gesteld worden. Dat geldt voor een probleem als oorlog en vrede, maar ook voor de economische en sociale orde.

Niet wat prettig in het gehoor ligt bij het publiek bepaalt ons standpunt, maar wat wij zien als onze opdracht. Dat is een kwestie van steeds opnieuw zoeken, van tastend onze weg gaan.

De A.R.P. is geen doel in zichzelf. Wij leven in een tijd van schaalvergroting. Het is in de politiek ook van belang om door middel van machtsvorming een bepaalde ontwikkeling te stimuleren. De A.R.P. heeft daar oog voor. Zij wil echter geen invloed, geen macht ten koste van wat haar steeds ten diepste beweegt.

Principieel wil de A.R.P. met andere christelijke partijen samenwerken; zij is zelfs bereid uiteindelijk met andere christelijke partijen een federatie of een fusie aan te gaan. Dit kan echter pas gebeuren als de betrokkenen het er allemaal over eens zijn, dat het gaat om het

De grote landelijk ledenwerfactie gaat vandaag van start. Het moet een goede en intensieve actie worden.

Beschikbaar is een speciale folder, met als motto 'Vrijblijvend!'

De vier middenpagina's van dit nummer van 'Nederlandse Gedachten' zijn gericht aan nog-niet-leden. De besturen van de kiesverenigingen en van alle andere partij-organen hebben een grote verantwoordelijkheid voor het slagen van deze actie.

In elke Kamercentrale is — evenals in de verkiezingstijd — een regionaal campagne team gevormd. Deze regionale teams kunnen het werk van de plaatselijke besturen en de door die besturen te vormen plaatselijke teams stimuleren en coördineren.

In de tweewekelijkse radio-uitzen-

dingen van de partij en in haar televisie-uitzending van woensdag 13 oktober a.s. zal de ledenwerfactie worden ondersteund. Dit gebeurt bovendien door de bezoeken van A.R.P.-delegaties — bestaand uit Kamerleden, Statenleden, Gemeenteraadsleden, partijbestuurders en leden van de regionale teams —, eenmaal per maand aan een deel van het land in het kader van de belofte 'Wij komen terug'. Het op grote schaal winnen van veel nieuwe leden is echter niettemin afhankelijk van wat elk partijlid individueel doet.

Ook uw hulp is in dit opzicht van groot belang. Graag doet het partijbestuur een beroep op uw medewerking. Het zal ook zelf niet stilzitten.

**Doe mee!
Win een lid!**

DE A.R.P. IN DE NEDERLANDSE POLITIEK

zoeken naar een echt christelijke politiek en dat men daarbij allemaal uitgaat van het Evangelie.

Vervolgens zal dit uitgangspunt moeten uitmonden in een concrete vernieuwingsgezinde politiek. Nederland kent veel politieke partijen. Om dit land te kunnen regeren is het nodig, dat de bereidheid aanwezig is met andere constructieve partijen samen te werken. De A.R.P. is daartoe bereid. In de praktijk betekent dit, dat er compromissen gesloten moeten worden. Dat is vaak niet eenvoudig.

Velen gaan liever aan het uiterste einde van de wip zitten om onverkort aan hun eindje vast te houden. De A.R.P. acht dat een onjuist standpunt. Ieder sluit in het dagelijks leven compromissen.

Wat in ieders persoonlijk leven geldt zal men ook moeten toepassen in de Nederlandse samenleving. Wie daartoe geen bereidheid toont plaatst zichzelf buiten de maatschappij en komt terecht in een onvruchtbaar isolement.

Politiek bedrijver wil zeggen mee vorm geven aan de samenleving. Verantwoordelijkheid voelen voor die samenleving

De A.R.P. gaat deze verantwoordelijkheid niet uit de weg. Zij is deelneemster. Zij wil vanuit een evangelische visie haar bijdrage leveren aan de inrichting van de samenleving.

De kern van onze evangelische politiek is liefde tot God en liefde tot de naaste. Van daaruit willen wij actief bezig zijn. Elke situatie, structuur of systeem — hoe vertrouwd ook — is voor wijziging vatbaar. Zeker als het groepen betreft, die in onze maatschappij in

OPKOMEN VOOR DE ECONOMISCH EN SOCIAAL ZWAKKEREN

de knel zijn geraakt. Dat staat in onze politieke opstelling centraal. 'Dit is een politieke keuze die geen leuze is', zo stond in één van onze verkiezingsfolders. De A.R.P. wil graag datgene uitvoeren wat voor de verkiezingen in woorden is weergegeven. A.R.P.-ministers en

Kamerleden zullen zich voor deze centrale gedachte uit ons program volledig inzetten.

Om concreet aan te geven wat het opkomen voor zwakke groepen betekent volgen hier enkele punten uit ons Program van Actie 1971-1975:

- onze ouder wordende landgenoten van boven de 65 jaar hebben recht op een plaats midden in onze samenleving. Zolang het kan zelfstandig, met niet teveel geldzorgen, — daartoe wordt de A.O.W. ook komende jaren verhoogd tot het peil van het minimumloon —, met hulp en verzorging zodra dit nodig is;
- de kleine zelfstandigen in midden- en kleinbedrijf, ook de land- en tuinbouw, hebben

steun nodig op fiscaal en sociaal gebied;

- er zijn gebieden in Nederland, die een inkomensachterstand hebben ten opzichte van het Westen van het land. Met name geldt dit voor Groningen, Friesland, Drenthe en een gedeelte van Overijssel en van Limburg. Dat betekent: geld en maatregelen zijn nodig om deze streken te helpen zichzelf te helpen;
- een volkshuisvestingsbeleid, dat er met name op gericht is te zorgen voor een goede en betaalbare huisvesting voor die mensen, die daartoe uit eigen kracht niet in staat zijn. Dat betekent o.a. vergroting van het woningbouwprogramma en bevordering van de doorstroming.

Enkele wensen van de A.R.P. Knelpunten, die moeten worden opgelost. Dat vereist een volledige inzet van de verantwoordelijke politici. Maar ook de steun van zoveel mogelijk mensen via een lidmaatschap van de A.R.P. Dat maakt haar sterk, dat stelt haar in staat haar gedachten zoveel mogelijk te realiseren.

MONDIAAL DENKEN

Wij dragen ook verantwoordelijkheid voor onze verre naaste. Nederland is in wereldverhoudingen een rijk land. In de verste verte kunnen wij niet spreken van een rechtvaardige verdeling van de internationale welvaart. Vandaar dat ontwikkelingssamenwerking met arme landen voor de A.R.P. van zeer veel belang is. De A.R.P. meent, dat voldoende geld, materiaal en mensen voor de ontwikkeling van deze landen ter beschikking moet worden gesteld.

Al zijn wij echter een rijk land, wij behoren niet tot de machtige staten, die een beslissende rol spelen bij het tot stand brengen van de vrede in deze wereld. Dat wordt vaak gezegd. Maar machteloosheid schept berusting. Dat betekent de dood in de pot. Want al zijn wij een klein land, toch kan Nederland binnen het raam van de internationale organisaties een duidelijke vrede-bevorderende taak vervullen. En vrede bevorderen betekent bijvoorbeeld streven naar afschaffing

van massa-vernietigingswapens, versterking van de positie van de Verenigde Naties, enz. Vrede bevorderen betekent ook, dat opgekomen wordt voor de rechten van de mens, in die landen waar deze met de voeten getreden worden.

Allemaal taken, waarvan de A.R.P. vindt dat deze met kracht nagestreefd moeten worden. Want bevorderen van vrede en recht is één van de uitgangspunten van het Evangelie, waarop de A.R.P. zich baseert.

WAAR BLIJFT HET GELD?

U betaalt één contributiebedrag. Dat bedrag betaalt u aan de penningmeester van de plaatselijke kiesvereniging.

De omstandigheden, waarin een kiesvereniging verkeert kunnen wisselen. In het algemeen zal men met de volgende bedragen moeten rekenen, willen de diverse partijorganen hun werk naar behoren kunnen verrichten.

kiesvereniging	f 3,—
Statencentrale	f 2,—
Kamercentrale	f 4,—
landelijk apparaat	f 11,—
	f 20,—

De penningmeester van de kiesvereniging draagt de betreffende bedragen per lid af aan de overige partijorganen.

Plaatselijk is het geld o.a. nodig voor: vergaderingen, uitnodigingen, werkgroepen, administratie, propaganda, reservering voor gemeenteraadsverkiezingen.

Regionaal en provinciaal: idem, alsmede reservering voor Staten- en Kamerverkiezingen.

Landelijk: kosten ledencontactorgaan 'A.R. Post', commissies, Kaderwerk, buitenlands contact, con-

ferenties, radio- en televisieuitzendingen, gespreksgroepenwerk, Arjoswerk, voorlichting, leatuurverspreiding, propaganda, reservering Tweede Kamerverkiezingen, bijdrage aan het Wetenschappelijk instituut - de Doctor Abrham Kuypers - stichting -, personeel partijbureau, reis- en vergaderkosten.

Het bedrag, bestemd voor de landelijke organisatie, is het hoogst. Waar is dat voor bestemd? Een paar ronde cijfers:

organisatiekosten	54,0 pct	f 5,94
kaderwerk, voorl.,		
propaganda	21,0 pct	f 2,31
ledencontactorgaan		
'A.R. Post'	6,5 pct	f 0,71
jongerenorganisatie	6,0 pct	f 0,66
Kuypersstichting	12,5 pct	f 1,38
		f 11,—

De financiële verslagen van de A.R.P. zijn openbaar.

De afdracht aan het landelijk apparaat (voor 1972 zoal afgegeven 11,—) stijgt elk jaar volgens een vastgestelde index.

Uw geldelijke bijdrage is van groot belang.

Het partijbureau in Den Haag tijdens de verkiezingscampagne

UW GELD

U wordt lid?

Een goede zaak.

Wilt u dan ook een goede geldelijke bijdrage (contributie) leveren? Ieder naar draagkracht.

Gelet op het werk dat de partij in ieder geval moet doen: dient landelijk gezien de contributie te liggen op een niveau van f 20,— per lid per jaar. Voor gehuwde vrouwen van wie de man eveneens lid is f 7,50 per lid per jaar.

Dat is dus het gemiddeld nodige bedrag.

Wanneer de een f 10,— betaalt en de ander f 30,— komen wij er ook. Wij zijn een volkspartij. Iedereen moet lid kunnen zijn.

Daarom, nogmaals, ieder naar draagkracht.

U kunt de hieronder geplaatste staffel als richtlijn hanteren.

Wie meer kan betalen: heel graag.

Wanneer uw bruto inkomen per maand bedraagt:

Dan wordt gedacht aan een contributie per jaar van:

minder dan f 600,—	f 10,—
f 600,— „ 700,—	„ 11,—
„ 700,— „ 800,—	„ 12,—
„ 800,— „ 900,—	„ 14,—
„ 900,— „ 1000,—	„ 16,—
„ 1000,— „ 1100,—	„ 18,—
„ 1100,— „ 1200,—	„ 20,—
„ 1200,— „ 1300,—	„ 22,—
„ 1300,— „ 1400,—	„ 24,—
„ 1400,— „ 1500,—	„ 26,—
„ 1500,— „ 1600,—	„ 28,—
„ 1600,— „ 1800,—	„ 30,—
„ 1800,— „ 2000,—	„ 32,—
meer dan „ 2000,—	„ 32,— en meer

ESSENTIEEL

Voor een politieke partij zijn leden essentieel. Geen geld, geen Zwitsers, geen leden, geen partij.

Voor een kiezer is het lid zijn van een politieke partij niet noodzakelijk. Voor een burger is een partij wel belangrijk.

Waarom?

Inspraak wordt op veel gebieden terecht gevraagd.

Een politieke partij biedt mogelijkheden voor politieke medezeggenschap en politiek medebeslissingsrecht.

Een politieke partij heeft een opgave, een doel.

Verbetering van de samenleving voor alle mensen. Zij werkt voor allen.

Dat kost inspanning en kracht. Hoe meer leden, hoe meer denkkraft, hoe meer daadkracht, hoe meer activiteit ook, en tenslotte hoe meer geld, want dat is ook nodig!

De A.R.P. werkt voor allen. Kijkt u eens wat u voor de A.R.P. kunt doen!

Laat u inschrijven als lid.

Vrijblijvend!?

Nee, deelneemster.

Nee, deelnemer.

Uw bijdrage bestaat uit het naar voren brengen van uw mening; uit het meebeslissen over programma's en kandidatenlijsten bij verkiezingen, landelijk regionaal en plaatselijk;

uit geldelijke steun; zodat de A.R.P. haar werk voor allen in de samenleving kan blijven doen, beter kan doen.

PUBLICATIES

Enkele van de publicaties van de A.R.P. vermelden wij hier.

- „Grote taak voor kleine mensen”, hoofdlijnen voor een evangelisch beleid, uitgave t.g.v. 90-jarig bestaan A.R.P., door dr. B. Goudzwaard, 112 pag., prijs f 2,50.
- „Bestuurlijke vormgeving”, rapport, 36 pag., prijs f 1,75.
- „Vorming en inrichting van stads- en streekgewesten”, rapport, 44 pag., prijs f 1,75.
- „Defensiepolitiek als buitenlandse politiek”, nota, 16 pag., prijs f 0,75.
- „Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid”, rapport, 39 pag., prijs f 1,75.
- „De vrijheidsstraf”, nota, 15 pag., prijs f 0,75.
- „Geweldloze defensie”, nota, 15 pag., prijs f 0,75.
- Nota A.R.P. Tweede Kamerfractie inzake problematiek kleine zelfstandigen, prijs f 1,—.
- „Staatkundige vernieuwing”, nota, 31 pag., prijs f 1,50.
- „Evangelie en politiek”, nota, 21 pag., prijs f 1,25.
- „Nota openbaar vervoer”, 52 pag., prijs f 1,75.
- „Kiezen voor dynamiek”, rede dr. A. Veerman op Partij Convent november 1970, 17 pag., prijs f 1,25.
- „Atoomwapens als onderdeel van het veiligheidsbeleid”, nota, 19 pag., prijs f 1,25.
- „Vrede en veiligheid”, rede prof. mr. P. H. Kooijmans op Partij Convent, december 1970, 14 pag., prijs f 1,25.
- „Groningen, Friesland, Drenthe 1971 en verder...”, nota, 30 pag., prijs f 1,75.
- „Program van Actie 1971-1975”, prijs f 1,25.
- „Gemeenschappelijk urgentieprogramma 1971-1975”, prijs f 1,25.
- „Evangelische ziens-, zinswijze”, redevoeringen Deputatenvergadering maart 1971, 37 pag., prijs f 1,75.
- „Na de stembus van 1971”, redevoeringen partijraad juni 1971, 39 pag., prijs f 1,75.

Verkrijgbaar door storting van het betreffende bedrag op giro 89673 A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

CIJFERS

A.R.P. 1971: bijna 550.000 kiezers bijna 80.000 leden.

Wij vragen kiezers lid te worden.

In verhouding heeft de A.R.P. van alle grote politieke partijen de meeste leden gelet op het aantal kiezers.

Dat is mooi.

Wij zijn er echter niet tevreden mee. Wij vragen meer kiezers, lid te worden.

LEDEN WINNEN

De ledenwerffolder 'Vrijblijvend!?' en overdrukken van de vier middenpagina's van dit blad zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage. Bestelling per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren f 0,15 per exemplaar; 250 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar.

Prijs vier pagina's N.G. f 0,10 per exemplaar.

Minimum afname tien exemplaren.

LID VAN DE A.R.P.

WAAROM ZOU IK?

Wij leven in een enerzijds nuchtere, anderzijds bewogen tijd. We praten veel zakelijk, soms emotioneel. Naast gevoelens ook argumenten.

GEVOELENS

Ieder mens heert een geloofsovertuiging, levensovertuiging. Iedereen.
Vandaar uit leeft ieder mens; persoonlijk, in het gezin, in de maatschappij, in de school, in de kerk, in de cultuur, in de politiek.
U wilt vanuit die overtuiging in de samenleving bezig zijn. U wilt menen, dat dit bezig zijn in de politiek in ons land het beste kan via een christelijke politieke partij.
Niet dat zo'n partij een kant en klare blauwdruk voor de toekomst heeft; niet dat daar alles zo goed is. Wel dat daar allen, die de Heer willen dienen, samen kunnen zoeken naar een politiek, welke de samenleving voor alle mensen kan verbeteren, kan vernieuwen.
Samen zoeken naar een goede politiek, in een partij waarin een beroep op de Bijbel legitiem is. Broodnodig in een tijd, waarin vele waarden herijkt worden. Maar wat is voor ons herijking waard zonder ons steeds opnieuw af te vragen wat het evangelie van ons vraagt?
Het gaat niet alleen om ons zelf. Wij leven in een samenleving. Als wij in de politiek op onze manier en vanuit onze gedachten een bijdrage proberen te leveren aan een (grondige) verbetering van de samenleving, dan is dat een streven ten behoeve van iedereen.
Waarom zouden wij de vorming van

een sterke, dat wil zeggen: een goed werkende partij overlaten aan een paar mensen, terwijl wij met velen zijn? Samen zijn wij verantwoordelijk!
Wij kunnen ons niet 'vrijblijvend' opstellen.
Dus: wordt mede lid, steun het werk, waarmee gestreefd wordt naar een zo goed mogelijke samenleving in alle opzichten voor iedereen; een samenleving, waarin mensen beter echt mens kunnen zijn.
Dit is één verhaal.
Over 'gevoelens'.
Is het eigenlijk toch al niet een 'argument'?
Voor u?

ARGUMENTEN

Waarom zou ik?

OMDAT...

U kunt als lid uw eigen mening als bijdrage leveren.
Velen zijn van oordeel, dat dit voldoende is. Zij vinden het niet nodig of hebben geen tijd om zelf aan de discussie in de partij deel te nemen. Inderdaad is uw lidmaatschap als zodanig reeds een belangrijke bijdrage.
Anderen willen meer. Zij wensen zelf meer betrokken te zijn bij de discussies en bij de besluitvorming.
De A.R.P. biedt daartoe mogelijkheden.
U kunt *meedenken en meepraten*.
— op bijeenkomsten van de plaatselijke kiesverenigingen;
— in gespreksgroepen in uw woonplaats;
— op openbare - regionale, provinciale en landelijke - vergaderingen;
— door telefonisch en schriftelijk uw opvattingen door te geven aan besturen van partijorganen.

OMDAT...

U kunt *meebeslissen*
— over de koers van de partij;
— over de landelijke, provinciale en plaatselijke programs;
— over de kandidatenlijsten voor verkiezingen van Kamer-, Staten- en Gemeenteraadsleden.
Uw stem telt naast die van anderen

OMDAT...

U kunt als lid ook uw bijdrage leveren in de vorm van *geldelijke steun*. Ook al zegt u zelf geen 'politieke belangstelling' te hebben, u hebt zeker uw eigen opvattingen en u kiest toch bij verkiezingen. Waarom zoudt u dan ook niet uw financiële bijdrage geven aan de partij welke u kiest en die zoveel werk probeert te verzetten. Uw geldelijke

bijdrage: gevolg van het simpele — en toch veelzeggende! — toetreding als partijlid.
Geen partij kan haar werk goed doen zonder voldoende middelen. Dat is voor iedere kiezer duidelijk. Ook hier geldt: elk lid telt mee.

CONSTANT KRITISCH

Aan de totstandkoming van een visie gaat meningsvorming vooraf. Elk lid heeft invloed. Elk lid telt mee.
Waarom uitgerekend lid van de A.R.P.?
Omdat (argument) de A.R.P. een christelijke partij probeert te zijn, welke vanuit het Evangelie kritisch wil staan tegenover het functioneren en de opbouw, het reilen en zeilen van de samenleving.
Constant kritisch.
Ook tegenover alles wat na (gelukkig) verbeterd te zijn zich na een poosje al weer zo netjes 'gevestigd' heeft, zonder dat het daarmee zeker is, dat het zo goed is en niet beter kan.
Het Evangelie is nooit tevreden met wat vandaag is; het bemoeit zich met wat morgen en overmorgen komt. Er is geen tijd voor rust. Vanuit deze instelling wil de A.R.P. werken en trachten iets ten goede te doen voor allen in de samenleving. Niet alleen 'conjunctureel' ook 'structureel'. Niet alleen aan de oppervlakte; ook in de diepte. Architectonische kritiek ten aanzien van de samenleving van vandaag, morgen en overmorgen.

REDELIJKE VRAAG

Maakt de A.R.P. het waar?
Een zeer redelijke vraag.
De A.R.P. streeft ernaar. De A.R.P. wil (uiteraard) haar idealen krachtig

proberen te verwezenlijken. De samenleving is niet gemakkelijk; zij is weerbarstig, lastig in goede banen te leiden en erg ingewikkeld.
Velen doen daarvoor toch hun best.
Ook de A.R.P.
De partij is druk bezig. De fractie werkt intensief.
Partijbestuurders, gemeenteraadsleden, Statenleden, Kamerleden, staatssecretarissen, en ministers getroosten zich veel moeite.
Het is evenwel goed daarmee nooit (helemaal) tevreden te zijn. Naast een kritische opstelling dient men echter ook te waarderen wat te waarderen is.
Daarvoor behoeft je je nu ook niet te schamen.
Verbeteringen gaan echter stap voor stap.
Soms moet je eerst een stap terug doen om daarna pas weer twee stappen vooruit te kunnen zetten. Is het in uw leven soms anders?

WAT IS DE A.R.P.?

De A.R.P. is niet iets buiten ons zelf. Zij wordt gevormd door een (groot) aantal mensen. (Momenteel rond 80.000)
Waartoe zijn zij bereid?
Hebben zij een visie?
Hoe groot is hun overtuigingskracht, hun doorzettingsvermogen, hun bereidheid zo nodig bepaalde offers te brengen, hun contact met de samenleving, de mensen?
Die leden hebben met elkaar gedachten ontwikkeld. Die liggen vast, zwart op wit, in het Program van Actie 1971-1975 van de A.R.P. en in een hele serie actuele geschriften. Wat de A.R.P. gedaan heeft in de afgelopen jaren staat zwart op wit in het vervolg-geschrift 'Wat doet de A.R.P.?'
Overigens — en ook dit moet gezegd worden — houdt het lidmaatschap niet in, dat ieder lid het steeds voor honderd procent eens is met alles wat de partij doet en voorstaat. Er is verscheidenheid van opvattingen. Zoveel verschillende vraagstukken moeten worden opgelost. Er behoort in een partij ook ruimte te zijn voor genuanceerde meningen. Gelukkig denkt niet iedereen over alle vraagstukken op zelfde wijze.
Maar: vraag niet eerst wat de A.R.P. voor u kan doen; vraag wat u behalve voor uzelf via de partij ook voor anderen in de samenleving kunt doen.
Boeiend is dat.
En bindend
U wordt lid.
Een goede zaak.

IK ABONNEER MIJ OP:
NEDERLANDSE GEDACHTEN
WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Abonnementprijs f 8,— per half jaar.
Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

**IK WORD
LID VAN DE
A.R.P.**

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Ik betaal f ..... per jaar

A.R.P., Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage

EEN ALGEMENE (CHRISTELIJKE) VOLKSPARTIJ?

INLEIDING

Na de verkiezingen van 28 april j.l. is er direct een belangrijke vraag gesteld: 'In welke vorm gaat de A.R.P. politiek en organisatorisch verder?' In het bijzonder in de kring van de K.V.P. wordt aandrang uitgeoefend om te komen tot de vorming van één algemene (christelijke) volkspartij.

In 1967 heeft de K.V.P.-partijraad zich al daarvoor uitgesproken. En niet alleen het Democratisch Centrum Nederland (Dr. Couwenberg) heeft die gedachte levend gehouden. De verkiezingsuitslag van 28 april j.l. gaf de discussie een nieuwe stimulans. Bij de C.H.U. leven nu ook soortgelijke denkbeelden.

Het is mede daarom nodig, dat ook de A.R.P. (op alle niveaus) zich met dit belangrijke punt bezig houdt. In verband met de discussie over eventuele nauwere samenwerking tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P. is het noodzakelijk ons ook in eigen kring opnieuw diepgaand te bezinnen over onze diepste motieven en drijfveren voor ons politiek handelen. Als resultaat van deze bezinning zullen wij tenslotte een antwoord moeten vinden op deze vraagstelling:

„Wat verstaan wij vandaag onder christelijke politiek en rechtvaardigt dat het optreden van een christelijke partij?”

In de komende maanden zal deze vraag ook aan de orde komen in het overleg met C.H.U. en K.V.P. In een later stadium zal door de partijorganen over de toekomstige verhouding van de A.R.P. ten opzichte van C.H.U. en K.V.P. dienen te worden beslist.

Voor de bezinning op de hierboven gestelde vragen worden in dit gespreksgroepenonderwerp achtereenvolgens korte opmerkingen gemaakt over:

- algemene achtergronden politieke partijen;
- betekenis van het christelijk geloof voor de politiek;
- inhoud van een christelijke partij.

De bij dit gespreksgroepenonderwerp behorende vragenlijst kan daarna ingevuld worden en ter verdere verwerking naar het sekretariaat van de A.R.P. worden gezonden.

Het politieke denken en leven heeft erg veel te maken met de denktrant en leefwijze van de mens. De belangrijkste politieke partijen in ons land zijn lang geleden opgericht, in een tijd met een heel andere structuur dan vandaag, nl. in een periode, waarin de industrie opkwam en waarin groepen uit de bevolking zich emancipeerden. Vandaag zien wij een meer praktische benadering van de problemen; meer nadruk op welzijn dan op welvaart, meer openheid in plaats van gebondenheid aan een gesloten groep. Deze ontwikkelingen hebben onherroepelijk ook hun weerslag in de A.R.P.

In plaats van de meer theoretische en statische benadering van de politiek valt thans het accent op het praktische element. Er speelt tegenwoordig een brok dynamiek mee.

Naast het beginsel is veel duidelijker ook de toepassing daarvan van groot belang. Er wordt intensief nagedacht over de relatie van die twee. Wat doe je met je principe, hoe werkt het uit in de steeds veranderende werkelijkheid? Het zijn vragen die met name jonge mensen meer en meer stellen.

Het Program van Actie is voor de A.R.P. in dit verband van uitermate groot belang geworden. Politiek handelen moet gericht zijn op doelmatigheid en op praktische bruikbaarheid.

Maar dat sluit helemaal niet uit, dat men daarbij denkt vanuit een normatief uitgangspunt. Daarom wil de A.R.P. een beginselpartij zijn. Zij wil niet onpraktisch zijn, maar zich richten op wat de ontwikkeling van het leven meebrengt. Daarbij moet echter duidelijk de praktijk steeds aan de norm getoetst worden en het politiek handelen gericht door het beginsel.

Er zijn nogal wat uiteenlopende standpunten over de betekenis van het christelijk geloof voor de politiek. Zo is er een opvatting, waarbij de betekenis van het geloof vooral wordt gericht op „het geestelijke leven” en deze wereld wordt prijsgegeven. Ook is er een opvatting, waarbij een christelijke conceptie op absolutistische wijze deze wereld zou moeten bepalen. Dit soort zogenaamde doperse en theocratische denkwijzen zijn in allerlei splinterpartijen tot uitdrukking gekomen. In dit gespreksgroepenonderwerp zal op deze opvattingen niet nader worden ingegaan. In het streven naar een algemene (christelijke) volkspartij spelen andere gedachten een rol. Momenteel komt met nadruk de gedachte naar voren, dat de betekenis van Christus zou zijn dat het echte mens zijn, de humaniteit, is hersteld. Met name in de K.V.P. hebben deze denkbeelden hun invloed. In die redenering betreft Zijn verlossing dus niet alleen degenen, die in Hem geloven, maar heel de mensheid; daarom kunnen christenen en niet-christenen elkaar op een program vinden, waarin deze humaniteit gestalte heeft gekregen. Of anders gezegd: ook los van het christelijk geloof is er de christelijke zede, die weliswaar haar bron, bevestiging en legitimatie vindt in het christelijk geloof, maar die ook in een ruimer verband leeft. Die christelijke zede is daar het uitgangspunt voor een christelijke politiek. Nog wat simpeler gesteld vindt men soms gedachten waarbij christelijke politiek alleen een aansluiting is bij de christelijke westerse samenleving, zoals deze in de historie onder invloed van het christendom zich heeft ontwikkeld.

De A.R.P. spreekt uit, dat zij verband wil leggen tussen bijbelse geboden en christelijke politiek. Dat wil niet zeggen, dat de A.R.P. haar politiek wil versmallen tot een aantal christelijke „specialiteiten”, zoals de christelijke school, de zondagsrust, de begrafeningswet etc.

Wel moeten wij ons — binnen de A.R.P. — afvragen of wij niet op een aantal punten een christelijke traditie in ons land te absoluut gemaakt hebben en of wij de vrijheid van de christen niet ten onrechte hebben prijsgegeven voor „wetticisme en puritanisme”. Ook betekent dit voor de A.R.P. niet dat haar politiek op orthodoxe wijze opgehangen moet worden aan bijbelteksten en bijbelgedeelten, die daarmee uit hun historisch verband worden gerukt. Wij moeten de bijbel zien vanuit de tijd, waarin hij tot stand is gekomen. Christelijke politiek betekent wel dat wij geloven dat God zich in de Schrift heeft geopenbaard en Zijn wil heeft gegeven. De Bijbel geeft ons zicht op Gods bedoeling met de mens, op diens relatie tot de ander en de samenleving van mensen. Daarmee wordt de Bijbel niet tot een handboek voor de politiek gemaakt, zelfs niet altijd tot een wegwijzer.

Wel is de Bijbel een oriëntatiepunt, dat ons leven richt; ook als wij aan politiek doen.

III CHRISTELIJKE PARTIJ

Dat leidt voor de A.R.P. tot de vorming en instandhouding van een christelijke partij.

Bij de A.R.P. staan daarbij centraal:

a) het samen zoeken naar het juiste antwoord op de snel op ons afkomende problemen van de steeds weer nieuwe tijd. Die antwoorden worden zo duidelijk mogelijk in een Program van Actie neergelegd. Daarbij zijn wij ons bewust dat wij de wijsheid niet in pacht hebben. Wij mogen onze politiek niet gelijkgeschakelen met de christelijke politiek.

Wel zoeken wij daarnaar, maar ons antwoord is altijd voorlopig. Ons inzicht is altijd beperkt en er ontstaan steeds weer andere situaties, die om een nieuw antwoord vragen.

Bij ons zoeken hanteren wij als onze norm: het Evangelie.

b) Als het Program van Actie opgesteld is zijn wij nog niet klaar. Wij hebben een opdracht in en ten opzichte van deze wereld. Daarom moeten wij ook intensief proberen om de punten uit het Program van Actie te verwezenlijken en tot stand te brengen in de samenleving. Wij moeten dat doen omdat wij overtuigd zijn dat dit program niet alleen maar een program van ons is, maar ook dienstbaar is aan de gehele samenleving.

Er zijn nog meer kenmerken voor een christelijke partij zoals de A.R.P. wil zijn. In een resolutie van het Partij Convent van mei 1968 zijn deze nog eens duidelijk geformuleerd. Wij stippen enkele punten aan:

a) De A.R.P. wil niet traditioneel zijn, noch wat inhoud, noch wat vorm betreft. De samenwerking met C.H.U. en K.V.P. is positief gewaardeerd, reeds in 1968.

Bij verdere uitdieping en verbreding van de samenwerking zal de visie van de A.R.P. op het karakter van de partij, die zij wenst, duidelijk naar voren komen.

b) Een christelijke partij moet zijn: kritisch-vooruitstrevend, d.w.z. bij uitstek een christelijke partij moet vernieuwend, bezig zijn in de samenleving. Zij moet oog hebben voor nieuwe ontwikkelingen en op de eisen die daarbij passen.

Zij moet ook stuwen naar betere, meer aan het Evangelie beantwoordende verhoudingen.

c) Een christelijke partij moet open zijn, d.w.z. zij moet bereid zijn tot samenwerking met andere partijen. Er zijn andere partijen die doelen nastreven (eventueel op beperkte termijn) die passen bij het Program van Actie van de A.R.P. Dit discussiestuk is beknopt. Het is een vervolg op verscheidene andere publikaties over het bestaansrecht van een christelijke partij, de relatie tussen geloof en politiek etc.

De gespreksgroepen kunnen hun literatuurpakket met de reeds bestaande publikaties aanvullen.

LITTERATUUR

Evangelie en politiek, nota van een commissie van de A.R.P. f 1,75

B. Goudzwaard: Grote taak voor kleine mensen (hoofdpijnen voor een evangelisch beleid) f 2,50

Evangelie en politiek, dokumentatie gespreksgroepenonderwerp 1970/1971 f 0,50

"Interim-rapport" van de "Groep van Achtien" van de K.V.P., A.R.P. en C.H.U. (met om "principiële uitgangspunten") f 0,50

Publikaties verkrijgbaar bij secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. Tel. 070 - 183960. Bestelling per giro 89673.

VRAGENLIJST

Gespreksgroepenonderwerp 1971 - 1972 over 'Een algemene (christelijke) volkspartij?'

Per vraag slechts één hokje zwart maken.

Persoonlijke gegevens (s.v.p. volledig invullen).

a. Man / vrouw .....

b. Leeftijd .....

c. Beroep .....

d. Lid kiesvereniging .....

te .....

Arjos-lid, wonende te .....

Geen lid, wonende te .....

(Deze vragenlijst na invulling zenden aan: Secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag).

1. Wat is voor u het belangrijkste: het uitgangspunt van de A.R.P. of het Program van Actie van de A.R.P.?

- het uitgangspunt
 het Program van Actie
 beide belangrijk
 geen mening

2. Bent u van mening, dat er verband moet bestaan tussen de geloofsovertuiging en politiek?

- ja
 neen
 geen mening

3. Bent u van mening, dat christenen en niet-christenen elkaar op een program van actie in één partij moeten kunnen vinden, waarvan de zedelijke beginselen van christendom en humanisme de basis zijn?

- ja
 neen
 geen mening

4. Moet naar uw mening een christelijke partij zich kunnen omvormen tot een open partij, waarin ook niet-christenen, die wel tot eenzelfde praktische politieke opstelling komen, worden opgenomen?

- ja
 neen
 geen mening

Vraag 5 alleen beantwoorden, indien u vraag 4 met 'ja' hebt beantwoord.

5. Indien u voor zo'n partij bent, accepteert u dan een niet-christen als volwaardig lid?

- ja
 neen
 geen mening

6. Moet naar uw mening de samenwerking met C.H.U. en K.V.P. in de toekomst worden geïntensiveerd?

- ja
 neen
 geen mening

Vraag 7 alleen beantwoorden, indien u vraag 6 met 'neen' hebt beantwoord.

7. Indien u van mening bent, dat de samenwerking met C.H.U. en K.V.P. niet geïntensiveerd moet worden, wat moet er naar uw mening dan gebeuren?

- betrekkingen op hetzelfde niveau als thans handhaven
 betrekkingen terugbrengen
 geen mening

8. Uitgaande van de stelling, dat er nauwere samenwerking komt, wilt u dan naar één partij toe in 1975?

- ja
 neen
 geen mening

9. Vindt u - voor zover u dat thans kunt overzien - dat A.R.P., C.H.U. en K.V.P. bij de volgende landelijke verkiezingen met een gezamenlijke kandidatenlijst moeten uitkomen?

- ja
 neen
 geen mening

10. Acht u in Nederland toekomst aanwezig voor een politieke partij, die als partij haar bezig zijn wil toetsen aan het Evangelie?

- ja
 neen
 geen mening

11. Is de A.R.P. er naar uw mening in geslaagd, een aantal evangelische noties te vertalen in praktische politieke voorstellen?

- ja
 neen
 geen mening

VORM OOK EEN GESPREKSGROEP

Een gespreksgroepenonderwerp leent zich in het bijzonder voor bespreking in kleine kring. Een kiesvereniging kan één of meer gespreksgroepen samenstellen. Vanzelfsprekend kunt u ook uw kiesvereniging tot de vorming van een gespreksgroep stimuleren.

Een gespreksgroep moet niet al te omvangrijk zijn. Een aantal van 10 tot 15 personen is ruim voldoende. De discussie kan het best gevoerd worden in huiselijke kring, terwijl als deelnemers - naast leden van de partij - ook zeker gezocht mag worden naar niet-leden.

Het is de bedoeling, dat na de discussie in een gespreksgroep, elke deelnemer een vragenlijst ter beantwoording krijgt uitgereikt. De ingevulde vragenformulieren kunnen daarna rechtstreeks of via de sekretaris van de plaatselijke kiesvereniging worden gezonden naar het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. Daar zullen de resultaten nader worden uitgewerkt.

De inzendingstermijn voor vragenlijsten van dit gespreksgroepenonderwerp sluit op 1 februari 1972. Meerdere exemplaren van dit gespreksgroepenonderwerp te verkrijgen door storting van f 0,15 per exemplaar op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting, Den Haag.

KOMEN EN GAAN IN DE FRACTIE

Mr. G. C. van Dam

Mej. J. van Leeuwen

heel voor het Kamerwerk te kunnen inzetten.

WIE NOG KAN KOMEN

Met het bovenstaande heb ik ook de nieuwkomers in het verband van de gehele fractie aan de partij voorgesteld. Eén feit vermeldde ik echter nog niet, nl. dat Van Dam benoemd werd in de vakature-Grosheide, nadat Hans de Boer voor zijn benoeming had bedankt. In Nederlandse Gedachten van 14 augustus jl. heeft De Boer daar zelf een verklaring over gepubliceerd.

Bij deze gelegenheid wil ik zeggen, dat De Boer met zijn besluit zeer korrekt gehandeld heeft. Toen hij werd kandidaat gesteld, kon hij niet weten in welk een onvoorzienbare moeilijke situatie de protestants-christelijke fractie in de Raad van Velsen een beroep op hem zou doen. Toen hij de benoeming tot wethouder van Velsen aanvaardde kon hij echter, gezien de hem bij de stemming in de kiesverenigingen toebedeelde plaats op de kandidatenlijst, niet verwachten dat hij zo spoedig voor een Kamerzetel in aanmerking zou komen. En toen hij tenslotte tot Kamerlid werd benoemd, was niet te voorzien of en wanneer de opheffing van Velsen een feit zal zijn en hij weer vrij zal staan ten opzichte van het wethouderschap. Gecomplieerder had het nauwelijks gekund. Toen hij tot Kamerlid werd benoemd, heeft hij met mij en ook met de partijvoorzitter een gesprek gehad. Mijn standpunt (en dat was ook het standpunt van Veerman) daarbij is geweest, dat hij krachtens zijn plaats op de lijst recht op de vrijgekomen zetel had en bij aanvaarding ook van harte welkom was, maar dat — zeker in de gegeven situatie in de fractie — van alle fractieleden dezelfde mate van inzet zou worden gevraagd, tenzij er omstandigheden zouden zijn die bij de aanvaarding van het Kamerlidmaatschap nog niet aanwezig of te voorzien waren. De Boer begreep dat niet alleen, hij was het er ook volledig mee eens. De konklusie moest hij uiteraard zelf trekken. Die konklusie is geweest, dat op dit standpunt het wethouderschap van Velsen — hoe tijdelijk wellicht — een belemmering was de benoeming te aanvaarden. Een alleszins respectabele handelwijze.

Intussen kondigt zich een nieuwe vakature in de fractie aan. De functie die Bakker over enkele maanden in het bedrijfsleven zal aanvaarden, brengt zijn vertek uit de Tweede Kamer mee. Ik maak er geen geheim van dat ik het betreur en voor het aanzien van de politiek ook niet bevorderlijk acht, indien een oud-minister zo spoedig het parlement voor een functie buiten de politiek verlaat. De korte tijd dat Bakker lid van de fractie is geeft bovendien alle aanleiding het in dit geval dubbel te betreuren. Anderzijds echter heeft Bakker er nooit veel twijfel over laten bestaan, dat hij zichzelf niet zag als een 'blijvertje' in de politiek. Wie nog een keer wil 'overstappen' kan dat ook beter op zijn 50ste doen dan op zijn 55ste. Dat deze mutatie reeds zo spoedig komt, wordt ook door hem zelf betreurd, maar was op generlei wijze te voorzien geweest. Ook Bakker heeft zowel met mij als met de partijvoorzitter een gesprek gehad alvorens te beslissen, aangezien hij op een goed overleg ook zijnerzijds grote prijs stelde. Hoewel men hem in zijn nieuwe functie liefst op zeer korte termijn had gezien, heeft

hij deze slechts aanvaard onder voorwaarde dat zij niet eerder dan 1 januari a.s. zal ingaan. Daardoor zal hij de eerste begrotingsbehandeling met de fractie geheel kunnen meemaken, hetgeen in de gegeven situatie (zowel wat de verwachtingen omtrent de begroting betreft als wat de uit zoveel 'nieuwelingen' bestaande fractie betreft) van grote waarde is.

Intussen staat het praktisch vast, dat de Tweede Kamer nog in september of oktober het wetsontwerp betreffende Velsen zal behandelen. Als dan ook de Eerste Kamer snel volgt, is het waarschijnlijk dat De Boer, als hij in februari of maart 1972 in de vakature-Bakker opnieuw benoemd wordt verklaard, in een geheel andere situatie zal verkeren dan nu het geval was.

En dan hoop ik van harte dat het in deze parlementaire periode de laatste verandering zal zijn, al is er statistisch gezien voor mevrouw Kraayeveld-Wouters alle aanleiding zich daarop niet al te gerust te verlaten.

WIE BLEVEN

Ondanks alle ingrijpende mutaties, waaraan de fractie ditmaal onderhevig is geweest, zijn er echter (gelukkig) ook enkele leden, die voor de verkiezingen reeds lid van de fractie waren en dat ook na de 28ste april zijn gebleven. Over hen kan ik het allerkortst zijn. Zij behoeven niet uitgewuifd en zij behoe-

ven niet voorgesteld te worden. Als zij de introductie nog nodig hadden, waren zij stellig niet meer op de lijst voorgelaten. Met enkele gegevens erbij is het toch zinvol het personele beeld dat de fractie thans biedt te completeren.

Ik begin dan maar 'van jong naar oud', gerekend naar dienstjaren dan. De jongste in anciënniteit (en in leeftijd: 45) van de 'blijvers' is Hannie van Leeuwen, lid sinds zij in 1966 Meulink opvolgde, die Gedeputeerde van Overijssel was geworden.

Vervolgens onze partijvoorzitter, Anton Veerman, 54 jaar. Hij kwam weliswaar pas na mejuffrouw Van Leeuwen in de Kamer, nl. in 1967 (hij volgde Roolvink in de fractie op toen deze als minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid toetrad tot het Kabinet-De Jong) maar hij maakte al eerder van 1962-1963 deel uit van de fractie, waar hij de plaats had ingenomen van Van Nierop, die zijn volle werkkraft toen weer ging geven aan het CNV.

Dan volgt Maarten Schakel, nu eveneens 54 jaar oud. Hij werd in 1964 gekozen in de vakature, ontstaan door het overlijden van Van Eysden.

Verder teruggaand op de anciënniteitenlijst kom ik bij Geelkerken. (U mist de voornaam? Dat klopt. Hij wordt in de amicale omgang aangesproken met een naam die niet zijn voornaam is en ik weet niet of ik die aan de openbaarheid kan prijsgeven). Hij is in leeftijd (64) de oudste van de fractie. Na al enige keren 'bijna'-Kamerlid te zijn

geworden, volgde hij in 1963 Biesheuvel op toen deze minister van Landbouw en Visserij werd in het Kabinet-Marijnen.

Kort daarvoor, nl. na de verkiezingen van 1963, was Tjebbe Walburg (nu 58 jaar oud) als lid der Tweede Kamer beëdigd.

En tenslotte een sprong van vier volle jaren naar Wim Aantjes, in 1959 (toen 36 en nu derhalve 48) samen met Van Nierop geïnstalleerd als opvolgers van Zijlstra en Van Aartsen, beiden minister geworden in het Kabinet-De Quay.

HET FRACTIEBESTUUR

Dat is het personele beeld van onze fractie, zoals zij was, zoals zij in de naaste toekomst vermoedelijk zal worden, en in ieder geval zoals zij nu is. Wie dat overziet, zal hoop ik enig begrip hebben voor de moeilijke taak waarvoor deze fractie staat en waarvoor degenen staan die er leiding aan zullen moeten geven. Daarom wil ik graag ook een enkel woord over het nieuwe fractiebestuur zeggen.

Wat mezelf betreft, als ik daarmee ditmaal mag beginnen: ik loop niet met een blinddoek voor, ik heb deze mogelijkheid natuurlijk wel op me af zien komen. Niet alle ambities zijn mij vreemd, maar daaronder was deze niet. Dat is geen valse bescheidenheid. De fractie is daar, geloof ik, ook wel van overtuigd. Ik moet aannemen dat ik wel over een paar eigenschappen beschik, die voor deze functie noodzakelijk zijn. Maar ik mis enkele andere zeer duidelijk. Daarom rust er een grote verantwoordelijkheid op degenen, die mij al een aantal jaren in de fractie hebben meegemaakt en mij desondanks als voorzitter hebben gekozen. Het is een bijna onbegonnen opgave Biesheuvel als fractievoorzitter op te volgen (en dan nog zonder Goudzwaard en Kieft!). Ik moet er ook een paar parlementaire functies, die ik zeer gaarne vervulde, voor opgeven. Dat alles doet niets af aan mijn erkentelijkheid voor het grote vertrouwen dat het partij-bestuur blijkens de advieslijst, de partij blijkens de kandidaatstelling en de fractie blijkens de unanieme keuze in mij stelde. Ik zal mijn best doen.

Daarbij word ik zeer gesteund, doordat de fractie Hannie van Leeuwen als vice-voorzitter heeft gekozen. Ik behoef dat niet toe te lichten, u kent haar allemaal. Uw ervaring is ook de onze en de mijne. En dat is een hele goede! En, nog afgezien daarvan, in elk geval heeft de anti-revolutionaire fractie met deze keuze duidelijk bewezen, dat zij de beschikbaarheid van een ervaren en bekwaam vrouwelijk parlementariër naar waarde weet te schatten. Als u begrijpt wat ik bedoel!

Door haar verkiezing tot vice-voorzitter moest er een nieuwe secretaris van de fractie worden gekozen. Dat werd Van Dam. Een voortreffelijke keus. Een man, die door zijn langdurige ervaring het vak van sekretaris volledig in zijn vingers heeft. De enkele weken, die hij nu als fractiesecretaris in functie is hebben de juistheid van deze keus al ten volle bevestigd.

CONSEQUENTIES, OOK VOOR DE PARTIJ

Zo starten wij in de nieuwe parlementaire periode met een ten opzichte van

VERVOLG OP PAG. 12

CONTACT KAMERLEDEN MET KAMER- CENTRALES

K.C. Groningen)	Walburg/
K.C. Leeuwarden)	Schouten
K.C. Assen)	
K.C. Zwolle	Bakker
K.C. Arnhem	Vermaat
K.C. Nijmegen	Vermaat
K.C. Utrecht	Van Dam
K.C. Amsterdam	Aantjes
K.C. Den Helder	Roolvink
K.C. Haarlem	Roolvink
K.C. Leiden	Geelkerken
K.C. Den Haag	Veerman
K.C. Dordrecht	Mej. v. Leeuwen
K.C. Rotterdam	Schakel
K.C. Middelburg	Scholten
K.C. Tilburg	De Koning
K.C. 's-Hertogenbosch	Scholten
K.C. Maastricht	De Koning

KOMEN EN GAAN IN DE FRACTIE

De oude fractie sterk gewijzigde fractie. 'Verkleind, vernieuwd en verjongd' zeg ik Mellema na toen hij zijn fractie bij de pers introduceerde. 'Verzwakt' zeg ik hem niet na. Natuurlijk, ervaring en routine worden eerst in de loop der jaren verkregen. Maar potentieel is er geen enkele reden de nieuwe fractie kwalitatief minder te achten dan de oude. Onze taak, van de gehele fractie, zal zijn aan het eind van de rit daarvan het bewijs geleverd te hebben.

De vele mutaties hebben uiteraard ook ingrijpende consequenties voor de werkverdeling. U vindt die elders in dit nummer afgedrukt. Anders dan gebruikelijk zullen oud-bewindslieden het eerste jaar in de openbare vergaderingen der Kamer niet mogen zwijgen, maar direkt al moeten optreden, zij het bij voorkeur niet bij de zaken van het departement dat zij tot voor kort beheerden. Ook de nieuwkomers zal niet de gebruikelijke en zo zeer wenselijke inlooperperiode van het eerste jaar gegund kunnen worden. Zij zullen meteen volop moeten meedraaien. Routiniers zullen hen daarbij behulpzaam moeten zijn en daarnaast zelf moeten optreden bij onderwerpen, die niet tot hun eigen vertrouwde terrein behoren, maar waarvoor een parlementaire ervaring onontbeerlijk is. Onaantastbare 'claims' kouden er bij de werkverdeling dan ook niet zijn. Voorrang moest hebben, hoe de beschikbare capaciteit het meest efficiënt kon worden benut. Na verloop van tijd zullen er dan stellig veranderingen in de taakverdeling kunnen plaatshebben.

CONTACT

Konsequenties heeft de vernieuwing van de fractie ook voor het contact met de Kamercentrales. De nieuwe indeling treft u eveneens elders in dit nummer aan.

Bij die gevolgen voor het 'land' blijft het echter niet. Ik wil hierbij een dringend beroep op de partij doen zich de onvermijdelijke gevolgen te realiseren voor het beslag, dat op de fractieleden gelegd wordt. In de komende maanden moet de begroting worden behandeld met een meer dan de helft nieuwe fractie en met een geheel nieuw fractiebestuur. Ieders aanwezigheid is op dinsdagen, woensdagen en donderdagen vereist, ook 's avonds. Die vergaderingen moeten worden voorbereid door de fractie, de fractiecommissies, de Kamer-commissies, maar ook door studie en contacten met belanghebbenden.

Daarnaast willen wij door middel van werkbezoeken van de fractie ook reeds in de komende maanden de belofte waarmaken: 'Wij komen terug'.

Dat alles is niet mogelijk, als ook de partij in al haar organen niet meewerkt dat mogelijk te maken. Daarom vraag ik u: doe in de komende maanden zo min mogelijk een beroep op de fractieleden voor spreekbeurten en in geen geval op dinsdagen, woensdagen en donderdagen. Heb er begrip voor dat ook de overige dagen soms absoluut nodig zijn om het werk in de Kamer te kunnen doen. Als fractie hebben wij daarvoor afgesproken voor spreekbeurten de volgende gedragslijn in acht te nemen: voor kiesverenigingen alleen in de 'eigen' Kamercentrale, daarbuiten alleen voor gekombineerde vergaderingen, liefst in het verband van een Statencentrale. Dat is een objectieve

gedragslijn, die in de gegeven omstandigheden een optimaal contact met de partij in het land biedt.

En wat de relatie als Kamercentrale met de eigen kontaktpersoon van de fractie betreft: een vast spreekuur lijkt slechts in een enkel geval goed te functioneren. In de meeste gevallen is het nut niet evenredig aan de ermee gemoeide tijd. Gerichte afspraken (die vaak veel efficiënter in het Kamergebouw kunnen plaatshebben dan op uiteenlopende plaatsen in het land) blijken dikwijls veel zinvoller. Wij zijn geen fractie met 39 leden, maar met 13.

Binnen het parlement moeten wij niet-temin met zijn dertien tegen een fractie van 39 opwegen. Die uitdaging durven wij aan. Dat verwacht u ook van ons. Maar het is onmogelijk ook buiten het parlement dan nog op dezelfde wijze te functioneren als een fractie van 39. Probeer daarom ook voor dit contact, waarop wij prijs stellen en dat wij voor ons werk ook nodig hebben, de meest efficiënte vorm te vinden.

U hebt als partij ons met elkaar de

opdracht voor het werk in het parlement gegeven. Maak ons, voor zoveel u aangaat, de uitvoering ervan ook mogelijk!

BEGRIJ, GEDULD, VERTROUWEN

Daarmee ben ik weer terug bij de fractie. Wij zullen ons naar beste vermogen inzetten, allemaal. Aan het eind van de rit moet het weer een 'ministeriabele en staatssecretariabele' fractie zijn, zoals dat ook bij de jongste formatie het geval was. Kwalitatief is die mogelijkheid naar mijn overtuiging aanwezig. Maar er is meer voor nodig, inzet en een grote mate van onderlinge solidariteit en de bereidheid zich ten volle in te zetten niet op die plaats, die het meest met de eigen wensen overeenkomt, maar daar waar ieders inbreng in het verband van het geheel het best tot zijn recht kan komen. Er komt ook ambitie aan te pas. Dat is niet erg, zolang het in de onderlinge verhoudingen de competitie bevordert en niet in concurrentie ontaardt. De wetenschap dat ieder Kamerlid de ministerssteek in zijn tas meedraagt kan een gezonde prikkel zijn. Maar de toewijding aan de politiek als roeping moet zo groot zijn dat de bereidheid tot het parlementaire werk onverkort blijft bestaan, ook als die ambities na een of enkele parlementaire periodes niet gerealiseerd worden.

Het is, zo heb ik in de eerste vergadering van de nieuwe fractie gezegd, geen schande het in de politiek niet 'verder' te hebben gebracht dan b.v. Schouten, Roosjen en Bruins Slot. Niemand zal durven volhouden dat zij voor de doorwerking van het anti-revolutionaire beginsel minder hebben betekend dan bijvoorbeeld De Wilde, Terpstra en Van Aartsen. En dáár moet het ons toch allen om gaan?

Daar willen wij ook als fractie vanuit gaan. Met beloften willen wij sober zijn. Wij gaan hard aan het werk. Om dat te kunnen doen, is overtuiging, ijver en teamgeest onontbeerlijk. Maar ook uw be-

grip voor de situatie waarin een verkleinde en zo ingrijpend vernieuwde fractie moet starten, uw geduld vooral in de eerste tijd, en uw voortdurend vertrouwen. Wij hebben zelfs meer nodig dan uw vertrouwen, geduld en begrip. Maar het zou met een partij als de onze, die evangelische volkspartij wil zijn, slecht gesteld zijn als ik dit nader zou moeten omschrijven.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFTWAGENS
ETC.

**HOUTBOUW HAHBO
HARDINXVELD**

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

INDELING A.R.P. FRACTIE IN KAMER COMMISSIES

(in alfabetische volgorde)

1. Suriname en Neder-landse Antillen	Bakker Van Leeuwen Veerman	13. Verkeer en Waterstaat	Aantjes Bakker Schakel
2. Ontwikkelings-samenwerking	Van Dam De Koning Vermaat	14. Economische Zaken	Bakker Roolvink Schouten
3. Justitie	Van Dam Geelkerken Veerman	15. Handelspolitiek	Van Dam De Koning Vermaat
4. Buitenlandse Zaken	Aantjes Geelkerken De Koning Scholten	16. Middenstand	Bakker Roolvink Schakel
5. Binnenlandse Zaken	Schakel Scholten Veerman	17. Kernenergie	Bakker Van Dam Schouten
6. Civiele Verdediging	Geelkerken Schakel Walburg	18. Landbouw en Visserij	De Koning Van Leeuwen Walburg
7. Ambtenarenzaken en pensioenen	Roolvink Scholten Walburg	19. Sociale Zaken	Van Dam Van Leeuwen Roolvink
8. Onderwijs	De Koning Van Leeuwen Veerman	20. Volksgezondheid en Milieuhygiëne	De Koning Van Leeuwen Veerman
8a. Wetenschapsbeleid	Geelkerken Veerman Vermaat	21. C.R.M.	Schakel Scholten Schouten
9. Financiën	Roolvink Schouten Vermaat	22. Naturalisaties	Van Dam Scholten
10. Rijksuitgaven	Bakker Schouten Vermaat	23. Visserij	Schouten Walburg
11. Defensie	Geelkerken Van Leeuwen Walburg	24. Verzoekschriften	Van Dam Scholten
12. Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	Aantjes en Roolvink Scholten	25. Inlichtingen en Veiligheidsdiensten	Aantjes
		26. Lid Praesidium	Roolvink Schakel
		27. Werkwijze Kamer	Aantjes Roolvink

GOEDE BASIS VOOR SAMENWERKING

Door de miljoenennota loopt een rode draad. Deze: als thans geen begin wordt gemaakt met het treffen van concrete maatregelen, zal de financieel-economische situatie uit de hand lopen.

Nuchter en zakelijk wordt dit 'uit de hand lopen' getekend. Hierop neerkomend: zij die de minste financiële weerstand in dit leven hebben zullen de dupe worden. Met de daarmee verbonden onontkoombare achteruitgang in welzijn over de gehele linie.

Niet alleen in de persoonlijke, ook in de collectieve sector. Minister Boersma omschrijft het zo: economische vooruitgang is nu eenmaal een belangrijke voorwaarde voor verdere verhoging van welvaart en welzijn in onze samenleving.

Het is opvallend, dat naast de reeds bekende oorzaken er een aantal is dat eerst na de kabinetsformatie helder voor ogen kwam te staan.

De ontwikkeling van de begroting 1971 is naar het ons voorkomt beslist onvoldoende in de hand gehouden, niettegenstaande de later ingediende begrotingsnota. Het tekort liep op van 2100 naar 2200 tot 3900 miljoen! Het feit, dat de wiebeltax zorgde voor wat extra inkomsten deed niet ter zake: wiebeltaxinkomsten behoren in wezen niet gebezigd te worden om overheidsuitgaven te dekken.

Het is dringend noodzakelijk, dat de Kamer er op aandringt, dat zowel de verantwoordelijke minister voor Financiën nog stringenter het begrotingstoe-

zicht effectueert als daarnaast — zelfs als de cijfers nog niet geheel concreet zijn — de Tweede Kamer onverwijld op de hoogte stelt van de in gang zijnde (vermoedelijke) ontwikkeling, anders kan het zo noodzakelijke vertrouwen worden ondermijnd.

In dat verband stellen wij het zeker op prijs, dat thans nog strakkere regels zijn opgesteld met betrekking tot de begrotingsontwikkeling en -bewaking. Het is voor ons echter de vraag of de mededeling, dat het kabinet in 'de gebruikelijke nota aan de Staten-Generaal' te zijner tijd verslag uit zal brengen, voldoende is. Het lijkt ons gewenst, dat men — zonodig in Kamercommissieverband — de uitvoering van de gestelde regels, tijdig meldt. Hantering van de compensatieplicht bij overschrijding door een minister of door het kabinet en van de besteding van eventuele overschotten is na aanvaarden van de begroting niet alleen meer een zaak van het kabinet. Het beleid is in het geding.

Niettegenstaande er sterke aarzeling bestaat over de vraag of één der samenstellende delen van de sedert jaren gehanteerde 'trendmatige' norm (stijging overheidsuitgaven plus belastingverlaging niet hoger dan 6 pct.) nog wel juist is, past het kabinet-Biesheuvel deze toch toe.

Wij hebben daar vrede mee, mits in de loop van de rit vast staat, dat over de komende vier jaar de reële ruimte niet wordt overschreden. In dat verband vinden wij het een vooruitgang vergeleken bij de vorige jaren, dat dit kabinet de tijdelijke, maar noodzakelijke overschrijding van de begroting 1972 — nog ruim 300 miljoen — toch tijdelijk wil dekken. Het geeft blijk van een solide financiering.

Een belangrijke zaak waarover naar het ons voorkomt meer licht zal moeten komen is de vraag naar de omvang en de besteding van de nominale ruimte (het bedrag dat meer aan belastingen binnenkomt van door inflatie groter geworden lonen en winsten als gevolg van de belastingprogressie). Uit die ruimte mogen worden betaald zowel de algemene salarisverhogingen bij Rijk en gemeenten als de inflatieteruggave van belastingen (inflatiecorrectie). Het is ons beslist nog onduidelijk dat beide bedragen: 2675 miljoen voor algemene pensioenen — en salarismaatregelen plus de inflatiecorrectie (voor 1972 vermoedelijk 400 miljoen) gedekt worden door die (nominale) ruimte.

Het gerucht wilde — al tijden voor de derde dinsdag — dat het kabinet-Biesheuvel meer dan drastisch op de uitgaven moest bezuinigen om te komen tot een solide financiering. Zij, die daarin geloofden, zullen na bestudering tot een andere conclusie moeten komen. Er is geen sprake van wild weg hakken. Integendeel, de ombuigingen in het uitgavenbeleid zijn beheerst overwogen. Er valt dus over te discussiëren. Voorts is in het algemeen de continuïteit in het uitgavenbeleid overeind gebleven. Feit is ook, dat er ruimte is geschapen voor nieuwe activiteiten en voor verbreding van een aantal reeds bestaande overheidsactiviteiten. Daartoe is de belastingenschroef gehanteerd. Met zorg, naar het ons voorkomt. Heel nadrukkelijk is gepoogd die belastingen, die bij verhoging aanleiding zouden geven tot algemene prijsstijgingen, te ontzien. Een aantal belastingverhogingen dat zou eindigen, is verlengd.

Een aantal belastingen is verhoogd en een aantal nieuwe ingevoerd (frisdranken).

Getracht is op dit punt een zo evenwichtig mogelijk pakket samen te stellen. Wij hebben, mee gelet op de belangrijke prioriteit van het openbaar vervoer, begrip voor de verhoogde lasten (waaronder de assurantie-belastingverdubbeling en de prijsverhoging van benzine met bijna 3,5 cent per liter) op het auto rijden als het gaat om personenauto's.

Toch zal het kabinet zich moeten realiseren, dat het beroepsgoederen- en het beroepsvrachterverkeer opnieuw een zodanige kostenverzwaring moet verwerken, dat de vraag gerechtigd is of, dit gelet op het belang van deze bedrijfstak, wel ten volle verantwoord is.

Wij hebben ook moeite met de voorgestelde verhoging in de afbraak van de omzetbelasting op investeringen. Te meer omdat deze verzwaring niet is gehanteerd als een conjunctureel instrument.

Eerder is het tegendeel het geval, gelet op de geconstateerde, vrij drastische, daling van de bedrijfsinvesteringen.

Dat het kabinet de inflatiecorrectie (415 miljoen) beperkt heeft tot het wettelijk minimum is toe te juichen. Een wet wordt ongeloofwaardig als deze op zeer korte termijn na aanvaarding door de Staten-Generaal zonder de aanwezigheid van een noodsituatie zou worden gewijzigd.

Naar onze overtuiging is de optrekking van de wiebeltax van 3 naar 5 procent, gelet op de economische situatie, een goede beslissing. Te meer, omdat ook nu de omzetbelasting daar niet bij betrokken is. Wel vragen wij ons in alle ernst af, of de voorgestelde wetswijziging, waarbij een deel van deze opbrengst toch voor overheidsuitgaven wordt gebezigd, verantwoord is.

Het kan een gevaarlijk precedent scheppen, dat de bedoeling van de wet (binding van de te grote liquiditeiten, inflatiebeperkend) ondergraaft.

Het kan een eerste stap betekenen op een hellend vlak.

Een zeer belangrijke beleidslijn van het kabinet — waarmee wij bijzonder in onze schik zijn — is de duidelijke wil tot overleg met de betrokken organisaties. Naar onze overtuiging is het volgen van deze beleidslijn niet ingegeven, omdat het komende beleid offers zal vragen, overigens in ons aller belang. Die bereidheid tot overleg met de betrokken partners is een wezenlijk beleidspunt, een weloverwogen uitgangspunt, dat geldt voor het kabinet maar ook voor de afzonderlijke ministers.

Onze voorlopige conclusie (meer dan de miljoenennota hebben wij niet kunnen bestuderen) is, dat het kabinet in zijn eerste miljoenennota, die van een grotere openheid getuigt dan in het verleden het geval was, een goede basis heeft geboden voor reële samenwerking met de Staten-Generaal.

VRIJBLIJVEND!? LEDEN WINNEN

De grote landelijke ledenwerfactie van de A.R.P. start.

Het moet een goede en intensieve actie worden.

Voor een politieke partij zijn leden essentieel.

Voor een kiezer is het lid zijn van een partij niet noodzakelijk. Voor een burger is een partij wel belangrijk.

Waarom?

Inspraak wordt op veel gebieden terecht gevraagd.

Een partij biedt mogelijkheden voor politieke medezeggenschap en politiek medebeslissingsrecht.

Een partij heeft een opgave, een doel. Verbetering van de samenleving voor alle mensen.

Dat kost inspanning en kracht.

Hoe meer leden, hoe meer denkkraft, hoe meer daadkracht, hoe meer activiteit ook, en tenslotte hoe meer geld, want dat is ook broodnodig!

Voor deze grote ledenwerfactie is een speciale folder beschikbaar met als motto 'Vrijblijvend!?'.

Tevens zijn beschikbaar overgedruken van de vier middenpagina's van Nederlandsche Gedachten van de vorige week,

waarvan de inhoud is gericht aan nog-niet-leden.

De besturen van de kiesverenigingen en van alle andere partij-organen hebben een grote verantwoordelijkheid voor het slagen van deze actie.

In elke Kamercentrale is — evenals in de verkiezingstijd — een regionaal campagne-team gevormd. Deze regionale teams kunnen het werk van de plaatselijke besturen en de door die besturen te vormen plaatselijke teams stimuleren en coördineren.

In de tweewekelijkse radio-uitzendingen van de partij en in haar televisie-uitzending van woensdag 13 oktober a.s. zal de ledenwerfactie worden ondersteund. Dit gebeurt bovendien door de bezoeken van A.R.P.-delegaties — bestaand uit Kamerleden, Statenleden, Gemeenteraadsleden, partijbestuurders en leden van de regionale teams —, eenmaal per maand aan een deel van het land in het kader van de belofte 'Wij komen terug'.

Het op grote schaal winnen van veel nieuwe leden is echter niettemin afhankelijk van wat elk partijlid individueel doet.

Ook uw hulp is in dit opzicht van groot belang. Graag doet het partijbestuur een beroep op uw medewerking. Het zal ook zelf niet stilzitten.

De A.R.P. werkt voor allen.

Kijkt u eens wat u voor de A.R.P. kunt doen.

Doe mee! Win een lid!

Het Bestuur van de Stichting
„PROT. CHR. TEHUIZEN VOOR
ZWAKZINNIGEN”
TE ROTTERDAM
vraagt op korte termijn:
enige leidsters en assistent-leidsters

voor de verzorging van geestelijk gehandicapten, waarvan de meesten overdag buitenshuis werkzaam zijn.

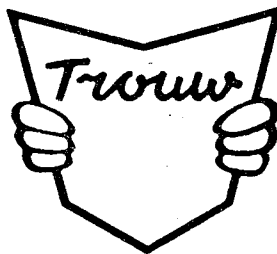
Enige ervaring met dit werk, maar vooral begrip voor de minder begaafde medemens is gewenst.

Leeftijd v.a. ca. 20 jaar.

Er bestaat gelegenheid deel te nemen aan de „A.Z.”-opleiding. De stichting is erkend voor het dipl. K.B.A.

Plaatsing als leidster of als assistent-leidster is afhankelijk van ervaring en opleiding. De mogelijkheid bestaat eerst eens te komen praten na telefonische afspraak.

Brieven met uitvoerige inlichtingen gaarne te richten aan de directeur der Stichting: „Prot. Chr. Tehuizen voor Zwakzinnigen”, Avenue Concordia 39 te Rotterdam, telefoon: 010 - 14 29 61, 's avonds 010 - 18 97 97.

laat U niet los!

ANTWOORDNUMMER 2792

AMSTERDAM

MEVR. KRAAIJEVELD KOMT IN DRENTE

Het provinciaal A.R. Vrouwencomité feliciteren we met het feit, dat zij er in geslaagd is maar liefst twee dagen beslag te leggen op de landelijke presidente van de Bond van Geref. Vrouwenverenigingen, mevr. J. A. Kraayeveld-Wouters. Zij houdt voor de A.R. Vrouwen en belangstellenden drie bijeenkomsten, n.l. te Hoogeveen op 29 september en de volgende dag te Emmen gedurende de middag en te Assen 's avonds.

„Christelijke Partijformatie” is het onderwerp, dat zij met de Drentse A.R. Vrouwen hoopt te behandelen. Wij wensen mevr. Kraayeveld goede dagen in Drenthe.

PROVINCIAAL VERBAND A.R. GEMEENTE- EN PROVINCIEBESTUURDERS

Het Provinciaal Verband van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders houdt dit jaar nog twee bijeenkomsten, n.l. een morgenbijeenkomst op zaterdag 25 september a.s. („Overcingel te Assen, aanvang 9.15 uur) „Gemeente en ruimtelijke ordening” is het onderwerp, waarover Mr. G. E. de Jongste te Groningen hoopt te spreken.

Verder is er nog een avondvergadering op maandag 29 november a.s. („Overcingel”, aanvang 's avonds om kwart over zeven).

De agenda van deze avond is nog niet bekend.

DATA OM TE NOTEREN

Vrijdag 17 september: verg. statencentrale Assen (Geref. Kerk te Vries, 20.00 uur).

Maandag 27 september: verg. statencentrale Meppel (Hotel Gruppen, Meppel, 20.00 uur).

Dinsdag 28 september: vergadering provinciale organisatieraad, het vroegere P.O.C., („Overcingel” Assen — 20.00 uur).

Woensdag 29 september: Mevr. Kraayeveld-Wouters, spreekt te Hoogeveen (Herman Bavinckhuis — 19.45 uur).

Donderdag 30 september: Mevr. Kraayeveld-Wouters spreekt te Emmen en Assen („Ichtus” — 14.00 uur; „Overcingel” — 19.45 uur).

Donderdag 7 oktober: Vergadering Prov. Comité („Overcingel” — 20.00 uur). najaarsvergadering A.R.P. Drenthe („Bellevue” Assen — 9.30 uur en 14.00 uur).

Zaterdag 30 oktober: Partijraad vergadert te Zwolle.

STATENCENTRALES BLAZEN VERZAMELEN

In de maand september hopen alle Drentse statencentrales bijeen te komen voor het bespreken van het „Draaiboek 1971-1972”, getiteld „De kiezer spreekt mee”.

Ook het komende winterwerk passeert de revue. En niet te vergeten: het bezoek door de statencentrales aan de aangesloten kiesverenigingen. Dit is n.l. onder de nieuwe partijstatuten reglementair voorgeschreven.

Hieronder volgen de vergaderdata:

Statencentrale Assen:

vrijdag 17 september in de Geref. Kerk te Vries, aanvang 's avonds om 8 uur.

Statencentrale Meppel:

maandag 27 september in Hotel Gruppen te Meppel, aanvang 's avonds 8 uur.

Statencentrale Emmen:

woensdag 30 september in „Ichtus” te Emmen, aanvang 's avonds om 8 uur.

Statencentrale Hoogeveen:

vergadert in de eerste week van oktober (datum nog niet bekend).

Agenda van alle statencentrales: „De kiezer spreekt mee” (Draaiboek 1971-1972).

DRENTSE SPREKERSLIJST

Op verzoek van enkele kiesverenigingen plaatsen wij hieronder de volledige lijst van de Drentse sprekersorganisatie:

E. J. Blokzijl, v. Limburg Stirumstraat 97, Hoogeveen	Telefoon 05280 - 62603
H. Bruna, Europaweg 52, Schonebeek	Telefoon 05243 - 316
Mej. A. R. van Dellen, Marconistraat 20, Assen	Telefoon 05920 - 15265
H. Eleveld, Hoofdstraat 17, Smilde	Telefoon 05927 - 2663
L. Euving, Dorpsstraat 49, Gees	Telefoon 05248 - 261
J. Hollenbeek Brouwer Ing., Parkstraat 18, Assen	Telefoon 05920 - 13010
Drs. R. L. Hoornstra, Randweg 10, Meppel	Telefoon 05220 - 52326
J. van Noord, Lhee 7 A, Dwingelo	Telefoon 05219 - 7266
P. Nijdam, Veenluydenstraat 32, Hoogeveen	Telefoon 05280 - 64468
J. Oosterhuis, Tussendarp 12, Diever	Telefoon 05219 - 1552
H. Scholtens, Kapelstraat 23, Emmen	Telefoon 05910 - 11024
Drs. A. Schouten, Veenspark 17, Smilde	Telefoon 05927 - 2437
J. J. Stavast, Capella 2, Hoogeveen	Telefoon 05280 - 67798
S. Veenstra, Jac. Marisstraat 4, Hoogeveen	Telefoon 05280 - 63001

VERGADERSHEMA

Vergaderschema seizoen 1971-1972 (vastgesteld in de vergadering van het provinciaal comité, d.d. 30 augustus 1971)

- maandag 23 augustus 1971 („Overcingel” — 20.00 uur) Moderamen Provinciaal Comité
- maandag 30 augustus 1971 („Overcingel” — 19.30 uur) Provinciaal Comité
— voorstellen prov. org. comité
— vakature alg. adj. mod. P.C. (R. Renkema)
— benoemingen leden org. raad en partij raad
— vaststelling vergaderschema '71-'72
— Wat is er tot heden gerealiseerd van ons prov. program '70-'74?
Moderamen Provinciaal Comité
- vrijdag 1 oktober 1971 („Overcingel” — 15.00 uur) Provinciaal Comité
— vaststelling agenda najaarsvergadering
— concept begroting 1972
— wijz. reglement Prov. Org. ARP Drenthe
— verslag gehouden verg. org. raad
— verslag gehouden verg. partijbestuur
Najaarsvergadering Prov. Organisatie A.R. Partij in Drenthe
9.30 uur: begroting 1972 financiën
A.R. vrouwen, ARJOS, P.O.C.
- donderdag 7 oktober 1971 („Overcingel” — 19.30 uur) 14.00 uur: Bespreking politiek beleid van het A.R. deel der rechtse Statenfractie
Moderamen Provinciaal Comité
- zaterdag 30 oktober 1971 („Bellevue” — 9.30 en 14 u.) Provinciaal Comité
— verslag partijbestuur
— verslag partijraad
— diversen (o.m. agenda middagverg. voorjaarsvergadering 1972)
Moderamen Provinciaal Comité
- woensdag 17 november 1971 („Overcingel” — 17.00 uur) Provinciaal Comité
— vaststelling agenda voorj. verg.
— concept jaarverslagen
— verslag partijbestuur
— verslag prov. studieconferentie
- woensdag 17 november 1971 („Overcingel” — 19.30 uur) Voorjaarsverg. prov. org. A.R.P. in Drenthe
9.30 uur: Jaarverslagen Bestuursverkiezingen
14.00 uur: ???
datum, tijd en plaats???
- woensdag 1 maart 1972 („Overcingel” — 17.00 uur)
- woensdag 1 maart 1972 („Overcingel” — 19.30 uur)
- zaterdag 25 maart 1972 („Bellevue” — 9.30 en 14 u.)
- Provinciale studieconferentie

VOOR AL UW LEVENS MIDDELEN

Bankstellen, eetkamers, slaapkamers

de grootste keuze bij

Iedere avond geopend.
Vrij entree.

Grientsveenweg 20, HOOGEVEEN, Tel. 05280-62430.

5.000 m2 showruimte voor
MEUBEL- EN WONINGTEXTIEL
Ruime parkeergelegenheid
DE KOFFIE IS ALTIJL KLAAR!
SCHIPPERS' MEUBELCENTRUM
DE WEIJERT 96 TE EMMEN.

SÜGRO

een begrip voor kwaliteitsartikelen in
suikerwerken, chocolade, koekjes
enz. enz.

FA. GEERT SCHOLTENS
GROOTHANDEL
KAPELSTRAAT 23 - EMMEN
Tel. 05910 - 11024

De beste keuze...
VOOR ALLE VERZEKERINGEN

Assurantiekantoor GERH. NUMAN

Nw. Rijksweg 17 - VRIES - Tel. 05921-1383

GOED BEKEKEN

met een bril van

SCHOUTEN

Assen - Hoogeveen - Dedemsvaart - Heerenveen
Leverancier voor alle ziekenfondsen

't Is gezellig wonen

wat meubelen, gordijnen en vloerbedekking van

Willems

Hoofdstraat 51 - 53
WESTERBORK
Tel. 05933 - 267

COMMENTAAR MR. W. AANTJES OP TROONREDE EN MILJOENENNOTA

De voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. W. Aantjes, heeft in een eerste, voorlopig commentaar op de Miljoenennota gezegd, dat het kabinet-Biesheuvel het eerste jaar onder uiterst moeilijke omstandigheden ingaat. De overbesteding houdt aan, de inflatie gaat voort, de economische groei blijft achter en de concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland verslechtert.

Mr. Aantjes respecteert, dat het kabinet de moeilijkheden niet uit de weg gaat, het schuift de moeilijkheden niet voor zich uit.

Dat de situatie ernstig is, wordt wel bewezen door het feit, dat alle ministers een forse belastingverhoging aanvaard hebben. Mr. Aantjes zou persoonlijk de voorkeur hebben gegeven aan het niet doorgaan van de inflatiecorrectie boven verhoging van de wiebeltax. Daar een verhoging van de wiebeltax voor de lagere inkomens gunstiger zal werken dan het niet doorgaan van de inflatiecorrectie, verwacht hij, dat de oppositie zich er achter zal stellen. Het is voor hem een teleurstelling, dat

de ontwikkelingshulp niet is ontkomen aan een geringe temporisering. In het regeerakkoord had dit punt een relatief hoge prioriteit gekregen en in het stadium van de werkgroep-Nelissen is dit punt ook duidelijk ontzien. Maar nu er nog meer overheidsuitgaven moesten worden beperkt, kon ook dit punt kennelijk niet geheel buiten schot blijven, evenmin als de defensie.

'Doorslaggevend bij de beoordeling van de ontwikkelingshulp is voor mij, dat deze tijdelijke verschuiving voor 1972 in geen geval ertoe mag leiden, dat het voor de gehele kabinetsperiode in het regeerakkoord overeengekomen totaalbedrag zou worden aangetast', aldus mr. Aantjes.

Daar sommige lastenverzwaringen hard aankomen, is mee de prijs voor het handhaven van de ontwikkelingshulp. Mr. Aantjes meent, dat men de weinig populaire maatregelen moet zien in het licht van een grote werkloosheid. De werkgelegenheid is nu al ongunstiger dan zij lijkt, omdat zij versluierd wordt door de verlenging van de leerplicht. Mr. Aantjes vindt bij de beoordeling

van de ingrepen beslissend, het perspectief in het kader waarvan zij worden getroffen.

Hij hoopt, dat de regering bij de debatten over troonrede en miljoenennota ten aanzien van haar idealen overtuigender zal zijn dan in de regeringsverklaring van 3 augustus.

Zonder matiging aan het loon- en prijsfront is verbetering in de situatie niet mogelijk. De vrijheid, die het kabinet laat op het punt van lonen en prijzen betekent tevens een grote verantwoordelijkheid.

Een stimulans tot matiging kan zijn, dat er in het geheel van de inkomens een verschuiving plaats heeft ten gunste van de looninkomens. Dat is verheugend, maar als het niet leidt tot besparingen betekent dit, dat er minder wordt geïnvesteerd. Het is wenselijk, dat de toename van het arbeidsinkomen productief wordt gebruikt en niet consumptief.

Mr. Aantjes zegt, dat de overheid dit alleen niet kan. Iedereen moet bereid zijn, zijn steentje bij te dragen.

Hoofdpijnen van de ontwerp-rijksbegroting 1972
Totaalbeeld ontwerp-begrotingen 1972 en 1971

	Ontw. begroting 1971	Vermoedelijke uitkomst 1971 (incl. wiebeltax)	Ontw. begroting 1972	Ontwerp-begroting 1971 (incl. wiebeltax)
Uitgegeven	32.725	34.835	37.831	37.741
Ontvangen	30.663	31.428	34.664	35.429
Saldo	- 2.062	- 3.407	- 3.167	- 2.312

BLIJF OP DE HOOGTE...

van het politiek gebeuren in Nederland... en daarbuiten;

van wat er gaande is in de politieke partijen;

van wat er leeft in uw eigen partij, de A.R.P.

Hoe meer mensen betrokken worden bij de ingewikkelde politieke vraagstukken van onze tijd, hoe beter.

U blijft op de hoogte, wanneer u iedere week „Nederlandse Gedachten" leest, het weekblad van de A.R.P.

Als u nog geen abonnee bent, waarom zoudt u dat dan niet worden.

Een abonnement kost maar f 8,— per half jaar.

U kunt gebruik maken van onderstaande bon.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 8,— per half jaar.

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting 's-Gravenhage

DRAAG- KRACHT

Wie partijlid is zal natuurlijk ook een goede geldelijke bijdrage (contributie) willen leveren.

Ieder naar draagkracht.

Gelet op het werk dat de partij in ieder geval moet doen dient, landelijk gezien, de contributie te liggen op een niveau van f 20,— per lid per jaar. Voor gehuwde vrouwen, van wie de man eveneens lid is, f 7,50 per lid per jaar.

Dat is dus het gemiddeld nodige bedrag. Wanneer de een f 10,— betaalt en de ander f 30,—, komen wij er ook. Wij zijn een volkspartij. Iedereen moet lid kunnen zijn.

Daarom, nogmaals, ieder naar draagkracht.

U kunt de hieronder geplaatste staffel als richtlijn hanteren.

Wie meer kan betalen: heel graag.

Wanneer uw bruto Dan wordt gedacht
inkomen per maand aan een contributie
bedraagt: per jaar van:

minder dan	f 600,—	f 10,—
f 600,—	f 700,—	f 11,—
f 700,—	f 800,—	f 12,—
f 800,—	f 900,—	f 14,—
f 900,—	f 1.000,—	f 16,—
f 1.000,—	f 1.100,—	f 18,—
f 1.100,—	f 1.200,—	f 20,—
f 1.200,—	f 1.300,—	f 22,—
f 1.300,—	f 1.400,—	f 24,—
f 1.400,—	f 1.500,—	f 26,—
f 1.500,—	f 1.600,—	f 28,—
f 1.600,—	f 1.800,—	f 30,—
f 1.800,—	f 2.000,—	f 32,—
meer dan	f 2.000,—	f 32,— en meer

EEN ALGEMENE (CHRISTELIJKE) VOLKSPARTIJ

De samenwerking tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P. staat thans volop in de belangstelling. In de pers doen allerlei meningen over het al of niet vormen van een algemene (christelijke) volkspartij de ronde. Veel vragen komen boven. Moet een dergelijke partij open staan voor niet-christenen? Of moet worden gestreefd naar een evangelische volkspartij?

Nog geen van de drie partijen heeft een definitieve koers uitgezet. Ook de A.R.P. heeft nog geen standpunt over de toekomstige verhoudingen tussen de drie christelijke partijen ingenomen. Dat standpunt zal er na de dit seizoen te houden discussies moeten komen.

Dat standpunt zal niet door het partijbestuur alleen moeten worden bepaald. Een politieke partij heeft leden. De A.R.P. heeft er ongeveer 80.000. Het is van groot belang, dat de leden van de A.R.P. zich de komende maanden uitvoerig met het vraagstuk van de samenwerking gaan bezig houden. Om de discussie aan de basis te stimuleren is er een gespreksgroepenonderwerp samengesteld, waarin met name de betekenis van het christelijk geloof voor de politiek en de functie van een zich christelijk noemende partij aan de orde worden gesteld. Door middel van een el' vragen tellend formulier kunnen de leden van de A.R.P., maar ook Arjos-leden en geïnteresseerde niet-leden hun mening over de betekenis van het evangelie voor de politiek en over de toekomstige verhoudingen tussen de drie christelijke partijen te kennen geven. Op het partijsecretariaat zullen in het voorjaar de resultaten van de meningspeiling worden uitgewerkt.

Nu de A.R.P. voor wezenlijke beslissingen over haar toekomst komt te staan, is het te hopen, dat erg veel partijleden gebruik maken van de geboden mogelijkheid om mee te doen aan de meningsvorming.

Het spreekt overigens voor zich, dat belangrijke beslissingen over de toekomst van de A.R.P. niet door enkelen zullen genomen worden. Zo'n beslissing moet gedragen worden door de gehele partij.

De tekst van het gespreksgroepenonderwerp + vragenlijst kan worden besteld door storting van f 0,15 per ex. op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting, Den Haag.

LEDEN WINNEN

De ledenwerffolder 'Vrijblijvend!' en overdrukken van de vier midden-pagina's van Nederlandse Gedachten van vorige week zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Bestelling per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren f 0,15 per exemplaar; 250 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar.

Prijs vier pagina's N.G. f 0,10 per exemplaar.

BEGRIPPEN

Trend: het algemeen verloop in de tijd, dat een reeks statistische cijfers vertoont, waarbij toevallige en seizoenschommelingen buiten beschouwing worden gelaten.

Trendmatig: de trend volgend.

Inflatie-correctie: teruggave van belasting die men automatisch meer is gaan betalen door het nominaal, maar niet reëel groter worden van het inkomen.

Bij het Bejaardencentrum „de Wester Es” te Beilen is een vacature voor

een adjunkt-direktrice

Vereisten:

Diploma A. ziekenverpleging en/of B. Ziekenverpleging.
Goede contactuele eigenschappen en pos. Chr. beginselen.
Administratieve ervaring gewenst.
Leeftijd minstens 25 jaar.

Na gebleken geschiktheid bestaat de mogelijkheid om over enkele jaren de huidige directrice wegens pensionering op te volgen.

Salariëring afhankelijk van diploma's, leeftijd en ervaring.

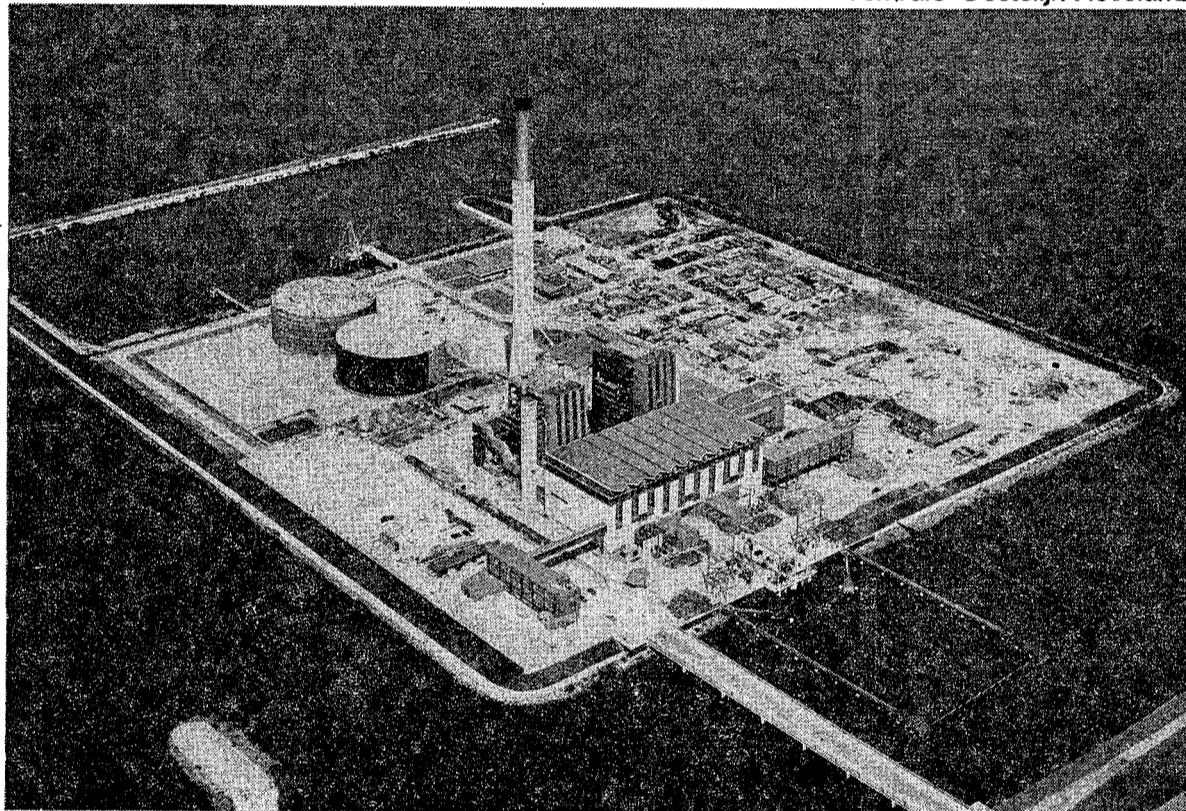
Een aantrekkelijke zitkamer met aparte slaapkamer, douche en toilet is voor deze functionaris beschikbaar.

Ons Bejaardencentrum „de Wester Es” heeft een opnamecapaciteit voor 67 bewoners en beschikt over voldoende personeel in de verzorgings- en huishoudelijke sektor.

Tevens is het pensiongebouw gelegen in het recreatiegebied Midden-Drenthe, een natuurlijke omgeving met uitstekende treinverbindingen elk half uur naar het noorden en westen van het land.

Sollicitaties, liefst met pasfoto en vermelding van diploma's, referenties, leeftijd en ervaring te richten aan het Bestuur Stichting Bejaardentehuis Beilen t.a.v. de Sekretaris-Penningmeester H. H. Sijtsma, Ericalaan 2 Beilen (tel. nr. 05930 - 2651).

Centrale Oostelijk-Flevoland

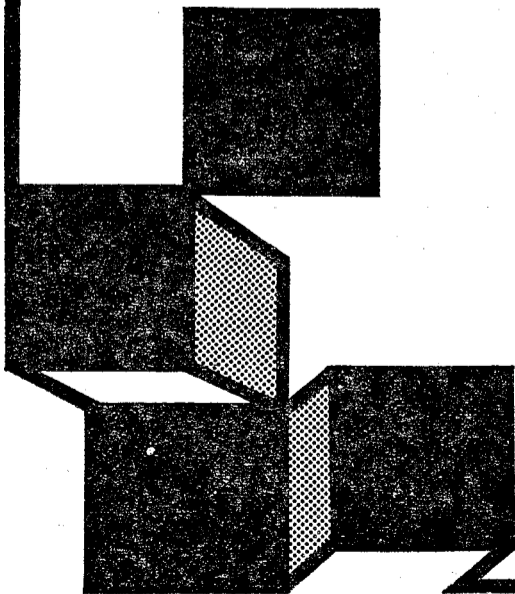

Architectuur: Ir H. Lammers, Arnhem.
Ontwerp: Ingenieursbureau Dwars, Heederik en Verhey N.V., Amersfoort.

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

UIT DE MILJOENENNOTA

TER ORIËN TATIE

De financiering van het tekort 1971 blijkt grote moeilijkheden te geven; de financieringsbehoefte is ruim 3,7 miljard. Aan reële dekkingsmiddelen valt te rekenen op 2,2 miljard. Nog te vinden 1,5 miljard.

Voor de begroting 1972 vergt het uiter-aard bijzondere inspanningen de gevolgen hiervan op te vangen.

BEGROTING 1972

1. Naast de extra uitgavengroei t.b.v. nieuwe taken en uitbreidingen daarvan — waarmee in 1971 een begin is gemaakt — is er ruimte geschapen voor nieuwe taken in 1972 en uitbreiding van bepaalde voorzieningen.

Voorbeelden hiervan zijn:

a. verschillende maatregelen op onderwijsgebied (onder meer verlaging van de leerlingenschaal bij het kleuteronderwijs en aanstelling van extra boven-tallige leerkrachten, invoering van een partiële leerplicht voor 16-jarigen en uitbreiding van de nieuwe lerarenop-leiding).

b. uitbreiding van de woningwetbouw en een gewijzigde huursubsidieregeling (aanvullende individuele huursubsidies).

c. hogere uitgaven voor ontwikkelings-samenwerking.

d. hogere uitgaven defensie.

e. voorzieningen op het terrein van verkeer en waterstraat (onder meer maatregelen ten behoeve van de Nederlandse Spoorwegen en het overige openbaar vervoer, uitbouw Lelystad, voorbereiding bouw van Almere).

f. uitgaven in verband met de rente-overbruggingsregeling voor de scheepsbouw.

g. hogere kosten voor verzorging van bejaarden en rijksbijdrage voor zieken-fondsverzekering voor bejaarden.

2. Ombuigingen

— ruimere toepassing profijtbeginsel. Een reëel voordeel is zeker dat dit soort verzwaren in mindere mate voor afwenteling in aanmerking komen.

— matiging van investeringen ten behoeve van de begroting.

— beperking van de toename van garantieverlening door de overheid.

De volgende activiteiten worden in beginsel niet aangetast, maar verlagen wel de Rijksbegroting (derden dragen nu de lasten). (In miljoenen gulden.)

a. verhoging van de collegegelden, alsmede van de inschrijf- en examengelden (netto, rekening houdende met het effect op de rijksstudietoelagen) 75

b. volledige doorberekening verpleegtarieven van academische ziekenhuizen 100

c. overheveling van uitgaven naar het Rijkswegenfonds met gelijktijdige verhoging van de opcenten motorrijtuigenbelasting 180

d. het onder de werkingsfeer van de A.W.B.Z. brengen van de bijdragen in de kosten van gezinsvervangende pensioentehuizen voor gehandicapten 12

e. overige 8

375

VOORWAARDE

Een en ander — aldus de miljoenennota — geeft alleen dan kans op realisatie als de loon- en prijzenspiraal binnen de perken blijft.

Zo niet, dan zal de ruimte voor andere taken wegsmelten.

Er is helaas meer aan de hand dan alleen kenmerken van overspanning.

1. De economische groei in 1972 zal waarschijnlijk beneden de jarenlang gebruikte norm komen te liggen. En dat zonder de huidige problematiek te verzachten.

2. Een tweede tegenvaller is de ongunstige ontwikkeling van de begroting 1971, met een tekort van 2200 miljoen naar een tekort van 3900 miljoen. Waartegen in dit land praktisch geen kruid gewassen is.

3. Een derde tegenvaller is de groei van de belastingontvangsten vergeleken met de altijd veronderstelde trendmatige groei.

UITGANGSPUNTEN

Het kabinet wil een beleid voeren waarbij het uitgangspunt is een zo groot mogelijke terughoudendheid van de overheid voor wat betreft een ingrijpen in de loon- en prijsvorming. Daarnaast ligt een nauw overleg met het bedrijfsleven in de bedoeling.

Een ander uitgangspunt is, dat het structurele begrotingsbeleid zó zal worden opgevat: voor 1972 aan maximale uitgavenstijging is ter beschikking de bedragen van de ontwerp (let wel!) begroting 1971 vermeerderd met 6% (trendmatige groei van de belastingontvangsten) plus de extra stijging van de niet-belastingmiddelen.

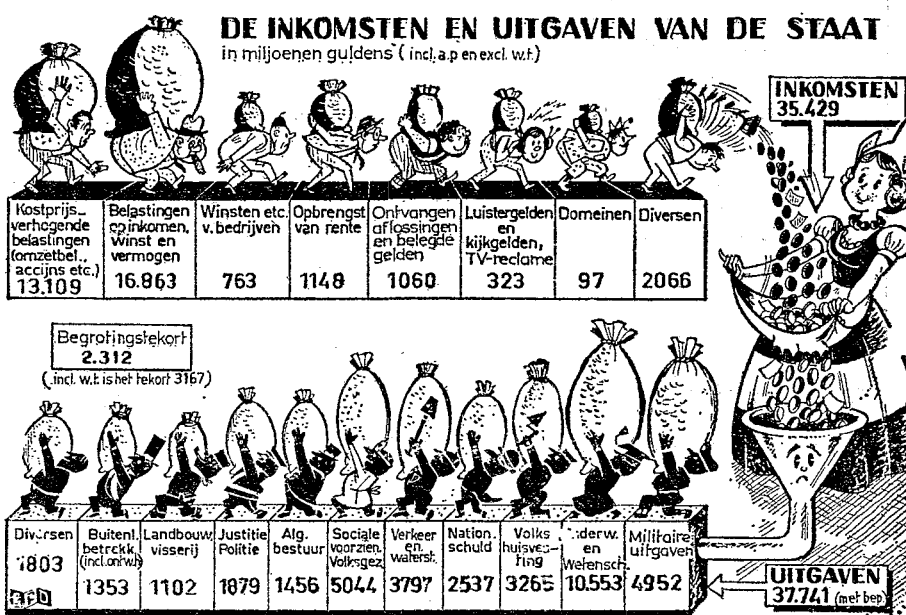
Voor 1972 lukt dat niet, vandaar een tijdelijke dekking van een tijdelijke overschrijding van de norm.

Toch acht het kabinet dit uitgangspunt — het zonder meer toepassen van het trendmatig begrotingsbeleid — reëel.

Het begrotingstekort wordt te groot, omdat dan een te groot beroep moet worden gedaan op de kapitaalmarkt. Gemeenten, provincies en het gehele bedrijfsleven zouden hun behoeften niet kunnen dekken. Met als gevolg inflatoire financiering.

Dat tekort moest dus verminderd worden. Niet alleen door versoering van uitgaven, ook door verhoging van belastingen, terwijl van de wettelijke mogelijkheid tot teruggaaf van belastingen ingevolge de inflatie direct gebruik moest worden gemaakt. Geen 100% teruggaaf doch 80% daarvan.

Het beeld van de begroting 1971 (Witteveen) ziet er thans als volgt uit:

FISCALE MAATREGELLEN

— Alleen voor 1972 wordt de zelfstandige aftrek hoger én voorzien van een vloer van 300 gulden. Daarna komt een andere regeling m.b.t. de zelfstandigen (in 1973).

— In 1973 eveneens een verbeterde regeling ter bevordering van spaarloon door middel van belasting- en premieheffingsmaatregelen.

— De A.O.W.-A.W.W. uitkeringen blijven buiten de belastingheffing.

— In 1973 wordt een aanvang gemaakt met de verhoging van de belastingvrije voet.

— De inflatiecorrectie voor loon- en in-

komstenbelasting wordt voor 80 in plaats van 100% gerealiseerd.

— De hoogte van de vermogensbelasting blijft (tijdelijk) zoals het thans is.

— Omzetbelasting dag- en nieuwsbladen, citrusfruit, muziek en toneel blijft zoals het nu is.

— De assurantiebelasting komt van 2 op 4%.

— Er komt een frisdrankbelasting.

— De benzineaccijs wordt hoger: 2,75 cent per liter.

— De opcenten op de wegenbelasting gaan omhoog.

— De omzetbelasting op elektriciteitstarieven klimt van 4 naar 14%.

PER SALDO ALS VOLGT

A	Te compenseren (In miljoenen gulden)	Compensatie	Opbrengst in 1972
Invoel in 1972 van vaststaande wijzigingen	250	Verlenging 6e punt vermogensbelasting	57
Fiscale begeleiding van het wetsontwerp tot verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling	5	Verdubbeling assurantiebelasting	25
Intrekking wetsontwerp tot renteheffing inzake belastingen	80	Verhoging benzine-accijs	125
Verlenging van nultarief van dag- en nieuwsbladen krachtens abonnement		Invoering accijs op frisdranken en mineraalwater	65
— 4% voor tropisch fruit e.d.		Overbrenging van elektriciteit uit het 4%-tarief O.B. naar het algemene tarief	93
— 4% voor muziek, toneel e.d.	30	(waarbij nog te rekenen op verhoging van de wegenbelasting met 180 miljoen)	
in totaal	365	Totaal	365

B. — de tijdelijke heffing van omzetbelasting op investeringen wordt verlengd

door het percentage 1972 te verhogen van 1,4 tot 4,62 (420 miljoen).

— de wiebeltax wordt verhoogd van 3 naar 5% (900 miljoen).

— de inkomstenbelasting wordt versneld geïnd: niet meer 5 maar hooguit 2 maanden na dagtekening van het aanslagbiljet (300 miljoen).

Daarnaast de teruggaaf uithoofde van de inflatiecorrectie die „betaald” wordt uit belasting „inflatie” ontvangsten. De hoogte daarvan is te ramen op rond 400 miljoen.

VERVOLG OP PAG. 6

TOTAALBEELD ONTWIKKELING BEGROTING 1971 (In miljoenen gulden)

	Ingediende begroting	Wiebeltax en uitgavenbeperking	Tussentijdse nota (kamerstuk 11.275)		Nadere wijzigingen	Vermoede-lijke uitkomsten
			wijzigingen	herzien beeld		
Uitgaven	32.725	— 135	+ 122	32.712	+ 2.123	34.835
Ontvangsten	30.663	+ 357	— 31	30.989	+ 439	31.428
Saldo	— 2.062			— 1.723		— 3.407
Saldo, excl. wiebeltax en uitgavenbeperking	— 2.062			— 2.215		— 3.899

UIT DE MILJOENENNOTA

VERVOLG VAN PAG. 5

SAMENLOOP: LOON- EN INKOMSTENBELASTING-VERHOOGING- EN VERLAGING

Het gecombineerde effect van de verhoging van de wiebeltax van 3% naar 5% en de tariefsverlaging bij loon- en inkomstenbelasting als gevolg van de zgn. automatische inflatiecorrectie betekent voor de druk van de loon- en inkomstenbelasting globaal:

gehuwden met 2 kinderen:

Inkomen van	Inkomstenbelasting 1971	Inkomstenbelasting 1972
12.000,—	952,—	899,—
20.000,—	3.075,—	2.989,—
30.000,—	6.888,—	6.733,—
50.000,—	17.141,—	16.961,—
90.000,—	42.198,—	42.197,—

Met een inkomen boven 90.000 is in tariefgroep III-2 in 1972 méér inkomstenbelasting verschuldigd dan in 1971.

VERKEER EN WATERSTAAT

In de begroting 1971 van Verkeer en Waterstaat, exclusief P.T.T. lag een ombuiging van de groeivoet van circa 15 pct. naar 10 pct. besloten. In verband met de moeilijke budgettaire situatie wordt deze ombuiging voor 1972 voortgezet, zodat de nominale groei thans is beperkt tot 5 pct. (wordt ook het Rijks-wegenfonds meegerekend, dan is de groei 11 pct.). Deze beperking van de groei wordt — ondanks de sterke toename van de rijksbijdragen in de tekorten van het openbaar vervoer — bereikt door een temporisering van werken op het gebied van de natte zowel als van de droge waterstaat en door een verhoging van de opcenten op de motorrijtuigbelasting met een bedrag van 180

miljoen, waarmee de begroting van Verkeer en Waterstaat wordt ontlast. Tegelijk met deze verhoging van de opcenten zullen de taxi's geheel vrijgesteld worden van opcentenheffing. Het ligt in de bedoeling per 1 januari 1973 een Algemeen Verkeersfonds in te stellen. Bij dit fonds zullen niet alleen de uitgaven voor wegen, maar ook die voor openbaar vervoer worden betrokken ten einde tot een meer geïntegreerd beleid op het gebied van verkeer en vervoer te komen. Vanwege de gecompliceerde problematiek en de korte ter beschikking staande tijd was het niet mogelijk reeds voor het begrotingsjaar 1972 voorstellen voor een Algemeen Verkeersfonds uit te werken.

AFZONDERLIJKE BEGROTINGEN

DEFENSIE

Gewone Dienst

	Ontwerp-begroting 1971	Vermoedelijke uitkomsten 1971	Ontwerp-begroting 1972
Algemene uitgaven	43	46	73
Wetenschappelijk onderzoek	35	38	45
Landmacht 1)	1825	2083	2057
Luchtmacht	904	950	1052
Marine	900	920	1024
Militaire pensioenen en wachtgeld	323	355	380
Waarvan in 1971 niet tot betaling zal komen	4030	4392	4631
Te betalen uit begrotingsgeld 1971	—	—	10
Nog toe te rekenen uitgaven voor salaris- en pensioenmaatregelen	238	87	308
	4203	4479	4949

1) Inclusief uitgaven ten behoeve van de marechaussee.

In 1972 komt, ingevolge het regeerakkoord, naast een groei van het defensiebudget met 6%, een bedrag van 55 miljoen extra beschikbaar, ten einde een begin te maken met het inlopen

van de in de laatste jaren ontstane achterstand in de materiële sfeer. De begroting wordt voorts verhoogd met de kosten van de algemene salarisregelen c.a.

SURINAME EN ANTILLEN

1. In het raam van de ontwikkeling van de staatkundige verhouding tussen de landen van het Koninkrijk, is in het zgn. Protocol van 's Gravenhage van augustus 1970 de instelling voorzien van een commissie, die zich zal belasten met de voorbereiding van een eventuele keuze door de regeringen van Suriname, de Nederlandse Antillen en Nederland uit mogelijke staatkundige alternatieven voor de rechtsorde, zoals deze is vervat in het huidige Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, alsmede de daaraan verbonden volkenrechtelijke consequenties. Deze commissie zal bestaan uit een Nederlandse, een Surinaamse en een Antilliaanse sectie. Ofschoon de commissie tripartite zal zijn

samengesteld, meent de regering dat overleg op bilaterale basis — tussen Nederland en Suriname, respectievelijk de Nederlandse Antillen — de voorkeur verdient.

2. In afwijking van de normaal gehanteerde regels zal bij projecten van sociale en educatieve aard in zeer beperkte mate de mogelijkheid worden geopend tot verlening van een aflopende bijdrage bij exploitatiekortingen, indien daardoor de uitvoering van bepaalde onontbeerlijk te achten projecten van de grond zou kunnen komen en de Surinaamse en Antilliaanse overheden eveneens bereid zijn tot een aangepaste steunverlening in de exploitatiesector.

ONTWIKKELINGS SAMENWERKING

Gewone Dienst

Buitengewone Dienst

	Ontwerp-begroting 1971	Vermoedelijke uitkomsten 1971	Ontwerp-begroting 1972	Ontwerp-begroting 1971	Vermoedelijke uitkomsten 1971	Ontwerp-begroting 1972
Uitgaven ten behoeve van de ontwikkeling van Suriname en de Nederlandse Antillen	151	146	157	59	59	51
Uitgaven ten behoeve van ontwikkelingslanden buiten het Koninkrijk	416	422	448	263	235	294
Opvragingen door het Europees Ontwikkelingsfonds en lening aan Turkije	50	50	54	5	5	7
	617	618	659	327	299	352

In overeenstemming met het regeerakkoord is in 1972 voor ontwikkelingssamenwerking 1050 miljoen geraamd. Het plafond voor 1971 bedraagt 970 miljoen.

ECONOMISCHE ZAKEN

ECONOMISCHE SITUATIE

De Nederlandse economie staat in 1971 — en naar verwachting nog sterker in 1972 — in het teken van een afnemende groei van de produktie en een toenemende werkloosheid. Dit gaat gepaard met een voortdurend sterke inflatie en een nog steeds groot tekort in het lopende betalingsverkeer met het buitenland.

Aan maatregelen gericht op milieuvetering komt binnen het sociaal-economisch beleid een hoge prioriteit toe. Ter ondersteuning van het werk van het Centraal Planbureau is onlangs de stuurgroep Macro-Economische Analyse Mileubeheer opgericht. Deze stuurgroep heeft tot taak het thans nog uiterst beperkte kwantitatieve inzicht in milieuzaken te helpen bevorderen. De bevordering van het wetenschappelijk onderzoek ten dienste van het milieubeheer wordt van zeer groot belang geacht.

PRIJS- EN MEDEDINGINGSBELEID

De regering zal op 23 september over-

leg plegen met de centrale werkgevers-er. werknemersorganisaties in het kader van de Stichting van de Arbeid over het concrete proces van prijs- en loonvorming. De minister van Economische Zaken stelt zich voor bijzondere aandacht te besteden aan mededingingsregelingen of economische machtsposities, die prijsverhogingen in de hand werken of mogelijke prijsverlagingen tegen houden.

REGIONAAL BELEID

De minister van Economische Zaken acht in het regionale beleid een meer selectief optreden wenselijk. Er zal naar een vermindering van het aantal ontwikkelingskernen worden gestreefd. De regionale problematiek spitst zich toe op het noorden des lands en tevens op Zuid-Limburg. De investeringspremie-regeling is voor deze gebieden dan ook gehandhaafd. Daarnaast is een integraal structuurplan voor het Noorden ter hand genomen, terwijl in een nota de perspectieven voor Zuid-Limburg nader zullen worden belicht.

VERVOLG OP PAG. 7

UIT DE MILJOENENNOTA

VERVOLG VAN PAG.

MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

Het overheidsbeleid voor het midden- en kleinbedrijf kan onderscheiden worden in integratiebeleid en specifiek beleid.

Het integratiebeleid bestaat uit het inbrengen en integreren van de belangen van het midden- en kleinbedrijf in het totale overheidsbeleid. Het dient te bevorderen dat bij de inhoud en de wijze van uitvoering van algemene beleidsmaatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de specifieke problematiek van de zelfstandige ondernemer in het midden- en kleinbedrijf. Het integratiebeleid is gericht op het scheppen en instandhouden van een klimaat waarin de zelfstandige ondernemers kansen tot ontplooiing behouden en het midden- en kleinbedrijf in de gelegenheid is een optimale bijdrage

te leveren aan onze economie en ons welzijn, overigens op voorwaarde van aanpassing aan de zich steeds wijzigende omstandigheden.

Integratieaspecten zijn in het bijzonder verbonden aan het beleid dat gevoerd wordt op het terrein van de sociaal-economische en fiscale politiek, de sociale verzekering, het onderwijs, de ruimtelijke ordening, de huren en de huurbescherming, het milieubeheer en de bijstandverlening.

Vraagstukken op het integratievlak die op korte termijn ter hand genomen moeten worden zijn ondermeer de oudedagsvoorziening voor zelfstandigen, een volksverzekering tegen arbeidsongeschiktheid, de toekomstige organisatie van het onderwijs voor zelfstandige ondernemers en de inpassing van de belangen van het ambacht en de detailhandel in het planologische beleid.

SOCIALE ZAKEN

Goed overleg met de sociale partners. Dit stelt de minister van Sociale Zaken drs. J. Boersma met nadruk voorop.

Dat geldt vooral ook voor de sociale programmering die tot stand moet worden gebracht. Niet alles kan tegelijk worden verwezenlijkt. Daarom dient in goed overleg te worden bepaald wat essentieel is en wat prioriteit verdient bij de realisering. Uiteraard dienen bij het beleid in de sociale sector ook economische aspecten een rol te spelen, vooral wanneer het gaat om kwesties als inkomenspolitiek en werkgelegenheid. Economische vooruitgang is nu eenmaal een belangrijke voorwaarde voor verdere verhoging van welvaart en welzijn in onze samenleving.

Een bijdrage om te komen tot sociale programmering acht de minister een sociaal budget waarmee hij in een kabinetsperiode een begin wil maken. Zo'n budget is niet hetzelfde als een overheidsbegroting. Het gaat daarbij om het verschaffen van een totaal overzicht van middelen en bestedingen op het gehele terrein der sociale voorzieningen teneinde een beter inzicht in de stand van zaken op een bepaald gebied te krijgen en het maken van afspraken of het nemen van beslissingen te vergemakkelijken.

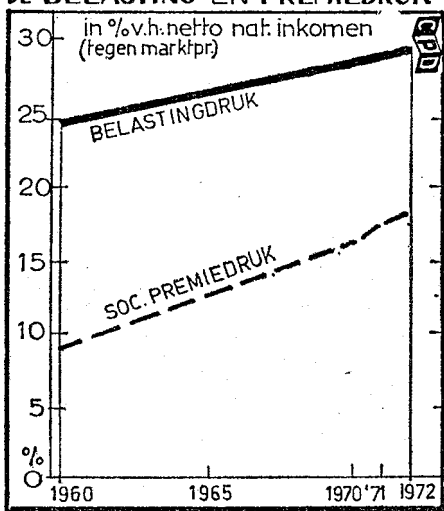
Ook het overheidsinstrumentarium ter beheersing van de conjunctuur vereist een breed overleg met het bedrijfsleven. Op dit punt staat de regering niet voor ogen, te komen tot gedetailleerd ingrijpen in de loon- of prijs sfeer. Wel zullen onder bepaalde voorwaarden en in bepaalde omstandigheden algemene maatregelen op het gebied van de lonen en prijzen mogelijk moeten zijn. Het stemt de regering tot voldoening dat deze zienswijze door het georganiseerde bedrijfsleven wordt onderschreven.

SOCIALE VERZEKERINGEN

De minister en de staatssecretaris stellen zich voor een aantal belangrijke verbeteringen tot stand te brengen in de sociale verzekeringen met name ten behoeve van de levensomstandigheden van hen die niet of niet meer aan het arbeidsproces deelnemen zoals gehandicapten en bejaarden. Het Regeerakkoord vermeldt daarover in concreto:

- verhoging van de AOW- en AWW-pensioenen tot het bedrag van het besteedbaar minimumloon;
- het optrekken van de uitkeringen voor de groep der zogenaamde oudinvaliden;
- de totstandkoming van een volksverzekering tegen inkomensderving bij arbeidsongeschiktheid als bodemvoorziening (van belang voor zelfstandigen en vroegtijdig gehandicapten);
- voorbereiding van een wettelijke re-

DE BELASTING- EN PREMIEDRUK

geling inzake een aanvullende pensioenvoorziening in het bedrijfsleven. De stijging van de premiedruk zal beperkt moeten worden tot om en nabij de 3 pct. van het netto nationaal inkomen tegen marktprijzen.

Bestaande voorzieningen moeten in verband hiermede opnieuw onder de loupe worden genomen. In het Regeerakkoord zijn genoemd:

- een gedifferentieerd beperkt eigen risico in de ziekteverzekering;
- 'bevrozing' van de kinderbijslag voor het eerste en eventueel voor het tweede kind.

INKOMENSPOLITIEK

Het geenzins gemakkelijke maar voor de welvaart van de bevolking zo belangrijke vraagstuk van de inkomenspolitiek zal naar de mening van de minister Boersma in de komende kabinetsperiode nadere aandacht moeten hebben. Het gehele sociaal-economische beleid kan daartoe een bijdrage bieden waaronder de gewenste onderwijsvernieuwingen geleidelijk aan kunnen verwezenlijkt worden. Alle daarbij betrokkenen — bedrijfsleven, jongeren en overheid — staan voor een omschakelingsproces dat ingewikkelde vraagstukken met zich brengt.

MEDEZEGGENSCHAP

Nauw overleg met het bedrijfsleven is eveneens geboden op het punt van de medezeggenschap in het bedrijfsleven. Gestreefd zal worden naar verdere uitbouw van de medezeggenschap, onder meer door verruiming van de bevoegdheden van de ondernemingsraden en invoering van een beroepsrecht van de ondernemingsraad tegen kennelijk onredelijke beslissingen van de ondernemingsleiding.

VOLKSGEZONDHEID MILIEUHYGIENE

Het behoud van een gezonde leefomgeving is van wezenlijke betekenis voor de toekomst van ons land.

Dit besef is een der redenen geweest voor de vorming van een apart ministerie voor volksgezondheid en milieuhygiene. Deze beide nauw verband houdende sectoren worden dan ook voor de eerste maal in de parlementaire geschiedenis van ons land in één afzonderlijk begrotingshoofdstuk (XVII) behandeld.

In de toelichting op de begroting 1972 van zijn departement zegt de minister van Volksgezondheid en Milieuhygiene dr. L. B. J. Stuyt dan ook dat een intensief overleg van de overheid met maatschappelijke sectoren en groeperingen moet worden nagestreefd.

De resultaten van overleg en onderzoek dienen uit te monden in het vaststellen van normen waaraan het leefmilieu wordt getoetst en die ertoe leiden dat de vervuiling van het milieu wordt teruggedrongen en voorkomen, en schadelijke invloeden worden tegengegaan.

ZIEKTEPREVENTIE

Bijzondere aandacht krijgt de ziektepreventie. Aan een goede gezondheidszorg ligt namelijk primair het voorkomen en afwenden van ziekten ten grondslag. Gedacht wordt met name aan gezondheidsvoorlichting en -opvoeding.

MILIEUHYGIENE

Binnenkort kan de definitieve aanwijzing van de Rijnmond als saneringsgebied ingevolge de Wet op de Luchtverontreiniging worden verwacht. Bezien wordt welke andere gebieden in ons land als zodanig moeten worden aangewezen.

Er komt een interdepartementale commissie die de geluidshinder in zijn totaliteit gaat bestuderen. Intussen is een aanvang gemaakt met de voorbereiding van een wettelijke maatregel tegen geluids- en trillingshinder.

LANDBOUW, VISSERIJ

Centraal staat de opgave, te bereiken dat de landbouw in de moderne industriële maatschappij een economisch en sociaal verantwoorde functie vervult en tevens een fundamentele bijdrage levert aan de verbetering van ons leefklimaat.

MARKT- EN PRIJSBELEID

De regering is zeer bezorgd over de ernstige gevaren die de gemeenschappelijke landbouwmarkt bedreigen door onvoldoende voortgang van het integratieproces op complementaire beleids-terreinen, waarbij met name afwijken-

de wisselkoersregelingen worden genoemd. De getroffen noodmaatregelen zijn erop gebaseerd dat boer en tuinder op gelijke voet als zijn Belgische en Duitse collega worden behandeld. Dit zal ook het uitgangspunt voor de in de toekomst te volgen gedragslijn zijn, en geldt zowel de in E.E.G.-verband te nemen besluiten als de concretisering van de voorgenomen verbetering van de sociale, economische en fiscale positie van de zelfstandigen. Grote betekenis wordt gehecht aan de uitwerking en vaststelling van andere regels voor het mededingingsbeleid.

VOLKSHUISVESTING

In een begin 1972 uit te brengen beleidsnota zullen zowel de problemen van de nieuwbouw als van het oude woningbestand in hun samenhang worden geschetst en mogelijke oplossingen worden aangeduid.

In 1972 zal voor 109.500 woningen subsidie kunnen worden toegezegd. Aangenomen wordt dat in dat jaar voor ongeveer 22.500 ongesubsidieerde woningen gemeentelijke bouwvergunning zal worden verleend, zodat het woningbouwprogramma voor 1972 132.000 woningen omvat.

De verdeling van het aantal te subsidiëren woningen over de diverse sectoren is als volgt:

- 49.450 woningwetwoningen (woningen met rijkslening), waarvan tenminste 6.000 woningen voor bejaarden;
- 60.050 particuliere huur- en eigen woningen, waarvan eveneens tenminste 6.000 woningen voor bejaarden. Tezamen 109.500 woningen.

Daarnaast kan subsidie worden toegezegd voor 5.000 bedden in verzorgings-tenhuizen.

Uitgaande van het huidige niveau zal een jaarprogramma van 137.500 woningen zijn bereikt.

Voor het verstrekken van voorschotten voor de bouw van woningwetwoningen kan in 1972 tot een bedrag van f 8728 mln. aan verplichtingen worden aange-

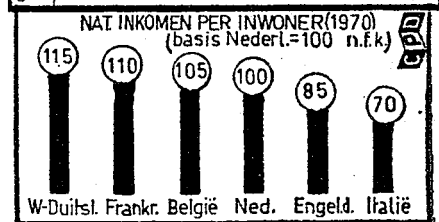
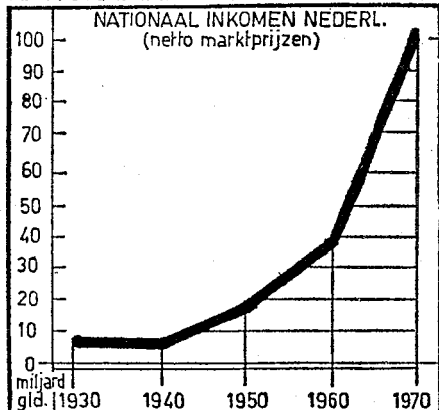
gaan. De uitgaven voor de jaarlijkse bijdragen voor woningwetwoningen worden geraamd op f 316,9 mln. en voor particuliere huur- en eigen woningen op in totaal f 317,6 mln.

Voor het verstrekken van aanvullende

huursubsidie kan in 1972 tot een bedrag van f 61,6 mln. aan verplichtingen worden aange-

gaan. Voor het verstrekken van bijdragen ten behoeve van stadsreconstructie kan in 1972 tot een bedrag van f 65 mln. aan verplichtingen worden aange-

NATIONAAL INKOMEN NEDERL. EN EUROPA

VERVOLG OP PAG. 9

Stichting Verpleeginrichting 'Dennenzicht'

GERRIT v. d. VEERLAAN 12 - 14
BAARN.

Voor het verplegen en verzorgen van 65 chronisch zieken en hulpbehoevende bejaarden vragen wij:

- a. **BEJAARDEN- en ZIEKENVERZORGSTERS**
- b. **VERPLEEGHULPEN**
min. leeftijd 16 jaar
- c. **NACHTZUSTERS of HULPEN**

Tevens is er plaats voor

HUISHOUDELIJKE HULPEN

Prettige werkring.

Hoog salaris.

Inlichtingen en sollicitaties aan de directeur.
Telefoon 02154 - 3109.

diakonessenhuis meppel

Op de operatie-afdeling kunnen worden geplaatst

---

a   **all-round
operatie
verpleegkundigen**

---

b   **verpleegkundigen
ter assistentie van
de anaesthesist**

Bij het verkrijgen van huisvesting kan medewerking worden verleend.

Sollicitaties met opgave van uitvoerige referenties worden gaarne ingewacht bij de besturend zuster
Zr. A. G. Glasbergen,
Hoogeveenseweg 38,
Meppel.

'GROOT-EMAUS' ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

(LEERLING) KINDER- VERZORGSTER

zowel bij een groepje jongere als bij wat oudere kinderen. Positief Chr. levensopvatting.

Eigen opleidingen voor de diploma's Kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.

Verkorte 5-daagse werkweek.

Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden gehonoreerd overeenkomstig opleiding en dienstdtijd.

BRIEVEN MET VOLLEDIGE INLICHTINGEN GAARNE SPOEDIG AAN DE DIRECTEUR.

WIJ ZOEKEN EEN

STAF- FUNCTIONARIS

die als naaste medewerker van de directeur in het bijzonder zal worden belast met zaken betreffende

DE REORGANISATIE DER SOCIALE DIENSTVERLENING in onze provincie.

Daarnaast zal hij mee hebben te denken in vragen betreffende samenlevingsopbouw, opbouwwerk, vormingswerk en de participatie der gereformeerden in het gehele welzijnsbeleid.

Onze voorkeur gaat uit naar:

- een afgestudeerde in een der sociale wetenschappen met enige jaren praktijkervaring
- meelevend lid van een der Geref. Kerken
- niet ouder dan 40 jaar

Wij bieden hem

- zeer afwisselend werk
- een salaris tussen f 1569,— en f 2044,— p.m., plus voll. comp. AOW-premie en vakantietoelag
- goede sekundaire arbeidsvoorwaarden

**NADERE
INLICHTINGEN
BIJ:**

de directeur van de Ds. Th. Dellemanstichting (geref. prov. samenwerkingsorgaan), drs. P. Statema; bureauadres H. W. Mesdagplein 15, Groningen, tel. 050 - 31101, privé 050 - 129022

of bij de sekretaresse van het bestuur der stichting, Mevr. K. H. Kwikkel-Mulder, Westersingel 22, Groningen; tel. 050-121774; aan dit adres dienen ook de sollicitaties te worden gezonden.

UIT DE MILJOENENNOTA

VERVOLG VAN PAG.

BINNENLANDSE ZAKEN

De regering zal een spoedig mogelijke afhandeling van de tweede lezing van de thans nog aanhangige grondwetsherziening bevorderen. Bij totstandkoming van deze partiële herziening staat aan een verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd grondwettelijk gezien niets meer in de weg.

De algehele grondwetsherziening, waarbij de door de Staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet gedane voorstellen als leidraad kunnen dienen, zal — zoals in het Regeerakkoord werd vastgelegd — door een regeringscommissaris worden voorbereid.

GEWESTVORMING

Het is van groot belang dat de gewest-

vorming, zowel wat de omvang als wat de functionele inhoud van de gewesten betreft, in geordende banen wordt geleid. Ten aanzien van de omvang zal klaarheid worden geschapen door de structuurschets voor de bestuurlijke indeling. Met de voorbereiding hiervan wordt de nodige voortvarenheid betracht.

Niet alleen m.b.t. de omvang, maar ook inzake de functionele inhoud van de gewesten (de gewestregelingen) zal zo nodig corrigerend moeten kunnen worden opgetreden krachtens een wet op de gewesten. Minister Geertsema hoopt, dat met de parlementaire behandeling van het wetsontwerp spoedig een begin zal worden gemaakt.

ONDERWIJS

De ontwerp-begroting van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen geeft voor het jaar 1972 een totaalbedrag aan van ruim f 8,8 miljard. (f 8.800.944.500). Dat is f 1245 miljoen meer dan in 1971.

In concreto kunnen uit de memorie van toelichting op de ontwerp-begroting voor 1972 de volgende beleidslijnen op het terrein van onderwijs en wetenschappen worden getrokken. Om ruimte te scheppen voor belangrijke nieuwe maatregelen heeft de bewindsman een aantal beleidsombuigingen ontwikkeld zonder wezenlijke belangen van het onderwijs in het gedrang te brengen. Een verdergaande verhoging van de efficiency zal grote aandacht krijgen. De belangrijkste maatregelen op dit gebied zijn:

— Met ingang van 1 augustus 1972 wordt voorgesteld voor het algemeen voortgezet onderwijs het aantal leraarlessen te verminderen. Het hoger beroepsonderwijs is hiervan uitgezonderd. Dit betekent dat de leerlingen bij het dagonderwijs ten hoogste 30 lessen per week krijgen en bij het avondonderwijs ten hoogste 13.

— Een tweede beleidsombuiging betreft het enigszins opvoeren van de gemiddelde klassebezetting bij het lager beroepsonderwijs.

— Tenslotte zal met ingang van 1 januari 1973 een schoolgeldheffing voor het gehele voortgezet onderwijs worden doorgevoerd.

De hoofdpunten van het beleid dat minister Van Veen voor het komende begrotingsjaar denkt te voeren zijn o.m.:

— Met ingang van 1 augustus 1972 zal de leerlingenschaal voor alle kleuterscholen worden verlaagd tot 37 leerlingen per klas.

— Enige personeelsverruiming bij het basis en buitengewoon onderwijs. Wat het buitengewoon onderwijs betreft, heeft de minister rekening gehouden met de kosten van een aantal boventallige onderwijzers, ter verlichting van de taak van de schoolhoofden. — De bewindsman aanvaardt de conceptie van een middenschool als een mogelijke toekomstige ontwikkeling, waartoe de integratie van het onderwijs kunnen leiden. Hij wil deze integratie langs de weg van studie en experiment met kracht bevorderen.

Voor de lerarenopleiding-nieuwe-stijl is het aantal opleidingsplaatsen en studiemogelijkheden in 1971 al belangrijk uitgebreid.

Minister Van Veen stelt zich verder voor met ingang van het cursusjaar 1972/73 voor de eerste maal een experiment met een dagopleiding voor lera-

ren technisch beroepsonderwijs te beginnen. Het overleg over de oprichting van deze opleidingen nieuwe stijl is echter nog niet afgerond.

— De minister stelt zich voor met ingang van 1 augustus 1972 de partiële onderwijsplicht van een dag per week uit te breiden tot de groep van 16 jarigen. Door de uitvoering van deze maatregel zullen ongeveer 56.000 jongeren méér, onderwijs gaan volgen.

Als kernpunten van het beleid voor de komende kabinetsperiode ziet de minister:

— de herstructurering van het wetenschappelijk onderwijs en het totstand brengen van de samenhang in het post secundaire onderwijs (wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs);

— de invoering van een nieuwe planingsprocedure voor dit postsecundaire onderwijs;

— de opzet van een beleid ten aanzien van het universitaire en het gesubsidieerde niet universitaire wetenschappelijk onderzoek dat past in een landelijk wetenschapsbeleid;

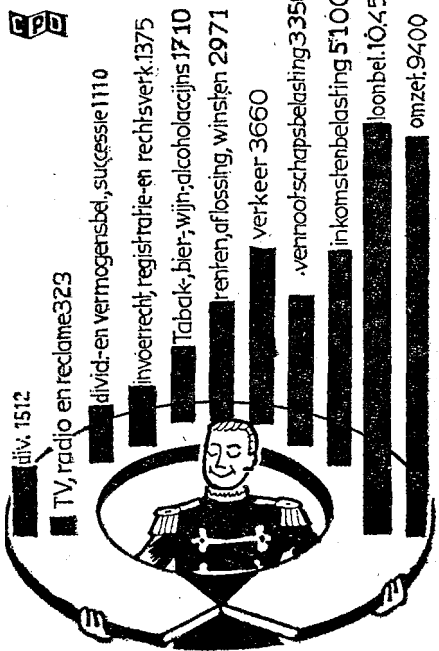
— de opzet van een nieuw studiefinancieringssysteem.

FINANCIERINGSSYSTEMEN

Als vierde prioriteit ziet de bewindsman de opzet van een nieuw studiefinancieringsstelsel. Door een hogere bijdrage van de onderwijsvragende wordt in de

WAAR KOMT HET GELD VANDAAN?

DIV. BELASTINGOPBRENGSTEN IN 1972 (IN MILJ. GLD.) EN ANDERE INKOMSTEN

eerste plaats een rechtvaardiger verdeling van de lasten tussen belastingbetaler en onderwijsgenietenden bereikt.

Een verhoging van het collegegeld past in het kader van de door de regering aanvaarde profijtgedachte. Verhoging

van collegegeld behoeft het scheppen van gelijke kansen echter niet in de weg te staan. Een nieuw studietoelagensysteem, waarvoor in het advies van de Commissie-Andriessen enige ideeën zijn uitgewerkt, zal hierbij een beslissende rol gaan spelen.

C.R.M.

De minister van C.R.M. zegt, dat hij in het algemeen de beleidslijn van zijn ambtsvoorganger doortrekt, maar hij is zich er ook van bewust dat een veranderende maatschappij juist tot een veranderende waardebeoordeling kan en moet leiden.

Daaruit moet zo nodig een veranderende stellingname voortvloeien ten aanzien van wat in vroeger jaren terecht van overheidswege mede tot stand is gebracht en gefinancierd. Men moet oude vormen en activiteiten steeds herijken op hun huidige zin en hun werkelijke bruikbaarheid.

— Binnen de slechts beperkte groeimogelijkheid is inmiddels een aantal prioriteiten gekozen. Deze keuze heeft geleid tot bevestiging of zelfs inperking van de toestand op andere terreinen, waarbij echter vermeden is onherstelbare ingrepen te doen. Op enkele terreinen zal de verdere ontwikkeling van het beleid na gedegen overleg met adviescolleges, instellingen en de Staten-Generaal een definitieve vorm krijgen.

In de sector Culturele Zaken konden enkele posten worden verhoogd, onder meer om de voorgenomen salarisverbetering van orkestleden en onmiddellijk daarmee verbonden andere uitvoerende kunstenaars te realiseren. Ook de post 'experimenten en kunstzinnige vernieuwingen' kon onverlet worden gehandhaafd.

Het ambitieuze programma, ontvouwd in de bejaardennota 1970, zal volledig in uitvoering kunnen worden genomen. Er komt, zoals bij de kabinetsformatie reeds besloten was, een Raad voor het welzijn. Dit welzijnsberaad zal onder meer overwegen, of het wenselijk is te komen tot een sociaal-cultureel planbureau.

— Ten aanzien van de volksontwikkeling en recreatie wordt er van uitgegaan, dat er o.m. experimentele ruimte moet worden gegeven aan nieuwe ontwikkelingen (in het jeugdwerk bijvoorbeeld), dat er voorbereidend werk moet worden gedaan om het beleid een wettelijke basis te geven en dat aan de basis van dit beleid een verantwoording moet liggen door studie en wetenschappelijk onderzoek.

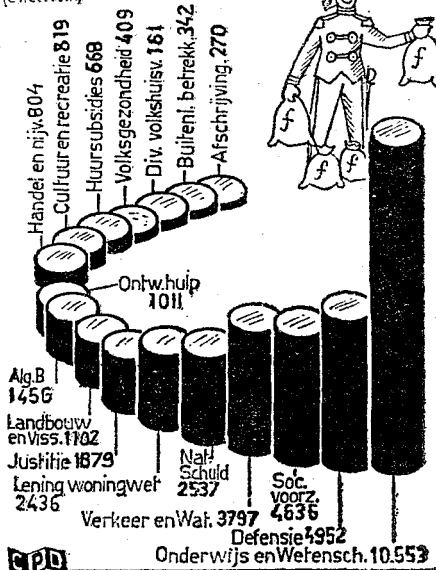
Goeddeels in het verlengde van de nota 'Sport '70' wordt grote aandacht besteed aan de problematiek op het terrein van de lichamelijke vorming en sport en met name de topsport.

Van de buitenlandse werknemers wordt geconstateerd, dat een groter aantal van hen dan tot dusver werd aangenomen, zich waarschijnlijk definitief in Nederland heeft gevestigd. De vraag is gerozen, of het verantwoord is de opvang en begeleiding van buitenlandse werknemers uitsluitend uit de algemene middelen te blijven bekostigen. Een wetsontwerp wordt voorbereid om heffingen te kunnen leggen op bedrijven en instellingen die dergelijke werknemers in dienst hebben.

— Ten aanzien van de Algemene Bijstandswet blijft het streven gericht op een verantwoorde beleidsharmonisatie en een mede daarop afgestemde afbakening van bevoegdheden. Een wetsontwerp, dat een structurele wetswijziging met dit doel beoogt, is bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend.

WAAR GAAT HET GELD HEEN?

UITGAVEN NAAR ONDERWERPEN VAN STAATSZORG GEHELE DIENST (cijfers in milj. gulden) (excl. w.f.)

A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Gevraagd ter assistentie van de chef de bureau

EEN BOEKHOUDKUNDIG MEDEWERK(STER)

Praktijkdiploma boekhouden is gewenst.

Leeftijd 20 - 25 jaar.

Salaries in te passen in de rang van adj. commies naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring / max. f 1306,—.

De A.O.W. komt voor rekening van de partij.

Schriftelijke sollicitaties worden gerne ingewacht op Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage, eventuele telefonische inlichtingen onder 070 - 183960, vragen naar de heer Van der Wees.

Handel en Industrie

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561
ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

SCHULING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES - Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS
UITGEVERS

*Al 70 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

TELECOMMUNICATIE-INDUSTRIE BECKER N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- SCHEEPSRADIOTELEFOONS
- ECHOLODEN
- RADAR
- MARIFOONS
- AUTOMATISCHE PILOTEN
- ALARMSYSTEMEN

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75 - Telefoon 03404 - 13511

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TELEFOON 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

PRINS N.V. Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Tel. 05190 - 3715

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTORENHERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

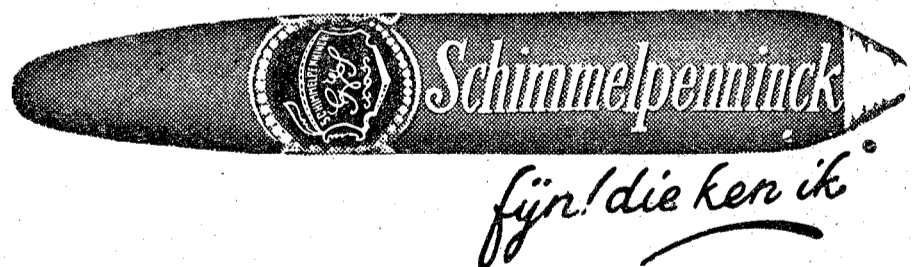
NIEUWBOUW EN REPARATIE

N.V. AANNEMERS- EN
HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

POSTBUS 8, SASDIJK 34, TELEFOON 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

VISSER ELEKTROTECHNIEK NV

BEVERWIJK

Telefoon (02510) 25244 (4 lijnen)

50 JAAR ELEKTROTECHNIEK

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS
Tel. 05123 - 441
Telex 46018

BODEGRAVEN
Tel. 01726 - 2643

Vraagt eens vrijblijvend inlichtingen omtrent de vele mogelijkheden tot snel en rechtstreeks vervoer

- Regelmatige groepegediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- Behandeling douane-formaliteiten
- Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

HET GAAT OM DEZE OPEN PLAATS

De groepsleider heeft vier assistent-boekhouders nodig; hij heeft er maar drie. Zijn organisatie loopt daardoor moeilijk. Wij zoeken daarom een jonge man, die het diploma boekhouden bezit en de mogelijkheid zoekt om zijn kennis en ervaring uit te breiden in een bedrijf, dat werkt met een op de computer gerichte administratie. De groep vormt met elkaar de afdeling, waarin van een aantal fabrieken de gegevens worden verzameld voor de controle op voorraden, productie en rendementen. Tevens wordt hier de kostprijs berekend van de in deze fabrieken geproduceerde artikelen.

Wij willen met deze man graag praten. Hij kan zijn brief met vermelding van leeftijd, opleiding en ervaring richten aan de afdeling Personeelszaken, Westzijde 103, Zaandam.
Als het even kan vergezeld van een pasfoto.

Verkaade

KONINKLIJKE VERKADE FABRIEKEN N.V., ZAANDAM

DEN HAAG

'Nieuw-Clingendael' - Nieuwbouw LUXE SERVICE-3-KAMER-TOPFLAT

met C.V., lift, garage, kelderruimte.

Ind.: hal met parket, zit-eetkamer 9.10x4.35 m, met open haard en groot balkon-terras op het zuiden, compleet ingerichte luxe badkamer, kitchenette, 2 slaapkamers (afm. 3.85x4.05 m en 3.25x4.00 m) met ingebouwde kasten en wastafels. Centrale keuken. (Ook voor dieet-patiënten). Recreatie, receptie, biljart, eetzaal, wasserette en provisiekamers. Logeerkamers aanwezig. Centrale warmwatervoorziening, siertuin met vijver. Goede wandelgelegenheden en busverbindingen. Prachtige uitzichten. Oplevering spoedig. Vrije vestiging. Begrote servicekosten, incl. 1 warme maaltijd per dag, f 400,- per maand. Koopsom f 162.000,-.
Inlichtingen:

MAKELAARSKANTOOR BEELING
WASSENAAR - TEL. 01751 - 4083 - 1493

Eerste hypotheek

Belastingvrije winst door aflossing met certificaten van grote Nederl. Mij., lagere rente, inval- en overlijdensdekking. Winstdeling deelname tot 50 jaar. Incl.: ELOUTVERZEKERINGEN, lid N.V.A., Hogeweg 20, WASSENAAR, telefoon 01751 - 9900.

in aanbouw zijnde, zeer ruime, aantrekkelijk gesitueerde, vrijstaande woningen, vlakbij uitvalsweg en centrum.

woonkunst in meppel

indeling: woonruimte 49 m², (eet)keuken 12 m², entree met w.c. 5 m², 4 slaapkamers resp. 16, 13½, 10 en 7½ m², bergruimte of reserveslaapkamer 6 m², badkamer met ligbad en 2e toilet 6 m², garage-berging 26 m².
koopsom incl. eigen grond, c.v., overdrachtskosten, 14 pct. b.t.w., vanaf f 88.200,-, 90 pct. hypotheek mogelijk.

bramer n.v.

bemiddeling koop nieuwbouw
hoogeveen - hoofdstraat 26 - tel. 05280 - 65335

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheeken

TELEFOON 05983-366

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking
beschermde de versheid
van uw Wajang

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKAGENT

Heeft u moeilijkheden inzake

MILITAIRE DIENST VRIJSTELLING VERGUNNINGEN

Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u in beroep WAARDOOR WIJ HONDERDEN VRIJSTELLINGEN VERKREGEN.

Omdat het niet zo gemakkelijk is een ministeriële weigering ongedaan te maken, schrijven talrijke cliënten ons: „Dit succes zouden wij gezien de praktijk zelf nooit hebben bereikt”. Wij zijn gevestigd sedert 1946 en hebben geen bijkantoren.

BEMIDDELINGSBUREAU

WOLTERS

Marijkelaan 17 - Bennekom (Gld.)

Telefoon nr. 08389 - 4329 - 4640, b.g.g. 5412.

BOEKVERKOPING

6 EN 7 OCTOBER

BIBLIOTHEEK FRAEYLEMABORG

(Slochteren)

Atlassen - Reizen -
Geschiedenis en Plaatsbeschrijving
- Het Huis Oranje-Nassau -
Groningen - Friesland
etc.

CATALOGUS MET RUIM
90 AFBEBELDINGEN OP AANVRAGE

J. L. BEIJERS

ACHTER SINT PIETER 14 * UTRECHT

BOEKVERKOPINGEN SEDERT 1865

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED

in Reclame- en Handelsdrukwerk

Snelle reparatie van kust- en binnenschepen

Nijverheidstraat 120, tel. (010) 33 44 00 *
na 18 uur (010) 33 30 67 - 33 45 55

vuyk shipyards holland

Tijdens de

Herfst- en Kerstvakantie

kunt u genieten van

een heerlijk verblijf

in onze VERWARMDE BUNGALOWS
temidden der uitgestrekte bossen.

Wij bieden een recreatieprogramma voor iedere smaak met o.a. speurtochten, wedstrijden, disco-, bingo-, discussie- en dansavonden en films.

- Verwarmd zwembad met verlichting onder water
- Speeltuinen
- Trampolines
- Ponypark
- Gezellig restaurant
- Sportvelden
- Supermarkt.

Ter gelegenheid van het eerste lustrum ontvangt iedere gast EEN VERRASSING.

Het Land van Bartje

EES GEM. BORGER (DRENTHÉ)

Voor inlichtingen en folders: telef. 05998 - 44 46.

rijnstraat 142/144 tel. 739103 amsterdam z

THORENS - J.B.L.
QUAD - SONY - A.R.
B&W - KEF - LEMCO -
SCOTT - UHER - TRIO -
RADFORD - BRAUN -
PHILIPS - SANSUI -
TEAC - AKAI - DUAL -
TANDBERG - REVOX -
DYNACO - B&O - ETC.

U raf hifi stereo

rijnstraat 139 telefoon 713597
GRAMMOFOONPLATEN/VOORBEST
TAPES/MUZIEK/STEREO 8-CASSETTES
maasstraat 169 telefoon 426123
SERVICE/HIRE/OCCASIONS/VERHUUR

◆ Abonneert u op Nederlandse Gedachten ◆

DE STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Stelt u zich tot doel: het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlands Staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid (art. 2 van de Statuten).

Meer dan ooit heeft de burger kennis en inzicht nodig. **Kennis** van de organen die het overheidsbeleid vormen of uitvoeren. **Inzicht** in de centrale doelen en middelen van het overheidsbeleid. **Inzicht** vooral in de mogelijkheden die er voor burgers zijn om van hun rechten een zo doeltreffend mogelijk gebruik te maken.

Wanneer u uw kennis en inzicht wilt verdiepen, dan kunt u dit door in te schrijven op één of meer van de cursussen die de Stichting Burgerschapskunde u kan bieden.

A. BURGERSCHAPSKUNDE

1 DOCENTEN

Onder leiding van prof. dr. G. Kuiper Hzn., socioloog aan de Vrije Universiteit te Amsterdam werden lessen door de volgende docenten samengesteld:

mr. dr. P. J. Boukema, lector rechtswetenschappen, Vrije Universiteit te Amsterdam

drs. L. P. J. de Bruijn, wetenschappelijk medewerker politicologie, Katholieke Universiteit te Nijmegen

drs. A. P. M. Clijisen, wetenschappelijk medewerker sociologie van het Openbaar Bestuur, Kath. Universiteit, Nijmegen

prof. dr. A. Hoogerwerf, hoogleraar politicologie, Kath. Universiteit te Nijmegen

mr. P. J. A. Elsenburg, wetenschappelijk medewerker internationale betrekkingen Vrije Universiteit te Amsterdam

dr. J. van Putten, wetenschappelijk hoofdedewerker politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam

dr. G. H. Scholten, wetenschappelijk hoofdedewerker politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam

H. J. L. Vonhoff, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal.

2 INHOUD

In de totaal 40 lessen worden o.a. de volgende onderwerpen behandeld:

Vorming van het overheidsbeleid;

Politieke stromingen;

Koningin, ministers, staatssecretarissen, kabinetsformatie;

Ambtenaren;

Parlement;

Adviserende colleges;

Pressiegroepen;

Communicatiemedia;

Kiesrecht, kiesstelsel, gedrag van kiezers;

Politieke partijen;

Provincie, gemeente, nieuwe bestuursvormen;

Rechtspraak;

Sociaal-economisch en financieel overheidsbeleid;

Sociaal beleid;

Onderwijs en cultuur;

Ruimtelijke ordening;

Buitenlands beleid;

Europese integratie, NAVO, Verenigde Naties;

Ontwikkelingshulp en ontwapening.

Tevens ontvangt de cursist een politiek overzicht van het afgelopen parlementaire jaar en een exemplaar van de GRONDWET, het koninkrijksstatuut, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 25,—, hetgeen mogelijk is door de steun van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, die de Stichting Burgerschapskunde voor haar activiteiten krijgt.

B. DE GEMEENTERAAD

Speciaal voor gemeenteraadsleden maar ook voor een ieder die als geïnteresseerde kennis wil nemen van de gemeenteproblematiek en de mogelijkheden die er zijn om invloed uit te oefenen op het beleid heeft de Stichting Burgerschapskunde de cursus De Gemeenteraad samengesteld.

1 REDACTIE EN DOCENTEN

Voorzitter:

prof. dr. G. Kuiper Hzn., hoogleraar sociologie leden:

drs. J. P. A. Gruijters, lid Provinciale Staten van Noord-Holland

drs. F. K. Langemeijer, burgemeester van Warmond

drs. G. J. Heijne den Bak, wetenschappelijk

medewerker dr. Wiardi Beckmanstichting

T. Koorevaar, gemeentesecretaris van Amstelveen

drs. A. Pais, gemeenteraadslid van Amsterdam

mr. H. E. Phaff, directeur Vereniging van

Nederlandse Gemeenten

mr. J. A. Post, gemeenteraadslid van Purmerend

drs. H. van Ruller, gemeenteraadslid van

Amsterdam

Als docent werken verder nog mee:

mr. Th. Elsenburg, Amsterdam

F. Niemeyer, Breda

H. W. G. Ophey, Bakel

mr. J. J. R. Schmal, Amstelveen

J. v. Toledo, Amsterdam

A. Venverloo, Arnhem

mr. H. Versloot, Oostvoorne

mr. J. Wessel, Leiden

drs. W. F. G. Wiese, Hoorn

2 INHOUD

In de totaal 23 lessen wordt o.a. behandeld:

Rol van het gemeenteraadslid;

Gemeenteambtenaren;

Gemeentefinanciën;

Ruimtelijke ordening;

Inspraak;

Functionele raden en wijkraden;

Subsidies;

Onderwijs, sport, jeugd;

Cultuur en recreatie;

Volksgesondheid, sociale zorg;

Bijstandswet;

Samenwerking en gewestvorming;

Openbare orde;

Verkeer;

Milieuhygiëne;

Economisch beleid.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 20,—.

C. POLITIEK BEKEKEN

1 Speciaal voor de jeugd en voor gebruik op school is, in samenwerking met de Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad, een oriënteringscursus voor de jeugd verschenen.

Docent is drs. W. Langeveld, o.a. leraar maatschappijleer, auteur van diverse boeken op dit terrein en directeur van het Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming.

In het kader van deze cursus verschijnen documentatiemappen, samengesteld door de NPJCR en bestaande uit tijdschrift- en krantenartikelen over een afgerond, actueel onderwerp.

In de cursus, bestaande uit 12 lessen, komen o.a. de volgende onderwerpen ter sprake:

Invloed van de burger op het beleid;

Partijen en partijstelsels;

Gemeente en provincie;

Ruimtelijke ordening;

Recht en rechtspraak;

Economisch beleid;

Internationale bindingen;

Milieuhygiëne.

In de lessen wordt vooral aandacht besteed aan de gevolgen van het politiek handelen voor de dagelijkse gang van zaken en de mogelijkheden die er zijn om direct invloed uit te oefenen.

2 KOSTEN

De kosten bedragen slechts f 9,50, inclusief de documentatiemappen.

Verdere inlichtingen bij

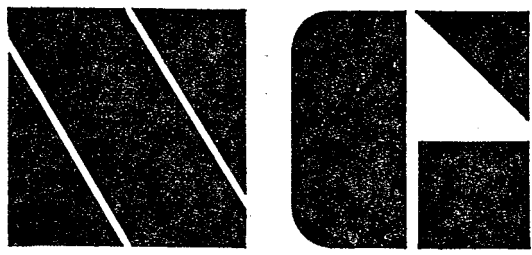
**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349, Leiden

tel. 01710-44451

girorekening 150.11.69

*onder vermelding van de
letters AZ*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 40 - 2 oktober 1971

IN DIT NUMMER

vindt u op pagina 2 een aantal commentaren.

Op pagina 11 staan de verklaringen afgedrukt die het partijbestuur uitgaf op 25 september j.l. Op deze pagina ook iets over een moeilijke zaak.

De rest van dit nummer wordt in beslag genomen door de tekst van twee gespreksgroepenonderwerpen. Op de pagina's 3, 4, 9 en 10 staat het gespreksgroepenonderwerp „Voogdij en adoptie”. Op de pagina's 5, 6, 7 en 8 dat over „Milieubeheer. Door het uit elkaar nemen van de krant kunnen beide documentaties afzonderlijk worden bewaard.

BELEIDSLIJN

DOOR DR. A. VEERMAN

In dit nummer vindt men de tekst van een communiqué, dat ons partijbestuur j.l. zaterdag heeft gepubliceerd over de samenwerking van de drie christelijke partijen. De inhoud spreekt voor zichzelf. Wel is het zinvol, dat communiqué tegen een achtergrond te plaatsen.

Ik doe dit in de hoop, dat men zal bemerken, dat onze partij in deze zaak van het begin af een duidelijke beleidslijn heeft getrokken. In wisselende situaties kunnen de accenten wat verschillen, de lijn is dezelfde.

De eerste uitspraak daarover is van mei 1968, een resolutie van het Partij Convent. Er lagen toen enkele rapporten van 'de 18' op tafel, waarover de partij zich diende uit te spreken.

De eerste gedachte van die resolutie was, dat wij niet vastgebakken zitten in historische structuren. Grenzen tussen partijen zijn uit de historie verklaarbaar, in hun tijd vermoedelijk ook zinvol. Maar wij leven vandaag. Wat wij doen moet —

wil het levend zijn — vandaag zinvol zijn. Dan is er een ontwikkeling zichtbaar van christenen naar meer openheid voor elkaar, naar een herkenning van elkaar. Daar willen wij in de politiek niet aan voorbij gaan.

Maar dan komen wij onmiddellijk aan het tweede punt. Juist dat minder vast zitten aan de traditie houdt tevens in, dat wij in onze politiek meer willen vragen naar de betekenis van het levend evangelie daarvoor. Ik denk, dat met name de snelle ontwikkeling, die wij op alle terreinen van het leven mee maken, ons het besef heeft bijgebracht, dat die traditionele standpunten niet voldoen. Zij waren levend in hun tijd, maar om vandaag onze weg te vinden moeten wij terug naar de bron. Wat zegt de Schrift?

Wij doen zo in alle bescheidenheid. Juist omdat wij hebben bemerkt hoe tijdgebonden en menselijk beperkt de antwoorden in het verleden waren. Dat zullen onze standpunten vandaag ook wel zijn. Het zijn standpunten 'onderweg'. Maar er zit wel een duidelijk besef achter, dat

van het gezag en de opdracht van het evangelie.

Dat zijn voor vandaag de centrale punten. Daarom kort over punt drie en punt vier. Punt drie van de resolutie was, dat wij vanuit het evangelie kritisch moeten zijn tegenover de samenleving en werken aan de vernieuwing daarvan. En punt vier dat wij ons niet exclusief willen opstellen, maar open staan voor samenwerking met allen, met wie dat op basis van het program mogelijk blijkt.

Wij leven gelukkig in een samenleving, waarin velen bereid zijn, constructief mee te werken aan het tot stand komen van een meer leefbare en rechtvaardiger wereld.

Voor ons, als partij, zijn naast het 'hoe' ook het 'van waar uit en waartoe' centrale vragen. Daarover willen wij gaan praten met onze beide partners. Dat gesprek blijft altijd actueel. Maar dat is het zeker, wanneer wij ons bezinnen op nadere samenbundeling.

Mr. W. Aantjes (l.) neemt afscheid van Winterswijk's burgemeester, de heer M. Bushoff, na een ontvangst van de A.R.P.-delegatie door het college van B. en W. op het gemeentehuis. In het kader van de actie „Wij komen terug” werd onlangs oostelijk Gelderland bezocht. In het volgende nummer komen wij hierop terug.

Het vraagstuk van persoonlijke baattrekking uit overheidsvoorzieningen en de daardoor te betalen persoonlijke prijs laat ons niet los.

In N.G. d.d. 18 september hebben wij reeds aandacht gevraagd voor het feit, dat, indien de praktische toepassing in strijd komt met het door ons omschreven solidariteitsbeginsel, wij voorrang geven aan dit laatste uitgangspunt.

Hierbij dient de opmerking te worden gemaakt, dat, in tegenstelling tot de vele artikelen die over het profijt en de gevolgen daarvan voor het beleid geschreven zijn, de regeringsstukken zeer nadrukkelijk en bijzonder consequent niet spreken over het profijtbeginsel maar over de profijtgedachte.

Dat verschil in aanduiding voor het vraagstuk is in elk geval opvallend, temeer omdat de vakpers eveneens het begrip profijtbeginsel hanteert.

Nauwkeurige bestudering van de miljoenennota versterkt ons in de gedachte dat het uitgangspunt van deze gedachte moet worden gezocht in de wens van het kabinet met behulp van dit instrument tot een rechtvaardiger verdeling van lasten

PROFIJT GEDACHTE

te komen. Naar onze mening dient de Tweede Kamer tijdens het gemeen overleg met het kabinet de contouren van deze profijtgedachte nader te bepalen.

Toch is hiermee het laatste woord niet gezegd. Wij hebben er nl. recht op in concreto meer te weten dan ons tot nu toe bekend is geworden. Hierbij gaat het ons niet om de directe consequenties van één jaar bij toepassing daarvan op enkele ons bekend geworden terreinen.

In de begrotingen noch in de miljoenennota is duidelijk te vinden in welke gevallen van een vast te stellen ombuigen van het beleid de profijtgedachte al dan niet een rol heeft gespeeld.

Slechts hier en daar is dit verband gelegd. Met deze incidentele voorbeelden is het gevaar niet uitgesloten, dat ten onrechte verkeerde conclusies worden getrokken. Bovendien is op deze wijze niet voldoende na te gaan welke indirecte gevolgen deze toepassing van de profijtgedachte met zich mee brengt. Om een voorbeeld te noemen: indien de contributie van de christelijke en de openbare leeszalen omhoog behoren te gaan, moeten dan de gemeentelijke en provinciale overheden de gevolgen daarvan voor een deel opvangen? (door een forse daling b.v. van het aantal contributanten). Kan de profijtgedachte ook b.v.

worden gehanteerd als het gaat om de heroriëntering van lasten op de gebruiker ingeval van gewijzigde omstandigheden of een gewijzigde weging van omstandigheden, zonder dat het daarbij in het geding zijnde (subsidie) beleid opnieuw wordt bezien? Als dit niet het geval zou zijn is het risico aanwezig dat een bestaand en algemeen aanvaard subsidiebeleid, van welke doelstelling dan ook, wordt ondergraven!

Het komt ons voor, dat het dringend gewenst, zo niet noodzakelijk is, dat tijdig een zo volledig mogelijk overzicht gemaakt dient te worden van concrete overheidstaken waar de profijtgedachte zou kunnen en moeten worden toegepast. Maar daarnaast is het wenselijk om na te gaan, wat er eventueel meer kan worden gedaan, uiteraard op lange termijn. Een breed plan t.a.v. de mogelijke geachte toepassing van de profijtgedachte van de overheid, met duidelijke richtlijnen en een daarbij behorend overzicht van de consequenties, zou een goede zaak zijn.

De opzichzelf voor ons aanvaardbare mededeling van het kabinet 'dat het door de profijtgedachte een belangrijker plaats (wil) inruimen dan tot dusverre is geschied' zou door dit 'plan' beter begrepen en daardoor beter aanvaardbaar worden.

VOORLICHTING

De A.R.P. wil wel samensmelten met de twee andere christelijke partijen en Arjos evenzeer. 'Zij willen echter de deconfessionalisering niet zover doorvoeren, dat 'de bijbels-evangelische normen' als grondslag zouden worden losgelaten'.

Dat is de voorlichting, die het Nederlands Dagblad op maandag 27 september aan zijn lezers gaf. Wie het begrijpt, mag het zeggen. Wij willen wel deconfessionaliseren, suggereert de schrijver dus. Maar die deconfessionalisering blijktbaar niet helemaal doorvoeren.

DEFENSIE

Onlangs is een commissie van militaire en burgerdeskundigen ingesteld die de taak van de Nederlandse defensie in de NAVO en de voor de vervulling daarvan vereiste middelen en methoden kritisch zullen onderzoeken. Dit is geen eenvoudige taak die bovendien in betrekkelijk korte tijd zal moeten worden uitgevoerd.

De taak van de Nederlandse defensie hangt af van de strategische en tactische concepties die in de NAVO zijn aanvaard. De omvang van die taak hangt voorts af van de financiële middelen die ter beschikking worden gesteld.

Een redelijke taakverdeling tussen de NAVO-landen is dan ook enerzijds een kwestie van een redelijke lastenverdeling en anderzijds een zaak die mede van vele andere factoren afhangt. De huidige omvang van de Nederlandse defensie-inspanning en de inhoud daarvan, de middelen en methoden dus, zijn in belangrijke mate bepaald door de afspraken die de Nederlandse regering in NAVO-verband heeft gemaakt.

BELASTINGEN

De miljoenennota geeft uitvoerig aan dat het komende jaar er geen rust zal heersen aan het belastingfront. Eigenlijk over de gehele linie. Zowel in de sector van belastingen op het inkomen (loon- en inkomstenbelasting), als in de indirecte belasting (omzetbelasting en accijnzen), als op het terrein van de niet-belastingontvangsten (retributies etc.).

Op zichzelf is deze 'breedheid' een gezonde zaak. Immers op deze wijze poogt men gestalte te geven aan het bijzonder moeilijke vraagstuk van een rechtvaardige verdeling van de totale belastingdruk over de diverse groepen van individuele burgers en bedrijfstakken.

Daarnaast is naar het ons voorkomt een andere overweging thans evenzeer in het geding. Wij staan nl. voor een hernieuwd begin (hopen wij) van een

Aan het eind van het artikel gaat de suggestie nog wat verder. 'Het is wel duidelijk waar het heen gaat'. Daarvoor wordt de Europese samenwerking van Christen-Democraten erbij gehaald. Natuurlijk niet het pleidooi van (nu) minister Boertien voor bezinning op de betekenis van het Evangelie.

De koers is vastgelegd. Samen uit — samen thuis. 'Er is in hoofdzaak nog wat verschil van mening over het tempo'.

Zo licht dan het Nederlands Dagblad zijn lezers voor. Men leze ter verificering het artikel van dr. Veenman.

Het is duidelijk dat een kritisch onderzoek van deze methoden en middelen kan leiden tot adviezen van de commissie aan de regering om deze afspraken te herzien, of om althans in de NAVO tot een nieuw overleg over deze materie te komen.

Een herziening van enige betekenis van de Nederlandse taak en van de door Nederland aan te wenden methoden en middelen impliceert immers vrijwel onmiddellijk een aanpassing van de taken van de NAVO-landen onderling.

De opdracht aan de commissie raakt de halve in feite de gehele NAVO. Toch ontkomt de commissie er niet aan om de bestaande afspraken in haar beschouwingen te betrekken, indien zij tenminste niet aan haar eigen werk in belangrijke mate de betekenis wil ontnemen. Wij hopen dat de commissie er in zal slagen om in deze moeilijke materie haar weg te vinden, en wij zien met belangstelling uit naar de resultaten van haar onderzoek.

reële éénwording van Europa. De aangesloten en nog aan te sluiten landen zullen hun eigen nationale systemen zo moeten bijschaven dat de onderlinge concurrentiepositie over de gehele linie (dus niet alleen in concrete prijzen van het produkt) gelijkwaardig wordt.

Wij zullen daaraan ook in Nederland niet kunnen ontkomen. Dat behoeft geen overwegend bezwaar te zijn als (voor het geval dat een toegroei naar elkaar de fiscale druk op sommige bevolkingsgroepen in sociale zin onrechtvaardig wordt) in dat geval compenserende maatregelen worden getroffen. Aan die voorwaarde houden wij onverkort vast. Wij menen er goed aan te doen hiernaast een overzicht te geven van de situatie per 1 januari 1970 in de verschillende E.E.G.-landen ontleend aan het Bureau voor de statistiek van de verbonden landen.

wel naast als tegenover de door het kabinet gedane voorstellen.

Wij willen er op wijzen, dat men zich voor één ding moet hoeden bij de beoordeling van de vele suggesties en voorstellen. Een idee, ook een goed idee, is zeker te geven, maar uit jarenlange ervaring is gebleken dat vele (goede) ideeën op de praktische bruikbaarheid en uitvoerbaarheid niet zijn getoetst.

Met name bij oppositionele voorstellen zal men dit facet duidelijk voor ogen moeten houden. Men zal terecht mogen eisen, dat die voorstellen en suggesties aan de genoemde voorwaarden voldoen.

LEDEN

WERVEN LEDEN

U bent partijlid.

U ziet het belang van een goede georganiseerde beweging om het politieke werk te doen.

Dat behoeven wij hier niet te onderstrepen. Maar graag vragen wij hier van u mee te doen met het werven van nieuwe partijleden.

Wij beginnen een grote wervingsactie. De ARP kreeg bij de laatste verkiezingen de stemmen van ruim een half miljoen kiezers, 550.000 mensen. De ARP telt thans bijna 80.000 leden. Er zijn dus nog heel wat kiezers als partijlid voor de ARP te werven.

Wij rekenen bij deze grote landelijke wervingsactie op de medewerking van enkele duizenden bestuursleden van kiesverenigingen, regionale en landelijke partijorganen.

Het op grote schaal winnen van veel nieuwe leden vraagt echter de inzet van alle leden.

Slechts met gezamenlijke inspanning gelukt het een gezamenlijk doel goed te doen slagen. Wij kunnen dit niet aan betrekkelijk weinigen overlaten. Wanneer velen zouden denken, dat de anderen het wel zullen doen en die anderen zouden het niet doen, dan zijn wij met z'n allen nergens.

Wij hopen, dat zeer velen zullen zeggen: akkoord, ik draag mijn steentje bij. Ik werf een nieuw lid.

Een partij, die op veel gebieden goed wil werken, heeft zeer vele leden nodig. Dat is een dringende zaak. Als wij het daarover eens zijn is het nu, in deze weken, de tijd om eens even te kijken wat wij kunnen doen voor de ARP; wat wij als bijdrage kunnen leveren voor een goede, sterke organisatie.

Het doel is het waard.

Doet u persoonlijk ook mee.

Wint u zelf ook een nieuw lid!

LAND- EN TUINBOUW

Minister Lardinois, die voor de tweede maal een periode Land- en Tuinbouwbeleid gaat voeren heeft, als wij goed zien, een aanvaardbare visie ontwikkeld. Als de meest belangrijke peiler van dit beleid ziet hij de versterking van de economische grondslagen van land- en tuinbouwbedrijven. Kernpunt is dan ook: dit deel van het bedrijfsleven moet de eigen verantwoordelijkheid tot realiteit kunnen brengen.

Maar hoe belangrijk een duidelijke visie ook is, zonder welk eigen een beleid waardeloos is, daarmee zijn wij niet klaar. Wij moeten het hoe en het wat daarbij ook kennen.

Met andere woorden is het voor een juiste beoordeling nodig de totaliteit van het instrumentarium te kennen. Het is niet de eerste maal dat wij stellen, dat er met name twee instrumenten zijn die bijzonder waardevol moeten worden geacht. Het ene is het markt- en prijsbeleid, het andere een structuurbeleid.

Met betrekking tot het markt- en prijs-

beleid doen de woorden van de minister denken aan een sturen in de juiste richting. Maar wij menen, dat in de Kamerdebatten straks het noodzakelijk is, hem in elk geval de dringende vraag voor te leggen, wat hij zal doen, als in E.E.G.-verband voor de landbouw nadelige beslissingen zullen vallen. Indien monetaire maatregelen moeten worden genomen.

Voor wat het ontworpen structuurbeleid betreft aarzelen wij voorshands om een gunstig oordeel uit te spreken. Gelet op de vele aanvragen om bedrijfsbeëindiging — meer dan 4.000 leest men in de pers — is het de vraag of het Ontwikkelings- en Saneringsfonds dit kan opvangen. Te meer, omdat een noodzaak van een verbeterde ontwikkeling (het andere facet van het fonds) sterker wordt, mee gelet op de E.E.G.-ontwikkelingen.

Het is voor onze land- en tuinbouw van belang vroegtijdig te weten waar men concreet aan toe is.

BELASTINGEN IN DE E.E.G.

(in procenten)

	Duitsland (BR)	Frankrijk	Italië	Nederland	België	Luxemburg
I. Indirecte belastingen						
a) Algemene omzetbelastingen	22,8	42,2	20,6	18,8	28,0	16,2
b) Invoerrechten en heffingen op landbouwprodukten	2,5	1,4	3,6	4,9	4,2	14,6
c) Accijnzen en verbruiksbelastingen	14,8	12,3	31,7	13,2	12,3	
d) Belastingen op diensten	1,6	2,0	3,7	0,2	1,4	1,1
e) Grondbelastingen	1,8	2,2	-(a)	0,6	-(a)	1,8
f) Rechten van zegel, registratie en eigendomsovergang	1,1	3,5	6,9	1,5	5,2	5,3
g) Overige indirecte belastingen	(b) 12,3	8,9	1,9	3,8	3,4	(c) 8,9
Totaal	56,9	72,6	64,9	43,0	54,5	47,9
— belastingen in verband met de produktie	46,7	62,5	54,6		36,2	
— belastingen in verband met de invoer	10,2	10,1	10,2		18,3	
II. Belastingen op inkomen en vermogen	42,7	26,5 (a)	34,0	56,0 (a)	44,1	51,3
III. Vermogensheffingen	0,4	0,9	1,1	1,0	1,4	0,8
Totaal belastingontvangsten...	100	100	100	100	100	100

(a) In Italië en in België worden de grondbelastingen beschouwd als belastingen op inkomen en vermogen

(b) Waarvan 9,6% voor de bedrijfsbelasting (Gewerbsteuer)

(c) Waarvan 5,6% voor de industrie- en handelsbelasting (impôt industriel et commercial).

PLANNEN

De financieel-economische situatie blijft de bijzondere aandacht vragen. Ter oplossing daarvan zijn er verschillende concrete mogelijkheden. Het is dan ook geen wonder, dat van diverse kanten suggesties worden gedaan, zo-

HOUT- EN
METAAL-
BEWERKINGS-
MACHINES

HOLZ-MER

VAN DER SPEK

ROTTERDAM - TELEFOON 279755
WOLPHAERTSBOCHT 214

VOOGDIJ EN ADOPTIE

DOCUMENTATIE
GESPREKSGROEPENWERK A.R.P.
SEIZOEN 1971-1972

1. INLEIDING

Bij de vaststelling van een gespreks-groepenonderwerp valt de keuze op onderwerpen, die in de actuele politiek een rol spelen. Meestal is het dan ook zo, dat buiten de direkte politieke sfeer grote groepen mensen er eveneens mede te maken hebben. Met voogdij en adoptie is dat ook bepaald het geval. Alleen al bij voogdij gaat het om meer dan 45.000 kinderen. Achter die kinderen moet u de ouders en de pleegouders zien. Er zijn ongeveer 300 particuliere kindertehuizen in ons land, terwijl ongeveer 150 voogdijverenigingen zich ook met kinderen en hun problematiek bezighouden.

Jaarlijks worden in ons land momenteel bijna 1000 kinderen uit ons eigen land geadopteerd. Daarnaast speelt nog mee de adoptie van buitenlandse kinderen (in 1969: 182). Uit de publiciteitsmedia weet ieder wel, dat er veel aan de hand is rondom voogdij en adoptie.

De samenleving verandert. Zaken die jaren' achtereenvolgend op een geijkte manier gingen vragen plotseling of geleidelijk aan om een geheel andere aanpak. Uitgangspunten die voor het handelen gehanteerd werden blijken niet meer voldoende te kloppen.

Heroriëntatie heeft overal zijn intrede gedaan. Dat gaat ondermeer gepaard met schaalvergroting; de hele kleine verbanden passen vaak niet meer in deze tijd. De stijgende kosten dringen tot een zo doelmatig mogelijk aanpak. Daarin ligt voor christenen een mogelijkheid. Maar dat niet alleen; er ligt ook een opgave in.

Doelmatigheid mag nooit gaan ten koste van menselijkheid en menselijk geluk, van essentiële waarden. Deze moeten steeds centraal staan. Juist bij zaken als voogdij en adoptie waar de opvoeding van jonge mensen in het geding is is dat in belangrijke mate het geval.

Het gaat er immers om te trachten kinderen zo te laten groot worden, dat voor hen de mogelijkheid bestaat voluit mens te zijn.

In deze documentatie zal zeer beknopt informatie worden verstrekt over voogdij en over de verschillende soorten voogdij waarbij tevens de knelpunten aan de orde komen. Hetzelfde zal gebeuren t.a.v. adoptie.

2. MEERDERJARIGHEID

Iedere minderjarige staat tot aan zijn meerderjarigheid onder gezag. *Meerderjarigheid* ontstaat — zo ligt het nu nog wettelijk vast — bij het bereiken van de leeftijd van 21 jaar, door in het huwelijk treden beneden de leeftijd van 21 jaar terwijl het door *handlichting* mogelijk is dat een minderjarige zich ten aanzien van bepaalde handelingen als een meerderjarige kan gedragen.

Handlichting wordt verleend door de kantonrechter en kan niet plaatsvinden tegen de wil van degene die het gezag uitoefent. Handlichting wordt vooral verleend wanneer een minderjarige bij het overlijden van zijn vader het bedrijf voortzet. Ook in geval hij zelf een zaak wil beginnen. In de laatste tijd is de vraag aan de orde of het niet, evenals in Engeland, noodzakelijk is de meerderjarigheidsgrens te verlagen tot het 18-de jaar. In onze wetgeving is destijds de leeftijd van 21 jaar vastgelegd, omdat die toen paste in het maatschappelijk bestel. De tijden veranderen echter, wij en de maatschappij daarmee. De belangrijkste doelstelling van minderjarigheid is altijd geweest de be-

scherming zowel gericht op de minderjarigen zelf, als op de meerderjarigen.

Het is nog niet zo heel lang geleden, dat iemand eerst rechtshandelingen kon verrichten wanneer hij/zij 21 jaar werd. Dat is langzamerhand veranderd; de nog wettelijk minderjarigen hebben tal van rechten gekregen. Een 14-jarig kind wordt bij adoptie — terecht — gehoord.

De wettelijke vertegenwoordiger van een minderjarige heeft — wanneer deze tenminste 14 jaar is — machtiging van de kantonrechter nodig om gelden van het spaarbankboekje van de minderjarige te kunnen halen. Vanaf 14 jaar kan een minderjarige toetreden als deelnemer tot een pensioen- of spaarfonds. Iemand van 15 jaar mag in burgerlijke zaken een eed afleggen; hij mag ook een arbeidsovereenkomst aangaan. Iemand van 16 jaar mag o.a. in strafzaken een eed afleggen; op hem kan het volwassenstrafrecht worden toegepast, hij mag in gelegenheden alcoholhoudende dranken gebruiken; hij mag een rijwiel met hulpmotor besturen. Iemand van 18 jaar mag o.a. een testament maken; hij kan een jachtacte krijgen; mag een motorrijtuig besturen, is in de trein aansprakelijk als begeleider van een kind tot 14 jaar.

De gegeven voorbeelden zijn beperkt gehouden. Duidelijk is echter, dat de in de praktijk van het maatschappelijk leven een situatie is gegroeid waarbij minderjarigen meer armslag en bevoegdheden kregen. Jonge mensen zijn eerder mondig geworden. Moet de wetgever daaruit ook geen conclusie gaan trekken?

3. VOOGDIJ

Het gezag over een minderjarige wordt uitgeoefend door de ouder(s) of door een meerderjarige derde.

Ouders oefenen gedurende het huwelijk de *ouderlijke macht* uit over hun wettige kinderen.

Komt het huwelijk te vervallen of is er geen sprake van een huwelijk dan staat het kind onder *voogdij*.

Een huwelijk eindigt door de dood van één of beide partners, voorts door echtscheiding, terwijl het ook mogelijk is dat ouders hun gezag verliezen door ontheffing of ontzetting van het gezag door de rechter.

Van *ontzetting* uit de ouderlijke macht is sprake wanneer ouders hun gezag hebben misbruikt, of zich ten aanzien van het kind schuldig hebben gemaakt aan grove verwaarlozing van de opvoedingsplicht; slecht levensgedrag of een misdrijf; bijvoorbeeld mishandeling, vrijheidsberoving of een zedendelict; of niet meewerken met de gezinsvoogd. Ontzetting geschiedt uiteraard zonder de medewerking van de ouders.

Van *ontheffing* wordt gesproken wanneer ouders door onmacht of door ongeschiktheid hun taak niet behoorlijk kunnen vervullen. Ontheffing wordt in het algemeen uitgesproken wanneer de ouders ermee instemmen. Op deze regel zijn in 1947 enige veranderingen gekomen. Nu is ontheffing ook mogelijk zonder medewerking van de ouders, bijvoorbeeld op grond van het feit dat ondertoezichtstelling geen resultaat heeft opgeleverd of als zonder ontheffing van de ene ouder het niet mogelijk is het kind aan de invloed van de ontzette ouder te onttrekken.

Het kind van een ongehuwde moeder staat altijd onder voogdij. Wel is het

mogelijk dat het door huwelijk van zijn moeder en door erkenning/wettiging onder ouderlijke macht komt. In alle gevallen waar geen ouderlijke macht is, bestaat derhalve voogdij.

Voogdij is te onderscheiden in:

- oudervoogdij
- derde-voogdij

ad a. Van *oudervoogdij* (het woord zegt het reeds) wordt gesproken wanneer de voogdij over de minderjarige wordt uitgeoefend door één der ouders.

Dit kan in drie gevallen gebeuren:

- na echtscheiding De wet schrijft voor dat na echtscheiding één der ouders tot voogd wordt benoemd. Hij wordt dan oudervoogd, benoemd door de rechtbank;
- na overlijden van één der ouders wordt de ander automatisch voogd;
- een meerderjarige ongehuwde moeder wordt bij de geboorte van haar kind automatisch oudervoogd.

ad b. van derde-voogdij spreken wij wanneer niet één der ouders, maar een ander, een derde dus, voogd wordt over een minderjarige. Ook van derde-voogdij is in drie gevallen sprake:

- bij overlijden van beide ouders. De kantonrechter benoemt dan een derde tot voogd.
- wanneer een minderjarige ongehuwde moeder een kind krijgt, (zij staat dan ook zelf nog onder gezag) kan zij (nog) geen voogd over haar kind worden. In dat geval benoemt de kantonrechter een derde tot voogd.
- wanneer een of beide ouders het gezag verliezen na ontzetting of ontheffing wordt een derde tot voogd benoemd.

Het is goed zich te realiseren dat derde-voogdij niet alleen kan worden opgedragen aan een natuurlijke persoon, maar ook aan een rechtspersoon (een voogdij-instelling). Een voogdij-instelling wordt bijna altijd tot voogd benoemd na ontzetting

of ontheffing van de gezagdragende ouder(s), maar ook bij wezen en kinderen van minderjarige ongehuwde moeders komt het regelmatig voor dat een voogdij-instelling voogd wordt. Ontzetting en ontheffing zijn niet onherroepelijk. Herstel en voogdijwijziging (door middel van een rechterlijke uitspraak) zijn mogelijk.

In alle gevallen van voogdij is er steeds een *toeziende voogd*, die benoemd wordt door kantonrechter of arrondissementsrechtbank.

De wetgever is er vanuit gegaan dat het wenselijk is dat het gezag over een minderjarige door twee personen wordt uitgeoefend. Ontbreekt er dus één na overlijden, echtscheiding of ongehuwd-moederschap dan wordt deze leemte aangevuld door de persoon van de toezienende voogd. Deze functie heeft betrekkelijk weinig inhoud, het wezenlijke gezag is in handen van de voogd.

Alleen wanneer de voogd plotseling komt te ontbreken neemt de toezienende voogd tijdelijk de functie over. Ook heeft hij een taak met betrekking tot de controle op het financieel beheer van de voogd over het vermogen van de minderjarige, terwijl zijn toestemming vereist is bij het aangaan van een huwelijk door de minderjarige.

De functie van toezienende voogd houdt niet in dat deze het recht heeft het kind te bezoeken, een kwestie die zich nogal eens voordoet na echtscheiding.

Soms is het beter dat een toezienende voogd niet het recht heeft een kind te bezoeken. Het zou een averechste uitwerking kunnen hebben op het kind zelf en op bijvoorbeeld de moeder van het kind; beiden kunnen daardoor uit hun evenwicht geraken. Dit behoeft echter lang niet altijd het geval te zijn. Het is dan ook een punt dat nogal in discussie is of de oudervoogd en de toezienende voogd niet een bezoekrecht moeten hebben.

Enkele nadere gegevens met betrekking tot de voogdij.

Van *voogdijkinderen* is sprake, wanneer het gezag over hen niet aan een natuurlijke persoon is opgedragen, maar aan een vereniging. De vereniging die de voogdij voert bestelt of de kinderen verder worden opgevoed in een pleeggezin of in een inrichting. In ons land zijn er 18.500 voogdijkinderen.

De wet biedt ook de mogelijkheid een kind onder toezicht te stellen, wanneer zoals de wet zegt, 'bedreiging met lichamelijke of zedelijke ondergang aanwezig is'. Een dergelijk verzoek wordt gewoonlijk gedaan door de Raad voor Kinderbescherming.

Voor de periode van 1 jaar wordt dan een gezinsvoogd door de kantonrechter benoemd. Deze moet, naast de ouders, leiding geven aan het kind. Men spreekt ingeval van ondertoezichtstelling van gezinsvoogdijkinderen. Het voordeel van deze vorm van voogdij is, dat als regel kind en ouder bij elkaar blijven en dat de ouderlijke macht blijft bestaan. Wordt een kind toch buitenshuis geplaatst, dan is er sprake van 'kinderrechterkinderen'; dit mag maximaal 2 jaar duren.

Van de kinderen, die onder voogdij staan vormen de gezinsvoogdijkinderen de grootste groep; nl. ruim 21.000.

Hiernaast bestaat nog het z.g. 'vrije patronaat', dat geheel op vrijwillige

basis berust. Ouders vragen dan zelf de hulp van een gezinsvoogd bij een vereniging voor gezinsvoogdij.

In de meeste gevallen ontstaat gezinsvoogdij langs burgerrechtelijke weg. Nederland kent echter ook de *strafrechtelijke ondertoezichtstelling* (plm. 2.000 kinderen). Oplegging daarvan vindt plaats wanneer een kind een strafbaar feit heeft gepleegd en het er op lijkt, dat de levensinstelling van het kind gevaar voor zijn eigen toekomst oplevert.

Naast de beide genoemde groepen zijn er nog de gestrafte kinderen. Dat zijn de kinderen, die een misdrijf hebben gepleegd. Per jaar zijn er dat ruim 5000; zij vallen in overwegende mate in de leeftijdscategorie van 12 tot 16-jarigen. Voor een deel krijgen zij bij veroordeling kinderstraffen (van een standje, via een boete tot een tuchtschoolstraf) voor een deel wordt een van de kindermaatregelen genomen. Soms is dat ondertoezichtstelling maar het kan ook *terbeschikkingstelling van de regering* (t.b.r.) zijn. In principe geldt die maatregel onbepaald, maar iedere twee jaar wordt nagegaan of de maatregel voor betrokkene gehandhaafd moet blijven. T.b.r.-kinderen — 'regeringskinderen' genoemd — worden of in inrichtingen of in pleegezinnen opgevoed.

Van de Nederlandse voogdijkinderen is 53 pct. in een pleegezin en 47 pct. in inrichtingen.

4. JEUGDBESCHERMING EN JUSTITIE

De voormalige staatssecretaris van justitie, prof. dr. D. Wiersma, heeft een nota doen uitgaan over een nieuwe opzet voor de kindbescherming. Deze nota is thans in discussie bij de organisaties van de particuliere kindbescherming, te weten de voogdij- en gezinsvoogdij-instellingen en de inrichtingen.

KNELPUNTEN

Allereerst signaleert de nota de huidige *knelpunten* in de kindbescherming.

1. Er is een gebrek aan continuïteit in de hulpverlening door de vrij regelmatig voorkomende overgang van de ene maatregel naar de andere. Hierdoor ontstaat een breuk in de continuïteit van het beleid en in de persoonlijke continuïteit in de hulpverlening aan het kind.

2. De huidige verenigingen voor voogdij en gezinsvoogdij zijn voortgekomen uit het particuliere initiatief. Ze zijn willekeurig over het land verspreid. Er zijn 108 voogdij-instellingen en 57 gezinsvoogdijverenigingen. Vele daarvan zijn te klein om over te kunnen gaan tot specialisatie door beroepskrachten.

3. De hulpverlening in moeilijke gevallen komt vaak in het gedrang omdat de instellingen weigeren of te lang aarzelen om de zeer moeilijk opvoedbare kinderen te begeleiden of op te nemen.

4. De klacht wordt veel gehoord dat kinderen ten onrechte of te lang in inrichtingen verblijven. De wens om een sluitende exploitatie te bereiken kan tot gevolg hebben dat er naar wordt gestreefd om de bedden bezet te krijgen of te houden. De samenstellers van de nota hebben geen behoorlijke adstructie van deze

klachten gekregen. Toch hebben zij de indruk dat die klachten niet geheel ongegrond zijn.

Hoewel zij het begrijpelijk achten dat de verenigingen streven naar een sluitende exploitatie en daarom trachten de bedden bezet te krijgen of te houden, kan hierin niet worden berust omdat in zulke gevallen het belang van het kind niet voorop staat.

5. Bij de uit-huisplaatsing is de verblijfplaats van het kind dikwijls onnodig ver verwijderd van het eigen milieu. Daardoor ontstaat het gevaar dat het kind van zijn omgeving vreemd wordt.

6. De justitiële kindbescherming bestaat uit een groot aantal organisaties en instellingen, die vaak onafhankelijk van elkaar opereren. Dit heeft een gebrek aan doorzichtigheid van de organisatie en een weinig doelmatige organisatievorm doen ontstaan.

UITGANGSPUNTEN VOOR NIEUWE EN BETERE ORGANISATIE JEUGDBESCHERMING

Vervolgens formuleert de nota een aantal *uitgangspunten* voor een nieuwe en betere organisatie van de justitiële jeugdbescherming.

1. Een snelle en deskundige hulpverlening vraagt om een duidelijke organisatie, die kwalitatief tot de hulpverlening in staat is.

2. Organisatorische en persoonlijke continuïteit bij de hulpverlening kan worden bereikt door samenvoeging van voogdij- en gezinsvoogdijverenigingen tot één *jeugdbeschermingsinstelling* per regio.

Deze instelling moet van voldoende omvang zijn om door het aantrekken van medewerkers die tot verschillende disciplines en levensbeschouwing behoren, zowel specialisatie en adequate hulpverlening als gewenste begeleiding vanuit een levensbeschouwelijke achtergrond mogelijk te maken. Hulp moet zo lang mogelijk plaatsvinden in het eigen milieu van het kind.

3. De *uit-huisplaatsing* is één van de middelen tot hulpverlening. De plaatsing zal zo dicht mogelijk bij de omgeving, waaruit het kind afkomstig is, moeten geschieden. Het contact van het kind met het eigen milieu moet zoveel mogelijk onderhouden blijven. Aan elke uit-huisplaatsing dient observatie (intern of ambulant) vooraf te gaan.

4. Bij de *regionale organisatie* wordt beoogd dat per regio het pakket van voorzieningen in overeenstemming moet zijn met de vraag naar inrichtingsplaatsen. Voor deze regio is aansluiting gezocht bij de geografische grenzen van de rechtsgebieden.

Voor de externe jeugdbescherming komt *het arrondissement* het meest in aanmerking, voor de interne jeugdbescherming de rechtsgebieden van de *gerechtshoven*. De nota stelt tevens regionale organen (*districtsbureaus*) voor interne jeugdbescherming voor, die de behoefte aan kwantitatieve en kwalitatieve vernieuwing van de inrichtingscapaciteit in ieder gebied moeten signaleren.

Hierdoor kunnen vraag en aanbod van inrichtingsplaatsen zo goed mo-

gegevens nog niet mogelijk was een structuurschets voor de gehele bijzondere jeugdzorg te geven.

LEVENSBESCHOUWELIJK ELEMENT

De nota stelt meermalen dat het levensbeschouwelijke element in de jeugdbescherming gewaarborgd moet blijven. Het is echter zeer de vraag wat hiervan in de voorgestelde opzet terecht komt. Wanneer de voogdij- en gezinsvoogdijverenigingen per regio worden samengevoegd tot één jeugdbeschermingsinstelling waarbinnen dan de verschillende godsdienstige en levensbeschouwelijke richtingen zijn vertegenwoordigd, is er geen plaats meer voor zelfstandige verenigingen op levensbeschouwelijke grondslag. Wel gaat de staatssecretaris er bij deze opzet vanuit dat bij de instelling medewerkers van diverse godsdienstige en levensbeschouwelijke richtingen werkzaam zijn, die een pupil van dezelfde godsdienstige of levensbeschouwelijke richting kunnen begeleiden.

Wanneer de ouders van een minderjarige uit de ouderlijke macht zijn ontheven of ontzet, dan kan de kinderrechter de voogdij over dit kind opdragen aan een voogdijvereniging. Bij het nemen van die beslissing moet de rechter letten op de godsdienstige gezindheid van deze minderjarige en het gezin waaruit hij komt, zo bepaalt artikel 302, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek. De uitoefening van de voogdij geschiedt door het bestuur van de vereniging. De voogd treedt in dit geval in alle rechten van de ouders. Het is dan ook legitiem dat het kind dan ook overeenkomstig de godsdienstige of levensbeschouwelijke richting van het gezin van waaruit het kind afkomstig is wordt opgevoed.

Wordt een kind ingevolge een uit-huisplaatsing in een inrichting opgenomen dan mag worden verondersteld dat de ouders willen dat hun kind overeenkomstig de eigen godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging wordt begeleid.

Een kind, dat uit het eigen milieu wordt gehaald in de inrichting, die voor zekere tijd het gezinsvervangende milieu wordt dient hier eenzelfde godsdienstige of levensbeschouwelijke klimaat aan te treffen. Of wordt dit ook in de A.R.-kring een achterhaalde visie?

Vanuit dit gezichtspunt echter is het zeer de vraag of de door de staatssecretaris beoogde structuur hiervoor de noodzakelijke garantie biedt.

5. ADOPTIE

Adoptie wordt wel de meest pijnloze manier van kinderen krijgen genoemd. Het is echter beslist geen gemakkelijke manier, en er is veel tijd mee gemoeid. De bij adoptie te volgen procedure brengt eveneens veel spanning en onzekerheid mee. Adoptie maakt het mogelijk een minderjarige, behorende tot een bepaalde familie d.m.v. een rechterlijke uitspraak te doen overgaan naar een andere familie.

Bij de adoptie worden de burgerlijke betrekkingen van het kind met zijn natuurlijke ouder(s) verbroken en ontstaan nieuwe familie-rechterlijke betrekkingen tussen de adoptiefouders enerzijds en het kind anderzijds. Na de adoptie heeft het kind geen enkele verplichting meer jegens zijn natuurlijke ouders maar wordt

gelijk op elkaar worden afgestemd. Deze districtsbureaus dienen te ressorteren onder een landelijk orgaan, het *Nationaal Verbond voor Jeugdbescherming*. Van dit Verbond zouden de jeugdbeschermingsinstituten en de goedgekeurde inrichtingen deel moeten uitmaken. Een afdeling van de districtsbureaus kan fungeren als centraal contactorgaan voor die inrichtingen in de betreffende regio.

5. De *jeugdrechter* neemt in het geheel van de justitiële jeugdbescherming een belangrijke zij het thans andere plaats in. Hij controleert of de opvattingen die hem worden voorgelegd over wat er moet gebeuren door hem kunnen worden bekrachtigd. Voor wat de uitvoering van zijn beslissingen betreft waarmee de kinderrechter thans nog zelf is belast houdt de jeugdrechter toezicht op de jeugdbeschermingsinstellingen aan welke de bevoegdheid m.b.t. het gezag over het kind zijn toegekend.

5. De raad voor de jeugdbescherming is het adviesorgaan voor de jeugdrechter. Hij kan onderzoeken instellen naar de aard van de moeilijkheden die hij aantreft of die hem zijn voorgelegd. Voorgesteld wordt deze Raad — als het meest deskundige orgaan — ook te belasten met de procedure rond de adoptie, wat tevens de doorzichtigheid (slechts één instantie) bevordert.

PLAATSBEPALING JEUGDBESCHERMING

Reeds lang wordt er een discussie gevoerd over de plaatsbepaling van de jeugdbescherming. Velen zijn voorstander van de gedachte, de jeugdbescherming los te maken van het ministerie van justitie en een plaats te geven in een totaal jeugdwelzijnsbeleid. De jeugdbescherming heeft raakvlakken met justitie, met cultuur, recreatie en maatschappelijk werk en met volksgezondheid.

De nota wijst echter op de speciale relatie met de rechterlijke macht en zij geeft er diensgevolge de voorkeur aan de jeugdbescherming onder de zorg van de minister van justitie te laten. Deze justitiële jeugdbescherming wordt gezien als een speciale vorm van bijzondere jeugdzorg.

Ook de voorgestelde regionale indeling moet volgens de nota aansluiten bij de grenzen van de arrondissementen en die van de gerechtsnoven.

De vraag rijst echter of hiermede in de jeugdbescherming niet te veel het justitiële element naar voren komt. Hulpverlening via de kinderrechter wordt nog te dikwijls als straf gezien.

Het justitiële karakter van de jeugdbescherming kan de belangenbehartiging van de pupillen belemmeren.

Oud-staatssecretaris prof. Wiersma stelde ook dat het door gebrek aan

MILIEU BEHEER

DOCUMENTATIE GESPREKSGROEPENWERK A.R.P. SEIZOEN 1971-1972

1. INLEIDING

De laatste jaren zijn vrij plotseling de woorden milieu en milieubeheer in de aandacht gekomen. Verwonderlijk is dat niet, omdat water, lucht en bodem, in toenemend tempo zichtbaar vervuilen. Minder vanzelfsprekend is, dat de zichtbare vervuiling reeds een breder kring van mensen zoveel zorgen heeft gebaard, dat meer en meer de aandacht gericht wordt ook op de onzichtbare vervuiling en de nog maar weinig merkbare verarming van de ons omgevende natuur; daarmee op de werkelijke omvang van de milieu-aantasting en de consequenties ervan voor het leven op aarde.

Met deze bewustwording is het onderwerp milieubeheer ook een politiek onderwerp geworden, omdat de aantasting van het leefmilieu ten nauwste blijkt samen te hangen met de inrichting en het functioneren van onze maatschappij.

Het is daarom logisch en noodzakelijk, dat de problemen rondom het milieubeheer ook binnen Anti-Revolutionaire kring volop in discussie komen. Het gespreksgroepenwerk speelt daarbij een zeer belangrijke rol.

De discussies over de milieu-aantasting worden (nog) veelal beheerst door het gezichtspunt *hinder*. Men legt dan de grootste nadruk op ontstierend rondliggend afval, op troebeling van water, waardoor zwemmen en vissen wordt bemoeilijkt, op stank en op lawaai.

Van meer wezenlijke betekenis is het uitgangspunt *gezondheid*, waaraan de milieu-aantasting schade toebrengt. Van het leggen van accent op deze kant van de zaak is iets te merken in de samentrekking van Volksgezondheid en Milieuhygiëne tot een afzonderlijk departement.

Beide aspecten, hinder en gezondheid, hebben betekenis. Een accent op hinder veronderstelt in de eerste plaats dat wij, dat de mens, ermee kan leren leven, en vervolgens dat men gemakkelijk over de betekenis, de ernst van milieu-aantasting van *mening* kan verschillen, al naar gelang men hinder *ondervindt*. Nadruk op gezondheid geeft aanknopingspunten voor een ethisch gefundeerde, scherper omschreven en meer objectieve beschouwing. Nadeel is daarbij echter nog, dat de mens een te centrale plaats behoudt en de allesbepalende maatstaf blijft voor wat er met de hem omringende omgeving mag gebeuren.

Een 'gezonde' beschouwing van de milieu-problemen dient dan ook in een ander, breder kader te worden geplaatst, dat de *eenheid van de levende natuur* in rekening brengt. De christen heeft als opdracht, de aarde te bouwen en te bewaren en die opdracht plaatst hem voor de volle, persoonlijke en collectieve verantwoordelijkheid voor wat hij in de schepping aanricht. Als wij zien hoe de mens zich onder de meest uiteenlopende en barre omstandigheden kan handhaven en gezond blijven dan kan het uitgangspunt gezondheid dankzij zijn technisch vernuft, er gemakkelijk toe leiden dat de mens de degradatie van het totale *natuurlijk leefmilieu* laat voortschrijden tot het punt waar de ontstane woestijn zelfs hem te bar wordt. Nu heeft God ons de macht gegeven, om in de schepping in te grijpen, maar het gebruik dat wij van die macht maken bepaalt, of wij aan de opdracht tot bouwen en bewaren voldoen. Daarbij is het blote voortbestaan van de schepping en

van onderdelen daarvan een voor de hand liggend richtpunt voor de verantwoordelijkheid die wij dragen. Om te begrijpen dat de levende natuur één en ondeelbaar, en dus de menselijke verantwoordelijkheid ondeelbaar is, dwz. die hele natuur omvat, is een inzicht noodzakelijk in de samenhang en het samenspel van alle levensvormen op onze aarde. Wij zullen nu eerst trachten, daarvoor elementen aan te dragen.

2. EENHEID EN KRINGLOOP

Veruit de meeste levende wezens hebben voor hun bestaan nodig: water, voedsel en lucht. Geen wonder dan ook, dat leven uitsluitend aan het aardoppervlak voorkomt, waar deze drie basisvoorwaarden aanwezig zijn. Het aardoppervlak wil zeggen, wat het water betreft: in hoofdzaak de bovenste laag tot een diepte van ca. 20 m.; wat het land aangaat: eveneens de bovenste laag tot een diepte van (gemiddeld) 50 tot 100 cm. In verhouding tot de grootte van de aarde — de middellijn is 12.500 km lang — is de leven bevattende, 'vruchtbare' laag slechts vliesdun. Hij wordt afgedekt door de ook maar heel dunne en ijle mantel van de atmosfeer.

Lucht, land en water spelen een voor het bestaan van het leven even belangrijke rol. Water is de drager van alle leven, anders gezegd, alle levensverschijnselen spelen zich in water af. De zeeën, die viervijfde van de aarde bedekken, vormen dan ook de bron, van waaruit iedere levensvorm van 'sappen' wordt voorzien. Immers, ook al het zoete water op het land is van de zee afkomstig. Door de opname van zonne-energie in de vorm van warmte verdampt er zeewater, waardoor in de atmosfeer altijd waterdamp aanwezig is. Elders condenseert een deel daarvan weer tot een of andere vorm van neerslag, waarbij warmte vrijkomt. Tussen de verdampings- en neerslagzones ontstaan luchtstromingen. Op deze manier bepaalt de zee, onder invloed van de zon, in zeer belangrijke mate de klimaten middels vochtigheid, bewolking, neerslag en wind.

De lucht is een mengsel van een aantal gassen. Ongeveer vier-vijfde is stikstof, een-vijfde is zuurstof en een heel klein deel, drie honderdste procent, is koolzuurgas of kooldioxyde. Verder zijn er nog kleine hoeveelheden van andere gassen, die hier niet ter zake doen. De genoemde bestanddelen, kooldioxyde, zuurstof en stikstof, en de altijd aanwezige waterdamp, maken plant, dier en mens het leven mogelijk door hun deelname aan de altijd voortdurende processen van opbouw en afbraak, die de stofwisseling, liever nog de stofkringloop van het leven vormen. Zuurstof is betrokken bij een soort verbranding van stoffen als suikers en vetten, die in het levend organisme opgeslagen zijn. Daarbij komt de energie vrij, die dient voor het in

stand houden van de temperatuur, voor de voortbeweging e.d. Bij die verbranding ontstaat als regel ook kooldioxyde dat door bijvoorbeeld uitademen of op een meer passieve manier in de lucht terecht komt, en water, dat als damp wordt uitgescheiden.

Groene planten kennen naast dit proces van verbranding een ander, dat zich afspeelt tijdens de periodes, waarin zij door zonlicht worden beschonen. Het is de zogenoemde assimilatie, een proces dat vrijwel tegengesteld is aan het verbrandingsproces dat de ademhaling kenmerkt. Bij de assimilatie worden onder invloed van het zonlicht water uit de bodem of (voor waterplanten) het omringend water en *kooldioxyde* uit de lucht, (resp. opgelost in het omringende water) tezamen chemisch omgezet tot allerlei opbouw materialen (eiwitten, cellulose) en energie leverende reserve stoffen (suiker, zetmeel, vet). Zouten die met het water worden opgenomen spelen hierbij een niet te verwaarlozen rol (fosfaten, nitraten, kalium, magnesium enz.). Voorts komt bij de assimilatie zuurstof vrij, dat weer door dezelfde planten en door alle andere levende wezens die er behoefte aan hebben, kan worden gebruikt voor de ademhaling.

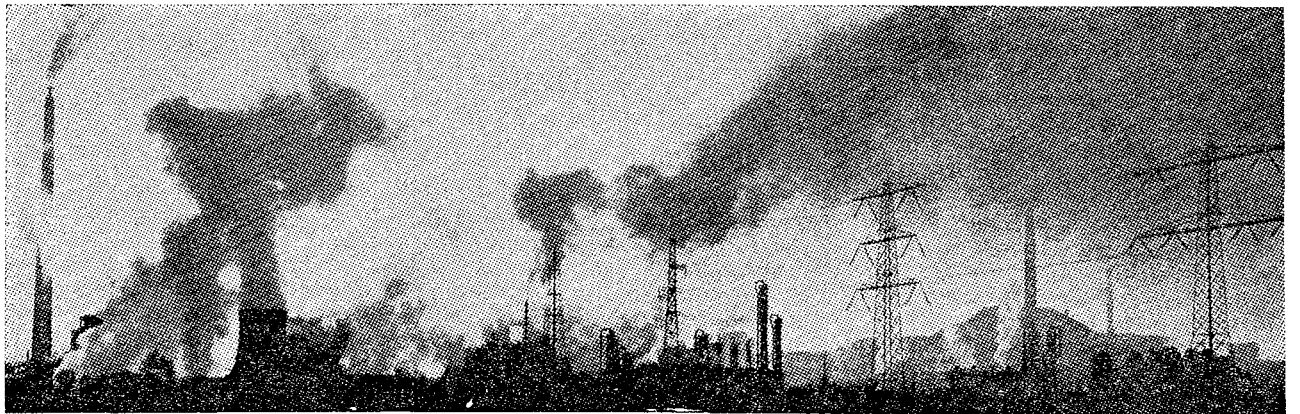
3. ENERGIE

Assimilatie bindt dus kooldioxyde en water, en levert zuurstof; ademhaling verbruikt zuurstof en produceert kooldioxyde en water. Beide processen vullen elkaar precies aan, aangezien de atmosfeer, als de levende natuur aan zichzelf wordt overgelaten, een constante samenstelling houdt. Wel gaat kennelijk het assimilatie proces veel sneller dan de ademhaling, omdat alleen de *groene* planten, en alleen zolang het zonlicht ze beschijnt, voldoende opbouw- en reservestoffen vormen, niet alleen om zelf zonder onderbreken te kunnen ademen en te kunnen groeien, maar ook om de niet-groene planten en alle dieren te doen groeien en in het leven te houden. De zon levert daarbij de drijfkracht. Hij is als het ware de centrale die de ingewikkelde levens'fabriek' draaiende houdt. De energie die in de vorm van licht op aarde valt wordt door de planten vastgelegd in de vorm van bouw- en reserve stoffen die het leven, in welke vorm dan ook, mogelijk maken. Ergens in het systeem komt de zonne-energie in andere vorm, als warmte-bewegings-energie e.d., weer vrij.

Alle chemische processen, zeker die waarbij ingewikkelde stoffen worden samengesteld uit eenvoudige, eisen toevoer van energie om te kunnen verlopen. Nu zijn vrijwel alle levensvormen in laatste instantie aangewezen op zonne-energie. En de groene planten zijn de enige vormen die deze energie, dankzij hun groene

kleurstof, kunnen vastleggen. Daarbij produceren zij dan voor de meeste levende wezens onontbeerlijke zuurstof. De groene planten vormen zo de basis, het fundament van het hele levenssysteem. Alle leven is, direct of indirect, afhankelijk van de groene plant. Dat is ook direct duidelijk, als we de relatie van een levensvorm tot zijn voedselbron als een schakel zien in een keten, en die keten tot de oorsprong volgen. Altijd is die oorsprong de groene plant. Enkele voorbeelden van voedselketens zijn: groene plant, veldmuis; groene plant, sprinkhaan, bosmuis, bruine beer; (in zee) plantaardig plankton (wieren, algen e.d.), dierlijk plankton (minuscule kreeftjes, vlooien e.d.), haring, kabeljauw. De mens als alleseter staat in feite aan het eind van vele voedselketens. Het woord *eind* heeft alleen zin binnen het kader van dit betoog. Een werkelijk einde heeft geen enkele voedselketen omdat alle leven in een kringloop is opgenomen. De grote dieren, en ook de mens, fungeren ten slotte na hun dood weer als voedsel van kleinere, grotendeels zelfs van de kleinste levensvormen en, in totaal verteerde, opgeloste toestand, van de (groene) plant. Desondanks is het begrip: eind van de voedselketen, een nuttig begrip, omdat zal blijken dat sommige vormen van milieu-verontreiniging het milieu aantasten in die zin, dat zij van allerlei voedselketens de 'eind'schakel vernietigen, en zo de natuurlijke kringloop van de stof verbreken.

Het land als drager van levende materie verschilt principieel niet sterk van de zee. Het verschil met de zee is voornamelijk van kwantitatieve aard. In het algemeen zijn op het land de noodzakelijke voedingsstoffen voor plantengroei in geconcentreerder vorm aanwezig en draagt het land dus per oppervlakte eenheid veel meer levende materie'. Het draagt dan ook voor 60 pct. bij in de produktie van atmosferische zuurstof en heeft een overeenkomstig aandeel in de omzetting van kooldioxyde en stikstof. Alleen komen de voedingsstoffen op het land ook veel grilliger verspreid voor dan in zee. De begroeiing is daardoor veel onregelmatiger. Voorts kent het land veel groter verschillen in vochtigheidsgraad, temperatuur, luchtcirculatie en belichting dan de zee. Aan al die verschillende omstandigheden hebben zich allerlei levensvormen aangepast, zodat ten slotte de veelvormigheid en complexiteit van de levende natuur op het land groter is dan in de zee. Het land heeft daardoor weer meer weerstand tegen verandering en beschadiging. De zee is kwetsbaarder. Juist zoals het breken van een verbinding in een fijnmazig net veel kleinere gevolgen heeft voor het net als geheel dan een overeenkomstige gebeurtenis in een grofmazig net.

4. WAT GEBEURT ER ?

Het bestaan van het leven hangt met lucht, land, water en niet te vergeten licht samen. Het speelt zich in de wisselwerking tussen deze elementen af. Verbreken van samenhang kan alleen het einde van het leven ten gevolge hebben. Tot dat verbreken is dan ook geen enkel schepsel in staat, behalve de mens. De hedendaagse mens heeft door het toepassen van wetenschappelijke en technologische ontdekkingen een geweldige invloed gekregen op de levende natuur. Door die invloed met een te weinig vooruitziende blik en een te gering verantwoordelijkheidsbesef uit te oefenen verontreinigt hij nu water, lucht en bodem, belemmert de wisselwerking daartussen, vernietigt allerlei levensvormen en verstoort zodoende het totale biologische evenwicht; van welke verstoring hij de gevolgen — ook voor zichzelf — met voortdurend nieuwe kunstgrepen tracht te verhelpen. Wat zijn de symptomen van de optredende veranderingen?

A. WATER

Waterverontreiniging is een van de bekendste soorten van milieu-aantasting. De verontreiniging van de zeeën wordt hoofdzakelijk door de rivieren aangevoerd. Voor een deel is zij het gevolg van dumping door schepen van stoffen die al te kwalijk of gevaarlijk zijn om via de rivieren te worden geloosd, dan wel te 'lastig' om aan land te worden gebracht (afgewerkte olie) om daar te worden vernietigd.

Er is een kwantitatief probleem: Van overigens afbreekbaar, voor organismen in het water verteerbaar materiaal wordt zoveel aangevoerd dat die organismen zich overmatig vernieuwen en uiteindelijk de toevoer toch niet aankunnen. Zij verzamelen zich, uit behoefte aan zonlicht en zuurstof, aan de oppervlakte, tezamen met het verderende vuil en sluiten als een dikke drab het water af. Het wordt daardoor langzaam een brei, waarin het verteeringsproces niet alleen wordt vertraagd, maar door zuurstofgebrek ook allerlei afwijkende wegen volgt die tot het ontstaan van giftige en stinkende stoffen leiden. Het zuurstofgebrek maakt ook het leven onder het wateroppervlak onmogelijk, het water wordt dood water. Op kleine schaal kan men dit verloop al zeer vaak waarnemen in sloten en vaarten. Op de duur zal ook de zee dit proces ondergaan.

Er is ook een kwalitatief probleem. Hierbij gaat het om stoffen die gewoonlijk niet in zulke grote hoeveelheden worden aangevoerd, en soms zelfs in slechts zeer kleine hoeveelheden aanwezig zijn, maar die een min of meer giftige werking hebben op het leven in het water rechtstreeks (kwikzouten bv.) dan wel door geleidelijke ophoping via voedselketens in grotere waterdieren (DDT, PCB's). Veel van deze dieren worden met uitsterven bedreigd, evenals een aantal watervogels, terwijl de mens als viseter erdoor in zijn gezondheid wordt aangetast. Vergiftiging aan de basis van de voedselketens (door kwik- en andere metaalzouten etc.) is bezig, op langer termijn de totaliteit van het leven in het water onmogelijk te maken. Deze vorm van verontreiniging vooral versterkt het kwantitatieve probleem doordat het teveel aan verteerbare stof door minder (micro) organismen moet worden omgezet. Verder is daar nog de chemische afval, gewoonlijk van onbekende aard en werking waarmee vooral de

zee nagenoeg vrijelijk wordt belast, alsmede de afgewerkte olie, waarvoor hetzelfde geldt. De toenemende radioactieve verontreiniging van het water door lozing en dumping vormt een afzonderlijk — en bijzonder — gevaar.

Een derde probleem, tot nu toe alleen bij binnenwateren spelend, is de opwarming door gebruik koelwater van vooral elektrische centrales. Ook te warm geworden water gaat dood. De temperatuur mag niet verder dan tot ca. dertig graden oplopen. Gezien de enorme rol die het water, de zee vooral, speelt in de zuurstofproductie van de wereld, is behoud van het natuurlijk evenwicht erin van het allergrootste belang.

B. LUCHT

Er is een kwantitatief probleem: De duidelijk zich versnellende toename van het percentage kooldioxyde in de lucht. Bij de omzetting door verbranding van kolen en olie voor de energie-opwekking ontstaat vnl. kooldioxyde en waterdamp. Kennelijk wordt nu het kooldioxyde in zulke enorme hoeveelheden uitgestoten dat de groene planten het niet meer allemaal weer vast kunnen leggen in levende materie. Dat is een in wezen zeer ernstig verschijnsel, omdat de produktie van het gas voortdurend toeneemt, en daarnaast de groene gebieden van de aarde steeds verder in omvang worden teruggedrongen. Hierdoor kunnen op den duur zeer ingrijpende veranderingen in de atmosfeer, en daarmee in de heersende klimaten optreden, die voor 't voortbestaan van 't leven van verstrekkende konsekwenties zijn. De grote hoeveelheden rook, roet en stof spelen daarbij slechts een ongunstige rol.

Het kwalitatieve probleem is weer het probleem van de stoffen die in de atmosfeer niet thuishoren, de typische verontreinigingen, waarvan het zwaveldioxyde naar hoeveelheid gemeten het belangrijkste is. Het nare van deze stof is dat hij na omzetting in de atmosfeer als zwavelzuur neerregent, waardoor bodem en oppervlaktewater langzaam verzuren, zodat ook hierdoor de plantengroei wordt bemoeilijkt. Op veel kleinere schaal komen voor de stikstofoxyden. Zij zijn veel meer direkt gevaarlijk, omdat ze 'n grote rol spelen bij de vorming van de zgn. smog, en ook rechtstreeks voor allerlei levensvormen schadelijk zijn. Naast wat minder belangrijke gassen spelen fijne deeltjes als rook en stof een belangrijke rol, in de weersvorming met name, en worden steeds belangrijker de radioactieve gassen en zwevende deeltjes die afkomstig zijn van — in vroeger jaren — kernbomexplosies en van kerncentrales.

C. BODEM

Ook hier is sprake van verteerbaar materiaal, dat als overbemesting fungeert, en van onverteerbaar — neutraal dan wel giftig — afval. Het eerste is voor het land nauwelijks een probleem, maar komt uiteindelijk in het water terecht en leidt daar tot overbelasting. Het tweede vormt een groot en bekend vraagstuk. De neutrale afval

brenkt met zich mee afvoer-, verwerkings- en stortingsproblemen. Het ruimtebeslag door storting (huis- en industrievuil) en opslag (auto-wrakken) is reeds aanzienlijk.

Van de giftige stoffen die in kleine hoeveelheden voorkomen zijn de meeste insecten- en schimmeldodende middelen, of ook onkruidverdelgers die in land- en tuinbouw worden gebruikt. Vele uiterst nuttige landdieren als roofvogels worden door insecten- en schimmeldodende middelen met uitsterven bedreigd, terwijl deze stoffen in aanzienlijke mate tot de vergiftiging van het oppervlaktewater bijdragen. Van diverse onkruid dodende middelen zijn de laatste jaren voor de menselijke gezondheid zowel als voor het leefmilieu als geheel zeer schadelijke nevenwerkingen bekend geworden. De sluipende aantasting die al deze stoffen in het levenssysteem veroorzaken is van een grote reikwijdte. Vaker dan wordt vermoed vinden lokaal echter ook op zeer grote schaal stortingen van uiterst giftige chemicaliën in de bodem plaats, zoals de arsenicum- en cyanideschandalen in Duitsland onlangs hebben geleerd.

D. PLANTEN- EN DIERENWERELD

Door verontreiniging en vergiftiging, en daarmee vernietiging van voedselbronnen en verbreken van voedselketens, sterven voor onze ogen plant- en diersoorten uit. Daarnaast dringen de groeiende mensenmassa en het toenemend beslag dat die massa op de ruimte legt (voor de aanleg van wegen, vliegvelden, havencomplexen, parkeerterreinen e.d.) het voor planten en dieren beschikbare areaal steeds verder terug. Daarmee wordt niet alleen het totale bestand aan levende wezens verkleind, maar treedt tevens een vermindering van de soortenrijkdom, van de complexiteit van het gehele levenssysteem in, die voor de stabiliteit, de weerstand tegen beschadiging en verandering van zo geweldige betekenis is.

5. KRINGLOOP DOORBROKEN

We hebben al gezien hoe de hele levende natuur in een ingewikkeld samenspel met land, lucht en water is betrokken als 'producent' en tegelijk als 'produkt'. Van de levende materie is door de beperkte 'vruchtbaarheid' of liever 'draagkracht' van de omgeving a.h.w. een beperkte hoeveelheid bestaanbaar, zodat de voortdurende vernieuwing neerkomt op het deelnemen aan een kringloop. Een kringloop die een dynamisch en uiterst subtiel evenwicht tussen alle componenten van de biosfeer — de totaliteit van alle leven in samenspel met de voor zijn bestaan noodzakelijke omstandigheden — in stand houdt.

De kringloop van het leven wordt nu op allerlei manieren door menselijke activiteit doorbroken en verstoord. De symptomen daarvan zijn boven beschreven. Een beperkte verstoring is mogelijk. Van incidentele schakels in de keten vangt de natuur het wegvallen op door het zoeken van 'omwegen'. Er komen nieuwe schakels voor in de plaats en een nieuw

evenwicht stelt zich in. Dit instellen verloopt gewoonlijk moeilijk, het vergt een lange tijd. In de huidige tijd verloopt de verstoring sneller dan het proces van *herstel*, zodat zich door de toenemende vernietiging, verarming en uitputting een degradatie van de biosfeer aan ons voordoet. Het is daarbij onvermijdelijk dat op een gegeven, nog onbekend moment aan bepaalde minimumvoorwaarden voor het instandhouden van de kringloop niet meer wordt voldaan. Dan zijn er twee mogelijkheden: Er stelt zich een nieuwe kringloop van veel kleiner omvang in, hetgeen betekent dat een groot aantal levensvormen verdwijnt en hoogstwaarschijnlijk de primitievere vormen overblijven. Of de kringloop als geheel, en daarmee het leven, houdt op te bestaan.

De meeste deelprocessen van de totale kringloop vinden nu nog wel plaats maar de eindprodukten worden soms al niet meer, en veel vaker niet meer snel genoeg, in de normaal aansluitende processen opgenomen en hopen zich op. De mens, die oorspronkelijk een normaal aandeel had in de totale kringloop van de 'levende materie' speelt nu in zoverre een buitengewone rol, als hij door zijn aantal en verspreiding, maar bovenal door zijn leefwijze, hard op weg is, essentiële schakels uit de kringloop te vernietigen. Door de groei van zijn aantal gebruikt de mens een steeds groter deel van de beperkte 'leef' capaciteit van de biosfeer uitsluitend voor zijn eigen behoeften. Vernietiging van bestaande levensvormen is daarvan het onvermijdelijk gevolg. In vroeger tijden werd de bevolkingsaanwas zo sterk door ziekten en honger uitgedund, dat hij slechts heel langzaam verliep. Sinds het einde van de vorige eeuw versnelt zich die groei ieder jaar en verloopt nu al vrijwel explosief. Ziekten en honger spelen namelijk een veel kleiner rol dan eertijds, maar er is geen enkele andere rem op de aanwas die functioneert.

6. MENSELIJKE LEEFWIJZE

Belangrijker is op dit punt echter nog de menselijke leefwijze. Het gaat om de grote en voortdurend verder opgeschroefde consumptie over de hele goederen- en dienstelinie. En om het hoog-technische karakter van die consumptie, het sterk onbiologische dus, dat de menselijke produkten meer en meer buiten de biologische kringloop trekt. Zo groeit in Nederland de bevolking maar met nauwelijks 1 pct. per jaar, zij het dat die aanwas met een kwart wordt vergroot door immigratie. Daar staat een groei van het ruimtebeslag tegenover die meer dan drie keer zo groot is, en die voor rekening komt van woningbouw, wegen, havens, industrie- en parkeer terreinen, drinkwaterbekkens, hoogspanningsleidingen etc. Ruimte die biologisch gevuld was en daardoor de natuurlijke kringloop in stand hielp houden, wordt zo, in veel sneller tempo dan de bevolking groeit, geheel of gedeeltelijk uitgeschakeld.

De ruimte wordt voor een groot deel benut voor de opvoering van een industriële produktie die niet alleen op die ruimte beslag legt, maar tevens het leefmilieu in en buiten die ruimte actief aantast. De elektriciteitsproduktie groeit nu met circa 10 pct. per jaar en is voor de algemene groei van de industrie een behoorlijke graadmeter. Op de toename van de produktie is een groei van de consumptie afgestemd. Voor auto's

bedraagt die 14, voor drinkwater 7 pct.

Een dergelijke vergrote produktie en consumptie tasten het milieu aan. Er ontstaat afval die in toenemende mate buiten de natuurlijke stofkringloop blijft. Daarmee komen in de wereld problemen van storting en — opnieuw — daaraan gekoppeld ruimtebeslag. Er ontstaan in de loop van de produktieprocessen verontreinigingen die aan bodem, lucht en water worden afgegeven en het natuurlijk milieu belasten — overbelasten ook — dan wel vergiften en vernietigen.

Industrie- en huishoudafval (groei resp. 10 en 7 pct.) leveren beide hun aandeel. De industrie-afval echter verreweg het grootste, gezien het feit dat milieuproblemen zich slechts in geïndustrialiseerde landen voordoen, al stralen de betrokken verschijnselen steeds verder over de wereld uit, en dat zij in die landen het eerst in industriekernen acuut worden. Natuurlijk is huishoudelijk afval in industriële landen ook anders van aard dan elders op de wereld, maar dat geeft alleen te sterker aan dat in de industrialisering zoals die bij ons functioneert, de bron van de bestaande problemen ligt. Dat kan ook nauwelijks anders want ieder industrie, chemisch proces is per definitie een vervuilend proces (er is altijd uitlaatgas, afvalwater, procesresidu etc.) en verreweg de meeste industriële activiteit is op chemische processen gebaseerd. Wij hoeven slechts te denken aan de fabricage van bouwmaterialen, metalen, brandstoffen, de opwekking van energie etc. In de levende natuur zijn daarentegen alle chemische processen onderdeel van een kringloop waaruit — netto — vrijwel geen afval overschiet.

De essentie voor milieubeheer, en de criteria daarvoor in de praktijk, zijn dus gelegen in het bevorderen, herstellen en instandhouden van de kringloop van de stof.

7. OMBUIGING PATROON

Zolang ons produktiestelsel zich beweegt langs de huidige lijn — die van uitsluitend economisch verantwoord toe name van efficiëntie en daling van prijs, van voortdurende groei per hoofd van de bevolking — en in het aanwenden van de middelen daartoe zoveel vrijheid bezit als nu, zal het aantastings- en vervuilingprobleem bestaan en toenemen. Het gaat dan ook om een wereldprobleem, omdat het produktiestelsel dat de huidige wereld domineert op de genoemde doelen is gericht en de wereldhandel daarop is afgestemd. De werkelijke modernisering van het industriële apparaat zou echter op langere termijn slechts kunnen samenvallen met het ombuigen van ons produktie- en consumptiepatroon, totdat aan de genoemde criteria vóór milieubeheer min of meer zou worden voldaan. Zij zou meer inhouden dan het inbouwen van deze criteria in het huidige stelsel, omdat dat de problemen niet tot oplossing zou brengen, al hebben velen de illusie van wel. Het kan hoogstens een eerste fase in de aanpak zijn, maar de omvorming van het stelsel zal niet kunnen uitblijven. Handhaving van de huidige produktie/consumptiespiraal en van de vrijheid, voor de instandhouding daarvan alle voorhanden middelen aan te wenden, gedooft geen inbouw van de beheerscriteria zonder meer, omdat het verbodsstelsel, dat die inbouw zeker met zich mee zou bren-

gen, de groei en de efficiëntie van het stelsel zou aantasten. Men zou in dat geval hoogstens komen tot een minimum aan verboden en een economisch optimum aan beperkende voorwaarden, zoals in feite geschiedt.

De beperkende maatregelen worden dan samengevat in een principe als 'de vervuiler betaalt' en vervat in het stellen van tolerantievoorwaarden, waarboven een vervuiling of aantasting niet mag uitgaan, op straffe van een heffing, evenredig aan de omvang van de verontreiniging. Zulke maatregelen leiden tot spreiding — en eventueel ook tot vermindering — van aantastende activiteiten enerzijds, tot vermindering van, betaling door het zoeken van omwegen in het produktieproces anderzijds, met behoud van produktiepatroon uiteraard.

Het zoeken van omwegen betekent dan het inzetten van 'reinigingsmethodes' die de verontreiniging tot beneden toegestane maxima moeten terugbrengen. Daarbij veroorzaken zij echter soms elders, ter plaatse van de vervaardiging van de ervoor benodigde apparatuur, en ter plaatse van de opwekking van energie ten behoeve van fabricage en werking van die apparatuur, nieuwe verontreiniging en aantasting. Men dient dus bij het toepassen van deze maatregelen niet alleen te letten op de oorspronkelijke luchtverontreiniging, die te niet wordt gedaan, maar ook op de nieuwe milieuverontreiniging die kan ontstaan. Men zal dus het netto-effect in ogenschouw moeten nemen.

8. MILIEUBEHOUD

Allereerst is nodig een uitbouw van het produktieapparaat. Deze moet er niet op gericht zijn het milieu verder te verontreinigen, maar de verontreiniging uit het milieu te halen, en geschikt te maken voor nieuwe grondstof. Dit kan bij voorbeeld gebeuren door loodonttrekking aan de lucht en door uit autowrakken schroot te maken. Op die manier doen afvalstoffen, die in het milieu terecht zijn gekomen, dienst als nieuwe grondstof.

Een deel van het wetenschappelijk onderzoeken ook van de investeringen moet daarop gericht zijn. De overheid dient dat met name te bevorderen. Een deel van de welvaartsstijging dient steeds daarvoor te worden opgeofferd. Wij zullen moeten leren aanvaardden, dat de particuliere consumpties daardoor minder kunnen gaan toenemen.

Een nieuwe produktie, op milieubehoud en daarmee op ons aller behoud gericht, zou zeker meer en meer op biologisch verantwoorde basis worden ingericht, en zoveel mogelijk van in de levende natuur voorkomende grondstoffen (b.v. uit ontwikkelingslanden afkomstig) uitgaan. Zij zou ook onder meer natuurlijke produktie-omstandigheden plaats vinden en de omvang van het afvalpakket op de opname-capaciteit van de levende natuur afstemmen. Zij zou een tendens inluiden, tegengesteld aan de heersende, die de goedkope van uitgangsmaterialen en eindprodukten — meer en meer van synthetische aard-, de razendsnel groeiende consumptie van energie, de geforceerde veroudering en voortbrenging van nutteloze en luxe goederen voorop stelt. Die wegens de noodzaak van expansie dwingt tot nutteloze opvoering van produktie en consumptie en uiteindelijk tot verbrekking van de kringloop van de levende natuur. De consequentie

daarvan is op langer termijn óf een ingrijpende verarming van die natuur, een scherpe vermindering van het aantal levensvormen, waardoor het menselijk leven noodgedwongen een sterk kunstmatig aspect zou krijgen, óf waarschijnlijker de vernietiging van de levende schepping.

Vele produkten en produktievormen zouden in een nieuw stelsel verboden moeten zijn. De kwantiteit van de produktie zou niet meer naar willekeur mogen worden opgevoerd. Dat zou ook niet meer kunnen, omdat de grens zou zijn gelegen in de mate waarin de hulpbronnen — zoveel mogelijk natuurlijke materialen — kunnen worden geëxploiteerd, alsmede de mate waarin de natuur kwantitatief en kwalitatief met afval zou zijn te belasten. De economie zou dan haar expansief karakter onherroepelijk verliezen en dat zou niet gebeuren zonder dat de omvang van het 'behoefden' pakket van de moderne mens ingrijpend werd teruggebracht. Het is vnl. de — gestimuleerde — groei van dat behoeftenpakket, veeleer dan de groei van de bevolking (Frankrijk!) dat het huidige karakter van de economie in stand houdt en daarmee uiteindelijk het milieu aantast. Het leven zou dan ook aanmerkelijk moeten versoberen. Een verantwoordelijke maatschappij zou zeker een 'soberheidsmaatschappij' zijn. (zie ook het boek van die naam van Ubbink).

9. BELEID

Dit lijkt een utopische voorstelling van zaken. Het is slechts een bittere noodzaak, waarvan de urgentie nog te weinig bekend is. Een aanpak van

het letterlijk levensgrote milieuprobleem dient echter te beginnen vanuit de huidige realiteit. Daarin is in de eerste plaats nodig veel voorlichting aan een breed publiek omtrent de volle draagwijdte van het probleem en de enige op langer termijn mogelijke oplossing ervoor, zodat een mentaliteit groeien kan, die de te nemen ingrijpende maatregelen kan steunen en dragen.

Ook is nodig verder onderzoek. Voor wat de overheid aangaat, niet zozeer naar wat de biosfeer maximaal verdragen kan (die grens zal bij handhaven van de huidige vorm van economische groei voortdurend verlegd moeten worden), maar naar de tijd die ons rest tot het ogenblik dat onze leefwijze de biosfeer definitief heeft ontwricht, de onderlinge samenhang van de belangrijkste processen daarbij en de rol van de economie daarin en de mate waarin deze componenten elkaars werking versterken, en zeker ook naar de manier waarop verbodsmatregelen worden ingevoerd zonder de maatschappelijke machinerie te zeer te ontwrichten.

Het huidige beleid van begrenzing zal in ieder geval worden voortgezet. Vooral om daarmee spreiding van industrie, mensen en vuilozing te bevorderen. In dit kader past het aanleggen van zuiveringsinstallaties en het instellen van heffingen op verontreiniging. De heffingen kunnen bestemmingsheffingen zijn waarmee de aanleg van zuiveringsinstallaties wordt gefinancierd. Ook het nemen van tegenmaatregelen — het aanleggen van bebossing in geschikte zones — moet hiertoe worden gerekend. De omstandigheden bepalen op welk van deze maatregelen het accent moet vallen; duidelijk is echter wel, dat zodra kritische grenzen worden genaderd, en ook als het vermoeden van ernstige risico's rijst, verboden zullen moeten worden opgelegd.

Dit beleid moet echter niet als de enig mogelijke beleidslijn worden gezien. Wezenlijk belangrijk is pas de verkleining van het 'produkt': aantal mensen x welstandseisen. Het bevolkingsprobleem is daarbij niet de eerste hoofdvraag, althans hier, maar om reden van de beperkte wereldvoedselvoorraad. voortvloeiende uit de beperkte 'draagkracht' van de biosfeer, en van het behoud van natuur (ruimte, flora, fauna) als tegenwicht tegen de bestaande milieuaantasting, dient wel, in internationaal verband, een actiever beleid in dezen te worden gevoerd.

Ter beteugeling van de welstandseisen zal de mentaliteit van de burgers 'n belangrijke rol spelen. De belangrijkste sleutel voor een effectief beleid op lange termijn ligt hier. Het bereiken van alleen een bevolkingsstabilisatie zou slechts des te meer mogelijkheden bieden in de huidige toestand voor groei van het 'behoefden' pakket (tweede auto, tweede huis, airconditioning etc.). Inperkings van reclame, met name van luxe goederen, zal noodzakelijk zijn. De overheid kan het er ook op laten aankomen dat zich min of meer vanzelf de noodzaak voordoet, de belastingen drastisch te verhogen of nieuwe omvangrijke heffingen in te stellen, b.v. naar aanleiding van een milieuramp. De enige andere mogelijkheid is afremming van de produktiegroei. Acceptatie van het een of het ander heeft wel zeer belangrijke consequenties voor het beleid en het slagen daarvan. Vandaar dat

de mentaliteit der burgers zo'n belangrijke rol speelt. Het gaat er tot op zekere hoogte maar om wat men wil.

10. SAMENVATTING

Kort samengevat en concreter kan een beleid vanuit de huidige situatie er als volgt uitzien:

a. De bestrijding en voorkoming van degradatie van het leefmilieu moet een aspect zijn van het totale overheidsbeleid. Vrijwel alle beleidssectoren zijn daarbij betrokken en een sterke mate van coördinatie is ertoe vereist.

b. Oorzaken zowel als bestrijding van de degradatie van het leefmilieu raken de grondstructuur van onze maatschappij, waarin geen rem op de economische expansie is ingebouwd. Het is nu al duidelijk dat in het streven naar maximum welvaart het optimum is gepasseerd. De nieuwe mentaliteit die ten aanzien van de welvaart moet groeien, zal ook om andere redenen dan die van milieubehoud op versoering moeten zijn gericht, bij overheid zowel als bij burgers.

c. In de strijd tegen milieu-degradatie mag het beleid, voorzover het de bevolkingssituatie aangaat, niet worden versmald tot een afremming van de bevolkingsgroei. De wezenlijke problemen worden dan onvoldoende onderkend.

d. Spreiding van vuilozing, industrie en mensen over de beschikbare ruimte kan een voorlopig soulaas bieden voor de acute problemen van milieubederf die her en der bestaan. Er dienen daarom sterker stimulanzen te komen voor (e)migratie naar dun bevolkte lands-, respectievelijk werelddelen. Daarentegen dient tegen geforceerde bevolkingconcentratie in reeds bedorven gebieden te worden gewaakt.

e. Internationale harmonisatie van de maatregelen die aan producenten en consumenten lasten opleggen, is een eerste vereiste. Onder die lasten moeten ook vestigingsvoorwaarden begrepen zijn, om te voorkomen dat in het kader van de spreiding, genoemd onder punt 4., de ernstigste vormen van milieu-aantasting vogelvrij worden door over de nationale grenzen uit te wijken.

In het geheel van het Europese beleid dient de Economische en monetaire unie tegelijkertijd uit te groeien tot een milieubeschermingsgemeenschap.

f. In meer dan een opzicht lopen de doeleinden van ontwikkelingssamenwerking en van — nationale en Europese — strijd tegen de degradatie van het leefmilieu parallel. Hierin liggen argumenten om milieubescherming en ontwikkelingssamenwerking krachtiger dan nu het geval is aan te pakken.

g. Processen die — direct dan wel indirect — leiden tot onomkeerbare en dus onherstelbare schade aan het leefmilieu, zullen in principe moeten worden verboden en niet toegestaan binnen de begrenzing van hun effecten door 'tolerantiewaarden'. De verbodswetgeving zal op vele gebieden, ook op die van de indirecte werkende processen en ook in preventieve zin (reclame), nieuwe impulsen moeten krijgen.

h. Daar het bedrijfsleven in onze huidige maatschappij geheel op prijs-prikkels is afgestemd, en die prijs-prikkels bij het tegengaan van de milieu-degradatie slechts onvolkomen kunnen werken, zal overheidsstimulering van de research ten aanzien van milieu-aantastende processen noodzakelijk blijven.

i. Ook verspilling van natuurlijke hulpbronnen leidt in belangrijke mate tot aantasting van het leefmilieu en tot ondoelmatig beheer daarvan. Verspillingen dienen dan ook tot het uiterste te worden beperkt.

j. Verdergaande grondverwerving door de overheid, met name in de zgn. 'spanningsgebieden' rondom de grote bevolkingsconcentraties, is in toenemende mate onontkoombaar. Het particuliere grondbezit zal in die gebieden niet in zijn huidige vorm kunnen voortbestaan, aangezien deze gebieden dienen te worden ingericht tot tegen verontreiniging beschermende en tegen verdere aantasting weerstandskrachtige ruimten. Waardevolle natuurgebieden dienen als zodanig een definitieve, nationale bestemming te krijgen.

k. In de steden zal ruimte voor het parkeren van auto's moeten worden begrensd. Parkeermogelijkheden dienen zoveel mogelijk aan de stadsrand te worden geconcentreerd. Binnen de stadsruimte en later ook daarbuiten zal (vnl. geëlektrificeerd) openbaar vervoer de functie van de personenauto gedeels moeten overnemen.

l. Ten behoeve van bedrijven die zijn gericht op (bestrijding en) voorkoming van schade aan het milieu dienen stimulerende maatregelen te worden genomen.

m. Uit 'n oogpunt van voorkoming en tegengaan van steeds verder voortgaande milieu-beschadiging zal moeten worden tegengegaan dat dranken en andere veel gebruikte goederen in eenmalige, zgn. weggooi-verpakking worden verkocht.

n. Krachtige bestrijding is nodig van de inflatie, die zowel gevolg als motor is van ons economisch bestel.

Bij alle burgers dient de bereidheid te bestaan, resp. te worden aangeweekt, om prijsverhogende invloeden die voortvloeiën uit een effectief milieubeschermingsbeleid, als zodanig te accepteren. En die niet (onmiddellijk) te vertalen als evenzovele aantastingen van het beschikbaar eigen inkomen, die moeten uitmonden in hogere inkomenseisen.

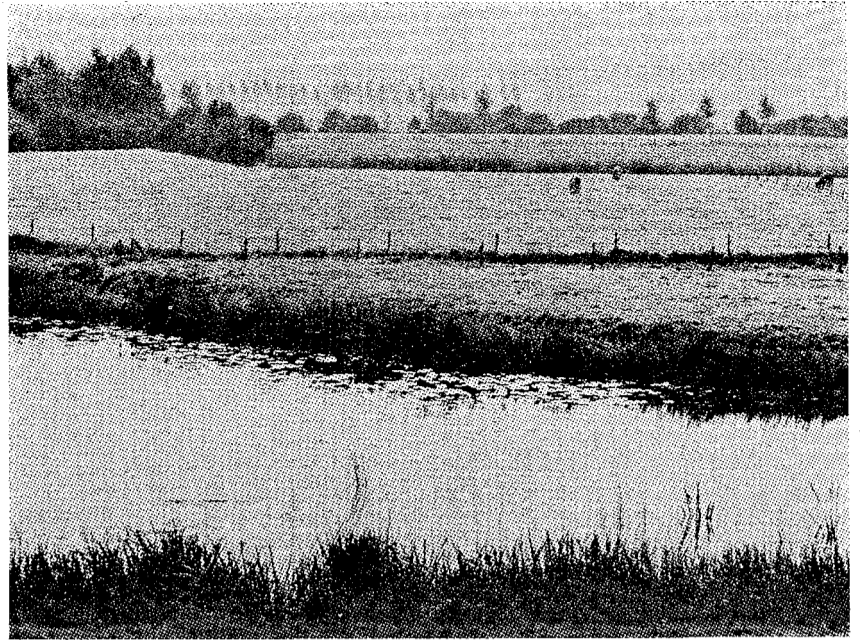
VRAGENLIJST

Per vraag slechts één hokje zwart maken. Persoonlijke gegevens (s.v.p. volledig invullen).

- a. Man/vrouw .....
- b. Leeftijd .....
- c. Beroep .....
- d. Lid kiesvereniging .....
- te .....
- Arjos-lid, wonende te .....
- Geen lid, wonende te .....

(Deze vragenlijst na invulling zenden aan: Secretariaat A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag).

Meerdere exemplaren van deze documentatie zijn te verkrijgen door storting van f 0.25 per exemplaar (bij afdruk tot 10 exemplaren) op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting, Den Haag. Bij meer dan 10 ex. f 0,20 per ex.

1. Bent u bereid een actievere beïnvloeding door de overheid van de bevolkingsgroei te steunen, als die beïnvloeding zou inhouden (U mag meer dan één mogelijkheid aankruisen)

- intensieve voorlichting
- financiële maatregelen b.v. verlaging kinderbijslag of kinderaf-trek
- verhoging schoolgelden
- verstrekking van geboortereguleringmiddelen in het Zeikenfondspakket
- stimulering van (e)migratie
- niet bereid
- geen mening

2. Bent u bereid genoeg te nemen met een vermindering van de welvaart als dat in het kader van een goed milieubeheer noodzakelijk is?

- ja
- nee
- geen mening

3. Wat bent u bereid als eerste te accepteren ter wille van het behoud van het leefmilieu?

- belastingverhoging
- hogere prijzen
- remming van productiegroei
- geen verdere werktijdverkorting
- iets anders, nl. . .
- geen mening

4. Aan welke mogelijkheid met betrekking tot de vestiging van bedrijven die de biosfeer ernstig kunnen aantasten, geeft u de voorkeur?

- vestigingsverboden
- geen vestiging bij dichtbevolkte gebieden
- vestiging concentreren in bepaalde gebieden
- geen mening

5. Acht u het acceptabel, dat met het oog op de bescherming van het leefmilieu bv. de aluminiumfabrieken in het Noorden gesloten, of de voorgenomen magnesiumwinning daar voorkomen zou worden?

- ja
- nee
- geen mening

6. Zoudt u bereid zijn te aanvaarden, dat met het oog op de wereldvoedselsituatie, en op de milieu-aantasting door landbouwbestrijdings- en bemestingsmiddelen, de verdere onttrekking van landbouwgronden aan de biosfeer tot het uiterste wordt beperkt?

- ja
- nee
- geen mening

Toelichting het gebruik van landbouwgronden voor huizen- en industriebouw maakt van die gronden voor altijd woestijn. Het noopt de agrarische industrie tot onmatige opvoering van de produktiviteit van de overblijvende vruchtbare ruimte, die alleen te bereiken is door mid-

del van overbesteding (waterverontreiniging) en steeds intensiever gebruik van bestrijdingsmiddelen. Het verloren gaan van de gronden houdt ook in dat zij niet meer zo kunnen worden ingericht, dat een biologisch tegenwicht tegen aantasting en verontreiniging ontstaat (zie vraag 7.) De betekenis van de onttrekking voor de met het jaar klemmender wordende wereldvoedselsituatie is duidelijk.

7. Kunt u aanvaarden, dat het voortbestaan van particulier grondbezit onmogelijk wordt daar, waar de gronden moeten worden bestemd voor inrichting tot milieubeschermende landschappen?

- ja
- nee
- geen mening

Toelichting: bestrijding van bestaande en voorkoming van verdere verontreiniging vereist ook (her)bebouwing — met het oog op zuurstofproductie, kooldioxydebinding, stofvervanging etc. — en het aanbrengen van verdere biologisch belangrijke variatie in het landschap (houtwallen, hagen, plassen) ten behoeve van vogel- en insectenleven. Inrichting van gronden in die zin kan op omvangrijke schaal alleen voortvarend geschieden door de overheid, als zij er vrij over kan beschikken.

8. Indien mocht blijken dat het voor het herstellen en in stand houden van de kringloop in de biosfeer van groot belang is dat de Waddenzee ongerept, of zelfs de Oosterschelde open blijft, zou u dan overheidsmaatregelen in die richting steunen?

- ja
- nee
- geen mening

9. Vindt u het zaak, dat het gebruik van voor de hele biosfeer gevaarlijke sluisvergiftigen als kwikzouten, DDT e.d., op zo kort mogelijke termijn verboden wordt?

- ja
- nee
- geen mening

10. Welke van de volgende maatregelen ter voorkoming van verontreiniging van het leefmilieu zouden uw instemming hebben? (u mag meer dan een mogelijkheid invullen)

- een verbod op wegwerpverpakking van dranken en tegengaan van het gebruik van niet-breekbare verpakking in het algemeen
- een verbod op het toevoegen van lood- en andere zware metaalverbindingen aan benzine
- het instellen van een aanzienlijk, maar verantwoord statiegeld op glasverpakking
- net uitsluitend toelaten van op basis van plantaardige en dierlijke vetten vervaardigde wasmiddelen, ev. van klassieke zepen?
- het invoeren van een leidingstelsel voor spoel- en irrigatiewater
- geen mening

het als wettig kind van de adoptiefouders gezien. Dit heeft tot gevolg dat het kind in alle rechten (bijv. erfrecht) maar ook in alle plichten (bijv. onderhoudsplicht) van een eigen kind treedt.

In Nederland is adoptie pas sinds 1 november 1956 mogelijk. Voor die datum kon in ons land een kind nooit geadopteerd worden. Een kind kon wel verzorgd worden door een echtpaar, welke niet de natuurlijke ouders waren, maar het kind kon op ieder moment weer bij dat echtpaar worden weggehaald. Pas in 1956 werd deze onzekerheid weggenomen.

Art. 227 van het Burgerlijk Wetboek stelt als algemeen beginsel dat de adoptie alleen tot stand kan komen indien het in het kennelijk belang van het kind is. Door adoptie worden aan kinderen die in een onbevredigende pedagogische of maatschappelijke situatie verkeren, of daarin dreigen terecht te komen, nieuwe mogelijkheden geboden. Het overgrote deel van de adoptief geplaatste kinderen, zijn kinderen van ongehuwde moeders (in 1968 ca. 94 pct.) verder zijn hierbij buitenlandse kinderen betrokken, uit o.a. Griekenland en verder een aantal vondelingen. Voor al deze kinderen biedt de adoptie nieuwe perspectieven.

De kinderen, die voor adoptie geplaatst kunnen worden, zijn dus voor het grootste deel onwettige kinderen, die door de ongehuwde moeders niet gewenst zijn.

Maar ook in huwelijken worden vele ongewenste kinderen geboren. De gehele abortus-problematiek laat zien hoeveel nood hier heerst en wat vele vrouwen ervoor over hebben om dit ongewenste kind niet te hoeven groot te brengen en op te voeden. Maar er heerst een taboe op wanneer een gehuwde vrouw afstand doet van haar kind, dat zij niet wenst. Maar zou ook zij haar kind niet kunnen laten adopteren in plaats van d.m.v. abortus een einde te maken aan haar ongewenste zwangerschap.

Er zijn nl. in Nederland velen die dol graag een kind zouden willen adopteren. Hoewel geen exacte cijfers bekend zijn, is de schatting dat de vraag naar te adopteren kinderen ongeveer zeven maal groter is dan het aanbod.

Men praat in deze tijd wel veel over kinderbeperking, maar het aantal echtparen dat niet in staat is om kinderen te krijgen is ruim 12 procent.

Een echtpaar dat thans een kind wil adopteren doet dit meestal omdat men graag een kind wil en de natuurlijke weg geblokkeerd is. De laatste tijd komt er echter ook een ander motief om een kind te adopteren. Echtparen die zelf kinderen hebben, willen hun gezin uitbreiden om zo een kind wat slecht bedeed is in het leven een betere kans te geven. Hoewel dit steeds meer voorkomt steunt toch het merendeel van de adopties in Nederland op het eigen onvermogen om een kind te verwekken.

Sinds de wettelijke mogelijkheid van adoptie zijn ongeveer 8.500 kinderen in Nederland geadopteerd. Het aantal toegewezen verzoeken om adoptie, neemt ieder jaar toe. Was het jaargemiddelde in de eerste tien jaar dat de adoptiewet in werking was

ongeveer 400, in 1967 waren het er meer dan 800 terwijl in 1970 1160 verzoeken werden toegewezen. Het grootste gedeelte hiervan betreft Nederlandse kinderen. In 1969 werden 182 buitenlandse kinderen in Nederland geadopteerd. In 1965 waren dit 39, in 1966 86, in 1967: 129 en in 1968: 173. Het betreft hierbij vooral Griekse kinderen (in 1968: 189, in 1969: 49 Griekse en 45 Oostenrijkse kinderen).

6. WETTELIJKE BEPALINGEN

Zoals hiervoor reeds is gesteld, wordt adoptie slechts verkregen wanneer dit in het belang van het kind is. De wet noemt hierbij:

- het kennelijk belang gezien uit het oogpunt van verbreking van de banden met de natuurlijke ouders;
- kennelijk belang gezien uit het oogpunt van bevestiging van de banden met de adoptief ouders, omdat het aantal aanvragen voor adoptieve kinderen veel groter is dan het aantal kinderen dat voor adoptie beschikbaar is, kan zo geselecteerd worden dat het kind in het meest geschikte milieu geplaatst wordt, zodat er optimale kansen voor ontplooiing zijn. Om het belang van het minderjarige kind te waarborgen schrijft de wet voor, aan welke voorwaarden de verschillende belanghebbenden bij de adoptie-procedure moeten voldoen:

HET TE ADOPTEREN KIND

— dit moet minderjarig zijn op het ogenblik dat het verzoek tot adoptie bij de rechtbank wordt ingediend.

— het kind mag geen rechtstreekse afstammeling zijn van één van hen die het kind wil adopteren. Hierdoor wordt adoptie van bijv. een stiefkind of een kleinkind onmogelijk.

DE ADOPTIEF-LOUDERS

— de wet eist dat de adoptief-ouders minstens 5 jaar getrouwd zijn op de dag van het verzoek tot adoptie.

— het leeftijdsverschil tussen het te adopteren kind en de adoptief-ouders moet tenminste 18 en mag ten hoogste 50 jaar bedragen.

— het kind moet tenminste 2 jaar door de adoptief-ouders verzorgd zijn, terwijl één der adoptief-ouders voogd over het kind moet zijn.

DE EIGEN OUDERS

— de natuurlijke ouder(s) moeten meerderjarig zijn op de dag van het verzoek tot adoptie.

— de eigen, natuurlijke ouder(s) van het kind moeten toestemming geven voor de adoptie. Dat houdt in dat zij de adoptie niet tegen spreken. Doen zij dit wel dan kan de adoptie niet doorgaan. Pas twee jaar later kan

opnieuw een verzoek om adoptie worden ingedeind. Weigeren de natuurlijke ouders dan nog dan kan toch de adoptie worden toegewezen, indien dit in het belang van het kind is.

7. ADOPTIEPROCEDURE

Als een echtpaar een Nederlands kind wil adopteren moet het momenteel een verzoek indienen bij een voogdijvereniging, een Raad voor de Kinderbescherming of een ander vereniging die zich met adopties bemoeit, zoals bijv. de Pierson-vereniging, of de F.I.O.M. (de Nederlandse Federatie van Instellingen voor de Ongehuwde moeder en haar kind).

Omdat deze organisaties veel meer aanvragen voor adoptie krijgen dan dat er kinderen beschikbaar zijn moet men doorgaans een jaar of langer op een wachtlijst staan, voordat men in aanmerking komt voor een kind.

Iedere adoptie begint met een plaatsingsonderzoek door de Raad van de Kinderbescherming, die nagaat of de pleegouders de juiste instelling voor adoptie hebben. Als het echtpaar geen speciaal kind op het oog heeft, dan wordt in samenwerking met de voogdij — of andere — vereniging, gezocht naar een kind dat maatschappelijk en geestelijk het best bij het echtpaar past. Indien de aspirant pleegouders een buitenlands kind willen adopteren, moeten zijzelf een kind hiervoor zoeken. Vervolgens moeten zij van hun voornemen om dit buitenlandse kind te adopteren opgave doen aan de minister van justitie. Na onderzoek door de politie en de Raad voor de Kinderbescherming kan de minister van justitie een voorlopige verblijfsvergunning afgeven. Hierna volgt dezelfde procedure als bij het Nederlandse kind.

Het kind wordt dan als pleegkind in het gezin opgenomen en moet hier twee jaar als pleegkind blijven. In die tijd kan het echtpaar de kantonrechter verzoeken een van hen met de voogdij over het kind te belasten. Als de twee plaatsingsjaren verstreken zijn, dan kan men via een advocaat bij de rechtbank een verzoek tot adoptie indienen.

De rechter geeft dan opdracht aan de Raad van de Kinderbescherming tot een uitgebreid onderzoek, waarbij niet alleen de pleegouders, en eventueel het pleegkind maar ook de natuurlijke ouders dus bijv. de ongehuwde moeder, worden betrokken.

Van dit onderzoek wordt rapport uitgebracht aan de centrale adoptieraad, het door de regering ingestelde adviesorgaan. Deze beoordeelt de rapporten en voorziet ze van advies. Hierna komt de zaak weer terug bij de rechtbank en worden de adoptiefouders opgeroepen om ter zitting te verschijnen. Hun advocaat is hierbij aanwezig.

Als het een kind betreft dat ouder is dan 14 jaar, dan wordt ook het kind door de rechter gehoord. Tenslotte spreekt de rechter het vonnis uit waarbij hij het adoptie-verzoek kan toewijzen of afwijzen. In 1970 werd slechts 2 pct. van de behandelde verzoeken afgewezen. Met deze gehele procedure is 12 tot 14 maanden gemoeid. Nadat de rechter het vonnis heeft uitgesproken en het verzoek tot adoptie heeft toegewezen,

moeten de natuurlijke ouders van het kind hiervan in kennis worden gesteld.

Als zij hiertegen niet in beroep komen, en de termijn is verstreken, dan pas wordt de uitspraak van de rechter onaantastbaar en kan het kind ingeschreven worden bij de burgerlijke stand. Met de gehele procedure rond de adoptie is gemiddeld ongeveer 4½ jaar gemoeid nl.

— 1 jaar of langer op een wachtlijst staan voor een kind in het gezin geplaatst kan worden.

— 2 jaar moet het kind in het gezin worden verzorgd, pas dan kan een verzoek tot adoptie worden ingediend.

— 1 jaar tot 14 maanden voordat de rechter het vonnis uitspreekt.

— maximaal 6 maanden voordat de uitspraak kracht van gewijsde heeft gekregen en onaantastbaar is geworden.

— als de natuurlijke ouders de adoptie weigeren, kan het nog twee jaar duren.

Gedurende al deze tijd leven de adoptief-ouders in onzekerheid of het kind dat zij in huis hebben en verzorgen als hun eigen kind inderdaad hun wettig kind zal worden. Zolang de adoptie nog niet definitief is, blijft de kans bestaan dat de natuurlijke ouders het kind kunnen opeisen en de adoptief-ouders het kind weer af moeten staan. Er zijn vele voorstanders van de suggestie de procedure om adoptie sneller te doen verlopen.

8. GEVOLGEN ADOPTIE VOOR HET KIND

1. Het kind wordt een wettig kind van de adoptief-ouders. Deze verkrijgen dus de ouderlijke macht.

2. Het kind krijgt de naam van de adoptief ouders.

3. Zonodig ontvangt het kind de Nederlandse nationaliteit.

4. Door de adoptie houden de familierechtelijke betrekkingen tussen de geadopteerde en zijn bloed- of aanverwanten op te bestaan.

Tijdens de minderjarigheid van de geadopteerde is de adoptie onherroepelijk. De wetgever heeft wel aan de geadopteerde meerderjarige de mogelijkheid gegeven om twee jaar na zijn meerderjarigheid gedurende een jaar (dus tussen het 23e en 24e levensjaar) de adoptie te doen herroepen. In dat geval kan hij terug keren naar zijn oorspronkelijke familie.

9. KNELPUNTEN IN ADOPTIEREGELING

De adoptieprocedure zoals wij deze sinds 15 jaar in Nederland kennen roept nog veel vragen op, vooral van de kant van de aspirant adoptiefpleegouders.

1. Bij hen bestaat het verlangen om tot een snellere adoptieprocedure te komen bijvoorbeeld door de verzorgingstijd te verkorten. Het ligt in het voornemen van de wetgever de verzorgingstermijn welke eerst 3 jaar was, en nu twee jaar bedraagt, terug te brengen tot 1 jaar. Wel dient

bedacht te worden dat er voor de minderjarige grote belangen op het spel staan, en dat voorzichtigheid en geduld bij het hanteren van de maatregel geboden is. Anderzijds staat er echter ook voor de adoptieouders veel op het spel. Zij wensen zo snel mogelijk de zekerheid dat het kind, welke zij dikwijls als baby van 5 tot 9 maanden oud in huis krijgen en waarvoor zij hebben gezorgd, als voor hun eigen kind, hun niet meer zal worden afgenomen.

2. Een andere moeilijkheid voor de adoptieouders is, dat zij met bijzonder veel instanties te maken hebben, dat zij steeds weer opnieuw hun verhaal moeten vertellen, en dat steeds weer een andere maatschappelijk werkster een onderzoek komt instellen.

Velen achten het wenselijk dat de aspirant adoptieouders slechts met één instantie te maken krijgen, welke hun belangen behartigt vanaf het begin van het zoeken naar een te adopteren kind tot en met de definitieve beslissing omtrent de adoptieaanvraag.

3. Ook zou er één instantie moeten komen, welke alle adoptiezaken coördineert en waar alle verzoeken om adoptie en alle te adopteren kinderen geregistreerd zouden moeten worden. Nu is het zo, dat zowel de Raad voor de Kinderbescherming als de voogdijvereniging, en instanties voor ongehuwde moederzorg enz. adoptiezaken ter hand nemen.

Aspirant adoptieouders richten zich soms tot meerdere instellingen in de hoop zo snel mogelijk een adoptief kind in huis te kunnen nemen. Maar wanneer één instelling de gehele adoptie zou regelen zouden de kinderen op de meest eerlijke wijze geplaatst kunnen worden. Er zijn hiervoor diverse mogelijkheden.

a. de adoptievoorbereiding geheel leggen in handen van de Raden voor de Kinderbescherming.

b. adoptievoorbereiding geheel in handen leggen van de ongehuwde moederzorg

c. de adoptievoorbereiding geheel in handen leggen van de voogdijinstellingen.

d. de adoptievoorbereiding geheel in handen leggen van de pleeggezinnencentrales.

e. adoptievoorbereiding doormiddel van een geheel eigen structurele opzet laten verrichten, bijv. zoals in de nota Wiersma voorgesteld, nl. in handen van de Raad van de jeugdbescherming.

4. Uit de cijfers blijkt dat het aantal buitenlandse kinderen dat geadopteerd wordt, jaarlijks toeneemt. Dit komt enerzijds doordat het voor de aspirant adoptieouders zo moeilijk is om een Nederlands pleegkind ter verzorging in huis te krijgen. Maar anderzijds zijn er veel ouders, die een buitenlands kind willen adopteren om het kind zodoende kansen te bieden welke het in het eigen land beslist niet heeft. Toch moet de vraag gesteld worden of de adoptie van buitenlandse kinderen altijd in hun eigen belang is. Zullen ze zich hier ooit thuis voelen, zullen ze geen problemen krijgen als ze ouder worden met hun eigen identiteit?

5. Als voorwaarde voor adoptie is in de wet opgenomen dat het te adopteren kind geen rechtstreeks afstameling mag zijn van een van hen, die het kind wil adopteren. Adoptie van een stiefkind of kleinkind wordt hierdoor onmogelijk. Toch komt het wel voor dat de ouders van een ongehuwde moeder het kindje van hun minderjarige dochter in huis nemen en verzorgen. Toch is adoptie in dit geval niet mogelijk.

— Een andere voorwaarde voor adoptie is dat de natuurlijke ouders van het kind bij het verzoek tot adoptie, meerderjarig moeten zijn.

Adoptie van een kind van een ongehuwde moeder van bijvoorbeeld 16 jaar kan pas plaats vinden indien de moeder 21 is. Er wordt wel voor gepleit om deze leeftijd te verlagen tot 18 jaar. Indien de meerderjarigheid leeftijd verlaagd wordt heeft dit dus ook op dit gebied verdergaande consequenties.

— Zolang niet definitief het vonnis omtrent adoptie is uitgesproken en kracht van gewijsde heeft gekregen, kunnen de biologische ouders nog steeds hun rechten op hun wettig kind opeisen. Ook als een minderjarige moeder welbewust afstand heeft gedaan van haar kind kan zij hierop terugkomen, want het afstand doen heeft geen enkele juridische betekenis. Als het vonnis omtrent de adoptie is uitgesproken, moeten de natuurlijke ouders hiervan in kennis worden gesteld, waardoor met nadruk de bloedband tussen deze ouders en het kind weer wordt gesteld.

Hoewel ouders jarenlang niet naar hun kind hebben omgekeken, kunnen zij dan toch de adoptie op dat moment verhinderen.

Pas twee jaar later kan opnieuw een verzoek tot adoptie worden ingediend.

6. Grote behoefte bestaat er aan een internationale wettelijke adoptieregeling. In de eerste plaats zal gestreefd moeten worden naar een uniforme regeling binnen de Benelux-landen en zo mogelijk binnen Europa.

10. LITTERATUUR

Voogdij en Kinderbescherming

Prins, Mr. P. G. e.a. 'Inleiding in het Kinderrecht en de Kinderbescherming', Samsom, Alphen aan de Rijn, 9de druk 1970

'Jeugdbescherming', nota uitgegeven door het Ministerie van Justitie 1971

Geschriften uitgaande van de Nationale Federatie voor Kinderbescherming, Stadhouderslaan 150, Den Haag.

Adoptie

Van de Werk, mr. M. B. Adoptie 1961

Nota, mr. J. A. De Adoptie 1969
Goudsmit, mr. H. R. Adoptie in Nederland 1971

VRAGENLIJST

Per vraag slechts één hokje zwart maken. Persoonlijke gegevens (s.v.p. volledig invullen).

- a. Man/vrouw .....
- b. Leeftijd .....
- c. Beroep .....
- d. Lid kiesvereniging .....
- te .....
- Arjos-lid, wonende te .....
- Geen lid, wonende te .....

(Deze vragenlijst na invulling zenden aan: Secretariaat A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag). Meerdere exemplaren van deze documentatie zijn te verkrijgen door storting van f 0.25 per exemplaar (bij afname tot 10 exemplaren) op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting, Den Haag. Bij meer dan 10 ex. f 0,20 per ex.

1. Hoe staat u tegenover de meerderjarigheid leeftijd?

- handhaven op 21 jaar
- verhogen tot 23 jaar
- verlagen
- geen mening

Vraag 2 alleen beantwoorden indien u vraag 1 hebt beantwoord met 'verlagen'.

2. Waar zou u de meerderjarigheid leeftijd willen leggen?

- 18-jarige leeftijd
- 16-jarige leeftijd
- 14-jarige leeftijd
- geen mening

3. Bent u van mening, dat oudervoogden en toezienende voogden als regel bezoekrecht moeten hebben t.a.v. de kinderen waarover zij voogd zijn?

- ja
- neen
- geen mening

4. Meent u, dat het tot meer samenwerking moet komen op het terrein van de Kinderbescherming tussen de particuliere organisaties?

- ja
- neen
- geen mening

5. Vindt u dat de overheid een bepaalde ontwikkeling, die zij noodzakelijk acht, mag bevorderen bijv. door middel van haar subsidiebeleid?

- ja
- neen
- geen mening

6. Moet naar uw mening de levensbeschouwelijke benadering van het voogdijwerk tot uiting komen via afzonderlijke organisaties of kan dat ook via algemene organisaties, waarin plaats is voor protestantse, rooms-katholieke en humanistische werkgroepen?

- afzonderlijke levensbeschouwelijke organisaties
- algemene organisaties met werkgroepen
- geen mening

7. Vindt u het juist, dat de jeugdbescherming uitsluitend onder het Ministerie van Justitie blijft vallen?

- ja
- neen
- geen mening

8. Hebt u suggesties m.b.t. de voorgestelde nieuwe structuur van de jeugdbescherming?

- ja, nl. . . (eventueel op apart papier uitwerken)
- neen

9. Zijn naar uw mening de mogelijkheden voor adoptie in Nederland soepel genoeg?

- ja
- neen
- geen mening

10. Bent u van mening, dat in Nederland de mogelijkheden voor adoptie van buitenlandse kinderen voldoende zijn?

- ja
- neen
- geen mening

11. Vindt u het juist, dat een geadopteerde minderjarige bij het bereiken van de meerderjarige leeftijd gedurende één jaar zijn adoptie kan doen herroepen?

- ja
- neen
- geen mening

12. Zou u er voor voelen een geadopteerde op 18-jarige leeftijd de mogelijkheid te geven zijn adoptie te doen herroepen?

- ja
- neen
- geen mening

13. Zou u wijzigingen willen aanbrengen in de Nederlandse regelingen voor adoptie?

- ja, nl. . . (eventueel afzonderlijk invullen)
- neen
- geen mening

VERKLARINGEN PARTIJBESTUUR A.R.P. 25 SEPTEMBER 1971

VERHOUDING TUSSEN A.R.P., C.H.U. EN K.V.P.

Het bestuur van de A.R.P. heeft in zijn vergadering van 25 september 1971 gesproken over de partijpolitieke ontwikkelingen in Nederland, met name over de verhouding tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Het partijbestuur dringt er bij alle kiesverenigingen op aan dit jaar één of meer gespreksgroepen in te stellen over "Een algemene (christelijke) volkspartij"? Het is van veel belang, dat zoveel mogelijk leden meedenken en meepraten over de toekomstige partijformatie in Nederland.

Het partijbestuur is van oordeel, dat in de huidige samenleving een taak is weggelegd voor een partij, die vanuit evangelische grondslag politiek wil bedrijven. Het is tevens van mening, dat een gescheiden optreden van diegenen, die vanuit dezelfde grondslag in de politiek bezig willen zijn en die dat ook programmatisch gezamenlijk willen verwoorden, niet gerechtvaardigd is.

Gezien de discussies die in het laatste halfjaar opnieuw zijn ontstaan over de relatie evangelie en politiek dient nagegaan te worden of A.R.P., C.H.U. en K.V.P. eensluidend denken over deze problematiek en hoe de mening van de leden van de partij terzake is.

Sinds de verkiezingen zijn allerlei uit-

spraken gedaan over grondslagen en doelstellingen, die voor een christelijke partij moeten gelden, waarbij met name het begrip "open partij" een rol is gaan spelen.

Om een zo groot mogelijke duidelijkheid over deze zaken te bewerkstelligen acht het partijbestuur het o.a. van belang dat met medewerking van de wetenschappelijke instituten van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. vóór september 1972 aan de drie partijbesturen een rapport wordt uitgebracht over de vragen hoe de fundamentele opstelling van de drie partijen is, welke gevolgen die fundamentele opstelling heeft voor de praktische politiek en welke wegen de drie partijen moeten bewandelen.

Dit rapport, alsmede de voorlopige conclusies van de drie partijbesturen, dienen daarna in de drie partijen ter discussie te worden gesteld, zodat in de loop van 1973 een beslissing kan worden genomen over de mate en vorm van de samenwerking tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Het partijbestuur acht het van belang, dat de reeds eerder voorgestelde contactgroep van de drie partijen spoedig wordt gevormd en gaat functioneren.

TROONREDE EN MILJOENENNOTA

Het bestuur van de A.R.P. heeft in zijn morgenvergadering van 25 september 1971 van gedachten gewisseld over de actuele politieke situatie, met name over de inhoud van troonrede en miljoenennota.

De gedachtenwisseling vond plaats naar aanleiding van uiteenzettingen van de fractievoorzitter mr. W. Aantjes en dr. A. J. Vermaat, die als woordvoerder van de fractie zal optreden bij de algemene politieke beschouwingen.

Het partijbestuur heeft — gelet op de situatie waarin wij ons bevinden — in het algemeen waardering voor troonrede en miljoenennota. Een samenhangende visie, een perspectief voor het

toekomstig beleid komt daarin echter nog onvoldoende tot uitdrukking. Het partijbestuur vertrouwt, dat deze bij de algemene beschouwingen duidelijker naar voren zal komen.

Het partijbestuur vindt het in hoge mate verontrustend dat een geraamd tekort van circa 2200 miljoen gulden, na enkele maanden ongeveer 4000 miljoen gulden blijkt te kunnen bedragen.

Daarom verzóekt het partijbestuur de fractie van de regering te vragen, dat een duidelijke uiteenzetting wordt gegeven betreffende het hoe en het waarom van het huidige tekort en tevens aan te dringen op maatregelen, waardoor in de toekomst nauwkeuriger ramingen ter beschikking kunnen komen.

Het partijbestuur is verontrust over de snel voortschrijdende inflatie. Mensen, die zelf geen verweer hebben worden daarvan de dupe: de zwakken in de samenleving.

De enige kans van slagen voor betuiging van inflatie is overeenstemming over de te nemen maatregelen tussen de partners in het bedrijfsleven. Het stemt tot voldoening, dat het kabinet-Biesheuvel bereid is al het mogelijke te doen om het overleg met het bedrijfsleven zo goed mogelijk te laten verlopen.

In ons politieke bestel draagt het bedrijfsleven een grote mate van verantwoordelijkheid voor de gang van zaken.

Het partijbestuur doet een klemmend beroep op werknemers en werkgevers die verantwoordelijkheid waar te maken.

Van het najagen van eigenbelang mogen de weerlozen niet nog meer het slachtoffer worden. Aan initiatieven vanuit het bedrijfsleven, die ten doel hebben de inflatie te helpen beteugelen, dient ernstig aandacht te worden geschonken.

De financieel-economische situatie dwingt tot krasse maatregelen.

Het partijbestuur meent, dat het kabinet Biesheuvel voornemens is een aantal maatregelen te treffen, die — hoe pijnlijk ook — kunnen bijdragen tot een gezondmaking van onze economie.

Het partijbestuur dringt er bij de fractie op aan nauwkeurig na te gaan of de lagere inkomensgroepen zoveel mogelijk zijn ontzien.

Het partijbestuur heeft er nota van genomen, dat t.a.v. ontwikkelingshulp de besteding van een bedrag van 25 miljoen gulden is uitgesteld tot 1973. Het partijbestuur is van mening, dat niet getornd mag worden aan hetgeen in het regeerakkoord voor de gehele kabinetperiode is overeengekomen t.a.v. ontwikkelingshulp.

De instelling van een defensiecommissie acht het partijbestuur van belang. Het is van mening, dat de defensie-uitgaven kritisch doorgelicht moeten worden.

Het Nederlandse defensie-apparaat dient doeltreffender te zijn.

Het partijbestuur is van mening, dat het gástvrij zijn voor vreemdelingen een bijbelse opdracht is.

In Nederland is van oudsher de vreemdeling welkom geweest.

Het partijbestuur dringt aan op een ruimhartig beleid t.a.v. de toelating van vreemdelingen. Het mag niet voorkomen, dat aan vreemdelingen, die om politieke of religieuze redenen hun land ontvluchten, de bescherming onthouden wordt, die zij in ons land zoeken. Het partijbestuur heeft vertrouwen in de grotendeels vernieuwde fractie en in het door haar te voeren beleid.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 1388

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze tegenwoordigers staan tot uw dienst.

Een moeilijke zaak.

Daarom geen lang verhaal, maar een korte aanduiding.

De financiële toestand van onze partij is, zachtjes gezegd, niet zo best.

Voor een deel vloeit dit voort uit te laat betalen, voor een deel uit te weinig betalen.

De penningmeesters hebben wat dit betreft als regel een van de moeilijkste taken in een organisatie.

Wilt u hen het een klein beetje gemakkelijker maken?

Betaal tijdig; niet aan het einde van de termijn, maar wat meer aan het begin ervan.

Betaal ook genoeg. U vraagt steeds — terecht overigens — of de partij dit en dat, kortom veel wil doen.

Doen kost geld.

U bent lid.

Wilt u dan ook een goede, de noodzakelijke geldelijke bijdrage (contributie) leveren?

Ieder naar draagkracht.

Gelet op het werk, dat de partij in ieder geval moet doen dient landelijk gezien de contributie te liggen op een niveau van f 20,— per lid per jaar.

Voor gehuwde vrouwen van wie de man eveneens lid is f 7,50 per lid per jaar.

Dit is dus het gemiddeld nodige bedrag. Wanneer de een f 10,— betaalt en de ander f 30,— komen wij er samen ook. Wij zijn een volkspartij. Iedereen moet lid kunnen zijn. Daarom, nogmaals, ieder naar draagkracht.

Wij laten hier nog eens de staffel volgen, welke u als richtlijn kunt hanteren. Wie meer kan betalen; heel erg graag.

Wanneer u bruto inkomen p. maand bedraagt:	Dan wordt gedacht aan een contributie per jaar van:
minder dan f 600,—	f 10,—
f 600,—	f 11,—
f 700,—	f 12,—
f 800,—	f 14,—
f 900,—	f 16,—
f 1.000,—	f 18,—
f 1.100,—	f 20,—
f 1.200,—	f 22,—
f 1.300,—	f 24,—
f 1.400,—	f 26,—
f 1.500,—	f 28,—
f 1.600,—	f 30,—
f 1.800,—	f 32,—
meer dan f 2.000,—	f 32,— en meer

Deze staffel is — in vergelijking met andere partijen — niet aan de hoge kant.

De P.v.d.A. — om een voorbeeld te geven — heeft een veel stringenter contributiestelsel, dat er als volgt uitziet:

- groep 1 (inkomen onder minimumloon) f 3,— per kwartaal, f 12,— p.j.
- groep 2 (tussen minimumloon en f 13.000,—) f 8,25 p. kw., f 33,— p.j.
- groep 3 (tussen f 13.000,— en f 20.000,—) f 16,50 p. kw., f 66,— p.j.
- groep 4 (tussen f 20.000,— en f 30.000,—) f 24,75 p. kw., f 99,— p.j.
- groep 5 (boven f 30.000,—) f 33,— p. kw., f 132,— p.j.

U bepaalt zelf uw bijdrage.

U weet wat nodig is; dringend nodig.

Penningmeesters, de leden zullen u stellig niet teleurstellen wanneer u aan ieder naar draagkracht vraagt wat nodig is.

Samen dragen wij de zaak ook financieel.

neicnaniF.

Eer moeilijke zaak?

Tijdig genoeg

en

Genoeg tijdig

K.L.M.

Het wel en wee van de K.L.M. heeft altijd de grote belangstelling en het medeleven van ons volk gehad. De veiligheid is door de komst van de straalmotor sterk toegenomen zodat we dankbaar mogen constateren dat de K.L.M. al jaren voor ernstige ongevallen gespaard is gebleven.

Financieel gaat het echter niet meer voor de wind. Dat bleek vorige week bij de behandeling van het wetsontwerp om opnieuw deel te nemen in het kapitaal van de K.L.M. door de overheid en om een garantie te geven aan door de K.L.M. op te nemen leningen. De komst van de nieuwe generatie grote vliegtuigen (de Boeing 747 en de DC 10) leidt tot over-capaciteit, terwijl daarnaast de kostenstijgingen aan de K.L.M. — en aan alle vliegtuigmaatschappijen — niet voorbijgaan. Conclusie: moeilijke jaren voor de boeg, of om in de beeldspraak te blijven, voor de cockpit.

De klemmende vraag is of op lange termijn geen inniger samenwerkings-

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

verbanden met andere maatschappijen moeten worden gevonden. Niettemin deed de Kamer er goed aan de K.L.M. de financiële ruimte te geven om hopelijk tijdelijke moeilijkheden te boven te komen.

NOORD-BRABANT ARJOS-AFDELING IN MOEILIKHEDEN

Als onderdeel van de Arjos ledenaanmeldings actie AD REM willen we deze provincie een opkikker meegeven.

Dat is hard nodig.

Woont u in Noord-Brabant?

Wilt u de jongeren die u daar ontmoet dan met ons in contact brengen?

Hartelijk dank!

Hieronder is plaats voor één naam en adres.

Maar u kunt ook altijd bellen of schrijven.

ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG, TEL. 070 - 18 39 60

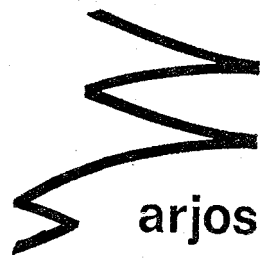
Naam en adres van iemand die

- belangstelling heeft voor de
- lid wil worden van de
- het maandblad Op Wiek wil lezen van de (leden krijgen Op Wiek automatisch)

NAAM: .....

ADRES: .....

Een stel Arjos kaderleden gaat binnenkort de provincie Noord-Brabant in. OP UW REACTIE REAGEREN WIJ AD REM!

arjos

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken Griendhouhandel

Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor RECEPTIES EN PARTIJEN

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysanthenstekken voor jaarrondkultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

SCHULING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asphaltwerken

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 - BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT, KAMPEN, ELBURG EN VIANEN. BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) — TELEFOON 05765 - 212

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR UITVOERING VAN BETON-, WATER-, WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*
AANNEMING VAN WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

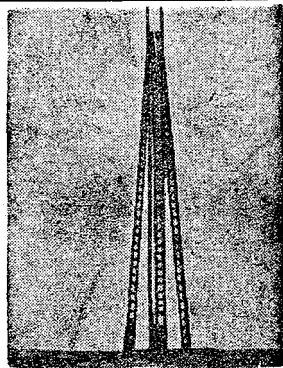
AANNEMERSBEDRIJF N.V. GEBR. SALVERDA

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 1666

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

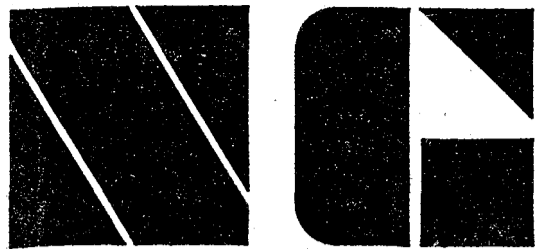
Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING 's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 41 - 9 oktober 1971

FINANCIËN

Het bericht in Trouw en in de bladen van het Rotterdammer-Kwartet dat de A.R.P. bij elkaar nog ruim acht ton aan achterstallige contributieafdrachten over 1969, 1970 en 1971 en aan verkiezingsbijdragen van respectievelijk de kiesverenigingen en de Kamercentrales te vorderen heeft, is juist.

De ondervoorzitter van de A.R.P., drs. J. de Koning, heeft dit zaterdag tijdens een partijvergadering in Groningen publiekelijk meegedeeld. De A.R.P. zit metterdaad krap bij kas. De kosten zijn op papier prak-

tisch door de baten gedekt, maar de liquiditeitspositie is uitermate moeilijk. Het is een eenzaak, dat de partij — Kamercentrales, kiesverenigingen en leden — dit probleem gauw en goed oplossen. Meer woorden behoeven wij er met elkaar niet aan te besteden.

Intussen — om alle misverstanden te verwijderen — er zijn gelukkig kiesverenigingen en Kamercentrales, die hun financiële zaken reeds geheel hebben afgewikkeld.

NIEUW PERSPECTIEF BUITENLANDS BELEID

Nu de verschillende afzonderlijke begrotingen 1972 bij de Staatsdrukkerij van de pers komen blijkt uit de betreffende ministeriële toelichtingen, dat er meer aan de hand is dan een voortzetting van het oude beleid zonder meer.

Noch de Troonrede — vandaar onze suggestie een andere meer zinvolle ontmoeting tussen Koningin en volksvertegenwoordiging te creëren — noch de Miljoenennota geeft voldoende zicht op de visie, die achter het beleid van het kabinet staat.

Het buitenlandse beleid (Schmelzer), waarmee het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid (Boertien) heel nauw verweven is, biedt nadere perspectieven. Perspectieven, waarvan men beslist kan zeggen, dat het buitenlandse beleid van Schmelzer, zowel wat toon als inhoud betreft, in gunstige zin afwijkt van hetgeen zijn voorganger heeft gepresteerd. Het is opvallend, dat er zeer opmerkelijke zaken in de eerste begroting Schmelzer-Boertien aan de orde worden gesteld.

Er staat méér in dan alleen een aantal creatieve opmerkingen over de (overigens noodzakelijke) wisselverhoudingen ten departemente en een evenwichtige aanpak van de doelmatigheid. Voor wat het buitenlandse be-

leid betreft, is er duidelijk stelling genomen t.a.v. Portugal. Voor zover wij ons herinneren staat voor het eerst vast, dat de Nederlandse regering van oordeel is, dat het Portugese kolonialisme een bijzonder ernstige zaak is. Die erkenning hebben wij tot nu toe gemist.

De Nederlandse regering gaat echter een stap verder: zij zal geen twijfel laten bestaan over haar opvatting inzake het (huidige) Portugese bewind. Hierin wordt nadrukkelijk teruggevonden hetgeen en de heer Biesheuvel en de heer Schmelzer als fractievoorzitters hebben gezegd. Voorts wordt voor het eerst het probleem van de apartheid (Zuid-Afrika) officieel de staf gebroken. Nederland, schrijft de heer Schmelzer, vindt deze politiek in strijd met de rechten van de mens. Hij verbindt daaraan o.m. de consequentie, dat Nederland in de bijeenkomsten van de V.N. niet langer en kool en geit spaart. Wij wachten met belangstelling af. Zoals te verwachten was blijft de steun aan NATO-doelstellingen voor de Nederlandse regering een noodzakelijke aangelegenheid. Wij vinden dat ook, in het belang van de vrede nl. Hetgeen duidelijk gewijzigd is, vergeleken bij vroeger, is de constatering, dat uitstoting van Portugal en Griekenland geen enkele garantie inhoudt dat inderdaad beide landen zouden komen tot respectievelijk een snellere dekolonisatie dan wel een democratisering van het bewind. Met andere woorden: niet de belangen van de defensie

overheersen langer als argument bij de beslissing inzake Griekenland en Portugal.

Minister Schmelzer is onlangs in de praktijk van zijn beleid verder gegaan. Hetgeen de A.R.P.-fractie en A.R. Partij al jaren bezielde, als het gaat om de positie de Verenigde Naties, is voor een deel onder woorden gebracht door de heer Schmelzer. Hij heeft een opvallend pleidooi gehouden bij de V.N., inhoudend dat de groei van deze volkerenorganisatie naar een wereldregering en wereldparlement noodzakelijk is. Niet om de nationale regering te vervangen, maar om die te helpen op zich te nemen, die een wereldomvattende aanpak eisen en die door de afzonderlijke regeringen niet meer kunnen worden vervuld.

Wij menen, dat bij realisatie hiervan een verdere stap kan worden gezet op de weg naar meer gerechtigheid in de wereld. Door namelijk de V.N. om te bouwen van een machtsorganisatie naar een rechtsorganisatie. Critici kunnen stellen dat de V.N. op deze wijze zullen ontpolitiseren, roeping is naar onze mening de politiek ten dienste te stellen voor een betere wereld.

Ook het terrein van minister Boertien, ontwikkelingssamenwerking, staat in het teken van een nieuw perspectief. Zeker, het afgesproken totaal bedrag staat voorshands gedurende deze kabinetsperiode vast. Wij vonden het jammer dat de relatie tot

het nationaal inkomen voorlopig is bevroren. Al moeten wij toegeven dat het totale absolute bedrag groter is dan in de vorige kabinetsperiode. Als men bovendien er in slaagt de inflatie terug te dringen wordt de waarde van dit bedrag even zoveel hoger. In de concrete situatie van een (moeilijke) kabinetsformatie is echter, alles afwegende, hiermee tenslotte akkoord te gaan menen wij. Al zullen wij niet nalaten aan te dringen op een efficiënter en doelgerichte hulp, waardoor het effect waardevoller wordt. Minister Boertien is daar kennelijk mee bezig.

Het is een uitstekend idee te gaan praten met vakcentrales, werkgeversorganisaties en het Nederlands Economisch Instituut. Niet zomaar in het algemeen, maar gericht op de mogelijkheden van herschikking van produktie en handel, zodat elk land de kans kan krijgen te produceren waar het zelf het beste toe in staat is.

Het feit, dat een groot economisch E.E.G. blok problemen oproept met bedoeling tot de derde wereld is door minister Boertien onderkend en hij heeft op grond daarvan een gericht beleid ontworpen, waarbij bereidheid tot een open overleg voorop staat.

Van een doorsudderden in het oude spoor is gelukkig geen sprake bij het buitenlandse beleid 1972.

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

BELOFTE MAAKT SCHULD

Nog voor 28 april 1971, de dag waarop de Tweede Kamerverkiezingen werden gehouden, heeft de A.R.P. via een advertentie in de dagbladen meegedeeld, ook na de verkiezingen te zullen terugkomen bij de kiezers.

Er zijn misschien kiezers geweest, die gedacht zullen hebben: 'dat moeten wij eerst nog zien; nu leuren de politieke partijen om onze stem, straks zijn de verkiezingen voorbij en dan zie je niemand meer, zo gaat dat'.

Natuurlijk ging het de A.R.P. tijdens de verkiezingscampagne ook om de stem en daardoor het vertrouwen van de kiezer. Maar daar ging het niet alleen om.

De opzet van de verkiezingscampagne was gericht op een persoonlijke benadering van de kiezer, omdat de A.R.P. tot de conclusie was gekomen, dat de afstand tussen kiezers en hun vertegenwoordigers te groot was geworden en dat, op welke wijze dan ook, opnieuw de aansluiting kiezer-gekozenen weer hoognodig moest worden gezocht.

Niet, dat de A.R. Kamerleden op

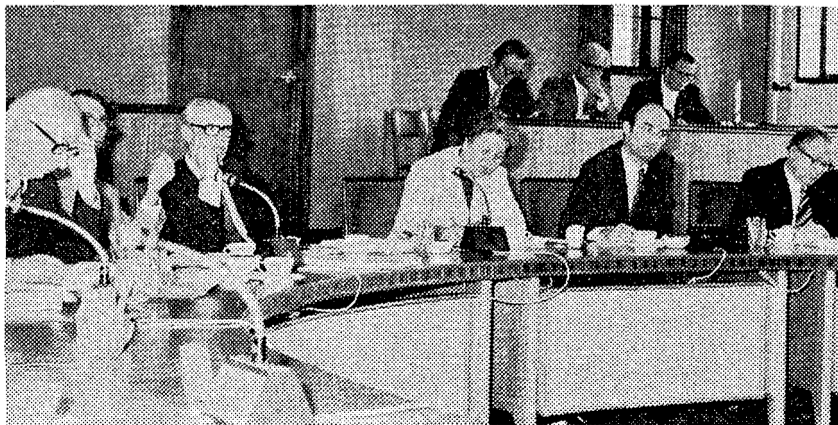
allerlei manier geen contact gehad zouden hebben met kiezers, wel, dat dit contact moet worden verstevigd, ook na verkiezingen.

Doorgaande gesprekken met kiezers en het over meer informatie beschikken uit de eerste hand zijn nodig om een verantwoord beleid te kunnen voeren, waarbij rekening kan worden gehouden met belangen en problemen uit elke streek van het land, welke in het te voeren beleid

op een zo rechtvaardig mogelijke wijze tegen elkaar moeten worden afgewogen. Daarbij is ook van groot belang hoe de burgers zelf tegen oplossing van problemen aankijken en daarvoor ook zelf bouwstenen aandragen.

Vanuit deze gedachtengang wil de A.R.P. haar belofte gestand doen bij de kiezers terug te komen.

Zie de pagina's 10 en 11

IN DIT NUMMER

op pagina 2 nieuws uit de Tweede Kamer.

Op pagina 3 commentaren. Premier Biesheuvel terug naar Uilenstede, pagina 4.

Programvergelijking, zie pagina 5, 6 en 7, waar een vergelijking wordt gemaakt tussen regeerakkoord, urgentieprogramma en Program van Actie van de A.R.P.

Nieuws uit de Arjos vindt u op pagina 8.

Wat mr. Biesheuvel heeft gezegd bij de installatie van de defensiecommissie staat op pagina 9.

Een verslag van het bezoek van een A.R.P.-delegatie aan Oostelijk Gelderland staat op pagina 10 en 11.

GEMEENTELIJKE FINANCIËN OP TERMIJN MEER PERSPECTIEF?

In de Tweede Kamer werden er op woensdag 22 september en de daarop volgende donderdag vele woorden gewijd aan de bepaald niet rooskleurige situatie waarin vele gemeenten verkeren. De beide nieuwe staatssecretarissen belast met de financiële problematiek van de gemeenten respectievelijk Van der Stee (Financiën) en drs. Van Stuyvenberg (Binnenlandse Zaken) namen voor het eerst plaats achter de regeringstafel. Gezegd mag worden, dat ze een goed koppel bleken te vormen en van vrijwel de gehele Kamer complimenten mochten incasseren na hun beantwoording in eerste termijn.

Het wetsontwerp 10 585 regelende de wijziging van de financiële verhoudingswet 1960, was niet ingediend om meer geld in het gemeentefonds te brengen, maar om de aanwezige gelden beter onder de gemeenten te verdelen. Uiteraard werd getracht ook te spreken over de voeding van het fonds en over een algehele wijziging van deze wet in het voordeel van de gemeenten en ter nadele van de rijksmiddelen. Met name de oppositie zocht hierin een deel van haar kracht. Terecht werd er door de A.R.P. woordvoerder, de heer Schakel op gewezen, dat dit eigenlijk buiten de orde van het wetsontwerp was. Deze zaken dienen straks bij de behandeling van het gemeentefonds aan de orde te komen.

De heer Schakel hield een vloeiend en pittig betoog, dat werd opgeluisterd door interrupties van de zijde der oppositie. We vermelden overigens ook gaarne de speech van de andere veteraan in het debat drs. Franssen van de P.v.d.A., die de bewindslieden tot een enkele kleine concessie wist te verleiden en een punt scoorde terzake van de beschikkingen van de ministers betreffende de wijziging van de oppervlakteuitkering en de vaste uitkering ten behoeve van gemeenten onder de 2000 inwoners.

De beschikkingen worden nu bekendgemaakt in de Staatscourant op een tijdstip dat tenminste een maand ligt voor

UIT DE TWEDE KAMER

grote lijnen komt dat hierop neer: gemeenten beneden de 2000 inwoners ontvangen in plaats van 10.000 gulden, 20.000 gulden voor algemene bestuurskosten, het bedrag per hectare wordt voor alle gemeenten verhoogd van f 5,- naar f 10,-. De bestaande schalen worden met nieuwe uitgebreid en de schaalbedragen worden gewijzigd, zodat er een grotere differentiatie en een fijnere verdeling ontstaat. Daarnaast zullen bij Algemene Maatregel van Bestuur een aantal met de wetwijziging samenhangende wijzigingen plaatsvinden in het stelsel van de zogenaamde verfijningen, de extra uitkeringen, die een gemeente kan krijgen, die in bijzondere omstandigheden verkeert. Aangezien de redenen van de verfijning ook ten grondslag liggen aan de wetwijziging is het aanvaardbaar, dat de extra uitkering, die een gemeente ontvangt tengevolge van de wijziging van de wet gekort wordt op de aanvullende bijdrage die via de verfijningen worden verkregen, bijvoorbeeld een gemeente ontvangt nu geld voor het hebben van een te uitgestrekt weggennet. Maar door de verhoging van de oppervlakte uitkering wordt aan het hebben van dat net ook tegemoetgekomen.

De heer Schakel wees een aantal suggesties vóór en tijdens het debat gedaan van de hand, zoals het treffen van een aparte regeling voor de 3 grote gemeenten ('hellend vlak') en het aanbrengen van nog een aparte groep voor de gemeenten van 40.000 - 60.000 waarmede uiteindelijk mede na de scherpe analyse van staatssecretaris Van Stuyvenberg de gehele kamer overtuigd akkoord ging.

De A.R.P. woordvoerder wees erop niet teveel verfijningen in te voeren 'zodat tenslotte een verfijning zal moeten worden ingevoerd voor de gemeenten, die nog niet onder de of een verfijning vallen'.

Eer. groot aantal vragende of kritische opmerkingen werden door de heer Schakel gemaakt. We noemen hiervan zijn kritische opmerkingen over de methode gebruikt bij het vaststellen van de uitgaven der gemeenten, over het feit, dat de uitgebrachte adviezen gebaseerd zijn op de facto-uitgaven (van het jaar 1964) enz.

Hij drong aan op een wijziging van de bestaande verfijningen voor slechte bodemgesteldheid, en voor kleine stedelijke gemeenten, zodat respectievelijk niet het gehele grondgebied meetelt, en gemeenten met een oude stadskern maar die in haar totaliteit niet vallen onder de bestaande regeling ervan kunnen profiteren bijvoorbeeld Buren in Gelderland en Veere in Zeeland.

Het laatste werd definitief toegezegd, het eerste zal waarschijnlijk geschieden in die zin dat de bestaande regeling van kracht blijft (80 pct.), maar een aanvulling komt van bijvoorbeeld 60-80 pct. van de bodemoppervlakte als dan ook een lagere uitkering.

Positief beantwoord werd ook Schakel's vraag of de uitkeringen voor het onderwijs niet formeel een doeluitkering moeten worden.

De grote zondaars van de tekorten der gemeenten met name van de grote gemeenten vormen het onderwijs, sociale zorg, openbaar vervoer, de gemeentelijke ziekenhuizen en de stadssanering. De staatssecretarissen deden de harten van de gemeenten goedgezinden parlementariërs sneller kloppen, toen door de heer Van der Stee werd medegedeeld, dat met de respectieve vakdepartementen het overleg is geopend om voor deze uitgaven tot een andere opzet te komen. Dit zal niet van vandaag op morgen zijn geregeld, maar de staatsse-

cretaris vestigde de indruk over meer te spreken dan over een dode mus. Gemeentebestuurders zal vooral interresseren hoe het eind van de rekening eruit ziet. Wie krijgt er meer en wie minder? Allereerst dit: geen enkele gemeente krijgt nominaal minder door de wijziging. Relatief gaan er wel enkele op achteruit en dat zijn om precies te zijn 33 gemeenten allemaal gelegen in de groep 2-5000 inwoners. Deze achteruitgang is overigens bescheiden van aard. De gemeenten van 5-10000 zielen blijven ongeveer gelijk en de gemeenten boven de 10.000 inwoners gaan er op vooruit. Hoe verder van de 10000 hoe meer vooruit.

Dat de meeste gemeenten vooruit gaan en een gering aantal een bescheiden achteruitgang moeten incasseren is mogelijk gemaakt door een extra injectie in het fonds. Interessant was de mededeling van staatssecretaris Van Stuyvenberg dat de regering zal nagaan of er nog andere criteria zullen kunnen worden aangegeven voor de algemene uitkering aan het aantal inwoners. We zijn benieuwd...

Door een snellere administratieve procedure zal getracht worden de achterstand in de definitieve betalingen van het gemeentefonds in te halen. Soms ligt de schuld ook wel bij gemeenten die zeer traag de gegevens inzenden. Voor de wadden-gemeenten moet nog een redelijke oplossing worden gevonden voor de achteruitgang die zij tengevolge van deze wet moeten incasseren.

Dit verslag wordt besloten met een compliment voor de Raad voor de Gemeentefinanciën die sinds de totstandkoming van de wet in 1960 voortreffelijk werk heeft verricht en daarvoor van regering en Kamer terecht hulde ontving.

RADIO EN T.V.

Op maandag 11 oktober a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending op Hilversum I (402 m) van 18.20-18.30 uur. In deze uitzending kunt u luisteren naar een vraaggesprek met drs. A. Schouten, lid van de Tweede Kamer, over het noorden des lands. Dr. W. de Kwaadsteniet, partijsecretaris, zal iets vertellen over de toestand van de partijfinanciën en over de ledenwerfactie.

Op woensdag 13 oktober is de A.R.P. van 20.20-20.30 uur op de t.v. (Ned. I). In deze uitzending zal mr. W. Aantjes, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, ingaan op de dan aan de gang zijnde algemene beschouwingen. Tevens zal in deze uitzending aandacht worden geschonken aan de ledenwerfactie. De A.R.P. heeft iedere veertien dagen een radiouitzending op Hilversum I (402 m). Tijd 18.20-18.30 uur. Naast de hierboven genoemde uitzending van 11 oktober is er weer één op 25 oktober (verzorgd door de Arjos) verder op 8 en 22 november en 6 en 20 december 1971.

M. W. Schakel

hun inwerkingtrading, waardoor uiteraard het parlement desgewenst meer controle kan uitoefenen op deze delegatiebevoegdheid. De bewindslieden namen de suggestie gaarne over, gingen op enkele andere punten vanuit de kamer positief in, wezen ook suggesties af. Tenslotte werd de wet ongeamendeerd zonder hoofdelijke stemming aanvaard. De heer Schakel noemde de financiële verhoudingswet, wet Rijk-Gemeenten een goede gereedschapskist met een flink aantal instrumenten, die je regelmatig moet bijstellen. Dat is ook nodig aangezien we hier te doen hebben met een probleem in beweging. Aan een fundamentele wijziging van de wet had hij geen behoefte. Hij stelde zich gaarne achter de harde kern van de wet; die bedoelt een fijnere verdeling tot stand te brengen van de aanwezige gelden. In

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement

f 8,- per jr. Losse verkoop f 0,30

◆◆ HIROHITHO

De afschuwelijke misdaden, wreedheden, vernederingen door de Japanse bezetters in Indië tijdens de oorlog begaan sloegen diepe en vaak nog niet geheelde wonden.

Nu de man, die in Japan toen de hoogste post bekleedde, en thans nog bekleedt, ons land bezoekt, vragen sommigen zich af of de regering dit bezoek niet had behoren te voorkomen en enkele uiten hun verontwaardiging en protest.

Deze reactie is begrijpelijk. Maar ook onjuist. Het internationaal tribunaal te Tokio ingesteld na de bezetting van Japan ter berechting van oorlogsmisdadigers, heeft nimmer de keizer veroordeeld en zelfs geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid hem terecht te doen staan. Deze beslissing dient te worden gerespecteerd en de consequenties ervan dienen te worden aanvaard. Hieraan thans te tornen zou een aantasting zijn van het grote goed

der rechtszekerheid, dat een wezenlijk aspect van het recht is. Daar komt nog iets bij. De Japanner moge zijn keizer niet langer als godzoon zien, hij is voor hem wel de expressie en personificatie van alles wat Japan is. Hem afwijzen is Japan afwijzen. Hem niet ontvangen is het afkapen van elke relatie met Japan. Evenmin als met Duitsland willen we met Japan echter niet blijven staren op alle onmenselijkheden en gruwelen van de oorlog alleen. We blijven op elkaar aangewezen als wij willen bouwen aan een betere wereld. Daarom moeten wij ook Japan aanvaarden. Deze wederaankomst van Japan bewijzen we door zijn keizer te ontvangen. Alles in aanmerking nemende achten wij het verantwoord dat het bezoek plaats heeft, waarbij het van wijsheid getuigt dat de ontvangst zonder enig feestbetoon op uiterst sobere wijze plaats vindt.

◆◆ MILIEUHYGIENE

Nederland is de laatste weken opgeschrikt door een nieuwe golf van luchtverontreiniging in het Rijnmondgebied. De toenemende onrust en irritatie hierover bij de betrokken bewoners uit zich in een ongekende grote stroom van klachten. Klachten die geheel terecht zijn!

Het is meer dan tijd dat maatregelen worden genomen om nieuwe- en mogelijk ergere - verontreinigingsgolven te voorkomen.

De Wet op de Luchtverontreiniging geeft aan de overheid (rijks-provinciale- en plaatselijke) daartoe ruime bevoegdheden. Het is dan ook van groot belang dat de minister maatregelen

heeft getroffen om de belangrijkste artikelen van deze wet reeds dezer dagen in werking te laten treden. De volledige inwerkintreding móet en zál — volgens toezeggingen van minister Stuyt — zo spoedig mogelijk volgen. Pas dan zijn er voldoende controle- en verbodsmogelijkheden. Daarnaast moeten we ons realiseren dat in het Rijnmondgebied binnenkort de grootste concentratie ter wereld van petrochemische industrie staat. Het industrievestigingsbeleid zal erop gericht moeten zijn deze concentratie niet groter te laten worden dan strikt noodzakelijk is. Voorkomen is beter dan genezen!

◆◆ NAUWERE SAMENWERKING

Wij juichen het toe, dat de fractiecommissies van de drie christelijke partijen voortaan op een aantal terreinen beter gaan samenwerken. Het verleden heeft geleerd, dat, indien in eigen fractiecommissie de voorlopige standpunten worden voorbereid en nader door de gehele fractie voorlopig worden vastgesteld, dit altijd moeilijkheden geeft daarna op korte termijn een goed overleg te hebben met andere fracties.

Aanrijdingen dientengevolge zijn daarvan meermalen het gevolg geweest in het verleden.

Bovendien, al is dit argument beslist niet direct doorslaggevend, er kan doelmatiger worden gewerkt, zodat er meer

tijd overblijft voor planning op langere termijn.

Als partijbesturen besluiten tot nauwere samenwerking kunnen de fracties niet achterblijven.

In die situatie is het daarom ook verstandig niet met de fracties maar met een aantal fractiecommissies te beginnen.

Wij zouden er voor willen pleiten ook de fractiecommissie voor Financiën te doen behoren tot de groep waarmee men met dit experiment start.

De ervaring opgedaan tijdens de vorige kabinetsperiode met de financiële problematiek wijst naar onze mening duidelijk in die richting.

◆◆ MINISTERS SALARISSEN

Voorzover wij konden nagaan is een beslissing als het kabinet-Biesheuvel onlangs heeft genomen niet eerder in de parlementaire historie voorgekomen. Op basis van vrijwilligheid hebben de bewindslieden hun salarissen bevroren. Zij zien af van een reële loonsverbetering om der wille van de doelstelling van hun beleid.

Wij waarderen dit in hoge mate, niet-

tegenstaande alle verhalen in de trant van: zij verdienen toch genoeg, zij kunnen dit dus gemakkelijk doen. Eerlijk gezegd vinden wij dit soort redeneringen misselijk en getuigen van welbewuste kleinheid van geest.

Als politieke kritiek moet bestaan uit dit soort redeneringen viert demagogie hoogtij.

INTERPELLATIE WIERENGA

'Zijn de bewindslieden bereid geld te steken in Noordnederlandse bedrijven, die weliswaar gedoemd zijn te verdwijnen, maar die met het oog op de te verwachten werkloosheid in het noorden nu zeker niet gesloten mogen worden? Dat is — kort samengevat — de vraag, waarop de interpellatie Wierenga (PvdA) op 29 oktober jl. uitliep. Het antwoord dat drs. A. Schouten (die daarmee zijn van alle kanten veel lof oogstende maiden speech hield) na mens de ARP-fractie daarop gaf, kan in drie punten worden weergegeven.

1. De te verwachten economische toestand in Noord-Nederland mag niet rooskleuriger worden geschilderd dan overeenkomt met de werkelijkheid. En die verwachting is niet best. Het is dan ook begrijpelijk dat de heer Wierenga graag een interpellatie wilde houden.

2. De weg, die de interpellant als de beste aanwees, moet bij nuchtere analyse echter als de slechtste worden afgewezen. Immers het noorden dient een sterke economische structuur te krijgen. Zwakke plekken daarin moeten door sterke worden vervangen. De motie-Wierenga moest dan ook met een krachtig 'neen' worden beantwoord. Het enige effect zou zijn dat zwakke bedrijven in stand zouden blijven, dat de zwakste delen in de economische structuur zouden worden bestendigd. Dat zou betekenen dat we het tegendeel zouden doen van wat de — goede — bedoeling is.

3. De heer Wierenga wilde dat 'tijdelijk' doen. Dat kan niet anders dan als een vergissing worden getypeerd. Immers, wanneer zou je zo'n bedrijf moeten sluiten? Mogen we er werkelijk vanuit gaan, dat Noord-Nederland zich over een jaar of twee bedrijfs-sluitingen straffeloos zal kunnen permitteren? Deze verwachting onderschat de noordelijke problematiek in hoge mate. Groningen, Friesland en Drenthe hebben slechts baat bij een versterking van de economische structuur. Niet terwille van de economie zelf, maar om het samenleven in het noorden te begunstigen. Daarop moeten alle elementen van het beleid worden gericht. De heer Hermesen (KVP) diende een tegen-motie in. Enkele punten uit de regeringsverklaring werden daarin nog eens herhaald. Er stond niets nieuws in. De ARP heeft daarom tegengestemd. In de eerste plaats omdat het aannemen van een motie suggereert, dat er iets nieuws in het beleid wordt ingevoerd. De eerlijkheid gebod er oog voor te hebben dat zulks niet het geval was bij deze motie.

In de tweede plaats omdat de fractie niet de indruk had, dat het noorden op nóg een stuk papier zat te wachten. Inventief beleid en effectieve maatregelen, daarop komt het aan in Noord-Nederland. Daarmee werd overigens niets afgedaan aan de goede bedoelingen, die aan de motie-Hermesen ongetwijfeld ten grondslag lagen.

LEDEN WINNEN

Het winnen van nieuwe leden is voor de A.R.P. een belangrijke zaak. Elke partij is daar in feite ernstig mee bezig.

De A.R.P. geeft in deze maanden aan het winnen van leden extra aandacht.

Wij willen een flinke sprong vooruit. Vandaar een grote landelijke actie onder het motto 'Vrijblijvend!'

Er zijn ook vandaag voor een politieke partij zeker nog vele kiezers als leden

te winnen. Dat blijkt ook al wel uit de allereerste reacties die nu binnen komen.

Willen wij politiek wat bereiken dan telt elk partijlid mee.

De vele kiezers van de A.R.P., die nog geen lid zijn, horen er ook bij.

Vraag hen erbij te komen.

Uw werfkracht hebben wij bij deze actie nodig.

ABONNEES WERVEN

Informatie en voorlichting wordt door velen gevraagd. Van de zijde van de A.R.P. kunnen wij aanbieden ons weekblad 'Nederlandse Gedachten'.

Wat gebeurt er politiek in Nederland en daarbuiten? Wat is er gaande in de politieke partijen? Wat leeft er in de A.R.P.? Wat is onze politieke wil voor de samenleving waarin wij leven? U blijft als abonnee op 'Nederlandse

Gedachten' op de hoogte.

Laat ook een ander op de hoogte blijven.

Werk een abonnee voor het weekblad, waarop u ook zelf geabonneerd bent. Een abonnement kost maar f 8,— per half jaar.

Werft u persoonlijk mee?

Om te beginnen één nieuwe abonnee.

PROF. ALBEDA IN A.R.S.

FEDERATIE MOGELIJK; FUSIE Nu ONJUIST EN GEVAARLIJK

'Wat voor de ene partij het aantrekkelijke uitmaakt van het samengaan, is voor de ander de grote hinderpaal daartoe. Het is duidelijk, dat het onjuist en gevaarlijk zou zijn onder deze omstandigheden 'domweg' te fusioneren'.

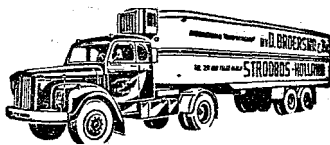
Dit schrijft prof. dr. W. Albada in het jongste nummer van A. R. Staatskunde. Hij voegt eraan toe, dat de verschillen in uitgangspunten van K.V.P. enerzijds en A.R.P. en C.H.U. anderzijds 'het samengaan anders dan in federatief verband' niet tot een eenvoudige zaak maken. 'Een nauwer samengaan is slechts mogelijk, wanneer men het eens wordt over de basis van dit samengaan. De discussie hierover kan niet snel genoeg beginnen', aldus prof. Albada. Hij pleit in zijn artikel voorts voor een geheel nieuwe start waardoor de christen-democratie de jonge generatie weer aan zich kan binden. Het A.R. Eerste Kamerlid vindt het onwaarschijnlijk dat de drie partijen afzonderlijk de toekomst in zullen

gaan. Maar die gezamenlijke nieuwe start wordt wel bemoeilijkt door de verschillen in interne situatie: waar de K.V.P. genoeg neemt met een vage formulering over 'christelijke inspiraties stellen veel leden van de A.R.P. en in iets mindere mate die van de C.H.U. hun vertrouwen in de partij veel meer afhankelijk van de verwijzing naar de Bijbel. Prof. Albada gelooft, dat de K.V.P. wel bereid is wat water in de wijn te doen; hij ziet die bereidheid veel minder bij de A.R.P. en C.H.U. Toch zijn er mogelijkheden voor een gemeenschappelijke basis 'omdat de oude formules niet langer werkelijk functioneren, ook niet in de A.R.P. en C.H.U. Hiermede is niet gezegd, dat deze partijen en zij samen geen samenhang meer vertonen. Die samenhang is er onmiskenbaar en zij functioneert in de praktijk. Het is wél de vraag of die samenhang zó direct voortvloeit uit de 'grondslag' en de 'beginselen' zoals wij in de A.R.P. en C.H.U. zo graag willen geloven', aldus prof. Albada.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

- * Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- * Behandeling douane-formaliteiten.
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

fijn! die ken ik

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr. B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P. En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

TERUG NAAR UILENSTEDE

Minister-president mr. B. W. Biesheuvel heeft vrijdag 1 oktober j.l. een belofte ingelost, gedaan tijdens de verkiezingscampagne bij een bezoek aan de studenten van de Vrije Universiteit. Evenals alle A.R.P.-kandidaten tijdens de campagne heeft Biesheuvel toen gezegd: ik kom terug. Dat terugkomen was een wettelijke onderdeel van de A.R.P.-verkiezingscampagne. Steeds is de kiezers gezegd: wij komen niet maar even voor de verkiezingen, maar: wij komen terug. Juist om een beter contact tussen kiezer en gekozenen te bevorderen.

Vorige week vrijdag kwam Biesheuvel terug in het studentencentrum Uilenstede in Amsterdam, waar honderden studenten van de Vrije Universiteit en Stedelijke Universiteit aanwezig waren. Biesheuvel was vergezeld van drs. J. Boersma, de minister van Sociale Zaken, die ook in de

verkiezingstijd aanwezig was bij het bezoek aan de studenten, en mr. W. Aantjes, voorzitter van de A.R.P. Tweede Kamerfractie.

Het is geen vrijblijvend gesprek geworden, maar een pittige discussie, waarbij uiteraard het onderwijsbeleid van het kabinet in het volle licht kwam te staan. Opvallend was, dat hierbij de belangstelling voornamelijk uitging naar de studietoelagen. Ook de Navo, de inflatiecorrectie, het buitenlands beleid en de volkshuisvesting werden kritisch bekeken.

Na een paar uur van, soms verhit, debatteren, Biesheuvel trok er zijn jasje maar bij uit, werd het debat om ongeveer half een beëindigd. Biesheuvel, zowel als Boersma en Aantjes hebben de discussie op prijs gesteld. Hun indrukken van het bezoeken waren positief.

BIJEENKOMST DRIE FRACTIEBESTUREN

Op 1 oktober 1971 zijn in het gebouw van de Tweede Kamer voor het eerst de drie besturen van de K.V.P., A.R.P. en de C.H.U.-fracties bijeen geweest als uitvloeisel van de door de drie fracties genomen besluiten.

Onderwerp van gesprek was: versterking van de samenwerking. De besturen van de drie fracties hebben besloten:

De fractiebesturen van de K.V.P.-A.R.P.-C.H.U. zullen regelmatig bijeenkomen ter voorbereiding van gezamenlijke standpuntbepaling en ter verdere begeleiding van de samenwerking. Als volgende data werden vastgesteld: 28 oktober en 16 december a.s.

Enkele fractiecommissies van de drie fracties, nl. die van Onderwijs, Wetenschappen en Milieuhygiëne, zullen nu reeds hun parlementaire werkzaamheden gezamenlijk gaan verrichten. Daarnaast zullen andere vormen van samenwerking tussen fractiecommissies worden gestimuleerd. Door voortdurend overleg tussen fractiecommissievoorzitters zullen de parlementaire activiteiten op elkaar worden afgestemd. Een en ander laat onverlet de samenwerkingsvormen die in de loop van de tijd reeds zijn gegroeid.

Aan het einde van dit parlementaire jaar zullen de drie fracties voor het eerst in gezamenlijk beraad bijeenkomen.

VRIJBLIJVEND!?

De ledenwerffolder 'Vrijblijvend!?' en ook de overdrukken van de vier middenpagina's van 'Nederlandse Gedachten' van 18 september j.l. waarvan de inhoud bestemd is voor (nog) niet-leden zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. Bestellingen per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren f 0,15 per exemplaar; 250 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar. Prijs vier pagina's 'Nederlandse Gedachten' d.d. 18 september j.l. f 0,10 per exemplaar.

PROGRAMMVERGELIJKING VOLKS HUIS VESTING

volkshuisvestingsbeleid. De gedachte is duidelijk ontleend aan p.v.a. en g.u.p., maar is beter geformuleerd. Daarmee zijn namelijk alle aspecten van het volkshuisvestingsbeleid tot instrumenten van deze 'zorg' verklaard.

3. De woningproductie wordt als eerste van die instrumenten genoemd. In het kader van de centrale doelstelling is een cijfer een relatief begrip. Het gaat primair niet om hoeveel woningen er meer gebouwd worden, maar in hoeverre 'degenen, die uit eigen kracht niet in een goede en betaalbare huisvesting kunnen voorzien' daardoor direct of indirect, worden geholpen. In ons p.v.a. (dat geen cijfer noemt) komt dat beter tot uitdrukking dan in het g.u.p. Het regeerakkoord doet met het begrip van een verschuivend vierjarenprogramma recht aan betide benaderingswijzen.

In 'Nederlandse Gedachten' van 11 september jl. kondigde partijvoorzitter dr. A. Veerman aan, dat in ons weekblad de verschillende onderdelen van het regeerakkoord vergelijkenderwijs zouden worden afgedrukt, tezamen met de corresponderende onderdelen van het gemeenschappelijk urgentieprogramma van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. (hierna afgekort tot: g.u.p.) en ons eigen Program van Actie (verder aan te duiden met p.v.a.) Vandaag maken wij daarmee een begin.

1. Het regeerakkoord begint, afgezien van enkele inleidende opmerkingen van algemene aard, met de volkshuisvesting. Noch in ons p.v.a., noch in het g.u.p. was zulks het geval. Daarin mag een aanwijzing worden gezien van het belang dat het kabinet-Biesheuvel hecht aan dit onderdeelwerp.

2. De eerste zin uit deze eerste paragraaf in het regeerakkoord stelt 'de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor diegenen, die daartoe uit eigen kracht niet in staat zijn', centraal in het

uitgewerkt. Ook in het g.u.p. gebeurt dat slechts summier in algemene termen, hoewel gemeentebesturen en woningbouwcorporaties althans met name worden genoemd. Het meest concreet is ons p.v.a., geheel conform het in het verleden door onze fractie gevoerde beleid en de door haar ontwikkelde initiatieven. Ook hier geldt echter dat de tekst van het regeerakkoord een beleid als in ons p.v.a. bepleit gezins uitsluit.

7. Het in het regeerakkoord gestelde omtrent het huurbeleid komt zakelijk overeen met p.v.a. en g.u.p. Dat het streven naar kostprijsuren, anders dan in p.v.a. en g.u.p. niet met zoveel woorden als doelstelling van het huurbeleid wordt genoemd, zal wel geen bijzondere betekenis hebben. Op het punt van de wettelijk vastgelegde jaarlijkse huurpassing van 6 pct. volgt het regeerakkoord meer de formulering van ons p.v.a. dan van het g.u.p. Voortgang van de huurliberalisatie wordt in alle drie de programma's bepleit. Het regeerakkoord voegt daaraan nog een wettelijke versterking van de positie van de huurders toe.

8. Ten aanzien van het subsidiebeleid sluit het regeerakkoord duidelijker aan bij ons p.v.a. dan bij het g.u.p. In dit laatste wordt namelijk niet met zoveel woorden de wenselijkheid genoemd de subsidie te onthouden c.q. te ontnemen aan diegenen, die deze niet nodig hebben. Voorkeur voor een systeem van individuele huursubsidies teneinde de subsidie meer te binden aan de behoefte, wordt in alle drie de programma's uitgesproken.

9. In p.v.a. en g.u.p. wordt meer geld' genoemd als middel de krotopruiing, sanering en woningverbetering te bevorderen. Het g.u.p. noemt daarnaast de verruiming in de wettelijke mogelijkheden voor de gemeenten. Het regeerakkoord volstaat met de uitspraak dat de krot-

opruiing zal worden bevorderd. Hier zal, dus uit het concrete beleid moeten blijken welke inhoud daaraan moet worden gegeven.

10. De conclusie is, dat in het regeerakkoord het in p.v.a. en g.u.p. neergelegde volkshuisvestingsbeleid in ruime mate wordt teruggevonden. Op sommige punten gaat het regeerakkoord zelfs verder, op enkele andere punten is het minder uitgewerkt. Met name geldt daarvan de algemene opmerking die aan het eigenlijke regeerakkoord voorafgaat, nl. dat 'de nadere uitwerking en verdere accenttering ervan zal worden overgelaten aan diegenen, die tezamen vorm zullen geven aan het toekomstige kabinetsbeleid'. De toetsing daarvan zal vooral dienen te geschieden aan wat het regeerakkoord zelf het centrale gezichtspunt van het volkshuisvestingsbeleid noemt.

STAATKUNDIGE EN BESTUURLIJKE VERNIEUWINGEN

Als toelichting lijkt het gewenst iets te zeggen over de ontwikkeling van het kiesstelsel. Ons eigen program is daarover zeer voorzichtige, ook al omdat in de konkretisering onder ons enige nuances bestonden. Drie punten markeren ons program:

1. Handhaving van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging.
2. Erkenning, dat thans het stelsel ligt onder 'verbrokkeling'.
3. Enige drang tot samenbundeling lijkt gewenst; voorkeur voor een beperkt districtenstelsel.

Uit het urgentieprogramma van de drie blijkt al, dat zij over de vorm van de beperking van de rekenkundige evenredigheid niet geheel gelijk dachten. Er waren voorstanders van een kiesdrempeel. Men denke bijv. aan het initiatiefontwerp vanuit de fractie van de K.V.P. onder het vorige kabinet. Gezien de gereserveerde opstelling in ons eigen program

leek een tegemoetkoming onzerzijds onverantwoord. De partijraad maakte daar tegen geen bezwaar.

In het regeringsprogram is een stapje verder gedaan. Daar is de invoering van het districtenstelsel geheel uitgesloten. Dat is een doortrekken van een lijn, die al achter het urgentieprogram lag.

Een tweede punt, dat vermelding is de gewestvorming. Ons standpunt daaromtrent is heel erg uitgesproken. Gewestvorming 'van onderop', een systeem, dat het ontwerp-Beernink beheerst, heeft het grote gevaar, dat de gewestvorming moeilijk van de grond zal komen. Door een te groot aantal gewesten, door te geringe bevoegdheden. Daarom pleiten wij voor regeling bij de wet.

Het is bekend, dat die benadering niet sterk leefde bij onze twee partners in het urgentieprogram. Wij hebben dat geaccepteerd. Het is nu 'een vrije kwestie'. Wij hebben ons dus niet aan een ander standpunt gebonden.

De continuïteit in de financiering gevaar lopen dan is het kabinet bereid een groter deel van de woningbouw door het rijk te laten financieren indien en voorzover dit in het licht van de financieel-economische situatie verantwoord zal zijn.

Maar nodig en verantwoord zullen knelpunten van procedurele aard worden weggenomen.

Het huurbeleid blijft gericht op voortzetting van de huurliberalisatie, gepaard gaande met een wettelijke versterking van de positie van de huurder. De wettelijk geregelde jaarlijkse huuraanpassing van 6 pct. zal worden gehandhaafd, hoewel dit percentage — afhankelijk van de kostenontwikkeling — niet onder alle omstandigheden als onaantastbaar kan worden gezien.

Naast het krachtig bevorderen van de doorstroming zal aan de verschuiving van objectieve naar individuele subsidies meer inhoud worden gegeven, waarbij opnieuw gezocht zal worden naar mogelijkheden om voor bewoners van gesubsidieerde woningen wier huurquote beneden een bepaalde norm daalt, het subsidiebedrag af te romen.

De krotopruiwing zal worden bevorderd. Die veelomvattende saneringsplannen waarin ook relatief veel goede woningen zouden moeten worden afgebroken zullen waar mogelijk worden vermeden.

Procedures zowel ter verdeling van subsidies als ter vaststelling van ruimtelijke planning dienen te worden vereenvoudigd en bekort zonder tekort te doen aan de noodzakelijke inspraak van de bevolking.

Bij het huurbeleid dient het streven gericht te zijn op het bereiken van kostprijsuren, o.m. door voortzetting van het liberalisatiebeleid, versnelde huurharmonisatie en uitvoering van de wettelijk vastgelegde huuraanpassing.

Gemeentebesturen en woningbouwcorporaties dienen hun beleid krachtig te richten op de doorstroming, zodat er woningen beschikbaar komen voor de minder draagkrachtigen. De gemeenten moeten de bevoegdheid krijgen goedkope woningen bij voorrang aan hen toe te wijzen. Aan degenen voor wie de huur tijdelijk of blijvend te hoog is dienen individuele huursubsidies te worden verleend.

Ten behoeve van stadsvernieuwing, krotopruiwing en woningverbetering dienen de wettelijke mogelijkheden van de gemeenten te worden verruimd en subsidies opnieuw te worden bezien. Ook is een betere coördinatie bij de toepassing van de onderscheiden subsidieregelingen vereist.

Het huurbeleid zal gericht dienen te zijn op het bereiken van kostprijsuren, met dien verstande, dat daarin ook een relatie met het geboden woongenot tot uitdrukking dient te komen. Van het in de wet vastgestelde systeem van geleidelijke huuraanpassing mag slechts worden afgeweken indien dat uit nationaal-economische overwegingen strikt onvermijdelijk is. Het beleid van geleidelijke voortgang van de huurliberalisatie vraagt om voortzetting.

Krachtige bevordering van de doorstroming is onontbeerlijk. In dit verband zullen ook de mogelijkheden moeten worden benut die gelegen zijn in verbetering van de bestaande woningvoorraad. Het contingeringsbeleid moet mede rekening houden met de mate waarin gemeentebesturen en woningbouwverenigingen actief zijn een sociaalrechtvaardige bezetting van het woningbestand — zowel in de nieuwbouw als in de bestaande voorraad — te bevorderen.

In die gevallen dat de overheid bijdraagt in de exploitatie van de woning mag niet worden geschroomd zolang via de wettelijke ontruimingsmogelijkheden goedkope woningen vrij te maken voor woningzoekenden in de lagere inkomensgroepen, wanneer voor de bewoners een voor hen betaalbare en hen ook overigens passend te achten woning beschikbaar is.

Het subsidiebeleid dient primair te zijn afgestemd op de behoeften van de bewoners. Degenen, die financieel in staat zijn zelf de kosten voor hun huisvesting te dragen, dienen geen subsidie te ontvangen. Degenen die daartoe niet uit eigen middelen in staat zijn, moet een subsidieregeling de helpende hand bieden.

De krotopruiwing vormt een urgent punt in het volkshuisvestingsbeleid vanwege de snelle veroudering van het woningbestand. Voor sanering, krotopruiwing en woningverbetering zal de centrale overheid op grotere schaal gelden beschikbaar moeten stellen.

Betere outillage en ruimere financiële middelen voor parlement en fracties.

Subsidiering van de wetenschappelijke bureaus verwant aan de politieke partijen

Een verdere verbetering van de persoonlijke en materiele toerusting van parlement en fracties dient tot stand te worden gebracht.

Voor een goed functioneren van de volkshuizenverteenwoordiging dienen met name de fracties in de Tweede Kamer te beschikken over een goed toegeruste staf.

Het werk van de politieke partijen moet in belangrijke mate worden gesubsidieerd. Op korte termijn dienen de mogelijkheden hiertoe en de voorwaarden waaronder de subsidiering zou moeten plaatsvinden in verdere studie te worden genomen.

De instelling van gewesten dient te geschieden door de centrale overheid op basis van een wettelijk vastgelegde gewestelijke indeling van Nederland en volgens een procedure, die voor de gemeenten optimale inspraak waarborgt. De bevoegdheden en taken van de gewesten dienen bij de wet te worden geregeld en wel zodanig, dat de kans op competentiegeschillen tussen gemeenten en gewest zo gering mogelijk is. De gewestraden moeten rechtstreeks door de kiezers in de betreffende gebieden worden gekozen. Het moet mogelijk zijn, dat gewesten ook niet-gemeentelijke taken vervullen. De instelling en uitbouw van gewesten dienen gepaard te gaan met een geleidelijke terugtrekking van de provincie.

PROGRAM

REGERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

PROGRAM

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

PROGRAM

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

PROGRAM

1

REGERAKKOORD
VIJF PARTIJDEN

VOLKS HUISVESTING

Het centrale gezichtspunt, waaronder het volkshuisvestingsbeleid wordt gevoerd, zal zijn de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor diegenen, die daartoe uit eigen kracht niet in staat zijn.

Het vermeld naderbij brengen van de opheffing van het woningtekort door opvoering van het woningbouwprogramma wordt bemoeilijkt door de overspannen economische situatie, die gepaard gaat met een ernstige stijging van de bouwkosten. Het beleid beoogt het scheppen van een gunstiger klimaat voor de vergroting van de woningproductie. Dit vereist allereerst vermindering van de spanning in de economie en met name ontspanning in de sector van de bouwrijverheid.

Met dit als uitgangspunt zal het beleid worden gericht op een in de loop van de komende kabinets-periode te bereiken verschuivend vierjarenprogramma van 550.000 woningen, hetgeen betekent dat uiterlijk in 1975, doch zo mogelijk eerder, een jaarprogramma van 137.500 woningen zal worden bereikt.

In beginsel zal de uitbreiding voor de helft plaatsvinden in de woningbouw en voor de andere helft in de gesubsidieerde particuliere bouw, waarbij evenwel verschuivingen tussen de sectoren mogelijk blijven.

Teneinde de continuïteit in de woningbouw en in de financiering daarvan zo veel mogelijk te verzekeren zal het kabinet bijzondere aandacht schenken aan de structuur van de bouwrijverheid, waarbij

PROGRAM

2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

VOLKS HUISVESTING

In het volkshuisvestingsbeleid dient voorop te staan de zorg voor kwalitatief goede en betaalbare huisvesting van de lagere inkomensgroepen, gehandicapten, bejaarden, krotbewoners, alleenstaanden, buitenlandse werknemers en hun gezinnen.

Het woningbouwprogramma dient geleidelijk te worden uitgebreid te weten met omstreeks 3000 woningen per jaar.

Tot de uitbreiding van het woningbouwprogramma dient ter voorziening met voldoende financieringsmiddelen de noodzakelijke directe en indirecte steun van overheidswegen te worden geboden.

PROGRAM

3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

VOLKS HUISVESTING

Naast de omvang van de woningproductie vraagt de kwaliteit van de woningen en een ruime variatie in het woningbestand goede aandacht. Het volkshuisvestingsbeleid dient vooral ook gericht te zijn op het beschikbaar komen van goede, betaalbare woningen voor de lagere inkomensgroepen.

De grote institutionele beleggers dienen in het kader van hun beleggingsbeleid bijzondere aandacht aan de woningbouw te schenken. Zonodig zullen daarbij maatregelen van overheidswegen moeten worden genomen.

STAATKUNDIGE EN BESTUURLIJKE VERNIEUWINGEN

Injiteren van een algehele grondwetsherziening, met de voorbereiding waarvan een regerings-commissaris zal worden belast.

Eerste Kamer: behandeling begrotingswetgeving beperken tot algemene beschouwingen; behandeling van wetsontwerpen alleen op aanvraag van een bepaald aantal leden.

Bij de herziening van het kiesrecht zal het beginsel van de evenredige vertegenwoordiging worden gehandhaafd. Het nieuwe kabinet zal geen medewerking verlenen aan de invoering van een districtenstelsel.

Aanstelling van een onafhankelijke ombudsman met een zekere relatie tot het parlement.

Benoeming van commissarissen der Koninkrijn en burgemeesters na overleg met Provinciale Staten en gemeenteraad.

Het nieuwe kabinet heeft de vrijheid voorstellen te doen die afwijken van de plannen die het kabinet-De Jong t.a.v. het rapport van de Commissie Openbaarheid-Openheid heeft kenbaar gemaakt.

STAATKUNDIGE EN BESTUURLIJKE VERNIEUWINGEN

Ter verkorting en vereenvoudiging van het proces van politieke beleidsvorming dient in de Eerste Kamer de behandeling van begrotingshoofdstukken en van wetsontwerpen slechts op aanvraag van een bepaald aantal leden plaats te vinden.

Bij kiesrechtherziening dient het principe van de evenredige vertegenwoordiging te worden gehandhaafd.

Benoeming van de commissaris der Koninkrijn door de Kroon na overleg met Provinciale Staten. Benoeming van de burgemeester door de Kroon na overleg met de gemeenteraad en met Gedeputeerde Staten.

Overheidsdocumenten behoren in beginsel openbaar te zijn. Een wettelijke regeling moet daarin voorzien.

STAATKUNDIGE EN BESTUURLIJKE VERNIEUWINGEN

De ARP beschouwt evenredige vertegenwoordiging voor ons land als de beste vorm om via vertegenwoordigende lichamen de volksinvloed tot gelding te brengen. Om de duidelijk aanwezige neiging tot steeds verdergaande verbrokkeling te corrigeren, dient in dit stelsel enige drang tot samenbundeling van politieke groeperingen aanwezig te zijn. De ARP geeft daartoe in de huidige situatie aan een beperkt districtenstelsel (maximaal 12 districten) met mogelijkheid tot lijstverbinding binnen het district de voorkeur boven verhoging van de kiesdrempel.

Inspraak van de gemeenteraad en de Provinciale Staten bij de benoeming van burgemeester resp. commissaris der Koninkrijn.

De overheid moet streven naar eenvoud en doorzichtigheid van haar apparaat van wetgeving en beleid. Overheidsdocumenten — adviezen en rapporten — behoren in beginsel openbaar te zijn, volgens regels bij de wet te stellen.

De overheid moet streven naar eenvoud en doorzichtigheid van haar apparaat van wetgeving en beleid. Overheidsdocumenten — adviezen en rapporten — behoren in beginsel openbaar te zijn, volgens regels bij de wet te stellen.

Op zaterdag 6 november geven de afzonderlijke ledenvergaderingen van de Christelijk-Historische Jongerenorganisatie en de Katholieke Volkspartij Jongeren-Groepen hun fiat aan het opgaan in een federatie. Het politiek overlegorgaan van de Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie behandelt zaterdag 6 november het discussiestuk "Kapitulieren of Rekonfessionaliseren?" van de hand van het dagelijks bestuur van de Arjos. Het besluit om C.H.J.O. en K.V.P.J.G. in een federatie samen te voegen neemt de gezamenlijke ledenvergadering van deze twee jongerenorganisaties op zondag 7 november.

OPEN STOEL

De dagelijkse besturen van Arjos, CHJO en KVPJG spraken 28 september uit dat men de verschillen van mening die er bestaan met betrekking tot gedachten over basis en grondslag onderkent. De verschillen zijn ook moeilijk te verdoezelen. De drie jongerenorganisaties hebben er de afgelopen jaren over gepraat, gesproken en gediscussieerd. Het is de C.H.J.O. en K.V.P.J.G. thans genoeg. Dan maar zonder Arjos. Overigens: 'in de federatie blijft de stoel van de Arjos open, maar de Arjos blijft zich behoorlijk tegen de samenwerking afzetten', verzekerde C.H.J.O. voorzitter Chris van Gulik de C.H.U. Unieraad van 25 september. De eerdere genoemde Arjos-discussienota verschaft enige opheldering.

'De Arjos heeft geen verdragingsstaktiek voor ogen, gevoed vanuit een negatieve houding. Het zij nog eens duidelijk gesteld: ook ons staat een samenwerkingsverband voor ogen met die christenen die zich kunnen plaatsen achter de evangelische norm. Het is echter verre van ons om de probleemstelling om te draaien, zoals nu gebeurt binnen C.H.J.O. en K.V.P.J.G.'

Want, verduidelijkt de nota, organisatorische bindingen kunnen pas het gevolg zijn van overeenstemming over punten als program, uitvoering en uitgangspunt.

'Wie het geduld kan beoefenen om samen met ons te zoeken naar een fundamenteel antwoord op de crisis waarin de christelijke politiek zich bevindt, zal in de Arjos een moeilijke, maar ook serieuze partner vinden. In alle duidelijkheid zij gesteld, dat het ons niet ontbreekt aan de wil tot vorming van een christelijke volkspartij; het ontbreekt ons wel aan de overtuiging dat de K.V.P.J.G. en C.H.J.O. met ons op hetzelfde spoor zitten'.

GETHEOLOGISEER

Ook de C.H.J.O. heeft een nota: 'Profiel van een Christen-Democratische Volkspartij', samengesteld door een commissie-Huysen. Men schrijft:

'De aarzeling ten aanzien van christelijke politiek, vanwege de schroom om Gods Woord en Gods Naam te verbinden met ons eigen politieke handelen, waaraan niets menselijks vreemd is, spreekt ons aan. Het gevaar blijkt steeds weer aanwezig dat men christelijke partijvorming als een vorm van hovaardij ervaart, wat velen afstoot. De Nederlandse confessionelen theologiseren bovendien te veel, terwijl men zich te weinig op de konkrete politiek bezint. Er bestaat geen christelijke politiek als een uit het evangelie te destilleren taalvisie op de politiek of in de betekenis van een soort kwaliteitsgarantie vanwege het woordje christelijk. Er kan hoogstens sprake zijn van een mede op het evangelie georiënteerde politiek. Hieruit vloeit een principiële openheid voort'.

OPEN PARTIJ

De principiële openheid wordt door K.V.P.J.G.-voorzitter Coen Winters vol-

CHJO EN KVPJG ENER ZIJD

ARJOS ANDER ZIJD

DOOR
JOHN TOXOPEUS

gens Trouw van 16 september aldus verwoord.

'Als er mensen zijn die dezelfde grondstellingen aan andere dan een christelijke levensbeschouwing ontleen, dan is het, dat zij met ons in één partij samenwerken. En als het de bedoeling is dat de partij een zo groot mogelijke aanhang verwerft, dan zullen we dat ook in de beginselverklaring moeten opnemen, tenminste als we met die mensen tot overeenstemming kunnen komen. Daarover zullen we dus met hen moeten gaan praten. Je kunt daarbij denken aan die kleine groep van mensen die zich heel bewust niet-christenen willen noemen en aan de heel grote groep van degenen die de relatie tussen evangelie en politiek niet zo scherp zien'.

In gesprekken met C.H.J.O. en K.V.P.J.G. wordt duidelijk, dat men een nieuwe open christelijke volkspartij een progressieve signatuur toedenkt, gewaarborgd door een ideologie (het nieuwe uitgangspunt).

EIGENSOORTIG

'Het standpunt van de Arjos staat ons minder duidelijk voor ogen', schrijft de K.V.P.J.G.-voorzitter in een brief waarin hij negen vragen formuleert. Men is inmiddels in het bezit van het Arjos-discussiestuk, waarin te lezen valt, dat de vormgeving van de maatschappij moet aangevat worden door allen die, in dezelfde gezindheid staande, weet hebben van de evangelische bewogenheid.

'Christelijke partijen hebben deze bewogenheid aanvaard en als uitgangspunt genomen van hun politiek handelen. Niet als een overschatting van haar pretentie aanvaardt de christelijke partij de evangelische norm als haar inspiratiebron; wel als uitdaging omdat van haar verwacht mag worden eigensoortig een visie te geven en oplossingen te vinden voor de vele knelpunten in onze samenleving'.

En: 'Het christelijk uitgangspunt wordt naar de mening van velen vaak misbruikt als dekmantel voor een compromissenpolitiek. Ook in het vermeende machtsstreven binnen de christelijke partijen herkennen velen weinig van de bron welke de partij als uitgangspunt zegt te hanteren. Het is juist deze vaagheid en het compromissenkarakter waaronder de devaluatie van het voorvoegsel 'christelijk' door velen gezien wordt als een platvloers gebruik van de naam van Christus. Zij pleiten — niet geheel ten onrechte — voor een zekere schroom in het gebruik van 'Zijn naam'.

Maar: 'Het menselijk falen mag er niet toe leiden dat het Woord eigenmachtig terzijde wordt geschoven als een niet te verwezenlijken ideaal. Als de christelijke politiek nog onvoldoende erin slagen de christelijke politiek geloofwaardigheid te geven, als de christelijke partij nog in onvoldoende mate blijkt toe te komen aan de opdracht die haar vanwege haar uitgangspunt gegeven wordt (zoals verwoord in het A.R.P.-rapport 'Evangelie en Politiek'), mag dat alles geen zins betekenen dat zij daarom hun — haar — opdracht discutabel stelt of nog erger: de opdracht als onbruikbaar afwijst'.

De meningen liggen duidelijk op tafel. Het uitgangspunt is voor C.H.J.O.-K.V.P.J.G. en Arjos tot uitgangspunt geworden. De Arjos gaat op alle niveaus haar nota geducht doorpraten. Ook de A.R.P. gaat door middel van discussiegroepen en studies een standpunt formuleren. Meningen van politici als Van der Hulst, Laan, Mellema en Veerman (in alfabetische volgorde), zijn inmiddels genoegzaam in de pers doorgeklonken. Meningen waaruit overigens niet blijkt dat C.H.- en K.V.P.-leiders zo erg op dezelfde lijn zitten als die van de A.R.P. De manier waarop men hier en daar achter allerlei ingewikkelde formuleringen de verschillpunten tracht te

verstoppert doet overigens wel eens minder plezierig aan.

BIESHEUVEL

Minister-president Biesheuvel, zegt het heel duidelijk in Nederlandse Gedachten van 18 september jl.:

'U weet, dat mijn keuze is de A.R.P. Waarom de A.R.P.? Omdat ik de overtuiging heb, dat je bij het bedrijven van politiek een fundament onder de voeten moet hebben. Dat fundament tref ik aan bij de A.R.P. In die partij voel ik mij thuis, omdat zij werkt vanuit het evangelisch uitgangspunt; omdat zij haar taak met alle menselijke fouten probeert te vervullen op basis van het hechte fundament van de Bijbel. Vanuit die grondslag kun je een moderne christelijke politiek proberen te voeren. En als u met mij van mening bent dat een christelijke politieke partij op deze manier de samenleving moet benaderen, dan doet u er goed aan lid van die partij te worden, zodat wij met elkaar kunnen proberen waar te maken waar de A.R.P. voor staat'.

Soortelijke woorden zijn gesproken door A.R. partijvoorzitter Veerman voor de partijraad van 19 juni 1971

'Ik herinner er aan, dat in 1966 Berghuis ( ), heeft opgemerkt, dat het nodig is met K.V.P. tot een gesprek te komen; een gesprek over de vraag, wat nu wezenlijk het fundament en het karakter van die partij was. Dat is één van de startpunten van het gesprek geweest. Daar is toen, zoals ik al memoreerde, het stuk over Evangelie en Politiek van de toenmalige Achttien uit voortgevloeid. Dat stuk is door de partijen aanvaard, zij het dat in de K.V.P. velen het te reformatorisch van toon vonden. En men vond het geen politiek stuk. Wij wel — en daar ligt vermoedelijk het verschil. In de A.R. denkwereld omvat de verzoening heel het mensenleven. Daarom is er in onze beleving een directe relatie van christelijke politiek met het hart van het evangelie. Daarom is voor ons christelijke politiek gefundeerd door de normativiteit van het evangelie, door Gods geboden'.

GELIJKE KOERS

De A.R.P. heeft een jongerenorganisatie, die, wat betreft het uitgangspunt, een gelijke koers probeert aan te houden. Een stukje Arjosvisie dat daar op aansluit wordt gevormd door het slot van de nota 'Kapitulieren of rekonfessionaliseren' (overigens van harte ter lezing aangevoelen, verkrijgbaar bij het Arjos-secretariaat, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag):

'Een verschraving van het beginsel wordt door de Arjos als pragmatisch ervaren en derhalve afgewezen. De identiteit van het christendom moet tot uitdrukking worden gebracht in het handelen. Het is noodzakelijk een christelijke partij op te bouwen als een voorhoede-groep zoals door dr. Berghuis bedoeld. ("Niet eerst nagaan wat wij behoeven, maar eerst zien wat er over blijft als wij de ander gegeven hebben".) Bij dit alles staat de geloofwaardigheid van de christelijke politiek op het spel. Het valt te hopen dat de christelijke politiek in de toekomst weer iets van haar glans terugwint, zodat de voorhoede-christenen uit andere partijen, zoals P.v.d.A., E.S.P. en P.P.R. zichzelf weer kunnen herkennen in de Evangelische Volkspartij. Hun inbreng achten wij dan ook van wezenlijk belang. De weg daarheen zal moeizaam zijn. In ieder geval wordt die weg op dit ogenblik niet aangegeven door de huidige opstelling van C.H.J.O. en K.V.P.J.G.'.

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
TEL. 05130-2141

TEKST REDE

MR. BIESHEUVEL

BIJ

INSTALLATIE

DEFENSIE

COMMISSIE

Het doet mij genoegen u allen hier te mogen begroeten. Uw aanwezigheid op deze dag is de gelukkige uitkomst van het dringende beroep dat wij op u hebben gedaan om uw inzicht en deskundigheid te willen inzetten voor een niet geringe taak. Want het gaat om gecompliceerde vraagstukken. Ook vragen wij uw raad op zeer korte termijn. Omdat wij vertrouwen hebben in uw werkkraft en andere capaciteiten, én omdat de betrokken vragen van zo groot belang zijn, hebben wij het aangedurfd uw hulp in te roepen.

Ik meen er goed aan te doen eerst iets te zeggen over de achtergrond van ons besluit tot instelling van deze commissie van advies.

Onze defensie is in de afgelopen jaren in bepaalde opzichten in moeilijkheden geraakt. Mede in dat verband is een discussie op gang gekomen waaruit een zodanig verlangen naar onderzoek bleek, dat het onverantwoord zou zijn de daarin gelegen aansporing te veronachtzamen. Deze wens leeft ook in verschillende politieke partijen. Het leidde tijdens de kabinetsformatie tot de afspraak over een in te stellen commissie van onderzoek en advies.

Ik acht dit een gelukkige gang van zaken. Want, als twijfel de kop opsteekt — en niemand zal verhelen dat er onzekerheid aangaande onze defensie leeft — dan is bezinning noodzakelijk. Het Nederlandse volk als geheel heeft een nuchtere en realistische kijk op deze dingen. In grote meerderheid wordt beseft dat de NAVO noodzakelijk is voor het behoud van de vrede, ook in het huidige tijdsgewricht van ontspanning en geruchten van ontspanning. In grote meerderheid wordt ook aanvaard dat Nederland aan de bondgenootschappelijke inspanning naar draagkracht moet bijdragen.

De vraag die in de afgelopen jaren steeds sterker tot uitdrukking is gekomen is dan ook niet, of wij voor onze veiligheid een inspanning moeten leveren. De kritiek en de twijfel die is gerezen richten zich veeleer op de vraag, of de defensie-inspanning van Nederland niet kan worden gegoten in een betere vorm. Achter deze vraag gaan andere vragen schuil, waarvan ik er enkele wil noemen. De meestverbreide — en minst genuaneerde — is wel of het allemaal niet zou kunnen op een wat minder kostbare manier. Dan is er de vraag of onze defensie-inspanning wel voldoende scherp is afgesteld op de evoluerende internationaal-politieke situatie. Degenen die hierover in onzekerheid verkeren vragen zich onder meer af in hoeverre van onze militaire inspanning, benodigd om veiligheid en stabiliteit te garanderen, een verstarrend effect uitgaat op bepaalde gewenste internationaal-politieke ontwikkelingen. Maar aan de andere kant wordt ook de vraag gehoord of onze defensie-inspanning — als gevolg van allerlei invloeden — niet in die mate is achteruitgegaan dat onze positie in gevaar komt. Gezien de groeiende militaire macht van de tegenpartij zijn zij van gevoelen dat onze veiligheid, en daardoor onze positie in het internationaal-politieke overleg ernstig in het geding zijn gekomen.

Dinsdag 28 september j.l. installeerde premier Biesheuvel een commissie van civiele en militaire deskundigen voor een onderzoek naar de defensie-inspanningen. De tekst van deze rede waarin de premier uiteenzet wat de taak van de commissie is, staat op deze pagina.

Ik ben mij ervan bewust, dat dit vragen zijn die zich slecht lenen voor een beknopte en bevattelijke beantwoording. Naar mijn mening is deze omstandigheid er debet aan dat in de afgelopen jaren een zekere 'communicatie-kloof', is ontstaan, een kortsluiting tussen regering en vele burgers inzake functie, omvang en achtergronden van onze defensie-inspanning. Deze leemte bleek ook niet voldoende te kunnen worden opgevuld door het parlementaire debat. In het ondernemen van een ernstige poging om deze vragen te beantwoorden op een voor ieder begrijpelijke manier zie ik een wezenlijke taak van uw commissie. Uw onafhankelijke positie waarborgt dat uw antwoorden onbevooroordeeld zullen zijn. De publikatie van uw advies zal mogelijk maken dat uw antwoorden in alle openheid in de publieke discussie zullen kunnen komen. Op deze wijze zal uw commissie ertoe kunnen bijdragen dat de Nederlandse defensie-inspanning — zoals de Troonrede het uitdrukt — gedragen wordt door de overtuiging van ons volk.

Uw opdracht hebben wij — in overeenstemming met het regeerakkoord — aldus beknopt geformuleerd: 'aan de commissie wordt opgedragen de taak van de Nederlandse defensie in de NAVO en de voor vervulling daarvan

vereiste middelen en methoden kritisch te onderzoeken. . . .

Al wij trachten deze algemene taakomschrijving wat meer concrete inhoud te geven, komt het mij voor, dat u uw aandacht in het bijzonder zoudt kunnen richten op:

— de aard en de omvang van de Nederlandse bijdrage aan de gezamenlijke bondgenootschappelijke verdediging;

— de wijze waarop thans aan de NAVO-afspraken wordt voldaan, gezien de constatering van de geallieerde bevelhebbers in hun periodieke beoordeling van de gezamenlijke strijdkrachten en de aanbevelingen in de studie die de bondgenoten aan de defensieproblemen in de jaren zeventig hebben gewijd; en tenslotte:

— de mogelijkheden om tot verantwoorde nakoming van de door Nederland aangegane verplichtingen te geraken.

Verschillende knelpunten in ons defensiebestel zijn aan het licht getreden als gevolg van onvoorziene loon- en prijsontwikkelingen die op de financiering van onze defensie een onevenredig grote invloed hebben gehad. Daarom is het van groot gewicht dat u — zoals ook in de instellingsbeschikking

van uw commissie wordt gezegd — komt tot de bepaling van het financieringsniveau dat voor een adequate vervulling van onze NAVO-taak vereist is, teneinde — als het ware als slotsom van uw onderzoek — dienaangaande van advies te dienen. Dat daarbij ook rekening moet worden gehouden met de defensietaken die wij buiten het bondgenootschappelijke verband verrichten, alsook met de overige aan het ministerie van Defensie opgedragen taken, spreekt vanzelf.

Wanneer ik hier enkele richtlijnen heb gegeven dan betekent dit natuurlijk niet dat ik de weg, die u zult gaan, reeds bij voorbaat zou willen afpalen. Het ging mij er slechts om, de aard en bedoeling van het onderzoek te karakteriseren door aan te geven waar volgens ons de belangrijkste problemen liggen en op welke vragen wij speciaal een antwoord verwachten.

Tenslotte stel ik het op hoge prijs u te verzekeren van alle medewerking die u wenst en met name ook van de ambtelijke informatie die voor het doen van onderzoeken nu eenmaal onmisbaar is.

Ik wens u van harte succes!

SAMEN

STELLING

DEFENSIE

COMMISSIE

Mr. K. van Rijckevorsel, te Driebergen (voorzitter)

J. P. van den Bent, te Gorssel;

A. P. E. J. J. Besnard, kapitein ter zee, te Santpoort;

prof. dr. E. H. van der Beugel, te 's-Gravenhage;

mr. K. H. Beyen, te Laren;

prof. mr. L. J. Brinkhorst, te Groningen; C. J. Dijkstra, kolonel der artillerie, te Wassenaar;

F. J. Goedhart, te Amsterdam;

J. W. F. Hoffman, brigade-generaal der militaire administratie, te Wassenaar;

prof. dr. P. H. Kooljans, te Wassenaar;

H. J. Neuman, te 's-Gravenhage;

R. A. Sleeuw, generaal-majoor der Koninklijke luchtmacht, te Brussel;

W. Wierda, te Harich;

A. J. W. Wijting, commodore der Koninklijke luchtmacht, te Leiderdorp.

DE DRAAD WEER OPGEPAKT

DOOR E. TERMOSSHUIZEN

De verkiezingscampagne van de A.R.P. werd op 27 april 1971 afgesloten door een grote bijeenkomst in Oostelijk Gelderland, in Aalten.

Nu werd de draad weer opgepakt door een werkbezoek van een A.R.P.-delegatie aan datzelfde Oostelijk Gelderland op 17 september jl.

De delegatie bestond uit de A.R.P.-Tweede Kamerleden mr. W. Aantjes (fractievoorzitter), mej. J. van Leeuwen (vice-presidente), dr. A. Veerman (tevens partijvoorzitter), mr. G. C. van Dam (fractiesecretaris), dr. A. J. Vermaat (tevens Statenlid in Gelderland), drs. J. A. Bakker, drs. A. Schouten; de A.R.P.-Statenleden H. W. van den Brink en H. W. Wiggers, (tevens gemeenteraadslid van Winterswijk), G. J. van den Brink en A. Wildeman, leden dagelijks bestuur Prov. Comité Gelderland A.R.P., dr. W. de Kwaadsteniet, secretaris A.R.P., E. Termorshuizen, stafmedewerker A.R.P.

Dat de Gelderse Achterhoek bevestigt niet gezien wenst te worden als een "achterhoek" van Nederland bleek tijdens een ontvangst van de delegatie door het College van B en W van de gemeente Winterswijk.

Burgemeester Bushoff hield een interessant betoog waarin ook duidelijke pluspunten in dit gebied naar voren kwamen: op grote afstand gelegen van stedelijke centra, een prachtige natuur, waardoor veel recreatieve mogelijkheden.

In de tweede nota over de ruimtelijke ordening wordt de aandacht gevestigd op plaatsen als Doetinchem, Zutphen en Winterswijk als stedelijke verzorgingsgebieden.

HEARING MET VERTEGENWOORDIGERS

's Middags werd een bijeenkomst gehouden in Winterswijk met een groot aantal vertegenwoordigers uit de Achterhoek: gemeentebestuurders, raadsleden, vertegenwoordigers van werknemers-, middenstands- en werkgeversorganisaties, gewestelijke arbeidsbureaus, vrouwenorganisaties enz. Ook de Arjos was present. Deze bijeenkomst stond onder leiding van de heer H. W. van den Brink, A.R. Statenlid en voorzitter van het Provinciaal Comité Gelderland van de A.R.P.

Daarna gaf drs. M. H. Droppert, stafmedewerker aan de T.H.T. een korte uiteenzetting over de regionale problematiek. Wij willen weten wat het concrete beleid ten aanzien van deze streek zal zijn. Spreker sprak liever over Oosten van het land dan specifiek over Oostelijk Gelderland, omdat ook Twente voor dezelfde problemen staat en men in groter verband moet leren denken.

Uit rapporten van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en studies vanuit Twente blijkt dat de communicatie tussen Oostelijk Gelderland en Twente zoek is. Er is niet voldoende doorstroming op economisch gebied. Het accent heeft bij het regionale beleid gelegen op de aandacht voor het Noorden en Limburg.

Spreker pleitte niet voor eenzelfde aanpak als in het Noorden en Limburg nodig is, wel voor een verbetering van de infrastructuur van Oost Nederland door betere verbindingen, verbetering van het openbaar vervoer via de weg, rail en in de lucht, hervorming van de bestuurlijke structuur.

Een versnelde aanleg van rijksweg 15 is urgent, maar dan vanuit Twente, daarna aan te sluiten op de E 36.

DISCUSSIE

Bij de discussie kwam vooral de werkgelegenheid aan de orde. Er is een vertrek overschot. Het grootste percentage van vertrekkenden zit in de leef-

tijscategorie van 15-29 jaar. Voor de toekomst moet deze categorie echter zoveel mogelijk worden vastgehouden. Nodig is daarom vestiging van bedrijven in de dienstensector, voor M.T.S.ers en H.T.S.ers.

In de landbouwsector is ook sprake van afvloeiing. Deze tak geeft nog aan 23 pct. van de beroepsbevolking werk.

De boeren worden belemmerd in hun bedrijfsuitoefening, omdat uit recreatief oogpunt tal van beperkingen zijn opgelegd. Toch is schaalvergroting en ruilverkaveling nodig.

Duidelijk bleek ook dat de belangen van boeren en de belangen van de recreatie soms botsen.

Om stukken bos te kunnen behouden moet men vaak een vergunning weigeren, die voor een betere uitoefening van het agrarisch bedrijf (aaneenvoeging stukken land) in feite nodig is. Dit is voor de mensen een harde zaak. Wanneer het recreatiebelang moet prevaleren dienen de getroffen boeren schade-loos te worden gesteld.

PROBLEMEN

Als het ware onder het groen van de Achterhoek schuilen toch een aantal problemen.

Toen Twente als derde probleemgebied van ons land werd genoemd werd de Achterhoek, waar men zeker niet minder problemen kent, niet genoemd.

De beroepsbevolking in Winterswijk is de laatste tien jaar met een kwart afgenomen, terwijl daarbij sprake is van vergrijzing van de beroepsbevolking. Dit is onder andere te wijten aan de afnemende van de werkgelegenheid in de agrarische sector en de sanering in de textielindustrie.

Ook wees de heer Bushoff op de problemen van de middenstand, die zijn toe-

genomen na het afnemen van de koop-rage uit het Duitse grensgebied door de harmonisatie in E.E.G. verband.

De leegstaande winkelpanden bieden het gemeentebestuur nu een kans voor reconstructie van de binnenstad, waarbij wellicht een rijksbijdrage voor sanering zou kunnen worden verkregen. In een nota van het Provinciaal bestuur van Gelderland over de ruimtelijke ordening wordt ook aan de kernen in de Achterhoek een verzorgende functie toegekend.

Er zijn reeds twee ziekenhuizen en een dagverblijf voor gehandicapten. De onderwijs-verzorgende functie van Winterswijk zal naar zijn mening nog moeten worden uitgebreid. Wij zijn reeds vele jaren bezig het technisch onderwijs uit te breiden tot middelbaar onderwijs. De vestiging van een M.T.S. wordt ons inziens op verkeerde gronden steeds afgewezen. Over deze zaak is een beroep ingediend bij de Raad van State. Toen onlangs werd geïnformeerd wanneer een uitspraak kon worden verwacht werd een brief van de minister ontvangen, dat de zaak in behandeling was bij de Raad van State. Bij de Raad van State zei men te wachten op nadere gegevens van de minister.

De Achterhoek behoort tot de mooiste landschappen van ons land. Beschermingsgebieden zijn in het bestemmingsplan opgenomen. Er is een achterstand in de woningbouw, maar door de bouw van 800 woningen hoopt men deze achterstand toch enigermate te kunnen inhalen.

Fractievoorzitter Aantjes dankte voor de goede ontvangst. Tekenend voor de gemoedelijke sfeer vond hij het in hemdsmouwen mogen werken van het gemeentepersoneel op deze stralende dag.

Informatie vanuit deze streek is voor

ons onontbeerlijk. Over de zaak van de M.T.S. is contact opgenomen met de toenmalige staatssecretaris Grosheide.

Dr. Veerman merkte nog op, dat de stichting van scholen door de planprocedure wat uit de politieke sfeer is gehaald. Uw brief, gericht aan de Tweede Kamer is nu in handen bij de vaste commissie voor onderwijs. Gaat dan naar de minister, waardoor beantwoording wellicht kan worden versneld. In een zeer geanimeerde discussie kwamen nog aan de orde de samenhang tussen Twente en de Achterhoek, eventuele mogelijke samenwerkingsvormen met het Duitse grensgebied, de gewestvorming, waarbij toch de gedachten gaan naar een afzonderlijk gewest Achterhoek, de werkgelegenheid, de bevolkingsopbouw, vervoerszaken, de problemen in de agrarische sector.

Over de werkgelegenheid werd door burgemeester Bushoff de toezending van een rapport toegezegd, ter informatie voor de fractie. Jarenlang is gepleit de Achterhoek tot stimuleringsgebied te verklaren. Bij de op handen zijnde centrale financieringsregeling voor gemeenten dient nu ook aan deze streek meer aandacht te worden besteed.

Na dit stoom aflazen in eerste termijn wees de heer Aantjes er op, dat in de voor ons liggende periode het beleid gecontroleerd dient te worden. De middelen zijn beperkt, dus moet worden gekozen.

Er zal een rechtvaardig evenwicht gevonden moeten worden tussen de verschillende zeer reële belangen en verlangens binnen de bestaande ruimte. Daarom heeft de A.R.fractie behoefte aan informatie uit alle delen van het land, om hiertoe te kunnen komen. Niet alle afwegingen liggen in onze handen. Wat betreft de rijkswegen is de provincie Gelderland allereerst voor verandering van rijksweg 50, terwijl de heer Droppert kiest voor een versnelde aanleg van rijksweg 15.

Ook de fractie had behoefte aan het stellen van een aantal kritische en informatieve vragen om de discussie nog meer toe te spitsen.

Het was dr. A. J. Vermaat opgevallen, dat op kleine bedrijven de problemen soms anders liggen. Hoe is het hier met de veredelingsindustrie gesteld? Hoe komt het dat de ruilverkaveling achterop is geraakt? Wat denkt u over een toekomstige bestuurlijke samenwerking?

Mej. Van Leeuwen had in het regionale beleid tot nu toe de samenhang gemist met de agrarische sector. Uit de cijfers blijkt dat een groot aantal ruilverkavelingen in voorbereiding waren, welke nu blijken te stagneren.

Hoe is uw visie en welke mogelijkheden zijn er? Ziet u deze ook voor de tuinbouw?

De heer Aantjes informeerde nog in hoeverre tussen de verschillende groepen met hun verschillende belangen samenwerking bestaat en of de streek een landbouwplan heeft klaarliggen.

Uit de discussie bleek, dat de Gelderse landbouworganisaties de plannen klaar hebben liggen. Zoals de fractie prioriteiten moet stellen moet dit ook bij deze zaken.

Adviezen aan Gedeputeerde Staten. Uit te voeren plannen vol tot 1990. Oostelijk Gelderland zal groter kwantum moeten hebben. Het is begrijpelijk dat deze streek zegt, wat is er aan de hand. In het Noorden behoeft men minder rekening te houden met de recreatie. Hier dient men voorzichtig te werk te gaan. In Aalten is bijv. de stemming over het ruilverkavelingsplan anderhalf jaar uitgesteld, omdat men moest wachten op uitsluit van de aan te leggen weg.

Over de gewestvorming wordt opgemerkt dat dit gebied een eigen gezicht en een eigen karakter heeft en dat daarom een eigen gewest Oostelijk Gel-

De A.R. delegatie op het gemeentehuis van Winterswijk: v.l.n.r. drs. J. A. Bakker, drs. A. Schouten, mr. G. C. van Dam, mej. J. van Leeuwen, mr. W. Aantjes, H. W. Wiggers (gemeenteraadslid, tevens Statenlid). Op de achtergrond vertegenwoordigers van de pers.

VERVOLG OP PAG. 11

derland, de voorkeur verdient. Drs. A. Schouten gaf in het kort enige informatie over de gewestvorming.

Voor het veilig stellen van de werkgelegenheid zal er geselecteerde industrie moeten komen, waarin de afvloeiende werknemers bij een herstructurering van de landbouw kunnen worden opgevangen. Voor stimulering van de tuinbouw zijn betere verbindingen nodig om de producten te kunnen afzetten.

Drs. J. A. Bakker zei dat schaalvergroting door de speciale structuur van dit gebied moeilijk zal zijn. Toch is ruilverkaveling en daardoor grotere bedrijven noodzakelijk. Hij vroeg zich af of men in de discussie en bij het hanteren van cijfers het gebied niet te eng neemt. Oostelijk Gelderland als geheel heeft geen vertrekoverschot.

Mej. Van Leeuwen vond, dat dit gebied zich ook zou kunnen lenen voor concentratie op verzorgingsgebied. Geconstateerd, dat er in de Noordelijke Achterhoek een onderbezetting bestaat in de sector van bejaarden- en verzorgingstehuizen. In overleg met de provincie zou kunnen worden nagegaan waar industrie zal moeten worden gevestigd en waar tot omscholing zal moeten worden overgegaan. Zijn er op dit gebied initiatieven genomen?

Over de verbindingen merkte drs. J. A. Bakker nog op, dat bij een beperkte hoeveelheid middelen voor wegeaanleg steeds moet worden gekozen. Voor het Oosten voor de keus tussen de E 8 of E 15. De E 8 werd van zwaarder gewicht geacht.

Over Rijksweg 15 kwam zelfs van de A. R. fractie een geheel overbodige motie (hilariteit)

In goed samenspel met provincie is een begin gemaakt met de ontsluiting van de Achterhoek. Verbinding naar Noorden (rijksweg 50) zwak. Provinciale voorkeur voor weg Apeldoorn-Zwolle. Brug bij Zutphen is ook nodig.

Er zijn veel politieke partijen die meer aandacht willen geven aan het openbaar vervoer dan de aanleg van wegen. Wegen blijven echter essentieel.

Op korte termijn zal rijksweg 15 niet worden doorgetrokken. Voorrang is verleend aan rijksweg 50.

Wat betreft het verminderen van laad- en losplaatsen van de N.S. zei drs. Bakker, dat in E.E.G. verband is overeengekomen, dat het goederenvervoer zichzelf moet kunnen bedruipen. Daarom geen subsidie aan N.S. voor goederenvervoer.

Dit vervoer is onrendabel, daarom is de N.S. gekomen met een saneringsplan. Er ontstaat een volkomen ander soort transport (bulk en containervervoer).

Men moet kiezen tussen het verminderen van een aantal laad- en losplaatsen of voor een toenemend onrendabel goederenvervoer.

Wanneer Nederland maar dan ook het buitenland gaan subsidiëren zijn wij hier nergens meer.

De heer Van den Brink vat de discussie als volgt samen: Wij dienen meer en meer tot een geïntegreerd beleid te komen. Niet voldoende wordt beseft, dat bij een werkwijze als vandaag door de A.R.P. toegepast, er meer verantwoordelijkheid bij de kiezers wordt gelegd om samen inhoudelijk tot een visie te komen waarbij kennis van zaken en goed tegenspel nodig zijn.

Wij zullen onze plannen moeten maken en deze moeten voorleggen ter beslissing aan Den Haag.

's-Avonds was er in Aalten een bijeenkomst voor kiezers, in de eerste plaats bedoeld om over allerlei zaken met de A.R. delegatie van gedachten te wisselen.

Fractievoorzitter mr. W. Aantjes begon met te zeggen, dat de A.R. delegatie allereerst was gekomen om te luisteren.

Wij zullen in de komende parlementaire periode regelmatig bij de kiezers terugkomen. Het eerste contact met de kiezers na de verkiezingen is weer in Oostelijk Gelderland en in Aalten. Als contactman tussen fractie en de provincie Gelderland is aangewezen dr. A. J. Vermaat, die ook bij de algemene financiële beschouwingen voor de A.R.P. het woord zal voeren.

Na 26 april is het één en ander gebeurd. De kabinetsformatie is tot stand gekomen, waarin de A.R.P. een rol heeft gespeeld en verantwoordelijkheid heeft aanvaard.

Wij hebben ons achter de regeringsverklaring van het nieuwe kabinet gesteld.

Volgende week komen troonrede en miljoenennota.

Nu bent u aan het woord.

SAMENWERKING CHRISTELIJKE PARTIJEN

Als eerste punt kwam de samenwerking tussen de christelijke partijen ter sprake.

Mr. W. Aantjes zei dat fractie en partij hierbij een eigen verantwoordelijkheid hebben. Bij de verkiezingen had de A.R.P. een eigen program, maar ook met K.V.P. en C.H.U. een gezamenlijk urgentieprogram. Samen zullen wij iets moeten doen aan de uitvoering van dit urgentieprogram, zonder dat het eigen program in de mist zou verdwijnen. Het uitkomen met een gezamenlijk urgentieprogram heeft ook consequenties voor ons gezamenlijk optreden, bijv. dat namens de drie fracties door één woordvoerder wordt gesproken. Wij zijn een bepaalde weg ingeslagen. Als wij van mening zijn, dat de drie christelijke partijen samen vanuit het Evangelie aan politiek willen doen, dat dit mogelijk is, dan wordt het uitgangspunt ongelooftwaardig, gescheiden te blijven optrekken. Dit betekent niet, dat regel-

recht op een fusie moet worden aange-stuurd. Om met Van Mierlo te spreken, willen wij ons niet in een krankzinnig avontuur storten. Eerst is beraad nodig. Bij iedere stap komt aan de orde of je het met elkaar eens bent. Ons ideaal is ook, dat één christelijke partij wordt gevormd waarin vanuit het Evangelie de politiek wordt benaderd. Hierover moet dan echte overeenstemming bestaan. Over het tijdstip waarop die éne christelijke partij tot stand zal moeten komen, is er verschil tussen A.R.P. en C.H.U. en K.V.P.

Echter geen verschil in ideaalstelling. Wij zien die éne partij niet als een instituut waaruit dan daarna als vanzelf een christelijke politiek moet voortvloeien. Het voeren van een christelijke politiek zelf moet realiteit zijn. In de praktijk moet blijken, dat dit nu al werkt en dat er ook praktisch eensgezindheid bestaat.

Bij dit proces is een datum niet belangrijk. Als werkelijke eensgezindheid in 1973 blijkt, dan in 1973 met één partij werken. Wanneer dit in 1975 nog niet het geval zou kunnen zijn, dan dit ook niet fixeren op 1975.

De heer Aantjes meende, dat fusie tussen de drie bestaande partijen eigenlijk het juiste woord niet is. Wanneer vanuit het Evangelie met één partij kan worden gewerkt, worden tegelijkertijd A.R.P., K.V.P. en C.H.U. overbodig. Die éne partij zou dan iets nieuws zijn en een fusie tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P. is slechts een samenvoeging van bestaande partijen. De heer Aantjes zag geen mogelijkheden, dat de kleinere christelijke partijen als S.G.P. en G.P.V. hierbij zouden kunnen worden betrokken. De G.P.V.-S.G.P. benadering doet geen recht aan wat het Evangelie vandaag van ons vraagt. A.R.P. staat dicht bij K.V.P. dan bij S.G.P. en G.P.V.

OPENHEID CHRISTELIJKE PARTIJ

Wat betreft de opmerking van één van de aanwezigen of een algemene christelijke volkspartij een zodanig open karakter zou moeten dragen, dat ook humanisten niet alleen lid maar ook wettelijke invloed zouden kunnen uitoefenen, zei de heer Aantjes, dat allereerst het karakter van een partij duidelijk moet zijn, waarbij het niet de taak van een politieke partij is van de mensen een soort 'belijdenis' te vragen, wanneer zij als lid willen toetreden.

Mr. G. C. van Dam aan het woord op de bijeenkomst in Aalten; verder v.l.n.r. mej. J. van Leeuwen, mr. W. Aantjes en de heer H. W. van den Brink, voorzitter Prov. Comité Gelderland A.R.P.

Het karakter van de A.R.P. is ieder bekend. Toch vragen wij aan de kiezers ook op grond van ons politiek program op de A.R. te stemmen. Er zijn mensen die op grond hiervan op onze partij stemmen, maar het christelijk karakter en uitgangspunt van de A.R.P. zelf niet onder schrijven. Iedereen moet zelf uitmaken, op welke grond dan ook, of hij lid van een politieke partij wil worden, of niet. Bij het G.P.V. kan men alleen lid worden wanneer men lid is van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt, binnen verband). Die kant moeten wij nooit op.

Er zijn stromingen die uit paniek en uit opportunisme snel tot de vorming van één christelijke partij willen overgaan.

Wij zullen het alleen moeten doen vanuit een gezamenlijke overtuiging in de goede zaak met een evangelisch verantwoord program, waarbij geen centrum-functie past.

Dr. A. J. Vermaat vond dat deze zaken niet alleen echt uitgepraat moeten worden maar ook het uitgangspunt toe te passen in haar consequenties. Dan blijkt ook of dit uitgangspunt functioneert en aanwezig is. Hoe legitimeer je je als christelijke partij, ook voor de eigen mensen. Omdat het denken toch nog niet gelijk ligt, niet te snel zeggen, dat er één partij moet komen. Het alles bij elkaar willen houden kan krampachtig worden.

Mej. Van Leeuwen zei, dat in elk geval vanuit een gezamenlijk uitgangspunt het urgentieprogram door de drie partijen is opgesteld. Daarin hebben wij elkaar gevonden. Daaraan zullen wij ons moeten houden en het proberen waar te maken. Ook binnen de A.R.P. staan wij voor de vraag, wat wij van een christelijke partij maken. Het moet een voorhoedepartij zijn die aan de vernieuwing van de samenleving werkt. Wij zullen ook onszelf de maat moeten nemen. Een christelijke partij zal uit moeten gaan van een duidelijk uitgangspunt en dit in de praktijk in een concreet beleid moeten waarmaken. Dit heeft tijd nodig. Organisatorische en wording moet voortvloeien uit geestelijke verwantschap en concreet hierop geënt beleid en niet omgekeerd. Het buitenlands beleid is een essentieel punt voor een christelijke partij. Na gevoerde discussie zijn wij nog niet uit alle problemen. Verdere discussie is nodig er. Intussen dienen wij ons aan het vastgestelde program te houden.

BUITENLANDSE POLITIEK

In de discussie stond ook de buitenlandse politiek centraal.

Mr. W. Aantjes: deze sector is in de A.R.P. niet verwaarloosd. Anema, Bruins Slot en mevr. Van der Molen hebben op dit terrein baanbrekend werk gedaan.

Het optreden van Portugal als lid van de Navo wordt in het Program van Actie van de A.R.P. juist als Navo-lid met name veroordeeld. Dergelijke zaken moeten niet alleen binnen de Navo, maar binnen een internationale rechtsorde worden opgelost. De gespletenheid binnen de Navo hangt ook af van de gespletenheid in de wereld.

De nieuwe minister van buitenlandse zaken, de heer Schmelzer zal zich naar de mening van de heer Aantjes niet van deze zaak afmaken met formele redeneringen. In de Navo zal het accent moeten liggen als dienend orgaan voor de wereldvrede op te treden en niet alleen voor onze vrijheid. Dit zal moeten overkomen bij de landen van het Warschaupact. Onvolkomenheden zullen bestreden moeten worden. De Tjechen zijn bijvoorbeeld nooit van plan geweest om uit het Warschaupact te treden. Men ziet — hoewel het in feite een paradoxale situatie is waarin niet kan worden berust — de noodzaak van een

BIJEENKOMST IN AALTEN

bij een zekere nivellering heeft plaatsgevonden. Ook is de economische groei en het arbeidsaanbod afgenomen. Door de prijsstijgingen nemen de uitgaven toe. Door velen is de vraag opgeworpen of deze ontwikkeling rond de verkiezingen bekend is geweest. Dr. Vermaat ging er vanuit, dat door periodieke gegevens pas na de verkiezingen voldoende en exact is gebleken hoe de zaak er voorstond. Minister Witteveen had reeds gezegd, dat bij een ongewijzigd beleid de 6 pct. stijging van de overheidsuitgaven (Zijlstra-norm) geheel nodig zou zijn en er dus geen verdere ruimte voor andere taken zou overblijven.

Ook met socialisten in de regering heeft belastingverlaging plaatsgevonden door aanpassing van de tarieven aan de toen aanwezige situatie. Ook nu dienen de tarieven aan de situatie van nu te worden aangepast, o.a. door de inflatiecorrectie. Of de inflatiecorrectie geheel terug gegeven moet worden of niet, zal

Mr. Aantjes (L.) neemt afscheid van Winterswijk's burgemeester Bushoff.

zeker evenwicht tussen Warschaupact en Navo. Men begrijpt, dat Portugal niet uit de Navo wordt gestoten. Men ziet het gevaar, dat bij verstoring van het evenwicht één van de partijen gebruik zou kunnen maken van een versterkte positie. De zaak Portugal-Navo zit ons heel dwars. Als wij een oplossing willen om ons geweten gerust te stellen, dan moet de band worden doorgesneden. Hoezeer de kracht van een feitelijk evenwicht in verschillende opzichten is te betreuren neem ik de risico's voor een verstoring van dit evenwicht niet voor mijn rekening.

Mr G. C. van Dam wees er nog op, dat het streven naar een Europese veiligheidsconferentie niet afhankelijk is gesteld van de situatie in de landen achter het ijzeren gordijn. De Navo moet een stap zijn om tot een continentaal veiligheidssysteem te komen.

FINANCIËLE SITUATIE

Dr. A. J. Vermaat gaf over de financieel-economische situatie enkele oorzaken aan: stijging van lonen en prijzen, ook bij de overheid, welke niet konden worden opgevangen wegens geringere belastingontvangsten welke op hun beurt zijn veroorzaakt door wijzigingen in de inkomensverdeling, waar-

A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Gevraagd ter assistentie van de chef de bureau

EEN BOEKHOUDKUNDIG MEDEWERK(ST)ER

Praktijkdiploma boekhouden is gewenst.

Leeftijd 20 - 25 jaar.

Salaris in te passen in de rang van adj. commies naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring / max. f 1306,—.

De A.O.W. komt voor rekening van de partij.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht op Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage, eventuele telefonische inlichtingen onder 070 - 183960, vragen naar de heer Van der Wees.

op zijn merites moeten worden beoordeeld.

De 'overheidsboekhouding' is wat betreft ontvangsten elk kwartaal verschillend en de feitelijke situatie is nu pas bekend geworden. Dit kan men de ministers niet euvel duiden. In de winstmarges treedt een verschuiving op welke vooral in de zwakkere branches op de rug van de werknemers zal kunnen neerkomen, vooral de oudere werknemers. Het bedrijfsleven zal in overleg met de regering een evenwichtig beleid dienen op te bouwen. Het systeem van de trendverhogingen bij het overheids personeel is ook nader te bezien in deze situatie. Ook in deze sector matiging, waaronder ook de Kamerleden vallen.

De heer Ven den Brink constateerde dat over belangrijke zaken een fundamentele discussie werd gevoerd.

Het was een goed bezoek aan de Achterhoek. Wij zullen moeten blijven meedenken over het kunnen waarmaken van echt-christelijke politiek, wat wij ook hopen te herkennen bij anderen.

De organisatie van deze dag was bij het Provinciaal Comité Gelderland van de A.R.P. in goede handen. Gebleken is dat de regionale campagneleider voor de Kamerieskring Nijmegen, waaronder de Achterhoek valt, de heer Wildeman, ook bij dit bezoek op dezelfde toer is doorgestaan als bij de verkiezingen in april.

Dank, ook voor allen die meewerkten, dank voor de response die wij kregen van de Achterhoekers zelf.

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

TELEFOON 305 (01827) WETERINGSTRAAT 4

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK **OFFSET**

SNEL en GOED
in Reclame- en Handelsdrukwerk

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

M. VAN REIJN'S
LOODGIETERSBEDRIJF
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

Lusthofstraat 27. Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

C. de Mooy & Zoon
Im- en export bloemenhandel

ROTTERDAM
LOMBARDKADE 21, TELEFOON 113350.

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKSAAGENT

Handelsmaatschappij A. van ROON N.V.

WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer- en watersportartikelen.

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van tenten, caravans, luifels, bootzeilen etc. gedaan.

Uw adres voor

TAPIJEN - GORDIJNSTOFFEN - DEKENS -
TAFELKLEDEN -
STOELEN OVERTREKKEN ENZ.

Woninginrichting M. VAN SCHAİK

VOORSTRAAT 41 - TELEF. 4530 - VLAARDINGEN

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

CONSTRUCTIE
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.

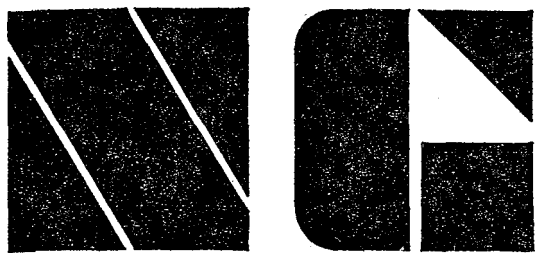
NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Abonneert u op
Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 42 - 16 oktober 1971

IN DIT NUMMER

is veel aandacht besteed aan de rede van mr. W. Aantjes bij de algemene beschouwingen over de rijksbegroting 1972. De gehele tekst van deze rede is afgedrukt op de pagina's 1, 5, 8 en 9, gegroepeerd per onderwerp.

Op pagina 11 staat een samenvatting van de financiële beschouwingen die dr. A. J. Vermaat woensdag j.l. hield.

Op pagina 3 informatie over ledenwerving.

De Arjos heeft nieuws over het onderwijs, zie pag. 4.

Op pagina 6 en 7 een vervolg van de programvergelijking.

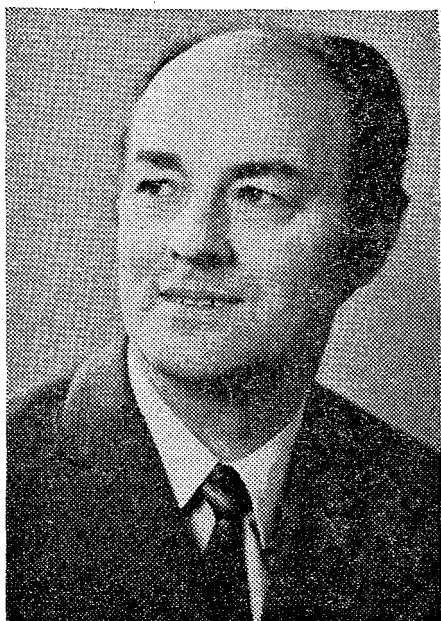
Op pagina 10 Vragen van Kamerleden, Lezers schrijven ons... en nieuws van het A.R. Vrouwencomité

MR. W. AANTJES BIJ ALGEMENE BESCHOUWINGEN WIJ ZIJN NIET MACHTELOOS

Het is de kracht van het samen iets willen.

Dat is de vonk die moet overspringen. Wij zijn niet machteloos, niet t.o.v. de oude problemen als oorlog en inflatie, en niet t.o.v. de nieuwe problemen als milieu en ontwikkelingslanden.

Dit zeg ik niet vanuit een optimistisch geloof in de mens — ik beseft zeer wel, dat zolang de mens zelf niet verandert, er ellende zal blijven; een van mijn fractiegenoten zei vanmorgen in de fractievergadering: Zo lang kinderen om speelgoed vechten, zal er oorlog zijn — maar omdat ik geloof dat God de mensen niet heeft geschapen om elkaar te vernietigen en dat Hij de wereld niet heeft gemaakt om in haar eigen vuil te verstikken. Als dit niet Zijn bedoeling is en als Hij ons deze wereld toch in handen geeft, dan geloof ik, dat Hij ons ook de

mogelijkheden geeft er iets van te maken en er iets goeds van te maken, en dat het zonde is wanneer wij dit niet zouden doen. Het losmaken van de positieve krachten in de samenleving heeft daarom voor mij fundamenteel te maken met christelijke politiek, meer en fundamenteeler dan zaken als lijkverbranding, zondagsrust en een preambule in de Grondwet (of het bestrijden hiervan).

De mens kan er werkelijk iets aan doen om de problemen de baas te worden. dat kan, als wij eindelijk ons zelf niet meten aan de ander, die er meer op vooruit ging dan ik, maar aan de ander die er minder op vooruit ging dan ik. Dat is geen offer, maar een blijf van dankbaarheid.

Helaas lijkt het soms gemakkelijker, geduldig te zijn in tegenspoed dan dankbaar in voorspoed.

AANTJES OVER DE NAVO

Problemen oplossen door eigen inspanning, door helpen wie niet kunnen en door te overtuigen en te pressen wie niet willen, dat zijn ook de aspecten die het buitenlands beleid moeten bepalen en die ik tot mijn voldoening in sterke mate in de uitzettingen van de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken terugvind.

Helaas is dat alles, zonder bewapening nog niet mogelijk. Wie er anders over denkt, moet zich maar eens afvragen hoe het Israël in 1948, in 1958, in 1968 en in 1971 zou zijn vergaan als het vrede en veiligheid zonder bewapening had willen behouden. Onze trouw aan de NAVO dient boven alle twijfel te zijn, de NAVO als vredebewarend en vrede-stichtend orgaan.

Dat stelt eisen aan de integriteit. Ook al is niet iedere smet op dit vrijheidschild een reden het te verwerpen, wij mogen er niet in berusten. Minister Schmelzer erkent dat blijkens zijn ondubbelzinnige uittalingen in de m.v.t. over Portugal en hij is duidelijk niet voornemens daarin passief te blijven. Over die opstelling verheugen wij ons. Hij staat voor de niet gemakkelijke opgave alle NAVO-partners en de NAVO-leiding van deze zienswijze te overtuigen, te doordringen en met concrete voorstellen tot activiteit te bewegen.

Over de verhouding NAVO-Warschau-Pact heb ik bij het debat over de regeringsverklaring al uitvoeriger gesproken. Nu alleen nog deze opmerking: Wie door de smetten die door Portugal en Griekenland aan de NAVO kleven het zicht op het fundamentele verschil tussen beide pacts mocht dreigen kwijt te raken, bedenke dat dit verschil het duidelijkst hieruit blijkt:

Wie uit de NAVO wil treden, kan dit van de ene dag op de andere, althans van het ene jaar op het andere doen.

Wie alleen nog maar de verdenking wekt dat hij wel eens uit het Warschau-Pact zou kunnen willen treden, wordt al bij voorbaat door zijn 'bondgenoten' onder de voet gelopen.

AANTJES OVER MILIEUBEHEER

We hebben macht de problemen op te lossen, mits we het samen en zelf willen. Sommigen, die wel willen maar niet of onvoldoende kunnen, moeten geholpen worden. Ik noemde al enkele voorbeelden. Anderen, die wel kunnen maar niet willen, zullen overtuigd of zelfs gedwongen worden. Ik denk bijvoorbeeld aan het milieubeheer.

In enkele jaren tijds komt daar een geheel nieuw problematiek op ons af. Het is geen geringe zaak als mensen overspannen raken door geluidshinder en in ademhalingsmoeilijkheden komen door smog.

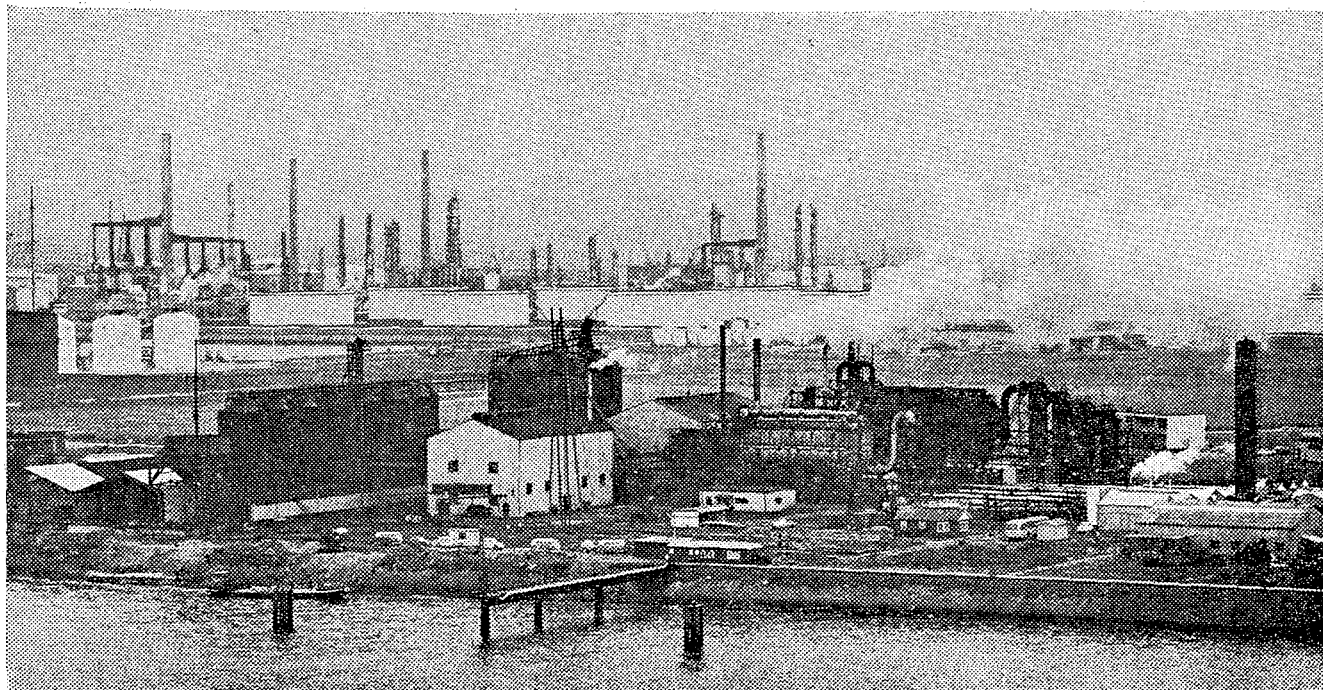
Er ontstaat wat de heer Goudzwaard dezer dagen met een rake term heeft genoemd 'een milieuproletariaat'. Waar het om gaat, is dat wij niet

voor de problematiek capituleren. Hier ligt een terrein, waar de Regering ook zonder dat het overheidsgeld kost, veel kan doen door overleg en wetgeving, ook in internationaal verband. De temporisering in b.v. de aankoop van natuurgebieden, behoeft niet noodzakelijkerwijs te leiden tot verslechtering van het milieu. De start van Minister Stuyt geeft vertrouwen. Met de heer Van Mierlo vraag ik aandacht voor de exclamation van de heer Toxopeus, waarbij alle commissarissen van de Koningin zich hebben aangesloten. De belangrijkste bijdrage zal echter ook hier van ieders eigen en van onze gezamenlijke inzet, ook in de kleine milieuverontreiniging, moeten komen.

En we zullen er goed aan doen daarbij de zorg voor de geestelijke milieuhygiëne niet te vergeten.

DAGBLADPERS

Wie wel willen, maar onvoldoende kunnen, moeten geholpen worden. Het ziet er naar uit dat tot die sectoren ook delen van de dagbladders gaan behoren. Het zou een geweldige verarming zijn als door de wetmatigheid van economische processen de verscheidenheid verloren zou gaan. Wie meent, dat pas geholpen moet worden als de polarisatie zich voltrokken heeft in een liberale en een socialistische dagbladders en een kleurloze regionale pers, wordt kennelijk het meest geleid door zijn politieke voorkeur.

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

DRAAGKRACHT

Regelmatig zijn er nog vragen over de hoogte van de contributie. Dat is niet één verplicht bedrag. Ieder naar draagkracht. Gelet op het werk, dat de partij in ieder geval moet doen, dient landelijk gezien de contributie gemiddeld te liggen op een niveau van f 20,— per lid per jaar, dat is f 10,— per half jaar, of f 5,— per kwartaal, of f 1,75 per maand. Voor gehuwde vrouwen van wie de man eveneens lid is f 7,50 per lid per jaar. Dit is dus het gemiddeld nodige bedrag. Wanneer de één f 15,— betaalt en de ander f 25,— komen wij er samen ook. Wij zijn een volkspartij. Iedereen moet lid kunnen zijn. Daarom, nogmaals, ieder naar draagkracht.

Wij laten hier nog eens de staffel volgen, welke u als richtlijn kunt hanteren. Wie meer kan betalen: heel erg graag.

Wanneer uw bruto inkomen per maand bedraagt:	Dan wordt gedacht aan een contributie per jaar van:
minder dan f 600,—	f 10,—
f 600,—	f 11,—
f 700,—	f 12,—
f 800,—	f 14,—
f 900,—	f 16,—
f 1.000,—	f 18,—
f 1.100,—	f 20,—
f 1.200,—	f 22,—
f 1.300,—	f 24,—
f 1.400,—	f 26,—
f 1.500,—	f 28,—
f 1.600,—	f 30,—
f 1.800,—	f 32,—
meer dan f 2.000,—	en meer

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, mej. J. van Leeuwen, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate. (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

WIN ER EEN LID BIJ VOOR UW PARTIJ

A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Gevraagd ter assistentie van de chef de bureau

EEN BOEKHOUDKUNDIG MEDEWERK(ST)ER

Praktijkdiploma boekhouden is gewenst.

Leeftijd 20 - 25 jaar.

Salaris in te passen in de rang van adj. commies naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring / max. f 1306,—.

De A.O.W. komt voor rekening van de partij.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht op Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage, eventuele telefonische inlichtingen onder 070 - 183960, vragen naar de heer A. van der Wees.

◆◆ DESMOND

Er wordt op het ogenblik in ons land een handtekeningactie gevoerd voor de priester Cosmas Desmond.

Hij woont in Zuid-Afrika en hij is door de regering daar veroordeeld tot vijf jaar huisarrest. Geen rechter kwam daar aan te pas.

Op grond van wettelijke bepalingen is hij veroordeeld door de regering! Zc'n maatregel is in strijd met het wezen van een rechtstaat.

Wanneer iemand de veiligheid van de staat in gevaar zou brengen of iets van dien aard zou doen, behoort de onafhankelijke rechter daarover te oordelen. Een overheid, die deze bevoegdheid zelf aan zich trekt, overschrijdt de grenzen van haar bevoegdheid.

In een staat waarin de overheid zich wil laten leiden door de christelijke boodschap voor mens en wereld is zo iets een onduidbare zaak.

Het past in het beeld dat wij hebben van totalitaire regimens.

Priester Desmond schreef een boek onder de titel „Discarded people”, dit betekent „Afgedankte mensen”, waarin hij onder andere de ellende beschrijft die de zwarte mensen in Zuid-Afrika ten deel valt, die het slachtoffer zijn van massale verplaatsingen van mensen. Velen in ons land voelen zich verbonden met Zuid-Afrika en velen vinden gelukkig, dat er voortdurend een fundamenteel gesprek met Zuid-Afrika moet plaatsvinden.

Wij zijn daar ook voorstander van en wij menen dat in dat kader ook de actie voor priester Desmond past.

Schrijft u er over naar eventuele familie of kennissen in Zuid-Afrika en zend uw handtekening op naar Actie-Desmond, per adres Binnenkant 46, Amsterdam.

◆◆ WEEST OP UW HOEDE

Op onze onvolprezen Veluwe recreatiegebieden vinden proef-boringen plaats naar gas, olie en misschien nog meer delfstoffen.

Wij willen ons daartegen niet zonder meer afzetten. De resultaten kunnen een versterking betekenen voor onze nationale economie, indien de regering in de exploitatie een flinke vinger in de pap houdt.

Waar wij ons wel zorgen over maken zijn de ontoereikende mogelijkheden om in feite te waarborgen, dat gebieden

van recreatieve, landschappelijke en wetenschappelijke waarde intact blijven.

Het is kennelijk mogelijk, dat een concessie tot exploitatie — op dat moment is er niets meer aan te doen — kan worden verstrekt zonder dat de betrokken deskundigen en de betrokken bestuursorganen over maatregelen beschikken de boven genoemde belangen te behartigen.

Dat is een niet langer te tolereren zaak.

◆◆ OPENBAARHEID KAMERCOMMISSIES

Het Kamerlid Imkamp (D'66) heeft een voorstel ingediend om alle vaste Kamercommissievergaderingen voortaan openbaar te maken. Dit ongeclausuleerde voorstel is een onhoudbare zaak. Hoezeer het uitgangspunt juist is, dat alles wat in het parlement gebeurt zoveel mogelijk open moet zijn, zijn er grenzen. Persoonlijke aangelegenheden; de veiligheid van de staat; lopende onderhandelingen omtrent verdragen en overeenkomsten met andere landen, om enkele voorbeelden te noemen, zijn zaken die niet gediend

zijn met een ongeclausuleerde openbaarheid. De vaste commissies zullen van geval tot geval moeten beslissen of de vergaderingen, en de verslaglegging daarvan, openbaar zullen zijn. Daartoe maakt het in de praktijk niet uit of in het Reglement van Orde de huidige regel: niet openbaar — tenzij . . . , dan wel een nieuwe regel: alles is openbaar — tenzij . . . wordt opgenomen.

Een oppositie wordt, op grond van welke van die beide uitgangspunten ook, nooit monddood gemaakt.

◆◆ KAMERLEDEN NIET TOEGELATEN

Vaste Kamercommissies worden door de Kamer (c.q. de voorzitter van de Kamer) zo zorgvuldig mogelijk samengesteld. Niet altijd wordt het oog gericht op een zekere specifieke deskundigheid.

Nauwkeurig wordt zo nodig in gezamenlijk overleg, de hand gehouden aan de stelregel, dat een commissie als het ware een afspiegeling is van de bestaande politieke constellatie in de Kamer. Van tijd tot tijd moeten echter die commissies, zoals in de regel ook in de Kamer gebeurt, tot besluiten komen door een stemming.

Het is dan ook naar onze mening onjuist niet-leden van een vaste commissie aan een dergelijke stemming te laten meedoen. Een welbewust gewild evenwicht in een vaste commissie wordt daardoor zonder reden verstoord, waardoor de wezenlijke functie van een vaste commissie op z'n zachtst gezegd

dubieus wordt. Wil een democratie goed functioneren dan moet men zich houden aan de spelregels. Een wild-west gedoe is fnuikend.

Naar ons oordeel zijn de niet-leden van de commissie voor milieuhygiëne terecht bij meerderheidsbesluit van de commissie niet toegelaten.

Zij hadden bovendien de regel kunnen hanteren van artikel 17 van het Reglement van Orde. Dan was er niets aan de hand geweest. De fracties kunnen namelijk elk moment de voorzitter van de commissie vragen de leden van de commissie te vervangen door anderen.

Maar dat hebben de niet toegelaten heren Den Uyl en Imkamp niet gedaan. Wel begrijpelijk. Voor de (door hun fracties) aangewezen leden en plaatsvervangende leden zou dit niet zo prettig geweest zijn.

AAN DE (BESTUREN VAN DE) KIESVERENIGINGEN

De ledenwerfactie is landelijk gestart.

Ook bij u plaatselijk?

Het is nu de tijd om de zaak even te organiseren en op pad te gaan.

Niet langer wachten.

Verzamel adressen, verdeel ze onderling.

Vorm een klein actie-team.

Met drie man (vrouw) kun je al gemakkelijk beginnen.

Doe het samen.

'VRIJBLIJVEND!?' NEE, DEELNEMER!

De ledenwerffolder „Vrijblijvend!?” en ook de overdrukken van de vier middenpagina's van „Nederlandse Gedachten” d.d. 18 september j.l. waarvan de inhoud bestemd is voor (nog)-niet-leden, zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Bestellingen per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren, f 0,15 per exemplaar; 250 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar.

Prijs vier pagina's Nederlandse Gedachten d.d. 18 september j.l. f 0,10 per exemplaar.

A.R.P. WIL MEER LEDEN

De landelijke ledenwerfactie van de A.R.P. is gestart.

Aan alle partijleden is in de afgelopen weken om hun medewerking voor deze actie gevraagd, via Nederlandse Gedachten en A.R.P. Post.

Het ledental van de A.R.P. moet omhoog.

Wij zijn blij met ruimschoots meer dan een half miljoen kiezers voor onze partij.

Wij willen nu ook méér dan 80.000 leden. Voor het slagen van de actie is de medewerking van een zeer groot aantal partijleden onontbeerlijk.

Werk mee.

Ga nú op pad.

Ieder lid van de A.R.P. kan een nieuw lid voor de partij werven.

Ieder partijlid kan een nieuw partijlid winnen.

Sommigen zeggen: werven moet je tegenwoordig 'professioneel' doen.

Nou, maar, wij zijn allemaal gewone mensen; laten wij gewoon doen en gewoon gaan werven. Gewoon een ander vragen hetzelfde te doen dat jezelf al gedaan hebt, partijlid worden.

Natuurlijk zit in de opzet van het geheel van de actie een stukje professionalisme.

De actie wordt gesteund via de radio- en televisie-uitzendingen van de partij. Er is een ledenwerffolder 'Vrijblijvend!?' Er zijn overdrukken van de vier middenpagina's van Nederlandse Ge-

dachten d.d. 18 september j.l., waarvan de inhoud bestemd is voor (nog)-niet leden. Op aanvraag verkrijgbaar.

Maar een ledenwerfactie slaagt alleen wanneer gewone mensen gewoon met een beetje overtuiging en enthousiasme aan andere mensen gaan vragen: wordt ook partijlid, u hoort erbij, u moet niet alleen uw stem bij verkiezingen geven, maar ook uw meedenken, meepraten, meebeslissen en meebetalen aan de partij van uw keuze.

Dat verhaal kan ieder partijlid best verwoorden. Daar behoef je echt geen public relations-man of reclame-vrouw voor te zijn. Beter zelfs van niet. Je moet je eigen 'zaak' — eventueel na gehoord advies — zelf 'verkopen'.

Probeer u het eens.

Geef uw bijzondere ervaringen eens door. Hoe reageerde men op uw vraag; wat zei u toen, enz.. Lukte het? Prachtig! Lukte het niet? Dat kan voorkomen. Waarom lukte het niet? Wat was de (echte) reden? Wij kunnen er dan ook nog eens over nadenken en eventueel suggesties doen.

U kunt uwerzijds zoveel naar voren brengen als u met een nog-niet-partijlid praat. Kijkt u zelf nog eens in de hierboven al genoemde Nederlandse Gedachten, d.d. 18 september j.l. Al weggegooid? U kunt er nog een krijgen.

In onze democratie zijn politieke partijen essentieel. Er zijn uiteraard alleen partijen mogelijk met leden.

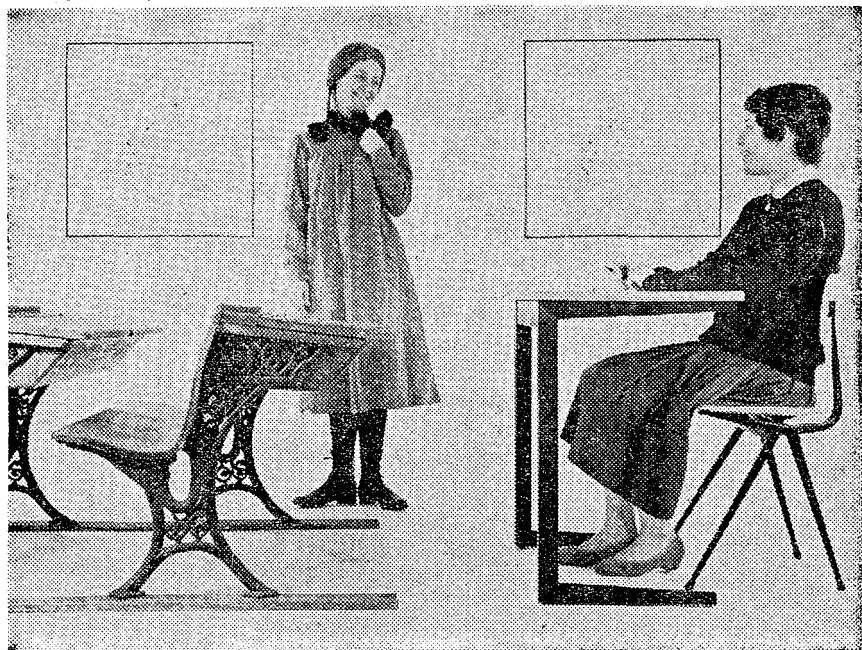
U bent lid van de partij.

Zorgt u voor een partijlid erbij.

VRIJ
blijvend

**HEBT U
UW
CONTRIBUTIE
AL BETAALD
AAN DE
PENNINGMEESTER
VAN UW
KIESVERENIGING
GRAAG
TIJDIG
GRAAG GENOEG**

„HET ONDERWIJS VERNIEUWEN”

BROCHURE ARJOSSTUDIECONFERENTIE BESPROKEN DOOR HENK VAN KAMPERDIJK

Als vrijdagavond (15 okt.) zo tegen half acht de Arjos-studieconferentie in Driebergen door Hans Borstlap zal worden geopend, betekent dit voor de hele Arjos het begin van een uitgebreide studie en bezinning rond het thema onderwijs.

Na deze studie-conferentie ligt het namelijk in de bedoeling om diverse deelaspecten van de onderwijs-materie (zoals kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs, middenschool, doorstromingsproblematiek e.d.) ter verdere bestudering toe te wijzen aan regionale groepen. Deze zullen rond maart volgend jaar een uitgebreid en ter zake deskundig rapport aan het dagelijks bestuur van de Arjos moeten sturen, die dan — mede op grond hiervan — resoluties voor de komende voorjaarsvergadering van de Arjosraad (22 april 1972) opstelt.

Daar wordt de studie dan omgezet in politieke actie. Onze ideeën over het hoe en het wat in het onderwijs, zullen hier gestalte moeten krijgen in politiek relevante resoluties, die naar partij en fractie doorgespeeld moeten worden. Tevens worden deze resoluties van Arjos-zijde naar voren gebracht bij het vaststellen van het Program van Actie 1975-1979. Zoals u merkt: eerst gedegen studie en daarna politieke actie.

OVER ONDERWIJS

De bedoeling van dit schrijven is om u een — zij het dan summier — indruk te geven van de brochure 'Het onderwijs vernieuwen', die speciaal vóór en als inleiding tót deze studieconferentie is samengesteld. Allereerst is er een twee bladzijden tellende 'Ter introductie', waarin o.a. de schrijvers van deze brochure — die tevens de inleiders op deze studieconferentie zijn — worden voorgesteld. De heer H. Stolk (leraar christelijke pedagogische akademie te Utrecht) schrijft hierna 'Over Onderwijs'. Hij ziet het leven van een mens samengevat in vier velden, die twee aan twee samenhangen. Deze vier velden zijn: het verleden, de toekomst (tijdsbe-grippen) en het 'binnen' en 'buiten' (ruimtebegrippen).

Hierna volgt kernachtig deze stelling: Onderwijs dat niet gebouwd is rond deze beide dubbelgegevens, is inefficiënt en schadelijk. Bij de uitwerking over het begrip 'toekomst', gaat Stolk ertoe over om het leven van de mens in gevulde tijden te meten. Deze 'verdichtingen' van de tijd, die wij dan feesten noemen, zoals het paasfeest en de 4e mei, zijn onmisbaar in het onderwijs. De inhoud van de feesten garandeert de feestvierder de belofte van de toekomst. Wij behoren mede-feestvierders te zijn. Over de relatie onderwijs-evangelie (een pracht verhaal) vertelt de schrijver ons dat het bijbelonderwijs het hart van het onderwijs is.

DOELSTELLING ORGANISATIE

Daarna gaat drs. K. de Jong OZn. (rector christelijk lyceum te Goes) nader in op de 'Doelstellingen en organisatie van het onderwijs'. Hij beklemtoont hierin de noodzaak van het aanleren van een kritische houding t.o.v. de maatschappij, daarbij tevens opmerkend dat kennis van het verleden erg belangrijk is. (Dit in tegenstelling tot een dictatuur). Evenals de heer Stolk (en alle andere schrijvers) is ook hij van mening dat grotere individualisering van de totale mens — dus ook de cretief-musische kanten — noodzakelijk is. Daarbij wijst

hij de mammoet-scholen (van 1000 leerlingen en meer) volstrekt van de hand. 'Zij is één van de grootste kwaden van het tegenwoordig onderwijs'. Alle schrijvers betogen, dat waardeverrij onderwijs niet mogelijk is. Maar over de inhoud van die waarden bestaan verschillende visies bij de schrijvers.

STELLINGEN

De volgende schrijver, Anton Oskamp (leraar Nederlands te Amsterdam, schrijver van het rode boekje voor scholieren) heeft zijn bijdrage verpakt onder de titel: 'Stellingen over het onderwijs'. Enkele van deze stellingen zijn: Onze maatschappij is autoritair. D.w.z. binnen relaties tussen mensen heerst een belangrijk element van gezag. Dat geldt voor alle relaties: in het bedrijf, in het gezin, op school. Onze onderwijsmethoden leiden op tot onderwerping aan gezag. Iedere structuur die niet vanaf de basis in wisselwerking tussen praktijk en theorie is tot stand gekomen, is autoritair opgelegd en schept daardoor onoverkomelijk frustraties en moeilijkheden bij de uitvoering. Een onderwijs dat werkelijke verandering pretendeert in te houden, zal in tegenspraak moeten staan tot deze maatschappij. Kritisch onderwijs wil zeggen: Het benaderen van welke maatschappij dan ook vanuit alternatieve standpunten. Politiek op school, als leervak, is een nodeloze institutionalisering. Alles op school heeft met politiek te maken. Deze bijdrage in stellingen van drs. Oskamp zal veel discussiestof opleveren.

'Na de schoolstrijd . . .', geschreven door Evert W. de Jong (leraar christelijke Mavo te Mijdrecht en schrijver van het groene boekje voor scholieren) is qua omvang het langste verhaal in deze brochure. Als echt (oud-) Arjossers begint hij met een citaat van dr. A. Kuypers: 'De schoolquaestie is van Antirevolutionairen kant zoo telkens, zoo alzijdig, zoo tot in bijzonderheden toegelicht . . .'. Direct hierop haalt hij de A.R.P.-Nota m.b.t. de onderwijsproblematiek (1970) aan die met de niet mis te verstane woorden begint: 'Na de overwinning in de schoolstrijd is de bemoeienis van de A.R.P. met zaken het onderwijs betreffende nogal summier geweest'.

MESSIAANS

Graag zou Evert de Jong, in navolging van dr. Boerwinkel, de term 'christelijk' onderwijs vervangen zien door 'messiaans' onderwijs, dat als een uitdaging, een program klinkt. Hij kant zich daarom tegen een zogenaamde Open-school (samenwerking godsdienstigen en niet-godsdienstigen) die als basis de humaniteit heeft. Ruimschoots komen bij hem de democratisering ('meebeslissen veronderstelt mede-verantwoordelijkheid') en de vernieuwing (waarbij hij nogal eens het boek 'Kind, school en samenleving' van dr. v. Gelder en dr. v. d. Velde aanhaalt) aan bod.

Als laatste bijdrage in deze brochure vindt u 'Doorstromingsproblematiek: een onderwijspolitieke zaak'. Een bijzonder helder informatief betoog dat op naam staat van drs. Nijs Lagerweij (wetenschappelijk medewerker aan de

Rijksuniversiteit te Groningen). Hierin wordt de middenschool aan de orde gesteld tegen de achtergrond van de Nederlandse onderwijsstructuur, waarin de problematiek van de doorstroming (overgang van leerlingen na het lager onderwijs naar één der vormen van het voortgezet onderwijs) als beginpunt gekozen is. Met behulp van diverse tabellen constateert hij, dat er zich — ook na de invoering van de Mammoetwet — een selectie voltrekt, welke duidelijk de hogere en middelbare milieus begunstigt. Van vele zijden wordt daarom ook een herziening van ons onderwijsstelsel gepleit. Een nieuwe structuur van het Nederlandse schoolwezen zou er als volgt uit komen te zien:

1. het primaire onderwijs (3-11 jaar)
2. het secundair onderwijs: a. middenschool (11-16 jaar), b. bovenschol (16-19 jaar)
3. het tertiair onderwijs (vanaf 18, 19 jaar).

MIDDENSCHOOL

'De middenschool zou meer kansen bieden op een rechtvaardige doorstroming dan in het huidige systeem het geval is'. Ook wijst drs. Lagerweij — zij het kort — vele argumenten voor de middenschool aan. De hele zaterdagmorgen zullen wij over deze doorstromingsproblematiek met de inleider van gedachten kunnen wisselen.

's Middags krijgen wij van Anton Oskamp (rode boekje) en Evert de Jong (groene boekje) elk een les maatschappijleer over reclame. Beiden geven ± 60 minuten les aan een groep van 20 conferentiegangers, terwijl de overige deelnemers als kritisch publiek gaan fungeren. Zij krijgen hiertoe instructies tot observaties van bepaalde onderdelen van de beide lessen.

Voor u ligt de brochure 'Het onderwijs vernieuwen' à f 2,— (postrekening 127164) bij de Arjos, dr. Kuypersstraat 3, Den Haag, klaar.

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drukt 13 / tel. 030 - 19446
Utrecht

M. C. van Staaveren
AALSMEER - TELEFOON 4051
Specialiteit in
Anjerstekken - Fresiaknollen

MR. W. AANTJES BIJ ALGEMENE BESCHOUWINGEN OVER SUGGESTIES TOT MATIGING

VELEN ZIJN BEREID MOEILIKHEDEN TE LIJF TE GAAN DOOR BIJ ZICHZELF TE BEGINNEN

Nu bij de jaarlijkse algemene politieke en financiële beschouwingen alle fractievoorzitters het woord voeren, wil ik graag beginnen met namens onze fractie de heer Veringa een volledig herstel en een spoedige terugkeer in ons midden toe te wensen.

Zo begon de voorzitter van de A.R.P. Tweede Kamerfractie mr. W. Aantjes, dinsdag 12 oktober j.l. zijn rede bij de algemene beschouwingen. Mr. Aantjes begon met een opsomming van de suggesties van de laatste tijd tot matiging.

Plan-Ter Heide: centen in plaats van procenten.

Plan-Heertje: reële verbetering aléén onder de f 30.000,—.

Prof. Pen: Beginnen aan de top in plaats van aan de voet.

NKV: accijnsverhoging en b.t.w. buiten de indexerings houden.

CNV: een vloer en een plafond in de procentuele prijscompensatie.

Prof. Hartogh: nominale in plaats van reële verbeteringen.

Bijval voor het plan-Ter Heide uit de sector van de vrije beroepen.

Gerritse van het CNV en De Groodt van het NKV betuigen bijval aan de suggestie van het lid van de VVD minister Langman.

Van Boven van het NCW: zuinigheid bij de prijsontwikkeling.

Eijsink: bevrizing van de burgermeestersalarissen.

Het kabinet geeft het voorbeeld met de eigen salarissen. Alle Kamerfracties beraden zich over de vraag, hoe dit voorbeeld te volgen. De voorzitter van de fractie van de KVP verzendt 15 persoonlijke, collegiale brieven, 14 zegt de voorzitter, en betreurt vervolgens dat deze in de openbaarheid komen, een naïviteit, die bij mijn weten in de parlementaire historie alleen overtroffen wordt door de correspondentiedrift van de vroegere voorzitter van die andere grote fractie.

Er zijn ook tegengestelde geluiden en ik mis nog onze topvoetballers, maar deze dissonanten en lacunes kunnen de indruk niet weg nemen dat er iets aan het veranderen is. Het zijn veranderingen in de mentaliteit, niet alleen op sociaal-economisch terrein.

Marcel van Dam lanceert zijn plan voor de woningbouw. Brouwer van het NKV-Bouwbond, waarlijk geen vriend van dit kabinet, komt met een eigen idee. De werkgevers in de bouwrijverheid nemen het initiatief tot een geheel structuuronderzoek in hun bedrijfstak.

Ik ga al deze plannen en initiatieven niet beoordelen. Veel belangrijker dan de vraag welk idee of welke combinatie van ideeën de beste is en of er wellicht nog een betere suggestie is, is het feit, dat ze er zijn. Er blijkt immers uit, dat men zich in brede kring, bij overheid en bedrijfsleven, bij werkgevers en bij werknemers, bewust is van de ernst van de situatie. Er blijkt ook uit — en dat is nog belangrijker — dat velen bereid zijn de moeilijkheden te lijf te gaan door niet allereerst naar de ander te wijzen maar bij zichzelf te beginnen. Wat misschien nog het allerbelangrijkste is: er spreekt het besef uit, dat de problemen niet onoplosbaar zijn en dat wij aan die oplossing zelf iets kunnen en moeten doen.

De minister-president zei op 3 augustus bij de presentatie van zijn kabinet: de noodzaak van een gezamenlijke aanpak zou ik hier met grote nadruk willen onderstrepen; wij zullen ons er steeds meer rekenschap van moeten geven dat niet alle maatschappelijke heil uitsluitend van de overheid kan en mag worden verwacht. Het zou te veel eer zijn als wij het ontluikende besef van de zin en de noodzaak van de eigen inspanning geheel aan het kabinet toeschreven, maar het zou te weinig eer zijn, als wij aan de waardering voor de vele initiatieven niet de erkenning koppelden, dat het kabinet belangrijk heeft bijgedragen tot het daarvoor vereiste klimaat.

De sleutel tot de inflatiebestrijding ligt inderdaad in het overleg. Daarmee echter zijn regering en parlement niet van hun verantwoordelijkheid af. De beperkte mogelijkheden voor de overheid mogen er niet toe leiden dat zij de verantwoordelijkheid van zich zou afschuiven. Anderen zijn ook beperkt in hun mogelijkheden. De overheid wil goed, maar kan niet zonder de goede wil van de sociale partners.

De goede wil van de sociale partners heeft geen effect als het niet doorwerkt bij wat wordt genoemd hun 'achterban'.

SPECIFIEK OVERHEIDSBELEID

De taak van de overheid ligt daarbij allereerst in het geven van het goede voorbeeld.

Daarbij behoort een voortdurende toetsing en onderlinge afweging van de overheidsuitgaven. Maar daarnaast en mede daardoor zal het er voor de regering vooral om gaan, een stuk defaitisme en immobilisme te doorbreken. Ik hoop dat dit kabinet, dat daartoe pogingen doet, daarin zal slagen, een hoop die door een constructieve oppositie behoort te worden gedeeld.

De moeilijkheden, waarin wij verkeren zijn niet alleen ontstaan door onwil, niet alleen door overmacht, maar ook door een gevoel van onmacht.

Het gevoel dat het toch niet helpt, en dat het toch niets uithaalt wat één man zou doen. Ook is door inflatie en door politiek gehakketaak het vertrouwen in de eigen kracht en mogelijkheden geschokt. Die krachten moeten weer gemobiliseerd en geactiveerd worden. Nu de beperkte functie van de rijksbegroting als instrument om de loon- en prijs-spiraal te doorbreken moet worden erkend, staat de regering voor de veel moeilijker taak, te inspireren, hoop te wekken, uitzicht te bieden.

De eerste tekenen daarvan vind ik terug in de sfeer van het sociaal overleg, in de aanpak van minister Stuyt, in de toelichting op de begroting van Buitenlandse Zaken, in de rede van minister Langman, voor het N.C.W., in de medewerking van alle ministers tot een grondige herbezinning op de uitgaven en tot een desondanks onvermijdelijke belangrijke lastenverzwaring.

INFLATIE BESTRIJDEN

Nodig is een nationale onderschrijving van de zinsnede uit de troonrede, dat beperkingen onmisbaar zijn voor het herstel van onze economie en een voorwaarde om te kunnen voortwerken aan de duurzame verbetering van onze maatschappij en aan onze bijdrage voor de oplossing van internationale vraagstukken. De inflatie moet worden bestreden en gekeerd. De overheid beseft het, de sociale partners erkennen het. Er zijn aanwijzingen, dat dit besef in brede kring gaat leven. Wie er zich niet druk over kan of wil maken, zal ervan overtuigd moeten worden, dat hij zich er druk om móet maken, willen de kleine zelfstandigen, de gepensioneerden, de weduwen en wezen niet de prijs betalen, wil de ontwikkelingshulp niet uitgehold worden, wil het woningbouwprogramma gehaald kunnen worden, wil het sociaal program niet in gevaar komen, en wil het afschuwelijk alternatief van de werkloosheid niet juist hem zelf treffen.

Op de concrete suggesties die vanuit het bedrijfsleven zijn gedaan wil ik thans niet verder ingaan. Deze week vindt het loonmatigingsoverleg in de Stichting van de Arbeid plaats en dat dienen wij af te wachten. Ik wil slechts één opmerking in dit verband maken.

SALARISSEN

Die betreft de beslissing van het kabinet ten aanzien van de eigen salarissen. Ik vind dit een juiste en psychologisch waardevolle beslissing. De wens van onze fractie, is, dat ook wij als Kamerleden een soortgelijke beslissing namen. Wij zien de complicaties wel.

Complicaties zullen zich echter ook bij anderen voordoen. Bovendien weegt het politiek karakter van onze functie zwaar bij onze conclusie.

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

WIEBEL TAX

Ik kom nu tot de fiscale maatregelen die de regering voorstelt te treffen.

Allereerst de verhoging van de Wiebeltax.

In mijn eerste commentaar op Troonrede en Miljoenennota heb ik reeds gezegd dat ik persoonlijk de voorkeur zou hebben gegeven aan het niet doorgaan van de inflatiecorrectie boven de voorgestelde verhoging van de wiebeltax.

De wiebeltax is bedoeld als conjuncturele maatregel en als zodanig een minder passend instrument om als dekking van het financieringstekort te dienen. Daar staat tegenover dat uitsluitend de verhoging van 2 pct. voor dit doel wordt bestemd en dat de b.t.w. ervan is uitgezonderd. In feite verschilt het effect van de 2 pct. wiebeltaxverhoging dus niet zoveel van een niet doorgaan van de inflatiecorrectie. Zelfs blijkt de uitkomst van de voorgestelde maatregel, volgens de berekeningen van de Miljoenennota, voor de lagere inkomens iets gunstiger uit te pakken.

Het verschil is niet onbelangrijk, maar laten wij ons wel realiseren dat het, in de situatie waarin wij verkeren, relatieve zaken zijn. Primair is het matigingseffect. Alles bij elkaar ziet mijn fractie geen reden ons tegen dit kennelijk binnen het kabinet getroffen politiek akkoord, dat ons als zodanig als een redelijk akkoord voorkomt, te verzetten.

Daaraan wil ik één opmerking toevoegen: wie het een aanvaardt, dient ook het ander te aanvaarden. Men kan niet staan op het teruggeven van de inflatiecorrectie en tegelijk de verhoging van de wiebeltax ter discussie stellen.

Nu de inflatiecorrectie voor 80 pct. onaangetast blijft, is bij de huidige ontwikkeling de voorgestelde verhoging van de wiebeltax onontkoombaar.

Volgend jaar zullen we in het licht van de dan bestaande situatie opnieuw over alle alternatieve mogelijkheden oordelen.

OPENBAAR VERVOER

Wat betreft de voorgestelde verhogingen op het wegverkeer, speelt kennelijk zowel de behoefte aan meerdere inkomsten een rol als de voorkeur voor het openbaar vervoer. Ik zou ervoor willen waarschuwen van dit laatste geen dogma te maken.

Met de bevolkingsdichtheid en de meerdere vrije tijd groeit ook de verplaatsingsbehoefte. Voor de Randstad ligt de situatie bovendien geheel anders dan voor de regio. Niet alleen personenauto's, maar ook het goederenvervoer maakt van de wegen gebruik.

In de regio is juist de infrastructuur een belangrijk instrument om de aantrekkingskracht voor vestiging te verhogen. Op de voorgestelde maatregelen zelf zal mijn fractiegenoot de heer Vermaat nader ingaan.

ZIE OOK PAG. 8

PROGRAMMERING

DEMOCRATISERING ONDERNEMING

Zowel naar het oordeel van de oppositie als de regeringspartijen heeft het kabinet-de Jong belangrijk werk verricht met betrekking tot de democratisering van de onderneming. Een onderdeel daarvan is de nieuwe wet op de ondernemingsraden.

De totstandkoming van deze is algemeen als een belangrijke stap in de goede richting gezien. Zowel het Program van Aktie van de A.R.P.; het gemeenschappelijk urgentieprogramma als het regeerakkoord van de vijf partijen bevatten belangrijke punten voor het verdergaan op de reeds ingeslagen weg.

Verschillende adviesaanvragen aan de So-

ciaal Economische Raad zijn reeds gedaan of staan op het punt te worden verzonden. Nauwkeurige bestudering van de inhoud van het regeerakkoord alsmede van het gemeenschappelijk urgentieprogramma en het Program van Aktie van de A.R.P. leidt tot de conclusie dat het regeerakkoord vrijwel geheel in overeenstemming is met hetgeen in de diverse programma's is vermeld.

Een opmerkelijk nieuw punt, dat in het A.R.P. program nog niet voorkwam betreft de rapportage in de jaarverslagen over hetgeen ter verwezenlijking van de democratisering is verricht. Men zou dit

een sociaal jaarverslag kunnen noemen.

Het Program van Aktie van de A.R.P. vermeldt terzake: uitbreiding van de taak en de bevoegdheden van de ondernemingsraden. Deze ruime omschrijving dekt wat in het urgentieprogramma zowel als in het regeerakkoord van de vijf partijen is geconcretiseerd. De conclusie mag dan ook zijn dat geen wezenlijk verschil bestaat tussen het regeerakkoord en de zoëven genoemde programma's.

RUIMTELIJKE ORDENING

Het g.u.p. is terzake het kortst, ons eigen p.v.a. het uitgebreidst, het regeerakkoord het meest concreet.

In alle drie staat de spreiding van de bevolking centraal. Het regeerakkoord benadert deze politieke beleidslijn met name vanuit een overvolle Randstad, ons p.v.a. vooral onder de gezichtshoek van gebiedsdelen, die nog niet tot voldoende welvaartsontwikkeling zijn gekomen.

Dit verschil in toegangsdeur tot de spreidingsproblematiek klinkt ook door in de reël bepleite beleidsmaatregelen: het regeerakkoord legt het accent op wat in het westen afgeremd moet worden, ons p.v.a. op wat er in 'de buitengewesten'

moet gebeuren. Hopelijk is de keuze van toegangsdeur een puur toevallige. Het groene hart van de randstad mankeert in geen van drie. Op zich een illustratie van de dreigende wolken boven dit gebied.

Jammer dat alleen ons p.v.a. terzake echt concreet wordt. Terecht wordt ook bij alle drie — in ons p.v.a. onder het hoofdje verkeer, vervoer, waterstaat — het te voeren zeehavenbeleid opgevoerd. G.u.p. en p.v.a. zijn terzake het meest gedecideerd (Scheldebekken en Eemshaven).

Dan houdt de gemeenschappelijkheid der drie op. Regeerakkoord en ons p.v.a. zijn het eens over de inspraak van de bur-

ger, de gebundelde deconcentratie en een landinrichtingswet (ons p.v.a. noemt het woord niet, maar duidt ze inhoudelijk wel aan). Ons p.v.a. noemt nog: stringente grondpolitiek en behoud van natuurgebieden. Het regeerakkoord: actualisering van de Tweede nota, het tegengaan van de verkillig van de binnenstad, grotere bevoegdheden voor de centrale overheid, economische groei in relatie tot aanwas beroepsbevolking, het intact laten van de Waddenzee.

Conclusie: het regeerakkoord is niet een kopie van ons p.v.a., maar men herkent dit laatste duidelijk in het eerste.

PROGRAM 1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

DEMOCRATISERING VAN DE ONDERNEMING

Vooropstellende dat bij de verdere uitwerking ernstig rekening zal worden gehouden met de adviezen van de SER zal in de komende kabinetsperiode worden gestreefd naar:

Invoering van een klachtrecht voor individuele werknemers.

Invoering van een beroepsrecht van de ondernemingsraad tegen kennelijk onredelijke beslissingen van de leiding. Welke

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

DEMOCRATISERING VAN DE ONDERNEMING

De zorg voor voldoende inspraak van de werknemers in het gehele ondernemingsgebeuren dient een blijvend element van het overheidsbeleid te zijn. Daarom bepleiten wij:

Instelling van een klachtrecht binnen de onderneming voor individuele werknemers.

Beroepsrecht tegen kennelijk onredelijke beslissingen van de leiding.

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

DEMOCRATISERING VAN DE ONDERNEMING

Wat de groei van de bebouwing in Nederland betreft wordt het beginsel van de gebundelde deconcentratie gehandhaafd, dus: bevordering van de ontwikkeling van middelgrote steden, met een beperkt percentage eenzijdigworden.

RUIMTELIJKE ORDENING

RUIMTELIJKE ORDENING

RUIMTELIJKE ORDENING

De overheid zal een aldus ingerichte 'groene' ruimte tot stand moeten brengen door bestemmingsplannen, aankopen en zo nodig onteigening, waarbij rekening moet worden gehouden met de rechtmatige belangen van alle betrokkenen.

Er dient een ruimtelijke planning op gang te komen die de explosieve stedelijke ontwikkeling goed begeleidt. Met name de spanning tussen stedelijke uitbreidingen en te gebruiken landelijke uitbreidingen en te gebruiken landelijke uitbreidingen moet worden vermindert of opgeheven.

Verruiming van de bevoegdheden van de ondernemingsraden.

Bevordering van inspraak in het werkmilieu, waar mogelijk en gewenst met raadpleging van de arbeidsinspectie.

Rapportage in de jaarverslagen over hetgeen ter verwezenlijking van de democratie is verricht.

Tot standbrengen van aangepaste medezeggenschapsstructuren in ondernemingen met minder dan 100 werknemers.

RUIMTELIJKE ORDENING

In sterker mate afstemmen van het beleid op de hoofdlijnen van de Tweede nota Ruimtelijke Ordening, waarbij de noodzaak van actualisering van de nota onder ogen zal worden gezien.

Daarbij zal bijzondere aandacht worden geschonken aan een evenwichtige spreiding van de bevolking over het land en aan de bescherming van het groene hart van Holland. Op korte termijn zal worden nagegaan of de groei van de kantorensector in het Westen hiermee in overeenstemming is.

Verruiming van de bevoegdheden van de ondernemingsraden, mede door bevordering van experimenten op dit vlak. Beslissingen die voor de werknemers van vitale betekenis zijn — zoals overplaatsing van het bedrijf, invoering van nieuwe produktiemethoden, fusie en beëindiging van het bedrijf, massaal ontslag — mogen niet worden genomen dan na raadpleging van de ondernemingsraad.

In de wettelijk verplichte jaarverslagen dient mede te worden gerapporteerd over hetgeen ter verwezenlijking van de democratisering is verricht.

Wettelijke regeling — na advisering door de SER — van medezeggenschapsstructuren ook in de daarvoor in aanmerking komende minder grote en besloten ondernemingen.

RUIMTELIJKE ORDENING

De overheid zal met kracht een goede spreiding van de bevolking en de werkgelegenheid moeten bevorderen. Hiervoor is nodig een ruimtelijke reconstructie van de Randstad Holland met behoud van het zgn. 'groene hart', de versnelde vestiging van industrieën, dienstverlenende bedrijven en overheidsdiensten buiten de Randstad Holland.

Uitbreiding van de taak en de bevoegdheden van de ondernemingsraden.

De ARP verzet zich tegen elke waardering van de werkende mens als verleningsstuk van de machine en eist een reëel stuk inspraak op voor de levende mens in het bedrijf, overeenkomstig de roeping die God hem in dat bedrijf gegeven heeft.

RUIMTELIJKE ORDENING

Voor de gebieden met reeds sterke bevolkingsconcentraties is een politiek vereist, die aanstuurt op een zodanig gebruik van de nog aanwezige ruimte dat de economische functionering van die gebieden ook in de toekomst haar normale voortgang kan hebben, in voorkomende gevallen ook door het voorkomen van vestigingen die bij hun plaatskeuze niet aan deze gebieden gebonden zijn.

Grotere bevoegdheden voor de centrale overheid met betrekking tot de ruimtelijke ordening — met name in het Westen — waar het gaat om lokale en/of regionale ontwikkelingen met belangrijke externe effecten.

De economische groei dient mede te worden bepaald door de natuurlijke aanwas van de beroepsbevolking; een te grote zuigkracht op buitenlandse werknemers moet worden vermeden.

Het betrekken van de burger bij het bestuur inzake de ruimtelijke ordening in de voorbereidende fase wettelijk regelen.

Een evenwichtiger ontwikkeling van en binnen Zuid-West-Nederland.

Onderzoek naar de mogelijkheid te komen tot een landinrichtingswet mede gezien de toenemende betekenis van de niet-agrarische functies van het platteland, met behoud van een effectief beleid gericht op verbetering van de landbouwstructuur.

Het beleid ten aanzien van de Waddenzee wordt erop gericht deze intact te laten, waarbij zoveel mogelijk zal worden rekening gehouden met het rapport van de Commissie-Mazure.

Procedures zowel ter verdeling van subsidies als ter vaststelling van ruimtelijke plannen dienen te worden vereenvoudigd en bekort zonder tekort te doen aan de noodzakelijke inspraak van de bevolking.

In een nationaal zeehavenbeleid dient de overheid een evenwichtig verdere ontwikkeling van de grote zeehavens te stimuleren. Het accent zal de komende jaren moeten liggen op het Scheldebekken en op het Noorden van het land (Eemshaven).

Nationaal is vereist handhaving van het huidige tempo van ruilverkaveling.

De burgers in de betreffende gebieden dienen een zo groot mogelijke inspraak te hebben.

In een nationaal zeehavenbeleid dient de overheid een evenwichtige verdere ontwikkeling van het Deltagebied — waar het accent in de eerstkomende jaren zal moeten liggen in het Scheldebekken — en van het Noorden des lands tot stand te brengen.

PROGRAM 1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

PROGRAM 2

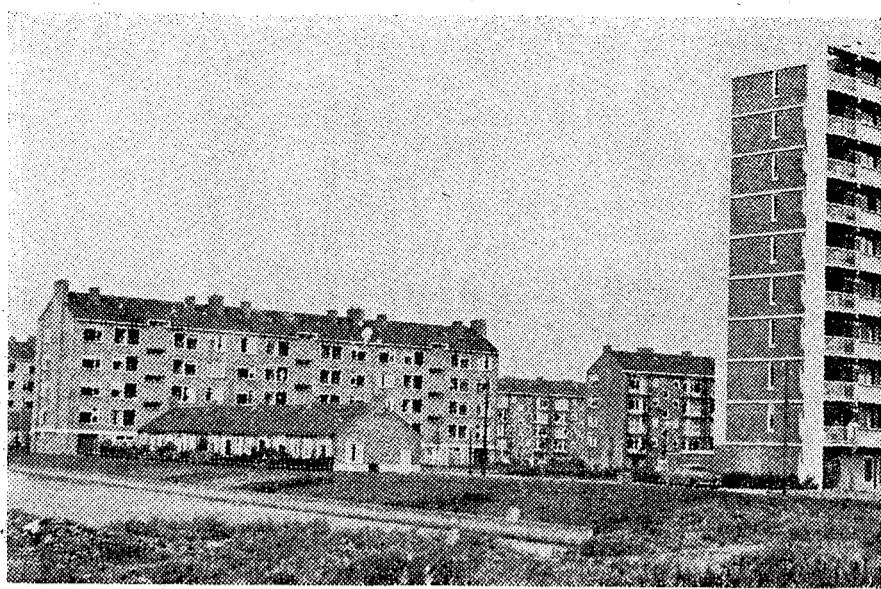
GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

VOLKS HUIS VESTING

Wat betreft de volkshuisvesting past het bouwprogramma binnen hetgeen daarover in het regeerakkoord werd overeengekomen. Wij moeten ervoor oppassen de woningproductie niet tot het enige criterium van de volkshuisvesting te maken. Een volkshuisvestingsbeleid omvat veel meer. Het regeerakkoord zegt daarover dat dit totale beleid gevoerd dient te worden onder het centrale gezichtspunt van de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor degenen, die daartoe op eigen kracht niet in staat zijn. Aan dat criterium zullen wij bij de begroting van dit jaar en in komende jaren het beleid van minister Udink toetsen. Ook dit vraagstuk is oplosbaar, maar ook dat hängt vooral af van de mate waarin wij er gezamenlijk in slagen de inflatie terug te dringen.

PROFIJTGEDACHTE

Tot lastenverzwaring leidt ook de toepassing van de zgn. profijtgedachte. Er kunnen goede redenen zijn bepaalde diensten niet of slechts gedeeltelijk door de gebruikers te laten betalen.

Maar dat betekent nog niet dat zij niets kosten.

Als de gebruiker ze niet betaalt, betaalt de niet-gebruiker ze. In de afweging van dat alternatief zal telkens de beslissing moeten worden genomen.

De grens ligt daarbij voor ons in het draagkrachtbeginsel. Per geval moet worden beoordeeld of dat tot een beperkte of gedifferentieerde toepassing van de profijtgedachte moet leiden, dan wel of de bezwaren rechtvaardiger worden opgevangen door compenserende maatregelen. Wij zullen bij de afzonderlijke begrotingen aan de hand van deze criteria ons oordeel van geval tot geval

bepalen. Daarbij realiseren wij ons dat het alternatief dikwijls zou moeten zijn een verhoging van de indirecte belastingen. Ook kan de toepassing van de profijtgedachte bijdragen, tot een zeker herstel van een selectief bestedingspatroon. In een situatie waarin de collectieve voorzieningen via belastingen en premies beslag leggen op rond 50 pct. van het nationale inkomen is dat geen overbodige luxe.

Dat kan zo niet doorgaan, vooral als gevolg van de autonome stijgingen. Licht er een grens en zo ja, waar ligt naar het oordeel van de Regering die grens?

Waardering wil ik in dit verband uitspreken voor de adviesaanvraag aan de SER over de programmering van de sociale verzekering, een zeer goede adviesaanvraag, die in kwaliteit niet voor de vorige onderdoet.

SUBSIDIEBELEID

In dit verband wil ik in het algemeen waarschuwen voor het subsidiebeleid dat dringt in de richting van de veralgemenisering. Wat vindt de regering van de gedachte om in afwachting van een meer omvattende wetgeving op het terrein van het maatschappelijk en cultureel welzijn op korte termijn te komen met een algemene raamwet, waarin de grondslagen en de objectieve normen voor het subsidiebeleid zijn vastgelegd?

Vooruitlopend op de begrotingsbehandeling wil ik een enkele opmerking over onderwijs en wetenschappen maken. Bij velen blijkt de gedachte te leven, dat onderwijs en wetenschappen het kind van de re-

kening zijn geworden van een niets ontziende bezuinigingswoede.

De cijfers van de begroting wijzen het tegendeel. Zouden de uitgaven echter in hetzelfde tempo als in de afgelopen jaren blijven stijgen, dan zouden tegen het jaar 2000 de uitgaven voor onderwijs beslag leggen op het gehele overheidsbudget. Enige herbezinning, die nog beperkt wordt door toepassing van de profijtgedachte, is daarom onvermijdelijk en t.o.v. andere sectoren eenvoudig een daad van rechtvaardigheid.

Ik had nog iets willen zeggen over de wetgeving ten aanzien van de abortus provocatus, maar ik kan mij op dat punt aansluiten bij hetgeen de heer Andriessen heeft gezegd.

ZELF STANDIGEN BELEID

Dat zelfde geldt voor de positie van de zelfstandigen. Het regeringsbeleid ten aanzien van de zelfstandigen toont aan dat de regering begrip heeft voor de moeilijke positie waarin grote groepen middenstanders en boeren en tuinders verkeren. De zwakke punten in hun positie zijn: het eigen vermogen is vooral bij jonge ondernemers vaak te gering om de noodzakelijke investeringen te financieren; de inkomens laten vaak onvoldoende besparingen toe om de economische groei in andere sectoren van het bedrijfsleven te volgen; het bedrijf staat of valt met de gezondheid van de ondernemer; aan kennis en aan ontwikkeling van ondernemerscapaciteit worden steeds hogere eisen gesteld. De inflatie heeft deze moeilijkheden nog aanzienlijk verscherpt. Een beleid gericht op inflatiebestrijding is voor deze groep ondernemers van het allergrootste belang.

Daarnaast zijn echter meer gerichte maatregelen nodig. Het regeerakkoord opent, met de verwijzing naar de commissie-Van Soest, daarvoor perspectief en in de verschillende begrotingshoofdstukken is daarvoor reeds een eerste aanzet te vinden. Bij de behandeling van deze begrotingshoofdstukken zullen wij daarop nader terugkomen.

NOORD NEDERLAND

Niet alleen bepaalde bevolkingsgroepen, ook bepaalde regio's verkeren ten aanzien van andere in een moeilijke positie. Ik denk met name aan het noorden. Er is maar één kader waarin het ontwikkelingsbeleid van Noord-Nederland past.

Dat is het nationale ruimtelijke ordeningsbeleid.

Terecht gaat ook dit kabinet uit van de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening. Het meest wezenlijke element is de bevolkings spreiding op nationale schaal: ontlasting van het westen en bevolkingsgroei met name in het noorden.

Om dat te bereiken moeten duw- en trekkrachten worden gemobiliseerd. Duwkrachten vanuit het Westen. Ik denk aan een selectieve investeringsheffing — wanneer komt die er en aan een meldingsplicht van de industriële vestigingen in de randstad. Overweegt de Regering die? Liever tijdig maatregelen van deze aard dan dat de 'natuurlijke' duwkracht van de milieuvervuiling in het Westen er straks toe dwingt. Trekkrachten vanuit het Noorden. Ik denk aan de woningbouw, de infrastructuur, de werkgelegenheid, het onderwijs en andere verzorgende voorzieningen.

Wij komen daarop nog wel terug. Nu wil ik graag reeds opmerken, dat deze gemeenschappelijke trekkrach-

ten één gemeenschappelijk kenmerk moeten vertonen. Dat is het bst weer te geven met het woord 'anticipatie'. Wil men groei bereiken dan moet men een anticiperende planning hanteren, vooruitgrijpen op de toekomstige groei.

Anticipatie is conditio sine qua non voor het slagen van het bevolkings-spreidingsbeleid.

Anticipatie vergt wezenlijke beleidsinzet en dus ook geld. Nationale beleidsdoeleinden noodzaken tot ontwikkeling van Noord-Nederland. Regionaal beleid is derhalve per definitie nationaal beleid.

In de financieringssfeer betekent dit, dat het ontwikkelingsbeleid in beginsel betaald behoort te worden vanuit de algemene middelen. Voor het welslagen van het stimuleringsbeleid is echter een grote financiële zekerheid nodig.

In het A.R.P.-rapport 'Groningen, Friesland, Drenthe 1971 en verder. . .' is becijferd dat een anticiperend beleid t.a.v. het Noorden f 75 miljoen per jaar extra vergt. Mijn vraag is nu of de Regering bereid is de mogelijkheid in studie te nemen om een deel van de rijksopbrengsten uit aardgas voor het noordelijk regionaal beleid af te zonderen.

Dat zou financiële zekerheid scheppen en ook psychologisch van betekenis zijn.

ONTWIK- KELINGS SAMEN- WERKING

Ten aanzien van de ontwikkelingssamenwerking wil ik mijn waardering uitspreken voor de benadering die spreekt uit het initiatief van minister Boertien overleg te gaan plegen met de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en het Nederlands Economisch Instituut om na te gaan of en op welke wijze een herschikking van productie en handel ten behoeve van de ontwikkelingslanden mogelijk is.

Bij de forse beleidsombuigingen die het kabinet heeft moeten toepassen, is de ontwikkelingssamenwerking tot onze voldoening vrijwel geheel buiten schot gebleven. Overigens geldt ook hierbij dat de beste bijdrage, die wij allen eraan kunnen leveren, is het terugdringen van de inflatie. Het is niet alleen een zaak van regeringen en internationale machten, wij kunnen er echt zelf iets aan doen.

ZIE OOK PAG. 9

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

SURINAME EN DE ANTILLEN

Vraagstukken die mede door onze inspanning tot een oplossing kunnen worden gebracht, liggen niet alleen binnen onze landsgrenzen. Ik denk daarbij allereerst aan de andere landen van het Koninkrijk.

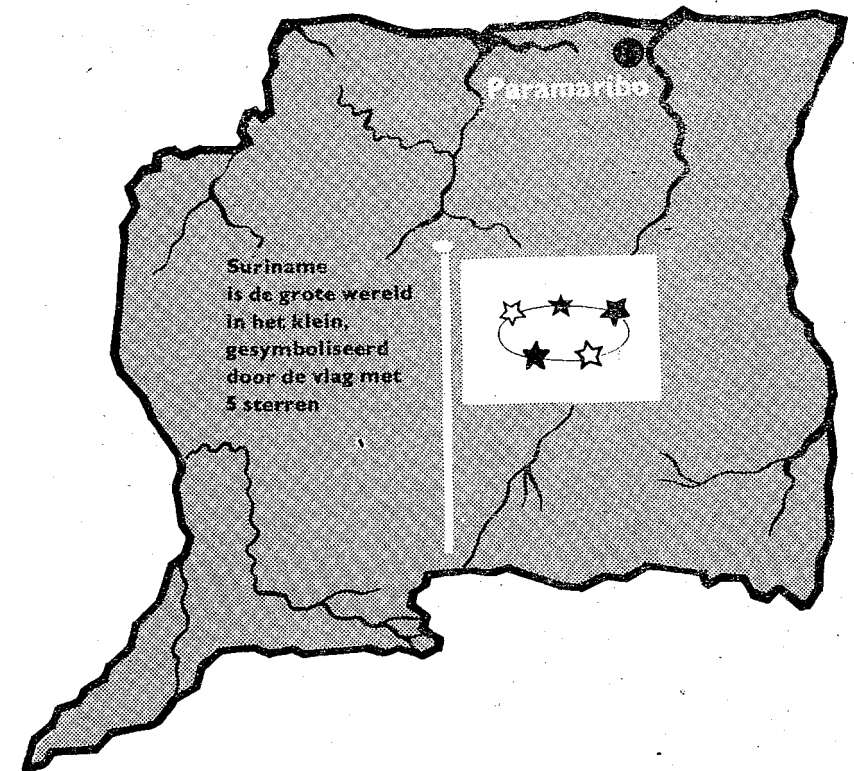
Wij vertrouwen dat het kabinet de BB-lijn, de lijn Biesheuvel-Bakker, zal doortrekken. Dat betekent: uitvoering van de protocollen. De Koninkrijkscommissie is door ons toegejuicht. Ik hoop dat de vice-minister-president dit spoedig rond krijgt en dat de Surinaamse en Antilliaanse regering daaraan van harte zullen meewerken. De minister gaat nu op reis, zij het niet als minister van

Financiën, maar als vice-minister-president. Het moet voor hem een verademing zijn na de afgelopen maanden om eens het andere jasje te mogen aantrekken. Behalve onze goede wensen voor hemzelf, willen wij hem op zijn reis nog twee wensen meegeven. In de eerste plaats aandacht voor de opvang van Surinamers en Antillianen in Nederland. Ik vraag nu geen antwoord, maar vraag wel van hem, de mogelijkheid te overwegen van een bureau in Suriname waarin voorzien wordt in medische begeleiding, in een voogdij-regeling voor minderjarigen en in een redelijk gewaarborgde huisvesting.

Mijn andere wens is, dat de minister niet alleen aandacht zal hebben voor de zware industrie, maar ook voor de basis van elk land in ontwikkeling, namelijk de landbouw. Dit zal de minister-president genoeg doen.

Bij deze gedachtenwisseling wil ik nog een opmerking van algemene aard maken over de besluitvorming in ons parlement.

Parlementaire delegaties en commissies doen er naar mijn mening verstandig aan, wanneer zij terughoudend zijn in het als delegatie en als commissie doen van politieke uit-

spraken over zaken die in het parlement zelf onderwerp van discussie dienen te zijn en waarover in het parlement beslist moet worden. Par-

lementaire commissies en delegaties hebben een oriënterende en beleidsvoorbereidende, niet een beleidsbeslissende functie.

BUITENLANDS BELEID

APART- HEIDS- BELEID

Met instemming heeft onze fractie ook kennis genomen van de principiële stellingname ten aanzien van de apartheid. Terecht wordt de taak van Nederland bij een duidelijke en ondubbelzinnige afkeuring van het beginsel van de apartheid primair gezocht in de dialoog met Zuid-Afrika. Als men die dialoog ernstig wil, offert men de mogelijkheden daartoe niet op aan binnenlands partijpolitiek stuntwerk, zoals hier verleden week is opgevoerd.

OOST- PAKISTAN

Vrede bewaren en vrede stichten. Onze verantwoordelijkheid houdt bij de grenzen van de NAVO niet op, maar begint daar eerst goed. Ik denk aan Oost-Pakistan. Het meest urgente probleem is thans dat miljoenen vluchtelingen van honger dreigen om te komen, indien niet op veel grote schaal hulp wordt verleend en deze hulpverlening niet beter wordt gecoördineerd.

Ik constateer met instemming, dat de Nederlandse Regering deze financiële hulpverlening niet wil overlaten aan particuliere acties (hoe belangrijk deze ook zijn) en zich metterdaad bereid getoond heeft, bedragen hiervoor uit te trekken.

Helaas is het niet alleen een probleem van financiële hulpverlening. Ten diepste is het een politiek vraagstuk, waarbij men alleen maar mag hopen en bidden, dat de oplossing hiervan niet gezocht zal worden in een subcontinentale oorlog. Van ons mag worden verwacht, dat wij in deze zaak, die tot één van de grootste drama's van de geschiedenis dreigt uit te groeien, tot een stellingname komen. Men kan niet volstaan met de opmerking, dat het hier een binnenlandse aangelegenheid betreft. Er zijn situaties, waarin zoveel gebeurd is, dat dit argument zijn geldigheid verliest. Een vertegenwoordiger van 'Bangla Desj' zei onlangs: 'De gedachte van de ene staat Pakistan ligt definitief begraven onder de miljoenen lijken van Oostpakistanners'. Hij kon weleens gelijk hebben.

Of er een politiek rechtvaardige oplossing komt, hangt mede af van wat de omliggende landen en van wat de grote mogendheden willen.

De grote vraag, die ons vooral aangaat, is, hoe het Westen en in het bijzonder de Verenigde Staten zich opstellen. Door de NAVO zijn wij politiek en militair met de Verenigde Staten verbonden. De houding van Amerika ten opzichte van de grote wereldproblemen wordt daardoor als representatief voor het gehele Westen ervaren. Daarom mag van Nederland worden verwacht, dat het samen met andere bondgenoten de Amerikaanse Regering ervoor waarschuwt, dat zij in haar Pakistan-beleid niet aan de verkeerde kant komt te staan. Daarbij mag worden bedacht, dat er ook in de Verenigde Staten zelf velen zijn, zoals senator Edward Kennedy, die dit eveneens zo zien. Er behoeft niet te worden gekozen tussen de stellingname van China of van Rusland; er behoeft alleen te worden gekozen voor het vervolgd volk van Oost-Pakistan.

CHINA

In de Troonrede, in de memorie van toelichting op de begroting van Buitenlandse zaken en in de rede van de minister van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Naties wordt Peking wel en Taiwan niet genoemd. Ik verwijs in dit verband naar mijn opmerkingen in het debat over de regeringsverklaring. Kort samengevat komt het hierop neer: Wij zijn vóór toelating van Peking-China tot de Verenigde Naties, ook tot de Veiligheidsraad, maar niet met uitstoting van Taiwan uit de volkerenorganisatie.

Ik voeg daaraan toe, dat dan Taiwan uiteraard de pretentie moet prijsgeven geheel China te vertegenwoordigen. Dat moet ons inziens de opening bieden om uit de impasse te geraken.

N.V. Rederijen N. Parlevliet Jr. Haringhandel

IMPORT - EXPORT
KATWIJK AAN ZEE, Postbus 15.
Telefoon kantoor 13444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

IDEEËN REGEREN

Ik kom aan het slot. Het kabinet doet een geweldig appèl op ieders medewerking. Ik wil dit namens mijn fractie krachtig ondersteunen. Het kabinet heeft veel vertrouwen in het overleg. Ik hoop, dat het sociaal overleg niet alleen een anti-inflatie-overleg zal zijn, doch veel breder. Ik herinner aan de suggestie van de voorzitter van het C.N.V., de heer Lanser, voor een beraad van Regering en bedrijfsleven over de gehele maatschappelijke ontwikkeling en maatschappijstructuur. Dit kabinet is gebrek aan visie en perspectief verweten. De regeringsverklaring gaf daartoe aanleiding. De Troonrede was op dit punt al beter. De memories van toelichting op een aantal begrotingen en het optreden van verschillende ministers geven daaraan reeds een duidelijker reliëf. Godfried Bomans heeft ergens geschreven: 'Politiek is niets anders dan het nauwkeurig waarnemen van sociale stromingen en deze tijdig, niet te vroeg en niet te laat, kanaliseren. Wacht u voor politici met eigen ideeën!'

Godfried Bomans is de zoon van een Kamerlid en ik weet niet hoeveel illusies ik mij mag maken over het oordeel, dat mijn eigen zoon te zijner tijd over het politieke bedrijf zal hebben. Toch heeft Bomans ongelijk, want het zijn ten slotte de ideeën, die de wereld regeren. Daarom komt het op de aard van die ideeën aan ook bij een kabinet dat steunt op drie politieke stromingen en op vijf politieke partijen.

GA NU voora! uw ARTS
het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD
TE OOSTERBEEK

Telefoon 08307 - 3169
Waar de VROUW zich UIT
en de MAN zich THUIS voelt.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

De A.R.P. Kamerleden mej. J. van Leeuwen en de heer G. C. van Dam hebben aan de minister van Justitie gevraagd of hem klachten bekend zijn over het voorkomen van zgn. malafide charitatieve handel?

Zo ja, kan de minister meedelen hoe groot de omvang is van de malafide charitatieve handel?

Is de minister niet van mening, dat de malafide charitatieve handel een maatschappelijk kwaad is, dat bestreden moet worden?

Indien vraag 3 bevestigend wordt beantwoord, is de minister dan bereid wettelijke maatregelen ter bescherming van het publiek tegen de malafide charitatieve handel te overwegen?

Toelichting.

Onder malafide charitatieve handel wordt verstaan het ten verkoop aanbieden van handelsartikelen tegen een veelal exorbitant hoge prijs met vermelding dat de opbrengst een bepaald goed doel ten goede komt, terwijl in werkelijkheid de instelling van liefdadigheid slechts een uiterst klein deel van de opbrengst krijgt en het merendeel van de winst in handen blijft van de organisator. Zie ook het artikel in het dagblad „Trouw” van 1 oktober jl., blz. 5.

De heer Tj. Walburg (A.R.P.) heeft aan de minister van Verkeer en Waterstaat gevraagd of het waar is dat oudere IJsselmeervissers die hun leven lang op de Zuiderzee en het IJsselmeer gevestigd hebben geen recht hebben op een geldelijke tegemoetkoming omdat ze een paar jaar vóór 1 januari 1950 hun vergunning noodgedwongen door verschillende oorzaken moesten inleveren?

Is de minister genegen om die datum van 1 januari 1950 voor het inleveren van de vergunningen te vervroegen tot 1 januari 1947, gezien het feit dat een vergunning altijd 3 jaar geldig bleef, ook al werd er niet gevist door de vergunninghouder?

De heren Ter Beek (P.v.d.A.), P. A. M. Cornelissen (K.V.P.), Waalkens (V.V.D.), Van Dam (A.R.P.), Bos (C.H.U.), Engwirda (D'66), Pors (D.S.'70), De Gaay Fortman (P.P.R.), Van der Spek (P.S.P.) en Pronk (P.v.d.A.) hebben aan de ministers van Buitenlandse Zaken en zonder Portefeuille (ontwikkelingssamenwerking) gevraagd:

Hebben de bewindslieden kennis genomen van de verklaring over de situatie in Oost-Pakistan, welke op 11 oktober is uitgegeven door een aantal vertegenwoordigers van politieke, maatschappelijke en kerkelijke gezindten in Nederland?

Deelt de Regering de mening uit de genoemde verklaring, dat een zodanige schending van mensenrechten in Oost-Pakistan niet langer als een binnenlandse kwestie kan worden beschouwd en dat vrede en veiligheid in de wereld in het geding zijn?

Welke is de reactie van de Regering op het dringende advies om in de toekomst geen directe of indirecte steun te verlenen aan de regering van Pakistan, zolang deze geen politieke oplossing nastreeft die in overeenstemming is met de wil van de bevolking van Oost-Pakistan?

Welke stappen is de Regering bereid te nemen in reactie op de zes in de verklaring genoemde punten?

A.R. VROUWENCOMITE

Maandag 4 oktober hield het A.R. Vrouwencomité haar laatste vergadering van dit jaar; een belangrijke vergadering, omdat opnieuw het punt naar voren kwam: de verkiezing van een nieuw bestuur.

Bij acclamatie werden gekozen de dames J. G. Kraayeveld-Wouters en C. van Drie-Meijer.

Na hoofdelijke stemming werden bovendien de dames Schut en Van Dellen aan het bestuur toegevoegd.

Voorlopig zal mevr. G. v. Tuinen-Scheepma het presidentschap op zich nemen.

De presidente mej. J. v. Leeuwen en de bestuursleden de dames Lodders-Elffers en Tonkens-Kaajan werd hartelijk dank gebracht voor het vele werk dat

zij verzet hebben t.b.v. het A.R. Vrouwencomité.

Een ander punt op de agenda was de bespreking van het werk dat de provinciale vrouwencomités doen en gaan doen.

Verschillende provincies zijn heel actief bezig, maar in andere provincies waar men dit werk nog moet opbouwen, komen allicht vragen naar boven als: „Waarom doen we dit?” en „Wat is ons doel, wat denken we er mee te berekenen?”

Een en ander gaf aanleiding tot enige discussie.

Jammer genoeg konden niet alle dames meer aanwezig zijn om de boeiende verklaringen te horen van mej. Van Leeuwen op de vragen die men had rond de miljoenennota.

U BLIJFT OP DE HOOGTE...

van het politiek gebeuren in Nederland... en daarbuiten;

van wat er gaande is in de politieke partijen; van wat er leeft in uw eigen partij, de A.R.P.

U bent abonnee op N.G.

Breng ook eens een ander op de hoogte. Noteer een nieuwe abonnee voor NG.

Hoe meer mensen betrokken worden bij de ingewikkelde politieke vraagstukken van onze tijd, hoe beter.

Een abonnement kost maar f 8,— per half jaar.

U kunt de onderstaande bon gebruiken.

U KUNT ALS ABONNEE OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN

NOTEREN

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

LEZERS

SCHRIJVEN ONS...

De redactie behoudt zich het recht voor, als dit nodig is, ontvangen stukken, met behoud van de strekking, in te korten.

Naschrift bij het ingezonden stuk van de heer v. d. Blom

De heer V. d. Blom richt zich tegen een door mij in De Telegraaf afgelegde verklaring. Hij vergist zich. Ik heb geen verklaring in De Telegraaf afgelegd, maar in Nederlandse Gedachten. Als de heer V. d. Blom die gelezen had, had hij gezien dat de heer Mellema en ik ons uitsluitend gehouden hebben aan ons door Kerk en Wereld zelf verschaft informatie. Een zo onzorgvuldige bewijsvoering om iemand een etiket te kunnen opplakken biedt m.i. helaas geen basis voor discussie.

Overigens denk ik dat ik de vergissing wel begrijp. Het dagblad Trouw noemde onze verklaring een herhaling van een eerder in De Telegraaf afgelegde verklaring. Hieruit leid ik af, dat de heer V. d. Blom De Telegraaf niet en Trouw wel leest. Ik vind dat beide hem siert. Aan alle anti-revolutionairen ter navolging aanbevolen!

Aantjes

OPEN GESPREK

Na onze CLASC-conferentie op de Keyenberg krijg ik sterk de indruk, dat rond het, inmiddels afgelaste, Kosmocomplot van 4 september jl. een enorm misverstand is ontstaan. Sjaloom had met Kerk en Wereld het Kosmocomplot georganiseerd en de oppositiepartijen uitgenodigd, met de bedoeling deze aan te vallen en te vragen wat zij in hun oppositie m.b.t. de ontwikkelingslanden gedaan hadden. Bij deze tactiek konden geen regeringspartijen gebruikt worden, omdat de kans dan groot was, dat het een verkleinde Tweede Kamer was geworden, waarbij de oppositiepartijen op hun beurt de regeringspartijen aan zouden vallen.

Dat de christelijke partijen nu juist de regeringspartijen waren was een bijkomende zaak. Door het geschrijf van De Telegraaf zijn veel hervormden die De Telegraaf lezen, opgeschrikt en zo is het op de Synode gekomen, met het bekende gevolg. Maar met name bij het CLASC was men het niet eens met het besluit van Sjaloom, zich terug te trekken.

Overigens benauwt het me, dat zovelen, die in wereldverhoudingen zijn gaan denken en ook de wanverhoudingen in onze wereldsamenleving zien, uit de kerk gestapt zijn, omdat zij het daar niet meer zien. 'De Bijbel is door al die mensen gelezen, die oorlog gingen voeren etc.' In de christelijke partijen zien zij helemaal niets christelijks meer.

Als wij ons verongelijkt blijven voelen, kan de wig tussen deze groepen en ons alleen nog maar groter worden. Zouden wij niet contact met hen kunnen opnemen en hun kritiek aanhoren? In een open gesprek zou er misschien een betere verstandhouding tussen beide partijen kunnen komen. Misschien kunnen zij dan nog niets van onze evangelische inspiratie zien. Ik hoop dat ik iets heb mogen bijdragen tot oplossing van deze problemen.

Kampen Johanna Vermij

CLASC: Zuid-Amerikaanse christelijke vakbeweging.

KOSMO KOMPLOT

In het kader van de Tweede Kamerverkiezingscampagne heeft de heer Aantjes met enkele andere A.R.-vooraanstaanden een werkbezoek aan Venlo gebracht. Op de avond van die bezoekdag is er een soort forum gevormd, geleid door de heer Aantjes.

a. Gedurende een discussie over het landbouwbeleid in de EEG en over 'riet-bietsuiker', merkte de heer Aantjes op, dat het gebruik van zakjes rietsuiker in de Amsterdamse gemeenteraad natuurlijk geen zoden aan de dijk zette.

Hieruit bleek duidelijk, dat hij niet veel van de rietsuikeractie afwist. b. Op een vraag van mij wat er nu concreet in het A.R.-actieprogramma stond met betrekking tot de houding van de A.R.P. over vraagstukken tussen EEG en ontwikkelingslanden, wist hij geen antwoord te geven. Hij dacht niet dat daarover iets stond geformuleerd.

c. Een discussie over de 'smeerpomp' in Groningen werd al evenmin een succes. Gevraagd werd door een aanwezige of het Aantjes bekend was, dat minister Bakker zijn besluit genomen had op grond van een 5 jaar oud rapport. De heer Aantjes zei hierop, dat hij geen reden zag het beleid van minister Bakker te wantrouwen en zijn conclusies kritisch te bezien.

Deze hele zaak zou vergeten zijn, als de heer Aantjes zich niet geroepen had gevoeld in De Telegraaf te verklaren, dat Kosmocomplot zeer eenzijdig en anti-westers blijkt uit te vallen. Ik wil daarover niet meer zeggen, dan dat de heer Aantjes zich voor zijn verklaring wat meer had moeten verdiepen in het programma van dat weekend.

Mijn mening is, dat de heer Aantjes, als hij aan dat politieke forum had deel genomen, weinig zinvol had kunnen zeggen over al die aangelegenheden, die deelnemers aan dat weekend juist zo interesseerden. Wellicht had hij na de ervaring in Venlo een paar 'vooruitstrevende zinnen' uit het hoofd geleerd, maar daar had men in Driebergen wel doorheen gekeken.

Overigens is met name, dat politieke forum, waarvoor zegge en schrijve anderhalf uur van het hele weekend was uitgetrokken de oorzaak voor de verklaringen waarmee het gehele weekend werd gekenschetst. Ik neem de heer Aantjes dan ook bijzonder kwalijk, dat hij:

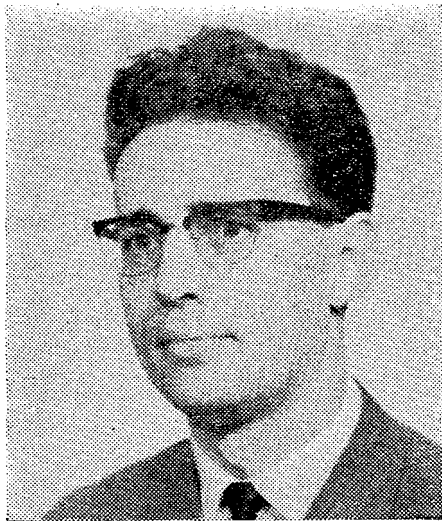
a. mee heeft geholpen zo'n belangrijk weekend, met name voor mensen die concreet ernst willen maken met de bijbelse boodschap, te torpederen en niet de moeite heeft genomen zich eerst goed over alle aspecten van het weekend te informeren; b. mee heeft geholpen de A.R. Partij een 'behoudend aureool' te verschaffen in plaats van wat genuanceerder uitspraken over het weekend te doen;

c. niet a priori wantrouwend is geweest ten aanzien van vragen door De Telegraaf gesteld.

Venlo

L. v. d. Blom

**DR. A. J. VERMAAT
BIJ FINANCIËLE
BESCHOUWINGEN**

**BEELD NEDERLANDSE
ECONOMIE IS
ENIGSZINS
PARADOXAAL**

Dr. A. J. Vermaat heeft woensdag 13 oktober bij de financiële beschouwingen het woord gevoerd voor de A.R.P.-fractie. Vermaat verdeelde zijn beschouwingen in drie hoofdstukken:

- A. Evaluatie van de toestand van de economie
- B. Miljoenennota 1972
- C. Conclusie

Hieronder volgt een samenvatting van hetgeen hij t.a.v. deze punten naar voren bracht.

A.
Het algemene beeld van de Nederlandse economie is enigszins paradoxaal. Immers enerzijds is er nog volop sprake van een hoogconjunctuur, terwijl er anderzijds reeds recessieve trekken zijn waar te nemen. Zo is de loon- en prijsstijging geprolongeerd, is er gezien het tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans nog volop sprake van een overbesteding en zijn er nog tal van gespannen markten. Hiertegenover staat een wat affluwende groei van het nationale produkt en een neiging tot enige ontspanning op de arbeidsmarkt, al wordt dit tegengewerkt door een incidenteel klein uitvallende groei van het arbeidsaanbod.

Deze schijnbaar tegengestelde symptomen wijzen op een overrijpe fase van de hoogconjunctuur, waarin de omslag mogelijk wordt maar niet noodzakelijk is. Het is een wat labiele toestand op de top van de conjunctuurgolf, waarbij prijzen- en volumeconjunctuur uit elkaar dreigen te gaan lopen.

In deze situatie zijn twee elementen van bijzonder belang:

- a. de grote mate van onzekerheid;
  - intern, met name m.b.t. het verloop van de investeringen
  - extern, met name m.b.t. de internationale monetaire situatie.

- b. de opgetreden verschuivingen in de aard van de inflatie; steeds meer is nl. het accent verschoven van een bestedingsinflatie naar een grotendeels autonome inkomensinflatie. Het gevaar is, dat men van zo'n geïnstitutionaliseerde kosteninflatie niet gemakkelijk meer af kan komen, zodat voor de Nederlandse economie een aantal negatieve kansen gaan ontstaan. Het beleid moet dan ook primair gericht worden op de terugdringing van deze inkomensinflatie; een conclusie waartoe ook de Miljoenennota komt.

De gebruikelijke instrumenten van economische politiek bestaan uit:

- 1. loon- en prijspolitiek;
- 2. monetaire politiek;
- 3. budgettaire politiek.

Wat het eerste punt betreft, deze instrumenten staan a.h.w. in de ijskast.

Vraag: in het regeerakkoord wordt gesproken van versterkte mededingingspolitiek, hoe staat het hiermee?

Ten tweede: deze monetaire politiek wordt gefrustreerd door de overmatige kapitaalvoer. Vermaat vroeg zich af: waarom niet eerder zo'n obligatie-circuit? Nu is het gevaar, dat de monetaire financiering de kredietpolitiek doorkruist. Het is trouwens de vraag wat de monetaire politiek tegen een kosteninflatie kan doen, tenzij dan via een massale werkloosheid (hetgeen een te zware prijs is).

B.
1. De evaluatie van het begrotingsbeleid in ruimere zin

Naast de beoordeling van de Miljoenennota qua instrument van economische politiek kan men dit regeringsstuk ook evalueren, op haar waarde bepalen, als een politiek stuk. Dit laatste is immers primair en deze politieke beoordeling dient dan ook vooraf te gaan aan de beschouwing van de begrotingspolitiek in engere zin, d.w.z. als instrument van economische politiek ter bestrijding van inflatie, werkloosheid, extern evenwicht etc.

Bij deze beoordeling in ruime zin — als onderdeel van de algemene financiële beschouwingen — dienen enige opmerkingen gemaakt te worden over het uitgavenbeleid, de belastingvoorstellen als zodanig, en de verdeling van de op te leggen lasten.

Vermaat herinnerde aan de opmerkingen van fractievoorzitter Aantjes over o.a. de sociale verzekeringen, de inflatie-correctie en de profijtgedachte. Wat het uitgavenbeleid betreft, zei hij dat uit alle kritieken bij de beleidsombuiging van 700 mln. wel blijkt hoe zwaar de loon- en prijsinflatie ingrijpt op de begroting; noodzakelijk zal zijn in de komende jaren op grotere schaal een systematisch onderzoek te doen naar zin en efficiëntie van de overheidsuitgaven; gezien het bovengaande is het des te verheugender dat de regering kans heeft gezien op enige knelpunten nog nieuwe taken aan te vatten.

**Belastingvoorstellen
Algemeen**

In grote lijnen kan de fractie, aldus Vermaat, akkoord gaan, maar op onderdelen behouden wij ons standpunt nog

voor. Zo zijn er bij een aantal onderdelen wel enige vragen te stellen, zoals bijv.:

- wordt de wegsector niet te zwaar belast?
- zou een wat andere lastenverdeling niet mogelijk zijn t.g.v. de kleine stedelijke recreant?
- past het wel bij het systeem om elektriciteit naar het 14 pct.-tarief te brengen?
- accijs op frisdrank en fasering O.B. op investeringsgoederen wel gelukkig in het kader van de harmonisatie van belastingen in de EEG? T.a.v. de wiebeltax ('...tax) zijn de volgende drie vragen relevant:
  - is de verhoging conjunctureel juist? O.i.: JA
  - is de voorgenomen aanwending van de opbrengsten wettelijk juist? O.i.: JA
  - is de geringere temporisatie van overheidsuitgaven juist? Hier plaatste Vermaat een vraagteken.

Verdeling der opgelegde lasten

Naast de verdeling der lasten moet men hierbij ook letten op:

- reeds bestaande welvaartsniveaus, en
- veranderingen in de inkomens en vermogens.

De indruk van de fractie is, dat gezien deze factoren de verdeling van de lasten billijk is; met name gezien tegen de achtergrond van de feiten die blijken uit de antwoorden op de schriftelijke vragen no. 93 en 109.

2. De beoordeling van het begrotingsbeleid in engere zin

a. De financiering van het tekort

De voorstellen hiertoe zien er voldoende uit.

De vraag is hoe het staat met de terugvordering van renteloze voorschotten?

b. De structurele dekking

Uitgaande van het door de regering voorgestelde structurele begrotingskader zijn er enige positieve en negatieve opmerkingen te maken:

De positieve zijn volgens Vermaat:

- tijdelijke overschrijding van de norm solide gefinancierd;
- norm is niet ten koste van de laatste jaren vergroot.

De negatieve kanten zijn:

- deel der algemene salarisstijging behoort tot de relevante uitgaven;
- deel der niet-belastingopbrengsten is niet structureel;
- kredieten en aflossingen buiten de toetsing houden.

c. Het structurele begrotingskader

Onze fractie is voor het handhaven van een trendmatige begrotingskader, maar gezien de onderstaande feiten van het huidige systeem is een snelle bezinning over een beter begrotingskader zeer urgent.

Als feiten noemde Vermaat:

- 6 pct. norm waarschijnlijk te hoog
- structurele begrotingstekort waarschijnlijk te hoog
- deel der salarisstijging relevant
- opnemen van Gemeente- en Provinciefonds in de toetsing
- systeem is nu te gecompliceerd.

Tenslotte moet men de centrale vraag stellen: legt de huidige begroting geen hypotheek op 1973? Gezien de huidige tendensen en wanneer de conjunctuur inderdaad wat zou teruglopen, is de vraag niet te ontwijken: moeten in 1973 de belastingen niet structureel verhoogd worden?

d. Conjuncturele impuls

Bij onze fractie bestaat de indruk dat deze impulsquote niet te laag is, maar dat er enige matigende werking van de begroting uitgaat op de economie. Deze afremming van de overbesteding en de daaruit optredende lichte verbetering van de betalingsbalans wordt voornamelijk door de wiebeltax tot stand gebracht.

C.

Vermaat concludeerde dat:

1. De voorgestelde begroting is enigszins matigend m.b.t. de overbesteding; een te sterk remmen zou gezien de kans op een conjuncturomslag niet gewenst zijn.

2. Op zichzelf genomen kan de begrotingspolitiek de inkomensinflatie niet bedwingen; alle nadruk komt daardoor op het overleg in het bedrijfsleven te liggen.

3. De overheid moet daarbij een voorbeeld geven, o.a. via het G.O. en moet verder actief in het bedrijfsleven participeren. Zij heeft de weg vrij gemaakt tot dit overleg o.a. door de vrije loon- en prijsvorming en door het afzien van de verhoging van de B.T.W.

4. Bij het bedrijfsleven gaat het niet alleen om matiging van lonen en prijzen, maar ook om:

- een aanzet tot een algemeen aanvaard inkomensbeleid en
- een consistente onderlinge afstelling van de bestedingen, zodat overbesteding in de toekomst wordt vermeden.

**WIN ER EEN LID BIJ
VOOR UW PARTIJ**

WIJ KOMEN BIJEEN

In het kader van het werkbezoek aan de provincie Zeeland door een A.R.P.-delegatie, bestaande uit Eerste en Tweede Kamerleden, Statenleden etc. op vrijdag 29 oktober 1971 wordt 's avonds om half acht in „de Prins van Oranje” te Goes een bijeenkomst met kiezers gehouden. Zeeuwse kiezers, benut deze kans om A.R. Kamerleden te zeggen, wat u op het hart heeft!!

De Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam houdt op maandag 25 oktober a.s. haar jaarvergadering in de Beatrixzaal van het Groothandelsgebouw.

Aanvang 20.00 uur.

Spreker: de heer M. W. Schakel over „Geloof en politiek”.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr. B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P. En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

WIN ER EEN LID BIJ VOOR UW PARTIJ

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap, politieke partijen, inkomens- en bezitsverdeling . . . . .

Cursus
BURGERSCHAPSKUNDE
40 schriftelijke lessen voor f 25,-
het raadslidmaatschap, begroting, ruimtelijke ordening, gewestvorming . . . . .

Cursus
DE GEMEENTERAAD
23 schriftelijke lessen voor f 20,-
invloed van de burger, parlement, gemeente, economisch beleid, recht, dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren
POLITIEK BEKEKEN
12 schriftelijke lessen + documentatiemappen voor f 9,50 (in samenwerking met de Ned. Politieke Jongeren Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis prospectus onder vermelding van de naam van de cursus(sen) en de letters NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysant . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysantenstekken voor jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouhandel

Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING 's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor RECEPTIES EN PARTIJEN

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS ZOWEL VOOR WOONKAMERS ALS VOOR KANTOREN, ZALEN etc.

FIRMA T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

NIUWBOUW-VERBOUW SLOOPWERKEN

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZON

GOORS OVERSLAG- EN TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESEL SERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

Landbouwmechanisatiebedrijf

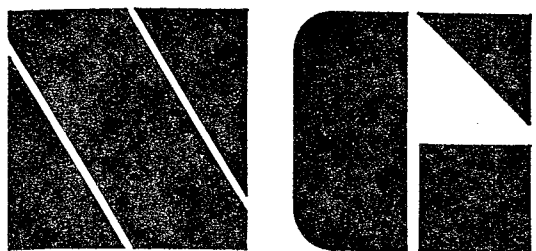
FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES

SMEDERIJ

TRACTOREN

Eggestraat 3, telefoon 05276-2400, NAGELE (N.O.P.)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 43 - 23 oktober 1971

DE ZIJLSTRANORM

In 1961 was het minister Zijlstra, die de Staten-Generaal een nieuwe norm, een nieuwe regel aanbood, die de mogelijkheid in zich scheen te hebben voortaan via de rijksbegroting een evenwichtiger beleid te voeren.

Eenvoudig gezegd hield deze norm in, dat overheidsuitgaven met 6 pct. mochten stijgen, de zogenaamde 6 pct.'s norm of Zijlstranorm.

Niet alleen de minister van Financiën kreeg hierdoor een vastere greep op de verlangens van ambtgenoten en organisaties om op die manier de uitgaven binnen de perken te houden. Daarnaast werden eventueel bestaande verlangens naar belastingverlaging niet meer incidenteel gewogen en beslist maar welbewust gerangschikt onder overheidsbestedingen.

Oppositie zowel als regeringsgezinde fracties en kabinetten van verschillende samenstellingen hebben deze wetenschappelijke vondst van, toen minister, Zijlstra gaarne aanvaard.

De Staten-Generaal beschikte daarmee toen tevens over een handteerbare norm die nodig is om op een evenwichtige wijze prioriteiten in de politiek vast te stellen. Een aantal jaren heeft deze norm goed voldaan. Maar wij moeten onze ogen niet sluiten voor het feit, dat ook de meest deskundige economen niet in staat zijn vaste normen te formuleren, die voor alle tijden en alle situaties gelden.

Zo staat het ook met de Zijlstranorm. Tien jaar geleden was niet te voorzien dat extra loonstijgingen in de orde van grootte van 10-15 pct. en prijsstijgingen in de orde van grootte van 5-6 pct. mogelijk zouden zijn.

In dat licht gezien lijkt het huidige percentage van de Zijlstranorm — overheidsuitgaven mogen 6 pct. stijgen — niet zó acceptabel meer. Bovendien is het zo wel haast onmogelijk in geval van dringende knelpunten afdoende hulp te bieden. De toelichting in de opvolgende Miljoenennota's geeft daar duidelijk blijk van. Een aantal overheidsbestedingen zijn successievelijk buiten de norm gehouden: de zogenaamde irrelevante uitgaven. Verfijningen noemen wij dat. De begrotingsruimte werd weer wat later ook vergroot met het 'groeibedrag' van de niet-belasting-

ontvangsten. In de Miljoenennota van minister Nelissen komt voorts duidelijk naar voren, dat er onderdelen waarop de Zijlstranorm is gebouwd, waarschijnlijk niet meer in overeenstemming met de werkelijkheid zijn.

Feit is bovendien, dat de hantering van de Zijlstranorm voor buitenstaanders en insiders niet langer zó doorzichtig is gebleken als in 1961 kon worden gepresenteerd. Die omstandigheid komt ook de democratie niet ten goede; men begrijpt het eenvoudig niet meer.

Wij menen, dat minister Nelissen er daarom goed aan heeft gedaan in zijn Miljoenennota aan te kondigen, dat hij de huidige methode om de begrotingsruimte te berekenen, ter discussie wil stellen.

Met het dreigende tekort van 1973 voor ogen, komt de klemmende vraag waar het geld voor die uitgaven naast verantwoorde bijbuiging van bestaande uitgaven, vandaan moeten komen.

Uiteraard in de vorm van een structurele (= blijvende) dekking is onze mening.

PARTIJ RAAD 13-11-'71 IN ZWOLLE

De najaarsvergadering van de partijraad wordt gehouden op zaterdag 13 november a.s. in de Buitensociëteit te Zwolle (zij-ingang Stationsweg). Aanvang 10.00 uur. Na de behandeling van enkele huishoudelijke zaken zal een discussie plaatsvinden over het uitgangspunt van ons politiek handelen. Deze discussie moet worden gezien als een bezinning op wat ons als anti-revolutionairen fundamenteel beweegt. Deze bezinning is zinvol en gewenst in verband met de samenwerking met C.H.U. en K.V.P.

Nadere mededelingen over sprekers en onderwerpen volgen nog. Belangstellenden zijn hartelijk welkom.

De kosten voor de deelnemers, inclusief lunch en consumpties, bedragen ongeveer f 7,- per persoon, te voldoen aan de ingang van de zaal, waar u de benodigde consumptiebonnen ontvangt.

Aanmelding schriftelijk bij het partijsecretariaat, Dr. Kuypersstr. 3, Den Haag. U ontvangt dan een toegangsbewijs alsmede de agenda.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

★

DE CLERCQSTRAAT 77. TELEF. 020 - 123771
AMSTERDAM

ZIJLWEG 53. TELEF. 023 - 326966. HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEF. 070 - 839446 DEN HAAG.

IN DIT NUMMER

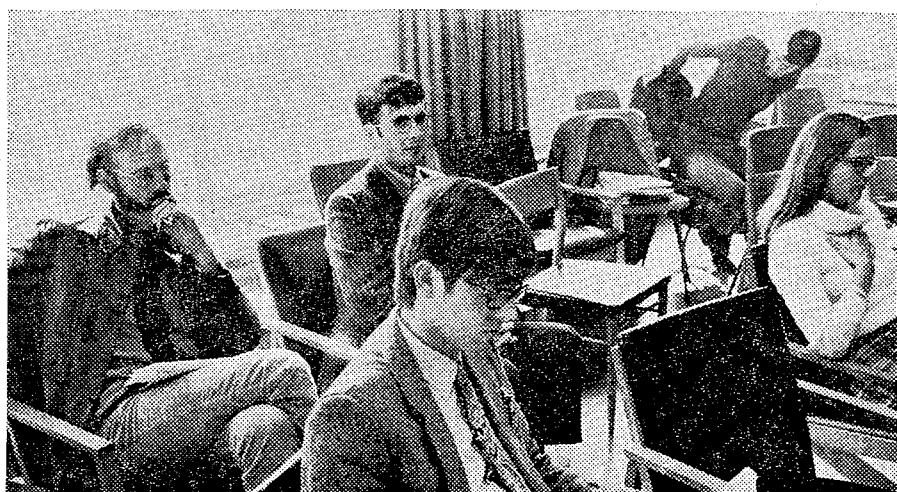
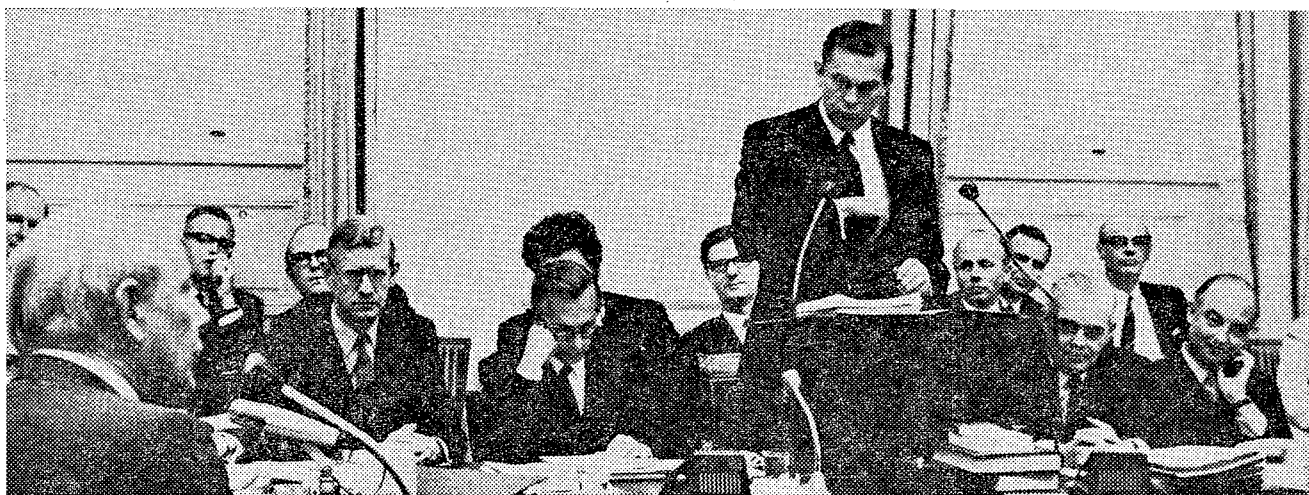
ruim aandacht voor de algemene en financiële beschouwingen die de Tweede Kamer vorige week hield. Op pagina 3, 5, 8 en 9 kunt u lezen wat er door de diverse partijen en regering is gezegd bij de algemene politieke beschouwingen. Op de pagina's 9 en 10 staat wat de financiële deskundigen hebben gezegd.

Op de foto: Den Uyl interrumpeert Biesheuvel.

Op pagina 2 commentaren. Mr. C. van de Wetering schrijft op pagina 3 over: „Een getuigenis”.

Op de pagina's 6 en 7 het vervolg van de programvergelijking.

Een verslag van de Arjosconferentie over „Het onderwijs vernieuwen” staat op de pagina's 11 en 12, zie foto onder.

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

◆◆ HET NOORDEN

In het A.R.P. rapport „Groningen, Friesland, Drenthe 1971 en verder...” wordt, teneinde grotere financiële zekerheid te krijgen voor het regionale beleid, voorgesteld een deel van de opbrengsten van het rijk uit het aardgas voor de doeleinden van het regionaal beleid af te zonderen. Op deze manier zou — ook op korte termijn — de financiering van de noodzakelijke investeringen worden veiliggesteld. De heer Aantjes heeft — in-

dachtig het A.R.P. rapport — tijdens het debat over de miljoenennota 1972 de regering gevraagd of zij bereid is de mogelijkheid om een deel van de aardgas-opbrengsten voor het regionaal beleid af te zonderen, in studie te nemen. Minister-president Biesheuvel antwoordde hierop dat het een zaak is met heel veel facetten en dat de minister van Economische Zaken die mogelijkheid zal bestuderen.

◆◆ WIEBELTAX

De regering beschikt over een aantal instrumenten, waarmee zij enigermate een niet welgevallige conjunctuur te lijf kan gaan. Ook de president van de Nederlandse Bank heeft daartoe een aantal instrumenten ter beschikking. Minister Witteveen heeft een nieuw instrument bedacht, de wiebeltax. Een aantal daartoe aangewezen belastingen wordt tijdelijk met een gering percentage verhoogd (als de economie 'hott') of verlaagd (als de economie 'stiltstaat') Ingeval van verhoging — zo staat in de wet — moeten die inkomsten niet gebruikt worden om daarmee rijksuitgaven te betalen. Anders gezegd: de opbrengst mag niet worden gebruikt, geheel of gedeeltelijk, om een financieringsstekort van het rijk te dekken. Het kabinet-Biesheuvel doet dit voor

een (gering) deel toch. Wij kunnen onder de huidige omstandigheden daarvoor zeker begrip opbrengen. Met de A.R.P.-fractievoorzitter, mr. W. Aantjes, kan worden gesteld, dat nu voor een eerste prioriteit moest worden gekozen: het beogen van matigingseffecten. Vandaar het akkoord gaan van de A.R.P.-fractie met het regeringsvoorstel. Maar met het oog op de vermoedelijke 'tekorten' 1973 willen wij op voorhand er voor waarschuwen een verdere verhoging van de wiebeltax niet in te ruilen voor een permanente belastingverhoging. Een instrument, dat heel duidelijk bestemd was om de economie 'in de hand te houden' moet niet gedegradeerd worden. Zoveel reële conjuncturele instrumenten zijn er niet meer over!

◆◆ ALTERNATIEF?

Het debat van de zijde van de polariserende oppositie is ons niet meegevallen, als het gaat om een reëel alternatief beleid met handen en voeten. Met een gezondheidsverandering alleen is men niet klaar. Een overheid zal zo nodig dwingend moeten optreden. De verhalen van de oppositie waren opvallend goed, een enkele ook om er naar te luisteren. Met name als het ging om de milieuhygiëne. Maar een echt alternatief kwam er niet uit te voorschijn. Met 50 miljoen meer voor milieuzaken dan waarover het kabinet-Biesheuvel kan beschikken is het nu eenmaal onmogelijk een concreet beleid op dit punt te creëren. Nee — hun stuk —, hoe verdienstelijk op zichzelf — is geen openbaring geworden.

Er blijkt niet uit hoe het radicaal anders zou kunnen. Overigens moet ons van het hart, dat het onbillijk en onredelijk is te eisen dat het kabinet-Biesheuvel op dit moment reeds een plan klaar antwoord zou hebben op deze problematiek. Het is zo gemakkelijk te stellen, dat nieuwe fabrieken niet belangrijk mogen zijn. Maar welke gevolgen heeft dit voor de werkgelegenheid, bijvoorbeeld?

Hooguit mag geëist worden, dat dit kabinet aantoonde, dat het zich van deze problematiek bewust is. Bij de replieken is vorige week jl. wel gebleken, dat wij daarvan zeker van mogen zijn. Minister Biesheuvel heeft dit overtuigend uit de doeken gedaan.

◆◆ REGELING

Minister Boersma heeft een duidelijke verbetering aangebracht in de geldende financiële regeling voor kunstenaars.

Hij zag in, dat de huidige regeling — hoe goed in het begin ook bedoeld — toch (ongewild) mensonwaardige gevolgen met zich mee brachten.

Deze gevolgen zijn nu voor een groot deel door de nieuwe regeling opgevangen.

Bovendien zijn bepalingen opgenomen, die beogen te bevorderen, dat jonge kunstenaars zelf voor neveninkomsten gaan zorgen.

Wij zijn verheugd over deze duidelijke verbeteringen. Het is een eerste maar een welbewuste stap naar een meer verantwoorde regeling.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, mej. J. van Leeuwen, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie: Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) 183960. giro 89673.

Abonnementsprijs: f 8,— per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partijstichting te s-Gravenhage

Studentenabonnement f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam. Uw apotheker of drogist heeft het.

DRAAG KRACHT

HEBT U UW CONTRIBUTIE AL BETAALD AAN DE PENNINGMEESTER VAN UW KIES-VERENIGING GRAAG TIJDIG GRAAG GENOEG

Regelmatig zijn er nog vragen over de hoogte van de contributie.

Dat is niet één verplicht bedrag, ieder naar draagkracht.

Gelet op het werk, dat de partij in ieder geval moet doen, dient landelijk gezien de contributie gemiddeld te liggen op een niveau van f 20,— per lid per jaar, dat is f 10,— per half jaar, of f 5,— per kwartaal, of f 1,75 per maand. Voor gehuwde vrouwen van wie de man eveneens lid is f 7,50 per lid per jaar.

Dit is dus het gemiddeld nodige bedrag. Wanneer de één f 15,— betaalt en de ander f 25,— komen wij er samen ook. Wij zijn een volkspartij. Iedereen moet lid kunnen zijn. Daarom, nogmaals ieder naar draagkracht.

Wij laten hier nog eens de staffel volgen, welke u als richtlijn kunt hanteren. Wie meer kan betalen: heel erg graag.

Wanneer uw bruto inkomen per maand bedraagt:	Dan wordt gedacht aan een contributie per jaar van:
minder dan f 600,—	f 10,—
f 600,—	f 11,—
f 700,—	f 12,—
f 800,—	f 14,—
f 900,—	f 16,—
f 1.000,—	f 18,—
f 1.100,—	f 20,—
f 1.200,—	f 22,—
f 1.300,—	f 24,—
f 1.400,—	f 26,—
f 1.500,—	f 28,—
f 1.600,—	f 30,—
f 1.800,—	f 32,—
meer dan f 2.000,—	f 32,— en meer

IN HALFUUR 30 NIEUWE LEDEN

Vorige week woensdagavond had de A.R.P. haar tien-minuten-tv-zendtijd. Aan het slot daarvan werd gevraagd zich schriftelijk of ook telefonisch aan te melden als lid. In een half uur tijd werden op het partijsecretariaat dertig nieuwe leden genoteerd.

Aan de kiesverenigingen, waaronder deze nieuwe leden ressorteren, zijn inmiddels de namen en adressen doorgegeven.

Voor alle wervers is dit een goede stimulans. Er zijn genoeg nieuwe leden voor de A.R.P. te winnen.

fijn! die ken ik

EEN GETUIGENIS

DOOR MR. C. VAN DE WETERING

Vertegenwoordigers van de Confessionele Vereniging, van de Gereformeerde Bond, de vrienden van Kohlbrugge en de zogenaamde 'Vierentwintig', allen uit de Hervormde Kerk, hebben zich met een getuigenis gericht tot de gemeente van Jezus Christus. Het stuk is waard om er kennis van te nemen (f 0,40 op giro 1645764, t.n.v. C. Mackaay, Utrecht).

Het stuk roept op tot het belijden en beleven van een zevental hoofdpunten van het Gereformeerde belijden, met een sterke nadruk op de persoonlijke relatie tot God, door Jezus Christus. Van verschillende tendenties in de moderne theologie wordt scherp afstand genomen, in het bijzonder van opvattingen die het evangelie en de geschiedenis laten samenvallen, en de historie laten uitmonden in het Koninkrijk Gods, waardoor het Rijk Gods een afspiegeling wordt van radicale, revolutionair-politieke wensdromen, zoals i. et. stuk het stelt.

Het gaat er — aldus het getuigenis — niet om een theologisch 'verticalisme' te verdedigen tegenover een modern 'horizontalisme'. Deze tegenstelling werkt alleen maar verwarrend. Het getuigenis richt zich met name tegen de hoogmoedige en overdraagzame mentaliteit, die het evangelie verbasterd tot puur aards messianisme.

Tegen een onschriftuurlijke werkheiligheid, die het christelijk geloof vereenzelvigd met een bepaalde maatschappelijk en politieke betrokkenheid. Tegen een modern syncretisme, waarbij de belofte van het Koninkrijk Gods vermengd wordt met ideeën die hun oorsprong niet vinden in de bijbel, maar in humanistische en atheïstische ideologieën.

Tegen een verpolitiserings en vermaatschappelijking van het Heil in de zin van een opstand tegen de gevestigde orde (het zogenaamde 'establishment') en een omverwerping van de huidige maatschappelijke, politieke orde en structuren.

De bijbel — aldus nog steeds de schrijvers van het getuigenis — spreekt anders over de mens en zijn verlossing. Daar wordt de mens allereerst als verantwoordelijk enkeling voor God en de medemens gesteld. Vandaar dat het Koninkrijk Gods niet in de eerste plaats is een verandering van politieke orde en maatschappelijke structuren, maar een verandering in de verhouding tot God en medemens. Wel klinkt in de bijbel het protest tegen duidelijk aanwijsbaar onrecht in de samenleving, maar steeds in verband met de innerlijke verhouding tot God en medemens in geloof en bekering. Men kan Amos 8 niet lezen zonder ook te luisteren naar Amos 4. Hoewel de gelovige oog heeft voor zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van wereldse taken en opdrachten, leeft hij zo sterk bij het besef van de voorlopigheid van deze wereld en dit leven, dat hij een innerlijke reserve koestert tegenover elke politieke en sociale druk om het heil in het 'hier en nu' te leggen. Tot zover het getuigenis in een passage die duidelijk tot uitdrukking brengt hetgeen in de zeven punten verder sterk doorklinkt.

In dit getuigenis worden tonen aangeslagen die hun weerklink in de gehele Gereformeerde gezindte niet zullen missen. Wat verder gezegd wordt van Gods liefde, van de rechtvaardiging van de goddeloze, van de schuldvergeving en de verzoening, van de vleeswording, kruis en opstanding, en van het christelijk geloof zal met hart en ziel worden beaamd. Echter, voor velen, die juist op grond van hun persoonlijke verhouding tot God en onder erkenning van hun afhankelijkheid van de Heer en Zijn genade en, verlangend naar Zijn Koninkrijk, zich biddend inzetten voor verbetering van het 'hier en nu', zitten er echter aspecten aan dit getuigenis die niet aanvaardbaar zijn.

In het getuigenis wordt stelling genomen tegen 'tegen een verpolitiserings en vermaatschappelijking van het Heil in de zin van een opstand tegen de gevestigde orde (het zgn. 'establishment') en een omverwerping van de huidige maatschappelijke, politieke orde en structuren'. Dit ligt zeer dicht bij het tevens afwijzen van hen die juist vanuit hun geloof de maatschappij onder de kritiek van Gods Woord willen plaatsen en vandaaruit tot conclusies komen die inderdaad vernietigend kunnen zijn voor de bestaande structuren en het establishment. Juist de Gereformeerde gezindte is tot een dergelijke houding geroepen, maar waarom dat dan niet met klem naar voren gebracht?

Het is juist dat activisme kan leiden tot verwaarlozing en verschraving van de verhouding tot God — en daartegen richt zich het getuigenis — maar het zou even juist en even actueel zijn geweest, om niet alleen terloops, maar met kracht te wijzen op de onverantwoorde houding van hen die het getuigenis op het oog heeft wanneer het zegt: Wij bestrijden een orthodoxie, die eenzijdig het accent legt op het dogma der rechtvaardiging en de heiliging van het leven min of meer verwaarloost. Het is juist deze laatste houding geweest, die velen en vooral de jeugd van de kerk heeft vervreemd.

Eerst de laatste decennia heeft de kerkmens wat meer kritische aandacht gekregen voor politiek en maatschappij. Van een doorslaan in deze richting is niet meer dan incidentieel sprake. Natuurlijk is het goed erop te wijzen dat, hoewel de gelovige oog heeft voor zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van wereldse taken en opdrachten, hij zozeer leeft bij het besef van de voorlopigheid van deze wereld en dit leven, dat hij een innerlijke reserve koestert tegenover elke politieke en sociale druk om het heil in het 'hier en nu' te leggen. Maar de teneur van het getuigenis, en zinnen als deze, hoe waar zij ook zijn stellen ten onrechte degenen, die zich vanuit hun geloof geroepen voelen om politieke en sociale druk uit te oefenen ter verandering van deze maatschappij bij voorbaat onder verdenking, dat zij deze innerlijke reserve niet hebben.

Het gevaar dreigt dan bovendien nog dat deze innerlijke reserve, hoe onmisbaar ook, een nieuw alibi gaat worden om zich van kritiek op het bestaande verder te onthouden. Men mag er echter niet van uitgaan, dat dat de bedoeling van de stellers van het getuigenis is geweest. Het zou echter beter zijn geweest indien zij deze indruk hadden weten te vermijden. Dat deze indruk toch is gewekt blijkt overigens al uit reacties op het stuk.

Gehoopt moet worden, dat in de nabije toekomst de auteurs zich geroepen voelen zullen om op dit punt een en ander recht te zetten, en beter in evenwicht te brengen. Amos 4 is in het getuigenis in volle omvang aan de orde gekomen. Maar is Amos 8 toch niet wat in de verdrukking gekomen?

AAN DE (BESTUREN VAN DE) KIES VERENIGINGEN

De landelijke ledenwerfactie is begonnen.

De eerste resultaten komen reeds binnen.

Is ook bij u plaatselijk een begin gemaakt?

Wij moeten niet langer wachten.

Het is nu de tijd om de zaak ook in uw plaats te organiseren; tijd om op pad te gaan. Want dat is nog steeds de beste methode: praten van man tot man, vrouw tot vrouw, man tot vrouw, vrouw tot man, jongere tot oudere en omgekeerd.

Verzamel adressen; verdeel ze onderling.

Vorm een klein actie-team.

Met drie man/vrouw kun je al gemakkelijk beginnen.

Doe het samen.

Praat er samen over, bereid de zaak samen voor, ga samen op pad.

Doe het ook eens samen op dezelfde avond. Maak een afspraak om zeven uur. En ontmoet elkaar weer om negen uur of half tien. Wissel ervaringen en resultaten — positieve en negatieve — uit.

Samen doen, samen slagen.

„VRIJBLIJVEND!?” NEE, DEELNEMER!

De ledenwerffolder „Vrijblijvend!?” en ook de overdrukken van de vier middenpagina's van „Nederlandse Gedachten” d.d. 18 september j.l. waarvan de inhoud bestemd is voor (nog)-niet-leden, zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

Bestellingen per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren, f 0,15 per exemplaar; 250 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar.

Prijs vier pagina's Nederlandse Gedachten d.d. 18 september j.l. f 0,10 per exemplaar.

U BLIJFT OP DE HOOGTE

van het politieke gebeuren in Nederland en daarbuiten;
van wat er gaande is in de politieke partijen;
van wat er leeft in uw partij, de A.R.P.
U bent abonnee op N.G.

Breng ook eens een ander op de hoogte. Noteer een nieuwe abonnee voor N.G.

Hoe meer mensen betrokken worden bij de ingewikkelde politieke vraagstukken van onze tijd, hoe beter.

Een abonnement kost maar f 8,— per half jaar.

U kunt nevenstaande bon gebruiken.

U KUNT ALS ABONNEE OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN NOTEREN

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

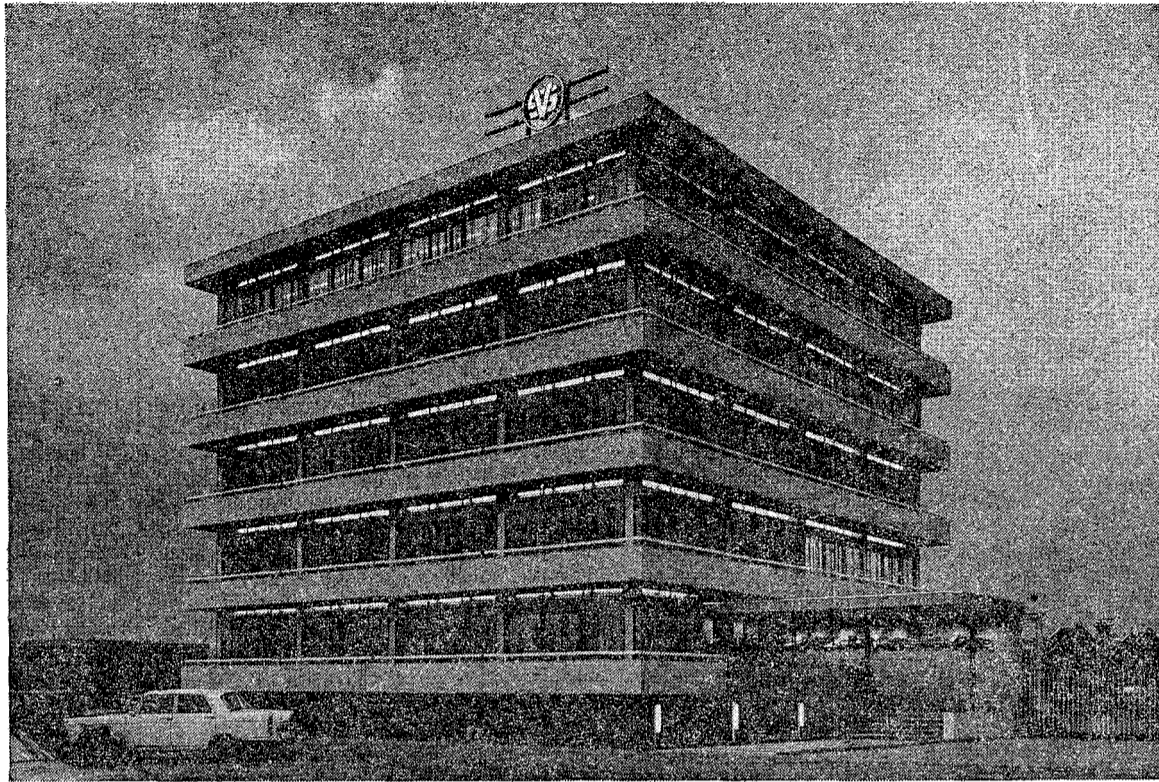
Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

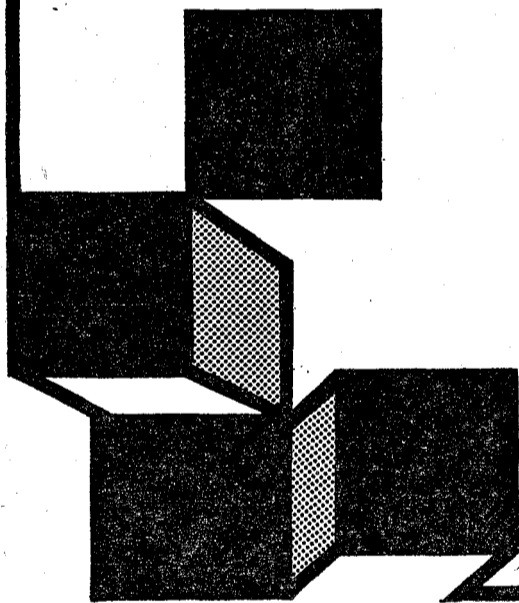
Het nieuwe kantoorgebouw
van Visser & Smit werd in 14 maanden
gebouwd door Visser & Smit.

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

AMSTERDAM

Pontlaanweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Van Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Bulwag Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwpark 3 - Ribasstraat 38
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

H. STRUIK & ZOON N.V.

*Fabriek van dekkleden
en tenten*

IMP. GROOTHANDEL SCHEEPS- EN
AANNEMERSBENODIGDHEDEN.
ELEKTRISCHE EN AUTOGENE LAS- EN
SNIJBENODIGDHEDEN.

DEVENTER - Telefoon 05700 - 13970
Diepenveenseweg 8

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheke*

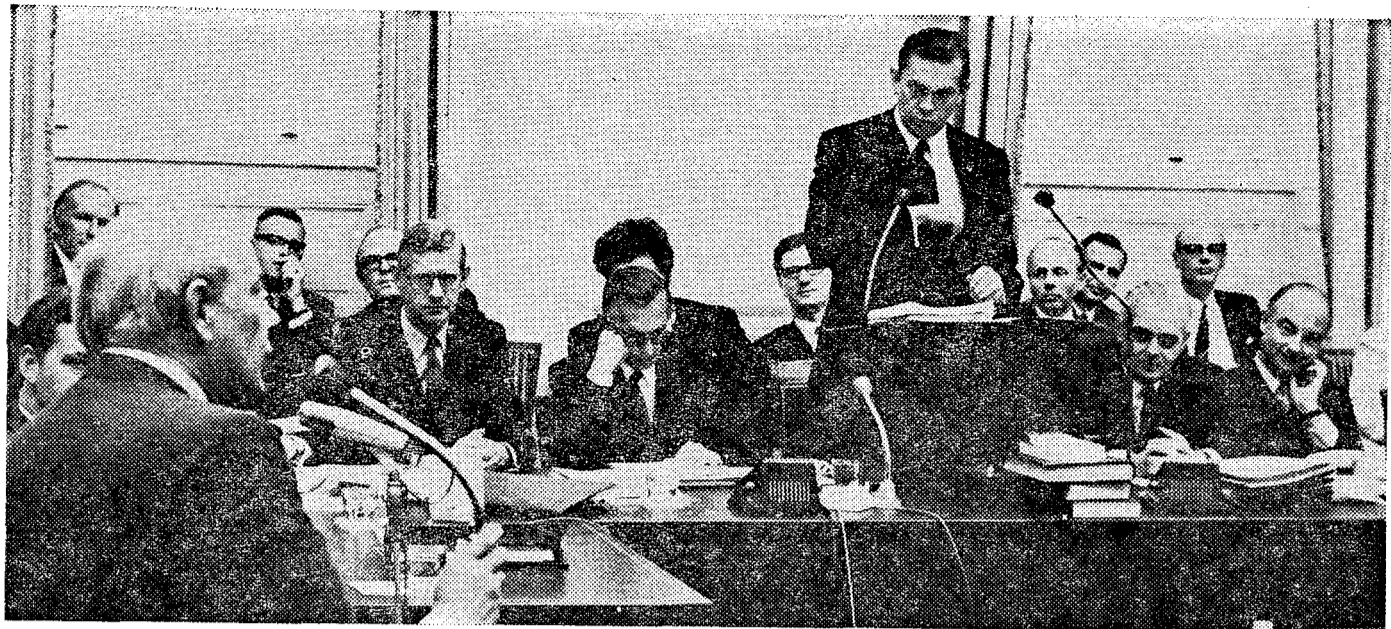
TELEFOON 05983-366

WIN ER EEN LID

BIJ

VOOR UW PARTIJ

**PREMIER
BIESHEUVEL
BIJ
ALGEMENE
BESCHOUWINGEN**

GEZAMENLIJK MOGELIJK- HEDEN INFLATIE TERUG TE DRINGEN

'Die gezamenlijke aanpak moet slagen. Wij hebben gezamenlijk de mogelijkheden de inflatie in te tomen. Het is ook geen doel op zichzelf. We willen de basis leggen voor tal van verbeteringen die na 1972 gerealiseerd moeten worden: optrekking AOW, volksverzekering arbeidsongeschiktheid, optrekking belastingvrije voet, verdere opvoering van de woningbouw. Allen hier zijn het eens over de noodzaak van die voorzieningen. De enige weg die daartoe leidt is onze economie in de nabije toekomst weer in het gareel te brengen. Daarop is ons beleid gericht. Een alleszins sociaal verantwoord beleid'.

Met deze oproep tot een collectieve inspanning besloot minister-president Biesheuvel zijn antwoord in eerste termijn in het debat met de Tweede Kamer tijdens de algemene beschouwingen. De algemene politieke en financiële beschouwingen van dit jaar duurden, de vorige week bijna 30 uur, beginnende dinsdag om 13.00 uur en eindigende donderdagnacht om 3.30 uur. Het kabinet heeft het niet vreselijk zwaar te verduren gehad, en dat was ook niet te verwachten. Immers de regeringspartijen hebben een regeringsakkoord gesloten.

MILIEUBEHEER EN CHINA

Overigens lijkt het erop, dat het verschil van inzicht en opvattingen tussen regeringspartijen en oppositie (PvdA, D'66 en PPR) meer met de mond beleden wordt dan dat het in werkelijkheid zo groot is. Een voorbeeld hiervan is de door de oppositie ingediende tegenbegroting, die in feite slechts marginale veranderingen bepleit en waarvan gezegd wordt dat het de mentaliteit, die eruit spreekt is, dat het drastische verschil vormt met de opstelling van de

regering. Hoofdpunten bij deze algemene beschouwingen waren, naast het financiële gedeelte, het milieubederf en in verband hiermee de vraag of om dit kwaad te bestrijden economische groei noodzakelijk is of dat deze juist afgeremd moet worden, alsmede de toetreding van de Chinese Volksrepubliek tot de Verenigde Naties.

OPPOSITIE

Het milieubeheer nam bij alle sprekers een grote plaats in in het debat. PvdA-fractievoorzitter drs. J. M. den Uijl vond dat onze samenleving lijkt op een aantal uit de hand gelopen ontwikkelingen en nauwelijks op een bewuste en doelgerichte gemeenschap. Als voorbeeld op beperkte schaal noemde hij Rijnmond. Hij meende dat als men zich eens wat kritischer zou opstellen tegen de economische groei-ideologie verdere aanslagen op het milieu wel eens afdoende verhinderd zouden kunnen worden. Mr H. van Mierlo (D'66) zei dat op schokkende wijze de voortekenen zichtbaar worden, dat de welvaartsstaat ons naar de keel vliegt. In de verzadigingsdrift van al of niet gevoelde behoeften zijn de elementaria van het menselijk leven ons aan het ontvallen. Naar zijn mening hebben de mensen van de samenleving een heksenketel gemaakt waarin men in werktijd op zijn tenen loopt en in de vrije tijd naast zijn schoenen.

De heer Andriessen (KVP) zei, dat de bestrijding van de verontreiniging een centrale plaats in het overheidsbeleid in moet nemen, maar evenzeer in de prioriteitsbepaling in de samenleving. Wat mr. Aantjes hierover gezegd heeft staat integraal in N.G. van vorige week. Bij de regeringsbeantwoording zei premier Biesheuvel, n.a.v. de opmerkingen van Den Uijl en Van Mierlo, dat niemand de door hen genoemde zaken in hun algemeenheid zou willen bestrijden. Maar hij wilde daar wel iets aan toevoegen. Het stellen van een algemene diagnose is makkelijker dan het vaststellen van een doeltreffende therapie.

Over deze therapie kan aldus Biesheuvel maar een ding met zekerheid worden gezegd, en ook dat is een eenvoudige constatering en voor iedereen gemeengoed, namelijk dat tegenover de genoemde gevaren, die de mensheid bedreigen de hele volkerengemeenschap zich als een geheel teweer zal moeten stellen. Alleen een beleid op wereldschaal zal hier toereikend zijn. Biesheuvel vroeg zich af of de mensheid tijdig de internationale solidariteit zal kunnen opbrengen om tot een gemeenschappelijk beleid te komen. Deze klemmende vraag zal aan de orde komen op een volgend jaar te houden wereldconferentie van de V.N. over het milieuvraagstuk. In afwachting daarvan kan in ieder land, ook individueel, iets concreets worden gedaan binnen de kleine sfeer van het nationale beleid, aldus premier, maar dat blijft toch niet meer dan een aanloop, vaak verbrokkelend naar een gemeenschappelijk internationaal beleid. Geen land is in staat om nu alleen dit vraagstuk op te lossen.

Mr. Biesheuvel had net getroffen, dat Den Uijl na het schetsen van het wereldprobleem t.a.v. het milieu niet was ingegaan op de noodzaak, dat de mensheid als geheel de handen ineen moet slaan. Hij zei hierover:

'In plaats daarvan maakte hij een reuzesprong naar het beleid van dit kabinet, dat zoals hij het uitdrukte, zou nahinken bij het tempo van de maatschappelijke veranderingen. Dit is een verwijt, dat iedere oppositie tegenover alle regeringen — hetzij links, hetzij rechts — in alle landen kan richten. Natuurlijk moeten alle regeringen deze waarschuwingen uit hun parlementen — voorzover zij die werkelijk hebben — met de grootst mogelijke ernst ter harte nemen. Een dergelijke waarschuwing is echter van een andere orde en mag niet in één adem worden geuit met kritiek op een nationaal kabinet, omdat het nog geen voldoende beleidsinstrumenten en oplossingen heeft voor dat kleine onderdeel van de wereldproblematiek, dat zich binnen de nationale grenzen manifesteert'.

Ten aanzien van het concrete beleid noemde de premie het betoog van de heer Den Uijl aanzienlijk minder visionair.

'Ik heb mij verbaasd over de begripsverwarring, die hij pleegde door als panacee voor de gevaren, die onze wereld bedreigen, niet te noemen de gemeenschappelijke beslissingen van de volkeren. tezamen. Gemeenschapsbeslissingen noemde hij wel; hij zocht het heil in vergemeenschappelijking van produktie en investeringen, die reeds zolang door socialisten werd gewild'.

'Wie zich een en ander wel heeft afgevraagd, is de heer Van Mierlo. Hij bleek in zijn belangwekkend betoog in te zien, dat de mensheid nieuwe oplossingen zal moeten vinden, die noch in het socialisme, noch in het huidige stelsel van de vrije ondernemingsvorm pasklaar op dit moment kunnen worden gevonden. Een eerste kanttekening, die ik bij het betoog van de heer Van Mierlo zou willen plaatssen, is dat hij — naar mijn indruk — nog iets te veel gewicht toekende aan wat 'de Nederlandse Kamer, Regering, politieke partijen, wetenschap en bedrijfsleven' in dezen op korte termijn kunnen doen. Hij kwam toch tot de formulering van enkele principiële uitgangspunten en bleek — als ik zo mag stellen — niet te laboren aan ideologisch nahinken. Veel van zijn opmerkingen over het economisch groeiproces, de technologische ontwikkeling, de consumptie- en produktiepatronen in de welvarende landen, opmerkingen, die ik heb opgevat als waar-

schuwing aan het adres van vele regeringen — en niet als kritiek op het beleid van dit kabinet — hebben mij aangesproken.

CLUB VAN ROME

Toch wil ik nog een tweede kanttekening maken bij zijn betoog; ik zou dit ook kunnen doen ten aanzien van het model van de Club van Rome. Ik geloof, dat wij de menselijke vindingrijkheid vaak plegen te onderschatten. Die vindingrijkheid toch zal zich moeten richten op verbeteringen van de produktietechnieken, waardoor de milieuvervuiling wordt tegengegaan, op het sparen van schaarse grondstoffen, op het sparen van de natuur.

Het valt niet te ontkennen, dat de overheden in het verleden door hun beleid ten aanzien van infrastructuurvoorzieningen een ongeremde ontwikkeling in het westen in de hand hebben gewerkt, wellicht zelfs gestimuleerd. De regering realiseert zich, dat zij ook in dit opzicht tot een herwaardering van het beleid zal moeten geraken. Binnen het kader, dat wetgeving en maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef hebben, zal het winststreven er ook toe moeten leiden, dat de ondernemingen zo goed mogelijk in de vraag van de consumenten voorzien.

ECONOMISCHE GROEI

Over de gewenste economische groei in relatie tot de milieubeheersing bestond verschil van opvatting tussen de oppositie en de regering. De heer Den Uijl zei dat waar het op aankomt is: de beperking van produktie van goederen en diensten tot de grens, die gesteld wordt door een toelaatbare milieudruk. De beperking van de economische groei, die daarmee gepaard gaat, vraagt een toetsing van de behoefte waarin wel en waarin niet voorzien kan worden.

De regering antwoordde hierop dat een van de moeilijkheden is dat de oorsprong van de milieuvervuiling is te vinden zowel bij de industrie als bij de landbouw, als bij de woningbouw, het verkeer en de consument. Daarbij is de grote bevolkingsdichtheid van ons land een factor van betekenis. Voor nieuwe vestigingen van bedrijven kan terstond reeds door het stellen van milieuhygiënische eisen richting worden gegeven aan de inpassing van de milieuverbetere-

VERVOLG OP PAG. 8

WIN ER EEN LID BIJ VOOR UW PARTIJ

PROGRAMMVERGELIJKING

REGIONAAL BELEID

Bij vergelijking van het akkoord en de beide programs, valt allereerst op dat het akkoord 'concreter' is dan de beide programs. Lezend in het regeerakkoord merk je dat elke nieuwe zin ook metterdaad een nieuwe beleidsuggestie bevat. Zelfs de meest welwillende lezer kan dat van het programproza niet zeggen.

Een tweede verschilpunt is dat het akkoord omwonden spreekt over maatregelen ter afremming van het westen. 'Afremming van investeringen in het westen door een selectieve investeringshefving' en 'restrictief beleid, zonnodig met wetswijziging, ten aanzien van terreinuitgifte voor bedrijven en kantoren in het westen' zijn duidelijke voornemens, die

nauwelijks misverstaan kunnen worden. Het urgentieprogramma zegt helemaal niets over de noodzakelijke afremming van het westen, terwijl het A.R.P.-programma dit punt zo zorgvuldig verpakt, dat niemand zich eraan stoten kan. ('De overheid zal aandacht moeten schenken aan bijverschijnselen van de economische ontwikkeling, die het welzijn bedreigen. Daarbij

behoort de concentratie van industriële bedrijven in het westen'. Voorzichtiger kan het bijna niet!)

Een derde verschilpunt tussen het akkoord en de beide programs is dat het akkoord het industrialisatiebeleid beperkt tot het noorden en Zuid-Limburg, terwijl nóch in het urgentie-program nóch in ons

eigen Program van Aktie met één woord over deze beperking wordt gerept.

Tenslotte een verschil tussen het urgentieprogramma en het A.R.P.-programma. In het eigen actie-program kom je herhaaldelijk een beklemtoning tegen van het ontwikkelingsbeleid ten aanzien van Noord-Nederland. In het urgentieprogramma zoek je

dit accent tevergeefs; daarin wordt trouwens geen enkel landdeel met name genoemd. Conclusie: met de programs in de hand behoren we dik tevreden te zijn over de beleidsvoornemens van het regeerakkoord, hetgeen overigens enerzijds het gevolg is van een zekere schrietheid en vaagheid van de programs.

PROGRAM 1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

REGIONAAL BELEID

Integraal structuurplan Noorden des lands, inclusief enkele delen van Overijssel.

Handhaven investeringspremiereregeling alleen voor het Noorden en voorshands ook voor Zuid-Limburg. Het nieuwe kabinet zal een nota uitbrengen over de perspectieven voor Limburg.

Verplaatsingsregeling uitbreiden tot het hele Noorden.

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

REGIONAAL BELEID

Consequent inzetten van beleidsinstrumenten ter vergroting van regionale ontwikkelingskansen ook in tijden van conjunctureel herstel.

Differentiëren van de premiereregelingen o.a. naar het type bedrijfstak.

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

REGIONAAL BELEID

Van groot belang in de komende jaren extra maatregelen nemen om de sociaal-economische positie van het Noorden des lands te versterken.

Handhaving van de premiereregeling voor industrievestiging met zonnodig een verhoging van het maximum-subsidiebedrag.

CULTUUR EN RECREATIE

Het kunstbeleid zal worden omgevormd tot een systematisch cultuurbeleid, gericht op sociale en culturele bewustwording en steunend op overleg tussen kunstenaars, publiek en overheid. Daarbij zal de nadruk komen te liggen op het scheppen van mogelijkheden tot actieve cultuurbeoefening, met name voor jongeren.

Bij de herwaarding van het overheidsbudget zal de cultuursector niet onevenredig worden verzuimd.

CULTUUR EN RECREATIE

De kunstenaars zullen meer moeten worden ingeschakeld bij de inrichting van het woon- werk- en leefklimaat van de bevolking.

CULTUUR

EN RECREATIE

Het cultuurbeleid van de overheid zal enerzijds gericht moeten zijn op de deelneming van brede lagen van ons volk aan kunstzinnige ontwikkeling in allerlei vorm, anderzijds op de meer specifieke beoefening van de kunst.

Afremmen van investeringen in het Westen onder meer door een selectieve investeringsheffing op nieuwe bedrijfsgebouwen.

Restrictief beleid, zo nodig met wetswijziging, ten aanzien van het uitgeven van terreinen voor bedrijven en kantoren in het Westen.

Verplaatzen, na overleg met betrokkenen, van enkele grote (semi)-overheidskantoren van het Westen naar het Noorden en Limburg.

Selectief beleid ten aanzien van overheidssteun aan de industrie.

Stimulering van en tijdelijke steun aan die bedrijfstakken van voldoende regionale of nationale betekenis die na structuurverbetering weer tot rentabiliteit herstel kunnen komen. De bereidheid tot overheidsdeelname waar deze kan bijdragen om wezenlijke knelpunten b.v. van regionale aard op te lossen.

De overheid zal in haar beleid in het bijzonder aandacht moeten schenken aan bijverschijnselen van de economische ontwikkeling die het welzijn bedreigen. Daartoe behoren:

de concentratie van industriële bedrijven in het Westen van het land aan de monding van de grote waterwegen en het ontbreken van voldoende gevarieerde werkgelegenheid in het Noorden van het land.

Verplaatsing van daarvoor in aanmerking komende Rijksdiensten naar het Noorden.

Overheidssteun bij de aanpassing van bedrijven die uit een oogpunt van werkgelegenheid niet gemist kunnen worden.

Uitbreiding en verbetering van de verbindingen, zowel in het Noorden zelf als tussen het Noorden en de rest van het land.

Toewijzing van extra contingenten woningwoningen en versnelde krot-opruiming.

Het scheppen van voldoende onderwijsvoorzieningen, zonodig in afwijking van de landelijk daarvoor geldende normen.

Het nieuwe kabinet zal ernaar streven het subsidiebeleid te institutionaliseren en waar mogelijk te normeren in het kader van een algemene regeling voor het sociaal-culturele welzijn.

Bevordering van de actieve sportbeoefening.

Uitbreiding van de mogelijkheden voor openlucht recreatie maar tegelijkertijd verdergaande toepassing van de profijtgedachte.

Coördinatie van het beleid t.a.v. sport en recreatie onder verantwoordelijkheid van één departement.

Voor het goed functioneren van het beleid op deze terreinen is het tot stand komen van raamwetten noodzakelijk die onder meer objectieve normen voor de subsidiëring aangeven onder eerbiediging van het bestaansrecht van de daarbij betrokken instellingen of organisaties.

Een welzijnsbeleid vindt mede zijn uitdrukking in het scheppen van optimale kansen voor de vorming en creatieve ontwikkeling, voor sport en recreatie voor allen.

De overheid zal, gelet op de toenemende vrije tijd, samen met de particuliere organisaties een tienjarenplan voor de sport en de recreatie moeten opstellen, met een financieel schema. Het 10-jarenplan moet voorzien in de ontsluiting van grote recreatiegebieden, aanleg van sportvelden, zwembaden en andere sportaccommodaties, realisering van meer mogelijkheden voor dagrecreatie en recreatieve sportbeoefening in de sterk verstedelijkte gebieden.

Coördinatie van het beleid t.a.v. sport en recreatie zal onder verantwoordelijkheid van één departement moeten geschieden.

De overheid moet er bij de sportorganisaties op aandringen bij de uitoefening van haar taken bijzondere aandacht te besteden aan de recreatiesport naast de bevordering van wedstrijd sport.

Speciale voorzieningen voor recreatie op grotere schaal kunnen niet gemist worden. Dit geldt voor dagrecreatie, weekendrecreatie en recreatie in meer uitgebreide vorm. De overheid moet de totstandkoming van de vereiste voorziening bevorderen en in haar beleid inbouwen, ook bij wegeaanleg, ruilverkaveling e.d.

PROGRAMMA 1

REGERAKKHOORD
VIJF PARTIJEN

PROGRAMMA 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAMMA

PROGRAMMA 3

PROGRAMMA VAN AKTIE
A.R.P.

PROGRAMMA WERGERGELIJKING

ALGEMENE BESCHOUWINGEN IN DE TWEDE KAMER

ring in het sociaal-economische beleid. Voor terugdringing van de bestaande milieuvervuiling zal een evenwichtige verdeling van de lasten nodig zijn over de veroorzakers. Economische groei is ook nodig om deze lasten op wie zij ook zullen drukken, te kunnen opbrengen. Premier Biesheuvel herinnerde eraan, dat juist voor het oplossen van dit soort vraagstukken is besloten tot het instellen van een wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid.

CHINA EN DE V.N.

Een tweede kernpunt bij de debatten was de bezetting van de zetel van China in de Verenigde Naties. Mr. Biesheuvel zei hierover:

'Het zal duidelijk zijn, dat de regering groot belang hecht aan een spoedig intreden van de Chinese Volksrepubliek in de Verenigde Naties. Dit element zal ook bij de standpuntbepaling voorop staan. Dat de regering tot nu toe niet met zoveel woorden heeft gesproken over het vraagstuk Taiwan, wil nog niet zeggen dat dit op de achtergrond is gebleven.

Integendeel, alle facetten van dit uitermate gecompliceerde vraagstuk hebben ook in het overleg binnen de delegatie in New York steeds de volle aandacht gehad. Niettemin is de regering voornemens bij de aanstaande bepaling van haar standpunt doorslaggevende betekenis toe te kennen aan het element dat ik reeds noemde, te weten de wens de Chinese Volksrepubliek haar plaats in de volkerenorganisatie en in de wereld te zien innemen, en daarmee de voor het bereiken van meer stabiliteit in de wereld noodzakelijke medeverantwoordelijkheid te doen aanvaarden. De Kamer zal er naar ik hoop begrip voor willen hebben, dat ik mij, hangende het kabinetsberaad waarin tevens de stem van de andere rijksoverheden zal worden ingebracht — op 15 dezer —, tot deze uitspraak bepaal.

Dit gezegd hebbende, zou ik nog op enige concrete vragen willen ingaan. De heer Wiegel heeft geïnformeerd naar de houdbaarheid van de volkenrechtelijke theorie, die de mogelijkheid van het bestaan van twee China's zou ontkennen. Deze ontkening kan naar het oordeel der regering worden gemotiveerd.

Ik geloof echter dat wij ons niet te zeer behoeven te begeven in het toetsen van theorieën over de twee China's, zolang vaststaat dat beide hierbij het meest betrokken partijen zelf de mogelijkheid van het bestaan van twee China's categorisch ontkennen. Wat Nederland betreft zou de in het vorige jaar in deze Kamer aanvaarde motie-Van der Stoep een factor van betekenis kunnen zijn, wanneer Tai-Wan niet de pretentie zou hebben, geheel China te vertegenwoordigen. Hetgeen echter bekend is geworden via gezaghebbende uitlatingen te Tai-Peh over het voornemen, ernaar te blijven streven, het Chinese vasteland te heroveren, is met dit uitgangspunt uiteraard moeilijk overeen te brengen.

Na hetgeen ik eerder heb opgemerkt, zal het duidelijk zijn, dat ik ook over de kansen van wat men een 'China-Tai-Wan-oplossing' zou kunnen noemen, moeilijk iets duidelijk kan zeggen en nog minder een voorspelling durf te doen. Vaststaat slechts dat de ontwerp-resolutie van de Verenigde Staten, die deze oplossing nog het dichtst benadert, tweërlei bezwaren ontmoet. Enerzijds zijn er bezwaren van een aantal landen

— waaronder Nederland — tegen het aanduiden van Tai-Wan als de republiek van China. Anderzijds zijn er bezwaren van andere landen, die vrezen dat aanvaarding van de resolutie tot gevolg zal hebben dat de volksrepubliek China de aangeboden zetel niet zal willen innemen.

In tweede termijn kwamen verschillende woordvoerders terug op de kwestie-China. Fractievoorzitter Aantjes merkte op dat toetreding van de Chinese Volksrepubliek tengevolge zou kunnen hebben, dat Taiwan (Formosa) uit de V.N. gestoten wordt. Als dan nog steeds de wens om de Chinese Volksrepubliek haar plaats in de V.N. te zien innemen voor de regering doorslaggevend zou zijn, dan zou de A.R. fractie daar bezwaar tegen hebben. Aantjes wees erop, dat de mogelijkheid bestaat, dat Taiwan de pretentie heel China te vertegenwoordigen laat varen. Slechts als Tai-wan hiertoe niet bereid is, stelt de A.R.P.-fractie de toetreding van de Chinese Volksrepubliek boven het lidmaatschap van Taiwan. Als de regering deze mening niet zou delen dan wilde de heer Aantjes via een motie een uitspraak van de Kamer hierover vragen. Premier Biesheuvel verklaarde hierop nadrukkelijk, dat de regering niet geneigd is om te kijken voor de eis van Peking tot uitstoting van Taiwan. Hij zei, dat wanneer Taiwan geen andere pretentie meer zou hebben dan een staatkundige entiteit te zijn, die zich beperkt tot het eiland Formosa een mogelijkheid waarvoor behalve de heer Aantjes ook de heren Wiegel (V.V.D.) en Berger (DS'70) aandacht hadden gevraagd, een nieuwe situatie zou ontstaan, die ook voor de regering een wezenlijk element voor haar standpuntbepaling zou vormen.

Met deze formulering kon de A.R.P.-fractie akkoord gaan. Inmiddels heeft het kabinet besloten dat Nederland zal stemmen voor toelating van de Chinese Volksrepubliek desnoods met uitstoting van Taiwan, tenzij Taiwan de pretentie laat varen geheel China te vertegenwoordigen.

ABORTUS

Over de abortus provocatus maakte de fractievoorzitter van de K.V.P. de heer Andriessen enige opmerkingen, waarbij mr. Aantjes zich aansloot. De heer Andriessen zei, dat op het ogenblik een

juridisch vacuüm is ontstaan, een toestand van nagenoeg wetteloosheid en daarom drong hij aan op een spoedige indiening van een wetsontwerp, waarin wordt uitgewerkt, wat in het regeerakkoord is vastgelegd.

De regering antwoordde hierop, dat de voorbereiding om te komen tot een wetsontwerp op basis van het regeerakkoord goede vorderingen maakt. 'Aan de regeling die u zal worden voorgelegd, zal de gedachte ten grondslag liggen, dat het leven van de ongeborene een eigen waarde heeft, die slechts om zwaarwichtige redenen en na zorgvuldige overweging mag worden ter zijde geschoven. De regering is er zich van bewust dat het onmogelijk is, een regeling te ontwerpen, die de instemming van alle groeperingen van ons volk zal kunnen verwerven. Daarvoor is de verscheidenheid van opvattingen in verband met de verschillende levensbeschouwingen te groot', aldus de regering.

INFLATIE BEDWINGEN

Mr. Biesheuvel wees erop tot slot, dat centraal staat de noodzaak de inflatie te bedwingen. Duidelijk is gebleken in de debatten, dat nagenoeg iedereen daarvan is doordrongen.

Al voor het optreden van dit kabinet tekenden zich op financieel-economisch gebied ontwikkelingen af, die op den duur onaanvaardbare gevolgen zouden hebben. In het regeerakkoord is dan ook gezegd, dat spoedig orde op zaken moet worden gesteld en ook de SER heeft hiertoe opgeroepen, aldus de premier.

Sindsdien is gebleken, dat de vooruitzichten voor 1972 nog somberder zijn dan enige maanden geleden werd aangenomen. Als er geen matiging komt dan krijgt Nederland de komende jaren te maken met een voorthollende loon- en prijsstijging en een terugval in de economische groei, een duidelijk toenemende werkloosheid en een aanhoudend tekort op de betalingsbalans. Regering en de centrale organisaties van werkgemers en werknemers vinden die economische verwachtingen niet aanvaardbaar, aldus mr. Biesheuvel. Ook andere organisaties geven er blijk van doordrongen te zijn van het feit dat er iets moet gebeuren. De premier vond deze eenstemmigheid van doorslaggevende betekenis. Zonder die eenstemmigheid zou elke poging van de regering de zaak

weer in het gareel te krijgen óf mislukken óf leiden tot een onaanvaardbare aantasting van het peil van de collectieve voorzieningen. Mr. Biesheuvel zei, dat tegen de achtergrond van deze economische werkelijkheid de regering haar beleid voor 1972 heeft uitgezet. Enkele elementen daarvan zijn:

- terugdringen van de overbesteding in een gezamenlijke aanpak door overheid en bedrijfsleven in de ruimste zin van het woord;
- grote terughoudendheid bij de toename van de overheidsuitgaven, door uitstel van een aantal zaken en door beleidsombuigingen;
- uitgavenverhoging voor die vraagstukken, waarvan de verdere oplossing geen uitstel gedooft.

WIEBELTAX

De premier ging nader in op het punt van de wiebeltax:

'Ondanks de ingrijpende operaties die in het kader van de ontwerp-begroting 1972 zijn voorzien, acht de regering verdergaande maatregelen onontkoombaar. Door de wiebeltax maximaal toe te passen wordt in de eerste plaats de in het huidige inflatoire overbestedingsklimaat noodzakelijke tegendruk gegeven.

Daarnaast wordt de doorwerking van het begrotingstekort voor 1971 beperkt en kan ruimte worden gelaten op de kapitaalmarkt voor de gemeenten en de woningbouw.

Vanuit de Kamer zijn kritische opmerkingen gemaakt over de wijze, waarop de regering de wiebeltax volgend jaar wil toepassen. Mijn ambtgenoot van Financiën popelt van ongeduld om daarop in te gaan.'

„Ook van mijn kant wil ik er de nadruk op leggen, dat bij de totstandkoming van de wet van de kant van de regering uitdrukkelijk de mogelijkheid is opengelaten, de opbrengsten van de wiebeltax zo nodig aan te wenden op een wijze zoals de regering dit voor 1972 voorstelt. Men behoeft er de parlementaire behandeling maar op na te lezen.

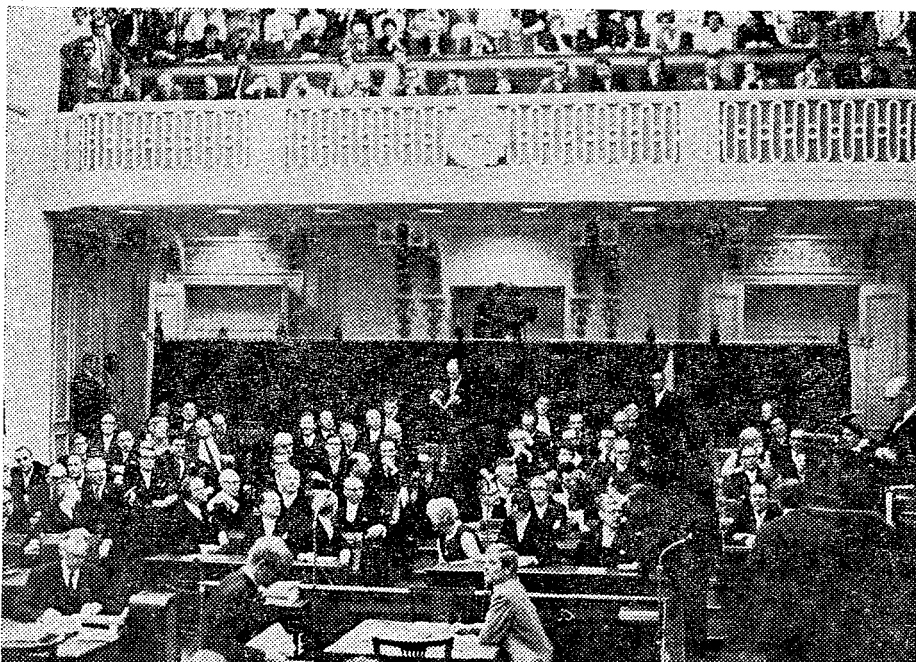
Bij dit alles heeft de regering zoveel mogelijk getracht te vermijden dat door de overheidsmaatregelen de prijsstijging sterk zal worden bevorderd, waardoor de zwaksten in de samenleving het gelag zouden betalen.

Zo is een algehele verhoging van de omzetbelasting doelbewust achterwege gelaten. De vakbeweging heeft dat goed begrepen. Het voorgenomen beleid laat de mogelijkheid dat de reële stijging van de lagere inkomens bijna tweemaal zo hoog kan uitvallen als die van de hogere. Nog afgezien van wat verder in het overleg tot stand zal komen, houdt dit in een verkleining van inkomensverschillen. Wat dit betreft kan de heer Den Uyl in ieder geval niet zeggen dat de kleine man aan het kortste eind trekt.

De regering doet meer dan het voeren van een begrotingsbeleid ter bestrijding van de inflatie.

— Reeds in september zijn maatregelen genomen om de versturende **kapitaalin-**

VERVOLG OP PAG. 9

WIN ER EEN LID BIJ VOOR UW PARTIJ

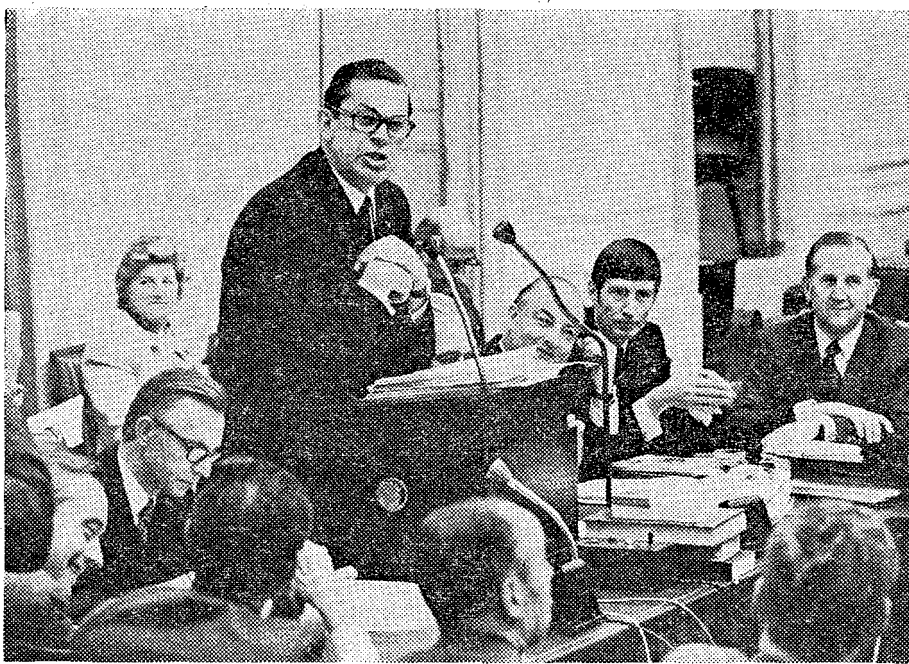

VERMAAT BIJ FINANCIËLE BESCHOUWINGEN

„EEN BED VAN ROZEN BUITEN KIJF WANT DOORNEN STEKEN MIJ IN 'T LIJF'”

Met dit punt dicht begon de heer Vermaat zijn rede om aan te geven van de paradoxale situatie, waarin onze economie vandaag verkeert. 'Immers de rozen van de hoogconjunctuur 'vergeten wij voor de doornen van de hoogconjunctuur, die ons vandaag zo prikken'.

Op woensdag 13 oktober, de tweede dag van de debatten over de Miljoenennota en het Regeringsbeleid voor 1972, kwamen de financiële woordvoerders van de fracties aan bod. Voor de A.R.P. fractie sprak de nieuwe financiële specialist dr. A. J. Vermaat die daarmee voor het eerst optrad in de Kamer, hetgeen hem voortreffelijk afging.

De lezers van Nederlandse Gedachten hebben in het vorige nummer een samenvatting gezien van de rede van de A.R.P.-woordvoerder daarom zal hieronder slechts op een aantal punten nader worden ingegaan, evenals op het antwoord van de regering en de opvattingen van de woordvoerders van de oppositie: Dr. A. Vondeling (P.v.d.A.) en A. de Goede (D'66) die mede namens de P.P.R. sprak.

VONDELING

De heer Vondeling vroeg zich met name af, i.v.m. het ontstaan van het tekort over 1971 hoe de minister kan voorkomen, dat zich in 1972 niet eenzelfde ontwikkeling zal voordoen. Hij deed daarom een dringend beroep op de regering om te komen met meerjarenramingen zowel van de uitgavenkant als van de ontvangstenkant.

Hij wees erop dat de minister van Financiën geen zeggenschap heeft over andere departementen. Wel heeft hij een coördinerende functie. De uitvoering van en de verantwoordelijkheid voor elke begroting ligt bij iedere minister afzonderlijk.

'In beginsel zijn er dus nu wat de opzet en vooral de uitvoering van begrotingswetten betreft 16 juttens en alleen de 'kop' van Nelissen is dikker en hoger dan die van zijn collega's. Hij heeft immers voor de algemene opzet van de totale Rijksbegroting een veel grotere politieke verantwoordelijkheid, terwijl hij ook als enige voortdurend in de gelegenheid is inzicht te krijgen in het verloop gedurende een begrotingsjaar'.

Hij zei, dat het noodzakelijk is dat de overheidsfinanciën doelmatig worden

bested en het is de bijzondere taak van de minister van Financiën het financiële beleid van zijn collega's te coördineren. Voorkomen moet worden, dat bezuinigingsmaatregelen in strijd komen met voornemens van de regering t.a.v. bijvoorbeeld het regionaal beleid en het arbeidsmarktbeleid.

DE GOEDE

De heer de Goede woordvoerder van D'66 zei, dat de oorzaken van de situatie van nu niet liggen in het laatste halfjaar, maar in het ontbreken van een solide basis van het financieel-economische beleid van het kabinet de Jong.

Dat beleid steunde op beloften aan de kiezers, zoals verkleining van het begrotingstekort, belastingverlaging, terugdringen van de inflatie; beloften die niet konden worden ingelost. Spreker zei, dat wij nu weer in precies dezelfde situatie verkeren. Weer worden beloften gedaan, terwijl er — naar hij zei — berekeningen worden gemaakt waaruit blijkt dat er nu al een gat van 800 miljoen dreigt voor 1973 zodat van alle goede voornemens, verhoging van de belastingvrije voet, spaarloon commissie van Soest, enz. niets terecht kan komen.

Volgens de heer de Goede zal een sterke belastingdrukstijging onvermijdelijk zijn. Ook deze spreker voerde een pleidooi voor het maken van meerjarenramingen van de overheidsuitgaven en van de benodigde en mogelijke middelen en kondigde aan hierover een motie te zullen indienen.

VERMAAT: TE ZWARE HYPOTHEEK?

De woordvoerder van de A.R.P.-fractie sprak, de totale begroting overziende van een solide financiering, maar vroeg zich wel af of de regering niet een te zware hypothecale legt op de komende jaren. De heer Vermaat stelde:

'Er zijn immers een aantal kwade kansen aan te geven! De 6 pct. norm kan te hoog zijn, het structurele begrotingstekort zou te hoog kunnen zijn, een deel van de salarissuitgaven zou tot de relevante uitgaven kunnen behoren.

De kosten- en inkomensinflatie zou enigszins kunnen doorgaan. De uitgavenstijging van het ongewijzigd beleid zal ook bepaald niet klein zijn. Er zijn nieuwe taken aangekondigd: belastingvrije voet verhogen, wat doen voor het

spaarloon, uitvoering van het rapport-Van Soest. Men kan niet blijven doorgaan met het temporiseren van investeringen. Er is nog een f 100 miljoen achterstallige trendcorrectie voor de ambtenarensalarissen voor 1973 en de mogelijkheid bestaat dat de recessie wat zal affluwen en dat de wiebeltax verlaagd moet worden. Al met al: als deze kwade kansen getotaliseerd worden, zou dit behalve de bezinning op het uitgavenbeleid de vraag naar voren brengen of een structurele verhoging der belastingen niet noodzakelijk is'.

De regering bij monde van minister Nelissen, stelde dat ook in 1972 een stringent begrotingsbeleid gevoerd zal worden, d.w.z. dat overschrijdingen op andere posten van de begroting worden verhaald. Er zullen maatregelen worden genomen om de ontwikkelingen van de overheidsfinanciën beter te volgen o.a. door tussentijdse rapportages. De minister zei dat vroeg in het voorjaar ramingen ongewijzigd beleid voor 1973 zullen verschijnen op basis van de begroting 1972. Meerjarenramingen zullen te vinden zijn in de Miljoenennota 1973. Ook de minister was van oordeel dat het begrotingstekort voor 1973 wel eens groter zou kunnen uitvallen dan thans wordt aangenomen, een mogelijkheid waar K.V.P.-woordvoerder Notenboom ook reeds op had gewezen. 'Maar daarvoor hebben wij nu juist een kabinet dat wanneer dergelijke ontwikkelingen zich aankondigen, het beleid moet bijsturen en ombuigen'. De minister achtte het dan ook niet juist om nu al te spreken over 'een gat in de begroting van 1973' maar noemde het liever een ontwikkeling die zich voor zou kunnen doen.

BELASTINGVOORSTELLEN

Met de belastingvoorstellen van de regering gaat de A.R.P.-fractie in grote lijnen akkoord. Op enkele punten ging de heer Vermaat nader in. In de eerste plaats vroeg de fractie zich af of de wegsector niet te zwaar is belast en met name of de verdeling van die lasten niet te zeer in het nadeel is van het beroeps-goederenvervoer en de kleine stedelijke recreant. Hierom werd de regering gevraagd te overwegen of het mogelijk is dat de verhoging van het aantal procenten op de motorrijtuigenbelasting wat minder zou kunnen worden, terwijl dan eventueel de autofictie van 15 tot 20 pct. verhoogd zou kunnen worden (d.w.z. dat 20 pct. van de cataloguswaarde van een auto, die door de zaak betaald wordt, maar ook privé wordt gebruikt, bij het belastbaar inkomen wordt opgeteld).

Bovendien vroeg de woordvoerder naar de mogelijkheid van belastingen op pleziervaartuigen, tweede woningen en tweede auto's. Minister Nelissen antwoordde het verhogen van de autofictie voorlopig buiten beschouwing te laten, omdat met de autofictie beoogd wordt de druk op de inkomstenbelasting billijk te verdelen en dat i.v. hiermee vorig jaar de autofictie reeds tot 15 pct. was verhoogd. Ondanks dit antwoord bleef de A.R.P.-fractie op het standpunt staan, dat verhoging niet onbillijk zou zijn en verzocht tijdens de replieken de regering dit toch te willen overwegen.

Ook voor de andere voorgestelde heffingen voelde de regering weinig, deels omdat de opbrengsten niet aanmerkelijk zouden zijn, deels omdat de regeling technisch moeilijk uitvoerbaar zou zijn.

VERVOLG OP PAGINA 10

VERVOLG VAN PAG. 8

voer verder in te dammen.

— Voorts wijs ik erop dat in de regeringsverklaring is aangekondigd dat een versterking van het mededingingsbeleid onder ogen zou worden gezien. Wij hebben ons hierover de laatste tijd intensief beraden en het resultaat daarvan is een belangrijk programma van beleidsmaatregelen op korte en op langere termijn, waarover gisteren een adviesaanvraag aan de S.E.R. is voorgelegd. De regering wil op korte termijn op grond van de Wet Economische mededinging een mededingingsbeleid gaan voeren tegen collectief doorgevoerde prijsverhogingen. Daarenboven, doch dit zal meer tijd vergen, beoogt de regering onze mededingingswetgeving meer te oriënteren op het verbodsprincipe.

— Ook heeft de regering in de regeringsverklaring aangekondigd dat zij als nieuw instrument ter afremming van de investeringsactiviteiten in het westen van ons land een selectieve investeringsheffing op nieuwe bedrijfsgebouwen in het leven wil roepen. Intussen wordt via het vergunningsbeleid voor de bedrijfsbouw een afremming bereikt.

Dit aspect wordt wel eens over het hoofd gezien.

Het gaat er thans om, het nieuwe instrument te formuleren en dit bovendien anders gemotiveerd toe te passen, nl. niet (primair) ten behoeve van de woningbouw zoals thans het geval is. Mijn ambtgenoot van Economische Zaken zal, naar ik aanneem, zo snel mogelijk met voorstellen terzake te komen. Van meet af aan heeft de regering zich op het standpunt gesteld, dat de verantwoordelijkheid voor de loon- en prijsontwikkeling in de eerste plaats ligt bij het bedrijfsleven. Een zware verantwoordelijkheid, doch onmisbaar voor het welslagen van de actie gericht op het terugdringen van de inflatie. De resultaten daarvan zullen van doorslaggevende betekenis zijn'.

Nadat de tien moties, die door de oppositie werden ingediend, verworpen waren en nadat Kamer voorzitter van Thiel laconiek had voorgesteld de Miljoenennota 1972 voor kennisgeving aan te nemen, werd de vergadering op vrijdagochtend 15 oktober om half vier gesloten.

De oppositie: v.l.n.r. De Gaay Fortman (PPR), Den Uyl (PvdA), Van Mierlo (D'66).

VERVOLG VAN PAG. 9

FINANCIËLE BESCHOUWINGEN IN DE TWEEDE KAMER

De oppositie had weinig goede woorden over voor het voorstel van de regering de wiebeltax te verhogen van 3 pct. naar 5 pct. en tegelijkertijd de inflatiecorrectie voor 80 pct. door te voeren. De heer Vondeling wijdde er aardige beeldspraak aan. Hij vergeleek de wiebeltax met een wiebelwagen die klem gereden en in beslag genomen moest worden.

VERMAAT OVER WIEBELTAX

De heer Vermaat achtte verhoging van de wiebeltax conjunctureel een juiste maatregel. (Men moet er ook rekening mee houden dat de voorgestelde maatregelen reeds verdisconteerd zijn in de prognose van het C.P.B.).

De aanwending van de opbrengst is misschien wel bijzonder, maar niet eigenlijk of onjuist, aldus de heer Vermaat. Deze opbrengst moet ten dele strekken tot een vermindering van het beroep op de kapitaalmarkt en moet voor het overige leiden tot vermindering van de in omloop zijnde liquiditeiten. De fractie plaatst wel een vraagteken bij de wettelijk verplichte temporerings van de uitgaven die de regering stelt op 90 miljoen i.p.v. 200 miljoen. De minister van Financiën was van oordeel dat aarzelingen tegenover het voorgestelde gebruik van de wiebeltax begrijpelijk zijn, maar wees geknoei beslist van de hand. Het gebruiken van een gedeelte van de wiebeltaxopbrengst moet niet gezien worden als dekking maar moet zo begrepen worden dat het een maatregel is die een vermindering van het beroep op de kapitaalmarkt door het Rijk beoogt om zodoende ruimte te geven aan de gemeenten en de particuliere woningbouw. Gezien de reeds doorgevoerde bezuinigingen was het voor de regering onmogelijk de uitgaven met nog eens 200 miljoen te beperken en moest daarom met 90 miljoen volstaan. Over het alternatief van de wiebeltax: het niet doorlaten gaan van de inflatiecorrectie merkte de regering op, dat de wiebeltax een veel bredere werking heeft en bovendien sociaal gunstiger werkt voor de lagere inkomensgroepen dan een eventueel niet doorlaten gaan van de inflatiecorrectie.

Door de oppositie werd een tegenbegroting ingediend, die een ruimte maakte van 850 miljoen voor het doen van extra uitgaven. Hiervoor is nodig dat 305 miljoen wordt bezuinigd op bestaande uitgaven (defensie 190 mln., halvering aantal nieuwe ambtenaren 64 mln. ruilverkaveling 10 mln., verkeer en waterstaat, 35 mln., diversen 6 mln.). Hiertegenover staan 185 mln. extra ont-

vangsten aan niet belasting-middelen (uitbreiding staatsloterij, heffing op pleziervaartuigen, omzetten van goud in rentedragende valuta) en 260 miljoen extra ontvangsten door het verhogen van een aantal belastingen, terwijl de inflatiecorrectie niet wordt teruggegeven (hiertegenover staat dan het niet verhogen van de wiebeltax en het niet invoeren van de accijns op frisdranken). Een selectieve investeringsheffing moet 100 miljoen opleveren. De belastingvoorstellen zouden in totaal een belastingdrukverzwaring betekenen van 1 pct. d.i. 0,2 pct. meer dan de regeringsvoorstellen.

TECHNISCH GOED STUK

De A.R.P.-woordvoerder, zei de tegenbegroting begrotingstechnisch een goed stuk te vinden. Tegen de inhoud had hij echter wel enige bezwaren. Met name gold dit de voorgestelde bezuiniging op defensie, de beperking van het aantal ambtenaren en de opbrengst van 50 miljoen via een omzetting van de goudreserve in rentedragende valuta, wat op korte termijn nogal een speculatief risico in zich draagt. Het voorstel van de selectieve investeringsheffing en een eventuele doorstromingsheffing spreken de fractie wel aan.

Concluderend zei de heer Vermaat: 'Bij elkaar genomen wil ik zeggen, dat als men wat voorzichtig aan kijkt tegen die belastingverhoging — op zichzelf vind ik de verbetering van de structurele dekking positief — en als men het bij elkaar optelt, men uiteindelijk achterblijft met een verschil ten opzichte van deze begroting van misschien 150 miljoen à 200 miljoen. Dat is niet veel, met name als ik het zie tegen de achtergrond van de verdeling van lasten en de voorstellen, die in de tegenbegroting zijn gedaan. Ik zie daar wel degelijk het gevaar in, dat door bepaalde groepen verder zou kunnen worden gegaan met het afwentelen. Van die zijde zou het een frustratie kunnen betekenen van het bedrijfsoverleg met dit kabinet dat wij zo belangrijk vinden.'

Minister Nelissen vond een van de aantrekkelijke kanten van de alternatieve begroting dat deze zoveel lijkt op de begroting-Biesheuvel. De tegenbegroting bevat marginale wijzigingen (extra ruimte voor het doen van uitgaven: 850 miljoen op een begroting van 38 miljard), terwijl het overgrote deel van de dekkingsmaatregelen, ombuigingen en prioriteiten kennelijk in goede aarde vallen. De minister had bezwaar tegen een drukverzwaring van nog eens 0,2 pct. tot 1 pct. omdat dit opnieuw tot afwenteling van lasten zou leiden. De voorgestelde vermindering van uitgaven

naast de reeds door deze regering doorgevoerde bezuinigingen, komen de minister onmogelijk voor. Een structuurwijziging van de tarieven van de loonen inkomstenbelasting die 50 miljoen moet opleveren, betekent dat men reeds bij de middengroepen moet beginnen met drukverzwaring.

Aan het slot van zijn bijdrage tot de algemene financiële beschouwingen wijdde de A.R.P.-woordvoerder beharrenswaardige woorden aan het grote probleem, de inflatie, zonder de oplossing waarvan alle goede voornemens en mooie plannen van de regering op losse schroeven komen te staan.

'De sleutel voor de bestrijding van de inkomens-inflatie is heel duidelijk gezien — ook door dit kabinet — in het vrije overleg met het bedrijfsleven. Wij stemmen daarmee in. Wij willen nog eens duidelijk onderstrepen dat het kabinet er zelf aan meewerkt. Zij heeft de barrières op het gebied van de loon- en prijspolitiek weggeruimd. Het heeft ook heel bewust de omzet-belasting niet willen verhogen, hetgeen het overleg met het bedrijfsleven onmiddellijk zou hebben gefrustreerd. Wij vragen van de regering, of zij hiermee wil doorgaan, of zij ook actief participeren in het overleg wil bezig zijn. Dit geldt ook voor de overheid als werkgeefster in het gemeenschappelijk overleg.

Wij hebben met vreugde kennis genomen van de mededeling, dat twee ministers gaan praten met de verenigingen van vrije beroepen. Dit hoort hier stellig bij.

AANZET INKOMENSBELEID

Ik wil nog twee kanttekeningen maken bij dit laatste punt. Het gaat hier alleen om een matiging van bepaalde prijzen en bepaalde c.a.o.-lonen. Het gaat in wezen om een aanzet voor een inkomensbeleid, zaken als 'centen in plaats van procenten' spaarloon, winstdeling, welke indexeringsclausules mogelijk zijn. Al dit soort elementen zijn hierbij van essentieel belang. Daarachter staat, dat men moet komen tot overeenstemming over de onderling afstelling van de bestedingen. Hoe hoog moeten de investeringen zijn? Hoe groot kan de collectieve sector zijn? Dit zijn vragen die hierachter zitten en die in wezen ook opgelost moeten worden om niet in latere jaren opnieuw in eenzelfde inkomensinflatie terug te komen.

Mijn eindconclusie is de volgende: Onze fractie heeft vertrouwen in het beleid van het kabinet. Hoe zou het ook anders kunnen? Immers, die regering wordt voorgezet door een fractievoorzitter van de Anti-Revolutionaire Partij, die verleden jaar bij de algemene politieke en financiële beschouwingen deze spreuk tot de zijne maakte — een citaat uit het boek Spreuken —: 'Plannen mislukken bij gebrek aan overleg, maar door de veelheid van raadgevers komt iets tot stand'.

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN-ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Winkel en showroom
Graaf Huyllaan 3 - Tel. 7500
Kantoor en fabriek
Industrieweg 15 - Tel. 5888

WIJ KOMEN BIJEEN

In het kader van het werkbezoek aan de provincie Zeeland door een A.R.P.-delegatie, bestaande uit Eerste en Tweede Kamerleden, Statenleden etc. op vrijdag 29 oktober 1971 wordt 's avonds om half acht in „de Prins van Oranje” te Goes een bijeenkomst met kiezers gehouden. Zeeuwse kiezers, benut deze kans om A.R. Kamerleden te zeggen, wat u op het hart heeft!!

De Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam houdt op maandag 25 oktober a.s. haar jaarvergadering in de Beatrixzaal van het Groothandelsgebouw.

Aanvang 20.00 uur.
Spreker: de heer M. W. Schakel over „Geloof en politiek”.

Op zaterdag 23 oktober a.s. belegt de Provinciale Organisatie van de A.R.P. Friesland een jaarvergadering in het Knooppunt, Notenstraat 4, Leeuwarden. Aanvang 10.00 uur.

Spreker: drs. A. Schouten, Tweede Kamerlid, over: christelijke politiek vandaag.

Prins N.V.-Dokkum (Metaalverwerkende industrie) FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

A.R.P. WIL MEER LEDEN.

WIJ WILLEN EEN GOED WERKENDE PARTIJ.

WIJ ZIJN LID VAN DE PARTIJ.

WIJ WERVEN MEE.

ZORGEN IEDER VOOR EEN PARTIJLID ERBIJ.

ARJOS CONFEREERDE OVER VERNIEUWING VAN HET ONDERWIJS

UNANIEME MENING: CHRISTELIJKE SCHOOL HEEFT BELANGRIJKE FUNCTIE

DOOR H. WESTSTRATE

Over de volgende punten hebben ongeveer zestig Arjossers zaterdag 16 oktober op het conferentieoord 'Hydepark' in Driebergen gediscussieerd:

1. Wat zijn de oorzaken of grondslagen van het volgende: 'In dit stelsel wordt het handarbeiderskind op school vanaf de eerste dag buiten spel gezet'. Wat kunnen we hieraan doen?
2. Wat is volgens jullie de doelstelling van het onderwijs?
3. Heeft de christelijke school een functie?
4. Welke taak heeft de overheid (en de politieke partijen) t.a.v. het onderwijs?

Over deze vragen werd eerst in discussiegroepen en later in een plenaire vergadering uitgebreid gepraat. Dat het geen eenvoudige vragen waren bleek wel uit het feit, dat afgeronde antwoorden uitbleven, behalve op vraag 3. Unaniem waren de Arjossers van mening, dat de christelijke school een functie heeft. Daarover bestond bij geen van de deelnemers verschil van mening. Wel waren er uiteraard nuancerings in wat precies de inhoud van christelijk onderwijs is.

INLEIDERS

Voordat de genoemde vragen aan de orde kwamen was er al heel wat gediscussieerd over het onderwijs. Dat begon al vrijdagavond 15 oktober. Onder leiding van Hans Borstlap begon men enthousiast aan de bespreking van het onderwijsvraagstuk. Drie inleiders kwamen eraan te pas, alvorens men in discussie ging. De heer H. Stolk, leraar aan de Christelijke Pedagogische Academie in Utrecht betoogde, dat als men op menselijke wijze over onderwijs wil spreken men zich moet houden aan de indeling van een mensenleven in vier velden: verleden en toekomst en binnen en buiten. De eerste twee duiden de tijden van een mens aan, het laatste paar zijn ruimten, welke alle menselijke spreken en handelen bepalen, dus ook het onderwijs. Onderwijs, dat niet is gebouwd op deze beide dubbelgegevens is inefficiënt en schadelijk. In een interessant betoog lichtte Stolk deze zienswijze toe. Hij zei onder meer, dat wat het verleden betreft, het onderwijs heeft te maken met drie generaties: het kind heeft te maken met de ouders, die het eerder en beter weten, op zijn beurt wordt het kind zelf weer ouder en weet het eerder en beter dan zijn kinderen.

Wat het 'binnen' betreft is het onderwijs het gesprek tussen de generaties. De hoorweg is belangrijk. Als er doofheid optreedt is er geen communicatie. Een mens wordt zichzelf door samenwerking op de hoorweg. Onderwijs wordt vervolgens gegeven op belofte van een toekomst. En wat het 'buiten' betreft is onderwijs het systematisch verkennen van de eigen wereld.

DOELSTELLING EN ORGANISATIE

Drs. K. de Jong Ozn., rector van het

christelijk lyceum te Goes, ging in op de doelstellingen en organisatie van het onderwijs. Hij zei dat er onderscheid gemaakt moet worden tussen openbaar en bijzonder onderwijs en tussen levensbeschouwelijk onderwijs en neutraal onderwijs. Als de ouders bij het bijzonder onderwijs op hun rechten staan hebben ze heel veel te vertellen, aldus De Jong. De keus voor verschillende scholen is er in ons land en dat is belangrijk. Daar gaat het om. Men moet dan niet vragen, waarin christelijk onderwijs bijvoorbeeld anders is dan neutraal.

De Jong is voor een autonome school, maar hij zag wel dat ook het meer centraal regelen van verschillende zaken nodig is. Wat betreft het geld voor het onderwijs zei hij, dat de autonome stijging van de onderwijsbegroting onrustbarend is. Als dat zo doorgaat zal over enkele tientallen jaren de onder-

wijsbegroting 90 procent van de rijksbegroting in beslag nemen. Dat niet zonder meer de groei kan doorgaan vond hij begrijpelijk, maar de besnoeiingen, die nu aangebracht worden leken hem teveel zonder visie. In de grote politiek heeft het onderwijs weinig aandacht en dat ergerde de inleider. De beslissingen worden genomen op politieke gronden, onderwijsdeskundigen zijn schaars in de politiek en de besluiten zijn niet gebaseerd op de zaak van het onderwijs.

ONGELIJKHEID

Anton Oskamp, de schrijver van het 'Rode boekje voor scholieren', leraar Nederlands in Amsterdam, bracht naar voren, dat er niets over onderwijs gezegd kan worden zonder over de maatschappij te spreken. Kenmerkend in de maatschappij is de, vooral economische, ongelijkheid. De identiteit van iemand be-

rust op wat hij heeft, niet op wat hij is, Oskamp pleitte voor dat laatste

Oskamp merkte op, dat bezit macht betekent en daardoor gezag. Dat gezag kan worden: wetten, stempels, knuppels.

Hij was van mening, dat de ongelijkheid in het huidige stelsel blijft. Pogingen die ongelijkheid te doorbreken mislukken nog. De middenschool komt er voorlopig niet, met de brugklas, bedoeld om de gelijkheid in kansen te vergroten wordt de hand gelicht. Bij schoolexamens worden de leraren verschillend gehonoreerd.

In de discussie, die op de drie inleidingen volgde ging het vooral over: wat zijn de doelstellingen van het onderwijs? De vraag was: Wat willen we met het onderwijs? Als de doelstellingen bekend zijn dan kan daaruit een beleid worden gedistilleerd. Het bleek evenwel niet eenvoudig om tot een afgeronde doelstellingen te komen. De opmerkingen liepen uiteen van: moeten we de scholen niet opheffen tot laat de scholen bestaan maar ga mee met vernieuwingen. Is de school er om de leerlingen te bekwaamen tot mensen, die nuttig kunnen zijn in de huidige maatschappij, of moet de leerling vóór alles kritisch worden gemaakt t.o.v. de maatschappij, om zodoende die maatschappij te veranderen?

DOORSTROMING

Zaterdagmorgen 16 oktober werd de conferentie voortgezet met een inleiding van drs. Nijs Lagerweij, wetenschappelijk medewerker van de Rijksuniversiteit te Groningen, die zich bezighoudt met onderwijskunde. Lagerweij sprak over: **Doorstromingsproblematiek: een onderwijspolitiek zaak.**

De doorstroming van de kinderen in het Nederlandse onderwijs is een van de symptomen van de ziekten waaraan ons huidige onderwijs leidt. Eerst moeten de oorzaken van de kwaal gevonden worden, voordat die ziekten bestreden kunnen worden.

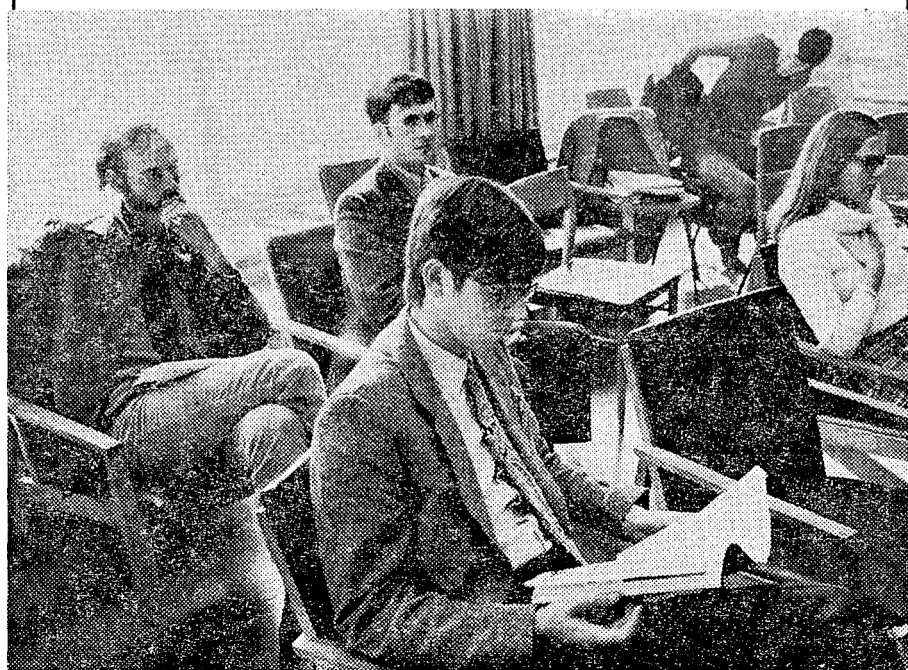
Lagerweij stelde, dat de doorstromingsproblemen samenhangen met de relatie tussen onderwijsstructuur en maatschappelijke orde.

De vorm en inhoud van het Nederlandse schoolwezen worden bepaald door de volgende punten: 1. decentralisatie en centralisatie; 2. eenheid en verscheidenheid; 3. standenhiërarchie en sociale mobiliteit; 4. algemene vorming naast beroepsopleiding.

Bij het eerste punt gaat het om: wie zijn verantwoordelijk voor de organisatie en het bestuur van de scholen; wie richten scholen op; wie voeren het beheer en wie betalen de onkosten?

Positief is te waarderen de bedoeling van de onderwijswetten: bewaking van het onderwijs, bescherming van kinderen en leerkrachten. Een groot aantal regelingen leidt echter aan de andere kant tot verstarring. Er is zodoende een pijnlijk gemis aan ruimte voor een dynamische visie. De overheid regelt: schooltypen; aantal leerjaren per type; aantal lesuren per week; aantal lesuren per vak; duur lessen; aantal leerlingen per klas; grootte lokalen; eisen bevoegdheden leraren; taken leraren.

Tijdens de maaltijd, zaterdagmiddag, werd afscheid genomen van oud-Arjossecretaris Frits Kool (foto midden). Kool is sinds september dit jaar adjunct-secretaris van de A.R.P. Voorzitter Gerrit van Dongen bedankte Frits hartelijk voor de manier waarop hij het Arjossecretariaat gedurende twee jaar heeft gevoerd. Dat was uitstekend. Als dank kreeg Frits van de Arjos een koperen doofpot aangeboden.

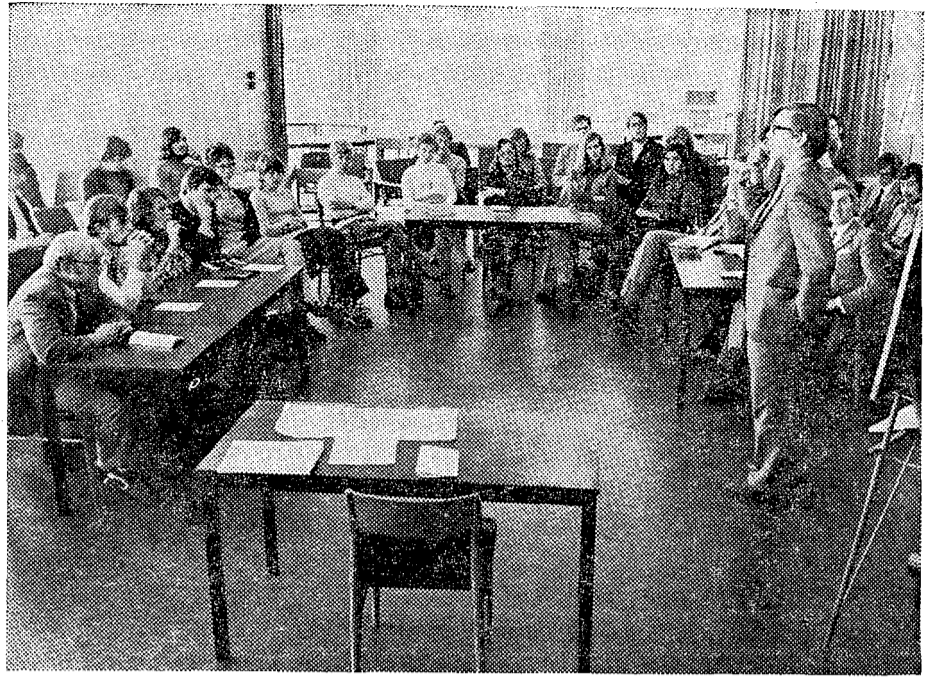
VERVOLG OP PAG. 12

LES OVER RECLAME

Anton Oskamp en Evert de Jong hebben zaterdagmiddag 16 oktober, tijdens de Arjosstudieconferentie, het onderwijs in de praktijk gebracht. Zij werkten mee aan het experiment van de Arjos, het conferentieonderwerp op een andere manier dan d.m.v. inleidingen en forumdiscussie te behandelen. Die poging is zeker geslaagd. Naast de discussie in groepen en het luisteren naar sprekers was het een goed idee het slot van de conferentie in een wat speelser sfeer te laten eindigen. Dat speels betekent niet, dat de zaak niet serieus zou zijn behandeld. Het een sluit het ander trouwens niet uit. Onder leiding van Henk van Kamperdijk werden twee klassen gevormd van ieder ongeveer een twintig conferentie-deelnemers. De ene klas kreeg les van Evert de Jong de andere van Anton Oskamp. Het te doceren vak was maatschappijleer en het te behandelen onderwerp reclame.

Het was bijzonder aardig te zien hoe de aanpak van De Jong, mavoleraar, schrijver van het Groene boekje voor scholieren en Oskamp, leraar gymnasium, schrijver van het Rode boekje voor scholieren, was. De Jong trachtte via het stellen van vragen zijn leerlingen te betrekken bij het onderwerp. Aan de hand van voorbeelden uit de praktijk werd de reclame geanalyseerd. In groepjes discussieerde men over de waarde van reclame, het al of niet juist zijn van reclame en de positie die de reclame in neemt in onze maatschappij. Oskamp liet de leerlingen zelf aan het

werk. Hij nam als voorbeeld van reclame een advertentie van de A.R.P. uit de laatste verkiezingscampagne. Met de leerlingen kwam hij tot de conclusie dat reclame communicatie is en communicatie is altijd beïnvloeding. Dat laatste is noch positief noch negatief. Daarnaast kan reclame manipuleren, en dat is negatief, daarbij onderscheidde men verleiding, irrationeel, en misleiding, rationeel. In discussiegroepen werd uitgemaakt wat de bewuste advertentie bij de leerlingen tweevogelbracht. Oskamp liet de leerlingen zelf de conclusies trekken. Na de bestudering van de gegeven tekst ontwierpen de leerlingen zelf een reclamecampagne over de Arjos en het onderwijs. De beide lessen werden uiterst kritisch

begeleid door de overblijvende Arjosers, die niet in een klas waren ingedeeld. Zij hadden de opdracht de leraren, zowel als de leerlingen te observeren op bepaalde gedragingen. Deze vragen werden na afloop van de lessen door allen behandeld. Op die manier kwam er een aardig beeld te voorschijn hoe men op de verschillende lessen had gereageerd. Iets dergelijks is, zeker op een conferentie die twee dagen duurt, voor herhaling vatbaar. Het bewijs, dat de zaak boeide, blijkt wel uit het feit dat pas zaterdagmiddag na vijf uur de conferentie werd gesloten, terwijl er maar betrekkelijk weinig deelnemers eerder vertrokken. Op de foto: Evert de Jong in actie. Op foto op pag. 11 Anton Oskamp, links.

Besloten werd dan ook om uit de conferentiegangers, waaronder zeer veel onderwijzers, een groep samen te stellen, die, onder leiding van Evert de Jong, die meewerkte aan de brochure van de conferentie 'Het Onderwijs vernieuwen' gaat studeren op de stukken van de conferentie en op wat er gezegd is, mede aan de hand van zoveel mogelijk materiaal.

Drs. Lagerweij zegde hierbij zijn medewerking toe.

Op een later te beleggen bijeenkomst zullen de deelnemers in kleinere groepen afzonderlijke onderdelen van de problematiek gaan bekijken.

In het voorjaar volgt dan een bijeenkomst van de groep met het hoofdbestuur van de Arjos. Men hoopt dan te komen tot een aantal resoluties over onderwijsvernieuwing, die voorgelegd zullen worden aan de Arjosraadsvergadering in april.

'Het nieuwe hart van Nederland' gaat op 27 oktober a.s. naar de stembus. In twee jaar tijd is de bevolking van Lelystad verdubbeld (van 3000 naar 6000) en daarom moeten de stemgerechtigde inwoners een nieuwe, grotere adviesraad kiezen. Geen gemeenteraad. Zo zelfstandig is Lelystad nog niet. Sinds 1955 werkt het openbaar lichaam 'Zuidelijke IJsselmeerpolders' aan de ontwikkeling van o.m. Lelystad en over ca. 4 jaar hoopt men die ontwikkeling zo ver gebracht te hebben, dat Lelystad een zelfstandige gemeente kan worden.

Op vrijdag, 15 oktober jl. bracht een delegatie Kamerleden een kort werkbezoek aan Lelystad. Aangezien Lelystad een C.C.P., (Combinatie Christelijke Partijen) bestaande uit A.R.P. en C.H.U., kent, was de delegatie eveneens van gemengde samenstelling. De heren Schakel (A.R.P.), Veerman (A.R.P.) en Wisselink (C.H.U.) hebben zich door de protestant-christelijke adviesraad-kandidaten en door landdrost Otto uitvoerig laten informeren over Lelystad en zijn ontwikkelingsproblemen.

De nieuw te kiezen adviesraad functioneert in feite hetzelfde als een gemeenteraad. Het wezenlijke verschil is, dat de mening van de adviesraad niet bindend is; het is een advies aan de landdrost. De landdrost (te vergelijken met een burgemeester) kan een advies naast zich neerleggen, maar gelukkig, zo verklaarde C.C.P.-lijsttrekker B. S. van der Weide (32) is dat nagenoeg nooit voorgekomen.

Wie op dit moment in Lelystad komt, proeft weer iets van een fikse verkiezingskoorts. Met name het C.C.P. heeft fanatiek geplakt. Aan de verkiezingen wordt verder o.m. deelgenomen door het PAK, de K.V.P., de V.V.D. en D.S.'70.

Christelijk Onderwijs

In de verkiezingsstrijd spelen zowel plaatselijke als landelijke zaken een rol. Van de landelijke vraagstukken gaat in Lelystad momenteel de belangstelling uit naar de toekomstige ontwikkeling van de stad Almere, de tweede nationale luchthaven (Markerwaard?), en de eventuele aanleg van een spoorlijn door de polders van Amsterdam naar Groningen. Een plaatselijke vraag is met name

27 OKTOBER: LELYSTAD NAAR DE STEMBUS

DOOR M. N. G. KOC

het onderwijs. Het PAK verzet zich fel tegen christelijk onderwijs. Er is in Lelystad wel een christelijke lagere school, maar men ijvert nu voor christelijk voortgezet onderwijs. Momenteel is men nog aangewezen op tientallen kilometers verder gelegen gemeenten, zoals Harderwijk. In Lelystad is verder grote behoefte aan een gemeenschapscentrum. Begrijpelijk dat tijdens de op 15 oktober door het C.C.P. georganiseerde forumavond, waaraan de heren Schakel en Wisselink deelnamen, zowel de landelijke als de plaatselijke politiek aan de orde kwamen.

Industrie

Lelystad is in ons land nog onbekend. De meeste landgenoten zullen er wel van hebben gehoord en weten wel ongeveer dat het in een nieuwe, nog kale polder ligt. Maar weten ze dat er in Lelystad bruisende activiteiten ontwikkeld worden? Zo zijn er reeds 80 grotere en kleinere bedrijven gevestigd. De industriële ont-

wikkeling wordt door de regering van harte ondersteund. Ondanks besnoeiingen op 's rijks uitgaven, blijft tot 1975 de 25 pct.-investerings-premie-regeling van kracht. Het aantrekken van nieuwe industrieën gaat dus door en het gaat gemakkelijker dan enkele jaren geleden. De beste reclame is uiteindelijk de industrie, die er al aanwezig is. Dat alle begin moeilijk is, daar weten landdrost Otto en zijn planologische rechterhand Tellegen van mee te praten. Vijf jaar geleden werd de eerste paal geslagen. Een jaar later verwelkomde men de eerste bewoners. Maar men had kunstgrepen moeten verrichten om die eerste bewoners zo gek te krijgen om in het kale Lelystad te komen werken en wonen. Er moesten onmiddellijk voorzieningen, zoals scholen en winkels aanwezig zijn en er moest een redelijke verbinding per openbaar vervoer met plaatsen zoals Harderwijk, Emmeloord en Amsterdam zijn. Om het allemaal nog aantrekkelijker te maken werden alle huizen van centrale verwarming voorzien. Nu niet meer zo bijzonder, maar enkele jaren geleden nog wel.

Van de huidige werkende inwoners zijn er 1600 in Lelystad zelf werkzaam, terwijl er zo'n 1000 pendelen. Binnen enkele jaren zullen nog eens 1600 arbeidsplaatsen in Lelystad zelf beschikbaar komen. De ontwikkelingen zijn stormachtig. Over twee jaar hoopt men opnieuw naar de stembus te gaan. De bevolking zal dan opnieuw meer dan verdubbeld zijn. In de toekomst rekent men op 100.000 inwoners.

Experiment

Lelystad is stedenbouwkundig een experiment. Het is bij aankomst direct te zien. Er is een scheiding aangebracht tussen snelverkeer en langzaam verkeer. Op de hoofdwegen is ruimte voor bromfietzers en auto's.

Elke wijk heeft een ringweg voor het gemotoriseerde verkeer. Binnen die ringweg bevinden zich ruime woningen, speelplaatsen, plantsoenen en scholen. Wanneer een voetganger van de ene wijk naar de andere wijk moet, dan kan dat gemakkelijk en veilig via een van de vele voetgangersbruggen over het snelverkeer. Voor degenen die het nog niet weten: de Flevopolders zijn niet in de eerste plaats voor agrarische doeleinden bestemd. Er komen nieuwe woon- en werkgebieden. Er is plaats voor recreatie. De Flevopolders zijn er verder voor allerlei bijzondere bestemmingen. De landbouw kan daarbij voor voldoende groene ruimte zorgen. Trouwens, er wordt ook veel bos aangeplant. In Lelystad wonen thans de pioniers van 1971. Zij bouwen aan een land en een stad van morgen. Wanneer de randstad uit zijn voegen barst kunnen we in de Zuidelijke IJsselmeerpolders hopelijk nog groene ruimte vinden. Besturen is vooruitzien. De nieuwe adviesraad van Lelystad staat een belangrijke taak te wachten.

7 zetels?

De huidige adviesraad telt zeven leden, waaronder twee van de Christelijke Combinatie. Op 27 oktober a.s. worden er dertien leden in de adviesraad gekozen. Een enkele pessimist verwacht vier zetels voor het C.C.P. De optimisten zien er zeven in het verschiep liggen. Zou ook in Lelystad de waarheid in het midden liggen?

VLOT SPREKEN

Overwin stotteren, blozen, verlegenheid. Vraag gratis prospectus aan Instituut Koning, Afd. 78, Haarlem.

WIN EEN LID ERBIJ VOOR UW PARTIJ

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 44 - 30 oktober 1971

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

LEDEN WERVEN

LEVENSBELANG POLITIEKE PARTIJ

Voor een politieke partij zijn leden essentieel, van levensbelang. Geen leden, geen partij. Onvoldoende leden, onvoldoende leveringskracht.

De A.R.P. heeft redelijk wat leden, bijna 80.000. Maar de A.R.P. had bij de Tweede Kamerverkiezingen in het voorjaar ruim een half miljoen kiezers, 550.000 burgers.

Er zijn dus nog heel wat kiezers als partijlid voor de A.R.P. te winnen.

Voor een kiezer is het lid zijn van een politieke partij niet essentieel, niet noodzakelijk. Maar voor een burger is een partij toch wel belangrijk.

Waarom dan?

Terecht wordt op veel gebieden inspraak gevraagd. Wel, een politieke partij biedt daartoe mogelijkheden, mogelijkheden voor politieke medezeggenschap en politiek medebeslissingsrecht.

Meedenken.
Meepraten.
Meebeslissen.
Meedoen.

Vier dingen, welke belangrijk zijn voor een mondige kiezer en voor een bij de tijdse partij.

Een partij heeft een opgave, een doel. Verbetering van de samenleving voor alle mensen.

Dat kost inspanning en kracht. Hoe meer leden, hoe meer denkkracht, hoe meer daadkracht, hoe meer activiteit ook, en tenslotte hoe meer geld, want ook dat is broodnodig.

Het winnen van nieuwe leden is voor de A.R.P. dan ook een belangrijke zaak. Elke partij is daar in feite ernstig mee bezig.

De A.R.P. geeft in deze maanden aan het winnen van leden extra aandacht.

Wij willen een flinke sprong vooruit. Willen wij politiek wat bereiken dan telt elk partijlid mee.

De vele kiezers van de A.R.P., die nog geen lid zijn, horen er ook bij.

Vandaar een grote landelijke actie. Onder het motto „Vrijblijvend!“

Voor het slagen van zo'n actie is de medewerking van een zeer groot aantal leden onontbeerlijk.

Vraag de kiezers-(nog)-niet-leden erbij te komen.

Werk mee.

Ga nú op pad.

Uw werfkracht hebben wij bij deze actie nodig.

Ieder lid van de A.R.P. kan een nieuw lid voor de partij werven.

Ieder partijlid kan een nieuw partijlid winnen. Een kennis, vriend(in), familielid, collega.

Inderdaad, in een partij heb je

mensen, die liever meer meedenken dan veel mee te praten; die liever meer mee praten dan veel mee te doen; die liever veel meedoen dan veel mee te denken en te praten.

Natuurlijk, ieder zijn eigen aard. Maar ook elke meedenker en meeprater kan stellig als werver ook meedoen één lid te winnen.

En tenslotte, als dat niet lukt, dan weet stellig ieder partijlid op andere wijze iets voor de partij te doen.

Er is veel te doen. De A.R.P. wil graag in hoeveelheid en wat betreft kwaliteit goed werk doen. Als zij dat maar kan financieren.

Betrokken zijn bij de problemen van deze tijd en er zoveel mogelijk mensen bij betrekken. Dan behoren daarbij meedenken, meepraten, meebeslissen, meedoen.

PARTIJRAAD 13-11-'71 ZWOLLE DISCUSSIE OVER:

„HET CHRISTELIJKE IN DE POLITIEK“

De najaarsvergadering van de partijraad wordt gehouden op zaterdag, 13 november a.s. in de Buitensociëteit te Zwolle (zij-ingang Stationsweg). Aanvang 10.00 uur.

Na de behandeling van enkele huishoudelijke zaken zal een discussie plaatsvinden over het uitgangspunt van ons politiek handelen. Deze discussie moet worden gezien als een bezinning op wat ons als anti-revolutionairen fundamenteel beweegt. Deze bezinning is zinvol en gewenst in verband met de samenwerking met C.H.U. en K.V.P. Met als thema 'Het christelijke in de politiek' zullen inleidende opmerkingen worden gemaakt door prof. dr. G. Th. Rothuizen en door prof. dr. B. Goudzwaard.

Het onderwerp is ook aan de orde

geweest in de nummers van A.R. Staatskunde van juni/juli, september, oktober en november van dit jaar in artikelen van resp. prof. dr. C. Augustijn, prof. dr. A. Troost, prof. dr. W. Albeda en dr. A. Veerman. (Losse exemplaren van deze publikaties zijn te bestellen bij Uitgeverij Kok in Kampen).

Belangstellenden zijn tijdens de partijraad hartelijk welkom.

De kosten voor de deelnemers, inclusief lunch en consumpties, bedragen ongeveer f 7,— per persoon, te voldoen aan de ingang van de zaal, waar u de benodigde consumptiebonnen ontvangt.

Aanmelding schriftelijk bij het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. U ontvangt dan een toegangsbewijs alsmede de agenda.

NIEUW IN EUROPA

Zelfhechtende hoogglans aluminium wandtegels, 12 prachtige kleuren.

Geen vakman nodig. U kunt het zelf doen. Deze tegels hechten op alles; op hout, staal, cement, over oude tegels, op steen etc. Ideaal voor keukens, boven fornuis, bad- en douchecel, toilet, gang, etc. Zijn bijzonder decoratief, onbreekbaar.

Stuur f 10,— naar Alvi, postgiro 2144021 en wij zenden u een proefpakket van 12 verschillende kleuren zelfhechtende tegels. Indien het u niet aanstaat, stuur ze dan franco terug en u krijgt uw geld terug.

Indien u tot bestelling overgaat van 4 m² of meer, kunt u de tegels houden en de f 10,— van het bestede bedrag af-trekken.

Deze tegels zijn 10 bij 10 en kosten slechts f 35,— per m².

Alvi aluminium DEURLUIFELS

Standaardmaat 120 breed, 90 uitval, slechts f 98,—. Speciale maten duurder. Prachtige kleuren, geen onderhoud.

Alvi aluminium CARPORTS

Geen onderhoud.
Oersterk.
Prachtige kleuren.

Alvi wit gemoffelde aluminium DUBBELE RAMEN

Weg koude, weg beslagen ramen. Topkwaliteit. Richtprijs reeds vanaf f 45,— per m².

Verder leveren wij: wit gemoffelde ingebouwde serres, standaardmaat 250 x 450 x 210 cm hoog f 1850,—. Verder alle speciaal-maten. Hordeuren, raamhorren, patio's, windbrekers, jaloezie ramen en deuren, winkeloverkapping, oprolbare regen- en zonnenschermen.

Bel nu 03410 - 5345 of schrijf ALVI - HARDERWIJK

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een d'chrysant
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

HANDELSWEKERIJ

„FIDES”

Chrysantenstekker voor
jaarrondkultuur

DE LIER

Telefoon (01745) 3700 · Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD · GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken Griendhouhandel

Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld · Giessendam

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK · Midstr. 114, JOURE

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW · KETELBOUW · VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

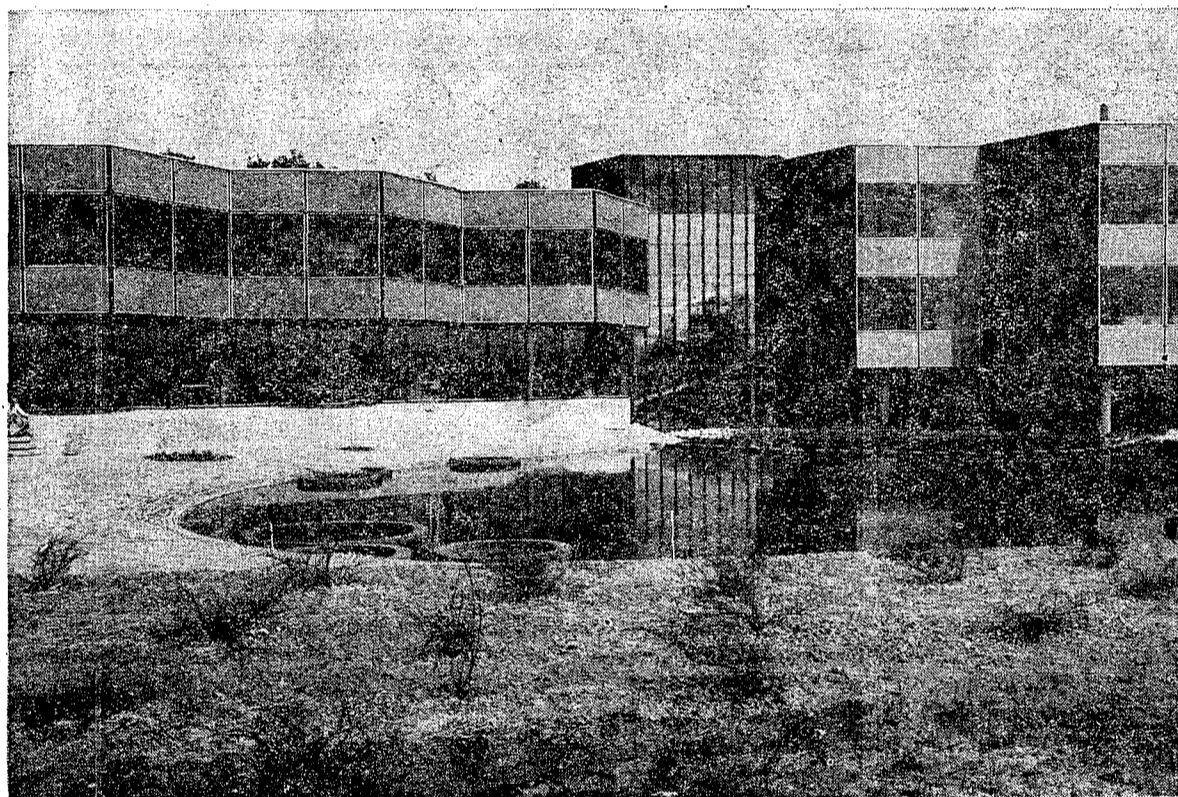
Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN · GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils · ARMLEGGERS
· KAPPEN · REGELS · STIJLEN, ENZ. ENZ.

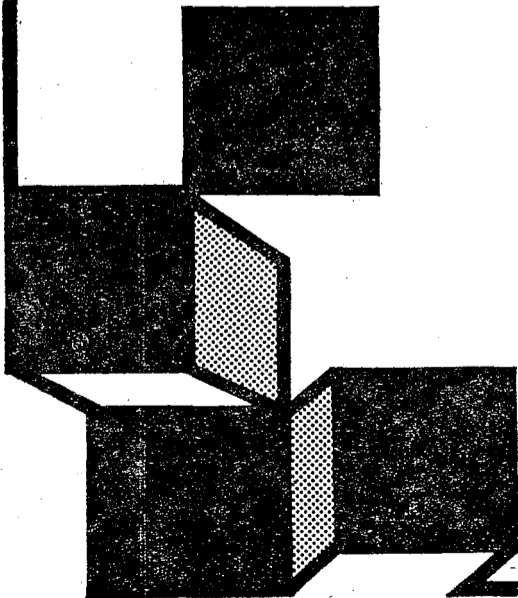
**WIN
EEN LID
VOOR DE
A.R.P.**

Kantoorgebouw van Ingenieursbureau Dwars, Heederik en Verhey n.v. te Amersfoort.

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

De tot de Verenigde Naties behorende landen worden in de Algemene Vergadering vertegenwoordigd door hun regeringen. De toelating van de regering van een bepaald land houdt dan ook geen waarderingsoordeel in over zulk een regering, maar is de feitelijke erkenning, dat die regering dat land vertegenwoordigt.

Nu is het allang duidelijk, dat de feitelijke macht in China, voor wat het vasteland betreft, berust bij de regering van Mao Tse Toeng (Peking), terwijl de macht van de regering van Tsjang Kai Tsjek zich beperkt tot het eiland Formosa (Taiwan). De moeilijkheid is nu, dat beide regimes het recht opeisen als de enige representant van heel China te worden erkend. De zetel van China kon derhalve maar door één van beide worden bezet. Gezien de nu al tientallen jaren durende feitelijke situatie was het in toenemende mate irreal, dat deze zetel werd bezet door Taiwan (14 miljoen inwoners) en niet door Peking (700 miljoen inwoners).

Het was onvermijdelijk, dat ook de Nederlandse regering daaruit te eniger tijd de konsekwentie zou trekken. Premier Biesheuvel verklaarde op 13 oktober jl., dat de regering bij haar

standpuntbepaling doorslaggevende betekenis zou toekennen aan de wenselijkheid, Peking-China tot de V.N. toe te laten. De heer Aantjes heeft daarop gesteld, dat dit alleen zou mogen gelden, als beide partijen zouden vasthouden aan het standpunt, geheel China te vertegenwoordigen. Zou Taiwan dat standpunt loslaten en zijn pretentie beperken tot Formosa, dan zou voor die situatie de genoemde 'doorslaggevende betekenis' niet mogen gelden. De minister-president heeft in zijn antwoord die ruimte inderdaad geopend.

Helaas heeft Taiwan deze mogelijkheid niet willen benutten en daarmee zelf de enig mogelijke uitweg geblokkeerd. Bij de stemming over de Amerikaanse en Albanese resoluties (respectievelijk onthouding en voorstemmen) heeft Nederland daarom een standpunt ingenomen, dat zoveel mogelijk recht deed aan de feitelijke situatie, zonder Taiwan onnodig voor het hoofd te stoten. Het resultaat is een onbevredigende, maar onvermijdelijke situatie, waarbij Taiwan niet is uitgestoten, maar door het halsstarrig vasthouden aan een onmogelijke pretentie zichzelf heeft uitgesloten.

DRAAGKRACHT

Regelmatig zijn er nog vragen over de hoogte van de contributie.

Dat is niet één verplicht bedrag. Ieder naar draagkracht.

Gelet op het werk, dat de partij in ieder geval moet doen, dient landelijk gezien de contributie gemiddeld te liggen op een niveau van f 20,— per lid per jaar, dat is f 10,— per half jaar, of f 5,— per kwartaal, of f 1,75 per maand.

Voor gehuwde vrouwen van wie de man eveneens lid is f 7,50 per lid per jaar.

Dit is dus het gemiddeld nodige bedrag. Wanneer de één f 15,— betaalt en de ander f 25,— komen wij er samen ook. Wij zijn een volkspartij. Iedereen moet lid kunnen zijn. Daarom, nogmaals ieder naar draagkracht.

Wij laten hier nog eens de staffel volgen, welke u als richtlijn kunt hante-

ren. Wie meer kan betalen: heel erg graag.

Wanneer uw bruto inkomen p. maand bedraagt:	Dan wordt gedacht aan een contributie per jaar van:
minder dan f 600,—	f 10,—
f 600,—	f 11,—
f 700,—	f 12,—
f 800,—	f 14,—
f 900,—	f 16,—
f 1.000,—	f 18,—
f 1.100,—	f 20,—
f 1.200,—	f 22,—
f 1.300,—	f 24,—
f 1.400,—	f 26,—
f 1.500,—	f 28,—
f 1.600,—	f 30,—
f 1.800,—	f 32,—
meer dan f 2.000,—	f 32,—

en meer

HEBT U UW CONTRIBUTIE AL BETAALD AAN DE PENNINGMEESTER VAN UW KIESVERENIGING? GRAAG TIJDIG GRAAG GENOEG

A.R.P. WIL MEER LEDEN.

WIJ WILLEN EEN GOED WERKENDE PARTIJ.

WIJ ZIJN LID VAN DE PARTIJ.

WIJ WERVEN MEE.

ZORGEN IEDER VOOR EEN PARTIJLID ERBIJ.

V.l.n.r. de heren Mellema (C.H.U.), Andriessen (K.V.P.), Van Hulst (C.H.U.), Aantjes (A.R.P.), Smallembroek (A.R.P.), Laan (K.V.P.) en Veerman (A.R.P.).

Tekst communiqué van de dagelijkse besturen van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. n.a.v. de bijeenkomst dd. 22 oktober 1971.

Heden zijn de 3 dagelijkse besturen van de A.R.P., C.H.U. en K.V.P. voor het eerst bijeen geweest. De voorzitters van de A.R.P., C.H.U. en K.V.P. gaven een korte schets van de situatie in hun partijen in het kader van de samenwerking. Daarover was een gedachtenwisseling tussen de leden van de 3 dagelijkse besturen. Het voorstel van de 3 partijvoorzitters en de 3 fractievoorzitters om een contactraad als enig samenwerkingsorgaan in te stellen werd overgenomen. Deze contactraad zal bestaan uit 15 leden. Uit elke partij 5 leden inclusief partij- en fractievoorzitters van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. De taak van de contactraad zal zijn de verdere gesprekken te

begeleiden, verdere voorstellen over samenwerking uit te werken, opdrachten tot studies te geven en de concretisering van het gezamenlijk urgentieprogramma te toetsen. Het d.b. van de contactraad zal bestaan uit de 3 partijvoorzitters en de 3 fractievoorzitters. Elke partij zal een begeleidingscommissie van elk 15 personen, waarin o.a. de delegatie naar de contactraad zitting heeft, instellen om bouwstenen aan te dragen voor de gezamenlijke discussie en te zorgen, dat er voldoende contact gehouden kan worden met de leden van de partijen.

De dagelijkse besturen zijn van oordeel, dat de samenwerking een breed draagvlak nodig heeft niet alleen in de partijbesturen en de partijraden van de 3 partijen, maar zeker in de brede lagen van haar leden en kiezers.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, mej. J. van Leeuwen, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

WIN EEN LID ERBIJ VOOR UW PARTIJ

UNIEK BOUWPLAN IN SNEEK VAN DRIVE- EN SAIL-IN WONINGEN

In de Friese Watersportstad Sneek zal een aantal zeer exclusieve woningen worden gebouwd.

Alle woningen aan het water gelegen met een eigen garage en schiphuis.

Door de bijzondere situering is een grote mate van „privacy” gegarandeert, terwijl de „rust” gevonden kan worden voor, naast en achter de woning.

Wonen in één van deze Drive- en Sail-in woningen betekent: het gehele jaar vakantie in en bij uw eigen woning.

De woning omvat op de begane grond: ruime entree, grote L-vormige woonkamer, opp. 42.2 m² (door middel van een vouwwand in twee vertrekken te verdelen), met open-haardpartij midden in de kamer.

In deze kamer een open trap naar de galerij.

Voorts een ruime keuken, toilet, berging, garage (3.80 x 5.50 m) en schiphuis (4 x 10.70 m).

Op de verdieping: galerij, 3 slaapkamers, badkamer met ligbad, douche, 2e w.c., dubbele wastafels, ruim balkon en zolder.

Om een juiste indruk te krijgen van deze werkelijk luxe en solide bouw is het aan te bevelen de uitvoerige en kleurrijke verkoopfolder te vragen bij:

MAKELAARSKANTOOR BOS EN WIND

Westersingel 35 - Sneek - Telefoon 05150-3785

MAKEL. EN TAXAT. IN ONR. GOED. (LEDEN N.B.M.)

Het Bestuur van het Gereformeerd Verpleeghuis te Sneek roept sollicitanten op voor de functie van

directrice

Gegadigden dienen in het bezit te zijn van diploma A of A ex. B ziekenverpleging.

Van belang wordt voorts geacht goede leidinggevende capaciteiten, warm medeleven met de bewoners en een positief prot. chr. levensovertuiging, bij voorkeur Gereformeerd.

De vacature is het gevolg van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van de huidige directrice op 1 april 1972.

De capaciteit van het verpleeghuis is 105 bedden.

Salaris volgens rijksregeling.

Waarde vaste pensioenvoorziening.

Interne huisvesting aanwezig.

Minimum leeftijd ± 35 jaar.

Sollicitaties te richten aan het bestuur, p/a Wijde Noorderhorne 1, Sneek.

WIN
EEN
LID
ERBIJ
VOOR
UW
PARTIJ

DE WASPLANK ALS RECREATIEMIDDEL?

DOOR MEVR. T. VAN GELDER-DE BOER

Donderdag 21 oktober kwamen een 35 leden van de A.R. Partij naar Woudschoten in Zeist om daar te denken en te praten over een onderwerp, dat eigenlijk de hele wereld en vooral het geïndustrialiseerde deel daarvan, bezighoudt: „Milieu en welzijn”.

Bijna onontkoombaar kwam op deze kadercursus de afschuwelijke werkelijkheid op ons af, dat niets minder dan een wereldramp te wachten staat als we doorgaan zoals we in feite al jaren doen; we putten natuurbronnen uit alsof het niet op kan; we vervuilen met onze produktieprocessen de biosfeer in een huiveringwekkend tempo; de wereldbevolking groeit steeds sneller, zodat zelfs de voedselproduktie, die voortdurend opgevoerd moet worden, een aanslag gaat betekenen op het natuurlijke milieu.

Tijdens de conferentie kwamen er twee kwantitatief verschillende gedachtengangen naar voren. De ene werd vertegenwoordigd door dr. H. Rebel. Hij zag een oplossing alleen in het saneren van de overproduktie en in het stopzetten, dus relatief terugbrengen, van de economische groei. Wat dat betekent laat zich raden: een ingrijpende vermindering van onze welvaart en dan niet een tijdelijke maar een blijvende.

Om hieraan te willen is een wezenlijke mentaliteitsverandering nodig van ons allemaal. De wil om bewust te versoberen.

Wat betekent het terugbrengen van het consumptiepatroon van bijvoorbeeld een gezin? Betekent dat inderdaad de wasplank (het werd als grapje gebracht). Betekent dat ook het nee zeggen tegen

dingen als afwasmachines, koffiezetmachines, elektrische vruchtenpersen enz. enz.?

De andere gedachtengang werd gebracht door prof. dr. B. Goudzwaard. Hij wilde in tegenstelling tot Rebel, het principe van economische groei niet aantasten, hoewel dit niet een doel in zichzelf moet zijn, om onze welvaart in het westen te vergroten. Maar Goudzwaard was wel van mening, dat een matiging van het bestedingspatroon zeker nodig is en hij baseerde deze mening op de feiten waarop we welhaast iedere dag met onze neuzen gedrukt worden: ten eerste moet de inflatie teruggedrongen worden; ten tweede is een matiging van het welvaartsniveau ook nodig om te komen tot een betere verdeling van het wereldinkomen.

Voor wat het milieuprobleem betreft geloofde Goudzwaard in het 'recyclen' (volledig opnieuw gebruiken van de grondstoffen, zodat dan gesproken zou kunnen worden van de zogenaamde kringloopeconomie). Met deze mening week hij af van Rebel, die eerder had betoogd, dat ook het verontreinigings-saldo van een kringloopeconomie op de huidige industriële basis negatief zou zijn, omdat door de processen, die nodig zijn om tot deze recycling te komen nog weer steeds meer energie verbruikt en nog steeds meer water- en vooral luchtverontreiniging geproduceerd zou moeten worden. Zonder een tenminste gedeeltelijke terugkeer naar een produktie op basis van in de biosfeer 'thuishorende' stoffen (b.v. katoen, zeep), die in de eindigheid van die biosfeer vanzelf haar begrenzing zou vinden, was volgens hem geen verbetering van de situatie te verwachten.

Zaterdagmorgen, 23 oktober werd gediscussieerd met de minister-president, mr. B. W. Biesheuvel. Toen ook hier het milieuprobleem ter sprake kwam, bleek hij de meeste 'zonnige' visie hierop te hebben.

Biesheuvel geloofde in de vindingrijkheid van de mens en daarom dus ook in het technologisch bedwingen van het milieuprobleem. Hij verwachtte veel van conventies als de twaalflandenconferentie in Oslo en de conferentie van de V.N., die volgend jaer juni in Stockholm wordt gehouden, waar, volgens hem, voor wat betreft het milieu afspraken gemaakt zullen worden, die vaak van vergaande strekking zijn.

Uit het bovenstaande blijkt wel, dat men het nog lang niet eens is over de methoden die eventueel gevolgd zouden moeten worden om aan een dreigende ramp te ontkomen, laat staan hoe men die methoden zou moeten toepassen.

Het zou wel eens kunnen zijn, dat wat als grapje bedoeld was 'de wasplank als recreatiemiddel' een bittere maar onontkoombare kern van waarheid bevat.

„VRIJBLIJVEND!?” NEE, DEELNEMER!

De ledenwerffolder 'Vrijblijvend!?' en ook de overdrukken van de vier middenpagina's van 'Nederlandse Gedachten' d.d. 18 september jl. waarvan de inhoud bestemd is voor (nog)-niet-leden, zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Bestellingen per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren, f 0,15 per exemplaar; 250 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar.

Prijs vier pagina's Nederlandse Gedachten d.d. 18 september jl. f 0,10 per exemplaar.

WIJ KOMEN BIJ EEN

Op vrijdag 5 november a.s. belegt het Provinciaal Comité Gelderland een ledenvergadering in de Grote zaal van de Gereformeerde Brinklaankerk, Brinklaan, Apeldoorn.

Aanvang 19.30 uur.

Spreker: dr. A. J. Vermaat, lid van de A.R.P. Tweede Kamerfractie over: De algemene sociale en economische situatie.

De Statencentrale Ede houdt op vrijdag 12 november a.s. haar jaarvergadering in hotel "De Witte Hinde", Stationsweg 134 te Ede.

Aanvang 20.00 uur.

Ir. G. Stallinga uit Doorwerth spreekt over: Milieubeheer.

VLOT SPREKEN

Overwin stotteren, blozen, verlegenheid. Vraag gratis prospectus aan Instituut Koning, Afd. 78, Haarlem.

GA NU, voordat uw ARTS het u VOORSCHRIJFT!

HOTEL DREYEROORD
TE OOSTERBEEK

Telefoon 08307 - 3169

Waar de Mevrouw zich UIT en de Mijnheer zich THUIS voelt.

DR. VEERMAN OVER: „CHRISTELIJKE POLITIEK ALS HANDWERK”

De voorzitter van de A.R.P., dr. A. Veerman, spreekt zich in het novembernummer van A.R. Staatskunde uit voor een christelijke partij, die "in de hedendaagse maatschappij bevrijdend en vernieuwend kan werken". Het nummer is uitgekomen juist voor de partijraad van 13 november, waar uitvoerig gesproken zal worden over wat de antirevolutionairen fundamenteel beweegt.

Het artikel is een vervolg op artikelen van de hoogleraren Augustijn, Troost en Albeda in vorige nummers van A.R. Staatskunde. Overigens zegt dr. Veerman zich wel te voelen als de patiënt "die in zijn bed ademloos luistert naar wat de artsen over hem en over hem heen discussiëren".

Dr. Veerman stelt, dat christelijke politiek de mens heel realistisch ziet in het licht van zijn beperktheid en zijn falen, maar ook in het licht van zijn opdracht, zijn mogelijkheden en in dat van Gods beloften. "En wanneer men vandaag weer stelt — andere mensen dan in 1946 mis-schien, maar geen ander verhaal — dat er te waarderen humaniteit is ook buiten de kerk en dat er in dat opzicht geen scheidingen behoeven te zijn (ik denk aan pleidooien over die algemene volkspartij) dan geloof ik dat velen ook vandaag weer zullen kiezen voor de christelijke partijformatie. Zij willen hun christen-zijn niet impliciet beleven, maar expliciet maken voor zich en voor anderen, wat de bron is waaruit zij putten", aldus dr. Veerman.

De voorzitter van de A.R.P. vindt wel, dat in het program zo concreet mogelijk neergelegd moet worden, wat de partij wil. "Maar de ontwikkelingen van de laatste maanden hebben ons geleerd, dat die concreetheid haar grenzen heeft. De omstandigheden kunnen snel veranderen! In een program moet vooral ook doorspreken de kritiek op de situatie waarin wij politiek verkeren en de richting die wij moeten kiezen".

Dr. Veerman waarschuwt voor het overwaarden van het program. "Wij bedoelen niet voor niets een beginselpartij te zijn. Op lang zicht geeft dat lijn aan het beleid".

Het jongste nummer van A.R. Staatskunde bevat voorts een artikel van H. Algra over de wijze waarop het eerste naoorlogse kabinet werd gevormd, een analyse van het conflict Rusland-China van R. J. Vader en tenslotte een verhaal van H. J. Lebbink over Abraham Kuiper en de Dagbladpers.

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

U BLIJFT OP DE HOOGTE ...

van het politieke gebeuren in Nederland en daarbuiten;

van wat er gaande is in de politieke partijen;

van wat er leeft in uw partij, de A.R.P. U bent abonnee op N.G.

Breng ook eens een ander op de hoogte

Noteer een nieuwe abonnee voor N.G.

Hoe meer mensen betrokken worden bij de ingewikkelde politieke vraagstukken van onze tijd, hoe beter.

Een abonnement kost maar f 8,— per half jaar.

U kunt onderstaande bon gebruiken.

U KUNT ALS ABONNEE OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN
NOTEREN

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Overgegeven door:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

PROGRAMMERING

MILIEUBEHEER

Het milieubeheer kwam, zag en overwon. Terwijl het woord vier jaar geleden nog slechts gevonden werd in het vakjargon van biologen en ecologen, wekt het gebruik ervan nu een glimlach van herkenning bij vrijwel alle Nederlanders. We zijn milieubewust — of in elk geval milieubelust — geworden. Vergelijking van politieke programma's op dit punt voldoet dan ook stellig aan de eis van actualiteit. Wij mogen ten aanzien van het milieubeheer niet ontevreden zijn over de voornemens van het kabinet-Biesheuvel. Immers vergelijking van het regeerakkoord met het urgentieprogramma en ons eigen partijprogramma noopt tot de conclusie, dat het eerst genoemde zelfs verder gaat dan de beide laatstgenoemde.

Het regeerakkoord noemt twaalf wettelijke maatregelen, die in de komende vier jaar genomen moeten worden; het A.R.-programma zes en het urgentieprogramma slechts drie.

Naast wat het urgentieprogramma bepleit, noteren wij uit het regeerakkoord: strenge voorschriften ten aanzien van motorvoertuigen en de brandstof daarvoor, zo laag mogelijke grenswaarden waarboven verontreiniging niet is geoorloofd, strafbaarstelling van opzettelijke verontreiniging, instelling van klachten en informatiebureaus, en... vorming van een ministerie van volksgezondheid en milieuhygiene.

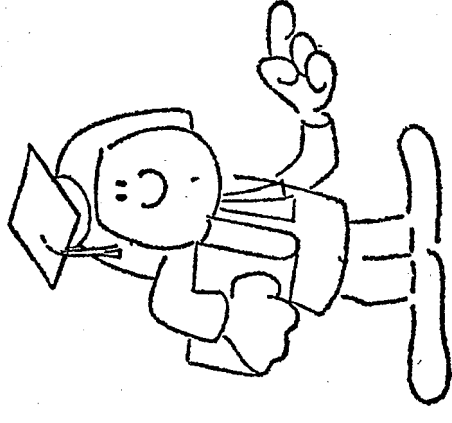
Node missen wij in de drie programma's, die we vergelijken, dat het milieubeheer niet alleen te maken heeft met de —

fysisch meetbare — verontreiniging van ons milieu, maar ook met ons eigen psychisch weerstandsvermogen daartegen. Dat inzicht maakt duidelijk dat wie alleen maar aandacht opeist voor SO₂, NOx en O₃ — waarden van de lucht, en slechts de verontreiniging daarover wil voeden, niet het fysisch, echter wel het psychisch milieu bederft. Wie dat doet, beperkt de mogelijkheid om in dankbaarheid te genieten van wat God ons aan natuurlijk milieu geeft.

Aan die dankbaarheid mankeert het ons vaak, terwijl we (kunnen) weten dat het een grondeigenschap is van werkelijk leven. Waarom zouden we dat niet zeggen tegen elkaar — ook in onze politieke programma's?

Het onderwijsbeleid van het kabinet-Biesheuvel lijkt wat bedolven te worden onder de 'beleidsombuigingen' en het commentaar daarop. Men zal zich herinneren, dat tijdens de formatieperiode een werkgroep-Nelissen optrad, die een oplossing moest zoeken voor de inmiddels aan het licht gekomen niet te verwerken gevolgen, die een ongewijzigd beleid met zich mee zou brengen. In dat kader moesten ook Onderwijs en Wetenschappen verenigen. Gezocht wordt sindsdien naar de minst pijnlijke wijze waarop dat zal kunnen geschieden: verhoging van collegegeld en schoolgeld, beperking van bouwkosten, niet door minder maar door soberder bouw enz. Maar ook het minst pijnlijke blijft pijnlijk.

Intussen dreigt daardoor wat op de achtergrond te komen, dat het regeerakkoord (ook op het terrein van Onderwijs en Wetenschappen kort maar concreet) een aantal zeer positieve punten omvat, die volledig beantwoorden aan ons eigen program en het urgentieprogramma en die met name ook aansluiten aan daar gestelde prioriteiten: kleuter- en basisonderwijs, participatie-onderwijs voor werkende jongeren en voorziening met docenten. Inderdaad drie knelpunten, die regelrecht uit onze programma's overgenomen kunnen zijn.

ONDERWIJS

PROGRAM 1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

Spoedige realisering van uitvoeringsmaatregelen in het kader van de wet op de luchtverontreiniging en de wet op de waterverontreiniging en de onlangs ingediende Bestrijdingsmiddelenwet die o.m. zullen moeten inhouden:

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

Naast uitvoeringsbesluiten op het gebied van de water- en luchtverontreiniging dienen er op korte termijn wetten te komen tegen . . .

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

Nodig zijn strenge eisen voor bedrijven die tot deze vervuiling bijdragen en het verhalen van de aangerichte schade en de kosten van waterzuivering op de veroorzakers. Deze vervuiling is met name verwerpeel in de omgeving van belangrijke bevolkingscentra en van recreatiegebieden. Wijziging van de Bestrijdingsmiddelenwet in die zin dat het beleid meer gericht wordt op de bescherming van het milieu als geheel.

ONDERWIJS

In 1975 zullen alle 15- en 16-jarigen twee dagen onderwijs per week moeten ontvangen. De 17-jarigen die reeds op 16-jarige leeftijd onderwijs ontvingen, zullen dan een dag per week onderwijs moeten kunnen ontvangen. Indien onvoldoende leerkrachten en voorzorgsbeschikbare zouden zijn in 1975 zal de laatste maatregel nader moeten worden getemporeerd.

ONDERWIJS

De situatie van de werkende jongeren dient gelijkwaardig te worden aan die van leeftijdsgenoten die voortgezet onderwijs volgen. Daartoe dient geleidelijk een partiele leer- en vormingsplicht te worden ingevoerd voor deze jongeren van respectievelijk 15, 16 en 17 jaar.

ONDERWIJS

Aan een gefaseerde invoering van een partiele leer- en vormingsplicht voor werkende jongeren waarbij niet de arbeid maar de vorming centraal staat moet hoge prioriteit worden verleend.

— strenge voorschriften ten aanzien van
waarboven verontreiniging niet is geoor-
loofd.

— snelle bouw van waterzuiveringsin-
stallaties.

Wettelijke maatregelen tegen geluids- en
trillingshinder.

Wet op de bodemverontreiniging.

Bij het industrialisatiebeleid zal rekening
worden gehouden met de eisen die het
leefmilieu stelt. Nauwere onderlinge af-
stemming van de sociale, economische
ruimtelijke planning zal mede hiertoe
noodzakelijk zijn.

Strafbaarstellen van opzettelijke veront-
reiniging.

Verbetering van de voorlichting over mi-
lieuhygiëne, ook bij het basis- en voort-
gezet onderwijs in de zich daartoe lenen-
de vakken.

Bevordering van een gecoördineerd en
versterkt wetenschappelijk onderzoek in-
zake milieubeheer in nationaal en interna-
tionaal verband.

Instelling van klachten- en informatiebu-
reaus.

Vorming van een ministerie van Volksge-
zondheid en Milieuhygiëne.

. . . geluids- en trillingshinder.

. . . bodemverontreiniging.

Krachtige bevordering van de uitbreiding
van het aantal rioolwaterzuiveringsinstal-
laties.

Spoedig tot stand komen van een wette-
lijke regeling ter beperking van de ge-
luids- en trillingshinder.

Bespoediging van de opzet van regionale
vuilverwerkingsinstallaties, zonnodig met
krachtige steun van de overheid.

Bijzondere aandacht verdient de weten-
schapsbeoefening die zich richt op het
welzijn van de mens, o.a. medische rese-
arch, onderzoek op het gebied van mi-
lieubeheer.

Krachtige bevordering van de inter-
nationale samenwerking op het terrein
van milieuhygiëne;

Vaststelling van internationaal geldende
maatregelen en codes, waarbij vast-
gestelde drempelwaarden ook in het
economisch beleid geëerbiedigd en
gecontroleerd dienen te worden.

Voorcoming van industriële ontwikke-
lingen, die een bedreiging vormen voor
het sociaal klimaat of het leefmilieu. Met
betrekking tot het laatste dient het
overleg met omliggende landen te worden
geïntensiveerd.

Een nog verdere afname van de opper-
vlakte natuurgebied in ons land dreigt
het natuurlijk vermogen tot beperking c.q.
opheffing van de milieuvervuiling dus-
danig aan te tasten, dat gevaren gaan
optreden voor de volksgezondheid.
Aantasting van resterende natuurgebieden
moet daarom worden voorkomen.

Voor de noodzakelijke kwaliteitsverbete-
ring van kleuter- en lager onderwijs
de leerlingseisen voortgezet worden
verlaagd.

— onderzoek en ontwikkeling op het
gebied van structuur en inhoud van het
onderwijs moeten worden bevorderd.

— begeleiding van de school en de
individuele leerling bij het onderwijspro-
ces en invoering van leerstofvernieuwing
worden aangevat.

Het kabinet zal krachtige steun geven
aan de werving en opleiding van leer- en
vormingskrachten.

Een onderwijsplanbureau van beperkte
omvang zal worden opgericht.

Een minister zonder portefeuille bij On-
derwijs en Wetenschappen, voor het we-
tenschapsbeleid.

Opzet en inhoud van kleuter- en basison-
derwijs dienen inarlijpend te worden her-
zien, met bevoegdheid van de overheid
de mogelijkheid tot verkleining van de
klassen c.q. groepen grote aandacht.

Ter verkenning van de plaats en taak
van het onderwijs in de maatschappij van
morgen is een sociaal-, cultureel planbu-
reau noodzakelijk.

Het wetenschappelijk onderzoek zal op
basis van nationale en internationale
coördinatie moeten worden gestimuleerd.
Een afzonderlijke bewindsman zal hiertoe
moeten worden belast.

De integratie van kleuter- en basison-
derwijs die in krachtig te worden be-
vordert, met de mogelijkheid tot verkleining van de
klassen c.q. groepen grote aandacht.

De overheid moet wetenschappelijk on-
derzoek van het onderwijs bevoor-
deren en coördineren en moeten komen
tot een planmatig onderwijsbeleid waarin
uiteraard ook de financiering is betrok-
ken.

De uitkomsten van het onderzoek dienen
mede via de pedagogische centra aan de
scholen overgebracht te worden.

Hoge prioriteit moet gegeven worden
aan de opleiding van docenten op alle
niveaus, aan hun her- en bijscholing.

Het Program van Aktie is t.a.v. een groot
aantal punten vrij breed van opzet.
In de vergelijking komen echter de
keerpunten duidelijk naar voren.

PROGRAM 1

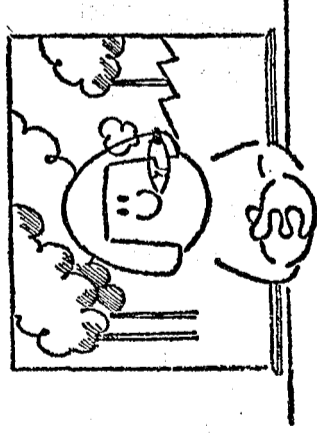
REGEERAKKOORD
VIJF PARTIËN

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

DE STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Stelt zich tot doel: het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlands Staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid (art. 2 van de Statuten).

Meer dan ooit heeft de burger kennis en inzicht nodig. **Kennis** van de organen die het overheidsbeleid vormen of uitvoeren. **Inzicht** in de centrale doelen en middelen van het overheidsbeleid. **Inzicht** vooral in de mogelijkheden die er voor burgers zijn om van hun rechten een zo doeltreffend mogelijk gebruik te maken.

Wanneer u uw kennis en inzicht wilt verdiepen, dan kunt u dit door in te schrijven op één of meer van de cursussen die de Stichting Burgerschapskunde u kan bieden.

A. BURGERSCHAPSKUNDE

1 DOCENTEN

Onder leiding van prof. dr. G. Kuiper Hzn., socioloog aan de Vrije Universiteit te Amsterdam werden lessen door de volgende docenten samengesteld:

prof. mr. dr. P. J. Boukema, hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam

drs. L. P. J. de Bruijn, wetenschappelijk medewerker politicologie, Katholieke Universiteit te Nijmegen

drs. A. P. M. Clijnsen, wetenschappelijk medewerker sociologie van het Openbaar Bestuur, Kath. Universiteit, Nijmegen

prof. dr. A. Hoogerwerf, hoogleraar politicologie, Kath. Universiteit te Nijmegen

mr. P. J. A. Idenburg, wetenschappelijk medewerker internationale betrekkingen, Vrije Universiteit te Amsterdam

dr. J. van Putten, lector in de politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam

prof. dr. G. H. Scholten, hoogleraar te Rotterdam
H. J. L. Vonhoff, thans Staatssecretaris van CRM

2 INHOUD

In de totaal 40 lessen worden o.a. de volgende onderwerpen behandeld:

Vorming van het overheidsbeleid;
Politieke stromingen;
Koningin, ministers, staatssecretarissen, kabinetsformatie;
Ambtenaren;
Parlement;
Adviserende colleges;
Pressiegroepen;
Communicatiemedia;
Kiesrecht, kiesstelsel, gedrag van kiezers;
Politieke partijen;
Provincie, gemeente, nieuwe bestuursvormen;
Rechtspraak;
Sociaal-economisch en financieel overheidsbeleid;
Sociaal beleid;
Onderwijs en cultuur;
Ruimtelijke ordening;
Buitenlands beleid;
Europese integratie, NAVO, Verenigde Naties;
Ontwikkelingshulp en ontwapening.

Tevens ontvangt de cursist een politiek overzicht van het afgelopen parlementaire jaar en een exemplaar van de GRONDWET, het koninkrijksstatuut, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 25,—, hetgeen mogelijk is door de steun van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, die de Stichting Burgerschapskunde voor haar activiteiten krijgt.

B. DE GEMEENTERAAD

Speciaal voor gemeenteraadsleden maar ook voor een ieder die als geïnteresseerde kennis wil nemen van de gemeenteproblematiek en de mogelijkheden die er zijn om invloed uit te oefenen op het beleid heeft de Stichting Burgerschapskunde de cursus De Gemeenteraad samengesteld.

1 REDACTIE EN DOCENTEN

Voorzitter:

prof. dr. G. Kuiper Hzn., hoogleraar sociologie leden:

drs. J. P. A. Gruijters, lid Provinciale Staten van Noord-Holland

drs. F. K. Langemeijer, burgemeester van Warmond

drs. G. J. Heijne den Bak, wetenschappelijk medewerker dr. Wiardi Beckmanstichting

T. Koorevaar, gemeentesecretaris van Amstelveen

drs. A. Pais, gemeenteraadslid van Amsterdam

mr. H. E. Phaff, directeur Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr. J. A. Post, gemeenteraadslid van Purmerend

drs. H. van Ruller, gemeenteraadslid van Amsterdam

Als docent werken verder nog mee:

mr. Th. Elsenburg, Geleen

F. Niemeyer, Breda

H. W. G. Ophay, Bakel

mr. J. J. R. Schmal, Amstelveen

J. v. Toledo, Arnhem

A. Venverloo, Arnhem

mr. H. Versloot, Oostvoorne

prof. mr. J. Wessel, Leiden

drs. W. F. G. Wiese, Hoorn

2 INHOUD

In de totaal 23 lessen wordt o.a. behandeld:

Rol van het gemeenteraadslid;
Gemeenteambtenaren;
Gemeentefinanciën;
Ruimtelijke ordening;
Insprak;
Functionele raden en wijkraden;
Subsidies;
Onderwijs, sport, jeugd;
Cultuur en recreatie;
Volksgezondheid, sociale zorg;
Bijstandswet;
Samenwerking en gewestvorming;
Openbare orde;
Verkeer;
Milieuhygiëne;
Economisch beleid.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 20,—.

C. POLITIEK BEKEKEN

1 Speciaal voor de jeugd en voor gebruik op school is, in samenwerking met de Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad, een oriënteringscursus voor de jeugd verschenen.

Docent is drs. W. Langeveld, o.a. leraar maatschappijleer en auteur van diverse boeken op dit terrein.

In het kader van deze cursus verschijnen documentatiemappen, samengesteld door de NPJCR en bestaande uit tijdschrift- en krantenartikelen over een afgerond, actueel onderwerp.

In de cursus, bestaande uit 12 lessen, komen o.a. de volgende onderwerpen ter sprake:

Invloed van de burger op het beleid;

Partijen en partijstelsels;

Gemeente en provincie;

Ruimtelijke ordening;

Recht en rechtspraak;

Economisch beleid;

Internationale bindingen;

Milieuhygiëne.

In de lessen wordt vooral aandacht besteed aan de gevolgen van het politiek handelen voor de dagelijkse gang van zaken en de mogelijkheden die er zijn om direct invloed uit te oefenen.

2 KOSTEN

De kosten bedragen slechts f 9,50, inclusief de documentatiemappen.

Verdere inlichtingen bij

**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349, Leiden

tel. 01710-44451

girorekening 150.11.69

*onder vermelding van de
letters AZ*

Stichting Jeugdhaven Zaandam

(Positief Chr. Instelling)

zoekt contact met gegadigden voor de functies:

a. Tienerwerk-leider

in clubhuis „De Haven”,
min. leeftijd 23 jaar.

b. Hoofd-leiding

in clubhuis „Vissershop”.

Gevraagd wordt:

- Enthousiasme
- Liefst opleiding en ervaring in jongerenwerk (Soc. Academie, Mikojel, Ped. Academie, J.L.O.)
- Bereidheid tot samenwerking in teamverband.

Geboden wordt:

LOAC-salarisregeling.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt via de heer A. G. Brinkman, Thijssestraat 208, Zaandam, tel. 02980 - 65983.

Sollicitaties zenden aan mevr. J. Mars-Hubér, Fluitekruidweg 69, Zaandam.

diakonessenhuis meppel

Op de operatie-afdeling kunnen worden geplaatst

a all-round
operatie-
verpleegkundigen

b verpleegkundigen
ter assistentie van
de anaesthesist

Bij het verkrijgen van huisvesting kan medewerking worden verleend.

Sollicitaties met opgave van uitvoerige referenties worden gaarne ingewacht bij de besturend zuster
Zr. A. G. Glasbergen,
Hoogeveenseweg 38,
Meppel.

TEST EN **HANOMAG** **OVERWINT**
ONDERVINDT **HENSCHEL**

ALBATROS Automobielmij. N.V. - Amsterdam
★ MEER DAN 50-JARIGE ERVARING IN BEDRIJFSWAGENS ★

2000 m2 service en showruimte garandeert u economisch en bedrijfszeker rijden

POLDERWEG 98 - 100 - Amsterdam-Oost - Tel. 944155

DE ARJOS WEKT BELANGSTELLING

Bent u nog geen 30 jaar oud?

Wij gaan door tot het eind van dit jaar met het noteren van nieuwe leden voor f 2,50 voor de rest van 1971. U kunt zich aanmelden door gebruik te maken van onderstaande bon.

Naam: .....

Adres: .....

stortte f 2,50 op postgirorek. nr. 1271 64, t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag (vermelden: kontributie 1972):

Bent u ouder dan 30 jaar?

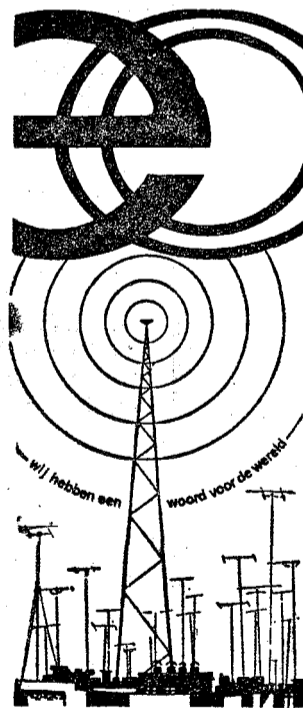
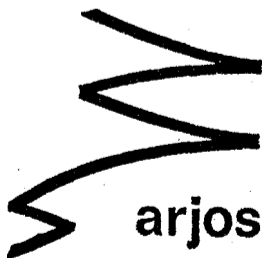
Voor nog geen f 10,- per jaar bent u abonnee op het zeer leeswaardige Arjosmaandblad OP WIEK.

Naam: .....

Adres: .....

wenst een abonnement op OP WIEK en betaalt t.z.t. na ontvangst van een nota.

Arjos, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag, telefoon: 070 - 18 39 64.

Evangelische Omroep

Hilversum postbus 565
tel. 02150-4 46 16

**MEER ZENDTIJD
VOOR HET EVANGELIE**

DAAROM:

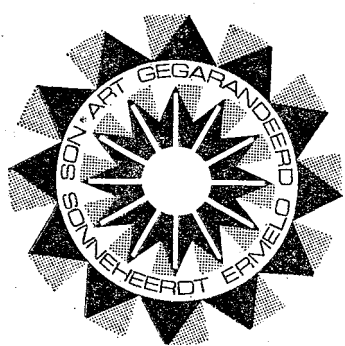
* abonneer ik mij op het Radio- en TV-programmabladd „VISIE” voor f 7,- per kwartaal en ben daardoor tevens contribuant van de Evangelische Omroep, zonder extra kosten

* meld ik mij aan als contribuant van de Evangelische Omroep voor f 5,- per jaar zonder programmabladd

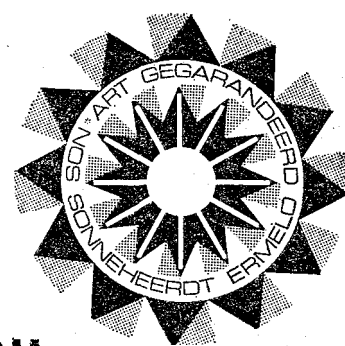
* doorhalen wat u niet verlangt.

naam: ..... voorletters: .....
adres: ..... woonplaats: .....
gironummer: ..... telefoonnummer: .....
datum: ..... handtekening: .....

De wet staat toe dat u meer dan één omroeporganisatie steunt, en als uw lidmaatschappen op dezelfde naam staan als uw luister- en kijkvergunning, telt u bij beide mee.

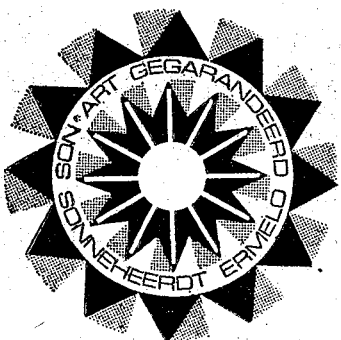

De bedrijven van
Sonneheerdt
in Ermelo

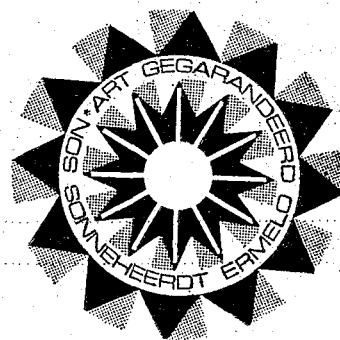

maken niet alleen
braille-drukwerk, braille-
bindwerk en kartonnage,
maar ook borstels, bezems,
matten en dekens,
klein huishoudtextiel, zoals
dweilen, vaatdoeken,
stofdoeken, handdoeken
en theedoeken.

Wij geven u graag de adressen door
van woninginrichters en drogisterijen,
die de produkten van
Blindentehuis Sonneheerdt verkopen.

**STICHTING
WERKPLAATSEN
'SONNEHEERDT'
ERMVELO**

Handel en Industrie

Telecommunicatie-Industrie BECKER N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- SCHEEPSRADIOTELEFOONS
- ECHOLODEN
- RADAR
- MARIFOONS
- AUTOMATISCHE PILOTEN
- ALARMSYSTEMEN

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75
Telefoon 03404 - 13511

PRINS N.V. DOKKUM

(Metaalverwerkende industrie)

Fabrikant van:

- WIELEN
voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE
DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

N.V. D. Broersma & Zonen

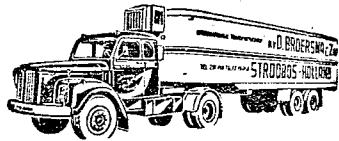
INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

Tel. 05123 - 441
Telex 46018

BODEGRAVEN

Tel. 01726 - 2643

Vraagt eens
vrijblijvend
inlichtingen
omtrent de vele
mogelijkheden
tot snel en
rechtstreeks
vervoer

- * Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- * Behandeling douane-formaliteiten
- * Verieling en doorzending goederen door geheel Nederland

SCHUILING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN

LEEWARDEN

TELEFOON 24467 - 24468

*Uw adres
voor recepties en partijen*

VISSER Elektrotechniek N.V.

BEVERWIJK

Telefoon (02510) 25244 (4 lijnen)

50 jaar elektrotechniek

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS
UITGEVERS

*Al 70 jaar drukkers
in Benelux voor
bedrijven en organisaties*

W. Visser & Zn N.V.

SCHEEPSWERF

MOTORENHERSTELPLAATS

Ankerpad 2

Telefoon 02230 - 16641

DEN HELDER

Nieuwbouw en reparatie

RECREËREN
OP HET
WONEN AAN HET **WATER**

In een uniek natuurgebied aan het
BELTERWIJDE in WANNEPERVEEN
(bij *Giethoorn*) bouwen wij een aantal

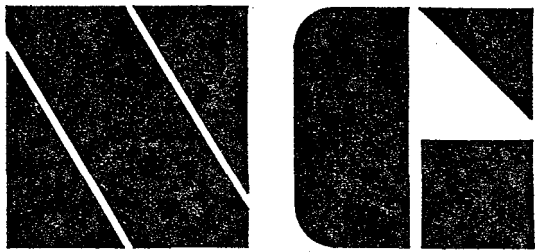
LANDHUIZEN

Geschikt voor *recreatie* en *permanente* bewoning.
Een fraai ontwerp in een *prachtige omgeving*,
met ongekende mogelijkheden voor de
watersporter, de natuurliefhebber en vooral de
rustzoeker.

**PRIJZEN VAN f 91.850,-
INCL. ALLE KOSTEN**

**Voor inlichtingen: De Directie-Makelaars:
MAK. KANT. IN O.G. A. HAVELAAR
BILTHOVEN**

Soestdijkseweg 180 - telefoon 030 - 78.74.05

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 45 - 6 november 1971

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

INKOMENSVERDELING ZONDER WELVAARTSGROEI

Gestage groei van de welvaart lijkt voor grote groepen van de samenleving een vast gegeven. Stilstand van deze groei wordt als een onderbreking van de normale situatie ervaren.

Dit 'geloof' is ten dele gefundeerd op een vertrouwen in wetenschap en techniek en in vooruitgang als wetmatigheid. In deze visie kunnen oorlogen of crises slechts tijdelijk tussen beide komen.

De gedachte dat het ook anders zou kunnen lijkt nogal theoretisch, en in strijd met de ervaring. Het percentage waarmee jaarlijks het inkomen stijgt kan dan wel eens wat tegenvallen, en de inflatie kan storend zijn, maar dat wordt dan gezien als een hinderlijke onderbreking van de 'trend'.

De gevolgen van deze kijk op de zaak mag men niet onderschatten. Zij heeft bijvoorbeeld een belangrijke invloed op de manier waarop men tegen het vraagstuk van de rechtvaardige inkomensverdeling aankijkt. Een directe herverdeling van het bestaande inkomen lijkt minder onontkoombaar, óók in de ogen van hen die op die verdeling kritiek hebben. Immers, door de groei op een niet evenredige manier te verdelen kan men correcties aanbrengen zonder dat rechtstreeks aan sommigen behoefte te worden gevraagd het met wat minder te doen dan zij gewend waren.

Bovendien betekent geleidelijke groei van alle inkomens zelfs zonder de groei ten dele voor correcties te gebruiken, dat ook de laagst betaalden hun positie in absolute zin verbeterd zien al behoeft dat relatief niet het geval te zijn. Het gevolg is, dat de relatieve verschillen in de praktijk toch enigszins hun scherpe kantjes verliezen.

Als er onder de huidige moeilijke

financieel-economische omstandigheden bij vele inkomenscategorieën de bereidheid tot beperking van de groei van het inkomen wordt gevonden dan zit achter die bereidheid veelal de onuitgesproken gedachte, dat op deze bereidheid toch slechts tijdelijk een beroep zal worden gedaan.

Verskillende factoren zijn er de oorzaak van, dat men de laatste jaren achter de vanzelfsprekendheid van deze groei een vraagteken is gaan zetten. De eerste factor die dit heeft beïnvloed is de nood van de ontwikkelingslanden. Men kan niet zonder een slecht geweten ongeremd doorgroeien en de achterstand van die landen laten bestaan. Een directe confrontatie van het persoonlijk belang van de West-Europeanen met dit vraagstuk is er meestal niet. Een andere dan een morele dwang om stelling te nemen ontbreekt voorlopig nog. Een tweede factor, die een rol is gaan spelen is die van de milieuvervuiling, die de betekenis van de welvaartsgroei sterk relativeert. Hier worden velen wél tot een stellingname gedwongen, omdat zij ook persoonlijk direct hiermee worden geconfronteerd.

En een derde factor vormen de lopende studies over de grenzen van de mogelijkheden van de industriële samenleving, zoals de Club van Rome deze thans onderneemt. Hetgeen tot dusverre bekend is geworden van de resultaten daarvan heeft, terecht of ten onrechte, reeds tot sombere en soms paniekerige beschouwingen aanleiding gegeven. Afgewacht zal moeten worden wat het definitieve rapport zal bevatten en in hoeverre dat rapport de toets der kritiek zal kunnen doorstaan. Het is echter bepaald niet onaannemelijk, dat de op aarde beschikbare grondstoffen uitgeput zullen raken en dat het milieu overbelast kan worden. En het is best mogelijk dat dit sneller het geval zal zijn, dan men tot dusverre wel heeft verondersteld. Ook de conclusie dat het, met het oog op de beperkte grondstoffen en het milieu, uitgeslo-

ten moet worden geacht dat een welvaartsspeel als dat van Amerika of West-Europa wereldwijd te verwezenlijken is, is niet bij voorbaat ongelooftwaardig, maar zal eveneens moeten worden getoetst. Maar gesteld eens dat deze toetsing positief zou uitvallen dan zouden de gevolgen van een verdere doorwerking van de twee laatstgenoemde factoren voorlopig niet zijn te overzien.

Slechts enkele worden er hier aangestipt. Hoe onder dergelijke veronderstellingen een rechtvaardige mondiale welvaartsverdeling tot stand te brengen? Zeer dicht bij huis ligt de vraag hoe velen zullen reageren indien het perspectief van de stijgende persoonlijke welvaart, geheel of ten dele, aan de toekomst zou worden ontnomen.

Een betrekkelijke ontevredenheid met het eigen materiële lot zou dan niet meer worden getemperd door de gekoesterde verwachtingen omtrent de groei in de naaste toekomst. Onrechtvaardig geachte inkomensverdelingen worden daardoor scherper als zodanig ervaren. Ook de zorg voor een beter 'welzijn' zou dan niet meer uit de groei van de 'welvaart' kunnen worden gerealiseerd, maar zou uit het bestaande inkomen moeten worden gehaald. Ook dit zal verscherping van tegenstellingen ten gevolge kunnen hebben.

Zouden de zojuist geschetste ontwikkelingen zich in meerdere of mindere mate voor doen, dan zouden de nationale noch de internationale politiek er gemakkelijker op worden. Ook de ARP zal kleur moeten beennen, en eventuele gouden kalveren moeten ontmaskeren en afwijzen.

Haar uitgangspunt brengt dat met zich mee. Het kan geen kwaad nu reeds met de mogelijkheid van een dergelijke ontwikkeling rekening te houden en de gevolgen daarvan eens door te denken.

DEBUUT

Het is een óngeschreven en zelden overtreden regel in de Tweede Kamer, dat een maidenspeech niet door een interruptie wordt onderbroken.

Niettemin overkwam het de twee jongste leden van de AR-fractie, Schouten bij de interpellatie-Wieringa over het Noorden des lands en Vermaat bij de algemene financiële beschouwingen. En in beide gevallen waren het niet de eersten de besten die interrumpeerden, namelijk politici als Den Uyl, Van Mierlo, Vondeling en Franssen!

In beide gevallen was het ook voor iedereen duidelijk dat het hun niet ging om het inbreuk maken op de genoemde regel, maar omdat de kwaliteit van de rede tot een weerwoord op niveau noopte.

De reactie van Schouten en Vermaat op de interrupties bevestigde dat nog eens ten overvloede.

Twee incidenten, die evenzevele complimenten inhouden voor de beide debuterende leden onzer fractie.

RADIO

Maandag 8 november heeft de A.R.P. een radiuitzending, Hilv. I (402 m) van 18.20—18.30 uur.

Volgende uitzendingen op dezelfde zender en op dezelfde tijd zijn op 22 november en 6 en 20 december a.s.

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

De najaarsvergadering van de partijraad wordt gehouden op zaterdag, 13 november a.s. in de Buitensociëteit te Zwolle (zij-ingang Stationsweg).

Aanvang 10.00 uur.

Als belangrijkste gebeuren op deze vergadering staat een discussie over het uitgangspunt van ons politiek handelen op de agenda.

Deze discussie moet worden gezien als een bezinning op wat anti-revolutionairen fundamenteel be-

GOUDZWAARD EN ROTHUIZEN OVER: „HET CHRISTELIJKE IN DE POLITIEK”

weegt. Deze bezinning is zinvol en gewenst in verband met de samenwerking met C.H.U. en K.V.P. Met als thema 'Het christelijke in de politiek' zullen inleidende opmerkingen worden gemaakt door prof. dr. G. Th. Rothuizen en door prof. dr. B. Goudzwaard.

Het onderwerp is ook aan de orde geweest in de nummers van A.R. Staatskunde van juni/juli, september, oktober en november van dit jaar in artikelen van resp. prof. dr. C. Augustijn, prof. dr. A. Troost, prof. dr. W. Albeda en dr. A. Veerman. (Losse exemplaren van deze

publicaties zijn te bestellen bij Uitgeverij Kok in Kampen).

Belangstellenden zijn tijdens de partijraad hartelijk welkom.

De kosten voor de deelnemers, inclusief lunch en consumpties, bedragen ongeveer f 7,— per persoon, te voldoen aan de ingang van de zaal, waar u de benodigde consumptiebonnen ontvangt.

Aanmelding schriftelijk bij het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag. U ontvangt dan een toegangsbewijs alsmede de agenda.

VRAGEN OVER: LUCHTVERVUILING, BEJAARDEN, PENSIOENEN AMBTENAREN, OMROEP T.V., FRIESLAND EN WAPENVERVOER

Mej. Van Leeuwen en drs. De Koning hebben aan de minister van Volksgezondheid gevraagd:

Is de Minister bereid zijn oordeel te geven over de in het „Chemisch Weekblad” van 15 oktober 1971 gegeven visie, waarbij het mogelijk wordt geacht de omvang van de heffingenlast goed te schatten op basis van het energieverbruik en te differentiëren naar verbruikers- en energiebron?

Wil de Minister — bij positieve beoordeling — bevorderen, dat de berekening van de heffingenlast, als bedoeld in deze wet zoveel mogelijk zal plaatsvinden, niet door een vrij willekeurige fixatie als vermeld in de memorie van toelichting op de wet, maar door uit te gaan van de in de eerste vraag gememoreerde schatting van het energieverbruik? Indien in deze zin een rechtvaardig en wetenschappelijk verantwoord vaststelling van heffingen kan plaatsvinden, kan dan niet worden gesteld dat dit instrumentarium zo spoedig mogelijk ter beschikking dient te worden gesteld van de instanties, die met uitvoering van de Wet op de luchtverontreiniging zijn belast, zulks mede gelet op de voortdurend slechter wordende situatie in de grote industriegebieden in ons land?

Toelichting

Zie het artikel „Schatting van primaire emissies in Nederland op basis van brutu intern energieverbruik” van de hand van ir. A. Ohm in genoemd weekblad.

BEJAARDEN

Mej. Van Leeuwen heeft samen met dr. Vermaat aan de staatssecretaris van C.R.M. gevraagd of het haar bekend is dat „Huize Marja” te Dieren, waar naast andere bewoners ook 18 bejaarden worden gehuisvest en verzorgd, met sluiting wordt bedreigd?

Is de Staatssecretaris bereid een onderzoek te doen instellen naar de gang van zaken in het tehuis en de oorzaak inlichten over de uitkomsten van dit onderzoek?

Wanneer voortzetting van dit tehuis op grond van krachtens de Wet op de Be-

jaardenoorden te stellen eisen niet bezwaarlijk zou worden geacht, welke oplossing voor de huidige moeilijkheden kan de Staatssecretaris dan bewerkstelligen?

Wanneer wel tot sluiting zal moeten worden overgegaan, wil de Staatssecretaris er dan mede zorg voor dragen dat al het mogelijke wordt gedaan om deze bejaarden en de andere inwoners aan passende huisvesting en verzorging te helpen?

Mej. Van Leeuwen heeft aan dezelfde Staatssecretaris gevraagd of het rapport van de tijdelijke adviescommissie Voorlichting Algemene Bijstandswet nog op tijd bij de Kamerleden komt om bij de begroting van C.R.M. nog te kunnen bespreken.

PENSIOENEN

De heer Walburg heeft aan de ministers van Defensie en Justitie gevraagd of het waar is wat er gezegd wordt door de Bond van Mobilisatie Invaliden en de stichting „De Nederlands? Soldaat” in een brief aan de Tweede Kamer n.l.: „Vele verzoeken om pensioen worden afgedaan, met de termen: is niet gebleken, constitutionele predispositie, endo-geen, aangeboren karakterstructuur, niet aannemelijk”, terwijl in ettelijke gevallen de gedingstukken in pensioenprocedures door het Ministerie van Defensie niet of onvolledig worden overgelegd en de rechter het kennelijk niet nodig acht, deze stukken op te vragen?” Willen de ministers als het citaat juist is verbetering in de situatie brengen? De heer Geelkerken heeft met anderen gevraagd of de regering wil bevorderen dat de regeling van de positie van ambtenaren bij internationale organisaties met spoed tot stand komt.

POSTORDERS

Mej. Van Leeuwen en de heer Schakel hebben aan de minister van C.R.M. en de staatssecretaris van Ec. zaken gevraagd:

Acht de Minister het exploiteren van een postorderbedrijf niet ver uitgaan boven de normale verenigingsactiviteiten van een omroepvereniging?

Is de Staatssecretaris niet van mening, dat hier sprake is van een zodanige verstoring van het ordelijk economisch verkeer, dat hierdoor op bedenkelijke wijze schade wordt toegebracht aan de normale distributiekanaalen?

Zo ja, welke maatregelen zijn de bewindslieden dan voornemens te nemen?

Toelichting

Zie het artikel in de „Christelijke Kruidenier” van 23 oktober jl., waarin stelling wordt genomen tegen het ten verkoop aanbieden van tal van artikelen door de V.A.R.A. in haar omroepblad. De heer Schakel heeft aan de ministers van C.R.M. en Verkeer en Waterstaat gevraagd of zij de in de pers weergegeven opvatting delen van de gemeenteraad van Melick-Herkenbosch dat voor de uitzending van een lokaal televisieprogramma geen zendvergunning nodig is?

De heer Walburg heeft de minister van Defensie nadere inlichtingen gevraagd over het ongeluk op de torpedobootjager Friesland.

Het zelfde Kamerlid vroeg aan de ministers van Verkeer en Waterstaat en Justitie of er naast de fotocontrole voldoende wordt gecontroleerd of de motorrijtuigenbelasting wordt betaald?

Samen met de heer Van Dam vroeg de heer Walburg aan de minister-president of hij de juiste toedracht met betrekking tot het onlangs aan het licht gebrachte wapentransport op Schiphol bekend wil maken.

GEWETEN

De confessionele partijen zijn niet bereid geweest een regeerakkoord te sluiten zonder een duidelijke afspraak over de abortus-wetgeving. Met name de VVD heeft hier een prijs voor de samenwerking moeten betalen.

Bij de algemene politieke beschouwingen heeft PPR-spreker De Gaay Fortman daar de confessionele partijen een ernstig verwijt van gemaakt. Dit is een zaak, zo meende hij, waarin ieder naar eigen inzicht behoort te kunnen beslissen. De confessionelen passen gewetensdwang toe op de VVD. Hijzelf had nog geen standpunt, zo zei hij, hij was er nog mee bezig maar hij zou er 'in ieder geval naar geweten over denken, praten en stemmen'. A.R.P. fractievoorzitter Aantjes kwam hem te hulp; U hebt wel een standpunt; in het gezamenlijk regeringsprogramma van het schaduwkabinet staat over de abortus namelijk 'dat de strafbaarheid behoort te worden

opgeheven en dat dezelfde regels en waarborgen in acht behoren te worden genomen als bij iedere andere medische ingreep'; met dat program zou u zijn gaan regeren als het schaduwkabinet waarin u zitting had de meerderheid had gehaald.

De Gaay Fortman antwoordde dat dit geen beletsel zou zijn geweest omdat men hem desondanks zou hebben vrijgelaten anders te stemmen. Om des gewetens wille namelijk.

Waarop Aantjes repliceerde dat het overtuigender zou zijn geweest indien hij om des gewetens wille niet bereid geweest was in een kabinet met zulk een program zitting te nemen. Zóver ging de gewetensnood nu ook weer niet, laat staan dat men daarvan de kiezers vooraf in kennis had gesteld.

Maar van zulk een debat zoekt men de weergave in de kranten van de volgende dag of in de samenvatting voor de televisie natuurlijk tevergeefs!

VRIJE MENINGSUITING

Onder de vele moties, die tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen werden ingediend, bevond er zich ook een van de communistische fractie over de straf, opgelegd aan twee militairen in verband met een artikel in 'Alarm'. In de motie (die uitsluitend was ondertekend door de leden van de CPN-fractie) werd de regering gevraagd stappen te ondernemen om deze straffen ongedaan te maken omdat een zodanige strafoplegging 'strijdig is met de vrijheid van meningsuiting'.

De regeringspartijen hielden zich aan de regel dat de Kamer zich onthoudt van uitspraken over zaken die nog 'sub judice' zijn (de betrokken militairen waren tegen de uitspraak in beroep gegaan). Bovendien echter voelden zij er niets voor achter uitgerekend de communisten aan te lopen als de kampioenen van de vrije meningsuiting!

De CPN-motie werd wel verworpen,

maar kreeg toch de steun van de fracties van PSP, PvdA, D'66 en PRR! Van die fracties sprak alleen het politieke geweten van Den Uyl hoorbaar ('Hoewel wij de communistische fractie niet de eerstgeroepene vinden om op te komen voor de vrijheid van meningsuiting. . .').

Het merkwaardigst was de motivering van de PRR-woordvoerder De Gaay Fortman In één adem verwierp hij de CPN-motie over verlagening van de defensielasten, omdat hij niet vereenzelvigd wilde worden met de conceptie, van waaruit de CPN een dergelijk vraagstuk benadert, en verklaarde hij voor de CPN-motie over de vrije meningsuiting te zullen stemmen vanwege de beginselen van de Nederlandse rechtsorde!

Ontwapenend naief? Wij menen van wel. Maar daarom nog niet ongevaarlijk naief.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelderde Boer, mej. J. van Leeuwen, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuyperstr. 3, s-Gravenhage.
tel. (070) 183960, giro 89673

Abonnementsprijs:
f 8,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage

Studentenabonnement
f 8,- per jr. Losse verkoop f 0,30

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.
Uw apotheker of drogist heeft het.

N.V. Rederijen N. Parlevliet Jr. Haringhandel

IMPORT - EXPORT
KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 13444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

◆◆ STRANDEN NOG GEEN SCHIPBREUK

Stranden nog geen schipbreuk
Het stranden van het loonoverleg op 1 november j.l. heeft allerwege grote teleurstelling gewekt. Dat is begrijpelijk na de rooskleurige verwachtingen over een daadwerkelijk medewerking aan de inflatiebestrijding ook vanuit de sfeer vanuit het bedrijfsleven. Vooruitlopend op die medewerking was er een sfeer ontstaan, waarin van alle kanten bereidverklaringen kwamen om een steentje bij te dragen. Wie enige ervaring met loonoverleg

heeft weet, dat stranden nog geen schipbreuk behoeft in te houden. De kans, dat navigators binnen de kring van het loonoverleg of daarbuiten het schip weer aan 't varen krijgen, is zeker nog niet uitgesloten. Het grote nationale belang, dat met een zinnige ontwikkeling van lonen en prijzen in 1972 is gemoed, zal daarbij de energie moeten verschaffen. Het zou onverantwoord zijn te wachten tot het vaartuig los komt door een verdergaande inflatievloed.

◆◆ AF

De staatsrechtelijke positie van het Koninklijk Huis maakt het onvermijdelijk, dat de regering zich verantwoordt over een betreurenswaardige uitlating, als deze week door prins Bernhard in een dagbladinterview werd gedaan. De voorzitters der 7 grootste Kamer-

fracties hebben door hun vragen — in volgorde van grootte der fracties ondertekend — de regering daartoe de gelegenheid gegeven. De minister-president heeft snel en duidelijk op deze vragen geantwoord. Daarmee is de zaak de wereld uit.

◆◆ ENGELAND IN DE E.E.G.

Het Engelse Lagerhuis heeft een historische beslissing genomen door het wetsvoorstel goed te keuren toe te treden tot de EEG.

Dat is van groot belang voor Engeland zelf, maar niet minder voor de huidige EEG-landen.

Engeland verwacht van de EEG herstel van zijn economische kracht en een breder kader voor het uitoefenen van

zijn politieke invloed. De EEG verwacht van de uitbreiding van zijn ledental eveneens economische voordelen, maar tevens een versterking van de democratie binnen de Gemeenschap. Dat laatste vooral spreekt ons aan.

De democratische instelling van Engeland en de mondiale oriëntatie van zijn politiek, vormen een verrijking van de EEG.

◆◆ HERINNERING

Onlangs verklaringen van de toenmalige partijvoorzitter Jurgens en de toenmalige fractievoorzitter Aarden, dat de PPR beter zou kunnen worden opgeheven als zij bij de verkiezingen niet minstens 5 zetels zou behalen, heeft het partijcongres nu toch tot een zelfstandig voortbestaan besloten, niet alleen

voor de lopende parlementaire periode, maar eventueel (namelijk als de 'Progressieve Volkspartij' niet tot stand komt) ook daarna.

De PPR is een der partijen die anderen gaarne verwijt voor en na de verkiezingen niet dezelfde taal te spreken!

◆◆ HOBBYISTEN

De PPR is tot de konklusie gekomen, dat een tweemansfractie niet in staat is volwaardig aan het parlementaire werk deel te nemen. Zij heeft daarom besloten zich in het parlement tot enkele terreinen te beperken en daarvoor uitgekozen de ontwikkelingshulp, orde en veiligheid, onderwijs en vorming, en het leefmilieu.

Een aantrekkelijke manier om aan politiek te doen. Men schuift het grootste deel van het program, waarmee men de verkiezingen is ingegaan, opzij en maakt na de verkiezingen naar eigen voorkeur een keuze.

Overigens heeft de PPR natuurlijk wel gelijk, dat een tweemansfractie niet in staat is volwaardig aan het parlementaire werk deel te nemen. Dat is geen nieuws. Andere partijen leveren daarvan al jarenlang wekelijks het bewijs.

Het PRR-besluit levert echter wel een argument op voor een kiesdrempel. Er is een minimum aantal zetels nodig om met een volledig program te kunnen werken. Onder dat minimum worden alleen hobbyisten gekozen. En daarvoor dienen verkiezingen in een parlementaire democratie niet.

◆◆ SELECTIEF AUTOGEBRUIK

Ook minister Drees sprak zich onlangs uit voor het selectief gebruiken van de auto, en hij is met deze uitspraak werkelijk niet de eerste mens, die hierdoor de aandacht nog weer eens vestigt op de afschuwelijke problemen, die als we ze niet bijtijds onderkennen, tot rampen dreigen uit te groeien.

De auto is hard op weg bezit van ons te nemen, steeds meer ruimte heeft ze nodig, in de mooiste streken van ons land wordt 't mes gezet omdat er wegen moeten komen. De binnensteden zijn behalve overvol, ook angstaanjagende lawaaiholen geworden.

Iedere week weeraan worden gemiddeld 60 (ja zestig) gezinnen kapotgeslagen door de ramp, die verkeersongeval heet.

Per jaar voltrekt zich in ons land een calamiteit die wat mensenlevens betreft, tweemaal zo groot is als de watersnoodramp in 1953, toch wakte dat ongeluk oneindig veel meer beroering en zette het enorm veel meer mensen aan het denken en aan het werk als de catastrofe die zich nu aan het voltrekken is.

Hier en daar begint langzaam het besef te groeien dat we zo niet verder kunnen

gaan en willen er niet nog ergere dingen gebeuren, we zullen moeten ingrijpen.

Eén van de eerste aanzetten om misschien tot een oplossing te komen kan zijn het selectief autogebruik: mensen voor wie het niet echt dringend noodzakelijk is, zouden niet als vanzelfsprekend hun auto moeten pakken om naar hun bestemming te komen.

Aan het openbaar vervoer kan veel verbeterd worden, maar het is nu ook weer niet zó slecht als men pleegt te denken, te zeggen en te schrijven. Selectief autogebruik vraagt een mentaliteitsverandering van ons, een bewust afvragen wat we aan het doen zijn, wanneer we, als vanzelfsprekend misschien, het contactsleuteltje omdraaien. Wellicht zou het gemakkelijker zijn als de overheid, richtlijnen of misschien zelfs verboden zou geven wanneer men wél en wanneer niet van particulier vervoer gebruik zou mogen maken, nu ze dat (nog) niet doet, nu alle verantwoordelijkheid bij ons zelf ligt, zullen we zelf onze voorbeelden moeten bedenken.

Misschien is een bezoek aan de partijraad te Zwolle op 13 november wel zo'n voorbeeld.

KIEZERS GESPREKSGROEPEN LEDEN

Een partij bestaat uit pratende mensen. Veel pratende of weinig pratende; hoe dan ook, een zwijgende partij is geen partij.

Leden zijn bevoorrecht boven kiezers-niet-leden. Leden bepalen door wat zij denken en zeggen en beslissen wat de partij denkt en zegt en beslist.

Een duidelijk voorbeeld: in de partij wordt in deze maanden gestimuleerd de vorming van gespreksgroepen over „voogdij en adoptie”, over „milieubeheer” en over „een algemene (christelijke) volkspartij?”.

Wij staan op het standpunt, dat de plaatselijke afdelingen, de kiesverenigingen, bij de vorming van een gespreksgroep niet alleen aan de leden moeten vragen mee te praten, maar ook aan kiezers, die (nog) geen lid zijn. De onderwerpen zijn belangrijk voor alle burgers, niet alleen voor hen, die al lid zijn.

Niettemin zullen in de praktijk als regel veel meer leden dan niet-leden bij zo'n gespreksgroep betrokken zijn. Dat gaat een beetje automatisch zo. Het plaatselijk bestuur kent de leden beter en weet de leden gemakkelijk te bereiken. Overigens is het de moeite waard om bij gespreksgroepen niet-leden te betrekken. Eerst is er dan de uitnodiging tot meedenken en meepraten; daarna — en je hebt dan inmiddels wat nader met elkaar kennis gemaakt — kan altijd nog de uitnodiging, de vraag om lid te worden volgen. Een heel prettige en goede mogelijkheid om nieuwe leden te werven.

Hier en daar wordt deze methode reeds met een wederzijds op prijs stellen ervan gehanteerd. Maar, kiezers die een keer aan een gespreksgroep deelnemen, hebben daarmee nu niet zóveel inspraak en medezeggenschap.

Neem als voorbeeld het onderwerp „een algemene (christelijke) volkspartij?”. Een kiezer-(nog)-niet-lid heeft op de A.R.P. zijn stem uitgebracht, heeft bewust een christelijke volkspartij gekozen. Hij neemt vervolgens (toevallig) een keer deel aan de discussie in een gespreksgroep van de A.R.P. en vermeldt op de vragenlijst zijn opvattingen. Punt, afgelopen. Een „eenmalige” zaak.

Maar een lid van de partij kan als zodanig voortdurend met het vraagstuk bezig zijn. De inbreng van een partijlid kan veel duidelijker en veel meer rendement opbrengen. Hij kan op het vraagstuk blijven voortborduren, opmerkingen blijven maken, mee blijven denken en praten en ook meebeslissen welke kant het moet opgaan via vergaderingen ook van de plaatselijke afdeling en andere partijorganen. Een partijlid is veel duidelijker en dichter betrokken bij de zaken van de partij, dan de kiezer van die partij, ook de meelevende kiezer, die geen lid is. Als partijlid heeft een kiezer bovendien meer mogelijkheid tot informatie, niet alleen via bijeenkomsten, maar ook via het ledencontactorgaan „A.R. Post”. Een kiezer van de A.R.P. interesseert zich kennelijk voor onze partij, ook al is hij er geen lid van. Hij heeft voor die partij gekozen. Maar verder heeft hij — door er geen lid van te zijn — geen enkele vat op die partij: ... tot over vier jaar wanneer er weer verkiezingen zijn.

En dit kan ook voor die kiezer — dus afgezien van onze partij — eigenlijk allesbehalve bevredigend zijn. Natuurlijk, er zijn kiezers, die zeggen: wij willen ook niet meer; een keer in

de zoveel jaar kiezer zijn, dat is voor ons voldoende. Dit mag met recht toch betwijfeld worden. Want, natuurlijk, je kunt als kiezer andere interesse hebben dan meedenken, -praten, -beslissen over politieke zaken.

Maar toch heb je als bewuste kiezer je opvattingen, die je toch tot uitdrukking brengt wanneer je moet kiezen. Als kiezer kies je bij verkiezingen — in dit geval — de A.R.P. Je geeft die partij daarbij je feitelijke en je morele steun: o.k. die kant moet het op! Dat vind je kennelijk wel de moeite waard. Terecht. Maar laat je je opvattingen dan vervolgens pas weer opnieuw blijken over een paar jaar, bij de volgende verkiezingen?

Ook wanneer je dan als kiezer andere dingen voorrang wenst te geven boven meedenken, meepraten, meebeslissen en helemaal boven meedoen in „de politiek”, wil je dan intussen niet je morele steun en je feitelijke steun wat meer blijvend geven door je lid-zijn van de partij van je keuze.

En je lid-zijn betekent je morele en feitelijke en financiële steun aan de partij van je keuze, die — ook in de periode tussen verkiezingen in — moet kunnen werken. En dat is nu eenmaal onmogelijk zonder die steun. Deze zienswijze komt ook in ons land nog zeer onvoldoende voor het voetlicht. Daarom schrijven wij dit nog eens met grote klem in ons partijweekblad.

En wij hopen, dat u als lezer daarvan, als één van de rond 80.000 A.R.P.-leden, dit ook wilt doorgeven aan één (of wellicht meer) van de overigen van de rond 550.000 kiezers (meer dan een half miljoen), die in april j.l. de A.R.P. als hun partij kozen, maar er nog geen lid van zijn.

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

Anjerstekken - Fresiaknollen

WIN EEN LID ERBIJ VOOR UW PARTIJ

BEGROTING LANDBOUW EN VISSERIJ IN TWEEDE KAMER

Het komt maar zelden voor, dat „Landbouw en Visserij” vooraan staat in de rij der te behandelen begrotingshoofdstukken.

Veelal behoort „Landbouw en Visserij” tot de hekkensluiters en veel boeren, tuinders en vissers zien dat als symbolisch voor hun plaats in de samenleving. Nu de volgorde is omgedraaid zal dat hun sombere visie niet meteen doen veranderen, maar wellicht zien enkelen daarin toch een symbool voor de grotere aandacht die de huidige regering besteedt aan de positie van de kleine zelfstandige ondernemers.

ALGEMEEN REGERINGSBELEID

Het anti-inflatiebeleid dat de regering zich voorneemt te voeren, is voor deze groep van de grootste betekenis. Het haasjevoer van lonen en prijzen — waarbij de opbrengstprijzen van landbouwproducten op geen stukken na konden meekomen — heeft de inkomens van boeren en tuinders de laatste jaren sterk doen achterblijven.

De aankondiging van een begin van uitvoering van de voorstellen van de commissie-Van Soest toont aan dat de regering oog heeft voor de ongelijke fiscale behandeling van kleine zelfstandigen ten opzichte van loontrekken.

De volksverzekering voor arbeidsongeschiktheid komt tegemoet aan de zwakke sociale positie van de zelfstandige ondernemer bij langdurige ziekte en invaliditeit.

Naast deze algemene maatregelen is echter ook een specifiek op landbouw en visserij gericht beleid nodig. Voor wat betreft de landbouw gaat het daarbij om een aantal hoofdpunten.

PRIJSBELEID

Het prijsbeleid zal enige compensatie moeten bieden voor de kostenstijging tengevolge van de inflatie. Drs. De Koning, die voor de A.R.P. het woord voerde bij deze begroting, zei daarvan het volgende:

‘Ik ben het eens met de benadering van de minister dat monetaire complicaties en inflatoire kostenontwikkelingen niet op de rug van de landbouw moeten worden gelegd. Dat laatste is overigens in de afgelopen jaren wel gebeurd. Mijn voorganger op deze plaats, de heer Zijlstra, heeft jaar en dag gewezen op het feit, dat inflatie de zwaarste lasten op de zwakste schouders legt, namelijk op de schouders van hen die deze lasten niet verder kunnen doorschuiven. Door de marktsituatie en toch ook door de geringe besluitvaardigheid van de EEG-ministerraad heeft het prijsbeleid voor die inflatoire druk de laatste jaren geen noemenswaardige compensatie geboden. De marktsituatie is nu sterk verbeterd, met name in de zuivel. Het is zeer te wensen, dat ook de besluitvaardigheid van de EEG-ministerraad nu verbetert, want de inflatie is nog geenszins tot staan gebracht. Nu heb ik begrip voor het dilemma, waarin de ministerraad verkeert, als enerzijds snel nieuwe prijzen voor 1972-1973 moeten worden vastgesteld en anderzijds geen zekerheid bestaat omtrent toekomstige muntverhoudingen. Daarom zal ik vandaag ook niet aandringen op uitspraken over concrete prijsverhogingen, maar ik wil er wel op wijzen dat er een limiet is aan de mogelijkheden tot uitstel van een beslissing. Als niet zo omstreeks januari 1972 althans tussen de EEG-landen onderling vaste pariteiten zijn hersteld, dan zal naar mijn mening toch

de knoop moeten worden doorgehakt, hoe onaangenaam een prijsverhoging, voorafgaande aan een eventuele revaluatie ook mag zijn.

Ik meen wel dat de ministerraad zich thans reeds zonder bezwaar zou kunnen uitspreken over dit systeem van prijswijziging, zoals het door de EEG-commissie is voorgesteld.

In het programma van de Antirevolutionaire Partij wordt bij het hoofdstuk Landbouw gepleit voor ‘een markt- en prijsbeleid, dat gericht is op het handhaven van de rentabiliteit van levensvatbare bedrijven en dat een evenwicht nastreeft tussen vraag en aanbod van agrarische producten’. Nu lijkt het mijn fractie dat dit programmapunt in grote mate overeenkomt met het uitgangspunt dat de Commissie voor haar prijsbeleid wil stellen, een prijsbeleid dat, voor zover nodig, rekening houdend met de marktsituatie, erop gericht moet zijn, goed opgezette en goed geleide landbouwbedrijven een inkomen te laten opbrengen, dat vergelijkbaar is met inkomens die in andere sectoren van de samenleving worden verdiend.

De methode die de Commissie daartoe aangeeft: het volgens een bepaalde formule doorberekenen in de prijzen van de inkomensontwikkeling en de kostenontwikkeling, onder aftrek van de produktiviteitsstijging lijkt daarvoor een bruikbaar uitgangspunt te beiden. Wij zijn van mening dat deze methode in beginsel de landbouw op een billijke wijze laat delen in de welvaartsontwikkeling, zonder de consument te zwaar te belasten en zonder de ontwikkeling in de landbouw af te remmen. Daarnaast vinden wij het een voordeel, dat op deze wijze de beslissingen meer worden geobjectiveerd en daardoor een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van de spanningen in de landbouw.

Ik zou het op prijs stellen, wanneer de minister zo duidelijk mogelijk wilde aangeven hoe hij tegenover dit voorstel van de EEG-commissie staat’.

RUILVERKAVELINGEN

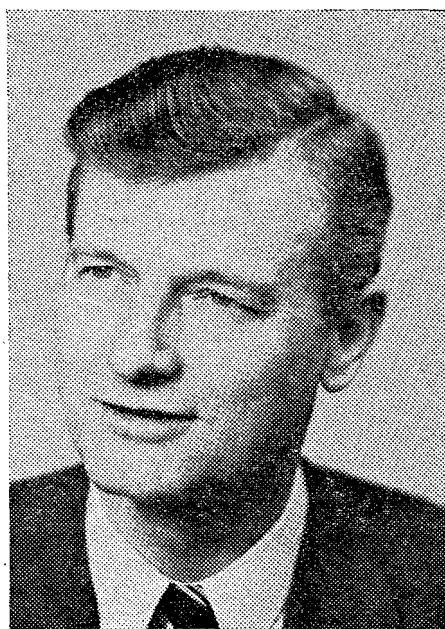
Vooruitlopend op het nader beraad ten aanzien van het ruilverkavelingsbeleid werd vrijwel algemeen een verbreding daarvan tot een ‘landinrichtingsbeleid’ toegejuicht. Onzerzijds, voegde de heer De Koning daaraan toe:

‘Ik wil overigens wel aantekenen — evenals de heer Tolman dat heeft gedaan — dat een verdergaande verbreding van de doelstellingen van de landinrichting niet ten koste mag gaan van de structuurverbetering in de landbouw. Een achterwege laten daarvan komt op den duur noch de landbouw, noch het landschap ten goede’.

GRONDBANK

De ‘grondbank’ wil boeren, die financieel niet in staat zijn grond te kopen en niet in de gelegenheid zijn grond te pachten, een mogelijkheid bieden toch een bedrijf over te nemen of te vergroten. Het heeft de georganiseerde landbouw de afgelopen jaren heel wat moeite gekost de overheid ertoe te bewegen om in onderling overleg daarvoor een plan uit te werken. Uiteindelijk is dat toch gelukt, zij het dat hoge eisen worden gesteld aan de bedrijven die voor deze nieuwe financieringsvorm in aanmerking komen en dat de voorwaarden vrij zwaar zijn. De boeren zullen echt niet te hoop lopen bij de grondbank!

Daarom was er ook geen aanleiding voor de minister zich zo voorzichtig op te stellen, dat hij alleen enkele ruilverkavelingsgebieden in het Noorden voor een proefneming in aanmerking wilde laten komen. Na veel aandrang van alle zijden heeft de minister schoorvoetend

Drs. J. de Koning

toegezegd buiten ruilverkavelingen bepaalde voorstellen ook nog wel in overweging te willen nemen.

Nog veel minder aanleiding was er echter voor de oppositie om voor te stellen 20 miljoen gulden van de ruilverkavelingen af te halen om de helft daarvan aan C.R.M. ten goede te laten komen en met de andere helft de financiën van de Grondbank te versterken. Terecht mag men hierin meer aversie tegen de ruilverkaveling dan zorg voor de Grondbank zien. De daarop betrekking hebbende motie van de oppositie zal overigens wel worden verworpen. In navolging overigens van andere oppositionele voorstellen in voorgaande jaren, die telkens beoogden de gelden voor de ruilverkavelingen te verminderen.

FINANCIERING STRUCTURBELEID

Onderzijds is de zorg onder woorden gebracht over de toereikendheid van de financiële middelen die ter beschikking staan om landbouw en tuinbouw te moderniseren. Voor de ruilverkaveling zijn de middelen vrijwel gelijk gebleven in afwachting van nader beraad over het beleid. In feite betekent dat een vermindering van de uitvoeringscapaciteit.

De Stichting Beheer Landbouwgronden en het Ontwikkelings- en Saneringsfonds krijgen slechts weinig meer geld. De heer De Koning zei hiervan:

‘Het is duidelijk dat de taken van de S.B.L. zich in snel tempo uitbreiden. Dit vind ik ook juist. Zonder ook maar enig dogma ten aanzien van de grondeigendom aan te hangen, is het duidelijk dat de rijksoverheid ten behoeve van de agrarische structuurverbetering, recreatie en aankoop natuurgebieden over steeds meer grond dient te beschikken. Dan moeten echter ook de noodzakelijke middelen daarvoor ter tafel komen. Die middelen zie ik in de huidige begroting niet.

Een soortgelijke zorg heb ik ook over de financiering van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds. Dit jaar komen er waarschijnlijk meer dan 5000 saneringsaanvragen. Op zichzelf is dit een uitstekend resultaat van de gewijzigde regeling, maar de hectaretoeslag en de uitkering op grond van de bedrijfsomvang drukken goeddeels op de rekening 1972. Ik zou de minister willen vragen, of hij kan aangeven hoeveel geld dan nog overblijft voor de bedrijfsontwikkeling’.

In zijn antwoord toonde de minister zich optimistisch voor wat betreft de middelen om de Grondbank te laten

werken en een actief ontwikkelingsbeleid te voeren. Ten aanzien van de ruilverkavelingen moest hij echter toegeven dat de middelen onvoldoende waren om de ruilverkavelingen, waarvan de voorbereiding was afgerond, ook terstond in uitvoering te brengen.

TUINBOUW

Onzerzijds werd aangedrongen op een voortzetting van de ondersteuning van levensvatbare fruitteeltbedrijven. De minister wilde de ontwikkeling van de markt nog eens aanzien, maar zegde wel toe de kwijtscheldingsregeling voor eerder verleende kredieten ook in het komende jaar te handhaven.

Aan verdere stimulansen voor de omschakeling door tuinders op aardgas had de bewindsman nog weinig behoefte. De heer De Koning zag — o.a. in verband met de milieuhygiëne — die behoefte wel en hij gaf in overweging bij omschakeling rente-subsidie toe te kennen dan wel een vaste aardgasprijs over een langere periode in het vooruitzicht te stellen.

Hij zag eveneens een leidende taak voor de overheid bij het bestrijden van ‘dumping’ van tomaten uit Oostblokken op de Duitse markt. De minister zag wel een taak, maar wilde de leiding bij het bedrijfsleven laten. Naar onze mening een miskennis van de positie van de Staatshandelsorganisaties in communistische landen.

PERSPECTIEF

Het is van groot belang dat op korte termijn in het prijsbeleid en het structuurbeleid gepoogd wordt de rentabiliteit van de landbouwbedrijven te verbeteren en de modernisering te bevorderen. Op langere termijn is er echter meer in het geding, namelijk de positie van het gezinsbedrijf, dat kenmerkend is voor de structuur van land- en tuinbouw. De heer De Koning zei hiervan:

‘Ik meen dat alle structuurfactoren in feite herleid kunnen worden tot een hoofdprobleem, namelijk het probleem hoe men landbouw moet bedrijven in een hoog geïndustrialiseerde samenleving. Ik meen dat deze probleemstelling nog onvoldoende door boeren en tuinders zelf is verwerkt en wellicht ook onvoldoende in het landbouwbeleid. De landbouw draagt nu eenmaal in zijn structuur en in zijn mentaliteit nog heel sterk het karakter van de statische maatschappij, waaruit hij is voortgekomen en is vaak nog te weinig ingesteld op een dynamische industriële maatschappij, waarvan economische groei, industriële techniek en schaalvergroting de slagwoorden zijn.

Misschien kan de minister in zijn volgende memorie van toelichting daaraan een beschouwing wijden, die dan zal moeten uitlopen in kwantitatieve prognoses ten aanzien van kernpunten, zoals de bedrijfsomvang, de financieringsbehoefte en de bedrijfsverdracht. Dit zijn kernpunten die even zovele knelpunten lijken te worden in de verdere ontwikkelingen.

Een goede ondernemer kan technisch en economisch nog vaak aardig meekomen, maar hij dreigt zijn nek te breken over eisen, die de economische groei stelt aan zijn financieringscapaciteit en aan de mogelijkheid, bij bedrijfsverdracht de continuïteit van zijn bedrijf te verzekeren.

Een concreter toekomstbeeld, dat uit zou gaan van drie of vier procent economische groei per jaar en dat toegepast zou worden op individuele ondernemingen, zou zowel de ondernemers als de overheid kunnen stimuleren, nieuwe vormen te vinden, waarin knelpunten kunnen worden ondervangen om te komen tot een nog meer anticiperend beleid.

Nu draven de ondernemers vaak met de tong op de schoenen achter de ontwikkeling aan. Men krijgt van het beleid van landbouwbedrijfsleven en overheid soms niet een veel gunstiger indruk’.

De minister zegde toe bij de volgende begroting op die vragen te zullen ingaan. Dat kan een interessante beschouwing worden. In feite gaat het dan namelijk om de visie van de regering op de toekomst van het midden- en kleinbedrijf.

Uit een oogpunt van antirevolutionaire politiek is dat een gewichtige zaak! Voor de mensen die daarin werken en leven, maar ook voor de hele samenleving, waarin dat midden- en kleinbedrijf sociaal-economisch, cultureel en politiek een heel bijzondere rol speelt.

MR. AANTJES BIJ BEGROTING VOLKSHUISVESTING

VOLKSHUISVESTING MEER DAN WONINGPRODUCTIE

Op 7 en 8 oktober stuurden alle fracties hun woningbouw- en ruimtelijke ordeningsspecialisten het parlementaire veld in voor een eerste ontmoeting met de nieuwe bouwminister, drs. B. J. Udink.

'Een openbare bouwvergadering' noemde de KVP'er Cornelissen het, 'om na te gaan of de door ons aangetrokken uitvoerders voldoende voortgang maken met de uitvoering van het in het regeerakkoord neergelegde bouwplan'. Het werd veel meer dan een bouwvergadering. 'Immers, aldus mr. Aantjes, 'volkshuisvestingsbeleid omvat veel meer dan woningbouwproductie. Denk maar aan doorstromingsbevordering, woning- en woonwijkverbetering, huur- en subsidiebeleid. Al deze aspecten van het volkshuisvestingsbeleid dienen primair op de centrale doelstelling te worden afgestemd. En die centrale doelstelling is de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor diegenen, die daartoe uit eigen kracht niet in staat zijn'.

Twee dagen achtereen discussieerde het parlement over de begroting-Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening. Het werd inderdaad veel meer dan een openbare bouwvergadering. Enkele hoofdpunten uit het volkshuisvestingsdebat worden in dit verslag weergegeven.

HOMMAGE AAN SCHUT

Diverse sprekers, ook van oppositionele zijde (D'66'er Nypels), brachten op basis van de meest recente woningbouwcijfers hulde aan ex-minister Schut. Het jaar 1971 zal een nieuw record vestigen in de woningbouwproductie van Nederland: de 130.000 zal worden gehaald. Uiteraard mag dit record niet uitsluitend op naam van de overheid worden geboekt, maar los daarvan staat het evenmin.

Jammer was het, dat geen der PvdA-sprekers dit opmerkelijke feit in zijn beschouwingen betrok. Gedurende 4 jaar heeft de PvdA, vooral bij monde van de heer v. d. Doel, beweerd dat het helemaal de verkeerde kant op ging met de omvang van de woningbouw. Nu de feitelijke ontwikkeling deze bewering zó logenstrafte, zou het tenminste een zaak van parlementaire sportiviteit zijn geweest, wanneer dit ruiterslijk zou zijn erkend. Maar ondanks een uitdagende oproep daartoe van de heer Aantjes, bleef de PvdA op dit punt zich in stilzwijgen hullen.

UITGIFTE

Over het aantal gereedkomende woningen in 1971 kan men dus tevreden zijn. Dat is echter niet het geval ten aanzien van de uitgifte van vergunningen voor woningbouw gedurende de laatste maanden. Verscheidene sprekers attendeerden erop, dat de uitgifte van het woningbouwcontingent-1971 enigszins stagneert. Als mogelijke oorzaken daarvan werden o.m. genoemd het onvoldoende aantal panklare plannen, de tijdrovendheid van de voorbereidingsprocedures, het gebrek aan bouwrijpe grond en het hanteren van een onhaalbaar lage toetsingsprijs voor de woningwetbouw ten departemente.

In zijn beantwoording beaamde minister Udink dat de uitgifte van bouwvergunningen de laatste tijd enigszins te wensen overlaat. Door middel van het bevorderen van regionale meerjaren-programmering, industrialisatie van de bouwstandaardisatie van kleine bouwonderdelen en opvoering van de (thans dalende) complexgrootte zal hij trachten de oorzaken van de stagnatie weg te nemen. Geheel in de lijn van de algemene aanpak van het kabinet-Bies-

POLITIEK

Vier jaar lang heeft de PvdA geen goed woord overgehouden voor het woningbouwbeleid van minister Schut. De goede uitkomsten van de eerste twee jaar waren, aldus de oppositie, uitsluitend nog te danken aan Bogaers. De tegenvallers van de latere jaren waren uitsluitend aan Schut te wijten. In de periode van 1 oktober 1970 tot 1 oktober 1971 blijken er echter ruim 129.500 woningen te zijn gebouwd. Het zit er in, dat in 1971 de 130.000 wordt gehaald, een ongekend rekord. Fractievoorzitter Aantjes nam zelf ook ditmaal de begroting van volkshuisvesting voor zijn rekening en daagde de oppositie uit nu ook aan oud-minister Schut de eer

te geven die hem volgens haar eigen zienswijze toekomt. De PvdA-fractie hoorde het aan, maar reageerde niet. Bij de replieken heeft Aantjes de oppositie nogmaals op de konsekwentie van haar eigen visie gedrukt. Maar weer liet de hele PvdA-fractie zijn felle fillippica zonder enig weerwoord — wat zou dat ook hebben moeten zijn? — over zich heen gaan. Alleen Nypels van D'66 distancieerde zich met zoveel woorden van deze houding. De konklusie van Aantjes was hard maar reëel: 'Je kunt aan politiek doen om de woningnood te bestrijden; je kunt ook alleen maar aan politiek doen'.

heuvel bepleitte de bouwminister nauwere samenwerking tussen de bij de

Ir. W. F. Schut: Hulde

woningproductie betrokken bedrijven en instellingen, en sterkere coördinatie in regionaal verband. Bij dit laatste stelde hij als zijn persoonlijke mening vast, dat gewestvorming een belangrijke stimulans kan zijn voor meer regionale samenwerking.

DOORSTROMING

De doorstroming kan een belangrijke bijdrage leveren tot het opheffen van de huisvestingsproblemen van de laagst betaalde groeperingen in de samenleving. Bij het bevorderen van het doorstromingsproces is — aldus mr. Aantjes — veel afhankelijk van de medewerking van gemeenten en woningbouwcorporaties. Uit de bij de begroting verschaft cijfers blijkt een ontstellend en soms zelfs toenemend gebrek aan medewerking van deze instanties bij de doorstroming.

In zijn antwoord liet de minister uitkomen dat het doorstromingsproces inmiddels toch echt wel op gang gekomen is. Als illustratie daarvan vermeldde hij dat ruim 2/3 van de nieuwbouw betrokken wordt door mensen, die eerder al een ander huis hadden bewoond. Toch

was hij het met de sprekers eens dat doorstroming nog meer stimulansen verdient. Hij zegde graag toe plaatselijke acties mee te financieren met behulp van departementale gulden.

Een ander middel om de doorstroming te bevorderen is het heffen van een huurdersbijdrage van hen, die naar algemene maatstaf t.o.v. hun inkomenshoogte te goedkoop wonen. De bewindsvan deelde mee dat deze kwestie ten departemente ernstig wordt bestudeerd. Er zitten veel kanten aan deze zaak. Indien bevredigende oplossingen gevonden kunnen worden voor de diverse problemen die zich hierbij voordoen, toonde de minister zich graag bereid een nieuwe poging te doen om de huurbelasting in te voeren.

REHABILITATIE

Het streven om niet alleen door nieuwbouw, maar ook door het verbeteren van oude woningen en zelfs hele wijken de woonnood te lijf te gaan, is door het regeerakkoord nieuw leven ingeblazen. Diverse sprekers hadden daar waardevolle woorden voor over. De heer Aantjes prees bijvoorbeeld het initiatief van de Rotterdamse actiegroep 'het oude Westen', die zich beijvert voor de rehabilitatie van een gehele wijk. Uit deze en soortgelijke acties blijkt dat bij de bewoners van oudere wijken vaak een sterke wens leeft om in de eigen straat te blijven wonen. Het rehabilitatiebeleid speelt daar heel positief op in.

Diverse sprekers deden suggesties om de rehabilitatie effectiever te maken. De A.R.P.-woordvoerder drong erop aan de diverse geldende regelingen voor sanering, krotopruijing, stadsvernieuwing enz. samen te voegen in een overzichtelijke rehabilitatieregeling. Voorts bepleitte hij rehabilitatie van het particulier woningbezit, dat zich daartoe leent, in de vorm van een soort ruilverkaveling.

NOTA VOLKSHUISVESTINGSBELEID

Op deze en vele andere suggesties is minister Udink niet concreet ingegaan. Bij talloze zaken merkte hij op dat het departement in een studiefase verkeert en dat het resultaat daarvan moet worden afgewacht.

Dat kan de nieuwe bouwminister niet worden euvel geëld.

Volkshuisvesting is een complexe en gecompliceerde zaak, die men niet in drie maanden onder de knie kan hebben.

Vele malen verwees de heer Udink naar de beleidsnota over het volkshuisvestingsbeleid, die hij in het voorjaar van 1972 aan de Kamer hoopt aan te bieden. De verwachtingen t.a.v. de aangekondigde beleidsnota zijn door deze wijze van beantwoorden bijzonder hoog gespannen. Dat legt de heer Udink de verplichting op met een bijzonder sterk stuk te komen in het voorjaar.

HEEFT DE PENNINGMEESTER

VAN UW KIESVERENIGING

UW CONTRIBUTIE AL ONTVANGEN?

PROGRAMVERGELIJKING

SOCIALE VERZEKERINGEN

SOCIALE VERZEKERINGEN

PROGRAM 1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

SOCIALE VERZEKERINGEN

In de komende regeringsperiode zullen onze sociale verzekeringen verder uitgebouwd moeten worden. Gezien de grote problemen die om een oplossing vragen en waarvoor ook algemene middelen moeten worden aangewend, dient ervan te worden uitgegaan dat in principe de uitgavenstijgingen door premieverhoging en door verschuivingen binnen de sector van de sociale zekerheid moeten worden gedekt.

Tot de taak van het nieuwe kabinet wordt gerekend de voorbereiding van een algemene pensioenvoorziening, zodat in een volgende periode daarmee een aanvang kan worden gemaakt.

De optrekking van de AOW voor gehuwden tot het besteedbare netto-minimumloon-inkomen.

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

SOCIALE VERZEKERINGEN

Ter beperking van de aanmerkelijke stijging van de totale en gemiddelde premiedruk staan wij voor:

- een verdergaande afstemming van premiegrenzen en premiehoogte op de solidariteitsgedachte
- gerichte sociale maatregelen uit de algemene middelen indien tot een verhoging van het laagste tarief van de omzetsbelasting wordt besloten
- verschuivingen met name binnen de premielast t.b.v. nieuwe sociale voorzieningen.

Een eerste aanzet voor een meer definitieve oplossing van het pensioenvraagstuk op basis van een pensioenwet.

De AOW en AWW uitkeringen dienen geleidelijk tot het peil van het netto-minimumloon te worden opgetrokken het uiteindelijke doel is een welvaartsvast pensioen van 70 pct. van het laatst besteedbare voor-inkomen.

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

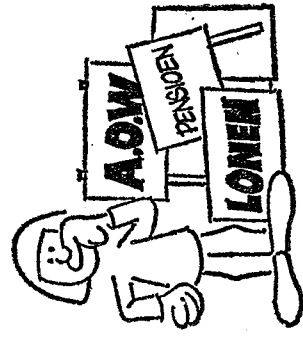
SOCIALE VERZEKERINGEN

Bij uitvoering van deze prioriteiten is een herziening van de premiedrukverdeling nodig, waarbij het draagkrachtbeginsel centraal staat.

Een eerste aanzet tot een definitieve oplossing van het pensioenvraagstuk met als einddoel welvaartsvast pensioen op basis van 70 pct. van het laatst genoten bruto-arbeidsinkomen.

Hierbij zal in de komende jaren een verdere realisering van de optrekking van de AOW/AAWW-pensioenen nodig zijn met als einddoel het niveau van het netto besteedbaar minimumloon.

70 pct. welvaartsvast pensioen binnen

SOCIALE VERZEKERINGEN

Geijke behandeling van de loontrekken-den en de zelfstandigen in de kinderbijslagvoorzieningen. Overweging van de financiering voor de kinderbijslagvoorzieningen uit de algemene middelen.

Wensen op langere termijn zijn o.a. in het kader van een doelmatige opzet is nadere bezinning nodig op het probleem van de samenloop van uitkeringen.

SOCIALE VERZEKERINGEN

Bevriezing en/of beëindiging van de kinderbijslag voor het eerste kind, mits de daarbij behorende compensaties voor de minst draagkrachtigen worden geboden.

Een verdergaande controle op het misbruik van sociale verzekeringen.

Doorlichting van de oorzaken van het toenemende ziekteverzuim.

SOCIALE VERZEKERINGEN

De kinderbijslag voor het eerste kind zal niet verder worden verhoogd die voor het tweede kind ook niet wanneer dit in het kader van de herwaardering onontkoombaar zou blijken. De mogelijkheid van afschaffing van de kinderbijslag voor het eerste kind met compenserende maatregelen voor de laagstbetaalden zal worden bestudeerd.

Verder, en niet in de laatste plaats, zal de sociale wetgeving nauwkeurig moeten worden getoetst aan het criterium dat sociale uitkeringen dienen te worden beperkt tot diegenen die hieraan objectief behoefte hebben (misbruik en cumulatie van uitkeringen)

In overleg met het bedrijfsleven zal moeten worden bekeken hoe het sterk toenemende ziekteverzuim zou kunnen worden geduuceerd.

Langs deze weg zal de stijging van de premiedruk in de komende periode moeten worden beperkt tot 50 pct. van

De toestandkoming van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid als bodemvoorziening, met name met het oog op zelfstandigen en vroeg-gehandicapten.

Het optrekken van de WAO-uitkeringen voor de zg. oud-invaliden en de aanpak van het probleem van het toenemende tekort in het invaliditeits- en ouderdomsfonds.

Daarnaast eisen de autonome stijgingen van onze sociale verzekeringen voor een gedeelte veroorzaakt door de vergrijzing en de stijging van de gezondheidskosten, op zichzelf al een sterke verhoging van de premies.

In dit licht bezien valt niet te ontkomen aan een herwaardering binnen de sector van de sociale verzekeringen.

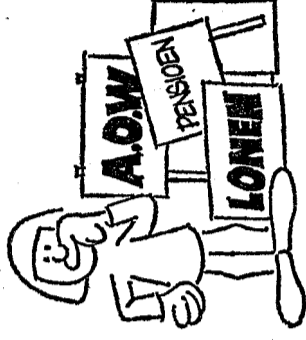
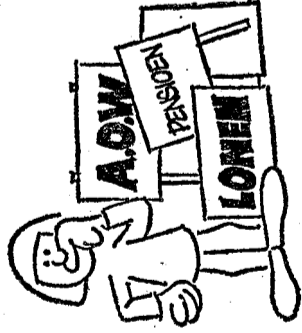
Derhalve zal het nieuwe kabinet een gedifferentieerd beperkt eigen risico in de ziekenfondsverzekering moeten introduceren.

De uitbreiding van de WAO tot een volksverzekering met een bodemvoorziening voor de zelfstandigen.

Het probleem van de oudere ongehuwde vrouwen en de oud-invaliden moet in het kader van de WAO een betere oplossing krijgen.

Uitbreiding van de WAO tot een volksverzekering met zo nodig voor de zelfstandigen een bodemvoorziening.

In het kader van de WAO moet tevens het probleem van de oudere ongehuwde vrouwen en van de oud-invaliden een meer bevredigende oplossing krijgen.

PROGRAMMA 1

REGERAKKHOORD
VIJF PARTIJEN

PROGRAMMA 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAMMA

PROGRAMMA 3

PROGRAMMA VAN AKTIE
A.R.P.

De extra lasten als gevolg van het opnemen van de van hun jeugd af gehandicapten dienen voor rekening van de algemene middelen te komen. Bij te hoge extra belasting van de zelfstandigen verdient invoering van deze W.A.O. in twee fasen de voorkeur.

Nadere studie van de problemen van de integratie kinderbijslag/kinderaftrek.

PROGRAMMA VERGERELIJKING

JUSTITIE IN DE TWEEDE KAMER

Het hoofdthema bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Justitie was dit jaar wel 'ontzag voor recht en wet'. Dit thema, door de verschillende woordvoerders op uiteenlopende wijze bespeeld, werd ontleend aan de toelichting van de minister op de begroting, waarin wordt gezegd, dat het ontzag voor recht en wet in onze dagen taant. Ook de passage, dat het departement openstaat voor kritiek op het huidige recht en zijn instellingen, mits deze met kennis van zaken wordt uitgebracht en uitzicht opent op alternatieve voorzieningen die het overwegen waard zijn, ontving belangstelling.

Van verschillende kanten werd ook aandacht geschonken aan de alternatieve begroting van de Coornhertliga, 'heel duidelijk tot stand gekomen uit een diepe bezorgheid over de onvoldoende aanpassing van ons recht aan de veranderde en zich veranderende maatschappelijke omstandigheden en de veranderde opvattingen over de menselijke gedragingen', zoals de heer Van Schaik (KVP) het uitdrukte. Mej. Goudsmit (D'66) deed haar waardering voor de alternatieve begroting blijken, door de huidige strafrechtelijke 'geneeswijze' als niet zo erg effectief aan te merken, gezien de toenemende recidive en het toenemende aantal misdrijven. De A.R.P. woordvoerder, dr. N. G. Geelkerken, achtte kritiek op de samenleving en haar wetgeving niet alleen gerechtvaardigd, doch een absolute noodzaak waaraan bij voortdurende moet worden gewerkt, maar dat mag er niet toe leiden dat we bestaande wetten gaan negeren, ons ertegen verzetten en terreur gaan uitoefenen. Dan ontstaat willekeur, wint het recht van de sterkste. In ons democratisch bestel kan elke kritiek tot zijn recht komen; alles kan langs geordende weg worden gewijzigd. Ontzag voor recht en wet is geen verheerlijking van 'law and order' op zich zelf, maar is een rechtstreeks gevolg van het ontzag voor onze democratische instellingen.

„KRAKEN”

Deze kwestie kwam verderop opnieuw aan de orde bij het 'kraken' van woningen. Verscheidene woordvoerders — mej. Haars (CHU), Van Schaik (KVP), Geurtsen (VVD), Keuning (DS'70) en ook Geelkerken — drongen er op aan, dat 'kraken' als een strafbaar feit moet worden beschouwd; desnoods moet de wetgeving op dit punt worden aangevuld. Doch verschillende van hen, waaronder eveneens de heer Geelkerken, legden er sterk de nadruk op, dat alles moet worden gedaan om het leeg laten staan van woningen zoveel mogelijk te voorkomen. De gemeenten zouden naar het oordeel van de heer Geelkerken meer gebruik moeten maken van haar bevoegdheid om woningen te vorderen ten behoeve van hen die huisvesting behoeven. De heer Geurtsen (VVD) en Keuning (DS'70) dreigden met een motie, waarin los van maatregelen die een ongemotiveerde leegstand van woningen moeten voorkomen, het 'kraken' als een strafwaardige inbreuk op het eigendomsrecht wordt beschouwd en binnen zes maanden om een wetsvoorstel tot strafbaarstelling wordt gevraagd.

RECHTSBIJSTAND

Onder de vele onderwerpen, die in het debat werden aangesneden, verdient verder vermelding de rechtsbijstand

aan rechtzoekenden en met name de min- en onvermogens onder hen. Gevozen werd op de verschillende initiatieven in dezen, zoals de wetswinkels in Utrecht en de juridische polikliniek van de Vrije Universiteit. Geelkerken suggereerde, dat de kantonrechtadviesbureaus zouden organiseren, waarbij onvermogens gratis op het kantongerecht advies zouden kunnen krijgen van plaatsvervangende kantonrechtadvocaten, deurwaarders en zaakwaarnemers, die daartoe door de kantonrechtadvocaten worden aangewezen.

Van Schaik voerde de wenselijkheid aan van het inschakelen van meerdere disciplines dan alleen de juridische bij het verlenen van rechtsbijstand. Er heeft zich al een waar leger van rechtsbijstandverlenende instanties en personen gevormd, die een steeds breder terrein van het hulp- en bijstandswerk tot zich trekken, buiten de advocatuur om, aldus deze woordvoerder. Hij wilde evenwel voor alles een breed onderzoek naar de werkelijke behoeften aan rechtsbijstand. Mej. Haars had waardering voor allerlei initiatieven op het gebied van de rechtsbijstand, maar waarschuwde tegen het gevaar van niet genoeg zorgvuldige adviezen, waardoor de rechtsbijstandzoekenden alleen maar in grotere moeilijkheden zouden komen. De heer Roethof (PvdA) dacht aan zoiets als een volksverzekering voor rechtsbijstand.

VEEL ONDERWERPEN

Naast de genoemde onderwerpen werden nog tal van andere van de kant van de Kamer naar voren gebracht. Het gevangeniswezen, abortuswetgeving, vondelingschap en adoptie, het druggebruik, de 'drie van Breda', de kinderscherming, om er nog enkele te noemen. De abortuswetgeving — ook een voorbeeld, dat wetgeving en praktijk niet met elkaar kloppen — is al onderwerp

van intensief beraad in de Kamer. Tal van woordvoerders voelden er daarom terecht niet voor bij deze begroting er uitvoerig op in te gaan. Interessant was de gedachte van Van Schaik om de strafbaarheid van het te vondeling leggen van kinderen op te heffen. De 'drie van Breda' werden in het algemeen met terughoudendheid aan de orde gesteld, zulks mede met het staatsbezoek van Koningin en Prins aan de Duitse Bondsrepubliek als achtergrond. Van de kant van de P.v.d.A. werd deze zaak voluit in de discussie gebracht. Uit de bijdrage van de heer Voogd bleek, dat de P.v.d.A.-fractie verdeeld is. Een — naar wij begrepen — belangrijke meerderheid is tegen vrijlating. Minister Van Agt noch Staatssecretaris Grosheide maakten bij hun beantwoording van de veie door de Kamer aan de orde gestelde vraagstukken zich er met een Jantje van Leiden van af. Samen besteedden zij daar ca vier uur aan. Hoogtepunten kwamen in hun reactie niet voor, evenmin als die in de bijdragen van de kamer waren aangedragen. Met betrekking tot tal van onderwerpen moesten de bewindslieden verwijzen naar commissies en colleges, waar de zaken in studie of beraad zijn. (Er staan zoveel justitie-potjes op het vuur, dat de minister er voor zou moeten zorgen dat er elk jaar bij de begrotingsbehandeling minstens één gereed is, vindt schrijver dezes.) Ook daardoor kreeg de beantwoording op vele punten iets vlakks. Wat betreft het 'kraken' zal de minister met een wetsaanvulling komen, wanneer de Hoge Raad in een één dezer dagen te wijzen arrest wederom een gat in de wet constateert. Geurtsen en Keuning trokken mede op grond van deze toezegging hun motie in. Over de 'drie van Breda' wilde de minister zich nu eigenlijk liever niet uitlaten. De bewindsman behield zich uiteraard de beperkte ruimte die hij op dit punt heeft vóór en gaf er blijk van met de zaak nog niet klaar te zijn. Wat hem ook allerminst is kwalijk te nemen. Uitbreiding van de rechtsbijstand ontmoette wel sympathie bij de bewindsman. Hij had behoefte aan aansporing om tot een onderzoek op dit punt te komen. Aan de motie Roethof was dan ook geen behoefte. Op het gebied van de adoptie, met name van de verkorting van de termijnen betreft, komt de Minister binnenkort met voorstellen.

Deze enkele grepen uit het jaarlijkse debat over de begroting van Justitie maken wel duidelijk, dat er voor de politiek geïnteresseerde weinig adembenemends viel te beleven. De jurist daarentegen heeft zijn hart kunnen ophalen aan de degelijkheid waarmee de justitie-zaken worden behandeld. Gelukkig doen veel juristen aan politiek.

DRAAG KRACHT

Regelmatig zijn er nog vragen over de hoogte van de contributie.

Dat is niet één verplicht bedrag. Ieder naar draagkracht.

Gelet op het werk, dat de partij in ieder geval moet doen, dient landelijk gezien de contributie gemiddeld te liggen op een niveau van f 20,— per lid per jaar, dat is f 10,— per half jaar, of f 5,— per kwartaal, of f 1,75 per maand.

Voor gehuwde vrouwen van wie de man eveneens lid is f 7,50 per lid per jaar.

Dit is dus het gemiddelde nodige bedrag. Wanneer de één f 15,— betaalt en de ander f 25,— komen wij er samen ook. Wij zijn een volkspartij. Iedereen moet lid kunnen zijn. Daarom, nogmaals ieder naar draagkracht.

Wij laten hier nog eens de staffel volgen, welke u als richtlijn kunt hantieren. Wie meer kan betalen: heel erg graag.

Wanneer uw bruto inkomen p. maand bedraagt:	Dan wordt gedacht aan een contributie per jaar van:
minder dan f 600,—	f 600,— f 10,—
f 600,—	f 700,— f 11,—
f 700,—	f 800,— f 12,—
f 800,—	f 900,— f 14,—
f 900,—	f 1.000,— f 16,—
f 1.000,—	f 1.100,— f 18,—
f 1.100,—	f 1.200,— f 20,—
f 1.200,—	f 1.300,— f 22,—
f 1.300,—	f 1.400,— f 24,—
f 1.400,—	f 1.500,— f 26,—
f 1.500,—	f 1.600,— f 28,—
f 1.600,—	f 1.800,— f 30,—
f 1.800,—	f 2.000,— f 32,—
meer dan f 2.000,—	f 32,— en meer.

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

U BLIJFT OP DE HOOGTE ...

van het politieke gebeuren in Nederland en daarbuiten;

van wat er gaande is in de politieke partijen;

van wat er leeft in uw partij, de A.R.P. U bent abonnee op N.G.

Breng ook eens een ander op de hoogte

Noteer een nieuwe abonnee voor N.G.

Hoe meer mensen betrokken worden bij de ingewikkelde politieke vraagstukken van onze tijd, hoe beter.

Een abonnement kost maar f 8,— per half jaar.

U kunt onderstaande bon gebruiken.

U KUNT ALS ABONNEE OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN

NOTEREN

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

LEDEN

WERFT

LEDEN

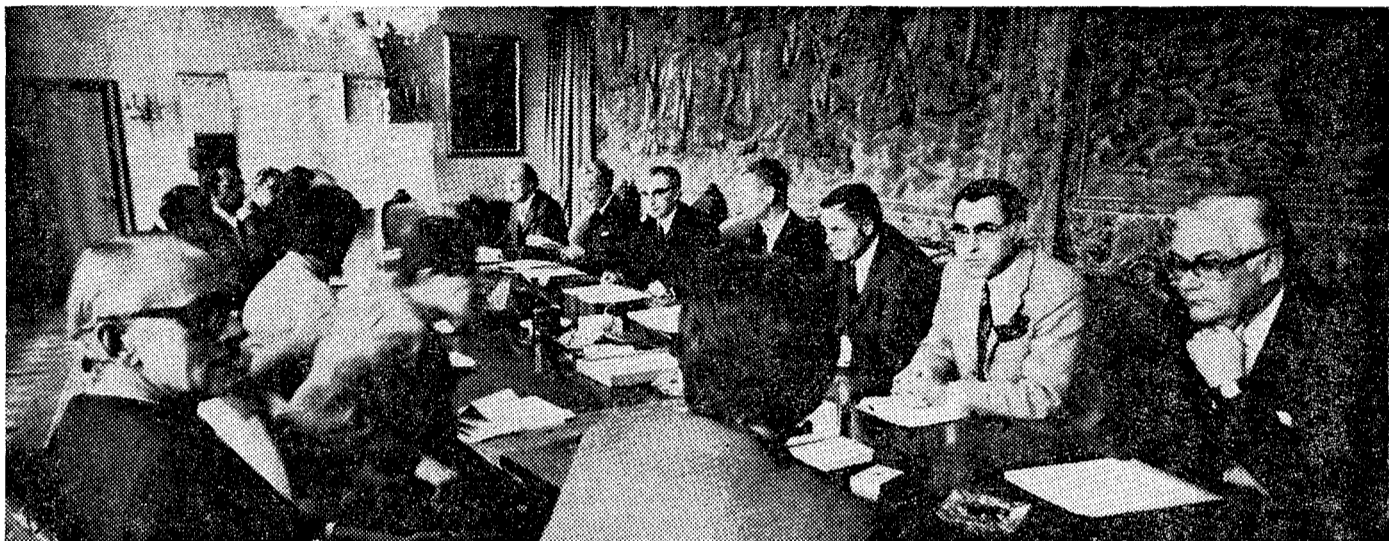
A.R.P. BRACHT GESLAAGD BEZOEK AAN ZEELAND

DOOR J. P. VAN RIJSWIJK

'Ik voel er niets voor om kiekeboe te spelen. Dinsdag bespreekt de fractie de kwestie van de verhoging van de veertarieven. Ik kan en wil de fractie natuurlijk niet binden, maar ik wil vanavond evenmin dierbare verhalen houden, waardoor u zich wellicht volgende week bekocht zou voelen. We hebben als fractie immers een geschiedenis wat de veertarieven betreft. Ik was in december 1967 woordvoerder van de toenmalige A.R.P.-fractie, die na afweging van alle factoren en argumenten in grootst mogelijke meerderheid bereid was het besluit van de toenmalige Minister te volgen. Ik meen dat ik toen geen verkeerd standpunt heb ingenomen. De huidige fractie heeft een andere samenstelling. En we zullen dinsdag opnieuw alle argumenten, die in wezen niet verschillen van die in 1967, tegen elkaar afwegen. U kunt er van op aan dat we dat heel zorgvuldig zullen doen. En wij zijn als fractie bereid om voor u in alle openheid verantwoording af te leggen van onze besluiten'.

Aldus reageerde de fractievoorzitter, mr. W. Aantjes, in een indringend betoog tijdens de kiezersbijeenkomst in Goes, die de afsluiting vormde van het werkbezoek dat de A.R.P. op vrijdag 29 oktober aan Zeeland bracht in het kader van de inlossing van de belofte 'Wij komen terug'. Het werkbezoek begon op die zonovergoten herfstdag in Heinkenszand, centrum van de twee jaar geleden door herindeling gevormde gemeente Borsele. Het College van Burgemeester en Wethouders verwelkomde daar de A.R.P. delegatie bestaande uit: de Tweede Kamerleden mr. W. Aantjes, mej. J. van Leeuwen, mr. G. C. van Dam, drs. J. de Koning, mr. J. N. Scholten, drs. A. Schouten, dr. A. Veerman; Eerste Kamerleden prof. dr. P. J. Boukema; de A.R. Statenleden C. Balkenende, J. A. van Bennekom, J. van den Bos en D. Geuze; de voorzitter van de prov. organisatie drs. R. Zijlstra en secretaris M. Lorier; partijsecretaris dr. W. de Kwaadsteniet, stafmedewerker A.R.P. E. Termorshuizen en fractie-medewerker J. P. van Rijswijk.

In de Raadszaal vond een gesprek plaats met vertegenwoordigers van maatschappelijke en belangenorganisaties in Zeeland. Daar werd de fractie geconfronteerd met een grote reeks problemen, die tijdens de volgende onderdelen van het werkbezoek steeds weer als knelpunten op de voorgrond traden, zoals de veertarieven, de verkeersverbindingen, het milieubeheer, industrialisatieproblemen etc. Tijdens de hoorzitting pleitte de heer De Jager als vertegenwoordiger van de gewestelijke raad van het landbouwschap en de C.B.T.B., bijvoorbeeld voor de vaststelling van het buitendijkse tracé voor het Baalhoekkanaal, terwijl de heer Bannink, vertegenwoordiger van de Vereniging voor Milieuhygiëne in een doorwrocht betoog waarschuwde voor de milieuvervuilende aspecten die het Baalhoekkanaal met zich zal brengen. De heer Bannink kondigde aan dat de vereniging een adres hierover aan de Tweede Kamer zal zenden waarin zij zal verzoeken in een hoorzitting haar standpunten nog eens uiteen te zetten. Verder drukte de heer Bannink de volksvertegenwoordigers op het hart dat de overheid meer inspraak van de burgers in het vaststellen van industrialiseringsprojecten moet geven en in het alge-

De A.R.P. delegatie (op de voorgrond) op bezoek bij het college van Gedeputeerde Staten van Zeeland (foto P.Z.C.)

meen een grotere openheid moet betrachten. Hij wees op de schrikbarende teruggang van de waterkwaliteit van de Westerschelde door de lozing van huishoud- en industrie-afval en hij hield een pleidooi voor een strikte scheiding van woon- en industriegebieden met een onderlinge afstand van minstens 3½ km. Wat ons tijdens het gesprek trof was de nuchtere en positieve instelling van zowel de vertegenwoordiger van de landbouw ten aanzien van de ontwikkeling van Zeeland van een agrarische naar een industriële samenleving als die van de Vereniging van Milieuhygiëne, die zich niet eenzijdig tegen de industrialisering afzette, doch in het industrieel ontwikkelingsbeleid de zorg voor het milie verdisconteerde. En, zoals de heer Aantjes tijdens de persconferentie opmerkte, dezelfde mentaliteit viel te bespeuren in het gesprek met Gedeputeerde Staten. De zorg voor het milieu is een moeilijk vraagstuk, maar de overheid staat daar niet machteloos tegenover. Door samen met de industriële ondernemingen en de burgers deze problemen aan te pakken zullen wij er in slagen de milieuverontreiniging in het zich ontwikkelende Zeeuwse industrialisatieproces de baas te worden. Naar aanleiding van een betoog van pater Pirenne namens de Federatie van Samenwerkingsorganen voor Sociale dienstverlening, die pleitte voor meer aandacht van de overheid voor deze sector, toonde mej. Van Leeuwen uitvoerig aan dat de uitgaven in deze sector ondanks de beleidsombuigingen op andere terreinen ver boven de 6 pct.-norm voor de stijging van overheidsuitgaven zijn gestegen. Zij waarschuwde tegen de neiging om alles op het gebied van de maatschappelijke dienstverlening door beroepskrachten te laten doen en zij onderstreepte de noodzaak van een beroep op de medewerking van het particulier initiatief. Dát, en een efficiënt beheer van de geldmiddelen, kan perspectief voor de toekomst bieden!

De heren De Koning en Schouten gingen uitvoerig in op de landbouwpolitiek en de economische ontwikkeling van Zeeland, waarbij de heer De Koning groot belang hechtte aan de landinrichting, die veel meer omvat dan de verkavelingen.

BORSELE

Om half een stapte het gezelschap in een touringcar voor een rondrit door de gemeente Borsele onder leiding van burgemeester Van Waes, die ons op prettige en onderhoudende wijze met het mooie Zeeuwse land liet kennis maken. De rit werd onderbroken in Kwadendamme, waar burgemeester

Van Waes en wethouder Baerends tijdens een werklunch inleidingen hielden over de problematiek van een heringedeelde gemeente. Voor 1 januari 1970 bestond het gebied van de gemeente Borsele uit dertien zelfstandige gemeenten, de meeste van elk een paar honderd inwoners, enkele zoals Heinkenszand, met 1000-2000 inwoners. Het voorzieningspakket was ontoereikend, slechte verkeersverbindingen, weinig sportvelden en andere recreatieve accommodaties, vele kleine schooltjes, waaronder vijf eenmansscholen. Wat godsdienstige overtuiging betreft zijn er duidelijk verschillen tussen de bewoners van het ene kerkdorp ten opzichte van het andere (soms bijna geheel protestant, andere dorpen bijna geheel rooms-katholiek). De nieuwe gemeente Borsele telt ongeveer 16.000 inwoners. De gemeenteraad van Borsele heeft besloten een structuurplan voor de nieuwe gemeente op te stellen gepaard gaande met een sociologisch onderzoek, teneinde een zo harmonisch mogelijke ontwikkeling van deze samenleving te verwezenlijken. Beide sprekers wezen op de onvoldoende middelen die de gemeente vanuit het Gemeentefonds toevloeien. Borsele heeft door zijn structuur heel bijzonder problemen, zoals zeer hoge onderwijsuitgaven per leerling, aanleg van nieuwe wegen en bovendien de zorg voor de ontwikkeling van een groot industrieterrein dat aansluit op de terreinen bij Vlissingen-Oost. Gepleit werd dan ook voor verfijningsregelingen die op gemeenten van toepassing zouden moeten worden die in ongeveer dezelfde situatie verkeren als Borsele. Wethouder Baerends drong aan op betere richtlijnen van de rijksoverheid ten aanzien van de voorbereiding van een wettelijk afgeronde maar nog praktisch uit te voeren herindeling, vooral wat de samenwerking tussen de betrokken op te heffen gemeenten betreft.

Na deze lezingen waarop een korte discussie volgde, werd de busrit door de gemeente vervolgd. De Kamerleden kregen een indruk van de omvang en de aard van het industrieterrein van Borsele en Vlissingen.

GESPREK MET G.S.

Om half 5 begon in Middelburg het gesprek met Gedeputeerde Staten van Zeeland, dat zeer geanimeerd verliep. Tegen de verhoging van de veertarieven werd als bezwaar ingebracht dat, terwijl de veerverbinding Terneuzen-Hoedekenskerke — in elk geval voor auto's — uit zal vallen, de veertarieven desondanks verhoogd worden. Naast een vaste oeververbinding over of onder de Westerschelde blijft een derde dubbel-

dekkersboot noodzakelijk voor het veer Vlissingen-Breskens, waarbij ook weer extra voorzieningen aan de havens moeten worden aangebracht.

Ook de vervuiling van de Westerschelde kwam ter sprake en tijdens het gesprek over dat onderwerp wees een der gedeputeerden er op dat de Westerschelde al zodanig is vervuild dat de vis die daar gevangen wordt niet meer te consumeren is. Gedeputeerden waren van oordeel dat degenen die vuil op de Westerschelde lozen heffingsplichtig moeten worden gemaakt in het kader van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren. Bij de besprekingen over de aanleg van het Baalhoekkanaal en de afsnijding van de Westerscheldebocht bij Bath moet de fractie, naar het oordeel van Gedeputeerden, er bij de minister op aandringen ervoor te zorgen dat de Belgen hun rivierwater eerst zuiveren alvorens het op de Westerschelde te laten vloeien.

VASTE OEVERVERBINDING

Na het gesprek met Gedeputeerde Staten gaven de Commissaris der Koningin, de heer Van Aartsen, en de heer Aantjes een persconferentie. Bij die gelegenheid verklaarde de heer Aantjes dat het heel goed was dat Gedeputeerde Staten de fractie onder het oog had gebracht dat de problemen van de veertarieven en de oeververbinding over of onder de Westerschelde niet los van elkaar mogen worden gezien. De plannen voor de vaste oeververbinding, het tracé en de vorm liggen reeds vast en daarmee zijn verwachtingen bij de bevolking gewekt. Enige temporisering

VERVOLG OP PAG. 10

Snelle persen en
vakkundig personeel
aan klaar om uw drukwerk
vloeiend en goed gereed te maken
periodieken
boeken en
handeldrukwerk
Drukkerij LIBERTAS N.V.
1713-33 / tel. 050 12446

'Zeeland is een verrukkelijk land, waar wij als Antirevolutionairen speciale banden mee hebben. Het is niet toevallig dat ons tweede werkbezoek in deze serie aan Zeeland wordt gebracht. Daarbij is het bijzonder plezierig een provincie te bezoeken, waar de Commissaris der Koningin een geestverwant is', zo besloot de heer Aantjes de persconferentie. Ik geloof dat hij daarmee wel de gevoelens van alle deelnemers vertolkte.

achte de heer Aantjes niet onder alle omstandigheden ondenkbaar, maar hij zou het een betreuwenswaardige zaak vinden wanneer de uitvoering van dit werk geruime tijd zou worden uitgesteld. Hiervoor zal het Kabinet dan wel zeer sterke argumenten moeten aanvoeren, wil de A.R.P.-fractie deze beslissing onderschrijven. Ten aanzien van de tunnel onder het Kanaal van Zuid-Beveland verklaarde de heer Aantjes dat wanneer de Vlakerbrug het knelpunt is in de verbinding via rijksweg 58, de aanleg van de tunnel onder het Kanaal van Zuid-Beveland het laatste project is dat voor temporisering in aanmerking dient te komen. De temporisering van de tunnelbouw is veel nadeliger dan temporisering van de verbreding van rijksweg 58.

De heer Aantjes wees er tijdens de persconferentie overigens op dat we staan voor de harde noodzaak tot temporisering. Het grootste deel van de stijging van de overheidsuitgaven wordt besteed aan zaken waaraan nu eenmaal niet te tornen valt. De matiging van de uitgavenstijging is het hardst aangekomen in die departementen die in voorgaande jaren qua uitgaven het sterkst gestegen zijn, namelijk Verkeer en Waterstaat en Onderwijs en Wetenschappen. 'U moet begrijpen dat de fractie beslissingen moet nemen na afweging van alle belangen van alle groepen en alle regio's. De A.R.P.-fractie staat absoluut lokaal ten aanzien van de uitvoering van het gesloten regeerakkoord, dat de bestrijding van de inflatie vooropstelt. Voor elke verschuiving die wij voorstaan, zullen wij dan ook de compensaties aanwijzen', aldus mr. Aantjes tot de pers.

GOES

Na een korte maaltijd in het provinciehuis vertrokken de deelnemers naar Goes, waar een bijeenkomst met kiezers was belegd. Daar stonden de heer Aantjes, mejuffrouw Van Leeuwen en de heren Van Dam en Scholten twee uur lang in het spervuur van vragen. De studiegroep die ageert tegen de afsluiting van de Oosterschelde, zette nogeens haar bezwaren uiteen. De heer Aantjes herinnerde de woordvoerders er aan dat hij meermalen tegenover heb verklaard had dat afsluiting van de Oosterschelde terwille van de beveiliging van de Delta noodzakelijk en onontkoombaar was, maar hij was bereid de studiegroep binnenkort in het Kamergebouw te ontvangen.

Drs. R. Zijlstra, voorzitter van het Provinciaal Comité, leidde de vergadering met veel gevoel voor humor, waardoor de avond, die druk werd bezocht een heel plezierige ontmoeting met de kiezers werd.

Aan het slot van de avond was er voor de heer Aantjes dan ook alle aanleiding woorden van welgemeende dank te spreken. Dank aan de heren Zijlstra en Lorier en allen die hen terzijde stonden bij het organiseren van dit voortreffelijke werkbezoek, dank aan Burgemeester en Wethouders van Borsele en aan Gedeputeerde Staten voor hun gastvrijheid en hun informaties, dank aan de vertegenwoordigers van maatschappelijke en belangenorganisaties in Zeeland die op zo'n voortreffelijke wijze hun standpunten in Heinkenszand naar voren brachten, dank ook aan de kiezers die in Goes van hun levendige belangstelling blijken gaven.

„VRIJBLIJVEND!?” NEE, DEELNEMER

De ledenwerffolder 'Vrijblijvend!' en ook de overdrukken van de vier middenpagina's van 'Nederlandse Gedachten' d.d. 18 september jl. waarvan de inhoud bestemd is voor (nog)-niet-leden, zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.
Bestellingen per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren, f 0,15 per exemplaar; 250 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar.

Prijs vier pagina's Nederlandse Gedachten d.d. 18 september jl. f 0,10 per exemplaar.

VLOT SPREKEN

Overwin stotteren, blozen, verlegenheid. Vraag gratis prospectus aan Instituut Koning, Afd. 78, Haarlem.

GA NU voortd' uw ARTS
het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD
TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3169
Waar de VROUW zich UIT
en de MAN zich THUIS voelt.

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

In de rijksbegroting is het hoofdstuk Binnenlandse Zaken voor gemeenten en provincies uiteraard het belangrijkste. Binnen dat hoofdstuk gaat het dan in de eerste plaats om de paragrafen 'Binnenlands Bestuur' en 'Financiën Binnenlands Bestuur'. Bij de financiële paragraaf moet men dan tevens goed kennis nemen van de begroting van het gemeentefonds wil men althans over de financiën goed zijn ingelicht. Wanneer men de paragraaf Binnenlands Bestuur doorleest valt het op hoeveel zaken samenhangen met de gewestvorming. Herziening van provinciegrenzen, wijziging (d.i. vermindering) van het aantal provincies, samenvoeging van gemeenten, sanering van de financiën van de vier grote gemeenten, het zijn allemaal zaken die pas definitief geregeld kunnen worden als de gewestvorming wettelijk is geregeld.

Aan een wet op de gewesten wordt gewerkt. Staatssecretaris van Veen heeft aan het eind van de vorige kabinetsperiode nog juist een concept op tafel gelegd. Tevens heeft hij medio april 1971 (de memorie van toelichting spreekt ten onrechte van 1970) ontwerpen voor een nieuwe Rijnmondwet en voor een wet op een te vormen gewest Groot-Amsterdam om advies gezonden aan de betrokken provinciebesturen en gemeentebesturen en de Rijnmondraad. Als de adviezen binnen zijn zal minister Geertsema zich moeten beraden over wat hij de Tweede Kamer als ontwerp zal voorleggen. Voor Rijnmond zal dat niet eenvoudig zijn. Het ontwerp van Veen heeft daar vrijwel nergens genade gevonden. In Rotterdam, dat de laatste maanden nogal eens in het nieuws was vanwege allerlei strubbelingen tussen raad en college, heeft men de geleerden gesloten en zal men zich in overgrote meerderheid uitspreken voor een stadsgewest in de geest van de Wiardi Beckman Stichting. De raad van Rijnmond heeft nu met overgrote meerderheid het gehele dagelijkse bestuur daarbij inbegrepen zich bij dat Rotterdamse standpunt aangesloten, daarmee het ontwerp-Fibbe, dat vorig jaar met grote meerderheid werd aanvaard, verloochend. Zeven A.R.P. raedsleden konden daarmee niet instemmen. In de 22 overige gemeenten worden verschillende standpunten ingenomen maar over het algemeen is men daar niet enthousiast over een stadsgewest.

Naar onze mening zou de minister er verstandig aan doen een ontwerp in te dienen in de geest van onze nota. Bestuurlijke vormgeving, veel van wat men in het stadsgewest als voordelen ziet vindt men in die structuur ook, maar men hoeft dan niet alle gemeenten zonder meer van de kaart te vegen. Voor de wet op de Gewesten zouden wij hetzelfde advies wil-

len geven. Met genoeg lazen wij in de memorie van toelichting dat de 30 á 40 'gemeenschappelijke regelingen met een min of meer gewestelijk karakter' naar het oordeel van de minister 'stellig niet alle Koninklijke goedkeuring zouden krijgen wanneer zij daaraan onderworpen zouden zijn'.

Dat de idee van gewestvorming veld wint blijkt uit het bovengenoemde aantal gewesten, waarbij 43 pct. van de gemeenten en meer dan de helft van de Nederlandse bevolking betrokken is. Een structuurschets voor de bestuurlijke vormgeving (waaron in de Nota Bestuurlijke Vormgeving ook was gevraagd, alleen heette het daar een gewestkaart) is in de maak. Men hoopt aan het eind van het eerste kwartaal 1972 een concept-structuurschets te kunnen publiceren. In het tweede en derde kwartaal zal er dan volop gelegenheid zijn daarover te discussieren. De minister verwacht dat zich daarbij de complicerende factor zal voordoen dat vrijwel alle provinciegrenzen zullen worden overschreden door de op deze structuurschets aan te geven mogelijke gewesten.

Aandacht wordt in de memorie ook geschonken aan de bestuurlijke indeling van Zuid-West-Nederland. Maar alvorens daarover iets te kunnen zeggen, zal eerst duidelijk moeten zijn hoe die ontwikkeling naar plaats en vooral naar tijd zal zijn en voorts welke bestuurlijke structuur aan de zeehavens, die in dit gebied zo belangrijk zijn, in het algemeen zal worden gegeven.

Die vragen zijn inderdaad belangrijk. Maar als de ontwikkeling van de bestuurlijke structuur van de zeehavens voortgaat in de huidige richting, nl. het oprichten van aparte kleine havenschappen als Vlissingen en Terneuzen, dan vrezen wij dat het een verbrokkelde zaak blijft. En dan komt de tegenvraag of de regering een dergelijke ontwikkeling niet moet voorkomen, niet moet tegen gaan.

T.a.v. de gemeentelijke herindeling zal het beleid van minister Beernink in grote lijnen door de huidige bewindsman worden gevolgd. Daarom herhalen wij onze vroegere vraag. Zorg dan echter voor een kortere procedure. Laat het zwaard van opheffing niet jaren lang boven het hoofd van een gemeente hangen! Bij burgemeestersbenoemingen zal het horen van de gemeenteraad in een openbare vergadering — tenzij de raad zelf anders beslist — door de commissaris van de Koningin verplicht worden gesteld. Een niet onbelangrijke paragraaf die van Binnenlands Bestuur, de voornemens zijn in ieder geval goed. Nu afwachten hoe ze worden verwerkt. Een volgend maal over de financiën van de gemeenten en het Gemeentefonds.

LEDEN WERVEN LEVENSBELANG POLITIEKE PARTIJ

LEVEN MET DRUGS

Naar aanleiding van de repliek, die de heer dr. H. Rebel in Nederlandse Gedachten van 28 augustus j.l. gaf op mijn beschouwingen over 'drugs', opgenomen in Nederlandse Gedachten van 1 juli j.l., moge ik het volgende opmerken:

Een farmacon wordt gedefinieerd als een stof, een dode stof, meestal een chemische verbinding, die in een levend organisme gebracht, invloed uitoefent op de functies van de levende cel. Sommige van deze farmaca kunnen een gunstig effect hebben bij ziekte-toestanden. Deze worden geneesmiddelen genoemd. Maar een klein deel van de farmaca zijn geneesmiddelen. De meeste farmaca zijn geen geneesmiddelen. Als voorbeeld noem ik het softenon, dat wel een farmacon, maar geen geneesmiddel is, zoals de geboorte van 'softenon-kinderen' voldoende heeft duidelijk gemaakt. Door zijn foutief uitgangspunt komt de heer Rebel dan ook tot onjuiste beschouwingen over 'drugs'. Het lijkt me beter te luisteren naar deskundigen op dit gebied, zoals prof. Ariëns, prof. Noach en anderen, die ik in mijn vorig artikel reeds citeerde. Zij, de deskundigen, presenteren andere beschouwingen over de drugs dan de heer Rebel.

2e De beschouwingen, die de heer Rebel ook nu weer wijdt aan 'soft' en 'hard' drugs zijn wetenschappelijk onhoudbaar. Het zijn begrippen, die in de journalistiek worden gehanteerd, maar in wetenschappelijke handboeken treft men ze niet aan. Daarom zou ik ze dan ook niet graag in 'de politiek' hanteren.

3e Alcohol wordt natuurlijk niet volledig door de maatschappij geaccepteerd, zoals de heer Rebel veronderstelt. Het bestaan van organisaties tot bestrijding van het alcoholisme moet ook aan de heer Rebel bekend zijn.

4e In mijn artikel schreef ik over een patiënte, die drie flessen cognac per dag gebruikte. Ik heb deze patiënte niet uitvoerig beschreven; daardoor is klaarblijkelijk aan dr. Rebel ontgaan waarom ik dit geval memoreerde. Deze patiënte is niet met 'overmaat' alcohol begonnen, maar veel gewoon met één borrel per dag, precies zoals onze morfinisten, die wel 250 mgr en meer morfine per dag gebruiken, vaak met niet meer dan 5 mgr zijn begonnen. Het is juist één der kenmerken van de verslaving, dat er 'tolerantie' optreedt. Daarmede wordt bedoeld, dat er steeds meer van de stof moet worden gebruikt, om het oorspronkelijke effect te verkrijgen. Met het voorbeeld van de alcoholiste heb ik bedoeld aan te geven, dat in dit geval de alcohol dezelfde functie vervult als de morfine bij de morfinist. Als morfine een 'hard' drugs is, dan is voor mijn patiënte de alcohol ook een 'hard' drug.

5e In de 3e kolom van zijn artikel herhaalt de heer Rebel nog eens, dat wat medisch onjuist is, in de politiek wel bruikbaar is. Dit lijkt me een vreemde zaak!

6e Wat ik over Marokko heb verteld, was alleen bedoeld, om te laten zien, dat 'verbod' effect kan hebben, zoals ook in Japan is gebleken met de

maatregelen tegen het gebruik van de wek-aminen. Wat de heer Rebel naar aanleiding van deze opmerkingen schrijft, gaat aan de zaak, die aan de orde is, voorbij.

7e Klaarblijkelijk heeft het verschijnen van klinieken om verslaafden te behandelen, niet zo veel indruk op de Heer Rebel gemaakt. Ik dacht, dat ze een omineus teken aan de wand zijn. We hebben ons te realiseren, hoeveel leed en ellende aan deze klinieken is verbonden, leed en ellende, die zou kunnen worden voorkomen, indien het drug-gebruik aan banden zou worden gelegd. Het aan banden leggen van het drug-gebruik is inderdaad een 'politieke affaire'! Ik dacht, dat het onze taak is, daaraan alle aandacht te geven. Zij, die het opnemen voor 'de gebruikers van de marihuana-pijp' met voorbijgaan aan de slachtoffers van dit genot, komen, naar het me voorkomt, in conflict met het gebod van de naas-

LEZERS SCHRIJVEN ONS

...

PROF. DR. JOH. BOOIJ CONTRA DR. H. REBEL

tenliefde. Niet de verontschuldigende vraag 'ben ik mijns broeders hoeder?' mag ons tot richtsnoer zijn. Tot ons komt wel de opdracht, zover dat in ons vermogen ligt, het welzijn van de naaste te bevorderen.

Ik dacht dan ook, dat het voor de antirevolutionaire belijder van de Heer, zonder meer duidelijk is, welk beleid er in de vergaderzaal van 's lands bestuur dient te worden gevolgd met betrekking tot het druggebruik.

Prof. dr. Joh. Booij

De nevenstaande slotopmerkingen van prof. dr. Joh. Booij over mijn standpunten ter zake van drugs en druggebruik behoeven van mij niet opnieuw een uitvoerige kritiek. Het blijkt dat prof. Booij over deze zaken eenvoudig andere opvattingen heeft dan ik. Daardoor een heel andere selectie maakt uit de voorhanden feiten en via argumentatie daarmee tot een ander oordeel komt.

Door nadruk te leggen op wetenschappelijke benadering meent prof. Booij dat zijn oordeel zich logisch opdringt. Dat is natuurlijk helemaal niet het geval. Aan een oordeel ligt zoveel meer ten grondslag dan wetenschappelijke logica. Hier blijkt dat weer eens omdat ook ik voor het

formuleren van mijn gedachten over deze materie, zowel in mei als in augustus, van wetenschappelijke gegevens ben uitgegaan. Ik meen dan ook dat prof. Booij het hier niet zozeer op de wetenschap als wel op de politiek moet laten aankomen. Een aantal van zijn eigen opmerkingen zijn trouwens allerminst logisch.

Maar vooral schemeren overal zo duidelijk zijn opvattingen over deze dingen door. Prof. Booij is kennelijk een aanhanger van zijn collegae Ariëns en Noach, ik ben het kennelijk veel minder. Althans, ik wil een soortgelijk doel bereiken als zij, maar met andere middelen, langs een andere weg. Eenvoudig omdat de nu gevolgde weg naar mijn overtuiging dood loopt. Ik blijf daarbij menen dat mijn ideeën veel meer met de politieke werkelijkheid rekening houden, zoals die nu eenmaal ondanks de huidige wetgeving is ontstaan. Ondertussen zit er in onze problematiek geen enkele voortgang. Zij leent zich daarom niet voor voortzetting.

Gewoonlijk is het oordeel van deskundigen (nog) geen politiek oordeel. Meestal maken de deskundigen — gelukkig — ook niet de politiek. En om politiek was het mij in mijn betogen toch begonnen. Voor de vorming van een politiek oordeel heb ik als het ware een preadvies gegeven.

Als Anti-Revolutionair, als zinnig mens en van mijn geloofsovertuiging, die rechtzinnig mag heten, mij bewust. Ik heb dat advies gegeven, juist omdat ik meende dat het Anti-Revolutionaire christenen niet zonder meer duidelijk is, met welk beleid het drugprobleem moet worden benaderd. Als zodanig maak ik onderscheid tussen 'soft' en 'hard' drugs. Mede omdat dat ook vanuit een wetenschappelijke overtuiging zinvol lijkt. Maar overigens omdat mijns inziens het druggebruik op een andere manier niet in de greep genomen kan worden.

Zoals gezegd kwam van meet af aan mijn oordeel mede op wetenschappelijke gronden tot stand. Ik ben nu in staat dat argument nog wat aan te scherpen. De laatste maanden blijkt mijn stellingname in toenemende mate te worden geschraagd door (wetenschappelijk gefundeerde) inzichten die van allerlei 'onverdachte' kanten naar voren komen. Ik wijs op het verslag van een symposium over drugs in Amsterdam, afgedrukt in Trouw van 2 oktober j.l. Op een verslag in Le Monde van 9 september van het 18e congres over electro-encephalografisch onderzoek in Marseille, waarvan een dag (4 september) geheel aan het rapport van een Canadese (federaal) druggebruik, dat in augustus is verbruikt van hasjij was gewijd. Op derale) regeringscommissie over schenen, en waarvan de conclusies analoog zijn aan de mijne. Het gefundeerd zijn van mijn analyse van de huidige maatschappelijke contouren van het drug probleem moge ook blijken uit het hoofdartikel in Le Monde van 30 augustus, waar dat op die sociale kant ingaat, en uit dat in Le Figaro van 11 oktober, over de handel in drugs. Mijn bedenkingen ten aanzien van LSD gebruik, en het daartegenover te voeren beleid tenslotte, vinden nog steun in een beschouwing van dr. J. v. d. Bosch in de NCR/Handelsblad van 8 oktober j.l.

Ik ga mij nu niet weer punt voor punt tegen het betoog van prof. Booij teweere stellen. Van een punt wil ik echter iets zeggen. Ieder die mijn opmerkingen over roken en alcohol gelezen heeft, beseft dat ik van beide de gevaren zie. Ik rook dan ook zelf niet en laat me zo min mogelijk 'beroken', en gebruik weinig alcohol. Ik heb die gevaren duidelijk gesignaleerd, de sociale gevaren van de alcohol, de fysieke van tabak. Het is niet juist, aan dat betoog voorbij te gaan, door die gevallen als normaal af te schilderen en ze bovenmatig te benadrukken, waarin het gebruik ziekelijke en wanstaltige vormen heeft aangemen — gevaarlijke vormen ook — terwijl toch echt vrijwel alle Nederlanders op zijn tijd een glaasje drinken. Tabak en alcohol, hoe potentieel gevaarlijk ook, zijn wel degelijk geaccepteerd door onze maatschappij, en het gebruik ervan kan binnen een staatsbestel als het onze daarin niet voorkomen, noch eruit weggebannen worden. Hoogstens kan men het opvangen en in goede banen trachten te leiden. Het is niet onwaarschijnlijk dat dat ook met betrekking tot de drugs zal lukken.

Genoeg zij verder dat ik mijn betoog, geheel in tegenstelling tot wat prof. Booij suggereert, niet ter vergoelijking, niet ter ondersteuning, en nog minder ter bevordering van het drug gebruik heb gehouden. Het was duidelijk gericht op betere bestrijding, althans op controle ervan. Ik ben blij dat ik met mijn pleidooi voor differentiatie, voor verfijning in de aanpak, al minder alleen sta dan in mei.

Dr. H. Rebel

Discussie gesloten. (red.)

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

WIJ KOMEN BIJEN

De Kamercentrale Dordrecht houdt op maandag 15 november 1971 haar jaarvergadering in Atrium, Karel Doormanstraat 143, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Spreekster: mej. J. van Leeuwen over: Wat is er aan de hand in de politiek.

Uitnodiging aan alle A.R. vrouwen tot bijwoning van de Landelijke Studiedag, die de Nederlandse sectie van de Europese Vrouwen Unie, in samenwerking met — het Anti-Revolutionair Vrouwen Comité; — de Centrale van Christelijk-Historische Vrouwen en — de Nederlandse Unie van de Katholieke Vrouwen Beweging organiseert op donderdag 18 november 1971 in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht. Aanvang 10.15 uur.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr. B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P. En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

Het thema is: De buitenlandse werknemer.

Inleidingen door: mevr. M. van Mierlo-Mutsaers, L. C. van Dalen, I. Akay en prof. dr. W. Albeda.

Aanmeldingen door storting van f 5,75 (lunch en 2 consumpties) op giro 545589 t.n.v. drs. D. F. van den Mei, Meentweg 96, De Meern. Vermelden: Studiedag 1971.

fijn! die ken ik

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 — BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

Betonfabriek DEN BOER NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland OPGERICHT 1883

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPE, VERDER
BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN
PEREN. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1%
N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) — TELEFOON 05765 - 212

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

AANNEMINGSBEDRIJF „SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478
HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

FIRMA C. VERMEER EN ZOOËN'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen er. fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN ENZ. ENZ.

IN PRIMA BOTER EN KAAS

STEEDE DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN

KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

TELEFOON 305 (01827) WETERINGSTRAAT 4

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIË - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZOOËN

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle

voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*

AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF

N.V. GEBR. SALVERDA

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 1666

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

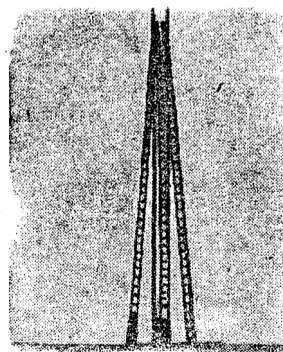
Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Houthandel en kistenfabriek verpakkingsindustrie

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,—.

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordening,
gewestvorming . . . . .

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,—.

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren

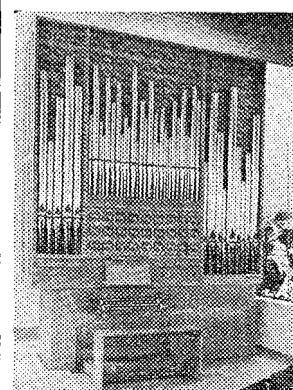
POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus (sen) en de letters
NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

Echte kerkorgels
ook voor
hedendaagse
kerken

ORGELBOUW ERNST LEEFLANG APELDOORN

Telefoon: (05760) - 17582
en 17024.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 46 - 13 november 1971

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

CHRISTELIJKE POLITIEK ALS HANDWERK

In het novembernummer van **A.R. Staatskunde** (het maandblad van de Dr. Abraham Kuypersstichting) schreef de partijvoorzitter, dr. A. Veerman, een artikel over 'Christelijke politiek als handwerk'. In verband met de partijraad van 13 november a.s. lijkt het ons nuttig een uittreksel van dit artikel in ons blad op te nemen. Zoals bekend is het thema voor de partijraad: 'Het christelijke in de politiek'. Prof. dr. G. Th. Rothuizen en prof. dr. B. Goudzwaard spreken daar over dit onderwerp. Op deze pagina het betoog van dr. Veerman.

POLITIEK ALS PRAKTISCHE BEZIGHEID

Politiek is een uiterst praktische bezigheid. Het land, de provincie, de gemeente moeten bestuurd worden. Gekozen vertegenwoordigingen moeten daarop kritisch toezien en soms mee beslissingen nemen. En dat gaat over heel harde zaken. Gewone, alledaagse zaken ook. Heel zakelijk en praktisch.

Politiek is er niet om te getuigen. Zoals een mens, zonder woorden, maar door zijn hele levenshouding en levenspatroon tot een getuige kan zijn van het heil, waaruit hij leeft, zo kan en zal er ook van christelijke politiek een getuigenis uitgaan. Maar het politiek bedrijf is daar niet op gericht. Politiek is ook niet het realiseren van een vooruit bedacht stelsel. Wij hebben geen geprefabriceerde oplossingen voor

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES,
BRANDKASTEN, grote sortering

★

DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771
AMSTERDAM

ZIJLWEG 53, TELEF. 023 - 326966. HAARLEM.
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEF. 070 - 839446 DEN HAAG.

de steeds nieuwe en steeds andere problemen, die zich in de politiek aan ons voordoen. We moeten de oplossingen steeds opnieuw vinden. Er is niet een geheel van christelijke politiek, maar wij moeten daaraan bouwen — zonder einde in deze wereld. Zakelijke politiek dus. Daarvoor is nodig deskundigheid. Wij moeten de feiten kennen, de problemen analyseren. Daarvoor is nodig gewoon een stuk ervaring, maar ook kennis van zaken. Staatsrecht en economie moeten ons daarbij helpen, sociologie en technologie moeten ons in deze tijd niet minder het materiaal aandragen. 't Hooft er allemaal wezenlijk bij. Christelijke politiek zonder deskundigheid is een slag in de lucht.

CHRISTELIJKE POLITIEK

Maar daarmee hebben we niet de zaken-zijn-zaken-mentaliteit binnengehaald. Die mentaliteit wijzen wij buiten de politiek en in de politiek volstrekt van de hand. Dat zou een dubbele moraal tengevolge hebben, die een mens uiteenscheurt. Ook als een mens met zaken bezig is — politieke en andere zaken — kan hij niet opzij zetten wat hem ten diepste beweegt, zijn 'zedelijke overtuigingen'.

Het is vandaag weer actueel, tegen de achtergrond van de vorming van een algemene (christelijke) partij, de vraag te stellen, waaraan wij die overtuigingen ontleen. Is dat het gemeenschappelijk erfgoed van christendom en humanisme? Ik zou niet graag de waarde daarvan ontkennen. De Westerse wereld teert op dat erfgoed. Ondanks alle zedelijk verval, alle bruut geweld, alle egoïsme en materialisme is er toch nog een normbesef, waarop het leven in deze maatschappij is gebaseerd. Je kunt daar opgewekt of somber tegen aan kijken, helemaal wegdenken kun je het niet.

Maar als een christen zijn leven leeft en daarin ook politiek bedrijft, heeft hij daar bepaald niet genoeg aan. Dat traditionele waardensysteem heeft geen autoriteit. En het glipt hem tussen de vingers door. Het Evangelie komt tot ons met gezag. Het is openbaring van God. In de bijbelse geboden krijgen wij informatie over Gods bedoeling met mens en wereld, zoals die bedoeling in

een bepaalde tijd is verstaan en gehoorzaamd. Wij zullen samen moeten spreken over en zoeken naar die zin van onze evangelische opdracht voor de politiek. Zeker in onze snel bewegende tijd kan onze partij niet zonder discussie daarover. En die is gelukkig volop aan de gang.

In het besef, dat wij niet de pretentie mogen hebben laatste woorden te spreken. In ons spreken moeten wij ons bewust zijn van de tijdgebondenheid en de voorlopigheid van onze woorden. Wij horen vaak het verwijt, dat dit uitgangspunt onbruikbaar is, omdat in de praktijk blijkt, dat christenen tot zo gevarieerde standpunten in de politiek blijken te komen. Ik wil dat laatste niet ontkennen, al moet men het ook weer niet overdrijven. Een politieke partij moet in een program neerleggen wat ze wil. Zo concreet mogelijk, jawel. Maar de ontwikkelingen van de laatste maanden hebben ons wel weer geleerd, dat die concreetheit haar grenzen heeft. De omstandigheden kunnen heel snel veranderen! In een program moet vooral ook doorspreken de kritiek op de situatie, waarin wij politiek verkeren, en de richting, die wij moeten kiezen. En dan is er ook politiek voluit nodig elkaar ruimte te gunnen. Indien ergens dan in

dringen. Maar wat blijft is de erkenning van het gezag van het Evangelie. In die zin, dat wij ons door het Evangelie willen laten zeggen. Die bereidheid brengt ons bijeen en maakt ons gesprek zinvol.

De Schrift brengt ons tot kritiek tegenover 'de gevestigde orde'. En geeft ons opdracht, om onze samenleving te vernieuwen. Als het goed is, als die kritiek en die opdracht verstaan worden, brengt dat dynamiek en leven in het optreden van een partij.

De Schrift stelt voorts ons werk in het perspectief van zonde en genade. Dat is mijns inziens ook politiek relevant. Christelijke politiek ziet de mens heel realistisch in het licht van zijn beperktheid en zijn falen, maar ook in het licht van zijn opdracht, zijn mogelijkheden en in het licht ook van Gods beloften. In deze tijd die neigt tot absolutisme en polarisatie is het ook van belang christelijke politiek te typeren als een politiek van verzoening. Daarmee bedoel ik niet een vriendelijke middenpositie. Wel, dat wij bereid moeten zijn onze menselijke eenzijdigheden (de eenzijdigheid van onze belangen en ook de eenzijdigheid van ons denken) te brengen onder de toets der evangelische kritiek.

Wij moeten oppassen, dat wij niet nolens volens bij een programpartij terechtkomen.

Het program is belangrijk, maar speelt vooral op kort zicht. Wij bedoelen niet voor niets een beginselpartij te zijn. Op lang zicht geeft dat lijn aan het beleid.

EEN TWEEDE DOORBRAAK?

Vragen liggen er nog ten aanzien van de rol van de kerk en de (christelijke) partij. Het gaat dan vooral over de waardering van het goede in deze gebroken wereld daar, waar deze Christus niet kende of niet wilde kennen. Daar hebben kerken in diverse tijden diverse theorieën over opgebouwd. Men denke aan Kuypers 'gemene dus'. Dat probleem is thans weer actueel. Men ziet dit goede, deze humaniteit nu veelal als resultaat van Christus' verlossingswerk als heil in Christus dus. Na 1945 heeft de doorbraak een rol trachten te spelen en op de achtergrond stonden toen ook theologische denkschema's van deze trant. De doorbraak is in feite mislukt. En wanneer men vandaag weer stelt —

VERVOLG OP PAG. 2

Dr. A. Veerman

de politiek is er het gevaar dat wij onze ideeën canoniseren en aan anderen op-

IN DIT NUMMER:

Op pagina 2 iets over buitenlandse werknemers.

Op pagina 3 Het koninklijk huis en het kabinet.

Een verslag van de begrotingsbehandeling van Verkeer en Waterstaat vindt u op pagina 5. Op deze pagina ook iets over „De club van Rome”.

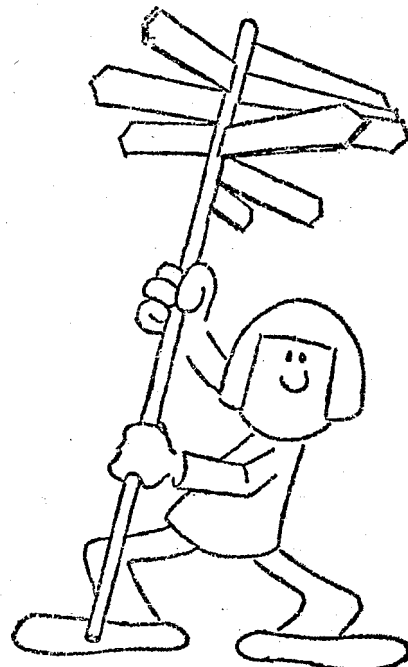
Het vervolg van de programvergelijking staat op pagina 6 en 7, zie tekening.

Een bijzondere creatie van de heer Roolvink, zie pagina 8.

Suriname spoedig onafhankelijk, zie pagina 9.

Lezers schrijven ons..., pagina 10.

Op pagina 11 een verslag van de vergadering van de Arjosraad in Zwolle.

DE BUITENLANDSE WERKNEMER EN ONTWIKKELINGS- SAMENWERKING

andere mensen dan in 1946 misschien, maar geen ander verhaal — dat er te waarderen humaniteit is ook buiten de kerk en dat er in dat opzicht geen scheidingen behoeven te zijn — ik denk aan pleidooien voor een algemene volkspartij — dan geloof ik dat velen ook vandaag toch weer zullen kiezen voor christelijke partijformatie. Zij willen hun christen-zijn niet impliciet beleven, maar expliciet maken, voor zich en voor anderen, wat de bron is waaruit zij putten.

GEEN VERABSOLUTERING

Zo komen wij bij christelijke politiek en de christelijke partij. 'Minder pre-tentius' gemotiveerd, nl. in deze vorm, dat men aangesproken wil en kan worden op het Evangelie van Jezus Christus en gezamenlijk wil zoeken naar de implicaties daarvan voor het politieke handelen. Maar daar houdt het niet mee op. Politieke bezinning en discussie is nodig, maar is nog slechts het begin van politiek bezig zijn. Wat dóe je er dan mee? Het gaat toch in de politiek om het te voeren politieke beleid? Het resultaat van de gezamenlijke bezinning is geen vrijblijvende zaak. Het gaat er dan ook om dat resultaat door te laten werken, om invloed, om macht.

Ik wil de christelijke politieke partij niet verabsoluteren. Zij is geen doel in zichzelf. Zij is een instrument om aan een bepaalde politieke overtuiging invloed te geven. Dat kun je alleen maar in een bepaald historisch en geografisch verband zien: Nederland in de zeventiger jaren. Ik meen, dat een christelijke partij ook in de hedendaagse maatschappij bevrijdend en vernieuwend kan werken. Ik ontken niet dat zulke partijen fouten gemaakt hebben, ernstige wat mij betreft. Maar ik zie ook, dat zij in ons volksleven een weldadige invloed gehad hebben. En ik zie daar ook wat in voor de toekomst.

Prins N.V.-Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mev. T. van Gelder de Boer, mej. J. van Leeuwen, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3 s-Gravenhage
tel. (070) 183960 giro 89673

Abonnementsprijs:

f 8.— per half jaar
Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement

f 8.— per jr. Losse verkoop f 0,30

DOOR MEVR. T. VAN GELDER-DE BOER

Al sinds een tiental jaren is er op de arbeidsmarkt in ons land en in alle andere landen in West-Europa die ons welvaartsniveau hebben een soort ontwikkeling gaande, die z'n weerga nauwelijks heeft. Duizenden buitenlanders komen in Nederland werken (momenteel zijn 't er al meer dan 60.000) om hier hun broodje te verdienen en om onze arbeidsmarkt te ontspannen. Ze komen uit Turkije, Marokko, Griekenland, Italië enz., allemaal landen rond de Middellandse zee, vandaan om de ontstellende werkloosheid te ontvluchten en daarmee dus de grote armoede. „Onze gastarbeiders” (zoals we ze zo hooghartig plegen te noemen), moeten daar veel voor over hebben.

De regeringsnota, die in 1970 opgesteld is, constateert laconiek, maar misschien daardoor des te schrijnender, dat wij behoefte hebben aan de buitenlandse werknemer maar niet aan z'n gezin. Wat zo'n gemis voor deze mensen moet betekenen valt nauwelijks te peilen, wat dit voor problemen, moet scheppen in hun leven, een idealistische enkeling die zich erin verdiept.

Hier gearriveerd, vullen de buitenlanders meestal plaatsen op en doen ze het werk dat niet meer zo graag gedaan wordt door ons, ze werken bij schoonmaakbedrijven, doen eenvoudig lopende bandwerk, zijn classificeerder enz. Toegegeven, deze mensen hebben inderdaad meestal niet veel scholing, indien nodig krijgt de buitenlandse werknemer daarom dan ook een scholing, die er echter praktisch altijd of gericht is, om het werk dat hem hier opgedragen is, zo goed mogelijk te vervullen.

De resultaten komen dan ook voor onze economische groei zeer wel van pas. Men kan rustig stellen, dat wij een groot deel van onze huidige welvaart te danken hebben aan deze mensen.

TAAL

Het spreekwoord „wiens brood men eet, diens taal men spreekt” gaat in het geval van de buitenlandse werknemer helaas ook al niet op. Het Rotterdamse

Uitnodiging aan alle A.R. vrouwen tot bijwoning van de **Landelijke Studiedag**, die de Nederlandse sectie van de Europese Vrouwen Unie, in samenwerking met

- het Anti-Revolutionair Vrouwen Comité;
- de Centrale van Christelijk-Historische Vrouwen en
- de Nederlandse Unie van de Katholieke Vrouwen Beweging

organiseert op **donderdag 18 november 1971** in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht.
Aanvang 10.15 uur.

Het thema is: **De buitenlandse werknemer.**

Inleiding door mev. M. van Mierlo-Mutsaers, L. C. van Dalen, I. Akay en prof. dr. W. Albeda.

Aanmeldingen door storting van f 5,75 (lunch en 2 consumpties) op giro 545589 t.n.v. drs. D. F. van den Mei, Meentweg 96, De Meern.
Vermelden: Studiedag 1971.

Komitee Talenpracticum Gastarbeiders heeft nog zeer onlangs een schrijven moeten doen uitgaan naar de bedrijven met de vraag een bijdrage te geven voor het instandhouden van het talenpracticum, de arbeiders zijn dus wat het leren van onze taal betreft letterlijk aangewezen op de goedgeefheid van de werkgevers.

Men zou zich misschien kunnen gaan afvragen, wat dit alles met ontwikkelingssamenwerking heeft te maken, wellicht is dan een wedervraag op zijn plaats.

Zou er bij ons zo langzamerhand niet iets moeten beginnen te dagen? Zijn wij nie bezig op een bijna schamteloze manier onszelf te verrijken met gebruikmaking van arbeidskrachten die in hun eigen land geen bestaan kunnen opbouwen omdat ze uit gebieden komen die wij onderontwikkeld plegen te noemen, waarbij we ze dan ook nog eer scholing geven die, wanneer de buitenlander naar z'n land wil terugkeren waardeloos is, omdat de opgedane kennis gericht was op wat hier nodig was en niet dáár. Zo worden deze

mensen dan weer teruggeduwd in hun armoedebestaantje van 't moeitevol de eindjes aan elkaar proberen te knopen.

GERICHTE VORMING

Hoe te proberen aan deze onrechtvaardigheden een einde te maken, nog afgezien van sociale misstanden als erbarmelijke pensions, praktisch geen mogelijkheden om gezin te laten overkomen, in vele gevallen slechte opvang enz., die om snelle oplossingen schreeuwen.

Er zal een gerichte vorming gegeven moeten worden, een vorming die gebruikt kan worden, wanneer de werknemer naar z'n land terugkeert, er zal geïnformeerd moeten worden naar de plannen die het minderontwikkelde land heeft en die ze tot uitvoer tracht te brengen, zodat een efficiënte scholing gegeven kan worden, die aansluit bij de uitvoering van de plannen. Ten tweede zou Nederland een industriebeleid moeten gaan voeren, waarbij arbeidsintensieve bedrijven overgebracht worden naar de landen waar een groot arbeidsoverschot is, dit vraagt een andere instelling dan die we tot nu toe gehuldigd hebben, dit vraagt wat we in A.R.P.-kringen nogal eens noemen, „architectonische” kritiek op de huidige structuur van ons.

Eén en ander is niet van de ene op de andere dag op te lossen, deze vorm van ontwikkelingssamenwerking kan ook nauwelijks alleen in nationaal verband gerealiseerd worden. Maar waarom zou de overheid, zouden wij niet eens als eerste deze dingen aan de orde kunnen stellen?

Nederland, zo is uit een NIPO onderzoek gebleken voelt wel voor ontwikkelingshulp en Nederland pleegt dat „wel voelen voor” te concretiseren door per jaar (vergeleken bij vele andere landen) vrij forse bedragen te geven, maar ontwikkelingshulp is meer dan iets afstaan van je rijkdom, het gaat om niets minder dan veranderingen in onze economische opbouw, waarbij dan zal blijken dat die veranderingen dichterbij huis gerealiseerd zullen moeten worden dan we dachten.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

GA NU, voordat uw ARTS
het u VOORSCHRIJFT !

HOTEL DREYEROORD
TE OOSTERBEEK

Telefoon 08307 - 8169

Waar mevrouw zich UIT
en meneer zich THUIS voelt.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

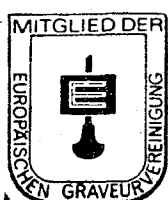
IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN-ONDERNEMING
G. TER VEEN GELFEN

Winkel en showroom
Graaf Huynlaan 3 - Tel. 7500
Kantoor en fabriek
Industrieweg 15 - Tel. 5888

U KUNT ALS ABONNEE OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN

NOTEREN

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

◆◆ KAMER IN DE MIST

De heer Von Drakenstein werd door de overheid verweten dat hij zijn landgoederen niet beheerde in het belang van de natuurbescherming. Dat is een ernstige beschuldiging. Dat gebeurde bij een ingediend wetsontwerp waarbij het landgoed werd onteigend in 1963.

De vaste commissie uit de Tweede Kamer heeft in 1963 nog, bij uitzondering, de situatie ter plaatse opgenomen. Dit bezoek resulteerde in een scherpe stellingname in een voorlopig verslag van de zijde van de Tweede Kamer in 1963, waarbij o.m. werd geconcludeerd dat

kennelijk niet alleen de daden van Jonkheer Von Drakestein de aanleiding was tot het onteigeningsvoorstel. Het kabinet heeft daar nooit op gereageerd! Wel heeft de overheid daarmee veel van deze bossen en terreinen opgekocht. Zonder daarvan enige mededeling aan de Tweede Kamer te doen. Wel deelt nu staatssecretaris Vonhoff mee dat hij het in 1963 genoemde wetsontwerp intrekt. Maar... zonder enige nadere motivering. Wij menen dat de Kamer — zeker onder deze omstandigheden — het recht heeft volledig te worden geïnformeerd.

◆◆ VAN HARTE STERKTE

Het C.N.V. bestuur heeft een moeilijke beslissing moeten nemen. Bestond dit bestuur voorheen uit 10 man, thans zal het verantwoordelijk werk moeten worden gedaan met 8 man. Voorzitter Lanser met 6 secretarissen en een penningmeester. Vermoedelijk zullen financiële problemen daarmee te maken hebben gehad. Maar het werk gaat door.

De heren — er zijn (nog) geen vrouwen tot deze functie geroepen — hebben het totale werk daarom 'herkaveld', waarmee vaststaat dat de toch reeds druk bezette bestuurders meer werk op hun schouders hebben moeten nemen. Wij wensen hen van harte sterkte en wijsheid toe. Maar wij vragen ook aandacht voor het dringende verzoek ieders gezin en eigen gezondheid goed in de gaten te houden.

◆◆ JAMMER

Wij vinden het verschikkelijk jammer dat de pogingen van de landelijke werkgeversorganisaties en die van de drie vakcentrales niet resulteerden in bindende afspraken over de loonpolitiek 1972. Niet alleen is het vertrouwen, dat de regering terecht in het bedrijfsleven heeft willen stellen benauwend beschaamd.

Ook het Nederlandse volk is, als men zijn oor in alle kringen te luisteren legt, min of meer geschokt over deze naar buiten getreden mislukking. Voor hen is het een bittere ervaring te moeten constateren dat de strijd tegen de inflatie veel moeilijker is geworden nu een gezamenlijke aanpak van het nationale probleem is uitgebleven. Wij willen bij deze mislukking geen oordeel uitspreken over de vraag wie daarvan de oorzaak is, al moet het wel van ons hart dat naar onze mening de werkgevers te weinig oog hebben gehad voor het feit, dat een achteruitgang in

'verteerbaar inkomen' van vrij grote groepen van werknemers niet te accepteren is. De economische situatie is sindsdien verslechterd, het is te constateren aan een vermindering van aanbod van werk naast een vergroting van de werkloosheid. Tegen deze achtergrond zal het overleg per bedrijfstak er ongetwijfeld moeilijker op worden. Wij menen — ook onder de huidige omstandigheden — dat de tijd (nog) niet gekomen is om het kabinet te verzoeken met gerichte en effectieve overheidsmaatregelen in te grijpen. Daarvoor is de eigen verantwoordelijkheid van het gehele bedrijfsleven van te grote waarde. Wij hopen dat beide partijen straks bij het overleg per bedrijfstak zich duidelijk bewust zijn van de grote nationale belangen die op het spel staan. Trek de onderhandelingen niet in de emotionele sfeer.

KONINKLIJK HUIS EN KABINET

In 1966 heeft er tussen de toenmalige minister-president — mr. Cals — en de Tweede Kamer een belangrijk debat plaats gevonden.

Het ging om de vraag op welke wijze de ministeriële verantwoordelijkheid functioneerde bij handelingen van de leden van het Koninklijk Huis. Handelingen, waarvan men zou kunnen stellen, dat deze niet bezonnen zouden zijn.

In dit debat waren twee hoofdgedachten te onderkennen. De P.v.d.A. en de V.V.D. waren van oordeel, dat eventuele spanningen tussen de ministeriële verantwoordelijkheid en ('onbezonnen') handelingen van de leden van het Koninklijk Huis het best konden worden opgevangen door een duidelijke vertrouwensman te benoemen op Soestdijk. Een dergelijke figuur zou de leden van het Koninklijk Huis kunnen behoeden voor handelingen, die niet in overeenstemming zijn met de ministeriële verantwoordelijkheid.

De A.R.P., K.V.P. en C.H.U. waren, met de minister-president, van een ander gevoelen.

Een 'rijkspottekijker' op Soestdijk was duidelijk in strijd met de goede persoonlijke verhoudingen, die er in verreweg de meeste gevallen tussen het hoofd en de leden van het Koninklijk Huis en de ministers bestonden en bestaan.

Het is in dit verband daarmee een onmenselijke zaak, dat een ambtenaar voortdurend deze leden op de vingers kijkt. Zelfs een aparte perschef op Soestdijk werd onjuist geacht. De achtergrond van deze opvatting was de stellige verwachting, dat de belangen van de staat niet door een der leden van ons Koninklijk Huis zouden worden geschaad.

De Kamer kon zich in deze opvatting vinden, temeer daar de directeur van de Rijksvoorlichtingsdienst belast was geworden met de coördinatie van de publiciteit van het Koninklijk Huis.

Daarmee was een zekering ingebouwd, die behoorde te worden ingeschakeld als van de zijde van het Huis van de Koningin er behoefte bestond tot openbaarheid.

Daarmee was ook de risico aanvaard, dat de zekering wel eens zou kunnen 'doorslaan'. De Kamer was zich er toen heel wel van bewust, dat ook leden van het Koninklijk Huis wel eens buiten hun boekje kunnen gaan. Wie onzer, van laag tot hoog, kan er prat op gaan op dit punt over een ongeschonden blazoen te beschikken?

Dit risico echter heeft ook logische consequenties voor de leden van het Koninklijk Huis.

Nu in 1966 is voorgesteld, dat een kabinet verantwoordelijk is voor alle handelingen van de leden van het Koninklijk Huis, die het staatsbestuur raken zal het kabinet moeten reageren op handelingen en reacties van ons Koninklijk Huis, voor zover zij niet privé zijn en het staatsbelang raken (dit laatste maakt het kabinet uiteraard in beginsel uit).

Wij menen daarom, dat minister-president Biesheuvel terecht heeft gereageerd op de mede, door de A.R.P.-fractie gestelde vragen, n.a.v. het interview van Prins Bernhard, waarin in ietwat denigrerende zin gesproken is — zonder enige voorinformatie aan het kabinet — over het meest gewenste democratische staatsbestel in Nederland. Wij zijn er tevens van overtuigd dat Prins Bernhard sportief genoeg is deze publieke reprimande van harte te accepteren.

Er is over en weer geen sprake van dat er een vertrouwen zou zijn geschonden.

GRONINGSE HUIS VAN BEWARING

Mr. G. C. van Dam (A.R.P.) vroeg aan de staatssecretaris van Justitie of het bericht juist is, dat de staatssecretaris van Justitie bij zijn bezoek aan het Groningse huis van bewaring op 5 november jl. naar aanleiding van de onregeligheden aldaar in de nacht van 4 op 5 november jl. met alle betrokken partijen, tot en met de bewaarders, heeft gesproken, met uitzondering van de ge-ditineerden, daar spreken met deze laatste categorie volgens de staatssecretaris niet zinvol zou zijn?

Indien dit bericht juist is, zo vraagt de heer Van Dam, kan de staatssecretaris dan mededelen waarom hij een gesprek met laatstgenoemde categorie niet zinvol achtte?

Toelichting: zie 'Trouw' van 6 november 1971, blz. 1.

IK HEB AL WEER DRIE NIEUWE LEDEN

Bovenstaande opmerking is van de heer H. Elzinga uit Beilen. De heer Elzinga presteerde het om in één week tijd 11 nieuwe leden voor de A.R.P. te winnen. Je wordt dan nieuwsgierig naar de manier waarop zo'n man dat doet. Elf nieuwe leden is nogal wat, vooral als dat in zeg maar een dag of vijf gebeurt.

Vandaar, dat we de heer Elzinga enkele vragen hebben gesteld. Het kan allicht een stimulans voor anderen zijn om ook een dergelijk resultaat te gaan boeken. Regelmatig komen de aanmeldingen van nieuwe leden op het partijbureau binnen. Wat dat betreft is wel te merken, dat de aan de gang zijnde ledenwerfactie, u hebt daarover in dit blad regelmatig iets kunnen lezen, resultaten begint af te werpen. Maar, er zijn veel nieuwe leden nodig. En op

de manier van de heer Elzinga gaat het natuurlijk niet gek. Hoe pakt de heer Elzinga de ledenwerving nu eigenlijk aan?

Elzinga: Ik maak geen afspraak, ik ga zo maar eens naar de mensen toe.

Vr.: Welke argumenten gebruikt u?

Elzinga: Er moet een A.R. Partij blijven in Nederland en daarom hebben we leden nodig. Tegen de jonge mensen zeg ik dat ze hard nodig zijn. Juist door lid te worden kan men meedenken en meepraten in de partij.

Vr.: Hoeveel tijd gaat erin het werven zitten? Licht dat erg verschillend bij de een of de ander?

Elzinga: Bij de een vijf minuten, bij anderen soms een half uur of wat langer. Maar ik zeur er niet steeds

op door. Ik ga dan liever na een tijdje nog eens praten.

Vr.: Wat hoort u zoal voor reacties?

Elzinga: Het is allemaal één pot nat op wie je stemt. Ik voel er niet veel voor.

Vr.: Vindt u dat werven leuk werk en is het in het algemeen makkelijk of moeilijk?

Elzinga: Het is mooi werk, maar denk nu niet dat ieder bezoek een nieuw lid wordt.

Vr.: Ziet u mogelijkheden om er mee door te gaan?

Elzinga: Ja, want ik heb nu alweer drie nieuwe leden.

Met dat laatste antwoord begon dit stukje. Veel hoeft er niet aan toegevoegd te worden. Het kost tijd, ledenwerven, maar het is te doen, dat blijkt duidelijk uit dat laatste antwoord.

vergeleken met de partij
is onze organisatie niet zo groot
maar ook wij hebben belangrijke taken
ook wij willen veel leden hebben
om nog meer te kunnen doen

hebt u belangstelling
voor het doel van
onze politieke
jongerenorganisatie
en voor onze
activiteiten
dan willen wij er graag
alles over vertellen

deze hele pagina kunt u benutten
voor uw vragen en opmerkingen
voor het noteren van
adressen van jongeren
die belangstelling voor de Arjos hebben

deze door u volgekraabde pagina
kunt u dan terug sturen naar

Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

OPENBAAR VERVOER EN AUTO NIET OF-OF MAAR EN-EN

Een van de departementen die door de noodzakelijke bezuinigingsmaatregelen van het huidige kabinet in sterke mate is getroffen, is dat van Verkeer en Waterstaat. Op zichzelf ligt het ook wel wat in de rede dat een departement, waar grote bedragen omgaan, die een belangrijke invloed hebben op dat totale bestedingspatroon, bij een conjuncturele teruggang of bij een overbesteding een belangrijke bijdrage tot herstel van het evenwicht moet leveren. Als dat departement dan bovendien een nieuwe minister krijgt, die in de Nederlandse politieke wereld snel is opgekomen, een man met eigen opvattingen, eigen denkbeelden, dan ligt het voor de hand dat naar de begrotingsbehandeling van dat departement met grote belangstelling wordt uitgezien.

Dit geldt temeer, daar minister Drees een voorganger had, onder wiens inspirerende en energieke leiding de zaken van Verkeer en Waterstaat een forse vooruitgang hadden te zien gegeven. Zowel vanuit de Kamer als van achter de regeringstafel werden dan ook meer dan plichtmatige woorden van bijzondere waardering aan de als Kamerlid in de zaal aanwezige oud-minister Bakker gericht. Alles redenen te over om met de nodige spanning de begrotingsbehandeling tegemoet te zien. Vorige week vond deze behandeling plaats. Het is inderdaad een boeiend debat geworden. De minister, de heer Drees, kende vanuit zijn vroegere werkkring, o.a. als directeur van Rijksbegroting, natuurlijk vele grote vraagstukken van Verkeer en Waterstaat vrij goed. Dat bleek ook bij de behandeling. Op kundige wijze heeft hij zijn begroting verdedigd, ook bij interrupties bleek hij voldoende slagvaardig om in het debat staande te kunnen blijven. Terecht merkte de heer Schakel op dat de heer Drees in de Memorie van Toelichting van zijn begroting erin geslaagd was om reeds een eigen gezicht te tonen, om een aantal van zijn denkbeelden op heldere wijze onder woorden te brengen. En dat is op zichzelf een compliment waard. Toch is de minister kritiek niet bespaard gebleven. In zonderheid had de heer Schakel, onze woordvoerder, ernstige kritiek op bepaalde filosofieën van de heer Drees. Bovendien vond hij en dat was misschien een ernstiger verwijt, dat de

door de minister gesuggereerde oplossingen onvoldoende en soms tegenstrijdig zijn aan wat hij met zijn beleid beoogt te bereiken.

EENZIJDIG

Nu doet zich bij zo'n debat altijd de moeilijkheid voor, dat standpunten eenzijdig worden weergegeven. Niet in de eerste plaats door de spreker, maar wel in de weergave in de publiciteitsorganen. Zo wordt de indruk gevestigd alsof bij de heer Drees het openbaar vervoer het een en het al is en bij de heer Schakel kennelijk de auto en alsof de heer Schakel in zijn denken alleen de auto kent en het openbaar vervoer niet aan bod zou komen. Het een noch het ander is in zijn absoluutheid juist. Wel heeft de heer Schakel de minister willen waarschuwen voor eenzijdigheden in zijn beleid, hij heeft de minister willen drukken op de enorme omvang van het verkeersprobleem, dat nu en in de toekomst ons te wachten staat. Een verkeersprobleem dat alleen tot oplossing kan komen én door een sterkere bevordering van het openbaar vervoer in bepaalde gebieden én door het geven van een goede plaats en een passende plaats aan de auto in onze samenleving. Als we er een óf-óf situatie van maken, door voornamelijk aandacht te schenken aan het openbaar vervoer, óf eenzijdig de nadruk leggen op de auto en de wegeaanleg, dan zal een goede verkeersoplossing in de toekomst niet slagen. Maar het is ook geen óf-óf situatie; het is een en-èn situatie. Beide vervoersmogelijkheden zullen elkaar

M. W. Schakel

moeten aanvullen. Dezelfde persoon maakt zowel gebruik van het ene als van het andere vervoermiddel. Ook de president-directeur van de Nederlandse Spoorwegen, de heer De Bruin, ziet het zo. Dezelfde mensen zijn soms gedwongen van hun auto gebruik te maken; in andere omstandigheden, voor andere behoeften, behoren zij tot de vaste klanten van het openbaar vervoer. Daarom moeten de verkeersproblemen opgelost worden door een integrale aanpak, d.w.z. door een gemeenschappelijke aanpak, waarbij de beide vervoerssystemen elkaar aanvullen.

LASTENVERZWARING

In het debat heeft bovendien een belangrijke rol gespeeld de lastenverzwarings die op de automobilist wordt gelegd. In sterke mate is door ons gepleit voor een selectief autogebruik dat je bevorderen moet door eerder het rijden duurder te maken dan alleen het bezit van de auto. Als je het bezit duurder maakt, dan tref je dikwijls die groep uit onze samenleving, die met moeite een auto heeft aangeschaft die toch in hun gezin en voor hun werk in een heel duidelijke behoefte voorziet. Bij de behandeling van de dekkingsvoorstellen binnen enkele weken, zal dit punt zeker nader aan de orde komen.

Tenslotte heeft de minister een kleine veer moeten laten bij de behandeling van de natte waterstaat. De Kamer vond dat de minister te lichtvaardig heenstapte over de afspraken die met de gemeente Amsterdam zijn gemaakt door opeenvolgende kabinetten. De Kamer sprak bij amendement uit dat in 1972 een grote voortgang moet worden gemaakt met het Amsterdam-Rijnkanaal en verhoogde daartoe deze begrotingspost met 12½ miljoen en gaf als dekking aan een verlaging in dezelfde sector bij de aanleg van de havendammen bij Hoek van Holland. Het was een duidelijke politieke waarschuwing. Onnodig te zeggen dat de heer Schakel bijzondere aandacht heeft besteed aan

DE CLUB VAN ROME(1)

DOOR DR. H. REBEL

Sinds omstreeks half september het een en ander in de publiciteit kwam omtrent het rapport dat het Massachusetts Institute of Technology aan de zgn. Club van Rome heeft uitgebracht, is de discussie over de aantasting van de biosfeer weer krachtig opgevlamd. In ons land gaven aan dat opblazen de smog vorming van dit najaar en de alarmerende vervuiling van de Rijn in belangrijke mate voedsel.

Hoe moeilijk ook met een duidelijke maatstaf, onder een eenduidige grootheid te vangen, de leefbaarheid, de kwaliteit van het bestaan, loopt bij ons stellig al terug. Het wordt immers ieder jaar wat erger met de smog, met het Rijnwater, met de uitlaatgassen, met de fosfaten, met de verliezen aan natuurschoon en vruchtbaar land, enzovoort. Dat is dan ook, en niet alleen voor Nederland, een van de conclusies van het MIT rapport.

Men is overigens bezig, aan de degradatie van de biosfeer hier iets te doen. Er zijn al een groot aantal meetpunten voor zwaveldioxyde aangelegd, en de bedoeling is, dat er een landelijk meetnet tot stand komt, gevoelig voor alle belangrijke soorten van luchtverontreiniging. Het oppervlaktewater wordt voortdurend bemonsterd, en waar nu nog voornamelijk zuurstofgehalte en zuurstofverbruik (als BOD en COD) worden geregistreerd, zal er in de toekomst waarschijnlijk ook een volautomatische analyse op vele punten plaatsvinden, die ook de belangrijkste giftige en anorganische stoffen omvat, die in het water niet thuishoren.

Als we voorbijzien aan de verontreiniging die dit meten op zichzelf veroorzaakt, omdat zij vanwege de geringe omvang van de apparatuur en de geringe energie consumptie klein zal zijn, dan is het toch goed ons af te vragen, waartoe dit meten dient en waartoe het leidt. De bedoeling is, inzicht te krijgen in de mate waarin de diverse verontreinigingen in het milieu aanwezig zijn, en met behulp van de verkregen gegevens te komen tot de vaststelling van normen voor de maximaal toegestane belasting daardoor. Die normen worden dan uitgedrukt in concentraties (b.v. gram per kubieke meter) en tijdsduur van optreden. Om te zien waartoe deze normstelling leidt, zijn zeker twee overwegingen van belang.

In de eerste plaats is de aard van de normen in het geding. Zij worden namelijk gebaseerd op criteria voor menselijke gezondheid. Dat is al beter dan ze vast te stellen op grond van hinder of overlast, zoals in de

VS is gebeurd. Maar het is niet genoeg. De menselijke gezondheid kan inderdaad een beperkte verontreiniging van het milieu zonder merkbare schade verdragen, ook als zij daaraan lange tijd wordt blootgesteld.

Het is echter duidelijk dat het milieu waarin wij leven, de biosfeer waarvan wij deel uitmaken, weliswaar door plaatselijke hoge concentraties kan worden geschaad, maar als geheel slechts wordt aangetast door de uiteindelijk erin gebrachte hoeveelheden verontreiniging. Omdat de biosfeer een geheel is, en de verontreiniging aan bv. zwaveldioxyde in de lucht, of kwik in het water, algemeen aanvaard gaan worden — en dat lijkt al een moeilijk haalbare zaak — dan zijn wellicht de hoeveelheden SO₂, en zeker de hoeveelheid kwik, die over de hele wereld worden gespreid, voor de biosfeer een vroeger of later fatale belasting.

Ten aanzien van het kwik bv. ontstaat een situatie, waarin de meeste zoetwaterbronnen (rivieren, meren) een zo matige concentratie aan kwik bevatten, dat een mens er 'veilig' zijn hele leven van drinken kan. Maar in de zeeën wordt het kwik voortdurend verder opgehoopt tot een fatale drempelconcentratie is bereikt.

Het criterium menselijke gezondheid is dus volstrekt ontoereikend bij het aanleggen van normen voor een te voeren milieubeleid. Een normenstelsel dat op dat criterium is gebaseerd, leidt slechts tot vermindering van lokale overbelasting van de mens: de spreiding van verontreinigende activiteiten blijft echter het milieu aantasten. En om die spreiding gaat het nu juist. De beschouwingen van het MIT rapport gaan daar terecht van uit.

In de tweede plaats namelijk wordt het normenstelsel ingevoerd in, maar overigens geheel los van, ons economisch systeem van bewuste en geplande groei. Dat nu is meer dan een ongerijmdheid, het is een fout, die op langere termijn het milieubeleid tot mislukken doemt. De ongerijmdheid ligt daarin, dat het stellen van normen het aangeven van grenzen is. Daar voortdurende groei slechts door middel van industrialisatie, en daarmee alleen ten koste van milieu aantastende verontreiniging kan worden bereikt, leidt het voorop stellen van economische groei onherroepelijk tot het 'opvullen' van de ruimte die door de gestelde grenzen wordt aangegeven.

Wat er dan gebeurt, bespreek ik graag een volgende keer.

de vaste-oeververbinding over de Westerschelde. De minister heeft een aantal maanden respijt gekregen om zijn beslissing voor te bereiden, maar de A.R.P.-fractie zal deze zaak zeker niet vergeten, zoals ook bij het A.R.P. bezoek aan Zeeland duidelijk is gebleken. We laten nu verder de heer Schakel aan het woord door sommige passages uit zijn uit het hoofd voorgedragen (gebeurt door anderen bijna nooit in de Kamer!) boeiend betoog.

De heer Schakel zei over verschillende punten het volgende:

FILOSOFIE

„Wat is de filosofie van de minister?“ Het komt kort en goed hierop neer: wij zijn arm aan ruimte, wij zijn rijk aan auto's, wij moeten trachten dat autoverkeer in goede banen te leiden. Met name in de stedelijke agglomeraties moet de factor verplaatsing onder een nieuwe gezichtshoek worden geplaatst

en dan zegt de minister: „Het besef groeit, dat de plaats van de auto in onze maatschappij aan een herwaardering moet worden onderworpen.“ De minister loopt al wat op die herwaardering vooruit, want hij zegt drie zinnen verder, dat er zwaardere lasten op de auto moeten komen, op het gemotoriseerde particuliere vervoer, ten einde tot een selectief autogebruik te komen. Zonder filosofie betekent dit dus: zwaardere lasten op het wegverkeer, ten einde het af te remmen.

Ik dacht, dat de minister zich in deze alinea's niet geheel onschuldig heeft gehouden aan een wat weinig selectief woordgebruik. Hij springt namelijk van de problematiek in de stedelijke agglomeraties, die ik niet ontken en waarvan ik aanstonds nog wel wat wil zeggen, zo maar over op onze maatschappij en de auto in onze nationale samenleving. Dit is een hele sprong. Als de bewindsman

VERVOLG OP PAG. 8

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

Verhoging van de successierechten in de zijlijn.

Faciliteiten voor vererving van tot een onderneming behorende vermogens tussen bloed- en aanverwanten die in deze onderneming samenwerken, zulks tot en met de tweede graad van de zijlijn.

Gelijkijdige optrekking van de vrijgestelde bedragen in de rechte lijn en de zijlijn.

De mogelijkheden zullen worden gezien van verhoging van de vermogensbelasting en van gehele of gedeeltelijke verhoging van de vermogensbelasting door een belasting op gerealiseerde vermogenswinsten, met daarbij behorende aanpassing van de inkomstenbelasting.

Ook de objecten van de vermogensbelasting zullen aan een nader onderzoek worden onderworpen.

Matiging van de hogere inkomens met name in de vrije beroepen, waartoe overleg met de organisaties van de vrije beroepen zal worden geopend. Evenzeer op korte termijn herbezinning op een aantal salarisschalen in de overheidsfeer.

Introductie van de spaarloongedachte in het overleg met de ambtenarenorganisaties; opheffen van de ambtenarensparregeling.

Fiscale faciliteiten voor het spaarloon.

Beperkte verhoging van de premie-inkomensgrenzen bij de volksverzekeringen, alsmede een nader studie van de relatie tussen bijdragen en aanspraken van onderscheidene groepen teneinde tot billijker verhoudingen te komen.

Verhoging van de successierechten in de zijlijn.

Optrekking van de belastingvrije voet in de rechte lijn.

Gehele of gedeeltelijke vervanging van de vermogensbelasting door een belasting van tenminste 20 pct. op gerealiseerde vermogenswinsten, met de daarbij behorende aanpassing van de inkomstenbelasting.

Een belastingbeleid gericht tegen onrechtvaardige verrijking en ten bate van een betere vermogensspreiding.

Een loonbeleid gericht op een sociaal verantwoord minimumloon, het tegengaan van excessieve inflatiebevorderende loonstijgingen en het stimuleren van bepaalde vormen van niet-procentuele loonsverhogingen.

Een bezitsvormingsbeleid waarbij vermogensaanwasdeling krachtig wordt gestimuleerd en winstregelingsregelingen, spaarloon en eigen woningbezit wordt bevorderd. Mocht blijken dat dit beleid onvoldoende vruchten zou afwerpen dan dienen wettelijke regelingen met een meer verplichtend karakter te worden overwogen.

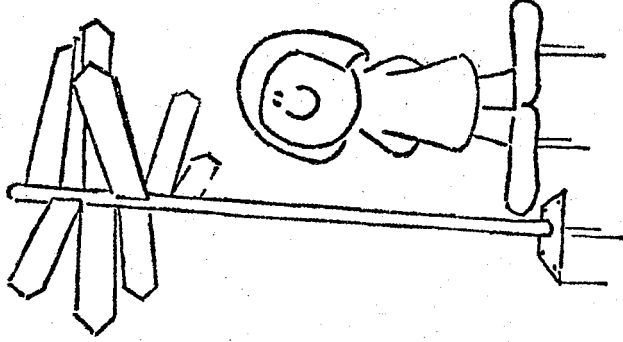
Een sociaal-verzekeringsbeleid waarbij in premiehoogte en premiegrenzen de solidariteitsgedachte meer reliëf gegeven wordt.

T.a.v. het beleid op het gebied van lonen en prijzen kiest het nieuwe kabinet als uitgangspunt dat dit beleid gevoerd wordt langs de weg van maatregelen met een algemeen karakter. Waar nodig zullen die wijzigingen worden aangebracht die noodzakelijk zijn om de effectiviteit van deze globale instrumenten te verbeteren. Met het oog daarop zal het kabinet na ontvangst van het advies van de SER het initiatief nemen tot overleg met het georganiseerde bedrijfsleven.

In dit verband zal het mededingingsbeleid worden versterkt.

ECONOMISCHE MACTH

Wettelijke regeling, zo mogelijk op EEG-niveau, t.a.v. fusies en andere machtsconcentraties (o.a. meldingsplicht en verrijkingsovereenkomst) van de overheid) mede op basis van de opgedane ervaringen met de fusiecode van de SER.

PROGRAM 1

REGEERAKKHOORD
VIEF PARTIJEN

ECONOMISCHE MACTH

De economische macht moet voldoende de gespreid en verantwoord worden gebruikt met inachtneming van de belangen van werknemers en consumenten. Tegen deze achtergrond zal moeten worden aangestuurd op een wettelijke regeling zo mogelijk op Europees niveau t.a.v. de totstandkoming van fusies en andere machtsconcentraties, mede op basis van de opgedane ervaringen met de SER-fusiecode inclusief een meldingsplicht bij de overheid, die het recht dient te hebben kennelijk schadelijke fusies nietig te verklaren.

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

ECONOMISCHE MACTH

Een doelbewust beleid t.a.v. fusies dient in de komende kabinetsperiode van de grond te komen. Dit beleid dient gericht te zijn op stimulering van die fusies en samenvoegingen van bedrijven die uit hoofde van de industriële schaalvergroting dringend gewenst zijn; tegengaan van die fusies en samenvoegingen van bedrijven die ofwel leiden tot machtsconcentraties in het bedrijfsleven ofwel bevesten op een onvoldoende inachtnemen van de reële belangen van de daarbij betrokken werknemers. Hiertoe dient aan de overheid het recht te worden toegekend in uitzonderlijke omstandigheden fusies nietig te verklaren. Bovendien dienen voornemens tot fusies verplicht bij haar te worden aangemeld.

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

Bij de vaststelling van haar eigen loonbeleid alsmede bij het beoordelen van het door het bedrijfsleven gevoerde loonbeleid moet de overheid zich ernstig afvragen of het gebruikelijke systeem van procentuele loonsverhogingen en vakantietoelagen nog strookt met de eisen van sociale rechtvaardigheid.

zegt: er zijn ernstige moeilijkheden in de stedelijke agglomeraties, heb ik niet de minste neiging, dit tegen te houden. Ik ben ervan overtuigd, dat wij in onze stedelijke agglomeraties moeten komen tot een hoogwaardig openbaar vervoer. Ik heb er al de grootste moeite mee — laat ik dit zeggen —, dat in de droge infrastructuur van de stad Amsterdam zo belemmerend wordt opgetreden als bij voorbeeld met betrekking tot de ringweg het geval is."

COMMUNICEREND VAT

„Het personenvervoer is een communicerend vat, zij het, een heel merkwaardig communicerend vat. Aan de kant van het openbaar vervoer is het een heel bescheiden pipetje en aan de kant van het particulier vervoer is het een enorm vat. Deze staan met elkaar in verbinding.

Het enorme vat van het autovervoer kennen wij.

In augustus jl. waren er 2,8 miljoen auto's in Nederland: één op de 4,7. Ik heb mij laten vertellen, dat 80% van de gezinnen inmiddels over een auto beschikt, dat in het Nederlandse wagenpark f 14 miljard is belegd en dat er per jaar voor f 7 miljard in wordt omgezet.

Als je dit ziet — dit neerdrukkende cijfermateriaal — dan zeg je: Het is volkomen zinnig, een poging te wagen om, boven op het grote vat wat druk uit te oefenen in de hoop, dat er in de pipet wat meer terecht komt. Wij moeten de pipet dan ook wat uitbreiden; het moet een dubbele, een driedubbele of een vierdubbele pipet worden, maar ik zou de bewindsman voor overdreven verwachtingen in dit opzicht willen waarschuwen."

„Er wordt zo gemakkelijk badinerend gezegd, dat de auto een heilige koe is, maar hij is ook een jan plezier op gezinsformaat; hij is ook een mobiele huiskamer, hij is ook een geduldige pakezel, hij is ook een ren- en werkpaard.

De beeldspraak is niet van mij, maar van mijn fractiegenoot Bakker, die haar in de vorige staat des levens heeft bezigd. Bij diezelfde gelegenheid heeft hij gezegd — en ik geloof dat hij daarin gelijk heeft —: zo lang er nog een snijpertje consumptievrijheid in Nederland is, zullen er auto's worden verkocht en za die Nederlander zich nog niet zo gemakkelijk naar het openbaar vervoer laten omturnen. De cijfers bewijzen het ook. In 1948 was het openbaar vervoer 75 pct. en het particulier vervoer 25 pct. In 1968 was het particulier vervoer 60 pct. en het openbaar vervoer 20 pct. De jongste cijfers duiden al op 82 en 18 pct. Dit zijn natuurlijk percentages die er niet om liegen."

LASTEN

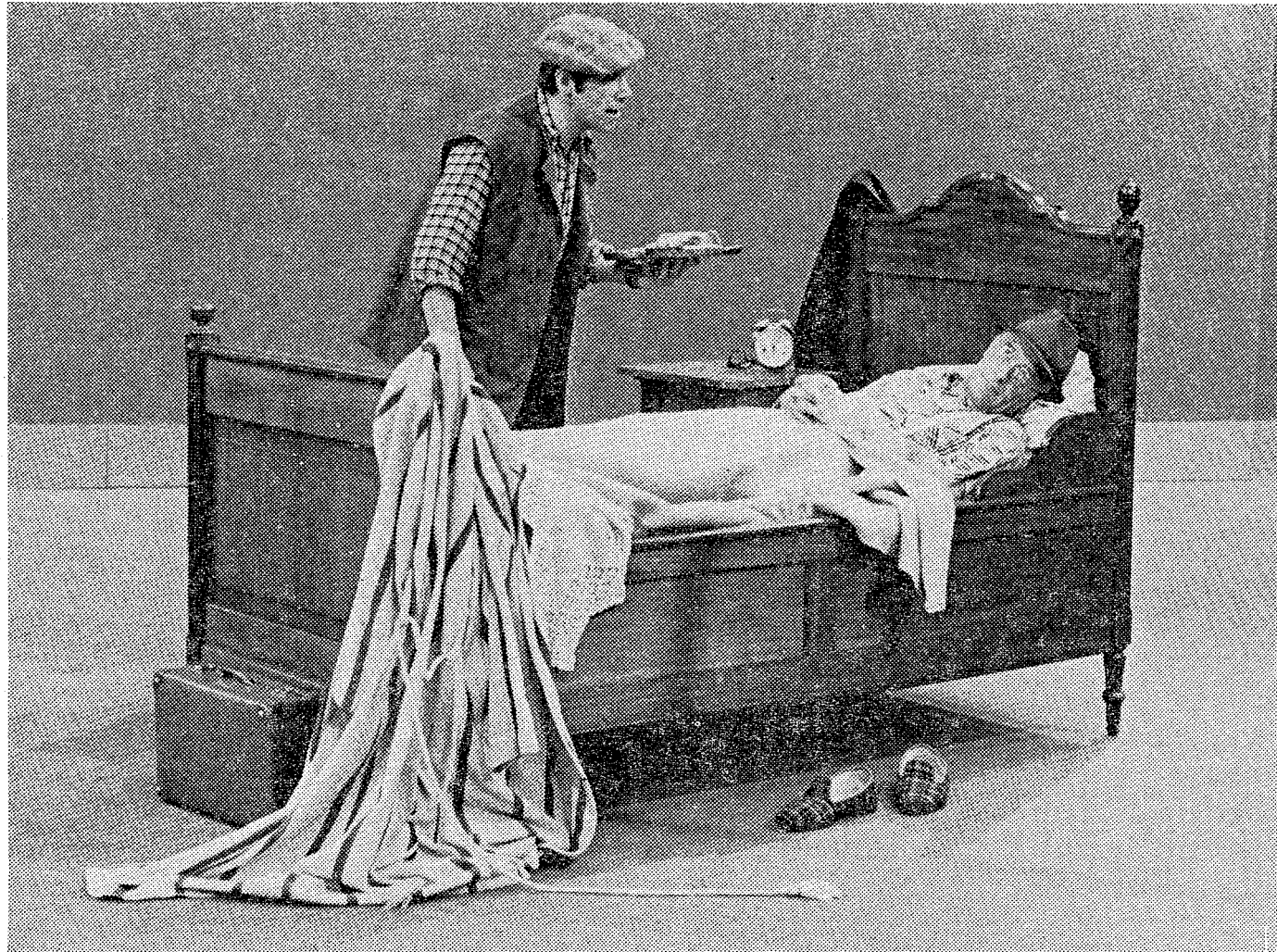
„Sterk verzwaarde lasten zullen in toenemende mate een afwentelingsproces op gang brengen. Dat geldt slechts voor degenen die in de gelegenheid zijn het af te wentelen. Talloze mensen hebben eenvoudig niet de kans die lasten af te wentelen. In het cijfermateriaal, dat de Stichting Weg ons verstrekte, las ik dat in 1967 — het is wat oud cijfermateriaal — 48% van de auto's in particuliere handen was. Daarvan was 75% in handen van mensen die minder dan f 15.000 inkomen hebben."

RANDSTAD

„De bewindsman heeft zich in de formatietijd voorstander betoond — en dit is in het regeerakkoord duidelijk naar voren gekomen — van een krachtdadige bevolkings- en arbeidsgelegenheids-spreiding. Als de factor verplaatsing, vervoer, duurder wordt gemaakt, moet dit toch ook zijn consequenties hebben op de bereidheid zich in industrieel opzicht buiten de Randstad te vestigen. Verdisconteert de bewindsman ook dit element in zijn beleid?

Dit beleid heeft duidelijk zijn invalspoor vanuit de problematiek in de Randstad Holland. Dit blijkt uit de gehele inleiding van de minister op de eerste bladzijde van de memorie van toelichting. Hij komt dan tot globale maatregelen. Als men selectief autogebruik wil creëren, moet men dan globale,

ROOLVINK ALS STIEFBEEN

Dinsdag 9 november jl. trad oud-minister Roolvink op als de oude Stiefbeen in het NCRV-programma „Eenmaal, andermaal", in het onderdeel „Doe eens wat voor een ander", waarin allerlei zaken worden geveild waarvan de opbrengst bestemd is voor een goed doel. De heer Roolvink stelde voor dit doel een zeldzaam boek ter beschikking, dat dinsdag a.s. wordt geveild. Op de foto: Piet Römer, Dirk Stiefbeen, brengt zijn vader z'n ontbijt op bed.

HEEFT DE PENNING MEESTER VAN UW KIESVERENIGING UW CONTRIBUTIE AL ONTVANGEN

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr. B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen".

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P. En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

Het is te bestellen door storting van f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

over het gehele land functionerende maatregelen hebben? Moet men dan niet veeleer komen tot selectieve maatregelen, tot gedifferentieerde maatregelen? Als ik de probleemstelling enigszins pragnant mag samenvatten —, men kan mij op de formulering aanvallen — kom ik tot de vraag, of het juist is, dat, als in de Randstad de zaak volkomen klem lijkt te geraken, de automobilist in Roodeschool daarvoor mede de rekening krijgt gepresenteerd."

„VRIJBLIJVEND!?" NEE, DEELNEMER

De ledenwerffolder 'Vrijblijvend!?' en ook de overdrukken van de vier middenpagina's van 'Nederlandse Gedachten' d.d. 18 september jl. waarvan de inhoud bestemd is voor (nog)-niet-leden, zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

Bestellingen per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren, f 0,15 per exemplaar; 250 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar.

Prijs vier pagina's Nederlandse Gedachten d.d. 18 september jl. f 0,10 per exemplaar.

SURINAME SPOEDIG ONAFHANKELIJK

Suriname dient zo spoedig mogelijk onafhankelijk te worden. Voor de Antillen ligt dit moeilijker. Om het onafhankelijkheidsproces dat reeds op gang is te versnellen, bepleit de commissie een Nederlands initiatief tot opheffing van het Statuut voor het Koninkrijk.

Omdat er meer bilaterale dan multilaterale verhoudingen tussen de landen van het koninkrijk bestaan, kunnen de besprekingen hierover beter bilateraal dan tripartite geschieden. Doortrekking van deze gedachtengang betekent, dat de in 1970 ingestelde paritaire commissie wordt omgezet in bilaterale commissies. Deze bilaterale commissies dienen in gezamenlijk overleg advies uit te brengen over de te nemen maatregelen en tevens over de streefdatum waarop de opheffing van het statuut dient te worden gerealiseerd. Om te voorkomen dat de hier voorgestelde procedure op de lange baan wordt geschoven, wordt in het rapport bepleit vóór het einde van 1972. Dat advies zal tevens plannen moeten bevatten tot krachtige voortzetting van de Nederlandse hulp.

Dit zijn de belangrijkste conclusies uit het rapport van een studiegroep over Suriname en de Antillen van de Adviesraad van de Dr. A. Kuyperstichting, het wetenschappelijk bureau van de ARP.

De samenstellers van het rapport baseren zich onder meer op de resultaten van het overleg in Den Haag van augustus vorig jaar, waarin de koninkrijkspartners overeenkwamen een begin te maken met de aanloop naar zelfstandigheid. Een gezamenlijke commissie zou alternatieven moeten ontwikkelen, maar nog steeds is de samenstelling van de commissie niet bekend. Dit overleg in Den Haag was een vervolg op de besprekingen van januari 1970 te Willemstad, die toen naar aanleiding van de mei-onlusten van 1969 in Willemstad zijn gevoerd.

OBSTAKEL

Het rapport concludeert, dat het statuut niet langer een stimulans is op weg naar de onafhankelijkheid, maar juist in sommige opzichten een obstakel, mede als gevolg van enkele erin gebouwde spanningen: b.v. de formeel-juridische gelijkwaardigheid van de drie koninkrijkspartners, terwijl Nederland feitelijk in de koninkrijksregering domineert.

Door deze dominerende positie speelt Nederland in zaken met koninkrijksaspecten een doorslaggevende rol. Dat geldt ook als het koninkrijk gedwongen wordt zijn strijdkrachten in Suriname of de Antillen in te zetten. Zo'n optreden houdt het gevaar in van escalatie. In deze omstandigheden kan Nederland gedwongen worden tot militair ingrijpen, ongeacht de oorzaken en interne ontwikkelingen die daartoe geleid hebben.

BEVOOGDING

Het rapport concludeert, dat het niet juist is te beweren, dat een initiatief van Nederland tot opheffing van het statuut bevoogding zou zijn. Nederland wil hiermee juist een stuk bevoogding teniet doen. Bovendien wijzen de samenstellers erop, dat staatkundige onaf-

hankelijkheid niet verward mag worden met economische zelfstandigheid. Het rapport besteedt trouwens veel aandacht aan de economische situatie in Suriname en de Antillen en pleit voor een zeer gerichte en gestadige hulp vanuit Nederland. Dit omdat op economisch terrein grote knelpunten liggen. Suriname vertoont veel trekken van een ontwikkelingsland: stagnerende economische groei, grote werkloosheid, grote afhankelijkheid van buitenlandse ondernemingen en een gebrek aan beleidsinstrumenten van de overheid, mede als gevolg van de gring progressieve belastingen en de slechte belastinginning. Deze kenmerken gelden in grote trekken ook voor de Antillen.

AANBEVELINGEN

Op basis van deze analyse pleit het rapport voor een Nederlandse bijdrage aan het uitvoeren van een op te stellen meerjarige ontwikkelingsplannen voor Suriname en de Antillen, die gericht zijn op het bevorderen van een autonome economische ontwikkeling in beide landen, het bestrijden van de werkloosheid en het verminderen van de afhankelijkheid van het buitenland. Voor Suriname zal dat heel concreet kunnen betekenen:

- progressieve belastingen en betere belastinginning
  - meer nadruk op het zelf verder verwerken van de natuurlijke hulpbronnen (o.a. bauxiet)
  - het opzetten van enkele zeer grote projecten door de overheid of op joint-venture basis
  - nationalisatie van enige ondernemingen in de dienstensector: levensverzekeringsbedrijven en banken i.v.m. de vereiste nationale investeringen en besparingen
  - het beperken van het vrije verkeer van het kapitaal, omdat het anders 'vlucht' naar betere ontwikkelde gebieden, wat funest is voor de ontwikkeling van minder ontwikkelde landen
  - het verbeteren van de infrastructuur, maar niet alleen van de havens en de wegen maar ook van de woningbouw en het onderwijs
  - het stimuleren van de arbeidsintensieve bouwrijverheid en het voeren van een doeltreffend onteigeningsbeleid ten dienste van de sociale woningbouw
  - het meer rationeel opzetten van de landbouw en het bevorderen van de zelfwerkzaamheid door coöperatieve bewegingen te steunen.
- Voorzover deze aanbevelingen niet betrekking hebben op specifiek Surinaamse problemen (bauxiet en de landbouw), gelden ze ook voor de Antillen, waarvoor bovendien nog gedacht wordt aan het verbreden van de bestaande olie-industrie in de chemische sector.

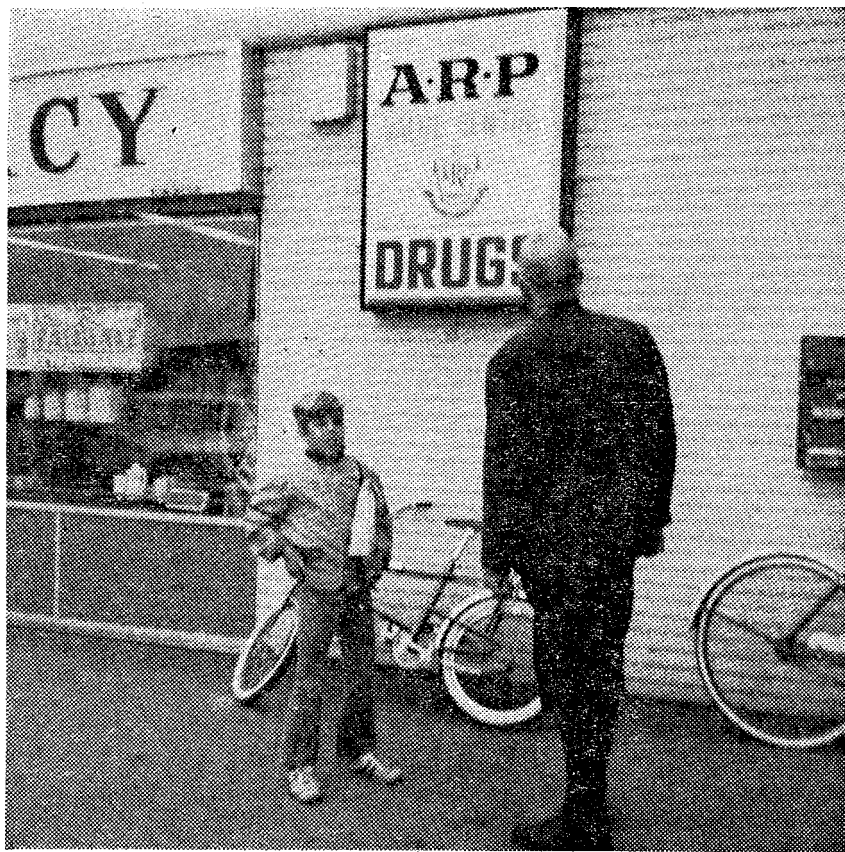
SOCIAAL-CULTURELE HULP

Het rapport constateert, dat de nadruk op de Nederlandse taal in het onderwijs heeft geleid tot een culturele isolering van beide landen in het Caribisch gebied. Dat geldt vooral voor Suriname. Nederland dient bij te dragen aan de culturele heroriëntatie die beide landen na de onafhankelijkheid zullen ondergaan: bijstand bij de verdere uitbouw van het onderwijs-apparaat en bijvoorbeeld ook heel gericht bijdragen aan de versterking van de culturele banden van Suriname en de Antillen met de andere landen in het Caribisch gebied.

A.O.W.

De samenstellers stellen voor aan alle rijksgenoten boven de 65 jaar een soort A.O.W.-uitkering te geven. Daartoe zou de A.O.W.-premie in Nederland met 0,1 pct. verhoogd moeten worden.

A.R.P.-DRUGS?

De zedenverwildering in de ARP is zover doorgedrongen, dat zij een eigen merk drugs heeft laten fabriceren, waarschijnlijk terwille van aspirant-leden, die eerst een lichte verdoving moeten ondergaan om lid te kunnen worden.

Zo zou een achterdochtige lezer van N.G. deze foto kunnen beoordelen.

Maar deze lezer kunnen wij geruststellen. Een zeer trouw anti-revolutionaire middenstander bezocht in de afgelopen weken zijn dochter in Canada. Als middenstander was hij natuurlijk regelmatig tussen de winkels te vinden. Daar ontdekte hij dat er in Canada — in de omgeving van Winnipeg — een soort warenhuis-concern is met een naam die velen

onzer andere gedachten-associaties geeft.

Het woord 'drugs' is afkomstig van 'drugstore', wat het Engelse woord is voor 'drogisterij'. Maar in Canada is de branchevervaging al ingetreden, want deze drogisterij een filiaal van een concern onder de naam A.R.P., is uitgegroeid tot een compleet warenhuis waar men pillen, potten, brood en kaarten kan krijgen en waarin zelfs een klein postkantoorje is gevestigd.

U ziet hoe onze A.R.P.-middenstander samen met zijn kleinzoon vol verbazing al deze on-Nederlandse toestanden staat op te nemen. Maar over de grenzen kunnen calvinisten wel een stootje verdragen. . .

De extra bijdrage is een blijk van solidariteit met de bejaarden, die veelal in zeer armoedige omstandigheden leven.

Nederland zal voorts een bijdrage moeten leveren aan beperking van de 'brain drain' vanuit Suriname en de Antillen.

Studenten uit beide landen dienen, wanneer de Nederlandse overheid aan hen beurzen verstrekt, verplicht te worden om na beëindiging van hun studie naar eigen land terug te keren.

DEFENSIE

Ten aanzien van de defensie stelt het rapport dat in Suriname het Nederlandse kader vervangen moet worden door Surinaamse officieren, en onderofficieren. De opbouw van een eigen defensie-apparaat in de Antillen zal meer problemen geven in verband met de geografische ligging en het strategisch belang van de eilanden: de marine-taken kunnen bovendien veelal alleen door zeer gekwalificeerd beroepspersoneel verricht worden. Beide landen zullen na de onafhankelijkheid met o.a. de VS en Venezuela non-interventieverdragen moeten sluiten. Nederland kan, indien gewenst, Suriname en de Antillen diplomatiek vertegenwoordigen bij de meeste landen in Europa, Azië en Afrika.

SPANNINGEN

Het rapport doet tenslotte een dringend beroep op de regeringen van Suriname en de Antillen om de bevolking op een verantwoorde wijze op de onafhankelijkheid voor te bereiden. De samenstellers hebben de indruk, dat de huidige regeringen meer de angst van de bevolking voor de onafhankelijkheid exploiteren dan dat ze die juist proberen weg te nemen door erop te wijzen dat Nederland Suriname en de Antillen na de onafhankelijkheid helemaal niet in de steek zal laten zoals zo vaak wordt beweerd.

In dit verband pleit het rapport ook voor een beleid dat erop gericht is de interne polarisatie tussen de Hindoestanen en de Creolen in Suriname en de onderlinge verschillen tussen de bevolkingen van de eilanden in de Antillen, die beide het vestigen van een nationale eenheid belemmeren en de economische ontwikkeling vertragen. Nederland zal, waar mogelijk, moeten bijdragen, over de bestaande tegenstellingen heen te groeien naar een besef van saamhorigheid, nationale eenheid en nationale verantwoordelijkheid, aldus het rapport van de Adviesraad van de Dr. A. Kuyperstichting.

Het rapport getiteld 'Naar nieuwe verhoudingen, de staatkundige toekomst van Suriname en de Ned. Antillen', verschijnt in het decembernummer van A.R. Staatskunde. Daarna verschijnt het in brochurevorm.

Het rapport is samengesteld door een commissie bestaande uit: drs. G. A. de Bruyne, voorzitter; drs. W. van den Bos Czn., secretaris; drs. A. Brouwer, mr. A. Duyser, prof. dr. J. M. van der Linde, ir. P. J. Nagel en drs. G. H. Terpstra.

LEDEN WERFT LEDEN

DE GRONDWET VAN HET KONINKRIJK

Mijn bedoeling met dit artikel is een bijdrage te leveren tot een mogelijk gesprek van de 3 confessionele partijen (met wellicht nog anderen), om te komen tot een principieel schriftuurlijke basis voor één Christelijke partij, die, naar mijn gevoelen beter de naam: Christelijk Radicale Partij zou kunnen dragen, dan: Christelijke Volkspartij.

Het is m.i. een voldongen feit, dat de confessionele partijen gevormd worden door groepen van mensen die, hoe dan ook hetzij R.K., hetzij Protestant, pretenderen Christenen te zijn.

Van al deze Christenen in hun grote verscheidenheid, mag worden verwacht dat ze met 'n oprechte intentie willen leven onder de GRONDWET van het Koninkrijk Gods: 'God liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf'.

Verder is het kenmerkend voor deze groepen van Christenen, dat ze, op allerlei wijzen, een *biddend* volk zijn.

Eén gebed hebben zij daarbij stellig tot het hunne gemaakt: 'Het gebed *ges Heren*'. Hierin en in de begeerte te willen leven onder de grondwet van het Koninkrijk, ligt het beginsel der eenheid. Het zijn twee belangrijke punten waarin zich de eenheid der Christenheid manifesteert.

Willen we echter, het leven onder de Grondwet van het Koninkrijk, in alle levensverbanden, dus ook op politiek terrein tot realiteit trachten te brengen, dan dienen we alles te doen wat in ons vermogen ligt om *ons bidden waar te maken*.

Kunnen we daarmee iets doen in de politiek en als Christelijke Politieke Partij(en)?

Laten we de onderdelen van het 'Onze Vader' eens onder de loep nemen om te zien, of ze van betekenis kunnen zijn voor ons gemeenschappelijk handelen op politiek terrein.

'Uw Naam worde geheiligd'

Als ik de verklaring van de oude Heidelbergse Catechismus volg, dan betekent dit o.m.: 'Geef dat om onzentwil Uw Naam niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde'.

De sociale misstanden in sommige streekromans mogen dan misschien wat overtrokken zijn en in Indonesië moge dan veel 'groots' verricht zijn, de uitspraak van Marx: 'Godsdienst is opium van of voor het volk' zou in de eerste Christengemeente niet geboren zijn, evenmin als de slogan: 'Weg met Kerk, kroeg en kazernes'. En de betiteling 'Koeliedrijver' spreekt boekdelen!

Wat hebben we als christenen veel gedaan, waardoor de Naam Gods gelasterd werd. En laten we alle dingen nu niet gaan verontschuldigen met de kreet: 'U moet dat zien in het raam van die tijd!'. Het was van onze vaders zonder meer fout en in strijd met de radicaliteit van het Evangelie.

O ja, we hebben veel gedaan aan 'barmhartigheid' (en hoe jammerlijk soms nog), maar er was vergeten, dat het gaat om de 'gerechtigheid'. De gelijkheid van de 'Barmhartige Samaritaan' sprak kennelijk meer aan dan die van de onrechtvaardige rechter.

Kunnen we er politiek wat mee? Deze bede geeft een indicatie voor ons handelen ten aanzien van vraagstukken op sociaal terrein zowel in eigen land, ten aanzien van eigen volk, als ten aanzien van ontwikkelingslanden met bevolkingen die voor een groot deel voor

hun voortbestaan mede van ons als rijk land, afhankelijk zijn.

Op een of andere wijze 'ontwikkelingshulp' bedrijven om er uiteindelijk zelf beter van te worden is in flagrante strijd met de Grondwet van het Koninkrijk en derhalve goddeloos.

'Uw Koninkrijk kome'

Ook in deze bede gaat het om de *gerechtigheid*. Immers de Bijbel leert ons, dat het uiteindelijke doel is een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, 'waarop gerechtigheid woont'.

Het is in strijd met de evangelische waarheid de mensen met dat komende koninkrijk zoet te houden als 'een wilseltje op de eeuwigheid'. Ook in dit opzicht dienen we ons bidden waar te maken *vandaag* en voor allen de gerechtigheid te betrachten, waardoor het Koninkrijk in dit heden tot openbaring komt.

Een politieke zaak van de eerste orde! Natuurlijk weet ik wel, dat de volko-

menheid van het Rijk pas zal komen na de jongste dag. Dat mag er ons echter niet van weerhouden, ook in dit opzicht, ons bidden waar te maken, opdat het Koninkrijk zich meer en meer in het heden openbare!

'Uw wil geschiede'

Dat betekent waarachtig niet, dat we ons maar hebben te schikken onder de wil Gods in een soort Christelijk fatalisme omdat we er nu eenmaal toch niet onderuit kunnen.

De Bijbel leert ons overduidelijk wat de wil Gods ten aanzien van het leven in de intermenselijke verhoudingen is. God eist van ons in Christus, dat wij Zijn medewerkers zijn!

Christus 'handen zijn wij!'

Een Christelijk Radicale Partij moet ons volksleven beïnvloeden op zodanige wijze, dat het volk leert te leven onder de Grondwet van het Koninkrijk.

Dat de jeugd grondig genoeg heeft van het stomme materialisme alleen, en zoekt naar liefde ('love-ins') is een aanwijzing dat we radicaal van koers zullen moeten veranderen. Andere, hogere waarden dan het geld en geld verdienen zullen onze levenshouding moeten bepalen.

'Geef ons heden ons dagelijks brood'

Het behoeft geen betoog dat in deze bede de gehele sociale kwestie begrepen is.

Heel de Christenheid over heel de wereld bidt dagelijks: 'Geef ONS heden ONS'.

En niet alleen de christenen. Hele volken schreeuwen om het dagelijks brood. Maar al te vaak tevergeefs, zodat ze de hongerdood sterven.

Ook in ons eigen land zijn de tegenstellingen tussen soms bittere armoede en

schreeuwende rijkdom nog lang niet overbrugd.

Naar mijn mening hebben onze vaders een grote schuld op zich geladen door het woord van de Heiland: 'De armen hebt gij altijd met 'U' zodanig te interpreteren, dat er altijd — als het ware als een scheppingordinantie — armen zouden zijn, opdat de rijken hun milddadigheid konden bewijzen.

Ook hierin hebben ze teveel gedacht aan barmhartigheid, inplaats van aan de gerechtigheid. En de 'barmhartigheid' die in het verleden bedreven werd (denk maar aan de 'armenbanken' en 'diaconiepenningen'), was vaak ten hemel schreiend.

Een Christelijk Radicale Partij moet, om Gods wil, in dit opzicht initiatieven ontplooiën en tot werkelijkheid brengen.

Volgens de heer Veerman is een eenheid op grond van programma's niet voldoende. Er moet principiële overeenstemming zijn. Ik ben dat volkomen met hem eens, maar meen dat in het bovenstaande voldoende richtlijnen gegeven zijn om tot een principieel accord te komen.

Kunnen we er mee uit de voeten in vraagstukken op het praktisch-politieke terrein?

Het gaat er mij uiteindelijk maar om, dat er een modus gevonden wordt om te komen tot één Christelijke Partij, die ik dan bij voorkeur "Christelijk Radicaal" zou willen zien en noemen.

Ik hoop, dat ik met dit artikel een klein beetje stof tot bespreking heb aangedragen.

Utrecht

J. S. Wolf

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

'Het is onbestaanbaar te achten dat twee grote bestuursseenheden naast elkaar functioneren in dit beperkte gebied.'

Deze opmerking of nagenoeg gelijke opmerking maakte de heer Weststrate, oud-gecommiteerde van Rijnmond op de bijeenkomst van de A.R.Centrale op zaterdag 16 oktober j.l. te Rotterdam.

Met die twee grote bestuursorganen bedoelde hij de gemeente Rotterdam en het openbaar Lichaam Rijnmond.

De vraag is of de wetgever dit in de Rijnmondwet heeft bedoeld of vastgelegd. De wet gaat uit van een bestuursorgaan dat zich richt op het coördineren van het beleid van de verschillende gemeentebesturen. Die coördinatie blijkt van belang te zijn voor onze nationale economie, althans als zodanig wordt de noodzaak van de wet aangeduid.

Reeds op de eerste vergadering van het nieuwgekozen bestuur werd gesproken over integratie in plaats van coördinatie. Kennelijk was men de mening toegedaan dat in de wet ruimte was voor meer dan coördinatie. Diezelfde wet biedt n.l. aan gemeenten de mogelijkheid om op basis van vrijwilligheid en t.b.v. het bestuur van Rijnmond een aantal bevoegdheden over te dragen (artikel 38)

Zou dit gebeuren dan kon Rijnmond zich inderdaad tot een krachtig bestuur ontplooiën en hierbij ongetwijfeld verder komen dan alleen maar coördinatie. Van deze mogelijkheden hebben de gemeenten niet of nauwelijks gebruikgemaakt, ondanks de vele liefdesverklaringen van vele gemeentebestuurders.

Men kan over de huidige Rijnmondwet denken en oordelen zoals men wil - en hij is niet perfect - maar de mogelijkheid om vrijwillig te komen tot een goed functionerend bestuur van Rijnmond met het voortbestaan van zelfstandige gemeenten is in de wet gelegen.

Omdat hier sprake is van 'belang voor onze nationale economie' had zeker op medewerking mogen worden gerekend van alle betrokken gemeenten. Dat deze medewerking is uitgebleven kan zeker niet worden gezien als een miskenning van het belang van onze nationale economie, ook niet als een misplaatst chauvinisme bij de kleinere gemeente. Het achterwege blijven van een positieve houding en inbreng t.b.v. Rijnmond van Rotterdam heeft de solidariteit tussen de gemeenten onderling niet bevorderd. Het is geheel niet denkbeeldig dat hierdoor bij de kleinere

RIJNMOND OF ROTTERDAM

gemeenten enig wantrouwen t.a.v. Rotterdam is ontstaan. Twee grote bestuursseenheden in de beperkte regio is teveel van het goede en de gemeenten lopen het gevaar te verkwijnen.

Het nieuwe wetsontwerp schijnt ten aanzien van de gemeenten -ook Rotterdam -uit te gaan van een 'niet goedschiks, dan maar kwaadschiks'. De basis van vrijwilligheid is geheel uit het wetsontwerp verdwenen. Het op deze wijze toekennen van (teveel) bevoegdheden aan Rijnmond gaat velen ter ver en heeft in de gemeenten weerstand opgeroepen.

Als men het zo mag begrijpen wensen de gemeenten niet *onder te gaan* in een regionaal of gewestelijk bestuur. In wezen wijzen ze daarmee tevens de vorm van het stadsgewest af.

Een alternatieve oplossing is door een aantal burgemeesters aan de hand gedaan. Een oplossing waarin de verstaande versie van het wetsontwerp tot aanvaardbare proporties wordt teruggebracht. Het bestuur van Rijnmond zou bij aanvaarding van deze oplossing wat meer tot ontplooiing kunnen komen inzake de intergemeentelijke zaken.

Dit alternatief is in de vergadering van de diverse gemeenteraden nauwelijks besproken. Iedereen voelt reeds lang aan dat het gaat om Rijnmond of Rotterdam. Met de andere gemeenten als inzet! Een gewestelijk bestuur Rijnmond, gevormd door 23 of meer zelfstandige gemeenten of een Rotterdams bestuur met een aantal sub- of deelgemeenten met wijkraadbevoegdheden.

Het kan moeilijk verbazingwekkend worden geacht dat zich hier een parallel met het verleden opdringt. De ontwikkeling leidt daartoe.

Het verzet van de gemeenten in het waterweggebied in de twintiger-ja-

ren was in wezen hetzelfde als nu van de rijnmondgemeenten. Indien toen de Hoge Overheid de zelfstandigheid van de goedbestuurde gemeenten Schiedam, Vlaardingen en Maassluis niet had gehandhaafd dan zouden deze gemeenten vandaag precies zo functioneren als de door Rotterdam geannexeerde gebieden Overschie, Delfshaven, Schiebroek, Hillegersberg, Charlois, Pernis en Poortugaal, om maar enkele te noemen.

Dat de zelfstandige gemeenten in het totale gebied van Rijnmond daarvoor niets voelen is een realiteit waarmee de wetgever terdege rekening dient te houden. Ten overvloede is het wellicht op te merken dat de rijnmondproblematiek in bestuurlijke zin niet wordt veroorzaakt door kleinere gemeenten, maar veelmeer is ontstaan door de houding van Rotterdam.

Het lijkt telkenmale dat deze gemeente wel gevoelig is voor een gewestelijk of regionaal bestuur, maar dan alleen als dit haar bestuur is. De opnieuw gelanceerde gedachte van een Groot-Rotterdam is meer een aspect van een aanvalstaktiek te achten dan dat het een bijdrage vormt tot de oplossing van het probleem.

Indien Rotterdam ten aanzien van het Openbaar Lichaam Rijnmond een wat meer constructieve houding en inbreng teweegbrengt heeft de huidige wet slechts wat aanpassingen nodig en zou het nieuwe wetsontwerp terzijde kunnen worden geschoven.

Er is plaats in deze beperkte regio voor één groot bestuursorgaan, waarin de gemeenten kunnen meedoen met behoud van eigen zelfstandigheid. Niemand verkiest vrijwillig de positie van vazal. Het opleggen of opdringen van zo'n onderhorige positie roept uiteraard verzet op.

Schiedam

J. van Katwijk.

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

ARJOSRAAD: WACHTEN MET INSTELLEN CONTACTRAAD

DOOR M. WESTSTRATE

De Arjosraad, die zaterdag 6 november j.l. in Zwolle vergaderde heeft zich uitgesproken tegen de instelling van een contactraad door de drie christelijke partijen A.R.P., C.H.U. en K.V.P. De Arjosraad nam een resolutie van Groningen aan, aangevuld met enkele opmerkingen van de Gelderse fractie, waarin gezegd wordt, dat het tegenstrijdig is dat de A.R.P. de kiesverenigingen gelegenheid geeft zich uit te spreken over samenwerking tussen de drie christelijke partijen en dat daarnaast een contactraad die voorstellen voor de drie partijen kan voorbereiden wordt ingesteld, bestaande uit de partij- en fractievoorzitters van de drie partijen.

Een besluit over de contactraad moet de A.R.P. pas nemen, vindt de raad, als het standpunt van de A.R.P. kiesverenigingen bekend is. Bovendien moet in de beide andere christelijke partijen het gesprek over het uitgangspunt nog beginnen.

Voordat de resolutie in stemming werd gebracht maakte Arjosvoorzitter Gerrit van Dongen duidelijk, dat hij het met de inhoud van de resolutie niet eens was. Hij zei, dat als de resolutie zou worden aangenomen daarmee het tot nu toe gevoerde beleid van de Arjos drastisch zou worden omgebogen. De Arjos heeft steeds gezegd, dat zij graag meedoet aan overleg, zij het op een kritische manier. Als de Arjos zich uitsprekt tegen een contactraad dan betekent dit, dat de Arjos, op wat voor manier dan ook, niet aan overleg deel kan nemen en op die wijze een platform mist waarop zij haar mening kenbaar kan maken. Dat laatste is, om invloed uit te kunnen oefenen, zeer belangrijk. Van Dongen wees de raad erop dat de Arjos zichzelf dan isoleert.

De fracties van Groningen, Gelderland en met name ook Friesland bleven echter bij hun standpunt. Bij hen leefde de vrees, dat er een orgaan wordt gecreëerd, dat een eigen leven gaat leiden en waarop de partijen straks geen invloed zullen hebben, waardoor men in een situatie kan komen, waarin men niet meer terug kan. Die vrees leefde kennelijk bij veel aanwezige Arjossers. Van Dongen maakte duidelijk dat de contactraad geen beslissingsbevoegdheden krijgt, de eigen partijorganen nemen de beslissingen. Ook mej. J. van Leeuwen hield de aanwezigen voor, dat de resolutie niet gelukkig was. Het hielp niet.

De stemming gaf het gevoel van de raad duidelijk weer. Met 41 tegen 17 stemmen werd de contactraad, althans in dit stadium, afgewezen. Direct hierna werd de vergadering geschorst om het dagelijks bestuur van de Arjos gelegenheid te geven zich te beraden. Na dit beraad deelde Gerrit van Dongen mee, dat het dagelijks bestuur starre stand-

punten afwijst. Door de resolutie wordt het beleid doorkruist. Het dagelijks bestuur heeft altijd voor ogen gestaan goede contacten met de A.R.P. te onderhouden.

Het afwijzen van de contactraad maakt het werk voor de bestuursleden nu erg moeilijk, aldus Van Dongen. Door de contactraad af te wijzen en niet mee te doen zet de Arjos zich buiten spel, aldus de Arjosvoorzitter. Optimale meningsvorming, iets waarnaar de Arjos steeds streeft, is op die manier onmogelijk. De Arjosraad is een adviserend lichaam van het Arjoshoofdbestuur. Daarom komt het hoofdbestuur vrijdagavond, 12

ARJOS NIET IN FEDERATIE MET CHJO EN KVPJG

In de morgenvergadering van de Arjosraad hield Gerrit van Dongen een toespraak, waarin werd uiteengezet waarom de Arjos niet een federatie aangaat met CHJO en KVPJG. In de vergadering kwam ook de nota „Capitulieren of reconfectionaliseren” aan de orde. Over de CHJO en KVPJG zei de Arjos voorzitter:

„Uit een notitie van het hoofdbestuur blijkt dat de Arjos midden 1966 aan de toenmalige voorzitter van de ARP, dr. Berghuis, verlof gevraagd heeft de organisatie te mogen opheffen, om samen met de CHJO tot een federatie te komen. De ARP ging daarmee akkoord; de CHJO wees de voorstellen af. Na 1966 zijn de diverse samenwerkingspogingen afgesprongen op het meningsverschil van de betekenis van het uitgangspunt.

De Witte Hei konferenties betekenden in de Arjos geschiedenis een keerpunt in de verhoudingen tot de CHJO. Het is niet mogelijk gebleken om vanuit hetzelfde Evangelie een bundeling van krachten te realiseren. De Christelijk-Historische Jongeren waren — naar hun zeggen — het station van het samengaan met de Arjos al voorbij en hadden het oog gericht op de jongerenorganisatie van de KVP.

De gesprekken werden in die zin uitgebouwd en gezamenlijk werd permanent beraad gehouden over de betekenis van het Evangelie voor het politiek handelen. Vandaag is dat gesprek geëindigd. We zijn daar niet blij mee. De bezinning binnen eigen kring zou voldoende stof aangedragen kunnen hebben voor het gesprek tussen drie organisaties. Jammer hebben wij het gevonden dat de omstandigheden van het moment (denk aan de verkiezingsnederlaag), de CHJO en KVPJG aanleiding hebben gegeven het fundamentele gesprek over de toe-

RESOLUTIES

Inzake de verhouding van de Arjos t.o.v. CHJO, KVPJG, e.a.

De Arjosraad, in vergadering bijeen op 6 november 1971 te Zwolle, heeft zich uitvoerig beraden over de samenwerkingsgedachte zoals die leeft bij groepen binnen de drie confessionele partijen en de organisaties CHJO en KVPJG.

1. De Arjosraad is van mening dat partijformaties waarbij de Arjos betrokken is, alleen het gevolg mogen zijn van volledige overeenstemming over politiek beleid en handelen en het evangelie als enig uitgangspunt. Gezien de verschillen die er bestaat tussen CHJO/KVPJG en Arjos t.a.v. het uitgangspunt dat de organisaties als basis van hun politiek bezig zijn willen aanvaarden, wijst de Arjosraad iedere organisatorische binding met CHJO/KVPJG af.

2. De Arjosraad constateert dat er politiek gezien tussen Arjos en CHJO/KVPJG voldoende punten van overeenstemming zijn om op dit vlak meer gebruik te maken van elkaars kennis en ervaringen, zodat met hen, evenals overigens met andere politieke zaken gekomen kan worden.

3. Om geen onduidelijkheid te laten beover zowel de bestaande meningsverschillen t.a.v. het uitgangspunt als over punten van overeenstemming het politiek handelen betreffende, acht de Arjosraad het juist dat de hoofdbesturen van het CHJO/KVPJG en Arjos een gezamenlijke bijeenkomst beleggen, teneinde tot duidelijke standpuntbepalingen te komen. De Arjos-

raad is van mening dat de nota Capitulieren of Reconfectionaliseren?, als richtlijn kan dienen voor het door het hoofdbestuur en dagelijks bestuur nader te voeren beleid.

Inzake samenwerking tussen ARP, CHU en KVP

De Arjosraad, in vergadering bijeen op 6 november 1971 in Hotel Gijtenbeek te Zwolle, heeft kennis genomen van de besluiten van het partijbestuur van de ARP om enerzijds de kiesverenigingen gelegenheid te geven zich uit te spreken over de samenwerkingsgedachte tussen de drie confessionele partijen KVP, CHU en ARP en anderzijds een contactgroep in te stellen, bestaande uit o.a. de partij- en fractievoorzitters van deze 3 partijen, die zich ook met dit onderwerp bezig gaat houden. De combinatie van deze beide besluiten vindt de raad tegenstrijdig, omdat naar zijn mening de contactgroep gesprekken gaat voeren zonder te weten hoe de basis van de ARP denkt.

Bovendien is bij de KVP en de CHU het gesprek over het uitgangspunt eerst nu pas goed op gang gekomen.

De raad vraagt het partijbestuur van de ARP zijn besluit betreffende de contactgroep te herzien en de besluitvorming over dit onderwerp op te schorten totdat het standpunt van de ARP kiesverenigingen en de mening van KVP en CHU bekend is. Daarna zal de instelling van de contactgroep opnieuw moeten worden bezien.

november, in spoedvergadering bijeen om na te gaan welk standpunt op de partijraad van de volgende dag ingenomen moet worden.

Na de woorden van de voorzitter realiseerden een aantal raadsleden zich, dat de aanname van de resolutie consequenties had, die zij in de verste verte niet hadden voorzien. Vanuit de Friese fractie werd gezegd, dat de zaak niet op de spits gedreven moest worden. Naar men meende was het alleen maar een kwestie van uitstellen van instelling van de contactraad. Duidelijk was bij de Friezen ook anderen dat men iets had voorgestaan zonder de zaak waar-

om het ging helemaal door te hebben. Dat is natuurlijk achteraf niet zo'n prettig idee.

De indieners van de resolutie waren consequenter. Zij bleven volledig achter hun advies staan. Oplossingen werden er in de vergadering niet meer gevonden. Voorzitter Hans Borstlap sloot de vergadering wegens tijdgebrek, zonder dat een aantal moties over actuele zaken aan de orde waren geweest, iets waarvoor de Arjosraad indertijd is opgericht.

komst van de Christelijke politiek te blokkeren. De CHJO en KVPJG gebruikten een momentopname.

Var. Dongen zei, dat de discussie in de Arjos nog niet meer is dan een aarzelend begin een voorzichtig aftasten op een veld waarvan men de afmetingen nauwelijks kent. De beide andere jongerenorganisaties beschouwen de neerslag van de Arjosdiscussie echter als de absolute begrenzing van het Arjos denken. Vanuit die zelfverzekerdheid hebben zij hun visie geponeerd. Samengaan met de CHJO en KVPJG is thans niet mogelijk, aldus Van Dongen, omdat samengaan moet groeien en niet afgedwongen kan worden.

De resolutie, die de raad aannam (zie elders op deze pagina), toelichtend zei de Arjosvoorzitter:

„Het dagelijks bestuur laat u in de voorgestelde resolutie twee lijnen zien. De meningsverschillen over het hantieren van het uitgangspunt staat een fusie of federatie met CHJO en KVPJG in de weg. Daarnaast constateren wij opnieuw politieke punten van overeenkomst. Dat deden wij al eerder, en terecht mogen we elkaar vragen of wij met de konstatering alleen klaar zijn.

Christenen willen het politiek handelen, zoals gedestilleerd uit het evangelisch perspectief, zo effectief mogelijk concretiseren. Zij willen hun politieke invloed versterken om als Christenen getuigend en handelend op te treden. Het handelen dient een optimale uitvoering van het program te waarborgen. Daarom is het belangrijk dat steun gezocht wordt. Nuchter gezegd: invloed zoeken is macht verwerven. Wie het politiek isolement zoekt, zoals GPV en SGP, bevredigt misschien zichzelf daarmee, maar niet de naaste in de samenleving,

omdat uitvoering van het program wegens een tekort aan mogelijkheden dan onmogelijk blijkt te zijn. De politieke kaart van Nederland geeft mogelijkheden om krachten te bundelen. Het is een logische zaak na de erkenning van gelijke gezindheid consequenties daaruit te trekken, evenals na de erkenning van verschillpunten consequenties getrokken zijn. In principe staan wij open voor politieke samenwerking met allen in wie wij ons politiek herkennen.”

De taak van christelijke politiek is het zoeken naar oplossingen niet eenzijdig gericht op een maatschappelijk belang, maar gericht op de medemenselijkheid tegenover de gehele samenleving aldus Van Dongen. Hij constateerde: „CHJO, KVPJG en Arjos hebben deze lijn gemeenschappelijk geconstateerd. Het is de moeite waard om te onderzoeken hoe door gezamenlijke initiatieven deze visie uitgebouwd kan worden en concreet gestalte kan krijgen. Het zoeken naar praktische vormen lijkt mij, om de politieke invloed te verstevigen en uit te bouwen, een logisch gevolg van de ge-

VERVOLG OP PAG. 12

WIN EEN LID ERBIJ VOOR UW PARTIJ

meenschappelijke herkenning in het politiek handelen'. Ten aanzien van de samenwerking tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P., zei Van Dongen, dat de partijen niet dezelfde heilloze weg moeten gaan als de jongerenorganisatie van C.H.U. en K.V.P. De gedachten van deze organisaties zijn in de 3 partijen beslist nog geen gemeengoed. De discussie, met name in de K.V.P., is intensiever dan ooit en de ernst waarmee die plaats vindt moet ons aanspreken, aldus Van Dongen. Van die gedachtenbepalingen is de Arjos deelgenoot als zij de mogelijkheden binnen de A.R.P. optimaal gebruikt. De Arjos moet de meningsvorming binnen de partij op in alle organen stimuleren en bijsturen als dat nodig is. Van Dongen zei: dat in het kader van de bezinning een contactraad past. 'Meer dan een contactraad is nu niet aan de orde. Zij kan voor ons niet meer zijn dan een orgaan waarbinnen uitwisseling van ervaringen omgezet kunnen worden in een discussienota ten behoeve van de drie partijen. Elke bevoegdheid omtrent voorstellen en besluitvorming berust bij de daarvoor bestemde organen van de partijen. Het heeft ons dan ook ver-

baasd dat in het kommunké van 22 oktober 1971 na een beraad van de dagelijkse besturen van ARP, CHU en KVP aan de kontaktraad de taak wordt toegewezen om voorstellen aan de partijen voor te bereiden. Dit achten wij buiten de competentie van welk overlegorgaan dan ook.'

De door het dagelijks bestuur voorgelegde resoluties werd na het aanbrengen van een aantal wijzigingen aangenomen. In de discussie over de nota 'Capitulieren of reconfectionalisieren' bleek, dat de raad hier geheel achter staat. Het besluit niet met de beide andere jongerenorganisaties in een federatie te gaan zitten vond algehele instemming. Wel was men van mening dat voortzetting van contacten zinvol is. Hoewel men niet in een federatie stapt, liggen de politieke opvattingen binnen de Arjos en de federatie van CHJO en KVPJG dichter bij elkaar dan van de Arjos en andere jongerenorganisaties.

LEDEN WERVEN LEVENSBELANG POLITIEKE PARTIJ

N.V. D. BROERSMA & ZONEN
INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS
tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN
telef. 01726 - 2643

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

**VOSKAMP EN VRIJLAND
KASSENBOUW NV**

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

Handelsmaatschappij A. van ROON N.V.
WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van tenten, caravans, luifels, bootzeilen etc. gedaan.

HOTEL 'DE KROON'
Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

*Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN*

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

HANDELSKWEKERIJ
FIDES
Chrysanthenstekken voor jaarrondkultuur
DE LIER
Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESSENDAM
Aannemers van oeververdedigingswerken Griendhouhandel
Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

H. STRUIK & ZOON N.V.
Fabriek van dekkleden en tenten

IMP. GROOTHANDEL SCHEEPS- EN AANNEMERSBENODIGDHEDEN. ELEKTRISCHE EN AUTOGENE LAS- EN SNIJBENODIGDHEDEN.

DEVENTER - Telefoon 05700 - 13970
Diepenveenseweg 8

**Voor uw WASGOED
èn uw STOOMGOED**

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ
DE LELIE
BERGEN OP ZOOM - TEL. 01640 - 37450
Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

UIT ONZE SCHEEPSBOUW EN SCHEEPVAART WERELD

W. VISSER & ZN. n.v.
Scheepswerf - motorenherstelplaats
Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887
DEN HELDER
NIUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.
EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnseburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

CONSTRUCTIE-
**-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**
NIUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

FA. J. A. VISSCHER & ZOON
DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS
Telefoon kantoor: 05208 - 2120
werkplaatsen: 05208 - 1259
buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.
FIRMA A. LANSE
Sliedrecht-Holland

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIUWBOUW EN REPARATIE

NIUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.
KANTOOR. VEERSEDIJK 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

Sleepdienst Broedertrouw n.v.
v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)
Alle transporten te water

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**
VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.
AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550
OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJSSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

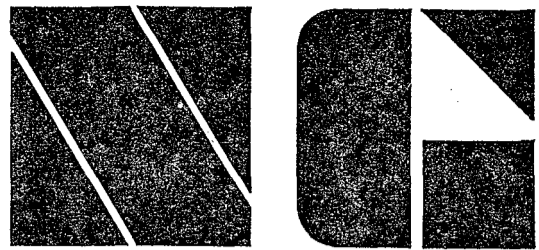
C. de Mooy & Zoon
Im- en export bloemenhandel
ROTTERDAM
LOMBARDKADE 21, TELEFOON 113350.

AMSTERDAM

WESTERVELD
bespaart U geld!

Postjesweg 91 - Javatraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 69
Jan Everaersstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Sandtinkstraat 20
Seltzer Oudekerkstraat 28 - v.d. Helmplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwijkpark 3 - Ribbenstraat 30
Tuinstad Oordorp, Tussenmeer 62

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 47 - 20 november 1971

lees dit eerst

TOESPRAKEN PARTIJRAAD IN BROCHURE

De toespraken, gehouden tijdens de partijraad van 13 november j.l. door prof. dr. B. Goudzwaard en prof. dr. G. Th. Rothuizen over „Het christelijke in de politiek” zullen binnen enkele weken in brochurevorm verschijnen.

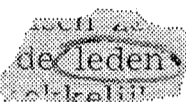
U kunt nu reeds deze belangrijke publikatie bestellen door storting

van de verschuldigde kosten à f 2,- per ex. op giro 127164 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag, met vermelding van „Het christelijke in de politiek”.

Binnen enkele weken krijgt u de brochure in de bus.

Zie voor nieuws over de partijraad pag. 3 en 5.

WAT HEEFT DE A.R.P. NODIG

Voor een politieke partij zijn leden essentieel, van levensbelang. Geen leden, geen partij. Onvoldoende leden, onvoldoende levenskracht.

De A.R.P. heeft redelijk wat leden, bijna 80.000. Maar de A.R.P. had bij de Tweede Kamerverkiezingen in dit voorjaar ruim een half miljoen kiezers; 550.000 burgers. Ronde cijfers: 15 pct. is lid, 85 pct. is (nog) niet-lid.

Er zijn dus nog heel wat kiezers als partijlid voor de A.R.P. te winnen. Ook al zal zeker niet elke kiezer partijlid worden.

Voor een kiezer is het lid zijn van een politieke partij niet essentieel, niet noodzakelijk. Maar voor een burger is een partij toch wel belangrijk. Waarom dan?

Terecht wordt op veel gebieden inspraak gevraagd. Wel, een politieke partij biedt daartoe mogelijkheden; mogelijkheden voor politieke medezeggenschap en politiek medebeslissingsrecht.

Meedenken, meepraten, meebeslissen, meedoen.

Vier dingen, welke belangrijk zijn voor een mondige kiezer en voor een bij de tijdse partij.

Een partij heeft een opgave, een doel. Verbetering van de samenleving voor alle mensen.

De A.R.P. probeert een politiek te voeren vanuit het evangelie van Jezus Christus. Niet zo eenvoudig. Waarom leggen mensen een verhouding tussen het bijbels geloof en de politiek? Omdat het evangelie zelf aangeeft hoe het in deze wereld onder de mensen behoort toe te gaan. Wij kunnen overigens elke dag zien, dat het in de verste verte en dichtbij vaak nergens op lijkt.

Laten wij nuchter zijn: ook in de politiek gaan dingen verkeerd; maar daarom mogen wij ons er niet van afkeren.

Politiek werk kost inspanning en kracht. Hoe meer leden, hoe meer denkkraft, hoe meer daadkracht, hoe meer activiteit ook, en tenslotte hoe meer geld, want ook dat is broodnodig.

Wij willen een flinke sprong vooruit. Willen wij politiek wat bereiken dan telt elk partijlid mee. De vele kiezers van de A.R.P., die nog geen lid zijn, horen er ook bij.

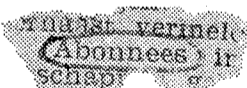
Voor het slagen van een grote actie is de medewerking van een zeer groot aantal leden onontbeerlijk. Vraag de kiezers nog niet-leden erbij te komen.

Werk mee. Ga nu op pad. Een keer. Uw werfkracht hebben wij bij deze actie nodig. Ieder partijlid kan een nieuw partijlid winnen. Een kennis, vriend(in), familie-lid, collega.

Inderdaad, in een partij heb je mensen, die liever meer meedenken dan veel mee te praten; die liever meer meepraten dan veel mee te doen; die liever meer meedoen dan veel mee te denken en mee te praten.

Natuurlijk, ieder zijn eigen aard. Maar ook elke meedenker en meeprater kan stellig als werver ook meedoen een nieuw partijlid te werven. En als dat nu toch niet lukt?

Dan weet stellig ieder partijlid op andere wijze iets voor de partij te doen.

Bijvoorbeeld door iemand, die al lid is van de partij, nu te winnen als abonnee op het wekelijks verschijnende partijblad 'Nederlandse Gedachten'.

Of — wanneer u zelf nog niet op het partijweekblad bent geabonneerd — door u zelf thans op te geven als wekelijkse lezer van 'Nederlandse Gedachten'.

Ieder lezer(es) blijft wekelijks beter op de hoogte van de achtergronden van het politieke gebeuren in ons land en daarbuiten, van wat er gaande is in de politieke partijen en van wat er leeft in de eigen A.R.P.

Hoe meer mensen betrokken worden bij de — soms ingewikkelde — politieke vragen, hoe beter.

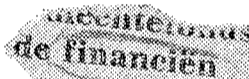
En: een abonnement kost maar f 8,— per half jaar.

Voor sommigen is het gemakkelijker een abonnee op 'Nederlandse Gedachten' te winnen, dan een nieuw partijlid. Win dan een abonnee.

Of geef u zelf nu als abonnee op wanneer u dit nog niet bent.

Het partijweekblad heeft ook voldoende abonnees nodig.

U kunt ook financieel iets goeds doen.

U bent lid, u betaalt contributie. Wilt u nog eens kijken wat u kunt betalen? Elders in dit blad wijzen wij in dit verband op het draagkrachtbeginsel. Wilt u dat ook even doorlezen?

En wanneer u voldoende betaalt, wilt u dan voor u zelf even nagaan of u uw contributie tijdig genoeg voldoet?

Ook in dit opzicht kunt u veel voor de partij doen!

Wij leggen dat graag even uit.

U hebt waarschijnlijk wel in het begin van oktober jl. in uw krant gelezen, dat de A.R.P. toen bij elkaar nog ruim acht ton aan achterstallige contributie-afdrachten over 1969, 1970 en 1971 en aan verkiezingsbijdragen van respectievelijk de kiesverenigingen en de Kamercentrales te vorderen had.

Dit betreft dus gelden, waar de partij recht op heeft, die toegezegd zijn en die er ook wel komen, maar gewoonweg op een te laat tijdstip. Dit is een zaak van liquiditeit; de A.R.P. zit krap bij kas.

Met name de penningmeesters van veel — niet alle, maar wel te veel — kiesverenigingen dragen te laat het vastgestelde deel af aan het partijbestuur. Dat komt overigens meestal doordat de leden te laat hun contributie aan hun plaatselijke penningmeesters betalen. Uitgaven moeten gedurende het gehele jaar door de partij worden gedaan. Maar wanneer velen pas hun contributie betalen in juli of september of zelfs pas in december loopt de hele zaak natuurlijk spaak.

U kunt als partijlid veel, zeer veel doen voor de partij door tijdig te betalen.

Gelukkig is die ruim acht ton in anderhalve maand al teruggelopen tot ruim zes ton, maar er moet dus vóór 1 januari a.s. nog heel wat gebeuren.

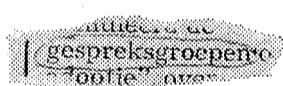
De kosten van de A.R.P. zijn overigens op papier wel praktisch gedekt door de begrote baten. En zo hoort het natuurlijk ook.

Toch zijn er nog vaak allerlei tegenvallers, waardoor soms in de loop van een jaar blijkt, dat de uitgaven, die beslist gedaan moeten worden, hoger zijn dan geraamd werd.

Dat is helaas ook dit lopende jaar — ondanks een krachtig gevoerd zuinig beleid — het geval. De thans tussentijds herziene begroting over het nu lopende jaar 1971 laat voor dit jaar een vermoedelijk tekort zien van rond f 40.000,—, dat is zes procent van de begroting.

Op zichzelf niet zo veel, maar niettemin in een moeilijke financiële situatie een hoog bedrag. Dat moet opgevangen worden, want er is geen kapitaal achter de hand en er zijn geen reservefondsen.

Wij zullen dus als leden van die partij van ons het gat over 1971 moeten opvullen. De een met een rijksdaalder, de ander met een tientje; de een met f 25,—, de ander met vijf gulden. Zo wat gemiddeld is misschien f 5,— een redelijk bedrag. Wilt u op pagina 6 nog even lezen het stuk over 'gouden vijfje'.

Ook kunt u de partij helpen door met anderen — in en buiten de partij — te praten.

Er is wel wat aan de orde in onze samenleving.

Welke standpunten en welke beslissingen moet je op een gegeven moment voor je rekening nemen?

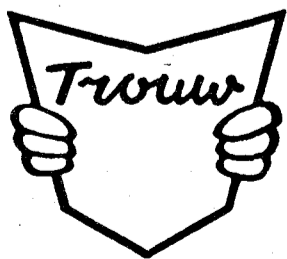
Er is in deze maanden in de partij gelegenheid deel te nemen aan gespreksgroepen over het zo belangrijke onderwerp 'een algemene (christelijke) volkspartij', over 'voogdij en adoptie' en over 'milieubeheer'.

Doet u mee?

De A.R.P. heeft veel nodig.

U kunt iets doen.

Doet u het — zo mogelijk — spoedig.

laat U niet los!

ANTWOORDNUMMER 2792

AMSTERDAM

en nu pag. 6 **GOUDEN VIJFJE**

◆◆ NOS NIET OBJECTIEF

Misschien herinnert men het zich niet meer. Vorige week heeft in de rubriek 'Den Haag vandaag' de heer Ton Plancken een uitzending verzorgd naar aanleiding van de begrotingsbehandeling van C.R.M.

Die uitzending was niet objectief. Alleen de oppositie werd uitvoerig aan het woord gelaten. De oppositie was vertegenwoordigd door de oud-staatssecretaris Egas, die constateerde dat het volledig mis was bij de huidige minister van C.R.M.

Noch de minister, noch een der fractie-deskundigen van de regeringspartijen werd in de gelegenheid gesteld zijn oordeel te geven.

Waar dan nog bijkomt dat de presentator er niet op heeft gewezen dat de N.O.S. ook een van de andere fracties zou interviewen over dit onderwerp. Als de N.O.S. zo door blijft gaan met 'gerichte' voorlichting is het verreweg het

verstandigst zich er voortaan van te onthouden.

Zeker enkele dagen daarna kreeg de minister van C.R.M. het woord om zijn oordeel te geven via deze rubriek. Maar het is onzin en/of hoogmoed te menen dat elke burger telken male dit soort uitzendingen beluistert. Per uitzending zal een verantwoorde evenwichtigheid moeten worden nagestreefd. Anders raakt de geloofwaardigheid van de N.O.S. als niet gerichte 'omroep', als gezamenlijkheidsorgaan verder in het slop.

Wil het verantwoordelijke N.O.S. bestuur (een achterban door wie die verantwoordelijkheid kan worden afgedwongen bestaat er niet) aan deze zaak duidelijk aandacht schenken?

Overigens betekent dit niet dat wij het eens zijn met de liberaal Van Dijk, die een parlementaire omroep wil. Integendeel.

DE WEEK ROND IN DE SLACHTMAAND

maandag 8 november: Schattig niet waar: met gele regenjas, witte helm en laarzen stond de 95-jarige, katholieke mevrouw Huisman uit Leeuwarden — Aaltje voor alle zekerheid — aangetreden, om de eerste paal te slaan voor uitbreiding van een bejaardencentrum met 75 bedden. Katholieken doen het voortreffelijk op de Friese klei.

dinsdag 9 november: „Doe eens wat aan een ander” aldus de achtergrond een van de vele goede N.C.R.V.-programma's.

Net wat voor oud-minister Roolvink. Hij deed van harte mee en werd bepaald niet zachtzinnig aangepakt door zoon Stiefbeen, maar hij sloeg zich er talentvol doorheen.

Een vrucht van een goede leerschool op de J.V. op G.G. van vroeger, zo zien wij dat. Kerk, staat én maatschappij.

Bedankt oud-minister.

woensdag 10 november: Het is feest in Moravië-Zuid. Alle jongeren, die voor de militaire dienst worden opgeroepen komen vriendelijk en vrolijk per versierd paard-en-wagen naar het opkomstcentrum.

Wat steekt de dreigende taal van V.V.D.M. in Nederland daarbij af.

donderdag 11 november: Weet u wat makkelijk is?

„Vanuit de stoel sparen bij de rijkspostspaarbank”.

Net alsof voor sparen niet meer om de hoek komt kijken. Om aan inflatie maar niet te denken! Enfin, de kreet komt vanuit een reclame-campagne. Van de R.P.S., een van ouds betrouwbare instelling, zegt men.

Vrijdag 12 november: Oud-minister Bakker, bekwaam en dapper, heeft niet gearzeld de heer Biesheuvel op te volgen als voorzitter van het college voor de Scheepsbouw.

Maar hij moet er nog meer werk voor verzetten: van 2 stichtingen die direct met „scheepsbouw” te maken hebben krijgt hij ook de leiding. Mertens van het N.K.V. krijgt er een bij op zijn lijst van de machtigen.

Zaterdag 13 november: Volgens overzichten in een aantal kranten sprak de P.v.d.A.-ex-staatssecretaris Egas harde woorden over het Cultuurbeleid van zijn opvolger. Hypocriet beleid, zo zag hij het.

Maar hij gaf een andere inhoud aan dat woord dan de grote „Van Dale”.

Over duidelijkheid gesproken.

UIT DE PERS

DE VOLKSKRANT 15-10-'71

Het voornaamste

De partijraad van de ARP, al direct begonnen met de bijbellezing „Houdt vast wat ge hebt. Laat niemand u uw kroon ontnemen”, heeft zaterdag in Zwolle duidelijk laten blijken, dat de antirevolutionairen niets voelen voor de plannen van de kandidaat-voorzitter van de KVP, dr. De Zeeuw, om van de drie christelijke partijen een nieuwe, open partij te maken, die ook toegankelijk zou moeten zijn voor niet-christenen. Al mag er dan geen uitspraak zijn gevallen, waardoor de weg naar een dergelijke partij, bij voorbaat zonder meer wordt afgesloten — hoewel dat voor het gesprek, waaraan de confessionele drie gaan beginnen wellicht tijdsbesparing had kunnen betekenen — de hele geest van de Anti-Revolutionaire partijraad was er een van: wij willen aan onze christelijke levensbeschouwelijke grondslag onverkort vasthouden.

Met de inleiders op de AR partijraad, prof. Rothuizen en het oud-AR-Tweede-Kamerlid prof. Goudzwaard, moet erkend worden, dat ook nog eenszins duidelijk is hoe zo'n nieuwe open partij eruit zou moeten zien. Als dat werkelijk een partij zou worden waarin niet-christenen gelijke rechten en een gelijke inbreng hebben, kan het niet anders of zo'n partij houdt daarmee gelijk op een christelijke partij te zijn. Anders brengt men de niet-christelijke leden in een onmogelijke positie of wat nog waarschijnlijker is: ze zullen zelfs helemaal niet komen.

Is er dan nog wel behoefte aan een nieuwe partij zonder levensbeschouwelijk karakter? Misschien wel als het een uit de christelijke partij voortkomende, echte vooruitstrevende partij zou worden, en als ook PvdA en D'66 voorshands nog zouden blijven prijsstellen op het behoud van eigen identiteit binnen een progressieve samenwerking. Op het vorige week gehouden congres van D'66 is echter opnieuw om een „nieuw niet aan partijen ondergeschikt ontmoetingspunt” voor de vorming van een grote progressieve partij gevraagd. En wanneer dat ontmoetingspunt er alsnog zou komen, zou het toch veel logischer zijn als ook de progressieven in de confessionele partijen die een nieuwe open partij willen, zich hierbij zouden aansluiten. Maar, zoals al gezegd, na de discussies in Zwolle, lijkt het wel hoogst onwaarschijnlijk, dat men de anti-revolutionairen voor een nieuwe, open opzet, hoe dan ook, zal kunnen vinden. De vraag die dan overblijft is of partijvorming op levensbeschouwelijke, christelijke grondslag nog toekomst heeft. Wij kunnen ons niet geheel verenigen met het betoog van prof. Goudzwaard, die probeerde aan te tonen, dat zo'n levensbeschouwelijke grondslag bij de

benadering van de grote vraagstukken van morgen zelfs onmisbaar zou zijn. Het belangrijkste in zijn betoog en in dat van de andere inleider, prof. Rothuizen, was echter wel, dat christelijk gefundeerde partijvorming alleen dan nog zin en werfkracht heeft als daaruit het verlangen naar een radicale, vooruitstrevende, sociaal bewogen politiek voortkomt.

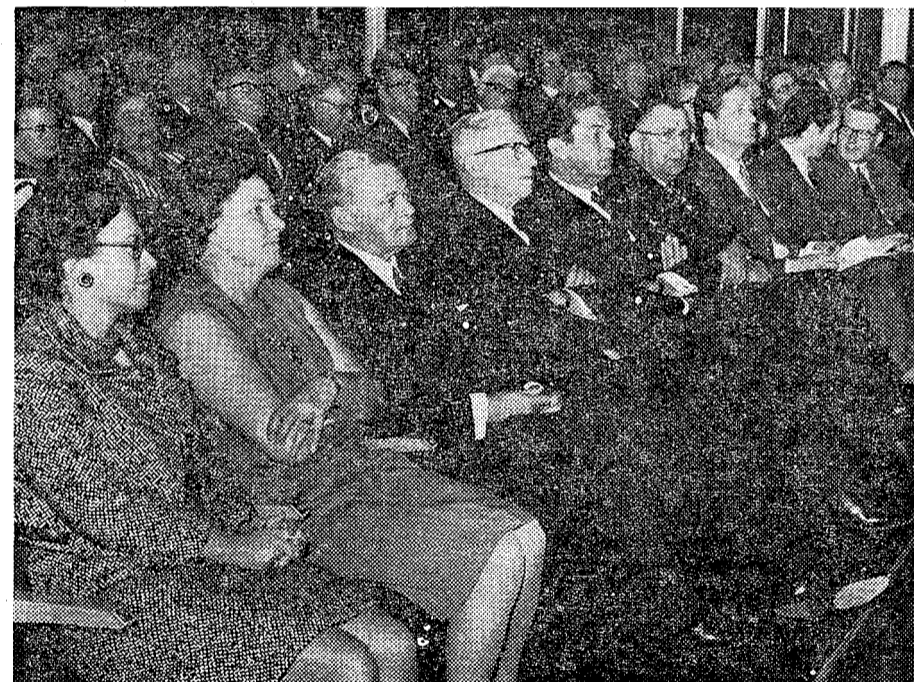
Ook daarmee valt wat te doen. Ook christelijk gefundeerde partijen, al dan niet samengevoegd, maar met een duidelijke vooruitstrevende signatuur kunnen in een brede vooruitstrevende samenwerking passen. De verdere ontwikkeling zal dan wel uitwijzen in hoever de behoefte aan een „eigen huis” in zo'n brede concentratie een blijvende of een tijdelijke zaak is.

Maar wil de AR, en willen ook de nadere confessionele partijen inderdaad zo'n door prof. Goudzwaard en prof. Rothuizen bedoelde ommezwaai naar een echte vooruitstrevende politiek, waardoor het eind van de huidige samenwerking met VVD en DS'70 al in het zicht zou komen?

KVP, AR en CHU gaan nu weer lang en moeizaam praten over de principiële grondslag van hun partijen.

Het zou beter zijn als ze het eerst eens konden worden over wat ze nu eigenlijk voor de naaste toekomst in de praktische politiek willen. Willen zij onduidelijke, schipperende zo veel mo-

gelijk alles bij elkaar houdende partijen blijven, of willen zij eindelijk tot duidelijkheid in progressieve zin komen. Daar gaat het om. Dat is verreweg het voornaamste.

Weinig geld..? En wilt u toch een volwaardig kerkorgel? Voor nog geen 20.000 gulden leveren wij u het Johannus orgel.

Dat betekent:

- 67 zelfstandig sprekende stemmen, dus geen afgeleide registers • rijke, harmonieuze dispositie en een majestueuze klank • Omvang van de manualen: C-C, 5-octaafs • 30-tonig pedaal in Mechelse maatvoering

Dat betekent:

- een orgel dat geen verwarmde ruimte nodig heeft • nagenoeg geen onderhoud behoeft • en niet gevoelig is voor vocht en temperatuurwisselingen • slechte akoestiek kan worden opgeheven door een speciale nagalm-installatie.

Johannus K-II f 19.580,- (afgebeeld)

Johannus K-II B f 24.300,-

Nagalm-apparaatuur f 2.500,-

Fernwerk f 1.420,-

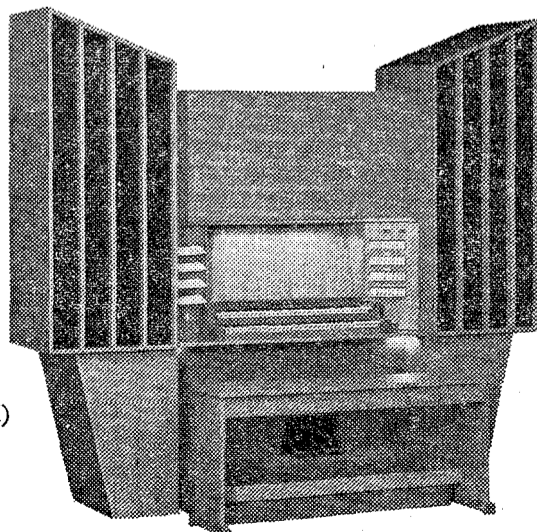
Speciaal geïntoneerd Huiskamermodel (H-II) met dezelfde dispositie: f 11.500,-

JOHANNUS Orgel

Het juichende orgel met de betaalbare prijs

Inlichtingen en demonstraties:
Alkmaar-Spanjaard; Arnhem-van Hamersveld; Dordrecht-Spiering; Bygelshoven (L)-Jacobs; Gouda-Interlude; Groningen-Alb. Hahn; Haarlem-Ganzevoort; Hengelo-Huigens; Middelburg-van Damme; Nijkerk-Verhoog; Rotterdam-Joh. de Heer; Tilburg-Rossmels; Zwolle-de Graaf

Johannus Orgelbouw, N.V. Electronium Veenendaal.

CHRISTELIJKE PARTIJ AANVAARDBAAR ALS CHRISTELIJKE NIET SLECHTS BLIJKT UIT HET ETIKET

'Gesteld tegenover de klemmende noodzaak van een strategie voor de toekomst, die naar de wortels van de problemen gaat, verliest de open partijvorming veel van haar charme, maar blijkt anderzijds ook een christelijke partijvorming pas aanvaardbaar, wanneer het christelijke niet alleen in het etiket en in de fraaie woorden steekt.

In zo'n gesprek leert, dacht ik, een anti-revolutionair zich afvragen, of hij zelf wel bereid is van een stuk westers materialisme af te zien, en leert hij ook af anderen te verleiden tot het doen van stichtelijke uitspraken, waar wij zelf niet aan toe zijn. Het zal ons dan gaan en moeten gaan, om een stuk geloofsherkenning van elkaar, en niet om K.V.P.- en C.H.U.-leden te promoveren tot buikspreekers van anti-revolutionaire beginselen'.

Aldus prof. dr. B. Goudzwaard op de partijraad in Zwolle, zaterdag 13 november j.l. Op deze vergadering spraken hij en prof. dr. G. Th. Rothuizen over 'Het christelijke in de politiek', een onderwerp dat veel belangstelling trok en dat door beide inleiders op indringende wijze werd behandeld.

Goudzwaard zei, dat als de drie christelijke partijen tezamen, of afzonderlijk niet bereid zijn tot het uitzetten van een gemeenschappelijke strategie, omdat zij bijvoorbeeld liever blijven sieutelen op korte termijn, er naar zijn mening een nieuwe besluitvorming van elk der drie partijen noodzakelijk is.

Daarin schuilen naar zijn mening gevaren voor de verdere uitbouw van de reeds begonnen samenwerking. Als die samenwerking dan toch doorgaat, aldus Goudzwaard, 'dan komt het mij in ieder geval voor, dat wij dan het recht missen daarop alsnog een christelijke of evangelische vlag te planten. Met woorden als deze zullen wij tot geen prijs lichtvaardig omspringen'.

Goudzwaard meende, dat in de 'open'-partijvorming, waarover nu wordt gepraat de mogelijkheid schuilt bepaalde moeilijkheden en ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Voor een dergelijke partype geldt namelijk, dat iedereen vanuit zijn eigen inspiratie, christelijk of niet-christelijk, aan het gemeenschappelijke beleid bouwt. Moeilijke vragen kunnen dan aan ieders eigen inzicht worden gedelegeerd. Goudzwaard had daar moeite mee.

Als strategie voor de toekomst had hij namelijk daarvoor uiteengezet, dat nodig is een politiek beleid, dat er weet van heeft, dat de mens bij welvaart alleen niet kan leven en dat juist daarom aan de voortgang van de techniek en aan de toepassingen van de wetenschap in de samenleving hun bescheiden plaats durft te wijzen. 'Het is een beleid waarin wij het durven opnemen tegen de goden, de toeverlaten van deze tijd, dat wil zeggen: niet tegen de economie, techniek en wetenschap als zodanig, maar wel tegen hun voorrang tegen hun overschatting, tegen het bij voorbaat gewettigd zijn van hun toepassing. Het is een politiek, die getuigt van een stuk ingehouden woede over de wijze waarop wij in de natuur, dat is de schepping van onze Heer aan het huishouden zijn, namelijk als mensen, die de verf van de deur schoppen in ander-mans huis.

Goudzwaard zei, dat wij toemoeten naar een beleid, waarbij sommige wetenschappelijke experimenten verboden moeten worden. Daarbij dacht hij, naast de wetenschappen, die het doden steeds meer perfectioneren, ook aan het geknoei met de menselijke erfelijke eigenschappen en aan het kweken van leven buiten het menselijk lichaam, dat daarna eenvoudig weer gedood wordt.

Het op de markt brengen en toepassen van belangrijke vindingen moet internationaal aan vergunningen worden gebonden, aldus Goudzwaard. Er zal ook een rechtsorde moeten komen, die de rijke landen kan dwingen recht te doen aan de arme en rechteloze landen en er zal een wereldarbeidsverdeling moeten komen, die rekening houdt met de nood in de ontwikkelingslanden zowel als met de wereldnood van de milieuvontreiniging. Er moet alles aan gedaan worden de aantasting van het waarachtig menszijn, door de vertechneerde en vercommercialiseerde samenleving, tegen te gaan. Een dergelijk beleid heeft alle kans van

slagen als iedereen bereid is de jacht naar meer welstand niet steeds op de voorgrond te plaatsen. Goudzwaard gaf toe, dat zijn strategie niet af is en aanvulling behoeft, maar het ging hem erom aan te geven, dat wij af moeten stappen van de leuze: 'welvaart voor allen' en op de voorgrond moeten stellen 'niet bij brood alleen'.

'Het gaat mij in deze labiele tijd om het zoeken naar antwoorden op een andere religieuze basis, dan die, welke in onze samenleving nog in veel opzichten overheersend is'.

Goudzwaard vroeg zich af of 'juist met wat in de toekomst van ons aan strategie zal worden geleverd, de open partijformatie niet op het diepste vlak moet falen'. Hij vroeg zich af of men alle consequenties van het aankoersen op een open partij wel heeft doorzien. Hoe onderscheidt het beleid van een dergelijke partij zich van wat D'66, DS'70 en P.V.D.A. voorstaan. Bovendien zou het eerlijk zijn aldus Goudzwaard, de basis van de open partij van de aanvang af breder te maken dan alleen de achterban van ARP, CHU en KVP. En als men niet wil discrimineren zal men van meet af aan dienen uit te sluiten, dat het program nog als een soort christelijk program naar voren komt.

Hij vroeg zich af of, als men ooit bij de open partij aanlandt, er dan niet volstrekte openheid moet worden betracht en naar de basis en naar de strekking en dat men niet halfweg moet blijven steken.

Het gesprek mag nu in deze fase niet worden afgebroken, aldus Goudzwaard 'staat immers niet iets van onze gezamenlijke toekomst op het spel, een toekomst waarin we juist vanwege haar nu reeds apocalyptische aandoende trekken elkaar bitter hard nodig hebben zullen?'

ROTHUIZEN:

CHRISTELIJKE POLITIEK MOET VERRASSEND ZIJN OF ZIJ ZAL NIET ZIJN

Christelijke politiek zal toch een Nederland verrassende politiek moeten zijn of zij zal niet zijn' aldus prof. Rothuizen in zijn betoog.

Het was hem niet duidelijk waarom 'wij met elkaar een soort openheid zouden moeten gaan beleiden, waarvoor men elders immers allang terecht kan.

Waarom zouden wij het aantal partijen dan niet met drie terug brengen? Natuurlijk kan men de mensen uitnodigen zich een algemene christelijke inspiratie te laten aanleunen op de wijze, zoals de PvdA dit gedaan heeft met een algemeen socialistische inspiratie, vlak na de oorlog. Maar daarvoor liet zij de ideologie van Marx schieten en ik zeg niet, dat Jezus Christus er een ideologie op nagehouden heeft, maar zo iets zal men dan toch — wil men fatsoenlijk blijven — moeten laten schieten en de bijbel kan men voortaan daarbij beter dicht laten, want wat heeft deze eigenlijk nog voor stemrecht?'

Rothuizen zei: 'Idenburg heeft een knap en charmant verhaal geschreven in *Civis Mundi*, maar hier begrijp ik hem niet ten volle. Hij vindt het hypocriet, dat mensen wel worden uitgenodigd, ook al zijn ze geen christen, christelijk te stemmen, maar vervolgens geen leiding mogen geven in de partij en dat laat zich horen. Tegelijk blijkt hij niets te voelen voor deconfessionalisering à la Couwenberg. Maar in wat voor keurslijf wil hij nieuwe, zeg maar humanisti-

sche leden, die hij in de leiding wil hebben, maar die niet aan de christelijke confessie mogen komen, dan wel niet dwingen? Is dat niet hypocriet?

Rothuizen zei, dat men aan de VU of bij de NCRV niet-christelijke medewerkers op het technische vlak kan laten werken, dat is belangrijk en daar wordt

men serieus genomen. In de christelijke politiek kan en echter zo iets niet uithalen: niets in de christelijke politiek is techniek of het is ook metafysiek. Rothuizen zei, dat hij daarom dan maar liever een CDU had, maar dan wel een gans andere. 'Een CDU, niet gedeclassificatieerd en waarin toch, of juist de Heinemannen en de Brandts zich juist thuis voelen. En onder dat laatste versta ik dan meer dan dat ze er in mogen vechten en eventueel er tegen, maar dat ze er ook mee kunnen vechten er op kunnen rekenen. Niet als oppositie, maar als leiding. In zo'n en in hun CDU wil ik wel geloven'.

Rothuizen besloot, dat als christelijke politiek niet die verrassende politiek wordt, de jeugd die politiek niet meer zal steunen. Hij zei, dat het de Arjos is geweest en niet de Arjos, die geprotesteerd heeft tegen de Amerikaanse kernproef onder de grond. Een duidelijk protest tegen Griekenland en Portugal heeft Rothuizen nog steeds gemist. Hij zei, dat het eenvoudig een schande is, dat het briesend pleidooi voor de schepping, want bij het milieubeheer staat de schepping op het spel, door de confessionele partijen over wordt gelaten aan anderen.

'Willen wij het volhouden om met een zeker recht van spreken te gewagen van een verdediging van de beschaving van onze wereld — hoe zal dat kunnen op kosten van die 'derde' wereld, alsof deze niet bij de wereld en bij de beschaafde wereld zou behoren! Wie geen pacifist is en een alibi zoekt voor de schier apocalyptische bewapening, die zoekt dit bij de schier apocalyptische bestrijding van de nood aldaar. En wie durft dan, in het licht van het 'uitzonderlijke', dat Christus gebiedt, tevreden te zijn met die éne procent ontwikkelingshulp? Dat is toch alleen maar normaal (gesteld dat het dat zelfs is)?'

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

diakonessenhuis meppel

Op de operatie-afdeling kunnen worden geplaatst

a all-round
operatie
verpleegkundigen

b verpleegkundigen
ter assistentie van
de anaesthesist

Bij het verkrijgen van huisvesting kan medewerking worden verleend.

Sollicitaties met opgave van uitvoerige referenties worden gaarne ingewacht bij de besturend zuster, Zr. A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

albracht nv

Boekbinderij en kunststofverwerking

utrecht - montfoort

kantoren bolstraat 20 - 27

utrecht - postbus 26

telefoon 030 - 51 15 41* - 51 08 31*

telex 47984

RINGBANDEN

MAN 40 JAAR

Gehuwd, 2 kinderen. Jaarinkomen f 100.000,-. Neemt risicopolis, groot f 500.000,-, met jaarrente bij arbeidsongeschiktheid ad f 50.000,-. Brutopremie f 5.707,-. Netto f 1.823,- per jaar. - Inlichtingen

ELOUTVERZEKERINGEN - LID N.V.A.

Hogeweg 20 - Wassenaar - 01751 - 9900

Ref. R.

een man zoekt een vrouw, een vrouw zoekt een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

Wellicht ook U.

Tot nu toe hebben het hervormde, humanistische, gereformeerde en katholieke contactbureau op betrouwbare en deskundige wijze contacten tussen ongehuwden verzorgd (± 5800 geslaagden). Deze vier instellingen hebben zich verenigd in één stichting:

Het Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten.

Het centrum biedt dienstverlening aan alle ongehuwden, ongeacht kerkelijke gezindte of levensbeschouwing, waarbij vanzelfsprekend met ieders wensen rekening wordt gehouden.

De werkwijze berust op:

- eigen keuze
- eigen verantwoordelijkheid
- betrouwbaarheid
- volledige geheimhouding
- contact-mogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 2600).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

**LANDELIJK CENTRUM
VOOR
HUWELIJKSCONTACTEN**
Prinselaan 1 (Postbus 22)
De Bilt, Tel. 030 - 76 06 30

vorm

STREEKZIEKENHUIS "PRINSES BEATRIX" GORINCHEM

In dit moderne nog nieuwe ziekenhuis bestaan op het ogenblik enige vacatures voor

VERPLEEGKUNDIGEN MET A DIPLOMA

Het ziekenhuis is aangesloten bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Ook de overige rijksregelingen zijn van toepassing. Dus b.v. geen A.O.W.-premie.

De afstand van Gorinchem naar Rotterdam, Utrecht en Breda bedraagt niet meer dan 40 km.

Sollicitaties worden gaarne ingewacht door de directrice van het ziekenhuis, postbus 90 te Gorinchem.

VEERMAN OP PARTIJRAAD

HEEL DE PARTIJ MOET MEEPRATEN OVER CHRISTELIJKE POLITIEK

Onze benadering van de christelijke politiek is anders dan die van dr. De Zeeuw, de kandidaat-voorzitter van de K.V.P., aldus partijvoorzitter Veerman op de partijraad in Zwolle, na de discussie op de referaten van Goudzwaard en Rothuizen. De A.R.P. denkt anders over de uitgangspunten. Aan de samenwerking zijn verdergaande consequenties verbonden, dan wij vroeger hebben gedacht, aldus Veerman. Hij zei ook, dat dit een dieper reliëf geeft aan het gesprek, dat tussen de drie christelijke partijen over het uitgangspunt zal gaan beginnen.

In de discussie op de referaten van de beide inleiders over „Het christelijke in de politiek”, zei prof. Albeda dat de ARP met de andere partijen gezamenlijk in een crisis zit. Het is onjuist dat de ARP klaar zou zijn met de christelijke politiek en de andere twee partijen niet.

Van verschillende zijden waren er echter nogal bedenkingen tegen de visie, die de KVP lijkt te hebben op de uitgangspunten van een christelijke partij. Iemand merkte op, dat de ARP niet moet verdwijnen, omdat men weinig vertrouwen heeft in de achterban van de KVP met mensen als Luns en De Jong.

Gevraagd werd of het reformatorisch principe niet meer leeft. De heer H. Algra meende: we moeten het eens worden over een politiek waar de bijbel het laatste en het beslissende woord spreekt. Prof. Verkuyl zei, dat in de KVP de evangelische

uitgangspunten vervangen worden door de ideologie.

Arjosvoorzitter Van Dongen diende een resolutie in waarin werd gevraagd dat de partij de Kamercentrales opdraagt bezinningsconferenties te beleggen, waarin alle leden kunnen meepraten over de zaak van de christelijke politiek. Veerman nam deze resolutie over, maar de Kamercentrales zijn baas in eigen huis en kunnen niet door het partijbestuur gedwongen worden, maar de Kamercentrales zullen dringend worden aangespoord deze bezinningsbijeenkomsten te houden. Veerman zei, dat tegelijkertijd het gesprek met de KVP en de CHU moet doorgaan, maar de partij zal voortdurend op de hoogte worden gehouden. Hierop was in de partijraad zeer sterk aangedrongen. Vanuit Drente werd een resolutie ingediend, die inhield, dat pas over samenwerkingsvormen kan worden gesproken

op eerste en doorslaggevende voorwaarde, dat er overeenstemming bestaat over de uitgangspunten van christelijke politiek.

Veerman zei, dat deze resolutie overbodig was, omdat het partijbestuur in dezelfde geest dacht. Drente trok de motie in, nadat Veerman zei, dat hij het volstrekt eens was met de inhoud van de resolutie.

In antwoord op vragen, zei Goudzwaard, dat de ARP wel enige bescheidenheid past. De KVP mag misschien geneigd zijn het evangelie als stemmentrekker te gebruiken, maar staan wij daar zover vanaf, aldus Goudzwaard.

Hij vroeg zich af wat de ARP achterban zou zeggen als de partij werkelijk een politiek gaat voeren, die gericht is op stopzetting van de welvaartsgroei.

Prof. Rothuizen meende ook dat bescheidenheid op zijn plaats is. Hij vroeg zich af of er uit de christelijke politiek,

na een eeuw niet meer had moeten komen. Misschien hebben wij nog wel helemaal niet geëxperimenteerd maar moet het experiment nog beginnen aldus Rothuizen.

Veerman zei, dat de beide referaten ons voorhouden, dat wij ons moeten stellen onder het gezag en onder de kritiek van het evangelie. De pretentie die christenen voeren verplicht en dat wordt nogal eens vergeten. Goudzwaard citeerde in dit verband het woord van Paulus: Al wie de naam des Heren noemt, sta af van ongerechtigheid. Veerman onderstreepte dit nog eens.

Wij moeten niet steeds zeggen, aldus Veerman, dat hij bij anderen niet klopt maar ons afvragen of het bij ons wel klopt.

TWEEËRLEI OVERLEG

De discussies op de partijraad van jl. zaterdag bewogen zich om twee soorten overleg.

Het ene overleg is dat van de drie partijen, K.V.P., A.R.P. en C.H.U. In de vorige parlementaire periode, 67 tot 71, ging het overleg tussen het — na het rapport over Evangelie en Politiek — snel op de programmatische toer.

Dat was wel begrijpelijk; in die periode leefden op dat programmatische punt enige onzekerheid. De roep om duidelijkheid, die toen luidde weerklonk, beïnvloedde ook de agenda van de drie.

Het spoedig inslaan van de programmatische weg was ook aanvaardbaar. Het rapport over het uitgangspunt was door de drie (met of zonder reserves) aanvaard. En het ging alleen over de mogelijkheid van een vorm van samenwerking. Nu is de problematiek, anders gesteld.

CRISIS

Prof. Albeda stelde zaterdag, dat niet alleen andere partijen maar ook wij in een crisis zijn. Dat woord moeten wij niet zien, zoals het vooral vroeger werd gehanteerd in de medische zin.

Dan dacht men aan een hachelijke situatie met hoge koorts e.d. Wij moeten het ook niet in verband brengen met economische verschijnselen.

Het woord crisis betekent, dat wij ons bevinden in een situatie, waar wij staan voor uiterst belangrijke beslissingen, voor een keuze.

Daarom hebben wij — trouwens ook al vóór de verkiezingen — aan gedrongen op een nader overleg over de fundamentele vragen van christelijke politiek.

Daar stemde de partijraad mee in. Een begeleidingscommissie — breed samengesteld — zal bouwstenen daarvoor aandragen. Een contactraad (van de drie) zal het overleg coördineren.

Het was volstrekt duidelijk dat de partijraad er op stond, dat tegelijk het gesprek in de partij zelf op gang zou moeten komen. Dat was al wel de bedoeling van het partijbestuur, maar de partijraad wilde onder deze activiteit een heel dikke streep zetten en de normen van dat intern beraad nog uitbreiden. Het moet van het begin af uitgesloten zijn, dat zomaar van zelf voldongen feiten op voldongen standpunten ontstaan.

Dat betekent — en dan komen wij bij een verwant woord — dat wij bereid moeten zijn onszelf kritisch te bezien. Niet vanwege een cultiveren van de twijfel, maar om ons heel goed bewust te zijn, wat wij met onze partij bedoelen. Om niet gemakkelijk te leunen op vanzelfsprekendheid. Wij mogen onze opdracht niet goedkoop nemen. Dat bedoelden zowel prof. Rothuizen als prof. Goudzwaard, beiden in een voortreffelijk betoog, duidelijk te maken.

SCHOON GENOEG!

AAN EN VOOR ALLE VROUWEN DIE ER OOK ZO OVER DENKEN

En nu is dan eindelijk de boot aan. We zijn de onnozele reclame kreten zat en we weigeren om nog langer ons de biologisch, actieve met enzymen verrijkte, citroenfrisse antikalk wasmiddelen te laten aanprijzen en ze te gebruiken.

We weigeren om nog langer te kijken naar frêle vrouwen die alsmaar truitjes doorknippen om zodoende ons te tonen dat het zachte schuim diep doordringt in de wollige vezels.

We weigeren om adviezen op te volgen van kwasi-wetenschappelijk doende wasconsulenten die ons nu weer zo hoog nodig een super de luxe wasmiddel voor de bonte was, actief werkzaam bij 60 gr., (de rest van de rim-ram schenk ik u) moeten aanpraten.

We weigeren om... ja, om ons nog langer te laten gebruiken als medeschuldigen aan de mileuverpesting van het Nederlandse water en we eisen in ieder geval een fosfaatloos wasmiddel en dan wel op zeer korte termijn, want we hebben er nu lang genoeg opgewacht!

Tot zo lang boycotten we de fosfaathoudende wasmiddelen en gebruiken we in elk geval zachte zeep en soda, maar misschien wel langer, want tot nog toe zijn er geen aantoonbare bewijzen dat onze machines daar niet tegen zouden kunnen.

Hier, voor zover u 't al niet kent, het recept: (dat zal het eerste wel zijn in Nederlandse Gedachten) 1/2 pak soda in voorwas, 1/2 doos zachte zeep, opgelost in heet water, in de hoofdwas.

Maar we eisen meer, we willen een wetgeving op reclameuitingen, op dit soort reclameuitingen, die gericht zijn tegen het welzijn en die er mede oorzaak van zijn dat onze aarde kapot gaat en dat wij mensen worden gedegradeerd tot slaaf-consumment.

We vragen onze mensen in de kamer, met de meeste klem, deze zaken aan de orde te stellen want zulke zaken zijn er waarachtig belangrijk genoeg voor, daarbij zal dan tevens blijken dat een briesend pleidooi voor de Schepping concreter is dan men denkt!

DIENSTPLICHTIGEN

Wij hebben min of meer verstedeld gestaan van een antwoord van de minister van Defensie op een vraag van het A.R. Kamerlid Walburg.

Overigens een reden te meer Kamerleden niet af te houden van het stellen van vragen hoewel ook wij er van overtuigd zijn dat het spreekwoord dat een gek meer kan vragen dan 10 wijzen kunnen beantwoorden, zeker waarheid heeft. De heer Walburg weet dat elke (mannelijke) Nederlander volgens de Grondwet verplicht is zonnig voor zijn land in geval verdediging op de bres te staan. Gelet op de gaande geruchten, dat veel jongeren van die plicht zouden worden ontheven informeerde hij naar het aantal 'vrijgestelden'.

Het antwoord geeft een duidelijk beeld. Bijna 40 procent van de dienstplichtigen komt slechts in aanmerking.

Gewetensbezwaarden	4 pct.
afgekeurden	23 pct.
vrijstellingen	28 pct.

De vraag rijst — heel nadrukkelijk — of deze situatie rechtvaardig is. Slechts 40 procent draagt de grondrechtelijke

verplichting, de anderen vinden in beginsel op dat moment hun plaats in het maatschappelijk leven. Wij menen dat deze situatie niet meer een redelijke verdeling van de lasten betekent.

Er zal een oplossing moeten komen waardoor het verschil in lasten wordt gecompenseerd.

Of aan de kant van de dienstplichtigen of aan de kant van de 'vrijgestelden'.

WIN EEN LID ERBIJ VOOR UW PARTIJ

VLOT SPREKEN

Overwi: stotteren, blozen, verlegenheid. Vraag gratis prospectus aan Instituut Koning, Afd. 79, Haarlem.

JUWELEN, GOUD EN ZILVER IN- EN VERKOOP

H. W. DAMES

Kruisstraat 19 - Telefoon 023 - 320431 Haarlem (bij de Ridderstraat)

en
hier verder

GOUDEN VIJFJE

Vroeger hadden wij naast de koperen en zilveren muntstukken en naast het gouden tientje ook het eveneens waardevolle gouden vijfje. Sommigen bezitten nog een exemplaar van dit zeldzame en inmiddels haast onbekende kleine maar kostbare muntje.

Onze betaalmiddelen zijn in de loop der jaren steeds eenvoudiger geworden. Wij kennen nu naast de ook minder waardevolle min of meer koperkleurige en zilverkleurige munten de papieren tientjes en de papieren vijfjes.

De papieren vijfjes ogen minder dan de gouden vijfjes. Gouden

vijfjes zijn vandaag (veel) meer waard dan papieren vijfjes. Papieren vijfjes vertegenwoordigen niettemin de waarde van vijf heden-daagse („harde”) gulden. Vanwaar dit verhaal?

Leden van een politieke partij in het algemeen en ditmaal van de A.R.P. in het bijzonder — behoeven niet helderziende te zijn om dit snel te voorzien.

Inderdaad. Papieren vijfjes van vele leden zijn dit jaar voor de A.R.P. goud waard.

„Wat heeft A.R.P. nodig” kunt u op pagina 1 lezen.

De zaken zullen u daardoor opnieuw duidelijk zijn.

Wilt u bekijken wat u in dit opzicht kunt doen?

Zoals hierboven geschreven is het tekort 1971 rond f 40.000,—.

Uw f 2,50 of f 25,—, uw f 5,— of f 10,—, of minder of meer, laten wij zeggen vijf gulden gemiddeld kan het tekort in een paar weken opheffen.

Gireer uw „bijdrage tekort 1971” op giro 89673, t.n.v. A.R. Partijstichting, dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Uw papieren vijfje, uw girale vijfje, is in dit geval voor de A.R.P. uw gouden vijfje.

GESPREKS GROEPEN ONDERWERP

„Een algemene (christelijke) volkspartij” is de titel van een gespreksgroepenonderwerp, dat speciaal is samengesteld in verband met de samenwerking tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

In de komende jaren zal van de A.R.P. een wezenlijke beslissing worden gevraagd over de vraag, hoe het nu verder moet met de samenwerking. De A.R.P. is een partij met bijna 80.000 leden en meer dan 500.000 kiezers en het is daarom overduidelijk dat een beslissing over de toekomst van de partij niet door een enkeling genomen mag worden. Het is een zaak van de gehele partij.

Om de discussie onder de leden en kiezers te stimuleren is aan de plaatselijke kiesverenigingen gevraagd om gedurende de komende maanden kleine gespreksgroepen voor leden, niet-leden en Arjossers te vormen, die zich beraden over vragen rond de samenwerking van de christelijke partijen.

In het gespreksgroepenonderwerp worden met name de betekenis van het christelijk geloof voor de politiek en de functie van een zich christelijk noemende partij aan de orde gesteld.

Door middel van een elf vragen tellend formulier kunnen de deelnemers aan de gespreksgroepen elk hun mening over de betekenis van het evangelie voor de politiek en over de toekomstige verhouding tussen de drie christelijke partijen te kennen geven. Beantwoording en inzending van de vragenlijst kan ook individueel geschieden.

Op het partijsecretariaat zullen in het voorjaar van 1972 de resultaten van de meningspeiling worden uitgewerkt. Het is te hopen, dat leden en kiezers gebruik zullen maken van de mogelijkheid om hun mening over de toekomst van de A.R.P. kenbaar te maken.

Daartoe zijn de gespreksgroepenonderwerpen met vragenlijsten te bestellen door storting van f 0,15 per ex. op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

DRAAGKRACHT

Over de hoogte van het contributiebedrag, dat een partijlid zou moeten betalen, blijven altijd vragen rijzen. Dat is niet één bepaald — verplicht — bedrag. De A.R.P. zegt: ieder naar draagkracht.

Gelet op het werk, dat de A.R.P. in ieder geval moet doen, dient — landelijk gezien — de contributie gemiddeld te liggen op een niveau van minimaal:

f 20,— per lid per jaar, d.i.
f 10,— per half jaar,
f 5,— per kwartaal,
f 1,75 per maand.

Voor gehuwde vrouwen, van wie de man eveneens lid is:

f 7,50 per lid per jaar, d.i.
f 3,75 per half jaar,
f 1,90 per kwartaal,
f 0,75 per maand.

Dit zijn dus de gemiddeld nodige bedragen. Wanneer de een f 10,— per jaar betaalt en de ander f 30,—, of respectievelijk f 15,— en f 25,— dan komen wij er samen ook. Samen gemiddeld f 20,—.

Wij zijn een volkspartij. Ieder moet lid kunnen zijn. Ieder naar draagkracht. Wilt u het niet iets concreter?

De volgende staffel kunt u dan als richtlijn hanteren. Wie meer kan betalen: heel graag.

Wanneer uw bruto inkomen per maand bedraagt:	Dan wordt gedacht aan een contributie per jaar van:
--	---

minder dan f 600,—	f 10,—
f 600,— - f 700,—	f 11,—
f 700,— - f 800,—	f 12,—
f 800,— - f 900,—	f 14,—
f 900,— - f 1.000,—	f 16,—
f 1.000,— - f 1.100,—	f 18,—
f 1.100,— - f 1.200,—	f 20,—
f 1.200,— - f 1.300,—	f 22,—
f 1.300,— - f 1.400,—	f 24,—
f 1.400,— - f 1.500,—	f 26,—
f 1.500,— - f 1.600,—	f 28,—
f 1.600,— - f 1.800,—	f 30,—
f 1.800,— - f 2.000,—	f 32,—
meer dan f 2.000,—	meer dan f 32,—

Wilt u nog eens bekijken welke contributie u kunt betalen?

AAN DE (BESTUREN VAN DE) KIESVERENIGINGEN

De landelijke ledenwerfactie is in de afgelopen weken van start gegaan. De eerste resultaten komen dan ook reeds binnen.

Is ook bij u plaatselijk een begin gemaakt?

Wij moeten niet langer wachten. Het is nu de tijd om de zaak ook in uw plaats te organiseren; tijd om op pad te gaan.

Op pad gaan is nog steeds de beste methode; praten van man tot man, vrouw tot vrouw, man tot vrouw, vrouw tot man, jongere tot oudere en omgekeerd.

Verzamel adressen; verdeel ze onderling.

Vorm een klein actie-team.

Met drie man/vrouw kun je al gemakkelijk beginnen.

Doe het samen.

Praat er samen over, bereid de zaak samen voor, ga samen op pad.

Doe het ook eens samen op dezelfde avond. Maak een afspraak om zeven uur. En ontmoet elkaar weer om negen uur of half tien. Wissel ervaringen en resultaten — positieve en negatieve — uit. Doe het de week daarop nog eens een keer.

Samen doen.

Samen slagen.

Premier Biesheuvel op de partijraad.

WAAR BLIJFT U ?

Al enkele maanden is de stoel van onze boekhoudkundige medewerker(ster) onbezet.

De vorige eigenaar maakte promotie; u bent er nog niet.

Dat schept problemen.

Wij zien daarom nog steeds uit naar u, een accurate jonge medewerker(ster), die de taak van de chef de bureau kan verlichten door het verrichten van de volgende werkzaamheden:

— doen van betalingen via kas, bank en giro;

boeken van betalingen in het losbladige grootboek;

— vervaardigen van saldijlijsten en financiële overzichten.

U dient bij voorkeur in het bezit te zijn van het praktijkdiploma boekhouden en uw geboortedatum zou zo'n 20 à 25 jaar geleden moeten zijn.

Uw salaris bedraagt maximaal f 1306,— afhankelijk van uw leeftijd, opleiding en ervaring.

Wij betalen uw A.O.W.-premie.

Is dit verhaal voor u geschreven? Bel dan (070-183960) en vraag naar de heer Van der Wees (eventueel 's avonds 01730-24832).

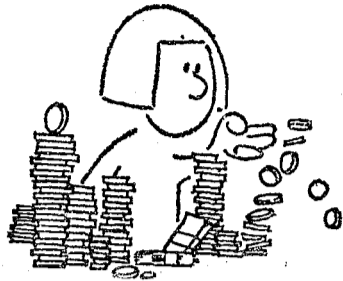
Van uw belangstelling kunt u schriftelijk blijk geven bij het Secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

HEEFT DE PENNINGMEESTER
VAN UW KIESVERENIGING
UW CONTRIBUTIE AL ONTVANGEN?

WAAR BLIJVEN DE CENTEN?

U betaalt als lid geld aan de partij.
U betaalt één contributiebedrag voor de partij, dat overigens bestemd is voor diverse organen in die partij. U betaalt uw contributie aan de penningmeester van de plaatselijke kiesvereniging, die een deel van uw contributiebedrag behoudt voor de kiesvereniging en de rest doorgeeft aan de overige partijorganen.

De omstandigheden, waarin een kiesvereniging verkeert, kunnen wisselen. Maar in het algemeen zal men met de volgende bedragen moeten rekenen, willen de diverse partijorganen hun werk naar behoren kunnen verrichten.

— kiesvereniging	f 3,—
— Statencentrale	f 2,—
— Kamercentrale	f 4,—
— landelijk apparaat	f 11,—
	f 20,—

Zoals reeds gezegd: de penningmeester van de kiesvereniging draagt de betreffende bedragen per lid af aan de overige partijorganen. Waar worden de centen voor gebruikt?

Plaatselijk is het geld o.a. nodig voor: vergaderingen, uitnodigingen, werkgroepen, administratie, propaganda, reservering voor gemeenteraadsverkiezingen. Regionaal en provinciaal: idem, alsmede reservering voor Staten- en Kamerverkiezingen. Landelijk: kosten ledencontactorgaan 'A.R. Post', commissies, kaderwerk, buitenlands contact, conferenties, radio- en televisieuitzendingen, gespreksgroepenwerk, Arjoswerk, voorlichting lectuurverspreiding, propaganda, reservering Tweede Kamerverkiezingen, bijdrage aan het wetenschappelijk instituut — de Dr. Abraham Kuypersstichting —, personeel partijbureau, reis- en vergaderkosten.

Het bedrag, bestemd voor de landelijke organisatie, is het hoogst. Waar is dat voor bestemd?

Een paar ronde cijfers:

— organisatiekosten	54,0%	f 5,94
— kaderwerk, voorlichting, propaganda	21,0%	f 2,31
— ledencontactorgaan 'A.R. Post'	6,5%	f 0,71
— jongerenorganisatie	6,0%	f 0,66
— Kuypersstichting	12,5%	f 1,38
		f 11,—

Dit is uiteraard slechts een korte globale aanduiding. Maar u hebt een indruk en verder zijn de financiële verslagen van de A.R.P. openbaar. Op de partijraad van zaterdag j.l. zijn die ook aan de orde geweest.

Wij maken u er ook nog op attent, dat de afdracht aan het landelijk apparaat, het partijbestuur (voor het jaar 1972, zoals aangegeven, f 11,—) elk jaar stijgt volgens een vastgestelde index. Uw geldelijke bijdrage is van groot belang.

Verzorgd en goed wonen in Ermelo

Uitnodiging

voor een bezoek aan serviceflat „Croonenburgh”

Een serviceflat koop je pas na rijp beraad. Onze gastvrouw Mevr. A. Vroom-Walenkamp nodigt u hierbij uit voor een oriëntatiebezoek aan onze flat. U koopt niet van tekening. Alle flats zijn klaar. Bewonder de fraaie entree, de stijlvolle hal, het unieke uitzicht over de omgeving. Maak kennis met onze kok, in zijn verzorgde en van alle moderne comfort voorziene domein.

Tot 1 januari 1972 nog aantrekkelijke kooprijzen.

Maak een afspraak, tel. 03417-1209 of schrijf aan „Croonenburgh”, Kon. Emmalaan 29, Ermelo.

U kunt ook gebruik maken van onderstaande coupon.

COUPON

NAAM

ADRES

WOONPLAATS

TELEFOON

DANK VOOR GIFTEN

Het partijbestuur ontving in de afgelopen weken reeds kleinere en grotere giften.

Zeer hartelijk dank op deze plaats aan de geefsters en gevers.

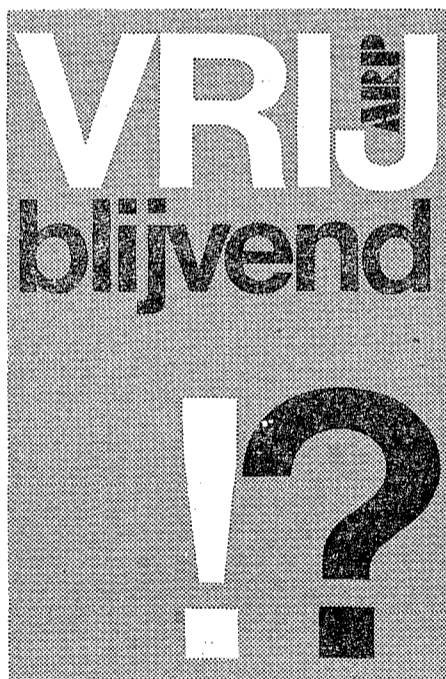
Wij schrijven — in overeenstemming met de wensen van hen, die giften overmaken — hen niet allemaal een persoonlijke bedankbrief. Want dat kost weer geld.

En men geeft geen geld om het niet zinvol door het partijbestuur te laten uitgeven.

Wij nemen aan, dat ieder het hiermede zeer eens is.

Maar op deze plaats nogmaals: zeer hartelijk dank.

VRIJBLIJVEND!? NEE DEELNEMER

Voor de landelijke ledenwerfactie is beschikbaar een zeer goed bruikbare folder.

Tevens staan ter beschikking overdrukken van de vier middenpagina's van 'Nederlandse Gedachten', d.d. 18 september jl., waarvan de inhoud speciaal bestemd is voor (nog)-niet-leden.

Er is dus desgewenst materiaal genoeg.

Doe er iets mee.

Folders en overdrukken zijn verkrijgbaar bij het secretariaat A.R.P., dr. Kuypersstraat, 's-Gravenhage. — Bestellingen van meer exemplaren per giro 89673.

Prijs folder 10 tot 250 exemplaren f 0,15 per exemplaar; 50 exemplaren of meer f 0,10 per exemplaar. Prijs overdrukken vier pagina's 'Nederlandse Gedachten' d.d. 18 september jl. f 0,10 per exemplaar.

VUL DE BON EENS IN

Bent u nog geen abonnee op Nederlandse Gedachten, vult u dan de bon hiernaast eens in.

Wekelijks krijgt u dan het weekblad van de partij in huis.

U blijft dan op de hoogte van wat er in de partij gebeurt en dat is voor ieder partijlid toch belangrijk.

Daarnaast krijgt u uitgebreid informatie over wat er gebeurt in het parlement, wat er gaande is nationaal en internationaal. Verder worden regelmatig interessante onderwerpen behandeld.

Een abonnement kost maar f 8,— per half jaar.

Als u zich nu abonneert krijgt u het blad tot het eind van dit jaar gratis.

A.R.P. WIL MEER LEDEN.
WIJ WILLEN EEN GOED WERKENDE PARTIJ
WIJ ZIJN LID VAN DE PARTIJ.
WIJ WERVEN MEE.
ZORGEN IEDER VOOR EEN PARTIJLID ERBIJ.

U KUNT ALS ABONNEE OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN

NOTEREN

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

HELDRINGSTICHTINGEN ZETTEN

ORTHOPEDEGOGISCH CENTRUM

Voor ons orthopedagogisch behandelingspaviljoen 'Pelle', voor meisjes in de leeftijd van 14 tot 18 jaar, tevens tehuis voor a.s. ongehuwde moeders en haar baby's, zoeken wij op korte termijn een

adjunct-paviljoenshoofd

die in staat moet zijn, samen met paviljoenshoofd, groepsleiding en andere medewerkers een verantwoord en geïntegreerd beleid te voeren.
Minimum leeftijd: 25 jaar.

Opleiding: Hogere Beroepsopleiding, zoals b.v. K & O/N XX, Sociale Academie-inrichtingswerk, Mikojel-opleiding, B-verpleging, Kinderbescherming B., etc.

Enige ervaring in een soortgelijke functie is gewenst.

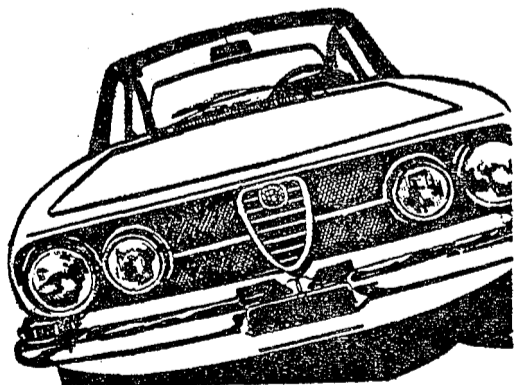
Sollicitaties richten aan: Directiesecretariaat van de Heldringstichtingen, Wageningsestraat 93, Zetten, telefoon 08880 - 1541.

ALFA ROMEO

Showroom en
verkoop:
Wibautstraat 80
tel. 926265

Werkplaats en
magazijn:
Pieter Baststraat
21 - 27
tel. 738484

Albatros
Automobiel Mij. N.V. - Amsterdam

TEST EN
ONDERVINDT *

HANOMAG
HENSCHEL

* OVERWINT

ALBATROS

Automobielmij.NV
Amsterdam.

• meer dan 50 jarige ervaring in bedrijfswagens •

2000 m2 service en showruimte
garandeert u economisch en bedrijfszeker rijden

POLDERWEG 98-100

A'DAM-OOST
TEL. 944155

Handel en Industrie

TELECOMMUNICATIE-INDUSTRIE BECKER N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- SCHEEPSRADIOTELEFOONS
- ECHOLODEN
- RADAR
- MARIFOONS
- AUTOMATISCHE PILOTEN
- ALARMSYSTEMEN

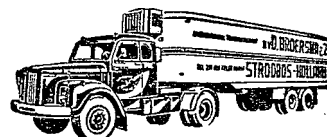
Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75 - Telefoon 03404 - 13511

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS
Tel. 05123 - 441
Telex 46018

BODEGRAVEN
Tel. 01726 - 2643

Vraagt eens vrijblijvend inlichtingen omtrent de vele mogelijkheden tot snel en rechtstreeks vervoer

- Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- Behandeling douane-formaliteiten
- Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561
ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES - Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS
UITGEVERS

*Al 70 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

PRINS N.V. Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Tel. 05190 - 3715

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
TELEFOON 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO.O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

VISSER ELEKTROTECHNIEK NV

BEVERWIJK

Telefoon (02510) 25244 (4 lijnen)

50 JAAR ELEKTROTECHNIEK

fijn! die ken ik

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTORENHERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIUWBOUW EN REPARATIE

N.V. AANNEMERS- EN
HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

POSTBUS 8, SASDIJK 34, TELEFOON 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

PROF. J. KAMPHUIS

ZO VONDEN WIJ ELKAAR

Het begin van het Nederlandse gereformeerde kerkverband, de synode van Emden, 1571.

„En nu is het maar te hopen dat de prachtige stof die prof. Kamphuis geleverd heeft, goed benut wordt. Zo hebben we elkaar als kerken gevonden, vier eeuwen terug. Dat was een gave van God. En de Here is bij machte de ogen te openen voor de rijkdom van deze gave, ook daar waar nu gesproken wordt van 'de gekerkerde kerk'. We spreken de innige wens uit dat ogen mogen opengaan juist ook door dit boekje. Koop het niet maar voor u zelf — schenk het aan een ander die het rechte gezicht op het gereformeerde kerkverband kwijt is! Moge maar spoedig een tweede druk nodig zijn!”

Drs. D. Deddens in De Reformatie

Prijs: f 5.50 (met V.V.V.-bon f 4.50)
84 pag. ing.

Verkrijgbaar bij de boekhandel.

DE VUURBAAK

POSTBUS 6015 - GRONINGEN - TELEFOON 050 - 122260

KWALITEITSVLEES voor uw diepvries

1 voorbout plm. 70 kg à f 5,50 per kg; 1 achterbout plm. 70 kg à f 6,50 per kg; 1/2 varken plm. 43 kg à f 4,25 per kg.

Kant en klaar en franco thuis

10 kg hamlappen f 80,—
10 kg karbonade f 69,—
10 kg doorregen lappen f 40,—
10 kg gehakt h.o.h. f 50,—
10 kg doorregen runderlappen f 60,—
10 kg magere runderlappen f 90,—
Bij 30 kg afgehaald 10% korting.

Slagerij Zonnenberg

'OOSTERBRUG'
Telefoon 01840 - 2293
Sliedrecht

Tegen de meeste kwalen hebben onze geneeskrachtige kruiden hun voortreffelijke werking reeds bezwezen, o.a.:

HOOFDPIJNKRUIDEN

(bevat geen verdovende gifstoffen)

KRUIDEN TEGEN AAMBEIEN

(reeds na enkele dagen al duidelijke resultaten merkbaar !)

REUMATIEK-KRUIDEN

(zowel bij gewrichts- als spierreuma)

ECZEEMKRUIDEN

(geneest van binnen uit alle soorten eczeem)

Alle soorten kruiden zijn verpakt in kuren voor een maand à f 6,95.

(Geen bijkomende kosten)

Drogisterij Sikking

BARREVOETSTRAAT 5
HAARLEM
Tel. 023-312882 Giro 190609

Koude nachten? Voorkom klachten!

DREAMLAND elektr. onderdekens

KWALITATIEF AAN DE TOP

Drie jaar schriftelijke fabrieksgarantie!

1 persoons ..... f 80,—
2 persoons ..... f 101,—
2 persoons duo ..... f 122,—

Levering door geheel Nederland.

Vraagt nadere inlichtingen bij:

Drogisterij W. BROUWER

DILLENBURGPLEIN 12 - SLIKKERVEER
Telefoon 01804 - 3361 (b.g.g. 01804 - 7883)

Unieke orgelplaat Koninginnekerk

Tien organisten improviseren over Vaderlandse liederen op de eerste en enige langspeelplaat van het koninginnekorgel te Rotterdam. De eerste oplage was in enkele dagen uitverkocht, maar de tweede oplage is inmiddels gereed gekomen.

Achtereenvolgens spelen: Jan Bonefaas — Koos Bons — Henk G. van Putten — Jacques van Gortmerssen — René Barten — Aad van der Hoeven — Dirk Jansz. Zwart — Sander van Marion — Kees Passchier — Klaas Boersma.

Zij improviseren over: Merck toch hoe sterck — O Nederland! Let op U saeck — Heere keere van ons af — Gelukkig is het land — Ik hoor trompetten klinken — God save our gracious Queen — Hoe groot, o Heer, en hoe vervaerlick — Wilhelmus — O Heer, die daer des hemels tente spreyt — Com nu met sangh van soete tonen — Zie ons ootmoedig tot U naad'ren. Deze 30 cm Langspeelplaat is opgenomen volgens het nieuwe systeem „Stereo Cathedral Sound”, waardoor de prachtige akoestiek van de Koninginnekerk geheel tot zijn recht komt.

U kunt deze plaat in schitterende kleurenhoes bestellen door vooruitbetaling van f 14,90 per ex. via giro 21.18.32 (of geld per brief/cheque) t.n.v.

Grammofoonplaten centrum 'CANTO DI VANGELO'

2e MIDDELLANDSTRAAT 30 — ROTTERDAM-3
TELEFOON (010) 23.17.11 of 24.61.17

Vermeld a.u.b. op uw girokaart: Zend mij bestelnr. 8204. Vergeet niet 2,— mee te gireren voor porto en verzendkosten.

Onze winkel met de grootste sortering grammofoonplaten gewijde muziek, bijbels, evangelisatieboeken, dia's en ansichtkaarten van Israël, zangbundels van Joh. de Heer en Glorieklanken, enz. is dagelijks geopend van 10-6 uur. Maandag de gehele dag gesloten. Vrijdagavond geopend tot 9 uur!

Wilt u van uw koor, zanggroep, orgelspel, enz. een goede plaat maken, stelt u zich dan met ons in verbinding. Wij werken met de beste opname-apparatuur waarmee de meest gevraagde platen worden opgenomen n.l. van het Urker Mannenkoor, Feike Asma, Klaas J. Mulder, Koren van Arie Pronk, enz.

Reeds honderden winkels, evangelisatiepots, boeken-tafels enz. verkopen onze platen, maar wij zoeken nog contact met meerdere wederverkopers.

JANSEN & ZWEERS

Hout- en bouwmaterialenhandel

Wat lijkt u beter?

Wilt u voorlopig liever volstaan met enige folders aan te vragen en één en ander op het gebied van **moderne keukens, wand- en vloertegels, plaatmateriaal en bouwkeramiek** vanaf een plaatje bekijken?

Dat kan natuurlijk en wij zullen het u heel graag toezenden!

Maar lijkt het u niet beter — en aantrekkelijker — geheel vrijblijvend onze showroom te bezoeken en alles — ja alles — eens op de keper te komen bekijken? Tenslotte hebben wij daarvoor onze nieuwe showroom speciaal gebouwd en ingericht. U bent hartelijk welkom.

Hout- en bouwmaterialenhandel

JANSEN & ZWEERS

HARDENBERG - BRUCHTERWEG 103 - TELEFOON 05232 - 2022

TE KOOP:

Binnenkort starten wij met de bouw van

royale premiewoningen

met garage en c.v. (twee onder één kap) in 't Hazenbosch te Heemse-Hardenberg. Indeling: ruime Z-vormige kamer (30 m²), keuken en vier ruime slaapkamers. Koopsom: f 66.400,—, inclusief alle kosten. Premie plm. f 5.200,—. Ruime financieringsmogelijkheden eventueel tot 90 procent. Tevens:

exclusieve bungalows

met grote garage en c.v., eveneens in 't Hazenbosch. Indeling: grote L-kamer (plm. 45 m²) met open haard, royale keukens, vier slaapkamers, badkamer met ligbad, alsmede een zonnig terras. Koopsom: vanaf f 92.500,— v.o.n.

Inlichtingen: elke vrijdagavond in Hotel Koeslag, Hardenberg, van 7.30 tot 9.00 uur, en bij

VISTA MAKELAARDIJ

Wilhelminastraat 37, Dalfsen, telefoon nummer 05293 - 1371 en 1827, b.g.g. 1633 of 1553.

Van der Heiden ZONWERINGEN

Wij zijn fabrikant van alle zonweringen.

Wij vragen in heel Nederland

VERKOOPADRESSEN

voor onze zeer mooie en degelijke schermen, jaloezieën en voorzetrampen.

Wij komen ook graag in contact met o.a. H.H. architecten en besturen van instellingen, bejaardentehuizen, scholen en dergelijke.

Wij geven graag alle inlichtingen.

VERKOOPLEIDING:

W. NEELEMAN
Mijnsherenlaan 209b, Rotterdam. Telefoon 010 - 174437.

KANTOORADRES:

A. A. VAN DER HEIDEN
Dorpsstraat 189, Barendrecht. Telefoon 01806 - 4182.

Ga nu, voordat uw arts het voorschrijft!

HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK

Telefoon 08307 - 3169

Waar de vrouw zich uit en de man zich thuis voelt

rijnstraat 142/144 tel. 739103 amsterdam 2

THORENS - J.B.L.
QUAD - SONY - A.R.
B.W. - KEF - Lenco
SCOTT - UHER - TRIO
RADFORD - BRAUN
PHILIPS - SANSUI
TEAC - AKAI - DUAL
LANDER - REMOX
DYNACO - B.O. - ETC.

U rijnstraat 139 telefoon 713597

GRAMMOFOONPLATEN VOOR BEESP.
TAPES MUZIEKSTEREO & CASSETTES

maasstraat 169 telefoon 426123

SERVICE HIFI OCCASIONS AVERHUIJT

ABONNEER U OP:

1. 'STEMMEN UIT GENÈVE'

Preken, artikelen, brieven, enz. van Johannes Calvijn. Verschijnt in afleveringen van plm. 100 bladzijden, vier maal per jaar, voor slechts f 3,— per aflevering.

2. 'STEMMEN UIT „WITTENBERG”'

Preken, artikelen, brieven, enz. van Maarten Luther en zijn tijdgenoten. Verschijnt in afleveringen van 100 bladzijden, vier maal per jaar, voor slechts f 3,— per aflevering.

VRAAG PROEFNUMMER AAN:

Theol. Boekh.-Uitgeverij W. A. de Groot
GOUDRIAAN - TELEFOON 01838 - 441

RECREATIE VELUWE

Zoekt u een mooi plaatsje voor uw sta-caravan? Kent u de buurtschap SPEULD, gelegen ongeveer tussen Ermelo en Elspeet? Op een bijzonder fraai en rustiek terreintje is nog plaats. Water, gas en elektra aanwezig. Tevens verkoop van nieuwe sta-caravans. Komt u eens kijken of belt u 05770 - 7314. (Niet op zondag).

Caravaning „Heidepark”

H. J. Kiezebrink - Tonnenberg 45 - Speuld
(post Garderen)

Luxe huurwoningen Aduard

Hoe dicht bij de lusten van de stad!
Hoe ver van de lasten van de stad!

Heerlijk buiten wonen in een nieuw, modern en ruim huis met eigen tuin. 8 km van Groningen, met prima verbindingen.

U kunt thans inschrijven voor 1 van de fraaie in aanbouw zijnde dubbele of eengezinshuizen. Indeling: Z-kamer 30 m², open keuken, berging en/of garage, terras, tuin; 1e verdieping: open trap, 3 slaapkamers, volledig ingerichte badkamer; 2e verdieping: grote slaap-, studeer- of hobbykamer, zolder.

Voorzien van c.v., warm water en centrale antenne.

Huurprijzen vanaf f 350,— per maand. Garage f 30,—. Mei 1972 gereed voor bewoning. Vrije vestiging.

Inlichtingen en/of prospectus met inschrijfformulier bij D. DIJKSTRA, makelaar onroerend goederen te Aduard, A. Harkemaweg 11, telefoon 05903 - 237.

Lid N.B.M. ('s Zondags gesloten).

DE STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Stelt zich tot doel: het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlands Staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid (art. 2 van de Statuten).

Meer dan ooit heeft de burger kennis en inzicht nodig. **Kennis** van de organen die het overheidsbeleid vormen of uitvoeren. **Inzicht** in de centrale doelen en middelen van het overheidsbeleid. **Inzicht** vooral in de mogelijkheden die er voor burgers zijn om van hun rechten een zo doeltreffend mogelijk gebruik te maken.

Wanneer u uw kennis en inzicht wilt verdienen, dan kunt u dit door in te schrijven op één of meer van de cursussen die de Stichting Burgerschapskunde u kan bieden.

A. BURGERSCHAPSKUNDE

1 DOCENTEN

Onder leiding van prof. dr. G. Kuiper Hzn., socioloog aan de Vrije Universiteit te Amsterdam werden lessen door de volgende docenten samengesteld:

prof. mr. dr. P. J. Boukema, hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam

drs. L. P. J. de Bruijn, wetenschappelijk medewerker politicologie, Katholieke Universiteit te Nijmegen

drs. A. P. M. Clijse, wetenschappelijk medewerker sociologie van het Openbaar Bestuur, Kath. Universiteit, Nijmegen

prof. dr. A. Hoogerwerf, hoogleraar politicologie, Kath. Universiteit te Nijmegen

mr. P. J. A. Idenburg, wetenschappelijk medewerker internationale betrekkingen, Vrije Universiteit te Amsterdam

dr. J. van Putten, lector in de politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam

prof. dr. G. H. Scholten, hoogleraar te Rotterdam

H. J. L. Vonhoff, thans Staatssecretaris van CRM

2 INHOUD

In de totaal 40 lessen worden o.a. de volgende onderwerpen behandeld:

Vorming van het overheidsbeleid;
Politieke stromingen;
Koningin, ministers, staatssecretarissen, kabinetsformatie;
Ambtenaren;
Parlement;
Adviserende colleges;
Pressiegroepen;
Communicatiemedia;
Kiesrecht, kiesstelsel, gedrag van kiezers;
Politieke partijen;
Provincie, gemeente, nieuwe bestuursvormen;
Rechtspraak;
Sociaal-economisch en financieel overheidsbeleid;
Sociaal beleid;
Onderwijs en cultuur;
Ruimtelijke ordening;
Buitenlands beleid;
Europese integratie, NAVO, Verenigde Naties;
Ontwikkelingshulp en ontwapening.

Tevens ontvangt de cursist een politiek overzicht van het afgelopen parlementaire jaar en een exemplaar van de GRONDWET, het koninkrijksstatuut, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 25,—, hetgeen mogelijk is door de steun van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, die de Stichting Burgerschapskunde voor haar activiteiten krijgt.

B. DE GEMEENTERAAD

Speciaal voor gemeenteraadsleden maar ook voor een ieder die als geïnteresseerde kennis wil nemen van de gemeenteproblematiek en de mogelijkheden die er zijn om invloed uit te oefenen op het beleid heeft de Stichting Burgerschapskunde de cursus De Gemeenteraad samengesteld.

1 REDACTIE EN DOCENTEN

Voorzitter:

prof. dr. G. Kuiper Hzn., hoogleraar sociologie leden:

drs. J. P. A. Gruijters, lid Provinciale Staten van Noord-Holland

drs. F. K. Langemeijer, burgemeester van Warmond

drs. G. J. Heijne den Bak, wetenschappelijk

medewerker dr. Wiardi Beckmanstichting

T. Koorevaar, gemeentesecretaris van Amstelveen

drs. A. Pais, gemeenteraadslid van Amsterdam

mr. H. E. Phaff, directeur Vereniging van

Nederlandse Gemeenten

mr. J. A. Post, gemeenteraadslid van Purmerend

drs. H. van Ruller, gemeenteraadslid van

Amsterdam

Als docent werken verder nog mee:

mr. Th. Elsenburg, Geleen

F. Niemeyer, Breda

H. W. G. Ophay, Bakel

mr. J. J. R. Schmal, Amstelveen

J. v. Toledo, Arnhem

A. Venverloo, Arnhem

mr. H. Versloot, Oostvoorne

prof. mr. J. Wessel, Leiden

drs. W. F. G. Wiese, Hoorn

2 INHOUD

In de totaal 23 lessen wordt o.a. behandeld:

Rol van het gemeenteraadslid;
Gemeenteambtenaren;
Gemeentefinanciën;
Ruimtelijke ordening;
Inspraak;
Functionele raden en wijkraden;
Subsidies;
Onderwijs, sport, jeugd;
Cultuur en recreatie;
Volksgezondheid, sociale zorg;
Bijstandswet;
Samenwerking en gewestvorming;
Openbare orde;
Verkeer;
Milieuhygiëne;
Economisch beleid.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 20,—.

C. POLITIEK BEKEKEN

1 Speciaal voor de jeugd en voor gebruik op school is, in samenwerking met de Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad, een oriënteringscursus voor de jeugd verschenen.

Docent is drs. W. Langeveld, o.a. leraar maatschappijleer en auteur van diverse boeken op dit terrein.

In het kader van deze cursus verschijnen documentatiemappen, samengesteld door de NPJCR en bestaande uit tijdschrift- en krante-artikelen over een afgerond, actueel onderwerp.

In de cursus, bestaande uit 12 lessen, komen o.a. de volgende onderwerpen ter sprake:

Invloed van de burger op het beleid;

Partijen en partijstelsels;

Gemeente en provincie;

Ruimtelijke ordening;

Recht en rechtspraak;

Economisch beleid;

Internationale bindingen;

Milieuhygiëne.

In de lessen wordt vooral aandacht besteed aan de gevolgen van het politiek handelen voor de dagelijkse gang van zaken en de mogelijkheden die er zijn om direct invloed uit te oefenen.

2 KOSTEN

De kosten bedragen slechts f 9,50, inclusief de documentatiemappen.

Verdere inlichtingen bij

**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349, Leiden

tel. 01710-44451

girekening 150.11.69

*onder vermelding van de
letters AZ*

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheken*

TELEFOON 05983-366

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT · DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIEKSAGENT

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED

in Reclame- en Handelsdrukwerk

Kerk- en huisorgels

JOHANNUS - HUISORGELS - 67 stemmen - vanaf f 11.500,-
JOHANNUS - KERKORGELS - diverse uitvoeringen -
vanaf f 16.800,-

EEN WONDER VAN KLANK EN TECHNIEK.
ORGANISTEN van naam zijn verrukt!

Een groot aantal werd reeds in binnen- en buitenland
geplaatst. - Te beluisteren bij:

Interlude - Gouda

CRABETHSTRAAT 1 - GOUDA - TELEFOON 01820 - 19920

Snelle reparatie van kust- en binnenschepen

Nijverheidstraat 120, tel. (010) 33 44 00 *
na 18 uur (010) 33 30 67 - 33 45 55

vuyk shipyards holland

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Heeft u moeilijkheden inzake

MILITAIRE DIENST VRIJSTELLING VERGUNNINGEN

Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u
in beroep, WAARDOOR WIJ HONDERDEN
VRIJSTELLINGEN VERKREGEN.

Omdat het niet zo gemakkelijk is een ministe-
riële weigering ongedaan te maken, schrijven
talrijke cliënten ons: 'Dit succes zouden wij
gezien de praktijk zelf nooit hebben bereikt'.
Wij zijn gevestigd sedert 1946 en hebben geen
bijkantoren.

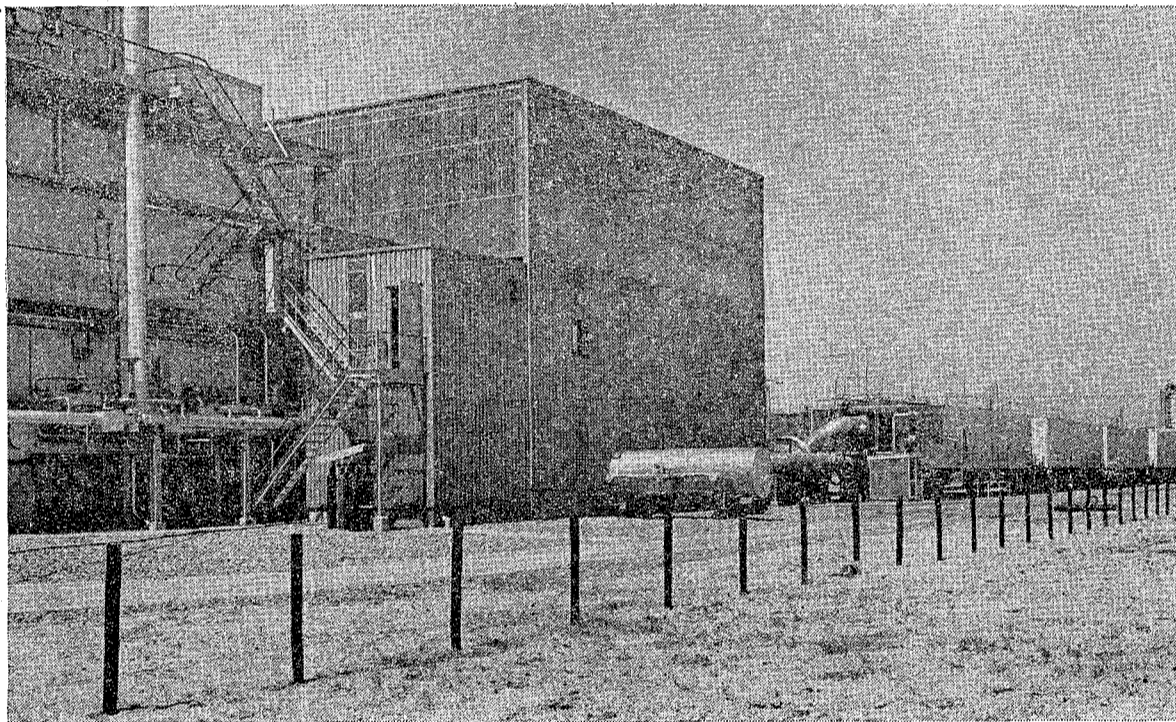
BEMIDDELINGSBUREAU

WOLTERS

Marijkelaan 17 - Bennekom (Gld.)

Telefoon nr. 08389 - 4329 - 4640, b.g.g. 5412.

Zoetwaterfabriek Terneuzen

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 48 - 27 november 1971

DE WEIGERING VAN DE OPPOSITIE

Het komt in de volksvertegenwoordiging in Nederland maar zelden voor dat de oppositie in haar totaliteit tegen een begrotingswet stemt. De PvdA onder aanvoering van de heer Van den Doel heeft dat tijdens het vorige kabinet gedaan bij de begroting van bouwminister Schut. Dit tegenstemmen — tegen het daarin neergelegde beleid — was meer gevoelsmatig, gémotioneerd dan gemotiveerd. Wij kunnen dit rustig nog eens herhalen, omdat de laatste cijfers hebben aangetoond, dat het gelijk bij de minister lag. Het aantal gebouwde woningen is niet bij de gedane beloften achtergebleven.

Ditmaal heeft de hele oppositie — D'66 inclusief — tegen de begroting van CRM gestemd. Daarmee werd zeer nadrukkelijk de zwaarste vorm van kritiek, die voor een oppositie mogelijk is toegepast.

Deze vorm van kritiek is naar onze mening sterker dan een motie van afkeuring. In het laatste geval staat meer de persoon van de minister in het centrum. Een afstemmen van de begroting is een harde veroordeling van het totale beleid over de gehele linie. Het is inderdaad het goed recht van een oppositie te proberen het beleid om te buigen of ook het kabinet ten val te brengen. Maar men zal zich daarbij één zaak duidelijk voor ogen moeten houden. De tegenstelling tussen de regeringspartijen en de oppositie kan op deze wijze vrij snel uitgroeien naar een hoogtepunt. Dat vinden wij een te betreuren zaak.

Het onderling openbaar overleg lijdt hierdoor schade, omdat de oppositie haar wezenlijke functie dreigt te verliezen. Er is met de oppositie onder die omstandigheden immers geen reël ge-

sprek meer te voeren. Zij heeft zich in feite als het ware op voorhand vastgelegd door bij de aanvang van het nieuwe parlementaire jaar een zogenoemde alternatieve begroting aan te bieden. Dat was een begroting waarin een ander beleid was voorgesteld dan dat van het kabinet. Dit beleid vroeg vele miljoenen meer (alleen voor CRM al 120 miljoen meer) uit de schatkist, waartegenover de oppositie 'n extra dekkingsplan aanbood: meer belastingheffing. Op zichzelf is een alternatieve begroting met een daarbij behorende volledige dekking bijzonder te waarderen. Maar de huidige oppositie heeft — in tegenstelling tot de alternatieve begroting van de VVD, die in de vorige kabinetperiode aan de orde is geweest (de begroting-Joekes) — deze alternatieve begroting nadrukkelijk in het eerste debat aan de orde gesteld en deze begroting is door de Kamer afgestemd.

Daarmee heeft de oppositie zichzelf de kans duidelijk ontnomen belangrijke, ernstig bedoelde, wijzigingen op een aantal onderdelen in de begroting in de Kamer te brengen. De mogelijkheid immers om van geval tot geval wijzigingen in de begroting, met zo nodig andere dekkingsvoorstellen dan in de alternatieve begroting aangegeven is, aan te brengen is vrijwel onhaalbaar geworden.

De met grote meerderheid verworpen alternatieve (totale) begroting 1972 is als een boemerang gaan werken. De oppositie bijt op deze wijze in eigen

staart. De door hen voorgestelde extra belastingverzwaring (als dekking voor de méér-uitgaven) is of gewezen aan het begin van de parlementaire rit. Met het gevolg, dat bij elke afzonderlijke begroting van elke minister de door de oppositie voorgestelde wijzigingen voor de voorliggende begroting zonder meer van de hand moeten worden gewezen. Daarom is het verwijt van de oppositie, dat het kabinet en de regeringsfracties een minderheid geen kans bieden, naar onze mening beslist onjuist. Het is van de zijde van de regeringsfracties dus geen 'rollen- en schimmenspel, die polarisatie ten doel heeft', zoals de beginnende politicus van D'66 de heer Wilbers, fel verkondigde. De regeringspartijen waren niet de gevangenen van elkaar. Maar de tactiek van de oppositie drijft naar een onverkwikkelijke polarisatie, wanneer men zich daar vastberaden aan blijft vastklampen.

Wij menen, dat een parlementaire democratie daar niet mee gediend kan zijn. Het gevoel van onmacht, dat de oppositie daarmee opwekt, in elk geval bij haar kiezers kon zich wel eens ontladen, zowel in buiten-parlementaire acties als in anti-parlementaire acties van kiezers. Met het afstemmen van de begroting van CRM op deze wijze en tegen de geschetste achtergronden heeft de oppositie een zware verantwoordelijkheid op zich geladen.

IN DIT NUMMER

op pagina 2 enkele foto's van de partijraad van 13 november j.l. in Zwolle.

Prof. dr. W. Albeda schrijft op pag. 3 over „Na 13 november”.

Een verslag van het debat over de begroting van C.R.M. staat op pag. 5 en 8.

Op pagina 6 en 7 de programvergelijking, ditmaal: zelfstandigen, openbaar vervoer en ontwikkelingssamenwerking.

Leden werven en historie, zie pag. 9.

Het debat over het dekkingsplan 1972 is achter de rug. Een verslag daarvan staat op pagina 11.

GOUDEN VIJFJE

Twee zaken moeten nadrukkelijk onderscheiden worden ten aanzien van de partijfinanciën.

Ten eerste het punt, dat natuurlijk reeds eerder tot u doorgedrongen is: liquiditeitsmoeilijkheden, omdat de gelden waar de partij recht op heeft — die toegezegd zijn en die er ook wel komen — gewoonweg op een te laat tijdstip binnenkomen; de A.R.P. zit krap bij kas.

Met name de penningmeesters van veel — niet alle, maar wel te veel — plaatselijke kiesverenigingen dragen te laat het vastgestelde deel van uw contributiebedrag af aan het partijbureau.

Dit is dan overigens meestal weer een gevolg hiervan, dat veel leden hun contributie aan de penningmeester van hun plaatselijke kiesvereniging te laat betalen.

Uitgaven moeten zowel plaatselijk, als regionaal en landelijk, het gehele jaar door worden gedaan door de partij. En wanneer vele leden hun contributie eerst betalen in juli of september of soms zelfs pas in december loopt de hele zaak natuurlijk spaak.

Ook de penningmeesters van sommige Kamercentrales zijn dit jaar te laat met hun afdracht aan het partijbestuur met betrekking tot hun bijdrage in de

verkiezingskosten.

Zowel de penningmeesters van kiesverenigingen als van de Kamercentrales zijn inmiddels druk bezig deze zaak uit de wereld te helpen. Er is in de afgelopen weken reeds heel wat gepresteerd, hoewel er vóór 1 januari a.s. nog heel wat moet gebeuren. Dit is belangrijk en noodzakelijk.

Ten tweede. De kosten van de A.R.P. zijn op papier wel praktisch gedekt door de begroten baten. Dit geldt ook voor de begroting 1972, welke door de partijraad van 13 november j.l. is vastgesteld.

Toch zijn er soms nog allerlei tegenvallers, waardoor in de loop van een jaar blijkt, dat de uitgaven, die beslist gedaan moeten worden, hoger zijn dan geraamd werd.

Dat is helaas ook dit thans alweer aflopende jaar 1971 het geval. De inmiddels tussentijds herziene begroting 1971 laat voor dit jaar een vermoedelijk tekort zien van rond f 40.000,—, dat is zes procent van de begroting. Veroorzaakt door allerlei gestegen kosten, lonen; u kent zelf wel de prijsstijgingen.

Op zichzelf is die f 40.000,—, zes procent van de begroting, niet zo veel, maar niettemin in een

moeilijke financiële situatie een hoog bedrag.

Dat bedrag moet opgevangen den, want er is bij de partij geen kapitaal achter de hand en er zijn geen reservefondsen.

Wij zullen dus als partijleden het gat over 1971 moeten opvullen. De een met een rijksdaalder, de andere met een tientje; de een met f 25,— de ander met vijf gulden; de een meer, de ander wat minder.

Als wij als partijleden samen ieder gemiddeld f 5,— zouden geven, zou het „financieel probleem 1971” opgelost zijn; het gat gestopt. Gemiddeld vijf gulden.

Vroeger was er het gouden vijfje. Een inmiddels haast onbekend, klein maar thans kostbaar muntje. Maar de papieren vijfjes van nu, van vele leden, zijn ook in 1971 voor de A.R.P. goud waard.

Uw f 2,50 of f 25,—, uw f 5,— of f 10,—, of minder of meer, kunnen het tekort over het gehele jaar 1971 in één maand opheffen.

Gireer uw „bijdrage tekort 1971” (ten overvloede: aftrekbaar voor de belastingen) op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Uw papieren vijfje, uw girale vijfje, is in dit geval voor de A.R.P. uw gouden vijfje.

DE WEEK ROND

IN DE SLACHTMAAND

- Maandag:** Handel en industrie, waarin een klein aantal knappe mensen wel eens erg rijk kunnen worden, laten ook wel eens de andere kant zien.
De president-directeur van een Engelse cementindustrie heeft zijn gehele vermogen — bijna 50 miljoen gulden — afgestaan voor het onderzoek naar de oorzaak van hart- en longziekten en het vinden van geneesmiddelen daartegen.
Goed werk dachten wij. Ter navolging.
- Dinsdag:** Hoezeer reëel moeite met de „open partijvorming”, toch het gesprek met C.H.U. en K.V.P. niet laten afweten.
Maar wel onderkennen waarom het gaat: onze diepste religieuze positiekeuze.
A.R.P.-leden en -bestuurders, houdt deze lijn vast in de gespleten wereld van gisteren, vandaag en morgen.
Zo is dat, prof. dr. B.G.
- Woensdag:** Heeft de Kerk de hemel afgeschreven?
Dit onderwerp werd in een van onze mannenbonden aan de orde gesteld. Een goedbezochte vergadering. Helaas hoofdzakelijk oudere mannen.
Waar blijft dan toch de jeugd?
Te horizontaal gericht?
- Donderdag:** Jawel, de V.V.D. heeft de strijdbijl van Haya van Someren-Downer weer opgegraven: „maak een parlementaire omroep”. Men denkt dan dat de Kamerleden vrijmoediger zullen worden, terwijl zij nu „bang” zijn van de NOS- en andere interviewers. Je moet maar lef hebben.
- Vrijdag:** Ons bereikte het bericht, dat Atje Keulen, de Friese topfiguur in de schaatsrijderij, geschitterd heeft op de nieuwe ijsbaan in Assen. En dat voor een uitgelezen gezelschap genodigden. Het nare was natuurlijk wel, dat er veel meer genodigden waren dan bezoekers op de staantribunes.
Enfin, de exploitatie wordt toch wel sluitend (gemaakt).
- Zaterdag:** Raar, op z'n zachtst gezegd.
Minister van Justitie: niemand heeft het recht een fiets te stelen.
D'66: iedereen heeft het recht een fiets te stellen, maar moet er rekening mee houden dat hij gestraft kan worden.
Dat is pragmatisme ten voeten uit.
Normen zijn daar kennelijk overbodig.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN IN DE EERSTE KAMER

Deze week zijn in de Eerste Kamer de algemene en politieke beschouwingen gehouden. Prof. dr. W. F. de Gaay Fortman, voorzitter van de A.R.P.-fractie in de senaat, voerde daarbij het woord. Over de christelijke politieke partij zei hij:

„Ik stem ook in het bijzonder in met hetgeen de heer Van Hulst heeft gezegd over het karakter van de christelijke partijen. Ik meen dat wie in deze tijd pleit voor het verdwijnen van de

christelijke partijen, niet weet, wat hij doet. Met de heer Van Hulst zou ik willen zeggen dat ook voor de Anti-revolutionaire Partij beslissend zal zijn bij mogelijke vormen van samenwerking, of daarin erkend zal worden, dat het evangelie niet onmiddellijk, maar wel middellijk veel te zeggen heeft over het politieke bedrijf.”
Over de polarisatie zei De Gaay Fortman:
„Wij verwerpen dat Nederland kunstmatig wordt verdeeld in twee blokken: de goeden en de kwaden. Wij verwerpen dat tolerantie niet meer als deugd wordt erkend en relativering van meningsverschillen wordt aangeduid als verdoezeling van principiële tegenstellingen. Kortom, wij zien in de polarisatie niet het antwoord op de noden van deze tijd.”
Volgende week komen wij uitvoeriger terug op wat de A.R.P.-fractievoorzitter en ook anderen hebben gezegd.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mev. T. van Gelderde Boer, mej. J. van Leeuwen, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

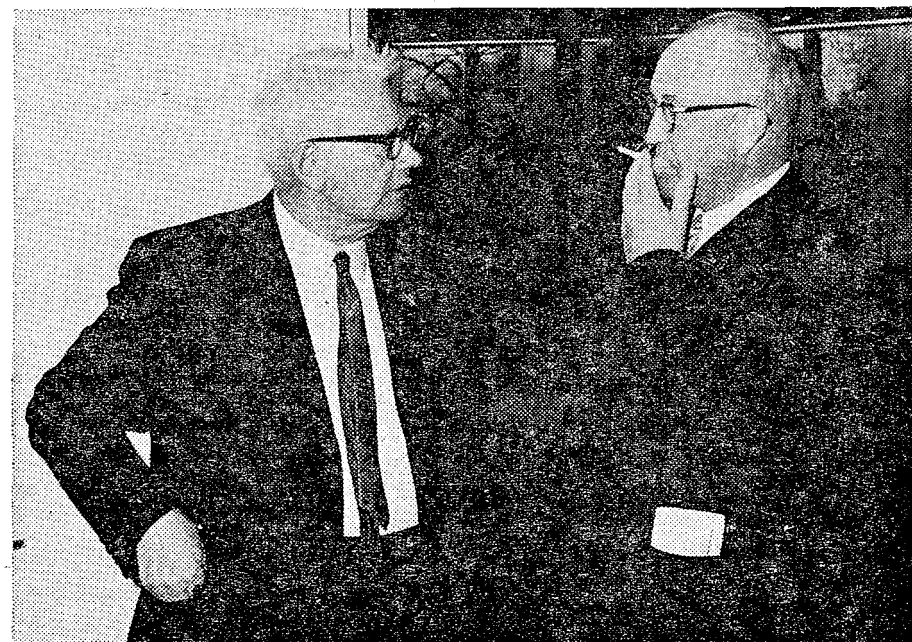
Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30

WIN EEN LID VOOR DE ARP

PARTIJRAAD IN BEELD

Bij de foto's van boven naar beneden: minister dr. C. Boertien, prof. dr. M. Boertien en prof. dr. B. Goudzwaard (v.l.n.r.); dr. W. de Kwaadsteniet, E. Termorshuizen en A. Wildeman (vlnr); premier mr B W Biesheuvel (rechts) in gesprek met partijraadsleden; H. Algra (l.) en E. van Ruller in gesprek.

De, overigens altijd humane, heer Egas, oud-staatssecretaris van CRM, en fractielid van de PvdA in de Tweede Kamer, heeft een oordeel uitgesproken over het beleid van minister Engels van CRM en zijn beide staatssecretarissen. Dat oordeel was een hard oordeel. Op zichzelf hebben wij daar geen bezwaar tegen, een andere mening kan het oordeel scherpen.

Maar er was meer, de integriteit van het beleid werd aangetast. Egas noemde het beleid op CRM een hypocriet beleid, d.w.z. een bewust oneerlijk beleid: 'wij zeggen dat wij een mooi beleid willen voeren, maar wij doen het lekker niet'.

Dát was niet aanvaardbaar. Ook al niet omdat het bewijs daarvoor ontbrak. Het heeft ons goed gedaan, dat de woordvoerder van de ARP-fractie, de heer Scholten, hierop, bij de replieken, de vinger heeft gelegd.

AAN ONZE ABONNEES

Dringend verzoeken wij u geen abonnementsgeld voor het 1e halfjaar 1972 over te maken maar de ACCEPTGIROKAART af te wachten!

Begin januari 1972 ontvangt u deze.

Wij verzoeken u uitsluitend deze kaart te gebruiken en geen vooruitbetalingen te doen. Dat bespaart veel administratief werk.

Indien u per bank betaalt kunt u deze kaart ondertekend naar uw bank zenden. Van de abonnees, die ons reeds machtigden tot giro-incasso (automatische afschrijving), wordt het abonnementsgeld begin januari van hun girorekening afgeschreven.

TOESPRAKEN PARTIJRAAD IN BROCHURE

De toespraken, gehouden tijdens de partijraad van 13 november j.l. door prof. dr. B. Goudzwaard en prof. dr. G. Th. Rothuizen over „Het christelijke in de politiek” zullen binnen enkele weken in brochurevorm verschijnen.

U kunt nu reeds deze belangrijke publikatie bestellen door storting van de verschuldigde kosten à f 2,— per ex. op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag, met vermelding van „Het christelijke in de politiek”.

Binnen enkele weken krijgt u de brochure in de bus.

DOOR PROF. DR. W. ALBEDA

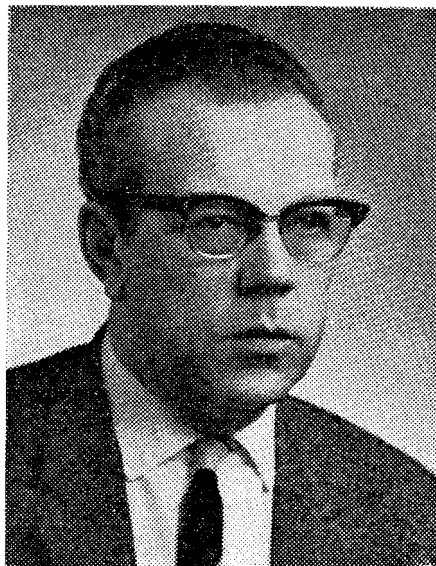
Op 13 november hebben Rothuizen en Goudzwaard ons hun visie gegeven op de verhouding tussen evangelie en politiek. Het is van belang te konstateren, dat zij daarbij twee verschillende wegen bewandelen. De weg van Rothuizen is die van het evangelie naar de politiek. Hij volgt daarbij de gedachtengang der christenradicalen.

Indien men vanuit het evangelie naar de politiek gaat, stelt hij, dan komt er wat anders uit, dan „normale” en „haalbare” politiek. Er komt iets „totaal anders” uit of „een plus”.

Wenst men deze wegen niet te bewandelen, omdat men „christelijk” met „traditie” gelijk stelt, of omdat men die wegen in het geheel niet meer ziet, dan is de vraag van het al of niet „open” zijn van de partij eigenlijk niet zo interessant. Dat is mijn les uit de discussie op 13 november.

De weg van Goudzwaard is die van de politiek naar het evangelie. Goudzwaard komt na een analyse der grote problemen van vandaag tot een scherpe conclusie: wij zitten in de nesten, sociaal-economisch en milieu-hygiënisch gezien, door onze eigen schuld. De Nederlandse samenleving heeft, evenals de gehele westelijke samenleving fouten gemaakt, die in de kern religieuze fouten zijn. Die samenleving heeft valse goden gekozen. Zij heeft de werkelijke zaken, het welzijn betreffende, verwaarloosd, om materiële welvaart, vooral voor individuen, na te jagen.

Inflatie en milieuproblematiek zijn de uiterlijke symptomen van het diepere vraagstuk van de religieuze richting, die wij met elkaar aan onze cultuur hebben gegeven. Wil men zich bezinnen, niet slechts op symptoombestrijding, maar ook op de oorzaken van onze nood, dan moet men stoten op fundamentele nood, die religieus van aard is. Beide redeneringen passen in dezelfde konklusie en zij vullen elkaar daarom op gelukkige

wijze aan. Tezamen monden zij uit in een sterk pleidooi voor een christelijke politiek, die wars is van compromissen juist op het diepste, het religieuze vlak. Tezamen monden zij daarom onmiskenbaar uit in een krachtig pleidooi voor een 'Evangelische radicale politiek'. Volgens beide betogen is het duidelijk, dat een niet-radicalere evangelische politiek een onmogelijkheid zou zijn. Zo'n politiek mist het 'plus', het wezenlijke dus, waarop Rothuizen doelt. Zij gaat voorbij aan de radicale inslag van Goudzwaards betoog. Zij raakt niet de wortel van de politieke problemen.

Men kan de betogen ook zo lezen, dat een christelijke politiek, die traditioneel-conservatief is, die naam niet verdient.

Nu wil de tragiek, dat uit de discussie op de bijeenkomst van 13 november blijkt, hoezeer voor velen in de A.R.P. christendom en tradities nog steeds sterk samenhangen. Het lijkt mij bijvoorbeeld moeilijk er onder uit te komen, dat Rothuizens opvatting over Vorster en zijn politiek, niet door ieder A.R.P. lid wordt gedeeld. Er waren sprekers (en zij kregen applaus) die Vorster zowel aan het Avondmaal zouden willen ontmoeten, als in een politiek verband. Er waren ook sprekers, die terugschrikken van de radicale maatschappijkritiek, die Goudzwaard leverde. Er waren (en het is niet onverwacht) in Zwolle meer aanwezig, die van harte christelijke politiek wil-

len, maar die juist de kern van het betoog van beide sprekers aantastten. Ik vind, dat deze stand van zaken een illustratie vormt van de nood waarin wij, als voorstanders van christelijke politiek ons bevinden. Wij vinden elkaar slechts op het verbale, zo men wil op het formele vlak. Materieel en principieel missen we elkaar. En we weten het. We weten het allang.

Maar welke konklusie trekken wij uit deze stand van zaken Ik ben een beetje bang, dat er neiging is een soort monsterverbond te sluiten tussen degenen onder ons, die christendom en traditie niet los van elkaar kunnen maken en mensen die als Rothuizen en Goudzwaard wel christelijke politiek willen, maar dan op voorwaarde, dat die politiek 'verrassend' is, juist omdat zij doorstoot naar het diepere, religieuze fundament.

Dit monsterverbond kan dan de K.V.P. en de C.H.U. tegemoet treden met de gezamenlijke afwijzing van de open christelijke partij. Naar buiten toe zou dan de indruk worden gewekt kunnen worden, dat wij, anders dan K.V.P.-ers als De Zeeuw klaar zijn met de Christelijke politiek, terwijl, en dan val ik Rothuizen graag bij, het experiment nog moet beginnen.

Het experiment moet nog beginnen. Heeft de A.R.P. daarbij zoveel betere papieren, dan K.V.P. en C.H.U. Ik betwijfel het. Wat baat het ons, als we het eens zijn over de noodzaak van een 'partij met de bijbel' als we die bijbel toch nog zo verschillend kunnen lezen als op 13 november bleek.

Het experiment moet nog beginnen. Maar waarom dan niet samen met de anderen? Het streven naar een 'open' partij is niet verwerpelijker, dan het streven naar een 'partij met de bijbel'. In beide gevallen gaat het er maar om, wat we werkelijk gaan doen. Begaan we samen de weg van het evangelie naar radicalisering van de politiek en van de politieke analyse van de grote vragen van de tijd naar het evangelie, dan moet er over de vorm van een al of niet 'open' partij overeenstemming te bereiken zijn.

VUL DE BON EENS IN

EEN ABONNEMENT
KOST SLECHTS f 8,— PER
HALF JAAR

U KUNT ALS ABONNEE OP NEDERLANDSE GEDACHTEN NOTEREN

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Het verpleegtehuis 'NIEUW- LINDENOORD' te Wolvega

zoekt voor haar personeel een

MENTRIX (intern)

Onze gedachten gaan uit naar een

ACTIEVE VROUW van ongeveer 35 à 40 jaar

die over een goede algemene ontwikkeling en contactuele eigenschappen beschikt. Zij wordt geacht overzicht op en belangstelling voor jonge mensen te hebben.

Zij zal belast worden met de begeleiding van het, voornamelijk inwonend personeel, en dient een bijdrage te leveren tot een verantwoorde vrijetijdsbesteding.

Zij moet eventueel bereid zijn, de opleiding tot mentrix te volgen; hiervoor zal de gemeentelijke studiekostenregeling van toepassing zijn.

Salariëring afhankelijk van opleiding en ervaring. De premie A.O.W./A.W.W. is voor rekening van de Stichting.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de Geneesheer-Directeur van

Het verpleegtehuis 'NIEUW- LINDENOORD' te Wolvega

(Steenwijkerweg 49)

KERSTAANBIEDING UIT URK

De Kerstplaat van het jaar !

KERSTZANG UIT HET KERKJE AAN DE ZEE

Sfeervolle niet-ritmische gemeentezang vanuit het kerkje aan de zee, alsmede het originele Urker Kinderkoor „Klein maar dapper“, brengen ook U in de kerstsfeer!

INHOUD: Komt allen tezamen - Komt verwondert U hier, mensen - Nu zijt welkome - Ik kniel aan Uw kribbe neer - Ere zij God - Er is een kindeke geboren op aard - Oh, wij kinderen - Het is gebeurd op een winternacht - Ik wil zingen van mijn Heiland - Hoe leydt dit kindeke - Engelkens door 't luchtruim zwevend - De heilige stad (o.l.v. Puck v.d. Zwan). Bestelnr. 5000 (ac) ..... f 13.90

KERSTLIEDEREN, Samenzang in de Plantage Kerk te Zwolle o.l.v. Melis Lok, orgel Chris Lindeboom: Er ruist langs de wolken - Nu daagt het in het oosten - Heft op uw hoofden, poorten wijd - Hoor, de eng'len zingen d'eer - Vol van pracht, enz. Bestelnr. 65014 (ac) ..... f 13.90

2 L.P.'s KERSTFEEST, Urker Mannenkoor „Hallelujah“ en Chr. Kamper Mannenkoor „D.E.V.“: Stille nacht - De herdertjes lagen bij nachte - Heerlijk klonk het lied der engelen - 't Is geboren het goddelijk kind - Nu syt welkome, enz. Bestelnr. 0027/28 (ac) ..... f 16.90

KOMT ALLEN TEZAMEN m.m.v. o.a. Het Urker Mannenkoor „Hallelujah“ en het Chr. Residentie Mannenkoor: Daar is uit 's werelds duistere wolken - Ere zij God - Hoe zal ik U ontvangen - Gloria in Excelsis Deo - De lofzang van Maria, enz. Bestelnr. 149.002 (ac) ..... f 15.90

KERSTMIS OP URK, Chr. Urker Visserskoor „Crescendo“ o.l.v. Meindert Kramer, Jan Bonefaas, Teun Schenk, tenor: Stille nacht - Ik kniel aan Uw kribbe neer - Hoe zal ik U ontvangen - Komt allen tezamen - Kerstlied - Klokkenklank in Kersttijd, enz. Bestelnr. 873012 (ac) ... f 15.—

KERSTFEEST MET HET WESTLANDS MANNENKOOR en Meisjeskoor o.l.v. Piet Struijk, Feike Asma, orgel: Eeuwen geleden - Am Weihnachtsbaum - Es ist ein Ros entsprungen - Naar 't kribbeken des Heren - O, hoe heerlijk - Mary's boychild, enz. Bestelnr. 6410008 (ac) ..... f 15.—

KOMT ALLEN TEZAMEN, Kerstzang uit de Grote Kerk te Gorinchem, orgel Jan Bonefaas: Eens, in lang vervlogen tijden - Hoor, de eng'len zingen d'eer - Komt en laat ons Christus eren - De Heiland is geboren - Uw macht bezingen, Heer - Ere zij God, enz. Bestelnr. 509003 (ac) ... f 12.80

HOE ZAL IK U ONTVANGEN, Gem. Zangver. „Vox Jubilans“ en Kinderkoor „De Zangvogels“ te Waddinxveen: Breek aan o heerlijk morgenlicht - 't Was nacht in Betlehems dreven - In der schepping morgenstond - Een seraphinsche tonghe, enz. Bestelnr. 203 (ac) ..... f 12.50

KERSTFEEST MET DE ULTSE NACHTEGALEN, kinderkoor o.l.v. Adriaan Hendriks, orkest Jan Theelen: Uit hogen hemel daalt Hij neer - Midden in de winternacht - O kindeke klein - 't Is geboren, het godd'lijk kind - Jezus mijn kindeke, enz. Bestelnr. 119001 (ac) ..... f 7.90

DE KERSTBOOM IS DE MOOISTE BOOM, Jeugdkoor Henk v.d. Velde: O, verblijdende - Hoort hoe de feestklokken schallen - Van hoge hemel daalt Gij neer - Maria die zoude naar Betlehem gaan - Geen wiegje als rustplaats - Stille nacht, enz. Bestelnr. 302 (ac) ..... f 7.50

Bij aankoop van platen uit deze aanbieding (bedrag minstens f 40.—) ontvangt U geheel gratis een L.P. met kerstliederen ter waarde van f 12.80.

U kunt bestellen door vooruitbetaling op Giro 1.299.777 of geld per aangekende brief dan wel per cheque.

Verzendkosten f 2.—. Wilt U verzendkosten besparen, bestel dan samen met vrienden en bekenden!

URK
Bonairestraat 1

Tel. 05277 - 1456
Giro 1.299.777

Bestel in IEDER GEVAL de NIEUWE LP met ALLE URKER KOREN

V.l.n.r.: minister C. Boertien, dr. A. J. Vermaat en J. van der Ploeg.

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

BEHANDELING BEGROTING C.R.M. IN DE TWEEDE KAMER

Reeds voordat de begroting van CRM bij de Kamer was ingediend en de begrotingsposten bekend waren, werd van vele zijden kritiek geleverd op deze begroting en de bezuinigingen die daarin aangebracht zouden zijn. Hoewel in werkelijkheid deze bezuinigingen veel minder rigoreus waren dan velen aanvankelijk meenden en vreesden, is deze kritiek op de begroting van CRM bij velen blijven bestaan. In acties en congressen werd het bezuinigingsbeleid van minister Engels en de staatssecretarissen Vonhoff en mevr. van Veenendaal-Van Mechelen scherp veroordeeld.

Ook tijdens de begrotingsbehandeling werd door meer dan 2000 welzijnswerkers op het Binnenhof gedemonstreerd tegen het beleid dat volgens de demonstranten tot resultaat zou hebben dat veel welzijnswerk moet worden afgebroken of opgeheven.

In de Kamer heeft het beleid van de bewindslieden geleid tot verhitte debatten. De linkse oppositie keerde zich met bijzondere felheid tegen het gevoerde beleid en de ingevoerde bezuinigingen. De heer Egas (PvdA) sprak van een 'schandelijk beleid' en een 'onaanvaardbare afbraakpolitiek'. Ook de andere sprekers van de linkse oppositiepartijen uitten hun afkeuring in soortgelijke bewoordingen.

De woordvoerders van de regeringspartijen toonden zich over het algemeen welwillend tegenover de bewindslieden, al viel ook hier op een aantal punten vrij veel kritiek te horen.

Voor de ARP-fractie trad als woordvoerder dit jaar de heer mr. J. N. Scholten op nadat de begroting in voorgaande jaren steeds door mej. J. van Leeuwen en de heer G. A. Kieft was behandeld.

De ARP-woordvoerder verdedigde het regeringsbeleid en stelde dat de kritiek op de begroting van CRM niet overdreven moest worden, zoals nu gebeurde.

Volgens deze spreker vloeien de spanningen vooral voort uit het feit dat er nu eenmaal gesaneerd moet worden, gezien de algemene financiële situatie.

De vraag is echter of er in het kader van het totale beleid sprake is van een onredelijke inkrimping. Dit nu kan van deze begroting niet worden gezegd, aldus de heer Scholten.

Van veel zijden werd waardering geuit voor het gevoerde beleid van de oudminister Klompé en oud-staatssecretaris Van de Poel. Ook de heer Scholten bracht namens de fractie waardering naar voren voor het werk en de persoon van de bewindslieden van CRM uit het afgetreden kabinet. De nieuwe bewindslieden wenste hij gaarne een goede tijd toe op dit boeiende departement.

De heer Scholten legde er verder de nadruk op dat welzijnspolitiek in de eerste plaats kabinetspolitiek is. Welzijn en welzijnsbeleid zijn woorden die een bepaalde dimensie aan het totale beleid dienen te geven. Het gaat hierbij om het kwalitatieve aspect van de regeringspolitiek. De instelling van een welzijnsraad als onderraad van de Raad van Ministers werd door de heer Scholten en eveneens door vele andere sprekers dan ook met voldoening begroet.

BEJAARDENBELEID

Op de begroting van CRM heeft de bejaardensector prioriteit gekregen. Hiervoor is ruim 35 miljoen gulden extra uitgetrokken, overeenkomstig de

nota bejaardenbeleid 1970, welke binnenkort in de Kamer behandeld zal worden.

De heer Egas (PvdA) merkte hieromtrent op dat naar zijn mening dit nogal geprezen bejaardenbeleid in hoge mate hypocriet en onjuist is. Het extra geld voor de verplegende en verzorgende dienstverlening voor de bejaarden is volgens de heer Egas bezuinigd op het bibliotheekwerk, het sociaal-cultureel werk, het vormingswerk en het gezelligheidswerk. De ARP-woordvoerder was het hier beslist niet mee eens.

De speciale prioriteit voor de bejaardensector in de begroting, een stijging met ruim 35 miljoen gulden heeft onze instemming. Laten we wel wezen: een deel van de kritiek van de laatste tijd zou weg te nemen zijn indien de bejaarden hun bevoorrechte positie in deze begroting zou worden ontnomen: minder bejaardenhulpsters en minder bejaardendienstcentra. Deze keus maakt de ARP niet.

Juist in het welzijnsbeleid ligt de mogelijkheid een stuk eigentijdse christelijke politiek te konkretiseren. Het gaat 'om gestalte' geven aan de sociale dimensie van het Evangelie. De aarde bewoonbaarder, het leven leefbaarder te maken voor alle mensen, met speciale aandacht voor de achterblijvers, de maatschappelijke achterhoede, gehandicapten en bejaarden, aldus de heer Scholten, namens de ARP-fractie.

Speciale aandacht van de bewindslieden vroeg de ARP-woordvoerder voor de levensbeschouwelijke organisaties. De overheid zal niet via haar subsidiebeleid de burgerij tot veralgemenisering mogen dwingen. Mijn fractie acht het van groot belang dat de eigen identiteit van onder meer het jeugdwerk op levensbeschouwelijke basis

Mr. J. N. Scholten

bewaard blijft. In antwoord hierop deelde de minister mee, de mening van de heer Scholten op dit punt te delen en ook de staatssecretaris Van Veenendaal deelde mee dat het beslist niet haar bedoeling is om instellingen van levensbeschouwelijke signatuur d.m.v. schaalvergroting van de kaart te vegen.

Verder zei minister Engels in zijn antwoord aan de Kamer: het is volstrekt onjuist om mij een welzijnsvernieuwigingspolitiek toe te dichten. De beperking in de begroting is ons niet eenvoudig gevallen, maar toch kon op een aantal terreinen vooruitgang worden geboekt en kunnen ook nieuwe taken worden aangevat.

Belangrijke punten voor het beleid in de toekomst noemde de minister:

— Het betrekken van de burgerij bij de voorbereiding van beleidsbeslissingen.

— De belangen van de jongere generatie, de bejaarden en de gehandicapten beter behartigen.

— Speciale aandacht voor het directe woon-, en leefmilieu en verbetering van het maatschappelijk en cultureel klimaat in de oude stadswijken.

AMENDEMENTEN OPPOSITIE

Naast algemene kritiek op het welzijnsbeleid van het kabinet-Biesheuvel en met name het beleid bij CRM hadden de oppositiepartijen ook kritiek op tal van onderdelen van de CRM-begroting.

Deze kritiek ging gepaard met de indiening van 8 moties en 28 amendementen. Uitvoering van deze wijzigingsvoorstellen zou ruim 120 miljoen gaan vragen namelijk 19 miljoen voor een pensioenregeling voor de joodse oorlogsslachtoffers, 20 miljoen voor steun aan de noodlijdende dagbladpers en ruim 80 miljoen voor diverse onderdelen van het welzijnsbeleid.

De financiering van deze amendementen zou dienen te geschieden op basis van de alternatieve begroting, welke door de PvdA, D'66 en de PPR in oktober is ingediend, maar welke bij de algemene politieke en financiële beschouwingen is verworpen. De heer Scholten sprak daarom van een vorm van Don Quichotterie, om met al deze amendementen te komen. Tot grote verontwaardiging van de oppositiepartijen ging de minister niet uitvoerig in op de amendementen van de oppositie, aangezien hij zich gebonden achtte aan het afgesproken financiële beleid van het Kabinet en geen ruimte had voor de financiële consequenties van al deze amendementen. Hij wees deze amendementen dan ook alle af. Namens de regeringspartijen wees de heer v. d. Sande (KVP) eveneens al deze amendementen collectief van de hand, vanwege de financiële consequenties.

AMENDEMENTEN REGERINGSPARTIJEN

De kritiek van de regeringspartijen op een aantal onderdelen van het beleid kwam tot uiting in een tweetal moties en 9 amendementen.

Deze worden alle op één na door de 5 regeringspartijen gezamenlijk ondertekend. Deze amendementen hebben ten doel meer financiële middelen ter beschikking te stellen voor ondermeer de muziekscholen, de landelijke sportorganisaties, het vormingswerk, en het club- en buurthuiswerk. Al deze amendementen komen neer op verschuivingen binnen de begroting.

Slechts één amendement werd door de bewindslieden overgenomen, namelijk

VERVOLG OP PAG. 8

NIET VERGETEN

Onder deze kop schreef het Friesch Dagblad:

Het zou wel helemaal worden vergeten bij de behandeling van de begroting van C.R.M. Het feit nl. dat lang voordat er uit de staatskas betaalde welzijnszorg op touw werd gezet, dat heel veel werk werd gedaan om mensen in moeite te helpen, op velerlei wijze, door kerken en verenigingen, zonder dat er één mens voor werd betaald en zonder dat de staat zijn kassen er voor opende. De praat van de woordvoerder van PPR, de heer De Gaay Fortman, maakte de indruk, dat het helemaal over het hoofd werd gezien.

Maar wij mogen er mej. Van Leeuwen voor danken, dat zij door een duidelijke en scherp geformuleerde interruptie er voor zorgde, dat het bestaan van al dat andere werk toch in het openbaar werd genoemd en erkend, al kon men wel merken, dat deze interruptie door de spreker niet als een dienst aan de duidelijkheid en de waarheid blijde werd aanvaard.

Toch is het goed, dat het telkens weer wordt gezegd. Het wordt een kwaal en zelfs een levensgevaarlijke kwaal, dat sommigen echt goed werk kan worden verricht op kosten van de staat en door personen met een diploma, die overeenkomstig dat diploma worden betaald.

Zulke personen zijn in het verleden zelfs min of meer aan organisaties opgedrongen, onder andere met het argument, dat het de organisatie niets kost, omdat de staat alles betaalt...

WIN EEN LID ERBIJ VOOR UW PARTIJ

PROGRAMMERING

ZELFSTANDIGEN

In het regeerakkoord van de vijf regeringspartijen wordt het zelfstandigenbeleid genoemd als een van de knelpunten die op korte termijn moeten worden aangepakt. Dat is ook nodig omdat tal van kleine zelfstandige ondernemers door de snelle technische en economische ontwikkelingen beneden het bestaanminimum zijn terecht gekomen. Zeer velen hebben niet of nauwelijks deel aan de welvaart, maken lange werkdagen, en zijn in sociaal opzicht onvoldoende beschermd.

Over de hoofdlijnen van een regeringsbeleid dat in deze ontwikkeling een keer moet brengen stemmen A.R. Program, gemeenschappelijk urgentieprogramma en regeerakkoord overeen. Het gaat om:

- ontwikkelingskansen voor levensvatbare bedrijven;
- sociaal verantwoorde beëindiging van bedrijven die dergelijke kansen niet hebben;
- fiscale maatregelen om de vermogenspositie te verbeteren en de achterstelling t.o.v. andere groepen weg te werken;
- versterking van hun sociale positie

door een bodemvoorziening bij arbeidsongeschiktheid.

In het regeringsbeleid tot nu toe hebben enkele van deze punten al wat relief gekregen. Ondanks de financiële beperkingen die de regering zich heeft moeten opleggen zijn de middelen van de ontwikkelings- en saneringsfondsen voor middenstand en landbouw versterkt.

Met de uitvoering van de fiscale maatregelen voorgesteld door de commissie Van Soest zal per 1-1-73 een begin worden gemaakt. In afwachting daarvan is de zelfstandigenaftrek verhoogd. Aan de voorbereiding van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid wordt hard gewerkt.

Inmiddels doemen nieuwe problemen op bij het prijsbeleid. Voor de landbouw wacht een zeer urgente prijsverbetering op een oplossing van de monetaire moeilijkheden. De middenstand loopt het gevaar door een eenzijdige prijsbeheersing onevenredig te worden getroffen. Ook op het gebied van het prijsbeleid zal de regering haar bijzondere aandacht voor het zelfstandigenbeleid moeten waarmaken.

OPENBAAR VERVOER

een algemeen verkeersfonds waaruit aanleg en onderhoud van wegen als steunmaatregelen voor het openbaar vervoer zullen moeten worden betaald. Voor zover het gaat om de aanleg van nieuwe spoorlijnen en metronetten is een dergelijke aanpak ook zinvol te achten. Zolang echter de voeding van dit fonds niet bekend is (het wetsontwerp zal in het komende jaar worden ingediend) valt een definitief oordeel nog niet te geven. Het oude rijkswegenfonds had het grote voordeel dat een continue en planmatige aanleg van wegen gewaarborgd was. Met grote zorgvuldigheid zal ervoor moeten worden gewaakt, dat deze continuïteit ook in de toekomst gewaarborgd blijft en dat de voeding van het fonds op evenwichtige wijze zowel uit de algemene middelen als uit specifieke opcenten dient te geschieden.

Een kritische begeleiding van het toekomstige wetsontwerp zal wel op zijn plaats zijn. In het kader van een integrale aanpak van de totale verkeers- en vervoersproblematiek instellen van een algemeen verkeersfonds ter financiering van aanleg en onderhoud van wegen . . . . . en zoveel mogelijk ook, van steunmaatregelen voor het openbare vervoer . . . . .

ontwikkelingssamenwerking was een van de prioriteiten in ons A.R.P. program en in het gemeenschappelijk urgentieprogramma. Ook in het regeerakkoord komt deze prioriteit tot uitdrukking en wel doordat voor ontwikkelingssamenwerking voor de komende vier jaar conform het systeem van het gemeenschappelijk urgentieprogramma concrete bedragen worden genoemd, die gedurende de gehele kabinetsperiode jaarlijks een forse stijging te zien geven.

Deze bedragen voldoen thans aan internationaal erkende normen. Een sterke inflatoire ontwikkeling zou hieraan afbreuk doen, zodat een terugdringing van de inflatie een wezenlijke bijdrage aan de ontwikkelingssamenwerking betekent.

In het nieuwe vierjaren-programma van minister Boertien waar het regeerakkoord wordt uitgewerkt, wordt veel aandacht besteed aan de problemen van de ontwikkelingslanden met betrekking tot internationale handel, dienstenverkeer en arbeidsverdeling in het algemeen.

ONTWIKKELINGS SAMENWERKING

PROGRAM 1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

ZELFSTANDIGEN

Rapport van de Commissie-Van Soest als uitgangspunt met matiging en variaties.

Invoering van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid als bodemvoorziening, mede ten behoeve van de zelfstandigen.

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

ZELFSTANDIGEN

Een aanpassing van het sociale beleid aan hun noden, zoals door de uitbouw van de Wet op de Arbeidsongeschiktheid tot een volksverzekering.

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

ZELFSTANDIGEN

Uitbreiding van de wet op de arbeidsongeschiktheid (WAO) tot een volksverzekering met zo nodig voor de zelfstandigen een bodemvoorziening.

VERVOER OPENBAAR

In het kader van een integrale aanpak van de totale verkeers- en vervoersproblematiek instellen van een algemeen verkeersfonds ter financiering van aanleg en onderhoud van wegen . . . . .

. . . . . en zoveel mogelijk ook, van steunmaatregelen voor het openbare vervoer . . . . .

OPENBAAR VERVOER

Mede ter ontlasting van de wegen is een krachtige bevordering van het openbaar vervoer gewenst.

OPENBAAR VERVOER

Zo mogelijk zal de overheid een nog versnelde aanleg van moderne wegen tot stand moeten brengen.

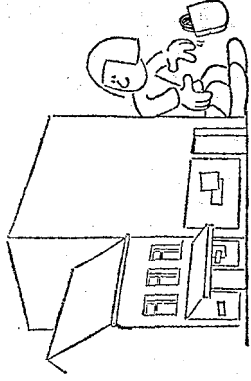
Ter ontlasting van wegen en steden is een krachtige planmatige bevordering van een efficiënt openbaar vervoer nodig.

onderzoeken, waarbij ruimte wordt gemaakt voor het noodzakelijke proces van schaalvergroting.

Studie van de ontwikkeling . . .

. . . en de coördinatie van onderwijs en opleiding van zelfstandige ondernemers. Verbetering van de bedrijfseconomische voorlichting en begeleiding.

Staatssecretaris bij Economische Zaken met integratieopdracht voor de zelfstandigen.

Een actief ontwikkelingsbeleid dat modernisering van levensvatbare bedrijven aanmoedigt. Een actief ontwikkelingsbeleid t.b.v. levensvatbare bedrijven is op sociale en economische gronden niet los te maken van een actief saneringsbeleid ten behoeve van de niet (meer) levensvatbare bedrijven.

Het instandhouden en totstandbrengen van onderwijsvoorzieningen en voorlichtingsdiensten, die de kleine zelfstandige ondernemer op de hoogte brengen en houden van de moderne ontwikkelingen in zijn bedrijfstak.

— een verlichting van de financieringsproblemen door fiscale maatregelen (o.a. de vorming van een belastingvrije reserve) en kredietverlening onder garantie van borgstellingsfondsen;

— oudere ondernemers, die hun bedrijf wensen te beëindigen, de mogelijkheid daartoe te bieden door het verstrekken van een beëindigingsuitkering, die gebaseerd is op een voor Nederlandse omstandigheden aanvaardbaar minimuminkomen;

— jongere ondernemers, die hun bedrijf wensen te beëindigen, faciliteiten te verschaffen, die het mogelijk maken zich om te scholen voor een ander beroep;

— bevordering van een zodanige spreiding van de werkgelegenheid, dat voor afvloeiende arbeidskrachten uit midden- en kleinbedrijf en landbouw en voor jonge mensen uit deze milieus alternatieve beroepsmogelijkheden aanwezig zijn.

tussen sponsor en particulier gestreden vervoer.

Dit fonds zal in belangrijke mate worden gevoed uit belastingen op motorrijtuigen en op het gebruik ervan.

Bevorderen van een selectief gebruik van de auto door een systeem van heffingen voor parkeren gedifferentieerd naar de kostbaarheid van de grond.

ONTWIKKELINGS SAMENWERKING

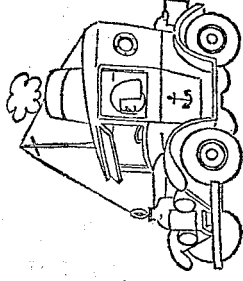
Voor ontwikkelingshulp worden in de komende jaren de volgende bedragen beschikbaar gesteld:

in 1972: f 1050 mln.
in 1973: f 1150 mln.
in 1974: f 1325 mln.
in 1975: f 1525 mln.

Nederland zal zich inzetten voor geleidelijke verlaging van de EEG-protectie.

**PROGRAM
1**

REGERAKKHOORD
VIJF PARTIJEN

ONTWIKKELINGS SAMENWERKING

Er dient te worden gestreefd naar een verdubbeling van het totaal beschikbare bedrag aan publieke middelen in de volgende kabinetsperiode zodat in 1975 een totaal niveau van ongeveer 1750 mln. gulden wordt bereikt.

**PROGRAM
2**

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

contingentevenals bedrijven. Met de kwetsbaarheid van deze bedrijfstakken dient steeds rekening te worden gehouden.

ONTWIKKELINGS SAMENWERKING

Gestadige verhoging van de overheidsbijdrage voor de ontwikkelingsamenwerking. Dit geldt ook de bijdrage die via multilaterale kanalen wordt verschaft. Het bedrag aan ontwikkelingshulp moet jaarlijks stijgen met minimaal 10 pct. van de structurele toename van de totale rijksuitgaven. Zo nodig dienen hiervoor aan de Nederlandse bevolking afzonderlijke lasten te worden opgelegd.

De Gemeenschap dient grotere aandacht te besteden aan de problematiek van de ontwikkelingslanden. In verband daarmee moet onder andere de afzet van agrarische en industriële producten van ontwikkelingslanden op de Europese markt worden vergemakkelijkt.

**PROGRAM
3**

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

PROGRAMMA WERGERELIJKING

Partijraad 13 november in Zwolle: Even een hapje eten.

het amendement van de KVP-er Du Chatinier om de subsidie voor de medische sportkeuring als nog op f 20.000 te brengen. De minister en de staatssecretarissen ontraden verder al deze amendementen vanwege de bezuiniging op andere begrotingsposten, welke de nodige ruimte voor de wijzigingsvoorstellen moeten scheppen.

Uit de veelheid van onderwerpen, welke door de 21 sprekers bij de C.R.M. begroting naar voren werden gebracht, werden een aantal door meerdere partijen genoemd.

SUBSIDIEREGELING

Zowel de liberaal Van Dijk, de heer Leijenhofst (CHU) en mevrouw Gardeniens (KVP) als ook de heer Scholten bepleitten een wettelijke basis voor de subsidiëring. De ARP-woordvoerder wees erop dat momenteel een vorm van willekeur dreigt en dat het niet onbegrijpelijk is dat de burger weleens de indruk krijgt dat hij de gunsten ontvangt in plaats van rechten. Samen met andere woordvoerders drong hij aan op een raamwet, waarin grondslagen en objectieve normen voor het subsidiebeleid van C.R.M. worden aangegeven.

In antwoord hierop deelde de minister mee dat hij medio 1972 met een voorontwerp voor een raamwet maatschappelijk en cultureel welzijn hoopt te komen, waarin regels voor de subsidiëring worden gesteld. Een jaar later kan het wetsontwerp worden verwacht, nadat alle organisaties en instellingen zijn gehoord. Verder zegde hij toe dat een beroepsmogelijkheid t.a.v. beslissingen over subsidieverlening zal worden ingesteld.

MUZIEKSCHOLEN

De moeilijke financiële positie van de muziekscholen werd door de heer Voogd (PvdA), van Dijk (VVD) en ook door de ARP-woordvoerder naar voren gebracht. Deze memoreerde dat in 1971 een verhoging voor deze post tot stand was gekomen na krachtige aandrang van zijn oud-fractiegenoot de heer Kieft, en anderen.

Hij achtte het betreurenswaardig dat de minister in 1972 geen verdere verbetering heeft kunnen voorstellen. Hierdoor komen de muziekscholen nog meer in de moeilijkheden. Het gevaar bestaat dat de leerlingenbijdragen zodanig verhoogd moeten worden dat de

democratisering van de muzikale vorming dreigt te worden aangetast.

De ARP-woordvoerder diende een amendement in om t.b.v. de muziekscholen f 274.000,— extra te besteden, een symbolisch bedrag, aldus de heer Scholten, maar waardoor de normale stijging van '70 op naar '71 wordt voortgezet. De minister ontraadde ook dit amendement, maar deed de belofte de subsidiëring van de muziekscholen nog eens te bekijken. De heer Wilbers (D'66) zegde toe dit amendement te steunen.

SPORT

Van diverse zijden werd gewezen op het ontbreken van voldoende financiële middelen voor de sportorganisaties en de sportaccomodaties. De ARP-woordvoerder wees erop dat de sport een belangrijk wapen is in de strijd tegen de bewegingsarmoede. Hij dacht hierbij aan de 'first-killer' van onze samenleving: de hart- en vaatziekten.

De subsidie aan de landelijke organisaties op het gebied van de lichamelijke vorming en sport achtte spreker onvoldoende. De KVP-er Du Chatinier diende namens de regeringspartijen een amendement in om het subsidiebedrag voor de 2e landelijke organisaties met een half miljoen gulden te verhogen. Staatssecretaris Vonhoff ontraadde het amendement in verband met de hiervoor noodzakelijke bezuinigingen op andere begrotingsposten. Ook de oppositie deelde deze bezwaren van de staatssecretaris.

VORMINGSCENTRUM

Het beleid ten aanzien van de vormingscentra, vervulde de ARP-fractie met zorg. Ook door vrijwel alle andere partijen werd verontrusting uitgesproken over het feit dat gedane toezeggingen en in verregaande mate gewekte verwachtingen bij een aantal centra, niet werden waargemaakt.

Staatssecretaris Vonhoff maakte de Kamer echter duidelijk dat op zijn beleidsterrein geen enkele principiële verruiming te verwachten is. De drie vormingscentra waarvoor het principiële recht op subsidie al is erkend zullen in 1973 en volgende jaren op subsidie kunnen hopen. Dit danken zij dan aan een initiatief van de drie confessionele partijen. Door de oppositie

werd in een motie gevraagd het internaat Kapellerput in Brabant in 1972 reeds subsidie te geven. De staatssecretaris wilde hier echter niet op ingaan en de Kamer volgde hem daarin.

IEUGD- EN JONGERENWERK

De ARP-woordvoerder en de KVP-er Du Chatinier zagen hun pleidooi voor de landelijke jeugdorganisaties beloofd met de toezegging dat hiervoor een bedrag van f 500.000,— extra ter beschikking zal worden gesteld. Dit bedrag dat gevonden zal worden binnen de post van ruim 56 miljoen gulden voor jeugdzaken, zal onder meer ten goede kunnen komen aan het Christelijk Jongeren Verbond en het Landelijk Centrum voor Gereformeerd Jeugdwerk.

DE PERS

Uitvoerig werd gediscussieerd over de moeilijke situatie in de krantenwereld. Hierbij werden vooral het plan van de regering voor het stichten van een bedrijfsfonds, de noodzakelijkheid van een snelle voorziening en de waarborgen voor het handhaven van de diversiteit van meningsuiting in de beschouwingen betrokken.

De heer V. d. Sanden (KVP) drong er mede namens de CHU-fractie op aan 't bedrijfsfonds voor de dagbladders zo spoedig mogelijk aan het werk te zetten. De heer Van der Sanden was het met de liberaal Van Dijk eens, dat gezien de verbetering van de regionale bladen, de landelijke bladen niet meer zo noodzakelijk zijn. De verscheidenheid in de dagbladders staat of valt niet met het aantal landelijke dagbladen, aldus deze spreker. Hij stelde er eveneens geen behoefte aan te hebben dat bladen welke geen levenskansen meer hebben kunstmatig met overheidssteun in leven worden gehouden.

Woordvoerders van de oppositie maar ook de ARP-woordvoerder pleitten voor een snelle noodvoorziening voor de dagbladen, zoals is voorgesteld door de commissie-Rooy.

T.a.v. het bedrijfsfonds welke zal worden toegespitst op herstructurering van de kranten, stelde de heer Scholten de vraag hoe bij de werking van dit fonds de diversiteit van meningsuiting gewaarborgd zal worden. Hij waarschuwde ervoor dat de herstructurering niet zo lang door mag gaan dat er

per stad of streek slechts één krant overblijft.

Minister Engels was het met de sprekers eens dat de situatie bij veel kranten en weekbladen zeer zorgelijk is. De regering heeft daarom besloten alvast 10 miljoen gulden ter beschikking te stellen voor het bedrijfsfonds, namelijk 5 miljoen uit de STER pot en 5 miljoen uit een heffing van opcenten op de opbrengst van de STER-tarieven. De minister deelde mee dat de regering heeft afgezien van een noodvoorziening en enkel het bedrijfsfonds wil instellen, waardoor die dag- en nieuwsbladen worden gesteund die perspectief hebben op behoud of herstel van een rendable bedrijfsvoering.

In tweede termijn sprak de ARP-woordvoerder zijn erkentelijkheid uit voor de toezegging van de minister, maar hij drong er nogmaals op aan maatregelen te overwegen ten behoeve van de acute nood-situatie van dit moment.

Bij de stemming zijn de amendementen en moties van de regeringspartijen aangenomen. Een van de amendementen van de oppositie werd aangenomen, de andere amendementen en de moties van de oppositiepartijen werden verworpen.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

**HABBO
HARDINXVELD**

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

GA NU, voordat uw ARTS
het u VOORSCHRIJFT!

**HOTEL DREYEROORD
TE OOSTERBEEK**

Telefoon 08307 - 3169

Waar mevrouw zich UIT
en meneer zich THUIS voelt.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr. B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

wil, wat moet de A.R.P. En hij geeft on de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

**WIN
EEN LID
VOOR DE
ARP**

LEDENWERVEN

ENHISTORIE

Na allerlei organisatorische voorbereidingen in de afgelopen maanden, plaatselijk en regionaal, begint de ledenwerving op gang te komen.

In de afgelopen weken zijn inmiddels reeds meer dan vijfhonderd nieuwe leden aangemeld. In de komende maanden kan de landelijke actie zich dus gaan ontplooiën.

Tevens streven wij naar een uitbreiding van het aantal abonnees op ons partijblad 'Nederlandse Gedachten'.

Iedereen, die in de komende weken vijf nieuwe partijleden of vijf nieuwe abonnees op het partijblad 'Nederlandse Gedachten' werft, ontvangt gratis de hierboven afgedrukte historische plaat. Deze plaat in koper-diepdruk (65 bij 50 cm) is niet van vandaag, maar dateert van het jaar 1924. De plaat werd aangekondigd in een driestar in 'De Standaard' van 2 januari 1924. Enkele punten daaruit:

'Wil er leven en actie blijven in onze partij, dan kan dit niet buiten de historie om gaan.

En die historie moet dan vooral ook tot ons spreken door de herinnering aan onze geestelijke voorouders.

Het was daarom zulk een uitnemende gedachte, dat een lid van de financiële commissie onzer partij, onder instemming van het Centraal Comité, het initiatief nam tot de uitgave van een

plaat in koper-diepdruk, waarop de historie ons in beeld wordt getoond.

En verder!

'De bedoeling is, deze plaat weldra voor vijftig cent ter beschikking te stellen.

Het netto provendu komt ter beschikking van de Strijdkas van het Centraal Comité. En: 'Ons dunkt, dat niemand de gelegenheid mag laten voorbijgaan, zich deze beeldengalerij aan te schaffen'.

In een driestar in 'De Standaard' van 1 april 1924 wordt nogeens op de plaat ingegaan.

'Wel geslaagd, zoo meenen we.

Het middenstuk stelt de inneming van Den Briel voor; de daad die we in direct verband brengen met onze nationale onafhankelijkheid.

Daarboven prijken de portretten van Calvijn, Bogerman en Marnix en er onder die van de vier prinses uit het stadhouderlijke geslacht: De Zwijger, Maurits, Willem Lodewijk en Willem III, die in onzen worstelstrijd de meest vooraanstaande plaats innamen.

Links vindt men dan, met Groen als hoofdpersoon, een zestal der oudere strijders uit de 19e eeuw; van Bilderdijk tot Mackay; en rechts laat ons, met Kuyper, Lohman, Fabius, Idenburg, Talma en Colijn, den overgang zien van de 19e in de 20e eeuw.

Dat ook Lohman vergunning gaf hier zijn portret te laten afdrucken, ver-

heugt ons in bijzondere mate. Immers, over elk verschil heen blijven we in hem den man zien, die in de reeks van Groen en Elout; van Keuchenius en Kuyper; van Mackay en Fabius als onzer één thuis hoort. Hij hoort onder de groote voorgangers, waarnaar wij blijven opzien, die we eeren en liefhebben. Hij mocht dus in onze beeldengalerij niet ontbreken. Dat hij zelf er ook zoo over dacht, is oorzaak van dubbele blijdschap.

Eindelijk krijgen we nog te zien het oude woonhuis van Groen in Den Haag, waarin het Kabinet van de Koningin gevestigd is, zoomede de werkkamer van Dr. Kuyper in zijn woning in de vroegere Kanaalstraat — nu Kuyperstraat geheeten — waar thans de Kuyperstichting in gevestigd is'.

En even verder:

'Voor het jongere geslacht, dat de zorgen van ouds niet heeft gekend, is deze plaat van groote waarde en we hopen dan ook, dat zij straks in al onze huizen zal worden gevonden'.

En tenslotte staat er in die driestar: 'De prijs behoeft geen beletsel te zijn. Zij is eigenlijk te geef'.

Nu was overigens in 1924 vijftig cent niet helemaal niets. Toch is de plaat in een flinke oplage de deur uitgegaan. Op de zolder in de Dr. Kuyperstraat zijn er nog een paar honderd gevonden.

Overigens, u weet dat, elk lid en elke abonnee is voor de ARP waardevol. Doet u in deze weken iets voor uw partij.

Wij brengen dit restant graag op de hierboven aangegeven manier bijna vijftig jaar later nog in de roulatie.

Iedereen, die vijf nieuwe leden of vijf nieuwe abonnees aanmeldt, kan de plaat, die 'op tijd gebonden wijze' een stukje geschiedenis van de ARP weer-geeft, gratis thuis gezonden krijgen.

WIN EEN LID ERBIJ VOOR UW PARTIJ

**WAT
WEET U
VAN**

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus
BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,-.
het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordening,
gewestvorming . . . . .

Cursus
DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,-.
invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren
POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349 - Leiden

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen
mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysanthenstekken voor
jaarrondcultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

*Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel*

Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

**VOSKAMP EN VRIJLAND
KASSENBOUW NV**

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
'S-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS
- KAPPEN - REGELS - STIJLEN. ENZ. ENZ.

SCHULING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

FRIESLAND

**OFFSETDRUKKERIJ
FLACH N.V.**

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

RIVEL

*Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES*
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
BOUWMATERIALEN-
HANDEL

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

**E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf**

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZON

**GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF**

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

GRONINGEN

Zwitserse horloges
Verlovingsringen
Goud en zilver
Tafelzilver
Avondmaalserviezen

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

**VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK**

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

HOLLESTELLE N.V.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1
Telefoon 01100 - 6540 - 6995 - 6996

**AANNEMINGSBEDRIJF
„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.**

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

**TE HUUR:
APPARTEMENTEN TE VROUWENPOLDER
OP WALCHEREN**

Voorzien van c.v., koelkast, moderne keuken en meubelair, enz. Zowel voor vakantie als voor weekends,
DICHT BIJ BOS EN STRAND

Te bevragen bij: P. de Visser, Eisenoordlaan 2,
Vrouwenpolder. Telefoon 01189 - 1586.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

DEBAT IN TWEDE KAMER OVER DEKKINGSPLAN VOOR 1972

Op 16 en 17 november was in de Tweede Kamer het dekkingsplan 1972 aan de orde. Tijdens de algemene en financiële beschouwingen in oktober was reeds uitvoerig gediscussieerd over het algemene financiële beleid dat de regering voor 1972 voornemens is te voeren. Thans was aan de orde een reeks van fiscale maatregelen, die een praktische uitwerking moeten geven aan het voorgenomen beleid. Bij het debat over de Miljoenennota 1972 hebben de regeringspartijen ingestemd met het door de regering voorgestelde financiële beleid, d.w.z. met de grote lijnen van de voorgestelde uitgaven, de benodigde extra belastingopbrengsten en de verdeling er van over de verschillende groepen in onze samenleving.

Van A.R.-zijde is bij die gelegenheid met instemming kennis genomen van het voornemen van de regering de omzetbelasting i.v.m. de prijsbeïnvloedende werking daarvan, zoveel mogelijk buiten beschouwing te laten.

Dit betekent echter niet dat zij geen kritiek zouden hebben op onderdelen van het dekkingsplan.

De grote hoeveelheid wetsontwerpen die het dekkingsplan omvat heeft de fracties van KVP, CHU en ARP ertoe gebracht een onderlinge taakverdeling te maken, waarbij drs. M. W. J. M. Peijnenburg (KVP) de wiebeltax, de assurantiebelasting, de inkomstenbelasting over AOW-pensioen en de wetsontwerpen betreffende het verkeer behandelde, de heer H. Wisselink (CHU) sprak over de belastinginvordering, zelfstandigenaftrek en vermogensbelasting, terwijl dr. A. J. Vermaat de wijziging van de wet op de omzetbelasting en de verschillende accijnswetten voor zijn rekening nam.

Uit de veelheid van verschillende belastingvoorstellen blijkt hoe moeilijk het is bij de bestaande belastingdruk extra middelen te vinden, waarbij het element van de verdelende rechtvaardigheid, het draagkrachtbeginsel, niet uit het oog verloren wordt. De heer Vermaat dringt dan ook aan op soberheid bij de uitvoering van het uitgavenbeleid, welke noodzaak minister Nelissen in zijn beantwoording onderstreept.

Over het voor 1972 verhogen van 3 pct. tot 5 pct. van de wiebeltax en het voor 80 pct. teruggeven van de inflatiecorrectie werd door vele sprekers het woord gevoerd. Behalve dat de heer Berger (DS'70) liever een verhoging tot 4 pct. gezien had waren de standpunten van regeringspartijen, oppositie en regering gelijk aan die, welke zij hadden ingenomen tijdens de algemene financiële beschouwingen.

De heer Terlouw (D'66) diende namens de oppositie een motie in waarin werd voorgesteld de wiebeltax niet te verhogen en daarentegen de inflatiecorrectie niet toe te passen.

Minister Nelissen was van oordeel dat de economie een lichte aarzeling vertoont maar achtte dat geen reden om de wiebeltax niet te verhogen, omdat niet zeker is welke richting het uitgaat en omdat ook in 1972 de bestedingen te snel dreigen te groeien. De bewindsman hield de oppositie voor dat zij met haar belastingvoorstellen (geen verhoging wiebeltax, wel verhoging vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting voor de hoge inkomens) doet, wat zij in het verhogen van de wiebeltax verwerpelijk acht. 'In feite stelt de oppositie belastingmaatregelen voor met eenzelfde werking als de regering' aldus de minister.

Ten behoeve van AOW-AWW'ers en zelfstandigen zijn maatregelen getroffen, die beogen hun fiscale positie enigszins te verlichten. In het regeringsakkoord is afgesproken de belastingvrije voet zodanig op te trekken, dat diegenen, die uitsluitend van AOW of AWW

plus kinderbijslag voor één kind moeten rond komen, geen loon- en inkomstenbelasting behoeven te betalen.

Dit is een zeer sociale maatregel, die echter vanwege de vele haken en ogen die eraan zitten, nog wel enige studie vergt. Om te voorkomen dat in de naaste toekomst diegenen, die vrijwel uitsluitend op AOW of AWW-uitkeringen zijn aangewezen, belasting zullen moeten betalen, is voor 1971 en 1972 een noodmaatregel getroffen, om genoemde groepen buiten de belastingheffing te houden. De maatregel ontmoette algemene instemming.

Dit was in grote lijnen eveneens het geval met de invoering van een minimumaftrek van f 300,— per zelfstandige en een verhoging van het aftrekpercentage. Deze fiscale verlichting voor de door inflatie zo getroffen zelfstandige was noodzakelijk i.v.m. de vertraging van afbraak van omzetbelasting op investeringsgoederen en het feit, dat pas op 1 januari 1973 de aangekondigde wet, die zelfstandigen de fiscale mogelijkheid biedt voor een betere oudedagsvoorziening — met als uitgangspunt de voorstellen van de Cie. Van Soest — in werking zal treden.

RECREATIE

Namens de regeringspartijen dienden de heren Vermaat en Peijnenburg amendementen in die een verlaging van het BTW-tarief van 14 pct. tot 4 pct. beogen voor dieren tuinen en kermis-attracties. Uit het oogpunt van opvoeding en recreatie, met name voor de kinderen, en op grond van de situatie in analoge gevallen, kwam dit voorstel de indieners als redelijk voor. 'En omdat, aldus de heer Vermaat 'wij geen verlagingen (kosten plm. 1,25 miljoen) voorstellen zonder aan te geven waar de middelen kunnen worden gevonden', steunden de regeringspartijen het amendement van de heer Dolman (PvdA) dat voorziet in de verhoging van de kosten van een belastingaanmaning van f 1,— naar f 2,—.

Het voorstel van de oppositie om evenals dit tijdelijk het geval is met dag- en nieuwsbladen, opinierende weekbladen onder het nul-tarief van de BTW te laten vallen, vond in de ogen van de regering geen genade, niet omdat men niet erkende dat een aantal weekbladen in moeilijkheden zijn of dreigen te komen, maar omdat het ten eerste vrijwel onmogelijk is de grens te trekken tussen opinierende bladen en andere weekbladen of organen en omdat in de tweede plaats toepassing van het nultarief slechts moet gelden voor zeer uitzonderlijke gevallen.

Verhoging van het BTW-tarief op elektriciteit werd, zij het met pijn, door allen aanvaard. Overwogen werd hierbij dat elektriciteitsbedrijven met de nodige 'zuiverheid' de tariefverhoging in

de afrekeningen zal verdisconteren en dat de consument tot op zekere hoogte zelf invloed kan uitoefenen op zijn elektriciteitskosten.

Belangrijke punten in het debat over het dekkingsplan waren de voorstellen over de invoering van een accijns op alcoholvrije dranken (frisdranken en mineraalwater) en de voorstellen over de verhoging van de benzine-accijns en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting.

FRISDRANKEN

Het voorstel tot invoering van een accijns op frisdranken van 14½ cent per liter exclusief b.t.w., wat voor 1972 65 miljoen zou moeten opleveren, ontmoette nogal wat kritiek van de kant van de Kamer. De PvdA bij monde van de heer Dolman sprak zich ondubbelzinnig uit tegen deze accijns, omdat het een belasting is die het hardst aankomt bij mensen met een bescheiden inkomen en een minder bescheiden aantal kinderen.

'Van alle accijnsvoorstellen stelt dat van de frisdranken onze fracties voor de meeste moeilijkheden', aldus de heer Vermaat. Redenen hiervoor zijn het prijsverhogende effect, de slechte kwaliteit van de drinkwater in delen van ons land en de problemen voor de industrie om extra belast door een accijns, hun grote investeringen van de laatste jaren rendabel te maken.

I.v.m. het slechte drinkwater in het Westen van het land, deelde staatssecretaris Scholten (belastingen) mee dat er geen accijns zal komen op verpakt drinkwater en dat het verlaagde BTW-tarief van 4 pct. hierover zal worden geheven. Wel moet duidelijk blijken dat het om drinkwater gaat en niet om mineraal- of bronwater. Ook op vruchtensap en limonadesiroop komt geen accijns.

Om een schokeffect bij het bedrijfsleven zoveel mogelijk te voorkomen diende de heer Koning (VVD) mede namens de regeringspartijen een amendement in dat beoogt een gefaseerde invoering van de nieuwe accijnsheffing. Dit zal betekenen, dat op 1 januari a.s. een liter frisdrank 8½ cent per liter duurder zal worden en op 1 september nog eens 6 cent per liter. De regering verklaarde zich niet tegen de gefaseerde invoering, omdat de opbrengst voor 1972 ook op deze manier 65 miljoen zal bedragen, maar wees wel op het nadeel van tweemaal een prijsmutatie.

Gemeten naar het aantal reacties uit het land waren plannen tot verhoging van de benzine-accijns en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting de meest omstreden onderdelen van het dekkingsplan. Het voorstel van de regering was een verhoging van de benzine-accijns van 2,75 cent per liter. Tezamen met BTW en wiebeltax zou dit een verhoging van de benzineprijs van 4,1 cent

betekenen. Het aantal opcenten op de motorrijtuigen zou verhoogd worden met 60 waarbij geen maximum zou worden aangehouden, terwijl tevens werd voorgesteld taxi's vrij te stellen van alle opcenten op de motorrijtuigenbelasting.

BENZINE-ACCIJNS

De Kamer was vrij algemeen van mening, dat, wil men een selectief autobebuild bevorderen, men verhoging eerder moet zoeken in het belastingen van het autobebuild dan van het autobezit, wat betekent dat de benzine-accijns eerder moet stijgen dan de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Op grond van deze redenering deed de heer Van Thijn (PvdA) het voorstel de opcentenverhoging geheel achterwege te laten en de benzine-accijns met nog 4 cent boven het regeringsvoorstel te verhogen. De regeringspartijen waren van mening dat beide verhogingen verschillende groepen zwaar belasten. Verhoging van de benzine-accijns is nadelig voor de kleine autobezitter en zal onze benzineprijs nog extra hoger maken dan de prijs in onze buurlanden, verhoging van de motorrijtuigenbelasting is nadelig voor het beroepsgoederenvervoer, dat tenslotte een belangrijke factor is in de Nederlandse economie en de positie van de betalingsbalans.

De regeringspartijen hebben gezocht naar een voorstel waarbij aan de belangen van deze weggebruikers zoveel mogelijk tegemoet wordt gekomen en meenden dit gevonden te hebben in het voorstel om de opcentenverhoging terug te brengen tot 50 en deze te binden aan een maximum van f 630,—. Daarentegen zal de benzine-accijns dan met 1 cent extra verhoogd moeten worden, wat neerkomt op in totaal ruim 5 cent per liter.

De heer Pors (DS'70) diende namens de regeringspartijen twee desbetreffende amendementen in. De regering toonde zich niet enthousiast over dit voorstel maar liet het onaanvaardbaar niet horen. Opgemerkt werd dat extraververhoging van de benzineprijs het verschil met de Duitse benzineprijs nog vergroot, wat nadelig is voor de pomphouders in de grensstreek en voor de schatkist, hoewel ook in de Bondsrepubliek m.i.v. 1 januari 1972 een belangrijke stijging van de benzine-prijs wordt verwacht.

Minister Drees (Verkeer en Waterstaat) had bezwaar tegen verlaging van het aantal voorgestelde opcenten en het aanbrengen van een plafond, omdat het redelijk is dat grote vrachtwagens, die veel van de weg gebruik maken en dure voorzieningen noodzakelijk maken, evenredig bijdragen in de kosten.

Wanneer de instelling van een Algemeen Verkeersfonds in de Kamer aan de orde komt, zal nog uitgebreid van gedachten worden gewisseld over de relatie particulier vervoer-openbaar vervoer en over de bevordering van een selectief autobebuild.

WIN EEN LID VOOR DE ARP

STICHTING VOOR VERZORGING VAN BEJAARDEN HARDENBERG

(NEDERLANDSE HERVORMDE KERK, GEREFORMEERDE
KERKEN, CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK,
GEREFORMEERDE KERK VRIJGEMAAKT)

Voor ons in het voorjaar 1972 nieuw te openen verzorgingstehuis
(71 bewoners) te Gramsbergen vragen wij

a. een hoofd van de huishouding

die tevens in staat is de directrice bij haar afwezigheid te ver-
vangen.

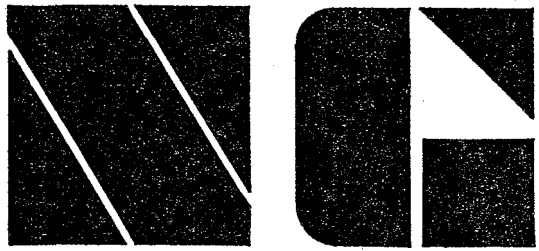
b. bejaarden- verzorgster

c. bejaardenhelpster

d. huishoudelijke hulpen

- personen welke in opleiding zijn voor de functies b. en c.,
kunnen eveneens solliciteren.
- salaris volgens de landelijke regeling van de Stichting Lande-
lijke Organisatie Bejaarden
- de werknemers vallen onder het pensioenfonds van het
P.G.G.M.
- voor het intern personeel is een goede woongelegenheden aan-
wezig

*Schriftelijke sollicitaties worden ingewacht bij de secretaris van de Stichting: B. ter Veen, Hoofdweg 48,
De Krim (Ov.).*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 49 - 4 december 1971

HET PROFIEL VAN EEN CHRISTELIJKE SCHOOL

Wij hebben met bijzonder veel waardering ge- en herlezen een "cahier", nieuw woord voor vlugschrift of open brief, van drs. T. Gilhuis, de voorzitter van de Unie School en Evangelie.

Dat cahier *) is, behalve prettig leesbaar, een overtuigend pleidooi voor de scholen met de bijbel vooral in deze tijd. Kennelijk niet alleen de politiek worstelt met de vraag van het evangelisch uitgangspunt en haar praktisch handelen.

Heel duidelijk is te proeven, dat ook drs. Gilhuis heeft geworsteld met de C. van de school. Evenals zij, die zich bezighouden met het karakter van radio en televisie vanuit het evangelie.

Het vraagstuk van het 'christelijk' in politiek, school, maatschappelijke organisaties als CBTB en CNV, en omroepverenigingen is een algemeen vraagstuk.

Om op het cahier van Gilhuis terug te komen, men constateert al lezende, dat hij het onderwijs vanuit de praktijk heel wel kent. Dat is een reden te meer om in een sfeer van vertrouwen naar hem te luisteren. Daar komt bij, dat hij zich kennelijk (gelukkig) welbewust onthoudt van welke vorm van polarisatie dan ook. Hij is er op uit om twee standpunten die binnen het raam van het evangelie mogelijk zijn in harmonie met elkaar te brengen.

Niet: het éne tegenover het andere. Niet: wie het ene standpunt aanhangt is 'dus' een verrader van het éne evangelie.

Gilhuis stelt enerzijds dat menselijkheid, humaniteit, zonder lofverheffing tot God een afgeknotte kegel is. Maar aan de andere kant is het evenzo, dat hij via het onderwijs aan de school met de bijbel ook aan het heil in deze wereld denkt. Met andere woorden: het evangelie heeft ons andere en diepere zaken te schenken, die onze maatschappelijke vragen te boven gaan, maar die tóch tegelijk beslist te maken hebben met onze samenleving.

De leerlingen moeten worden 'toegerust' tot 'verzetstrijders' tegen een maatschappij die de leugen als kenmerk voert.

Meent Gilhuis nu dat christelijke scholen in alle opzichten 'beter' zijn

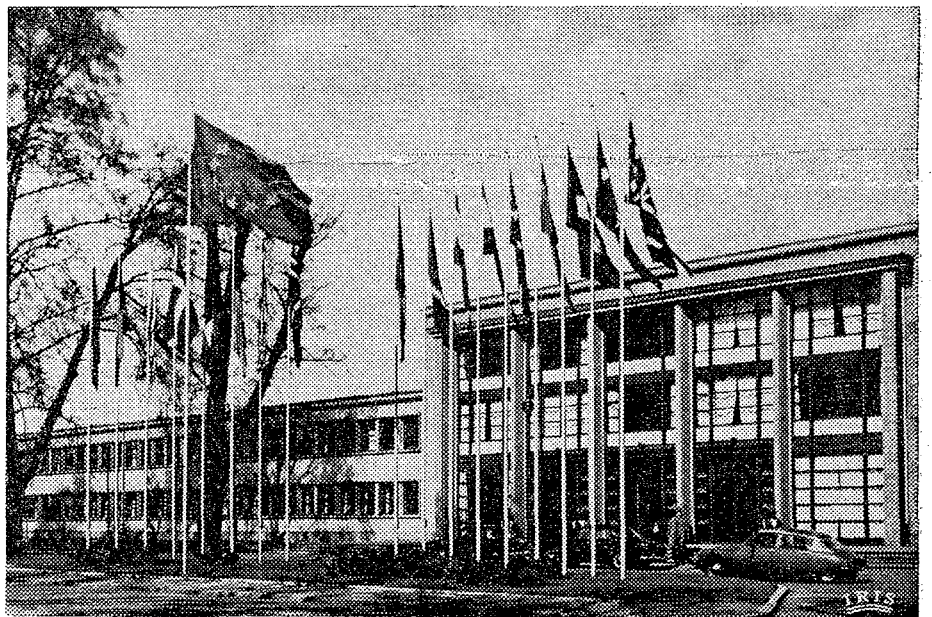
dan de niet-christelijke scholen? Wij menen van niet, ook al zegt Gilhuis ergens concreet: een christelijke school is een goede school. Er is daarbij n.o.m. geen sprake van, dat hij zou bedoelen dat het christelijke te zoeken zou zijn bij excellente leerlingen en leraren, zowel qua karakter als intellect. Gilhuis kennende gaat het hem evengoed om het zwakke om hen die niet zoveel gaven hebben, om hen die worstelen met hun dwarse karakterstructuur. Al krijg je deze leerlingen niet op het gewenste 'intellectuele peil' ook voor hen geldt het evangelische woord van Micha (Gilhuis' centrale uitgangspunt) zes vers 8: 'Hij heeft u bekend gemaakt o mens wat goed is en wat de Heer van u vraagt: niet anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met God'. Voor de leerstof betekent dit niet dat zij zou moeten worden gechristianiseerd. Maar het betekent wel, dat er een heroriëntatie nodig is van het traditionele godsdienstonderwijs. Vooral als het gaat om het beeld dat van God wordt geprojecteerd in deze tijd.

In dit verband moet ons een concrete opmerking van het hart. Het blijkt dat het godsdienstonderwijs wat het aantal uren betreft steeds verder vermindert. Die ontwikkeling zien wij toch met enige vrees tegemoet. Het godsdienstonderwijs staat meer en meer tijd af ten behoeve van maatschappijleer. Wij hebben zeker geen bezwaren tegen dit belangrijke vak. Maar het zou een grote vergissing betekenen als men zou menen dat de menselijkheid (humaniteit) gebaat zou zijn zonder de lofverheffing tot God.

De voorgestelde lesurenvermindering van het onderwijs zou de bestaande tendens naar maatschappijleer zonder godsdienstonderwijs wel eens kunnen versnellen. En dan treedt er meer op dan slechts een verschralling. In zoverre is het cahier van drs. Gilhuis een waarschuwend vinger voor de praktische politiek.

*) Drs. T. M. Gilhuis: *Profiel van een School met den Bijbel*. Uitgave Kok Kampen (f 3,50)

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

IN DIT NUMMER

kunt u op pagina 2 lezen hoe het bezoek van de A.R.P.-delegatie aan de Krimpenerwaard verliep (zie bovenste foto).

Op pagina 3 staan enkele citaten uit de eerste rede die dr. De Zeeuw als nieuwe K.V.P.-voorzitter hield.

Een uitgebreide weergave van de rede van prof. mr. W. F. de Gaay Fortman in de Eerste Kamer staat op pagina 5.

De pagina's 6 en 7 worden geheel in beslag genomen door een verslag van het debat over Suriname en de Antillen. Wat mej. J. v. Leeuwen heeft gezegd over deze zaak is uitvoerig opgenomen.

De programvergelijking staat dit keer op pagina 9.

Op de onderste foto ziet u het gebouw in Straatsburg waar het

Europese parlement vergadert. Wat dat parlement van 15-19 november deed vertelt drs. J. de Koning op pag. 10. Volgende week iets over de werking en de samenstelling van dit parlement.

Minister Stuyt kreeg bij de behandeling van de begroting voor Volksgezondheid in de Tweede Kamer van alle zijden waardering, zie pagina 11.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 70 jaar drukker
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

(Foto: Goudse Courant).

Het lijkt zo'n droge materie, gemeentelijke herindeling en gewestvorming. Totdat men er bij betrokken wordt. Als inwoner van een gemeente bijvoorbeeld, die voorbestemd wordt op te gaan in een groter verband. Of als fractielid, die een streek bezoekt waar plannen in voorbereiding zijn voor gemeentelijke herindeling. Dan worden de droge kamerstukken en ambtelijke rapporten ineens springlevende werkelijkheid. Door een rechtstreekse confrontatie met gemeentebesturen en de bevolking, door een uitwisseling van meningen en door een tocht door het gebied wordt men zich bewust hoezeer gemeentelijke herindeling de betrokken samenleving beweegt.

DELEGATIE

Het werkbezoek aan de Krimpenerwaard stond bijne geheel in het teken van dat probleem. Op vrijdagmorgen 26 november verzamelden de deelnemers aan het werkbezoek zich in het pittoreske, uit 1432 daterende, stadhuis van Schoonhoven.

De A.R.P.-delegatie bestond uit: de Tweede Kamerleden mr. W. Aantjes, mej. J. van Leeuwen, mr. G. C. van Dam, dr. N. G. Geelkerken, drs. J. de Koning, M. W. Schakel, mr. J. N. Scholten en dr. A. Veerman; het Eerste Kamerlid P. Chr. Elfferich; fractiemedewerker J. P. van Rijswijk; adjunct-partijsecretaris M. N. G. Kool en stafmedewerker E. Termorshuizen; de A.R. Statenleden H. A. Brokking en H. Vink; de leden van het bestuur van de Kamercentrale Leiden ds. A. J. Kret, ir. H. Batelaan, ir. W. Brink en A. J. Stolp en de regionaal campagneleider drs. H. Borstlap.

In de loop van het werkbezoek werd de delegatie ontvangen door burgemeester en wethouders van Schoonhoven, Gouderak, Ouderkerk aan den IJssel en Krimpen aan den IJssel om te worden voorgelicht over de aldaar heersende meningen over de toekomst van hun gemeenten in de bestuurlijk te herstructuren Krimpenerwaard.

De Krimpenerwaard is een gebied, gelegen tussen de Hollandse IJssel en de Lek, heeft een oppervlakte van 250 km² en telt ruim 60.000 inwoners. In de Waard liggen twaalf meest landelijke gemeenten. De grootste is Krimpen aan den IJssel, met bijna 20.000 inwoners, en deel uitmakend van het Openbaar Lichaam Rijnmond. De stad Schoonhoven telt 8600 inwoners. De overige gemeenten variëren van 6400 inwoners in Lekkerkerk tot 600 in Vlist. De landelijke Krimpenerwaard staat onder de

ARP BEZOCHT OPNIEUW KRIMPENER- WAARD

DOOR J. P. VAN RIJSWIJK

druk van twee belangrijke bevolkingscentra, namelijk Rijnmond en Gouda. Het inwonertal van Rotterdam is sinds 1960 gedaald, dat van Capelle aan den IJssel sindsdien meer dan verdubbeld. Sinds de opening van de Algerabrug bij Krimpen aan den IJssel is ook deze gemeente sterk gegroeid, in tien jaar tijds met 80 pct. De gemeente Gouda is voornemens bij Gouderak een woonwijk voor 35.000 mensen te bouwen. De conclusie is duidelijk: de overbevolkte agglomeratie Rijnmond en de stad Gouda zoeken een uitweg naar de Krimpenerwaard, welks totale inwonertal sinds 1960 met 36 pct. is gegroeid.

Die ontwikkeling stelt de gemeenten van de Krimpenerwaard voor grote problemen. De stadsbewoner geeft meer en meer de voorkeur aan het wonen in min of meer landelijke gemeenten, die toch niet al te ver van de grote stad, waar hij werkt, zijn gelegen. Tijdens het gesprek met het gemeentebestuur van Krimpen aan den IJssel trof ons de opmerking dat veel inwoners van die gemeente die in het Rijnmondgebied werken, zich 'thuis' voelen wanneer ze, uit het Rijnmondgebied komend, eenmaal de Algerabrug gepasseerd zijn; dan valt de drukte van de grote stad van hen af.

Door de opening van de Algerabrug in 1959 werd de Krimpenerwaard in de richting Rotterdam ontsloten, waardoor het gebied voor forensen aantrekkelijk werd. De Algerabrug kan thans het verkeersaanbod tijdens de spitsuren nauwelijks verwerken, waardoor grote verkeersopstoppingen ontstaan. De heer Aantjes merkte dan ook tijdens het gesprek met het gemeentebestuur van Krimpen aan den IJssel op dat het opheffen van zulke knelpunten tevens inhoudt het scheppen van nieuwe problemen. Die ontwikkeling zal zich blijven doorzetten totdat een verzadigingspunt is bereikt.

Door het ontstaan van deze problemen als natuurlijk gevolg van de bevolkingsspreiding, die betere collectieve voorzieningen als de aanleg van wegen, bouw van scholen, zorg voor recreatieve voorzieningen e.d. noodzakelijk maken, komt ook de noodzaak van schaalvergroting van het bestuur om de hoek kijken.

HERINDELING

In verband hiermede deden G.S. van Zuid-Holland in 1967 een eerste voorstel tot gemeentelijke herindeling dat

twee jaar later werd ingetrokken omdat het te weinig steun van de betrokken gemeenten ondervond. In januari 1970 deden G.S. een nieuw voorstel. Daarbij werden twee gemeenten met een stedelijk karakter gedacht namelijk Krimpen (door samenvoeging van de beide Krimpens met Ouderkerk aan den IJssel), en Schoonhoven (door samenvoeging met Bergambacht, Ammerstol en Vlist). Daarnaast stelde het plan een landelijke gemeente voor, bestaande uit Haastrecht, Stolwijk en Berkenwoude, terwijl Gouda met Gouderak zou worden uitgebreid.

Vanuit de betrokken gemeenten zijn nogal wat bezwaren tegen dit plan geopperd. De gemeente Ouderkerk aan den IJssel liet een rapport opstellen onder de titel 'Bakens verzet', waarbij kritiek werd geuit op het samenvoegen van gemeenten met een landelijk karakter met stedelijke gemeenten, en waarbij behalve samenvoeging van de beide Krimpens en handhaving van de gemeenten Schoonhoven en Gouda vier landelijke gemeenten werden voorgesteld. Ir. Batelaan deed de fractie een eigen alternatief plan toekomen waarin gebiedsuitbreiding van Krimpen aan den IJssel, Schoonhoven en Gouda, alsmede twee landelijke gemeenten, een bestaande uit de Lekdorpen en een bestaande uit de dorpen midden in de Waard werd gedacht.

Bij de gemeentebesturen met wie de fractie uitvoerige gesprekken heeft gehad heerste eenstemmig het gevoel dat een gemeentelijke herindeling noodzakelijk was maar over het hōe van die herindeling liepen de standpunten uiteen. De gemeenten van de Krimpenerwaard, behalve Krimpen aan den IJssel, hebben zich aangesloten bij het Overlegorgaan Midden-Holland, waarvan 23 gemeenten lid zijn en waarvan de burgemeester van Gouda voorzitter is.

En daarmee belanden wij dan op het tweede hangijzer, de gewestvorming. Burgemeester Bakker van Ouderkerk aan den IJssel en burgemeester Mater van Lekkerkerk bepleitten sterk de vrijwillige gewestvorming van onderop. Burgemeester Aten van Schoonhoven was van oordeel dat over gewestvorming niet moet worden beslist alvorens men zekerheid heeft over de toekomst van de provincie. Burgemeester Huurman van Gouderak toonde zich voorstander van gewestvorming van bovenaf.

LEKKERKERK

In Lekkerkerk werd vrijdagavond een openbare vergadering belegd waar de heren Aantjes, Elfferich, Geelkerken, De Koning en Schakel met de kiezers in debat gingen. Burgemeester Mater heette de delegatie welkom en hij hield vervolgens een vurig pleidooi voor meer inspraak in de plannen van G.S. en voor de Studiegroep die door de twaalf gemeenten van de Krimpenerwaard is ingesteld om een alternatief herindelingsplan voor de Waard op te stellen. 'Geef ons hiervoor een jaar de tijd', aldus burgemeester Mater.

De heer Aantjes verklaarde in antwoord op deze interventie dat de fractie tijdens dit werkbezoek geconfronteerd was met een der heetste bestuurlijke hangijzers 'De standpunten die wij tijdens onze gesprekken met de gemeentebesturen hebben gehoord vandaag, stemden niet zodanig overeen dat ik persoonlijk de conclusie zou trekken dat gewestvorming van onderop gewenst zou zijn Ik zie niet goed hoe gewestvorming op redelijke termijn en met een redelijk resultaat anders dan van bovenaf tot stand zou kunnen komen', aldus mr Aantjes, die er aan toevoegde dat de gemeentebestuurders niet aan de fractie een jaar extra tijd behoeften te vragen Op 29 september jl is er te Lekkerkerk een hearing met GS gehouden. De parlementaire procedure moet nog beginnen De heer Elfferich merkte op: Als u maandagavond a.s. als studiegroep bij elkaar komt, moet u elkaar maar eens goed aankijken en vragen, willen we samen bouwen aan een goede oplossing, of willen we de zaak vertragen? Want de ontwikkelingen in de Krimpenerwaard gaan door en daarvoor moet een oplossing worden gevonden'

De heer N. van der Brugge, A.R.-gedeputeerde, deelde staande de vergadering mede dat G.S. hebben besloten de Studiegroep tot 1 april 1972 de tijd te geven een alternatief plan op te stellen. Dit besluit werd door de voltallige gemeenteraad van Lekkerkerk met applaus begroet, waarna de leden zich naar de voor die avond bijeengeroepen raadsvergadering spoedden, die ter ere van het fractiebezoek een half uur was uitgesteld.

AFVAL

Hoewel ook tijdens de bijeenkomst met kiezers langdurig over de gemeentelijke herindeling werd gesproken waarbij de heren Elfferich en Schakel de sprekers beantwoordden, kwamen ook andere onderwerpen aan de orde. De heer Hörchner, voorzitter van de werkgroep Schoon Krimpenerwaard, hield een pleidooi voor scherpe controle op het storten van industrieel en huishoudelijk afval in de Krimpenerwaard en drong er op aan ervoor te zorgen dat wordt voorkomen dat iedereen op dit gebied doet wat goed is in zijn ogen. Hij vroeg zich voorts af of de door G.S. voorgestelde herindeling wel paste in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Primair moet men uitgaan van de planologische functie en niet alleen op de bestuurstechnische aspecten, aldus de heer Hörchner.

De heer Aantjes citeerde de paragraaf uit het Regeerakkoord over het milieu-beheer, waarin o.a. spoedige realisering van uitvoering maatregelen in het kader van de Wet op de luchtverontreiniging, de Wet op de waterverontreiniging en de onlangs ingediende Bestrijdingsmiddelenwet; wettelijke maatregelen tegen geluids- en trillingshinder; indiening van een Wet op de bodemverontreiniging bij het industrialisatiebeleid rekening houden met de eisen die het leefmilieu stelt; strafbaarstelling van opzettelijke verontreiniging etc. 'De wijze waarop het kabinet dit probleem aanpakt laat zien hoe ernstig het er mee bezig is. De eerste maanden van het optreden van minister Stuyt geeft reden tot vertrouwen in zijn beleid. U kunt er ons als vijf regeringspartijen aan houden dat wij er op toezien dat de beleidsvoornemens van het Regeerakkoord ook worden uitgevoerd', verklaarde de heer Aantjes.

De heer De Koning wees er op zijn beurt op de minister Stuyt enkele artikelen van de Wet op de Luchtverontreiniging vroegtijdig in werking heeft gesteld, waardoor luchtvervuilende bedrijven in ernstige gevallen tijdelijk of definitief kunnen worden gesloten. Het ongecontroleerd storten van vuil is een

VERVOLG OP PAGINA 10

albracht nv

Boekbinderij en kunststofverwerking

utrecht - montfoort

kantoren bolstraat 20 - 27

utrecht - postbus 26

telefoon 030 - 51 15 41* - 51 08 31*

telex 47984

MAPPEN

TEGENOVER TEKORT 1971 UW GOUDEN VIJFJE

Al heel wat partijleden hebben in de afgelopen week een voor de A.R.P. „gouden vijfje“ overgemaakt. En dat overigens in een grote verscheidenheid van bedragen van f 2,50, f 5,—, f 10,—, f 25,— etc. Heel hartelijk dank voor de gevers en de geefsters met hun snelle reactie. Er is nu reeds f 1.500,— binnen. Er zitten bovendien ook nog aardige reacties bij, soms vergezeld van allerlei suggesties.

Bijvoorbeeld:

„Zaterdag 27 november zijn mijn vrouw en ik 40 jaar getrouwd en in verband daarmee, maar ook in verband met het tekort '71 van onze partij stuur ik bij dezen ingesloten f 25,— als bijdrage“.

En:

„Hier mijn bijdrage voor het A.R. tekort (f 10,—). Ik stuur dit naar aanleiding van de mededelingen in A.R. Post van 20 november j.l. Hoeveel leden van de A.R.P. bereikt u echter hiermede?“

Zou het niet doelmatiger zijn als het secretariaat een kort maar pakkend briefje samenstelt, dit laat drukken of stencillen en aan de plaatselijke secretarissen van de kiesverenigingen toezendt in voldoende aantal om daarvan een exemplaar te verstrekken aan elk partijlid?“

Naar aanleiding hiervan moet worden opgemerkt, dat via het leden-contactorgaan A.R.Post op 20 novem-

ber j.l., tegelijk met de abonnees op Nederlandse Gedachten alle partijleden tegelijk bereikt werden. Dat was de goedkoopste methode. En wij moeten zuinig zijn. Tachtigduizend brieven laten drukken enz. kost veel extra geld.

Wij hopen en verwachten, dat de leden van de A.R.P. via het partijblad de zaak duidelijk begrijpen en de moeilijkheid zullen willen oplossen.

Natuurlijk kan een meer persoonlijke brief meer indruk maken. Maar is dat nodig? Wij geloven, dat u toch wel begrijpt, dat wat extra hulp nodig is. En dat u die zult willen geven.

Wie snel wat kan geven helpt dubbel. U weet, dat het tekort over het nu snel aflopende jaar 1971 vermoedelijk rond f 40.000,— zal zijn, dat is zes procent van de begroting 1971. Veroorzaakt door allerlei gestegen kosten, porti, lonen, u kent zelf wel de prijsstijgingen.

Op zichzelf is die f 40.000,—, zes procent van de begroting, niet zoveel, maar niettemin in de moeilijke financiële situatie een hoog bedrag. Laten wij met elkaar deze zaak opvangen in deze weken vóór 1 januari a.s.

Gemiddeld f 5,— en dan zijn wij uit deze concrete moeilijkheden. Uw papieren vijfje, uw girale vijfje, is in dit geval voor de A.R.P. uw gouden vijfje.

DR. IR. D. DE ZEEUW NIEUWE VOORZITTER K.V.P.

Ik dank u voor uw vertrouwen. En ik bewonder uw moed. Want u hebt gekozen voor de weg van de meeste weerstand. U hebt gekozen voor de moeilijke taak om samen met mij onze partij op een duidelijke koers naar de toekomst te zetten. U hebt iemand tot voorzitter gekozen, die in alle openheid zijn persoonlijke ideeën over grondslag en karakter heeft geuit. Ideeën, die niet iedereen onderschrijft en die kritiek hebben uitgelokt.

Zo begon dr. ir. D. de Zeeuw de rede, welke hij uitsprak na zijn verkiezing tot voorzitter van de K.V.P.

De Zeeuw volgt mr. Van der Stee, die staatssecretaris van Financiën in het kabinet Biesheuvel werd, als voorzitter van de K.V.P. op. In zijn speech werkte De Zeeuw zijn ideeën over de samenwerking tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P. nader uit; met name die over een 'open partij'.

Wij laten hieronder enkele passages uit het betoog van De Zeeuw volgen.

De discussies in eigen kring en met onze zusterpartijen A.R.P. en C.H.U. gaan wij in met de volgende accentuering van de problematiek. De gegroeide vertrouwensrelatie met A.R.P. en C.H.U. en de bereikte programmatische overeenstemming, beide voortkomend uit een gemeenschappelijke inspiratie, zijn het vertrekpunt voor ons streven een bijdrage te leveren aan een herstructurering van het slecht-functionerend partij-systeem in ons land. Uit die band met onze zusterpartijen willen wij alle consequenties trekken: wij zullen ons dan ook optimaal inzetten voor het voltooiën van de wederzijdse samenwerking.

Eén ding gaat mij daarbij bijzonder aan het hart: de openheid van die nieuwe, hopelijk samen met A.R.P. en C.H.U. te formeren partij. Ik zou graag een partij creëren, die alle mensen samenbindt die onze politieke filosofie onderschrijven. Een partij dus, die ook aantrekkelijk is voor hen die tot nu toe buiten een confessioneel organisatiepatroon zijn gebleven, of zich daarvan hebben afgekeerd. Ik vermoed, dat de vormgeving van die openheid een partij impliceert, die naast het evangelie ook andere inspiratiebronnen erkent en die dus niet

exclusief christelijk is. Vanzelfsprekend blijven wij putten uit Christus' getuigenis als richtsnoer voor ons politiek handelen.

Maar het zoeken naar de identiteit van die nieuwe partij zal nog veel tijd en moeite kosten. Intussen stellen wij ons loyaal op ten aanzien van verplichtingen die wij zijn aangegaan. Pas als die eigen identiteit is bepaald, komen conclusies over partij-politieke verhoudingen en coalities aan de orde.

Ik ben er overigens van overtuigd, dat de drie confessionele partijen alles zullen ondernemen om dit avontuur — het zoeken naar een nieuwe open eenheid — te laten slagen. Dat de A.R.P. het daarbij moeilijker heeft dan C.H.U. en K.V.P. is duidelijk. Maar er zijn veel positieve aanwijzingen. Want op een aantal punten zijn de drie partijen het volstrekt eens:

- dat er een nieuwe politieke filosofie geformuleerd moet worden;
- dat een afzonderlijk optreden niet langer geloofwaardig is;
- dat de drie samen méér moeten zijn dan een optelsom van de drie afzonderlijk;
- dat ook in de nieuwe partij een beroep op het evangelie zonder meer gewettigd is.

In ons verlangen naar een open partij staan wij niet alleen. Een rapport van de Europese Unie van Christen-Democraten over de koers van de christendemocratie in de moderne samenleving constateert bijvoorbeeld, dat deconfessionalisering van onze partijen onvermijdelijk is. Dat betekent, zo lees ik uit het rapport, dat een dergelijke partij een modern en haalbaar program voorlegt, waarvoor zij aanhang verwerft. Niet op grond van de uitdrukkelijk christelijke signatuur, maar op grond van de waarde van dit program. Mede door het feit, dat onze ideeën over een nieuwe koers óók bij andere christen-democratische partijen in Europa leven, zie ik de toekomstige ontwikkelingen met groot vertrouwen tegemoet.

De heer Veerman is wat somberder gestemd. Hij vreest dat deze koers in zijn A.R.P. op grote weerstand zal stuiten. Veel van die weerstand berust naar mijn mening op verkeerde veronderstellingen over die nieuwe koers. Om dat gevaar te bestrijden, zou ik de heer Veerman — en ook de voorzitter van de CHU — willen voorstellen van tijd tot tijd met mij te ruilen bij spreekbeurten voor onze respectievelijke achterbanen. Een soort kanselruil dus, in deze tijd van oecumene niet ongebruikelijk'.

De Zeeuw besloot zijn maiden-speech met de volgende woorden:

'Op die partij heb ik mijn hoop gevestigd. Een partij met een program, dat christenen aantrekt en niet-christenen. Een partij met persoonlijke verantwoordelijkheid en solidariteit. Een partij van allen en niet van enkelen. Een partij niet van alleen, maar van samen. Laten we daarvoor samen aan het werk gaan. Nu!'

**N.V. Rederijen
N. Parlevliet Jr.
Haringhandel**
IMPORT - EXPORT
KATWIJK AAN ZEE. Postbus 15.
Telefoon kantoor 13444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

◆◆ BELASTINGVRIJE VOET

Loon- en inkomstenbelasting wordt betaald op basis van het fiscaal genormeerd inkomen. De overheid probeert op deze wijze de burgers naar draagkracht bij te laten dragen in de door de volksvertegenwoordiging aanvaarde uitgavenpolitiek.

Over dat inkomen moet worden betaald volgens een door de wet vastgesteld tarief. Dat tarief heeft in elk geval twee facetten. Enerzijds wordt het tarief hoger naarmate het inkomen groter is. Aan de andere kant is het tarief zo opgebouwd, dat over een bepaald bedrag aan inkomen geen belasting wordt geheven: de belastingvrije voet.

De huidige hoogte van deze belastingvrije voet is duidelijk te hoog. Alleen al omdat dit bedrag niet automatisch wordt bijgetrokken aan de inflatie. De thans bij de wet ingevoerde en per 1 januari a.s. in werking tredende teruggave van de inflatiecorrectie verandert daaraan niets.

Naar het ons voorkomt zal het kabinet er in haar beleid rekenen mee moeten houden dat de bestaande belastingvrije voet in deze periode zal moeten worden verhoogd. De huidige tarieven zijn „uit hun voegen“ getrokken, omdat het niet-belastbare deel van het inkomen (de belastingvrije voet) niet evenredig is meegegroeid met het totale inkomen.

Een recht trekken hiervan kost uiteraard vele honderden miljoenen. Onder de huidige situatie is daar geen denken aan. Dat beseffen wij. Dit soort van belastingverlagingen komen praktisch in de consumptie terecht! Daarmee blijven de lagere inkomens volledig achterlopen. Het komt ons voor dat men daarom het proberen niet uit de weg moeten gaan.

Er zijn zeker mogelijkheden daartoe. Het is immers mogelijk een verhoging van de belastingvrije voet te beperken tot een bepaalde hoogte van het

inkomen. Om de gedachte te bepalen: tot 25 à 30.000 's jaars.

Mogelijk is evenzeer, nu de computerisatie bij de fiscus ook haar intrede heeft gedaan, deze bedragen niet direkt in handen van de belastingplichtige te geven.

Een mogelijkheid daarnaast is in overleg met het bedrijfsleven deze verhoging van de belastingvrije voet mee te wegen met loonsverhogingen. Wij realiseren ons in dit verband heel wel dat deze elementen op zichzelf geen onderdelen zijn van het loonbeleid.

Maar bijzondere omstandigheden sluiten bijzondere precedënten niet op voorhand uit.

Zojuist verschenen:

"HET CHRISTELIJKE IN DE POLITIEK"

Een brochure met redevoeringen van prof. dr. G. Th. Rothuizen prof. dr. B. Goudzwaard dr. A. Veerman gehouden tijdens de partijraad van 13 november j.l. Deze publikatie leent zich uitstekend als aanzet tot de discussie in de A.R.P. over wat ons fundamenteel beweegt. Deze bezinning is zinvol en gewenst in verband met de samenwerking met C.H.U. en K.V.P.
Prijs: f 2,— per exemplaar.

"NAAR NIEUWE VERHOUDINGEN"

Een rapport over de staatkundige toekomst van SURINAME EN DE NEDERLANDSE ANTILLEN, uitgebracht door een commissie van de Adviesraad van de Doctor Abraham Kuypertstichting.
Prijs: f 2,50 per exemplaar.

BESTELLINGEN kunnen plaatsvinden door storting van het verschuldigde bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag, met vermelding van het gewenste. Uw bestelling wordt dan prompt uitgevoerd.

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht - Postbus 171

BOEKDRUK

OFFSET

SNEL en GOED

in Reclame- en Handelsdrukwerk

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap,
politieke partijen, inkomens-
en bezitsverdeling . . . . .

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen
voor f 25,-

het raadslidmaatschap,
begroting, ruimtelijke
ordering,
gewestvorming . . . . .

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen
voor f 20,-

invloed van de burger,
parlement, gemeente,
economisch beleid, recht,
dienstplicht . . . . .

Cursus voor Jongeren

POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen +
documentatiemappen voor
f 9,50 (in samenwerking met
de Ned. Politieke Jongeren
Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis
prospectus onder vermelding
van de naam van de
cursus(sen) en de letters
NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER
BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN
PEREN. Incomplete boeien en plaathout. Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.

LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11 - Telefoon 01835 - 1941

*
AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

AANNEMINGSBEDRIJF „SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1883

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Telefoon 01835 - 444
WERKENDAM (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN
REGELS voor stoelen en fauteuils ARMLEGGERS
KAPPEN REGELS STIJLEN ENZ. ENZ.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwen wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF

N.V. GEBR. SALVERDA

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 1666

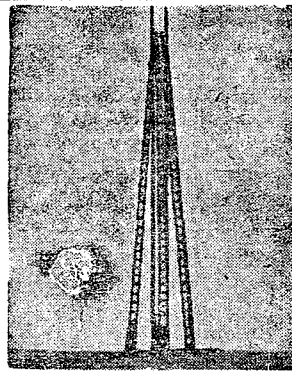
FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

SCHUILING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 - BEVERWIJK
TELEFOON (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELINK & ZON

GOORS OVERSLAG- EN TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES

SMEDERIJ

TRACTOREN

Eggestraat 3, telefoon 05276-2400, NAGELE (N.O.P.)

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER"

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370-2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN

Apeldoorn - Brinklaan 200 - 200 a - Tel. 05760 - 32121

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

Abonneert u op
Nederlandse Gedachten

DE GAAY FORTMAN IN EERSTE KAMER

REGERING EN REGERINGSPARTIJEN HEBBEN Plicht EEN POLITIEK VAN DE HOOP TE BIEDEN

Dinsdag 23 november j.l. heeft prof. mr. W. F. de Gaay Fortman het woord gevoerd bij de algemene beschouwingen over de begroting 1972 in de Eerste Kamer, als fractievoorzitter van de A.R.P. fractie. De heer De Gaay Fortman begon zijn rede met te zeggen:

„Het is de eerste keer dat ik hier mag optreden als voorzitter van de Anti-Revolutionaire fractie, als opvolger van de heer Berghuis. Ik ben ontzaglijk blij dat hij daarbij is. Sinds september 1929 trekken wij met elkaar op. Ik zal het anders doen dan hij, maar ik weet mij verbonden met hem in die dingen waarvoor hij in deze Kamer heeft gestaan en waarvoor ik ook hoop te staan”.

GEEN POLARISATIE

De fractievoorzitter verwierp de polarisatiegedachte waarbij Nederland in twee blokken kunstmatig wordt verdeeld. In de polarisatie zag hij niet het antwoord op de noden van deze tijd.

„Het kabinet is een duidelijk parlementair kabinet. Naar het oordeel van sommigen onzer wellicht wel te parlementair, omdat het zeer zwaar aan de fracties is gebonden, die als het ware binnen en buiten haar verband de ministers en de staatssecretarissen leverden. De fractievoorzitters formeerden mee. Naar ons inzicht is dat minder gelukkig, omdat het Nederlandse staatkundige bestel impliceert een kritische functie van het parlement, ook van de regeringspartijen jegens ieder kabinet”, aldus De Gaay Fortman.

Hij zag tevens als bezwaar van een te zwaar parlementair accent van een kabinet dat, als de regeringspartijen zich zo aan het kabinet gebonden weten, dat zij het haast blindelings volgen, de oppositie wordt teruggedrukt naar een steriel profetisme.

Er zijn anarchistische en tolerante neo-marxistische stromingen in ons land, aldus De Gaay Fortman, maar beter dan te klagen over deze stromingen, vond hij het beter dat men zich verheugt in het warme sociale engagement dat onder grote groepen jongeren leeft. Dat engagement mag men niet teleurstellen.

De A.R.P.-fractievoorzitter zei, dat de regering en met name die richtingen in de volksvertegenwoordiging die haar steunen de plicht hebben het volk 'een politiek van de hoop' te bieden.

De heer De Gaay Fortman zei, dat de regering voor een uiterst moeilijke taak staat. Hij vroeg zich echter toch af: hoe heeft het uit de hand lopen van de rijksuitgaven zo kunnen gebeuren als het nu is gebeurd? Is dat ongemerkt gegaan? Is dat als een orkaan over ons gekomen? Heeft niemand het geweten? Heeft men maatregelen genomen om ervoor te zorgen, dat het in de toekomst niet weer gebeurt en zo ja welke maatregelen?

Door de beperkte middelen moeten nieuwe prioriteiten worden gesteld, daarbij drong De Gaay Fortman nog eens aan op inventiviteit, imaginatie en fantasie bij het bepalen van de prioriteiten.

Over het profijtbeginsel zei hij: „Daar, waar de Staat zijn functie vervult als bevorderaar van het algemeen belang en beschermer van het volk, is voor de profijtgedachte geen plaats. Daarin wordt voorzien door de algemene belastingheffing.

Daar, waar de Staat zonder dat dit tot

zijn taak behoort diensten bewijst, b.v. omdat het om redenen van doelmatigheid voor de hand ligt dat de Staat dat doet, is retributie op haar plaats, te meer waar men kan zeggen, dat een bepaalde persoon of een bepaalde groep exceptioneel van die diensten profiteert. Men zal de profijtgedachte altijd moeten brengen — ik weet echter, dat de minister-president dat doet — in relatie met de draagkrachtgedachte en de solidariteitsgedachte”.

MENSWAARDIG BESTAAN

Hij noemde drie dingen die de ARP fractie in onderling verband ziet: het vormings- en clubhuiswerk; de woningbouw en het milieubeheer.

Er is een zeker huis nodig, aldus De Gaay Fortman, om als mens te kunnen leven. In dat opzicht fungeert op dit ogenblik met name nog het clubhuis- en buurtwerk als aanvulling op wat ontbreekt aan de volkshuisvesting.

De woningbouw moet zich richten op het mogelijk maken van een waarlijk menselijk leven in een eigen huis.

Ten aanzien van de milieubeheer zei hij, dat dit in de eerste plaats een juridisch probleem is. Men moet namelijk de voorwaarde stellen aan degenen die de lucht, het water en de bodem verontreinigen door het uitoefenen van hun activiteiten, dat zij daar zelf voor opdraaien.

Ten aanzien van de abortus zei hij o.m.: „Wij zijn van mening dat dit vraagstuk zich niet leent om in een regeerakkoord te worden opgenomen en dat hier nu bij uitstek een vrije kwestie aan de orde is. Het gaat om een vraagstuk van zedelijke aard. Wie zegt dat de moraal hierbij niet aan de orde komt, weet niet waarover hij praat.

Het gaat om de vraag, wanneer het menselijk leven begint en hoe wij behoren te staan tegenover de bescherming van het menselijk leven”.

Volgens deskundigen kan onder de bestaande wet — nu laat ik even de strafbaarheid van de vrouw die meewerkt aan abortus buiten beschouwing; naar mijn mening en naar de mening van de fractie moet die verdwijnen — in werkelijke nood moet worden tegemoetgekomen, omdat de medische indicatie — en dat geldt voor alle terreinen van de medische wetenschap — verbreding en verdieping in maatschappelijke richting heeft ondergaan. Welnu, als het zo is, staan wij voorhands op het standpunt, dat men de zaak moet laten zoals zij op het ogenblik is. Hier is dan nu eens werkelijk voor ons een beginsel in het geding”.

KONINKRIJK

Allereerst merkte hij op, dat men zedelijk gezien niet het recht heeft tegen

een kolonie te zeggen: nu gaat gij eruit en zoekt gij maar uw eigen weg.

Hij zei, dat in Suriname en op de Antillen het gevoel bestaat, dat Nederland van zijn verplichtingen af wil. Men ziet de zaak daar eigenlijk als een pendant van wat vroeger gebeurde toen men koloniën kocht en verkocht. De Gaay Fortman zei verder, dat het koloniale tijdperk ten einde loopt en voor een deel zelfs al teneinde is. Nederland, Suriname en de Antillen zullen zich moeten bezinnen op nieuwe verhoudingen. De vraag rijst wat dan moet gebeuren: sociaal, economisch en cultureel.

Duidelijk was volgens hem ook dat door de verschillen tussen de drie landen het zoeken naar nieuwe verhoudingen op bilaterale basis moet gebeuren.

PRIVÉ LEVEN

Vervolgens wees hij op het grote gevaar, dat de burger de staat als zijn grote vijand gaat zien omdat de staatszaak zo enorm is uitgebreid. Waar dat nog niet bestaat moet een zo uitgebreid mogelijk klacht- en beroeprecht in het leven worden geroepen.

Speciaal wees hij op de belangrijkste kwestie van de bescherming van het privéleven, o.m. in verband met de Centrale Persoonsadministratie.

De Gaay Fortman merkte op dat men te maken heeft met het psychologisch feit, dat tal van mensen dit ervaren als een persoonlijke inbreuk op hun privéleven. De heer De Gaay Fortman zei dat er gevaren zijn omdat private personen zich ook met de registratie van de persoonsgegevens bezighouden. „Welnu in die situatie zijn wij voorhands geneigd te zeggen: Gij behoort de wet ter bescherming van het privéleven vooraf te laten gaan aan de centrale registratie van de persoonsgegevens”.

Over de loonpolitiek zei de fractievoorzitter: „Wij zijn daarop niet gerust en wij zijn daarin niet de enigen. Een van

de partners in het overleg van het bedrijfsleven heeft in een redevoering, die hij kortgeleden heeft gehouden, gezegd: Je moet het niet zo tragisch opvatten; het wordt geen chaos. Mijnheer de Voorzitter, ik vind dit op de rand van het lichtzinnige. Bij ons rijst de vraag, of de regering wel zo liberaal kan blijven als zij tot nu toe is geweest”.

DRIE VAN BREDA

„Ik eindig namens mijn gehele fractie met een woord over de drie oorlogsmisdadigers die nog steeds in Breda gevangen zitten. Ik voeg eraan toe, dat wij op dit punt geen antwoord van de regering verwachten. Ik heb het televisie-interview van de minister van Justitie gezien verleden week. Ik wil hem daarmee complimenteren, niet van uit de hoogte, maar van uit mijn hart. Ik meen dat de minister op voortreffelijke wijze een aantal misverstanden over de strafrechtspleging en gratieverlening uit de weg heeft geruimd. Wij eerbiedigen hetgeen hij heeft gezegd in de Tweede Kamer: De regering kan zich over de vraag van de gratie niet uitlaten; dat kan zij pas doen, wanneer zij een beslissing heeft genomen en daarover door de Staten-Generaal ter verantwoording wordt geroepen.

Wij verwachten dus op dit punt geen antwoord en begeren ook geen antwoord, omdat wij het zo van harte met het standpunt van minister Van Agt eens zijn. Wij zeggen wel het volgende. Wij zijn met betrekking tot de 'drie van Breda' gekomen aan het einde van de menselijke gerechtigheid. Het is goed dat men zich realiseert dat binnen de grenzen van deze wereld de mogelijkheden van herstel van onrecht uiterst beperkt zijn. Wij hebben begrip voor de emoties van hen die onmiddellijk hebben geleden. Wij voegen eraan toe: Wij weten er zelf ook iets van.

Naar onze diepe overtuiging is echter een verdergaande gevangenhouding van de 'drie van Breda' geen toepassing meer van het strafrecht, maar dreigt zij te onttaarden, als zij dat al niet is, in wat men — het is een hard woord — moet aanduiden met de wraakoefening. Dan geldt het woord: Mij komt de wraak toe; Ik zal het vergelden, zegt de Heer. Wij zijn aan het einde van ons Latijn in deze zaak. Dat betekent dat er een nieuwe verantwoordelijkheid voor ons komt, dat wij niet mogen vervallen in de fout van wat tallozen van onze landgenoten in de afgelopen oorlog is aangedaan. Het is, meen ik, een van de grote dingen van Europa, dat Duitse oorlogsmisdadigers zich hebben kunnen beroepen op de Conventie van Rome, dat zij voor de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens in Straatsburg hebben kunnen klagen over de behandeling die hun is aangedaan. Dat is een groot ding, maar laat ons dan ook beseffen dat wij nu echt aan het einde zijn gekomen, dat er voor de mens hier geen taak meer is in de zin van vergelding en straf, dat er alleen voor de mens nog een taak kan zijn om te waken, dat hij niet vervalt in datgene, wat hij heeft willen bestraffen.

MEDEDOGEN

Ik kan het samenvatten in een stuk van wat de Groot-Inquisiteur zegt in het toneelstuk van Shaw Saint Joan. Wie dat Van Dalum heeft zien spelen en horen zeggen, vergeet het zijn leven niet meer. De Groot-Inquisiteur leidt het proces tegen Jeanne d'Arc in. Dan komt hij aan het einde van zijn betoog en zegt hij het volgende tegen de rechters:

„Boosheid is een slechte raadgever; ont-doe u van boosheid. Medelijden is somtijds erger; ont-doe u van medelijden, maar ont-doe u niet van mededogen. Bedenk alleen dat rechtvaardigheid komt in de eerste plaats”.

„Ont-doe u niet van mededogen. Bedenk alleen dat rechtvaardigheid komt in de eerste plaats”. Is het ooit prachtiger gezegd tegen een rechter of tegen mensen die moeten beslissen over wat de gerechtigheid in een bepaald geval eist. Dan zegt de bisschop van Beauvaix in antwoord: Uwe genade heeft naar mijn hart gesproken.

Welnu, de regering behoeft mij niet met 'uwe genade' aan te spreken, maar mijn fractie en ik hopen hartelijk, dat de overleggingen van de Kroon zo zullen worden geleid, dat mijn fractiegenoten en ik met tallozen achter ons en ook tallozen in de wereld achter ons als antwoord van de regering op hetgeen ik nu heb gezegd zullen horen: u heeft naar mijn hart gesproken!

Het bestuur van de A.R. Kiesvereniging te Renswoude geeft met leedwezen kennis van het plotseling overlijden van haar voorzitter, de heer

H. VERMEULEN

Dankbaar gedenken wij zijn gehele inzet voor onze kiesvereniging en voor onze gemeente als wethouder.

Renswoude,
29 november 1971.

Namens het bestuur:
A. C. Schalk, secretaris.

MEJ. VAN LEEUWEN IN DEBAT OVER STATUUT BIJ ZOEKEN NAAR NIEUWE VERHOUDINGEN MOET BELANG SURINAME EN ANTILLEN STEEDS CENTRAAL STAAN

Wij willen beginnen met een volledige weergave van het betoog van de woordvoerdster mej. J. van Leeuwen.

„Onze fracties (A.R.P. en C.H.U.), zouden om meer dan één reden graag hebben gezien dat de Koninkrijkscommissie nog vóór 28 april van dit jaar zou zijn geïnstalleerd. Immers, het instellen van deze commissie betekent ook een voorlopige afronding van de door het vorige kabinet op gang gebrachte ontwikkelingen.

Werd in de Troonrede van 1969 reeds gesproken over overleg met betrekking tot de in Suriname en de Nederlandse Antillen terzake levende opvattingen, na de gebeurtenissen rond de februari-staking in 1969 in Suriname en de de meionlusten in datzelfde jaar op de Nederlandse Antillen zijn o.i. terecht initiatieven van de zijde van de Nederlandse regering genomen. Deze hebben geresulteerd in de protocollen van Willemstad en Den Haag.

PROTOCOL

Vooraf in het laatste protocol, waarin de instelling is aangekondigd van een gezamenlijke commissie, die realiseerbare staatkundige en volkenrechtelijke alternatieven zal moeten voorbereiden, hebben wij ons zeer wel kunnen vinden. Wij zijn oud vice minister-president Bakker derhalve dankbaar, dat hij op deze wijze steeds de vinger aan de pols heeft gehouden en het Koninkrijksstatuut heeft willen plaatsen in het raam van de actuele ontwikkelingen en hierop zijn beleid heeft afgestemd. Onze fracties hadden hem de afronding van deze zaak voor zijn vertrek dan ook gaarne toegewenst.

Naast deze reden is er echter nog een andere, even belangrijke reden, waarom wij het betreuren dat de Koninkrijkscommissie er nog steeds niet is. Wij hebben sterk het gevoel, dat ook als gevolg van deze toch wel zeer trage totstandkomen de emoties rond de staatkundige ontwikkelingen tussen de drie rijkdelen soms onnodig hevig zijn losgebarsten.

Wat voor een belangrijk deel feitelijk uit de gang der geschiedenis kan worden verklaard — verkiezingen en kabinetsformatie in Nederland, kabinetscrises en andere moeilijkheden bij de partners — wordt in een niet geheel zuivere sfeer al te gemakkelijk beschouwd als een wel met de mond voorstaan, maar in feite niet willen aanvaarden van deze Koninkrijkscommissie. Hetzelfde geldt — maar dit terzijde — ook voor het ontwerp-Rijkswet met betrekking tot de goedkeuring van internationale overeenkomsten; ook de komst hiervan duurt rijkelijk lang.

Onze fracties zijn door dit alles destemmer van de noodzaak van een zo spoedig mogelijke installatie van de Koninkrijkscommissie overtuigd. Daarom verheugde het ons uit het middagbulletin van 27 oktober j.l. van het Surinaams persbureau te mogen afleiden dat althans voor deze partner de zaak thans rond is, zodat de Koninkrijkscommissie nog voor het eind van dit jaar zal worden gevormd. Mag dan worden aangenomen, dat Suriname thans tot harmonisatie van de uiteenlopende standpunten terzake is gekomen, zoals de M. v. T. stelt?

De taakomschrijving komt neer op — ik citeer nu letterlijk uit het genoemde bulletin — het voorbereiden van een

keus uit de mogelijkheden die voor een herziening van de bestaande koninkrijksbanden openstaan. Het perspectief van die keuze zal uiteindelijk de zelfstandigheid van Suriname en de Antillen zijn. Onze fracties zullen het op prijs stellen, — nu dit bulletin is uitgegeven naar aanleiding van een persconferentie ter afsluiting van het bezoek van de Vice minister-president aan Suriname — en wij intussen ook over het betreffende protocol beschikken — een nadere toelichting op de gemaakte afspraken, met name op de werkwijze van de commissie, te verkrijgen.

Over de voorgestelde werkwijze onzerzijds in ieder geval nog één opmerking. Het interesseert ons vooral hoe de besprekingen in de commissie zullen gaan plaatsvinden. Wij veronderstellen aan de hand van het protocol toch wel in overwegende mate op bilaterale wijze na een tripartite installatie, waardoor wellicht met enige tripartite bijeenkomsten, kan worden volstaan. Is dit juist of lezen wij teveel? Is er terzake ook overeenstemming bereikt met o.m. de heer Lachmon die tijdens zijn recente bezoek aan Nederland nog een standpunt huldigde, dat duidelijk in een andere richting wees? Hij uitte toen niet alleen bezwaren tegen deze opzet, sterker nog, hij wilde van bilaterale besprekingen niets weten. Valt er ook nog iets nieuws mede te delen over het standpunt van de Nederlandse Antillen. Is dit ongewijzigd gebleven?

Wij hebben voorts in de toelichting op de begroting gelzen dat het reeds in een eerder stadium gedane voorstel met betrekking tot de samenstelling van de Commissie, voor wat Nederland betreft, door deze bewindsman is overgenomen: namelijk ambtenaren, deskundigen én vertegenwoordigers van de belangrijkste politieke groeperingen. Onze fracties stemmen met deze opzet in, hoewel wij ons er rekenschap van geven, dat deze kwalificatie alléén onvoldoende kan zijn. Het gaat ook om mensen, die grote deskundigheid paren aan een warm hart voor de beide rijkdelen, zoals de vorige bewindsman zo duidelijk stelde. Wij zijn het hiermede van harte eens en willen dit element ook deze vice-minister-president geven.

TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING

Dit brengt ons — nu wij dus op het punt staan een tussenfase in koninkrijksverband in te gaan — nog tot een enkele opmerking over de toekomstige ontwikkeling, dit uiteraard tegen de achtergrond van de ontwikkelingen vanaf 1954, het jaar van de inwerking-treding van het Statuut, dat drie landen in één volkenrechtelijk verband verenigt.

Bij mijn recente en ook eerste bezoek aan Suriname — en voor de Ned. Antillen is dit niet anders — heb ik ervaren hoezeer het verleden in het leven van alledag zichtbaar en voelbaar is. Dit verleden — onze gemeenschappelijke erfenis — legt o.i. vooral Nederland een plicht op. In het boek 'Ratjetoe' van Sipke van der Land, een groot vriend en kenner van Suriname, wordt het bonte leven van Suriname, waaronder de grote verscheidenheid van rassen, beschreven.

LANGE WEG

De conclusie is duidelijk: een of andere vorm van zelfstandigheid mag dan wel

Mej. J. van Leeuwen

op redelijke termijn te bereiken zijn, maar een zelfstandig, onafhankelijk land is en wordt daarom alleen nog niet één volk, één natie. De assimilatie en integratie van deze verscheidenheid van rassen kan vaak een lange en moeilijke weg zijn.

Dat alleen al moet ons — vanuit onze historische verantwoordelijkheid voor de huidige situatie — enerzijds tot bescheidenheid en soms ook tot voorzichtigheid manen. Het gaat inderdaad binnen het koninkrijksverband om drie gelijkwaardige partners, maar wijziging of beëindiging van het Statuut heeft voor elk van de drie beslist niet dezelfde wezenlijke en diepgrijpende bete-

kenis. Zelfs tussen de twee rijkdelen overzee liggen hier bepaald geen onbetekende verschillen.

Suriname is een land, dat als een territoriale eenheid mag worden gezien, dat ook qua grenzen een staatkundige eenheid vormt met een economisch potentieel en met een kleine doch groeiende bevolking. Kortom: een land met mogelijkheden om tot verdere ontplooiing en ook grotere zelfstandigheid te kunnen komen, al kan hierbij aan de etnische problemen niet worden voorbij gegaan. De Nederlandse Antillen daarentegen zijn veel kwetsbaarder met hun geografische gespreidheid en de hiermee gepaard gaande geringe samenhang en ook scherpe tegenstellingen tussen de twee — in verhouding — wel belangrijkste eilanden. De Nederlandse Antillen bevinden zich bovendien in een krachtenveld van de hen omringende landen en hun positie en invloed ontlenuen zij voor een belangrijk deel aan hun band met Nederland.

Vanwege dit alles kan worden gesteld dat voor geen enkele Nederlander wijziging of beëindiging van het Statuut gevolgen behoeft te hebben, die hem tot in elke vezel van het bestaan raken.

Voor velen in Suriname en de Ned. Antillen is deze konsequentie echter maar al te reëel. Elke beslissing welke ook, raakt hen tot in de wortels van hun (volks)-bestaan. Dit is de ene kant van de medaille.

Anderzijds, de tijd staat niet stil. Schiep in 1954 het Koninkrijksstatuut de mogelijkheid voor een unieke en vrijwillige samenwerking van de koninkrijkslanden, sindsdien hebben allereerste ontwikkelingen aangetoond, dat het Statuut toch een aantal regels bevat, dat om herwaarding, heroriënte-

Het viel te verwachten dat bij de behandeling van het wetsontwerp vaststelling van hoofdstuk V (Kabinet van de Vice-Minister-President) uitvoerig aandacht zou worden gegeven aan de staatkundige relatie tussen de koninkrijkspartners.

Wij willen ons tot deze discussie dan ook in hoofdzaak beperken — de opzet van het Tweede Vijfjarenplan kan bij de komende machtigingswetten nog uitvoerig aan de orde komen — met één uitzondering: de opvang en begeleiding van Surinamers en Antillianen in ons land. De pers heeft hieraan nogal wat aandacht besteed en — terecht — gewezen op het merkwaardige feit, dat zo onverwacht en vrij algemeen een pleidooi werd gehoord om de immigratie van Surinamers en Antillianen in ons land te beperken. De A.R.P.-woordvoerdster, mejuffrouw Van Leeuwen, die de zaken van de West ook namens de C.H.U.-fractie behandelde, was één van de uitzonderingen, die van een andere benadering blijk gaf.

Zij stelde deze zaak als volgt aan de orde: 'Mijn fractievoorzitter, heeft met betrekking tot dit punt een wens aan de vice-minister-president meegegeven. Mogen wij thans vernemen of hij over de suggestie, te komen tot een bureau in Suriname en de Nederlandse Antillen, waarin voorzien wordt in medische begeleiding, in een voogdijregeling voor minderjarigen en in een redelijk gewaarborgde huisvesting mogelijkheden ziet, of wil de minister al deze punten

OPVANG VAN SURINAMERS EN ANTILLIANEN IN NEDERLAND

Van een aantal woordvoerders geven wij hieronder een beknopte samenvatting van hun standpunt:

Mommersteeg (K.V.P.):

'De voorkeur van mijn fractie gaat uit naar de vervanging van het koninkrijkstatuut door een gemeenebeststatuut, op grond waarvan Suriname en de Nederlandse Antillen als soevereine staten zelfstandig lid kunnen worden van de V.N. en zelfstandig aan het internationale verkeer kunnen deelnemen. In het belang van alle drie de partijen zou deze verzelfstandiging van Suriname en de Nederlandse Antillen binnen een redelijk kort termijn moeten worden gerealiseerd'.

Van Lier (P.v.d.A.):

'Het is naar onze mening in het

belang van alle drie de landen van het koninkrijk, dat Suriname en de Nederlandse Antillen binnen redelijk korte termijn onafhankelijk worden en dat in plaats van de huidige verhouding een gemeenebest regeling in het leven wordt geroepen. Voor Suriname denken wij hierbij aan een termijn van een jaar of drie, vier en voor de Nederlandse Antillen aan een periode, die ongeveer het dubbele daarvan zal kunnen zijn'.

Van Dijk (V.V.D.):

'Wij zijn het er mee eens, dat Suriname op redelijk korte termijn onafhankelijk zal moeten worden. Indien van Surinaamse zijde de wens te kennen wordt gegeven, dat dit in het midden van de 70-er jaren zal moe-

ten zijn, is er onzerzijds geen bezwaar. De heer Van Dijk wees er verder op dat de situatie in de Nederlandse Antillen heel anders ligt'.

De heer Pors (DS'70) stelde dat het goed is wanneer wij ons nu bezinnen op de vraag of de tijd niet is aangebroken waarop Suriname en de Nederlandse Antillen zich als geheel zelfstandige naties in de rij der volkeren dienen te scharen.

De heer De Goede (D'66) verklaarde, dat zijn fractie zich geheel stelt achter de verklaring die namens de delegatie in de West is afgelegd en wijst erop dat zo snel mogelijk gekomen moet worden tot wijziging c.q. beëindiging van het Statuut.

ring en aanpassing aan de eisen van vandaag vraagt.

Een regeling, die de verhouding van de drie landen bepaalt, moet op elk ogenblik bij de tijd zijn, of met andere woorden zij moet telkenmale op haar waarde worden getoetst, zo stelde oud vice minister-president Bakker op 3 december 1970 in deze Kamer.

Het Koninkrijksinstituut was en is echter bedoeld als een eerste stap naar verdere, naar volledige onafhankelijkheid. Wellicht onbewust heeft deze doelstelling in de eerste jaren, mede als gevolg van de rust die na de totstandkoming van het Statuut was ontstaan, te weinig aandacht gehad. Al te weinig is deze staatsrechtelijke onafhankelijkheid, in nauwe samenhang met een groeiende economische en sociale onafhankelijkheid in een weloverwogen integraal plan nagestreefd. Begrijpelijk, maar we mogen het daarom nog wel als een reëel feit constateren.

VOORSTELLEN

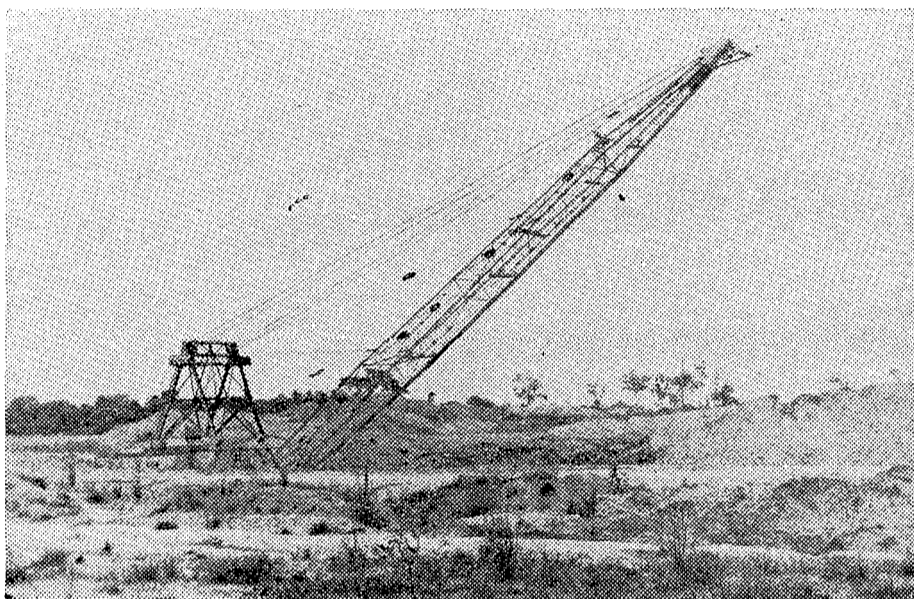
Thans worden de drie partners in korte tijd echter overspoeld met voorstellen, vanuit Nederland, ook vanuit Suriname en soms ook reeds uit de Ned. Antillen, die niet alleen een aantal acute zaken willen oplossen, volgende fasen op de weg naar onafhankelijkheid willen realiseren, maar evenzeer de eindfase, d.w.z. de volledige onafhankelijkheid, in versneld tempo dichterbij willen brengen. Er is dan ook duidelijk sprake van een stroomversnelling.

Dat betekent dat o.i. Nederland — het gaat ons vandaag om het beleid van de Nederlandse regering in deze — zij het vanuit de hiervoren aan onze verantwoordelijkheid ontleende bescheiden

door de desbetreffende deskundigencommissie, die er nu eindelijk zal komen, laten bezien? Welke tijdslimiet stelt hij zich voor deze commissie dan voor? Met betrekking tot de mogelijkheden van een eventuele toelatingsregeling hebben wij onze twijfels. Wij onderstrepen, dat het hierbij gaat om Surinamers en Antillianen, die de Nederlandse nationaliteit hebben. Overigens benauwt ons naast de opvang de 'brain drain' van met name veel Surinamers evenzeer. Is nog ter sprake gekomen hoe een gezamenlijk beleid hierop zou kunnen inspelen?'

De heer Van Lier (P.v.d.A.) bepleitte wél een toelatingsregeling maar zuiver om de mogelijkheid van een goede opvang en begeleiding in het leven te roepen, die in ieder geval de noodzaak van registratie insluit. Zowel de heer De Goede (D'66) als de heer Jongeling (G.P.V.) sloten zich hierbij in grote lijnen aan. Ook de heer Pors (DS'70) meende, dat gestreefd dient te worden naar een immigratie-regeling. De heer Van Dijk (V.V.D.) stelde het tegenovergestelde 'hoe komen wij er op de een of andere manier van af', d.w.z. van de zware toelatingseisen voor Europese Nederlanders m.b.t. de beide koninkrijksdelen, een gedachte, waarin ook de heer Jongeling zich kon vinden.

Tenslotte de heer De Gaay Fortman (P.P.R.) die een toelatingsregeling duidelijk afwees: 'Wij die verantwoordelijk zijn voor de immigratie van vrijwel alle Surinaamse bevolkingsgroepen, hebben het recht niet de immigratie van dat land naar Nederland door middel van dwangmaatregelen te beperken'.

voorzichtige, maar ook reële wijze, wel moet méedoen en moet méespreken over realiseerbare alternatieven, die als evenzovele keuze-mogelijkheden aan de orde zullen en moeten komen. Kortom, Nederland zal ook binnen de Koninkrijkscommissie een actief gesprekspartner moeten zijn — met alle nadruk op gesprekspartner — wat dan ten diepste ook betekent het niet mogen innen van á priori stellingen. Het gaat evenwel duidelijk om meer dan alleen registeren en een bepaalde deskundigheid inbrengen.

Uiteraard zal de besluitvorming t.z.t. op andere niveaus — regeringen en parlementen — dienen te geschieden. Be-

In zijn antwoord wees de minister er allereerst op, dat voor de commissie van deskundigen intussen van Nederlandse zowel als Antilliaanse zijde de leden, zijn aangewezen. Suriname zal dit zeer binnenkort doen. De commissie zal verder bipartite kunnen werken. Bij de werkzaamheden — zo kreeg onze woordvoerder te horen — zal ook aandacht worden geschonken aan het vraagstuk van de voogdij en in het bijzonder de problematiek van de jeugdige immigranten. Terecht wees de minister m.b.t. de toelatingsregeling op de verscheidenheid van standpunten in de Kamer. Het leek de minister overigens ongewenst en prematuur nu van zijn kant hieromtrent een uitspraak te doen, terwijl de studiecarnissie, die zich met de verschillende aspecten van de problematiek van de immigratie moet gaan bezig houden, nog met haar werkzaamheden moet beginnen. Verder wees hij erop, dat ook de koninkrijkscommissie het vraagstuk van de nationaliteitsregeling zal bezien.

Tenslotte zegde minister, o.a. op duidelijke vragen van de heer Ter Woorts (K.V.P.) toe, het voor het opvang- en begeleidingswerk ter beschikking gestelde bedrag — in overleg met zijn collega van C.R.M. — van f 600.000 tot f 850.000 en eventueel nog tot 1 miljoen gulden te zullen verhogen.

Wanneer ook met dit bedrag niet kan worden volstaan, zal de Minister van C.R.M. nagaan in welke mate nog additionele middelen beschikbaar kunnen worden gesteld.

langrijk lijkt het echter ook, dat deze Koninkrijkscommissie na het zeer slepende voorspel zich niet eindeloos gaat verschuilen achter juridische en andere puzzels. Is de bewindsman het met deze benadering eens? Met andere woorden: hoe ziet hij de Nederlandse inbreng? Heeft hij — dit is onze volgende vraag — ook een bepaalde tijdslimiet voor ogen, waarbinnen redelijkerwijze van de Commissie mag worden verwacht, dat zij haar taak kan volbrengen. Dit ook in het licht van de nog steeds levende gedachten over het houden van een Referendum in Suriname.

In het voorgaande hebben onze fracties niet alleen voor de Nederlandse inbreng in de Koninkrijkscommissie, maar in zekere zin ook de koers voor ons beleid uiteengezet.

Volstreekte of al te grote passiviteit wijzen wij in koninkrijksverband, dus ook voor Nederland, van de hand; een uit puur eigen belang najagen of forceren van de eindfase evenzeer.

Hieronder verstaan wij dan het opereren vanuit argumenten als bijvoorbeeld: Nederland wil van de verantwoordelijkheid af, of: Nederland vindt deze te zwaar om te dragen.

KATALYSATOR

Maar wat dan? Mijn vroegere fractiegenoot, de heer Kieft, stelde bij de laatste begrotingsvergadering dat Nederland in deze zaak als katalysator zou moeten dienen. Wij zijn het hiermede ook vandaag nog eens.

Het gaat erom dat wij vanuit de gegroeide historische verantwoordelijkheid zó met de beide koninkrijkspartners omgaan, dat in onze actieve betrokkenheid bij het vinden van reële oplossingen op de weg naar volledige onafhankelijkheid steeds het belang van deze landen centraal en voorop wordt gesteld.

Vanuit deze achtergrond kunnen wij echter niet zwijgen en moeten wij een bijdrage tot een gerichte meningsvorming in de huidige situatie leveren. Het aandragen van bouwstenen, het uitzetten van de marsroute, ook planmatig in de tijd, kán in dit kader passen, mits het niet eenzijdig uitloopt in het ophangen van een dictaat. Naar onze overtuiging is het rapport van een commissie van de Adviesraad van de dr. Abraham Kuypersstichting — een belangrijke bijdrage aan de discussie — aan dit gevaar niet geheel ontkomen en naar het oordeel

van onze fracties ook de parlementaire delegatie niet altijd.

Onze fracties erkennen overigens, dat het in deze geest bedoelde gesprek over de concrete uitwerking nog nauwelijks is begonnen. Hierbij zal ook aan de orde dienen te komen de bij velen in onze kring levende, oprechte vrees, dat door een langer dan noodzakelijk rekken van volgende fasen op de voor ons liggende gezamenlijke weg naar wijziging of beëindiging van het Statuut, polarisatie kan ontstaan. Wij denken vooral aan de situatie in Suriname. Een polarisatie, die zelfs kan leiden tot escalatie, omdat juist de jeugd en de vakbeweging minder zwaar tillen aan het onderscheid tussen de rassen en daarom ook een langere duur van het door anderen noodzakelijk geachte rijpingsproces minder noodzakelijk achten, om niet te zeggen duidelijk van de hand wijzen.

Hiertegenover staat — en ook dat is een gegeven — het schrikbeeld van Brits Guyana maar ook van vele andere staten bij wie het onafhankelijkheidsproces met buitengewone grote moeilijkheden gepaard is gegaan. Een dieper duiken in de mogelijkheden voor een wijziging van het Statuut — méér zal het voorlopig zeker niet kunnen zijn — voor de Nederlandse Antillen, brengt niet minder grote moeilijkheden scherper aan het licht.

Dit alles vraagt een nauwkeurig naar elkaar luisteren, d.w.z. een volledige betrokkenheid van elk der partners, een wegen van elkaars argumenten, om dan in gezamenlijk overleg de marsroute voor de komende decennia uit te zetten.

Binnen dit kader zullen ook onze fracties verdergaande ontwikkelingen begeleiden en stimuleren. Een regering, die vanuit dit kader opereert, kan op haar instemming rekenen.

De minister-president, in wie wij ook voor deze zaken veel vertrouwen hebben, wensen wij hierbij alle wijsheid toe.

ZIE OOK PAG. 8

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATEN-ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN

Winkel en showroom Graaf Huyngaard 3 - Tel. 7500 Kantoor en fabriek Industrieweg 15 - Tel. 5888

ANTWOORD MINISTER IN DEBAT OVER DE WEST

In zijn antwoord wees de minister allereerst op de bij de bespreking van deze problematiek te betrachten terughoudendheid, in verband met de nu binnenkort aan te vangen werkzaamheden van de koninkrijkscommissie. Over het "hoe" van de toekomstige verhoudingen met als uitgangspunt de uiteindelijke zelfstandigheid had hij zijn mening nog niet gevormd; in het licht ook van het feit dat juist over deze kwestie de koninkrijkscommissie een advies zal moeten uitbrengen. Hiernaast stelde hij dat de koninkrijkspartners een tenminste zo belangrijke stem in het kapittel moeten hebben als Nederland.

M.b.t. het 'wanneer' achtte de minister het onjuist in dit stadium van zijn kant concrete gedachten op tafel te leggen. Een evenwichtige meningsvorming zou hierdoor in gevaar kunnen komen. In dit verband stelde hij zich te kunnen vinden in het betoog van onze woordvoerdster.

*Wij zullen, zonder het vooraf stellen van voorwaarden, een actief gesprekspartner moeten zijn bij het komende overleg over de herziening van de staatsrechtelijke betrekkingen tussen de drie landen. Dat daarbij de belangen van de Nederlandse Antillen en van Suriname voorop behoren te staan, is een gedachte, die zowel bij de sprekers van donderdag als bij de regering leeft. Het resultaat der besprekingen zal tenslotte voor ieder der partijen — voor Suriname, voor de Ned. Antillen, maar ook voor Nederland — aanvaardbaar zijn. De gedachten die donderdag jl. in de Kamer hieromtrent zijn geuit, vormen dan ook voor de regering bij dit alles en bij haar inbreng een uiterst belangrijk gegeven'.

M.b.t. de term 'realiseerbare' alternatieven stelde de minister, dat deze term op twee dingen slaat: 'In de eerste plaats op het rekening houden met de economische, sociale en culturele omstandigheden in Suriname en in de Nederlandse Antillen; in de tweede plaats is hij bedoeld als een soort beperking van de op te stellen en te bekijken alternatieven. Een eindeloze reeks van alternatieven zou weinig realistisch zijn. Met 'realiseerbaar' worden, meende de minister, de werkzaamheden ook in deze zin ingeperkt, dat het hierbij zal gaan om een aantal hoofdlijnen van gedachten en van eventuele alternatieve mogelijkheden. Hiermede is dus niet als het

ware de politieke besluitvorming bij voorbaat geïmpliceerd'.

De mogelijkheid van bilateraal contact tussen enerzijds de Nederlandse sectie en anderzijds de secties, van de Antillen en van Suriname is uitdrukkelijk voorzien. De minister ging zelfs uit van een belangrijk deel van de besprekingen op bilaterale basis. Een eerste plenaire bijeenkomst zal kunnen plaatsvinden in februari/maart 1972, maar voordien kunnen de secties al aan de gang. Als een zuiver tentatieve en niet een beslissende fasering — dacht de minister aan een periode van anderhalf à twee jaar, die met de werkzaamheden van de koninkrijkscommissie gemeoid zal zijn. Tenslotte bleek en bleef de samenstelling van de koninkrijkscommissie, voor wat Nederland betreft, een moeilijk punt. Naast volkenrechtelijke en staatsrechtelijke alsmede ambtelijke deskundigen vormden de vertegenwoordigers van de belangrijkste politieke stromingen met name voor de heren Van Lier (P.v.d.A.), De Goede (D'66) en Pors (DS'70) een knelpunt. Zij dachten ook aan Tweede Kamerleden.

De minister volstond met te wijzen op het karakter van de koninkrijkscommissie: een adviserend college. Hij wilde nog wat nader overleg voeren en kwam daarom niet tot definitieve uitspraken op dat punt.

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.
Uw apotheker of drogist heeft het.

WIN EEN LID VOOR DE ARP

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DE WEEK ROND IN DE SLACHTMAAND

- maandag 22: Wij waren na het ontbijt wat terneergeslagen na lezing van de krant.
- dinsdag 23: De staatssecretaris Vonhoff heeft het boetekleed omgeslagen: het verwijt aan het huidige geslacht van onderwijzensmen was ten onrechte. Overigens: bezint eer gij begint excellentie. Zeker als je nog maar een blauwe maandag het ambt bekleedt.
- woensdag 24: Meestal zijn het jongeren die via protesten iets proberen af te dwingen, maar in Servië gaat dat anders. Moeders, oma's en overoma's hebben, voorzien van stokken een groep jongens en meisjes, die naar muziek luisterden, uit het gebouw getimmerd. Meisjes moeten thuisblijven, handwerken en breien. O — zo.
- donderdag 25: Dat is tenminste een begin: bij wet is het in Italië verboden te roken in openbare gebouwen, transportmiddelen en gelegenheden. Niet alleen de overtreders, ook de eigenaren van de betrokken lokaliteiten krijgen een boete. Die wetgeving is nog wel niet helemaal rond, maar dat zal wel lukken. Als de burgers zich van hun eigen grote verantwoordelijkheid niet bewust zijn — is er de overheid. Als die haar taak tenminste ziet.
- vrijdag 26: Anijslikeur in vaten opgeslagen is maar een gevaarlijke zaak, al is het product voor de niet-geheelonthouder wel een aange-naam drankje. Griekse monniken keken echter te diep in 't vat; collega's moesten hun overlijden melden. Gedregd uit het vat.
- zaterdag 27: Een week te laat, wij wisten het ook niet eerder. Maar wel een hartverwarmend bericht. Als alle andere moeders met jonge kinderen kwam ook prinses Beatrix met haar drie zoontjes kijken naar de grootse intocht van Sinterklaas met 25 pieten. Gewoon gezellig.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

ministerie van Justitie reeds nu basis vormt voor het beleid.

Als dat zo is, zo vraagt mej. Van Leeuwen, kan de staatssecretaris dan meedelen waarom de denkbeelden van de nota-Wiersma vervroegd zijn ingevoerd. Verder vraagt zij hoeveel instellingen al een reactie hebben gegeven.

Mej. J. van Leeuwen heeft aan de staatssecretaris van Justitie gevraagd of het juist is, dat de Nota-Wiersma inzake jeugdbescherming en justitie aan alle betrokken instanties is gestuurd met verzoek vóór 1 januari 1972 hun reacties te geven, waarna pas het toekomstig beleid zou worden bepaald.

Zij vraagt verder of de klacht juist is, die tijdens het kinderbeschermingsbeleid op 22 en 23 nov. j.l. te Noordwijkerhout werd geuit, dat de nota-Wiersma, met voorstellen tot herstructurering van de Kinderbescherming, bij het

M. C. van Staaveren
AALSMEER - TELEFOON 4051
Specialiteit in
Anjerstekken - Fresiaknollen

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

wil, wat moet de A.R.P. En hij geeft op de vraag het antwoord.

Een boekje om zelf te hebben en om aan anderen te geven.

f 2,50 op girorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding van bestelnummer 211.

Ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. schreef dr. B. Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen”.

In dit boekje, een pocket van 110 pagina's, schetst de schrijver de hoofdlijnen voor een evangelisch beleid. Hij stelt de vraag: Wat is, wat

EEN BOEKJE OM TE HEBBEN

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC

**HABBO
HADDINXVELD**

HOUTBOUW
HADDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3388

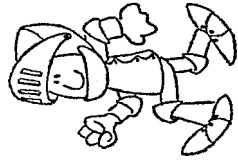
PROGRAMWERGELIJKING

DEFENSIE

Gegeven de noodzaak van een goede en doeltreffende defensie is continuïteit van groot belang. De financiële consequenties daarvan worden zowel in ons p.v.a. als in het g.u.p. als in het regeerakkoord aanvaard. Dat gebeurt door het defensie-budget in beginsel gelijke tred te doen houden met de overige overheidsuitgaven, door middel van de 6 procent groei. Voorts is in 1972 55 miljoen extra begroot, om te in de afgelopen jaren — door het niet in acht nemen van de genoemde regel — opgelopen achterstand enigszins in te halen.

Inmiddels stelt een commissie (de Commissie-Van Rijkevorsel) een onderzoek in naar de meest doelmatige structuur van het defensie-apparaat in zijn totaliteit. De begroting van 1973 en volgende jaren zal worden vastgesteld met inachtneming van de resultaten van deze commissie.

Vergelijking van de drie programma's wijst uit, dat ons p.v.a. op alleszins aanvaardbare wijze in het regeerakkoord tot zijn recht is gekomen.

Vergelijkt men ons Program van Aktie met het gemeenschappelijke urgentie-program, dan blijkt het eerste ten aanzien van de Oost-West verhouding en de Navo wel wat uitvoeriger en gedetailleerder te zijn. Van tegenstellingen is echter geen sprake, integendeel, de grondtoon is volkomen dezelfde. In vergelijking met deze beide programs schijnt het regeerakkoord wel erg schraal. De oorzaak hiervan is heel simpel. De regeringsverklaring zelf geeft deze aan. Ze merkt op dat het buitenlands beleid behoort tot die onderdelen van het

algemeen beleid, die in de gesprekken tussen informateur en fractievoorzitters niet of onvoldoende aan de orde zijn gekomen.

Dit gebrek aan diepgaande discussie over het buitenlands beleid is niet veroorzaakt omdat men het niet met elkaar eens zou zijn en men conflicten zou hebben willen vermijden. Neen, dit overleg was overbodig omdat men het juist met elkaar heel goed eens was en verdere bespreking allerminst noodzakelijk was. Wilt u het bewijs hiervan?

U vindt dit in de regeringsverklaring van het kabinet, afgelegd op 3 augustus j.l., waarover ons blad destijds uitgebreid berichtte.

Deze regeringsverklaring vertoont de duidelijke trekken én van ons Program van Aktie én van het gemeenschappelijk program van de drie samenwerkende partijen ten aanzien van de Oost-West verhouding en de Navo. Veel van hetgeen in deze programs als richtlijn wordt aangegeven vinden we terug in de regeringsverklaring.

PROGRAM 1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

DEFENSIE

In 1972 zal naast een groei van het defensiebudget met 6 pct. een bedrag van 55 mln. extra beschikbaar worden gesteld teneinde een begin te maken met het inlopen van de in de laatste jaren ontstane achterstand in de materiële sfeer.

Onmiddellijk na het optreden van het nieuwe kabinet zal een commissie van militaire en civiele deskundigen worden ingesteld die de taak van de Nederlandse defensie in de NAVO en de voor de vervulling daarvan vereiste middelen en methoden kritisch zal onderzoeken. Deze commissie zal tijdig voor de behandeling van de ontwerpbegroting 1973 in het kabinet advies uitbrengen.

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

DEFENSIE

Teneinde een continu en doeltreffend beleid te waarborgen dient bij de kabinetsformatie te worden gestreefd naar een duidelijke financieringsafpraak, zodat een eenmaal overeengekomen defensie-inspanning inderdaad in stand kan worden gehouden. Daartoe kan worden gedacht aan een koppeling van een voor de gehele periode geldend gemiddeld percentage van het nationaal inkomen.

Vooropstellend dat Nederland behoort te voldoen aan vrijwillig aanvaarde verplichtingen in bondgenootschappelijk verband is het . . . noodzakelijk dat de taakstelling van de Nederlandse defensie in bondgenootschappelijk verband en de voor de vervulling daarvan vereiste middelen en methoden aan een hernieuwd kritisch onderzoek worden onderworpen. Indien moet worden geconcludeerd dat

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

DEFENSIE

Teneinde een continu en doeltreffend beleid te waarborgen dient gestreefd te worden naar een financieel stelsel dat waarborgt dat op langere termijn de defensie als geïntegreerd deel van ons maatschappelijk bestel aan haar bovengemschreven opdracht kan voldoen.

Een onderzoek moet worden ingesteld naar de meest doelmatige structuur van het defensie-apparaat in zijn totaliteit.

Er zal in de komende kabinetsperiode een koppeling van de defensie-uitgaven aan een percentage van het netto-nationaal inkomen tegen marktprijzen tot stand worden gebracht. Het gemiddelde percentage over de gehele periode zal worden vastgesteld mede naar aanleiding van het advies van de hierboven bedoelde commissie.

wijziging in taken en/of middelen noodzakelijk is dan dient met kracht te worden gestreefd naar overeenstemming terzake in bondgenootschappelijk verband. Tevens dient een onafhankelijk onderzoek plaats te vinden naar de meest doelmatige structuur van de departementale organisatie in ruime zin (horizontaal/verticaal). Dit onderzoek dient bij voorkeur te geschieden door een gemengd civiel-militaire commissie. Het dient bouwstenen aan te dragen voor een nieuwe zo spoedig mogelijk te publiceren defensienota.

Gedacht kan worden aan een koppeling van de defensie-uitgaven aan een voor de gehele periode geldend gemiddeld percentage van het nationaal inkomen.

EUROPEES PARLEMENT

15-19 november

DOOR DRS. J. DE KONING

Een week Europees Parlement geeft een staalkaart van onderwerpen, volstrekt verschillend van de nationale politiek, maar waar we allen toch op een of andere manier mee te maken hebben.

In de novemberzitting waren de belangrijkste agendapunten: — de buitenlandse politiek van de vergrote E.E.G. — de vaststelling van de begroting — de landbouwhervorming.

BUITENLANDSE POLITIEK

De E.E.G. is nog geen gemeenschap. Maar ze is bezig het te worden. Allereerst op economisch gebied, waar bij de oprichting ook vooral werd bedoeld. Dat dit moeizaam gaat blijkt wel uit de monetaire crisis waarbij iedere lidstaat op eigen houtje de waarde van zijn munt heeft gewijzigd. Dat men toch naar de economische eenheid toe wil, blijkt echter uit het koortsachtig overleg om aan deze onhoudbare toestand een einde te maken.

Naarmate de E.E.G. meer een economische eenheid wordt, wordt ze ook méér dan dat. Een gemeenschappelijke economische politiek vraagt een gemeenschappelijk buitenlands beleid. Daarmee wordt de E.E.G. onontkoombaar ook een politieke gemeenschap, waarbij het buitenlands beleid van ieder der lidstaten ondergeschikt zal worden aan gemeenschappelijk vastgestelde beleidslijnen. Vooral na de uitbreiding van de E.E.G. zal deze in de internationale politiek een aanzienlijke invloed uitoefenen. In het bewustzijn daarvan heeft het Europees Parlement over deze taak van de gemeenschap uitvoerig van gedachten gewisseld met de voorzitter van de Raad van ministers en met de Europese commissie.

In het debat werd vooral de nadruk gelegd op het zoeken naar betere betrekkingen met de Sovjet-Unie. In dit verband werd de komende Europese veiligheidsconferentie van groot belang genoemd.

EEG-BEGROTING

De discussie over de E.E.G.-begroting had niet zozeer betrekking op de uitgaven van de gemeenschap als wel op de bevoegdheid van het Europees Parlement om deze begroting naar eigen inzicht vast te stellen. Het begrotings-

recht is één van de belangrijkste rechten van ieder parlement. Zolang echter de middelen van de E.E.G. nog grotendeels verstrekt worden door de regeringen van de lidstaten is het duidelijk dat deze regeringen in financieel opzicht ook de eerste verantwoordelijkheid willen behouden.

In 1975 zal de E.E.G. echter beschikken over 'eigen middelen', gevormd door de opbrengsten van douane-rechten en een percentage van de B.T.W. Eerst dan zal het Europees parlement ook het budgetrecht volledig kunnen hanteren. De discussies in deze zitting waren daarvan een voorspel. Met betrekking tot de begrotingscijfers zelf verdient nog vermelding dat niet minder dan 80 pct. van de uitgaven betrekking heeft op het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Dat geeft wel aan hoezeer de integratie van het landbouwbeleid vooruitloopt op die in andere sectoren van de economie.

LANDBOUWHERVORMING

De laatste opmerking wordt geïllustreerd door het debat over de laatste versie van het 'plan Mansholt'. Een commissie van rapporteurs — grotendeels bestaande uit Nederlanders — had een stapel rapporten voorbereid over de verschillende onderdelen van dit plan: Vredeling over de modernisering van de landbouwbedrijven, Baas over bedrijfsbeëindiging en omscholing, De Koning als vervanger van Brouwer — over prijsbeleid en inkomensvoelers, Richards trad op als algemeen rapporteur. De E.E.G.-commissie geeft met dit omvangrijke plan voor het eerst een sluitend geheel van maatregelen om de Europese landbouw op een sociaal-verantwoord wijze te moderniseren en te saneren.

Dat is een geweldige opgave. In de komende jaren zullen miljoenen boeren in Europa tot de conclusie komen dat het geen zin meer heeft hun bedrijf voort te zetten of aan hun kinderen over te dragen. De eerste vraag is wat er met deze mensen moet gebeuren. De tweede vraag is hoe de vrijkomende grond diensbaar kan worden gemaakt aan de modernisering van de overblijvende bedrijven. De derde vraag is welk prijsbeleid moet worden gevoerd om deze gemoderniseerde bedrijven een behoorlijk inkomen te laten verdienen met billijke prijzen voor de consument. De eerste vraag wil de commissie beantwoorden door een regeling voor vervroegde pensionering (vanaf 55 jaar), een tijdelijke inkomensvoelers (45 tot 55 jaar) en een omscholingsregeling (tot 45 jaar). Dit alles op voorwaarde dat de vrijkomende grond ter beschikking wordt gesteld van de zich moderniserende bedrijven. Deze bedrijven krijgen bovendien rentesubsidies om hun investeringen te vergemakkelijken. Tenslotte wordt een prijsbeleid voorgesteld dat rekening houdt met de inkomensontwikkeling buiten de landbouw en met de kostenstijgingen. Door dit geheel van maatregelen kan — zij het ten koste van veel geld en in de loop van een groot aantal jaren — de Europese landbouw zodanig worden versterkt dat zij haar plaats in een moderne industriële samenleving kan blijven innemen.

Het Parlement keurde deze maatregelen goed met alleen de stemmen van de Gaullisten tegen. Het woord is nu aan de Raad van Ministers die hopelijk snel tot uitvoering van dit structuurplan zal besluiten.

VERVOLG VAN PAGINA 2

levensgevaarlijke zaak. Ter bestrijding van dit euvel ligt er ook een taak voor de besturen van gemeenten en waterschappen. Hoe ernstig de A.R.P. het probleem van de milieuverontreiniging opneemt blijkt uit het feit dat de dr. A. Kuypersstichting de bioloog dr. H. Rebel als wetenschappelijk medewerker heeft aangetrokken, die zich speciaal met deze problematiek bezig houdt.

Naar aanleiding van een opmerking van ir. Brink, die waarschuwde tegen overdrijving van de gevaren voor milieuverontreiniging en tegen het afschrikken van de industrie stond de heer Van der Horst (D'66) op om te verklaren dat hij verbaasd was over de progressieve geluiden die hij vanachter de groene tafel hoorde, maar dat hij door de heer Brink weer met beide benen op de grond was gezet.

De heer Aantjes antwoordde daarop dat de geluiden die de heer Van der Horst vernam puur anti-revolutionaire geluiden waren. Hij waarschuwde tegen de idee, dat er een conservatieve richting zou zijn, waarvan het kabinet-Biesheuvel 'n exponent zou zijn, en een progressieve beweging onder leiding van de PvdA en D'66. 'Als u het regeerakkoord over het milieubeheer nog eens doorleest en ik vind dat een steengoede paragraaf, dan zult u het met mij eens zijn, dat de heer Van Mierlo het niet nodig had om tegen dit kabinet een rede te houden over milieuverontreiniging alsof hij de eerste was die daarover grondig had nagedacht. En wat de progressiviteit van D'66 betreft: de afgelopen week ging er geen stemming voorbij of D'66 stemde verdeeld of niet eensgezind met de ander PAK-partners.

Er worden op het vlak van conservatief-progressief valse tegenstellingen gekweekt'. De heer Aantjes betreurd het dat D'66 tijdens de informatieperiode heeft geweigerd een gesprek te voeren met de fractievoorzitters der drie christen-democratische partijen. Wat de milieuhygiëne betreft was de heer Aantjes niet zozeer te constateren dat wij als Nederlandse volk qua mentaliteit al aan het overdrijven zijn. Het beleid van de overheid dient er op gericht te zijn de economische groei zó te bewaren dat dit niet leidt tot een voortgaande verontreiniging van het leefmilieu.

De voorzitter van de Kamercen, ds. A. J. Kret, sprak het slotwoord op de vergadering met de kiezers. Het werkbezoek heeft, aldus de heer Kret, verrassend aan het gestelde doel beantwoord.

„Tien jaar geleden was de Krimpenerwaard een gebied, waar voor alle problemen een oplossing mogelijk leek. Door de ontsluiting van dit gebied hebben de problemen zich in een rekenkundige reeks vergroot. Dat onthult ons natuurlijk niet van de plicht de bestaande knelpunten krachtig aan te pakken, maar wij moeten ons ervan bewust zijn dat wij steeds weer nieuwe problemen scheppen, door de onstuimige ontwikkelingen van de laatste jaren.” De heer Kret riep de vergadering op bereid te zijn een stuk zelfstandigheid op te geven ter wille van het voortbestaan van de Krimpenerwaard als leefgemeenschap. „Wanneer de Waard niet zichzelf blijft, blijft u ook u-zelf niet,” zo besloot ds. Kret zijn toespraak.

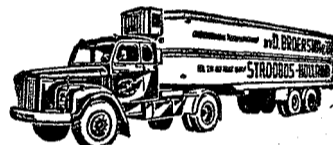
N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

- ★ Regelmatische groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

DORDRECHT en omstreken

Handelsmaatschappij A. van ROON N.V.
WESTHAVENKADE 61, VLAARDINGEN,
TEL. 34.34.92 en 34.30.46

U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer- en watersportartikelen.

In ons atelier worden alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van tenten, caravans, luifels, bootzeilen etc. gedaan.

Uw adres voor

TAPIJTEN - GORDIJNSTOFFEN - DEKENS - TAFELKLEDEN - STOELN OVERTREKKEN ENZ.

Woninginrichting M. VAN SCHAIK

VOORSTRAAT 41 - TELEF. 4530 - VLAARDINGEN

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING ALS REGEL UIT VOORRAAD
GROOTHANDEL EN FABRIKSAGENT

WIN
EEN
LID
VOOR
DE
ARP

WAARDERING IN DE TWEDE KAMER VOOR MINISTER STUYT

Vele onderwerpen werden bij de behandeling van het onderdeel Volksgezondheid van de begroting van Volksgezondheid en Milieuhygiëne in de beschouwingen betrokken en vele vragen werden op Minister Stuyt afgevuurd. De wijze waarop de bewindsman de Kamer van antwoord diende, riep veel waardering op bij de regeringspartijen, maar eveneens bij de oppositie.

Ook de A.R. woordvoester, mej. Van Leeuwen, uitte haar waardering voor deze bewindsman en sprak het vertrouwen uit, dat de minister een voortvarend beleid zal weten te voeren op dit zo belangrijke welzijnsdepartement.

Uitgaande van het thema 'voorkomen is beter dan genezen' stond zij evenals o.m. de heer Heijmans (K.V.P.) bijzonder positief tegenover de duidelijke prioriteit voor de ziektepreventie en de aangekondigde bevolkinsonderzoekingen, o.m. op het gebied van hart- en vaatziekten en Cara (aandoeningen van de luchtwegen).

VERKEERSONGEVALLEN

Van diverse zijden werd gewezen op het toenemend aantal verkeersongevallen. Mej. Van Leeuwen was van mening dat aan het wetenschappelijk onderzoek t.b.v. de bestrijding van de verkeersongevallen en de hierop geënte voorlichting een zeer hoge prioriteit gegeven zou moeten worden.

In antwoord hierop deelde minister Stuyt mee, dat de regering met kracht zal streven naar het terugdringen van de onveiligheid op de weg. Hij kondigde aan, in samenwerking met minister Drees van Verkeer en Waterstaat een zeer diepgaand onderzoek naar de verkeersonveiligheid te zullen instellen. Dit zal gebaseerd zijn op de waarlijk onstellige cijfers van deze tijd, meer dan 4000 doden en 10.000 zwaar gewonden per jaar. Wij zullen op alle mogelijke manieren moeten proberen hier iets aan te doen, aldus minister Stuyt.

WIJKVERPLEEGSTERS

Mej. Van Leeuwen en met haar vele anderen wezen op de moeilijke positie van de wijkverpleegsters bij de kruisverenigingen. Als gevolg van de ongunstige pensioenvoorziening in vergelijking tot de pensioenvoorziening in de overheidssector of bij de particuliere ziekenhuizen, wordt dit zo langzamerhand een hoogst onaantrekkelijke functie. Hiernaast is er nog het probleem van de oud-verpleegsters. In antwoord hierop deelde de minister mede dat de kruisverenigingen de op te brengen premieverhoging voor een betere pensioenvoorziening uit eigen middelen zullen financieren, te weten door een verhoging van de kontributies.

Een verhoging van f 1,— geeft een meeropbrengst van 2.5 miljoen gulden. Voor die vergeten groep — zeer oude wijkverpleegsters die buiten alle regelingen vallen — wordt nog overleg gepleegd met diverse fondsen. Minister Stuyt deed mej. Van Leeuwen de toezegging de Kamer over het resultaat van dat overleg te zullen informeren.

TANDBEDERF EN FLUORIDERING

Van diverse zijden werd aandacht besteed aan het steeds toenemende tandbederf. Een toename met 50 pct. in de afgelopen 10 jaar liegt er niet om, aldus mej. Van Leeuwen. Naar het oordeel van de deskundigen lijkt een drietal maatregelen in combinatie hier slechts afdoende te zijn, t.w.:

ABORTUS EN CONTRACEPTIEVE MIDDELEN

De a.r.-woordvoester bracht ons standpunt als volgt onder woorden: 'Ook hier zouden wij vóór alles de nadruk willen leggen op een goede preventie, ja zelfs een intensivering en uitbreiding van de sexuele voorlichting en opvoeding, die toch te eniger tijd zal kunnen en moeten uitlopen op een verantwoord gebruik van contraceptieve methoden en middelen.

Tussen onze paragraaf over de abortus in het program van actie en de zin 'dat het openemen van anticonceptionele middelen in het ziekenfondspakket dient te worden bevorderd' bestaat bepaald een duidelijke samenhang. Elk argument vóór abortus, ontleend aan een beroep op het zich financieel niet kunnen veroorloven van de pil, al gaat het bijv. maar om een uiterst gering bedrag, zou dan ontkracht zijn. Al zijn wij niet blind voor bepaalde medische complicaties, voor een overschrijding van de grenzen van de medische indicatie, deze winst achten wij groter en ook passender in de uitspraken van de W.H.O.: het gaat om een optimaal functioneren van de mens in lichamelijk, geestelijk en sociaal welzijn.

M.b.t. de abortusproblematiek zelf slechts — mede in het licht van de huidige hoogst onbevredigende situatie als gevolg van de ontwikkelingen in de praktijk, — één vraag, maar waarop we dan ook een duidelijk antwoord verwachten: wanneer is een ontwerp van wet m.b.t. de abortus — op basis van het regeerakkoord — te verwachten?

In antwoord op de laatste vraag kondigde minister Stuyt aan dat nog voor het eind van dit jaar het wetsontwerp van de regering inzake het abortusvraagstuk te verwachten is.

Naar aanleiding van de van vele kanten geuite wens om 'de pil' en andere voorbehoedsmiddelen op te nemen in het ziekenfondspakket, verklaarde de minister dat hij hier niet onwelwillend tegenover staat.

De problemen, die hieraan nog verbonden zijn zullen binnenkort tijdens een openbare commissievergadering aan de orde komen.

WAARDE MENSELIJK LEVEN

In zijn betoog keerde minister Stuyt zich met name ook tegen een verder afglijden van fundamentele ethische normen. Wanneer men ervaren heeft als arts hoezeer vaak dagen en nachten gestreden wordt voor het behoud van het leven van een enkel mens, wanneer men als arts heeft kunnen zien hoezeer bij aanvaankelijk kinderloze huwelijken alles wordt gedaan om voor een dergelijk gezin de vreugde van de geboorte van een kind te kunnen geven, dan ervaart men met welk respect het leven van de medemens is omgeven en hoe groot de waarde van dit leven moet worden geschat. Het is angstwekkend om te zien hoe steeds meer een aanval wordt gedaan op dit respect voor het menselijk leven, zowel in de medische praktijkuitvoering als daarbuiten, aldus minister Stuyt.

— allereerst het uroesien van de snoepgewoonten. Het idee van een accijns op suikerhoudend snoepgoed ofwel snoepbelasting laat de A.R.P.-fractie in dit verband bepaald nog niet los. Ook aan de reclame zou iets moeten worden gedaan.

— een meer gerichte gezondheidsvoorlichting en opvoeding, ook via het onderwijs kan hopelijk een bijdrage leveren tot een betere mondhygiëne.

— de fluoridering.
Mej. Van Leeuwen vroeg — met verwijzing naar een uitspraak van prof. Houwink, dat jonge tandartsen eerder

naar een gefluorideerd gebied gaan — inlichtingen over de spreiding van het tekort aan tandartsen en over een oplossing voor bestaande noodsituaties. Het leverde haar de toezegging op, dat de minister de relatieve dichtheid van de tandartsen per provincie aan de Kamer zal overleggen. Tevens vroeg zij het oordeel van de minister over de uitspraak van prof. Houwink dat uitgangspunten voor een futurologische bespiegeling zouden moeten zijn een waterfluoridering in het hele land en de aanwezigheid van een opleiding van een curatieve hulpkrachten voor de jeugd-

Vierduizend doden per jaar

tandverzorging. M.b.t. dit laatste wilde de minister vooralsnog een voorzichtig antwoord geven: er moet voldoende overeenstemming zijn over de vraag wat deze beroepskracht precies zal moeten doen. Op de fluoridering zal de minister t.z.t. nog terugkomen.

Op de vele vragen, waaronder die van mej. Van Leeuwen, rond de gerezen moeilijkheden i.v.m. de experimentele opleidingen, stelde de minister dat binnenkort met de begeleidingscommissie een zeer indringend gesprek zal plaatsvinden om alle moeilijkheden op te lossen. Het is de bedoeling om deze experimentele opleidingen zo goed mogelijk te laten starten en zo goed mogelijk te begeleiden.

KOSTENBEWAKING GEZONDHEIDSZORG

Vrij algemeen werd deze problematiek aan de orde gesteld en met name toegespitst op de problemen rond de ziekenhuisbouw, de gehanteerde vuistnormen voor de planning, het beleid m.b.t. de witte vlekken, nu een nationaal plan nog op zich laat wachten, enz. De minister zegde een uitgebreid onderzoek toe ter bewaking van de kostenontwikkeling in de gezondheidszorg, wat de bouw en de exploitatie van ziekenhuizen betreft, waarbij een snelle instelling van het college in verband met de ziekenhuiswetgeving in het voornemen ligt. Gedacht werd aan een instelling binnen twee à drie weken. Aan het adres van mej. Van Leeuwen, die hiernaar had gevraagd, merkte hij op dat in een snel groeiend verzorgingsgebied zonder eigen ziekenhuisvoorzieningen een zekere mate van prioriteitsstelling voor een dergelijk bouwproject op haar plaats zou kunnen zijn.

VLEESKEURINGSWET

Allerwegen kwam er kritiek op de beslissing de primaire verantwoordelijkheid voor de Vleeskeuringswet te leggen bij de minister van Landbouw en Visserij. Aan deze beslissing ligt ten grondslag de wenselijkheid om de verantwoordelijkheid voor de vleeskeuring in één hand te brengen. Gewezen werd op het feit, dat indertijd gesproken was over 'voorshands'. Minister Stuyt deelde mede, dat 'voorshands' alleen maar in de tijd gold, namelijk dat er een overgangperiode moet worden geschapen waarin deze zaak de tijd zou hebben op de best mogelijke wijze geregeld te worden. Op een interruptie gaf de minister toe, dat dit wel een heel bijzondere exegese was! Intussen zal de Commissie-Van Dinter de gehele materie opnieuw bezien.

Op het ogenblik is de beslissing genomen, dat de status quo volledig gehandhaafd blijft. Er is dus — aldus de Minister — geen enkele praktische doorvoering van het besluit tot stand gebracht. Na vele interrupties werd deze discussie afgesloten met de toezegging, dat de nota t.z.t. in de Kamer zal komen en dat intussen geen onherroepelijke dingen zullen worden gedaan.

Prins N.V.-Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

WIN EEN LID VOOR DE ARP

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD · GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken Griendhouhandel

Telef. 01846 · 2156 · 2539 Hardinxveld · Giessendam

Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan · LEEUWARDEN · Tel. 05100 · 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanten mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanant . . . . .
A.Y.R. (All Year Round)-chrysanten houden langer

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysantenstekken voor
jaarrondkultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 · Telex 32723.

H. STRUIK & ZOON N.V.

Fabriek van dekkleden
en tenten

IMP. GROOTHANDEL SCHEEPS- EN

AANNEMERSBENODIGDHEDEN.

ELEKTRISCHE EN AUTOGENE LAS- EN

SNIJBENODIGDHEDEN.

DEVENTER · Telefoon 05700 · 13970
Diepenveenseweg 8

AMSTERDAM

Postjesweg 91 · Javastraat 199 · Krugerplein 29 · Dapperstraat 16 · Jan van Galenstraat 69
Jan Everaersstraat 130 · Hugo de Grootplein 20 · Spaarndammerstraat 97 · Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 · v.d. Heideplein 9 · Westerstraat 138 · Spreuwenpark 3 · Ribbestraat 28
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

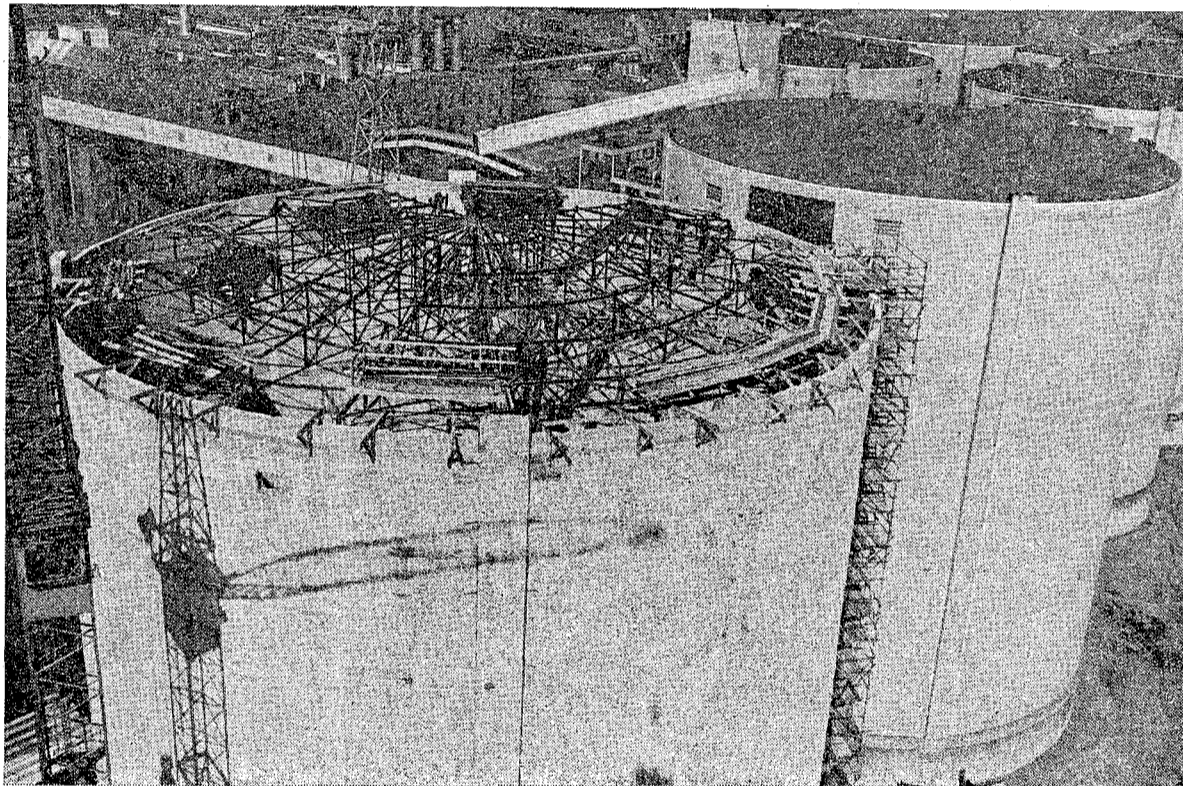
keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Een van de suikersilo's die wij bouwden. Silo voor de Coöp. Suikerfabriek te Puttershoek, uitgevoerd in glijdbekisting.

VISSER & SMIT'S AANN. MIJ N.V.

Papendrecht Telefoon 01850-51044

bouwwerken-heiwerken-
pijpleidingen-zinkers-
grondboringen

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 50 - 11 december 1971

GOUDEN VIJFJE VOOR TEKORT 1971

GIRO 89673 A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

VERONDERSTELDE KRITIEK

Het schijnt verbazend moeilijk te zijn voor politici en journalisten zich zo uit te drukken, zo te luisteren en zo weer te geven, dat het bij de luisteraar en lezer zuiver overkomt. Die moeilijkheid wordt ver-groot, omdat de krant slechts een beperkt verhaal kan opnemen.

Wij werden daarmee geconfronteerd toen de waarnemend fractie-voorzitter van de KVP-fractie mr. Andriessen (zijn vader vervulde in een vorige periode eveneens deze functie) in een rede ten overstaan van de partijraad een aantal zaken daar aan de orde stelde.

Drie punten daaruit trokken nogal de aandacht. Het eerste betreft de **defensielasten**, het tweede een mogelijke **opening** naar een der oppositiepartijen, de **PVDA** en het derde de **samenwerking met CHU en de ARP**.

Een aantal commentatoren roken moeilijkheden met het kabinet Biesheuvel en met samenwerking tussen de beide protestantse partijen. Moei-

lijkheden die zouden kunnen uitlopen op een verwijdering zowel bin-nen de aanvaarde grenzen bij de kabinetsformatie getrokken als bij de gelegde basis onder de komende besprekingen in christendemocratisch verband. Weliswaar hadden wij, de heer Andriessen kennende, niet direct deze consequenties uit zijn rede getrokken, maar duidelijke suggesties (niet tegengesproken) in een aantal commentaren geuit, zijn meestal een lang leven beschoren. Wij hebben in dat verband het bij-zonder gewaardeerd dat de verantwoordelijke leider van de KVP fractie in een interview in 'De Tijd' — een zeer achtenswaardig dagblad — nader op deze indringende suggesties is *ingegaan*.

Met betrekking tot de **defensielasten** constateerde hij nadrukkelijk, dat er geen sprake van is dat iemand zich zorgen behoeft te maken over de loyaliteit van de KVP ten opzichte van het regeerakkoord. Zijn kritische noot bij de defensiekosten geuit, sloeg niet op de afgesproken verhoging van 55 miljoen extra. Zijn opmerkingen waren bedoeld als een schot voor de boeg toen de defensie-

minister alvast de opmerking maakte dat ook volgend jaar aan een extra verhoging niet kan worden ontkomen. Daartoe heeft een fractievoorzitter heel nadrukkelijk zijn eigen recht. In dit geval te meer omdat over de defensiekosten in de toekomst afgesproken is te zullen wachten op het rapport van de Staatscommissie-Van Rijkevorsel. De heer Andriessen heeft naar deze wijze van zien terecht van het recht 'schoten voor de boeg' te lanceren gebruik gemaakt.

Het tweede punt, de **houding tegenover de PVDA**: 'de kloof is nooit zo breed of hij zal wel eens overbrugd worden' is beslist een handreiking in de zin van: Kom over en we doen het samen wel verder'. Ook hier is het uitgangspunt geweest: wij houden ons aan het akkoord. De bedoeling van deze zegswijze was — wij hebben in Nederlandse Gedachten daarop meermalen de aandacht gevraagd — de polarisatiegedachte van de oppositie niet aan te wakkeren. De polarisatie is immers een model dat bestaande tegenstellingen doet verscherpen. In een tijd waarin de inflatie een moeras . . . naast de

afbrokkeling van de conjunctuur is er weleens behoefte aan een elkaar willen vinden.

Het derde punt was de **christen-democratische samenwerking**. Feit is, dat de drie daarbij betrokken fracties ook op belangrijke onderdelen meer en meer met elkaar samenwerken. Ook dat facet is een belangrijke factor die zal moeten worden gewogen bij de uiteindelijke beslissing tot inniger samenwerking tussen de drie partijen. Wij beseffen heel wel dat een hartelijke en concrete samenwerking in de praktijk van de politiek beslist niet het uitgangspunt kon zijn. Gelet op het verkiezingsprogramma zou over een niet onbelangrijk deel een vorm van samenwerking met de PvdA ons zeker niet misstaan hebben. Dit is ons allen overigens onmogelijk gemaakt.

Waar het op aankomt bij de belangrijke beslissing in de komende jaren is of er innerlijke samenhang is bij de drie en of er een groei is naar eenzelfde 'mentaliteit'.

Daarbij gaan wij uit van een woord van drs. Schmelzer: 'Wij menen niet, dat vanuit het Evangelie pasklare recepten kunnen worden afgeleid voor elk politiek probleem. De fundamentele waarden van het Evangelie, die in deze tijd een bijzondere creatieve en bindende kracht hebben, moeten steeds door diepgaande bezinning en beraad worden omgezet in beleidslijnen voor de oplossing van structurele vraagstukken'.

Naar onze overtuiging geen deconfessionalisatie maar reconfectionalisatie.

IN DIT NUMMER

vindt u een tweede artikel over de Club van Rome op pag. 2; commentaren op pag. 3; godsdienstonderwijs, pag. 4; debat over ontwikkelingshulp, pag. 5; programmavergelijking, pag. 6 - 7; Europees parlement, pag. 8; Tweede Kamer en Buitenlandse Zaken, pag. 9; Milieuhygiëne in het parlement, pag. 11.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

OOK TEL- EN REKENMACHINES, BRANDKASTEN, grote sortering

DE CLERCQSTRAAT 77, TELEF. 020 - 123771
AMSTERDAM

ZIJLWEG 53, TELEF. 020 - 326966, HAARLEM.

LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 12,
TELEF. 070 - 839446 DEN HAAG.

INDIA EN PAKISTAN

Het gewapend conflict tussen India en Pakistan vormt een ernstige bedreiging voor de wereldvrede. Te weinig realiseren wij ons hier in het Westen, dat ruim een vijfde van de wereldbevolking in deze oorlog is betrokken. Als dan bovendien elk van de strijdende partijen zich gesteund weet door een supermacht, namelijk resp. Rusland en China, dan is de bedreiging van de wereldvrede duidelijk.

Natuurlijk spelen ook historische tegenstellingen een rol. Ongetwijfeld wordt het conflict ook gevoed door de religieuze tegenstelling tussen Hindoes en Moslims. Maar de hoofdoorzaak ligt toch ergens anders. Die ligt in de weigering van Pakistan ruimte te laten voor de vrijheidsdrang van Oost-Pakistan. Oost-Pakistan was meer een wingevest van West-Pakistan, dan een volwaardig deel van de natie. Een democratisch verkregen verkiezingsresultaat werd eenvoudig opzij gezet, de winnaar van de verkiezingen gearresteerd; met ar-

restaties en wapengeweld de vrijheidsdrang onderdrukt. Het gevolg was dat miljoenen en miljoenen vervolgd het land ontvluchtten, die in India werden opgevangen. Daardoor kwam India met een voor zijn eigen economisch bestaan ontzettend probleem te zitten. De wereld liet verstek gaan om India daarbij effectief te hulp te komen. Als ieder land naar verhouding gedaan had, wat minister Boertien namens Nederland heeft gedaan, dan was de situatie minder ernstig geweest.

Het gewapend conflict dat door dit alles onvermijdelijk is geworden, is een India opgedrongen oorlog. Dat is de kern, ook al is er veel aan te merken op de wijze waarop India te werk gaat. In de positiekeuze van de Verenigde Naties en van de daarvan deel uitmakende landen dient die kern van de zaak te worden gehonoreerd.

China en Rusland hadden al ongeclausuleerd gekozen, de een voor Pakistan,

de ander voor India. De derde wereldmacht, de Verenigde Staten van Amerika, heeft lang gearzeld. Bij de algemene politieke beschouwingen in de Tweede Kamer heb ik gezegd: Aan Amerika moet duidelijk worden gemaakt dat er niet behoeft te worden gekozen tussen China en Rusland, maar dat er slechts gekozen behoeft te worden voor het bedreigde en vervolgd volk van Oost-Pakistan. Helaas wijzen de eerste reacties erop dat de positiekeuze van Amerika ook in deze zaak primair wordt bepaald door de politieke verhouding ten opzichte van Rusland en China, en dan met name ten gunste van de laatste.

De sancties tegen India en enkele uitspraken wijzen daar onmiskenbaar op.

Hoe dan ook, van deze oorlog kan geen werkelijke oplossing worden verwacht. Alleen een politieke oplossing met inachtneming van de democratische gebelken wil van het volk van Oost-Pakistan, kan een werkelijke oplossing zijn.

Bij de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer is een door de regeringspartijen ingediende — en o.a. door de heer Geelkerken ondertekende — motie aanvaard, waarin de regering dringend wordt verzocht krachtig te bevorderen dat de Verenigde Naties en de wereldmachten zich voor een oplossing in die zin zullen inzetten.

AANTJES

◆ ◆ VUIL STORTPLAATS

Wij zijn geschrokken van een oplossing die in de Haarlemmermeerpolder is gekozen. Vlakbij Hoofddorp troffen wij een vuilnisbelt aan die praktisch grenst aan een kerkhof. Dat vinden wij niet verdedigbaar. Het geval is nog triester naar het ons voorkomt. De begraafplaats is n.l. een joods kerkhof. Moet dat nu zó in de twintigste eeuw?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelder de Boer, mej. J. van Leeuwen, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 8,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement

f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

100 WERELD- WONDEREN

Honderd kleurendia's uit de gehele wereld met bijbehorend tekstboekje. Recente opnamen van de meest interessante natuurwonderen en bouwwerken. Vervaardigd door vakfotografen op Kodak film, gemonteerd in plastic raampjes en verpakt in een fraai album.

Dit is het mooiste cadeau voor Kerstmis.

Prijs f 60,— (dus slechts 60 cent per dia!)

Zend uw bestelling via giro, post- of bankcheque.

Indien niet naar wens, ontvangt u het geld onmiddellijk terug.

Filmbureau NIESTADT

Burgemeester Gülcherlaan 36 - Postbus 247,

HILVERSUM.

Telefoon. 02150 - 47875.

Postgiro: 98647.

Bank: Alg. Bank Nederland - Hilversum. Rek. nr. 55.05.47.487.

DE CLUB VAN ROME (2)

DOOR DR. H. REBEL

De vorige maal heb ik getracht aan te tonen, dat ter bestrijding van milieuaantasting de hantering van een normenstelsel op basis van criteria voor menselijke gezondheid volstrekt ontorekend is.

Zonder dat het duidelijk ergens werd gesteld, gaf mijn betoog ook aan, dat van preventie van aantasting langs deze weg helemaal geen sprake is. Verder duidde ik er al op, dat in een systeem van economische groei het stellen van normen, dat is van grenzen, eigenlijk ongerijmd is, omdat de omgrensde ruimte onherroepelijk wordt 'opgevuld'. Realiseren we ons slechts wat er dan gebeurt.

Gesteld dat de regering erin slaagt, de door haar gestelde grenzen te doen respecteren. Dat kan dan meer dan één betekenis hebben.

Als minste kan het inhouden, dat de economische groei zich zonder bijzondere ingrepen voortzet, maar dat de industriële activiteiten zich verspreiden over het land. Verplaatsing uit de 'hete' zones naar nog reine streken leidt immers tot een tijdelijk lagere productie van verontreiniging in de eerste en een plotseling, maar voorlopig nog bescheiden begin daarvan in de laatstgenoemde zó, dat men op beide plaatsen binnen de norm blijft. En het groeiproces gaat verder totdat het nodig is, om tot een derde vestiging op afstand over te gaan.

Het respecteren van de normen kan ook inhouden dat men daar, waar de grenzen naderen, zuiveringsmethoden inzet om weer ruimte te scheppen. Dat brengt dan, op weinig andere wijze dan zojuist genoemd, ook spreiding van verontreiniging te wege, met dien verstande dat nu een deel van de activiteiten 'op afstand' wordt ingezet om aan de oorspronkelijke bron de toestand te verbeteren. Niettemin is de bestrijding op zichzelf een activiteit die productie en transport van materialen, energieconsumptie, verwerking van 'weggevangen' verontreiniging e.d. voorop stelt, kortom, die een stuk groei vertegenwoordigt. De milieuverontreiniging die daardoor aan de reeds bestaande wordt toegevoegd, wordt alleen niet ter plaatse van de bestrijding geproduceerd, maar elders.

Iemand zal gemakkelijk kunnen tegenwerpen dat van de bestaande verontreiniging de bestrijding toch een deel wegneemt. Dat is waar. Het gaat nu alleen maar om de vraag, of het saldo van productie van verontreiniging elders en bestrijding ervan hier, positief is. Een uiterst belangrijke vraag en een van de gewichtigste beleidspunten, op het stuk van onderzoek, voor de komende tijd. Het nut van bestrijding, van een normenstelsel, en van het hele prin-

cipe 'de vervuiler betaalt' staat of valt ermee.

Economen is dit nut zonder meer duidelijk; in discussies is mij dit meermalen gebleken. Met enige kennis van natuurwetenschap bezien, is het ten minste dubieus, en doet zich zelfs de vraag voor of het theoretisch bestaat. Een voorbeeld kan dit wellicht verduidelijken. Men zal in het algemeen bij bestrijding van verontreiniging 'schone' energie gebruiken, dat is elektriciteit. Elektriciteit is echter helemaal geen schone energie. Het kan alleen, veel beter dan warmte of druk b.v., over grote afstanden worden getransporteerd en daarom merkt men van de verontreiniging door de opwekking ervan weinig.

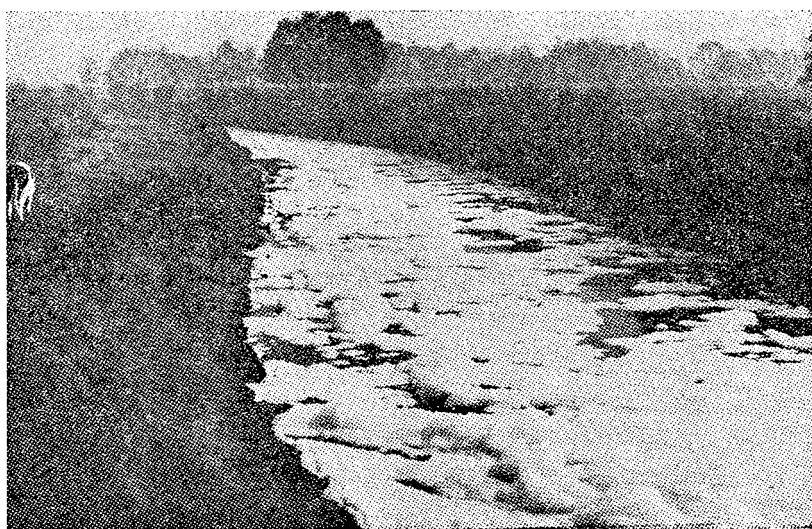
Als nu voor de bestrijding van een bepaalde hoeveelheid verontreiniging een zekere hoeveelheid energie moet worden gebruikt, betekent dit, dat in werkelijkheid ongeveer 4 à 5 keer zoveel energie wordt opgewekt (als warmte) om de benodigde hoeveelheid als elektriciteit te kunnen leveren. Het rendement van een elektrische centrale — het gedeelte van de totaal verbruikte energie dat als elektriciteit beschikbaar komt — ligt namelijk tegen de 40 pct. Maar ook de omzetting van elektrische in mechanische energie (ter plaatse van het gebruik, voor pompen b.v.) gebeurt met een vrij laag rendement. Als voor een zekere benodigde hoeveelheid energie, die als elektrische energie wordt toegevoerd, een 4 à 5 keer zo grote hoeveelheid moet worden opgewekt, die — op andere wijze en plaats — het leefmilieu verontreinigt, en men telt daar dan bij, wat er voor de installatie en werking van zuiveringsapparatuur als gevolg van de productie van bouwmaterialen, transport, apparatuur- en machinefabricage, ruimtebeslag etc. bijkomt, dan lijkt het vrijwel uitgesloten dat zuivering langs 'industriële' weg, hoe en waar ook, voor de biosfeer als geheel per saldo een verbetering is. Op zijn best kan het eerbiedigen van aan milieuaantasting gestelde grenzen inhouden een beëindigen van het economisch groeiproces. Ter zake van productie en gebruik van zware metalen als kwik, cadmium e.d. is dat beëindigen nu al wel te voorzien, omdat hier de verbodswetgeving in elk geval duidelijk en beslist, over de hele linie zal moeten ingrijpen. Ter zake van zich ophopende gifstoffen als DDT, PCB's, maar wellicht ook van lood (in benzine) en zelfs ter zake van fosfaten in wasmiddelen geldt hetzelfde.

Uiteindelijk put de economische groei toch voor wat betreft enkele van de meest essentiële factoren in het proces, uit de levende natuur ('De aarde betaalt' zei vroeger de Wageningse hoogleraar De Vries). Dat reservoir is nu eenmaal eindig, beperkt, zodat die groei eens moet stoppen. Te duchten is alleen dat het bereiken van de absolute grens ook

het onherroepelijk doorbreken zal betekenen van de woestijn, die aan geen leven meer ruimte biedt en die nu langzaam begint op te dringen. Maar overigens, ook al zal eenmaal de economische groei — en ook de bevolkingsgroei trouwens — moeten stoppen, omdat water, lucht, planten en vruchtbare bodem eenvoudig onmisbaar zijn, meent men nu nog vrijwel allerwegen dat die groei moet doorgaan. Men is, in de mening dat bestrijding van verontreiniging als element van de groei een wezenlijke bijdrage tot verbetering van de toestand is, niet bereid het groeiproces te onderzoeken; het op zijn drie fundamentele kwalen te onderzoeken en aan zo'n onderzoek conclusies te verbinden. Die kwalen zijn algehele achteruitgang van de leefsituatie, onafgebroken psychische overbelasting van de mensen en het verloren gaan van arbeidsvrede en voldoening in het werken; onstuitbare inflatie die op allerlei punten in de samenleving, en zelfs op het economisch terrein in strikte zin, een geduchte spaak in het wiel begint de steken; en het milieubedrijf, de degradatie van de biosfeer, die hier al meerdere malen is beschreven. De laatste van deze kwalen is, 'objektief' bezien, de belangrijkste, alleen al omdat hij het bestaan van alle mensen raakt, ook van degenen die hem niet helpen veroorzaken, en nog mee omdat hij het bestaan van het leven in zijn huidige vorm bedreigt.

Welke overheid ook, die voor het belangrijkste deel van haar inkomsten op het bedrijfsleven is aangewezen, die werkloosheid wil vermijden, die niet in het vlees van de burgers wil snijden, omdat zij wil blijven regeren met de steun van die burgers, die daarom consumptie- en produktierage zoveel mogelijk wil ontzien, die zelfs voor het verkrijgen en doen functioneren van haar eigen meet- en bestrijdings-instrumentarium is aangewezen op het industriële apparaat; welke overheid kortom, die binnen het huidige politiek-economische systeem werkt, zal bedrijfsleven en bevolking kunnen en willen dwingen, binnen de normen te blijven? Voor wat betreft piekconcentraties ziet men daar nu al vanaf. Zal men dan niet een glijdende normenschaal gaan aanleggen, moeten aanleggen, omdat de geboden ruimte toch onherroepelijk volgroeit en bij verdere expansie moet worden vergroot? Indien de overheid het aandurft, om aan de gestelde grenzen vast te houden zal enerzijds het investeringsklimaat hier te lande als bedorven gaan gelden, anderzijds de nationale bedrijvigheid door goedkope produkten van buiten worden doodgeconcurrerd, en zullen stellig allerlei belangengroepen tegen haar opstaan. Hier doen zich zelfs de vragen voor, of de democratie dit immense probleem aan kan, en of het zogeheten kapitalisme hier niet noodzakelijkerwijs de verkeerde weg opleidt.

Het lijkt dus niet waarschijnlijk dat de productie van verontreiniging zal stoppen of ook maar stagneren. Een van de gewichtigste conclusies van het MIT-rapport, uitgebracht aan de Club van Rome, te weten 'Stopzetting van iedere vervuiling, ook ten koste van lagere materiële welvaart', hoe krachtig geformuleerd en hoe dringend noodzakelijk, is binnen ons huidige politiek-economische systeem, ook met de 'aanpak' die de meerderheid nu voor ogen staat, gedoemd een vrome wens te blijven. Hetzelfde geldt eigenlijk voor de overige conclusies van het rapport. Daarover nog een volgende (en laatste) maal.

DEFENSIE

Er kan geen twijfel over bestaan, dat de A.R.P. van oordeel is, dat Nederland zijn defensie goed moet verzorgen. De politici dragen wat dat betreft een grote verantwoordelijkheid. Zij moeten ook mede helpen bevorderen, dat er een band tussen de strijdkrachten en de Nederlandse samenleving blijft bestaan. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is naar onze mening, dat de gang van zaken in de strijdkrachten aansluit bij de ontwikkelingen in de samenleving. Onze indruk is dat de politici daar oog voor hebben, maar dat dit besef in sommige militaire kringen nog onvoldoende is doorgedrongen. In ons Program van Actie 1971-1975 wordt op dit punt volstrekt duidelijke taal gesproken:

'Het betrekken van het personeel bij de bedrijfsvoering dient optimaal te zijn. Ten aanzien van de interne structurering van de krijgsmacht dient bepalend te zijn de erkenning van de mens als medemens met een geheel eigen individualiteit en de gedachte, dat ook in de strijdkrachten de mens zijn eigenschappen en kwaliteiten volledig moet kunnen ontplooiën. Deze voorwaarden zijn tevens bepalend voor de gezagsverhoudingen en gezagshandhaving'.

Wij bevelen de geciteerde alinea uit ons

PARKEERHEFFINGEN

Blijkens een interview in het Algemeen Dagblad van 24 november jl. voorziet minister Drees heffingen op het gebruik van (dure) gemeentegrond voor het parkeren van de auto. Het gaat daarbij kennelijk om iets anders dan het betalen van een paar kwartjes of desnoods een paar gulden, aan een parkeerwachter of in een parkeermeter. De formule is zo algemeen, dat men eerder moet denken aan een heffing voor het enkele feit dat men zijn auto op straat voor de deur van zijn woning heeft staan.

Minister Drees is er kennelijk op uit om uitvoering te geven aan de paragraaf in het regeerakkoord die luidt: Bevorderen van een selectief gebruik van de auto door een systeem van heffingen voor parkeren, gedifferentieerd naar de kostbaarheid van de grond. De gedachte achter deze paragraaf is duidelijk: ga niet ergens heen met je auto als je er ook op een andere manier kunt komen (openbaar vervoer). Neemt u toch de auto dan moet u daarvoor betalen. Op zich zelf is daartegen geen bezwaar, integendeel zelfs, mits er maar voldoende openbaar vervoer is.

Er zitten echter meer kanten aan deze zaak. Immers als men moet gaan betalen voor parkeren op gemeentegrond, óók wanneer de auto voor de deur staat en in het geheel niet wordt gebruikt, dan is er van bevordering van een selectief gebruik geen sprake. Het enkele bezit van de auto wordt dan belast; de grote meerderheid van de auto's, zeker in de stad, staat op straat en niet in een garage of op privé-grond. Een parkeerheffing leidt in deze gevallen niet tot een selectief gebruik, maar tot het afremmen van de aankoop van een auto. Dit laatste valt echter niet onder

program in de bijzondere belangstelling aan van allen, die geroepen zijn om in het leger leiding te geven. Het is naar onze mening een belangrijk democratisch goed, dat beslissingen door defensionissen genomen gecorrigeerd kunnen worden door politici. Om een concreet voorbeeld te noemen, wij achten het van wijs beleid getuigen, dat de voorgenomen overplaatsing van de directeur van het studiecentrum militair leiderschap te Hilversum door de staatssecretaris van Defensie ongedaan is gemaakt.

In het licht van hetgeen geciteerd is uit ons program van actie is het duidelijk dat wij de vrijheid van meningsuiting in het leger van veel waarde achten. Wij zijn van mening, dat commandanten niet de mogelijkheid moeten hebben om langs tuchtrechtelijke weg op te treden wanneer naar hun mening de vrijheid van meningsuiting wordt misbruikt. Dit druist in tegen het rechtsgevoel, dat bij grote delen van ons volk leeft en het bevordert een verwijdering tussen leger en samenleving. Wij spreken de hoop uit, dat de bewindslieden op defensie ook op dit punt blijk zullen geven van gezond verstand om de uitspraak van de meerderheid van de Kamer op dit punt niet naast zich neer zullen leggen.

de zojuist weergegeven formule van het regeerakkoord.

Wanneer de regering iets overweegt dat niet in het regeerakkoord staat, dan wil dat nog niet zeggen dat het dus niet zou moeten gebeuren. Het leggen van een heffing, ook in dit geval, is het overwegen waard. Het kan leiden tot het bouwen van meer parkeergarages in de steden, waardoor het ontsierende blik uit de straten verdwijnt. Dit is echter een kostbare affaire. Heel wat bouwcapaciteit zou nodig zijn om deze garages tot stand te brengen. Bovendien is er lang niet overal ruimte om ze te bouwen.

Een volgend aspect is dit, dat hier weer duidelijk sprake is van toepassing van de profijtgedachte. Er zal op moeten worden toegezien dat het draagkrachtbeginsel niet in verdrukking komt. Een auto is een normaal gebruiksmiddel geworden. Zelfs als er ooit eens een ideaal openbaar vervoer zou zijn, dan nog zou de behoefte aan het bezit van een (selectief gebruikt) privé-vervoermiddel blijven bestaan. Parkeerheffingen zullen er niet toe mogen leiden dat groepen met een bescheiden inkomen, gehuisvest in de binnenstad in huizen met bescheiden huren maar op kostbare grond, worden geconfronteerd met een heffing die niet op te brengen is.

En dit brengt ons vanzelf tot het laatste aspect, en dat is dat van de spreiding van de bevolking en de bevolkingsgroepen. Een heffing als deze zou er gemakkelijk toe kunnen leiden dat de neiging gaat ontstaan om te verhuizen naar andere delen van de stad of van de agglomeratie waar de heffing lager of nihil is. De hoogte van de heffing zou immers, voor wat betreft de keuze van de woonplaats, dezelfde rol gaan spelen als de hoogte van de huur. Verhuizingen die hiervan het gevolg zijn, kunnen weer leiden tot versterking van stromen woon-werk-verkeer die men helemaal niet wenst. Er wordt nog wel eens over geklaagd dat aan de uitgangspunten van de ruimtelijke ordening, vooral in het Westen van het land, te weinig de hand wordt gehouden. Men zal moeten oppassen om hier niet het eigen ruimtelijk beleid te doorkruisen.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten bestudeert thans deze zaak. Minister Drees 'stimuleert' dit. Minister Udink mag wel een oogje in het zeil houden.

VRIJHEID VAN MENINGSUITING IN DE KRIJGSMACHT

Donderdag 2 december jl. vond in de Tweede Kamer de interpellatie van dr. B. de Gaay Fortman (P.P.R.) betreffende de vrijheid van meningsuiting in de krijgsmacht plaats. Aan de ministers van Defensie en Justitie werden een aantal vragen gesteld naar aanleiding van de plaatsing in de tuchtklasse te Nieuwersluis van de dienstplichtigen Dona en Schul. De drie maanden „Nieuwersluis" werd hun opgelegd bij eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof vanwege hun aandeel in een de krijgsmacht ondermijnend artikel in een soldatenkrant.

Belangrijkste vragen van de heer de Gaay Fortman waren de vraag of niet met betrekking tot de vrijheid van meningsuiting voor de militair hetzelfde behoort te gelden als voor iedere staatsburger en de vraag of in een zo belangrijke kwestie als de vrijheid van meningsuiting de beoordeling of de grens overschreden is wel aan de commandant in plaats van aan de onafhankelijke rechter overgelaten mag worden. Minister de Koster zei niet in te zullen gaan op de uitspraak van een onafhankelijke rechter i.c. het H.M.G. en zag ook geen aanleiding of mogelijkheid om een eind te maken aan de krijgsmachtelijke straf aan Dona en Schul opgelegd. Wel wilde hij een verzoek om de in Nieuwersluis doorgebrachte tijd niet te behoeven na te dienen, in gunstige overweging nemen.

De minister deed een aantal mededelingen en toezeggingen over de herziening van het militaire straf- en tuchtrecht en de vrijheid van meningsuiting in de krijgsmacht.

Reeds op 19 november heeft minister De Koster de commandanten opgedragen om voortaan strafbare feiten, die tevens een krijgsmachtelijk vergrijp zijn en waarbij de vrijheid van meningsuiting in het geding is, aan de krijgsraad voor te leggen en niet zelfstandig af te doen. In de Kamer deelde de bewindsman mee, dat de zgn. verspreidingsbeschikking, op grond waarvan commandanten preventief toezicht op soldatenkranten konden uitoefenen en de verspreiding verbieden, is ingetrokken. In het vervolg zal alleen nog achteraf toezicht op de inhoud kunnen worden uitgeoefend. De minister kondigde aan dat instellen van een militaire ombudsman wordt overwogen. Wat betreft de herziening van het tuchtrecht werd een nota hierover in het vooruitzicht gesteld (voor het einde van het jaar of kort daarna). Tot het comité van Ministers van de Raad van Europa heeft de regering zich gewend om een 'advisory opinion' (een juridisch advies) te krijgen over de vraag of ons militaire tuchtrecht in strijd is met het verdrag van Rome over de rechten van de mens.

De woordvoerder van de A.R.P.-fractie de heer Walburg, stelde dat voor de

militair in principe dezelfde grondrechten gelden als voor iedere Nederlander. Slechts het bijzondere karakter van een organisatie als de krijgsmacht rechtvaardigt een zekere inperking van de vrijheid, mits goed geargumenteerd. Het geval Dona-Schul heeft wel de noodzaak onderstreept haast te maken met de herziening van het tuchtrecht waarvoor de heer Walburg al sinds jaar en dag in de Kamer heeft gepleit, vooral zijn eigen ervaringen als commandant zo betoogde hij in een geboeid luisterende Kamer, drijven hem daarbij. 'Overigens moet men zich geen illusies maken, dat alleen met een herzien straf- en tuchtrecht de moeilijkheden in de krijgsmacht tot het verleden behoren, aldus de heer Walburg. Als er geen algemene overeenstemming bestaat over de noodzaak en het doel van een krijgsmacht, dan is zelfs de best denkbare regeling niet in staat alle problemen te ondervangen.

De heer De Gaay Fortman diende een motie in, waarin de regering werd verzocht de commandanten te instrueren dat krijgsmachtelijke vergrijpen, waarbij de vrijheid van meningsuiting in het geding is en waarvoor een zwaardere straf dan 21 dagen licht arrest op zijn plaats wordt geacht, naar de krijgsraad worden verwezen. Deze motie, door de regering ontraden, werd aangenomen met de stemmen van de oppositie, de K.V.P. en de A.R.P. voor. Onze fractie, zo verklaarde de heer Walburg, had wel oog voor de door de regering geopperde bezwaren, maar zwaarder wog haar toch de overtuiging, dat in een rechtsstaat het opleggen van zwaardere straffen aan een rechterlijke instantie behoort te zijn voorbehouden.

NOTA OPENBAAR VERVOER

Een commissie van de Adviesraad van de Doctor Abraham Kuypersstichting heeft eind 1970 een rapport samengesteld over de problematiek van het openbaar vervoer in ons land. In deze nota wordt een belangrijke bijdrage geleverd van A.R.P.-zijde aan de oplossing van vragen rond het openbaar vervoer.

Deze belangrijke publikatie is nog verkrijgbaar.

Prijs: f 1,75 per exemplaar.

Bestellingen door storting van het bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag met vermelding van het gewenste.

A.R.P.
EVANGELISCHE
VOLKSPARTIJ
Voor het partijbureau wordt gevraagd
TYPISTE-
ADMINISTRATIEF
MEDEWERKSTER

Voor de afdeling leden- en abonneementenadministratie.
A.O.W.-premie voor rekening A.R.P.

Soll. Dr. Kuypersstraat 3,
's-Gravenhage.

Telef. inlichtingen 070 - 183960;
vragen naar de heer A. van der Wees, 's avonds 01730 - 24832.

HOUT- EN METAAL- BEWERKINGS- MACHINES
HOLZ-HER
VAN DER SPEK
ROTTERDAM - TELEFOON 279755
WOLPHAERTSBOCHT 214

HET GODSDIENST ONDERWIJS IN DE KNEL

DOOR DRS. K. DE JONG OZN.

Zoals bekend zal zijn is één van de bezuinigingsmaatregelen van minister van Veen bij het vwo-havo-mavo het aantal wekelijkse lessen per klas of groep terug te brengen van 32 naar 30. Hoe men ook over deze maatregel denkt, een feit is dat deze met name ook van grote invloed is op de positie van het godsdienstonderwijs op deze scholen.

Vóór de invoering van de Mammoetwet in 1968 was de positie van het godsdienstonderwijs als volgt: Op de meeste christelijke mulo's en vmo-scholen had men ongeveer dezelfde lessentabellen als op de openbaar-neutrale scholen, en daarbij extra één of twee uren per week voor het godsdienstonderwijs, die gewoon gesubsidieerd werden boven het bovengenoemde aantal lessen. Verschillende openbare scholen gaven facultatief, ook weer boven het gewone lessenaantal, enkele uren cultuurgeschiedenis van het christendom.

Bij de uitwerking van de Mammoetwet (het staat niet in de wet) werd het gemiddelde aantal lessen per week per klas teruggebracht van 34 naar 32. Van verschillende kanten begon men zich toen ongerust te maken over de positie van het godsdienstonderwijs. Men liet zich echter min of meer sussen door de volgende redenering: Van de genoemde 32 uren zijn niet alle verplicht voorgeschreven, er blijft voor elke school een zekere ruimte over, die men vrij kan besteden, o.a. voor facultatieve vakken (hoewel de ruimte na de zeer plotselinge teruggang van 34 naar 32 uren wel zeer klein was geworden!) De christelijke vwo-havo en mavo-scholen gebruiken deze 'ruimte' voor een groot deel voor het geven van godsdienstonderwijs. Zij zijn daarbij nu duidelijk in het nadeel vergeleken bij de meeste openbaar-neutrale scholen, die geen cultuurgeschiedenis van het christendom geven (of heel weinig), want ruimte voor de z.g. facultatieve vakken is er bij hen praktisch niet meer, evenmin als eens een extra uur voor een examenvak of voor een expressie-vak. Min of meer geruisloos zijn zo de uren godsdienstonderwijs getrokken binnen het toegestane maximum, terwijl ze, zoals gezegd, vroeger als 'extra' waren toegestaan (behalve bij de mms.)

Nu komt er dan voor de tweede maal een verlaging van het aantal

uren, n.l. van 32 naar 30. Zulks met de uitdrukkelijke bepaling dat het eindexamen-niveau gelijk moet blijven. Mede onder invloed van deze bepaling is de ruimte voor eventuele facultatieve vakken nu wel praktisch tot nul gereduceerd. Om een voorbeeld te geven: de keuze gaat nu niet meer tussen b.v. Spaans en Computerkunde enerzijds of Godsdienstonderwijs anderzijds, maar tussen eventueel Frans en Tekenen of Godsdienstonderwijs. Om het nog even toe te spitsen: in de burgklassen moet men een keuze maken b.v. tussen studielessen of godsdienstonderwijs. De christelijke scholen komen nu met hun godsdienstonderwijs wel voor zeer grote problemen te staan. Om maar te zwijgen van de openbare scholen die nog Cultuurgeschiedenis van het christendom willen geven.

De vraag moet gesteld worden of de gelijkstelling van het openbaar en het bijzonder onderwijs niet wordt aangevochten, als op de bijzondere christelijke scholen a. de leerlingen minder les krijgen in de examenvakken en in b.v. de expressievakken, en b. de docenten in die vakken op die scholen in minder uren hetzelfde moeten doen als hun collega's op de openbaar-neutrale scholen? De oplossing? We zullen weer terug moeten naar de oude regeling toen de uren godsdienstonderwijs buiten de gewone leraarlessen-toewijzing vielen.

Men zou daar een aparte formule voor moeten creëren, die eventueel ook zou kunnen gelden voor het vak Cultuurgeschiedenis van het Christendom op de neutrale scholen. Dit lijkt me nu duidelijk een punt waar de confessionele partijen hun tanden eens in zouden moeten zetten. Als het financieel niet haalbaar is? Dan moeten de ouders van de leerlingen op de christelijke scholen tenminste de kans krijgen door hun ouderbijdrage het godsdienstonderwijs ten dele of helemaal dan maar zelf te betalen. Maar ook dat is niet toegestaan: het is in strijd met de subsidie-bepalingen. Zou dan, als er geen andere oplossing is, in elk geval niet alles in het werk gesteld moeten worden om het bovenstaande (het zelf betalen) wettelijk mogelijk te maken? Een uitzonderingsbepaling is gemakkelijk gemaakt, de wet hoeft er niet voor te worden gewijzigd.

CHRISTELIJK ONDERWIJS

Als men niet meer weet wat de eigen identiteit is, kan men anderen en zeker kinderen niet meer vertellen, wat levensbeschouwing is. En dan zijn er twee mogelijkheden. Wij gaan of strikt neutraal onderwijs geven, of wij gaan de kinderen 'leren met deze onzekerheden te leven' (wat het dan ook inhoudt). Het eerste is praktisch onmogelijk — onderwijskrachten houden hun mond toch niet over hun problemen. De tweede oplossing is evenmin een oplossing. Kinderen opvoeden tot de kracht de

onzekerheid te verdragen, kan alleen worden gedaan door mensen, die er zelf tegen opgewassen zijn. Mensen, die zelf die onzekerheid nog niet hebben leren verdragen, zullen moeilijk in staat zijn om kinderen datgene te leren, wat zij zelf nog niet kunnen.

Het is duidelijk, dat je nergens komt als je elke dag de grondhouding verandert, aldus prof. Thurlings. De eigen verantwoordelijkheid van de christen en alle christenen is wel bijzonder groot.

DE WEEK ROND

SLACHTMAAND/WINTERMAAND

- Maandag 29:** U kent meneer Jacobs wel van VARA's "Achter het nieuws". Die zei: "duizenden zien ons nog als ongenode gast". Geen wonder, dachten wij in onze onnozele oprechtheid, zeker als ongenode gast trap je niet direct op alle tenen van de gastheer en diens familie tegelijk.
- Dinsdag 30:** Urk heeft ook op een ander terrein een rekord geboekt. Niet alleen bekend om zijn machtige koren, om de goede visvangst, om het ondernemingsvermogen en het doorzettingsvermogen. Er is een rekord aantal trouwlustige jongelui in de maand december. Naast de nieuwe woningen aan de Lemmerweg zal de fiscus er ook uw vriend dan zijn. Je krijgt een stuk vrijgezellenbelasting terug.
- Woensdag 1:** "Jongeling ten voeten uit" aldus de titel van een geschreven portret van Pieter Jongeling — het GPV Kamerlid. Inderdaad, geachte heer schrijver, u hebt meer op de "voeten" gelet dan naar het karakter van deze strijder gekeken. De echte Jongeling komt er niet voldoende uit naar voren. Hij heeft meer karakter dan de schrijver hem toeschrijft.
- Donderdag 2:** Ander bericht: Wij ontvingen uit Pakistan een dringend verzoek van een ongehuwde wees, die smeekt om "adoptie". Vermoedelijk 21 à 25 jaar oud. Hij heeft gestudeerd en wil erg graag een baan in Nederland. Kan typen, goed chauffeurs en bankwerken. Wil ook inpakker worden. Wij zijn gezwichd dit dringende verzoek door te geven. Vandaar: wie kan helpen?
- Vrijdag 3:** Een krant schreef een beoordeling inzake het te verwachten beleid van de nieuwe K.V.P.-voorzitter: "een van zijn overwegingen zal wel zijn geweest de sterke afbrokkeling van de KVP te stuiten. Of dit resultaat heeft, gezien de spanningen die zijn streven binnen en buiten de KVP zal oproepen, is voorlopig zeer de vraag". Welke krant dacht u: Parool, Trouw, Telegraaf, Volkskrant, Het Vrije Volk (oplossing: Telegraaf).
- Zaterdag 4:** Een belangrijke T.V.-acteur stond niet meer met beide benen op de grond. De programmamaker wilde de man kwijt en liet hem in het draaiboek krankzinnig worden. De man dus in een gesticht, en de programmamaker was hem kwijt. Iets voor politici die aan het draaiboek werken? Functies genoeg ter beschikking als daar zijn... (vult u zelf maar in).

BEJAARDENHUIS

'HET MARTENA-HIEM' te TZUM Frl.

De directeur van dit prachtige bejaardentehuis, zoekt voor de gehele ziekenzorg:

EEN VERPLEGER (broeder)

Er staat een woning klaar, 4 kamers, centrale verwarming.

Salaris volgens richtlijnen van de federatie.

Verwacht wordt: bereidheid om in goede teamgeest dit werk aan te pakken en dit werk zó te doen dat het een zelfstandige positie kan zijn in dit tehuis. Godsdienstige belangstelling.

TZUM is een klein Fries dorp, vlak bij Franeker.

Sollicitaties aan: G. J. Nab, Directeur Martena-Hiem Tzum Frl. Inl. 05174 - 2324.

BEGROTING ONTWIKKELINGSHULP HIELD GEMOEDEREN IN TWEDE KAMER NOGAL BEZIG

De behandeling van de begroting van Ontwikkelingshulp bracht de Kamer in ontmoeting met een oudlid van de Kamer en de A.R. fractie met een oud-collega, minister dr. C. Boertien. De behandeling van deze begroting hield de gemoederen in de Kamer nogal bezig. Een stroom van amendementen en moties kwam los. De fractie heeft zich moedig door deze stroom heengeslagen. Ten aanzien van enkele punten bleken nuances in de fractie te bestaan.

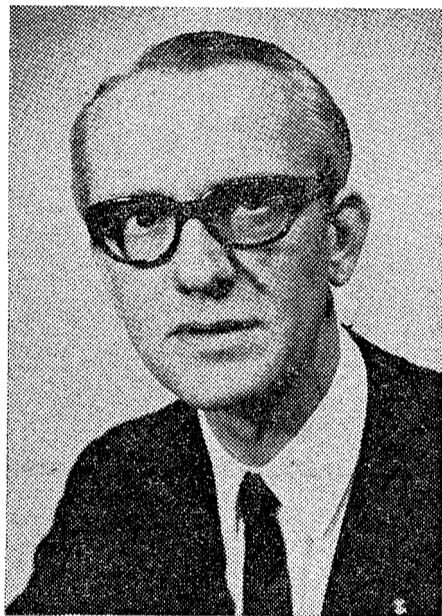
De teneur van de betogen uit de Kamer waren in het algemeen niet onwelwillend tegenover de plannen van minister Boertien. Alleen Pronk van de P.v.d.A. meende, dat er maar weinig van deugde. Hij vond, dat wat betreft de structuur-vraagstukken — internationale handel en arbeidsverdeling — de begroting en het vier-jaren-plan veel te weinig concreet zijn. De minister maakte duidelijk, dat dit nu eenmaal in de huidige fase niet anders mogelijk is. De meeste andere sprekers hadden echter waardering voor de voornemens van de minister, al ontbraken de vragen en kritische opmerkingen niet.

De A.R.P.-fractie vroeg bij monde van haar woordvoerder, Van Dam, wat de Regering denkt te doen, wanneer onverhoopt tengevolge van de inflatoire ontwikkeling de reële inhoud van de uitgetrokken bedragen teveel zou devalueren, een kwestie die ook andere fracties bezig hield. Hij legde er de nadruk op, dat we als Nederlandse volk kunnen tonen, dat het ons ernst is met de ontwikkelingssamenwerking door mee bij te dragen aan de inflatiebestrijding en door het in ruimere mate beschikbaar stellen van particuliere gelden aan allerlei acties.

Voorts schonk de A.R.P.-fractie aandacht aan de noodzaak van coördinatie op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking tussen de verschillende ministeries. De P.v.d.A.-er Pronk diende op dit punt een motie in, die vroeg, de uiteindelijke bevoegdheid voor de Unctad (Wereldhandelsconferentie) te verleggen van de minister van Economische Zaken naar de minister belast met de Ontwikkelingssamenwerking. Minister Boertien zette uiteen, dat deze zaak in het kabinet aan de orde is. Onze fractie voelde daarom geen behoefte aan een uitspraak nu en wilde het beraad in het kabinet een kans geven, om mede op basis van de resultaten van dat beraad zich een oordeel te vormen. Pronk hield tenslotte zijn motie aan.

Een kwestie, die eveneens ruimschoots de aandacht kreeg, en wel van vrijwel alle fracties, was de positie van de particuliere organisaties op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking. De op zichzelf aanvaardbare beleidslijn in de voorstellen van minister Boertien, dat de ontwikkelingsplannen van de ontvangende landen in toenemende mate beslissend zijn bij de hulpverlening, zou, consequent doorgevoerd, kunnen betekenen, dat de particuliere organisatie ook alleen maar projecten voor haar rekening zouden kunnen nemen, die uitdrukkelijk in de plannen van de regeringen van de ontwikkelingslanden

passen. Daarmee zou echter aan een essentiële karaktertrek van het werk van de particuliere organisaties (in hoofdzaak de z.g. medefinancieringsorganisaties): het hebben van particuliere organen en organisaties als counterpart in de ontwikkelingslanden, geweld worden aangedaan. Minister Boertien ver-

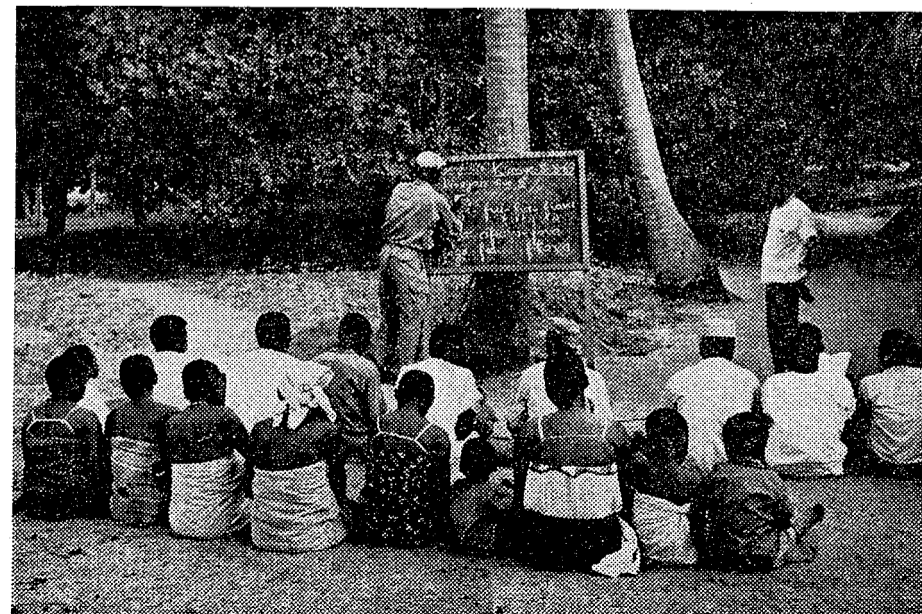

Mr. G. C. van Dam

telde, dat hij over de zaak overleg pleegt met de overkoepelende organen van de particuliere organisaties en zegde toe, dat hij geen wijziging in het tot nu toe gevoerde beleid zal brengen zonder overleg met de Kamer.

Waarom een pleidooi voor het behoud van een stuk particuliere bilaterale hulpverlening?, zo stelde de A.R.P.-woordvoerder, Van Dam. Wel, zo motiveerde hij, de particuliere hulpverlening biedt juist belangrijke mogelijkheden om de burgers van ons land bij het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid te betrekken. Als men oog krijgt voor de stimulerende werking wat betreft de betrokkenheid bij de ontwikkelingsproblematiek, die uitgaat van de vele particuliere projecten, en wanneer men bedenkt wat dit aan geestelijke en aan praktische steun betekent voor het nationale beleid, dan ligt het voor de hand, die activiteiten van de particuliere in-

Hulp aan slachtoffer van onderdrukte gebieden.

U KUNT

uw gouden vijfje storten op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting, Den Haag. Elke bijdrage in het tekort over het lopende jaar 1971 is voor de ARP goud waard.

Bijvoorbeeld vijf gulden. Dan zijn wij snel uit de concrete moeilijkheden.

De bijdragen komen in een grote verscheidenheid van bedragen binnen f 2.50, f 5.—, f 10.—, f 25.—, f 30.— enz.

Hartelijk dank aan de gulle gevers en geefsters.

U weet, dat het tekort 1971 vermoedelijk

ROND f 40.000.-

zal zijn. Veroorzaakt door allerlei gestegen kosten, porti, lonen; u kent zelf wel de prijsstijgingen.

Tot nu toe is inmiddels in deze actie „gouden vijfje” een bedrag van

ROND f 4.000.-

ontvangen. Dat is de moeite waard. Het begin is goed.

Nu de zaak in de resterende drie weken vóór 1 januari 1972 afmaken.

Wij vertrouwen op uw medewerking te mogen rekenen. Bij voorbaat hartelijk dank.

stellingen ook in de toekomst de nodige ruimte te bieden.

Tenslotte vroeg Van Dam nog de aandacht van de minister voor de verkleining van het stuwmeer en voor het vraagstuk van de toenemende schuldenlast.

Minister Boertien betoonde zich in de korte tijd van zijn ministerschap heel redelijk vertrouwd met de moeilijke problematiek, die hem is toevertrouwd. De behandeling van zijn voorstellen resulteerde niet in omvangrijke wijzigingen of verschuivingen. Hij kwam de Kamer tegemoet door voor het Kinderhulpfonds voor de V.N. in de komende jaren sterker stijgende bedragen dan in zijn plan was voorzien, te beloven.

Een ander punt, dat — zoals gezegd — de gemoederen nogal bezighield was de hulpverlening aan bevrijdingsbewegingen in de Portugese koloniën en Zuidelijk Afrika. De minister wees elke rechtstreekse hulp af. Hij betoogde, dat dit inmenging zou betekenen in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen. Van de aantasting van het volkenrechtelijke beginsel van niet-inmenging vreesde hij alleen maar onheil. De minister wees op de mogelijkheid om via V.N.-fondsen en via de medefinanciering van particuliere activiteiten humanitaire e.d. hulp aan slachtoffers van onderdrukking te bieden. Voor Ter Beek (P.v.d.A.) was dit aanleiding om zijn motie, waarin eerst rechtstreekse hulp voor bevrijdingsbewegingen werd gevraagd, in diër voege te wijzigen.

In de nieuwe versie, waarin steun via V.N. fondsen wordt gevraagd, werd deze motie nu ook gesteund door de woordvoerders van de drie christelijke partijen. Zij kreeg tenslotte de meerderheid van de Kamer achter zich. Tegen stemden o.a. DS'70, 5 leden van de V.V.D., 2 van de C.H.U., alsmede onze Schakel en Walburg, omdat zij op het punt van deze hulpverlening onvoldoende vertrouwen hebben in de V.N.

Amendementen van de oppositie om steun te verlenen aan de organisatie „Laat Angola niet sterven” en om meer uit te trekken voor de problematiek van de bevolkingsgroei kregen uit onze fractie de steun van De Koning en Vermaat. De meerderheid achtte het op praktische gronden onjuist om particulier organisaties zonder meer voor steunverlening bij de overheid aan te bevelen, terwijl zij voorts meende, dat via de in de motie-Ter Beek genoemde V.N.-fondsen aan de bestaande behoeften tegemoet kan worden gekomen.

HET ONDERWIJS VERNIEUWEN

Een brochure over de toekomst van het onderwijs in ons land met bijdragen van H. Stolk, Drs. K. de Jong Ozn., Anton G. Oskamp, Evert W. de Jong en Drs. Nijs Lagerweij.

Deze brochure werd speciaal samengesteld met het oog op de Arjosstudieconferentie 1971.

Prijs: f 2,— per exemplaar.

Bestellingen door storting van het bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag met vermelding van het gewenste.

PROGRAMMERING

BEVOLKINGSPOLITIEK

In het regeerakkoord worden de beide peilers, waarop de paragraaf in het A.R.P.-programma over de bevolkingpolitiek rust, duidelijk terug gevonden, te weten de eigen verantwoordelijkheid van de ouders voor de gezinsgrootte en een goede voorlichting.

Hiernaast wordt in dit programma — in nauwe samenhang met de abortus paragraaf — gepleit voor de bevordering van het opnemen van anti-conceptionele

midelen in het verstrekkingspakket van de ziekenfondsen. Hiermede wordt dan ook beoogd de medische begeleiding (en controle) veilig te stellen. De noodzaak hiertoe wordt ook in het regeerakkoord omschreven.

In het regeerakkoord is een haast nog uitvoeriger paragraaf over „abortus provocatus” opgenomen dan in het eigen- en urgentieprogramma. De essentie van deze beide laatste paragrafen is tot in alle onderdelen in het regeerakkoord terug te vinden. Een nieuw element is de in het regeerakkoord voorgestelde melding (registratie); bedoeld als een anonieme registratie in het belang van een verant-

woord medisch handelen en een goed gerichte voorlichting als preventie-middel bij uitsteking.

De paragraaf in het regeerakkoord is voorbereid door een werkgroep die constructief en zonder enige dwang heeft gewerkt.

Het is vanzelfsprekend dat m.b.t. een dergelijk voor de professionele partijen zo zwaarwegend vraagstuk afspraken zijn gemaakt.

De drie programma's munten uit door bondigheid op het punt van de omroep. In het g.u.p. vindt men haar slechts verheld onder het verzamelbegrip: publiciteitsmedia, waarvoor een gezonde verscheidenheid bepleit wordt. Het regeerakkoord stelt gedediceerd: geen principiële wijzigingen, geen derde televisienet.

Ons eigen standpunt is van overlang bekend: een bestel steunend op in het

volksleven gewortelde vrije organisaties (geen eenheidsomroep); inperking zendtijd N.O.S. vrije meningsuiting en recht van antwoord; aandacht voor educatieve programma's; financiering wereldomroep uit de schatkist.

OMROEP

ABORTUS PROVOCATUS

PROGRAM 1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

BEVOLKINGS POLITIEK

Vooropstellende dat de verantwoordelijkheid voor de gezinsgrootte bij de ouders berust zal in de komende kabinetperiode bijzondere aandacht worden geschonken aan de voorlichting over verantwoorde gezinsvorming.

De medische controle op het gebruik van voorbehoedsmiddelen dient deel uit te maken van het ziekenfondspakket.

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

BEVOLKINGS POLITIEK

Ten aanzien van het bevolkingsvraagstuk stelt de ARP centraal de verantwoordelijkheid van de ouders voor de gezinsgrootte.

Met inachtneming daarvan bepleit zij het uitbouwen van de door voorlichting over geboorteregeling en bevolkingsvraagstuk via de daartoe geëigende kanalen.

Bevorderen dat anti-conceptionele middelen worden opgenomen in het verstrekkingspakket van de ziekenfondsen.

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

BEVOLKINGS POLITIEK

— aan de beslissing omtrent de toepassing van de behandeling dient het advies van een wettelijk erkend multidisciplinair team van wisselende samenstelling ten grondslag te liggen, waarbij de bescherming van het leven van de vrucht dient te worden afgewogen tegen ernstige bedreiging van het geestelijk en lichamelijk welzijn van de vrouw.

Abortus provocatus blijft in beginsel alleen aanvaardbaar wanneer naar medisch-sociale indicatie het lichamelijk en geestelijk welzijn van de vrouw ernstig wordt bedreigd. Er zullen voldoende voorzieningen moeten komen om de vrouw te helpen en te begeleiden voor en na de beslissing inzake het al of niet uitvoeren van abortus.

Abortus provocatus is slechts als aanvaardbaar te beschouwen als deze ingreep wordt verricht door een medisch bevoegde die handelt ter noodzakelijke bescherming van de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de zwangere vrouw, en met inachtneming van het advies van een abortus-werkgroep met wettelijke status. De inbreng van de vrouw — de eerst betrokkene — dient bij het vaststellen van de noodzaak van deze ingreep voldoende gewaarborgd te worden, hoewel haar wil niet uitsluitend beslissend is. Aan een goede sociale begeleiding dient grote aandacht te worden gegeven.

Het kabinet zal in de komende periode geen principiële wijziging van de omroepwet voorstellen.

Ervan uitgaande dat een derde televisienet gezien de financiële consequenties niet tot stand zal komen zijn over de inrichting daarvan geen afspraken gemaakt.

ABORTUS PROVOCATUS

Wijziging van de wetgeving in de volgende zin:

- a. Toepassing van abortus provocatus door onbevoegden blijft strafbaar als misdrijf tegen het leven.
- b. De vrouw die abortus provocatus vraagt of ondergaat is niet strafbaar.
- c. De geneeskundige die de handeling verricht onder bij of krachtens de wet te stellen voorwaarden handelt bevoegd en is dus niet strafbaar.

Deze voorwaarden zijn:

- de behandeling dient te geschieden in een erkende ziekeninrichting.

De overheid dient een gezonde verscheidenheid in de publiciteitsmedia te bevorderen aan de hand van criteria opgesteld in overleg met alle betrokkenen.

In het kader van de permanente vorming is gewenst o.a. bevordering van de toepassing van audiovisuele hulpmiddelen en het inschakelen van radio en televisie bij voortgezet en wetenschappelijk onderwijs (open universiteiten).

ABORTUS PROVOCATUS

Handhaving van een radio- en televisiebestel gebaseerd op de werkzaamheid van in het volksleven gewortelde vrije organisaties. Naar wettelijke objectief werkende maatstaven dient de beschikbare zendtijd over deze organisaties verdeeld te worden. In concreto staat zij een inperking van de zendtijd van de NOS voor. Staatsomroep of eenheidsomroep wordt verworpen.

Aandacht moet geschonken worden aan een toemende behoefte aan educatieve programma's, waarbij gedacht kan worden aan een derde televisienet.

ABORTUS PROVOCATUS

— De geneeskundige die niet overeenkomstig deze voorwaarden handelt wordt geacht onbevoegd te handelen en is derhalve strafbaar. Bij het bovenstaande wordt ervan uitgegaan dat ter beoordeling van de rechter blijft of in het geval een medicus heeft gehandeld uit strikt medische noodzaak zonder te hebben voldaan aan de hierboven genoemde voorwaarden, strafuitsluitingsgronden aanwezig zijn.

PROGRAM 1

REGERAKKHOORD
VIJF PARTIJEN

PROGRAM 2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAM

PROGRAM 3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

PROGRAMVERGELIJKING

EUROPEES PARLEMENT HOOPT OP 1975

DOOR P. VAN TELLINGEN

Hoe komt het dat de werkzaamheden van het Europees Parlement zo sporadisch doordringen in de kolommen van de kranten? Wat kan daaraan gedaan worden? Vragen die de christendemocratische fractie van het Europese Parlement voorlegde aan een groep journalisten van bevriende huize, komend uit de zes EEG-landen, die op uitnodiging van deze fractie een bezoek brachten aan de novemberzitting van het Europees Parlement in Straatsburg.

Het valt niet te ontkennen dat er best meer belangstelling voor de werkzaamheden van het parlement zou kunnen zijn, maar het zit voor een groot gedeelte vast op de huidige structuur van de Europese gemeenschappen, waarin het Europees Parlement weinig te zeggen heeft.

STRUCTUUR E.E.G.

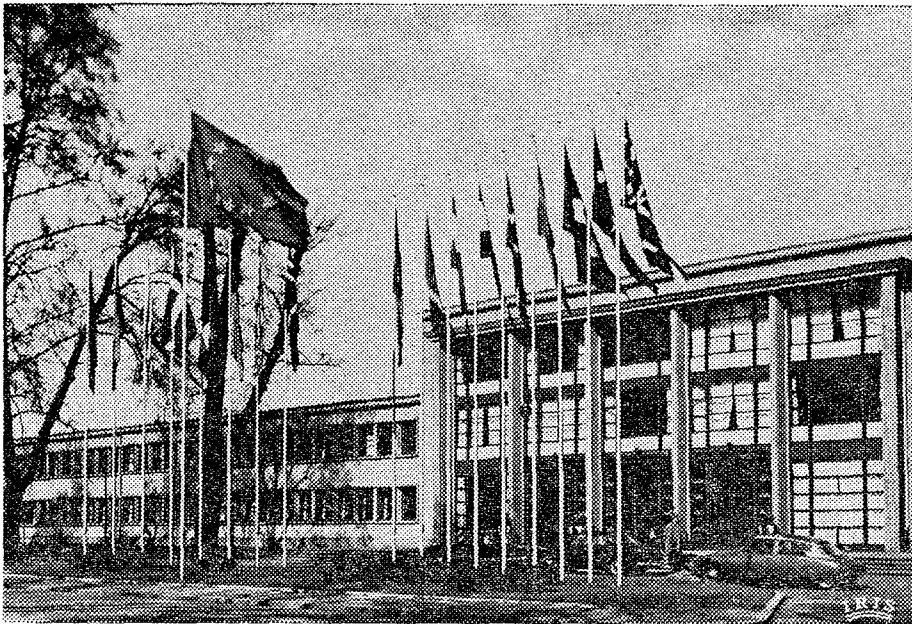
Het Europees parlement heeft op dit moment niet meer dan een adviserende stem in het Europa van de zes. De Europese Commissie doet voorstellen, hoort het parlement, en het resultaat van dit samenspel wordt aan de ministerraad voorgelegd. De ministerraad van de zes beslist over dit voorstel en behoeft zich in principe niets aan te trekken van de gedachten van het parlement. Zoals het Europees parlement nu zijn functie kan uitoefenen, kan je beter spreken van een verband van Europese parlementariërs. Dit ligt overigens niet aan het parlement zelf. Vanaf het begin heeft het gehamerd op een echte, meebeslissende rol in de EEG. Ook de Europese Commissie laat niet na, zeker niet onze Nederlandse vertegenwoordiger in die commissie de heer Mansholt, de ministerraad te wijzen op deze situatie. Ook de Nederlandse regering wil wel, maar het zijn de Fransen, die voortdurend aan de rem hangen.

Maar er gloort nu eindelijk enige hoop. Een hoop die gevestigd is op het jaar 1975. Want dan zal, als de Europese Gemeenschap in plaats van de bijdragen van de lid-staten eigen middelen gaan krijgen, het parlement een beperkt stuk budgetrecht ontvangen. Dat is ook wel nodig, want als de nationale parlementen geen bevoegdheden meer hebben om aan de nationale bijdragen te tornen, valt de parlementaire controle over de begroting van de EEG weg. En die controle moet juist dan door het Europees parlement plaatsvinden.

RECHTSTREEKSE VERKIEZINGEN

De bevoegdheden die het Europees parlement nu gaat krijgen blijven dus beperkt. Maar daarin wil ze niet berusten, ook de christendemocratische fractie niet. De heer Lückner, voorzitter van de christendemocratische fractie in het Europees parlement, wil met zijn fractie streven naar uitbreiding van die bevoegdheden, opdat het parlement ook een wetgevende bevoegdheid krijgt.

Om de positie van het Europees parlement te versterken, zijn rechtstreekse verkiezingen van de afgevaardigden uit de landen nodig. Dat is met name een zaak van de nationale parlementen. Vandaar dat er ook bij het Nederlands parlement een initiatief-wetsontwerp ter tafel ligt, dat nog door de huidige staatssecretaris Westerterp werd ingediend. Het Europees parlement wil graag die rechtstreekse verkiezingen in 1975 gerealiseerd zien. Er ligt overigens een

voorstel bij het parlement om gelijk met de toetreding van Engeland, Denemarken, Noorwegen en Ierland, die rechtstreekse verkiezing te realiseren en de bevoegdheden van het parlement uit te breiden.

SAMENSTELLING PARLEMENT

Het zal nog wel wat problemen geven om de weer anders gerichte politieke stromingen uit de nieuwe lid-staten onder te brengen in fracties. Want er kan pas een fractie in het parlement worden gevormd als daar 15 leden voor zijn. Op dit moment is de christen-democratische fractie met 51 leden de grootste, daarna volgt de socialistische fractie met 37; de liberalen en geestverwanten tellen 24 leden en de gaullisten doen als Europeanen altijd wat excentriek, ze vormen een eigen fractie met 19 leden.

Er zit in het Europees parlement verder nog een groep Italiaanse communisten en fascistische, te klein om een fractie te mogen vormen.

Als eenling in het parlement moet de jongste afgevaardigde van dit parlement, onze landgenoot en D'66'er Engwirda zijn weg vinden. Een poging van zijn kant om aansluiting te vinden bij de socialistische fractie mislukte, omdat zijn voorwaarde was dat de fractie zich zou omdopen in 'Socialisten en geestverwanten'. Dat feest ging niet door, zodat Engwirda voorlopig kan wachten tot zijn partij eens opgaat in een vergrote P.v.d.A.

Totaal telt het Europees parlement 14 Nederlandse leden, t.w. één D'66'er Engwirda, 4 socialisten (Vredeling, Oele, v. d. Stoel en Broeks), 2 liberalen (Berkouwer en Baas), 4 K.V.P.'ers (Schuijt, Noteboom, Van der Gun en Mommersteeg), één A.R.P.'er (De Koning) en één C.H.U.'er (Bos). De K.V.P., C.H.U. en A.R.P.-vertegenwoordigers werken nauw samen in de christendemocratische fractie.

FUNCTIONERING

Op een voor Nederland ongebruikelijke wijze functioneert het Europees parlement. Het kent verschillende commissies. In die commissies zijn alle fracties en nationaliteiten vertegenwoordigd. Daar worden voorstellen van de commissie besproken of zelf aanbevelingen ontworpen. In de commissie wordt een standpunt bepaald. Zonodig wordt dit

bij meerderheid van stemmen bepaald. De commissie benoemt daarna één of meerdere rapporteurs, die de conclusies van de commissie, meestal uitmondend in een concept-resolutie, in het parlement verdedigd. De rapporteur mag niet anders dan het standpunt van de commissie of van een meerderheid van de commissie naar voren brengen, ook al is hij er niet happy mee. Eventuele minderheidsstandpunten van de commissie kunnen via amendementen in het parlement ter sprake worden gebracht. Een soort van veredeld 'moesjawara'-systeem met democratische trekjes. Zo was er vorige maand in het Europees parlement een Hollands dagje te beleven. Met Mansholt in de commissiebanken, behandelde het parlement een voorstel van de Europese commissie tot hervorming van de landbouw, waar namens de landbouwcommissie van het parlement maar liefst drie van de vier rapporteurs Nederlanders waren, te weten V.V.D.-senator Baas, P.v.d.A.-Kamerlid Vredeling en het A.R.P.-Kamerlid De Koning, die daarmee zijn maïdenspeech hield.

(De Koning is nu het enige A.R.P.-Kamerlid in het parlement als opvolger van Boertien en Boersma). Zij deden niets anders dan waarheidsgetrouw de standpunten van de landbouwcommissie

weergeven. Overigens op voortreffelijke wijze.

De Nederlanders vervullen een actieve rol in het Europees parlement, want de dag daarvoor trad het C.H.U.-Kamerlid Bos op als rapporteur bij een debat over Euratomzaken (nauwelijks te begrijpen).

POLITIEKE INHOUD

Hiermee is eigenlijk één van de hinderpalen gesignaleerd om het Europees parlement meer onder de aandacht van de publieke opinie te brengen. Want naast de handicap van alleen maar adviezen te mogen geven, waar de ministerraad met repressieve tolerantie mee kan doen wat hij wil, zijn de te behandelen onderwerpen vrij technisch van aard. Het ontbreekt gewoon nog aan duidelijke supra-nationale structuur, waardoor echt zaken van politieke inhoud ook in het parlement ter discussie kunnen staan. En misschien ook wel aan een duidelijke politieke conceptie, wat de rol van Europa in de wereld moet zijn.

Toch is er een duidelijke ontwikkeling ten goede. Er komen een viertal nieuwe landen bij, er zit duidelijk schot in een verdere democratisering van de Europese organen.

Ondanks alle frustraties die een Europees parlement moet overwinnen, wordt daar toch een ernstige poging gedaan om de eerste fundamenten voor een Verenigd Europa te leggen. En dat verdient waardering en misschien iets meer aandacht.

Tenslotte dit: als je een paar dagen in Straatsburg in het parlamentsgebouw vertoeft, heb je de indruk dat de nationaliteit een sterker bindmiddel is dan bijvoorbeeld het lid zijn van een christen-democratische fractie. Dat is op zichzelf begrijpelijk vanwege de taal. Maar dit wordt natuurlijk in de hand gewerkt, omdat er achter de christen-democratische fractie in het Europees parlement geen actieprogramma staat met een duidelijke conceptie.

Men zit eigenlijk in die fractie om pragmatische — in de goede zin van het woord — redenen. Het zou nuttig zijn als door de partijen, die in de verschillende landen voor christen-democratisch doorgaan, daar eens met meer voortvarendheid aan werd gewerkt.

Dat geldt natuurlijk ook voor de andere stromingen. Want bij een uitbouw in de breedte en diepte van West-Europa komt het vraagstuk van Europese partijvorming toch op tafel. Zeker als je hoopt dat het Europees Parlement eens een echt parlement wordt.

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

VERPLEEGTEHUIS „DEN ES” TE VARSSEVELD

Voor ons moderne, in 1970 in gebruikgenomen verpleegtehuis willen wij gaarne in contact treden met

EEN VERPLEEGSTER

diploma A of A en B.

Salaries van 1.208,16 tot 1.650,17 exclusief onregelmatigheidstoeslag en 6½% vakantietoeslag en

EEN VERPLEEGSTER

diploma A of A en B.

die bereid is mee te werken aan de ziekenverzorgstersopleiding.

Voor haar is part-time dienstverband mogelijk.

Sollicitaties en/of inlichtingen bij de directeur dhr. H. E. Muller, Doetinchemweg 51, Varsseveld, bij voorkeur op werkdagen van 9.00-12.00 uur en 2.00 tot 5.00 uur, telefoon 08352-2151.

BUITENLANDSE ZAKEN IN DE TWEEDE KAMER

Dit jaar werd de behandeling van de begroting in de Tweede Kamer in twee gedeelten gesplitst:

- De NAVO en de Oost-West-verhouding
- de overige buitenlandse zaken met uitzondering van de ontwikkelingssamenwerking

Naar gelang de verschillende onderdelen aan de orde kwamen, wisselden de achter de regerings-tafel gezeten bewindslieden elkaar af.

Bij onderdeel a. voerden de ministers Schmelzer en De Koster het woord, bij b. Minister Schmelzer en staatssecretaris Westerterp.

Over de begroting van ontwikkelingssamenwerking (ressortend onder minister Boertien) vindt u elders in dit blad een beschouwend verslag. Thans willen we het hier hebben over de beide eerste onderdelen.

In de oost-west verhouding zijn er verschillende lichtpunten, de — zij het dan wat trage — voortgang van de Salt-besprekingen, het verdrag over de denuclearisering van de zeebodem, de oost-politiek van de Duitse bondskanselier Brandt, de plannen voor een Europese Veiligheidsconferentie, de plannen om te komen tot een wederzijds evenwichtige reductie van de strijdkrachten. He-las ontbreken de schaduwen niet, waarbij te denken is aan de voortdurende uitbreiding van de nucleaire in-spanning der Warschaulanden, speciaal ook met agressieve en nucleaire wapens, de voortdurende perfectionering van een Sovjetmarine die tegenwoordig overal ter wereld aanwezig is.

Het is een gelukkige omstandigheid dat t.o.v. de politiek te voeren met betrekking tot de Oost-West verhouding alle grotere fracties in de Kamer vrijwel eensgezind zijn en alle achter de regering staan.

MOTIES

Reeds toen hij voor het eerst aan het woord kwam diende mr. Van der Stoel (PvdA) een motie in, waarin hij de regering vroeg haar beleid te richten op rationalisatie van de conventionele verdediging, afwijzing van een Europese atoommacht, overleg binnen de NAVO om democratische verhoudingen in Griekenland en Portugal te bevorderen, een begin van onderhandelingen over gecontroleerde wapenvermindering, ondersteuning van Brandts politiek, streven naar en bevorderen van het in werking treden in 1972 van het normalisatieverdrag betreffende Duitsland met opname van de beide Duitslanden in de Verenigde Naties gepaard gaande met een erkenning van de DDR door de westelijke landen.

De ARP-woordvoerder, dr. N. G. Geelkerken, kort daarna aan het woord komend, bekritiseerde het feit dat reeds aanstonds een motie was ingediend nog voordat de regering gelegenheid had gekregen haar standpunt toe te lichten. Tegen de materiële inhoud van de motie had hij echter geen enkel bezwaar, integendeel hij zag haar als een adhesie-betuyging aan de door de regering gevoerde oost-west politiek die ook van ARP-zijde volle instemming genoot. Ook van de zijde der andere grote fracties kwam geen materiële kritiek op de motie, die dan ook werd aanvaard door de regering als ondersteuning van haar buitenlands beleid.

CONTROLE KERNWAPENS

Een tweede motie, even prematuur, door Van der Stoel ingediend, nodigde

de regering uit in het ontwapenings-overleg dat thans te Genève wordt gevoerd en waar het gaat over het verbod om bij ondergrondse atoomproeven niet langer vast te houden aan de eis dat deze proeven ter plaatse gecontroleerd moeten kunnen worden. Rusland heeft zich steeds tegen deze controle verzet, welke voorwaarde was voor de medewerking van vele der overige onderhandelaars. Ondertussen heeft de voortgezette ontwikkeling der wetenschap een controle ter plaatse zoal niet geheel, dan toch vrijwel, volledig overbodig gemaakt.

Ook deze motie vertolkte wat er in de ARP-fractie leefde en niet alleen bij haar. Aanvankelijk wenste de regering het prijsgeven van een controle ter plaatse nog bij de onderhandelingen in petto te houden, doch na enig overleg had zij geen bezwaar deze reserve prijs te geven, waarna de motie vrijwel algemeen aanvaard werd.

De eerste motie-Van der Stoel was duidelijk mee bedoeld als tegenhanger van de welhaast gebruikelijke motie van de PSP, nu reeds tot erkenning van de DDR over te gaan. Deze ook nu weer ingediende motie, die ook door enige leden van de PvdA gesteund werd, vond — evenals vroeger — geen gunstig onthaal omdat zij juist Brandt's oost-politiek die door Nederland gesteund wordt, op een allerpijnlijkste wijze doorkruist en zou ontcrachten.

Uitgebreid werd gesproken over een aanbeveling van de eind september in Ottawa gehouden Navo-assemblee, waarbij aan de regeringen van de bondgenoten werd aanbevolen te onderzoeken of het aantal volledige strijdkrachten welke met name de Europese landen nog onderhouden, nog wel gehandhaafd moet worden.

NAVO

Deze aanbeveling was 't gevolg van een initiatief van de Nederlandse NAVO-delegatie in Ottawa, dat daar alom een gunstig onthaal heeft gevonden. Het gaat hier uitsluitend om dat deel der strijdkrachten dat een NAVO bestemming heeft. Buiten beschouwing vallen hier dus strijdkrachten die een andere bestemming hebben. Voor Nederland bijvoorbeeld die, welke ten behoeve van vredesoperaties ter beschikking van de Verenigde Naties zijn gesteld, die welke voor binnenlandse veiligheid dienen, die welke nu nog ter beschikking van de regeringen van Suriname en de Ned. Antillen gesteld moeten kunnen worden, die welke nationale en internationale rampen hebben te bestrijden. Deze aanbeveling beoogt een coördinatie die op den duur tot verdere integratie van de verschillende nationale strijdkrachten zou kunnen leiden. Zonder dat men nu direct aan het afstoten

NAVO-taken

Dr. N. G. Geelkerken

van een of meer krijgsmachtonderdelen zou behoeven te denken, zou het gevolg wel zijn dat de zwaartepunten van de defensie verlegd zouden worden. Onze defensie zou zich meer kunnen specialiseren op een beperkter aantal taken dan thans het geval is.

Het debat over deze zaak had uiteraard een zeer voorlopig karakter. Niet alleen werden geen beslissingen genomen, maar zelfs werden geen uitspraken gedaan die in een bepaalde richting wijzen. Begrijpelijk als men bedenkt dat juist de staatscommissie-Van Rijckevorsel met haar studies over de taak van onze defensie in Navo-verband bezig is.

INDIA EN PAKISTAN

Bij de behandeling van de overige buitenlandse politiek zijn uiteraard talloze kwesties aan de orde gekomen. Het conflict tussen India en Pakistan noopte de Kamer niet alleen de regering krachtig te steunen en zover nog nodig aan te moedigen; waar het betreft hulp aan de talloze slachtoffers. Daarnaast werd door alle regeringspartijen een motie ingediend, alles in het werk te stellen in het kader van de Ver. Naties de krijgshandelingen te doen beëindigen en een politieke oplossing te bevorderen, die in overeenstemming is met de wil van de bevolking van Oost-Pakistan en zijn in vrije verkiezing gekozen politieke leiders. Deze motie vond een gunstig onthaal.

Het toneel der buitenlandse politiek wijzigt zich snel. Met name zijn daarop van invloed de neiging van de V.S. zich enigermate terug te trekken uit dominerende posities, de adembenemende opkomst van Japan voorshands hoofdzakelijk op economisch gebied, de anti-these binnen de communistische wereld, de komende vergroting van de EEG en

bovenal de intrede van de Volksrepubliek China in de Verenigde Naties.

Deze intrede werd algemeen toegejuicht en zeker ook van ARP-zijde die daarvoor jarenlang gepleit heeft, gewaardeerd. Toch kon de ARP-woordvoerder niet nalaten zijn grote teleurstelling uit te spreken over het verlies van Taiwan voor de V.N. De ARP-fractie is voorstander van de universaliteit der V.N. Juist daarom wilde zij de volksrepubliek toegelaten zien met behoud van Taiwan. Nu dit niet is gelukt wenst zij dat stappen zullen worden voorbereid zo mogelijk tezamen met anderen t.z.t. Taiwan te bewegen zijn pretentie geheel China te vertegenwoordigen, prijs te geven en dit land vervolgens toegang tot de V.N. te verschaffen. Dit zal echter een operatie op langere termijn zijn.

Van ARP-zijde werd voorts aangedrongen op een bestudering van de mogelijkheid de V.N. te bekleden met de bevoegdheid te interveniëren in die zogenaamde interne conflicten, waar in feite een binnenlandse oorlog woedt, vaak gepaard aan de wens tot secessie, massa-moorden, terreur-acties, andere ernstige aantastingen van de rechten van de mens. Zulks op grond van het zelfbeschikkingsrecht van mensen en volken.

Hiermede parallel loopt de wens humanitaire organisaties als het Rode Kruis meer mogelijkheden te verlenen in dergelijke conflicten onder internationale controle hun nuttig menslievend werk te verrichten. Van vele zijden werd de zorg over de ontwikkeling in het Midden-Oosten uitgesproken. De ARP-fractie drong er bij de regering op aan geen middel onbepaald te laten te bevoorwaarden het veilig stellen van het zelfstandig voortbestaan van Israël en het oplossen van het probleem der Palestijnse vluchtelingen.

NOORD-VIETNAM

De ARP informeerde welke beletselen de regering nog ziet om over te gaan tot een erkenning van Noord-Vietnam. Will men enige invloed op dit land hebben, dan is daarvoor vereist dat althans een gesprek mogelijk wordt. De regering deelde mee dat met de bondgenoten overleg omtrent een erkenning plaats vindt, terwijl de regering tevens overweegt een missie naar Hanoi te zenden mede in het kader van hulpverlening aan oorlogsslachtoffers. Onder deze omstandigheden wil zij de afronding van dit overleg en de resultaten van een eventuele missie afwachten alvorens een beslissing ten aanzien van een erkenning te nemen. Zij vreesden van de stemming op dit moment een mindere bereidheid nu te werken aan een vreedzame oplossing van het slepende conflict. De Kamer achtte deze houding redelijk en verwierp een motie-Visser (D'66) om reeds nu tot erkenning over te gaan.

De regering wenst er geen twijfel over te laten bestaan hoe haar opvattingen zijn t.o.v. het optreden van Portugal in haar Afrikaanse koloniën. Zij wenst dat de betreffende gebieden de status van volledig zelfbestuur verkrijgen.

Dit is een standpunt dat van ARP-zijde volledige instemming geniet. De regering had reeds in het Navo-debat te kennen gegeven dat zij de pogingen Portugal — en trouwens ook Griekenland — te bewegen tot wijziging van hun politiek wenst voort te zetten. De ARP-woordvoerder informeerde welke nu in concreto die pogingen geweest zijn gedurende de laatste jaren. Minister Schmelzer kon niet direct een opsomming geven, maar zegde toe dit binnenkort toch te zullen doen, zij het wellicht in een bijeenkomst met de commissie voor buitenlandse zaken.

Ten aanzien van Zuid-Afrika blijft de richtlijn voor de Nederlandse politiek een geduldig en hardnekkig volgehouden

VERVOLG OP PAG. 10

WIN EEN LID VOOR DE A.R.P.

door Engeland inmiddels aanvaard werd, is overigens vergeleken bij de daarvoor bestaande situatie, een stap in de goede richting, nu zij althans de mogelijkheid schept tot een beslissende stem van de gekleurde bevolking.

De komende vergroting van de EEG vormde het hoofdmotief van de gedachtenwisseling van de Kamer met staatssecretaris Westerterp. Deze laatste die als Kamerlid zelf zitting had in het Europees parlement en van wie tevens afkomstig is het initiatief-ontwerp dat rechtstreekse verkiezingen beoogt voor dit parlement, was voor zijn oud-collega's, 'Europeanen' wel een bij uitstek ideale gesprekspartner. Men bleek het zeer goed eens te zijn.

den dialoog, gericht op het overtuigen van de Zuidafrikaanse publieke opinie. Deze dialoog dient te worden ondersteund door activiteiten van particuliere zijde, waarbij de kerken een eerste plaats innemen.

Het overleg tussen het Verenigd Koninkrijk en Rhodesië, dat geleid heeft tot het akkoord Home-Smith vond een weinig gunstig onthaal. Een motie-Ter Beek (PvdA) zich tegen dit akkoord uit te spreken werd echter verworpen nadat de regering verklaard had de sancties der V.N. tegen Rhodesië te zullen blijven handhaven. Het akkoord dat

De eerste officiële ontmoeting met de nieuwe bewindslieden was trouwens alleszins bevredigend. Minister Schmelzer vertoont een eigen stijl, voor zover dat ten aanzien van buitenlandse zaken al mogelijk is, vertoont hij een grote mate van openheid. Hij stelt zich soepel op en is bereid tot luisteren, bovenal staat hij niet afwijzend wanneer het gaat om herijking van oude opvattingen en is hij zich bewust van de snelle evolutie van onze tijd. Hoopvolle tekenen!

VUL DE BON EENS IN

EEN ABONNEMENT KOST SLECHTS f 8,— PER HALF JAAR

U KUNT ALS ABONNEE OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN

NOTEREN

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Opgegeven door:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

WAT WEET U VAN

kiesrecht, medezeggenschap, politieke partijen, inkomens- en bezitsverdeling .....

Cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

40 schriftelijke lessen voor f 25,—.

het raadslidmaatschap, begroting, ruimtelijke ordening, gewestvorming .....

Cursus

DE GEMEENTERAAD

23 schriftelijke lessen voor f 20,—.

invloed van de burger, parlement, gemeente, economisch beleid, recht, dienstplicht .....

Cursus voor Jongeren

POLITIEK BEKEKEN

12 schriftelijke lessen + documentatiemappen voor f 9,50 (in samenwerking met de Ned. Politieke Jongeren Contact Raad)

Vraag nog heden een gratis prospectus onder vermelding van de naam van de cursus(sen) en de letters NG bij:

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Postbus 349 - Leiden

CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

TELEFOON 305 (01827) WETERINGSTRAAT 4

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Omroepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, tel. 03404-13511

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
werkplaatsen: 05208 - 1259
buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

KANTOOR: VEERSEDIJK 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Tel. (01850) 28000 - 28886

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

BIJ AANKOOP van 3 dezer platen

(naar uw eigen keuze)

ontvangt u geheel gratis
een L.P. ter waarde van
f 13.90

TEL UW ZEGENINGEN

De Zusjes Goudriaan met instrumentale begeleiding door het ensemble Dirk Francken: Als op 's levens zee - O, laat mij 't u vertellen - Rijz' opwaarts naar boven - Hoor, 't moet des Herders stemme zijn - Door een blik op 't kruis - De dierb're Heiland is nabij - Komt tot Uw Heiland - Wie bouwt op de rots - Welk een vriend is onze Jezus - Genadeklokken luiden - Weet gij hoeveel held're sterren - Boven de starren.

Bestelnr. 11907 (ac) f 13,90

WAT VLIED' OF BEZWIJK'

m.m.v. Het Urker Mannenkoor „Hallelujah" o.l.v. Frits Bode, Klaas J. Mulder, orgel: Wij knielen voor uw zetel neer - Als ik Hem maar kenne - Wat de toekomst brengen moge - Liefde, boven alle liefde - Ik hoor trompetten klinken - Morgenglans der eeuwigheid - God is getrouw, Zijn plannen falen niet - Ruwe stormen mogen woeden - Ere zij God, den Vader - Vaste rots van mijn behoud - Wat vlied' of bezwijk' - Deez' aard is Uw, o Heer der heren - O God en Heer, in het glorieelicht - Wie maar den goeden God laat zorgen.

Bestelnr. 11938 (ac) f 13,90

MASSALE KOORZANG

o.l.v. Frits Bode m.m.v. Chr. Gem. Koor „Hallelujah" uit Wezep, Chr. Gem. Koor „Scheppingsgave" uit Emmeloord, Meisjeskoor uit Wezep, Anneke Wemmenhove, sopraan, Klaas J. Mulder, orgel: Dochter Sions weest verheugd - Leer mij Uw weg, o Heer - Daarboven is een heerlijk oord - O welk een macht heeft Uwe liefde - God is getrouw, Zijn plannen falen niet - Zingen wij van Zijn liefde nog eens - Ver boven 't prachtig sterrendak - Dierb're Heiland, nader Gij - Grijpt toch de kansen - Daar ruist langs de wolken.

Bestelnr. 11931 (ac) f 13,90

U kunt bestellen door vooruitbetaling op giro 1.299.777 of geld per aangetekende brief dan wel per cheque. Verzendkosten f 2,—.

Wilt u verzendkosten besparen, bestel dan samen met vrienden en bekenden.

URK
Bonairestraat 1
Tel. 05277 - 1456
Giro 129977

BESTEL IN IEDER GEVAL DE NIEUWE LP MET ALLE URKER KOREN

MEJ. VAN LEEUWEN:

ER MOET EEN INTERNATIONALE ORGANISATIE VOOR BESCHERMING MILIEU KOMEN

Bij het onderdeel van de milieuhygiëne van de begroting van Volksgezondheid en Milieuhygiëne sprak als woordvoerder voor de A.R.P. mej. Van Leeuwen.

In haar betoog onderwierp zij de uitgangspunten van de begroting milieuhygiëne aan een kritisch onderzoek.

Op drie uitgangspunten legde zij de nadruk, te weten:

- het gehanteerde beperkte gezondheidskriterium
- de coördinatie van het beleid
- en het principe 'de vervuiler betaalt'.

Zij sprak de hoop uit, dat minister Stuyt ook op dit belangrijke onderdeel van het aan hem toevertrouwde departement tot een voortvarend en goed beleid zal komen.

Onze fractie zal op basis van de gestelde uitgangspunten dit beleid gaarne kritisch volgen, aldus de A.R.-woordvoerdster.

GEZONDHEIDSKRITERIUM MILIEUBEHEER

In haar beschouwing wees mej. van Leeuwen erop dat in de M.v.T. op de begroting op alle punten het milieubeheer als noodzakelijk in verband met de volksgezondheid wordt behandeld. Hoewel zij deze gezichtshoek niet verkeerd achtte, stelde zij echter dat dit te begrensd is. Het leek haar onwaarschijnlijk dat criteria voor de menselijke gezondheid een goed en effectief handvat voor de aanpak van het milieubeheer bieden.

Nog minder zullen zij werken in de zin van preventie van het bederf, hoewel het beleid daar toch in hoofdzaak op gericht is.

Ondertussen stellen gezondheidsnormen wel lokaal grenzen aan het milieubeheer. Maar bij een voortgezette, niet geconditioneerde groei op nationale en internationale schaal zal het milieubeheer zich toch voortdurend verspreiden en in de totale omvang dus slechts toenemen. Echter de totale omvang en niet zozeer de lokale concentratie van de verontreiniging is bepalend voor de mate waarin het leefmilieu wordt aangetast.

Zelfs indien overal ter wereld de menselijke gezondheidskriteria als basis van een uniform normenstelsel waren aanvaard, dan nog kan het stellen van deze normen een produktie aan verontreiniging toelaten, welke als totaal voor de biosfeer op den duur katastrofaal kan zijn.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

Ook m.b.t. de internationale samenwerking vormt de volksgezondheid uitgangspunt voor het handelen terzake van het milieubeheer. Maar vanuit haar oorspronkelijke doelstelling kan de wereldgezondheidsorganisatie maar heel moeilijk tot aanbevelingen voor een milieubeheer komen. In dit verband pleitte mej. Van Leeuwen ervoor om te streven naar de oprichting van een internationale organisatie voor de bescherming van het milieu.

Ook het totstandkomen van een bevoegdheden bezittende boven-nationale organisatie in Europees verband is noodzakelijk.

Enerzijds vanwege de geografische samenhang van dit deel van ons continent, en vanwege de hoge graad van technologische ontwikkeling die daarin is bereikt, anderzijds vanwege de reeds bestaande samenwerking op zoveel gebieden, waar die met name in de EEG bestaat.

Drs. Tilanus (C.H.U.) pleitte ervoor een apart lid van de Europese commissie te belasten met het milieubeleid. Onze woordvoerdster sloot zich hierbij aan. Op

grond van reële bevoegdheden, in het verdrag voorzien, kan deze dan met voorstellen en richtlijnen komen.

Op grond hiervan deelde de minister mede, dat de taakverdeling tussen de leden van de Europese commissie geen aangelegenheid is van de lidstaten. De Europese commissie is echter gekomen met een stuk, waarin het de discussie over de milieutaken voor de EEG op gang wil brengen. T.z.t. zal de Commissie concrete voorstellen uitwerken. Minister Stuyt zegde toe dat dit stuk bestudeerd zal worden.

HINDERWET

Mej. van Leeuwen legde er de nadruk op dat de voorgenomen herziening van de Hinderwet ook duidelijk vanuit de noodzaak tot een effectief milieubeheer moet worden opgezet en niet alleen vanuit de optiek van de volksgezondheid. Ook mag hinder niet het enige uitgangspunt van de nieuwe wet worden, omdat dan een zo subjectief element in het beleid wordt ingedragen dan van een milieubeheer in het geheel geen sprake zal kunnen zijn. De A.R.P.-woordvoerdster drong aan op een spoedige indiening van de wijziging van de Hinderwet. In antwoord hierop deelde de bewindsman mee dat de voorgestelde wijziging van de Hinderwet zo snel

mogelijk aan de Kamer zal worden aangeboden.

COORDINATIE BELEID

Door diverse sprekers werd de coördinatie van het beleid aan kritische beschouwingen onderworpen. Ook mej. van Leeuwen belichtte dit onderwerp. Zij wees erop dat duidelijk lijkt, dat met de milieuaantasting een totale degradatie van de biosfeer gaande is, waarmee op langere termijn zeker het voortbestaan van Gods levende schepping gemoeid zal zijn. In dit licht moeten wij het milieubeheer niet als een secundaire taak zien. Het is niet slechts een aspect van andere activiteiten. Het beleid in andere sectoren moet worden getoetst aan het behoud van het milieu. Zij dacht hierbij in de eerste plaats aan de economische beslissingen die genomen worden.

Zij sprak de vrees uit dat in dit verband het departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne onvoldoende gewicht zou krijgen. Ook de heer Hutschemaekers (K.V.P.) pleitte ervoor dat de minister van Volksgezondheid een zwaardere stem krijgt in deze beslissingen. De heer Oele (P.v.d.A.) sprak de mening uit dat de regering haar taal t.a.v. het milieubeheer veel te licht opneemt. Minister Stuyt zou niet slechts de coördi-

nator voor de milieuhygiëne moeten zijn, maar voor het totale milieubeheer. In antwoord op de gemaakte opmerkingen deelde de bewindsman mee dat hij van mening is dat dit kabinet een uitstekende start heeft gemaakt met de coördinatie van milieu hygiënische problemen. Mocht hij op problemen in dat kader stuiten, dan zal hij niet aarzelen die in het kabinet aan de orde te stellen. Een verdergaande coördinatie achtte hij op dit moment echter uitgesloten. Een coördinatie van het gehele milieubeheer zoals de heer Oele (P.v.d.A.) in een motie bepleit, zou teveel taken aan andere departementen onttrekken.

ONS CONSUMENTIEPATROON

Ten aanzien van het principe 'de vervuiler betaalt' zei mej. Van Leeuwen dat het totale huidige leefpatroon van ons volk tot de geconstateerde milieuaantasting leidt. Daarom moeten niet alleen de (industriële) producenten de gevolgen van wettelijke maatregelen dragen, ook bij de consumenten en bij de publiciteitssector, zal ingegrepen moeten worden. Het is noodzakelijk dat er een mentaliteitsverandering plaats vindt. Ook stelde zij de vraag of wij maar door moeten gaan met onze wegwerpconsumptieartikelen en met de reclame die dit gebruik stimuleert. Ons consumptiepakket moet zeer kritisch op de korrel worden genomen.

Uitbouw van de informatie omtrent de milieuverontreiniging achtte zij eveneens noodzakelijk. Naast uitbreiding van de voorlichting moet via het onderwijs de bewustwording aangaande 't leefmilieu in gang worden gezet. De heer Tilanus (C.H.U.) pleitte voor het inrichten van een landelijk informatiecentrum voor burgers en bedrijfsleven inzake de milieuproblematiek. Als antwoord hierop deelde de minister mede, bereid te zijn een dergelijk informatiecentrum in te richten, en ook de gevraagde informatie via onderwijs en voorlichting te zullen entameren.

VERONTREINIGDE STOFFEN

Van diverse zijden werd gewezen op de sterk verontreinigende fosfaten welke de moderne wasmiddelen bevatten. Mej. Van Leeuwen stelde voor het gebruik van deze artikelen zeer kritisch aan de orde te stellen. De heer Terlouw (D'66) kwam met een aantal concrete voorstellen wat betreft de schadelijke consumptie. Het leek hem wenselijk de fosfaathoudende wasmiddelen te belasten met één gulden per kilo. De opbrengst zou gebracht kunnen worden voor zuiveringsinstallaties. Ook stelde hij een vervuilingssaccijns van 5 cent per liter voor op loodhoudende benzine.

In antwoord op de hieromtrent gemaakte opmerkingen deelde de minister mede dat onderzocht wordt hoe de uitlaatgasen van motoren schoner kunnen worden.

Over de kwestie van de fosfaten zei minister Stuyt dat een verbod van het gebruik van deze stoffen niet mogelijk is, zolang er geen behoorlijke vervanging is. Een vermindering van het gebruik van fosfaten is mogelijk als het leidingwater centraal wordt onthard.

TOEZEGGINGEN

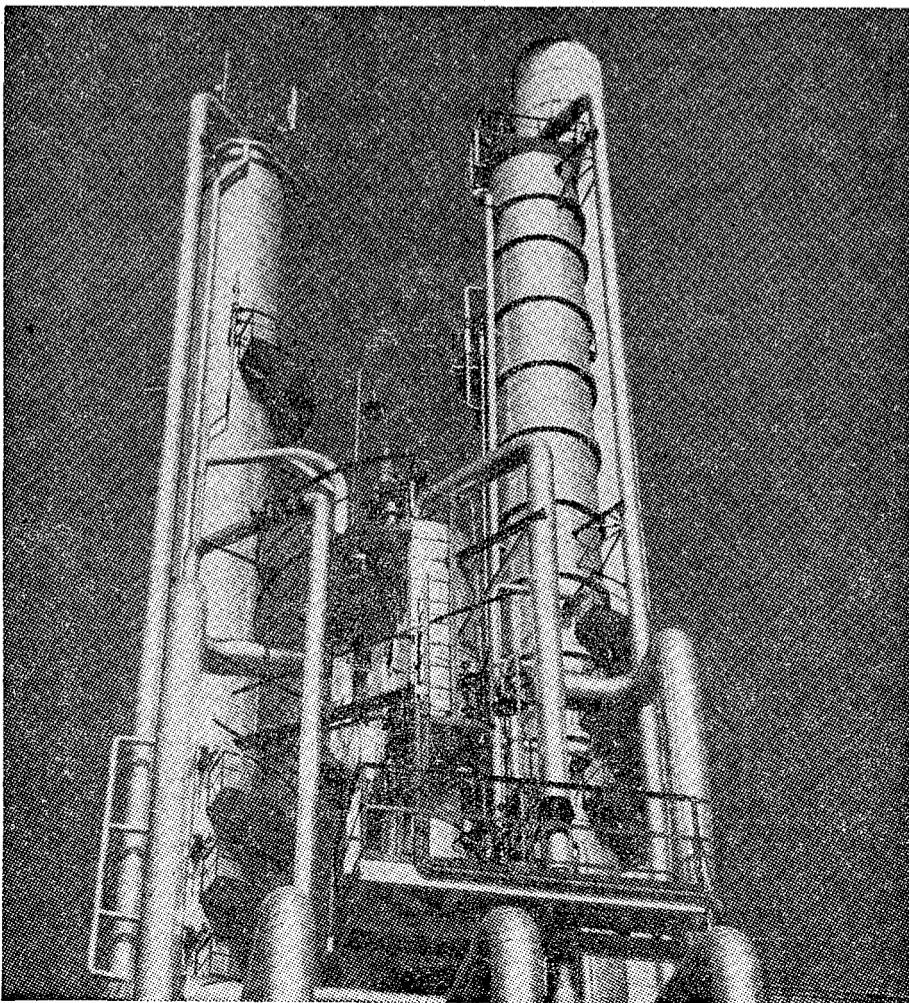
Naar aanleiding van de vele vragen van de zijde van de Kamer deed minister Stuyt een aantal toezeggingen. Het voorstel van de heer Oele (PvdA) om een semie-overheidsonderneming op te richten die afvalstoffen (o.m. olie) moet verwerken, kreeg ook steun van de KVP'er Hutschemaekers. In antwoord hierop deelde de minister mee dat aan de oprichting van een semie-overheidsinstelling die zorgt voor het 'opvangen' van afvalolie en andere moeilijk afbrekbare afvalstoffen reeds wordt gewerkt.

Verder zal minister Stuyt het parlement binnen enkele maanden een urgentieprogramma voor de milieuhygiëne voorleggen. In dit ambitieuze programma, zoals de minister het noemde, zullen op basis van een uitvoerige inventarisatie, maatregelen tegen de milieuverontreiniging worden aangekondigd.

Tevens is een begin gemaakt met het ontwerpen van een wet inzake de geluidshinder die ook betrekking heeft op het autoverkeer.

De minister zegde de Kamer toe dat hij de zo spoedige mogelijke totstandkoming van de Raad voor de milieuhygiëne zal bevorderen.

Grote waarde hecht de bewindsman aan de ontwikkeling op het gebied van de recycling, d.w.z. het opnieuw gebruiken voor produktie van afvalstoffen. Ook deze zaak is bij het ministerie in studie.

Handel en Industrie

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTOREN-
HERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW en REPARATIE

VAN HALTEREN-METAAL N.V.

Gespecialiseerd in moeilijk
laswerk, zoals:

- Roestvrij staal
- Aluminium
- Staalconstructies

VAN HALTEREN-METAAL N.V.

VEENESTRAAT 42 — BUNSCHOTEN — TELEFOON 03499 - 1636

SCHUILING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

HOUTHANDEL
EN
KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561
ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

Warmte technisch adviesbureau 'RIJNMOND'

R. VLOT — Rijshouterstraat 1 — Sliedrecht
Telefoon 01840 - 5479

UW ADRES VOOR CENTRALE VERWARMING ! !

- Ons systeem is absoluut uniek en voor een ieder uitvoerbaar.
- Wij bieden u een zelfbouwpakket van zeer solide materialen.
- Advies tijdens de aanleg zonder extra kosten.
- Uitstekende service en de gebruikelijke fabrieksgarantie.
- Ook voor uw volledig aangelegde installatie hebben wij alle mogelijkheden.
- Elk vertrek naar uw wens verwarmd, zowel WATER- als LUCHTVERWARMING (AIRCONDITIONING).
- Maak juist in die koude donkere winter uw huis gezellig, sfeervol en geheel woonbaar!

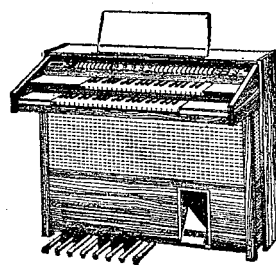
Komt u eens vrijblijvend praten of stuur onderstaande bon in.

BON

Naam _____
Straat en nr. _____
Plaats _____
Tel.nr. _____

NG

Wij zijn ruim gesorteerd in alle bekende merken elektronische orgels o.a.

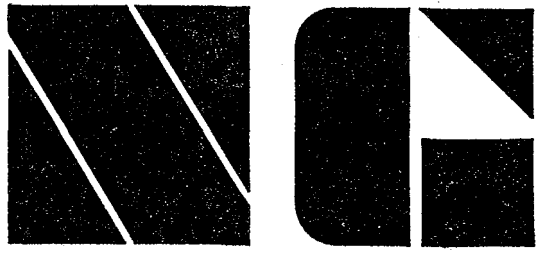

EMINENT,
SOLINA,
VISCOUNT,
HOHNER

Komt u bij ons vrijblijvend beluisteren en bespelen.

MUZIEKHANDEL ZONNENBERG & VERLOOP

RIVIERDIJK 707 — SLIEDRECHT — TELEFOON 3017

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

27e jaargang - nr. 51/52 - 18 december 1971

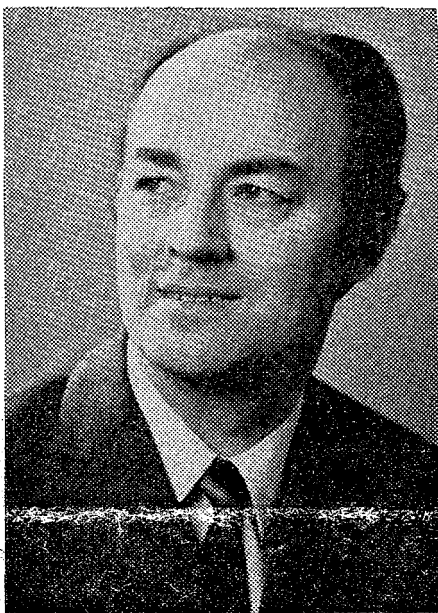
GOUDEN VIJFJE VOOR TEKORT 1971

GIRO 89673 A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

PROGRAM VERGELIJKING

Tot een van de vanzelfsprekendheden van de politiek schijnt te behoren het als axioma geponeerde verwijt dat partijen hun verkiezingsbeloften na de verkiezingen zonder veel gewetenspijn opofferen aan „de regeerbaarheid van het land” (zo zeggen zij zelf, een zo goed en zo breed mogelijke positie in het nieuwe kabinet, zo zeggen critici), of op zijn best doen verbleken tot karakterloze compromissen. Ook onze partij wordt in het parlement en daarbuiten met dit verwijt voortdurend geconfronteerd. De houdbaarheid ervan schijnt zo vanzelfsprekend dat de aanvaller nader bewijs maar gemakshalve achterwege laat en de verdediger veelal moeite heeft om niet timide uit te wijken naar (uit)vluchten, i.p.v. zich te verweren en in de tegenaanval te gaan.

Het is de moeite waard de vraag te stellen: hoe houdbaar is het verwijt eigenlijk? Daartoe zijn in de afgelopen maanden in Nederlandse Gedachten systematisch de onderdelen van het regeerakkoord vergeleken met het gemeenschappelijk urgentieprogramma van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. en ons eigen Program van Aktie. Elders in dit nummer treft u de laatste aflevering aan. Iedereen heeft van deze vergelijking

Mr. W. Aantjes

zelf kunnen kennis nemen. Het was en is de moeite waard. Natuurlijk is het regeerakkoord geen copie van het gemeenschappelijk urgentieprogramma of het Program van Aktie. Het draagt de sporen van wat ik bij de algemene politieke beschouwingen heb genoemd de samenwerking van drie politieke stromingen en vijf politieke partijen.

Maar de niet vooringenomen lezer zal uit de gepubliceerde programvergelijking niet anders kunnen konkluderen dan dat van een „offerfeest” van beloften of van „bleke aftreksels” geen sprake is. Wij zijn de verkiezingen ingegaan met de belofte: „Wij komen terug”. Wij zijn bezig dat waar te maken. Niet alleen in werkbezoeken van ministers en fractie. Het geldt ook van ons program. **AANTJES**

IN DIT NUMMER

vindt u, zoals de heer Aantjes hierboven schrijft, het slot van de programvergelijking en wel de knelpunten.

Op pagina 3 staat wat dr. A. Veerman deze week heeft gezegd in de Tweede Kamer over het lager beroepsonderwijs en de leraarslessen.

Polarisering binnen defensie, zie pag. 5.

Een verslag van de begrotingsbehandeling van Economische Zaken tenslotte op pag. 9.

SAMENSTELLING A.R.P. DELEGATIE CONTACTRAAD

De A.R.P.-delegatie in de contactraad van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. zal bestaan uit: dr. A. Veerman, partijvoorzitter; dr. W. de Kwaadsteniet, partijsecretaris; mr. W. Aantjes, voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie; mr. W. C. D. Hoogendijk, directeur dr. A. Kuyperstichting en prof. dr. B. Goudzwaard.

Laatstgenoemde zal ook optreden als voorzitter van de A.R.P.-begeleidingscommissie, waarvan één dezer dagen de samenstelling bekend zal worden gemaakt.

'Wij wensen u een echt Kerstfeest'

Thema van een cursus tijdens de kerstdagen

van vrijdagmiddag 24 december tot dinsdagmorgen 28 december 1971, voor alleenstaanden en echtparen zonder kinderen; kosten: f 72,50 p.p.

Inlichtingen en opgaven:
**VORMINGSCENTRUM
"DE KLENCKE"**

Oosterhesselen (Dr.)
Telefoon 05248 - 229 en 514

Weinig geld..? En wilt u toch een volwaardig kerkorgel?

Voor nog geen 20.000 gulden leveren wij u het Johannus orgel.

Dat betekent:
• 67 zelfstandig sprekende stemmen, dus geen afgeleide registers • rijke, harmonieuze dispositie en een majestueuze klank • Omvang van de manualen: C-C, 5-octaafs • 30-tonig pedaal in Mechelse maatvoering

Dat betekent:
• een orgel dat geen verwarmde ruimte nodig heeft • nagenoeg geen onderhoud behoeft • en niet gevoelig is voor vocht en temperatuurwisselingen • slechte akoestiek kan worden opgeheven door een speciale nagalm-installatie.
Johannus K-II f 19.580,- (afgebeeld)
Johannus K-II B f 24.300,-
Nagalm-apparatuur f 2.500,-
Fernwerk f 1.420,-

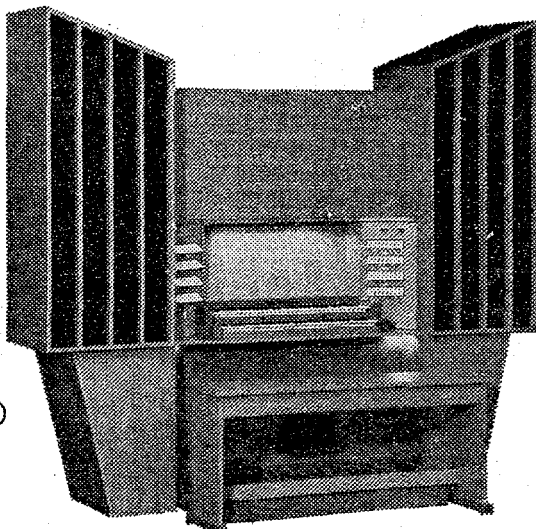
Speciaal geïntoneerd Huiskamermodel (H-II) met dezelfde dispositie: f 11.500,-

JOHANNUS Orgel

Het juichende orgel met de betaalbare prijs

Inlichtingen en demonstraties:
Alkmaar-Spanjaard; Arnhem-van Hamersveld; Dordrecht-Spiering; Eygelshoven (L)-Jacobs; Gouda-Interlude; Groningen-Alb. Hahn; Haarlem-Ganzevoort; Hengelo-Huigens; Middelburg-van Damme; Nijkerk-Verhoog; Rotterdam-Joh. de Heer; Tilburg-Rossmels; Zwolle-de Graaf

Johannus Orgelbouw, N.V. Electronium Veenendaal.

AAN ONZE ABONNEES

Dringend verzoeken wij u geen abonnementsgeld voor het 1e halfjaar 1972 over te maken maar de ACCEPTGIROKAART af te wachten!

Begin januari 1972 ontvangt u deze.

Wij verzoeken u uitsluitend deze kaart te gebruiken en geen vooruitbetalingen te doen. Dat bespaart veel administratief werk.

Indien u per bank betaalt kunt u deze kaart ondertekend naar uw bank zenden. Van de abonnees, die ons reeds machtigden tot giro-incasso (automatische afschrijving), wordt het abonnementsgeld begin januari van hun girorekening afgeschreven.

DE STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Stelt zich tot doel: het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlands Staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid (art. 2 van de Statuten).

Meer dan ooit heeft de burger kennis en inzicht nodig. **Kennis** van de organen die het overheidsbeleid vormen of uitvoeren. **Inzicht** in de centrale doelen en middelen van het overheidsbeleid. **Inzicht** vooral in de mogelijkheden die er voor burgers zijn om van hun rechten een zo doeltreffend mogelijk gebruik te maken.

Wanneer u uw kennis en inzicht wilt verdiepen, dan kunt u dit door in te schrijven op één of meer van de cursussen die de Stichting Burgerschapskunde u kan bieden.

A. BURGERSCHAPSKUNDE

1 DOCENTEN

Onder leiding van prof. dr. G. Kuiper Hzn., socioloog aan de Vrije Universiteit te Amsterdam werden lessen door de volgende docenten samengesteld:

prof. mr. dr. P. J. Boukema, hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam

drs. L. P. J. de Bruijn, wetenschappelijk medewerker politicologie, Katholieke Universiteit te Nijmegen

drs. A. P. M. Clijsen, wetenschappelijk medewerker sociologie van het Openbaar Bestuur, Kath. Universiteit, Nijmegen

prof. dr. A. Hoogerwerf, hoogleraar politicologie, Kath. Universiteit te Nijmegen

mr. P. J. A. Idenburg, wetenschappelijk medewerker internationale betrekkingen, Vrije Universiteit te Amsterdam

dr. J. van Putten, lector in de politicologie, Vrije Universiteit te Amsterdam

prof. dr. G. H. Scholten, hoogleraar te Rotterdam
H. J. L. Vonhoff, thans Staatssecretaris van CRM

2 INHOUD

In de totaal 40 lessen worden o.a. de volgende onderwerpen behandeld:

Vorming van het overheidsbeleid;
Politieke stromingen;
Koningin, ministers, staatssecretarissen, kabinetsformatie;
Ambtenaren;
Parlement;
Adviserende colleges;
Pressiegroepen;
Communicatiemedia;
Kiesrecht, kiesstelsel, gedrag van kiezers;
Politieke partijen;
Provincie, gemeente, nieuwe bestuursvormen;
Rechtspraak;
Sociaal-economisch en financieel overheidsbeleid;
Sociaal beleid;
Onderwijs en cultuur;
Ruimtelijke ordening;
Buitenlands beleid;
Europese integratie, NAVO, Verenigde Naties;
Ontwikkelingshulp en ontwapening.

Tevens ontvangt de cursist een politiek overzicht van het afgelopen parlementaire jaar en een exemplaar van de GRONDWET, het koninkrijksstatuut, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 25,—, hetgeen mogelijk is door de steun van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, die de Stichting Burgerschapskunde voor haar activiteiten krijgt.

B. DE GEMEENTERAAD

Speciaal voor gemeenteraadsleden maar ook voor een ieder die als geïnteresseerde kennis wil nemen van de gemeenteproblematiek en de mogelijkheden die er zijn om invloed uit te oefenen op het beleid heeft de Stichting Burgerschapskunde de cursus De Gemeenteraad samengesteld.

1 REDACTIE EN DOCENTEN

Voorzitter:

prof. dr. G. Kuiper Hzn., hoogleraar sociologie leden:

drs. J. P. A. Gruijters, lid Provinciale Staten van Noord-Holland

drs. F. K. Langemeijer, burgemeester van Warmond

drs. G. J. Heijne den Bak, wetenschappelijk medewerker dr. Wiardi Beckmanstichting

T. Koorevaar, gemeentesecretaris van Amstelveen

drs. A. Pais, gemeenteraadslid van Amsterdam

mr. H. E. Phaff, directeur Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr. J. A. Post, gemeenteraadslid van Purmerend

drs. H. van Ruller, gemeenteraadslid van Amsterdam

Als docent werken verder nog mee:

mr. Th. Elsenburg, Geleen

F. Niemeyer, Breda

H. W. G. Ophay, Bakel

mr. J. J. R. Schmal, Amstelveen

J. v. Toledo, Arnhem

A. Venverloo, Arnhem

mr. H. Versloot, Oostvoorne

prof. mr. J. Wessel, Leiden

drs. W. F. G. Wiese, Hoorn

2 INHOUD

In de totaal 23 lessen wordt o.a. behandeld:

Rol van het gemeenteraadslid;
Gemeenteambtenaren;
Gemeentefinanciën;
Ruimtelijke ordening;
Inspraak;
Functionele raden en wijkraden;
Subsidies;
Onderwijs, sport, jeugd;
Cultuur en recreatie;
Volksgezondheid, sociale zorg;
Bijstandswet;
Samenwerking en gewestvorming;
Openbare orde;
Verkeer;
Milieuhygiëne;
Economisch beleid.

3 KOSTEN

De totale kosten bedragen f 20,—.

C. POLITIEK BEKEKEN

1 Speciaal voor de jeugd en voor gebruik op school is, in samenwerking met de Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad, een oriënteringscursus voor de jeugd verschenen.

Docent is drs. W. Langeveld, o.a. leraar maatschappijleer en auteur van diverse boeken op dit terrein.

In het kader van deze cursus verschijnen documentatiemappen, samengesteld door de NPJCR en bestaande uit tijdschrift- en krante-artikelen over een afgerond, actueel onderwerp.

In de cursus, bestaande uit 12 lessen, komen o.a. de volgende onderwerpen ter sprake:

Invloed van de burger op het beleid;

Partijen en partijstelsels;

Gemeente en provincie;

Ruimtelijke ordening;

Recht en rechtspraak;

Economisch beleid;

Internationale bindingen;

Milieuhygiëne.

In de lessen wordt vooral aandacht besteed aan de gevolgen van het politiek handelen voor de dagelijkse gang van zaken en de mogelijkheden die er zijn om direct invloed uit te oefenen.

2 KOSTEN

De kosten bedragen slechts f 9,50, inclusief de documentatiemappen.

Verdere inlichtingen bij

**STICHTING
BURGERSCHAPSKUNDE**

Postbus 349, Leiden

tel. 01710-44451

girorekening 150.11.69

onder vermelding van de letters AZ

VEERMAN OVER: LAGER BEROEPSONDERWIJS EN LERAARSLESSEN

Bij de behandeling van de begroting van Onderwijs, deze week in de Tweede Kamer, heeft dr. A. Veerman voor de A.R.P. en tevens voor C.H.U. en K.V.P. het woord gevoerd over het punt van het voortgezet onderwijs.

In het volgende nummer van Nederlandse Gedachten hopen wij hierop nader terug te komen; nu geven wij beknopt weer, wat Veerman zei over het lager beroepsonderwijs en de leraarslessen, de kwestie van 32 - 30 uur.

Dr. A. Veerman

Veerman zei, dat hij al een aantal jaren uit onderwijskundige overwegingen voor dat getal 30 is. Hij betreurde het, dat bij de beschouwingen over deze zaak steeds 'het niveau' in discussie wordt gebracht. Veerman zou voor het niveau geen objectieve maatstaf weten. De bezwaren die worden aangevoerd zijn, dat het niveau gehandhaafd moet worden en dat kan niet in minder uren. Want dat leidt tot meer huiswerk, verzwaaring van de docententaak en zitten blijven.

Veerman meende, dat het departement schuld heeft aan deze zaak door te stellen dat de examenprogramma's ongewijzigd zullen blijven; uit die suggestie zijn verkeerde conclusies getrokken.

Veerman meende, dat het program ongewijzigd blijft, omdat dit in korte tijd niet veranderd kan worden, maar dat daarmee de eisen voor het niveau nog niet vast liggen. Bij beperking van de stof kan de kwaliteit behouden blijven. Ook bij doceren moet efficiëncy een rol spelen.

Veerman zei, dat het hem vooral om de leerling gaat; het kind behoort centraal te staan.

Naar zijn overtuiging is een werkweek van vijf dagen met zes lessen, voor een leerling een redelijke taak. De bedoeling is niet, er zoveel mogelijk in te pompen, maar een harmonische ontwikkeling te geven.

Veerman meende wel, 'dat wij niet lager dan 30 moeten gaan'. Ik meen dat te meer uit een oogpunt van rust. Nog maar enkele jaren geleden is men

op dat aantal van 32 beland. Wij moeten geen wiebel-tabel krijgen. Alleen al het gerucht dat men denkt aan een verdere verlaging tot 28 wekt onrust. Graag zou ik de verzekering krijgen, dat de minister niet aan een verdere verlaging denkt.

Voor de rest moet de zaak naar het Lochemse overleg.

Jammer, dat dit nu pas gaat gebeuren. Maar dat is niet onoverkomelijk; men zal er harder aan moeten werken om op tijd klaar te zijn.

Ik heb voor dat overleg wel enkele dringende wensen mee te geven.

1. Laat men zoeken naar een nieuwe basistabel, die zo gaaf mogelijk op onderwijskundige motieven is vastgesteld en zo min mogelijk resultaat is van touwtrekken en pressie.

2. Een vrijer hanteren van de oude tabel door de afzonderlijke scholen, als men maar op 30 komt, lijkt mij ongewenst. Dat kan allerlei willekeurige beperkingen tot gevolg hebben.

3. Voor de expressievakken moet er geen beperking komen. Als het kan liever zelfs enige uitbreiding, zou ik eerder willen zeggen.

4. De basistabel is een minimum-tabel, geen optimum. Laat men vooral zorgen voor een ruime vrije marge. Ik denk dan vooral ook aan mogelijkheden voor godsdienstige vorming".

Veerman zei over het klassegemiddelde bij het l.b.o.: „Die ombuiging weegt ons zwaarder. Niet alleen, niet in de eerste plaats, omdat het l.b.o. op deze wijze met twee beperkingen te maken krijgt. Maar vooral, omdat het hier om kinderen gaat, die op meerdere gronden een grotere zorg, een intensievere begeleiding behoeven. Het is dus nodig, de verschillende aspecten van deze maatregel goed in onderling verband te bezien".

Hij erkende, dat de grotere nadruk op de algemene vorming, op algemeen vormende vakken, die bij het l.b.o. wordt nagestreefd, enige vergroting van het groepsgemiddelde wel aanvaardbaar maakt. Een goede integratie van die twee vormen van onderwijs kan ook een naar elkaar groeien van de klassegemiddelden met zich brengen.

Veerman noemde echter ook de andere kant. De beperking van de lerarenlessen van 32 tot 30 komt bij het l.b.o. zwaarder aan, omdat de cursus maar driejarig is. Er zou al veel gewonnen zijn, wanneer de oude, vurige wens, voor een vierjarige l.b.o. vervuld zou worden. Ik behoef daarvoor geen verdere motieven te noemen. Men is immers unaniem van de wenselijkheid overtuigd. Ook de minister.

Veerman vroeg: „Kan men in 1972 beginnen? Met de tweede klas dan. Wij denken dan aan een fasering in de vorm, dat de vierjarige cursus alleen wordt ingevoerd door scholen, die daarop voorbereid zijn".

BETERE REKENAARS ZEGGEN

80.000 x f 5.- = f 400.000.-

En zij hebben gelijk.

Wat wil de A.R.P. nu eigenlijk?

f 40.000,— of f 400.000,—?

Wat denkt u?

Maar de A.R.P. is (soms toch) bescheiden, vraagt niet meer dan nodig is. In het kader van de actie „gouden vijfje" vraagt de A.R.P. „voldoende" voor dekking van het vermoedelijke tekort 1971 van rond f 40.000,—.

Wij ontvangen gaarne ieder bedrag, dat men geven wil en kan, f 2,50 of f 25,—, of f 5,— of f 10,—, meer of minder.

Gemiddeld, zo is gezegd, f 5,—. Dat is dan een papieren vijfje, een giraal vijfje, maar voor de A.R.P. goud waard; derhalve „gouden vijfje".

Maar nu de betere rekenaars. Die zeggen: de A.R.P. heeft toch rond 80.000 leden? Dan is de uitkomst bij gemiddeld f 5,— dus f 400.000,—. Of heeft de A.R.P. — stilzwijgend — zoveel leden verloren, dat zij er nog maar 8.000 over heeft. Dan klopt het: f 40.000,—.

Men kan gerust zijn. De A.R.P. heeft nog steeds voldoende leden, dat er rekenkundig vier ton uit kan komen.

Maar ieder weet, dat bij een actie als deze, uitsluitend gevoerd via de goedkoopste berichtgeving (Nederlandse Gedachten/A.R. Post), zonder persoonlijke brieven en acceptgirokaarten (dat is duur en wij moeten zuinig zijn) natuurlijk nooit alle leden meedoen.

De een neemt het zich voor te gireren, maar vergeet het.

De ander is aan het verhuizen en kijkt een paar weken Nederlandse Gedachten niet in.

Weer een ander is ziek en komt er niet aan toe.

Nog een ander kan niet meer betalen.

De volgende heeft zojuist zijn plaatselijke kiesvereniging aan wat extra geholpen en vindt het voor dit jaar welletjes, ook al zijn de giften aftrekbaar voor de belastingen.

En er zijn nog vele anderen.

Dat is een bekende zaak. Ieder zal dit kunnen begrijpen. Elke organisatie heeft daar de nodige ervaring mee.

Maar u; kunt u er wat aan doen?

Doe het dan nu.

Wie snel helpt, helpt dubbel.

Altijd graag meer.

Maar in ieder geval voldoende.

De standen:

4 december 1971 f 1.500,—

11 december 1971 f 4.000,—

en nu

18 december 1971 f 6.000,—

Een goed begin.

Wij zijn nog niet bij de f 40.000,—.

Gireer nog even wat voor het einde van het jaar. Giro 89673, A.R. Partijstichting, Den Haag, met vermelding „gouden vijfje".

Het is nodig.

A.R.P.
EVANGELISCHE
VOLKSPARTIJ

Voor het partijbureau wordt gevraagd

TYPISTE-
ADMINISTRATIEF
MEDEWERKSTER

Voor de afdeling leden- en abonnementenadministratie.

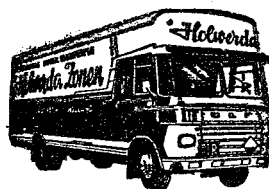
A.O.W.-premie voor rekening A.R.P.

Soil. Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Telef. inlichtingen 070 - 183960; vragen naar de heer A. van der Wees, 's avonds 01730 - 24832.

Natuurzuivere
King peppermunt
is een rondje
frisse
energie

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

EIGEN SANERING

Wij hebben met instemming de beslissing van de Eerste Kamer vernomen waarbij onze Senaat tot een nieuwe werkwijze heeft besloten. Voortaan zullen alle afzonderlijke begrotingshoofdstukken — tenzij er zich iets bijzonders voordoet — zonder debat worden aanvaard dan wel verworpen. Zonodig is een korte stemverklaring voldoende.

Wij begroeten deze gewijzigde begrotingsherhaling daarom van harte, omdat na de uitvoerige behandeling in de Tweede Kamer een soortgelijke benadering door de Eerste Kamer veel weg had van een onnodige en tijdrovende dubblure. Hiermee heeft het bestaansrecht van de

Eerste Kamer een hechtere grondslag gekregen. De Eerste Kamer kan voortaan functioneren als een soort Kamer voor revisie, hetgeen zonder twijfel zo nu en dan bijzonder nuttig is.

Uiteraard moet een minister bereid zijn om achteraf nog eens over zijn beleid te willen praten. Daarvan zijn wij echter overtuigd, gelet op de nu reeds bestaande gewoonte in de Tweede Kamer (al dan niet openbare commissievergaderingen). Hetgeen aan de andere kant met zich brengt, dat de Eerste Kamer zich in dat geval houdt aan de grote beleidslijnen van die minister. Anders is van een mug een olifant gemaakt.

VUURBAAK-BOEKEN

Prachtig om te geven - Prachtig om te krijgen

D. VAN DIJK

Kijk op de praktijk

„De blijdschap des geloofs straalt ons tegen op iedere bladzij” (Ned. Dagblad).

„Maar wat de lezer hierin vindt is werkelijk iets prachtigs” (Petah-Ja).

„Het is altijd boeiend te lezen wat ds. Van Dijk schrijft, want schrijven kan hij. En altijd beziet hij de dingen vanuit het Woord Gods”. (De Weeker).

196 blz.; geb. 10,50.

P. JONGELING

Het vlammend schrift

Het bekende Tweede Kamerlid, hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad, bladert met zijn lezers het boek der historie door met als motief het woord van Groen van Prinsterer: „De historie is het vlammend schrift van de levende God”.

Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan de orde: Erasmus, Om de fundamente, Rondom 1813, De novemberstorm, De Duitse revolutie, Marx en Moskou, Lenin, Ghandi, De wereld van morgen. Fraaie paperback, 272 blz. 16,90.

W. G. DE VRIES

Het huwelijk in ere

„Wat een kostelijk boek is dit. Het hoort in ieder gezin. Ik heb het meerdere malen gelezen en ben bijzonder blij, dat deze materie nu eindelijk eens ook in onze kring fijngevoelig en tegelijk ook openhartig wordt besproken. Ook voor verloofden aanbevolen”.

(Rondom het Woord).

Een boek dat in geen enkel gezin mag ontbreken. Nu reeds de vierde druk!!!

220 blz.; geb. 11,90.

C. TRIMP

Betwist schriftgezag

Een zeer belangwekkend boek over het actuele probleem van de autoriteit van de Bijbel. Met grote kennis van zaken bespreekt prof. Trimp oude en nieuwe leringen over de Schrift. Een boek, dat al van vele zijden de aandacht heeft getrokken.

Tekst- en naamregisters maken deze royale paperback extra waardevol.

„Kort en bondig: we vinden deze uitgave een felicitatie waard. Wat ons hier geboden wordt is theologie van de goede soort”. (Ons Orgaan).

F. F. VENEMA

Wat is een christen nodig te geloven?

Ds. Venema geeft in dit boek een beknopte uiteenzetting van de gereformeerde geloofsleer. Praktisch alles komt aan de orde. Achter de doorzichtige formulering en de eenvoudige schrijftant blijkt zo een respectabele deskundigheid en belezenheid schuil te gaan.

„Niet alleen sterk aanbevolen voor onze jeugdverenigingen, ook de mannen- en vrouwenverenigingen, hebben er een goede studiebron bij, welke ze niet ongebruikt kunnen laten.” (Ned. Dagblad).

288 blz.; geb. 14,90

NIEUW

E. J. YOUNG

Genesis een

- Het verband tussen het eerste vers van Genesis 1 en de verzen twee en drie
- De interpretatie van Genesis 1 : 2
- De dagen van Genesis.

De korte inhoud van dit boek is: Wat staat er en wat staat er niet; wat betekent het en wat betekent het niet.

In dit nuchtere boek, wordt de Bijbel gehouden voor wat hij waarlijk is: het Woord van God.

„Daarom is dit boek, dat zo geduldig en volhardend vraagt naar wat 'er staat geschreven' een weldaad om te lezen.

156 blz. paperback 12,90.

NIEUW

NIEUW

A. N. HENDRIKS

Werelddiakonaat?

In deze brochure gaat de auteur in op de klemmende vraag: Worden diakenen geroepen tot een werelddiakonaat en mogen mondiale mogelijkheden gezien worden als een welkome verrijking van hun ambtsdienst?

39 blz.; gebr. 3,25.

Tot een hand en een voet

Eenheid en continuïteit in de christelijke hulpverlening. Met bijdrage van drs. A. N. Hendriks, mej. M. J. Mak, C. Rosenbrand en ds. A. Kooij.

120 blz.; gebr. 6,90.

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

W. G. DE VRIES

Het eeuwige evangelie en de vierde mens

Dit bijzonder actuele boek over bijbel, kerk en moraal leent zich uitstekend voor bespreking op de verenigingen.

Wel adviseren we degenen die het nog niet bestelden dit nu spoedig te doen, want ook de tweede druk raakt binnenkort uitverkocht.

„Ds. de Vries stelt in dit boek heel wat thema's aan de orde. Hij doet dat op de hem eigen, vlotte manier, die het lezen van zo'n boek aangenaam maakt. „Vlot" is geen synoniem van "oppervlakkig", want heel wat opmerkingen zetten de lezers aan het nadenken”. (Ned. Dagblad).

262 blz.; paperback 15,—.

UITGEVERIJ 'DE VUURBAAK' GRONINGEN

POSTBUS 6015

TELEFOON (050) - 12 22 60

POLARISERING BINNEN DEFENSIE

DOOR L. J. MEIRESONNE

Aan de vrij lange lijst van organisaties van en voor militairen is onlangs een nieuwe toegevoegd: de **Bond van Vrijwillig, Verplicht en Voormalig Dienende Militairen (BVVDM)**.

De eerste geluiden in de pers maken melding van een groep Nederlanders, die een halt wil toeroepen aan een huns inziens verdergaande ondermijning van de Nederlandse Defensie. Alles kan maar, alles mag maar en op welk niveau van de hiërarchie je je ook maar bevindt: je weet niet meer waar je aan toe bent.

Als je een vent naar de kapper stuurt krijg je bij de ene commandant een pluim en bij de andere een uitbrander. Waar blijven we? Deze en andere opmerkingen worden regelmatig gehoord. Uit dit algemeen gevoel van onbehagen is nu een uitweg gezocht via de oprichting van deze bond met de moeilijke naam.

TOE TE JUICHEN?

Voor wie de krijgsmacht een warm hart toedraagt (en dat zijn er zeer velen in ons land!) lijkt deze organisatie een zeer toe te juichen initiatief. Met opzet schrijf ik: lijkt, want ik ben van mening dat we er helemaal niet zo blij mee moeten zijn.

Wat is de situatie van de laatste jaren? In een periode van algemeen grotere bewustwording wordt opgericht de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM). Het is niet overdreven te stellen dat dit gebeuren nog enig stof heeft doen opwaaien. Bezorgd vroeg men zich af of hier wel iets goeds van kon komen. Bijzonder aarzelend en argwanend bleef men de bond tegemoet treden, ook nadat de Minister van Defensie officieel had bepaald dat de bond echt bestond. Goede commandanten hadden geen enkele moeite met de nieuwe vereniging. Zij werken a.h.w. met de vereniging samen in aller belang. Over deze commandanten gaat dit artikel niet. Het probleem ontstaat met de commandanten die geen raad weten met de VVDM met zijn eenvoudige, maar directe, soms irriterende, maar in ieder geval prikkelende vragen. Zelden of nooit had men zich bezig gehouden met allerlei vragen over nut en doel van wat men deed en hoe men dat deed. Deze commandanten werden uiterst onzeker. De onzekeren werden niet alleen gevonden in de lagere regionen, maar ook in de hoogste defensiekringen. Politieke en militaire autoriteiten binnen defensie zochten naar de antwoorden op de vragen. De onzekerheid maakte de oppositie tegen defensie sterker, lokte volgende stappen uit en werkte toenemende brutaliteit in de hand, ook van de zijde van b.v. de Bond van Dienstplichtigen (voormalige Bond van Dienstweigeraars).

VERSCERPING TEGENSTELLINGEN

Tegenover deze ontwikkeling komt nu de nieuwe bond te staan. De defensietop zal, of ze dat prettig vindt of niet, heel blij moeten doen met de oprichting, omdat dit initiatief van ongetwijfeld zeer loyale militairen en oud-militairen wil meehelpen defensie zijn zelfvertrouwen terug te geven. Maar anderzijds heeft diezelfde defensie het grootste belang bij goede verhoudingen met de VVDM. Er zijn nu twee verenigingen, die als elkaars tegenpool moeten worden beschouwd.

Want of men het wil of niet: de oprichting van deze laatste bond dwingt de VVDM naar links, als men dat moeilijk door een ander, duidelijker woord te vervangen begrip hier mag hanteren, terwijl de BVVDM dan automatisch naar rechts zal zwenken. De publiciteit rond beide organisaties zal dit ook zeker aantonen.

Deze ontwikkeling, die m.i. niet te vermijden valt, maakt het de defensietop

juist lastiger, terwijl de opzet juist was om defensie a.h.w. een (vooral moreel) ruggesteuntje te geven. De polarisatie (het verder uiteenlopen van de standpunten in tot extreme omvang) binnen defensie zal erdoor worden aangemoedigd, wat een veel destructiever zaak is dan te leren leven met de VVDM, hoewel velen hier anders over denken.

GENOEG VERENIGINGEN

Het merkwaardige bij dit alles is ook nog dat er nota bene drie verenigingen zijn, waarin burgers en militairen georganiseerd zijn, die ten doel hebben de verstandhouding tussen volk en krijgsmacht en het begrip voor defensie te bevorderen. Ieder krijgsmachtdeel kent zo'n vereniging: Onze Vloot, Ons leger en Onze Luchtmacht. Als er dus activiteiten moeten worden ontplooid om de verhouding volk-krijgsmacht te verbeteren komen deze verenigingen

het eerst in aanmerking. Een krachtig geluid van deze zijde (lieft gebundeld) had in de lijn der verwachting gelegen, maar bleef uit. De militaire belangenorganisaties zijn toch ook uitstekende kaders om resultaten te boeken (zie VVDM!!!). Nee, er wordt een nieuwe bond opgericht. Een te betreuren feit naar mijn stellige overtuiging. Het zou dan ook goed zijn wanneer ieder lid van welke militaire belangengroepering eens actief werd in eigen kring en daar liet zien dat hij interesse heeft voor de problemen van zijn organisatie. Daár moet hij zijn ideeën kwijt kunnen en niet in een bond die naar alle waarschijnlijkheid de tegenstellingen gaat verscherpen.

Misschien is er toch één lichtpuntje. De oprichting van deze BVVDM moet de defensietop toch wel duidelijk maken, dat er

van de leiding iets verwacht wordt en op korte termijn ook. Hopelijk ziet men nu de ernst in van de crisis waarin de defensie (voor mij: helaas) is verzeild geraakt. Net voor het te laat is. Maar men bedenke wel: het is vijf voor twaalf, de tijd dringt. Een kritisch officier, die directeur is van het Studie Centrum voor Militair Leiderschap, moet men niet overplaatzen maar inschakelen bij het vinden van een uitweg uit de moeilijkheden. En zo voorzichtig verder.

CHRISTELIJKE PERS

Het partijbestuur van de A.R.P. heeft kennis genomen van de situatie, waarin de Nederlandse dagbladen zich bevinden.

Het partijbestuur acht het een groot goed, dat de verscheidenheid in het dagbladwezen gehandhaafd blijft en is van oordeel, dat met name het voortbestaan van de christelijke pers van wezenlijk belang is.

Gezien de moeilijkheden, waarin ook de christelijke pers verkeert, doet het partijbestuur een beroep op het Nederlandse volk de christelijke pers te steunen en dringt er bij de geestverwanten op aan achter de pogingen te staan om door bundeling uit de moeilijkheden te komen en de positie van de bestaande christelijke pers te versterken.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE en OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS voor stoelen en fauteuils - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN. ENZ. ENZ.

Neem vaker een bloemetje mee

Wij zeggen: Neem vaker een bos jaarrondchrysanthen mee. Of ook: Als kamerplant een potchrysanthe . . . . . A.Y.R. (All Year Round)-chrysanthen houden langer

HANDELSKWEKERIJ

„FIDES”

Chrysanthenstekken voor jaarrondkultuur

DE LIER

Telefoon (01745) - 3700 - Telex 32723.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouthandel

Telef. 01846 - 2156 - 2539 Hardinxveld - Giessendam

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983-366

rijnstraat 142/144 tel. 739103 amsterdam z

U raf hifi stereo

THORENS - J.B.L. QUAD - SONY - A.R. B&W - KEF - Lenco - SCOTT - UHER - TRIO - RADFORD - BRAUN - PHILIPS - SANSUI - TEAC - AKAI - DUAL - TANDBERG - REVOX - DYNACO - B&O - ETC.

rijnstraat 139 telefoon 713597
GRAMMOFOONPLATEN/VOORBESP. - TAPES/MUZIEK-STEREO 8 CASSETTES
maasstraat 169 telefoon 426123
SERVICE/HIFI/OCCASIONS/VERHUUR

VOSKAMP EN VRIJLAND KASSENBOUW NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING 's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

SCHULING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O. POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

OPNIEUW EEN AANBOD UIT URK om nog dit jaar van te profiteren

„NIET-RITMISCHE PSALMEN”

Het Urker Mannenkoor „Hallelujah” o.l.v. Frits Bode en Klaas J. Mulder, orgel: Ps. 91 : 1 en 5 - Ps. 93 : 1 en 4 - Ps. 19 : 1 en 5 - Ps. 47 : 1 en 3 - Ps. 54 : 1 en 3 - Ps. 21 : 1 en 13 - Ps. 119 : 1 en 53 - Ps. 23 : 1 en 2 - Ps. 145 : 1 en 2 - Ps. 81 : 1 en 2 - Ps. 150 : 1 en 3 - Ps. 92 : 1, 2 en 6.

Bestelnr. 149003 (ac)

f 15,90

GROTE GOD WIJ LOVEN U

Teun Schenk zingt geestelijke liederen met aan het orgel Klaas J. Mulder: Rots der eeuwen, troost in smart - O Heer, de Koning is verheugd - Daar staat iemand aan de deur - Wat vlied' of bezwijk' - God hoog in eer - Wijk, niet'ge aardse vreugd - Dankt, dankt de Heer - Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven - Een trouwe vriend woont in de hemel - De Heer kent al de zijnen - Ach, blijf met Uw genade.

Bestelnr. 11919 (ac)

f 13,90

EMMELOORDS CHR. MANNENKOOR

o.l.v. Frits Bode en Chr. Brassband uit Surhuizum o.l.v. S. de Boer: Dierb're Heer en Heiland - Vreugd, vrijheid, vree en zegen - Mijn toevlucht - Schepper en Koning - Rijst op, rijst op voor Jezus - Zie ons wachten aan de stromen - Werk, want de nacht zal komen - Kroont Hem aller Heer - Doorgrond mijn hart en ken mijn weg - Geef mij 't geloof - Dat ons loflied vrolijk rijze - Heer ik geef me aan U volkomen.

Bestelnr. 11903 (ac)

f 13,90

Bij gelijktijdige aankoop van deze 3 platen ontvangt u geheel gratis een L.P. ter waarde van f 13,90.

U kunt bestellen door vooruitbetaling op Giro 1.299.777 of geld per aangetekende brief dan wel per cheque. Verzendkosten f 2,-.

Wilt u verzendkosten besparen, bestel dan samen met vrienden en bekenden.

NEDERLANDSE
PLATEN-
VERZENDHUIS

URK

Bonairestraat 1

Tel. 05277 - 1456

Giro 1299777

BESTEL IN IEDER GEVAL DE NIEUWE LP MET ALLE URKER KOREN

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

DE KERK NEEMT IN ONS LEVEN EEN BELANGRIJKE PLAATS IN.

DAAROM BESTEEDT DE NCRV VEEL AANDACHT

AAN DE KERKELIJKE ONTWIKKELINGEN

IN DE WERELD.

Onze wereld is echter groter. Bovendien gebeuren er in onze wereld dingen die wij als christen vaak niet zo prettig ervaren. Moeten we deze gebeurtenissen dan maar verdoezelen?

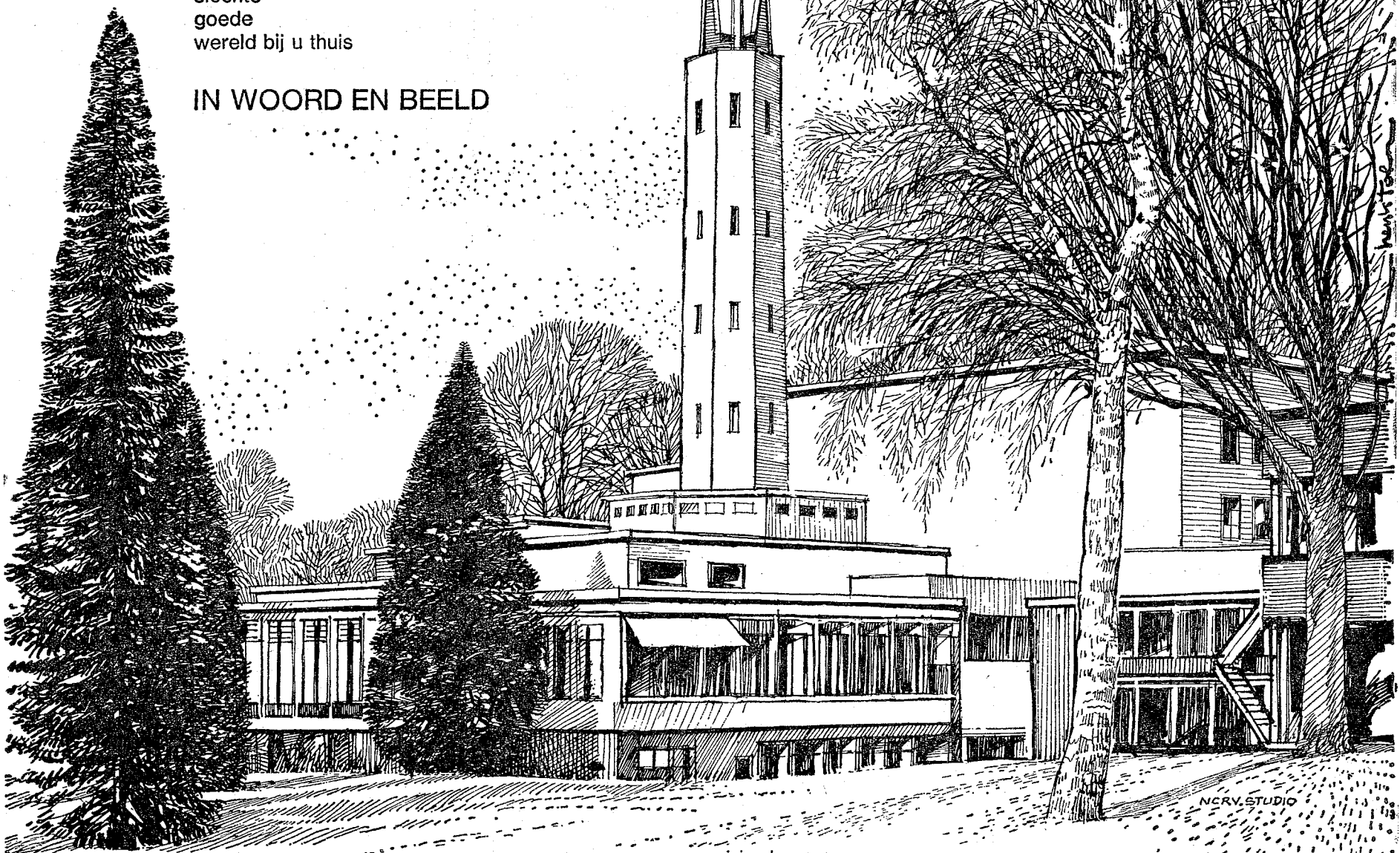
Hebben wij juist als christen niet de opdracht om midden in de wereld te staan?

En te handelen vanuit het Evangelie? Maar hoe kunnen we handelen als we niet op de hoogte zijn van de ontwikkelingen in onze wereld?

Daarom brengt de Nederlandse Christelijke Radiovereniging ook deze

wrede
liefelijke
ongelovige
gelovige
lelijke
mooie
slechte
goede
wereld bij u thuis

IN WOORD EN BEELD

NCRV

verenigingsbureau:
Stationsplein 62
Baarn (02154-5251)
omroep:
Schuttersweg 8
Hilversum (02150-17951-13651)

*Wij wensen U gezegende Kerstdagen
En een gelukkig Nieuwjaar*

PROGRAMMA VERGELIJKING

KNELPUNTEN

Ter afsluiting van de serie waarin het regeerakkoord wordt vergeleken met het gemeenschappelijk urgentieprogramma van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. (g.u.p.) en ons eigen Program van Aktie (p.v.a.) worden in het nummer van vandaag de onderwerpen, die in het regeerakkoord worden aangeduid als „kneipunten”, gelegd naast de corresponderende onderdelen uit de beide verkiezingsprogramma's, waarvoor onze partij (mede) verantwoordelijk is. In het regeerakkoord staat deze para-

graaf midden tussen de andere paragrafen in (paragraaf 11 van de 23), maar wij nemen ze in onze vergelijking aan het slot. Vijwel alle genoemde kneipunten komen namelijk elders in het regeerakkoord afzonderlijk en uitvoerig aan de orde en werden dan ook al eerder in deze serie apart behandeld. Opmerking verdient, dat het regeerakkoord en het g.u.p. uitdrukkelijker dan het p.v.a. aangeven, dat alle voornemens gezien moeten worden in het licht van de

gehele vierjarige kabinetsperiode. Het regeerakkoord zegt dan ook, dat gezien de huidige moeilijke economische situatie enkele van de kneipunten pas in een later stadium kunnen worden aangepakt. Dat houdt tevens in dat enkele andere kneipunten reeds in een vroeger stadium zullen worden aangepakt. De behandeling van de eerste begroting van het kabinet-Biesheuvel heeft bewezen, dat dit ook is gebeurd of in een vergesorderd stadium van voorbereiding is.

PROGRAMMA

VERGELIJKING

KNELPUNTEN

Ter afsluiting van de serie waarin het regeerakkoord wordt vergeleken met het gemeenschappelijk urgentieprogramma van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. (g.u.p.) en ons eigen Program van Aktie (p.v.a.) worden in het nummer van vandaag de onderwerpen, die in het regeerakkoord worden aangeduid als „kneipunten”, gelegd naast de corresponderende onderdelen uit de beide verkiezingsprogramma's, waarvoor onze partij (mede) verantwoordelijk is. In het regeerakkoord staat deze para-

graaf midden tussen de andere paragrafen in (paragraaf 11 van de 23), maar wij nemen ze in onze vergelijking aan het slot. Vijwel alle genoemde kneipunten komen namelijk elders in het regeerakkoord afzonderlijk en uitvoerig aan de orde en werden dan ook al eerder in deze serie apart behandeld. Opmerking verdient, dat het regeerakkoord en het g.u.p. uitdrukkelijker dan het p.v.a. aangeven, dat alle voornemens gezien moeten worden in het licht van de

gehele vierjarige kabinetsperiode. Het regeerakkoord zegt dan ook, dat gezien de huidige moeilijke economische situatie enkele van de kneipunten pas in een later stadium kunnen worden aangepakt. Dat houdt tevens in dat enkele andere kneipunten reeds in een vroeger stadium zullen worden aangepakt. De behandeling van de eerste begroting van het kabinet-Biesheuvel heeft bewezen, dat dit ook is gebeurd of in een vergesorderd stadium van voorbereiding is.

PROGRAMMA

1

REGEERAKKOORD
VIJF PARTIJEN

KNELPUNTEN

Het nieuwe kabinet zal er naar streven de vervulling van een aantal lang bestaande en nieuwe wensen naderbij te brengen. Hieraan zal extra aandacht worden besteed. De moeilijke economische situatie van dit moment brengt mee dat enkele van deze kneipunten pas in een later stadium kunnen worden aangepakt. Prioriteiten in de komende kabinetsperiode zijn — niet in volgorde van belangrijkheid —:

- de volkshuisvesting;
- lager- en kleuteronderwijs;

PROGRAMMA

2

GEMEENSCHAPPELIJK
URGENTIEPROGRAMMA

KNELPUNTEN

Ten aanzien van de financiering (overheidsuitgaven en sociale voorzieningen) hebben in de komende kabinetsperiode voorrang:

- uitbreiding van de woningbouw en krot-opruiming;
- onderwijs (herziening van het basisonderwijs);

PROGRAMMA

3

PROGRAM VAN AKTIE
A.R.P.

KNELPUNTEN

De nog steeds voortdurende ellende van de woningnood eist dat het tekort aan woningen op de kortst mogelijke termijn wordt opgeheven. De krotopruiming vormt een urgent punt in het volkshuisvestingsbeleid.

In de moderne samenleving is het onderwijs een uitermate belangrijke factor. Ho-

c. werkende jeugd;

d. de zelfstandigen;

e. het regionaal beleid, met name in het het Noorden;

f. milieubeheer;

g. ontwikkelingshulp;

h. bijstelling defensie-uitgaven;

i. optrekken belastingvrije voet (in de richting van gelijkstelling belastingvrij bedrag voor gehuwden met één kind aan het netto minimumloon) en eventueel eerste aanzet tot verzachting van de progressie in de loon- en inkostenbelasting voor de middengroepen;

j. optrekken van de AOW voor gehuwden tot het besteedbare minimumloon-inkomen;

k. totstandkoming van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid als bodemvoorziening met name met het oog op zelfstandigen en vroeg-gehandicapten;

l. optrekken van de WAO-uitkeringen voor de z.g. oud-invaliden.

maatregelen ten behoeve van de werkende jongeren;

het beleid ten aanzien van kleine zelfstandigen in landbouw en middenstand (waaronder uitbreiding van de WAO tot een volksverzekering);

het regionale beleid;

bevordering van de milieuhygiëne;

opvoering van de ontwikkelingshulp;

bijstelling van de defensieuitgaven op basis van onze internationale verplichtingen;

bejaardenbeleid, waaronder optrekking van de AOW tot het netto-minimumloon en het beleid ten aanzien van gehandicapten;

Uitbreiding van de WAO tot een volksverzekering, met een bodemvoorziening voor de zelfstandigen.

In kader WAO moet tevens het probleem van de oud-invaliden een betere oplossing krijgen.

Totstandkoming van een nationaal sportbeleid.

ge prioriteit moet gegeven worden aan de opleiding van docenten op alle niveaus, aan her- en bijscholing.

Aan een gefaseerde invoering van een partiële leer- en vormingsplicht voor werkende jongeren waarbij niet de arbeid maar de vorming centraal staat moet hoge prioriteit worden verleend.

De overheid dient aan de belangen van deze groep van ondernemingen en hogere prioriteit toe te kennen.

Van groot belang is in de komende jaren extra maatregelen te nemen om de sociaal-economische positie van het Noorden des lands te versterken.

De overheid zal in haar beleid in het bijzonder aandacht moeten schenken aan bijverschijnselen van de economische ontwikkeling die het welzijn bedreigen. Daar toe behoren de toenemende water- en luchtverontreiniging.

De vraag hoe de economische en maatschappelijke ontwikkeling van de landen van de derde wereld het beste kan worden bevorderd dient een van de meest centrale vragen te zijn bij de opstelling van het eigen, nationale beleid.

Prioriteit: In de komende jaren zal een verdere realisering van de optrekking van de AOW/AWW-pensioenen nodig zijn met als einddoel het niveau van het netto besteedbaar minimumloon.

De ARP streeft de volgende prioriteit na: Uitbreiding van de WAO tot een volksverzekering met zo nodig voor zelfstandigen een bodemvoorziening.

Prioriteit: In het kader van de WAO moet tevens het probleem van de oud-invaliden een meer bevredigende oplossing krijgen.

GAST AAN TAFEL

**Kerstfeest. Fijn Feest. Sfeerfeest.
Licht. Warmte. Extra dit. Extra dat.
Hier.**

**Kerstfeest. Honger. Armoede. Ziekte.
Nood. Onrecht. Daar.**

**Vraag: hoe kan vrede op aarde
bestaan zonder gerechtigheid voor
alle mensen? Kerstfeest vieren is:
eraan werken dat dat waar wordt. Op
de hele wereld. Werk dat meer dan
twee kerstdagen lang duurt.**

**En intussen? Neem vast een gast aan
tafel. Een mens van verweg die
rechtvaardig moet delen in wat de
wereld te bieden heeft.**

Vindt u 'Gast aan tafel' een goed idee
om kerstfeest te vieren? Geef dan
bv. 10% van uw kerstuitgaven en
stort dit bedrag op de girorekening

van de NOVIB. OF ... neem voor
langere tijd een gast aan tafel door
uzelf te verplichten een vast bedrag
te storten (bv. 25 cent per dag, het
bedrag van een dagelijkse maaltijd in
Afrika) en daardoor een medemens
een gezond leven te garanderen. Uw
bijdrage wordt besteed aan een
blijvende verbetering van de voedsel-
situatie in de arme landen.

inzenden aan:

NOVIB - van Blankenburgstraat 6,
Den Haag.

naam: .....

adres: .....

plaats: .....

doet mee met de aktie 'Gast aan tafel'
en stort op rekening 64 53 00 van de
NOVIB te Den Haag

f 7,50
per jaar / half jaar / kwartaal / maand

f 22,50
per jaar / half jaar / kwartaal / maand

f 45,—
per jaar / half jaar / kwartaal / maand

f 90,—
per jaar / half jaar / kwartaal / maand

geeft een Kerstbijdrage van f .....

wil een spaarbusje ontvangen
handtekening

fijn! die ken ik

Heeft u
moeilijkheden inzake

MILITAIRE DIENST

VRIJSTELLING

VERGUNNINGEN

Onze jurist verdedigt deze zaken ook
voor u in beroep,

WAARDOOR WIJ HONDERDEN
VRIJSTELLINGEN VERKREGEN.

Omdat het niet zo gemakkelijk is een
ministeriële weigering ongedaan te
maken, schrijven talrijke cliënten ons:

'Dit succes zouden wij gezien de prak-
tijk zelf nooit hebben bereikt'.

Wij zijn gevestigd sedert 1946 en
hebben geen bijkantoren.

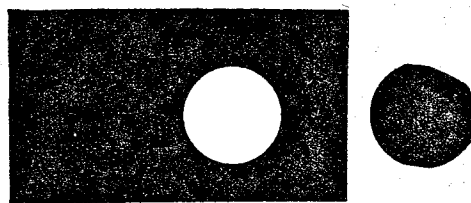
BEMIDDELINGSBUREAU WOLTERS

MARIJKELAAN 17

BENNEKOM (Gld.)

Telefoon nr. 08389 - 4329 - 4640,

b.g.g. 5412.

heldring
stichtingen
heldring
stichtingen

Zetten

Ortho-pedagogisch centrum

Indien u bereid bent verantwoordelijkheid te dragen, behoefte hebt aan een prettig werkklimaat en ervaring wilt krijgen in het Kinderbeschermingswerk of uw kennis van dit werk verder wilt verruimen, nodigen wij u uit contact met ons op te nemen over de mogelijkheid van aanstelling in de functie van

PEDAGOGISCH MEDEWERKSTER (GROEPSLEIDSTER)

in één van onze behandelings- en observatiepaviljoens.

In aanmerking komen zij die een beroepsgerichte opleiding hebben gevolgd, zoals K. & O., NXX, Ped. Academie, Kinderbescherming A en/of B, Jeugdleidersopleiding. Ook zij die het Mulo-diploma bezitten en de B-kursus Kinderbescherming wensen te volgen kunnen solliciteren.

Betrokkenen dienen bereid te zijn en in staat tot werken in teamverband, aangezien alle pedagogische aangelegenheden in gezamenlijk overleg met de groepsleiding worden besproken en besluiten in gezamenlijke verantwoordelijkheid worden genomen. Minimum leeftijd 22 jaar.

Salariëring geschiedt op grond van opleiding en ervaring volgens het salarisrapport van de Nationale Federatie voor Kinderbescherming.

Gegadigden worden verzocht hun sollicitaties of verzoeken om inlichtingen te richten aan het secretariaat van de Helderlingstichtingen, Wageningsestraat 93, Zetten. (Tel. 08880—1541.)

BEGROTING ECONOMISCHE ZAKEN IN DE TWEEDE KAMER

Van 7 tot en met 9 december behandelde de Tweede Kamer de begroting 1972 van het departement van Economische Zaken. Voor minister Langman was het niet de eerste ontmoeting met de Kamer; voor staatssecretaris Oostenbrink wel. Na de stemmingen mochten beiden de feicities van vele leden der Kamer in ontvangst nemen: zij hadden hun begrotingshoofdstuk op bekwame wijze verdedigd.

In totaal werden zes moties en tien amendementen ingediend. Drie van de zes moties, ingediend door de VVD-er Van Aardenne, de D'66-er Terlouw en de DS'70-er Keuning, werden zonder hoofdelijke stemming aangenomen. De tien amendementen — alle afkomstig uit oppositionele koker — werden verworpen.

Belangrijker is echter wat er van verschillende zijden over diverse onderwerpen werd gezegd. Daarvan geeft dit artikelje een beknopt overzicht.

ECONOMISCHE ACTUALITEIT

De keynesiaanse zekerheden tanen, zei de heer Keuning. En hij bracht daarmee een algemeen gevoel onder woorden. De bekende instrumenten van het economisch beleid laten het in de huidige situatie afweten: een gevolg van het feit, dat enkele eigenschappen van stagnatie en enkele symptomen van inflatie zich thans tegelijkertijd voordoen. In het economisch vakjargon omschrijft men dat met het begrip „stagflatie”: werkloosheid, bedrijfssluitingen, werkdagverkorting, en tegelijk inflatie, prijsstijging en tekorten op de lopende rekening van de betalingsbalans. Overigens, geheel nieuw is zo'n toestand niet: Engeland is er gedurende de zestiger jaren lang door geteisterd. Vandaar, dat deze combinatie van verschijnselen ook wel wordt aangeduid als „de Engelse ziekte”.

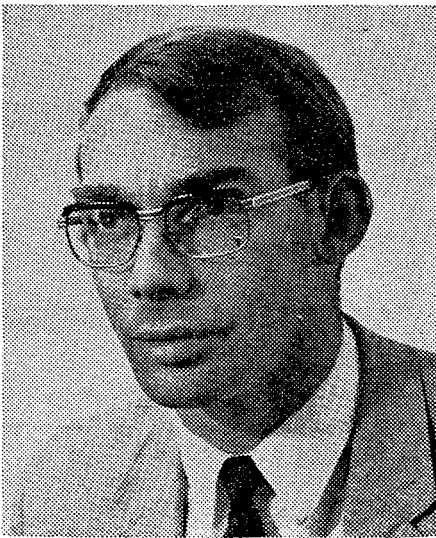
De bewindslieden en het parlement bleken het erover eens, dat de regering de uiteindelijke verantwoordelijkheid draagt voor de gang van zaken in de economie. De vraag hoe die verantwoordelijkheid moet worden waargemaakt, werd echter met nuanceverschillen beantwoord. Wanneer moet worden ingegrepen, en waar? Minister Langman liet er geen misverstand over bestaan: ondanks het feit dat de perspectieven voor 1972 inmiddels nog ongunstiger zijn dan ten tijde van het verschijnen van de MEV 1972 (september jl.) zal het kabinet voorshands niet ingrijpen op het loon- en prijsfront.

Voorts gaf de minister te kennen dat het deskundigenrapport van de SER naar zijn mening wel een erg lange weg aan gaf voor de inflatiebestrijding. Hij gaf voorkeur aan een program van 2 in plaats van 3 jaar.

LANGE TERMIJN: GROEI EN MILIEU

Vele woordvoerders wijdden passages aan de verhouding tussen economische

groei en zorg voor het milieu. Vooral D'66-er Terlouw schilderde in sombere kleuren de toekomst, die ons allen te wachten staat. Ook De Ruiter (P.v.d.A.) liet zich in dit opzicht niet onbetuigd. De woorden bronnenuitputting, vervuiling, enorme-toeneming-van-het-verbruik, fundamentele-investerings-crisis-binnen-tien-jaar weerklonken in het debat. Daartegenover werd van de zijde van de regeringspartijen de stelling verdedigd, dat een goed milieubeleid juist economische groei vergt. Uiteindelijk konden alle woordvoerders zich wel vinden in de visie van de minister, die dan ook excelleerde in evenwichtigheid. Groei, zo zei hij, is voor ons geen gouden kalf. Een aantal elementen in de huidige economische groei zijn onrustbarend, en dienen dan ook te worden omgebogen. Voor een aantal grondstoffen dient actief, en in

Drs. A. Schouten

internationaal verband, naar vervangingsmiddelen te worden gezocht. Economische groei is hard nodig, maar dient wel anders te worden gericht. De heer Langman deelde mee dat volgens recente studies over 10 jaar $\pm$ f 3,5 miljard per jaar nodig zal zijn om verdere vervuiling van het milieu te kunnen tegengaan. Teneinde die middelen ter beschikking te krijgen, moet het streven naar economische groei — zij het anders gericht — blijvend een der voornaamste doeleinden van het beleid zijn.

INVESTERINGSBEINVLOEDING

De investeringen hebben een belangrijke motorfunctie in het totale economische proces. Van diverse kanten werd erop aangedrongen de investeringen niet langer te beschouwen als een heilige koe, en tot effectieve beïnvloeding van de richting en de omvang ervan over te gaan.

Op basis van het regeerakkoord kon de minister antwoorden, dat het kabinet de wenselijkheid van investeringsregulering graag onderschrijft. Hij voegde

er als zijn persoonlijke mening aan toe dat de ontwikkeling ons gebracht heeft in een gemengde economische orde, waarin liefst globaal, maar zeker strategisch ingrijpen van de overheid niet kan worden gemist. Ook niet op het terrein van de investeringen.

Voor het welslagen van het regionaal beleid is met name de invoering van een investeringsheffing op nieuwe bedrijfsgebouwen in het westen van belang. Voordat daartoe kan worden overgegaan, moeten er nog heel wat moeilijke problemen worden opgelost. Toch zegde de minister de Kamer toe voor het einde van het parlementaire jaar met concrete voorstellen terzake te komen.

REGIONAAL BELEID

Het regionaal beleid nam een voorname plaats in gedurende het debat. Terecht, want de zorg voor een evenwichtige bevolkings- en welvaartsspreiding vervult een steeds belangrijker functie in de nationale politiek.

De drie confessionele partijen hadden vooraf een taakverdeling opgesteld ten aanzien van dit punt. Peijnenburg (KVP) besteedde aandacht aan Brabant en Limburg, Kikkert (CHU) aan het oosten en Schouten (ARP) aan het noorden.

Een paar concrete zaken uit de antwoorden van de minister:

In de loop van 1972 zal een perspectievennota voor Limburg en een structuurplan voor het noorden van de Kamer worden overgelegd. Beide stukken zullen een paragraaf bevatten over de spreiding van rijksdiensten en zullen vergezeld gaan door een financierings-schema terzake van de voorgestelde maatregelen.

De mogelijkheden om rijksdiensten naar Twente te verplaatsen, zal de minister in verband brengen met de positieve ontwikkelingswaardigheid van dit gewest.

De minister is bereid de aanleg van een ethyleenleiding naar Eemshoofd-Delfzijl welwillend te overwegen zodra daar in verband met een mogelijke industrievestiging aanleiding toe bestaat.

Aan de totstandkoming van een nieuw industrialisatiebureau in Limburg zal in overleg met het Limburgs provinciaal bestuur actief worden meegewerkt.

Over de beperking van het aantal industriekernen in het noorden zal de minister overleg plegen met de provincies, om daarna een standpunt in te nemen over het al dan niet doorgaan van dit voornemen.

Ten aanzien van Kampen moet voor een oplossing worden gezorgd ter compensatie van het verdwijnen van de Rijksdienst-IJsselmeerpolders.

MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

Staatssecretaris Oostenbrink kreeg een serie visies en desiderata te verwerken ten aanzien van het M.K.B.-beleid. In

het algemeen toonden de woordvoerders zich content over de opzet van het zogenaamde integratiebeleid. De staatssecretaris deelde mee dat zijn opdracht — naast het specifieke M.K.B.-beleid — met name fiscale, sociale en ruimtelijke ordeningsaspecten kent.

De commissie-Van Soest stelt in haar rapport voor een belastingvrije reserve-mogelijkheid voor zelfstandigen te scheppen ten behoeve van de oudedagsvoorziening. Diverse woordvoerders attenderden de staatssecretaris erop, dat de Van Soest-voorstellen wel soelaas bieden voor gezonde bedrijven; echter niet voor kleine zelfstandigen met een inkomen lager dan $\pm$ f 19.000,—. De heer Oostenbrink deelde mee dat hij overleg geopend heeft met zijn ambtgenoot van Financiën om op dit punt naar een bevredigende oplossing te zoeken.

In het regeerakkoord is vastgelegd dat de arbeidsongeschiktheidsverzekering zal worden uitgebreid tot een volksverzekering, zodat ook de groep zelfstandigen eronder zal vallen. De staatssecretaris vertelde dat hij over dit punt overleg voert met de betrokken departementen.

Bij de ruimtelijke ordeningsaspecten speelt — naast andere zaken — de reconstructieproblematiek een voornamelijk rol. De sanering en reconstructie van oudere stads- en dorpswijken brengt vele consumentverzorgende bedrijven danig in moeilijkheden. De heer Oostenbrink onderhoudt hierover intensief contact met zijn ambtgenoot van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Bovendien deelde hij mee in samenwerking met de organisaties van zelfstandige ondernemers bezig te zijn met een plan om te komen tot aanstelling van reconstructieconsulenten.

Tenslotte werd ook uitvoerig van gedachten gewisseld over de wet huurders bedrijfspanden, die dit jaar in werking is getreden. Hier en daar — vooral in de grote steden — doen zich onder de vigeur van deze wet problemen voor. Naar de mening van de staatssecretaris is het aantal tot nu toe gelukkig beperkt. De heer Oostenbrink zegde toe de ontwikkelingen nauwlettend te volgen om zonedig tot corrigerende maatregelen over te gaan, waartoe hij op dit moment echter geen aanleiding aanwezig achtte.

Zowel de beleidspresentatie van de minister als die van de staatssecretaris gaven in de Kamer een deskundige, weloverwogen en geëngageerde indruk. Dat werd dan ook tot uitdrukking gebracht in de aanvaarding van de begroting zonder hoofdelijke stemming.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van G. A. Kieft (voorzitter), mevr. T. van Gelder de Boer, mej. J. van Leeuwen, H. W. van den Brink, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. C. van de Wetering, H. Weststrate (redactiesecretaris).

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 8,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. partijstichting te 's-Gravenhage.
Studentenabonnement
f 8,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

NOUWBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

JUWELEN, GOUD EN ZILVER
IN- EN VERKOOP

H. W. DAMES

Kruisstraat 19 - Tel. 023-320431
Haarlem (bij de Ridderstraat)

'HET VERHAAL OVER DE KINDEREN GODS'

Begin december verschijnt dit boek over een onderwerp dat momenteel in het middelpunt van de belangstelling staat, een verslag over de „Jezus Beweging” in Amerika, verlucht met enkele foto's over de activiteiten van de groep in Nederland.

Pers, radio en televisie hebben reeds veel aandacht besteed aan deze snel opkomende religieuze beweging onder de jongeren, die op ons afkomt als een wat wereldvreemde wonderlijke „Hippie”-bekering.

Deze paperback uitgave met ± 196 pagina's is verkrijgbaar door overschrijving van slechts f 3,50 op giro 48814 t.n.v. Vereniging tot Verspreiding der Heilige Schrift te Amsterdam, of telefonisch onder nummer 020 - 233176 of met onderstaande bon.

ZEND MIJ S.V.P.

..... ex. „Jezus Movement” à f 3,50

..... ex. „Jeugdbijbel” à f 10,—

..... ex. Katalogus

Naam: .....

Adres: .....

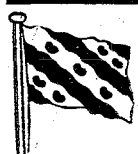
Woonplaats: .....

U kunt ook nog bestellen onze prachtige geïllustreerde „Bijbel voor de Jeugd” tegen slechts f 10,— inclusief B.T.W. en verzendkosten.

VEREENIGING TOT VERSPREIDING
DER HEILIGE SCHRIFT
N.Z. KOLK 19-21, AMSTERDAM

WIN
EEN
LID
VOOR
DE
ARP

FRIESLAND

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35. Tel. 05150-2361. SNEEK

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden” N.V.
VOOR AL UW TIMMERWERK
ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504
Telefoon 05180 - 363 en 221

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL v.h. Firma J. Haitzma

Kanaalweg 14
Tel. 05178 - 3541
HARLINGEN
(8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
BOUWMATERIALEN-
HANDEL

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

Ga nu, voordat uw arts het voorschrijft!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK

Telefoon 08307 - 3169

Waar de vrouw zich uit en de man zich thuis voelt

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telef. 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

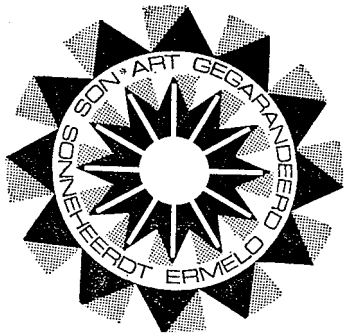
AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550
OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE
EILANDEN IJSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

C. de Mooy & Zoon Im- en export bloemenhandel

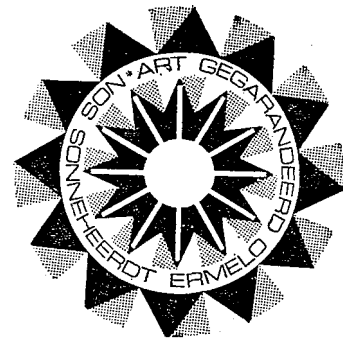
ROTTERDAM
LOMBARDKADE 21, TELEFOON 113350.

M. VAN REIJN'S LOODGIETERSBEDRIJF ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

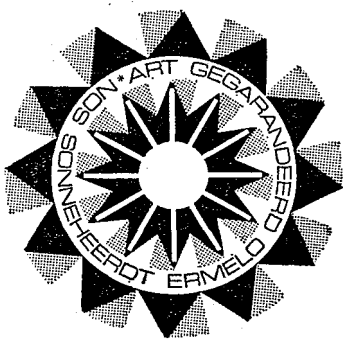
Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

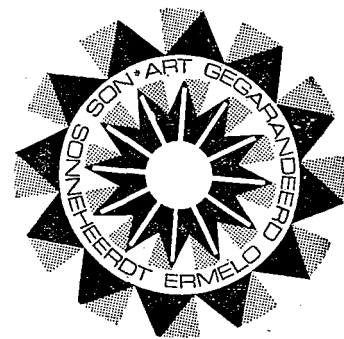
De bedrijven van
Sonneheerdt
in Ermelo
maken niet alleen
braille-drukwerk, braille-
bindwerk en kartonnage,
maar ook borstels, bezems,
matten en dekens
klein huishoudtextiel, zoals
dweilen, vaatdoeken
stofdoeken, handdoeken
en theedoeken

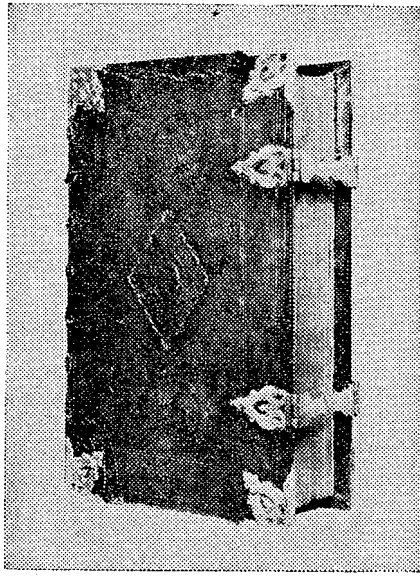
Wij geven u graag de adressen door
van woninginrichters en drogisterijen,
die de produkten van
Blindentehuis Sonneheerdt verkopen.

STICHTING
WERKPLAATSEN
'SONNEHEERDT'
ERMELO

Een originele

STATENBIJBEL

zoals deze in vroeger eeuwen werd gedrukt

In de loop van 1972 zal bij ons verschijnen een facsimile uitgave van de originele STATENBIJBEL, zoals deze in 1657 werd gedrukt door

PAULUS AERTSZ. VAN RAVESTEYN

Dankzij de moderne technische middelen wordt deze uitgave een volkomen gelijke weergave van de oorspronkelijke bijbel. Ook de gebruikelijke zes kaarten worden in kleur opgenomen met een kleurschaal van 4 tot 8 kleuren. Deze zijn:

1 De wereldkaart	4 Het land Kanaän
2 Het paradijs	5 Kaart van de stad Jeruzalem
3 De woestijnreis van de kinderen Israëls	6 De reizen van de apostel Paulus

Alle kaarten van Nicolaes Visscher.

Omvang: Ruim 1400 bladzijden.

Uitvoering: Gedrukt op speciaal vervaardigd, lichtgetint, gevegeerd papier. Geheel leren band (bruine kleur), koperen hoeken en sloten. De band voorzien van de originele bindstempels.

Formaat: 27 x 45 cm.

Prijs: f 750,—.

Betaling: Ineens bij levering of in 15 maandelijks termijnen van f 50,—; of 20 maandelijkse termijnen van f 37,50; of 30 maandelijkse termijnen van f 25,—.

ZOekt u een heel mooi geschenk

voor uw kinderen bij het afleggen van openbare belijdenis, een huwelijkscadeau e.d., welnu, dan hebt u hier iets dat moeilijk te vervangen is, en dat zeker op zeer hoge prijs gesteld zal worden.

Tevens is deze Bijbel bij uitstek geschikt als **KANSELBIJBEL**.

Het is ons voornemen naast deze Statenbijbel gelijktijdig uit te geven een nog nimmer verschenen werk, nl.

PRENTEN UIT STATENBIJBELS

waarin opgenomen alle bijbelse prenten, welke in de verschillende Statenbijbels van ná 1637 voorkomen. Met korte beschrijving en verwijzing naar het betreffende bijbelgedeelte. Omvang circa 200 blz., in hetzelfde grote formaat als de boven omschreven Statenbijbel.

Kopers van de „Ravesteyn-Bijbel” kunnen deze zeldzame uitgave tegen sterk gereduceerde prijs verkrijgen (circa f 75,—). T.z.t. óók zónder de Statenbijbel verkrijgbaar; echter zal de prijs bij afzonderlijke verkoop aanzienlijk hoger zijn.

U kunt deze bon, in open enveloppe, ongefrankeerd verzenden aan:

**N.V. UITGEVERIJ
'DE BANIER'**

Ook te bestellen bij de boekhandel en onze wederverkopers.

ANTWOORDNUMMER 1238, UTRECHT, TEL. 030 - 13377.

BON

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Wenst in te tekenen op:

..... ex. STATENBIJBEL „RAVESTEYN”

..... ex. PRENTEN UIT STATENBIJBELS

Betaling

ineens

20 termijnen à f 37,50

15 termijnen à f 50,—

30 termijnen à f 25,—

Datum: .....

Handtekening: .....